De Belgische Illustratie. Jaargang 9

bron
De Belgische Illustratie. Jaargang 9. De Belgische Illustratie, Antwerpen 1876-1877

Zie voor verantwoording: https://www.dbnl.org/tekst/_bel014187601_01/colofon.php

Let op: boeken en tijdschriftjaargangen die korter dan 140 jaar geleden verschenen zijn, kunnen auteursrechtelijk beschermd zijn. Welke vormen van gebruik zijn toegestaan voor dit werk of delen ervan, lees je in de gebruiksvoorwaarden.

dbnl digitale bibliotheek voor de Nederlandse letteren

[Nummer 1]

DE EENIG OVERGEBLEVENE.

Geillustreerd nieuws.

INHOUD: De eerste spoorweglijn in China. - Eene belangrijke verbetering aan de spoorwegwaggons. - De Servische oorlog.

Wij, Europeanen uit de tweede helft der negentiende eeuw, vinden niets vreemds of verrassends meer aan eenen spoorweg: wij zijn er aan gewoon geraakt. Wanneer wij in vliegende vaart een trein zien passeeren, werpon wij hem vernauwernood nog een vluchtigen blik toe; wij besparen ons de moeite, om er ons nog over te verbazen, maar met den, bewoner dier afgelegen landen waar de stoom en zijne wonderlijke toepassing nog geheel onbekend zijn, is dat geheel anders. Op hem moet de indruk wel aangrijpend zijn, wanneer hij voor het eerst dat stoomende, zwoegende monster ziet, hoe het zich als uit eigen macht pijlsnel voort beweegt langs de aangewezen baan, waarvan het geen haarbreed afwijkt. Wij kunnen ons de verbazing van den Indiaan of Afrikaan voorstellen bij het zien eener locomotief, dat zware, logge, ijzeren gevaarte, hetwelk zich nochtans sneller beweegt dan het wilde paard der prairieën of de struisvogel der afrikaansche vlakten.

Maar ook sommigen onzer heugt de tijd nog, toen wij den spoortrein slechts van hooren

zeggen kenden en wij twijfelachtig het hoofd schudden, als wij in de nieuwsbladen lazen van die vreemdsoortige nieuwigheid, van dat wonderlijke ijzeren gevaarte, dat zonder paard zijn weg aflegde en door een zekeren Stephenson in Engeland uitgevonden was. Wij lachten er meê, als met eene nieuwigheid die een oogenblik gerucht maken maar vanzelf weêr verdwijnen zou; de zaak kwam ons dan ook al te schoon, al te wonderlijk en ongeloofelijk voor, en toch rukte het ijzeren monster al nader en nader; in Engeland doorsneed het reeds menig graafschap; en ten oosten, in Duitschland, en eindelijk ook in ons land, tusschen Antwerpen en Brussel, kwam het in gebruik.

Geheel Europa is in onze dagon met een net van ijzeren lijnen bedekt, waarover de locomotief in pijlsnelle vaart heenvliegt en den reiziger in een paar dagen van den eenen hoek van ons werelddeel naar den anderen verplaatst.

Ook buiten Europa is het spoor reeds doorgedrongen. Wij spreken hier niet van de nieuwe wereld, want hoewel zij eene jongere zuster is van het reeds hoogbejaarde Europa, zal zij hare oudere zuster misschien spoedig boven het hoofd gewassen zijn; maar ook in Azië, Afrika en in het afgelegene Oceanië drong het spoor door, en zelfs het Hemelsche Rijk heeft de vernuftige uitvinding van een 'roodharigen' zoon van het 'neveleneiland' (Engeland) niet van zich af kunnen weren. Den 30 juni laatstleden is er de eerste spoorweglijn geopend. De linie is niet groot, slechts een afstand van 12 kilometers, maar de eerste stap is gedaan: China is voor de westersche beschaving ontsloten en de Chineezen zullen het bij dezen eersten stap niet laten, want wanneer zij zich eenmaal over hunne nationale en dikwijls kleingeestige vooroordeelen heen gezet hebben, bezitten zij geestkracht en volharding genoeg, om verder voort te stappen op den weg van den vooruitgang. Als zoodanig is de inwijding van dien eersten spoorweg een gewichtig feit en misschien de dageraad van een tijdperk van beschaving voor het Hemelsche Rijk, even als het 't voorteeken kan zijn van eene nauwere aansluiting van dit rijke en dichtbevolkte land met Europa. Reeds heeft China zijne havens voor de handeldrijvende Mogendheden van het westen geopend; de aanleg van spoorwegen zal ook de poorten der steden van het binnenland voor haar openen.

De eerste spoorweglijn in China, onder het toezicht van een engelsch ingenieur aangelegd, verbindt dé steden Shanghaï en Kungwang met elkander; zooals wij reeds opmerkten, heeft de plechtige opening den 30 juni plaats gehad. Een trein van acht wagens, waarin zich een honderdvijftigtal genoodigden bevonden, stoomde dien dag van Shanghaï naar Kungwang. Duizenden Chineezen waren saamgestroomd, om dat vurige monster te zien, 't welk, een zwarten damp uitstootende, met de snelheid van den wind over de smalle spoorbaan zou rennen. Vooral te Kungwang was de toeloop van nieuwsgierigen groot, en verbazend was de indruk dien Let op de menigte maakte, toen het zwarte ijzeren gevaarte met ongekende snelheid kwam aanstuiven en stootend en fluitend langs de in aanbouw zijnde statie reed. De verbazing maakte plaats voor bewondering, en deze voor nieuwsgierigheid, toen de lange trein zich eenige malen langs de statie heen en weêr bewoog, en toen de locomotief weder naar Shanghaï zou vertrekken, bestormde het volk de waggons en zocht een plaatske, om den proeftocht meê te maken. Policie noch beambten konden den stroom van het opgewonden volk stuiten en moesten het zich wel getroosten de gratis-pleizierreizigers meê te voeren.

De eerste spoorwegreis liep zonder ongelukken af en reeds loopen dagelijks treinen tusschen de twee genoemde steden, terwijl doelmatige en sierlijke staties gebouwd worden die de bewondering der Chineezen opwekken.

Wanneer de uitvinder der spoorwegen, George Stephenson, nog eens in de wereld kon rondblikken, zou hij over zijne eigene uitvinding ten hoogste verwonderd zijn. Niet alleen om de buitengewone vlucht welke die 'nieuwigheid' van voor veertig, vijftig jaar genomen heeft, maar ook wegens de belangrijke verbeteringen die er den laatsten tijd zijn aangebracht. Alles wat menschelijkerwijze mogelijk was om dë veiligheid en het gemak der reizigers te bevoorderen, is tot nu toe gedaan. De dienst en het seinstelsel zijn zoodanig geregeld, dat de meeste ongelukken thans voorkomen kunnen worden; de waggons worden zoo *comfortable* ingericht, dat zij den reizigers alle mogelijke gemakken aanbieden, en deze er zelfs bij eene nachtelijke reis even rustig kunnen slapen, alsof zij zich thuis en op hun bed bevonden; men denke slechts aan de salonwaggons van Pullmann.

Dat alles is billijk: de spoorwegen zijn ten dienste van het publiek; het betaalt er zijn goed geld voor en mag dus eischen, dat de spoorwegdirektiën alles aanwenden wat dienen kan om met de grootere snelheid ook de veiligheid, en, waar het mogelijk is, ook het genoegen der reis te bevoorderen.

Van eene andere zijde echter hebben de direktiën der spoorwegen nog een tweeden, even gebiedenden plicht te vervullen, zij moeten waken voor de veiligheid en het leven harer beambten. Hun is eene zwaarwichtige taak toevertrouwd, die eene groote verantwoordelijkheid op hunne schouders legt. De spoorwegambtenaars hebben te waken voor het leven van zoovele honderden reizigers, die aan hunne zorg toevertrouwd en gedurende de reis geheel van hen afhankelijk zijn. Een kleine misslag, een verkeerd geplaatst sein, de minste afgetrokkenheid van den stoker of machinist zijn voldoende om honderden menschenlevens te doen verloren gaan; overleg, zorg, waakzaamheid en tegenwoordigheid van geest zijn dan ook de eerste vereischten van den kant der beambten, terwijl heldenmoed en zelfopoffering niet zelden evenzeer van hen geëischt worden. Talrijk zijn de voorbeelden dat een trein behouden bleef door de bovenmenschelijke krachtsinspanning der wachters en niet zelden offerden zij hun leven op, om dat der reizigers te redden.

De betrekking van spoorwegwachter blijft dan ook altijd eene zeer gevaarlijke en honderden komen er jaarlijks om, als slachtoffers hunner nauwgezette plichtsbetrachting. Elke poging die aangewend wordt, om hun lot te verbeteren en hunne veiligheid meer te verzekeren, verdient dan ook ten sterkste elks toejuiching. Het is eene wreedheid, hen die verantwoordelijk zijn voor het leven van zoovelen, zelven nutteloos aan gevaren bloot te stellen.

Een groot aantal kondukteurs verliezen jaarlijks hun leven, doordat zij van de smalle loopplanken naar beneden vallen, en het is te verwonderen, dat er nog niet meer omkomen. Ook u, lezer, is het gewis meer dan eens gebeurd, dat gij in den winter, wanneer de scherpe noordenwind buiten gierde en de jachtsneeuw in dichte vlokken neêrviel, dat gij, in uw warmen overjas gedoffeld, in een hoekske van den goed gesloten waggon gezeten, door het raam tuurdet en den armen kondukteur beklaagdet, die aan al de gestrengheid van wind en weêr blootgesteld is. Gij dacht er tevens aan, hoe een misstap der verkleumde voeten, hoe het loslaten der ijskoude koperen staven door de verstijfde handen, den armen man verpletterd op den harden grond zou doen neêrtuimelen. Welnu, de waggon, waarvan wij eene afbeelding geven, zal het gevaar voor den kondukteur schier geheel wegnemen. Op deze wijze ingericht,

kan hij veilig langs de waggons gaan en kan er van het gevaar om van de loopplank te storten, geen spraak meer zijn. Onze gravure is duidelijk genoeg om geene nadere toelichting te vragen. Deze soort van galerij, volgens het systeem-Maquet, kan met betrekkelijk geringe kosten op alle gewone waggons toegepast worden en blijkt zeer goed aan het doel te beantwoorden.

Nu het vechten in en nabij Servië, naar het schijnt althans, voorloopig gestaakt wordt, is het niet van belang ontbloot, een terugblik te werpen op den oorlog, die gedurende bijna drie maanden jammer en wee heeft gebracht over de provinciën van het Balkansche-schiereiland.

Met meer opgewondenheid dan overleg, met meer roekeloosheid dan doorzicht van den kant der Serviërs begonnen, was nochtans het eerste optreden van het servische leger niet ongelukkig. Tschernaïeff drong onmiddellijk nadat de oorlog verklaard was, het turksche grondgebied binnen en veroverde den 2 juli stormenderhand de versterkte stelling van Babina- Glava, onderwijl de servische generaal Ranco Alimpics in het westen de grensrivier de Drina passeerde en bij Zwornik zijne legerplaats opsloeg.

Daarbij bleef het echter ten naastenbij voor de maand juli; wel hadden nu en dan kleine voorpostengevechten plaats en werden er onbeduidende schansen en blokhuizen genomen en hernomen, maar hoewel de telegraaf deze als veldslagen en als het veroveren van belangrijke vestingen aankondigde, tot eenige beslissing konden die overwinningen - op het papier - niet voeren. De Turken maakten zich onderwijl berucht door hunne roof- en plundertochten tegen de weerlooze kristen bewoners, terwijl de Serviërs steeds bleven voortgaan, hunne heldendaden uit te voeren tegen een denkbeeldigen vijand. Dat de handelwijze der twee partijen minder geschikt was om de belangstelling van Europa op te wekken, laat zich begrijpen.

Ondanks al de schitterende overwinningen der servische officieele telegraaf, begon het servische leger echter spoedig te retireeren; prins Milan keerde veiligheidshalve naar zijne hoofdstad terug, terwijl Tschernaïeff op het servische grondgebied de oostelijke grensrivier, de Timok, bezette en, op de twee vestingen Knajevatz en Zaitchar steunende, het voortdringen der Turken trachtte te beletten.

Thans trok ook het turksche leger blakerend en plunderend het vorstendom binnen en werd er in de eerste week van augustus een algemeen gevecht geleverd, 'twelk met de nederlaag der Serviërs en het bezetten van Knajevatz, Zaitchar en de geheele Timok-linie door de Turken eindigde. Dat er bij die gelegenheid erg gemoord en gebrand werd, hoeft nauwelijks gezegd te worden.

Tschernaïeff was nu tot een haastigen terugtocht gedwongen; wilde hij het land niet open laten voor de turksche legers, dan moest hij tot elken prijs trachten het meer zuidwestelijk gelegen Alexinatz te bereiken en de oevers van de Morawa, van laatstgenoemde stad tot Deligrad, te bezetten. Dit gelukte en de servische opperbevelhebber, die voortdurend versterking aan manschappen en artillerie, en vooral aan russische officieren ontving, die de plaats der onbekwame servische officieren innamen, hield er zich geruimen tijd staande. Den 20 augustus begonnen de vijandelijkheden opnieuw; de strijd rondom Alexinatz hield dagen en dagen aan; eiken dag behaalden de Serviërs een telegram-overwinning en zóólang zegepraalde Tschernaïeff, tot hij den 1 september, na een zoogezegden veldslag, genoodzaakt werd met groot verlies op Deligrad terug te trekken.

Horwatowics had ondertusschen Knajevatz opnieuw bezet, maar moest die stad na Tschernaïeffs laatste nederlaag weêr verlaten, waarna de Turken haar den 5

september nogmaals in bezit namen en er, zooals overal elders, op de vreeselijkste wijze huishielden.

Knajevatz was eene nette, op europeesche wijze gebouwde stad, nabij de Timok schilderachtig op eene groene hoogvlakte gelegen. Zij bezat schoone openbare gebouwen en was van groot gewicht, omdat de groote wegen van Nich, Zaitchar en Alexinatz elkander hier kruisen. Door middel van petrool en de brandfakkel hebben de Turken de stad aan de vlammen overgeleverd, en van al die heerlijkheid zijn slechts rookende puinhoopen overgebleven.

De eenig overgeblevene.

Reeds in den voormiddag hadden de varensgasten van het dorp teekenen aan de lucht gezien die op eene geweldige verandering heenwezen. Drie-, viermaal was de wind gedraaid; nu waaide hij uit dezen, dan uit dien hoek, en aan den gezichteinder waren wolken komen opzetten,

wier dreigend uiterlijk niet veel goeds voorspelde. Somtijds had de zee eene rilling gevoeld als ware zij eensklaps door de doodskoû, door den doodsangst aangegrepen, terwijl de zeemeeuwen en stormvogels, opgejaagd uit de golven, met een onheilspellend gekrijsch langs het strand vlogen. Het waren allen kenteekens, dat er een storm in aantocht was.

De zee is een valsch en bedriegelijk element. Hoe vreedzaam en rustig kan zij daar neêrliggen, terwijl de zonnestralen langs hare witgekuifde golven heenglijden of het maanlicht zich in hare doorschijnende diepte spiegelt! Men zou zeggen: zij is het beeld der rust, der kalmte, der verhevenheid. Die golfslag, die zich op het mulle duinzand komt breken, kan alleen wiegelen; het zijn geen woorden van storm en schipbreuk, die hij aan het strand fluistert, hij noodigt veeleer tot baden, tot spelevaren uit.

Morgen echter zullen de golven een andere taal spreken; dan zult gij dat element in zijne ware gedaante zien verschijnen: schrikverwekkend verheven, toornig en wild. wanneer de stormen elkaar op die wijde vlakte ontmoeten.

't Is middag geworden; de lucht, dezen morgen nog zoo blauw en helder, is met wolken bedekt: grauw en donker hangen zij over de zee neêr. Men kan het hooren aan het onheilspellend geruisch harer golven, dat, daar beneden in de diepe kolken, de donkere geesten zich gereed maken, om naar boven té stijgen en den strijd aan te vangen met de losgelaten winden. 't Is of de legers die van onder en de legers die van boven aanrukken, slechts op een sein wachten, om op elkander los te stormen.

Daar knalt een donderslag en zijne echo's worden honderdvoudig door de onmetelijke watervlakte herhaald. Men kan het aan de branding op het strand gewaar worden, dat de strijd der elementen begonnen is, dat de storm is losgebroken. Het huilen van den wind smelt samen met het machtig bruisen der golven. Welke tonen!.... tonen die de dooden, die op den bodem der zee slapen, zouden wakker schudden.

Nu is het of men een snijdenden kreet hoort, in den nacht aangeheven, een kreet van een mensch die doodelijk getroffen neêrligt; dan weêr is het een kreunen als van een stervende, zoo klagend en slepend, dat de moeders opschrikken en zich afvragen of het niet het hulpgeroep is van haar zoon die zich op zee bevindt.

Dan is het weêr als het gedruisch van machtige legerscharen die tegen elkander inrukken, als het gedreun van honderden kanonnen. De golven gaan hoog als torens en zien zoo dreigend of zij al het strand wilden verslinden. De donkere hairlokken hangen haar wild om het voorhoofd, terwijl het schuim haar op den mond staat.

Het geheele dorp is uitgeloopen en heeft zich eene plaats uitgekozen, waar men, zonder te zeer aan den rukwind te zijn blootgesteld, het verschrikkelijke schouwspel kan gaêslaan. Hoe velen zijn er bij die met schrik en ontzetting op den kokenden afgrond neêrzien! Van velen is vader, echtgenoot of broeder op zee, en wat moet er van hen te recht komen in dat noodweer? Bij zulk een storm, die schepen en vloten te gronde doet gaan, hoe zullen zij met hunne zwakke pink aan de branding weêrstand kunnen bieden? Vermoedens worden uitgesproken, en de angst openbaart zich in alle mogelijke vormen.

Maar hoor - en allen steken de hoofden bij elkaar - is dat geen noodschot, dat door het gedruisch der golven en der winden heendreunt? Opnieuw valt er een schot, weêr een - en zij pogen met hun oog door den woeligen waterberg heen te boren, om het ongelukkige schip te zien, dat daar ginds met dood en ondergang worstelt. Er is toch

geen twijfel meer - de noodschoten zijn de hulpkreten van een schip dat op het punt is van te vergaan.

Eensklaps, bij het breken en bersten van een hoogen waterberg, meenen zij een mast te kunnen onderscheiden. Ja, zij hebben het schip gezien; ook de romp komt nu en dan te voorschijn. Maar het is ver, heel ver af en er bestaat geen mogelijkheid, om de hand tot redding uit te steken.

Het is eenige uren later. De storm woedt nog altijd voort, de regen valt in stroomen neêr, terwijl de bliksem nu en dan een achtergrond verheldert.

Het schip dat straks die noodschoten loste, is vergaan - masten, sprieten en weggeslagen planken zijn reeds op het strand geworpen. De dorpelingen verstrooien zich langs het duin of er misschien nog levende overblijfselen van het vergane schip te vinden zijn. Maar niets ontwaren zij dan flarden, zeilen, kisten en verbrijzelde stukken hout. Dan, eensklaps gaat er een kreet op - toch één leven is er uit dien ondergang gered, al is het ook het leven van een kind, dat op het strand is gespoeld. Een ruige zeeman heeft het ontdekt. Nog klopt het kleine hart, nog leeft het, al is het ook bewusteloos. Allen spoeden zich, vooral de vrouwen, om den geredden engel te zien, die daar met zijn blond, gekruld hoofd tegen de ruwe borst van den zeeman rust. Allen bieden zich aan, om hem meê te nemen, te verzorgen, maar de ruwe gast wil zijnen buit niet loslaten, het kind behoort hem; hij heeft het kind gered en hij zal er een kloeken zeeman van weten te maken!

Onze premieplaat.
Het visschersmeisje van Volendam.

Onze sporen, onze telegrafen, onze straatwegen, de gemakkelijkheid waarmeê wij in alle richtingen over den aardbol reizen, de onderlinge toenadering der volken en de zoo goed als uitgewischte grenzen der verschillende landen zijn enkel voorrechten van onzen tijd. Zij hebben menigeen al ruimschoots stof geleverd om de grootheid van onze eeuw te bezingen.

En voorrechten zijn het zeker, waarbij de handel en de wetenschap veel geprofiteerd hebben en die de volken tot een broederschap te samen binden en vele hinderlijke slagboomen uit den weg hebben geruimd.

Nog eene eeuw misschien en de geheele bekende wereld zal met een net van spoorwegen en telegraafdraden overspannen zijn en de binnenlanden van Afrika en de steppen van Azië zullen de echo's opvangen van de hoofdsteden van Europa. De ondeugden onzer beschaving zullen zich eenen weg gebaand hebben tot waar nu ondoordringbare bosschen en moerassen het zonlicht, dat van Europa straalt, nog uitsluiten.

Voor den man der romantiek zijn dat evenwel treurige verschijnselen, en ook de schilderkunst, met haar kleuren en tinten, heeft reden bezorgd te zijn over die veranderingen. Waar de landschappen als twee druppelen water op elkander gelijken, waar de kleeding ons slechts eene smaaken karakterlooze eentoonigheid te zien geeft, waar de kleurenmengeling in licht en schaduw is verdwenen, is de schilderkunst in haar recht wanneer zij klaagt dat haar leven ontbreekt.

De voorwaarde van iedere kunst, en voornamelijk van de schilderkunst, is karakteristiek; op straf van karakterloos te worden, moet zij typen scheppen; zij rijmt en zingt met kleuren en nu hoeft men maar een greintje kunstgevoel te hebben om de meening te zijn toegedaan, dat het goudbrocaat en damast van voorheen een honderdmaal schilderachtiger uitwerking hebben dan de nieuwmodische parijzer

frak of onze damescostumes, en dat een middeleeuwsche processie met hare vanen, schitterende priesterkleêren en de veelkleurige kleeding van mannen en vrouwen een veel beter figuur maken dan onze tegenwoordige optochten.

De hollandsche en vlaamsche schilderschool heeft zich van den vroegsten tijd voornamelijk door hare karakteristiek onderscheiden. Ieder schilder van naam draagt zijn eigen stempel, en wie gezegde schilderscholen bestudeerd heeft, kent een groot stuk vaderlandsche geschiedenis, en de toestanden van voorheen moeten hem veel helderder zijn dan dengene die deze slechts uit boeken en handschriften heeft leeren kennen.

Eerelman, wiens naam reeds zoo gunstig in België bekend is, en van wiens hand de premieplaat is aan dezen jaargang der *Belgische Illustratie* verbonden, waarvan wij hier een afdruk weêrgeven, heeft zijne opleiding ontvangen in de school van onze oude schilders, en al legt hij zijne persoonlijkheid niet af en al kiest hij zijne onderwerpen uit zijne omgeving, toch kan men het zijne schilderijen aanzien, dat hem de oude klassieke hollandsche voorbeelden voor den geest zweven.

Beschouwt deze gravure, het Volendamsche Visschersmeisje! Alles tintelt van leven, van waarheid, het is als de natuur in hare diepste geheimen betrapt.

Het onderwerp is, als alle onderwerpen onzer oude school, zoo eenvoudig mogelijk.

Volendam is een dorp aan de Zuiderzee; de eenige merkwaardigheid van de plaats is, dat de huizen op palen in het water staan. De bewoners zijn meestal visschers, die met pinken de Zuiderzee bevaren. De beschaving onzer hoofdsteden schijnt hier nog niet doorgedrongen te zijn; de toestanden zijn er dus nog zoo goed als primitief en met sommige kleine afwijkingen nog dezelfde als voor eeuwen.

Beschouwen wij nu de schilderij: Een visschersmeisje dat met haar kerkboek in de hand ter kerke gaat. Is het zondag? Maar neen, Volendam is godsdienstig genoeg dat er ten minste de werkzaamheden op zondag stil liggen, en de forsch gebouwde visschersvrouw zou ten minste niet aan de waschkuip staan wanneer het de dag des Heeren was. Wij kunnen dus gerust aannemen dat het bij gelegenheid van een huiselijk feest is - misschien verjaart vader of moeder of zij zelve - dat zij in haar zondagspak gekleed ter kerke gaat.

Dat meisje is geen ingebeelde figuur, het is een ferm hollandsch meisje, zooals gij ze op de visschersdorpen wel meer kunt aantreffen. De zeebries heeft die leden ontwikkeld. Opgewekt en vroolijk is dat gezicht. Maar al is zij de hoofdpersoon, zij neemt toch de geheele schilderij niet in beslag.

Ook dat oude paar - de visscher met zijne pijp in den mond en de vrouw aan de waschkuip - alle twee met de aartsvaderlijke topmuts voorzien, dat het meisje naziet en dat malkaar hunne opmerkingen meêdeelt, heeft allezins recht op onze aandacht. Hebben zij het over de kleeding van het eenvoudige visscherskind, dat misschien voor een werkdag het wat al te schoon is. Of maken zij huwelijksplannen en bestemmen zij haar onderling voor hun zoon, die zich op dit oogenblik op zee bevindt?

In zoo'n enkele schilderij kan eene geheele novelle oppesloten liggen, en wie weet welke verwikkelingen den schilder door den geest zijn gegaan toen hij voor zijn schilderezel zat. Op den achtergrond hebben wij de zee, met hare woeste baren, terwijl een paar schepen hun want aan den horizon opheffen; maar ook den achtergrond heeft de schilder nog weten te stoffeeren.

Of brengt zij geene afwisseling aan, de schippersfiguur met de ruwe kap over het hoofd getrokken, die daar aan het strand staat en misschien op uitkijk is naar de een of andere huiswaarts keerende pink?

Wij twijfelen niet of de premieplaat, waarvan wij hier eenigszins den zin uitgelegd hebben, zal naar den smaak van onze lezers zijn. Daar wij in de laatste jaren premieplaten gegeven hebben waarin min of meer religieuze onderwerpen behandeld werden, zoo meenden wij tot meerder afwisseling ook wel eens een huiselijk tafereel te moeten nemen. De schilderkunst beweegt zich toch op ieder gebied. Wij twijfelen niet of wij zullen met deze keuze de goedkeuring onzer inteekenaars wegdragen en deze schilderij zal eene waardige plaats innemen naast de premieplaten van vroegere jaren.

Nieuwe boeken.

Instrumentaal-muziek

Onze vriend, de eerwaarde heer Brouwers, pastoor te Bovenkerk, heeft eene brochure uitgegeven onder den titel van: *Over der vaderen roem in*

de toonkunst en daarin dat deel terug geëischt wat ons, Nederlanders, in den zang toekomt. Verscheidene onzer schrijvers, onder ander ridder Leo de Burbure, houden zich, sedert eenigen tijd, met dergelijke studiën bezig: men zal dan ook met een buitengewoon genoegen uit gemelde brochure eenige bladzijden lezen over de instrumentaal-muziek.

'Wanneer,' zegt pastoor Brouwers, 'er Duitschers erkennen, dat de instrumentale muziek met het tooneel in verband, het eerst tot hooge ontwikkeling kwam in Italië, dan voegen zij er dadelijk bij: 'die Ausbildung der Königin der 'Instrumente, der Orgel war einzig den Deutschen vorbehalten.' Of ook de voorstanders van die stelling, gelijk straks de gemelde Forkel, de Nederlanders onder hun 'Deutschen' rangschikken, weten wij niet, maar wij voor ons ontzeggen hun het recht zich dat leeuwenaandeel te annexeeren hetwelk ons in het rijk van clavecymbel en orgelspel toekomt. Om kort te gaan, wijzen wij slechts op enkele hoofdfeiten.

ONZE PREMIEPLAAT. - HET VISSCHERSMEISJE VAN VOLENDAM, NAAR O. EERELMAN.

'Dat het instrument wat men voor bijna twee duizend jaren orgel noemde, naar ons Westen gekomen was uit het Oosten, mag voor zeker doorgaan: dat er weêr uit het Oosten een orgel naar het Westen werd gezonden door keizer Konstantinos

Copronymos, ten geschenke aan den machtigen Pepijn, hier in Maastrichts nabijheid geboren en getogen, is zeker.

'Dat het orgel voor den allereersten keer in dienst der Kerk werd gebracht - is dit niet het groote feit, het uitgangspunt, de grondslag van des orgels heerlijkheid en ontwikkeling? - welnu, dat feit werd volbracht, ook in Maastrichts nabijheid, in de naburige zusterstad, in Aken. Ook weêr daar werd het eerste nieuwe orgel in het Westen gemaakt, door een griekschen priester, Gregorios. Om welke redenen

zou men betwijfelen dat ook Maastricht spoedig zijn orgel had? Hoe het een Nederlander was, Rudolf Agricola, die de Duitschers het eerst met de oude klassiken bekend maakte, en het eerst 'Rohrstimmen' in het orgel bracht, waaronder vooral de *vox humana* als wonder liefelijk uitmuntte, melden de Duitschers zelven.

Zoo niet het eerste, gewis een der oudste monumenten van toonkunst, compositiën voor het orgel geschreven en tot ons gekomen, heeft men te danken aan twee Nederlanders, Adriano en Cypriano, welker leerlingen Claudio Morulo en Joannes Gabriëli vaak geëerd worden als de stichters onzer nieuwere zelfstandige instrumentaal-muziek.

OPENING VAN DE EERSTE SPOORWEOLIJN IN CHINA

Breedere en hoogere roem komt ons toe.

Duitschland heeftals twee orgelscholen gehad: de eene genoot hare opleiding bij de Italianen, scholieren van Zuid-Nederlanders; de andere, de moderne, werd rechtstreeks en onmiddellijk gevormd in en door een Noord-Nederlander, Jan Pieters Sweelinck, zoon van Amsterdam, tot wien ter vorming uit Duitschlands gouwen kwamen:

'Uit Halle, de later zoo hooggevierde Samuel

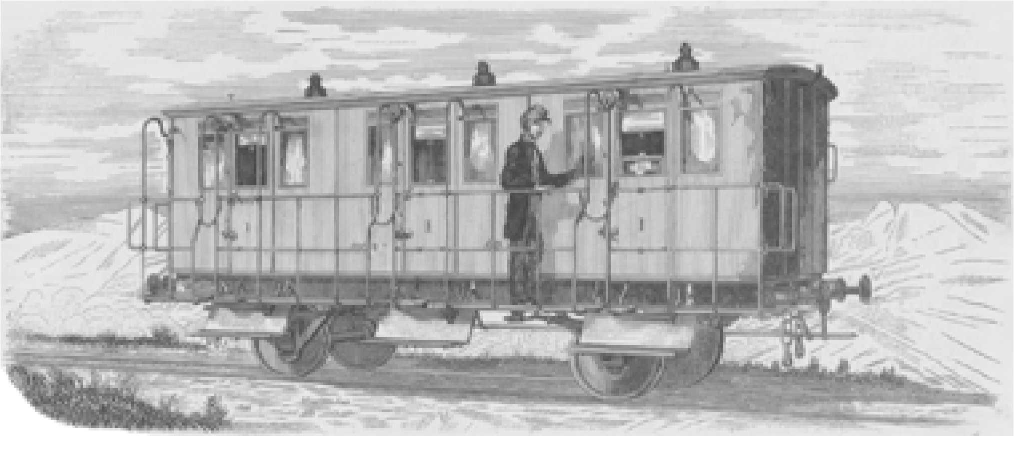

TENTOONSTELLING VOOR GEZONDHEIDSLEER EN REDDINGSMIDDELEN TE BRUSSEL. - VEILIGHEIDSGALERIJ VOOR SPOORWEG-CONDUKTEURS.

GEZICHT OP KNAJEVATZ NA DE VERWOESTING DOOR DE TURKEN.

Scheidt; uit Hamburg, de later niet minder hooggeprezene Heinrich Scheideman, meester van Reincke en van de heele hamburgsche school;

uit Hannover, Mclchior Schild; uit Dantzig, Paul Syfert en tal van anderen.

‘Is het niet die zelfde Nederlander, betrekkelijk wien Robert Eitner te Berlijn verklaart, dass ein Seb. Bach und Händel nie erstehen konnte, wenn ihnen nicht ein Sweelinck mit seinen zahlreichen Schülern, die gerade in Deutschland ihren Sitz hatte, vorausgegangen wäre.’

Dezelfde toonkundige uit Berlijn laat ons recht wedervaren, met dien zelfden Nederlander te erkennen, als ‘den Begründer des modernen Orgelspiels,’ en ‘seiner Zeit als leuchtendes Vorbild vorangeschritten, und mit Begeisterung durch seine Kunstgenossen gefolgt.’

Doch wat is Duitschland, schier geheel Europa heeft ons voor het orgelspel der XVIe eeuw te danken. Hoort aan gindsche zijden der Pyreneeën, het machtige orgelspel te Madrid: de kunstenaar die er op het orgel regeert, 35 jaren lang, is een zoon der Nederlanden, Michel de Bock; die er opgevolgd wordt door eenen anderen Nederlander.

Hoort ge op datzelfde oogenblik aan gindsche zijden der Alpen, in den dom van de kunstlievende republiek van Venetië het tooverend spel van het eerste orgel: de kunstenaar die allen in verrukking brengt, is een Nederlander, Jachet van Berghem. Bij den koning van Frankrijk, aan het hof te Parijs, wie wordt er geprezen als des konings organiste? Een zoon der Nederlanden, Mr. Jan Langhedul. Zelfs te Rome, naast Palestrina, wie staat er te boek als de prins der toonkunstenaars op het orgel? Een Nederlander, Marcus Houtermans.

In het land der Denen, aan het hof des konings, wie zit er, als koning des klaviers, aan het orgelspelen? Een zoon der Nederlanden, Arnold van den Ende. Bij Erik, den hertog van Brunswijk en Luneburg, wie is des vorsten organiste? Een Nederlander, een zoon van Maastricht, Antonius Joncker.

‘Nog heb ik slechts van vorsten en hoven gewaagd, waar zou het heen, moest ik de Nederlanders aan de orgels der kathedralen, in het buitenland nagaan, van Palermo, aan de Middellandsche zee, tot Schwerin, aan de Noordzee? Doch nu stel ik de vraag en zeg tot die Duitschers: is het orgel ‘de Königin der Instrumente,’ welk volk in Europa regeerde dan, door het genie zijner zonen, over die koninginnen van Europa? Dat was het volk der Nederlanden.’

(Wordt vervolgd.)

De kleinste vogel der aarde.

Niet zelden hebben Midden- en Zuid-Amerika goud en diamanten in hunnen schoot, waardoor vele Europeanen naar gewesten, duizend uren van hun woonplaats verwijderd, worden gelokt, maar ook de heerlijkste edelgesteenten van allerlei kleur op den vederdos van een aantal vogelen, waaronder de kleinste kolibri's (*trochiles*) geheeten, vooral uitmunten.

Schooner, prachtiger vogel dan de kolibri kan men zich niet voorstellen; onze fijnst geslepene en gepolijste diamanten moeten in glans bij het lieve dierke onderdoen; bij de heerlijke kleuren zijner veêren bezit het de voorrechten van alle

andere vogelsoorten: het is licht, vlug, sierlijk in zijne bewegingen, voor de overige vogelen onnavolgbaar in zijn vlucht; als een minnaar der vrijheid is het steeds in de ruime lucht; het fladdert van de eene bloem op de andere om er den honig uit te zuigen of de insekten weg te pikken, die zich in hare kelken verbergen.

Een kolibri op een bloem geeft een beeld van twee bloemen op elkander of een steel met een bewegelijke bloem.

Daarbij kent het geen vrees, het vliegt niet verschrikt op, om zich voor den mensch te verbergen, maar schijnt hem integendeel te zoeken, volgt hem op zijne wandelingen en plaatst zich soms op zijne schouders of op zijn hoofd.

Het heeft vijanden onder de overige vogelsoorten; zijn ergste vijand is echter de groote amerikaansche spin; tegen de eerste kan het zich door een snelle vluclit beveiligen, tegen de tweede is het niet opgewassen.

Het wordt onvoorziens hare prooi, blijft in hare netten hangen als de vlieg in die onzer tuinspinnen en wordt onbarmhartig gedood, daar het nijdige dier de kolibri 't bloed uitzuigt.

Wij hebben Midden-en Zuid-Amerika als zijn vaderland genoemd.

Zoodra de reiziger de landengte van Panama verlaat en zich zuidwaarts richt, ontmoet hij millioenen dier bekoorlijke vogels in Guyana, Brazilië, Peru en Ecuador, en gaat hij nog zuidelijker, zelfs tot aan de straat van Magellaan, dan vergezellen ze hem, als hij die streken in den bloeitijd bezoekt.

Ook vindt men ze in genoemden tijd ook wel noordelijker, zooals in Mexiko tot op 18° N.B.

De gewone of robijnkolibri komt des zomers zelfs tot in Kanada, de kraagkolibri zelfs tot op 61° N.B.

Vele soorten, en men kent er meer dan 200, gelijken onzen trekvogels, doch is het bij ons de warmte, die de vogels naar heetere luchtstreek trekt, in Amerika is het 't opengaan der bloemen, dat de kolibri's hun gewoon vaderland doet verlaten.

Niet allen zijn evenwel trekvogels. De scheerstaart, die zijn naam ontleent aan den vorm zijner staart, is door zijne zeer kleine vleugelen genoodzaakt een vast verblijf te houden; het is hem niet mogelijk langen tijd te vliegen; zijne schoonheid is overigens gelijk aan die zijner natuurgenooten.

Het manneke is op den kop en den hals glanzend groen; op den rug gaat deze kleur in purperrood en brons over; de vleugels zijn purperbruin; de lange, in tweeën gescheiden staart is zwart, doch op de beide uiterste vederen zwartbruin; op de zwarte borst ligt een groene glans, terwijl de keel purperbrons gekleurd is.

Het wijfke is op den rug goudgroen, op de borst vuurrood; de staart, die korter is dan bij het manneke, is in het midden goudgroen, aan de zijden van dbnkerrood tot zwart.

De zwaardbek kan beter vliegen; hij beweegt zich door geheel Midden- en Zuid-Amerika en bezoekt niet zelden het zonnige Mexiko; ook hij schittert door zijne prachtige kleuren, welke in hoofdzaak zijn als die van den scheerstaart; het manneke is gewoonlijk schooner geteekend en gekleurd dan het wijfke, wat bij de meeste vogelsoorten het geval is.

Deze vogel onderscheidt zich van de andere kolibri's door zijn bek, welke zoo lang is als zijn heele lichaam en hem van groot nut is bij het uitzuigen van diepe bloemkelken of het opsporen van insekten of hare eieren in diepe gaten en kloven.

Men geloove niet dat alle kolibri's gekleurd zijn, als die, welke wij beschreven hebben; behalve de eigendommelijke kleuren, die iedere soort heeft, en er zijn er een aantal, heeft bijna iedere kolibri er nog, die hem van andere onderscheiden;

daarenboven zijn hunne vederen bezaaid met gouden, zilveren, purperen enz. stippen, die den vogel het aanzien eener vliegende bloem of veelkleurigen edelsteen geven.

Kan men zich een prachtiger schouwspel voorstellen, dan eene vlakte van eenige uren uitgestrektheid in een der zuid-amerikaansche gewesten, waar ieder bloem een gekleurde kolibri draagt?

De engel der bergen.
Geïllustreerde novelle, door Mathilde.[1]

I.

'Zie naar beneden, daar hebt gij Nazareth!'

Deze woorden werden uitgesproken door een bejaard heer van deftig en eerbiedwaardig uiterlijk tot zijne gezellen, die deel uitmaakten eener vrij groote karavaan, en tot eene dame, iets jonger dan hij, in 't bijzonder.

'Nazareth!' en velen gleden van hunne zadels af en knielden neder, om hulde te brengen aan het WOORD, dat eeuwen geleden in die vallei was VLEESCH geworden.

Kalm door de avondzon beschenen, lag het liefelijke stadje aan hunne voeten; de vlakte van Esdralon ontrolde zich tusschen de heuvels van Hermon, Gelboé en Samarië; de groote keten van Carmel, op zijn einde door het Eliasklooster gekroond, vluchtte zeewaarts, en vertoonde ver in 't westen een blauwe streep, die aanduidde dat daar de Middellandsche Zee haar golven rolde. Tusschen dat ampkitheater van bergen en heuvels ligt de stad, die geen Christen zonder ontroering kan hooren noemen; zij verheft zich, geleund op een heuvelrug, wit en rein, uit de verte gezien, als de 'onbevlekte lelie onder de doornen.'

Hooge nopalboomen, palmen, cycomoren zijn hier en daar als groote ruikers in de vlakte verspreid, en de bloesems verspreiden zoete geuren, maar 't is de bekoorlijkheid van 't landschap niet die allen met aandoening voor zich uit doet staren. Het woord dat eens door engelenmond uitgesproken, hier weêrklonk, en sinds door duizenden en duizenden metalen stemmen in alle werelddeelen herhaald is, schijnt als een heilige sluier nog over die vlakte te zweven, 't Rijst onwillekeurig op ieders lippen, daar het in elk hart als vanzelf opwelde.

'Wees gegroet, Maria, vol van genade,' lispelden de dame en haar echtgenoot, 'want de Heer is met u, gezegende onder de vrouwen.'

Ook de andere reisgenooten stemden mede in het gebed.

'Van daar is de wonderbare wasdom van 't mosterdzaadje uitgegaan,' zeide een grijs priester.

'Zeer interessant, zeer lief!' riepen eenige engelsche toeristen.

'O, Eduard, wat 'n wanklank,' fluisterde de dame van daareven.

'Een zeer poëtische plek, inderdaad,' meende een jonge Duitscher, die zeer dichterlijk scheen te zijn.

'Omdat ze heilig is,' verbeterde de reizigster; 'neem van Nazareth die herinnering weg, welke 't Evangelie haar geeft, en wat blijft er dan over?'

''t Allerliefste stadje van Palestina,' viel de dichter in.

'Zoo zijn die steden allen; in de verte lijkt het nogal wat, maar daar binnen vindt men zelfs geen goede kamer of een flink souper,' was de meening van een dikke duitsche dame, de tante of nicht van den dichter.

(1) Mathilde is een nederlandsche schrijfster van overgroot talent, en die verdient bij onze vlaamsche lezers gekend te zijn en plaats te nemen naast onze beste novellisten.

De dame wilde een verontwaardigd antwoord geven, doch de priester glimlachte goedig, en haar man hielp haar weêr op haar muilezel stijgen, terwijl hij zacht zeide:

'Liefste Clémence, erger u niet of ge zult mij dwingen dezen stoet te verlaten, die toch overigens uit goede, fatsoenlijke, ofschoon wat onverschillige menschen bestaat.'

'En als we langer wachten, wordt het nacht en zullen we misschien onder den blooten hemel moeten slapen,' zoo wekte een aartsvaderlijke Engelschman zijn gezelschap op.

Men zette zich in beweging; het bejaarde echtpaar en de geestelijke hielden zich wat ter zijde. De engelsche dames trachtten de bedouïensche gidsen uit te hooren, de jonge dichter volgde, zijn paard achter zich voerend.

Zoo kwam men de stad nader.

Grooter werd de ontroering der dame; zij wischte dikwijls hare oogen af.

'Ach, eerwaarde heer,' zeide zij tot den priester, 'hier mocht de allerzaligste Maagd de tijding ontvangen van haar moederschap, en ik, ach, ik kom hier als de treurende Rachel, die niet getroost wil worden, daar hare kinderen niet meer zijn.'

'Mevrouw, ze zijn er nog, maar slechts voor uw oog verborgen; de goede God heeft ze voor u bewaard en zal ze u eens teruggeven als het de tijd daartoe is.'

'Wanneer, ach, wanneer? Ja, ik zal hier bidden, dat spoedig die tijd kome en ik......'

'Clémence, dat is de fontein der Madonna, zegt onze gids, waar de H. Maagd, volgens de legende, dagelijks haar water putte,' zoo viel haar man in.

'Hemel! ik begrijp niet hoe de vrouwen zulke kruiken kunnen dragen en soms nog met een kind er bij,' ratelde onze Duitscher.

'Ik heb een brandenden dorst; och, Edmond! wat zou 't toch stichtend zijn als 't eerste water dat ik in Nazareth dronk, uit de Maria-fontein was geput.'

'Niets gemakkelijker, Clémence! Ziet ge die vrouw aankomen met haar kruik. We zullen haar aanhouden en wat water vragen.'

‘Wat heeft die *Hollandaise* toch veel caprices,’ zeide een statige fransche dame, op haar ezel als op een troon gezeten en onophoudelijk aan haar rozenkrans biddende.

Ondertusschen had de bezorgde echtgenoot de jonge nazareensche vrouw staande gehouden, die den weg juist overstak.

Zij stond stil en schoof haar witten sluier snel voor het gelaat; men kon dus niets van haar zien dan hare sierlijke gestalte, en zij was, evenals al hare gezellinnen, gehuld in een lang blauw kleed, door een witten sjerp om 't middel vastgehecht.

Alle reizigers in het H. Land brengen hulde aan de zedige schoonheid der meisjes van Nazareth; 't schijnt dat als een erfdeel haar iets is bijgebleven van den weêrgaloozen glans der dochter Jesse's, om wier schoonheid te beschrijven de H. Schrift geen woorden te verheven acht.

Op de vraag van den Bedouïenschen gids, nam zij de kruik van het hoofd en schonk met groote bevalligheid het heldere water in den beker van den reiziger, 't Scheen dat de dorst van mevrouw Van Barnwijk aanstekelijk werkte, want in een oogwenk stonden allen rondom het meisje, dat werk genoeg had om elk op zijn beurt tevreden te stellen.

‘Wat heerlijk water!’ riepen allen.

‘'t Zou nog heerlijker zijn als we haar lief gezichtje mochten zien,’ zei de zoon der fransche dame op zulk een lichtzinnigen toon dat zijn mama ontevreden het hoofd moest schudden.

Als instinctmatig trok het meisje den sluier om haar trekken.

‘Zij verstaat het,’ fluisterde men, en streng dreigde de douairière met haar vinger.

Aller dorst was intusschen gelescht; zwijgend nam 't meisje haar kruik weêr op.

‘Verstaat gij Fransch?’ vroeg de heer van Barnwijk vriendelijk in die taal.

‘*Si, monsieur!*’ antwoordde zij zacht.

‘En hebt gij dat hier geleerd?’

Een hoofdknik tot antwoord.

't Gesprek werd algemeener, verscheiden vragen kwamen haar bestormen, maar zij deed als hoorde zij er niets van en wilde haar weg gaan.

Nu verdrong men zich om haar en elk wilde haar een geldstukje in de hand drukken.

Zij schudde het hoofd en sprak fier:

‘*Merci!*’

Toen baande zij zich een weg en verwijderde zich langs het voetpad, waar vandaan zij gekomen was.

‘Een zedig meisje, een voorbeeld voor velen,’ sprak mevrouw van Barnwijk in 't Fransch tot den priester, maar met een welsprekenden blik naar de zijde der engelsche misses met hare fladderende lokken en vrijmoedige oogen.

‘Zij mag wel wat spreekwater drinken,’ meende de dikke Duitsche.

‘Een ideale verschijning,’ sprak haar neef.

De jonge Franschman durfde niets meer zeggen, doch zijn oogen volgden haar, terwijl zij in de richting der fontein verdween.

Aan den ingang der stad staat een groot en voor 't land vrij gemakkelijk ingericht logement, waar de karavaan afstapte.

De luidruchtige misses gaven zich nauwelijks tien tijd de vertrekken te zien of zij snelden de straat op.

‘'t Is ergerlijk,’ mompelde mevrouw Van Barnwijk; ‘die weten niet dat zij hier heiligen grond betreden en gedragen zich als waren zij in een dorpje aan den Rijn.’

‘Des te erger voor haar, Clémence,’ zei de toegevende echtgenoot; ‘maar men moet medelijden met haar hebben: haar geloof is slechts een afgesneden tak van den grooten boom die ons overschaduwt.’

Zij verfrischte zich en wilde terstond de kerk der Boodschap gaan zien; haar man, die wist dat op zulke oogenblikken van opgewondenheid periodes van diepe neerslachtigheid volgden, raadde haar vriendelijk aan, eerst wat rust te nemen.

‘Neen, Edmond, neen. Ik gevoel me zoo wel en ik verlang zoo die heilige plek te zien. Zeg mij toch, hoe komt het dat de aanblik van Nazareth mij zoo kalm stemt? Toen we Jerusalem zagen, heb ik bitter geweend, dat weet ge nog; te Bethlehem was ik, God moge het mij vergeven, zoo koud, maar hier ben ik geheel als ik 't zou wenschen.’

‘Welke zoete herinnering is er ook aan Nazareth verbonden! Te Jerusalem hebben wij den Olijf- en den Calvarieberg, de herinnering aan 'tgeen onze verlossing den Godmensch kostte, maar hier hebben wij de blijde boodschap des heils te herdenken en de 30 jaren die Hij in onderdanigheid sleet.’

‘Onderdanigheid, onderwerping. Ach, Edmond, als Clara met ons was!’

‘Lieve Clémence, wilt ge meer zijn dan uw Heer en God?’

‘Daarom wil ik in de H. kapel om vrede en sterkte smeeken; Edmond, gelooft ge niet dat de H. Maagd als dat meisje van zoo even voor den engel heeft gestaan?’

‘Ja, zij was eene liefelijke type der nazareensche vrouw.’

‘Ik hoop haar nog eens te zien. Zullen we gaan?’

Op den arm van haar echtgenoot leunend, ging mevrouw Van Barnwijk de *Kan* uit. Voor de deur stond de fransche jonker met een der gidsen te spreken.

‘En waar woont zij? In deze stad?’

‘Ja, daar,’ en hij wees met zekere onverschilligheid in de richting der kerk.

‘En hoe heet zij?’

‘Als alle meisjes van Nazareth zeker, maar haar vriendinnen zeggen ook wel tegen haar ‘de Engel der Bergen.’

‘Arthur,’ zoo riep de stem der douairière van binnen, en de jonker verdween.

‘Engel der Bergen!’ hebt ge het gehoord, Edmond? Dan schijnt haar karakter haar voorkomen niet te weêrspreken; maar 't is toch niet zeer gepast dat die jonge Arthur zoo nieuwsgierig is.’

't Bleek spoedig dat mevrouw Van Barnwijk te veel van hare krachten gevergd had, om reeds nu zich weêr op weg te begeven; zij werd duizelig en vroeg uit eigen beweging naar het logement terug te mogen keeren. Haar man bracht haar terug en zij strekte zich op een gemakkelijken divan uit. Mlle Aurélie, de gezelschapsdame der douairière, kwam haar bezoeken, van eenige reukfleschjes voorzien, waarmede zij druk voortbabbelend, haar letterlijk overgoot, zette zich eindelijk vertrouwelijk naast haar neêr, voor de twintigste keer misschien aandachtig luisterende naar het verhaal der ziekte en 't overlijden der bloeiende Clara van Barnwijk, de eenig overgeblevene van zes kinderen; maar toen zij op hare beurt het sterfbed begon te schetsen van Mr. le baron, vielen de oogen harer toehoorster zachtkens dicht en kon de gedienstige madlle zich spoedig troosten met de overtuiging dat haar woorden uitstekend den dienst deden van een slaapmiddeltje.

Toen mevrouw Van Barnwijk uit een verkwikkenden slaap ontwaakte, was 't reeds diep in den nacht of liever vroeg in den morgen; een flauwe schemerglans drong door de open ramen, in de verte kraaiden eenige hanen, en zij herinnerde zich vol schrik dat zij gisteren m^{r}. l'abbé beloofd had, tegenwoordig te zijn in de H. Mis, die hij zeer in de vroegte aan het altaar der Boodschap wilde opdragen. Zij kleedde zich

dus snel aan en ging naar buiten; de bewoners waren reeds opgestaan en toen zij naar den geestelijke vroeg, vernam zij dat deze zoo op 't oogenblik heengegaan was.

Haar besluit stond vast; stil deed zij een doek om en verliet het huis, overtuigd dat zij de kerk gemakkelijk zou vinden, 't Ging echter moeielijker dan zij gedacht had; in de grijze morgennevel zag zij achter de hooge minarets der turksche moskee de lange en breede muren van het latijnsche klooster, dat de kerk en de crypta der Boodschap bevatte, maar hoe daar te komen, langs al die kleine en onregelmatige straatjes?

Mevrouw Van Barnwijk was niet gewoon op zich zelve te staan: de teedere zorg van haar echtgenoot, tehuis de onophoudelijke hulp eener trouwe nicht, beletten haar steeds eenige inspanning, van welken aard dan ook, te gebruiken; zij gevoelde zich erg eenzaam en was reeds op het punt naar de *Kan* terug te keeren, toen zij plotseling stappen achter zich hoorde en tot haar vreugd een harer reisgezellen herkende, zelfs een, die zich in haar gunst mocht verheugen.

't Was een jong, italiaansch ingenieur, die op een wetenschappelijken tocht uit was en wiens houding, zoo zij al geen godsvrucht en vurig geloof verried, toch door zekeren natuurlijken ernst gunstig afstak bij de lichtzinnigheid der fransche jonkers en de bewegelijkheid der Engelschen en zelfs bij de holle *Schwärmerei* van den duitschen dichter. Hij was gisteren vroeger en langs een anderen weg in Nazareth aangekomen.

‘Is u verdwaald, mevrouw?’ vroeg hij beleefd in 't Fransch.

‘Ach ja, mijnheer, ik wilde naar de kerk gaan en nu zie ik in dit doolhof geen uitweg.’

‘Als mevrouw van mijn geleide gebruik wil maken, zal ik haar die gaarne aanbieden.’

‘O, van harte!’

En ze gingen samen verder; toen hij zag dat zij moeielijk langs de steile straten voort kon, bood hij haar zijn arm tot steun aan en zij was er zeer dankbaar voor.

‘Gaat gij ook naar de kerk?’ vroeg zij.

‘Pardon, mevrouw, ik moet hier een paar gidsen wekken, om met hen een tocht in 't gebergte te maken in 't belang mijner zaken.’

‘Maar wilt ge dan niet even in de kerk treden, die wij als zoo heilig beschouwen?’

‘Ik ben meer te Nazareth geweest, mevrouw.’

Zij stonden voor het klooster.

‘Ik blijf u zeer erkentelijk voor uw geleide.’ hernam de oude dame, ‘doe me nu echter nog een genoegen. Ga even met mij binnen en we zullen samen een ‘Wees gegroet’ bidden op de plaats waar dit gebed voor 't eerst uit den hemel daalde.

Zij zag hem smeekend aan, misschien riep haarstem eene herinnering uit het verleden bij hem op, of wel vond hij het onbeleefd de vriendelijke, treurende dame een verzoek te weigeren.

Hij glimlachte even en volgde haar in het godshuis. Mevrouw Van Barnwijk wierp nauwelijks een blik in de schoone basiliek, die de vrome keizerin Helena op de plaats heeft doen bouwen waar eens het heilig huisje van Nazareth stond; zij zag niet naar de kolommen met hare rijke versierselen van zijde en naar het marmer der altaren en vloeren. Haar oogen waren zulke pracht sinds lang gewoon, doch haar vurige godsvrucht dreef haar vooruit naar de marmeren trap die tot de kapel der Boodschap toegang gaf.

Nu nog vindt men in Nazareth van die huisjes welke, evenals dat van Jozef en Maria, gebouwd zijn tegen grotten in een heuvelrug uitgegraven. Op de plaats waar

het huisje van Lorette stond, bevindt zich de prachtige trap, die naar de onderaardsche kapel voert; onder het marmeren altaar ligt, door eeuwig brandende lampen verlicht, een plaat van marmer, waarop in gouden letters geschreven staat:

Hic verbum caro factum est.

Dit eenvoudige woord is welsprekender op die plaats dan de langste rede. Diep geroerd viel mevrouw van Barnwijk op hare knieën en aanbad het vleeschgeworden Woord, terwijl elke bij zonderheid van 't verheven tooneel dat hier eens plaats had tusschen den afgezant des Hemels en de nederige Maagd, levendig voor haar geest trad.

Toen zij, van haar eerste ontroering bekomen, den blik opwaarts richtte, zag zij dat de abbé reeds ver met de H. Mis gevorderd was en dat zij zich met den ingenieur nagenoeg alleen in de kapel bevond. Op eenige stappen van haar knielde een vrouwengestalte, diep gebogen en in haar sluier gehuld, 't Duurde niet lang of mevrouw Van Barnwijk merkte dat hare gezellin zacht weende, en haar teêr gevoel werd dadelijk door medelijden bewogen.

‘Allen die weenen en zuchten, zijn mij als zusters,’ had zij dikwijls gezegd, en zelf begon zij onder tranen en snikken te bidden voor de droevige onbekende. De Italiaan stond achter het tweetal en zijn oog rustte meer op de vreemdelinge dan op de bejaarde dame. Zijn houding bleef echter hoogst eerbiedig.

Toen de Mis geëindigd was, stond de Nazareensche op, boog zich diep ter aarde, om den vloer te kussen, en verwijderde zich langzaam en als zwevende.

‘Ik bedrieg mij niet,’ dacht mevrouw Van Barnwijk, ‘'t is dezelfde, de Engel der Bergen. Waarom zij toch zoo weent?’

Ook de Italiaan was heengegaan en mevrouw Van Barnwijk bleef zoolang in stille aandacht verzonken, totdat haar echtgenoot kwam om haar te waarschuwen, dat het reeds helder dag was en zij om hare gezondheid niet langer op de knieën mocht blijven liggen.

(*Wordt vervolgd.*)

Mozaiek.

De locomotief zonder haard.

In een vorigen jaargang der *Belgische Illustratie* gaven wij onzen lezers reeds eene beknopte beschrijving van de locomotief van Mekarski, die de saamgedrukte lucht als beweegkracht gebruikt; als een vervolg daarop geven wij heden eene afbeelding van de locomotief zonder haard voor tramwagens, uitgevonden door Leon Franck, wiens proeven volkomen gelukt zijn.

De geheele uitvinding berust op een der zonderlingste verschijnselen in de natuurkunde. Als water in een ketel verwarmd en daarna aan eene sterke drukking blootgesteld wordt, houdt zijne uitdamping nagenoeg geheel op; in plaats van in stoom over te gaan, slorpt het de hitte op, en, om eens een technische uitdrukking te gebruiken, stapelt zich op, om te verdampen zoodra de drukking vermindert. In dit geval treedt het water van den reservoir in zeker opzicht in de plaats van het fornuis en den stoomketel, waaruit de hitte voortkomt die het noodig heeft om te verdampen.

De machine van Franck is van amerikaansch maaksel, doch door hem gewijzigd en verbeterd. Zij bestaat uit een reservoir van sterk plaatijzer, gevuld met water, dat men verhit, niet met een fornuis, maar door den stoom van ean stoomketel, die aan het station van vertrek wordt aangebracht, met een buis er door heen te leiden. Deze stoom, tot tweehonderd graden verhit, wordt in het water verdikt, verhit het water zelve en blijft stroomen tot èn in de stoombuis èn in den reservoir een gelijkmatige temperatuur is verkregen, zijnde tweehonderd graden voor het water, en voor den stoom in den stoomketel, vijftien atmosfeeren.

De stoom die uit de voortdurende verdamping van het water voortkomt, stapelt zich op in een stoomkamer, waaruit een buis loopt die dezen naar een toestel geleidt, dat hem zoodanig verdeelt, dat de kracht die op de machinerie wordt uitgeoefend, altijd dezelfde is, dat wil zeggen, dat de pressie in het begin zijn maximum en op het einde zijn minimum bereikt heeft.

Als de stoom zijn invloed op den cylinder der locomotief heeft uitgeoefend, wordt hij gedeeltelijk verdikt in een koelvat, bestaande uit een aantajkleine koperen buiskens, die ter zijde van den reservoir zijn gemaakt. De lucht kan tusschen die buizen spelen en koelt ze dus af. De stoom die niet in het koelvat te recht komt, kan door een kleinen schoorsteen ontsnappen.

De kranen, die voor en achter aangebracht zijn, zoowel als alle stukken die noodig zijn om den gang van den wagen te vertragen of te versnellen, liggen allen onder het bereik van den machinist.

Met ziet dus dat de locomotief zonder haard met zijn te voren gereed gemaakte stoom eene hoèveelheid water verhit, voldoende om een weg van 50 kilometers af te leggen. Wij zullen de voordeelen van deze locomotief niet behoeven op te sommen, zij liggen in ieders begrip.

De hitte in Amerika.

Was in Europa de afgeloopen zomer buitengewoon warm, niet minder was dit het geval in Amerika. De grootste warmte werd aldaar omstreeks half Juli gevoeld. Te

New-York werden op één dag (10 juli) 66 menschen door een zonnesteek gedood, terwijl er dien dag niet minder dan 222 menschen begraven werden. Vooral de kleine kinderen stierven in grooten getalle ten gevolge der ongewone hitte. Te Washington stierven denzelfden dag twaalf menschen door zonnesteek, terwijl vele anderen door dezelfde oorzaak ernstig ongesteld werden. Alle arbeid moest wegens de groote hitte gestaakt worden. Te Baltimore werden op een dag 40 personen insgelijks door een zonnesteek getroffen, van welke 14 nog denzelfden dag overleden. De warmte bedroeg 100 graden Fahrenheit in de schaduw (bijna 38° Celsius, dat is ongeveer -2° boven bloed warmte). Daar de warmte gedurende den nacht nog onverdragelijker was dan over dag; sliepen vele personen op den vloer of voor de huisdeur. Ook te Philadelphia zijn den 10 juli talrijke gevallen van zonnesteek voorgekomen, waaronder vijftien met doodelijken afloop. De thermometer teekende 105° Fahrenheit in de schaduw.

De kerk van Notre-Dame-des-Victoires te Parijs.

In deze kerk werden gedurende het jaar 1875 niet minder dan 140.000 H. Communiën uitgereikt; verder werden er 9500 missen gelezen; 38 aartsbisschoppen en bisschoppen, 4357 vreemde priesters en 117 broederschappen bezochten haar. Gedurende den loop van hetzelfde jaar ontving het heiligdom als geschenken 497 marmeren platen, 335 gouden harten, 25 kruizen van het Legioen van Eer of militaire medailles. De bestuurders der kerk ontvingen niet minder dan 7900 brieven uit alle deelen der wereld. Sedert de stichting van de aartsbroederschap tot bekeering der zondaren werden 987.731 personen als leden in de registers der kerk ingeschreven.

Het verbruik van de petrool.

Dagelijks worden gemiddeld 3.5 millioen kilogram (ruim 8 millioen liters) petrool verbruikt. Dit bedraagt meer dan 1.200.000 ton per jaar. De aanvoer kan binnen weinige dagen of ten minste binnen twee of drie weken verdubbeld worden, indien de behoefte zich slechts gevoelen deed; daartoe zou het voldoende zijn de putten die men wegens te geringe opbrengst verlaten heeft, opnieuw te openen. Er bestaat dus in het minste geen gevaar, dat de petrool spoedig zal ontbreken, zelfs voor het geval zij in groote hoeveelheid mocht gebruikt worden voor machines en dergelijke doeleinden. Er worden daarenboven voortdurend nieuwe petrool-bronnen ontdekt, die zich dikwijls over eene groote uitgestrektheid uitbreiden. Een dier nieuwe bronnen in Noord-Amerika bestaat uit een uitgestrekt onderaardsch meer in de nabijheid van New-York, dat eene oppervlakte van 50 mijlen beslaat.

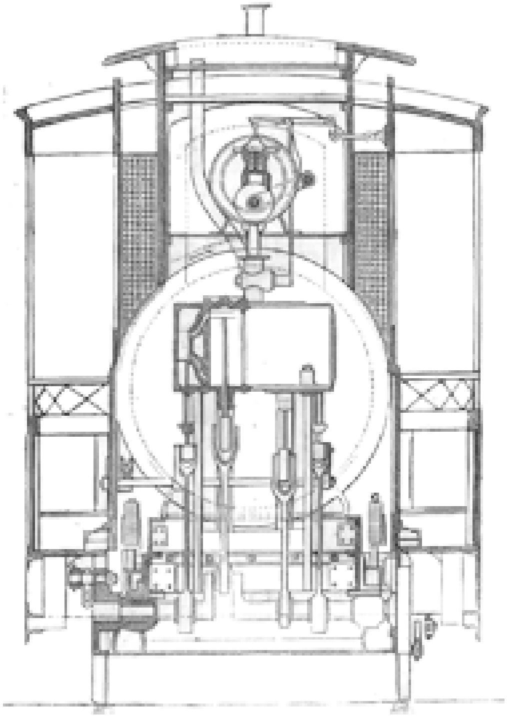

DE LOCOMOTIEF ZONDER HAARD. (VERTIKALE DOORSNEDE.)

De prijs der petrool is in den laatsten tijd bijna verdubbeld. Men schrijft dit hieraan toe, dat in Amerika de eigenaars der bronnen een gedeelte laten wegvloeien, om eene kunstmatige rijzing te weeg te brengen.

Deze toestand kan echter niet van blijvenden aard zijn daar de productie van petrool ook in andere landen steeds toeneemt.

De vermindering van het gewicht der goudstukken.

Het vorige jaar heeft de engelsche Bank een zeker aantal guinjes gewogen, te samen eene waarde van ruim 250 millioen gulden vertegénwoordigende. Wegens onvoldoend gewicht heeft zij er 3.6% van doen smelten. De goudstukken worden door middel van vernuftige werktuigen gewogen; ieder dier werktuigen weegt er 50 in eene minuut. Wanneer de engelsche Bank kisten met zuiver gewogen goudstukken naar Schotland zendt en sommige dier kisten ongeopend van daar terugkomen, gebeurt het menigmaal dat vele dier stukken alleen door de reis aan gewicht verloren hebben en wel van 0.2½ per Ct. van sommige geldstukken, vertegenwoordigende een verlies van 250 op elke 100.000 francs.

Men heeft overigens opgemerkt, dat sommige goudstukken reeds den eersten dag dat zij in circulatie komen, aan gewicht verliezen, terwijl anderen, onverklaarbaar genoeg, nog lang hunne volle zwaarte behouden.

Eene tentoonstelling van haarkapsels.

Te Keulen had onlangs een coiffeurs-congres plaats, waarmeê een groote tentoonstelling verbonden was van al die dingen welke in de werkplaats der *friseurs*

vervaardigd worden, en verder van alle zaken die tot het kleuren, verfraaien en het bewaren of opnieuw doen aangroeien der haren gebezigd worden. Pruiken, chignons, haarvlechten, krullen, pommade, haarbalsem, haarolie, reukwerk, kleurmiddelen, toilet-artikelen en honderderlei andere zaken met hare vreemdsoortige benamingen waren er in groote en sierlijk ingerichte zalen uitgestald. Een der heeren coiffeurs had voor eene waarde van niet minder dan 100.000 mark (120.000 francs) ten toon gesteld. Opde expositie bevond zich ook eene verzameling van kapsels uit verschillende tijden. Men zou dit gevoegelijk de aanschouwelijke geschiedenis der edele frisoerkunst kunnen noemen. Dat er zich allerzonderlingste en allerzotste voorwerpen onder bevonden, is licht te begrijpen. Zoo is er een kapsel *à la frégate* uit den tijd van Lodewijk XV. Het bestaat uit een rijkdom van golvende lokken, waarboven zich een volkomen uitgerust schip bevindt, dat door de haren als door de golven der zee gedragen wordt.

Niet alleen het beschaafde en verlichte Europa kan zich op eene groote volkomenheid der zoo gewichtige friseerkunst beroemen, andere volken hebben het nog verder gebracht. De inboorlingen van Madagascar bijv. dragen allen evenzeer vreemdsoortige kapsels, die onze elegante dames afgunstig zouden maken, terwijl ze daarenboven nog deze eigenaardigheid bezitten, dat ze van hun eigen hoofdhaar vervaardigd zijn.

Een ongelukkige tiegerjacht.

Een der dapperste officieren van het engelsch-oost-indische leger is kort geleden in de nabijheid van Simlah, de zomer-residentie desonder-konings, door een tieger gedood. Deze tieger had reeds verscheidene groote huisdieren gedood en naar het nabijgelegen bosch gesleurd. Kapitein Boydell ging te voet en slechts van zijn shikaree (oost-indischen jager) vergezeld, het ondier opzoeken. Bij het vallen van den avond vonden zij den tieger, die bezig was een dood paard te verslinden. Zij gaven beiden gelijktijdig vuur en, in de borst getroffen, sprong de tieger in het water, waar hij eenige minuten lang voor dood bleef liggen. Kapitein Boydell had de onvoorzichtigheid het dier te naderen en met den loop van zijn geweer aan te raken. De tieger vloog plotseling op, plaatste zich met een schrikwekkend gebrul op zijne achterpooten en greep met de voorpooten den ongelukkigei jager bij den hals en de schouders, terwijl hij hem geheele stukken vleesch van het lichaam reet. De shikaree had intusschen zijn geweer opnieuw geladen en gaf ten tweede maal vuur. Ditmaal was de tieger doodelijk getroffen, maar had in den doodstrijd nog kracht genoeg, om de beenderen van den kapitein te verpletteren. Toen de Hindoe zijnen meester oprichtte, was deze reeds overleden.

[Nummer 2]

WEDREN MET VARKENS.

Geillustreerd nieuws.

INHOUD: Felicien David. - Eugène Fromentin. - Jean-Baptiste Kindermans. - Oorlogscorrespondenten. -De Indianen in de Vereenigde-Staten.

In de laatste helft der maand augustus ontvielen Frankrijk twee mannen, die beiden op hunne wijze dichter waren, namelijk Felicien David en Eugène Fromentin. Hunne blikken gedurig naar het oosten gewend, gedweept en gearbeid hebbende bij de koesterende en inspireerende zuiderzon, straalde de oostersche gloed in bijna al hunne scheppingen door. Beiden hadden Afrika's woestijnen doorkruist en er de wonderen en geheimnissen van gevat; in de koele schaduw van en bij het geheimzinnig gefluister der altijd groene palm- en dadelbosschen, hadden zij de denkbeelden hunner grootsche scheppingen ontworpen, die Frankrijk en Europa in verrukking zouden brengen. Felicien David was komponist, Eugène Fromentin schilder, en de tintelende gloed der oostersche dichtkunst bezielde hunne werken, want ook de komponist en de schilder zijn dichters, al verschilt hunne wijze van uitdrukking van die der poëeten.

Wij willen in breede trekken de levensbeschrijving meêdeelen van deze twee beroemde Franschen en beginnen met Felicien David.

In het jaar 1810 in het stadje Cadenet (departement Vaucluse) geboren, blonk in de uitdrukking van zijn gelaat, en vooral in zijne glinsterend zwarte oogen, de warme zon van het zuiden van Frankrijk uit. Zooals vele kunstenaars, had hij in zijne jeugd met armoede en gebrek te worstelen; zijn vader was hem vroeg ontvallen en zijne moeder bleef met verscheidene onverzorgde kinderen achter. Maar het ware genie ontwikkelt zich meestal het voordeeligste in tegenspoeden: deze zijn eene aandrijving tot arbeid en inspanning, en sporen tot zelfstandigheid en zelfbeheersching aan.

Reeds op jeugdigen leeftijd te Parijs aangekomen, vond hij er eenige ondersteuning bij een oom, die de muziekale talenten van den jongen man aanmoedigde. In deze groote wereldstad vervaardigde hij zijne eerste kompositiën, welke echter, zooals het gewoonlijk met jonge kunstenaars gaat, weinig opgang vonden. David bezat echter het genie der kunst en liet zich niet ontmoedigen door teleurstellingen en vernederingen. Zelfs toen de om de hand van hem aftrok, kon dit den kunstenaar op het eenmaal ingeslagen pad niet terughouden. Wel had hij te kampen met lijden en ontberingen, maar zijn onwankelbare volharding deed hem alle hinderpalen te boven komen en eindelijk kon hij aan zijn lievelingswensch voldoen, en het geheimzinnig oosten bezoeken. Vurig beminde hij den blauwen zuiderhemel, de gloeiende zon van Afrika, het tintelende sterrenlicht, en die liefde spreekt wegsleepend en juist in zijne liefelijke muziekale kompositien. De zon van het oosten gloeit in zijn *Le Désert, Lalla-Roukh, La Perle du Brèsil, L'Eden* en meer andere zijner werken, welke zijn naam blijvend gevestigd hebben.

Felicien David genoot op het laatst van zijn leven een welverdienden roem. Hij was officier van het Legioen van Eer en lid van het Instituut. Zijn dood is dan ook een groot verlies voor de kunstenaarswereld; jammer echter dat hij zich door de dwalingen van het ongeloof liet meêsleepen, zoo zelfs, dat zijn testament eene bepaling bevatte, waarbij de ongelukkige den wensch uitdrukte zonder kerkelijke plechtigheden begraven te worden. Als kunstenaar mogen wij hem vereeren, toch kunnen wij niet blind blijven voor zijne afdwalingen, welke wij als kristenen ten hoogste moeten betreuren.

Voor den kunstenaar komt er een tijdperk in hot leven, waarop hij het toppunt van zijn bloei en grootheid bereikt heeft. Dan daalt hij langzamerhand weêr omlaag; de last der jaren doodt gewoonlijk hot genie, wanneer andere omstandigheden het niet reeds vroeger gedaanhebben. Het moet een ontmoedigende gedachte zijn voor den kunstenaar die eenmaal met penseel of pen of lied toov erde, zich alsdan machteloos te gevoelen, ten minste als hij den toestand waarin hij zich bevindt beseft, hetgeen niet altijd het getal is.

De kunstenaar is, in dié omstandigheden, niet ongelijk aan den koning wien men zijne króón. ontnomen, aan den krijgsheld wièn een vreeselijke neêrlaag den lauwerkrans van het hoofd heeft gerukt. Het ware dien krijger wellicht beter geweest, zijn roem niet te overloven, zooals Turquety, zoo onnavolgbaar schoon, van Napoleon zingt:

> Een krijgsgod, als hij sterft, moet sterven onder 't wapen: O, waarom sloegt go u niet, om in uw glans te ontslapen, Den lijkdoek om op Waterloo?

Dezelfde vraag kan men niet doen aan Eugène Fromentin. In het midden van zijn kunstenaarsloopbaan, op die jaren waarin het genie nog in zijne volle kracht is, eene kracht, gevoed en versterkt door den ondervindingrijken, rijperen leeftijd, stierf de groote schilder op zesenvijftigjarigen ouderdom, zonder dat zijn penseel nog van afmatting blijken had gegeven, zonder nog eene enkele neêrlaag te hebben ondergaan - in het midden zijner overwinningen. Even als Felicien David, ontleende hij de kracht zijner scheppingen aan het oosten, even als deze had hij die heerlijke landen in alle richtingen doorkruist en er zijne voornaamste en schoonste schilderstukken ontworpen. Reeds op zijn 22 jaar deed hij zijne eerste reis naar Algerië; later behaalde hij verschillende eerste prijzen en werd met de ridderorde van het Legioen van Eer begiftigd. Zijne voornaamste schilderijen zijn: *de Gazellenjacht, de Arabische Koerier, de Kabylische Herders, het Opgaan der Zon,* enz.

Fromentin was niet alleen schilder, hij was ook een sierlijk schrijver. Naar dat zijn geest het hem ingaf, nam hij beurtelings het penseel of de pen ter hand, en met beiden wist hij uitmuntend zijne gedachten en beelden aan het publiek kenbaar te maken. Zijn: *Zomer in de Sahara, een jaar in de Sahel,* zijn *Dominique* en andere zijner pennevruchten tintelden evenzeer van oosterschen gloed als zijne schilderstukken.

Eugène Fromentin overleed den 27 augustus jl. nabij La Rochelle op het eiland St.-Mauritius.

In dezelfde maand waarin de beide bovengenoemde kunstenaars overleden, stierf ook de gevierde schilder Jean-Baptiste Kindermans, en wel den 11 augustus jl. in den ouderdom van 54 jaren.

De belgische schilders hebben, even als de nederlandsche, altijd uitgemunt in het leveren van bekoorlijke landschappen, en vooral de laatste tijd heeft vele gunstig bekende landschapschilders zien bloeien. Onder deze bekleedde Kindermans eene voorname plaats. Zijne schilderstukken zijn vol leven en beweging, vol bekoorlijkheid en kracht tevens. Kindermans beminde de natuur hartstochtelijk, hij wist haar te begrijpen en hare géheimen te vatten.

Te Antwerpen geboren, maakte hij zijne eerste studiën aan de akademie te Namen. In 1848 behaalde hij op de tentoonstelling te Brussel de gouden medaille; later werd hij ridder der Leopolds-orde, eerelid van de academie te Rotterdam (1864) en lid van die van Antwerpen (1866). Kindermans voegde bij zijne onmiskenbare talenten eene

buitengewone zedigheid en een beminnelijk karakter, 'twelk hem de sympathie verwierf van ieder die hem kende.

Hij heeft een groot aantal schilderijen vervaardïgd; het paleis van den koning bezit er verscheidene van hem welke onze beste meesters waardig zijn.

De taak van een oorlogskorrespondent is alles behalve benijdenswaardig. Waar de soldaat ter wille van het vaderland strijdt en, opgewekt door de liefde tot zijn geboortegrond, zijn leven waagt, daar moet de oorlogskorrespondent dikwijls dezelfde gevaren trotseeren als de krijgsman, en dit alleen om de nieuwsgierigheid van het publiek te voldoen. Hier raakt hij in gevaar, als een spion beschouwd en zonder vorm van proces doodgeschoten te worden, daar heeft hij de kans in de handen te vallen eener bevolking, die verbitterd en tegen vreemdelingen ingenomen is; ginds bestaat de mogelijkheid een al of niet verdwaalden kogel in de borst te krijgen, en zoo leert hem de ondervinding, dat hot lang geen rozenpad is 'twelk hij bewandelt.

Soms ook wordt de zaak wol een beetje erger gemaakt dan zij inderdaad is; zoo verspreidde zich bij het begin van den turksch servischen oorlog, het bericht, dat de korrespondent van een oostenrijksch dagblad door de Turken was doodgeschoten; onmiddellijk was de telegraaf in beweging, om die belangwekkende tijding naar alle hoeken der wereld over te seinen; in de pers en onder het publiek verwekte die gebeurtenis eene groote ontroering, en menig artikel, menige redevoering werden er aan gewijd. Bij slot van rekening bleek het echter dat de korrespondent eene grap had willen hebben en zijn eigen dood overgeseind had.

De heer Jarochensko, russisch korrespondent in het servische leger, wiens begrafenis op onze gravure voorgesteld wordt, is echter in werkelijkheid gevallen onder de kogels der Turken. Bij het gevecht van Mrsol had hij zich, door zijn iever voor de belangen van zijn blad meêgesleept, te veel in de nabijheid van de turksche liniën gewaagd en weldra stortte hij door een kogel in de borst getroffen, zielloos neêr.

De begrafenis van den korrespondent werd door de servische troepen tot eene demonstratie gemaakt en had met alle mogelijke plechtigheid plaats.

Er was een tijd toen de Indianen of Roodhuiden het geheele grondgebied der nieuwe wereld overdekten; van den Atlantischen Oceaan tot de Stille Zuidzee zwierven zij op hunne vlugge, onvermoeide paarden rond, vrij als de vogel in de lucht, en de ondoordringbare bosschen en de onafzienbare steppen en prairieën weergalmden van de luide oorlogskreten ot zegeliederen der koperkleurige wilden. Sedert lang is dat echter anders geworden. De Europeanen hebben den bodem van Amerika betreden en met de volharding en hardnekkigheid het Europische ras eigen, hebben zij er zich genesteld, de inboorlingen teruggedrongen en alle hinderpalen van den grond, het klimaat en de vijandelijke volksstammen overwonnen. Thans zijn de blanken héér en meester van het uitgestrekte gebied van Noord-Amerika, en van New-York tot San-Francisco, van de IJszee tot de Mexikaansche Golf, hebben zij er hunne steden, forten, blokhuizen en wegen aangelegd; door list en geweld werden de Indianenstammen van hun grondgebied beroofd en tot de ondoordringbare bosschen, tot de schier ongenaakbare berglanden teruggedreven.

Gewoonlijk zetten zich eenige landverhuizers met hunne huisgezinnen in den een of anderen hoek van het Indianengebied neêr en waren dan de voorposten van een geheel leger van blanken, die er weldra hunne huizen bouwden, welke langzamerhand tot eene volkrijke stad aangroeiden. Geen wonder, dat de Roodhuiden met afgunst

en wantrouwen op die vestigingen der Europeanen neêrzagen en ze bij hare geboorte in het bloed der blanken trachtten te smoren. Geen wonder dat er vreeselijke verdelgingsoorlogen ontstonden, welke na korter of langer tijd altijd eindigden met de neêrlaag en de verdrijving der inboorlingen.

Honderden stammen, geducht door hun aantal, gevreesd door hunne ontembare dapperheid, bedekten vroeger den amerikaanschen grond; op dit oogenblik zijn er niet meer dan de rampzalige overblijfselen van een dertigtal stammen over; van deze zijn de Sioux nog de machtigste; zij zijn in den laatsten tijd op nieuw ter sprake gekomen door de vreeselijke nederlaag welke zij voor een paar maanden de troepen der Unie toebrachten; honderden blanken, door de Roodhuiden in eene hinderlaag gelokt, violen met hunne bevelhebbers, gensraal Custer en majoor Reno, onder de nooit missende kogels der verbitterde Indianen.

Volgens de laatste berichten bestaat er uitzicht dat de vrede tusschen Sioux en de regeering der Unie weder hersteld zal worden, doch de geheele uitroeiing der eersten en tevens van alle andere indiaansche stammen is slechts eene kwestie van tijd.

Wij geven hierachter de portretten van de voornaamste opperhoofden der Sioux.

BARD.

Wedren met varkens.

Het is inderdaad een curieus volksvermaak, een wedren met varkens! Nu, er bestaan in de Vlaamsche gewesten zoo'n wonderlijke volksvermaken, en daar zijn er reeds zooveel wonderlijke verdwenen, dat het hooger gemelde geene bevreemding baren moet. Zeker is het, dat vele van die vermaken wel wat verfijnd en beschaafd zouden kunnen worden. In alle geval is een wedren met varkens ruim zoo origineel als een wedren met graatmagere paarden, met koppige ezels, met massieve ossen of met hondenkarren.

Het schijilt dat dit varkenspleizier, of liever die varkensplagerij, want voor die dieren is het juist geen vermaak, nog al eens in sommige dorpen van Brabant wordt ingericht. Zoo vertelt men, dat wijlen de hertog van Arenberg, ruimer sprekende dan Hendrik IV, die den burger zondags slechts ‘een kieken in den pot’ wilde geven, den dorpeling een gansch varken in de kuip toewenschte, en, beter dan de wensch, hem in de gelegenheid stelde om er een te winnen.

De jockey's in dat spel zijn de vrouwen der gemeente, de varkens worden de paarden, de staart van het dier wordt de teugel; maar, ongelukkig voor de kampioenen, wordt die staart soms met vet, zeep of olie bestreken en in dit geval is het zeer moeielijk hem vast te houden.

Op een gegeven teeken grijpt iedere vrouw haar varken bij den staart en zij moet tweemaal het afgespannen renperk doorloopen, zonder dat het varken haar ontsnapt. Men lacht zich inderdaad krom met de aardige kuren en fratsen welke zich opdoen. Onder het gejubel en geroep der menschen, het geschreeuw en geknor der varkens - dit is het muzikaal gedeelte van het feest - vangt de loop aan.

Men zie de gravure en gij zult u, lezer, een denkbeeld kunnen vormen van de wonderlijke tooneelen welke te dezer gelegenheid plaats hebben. Hier rukt een varken de rijderes op den grond, daar snapt er een onder de koord door; ginder wordt er nog een bij het oor of den poot vastgehouden; verder stormt er een dolzinnig op de toeschouwers in, die het terugjagen of door het dier letterlijk worden overhoop geworpen.

De goede hertog van Arenberg, een man die het hart op de rechte.plaats had, had het program van het varkensfeest - 't was in 1872-echter zeer schikkelijk gemaakt; hij had eene der grootste moeielijkheden in den wedren ter zijde gelaten, namelijk het bestrijken van den staart met vet of olie. De huismoeders hadden dus meer vat aan den krulstaart, en meer dan eene vrouw kwam 's avonds met een goed gemest varken tluis. Dat het welkom was, laat zich gemakkelijk begrijpen!

Een varken in de kuip is de welvaart voor een ganschen winter in een huishouden, en dat had de hertog van Arenberg voortreffelijk begrepen. 't Was overigens het eenige niet wat hij deed om het lijden van zijne evenaasten te verzachten. Zijne linkerhand wist inderdaad nooit wat de rechterhand gaf!

Als de katten van huis zijn....

Ja, als de katten van huis zijn, houden de muizen kermis! Dat is het geval ook op het geestige tafereeltje van den heer Boks, die er van schijnt te houden, als een beschuldigend prokureur-generaal tegen onze dienstmeiden op te treden, en al hunne kleine schelmenstreken aan het licht te brengen! Wat de wraak zal zijn, die de

dienstmeiden eens op die crimineele daad zullen uitoefenen, weten wij niet; maar wij denken dat de kunstenaar zich moet wachten voor den bessemsteel en den schrobber, zooals Alphonse Karr zich eens, na eenen aanval tegen de vrouwen, door een kolossaal groot keukenmes bestormd zag!

Indien onze keukenprincessen zich eens in club of geheim gezelschap zullen vereenigd hebben - en waarom niet, dewijl dergelijke dingen thans in de mode zijn! - zuljen zij zonder twijfel eene samenzweering inrichten tegen dien verrader Boks, die aan hare meesters heeft geleerd, hoe zij den besten wijn, het fijnste likeur, het lekkerste brokske voor zich zelve of voor hunnen jockey of kaporaal der *chasseurs* houden; hoe zij soms de schoenen, rokken, kraagjes en manchetten van mevrouw benuttigen; hoe zij.....

Doch wij verlangen in dat vrouwelijke veemgericht niet begrepen te worden en laten nog liever de knagende muizen ongestoord kermis houden.

Het schilderstukje, waarvan wij hier eene gravure meêdeelen, is een der keurigste van Boks. Het snoeperke heeft den lekkeren madera of lacrima in het buffet gevonden en daarnaast het dooske met allerfijnst bonbon. Verder is de leuningstoel zoo gemakkelijk, zoo aanlokkend, het werk zoo vermoeiend en de dag zoo warm!

Een arm, onnoozel meisje mag zich toch ook wel eens, al was het maar voor een oogenblik, gravin droomen! Dat benijdt haar gewis die oude, magere, met witte krollen en gepluimden hoed opgetooide tang, die precies zoo ten onpas het hoofd door de deur steekt, en misschien wel achterdochtig naar huis is. teruggekeerd, omdat de schilder haar een zijner venijnige tafereeltjes voor oogen heeft getooverd!

Wat zal het lot van het kleine, luie ding zijn? Het zal er zonder twijfel weinig om malen. Naar verandering verlangen de keukenprincessen, en zij zijn niet meer afhankelijk van de meesters, maar wel de meesters van haar. De tijd is zelfs aanstaande, dat de dienstmeiden zullen eischen een salon naast hare keuken te hebben, waar eene piano tot harer pleizier en dat harer jockey's en kaporaals staat, terwijl zij tevens den sleutel zullen moeten bezitten van onze buffetten, provisiekasten en wijnkelders!

Het ei.
Door E.S.

Dat het kleine in de schepping rijk is aan groote wonderen, is eene waarheid die, hoe dikwijls ook uitgesproken en door hoevele onloochenbare feiten ook gestaafd, nog altijd nieuwe bewijzen schijnt noodig te hebben om door de groote menigte te worden aangenomen. Daar ligt eene zekere neiging in den mensch - eene familiekwaal van het menschelijk geslacht, zou ik het bijna noemen - om alleen aan het zeldzame en buitengewone, met uitsluiting van al het andere, den naam van schoon en wondervol toe te kennen. Hoe licht gaan wij met eene zekere minachting alles voorbij wat wij dagelijks aantreffen! Of wien klinkt het niet vreemd, dat de kleinste zaadkorrel, die op onzen akker valt, evengoed hare geheimen, hare raadselen zou bevatten als het reusachtige lichaam der zon, die door hare warmte en aantrekkingskracht in geheel ons planetenstelsel, leven en orde voortbrengt en onderhoudt? Wie kan het gelooven, dat de menschelijke geest, die van elken muzikalen toon het juiste getal trillingen weet te berekenen, die uit de verschijnselen der warmte den samenhang van alle natuurkrachten heeft ontdekt, die de electriciteit volgde op hare geheime slingerpaden en zelfs den bliksem een veiligen weg ter ontlasting aanwees, - wie zou kunnen

denken dat die menschelijke geest in zijne nasporingen werd tegengehouden door de geheime krachten besloten in een kieken-ei?

Ja, een kieken-ei! Weet ge, lezer, wat het eigenlijk is? Hebt ge ooit met aandacht dit wonder der natuur beschouwd? Hebt ge ooit de raadselen geteld 'onder die dunne kalkschaal verborgen? Ziehier een ei in doorsnede, laat mij er eens een verklaring van geven.

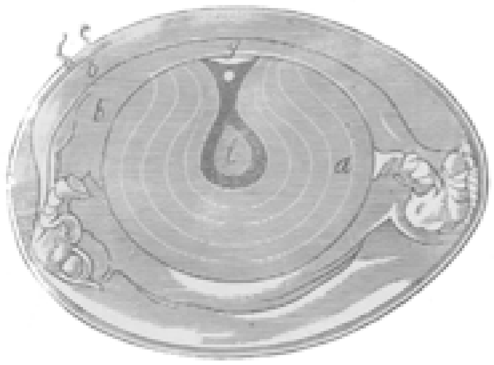

a dooier, omgeven door het dooiervlies; b en b' binnenste en buitenste eiwitlagen; c schaal; d schaalvlies; e, e hagelsnoeren; f luchtholte; g kiemschijf; 1 witte vormingsdooier.

Geheel het ei is omgeven door eene dunne, poreuze schaal *c,* hoofdzakelijk uit koolzure kalk bestaande, dezelfde stof waaruit de schelpen van oesters en van weekdieren in het algemeen zijn gevormd. Moge ook de kleur der eierschaal bij de 9000 verschillende vogelsoorten zich onderscheiden door eene rijke afwisseling, de vorm blijft overal dezelfde: aan den eenen kant een weinig spits, aan den anderen min of meer stomp, het geheel langwerpig rond; en deze gedaante is zoo onveranderlijk, zoo standvastig, dat wij den ovalen vorm (het Latyhsche woord *ovum* - ei - leende ons dien naam) tot een blijvend model hebben gekozen. In dit ééne opzicht, den vorm der schaal namelijk, komt het ei van den struis en van het kolibrietje overeen. Ook het kieken-ei wijktnietvandezen regel af.

Breken wij nu dat eerste omhulsel in stukken, dan vinden wij ons opnieuw den toegang afgesloten door een tweede: 't is het taaie, dubbele vlies dat, het eiwit omvattend, onmiddellijk onder de schaal is gelegen en den naam draagt van schaalvlies *d*. Dit bekleedsel, dat wij ons kunnen denken als een dubbel tapijt tegen de binnenzijde van den wand opgehangen, is samengesteld uit twee op elkander sluitende vliezen, die aan het stompe einde van de schaal een weinig van elkander wijken. Hier, bij deze afwijking, is het dat de luchtholte f ontstaat, wanneer het eiwit begint uit te wasemen ten gevolge der warmte (vooral door het broeien), terwijl de buitenlucht, ofschoon in heel geringe mate, door de poriën van de kalkschaal heendringt.

Ziet ge nu, lezer, waar de proef op steunt als de knaap, na het uithalen der nestjes, de eieren even in het water houdt om te weten of ze ‘schoon’ zijn? Zijne redeneering, indien hij ze maakte, zou hierop neêrkomen: dit ei is lichter dan water, d.i. het drijft; dus moet de luchtholte vergroot en met lucht gevuld zijn; maar dit kan slechts het gevolg zijn van de warmte (hier van de broeihitte); bijgevolg is dit ei bebroed en heeft opgehouden versch te zijn.

Het zij echter verre van ons, die kleine eierdieven hierdoor te willen aanmoedigen. Integendeel, hoeveel sohade zij door het uithalen der vogelnestjes aan onze vruchten toebrengen, moge blijken uit de volgende curieuze berekening, die ik dezer dagen vermeld vond in een duitsch tijdschrift. Vooronderstel, ge hebt in uwen hof een

nestje, b.v. van een roodstaartje met 5 jongen. Voor elk dier jonge gulzigaards worden dagelijks ten minste 50 rupsen door de ouders gevangen. Laat nu deze leverancie 30 dagen aanhouden, dan hebben wij de som van 50 X 30 x 5 = 7500 rupsen. Elke rups eet dagelijks minstens eenmaal haar eigen gewicht aan blad en bloesem op. Roken nn slechts dat éne rups elken dag één bloesem verteert dat is zeker niet te ruim gerekend - dan geeft dit in 30 dagen reeds 7500 x 30 = 225.000 bloesems of vruchten, welke door uwe 5 vreedzame gasten worden beschermd tegen den alles vernielenden vijand.

Maar gaan wij verder in de beschouwing van het kieken-ei.

Binnen dezen driedubbelen wand van schaal en vliezen, ligt het eiwit, weêr onderscheiden in 2 lagen *b* en *b*', die op elkander rusten en slechts hierin Verschillen, dat de buitenste eene dunnero, de binnenste daarentegen eene meer taaie, dikke, doch te gelijk zeer heldere vloeistof bevat. Wilt gij weten uit welk vreemd mengsel dat lijmige en kristalheldere vocht is samengesteld? Welnu, laat 100 gewichtsdeelen er van onderzoeken en de scheikundige ontleding zal u leeron, dat op die 100 deelen eiwit 53 deelen koolstof, 7 waterstof, 22 zuurstof en 16 deelen stikstof worden gevonden. Daarenboven bevat het eiwit 1.7 tot 2 percent zwavel. Dit laatste kunt ge ook zelf zonder ontleding reeds opmaken uit den zwart-gelen aanslag van uw eierlepeltje, het gevolg der verbinding van de zwavel met het metaal. Op eene nog duidelijker ofschoon minder aangename wijze verraadt de zwavel hare aanwezigheid bij de ontbinding van het eiwit. Alsdan vereenigt zij zich met de waterstof tot zwavelwaterstof. Geen zintuig geeft zich hier eerder gewonnen dan de neus.

Het eiwit, in de scheikunst bekend onder den naam van *albumine,* is voor alle organische wezens van het hoogste gewicht. Weinige stoffen zijn zoo algemeen verspreid in het or-

ganisme. Het komt vóór, niet alleen in de zaden van granen en poulgewassen, maar ook in ons bloed, in het speeksel, ja, in de tranen zelfs: het kristalvocht van het oog en de lever kunnen zonder eiwit niet bestaan. In het algemeen speelt het eiwit bij de vorming van allo vaste deelen van het vleesch, van het bloed en van de hersenen eene groote rol; vandaar dan ook dat het ei onder de voedzaamste stoffen gerekend wordt. Men wachte zich echter ook hier voor overdrijving. Hebben wij niet menigmaal hooren beweren, dat één ei in voedingswaarde gelijk stond met één pond vleesch? Ik verzeker u, elke gezonde maag protesteert tegen deze ongegronde uitspraak. Moleschott heeft in zijn *Physiologisches Skizzenbuch* berekend, dat 7 eieren noodig zijn om een half pond vleesch (1/1 kilogram) te vervangen. Dit klinkt beter.

ALS DE KATTEN VAN HUIS ZIJN, NAAR E.J. BOKS.

Wordt het eiwit sterk verhit, dan verandert het geheel van gedaante: het wordt stijf en verandert tot eene witte massa met een blauwen weerschijn, terwijl de massa vaster wordt naarmate diezelfde temperatuur wordt verhoogd of langer onderhouden. Zachte en harde eieren leveren daarvan het bewijs; denk slechts aan die prachtige porseleinen vaas, waarin de dooier van het gekookte ei ligt verborgen.

Het is deze kostbare eigenschap die het eiwit tot een onmisbaar artikel maakte voor kunst en nijverheid. Het geeft namelijk een middel aan de hand om zout - of

suikeroplossingen en alle troebele vochten te ‘klaren,’ d.i. te zuiveren en van alle vreemde bestanddeelen te ontdoen.

Is eerst het troebele vocht verhit, dan giet men het eiwit er in, dat bij het stremmen ten gevolge der warmte alle onzuivere deelen tot zich trekt en afscheidt van de heldere vloeistof. Door het eiwit worden bier en wijn doorschijnend en zuiver als kristal.

Nadat wij nu schaal en vliezen hebben verwijderd, blijft alleen de dooier, *a* nog over. Maar voorzichtig, lezer, dat geene roekelooze hand de fijne schelp breke, waarin de natuur deze kostbaarste harer perelen heeft geborgen. Honderden malen heeft uw oog dien vloeienden bol met zijne goudgele kleuren zien drijven op het wit; maar hebt ge er wel ooit aan gedacht, waarom het wit zich met den dooier niet mengde? Welnu, let eens op de randen van dien zuiver afgeronden kogel en gij zult er een zeer dun, bijna onmerkbaar vliesje ontdekken, dat voor de minste aanraking bezwijkend, toch stevig genoeg is, om het vloeiende goud te bewaren en af te sluiten. Aan dit vlies, het dooiervlies genaamd, raken de twee strengen, *c, e,* die aan weerskanten in de richting van de lange as van het ei, door het eiwit loopen. Zij wordon gevormd door eene verdikking van het eiwit zelf, dat hier de gedaante aanneemt van witte, ineen gedraaide snoeren. Deze draden, waaraan men den naam gaf van hagelsnoeren, moeten den zwevenden dooier in evenwicht en ongeveer in het midden houden. Ziet gij wel hoe de natuur dit kostbaar juweel op waarde weet te stellen, hoevole zorgen zij daaraan hoeft gewijd?

OPPERHOOFDEN DER SIOUX.

Doch naarmate wij verder gaan, wordt alles kunstiger, wondervoller en onbegrijpelijker tevens. Gelukkig dat de mikroskoop ons hier zijne diensten gaat leenen: veel zou er anders aan

JEAN-BAPTISTE KINDERMANS.

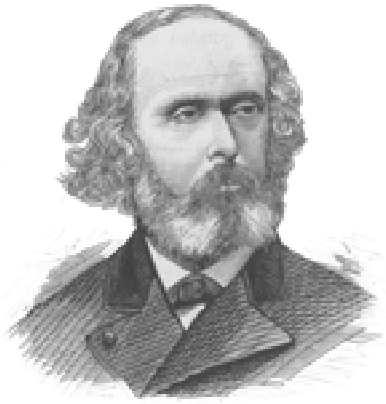

FELICIEN DAVID.

EUGÈNE FORMENTIN.

BEGRAFENIS VAN EEN RUSSISCH OORLOGSKORRESPONDENT TE MRSOL.

de waarneming ontsnappen. Op de buitenzijde van den dooier vinden wij de zoogenaamde kiemschijf g, die zich aan ons oog voordoet als een kleine, witte vlek en het kiemblaasje bevat. Zoolang de dooier in rust aan de hagelsnoeren hangt, is dit deel gewoonlijk naar boven gekeerd; binnenwaarts breidt het zich uit en dringt tot in het hart, tot in de kern des dooiers door. Hier eindigt het in den witten vormingsdooier *l*, aldus geheeten, omdat op deze plaats de eerste vorming van het kieken een aanvang neemt. Daar, in dien diepsten schuilhoek, ontspringt het leven. Maar hoe? vragen wij, hoe kan die doode, werkelooze massa de oorsprong, of liever de draagster van het leven worden? Het is op deze altijd wederkeerende vraag dat zelfs de grootste geleerden ons het antwoord schuldig blijven. Wel hebben zij met de weegschaal in de hand de samenstellende deelen dier stoffen op het nauwkeurigst gescheiden en gewogen, wel de natuur bij de ontwikkeling van het leven van dag tot dag, van uur tot uur op den voet gevolgd, maar altijd bleef diezelfde vraag onbeantwoord. En is het wonder? Wij staan hier aan den ingang van de schatkamer des levens: het heiligdom, waar de Schepper zijne almacht op de heerlijkste wijze openbaart.

Zonder ons evenwel te laten afschrikken door de onoplosbaarheid van dit raadsel, zullen wij in eene volgende aflevering voor een oogenblik den sluier oplichten, waarachter de natuur zich bij hare eerste werking zoo diep heeft verscholen. Het zal eene beknopte samenvatting zijn van de voornaamste ontdekkingen in dit gedeelte der physiologie van Harvey en Malpighius af (17. eeuw) tot op onze dagen, vooral door Remak en anderen gedaan.

(Slot volgt.)

Nieuwe boeken.

Instrumentaal-muziek.
(Slot.)

‘Niet alleen in de tempels aan God gewijd, niet slechts aan de hoven waar vorsten tronen, ook in den huiskring der familie zou de toonkunst haar zetel hebben. Wat het orgel was voor de kathedralen, zou het clavecymbel zijn voor het huis.

‘De kortere snellere trillingen der moderne muziek hadden behoefte aan andere geluiden dan die het statige orgel verspreidt. En van waar stijgt glansrijk de naam op, wat voor een landsman is hij die der toonkunst nieuwe middelen schept en het speeltuig opvoert tot eene volmaaktheid welke zijne werken, als boven alle mededinging verheven, in de hoogste kringen ziet plaats nemen, in Duitschland, in Frankrijk, in Spanje, in Engeland, ja, zelfs tot in het verre oosten?

‘Het is een geslacht, een kunstenaars-familie der Nederlanden, Hans Ruckers en zijne zonen te Antwerpen. Bijna honderd jaren beheerschten zij dat gebied in monopolie over Europa. Zelfs toen de piano het clavecymbel verdrong en overwon, had de naam van Ruckers nog macht genoeg, om zelfs tot in de volgende eeuw zijn speeltuig te doen eeren en roemen.

‘De tijd, dien men te vergeefs ‘*più lento*’ toeroept, wil niet meer geheugen dat wij hier de orgelkunst-werken gemaakt door Nederlanders in Nederland, en door geheel Europa geroemd als onovertroffen, naar verdienste prijzen; noch dat wij de glorierijke

schreden der neder-landsche orgelbouwers, in het buitenland, van Spanje tot Denemarken aanwijzen.

'Toen zag men niet, gelijk thans, uit Amsterdam naar het buitenland gaan, om er een orgel te vragen voor een amsterdamsch Paleis van Volksvlijt.

'Doch laat ik niet vorgeten dat ik over de Nederlanders van weleer, over den roem der vaderen heb te spreken. Maar ook die vaderen wijzen op den Feniks van het klavier, het machtigste muziekgenie der XlXe eeuw; hij die het werk voltrok door Gregorius den Groote begonnen, den toon tot zelfstandigheid bracht; door wien de toon is woord geworden, en idealen schetst en karakters teekent zoo scherp, zoo duidelijk, dat men ze ziet en aanschouwt, en met hen zich verblijdt of lijdt, met hen voortrukt of aanvalt, of rust en geniet, tot geestdrift opstijgt, of wegkwijnt in wee en smart, Lodewijk van Beethoven, in één woord, is hij niet van nederlandschen stam en van nederlandsch bloed?

'Hier te Maastricht woonden in de vorige eeuw tal van naamgenooten; doch hij zij uit Maastricht of uit Leuven gesproten; toonkunstenaars, ook reeds in Nederland, waren Lodewijks vader en de Vader van zijn vader.

'Op orgelspel en clavecymbel volge

Klokkenklank en klokkenspel.

En nu: 'kent gij het land
Waar de citroenen bloeien?'
Dat mag Itaalje zijn; doch menig ander strand
Ziet ook nog gouden appels gloeien,
Zooals de wereldkunde ons meldt.
Maar wordt de vraag gesteld:
Kent gij het land der klokkenspelen?
Dan roepen alle werelddeelen
En over alle stranden heen:
Dat land is Nederland, en Nederland alleen.

'Zoo er één kunstvak is dat bij uitstek, dat uitsluitend aan de Nederlanden eigen en eigenaardig is, dat hier ontstaan is, dat hier verspreid is, dat hier ontwikkeld is, dat zijne hoogste bekende volmaaktheid hier en hier alleen bereikt heeft, dan is dat voorzeker het klokkenspel.

'Ik moet mij thans bepalen met de stellingen: lo dat de Nederlanden de eerste klokkespelen hebben gehad. Of dit te Aalst is geweest of te Tongeren of te Maastricht, moge te dezer stonde *sub judice lis* onbeslist blijven. Geen land der wereld betwist die eer aan de Nederlanden.

'Toen Berlijn, toen Hamburg, toen Dantzig, toen Darmstad een klokkenspel wilden hebben, kwamen ze naar de Nederlanden om dat kunstwerk te erlangen. Ze kwamen naar Amsterdam, waar vroeger de Vondel der klokkenspelen zijn zetel had gevestigd. Dien kunstenaar zal ik u dadelijk aanmelden met nog niet bekende bijzonderheden uit Limburgs archieven geput; eerst nog de tweede stelling: de Nederlanden hebben de meeste klokkenspelen; ja, hebben er meer dan alle de overige landen der wereld te zamen. Amsterdam alleen heeft er vijf; Maastricht had er drie en welke groote stad der Nederlanden heeft of had er geen(1)?

'Derde stelling: de Nederlanden hebben de beste klokkenspelen der wereld. Ook dit wordt luide, zelfs door de buitenlandsche schrijvers, eenparig erkend.

(1) Gansch de zuidelijke Nederlanden door worden or alom klokkenspelen gevonden. (Red)

‘De naam nu van dien Vondel der klokkenspelen is Hemony, het broederenpaar Frans en Petrus, die niet in Nederland geboren, van elders gekomen, maar eens Nederland gezien en gekend hebbende, in Nederland zijn gebleven, en na een glorierijk leven, door Vondel zoo schitterend bezongen, in Nederland hun graf wilden vinden.

‘Nu moge niemand tot nog toe in Nederland weten hoe die kunstenaar het eerst in aanraking kwam met ons voorgeslacht, noch waar hij het eerst werd geroepen om bewijs zijner kunst te geven, dan worde nu hier voor het eerst gemeld, dat die kunstenaaar naar de Nederlanden werd geroepen door Limburg, door Venraij, waar Petrus Hemony zijn eerste kunstwerk in de Nederlanden heeft gewrocht(2).

‘Slechts op één trek van Hemony's glorie wil ik hier roemen. Wie uwer heeft niet gehoord van de keizersklok, van de duitsche keizersklok in Frankenthal gegoten? De toon van dat klokgevaarte, zoo heeft de dagbladpers alom gemeld, was niet zuiver, was niet in harmonie met het klokkenkoor.

‘Welk middel wist het groote kultuurvolk aan te wenden, om den gewenschten toon te bereiken? Het middel dat het geleerd heeft van onzen Hemony, het kunstgeheim door Hemony gevonden en door twee eeuwen nog niet overtroffen.

‘In die vinding van Hemony ligt het geheim van de groote volkomenheid onzer klokkenspelen, en in die volkomenheid ligt het antwoord op de vraag: hoe zich het feit heeft voorgedaan dat schier alle groote steden van ons land zelfs hunne oudere spelen naar den smeltoven zonden, om door de bijzondere kunst en kunde van de Hemony's een nieuw stafmuziek des volks - dat zijn de klokkenspelen - te verkrijgen.

‘Nu mogen er enkele steden des lands niet hebben weten te profiteeren van de dagen der kunstenaars eenig in hun vak - wat later om te veel reden moest betreurd worden - doch niet alzoo Maastricht. Uit de archieven dezer stad zij het mij vergund een feit mede te deelen, dat ik als vergoedenden tegenhanger stel van het ongunstige, ons gisteren te recht medegedeeld tegen de mannen die Kessels kunstwerk van de hand wezen.

‘Dit stadhuis, waarin wij nu vergaderd zijn (tijdens het congres van 1875), was in aanbouw; de toren bestond nog slechts op hot papier, of de burgemeester snelde naar Amsterdam en sloot zijne overeenkomst met Petrus Hemony voor het gieten van het klokkenspel, dat ons nog heden hier met zijne tonen omzweeft.

‘De gilde der *bateliers* (schippers) boden zich aan, om zonder vergoeding van onkosten naar Dordrecht te varen, en die schare van klokken af te halen. Bij hunne terugkomst was heel Maastricht op de been, meer nog dan bij onze aankomst voor het congres.

‘Uit dankbaarheid bood hun de stad een feestmaal aan. De toren was nog niet volbouwd; doch om niet langer de muziekliefvende ingezetenen verstoken te laten van het klokkenspel, richtte de stadsregeering een provisoire houten beffroi (belfroid) op; de klokken speelden en de stad juichte. Zij juiche ook nu, daar ze nog in bezit is van het klokkenspel van Sint-Servaas en van het klokkenspel op het stadhuis.

‘Maastricht juiche ook nu, dewijl eene nieuwe vinding binnen hare muren, door een harer burgers gedaan, de kroon gaat zetten op de vinding der XVIIe eeuw.

‘Het zwoegende slafelijke werk van den klokkenist heeft uit; de zwakke vingertoppen van het kind zweven over het gladde klavier, en de klokken, groot en klein, slingeren en strengelen hun getingel of hun gebrom tot volksbode of vreugdelied te zamen.’

(2) Het authentiek bewijs, het handschrift, berustend in het archief te Venray, zal worden nagedrukt in schrijvers vjorlezing over het klokkenspel en de Hemony's.

Des ruiters afscheid.

Daar schettert het signaal!
Ik ga naar 't slagveld heen,
Op! Moedig in het zaal -
Mijn kind, staak uw geween!

Eerst, als ze mij van 't paard
Neêrschieten in den strijd
En leggen onder de aard,
Dàn is het schreiens tijd.

Ik keer terug naar huis
Als officier misschien;
Maar zeker zult gij 't kruis
Mijn borst versieren zien.

God schikt het al ten best,
Hij richt der kooglen loop -
Vaarwel, mijn kind, voor 't lest -
Tot weêrziens - naar ik hoop!

Germania's.
B. VAN MEURS.

De engel der bergen.
Geïllustreerde novelle, door Mathilde.
(Vervolg.)

II.

De geheele dag ging in wandelingen en vrome bezoeken voorbij.

's Middags bezocht men de fontein der H. Maagd van meer nabij; de weg die er heen leidt, is allerliefst en aan weêrszijden begrensd door vruchtboomen, die met hun donker loof aangenaam afsteken bij de door een rijken oogst bedekte heuvels.

Verscheidene vrouwen stonden bij de bron en riepen levendig Rebekka en Rachel in 't geheugen terug, maar zij, die mevrouw Van Bamwijks oog onophoudelijk zocht, was niet onder haar getal. De meesten hadden de sluiers weggeschoven en zagen er vroolijk en gelukkig uit, doch de ‘Engel der Bergen,’ zeide mevrouw | Van Barnwijk, was er niet onder.

‘Hoe weet ge dat, vrouwlief?’ vroeg haar man; ‘gij hebt haar gelaat toch nooit gezien en zij gelijken overigens allen op elkaar.’

‘Neen, neen, mijn oog is scherp genoeg, onder duizenden zou ik haar herkennen.’

‘Dat is zij,’ fluisterde de jonge Duitscher en zag een zeer jong meisje aan.

Mevrouw Van Barnwijk schudde het hoofd.

‘Neen, dat is zij niet.’

‘Ik geloof eer dat zij ginds staat,’ lachte haar man en wees op. een leelijke, niet jeugdige vrouw, die echter hare kleeding zeer bevallig droeg.

‘O foei, Edmond, dat is toch geen engel!’

‘Nu, ja, wie weet het? Gij, vrouwen, zijt ook zoo ijdel van alleen maar op het uiterlijk te willen letten. Wie weet welk een ruwgeslepen diamant uw ‘Engel der Bergen’ is!’

‘En ik blijf er bij, dat zij die ik bedoel, zoowel in haar gestalte als in haar gelaat en haar karakter een engel is, maar, ach, een weenende engel. Arm kind!’

‘Ik heb 't niet erg op met zulke bedroefde engeltjes.’

‘Gij hebt genoeg aan uwe vrouw, niet waar, die overigens niets van een engel heeft?’

‘Clémence-lief!’ sprak hij, ‘als iemand mij met dat engelensoort verzoenen kon, dan waart gij het, arm, lief vrouwtje.’

Mevrouw Van Barnwijk wischte haar oogen af en zwijgend ging het tweetal langs den kronkelenden weg.

‘Ik weet niet hoe 't komt, Edmond,’ zoo begon zij na een poos, ‘maar ik gevoel mij hier zoo kalm en gelukkig. Ik zou hier wel altijd kunnen blijven, en gij?’

‘Och, dat weet ik nog niet,’ en zijn gedachten gingen terug naar 't diner van dien middag, dat bijna geheel uit schapenvet en dadels bestond. ‘'tls hier een plek vol zoete en heilige herinneringen, maar ik geloof dat als men altijd hier bleef, het gevoel afgestompt werd en men......’

‘O foei, Edmond, hoe kunt ge dat zeggen? Neen, ik geloof dat ik hier weldra mijne kalmte zou terugvinden en de onderwerping die we altijd moeten toonen. Zullen we onze tenten hier opslaan? Thérèse kan ons dan nakomen; zulk een huisje zou me genoeg zijn.’

‘Ge zoudt spoedig Val-Clémence betreuren, vrees ik.’

‘Neen, neen, volstrekt niet! Zullen we nog even in de kapel gaan?’

Zij traden in de kerk, waar juist het duister begon te vallen en er een zachte, weemoedige schaduw in wierp; de lampen onder 't altaar der Boodschap glinsterden helder; juist kwam de jonge ingenieur er uit.

‘Uw bekeeringspoging heeft geholpen,’ schertste Van Barnwijk.

‘God geve het,’ antwoordde zij ernstig.

De kapel was ledig, maar spoedig kwam een jong meisje binnen, in haar handen groote ruikers dragende van bloemen die klaarblijkelijk op de hellingen der galileesche heuvels waren geplukt; eerbiedig boog zij zich ter aarde en verwisselde toen de eenigszins verwelkte bloemen, die in kristallen vazen op 't altaar stonden met haar nieuwen aanvoer. Zij was ongesluierd, of liever zij had den sluier, die alleen, haar achterhoofd bedekte, ver achteruit geslagen en haar gelaat was zichtbaar, een schoon, uitdrukkingsvol gelaat, door twee donkere, onder lange wimpers verborgen oogen als 't ware verlicht; hare kleur was niet volmaakt blank, doch niettegenstaande de gele tint was het niet moeielijk te bespeuren, dat zij bleek was.

‘Dat is zij,’ fluisterde mevrouw Van Barnwijk, ‘ik bedrieg mij niet.’

't Meisje ging bedaard en met zichtbaren eerbied met haar werk voort; doch men kon 't haar aanzien, dat zij ter neder geslagen dit werk verrichtte, meer omdat zij het gewoon was dan dat het haar genoegen deed.

Een Franciscaner monnik naderde en scheen haar iets te zeggen over de versiering. Zij knikte en vroeg hem wat en toen verwijderden zij zich samen.

Ook mevrouw Van Barnwijk stond op en haar gehoorzame echtgenoot volgde.

‘Welk een interessant meisje, niet waar, Edmond?’ sprak zij, zoodra men buiten was.

‘Maar, beste Clémence, gij ziet uwe uitverkorene in elke vrouw, die er jong en lief uitziet.’

‘En tusschen al die waterdraagsters heb ik haar niet opgemerkt! Neen, ik vergis me niet. Voor den derden keer heb ik haar gezien.’

't Was buiten nog vrij licht, en langzaam wandelde het tweetal langs een kleinen omweg naar den *khan.* Zij kwamen voorbij een klein, maar zeer net huisje met een terras in plaats van een dak en geheel in witten steen opgetrokken.

Men verkocht er rozenkransen en andere merkwaardigheden van de plaats; de jonge Duitscher kwam er uit.

‘Ik heb haar gevonden!’ zeide hij geheimzinnig tot het bejaarde paar.

‘Wie...... de Engel der Bergen?’

‘Wie anders? Ik heb er om uwentwil naar gevraagd en men wees mij hierheen. Zie, ik heb dezen rozenkrans van haar gekocht.’

‘God geve, dat gij er veel aan bidden moogt,’ antwoordde mevrouw.

‘'t Zal mij een lief souvenir zijn, maar om u de waarheid te zeggen, dacht ik dat zij schooner was.’

‘Zullen we er ingaan, Clémence?’ vroeg Van Barnwijk.

‘Och ja, Edmond, als 't u belieft.’

't Winkeltje zag er netjes uit. De ‘Engel der Bergen,’ dezelfde die zoo even in de kapel stond, was juist bezig om, met een kind op den arm en een ander aan hare japon hangende, eenige schilderijtjes te verkoopen aan den italiaanschen ingenieur, wiens taal zij vloeiend sprak.

‘Wat stelt dat voor?’ vroeg mevrouw Van Barnwijk in 't Fransch.

‘De intrede van den H. koning Lodewijk IX in de kapel der Boodschap,’ antwoordde het meisje in dezelfde taal.

‘Is koning Lodewijk dan in Nazareth geweest? Hadt gij dat ooit gehoord, Edmond?’

‘Is die niet verdronken in een rivier van Klein-Azië?’ vroeg mijnheer Van Barnwijk, die zijn geschiedenis wat scheen vergeten te hebben.

‘*Excusez,* mijnheer! Dien gij bedoelt is keizer Frederik Barbarossa, die door een onvoorzichtig baden in de Saleph zich eene doodelijke ziekte op den hals haalde.’

‘Werkelijk! Ik meende toch dat die kruistocht met den dood van een koning eindigde.’

‘Lodewijk de Heilige is, geloof ik, voor Tunis gestorven,’ sprak de Italiaan.

't Meisje scheen het niet te hooren en rangschikte hare schilderijtjes.

Mijnheer Van Barnwijk was nog niet tevreden.

‘O ja,’ sprak hij vergenoegd, ‘die H. Lodewijk was 't immers, die geen gouden kroon wilde dragen omdat Christus hier met doornen gekroond was.’

‘Bedoelt mijnheer misschien Godfried van Bouillon?’ vroeg de Engel met een fijn lachje.

‘O ja, juist, en Richard Leeuwenhart, niet waar?’

In lang had mevrouw Van Barnwijk zoo hartelijk niet gelachen als nu zij zag dat haar goede man hoe langer hoe meer in zijn eigen strikken verward raakte.

Ook de Italiaan lachte en gul stemde Van Barnwijk met hoi mede.

‘Och ja!’ zeide hij rondweg, ‘ik heb in zoo lang niets aan die kruistochten gedaan, 't ls een heele kunst ze uit elkaar te houden.’

‘Maar dat weet ik nog wel, beste man, dat Godfried van Bouillon en Leeuwenhart geen tijdgenooten waren. En in welk jaar kwam de H. Lodewijk dan in Nazareth, juffrouw?’

‘Ik geloof dat het in 1251 of 52 was, juist op den feestdag van O.-L.-Vrouw-Boodschap.’

‘En hebt ge dit zelf geschilderd?’

‘Niet geheel; mijn vader.....’

Juist kwam deze binnen, een flink man, doch met een houten been.

‘Geheel en al, madame,’ zeide hij in gebroken Fransch.

‘Maar waar heeft zij dat alles toch geleerd?’

‘Het schilderen van hare moeder.’

‘En 't spreken van al die talen?’

‘Van pater Antonio, den gardiaan.’

‘Gij zijt wel gelukkig zulk een dochter te hebben,’ zuchtte mevrouw Van Barnwijk.

‘O ja, ik kan den goeden God niet genoeg voor haar bezit danken, maar ik heb ook mijne zorgen.’

‘Over haar?’

Een wolk gleed over 't ernstige gelaat van het meisje, dat het geld van den Italiaan juist opstreek. Van Barnwijk spoorde zijne vrouw aan wat spoed te maken, daar de avond viel. Zij kocht een kleinigheid en het drietal ging verder.

‘Een zeer ontwikkeld meisje,’ zei de ingenieur.

‘O, ik kan u niet zeggen hoeveel belang ik in haar stel. Ha, daar gaat Mr. 1’abbé zeker naar het klooster. Ik zal hem verzoeken eens den pater gardiaan naar haar te vragen.’

Zoo gezegd, zoo gedaan en men keerde huiswaarts. Wat Van Barnwijk gevreesd had, gebeurde den. volgenden morgen.. Op de vroolijko levendigheid zijner vrouw volgde een periode van doodelijke afmatting.

Zij lag op den divan met gesloten oogen, terwijl onophoudelijk tranen langs hare wangen rolden en onder diepe zuchten weigerde zij iets te gebruiken, of iets te doen of te beramen.

Van Barnwijk had het dan zwaar te verantwoorden, en voor de duizendste maal verweet hij zich geen kamenier of ten minste de onmisbare Thérèse te hebben medegenomen voor zijn hulpelooze vrouw.

In den loop van den morgen kwam Mlle Aurélie en zelfs haar meesteres de zieke bezoeken, terwijl de dikke Duitsche zich uitputte in het klaarmaken van huismiddeltjes en zalfjes; tegen den middag kwam de Fransche geestelijke en richtte eenige opwekkende woorden tot haar, waarop zij echter alleen door diepe zuchten antwoordde.

‘We moeten heen, ik verlang naar huis, naar Clara's graf,’ snikte zij.

‘Maar, mevrouw, waarom te verlangen naar het graf uwer dochter als de hemel overal even dicht bij u is, en hier immers, op de plek waar de hemel.voor het eerst zich dicht naar de aarde neigde, is uwe dochter eveneens in uwe nabijheid.’

‘Ach, eerwaarde heer, ik ben een ongelukkige moeder en een slechte kristin. Toen ik gisteravond in de kapel was en daar dat meisje bezig zag met het versieren van 't heiligdom, toen trad Clara's herinnering als een dolksteek in mijne ziel. Ik zag haar in onze dorpskerk staan met bouquetten van bloemen, die zij zelf...’

‘En nu staat uw Clara voor het altaar waar 't Lam zonder hulsel aanbeden wordt.’

‘Ja, ik geloof het, ik geloof het, maar ik zie haar niet; dat meisje was zoo bleek als zij...’

‘Hadt ge mij niet opgedragen den pater gardiaan inlichtingen te vragen aangaande de “Engel der Bergen”?’

‘Deed ik dat? Ik weet het niet meer.’

‘Welnu, ik heb er naar gevraagd, en waarlijk 't is een zonderlinge geschiedenis die ik hooren moest.’

Mevrouw Van Barnwijk richtte zich op met meer vuur dan zij dien ochtend nog getoond had, en de abbé verhaalde haar in eenige woorden, wat wij in het volgend hoofdstuk uitvoeriger zullen meêdeelen.

(*Wordt vervolgd.*)

Mozaiek.

Een nieuw systeem voor het aanhaken van waggons op spoorwegen.

Sedert de eerste spoortrein is begonnen te rijden tot op heden zijn er bijna dagelijks nieuwe verbeteringen uitgevonden en in toepassing gebracht, die hoofdzakelijk ten doel hadden de veiligheid van het reizen met den spoorweg te bevorderen. Heden geven wij eene afbeelding van eene nieuwe uitvinding op het aanhaken van waggons betrekking hebbende.

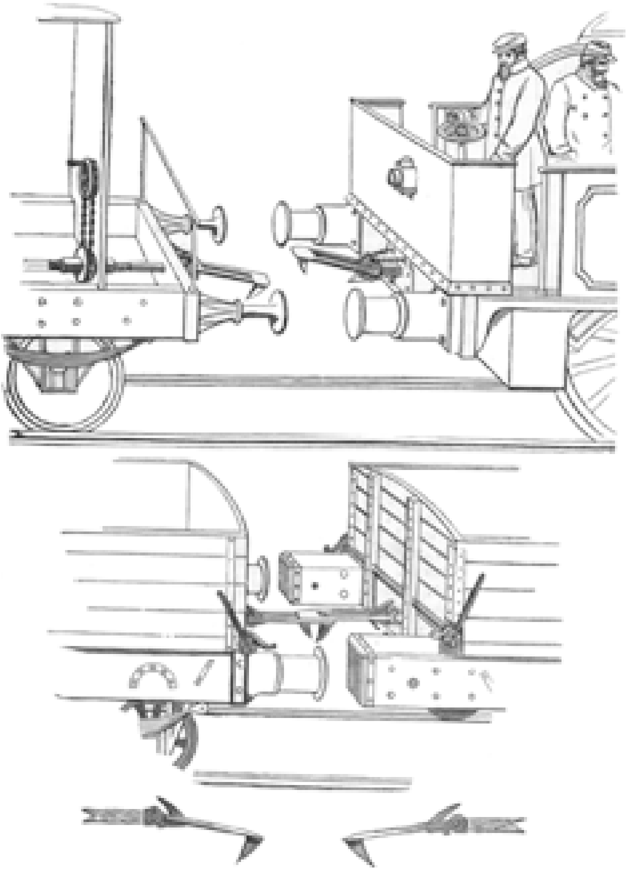

EEN SIEUW SYSTEEM VOOR HET AANHAKEN VAN WAGGONS OP SPOORWEGEN.

Het is genoeg bekend, hoeveel ongelukken er reeds hebben plaats gehad door de omstandigheid dat de werkman bij het aanhaken der waggons tusschen deze moet gaan staan en zoo de kettingen vastmaken. Bij de nieuwe uitvinding van den Engelschman Brockelbanck zijn deze ongelukken te vermijden; de werkman behoeft thans niet meer onder de waggons te kruipen, óp gevaar af van tusschen de buffers verpletterd te worden. De machinist is in staat door een enkele beweging van een klein rad de locomotief aan den eerstvolgenden wagen te haken. De werklieden aan de spoorwegstations hebben slechts een hefboom in beweging te brengen, die zich aan het einde van iederen waggon bevindt, om de beide haken in elkander te doen klemmen en ook weder van elkander te verwijderen. Op bijgaande gravuur is de werking van een en ander te duidelijk aangewezen dan dat een nadere verklaring daarvan noodig zou zijn.

Paardendekens.

Maar zeer weinigen verstaan de kunst om op doelmatige wijze een paard een dekkleed om te hangen. Gewoonlijk wordt het over den rug van het dier gelegd, zoodat het afhangt langs de ribben en soms over den staart, juist de lichaamsdeelen ongedekt latende die 't meest te lijden hebben van het ruwe weder en de strenge koude. Het is voornamelijk de borst van het paard die, wijl zij de longen bevat, meer behoefte heeft aan beschutting dan de rug en de zijden. Indien wij, menschen, aan een scherpen noordenwind of felle vorst zijn blootgesteld, zullen wij immers instinctmatig borst, hals, nek en schouders tegen dien verkleumenden invloed beveiligen? Want zoodra de teedere deelen voldoende verwarmd zijn, kan het overige van het lichaam veel meer koude verdragen, zonder daar schadelijke gevolgen van te ondervinden, dan ingeval de longen niet behoorlijk worden warm gehouden. Het zelfde nu beleeft het paard. Zijn wollen kleed moet den nek en de schoften omsluiten en over de borst dubbel worden aangelegd, juist zooals elk die een overjas bezit, dit kleedingstuk op de borst dichtknoopt, wanneer hij een storm of felle vorst moet trotseeren. En daarom is het aan elk die zijn paard een doelmatig dekkleed wil geven, aan te raden, dat hij thans, bij den aanvang van den winter er zich een aanschaffe 'twelk de borst en schoften van zijn dier bedekt.

Veel voerlieden in Engeland maken een dikken wollen lap of kraag van achteren rondom den haam van hunne paarden vast, en laten die bedekking tot over de borst afhangen; deze handelwijze is zeer doelmatig, vooral indien het kleed van onder door riempjes rondom het bovenste gedeelte der voorpooten vast gemaakt is en het opwaaien aldus belet wordt. Een dergelijke verwarming zal het paard zeker nuttiger zijn dan deken, die het gewoonlijk zeer achteloos over den rug wordt geworpen, zooals hier te lande meestal geschiedt.

Het paard is niettegenstaande zijne groote lichaamskracht een teer dier, zoodat zijne gezondheid vele voorzorgen vereischt. Evenals de mensch vat het gevatte koude openbaren zich ook bij 't paard in ongesteldheden der ademhalingswerktuigen en bovendien in stramheid der bennen. Zoolang het paard in beweging blijft, zal het zelden of nooit letsel ondervinden door strenge koude of hevigen wind, maar zoodra het na 't werken, en dus in meerdere of mindere mate bezweet zijnde, stilstaat, ook zelfs maar enkele oogenblikken, zal het den nadeeligen invloed eener strenge temperatuur niet ontgaan en ten gevolge daarvan wordt het oud, d.i. onbruikbaar vóór zijn tijd. Door het paard zorgvuldig te beschutten tegen het vatten van koude, bevoordeelt dus de eigenaar op de eerste plaats zijn beurs.

Vervalsching van wijn.

Er is reeds herhaaldelijk op gewezen, dat de wijnen in Frankrijk door kleurstoffen worden vervalscht die zeer schadelijke bestanddeelen bevatten. Voor de verbruikers die rechtstreeks hunne wijnen uit genoemd land trekken en wier getal dagelijks aangroeit, is deze waarschuwing vooral van groot belang en zij mogen niet verzuimen de middelen te bezigen die worden aangewezen om tot de ontdekking van het bedrog te komen. Geen middel is zeker eenvoudiger dan het volgende: Men legge een zeer fijn sponsje dat in den wijn een nieuw systeem voor het aanhaken van waggons op spoorwegen. is gedoopt, in een telloor waarvan de bodem ruim bedekt is met water. Is de wijn zuiver, dat wil zeggen, heeft hij zijne kleur van de druif, dan wordt de

natuurlijke kleurstof niet onmiddellijk in het water opgelost, en er gaat ruim een kwartier voorbij alvorens de telloor rood water bevat. Wanneer echter de wijn kunstmatig gekleurd is, wordt het water onmiddellijk rood.

Men houde hierbij in 't oog, dat niet alle kleurstoffen schadelijk zijn, doch dat tegenwoordig het gebruik van fuehsine niet tot de zeldzaamheden behoort. De fuehsine nu is zelden volkomen zuiver verkrijgbaar en bevat meestal arsenicum, zoodat het gebruik daarvan in Frankrijk door de gezondshcidscommissie nadrukkelijk verboden is.

Het verdwijnen van een huis.

Het verzakken van huizen ten gevolge van de mindere vastheid van den grond komt bij ons te lande niet zeldzaam voor. In Amerika is het echter nog veel erger: daar verdwijnen soms de huizen geheel en al, zooals blijkt uit een ongeval dat onlangs met Belleville-House te Saint-Louis plaats had. Genoemde woning, uit twee verdiepingen bestaande, was op palen gebouwd, en sedert eenige dagen deed zich eene kleine verzakking voor, waarop de bewoners echter weinig acht sloegen. Op zekeren nacht daalde het gebouw 60 centimeters naar beneden, maar ook toen bekommerden de bewoners er zich niet over en gingen des avonds weêr even rustig slapen als voorheen. In het holle van den nacht echter begon een der inwonende personen om hulp te roepen, en alvorens men den tijd had, het huis te ontvluchten, was het twaalf meters diep in den grond weggezakt, een tiental personen met zich sleepende. Men gelukte er in de bewoners te redden die van schrik meer dood dan levend maar overigens volkomen ongedeerd waren, en om de geheele verdwijning van de woning te verhinderen, hechtte men den gevel en den nok sterk aan den grond vast; het mocht echter niet baten, want een paar uren later was er geen spoor meer van het gebouw te ontdekken en was het voor goed in het beweegbaar zand verdwenen.

Het spoorwegnet der aarde.

Uit een tijdschrift voor statistiek ontleenen wij de volgende opgaven over het spoorwegnet der aarde tot en met 1875. De lengte der spoorbanen bedroeg voor

	1860	1865	1870	1875
		Kilometers.		
Europa.	51.544	75.149	103.744	142.807
Azië.	1.397	5.568	8.132	12.302
Afrika.	446	837	1.773	2.279
Amerika.	53.235	62.735	96.398	133.914
Australië.	264	825	1.812	2.820
Te samen.	106.886	145.114	211.859	294.122

In de laatste tien jaren is dus de lengte der gezamentlijke banen verdubbeld. Het is opmerkelijk, dat de spoorbanen van Duitschland in 1875 uitgebri ider waren dan het engelsche spoorwegnet. De lengte der engelsche spoorbanen bedroeg namelijk op het einde van 1875 16.700 engelsche mijlen of 26.870 kilometers, de duitsche daarentegen 27.956 kilometers. Het zwitsersche spoorwegnet besloeg 2011 kilometers, het russische 17.006 wersten.

[Nummer 3]

AAN TAFEL, NAAR EENE SCHILDERIJ VAN ORUNDMANN OP DE TENTOONSTELLING TE ANTWERPEN.

INHOUD. GRAVURES: Aan tafel, naar eene schilderij van Grundmann op de tentoonstelling te Antwerpen. - De Visschersvrouw van het eiland Marken, naar O. Eerelman. - Eene kunstgrot in de voorstad Elsene te Brussel. - Het 81-tons-kanon te Schoeburyness. - Een woonhuis te Leydenberg. - Gezicht op het dorp Leydenberg. - De verplaatsbare stoom-kaapstander.

TEKST: - Geïllustreerd Nieuws. - Het Ei, door E.S. - Aan tafel, naar eene schilderij van Grundmann. - Op het eiland Marken. - Californië. Reisherinnering - De Engel der Bergen. Geïllustreerde novelle door Mathilde. - Mozaïek.

Geillustreerd nieuws.

INHOUD: Natuurlijke en kunstgrotten. - Een monsterkanon te Schoeburyness. - De Transvaalsche republiek.

De natuur heeft sommige streken der aarde met hare schatten en wonderen als overladen. Overschoone bergstroomen met hunne schilderachtige oevers en wild, bruisende watervallen, indrukwekkende bergen met hare afwisseling van frissche hellingen, donkergroene pijnbosschen en glinsterend witte ijs- en sneeuwvlakten; statige natuurbosschen met hunnen weelderigen plantengroei; vulkanen, spelonken, grotten vindt men, afzonderlijk of vermengd, in heerlijke harmonie of in bekoorlijke wanorde, over enkele lievelingsplekken der natuur verspreid.

Onder hare heerlijkste wonderen telt men de grotten, die meer of min schilderachtige en uitgestrektc ruimten, welke zich òf onder de oppervlakte van de aardkorst, òf in de wanden der bergen uitstrekken. Sommige dier grotten zijn wereldberoemd en door de natuur met hare mildste schatten overladen. Als door de hand van een bekwamen beeldhouwer gebeiteld, treft men er de schoonste, dikwijls reusachtige ornamenten en beelden in drupsteen aan. Geen reiziger zal bijv. verzuimen de bekende Fingalsgrot op het eiland Staffa te bezoeken, waar de natuur de vreemdsoortigste en schoonste figuren gevormd heeft. Ook Ierland, Frankrijk, Zwitserland, België en Italië tellen hunne natuurlijke grotten bij menigte, maar in de landen welke door hun vlakken grond van die sieraden der natuur beroofd zijn, zooals bijv. Nederland en een gedeelte van België, tracht men door het aanleggen van kunstgrotten daarin zooveel mogelijk te voorzien. Wezenlijk weet dikwijls de kunst de natuur zoo getrouw na te bootsen, dat het scherpste oog er zich somtijds in vergissen zou.

Tot die soort van kunstwerken behoort de grot waarvan wij hierachter eene afbeelding geven.

Deze grot is aangelegd in een nieuwe wijk van de Brusselsche voorstad Elsene (Bas Ixelles). Deze wijk zal eenmaal een der schoonste en gunstigst gelegen gedeelten van België's hoofdstad worden. Twee schilderachtige vijvers, die men om hunne uitgestrektheid haast meiren zou kunnen noemen, en die door een kanaal met elkander in gemeenschap staan, brengen er niet weinig toe bij om het schilderachtige van den omtrek te verhoogen.

Die te Elsene is aangelegd aan het uiteinde van het grootste der beide meiren maakt er de kroon en het sieraad van uit.

De samenstelling van deze indrukwekkende en kunstige grot op een moerassigen bodem was eene zeer moeielijke onderneming, maar de bekwame aanlegger, de heer Blaton Aubert te Brussel, is met glans al de moeielijkheden van den bouw en den grond te boven gekomen. Door de grot loopt eene lange scheur, welke door de natuur ontstaan schijnt en toch slechts nagebootst is. Het zinsbedrog is zoo sterk, dat vele personen de grot niet durven binnentreden, uit vrees van onder de brokstukken verpletterd te worden.

In het voorjaar wil men in het kunstwerk eene waterval aanbrengen, wat het schilderachtige van de omgeving nog verhoogen zal.

Wat waren onze voorouders toch sukkelaars in de edele oorlogskunst! Men schoot aanvankelijk met hand - en kruisbogen, met blijden en katapulten - schietwerktuigen waarmeê men heden ten dage nauwelijks meer een kind kan bang maken. Maar het buskruit werd uitgevonden en bracht eene geheele omwenteling in de wijze van oorlogvoeren teweeg. Toch waren de eerste vuurwapens maar kinderspeelgoed de geweren, lomp gemaakte dingen, moesten door middel van brandende lonten afgestoken worden en de eerste kanons waren houten cylinders met ijzeren banden vastgemaakt. Langzamerhand werd dat beter: de vuursteen verving de lont bij de geweren, en de kanons werden van ijzer, later van brons gegoten. Aan onze verlichte negentiende eeuw was het echter voorbehouden de oorlogswerktuigen tot een hoogen graad van volkomenheid te brengen. Achterlaadgeweren in allerlei nuancen, mitrailleuses, getrokken kanons, stalen achterladers wedieveren met elkander in kracht en moorddadigheid, en de laatste vooral nemen telkens reusachtiger afmetingen aan. Als het zóó voortgaat, doen onze achterkleinkinderen den inhoud van een geheel kruitmagazijn, desnoods met dit laatste er bij, in hunne kanonnen, terwijl zij er als kogel eene rots of een berg opzetten. In afwachting dat het zoover komt, kunnen wij voorloopig met ons nieuw geschut tevreden zijn. Krupp te Essen en Armstrong te Woolwich zijn de beide kanonkoningen, bij wie vorsten en re-geeringen hunne bestellingen doen.

Het Kruppkanon en het Armstrongkanon wedieveren met elkander in doelmatigheid (!) en hoewel bevoegde kunstrechters aan het eerste den palm der overwinning toekennen, is het tweede evenmin een katje om zonder handschoenen aan te vatten.

Het onlangs te Woolwich vervaardigde en thans naar Schoeburyness overgebrachte 81-tons kanon, waarvan wij een afbeelding geven, wekt met recht ieders verwondering op enniethet minst van de opgetogen krijgskundigen. Onmiddellijk na zijne plaatsing te Schoeburyness heeft men er proeven meê genomen, die zeer goed voldaan hebben. Alleen door de trilling van de lucht werden op een afstand van meer dan 450 meters de ruiten der huizen verbrijzeld. De engelsche regeering heeft zijn monsterkanon echter niet voor niets. Het kanon op zich zelf kost 240.000 fr.; voor het inladen en het vervoeren moest een sterke kraan geplaatst en een daartoe ingerichte schuit gebouwd worden; deze kosten respectievelijk 192.000 fr. en 54.000 fr. Alles bijeen genomen komt het monsterkanon op een groote 600.000 fr. Bij de proefnemingen werden voor ruim 48.000 fr. aan kruit en projectielen verschoten. Enkele batterijen van zulk speeltuig in een oorlog gebruikt, zouden dus in staat zijn zelfs het rijkste land ter wereld te ruïneeren.

Afrika is nog altijd het onbekende land. Wanneer men eene kaart van dit werelddeel voor zich neemt, bewijzen de groote witte plekken, de gestippelde liniën en de talrijke

vraagteekens, dat de aardrijkskundige kennis van dit werelddeel, bepaaldelijk in de binnenlanden, nog zeer gering is; wel zijn in de laatste vijf en twintig jaren enkele moedige reizigers en natuuronderzoekers zeer diep in die geheimzinnige binnenlanden doorgedrongen, maar zij hebben toch nog niet meer dan een hoekske kunnen oplichten van den sluier, welke over dit werelddeel uitgespreid ligt.

Met de kusten echter is dit anders; sedert eeuwen hebben zich daar de Europeanen gevestigd en de inboorlingen teruggedrongen. Een der belangrijkste vestigingen is ongetwijfeld de Kaapkolonie, aan Afrika's zuidpunt gelegen.

In 1651 vestigden de Nederlanders zich in het Kaapland en bleven bijna anderhalve eeuw in het bezit daarvan, tot de Engelschen het in 1795 veroverden.

In den loop van bijna twee eeuwen hadden zich natuurlijk vele Nederlanders, vooral landbouwers, hier Boeren genoemd, in het Kaapland gevestigd. Zij konden het met het Engelsch bewind niet eens worden en er ontstonden gedurig opstanden.

Eindelijk in 1835 trok eene groote afdeeling der Boeren om een nieuwe woonplaats op te zoeken met 1000 wagens Natal binnen, zij veroverden ue hoofdstad en verdreven den vorst van het land. Daar zij echter gedurig strooptochten ondernamen tegen de Kaffers en Hottentotten, die onder bescherming der engelsohe regeering stonden, geraakten zij in ernstige moeielijkheden, konden zich niet staande houden en trokken weer de Vaalrivier over, waar zij zich eindelijk voor goed neêrzetten en er de Transvaalsche republiek stichtten, welker onafhankelijkheid in 1852 door Engeland erkend werd.

Die erkenning kon den Boeren echter het rustig bezit van hun grondgebied niet verzekeren; zij waren omringd van vijandelijke stammen: Kaffers, Boschjesmannen en Hottentotten, die de vreemde indringers aanhoudend bestookten, waartoe de heb- en plunderzucht der Boeren, benevens de onderdrukking van de op hun grondgebied wonende Kaffers (men schat hun getal op 250.000) het hare toebracht. Ook het Engelsche bestuur zag de jpnge republiek met geen goed oog aan, en deed in elk geval niets om de Kafferstammen van verdere vijandelijkheden af te houden.

De Transvaal had dus met vele moeielijkheden te kampen; op president Pretorius volgde intusschen Burgers, die vroeger in deze streken zendeling geweest was. Deze droeg grootsche plannen met zich rond: hij wilde de Boeren beschaven, handel en nijverheid doen bloeien, spoorwegen aanleggen, het wereldlijk onderwijs uitbroeden en de Transvaal tot een modischen modelstaat maken. Hij vergat echter twee hoofdpunten: ten eerste, de vijandelijke stemming der talrijke wraakzuchtige negerstammen, en ten tweede, dat vooruitgang en beschaving onmogelijk zijn, waar die niet hand en hand gaan met eene kristelijke opvoeding.

President Burgers zette intusschen zijne plannen met kracht door; het vorige jaar deed hij een reis naar Europa, sloot een handelsverdrag met Portugal, eeae leening van 3.600.000 gulden met eenige nederlandsche kapitalisten en wierf in Nederland een aantal leeraars, onderwijzers en ambtenaars voor zijn land aan. De ingenomenheid met den president en zijne tot nog toe weinig bekende republiek, en met zijne wijd uiteen loo-pende plannen was bij onze noorderburen, in sommige kringen, niet gering en men droomde reeds van een waren modelstaat in het verre zuiden.

Eenige weken geleden kwam echter, als een donderslag bij helderen hemel, de onverwachte tijding, dat het leger van president Burgers door de Kaffers verslagen en de twee bovelhebbers, Pretorius en Smit, door den Kafferhoofdman Secocoeni op de vluoht gedreven waren. De engelsche berichtgevers voegden er bij, dat de toestand van den president erg kritiek was en er op een meeting te Leydenberg (zie van dit vlek onze gravure) besloten was, Engelands bemiddeling in te roepen, en

zijne opperheerschappij te erkennen. Men voegde er bij, dat Secocoeni met 20.000 man tegen Leydenberg oprukte en er eene ware doodschrik onder de Boeren heerschte, zoodat er voor president Burgers weinig anders zou overschieten, dan zich in de armen van Engeland te werpen of het land te verlaten.

Die onrustbarende berichten, als van engelsche zijde komende, blijken wel wat overdreven te zijn; hoewel de Boeren op de vlucht zijn gedreven, hebben er echter geen bloedige gevechten plaats gehad, terwijl de president nog verre van gezind schijnt te zijn, aan het verlangen der Engelschen te gemoet te komen; maar zelfs al gelukt het hem, het hoofd boven te houden, wat bij de talrijkheid van den vijand heel moeielijk zal zijn, dan toch is zijn invloed zeer gedaald en zijn zijne hervormingsplannen voor langen tijd verschoven. Overigens, onze sympathie voor de Boeren kan niet zeer groot zijn; zij worden ons afgeschilderd als onbeschaafd, naieverig, hard jegens hunne minderen, willekeurig en wreed. Doorslaande bewijzen van moed en geestkracht hebben zij nog niet gegeven. Bij de laatste ontmoetingen met de Kaffers sloeg hunne geheele legermacht in de grootste wanorde op de vlucht, zonder den vijand één man te doen verhezen; een hunner opperhoofden werd naderhand tot een geldboete veroordeeld, omdat hij gedurende het gevecht geslapen had.

Het ei.
Door E.S.
(*Slot.*)

De lezer, die mij bij de ontleding van het kiekenei met eenige oplettendheid heeft gevolgd,

zal zich zeker hebben afgevraagd, waartoe die knnstige samenstelling toch wel dienen mag; waarom die verschillende stoffen in zoo wonderbare orde binnen die enge ruimte zijn verzameld; op welke wijze uit die levenlooze massa een kieken te voorschijn komt? - Zijne nieuwsgierigheid hoop ik thans eenigszins te kunnen voldoen.

Zoodra het ei..... Maar vooraf eene kleine episode, mij onlangs door een vriend medegedeeld, 't Is eene herinnering uit de dagen zijner eerstejeugd.

‘Wij hadden eens,’ zoo verhaalde hij, ‘een kieken te broeien gezet op dertien eieren, 't Was, ik vergeet het nooit, 't was juist vacantie: dus, vrije tijd in overvloed. Hoe dikwijls ik het arme dier in de eenzaamheid heb gestoord, hoeft niet gezegd, want ik brandde van nieuwsgierigheid om den afloop te zien dezer vreemde operatie, waarvan ik nog nooit getuige was geweest. Eindelijk was de lang gewenschte dag, naar men mij zeide, aangebroken. Ik had intusschen streng verbod gekregen om naar het kieken te gaan zien. Wat viel die laatste dag mij lang! Hoe langzaam kropen de uren! Morgen, morgen, zoo heette het altijd. Nu, het werd morgen, en ik naar het kiekenhok. Daar zat de zorgvolle moeder met hare twaalfpasgeboren kinderen. Ik gilde het uit vanpleizier. Maar het dertiende?.... Ik voel in het nest..... en waarlijk! daar lag een ei, nog warm en wel, maar geen kieken was er te vinden. Doch, hoor, daar piept het! O, ik wilde dat gij mij eens gezien hadt, luisterend met ingehouden adem, het ei krampachtig tegen het oor gedrukt. Ja, het piept! het kieken zit er in! Nog eens geluisterd: het stompe einde, waar de schaal gebroken was en een kleine opening had, dicht aan het oor. Ik hoor weêr hetzelfde geluid. En nu de stoute schoenen aan! Met mijne kleine vingers heel voorzichtig het gaatje verwijd; de schaal stukske voor stukske gebroken; en, goede hemel! daar haal ik het jong uit den dop! *Ik heb een kieken gemaakt!* riep ik, en met dien uitroep liep ik naar binnen. Is het nog noodig te zeggen met wat liefde het beestje opgepast, met wat zorg het gevoed werd? Jammer maar, dat het drie weken later al stierf en anders bij leven en welzijn toch waarschijnlijk een haantje zou geweest zijn. Ik heb er later - *soit dit entre nous* - genoeg om moeten hooren.’

Gelukkig echter, dat niet alle kiekens op deze wijze door een vriendenhand in de wereld hoeven geïntroduceerd te worden; de meeste, vrees ik, zouden deze eer na korten tijd met den dood moeten betalen. De natuur, aan zich zelve overgelaten, gaat hierbij - zooals wij zien zullen - veel voorzichtiger te werk.

Zoodra dan het ei aan eene matige warmte is blootgesteld - deze moge dan door het broeien in eigenlijken zin of op kunstmatige wijze worden opgewekt - begint er werking te komen in den dooier. De kiemschijf namelijk, wordt taaier, vaster en scheidt zich eenigermate af van de haar omringende stoffen. Terwijl het witte schijfke (dat eigenlijk weêr uit twee, later uit drie op elkander gelegde plaatjes bestaat) in het midden helderder wordt, krijgt de rand, waardoor het van al het overige is afgesloten, een donkerder tint. Ik zeg al het overige; want wij mogen niet uit het oog verliezen, dat al de deelen die buiten de kiemschijf liggen, slechts dienen tot voeding van het nieuwe organisme, dat weldra ontstaan zal. 't Is gelijk Bernstein in zijne *Tafereelen en Schilderingen* het zoo eigenaardig heeft uitgedrukt: ‘het geheele ei wordt opgeëten door de kiemschijf.’

Heeft eens deze eerste verandering plaats gehad, dan noemt de kiemschijf ook een anderen stand aan. In den beginne was zij zuiver rond, nu wordt zij langzamerhand een weinig in de lengte uitgerokt en nadert ongeveer de gedaante van eene ellips.

Tegen het veertiende of vijftiende uur wordt de lange as dezer ellips ingenomen door een dun, zwart streepke, aan het boveneinde een weinig verbreed; en het is juist dat streepke 'twelk het begin vormt van het kieken; het is als de middellijn van het lichaam. Wanneer gij het ei in de breedte voor u legt, zóó dat ge het stompe einde aan uw linker-, het spitse aan uwe rechterhand hebt, dan zal uw oog langs het bedoelde streepke zien: aan het bovenste einde moet zich later de kop vertoonen. Het kieken ligt gedurende de eerste dagen niet overlangs maar dwars in het ei.

Maar ook deze phase is van korten duur. Wat eerst een streepke geleek, blijkt bij nadere beschouwing met de microscoop eene spleet, eene groeve te zijn, waarvan de twee langere zijden elk van eene opstaande plooi zijn voorzien. Deze twee plooien, nu nog los tegenover elkander geplaatst, zullen zich later vereenigen tot een soort van gewelf, om, hoe vreemd het ook schijne, een kiekenrng te vormen.

De hier onderstaande gravure moge de verbeelding een weinig te hulp komen. Zij is ontleend aan het prachtige werk van Erdl: *Die Entwickelung des Hünchens im Eie.*

Zij stelt den dooier van een kiekenei voor, zooals die zich vertoont op den tweeden dag, wanneer het geheimzinnig proces in vollen gang is. Dwars op de lengte-as van den dooier ligt in de uitgerekte kiemschijf de spleet of groeve met opstaande, maar nog niet aaneengesloten kanten. Onder en boven den dooier zijn de hagelsnoeren geteekend. Midden tusschen deze twee zijden ontstaat nu het centrale zenuwstelsel, vervolgens een begin van het ruggemerg en van de hersenen; en onder dit alles zien wij een fijn draadje te voorschijn komen, dat eenmaal als ruggestreng werken moet.

Acht en veertig uren zijn er verloopen; hetzelfde kieken, dat na eenige weken in zijn donzen pakske rondom de klokhen springt en de graankorrels oppikt die ge het voorwerpt, ligt nu als een omgekeerd bootje binnen in den dooier te drijven. Volgens anderen gelijkt het op een omgekeerden pantoffel. Zoo ergens, dan geldt hier het *omnis comparatio claudicat.* Een kieken dat nog geen kieken is, gelijkt op alles en op niets.

Met den derden dag begint het driedaagsche tijdperk aan de vorming van den bloedomloop gewijd. Opmerkelijk is het dat de bloedomloop, althans voor het grootste gedeelte, ontstaat niet in, maar buiten het nog niet ontwikkelde dier. Gij herinnert u, dat het heldere midden van de kiemschijf omgeven werd door een rand van een donkerder tint. Deze rand nu, intusschen breeder geworden, beslaat reeds eene tamelijke uitgebreidheid en is van alle kanten door aders doorsneden, terwijl één ader, wijder dan al de andere, het geheel omsluit. Een enkele oogslag op onze gravure zal dit ophelderen.

De zwarte achtergrond stelt de doorsneê voor van den dooier in zijn geheel. Het witte, geaderde veld is de uitgebreide rand van de kiemschiji; in het midden ligt het kieken, zooals het geworden is tegen den vierden dag.

Maar het zou te lang vallen, wilden wij alles in bijzonderheden nagaan. Genoeg zij het in korte trekken den verderen gang te beschrijven.

Is eenmaal de bloedomloop geregeld, dan neemt de eerst zoo vormlooze massa meer en meer de gedaante aan van het jonge dier. Al de tijd die er nog rest van de een en twintig dagen dat het broeien aanhoudt, wordt besteed aan de vorming der ademhalingswerktuigen. Dit is de derde periode, die met den zesden dag begint. Inmiddels gaat de ontwikkeling van het geheel met rassche schreden vooruit. Ter plaatse waar zich later de pooten en de vleugels vertoonen, bespeurt men nu kleine ronde plaatjes, die naar buiten uitgroeien en weldra door eenige strepen worden ingedeeld. Reeds lang te voren waren de oogen aanwezig, zich kenmerkend door hunne betrekkelijke grootte. Dan ontwaart men den kleinen bek, die vroeger met het overige was saamgegroeid en geheel scheen te ontbreken. Hij ligt juist onder het stompe einde (want het kieken heeft zich sedert de eerste periode aanhoudend verplaatst) en vergast zich aan de lucht, die de natuur met zooveel wijsheid tot dit doel in de luchtholte heeft verzameld. Het kopke zakt nu een weinig tusschen de twee omhoog gerichte pootvormige vleugels en daar hangt nu het kleine ding, nog geen drie weken oud, ongeveer in de houding van een opzittenden hond, met dit verschil, dat deze wordt in bedwang gehouden door het oog zijns meesters, gene door de reusachtige, uit louter kalk opgetrokken muren van zijne enge en, het woord past misschien nergens beter, zoo natte gevangenis. Geen lichtstraal breekt nog in die dikke duisternis door. Maar zie, daar heft het zachtkens het kopke omhoog. Let op zijn snavel: het bovenste lid draagt op de spits eene kleine verhevenheid, een kegelvormig uitsteeksel, dat later geheel zal verdwijnen, maar nu hard genoeg is, om, als een stormram gebruikt, eene bres te slaan in den harden kalkmuur. Na herhaalde stooten met de punt van zijn wapen tegen dien voor hem zoo sterken wand, breekt het ten laatste de schaal. Het wordt lichter en luchtiger daar binnen. Zie dat borstje kloppen en hijgen! Sneller loopt het bloed, de ademhaling wordt dieper, met elke seconde vloeit het leven nu rijker en rijker. Dan doet de gevangene nog een laatste poging: wringt zich los, en als een jeugdig soldaat, die, verlangend naar vrijheid, met eigen hand zijn knellende boeien brak, treedt het kieken uit de verbrijzelde schaal de wijde wereld in.

Aan tafel.
Naar eene schilderij van Grundmann

Op de tentoonstelling te Antwerpen.

De duitsche schilderschool is op de antwerpsche tentoonstelling goed vertegenwoordigd en zeor rijk aan genrestukken, waaronder de huiselijke tafereeltjes geene kleine plaats innemen. Het is waar, de landschapschilders overtreffen in aantal hunne kunstbroeders in het genre; doch de kritiek over laatstgenoemde is gunstiger.

Men behoeft dan ook de gravure, eene copie van Grundmanns 'Aan Tafel,' slechts te zien, om die denkwijze geheel en al te deelen. Eene landelijke noorweegsche familie, bestaande uit een oud paar en zijne ver - weduwde dochter met hare twee kinderen, heeft zich aan tafel gezet, om het middagmaal te gebruiken. De kleine jongen leest het gebed voor uit het gebedenboek, en met gevouwen handen en heêrgeslagen oogen luistert het gezin naar de verheven woorden.

Zelden zagen wij eene heilige aandacht zoo meesterlijk weêrgegeven. Op aller gelaat is het te lezen dat de toehoorders zich met God bezighouden, en zelfs het kleine meisje heeft geen oogen voor de op tafel dampende schotel met aardappelen. Ook de groepeering der personen en de waarlijk schilderachtige achtergrond, die ons zoo duidelijk doet zien dat wij hier op het land zijn, dragen niet weinig tot het aantrekkelijke van het geheel bij, en het wordt dan ook door alle bevoegde beoordeelaars der antwerpsche tentoonstelling onder de beste schilderijen van dien aard gerekend.

Op het eiland Marken.

Onze verdienstelijke teekenaar Eerelman verplaatst ons op het eiland Marken, voorzeker

een der meest kenmerkende plaatsen van Holland en dat nog het zuiverste het voorouderlijk karakter bewaard heeft. Geen wonder! die bevolking leeft immers gansch afgezonderd van de andere nederlandsche provinciën, en de invloed dezer laatsten is dan ook schier van nulen geener waarde. Wie Marken bezoekt, kan zich gerust eenige honderden jaren terugdroomen.

Zooals zij nu zijn, zoo ook waren de bewoners voor eeuwen; zoo waren hunne zeden, hunne gewoonten, zoo ook was hun huisraad en al wat hen omgeeft. Men ziet het wel op de nevensgaande gravuur, die huisraad, die kleeding dragen een schilderachtig karakter. De wieg, de kas, de borden, die gij op deze laatste ziet staan, hebben reeds voor vele geslachten gediend, evenals de warme kleeding van den kleinen schreeuwer.

DE VISSCHERSVROUW VAN HET EILAND MARKEN, NAAR EENE SCHILDERIJ VAN O. EERELMAN.

Ook de sieraden welke de vrouwen dragen, dagteekenen van jaren herwaarts in de familiën, die op Marken schier allen aan elkander verwant zijn. De bewoners van Marken zijn visschers: hun eiland en de wijde zee zijn hunne geliefde plaatsen. In een ander deel van Nederland voelen zij zich niet thuis, en niet lang zijn ze ook van hun haardsteê verwijderd, of het heimwee maakt zich van hen meester en zij verlangen

naar huis. Eerelmans teekening is allerliefst; het figuurtje is aantrekkelijk en de aanhoorigheden zijn fotografisch weêr gegeven.

Californië.
(Reisherinnering.)

Wanneer wij gedurende eenige oogenblikken d[e] aandacht onzer lezers wenschen te vestigen

op Californië, de smalle streep lands ten W. van Noord-Amerika gelegen en sinds 1840 het Dorado der goudzoekers en de koningin der Stille Zuidzee, doen wij dit geenszins met het oogmerk in hen het verlangen op te wekken van hun vaderland met het goudland te verwisselen.

De rijke bronnen, waaruit eertijds het goud in groote hoeveelheid voortkwam, zijn, zoo niet opgedroogd, ten minste in zooverre uitgeput, dat zij nog slechts een stuk dagelijksch brood opleveren, en dit kan ieder, die lust in den arbeid gevoelt, in zijn vaderland vinden.

Wij doen het alleen om hem eenig denkbeeld van Californië en zijne bewoners, zijne steden en bergwerken te geven.

EENE KUNSTGROT IN DE VOORSTAD ELSENE TE BRUSSEL.

Californië, dat zich van ongeveer 23o (Kaap San Lucas) tot den 42o N.B. (Kaap Oxford) uitstrekt, heeft twee door de natuur en de politiek onderscheidene deelen; een zuidelijk, dat onder den naam van Oud - of Neder-Californië een deel van de republiek Mexico is, en een noordelijk, Nieuw- of Opper-Californië, dat in den laatsten tijd een staat van de noord-amerikaansche Unie geworden is.

Langs zijne kusten liggen tallooze eilanden verspreid, die de golven breken, de winden matigen en daardoor een niet onbelangrijken invloed op de grond- en luchtgesteldheid van Californië uitoefenen.

Ook zijn die kusten op vele plaatsen door tamelijk diepe baaion ingesneden, wat den handel zeer veel bevordert.

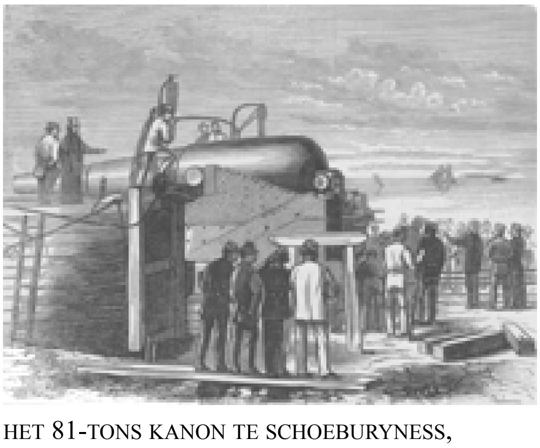

HET 81-TONS KANON TE SCHOEBURYNESS,

EEN WOONHUIS TE LEYDENBERG.

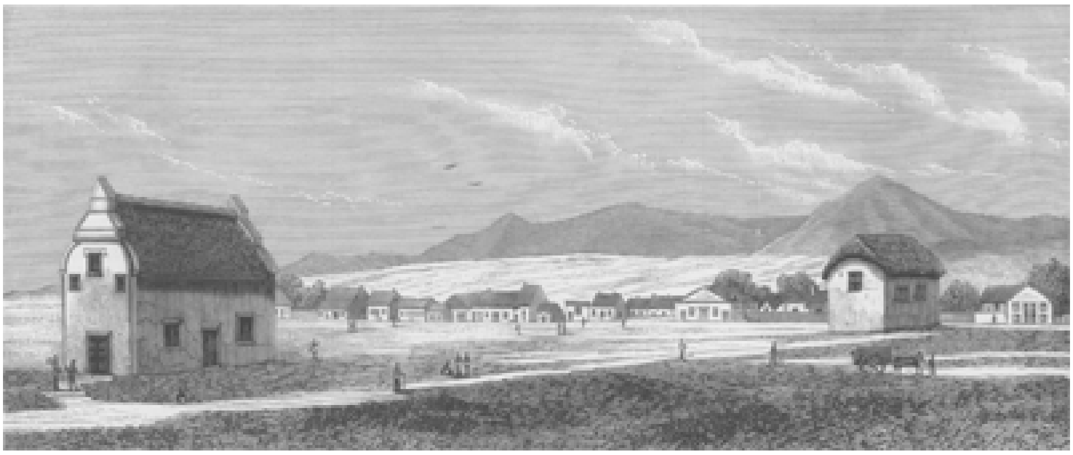

Hollandsche kerk.
GEZICHT OP HET DORP LEYDENBERG.
Hollandsche school.

Groote rivieren heeft het niet, maar een groote menigte bevaarbare beken en kleine stroomen, die de stoomscheepvaart toelaten en handel en verkeer goede gelegenheid geven zich te ontwikkelen.

De Rio Sacramento is de voornaamste rivier; de Rio Colorado, uit het Rotsgebergte komende, schijnt Californië te willen indringen; althans zij loopt in een bijna rechte lijn naar het land, maar op de grenzen krijgt zij inkeer, vormt er slechts eene grens-rivier van en stort zich in de golf van Californië.

Twee bergketenen, de Zee-Alpen of Coast-Range en de Sierra-Nevada geheeten, loopen door Nieuw-Californië, vereenigen zich nabij de golf, waarna het gebergte Oud-Californië in zijne geheele lengte doorsnijdt en in kaap St.-Lucas eindigt.

Sinds de laatste twintig jaren zijn de steden in Californië als paddestoelen uit den grond opgekomen.

Iedere *placer,* elke kwartsmijn wordt het middelpunt van een *camp*, dat weldra tot een dorp en daarna tot eene stad aangroeit.

Als de voornaamste steden noemen wij: San-Francisco, Stockton, Sacramento, Montbrey, S.-Luis Obissio, Mendocino City, Humboldt, Marysville, Mariposa, Los Angelos, San-Bernardino, Notre-Dame de Guadelupe, Luvoto, Placerville, Ne veda en La Paz.

Onder deze bekleedt San-Francisco in Nieuw-Californië, aan de baai van San-Francisco gelegen, eene eerste plaats. Wanneer wij hier iets meêdeelen omtrent de bevolking van San-Francisco, haren handel, hare zeden en gewoonten, kan de lezer zich gemakkelijk een denkbeeld vormen van de overige californische steden, want allen komen in hoofdtrekken met elkander overeen.

Ongeveer twintig jaren geleden was S. Francisco nog slechts een nederig dorp, in een hoek der baai verscholen; slechts nu en dan werd het bezocht door Chineezen, die op Californië handel dreven.

Maar de ontdekking van het goud en de verovering van het land door de Amerikanen veranderden het dorp als door een tooverslag, en spoedig noemde men den naam van San-Francisco aan de vier hoeken van den aardbol.

Nu is het niet alleen eene koopstad van den eersten rang, maar tevens het centrum van de reusachtigste industrieele ondernemingen door zijne tallooze machinerieën, fabrieken en werkhuizen van allerlei aard.

Ook op verstandelijk gebied doet het voor groote europeesche steden niet onder.

Men vindt er dagbladen met dozijnen, in alle talen der wereld geschreven en de verschillendste vakken behandelende, als koophandel, nijverheid, schoone letteren, wetenschappen, schoone kunsten, enz.

San-Francisco had voor een tiental jaren reeds meer dan 40 kerken en kapellen voor onderscheidene gezindten, zelfs een tempel van Bouddha en Confucius voor de Chineezen.

Behalve in dertig openbare scholen kan de jeugd in een groot getal bijzondere inrichtingen een grondig onderwijs ontvangen. Terzelver tijd beieveren zich godsdienstige, geleerde, letterkundige en philantropische maatschappijen en congregatiën, de kennis van godsdienst, kunst en wetenschap te bevorderen.

Openbare bibliotheken, vergaderplaatsen, koffiehuizen, schouwburgen, koncertzalen worden er in even groote verscheidenheid als elders in Amerika en Europa aangetroffen.

De stad is aan drie zijden door hovingen en bekoorlijke wandeldreven omgeven. De Amerikaan heeft zijn kantoor niet naast zijn slaapkamer; na den arbeid wil hij genoegelijke rust; zijn kantoor is in de stad, zijne in het groen gelegen woning daar buiten.

De stad is geheel op amerikaansche wijze gebouwd, doch zij draagt op bijna ieder huis den stempel der overhaasting.

De lange straten, die even als die van New-York met de liniaal getrokken schijnen, sluiten vierkante vakken huizen in, maar deze laatste zijn van de onbegrijpelijkste verscheidenheid.

In één opzicht komen zij bijna allen met elkander overeen: zij waren voor eenige jaren van hout; overigens gelijken zij elkander niet in het minst.

Op de aangewezen plaats, zoo is de eerste indruk, dien men van de huizengroepen ontvangt, heeft de rijke amerikaansche bezitter eener mijn, zijne prachtige woning opgeslagen; daar naast heeft een zijner kantoorbedienden een nederig huiske gebouwd; vervolgens heeft er een Franschman eene vroolijke, een Duitscher eene ernstige, een Spanjaard een met allerlei godsdienstige voorwerpen versierde woontente geplaatst, en zoo verkrijgt men in ééne straat soms een denkbeeld van de architectuur en den gemoedsaard van vele volken en tegelijk van de meerdere of mindere welvaart van de bewoners der huizen.

Een uitzondering maakt hierop het kwartier der Chineezen; deze zijn de paria's van San-Francisco, de Joden der nieuwe wereld; zij worden onder de overige bewoners der stad niet geduld.

Even groote verscheidenheid als men in de vormen der huizen ziet, ontdekt men in de bevolking der groote zeestad.

Vooreerst zijn er de Amerikanen: deze toonen in handel en wandel dat zij in San-Francisco thuis zijn; zij vliegen meer dan zij loopen over de straat, vergeten alle eischen der beleefdheid, zoolang zaken hen bezig houden, zoodat zij zelfs niemand groeten, die hen op de straat ontmoet en hen met de meeste voorkomendheid bejegent.

Time is money, denkt de Amerikaan, zoolang hij niet op zijn buitengoed is.

De Franschen, Duitschers, Engelschen, Ieren en Italianen onderscheiden zich van de Amerikanen door hunne type of door hunne taal.

Onder die hoofdstammen vermengen zich de Mexikanen, trotsch in hunne *sarapen* gehuld, de Chiliërs met den levendig gekleurden *goncho* bedekt, de Chineezen met hunne ronde mutsen en zijden broeken, Peruvianen, Japaneezen, bewoners der australische eilanden enz. enz.

Hier en daar vertoont zich het nuchtere gelaat van een Roodhuid of anderen Indiaan tusschen de toch reeds zoo wildgekleurde menigte; door zijn koperkleurigen of zwartbruinen tint en zijne zonderlinge versieringen maakt de Indiaan, de afstammeling van de vroegere bezitters des lands, een zonderling kontrast met al de overige typen.

De handel onderhoudt zijne betrekkingen met alle deelen van den bewoonden aardbodem.

Ten noorden wisselen Oregon, Britsch Columbia en de Vereenigde-Staten hunne produkten met de koningin der Zuidzee, en geheel Zuid-Amerika verruilt zijne koffie en suiker tegen californisch koren, meel, haver, timmerhout, goud en mineralen.

Het meeste goud gaat evenwel naar New-York en verder over Engeland naar Europa; het vermindert echter op de stations als een sneeuwhoop in de zon.

Engeland zendt naar Californië kolen, Frankrijk wijn, brandewijn en parijsche artikelen, Nederland jenever, Duitschland laken, Italië vruchten.

Met de australische eilanden, vooral met Sandwich en Taïti, onderhoudt San-Francisco een levendigen handel, voornamelijk in plaatselijke artikelen; met Japan, China, de Philippijnen en de groote Oost is het door een geregelde stoomscheepvaart verbonden.

(Slot volgt.)

De engel der bergen.
Geïllustreerde novelle, door Mathilde.
(Vervolg.)

III.

Onder de Christen Arabieren die zich toeleggen op het vervaardigen van rozenkransen, heiligenbeeldjes en andere snuisterijen, die de reizigers zoo gaarne uit het H. Land medebrengen, was er in Nazareth geen die het verder in die kunst had gebracht, dan de Bedouïen Ben-Akbar.

Vroeger was hij een der dappersten van zijn stam geweest; geen rooftocht waarin hij niet de eerste rol speelde, maar eens had men hem, zwaar gewond, voor dood laten liggen in den omtrek des Thabors; zijn stam had moeten vluchten en bekommerde zich in den haast niet om de gevallenen.

Een brave Nazarener ontmoette hem, toen hij, tot bewustzijn gekomen, zich naar een naburige bron trachtte te sleepen. De Christen nam hem op de schouders en bracht hem bij zich aan huis, waar zijne vrouw en dochter den armen gewonde liefderijk verzorgden; maanden lang bleef Ben-Akbar op 't ziekbed gekluisterd en eerst nadat zijn been afgezet was, kon men op beterschap hopen. Geen wonder dat de arme Arabier veel van zijn woestheid verloor; uit tijdverdrijf leerde hij van zijn gastheer rozenkransen draaien, terwijl de jonge Martha voor het raam plaatjes schilderde of zingend door het huis ging om 't huiswerk te verrichten.

Ben-Akbar kreeg zijn gastheer lief; naar den stam terugkeeren was in zijn toestand niet goed doenlijk; daarbij was de gedachte om ver van Martha te zwerven hem alles behalve aangenaam; eens vroeg hij haar vader om een gehoor en bekende hem zijne liefde en in één adem zijn plan om het Christendom aan te nemen.

‘Dat Martha zelve beslisse,’ sprak de vader.

En Martha, (o zonderlinge gesteldheid van 't vrouwelijk hart) Martha, die menigen knappen nazareenschen jongeling door hare hand had kunnen gelukkig maken, koos den gebrekkigen Bedouïen.

Hij werd een goed Christen, Martha's liefhebbende echtgenoot en de opvolger zijns schoonvaders in diens zaak.

't Huwelijk werd rijk gezegend, en toen de arme Martha het vorige jaar, nadat 't koren op de heuvels van Gelboë en Hermon sedert haar huwelijk zeventienmaal was rijp geworden, door de pest uit het midden harer lievelingen gerukt werd, bestond Ben-Akbars huishouden uit acht kinderen, waarvan Maria Serafia de oudste was en zestien jaren telde.

De ‘Engel der Bergen’ noemden haar hare gezellinnen en de geheele stad kende haar bij dien naam. Zij was ook zoo liefelijk schoon en haar verstand overtrof

daarenboven verre dat harer vriendinnen; evenals de avondster schitterde zij tusschen haar, rein als de lelie en schoon als de roos, zedig als 't geurig bloempje dat tusschen de galileesche bergen groeit.

De gardiaan van 't latijnsche klooster had zich het schoone en verstandige kind aangetrokken; hij gaf haar lessen in godsdienst en deugd niet alleen, maar hij beproefde ook haar geest te ontwikkelen en met een verrassenden uitslag werden zijne pogingen bekroond. Binnen weinige maanden kon Maria 't Fransch, Italiaansch en Arabisch lezen en schrijven; geschiedenis en geographie waren haar niet vreemd en als vanzelf leerde zij de kunst, de poëzie die in haar hart leefde, in liefelijke verzen een vorm te geven.

Zoo groeide zij dan op onder de schaduw des tempels, bemind en gelukkig, toen de eerste smart haar schoon leven kwam verduisteren bij den dood harer teedere moeder.

Ernstiger plichten wachtten haar thans. Tot nu toe waren hare dagen voorbij gevlogen in de studie van pater Antonio, 't borduren en schilderen van smaakvolle snuisterijen of wel het onderwijs, dat zij arme kinderen gaf in den catechismus en de eenvoudige handwerkjes; maar nu rustte de zorg van het groote huishouden geheel op hare jeugdige schouders en - zij kweet zich goed van hare nieuwe plichten.

De arbeid en 't gebed verstrooiden hare smart.

Op zekeren avond in november was zij naar het kerkhof gegaan, om op het graf harer lieve moeder te bidden; 't was onaangenaam en ruw weêr en zij hulde zich dieper in haar sluier, zoodat zij niet gewaar werd, dat er iemand op den godsakker kwam, voordat hij vlak vóór haar stond.

Het is een jonkman van ongeveer 25 jaar, zijn gestalte is lang en buigzaam, zijn gelaat bovenal, verbrand en donker, is edel en schoon.

Aan zijn gordel schitteren een sekin en twee met goud versierde pistolen: de witte mantel der Bedouïenen hangt om zijn schouders.

Verschrikt springt Maria op, maar de Arabier werpt zich op haar als de arend der bergen, die de witte duive belaagt; hij draagt het ontstelde meisje in zijne sterke armen en ontvlucht het kerkhof; een zwart ros staat buiten ongeduldig te wachten. Met zijn last springt hij op het edele dier, en snel als de bliksem verdwijnt het tweetal in de richting van Tiberias.

Half bewusteloos tracht het arme kind luide te roepen, doch met een zakdoek bindt hij haar den mond toe en zet zijn tocht voort over rotsen, heuvels en valleien, en eerst als zij midden tusschen de eenzame ruïnen van Capharnaüm zijn, staat hij stil, en het meisje ziet ontsteld rondom zich, trekt den zakdoek weg en barst in luide klachten los.

‘Waar ben ik toch? Wie zijt gij, wreedaard?’ vraagt zij snikkend. ‘Waarom hebt gij mij weggevoerd van 't graf mijner moeder? Breng mij terug of vrees de wraak mijns vaders.’

‘Droog u we tranen!’ antwoordde de vreemdeling, ‘gij zijt het licht mijner oogen, Maria! Ik zag u, honderd zonnen geleden, aan de bron der Maagd, en na dien dag zweefde uw beeld mij steeds voor oogen. Vrees niet, de Leeuw der Woestijn beschermt u. Wie zou de hand tot u durven uitsteken? Ik ben Medher, de zoon van den grijzen sheik Rebeah. Mijn naam is langs alle heuvelen van Palestina gevreesd, mijn lans treft iederen vermetele, maar bij den profeet! ik zal u beschermen, Engel der Bergen, als een kostbare parel, als mijn liefste kleinood. Nog een oogenblik en gij zijt in de tent mijns vaders, bij mijne moeder en zusters.’

Maar Maria bleef weenen en wilde niet getroost zijn.

‘Breng mij terug bij mijn vader in Nazareth,’ jammerde zij, ‘ach, ik smeek er u om, Leeuw der Woestijn, bij den zoeten naam uwer moeder, breng mij in Nazareth weder.’

Hij zweeg, en zijn mantel losmakende, wierp hij dien over Maria's schouders en weder ging het voort, in dollen ren, langs heuvels en dalen, tot dat in het verschiet de witte tenten zichtbaar werden van den stam Abad, die in een diepe vallei gelegerd was.

Nu eerst stond Medher stil voor de grootste der tenten. Een bejaarde wauw wachtte hem.

‘Moeder,’ zeide hij, ‘ik breng u de ‘Engel der Bergen;’ zij is uw zoon meer dan alles ter wereld waard; draag voor haar zorg als voor uw eigen dochters.’

‘Zij is mij welkom, in den naam van Allah, onder de tenten van de kinderen des profeets.’ En met groote vriendelijkheid bracht de oude vrouw het bevende meisje naar binnen, waar hare twee dochters een sober maal gereed maakten. Zonder verwondering zagen zij de nieuw aangekomene binnentreden, zelfs verwelkomden zij haar op hartelijke wijze, en toen Maria toch niet ophield met weenen en beven, sprak de moeder:

‘Vrees toch niets, mijn kind! Ge zijt hier veilig als in uws vaders huis, tot op den dag waarop Medher u in het gezicht van onzen geheelen stam zijn gade zal noemen.’

Toen richtte Maria zich fier op.

‘Zijn gade? Ik de gade worden van een muzelman? Nimmer, dan liever den dood!’

‘Bedaar, mijn kind, bedaar. Eet liever wat van den honig, dien Aïda u bereid heeft. Niemand zal u dwingen. Een vrouw te overwinnen door het geweld is lafhartig en het huisgezin van den grijzen Rebeah onwaardig.’

Hare zachte woorden deden Maria een weinig tot bezinning komen; zij proefde even van den honig en vroeg of zij wat rust mocht nemen. Men leidde haar in een hoek der tent, waar een legerstede van tapijten was bereid. Maria liet zich daarop neêrvallen, drukte haar rozenkrans vaster aan het hart, en een zachte slaap sloot hare oogen en deed haar het voorgevallene voor een wijl vergeten.

Eenige dagen gingen om, langzaam en traag voor het arme meisje, wier gedachten onophoudelijk in Nazareth verwijlden. Zij leefde overigens zeer kalm en werd door den ouden sheik, zijne vrouw en dochters met eerbied en voorkomendheid behandeld. Medher zag zij slechts in den kring zijner familie en zelden sprak hij haar aan.

Op zekeren avond, toen de mannen hunne pijp rookten en de twee dochters van Rebeah een van die treurige liederen zongen, zooals de bedouïensche meisjes die in overvloed kennen, stond Medher plotseling op.

‘En nu, dochter van Ben-Akbar,’ sprak hij plechtig, ‘hoeveel malen nog moet de zon in het meer nederdalen, vóór dat gij uw hand in de mijne zult leggen, om voortaan mijne tent te deelen en mijne gezellin op mijn zwerftochten te zijn?’

‘Ik heb het uwe moeder reeds gezegd,’ antwoordde Maria vastberaden, ‘ik kan en mag de vrouw niet zijn van een Mahomedaan. Wilt ge mijn echtgenoot wezen, Medher, breng me dan terug naar de woning mijns vaders, dan zal ik u bij pater Antonio brengen, die u onzen godsdienst leeren zal. En zijt gij eens Christen, welnu, ik zweer het u heilig en plechtig, dat ik dan uwe gezellin zal worden. Maar zoo niet.... neen, ik vrees niemand, maar al ben ik onder uwe tenten de eenige van mijn geloof, ik zal toonen hoe een Christen weet te sterven.’

‘Neen, mijn kind,’ zeide de oude Rebeah. ‘Uw leven lijdt geen gevaar; we hebben u hier de gastvrijheid verleend; wij zullen haar niet schenden, en het zal een gelukkige dag voor ons zijn als ge er in toestemt onze dochter le worden.’

‘Niet voor en aleer Medhers hoofd door de wateren van het Doopsel besproeid is.’

‘Welnu dan, ster van mijn pad, leer mij uw godsdienst; evenals uw vader......’

Hij voleindigde niet; als bliksemflitsen troffen hem de vurige blikken zijner twee broeders.

‘Medher,’ riep Afdhal, de oudere der twee, ‘wij mogen haar niet dooden, want zij is als vreemdelinge in onze tenten gekomen, maar zoo gij den profeet verloochent ter wille eener vrouw, wee u!’

‘Wee u!’ herhaalde de jonge Yousouf, en de grijze Rebeah klopte klagend op zijne borst.

‘Allah is groot! maar wee mij, die op den avond van mijn leven zien moet dat de slang der tweedracht tusschen mijne kinderen sluipt.’

Daar klonk een lang gerekte kreet uit het kamp.

Een Bedouïen snelde naar de tent.

‘Op, sheik,’ riep hij, ‘de mannen van den stam Maher komen nader, zij zijn reeds op de helling des heuvels.’

De mannen stortten naar buiten en weinige minuten later klonken in den somberen nacht niets dan de strijdkreten der twee partijen en het gerinkel der wapenen; de vrouwen hadden zich in hare tenten verscholen. Een man met een houten been zat op een der paarden; hij ook streed verwoed en met de kracht der wanhoop. 't Was

Maria's vader, die zich bij zijn oude strijdgenooten had gevoegd, om zijn dochter te redden.

Eindelijk bleef de stam van Maher overwinnaar. Die van Abad moest vluchten en vele kameelen en paarden achterlaten, maar erger nog, verscheidene der dapperste strijders.

Ben-Akbar ging langs de gewonden.

‘In naam van Allah, treed nader!’ riep een zwakke stem.

De beleedigde vader kwam bij den doodelijk gekwetste en boog zich over hem.

‘Roep eenigen der uwen..... en ga naar het kamp van Abad..... in de tent van den sheik zult gij een meisje vinden....... een Christin........ vraag haar terug en breng haar weder in Nazareth..... deze ring zal u tot borg strekken..... Dat mijn broeders hun hand niet uitstrekken naar Maria....... de Engel der Bergen.’

‘Gij hebt haar dus ontvoerd, ellendeling,’ schreeuwde Ben-Akbar en hief zijn ponjaard op, om dien in 't gewonde lichaam te steken, maar dat bleeke gelaat zeide genoeg: de Leeuw der Woestijn had den laatsten snik gegeven.

Toen ging Ben-Akbar naar den sheik van zijn stam, wiens vader hij eens gewichtige diensten had bewezen, en zeide tot hem:

‘De Engel der Bergen is teruggevonden. Zij is in de tenten van den sheik Rebeah. Geef mij eenige uwer mannen, opdat ik haar terughale!’

‘Allah zij geprezen, broeder. Kies drie Bedouïenen uit en zend hen naar den stam van Abad, maar vergezel hen niet, uwe tegenwoordigheid zou achterdocht wekken; dat men het lijk van den jongen Medher aan zijne ouders terugbrenge, die hem in het zand der woestijn kunnen begraven.’

En de treurige stoet ging naar de vallei, waar de mannen van Abad treurig neêrgezeten waren en jammerden om het lot hunner dapperen.

Toen de Bedouïenen van Maher in het kamp waren aangekomen en den ring lieten zien, voerde men hen naar den eerbiedwaardigen sheik, die ter neêr geslagen tusschen zijne wee-nende vrouw en dochters zat.

‘Wij brengen u de overblijfselen van uw zoon, o, sheik!’ zei de oudste der afgezanten.

‘Allah is groot en Mahomet is zijn profeet,’ zuchtte de oude. ‘Medher was mij liever dan het licht mijner oogen; hij was de dappersto mijner zonen, doch het stond geschreven. De roemvolle dood is beter dan de afval en de schande. Ik zal mijn hoofd met assche bestrooien, in afwachting, dat het zwaard van een der uwen ook mij treffe.’

‘'t Stond ook in het eeuwig boek van 't lot beschreven, dat wij u met dezen ring den laatsten wensch van Medher zouden overbrengen. Een Christen meisje leeft onder uwe tenten; zij moet terug gegeven worden aan haren vader, die ginds achter dien heuvel staat.’

‘Allah zij geloofd! Ik had het meisje lief als mijn eigen kind: kom meê, Maria, er zal niet gezegd worden, dat Rebeah den laatsten wensch van zijn lievelingszoon niet wilde vervullen. Vertrek voor dat Afdhal en Yousouf er iets van bemerken; Allah zegene u, bruid van mijn zoon, zoete Engel der Bergen.’

En hij strekte zijne handen over het hoofd van het meisje uit en twee groote tranen rolden langs zijn bruine wangen in den sneeuwwitten baard. Weenend en snikkend omhelsden de vrouwen het Christen meisje en zelve diep ontroerd, volgde Maria de Bedouïenen.

Weinig oogenblikken later lag zij in de armen van haar verheugden vader.

IV.

Met algemeene vreugde werd Maria in Nazareth ontvangen; als in triomf leidde men haar naar haars vaders woning; 't duurde niet lang of zij hervatte hare oude bezigheden, en het scheen, dat niemand meer aan haar kort verblijf onder de bedouïensche tenten dacht.

Maar haar geluk en zoete vrede waren nu voor goed verdwenen, 't Beeld van den Leeuw der Woestijn had een diepen indruk op haar gemoed gemaakt. De dappere Medher had zich aan hare voeten neêrgelegd; van haar wilde hij den godsdienst leeren kennen, die hem moest temmen en veredelen.

En nu was hij dood, gestorven in zijne dwalingen, en zij vreesde, dat zij voor altijd van hem gescheiden was, niet alleen in dit, maar ook in 't volgend leven.

Die gedachte knaagde aan haar eens zoo onbekommerd en vroolijk bestaan.

Wat een verschil was het, de herinnering dio zij bewaarde van haar gestorven moeder en van hem! Haars moeders geest bleef haar als een vriendelijke ster op haar pad voorlichten, en zijn naam vreesde zij zelfs in 't gebed te noemen.

Lang streed zij in stilte; hoe meer tijd haar scheidde van 't voorgevallene in de valleien, hoe meer Medhers beeld haar als een ideaal voor de oogen kwam zweven; zij bekende het niemand, dat de gedachtenis aan hare ontvoering nog andere denkbeelden dan van schrik, angst en afschuw in haar opwekte.

Eindelijk ontvouwde zij pater Antonio haar zieletoestand; hij troostte het teêre meisje. God had Medhers goeden wil immers gezien. De dood trof hem, vóór hij gelegenheid had zich te bekeeren, en Gods barmhartige liefde is oneindig. Zij mocht voor hem bidden als voor haar afgedwaalden broeder, maar tevens trachtte hij haar zooveel werk en zorgen te geven, dat haar geest niet te veel in zulke droomerijen kon afdwalen, die hare gezondheid en zielerust zouden storen.

Dit gelukte, maar spoedig kwamen nieuwe zorgen. Medhers broeders hadden vol toorn vernomen, dat hun vader zoo goedschiks de Christin had laten vertrekken.

(Wordt vervolgd.)

Mozaiek.

Verplaatsbare stoom-kaapstander.

De nieuw uitgevonden verplaatsbare stoom-kaapstander heeft hoofdzakelijk ten doel om zware lasten uit de mijnen naar boven te voeren. Ook bij voorkomende ongelukken, zooals het breken van de ketting, een ongeval aan den ophaalbak, enz., kan hij dienen om de werklieden uit de mijn op te halen.

De toestel bestaat uit een verticalen, buisvormigen ketel, die den stoom op twee horizontale cylinders, aan weerskanten van een gegoten ijzeren steunsel aangebracht, overbrengt, waardoor, door een samengesteld raderwerk, een trommel wordt rondgedraaid, waarover een metalen kabel loopt.

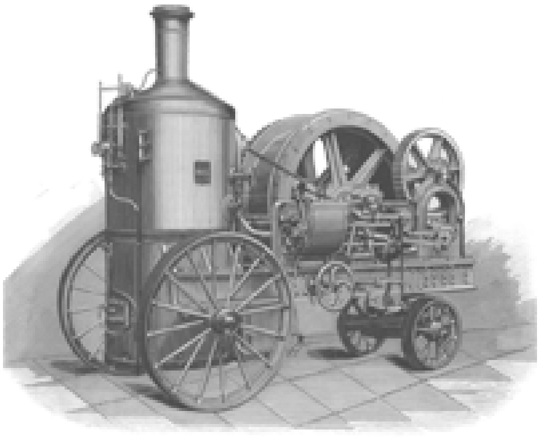

DE VERPLAATSBARE STOOM-KAAPSTANDER.

De ketel is van alle veiligheidstoestellen voor. zien, en men kan hem geheel regelen naar believen, 'tgeen noodig is. om den spoed waarmeê de op te trekken lasten naar boven moeten gehaald worden, te kunnen bepalen. De trommel kan in twee deelen verdeeld worden, ten gevolge waarvan men daarop twee platte kabels kan laten loopen. De kabel, die twee centimeters in doorsneê heeft, is vervaardigd uit gegalvaniseerd ijzerdraad met hennep doorweven, waarin een aantal electrische koperen draden gevlochten zijn, met een dubbele laag guttapercha omkleed. Deze draden loopen samen in het einde van den kabel, waarmede deze aan den haak van den bak bevestigd is, en zijn aan het andere einde verbonden met een klok. De werklieden die in de mijn nederdalen, kunnen dus elk oogenblik, door middel van een eenvoudigen druk op een knopje, seinen geven aan den machinist.

De toestel is ingericht om desgevorderd een lading van 1500 kilo uit een diepte van vijf- tot zeshonderd meters op te halen en kan ook van veel dienst zijn voor het nazien der stoompompen, het herstellen der schachten enz., terwijl hij daarenboven nog op velerhande wijzen in de industrie kan benuttigd worden.

De machine, vervaardigd in de werkplaatsen van de Naamlooze Vennootschap van Marcinelle en Couillet, heeft op de tentoonstelling van gezondheidsleer en reddingsmiddelen te Brussel de aandacht getrokken van allen die in het mijnwezen belang stellen.

Een uitgestrekt zoutmeer.

Luitenant Przewalsky bezocht op zijne reis door de binnenlanden van Azië het groote zoutmeer Dscha-ratai-dabasu in Mongolië, dat ongeveer 50 wersten (ruim 50 kilometers, 10 uren gaans) in omtrek heeft en 3100 voet boven de oppervlakte der zee gelegen is. De bodem is op eene dikte van 2 tot 6 voet met het zuiverste zout bedekt; toch wordt het meer slechts door een honderdtal Mongolen bezocht, die het zout te Bautu en Nin-sia verkoopen. Bij doelmatige exploitatie en geschikte middelen van vervoer zou het genoemde zoutmeer eene ware goudmijn kunnen worden. In de verte gezien gelijkt het op een blinkenden door de zon beschenen waterspiegel, van nabij op eene ijsvlakte. De zinsbegoocheling is zoo sterk dat luitenant Przewalsky eene vlucht zwanen op de oppervlakte van het meer zag neêrstrijken, zeker in de meening er water te zullen vinden.

De thermometer als hulpmiddel bij het haringvisschen.

De thermometer wordt in Engeland tot een geheel nieuw doeleinde aangewend.

Sommige natuurkundigen, behoorende tot het Weerkundig Genootschap in Schotland, hadden het vorige jaar opgemerkt, dat de haringen naar den invloed van de temperatuur des waters luisteren. Zij komen slechts aan de oppervlakte, wanneer het water beneden de $12^{1/2}$ graad gedaald is. Door deze ontdekking kunnen de visschers met behulp van een thermometer nagaan, op welke diepte zij hunne netten moeten uitwerpen.

De ondervinding welke men dit jaar opgedaan heeft bevestigt deze theorie op de schitterendste wijze. Men heeft de haringen eerst den 28 augustus nabij de oppervlakte van de zee kunnen vangen, toen de thermometer $12^{1/2}$ graad aanwees. Zoolang de thermometer $13^{1/2}$ graad of zelfs 13 graden teekende, heeft men de visschen slechts kunnen vangen met netten, welke 30 of 40 meters diep uitgeworpen werden, wat natuurlijk den arbeid zeer moeielijk maakte.

Langs de kusten vangt men altijd eenige haringen, welke ook de temperatuur zij, maar deze visschen zijn er als verdwaald geraakt. Zooals men ziet kunnen de haringen met de zwaluwen en andere trekvogels vergeleken worden, met dit verschil echter, dat de eersten slechts eenige meters dieper behoeven neêr te dalen, om een geschikt klimaat te vinden.

Doofstommen.

In eene engelsche brochure over het geestesleven der doofstommen lezen wij de volgende merkwaardige bijzonderheden: Op 50 zwarten in Noord Amerika komt 1 doofstomme voor; bij de Israëlieten telt men 1 doofstomme op 673 personen; bij de evangelischen 1 op 2173 en bij de katholieken 1 op 3179. Vooral in de dalen der Alpenstreken klimt het aantal doofstommen bijzonder hoog. Eene vochtige lucht en slechte voeding geven daartoe vooral aanleiding. In sommige Alpenstreken komt 1 doofstomme op 500 à 600 personen voor, terwijl men over het algemeen in Europa 1 doofstomme op omstreeks 1400 of 1500 telt. In geheel Europa leven 250.000 en op de geheele aarde 850.000 doofstommen.

Vleeschetende planten.

Zooals bekend is, hebben sommige planten de merkwaardige eigenschap, dat zij hunne eigenaardig gevormde bladen sluiten, zoodra zich eene vlieg daarop neerzet zoodat zij niet zelden daarin vliegen vangen. De geleerden hebben nu uitgemaakt, dat de gevangen vlieg door het blad wezenlijk verteerd wordt. Het blad geeft een slijmerig zuur af, waardoor het insect opgelost en verslonden wordt. Opent zich het blad weêr dan is de oppervlakte droog en geschikt om nieuw voedsel, als men het zoo heeten mag, te nemen. Op dezelfde manier worden kleine stukjes rund-vleesch door het blad verteerd; kaas kunnen zij moeielijk verteren en die is ook gevaarlijk voor de planten. Wordt een stukje steen op het blad gelegd dan sluit het zich insgelijks, doch het steenij e wordt niet verteerd, want na eenigen tijd opent zich het blad weêr en werpt het uit. In den smaak schijnen dus die planten niet veel van de menschen te verschillen, want steeneneters kennen wij niet, en dat vleesch smakelijker is dan kaas, zullen wij niet hoeven te zeggen.

Een binnenzee in de afri-kaansche woestijn.

Noord-Afrika bestaat groo-tendeels uit dorre zandwoestijnen, waar gras noch kruiden groeien, mensch noch dier leven kan. De zandwoestijn strekt zich ook tot de fransche kolonie Algeriëuit. De beroemde De Lesseps, de grondlegger van het Suez-ka-naal, heeft het denkbeeld opgeworpen een gedeelte dier onvruchtbare zandvlakten, en wel dat gedeelte hetwelk tot de fransche kolonie behoort, in eene binnenzee te herscheppen. Een gedeelte der groote woestijn, eene oppervlakte van 16.000 kilometers beslaande, is van 25 tot 40 meters beneden den waterspiegel gelegen. Door een kanaal te graven van deMiddellandsche Zee tot de boorden der woestijn zou deze laatste in een uitgestrekt zout-watermeer herschapen worden, terwijl de zich daarin bevindende oasen, die volgens gedane opmetingen allen minstens 20 meters boven den waterspiegel der Middellandsche Zee liggen, als zoovele eilanden boven het nieuwe meer zouden uitsteken.

De Lesseps begroot de kosten van het werk op 40 millioen franken; de uitgaven zouden meer dan gedekt worden door den hoogen intrest, welken het verpachten van het recht van vischvangst op het zoutwatermeer kan opbrengen.

Spoorwegbruggen in Amerika.

Gedurende de tien laatste jaren heeft men in Amerika, vooral in het noordelijk en westelijk gedeelte, een groot aantal ijzeren bruggen gebouwd. Dit is trouwens geen wonder, daar Noord-Amerika door een groot aantal stroomen doorsneden wordt en de Amerikanen voor geene uitgaven terugschrikken.

Over de Missouri heeft men aan bruggen bijv. 52 millioen franks, over de Ohio 86 millioen, over de Mississipi 120 millioen, te Philadelphia 20 millioen, te New-York 30 millioen franks besteed. Hierbij zijn niet begrepen de kosten van den aanleg van een groot aantal werken ten behoeve der met de bruggen in verband staande spoorwegen. Het totaal cijfer bedraagt meer dan 600 millioen franks.

[Nummer 4]

Geillustreerd nieuws.

Inhoud.

Wedrennen en harddraverijen. - Het spiritisme. - Eene séance van professor Slade en een dito van advokaat Lewis. - Dahomey.

De wedrennen, in het buitenland, zijn voor dit seizoen gesloten; daarom willen wij er, naar aanleiding onzer gravure - welke een gelukkigen overwinnaar in dat engelsche vermaak voorstelt - een nader woord over zeggen. De eigenlijke wedrennen hebben nog geene lange geschiedenis achter zich; eerst ongeveer anderhalve eeuw geleden kwamen zij het eerst in gebruik. Reeds spoedig waren zij met de hanengevechten en de bokspartijen en de daarbij hoorende weddingen een der meest geliefkoosde volksvermaken. Met elk jaar wonnen die wedrennen in belangrijkheid, en spoedig werden zij eene bepaalde behoefte voor de Engelschen. Wat de dierengevechten en de gladiatorenspelen voor de Romeinen waren, dat zijn de wedrennen voor de bewoners van Engeland. Bij zulke gelegenheid zijn de anders zoo flegmatieke Engelschen vol opgewondenheid en geestdrift, en wanneer de tijd der groote wedrennen, der Derby-wedrennen, daar is, blijft geen oud wijfke bij haar spinnewiel; dan houden colleges, rechtbanken, Hooger- en Lagerhuis vacantie, en - wonder boven wonder - de Engelschman, die het geheel jaar zoo door en door koopman is, vergeet dan zelfs voor een oogenblik winkel en kantoor. Een wedren is in Engeland eene belangrijke gebeurtenis voor het geheele volk, en dat te meer sedert bokspartijen en hanenge-

HIJ NIEST! NAAR EENE SCHILDERIJ VAN O. EERELMAN, in het bezit van den uitgever

vechten door de policie onbarmhartig geweerd worden.

Een zuiver, volbloed renpaard heeft in Engeland zoo goed zijn geslachtsboom als een fransche hertog of een duitsche baron, en de gelukkige bezitter van het edele dier is er even trotsch op als een baron of hertog op zijne titels. De naam van den viervoetigen overwinnaar wordt met even veel lof vermeld, wij mogen wel zeggen met even veel eerbied uitgesproken, als die van een beroemd generaal. De faam verkondigt den lof van het moedige dier, de dagbladen, zelfs de ernstigste, wijden hoofdartikels aan het overwinnende paard der Derby- en andere wedrennen. Dat er bij zulke gelegenheden bij duizenden en duizenden ponden verwed worden, spreekt van zelf, want de Engelschen zijn de grootste wedders der wereld.

In Frankrijk kwamen de wedrennen eerst veel later in gebruik, en wel onder de regeering van Napoleon I; toch hebben zij ook daar reeds eene groote uitbreiding gekregen en de *courses* in de *Champs Elysées* te Parijs doen weinig meer voor de engelsche Derby-wedrennen onder. Vooral de vraag wie den grooten prijs, 100.000 franken, zal behalen, is een zeer gewichtige kwestie, niet alleen voor de eigenaars maar ook voor het publiek, en met spanning wordt de dag te gemoet gezien waarop het lot, of liever de vlugheid der edele renpaarden daarover beslissen zal. Ook engelsche paarden komen bij die gelegenheid naar Frankrijk over, en de allerernstigste vraag houdt aller aandacht bezig, aller gemoed in spanning, wie overwinnaar zal zijn, Frankrijk of Engeland. De uitslag van den gelukkig niet-bloedigen strijd wordt door de telegraaf naar alle hoeken der wereld overgeseind. Het overwinnende dier is eene beroemdheid geworden, tot het eenmaal door een gelukkiger of vlugger meêdinger verdrongen wordt.

Wij ook in België doen zoo al wat meê aan dat halsbrekend pleizier; doch op een zeer kleinen graad. Nederland houdt er in 't geheel niet van, maar heeft harddraverijen.

Als volksvermaak is de harddraverij verre te verkiezen boven vele anderen; daarenboven kan zij haar nut hebben, omdat zij meêwerkt aan de veredeling van het paardenras, waardoor zij aldus, al is het dan ook indirect, ook aan den landbouw belangrijke diensten kan bewijzen.

Het is een opmerkelijk verschijnsel, dat het ongeloof tot bijgeloof leidt; eene zekere klasse van menschen die noch aan wonderen, noch aan het bestaan der Godheid, noch aan een ander leven meer gelooven, hecht zich dikwijls aan geestverschijningen, aan tafeldans en klopgeesten, aan al de goocheltoeren welke de hedendaagsche spiritisten en hunne mediums verrichten, en nemen ze als goede munt aan. Zelfs zoogenaamd wetenschappelijke mannen en..... dichters, zagen wij geloof slaan aan al die laffe bijgeloovigheden, en zij schrijven heele boekdeelen om de verdediging op zich te nemen van het spiritisme.

Dat verschijnsel moge opmerkelijk zijn, verwondering baart het niet. De mensch heeft behoefte aan het bovennatuurlijke, aan iets dat buiten den kring van zijn verstand, van zijne bevatting ligt. De geloovige mensch vindt de bevrediging van dit verschijnsel in God en het geloof aan een beter leven. Hij echter die dat geloof van zich af heeft geworpen, moet, juist door die behoefte, door dien aandrang welke hij gevoelt tot het bovennatuurlijke, die bevrediging zoeken in allerlei kinderachtige en onwaardige bijgeloovigheden, zoo als het spiritisme onzer dagen.

Reeds dikwijls zijn de bedriegerijen der spiritisten aan het licht gebracht; om een enkel voorbeeld te noemen, heeft voor een paar jaar de heer Cattie te Arnhem klaar

en duidelijk aangetoond, dat de zoogenaamde mediums niets anders dan behendige goochelaars en listige bedriegers zijn. Thans wordt er te Londen een proces gevoerd dat groot opzien verwekt en ten doel heeft de bedriegerijen te ontmaskeren van een amerikaanschen oplichter, die sedert eenigen tijd in Engeland veel van zich heeft doen spreken en vele hoofden op hol heeft gebracht. Wij bedoelen den spiritist 'professor' Slade.

Wij willen eene *séance* van den professorspiritist bijwonen. Het is wel de moeite waard, want professor Slade heeft onder de engelsche geleerden vurige verdedigers gevonden en zelfs de engelsche *Spectator* schreef, 'dat de verschijnselen, welke op prof. Slade's kamer plaats hebben, onverklaarbaar zijn volgens een erkend beginsel der moderne (*sic*) wetenschap.'

Wij treden dan prof. Slade's woning in het *Spiritualists' Hotel* te Londen binnen. Wij worden echter niet onmiddellijk tot den grooten man toegelaten, maar moeten eerst een soort van verhoor ondergaan van zijn secretaris Simmons. Nadat wij eenigen tijd *geantichamberd* hebben, worden wij bij den professor binnengeleid, maar nooit meer dan met twee man tegelijk. De spiritist zit aan het achtereind van eene tafel en hij noodigt ons uit, vóór de tafel plaats te nemen; prof. Slade vraagt ons met veel deftigheid wat wij begeeren, en wij antwoorden, dat wij eenige mededeelingen van de geesten verlangen; nu, 't zal lukken; Slade's overledene vrouw, zijne gestorvene Allie, zal ons helpen. Eerst moet er echter een proef genomen worden; vóór ons op de tafel ligt eene lei of schalie, die, wat wij duidelijk zien kunnen, geheel onbeschreven is.

Eensklaps begint de spiritist te rillen en te beven en de tafel rilt en beeft meê. De geesten doen hunne tegenwoordigheid reeds gevoelen; ook op ons, want wij voelen eensklaps tegen onze beenen een hevigen schok, die machtig veel van een 'schup' heeft. Wij zijn door de voelbare tegenwoordigheid dier geesten geheel in verwarring gebracht. Nu roept de professor: 'Hemel, heeren, ik zie een vlam op uwen arm!' Ontsteld zien wij naar onze armen, maar zien niets. De spiritist roept intusschen op geheimzinnigen toon: 'Zijn er geesten die deze heeren kennen?' O wonder! op de lei vóór ons, staan onze namen, wel onduidelijk en met eene slechte hand geschreven, maar men kan toch niet alles van de geesten verlangen. Prof. Slade verklaart nu, dat het tijdstip gunstig is: de geesten zullen spreken. Wij hebben eenige vragen gesteld: de geesten zullen ze beantwoorden. Wij zijn in gespannen verwachting. De professor haalt eene andere lei; hij veegt ze met eene spons schoon, hij toont ze ons: zij is wel degelijk onbeschreven. Nu wordt de lei op de tafel neêrgelegd, met eene kleine griffel er boven op. Wij moeten onze handen op de lei leggen; de professor blijft op afstand. Hoor, het krast alsof er op de lei geschreven werd, maar wij zien niets. Na twee, drie minuten mogen wij de lei oplichten, en tot onze verbazing zien wij dat de achterzij van de lei vol geschreven is met de antwoorden op de vragen, die wij den geesten gedaan hadden. Inderdaad, de geesten hebben gesproken, en overtuigd en voldaan keeren wij, na den spiritist eene goede belooning voor zijne moeite te hebben gegeven, huiswaarts.

Ook een hoogleeraar aan de Universiteit te Oxford, de heer Lankester, had met een vriend zulk eene zitting van prof. Slade bijgewoond, maar was ondankbaar genoeg bij de londensche rechtbank eene klacht in te dienen tegen den grooten spiritist voor oplichterij en bedrog. De heer Lewis was de advokaat van den beschuldiger, en de heer Lewis houdt óók eene *séanee*, niet voor twee personen, maar voor het geheele

publiek en voor den rechter. De zitting begint en de heer Lewis voert het woord: Hier op de tafel ligt een lei, ze is schoon, zooals gij ziet. Maar de geest zal komen en er mijn naam en dien van den heer Lankester op schrijven. Ik leg mijne hand op de lei, - zie, mijnheer de rechter, de geest heeft reeds gesproken: Onze namen staan op de lei. Maar ik zal meer doen dan prof. Slade deed: ik zal u ook den geest laten zien. Hier ligt hij tusschen nagel en vinger - *een klein stuksken griffel*. Dat is het eerste gedeelte, nu de eigenlijke meêdeeling. Hier is eene tweede lei, mijnheer de rechter; ik heb ze zorgvuldig schoon gemaakt met een in wijngeest gedoopte spons. Gaan wij verder; ik leg mijne warme hand een paar minuten op de lei, zie wel toe, ik ligt de lei op - ze is met duidelijk en sierlijk schrift beschreven. Wilt gij den geest zien? Het is mijne warme hand. Het schrift was door den wijngeest niet uitgeveegd, maar alleen onzichtbaar geworden. De warmte van de hand heeft het schrift weer te voorschijn gebracht. Het schokken en stompen der geesten onder de tafel heb ik u gespaard, mijnheer de rechter, ten eerste, omdat gij te ver van de tafel zit, zoodat mijn voet u niet kan raken, en ten tweede omdat zulke geesten te veel eerbied voor den engelschen rechter hebben. En hiermeê is de spiritistische *séanee* afgeloopen.

Het geestig pleidooi van advokaat Lewis werd door het goedkeurend gelach en de toejuichingen van het publiek begroet.

In den laatsten tijd is in de dagbladen meermaals een rijk ter sprake gekomen, waarvan vroeger alleen reisbeschrijvingen en aardrijkskundige werken gewag maakten: wij bedoelen het negerrijk Dahomey, in Afrika op de Slavenkust gelegen. De aanleiding er toe is de volgende: De Engelschen bezitten op het grondgebied van Dahomey eenige factorieën; de troepen van den koning van dat land waagden meer dan eens aanvallen op de blanke indringers, en om den zwarten negervorst voor zijnen overmoed te straffen, heeft de engelsche commodore Hewett met zijne schepen de geheele goudkust geblokkeerd en eischt nu eene billijke oorlogsschatting. De koning van Dahomey wil daar echter niets van weten; ongelukkig heeft hij zich meester gemaakt van een paar Engelschen en een aantal Franschen, die zich op zijn grondgebied ophielden, en nu dreigt hij, zijne gevangenen te doen vermoorden, wanneer Hewett het waagt de vijandelijkheden te beginnen. En de negervorst zal er niet voor terugschrikken zijne bedreigingen te voltrekken. Het brengen van menschenoffers, het dooden van deze krijgsgevangenen, ja het martelen van zijne onderdanen is het grootste genot van den bloeddorstigen despoot.

Onze gravure stelt voor, hoe gevangenen, in eene soort van wiegen gebonden, van een hoogte voor de voeten des konings worden neergeworpen, waar zij door de bloedzuchtige mannelijke en vrouwelijke soldaten op eene gruwelijke wijze vermoord worden. Wij zeggen vrouwelijke soldaten, want de lijfwacht van den negervorst bestaat geheel, zijn leger grootendeels uit vrouwelijke krijgslieden, die zich wezenlijk door stoutmoedigheid, maar ook door een afschuwelijken bloeddorst onderscheiden.

Dat de toestand der europeesche gevangenen in de handen van den despoot en zijne soldaten verre van benijdenswaardig is, en dat Engeland de grootst mogelijke voorzichtigheid zal moeten in acht nemen om hen te redden, laat zich gemakkelijk begrijpen.

Hij niest!

Dat schilders soms zonderlinge grillen hebben, bewijst opnieuw onze gravure, naar een schilderijke van O. Eerelman vervaardigd. 't Is in alle opzichten een wonderlijke kerel, die man, in het kostuum dat ons aan de heetste dagen der fransche revolutie herinnert, doch wij twijfelen niet of velen zullen bij het beschouwen onwillekeurig de oogen volloopen, en dat zal wel de grootste voldoening voor den schilder zijn.

Iedereen weet wat niezen is, en niet slechts menschen, maar ook vele dieren gevoelen den weldadigen invloed van den onverwachten luchtstoot in den neus, voortgebracht door het plotseling samentrekken der zenuwen in buik en borst; het zal echter wel velen onbekend zijn, waarom men bij zoodanige gelegenheid gewoon is *proficiat* of *God zegene u* te zeggen.

De eerwaarde heer B. van Meurs, wiens merkwaardige lezing over den nous een derde uitgave heeft mogen zien, heeft ook een prachtig opstel over het niezen geschreven, waaraan wij bij deze gelegenheid enkele bij zonderheden willen ontleenen, zonder echtor de veel-

vuldige bronnen aan te halen, waarnaar de geleerde schrijver verwijst.

Betreffende het ontstaan van de woorden: *God zegene u!* wordt gewoonlijk de volgende verklaring gegeven. Omtrent het jaar 590, in het begin der regeering van Paus Gregorius den Groote, woedde er te Rome en in vele streken van Italië eene verderfelijke pest, die duizenden aantastte. Wanneer de ongelukkigen geeuwden of niesden, was het een zeker teeken dat hun dood binnen weinige oogenblikken volgde. Sedert dien tijd is het gebruik ontstaan, dat men bij het geeuwen het kruisteeken op den mond maakt en aan ieder die niest Gods hulp of zegen toewenscht. - Als hoofdbron dezer verklaring eiteert men gewoonlijk Carolus Sigonius, die geleefd heeft in de 16^{e} eeuw. Doch men vindt dezelfde verklaring reeds in de 13^{e} eeuw bij Durand, bijgenaamd *Speculator*. Paulus Diaconus echter, een geschiedschrijver uit de 8^{e} eeuw, gewaagt wel van de bovengenoemde pestziekte, maar zegt geen woord van het niezen, dat den dood voorafging.

Wij willen hopen, dat geen pestziekte aanleiding zal hoeven te geven om het godvruchtig gebruik, dat meer en meer verzwakt, weêr algemeen te maken; 't blijkt intusschen uit hetgeen de geleerde Jesuïet pater Strada meêdeelt, dat de zegenwensch na het niezen, van de heidenen tot de Kristenen overgegaan is, met dit verschil, dat genen dien wensch uitspraken ter oorzake van het bijgeloof, dezen echter uit naastenliefde en beleefdheid. Aristoteles, die in 't jaar 384 vóór Kristus geboren werd, had zich reeds afgevraagd, wat toch de reden kon zijn, dat iemand die niesde zooveel eerbied bewezen werd. Inderdaad blijkt het uit 't geen de eerw. heer Van Meurs meêdeelt, dat ten allen tijde aan den krachtigen luchtstoot, door de prikkeling in den neus en opwekking der buik- en borstzenuwen, groote waarde werd gegeven. Genoemde pater Strada verhaalt het volgende: Als de keizer van Monomatopa in een niesbui geraakte, dan wierpen zich alle hovelingen ter aarde en riepen den vorst hun *proficiat!* en *wel bekome het u!* zoo luid toe, dat men buiten het paleis al aanstonds begreep wat er gaande was; alsdan vloog het bericht van die gewichtige gebeurtenis van huis tot huis, van stad tot stad, en binnen weinig tijds weergalmde heel het rijk van heilen zegenwenschen voor den niezenden keizer.

Welk een groote opschudding zou een kleine dosis van de bekende zinkingsnuif in zulk een land veroorzaakt hebben!

Een ander schrijver, Sabbathier, verzekert dat de Spanjaarden soortgelijke vereering vonden bij de volken der nieuwe wereld. Toen de kacike van Guachoia in tegenwoordigheid van Soto geniesd had, bogen de Indianen van zijn gevolg zich aanstonds voor hem neêr, strekten hunne armen uit en baden de zon, dat zij hem beschermen en verlichten zou.

Plutarchus meldt, dat toen Themistocles vóór den slag van Salamis bezig was met het verrichten eener plechtige offerande, de waarzegger Euphrantides hem als een gunstig voorteeken boodschapte, dat iemand aan den rechterkant geniesd had. Dezelfde schrijver deelt mêe, dat Socrates, de grootste aller wijsgeeren van Griekenland, het niezen ter rechter- of linkerzij als een goed of kwaad voorteeken opnam, en wel zóó, dat hij geen werk durfde ondernemen, indien hij iemand hoorde niezen aan den linkerkant; ja, in de voortzetting of onderbreking van zijnen arbeid regelde hij zich naar zijn eigen niezen.

De kerkvader Augustinus rekent onder de bijgeloovige gebruiken der heidenen ook dit: Als iemand opstond en onder het aantrekken van zijn schoeisel niesde, ging

hij weêr dadelijk naar bed, want dit was een voorteeken dat die dag voor hem niet goed zou afloopen. Hoelang hij dan nog wel te bed bleef, alvorens een tweede proef te nemen, is niet bekend; maar naar alle waarschijnlijkheid zullen de liefhebbers van slapen niet zelden bij 't opstaan geniesd hebben.

Pater Van Meurs toont aan, dat de bijgeloovigheden van het niezen bij de heidenen in de eerste eeuwen der Kerk nog zoo algemeen in zwang waren, dat men het noodzakelijk meende de tot het Kristendom bekeerden ernstig te waarschuwen tegen die ‘ijdele en belachelijke waarnemingen,’ en nog in het jaar 743 meende zich het Concilium Liptinense verplicht, de waarneming van het niezen te stellen op de lijst der superstitiën.

Dergelijke waarschuwing is thans wel gansch overbodig, want er is niemand meer die de knie buigt wanneer hij iemand hoort niezen, doch wil men bij dergelijke gelegenheid eene beleefdheid bewijzen, men doe het dan met den ouden Kristelijken wensch: *God zegene u!*

De barbier.

Adriaan Brouwer is voor de lezers der *Belgische Illustratie* een oude bekende. Reeds verschillende keeren hebben wij hen kennis doen maken met de geestige en vernuftige voortbrengselen van zijn penseel. Geen schilder in Nederland heeft in zoo hooge maat de kunst verstaan, om het leven van den ‘geringen man’ weer te geven als Adriaan Brouwer. Alles wat er gevoeld, gedacht en geleden wordt door het volk - al zijne gelatenheid, losbandigheid, al de twist en tweedracht die er onder hen heerschen, hebben eene plaats gevonden op zijn palet. Hij is in de ware beteekenis van het woord ‘volksschilder’ geweest. Zijne stukken zijn als spiegelbeelden - conterfeitsels van het dagelijksche leven. Bij andere, meer dichterlijke schilders vergeleken, bezat Brouwer met betrekking tot de vormen en gestalte en de keus van zijn onderwerp weinig schoonheidszin; maar in het aanwenden der verven, vooral in zijne kunst om met een enkele penseelstreek een tooverachtige werking te voorschijn te roepen, openbaarde zich zijn schitterend talent.

De *Barbier,* een van de karakteristieke kabinetstukken van Brouwer, waarvan wij den lezers hier eene copie aanbieden, schijnt juist geen mensch te zijn wien het gevoel uit de oogen straalt. Hij is op het oogenblik bezig een boer op den arm ‘koppen’ te zetten. De pijn die zich krampachtig in al de zenuwen en spieren van het ongelukkige slachtoffer openbaart, is hier met eene schrikwekkende getrouwheid weergegeven.

Californië.
(Reisherinnering.)
(*Slot.*)

Men heeft in Europa veelal een verkeerd denkbeeld over den maatschappelijken toestand van Californië; de regeeringloosheid, die er lange jaren heerschte, heeft een indruk in Europa achtergelaten, die zich niet spoedig laat uitwisschen.

Men vergeet niet gemakkelijk den tijd, waarin de lynchwet en de comités van waakzaamheid de gewone gerechtshoven vervangen moesten, waarin de australische *convicts* en de amerikaansche *loafers* met de schurken van alle landen der wereld in het goudland gemeene zaak maakten, de steden aan de vier hoeken in brand staken en plundering bij moord voegden.

Maar die tijd is voorbij en de orde teruggekeerd.

Sinds de huizen gesloten zijn, waarin het geschreeuw en de verwenschingen der spelers zich met de schoten der revolvers vermengden; sinds op den razenden gouddorst een verlangen is gevolgd om zich door handel en nijverheid te verrijken, heeft niet alleen San-Francisco maar zelfs geheel Californië, de beschaafdste en vreedzaamste landen der wereld niets meer te benijden.

Het gehucht Yesba-triena van 1850, dat geruimen tijd een spelonk van dieven en moordenaars mocht genoemd worden, was in 1860 een bloeiende wereldstad van 80.000 inwoners, en nu is het getal der laatsten de 100.000 ver te boven gegaan.

De staatkundige ontwikkeling der Californiërs, vooral in de steden, mag misschien voltooid genoemd worden.

Als in geheel Amerika hebben ook hier de bewoners de grootste voorliefde voor den republikeinschen regeeringsvorm; ook maken zij een ieverig gebruik van den invloed, dien zij op de regeering hebben.

In geen land ter wereld wordt als in Californië zooveel gekozen; geen enkel ambtenaar, zelfs niet de rechter, of hij heeft zijne benoeming aan het volk te danken.

Alvorens eene verkiezing zal plaats hebben, worden er herhaaldelijk *meetings* gehouden, en het volk verzuimt niet die bij te wonen.

Honderden rijtuigen bewegen zich in de richting van *Montgomery-street*, waar de volksvergadering zal gehouden worden; voetgangers en paardrijders vullen in dichte massa de straten, die op de bedoelde straat en het groote plein uitloopen.

In de nabijheid van het gebouw bevinden zich de *politici*, die invloed op de kiezingen trachten te verkrijgen en, op eene verhevenheid staande, voor het volk redevoeringen houden, hetzij pro, hetzij contra de redenaars, die op de *meeting* zullen optreden.

Na het einde der *meeting*, die gewoonlijk in de morgenuren gehouden wordt, stroomt de menschenmassa naar de *bar* (restauratie), waar ieder recht heeft aan de *lunch* deel te nemen.

De lunch heeft dagelijks plaats tegen het middaguur: oestersoep, varkensvleesch met snijboonen, roast-beef met appelen staan met gesneden brood op lange tafels.

Men maakt zich meester van een telloor, neemt van de spijzen naar verkiezing en eet die, terwijl men, de telloor in de hand houdende, door de zaal loopt, met zijne vrienden spreekt, handelt en zaken doet.

Daarna gaat men naar het buffet, neemt een glas *claret* (Bordeaux) of *sherry* (Xerès) en betaalt voor den drank ongeveer 11 stuivers.

Zij die niet drinken, betalen niet, en verscheidene arme Californiërs gaan van lunch tot lunch den buik vullen en ook den zak, om het overige van den dag het noodige voedsel te hebben. De kasteleins der *bars* maken daarom niet minder goede zaken.

Bij het zien van de massa, die naar eene *meeting* stroomt, zoekt het oog te vergeefs naar de oude, nationale costumen der Californiërs; kon de telegraaf die menschengroep naar een der pleinen van Parijs, Londen of Brussel overbrengen, de oplettende toeschouwer zou hier ten hoogste gelegenheid hebben enkele chineesche, indiaansche of mexikaansche kostumen te bewonderen.

Overal waar Franschen, Engelschen en Duitschers den voet hebben gezet, heeft de nationale kleederdracht, hoe schilderachtig en dichterlijk ook, voor de witte das en zwarten rok der mannen, de crinoline en sleep- of andere kleêren der vrouwen moeten plaats maken.

De kostumen verdwijnen met de goden.

De kanaak van Taïti heeft de kleederen zijner vaderen verloochend; Kamehameha droeg een zwarten rok en pantalon en zijne echtgenoote Pomaré een crinoline en een japon met volants.

Het wordt tijd dat wij San-Francisco verlaten en ons naar de *placers* begeven om ons eenige oogenblikken met de goudzoekers bezig te houden.

De ontdekking van het goud in den bodem van Californië, heeft men te danken aan een franschen emigrant, kapitein Sutter geheeten.

Deze week, na de gebeurtenissen van 1848, uit en begaf zich naar Californië, om zich met het ontginnen van woeste gronden bezig te houden.

Op den 8 juni 1848 kwam zijn opzichter in de grootste opgewondenheid bij hem en verhaalde dat hij eene groote hoeveelheid goud gevonden had bij het uitgraven van een stuk land, waar hij een zaagmolen wilde bouwen.

De kapitein legde hem het zwijgen op, maar dit baatte niet veel, want ook de arbeiders waren getuige geweest van de kostbare ontdekking, en na verloop van vier weken waren er reeds 4000 goudzoekers, van alle kanten toegestroomd, aan het werk.

Wij behoeven niet te spreken van de koortsachtige, bijna aan waanzin grenzende vreugde, waarmeê de tijding overal ontvangen werd.

De schepen waren te klein om de duizenden en duizenden menschen, die opeens schatrijk wilden worden, naar het goudland over te voeren.

Werklieden verlieten hunne werkplaatsen, boeren den ploeg, zelfs geleerden en kunstenaars de pen en het penseel, om het goud met volle handen te gaan inzamelen.

Ook België droeg zijn aandeel bij in de algemeene europeesche volksverhuizing.

Velen bereikten Californië en wisten een gedeelte van den schat meester te worden, maar ook niet weinigen kwamen op zee om het leven of hadden, zoo zij het goudland al bereikten, met allerlei tegenspoeden te kampen.

Wanneer men San-Francisco of eenig ander punt der kust verlaat en het land indringt, bemerkt men eene geheele verandering van luchtgesteldheid.

Is het in San-Francisco gewoonlijk koel en vochtig, soms verstijvend koud ten gevolge der winden, die uit de poolstreken komen, in het bergachtige binnenland heerscht een eeuwige zomer, die dikwijls eene afrikaansche hitte aanbrengt.

Deze vermeerdert de lust tot den toch reeds zoo zwaren arbeid niet, en vele bergwerkers sterven dan ook ten gevolge van de uitputting hunner krachten.

In het eigenlijke goudland gekomen, ontdekt men alleenstaande hutten, of groote verzamelingen van eenvoudige huizen.

DE BARBIER, NAAR ADRIAAN BROUWER.

De eersten worden bewoond door lieden, die voor eigen rekening werken; de laatsten door personen, die zich tot een gezelschap hebben gevormd en voor eigen voordeel of voor rekening van een patroon arbeiden.

Het gaat hier met de Chineezen even als in San-Francisco; men veracht en ontwijkt hen.

Onder de mijnwerkers vindt men:

1e Engelschen en Ieren, die onder allen het geschiktst voor den arbeid zijn; er waren er (wij spreken van voor eenige jaren) meer dan 40.000.

2e Franschen, ongeveer ten getalle van 16.000; zij wisten een geheel *camp* te vermaken, maar hun afkeer van tucht en hunne levendigheid maakten hen voor den arbeid niet geschikt; de meesten hunner betreurden den tocht, die hen hun schoon vaderland had doen verlaten.

3e Spanjaarden, ruim 15.000 in getal; deze hadden veel van de Amerikanen te lijden, omdat zij door hen worden beschouwd als een ras, dat zich met de inlanders heeft vermengd en daardoor verbasterd is geworden.

4e Duitschers, in getal gelijk aan de Engelschen en Ieren; zij onderscheidden zich door vlijt en bezadigdheid en maakten daarom dikwijls fortuin, terwijl de Franschen, hoewel den mond vol gekheid, dikwijls van gebrek vergaan.

5e Italianen, deze verwisselden evenwel meer en meer het hun geheel ongewone bergwerk met koophandel en visscherij.

6e Kanadeezen, Mexikanen, Indianen en Chineezen, die overal verspreid zijn en waarvan daarom het getal zeer moeielijk te bepalen was.

De verzamelingen van huizen, waarvan wij zoo even spraken, noemen de Californiërs *camps*.

Een camp wordt gemiddeld bewoond door 800 menschen; daarvan houdt zich het drie vierde gedeelte met het mijnwerk en het overige gedeelte met werkzaamheden van anderen aard bezig; dit gedeelte bestaat uit kooplieden, bakkers, smeden, schoenmakers, barbiers, enz., eenige geneesheeren, geestelijken en een vrederechter.

EEN MENSCHENOFFER IN DAHOMEY.

Zoodanig *camp* exploiteert een ontdekten placer of kwartsmijn en zoekt, nadat hij uitgeput is, een anderen op.

Placers zijn zand- of aangeslibde gronden, waarin het goud, door het water van de oppervlakte van den bodem meêgevoerd, in korrels of klompen wordt aangetroffen.

De arbeid op de *placers* is niet zwaar; het zand behoeft slechts gewasschen te worden; zulks geschiedt in jizeren of houten kuipen; men vult ze met goudhoudend zand en doopt ze onder water; dit neemt het zand en andere lichtere stoffen meê, en de goudkorrels blijven op den bodem achter.

Kwartsmijnen zijn daarentegen moeielijker te exploiteeren.

Het zijn harde rotsen van kwarts, die in hare aderen het edel metaal bevatten in den vorm van schelfers, draden, kleine kristallen, soms microscopische korrels.

Zoodra een gezelschap eene goede kwartsrots ontdekt heeft, worden de hutten opgeslagen en de kwartsmolens gebouwd.

Aldus heet men de etablissementen, waar de kwarts gemalen en door vermenging met kwikzilver van haar goud ontdaan wordt.

Zoo als men weet, heeft kwikzilver het vermogen goud op te lossen, zooals het water de suiker.

De mijnwerkers kappen met hunne scherpe gereedschappen brokken kwarts van de rots af, waarna anderen die in ijzeren wagens werpen en deze door middel van paarden of stoom naar de kwartsmolens vervoeren.

In somm ge streken van Californië exploiteert men de kwartsrotsen op eene andere wijze. Men doet het voornamelijk daar, waar men niet weet of er goud in het kwarts aanwezig is.

Door middel van een waterstraal van zeer hooge drukking, tegen de rotsen gespoten door een buis, gelijk aan die welke bij ons aan de slangen der brandspuiten zijn vastgemaakt, holt men de bergen uit, waardoor groote rotsgevaarten van het gebergte los gescheurd worden.

Bij dit werk moeten de arbeiders de grootste voorzichtigheid in acht nemen, willen zij niet onder de rotsbrokken begraven worden.

Neêrvallende breken deze gewoonlijk in stukken, en de mijnwerkers kunnen onderzoeken, of zij goud houdende aders bevatten.

De goudzoekers zijn tegenwoordig tevreden als de dagelijksche opbrengst 2 dollars (5 gulden) bedraagt.

De schoone dagen zijn voorbij, waarop een enkel mijnwerker uit den maagdelijken grond een once goud daags verzamelde en somtijds klompen zoo groot als een vuist, die hem millionnair maakten.

Maar levert de californische bodem geen goud meer op, hij geeft schatten onder anderen vorm.

De vermeerdering der bevolking heeft de ontwikkeling van den landbouw, de houtcultuur en visscherij ongemeen bevorderd, en duizenden bunders land, vroeger slechts harde rotsgronden, zijn, na van hun goud beroofd te zijn, aan de ploeg overgeleverd.

Het spiritisten-proces.

SIMMONS.

HET MEDIUM VAN PROF. SLADE.

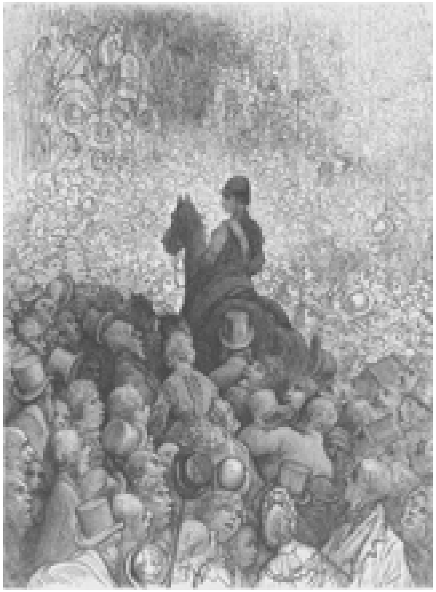
DE OVERWINNAAR DER DERBY-WEDRENNEN.

PROFESSOR SLADE.

PROFESSOR LANKESTER.

De ontwikkeling van den landbouw heeft die der industrie en des handels ten gevolge gehad, en was het vroeger alleen de gouddorst, die de Californiërs in het hart der aarde deed woelen, thans is het hoofdzakelijk het verlangen om hunne pogingen door een rijken oogst bekroond te zien.

De engel der bergen. Geïllustreerde novelle, door Mathilde. (*Vervolg.*)

De bruid van den oudsten zoon behoorde nu rechtens aan den tweede, en Afdhal zwoer dat hij Maria levend of dood in zijne handen zou krijgen.

Die eed kwam Ben-Akbar ter oore, en na dien tijd durfde Maria nauwelijks meer alleen naar de fontein te gaan. Eens hoorde zij in de verte het kleppen van Medhers ros; zij liet haar kruik staan en snelde weg.

Dan weêr vernam Ben-Akbar dat men Yousouf in deze en Afdhal weêr in een andere vallei gezien had; maar de angst van den bezorgden vader steeg ten top, toen hij hooren moest, dat de stam Abad thans in de vlakte van Esdralon, op nog geen twee uren afstands van Nazareth, gelegerd was.

Maria bleef in de stad, want ook zij vreesde niets zoo zeer als nog eenmaal naar de tenten van Rebeah te worden gevoerd.

Met klimmende aandacht had mevrouw Van Barnwijk het korte verhaal van den abbé aangehoord.

‘Dat lieve kind! Ik vermoedde het reeds bij den eersten aanblik, dat zij een sterke ziel bezat. De manier, waarop zij 't geld weigerde, verried een natuurlijke fierheid. En zou men niets voor haar kunnen doen? 't Zou verschrikkelijk zijn als de woeste Arabieren zich van haar meester maakten.’

‘Haar vader beeft onophoudelijk voor zijn kind. Alle rust is uit hun huis verdwenen.’

‘Dat begrijp ik zeer goed. Hoe sidderden wij niet voor den roover die onze Clara belaagde, maar ach, die roover was niet te ontgaan, het was de dood.’

Van Barnwijk trad binnen en tot zijne groote vreugde zag hij dat de verdrietige stemming zijner vrouw geheel voorbij was en dat zij zelfs lust had, zich gereed te maken tot eene wandeling.

‘Maar zoudt gij niet even willen wachten, Clémence: ik heb uw lieveling gezegd, dat zij hier moest komen met allerlei kunstwerkjes, waaruit gij eene keuze kunt doen voor Thérèse, Philippine en de kleintjes.’

‘Zeker zal ik wachten. Men klopt...., is zij dat?’

Maria trad binnen en boog zich beleefd voor de vreemden; mevrouw Van Barnwijk kocht een grooten schat van kleine souvenirs en onderhield zich met een blijkbaar genoegen met het bescheidene, vriendelijke meisje.

Toen zij heen gegaan was verviel de kinderlooze moeder in diepe gepeinzen.

‘Schort er weêr iets aan, vrouwke?’ vroeg haar man.

‘Neen, maar ik had een gedacht.’

‘En een zeer goed zeker?’

‘Dat zult ge hooren. God heeft ons onze eigene kinderen ontnomen en ons alleen gelaten op onzen ouden dag. We hebben Thérèse wel, maar die is... zoo alles behalve

een kind en met Frans' vrouw sympathiseer ik niet. Die schoone Maria is moederloos en daarbij in een onophoudelijk gevaar, dat hare krachten ondermijnt. Zouden we dus geen goed werk doen door ons dat kind aan te trekken?'

'En naar Europa meê te nemen?'

'Waarom niet?'

'Zoo'n gallileesch bloemke in ons koud en onvruchtbaar vaderland over te planten?'

'Val-Clémence koud en onvruchtbaar; als een tinder u dat zegde, Edmond, zoudt ge zeer beleedigd zijn.'

'Nu ja, ik bedoel in vergelijking met haar vaderland, dan zijn wij zeker het slechtst bedeeld.'

'Dat betwijfel ik zeer. 't ls me hier wat schoons, zand en kale bergen; dan verkies ik duizendmaal liever onze heuveltjes. Ik zal er eens met den abbé over spreken. Vindt ge dat goed?'

De heer Van Barnwijk mocht hier niets tegen hebben; de fransche geestelijke maakte op mevrouws plan eenige bezwaren; de vader zou het zeker niet willen, men kende het meisje zoo weinig, zij zou zich in Europa niet kunnen gewennen.

Op het eerste antwoordde mevrouw, dat men het onderzoeken kon; op 't tweede dat de pater gardiaan niets dan goed van Maria wist, en wat het derde punt betreft, dit zou de toekomst moeten leeren. Palestina was zoo ver niet, dan dat men na een mislukte proef het jonge meisje niet kon terug sturen.

De abbé was uitgepraat en nu had mevrouw Van Barnwijk gaarne gehad, dat hij met haar man naar Ben-Akbars winkeltje gegaan was, om met den ouden Arabier de zaak af te handelen, doch beiden schenen niets van haar wil te merken en toen zij wat duidelijker sprak, meende Van Barnwijk, dat niemand beter dan zij met den vader kon spreken. Mevrouw zuchtte over het egoïsme der mannen, die alles op de zwakke schouders hunner vrouw laten aankomen, en vond het niettegenstaande hare geestdrift geen benijdenswaardige taak, die men haar overliet; maar haar plan stond vast, morgen zou men Nazareth verlaten, om naar Jaffa terug te keeren. Er was dus geen tijd te verliezen; zij maakte zich gereed en richtte zich met haar man naar Ben-Akbars woning.

't Was moeielijk den oude duidelijk te maken. wat het verlangen der liefderijke dame was, maar toen hij het eens begreep, verviel hij in diep nadenken, en antwoordde slechts met de belofte, dat hij den gardiaan zou spreken en 's avonds zijn besluit meêdeelen.

'Maar zou zij willen?' vroeg mevrouw haastig.

'Als ik 't verlang, zou zij dan nog durven weêrstreven?' klonk de weêrvraag.

'Natuurlijk niet, maar 't was mij het liefste als Maria uit vrijen wil meêging.'

'De dochters van ons land kennen geen anderen wil dan dien harer ouders en later van haar echtgenoot.'

'Hoort ge, Clémence?' lachte Van Barnwijk.

'Verschilt mijn wil dan ooit van den uwe?'

'Neen, nooit,' en een gulle, vroolijke trek kwam op de lippen van den goeden man, die zich gewend had zijne brave, maar door hare smart wat veeleischend gewordene vrouw in alles zooveel mogelijk haar zin te geven.

'En nu naar pater Antonio,' zeide zij vastbesloten.

Men ging naar het klooster; de overste ontving hen zeer vriendelijk en was, tot Barnwijks groote verwondering en mevrouws onuitsprekelijke vreugde, zeer met het plan ingenomen. Door den abbé wist hij welke achtenswaardige menschen de twee

vreemdelingen waren, en beter dan iemand was hij overtuigd, dat slechts een veranderde omgeving de arme Maria geheel opbeuren kon.

Gaarne beloofde hij dus al het zijne te doen, om èn vader èn dochter het plan te doen aannemen; Ben-Akbar had er, zooals spoedig bleek, wel ooren naar, en de pater, die zijne goedhartige ruwheid kende, verzocht hem Maria naar het klooster te sturen, waar hij zelf haar op de groote verandering in haar leven voorbereiden zou.

Maria bleef eerst sprakeloos, toen brak zij in tranen los.

‘Nazareth verlaten! en de grot der Boodschap en moeders graf en vader, de broertjes en zusjes.’ 't Was verschrikkelijk. ‘Neen, pater, neen,’ en zij wierp zich aan zijn voeten, ‘laat dat niet toe. Ach, mijn God, ik zal verre van hier sterven als de eenzame duif, die aan haar nest ontrukt is, als de roos, die men van haar stengel heeft gerukt. O, verjaag mij niet!’

‘Mijn kind, zonder hetgeen u verleden jaar overkomen is, zou ik de laatste zijn om u uw vertrek aan te raden. Maar zeg me nu zelf, wat is uw leven thans? 't Gaat voorbij in gestadige zorg en angst. Uw vader kent geen oogenblik van kalmte en rust meer; als ge lang uitblijft, vreest hij, u niet meer terug te zien. En met recht, want wie kan u op den duur tegen den roofzuchtigen Bedouïen beschermen, die, zoo hij u eens in zijn macht heeft, zijn prooi niet licht meer zal loslaten.’

Maria sidderde; het beeld van Medhers ruwe broeders, die hem zoo heftig vervloekten, trad weêr voor haar geest.

‘De H. Maagd zal mij beschermen.’ zuchtte zij.

‘Zij beschermt u zichtbaar, door u op deze wijze aan alle gevaar te onttrekken. Uw vader heeft gezegd, dat op dezen voet de toestand niet kan blijveu. Zoo gij niet naar Europa vertrekken wilt, is hij genoodzaakt een man voor u te zoeken.’

‘Neen,’ riep het meisje uit, met eene heftigheid die den pater verwonderde, ‘dat nooit!’

‘En waarom dan, mijn kind?’

‘Laat mij naar Jerusalem gaan, naar 't klooster der dochters van Sion. Daar zal ik ook veilig zijn.’

‘Naar 't klooster, Maria? Ik heb die roeping nog nooit te voren in u ontdekt. Beproef haar eerst, mijn kind, en zoo zij waarlijk van God komt, welnu, dan zult gij eens weêrkeeren en u vrij aan Hem toewijden.’

‘Gij zendt me dus weg, en ach, wat zullen ze mij thuis missen.’

‘Uw tante Lea zal 't opzicht over het huishouden overnemen, wees dus onbezorgd, mijn kind, en zeg het de onbevlekte Maagd na: *Fiat voluntas tua*’

Zij weende en snikte onder haar sluier en eindelijk vroeg zij bevend:

‘Wanneer moet ik dan vertrekken?’

‘Morgen.’

Zij kromp ineen, als onder den druk van een smartelijk, pijnigend gevoel.

‘En mijn vader wil het en gij keurt het goed?’

‘'t Komt mij voor dat Gods vinger hier duidelijk zichtbaar is.’

‘Onder vreemden leven, een andere taal spreken, een ander land en andere gewoonten..... hoe zal ik het dragen, arm kind der bergen!’

‘God is u steeds nabij, Maria, en al zijt gij verre van de kapel der Boodschap, dan toch zal de Moeder des Heeren, waar gij ook zijn moogt, u als haar kind beschermen. En hebt gij dan geen schoone taak te vervullen? Die arme dame heeft haar laatste kind verloren, en nu komt zij tot u, om wat liefde en zorg te vragen. Wilt ge weigeren?’

Maria's tranen hielden op te vloeien. Een zending van liefde volbrengen scheen haar schoon toe.

'Maar ook mijn vader en zijne kinderen hebben mijne zorg en liefde noodig.'

'Lief kind, gij zijt zelf het grootste voorwerp hunner zorg.'

'Gods wil geschiede!' en zij boog zich diep ter aarde en klopte op hare borst.

'Hij zegene u dan, mijne dochter, met den overvloed zijner genade,' en de grijze pater richtte het kind op, dat hij lief had gekregen als zijne dochter in Christus. Zijn stem klonk ontroerd, toen hij haar zijn laatste raadgevingen schonk en samen gingen zij knielen voor het altaar der Boodschap, waar hij hardop haar toewijdde aan de reine Moeder-Maagd.

'Tot weêrzien, ik kom terug, mijn lieve, heilige grot,' snikte Maria, en zij kuste in geestdrift de marmeren steenen en boog zich ter aarde voor het altaar, dat nog versierd was met de bloemen, die zij er gebracht had.

'Vaarwel, mijn kind! Vergeet de woorden en lessen van uw grijzen meester niet,' sprak de priester, toen zij buiten gekomen waren, 'en nu: ga met God.'

'Zal ik dan hier niet meer terugkomen?'

'Reeds in de vroegte zal de karavaan vertrekken en nu behoort gij u geheel aan de uwen toe te wijden.'

Nogmaals knielde zij voor zijne voeten neêr en nogmaals strekte hij de handen over haar uit.

Toen hief zij plotseling de oogen op en fluisterde:

'Bid ook voor hem!'

'Mijn kind, gij moogt voor hem bidden en ook ik zal het doen; maar neem die herinnering overigens niet met u!'

Zij verdween, in haar sluier gehuld, die nu hare tranen verbergen moest.

En de pater trad alleen in de kapel. Dat hij zelf een offer had gebracht, dat het geestvolle, schrandere meisje in zijn eenzaam, God en den naaste toegewijd leven een zonnestraal geweest was, daaraan dacht hij niet. Sinds jaren was zijn leven niets dan een gedurig offer geweest, zoodat hij geheel vergeten had te denken dat ook zijn eigen *ik* in de belangen van anderen kon meêrekenen.

Ootmoedig gebogen voor de plek waar de Boodschap des heils het eerst weerklonk, smeekte hij voor zijn arm pleegkind kracht, sterkte en vooral vrede af.

V.

Zacht werd de *Ptolomaïs* door de baren voortgestuwd; de zee was effen als een licht gerimpeld meer en blauw als de hemel, die zich voortdurend er in spiegelde.

Alleen de wielen en scherpe voorsteven van het ranke schip lieten in het uitgestrekte veld een diepe voor achter; maar spoedig weer sloten de baren zich over de gapende opening: een trouw beeld van de altijd wegstervende en altijd weer aangevulde geslachten der menschheid.

Maar reeds daalde uit den hemel de nacht over de kalme oppervlakte neder, en als tallooze engelenoogen begon in het donkere luchtruim de eene ster na de andere te flonkeren en te schitteren.

Op het dek der *Ptolomaïs* bewoog zich een drukke, levendige volksmassa, uit verschillende natiën bijeen gezameld. Hongaren en Arabieren, Turken en Franschen, Armeniërs en Engelschen krielden, maar nagenoeg onvermengd, door elkander.

Tegen de verschansing geleund stond de abbé met den heer Van Barnwijk te praten; mevrouw had zich reeds te ruste begeven en Maria, hun pleegkind, stond op eenige stappen afstands, over de balustrade gebogen, in de zee te staren.

Daar glinsterden in het verschiet nieuwe sterren, maar zij flikkerden te veel dan dat men haar zou houden voor de statige bollen die sedort eeuwen hun regelmatigen loop volbrengen. Zij schenen nu eens met volle kracht, om dan weer bijna geheel te verduisteren en in ongestadigheid met het menschenleven te wedieveren.

Intusschen klonk als bij tooverslag een enkel woord:

‘Napels!’

‘Betreurt de Engel der Bergen haar geboorteland reeds?’ vroeg een zachte stem in het Italiaansch aan het jonge, nadenkende meisje.

Zij sloeg den blik ter zijde en herkende den ingenieur.

Zij zuchtte en antwoordde:

‘Ik heb geen reden tot treuren, maar Nazareth zal mij lief blijven als de stad mijner moeder en de woonplaats mijns vaders, als de heilige plek waar ik mijn eerste schoone dagen doorbracht.’

‘En naar welk land gaat nu de Engel der Bergen? Weet ge, dat daar de lucht meest altijd grijs en bewolkt is, dat de noordenwind er bijna acht maanden lang door de kale takken loeit, dat de zon slechts zelden de kracht en den glans heeft, waarmeê zij hier de harten tot levenslust en vreugde stemt.’

Maria beefde onder haar witten sluier, want zij droeg nog steeds hare schilderachtige kleeding.

‘En hoe zult gij u wennen aan de taal, Maria, gij, wier ooren slechts aan de muzikale tonen van het Arabiesch en Italiaansch gewoon zijn? Hun taal is hard, hoor hoe zelfs 't fransch uit den mond van dien vreemde wanluidend klinkt.’

‘Ik kan niet anders, het was de wil mijns vaders dat ik ging, en ik zal eens wederkeeren in de stad der Moeder Gods.’

‘Wanneer, Maria? Holland is zoo ver! Maar ziet ge daar die lichten? Nog een oogenblik en gij zult ‘Napoli la bella’ zien, de schoonste stad der wereld, als een

koningin aan de oevers der zee gezeten. Daar bloeit de granaat en de olijfboom; daar is de hemel altijd blauw, en kort slechts blijven de planten van haar groen verstoken. Dat is mijn land, Engel der Bergen, bij een van die flikkerende lichtjes waakt mijne moeder en wacht de thuiskomst af van haar eenig kind. Kom, ga met mij, Maria, gij zult haar lieve dochter, mijn beminde gade worden, ge behoeft niet te trekken naar een vreemd land en u te schikken naar de grillen van een meesteres.'

Maria zweeg en maakte een beweging als wilde zij heengaan, maar hij legde zijne hand op de hare.

'Ik spreek ernstig tot u, Maria, en ik verdien ook een ernstig antwoord; ik zag u het eerst in de kapel der Boodschap toen ge weenend voor het altaar badt. Ik was binnen gekomen om uwe beschermster niet te kwetsen, en ook om mijne moeder te kunnen zeggen, dat ik hare groete gebracht heb aan de heilige plek. Maar toen ik u zag, Engel der Bergen, ontvloeide het gebed mijner kinderjaren als van zelf aan mijne lippen; ik bad, zooals ik 't nergens gedaan had, sedert mijn eerste jeugd, noch op het graf des Heeren, noch in de grot van Bethlehem. Als ge steeds aan mijn zijde waart, Maria, zoudt ge zulk een goed Christen van mij maken.'

Verrast zag zij hem aan.

'Maar gij zijt immers gedoopt, gij zijt een Christen en toch geen muzelman?'

'In uwe bergen zijt ge onschuldig gebleven en onbesmet als de sneeuw, die den Libanon bedekt; ge weet niet hoe boos de wereld is, hoe moeielijk het is te midden van zoovele wijsgeerige stellingen en aanlokkelijke meeningen het geloof zijner moeder ongerept te bewaren; één uur komt er waarop men begint te twijfelen...'

'Aan God?'

'Ik weet het niet; men twijfelt tegen zijn eigen wil en gemoed in, maar als men een vasten steun heeft, als in het heiligdom van het huis een geliefde vrouw de wacht houdt bij den heiligen schat des geloofs, dan is de dwaling niet meer zoo te vreezen. Zeg nu, Engel der Bergen, wilt ge ook mijn engel worden, in plaats van naar dat treurige land te trekken, dat, glad als deze zee, geen bergen of dalen kent?'

'Ik zal voor u bidden!'

'En anders niets; wilt ge niets meer voor mij doen, nu of later?'

Zij schudde het hoofd.

'Bedenk u goed, Maria, ik scherts niet. Wat ik gevoel voar u, is te ernstig dan dat gij er meê schertsen moogt.'

Zij zag hem met hare groote, treurige oogen, die in het licht des lantaarns helder blonken, een oogenblik aan; hij sloeg zijn blik neêr en staarde in de golven.

'Maria zal niemands gade worden,' antwoordde zij zacht, 'haar leven zal eenzaam voorbijgaan, en slechts God mag haar bruidegom zijn.'

'Dat meent ge niet, Maria, neen, spreek zoo vastberaden niet, zie mij nog eens aan!'

En zij deed het, maar moedeloos wendde de Italiaan alweder zijn hoofd af en ging van de verschansing.

'Vaarwel, Maria, uw blik is welsprekender dan uw lippen! Wees gelukkig en moge het u niet berouwen zoo en niet anders te hebben gesproken, wanneer het te laat is.'

'Ik zal voor u bidden,' herhaalde zij.

De ingenieur ging eenige malen het dek op en neder en bleef eindelijk bij Van Barnwijk en den abbé staan. Maria was verdwenen.

Hij nam afscheid van zijne reisgenooten en verzocht de groeten aan mevrouw Van Barnwijk over te brengen. Hartelijk drukte de oude heer zijn hand.

''t Spijt me, dat ge heengaat en het zal mevrouw ook spijten, zij mocht u gaarne lijden, veel geluk hoor! Wacht, ik zal u mijn kaartje geven in ruil van het uwe, men kan nooit weten hoe de zaken loopen kunnen, en ik weet uw naam niet eens.'

Zij ruilden hunne kaartjes; op dat van den Italiaan stond 'Juleo Montini' en de straat die hij in Napels bewoonde.

Ook van den abbé nam Montini vriendelijk afscheid en hij ging naar beneden om voor zijn bagage te zorgen.

Van Barnwijk trachtte zijne vrouw te bewegen om op het dek te komen, om het heerlijke schouwspel te genieten van het binnenstoomen in de napelsche haven. Eerst nadat het anker gevallen was, hulde zij zich in doeken en kappen en ging, op Maria leunend, naar boven.

Juist waren de passagiers van Napels vertrokken.

'De ingenieur is ook heengegaan, Clémence; hij heeft vele groeten aan u verzocht.'

'Dat dacht ik wel. Hij had het mij gezegd, dat hij in Napels thuis hoorde.'

'Ik hoorde u met hem praten, Maria.....'

'Och, Edmond, voor de hoeveelste keer moet ik u toch verzoeken om geen Maria meer te zeggen, maar Serafia?'

'Se... ra... fi... a, dat is zoo'n vreemde taal; maar enfin! Sefaria, of Serifia; ik kan het niet onthouden; als het kind maar een naam heeft.'

'Maria klinkt zoo ordinair.'

Een lichte zucht ontsnapte aan de borst van het jonge meisje: zij had haar schoonen naam lief.

'In elk geval is die naam door geen ordinaire menschen gedragen, maar wat wilde ik ook zeggen? Ja, gij moet het Italiaansch maar goed onthouden, kind, gij zult het in lang niet hooren.'

'Ik zal Hollandsch leeren.'

'En dat zal u niet moeielijk vallen, want gij hebt een fameus gemak in het aanleeren van vreemde talen.'

''t Zal voor Thérèse een goed werk zijn haar wat Hollandsch te leeren. In elk geval ben ik blij dat Serafia zulk een goede Fransche uitspraak heeft, dan kan zij mij zooveel ik verlang voorlezen. Ach, waren we maar thuis. Oost, west, thuis best!'

VI.

In een nette huiskamer van een der woningen aan de rotterdamsche Boompjes zat een familie aan het ontbijt.

Een krachtige jonge man, die op den arm een kind droeg van nog geen twee jaren oud, een dame, die, goed gekleed, er zeker zeer elegant uit moest zien, maar nu in haar morgentoilet niet zeer frisch en blozend scheen, en nog twee kinderen van drie en vier jaren zaten om de theetafel.

'Och, Frans,' zei de huisvrouw, 'ge moest Eddy maar aan de bonne geven; het hindert u zoo, dien grooten jongen altijd op uw arm te houden.'

'Neen, 't gaat wel, hij is er zoo op gesteld. Een kopje thee, Philippine!'

'Ge bederft hem in den grond. Er zal later geen huis meê te houden zijn. 't Is mijn systeem kinderen nooit hun zin te geven.'

'Een gemakkelijk systeem.'

'Maar een goed systeem, en beter dan het uwe; zeker, gij verwent hen geheel en al.'

‘Als het zaken betreft, die op zich zelf niet kwaad zijn, dan mag men wel een weinig toegevend zijn.’

‘Ik geloof dat we weêr beginnen te twisten. Er gaat zelfs geen dejeuné voorbij zonder dat gij den vrede breekt.’

‘Maar, lieve Philippine, waar denkt gij aan? Wie begint te schermutselen?’

‘Clement, ga eens naar buiten en vraag welke brieven de post heeft gebracht.’

Haar stem klonk juist niet aangenaam, maar zij wilde op dat oogenblik ook niet beminnelijk schijnen. Zwijgend dronken de echtgenooten hun kopje thee, tot dat de kleine Clement binnen kwam met eenige brieven en couranten.

‘Kijk eens, papa,’ riep het manneke, ‘wat een aardige koning op dezen brief staat.’

Frans van Barnwijk wierp er een blik op.

‘Van tante, aan uw adres, Philippine, uit Napels.’

‘Eindelijk,’ en in mevrouws matte oogen glinsterde een straal van belangstelling. Zij overzag de drie zijdjes met blijkbaar genoegen, plotseling dreef een wolk over haar gelaat.

‘Dat is horribel! O foei, daar herken ik tante aan. Is me dat een idée?’

‘Wat is er, vrouwlief. Niemand onwel, hoop ik?’

‘Daar heeft tante zich in het hoofd gezet een arabisch kind uit een tent te halen en met zich mede te nemen naar Europa. Voor gezelschap heet het.’

En zij lachte bitter.

‘Heeft ze aan Thérèse niet genoeg?... en nu zal er zeker niets meer van haar plan komen, onze Clara bij zich te houden.’

‘Goddank!’

‘O ja, gij, mannen, hebt goed praten. Allen last schuift gij van uwe schonders af; de vrouwen moeten maar tobben met hun kinderen en wat doet gij er aan? Niets, letterlijk niets, en als zij hoop heeft, dat de moederlijke taak wat verlicht wordt, dan is het nog niet goed. De vrouw is een rampzalig wezen.’

‘En gij vooral! Maar laat me dien brief eens zien.’

Hij las. Zij keek mismoedig naar haar bord en scheen elk kruimeltje in haar geheugen te willen prenten.

(*Wordt vervolgd.*)

Mozaiek.

De sauveteur-descenseur a spirale.

Het is onze schuld niet, dat wij een fransch hoofd moeten zetten boven de beschrijving van het onlangs uitgevonden reddingstoestel bij het uitbreken van een brand, daar eene vertaling òf geen verstaanbaar vlaamsch zou zijn òf het denkbeeld slecht zou weergeven. Zoo moeielijk echter de vertaling van den naam is, zoo gemakkelijk is de verklaring van den geheelen toestel.

DE SAUVETEUR-DESCENSEUR A SPIRALE.

Eene koord van 20 meters lengte en 11 millimeters dikte loopt door een metalen buis, terwijl zij twee- of driemaal gedraaid is in eene spiraalvormige groef, aangebracht om een cylinder aan die buis vastgemaakt. Deze kleine toestel van 14 centimeters lengte en 4 centimeters dikte is de geheele 'sauveteur.' Als men een gordel om het middel heeft, hetzij een laken of een koord dat men er om bindt, of welken band ook, dan kan men, als men de koord aan een sterk voorwerp met den haak die er aan bevestigd is, vastgemaakt heeft, zich gerust aan eene neerdaling wagen.

Veronderstel nu, dat iemand die aan het koord hangt, zich eene verdieping lager wil laten zakken, dan is de minste drukking van de koord in de groeven der spiraal voldoende om de snelheid der daling te regelen, ja zelfs oogenblikkelijk te doen ophouden. Vandaar de mogelijkheid, dat een redder of iemand die zich redt, naar goedvinden aan elke verdieping kan stilhouden.

De proeven onlangs te Amsterdam genomen, mogen volkomen gelukt heeten, en het is dan ook te verwachten dat de pompierskorpsen er spoedig van voorzien zullen worden.

Turkije's schuldenlast.

Bij den dood van den sultan Abdul-Meschid bedroeg de turksche schuld 360 millioen franken, waarvoor een jaarlijksche intrest moest betaald worden van 150 millioen, benevens 8 millioen voor amortisatie.

Van 1862 tot 1874 vermeerderde Abdul-Azis die schuld met 3800 millioen en den 20 september 1874 schreef hij een leening uit van een milliard franken tot consolideering der vlottende schuld. Den 10 mei 1875 was de schuldenlast van het turksche rijk reeds gestegen tot 4700 millioen franken, een gevolg van de geldverspillingen en de daardoor noodzakelijk geworden leeningen van Abdul-Azis.

Rijkdom van grondstoffen in neder-Californië.

Deze landstreek bezit nog altijd rijke goud-, zilver-, ijzer-, koper-, albastmijnen, enz. De twee groote zilveraders van Talumfo loopen van het noorden naar het oosten. Eene enkele kompagnie graaft er voor 50.000 dollars permaand uit. De meeste mijnwerkers zijn Mexikanen. De ingenieurs, scheikundigen en opzichters zijn allen Amerikanen en Europeanen. De grondstoffen worden door muilezels naar de molens, de staven zilver met wagens naar La Paz en met schepen naar San-Francisco gezonden.

De eigenmachtige en willekeurige handelwijze der Mexicanen verhindert de vreemdelingen hunne kapitalen in de mijnontginningen te steken. Onder een krachtig en ondernemend bestuur zou de minerale rijkdom van het gewest, zich ongeloofelijk snel ontwikkelen, maar het is waarschijnlijk dat dit nog niet spoedig verwezenlijkt zal worden.

In de diepte der zee.

Ongeveer tien jaren geleden had men in Engeland twee schepen uitgezonden om de diepte der zee te onderzoeken. De uitkomsten van dit onderzoek zijn beschreven in een werk van Thompson Carpenter, getiteld: *De afgrond der zee.* Vroeger was men algemeen van gevoelen dat de bodem der zee arm aan bewerktuigd leven was, maar de gedane onderzoekingen hebben die meening weersproken, daar men op groote diepte nog eene groote dierlijke bevolking vond en daaronder nog vele diersoorten welke men sedert lang uitgestorven waande. De natuurkunde leert verder, dat gebrek aan licht de armoede aan dierlijk leven te weeg bracht, maar het onderzoek heeft geleerd dat het voor het leven der dieren onontbeerlijk licht door henzelven geleverd wordt, daar de diepte van phosphorieke en lichtgevende dieren wemelt. De natuurkunde leerde verder dat de diepte van het bekken der zee met eene in rust verkeerende, onveranderlijke watermassa in den toestand van hare grootste dichtheid (4° Celsius) gevuld is, maar het onderzoek toonde aan dat de oceaan doorsneden wordt door breede, snelle stroomingen van koud en warm water, die levensontwikkeling en luchtverversching aanbrengen, evenals aderen en beenderen het 't dierlijk leven doen. Dit geldt slechts voor den Atlantischen Oceaan en de Stille Zee en niet van het gesloten bekken der Middellandsche Zee, welke vooral door het slik van den Nijl, die reuzengoot van Afrika, verontreinigd wordt. De onderzoekingen met thermometer en manometer vonden tot eene diepte van 4800 meters plaats,

gelijkstaande met de hoogte van den Mont-Blanc. Talrijke kiezelkoralen, zeeëgels, zeesterren en andere dieren welke men voor goed uitgestorven waande, zijn met behulp der verbeterde hulpmiddelen der wetenschap levend aan boord gebracht en scheikundig onderzocht.

Sedert twee jaren doorkruist en doorzoekt een derde vaartuig van de koninklijke marine van Groot-Britannië onder leiding van professor Thompson alle deelen van den Atlantischen Oceaan en der Stille Zee, om den vroeger aangevangen arbeid voort te zetten en te voleindigen.

Rebus N°. 1.

Allen die dezen Rebus goed oplossen, kunnen verkrijgen een der vorige jaargangen van

De Belgische Illustratie

mits zij opzenden aan de Administratie te Brussel een postmandaat van fr. 2.59, of het portret van Z. Em. den Kardinaal-Aartsbisschop van Mechelen, in prachtigen kleurendruk, bestaande uit 20 steenen.

Dit portret kost in den handel niet minder dan frs. 15. - Voor de oplossers van dezen Rebus is het verkrijgbaar voor fr. 1.50, tegen postmandaat aan het adres der *Administratie te Brussel.*

Oplossing van Rebus N°. 12 van den vorigen jaargang:
DE WIND KAN SOMS ALLES OVERHOOP ZETTEN.

[Nummer 5]

DE EERSTE ONTMOETING, NAAR EENE SCHILDERIJ VAN C.J. BOKS.

Geillustreerd nieuws.

Inhoud:

De graaf Von Arnim. - Uit de Transvaal. - Het spoorwegongeluk bij Antwerpen. - Het kunstmuseum te Budapest. - De Zieke Man.

Grillig zijn de wisselvalligheden der fortuin, en niet ten onrechte wordt zij afgebeeld met een rad bij zich. Wie heden hoog verheven is en zich op het toppunt der fortuin denkt, daalt morgen met ongelooflijke snelheid neêr, om op zijne beurt weêr anderen op het rad van fortuin te zien verheven worden. Keizers en koningen, die over millioenen onderdanen gebied voerden en voor wier wenken gansch een volk sidderde, werden van den troon gebonsd en mochten zich nog gelukkig achten, zoo ze niet. door het rad der veranderlijke fortuin verpletterd werden.

Ook de man wiens portret wij in dit nommer geven, werd, ofschoon geene kroon zijn hoofd versierde, eenmaat gevierd en gevleid door velen en baadde zich in den glans van de hooge bescherming des duitschen keizers; wij bedoelen den graaf Von Arnim.

Er was een tijd dat Von Arnim de gunst en het volle vertrouwen van zijn vorst genoot en dat ook prins Von Bismark, de alvermogende kanselier van het duitsche rijk, zijn vriend was. De graaf was toen gezant van den toenmaligen Noord-Duitschen Bond te Rome en later te Parijs. In die eerste hoedanigheid diende hij de trouwelooze Pruisische staatkunde op eene voortreffelijke wijze; hij was bij den Heiligen Stoel geaccrediteerd, en terwijl hij den Paus alle geruststellende en vriendschappelijke verzekeringen gaf omtrent de inzichten der italiaansche regeering, bereidde hij in het geheim de komst der italiaansche troepen te Rome. Toen de misdaad voltooid was en de italiaansche troepen door de bres der Porte Pia Rome waren binnengedrongen, legde Von Arnim het masker af en sloot zich openlijk bij de Italianen aan.

Toen hij later gezant was bij de fransche republiek, begon de geruchtmakende oneenigheid tusschen de twee groote staatsmannen, Von Bismark en Von Arnim, tot uitbersting te komen; men wil dat de laatste, die vooral door de keizerin ondersteund werd, in het geheim intrigeerde om eenmaal Von Bismark's opvolger te worden, ten minste Von Bismark vreesde het, en van dit oogenblik was Von Arnim's val slechts eene kwestie van tijd. Verschil van denkwijze over de politiek, welke te Parijs moest gevolgd worden, maakte de kloof tusschen de twee staatslieden nog grooter, en eindelijk kwam het zoover, dat Von Arnim voor de rechtbank gedaagd werd, beschuldigd van het achterhouden van staatsstukken. De graaf werd veroordeeld en nam de wijk naar Zwitserland; daar schreef hij zijne geruchtmakende brochure *Pro Nihilo*, waarin hij den duitschen rijkskanselier de grofste beschuldigingen naar het hoofd wierp; dit was natuurlijk olie op het vuur, een nieuw proces deed zich op, en nadat dit lang voor de rechtbank te Berlijn hangende was geweest, werd Von Arnim den 12 October jl. wegens landverraad en beleediging van den keizer en prins Von Bismark tot vijf jaren tuchthuisstraf veroordeeld.

Als een antwoord op het gevelde vonnis, heeft Von Arnim een vervolg uitgegeven van zijne vroegere brochure, en zijn tegenstander van allerlei ongeoorloofde of lage handelingen beschuldigd, die Von Bismark in de schatting van alle onpartijdige beoordeelaars zeker nog meer zullen doen dalen, doch Von Arnim niet vrij kunnen pleiten. Alleen door zijne trouwelooze handelwijze tegenover den Paus heeft hij zijn val dubbel verdiend.

Ook hier wordt het oude spreekwoord bewaarheid: Gods molen maalt langzaam maar zeker.

Wij zijn in staat gesteld, het portret te geven van den president der Transvaalsche republiek, Burgers, van wien wij in eene vorige aflevering reeds gesproken hebben. Als eene aanvulling van het toen meêgedeelde omtrent den toestand van den president en zijn land, kunnen wij er nog het volgende bijvoegen:

Tijdingen uit de Transvaal tot het einde van october melden, dat de toestand van den president veel minder hopeloos is dan de vroeger ontvangen berichten, meestal uit engelsche bron komende, deden vermoeden. Niet alleen heeft de Transvaalsche krijgsmacht, onder kapitein Schlickman, Secocoeni, het opperhoofd der Kaffers, tot

staan gebracht, maar het schijnt zelfs, dat deze tot vrede genegen is en reeds vredesvoorslagen gedaan heeft.

De ondervonden tegenspoeden hebben den president voorzichtiger gemaakt en hem een geheel ander stelsel van oorlogvoeren tegen de Kaffers doen aannemen. In de plaats van met zijne gansche macht tegen hen op te trekken, zooals bij den laatsten veldtocht, zal hij voortaan slechts een verdedigenden oorlog voeren en er zich toe bepalen door het aanleggen van versterkingen en het plaatsen van grenswachten, den vijand buiten het land te houden.

België en Nederland blijven voortdurend gelukkig van groote spoorwegrampen bevrijd; voor een goed deel vindt dit zijn oorzaak daarin, dat de dienst der treinen en de bewaking van den weg daar op eene uitstekende wijze geregeld zijn; maar ook de omstandigheid dat de treinen hier te lande en in het naburige Nederland niet met zulke ongelooflijke, dikwijls roekelooze vaart vooruitgedreven worden als in Engeland en Noord-Amerika, brengt er gewis het hare toe bij. Geheel te vermijden echter zijn ook hier de spoorwegongelukken niet; geene enkele menschelijke instelling toch is volmaakt, en dat bewees weder het ongeluk 'twelk den 16 october op de linie Antwerpen-Rotterdam voorviel.

Vóór het vertrek der gewone treinen van Antwerpen naar Rotterdam, wordt des morgens de brug over het Kempisch kanaal open gedraaid om de schepen door te laten. Dit was ook thans het geval, toen een extra trein in volle vaart uit Antwerpen kwam aanstoomen en in het kanaal stortte, juist toen een schip er voorbij was gevaren. Gelukkig was de trein ledig en hadden machinist en stoker gelegenheid bijtijds van de locomotief te springen, zoodat er geene persoonlijke ongelukken te betreuren zijn.

Aan wie de schuld van dit ongeluk moet geweten worden, schijnt moeielijk uitgemaakt te kunnen worden. De brugwachter beweert dat hij het signaal *onveilig* geplaatst heeft en zelfs bij de aankomst van den trein hem met de vlag te gemoet is geloopen, terwijl zoowel de machinist als de stoker volhouden, dat er volstrekt geen signaal is gegeven, of ten minste door den heerschenden mist niet kon gezien worden.

Onze gravure, op de plaats des onheils zelve genomen, geeft een aanschouwelijke voorstelling van de ramp, die zich, zooals wij zeiden, gelukkig slechts tot een aanzienlijke stoffelijke schade bepaald heeft.

Bij al de oorlogsgeruchten die tegenwoordig Europa vervullen, doet het ons genoegen op een werk des vredes te kunnen wijzen en wel in een land dat zeer nabij het tooneel van den tegenwoordigen oorlog ligt, in Hongarië. Eenige invloedrijke personen in dat land hebben het initiatief gen omen tot het oprichten van een kunstmuseum te Budapest, de hoofdstad van Horigarië, waaraan zeer groote behoefte bestond. Het zal hoofdzakelijk dienen tot een vereenigingspunt van de hongaarsche schilders, terwijl zij er tevens hunne werken ten toon kunnen stellen. Tot heden zochten die schilders meestal het buitenland op en verbleven te Rome, Parijs of Munchen; nu hoopt men hen voor het vaderland te behouden en aldus de nationale kunst te verheffen. Het museum, dat van buiten voltooid is, zooals onze gravure het te zien geeft, zal inwendig voorzien zijn van alle hulpmiddelen en gemakken, welke dergelijke instellingen behoeven.

De kosten van den bouw zijn geheel en al uit de particuliere bijdragen der Hongaren bestreden.

De arme Zieke Man, die aan den Bosfoor woont, heeft inderdaad veel te lijden. Zes geneesheeren, de groote Mogendheden, staan voor zijn bed en prijzen hunne geneesmiddelen als radicaal en onfeilbaar aan. Rechts staat John Bull en links de Rus. De andere geneesheeren houden zoo ongeveer het midden tusschen die twee. Pruisen bevindt zich het dichtste bij Rusland, en Italië sluit zich meer bij Pruisen aan; Frankrijk, zelf nog niet volkomen hersteld van zijne ziekte van voor zes jaar, laat zijne meêgeneesheeren het hoogste woord voeren, maar het is toch blijkbaar, dat hij zijne pruisenvrees nog niet geheel overwonnen heeft en daarom meer rechts van het ziekbed, nabij John BuIl, staat. Oostenrijk eindelijk is wel het minst op zijn gemak; hij begrijpt dat de ziekte van den patiënt wel eens aanstekelijk kon zijn en hem zelven aantasten. Die vrees maakt hem radeloos, waarbij nog komt dat hij beurtelings door Engeland en Rusland aangelokt wordt; de eerste houdt hem voor, dat zoo de erfenis van den zieke Rusland ten deel valt, deze zóó machtig zal worden, dat hij hem geheel overvleugelen of verdringen zal, terwijl Rusland hem tracht gerust te stellen en hem een gedeelte der rijke erfenis belooft. Een en ander heeft ten gevolge, dat Oostenrijk niet weet of het zich rechts of links keeren moet, en in elk geval maar het liefst zou zien, dat alle dokters elkander eendrachtig de hand reikten, waartoe echter weinig kans bestaat, daar de Moscoviet en John Bull elkander zoo kwaadaardig aanloeren, dat er aan geen toenadering, laat staan aan eendrachtig samengaan, te denken valt.

De Zieke Man, ten wiens behoeve het groote europeesche consult gehouden wordt, wendt en keert zich ondertusschen onrustig in zijn bed om en schijnt weinig baat te vinden bij al de beraadslagingen der welwillende geneesheeren; en geen wonder, de huismiddeltjes die zij aanbieden, zijn bijzonder moeielijk te verteren. John Bull namelijk biedt den zieke eene geduchte pil te slikken: de zelfstandigheid voor de Kristen provinciën. De pil heeft zoo ongeveer de grootte van een kanonskogel. ‘Als ge die slikt, zijt gij radicaal genezen,’ zegt de bezorgde geneesheer; maar de arme zieke vreest, dat de fameuze pil hem niet door de keel zal gaan en slaat wanhopend de oogen rond. Alle andere dokters roepen met den Engelschman in koor: ‘slik haar op, slik haar op!’ Sommigen omdat zij het goed meenen met den zieke, anderen omdat zij weten, dat de pil toch niet binnen te krijgen is. Uitgeput van zwakte en vermoeienis wendt de arme geplaagde het hoofd links, maar wat hij daar ziet is even weinig bemoedigend. Zijn noordelijke buurman, de Rus, houdt een heel verdacht snijdend werktuig in de hand, dat hij bezig is met te scherpen. De russische dokter geeft voor, dat het een lancet is omzijn patiënt eene kleine aderlating toe te dienen en wat bloed af te tappen, maar John Bull beweert op goede gronden, dat het niets anders is dan een scherpgewette dolk, waarvan één stoot voldoende is om een zieke, en zelfs een volkomen gezond mensch, naar de eeuwigheid te helpen.

Het kleine Servië laat intusschen dokters en patiënt haspelen en woelen en gaat ongestoord zijnen gang. Het luistert evenmin naar Engelands aanzoeken, als naar Oostenrijks bedreigingen. Al zijn zijne legers in menig gevecht geslagen, al hebben zij menige ‘onneembare’ stelling moeten opgeven, toch houden zij den oorlog vol, gesteund door de russische kozakken en soldaten van andere wapenen, die soms met duizenden te gelijk Servië binnentrekken. De Serviërs zijn in 't geheel niet bang voor alle pacha's van Turkije, zoolang Rusland den Zieken Man zijn lancet of dolk voorhoudt. Zij vertrouwen er op dat de Moscoviet, evenals Alexander, dengordiaanschen knoop zal doorkappen - met het zwaard, zij zijn overtuigd dat hij den zieke genezen zal, en radicaal genezen ook, door eene aderlating met het lancet in de *slagaders* van den zieke.

In afwachting van die radicale genezing, vechten de Serviërs er maar ferm op los en zijn blij wanneer zij, zooals het serieus oorlogvoerende legers betaamt, nu en dan enkele gevangenen maken. De gevangenen worden naar Belgrado gezonden, waar zij eene soort van inspectie van wege de bevolking van Belgrado te ondergaan hebben. Komt er een transport gevangenen aan, gewoonlijk slechts uit een enkel voertuig met twee of drie geleiders bestaande, dan verdringt de burgerij zich om de Turken heen en vraagt en roept met drift: ‘Zijn het Bashi-Bazoeks?’ en wee hunner, zoo het blijken mocht, dat het inderdaad van die fanatieke woestelingen zijn; want de bescherming der gewapende geleiders zou nauwelijks voldoende zijn om hen tegen de woede van de opgewonden bevolking te beschermen.

Het is bekend, dat de russische officieren die tegenwoordig in Servië het bevel voeren, met dezelfde strengheid te werk gaan alsof zij zich nog in den tijd der slavernij onder hunne eigene boeren bevonden. Niet alleen worden de servische milicianen met knoetslagen en sabelkappen tegen het vuur der turksche batterijen gedreven, maar tevens wordt het geringste misdrijf tegen de wetten, 'twelk in gewone tijden nauwelijks met een lichte gevangenisstraf zou geboet worden, door hen met den dood gestraft.

De ongelukkige op onze gravure afgebeeld, die, aan een boom vastgebonden, moet doodgeschoten worden, zal die straf ondergaan wegens een kleinen diefstal, ten nadeele van een zijner makkers gepleegd.

De eerste ontmoeting.

De nieuwbenoemde griffier is een beminnelijk ongeling, die zijne wereld goed kent. Of mevrouw D., de echtgenoote van den president der rechtbank, dit oordeel steunde op de feiten, dat de griffier het veelbeteekenend woordeke baron voor zijnen naam schreef, willen wij niet beslissen, dit is echter zeker, dat mevrouw eene trouwbare dochter had, en dat tante Clemence, eene zuster van haar man, haar telkens goedkeurend toeknikte als zij dat oordeel over den griffier in het bijzijn van haren man uitsprak.

De president had er echter nooit veel op geantwoord, zoodat mevrouw zich genoodzaakt zag hare meening herhaalde malen te doen kennen, tot groote ergernis van de dochter des huizes, die, al sprak zij ook geen woord meeê, toch op haar spijtig saamgetrokken gezichtje liet zien, dat papa's onverschilligheid haar hinderde.

Was de president-huisvader wezenlijk zoo onverschillig, of vermoedde hij, wetende dat alle tantes gereed zijn aan soortgelijke komplotten deel te nemen, den krijglist der dames, of zweeg hij misschien uit zucht om den huiselijken vrede te bewaren, daar hij den beminnelijken griffier kende als een onbeduidend saletpronker, die liever in den spiegel dan in processtukken zag?

Hoe het zij, de dames bleven den adellijken doch niet rijken griffier prijzen en de president bleef zwijgen. Hij zou echter wel een wondermensch moeten geweest zijn, om het hoofd te kunnen bieden aan twee intrigueerende dames en eene die zwijgend meewerkte om een voorgesteld doel te bereiken.

Het is een schoone zomernamiddag. De president zit met de leden van zijn gezin in den hof. Alleen Rosalie, de dochter, is voor eenige oogenblikken afwezig. Mevrouw heeft het heel druk over een proces, waarin zij weet dat haar man bijzonder veel belang stelt, omdat het hem meer dan eens de gelegenheid heeft aangeboden, zijn talent als president te doen bewonderen. 't Is dan ook alles op dat oogenblik zonneschijn in den kleinen kring. Mijnheer de president luistert met welgevallen en geeft met het grootste genoegen de verlangde inlichtingen.

Zou een griffier in zulk een proces ook een rol spelen? Dat moet wel zijn. Zeker, tante stemt ook daarmeê in en moest bekennen, dat de nieuwbenoemde griffier een geleerd en beleefd jongman was. ‘Hij moest ons nu en dan eens bezoeken,’ zegt mevrouw.

De president fronst de wenkbrauwen, en schijnt precies genegen te zijn, zijne meening daarover te kennen te geven toen de bediende den nieuwbenoemden griffier aandient.

Och wat vindt mevrouw dat lief en hoe toevallig dat men precies over hem moest spreken.

‘Waar is Rosalie?.... Jan, ga de jonge juffrouw waarschuwen, leid mijnheer in den hof.... Stil, Milord, maak zoo'n leven niet.... Och tante, zoudt gij Rosalie niet eens willen opzoeken.... Doch wacht, dat is niet noodig, Jan zal het wel doen.... Ha, mijnheer de baron, welk een genoegen u in ons nederig huis te zien.... Neem plaats!’

Die woorden sprak mevrouw met den beminnelijksten glimlach op het wezen. De familie is opgestaan en zelfs de president heeft beleefd gegroet; hij moest toch zijn *fatsoen* bewaren en hoe kon hij daarenboven weten, dat mijnheer de griffier eene uitnoodiging uit de tweede hand had ontvangen?

Eindelijk neemt men weêr plaats, en mevrouw weet zooveel nieuws te vertellen, zooveel belangstellende vragen te doen, dat zelfs de bangste griffier een babbelaar had moeten worden, en 't moet gezegd worden, dat de enkele beleefde woorden die hij spreekt, een weinig het oordeel wijzigen van den president over zijnen mindere in rang.

‘Rosalie is uitgegaan, zij zou anders mijnheer den griffier haar kompliment zijn komen maken.... Maar wacht! daar komt zij juist aan!.... Een eenvoudig meisje, mijnheer de griffier, doch dat door lieftalligheid haren eenvoud vergoedt.... Mijnheer de baron, mag ik de eer en het genoegen hebben u mijne dochter voor te stellen?.... Rosalie, mijnheer de baron, de griffier onzer rechtbank.’

Dat is nu wel heel veel gezegd, doch mevrouw meent het zoo kwaad niet; als haar echtgenoot president is der rechtbank, waarom zou zij dan niet van *onze* rechtbank mogen spreken?

Mijnheer de president glimlacht en tante glimlacht. Mevrouw glimlacht, Rosalie glimlacht en de griffier glimlacht. Laatstgenoemde zal nu zijn kompliment gaan maken volgens de regelen der wellevendheid. Hij heeft reeds eenige schoone woorden tot een vloeienden volzin bijeenverzameld en zal hem onder eene gracieuse buiging gaan uitspreken. Doch hemel, wat gebeurt er! Tante schreeuwt moord en brand, Milord blaft en dat zonderling duo wordt geaccompagneerd door het rinkelend omvervallen van het theeservies met het tafeltje waarop het geplaatst is.

Tableau!

Onze gravure zegt het overige. De heer Boks is niet slechts een talentvol schilder, maar ook gelukkig in het kiezen en weergeven zijner onderwerpen; onze lezers weten dit vanouds, en zijne schilderijen verdienen ten volle de waardeering die zij op de Antwerpsche tentoonstelling in zoo ruime mate genoten heeft.

De verovering van Konstantinopel door de Turken.

De oogen van geheel Europa zijn op dit oogenblik gericht op de stad der Halve Maan, zooals Konstantinopel genoemd wordt. Eene korte schets van de opkomst van het turksche rijk en eene beknopte beschrijving van de verovering der vroegere hoofdstad van het Byzantijnsche rijk door de Osmanen of Turken zullen onzen lezers ongetwijfeld welkom zijn, te meer daar wij de gelegenheid hebben eene afbeelding te geven eener prachtige schilderij van den beroemden franschen schilder Benjamin Constant, den intocht van Mahomed II binnen het veroverde Konstantinopel voorstellende.

Ten oosten van de Kaspische Zee zwierven voor 6 à 7 eeuwen verscheidene Mahomedaansche stammen rond, die ond r den algemeenen naam van Turken bekend waren; een dier stammen maakte zich omstreeks 1300, onder aanvoering van zijn hoofdman Osman, onafhankelijk en breidde zelfs in Klein-Azië zijne macht ten koste van het Oost-Romeinsche of Byzantijnsche rijk over verscheidene provinciën uit. De leden van dezen volksstam werden naar hun aanvoerder Osmanen of osmanische Turken genoemd.

Dweepzieke volgelingen als zij waren van de leer van Mahomed, zochten zij dien eeredienst steeds meer en meer te verspreiden. Eindelijk waagden zij het zelfs, den Bosfoor over te steken en met het kromzwaard in de hand, hunne leer en hunne heerschappij aan het grieksche schiereiland op te dringen. Zij veroverden in 1357 de belangrijke stad Gallipoli en vier jaren later Adrianopel, 'twelk zij tot de voorloopige

hoofd- en residentiestad van het nieuwe osmanische of turksche rijk in Europa maakten.

Onder sultan Bajasid, die om de snelheid zijner overwinningen *Ilderim*, de bliksem, werd bijgenaamd, breidde het turksche rijk zich ver naar het noorden uit, vooral ten gevolge eener bloedige, maar schitterende overwinning, welke hij in 1396 bij Nicopolis op den hongaarschen koning Sigismund behaalde. Het byzantijnsche keizerrijk werd nu aan den rand van den afgrond gebracht, en weldra bleef er van dit eertijds zoo uitgestrekte gewest slechts de hoofdstad Konstantinopel en eene smalle kuststreek over.

Sultan Murad II breidde het turksche rijk nog meer uit; in een geweldigen slag in de vlakte van Varna behaalden de Turken in 1444 nogmaals eene glansrijke overwinning op de Hongaren en Polen, en dientengevolge drong Murad ver in Hongarië en Zevenbergen door, terwijl hij eveneens den koning van Servië aan zich schatplichtig maakte. Alleen de dappere vrijheidsheld Skanderbeg (vorst Alexander) hield de legers van den machtigen sultan jarenlang in bedwang en, in Kroja opgesloten, verdedigde hij zich daar met zulk een goed gevolg met zijn handvol Albaneezen, dat de gevreesde beheerscher der geloovigen met zijne tallooze legers voor de kleine vesting het hoofd stiet en de bloem zijns legers in die vruchtelooze en weinig roemvolle belegering verloor.

Teleurstelling en verdriet over deze mislukte onderneming en over den smaad zijne wapenen aangedaan, hebben misschien het einde van Murad II verhaast, ten minste hij stierf kort na het opbreken van het beleg, te Adrianopel, op den 5 februari 1451, en werd opgevolgd door zijn zoon Mahomed II, den beroemdsten, ofschoon niet den grootsten van alle turksche sultans.

Mahomed II was een echte zoon van zijn stam; wreed, bloeddorstig en trouweloos, bezat hij tevens die geestkracht welke voor geene hinderpalen achteruit gaat, die onstuimige dapperheid welke de gevaren niet rekent en elken vijand onder de oogen durft zien. Als een getrouw volgeling van zijn naamgenoot, den Grooten Profeet, poogde hij te vuur en te zwaard den mahomedaanschen eeredienst te verspreiden, waardoor hij tevens eene andere zijner hoofdeigenschappen diende - zijne zucht tot heerschen en verovering.

Wij zeiden boven reeds, dat het grieksche of byzantijnsche keizerrijk schier tot de enkele stad Konstantinopel beperkt was, en Mahomed vlamde op het bezit der groote wereldstad, met hare ruime havens, schilderachtige en gunstige ligging en prachtige kerken en monumenten. In die stad heerschte sedert 1448 Konstantijn Paleologus, een dapper vorst, maar die niet opgewassen was tegen het moeielijke van den toestand en geen geestkracht genoeg bezat om de godsdiensttwisten zijner onderdanen, de Grieken, te onderdrukken en hen onder bedwang te houden. Konstantijn begreep zeer goed, dat Mahomed de eerste de beste gelegenheid zou aanvatten om zijne hoofdstad aan te vallen en hem van den troon te stooten. Hij zocht zich dus bij tijds bondgenooten te maken en wendde zich daartoe naar het westen, bepaaldelijk naar Paus Nicolaas V en de kerkvergadering te Florence. De pogingen van den keizer hadden een dubbel doel: in de eerste plaats het verkrijgen van hulptroepen voor zijne bedreigde hoofdstad, en in de tweede plaats de hereeniging van de grieksche Kerk met de latijnsche of katholieke. Konstantijn begreep te recht, dat eenheid van godsdienst eene eerste behoefte is voor een volk 'twelk door een machtigen vijand wordt bestookt, en daarom was het zijn vurigste wensch, die eenheid te verkrijgen. De westersche Mogendheden zegden den jongen keizer, bij monde van den Paus, hare hulp toe, en laatstgenoemde zond in november 1452 kardinaal Isidorus naar

Koitstantinopel, ten einde de zoo lang en zoo vurig begeerde vereeniging der grieksche met de latijnsche Kerk tot stand te brengen. De pogingen des Pausen en van den kardinaal, evenals de goede wil van den keizer, stieten af op de godsdienstige onverdraagzaamheid en dweepzucht der Grieken. Zij beleedigden de katholieken, ontheiligden hunne kerken, mishandelden de priesters, in één woord, zij deden alles wat dienen kon om de Latijnen van zich te vervreemden. Zelfs de opperbevelhebber der zee- en landmacht te Konstantinopel, Lucas Notaras, dreef zijn haat tegen de Latijnen zóó ver, dat hij tot devies gekozen had de spreuk: 'Liever de tulbanden der Turken in de stad, dan de helmen der Latijnen.' Men begrijpt, dat er onder zulke omstandigheden niets van eene vereeniging komen kon en dat de pauselijke legaat gedwongen was, onverrichter zake terug te keeren. Het westen wilde nu van het verleenen van hulp aan de bedreigde stad niets weten, en de dweepzieke, onverdraagzame bewoners werden aan hunne eigene krachten overgelaten.

De verwachte belegering van Konstantinopel door de Turken werd nu spoedig een feit: Mahomed II, die reeds gedurende het voorjaar van 1453 alles voor een zoogezegde belegering had doen gereed maken, sloeg in het begin van april zijn legerkamp voor de poorten van Konstantinopel op en sloot de stad met zijne 3 à 400.000 soldaten geheel in. Tegenover deze ontzettende krijgsmacht kon Konstantijn Paleologus slechts 9000 soldaten stellen. Onder deze telde men nog een 3000tal vreemdelingen: Venetianen, Genueezen en Franken. De onmetelijke stad, die 100.000 weerbare mannen bevatte, kon in de ure des gevaars dus niet meer dan 6000 strijders tegen den algemeenen vijand, den Turk, op de been brengen. De jeugdige, maar moedige Grieksche keizer poogde echter zijne dap-

perheid en stoutmoedigheid in het handvol verdedigers der stad over te storten, en wezenlijk gelukte het hem ze tot helden te maken.

DE INTOCHT VAN MAHOMED II IN KONSTANTINOPEL, NAAR BENJAMIN CONSTANT.

De turksche sultan bezat niet alleen een ontzaglijk leger, maar hij maakte tevens gebruik van al de hulpmiddelen der nieuwere krijgskunde. Naast het oude werpgeschut bezat hij ook reusachtige metalen kanonnen, die steenen kogels tegen de muren der vesting wierpen van niet minder dan 600 kilo's. Die kanonnen waren zoo zwaar, dat men zestig ossen noodig had om er een enkel van voort te trekken, terwijl er tweehonderd man toe noodig waren om den last op de ongelijke wegen in evenwicht te houden. Met ongelooflijke moeite had Mahomed dit geschut en de verdere belegeringswerktuigen rondom Konstantinopel aangevoerd, maar moeiten noch opofferingen schrikten hem terug om zijn doel te bereiken. Dagelijks liet hij nu zijne artillerie tegen de muren der vesting spelen en menig onstuimige aanval werd gedaan, doch de volharding der belegerden stopte de bressen en hunne dapperheid sloeg iederen aanval af. Daarenboven deed Mahomed de ondervinding op, dat zoolang zijne vloot zich niet binnen de haven der stad bevond, Konstantinopel nog altijd nieuwen toevoer van manschappen en levensmiddelen zou kunnen krijgen. Het was namelijk aan vijf genueesche schepen gelukt door de 400 vaartuigen sterke turksche

vloot heen te breken. Hunne artillerie veegde de zee schoon en het grieksche vuur deelde den brand meê aan menig vijandelijk schip, zoodat de geduchte vloot der Turken na een kort gevecht genoodzaakt was de wijk te nemen, en het hoopke zegevierende

DE GRAAF VON ARNIM.

genueesche schepen in zegepraal de haven van Konstantinopel kon binnenloopen. Mahomed had van het strand den ongelijken strijd aangezien, en toen hij ondanks hunne overmacht zijne schepen zag wijken, ontstak hij in een vlaag van toomelooze woede en joeg hij met zijn paard ver de zee in, als wilde hij de lafhartige scheepsbevelhebbers tot het gevecht terugdrijven.

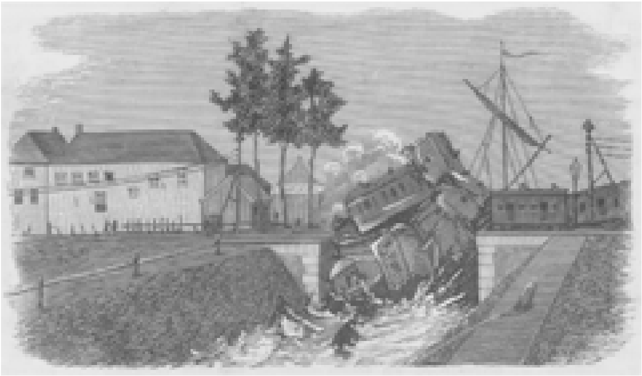

HET SPOORWEGONGELUK BIJ ANTWERPEN.

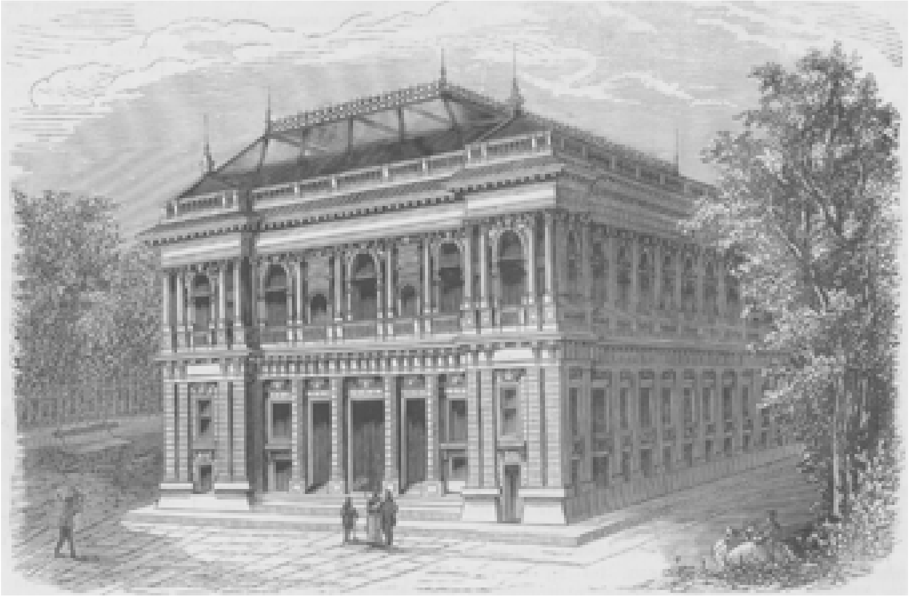

HET KUNSTMUSEUM TE BUDAPEST.

Deze smadelijke neêrlaag zijner zeemacht had den sultan geleerd hoe dringend noodzakelijk het voor hem was in het bezit te komen van de haven van Konstantinopel. Langs den gewonen waterweg kon dit niet geschieden, want de haven was door eene sterke ijzeren ketting afgesloten, welke ondanks alle aangewende poging niet in stukken kon gezeild worden. De vindingrijke sultan bedacht nu een ander middel: hij wilde zijne schepen over land in de haven brengen; daartoe moest hij ze over een ongelijk en bergachtig oord twee uren ver doen vervoeren; hij had daarom de wegen doen gelijk maken en met planken beleggen, waarover de schepen heen geschoven werden. De stoute poging werd met den gunstigsten uitslag bekroond: 70 à 80 groote schepen bevonden zich thans in de haven en bedreigden de stad nu ook van den zeekant.

PRESIDENT BURGERS.

Nu kon Mahomed tot een algemeenen storm overgaan, die dan ook op den 29 mei bepaald werd. Om den moed zijner soldaten zooveel mogelijk aan te vuren,

EENE TERECHTSTELLING IN HET SERVISCHE KAMP.

AANKOMST VAN GEVANGENE TURKEN TE BELGRADO.

beloofde hij een stadhouderschap aan hem die het eerst den vijandelijken wal betreden zoude; verder liet hij bekend maken, dat hij de eigendommen en inwoners aan de zijnen overliet, terwijl hij voor zich zelven aanspraak maakte op den grond en de gebouwen.

Konstantijn wist dat de bestorming zou plaats hebben; hij wist bovendien, dat de stad verder onhoûbaar was, en toch sloeg hij den vrijen aftocht met wapenen en krijgseer, hem door Mahomed II aangeboden, van de hand, daar hij liever een eerlijken krijgsmansdood wilde sterven dan den val van zijn rijk overleven.

De verwachte bestorming der Turken begon reeds in den vroegen morgen van den 29. Verwoed en onstuimig was de aanval, even dapper de verdediging. Urenlang werd er gevochten en menige storm werd met groote verliezen van den kant der Turken afgeslagen. Konstantijn Paleologus was schier overal te gelijk; zijn ontembare moed bezielde zijne soldaten en de opperbevelhebber, de Genuees Giustiniani, stond den keizer trouw ter zijde. De neêrlaag der Grieken bij zulk eene ontzaglijke overmacht der Turken was te voorzien, maar de stad had het nog uren kunnen uithouden en den vijand nog menig gevoelig verlies berokkenen; maar toen de dapperste der dapperen, de genoemde Giustiniani, in het slaggewoel gewond werd en zich ondanks alle smeekingen des keizers uit den strijd en zelfs buiten de stad deed voeren, lieten ook de overige verdedigers den moed zakken en sloegen voor een goed deel op de vlucht. Dat was voor de Muzelmannen het sein om de stad binnen te dringen, en wat nog weêrstand bood, viel onder het kromzwaard der verwoede aanvallers. De stad was veroverd, alles was gevlucht of verslagen; alleen de keizer hield nog stand. Als een held stond hij te midden van een hoop lijken, de aanstormende vijanden met zijn goed zwaard tegenhoudende; doch toen hij wonde op wonde had bekomen, en zijn bloed bij stroomen vloeide, zonk hij neêr op den berg van lijken door zijn zwaard terneêr geveld. Thans werd hij onmiddellijk door den vijand afgemaakt en zijn lijk bleef onbekend tusschen die der turksche soldaten liggen.

Aldus ging met dien keizer het oost-romeinsche rijk ten gronde, en zetelde Mahomed II van nu af aan als oppermachtig gebieder van het rijk der Halve Maan in de oude hoofdstad van het byzantijnsche rijk.

Na de verovering der stad werden de woningen aan de plundering der soldaten prijsgegeven, waarvan deze natuurlijk een ruim gebruik maakten. Aan het moorden stelden de Turken zelven spoedig een einde: zij berekenden dat, wanneer zij de inwoners als slaven verkochten, dit hun meer voordeel zou aanbrengen dan een doellooze moorderij. Niet minder dan 60.000 personen werden nu gegrepen, naar verre gewesten gebracht en daar als slaven verkocht. Konstantinopel geleek op eene doodenstad, zoo eenzaam en uitgestorven was het. In zulk eene stad, over de lichamen der dooden en gewonden heen, mocht de overwinnaar zijnen intocht doen.

Later werden een groot aantal huisgezinnen van elders aangevoerd om de stad opnieuw te bevolken; de kerken werden natuurlijk in moskeeën herschapen en alles op mahomedaanschen voet geregeld.

De mare van de verovering der wereldstad Konstantinopel door de Turken bracht in het westen eene groote ontroering teweeg. Nogmaals verhief de Paus zijne stem om de Kristen volken tegen den inval der Muzelmannen te waarschuwen; de legaten van Calixtus III, den opvolger van Paus Nicolaas V, bezochten de Europeesche hoven en zochten den iever van vorsten en volken te ontvlammen. Een dier mannen was

de Franciscaan Capistrano; evenals Peter van Amiens bij het begin der Kruistochten predikte ook hij den strijd tegen den erfvijand der Kristenen.

Mahomed II had inderdaad grootsche plannen; hij beoogde namelijk niets minder dan het geheele Kristelijk Europa te veroveren en Rome tot hoofdstad van het muzelmansche wereldrijk te maken. Het eerst wendde hij zich tegen Hongarië en in juni 1456 vertoonde hij zich voor Belgrado, 'twelk door den hongaarschen stadhouder, den dapperen generaal Hunyadi, verdedigd werd. Mahomed ontzag vermoeienissen noch gevaren om de stad, den sleutel van Hongarië en van de geheele Kristenheid, in zijne macht te krijgen; wezenlijk was hij op het punt, deze belangrijke vesting te veroveren, toen Capistrano met een kruisleger voor de wallen verscheen, in vereeniging met Hunyadi het tallooze turksche leger totaal versloeg en aldus Hongarië en het westen van de overheersching der Muzelmannen redde.

De spelen der dieren.

Het is een kenmerk van alle levende schepsels, dat zij naar oogenblikken zoeken om zich ongestoord en onbekommerd aan het vermaak over te geven; wij hoeven slechts een blik op het dierenrijk te werpen, om daarvan overtuigd te worden. Nemen wij eerst de dieren die wij van nabij kennen.

Zie die jonge kat daar in den zonneschijn zitten. Haar oogen gaan rechts en links, want zij zoekt iets waarmeê zij zich vermaken kan. Daar krijgt zij eenen bol in 't oog en het spel begint. Met één sprong is zij bij het voorwerp harer speelzucht, een stoot!..... en voort rolt de bol. De rug wordt gebogen, de staart sabelvormig gekromd, en met de sierlijkste sprongen op den bol jacht gemaakt. Het is haar echter niet te doen om den bol te vatten, want nauwelijks heeft zij hem bereikt of..... een slag met haren poot, een zwaai met haren staart - en hetzelfde spel begint opnieuw.

Eensklaps staat zij stil. Onder haar kluchtige luchtsprongen heeft zij haar eigen staart in het oog gekregen, en dezen te vatten zal nu haar doel zijn. Zie haar daar in een cirkel rondloopen en den gestrekten staart naloopen, die zich natuurlijk niet wil laten vangen. Hoe meer zij zich echter vermoeit, hoe sneller en stouter hare luchtsprongen worden, des te sneller wijkt haar doel. Zij springt en raakt op het laatst in eene soort van bedwelmende vervoering, niet zoozeer om het doel te bereiken, als om zich met haar eigen spel te vermaken.

Inderdaad, zij heeft pleizier en haar spel houdt aan, tot zij te vermoeid is om het voort te zetten, of totdat zij door het gezicht van iets anders daarvan afgetrokken wordt.

Een troep jonge honden levert eeft niet minder vermakelijk gezicht op. Allerlei sprongen en slimme aanslagen worden beproefd. Nu eens plaatsen de kampvechters zich in eene hinderlaag, dan weêr schijnen zij elkaar aan te vallen; nu eens springen en rollen zij over elkander heen, dan weêr neemt de overwonnene de vlucht en bedient zich daarbij van een nieuwe, verrassende list; zij stellen zich aan als een troep komedianten en maken de zonderlingste gebaren, en eensklaps neemt het dartele spel een wending die niemand had kunnen verwachten. Er schijnt een ernstig gevecht te zullen ontstaan, doch men bedriegt zich: 't is alles slechts spel, en zoo gaat dat voort tot in het oneindige.

Ook grootere dieren, als geiten, kalveren en veulens hebben hunnespelen. Wedloopen, bokkensprongen en tuimelingen worden begonnen en uitgevoerd met eene behendigheid, welke men niet aan die dieren zou toeschrijven.

Slechts weinigen is het mogen gelukken de spelen der gemzen na te gaan, doch de verhalen die daarvan in omloop zijn, zouden iemand den lust geven om de steile Alpen te beklimmen, om van zulk tooneel getuige te zijn.

De stoute en sierlijke sprongen die daar over de breedste diepten gewaagd worden, het spiegelgevecht met de horens, het bliksemsnel vluchten en even snel terugkeeren, om de tegenpartij te verrassen, dat alles moet betooverend zijn, en meer dan één jager heeft den kogel in zijn geweer teruggehouden, om dat spel op zijn gemak te kunnen nagaan.

De visschen, biën en insecten zijn niet minder verzot op spelen, en al kan men ze dan ook minder goed nagaan, het is toch duidelijk te zien, dat het bewegen in een bepaalde maat en regelmatige figuren niets anders dan spelen zijn.

De spelen der vogels zijn genoeg bekend. Als een voorbeeld daarvan halen wij hier eene schets aan van den natuurkundige Robert Schomburgh, die den zonderlingen dans der rotshaantjes van Guyana, in de volgende woorden verhaalt:

Juist vernamen. wij op eenigen afstand de tjilpende tonen der rotshaantjes, en mijne gidsen wekten mij, om met hen voorzichtig naar de vergaderplaats der dansende vogels te komen. Wij zagen op eene plaats, die eene middellijn had van vier tot vijf voet en die tevens effen en van gras ontbloot was, een der vogels met sierlijke bewegingen rondhuppelen, terwijl de overigen als bewonderende toeschouwers zich er om heen hadden geplaatst.

Nu eens spreidde hij zijne vleugels uit, wierp den kop in den nek en pronkte, evenals een pauw, met zijnen staart, dan weêr stapte hij fier in het rond en sloeg de klauwen in den grond. Dit alles geschiedde onder gestadig huppelen, totdat hij, vermoeid en uitgeput, een eigenaardigen toon deed hooren en een andere vogel zijne plaats innam.

‘Zoo traden er drie na elkander op het tooneel en begaven zich, telkens met een trotsch gevoel van ingenomenheid met zich zelven, weêr in den kring der overigen, die zich op eenige lage takken, die de danszaal omgaven, hadden neêrgezet. Wij telden tien mannekens en twee wijfkens. Eindelijk deed het gekraak van een stuk hout, waarop ik onvoorzichtig mijnen voet had gezet, de vogels schrikken, en hetvroolijk *corps de ballet* vloog weg.’

De wilde dieren maken op de tamme geene uitzondering. Leeuwen, tiegers, vossen, enz. hebben insgelijks hunne spelen, en al zijn deze meer in overeenstemming met hunnen aard en hunne krachten, het blijven toch spelen.

Wij zouden hier nog verschillende schetsen kunnen opnemen van de vermaken der dieren, doch wij meenen genoeg gezegd te hebben, om het punt waarvan wij uitgingen, te bewijzen: de trek naar vermaak, naar ontspanning, is een kenmerk van alle levende schepselen.

De vermaken van den mensch, als koning der schepping, moesten daarom ook zooveel te edeler zijn en niet ontaarden in het zoeken naar het voldoen van zingenot, want dat is geen vermaak meer; het vernedert hem tot beneden het dier, dat hem in zijn vermaken tot voorbeeld kan dienen. De wereld zou er niet slechter bij worden, indien men dat begon in te zien.

De engel der bergen.
Geïllustreerde novelle, door Mathilde.
(*Vervolg.*)

‘Maar wat doet het me een genoegen, dat tante zoo opgewekt en vroolijk is; 't schijnt, dat zij een nieuw leven begint; zoo heeft ze nog geen enkelen keer geschreven.’

‘'t Zal niet lang duren. We zullen eens toekijken! Hebt ge veel werk op het kantoor, Frans?’

Haar stem klonk nu heel anders; vriendelijk, lief en zelfs vleiend. Even hartelijk antwoordde hij:

‘Dat gaat nog al, en waarom vraagt ge dat?’

‘Me dunkt, we moesten oom en tante tot Marseille te gemoet reizen, dat zou zoo hartelijk staan en dan deed het mij stellig goed, want mijn zenuwen zijn in den laatsten tijd zoo opgewekt.’

‘Geen kleinigheid, naar Marseille reizen. Was 't nu naar Val-Clémence! Neen, beste, zet u dat uit het hoofd! Men kan mij zoo lang niet missen.’

‘Ge wilt me nooit het minste pleizier doen, ik ben overal maar een struikelblok, een hinderpaal voor aller geluk; oom en tante kunnen me nu ook missen, nu ze dat zwarte negerkind hebben, 't Is jammer dat men het niet in zijn macht heeft te leven of te sterven wanneer men het verkiest.’

't Scheen dat haar man aan dergelijke uitvallen reeds eenigszins gewend was, want bedaard zette hij den kleinen knaap op 't tapijt, ontvouwde een der couranten, stak zijn sigaar aan en scheen weldra in de lezing verdiept.

Mevrouw stond spoedig op en verliet het vertrek,

's Middags toen hij voor het diné van het

kantoor thuis kwam, was Philippine uit geweest en natuurlijk keurig getoiletteerd.

Frans had nog niet, als zijn oom Edmond, ingezien, dat de vrede en het geluk in huis van zijn kant slechts gekocht konden worden door een onophoudelijke toegevendheid; hij hield innig veel van zijn jonge vrouw, maar misschien nog meer van zijne drie lieve, vroolijke kinderen, en het was dan ook gewoonlijk om hen, dat er stormen ontstonden aan hun huwelijkshemel.

Hij had nu reeds spijt over zijne korte weigering van dien morgen, en toen Philippine hem vrij vriendelijk goeden dag wenschte, speet het hem zeer, dat het onmogelijk was aanhaar verzoek te voldoen; maar zij was verzoenend gestemd.

Men zette zich aan tafel en sprak over onverschillige zaken; zorgvuldig vermeed Frans het onderwerp van dien morgen aan te roeren.

Eindelijk begon zij:

‘En zullen we niets doen om den terugkeer van tante te vieren?’

Zij sprak altijd van tante, daar Frans de neef was van den ouden heer Van Barnwijk en zij de zustersdochter van zijne vrouw.

‘Ik had er over gedacht of 't niet aardig zou zijn als ge in Val-Clémence waart bij hun terugkomst’

‘Alleen?’

‘Met de kinderen.’

‘Alle drie? Daar dank ik hartelijk voor, dan kom ik nooit eens uit die eindelooze drukte. Kunt ge me onmogelijk vergezellen?’

‘Onmogelijk, lieve!’

‘Dan ga ik met de kleine Clara. Clement zou de school te veel verzuimen.’

‘De school voor zoo'n jongen! Wat beweging en vrijheid in het open veld zal hem meer goed doen dan dat beetje lessen.’

‘De jongen is zoo schrikkelijk wild, dat hij mij geen rustig uurtje zal overlaten.’

‘En Eddy dan?’

‘Eddy is zeer goed bij Lina. Hij kan niet zonder haar en het zal tante niet aangenaam zijn als ik er met een vergadering van kinderen en meiden aankom.’

Hij beet op zijne lippen, om zijn toorn meester te worden, maar men kon het aan zijn voorhoofd zien, hoe hij zich bedwingen moest.

't ls hoog noodig dat ik ga,’ zoo redeneerde Philippine voort. ‘Het is voor het belang der kinderen. Dat arabische kind zal langzamerhand veel invloed op tante verkrijgen, dank Thérèse vooral.’

‘Thérèse?’

‘Wel zeker! Als iets aan tante bevalt dan is Thérèse altijd geneigd om er nog harder mee weg te loopen dan tante zelf.’

‘Dat hangt er van af; onberedeneerd doet zij dat nooit.’

‘Natuurlijk! Ik zeg ook niets ten nadeele van Thérèse, zoo vermetel zal ik niet zijn. 't ls algemeen bekend wat voor een verstandige heilige uwe liefste zuster is; maar ik zal toch wel vrijheid hebben iets van die Arabische te zeggen?’

‘Voor mijn part alles wat u op het hart ligt.’

‘Ik vertrouw zulk vreemd volk niet! Ik geloof soms, dat tante door het verdriet een weinig,’ en zij tikte op het voorhoofd, ‘want anders begrijp ik het niet. Er steekt zoo'n leelijke aard in die Arabieren; ik weet nog zeer goed hoe wij op 't pensionaat leerden, dat diefachtigheid, trouweloosheid, roof- en wraakzucht hun grootste gebreken zijn. Hun eenige deugd is gastvrijheid en die komt in dit geval niet te pas.’

'Wel, vrouw, wat weet ge dat nog goed.'

'Mevrouw Dorsveld sloeg de handen in elkaar toen ik 't haar vertelde, en dat zal ieder doen als die dolle *coup* bekend wordt.'

'Ik zou het dan maar niet overal rondvertellen.'

'Doe ik dat dan? Mag ik mijn intiemste vriendin niet eens meer zeggen wat toch waarlijk geen geheim is. Frans, Frans, wat zijt ge toch veranderd! Ik ken u niet meer.'

En met een zware zucht bediende mevrouw Van Barnwijk zich van een tweede stuk biefstuk.

'Wanneer zijt ge van plan te gaan?' vroeg hij kalm.

'Zoo spoedig mogelijk! Morgen als het kan. Gij zult toch niet hard om mij treuren.'

Tevergeefs wachtte Philippine op een tegenwerping.

VII.

'Zie zoo, Thérèse, we hebben veel schoons en veel interessants gezien. Ons hart en hoofd hebben veel genoten, maar ik ben wat blij, kindlief, dat ik weer op mijn gemakkelijken stoel, in mijn frisch kantoortje zit.'

Zoo sprak op zekeren namiddag de oude heer Van Barnwijk tot zijne onmisbare Thérèse, of, zooals men haar in de familie noemde, 'de nicht bij uitnemendheid' of wel doodeenvoudig 'de nicht,' want niettegenstaande een zeer groot aantal nichtjes wist ieder dadelijk wie hier bedoeld werd.

'Dat geloof ik graag, oom, maar 't ziet er hier ook zoo vroolijk uit, niet waar?'

'Heerlijk, kind! En 't is zoo kalm en rustig, dat het mij spijt spoedig visite te krijgen,'

'Och, oom, Philippine komt maar met één kind.'

'Ik wilde dat zij alle drie hier waren, maar zij in Rotterdam bleef. Ik hoor liever het gesnap van die onschuldige kameraadjes dan het geratel eener dame der groote wereld, zooals zij.'

'Och, oom, zij meent het goed.'

'Met mij, hm, hm...., ja, dat geloof ik. Trek dat tabouret wat dichter bij, Trees; we hebben in langen tijd niet vertrouwelijk gepraat, meidlief. Zeg eens oprecht, hoe vindt ge die gril van mijn vrouw, die Sephiria of Sepha.....'

'Serafia, oom! Allerliefst, een Engel der Bergen met recht, maar ik ben zoo bang dat zij hier verkwijnen zal.'

'Kom, praatjes!'

'Ja, oom, nu schijnt de zon nog helder en is het alle dagen warm, maar als de winter komt?'

'We zullen het warm stoken.'

'Aan kunstmatige warmte moet men zich evengoed kunnen wennen als aan kou. We moeten haar overigens in alles vrij laten; verbeeld u, dat Netje met een benauwd gezicht bij mij kwam en vertelde, dat de vreemde juffrouw op den grond sliep op een matje, dat zij 's morgens in elkaar rolde. Zij dacht dat dit uit versterving geschiedde.'

'Zeker, men moet haar vrij laten. Ik moet u zeggen, dat ik nooit op mijn gemak ben tegenover haar; zij heef zoo'n manier om iemand aan te zien. Neen, Thérèse, ik heb u liever voor mij.'

'Ik vind haar zoo interessant en zoo innemend.'

'Spreekt, ge tante na?'

‘Volstrekt niet; 't was of zij mij om bescherming voreg, dat arme ding. 't Is geen kleinigheid zoo in eens uit het hartje van Palestina naar ons guur land te worden overgebracht.’

‘En uw arme oom dan, kindlief?’

‘Och, dat was maar tijdelijk.’

‘Nu, ik ben blij dat gij haar vriendin wilt zijn. Wees niet bang, uw plaats zal zij nooit innemen, noch bij mij, noch bij tante.’

‘Daar ben ik ook niet bang voor, oom! Van uw goedheid ben ik overtuigd en tante...’

‘Nu, wat dan?’

‘Tante heeft mij te veel noodig.’

En lachend wipte zij weg.

‘Een flinke meid, die Thérèse,’ en Van Barnwijk trok een paar malen aan de pijp, die zij pas voor hem gestopt had. ‘Die Karel mag van geluk spreken; twee zulke ferme kinderen te hebben als Frans en Thérèse, terwijl ik.....’

Hij klopte aan zijn pijp en scheen zijn minder aangenamen gedachtenloop te vervolgen.

‘Maar wat heeft de arme kerel er nu aan? Hoelang is hij nu al dood, hij, die tien jaar jonger was dan ik? En toch, ik had gaarne ook een paar van mijn levensjaren aan hem overgedaan, als hij wat van zijn kinderen had mogen genieten, en ik er ten minste één had mogen behouden.’

Hij stak een lucifer aan en daar hij juist achter zich geritsel hoorde, keek hij om.

‘Ha, zijt gij dat, freule Sephora?’

‘Och, mijnheer, als u mijn naam niet weet, noem mij dan Maria, dat is veel schooner en mevrouw hoort u toch niet.’

‘Ha, ha, wilt ge mij leeren mijn vrouw ongehoorzaam te zijn?’

‘De vrouw zal den man gehoorzamen, staat er in de H. Schrift.’

‘En zoudt gij dat dan doen als gij een man hadt?’

‘'t Was dan immers mijn plicht.’

‘Dat moet gij onze nicht Philippine eens zeggen, Maria; die zal er zoo niet van doordrongen zijn als gij; maar overigens geloof ik toch, dat de oostersche dames meer dat gebod opvolgen dan de westersche.’

‘Zij zijn toch allen Christinnen.’

‘Wat neemt ge de zaak ernstig op; zal ik u eens zeggen hoe het komt, Maria, dat onze landgenooten er zoo licht over denken? Omdat wij, mannen, veel te goed zijn.’

‘Dat geloof ik ook’, antwoordde zij eenvoudig, en ging de kamer door naar de veranda, waar zij zich op den grond nederzette en naar buiten staarde.

Thérèse kwam door den tuin bij haar.

‘Mijn hemel, kind,’ riep zij op haar gewonen, gullen toon, ‘zit toch niet zoo op die koude steenen. Ge zult er ziek van worden.’

‘Och neen, lieve, ik doe 't altijd.’

‘Ook hier in 't vochtige Holland? Kom, zet uw hoedje op en dan gaan wij samen naar het station mijn schoonzuster afhalen.’

‘Den hoed op,’ en 't arme kind zuchtte, ‘och, Thérèse, mag ik mijn sluier niet gebruiken?’

‘Wel neen! Voor mij wel, want ik zie u honderdmaal liever onder dien witten doek, maar gij weet het ‘'s lands wijs, 's lands eer,’ niet waar?

Mevrouw Van Barnwijk was er op gesteld, dat Serafia zooveel mogelijk haar nationale kleeding behield; zij had haar daarom blauwe en witte japonnen laten

maken, die zeer veel geleken op die, welke zij uit Nazareth had meêgebracht, en wanneer er menschen kwamen, dan moest zij haar sluier en sjerp weer omdoen, om zich zoo te laten bewonderen, en aan het verbaasde roepen kwam dan, tot mevrouws groote vreugde en tot Maria's verlegenheid, geen einde; maar op straat wilde Thérèse vooral niet dat haar toilet eenigszins op zou vallen.

Haar manteltje en hoed waren naar de laatste mode en een zwarte voile bedekte de eenigszins donkere gelaatstrekken der Arabische.

Beiden wandelden naar het station. Val-Clémence lag in een dier schilderachtige valleien welke tusschen Aken en Maastricht het hollandsche Zwitserland vormen. Op verlangen zijner vrouw had de schatrijke koopman het lachende buiten gekocht, toen de dokters hun Clara de frissche berglucht hadden aanbevolen.

‘Vindt gij de natuur hier niet heerlijk?’ vroeg Thérèse aan haar droefgeestige gezellin.

Maria zuchtte.

‘'t Zijn de bergen van Gelboé en Hermonwel niet, maar toch zijn ze recht lief.’

‘Ik wilde dat wij in een vlakte woonden en niet in een vallei; dit dal doet mij denken aan het dal van Nazareth en 't is toch zoo ver af.’

‘Foei, ik zou daar toch niet willen wonen. In onophoudelijk gevaar te zijn, dat een woeste Arabier mij op zijn paard tilde en heel ver in een onbekend land bracht.’

Weer een zucht.

‘Gij moet zoo niet zuchten,’ ging Thérèse voort, ‘of ik zou denken dat gij u ongelukkig voeldet, en dat is toch zoo niet?’

‘O, neen, mijnheer en mevrouw, maar vooral gij zijt zoo vriendelijk jegens mij en zoo sympathiek, maar, ach, ik heb daar mijn vader en zoovelen die mij lief zijn.’

‘Zeker, ge voelt u nog wat eenzaam, maar dat gaat voorbij. Doe maar uw best, om in de gunst van tante te blijven; dat is het voornaamste, want tante is een lieve, goede vrouw, maar...... zij is nog al veranderlijk in hare vriendschap.’

Maria antwoordde niet, doch haar arm, waarmede zij op dien van Thérèse leunde, trok zij vaster naar zich toe als zocht zij een steun.

‘Arm schaap,’ dacht de medelijdende nicht, ‘niet tevergeefs komt gij bij mij hulp vragen. Wat ik kan, zal ik voor u doen.’

Philippine's begroeting was eigenaardig.

‘Ha, nicht, de oude lui zijn zeker ta moe en hebben u daarom maar afgezonden? Voorzichtig met dat mandje. Er zitten een paar meloenen in. En is dat de nieuwe favorite? Ze verstaat geen Hollandsch, hé? *Mademoiselle, je vous présente mes hommages*. Och toe, Treesje, neem die stoute Claar aan uw hand. Geen rijtuig? Ze hadden toch wel waarlijk..... Enfin, 't is ook maar Frans zijn vrouw!’

Thérèse kon er nog niets tusschen zeggen; eindelijk was Philippine wat tot zwijgen gebracht en begon Thérèse naar haar broeder te vragen.

'Uit zijn humeur, als altijd. En de kinderen bederven, 't is ergerlijk. Och, Treesje, neem Claartje bij de hand, ik zie wel, dat zij onophoudelijk bij dat vreemde mensch wil loopen en ik ben zoo bang, ge weet niet wat voor vreemde ziekte zoo'n schepsel meêbrengt. In haar land zijn van die rare kwalen.'

'Maar waar denkt ge aan, Philippine?'

'Ja, ja, ik weet meer van de wereld dan gij. Als men moeder is, denkt men om alles. Maar die Frans kan ongerijmd zijn. Verbeeld u, dat ik zoo gaarne hier had willen zijn, om hen met u op te wachten; jawel, daar wordt Eddy een beetje koortsig en wat ik ook zeg en redeneer, mijnheer wil niet dat ik vertrek, voordat de jongen geheel frischis.'

'Ja, Frans is er erg gek meê.'

DE ENGEL DER BERGEN. - 'De vrouw zal den man gehoorzamen, staat er in de H. Schrift.'

'Bespottelijk! *Excusez, mademoiselle, mais je ne connais pas parler trèsbien Francais*. Is me dat vervelend zoo'n stommen knecht altijd vóór u te hebben. Is tante er nog zoo gek meê? Ge loopt ook natuurlijk met dat vreemde ding weg?'

'Ze is zoo lief en zacht.'

'Ik vertrouw het niet; ik heb 't dadelijk aan Frans gezegd, 't Zal niet veel bijzonders zijn, en 't is een waagstuk van tante zoo iemand in huis te halen; maar nu ik haar zie, zeg ik, en ik zal 't tante ook zeggen: 'Stille waters hebben diepe gronden.'

'Zeg dat liever niet tegen tante.'

‘En waarom niet? Ik ben gewoon altijd rondweg voor mijn opinie uit te komen.’
‘Jawel, maar ik zou toch voorzichtig zijn.’
‘Ik weet het 't beste hoe ik handelen moet en ik verkies geen pluimstrijkster te worden, als gij’
Maar toch was Philippine de onderdanigste en beminnelijkste nicht die men zich denken kan, toen zij, bij tante gekomen, die juist in hare kamer bleef, van hare huishouding vertelde en van haar drie engeltjes.
Tante hield niet van Philippine dan als zij over Thérèse ontevreden was; dan zuchtte zij dikwijls over het verschil dat er bestond tusschen hare familie en die van Edmond, want, verzekerde zij dan, al had Philippine vele gebreken, zij had een gouden hart.
‘Als 't van massief goud was, had zij er al lang japonnen voor gekocht of allerlei strikjes en lintjes,’ fluisterde Van Barnwijk aan ‘de nicht.’
Nu echter kon het de jonge mevrouw niet gelukken, om bij haar lieve tante in hooge gunst te komen. Zij had zich recht dankbaar getoond voor de rozenkransen, prenten, beschrijvingen en andere herinneringen van 't H. Land, maar er was iets te merken aan haar lippen, dat zij wat meer had verwacht, dan al deze godvruchtige voorwerpen voor haar en voor hare kinderen,
‘Wat 'n verschil met die bescheiden Serafia,’ sprak tante tot Edmond, ‘men kan 't Philippine aanzien, hoe zij bang is, dat onze kleine engel haar benadeelen zal. Zij doet haar uiterste best, om mij tegen haar in te nemen, niettegenstaande zij honderdmaal in de minuut verzekert, dat niemand interessanter en vriendelijker is dan onze Serafia; maar zij heeft wel reden om bang te zijn. Ik vind dat zij met 't jaar wereldscher en praatzuchtiger wordt.’
En toen Philippine na een achtdaagsch verblijf voor 't eerst van weggaan sprak, zweeg tante; oom zei flauw, dat haar vertrek nog zoo'n haast niet had, maar de jonge vrouw was diep gekwetst en verklaarde koel, dat zij nog dienzelfden dag in Rotterdam moest wezen.
‘Goddank!’ fluisterde mevrouw Van Barnwijk, toen zij zich statig verwijderde, ‘gij blijft mij nog steeds over en zijt me meer waard dan alle nichtjes, niet waar, mijn Engel der Bergen?’

VIII.

Maar de winter kwam en daarmee eindeloos lange avonden, sneeuw, mist, hagel en stormvlagen. Val-Clémence zag er doodsch en treurig uit; Maria Serafia liep, in een dikken doek gehuld, te rillen, zelfs in de warmste kamer; zij was nog bleeker en stiller geworden dan vroeger; Thérese daarentegen ging vroolijk en levendig heen en weer, overal iets van den zonneschijn dien zij in haar hart bewaarde, rondom zich verspreidend.
Maar tante was langzamerhand even melancholiek geworden als vóór hare reis; zij was uitgeput. Niemand was er meer die met vernieuwde belangstelling wilde luisteren naar haar reisavonturen en daarenboven verveelde het haar zelfs, ze telkens weer op te halen. Bezoeken kwamen er bijna niet meer: de geestelijken van het dorp, eene enkele familie die 's winters op haar landgoed bleef, en dat was alles.
De verveling klopte dus aan de poorten van Val-Clémence, en tegen dezen treurigen gast wist men geen raad; de belangstelling in de arabische favorite was een weinig afgesleten, 't Was zoo onaangenaam altijd transch met het vreemde kind te moeten

praten, en de vorderingen die Maria onder Thérèse's leiding in het hollandsch maakte, waren al heel gering.

‘Dat kind is lang zoo vlug niet als ik dacht,’ zei mevrouw Van Barnwijk eens, ‘en ze is niets levendig.’

Van de teleurstelling tot onverschilligheid was maar één stap noodig en van onverschilligheid tot antipathie slechts een tweede.

Aan Thérèse alleen had Maria een trouwe vriendin, want mijnheer Van Barnwijk bemoeide zich nog te veel met zijn zaken en couranten, dan dat hij zeer veel waarde zou hechten aan de meerdere of mindere vroolijkheid zijner huisgenooten.

Gewoonlijk, als zij maar even vrij kon komen, zat het jonge meisje in hare kamer op het tapijt, met een boekje vol gezichten van Nazareth en een bouquet verdroogde bloemen. Dikwijls had zij een papier en potlood in de hand en schreef.

‘Wat doet gij daar toch?’ vroeg Thérèse, die haar stil verraste.

‘Och niets,’ en zij bloosde.

‘Mag ik het niet zien?’

‘'t Beteekent niets.’

Eindelijk gaf zij het papiertje aan Thérèse, die 't belangstellend las. 't Waren fransche verzen; zonderling, dat Maria in deze taal het liefste schreef.

De tranen kwamen Thérèse in de oogen; de verzen bevatten weemoedige klachten der arme vreemdelinge over haar vaderland en de grot der H. Kapel.

‘Ach, Maagd, schoonste en reinste onder ‘allen,’ zoo eindigden zij, roep mij naar 't land terug, waar geen koude heerscht, waar de zon der liefde eeuwig schijnt; vanwaar ik bidden kan voor hen die nog leven en ook voor hen die, als het koorn in de vlakte van Esdralon, onder de sikkel van ‘den grooten Maaier gevallen zijn.’

‘Waarom wilt ge zoo jong sterven? 't Leven is zoo schoon,’ troostte Thérèse. ‘De winter gaat voorbij en dan komt de lieve lente; dan gaan we naar buiten in de weide en 't bosch bloemen plukken en de lammetjes zien grazen. Kom, wat meer luchthartigheid, mijn liefste, 't leven met vroolijke oogen aangezien! Zie naar mij, als ik niet zoo'n schat levenslust in mijn hart bewaarde, zou ik ook bevriezen, als gij, want wat heb ik aan mijn leven? Zorgen voor de keuken, voor de waschkamer, voor tante's toilet en apotheek, voor ooms pijp en koffie, ziedaar alles, en toch, ik heb evenveel pleizier in de sneeuwpop die de dorpskinderen aan den weg maken, als in de hyacinth die daar begint te bloeien; ik lach om alles, en zoo blijf ik vroolijk en levendig, zelfs als 't hier binnen er een weinig zwart uitziet, maar gij verdroomt uw tijd; we zullen eens iets uitdenken, om u en tante, die twee groote droefgeestigen, wat op te beuren.’

(*Wordt vervolgd.*)

[Nummer 6]

HET KASTEEL VAN CHIMAY.

Geillustreerd nieuws.

Inhoud.

Turkije op het slagveld en op het veld der diplomatie. - Het doen springen der rotsen in de Eastriver nabij New-York. - Wedrennen in Hongarië.

‘Naar Servië!’ klinkt het voortdurend over de geheele uitgestrektheid van het reusachtige rijk van den ezaar, en honderden en duizenden russische vrijwilligers verlaten hunne haardsteden, om in het kleine vorstendom den gehaten Turk te bestrijden. Men kan echter niet zeggen, dat het servische leger veel geluk heeft met zijne russische wapenbroeders, en wanneer de russische diplomatie, gesteund door de ontzaglijke krijgstoerustingen in het rijk van den ezaar, de pretentiën van vorst Milan niet ondersteunde, zou het er met het overmoedige Servië slecht genoeg uitzien.

Nu moet Turkije echter bukken en verkeert het in de zonderlinge positie dat, hoe meer overwinningen zijne legers op het slagveld behalen, hoe dieper het Servië binnendringt, zooveel te verder het op het veld der diplomatie wordt teruggedrongen. Turkije is overwinnaar, maar het moet den vrede afsmeeken; zijne soldaten jagen bij elke ontmoeting den vijand op de vlucht, maar het moet eischen inwilligen, die zelfs een overwonnene tot wanhoop zouden brengen. Turkije heeft wel iets van een oorlogsbodem, die, op hetzelfde oogenblik dat zijne kanonnen de zee van vijanden schoonvegen, de vlag strijkt en zich op genade of ongenade overgeeft.

Maar wij zeiden het reeds, het machtige Rusland staat achter het overwonnen Servië, en het zenden van duizenden russische vrijwilligers naar het tooneel van den oorlog en de dreigende taal der russische diplomatie geven de Porte een wenk, zich nederig en klein te houden. Zij weet zeer goed dat de kozakken en andere russische soldaten die in het servische leger dienen, slechts de voorhoede zijn van het groote russische leger 'twelk alleen op een wenk van den ezaar wacht, om den Donau over te trekken en het turksche grondgebied te overstroomen. Het ministerie van den sultan doet dus al het mogelijke, om den geduchten noordelijken nabuur tevreden te stellen. Wee echter, zoo de nationale trots der Turken zich voorgoed mocht verheffen en hun geduld uitgeput raakt, want in dit geval heeft Europa een der bloedigste oorlogen te wachten, die gedurende deze eeuw ons werelddeel troffen.

Amerika wordt het land der grootsche scheppingen, het land der wonderen genoemd, en het is inderdaad verwonderlijk, welke reuzenwerken deze nog betrekkelijk jonge natie reeds heeft tot stand gebracht. Maar de Noord-Amerikanen deinzen voor geen krachtsinspanning, voor geene geldelijke opofferingen terug, wanneer zij eene groote onderneming willen tot stand brengen, overtuigd dat zij er nu of later dubbele rente van zullen trekken.

Een der reusachtigste ondernemingen is ongetwijfeld het doen springen der rotsen van *Hell-Gate* (Hellegat) in de East-river, die echter om hare breedte meer een zeearm dan een rivier is. Deze rotsen en ondiepten maakten de scheepvaart op de wereldstad New-York, welke in de laatste jaren zulk eene buitengewone uitbreiding verkreeg, zeer gevaarlijk. Behalve dat de schepen gevaar liepen op de blinde klippen te stooten en verbrijzeld te worden, veroorzaakten die rotsen eene zeer hinderlijke strooming in de rivier. Die hinderpalen voor de ontwikkeling en den bloei der koopstad

New-York uit den weg te ruimen, was sedert vele jaren het doel der amerikaansche ingenieurs.

Eindelijk, in 1869, begon men de hand aan het werk te slaan; de generaal der genie Newton werd met het toezicht der werkzaamheden belast, en na een onafgebroken arbeid van zeven jaar waren de rotsen en klippen over eene oppervlakte van één hektaar geheel ondermijnd. Dat dit met recht een reuzenwerk mocht heeten, moge uit de volgende gegevens blijken:

Er waren in de rotsen in het geheel 4462 gaten geboord, waarin 28.901 pond dynamiet en 52.206 pond nytro-glycerine aangebracht werden. De ladingen stonden met elkander in verbinding door middel van galvanische draden, die eene gezamenlijke lengte van 100.000 voet hadden; op een afstand van 650 voet van de ondermijnde rotsen waren 23 batterijen aangebracht, uit 960 elementen bestaande, die door middel van 120.000 voet ijzerdraad met de onderaardsche mijnen verbonden waren. Het geheel was zoo ingericht, dat een enkele druk van den vinger op eenen knop de galvanische batterijen tegelijkertijd deed ontladen en met één slag de ontploffing moest teweegbrengen.

Zondag 24 september jl. zou het reuzenwerk zijn beslag krijgen. Ondanks den regen, die bij stroomen uit den hemel viel, waren dien dag duizenden en duizenden toeschouwers uit alle oorden van Noord-Amerika op de twee oevers van de East-river vereenigd en zagen met groote spanning den uitslag te gemoet. Honderden booten bewogen zich in de nabijheid, maar alle mogelijke voorzorgen waren genomen om onheilen te voorkomen en de nieuwsgierige menigte op een afstand te houden.

's Namiddags te drie uur verscheen generaal Newton met zijne familie en werd geestdriftvol door de Amerikanen toegejuicht. Met zijn dochterke van drie jaren aan de hand, begaf hij zich naar de plaats waar de batterijen opgericht waren. Eene ademlooze stilte heerschte onder het publiek; de generaal deed zijn dochterke op den knop drukken die de galvanische batterijen in werking moest brengen en een oogenblik later deed zich een lichte schok gevoelen en verhief zich een geweldige waterkolom in de lucht.

Het grootsche werk was voltooid en - volkomen gelukt. Rotsen en ondiepten waren verdwenen, de gevaarlijke strooming in de rivier bestond niet meer en de grootste schepen konden nu, bij 30 voet water, over het bij de zeelieden zoo slecht befaamde Hell-Gate heenstevenen. De haven van New-York is thans voor de zeeschepen van den grootsten diepgang toegankelijk.

Onze gravures stellen voor den arbeid in de mijnen en den aanblik der rivier op het oogenblik der ontploffing.

Er is wellicht geen volk ter wereld, buiten de Arabieren, dat meer aan zijne paarden gehecht is dan de Hongaren. De hongaarsche herder vooral heeft zijn paard lief, alsof het tot zijne familie behoorde; hij liefkoost het als ware het een huisvriend, en werkelijk is zijn paard zijn onafscheidelijke medegezel en trouwe geleider langs de onafzienbare steppen van de hongaarsche kroonlanden. Reeds eeuwenlang bestaan er in Hongarië uitgestrekte stoeterijen, waar honderden paarden verzorgd worden, die aan de hongaarsche edelen toebehooren, en waar men zich met iever op de veredeling van het paardenras toelegt.

Indrukwekkend is bovendien het gezicht 'twelk de duizenden ongetemde paarden opleveren, die in de onraetelijke heidevelden van Hongarië in hun wilden natuurstaat omdolen en met hunne herders of *csiko's* het geheele jaar door onder Gods vrijen hemel doorbrengen.

Even gehard ah de wilde paarden dier steppen zijn ook de herders. Zelfs in den winter versmaden zij het, hunne hutten op te zoeken en de sneeuw dient hun dan tot dekkleed.

Slechts bij buitengewone gelegenheden vereenigen de herders zich, en wanneer het najaar is gekomen, wanneer de groene steppen vaal zijn geworden en de rood bloeiende heide de somber bruine herfstkleur hesft aangenomen, komen zij in grooten getalle bij elkander op de plaats waar de hongaarsche edelen hen ten kampstrijd hebben uitgenoodigd en waar zij in het renperk de vlugheid en kracht hunner paarden beproeven zullen. Zulk een wedren, voor weinig tijd in de uitgestrekte vlakte ten zuiden van Budapest, de hoofdstad van Hongarië, gehouden, is op onze gravure afgebeeld en verdient om de eigenaardigheid van den nationalen kampstrijd eene nadere beschrijving.

In den loop van de maand october wilde een oostenrijksch groothertog bij een bezoek aan Budapest het schouwspel van een wedren van *csiko's* of hongaarsche herders genieten. Hij riep daartoe de *csiko's* van het district op en loofde een aantal prijzen voor de gelukkige overwinnaars uit; er was echter de bepaling bijgevoegd, dat de herders uitsluitend die paarden mochten berijden, welke eerst eenige dagen te voren gevangen en getemd waren.

Met geestdrift gaven de *csiko's* van den omtrek aan de oproeping van den groothertog gehoor: eene overwinning in de renbaan te behalen is reeds onder gewone omstandigheden eene groote eer, hoeveel te meer nu, daar de kampstrijd zou plaats hebben onder de oogen van een lid der keizerlijke familie.

Alvorens echter de herders in de renbaan konden treden, hadden zij nog een zwaren strijd te voeren tegen hunne paarden. Zij moesten ze onder de honderden in vrijheid in de heidevlakten rondzwervende dieren opzoeken, ze berijden en tam maken. Twee of drie dagen vóór den wedren begaven zij zich naar de steppen waar de wilde dieren zich ophielden; ieder der herders koos er zich een uit, 'twelk hem het meest geschikt toescheen voor zijn doel, wierp er zich op, en - eene hevige worsteling ving aan. Woedend wendde het paard zich in allerlei bochten om den ongewonen last van zich af te werpen; nu eens maakte het een verschrikkelijken sprong, dan weêr wierp het zich ter aarde om den stouten berijder te verpletteren; maar de *csiko* volgde al de bewegingen van het dier, klemde zich krampachtig aan de manen vast wanneer het zijne stoute sprongen maakte, wist zich behendig boven te houden als het zich over den grond wentelde, en bracht het eindelijk zoover, dat het woedende en schuimbekkende dier op de vlucht sloeg. De herder was nu zijn doel nabij; wel ging het nu in dollen loop voort over heuvelen en vlakten, maar eindelijk geraakte het dier uitgeput en stortte, door de geweldige inspanning afgemat, op den grond neder. De *csiko* kon het dier den toom aanleggen en voeren waarheen hij wilde.

Toen de dag van den wedren daar was, kwamen de in hunne schilderachtig nationaal kostuum gekleede herders op hunne nog wel vurige, maar toch gedweeë paarden aangereden. Zij hadden de eigenaardige hongaarsche rijzweep in de hand en hunne paarden waren ongezadeld. De lange renbaan was afgepaald en met vlaggen en wimpels versierd; duizenden toeschouwers waren reeds aanwezig en toen eindelijk ook de groothertog met zijn gevolg verschenen was, gaf een kanonschot het sein tot den wedren. Als een pijl uit den boog schoten de krachtvolle en vlugge hongaarsche paarden vooruit. Wolken stof vlogen omhoog, het geklap der zweepen vermengde zich met de aansporingen der ruiters en het gejuich der verrukte toeschouwers.

Hier en daar waren op de baan hindernissen opgeworpen - echt hongaarsche hindernissen, maar niets was in staat den vliegenden loop der moedige dieren tegen

te houden, en de rossen der herders gaven bewijzen van eene vlugheid, een volbloed Engelsch of Fransch renpaard waardig.

Toen de voorste ruiter het einde van het renperk bereikt had, waar een escadron pandoeren of hongaarsche ruiters het opgewonden volk in bedwang hield, brak een storm van toejuichingen los en weerklonk een duizendstemmig *Eljen!* door de lucht. De stafmuziek van het in de hoofdstad in garnizoen liggend regiment deed zich hooren en de opgewondenheid der menigte bereikte haar toppunt.

Eenige oogenblikken later had de uitdeeling der prijzen plaats en ontvingen de gelukkige overwinnaars, wier borst meer van aandoening en fierheid dan van de vermoeienissen des kamps klopte, het eeremetaal uit de handen van den groothertog.

De overwinnende *csiko's* waren op de ontvangen belooning en den roem, door hen behaald, gewis trotscher en fierder dan de Franschman of Engelschman die den grooten prijs der Longchamp- of Derby-wedrennen behaalt.

Het kasteel van Chimay.

Henegouwen is een der schoonste provinciën van België, niet zoozeer om zijne schilderachtige gezichtspunten dan wel om den grooten bloei van zijnen landbouw en nijverheid. De reiziger die haar bezoekt, kan geen grooten landweg passeeren zonder te stooten op de duizenden voertuigen, die de voortbrengselen van het land van de eene plaats naar de andere overbrengen. De groote menigte schoorsteenen met hunne rookkolommen en de velden, waarop jaarlijks de gouden oogst bloeit, maken een aangenamen indruk op het gemoed, en dringt men dieper het land in, tot de plaats waar zich de oude ridderkasteelen bevinden, dan klimt de bewondering tot geestdrift.

Het kasteel van Chimay, waarvan wij in dit nommer eene gravure geven, is zulk een riddergoed en zeker een der prachtigste der geheele provincie.

De heerlijkheid Chimay is een der oudste en belangrijkste van België. In 1473 maakte Karel de Stoute het ten behoeve van Jean de Croy tot een graafschap; eenige jaren later ging het over in handen van Philips de Croy, onderkoning van Navarre, voor wien de aartshertog Maximiliaan, later keizer van Duitschland, het in een prinsdom herschiep. In 1686 kwam Chimay aan Philips-Lodewijk van den Elzas, graaf van Boussu, die het aan de prinsen van Chimay naliet, aan welke familie het nog heden toebehoort.

Het kasteel, welks fondamenten op eene rots rusten en dat omgeven is door afgronden, werd op verschillende tijdstippen gebouwd; de oudste gedeelten, de torens op de dikke muren, zijn door in modernen stijl uitgevoerde deelen aan elkaar verbonden, en vooral de versieringen, in den laatsten tijd aangebracht, hebben het tot een der schoonste kasteelen van geheel België gemaakt.

De gevel die op den landweg uitziet, is eenvoudig en zonder eenige versiering, doch de eigenlijke hoofdgevel ziet op het park uit, en prijkt met al de prachtige ornamentatiën van de bouworde, waarin het kasteel oorspronkelijk werd gebouwd.

Het inwendige beantwoordt volkomen aan het uitwendige: kunstwerken en schilderstukken van groote meesters zijn er met kwistige hand aangebracht, terwijl eene schouwburgzaal, die de helft van het kasteel beslaat, in pracht alles te boven gaat wat men zich daarvan kan voorstellen.

Achter het kasteel ligt een uitgestrekt park van honderd hektaren. Van welk punt ook beschouwd, het blijft altijd de bewondering wekken.

Villanella.

Den naam van Villanella geeft men te Rome aan meisjes die als modisten, naaisterkens of in welk ander eerlijk bedrijf hun brood verdienen. Het schoone vrouwenbeeld, lezer, dat gij daar voor u ziet, staande op de verweerde trappen van wie weet welken ouden tempel, is een der typen van het nieuwere Rome; het is Romeinsch bloed, in meer dan eene beteekenis, dat door hare aders vloeit en zij heet in rechte lijn de afstammelinge te zijn der Lucretia's en Cornelia's. Ja, in dat Rome, die stad welke men zich gewoonlijk denkt als iets kolossaals, waarop de gewone maatstaf onzer steden niet van toepassing is, beweegt zich datzelfde moderne leven als hier - het zijn dezelfde toestanden, natuurlijk naar den verschillenden landaard geschikt, welke men bij ons als elders aantreft.

Er is in deze schilderij, hoe eenvoudig het onderwerp ook schijnen moge, iets hoog dichterlijks. Het is of de schilder hier eene tegenstelling heeft willen leveren van het verhevene en liefelijke, of hij eene verzoening heeft willen tot stand brengen tusschen de oude en nieuwe wereld. Schilders zijn dichters, die hunne gedachten weergeven in kleuren, en ook in deze kunst hebben wij recht naar een zinnebeeldigen zin te zoeken.

Dit jonge Romeinsche meisje, de trappen afstijgende die, wie weet, de Scipio's, de Cesars eens zijn opgegaan, deze bloem, bloeiend op het graf van een heldengeslacht, dit eenvoudige romeinsche kind, wandelende tusschen de lijkkisten waarin de veroveraars der wereld liggen begraven, is dit geen denkbeeld, dat iedere kunst waard is! Muurbloemen slingeren zich om de zware steenen - rondom en in het verschiet ziet men half verwoeste bogen, afgeknotte zuilen en hoe die ruïnen, die eerbiedwaardige gedenkstukken van een ondergeganen tijd verder heeten mogen. Zij die leven aan die verwoesting geeft, weet waarschijnlijk zelve niet hoe hoog dichterlijk hare verschijning ons voorkomt. Die verweerde trappen en afbrokkelende muren zijn stom voor haar; eenvoudig volkskind als zij is, begrijpt zij het indrukwekkende niet van deze plaats, zij weet niet, dat zij te midden van geesten wandelt, die naar men zegt te Rome nog altijd om de oude puinhoopen dwalen; de geschiedenis is voor haar een geheim, zij leeft onbewust, als een zomervogel die door eene doodenstad fladdert.

De schilderij waarnaar deze gravure genomen is, is van Jalabert, een leerling van Delaroche. In de geschiedenis der schilderijtentoonstellingen staat zijn naam met eere vermeld, en verschillende malen zijn de voortbrengselen van zijn penseel met den hoogsten prijs, de gouden medaille, vereerd geworden.

Brieven.

Sinds wanneer heeft men brieven geschreven? Sinds onheuglijke tijden. Sinds het tijdstip dat men zijne gedachten aan dierenvellen, perkament of anderszins kon toevertrouwen. In de 14^{e} eeuw maakte men papier in Ancona, en slechts een paar eeuwen later vinden wij de papiermakers, vooral in de noordelijke Nederlanden, verspreid. In de 16^{e} eeuw was het hollandsch papier hoog geschat; men kon geen akte van aanbelang schrijven of het moest zijn op stevig geribbeld papier. In de 17^{e} eeuw maakte men reeds postpapier, en de weelde nam in die hier weinig gekende eeuw zóódanig toe, dat men toen reeds het papier, voor verliefden bestemd, parfumeerde en ook wel met gouden randen versierde.

De veêren pen was destijds reeds lang in voege en had voor eeuwen reeds het stijve rietje grootendeels vervangen, hoewel dit laatste nog zeer lang in gebruik bleef en vooral dienstig was bij het maken der voorletters in de afschriften van boeken. Niettegenstaande dit alles schreven sommige geleerden nog zeer lang met rieten pennen.

Onze voorouders vouwden den brief, en wij herinneren ons nog hoe de dorpsschoolmeester ons leerde een brief te vouwen; dit zalu, lezer, doen denken dat de enveloppe van nieuweren datum is, gelijk de stoom en de electriciteit? Toch niet. Reeds vroeg sloot men den brief in eene prachtige beurs, en in de 15^{e} eeuw stak men een brief reeds in een papieren omslag of enveloppe. De zegels, die als groote schijven aan de brieven hingen, werden in wollen of katoenen omslagen gedraaid, en alzoo tegen beschadiging beveiligd.

Men plakte echter in de 15^{e} eeuw de papieren enveloppen niet dicht met gom, zooals nu, men legde er een zegel op. In de eerste eeuwen bezigde men eene soort van zegelaarde, later in Europa gebruikte men was, die geel, wit, groen of rood gekleurd werd; maar het eigenlijke zoogezegd spaansch lak, *cire d'Espagne*, kwam omstreeks het midden der 17^{e} eeuw in Frankrijk voor den dag. Sommige schrijven de overbrenging van dit fabrikaat aan zekeren Rousseau toe, die het in Indië had zien maken: hij was dus slechts de invoerder, niet de uitvinder.

Lak is eene samenvatting van brandbare, hartsachtige zelfstandigheden, en deze zijn het beste voorhanden in de Indiën, zoodat de degelijkste lak altijd die was, welke rechtstreeks uit gemelde landen werd ingevoerd. Bij de gom-lak voegden de Indiërs terpetijn en chineesch vermiljoen. Spanje dreef grooten handel in lak; dit laatste nam den naam van dat land aan, om zich van het portugeesche lak te onderscheiden.

Hoe het zij, het hof nam het lak, door Rousseau ingevoerd, aan, en niet alleen de zucht tot naaperij, maar omdat het inderdaad eene voortreffelijke sluiting daarstelde, werd het algemeen aangenomen.

In Duitschland scheen dit lak reeds vroeger in gebruik te zijn geweest; ook het ouweltje, dat hier algemeen was doorgedrongen, was reeds in de 15^{e} eeuw in gebruik. De burgerij en de handel maakten in onze gewesten gebruik van het wit of rood ouweltje, tot dat de gegomde enveloppe algemeen werd en thans schier alle brieven in dat papieren zakske gesloten en verzonden worden.

De nijverheid heeft daaraan in onze dagen nog al aanzienlijke verbeteringen toegebracht, en dewijl de vingers van zekere postbedienden zeer behendig de bankbiljetten uit de papieren enveloppes tooverden, bracht men de enveloppes in de wereld die van binnen met een linnen weefsel bekleed waren.

De opschriften of adressen der brieven hebben tamelijk veel verandering ondergaan. In de 15^{e} eeuw schreef men eenvoudig, bij voorbeeld ‘aen Hendrik Van Damme, Janszoon;’ ook wel schreef men het woord ‘eersamen’ voor den naam en voegde er dan bij, welke hoedanigheid de man had, aan wien de briet gericht was.

Aan de edelvrouw schreef men ‘ver,’ aan een edelman ‘heer.’ Was de edelvrouw ongehuwd en van grafelijken bloede, dan alleen voerde zij den titel van ‘jonckvrouwe,’ welke wij nu onlangs, 't was gewis maar uit domheid gedaan, in eene opdracht van eene wals of romance, zagen toegekend worden aan een burgersmeisje, zooals men den titel geeft van mevrouw aan zekere burgersvrouwen en tooneelspeelsters.

Volgens Schotel noemde men ‘monsieur’ de winkeliers, chirurzijns, schilders, horologiemakers, andere kunstwerkers, notarissen en procureurs; maar ‘sinjeur’ zegde men aan kooplië. In de 17^{e} eeuw was de titel van mijnheer niet meer uitsluitend voor den adel: reeds droeg hem de doctor, de burgemeester, de predikant.

Die zucht om zich mijnheer te laten noemen in de 17e eeuw, maakte de spotzucht van Van Effen, den geestigen hollandschen schrijver van dien tijd, gaande. Pennelekkers, barbiers gasten en andere burgerzoontjes, zegt hij, die in het koffiehuis eene pijp rooken en op de billard *à la guerre* spelen, noemen elkander ‘mijnheer.’ Hetzelfde gebeurde met de burgersmeisjes die kost wat kost juffer wilden genoemd zijn, en zekere getrouwde vrouwen van den rijken burgerstand, haakten naar den titel van mevrouw.

De mannen hebben hun proces sedert lang gewonnen en iedereen, tot den kruier en pakskensdrager, heet nu ‘mijnheer;’ kon men nu maar weêr een anderen titel op zijn brieven doen schrijven, om zich te onderscheiden! Ook de vrouwen, die zich in 't fransch laten aanspreken, hebben allen den titel van ‘madame’ bemachtigd; maar

nu zijn er veel van die laatsten die toch zoo gaarne ‘mevrouw’ hooren, doch die titel wil het publiek aan zekere ijdele dames maar niet toekennen, tenzij aan die met adeltitel, diploma en riddertitel, welke daarop recht hebben, voor zooveel er nog recht bestaat.

De invloed der zonnestralen.

In het groote huishouden der natuur is niet één factor die met zulk eene toovermacht bedeeld is, als de eenvoudige zonnestraal. Waar een zonnestraal valt, is leven en beweging, overal elders is stilte en dood. Wij behoeven niet eens op het verschil in den plantengroei van de koude en warme luchtstreek te wijzen, om deze bewering op te helderen, wij, menschen, gevoelen zijn invloed zelven te goed, om er ook maar een oogenblik aan te twijfelen.

De natuuronderzoekers hebben zich daarom onophoudelijk beïeverd, om de wetten waaraan de zonnestraal onderworpen is, te leeren kennen en dienstbaar te maken aan den menschelijken geest, ofschoon de uitslag niet geheel en al voldoende is geweest. Wel heeft men den zonnestraal door waarnemingen gedwongen zijne krachten te toonen, doch de drie bestanddeelen of liever de drie eigenschappen van den zonnestraal zijn een onoplosbaar raadsel gebleven.

Licht, warmte en een scheikundig vermogen, dat den wetenschappelijken naam van actinisme draagt, dit zijn de eigenschappen van d[e]

zonnestraal, en deze drie eens nader te beschouwen, is het doel van dit opstel.

De eerste vraag die zich opdoet, is natuurlijk: hoe is men er toe gekomen, een zonnestraal te ontleden, hoe kan men de drie beginselen vaneenscheiden, die op zulk eene raadselachtige wijze vereenigd zijn? De toestel diep men daartoe gebruikt, moet, op zijn minst genomen, wel een wonder zijn van samenstelling, zou men meenen, en toch is het niets anders dan een eenvoudig, wigvormig geslepen stuk glas, dat men den naam van prisma gegeven heeft.

Met zulk een prisma gewapend, werd de zonnestraal aangevallen, en weldra in zijne onderdeelen ontbonden. Laat ons eens een prisma ter hand nemen en de proef beginnen.

VILLANELLA, NAAR JALABERT.

Wij bevinden ons in eene kamer, waarvan de blinden goed gesloten zijn en waarin geen lichtstraal kan doordringen dan door de kleine opening die wij in een der vensterluiken gemaakt hebben. Vlak achter het luik met de opening plaatsen wij een witscherm. De zonnestraal, die door de opening in de kamer dringt, zal op het scherm een helderwitte plek maken. Nu dus het prisma voor den dag gehaald en daarmeê den zonnestraal onderschept.

Zie nu eens naar het scherm. De vritte plek is verdwenen en heeft plaats gemaakt voor eene langwerpige streep, die alle kleuren heeft, en wel in de volgende orde: rood, oranje, geel, groen, blauw, indigo en violet. De overgang van die kleuren is onmerkbaar en 't is eene onmogelijkheid, te zeggen waar de eene kleur

begint en de andere eindigt.

Maar, zal men zeggen, dan is wit een mengsel van de zeven kleuren die wij daar op het scherm zien! Goed geraden, het prisma toont het duidelijk aan. De natuurlijke kleur van een lichaam hangt geheel af van de wijze waarop dit de zonnestralen ontbindt, en wanneer wij in sommige voorwerpen eene bepaalde kleur zien, is dit alleen omdat die voorwerpen alle kleuren, behalve degene welke wij er in waarnemen, opslorpen. Het is nu ook gemakkelijk te begrijpen, dat een lichaam hetwelk al de stralen die er op vallen, terugkaatst, zich zuiver wit moet vertoonen, terwijl een lichaam dat alle stralen opslorpt, zich geheel zwart voordoet.

Wij zijn echter nog niet gereed met onze proef. Neem een gevoeligen thermometer en houd dien in de kleurenuitstraling van het prisma. Wat merkt gij op? Ziet gij wel dat het kwik hooger rijst in den violetten straal dan in den gelen? Beweeg hem nu naar den rooden en gij zult zien dat het kwik nog hooger stijgt. Wat moeten wij daaruit besluiten? Dat de eene kleurenstraal meer warmte geeft dan de andere en dat dus de warmte zich niet zoo gemakkelijk laat breken of buigen als het licht, daar zij slechts weinig afwijkt van de rechte lijn die de zonnestraal zou hebben genomen, wanneer hij niet ware onderschept door het prisma.

HE VERTREK VAN RUSSISCHE VRIJWILLIGERS NAAR SERVIË.

Nog eene derde en laatste proef. Speet op de plaats van het scherm waar de kleuren vallen, een stuk papier dat voor fotografisch gebruik is toebereid. Gij ziet in het begin niets, doch een beetje geduld, laat het eens eenige oogenblikken op zijne plaats. Neem het nu maar weg, en wat ziet gij? Het is op zeker punt zwart geworden, en wel juist op dat punt waarop de violette straal is gevallen, dus waar het licht vermindert en

HET ONDERMIJNEN DER ROTSEN IN DE EAST- IVER BIJ NEW-YORK.

DE ONTPLOFFING DER ROTSEN IN DE EAST-RIVER:

EEN WEDREN IN HONGARIË.

nauwelijks eenige warmte is waar te nemen. Hoe is dit mogelijk? zal men vragen. Het antwoord hierop moeten wij schuldig blijven, wij hebben alleen een bewijs willen geven van het scheikundig vermogen van een zonnestraal.

Ziedaar dan de drie eigenschappen van een zonnestraal ontbonden, en wel zóó ontbonden, dat wij ze goed van elkaar kunnen onderscheiden. Het ligt buiten ons bestek eene beschrijving te geven van het gebruik dat men van deze eigenschappen elk afzonderlijk gemaakt heeft, doch men zal gemakkelijk kunnen begrijpen, dat de kennis dier krachten niet renteloos is gebleven, en om slechts een enkel voorbeeld te noemen, berust de fotographie geheel op het scheikundig vermogen van den zonnestraal.

In het begin van ons opstel zeiden wij: waar een zonnestraal valt, is leven en beweging, en wij hadden daarbij vooral het oog op zijne lichtende kracht. Zonder licht is geen dierlijk leven mogelijk; wij kunnen dit duidelijk aan tnenschen en dieren waarnemen, die minder licht hebben en diegenen welke het volop genieten.

Zie de bewoners onzer groote steden met hare hemelhooge huizen en nauwe straten, waarin bijna geen zonnestraal kan doordringen, en vergelijk ze met de landbewoners, die het volle licht genieten. De bleeke, ziekelijke kleur Van eerstgenoemden moet naast de van gezondheid blozende aangezichten van laatstgenoemden wel in het oog vallen, en de ondervinding heeft ook geleerd, dat de veelvuldige ziekten waaraan de stadbewoners onderhevig zijn, geen andere oorzaak hebben dan het gebrek aan licht.

Het beste bewijs voor de onmisbaarheid van het licht voor het dierlijk leven, vinden wij in den oceaan. Het water toch wordt maar tot op zekere diepte (men heeft berekend tot op vijfhonderd voet beneden de oppervlakte) verlicht. Welnu, alle peilingen en waarnemingen toonen aan, dat in de diepte waar het zonlicht zijnen invloed verliest, volstrekt geen dierlijk leven meer is en dat dit vermindert naarmate het dichter bij dien grenspaal ligt. Eerst inden laatsten tijd schijnt men ontdekt te hebben, dat soms op den bodem der zee phosphorieke en lichtgevende dieren gevonden worden, die dus zich zelven het onontbeerlijke licht verschaffen. Men leze hierover *Mozaïek* in het 4[e]. nummer van dezen jaargang.

Nog een ander bewijs, dat niet minder duidelijk spreekt, is de kleurenmengeling van de schelpen der weekdieren. Hoe dichter deze dieren bij de oppervlakte van het water leven, hoe prachtiger hunne schelpen gekleurd zijn, zoo zelfs, dat men uit die kleuren met juistheid berekent op welke diepte het dier leeft.

In de geheele natuur kent men slechts een enkel dier dat op dezen algemeenen regel eene uitzondering maakt. Dit dier, eene soort van salamander, leeft in de duistersto grotten, waar nooit een zonnestraal doordringt. Om deze buitengewone zeldzaamheid geven wij hieronder de beschrijving weêr, die Humphry Davy daarvan geeft.

‘Op het eerste gezicht,’ zegt deze geleerde natuuronderzoeker, ‘zou men het dier voor een soort van hagedis houden, maar het heeft al de bewegingen van een visch. Zijn kop en het onderste gedeelte van zijn lichaam, evenals de staart, hebben veel overeenkomst met die van een paling, maar dit dier heeft geen vinnen, en zijne ademhalingswerktuigen zijn niet als de kieuwen van een visch. Zij vormen een bijzonder vaatachtig weefsel, bijna gelijk aan een kam of kuif, die men kan wegnemen zonder dat het dier sterft, daar het bovendien ook longen bezit. Met dit dubbel toestel voor luchttoevoer in het bloed, kan het leven zoowel uit als in het water.

‘Zijne voorpooten gelijken naar handen, doch het heeft slechts drie vingers of klauwen, die te zwak zijn om iets aan te vatten of de zwaarte van het dier te ondersteunen. De achterpooten hebben slechts twee teenen of klauwen, die men bij de grootste exemplaren meestal zoo onvolkomen vindt, dat zij bijna onmerkbaar zijn. Het heeft in plaats van oogen twee kleine putjes of stippen, als om den natuurlijken samenhang met de overige dieren te bewaren.

‘Het dier is in zijn natuurlijken toestand melkwit en doorschijnend van vleesch, doch als men het aan het licht blootstelt, wordt de huid langzamerhand donkerder en eindelijk bijna olijfbruin. Zijn reukorganen zijn bijzonder groot en het heeft overvloed van tanden, waaruit men zou moeten opmaken dat het een roofdier is en op andere dieren aast; in zijn gevangen staat heeft men het echter nooit zien eten, ofschoon men het jarenlang in het leven kan houden, alleen door nu en dan het water te ververschen waarin het geplaatst is.’

Met recht mag de *proteus anguineus*, zoo wordt dit dier genoemd, eene zeldzaamheid worden geheeten, zooals genoeg uit Davy's beschrijving blijkt, doch zijn leven zonder licht is nog wel de zeldzaamste eigenschap van allen.

Ook planten en bloemen moeten licht hebben en sterven of kwijnen als zij daarvan beroofd zijn, terwijl het genoeg bekend is, welken invloed een meerdere of mindere toevoer van licht op haar wasdom uitoefent. Bloemen in eene kamer geplaatst, keeren haar kelk naar de ramen waardoor het licht valt, terwijl aardappelen, in een donkeren kelder bewaard, bleeke scheuten uitslaan, als het ware om het licht te zoeken.

Doch genoeg over het licht. Werpen wij een oogslag op de warmte, die een niet minder groote rol in de natuur speelt.

Aan de warmte danken wij het, dat op onze planeet de natuurlijke orde van zaken wordt bewaard, welke zoo noodig is voor het stoffelijk welzijn harer bewoners. Zij bezorgt ons niet alleen de verfrisschende regenbuien, die uit de lucht neervallen, na eerst als damp van de aarde opgestegen te zijn, maar ook de zachte zomerkoelte en de winden zijn een gevolg van dit krachtvol beginsel.

Het is waar, ook de onstuimige rukwinden en verwoestende stormen en orkanen hebben in hare werking hun oorsprong, doch de duizenden diensten, die zij in de huishouding der natuur bewijst, wegen wel daartegen op.

De natuurkundigen hebben berekend, dat de warmte die jaarlijks van de zon tot ons komt, zoo ontzaglijk is, dat zij voldoende zou zijn om een ijskorst van zes en veertig voet dikte over de gansche oppervlakte des aardbols uitgestrekt, te doen smelten. Er moeten dus andere krachten zijn, die deze verschroeiende warmte matigen, en deze bestaan wezenlijk.

De eerste daarvan zijn de wolken, die ons tot eene reusachtige parasol dienen en veel van de warmte verzwelgen, terwijl de eigenschap van de warmte, dat zij zich straalsgewijze verspreidt, de tweede is. Een groot gedeelte der warmte dringt door de aardkorst, om in den winter daaruit weer op te stijgen en zich in de lucht te verspreiden. Ook slorpen verschillende lichamen haar op en niet het minst de planten.

‘Iedere boom,’ schrijft een bekend natuurkundige, ‘die zijne groene blaêren in de zon ontplooit en zijne bruine takken in de lucht uitbreidt, elke bloem, die onze aarde versiert en vervroolijkt, bezit een verschillenden graad van opslorpende en afstralende kracht. De schitterende kelk der zilverwitte lelie die op het water drijft, de bontvervige tulp, de prachtige anemoon, de teedere roos en de hooggekleurde peonie of dahlia hebben allen het bijzondere vermogen om den warmen levensstroom dien de zon uitgiet in te drinken, of op hare beurt aan de dorstige atmosfeer door uitstraling terug te geven.’

Over het scheikundig vermogen van den zonnestraal zullen wij niet uitweiden, daar wij, om een duidelijk inzicht daarvan te krijgen, ons zouden moeten begeven op het afgetrokken gebied der wiskunde. Wij weten uit onze genomen proef, dat zij bestaat, en de fotografische portretten, die wij allen dagelijks kunnen zien en waarvan niemand anders dan de zonnestraal de onnavolgbare schilder is, bewijzen deze hare toovermacht voldoende.

Wij eindigen dan onze beknopte schets over den invloed der zonnestralen met de woorden, waarmee dr. Böhner den invloed van het licht op de plantenwereld beschrijft, welke in breederen zin genomen voor al het geschapene van toepassing zijn:

‘De bloeiende kinderen der lente wenden hunne geurige kelken naar de bron van hun leven. Uit de draden van het zonnelicht weeft de bloem haar bruidskleed. Miriaden planten strekken hare blaêren en bloesems uit naar den hemel, naar de bron des lichts. De kiemen van planten en dieren ontwikkelen zich wel is waar voorspoediger in de duisternis dan in het licht, maar de geringste spruit smacht in den harden grond met onbeschrijfelijk verlangen naar hare verrijzenis in het gebied des lichts. Zij wringt en kromt zich in allerlei bochten om in de donkere groeve eene geschikte opening te vinden ter bereiking van den luister des dags.’

Aan mijne moeder.

Zij is opgestaan alg het nog nacht was.
Hare lenden heeft zij omgord met kracht en
haren arm gestaafd met sterkte.
Hare hand hoeft zij den noodlijdenden open
gedaan.
Haren mond heeft zij ontsloten om wisheid
te spreken, en de wet der barmhartigheid
rust op hare tong.
Hare zonen zijn opgestaan en hebben haren
lof verkondigd.

BIJBEL. Prov. cap. XXXI.

'k Ben 't vleesch van uw vleesch en het bloed van uw bloed,
Gij hebt mij gelaafd en gekleed en beschut;
En is er iets goeds in mijn ziel en gemoed,
Dat heb ik, uw kind, in uw wezen geput,
O moeder, mijne moeder!

Wat hebben wij kostbare lessen ontvaân,
Van U, onberispbare moeder en vrouw!
Hoe sterk hebt gij steeds bij den arbeid gestaan,
Hoe moedig uw plichten gevolgd en hoe trouw,
O moeder, mijne moeder!

Waar twijfel voor ons was in woord of in zin,
Dat lichttet gij op in uw daaglijksch gedrag;
En wat er gebeurde in het talrijk gezin,
Uw traan was ons boetstraf, ons loon was uw lach,
O moeder, mijne moeder!

Ja, steeds was uw woord met het voorbeeld gepaard;
En 'k weet het, al hield gij het zorgzaam verheeld,
Het brood uit uw mond en uw plaats aan den haard,
Dat hebt gij met armen en weezen gedeeld,

O moeder, mijne moeder!

En even als 't vooglijn, dat huppelt ter zij
Van 't ploegend en zwoegend gespan op het land,
Zoo huppelde en trilde, gulhartig en blij,
Uw lied bij uw moedige en naarstige hand,
O moeder, mijne moeder!

Ja zingen! Dat hebt ge zoo graag ons geleerd;
Uw liederen klonken zoo aardig en schoon,
Zij hebben noch harten noch zinnen gedeerd;
Zoo zuiver uw melk was, zoo kuisch was uw toon,
O moeder, mijne moeder!

Ja zingen! nog heden, terwijl gij nu treurt,
Door lamheid op 't ziekbed gestrekt en geboeid,
Daar hebt gij met tranen zoo innig geneurd
Het lied, dat voor U uit mijn hart was gevloeid,
O moeder, mijne moeder!

O moeder! 'k ben man nu en 'k drage den plicht,
Die heilig als gade en als vader mij bindt;
Maar heden nog zijt ge mijn troost en mijn licht,
En heden nog ben ik als eertijds uw kind,
O moeder, mijne moeder!

Thourout, 1876.
G. ANTHEUNIS.

De engel der bergen.
Geïllustreerde novelle, door Mathilde.
(*Vervolg.*)

En zij begon te spreken van een nieuw communiekleed dat gemaakt moest worden. Maria was dadelijk bereid er haar handenarbeid aan te wijden; tante vond dit zulk tijdverlies en geduldwerk. Men kon voor 't geld dat het nog kostte, iets veel schooners koopen.

Ofschoon Maria's handen ieverig bezig waren, werd haar geest nog steeds door het heimwee verteerd.

Als Thérèse, om haar genoegen te doen, met hare frissche, wel wat te krachtige stem eenige lieve duitsche liedjes zong, dan rustte haar naald en zij zag smachtend naar de piano.

‘Och, lieve vriendin!’ zeide zij dan, ‘wat is dit toch schoon; zeg me wat die heerlijke tonen beteekenen.’

En Thérèse vertaalde ze in 't Fransch:

‘Waar zijt gij, o, mijn land,
De bloemen zijn hier zoo vaal,
't Leven is zoo oud,
En de zon schijnt koud,
Alles spreekt tot mij woorden zonder klank!
Waar zijt gij, o, mijn land?’

En dan boog Maria haar hoofd, om twee groote tranen te verbergen; die langs hare wangen vielen.

‘O, mijn arme dweepster! Arm galileesch bloempje, zij hadden u niet uit uwe bergen moeten rukken en hier overplanten; gij kwijnt langzaam weg,’ riep Thérèse, haar in hare armen sluitend, ‘ik zal u koesteren zooveel ik kan, maar wat vermag ik in gelijking van de zon die uw heilig geboorteland beschijnt?’

De vriendschap en 't dweepen der twee meisjes viel echter volstrekt niet in den smaak van de huisvrouw.

‘Men kan zich wenden en keeren, 't huis met meisjes vullen, eigen wordt het toch nooit,’ zoo zuchtte zij, en zij las een zeer lieven brief van Philippine. ‘Zij is ten minste van mijn bloed, en al is Thérèse ook Edmonds volle nicht, mij 'blijft ze toch vreemd.’ Toevallig had ‘de nicht’ het dien morgen bedorven, door schol en zalm uit Rotterdam te bestellen, in plaats van tongen en kabeljauw, tante's lievelingsvisch. ‘Neen, zij is geheel onverschillig jegens mij, en Philippine heeft soms wel haar kuurtjes, maar ze houdt heel veel van mij.’

En aan 't diné vroeg zij, onderdanig als altijd, aan haar man of hij 't goed vond, dat zij aan Philippine en de kinderen een invitatie zond, om de dagen tusschen Kerstmis en Nieuwjaar op Val-Clémence door te brengen.

‘Als 't u pleizier doet, ik heb genoeg aan ons gezelschap,’ antwoordde hij.

Zij zag de twee zuchtend aan en schreef onmiddellijk na 't diné.

Hoe Maria ook dweepte en zuchtte, Thérèse moest het bekennen, zij deed het zoo weinig mogelijk in tegenwoordigheid harer meesteres; soms moest de nicht haar bewonderen, hoe vriendelijk en geduldig zij bleef, als 't er op aankwam, de grillen van mevrouw te vervullen, 't Stond niet altijd in Thérèse's macht, het tegen te houden, maar Maria las uren lang zonder schor te worden, hielp mevrouw met het grootste geduld een japon verknippen, of een muts fatsoeneeren: dingen die zij nog nooit gedaan had. ‘En met een ziek hart dit alles doen..........ge kunt veel, Maria; ik kan me begrijpen, dat gij droevig zijt, maar daar ik het nooit ben, geloof ik niet dat ik zoo zou kunnen handelen als gij.’

‘Zelfs in de smart moet men niet eigenbaat-zuchtig zijn,’ antwoordde Maria met haar gewonen ernst.

Thérèse bracht dit 's avonds te pas, en vroeg haar oom of hij dit geen goed idéé vond; mevrouw, die toen nog zeer met haar Serafia ingenomen was, verzekerde, dat menig hollandsch meisje (met een veelbeteekenenden blik op de nicht) een voorbeeld

aan dat arabisch kind kon nemen, en dacht er volstrekt niet aan, dit woord op zich zelve toe te passen.

Doch Philippine werd geïnviteerd en kwam natuurlijk met drie kinderen en twee bonnes. Tante was allerhartelijkst tegen haar; zij had veel te vertellen, en heele middagen zaten de twee dames in de serre; Maria's gezelschap werd niet meer gezocht; zij werd zelfs bijna nooit meer aangesproken en ook Thérèse was in geen blakende gunst.

Wat is kleingeestiger en onbeduidender dan kleine listen en intriges van vrouwen? Maar toch, wie zal kunnen berekenen, welk onheil zij gebracht hebben over gelukkige huisgezinnen en personen; welke plaatsen zij misschien in de geschiedenis bekleeden en van welke heillooze gebeurtenissen zij ten minste de middellijke oorzaken zijn?

De gevolgen van Philippine's plannetjes bleven niet uit: mevrouw Van Barnwijk werd stug en onvriendelijk jegens ieder behalve jegens haar en de kinderen. Eens gingen zij zamen naar Aken, en met een blijkbaar, trotsch welgevallen toonde Philippiue de haar geschonkene rijke oorbellen en broche aan de in 't geheel niet bedeelde Maria en Thérèse. Goen van beiden toonde zich echter jaloersch en mijnheer fluisterde haar toe:

‘Wacht maar, de volgende maand ga ik naar Rotterdam en zal u elk wat schoons meêbrengen.’

Eenige avonden daarna echter, vloog Philippino plotseling uit haar kamer en tikte aan die harer tante.

‘O, tante, tante! Wat is er gebeurd, o, 't is verschrikkelijk!’

‘Kind, roep zoo erbarmelijk toch niet, ge maakt mij zonuwachtig, wat is er dan?’

‘Mijn oorbellen, die u mij pas hebt gegeven.’

‘Nu, wat dan?’

‘Die zijn gestolen.’

‘Mijn hemel! zeg dat zoo hard niet,’ sprak Thérèse gemelijk, die haar tante juist een kopje borstthee had gebracht en nu achter haar stond. ‘Er zijn hier geen dieven.’

‘Hoe kunnen ze dan weg zijn!’

‘Wel, ge hebt ze verlegd.’

‘En al een uur lang heb ik mijn kamer overhoop gehaald en overal gezocht.’

‘Nu, dan ga ik met u meê en we zoeken nog eens samen!’

‘O, mijn God, verhoed toch zoo'n ongeluk in mijn huis! Dat ware te erg,’ kreunde de oude mevrouw. Zij zochten de kamer en alle kassen door, maar alles vergeefs.

‘Ik had het al lang gevreesd,’ mompelde Philippine. Thérèse scheen het niet te hooren.

‘Er is niets aan te doen, 't ligt in den aard! Zijn zij niet in dat kistje, Trees?’

‘In deze kamer zijn ze stellig, maar ge hebt ze gisteren in het salon aan een onzer gasten laten zien; ik weet zeker, dat gij toen uw broche hebt opgespeld, maar wat ge daarna met de oorbellen deedt, is mij onbekend.’

‘Ik heb ze teruggebracht, dat spreekt.’

‘Zoo secuur zijt ge niet altijd, en daarbij hebt ge tegenwoordig, naar 't schijnt, zooveel dingen aan het hoofd, dat ge licht zoo'n kleinigheid vergeten kunt.’

‘Ja, ja, zoek maar geen uitvluchten, ge weet zoogoed als ik, waar ze gevlogen zijn.’

‘Zou ik dat weten?’

‘Nu, houd u zoo onnoozel niet! Zoo verblind zijt ge toch nog wel niet door uwe vriendschap, dat ge niet evenals ik dadelijk aan die nieuwe bedelares dacht.’

‘Bah, dat is afschuwelijk!’

En Thérese, die op hare knieën aan een latafel zat, sprong op en ging de deur uit.

Den volgenden morgen kwam Philippine met beschreide oogen aan 't ontbijt; mevrouw Van Barnwijk gebruikte gewoonlijk haar déjeuné op de kamer.

‘Is er wat mis met de kinderen?’ vroeg oom medelijdend.

‘Och, neen, oom, 't is niemendal.’

‘En waarom begint ge nu opnieuw te schreien, als het niets is?’

‘We zullen er maar niet over spreken,’ en zij wierp een schuinschen blik op de ernstige Maria, die door Thérèse opgevangen, deze het bloed naar de wangen joeg.

‘Iets onaangenaams?’

‘Ach, 't is wel heel onpleizierig, maar 't is toch beter, dat ik er niet over spreek, het maakt tante maar onrustig en ziek.’

‘Foei, wat 'n draaierijen! Ge weet, dat ik er niet van houd, Philippine; spreek toch, is er wat?’

‘Ik heb iets verloren, oom.’

‘Van waarde?’

‘Dat gaat nog al.’

‘En dit is?’

‘De fonkelnieuwe oorbellen,’ en zij snikte opnieuw.

‘Wel, dat is erg, en waar hebt gij ze gelaten?’

‘Op mijn toilettafel, natuurlijk.’

‘En zijn ze nergens in uwe kamer?’

‘Zeker niet, oom.’

‘Nu, dan zullen we de meiden eens vragen, want dat is ongehoord, iets in mijn huis te verliezen.’

Philippine's vurige oogen staarden de arme Maria zoo strak aan, dat zij het merkte en, zich tot Thérèse wendende, zachtjes vroeg:

‘Heb ik mevrouw beleedigd?’

‘O, wat zoetsappige veinzerij!’ en de jonge mevrouw stond op en ging 't vertrek uit.

Haar oom merkte nog niets; hij vroeg in 't fransch:

‘Hebt ge dat gehoord, Serafia, wat mijn nicht overkomen is? Ze hebben haar oorbellen gestolen.’

Maria werd doodsbleek.

‘En zij beschuldigt mij?’ vroeg zij bevend. Daar stoof Philippine weer naar binnen.

‘Zij verraadt zich zelf, ik heb 't duidelijk gezien, dat zij bleek werd als een doek. Geef ze mij terug, 't is heel leelijk van u, maar ik zal 't niemand zeggen, zelfs niet aan tante.’

‘Bedaard wat, Philippientje,’ suste de oude heer; ‘drift is een slechte raadgeefster. Hebt gij gezien, dat Serafia bleek werd, Thérèse?’

‘Ja, oom! dat zag ik en ik zou ook bleek geworden zijn als men mij op zoo'n wijze met de oogen een kwartier lang beschuldigd had, zooals Philippine 't onder het heèle ontbijt Maria deed. 't Is haar toeleg geweest, van 't eerste oogenblik dat zij hier kwam, om Maria in tante's oogen zwart te maken. En misschien weet zij 't beste waar de juweelen liggen.’

‘En dus beticht gij mij, uw schoonzuster, van zoo'n zwarte daad, alleen om die vreemde diefegge te verschoonen?’

Maria verstond niets van dezen twist, maar zij begreep wel, dat Thérèse met vuur haar partij opnam. Zij vouwde de handen krampachtig en haar oogen bleven neergeslagen.

‘Stil toch,’ bad de arme oom, en greep Thérêse's arm, ‘maak zoo'n leven niet, beste kind. Wat zal tante er van zeggen?’

‘Als 't Philippine's zin was, zouden wij beiden reeds lang van hier zijn en zij alleen over tante regeeren,’ mompelde Thérèse, en Maria's hand in de hare nemend, ging zij zachter voort: ‘laat ons gaan, wat ge hier hoort, hoeft nooit uw ooren te treffen, arme wees!’

Zij verwijderden zich beiden. Philippine kreeg het op de zenuwen en den geheelen dag was 't anders kalme huishouden in een ongehoorden toestand van spanning.

Toen mevrouw Van Barnwijk van Philippine 't gebeurde vernam, geloofde zij eerst niet, dat hare vermoedens gegrond waren, maar tegen den avond sprak zij tot haar man:

‘We moeten die Serafia toch eens ondervragen, men kan nooit weten, wat zoo'n kind voor stroken heeft.’

‘Och, Clémence, we kennen haar te goed!’ ‘Een paar maanden nog maar, en men kan iemand nooit te weinig vertrouwen.’

‘Een treurige regel, vrouw’.

‘Ach, de ondervinding heeft het mij geleerd.’

‘Maar Thérèse kent haar door en door.’

‘Thérèse is een valsch ding, dat alles in 't werk stelt, om mij te contrarieeren en die nu juist zoo met Serafia wegloopt, om Philippine tegen te streven, maar ik ken Philippine nu beter dan ooit te voren.’

‘'t Is in elk geval zeer onchristelijk en liefdeloos van haar, om zonder eenig bewijs de arme Serafia te beschuldigen.’

‘Zij heeft er haar redenen voor, en ik kan u niet zeggen, wat 'n spijt ik heb, dat kind met zulke groote onkosten uit Palestina te hebben meêgebracht. Hoe krijgen we haar ooit weg?’

‘We sturen haar terug.’

‘O, ja, en wat zullen de menschen zeggen? Ach, mijn God! wanneer eindigen mijne rampen toch! Hoeveel kruisen heb ik toch niet gedragen. Mijn kinderen zijn dood, en hecht ik mij aan een vreemde, dan wordt die genegenheid bedrogen.’

‘Maar, lieve Clémence!’ en Van Barnwijks hart werd door haar klagende stem zeer week, ‘wat kan ik er aan doen?’

‘Ondervraag haar eens! Ik kan 't niet doen en Philippine is te driftig.’

‘Morgenochtend.’

Maar Van Barnwijk nam Thérèse in den arm, die echter kortweg verklaarde, dat zij geen woord met Maria wilde wisselen over dit onderwerp. Deze had er nog niet over gesproken: zij was stil en kalm als altijd, maar er lag iets in haar oogen, waarin Thérèse's teedere zorg een groote smart las.

(*Wordt vervolgd.*)

Mozaiek.

Een electro-magnetisch contrôle-uur werk.

Hieronder geven wij eene afbeelding van een nieuw uitgevonden contrôle-uurwerk, dat door middel van den electrischen stroom werkt. Vooral voor groote werkplaatsen, hotels en inrichtingen, waar eene voortdurende contrôle veel geld zou kosten, is dit toestel onmisbaar, daar het met juistheid den tijd doet kennen hoelang een bediende of knecht op een kamer of in een lokaal werkzaam is geweest.

Het geheel bestaat uit een houten kas, waarin een gewoon uurwerk is aangebracht, voorzien van evenveel magneten met toebehooren als er plaatsen zijn die gecontroleerd moeten worden.

De wijzerplaait van het uurwerk is een papieren schijf die men dagelijks moet verwisselen en om de twaalf uren geheel omdraaien. Op deze schijf zijn cirkels getrokken die er evenveel ringen uitmaken als er plaatsen zijn die gecontroleerd moeten worden; door stralen zijn die ringen in bogen van vijf minuten verdeeld, zoodat men de minuten zeer gemakkelijk kan berekenen. Zoodra nu de electrische stroom in werking wordt gesteld, trekken de magneten der klok de plaatjes aan; deze plaatjes zijn vastgemaakt aan het uiteinde van eenen hefboom, die aan het andere uiteinde voorzien is van een metalen stift, waarmee op de wijzerplaat, ten gevolge der beweging van de aantrekking der plaatjes, een teeken wordt gemaakt. Het sluiten of het in werking stellen van den electrischen stroom geschiedt door op eenen knop te drukken, die op alle plaatsen welke gecontroleerd moeten worden, aanwezig is.

Nemen wij nu eens aan, dat het uurwerk voor een hotel ingericht is. Met elk vertrek op iedere verdieping staan twee ringen van de papieren schijf in verbinding; zoodra nu een kamerdeur geopend wordt komt er een teeken op den eersten ring te staan, en wordt zij gesloten, dan verschijnt een zelfde teeken op den tweeden. Uit den afstand van die twee punten is het gemakkelijk na te gaan, hoeveel tijd de bediende noodig heeft gehad om de kamer in orde te brengen.

Een barbaarsche indische gewoonte.

Onder de gruwzame gebruiken welke nog tegenwoordig in Indië voorkomen, kan met recht ook de volgende, tot nu toe weinig bekende godsdienstige plechtigheid gerangschikt worden. De afgod Yayanath wordt uit eene bepaalde houtsoort vervaardigd en elke drie jaar vernieuwd. Tot dit doel zoekt men in het bosch een boom uit op welks takken nog nooit een roofvogel gezeten heeft. Zoodra de ingewijden zulk een boom, welken zij aan zeker kenteeken kunnen kennen, hebben gevonden, wordt hij geveld en door de priesters gezegend. Is de afgod gereed, dan wordt hij naar den tempel gedragen door een man, die deze plechtigheid niet mag overleven. Nog vóór het jaar ten einde is, moet hij de wereld verlaten hebben en slechts in de wijze van zijn dood heeft hij vrije keuze, 't ls hoogst waarschijnlijk dat zich voor die eervolle taak niet veel liefhebbers zullen aanbieden.

Het dynamiet als middel tegen de phlyloxera.

In Oostenrijk heeft men onlangs proeven genomen met dynamiet, ten einde den bodem der wijnbergen losser te maken. Men boorde gaten in den grond ter diepte van 3 meters en op behoorlijken afstand der planten, opdat de wortels niet zouden beschadigd worden. In die gaten legde men kleine hoeveelheden dynamiet, welke men liet ontploffen en waardoor de grond eenigszins werd opgeheven en los genoeg om het regenwator gemakkelijker in den bodem te doen doordringen. In zooverre kunnen de genomen proeven dus als gelukt worden beschouwd, maar er moet nog eene andere en veel gewichtiger ontdekking uit voortgekomen zijn; na de proeven bemerkte men, dat de zoo gevreesde phylloxera (druifluis), die in de laatste jaren in de wijngaarden zulke ontzaglijke verwoestingen heeft aangericht, geheel verdwenen was.

Mocht de opgedane ondervinding proefhoudend zijn, dan zou het dynamiet voor vele streken van ons werelddeel een wezenlijke weldaad kunnen worden.

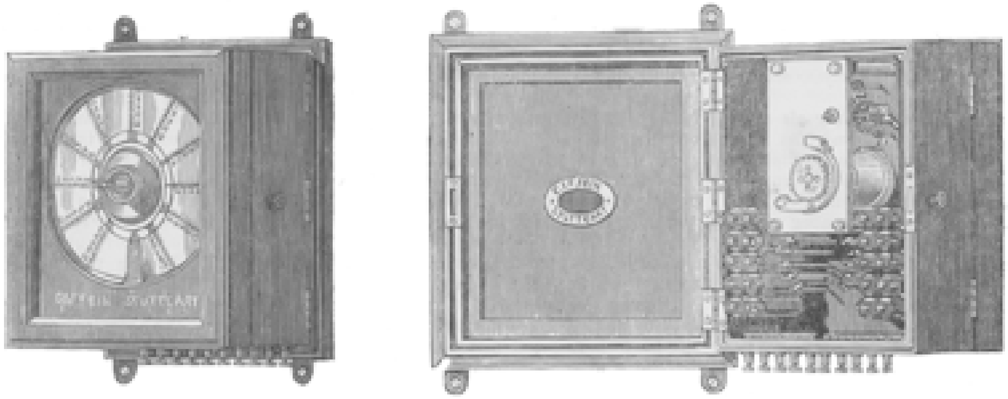

HET ELECTRO-MAGNETISCH CONTRÔLE-UURWERK.

De scholen van Jeddo.

In de hoofdstad van Japan zijn tegenwoordig 12.000 leerlingen, die zich met de studie der Europeesche talen bezig houden; 1200 hunner leeren het Fransch, 2000 het Duitsch en 8000 het Engelsch.

Papier-kruit.

In Engeland is kort geleden een papier-kruit uitgevonden, dat volgens den uitvinder zou bestemd zijn om het buskruit te vervangen. Dit papier, met eene scheikundige zelfstandigheid doortrokken, welke uit verschillende brandbare en ontplofbare stoffen bestaat, wordt in den vorm van een kardoes gerold naar de begeerde lengte en dikte. Men zegt, dat de fabricatie van dat papier geen enkel gevaar oplevert: het kan alleen ontploffen wanneer het met vuur in aanraking komt; het laat daarenboven geen beslag achter in de wanden van het kanon, geeft minder rook en wordt niet zoo spoedig klammig als het buskruit.

De proeven welke men met het papier-kruit genomen heeft, hebben zeer voldoende resultaten opgeleverd. De schoten met deze zelfstandigheid hadden meer klacht en de kogels drongen dieper door dan wanneer men buskruit gebruikte.

De uitvinder hoopt zijn papier-kruit goedkooper te kunnen leveren dan het gewone buskruit.

Eene grondstof voor havana-sigaren.

Bijna ieder stoomschip dat de reis van New-York naar Havana maakt, neemt honderden balen bruin stroopapier meê. In den beginne begreep men niet waartoe al dat papier moest dienen, maar spoedig vernam men, dat dit pakpapier zelf ingepakt werd, en wel in de 'echte Havana-sigaren,' waarvoor het uitnemend geschikt schijnt te zijn, wanneer het van tabaksnat doortrokken is. In de sigaren is dit papier niet van de tabaksbladeren te onderscheiden en het laat eveneens een schoone witte asch na.

Een nieuwe wasfabrikant.

In het gebergte van Yunan en Sj-tschwang, in het zuidwesten van China heeft men voor eenigen tijd een insect ontdekt, dat een voortreffelijke was oplevert. Dit diertje, 'twelk den wetenschappelijken naam van *coccus sinensis* draagt, bracht men op daartoe ingerichte planten in een warmer luchtstreek over. De nesten dezer insecten vervoerde men in groote korven, en daar dit met groote snelheid moest geschieden, opdat de dieren onderweg niet zouden sterven, legden de dragers soms 30 à 40 uren achter elkander af. De nieuwe wasfabrikanten zijn zeer ieverige arbeiders en de hoedanigheid van hun product doet in niets voor de was onzer bieën onder.

De spoorwegen in de Vereenigde-Staten.

Er is eene belangrijke statistiek openbaar gemaakt omtrent de spoorwegen in de Vereenigde-Staten. In den loop van het vorige jaar zijn de spoorweglijnen vermeerderd met 2035 mijlen, tegen 1940 mijlen in 1874 en 3941 mijlen in 1873. In 1860 bedroeg de geheele lengte der spoorwegen 30.635 mijlen, thans bedraagt zij 74.658 mijlen. In 1868 had men ééne mijl op 905 inwoners, op het laatst van 1875 was de vooruitgang aanzienlijk en wel ééne mijl op 591 inwoners.

Wekelijksche productie te Birmingham.

Een engelsch blad schat 'tgeen de fabrieken van Birmingham wekelijks afleveren op het volgende: 14 millioen stalen pennen, 6000 ijzeren ledikanten, 7000 vuurwapenen, 300 millioen nagels, 100 millioen knoopen, 1000 zadels, 5 millioen stuks koperen en bronzen munt, 20.000 brillen, 6 ton (1 Eng. ton is 1000 kilogram) snuisterijen, voor meer dan 700.000 francs verwerkte edelgesteenten, 4000 Engelsche mijlen ijzerdraad, 10 ton spelden, 5 ton haarspelden, 130.000 gros houtschroeven, 500 ton

krammen, enz., 50 ton slaghoedjes, 40 ton nieuwzilver, 1000 dozijn vuurschermen en 3500 blaasbalgen.

Deze voorwerpen worden naar alle deelen der bekende wereld verzonden.

Het verbruik van beiersch bier.

In 1875 werden in Beieren niet mmder dan 13 millioen hektoliters bier gebrouwen, dat den Staat aan belasting 20 millioen mark (24 millioen franes) opbracht. De uitvoer bedroeg 600.000 hektoliters, zoodat het inlandsch verbruik in 1875 niet minder dan 12.400.000 hektoliters of gemiddeld 200 liters per inwoner heeft bedragen.

[Nummer 7]

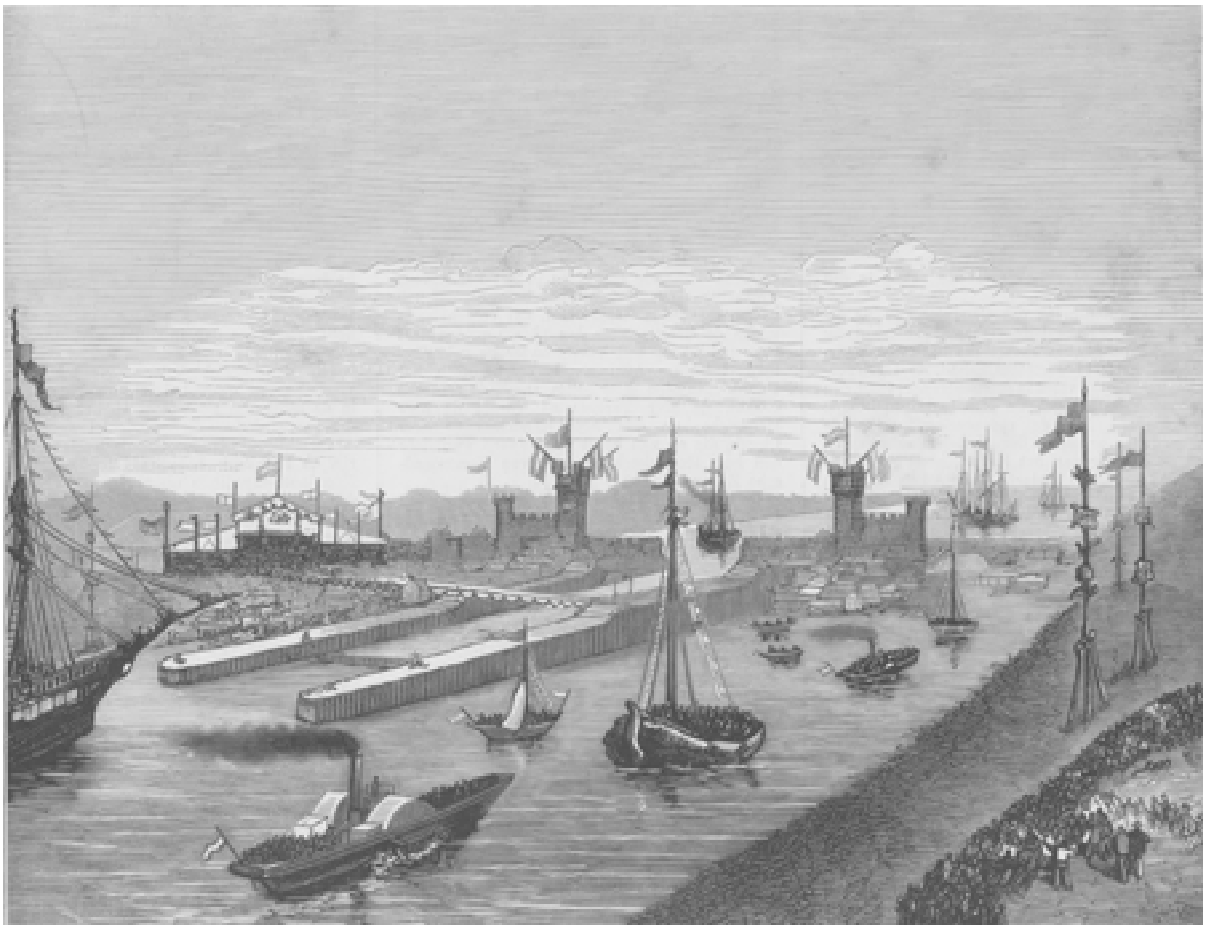

DE OPENING VAN HET NOORDZEE-KANAAL.

Geillustreerd nieuws.

Inhoud.

Holland op zijn Smalst. - In het hooge Noorden. - De Engelsche Noordpool-expeditie. - De Onthulling van het standbeeld van prinses Hendrik der Nederlanden te Luxemburg. - De Commissaris-generaal der parijsche Wereldtentoonstelling. - De laatste gevechten in Servië en de wapenstilstand.

Reeds Napoleon I zag de noodzakelijkheid in om voor Amsterdam een nieuwen weg naar zee te banen. De oude weg, over het Pampus door de Zuiderzee, was bijna geheel verzand, en bovendien zoo kostbaar en moeielijk, dat de Amsterdamsche handel, reeds door de tijdsomstandigheden zoo gedrukt, gevaar liep van geheel van de Noordzee te worden afgesloten.

Willem I, die het land in zulk een jammerlijken toestand terugvond, moest er natuurlijk alles aan gelegen zijn, om den gezonken welstand op alle mogelijke wijzen weer op te heffen en zijn eerste zorg was mitsdien voor Amsterdam. Al kon hij het reusachtig plan, waarvan Napoleon reeds zwanger ging en dat nu, dank zij de veerkracht en volharding der Kanaal-Maatschappij, een feit is geworden, niet volvoeren, toch schafte hij raad en wist hij, al was het maar tijdelijk, de kwaal te verhelpen, welke den handel van Amsterdam dreigde ten gronde te richten. Den 1 november jl. was het juist vijftig jaar geleden, dat men ook een openingsfeest vierde, namelijk de opening van het groote Noord-Hollandsche kanaal, op last van Willem I gegraven. Spoedig echter zou het blijken, dat het aangebrachte hulpmiddel slechts tijdelijk was en dat er andere krachten in het werk moesten gesteld worden, wilde men den amsterdamschen handel voor de toekomst waarborgen. Bij de immer grootere uitbreiding welke de toepassing der stoomkracht op de stoomvaart kreeg, bleek het kanaal niet langer dienstig te kunnen zijn; de groote stoomschepen konden zich niet gemakkelijk genoeg tusschen die bochtige oevers bewegen en men begon de noodzakelijkheid in te zien, om tot meer afdoende maatregelen zijn toevlucht te nemen. Alstoen trad het plan van eene directe verbinding van het IJ met de Noordzee op den voorgrond; door het gemeentebestuur van Amsterdam werd eene commissie benoemd, welke een onderzoek in loco instelde omtrent de mogelijkheid eener directe verbinding. De adviezen welke de commissie uitbracht, waren gunstig voor het plan. Maar al werd de mogelijkheid van eene verbinding geconstateerd, er zou echter nog een aantal jaren verloopen, voordat men voor het eerst de schup in den grond zou steken.

Het kan natuurlijk ons plan niet zijn, de geschiedenis der Kanaal-Maatschappij te beschrijven: de schijnbaar onoverkomelijke bezwaren waarmeê zij heeft te worstelen gehad, de tegenwerking welke zij bij velen in den lande ondervond, den geldnood die het geheele plan in duigen dreigde te werpen. Die de redevoering, welke de heer Jitta, president der Kanaal-Maatschappij, bij de opening van het Kanaal heeft gehouden, in de dagbladen gelezen heeft, kan zich een denkbeeld maken van de duizenden moeielijkheheden welke het doorvoeren van het plan in den weg hebben gestaan. Maar zijne voorstanders waren in taaiheid van geduld en ijzeren volharding de grootsche onderneming waardig, waaraan zij zich zoo veel lieten gelegen liggen. Eindelijk werd een voorstel, dienaangaande ingediend door de ministers Thorbecke

en Betz, door de Kamers aangenomen. Nederland zou twee nieuwe waterwegen rijk worden, een voor Rotterdam en een voor Amsterdam; het was voornamelijk op aandrang van Zijne Majesteit den koning, dat de Tweede Kamer op 13 december 1862 en de Eerste op 23 januari 1863 hare toestemming schonken aan het plan. Het was echter eerst in 1865 dat men de hand aan het werk sloeg.

Elf jaar heeft het dus geduurd eer dit reuzenwerk tot stand kwam. Dit is zeker een kort tijdverloop, wanneer men het grootsche van de onderneming in aanmerking neemt, maar wij leven in een tijd van stoom, en de piramiden welke het tegenwoordig geslacht opricht, zijn niet meer het werk van eeuwen maar van jaren. Amsterdam is dus eene stad aan de Noordzee geworden, en men kan zeggen, dat het feest dat zij den 1 november gevierd heeft, een bruiloftsfeest geweest is. Evenals de doge van Venetië ieder jaar met de zee trouwde en als zinnebeeld daarvan een gouden ring in zee wierp, zoo heeft ook Amsterdam bij het laatste feest een verbond voor het leven met de Noordzee gesloten. Niet meer door de ondiepe en drassige Zuiderzee, niet meer door het onbruikbaar geworden kanaal zullen de producten van Oost en West Amsterdam in den schoot gevoerd worden, de handelsvloten zullen direct van de Noordzee in het IJ kunnen zeilen: de schup heeft den afstand vernietigd welke deze twee wateren van elkander scheidde.

Wel had Amsterdam recht, feest te vieren en hare blijdschap over het tot stand komen van eene voor hare toekomst zoo gewichtige onderneming op eene nadrukkelijke en luidruchtige wijze aan den dag te leggen. Wel had de amsterdamsche stedemaagd het recht, zich het hoofd met nieuwe bloemen te omkransen en zich over te geven aan al de begoochelingen, welke het nu zoo hoopvol verschiet voor haar opent. Alle slagboomen, welke tot nu toe de uitbreiding van den amsterdamschen handel in den weg stonden, zijn opgeruimd; het stalen harnas is gebroken en nu geldt nog maar de wil om weêr dezelfde wereldstad te worden als voorheen.

Nu dienen wij tot slot nog een enkel woord te spreken over het feest zelf. Wij behoeven niet te zeggen dat niet alleen de regeering des lands, zoowel de koning als de ministers, maar ook alles wat uitsteekt op gebied van handel en nijverheid op dit feest vertegenwoordigd was. Het feestterrein lag aan zee; voor de Noordzee-sluizen had men eene overdekte tribune opgeslagen, van waar men den blik vrij had over het geheele Kanaal.

De koning zelf opende de vaart, door het eerst op de *Stad Breda* van de Noordzee uit het Kanaal in te stoomen. Behalve de koning bevonden zich van de hooge personages nog aan boord: de commissaris des konings van Noord-Holland, de burgemeester van Amsterdam, de directie der Kanaal-Maatschappij en een aantal anderen. Bij het aan wal stappen werd de koning begroet door *Amstels-Mannenkoor*, dat eene toepasselijke feestcantate aanhief van Richard Hol, op woorden van Hofdijk.

Daarna beklom de heer Jitta, president der Kanaal-Maatschappij, het spreekgestoelte en beschreef in breede en krachtige trekken de geschiedenis der Maatschappij.

De directie had er echter op gerekend, dat de zeelucht hongerig maakt en in het Paleis voor Volksvlijt tafels doen gereed brengen, om 300 gasten te voeden. Het diner, dat volgens sommigen de directie meer dan 10.000 gulden moet gekost hebben, had plaats onder de gebruikelijke toasten. Afwisselend voerde men het woord. Na den heer Jitta sprak de fransche gezant, de heer Target; na Target de heer Hendrichs, na den heer Hendrichs de heer Clerck, die op zijn beurt beantwoord werd door den heer Heemskerk, minister van Binnenlandsche Zaken.

De heer Alberdingk Thijm droeg een berijmden toast voor, welke de schoonste tafel welsprekendheid geheel en al in de schaduw stelde.

Wat in vroeger eeuwen voor den mensch een gesloten boek was, begint zich nu klaar en duidelijk aan zijn oog te ontvouwen. De natuur, dat groote boek der schepping, wordt in onze dagen in hare geheimste schuilhoeken bespied en de verborgenheden en raadselen van het heelal worden ontcijferd en toonen dagelijks meer de grootheid en almacht van den God, die hemel en aarde uit het niet te voorschijn riep.

In den schoot der aarde, in den afgrond der zee, boven lucht en wolken weet de mensch door te dringen. Het verre zuiden, het raadselachtige noorden worden bezocht en doorkruist, en de wetenschap weet dagelijks nieuwe natuurwonderen aan te wijzen, nieuwe gezichtspunten voor den natuuronderzoeker te openen.

Voor enkele eeuwen was vooral het onbekende zuiden het oord waarop de oogen van de zeevaarders dier dagen zich vestigden, maar sedert de Portugeezen den weg naar Indië geopend hebben, sedert de Hollanders Oceanië ontdekten en de Engelschen de zuidelijke zeeën in alle richtingen doorkruisten, sedert het zuiden geen gesloten boek meer voor den mensch was, richtte men den blik weêr meer naar het noorden. Want ook dit gebied had zijne raadselen en geheimenissen, en had men vroeger bij de zeetochten naar het zuiden op denkbeeldige hinderpalen gestooten, en had slechts de verbeelding die zeeën met vurige monsters en vreemde gedrochten bevolkt, in de noordelijke zeeën bestonden die schier onoverkomelijke bezwaren in wezenlijkheid en had de roekelooze zeevaarder met tallooze inderdaad bestaande hinderpalen en gevaren te kampen. Maar juist het bestaan dier gevaren was een aandrijving om ze nader te leeren kennen en zoo mogelijk te boven te komen. Kloeke, onverschrokken zeevaarders, zooals Mulgrave, Parry, Ross, Franklin en Kane zeilden met hunne schepen naar het hooge noorden om den grimmigen wintervorst in zijn eigen gebied te trotseeren en den sluier op te lichten, welke over de raadselachtige poolstreken hangt, nadat reeds bijna 300 jaren geleden de nederlandsche zeelieden Heemskerk en Barends daartoe een krachtige poging beproefd hadden.

De barsche winterkoning, wiens troon aan den Noordpool gevestigd is, was echter naieverig op zijn gebied, en schijnt de vreemde indringers van zijne grenzen verwijderd te willen houden. Zijn rijk is door ondoordringbare nevels en een zwarten nacht omringd, voor wier duisternis zelfs de stoutste zou moeten terugdeinzen. Hij heeft zich verschanst in eene schier onneembare vesting van ijzerharde ijsmassa's, en de kristallen muren, door bolwerken en wachttorens van ontzaglijke ijsbergen versterkt, schijnen alle menschelijke macht te trotseeren. Waar de zee elders bezaaid is met rotsen en klippen, waarop de schepen zich te pletteren stooten, zendt de wintervorst hun in het noorden drijvende rotsen te gemoet in den vorm van ijsblokken en ijsvelden, die zich aan de vaartuigen vastklampen, ze verbrijzelen of onbeweeglijk tusschen hunne ondoorbreekbare massa's vastschroeven. Dan weêr ontketent de winterkoning de ijzige winden, die, vergezeld van sneeuw- en hageljacht, den indringer scherp tegenwaaien en het bloed in de aderen doen verstijven.

Toch heeft het hooge noorden ook zijne eigenaardige schoonheden en romantische gezichtspunten. De verschrikkelijke ijsvelden zelven met hunne phantastische bergen en dalen van helderwit kristal, door het zilveren maanlicht beschenen of bloedrood geverfd door de tintelende en flikkerende stralen van het noorderlicht, de lange dag in den zomer, wanneer de zon gedurende verscheidene weken onverpoosd boven den gezichteinder blijft schijnen, het vreemdsoortig gezicht der bijzonnen en kringen in de lucht, dat alles moet op het gemoed van den zeevaarder een diepen indruk teweegbrengen.

Verschillende landen, zooals Rusland, Oostenrijk en Frankrijk, hebben indertijd zoogenaamde Noordpool-expeditiën uitgerust, om te beproeven den Noordpool te bereiken, doch geen enkele natie heeft zich op dat gebied meer onderscheiden dan Engeland, dat reeds meer dan één harer dappere scheepskapiteins op de besneeuwde ijsvelden of in de omstuimige golven van de noordelijke zeeën gelaten heeft.

Van de laatste expeditie door Engeland uitgerust en waarvan de voorloopige resultaten thans bekend zijn geworden, zullen wij eenige nadere bijzonderheden meêdeelen, terwijl wij naar aanleiding er van twee gravures geven, de eene de stoomboot *Alert* in de Poolzee voorstellende, en de andere eene ontmoeting van een gedeelte der bemanning met de zoo geduchte witte of ijsberen.

Bijna achttien maanden geleden staken twee engelsche stoomschepen, de *Alert* en de *Discovery*, van al de noodige werktuigen en levensmiddelen voorzien, in zee. De beide vaartuigen zouden de Poolzeeën bezoeken, zooveel mogelijk inlichtingen verzamelen omtrent den toestand van het land en de zee in het hooge noorden, en alle mogelijke pogingen aanwenden om den Noordpool te bereiken.

Dit laatste vooral was het voorname doel

van den tocht, want de Engelschen maakten er eene soort van eerezaak van, om die geheimzinnige ‘opene’ Poolzee te vinden, waarvan vroegere reizigers reeds zooveel wisten te vertellen en waarvan beweerd werd dat, zoo men eenmaal den breeden gordel van drijfijs of de vaste ijsvelden doorgeworsteld was, men op eene plek kwam die van dierlijk leven wemelde en waar de luchtgesteldheid betrekkelijk zeer zacht moest zijn. Wel was die begeerde plaats nog door geen enkel zeevaarder bereikt, maar volgens sommiger berekening moest zij bestaan, en dr. Kane, een der vroegere Noordpoolvaarders, beweerde zelfs die opene zee in de verte aanschouwd te hebben.

In den beginne was de reis voorspoedig, maar op zekere hoogte tusschen Groenland en het vasteland van Noord-Amerika gekomen, begonnen zich reeds de voorteekenen voor te doen van de nabijheid van het gebied der noordelijke IJszee. Drijvende ijsvelden en reusachtige ijsbergen kwamen zuidwaarts afgezakt en de beide vaartuigen hadden alle moeite ter wereld, om niet tusschen de ijsmassa's beklemd te geraken of er door verpletterd te worden. Ondanks alle hinderpalen bleef men echter met moed en volharding voortzeilen, het onbekende Noorden te gemoet. Langzamerhand werden alle sporen van dierlijk en plantaardig leven uitgewischt, de koude werd nijpender en onverdragelijker, de ijsvelden namen steeds reusachtiger afmetingen aan en dreigender zagen de ontzaglijke ijsbergen op de vaartuigen neder. Eindelijk had men kaap Columbia, het noordelijkste punt van Amerika, omgezeild, en stevende men westwaarts, om, door de woestenij van wild door en op elkander geworpen ijsschotsen heen, een weg naar den Pool te vinden. De *Discovery* geraakte echter spoedig door het ijs beklemd en zat in den arduinharden bodem als vastgemetseld. Geene pogingen werden onbeproefd gelaten, om het schip los te krijgen, maar menschelijke kracht schoot hier te kort in den strijd tegen den vergramden winterkoning. De *Alert* stoomde intusschen nog voort, tot ook dit vaartuig weldra op 82° 87' op een onoverzienbaren en ondoordringbaren dam van wild op elkander geworpen ijsblokken stootte en voor dien reusachtigen muur onbewegelijk moest blijven liggen. De kapitein der *Alert*, de kloeke zeevaarder Nares, was nu door den nood gedwongen, hier te overwinteren en liet alles voor een langdurig verblijf in dezen onherbergzamen uithoek der aarde gereed maken. Toch verloor de scheepsbevelhebber het doel van den tocht niet uit het oog: kon hij met zijn vaartuig niet verder noordwaarts doordringen, toch rustte hij eene expeditie uit, die over het ijs met sleden den weg naar den Pool zou vervolgen. Drie en zeventig lange, bange dagen bleef de expeditie uit; worstelende met eene onverdragelijke koude, de grootste die ooit is waargenomen, met de bezwaren van den ijzerharden bodem, omringd van nacht en verschrikking, konden de manschappen slechts zeer langzaam hun weg vervolgen en gemiddeld niet meer dan een kwartier uurs per dag afleggen. Toch bereikten zij het hoogste punt, dat ooit een mensch betreden heeft, 83° 20' noorderbreedte namelijk, en slechts na het uitstaan van namelooze ellenden en nadat zij meer dan een hunner tochtgenooten op den harden ijsvloer hadden moeten achterlaten, kwamen de manschappen op de *Alert* terug.

Maandenlang heeft het vaartuig, door de ijsmassa's ingesloten, daar onbewegelijk vastgezeten, en 142 eindelooze dagen bleef de zon onzichtbaar; zij waren daar, in het rijk des doods en der verschrikking, van de geheele wereld afgesloten, zelfs verre van alle dierlijk leven verwijderd, en slechts omringd door de onafzienbare ijsvlakten en de torenhooge bergen van ijs, die als trotsche reuzen op het schip en de bemanning neêrzagen.

Eindelijk, na eene afwezigheid van ruim 17 maanden, kwam de *Alert* den 27. october jl. in de iersche zeehaven valentia terug, terwijl de *Discovery* een paar dagen later te Queenstown binnenliep.

Hoewel het hoofddoel van den tocht, het vinden van den Noordpool, niet bereikt iskunnen worden, mogen de verkregen resultaten voldoende worden genoemd. De beide stoomschepen hebben uit het noorden een schat van zeldzame voorwerpen, benevens de resultaten van belangrijke natuurkundige waarnemingen meêgebracht; nieuwe gezichtspunten zijn geopend, terwijl, volgens kapitein Nares, het bewijs is geleverd, dat de Pool bepaald onbereikbaar is, daar zich in die richting eene onmetelijke ijsvlakte uitstrekt, welke op sommige plaatsen van 150 tot 200 voet dik is, terwijl hij bovendien het feit constateert, dat, in strijd met vroegere meêdeelingen, boven de 82° alle dierlijk leven ophoudt en de koude bij hoogeren breedtegraad steeds onverdragelijker wordt.

Maandag, 30 october, had in de stad Luxemburg eene indrukwekkende plechtigheid plaats, de inwijding namelijk van het standbeeld opgericht ter nagedachtenis van prinses Hendrik der Nederlanden.

Prinses Amalia was de dochter van den hertog Karel Bernard, oom van den regeerenden groothertog van Saksen-Weimar-Eisenach; zij werd in 1830 geboren en trouwde den 19. mei 1853 met prins Hendrik, broeder van koning Willem III en prinsstadhouder van het groothertogdom Luxemburg. Na eene gelukkige echtvereeniging van 19 jaren overleed de vorstin in de maand juni 1872, diep betreurd niet alleen door haren doorluchtigen gemaal, maar ook door het geheele luxemburgsche volk, voor hetwelk zij in den vollen zin des woords eene zorgvolle moeder was.

Reeds het vorig jaar, bij de viering van het zilveren feest van prins Hendriks stadhouderschap, vermengden zich bij de tallooze vreugdeblijken van het volk diepgevoelde woorden van smart, wijl de beminde prinses zich niet meer aan de zijde van haren echtgenoot mocht bevinden. In een adres door de Kamer der Afgevaardigden van het groothertogdom, den prins bij die gelegenheid aangeboden, klonk het o.a.:

'Op dezen vreugdedag doet eene smartelijke herinnering, een pijnlijke gedachte ons de geliefde prinses herinneren. Waarom mogen wij niet meer aan uwe zijde zien, doorluchte prins, die gezellin uwer gelukkige dagen, die zoovele jaren u ter zijde stond in uw heilrijk bestuur en voortdurend weldaden om zich heen verspreidde!....'

Bij de onthulling van het standbeeld der betreurde doode waren de bewijzen van vereering en liefde talrijker en treffender dan ooit. Eene talrijke menigte, uit alle deelen van het groothertogdom samengestroomd, verdrong zich om de plek waar het gesluierde beeld zich bevond, en toen de sluier viel, steeg één machtige kreet uit de rijen omhoog. Aller harten klopten van aandoening, en in veler oogen blonken tranen, die bewijzen van het overkropt gemoed.

De tegenwoordigheid van prins Hendrik en prins Alexander, benevens het spelen der Amaliamarsch en andere toepasselijke melodieën verhoogden de plechtigheid der onthulling van het standbeeld, waarvan onze gravure eene getrouwe copie is.

Er wordt reeds veel gesproken over de wereldtentoonstelling te Parijs in 1878. De plannen van het grootsche gebouw zijn zoogoed als gereed en men houdt zich in de verschillende landen reeds met de voorbereidende werkzaamheden bezig. Wij geven voorloopig het portret van den senator en ingenieur Krantz die tot

commissaris-generaal der tentoonstelling benoemd is. Hij verdient dien post van vertrouwen ten volle: het is onder zijne leiding dat het paleis der tentoonstelling van 1867 gebouwd is, en bij de belegering van Parijs, in den winter van 1870 op 1871, heeft hij zich eveneens door het aanleggen van doelmatige fortificatiën onderscheiden.

Weldra hopen wij door illustratie en tekst nader op de aanstaande tentoonstelling terug te komen.

Turkije heeft voor een groote veertien dagen de ongehoorde stoutheid gehad de pochende Serviërs in hunne sterk verschanste legerplaats aan de Drina aan te vallen en een verpletterende neêrlaag toe te brengen. De Russisch-Servische legermacht onder den grooten overwonnene, Tschernaïeff, was weêr eenige dagen door de Turken met rust gelaten en begon zich, moedig geworden door de werkeloosheid van het turksche leger, opnieuw te verheffen op den ongeëvenaarden heldenmoed zijner soldaten, die inderdaad moedig stand hielden - zoolang zij niet werden aangevallen. Maar eensklaps deden de Turken zien, dat zij toch niet geheel en al met zich lieten spelen; in eene reeks van gevechten, in de laatste week van october, grepen zij de Serviërs langs den geheelen Drinaoever aan en toen deze laatsten begonnen te bemerken dat het ditmaal inderdaad ernstig gemeend was, trokken zij zich zoo spoedig mogelijk terug, om als getrouwe kameraden en mededeelzame vrienden de eer van den slag aan hunne bondgenooten, de Russen, over te laten. Ja, zoo deze hunne zeer voorkomende vrienden niet met geweld hadden teruggehouden, zouden de Serviërs wellicht naar Belgrado gevlucht zijn, zonder ook nog een enkelen keer naar hunne vervolgers om te zien. Het moet echter gezegd worden, dat het een heel onbeleefde daad van de Turken was, de Serviërs zoo tegen alle regelen der welvoegelijkheid op het onverwachtst in hunne zoete rust en hunne grootspraak te storen - eene ongemanierdheid die niet anders kon beantwoord worden dan door eene weigering om den strijd te aanvaarden. De russische regimenten zijn echter de dupe van de historie geworden; hoe dapper zij zich ook verdedigden, tegen de onstuimige dapperheid en de overmacht der Turken waren zij niet opgewassen en geheele bataljons werden weggemaaid. Het russisch-servische leger heeft dan ook een verpletterende neêrlaag geleden; verscheidene duizenden der manschappen bleven op het slagveld, een aantal stukken geschut werden door de Turken buitgemaakt en vele russische officieren gevangen genomen.

Men spreekt er van dat niet minder dan de helft der russische soldaten en twee derden hunner officieren buiten gevecht zijn gesteld. Het eerste gevolg van de overwinning der Turken was de insluiting, beschieting en de bestorming van de vesting Alexinatz, waar Tschernaïeff zoo langen tijd zijn hoofdkwartier had gevestigd. Met een *élan* de beste soldaten der wereld waardig, wierpen de Turken zich op de wallen der stad, en het gelukte hun, ondanks den woedenden tegenstand der Russen, de vesting stormenderhand in te nemen.

Onze gravure stelt de turksche soldaten voor, op het oogenblik dat zij, met het geweer in de vuist, tegen Alexinatz oprukken.

Nadat Alexinatz veroverd was, trokken de Turken verder tegen Krusjevatz op, dat genomen en aan de vlammen prijs gegeven werd. Het russisch-servisch leger was nu in tweeën gesneden, van zijne steunpunten beroofd en geheel en al gedemoraliseerd; niets stond den Turken meer in den weg om tegen Belgrado op te rukken, niets dan... de toorn van den russischen czaar. Hoe! de gehate Turken hadden de onbeschaamdheid gehad eene overwinning te behalen, en dat nog wel op de russische hulptroepen zelven! Voorwaar, die stoutheid moest gewroken worden,

waar zou het anders met het prestige van Rusland heen moeten! En ten andere, de bang geworden prins Milan zond naar Livadia, waar de russische keizer zich bevond, een telegram, dat machtig veel van een wanhoopskreet had.

'Wapenstilstand of interventie!' klonk het van den Donau, en de czaar telegrafeerde onmiddellijk daarop naar zijn gezant te Constantinopel: 'Wapenstilstand of interventie,' en Ignatieff herhaalde voor den sultan: 'Wapenstilstand of interventie, binnen tweemaal vier en twintig uren.' Dat was dus een vormelijk ultimatum. Eene vreemde zaak na de beslissende overwinningen van den tegenstander. Maar de noordsche kolossus die achter het verpletterde Servië stond, had de wenkbrauwen gefronst, de hand aan het gevest van zijn degen geslagen en Turkije het ultimatum voor de voeten geworpen. Er bleef den overwinnaar geen keuze over: hoe vreemd het klinke, hij was genoodzaakt het russische ultimatum onvoorwaardelijk aan te nemen en een wapenstilstand van twee maanden te sluiten. Of deze tot een definitieven

vrede zal leiden, moet de toekomst leeren, maar moge het voordeel aan Servië blijven, de eer komt ontegenzeggelijk aan de turksche soldaten toe. Ook dan wanneer Turkije onder den druk van den noordelijken nabuur verpletterd mocht worden, kunnen de turksche generaals met koning Frans I van Frankrijk uitroepen: ‘Alles is verloren behalve de eer!’

De gebroken reep.

Niets, niets ter wareld doet hem aan,
   Of baart hem ongemak,
Dan stuiters die te water gaan,
   Of ballen over 't dak.

DE GEBROKEN REEP, NAAR R. BARNES.

Op dit couplet uit Hölty's lief gedichtje bouwt Hildebrand in zijne *Camera Obscura* een geheel artikel onder den titel van Kinderrampen, en toen wij onze gravure *De*

gebroken Reep zagen, schoot ons zijne schets weêr te binnen, 't Blijkt duidelijk, dat de engelsche schilder Barnes nooit van Hildebrand heeft hooren spreken of minstens zijn *Camera Obscura* niet heeft gelezen, hij zou anders zijn onderwerp geheel anders behandeld hebben.

Wij groote en wijze menschen, waaronder ook de hoefsmid moet worden gerekend die zooveel aandacht toont voor den gebroken reep, wij zijn niet gewoon veel acht te geven op dergelijke nietige kinderrampen. Daarvoor zijn wij in den regel le trotsch en niet eenvoudig

genoeg. Onze eigen bekommeringen geven ons genoeg te doen, om veel aandacht te schenken aan knikkers die te water of bollen die over 't dak gaan, en kindertranen, zoo redeneeren wij, zijn zoo spoedig gedroogd. Wij hebben onzen tijd en onze hersens te veel noodig, om ons langer dan een enkel oogenblik te bekreunen over verloren bollen, gebroken reepen en andere kinderachtigheden. Met zulke machtspreuken worden alle redeneeringen doodgeslagen, doch is daarmeê alles wel uit? Dat is eene andere vraag. Hildebrand leest niet alleen de Herodussen, maar ook die zeer wijze menschen duchtig de les op. Hij somt de grootste kinderrampen op en zegt in een zijner voorbeelden: ‘Spreek mij niet van groote-menschen jammeren. Zij halen niet bij deze. Geen koopman die ‘op springen staat’ ziet met meer angst den dag te gemoet, waarop hij zal worden ‘omvergegooid,’ als een blijde jongen of vroolijk meisje den dag, waarop men scheiden zal van een dubbelen tand!’

DE ALERT IN DE NOORDELIJKE IJSZEE,

En zoo is het, de kinderwereld heeft ook haar gevoel, al wordt daar niet altijd rekening meê gehouden, en wij schrijven dan ook met bijzondere instemming het slotwoord van Hildebrand over, waarin hij een beroep doet

DE INGENIEUR KRANTZ,
Commissaris-Generaal der Parijsche Wereldtentoonstelling.

EENE ONTMOETI G MET IJSBEREN.

HET STANDBEELD VAN PRLNSES HENDRIK DER NEDERLANDEN.

DE BESTORMING VAN ALEXINATZ.

op de toegevendheid der groote menschen ten opzichte der jeugd.

'Mocht het sommigen mijner lezers bewegen,' zegt hij, 'om nog kiescher te worden omtrent de jonge harten der kleinen, en nog oplettender om hun kleine verdrieten te sparen en groote genoegens onbeknibbeld te laten genieten. De jeugd is heilig; zij moet voorzichtig en eerbiedig behandeld worden; de jeugd is gelukkig, maar men moet zorgen, dat zij zoo min mogelijk deelt in de rampen der samenleving, voor zoover zij die in hare jaren kan ondervinden; - men moet haar soms kwellen en lastig vallen - tot haar nut! - maar passen wij vooral op, dit niet te overdrijven! Een geheel volgend leven kan geen gedrukte jeugd vergoeden; want welke zaligheid zouden latere jaren te stellen hebben tegenover het verspeelde geluk eener schuldelooze jonkheid?'

Torpedo's.

Op welke wijze kan men de grootste vernieling aanbrengen en hoe helpt men op de vlugste manier het grootst aantal menschen naar de eeuwigheid? Deze dubbele vraag tot oplossing te brengen, schijnt de taak te zijn, die de laatste jaren op zich genomen hebben. En de oplossing van dit vraagstuk zoekt men met zulk een koortsachtigen haast, dat nauwelijks een nieuw moord- en vernielingswerktuig is uitgevonden en beproefd, of een ander dat nog veel zekerder en vlugger werkt, staat op zijne beurt te wachten om beproefd te worden.

De torpedo of zoogenaamde watermijn is een van die vernielingswerktuigen, die ten doel hebben vijandelijke schepen in de lucht te doen vliegen. Reeds in het jaar 1801 nam Fulton, de uitvinder der stoombooten, de eerste proeven met de torpedo's, door op de reê van Hâvre oude schepen te doen springen, welke proeven volkomen gelukten.

Een tijdlang hoorde men niets meer van die vernielingswerktuigen, tot de Krim-oorlog ze weêr in herinnering bracht, vooral toen men begon in te zien, dat zij het eenige wapen waren tegen gekurasseerde schepen. Met kracht werd aan hare verbetering gewerkt, zoodat wij nu reeds twee soorten van torpedo's hebben: die welke ontploffen door aanvaring, en die welke door middel van een electrischen vonk ontstoken worden, zoodra zich een schip binnen haar bereik bevindt. Eerstgenoemden werken door middel van een glazen buiske gevuld met zuren, dat de ontploffing teweegbrengt zoodra het breekt, terwijl de anderen langs den electrischen weg ontploffen.

In den Krim-oorlog legden de Russen voor de reede van Kroonstadt torpedo's, om de engelsche vloot op een eerbiedigen afstand te houden, welk doel er echter in 't geheel niet meê bereikt werd, daar men te veel van de nieuwe uitvinding vergde, en de lading kruit te gering was, om de engelsche schepen ernstige schade toe te brengen.

De russische torpedo's bestonden uit holle ijzeren potten, in den vorm eener flesch, die met kruit gevuld waren en door middel van ankers tien à twaalf voet onder de oppervlakte van het water werden gehouden. Boven op het deksel was een rechtstaand glazen buiske aangebracht, gevuld met zwavelzuur. Zeilde nu een schip tegen dit buiske aan, dan brak het, goot zijn inhoud op een scheikundig mengsel en deed daardoor de lading ontploffen.

De Russen waren ook de eersten die beproefden de torpedo's door middel der electriciteit te doen ontploffen, doch het schijnt dat zij het niet tot eene practische

toepassing hebben kunnen brengen. Van dit laatste toch komt de eer toe aan den oostenrijkschen baron Von Ebner.

Gedurende den italiaanschen oorlog in 1859 werden de hoofdkanalen van Venetië met torpedo's afgesloten, welke volgens het systeem van von Ebner vervaardigd waren, doch daar de fransche vloot den verwachten aanval niet deed, kon het ook niet uitgemaakt worden of zij zoo goed werkten als de uitvinder voorgaf.

Eerst in den strijd tusschen de noordelijke en zuidelijke Staten van Noord-Amerika bleek het, dat hare vernielingskracht zeer groot was. De bekende waterbouwkundige Maury en de scheikundige Abel waren door de gekonfedereerden belast met de inrichting der kustverdediging, waartoe zij torpedo's naar het systeem Von Ebner gebruikten. In weerwil dat de uitvinding nog in hare kindsheid was en dus alles behalve volmaakt, is het toch uit de officieele verslagen gebleken, dat niet minder dan vier en twintig schepen der noordelijke Staten door de torpedo's der zuidelijke zijn vernield geworden, terwijl negen zoo erg beschadigd werden, dat zij gedurende den oorlog onbruikbaar waren.

Op het laatst van den amerikaanschen oorlog werden er zoogenaamde torpedo-schepen gebouwd. De torpedo zelve was aan het einde van een langen staak, die aan het expresselijk daarvoor gebouwd schip was aangebracht, vastgemaakt. Die schepen kwamen in vorm veel overeen met eene reusachtige sigaar en waren veertig tot zestig voet lang. Zij hadden torpedo's van 50 pond lading en waren zoo ingericht, dat zij door de ontploffing niet beschadigd werden.

Toch hadden zij nog vele gebreken, en bij hunne toepassing kwamen deze duidelijk aan den dag. Ten eerste moet de torpedo-boot, wil zij niet van verre reeds door het vijandelijk schip opgemerkt worden, geheel en al beneden de oppervlakte van het water liggen en zonder veel moeite en beweging verplaatst kunnen worden; ten andere moet zij bestand zijn tegen geweer- en kanonkogels, ook tegen zware schoten, en moeielijk tot zinken zijn te brengen. Aan deze twee noodzakelijke voorwaarden voldeden de amerikaansche booten slechts ten deele, en in den regel werden zij ontdekt eer zij haar doel bereikt hadden.

Als verdedigingsmiddel bewezen de torpedo's echter uitmuntende diensten en waren een niet geringen steun voor de kustbatterijen, die de vijandelijke vloten den toegang tot havens en monden van rivieren moesten beletten. Het is toch licht te begrijpen, dat een fort of eene batterij het niet lang tegen het kruisvuur van monitors en gekurasseerde schepen kan volhouden, en juist de torpedo's gaven het middel aan de hand om de vijandelijke schepen op zulk een afstand te houden, dat het fort of de batterij buiten de draagwijdte hunner kanonnen bleef. Daarenboven werd er nog een ander doel meê bereikt, namelijk dat geen schip zulk een fort kon passeeren zonder beschadigd te worden, iets wat tot dan toe eene onmogelijkheid was, daar het genoeg bekend is hoe moeielijk het is, een op een afstand zeilend schip met een kogel te treffen.

De amerikaansche admiraal Porter erkende dit ten volle in zijne *Mémoires*, waarin hij o.a. zegt: ‘Het is voor een schip zeer gemakkelijk langs eene batterij te varen, vooral als het vaarwater genoeg diepte heeft. In geheel Noord-Amerika is niet één fort of het kan zonder gevaar gepasseerd worden, terwijl niet een enkel der tot heden aangelegde forten (februari 1865) in staat is eene sterke vloot tegen te houden, indien het vaarwater niet versperd is.’

Het hoofdvereischte voor eene torpedo is echter, dat zij op tijd ontploft, en juist omtrent dat punt hebben de heeren Maury en Abel, waarvan wij boven reeds spraken, hunne verbeteringen aangebracht. Zij vervaardigden hunne torpedo's van gesmeed

ijzer en gaven ze den vorm van een cylinder. Zij worden geladen naar gelang der kracht die zij moeten ontwikkelen, en die welke het diepst onder de oppervlakte van het water liggen, hebben zelfs eene lading van vijfhonderd pond buskruit. Electrische draden stellen haar in verbinding met de twee waarnemingsstations op de kust, waar men ook aan een klein teeken de plaats kan zien, waar de torpedo ligt. Komt nu een schip in het kruispunt dezer vizierlijnen dan bevindt het zich vlak boven de torpedo en kan alsdan geheel vernietigd worden.

Om dit oogenblik met juistheid te kunnen bepalen, hebben de twee waarnemers elk een verrekijker, die op eene schijf, waaraan de positieve of negatieve geleidingsdraden verbonden zijn, zich heen en weer kan bewegen. De verrekijkers zijn daarenboven voorzien van eene naald, die met de vizierlijn een rechten hoek maakt en insgelijks met een der polen van de batterij verbonden is. Elke waarnemer heeft daarenboven een sleutel, waarmeê hij de geleiding kan sluiten of onderbreken.

Nadert nu een schip, dan sluiten de waarnemers de geleiding en volgen door hunne verrekijkers zijne bewegingen. Zoodra het vaartuig zich boven de torpedo's bevindt, draaien zij de naald van den kijker op de schijf rond en deze komt dan in aanraking met de punten waarmeê de torpedo's verbonden zijn; door die aanraking wordt de stroom gesloten, de electriciteit ontwikkelt hare werking en de ontploffing volgt oogenblikkelijk.

Over het algemeen geeft men echter de voorkeur aan de zoogenaamde contact-torpedo's, daar zij even zeker werken en minder voorzorg en oplettendheid eischen, terwijl men ze bovendien buiten de draagwijdte van de kanonnen der vijandelijke schepen kan aanleggen.

De gas en zijne uitvinding.

Toen men voor 't eerst vernam dat er eene uitvinding gedaan was, waarbij een massa wagens achter elkander liepen, zonder door paarden getrokken te worden en dat met eene snelheid die tot nu slechts in onze verbeelding bestond, zal menigeen gelachen hebben.

Toen men vernam dat er een man bestond, die beweerde de kunst uitgevonden te hebben, om op duizenden uren afstands met elkaar een praatje te houden, zal men niet minder hebben gelachen.

En om eigenlijk op mijn onderwerp te komen, wie heeft niet op zijn minst genomen, de schouders opgetrokken toen de dagbladen meldden dat een Engelschman, Murdoch genaamd, in plaats van olie, een gas, eene onzichtbare stof, in zijne lamp brandde, en dat deze oneindig meer licht gaf dan onze beste olielampen.

Dat was onmogelijk, en hoe nauwkeuriger bijzonderheden men vernam, hoe ongelooflijker de zaak scheen. Vooreerst vernam men dat zijne lamp geene lamp was, het was niets meer dan een ijzeren buiske, waaruit de onzichtbare stof stroomde, die men met een brandend papier kon aansteken; vervolgens dat die onzichtbare stof gefabriceerd werd uit steenkolen.

Dat was iets duidelijker, want men wist dat steenkolen eene brandstof waren, maar steenkolen waren eene stof die men tusschen vinger en duim kon nemen, terwijl de nieuwe stof, de gas, om het zoo eens uit te drukken, negatief, niets was; het bleef dus nog onduidelijk, en toen men hoorde dat die Engelschman geen katoen in zijne lamp brandde, toon gaf men voorgoed het geloof aan de nieuwe uitvinding op, en......... men lachte over de onnoozele bladen die zich zoo iets op den mouw hadden laten spoten.

De uitvinder echter zal zich wel het minst aan dat lachen gestoord hebben, overtuigd als hij was, dat spoedig genoeg zijne uitvinding zou op prijs gesteld worden, en om iedereen van de waarheid zijner bewering te overtuigen, gaf hij een recept aan de hand, dat zoo eenvoudig en zoo onder ieders bereik viel, dat iedereen de proef er van kon nemen.

Men neemt een pijpekop en vult die met goed fijn gemaakte steenkolen, waarop men de steenkolen met leem geheel van de buitenlucht afsluit. Alsnu legge men den gevulden pijpekop in het vuur maar zoodanig dat de opening waar de steel zit, naar boven gekeerd is.

Wat gebeurt nu? Na eenige oogenblikken stijgt door de opening van den pijpekop een lichte damp op, welke als men er met vuur bijkomt, brandt, en dit is mijn gas, riep triomfeerend de uitvinder, dat is de stof die uwe olie vervangen moet.

Na zulk een proef moest men wel gelooven of men moest onwillig zijn. De onwilligen gaven dan ook te kennen, dat, wel is waar, de genomen proef goed was, maar zou men het gas over 't algemeen kunnen toepassen, hoe zou men het in de huizen en op straat kunnen brengen; want het was toch niet aan te nemen dat elkeen in zijn huis eene machine zou aanleggen om zich van licht te voorzien.

De verstandigsten spraken van buizen, waardoor het naar de woningen en de straten kon

gevoerd worden; want het was buiten kwestie dat de nieuwe uitvinding het eerst zou aangewend worden, om in de donkere nachten de straten der steden te verlichten, waar tot nu in weêrwil der gloeiende nagels een egyptische duisternis heerschte.

Het is nu ruim driekwart eeuw geleden, dat de uitvinding van het lichtgas de wereld in opspraak bracht en sedert het verloop van dien tijd bestaat er bijna geene stad en maar weinig dorpen welke geen gasfabriek bezitten.

Te voren is reeds gezegd dat Murdoch de uitvinder was van het gas, dit is echter niet heel juist, want reeds in 1646 werd door Clayton opgemerkt, dat men uit steenkolen door verwarming een brandbaar gas verkrijgt. Murdoch gelukte er in het op de verlichting toe te passen en in Duitschland volgde hem Lampadius, in Frankrijk Lebon.

Laatstgenoemde wilde het uit hout ontwikkelen en hij gelukte daar ook in, doch dewijl daartoe te veel hout noodig was, en het houtgas een flauw licht gaf, vond het geen bijval.

In 1798 brandde de eerste gas in de spinnerij van Boulton en Walt te Londen en reeds twintig jaren later vond men in de meeste winkels en in sommige straten gasverlichting.

Het nieuwe licht verspreidde zich nu met eene snelheid, zijn naamgenoot uit de natuur waardig, over geheel Europa, en op het oogenblik vindt men het bijna overal.

Het spreekt van zelf dat toen eenmaal de uitvinding daar was, er door verschillende geleerden pogingen werden aangewend om ze te verbeteren, of liever om uit andere producten, welke goedkooper waren, dezelfde resultaten te verkrijgen.

Boven spraken wij reeds van de houtproef van Lebon en na hem kwam men voor den dag met turfgas, watergas, oliegas, harsgas, gas van bitumineusen (harsachtigen) leisteen, zelfs trachtte men gas te maken uit afval van verschillenden aard, zooals plantenvezels, suikerwortels, houtkrullen, met gas van zeepsop inclus.

Alle genoemde proeven gelukten, wel is waar, doch niet een welke met de steenkolengas kon vergeleken worden, zoowel wat gemakkelijkheid van bereiding, als wat de kwaliteit van de gas zelf aangaat.

Rekenmeesters hebben uitgecijferd, dat uit een halven hectoliter steenkolen eene hoeveelheid gas kan bereid worden, voldoende om eene lamp 250 of 5 lampen 50 uur te doen branden.

Hetgeen er van de bewerking overblijft, wat men bij een anderen arbeid afval noemt, verdient bij de bereiding van gas in 't geheel dien naam niet, ten minste als men aan het woord afval de beteekenis geeft, in de wandeling daaraan gegeven, iets wat niet veel waarde heeft.

Als eerste product noemen wij daarvan de coaks, de uitgebrande steenkolen, die nog een uitmuntende dienst kunnen doen; ten bewijze daarvan, dat men in de gasfabrieken maar hoogst zelden een grooten voorraad coaks aantreft, begeerig als velen zijn, ter oorzake van de goedkoopte dier kolen, ze nog eens in hunne kachels te exploiteeren.

Verder krijgt men door distilleering der kolen teer en ammoniac, beide stoffen welke insgelijks hunne waarde hebben, zoodat het gas, in weerwil van den hoogen prijs, dien men op sommige plaatsen daarvoor vordert, niet op veel meer te staan komt, dan de arbeid die er aan besteed wordt om hem te verkrijgen en de renten van het kapitaal dat men heeft moeten uitgeven aan de fabrieken voor de noodige toestellen.

De engel der bergen.
Geïllustreerde novelle, door Mathilde.
(*Vervolg*.)

De goede oude heer was dus verplicht zelf de onaangename taak ten uitvoer te brengen.

‘Zeg eens, Maria,’ zoo begon hij, ‘ge hebt die oorringen van mijn nicht nergens gezien?’

‘Niet meer nadat zij ze aan de vreemde dame toonde.’

‘Is dat werkelijk waar?’

Zij zag hem aan met zulk een doordringenden blik, waarin een weemoedig verwijt en tegelijk diepe verontwaardiging te lezen stonden, dat de oude heer er geheel verward door raakte en sprak:

‘Nu ja, ik geloof u wel, maar mijne nicht houdt niet van u, en mijne goede vrouw heeft zooveel verdriet gehad.’

Na die zonderlinge verontschuldiging, keerde hij Maria den rug toe, en verklaarde zeer krachtig aan de beide mevrouwen Van Barnwijk, dat hij niet meer van die beschuldiging wilde hooren en dat, zoo Philippine haar oorringen werkelijk verloren had, zijn vrouw haar maar een paar nieuwe moest koopen; waarop beiden natuurlijk verklaarden, dat het niet om de dingen zelf was, maar een dief aan huis, dat was te erg: de bedienden waren van beproefde trouw, maar de vreemde juffer.

En zoo gingen eenige verdrietige dagen voorbij; Maria weende noch klaagde; er was niets aan haar veranderd; alleen merkte Thérèse en ook haar oom op, dat het meisje bij den dag afviel en dat haar hoest soms zeer onheilspellend klonk. Van Barnwijk werd verwacht; op den dag van zijn komst was Philippine bedaarder dan in den laatsten tijd en zij gebruikte al haar overredingskracht, om haar tante over te halen, niets van het geheele geval aan Frans te zeggen.

‘Neen, dat gaat niet,’ was 't antwoord: ‘ik heb Thérèse reeds er over gesproken, om een ander kosthuis, bijv. een klooster van Aken voor dat kind op te zoeken.’

‘Maar tante, is dit niet te streng? We hebben toch geen zekerheid, daar zij alles ontkent, en bij 't onderzoeken harer kamer vond men niets.’

‘Ge zijt te goedhartig, Philippine, maar laat dat aan mij over; ik heb mij in dit wespennest gestoken en nu moet ik er mij uit redden, maar God straft ons zwaar.’

Weenend kwam Thérèse 't besluit harer tante aan Maria overbrengen; deze bleef kalm.

‘Maar treft u dit niet, blijft ge dan altijd even onverschillig? 't Is of gij een levend steenen beeld zijt; hindert u dit niet?’

Weer zag zij Thérèse met een harer onvergelijkelijke, sprekende blikken aan, en naar 't kruisbeeld wijzende, sprak zij met doffe stem:

‘Hij heeft oneindig meer geleden.’

‘En door die gedachte lijdt gij niet meer?’

‘O, ik lijd! 't Is gemakkelijker een ceder uit den Libanon te rukken, dan 't hart te verbieden het lijden te voelen, maar ik draag het uit liefde voor God en van mijn geheim.’

‘Ge zijt een engel, en dit huis is niet waard, door u bewoond te worden, maar ach! wat moeten wij nu doen!’

‘Ik zou gaarne in een klooster gaan.’

‘Voorgoed?’

‘Dit was mijn liefste wensch, doch ik ben zoo zwak, lieve vriendin! Ik kan God het offer brengen van mijn geluk en van mijn leven, maar ach! ver van Palestina te moeten blijven door een gelofte, dat kan ik niet! Daar zou ik willen rusten op de plaats door den Engel Gabriël, de heilige Moedermaagd en door onzen jeugdigen Verlosser als heilig gewijd.’

‘Wilt ge nu teruggaan?’

‘Ik durf nog niet, maar als ik wederkeerde, dan zou pater Antonio overtuigd wezen dat het mijne roeping was non te worden en ik zou bij de Dames van N.D. de Sion veilig wezen.’

‘Welnu, in afwachting van een goede gelegenheid kunt gij nergens beter zijn dan bij de Franciscanessen van Aken, maar ik blijf geen dag langer in dit huis. Onder vreemden zal ik mijn brood verdienen, liever dan van zulke familie afhankelijk te zijn.’

‘Thérèse, gij bezondigt u!’

‘Omdat ik een arm, verlaten kind bescherm?’

‘Door uw oploopendheid. Om mij hebt ge al die dagen geen goed gebed kunnen spreken.’

‘En Philippine dan?’

‘God verlichte haar en ook u, lieve, trouwe vriendin! Wat houdt gij goed uw belofte!’

Snikkend verliet Thérèse de kamer; Maria deed haar doek om en verliet eenige oogenblikken later Val-Clémence.

Een uur later kwam Frans; zijn eerste vraag gold de kinderen.

‘Ze zijn gaan wandelen,’ antwoordde Philippine een weinig onverschillig.

‘Alleen?’

‘Met de bonnes.’

Zij zelf was met de drie kinderen en hare tante uit geweest, maar onderweg had zij een bezoek afgelegd en sedert dat oogenblik niet meer aan de kinderen gedacht. De kleine Edmond alleen was bij het kindermeisje gebleven.

Men zette zich aan de theetafel; de lichten waren opgestoken, want het begon duister te worden. Frans zag wel dat er iets haperde.

‘Mag. ik de Nazareensche nu ook eens zien?’ vroeg hij.

‘Ze is op haar kamer,’ was het koele antwoord der tante. Philippine keek voor zich. Thérèse zag er tegen haar gewoonte zeer knorrig uit. Oom alleen praatte en rookte als gewoonlijk. Een uurtje ging om; de oogen van Frans dwaalden onophoudelijk naar de pendule,

‘'tls bij halfzes,’ sprak hij; ‘me dunkt dat het toch te laat is voor de kinderen om nog te wandelen, of zijn ze ergens heengegaan?’

‘Ik geloof dat ze bij den boterboer van tante gegaan zijn om appelen te eten.’

‘Weet ge dat niet zeker, Philippine?’

‘Och jawel, ze zullen er wel zijn.’

Hij stond vol ergernis op en liep heen en weer.

‘Wat zijt ge toch bespottelijk ongerust, Frans,’ vermaande tante.

‘Ik moet het voor beiden zijn,’ mompelde hij, en zijn vrouw, die 't hoorde, werd vuurrood.

‘Zal ik den knecht eens naar den boer zenden?’ vroeg Thérèse.

‘Och ja, dat zou mij groot pleizier doen.’

Thérèse verliet het vertrek en Frans ging haar na.

‘Zoo is hij nu altijd!’ klaagde Philippine; ‘en dan doet hij het voorkomen of ik zoo'n onverschillige moeder ben; de goede God weet het beter, maar ik heb mijn systeem.’

‘Ik was als hij,’ zuchtte de oude mevrouw; ‘en van Barnwijk.. is nooit zwaartillend geweest.’

‘Is er iets gebeurd, Thérèse?’ vroeg Frans, met zijn zuster buiten gekomen.

‘Och, Frans, ik zal 't u later wel eens vertellen.’

‘Is de Arabische in ongenade?’

‘Natuurlijk en ik er bij. Voor niets is uw vrouw geen drie weken hier geweest.’

Frans beet op zijn lippen; juist kwam Lina, 't kindermeisje van Edmond, langs hen.

‘Waar komt ge vandaan?’ vroeg Thérèse.

‘Ik heb Eddy naar bed gebracht.’

‘Is Antje al thuis?’

‘Ik weet het niet, misschien is zij in de keuken.’

‘'t ls me hoogst onaangenaam, dat de kinderen in de keuken zitten,’ bromde Frans.

Zij gingen beiden den gang door en Thérèse maakte toen de keukendeur open: Antje zat zeer rustig bij de tafel, tusschen de keukenmeid en den knecht, een kopje koffie te drinken.

‘Waar zijn de kinderen?’ vroeg Thérèse, die 't koud zweet voelde uitbreken.

‘Bij mevrouw immers,’ antwoordde Antje verwonderd; ‘toen mevrouw naar het spoor wilde gaan, moest ik thuis blijven om haar japon in orde te maken. Ik ben al dien tijd in de waschkamer blijven naaien en kom nu pas beneden.’

‘En zijn de kinderen dan niet meegegaan?’

‘Lina droeg den kleinen Edmond en hield Clara aan de hand; maar jongeheer Clement liep naast mevrouw. Ik heb ze zoo zien uitgaan.’

‘Ik ben maar tot het huis van Berkens gegaan, toen begon Eddy te schreeuwen en mevrouw zeide, dat ik naar huis moest gaan en zij ging met de twee grooten verder,’ legde Lina, die nader gekomen was, uit.

Frans had alles doodsbleek aangehoord. Hij keerde zich om en vloog den gang door naar 't salon.

‘Hebt ge dat gehoord, de kinderen zijn er niet, en gij moet weten waar ze gebleven zijn,’ riep hij driftig binnenstuivend.

‘Maar, Frans, wat is er?’ en de oude heer Van Barnwijk sprong toe, om zijne in onmacht vallende vrouw te ondersteunen.

Philippine verbleekte ook; zij hield zich aan de tafel vast, zoo zeer had die uitroep haar geschokt.

‘'t Is uwe schuld en van niemand anders; ze zijn 't laatst bij u geweest, vraag het Lina maar. Waar hebt gij ze gelaten?’

‘Ik weet er niets van, Frans! Toen ik van mevrouw G. afscheid nam, waren ze niet meer bij mij en ik dacht dat ze met Lina en Eddy naar huis waren gegaan.’

‘Gij zijt niet waard moeder te zijn,’ beet Frans haar toe; ‘zulke grenzelooze onverschilligheid is zonder voorbeeld.’

Hij was te ernstig boos dan dat Philippine weer

met hare gewone kuurtjes durfde beginnen. Zij antwoordde niets op het harde verwijt dat hij haar had toegevoegd, en stamelde onder tranen heen:

‘Misschien zijn ze bij Maria op de kamer.’

‘Daar ben ik al geweest,’ zeide Thérèse, ‘maar de kamer is leeg. Twisten en verwijten helpt niets; we zullen tante naar bed brengen, en ik heb Hubert reeds uitgezonden, om ze te zoeken. Lina loopt den tuin door en dan gaan we elk van onzen kant rond.’

‘Ze zijn dood, in de rivier gevallen, in de grotten verdwaald! God alleen weet waar ze zijn,’ sprak Frans dof, waarop Philippine nog harder begon te schreien en tante zenuwachtig beefde over al hare leden.

‘Frans, spreek zoo niet, zie tante toch eens,’ snikte Philippine.

‘Ik kan niet anders spreken. O God, mijn Clara, mijn Clement, allebei te gelijk, 't is verschrikkelijk.’

‘Klaag zoo niet, toon u man,’ raadde ernstig de Oude heer aan, ‘ga hen zoeken. Ze zijn misschien dood bedaard ergens in 't dorp.’

Eenige oogenblikken later waren allen op de been; met fakkels en lantaarns gewapend, ging men links en rechts overal zoeken; de dorpelingen, die spoedig van 't geval hoorden, hadden de verlorenen nu eens hier en dan weer daar gezien. Eigenlijk wist men er niets van, doch men had spoedig de treurige zekerheid, dat zij zich in geen der dorpshuizen bevonden.

't Was een donkere winteravond; 't vroor wel niet meer, maar toch was de wind, die door de kale boomen huilde, koud en vochtig; de sneeuw bedekte de holle bergwegen en weerkaatste slechts het geroep der zoekenden; nu en dan kwam de maan even achter de zwarte wolken kijken, maar dadelijk verschool zij zich weer achter het dikke luchtgordijn.

Spookachtig ging de stoet heen en weer; nu eens langs dezen veldweg, dan weer over dat smalle bergpad; bij elke eenzame hoeve klopte men aan, doch op de vraag naar de twee kinderen klonk een onverauderlijke uitroep van sympathie en niets meer.

Thérèse had haar regenmantel omgedaan, de kap over haar hoofd getrokken en zocht dapper mede, doch niet bij den stoet waarin zich haar broeder en haar oom bevonden. Philippine zat thuis; uit haar zolderraampje zag zij angstig naar den weg dien elke met fakkels voorziene groep maakte; eindelijk zag zij een man naar huis terugkeeren: snel vloog zij de trappen af naar de vestibule, maar hier begaven de ongelukkige moeder de krachten, zij kon hem niet verder te gemoet gaan. Frans trad nader.

‘Gevonden?’ vroegen beiden als uit één mond.

‘Neen, neen, o God, neen!’ en Philippine zakte jammerend ineen.

‘O, Frans,’ en zij trachtte zijne handen te grijpen, maar hij stiet haar woest van zich af.

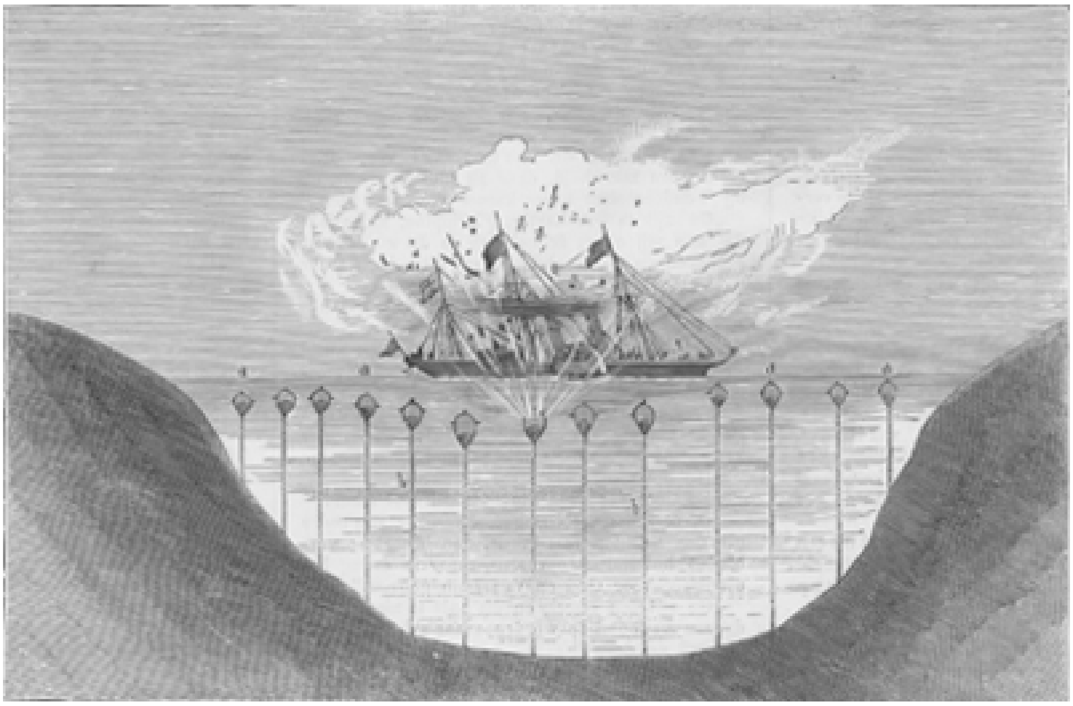

TORPEDO'S.

‘Vraag niet meer naar uwe kinderen. Ga u opschikken en verbeuzel uwen tijd met buurpraatjes, ik zal hen wel zoeken, en zijn zij jammerlijk omgekomen, dan zal ik ze alleen betreuren.’

‘Frans, bedaar in Godsnaam; zulke woorden, al zijn zij in drift gesproken, laten een altijdblijvenden angel in het hart na,’ sprak oom; ‘laat ons nog eens gaan.’

‘Oom, ik zal 't u bekennen,’ jammerde Philippine, ‘Frans heeft gelijk, mij zoo te behandelen. Ik heb onze kinderen vermoord. Maria zal hen..... o, mijn God, 't is toch verschrikkelijk..... maar ik heb 't verdiend, ik, die haar beschuldigde mijne juweelen te hebben gestolen...... en die nog niet durfde bekennen dat zij onschuldig was, toen ik ze gevonden had in een mijner zakken..... Die Arabieren zijn wraakzuchtig van aard en nu..... is zij weg tegelijk met hen.’

Frans sloeg geen acht op haar onsamenhangende taal; hij was weer weggesneld, maar de oude van Barnwijk richtte zijne nicht op en sprak haar bemoedigend toe. Maria zou niets er mee te maken hebben (ofschoon hij zelf haar verdwijnen zeer geheimzinnig vond) en zij moest maar liever stil in haar kamer blijven en bidden, dan zou de goede God haar zeker de kinderen gezond en wel teruggeven. Hij bracht haar naar boven en ging meteen zijne vrouw bezoeken.

‘Terecht?’ lispelde zij met zwakke stem.

‘Nog niet, maar ze zijn naar de grotten, en wij hebben hoop ze spoedig te vinden.’

‘Hebt gij gehoord wat Philippine van Maria vreesde? Zou 't waar zijn? Wat hebben we dat arme kind valsch beschuldigd.’

‘Goddank, dat het tegendeel uitgekomen is. We zullen de kinderen wel vinden; 't is een goede les voor Philippine geweest, maar houd u in Gods naam bedaard, beste Clémence.’

‘Kon ik toch mede zoeken!’

‘Bid gij voor ons, terwijl wij zoeken. Uw gebed, we hebben 't reeds dikwijls ondervonden, heeft een wondervolle kracht.’

Zij was bedaarder toen hij haar verliet en de zoekenden weer opzocht.

Eenige uren lang ging het voort. Vergeefs! Frans zag er bleek en verward uit. Hij sprak geen woord meer, maar de blik uit zijne oogen zei genoeg hoezeer hij leed.

Thérèse en haar oom bleven zoo kalm mogelijk.

‘Dat Maria nu ook weg is,’ zeide zij, ‘vind ' ik 't onbegrijpelijkste.’

Men had alle grotten doorzocht, was alle kanten der rivier langs geweest en langzamerhand werd 't gemompel duidelijker:

‘Ze zijn door den Snellen stroom weggevoerd.’

(*Wordt vervolgd.*)

Rebus N°. 2.

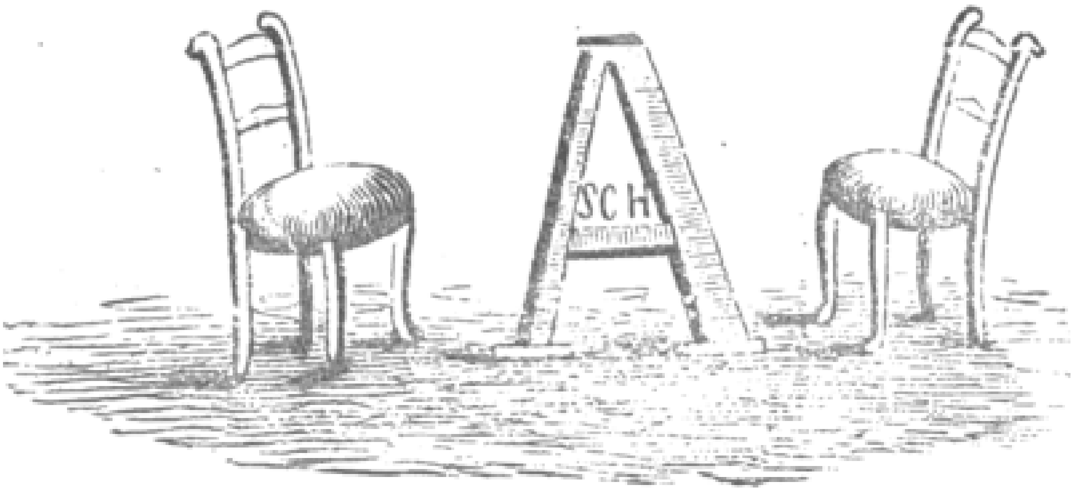

Allen die dezen Rebus goed oplossen, kunnen verkrijgen een der zeven eerste jaargangen van

DE BELGISCHE ILLUSTRATIE

mits zij opzenden aan de Administratie te Brussel een postmandaat van fr. 2.59, of het portret van Z. Em. den Kardinaal-Aartsbisschop van Mechelen, in prachtigen kleurendruk, bestaande uit 20 steenen.

Dit portret kost in den handel niet minder dan frs. 15. - Voor de oplossers van dezen Rebus is het verkrijgbaar voor fr. 1.50, tegen postmandaat aan het adres der *Administratie te Brussel.*

Oplossing van Rebus N°. 1: IN DEN KOMKOMMERTIJD.

[Nummer 8]

EEN OVERVAL VAN INDIANEN, NAAR JOHN DAVIS.

Geillustreerd nieuws.

Inhoud.

Kardinaal Antonelli. - Eene ontploffing van granaten te Madrid. - De jongste presidentsverkiezing in de Vereenigde-Staten. - De invoer van paarden in Nieuw-Holland. - Chrlstine Nïlsson.

‘Tot in den dood!’ Die heilige eed gezworen,
   Toen Pius met den purpren vorstenhoed
Uw schedel kroonde, is ingelost; wij hooren
   Die levensleuze en ook dien stervensgroet.

Aldus vangt *De Tijd* in haar nommer van donderdag den 9 dezer maand een gevoelvolle dichterlijke ontboezeming aan, gewijd aan de nagedachtenis van den diep betreurden overledene, kardinaal Antonelli.

‘Tot in den dood!’ Ja, tot in den dood was de groote kerkvoogd, de bekwame staatsman, de trouwe dienaar gehecht aan zijn Paus en koning, Pius IX. Tot in den dood! Dertig jaren lang stond de ievervolle kardinaal den grooten Paus ter zijde, hem dienende met raad en daad, voor hem en voor het heil der Kerk zijne rust, zijne gezondheid, ieder oogenblik zijns levens opofferende.

Is de Paus, die sedert dertig jaren op den Stoel van Petrus zetelt, eene buitengewone verschijning in de rij der Pausen, hetzelfde mag men zeggen van den beroemden kardinaal en minister, die ruim veertien dagen geleden wel niet onverwacht, maar toch nog altijd te vroeg van het aardsche tooneel is afgeroepen, en aan het lijdende hart van Pius ontrukt werd, wiens trouwste raadgever en rechterhand hij was.

Wij geven hier geene schets van zijn leven: de dagbladen van allerlei kleur en richting hebben zich onmiddellijk nadat het bericht van zijn overlijden door de telegraaf naar alle hoeken der wereld verspreid was, met die taak belast. Daarenboven, de levensbeschrijving van den beroemden doode zou de geschiedenis moeten bevatten van het Pausschap der laatste dertig jaren, want zijne persoonlijkheid - en welk eene persoonlijkheid! - ging om zoo te spreken, geheel en al op in het leven van zijn grooten meester, in het lijden en strijden der Kerk, waarvan hij een der sterkste steunpilaren en tevens een der getrouwste zonen was. Om zulk eene geschiedenis te schrijven, ontbreken hier gelegenheid en ruimte. Wij wilden er slechts op wijzen hoe het lijden van den Heiligen Vader, het lijden der Kerk vereenzelvigd was met zijn lijden, en hoe zijn hart den terugslag gevoelde van elke wonde zijn meester toegebracht. Overigens hij begeerde niet anders. Onwankelbaar gehecht aan de Kerk, wilde hij met en voor haar strijden en daardoor met en voor den Paus, die het zichtbaar hoofd der Kerk is. Zulk een strijd - een strijd tegen revolutie en ongeloof - met de wapenen des geloofs, van het gezond verstand en een hooge staatsmanswijsheid, was een man als kardinaal Antonelli waardig, en met recht mag de dichter hem toeroepen:

. . . . .al hadt gij zwaar geleden,
Gij hadt uw kracht niet aan een droom verspeeld.

Maar het grootsche doel van den strijd kon niet verhinderen, dat het vrome hart van den grooten kampvechter voor godsdienst, waarheid en recht voortdurend door

namelooze bitterheid en smart overstroomd werd, bij het aanschouwen van de zegepraal der goddeloosheid en der revolutie, bij het zien van het wee, waarmede vermetele vijanden of ondankbare kinderen de ziel van den plaatsbekleeder van Christus op aarde vervulden.

Geen heeft gezien hoe soms dat harte trilde,
   Geen heeft gehoord, hoe 't klagend heeft geschreid,
Slechts de eigen traan het brandend dorsten stilde
   Naar den triumf van Gods gerechtigheid.
. . . .
En iedere dag bracht nieuwe folteringen,
   En 't helder oog zag bij het stormgedruisch
Den duistren nacht steeds nader, nader dringen,
   Geen zonne blonk, geen sterre - alleen het kruis.

Zoo schildert de dichter ons het lijden van den grooten kardinaal; maar drie hemelgaven bleven den vromen belijder bij:

Daar is 't geloof dat op de golven wandelt,
   Daar is de hoop die tegen hope hoopt.
De liefde, die in levensdaden handelt
   In 't eigen bloed ter eeuwigheid gedoopt.

God heeft in zijne aanbiddelijke raadsbesluiten niet gewild, dat kardinaal Antonelli de zegepraal der Kerk, waaraan hij elken dag van zijn leven, al zijn talenten en krachten wijdde, hier op aarde zou aanschouwen, maar zijn werken en streven zijn gewis niet vruchteloos geweest: ze zullen het zaad zijn van den boom onder welks schaduw de Kerk en het Pausschap eenmaal een nieuw tijdperk van bloei en vrijheid zullen te gemoet gaan.

Ten slotto nog eenige korte bijzonderheden uit het leven van den betreurden overledene:

Zijne Eminentie Giacomo Antonelli, kardinaaldiaken, werd den 2. April 1806 te Sonino in de provincie Frosinone (Kerkelijke Staat) geboren. Zijn vader behoorde tot een aanzienlijke familie, en werd zelfs door Paus Gregorius XVI tot den gravenstand verheven. Reeds op jeugdigen leeftijd naar Rome gezonden, maakte Giacomo Antonelli er snelle vorderingen in alle takken der wetenschap, was op 21jarigen leeftijd doctor in het burgerlijke en kanonieke recht en werd drie jaar later, na een schitterend examen, als lid der geestelijke rechtbank aangenomen. Later wist hij als pauselijk delegaat in de legatiën de revolutionaire aanslagen van Lodewijk Napoleon (later Napoleon III) en diens broeder te verijdelen, waarna Gregorius XVI hem tot secretaris-generaal van het ministerie van Binnenlandsche Zaken en later tot minister van Financiën benoemde.

Kort na de verheffing van Pius IX op den pauselijken Stoel, schonk deze Paus aan Antonelli den kardinaalshoed (1847) en verhief hem tot president der Consulta.

In den beginne door de revolutionairen gevleid en toegejuicht, zagen deze echter spoedig in, dat de nieuwe kardinaal, weldra tot president van den ministerraad benoemd, de man niet was om hunne booze bedoelingen en plannen in de hand te werken, en toen zij van den Paus met geweld allerlei concessiën poogden af te dwingen, wist kardinaal Antonelli hem te overreden Rome, waar zijne vrijheid en zijn leven gevaar liepen, te verlaten en te Gaëta eene veilige schuilplaats te zoeken; het was echter weder het werk van den toenmaals reeds groot geworden staatsman, dat de fransche Regeering tusschenbeide kwam en het fransche leger den 3. Juli 1849 Rome binnentrok. Kort daarna keerde Pius IX, en met hem kardinaal Antonelli, weêr

in zegepraal en onder het gejuich van het goedgezinde romeinsche volk de stad der zeven heuvelen binnen.

Sedert dien tijd heeft de kardinaal tot aan zijn dood als staats-secretaris de leiding der staatszaken te Rome gevoerd en daarbij bewijs gegeven van eene staatsmanswijsheid en doorzicht, waarop al de pogingen der verdorven europeesche diplomatie schipbreuk leden. Hij heeft al de wereldschokkende gebeurtenissen bijgewoond en er een werkdadig aandeel in genomen waarvan Europa en in het bijzonder het italiaansche schiereiland in de laatste vijf en twintig jaar getuigen waren. Tot op het laatste oogenblik heeft hij den strijd tegen de ongerechtigheid en den leugen volgehouden, en hoe ook verzwakt naar het lichaam, zijn geest bleef steeds helder tot zijn jongsten snik.

Met den zegen van zijn grooten meester voorzien, overleed hij den 6 dezer, 's morgens te 7 uur, aan de kwaal die hem reeds jarenlang de vreeselijkste smarten veroorzaakte - de jicht.

Donderdag 9 dezer is het stoffelijk overschot van den geliefden ontslapene plechtig op het San-Lorenzo-kerkhof in het familiegraf bijgezet.

De ontploffing op onze gravure voorgesteld, had den 26 october op het plein San-Gil te Madrid plaats, pen caissonwagen van de derde batterij, vierde regiment bergartillerie, gevuld met granaten, bevond zich namelijk op het genoemde plein met de noodige manschappen om hem te begeleiden, toen de ontploffing plaats had, de wagen met een verschrikkelijken slag uit elkander sprong en de granaatscherven langs alle zijden heengeslingerd werden. De schok was zoo hevig, dat alle ramen van de huizen op het plein werden verbrijzeld, terwijl drie soldaten op den slag gedood en een 16tal andere personen ernstig gekwetst werden.

Er is natuurlijk een streng onderzoek naar de oorzaak van het betreurenswaardige onheil ingesteld, maar tot nog toe heeft men niet kunnen ontdekken of de ontploffing aan misdadig opzet dan wel aan een ongeluk te wijten is.

De zoo woelige, zooveel gerucht makende verkiezing van een president van de republiek der Vereenigde-Staten is afgeloopen. Zulk eene verkiezing heeft om de vier jaren plaats; zij geschiedt niet rechtstreeks, maar het stemgerechtigde volk - waartoe ook de negers behooren - kiest de zoogenaamde *presidental-electors*, wier aantal 369 bedraagt en die op hunne beurt de definitieve verkiezing van den president regelen. Daar deze echter gewoonlijk stemmen naar den wensch van hunne kiezers, is alleen de eerste, de volksverkiezing, van belang, dewijl zij in de hoogste mate de driften der Amerikanen opwekt.

Deze verkiezing heeft den 7 dezer maand in de Vereenigde-Staten plaats gehad. Maar hoewel wij, Europeanen, begrijpen kunnen dat de verkiezing van een president, als het hoofd van den staat, van overgroot gewicht is, kunnen wij ons echter onmogelijk een denkbeeld maken van de koortsachtige opgewondenheid, van het soort van politiek *delirium* waarin de Yankees reeds maanden vóór den grooten dag vervallen.

De Amerikanen bezitten het talent, ik zeide bijna het genie, voor geruchtmakende politieke demonstratiën: reeds maanden vóór de verkiezing wordt op de *meetings* en in de clubs, in dagbladen en brochures op de groote trom geklopt, wordt door redenaars en schrijvers hun kandidaat bewierookt, tot in de wolken verheven, als vergood, terwijl de kandidaat der tegenpartij aangerand en door het slijk gesleurd wordt. De presidentsverkiezing met hare kansen, berekeningen en gevolgen is

wekenlang aan de orde van den dag, en men hoort dan op de straten, in de herbergen en zelfs in de particuliere woningen bijna van niets anders spreken. Er worden weddenschappen aangegaan vóór of tegen dezen of dien kandidaat; de ambtenaren der regeering en andere belanghebbenden bidden, smeeken, bezweren of bedreigen de bevolking, zwarte en blanke, toch te stemmen voor den kandidaat der regeeringspartij, alsof het heil van het land er van afhing. Dit is overigens niet te verwonderen: bij het optreden van een nieuwen president uit de tegenpartij worden de ambtenaren der oude partij op non-activiteit gezet tot de alsdan bovendrijvende partij opnieuw door de andere verdrongen wordt. Dit alles te samen genomen maakt, dat de strijd tusschen de beide groote partijen, de democratische of behoudende en de republikeinsche of liberale partij, dan ook recht levendig en driftig is. Lang vóór de beslissende dag daar was, hoorde men op volksvergaderingen en in de clubs bijna niets anders dan de vraag: ‘Zijt gij voor Hayes of voor Tilden?’ Naarmate het antwoord klonk, werd men een redder der republiek genoemd of voor een landverrader uitgescholden. Hayes en Tilden waren namelijk de beide kandidaten voor den presidentszetel, - de eerste van de republikeinsche, de laatste van de democratische partij.

Vooral ditmaal hield de verkiezing de aandacht van elken Amerikaan in hooge mate gespannen, omdat de kansen bijna gelijk stonden, waardoor natuurlijk de strijd des te heviger zou zijn. En inderdaad, niet alleen met de stembiljetten heeft men elkander bevochten, maar op meer dan eene plaats, o.a. te Charleston, is het tot geweld gekomen en zijn er dooden en gewonden gevallen als martelaars hunner politieke verkiezingsovertuiging.

Op onze gravure zien wij de nieuwsgierige menigte het bureau van een dagblad te New-York als bestormen, om den uitslag der verkiezing te weten te komen; doch daar de kans tusschen de beide kandidaten, Tilden en Hayes,

lang getwijfeld heeft, daar de berichten uit een paar staten, die den doorslag moesten geven, geheel en al tegenstrijdig klonken, kunnen wij ons de koortsachtige spanning voorstellen waarin de Amerikanen al die dagen verkeerden dat de kans twijfelen bleef tusschen de beide mededingers naar den presidontszetel.

Waar de Engelschman zich vestigt, weet hij met de ijzeren volharding en den stouten ondernemingsgeest hem eigen, de afgelegenste gewesten, de meest woeste oorden tot bloei en vooruitgang te brengen en ze aan zijn plannen dienstbaar te maken. In alle werelddeelen heeft hij zijne koloniën, welker handel en nijverheid een hooge vlucht nemen, en ook het afgelegen Nieuw-Holland, waar hij zich gevestigd heeft, ziet zijne stranden bevolkt en zijne kusten overdekt met volkrijke dorpen en bloeiende steden, terwijl de kolonist-landbouwer, als pionnier der europeesche beschaving, met den dag dieper de binnenlanden van het uitgestrekte eiland binnendringt.

Nieuw-Holland is echter betrekkelijk arm aan grootere diersoorten, en het paard, dat onmisbare hulpmiddel voor handel en nijverheid, ontbrak er geheel. Sedert jaren echter heeft de engelsche regeering den invoer van die onmisbare lastdieren in deze met den dag in belangrijkheid toenemende kolonie aangemoedigd en heeft ook de gouverneur van Australië premiën gesteld op den invoer dezer dieren. Dit heeft ten gevolge gehad, dat het paard onder de engelsche kolonisten in 't geheel geen zeldzaamheid meer is en algemeen door hen gebruikt wordt. In den laatsten tijd is men nog een stap verder gegaan en begonnen door den aanvoer van hengsten uit de beste engelsche stallen het paardenras te veredelen. Prachtige exemplaren van die dieren zijn in de laatste jaren te Melbourne, eene belangrijke handelsstad op de zuidkust van Nieuw-Holland, ontscheept; in het laatst der maand augustus jl. kwam opnieuw zulk een kostbare bezending te Melbourne aan; een blik op onze gravure kan den lezer een denkbeeld geven van de krachtige gestalte en de schoonheid dezer merkwaardige dieren.

Deze hengsten worden in Nieuw-Holland zeer gezocht. Een enkel dezer dieren, de *Champion of England*, bracht bij de laatste veiling niet minder dan 1000 pond sterling (24.000 francs) op, terwijl de gewone prijs in de kolonie tusschen de 6000 en 16000 francs bedraagt.

Eene zangeres, in de hoogere beteekenis van het woord, gelijkt een overwinnenden veldheer: waar zij verschijnt, wordt zij toegejuicht, als op de handen gedragen en met lauwerkransen getooid. Steden en landen betwisten elkander de eer van een bezoek; men verdringt elkander om haar te zien en te hooren. Zulk een celebriteit is Christine Nilsson, die, na lang op zich te hebben doen wachten, eindelijk ook ons land bezocht heeft en in Antwerpen en Luik opgetreden is.

Ofschoon nauwelijks drie en dertig jaar oud, telt zij toch reeds hare zegepralen bij duizenden. Koningen en vorsten hebben zich beieverd om haar te hooren, om de tooverachtige tonen en de heerlijke melodiën uit haren mond op te vangen. Weenen, Berlijn, Parijs, Londen, New-york hebben elkander de eer betwist haar binnen hunne muren te zien, en waar zij verscheen was zij van de overwinning zeker.

Ook in de belgische steden hebben hare schitterende uitvoeringen het publiek in verrukking gebracht, en werd haar talrijk gehoor telkens medegesleept door het indrukwekkende harer voordracht, doorde roerende klanken harer schitterende stem. Zoowel hare dramatische voordrachten als hare meer eenvoudige, maar niet minder

treffende zweedsche liederen en balladen werden door het publiek met geestdrift toegejuicht. Men moet hare wegsleepende zangen hooren, om zich rekenschap te kunnen geven van den triomf waarvan zij de geheele wereld door het voorwerp is.

Wij geven onze lezers, bij gelegenheid van het bezoek door de gevierde zangeres aan ons land gebracht, het portret van Christine Nilsson, benevens de afbeelding van het huiske waarin zij geboren werd en van de woonkamer van het ouderlijke huis. Die afbeeldingen zijn te merkwaardiger, omdat Christine kort geleden den vaderlandschen grond en haar vroeger woonhuis bezocht heeft.

Het vaderland van Christine Nilsson is Zweden; zij werd in het jaar 1843 geboren in een pachthoeve, op den grooten weg tusschen de steden Christianstad en Wexiö (provincie Smaland) gelegen. Sedert de jonge zweedsche zooveel naam had gemaakt, had zij de vaderlandsche oorden niet meer bezocht, en hare bloedverwanten en de goede lieden van hare geboorteplaats, die zooveel van haar hoorden, verlangden er hartelijk naar hunne gevierde landgenoote nog eens te zien. Eindelijk, in het laatst van september jl., gaf zij aan dien wensch en tevens aan den aandrang van haar eigen hart gehoor, en bezocht zij de plaatsen waar zij hare eerste jeugd doorgebracht had. Zeker minder schitterend dan in de groote hof- en hoofdsteden van Europa, maar toch even geestdriftvol en hartelijk was de ontvangst die haar daar te beurt viel. Het eerste bezocht zij het stadje Wexiö, waar de notabelen dier plaatsen der omliggende landstreek zich rondom haar verdrongen. Ter harer eer werden de woningen en de straten versierd, als was er spraak van het bezoek eener geliefde vorstin, en toen zij een paar dagen na hare aankomst een concert gaf, waarvan de opbrengst tot een liefdadig doel bestemd was, hield de geheele stad feestdag, waren dien dag de winkels gesloten en verdrong de menigte zich in de zaal waar zij hare voordrachten geven zou. Onstuimige toejuichingen vielen haar te beurt, toen zij eenige bekende nationale zweedsche balladen voordroeg, en toen het concert geëindigd was, werd haar een lauwerkrans op de slapen gedrukt.

Daags daarna bracht zij een bezoek aan de geliefde ouderlijke woning, die zoowel van binnen als van buiten smaakvol met bloemen en guirlandes versierd was. Het huis werd door een harer broeders bewoond, maar ook hare vier anderè broeders en hare zuster, die allen, dank zij de vrijgevigheid van Christine Nilsson, hunne eigene pachthoeven bezitten en de toekomst onbezorgd kunnen te gemoet gaan, hadden zich daar vereenigd en heetten haar hartelijk welkom onder het voorvaderlijke dak. Zij onderhield zich vriendelijk met hen allen en samen spraken zij van het verleden en het tegenwoordige, en ook hare neven en nichten waren ten hoogste met ‘tante Stine’ ingenomen. Na nog een bezoek te hebben gebracht aan het kerkhof, waar hare ouders rusten, en beloofd te hebben voor de dierbare overledenen een gedenkteeken te zullen doen oprichten, verliet zij, door de heilwenschen harer bloedverwanten en landgenooten vergezeld, die oorden, om België en ook Nederland te komen bezoeken.

De indianen van Amerika.

De ontdekking van Amerika is zeker de grootste en belangwekkendste gebeurtenis welke de geschiedenis heeft aan te wijzen. Terwijl de wereld in dien tijd al meende dat zij uitgeleefd had, en de mensch zich beklemd gevoelde tusschen te enge grenzen, verrees daar plotseling uit de baren eene nieuwe wereld, toegerust met een geheel anderen plantengroei en eene andere cultuur, bevolkt door een geheel andere diersoort,

bewoond door een geheel ander menschengeslacht dan die de verschrikte zeevaarders waar ook elders aanschouwd hadden. Wel moet het eene wondere gewaarwording zijn geweest waarmede de gezellen van Columbus voor het eerst de stranden van Amerika betraden. Dat zand, waar zij voor het eerst hunne voeten indrukten, was nog versch als pas gevallen sneeuw van iederen vreemden indruk; nog nooit hadden de golven zulke gevaarten aanschouwd als thans haren schoot openscheurden, en de schitterende vogels, zich wiegelend op de takken der bananen en broodbootuen, giggelden hunne nieuwsgierigheid uit bij het zien van die vreemde, geharnaste mannen die daar met den donder aanrukten en overal waar zij den voet zetten, het land in bezit namen, in naam van Hunne Majesteiten Ferdinand en Isabella.

Het was als een droom, als een fabel, en wij kunnen ons begrijpen welk een overweldigenden indruk het op Europa maakte, toen de mare rondging, dat er een nieuwe wereld ontdekt was. Het was een gevoel vol twijfel, vol angstige ontsteltenis, alsof hier eene heiligschennis gepleegd was, alsof iets, wat voorbestemd was voor eeuwig onbekend te blijven, door eene stoute menschenhand eensklaps aan het licht was gebracht. Toen men zekerheid bekomen had, dat het geen droom was, toen men de bewijzen, hoe waarachtig en wezenlijk alles was, uit de vreemde landen zelfs meêbracht, maakte het gevoel van twijfel plaats voor dat der nieuwsgierigheid, en de wereld werd aangegrepen door een onweêrstaanbaren drang, om met eigen oogen te zien wat men tot nog toe nauwelijks had kunnen gelooven. Deze drang werd nog door andere gevoelens aangevuurd. Het gerucht liep - en reeds waren schepen met gouden staven geland - dat met de ontdekking van Amerika ook de steen der wijzen gevonden was - dat het land een enkele goudmijn was, en dat wie den moed had zich voor die verre oorden ia te schepen, zeker was van als een schatrijk man terug te keeren. Daarbij kwam de zucht tot het avontuurlijke, tot het geheel onbekende, de vijftiende eeuw in zoo hooge mate eigen, en die zoowel ouden als jongen lust deed scheppen in alles wat gewaagd was, in alles waaraan gevaren verbonden waren. Het nieuw ontdekte land werd dus overstroomd door een zwerm avonturiers die in geen enkel opzicht de bloem der europeesche bevolking vertegenwoordigden. De eenige aandrijving van de meesten was in den kortst mogelijken tijd goud genoeg bijeen te zamelen en dan naar Europa terug te keeren. Over de rampzalige bewoners brachten zij dood en ongeluk, moord en verwoesting; toch stonden deze ruwe benden, die geen ander gevoel hadden dan gouddorst, elkander als bondgenooten ter zijde en reeds toen werd de eerste hand gelegd aan de uitroeiing eener bevolking, welke thans nog slechts de krachtige hand der amerikaansche regeering vordert om een voldongen feit te zijn.

Hier is het de plaats, een en ander te zeggen over het menschenras dat ten tijde van Columbus Amerika bewoonde en thans nog slechts voortleeft in sommige stammen, waarvan de oorlogzuchtigste, als de Sioux, nog altijd den grond betwisten aan de vreemde overheerschers.

Over dit menschenras en zijne afstamming is door de geleerden reeds veel geschreven, zonder dat men nog volkomen zekerheid heeft gekregen. Sommigen vermoeden dat Amerika vroeger tot Azië behoord heeft. Een der vulkanische omwentelingen, waarvan de sporen in de aardlagen als anderszins nog zichtbaar zijn, zou deze twee werelddeelen van elkander hebben losgescheurd, zoodat de bewoners van Azië en Amerika oorspronkelijk tot één menschenras behoorden.

Het waren onbeschaafde maar vriendelijke en zachtaardige menschen waarmede Columbus en zijne gezellen het eerst kennis maakten op het eerste veld hunner ontdekking, San-Salvador. Rood, in de nuanceering van brons overgaande, was de

kleur hunner huid, en hunne vreedzame geaardheid had veel overeenkomst met die der Hindoes. Op zijn verdere tochten de Caraïbische Zee binnendringende, vond hij een ander menschensoort, oneindig wilder en ruwer, waarvan sommige stammen zelfs menschenvleesch tot hun ontbijt en middagmaal gebruikten en kannibalen genoemd werden.

Het was echter slechts aan zijne opvolgers voorbestemd het eigenlijke Amerika te ontdekken. Pizarro en Cortes waren de eersten die ons het vasteland van Amerika ontsloten en door de verovering van Mexico en Peru den eersten grondslag legden tot geheele verovering van het nieuw ontdekte werelddeel. De Azteken, de bewoners van Mexico, waren een volk dat reeds een aanzienlijken trap van beschaving bereikt had, zooals nog blijkt uit sommige overblijfselen hunner bouwkunst, welke veel overeenkomst heeft met die der Egyptenaren, waarom men dit volk ook de Egyptenaren der nieuwe wereld genoemd heeft.

Peru genoot een nog hoogeren bloei, en Prescot heeft ons in zijne *Geschiedenis van Peru vóór de verovering door Pizarro* de bewijzen overgelegd, hoe ver het dit volk reeds gebracht had in de werken des vredes, hoe voortreffelijk zijne staatsinstellingen waren, hoe kunsten en wetenschappen daar reeds een zekeren trap van volmaaktheid bereikt hadden. Hoe jammer is het voor de oorspronkelijke geschiedenis van Amerika, dat ook over deze rijken, welke ons veel hadden kunnen verhalen van den grijzen voortijd, de verwoesting is heengegaan. Zonder twijfel bevatten Mexiko en ook Peru de oorkonden van hunne opkomst, van hunne ontwikkeling en bloei, maar de vlammen, welke de stad Mexico tot den grond toe verwoestten, hebben al deze bewijzen vernietigd en de woeste avonturiers, die slechts naar goud zochten, hebben later het hunne gedaan om de sporen van geschiedenis of verleden uit te wisschen.

FRANCISCUS DE BORGIA BIJ HET LIJK VAN ISABELLA, NAAR LAURENS.

Wat de overige bevolking van Amerika betreft, deze toonde zoowel door hare levenswijze als door hare indeeling in stammen eene sprekende overeenkomst met de eerste bevolking van Europa. Wanneer men een historischen atlas ter hand neemt, dan ziet men op de kaart van Europa ten tijde der volksverhuizing een mozaïek van

verschillende stammen, aan wie op de kaart een vaste woonplaats is aangewezen, maar die in de wezenlijkheid geen vaste woonplaats hadden, nu hier dan daar hunne tenten opsloegen en die de bijbelsche spreuk, waarin het leven vergeleken wordt bij een reis van de

wieg tot het graf, in hare letterlijke opvatting verwezenlijkten. Hetzelfde was het geval met de oorspronkelijke bewoners van Amerika. In de maagdelijke bosschen, in de uitgestrekte prairieën en savannen zwierven zij rond, de wilde, oorlogzuchtige stammen, hetzij op het oorlogspad, hetzij op de jachtvelden. Iedere stam had zijn hoofd, sachem geheeten, die door andere, mindere hoofden werd bijgestaan; de waardigheid van hoofd was erfelijk in den stam. Tot sachem werd slechts hij verheven die door jaren, oorlogsdaden en ondervinding boven alle andere hoofden uitstak. De raadsvergaderingen, waarin over vrede of oorlog en andere aangelegenheden van den stam werd gehandeld, werden gehouden rondom een groot vuur, en als zinnebeeld der onderlinge eensgezindheid en ook als zinnebeeld van vrede en vriendschap, gold de pijp, die eerst van mond tot mond rondging, voordat de vergaderde hoofden hunne meening over de ter behandeling gegeven punten uitspraken.

Hun godsdienst bestond in het vereeren van het Hoogste Wezen, waarvan iedere stam zijne eigene gedachte en opvatting had; hunne godsdienstige plechtigheden bestonden in eenige symbolische handelingen en het gemeenschappelijk verrichten van een gebed bij zonsop- en ondergang. Zij geloofden aan de onsterfelijkheid der ziel, en de wijze waarop zij zich het leven na den dood voorstelden, had veel overeenkomst met die der oude Germanen: het was slechts eene voortzetting van het aardsche leven, en de jachtvelden, waarin zij gedurende hun leven zooveel vermaak geschept hadden, vonden zij ook na hun dood weêr.

KARDINAAL ANTONELLI.

De werken des vredes, zoowel als de huiselijke verrichtingen, lieten zij geheel aan hunne vrouwen over, die bovendien weinig beter behandeld werden dan slavinnen. Oorlog en jacht beschouwden zij als de eenige hen waardige bezigheden. Evenals bij de oude aziatische volken de buit en de wapenen der overwonnenen als zinnebeelden der overwinning golden, was het bij hen de scalp, of de schedelhuid van het hoofd des verslagenen gerukt, die zij als wapentropee aan hun gordel hechtten. Hoe meer scalpen een krijger in zijn hut of wigwam kon toonen, hoe hooger hij bij zijn stam stond aangeschreven. Deze stammen leefden onderling

ONTPLOFFING VAN GRANATEN OP HET PLEIN SAN-GIL TE MADRID.

PRESIDENTSVERKIEZING IN DE VEREENIG DE-STATEN. VOOR EEN DAGBLADBUREAU.

ONTSCHEPING VAN HENGSTEN TE MELBOURNE.

voortdurend in oorlog en de prairieën waren een eeuwig slagveld. De eerlijkste dood voor hen was een krijgsmansdood, en de jonge krijger die op het oorlogspad gevallen was, werd niet zoo zeer beweend als wel benijd.

De Indiaan is zwijgend van natuur, zijn moed en doodsverachting zijn spreekwoordelijk, maar niet minder bekend zijn zijne listigheid en sluwheid. Ieder hoekje, ieder plekje van de begroeide velden waarin hij zich beweegt, zijn hem vertrouwd; hij zal u zeggen wie dien tak gebroken heeft; mensch noch dier kunnen voor hem hunne sporen verbergen; van de duizenden geluiden, welke uit de eindelooze vlakten opstijgen, weet hij van elk geluid in 't bijzonder rekenschap te geven; waar hij niet zeker weet, vermoedt hij, en dat vermoeden brengt hem meestal tot gewisheid. Er is dan ook geen gevaarlijker vijand denkbaar dan de Indiaan, maar even trouw in nood en dood is hij, wanneer men eenmaal zijne vriendschap gewonnen heeft.

De Indiaan is gewoon, wanneer hij ten oorlog trekt, zich te beschilderen; bij sommige stammen, vooral in Zuid-Amerika, is het tatoueeren ook in gebruik. Dat noemt hij zijn oorlogsverf. Vrede duidt hij aan door het begraven - oorlog door het opgraven van de oorlogsbijl.

Toen deze Indianen, eenmaal van hun schrik bekomen, aan het gelaat der blanken waren gewoon geraakt, toen zij de overtuiging hadden gekregen, dat deze overzeeschen niet als vrienden maar als veroveraars hunne prairieën en savannen binnendrongen, ontstond er een oorlog op leven en dood, eene verdelgingskrijg tusschen twee rassen, welke reeds eeuwen aanhoudt en zonder twijfel over korter of langer tijd eindigen zal met den geheelen ondergang van het roode menschenras.

De vroegere geschiedenis der amerikaansche koloniën is eene geschiedenis van een voortdurenden strijd, van eene eeuwige bloedstorting tusschen blanken en roodhuiden. Wee de karavaan die zich ongedekt en ongewapend in de prairieën durfde wagen, wee het dorp dat zijne huizen niet als bolwerken had ingericht. Men wist het, dag en nacht werd men door de loerende oogen der onophoudelijk rondzwervende Indianen bespied, en wee de karavaan, wee het dorp dat zich op zijne vermeende veiligheid meende te mogen verlaten of voor een oogenblik de zoo gebiedend gevorderde waakzaamheid achterliet. Als een zwerm duivels kwamen zij uit het dichte struikgewas opzetten, de roode mannen op hunne wilde paarden, de tomahawk in de vuist, den wilden oorlogskreet uitstootende. Gelukkig dan nog degenen die onder hunne slagen vielen, want honderdmaal ijselijker dan de dood was het, door deze wilden gevangen genomen te worden. Voor ontkomen was geen kans en de ongelukkige was onherroepelijk bestemd voor den folterpaal, waar hij onder de uitgezochtste martelingen den geest zou geven.

Onze gravure stelt ons zulk een overval voor - het is een karavaan die zich in de wildernis gewaagd heeft en door de roodhuiden wordt overvallen. Radelooze angst ligt er in de trekken der vrouw, die reeds doodsangsten lijdt alvorens te sterven, voor het lot beducht dat niet slechts haar maar ook hare kinderen te wachten staat, en met een door de ontzetting verwrongen gelaat het schouwspel der verwoesting om zich gadeslaat. De mannen laden in zwijgende wanhoop hunne geweren; al weten zij dat zij sterven moeten, toch willen zij hun leven zoo duur mogelijk verkoopen; op den achtergrond stormen zij op hunne paarden aan, de bloeddorstige wilden, hunne lansen zwaaiend en elkander tot den moord aanhitsend.

Het is eene schilderij vol ontzetting en schrik, een van die sombere tableaux waarvan men niet weet of men ze verheven of verschrikkelijk kan noemen.

Franciscus de Borgia bij het lijk van Isabella.

Frans Borgia treedt zwijgend in
Waar, bij het schijnsel der flambouwe,
Terneerligt Spanje's koningin,
Eens roem en luister aller vrouwen.

De wierook dampt uit 't reukkomfoor,
Als om de doodenzaal te ontsmetten;
En bij den sombren fakkelgloor
Staart hij ter neder met ontzetten.

Staart hij ter neêr op 't bleek gezicht,
Die holle en weggezonken oogen
Van die daar in de lijkkist ligt,
Zij eens de lieflijke, de schoone.

En vol ontzetting roept hij uit:
Kan dit wel Isabella wezen,
Fernando's hoog gevierde bruid
En Spanje's luister van voor dezen!

Waar is de straal van 't vriendlijk oog,
De gloed van lippen en van wangen,
De majesteit dier wenkbrauwboog,
Waaraan een wereld scheen te hangen?

O ijdelheid, o ijdelheid!
Zij eens de lieflijke, de schoone!
Ach, wat is schoonheid, majesteit,
Wat rijkdom, glans, wat schepters, kronen!

O aarde, uw schijnsel is bedrog,
Het klatergoud van weinige uren;
Uw glans en macht zijn minder nog
Dan schaduwbeelden op de muren.

Lang liep ik in uw dienren tros,
Lang heb ik om uw gunst geworven,
Thans ruk ik mijne boeien los,
Thans ben 'k der wereld afgestorven.

De levens der heiligen zijn vol van voorbeelden, dat een enkel oogenblik, waarin de nietigheid van het aardsche in al hare verschrikkelijke leegte zich aan hun oog voordeed, een geheelen omkeer in hun binnenste tot stand bracht en hen voor altijd afstand deed doen van al die ijdelheden welke zij voorheen met zulk een drift najoegen. Zulk een voorbeeld van plotseling ontwaken ontmoeten wij in het leven van Franciscus de Borgia.

Frans de Borgia (de H. Franciscus de Borgia), hertog van Candia, waar hij in het jaar 1510 geboren was, en onderkoning van Catalonië, stond aan het hof van Karel V in het grootste aanzien. Belast met het lijk van koningin Isabella naar Grenada over te brengen, waar het in den koninklijken grafkelder zou bijgezet worden, was hij verplicht de lijkkist te openen, om zich te overtuigen dat het wel het lichaam was van de doorluchtige doode. Het gezicht van haar, die eenmaal bekend stond als een wonder van schoonheid, maar die daar thans in al de verschrikkingen des doods

nederlag, trof hem zoodanig, dat hij besloot de eer der wereld vaarwel te zeggen en voortaan alleen voor den hemel te leven. Ofschoon nog altijd aan het hof verblijf houdende, was zijn leven als dat van een heilige, en na den dood van zijne echtgenoote, trad hij in de orde der Jesuïeten, waarvan hij de derde generaal werd. Ook in zijne vrijwillige eenzaamheid bleven hem de oude eerbewijzen achtervolgen - voorname bisdommen, het kardinalaat en andere hooge waardigheden werden hem verschillende malen aangeboden, en na den dood van paus Pius V wilde hem een deel der kardinalen op den zetel van Petrus verheffen. Hij sloeg echter al die aanbiedingen af en stierf te Rome eenige maanden na dezen paus, den 29 september 1572, na zijne orde over verschillende provinciën en landen te hebben uitgebreid en na groote diensten aan de Kerk bewezen te hebben.

Jan Klaassen.

Jongens hier, jongens daar,
Jongens komt eens bij malkaar.

Aan dit lijfdeuntje zullen velen onzer lezers den held herkennen, wiens naam wij boven dit opstel schreven. Jan Klaassen, dien wij jaren lang geleden met Conscience, in den Asschekelder, aan den Bloedberg te Antwerpen, gingen zien, de vroolijke Jan Klaassen, kon alleen zulk een liedje zingen, en den bijval inoogsten van 't groote en kleine publiek, dat naar zijne snaaksche gezegden en geestige invallen kwam luisteren.

Als Jan Klaassen in zijn veelkleurig trompetterspak, met zijn grooten rooden neus en nog grooteren bult, bezig was zijn rol te spelen, alles met zijn stok en zijn klompen beheersenende, dan moest hij wel effect maken en minstens alle straatjongens tot zich trekken, die door zijn spel zoo medegesleept werden, dat zij dikwijls een geheel gesprek met hem aanvingen, tot groot pleizier van de andere toeschouwers.

Bovenstaand lijfdeuntje was een der gewone teekens zijner verschijning, die altijd met een luid hoerra begroet werd. Daarop volgde gemeenlijk eene ellenlange alleenspraak, waarin hij zijn dagelijksch leven uiteen zette en met veel smaak wist te vertellen hoe hij gisteren in het *Zwaantje* drie drinkebroers bij den neus had genomen, die hem wilden ‘koeieneeren.’

Onder die vertelling verscheen een ineengeschrompeld wezen, met een zwarten vilthoed met lagen bol en platten rand op het hoofd, een geplooiden kraag om den hals en in een zwarten tabbaard gestoken, zoo volkomen gelijkende op een raadsheer uit de zeventiende eeuw, dat niemand zich daarin vergissen kon.

‘Daar hebt ge Snikhals!’ was de kreet van het eenvoudige publiek, en Jan Klaassen daardoor gewaarschuwd, week naar het eene gordijntje van zijn tooneel, om het heerschap eens op zijn gemak op te nemen. Op het: ‘Wat duvel, wat ben jij voor 'n vent?’ van Jan Klaassen, gaf de raadsheer slechts het snikkend geluid, waaraan hij zijn naam te danken had, en bij elke vraag die hem toegericht werd, rees hoed, hoofd en kraag zoo hoog boven den tabbaard uit, dat Snikhals eindelijk over de poppenkas heen kon zien.

Daar wist Jan Klaassen echter wel raad op. Na verschillende vruchtelooze pogingen om Snikhals tot zijne gewone lengte terug te brengen, regende het slagen op de lange figuur onder de liefelijkste benamingen, waaronder ‘Lange Slokdarm!’ - ‘Witte Schelm!’ - ‘Groote Landsdief!’ - Uitgerekte Verrader!’ de meest klassieke waren.

Op hem volgden allerlei monsters, die Jan Klaassen met hunne opengezette kaken bedreigden; zelfs dood en duivel ontbraken niet, doch de vroolijke Jan Klaassen was

hen allen te slim af en wie niet voor den dreigenden stok weken, ruimden het veld voor den klomp, die met luid klinkende slagen op zijne bedreigers neêrviel.

En dat alles ging gepaard van de kluchtigste redeneeringen en de zonderlingste gebaarden, die onophoudelijk den lachlust opwekten en niet zelden aanleiding gaven tot aanmerkingen van het publiek, waarop de vroolijke kwant nooit het antwoord schuldig bleef.

Verscheen echter zijn Katrijntje op het tooneel, dan verloren stok en klomp geheel hunne toovermacht, dat wil zeggen, Jan Klaassen durfde er geen gebruik van te maken, ofschoon hij zijn rol van vroolijken wijsgeer niet opgaf. De straatjongens wisten dit laatste zeer goed, en in een oogenblik van rust was men zeker, de aanmerking te hooren: ‘Hé, Jan Klaassen! wat ben je weer vroolijk!’

Jan Klaassen: ‘Jongesjonges, ik ben zoo prettig! Weet ulie 't nog niet? 'k Ben gistere getrouwd, en we hebbe broiloft gehouwe, en ik heb een half oxhoofd wijn gedronke!’

De jongens: ‘Wel Jan Klaassen! ben je getrouwd? Waar is je vrouw dan?’

Jan Klaassen: ‘Die zal 'k eens roepe. Hei! Katrijntje, Jakomijntje! mijn bruitje! mijn guitje! mijn schatje! mijn katje! hoe hietje? mijn suikerrietje! kom eens boove!’

Katrijntje kwam dan, maar alleen om ruzie te zoeken, want was haar man een vroolijke losbol, zij was een boos wijf, aan wie alle kwinkslagen verspeeld waren. Jan Klaassen was echter te opgeruimd om te pruilen en te wijsgeerig om zich door een kwaad woord uit zijn goeden luim te laten brengen, en voor eenig antwoord op haar schelden zong hij een opgewekt liedje, en alle jongens zongen meê, dat het een lust was om het te hooren.

Doch genoeg van zijne kluchten. Wie was Jan Klaassen? Waarom droeg hij een trompetterspak? Vanwaar zijn komisch karakter? Heeft hij ooit bestaan? Deze vragen zullen wij eens aan de hand van bevoegde beoordeelaars gaan onderzoeken.

Jan Klaassen in de poppenkast,
Het puik der eêlebazen!
Een volbloed Amsterdammer was 't,
Die grappige Jan Klaassen!

Zoo bezingt J. Ter Gouw in zijn *Amstelodamiana* onze hoofdfiguur. Hoe, was Jan Klaassen een Amsterdammer?.... Ja, een volbloed Amsterdammer, een beroemd Amsterdammer! Daarom zei Jacob van Lennep ook: 'Groot is de vrees, dat, evenals andere groote mannen, ook zelfs Jan Claeszen bij ons in 't vergeetboek dreigt te raken.' Hij was niet rijk, niet voornaam; hij muntte niet uit door heldendaden, noch te land noch ter zee; 'hij had geen vijf en twintig oude vrouwen uit brandende achterkamers en viermaal zooveel kwâjongens uit den Burgwal gered;' hij was ook geen duizendkunstenaar, noch de dapperste, noch de menschlievendste, noch de geleerdste, noch de kunstrijkste, maar hij was de prettigste vent van Amsterdam, en vandaar zijn roem.

De heer Ter Gouw stelt veel belang in Jan Klaassen als Amsterdammer, en allen die het gewaagd hebben dit in twijfel te trekken, krijgen er geducht langs. Hij begint met aan te halen wat eene oude Amsterdamsche traditie van zijn grappigsten burger wist te verhalen, en die op het volgende neêrkomt.

Jan Klaassen is een trompetter bij de garde te paard van prins Willem II geweest, die na 's prinsen dood uit den dienst werd ontslagen. Sommigen zeggen dat hij weggejaagd werd, omdat hij de man was, die op dien beruchten zaterdag in 1650 voor de Regulierspoort Wilhelmus geblazen had[1]. Anderen echter meenen, dat hij zijn ontslag gevraagd heeft, toen de garde van den prins tot garde der Staten van Holland werd herdoopt, omdat hij te veel Oranjebloed in 't lijf had, dan dat hij de trompet zou hebben willen blazen voor de Loevensteinsche factie.

(*Slot volgt.*)

De engel der bergen.
Geïllustreerde novelle, door Mathilde.
(*Vervolg.*)

Een handschoentje van Clara was gevonden en in de dikke sneeuw zag men kinderstappen, die zich echter spoedig weer verloren. En anders niets.

Frans viel op een steen neder; hoewel verkleumd van koû, stikte de ongelukkige vader haast van inwendige hitte. Groote zweetdroppels lagen op zijn voorhoofd; hij wischte ze af en Thérèse hoorde hem binnensmonds zeggen:

''t Is haar schuld, alles is gedaan tusschen ons.'

'Er is niets aan te doen,' zei een stevige boer, 'van nacht vinden we niets. We moeten wachten tot morgen.'

'Dan zal ik alleen zoeken,' riep Frans.

'Hoor!' sprak Thérèse eensklaps.

Ademlooze stilte heerschte voor een oogenblik.

'Niets,' zeiden allen.

1) Op Zaterdag den 30. Juli 1650 had de bekende aanslag van prins Willem II op Amsterdam plaats. De prins bevond zich in geldverlegenheid, en waar geld noodig was, keek in dien tijd iedereen naar Amsterdam. Spotvogels zeiden dan ook dat de prins het vooral gemunt had op de Wisselbank, om in 't vervolg zich de moeite van hot vragen te besparen. De aanslag mislukte echter en op het Wilhelmus-blazen van een prinsentrompetter voor de Regulierspoort, liep het volk te wanen om den aanslag af te weren.

‘Toch wel, in de richting van het kruis onder de linden. Geef mij een fakkel, Jan, ik zal vooruit gaan. Hebt gij niets gehoord, Frans? 't Was toch duidelijk een kinderstemmetje.’

Hij haalde de schouders op.

‘'t Is niets, verbeelding slechts!’

‘Dezen weg langs,’ en met haar toorts in de hand ging het onvermoeide meisje den stoet vooruit langs een smal, ongebaand paadje, dat tusschen twee dichtbegroeide heuvels liep.

Haar gelaat werd door de neerhangende takken gewond; zij lette er niet op en keerde zich nu en dan om, ten einde haar volgers oplettend te maken op 't kindergeschrei, dat nu duidelijk te onderscheiden was.

‘Maar hoe zullen wij ze terugvinden, mijn arme kinderen, bevroren, met gebroken leden,’ weeklaagde de vader.

‘Geen zorgen voor den tijd. 't Is Clara's stemmetje en zij is hier bekend met den weg. Ha, mijn schatje, daar zie ik haar al. Zij zit dwars op 't pad, ze staat op! Och, arm kind, ze kan van vermoeidheid haast niet voort.’

Een oogenblik later hield Thérèse haar nichtje in de armen.

‘En Clement?’ riepen allen.

't Kind wees in een linksche richting en door zenuwachtig snikken heen, hoorde Thérèse:

‘Bij den ouden toren in 't water.’

‘De Muizengracht; niemand onzer heeft zich die herinnerd,’ en Frans vloog allen vooruit naar het een kwartier verder liggende bouwvalletje.

Onderweg trachtte Thérèse de kleine uit te hooren; toen zij er genoeg van wist, wikkelde zij het meisje in een dikken doek en gaf haar aan een meid over om haar naar huis te brengen.

‘Hulp, hulp, daar zijn ze!’ kreet Frans.

Men snelde naar beneden. Aan den voet des heuvels lagen eenige brokstukken van een oud torenachtig gebouw, van drie zijden door water omgeven; aan den eenen kant was de met kroos begroeide gracht zeer breed, zoodat men 't haast voor een vijver kon aanzien.

In 't midden zag men nu een donkere, in elkander gezakte gedaante, waarin men bij het roode fakkellicht Maria herkende.

‘Help,’ steende zij met zwakke stem, ‘de jongen is geheel verkleumd.’

Geholpen door de aanwijzingen van Clara, begreep Thérèse spoedig den toestand. De kinderen hadden zich al spelend van het dorp verwijderd; Clement liep een vogeltje na, dat over de dikke sneeuw trippelde; Clara volgde hem trouw. Bij de Muizengracht gekomen, vloog het diertje over 't water naar den toren. Clement wilde zijne vervolging niet staken; Zonder te vermoeden dat het groene gewas water of nu liever ijs verborg, zette hij zijn voet op den gladden grond, trouw door zijn zusje gevolgd.

Alles ging goed tot het midden nagenoeg; toen begon het ijs te kraken. Clement schrikte en wilde terugkeeren, het kraakte nog erger en van alle kanten scheen het losser te worden; hij gleed uit, doch hield zich, luid schreiend, aan een tak vast, die half bevroren was; 't zusje naderde hem van den anderen kant, maar zij trapte het ijs ook hier stuk. Het begon donker te worden. De kinderen gilden het uit. Clement stak reeds half door de opening, Clara stond daar hulpeloos naast hem, om 't hardst kreten van wanhoop slakend; maar wie zou hen in de eenzaamheid op een guren winteravond kunnen hooren?

Maria was, uit het huis komend, naar de kerk gegaan en na daar eenigen tijd geweest te zijn, ging zij langs de heuvels (waar zij zoo gaarne de grotten zag) huiswaarts. Haar oor werd door de jammerkreten der kinderen getroffen; zij spoedde zich naar die richting, maar zij liep verkeerd; eindelijk, na eenige vergeefsche pogingen, stond zij voor de plaats des ongeluks. Zonder zich te bedenken, liep zij over het krakende ijs naar den knaap, die juist in het water ging verdwijnen. Zij greep hem bijtijds, niet zonder gevaar van zelve in de bijt te storten.

Clara had zich aan haar kleeren geklemd en schreide bitter, maar Clement lag bewusteloos; snel wilde zij naar den oever terugkeeren en het gelukte haar bijna, toen zij plotseling bemerkte, dat het ijs rondom haar los gelaten had en zij op een schol stond.

Alleen zou zij gemakkelijk er over heen gesprongen zijn, maar met den bewusteloozen, zwaren knaap in de armen, was het niet doenlijk. Eindelijk legde zij den jongen neer en tilde Clara over het water.

‘Loop nu dien kant op en roep om hulp!’ zeide zij tot de kleine en begon Clement van zijn natte kleeren te ontdoen en in den mantel te wikkelen, dien zij onder haar doek droeg, 't Was stikdonker geworden, aan springen viel niet meer te denken; den jongen, die nu zijn bewustzijn terugkreeg maar angstig rilde, alleen te laten, kwam niet in haar geest op.

Zoolang zij kon, hulde zij hem en haar zelve in haar omslagdoek en hieid haar zwaren last in de zwakke armen. Weigerden deze hun dienst te doen, dan zette zij hem neer en knielde naast hem; onophoudelijk riep zij om hulp. Vergeefs! Ook Claartje kwam niet weerom en zij vreesde tot den volgenden morgen in dien schrikkelijken toestand te moeten blijven.

Nu was de redding eindelijk gekomen.

Frans snelde naar haar toe; zij reikte hem den jongen over, dien Thérèse onder haar hoede nam, toen tilde hij haar zelf over 't ontdooide water en droeg haar naar den oever.

Zij kon haast niet spreken van koude en vermoeienis; door de beide heeren Van Barnwijk ondersteund, geleidde men haar naar Val-Clémence. Thérèse was vooruit geloopen en stormde het huis binnen, de trap op naar Philippine's kamer; de jonge moeder zat naast Clara's bedje en sprong haar te gemoet.

‘Daar hebt gij uw jongen terug!’ riep Thérèse, ‘dank aan Maria.’

‘Aan Maria?’

‘Zij zal er misschien van sterven, arme Engel, maar uwe kinderen zijn gered.’

Philippine bedekte den jongen met tranen en snikken, wreef zijn arm, verkleumd lichaampje met brandewijn en eaude-Cologne, trok hem warme kleeren aan en legde hem toen onder de wollen dekens.

Daar trad Frans binnen; zij wilde naar hem toe gaan, doch hij zag haar niet; voor de ledikantjes zijner kinderen zonk hij op de knieën neer en zijn gemoed verlichtte zich in tranen. Zijn vrouw naderde hem, hij weerde haar af.

‘Om uwentwil heeft God ze niet gered,’ sprak hij koud en wreed. ‘Die arme arabische verdient, dat gij u voor haar vernedert.’

Philippine brak in luide snikken los en zij vloog naar buiten, naar Maria's kamer, waar de oude heer, zijn vrouw en Thérèse 't arme meisje iets opwekkends deden gebruiken. Zij snelde binnen en wierp zich voor Maria's voeten neder.

‘Vergeef mij,’ jammerde zij, ‘vergeef mij! Ik verdiende het niet, ik heb u tot twee keer toe ellendig beschuldigd, maar ach! ik ben zwaar gestraft.’

Maria stond op, en met hare gewone lieftalligheid de smeekende moeder oprichtende, vestigde zij hare groote oogen op de oude mevrouw.

'Gelooft gij nu?' vroeg zij met een doordringende stem.

Voor eenig antwoord overlaadde mevrouw Van Barnwijk de arme wees met tranen en kussen.

De gevolgen van den nachtelijken tocht bleven niet uit. Clara sliep zeer onrustig en was den geheelen nacht en den volgenden dag een weinig koortsig; Maria hoestte meer, doch het ergste was er de kleine Clement aan toe.

Hij bleef eenige dagen in levensgevaar, ten gevolge der koude en van den angst dien hij had moeten uitstaan.

Philippine waakte dag en nacht bij zijn bed; zij was niet te herkennen; schaamte, berouw en vooral moederzorg hadden haar geheel veranderd. In die uren, aan Clements ziekbed doorgebracht, kwam het duidelijk aan het licht hoeveel teedere liefde en zorg in elk moederhart, zelfs in het lichtzinnigste, verscholen liggen.

Frans beefde voor het leven van zijn oudsten zoon. Hij had doctoren van alle kanten laten komen om de kwaal meester te worden, doch zijn vrouw sprak hij met geen woord of blik aan.

Eindelijk, op den vierden dag, sloeg de kleine zieke zijn oogjes op en toen hij zijn moeder over hem heengebogen zag, stak hij de armkens uit en riep vroolijk:

'Mama, mama!'

Frans was in de andere kamer; op 't hooren dier heldere stem, die in de laatste dagen zoo schor en verward had geklonken, trad hij nader en zag Philippine, met van vreugde stralend gelaat en het jongske op haren schoot, dat hem vriendelijk toelachte,

'Hij heeft gesproken en gelachen, Frans!' riep Philippine, vergetend dat hij nog niet verzoend was.

Het geluk maakt toegevend; Van Barnwijks toorn was tegen haar vleienden toon en Clements lachende blikjes niet bestand en in één omhelzing sloot hij vrouw en kind aan zijn hart.

Toen Thérèse een oogenblik later met twee kopjes bouillon binnenkwam, zag zij haar broeder met Philippine en Clement vroolijk en gelukkig op de canapé zitten, terwijl Clara met haar broertje Edmond over het tapijt rolde,

'Hij is beter, Thérèse,' juichte Philippine.

(*Slot volgt.*)

Mozaiek.

De Amerikaansche spoorweg-controleur.

In den laatsten tijd wordt door de amerikaansche ingenieurs een even eenvoudig als doeltreffend middel aangewend, om de gevaarlijke oneffenheden of gebreken van de rails der spoorwegen op te sporen. Achter de tot het onderzoek uitgezonden locomotief wordt een kleine waggon vastgehecht, waarop zich een rol papier bevindt van eenige honderden voeten lengte. Gedurende de vaart wordt de rol door een werktuig afgewikkeld; telkens wanneer de trein eene engelsche mijl (ruim 1600 meters) aflegt, gaat een drie voet lange papierreep onder een aan het werktuig aangebracht mechaniek door. Hoe geregelder de tocht gaat te regelmatiger zijn de teekens welke het potlood op het papier achterlaat; elke onregelmatigheid van den weg teekent zich door de daardoor teweeggebrachte schokken in uiterst onregelmatige potloodlijnen af. Op deze wijze wordt, om zoo te spreken, de geheele toestand van den weg op het papier uitgedrukt, en de genomen maatstaf, drie voet op een engelsche mijl, is voldoende om met nauwkeurigheid de plaats der gebrekkige spoorstaven te bepalen.

Praktisch gebruik van het cri-cri.

Geen ding zoo onoogelijk of het kan zijn praktisch nut hebben. In Duitschland heeft een aantal officieren de proef genomen, om het zoo versmade en verachte cri-cri bij de tirailleursoefeningen te gebruiken in plaats van het daar te lande algemeen in gebruik zijnde signaalfluitje. Dit laatste dient namelijk om de opmerkzaamheid der tirailleurs op den kommandant te vestigen, die dan met de stem of door wenken met de hand zijne verdere bevelen uitdeelt. Zoolang hij echter het fluitje aan den mond houdt, is natuurlijk het kommandeeren of wenken onmogelijk, te meer wanneer hij als onderofficier een geweer te dragen heeft. Met het cri-cri in de hand kan hij dit instrument voortdurend doen hooren, met dezelfde hand wenken en tegelijkertijd zijne tirailleurs mondelinge bevelen geven.

Proeven met dynamiet.

Té Avigliana, nabij Turijn, heeft men onlangs in tegenwoordigheid en onder de leiding van eenige hooggeplaatste officieren van het italiaansche leger de volgende merkwaardige proeven met dynamiet genomen:

1. Een patroon welker lont aangestoken werd, verbrandde langzaam evenals dit elke andere brandstof doet.

2. Om aan te toonen dat het dynamiet aan de hevigste schokken weêrstand kan bieden, wierp men een koffer, waarin zich 25 kilogram dynamiet bevond, van eene hoogte van 30 meters naar beneden. Het koffer en de patronen werden verbrijzeld zonder dat er eene ontploffing volgde.

3. Men deed eene zekere hoeveelheid dynamiet ontploffen welke los op den bodem gelegd was. Er ontstond eene holte in den bodem van bijna 3 meters middellijn en eene diepte van 9 decimeters.

4. Dertig gram dynamiet waren op eene ijzeren plaat van 6 streep dikte gelegd. Bij de ontploffing werd de plaat in verscheidene stukken geslagen.

5. Om de kracht van het dynamiet in het water aan te toonen, maakte men een pakket met die stof gereed ter zwaarte van 8 kilogram. Men stak de lont aan en wierp het pakket in een waterplas van anderhalven meter. De ontploffing had, tot verbazing der toeschouwers, een geduchten stortregen ten gevolge, daar de waterkolom meer dan 100 meters hoog in de lucht opgevoerd werd.

Uit die proeven zou dus moeten blijken, dat het dynamiet, ofschoon de verschrikkelijkste van al de ontplofbare zelfstandigheden, volstrekt geen gevaar van zelfontploffing oplevert. Bij de noodige voorzorgen is er dus aan het vervoer van het dynamiet geen gevaar verbonden; door de italiaansche regeering zijn dan ook de beperkende bepalingen, die voor het spoorwegvervoer van buskruit gehandhaafd blijven, voor het dynamiet opgeheven.

DE VROEGERE WONING VAN CHRISTINE NILSSON.

Veiligheidsinrichting voor geldkisten.

Om het onbevoegd openen of verbrijzelen van geldkisten te verhoeden, is een fabrikant in Duitschland op het denkbeeld gekomen een toestel te vervaardigen 'twelk den dief of inbreker onfeilbaar verraden moet. Dit toestel bestaat uit een over een raam gespannen net van telegraafdraden, dat om de kist geplaatst wordt. Zoodra een onbevoegde die kist poogt te openen of te vervoeren, is hij genoodzaakt dit net op de eene of andere plaats te verbreken, waarop zich eene alarmschel doet hooren, die ergens anders aangebracht is, maar met het ijzerdraad-net in verbinding staat. Zelfs het wegnemen van het net of het doorsnijden van den verbindingsdraad veroorzaakt onmiddellijk een hard klinkend luiden der schel.

Hetzelfde toestel kan ook aangewend worden tegen inbraak aan deuren en vensters.

Boschreuzen in Californië.

Een californisch kruidkundige heeft aan de *Rural Press* de juiste maat toegezonden van de bekende *big trees* of reuzenboomen van Californië, welke hij bestudeerd heeft;

De ‘vader van het bosch,’ wiens ouderdom men opgaf als tot den zondvloed opklimmende, moet echter niet ouder zijn dan 1500 jaar. Zijn middellijn bedraagt wel niet zooveel als door sommigen is aangegeven, doch het verhaal der reizigers die verklaard hebben te paard door de opening van den stam te zijn gegaan, is echter niet overdreven. Tien paarden kunnen tegelijk door de holte binnendringen, in den boom rondrijden en hem van den anderen kant weêr verlaten.

CHRISTINE NILSSON.

Volgens de opgave van een ander californisch kruidkundige zijn verscheidene boomen in het South-Park-Grove bijna even dik als de ‘Vader van het bosch.’ Zoo heeft bijv. ‘Trapper-Smith’ eene middellijn van 30 en een omtrek van ruim 90 voet, de ‘Levery-Stable’ een omtrek van 84 voet en een andere boom, zonder bekenden naam, een middellijn van 27 voet. Er bestaan in het South-Park-Grove nog ongeveer 500 boomen, wier middellijn afwisselt tusschen de 10 en 15 voet.

Iets over de steenkolen-quaestie.

Gedurende de laatste jaren heeft men zich ijverig beziggehouden met het vraagstuk of bij het steeds toenemend gebruik der steenkolen de mijnen niet na een langer of korter tijdperk zouden uitgeput raken. Het is daarom niet van belang ontbloot deze belangrijke quaestie eenigszins nader te bespreken.

De volgende cijfers geven een zeer juist denkbeeld van de uitgestrektheid der gezamenlijke steenkolenmijnen.

	Hectaren.
Groot-Britannië	1.570.000
Frankrijk	550.000
België	150.000
Pruisen en Saksen	300.000
Oostenrijk en Bohemen	120.000
Spanje	150.000
Noord-Amerika	30.000.000

De gezamenlijke inhoud van de steenkolenmijnen der geheele aarde wordt op 3657 millard ton geschat, de reeds verbruikte hoeveelheid er af gerekend.

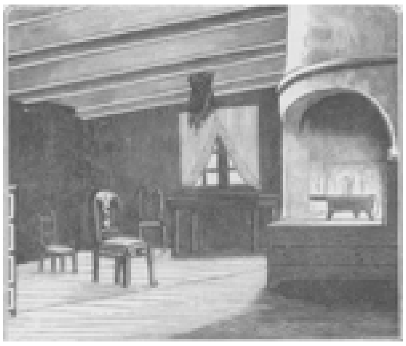

DE VOONKAMER IN HET OUDERLIJKE HUIS.

De jaarlijksche hoeveelheid benoodigde kolen, het jaar 1872 tot basis nemende, bedraagt 284.144.200 ton, waarvan Engeland alleen meer dan de helft of 131 millioen ton noodig heeft.

Het gebruik was voor de volgende jaren als volgt:

Jaren.	Ton.
1845	53.690.000
1858	130.003.000
1860	131.210.000
1865	172.000.000
1868	178.000.000
1872	248.144.200

Wanneer men aanneemt dat het maximum van het verbruik in het jaar 1900 bereikt zal zijn, en dit op dat tijdstip voor Europa en Amerika op 500 millioen vaststellende, eene berekening die gegrond is op het toenemende gebruik gedurende de laatste jaren; veronderstellende dat alsdan het verbruik ten gevolge van nieuwe industrieele ontdekkingen stationair blijft, dan zou de uitputting dier delfstof plaats hebben:

Van Frankrijk	in	1143	jaren.
Van Engeland	in	800	jaren.
Van België	in	750	jaren.
Van Duitschland	in	307	jaren.

Wat Amerika betreft, veronderstellende dat er 500 millioen ton per jaar noodig was, eene hoeveelheid die geheel en al voldoende is voor de behoeften van den geheelen aardbol, dan zou dit werelddeel daarin voor een tijdvak van 6000 jaar kunnen voorzien.

[Nummer 9]

Geillustreerd nieuws.

Inhoud:

Eene godsdienstoefening op de A l e r t . - De Oostersche quaestie. - Prins Gortschakoff. - Graaf Andrassy. - Het aquarium te New-York. - De cycloon in Bengalen.

De laatste Noordpoolexpeditie met hare bezwaren, gevaren en resultaten blijft nog altijd het onderwerp van velerhande besprekingen. In eene vroegere aflevering gaven wij bij een paar gravures eene korte beschrijving dier merkwaardige expeditie. Wij geven nu nogmaals eene afbeelding op de overwintering der *Alert* in de IJszee betrekking hebbende, namelijk eene godsdienstoefening aan boord van dit vaartuig.

Zulk eene plechtigheid heeft onder de gegeven omstandigheden iets merkwaardig. Die geharde, ruwe zeelieden staan daar met terneergeslagen oogen, aandachtig luisterend naar het gebed dat een hunner officieren voorleest. Van de geheele wereld afgesloten, gevoelen de matrozen zich hier, om zoo te spreken, nader bij hun Schepper. In het gewoel der wereld moge men een oogenblik zijnen God kunnen vergeten, hier, in dezen uithoek der aarde, honderden mijlen van alle bewoonde en bewoonbare streken verwijderd, gevoelt ook het ruwste zeemanshart behoefte aan de uitstorting van zijn godsdienstig gevoel. Geen wonder ook! Alles spreekt hier van de grenzenlooze macht van den Almogende, alles moet den diepsten indruk te weeg brengen op de ziel die nog voor verheven aandoeningen vatbaar is. Een donkere nacht, een nacht van vijf lange maanden, hangt loodzwaar over schip en zee en ijs neêr; zoover het oog reikt, bij het zacht schijnsel der hoog opgestegen maan of bij den verblindenden gloed van het prachtige noorderlicht, ziet men verward opeengeschoven ijsmassa's, nu zilverwit dan bloedrood gekleurd, en bij dat alles eene stilte als die des doods. Geen zeemeeuw vliegt langs het ijs, geen storm- of ijsvogel zet zich op de wit bevrezen masten neêr, geen visch zelfs waagt zich op zulk een hoogen breedtegraad, alleen de mensch dringt er door, de mensch, zich gevoelende in de tegenwoordigheid van zijnen Schepper en daardoor opgewekt tot het bidden.

SINT NICOLAAS.

Geen wonder alzoo, dat de zeelieden op onze gravure afgebeeld, met aandacht de godsdienstoefening aan boord van den *Alert* bijwonen.

De noodlottige oostersche kwestie wordt met den dag ingewikkelder en dreigender; wel duurt de wapenstilstand nog altijd voort en is alles gereed voor de konferentie, maar tevens vervult onheilspellend wapengekletter Europa van af de oevers van de Teems tot de grenzen van Azië, van de boorden der Oostzee tot den Hellespont en het grieksche schierei-

land. Engeland heeft zijne ontzaglijke vloten, Rusland zijne tallooze legerscharen, Turkije leger en vloot beiden op voet van oorlog gebracht, en de kleinere staten - Griekenland, Rumenië en Servië - volgen trouw het voorbeeld hunner machtiger naburen na. Wat zal de dag van morgen ons brengen? vrede of oorlog? Wie kan zulks met zekerheid zeggen! Zeker is het intusschen, dat in heel Europa eene spanning heerscht die de vlucht van handel en nijverheid verlamt en op den duur misschien even noodlottig werkt als een wezenlijk gevoerde oorlog.

De hoofdrol in het oostersche vraagstuk speelt gewis Rusland, dat zich opgeworpen heeft als de verdediger en de beschermer der Kristenen in de turksche provinciën; ook Oostenrijk speelt in deze moeielijke zaak een der voornaamste rollen, maar - tegen wil en dank. Het wordt meêgesleept in eene beweging waar het 't liefst buiten zou blijven, want hoe de kwestie ook opgelost Worde, altijd zal Oostenrijk de lijdende partij zijn. Gaat het samen met Rusland dan werkt het meê om zijn jaloerschen nabuur nog machtiger te maken; keert het Rusland den rug toe, dan maakt het zich hem tot vijand. Tracht het Scylla te ontzeilen dan vervalt het in Charibdis: de keuze is voor het toch reeds zoo verzwakte rijk verre van aangenaam. Oostenrijk is lid van den fameuzen driekeizersbond en gaat als zoodanig nog met zijne kollega's mede. Maar hoe? Een fransch blad karakteriseerde dit onlangs zeer geestig en juist toen het zeide: ‘Oostenrijk gaat met Rusland en Duitschland samen als - een gevangene tusschen twee policie-agenten.’

Wij geven in afwachting eener oplossing *quelconque* van de oostersche kwestie voorloopig bij de portretten eene korte schets van de groot - kanseliers van Rusland en Oostenrijk, prins Gortschakoff en graaf Andrassy.

De russische staatslieden zijn ten allen tijde bekend geweest als fijne en doorslepen diplomaten; onder deze is prins Gortschakoff gewis een der voornaamste. Zijn scherp oog, lange ervaring en juiste kennis van de europeesche toestanden doen hem steeds het rechte oogenblik kiezen om zijn slag te slaan en zijn vaderland in macht, grootheid en invloed te doen winnen. Ofschoon een grijsaard van 78 jaren, is hij nog krachtig naar lichaam en geest en rekent hij de vermoeienissen niet aan zijn veelomvattenden werkkring verbonden. Gesproten uit eene familie van diplomaten, trad hij ruim eene halve eeuw geleden (1824), als secretaris aan de ambassade te Londen, in het staatkundig leven op. Aan verschillende europeesche hoven (Florence, Weenen, Stuttgart) maakte hij zijne leerschool. Bij het uitbreken van den Krimoorlog bevond hij zich op nieuw te Weenen, waar het hem echter niet mocht gelukken Oostenrijk tot een bondgenootschap over te halen. Op zijn aandrang werd echter twee jaar later (maart 1856) het verdrag van Parijs door den ezaar aangenomen. De slimme staatsman begreep, dat het toen 't rechte oogenblik niet was om zeer moeielijk te zijn en rekende er op, later, bij gunstiger gelegenheid, de voor Rusland vernederende voorwaarden te zullen kunnen vernietigen. Dat gunstige tijdstip kwam in 1871, toen Frankrijk, de voornaamste onderteekenaar van het parijzer verdrag, machteloos aan Pruisens voeten lag. Gortschakoff was inmiddels minister van buitenlandsche zaken en kanselier geworden, en als zoodanig hief hij in het genoemde jaar de voor Rusland ongunstige bepalingen van het verdrag van Parijs eenvoudig op. De daarop gevolgde conferentie van Londen wilde of durfde Rusland niet dwarsboomen en sedert slaat dit land den hoogsten toon aan in het koneert der europeesche mogendheden. Dit is er niets op verminderd, sinds de oostersche kwestie weêr op den voorgrond is getreden.

Graaf Jules Andrassy, de tegenwoordige grootkanselier van de oostenrijk-hongaarsche monarchie, werd den 8 maart 1823 te Zemplin geboren. Door veelvuldige reizen vormde hij zijne opvoeding. In 1848 werd hij tot volksvertegenwoordiger van zijne geboortestad gekozen en hij wierp zich toen in de revolutionaire bewegingen van dien tijd. Toen deze echter in Oostenrijk-Hongarië onderdrukt waren, was hij genoodzaakt zijn vaderland te verlaten en verbleef hij beurtelings in Frankrijk en Engeland. De algemeene amnestie van 1857 vergunde hem weêr naar zijn land terug te keeren. In 1860 tot lid van den hongaarschen Rijksdag gekozen, nam hij er plaats onder de partij van Deàk. Later (in februari 1867) werd hij ministerpresident van het hongaarsche ministerie, tot hij na het aftreden van Von Beust eindelijk de hoogste waardigheid in de oostenrijk-hongaarsche monarchie verkreeg, die van groot-kanselier.

Andrassy bezit onmiskenbare diplomatische talenten, maar het is zeer de vraag of hij zal opgewassen zijn tegen het kritieke van den toestand waarin Oostenrijk verkeert, ten gevolge van nijpend geldgebrek, onderlinge verdeeldheid en de gevaren welke uit het gevaarlijke oostersche vraagstuk voortvloeien.

Kort geleden is te New-York het eerste groote aquarium van de Vereenigde-Staten geopend. Het geheel is een indrukwekkend gebouw, twee verdiepingen hoog en eene oppervlakte hebbende van 20.000 vierkante voeten. Dit aquarium is ongetwijfeld een der merkwaardigste en volledigste der wereld.

Door eene met tropische planten bewassen dreef komt men voor het hoofdportaal. Naar de noordzijde ziet men het aquarium voor allerlei visschen en vreemdsoortige zeedieren; naar de oostzijde strekt zich een groot bassin uit, waar de groote zeevisschen, als haaien en zaagvisschen, door het water schieten; meer naar het westen bruist en stort een waterval in een groot bekken, waarin zeeleeuwen en robben huizen, terwijl zich in een afzonderlijk meer een walvisch bevindt. Eindelijk vindt men naar de zuidzijde een zestigtal kleine aquariums, gevuld met allerlei soort van zee- en riviervisschen, waarin voor het meerendeel de kunstmatige vischteelt wordt uitgeoefend.

De aquariums zijn van baksteen, ijzer en dikke glasplaten samengesteld en aan de achterzijde door groote gasvlammen verlicht. Grootsch, dikwijls verschrikkelijk is de indruk welken het aanschouwen der vele vreemdsoortige, reusachtige en gedrochtelijke visschen en zeemonsters op den bezoeker maakt. Men kan ze bespieden in al hun doen en laten, in hun onderlingen strijd, als bevonden ze zich op den bodem van den oceaan.

Reeds den eersten dag van de opening van het aquarium had er een ongeval plaats, dat, zonder noodlottige gevolgen te hebben, nochtans veel van zich deed spreken - het breken der glasplaten van een der kleinere aquariums namelijk. Een aantal bezoekers had zich voor een aquarium vereenigd, waarin zich palingen, zeedraken en meerder vreemdsoortige visschen bevonden. Plotseling deed zich een geweldige slag hooren: een der dikke glasplaten springt aan stukken en werpt met een al te frisschen waterstroom de spartelende waterbewoners over de verraste en verschrikte toeschouwers uit. In een oogwenk bevonden de visschen zich buiten, maar de bezoekers zich in het water. Deze laatsten kwamen er gelukkig af met een nat pak, eene minder wolkome aanraking met de aquariumbewoners en den schrik. Onze gravure stelt een en ander aanschouwelijk voor.

Wij, bewoners van noordelijk Europa, kunnen ons geen denkbeeld maken van de allesvernielende kracht der orkanen die soms in de keerkringslanden woeden; onze hevigste stormen zijn als zachte zuidewindekens, bij die vreeselijke cyclonen, welke in weinige uren tijds geheele landstreken verwoesten en bloeiende gewesten in eene dorre woestenij herscheppen, waar vernieling en dood huizen. Wij zullen onze lezers een denkbeeld trachten te geven van de vernieling welke een orkaan in het verre zuiden kan aanrichten, door eene beschrijving van de verschrikkelijke cycloon, die den 31 october jl. een groot gedeelte van Bengalen verwoest heeft.

Bengalen is eene schoone en vruchtbare provincie van Engelsch-Indië; groote en prachtige steden met hare duizenden pittoreske huizen en altijd drukke en woelige straten, waar bijna alle volkeren der aarde elkander ontmoeten, spiegelen zich in de blauwe wateren van de golf van Bengalen, of zijn meer binnenlands gelegen, omringd van schoone heuvelen en groene dalen, waar de breede kruin van den ranken palmboom op den adem der zoele windjes op en neêr wordt bewogen en uitgestrekte maïs-, rijst- en suikerrietvelden de oogen van den reiziger verrukken, of de dichtbegroeide en sombere bosschen aan het land een zwaarmoedig, romantisch karakter geven. Over dat heerlijke gewest dreef de engel des verderfs en des doods heen in de gedaante van een vreeselijke cycloon, en waar hij was voorbijgegaan, waren bloeiende velden en volkrijke steden veranderd in een akelig tooneel van jammer en verwoesting.

Het was, zooals wij zeiden, de 31 october. Onbewust van gevaar was vóór dien dag alles in het liefelijk Bengalen leven en bedrijvigheid, want hoewel de orkanen in deze gewesten niet zeldzaam zijn, om dezen tijd van het jaar komen zij bijna nooit voor. De natuur was stil, maar eene stilte als die des doods, eene akelige stilte, die verderf en jammer voorspelde. Geen windeke bewoog zich aan den strakken, koperkleurigen hemel; de pluimen der dadel- en kokosboomen hingen onbewegelijk om den ranken, geschubden stam; de hitte was onverdragelijk, en mensch en dier hadden een bang voorgevoel van een naderend ongeluk. Plotseling veranderde hot tooneel; nog was het stil op de aarde, maar aan den hemel verhieven zich onheilspellende wolken, uit het noorden en het zuiden, uit het oosten en het westen, en boven in de lucht stieten zij op elkander als vijandelijke legerscharen die op elkaar aanstormen. Kronkelende, bloedroode bliksemstralen scheurden den homel vaneen, gevolgd door ratelende donderslagen als het losbersten van honderden kanons. Eene onnatuurlijke, onheilspellende duisternis daaldo op de aarde neêr: het werd nacht op vollen middag.

Eensklaps wordt het ratelen van den donder overstemd door een nog oorvordoovender geraas: het is de orkaan die losborst en als een onweêrstaanbare stortvloed aanrukt. De zee schuimt en loeit; zij ontbloot hare afgronden, om hare kokende golven ten hemel op t.e werpen; als ware 't kinderspeelgoed worden de schepen door de wild woelende baren opgenomen of naar den afgrond geslingerd. Maar vooral op het land deed de cycloon hare verschrikkelijke uitwerksels gevoelen; met eene vaart van 240 kilometers in het uur, dat is eene snelheid viermaal zoo groot als die van een in vollen ren voortstoomenden sneltrein, jaagt zij voort, en waar zij voorbij ijlt, worden bosschen ontworteld, rotsen meêgesleurd, steden tetpuinhoopen gemaakt. De woningen stortten niet in, maar werden door den orkaan opgeheven en als tot gruis gemalen. Het was als één jammerkreet over het gansche land; met het huilen van den orkaan vermengden zich het ratelen van den donder en de jammer- en wanhoopskreten eener gansche bevolking. Het was duister als in een stikdonkeren nacht, en alleen de purperen bliksemstralen verlichtten bij wijle het onmeetlijk tooneel

van jammer en dood met hun ijselijken gloed. En wat nog staande bleef, als door een wonder door den wilden orkaan gespaard, werd vernield door de aardbeving welke het noodweêr vergezelde. Het geheele gewest bood een onbeschrijfelijk schouwspel van wee en verwoesting aan; over het gansche land klonk één jammerkreet - die der stervende bevolking.

Onze schildering van de verwoesting door den gevreesden orkaan aangericht, moge sterk gekleurd zijn, toch overdreven wij niet. Eenige nadere aanduidingen mogen dit bewijzen, want al zijn de bijzonderheden van het treurtooneel nog niet volledig bekend, wat er ons reeds van

gemeld wordt, is voldoende om een overzicht te geven van eene verwoesting welke Indië sedert 1864 niet in zoo hooge mate gezien heeft.

Te Chittagong werden alle schepen op één na die zich op de reede bevonden, van hunne ankers geslagen en verloren hunne masten en tuigen; de *Prince Waldemar* werd door de baren verzwolgen, terwijl slechts vier personen der bemanning konden gered worden; meerdere andere schepen werden het onderst boven gekeerd; onze gravure geeft eene voorstelling van den aanblik der zee na het woeden van den vernielenden storm.

De geheele provincie Bengalen is als in een oord van verwoesting en - des doods veranderd. Te Barrisant zijn 3000 huizen geheel vernield, terwijl Noakholly tevens overstroomd werd door de opgezweepte golven van den oceaan, die de woningen meêsleepten en de bevolking deden omkomen. De overlevenden zijn nauwelijks talrijk genoeg om de dooden te begraven en zijn tevens aan de verschrikkelijkste ellende ten prooi.

Te Chittagong heeft de cycloon, in vereeniging met de golven der opgeruide zee, de vreeselijkste verwoestingen aangericht; in een oogenblik waren de schoonste en volkrijkste wijken der stad vernield, en wat door den orkaan gespaard is, werd door eene tegelijkertijd waargenomen aardbeving vernield. Wij geven eene afbeelding van een gedeelte van het voornaamste plein der stad, na het woeden van de cycloon. Alleen in deze stad zijn 10.000 menschen om het leven gekomen.

In het geheel hebben in Bengalen 120.000 menschen bij de onmeetlijke ramp den dood gevonden.

De engelsche regeering heeft onmiddellijk maatregelen genomen, om zoo spoedig mogelijk de zoo zwaar getroffen streken te hulp te komen; de gouverneur heeft zich in persoon naar de verwoeste gewesten begeven, maar de ramp is zoo uitgestrekt en de aangerichte verwoestingen zijn zoo groot, dat men voor een niet minder verschrikkelijken hongersnood vreest.

Sint Nicolaas.

Maar lustig gestookt, gooit wat blokken
En bonken op 't knettrende vuur!
Daar buiten dwarlen de vlokken,
Daar buiten is 't donker en guur.
De sneeuwjacht hult straten en pleinen
ln een nevel zoo grimmig en koud,
Maar binnen is 't feest voor de kleinen,
Heerscht vreugde en gezellige kout.

Sint Nicolaas doet thans de ronde,
De Heilge met zilveren baard.
Hoe fluistren de kindermonden,
Hoe klopt hun het hartje vervaard!
Zij schuilen zoo angstig bij moeder
En staren met doodsbleek gelaat
Naar vader, als voorspraak en hoeder
Bij wat te gebeuren nu staat.

En buiten daar weemlen de scharen

In sneeuwjacht en donkeren nacht,
De winkels hebben hun waren
Uitgestald in verblindende pracht.
Dat lacht en dat klapt en dat fluistert,
Dat dringt en dat woelt ondereen.
En 't licht dat den nacht hier opluislert,
Schijnt een feestlicht voor groot en voor kleen.

Maar menigeen ook die in 't duister,
Behoeftig, verlangend rondwaart,
Maar menigeen ook die den luister
Met nijd en met afgunst aanstaart -
Het feestlicht kan zeer doen, de weelde
Kan bron zijn van knellend verdriet,
Waar d'arme, de minder bedeelde
't Geluk van de rijken aanziet.

De straatjongens staan voor de ruiten,
Watertandend, met openen mond;
Zij zouden wel gaarne besluiten,
Maar hun zak is, helaas, zonder grond.
Het schijnen hun tooverpaleizen,
Een dichterlijk ras als zij zijn,
En als zij bedenken de prijzen,
Dan duizelt hun kinderlijk brein.

Maar binnen, bij ketels die razen,
Wordt gelachen, gepraat en gesmuld;
Maar binnen daar dampen de glazen
Met pons en met wijn ook gevuld.
De lach kruidt de gulle gesprekken,
Gezelligheid geeft hier den toon
En ponslied en schaterlach wekken
Den weergalm der feestlijke woon.

Maar binnen, met gloeiende koonen,
Daar buitlen de kindren in 't rond,
En zoeken naar suikere boonen,
Die vader hun strooit op den grond.
Maar stil - een gedruisch - en zij schrikken
Als vooglen - met doodsbleeke kleur -
En staren met angstige blikken
Naar schoorsteen, naar venster of deur.

Maar moede van erwten te rapen,
Verlangen de kindren naar bed;
't Is tijd ook om te gaan slapen,
Zij hebben genoeg van de pret.
En spoedig liggen de kleintjes
In hun bedjes, zoo donzig en zacht,
En scharen van cherubijntjes
Betrekken daarboven de wacht.

Zij sluimren, de krullende kopjes,
In 't kussen, den blos op de koon,
Als blozende rozeknopjes,
En d'engelen fluistren: hoe schoon!
Hun hartjes gaan hoorbaar en luide;
Een bloembed, zoo frisch en zoo teêr,

Gekoesterd door d'adem van 't zuiden,
Zoo liggen zij sluimerend daar neêr,

Gestrengeld in elkaar als een ruiker,
't Een armpke op de donzige sprei,
En droomen van mannen van suiker,
Van bergen van rijstenbrij,
Van poppen met zijdene kleeren,
Sigaren van chocolaad,
Van een wereld waar stilzijn en leeren
En schooltijd niet meer bestaat.

En wat in die hoofdjes al dwerelt,
Der ziele stamelende taal
Keert terug in hun droomenwereld
En herschept zich tot ideaal,
En langs de laddersport klimmen
En gaan hun gedachten omhoog,
En 't schijnsel van hoogere kimmen
Kranst hun voorhoofd en lacht uit hun oog.

O heilge mystiek van de tale
Die 'n maagdlijke kinderziel spreekt,
O brandpunt van hoogere stralen,
Dat als in een prisma zich breekt!
Slechts in der kindren gedachten
Daar spiegelt de hemel zich weêr,
Als 't maanlicht op wolklooze nachten
In 't blauwe, kristallene meer.

Het werk looft den meester.

Meester Flik heeft een van de best beklante schoenmakerswinkels van de heele stad. Zijne winkelkassen zijn opgevuld mot de fijnste en meest verscheiden species van zijne kunst, terwijl het achtergedeelte van zijn huis onophoudelijk dreunt van de slagen die de schoenmakersgezellen het weêrbarstige leer toebrengen, of van hun lustig gezang. Om werk hoeft hij niet verlegen te zijn: zijn naam is door de geheele stad bekend, en jonge heeren die naar de mode gekleed wenschen te gaan, en jonge dames die kunsttoeren met hare voeten wenschen te verrichten, weten bij wien zij te recht moeten komen.

Op het oogenblik heeft hij bezoek van eene dame, die eens even is ingeloopen om hare schoenen met rosetten die in de maak zijn, aan te passen. De meester heeft voor zich zelven een eigen werkplaats, waar zijn oudste zoon, die in het vak wordt opgeleid, hem gezelschap houde en onder het oog van den vader werkt. De winkel, meent hij, is geen geschikte plaats voor jonge menschen, de ruwe woorden van de knechts moeten niet door jonge ooren worden gehoord, en bovendien wenscht hij zijn zoon in al de fijnheden van zijne kunst in te leiden, om hem geschikt te maken later een waardig opvolger van zijn vader te wezen.

Vader en zoon en het jongste van den huize zijn juist bijeen als de dame binnentreedt. Zoo luchtig en licht is haar stap, dat de hond zelfs niet opschrikt, maar rustig blijft liggen. ‘Meester Flik, ik kom eens even inloopen om de schoenen aan te passen.’ De meester is onmiddellijk bij de hand, de bril wordt opgezet en de schoen,

die juist onder handen is, wordt met al de bevalligheid welke hem nog van zijne jonge jaren overig is, de dame aan den voet gestoken.

Nu neemt hij plaats om het maaksel zijner handen eens van verre op te nemen en, onder het genieten van een snuifke, een oog te laten gaan langs het nieuwe schoeisel, dat nog slechts de laatste hand noodig heeft, om afgeleverd te kunnen worden. Met tevredenheid rust het oog der dame op haar nieuwe schoenen, terwijl ook op het gelaat van meester Flik eene voldoening te lezen is met zijn eigen werk welke hij als kunstenaar maar zelden ondervond.

Een stoom-tramway.

De naam dien wij hier neêrschrijven, is niet zeer juist, daar de nieuwe uitvinding van den heer Belpaire, inspecteur-generaal van de belgische staatsspoorwegen, slechts in zoover op een tramway gelijkt, dat de inrichting van den personenwagen veel overeenkomst daarmeê heeft, en de tijdstippen van vertrek alsmede het goedkoope van de tramway-inrichting zijn overgenomon. Het gronddenkbeeld waarvan de heer Belpaire is uitgegaan is het volgende:

Buurttreinen en treinen welke van het eene gedeelte eener stad naar een ander loopen, moeten, willen zij voor het publiek wezenlijk vruchton afwerpen, dikwijls op en neêr loopen en daarbij op gestelde tijdstippen vertrekken. Een treffend voorbeeld daarvan zag hij in den *Metropolitan Railway* van Londen, over wiens lijnen alle drie minuten een trein loopt. Het publiek, dat weet dat het nooit meer dan 3 of 4 minuten te laat komt, maakt er dan ook veel gebruik van.

Elke andere maatschappij kon echter niet doen wat de *Metropolitan* deed, omdat de kosten aan het exploiteeren van een trein verbonden, te groot zijn dan dat de opbrengsten deze zouden kunnen dekken. Om aan dien toestand een einde temaken, vond de heer Belpaire een wagen uit die zijn eigen, gemakkelijk in, beweging te zetten, machine had. Het lag niet in de bedoeling van den uitvinder om zijne machine voor iets anders in de plaats te stellen, hij heeft alleen een nieuw vervoermiddel willen maken, dat aan de voorwaarden voldeed die hij daarbij op het oog had en van welke wij hier boven eene korte beschrijving gaven.

Wij willen daarmeê alleen zeggen, dat de uitvinding van den belgischen inspecteur in 't geheel niet ten doel heeft, om in de plaats te treden van gewone spoorwegen, maar alleen om dienst te doen als buurttreinen en voor het vervoer van het eene punt eener stad naar het andere. Met andere woorden, het is het tramway-stelsel op den spoorweg toegepast. De geheele inrichting is zoo eenvoudig, dat wij bij de gravure die wij er van geven, eene verklaring onnoodig denken.

Jan Klaassen.
(Slot.)

't Zij zoo 't wil, Jan Klaassen was trompetter af, trok naar Amsterdam (zijne geboorteplaats) woonde op het Fransche Pad, en wen den kost met het vertoonen van de poppenkas. Hij gaf daar een geheel nieuwe richting

aan, maakte zich zelven in zijn rood trompetterspak en zijn vrouw Katrijntje Pieters tot de hoofdpersonen en bracht er Snikhals bij, die Jan de Wit moest voorstellen.

In het begin deed hij geweldig in de politiek en stak allerlei schimpscheuten af op de stadhouderlooze regeering en de witte partij, waar 't volk pleizier in vond; later echter, toen hij veel te lijden had van zijn booze vrouw, maakte hij zijn eigen huishouden tot het hoofdonderwerp zijner vertooningen.

't Spreekt vanzelf dat de kleuren en bijzonheden waarin deze traditie verteld werd, grootendeels afhingen van den verhaler, doch de *fond* was en bleef dezelfde, hetgeen ook bevestigd wordt door Jacob van Lennep in zijn boek: *De voornaamste Geschiedenissen van Noord-Nederland, door Mr. J. van Lennep aan zijne kinderen verhaald.*

Van Lennep spreekt daar echter over Hansworst en Polichinel, aan wie Jan Klaassen zijne rol ontleend en alleen in zoover verandering daarin gebracht zon hebben, door aan zijn spel zijn eigen naam te geven. Ter Gouw meent dat Van Lennep hier gedwaald heeft, daar er vóór Jan Klaassen van geen poppenkas sprake is geweest, ten minste in geen enkele oorkonde is daarvan iets te vinden, en ook de orerlevering zwijgt er van.

Ter Gouw verdedigt verder zijn geloof aan de amsterdamsche traditie, die door niemand ernstig in twijfel was getrokken, en verklaart dat zij volstrekt niet onwaarschijnlijk is. Dat een trompetter, na uitgetrompet te hebben, de poppenkas ging vertoonen is niets ongehoords en een zeer natuurlijke zaak voor iemand die geen bepaald handwerk kende. Een groote roode neus is evenmin iets onnatuurlijks voor een trompetter, integendeel. Maar de bult!

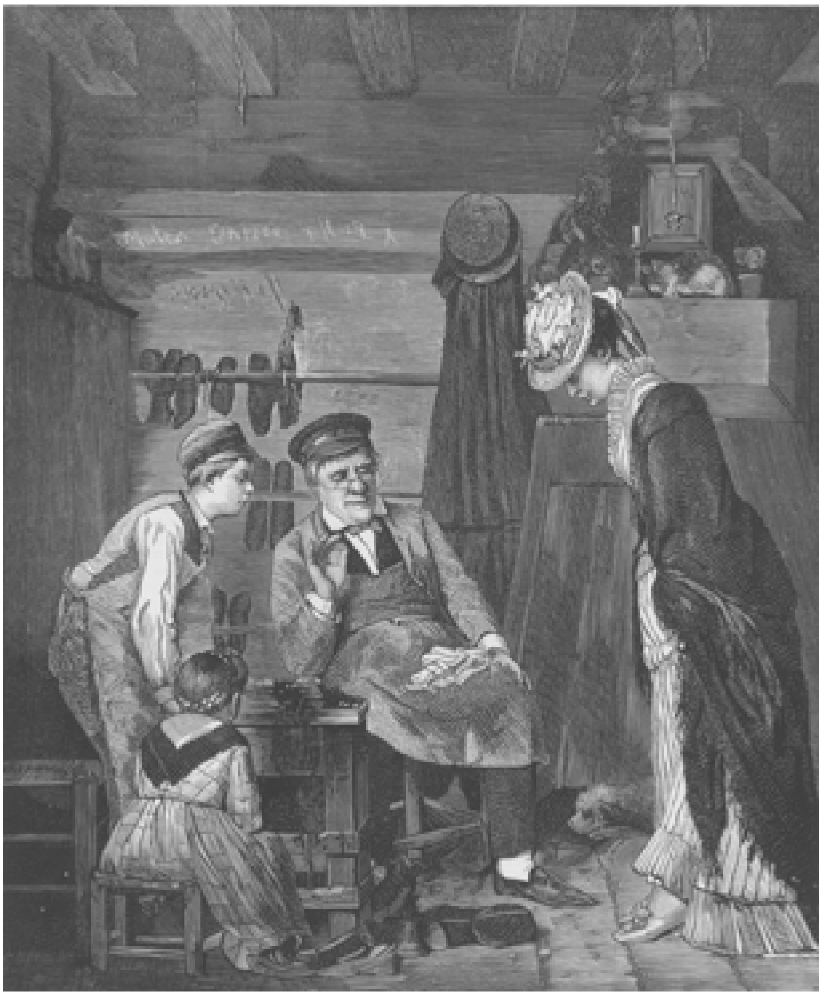

HET WERK LOOFT DEN MEESTER, NAAR AD. ECHTLER.

De bult behoort den grappenmaker, niet den trompetter, zegt de heer Ter Gouw. Als trompetter was Jan Klaassen recht van lijf en leden; maar toen hij zijn eigen figuurtje als grappenmaker in de poppenkas ging vertoonen, *moest* dit gebult en roodgeneusd zijn, en tot bewijs daarvoor haalt hij verschillende voorbeelden aan, waaruit blijkt, dat van vroeger tijden roode neuzen en bulten de vaste kenteekenen waren voor grappenmakers, dat de roode neus vroolijkheid en de bult geestigheid moet verbeelden.

De tweede schrijver over Jan Klaassen die hekeling verdient, is de Franschman Ch. Magnin in zijn boek *Histoire des Marionnettes en Europe, depuis l'antiquité jusqu'a nos jours*. Hij verwart daarin namelijk Jan Klaassen den poppenkasman, met zekeren Jan Klaassen, den held uit een blijspel van Asselijn, die in 't laatst der 17e eeuw veel opgang maakte. Daarenboven wil hij dat Jan Klaassen zijn karakter ontleend heeft aan den engelschen Punch en den franschen polichinel. Door zijne onwetendheid omtrent het eerste punt heeft hij geen recht om over het laatste een oordeel te strijken, zoodat zijne getuigenis niet veel waard is.

De Duitscher Carl Engel heeft het in zijn *Deutsche Puppenkomödien* niet beter gemaakt. Hij heeft blijkbaar uit Magnin geput en geeft daarbij als zijne eigene meening te kennen, dat Jan Klaassen ook nog zou geleerd hebben van den duitschen *Hansicurst.*

Ook hollandsche auteurs, als de heeren

S. Susan van Deventer en A. Ising van 's-Gravenhage, hebben zich aan eene beschrijving van Jan Klaassen gewaagd, doch beiden vertelden niets nieuws. Eerstgenoemde mengde vreemde schrijvers en Van Lennep's oordeel dooreen, terwijl laatstgenoemde, evenals de Franschman Magnin, Jan Klaassen uit de poppenkas met dien uit het spel van Asselijn verwart.

De heer Ter Gouw zal oorspronkelijke documenten aanhalen, om te bewijzen dat Jan Klaassen een Amsterdammer is geweest, welke documenten gevonden zijn in de archieven der Nieuwe Kerk.

Hij begint met te verklaren dat de bijzonderheden der amsterdamsche traditie valsch zijn, daar het jaartal verkeerd is opgegeven. Daarenboven had Jan Klaassen niet onder Willem II maar onder Willem III gediend, en kan hij dan ook niet de trompetter geweest zijn die in 1650 voor de Regulierspoort *Wilhelmus* geblazen heeft.

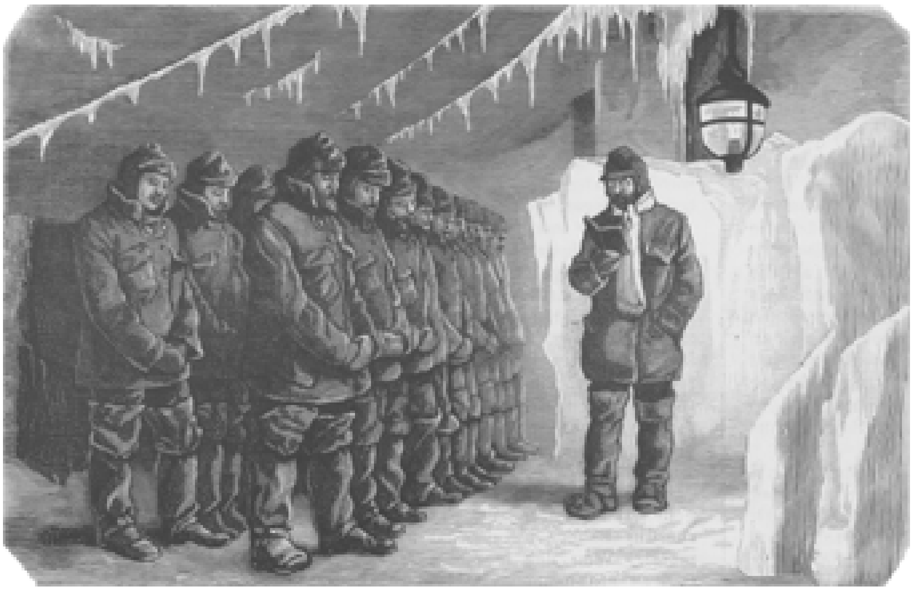

DE ENGELSCHE NOORDPCOL-EXPEDITIE.
Godsdienstoefening aan boord van de A l e r t .

Dit doet echter niets aan de eigenlijke zaak af, dewijl het tijdsverschil niet groot is. In 1692 verscheen een boek getiteld: *De volgeestige Werken* van dr. Salomon van Rusting en daarin heet het reeds:

> Mijn paard is droezig (zey Jan Claassen) wat is dit?
> Ja, 't heeft de droes (zey Trijn) als jij er maar op zit.

Dit rijmpke kon niet anders dan aan de poppenkas ontleend zijn, en het spreekt in zoo ver voor Ter Gouws bewering, dat het bewijst

GRAAF ANDRASSY.

EEN ONGEVAL AAN HET AQUARIUM TE NEW-YORK.

PRINS GORTSCHAKOFF,

DE CYCLOON IN BENGALEN. (ENGELSCH INDIË.)
Gezicht op de reede van Chittagong.
Gezicht op het hoofdplein van Chittagong.

1. dat Jan Klaassen een ruiter was en 2. dat Katrijn een kwaadaardige vrouw is geweest, en juist deze twee punten komen geheel overeen met den inhoud der documenten, waarop de heer Ter Gouw zijne bewijzen steunt.

Nog een ander boek met rijmpkens, getiteld: *De Vrolijke Bruiloft Gast* waarvan zekere J. Jonker de rijmer was en dat in 1697 het licht zag, maakt wel degelijk onderscheid tusschen Jan Klaassen uit de poppenkas en den asselijnschen Jan Klaassen, wiens vrouw daarenboven Saartje Jans heette en niet Katrijntje Pieters. De karakters der twee Jan Klaassens komen er ook duidelijk in uit, zoowel als die hunner vrouwen. Jan Klaassen uit de poppenkas is de vroolijke wijsgeer en zijn naamgenoot de schijnheilige huichelaar, welke rol hij ook in genoemd blijspel heeft. Daarenboven komt het kijven en slaan van Katrijntje Pieters te helder voor den dag, om niet de gevolgtrekking te maken, dat de rijmer haar goed van Saartje Jans wist te onderscheiden.

De twee eerste dokumenten die nu aangehaald worden, zijn twee stukken waarin de kerkeraad Catrijn Pieters en Jan Claassen voor zich daagt, om gehoord te worden over hunne scheiding, want de boosheid zijner vrouw ging zoover, dat zij hem verlaten had. Het derde stuk bevat de verklaring, dat zij beiden voor den kerkeraad verschenen zijn en Jan Claassen heeft bekend, zijne vrouw om hare ‘dronckenschap’ en andere ondeugden niet meer in huis te willen hebben, zoodat ‘de Eerw. Kerekeraedt geconcludeerd heeft, dat haer beyde de censure sal aangeseght worden, hetweleke ook gedaen is.’[1)]

Het is waar, in deze dokumenten is van geen beroop sprake, en het kon dus aan twijfel onderhevig zijn of hier Jan Klaassen de poppenkasman wel zou bedoeld zijn. De figuur van Katrijntje is er echter te trouw in weêrgegeven, dan dat daaromtrent een gegronde reden van twijfel zou kunnen bestaan.

Daarbij komt nog, dat het woord poppenkasman voor den kerkeraad reeds een gruwel was, zoodat een schrijver dier eerwaarde vergadering het niet zou hebben durven wagen dit woord te gebruiken.

In het boek der kommissarissen, waarvoor zij zich vertoonden om te trouwen, staan zij als volgt aangeteekend:

JAN CLAASZ *van Amsterdam, Trekwerker, oud 22 jaren, in de Anjeliersstraat, geassisteert met sijn Moeder Kniertje Wouters, en* CATARINA PIETERS *van Amsterdam, oud 23 jaren, in de Tuijnstraat, geassisteert met haar Moeder Pretangie Clement.*

Dus weêr eene nieuwe moeielijkheid, want kan Jan Klaassen, de trekwerker, niet een ander personage zijn dan Jan Klaassen, de poppenkasman? In 't geheel niet, zegt de heer Ter Gouw; 't bewijst alleen dat Jan Klaassen, toen hij trouwde, reeds uit den dienst ontslagen was, en de trompet neêrgelegd had, om eene andere betrekking te zoeken.

Door trekwerk verstond men het vervaardigen van weefsels met patronen, waartoe de kettingdraden opwaarts moesten getrokken worden, hetgeen geschiedde door middel van treksnoeren, die van houten knoppen voorzien waren. Daar dit werk spoedig te leeren was, was het ook een toevlucht voor allen die geen vast ambacht

1) Deze drie stukken, respectievelijk gedateerd van 2) jan. 1706, 28 jan. 1706 en 4 feb. 1706, zijn te vinden in het werk: Protocol, dat is, Eene korte beschrijvinghe der verneemste Saecken ende Verhandelingen deser onser Christelijker Ghemeente binnen Amsterdam. XVII. fol. 333, XVII, fol. 334 en XVII, fol. 335, berustende in de archieven der Nieuwe Kerk te Amsterdam.

kenden, en het kan geen verwondering wekken dat een uit den dienst gekomen trompetter dit handwerk ter hand nam, om in zijn onderhoud te voorzien.

Op grond van deze bewijzen en 'tgeen door overlevering bewaard is gebleven, ontwerpt de heer Ter Gouw de volgende schets, waarmeê wij ons artikel willen besluiten.

Jan Klaassen is in 1664 te Amsterdam geboren en is in 't eerste tijdperk van zijn leven een straatjongen geweest. De straatjongens in de amsterdamsche achterbuurten genoten toen nog een gelijke opvoeding als het kroost der Friezen en Batavieren: zij leer-den zwemmen, te paard rijden en vechten, maar van lezen en schrijven niet veel.

Gezegde jongens drongen zich al spoedig als volontair op aan de stallen van sleepers en wagenaars, en hielpen de paarden naar 't wed of naar den hoefsmid brengen; zoo konden ze doorgaans eer paardrijden dan lezen. Dit duurde totdat zij de jaren en den groei hadden, om als soldaten-jongen bij een vendel of een kornet te worden aangenomen, en dan werden zij later trommelslager, pijper of trompetter.

't Laatste was het geval met Jan Klaassen. Maar 't krijgsmansleven schijnt hem op den duur niet aangestaan te hebben, want nadat hij eenige jaren de trompet voor de prinsenruiters geblazen had, nam hij zijn ontslag, en keerde naar zijn oude buurt terug. Geen ambacht kennende, kwam hij aan eene weverij als trekwerker te recht; maar zijn dagelijksch brood niet alleen willende eten, besloot hij in 't huwelijksbootje te stappen en trouwde hij den 17 september 1686 met Katrijn Pieters.

Bij 't eentonige trekwerk kon een man als Jan Klaassen het niet lang uithouden; veel weekgeld gaf het niet, en Katrijntje zal hem ook al spoedig hebben beduid, dat hij meer verdienen moest. Weg dus met het trekwerk. Poppenspel en grappenmaken kwamen beter met zijnen aard overeen, en hij begreep, dat hem dat ook wat meer zou kunnen opbrengen.

Het doove moedertje.

Wie treedt bij 't doove moedertje in
  Zoo stil en met een lach?
Het is haar eenig kind, haar zoon
  Dien ze in geen jaren zag.

Stil treedt hij in - zij hoort hem niet,
  Zij spint en denkt aan hem -
Stil knielt hij aan haar zijde neer,
  En ‘Moeder!’ klinkt zijn stem.

O wonder! eensklaps ziet zij om
  Bij 't klinken van zijn stem:
Ze is voor dat lieve woord niet doof,
  Met de oogen hoort zij hem.

Zij strekt hem bei heur armen toe,
  En richt hem juichend op,
Zij sluit hem aan heur boezem vast
  En hoort zijn harteklop.

En rust op hem haar moederoog
  Waar zaalge vreugde in gloort -
'k Wed, dat het doove moedertje
  Ook de Englen zingen hoort.

Germania's.

B. VAN MEURS.

Professor Verzamellens over den dauw.

Tegen den avond van een dier verdwaalde zomerdagen, welke de maand october zoo schaars ter genieting aanbiedt, wandelde ik met mijn vriend Jules door 'beemden en velden', en zag als door onzichtbare handen over de aarde een zilveren sluier uitspreiden, dien ik in minder poëtische stemming met den naam van dauw zou hebben begroet.

Wij spraken over de tegenwoordige literatuur, maar onwillekeurig nam ons gesprek een andere wending, vooral toen mijn vriend bespeurde dat ik geen oor meer leende aan zijn 'Florence', en het citeeren uit 'De Genestet' geen indruk meer op mij maakte.

Hoe veranderlijk is toch de mensch; wat is hij vatbaar voor indrukken van buiten! Slechts een oogenblik vroeger glinsterden er tranen in mijne oogen, toen ik bij de woorden van den fijngevoeligen dichter:

'Naar 't haantje van den toren keek
Met droeven glimlach één:
't Blonk in de blauwe lucht en wees
Naar 't koele zuiden heen'

aan den vroegen dood van een mijner dierbaren dacht. Mijn geestdrift was bekoeld; in het boek der natuur was eene bladzij voor mij opgeslagen welker zin mij nog duister scheen - en de weelde der poëzie had haar aandrijven verloren, zoodra de zucht naar kennis hare eischen gelden deed.

Eene menigte vragen drong zich op aan mijn geest, toen het prachtig natuurverschijnsel mijne aandacht had geboeid; en ofschoon ik mij vleien mocht, gedurende mijne schooljaren de natuurkunde niet verwaarloosd te hebben, toch kon ik er niet in gelukken, zelfs niet door de hulp van mijn vernuftigen vriend, op elke vraag een voldoende antwoord te geven.

- De dauw is, dunkt mij, niets anders dan waterdamp; doch vanwaar komt hij? Ik geloof uit den grond.

- Dat zeker niet, Henri, antwoordde Jules, want indien de dauw waterdamp is, dan is hij verdicht omdat men hem zien kan; en ik ken geen reden waarom verdichte waterdamp zou opstijgen, in plaats van zich te vereenigen met den grond.

- Waarom ontbreekt dan de dauw onder gindschen boom, terwijl alles rondom hem reeds met dauw is bedekt?

- Dat juist doet mij denken, dat hij van boven neêrdaalt en door de bladeren van den boom belet wordt het gras daaronder te bevochtigen.

- Neen, Jules, dat neem ik niet aan, want juist in de helderste nachten komt dit natuurverschijnsel het menigvuldigste voor.

- En in den zomer, wanneer de lucht het meest verwarmd is en zij de grootste hoeveelheid waterdamp uit den grond kan opslorpen, is de dauw het zeldzaamste.

- Dat betwijfel ik; - maar aangenomen dat het waar is, dan pleit dit zoowel tegen u als tegen mij. Ik heb echter nog eene andere moeielijkheid tegen uw fijnen nachtelijken regen: deze grintweg is droog en aan beide zijden is het veld bedauwd.

- Wel dat komt, viel Jules haastig in, omdat een grasveld poreuzer is dan een grintweg.

- Gij praat u zelven vast! - daarom blijft zeker dat ijzeren hek droog, midden in de weide?

‘Geloof niet op gezag, Meneer!
Onthou dit wel ter degen.
Geloof alleen wat ik u leer
En spreek *mij* nimmer tegen.’

was 't antwoord van Jules; en waarlijk hij had gelijk; beiden wilden wij den schijn niet hebben zulk een eenvoudig vraagstuk, naar 't ons voorkwam, niet te kunnen oplossen en namen daarom onze eigene opvatting voor de eenige, ware uitlegging. Als immer zag Jules het scherpsté, en greep 't eerste den duivel der eigenliefde bij zijn staart.

Wij besloten onze moeielijkheden aan professor Verzamellens voor te stellen.

Vroeger op ons stedelijk kollegie leeraar in de natuurlijke historie, had de heer Frans Verzamellens sinds cenigen tijd het openbaar leeraarsambt laten varen, om in den gezelligen kring zijne rijke schatten van ondervinding, boeken- en wereldkennis kwistig aan een ieder uit te deelen.

Onze gemeente is niet groot en gelijkt veel op een flink dorp, in zoover namelijk onze notabelen gemakkelijk zijn te tellen, zoodat een oud-professor een zeer eervolle plaats onder hen bekleedt. Kom in ons stedeke en vraag naar ‘den professor’, ieder mijner medeburgers zal u verwijzen naar dat frissche, vroo-

lijke huiske daar, dat zulk blij uitzicht geeft op de rivier ter linker- en op ons plantsoen ter rechterzij der stad.

Want inderdaad, Verzamellens is aller vriend. In alles zal hij u raad verschaffen, in ieder vak van studie uw leidsman zijn. Begeef u met hem op het onmetelijk veld der historie, en ge zult verbaasd staan over het vaste geheugen, dat hem niet alleen zelfs bij namen en jaartallen nimmer zijne diensten weigert, maar ook over die ruimte van blik, waardoor hij alle feiten weet te groepeeren om het middelpunt van elk historisch tijdvak, en over den verstandigen zin, waarmeê hij elke persoonlijkheid weet voor te stellen in haar eigenaardig licht. Gij zijt een bewonderaar der fraaie letteren en voelt u meêgesleept bij 't lezen van Da Costa's *Vijf en twintig jaar* of Schaepmans *Parijs* of door eenig ander lied van onze vaderlandsche zangers - heb ‘den professor’ aan uwe zijde, en ge vindt een lichtende ster in die hoogere sferen, waaruit geen alledaagschheid u zal neêrstooten. En de natuurlijke historie, het studievak waaraan hij de beste krachten zijns levens had gewijd? Voor hoevele menschen, die hoog opgeven van staaten staathuishoudkunde, zijn de moest gewone verschijnselen in de natuur, die dagelijks of ten minste met de wisseling der jaargetijden telkens weêrkeeren, even zoovele geheimen! Verzamellens des avonds onder ‘den grooten eik’ gezeten, of bij den vroolijk brandenden haard te midden zijner talrijke vrienden, licht met beminnelijken tact den dichten sluier op, waarachter de natuur hare werken voor velen verborgen houdt.

Was het wonder dat wij tot hem gingen, om een antwoord te vragen op onze moeielijkheden, want - wij waren er vast van overtuigd - het zou ons onder alle opzichten voldoen.

Slechts een kwartier uurs later zaten wij in professors gezellige voorkamer, vanwaar wij het verrukkelijk schouwspel dat zoozeer onze aandacht had geboeid, in al zijn bevallig schoon naar hartelust konden genieten.

Alsof de ‘wintervorst’ zijn tooverstaf reeds over den waterspiegel gezwaaid en in het helderst kristal veranderd had, zoo kalm en doorschijnend was de breede rivier die de beide grasvelden doorsneed, waarover de natuur haar grootsten luister had ten toon gespreid. Daar, achter die populieren, waarboven 't vergulde haantje van de nederige dorpskerk zich nog even verhief, schoot de zon hare schitterendste stralen over het aardrijk uit; met rood en purper en goud had zij de transen gekleurd, en duizenden prisma's, opgehangen aan elken grashalm der weide, weêrkaatsten haar glans.

Dit verrukkelijk tafereel moest ook den schoonheid minnenden Verzamellens treffen; 't was merkbaar, dat ons binnenkomen hem uit zijne beschouwing wekte, want in een armstoel voor 't venster gezeten, was zijn oog naar het westen gericht en een dichtbundel lag geopend op zijne knieën.

Nauwelijks echter had hij ons bespeurd, of de gewone glimlach speelde om zijnen mond. Gul en hartelijk, als altijd, schudde hij ons de hand, schoof stoelen bij 't venster en verzocht ons plaats te nemen aan zijne zijde. Wij voldeden aan zijn vriendelijk verzoek en verontschuldigden ons dat wij, reeds zoo vroeg in den avond, zijn zoete rust kwamen storen. Dit woord scheen echter niet gelukkig gekozen, want haastig liet Verzamellens er op volgen:

- Wie voor zijne vrienden leeft, kan in de eenzaamheid niet door hen worden gestoord, - maar 't schijnt, dus ging hij voort, het ernstig gelaat van mijn vriend aandachtig beschouwend, dat gij met een bepaald doel zijt hier gekomen.

- Ja, professor, antwoordde Jules, een dispuut dreef ons herwaarts.

- Een dispuut! ha, ha! en 't recht was zeker aan beide kanten; mag ik eens hooren?

Met weinige woorden was alles opgehelderd, want Verzamellens had ons spoedig begrepen.

- Verwondert u daarover niet, mijne vrienden, sprak hij op geruststellenden toon; eeuwenlang hebben de grootste mannen voor 't vraagstuk van den dauw stilgestaan; aan onzen tijd bleef het bewaard een voldoend antwoord daarop te geven. - En zich in zijn armstoel plaatsend als een leeraar die alle ontijdige aanmerkingen den pas af wil snijden, gaf hij ons de volgende, hoogst belangrijke verklaring:

Dat de dauw een uitvloeisel der sterren is, zoo iets konden alleen de goudminnende alchimisten beweren, en ieverig trokken zij dan ook dien hemelschen gezant in hunne woningen om hem op allerlei wijze zijn verborgen schat te ontnemen. Maar 't is gedaan met hunne grillen en die der oude, *soi-disant* natuurkundigen, die alles voor eene uitgemaakte zaak verklaarden, wat zij zonder vorm van onderzoek bij zich zelven voor waarheid hielden.

(Wordt vervolgd.)

De engel der bergen.
Geïllustreerde novelle, door Mathilde.
(*Slot.*)

‘Zie zoo,’ zeide de nicht blijde, ‘hier zijn mijn zorgen dus niet meer noodig. Wat een ferme jongen toch! Men zou zeggen dat hij zijne kleur reeds terug heeft. Ik wilde dat de andere er ook zoo flink bovenop kwam.’

‘Hoe is 't met haar?’ riepen man en vrouw te gelijk.

‘Niet ziek, maar toch ook allesbehalve wel.’

‘Ga haar zeggen, dat Clement gelachen en gesproken heeft.’

‘Ja zeker, ik moet er heen.’

En met haar anderen kop bouillon ging zij naar Maria's kamer, 't Meisje lag op een chaiselongue in een wit morgengewaad gekleed, dat haar bleeke kleur en zwart omkringde, schitterende oogen nog opvallender maakte. Bij Thérèse's binnentreden verborg zij iets tusschen de plooien van haar kleed en glimlachte haar vriendelijk toe.

‘Ik breng u wat,’ sprak Thérèse vriendelijk.

‘Dank u, lieve vriendin. Ge zijt wel goed en lief voor mij, maar ik heb niets noodig.’

‘Die bouillon zal u versterken.’

‘O, ik ben zoo sterk!’

‘Gij spot er mee, Maria, en zoo gij eigenwijs blijft, zult gij nooit meer gezond worden.’

‘En dan?’ vroeg zij met een verheugden glimlach, die Thérèse een wonderlijk gevoel veroorzaakte.

‘O, vraagt ge dat nog? Dan komt de dood......’

Maria glimlachte.

‘De engel van den dood is zulk een goede engel! Ik heb hem van nacht gezien, Thérèse. Hij was in 't wit gekleed en had bloemen in zijn glanzende lokken; hij stond voor een zwart somber gordijn en wenkte mij glimlachend. Ik vloog naar hem toe, en zijn hand stond gereed 't gordijn weg te schuiven, maar ach, toen ontwaakte ik.’

‘Droomster!’

‘O, ik droom zooveel, en 't droomen is zoo zoet! Liever droomen dan werkelijk leven; ik zie 's nachts schooner oorden en schooner gestalten dan over dag. O, de goede God overlaadt mij met zijne weldaden, want dezen nacht.......’

Zij zweeg, met een onbeschrijfelijke uitdrukking van zaligheid in de oogen. Met gevouwen handen en ten hemel geslagen blikken bleef zij roerloos liggen.

‘Nu, wat dan?’

Zij glimlachte en hare hand over de lokken der naast haar knielende Thérèse strijkend, vroeg zij:

‘Is Clement buiten gevaar?’

‘Ja, hij komt weer tot het leven terug en nu zit hij tusschen zijn verheugde ouders.’

‘Zij zijn dus weer........’

‘Verzoend? Ja, Goddank!’

‘Ik wist het ook reeds, dat heb ik ook gedroomd, Thérèse; wat is alles goed afgeloopen, lieve zuster in leed en vreugd. Hoe gelukkig......’

‘Dat dit alles gebeurd is? En uw gezondheid, die voorgoed verwoest schijnt? Neen, Maria, ik betreur het voorgevallene en Philippine is niet waard dat gij zoo lijden moet.’

‘Ik had er om gebeden. Wilt ge naar mij hooren, zuster Thérèse, ik zal oprecht tegen u zijn als tegen niemand op de geheele, groote wereld.’

En zij haalde twee brieven voor den dag.

‘Ziet ge, die heb ik vandaag beide ontvangen. Lees ze als gij wilt.’

De eerste dien Thérèse ter hand nam, was van pater Antonio, den gardiaan. Na verscheidene bijzonderheden, die Maria zeker zeef veel belang moesten inboezemen, maar waarover Thérèse's oog slechts vluchtig heengleed, las zij:

‘Nu op 't laatst een belangrijke tijding. Uw vader, wien ik uw laatsten brief voorlas, meende daaruit te bespeuren, dat gij droefgeestig waart. -’ ‘Armkind, sprak hij, zij betreurt onze bergen en vlakten, de grot der Boodschap en de fontein der Madonna en ik, ach, mijn leven is als een dag zonder zonneschijn geworden, sedert mijn Maria over de zee getrokken is. Zij kan veilig terugkeeren; de roofzuchtige stam van Abad is verslagen, de kameelen en paarden zijn buitgemaakt en de mannen verstrooid. De woeste broeders van Medher, zegt men, zijn in 't zand der woestijn gevallen, om niet meer op te staan. Laat de Engel der Bergen terugkeeren. Ik heb voor haar gespaard al die maanden lang, opdat zij zonder de goede menschen uit het Westen vrij in haar vaders huis kan wederkeeren.’ ‘Letterlijk heb ik u, lieve dochter in Christus, de woorden uws vaders medegedeeld. Aan u is 't te beslissen of gij al dan niet in uw geboorteland terug wilt keeren; alleen zal ik hier nog bijvoegen, dat ik van verschillende kanten vernomen heb, dat gij niets meer te vreezen hebt van den kant der Bedouïenen. Er biedt zich voor uw terugkeer een goede gelegenheid aan, daar de volgende maand eenige zusters van O.L.V. van Sion, voor Jerusalem bestemd, herwaarts zullen komen. Onder haar geleide kunt gij, met goedkeuring uwer pleegouders, veilig de reis maken; voor de kosten van den overtocht zal uw goede vader zorg dragen.’

‘Maar gij gaat ons toch niet verlaten?’ riep Thérèse hartstochtelijk.

Met haar gewonen kalmen glimlach, wees Maria naar den anderen brief, die slechts deze regels bevatte:

‘Engel der Bergen!

‘Ik heb mijne moeder slechts teruggezien, om haar de oogen voor het laatst te sluiten. Ik ben eenzaam en alleen; in al de maanden die verloopen zijn, trachtte ik uw beeld uit mijn geest te wisschen, maar ik kon niet!

‘Ach, Engel der Bergen, kom aan mijne zijde, verzoet mijne eenzaamheid; doe wat mijne moeder reeds begonnen heeft. Leer mij het hart omhoog heffen naar den God, dien gij met alle krachten uwer reine ziel dient.

‘Antwoord spoedig

‘Juleo Montini.

Napels.’

‘Is die brief van den jongen ingenieur over wien tante zoo gaarne spreekt?’

Maria knikte.

‘En heeft hij u al eerder gesproken over dat onderwerp?’

‘Ja, toen wij scheidden.’

‘En wilt gij niet? Och, Maria, hij bemint u op zulk een edele wijze.’

Zij schudde het hoofd.

‘Ik zal nimmer trouwen, heb ik u reeds dikwijls gezegd en nu vooral niet, nu die engel mij zoo zoet heeft gewenkt.’

Een hoestbui overviel haar.

‘Ik zal u alles zeggen, Thérèse,’ ging zij, bedaarder geworden, voort, ‘kom wat dichter bij. Gij weet immers dat die Arabier mij geschaakt heeft en dat hij mijn echtgenoot wilde worden?’

Thérèse knikte van ja.

‘Welnu, ik heb Medher lief gekregen. Had hij langer geleefd, dan ware hij Christen geworden en ik zou zijn trouwe en liefhebbenJe gade geweest zijn. Maar God wilde het niet. Mijn ziel prijst zijn naam! Medher is gevallen, nog voor zijne ziel door de wateren des Doopsels gezuiverd werd. Ach, ik mocht mijn bruide-

gom niet als Christen betreuren, zelfs door den dood bleven wij gescheiden! Toen heb ik mij aan de voeten van O.L.V. in de H. Grot neergeworpen, waar de engel des hemels neerdaalde om aan alle menschen verlossing aan te kondigen; in die grot heb ik vurig gebeden en mij zelve geofferd. Ik heb beloofd, dat ik aan al 't geluk op aarde verzaakte, aan de hoop mijne lokken ooit te sieren met den sluier der bruiden, opdat het God behagen mocht, Medhers verlangen naar het H. Sacrament der Wedergeboorte aan te zien als een doopsel van begeerte.'

'En toen?' vroeg Thérèse diep geroerd.

En dezen nacht droomde ik, dat de H. Moedermaagd mij verscheen in een glansvollen luister, gehuld in de kleederen der Nazareensche maagden, maar schitterend van goddelijke majesteit. 'Wees gerust,' zeide zij, 'uw gebed heeft genade gevonden bij God. Zie!' en ik wilde naar boven staren, maar het licht was te helder, te glanzend voor mijn zwakke oogen, ik moest ze neerslaan, doch ik wist dat zijne ziel opging naar boven, naar den God van barmhartigheid.'

'Maar ook deze ziel roept naar u, Maria.'

'Hij is nog op deze wereld; door eigen krachten kan hij zich nog omhoog heffen.'

'Door eigen kracht?'

'Met Gods genade, en die zal ik voor hem blijven afbidden, waar ik ook wezen moge!'

Mevrouw Van Barnwijk onderbrak het vertrouwelijke gesprek der beide vriendinnen.

'Wat is hier te doen, Thérèse in tranen?' vroeg zij, 'en mijn Serafia nog bleeker dan haar kleed.'

Vriendelijk lachte Maria haar toe.

'Ik ben door mijn neef gezonden,' vervolgde mevrouw; 'hij heeft mij vol dankbaarheid gevraagd, hoe wij eenigermate aan u konden goed maken, wat wij bedorven hebben en wat gij voor die arme kinderen gedaan en geleden hebt. Spreek vrij, Serafia, mijn man en ik schrikken voor geen opofferingen terug.'

Zwijgend reikte 't meisje haar den brief van pater Antonio over, dien de oude dame aandachtig las.

'En wilt gij mij verlaten. Hoort gij dat, Thérèse, zij wil heengaan?'

Thérèse antwoordde slechts door tranen en snikken.

'Maar, ach, ik mag niet klagen, ik heb 't verdiend. Plechtig beloofde ik uw moeder te zullen zijn en toch, hoe heb ik uw leven vergald? Te recht ontnam God mij mijn kinderen; ach, ik verdiende zulk een zegen niet.'

Teeder sloeg Maria haar armen om de oude vrouw en zacht fluisterde zij:

'Wilt gij Maria-Serafia dan den troost niet gunnen, om naast haar moeder te rusten tot den laatsten dag?'

'Uw wil geschiede, mijn kind! Ik heb 't u beloofd, maar 't is of ik mijn Clara ten tweede male verliezen moet.'

X.

't ls een heerlijke zomerdag. De zon schijnt met bijkans gouden gloed, die aan een warmer luchtstreek doet denken; de bloemen vooral richten hare kelkjes omhoog naar de bron van licht, warmte en leven.

't Is of overal de levenskracht zich uiten wil en alles verjeugdigd en verlevendigd schijnt door de stralen der dagkoningin.

In de Veranda van Val-Clémence zit de familie Van Barnwijk, zoo compleet mogelijk. Zelfs Edmond kruipt langs tuintafels en stoelen. Philippine zit met een nog jonger kind op den schoot naast tante Van Barnwijk. Oom rookt natuurlijk, maar 't middelpunt van den kring schijnt Thérèse te zijn, aan wier verbrand gelaat men zien kan, dat zij van eene reis is teruggekeerd.

‘Ach, vertel me van haar dood!’ zegt mevrouw Van Barnwijk, de oogen afwisschend.

‘In de eerste dagen, dat wij in Nazareth waren, scheen zij veel beter. Zij moest mij alles toonen, alles met mij bezoeken, met mij in de Grot der Boodschap, op 't graf harer moeder bidden, maar daags vóór den dag die tot mijn vertrek bepaald was, bracht ik een laatste bezoek aan pater Antonio, nadat wij samen in de kapel uit zijne hand de H. Communie hadden ontvangen; ondertusschen wilde Maria met haar jonger zusje een weinig wandelen. Ik ging naar huis terug, doch geen van beiden was weerom; een half uur verliep, toen kwam de kleine Anna hard aangeloopen, en zenuwachtig van schrik verhaalde zij haar vader, dat zij met Maria naar 't kerkhof was geweest; Maria bad echter zoolang met het hoofd op de zerk gebogen, dat de kleine haar geduld verloor en naar buiten liep, om bloempjes te plukken. Daar zag zij plotseling een Arabier in pijlsnelle vaart naar 't kerkhof rijden en zij vloog naar huis, om die tijding te brengen. Ge kunt u verbeelden hoe wij schrikten. Ben-Akbar had juist eenige dagen geleden gehoord, dat een der broeders nog leefde en wij dachten nu het ergste. Zoo snel we konden, spoedden wij ons naar het kerkhof en, ach! daar vonden wij den Arabier roerloos staan, met zijn paard aan de hand en voor zijn voeten lag Maria ter aarde gebogen; wij richtten haar op en begrepen nu alles. Haar ziel was zacht en kalm heengevlogen naar 't paradijs, nog vóór de roover zijn voet op den godsakker plaatste.’

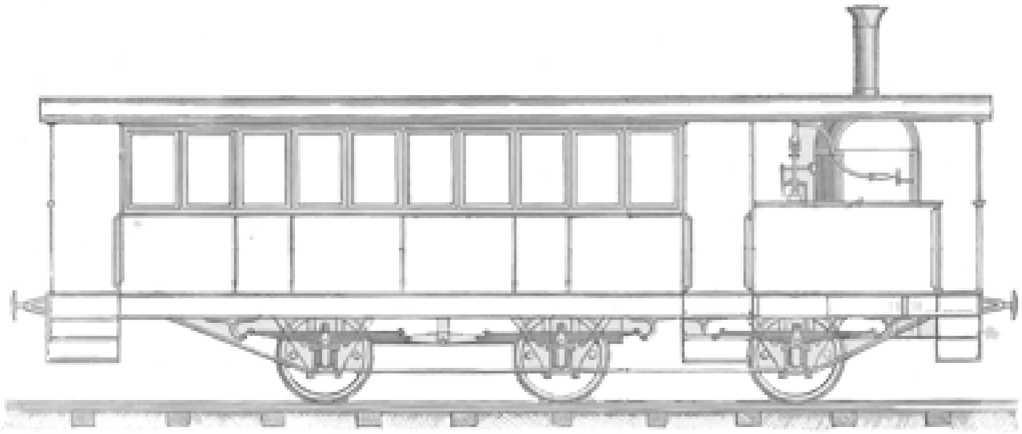

EEN STOOM-TRAMWAY.

Allen waren diep bewogen en Philippine meer dan de anderen.

‘Zij werd den volgenden dag begraven. Hoe diep wij bewogen waren, kunt gij begrijpen’; ik vertrok onmiddellijk na de plechtigheid en nu ben ik terug, meer verheugd dan bedroefd, want ik ben vast overtuigd dat de Engel der Bergen eerst nu naar haar werkelijk vaderland is wedergekeerd.’

‘Zij was ons slechts geleend.’

‘Voor ons aller welzijn,’ sprak Frans en zag zijne vrouw aan. Philippine stak hem haar hand toe en hij drukte die teeder.

Men zweeg een oogenblik, toen vroeg de oude heer half schertsend:

‘En waar heeft onze goede Maria haar vriend, den Italiaan, ontmoet?’

Thérèse's verbrand gelaat scheen nog rooder te worden toen zij, zoo natuurlijk mogelijk, antwoordde:

‘Hij kwam toevallig te Messina aan boord.’

‘Toevallig!’ en Frans zag haar scherp in de oogen.

‘Hoe had hij 't anders kunnen weten?’

‘Toen ik u tot Marseille bracht, verzocht Maria mij een brief voor haar op de post te bezorgen.’

‘Dan heeft ze hem gewaarschuwd. Nu, toen wij daar waren, bleef hij een half uur met Maria op het dek praten, toen vertrok de boot en zij namen afscheid. Ik zag tranen in zijne oogen, toen hij weer naar wal ging.’

‘En gij hebt hem later nog eens-gesproken?’

De arme Thérèse scheen op de pijnbank.

‘Ja, toen wij terug waren in Messina is hij tot Marseille meegegaan.’

‘Hebt gij de kennis toen verder voortgezet?’

Toen richtte Thérèse moedig het hoofd op en antwoordde gulweg:

‘Wij hebben zeer veel over onze lieve doode gesproken. Montini heeft aan hare herinnering en hare woorden zijn terugkeer tot het geloof te danken; toen wij eindelijk vóór Marseille waren, heeft hij mij zijn laatst gesprek met den Engel der Bergen medegedeeld en..........’

‘Nu wat dan, spreek ronduit!’

‘En gevraagd of oom en tante, voor het herfst is, hem op Val-Clémence ontvangen willen?’

‘Ha, ha, is dat het einde? Wel, vrouw, wat zegt ge er van? Zullen wij dien vreemden indringer, dien roover op onze villa toelaten?’

En Philippine riep luide en plaagziek:

‘O, nicht, wie had dat toch ooit van u kunnen denken?’

Maar mevrouw Van Barnwijk trok Thérèse naar zich toe, sloot haar in de armen en sprak:

‘Men bezoekt de H. plaatsen, waar onze Zaligmaker werkte, leed en stierf, niet zonder voor zich en zijn huisgezin rijke zegeningen mede te brengen. Dat heb ik Van Barnwijk wel honderdmaal gezegd, toen hij zoo tegen de reis opzag. God schonk ons allen een grooten zegen door onze lieve Engel der Bergen. Gij weet er van mee te spreken, Frans en Philippine; ook u, Thérèse, schonk zij, naar wij hopen, een groot geluk, maar mij heeft zij ook een les achtergelaten, die meer waard is dan alles wat wij bezitten. Zij leerde mij dat men nooit egoïstisch moet zijn, zelfs niet in de smart. Als uw geluk dus in Italië ligt, Thérèse, zal uw tante, door eigenbelang gedreven, u niet terughouden.’

‘En ik ook niet,’ sprak Frans geroerd, ‘maar oom, wat heeft zij u achtergelaten?’

De oude heer glimlachte, en naar zijne vrouw wijzende, antwoordde hij:

‘Haar tevredenheid!’

[Nummer 10]

DE BOERENKRIJG, NAAR CONSTANT MEUNIER.

Geillustreerd nieuws.

Inhoud.

De wapenschouwing te St. Petersburg. - Lord Salisbury, Engelands afgevaardigde ter conferentie. - De nieuwe fabriek van Sèvres-porcelein. - De villa Oppenheim en keizerin Eugenie. - Dokter Bulckens en de inrichting voor krankzinnigen te Gheel.

Men zou Rusland op dit oogenblik niet beter kunnen voorstellen dan door den oorlogsgod Mars, die Europa den vredepalm voorhoudt, maar - gebonden aan de punt van het zwaard. En inderdaad, hoezeer prins Gortschakoff ook verzekert dat Rusland den vrede wil, hoezeer de ezaar nog onlangs aan den engelschen gezant, lord Loftus, op ‘zijn heilig eerewoord’ verklaarde dat hij geen vijandelijke bedoelingen jegens Turkije heeft, die schijnbaar zoo geruststellende verzekeringen verliezen al hare waarde door de ontzaglijke oorlogstoebereidselen van het groote rijk. Overigens, reeds de woorden, welke die op het oog zoo onschuldige verklaringen vergezellen, maken deze voor den vrede en de rust van Europa veel minder geruststellend.

Rusland wil den vrede, ja, maar dan moet het in alles zijn zin krijgen; Rusland zal het zwaard niet ontblooten, mits Turkije zich aan handen en voeten gebonden aan zijn belangstellenden noordschen nabuur overgeeft. De Porte hoeft zich slechts eenvoudig onder de voogdij van Rusland te stellen en een zedelijken zelfmoord te plegen en - de vrede zal bewaard blijven.

Hoe hoog denkbeeld Rusland echter van zijne macht en zijn invloed hebbe, toch gelooft het niet zoozeer aan de almacht van zijn prestige dan dat het niet nu en dan zou kunnen twijfelen, aan het goedschiks toegeven van het rijk der Halve Maan. Vandaar dat het zijne eischen kracht zoekt bij te zetten door het kanon, en het is zeker dat het dit gebruiken zal, wanneer eisch en bedreiging Turkije niet gedwee maken. In afwachting van die mogelijkheid dus heeft voor eenigen tijd de ezaar een decreet uitgevaardigd, waarbij een groot gedeelte van het russische leger mobiel wordt verklaard; zelfs heeft hij de bevelhebbers voor de troepen, op voet van oorlog gebracht, aangewezen. Tot opperbevelhebber van het geheele leger is prins Nicolaï benoemd. Ook een gedeelte van het garnizoen van St.-Petersburg was aangewezen om zich aan de grenzen bij het hoofdleger aan te sluiten, en er zijne stellingen in te nemen. Keizer Alexander wilde echter eerst nog eene wapenschouwing over het geheele garnizoen der hoofdstad, uit 28.000 man bestaande, houden. Militaire vertooningen trekken altijd aan, maar vooral in tijden van crisis. De wapenschouwing werd dan ook door eene ontzaglijke volksmenigte bijgewoond en toen de czaar na afloop der revue prins Nicolaï aan de officieren en de soldaten der bezetting als de opperbevelhebber van het nieuwe zuiderleger voorstelde, en hij bij die gelegenheid de veelbeteekenende woorden sprak: ‘Mijne heeren, vereenigen wij onze wenschen, opdat het geluk zijne pogingen bekrone,’ brak een storm van toejuichingen los, niet alleen uit de rangen der soldaten, maar ook uit die der talrijke volksmenigte, want het is zeker, dat een oorlog met de gehaatte Turken het geheele russische rijk door zeer populair is.

Sedert de keizer die voor den europeeschen vrede verontrustende woorden sprak, zijn de militaire toebereidselen steeds voortgegaan. Het goederenverkeer op de spoorwegen is gestremd of verboden; de meeste groote spoorweglijnen zijn door de

regeering in beslag genomen tot het uitsluitend vervoer van troepen, artillerie en krijgsvoorraad; zij heeft verder een 300tal locomotieven en 5000 waggons tot dit doel doen inrichten, terwijl ook de telegraaflijnen nog slechts uitsluitend voor militaire doeleinden mogen gebruikt worden. Door het geheele rijk worden verder ontzaglijke hoeveelheden mondbehoeften opgekocht en alle maatregelen genomen, om geheel en al op alle gebeurlijkheden voorbereid te zijn.

In het zuiden staan groote troepenmassa's gereed om den Donau over te trekken, slechts op een bevel uit St.-Petersburg wachtende, ten einde den oorlog te beginnen, die, de wederkeerige verbittering der beide rassen en oude erfvijanden in aanmerking genomen, een langdurige en bloedige dreigt te worden.

Intusschen geeft de europeesche diplomatie het nog maar niet op - niemand is overigens zoo taai en vasthoudend als zij - en ondanks mobilisatie en oorlogsgeruchten poogt zij de verwarde oostersche kwestie tot eene dragelijke, zij het dan ook voorloopige oplossing te brengen. Natuurlijk speelt Engeland in die zaak eene groote rol en zijn speciale afgevaardigde ter conferentie, lord Salisbury, wiens portret wij hiernevens aanbieden, zal al zijne schitterende diplomatieke talenten, die hij gezegd wordt te bezitten, moeten aanwenden om den genadeslag van het hoofd van den Zieken Man af te wenden.

Reeds vóór hij te Konstantinopel aankwam heeft hij te Parijs, Berlijn, Weenen en Rome den toestand onderzocht; doch de ondervinding die hij daar opgedaan heeft moet niet van de gunstigste zijn, noch voor het behoud van den vrede, noch voor Engelands bemoeiingen. Decazes, de fransche minister, kon hem natuurlijk niet veel hoop geven: Frankrijk verkeert nog altijd in een toestand waarin onthouding en neutraliteit de wijsste partij voor het land is; Oostenrijk is, zooals wij reeds in een vorig nommer zagen, niet meer vrij in zijne bewegingen, beklemd als het is tusschen zijne beide machtige naburen en medeleden van het bekende driekeizersverbond: Rusland en Pruisen. Alleen prins Von Bismark had Engeland kunnen moed geven; doch 't eenige wat men te weten heeft kunnen komen is, dat Duitschland bij een eventueelen oorlog, die volgens de woorden van den pruisischen minister wel niet onvermijdelijk maar toch zeer waarschijnlijk is, eene ‘voor alle partijen vriendschappelijke neutraliteit’ zal in acht nemen. Men begrijpt echter dat Duitschland neutraliteit alleen voordeel aan Rusland geven kan, even als Rusland's onzijdigheid in 1870, aan Pruisen voordeel gaf.

Engeland heeft intusschen eene goede keuze gedaan door zich door lord Salisbury te Konstantinopel te doen vertegenwoordigen. Als de verwarde knoop nog ontward kan worden dan zal de engelsche diplomaat, die als zoodanig reeds eene schitterende loopbaan achter zich heeft, daartoe niets onbeproefd laten.

Den 17 november 11. heeft de inwijding plaats gehad van het nieuwe porceleinfabriek van Sèvres door maarschalk Mac-Mahon, president der fransche republiek. Een groot aantal leden van de Kamer der Afgevaardigden en van den Senaat benevens verscheidene ministers en generaals, woonden de plechtigheid bij. De porceleinfabricatie in de werkplaatsen van Sèvres is dan ook voor de nijverheid in Frankrijk van het grootste belang, gelijk de voortbrengselen welke uit die werkplaatsen komen wereldberoemd zijn. Reeds in 1695 werd te Saint-Cloud de eerste porceleinfabriek gesticht, welke in 1745 naar het kasteel van Vincennes overgebracht werd. Vijftien jaar later ging zij als eigendom aan den staat over. Een gewichtige hinderpaal voor den bloei en de uitbreiding der fabricatie was, dat de grondstoffen

uit Saksen moesten aangevoerd worden; in 1768 echter werden deze in Frankrijk zelve ontdekt en sedert nam de inrichting steeds in bloei en vermaardheid toe.

Ondanks de voortdurende uitbreidingen der werkplaatsen bleek het echter spoedig dat de verkregen ruimte niet meer voldoende was en is men ongeveer vijftien jaar geleden begonnen nabij de Seine op een uitgestrekt terrein van het park van Saint-Cloud eene geheel nieuwe en in alle opzichten zeer doelmatige fabriek aan te leggen. Ofschoon de zijgebouwen nog niet geheel en al voltooid zijn, is het hoofdgebouw nu afgewerkt, en, zooals wij boven zeiden, den 17 der vorige maand ingewijd.

De nieuwe inrichting beslaat eene oppervlakte van 420 aren, waarvan 100 aren met gebouwen bedekt zijn. Er is reeds bijna 6 millioen franken aan ten koste gelegd en er zullen nog ongeveer 1 millioen franken bij komen. Het is verwonderlijk met welke vlugheid de werklieden, zonder gebruik van gereedschappen, alleen door een eenvoudig werktuig, in korten tijd uit een vormelooze massa leem of deeg de sierlijke en kunstrijke vazen en andere voorwerpen van kunst of weelde samenstellen. Bij het bezoek van Mac-Mahon heeft deze met de grootste belangstelling de verschillende bewerkingen gevolgd en zijne hooge tevredenheid betuigd over de kunstvaardigheid der werklieden, of beter gezegd der kunstenaars. Wanneer de voorwerpen den verlangden vorm hebben verkregen, worden ze in hoog-ovens gebracht om te droogen, waarna ze beschilderd en in eene vloeistof worden gedompeld, welke bewerking ze met een doorschijnend vernis verglaast. Opnieuw met de noodige voorzorgen en de noodige bedekking in zeer warme ovens gebracht, worden de voorwerpen nu gedurende dertig uren aan eene zeer groote hitte blootgesteld; na afkoeling zijn ze ter verzending gereed.

Vele der voorwerpen welke uit de porceleinfabriek van Sèvres komen, zijn ware kunstwerken en er worden soms honderden franken voor besteed.

Het museum van oude en nieuwe porceleinwerken aan de fabriek annex, is de volledigste verzameling van dien aard der wereld. Hare waarde wordt op verscheidene millioenen begroot.

Het gebouw waarvan wij onzen lezers een afbeelding aanbieden, is de prachtige, bekoorlijk gelegen en van uitgestrekte hovingen omgeven villa Oppenheim bij Florence. Behalve om hare zoo even genoemde eigenschappen is zij merkwaardig omdat zij op dit oogenblik tot verblijfplaats dient aan Eugenie, ex-keizerin van Frankrijk en weduwe van Napoleon III, benevens aan haar zoon, die er verblijf houdt onder den naam van graaf van Pierrefond.

Men weet dat de zoogenaamde keizerlijke prins, die thans zijn twintigste jaar bereikt heeft, in Frankrijk nog altijd een groot aantal aanhangers telt, ondanks de rampen welke de Napoleontische dynastie over het land uitgestort heeft. Hoe meer die rampzalige oorlog van 1870 uit het geheugen gewischt wordt, te gunstiger wordt weêr de stemming jegens het gevallen keizershuis, en in den Senaat en de Kamer der Afgevaardigden neemt het getal, de macht en de stoutheid zijner aanhangers met den dag toe. Bij elke voorkomende gelegenheid - bij den geboortedag van de ex-keizerin of den keizerlijken prins bijv. of op den sterfdag van Napoleon III - vereenigen zich een groot aantal Franschen om de twee eerstgenoemde personen, en zoo ontvangen zij bij hun verblijf op de villa Oppenheim voortdurend bezoeken van invloedrijke aanhangers van de gevallen dynastie.

Wie zal durven beweren, dat deze niet nog eenmaal bestemd zal zijn om opnieuw een rol te spelen in de geschiedenis van Frankrijk?

Den 23. october jl. overleed dokter Bulckens, de ievervolle en zoowel in het buitenland als in zijn vaderland, België, algemeen bekende en hooggeschatte directeur van de inrichting voor zinneloozen te Gheel. Geroemd om zijne bekwaamheden als geneesheer, geacht als mensch en als burger, is dit afsterven een gevoelig verlies voor de wetenschap in het algemeen en voor de inrichting, aan welke hij gedurende de laatste twintig jaren zijns levens al zijne krachten wijdde, in het bijzonder. Toen Bulckens voor twintig jaren aan het hoofd der inrichting kwam, bevonden er zich 700 verpleegden, thans zijn er niet minder dan 1700. Zulke cijfers zijn welsprekend.

De inrichting te Gheel verschilt grootendeels van de zoogenaamde zinneloozengestichten, of zooals ze in den mond des volks heeten de 'Gekkenhuizen;' zij is meer een kolonie dan een gesticht, maar daar wij voornemens zijn in een onzer volgende afleveringen op deze inrichting meer uitvoerig terug te komen, naar aanleiding van een bezoek aan Gheel gebracht, vergenoegen wij ons voor ditmaal met een korte

biographie te leveren van den betreurden overledene.

Jean Francois Bulckens werd den 17. october 1813 te Mechelen geboren. Op 17jarigen leeftijd nam hij bij het uitbreken der belgische omwenteling van 1830 als vrijwilliger dienst, waarna hij in 1833 aan de hoogeschool te Leuven zich aan de studie der geneeskunde wijdde. Na afgelegd examen werd hij in 1837 aan het militair hospitaal te Antwerpen geplaatst, doch verliet den dienst van den staat om zich in 1841 als burgerlijk geneesheer in zijne geboortestad te vestigen. Nadat hij in het woelige jaar 1848 zijne niet onaanzienlijke fortuin verloren had, verliet hij Mechelen om zich te Nevele bij Gent metterwoon neêr te zetten.

In 1856 werd hij benoemd tot geneesheer aan de inrichting voor zinneloozen te Gheel, waaraan hij tot zijn dood al zijne krachten wijdde en die hij, zooals wij gezien hebben, tot een hoogen bloei opvoerde. Dokter Bulckens was tevens de bijzondere geneesheer van de ongelukkige keizerin Charlotte, de weduwe van den rampzaligen Maximiliaan, keizer van Mexico, die de eerzucht om in de nieuwe wereld een hem door Napoleon III opgedrongen kroon te dragen, met een vroegtijdigen en roemloozen dood heeft moeten boeten. Aan de arme zinnelooze keizerin en weduwe wijdde dokter Bulckens zijne beste krachten en teederste zorgen.

De dood van den ievervollen en bekwamen geneesheer wordt diep betreurd door allen die belang stellen in de wetenschap en het lot der ongelukkigen, die uit den schoot van het huisgezin en de samenleving gebannen zijn.

De boerenkrijg.

Professor Van der Palm kan niet van onbillijkheid vrij gepleit worden wanneer hij, na voorop gesteld te hebben dat Nederland uit eigen beweging het fransche juk van zijne schouders schudde, met eenigszins minachtend meêlijden van België zegt, dat het zich lijdelijk onder dat juk heeft blijven krommen, tot de bevrijding van buiten af bewerkt werd. Wij zeiden dat die bewering eene onbillijkheid van den schrijver is, want behalve dat de toestand in Nederland en België in 1813 niet gelijk was, daar het laatstgenoemde land zooveel dichter bij Frankrijk was gelegen en de Franschen er veel sterker troepenkorpsen dan in ons land bezaten, hebben de Belgen zelfs in een tijd, toen er van geen buitenlandsche hulp spraak kon zijn, krachtige pogingen aangewend om de fransche kluisters te verbreken, en al leden die pogingen schipbreuk op de overmacht en de meerdere hulpbronnen der Franschen, toch komt het belgische volk de eer toe zich tegen de geduchte macht der overheerschers verzet te hebben, op een oogenblik toen bijna half Europa voor het zwaard der veroveraars begon te bukken. Ook hier is Tollens versregel van toepassing:

> ‘En rekent d'uitslag niet, maar tel thet doel alleen.’

Die opstand der belgische, meer bepaaldelijk der vlaamsche, bevolking tegen de fransche tirannie wordt de Boerenkrijg genoemd; naar aanleiding onzer gravure, genomen naar eene groote en prachtige schilderij van den belgischen schilder Constant Meunier, welke op de laatste tentoonstelling te Brussel een welverdienden opgang

maakte, willen wij in korte trekken de geschiedenis van den zoogenaamden Boerenkrijg meêdeelen.

De veldslag van Jemappes (nov. 1792) had België onder het juk van het revolutionaire Frankrijk gebracht, en al kwam er een oogenblik verademing door de schitterende overwinning der Oostenrijkers bij Neerwinden, na den slag bij Fleurus, die eene bloedige neêrlaag voor de oostenrijksche wapenen was, werden België voor lange jaren de knellende kluisters der fransche overheersching aangesmeed. Het ongelukkige land was voorgoed onder het juk zijner zuidelijke naburen gebracht, en waar Nederland nog altijd een schijn van onafhankelijkheid behield, werd België tot eene provincie van Frankrijk verklaard. Nog altijd bleven de Belgen echter op verlossing hopen; de oorlogskans is wonderlijk en men was aan de zegepralen der Franschen nog niet gewoon geraakt. De vrede van Campo-Formio in 1797 tusschen Frankrijk en Oostenrijk gesloten, waarbij deze laatste mogendheid voorgoed Van alle aanspraken op België afzag, deed ook de laatste hoop, om door de oostenrijksche wapenen de opheffing van het fransche juk te verkrijgen, in rook vervliegen.

De vrijheidslievende Belgen konden echter het denkbeeld niet verdragen de zware ketenen der fransche dienstbaarheid te moeten torsen, te meer daar zij gekrenkt werden in alles wat hun heilig en dierbaar was: in hunne godsdienstige overtuiging, in hunne burgerlijke en administratieve vrijheden, in hunne nationale zeden, gebruiken en taal. Daarenboven verbitterde de invoering der gehate conscriptie de Belgen in de hoogste mate. De Belgen zijn zeker geen slechte soldaten, maar het denkbeeld om de wapens te moeten voeren voor de onderdrukkers van hun vaderland, voor hen die met hunne godsdienst den spot dreven en overal hunne goddelooze en revolutionaire beginselen met geweld ingang trachtten te doen vinden, was hun onverdragelijk. Vooral in de Kempen (het noorderdeel van België) was de verbittering algemeen; een aantal jongelingen die aan de gehate conscriptie poogden te ontsnappen, vluchtten naar de bosschen, waar zij weldra door anderen gevolgd werden. Spoedig vormden er zich sterke benden die zich wapenden met alles wat hun voor de hand kwam: oude geweren, zeisen, hooivorken en lansen. Vaderlandslievende mannen namen de leiding der beweging op zich en er werd een stelselmatige verdedigingsoorlog tegen de Franschen georganiseerd. De beweging breidde zich spoedig over het geheele noorderdeel van België uit en de hoop herleefde in veler harten. Uit de bosschen schoten de gewapende landlieden te voorschijn, en menige afdeeling der Franschen werd verslagen en in de pan gehakt. Wel leden de Boeren ook gevoelige verliezen en werd zelfs de stad Herenthals, die zij bezet hielden, door de Franschen genomen, bij welke gelegenheid een tachtigtal woningen afbrandden en meer dan 400 personen in de brandende huizen een jammerlijken dood vonden, maar de Kempenaars, bezield door liefde tot hun geboortegrond en de vrijheid, gesard door de wreedheden der Franschen, die uit onedele wraakneming voor den begonnen opstand de weerlooze dorpen verbrandden, bleven overal een woedenden weêrstand bieden. Toen invloedrijke Belgen zich de zaak der Boeren aantrokken en de begonnen beweging tot eene nationale trachtten uit te breiden, nam de opstand voor de Franschen een bedenkelijk karakter aan[(1)]. Alle bosschen wemelden van de gewapende landlieden, die hun bloed en hun leven veil hadden voor de verlossing van het gehate juk hunner onderdrukkers. Zoogenaamde vliegende kolonnes werden door de fransche legerhoofden geformeerd, die de landlieden, de *brigands,* zooals de Franschen hen minachtend noemden, uit hunne schuilhoeken trachtten op te jagen en de landstreek

(1) De schrijver van het artikel schijnt zich in dit geval eenigszins te vergissen: er waren geene invloedrijke mannen aan het hoofd der opstandelingen. Hunne aanleiders weren hoofdzakelijk boerenjongens, vooral van zekere Van Ganzen van Westerloo. (Red.)

van de gevaarlijke benden te zuiveren, maar diezelfde *brigands* maakten het de vliegende kolonnes dikwijls lastig genoeg, en meer dan een dezer trok de bosschen in zonder er weêr uit te komen.

Een aanzienlijk Brusselaar, generaal Roumiroir, nam weldra de leiding van den opstand op zich; de verstrooide benden vereenigden zich, en spoedig bevond hij zich aan het hoofd van eenige duizenden wel gebrekkig gewapende, maar met vurige vaderlandsliefde en ontembaren moed bezielde Belgen, die gezworen hadden tot den laatsten droppel van hun bloed te strijden voor de vrijheid van hun godsdienst, hun land en hunne haardsteden.

Weldra echter rukte een fransch legerkorps tegen de Belgen, die op ongeveer één uur afstands van de stad Diest gelegerd waren, op; er ontspon zich een heete strijd, en al leden de Belgen zware verliezen tegenover hunne goedgewapende en van kanonnen voorziene vijanden, hunne onstuimige dapperheid behaalde de zegepraal: de Franschen waren genoodzaakt het veld te ruimen en zich in de bosschen terug te trekken. Door dezen eersten gewichtigen bijval aangemoedigd, vatte generaal Roumiroir het plan op om Diest te veroveren, ten einde een vast steunpunt voor zijne operatiën te hebben. Onder den kreet ‘Voor God en Vaderland’ trokken de Belgen tegen de stad op en na een vinnigen strijd gelukte het hun haar binnen te dringen en te bezetten.

Deze eerste zegepraal vuurde natuurlijk den moed der Belgen aan, maar maakte tevens de Franschen opmerkzaam op het gevaar, 'twelk hunne heerschappij over België begon te loopen. Het stond te vreezen dat het geheele land het voorbeeld der kloeke bewoners van de Kempen zou volgen; de republikeinen spanden daarom hunne uiterste pogingen in, om den opstand zoo spoedig mogelijk te onderdrukken. Langs alle wegen die naar en door België geleidden, zag men fransche legerafdeelingen zich naar het noorden in beweging zetten: de huzaren uit Parijs, de jagers uit Mentz, de nationale garden uit Rijssel en Douai rukten op Diest aan en spoedig was er rondom de stad een ontzagwekkende legermacht onder generaal Jardon vereenigd en de kleine vesting met hare kloeke verdedigers geheel en al ingesloten.

De Belgen in de meer zuidelijke provinciën hadden den tijd niet gehad hunne landgenooten ter hulp te snellen, en de ongelukkige stad bevond zich, zonder hulpmiddelen, omringd door een ijzeren muur die haar steeds nauwer omklemde. Toch gaf generaal Roumiroir den moed niet op; met zijne onverschrokken manschappen deed hij uitval op uitval; vele Franschen vielen onder de verwoede slagen der strijders voor godsdienst en vaderland, maar voor elken republikein die geveld werd, stonden er weldra drie anderen in de plaats. Spoedig werd de toestand der Belgen hopeloos en bleef hun geen andere uitkomst over dan eene laatste en wanhopige poging aan te wenden om door de dichte rijen der belegeraars heen te breken.

Op een duisteren nacht zou het plan volvoerd worden; in alle stilte werd er eene brug over de rivier geslagen; men hoopte dat de vijand niets van het plan mocht gewaar worden; alle maatregelen waren genomen: het scheen dat de wanhopige onderneming met een gelukkigen uitslag zou bekroond worden, want reeds was een gedeelte der verdedigers de brug gepasseerd en op het vrije veld, zonder dat in het fransche kamp de gewone nachtelijke rust gestoord scheen, toen plotseling een hevige kanonade schrik, dood en verderf onder de vluchtelingen verspreidde. Dicht vlogen de moordende kogels onder de opeengedrongen rijen der vluchtelingen en tot overmaat van jammer stortte de over de rivier geslagen brug met donderend geweld in en wierp

honderden vluchtelingen in den diepen afgrond. Het was een verschrikkelijk oogenblik. In den stroom worstelden de ongelukkigen met den dood en de onzichtbare, maar moordende kogels van het fransche geschut maaiden ter neêr wat zich nog op den oever bevond. Meer dan zevenhonderd ongelukkigen kwamen in dien nacht van verschrikking in het donkere water om of vielen onder het artillerievuur hunner vijanden. Wel gelukte het den meesten te ontsnappen en gelukkig buiten den ijzeren ringmuur der Franschen te komen, maar de kracht van den opstand was gebroken, en al verzamelden zich nogmaals de verstrooide benden, het was te voorzien dat zij niet meer opgewassen zouden zijn tegen de zegepralende republikeinen. Met de kracht der wanhoop hielden zij nochtans den ongelijken strijd vol; generaal Roumiroir verschanste zich in de nabijheid van Hasselt, waar hij door den vijand onder generaal Jardon weldra omsingeld en aangevallen werd. Eene laatste vreeselijke worsteling ving aan; moedig hielden de Belgen stand en meer dan één aanval der Franschen werd afgeslagen; doch van alle kanten te gelijk aangevallen en door de overmacht verpletterd, eindigde het bloedige gevecht in eene volkomen neêrlaag en eene ordelooze vlucht der Belgen; zevenhonderd der

hunnen vonden op het slagveld den dood en met de algeheele ontbinding hunner legermacht was voorgoed de tegenstand der Boeren gebroken en aan de nationale beweging een einde gemaakt.

Eerst zestien jaar later zou het belgische volk van het zoo gehate en knellende juk zijner zuidelijke naburen verlost worden.

De vos.

Onder de lezers der *Belgische Illustratie* zullen er maar weinigen zijn voor wie Reintje de kiekendief een onbekende is, en juist daarom is het zulk eene gemakkelijke taak niet eene jacht op hem te beginnen. Was het nog met een geweer, *à la bonne heure*, maar met pen en inkt!.....

Toch willen wij beproeven eenige bijzonderheden van hem aan te halen die minder algemeen bekend zijn, en daardoor juist te meer in den smaak moeten vallen.

DE VOS.

Een eigenlijk vaderland heeft de vos niet, want niet alleen dat hij thuis is in geheel Europa, maar ook in Noord-Afrika, Noord-Azië en zelfs in Noord-Amerika kan men hem in alle streken vinden. Van de duinen langs de kusten, waar hij jacht maakt op konijnen en strandvogels tot de eeuwige sneeuwvelden, waar hij de sneeuwmuizen vangt, het sneeuwhoen achter de veeren zit en de jongen der gemsen overvalt, is hij

overal te vinden, waar het hem aan geenvoedsel ontbreekt, onverschillig of de bodem week of droog is. In uitgestrekte vlakten zal men hem echter zelden aantreffen, dewijl hij zich daar niet kan verbergen en hij te vreesachtig is om den mensch gerust onder de oogen te durven komen.

Het moet dan ook gezegd worden dat vriend Reintje zich nooit zeer beïeverd heeft om in goede verstandhouding met den mensch te leven, ofschoon door alle groote onderzoekers der natuurlijke historie beweerd wordt, dat hij zijne slimheid, voorzichtigheid, vindingrijkheid en andere eigenschappen te danken heeft aan zijn omgang met den mensch.

Wat daarvan moge zijn, zullen wij niet onderzoeken, doch het is een feit dat het aantal vossen in eene landstreek verblijf houdende in omgekeerde verhouding staat tot het aantal menschen, dat die landstreek bewoont: hoe meer menschen hoe minder vossen en omgekeerd hoe meer vossen hoe minder menschen.

De vos houdt niet van den mensch, maar versmaadt het niet een rooftocht op zijnen stal te ondernemen, ten minste zoolang er in de vrije natuur niets te vangen is, want het is in zijne familie eene overlevering dat die strooptochten aan velen der voorvaderen het leven of ten minste de vrijheid hebben gekost, hoe slim zij het ook aangelegd hadden.

Toch zijn zijne lusten naar de huisdieren van den mensch zoo groot, dat hij het meest op zulke tochten levend gevangen of geschoten wordt, en het zou ook zoo goed als ene onmogelijkheid zijn om hem ooit in handen te krijgen, indien dit niet het geval ware.

DE VILLA OPPENHEIM NABIJ FLORENCE.

De zonderlingste eigenschap van den vos is voorzeker zijne zelfbeheersching die hij zelfs niet verliest wanneer hij zijne vrijheid heeft verloren. D[r]. Jäger, directeur der weener Zoölogie, deelt daaromtrent het volgende geval meê, dat meer dan de opsomming van een aantal eigenaardigheden van dit dier een denkbeeld zal geven van zijn manier van doen.

'Ik had er mij reeds dikwijls over beklaagd dat begunstigers onzer Zoölogie ons zooveel vossen ten geschenke gaven en er waren soms oogenblikken dat ik er geen raad meê wist. Geen dier dat in eene kooi minder thuis is dan een vos. Na eenige vergeefsche pogingen om zijne vrijheid terug te krijgen, onderwerpt hij zich met eene koude onverschilligheid aan zijn lot; zijne geesteskrachten verliezen hare elasticiteit, hij zit

DOKTER BULCKENS.

DE INWIJDING DER PORCELEINFABRIEK TE SÈVRES.

LORD SALISBURY.

KEIZER ALEXANDER EN ZIJN STAF.

den geheelen dag suf te zien met de gelatenheid van een wijsgeer. Het best zou ik hem kunnen vergelijken met een in eene cel opgesloten politieken misdadiger, die te trotsch is zoowel om zijn bewaker door vriendelijke woorden tot zachtheid te stemmen als om hem te laten gevoelen dat hij veel lijdt.

'Dit verdroot mij en om van hen verlost te worden liet ik er op zekore tijdstippen eenige doodschieten. Op zekeren dag schoot mij echter een helsch gedacht door het hoofd en ik besloot eens de proef te nemen of Reintje wezenlijk zoo slim is als men van hem zegt. Ik wilde namelijk een dezer dieren in het beerenhok overbrengen, want, zoo dacht ik, is hij in wezenlijkheid het heerschap waarvoor hij bekend staat, dan moet hij er zich evengoed op zijne plaats bevinden als ergens anders. In het ergste geval bleef het daarenboven hetzelfde of het dier omkwam onder de klauwen der beeren of door een kogel uit mijn pistool.

'Toen de vos voor 't eerst in het beerenhok kwam, scheen hij wel vreemd op te zien, doch ik kon niet bespeuren dat hij bang was. Met de behaaglijkheid van een modejonker die zijn das netjes vastknoopt, schudde hij zijn pels en zag bij gebrek aan een lorgnet, met de bloote oogen de vier lummelachtige beeren aan.

'Een der jongste beeren naderde aanstonds om den nieuwen gast te besnuffelen en aan te gapen, wat Reintje niet kwalijk scheen te nemen. Toen de beer echter te dicht met de tanden onder de oogen van den vos kwam, beet hij hem in den muil, waarvan het gevolg was dat deze zich op een eerbiedigen afstand terugtrok.

'Zonder zich van zijne plaats te bewegen nam de vos nu het hok van boven tot onderen geheel op, en ontdekte in den hoek van een torentje, een uitmuntend gelegen oorlogspunt, dat hij in twee sprongen bereikte, waardoor hij in den rug gedekt was. Het was tijd dat Reintje daarheen gevlucht was, want kort daarna maakte de boerenfamilie hem *en corps* hare opwachting. Het is licht te begrijpen dat de beren hun onwelkomen en ongenoodigden gast met geene vriendelijke oogen aanzagen. De vos echter liet geen vrees blijken en zag zijne tegenstanders zoo onverschillig mogelijk aan.

Nadat zij hem op die manier eenige oogenblikken aangekeken hadden, trad een der beeren een paar stappen vooruit en kwam langzamerhand dichterbij. Toen hij onder het bereik van den vos was krabde deze hem bliksemsnel met de voorpooten over den snuit, zoodat den beer het bloed uit den neus liep en hij snel in het gelid terugkeerde.

Het bleek nu duidelijk dat ook op de dieren den regel van toepassing is: men moet leeren met schade of met schande, want al de beeren kwamen na elkander een bebloeden neus halen, alvorens zij overtuigd waren dat Reintje *savoir vivre* genoeg bezat om ook met beeren om te gaan.

Voor dien dag bleef het daarbij, en gedurende de volgende dagen bleek het mij dat de vos zich in het beerenhok reeds geheel thuis gevoelde.

Later zag ik dat de vos in den boom welke midden in het hok geplaatst was, een nieuwe schuilplaats ontdekt en deze onmiddellijk in bezit genomen had. In het begin wilden dit de beeren niet dulden en trachtten hem daarvoor te straffen. De vos liet een der beeren echter gerust naar boven klimmen en eerst als deze hem wilde grijpen, sprong Reintje op den ruigen rug van zijn vijand en van daar op den grond om zoo tot zijne oude verblijfplaats te geraken. De beeren vonden dit, zooals duidelijk aan hun brommen te hooren was, alles behalve aardig, doch de vos was hen te vlug af, en na verloop van eenigen tijd lieten zij zich gewillig als voetbankjes gebruiken.

Deze overwinning bracht den vos op eene slimme, hem waardige gedachte. Zoolang hij in het beerenhok verbleef had hij 's nachts in het open hok zijne tent op moeten slaan, terwijl de beeren hun nachtverblijf opzochten. In den zomer ging dat goed, doch toen het kouder werd vond de vos dit minder aangenaam.

'Op zekeren avond zag ik dan ook dat Reintje niet meer in het hok was en na lang zoeken vond ik hem midden tusschen de beeren gerust slapend. De beeren legerdon zich gewoonlijk dicht bij elkaar om meer warmte te hebben; zoodra zij sliepen, sloop de vos voorzichtig daareen, en legde zich zoo gemoedelijk tusschen hunne pooten, als waren de beeren wolbalen. Overigens bekommerde Reintje zich niet om zijn gevaarlijke makkers en leefde als een kluizenaar in hun midden.'

Dit voorval bewijst wel dat de vos zijn naam van slim te zijn volkomen verdient. Als een echte roover gaat hij alleen des nachts op buit uit en is hij te ver van zijn hol afgedwaald, om het voor het aanbreken van den dag te bereiken, dan zal hij de voorkeur er aan geven, zich ergens te verbergen, liever dan zich bloot te stellen van op weg naar zijn hol overvallen te worden.

Zijn voedsel is zoo verscheiden mogelijk. Het liefst eet hij warmbloedige dieren, als muizen en hoenders. Ook jonge reeën, kalveren en vogels versmaadt hij niet, terwijl hij bij gebrek daaraan ook wel padden en kikvorschen neemt. In den winter heeft hij het hard te verantwoorden en dan is alle gedierte wat hij vindt niet zeker van zijn leven, want het is zeer te betwijfelen dat ooit een vos van honger is gestorven zoolang nog een levend wezen in de streek, waar hij kruist, aanwezig is.

Professor Verzamellens over den dauw.
(*Vervolg.*)

Ook de grieksche wijsgeer Aristoteles heeft den dauw verklaard. Voorzeker, hij is een der grootste denkers die de aarde ooit gedragon heeft, en hem is 't niet te wijten, dat gedurende zoo vele eeuwen zijne uitspraken hooger werden gesteld dan 't gezond verstand. Wie echter zou vermetel genoeg zijn, het woord van den wijsgeer bij uitnemendheid aan de feiten te toetsen; dit was immers eene dwaasheid! Hij had gezegd: 'de dauw is een vocht dat bij helder weder, wanneer de lucht geen kracht genoeg bezit om het naar boven te trekken, door de koude van den avond neêrvalt en zich aan de voorwerpen vasthecht;' - dus was het zoo. Ik zal dit gevoelen niet weêrleggen; de nadere omschrijving daarvan gegeven: 'dauw is een fijne regen die des nachts uit den hemel daalt,' vervalt vanzelf, wanneer men slechts bedenkt, dat de groote helderheid der lucht de dauwvorming het meest begunstigt.

Eerst tegen het einde der vorige eeuw had zekere Gersten, een duitsch geleerde, den moed openlijk de leer van Aristoteles aan te vallen. Doch ook hij mocht er niet in gelukken van alle verschijnselen die den dauw vergezellen, eene juiste verklaring te geven; en al zocht onze groote Musschenbroek door zijn overwegend gezag Gersten's dauw-theorie te staven, met 'uitwaseming van kruiden en planten' het laatste woord was nog niet gezegd. Dit begreep onze vaderlandsche geleerde zelf, dewijl ook andere voorwerpen dan die tot het plantenrijk behooren, door den dauw worden bevochtigd. Daarom was Musschenbroek de meening toegedaan, 'dat de dampen die uit de aarde opstijgen en des daags door de zonnehitte worden verdreven, des nachts, door de groote afkoeling van den dampkring, spoediger en gemakkelijker door de nabijgelegen stoffen werden aangetrokken of zelfs als druppelen op de aarde bleven liggen.' Dufay, een fransch natuurkundige, verdedigde dit gevoelen en..... maar ik word te langdradig: laten wij onze aandacht op het nieuwere vestigen.

In onzen dampkring is altijd, nu eens meer dan eens minder, waterdamp aanwezig, en onze nevels, wolken, regens, onze sneeuw- en hagelbuien zijn niets anders dan de neêrslag van dien damp. De dauw nu, dat heerlijk verschijnsel, 'twelk na een gloeienden zomerdag de natuur zoo heilzaam verkwikt, is een bijzonder geval van neêrslag van den waterdamp.

Gij weet wat men in de natuurkunde verstaat door het woord ‘uitstralend vermogen’; namelijk, de meerdere of mindere gemakkelijkheid waarmeê een stoffelijk voorwerp zijne warmte aan anderen afstaat. Gij weet ook dat, wanneer de physicus van warmte spreekt, hij niet altijd dat verschijnsel in 't oog heeft 'twelk voelbaar op onze lichaamsdeelen werkt en de warmtegraad daarom verhoogt, maar dat hij alle temperatuur bedoelt, die door een thermometer kan waargenomen worden, zij het ook 20 graden onder nul. De temperatuur immers van eenig voorwerp kan altijd lager worden (dat wil zeggen tot 273 graden onder nul, het absolute doch onmogelijk bereikbare nulpunt); en een stof die een temperatuur heeft van 20° is voorzeker warmer dan eene andere die den thermometer tot 22° zou doen dalen. Nog moet ik aanmerken (neemt mijne uitweidingen niet kwalijk) dat de waterdamp gezegd wordt te verdichten, zich te vormen tot wolken, nevels enz. wanneer zijn warmtegraad geringer wordt, of ook wanneer hij het punt van verzadiging bereikt. Bij dit laatste zal ik nu niet langer verwijlen, doch voor 't eerste: de verdichting van waterdamp, een voorbeeld ter opheldering aanvoeren.

Wat geschiedt er in den stoomketel van een locomotief? Boven het kokende water zweeft en drukt een brandend heete waterdamp die stoom wordt genoemd en het eigenlijk gevleugelde paard is, van geheel den trein. Die stoom nu, of verhitte waterdamp, is in den stoomketel onzichtbaar; doch de machinist gebruikt hem, laat hem ontsnappen naar de stoomschuif (waaraan de stang verbonden is die 't groote wiel in beweging brengt) en geeft hem daarna verlof om langs den schoorsteen zich in de vrije lucht te verliezen; door deze werking heeft die waterdamp reeds veel aan warmte verloren, of liever gelijk de geleerden zeggen: zijn warmte is in arbeid omgezet; en toch is hij bij 't verlaten van den schoorsteen nog onzichtbaar. Gij hebt immers wel opgemerkt dat een of twee centimeter boven de pijp de grijze stoom nog niet kan waargenomen worden? - Nauwelijks echter heeft de stoom zich met den dampkring vermengd of hij verliest zijne warmte, wordt verdicht en blijft in dikke wolken zweven boven den voorbijsnellenden trein.

Maar, zult gij zeggen: de dikke rook van den vuurhaard vermengt zich dikwijls met den stoom in den schoorsteen en kan dus den bespieder bedriegen...

Welnu, nemen wij een ander voorbeeld. Wanneer het water in den theeketel het kookpunt bereikt heeft, wordt er stoom gevormd, die langs de tuit den ketel verlaat, eerst onzichtbaar is en daarna als wasem zich in de kamer verspreidt.

Keeren wij nu tot het punt waarvan ik uitging terug. De waterdamp in onzen dampkring aanwezig, bezit een groot uitstralend vermogen, maar hij is verspreid in eene groote massa lucht, die zijne mededeelzaamheid meer dan honderdmaal overtreft. Alvorens derhalve de waterdamp zijn punt van verdichting bereiken kan, moet hij niet alleen zijn eigen warmte afstaan, maar ook die der lucht, welke hem van alle zijden omringt. Eene vertraging in de afkoeling zal hiervan het gevolg zijn, als ook dat vaste stoffen op de oppervlakte der aarde, die zeer gemakkelijk hare warmte aan andere voorwerpen mededeelen, in snelheid van verkoeling den waterdamp zullen overtreffen; op deze lichamen kan hij dus tot vloeistof worden verdicht, ja zelfs stollen tot rijp, terwijl eenige voeten boven den grond zijn gasvormige toestand behouden blijft.

Nogmaals een kleine afwijking, die gij den oud-professor wel ten goede zult duiden; 't is altijd mijn streven geweest zóó mijne meeningen voor te dragen, dat ieder mij volgen kan.

Door 't woord 'lichaam' verstaat de natuurkundige, gelijk ik u reeds vroeger heb gezegd, niet alleen den mensch of het dier, maar alle stoffelijke voorwerpen die in de huishouding der natuur voorkomen, dus water, steenen, gassen, bloemen en planten, kortom alles wat onder 't bereik onzer zintuigen valt. Overeenkomstig den toestand nu waarin die lichamen voorkomen, worden zij verdeeld in vaste, vloeibare en gasvormige lichamen; hout en steen zullen dus vaste, water en olie vloeibare, lucht en waterdamp gasvormige lichamen worden genoemd.

Wat ik daareven zeide over de verdichting van den waterdamp is geheel op den dauw toepasselijk.

(*Wordt vervolgd.*)

Anne Dieu-le-Veut.
Een verhaal uit de XVIIe eeuw,
Door August Snieders.

I.
De tour a la mode.

Brussel, het sierlijke en coquette Brussel, was in de 17^{e} eeuw op verre na noch zoo prachtig, noch zoo groot als het zich nu voor ons oog vertoont; doch het had destijds reeds dat hoofsche, dat pronkende, dat glinsterend uiterlijke, waardoor het zich nu nog onderscheidt.

Wat Brussel in alle geval in die dagen vooral bezat, was dezelfde mengeling van geslepen glas en diamant, dezelfde mengeling van valsche en ware pracht, dezelfde zucht om zich op den leest van het toongevende Parijs te schoeien.

Brussel was toen en is nog de aap van de wereldstad, en het heeft zijn eigen karakter altijd aan den geest van navolging ten offer gebracht.

In de 17^{e} eeuw was Brussel nog ommuurd, en sloot al de gemeenten welke nu binnen haren omtrek gelegen zijn, buiten hare acht monumentale poorten, waarvan er nog eenige onvindbaar tusschen de huizen verborgen zitten.

De stad had in den zomer frischgroene wallen, op welker binnenkant prachtige dreven van lommerrijke linden en iepen.

Hier, onder die hooge en breedgetakte boomen, kwam in den zomer het puik der bevolking en vooral het puik der straatjongens, zich verlustigen, evenals deze laatsten langs de sierlijk beplante vaart van Brussel naar Antwerpen speelden.

Hier en ginder vonden zij frisch gras, aangenaam lommer, hooge boomon met vogelnesten, helder water om zich te baden; daar zagen zij visschen, beurtschepen, pleizierjachten en de vroolijk gekleurde trekschuit, die door een paard getrokken, suizend het donkerblauwe water doorkliefde.

Dat was in die dagen al een zeer snel en voortreffelijk, maar voor het algemeen nog te kostbaar, middel om te reizen: want niet iedereen kon, zooals *Monsieur de Monconnys, conseiller du Roy et ses conseils d'Estat et Privé*, op reis 15 sols besteden![1)]

Wij gaan niet naar het paleis, waarde lezer, opgevuld door een spaanschen gouverneur, bedienden, raadsheeren, hellebardiers, mannelijke en vrouwelijke hovelingen, vergulde spionnen, ruiters en vier- en zesspannige koetsen.

Neen, wij blijven hier aan de wallen en langs de vaart, onder die prachtige hooge boomen, waar het hoofsche Brussel den *tour à la mode* volgt - nogmaals iets wat de goede Brusselaars te Parijs hebben afgekeken.

Door het loof van drie rijen lindeboomen, welke dus twee dreven uitmaken, kan geen zonnestraaltje en bij regentijd geen droppel nat dringen.

't Was er aangenaam koel, en wie in koets, te paard of te voet over de brandend heete pleinen of door de geroosterde straten van Brussel reed of ging, haastte zich om die lustwarande te bereiken.

1) Zie de reisbeschrijving door de Nederlanden, door gemelden franschen staatsraad.

De boomen met hunne breed uitgespreide takken zijn inderdaad als breede waaiers, wier loof soms door een koel windeke zachtkens bewogen wordt, gelijk de waaier door de half slapende hand eener droomende schoone.

Onder de boomen beweegt zich eene prachtig getooide menigte; deze personen zijn te voet, gene te paard, andere in koetsen. De rijtuigen gaan langs deze dreef op en keeren langs de tweede terug, zoodat men de vrouwen - hoeveel verfijning reeds in de behaagzucht! - altijd in het aangezicht zien kan, ten minste als die coquetten het kleine masker niet voordoen, waarachter, nog meer dan achter den waaier, zooveel intriges gespeeld werden.

In de koetsen met rood zijden gordijntjes en welke laatsten met gouden koorden zijn opgetrost, zitten de vrouwen als godinnen ten troon: ook zóó worden zij vereerd, want wij bevinden ons in eenen tijd, waarin de galanterie tot de grootste zinnelijkheid en verwijfdheid overslaat.

Hier blinkt het satijn, de zijde en het armozijn; daar schitteren de parelsnoeren, ‘met seven dobbel toers,’ zegt de dichter Willem Ogier, over de borst geslagen; daar blinken de juweelen, gouden sieraden, prachtige waaiers en flikkerende spiegeltjes aan de zijde gedragen.

Men ontmoette, kortom, reeds eene zoodanige pracht, dat de ‘mans’ te dien tijde reeds erg klaagden; getuige dezelfde dichter, welke zegt:

‘Wat kanker voor de mans, wat pest sijn sulcker wyfs
En soo 't de mans verbien, een weirelt vol gekyfs.’

Evenals in onzen tijd! Zoo was het voorheen, zoo is het nog! Doch dewijl wij in de dreef nu geen ‘mans’ maar enkel nieuwsgierigen zijn, moeten wij - hoe zondig hot dan ook schijnen moge - bekennen, dat die feestelijke kleedij ons toelacht, dat wij ons blind zien op al dat ‘poppentuygh’, op al die ‘tuyering’ van ringen, parelsnoeren; op alle die ‘tierelieflyckheyt aan borst, aan oor of tuyt.’

En dan die kleine maskers hebben iets zuidelijk, iets intrigeerends en men weet niet juist wat die groote bruine of blauwe oogen, door die amandelvormige gaten in de maskers starend, willen zeggen.

Men is daarenboven volop in de mode der moesjes, duiveltjes, en het cypersch poeder in de haren; ook van het blanketsel op de wangen. Men vernist zich het voorhoofd, men verft zich de wenkbrauwen en men strijkt deze in een sierlijken boog boven het oog.

En de modejonkers! Hun kleurig kleedsel is rijk aan linten en strikken, de hoed wuivend gepluimd, de laarzen gespoord en de ‘broek vol faveuren.’

Maar - 't is altijd hetzelfde refrein - veel van die pracht staat op den Magdalenen-Steenweg, toen reeds de groote straat der *à la mode*winkels, te kraaien, zoo dat vele modepoppen of *venusdieren,* zegt pater Poirters, hare maskers zullen voordoen wanneer zij aan dien kant der stad komen.

Wat de *serviteurs* of *valentyns* betreft, die zullen, - 't gaat nog zoo in ons wereldje! - het liefst eene andere straat inslaan, ofschoon de onbeschaamdheid bij velen reeds eene aangeleerde eigenschap is.

Denkt niet dat alle koetsen eigen gerij is, 't scheelt veel.

Neen, die pracht is niet zelden..... gehuurd; de knecht die ‘achter loopt en draagt *Monsieur's* zwaard’ is gehuurd en de staffieren of heidues zullen misschien straks als lijkbidders of kramers langs de deuren loopen, totdat zij weêr van dezen of genen een man van ‘groote qualitatibus’ moeten maken.

Doch dit schijnt het geval niet te zijn met de twee ruiters, een jonge vrouw en een heer, die daar de laan oprijden en aller oogen tot zich trekken.

De amazone is eene der schoonste vrouwen welke ooit op den *tour à la Mode* bewonderd werden.

Hare houding is elegant, hare kleedij prachtig; haar paard, een der schoonste paarden uit de stallen van den heer De Berlaymont, deed al de ruiters, pikeurs en rostuischers verbaasd staan.

De rijderes zelve, wij herhalen 't, is eene schoone jonge vrouw; haar donkere tint verraadt de zuidelijke afkomst; de zwarte haren dansen, naar de beweging van het paard, in lange, krullende lokken op hare schouders.

Haar kleed, van een wonderschoon purper, men zeide indisch weefsel, was met gouden knoopjes gesloten, met gouden belegsels op borst en omslagen bezet. Een collier van zeven toeren is deels in eene sneeuwmassa van kant op de borst en rond den hals verborgen; aan den gouden gordel hangt het onmisbaar spiegeltje, en de lange lichtblauwe veer op het hoedje is ter zijde met een bouquet van edelgesteenten vastgemaakt.

Die jonge vrouw heeft noch cypersch poeder in de haren noch blanketsel op de wangen, doch allaen, naar de mode des tijds, een moesje ter zijde dsm mond.

Als de bewegingen van het vurige arabische paard, wien het blanke schuim van het gebit vlokt, al te hevig zijn, vlamt er telkens een hel vuur in het donker oog der jonge vrouw. Dan ook fronst zij de wenkbrauwen, richt een kort, doch krachtvol bevel tot het onstuimige dier, en niettegenstaande den gelen handschoen met zilveren kwispel, ziet men dat de kleine hand die den teugel vasthoudt, krampachtig gesloten wordt.

Met de andere hand omklemt de rijderes eene rijzweep, wier knop in geciseleerd goud gemonteerd is; dat wapen heeft zij echter niet noodig om het trotsche paard te bedwingen.

De cavalier, die naast haar een schoon bruin ruinpaard berijdt, is een man in den vollen fleur des levens, flink gebouwd, met regelmatige gelaatstrekken, blauw en toch stout oog, blonde haarlokken, blonden knevel en baard.

De jonge man draagt een groen fluweelen kleed met gouden nestels, breedgeranden hoed en bloedroode veer. Op den breeden bandelier zijn diamanten gezaaid en aan de lage, breede en mollige laarzen blinken gouden sporen.

Aller oogen wendden zich op het paar, er elke andere groep, zelfs die der schoonste en de rijkste jonge vrouwen, werden voor de stoute amazone vergeten, hetgeen menig nufje, in eene rijke en eigen koets gezeten, op de lippen bijten deed.

Dit belette niet dat, toen het paar voorbij draafde, ook wel uit de koetsen, belangstellende oogen op hetzelve werden gericht.

'De gravin de Vertigneul!' zeide men hier.

'*La belle Française,'* zeide men ginder.

De heeren stonden stil om den graaf, doch vooral om de rijderes te zien, en die van welke zij reeds, volgens de mode des tijds, des morgens bloemtuilen 'vol soete perels van den dauw,' zegt de geestige tijdgenoot, pater Poirters, ontving, en ook die welke in het publiek den schijn wilden hebben met de vreemdelinge in kennis te zijn, namen de gepluimde hoeden af.

Allen bogen, groetten en bewezen der schoone vrouw alle mogelijke eer, terwijl de 'courtozy' hun later duur zou te staan komen, te oordeelen naar de jaloezie en de afgunst, die uit de oogen der brusselsche dames straalde.

Het paar, dat men den graaf en de gravin De Vertigneul noemde, beantwoordde nu eens koel, dan eens uiterst vriendelijk, ook wel eens in 't geheel niet, de 'salutaties.'

Wellicht herkenden zij de groeters niet, of de groet ontging hun, ten gevolge der beweging hunner paarden.

Hoe het zij, men zag wel dat de graaf en de gravin De Vertigneul, de *lions* van den dag waren, en mochten er al in die koetsen met rood zijden gordijntjes gezeten zijn, die tegen dien onbeperkten invloed zich oproerig hadden willen verzetten, dan toch durfden zij dit voor het oogenblik niet wagen.

Iedereen zong immers den lof der beide vreemdelingen, die zelfs aanbevelingsbrieven van hooggeplaatste personen aan het fransche hof toonden.

'Wie zijn ze?' vroeg men hier.

'Van waar komen ze?' fluisterde men ginder.

'Men zegt.....'

'Ja, men zegt; doch men zegt zooveel.'

Iedereen herhaalde echter de 'men zegts' die op den *tour à la mode*, in de herberg, op de kegelbaan, in de kransjes, op de partijen, in het koffiehuis, op de wandeling en in het salette, bij den haarkapper, den barbier, de modemaakster en in den bloemenwinkel werden ingezameld.

Nu, die 'men zegts' waren zoo aantrekkelijk, dat iedereen zich meer en meer beïeverde om de adellijke vreemden te naderen.

En wat vertelde men zoo al?

Dat De Vertigneul's van hoogst onderscheiden adellijke familie en zeer bevriend aan het fransche hof waren. De graaf en de gravin hadden de halve wereld bezocht, ter zee en te land gereisd, bij de Mooren en bij de wilden, in de woestijnen en in de savanna's; zij waren in de handen geweest van roovers, van flibustiers en boekaniers.

(*Wordt vervolgd.*)

Mozaiek.

De ballon-giffard.

- Giffard, de uitvinder, van de naar zijpen naam genoemde injectors, bij de stoommachines in gebruik, welke hem millioenen hebben aangebracht, is voornemens tijdens de parijsche tentoonstelling van 1878 een luchtballon op te laten, die alle andere in grootte zal overtreffen, zoodat de vroeger gemaakten tot den zijne in verhouding zullen staan als een visscherssloep tot een koopvaardijschip. De bezoekers der expositie, ieder maal 40 tot 50 in getal, zullen er 500 meter mede in de hoogte gaan, en blijven daarbij altijd door een kabel aan de aarde verbonden. De ballon zal, als hij met gas is gevuld, door zijne drijfkracht een gewone locomotief onzer spoorwegen naarde hoogte kunnen voeren, en om hem die drijfkracht te geven, wordt hij met waterstofgas gevuld, dat zal bereid worden uit meer dan 50.000 kilogr. ijzerspanen en meer dan 100.000 kilogr. zwavelzuur. Tot zijne vulling zullen er 48 uren noodig zijn. Hij wordt gemaakt van linnen en caoutchouc-bladen, die op elkander worden gelegd. Van buiten wordt dit bekleedsel met eenige lagen vernis bedekt en wit geverfd, zoodat er geen gas door zal kunnen ontsnappen en het door de zonnehitte niet te warm zal kunnen worden. Het lichaam moet 20.000 kubieke meter inhoud hebben en eene middellijn bezitten van 34 meter. Wanneer de ballon gevuld en gereed is om op te stijgen, zal zijn kruin zich 50 meter (onze lezers zullen zich gemakkelijk die hoogte kunnen voorstellen) boven den grond verheffen. Om de banen van den 4000 kilogr. zwaren kolossus aan elkander te naaien, zal men naden moeten maken die te samen 6 kilometer of ruim een uur gaans lengte hebben. De koorden van het net zullen eene totale lengte bezitten van 35 kilometer en een gewicht van 3000 kilogr. Zestien koorden zullen het van onderen aan een metalen reep verbinden en sterk genoeg zijn om een gewicht van 100.000 kilogr. te dragen. De schuit of mand, dat is de verblijfplaats der reizigers, zal een eirkelvormige gaanderij uitmaken van 15 meteromtrek. In 't midden zal een ruimte worden gespaard van 3 meter middellijn; door deze ruimte dringt de kabel van 25 centim. omtrek, die verder aan den bovensten reep verbonden wordt. De ballon zal aan de aarde gekluisterd zijn door acht kabels, welke aan ijzeren ringen zijn vastgemaakt, die in sterke muren worden vastgemetseld. De galerij voor de reizigers, de ruimte voor den ballast, de ankers, enz. hangt boven een trechtervormigen put, waarin de kabel afdaalt, die dan door een tunnel loopt van 50 meter lengte, en vervolgens zich windt om een cylinder van 2 meter middellijn en 3 1/2 meter lengte, welke door eene stoommachine van 200 paardenkracht wordt rondgedraaid. Die kabel is 550 meter lang en weegt 2500 kilogram. Als de ballon met reizigers, ballast, kabel, enz. belast is, houdt hij nog 5000 kilogr. drijfkracht over. De ballon krijgt zijn plaats in het midden van het terrein der expositie van 1878 tusschen het paleis en de brug van Jena. Men zal door eene dreef om hem heen kunnen wandelen. De samenstelling zal eenige honderdduizend franken kosten, eene uitgave waarin Giffard geheel wil voorzien.

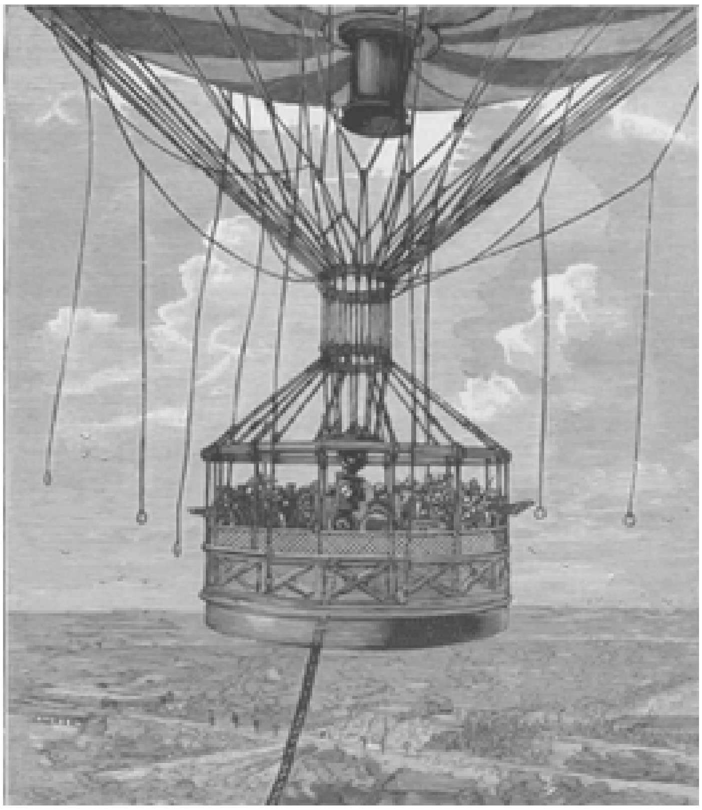

DE BALLON-GIFFARD.

Het ijzer.

Geen metaal is meer verspreid, maar geen is ook van meer alzijdig nut dan het ijzer. Gelukkig dat de schoot der aarde het in zulke ontzaglijke hoeveelheden bevat; het is daardoor, ondanks het veelvuldig gebruik dat er van gemaakt wordt, een der goedkoopste van al de metalen. Moge dit met onverwerkt ijzer zoo zijn, met het bewerkte ijzer is dit in 't geheel niet altijd het geval. Om eenige voorbeelden aan te halen geven wij eene vergelijkende statistiek, een stuk ijzer ter waarde van 2 franken tot grondslag genomen. Zulk een stuk ijzer kost in hoefijzers verwerkt 6 franken, in gereedschappen 8, in messen 140, in naalden 150, in pennemessen of scheermessen 1400, in knoopen of ringen 1800, in stalen bijouterieën 4000 enin horlogieveeren 100.000 franken.

In- en uitvoer van boeken in Engeland.

In 1875 werden van Engeland uitgevoerd: naar de Vereenigde Staten voor 6.457.768 franken aan boekwerken en vandaar ingevoerd voor 409.848 franken; uitvoer naar Australië voor 7.933.088 franken, naar Frankrijk voor 758.232 franken (invoer 1.303.080 franken), naar Duitschland 440.712 franken (invoer 729.544 franken), naar België voor 413.592 franken (invoer 406.344 franken), naar Nederland voor 528.840 franken (invoer 657.680 franken). De gezamenlijke waarde der boeken die uit Engeland jaarlijks uitgevoerd worden, vertegenwoordigt een waarde van 20 à 22 millioen franken.

De grootste klok der aarde.

Onze negentiende eeuw bezit het monopolie in 't leveren van kolossale en niet geëvenaarde producten der ijzerindustrie. Dat men echter vóór dien tijd eveneens zware werkstukken leverde, bewijst de zoogenaamde keizersklok te Moscou. Zij weegt niet minder dan 24.000 kilogram, werd gegoten onder de regeering van keizerin Anna en in 1734 boven de groeve waarin zij gegoten werd, op eene zware stelling van eiken balken opgehangen. Toch bleek die stelling niet sterk genoeg te zijn, om de ontzaglijke klok te dragen, want nog geen jaar later stortte de klok in de groeve terug, en er ontstond bij die gelegenheid een groote scheur in het reuzengevaarte. Bijna een eeuw lang bleef de klok vergeten daar liggen, tot keizer Nicolaas bevel gaf ze weêr op te hangen. Tegenwoordig is zij geplaatst op het plein vóór den Weliki-toren. Opdat zij echter niet opnieuw den eenen of anderen dag de onvrijwillige reis naar de onderwereld zou maken, heeft men de voorzorg gebruikt er een bodem van graniet onder aan te brengen. Ieder reiziger die het ‘Russisch Rome’ bezoekt, zal niet verzuimen de reuzenklok te gaan bezichtigen.

Een spoorweglijn der toekomst.

Nauwelijks is het eene reuzenwerk uitgevoerd, of men ontwerpt weêr plannen voor een anderen arbeid van nog ontzaglijker afmetingen. In vroeger jaren was het altijd een droom geweest van de handeldrijvende volken van Europa. om met schepen het verre Indië door de Middellandsche Zee te bereiken en aldus den langen weg schier de helft te bekorten. Die droom werd wezenlijkheid door de doorgraving van de landengte van Suez. Thans spreekt men weêr van een ander, niet minder grootsch plan - van Londen uit per spoor de Kaap de Goede Hoop te bereiken. Daartoe zou men een onderzeeschen tunnel onder de Engte van Calais moeten aanleggen, en eveneens een tunnel onder de straat van Gibraltar door. Verder zou er een spoorweg moeten komen van de zoo even genoemde straat dwars door Afrika heen naar de Kaap. De aanleg van het eerste gedeelte er van, den tunnel onder het kanaal, is zoogoed als verzekerd, ten minste met de voorloopige werkzaamheden is men reeds een goed eind gevorderd. Vaneen onderzeeschen tunnel onder de straat van Gibraltar wordt eveneens reeds veel gesproken; de kosten er van worden op 48 millioen gulden begroot. Was men eenmaal zoover dan zou de aanleg van een spoorweg door Afrika naar de Kaap vanzelf spoedig volgen. De Engelschen droomen er reeds van eenmaal zonder verwisseling van trein van Londen naar de Kaapstad te kunnen doorstoomen.

Statistiek der misdrijven in Italië.

Gedurende de zes eerste maanden van het jaar 1876 werden in Italië de volgende misdrijven begaan: 948 moorden, 758 moordaanslagen, 15.805 verwondingen, 982 gevallen van straatroof, 25.613 gewone diefstallen en 2849 velddiefstallen.

[Nummer 11]

DE HERSTELLENDE ZIEKE, NAAR J. HEYERMANS.

Geillustreerd nieuws.

Inhoud:

Nederlandsch Oost-Indië en de katholieke Missie. - Londen en zijne onderaardsche spoorwegen. - Nalezing over de engelsche Noordpool-expeditie.

Als bloeiende oasis in eene woestijn zijn de talrijke eilanden van den oost-indischen archipel in de blauwe wateren van de Indische Zee gelegen. Op die vruchtbare en schoone eilanden heeft de milde natuur hare edelste gaven uitgestrooid: in den schoot der aarde treft men de nuttigste en tevens de kostbaarste metaalsoorten aan, en fonkelende diamanten, de bloedroode robijn en de zeegroene smaragd liggen onder hare bloeiende oppervlakte verborgen, terwijl de grond zelf de heerlijkste vruchten voortbrengt en een halve wereld van koffie en thee, suiker en rijst en van de geurige specerijen, welke daar in het wild groeien, voorziet. Zonder de oost-indische eilanden, welke ons door alle handeldrijvende rijken benijd worden, zou Nederland bijna niet meer op den naam van zeemogendheid aanspraak kunnen maken. De 'Oost' is Neêrlands rijkdom. En toch, hoe weinig gaf Nederland zijnen koloniën in ruil voor de schatten welke zij het moederland afstonden! Er was een tijd dat zij stelselmatig verdrukt werden en er zelfs geen zwakke poging werd aangewend om haar de zegeningen der beschaving en - wat nog van meer belang was - het heilaanbrengend licht des Kristendoms te doen deelachtig worden.

Gelukkig begint er zich in den laatsten tijd eenige verandering ten goede te vertoonen. De katholieke geestelijkheid die vroeger geheel en al uit die oost-indische bezittingen geweerd werd, heeft er tegenwoordig ten minste vrijen toegang; zelfs liefdezusters hebben zich reeds op Java gevestigd en overal beginnen katholieke gemeenten te ontstaan, welke zich in allengs wijder kring zullen uitbreiden.

Pater Heynen die de Indiën bezocht, heeft belangrijke mededeelingen uit een gedeelte der nederlandsch-indische missie gegeven, welke in het maandschrift de *Katholieke Missiën* opgenomen zijn. De beide gravures, don Lourenço Dias Keira Godenho, neef en vermoedelijk erfgenaam van don Gaspar, radja van Larantoeka (op het eiland Flores) en de katholieke kerk te Posto op hetzelfde eiland voorstellende, zijn aan het genoemde maandschrift ontleend. Wij kunnen de bekoring niet weêrstaan om eene kleine episode uit de degelijke 'Schets' van pater Heynen aan te halen, als een bewijs hoe de zegenrijke invloed van den kristelijken godsdienst zelfs de wildste en ruwste zeden en gebruiken der wilde volkeren weet te verzachten.

'De pastoor van Larantoeka, de zeereerwaarde heer J.G.N. Sanders, had een oppassend jongeling tot koster aangesteld. Deze vermaakte zich eens met het spelen op eene viool. Een dronkaard snelt met een klewang of inlandschen sabel, gewapend op hem aan en eischt het speeltuig. De jongeling weigert, en terstond wordt hij door den woesteling vermoord. Het lijk van den jongeling, Louis geheeten, werd begraven; bij die treurige plechtigheid sprak de waardige priester met den meesten nadruk tegen de heillooze dronkenschap; de aanwezigen werden tot tranen toe bewogen en zwoeren op het lijk van den verslagene niet meer te zullen drinken. Ook werd den familieleden op het hart gedrukt dat zij alle gedachten aan weêrwraak van zich moesten verwijderen: gebed en liefde was de eenige wraak die den Christen betaamt!

‘Deze laatste vermaning was dringend noodzakelijk, want als er ééne deugd bij velen geleden had, dan was het zeker wel de kristelijke naastenliefde. Wraak over gepleegden moord werd niet slechts beschouwd als iets geoorloofds, maar zelfs plicht geacht. Om de bloedverwanten van een verslagene telkens aan dien gewaanden plicht te herinneren, had men wederom eene barbaarsche gewoonte die bij hunne heidensche voorouders in voege was, ingevoerd. Men plaatste namelijk aan het strand of op eene open plaats bij de woning van den gedoode een beroq of prauw, op palen; in die prauw werd het lijk van het slachtoffer gelegd en aan het bederf overgegeven. De prauw bleef daar met haren walgelijken inhoud totdat de moord door een nieuwen moord gewroken was, en dan eerst werd de prauw met het overschot van het lijk begraven. Dit middel om door dergelijke openlijke en voortdurende herinnering aan den verslagene tot bloedwraak te prikkelen werd ook gebezigd als de negorijen onderling krijg voerden; niet zelden zag men dan geheele reeksen van op palen geplaatste prauwen en in prauwen geborgen lijken langs het strand.

‘Veertien dagen waren er voorbij gegaan en zie, eene vrouw biedt hare kinderen aan ten doop. Zij is de echtgenoote van den moordenaar; het bewustzijn was bij haar ontwaakt, dat zij als moeder verplicht is de lang verwaarloosde genade des doopsels voor hare kinderen te vragen. En wie zal de doopvader dier kinderen zijn? De man die haar vergezelt: de vader van Louis, *de vader van den verslagene!* Luide had hij dag en nacht om wraak geroepen, lang had hij onverzettelijk bij zijn eisch volhard dat het lijk zijns zoons volgens de *adat*, het gebruik zijner heidensche voorouders, in eene prauw zou worden geplaatst tot gestadige herinnering dat zijn bloed moest worden gewroken, en half onwillig had hij in het eind op dringend aanhouden des pastoors toegestaan dat het lijk begraven zou worden. En nu is hij geheel veranderd; door eene heldhaftige daad toont hij openlijk dat hij zich slechts wreken wil als *Kristen* - door vergiffenis en liefde.’

Voor verdere bijzonderheden omtrent de meêdeelingen van den schrijver verwijzen wij naar het achterstaande opstel: ‘Pater Heynens *Schetsen uit de Nederlandsch-Indische Missie.’*

Met recht wordt Londen met zijne mijlenlange straten, zijne tallooze grootsche gebouwen, uitgestrekte pleinen, havens en dokken, met zijne bevolking welke die van geheel België overtreft, de wereldstad bij uitnemendheid genoemd. Het verkeer op de straten met omnibussen en andere voertuigen, op de rivier en in de kanalen met zeilschepen en stoombooten, op de gewone spoorwegen met locomotieven en lange rijen waggons voldoet sedert lang niet meer aan de behoeften. Iedere plek gronds is reeds in beslag genomen, en sedert eenigen tijd is men begonnen zoowel hoog in de lucht over de huizen en de rivier de Theems heen, als diep in den grond onder de straten en onder de rivier van den stoom gebruik te maken. Boven de hoofden der wiemelende bevolking en onder hare voeten snellen de spoortreinen voort om altijd meer reizigers te vervoeren, altijd grooter massa's koopmansgoederen te verplaatsen. Lucht en afgrond zijn in beslag genomen voor de steeds toenemende behoefte aan snel en verveelvoudigd verkeer in de wereldstad.

Wij geven hierachter eene gravure, een onderaardschen spoorweg onder de Theems voorstellende, met zijn drukte en gewoel en zijne ontzaglijke steenen muren en gewelven. Want de Engelschman weet zijn grootsche werken uit te voeren met eene sterkte en soliditeit die het vertrouwen moeten opwekken ook van de vreemdelingen, en hun zelfs hoog in de lucht of diep onder de aarde eene ongedachte gerustheid en een zeker welbehagelijk gevoel van veiligheid schenken.

Geheel anders moet het intusschen een armen grijsaard gegaan zijn die voor eenige dagen eene gedwongen voetreis van drie uren in een der tunnels onder de straten van Londen maakte. Wij willen onze lezers met het voorval bekend maken.

Een man van vijf en tachtig jaren verliet bij een der halten van den onderaardschen spoorweg, waar hij, door het licht van een lantaarn misleid, een uitgang meende te vinden, den waggon. Nauwelijks was de trein echter verder gestoomd of hij bemerkte zijne vergissing; een weinig verder bevond zich echter een tweede lantaarn: daar hoopte hij den verlangden uitweg te vinden, maar ook daar werd hij teleurgesteld. Hij ging al verder voort en bevond zich weldra in een stikdonkeren nacht. Daar nadert in de verte een bloedrood licht: hij hoort het horten en stooten eener locomotief; het onheilspellende gevaarte nadert hem; vast drukt de ongelukkige zich tegen den wand; hij voelt de treden der waggons zijn lichaam aanraken, zijne kleêren meêsleuren, maar de trein gaat voorbij - hij is gered. Ofschoon zijne knieën knikken en geheel zijn lichaam beeft van schrik en ontzetting, vervolgt hij weêr zijn weg, tot een tweede trein nadert en hem opnieuw al de angsten van den dood doet uitstaan. Drie lange uren, welke den ongelukkige drie eeuwen toeschenen, vertoefde hij in den zwarten afgrond en elke drie minuten snelde een trein hem voorbij. Welk een vreeselijke toestand; en toch weêrstond de zwakke grijsaard, gebogen onder het gewicht van vijf en tachtig winters, aan al die doodsangsten en bereikte hij eindelijk den uitgang van den tunnel.

Toen de uitgeputte grijsaard de vrije natuur bereikte, viel hij buiten kennis op den grond neêr en werd daar door een treinwachter opgemerkt en verzorgd. Spoedig kwam hij tot het bewustzijn terug en kon het verhaal meêdeelen van zijne verschrikkelijke onderaardsche reis.

De engelsche Noordpool-expeditie van de *Alert* en de *Discovery* blijft nog steeds het onderwerp van velerlei besprekingen. Terwijl velen met kapitein Nares van het eerstgenoemde vaartuig blijven beweren dat de Noordpool onbereikbaar is, zeggen anderen dat dit nog in 't geheel niet als een axioma kan worden aangenomen. Ja, ervaren noordpoolvaarders hebben zelfs aangeboden de reis te ondernemen en de verzekering gegeven beter te zullen gelukken dan de laatste expeditie. Beloven en woordhouden zijn echter twee verschillende zaken. Een engelsch scheepskapitein kwam met een voorstel voor den dag, dat, mocht het al niet uitvoerbaar zijn, toch dit vóór heeft dat het geheel nieuw is. Hij wilde met zijn schip zoover mogelijk noordwaarts doordringen en dan per luchtballon de pool bereiken.

Wanneer het gelukken mocht de vlag van de eene of andere zeemogendheid op de noordpool te planten, zou dit natuurlijk een schitterenden triomf voor de wetenschap zijn, maar van overgroot practisch nut kan het niet wezen. Toen voor bijna drie eeuwen de Nederlanders Heemskerk en Barents naar het noorden zeilden, deden zij dit met het doel om een noord-oostelijken doortocht naar Indië te vinden; de zuidelijke zeeën werden toen door de Spanjaarden beheerscht en het gelukken van de pogingen der beide Nederlanders zou hun vaderland de onverhinderde vaart naar het rijke Indië geopend hebben; nu is het bewezen dat zulk een doortocht niet bestaat, en zelfs zoo hij bestond, zou hij geen practisch nut meer opleveren. De tegenwoordige tochten hebben dus eenvoudig een theoretische gedachte tot grondslag, ofschoon het onbetwistbaar is, dat ze er veel kunnen toe bijbrengen om de aardrijks- en natuurkundige kennis van onzen aardbol te verrijken.

Hoe het echter zij, de laatste expeditie, hoe merkwaardig ook, heeft haar hoofddoel niet kunnen bereiken. Sommigen willen dit aan een schijnbaar nietige omstandigheid

toegeschreven hebben. Men zegt dat er verzuimd was de manschappen, welke op sleden van het vaartuig af noordwaarts trokken, van limoensap te voorzien, welke drank een bijna onfeilbaar voorbehoedmiddel tegen de scheurbuik (*scorbut*) is, wat ten gevolge had dat alle manschappen door die ziekte werden aangegrepen en onverrichter zake terug moesten keeren. Dr. Black verzekert echter dat niet het limoensap, maar de traan, de matrozen gezond zou gehouden hebben. Zij hadden zich eenvoudig te voeden als de Eskimo's: met een kilo of zeven traan en walvisch- of zeehondenspek daags zouden ze volmaakt gezond zijn gebleven en extra goed tegen de koude gehard zijn geweest.

Een andere vraag is het echter of dr. Black zelf wel dat iets of wat walgelijk en bezwarend voorbehoedmiddel zou gebruikt hebben zoo hij den tocht mede had moeten maken.

De kleine zieke.

Treurig hing het kleine hoofdje
   Op het zwoegend borstje neer,
Tranen rolden uit de oogjes
   Op de handjes fijn en teer.
Want de koorts gloeide in dat hoofdje,
   Deed het hartje feller slaan -
En haar kleine speelgenooten
   Juichten vroolijk langs de baan.

Och, de zon scheen toch zoo lieflijk
   Door het heldre vensterglas,
En elk traantje van haar oogjes
   Blonk alsof 't een perel was.
En het hartje bonsde sneller
   In haar boezem af en aan -
Want haar kleine speelgenooten
   Juichten vroolijk langs de baan.

En de zangers van het boschje
   Zongen blijde, als ware 't feest,
Ook de bloempjes geurden, fleurden;
   Neen, zoo schoon was 't nooit geweest.
En de handjes vouwden biddend
   Zich op 't hartje bevend saam -
Want haar kleine speelgenooten
   Juichten vroolijk langs de baan.

Zouden dan die zonnestralen
   Niet meer spelen langs haar wang,
Zou haar oor gesloten worden
   Voor dien zouten vooglenzang,
Zou zij nooit die schoone bloempjes
   Meer zien bloeien en vergaan,
Zou zij met haar speelgenooten
   Niet meer juichen langs de baan?

Och, daar boven woont een Vader,
   In wiens hand uw toekomst ligt.
Niet gewanhoopt, maar vertrouwend
   Dus het oog naar Hem gericht.
Zonne, vooglen, bloemen, spelen
   Lachen u nog dikwijls aan -
Moogt gij met uw speelgenooten
   Lang nog juichen langs de baan.

De overvallen professor.

De schilderij, welke de oude heer Smits van de tijdperken in het huwelijksleven ophangt, die gewoonlijk onder den naam van schoonmaaktijd worden aangeduid, is zoo donker gekleurd dat wij de voordeelen van eene vaste woonplaats bijna in twijfel zouden trekken, en wij kunnen ons begrijpen dat de ongelukkige, die als slachtoffer

van deze schoonmaakwoede aan de deur gezet, als banneling van huis tot huis ronddoolt, het leven der nomaden en zwervende stammen begint te benijden, een leven, waarin geen kamers behoeven schoongemaakt te worden, waarin geen boekenkast wordt uitgehaald, geen plafon gewit wordt.

Onze gravure geeft ons een aanschouwelijk beeld van dezen hopeloozen toestand, die nog hopeloozer wordt wanneer het een kamerbewoner betreft, een van die boekwormen, zooals ze de wereld noemt, wier hoogste geluk door vier muren begrensd wordt en wier levensheil van een gevulde boekenkas afhangt.

Onze professor schijnt er niet aan gedacht te hebben welk ongeluk hem boven het hoofd hing. Zijne vrouw en dochter schijnen hem buiten het schoonmaakplan gehouden te hebben, misschien om hem voor dien tijd al niet in een lastige stemming te brengen. Zonder gevaar te vreezen is hij aan 't werk gegaan; zijne pen glijdt langs het papier en is bezig de gedachten over te gieten. De grond is bezaaid met boeken die hij voor zijn werk geraadpleegd heeft en hij is op dit oogenblik geheel en al verdiept in zijne gedachten. Maar plotseling vangt zijn oor een geluid op uit den gang. Wat mocht dat zijn? Klossende klompen en rammelende emmers. Daar wordt de deur geopend en voor hem staat zijne dochter, gevolgd door een trein van schoonmaaksters als zooveel policie-agenten die den armen professor uit zijn arbeid komen opschrikken. Zijne dochter legt de eerste hand aan hem en het schijnt een zachte hand te wezen, want in plaats van op te stuiven, lacht hij met die overgeving welke als zeggen wilde: mijn lot is toch niet te ontkennen, weêrstand baat niet; wanneer ik toch vallen moet, laat het dan zijn met eere, zonder dat het hoongelach van de fortuin nog wordt opgewekt.

Pater Heynens ‘Schetsen uit de Nederlandsch-Indische missie’.

De wetenschap beroemt er zich op, en te recht, de afgelegenste gewesten, de onherbergzaamste oorden opgespoord en voor nieuwe aardrijks- of natuurkundige onderzoekingen ontsloten te hebben, terwijl zij telkens nieuwe handelswegen vindt, nieuwe bronnen van verkeer en welvaart aanwijst en overal verlichting en beschaving tracht te verspreiden.

De katholieke Kerk doet echter meer; zij verspreidt niet alleen de beschaving onder de afgelegenste volkeren van onzen aardbol, maar tevens het heilaanbrengende licht des kristendoms. Er is geen landstreek der wereld welke niet bezocht wordt door die ievervolle apostelen des geloofs en der ware zedeleer - de katholieke missionarissen. In het hooge noorden drongen zij door en bij de Eskimo's plantten zij de glorierijke banier van het kristendom - het kruis van Kristus; in het verre zuiden, op de eilanden van Oceanië, in Indië, bij de Kaffers en Negers wisten zij zich te vestigen en er roemrijke voroveringen te maken. De heete zandwoestijnen van Afrika, de eindelooze vlakten van Mongolië, de uitgestrekte prairieën der Nieuwe Wereld, het afgelegen Japan en het onmetelijke Chineesche rijk zagen de moedige geloofshelden met het kruis in de hand en het woord van vrede en zaligheid op de lippen hunne grenspalen binnendringen, er troost brengen voor dit en hoop voor het andere leven.

De geschiedenis der Missiën is de geschiedenis van de wordende beschaving dier afgelegen gewesten, want waar het geloof verspreid wordt, dringt ook de beschaving binnen: het tweede is een noodwendig gevolg van het eerste.

De beschrijving van het lijden en strijden dier geloofshelden, vermengd en afgewisseld door schetsen uit de verre en dikwijls wondervolle landen welke door hen bezocht zijn, kan niet anders dan de hoogste belangstelling der katholieken

opwekken. De Maatschappij ‘de Katholieke Illustratie’ geeft een geïllustreerd tijdschrift uit, de *Katholieke Missiën*[1] getiteld, dat in maandelijksche afleveringen verschijnend, menige leerrijke en belangwekkende bijzonderheid bevat uit die afgelegen en grootendeels nog onbekende gewesten, waar die ievervolle en vrome missionarissen de leer van onzen goddelijken Zaligmaker verspreiden. Wij vestigen dan ook bij deze gelegenheid de aandacht van de lezers der *Belgische Illustratie* op dit merkwaardig tijdschrift, niet twijfelende of zij zullen er met de grootste voldoening nader kennis meê maken. Het is hier de plaats niet de vele en velerlei afwisselende onderwerpen op te noemen, welke in de *Katholieke Missiën* behandeld worden; wij willen alleen, naar aanleiding der beide gravures uit het genoemde tijdschrift overgenomen, op het groote belang der uitgave wijzen vooral voor de kennis dier afgelegen landstreken, en den strijd welken de missionarissen daar te voeren hebben. De twee gravures behooren met een aantal andere bij een boeiende schets uit de nederlandsch-indische Missie van pater Heynen, een doordachte, leerrijke en keurig geschreven verhandeling over de Kerkelijke Statiën op het eiland Flores, en in de *Katholieke Missiën* opgenomen.

Beter dan door eene lange bespreking over dat merkwaardige opstel van den bekenden schrijver, zullen onze lezers over de waarde er van kunnen oordeelen uit een paar uittreksels welke wij hieronder geven.

Op bl. 24 van den tweeden (loopenden) jaargang lezen wij de volgende episode uit de geschiedenis van den Staat Larantoeka (op het eiland Flores).

Ongeveer 60 of 80 jaren geleden ontbrandde er een oorlog tusschen Larantoeka en het aan de overzijde van Straat Flores op Adonara gelegen Wooré. Men roofde en plunderde nu en dan op elkanders kusten, maar zorgde, gelijk gewoonlijk in die gewesten geschiedt, dat legers en vloten niet te dicht bij elkander kwamen en handgemeen werden. Die wijze van oorlogvoeren is geruimen tijd vol te houden; de prang, de oorlog tusschen den radja van Larantoeka en zijn onwilligen vazal, den hoofdkapala van Woeré, duurde dan ook lang.

‘De Woeréërs togen weêr eens ten rooftocht uit. In diepe stilte had men meer dan gewone toebereidselen gemaakt; het doel van den tocht was een ondoordringbaar geheim voor allen, behalve voor zeer weinige ingewijden. De zee was kalm, de nacht donker; zachtkens werden de riemen bewogen, en de prauwen gleden als nauw merkbare spookgestalten heen over de zee. Men hield aan op dat punt van het strand, waar de San-Domingo staat; vlug togen eenigen aan wal, kropen op handen en voeten over de rotsen en keien heen en hadden spoedig de hoogte bereikt, waarop de kerk gelegen is. In een oogwenk werden de klokken van den dwarsbalk, waaraan zij hingen, losgemaakt, hare metalen tongen werd hot spreken belet, en men voerde den kostbaren last behoedzaam naar de prauwen.

‘De riemen bewogen zich weêr zachtkens; en weêr gleden de prauwen, als waren het spoken, over de kalme, donkere zee terug naarWoeré’s kust. Reeds ver genoeg was men in de Straat gekomen om veilig te zijn tegen een vijandigen aanval. Nu kon men zich niet langer meer bedwingen, luide moest worden luchtgegeven aan de blijdschap over den wel geslaagden tocht. De vijand moest het weten, wat men bestond. De *obors*, de inlandsche fakkels, werden ontstoken, en spreidden knappend en knetterend en vonken spattend een schitterend licht. De klokken werden opgehangen en hare klepels lustig geroerd; hot metaalgeluid klonk van jubelende kreten vergezeld de wateren over en wekte de mannen van Larantoeka uit hunnen slaap. Zij ijlden naar het strand en steeds luider en luider klonken de tonen hen tegen,

(1) De inteekenprijs van dit tijdschrift is per jaargang frs. 7.80.

het waren de welbekende tonen van San-Domingo's klokken! Verbazing en schrik, smart en spijt grepen Larantoeka's helden aan, die nauwelijks hunne ooren konden gelooven. Dan het was zoo; en helaas! er was niets aan te doen; de triumfeerende en spottende vijanden waren te verre, hun buit was in veiligheid.

'De smart, dien nacht door Larantoeka's dapperen geleden, is bij hun nakroost nog in levende herinnering. Telkens als zij het feit verhalen, voegen zij er op ernstigen toon de verzekering bij: 'de klokken te verliezen was hard, maar zoo bespot te worden was onuitstaanbaar!'

Hoe treffend is de heerlijke.beschrijving van de avondplechtigheden op Goeden Vrijdag op Flores. Onze ruimte verbiedt ons ze in haar geheel over te nemen. Wij moeten ons tot onze spijt met een korte aanhaling vergenoegen.

Nadat pater Heynen eene beschrijving van de hoofdkerk van Larantoeka gegeven heeft en van hare inwendige versiering, schetst de schrijver als volgt de aangrijpende plechtigheid:

'Klagend klinkt het vers (d.i. het zoogenaamde *motéte*, samengesteld uit roerende schriftuurplaatsen die betrekking hebben op het lijden onzes Heeren) door den ruimen tempel:

'Filiae Jerusalem nolite fiere super me, sed super vos ipsas flete et super filios vestros. Luc. XXIII: 28. 'Dochteren van Jerusalem, weent niet over mij, maar weent over u zelven eij over uwe kinderen.'

'Intusschen verschijnen drie kinderen; zij plaatsen zich aan de epistel-zijde tegenover de straks beschrevene groep; een enkele zeer lange en breede paarse sluier van doorschijnend doek hangt, over hunne hoofden naar beneden en bedekt hen bijna geheel. Zij stellen de dochters van Sion voor en heffen, zoodra de mannen hun vers ten einde hebben gezongen, met hunne klankrijke maar bewogene stemmen een zieldoorsnijdend *Eheu! Eheu!* aan.

'Eheu, eheu Domine! dus rijst hunne roerende klacht van onder den sluier met steeds toenemende kracht, Eheu, eheu, Domine! Eheu, Salvator noster! Pupilli facti sumus absque patre;

matres quasi viduae; cecidit corona de capite nostro. Vaeh nobis quia peccavimus. Vgl. Thren. V: 3, 16. ‘Helaas! helaas, onze Verlosser! Wij zijn weezen geworden zonder vader; onze moeders zijn als weduwen. De kroon is neêrgevallen van onze hoofden. Wee ons! dat wij gezondigd hebben.’

‘Tusschen de groep der mannen en die der kinderen heeft men eene hoogte vervaardigd, met een kleed bedekt. Naar die verhevenheid begeeft zich nu een bevallig gekleed kind, een twaalfjarige knaap. Hij houdt eene rol in zijne handen. Met eene van aandoening bevende stem begint hij eén motet te zingen, dat op aller gemoederen een diepen indruk maakt. Onvergelijkelijk schoon, en voor mij onvergetelijk, klonk het van zijne lippen met eene aangrijpende aandoenlijkheid, waarvan ik nimmer de wedergaê hoorde: O vos omnes, qui transitis per viam attendite et videte, si est dolor sicut dolor meus! Thren. I: 12. ‘O gij allen, die langs den weg gaat, schouwt aan en ziet of er eene smart is als mijne smart.’

DE OVERVALLEN PROFESSOR, NAAR E. TETZNER.

‘Het koor der drie knapen antwoordt: Ecce homo, quem exaltavit Deus! Miserere nobis. Ecce Homo, Salvator noster! Miserere nobis. ‘Zie den mensch, dien God verheven heeft! Ontferm U onzer. Zie den Mensch, onzen Verlosser! Ontferm U onzer.’

‘Middelerwijl ontrolt het jongske een derde gedeelte der breede rol, die hij in de handen houdt. Hij herneemt zijn roerend: O vos omnes, en het drietal antwoordt wederom met het indrukwekkend: *Ecce Homo!* En ten tweedon male laat hij een derde zijner rol open vallen.

‘Ten derden male zingt hij zijn tekst en de andere knapen herhalen den hunnen. Nu valt de rol voor aller oogen gansch en al open. En wat heeft hij allengs bij gedeelten en ten laatste

geheel aan de menigte vertoond? Wat is het dat aller belangstelling dermate houdt gespannen, en dat aller oogen tot zich trekt? Het is de *Ecce Homo;* het gelaat des goddelijken Zaligmakers, gelijk zich dat vertoonde op Veronica's zweetdoek. De knaap stelt dan ook Veroniea voor en wordt aldus naar zijne rol genoemd.

‘Dit waarlijk treffend en bij zijne eenvoudigheid of wellicht juist door zijne eenvoudigheid zoo diep roerend tooneel pleegt meermalen ook buiten de kerk bij menige ermida herhaald te worden, en vormt ongetwijfeld het meest verteederend moment der plechtigheden, dat dan ook, hoe dikwerf herhaald, dien eenvoudigen lieden een telkens nieuw en inderdaad hoogst veredelend genot doet smaken en aan menig oog een heilzamen traan ontlokt.’

Eindelijk op bl. 93 geeft ons pater Heynen de volgende beschrijving van het bezoek door den radja van Larantoeka aan pastoor Ten Brink gebracht:

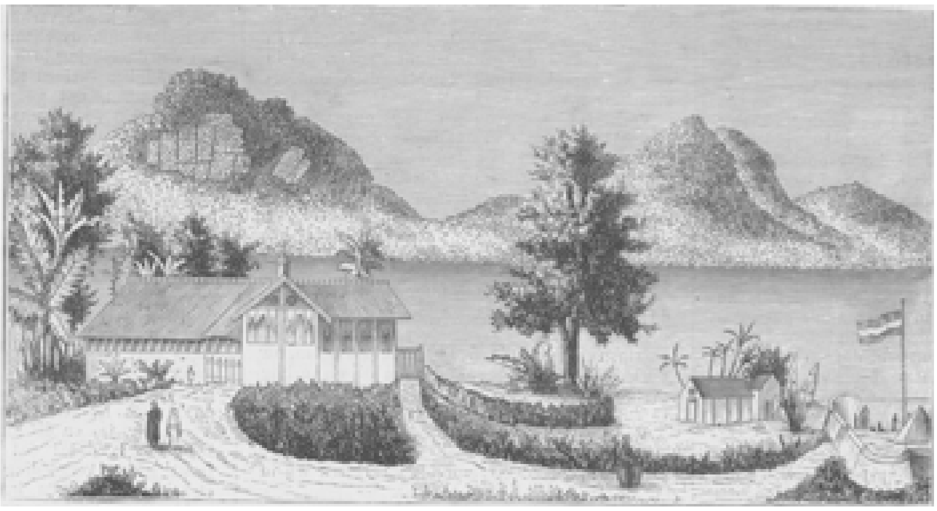

DE KATHOLIEKE KERK TE POSTO (EILAND FLORES).

‘Nauwelijks had pastoor Ten Brink zich te Maumérie gevestigd of hij werd door den radja van Larantoeka met een bezoek vereerd. De pastoor bood den hoogen gast en zijn aanzienlijk gevolg een zoo gul onthaal als de omstandigheden gedoogden. Er was slechts één stoel voorhanden, daarop zette de radja zich neer, de pastoor plaatste zich op eene kist, de twee kapiteins van den radja mochten over een paar krukjes beschikken en een andere dignitaris kon zich vergenoegen met de balé-balé die tot rustplaats dient; deze laatste had gewis de onbehagelijkste positie van allen. Want daar de balé drievierden van een meter van de tafel verwijderd was, werd hij genoodzaakt eene houding aan te nemen, die zweefde tusschen zitten en staan en behoorde hij onder het eten alle aandacht te wijden aan het evenwicht. Het aanwezig drietal messen, vorken en lepels was spoedig onder het aanzittend vijftal verdeeld en bijna even spoedig, althans kort daarna, was het sober maal, dat uit enkel rijst bestond en uit ééne kip, genoten. De talenten van den inlandschen kok hadden inderdaad met dat eenig exemplaar van het dierenrijk, waarop hij zijne kunst bij die gewichtige gelegenheid kon oefenen, wonderen gedaan, zoodat elk der gasten uiterst tevreden ofschoon minder voldaan na den afloop van het festijn het streelend bewustzijn kon met zich medenemen van dien middag althans vleesch genoten te hebben.

DON LOURENÇO DIAS KEIRA GODENHO.

‘Eenigen tijd later kwamen er twee europeesche vrienden aan de gastvrije deur van Maumérie's herder aankloppen.

‘Alle pogingen werden terstond in het werk gesteld om hen het verblijf zoo aangenaam mogelijk te maken. Maar varkens zijn uiterst zeldzaam in de omstreken van Maumérie en kippen waren er toen nog zeer schaarsch. Gelukkig vond men er ten minste één vertegenwoordiger van het kippengeslacht beschikbaar. Drie dagen duurde het bezoek, maar ook drie dagen achtereen verscheen dezelfde kip op den frugalen disch.’

Wij haalden slechts een paar episoden uit de belangrijke schets van pater Heynen aan; uit dit weinige moge de lezer het geheel beoordeelen.

Het is dan ook geen wonder dat een zoo nuttig en leerrijk werk als het geïllustreerde maandschrift de *Katholieke Missiën*, ofschoon eerst in zijn tweeden jaargang, in Nederland reeds veel opgang gemaakt heeft. Wij twijfelen dan ook niet of velen onzer lezers, die met de uitgave nog onbekend mochten zijn, zullen zich aangezet gevoelen er kennis mede te maken.

Professor Verzamellens over den dauw.
(*Vervolg en slot.*)

Aan sir Karel Wells, geneesheer te Londen, zijn wij de juiste dauw-theorie verschuldigd. Door de waarneming van de geleerden Prevott en Pictet niet weinig voorgelicht, heeft dr. Wells met zoo bewonderenswaardige nauwgezetheid zijne onderzoekingen weten in te richten, dat omtrent de juistheid van haar resultaat geen twijfel meer overbleef. Dit toch is zeker: wanneer men de natuur op geschikte wijze ondervraagt, zal zij nimmer het antwoord schuldig blijven. Sinds Wells in het jaar 1818 zijne theorieën over den dauw heeft openbaar gemaakt, werden zij door niemand der nieuwere geleerden veranderd of slechts gewijzigd; zelfs Tyndall, waarschijnlijk de grootste dezer, verklaart zich uitdrukkelijk voor een leerling van Wells.

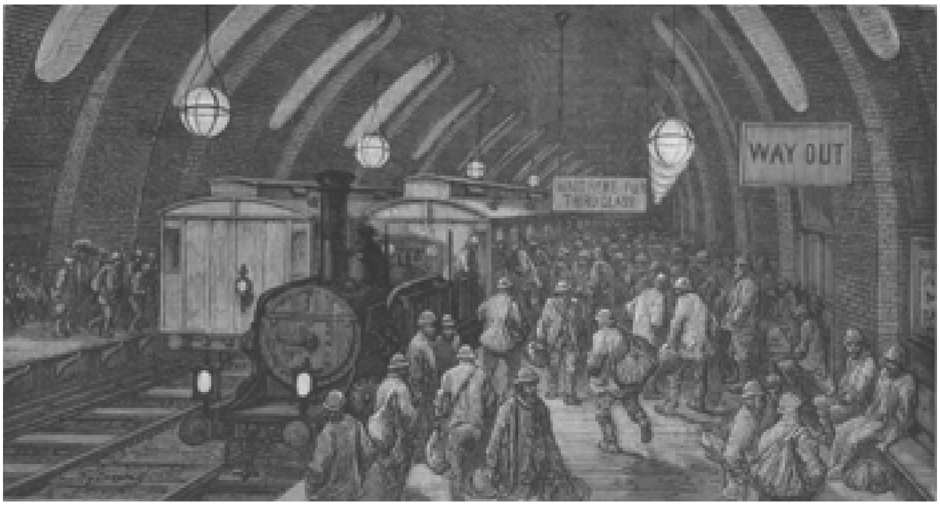

EEN ONDERAARDSCHE SPOORWEG TE LONDEN.

Wat had ik gaarne aan zijne zijde gestaan, toen de eenvoudige geneesheer in een tuin te Surrey, op drie mijlen afstands

van Blackfriars-Bridge, door herhaalde proefnemingen de natuur hare geheimen ontwrong.

Gelooft mij, vrienden, de stalen wil en het onuitputtelijk geduld van een onderzoekend geleerde, zoo hij dien naam naar waarheid verdient, zijn met niets te vergelijken.

Het nachtelijk uur maakte Wells aan zijn dorst naar kennis cijnsplichtig.

Ten einde den dauw te verzamelen, maakte hij gebruik van kleine bundeltjes wol, die in droogen toestand elk een gewicht hadden van 10 grein. In de open lucht legde hij ze op den grond neêr, en de hoeveelheid dauw die zich op elk bundeltje had neêrgezet, leidde hij af uit zijne vermeerdering van gewicht. Zeer spoedig had hij ingezien, dat al wat zich plaatste tusschen den helderen hemel en zijn wolbundeltje, eene vermindering van dauw veroorzaakte. Daarom legde hij een plank op vier kurken, en boven en onder deze plank een zijner bundeltjes; wat op de plank had gelegen, won in een helderen nacht 14 grein in gewicht, het andere slechts 4. Toen boog hij een stuk karton in den vorm van een dak, plaatste het in 't gras en daaronder wederom een wolbundeltje, een ander op eenigen afstand onder den blooten hemel: de uitkomst leerde hem dat het eerste bundeltje 2, het andere 16 grein in gewicht was toegenomen.

Wat dunkt u, kon dr. Wells de theorie nog huldigen, die leert dat de dauw stoom zou zijn die uit de aarde opstijgt?

- Neen, professor, antwoordde Jules; maar....

- Nog een oogenblik, hernam Verzamellens: vragen van professoren en predikanten dulden geen antwoord. - Dr. Wells verving zijn bundeltjes van wol door thermometers en bevond dat de temperatuur op die plaatsen 't laagste dadlt, welke 't meest bedauwd zijn. De thermometer *boven* zijn plankje gelegd, duidde 9 graden F. lager temperatuur aan dan die welke er *onder* was geborgen; de thermometer *onder* het kartonnen dak wees 10 graden F. hooger dan die welke de doctor op het onbedekte gras had neêrgelegd. - Nog leerde hem deze manier van proefneming, dat een thermometer op een grasveld rustendé en een ander, 4 voeten boven den grond in de vrije lucht gehangen, een verschil maakten van 14 graden F. De vrije lucht bezat de meeste warmte.

Derhalve, zoo besloot dr. Wells, neêrslagvan dauw en verlaging van temperatuur gaan onafscheidelijk met elkander verbonden.

Professor Verzamellens wachtte een oogenblik, waarschijnlijk om zich te bezinnen, maar ik begreep hem niet en stootte, in mijne gewone voortvarendheid, mij aan denzelfden steen waarover Jules was gestruikeld.

- Maar wat volgt hieruit, prof......

- Ik heb u slechts gewezen, Henri, welken weg de vernuftige Wells heeft ingeslagen, om tot de ware kennis van dat heerlijk verschijnsel to geraken, dat voor velen minstens raadselachtig scheen. Aanstonds zal ik u de leer des doctors meêdeelen; dit nog zij vooraf aangemerkt: niet alleen een kunstmatig scherm werkt belemmerend op de verlaging van temperatuur en de vorming van dauw, ook een wolkenscherm moet een hinderpaal worden genoemd. Dr. Wells heeft waargenomen, dat een thermometer, dien hij op 't gras had neêrgelegd en die 12 graden F. lager temperatuur aanduidde dan een ander die eenige voeten hoog in de vrije lucht was opgehangen, onder het voorbijtrekken van eenige wolken zoozeer in warmte toenam, dat zijne temperatuur

nog slechts 2 graden F. verschil aanwees met die der vrije lucht. Te gelijk met het overtrekken en verdwijnen van wolken rees of daalde de thermometer.

Dauw is derhalve waterdamp van den dampkring, die in aanraking met den grond door dezen is afgekoeld. Laten wij een voorbeeld kiezen. Waarom worden de wanden van een met koud water gevulde karaf met waterdamp overdekt, wanneer zij in een warme kamer wordt binnen gebracht? Omdat de waterdamp, die in zeer fijnen en daarom onzichtbaren toestand met de lucht van het verwarmde vertrek is vermengd, door de koude wanden Van de karaf wordt afgekoeld en verdicht, en dan in kleine of groote druppels op die wanden zich nederzet. In dienzelfden geest antwoordt men op de vraag: waarom de vensterruiten van een verwarmde kamer met een fijnen sluier worden overtrokken, die alle uitzicht naar buiten belemmert.

Laten wij dit toepassen op den dauw, en herinnert u tevens hetgeen ik daareven heb vooropgesteld, namelijk: dat vele vaste lichamen *op* den aardbodem een grooter uitstralend vermogen bezitten dan de waterdamp, die met de lucht is vermengd.

De voorwerpen op de oppervlakte der aarde worden des daags door de zonnestralen verhit en verkrijgen daardoor een hoogeren warmtegraad dan de lucht die hen omringt; maar de lucht is met hen in aanraking, neemt warmte van hen over, wordt ijler door uitzetting, stijgt naar boven en maakt dus plaats voor nieuwe luchtlagen, die door denzelfden invloed worden beheerscht. Vandaar dat gaan en komen van verwarmde en kouder luchtmassa's, 'twelk zoo goed merkbaar is in de golvende beweging boven de grenslijn van ver verwijderde voorwerpen, van daken vooral die door de zon zoo sterk worden verhit.

Wat geschiedt er nu des nachts of reeds dadelijk na den ondergang der zon? De lichamen die gedurende den dag de meeste hitte opnamen, zullen haar ook des nachts gereeder afstaan dan anderen wier uitstralende kracht geringer is, dus ook gereeder dan de lucht, en zullen daarenboven spoedig kouder wezen dan de dampkring. Wat is hiervan het gevolg, zoo althans geen wind de luchtmassa's stoort? De lucht, die met waterdamp is vermengd, geeft zijne warmte aan den afgekoelden grond, wordt dichter en dus ook zwaarder, kan daardoor niet meer opstijgen, maar blijft bijna onbewegelijk boven de aarde zweven en haar mede-afgekoelde waterdamp wordt zichtbaar in de gedaante van dauw, evenals de geheimzinnige sluier, die in een verwarmd vertrek de glasruiten ondoorzichtbaar maakt.

Verzamellens zweeg en zag ons vragend aan. Dan, evenals gymnasiasten die niet altijd elke geleerde, zij het dan ook kristalheldere, uitlegging des professors dadelijk in toepassing kunnen brengen, zoo waren ook wij nog geenszins bevredigd.

- Waarom, professor, dus opende Jules het debat, is windstilte een onmisbaar vereischte tot vorming van dauw?

- Omdat, antwoordde hij, bijaldien de wind de luchtmassa's verstoort, de onderste lagen geen tijd hebben de warmte aan den grond af te staan, maar altijd worden voortgestooten, nu eens boven dan eens onder, en de verkoeling die vereischt wordt om den waterdamp zichtbaar te maken, niet kan worden bereikt.

Daarom is de natuur zoo indrukwekkend schoon, wanneer zij haar zilveren sluier over de velden heeft uitgespreid; dan leven wij in

dat stil en vredig uur,
Dat ademhalen der natuur,
Wanneer, aan 's hemels klaar azuur,
De zon haar dagreis heeft volbracht; -
Als 't blauwrood waas de kimmen dekt,
De schaduw zich langs de aarde strekt,
De maan haar avondpost betrekt,

En aan den zuivren, d'effen trans
Den smetteloozen zilverglans
Der blanken hoorne glimmen doet
En spieglen in den gladden vloed,
Waarlangs de (dauw) des avonds zweeft,
En golfje ruischt, noch blaadje beeft.....

gelijk de dichter van Jose zoo liefelijk zong. Het gefluit van de vink, 't getjilp van de altijd dartele musch, de zoete tonen van het angelusklokje uit gindschen verren toren, statig ruischen zij over de velden en weêrklinken in onze ooren, alsof de vogel voor 't geopende raam zijn avondlied zong, alsof wij gezeten waren tegen de met mos begroeide kerk.

Ook in den winter, niet waar, wanneer bij dooiweder veel sneeuw is gevallen en de onderste luchtlagen worden afgekoeld, kan men zelfs des daags een zwak geluid op grooten afstand waarnemen. Hoe gemakkelijk toch plant de onbewogen lucht de geluidgolven voort!

- En hoe nu te verklaren, professor, dat vele voorwerpen niet of weinig met dauw worden bedekt? vroeg ik op mijne beurt.

- Wel, omdat ook de vaste lichamen *op* onze aarde niet allen op gelijke wijze afkoelen en dus niet allen even sterk den waterdamp verdichten. Zoo even immers waren de weiden aan beide oevers der rivier met een witte dauwlaag bedekt; de rivier echter zelve vertoonde een scherp afgeteekende, donkere streep, omdat geen dauw op haar rustte. Gras, boomen, planten, wollen stoffen nemen allen gemakkelijker de warmte op dan water en metaal, maar zullen daarom ook spoediger koud worden, den waterdamp in de lucht vaardiger afkoelen en bij stil weder zich haastiger met dauw overdekken.

- Kan die verkoeling van den grond niet zoo ver gaan, vroeg Jules, dat het vriespunt wordt bereikt?

- Uw vraag bevalt mij. Zeer zeker kan de temperatuur van den grond beneden het vriespunt dalen, terwijl een thermometer, in de vrije lucht opgehangen, nog eenige graden boven nul zal aanwijzen. Rijp toch is gewoonlijk niets anders dan bevrozen dauw. Ook het bevriezen van teedere planten moet in dit geval door afkoeling worden verklaard; dan, - en ook dit bevestigt hetgeen ik u reeds heb medegedeeld - zelfs een scherm Van spinnewebben is genoeg om een plant te beschutten. Laat ik u nog even een treffende bekentenis verhalen van den geleerden Wells; zij is, dunkt mij, veelbeteekenend.

‘In den trots mijner halfkennis,’ zoo spreekt Wells, ‘had ik meermalen geglimlacht om de middelen welke de tuinlieden aanwenden, ten einde hunne teedere planten tegen de koude te beschermen; het scheen mij onmogelijk toe, dat een dunne mat of een dergelijke losse zelfstandigheid konde verhinderen, dat de gewassen de temperatuur overnamen der omgevende lucht; aan den dampkring toch schreef ik toen nog dien verderfelijken invloed toe. Zoodra ik echter had waargenomen, dat gedurende een helderen en stillen nacht de lichamen op de oppervlakte der aarde kouder worden dan de dampkring, omdat zij hun warmte naar boven uitstralen, toen zag ik dat die gewoonte der tuinlieden recht had van bestaan, welke ik vroeger voor nutteloos had gehouden.’

Zoo bestraft een waar geleerde ziek zelven.

- Waarom werken de wolken belemmerend op de vorming van dauw? dus hield Jules aan.

- Omdat zij wederom warmte afgeven aan den afgekoelden grond. Daarom zien wij zoo dikwijls in den winter, dat vaarten en grachten reeds lang met ijs zijn bedekt,

terwijl het water onder bruggen en sluizen nog openligt. Is dan de temperatuur van het water onder de bruggen en sluizen hooger dan onder de open lucht? Voorzeker ja, en dit kan geen andere oorzaak hebben dan deze: dat het water in de open lucht geene vergoeding krijgt voor de uitgestraalde warmte en het water onder de brug wel. Deze brug is voor het water wat de wolken zijn voor den onbedekten grond; brug en wolken geven haar eigen warmte weêr af. Volgens het getuigenis van alle natuurkundigen is dit als zeker aan te nemen: bij geheel bewolkten hemel wordt er nooit dauw of rijp bespeurd.

- Wanneer, professor, komt de dauw het menigvuldigst voor?

- Na een warmen zomer-of herfstdag, omdat, in 't algemeen genomen, de warme lucht den meosten waterdamp houdt opgelost. Nog moet hierbij worden opgemerkt, dat een westenwind den dauw het meest begunstigt, omdat, ten minste in ons klimaat, de dampkring vochtiger zal zijn bij een westen-, dan bij een oostenwind; de westenwind immers strijkt over den oceaan en neemt veel waterdamp in den dampkring op. In Egypte daarentegen, 'twelk gelegen is ten zuiden van de Middellandsche Zee, zal een noordenwind de dauwvorming 't meest voordeelig zijn.

- Professor, dus waagde ik een laatste vraag, wij spraken zooveel van waterdamp dien de lucht gevangen houdt, maar is zijne hoeveelheid inderdaad zoo groot?

- Die hoeveelheid moet zeer aanzienlijk zijn. Men heeft toch uitgerekend, dat in 24 uren ieder mensch door uitademing en perspiratie gemiddeld 990 grammen, ongeveer een kilogram waterdamp opgeeft, en elke boom ongeveer 12 kilogrammen water uitwasemt; - en hoevele duizenden, neen, millioenen men-

schen, dieren, boomen en planten bevat onze aardbodem niet! Voegt daarbij de vloeibare stoffen wier uitwaseming veel aanzienlijker is. Ik wil niet eens van groote stroomen, rivieren en grachten spreken, maar letten wij slechts op den oceaan, die dagelijks 1.000.000 Ned. kannen waterdamp aan de lucht afstaat op eene uitgestrektheid van één vierkante Ned. mijl. Wat dunkt u, zou de dampkring ook rijk genoeg wezen om ons dagelijks, behalve dauw, rijp en ijzel, nog groote regen-, sneeuw- en hagelbuien too te zenden?

Onze moeielijkheden schenen opgelost; althans noch Jules noch ik opperde meer een vraag. Ook Verzamellens verliet voor dien avond het natuurkundig terrein.

Andere vrienden vulden na korten tijd de gezellige voorkamer, waarvan de reeds zilvergelokte, doch nog immer levenslustige oudprofessor hot grootste sieraad uitmaakte. Het gesprek nam een andere wending; dauw en waterdamp waren vergeten en professors poëtische zin leefde op met vernieuwden moed. De dichtbundel werd weer opengeslagen en met 't vuur van een achttienjarige zong de vierenvijftiger zijn vrienden toe:

Over al de doodstrofeeën,
Over puinen, lijken, graf,
Over de ongemeten zeeën
Der ontelbre stervensweeën
Voert de geest den heerschersstaf.

Anne Dieu-le-Veut.
Een verhaal uit de XVIIe eeuw,
Door August Snieders.
(*Vervolg*.)

Beiden spraken alsof zij inboorlingen van de gewesten waren, over de wondervolle en met natuurrijkdommen overstroomde west-indische eilanden, met hunne glinsterende zonne bij dag, met hunne zoele nachten, door vonkelende lichttorren verlevendigd, hunne wijde savanna's en maagdelijke bosschen, hunne boomen door bloemende slingerplanten als aaneengeschakeld.

Zij vertelden van reusachtige bloemen, vreemdsoortige vruchten; van de pisang, de broodvrucht, de mangroven, palmen en bananen; ze spraken van wilde buffeljachten, gevechten met alligators, beklimming van vulkanen en tochten op zee en door woestijnen.

De graaf, zoo zeide men, had in de bezittingen hooge ambten bekleed, en mevrouw de gravin had hem in alles en overal, zelfs op vele gevaarlijke tochten, vergezeld.

De vrouw was dan ook zoo stout als de man, en als zij alleraangenaamst in gezelschap zijn kon, allerliefst zong en de harp tokkelde, trok zij evengoed den dogen als de graaf, reed te paard zooals hij, en schoot met den kogel een half in eene plank gedreven nagel tot aan den kop in deze, alsof hij er met eenen hamer ingeklopt was.

Vrouwelijke galanterie, *valentyns, serviteurs* en hofmakers, waren bij de gravin niet erg in tel; immers, de bloemen die haar 's morgens door dezen of genen, naar de gewoonte dier dagen, gezonden werden, legde zij onverschillig ter zijde.

't Was niet omdat de roos, de tulp entyloos van ons noorden in kleurenpracht en grootte te versmaden waren tegenover de schitterende condoeli en passiebloemen, de roode cordia en de sneeuwblanke datura der zuiderlanden - neen! het huldebewijs zelve liet haar koud.

Als de gravin ter misse kwam, niet zelden de misse der gapers en slapers, zooals men die van twaalf ure noemde, hadden zich ook bij haar *serviteurs* opgedaan, die krakeelden en zelfs de degens wilden doen kletteren, om de eer te genieten haar naar de herberg de *Gouden Ster* te geleiden, waar de voorname reizigster gemeubeleerde kamers bewoonde; doch ook al dat mierengewoel rondom haar, had zij telkens doen ophouden.

Eens zelfs toen haar dat krakeel bijzonder verveelde, was zij plotseling bij den kerkhofmuur blijven staan, had de flikflooiers met een donkeren, scherpen, vurigen blik aangekeken, en zagen de modejonkers plotseling in hare kleine hand, een dolk met fijn lemmer glinsteren, waarop die heeren onder strijkagies en salutaties aftrokken.

Welnu, men bewonderde haar daarna nog des te meer.

De Brusselaar is nog altijd dezelfde......

Op den dag dat wij den graaf en de gravin De Vertigneul op den *tour à la mode* ontmoetten, hadden beide gedineerd ten huize van een der graven De Berlaymont, die dan ook zoo geestdriftig voor de beide vreemdelingen was ingenomen, dat hij zijne welbezette stallingen ten hunnen dienste stelde, en menige vroolijke partij ter hunner eere in ontwerp had.

Gedurende den maaltijd had de jonge gravin eene wonderlijke mengeling van hooge onderscheiding en tevens van buitengewone onafhankelijkheid aan den dag gelegd; zij had soms zelfs een toon van gezag aangenomen, zonder dat men zeggen kon dat deze haar niet eigen was.

Men schreef echter dien geest van onafhankelijkheid, die plotselinge opwellingen, dien hoogen toon toe aan de verschillende omstandigheden waarin zij geleefd, aan het zwervende leven, dat zij geleid had, aan de personen met welke zij verkeerde, aan de hooge bedieningen van haar echtgenoot.

Met eene onmiskenbare bevalligheid was zij echter de eetzaal binnengetreden, en had wel getoond dat het salette haar eigen was; met eene zekere ongedwongenheid bevochtigde zij, vóór het diner, hare fijne vingeren in het zilveren lampet met rozewater gevuld, en beantwoordde met onderscheiding de hoffelijkheid van den heer des huizes; doch later zag men een zweem van minachting op hare lippen, als zij jonkers en joffers van de mode hoorde spreken, van poeder en reukwerken, van strikjes en faveurkens.

Het scheen dat zij vluchtig den neus optrok voor de confituren, marmeladen en zoetigheden; doch zij liet zich het wildbraad en den wijn in ijs gekoeld, voortreffelijk smaken.

Wat aan mevrouw dan toch wel bekoorde? had men gevraagd.

Gewis, Brussel was Parijs niet; maar Parijs was toch wel het paradijs der aarde.

En alsof de verlangens en de wenschen van mevrouw De Vertigneul geruimen tijd met geweld onderdrukt waren gebleven, en eindelijk eensklaps ontploften, zeide zij op hartstochtelijken toon:

‘Wat mij aantrekt? 't Zijn niet de prachtige steden op het vasteland, neen! Ik wil leven in de maagdelijke bosschen, in de savanna's ter jacht gaan; leven in Gods vrije en grootsche natuur, op de bruisende zee, op het land de lans drillen, de pistool hanteeren........’

Twintig kreten van verwondering hadden elkander opgevolgd; doch graaf De Vertigneul was bij die driftige taal zijner vrouw eenigzins bleek geworden; uit zijn blauw oog, door de gefronste wenkbrauwen verdonkerd, schoot als een straal vuur.

De graaf trachtte den oogslag zijner vrouw te ontmoeten, gewis om haar zijn misnoegen over haar driftigen uitval te doen kennen.

Toen hij daarin echter niet gelukte, nam hij plotseling een gekscherenden toon aan en gaf weldra eene andere wending aan het gesprek.

Na den maaltijd waren de twee gasten te paard gestegen en mevrouw vooral had de bewondering van allen, in het berijden van het fiere paard des heeren De Berlaymont opgewekt, zooals zij dit nu andermaal deed op den *tour à la mode*.

En voorwaar, de modejonkers die daar hadden plaats genomen waren zeker wel kenners!

De gepluimde hoeden, kleurige kleedsels, sneeuwwitte kragen, kostbare degens of wandelstokken, gouden of zilveren sporen - kortom, geheel hun uiterlijk zeide, dat die heeren de toongevers van de baan waren.

De stoute oogslag, dien zij in het ronde wierpen, het soms wat al te luidruchtige gelach, de hooge toon, dien zij opzichtens minderen aannamen, de kennis, waarmeê zij over voorbijdravende paarden, koetsen, vrouwen en rennende hazewinden spraken, zou dit overigens wel bewezen hebben, zelfs hunne kleeding daargelaten.

De modejonkers lieten eene gansche rij van uitroepingsteekens hooren, toen de schoone gravin De Vertigneul voorbijreed.

In plaats dat de rijderes echter de tweede laan zou oprijden, waar haar nieuwe bewonderaars zouden opwachten, zette zij haar paard in sterken draf en vervolgde haren weg.

Toen de graaf en de gravin eindelijk buiten het gewoel gekomen waren, lieten zij hunne paarden den vrijen teugel. Als de wind vlogen beiden onder de boomen en langs de Antwerpsche vaart voort, en verdwenen weldra in een stofwolk voor aller oogen.

De wandelaars op den *tour* waren den groenen stadswal opgesneld en zagen van deze hoogte die onstuimige, wilde en fantastische vaart; bij de jongeren draaiden de hoofden nog meer dan te voren en de gravin De Vertigneul verspreidde eene nieuwe aureool rondom zich; bij de ouderen van dagen deed die wildzang een bedaard hoofdschudden ontstaan.

De *tour à la mode,* welke door het optreden der gravin dien dag eene buitengewone aantrekkelijkheid bekomen had, was nu voor de jonkheid ook zoo droevig als een begrafenis.

Pratend keerde de groep jongelingen, die wij straks opmerkten, naar de stad terug.

Onder hen bevond zich de markies Henry d'Ambrelle, een Franschman van een dertigtal jaren, die slechts sedert een paar dagen in de hofstad was aangekomen en voor de eerste maal op de wandeling verscheen.

Hij was een flink jonkman, met scherp geteekend gelaat, donker oog, zwart haar, wiens kleeding wel aantoonde dat hij den Brusselaar voor 't minst een jaar in de grillige mode vooruit was; immers, hij droeg een laken *justaucorps,* en wel *couleur de musc*, tot boven geknoopt, een bos van kleurige linten op den rechter schouder, een losgeknoopten *cravatte* van kant, effenkleurige zijden kousen en schoenen *à la cavalière*.

En 't stond hem wel, dat kleedsel, waaraan slechts de pruik met afhangende krullen ontbrak.

Henry d'Ambrelle was met een bijzonder gezantschap, weinige dagen te voren, te Brussel aangekomen, en had in de wereld der modejonkers, in het salette, op de wandeling en in de verschillende vereenigingen, wat men noemt, eene schitterende entrée gedaan.

Door zijne kalme, deftige en hoogst onderscheiden manieren, had hij reeds in den aanvang de aandacht van menige schoone tot zich getrokken.

Men mocht zeggen dat de gezantschapssecretaris juist de tegenvoeter was van de gravin De Vertigneul; beiden deden zich langs geheel met elkander in strijd zijnde wegen opmerken. Er was slechts één punt waarin beiden overeenkwamen: beiden bezaten onderscheiding.

De naam der De Vertigneul's was herhaalde malen in het bijzijn van den markies genoemd, doch die naam was hem wel is waar niet vreemd, doch de personen die hem droegen waren hem geheel onbekend.

Men had hem echter, sedert zijn kortstondig verblijf te Brussel, zoo dikwijls de schoonheid van mevrouw De Vertigneul geroemd, dat ook hij op de teenen ging staan om het paar te zien, toen men het door een uitroep van verrukking, op den *tour à la mode* aankondigde.

Pas had de markies echter de gravin ontwaard, of hij ontstelde hevig; hij gevoelde dat hij bleek, doodsbleek moest geworden zijn. Gelukkig had men het rond hem te druk met de aansnellende amazone.

‘Anne,’ mompelde hij, ‘is het mogelijk! Anne!’

Er zakte hem als het 'ware een nevel voor de oogen, en hij strekte de hand uit om tegen den stam eens booms te kunnen leunen.

Toen hij tot bezinning kwam, bemerkte hij niets meer dan eene stofwolk, in welke die plotselinge verschijning verdwenen was. Hij volgde zijne makkers niet op den wal om het paar na te staren, en toen zijne nieuwe vrienden van daar terugkeerden, dacht hij andermaal volkomen meester over zich zelven te zijn.

(*Wordt vervolgd.*)

Mozaiek.

Eene nieuwe waschmachine.

Onder de voorwerpen tot huiselijk gebruik, welke op de Brusselsche tentoonstelling van gezondheid en reddingstoestellen in zoo ruime mate aanwezig waren, trok de nieuwe waschmachine, waarvan wij hieronder eene gravure geven, de meeste aandacht. Behalve dat de goederen er meê gewasschen worden, is de machine tevens ingericht om te strijken en te mangelen. In Frankrijk en Engeland, waar deze machines reeds algemeen gebruikt worden, heeten zij Voyelles. Hunne inrichting is zoo eenvoudig, zoo solied en zoo practisch dat iedereen op het eerste gezicht begrijpt op welke manier zij werken, terwijl zij daarenboven het voordeel hebben dat men veel minder grondstoffen voor de wassching noodig heeft en zij veel tijd besparen.

EENE NIEUWE WASCHMACHINE.

Aschregen in Zweden.

Een natuuronderzoeker heeft aan de zweedsche Academie van Wetenschappen een aantal bijzonderheden meêgedeeld omtrent een aschregen welke het vorige jaar in Zweden waargenomen is. Wij ontleenen er het volgende aan. Den 30sten maart viel gedurende een sneeuwstorm een grauwbruine aschregen zoowel in Zweden als in Noorwegen. Microscopische onderzoekingen hebben bewezen dat die asch uit vuurspuwende bergen afkomstig is. In Stokholm viel op een dak van 600 vierkante voet oppervlakte 100 kub. dM. van die asch. Sneeuwvlakten werden geheel en al bruin gekleurd en op sommige plaatsen lagen tot 100 gram asch op hoopjes vereenigd. Personen, die zich buiten bevonden, gevoelden hevige pijn in de oogen; hier en daar werd de lucht door den aschregen geheel verduisterd. Deze verschijningen werden vanaf het hooge noorden tot bij Göthenburg in het zuiden waargenomen. Daar den 29sten maart op IJsland eene hevige uitbersting uit de talrijke vulkanen van het binnenland plaats had en toen tevens een noord-westenwind waaide lijdt het geen twijfel of de asch welke in Zweden en Noorwegen terecht kwam is van het genoemde eiland afkomstig en over de zee door den wind overgebracht.

Amerikaansche dagbladen.

Op de tentoonstelling te Philadelphia trof men, onder meer andere merkwaardigheden, eene soort van leeskabinet voor dagbladen aan, waar voortdurend moor dan 8000 amerikaansche dagbladen ter lezing lagen. Op de bovenverdieping van het daartoe ingerichte pavilloen bevond zich eene belangrijke verzameling oude of zeer zeldzaam geworden dagbladen. Onder deze laatsten telde men een aantal bladen die gedurende den oorlog tusschen de noordelijke en zuidelijke staten der Unie in het Zuiden werden uitgegeven, waar toen het papier zeer schaars was. Sommige bladen zijn op zeer grof papier, zooals donkerkleurig pakpapier gedrukt, men vindt er zelfs die op behangselpapier afgedrukt zijn. Overigens heeft de dagbladpers in de vereenigde Staten zich snel ontwikkeld. In 1776 verschenen op eene bevolking van 3 millioen zielen slechts 37 dagbladen, thans op 40 millioen inwoners niet minder dan 8000. De verhouding was dus honderd jaar geleden één blad op 30.000 zielen, nu 1 op de 5000. Het geheel getal der jaarlijks in de Unie verschijnende bladen bedraagt 1250 millioen of 32 exemplaren per inwoner. van de dagbladen dragen 720 den naam van *Journal* (dagblad), 310 die van *Times* (tijd), 302 dien van *Herald* (heraut, bode), 298 dien van *News* (nieuws) enz. Sommigen hebben zeer zonderlinge en ingewikkelde titels, als: *Spirit Lake Beacon* (baken van het geestenmeer), *Cape May Ocean Wade* (zeegolf van kaap May), *Thistleton's illustrated Jolly-Giant* (Thistletons geïllustreerde grappige reus) enz.

Sommige bladen hebben een ontzaglijk aantal abonnenten. De *New-York Sun* heeft eene oplage van 140.000, een te Boston verschijnend blad voor de jeugd van 127.000, en *Harper's Weekly* van 100.000 exemplaren. Voor sommige bladen zijn kolossale sommen besteed alvorens ze winsten begonnen af te werpen. Menig blad moest zijne uitgave staken na 200 à 300.000 franken verloren te hebben. *Harper's Weekly* kostte 500.000 franken alvorens net winsten gaf en de onlangs opgerichte *Hearth and Home* het dubbele dier som. Begint een amerikaansch blad echter in trek te komen dan werpt het ook overgroote winsten af. Zoo verhaalt men van de *Chicago-Tribune*, dat haar drukkerij-gebouw, 'twelk eene geheele wijk der stad beslaat, betaald is met de gelden, gedurende den tijd dat men bezig was met bouwen, voor advertentiën ontvangen.

Geparfumeerd papier.

De heer M.A. Macrae van Foronto (Canada) heeft de ontdekking gedaan om het papier gedurende de fabricatie te parfumeeren zonder dat de kosten dier fabricatie daardoor stijgen. De directeur van de papierfabriek Merritor, waar dagelijks tien ton papier vervaardigd worden, welk papier grootendeels voor de boekdrukkerijen bestemd is, heeft eene proef genomen met Macrae's uitvinding. Den 17en augustus jl. werd het *Saint-Catharine Journal* op geparfumeerd papier gedrukt. Na het verblijf en de bewerking in de drukkerij gaf het papier nog den daarop aangebrachten geur van zich af, en toen de inteekenaars het blad ontvingen, waren zij bij het openen er van niet weinig verwonderd dat zich plotseling een aangename geur door het vertrek verspreidde.

Het postwezen in Engeland.

Onlangs is te Londen het jaarverslag verschenen van de engelsche posterijen over 1875. Wij ontleenen er de volgende bijzonderheden aan. Het getal brieven, gedurende 1875 in Engeland op de post bezorgd, bedraagt 1.008.392.100, dat der briefkaarten 87.116.300 en der couranten 279.716.000. Aangeteekende brieven waren er 4.813.404 of ongeveer 1 op de 234. Als onbestelbaar werden teruggezonden 4.346.300 brieven, van welke echter naderhand nog 9/10 gedeelte aan de adressanten of afzenders konden bezorgd worden. Meer dan 25.000 brieven werden zonder eenig adres op de post bezorgd; van deze hielden 454 stuks gezamentlijk 12.000 fr. in munten of bankpapier en 144.000 fr. in wissels en andere geldwaarde in. Het getal dagbladen naar het buitenland dat wegens onvoldoende frankeering achtergehouden werd, bedroeg 166.000 stuks. 65.000 Postzegels werden los in de bussen gevonden. Zonder couvert werden 13.648 bladen, boekwerken of prospectussen afgegeven. Hoe roekeloos soms met brieven van geldwaarde wordt omgegaan blijkt uit het feit, dat een onaangeteekende brief in de bus werd gevonden in een couvert van zeer doorzichtig papier met onleesbaar adres, waarin zich 6 banknoten, ieder van 2500 fr. bevonden.

Wat een locomotief kost.

Een gewone locomotief met 12 waggons achter zich heeft voor een afstand van een kilometer 8 kilogram steenkolen noodig in den zomer en 8 1/2 kilogram in den winter. Een locomotief naar het systeem Engerth voor goederentreinen gebruikt op een zelfden afstand 16 kg. kolen in den zomer en 18 kg. in den winter. De machines verslijten betrekkelijk spoedig, en na een weg van gemiddeld 300.000 kilometer afgelegd te hebben, moeten zij geheel vernieuwd worden, wat ongeveer 4Ó.000 franken kost. Daar een locomotief 20 à 25.000 km. per jaar aflegt, kan zij dus zoo wat tien jaar dienst doen.

Een locomotief met tender kost gemiddeld 60.000 franken, de Engerth ongeveer het dubbele. Het gewicht is afhankelijk van de soort. Een machine Crampton weegt met den tender 45.000 kg. een volgens het systeem Engerth 63.000 kg. Een waggon eerste klasse weegt 5600, tweede klasse 6200 en derde klasse 6600 kg. Zij kosten successievelijk 10.000, 6000 en 4000 franken.

Rebus N°. 3.

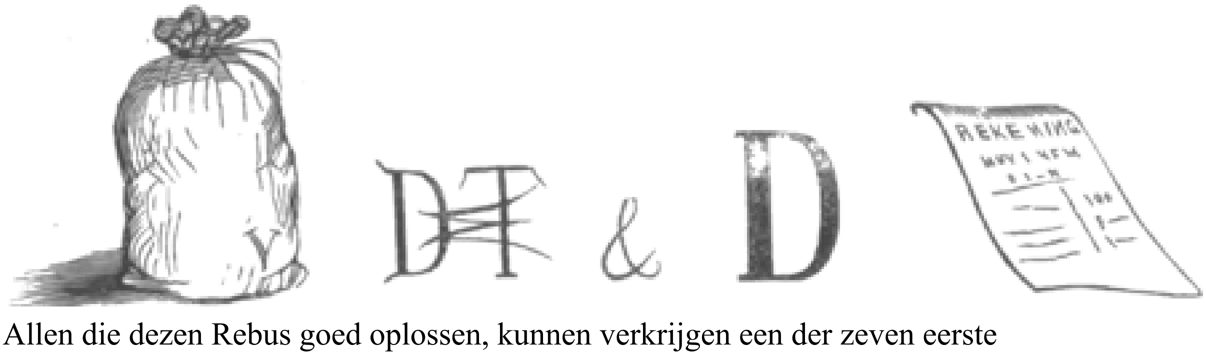

Allen die dezen Rebus goed oplossen, kunnen verkrijgen een der zeven eerste jaargangen van

DE BELGISCHE ILLUSTRATIE

mits zij opzenden aan de Administratie te Brussel een postmandaat van fr. 2.59, of het portret van Z. Em. den Kardinaal-Aartsbisschop van Mechelen, in prachtigen kleurendruk, bestaande uit 20 steenen.

Dit portret kost in den handel niet minder dan frs. 15. - voor de oplossers van dezen Rebus is het verkrijgbaar voor fr. 2.50, tegen postmandaat aan het adres der *Administratie te Brussel.*

Oplossing van Rebus N°. 2: TUSSCHEN TWEE STOELEN IN DE ASCH.

[Nummer 12]

GLORIA IN EXCELCIS DEO ET IN TERRA PAX HOMINIBUS BONE VOLUNTATIS.

Geillustreerd nieuws.

Inhoud:

De internationale tentoonstelling aan de Kaap de Goede Hoop. - De politieke toestand in Frankrijk. - Renouard. - Chesnelong. - Prins Nicolaas. - De brand van den Schouwburg te Brooklyn.

Onze eeuw is de eeuw van den stoom, der uitvindingen en - der tentoonstellingen. Heeft Europa reeds verscheidene zoogenaamde wereldtentoonstellingen zien geboren worden, ook de nieuwe wereld, Amerika, heeft hare oudere zuster nagevolgd en 1876 had zijne groote expositie te Philadelphia, welke als eerste proeve niet ongelukkig geëindigd is. Dat echter ook de oude wereld niet van zin is op den eenmaal ingeslagen weg te blijven stilstaan, bewijst het feit, reeds vroeger door ons meêgedeeld, dat Parijs in 1878 opnieuw zijne algemeene tentoonstelling hebben zal. Toch schijnt deze onder geen gelukkige ster geboren te zijn: de dreigende verwikkelingen in Europa maken haren bijval zeer twijfelachtig en Duitschland zal, 't zij uit onmacht, 't zij uit vijandschap, er geen deel aan nemen, zoodat deze niet meer op den naam van *wereldtentoonstelling* zal kunnen roemen.

Uit een anderen hoek is er intusschen ook een internationale tentoonstelling aangekondigd en reeds zoogoed als gereed. De engelsche kolonie de Kaap de Goede Hoop of, eigenaardiger, het Kaapland, zal binnen een paar maanden (15 maart 1877) voor alle volkeren der aarde de poorten openen van den eersten ‘nijverheidstempel’ van Afrika, waarvan wij hierachter eene getrouwe afbeelding geven.

Dit tentoonstellingsgebouw munt uit noch door nieuwheid van vinding, daar het eene kopie is van dat van Hyde-Park te Londen, in 1851 geopend, noch door grootschheid van plan en uitvoering, maar het heeft twee zeer aanbevelenswaardige eigenschappen, welke bij die van Parijs, Weenen en Philadelphia wel eenigszins uit het oog verloren werden: het is met betrekkelijk geringe kosten samengesteld en biedt eene groote en doelmatige ruimte aan voor de ten toon te stellen voorwerpen. IJzer en glas zijn de voornaamste materialen van het gebouw, 't welk in Engeland pasklaar gemaakt is en waarvan de verschillende deelen op schepen naar de Kaap gevoerd zijn.

De meeste landen van Europa en de koloniën der oude en nieuwe wereld hebben hunne meêwerking tot deze eerste internationale tentoonstelling van Afrika toogezegd, zoodat zij, betrekkelijkerwijze althans, zeer belangrijk en voor de pas in hare kindschheid verkeerende nijverheid der kolonie, eene aandrijving tot bloei en snelle ontwikkeling kan worden. Het plan der tentoonstelling is er dan ook geheel op berekend om een machtigen stoot te geven aan de nog onbeteekenende nijverheid der Kaapkolonie. Voor de zoogenaamde weelde-artikelen, welke op de tentoonstellingen in Europa zulk eene ruime - eene al te ruime - plaats besloegen, is hier weinig ruimte afgestaan, maar zooveel te meer voor de artikelen van handel en nijverheid.

De tentoonstelling zal in tien klassen of groepen verdeeld zijn.

De eerste klasse zal de verschillende voedingsmiddelen bevatten; de volgende de scheikundige producten - olie, zeep, suike, kleurstoffen, geneesmiddelen, enz. De derde klasse bevat het huisraad in zijne verschillende vormen; de vierde zijde, linnen,

katoen en andere kleedingstoffen; de vijfde vervoermiddelen; de zesde bewerkte en onbewerkte metalen; de zevende verschillende machinerieën, met uitzondering van die voor den landbouw, welke tot de volgende klasse gebracht worden. De negende klasse is bestemd voor de wetenschap en de opvoeding, terwijl de tiende eindelijk alle voorwerpen zal bevatten, welke niet tot de vorige groepen kunnen teruggebracht worden.

Natuurlijk zijn ook voor deze tentoonstelling gouden en zilveren medailles, benevens de onmisbare getuigschriften uitgeloofd.

Het kan niet ontkend worden dat de Kaapkolonie, gelijk overal waar de Engelschen zich gevestigd hebben, eene schoone toekomst te gemoet gaat. Wij willen hier niet spreken van de mogelijkheid dat binnen korter of langer tijd de meer noordelijk gelegen nog onafhankelijke staten of republieken aan het Kaapland geannexeerd zullen worden, want hoezeer de engelsche politiek uitsluitend daarheen gericht is, om ook Natal en de Transvaalsche republiek bij de kolonie in te lijven, toch schijnt het, dat dit lievelingsdenkbeeld der Engelschen nog zoo spoedig niet verwezenlijkt zal worden, daar de laatste berichten weêr melden, dat president Burgers (zie onze vorige afleveringen) vaster dan ooit in zijnen zetel schijnt te zitten; wij willen alleen aanhalen welke ontzaglijke uitbreiding het handelsverkeer aan de Kaap in de laatste jaren genomen heeft. De invoerhandel die in 1816 slechts 40 millioen franken bedroeg, wees in 1875 het cijfer van 140 millioen aan; de uitvoer steeg in hetzelfde tijdverloop van 30 tot 100 millioen.

Het land is zeer vruchtbaar en bezit rijke diamantvelden; reeds 1400 kilometers spoorwegen zijn in aanleg, benevens 3500 kilometers telegraafdraden.

De bevolking der kolonie bedroeg in 1875 751.500 zielen; zij bezat elf millioen schapen, drie millioen geiten en angora's, één millioen runderen en 22.000 struisvogels.

Frankrijk beleeft weinig geluk met zijn republikeinschen regeeringsvorm; overigens, de herhaalde proefnemingen van vroeger hebben voldingend bewezen dat dit land er niet voor geschikt is. Het vaart dan ook weêr met volle zeilen de haven van het keizerrijk binnen, zoo de Voorzienigheid de wind niet doet keeren en het schip doet aanlanden aan de veilige reê van het wettige koningschap.

Zooals de zaken nu staan is de tegenwoordige republikeinsche regeeringsvorm iets half-en-half, een onding, dat de gemoederen in voortdurende spanning houdt, de oorzaak is van telkens terugkeerende ministerieele krisissen en binnen den vrede en buiten de soliditeit vernietigt. Zelfs voor het bestgezinde gouvernement wordt het onder den tegenwoordigen regeeringsvorm onmogelijk gemaakt, iets tot welzijn van het land te doen. De Kamer der Afgevaardigden staat tegenover den Senaat, en beiden maar al te dikwijls tegenover het ministerie, zoodat er van eene regelmatige werking der staatsmachine geen spraak zijn kan. De meerderheid in de Kamer is radicaal, die in den Senaat konservatief en het ministerie het een noch het ander.

Het kan niet anders of een en ander moet verlammend werken, op de vlucht van Frankrijks handel en nijverheid.

De laatste verkiezing van twee onafzetbare senaatsleden heeft opnieuw bewezen hoe gebrekkig de staatsmachine in dat land werkt. Door den dood van Wolowski en generaal Letellier-Valazé waren opnieuw twee zetels in den Senaat opengevallen. En de republikeinsche èn de konservatieve partij meenden op de zegepraal harer vrienden te mogen rekenen bij de stemming, welke den 24en november in den Senaat moest plaats hebben. De uitslag beschaamde echter beider berekening, want de Senaat

koos één lid van de rechterzij (Chesnelong) en één van de linkerzij (Renouard). Wij geven hierachter de portretten der nieuwbenoemde senatoren met een korte biographie.

De heer Renouard was, zooals wij zeiden, de kandidaat der linkerzijde; hij is echter een gematigd republikein, daar men, om de twijfelachtige stemmen van het zoogenaamde centrum (de partij welke zich tusschen de linker- en rechterzijde beweegt) niet te verliezen, geen ultra durfde stellen. De gekozene is al een oud man en zijn 82ste jaar ingetreden; hij is prokureurgeneraal bij het hof van cassatie. In zijne jeugd was Renouard professor in de wijsbegeerte, maar werd later advokaat aan de parijsche balie. In deze hoedanigheid heeft hij verschillende schitterende processen gewonnen.

In 1830 werd hij lid van den Staatsraad en sekretaris-generaal van het ministerie van justitie, terwijl hij twee jaar later tot lid van het Wetgevend Lichaam gekozen werd. Onder Louis Philippe werd hij in 1846 tot de waardigheid van pair verheven; bij den *coup d'état* van Napoleon op 2 december 1851 was hij een der afgevaardigden, welke zich het hevigst tegen den toenmaligen president verzetten; hij belastte zich met de opstelling van de akte van beschuldiging des presidents, maar werd met zijne ambtgenooten, die zich tot eene soort van rechtbank aangesteld hadden, aan den eenen kant gezet.

Eindelijk onder het presidentschap van Thiers werd Renouard benoemd tot zijne tegenwoordige betrekking, die van prokureur-generaal bij het hof van cassatie.

Renouard heeft een aantal rechtsgeleerde en opvoedkundige werken geschreven, welke hem veel naam hebben gegeven.

Chesnelong, de gekozene van de katholieke partij in Frankrijk, heeft reeds sedert lang een welverdienden naam verworven; vurig katholiek, is hij altijd een warm voorstander van het pausschap geweest, terwijl hij indertijd veel geieverd heeft voor het wettige koningschap van den graaf De Chambord.

Onder het keizerschap van Napoleon III werd Chesnelong in 1866 tot afgevaardigde gekozen in het Wetgevend Lichaam voor het departement der Basses-Pyrénées. Hij was een der voornaamste katholieke afgevaardigden die voor de rechten van den Paus als wereldlijk vorst in de bres sprong en toen Rouher op eene interpellatie van de linkerzij in de Kamer verklaarde, dat Frankrijk Pius IX nooit in den steek zoude laten, kon Chesnelong over die verklaring dubbel tevreden zijn, daar dit niet alleen geheel en al met zijne inzichten overeenkwam, maar ook wijl ze voornamelijk gedaan werd, door zijn welsprekend pleidooi ten gunste van den door de revolutie bedreigden Paus.

In 1872 bezigde hij al de hulpmiddelen zijner welsprekendheid om de Kamer gunstig voor den graaf De Chambord te stemmen en om de tweedracht en het misverstand uit den weg te ruimen, welke onder de toenmalige konservatieve meerderheid der fransche Kamer heerschte; al zijne pogingen leden echter schipbreuk op de onverdraagzaamheid en de dubbelzinnige houding der Orleanisten, zoodat toen tot zijne innige spijt de kans verloren ging om den wettigen erfgenaam der Bourbons zijne kroon, en Frankrijk zijne macht, eendracht en glans in het buitenland terug te geven.

De graaf De Chambord heeft echter, ondanks het mislukken dier pogingen, Chesnelong een dankbaar hart blijven toedragen.

In Antwerpen en Brussel heeft de kiezing van Chesnelong vooral blijdschap doen ontstaan; velen hebben den geachten spreker aldaar dezer dagen leeren kennen. In

Antwerpen, onder ander, gaf de redenaar eene voordracht in den *Katholieken Kring,* weinige dagen nadat de nederlandsche pater Van Meurs zich daar had hooren toejuichen.

De eindelooze en eentonige oostersche kwestie welke de handeldswereld zoowel als de gemoederen in voortdurende spanning houdt, schijnt maar niet opgelost te kunnen worden. Nog altijd is het onzeker wie de hoofdrol spelen zal bij de oplossing van het moeielijke vraagstuk: de diplomatie of het leger. Daar wij intusschen in eene vorige aflevering een paar portretten gaven van diplomatieke celebriteiten, geven wij vandaar het portret van den persoon die, wanneer het tot een oorlog komen mocht, zeker een hoofdrol spelen zal in de gebeurtenissen van het oosten; wij bedoelen prins Nicolaas, de nieuwbenoemde opperbevelhebber van het gemobiliseerde russische leger.

Prins Nicolaas (Nikolaï Nikolajewitsch) is de broeder van keizer Alexander van Rusland. Sedert lang heeft hij in dat land, de gewichtigste militaire betrekkingen bekleed: hij is kommandant van de lijfgarde te St.-Petersburg, en als zoodanig het hoofd van het Petersburgsche militaire district, verder inspekteur-generaal der gezamenlijke russische kavalerie en generaal der genie. De grootvorst-opperbevelhebber heeft eene zorgvuldige en degelijke

militaire opleiding genoten; hij is een man van het vak en geldt voor een der beste militaire ingenieurs van Rusland.

Het is overigens eene zwaarwichtige taak om het opperbevel te voeren over zulk een ontzaglijk leger als Rusland op de been kan brengen. De honderdduizenden manschappen die reeds nu bij hunne korpsen ingedeeld zijn, kunnen gemakkelijk tot 1 ½ millioen gebracht worden, want in Rusland bestaat de algemeene dienstplicht, wat in een rijk van 80 millioen zielen nogal iets te beteekenen heeft, ten minste als er geld is, om het op voet van oorlog gebrachte leger te onderhouden. Wat dit laatste betreft, het blijkt dat Rusland daar voorshands geen gebrek aan hebben zal: een binnenlandsche leening van 100 millioen roebels is meer dan volteekend. Prins Nicolaas is reeds naar het zuiden afgereisd, waar zes legerkorpsen gereed staan, om den oorlog te beginnen. Op zijne reis heeft de grootvorst-opperbevelhebber overal eene geestdriftvolle ontvangst gevonden, terwijl ook het leger zijne benoeming met vreugde vernomen en hem bij zijne aankomst hartelijk toegejuicht heeft.

Op dit oogenblik wordt het op de conferentie te Konstantinopel beslist, of de prins zijne troepen het *voorwaarts* zal kunnen toeroepen dan wel of het bij eene grootsche maar kostbare militaire vertooning blijven zal.

Het schijnt vreemd, maar het is niet minder waar, dat bijna alle groote schouwburgen, ten minste die welke niet in de laatste jaren gebouwd zijn, te eeniger tijd eene prooi der vlammen zijn geworden.

Een der vreeselijkste en verschrikkelijkste ongelukken van dien aard is ongetwijfeld de brand, welke in den avond van den 5 december in den grooten schouwburg te Brooklyn is uitgebersten.

Dien avond had de opvoering plaats van de *Twee Weezen;* de schouwburg wasgoed gevuld, men schat dat er ongeveer duizend personen tegenwoordig waren; men was aan het laatste bedrijf van het tooneelstuk gekomen, toen plotseling het alarmgeroep van brand door de ruime zaal weêrklonk. Een wilde schrik, een onbeschrijfelijke verwarring greep de toeschouwers aan op dien kreet, te vreeselijker omdat ze werd aangeheven binnen eene besloten ruimte, met menschen opgevuld. De pen is onmachtig om weêr te geven wat er toen volgde. alleen de verbeelding kan zich eene gedachte maken van dien verwarden chaos van menschelijke wezens welke zich in de zaal verdrongen om den uitgang te vinden, die door de dichtopeengepakte menschenmassa's verstopt werd. Hier de bloedroode vlammen, welke hare vurige armen gedurig verder uitbreidden, als om al die honderden menschen inééne verschrikkelijke omarming te omvatten; daar het nederstorten van balken en gebinten en een gloeienden regen van gesmolten metaal, neêrkomende op de hoofden der wanhopige bezoekers; ginds het afbreken der balustraden op trappen en gaanderijen, door den drang der ongelukkigen en het instorten dier gaanderijen en trappen zelven, waardoor honderden met een hartverscheurend gejammer naar beneden vielen om te verpletteren en verpletterd te worden; overal verwarring, radeloosheid en den dood in zijne vreeselijkste gedaante. Zulk een ijselijk tooneel laat zich wel gevoelen, maar niet beschrijven. Honderden verkoolde lijken zijn dan ook uit de puinhoopen van den schouwburg te voorschijn gebracht, en nog dagen na den brand dwaalden duizenden personen in den omtrek rond, om het lijk van een broeder, van een vader of kind te herkennen. En te moeten denken dat die brand met zijne vreeselijke gevolgen gemakkelijk in zijnen oorsprong had kunnen gestuit worden, wanneer de

aanwezige bluschmiddelen in den schouwburg in voldoenden toestand geweest waren, en men met kalmte en bedaardheid de noodige voorzorgen had genomen. Tegen het geweld van storm en watervloed valt gewoonlijk niet te worstelen, maar deze verschrikkelijke ramp had moeten voorzien, had kunnen voorkomen worden. Eene misdadige onvoorzichtigheid en laakbare zorgeloosheid zijn de oorzaak dat talrijke familiën in diepen rouw zijn gedompeld, en op dien rampzaligen avond hare dierbaarste betrekkingen en haar steun en broodwinner verloren hebben.

Er zijn huizen in de stad die geheel uitgestorven zijn; geheele huisgezinnen, uit acht à tien personen bestaande, zijn onder de puinhoopen van den schouwburg begraven geworden.

Kersmis.

Och Kindtjen, och Kindtjen, dat heden
In 't needrige stalletje kwaamt,
Ach, laat ons uw paden betreden:
Want Gij hebt de wereld beschaamd.
(Oud Kersliedje.)

Wat klinkt de katholieke Kerszang vredevol en treffend boven zooveel rustelooze woelingen van dwaalleer en driften! Het lied des eeuwigen vredes, van den vrede, dien de wereld niet geven kan, het engelenlied van Bethlehem daalt uit het hemelsch Paradijs op de wereld! Glorie aan God in den hooge, en op aarde, vrede den menschen, die van goeden wille zijn!

Ziet de langgewenschte ster uit Jacob opgaan. - Jesse's stam draagt nieuwen bloesem; een ongekende kracht doorstroomt de schepping; boven het eenzaam duister vloeit de hemel van melk en honig en wondervollen glans; door de stille kalmte juicht het blijde jubelkoor, engelen ontmoeten langs Bethlehems velden arme herders, hemel en aarde zijn verbroederd in dezen nacht der aanbiddelijke geheimenis.

En terwijl over alles zwijgende stilte verspreid ligt en de nacht halverwege zijn tocht heeft volvoerd, daalt het eeuwig Woord van den koninklijken hemeltroon. De goedertierenheid en genade van God, onzen Zaligmaker, verschijnt ons; God zijnde van God, Licht van het Licht, waarachtig God van den waarachtigen God heeft Jesus Kristus zich vernietigd en de gedaante van een dienstknecht aangenomen. - En het Woord is vleesch geworden en het heeft onder ons gewoond.

Een kindje is ons geboren, een zoon is ons geschonken! Op zijne schouderen rust de heerschappij en zijn naam zal wezen Wonderbare, Raadgever, God, Sterke, Vader der toekomende eeuwen, Vredevorst. Maria heeft haren eerstgeborene gebaard; zij heeft hem met doeken omwonden en in eene kribbe nedergelegd, want er was geene plaats in de herberg. Een arme stal ontving den God aller glorie; daar rust, door arme herders aanbeden, het zachtmoedige Lam, dat wegneemt de zonden der wereld.

Op het schamele stroo ligt daar onze goddelijke Leeraar, de welbeminde Zoon des Vaders, de blijdschap van engelen en menschen. Door zijne profeten had God reeds veel en op velerlei wijze tot onze vaderen gesproken, maar hier spreekt Hij door

Hem, die de ongeschapene Wijsheid zelve is, wiens licht gaat schijnen over alle volkeren, in wiens opkomenden glans koningen zullen wandelen. Reeds snellen zij aan, geleid door de wonderbare ster; van Saba zullen zij komen met wierook en goud, met geloof en liefde in hunne harten.

Gelukkig zij, wien de heilige ster verscheen! Gelukkig het katholieke volk, dat in oprechtheid en eenvoud de stem des geloofs verneemt: Ziet, ik verkondig u groote vreugde, daar u heden de Verlosser is geboren! Gelukkig zij, die knielen voor de kleine voeten van dit Kind, die naderen met het liefdevol vertrouwen, dat kribbe, stal en arme doeken vragen, - met de diepe, onderworpene aanbidding, verschuldigd aan Hem, wiens naam Isaïas in de verre toekomst las: WONDERBARE, RAADGEVER, GOD, STERKE, VADER DER TOEKOMENDE EEUWEN, VREDEVORST.

Wonderbare.

Ja, de Kersnacht meldt onuitsprekelijke wonderen van macht, wijsheid en liefde. Zonder vermindering, beperking van de majesteit der goddelijke natuur neemt Jesus Kristus in de eenheid van persoon onze zwakke menschlieid aan uit de reine Moedermaagd. Nu werpt het geloof zich nederig in het stof voor de eeuwige Waarheid, in ons midden verschenen; vreugdevol slaat de hoop haren kinderlijken blik omhoog bij het zien, dat God zijnen eenigen Zoon niet heeft gespaard; de liefde ontvlamt, nu Gods oppermajesteit de wereld zóó zeer heeft liefgehad; de mensch streeft moedig langs het pad der deugd, waar de Verlosser door zijn voorbeeld een onuitwischbaar voetspoor heeft ingedrukt en wij gevoelen de waardigheid onzer gevallen natuur hersteld, ja, meer dan ooit veredeld, wijl zij door de vereeniging met Christus' goddelijken persoon boven alle hemelkoren in het grondelooze licht is opgevoerd. Jerusalem twijfele, Herodes smede zijn moordplan; het druk gewoel verwijze dien langverwachte der volken naar het arme Bethlehem; niettemin wordt 's menschen einddoel, het gelukkig verkeer met God, daar hersteld. Israël siddert voor Jehovah, het heidendom heeft den Oneindige tot menschelijke driften verlaagd; doch te Bethlehem is de majesteit door de goedheid verzacht, het nederige door het grootsche veredeld; de ster, het engelenlied, de Moedermaagd vermanen tot heilig ontzag, de zwakheid dier kinderlijke ledematen vraagt vertrouwen en liefde.

Raadgever.

Want bij Hem berusten alle schatten der goddelijke wijsheid. Toen Gods morgensterren vroolijk zongen, rees, naar dit ongeschapene Woord en dit toonbeeld der geschapene dingen, alle leven uit het niet; Zijn licht leidde Mozes, Israëls aanvoerder, door de dorre woestijn en wees een pad aan de verheven vlucht der Profeten. Hoe helder schijnt het licht van den goddelijken raad in den Kersnacht! Wat vermag hiertegen alle wijsheid van Rome en Griekenland? De trots van het Kapitool en den Areopaag wordt beschaamd door de nederigheid van den armen stal, de drift naar voorbijgaand genieten door de tranen en de koude van het Kindje Jesus. ‘Leert van mij dat ik zachtmoedig en ootmoedig van harte ben,’ roept hij de wereld toe. Zoo schenkt hij een tegengif voor het diep bederf, dat sedert de vleitaal der paradijsslang het fijnste zieleleven der volkeren doorwoelt; en zwevend in den

lichtglans boven Bethlehem, herhaalt het blijde koor, dat de vrede niet schuilt in het oog der vergankelijke schoonheid, noch in het romeinsche purper, noch in de kroon, noch in de patricische villa, maar 'Vrede' - juicht de hemelsche reizang - '*Vrede op aarde den menschen, die van goeden wille zijn*.'

God.

Het Woord was God, en het Woord is vleesch geworden. - O, grenzelooze liefde! Het geloof aanbidt, in het stof gekromd. Hemel en aarde werpen zich neder in stille aanbidding voor den Godmensch en zwijgen.

Sterke.

Dat Hij opsta in zijne kracht en alles zal vluchten voor Juda's Leeuw. Aan dit Kind zijn de hemelsche machten onderworpen en de volkeren ten erfdeel geschonken en de wereld zal niet wankelen, tot de Zoon des Menschen uit alle geslachten en eeuwen het getal zijner uitverkorenen verzameld heeft. Reeds is Herodes met onmacht geslagen, straks zullen de wijzen dezer aarde verstommen te Jerusalem; drie jaren zal Hij zijne heerschappij over de vrijgestelde natuurwetten door ontelbare wonderen staven en het aanschijn der aarde vernieuwen met zijn heiligende leer. Hij sterft op Golgotha, maar zijn sterven is een zegekreet: waar, o dood, is uw prikkel, waar, hel, uw zegepraal? Zijn kruisbanier staat op Calvarië; wat zich daartegen kant sterft. Oppermachtig trekt onze nieuwgeboren Koning alles tot zich; alles zag Hem te gemoet of blikt naar Hem terug; uit profetie en vervulling, uit verleden, heden en toekomst vlocht Hij zich die rijke kroon, erkenningsteeken der verborgene Godheid. O, gij, die met Israël u ergert aan de zwakheid van uwen nederigen Koning, komt en ziet, of het zwakke Gods niet sterker is dan de menschen.

Vader der toekomende eeuwen.

Zacht en krachtig beheerscht het Menschgeworden Woord, sedert zijne komst in ons midden, de wereld.

Het eenige groote wereldfeit is zijne geboorte, tégen of vóór, doch altijd óm den Kristus beweegt zich, iederen dag meer, alles. Waar ooit de naam van onzen goddelijken Meester werd verkondigd, wordt Hij het brandpunt aller hoogere beweging. Kinderen zullen staan tegen hunne ouders, broeders tegen broeders, zonen en dochteren der edelste geslachten tegen de hunnen, koninkrijk tegen koninkrijk, werelddeelen tegen elkander om den triomf des Gekruisten; genieën zullen zich gaarne buigen en hun verstand gevangen geven ter wille van de neêrgedaalde Wijsheid des Vaders; martelaren, maagden, heilige belijders komen leven en sterven in de dienst van het

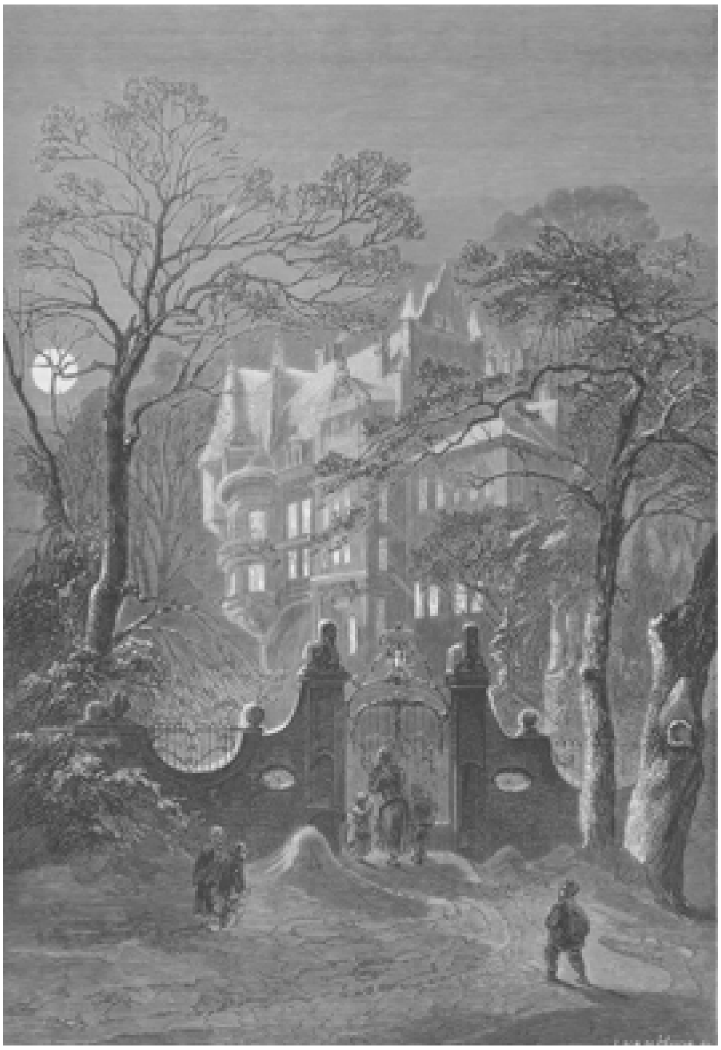

WEELDE EN ARMOEDE.

eeuwige Woord; en niemand, hoe verre dien Zoon des Menschen ook langs het doolpad van ongeloof en zonden ontweken, kan die goddelijke schoonheden en Majesteit ook maar eenmaal ernstig hebben aanschouwd, of hij zal vroeg of laat weemoedig naar die hemelsche verschijning terugzien. Op de schouders van dit hulpbehoevend Kind rust de heerschappij; het beheerscht de ernstigste uren des levens, het diepste der ziel, onzen bloei en ons sterven; het regeert ons verstand door het geloof, ons hart door zijne liefde, onzen wil door zijn wet, zijne Kerk door openbaring en sacramenteele genade, de wereld door zijn godsdienst, de natuur door

de bovennatuur en dit alles tot voorbereiding der eeuwigheid. Dan zal de scepter zijner Gerechtigheid heerschen over den in het kwade bevestigden wil en de rechtvaardigen zullen

juichen voor zijn aanschijn, verzadigd door den overvloed van het hemelsch vaderhuis.

Vredevorst.

Wat zijn aardsche kronen bij het koningschap over hart en geest door den vrede? Wat is die vrede zelf? Niet de sluimer, niet de stilstand, maar een vrucht der welgeschikte verhouding tusschen God en den mensch. Onze stamvader stak de hand uit naar een andere vrucht; hij verbrak de eendracht met zijnen Schepper en de vrede vlood. Heden reikt het goddelijk Kind den armen herders de verkwikkende, levendmakende hemelvrucht toe, die een voorsmaak schenkt van de volkomene blijdschap hierboven. Met Gods vrede in het hart staat de Martelaar kalm voor zijne beulen, de Kristen onwankelbaar tusschen de wisselende golven van driften en fortuin; met dien vrede in de ziel besproeide Magdalena Jesus' voeten met hare tranen, stond Sint-Paulus voor Cesar, Maria onder het Kruis. En over alle millioenen, die eenmaal den vredepalm zullen dragen om den troon des Lams, zwaait Jesus den gezegenden scepter. Op dit schamele stroo troont de Vredevorst, die meer dan Salomon is; en nu de vlekkelooze Moedermaagd den kleinen Koning aan de wereld toont, laten de romeinsche legioenen hun zwaard ongerept in de scheê, de profetische

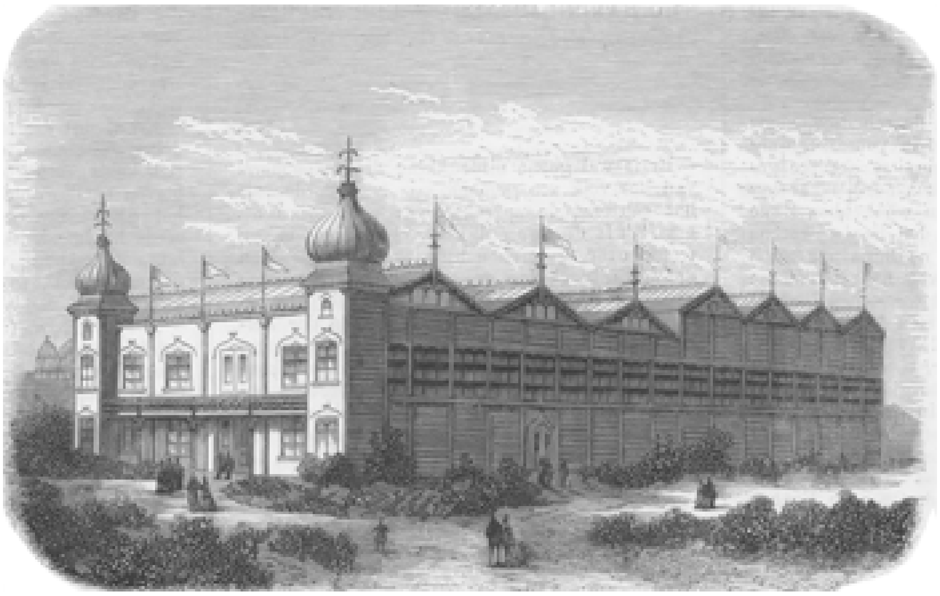

HET INTERNATIONALE TENTOONSTELLINGSGEBOUW AAN DE KAAP DE GOEDE HOOP.

RENOUARD.

PRINS NICOLAAS.

CHESNELONG.

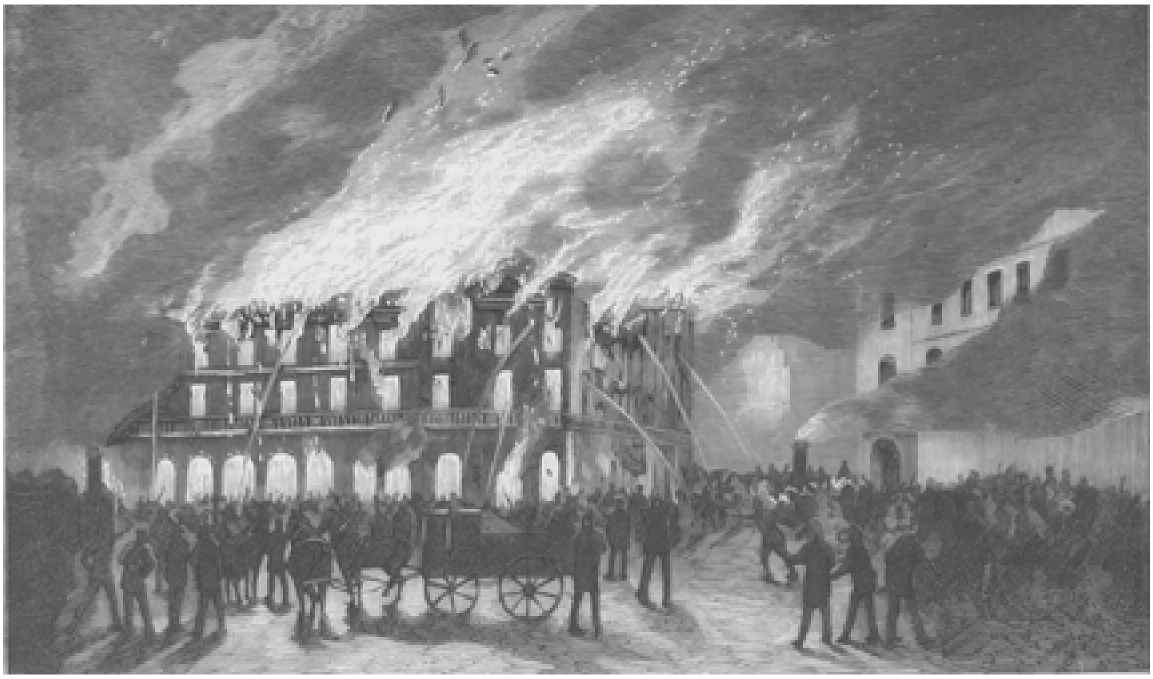

DE BRAND VAN DEN SCHOUWBURG TE BROOKLYN.

klaagtoon om den beloofden hemeldauw zwijgt voor het verblijdende lied: '*Glorie aan God in den hooge, en op aarde vrede den menschen, die van goeden wille zijn.*'

Ons dan werd niet enkel de schaduw, maar het leven geopenbaard. Niet in voorafbeelding en van verre zagen wij de onuitsprekelijke geheimenis van het Goddelijk Woord, maar het heeft onder ons gewoond en wij hebben Zijne glorie aanschouwd als van den Eeniggeborene des Vaders. - Hoort, hoe na bijna negentien eeuwen een stem uit hooger, weêr naar Bethlehem roept! Welk een heil in het gezelschap der herders, der engelen, van Jozef en Maria te knielen voor de nederige kribbe! Welk een welsprekendheid in den klank der Kersklok, in het troostrijke volkslied of de liturgische kerkzang, in autaar en plechtgewaad, in priester en volk, in geheel die verhoogde stemming, waaraan zelfs de onverschilligste niet vreemd blijft op het feest der geboorte onzes Heeren! Nooit misschien gaat er van gebed, Offer en Eucharistie zulk een zacht en toch overmeesterend geweld uit als op den Kersdag. En zou het katholieke hart niet hooger kloppen op dit vredefeest? Zouden wij niet juichen in ons geloof? Geen volk behalve het katholieke volk viert nog Kersmis. Elders wordt 's Heeren geboorte slechts herdacht òf door enkele personen, treurige zwervers des geloofs tusschen de tot ongeloof ingestorte ketterijen, - òf als de koude herinnering aan een groot man, wiens werk door de nieuwere wetenschap tot rijpheid geraakte. Wij, en wij Katholieken alléén, vieren - God zij geloofd - nog als *volk*, als één *wereldvolk* de geboorte van Kristus, den tweeden persoon van de aanbiddelijke Drievuldigheid, hot eeuwig Woord, dat de goddelijke en de menschelijke natuur door de eenheid van persoon samenbond. Wij jubelen nog vol geestdrift ons 'Credo', wij knielen nederig neêr in geloof en liefde, wanneer de Kerk zingt: '*En Hij werd mensch door den H. Geest, uit de H. Maagd Maria.*'

Opgetogen als onze vaderen, toen Willebrord en Bonifacius, die heilige geloofshelden, het Engelenlied van Bethlehem over het kroost der Bataven herhaalden, vereeren ook wij in kinderlijken eenvoud den aanbiddelijken Heiland. Voor dit Kind is het stamelen der kleinen, de zorg der ouders, het zwoegen der armen, de mildheid der rijken, het waken der geleerden, het lied onzer dichters, geloof, hoop en liefde van priester en wereldlijke, al het lijden en strijden van de trouwe zonen der Kerk, de glans onzer triomfen, op ons zelven en de wereld behaald. Kristus is het begin en het einde, Zijn wil onze wet, Zijne kracht onze troost, en geen ander ons doel dan Gods glorie en vrede - door Jesus.

Fr. J.V. DE GROOT. Ord. pr.

Weelde en armoede.

Er is niets wat sterker op het menschelijk gemoed werkt dan contrasten. Een lichtstraal welke in eene donkere kamer valt, teekent ons het onderscheid in scherpe liniën tusschen het licht en de schaduw; de armoede die bedelt aan de deur eener woning waar de weelde in al haren glans en luister feest viert, doet ons als bij een tooverachtigen lichtgloed, al de ellende begrijpen die de armoede aankleeft.

Zulk eene scherpe tegenstelling ligt ook in onze gravure opgesloten. Daar ligt het slot voor ons dat ons als een tooverpaleis toeschijnt. Uit alle ramen schittert het feestlicht ons tegen. Rijkdom en schoonheid, weelde en genot, al de gratiën die de grootheid dezer wereld pleegden te vergezellen, schijnen daar binnen die muren te

leven. Voor die gelukkigen die daar genieten en die slechts hebben te wenschen om hun wensch verwezenlijkt te zien, bestaat geene armoede, geene ellende; al hunne kwellingen zijn de kwellingen der weelde, der overdaad.

Wilden zij slechts hunne oogen opendoen en een oogslag naar buiten werpen, dan konden zij zich overtuigen dat er duizenden evenmenschen bestaan, die van het leven niets anders kennen dar ellende en armoede.

De hardglasfabriek der heeren Jeekel, Mijnssen & Co. te Leerdam.

I.

Er is wel geene uitdrukking die in den mond van het volk zoo gemeenzaam is geworden als het eeuwenoude spreekwoord: ‘zoo broos als glas.’ 't Is dus wezenlijk van beteekenis er een woord over te spreken nu wij voor het feit staan dat die uitdrukking gevaar loopt in onbruik te geraken, of minstens eene onjuistheid te worden. Reeds in een vorigen jaargang der *Belgische Illustratie* wezen wij op de uitvinding van den Franschman De la Bastie, die aankondigde dat het glas 't welk hij fabriceerde bovengenoemde uitdrukking ten schande maakte, daar het, zoo niet onbreekbaar, dan toch zoo sterk was dat het schokken kon verdragen tot dan door geene enkele glassoort overleefd.

In dat zelfde artikel zetten wij de gronden uiteen, waarop de nieuwe uitvinding berustte en spraken daarbij de verwachting uit, dat wij er op terug zouden komen, zoodra het nieuwe glas in den vorm van flesschen, drink- en lampenglazen en andere voorwerpen van dagelijksch gebruik welke van glas gemaakt worden, in den handel zouden verschijnen, daar de geheele uitvinding als in een nevel gehuld scheen.

Wij hebben onze belofte niet vergeten, en al heeft het wat lang geduurd eer wij er uitvoering aan konden geven, de schuld lag niet aan ons, maar aan het nieuwe glas zelven dat lang op zich heeft laten wachten.

Ten einde met volledige kennis van zaken over de nieuwe industrie te kunnen spreken, hebben wij een bezoek gebracht aan de hardglasfabriek der heeren Jeekel, Mijnssen & Co. te Leerdam in Holland, die het geheim der uitvinding van De la Bastie gekocht hebben en nu hunne artikelen met scheepsladingen naar het binnenen buitenland verzenden.

Wij zullen in een der volgende nommers eene volledige beschrijving geven van de etablissementen van genoemde firma en deze opluisteren door eene gravure der fabrieken met toebehooren, zooals zij langs de rivier de Linge te Leerdam gelegen zijn; doch nu wij toch over het hardglas gaan spreken, willen wij beginnen met een woord te zeggen over het glas in het algemeen, dit zal onze schets des te vollediger maken.

Wanneer men den oorsprong van eene oude uitvinding wil gaan opsporen, komt men gewoonlijk tot de bevinding dat de bronnen daartoe zich in de oudheid verliezen, zoodat men alleen haar aanzijn in zeker tijdperk kan bestatigen. Dit gaat zoo zeker, dat men het gerust als een vasten regel kan aannemen. Het glas maakt op dien regel geen uitzondering, al hebben dan ook twee beroemde geschiedschrijvers, Plinius en Flavius Josephus, getracht een verhaal ingang te doen vinden, dat volgens hunne verzekeringen den waren oorsprong van het glas meêdeelt.

Phenicische kooplieden, zoo luidt dit verhaal, zouden op zekeren dag aan den oever van de rivier de Belus, in Syrië, hunne tenten opgeslagen hebben en bij de

bereiding van hun maaltijd gebruik hebben gemaakt van klompen natron, waarmeê hunne schepen bevracht waren, om hunne ketels een steunpunt te geven boven het vuur. Door de hitte van het vuur smolt de natron, die zich met het zand van den bodem vermengende, in eene doorschijnende vloeistof veranderde welke, toen zij gestold was, alle eigenschappen had van ons tegenwoordig glas.

Wie genoemde geschiedschrijvers dit verhaal in de pen heeft gegeven is natuurlijk onbekend, en het is ook niet onwaarschijnlijk, dat de een het van den anderen overgenomen heeft, want dat Flavius Josephus van de phenicische kooplieden zeeroovers maakt, kan geen noemenswaardig verschil geheeten worden en doet ook aan de eigenlijke zaak niets af.

Een schrijver van jongeren datum, de Engelschman Gardner Wilkinson, die in zijn werk *The Manners and customs of the ancient Egyptians*, het bewijs levert eene grondige studie van zijn onderwerp gemaakt te hebben, noemt de twee oude geschiedschrijvers eenvoudig twee onnoozele sukkelaars die vertelseltjes voor waarheid opdischten, daar hij aantoont dat het glas bij de oude Egyptenaren reeds bekend was vóór het joodsche volk naar het beloofde land trok.

Hij steunt die meening met te verwijzen naar drie versieringen, op de graven der oude egyptische koningen gevonden, die nog bewaard zijn gebleven en die duidelijk doen zien dat niet alleen het glas maar de kunst om het te verwerken reeds bij hen bekend was. Daarenboven maakt hij nog melding van eene te Thebe gevonden glazen koraal van een halssnoer, waarop in hiëroglyphen het volgende geschreven stond:

'*De goede godin* (dit wil zeggen de koningin) *Râ-mâ-kâ bemind door Athor, beschermster van Thebe.*' Râ-mâ-kâ was de voornaam der koningin Hatasou, voogdes van Thoutmosis III, die veertien eeuwen vóór de Kristelijke tijdrekening regeerde.

Nog andere glazen voorwerpen, zooals armbanden, halssnoeren enz. in de catacomben van Memphis en Thebe gevonden, bewijzen voldoende dat de Egyptenaren zeer bekwaam waren inde glasfabricatie.

Uit deze opgaven zou men mogen besluiten dat Egypte het geboorteland van het glas is geweest, hetgeen overigens wordt bevestigd door Herodotus en Theophratus, die daarbij in vloeiende verzen den lof der egyptische producten van glas bezingen en met name een zuil van gekleurd glas, die in den tempel van Hercules te Tyrus was opgericht.

Hoe het ook zij, dit is zeker dat in Egypte de kunst om glas te maken reeds een hoogen trap bereikt had, eer andere volken nog van de nieuwe uitvinding gehoord hadden.

Weldra verspreidde zij zich over de grieksche eilanden en van daar naar andere landen. De Perzen, Indiërs, Meden, Celten en Assyriërs hadden volgens Plinius zeer groote glasfabrieken en het Britsch Museum te Londen bezit nog eene glazen vaas, waarop de naam van den assyrischen koning Sargon staat die in de achtste eeuw vóór Kristus leefde.

Eerst ten tijde van Cicero maakten de Romeinen met het glas kennis en toen Egypte door de zegevierende romeinsche wapenen een wingewest van het wereldrijk was geworden, bestond een gedeelte der oorlogsschatting uit glazen voorwerpen. Spoedig waren zij in de glasfabricatie even knap als de Egyptenaren, en overtroffen hen daarin door de uitvinding van het vensterglas.

Alle schrijvers nemen dit maar zoo gemakkelijk niet aan, en eerst in den laatsten tijd heeft men daarvoor een sprekend bewijs gevonden. Bij de opgravingen van Pompeji in 1865 kwamen vensterruiten aan den dag, die wel niet de eigenschappen

hadden van ons tegenwoordig vensterglas, doch het feit dat de Romeinen het vensterglas gekend hebben, kan nu niet meer in twijfel getrokken worden.

Ook in hunne overige glasproducten overtroffen zij hunne leermeesters en onder de schoone stukken, welke op verschillende museums bewaard worden, zijn er enkele over welker bewerking men verbaasd staat.

Toen de zetel van het romeinsche rijk van Rome naar Byzantium werd overgebracht, volgde de kunst van het fabriceeren van glas hem op den voet en verspreidde zich van daar naar Thessalië en Macedonië, zoodat die kunst van het Westen naar het Oosten verplaatst was.

Wij zouden nu kunnen nagaan hoe het glas zijn weg gevonden heeft naar Spanje, Engeland en Frankrijk, in welk laatste land men het zeer ver bracht in de fabricatie van vensterglazen, doch liever geven wij een verhaal van de beroemde venetiaansche glasproductie, waartoe al onze beschikbare ruimte noodig is.

De leermeesters der Venetianen waren Grieken, die door beloften naar de Republiek gelokt werden. Het moet gezegd worden dat die beloften trouw nagekomen zijn, zelfs dat die Grieken en ook zij die de kunst van hen leerden, overladen werden met eerbewij zingen en schatten, doch hare gunsten waren alles behalve belangeloos, en al werd er gezegd dat Venetië de glasnijverheid beminde als het licht harer oogen, deze liefde geleek zeer veel op die van zekeren perzischen vorst, die zijne vrienden in ketens liet slaan, om zeker te zijn dat zij zijn paleis

niet zouden verlaten.

Nauwelijks toch begon men te Venetië in te zien, dat er aan de glasnijverheid rijkdommen te verdienen waren of de glaswerkers werden naar het eiland Murano gebannen, waar zij voortaan zouden werken. Dat die verwijdering wel degelijk eene gevangenschap was, bewijst het volgend artikel, genomen uit een besluit van den Raad van Tienen:

'Indien een werkman (glaswerker) zijne kunst naar een vreemd land overbrengt, zal hem het bevel gezonden worden terug te keeren.

'Indien hij niet gehoorzaamt, *zal men al de personen in de gevangenis zetten, die het nauwste aan hem verwant zijn.*

'Indien hij in weerwil der gevangenschap van zijne bloedverwanten volhardt in zijn verblijf in den vreemde, *zal men een bravo belasten hem te dooden.*'

Het is door voorbeelden in de geschiedenis te bewijzen, dat die wet streng door de republiek is gehandhaafd, om zich daardoor het monopolie te verzekeren. Hare bijouterieën van glas (peerlen, valsche steenen en andere versierselen) vonden in den vreemde een kolossalen aftrek. Venetië zond hare artikelen naar Egypte, Ethiopië, Abyssinië, naar Midden-Azië en zelfs naar China.

De uitbreiding van haren handel had de republiek te danken aan den vermaarden Venetiaan Marco-Polo. Deze had twintig jaar aan het hof van een aziatischen koning doorgebracht en vertelde bij zijne terugkomst van de zeden der volken die hij gezien had en van hunne zucht naar alles wat klonk en blonk. Met de grootste juistheid gaf hij de wegen op die gevolgd moesten worden, om in dit gedeelte van het oosten de voorwerpen der venetiaansche nijverheid te verspreiden. Op zijne aanwijzingen maakten twee venetiaansche glaswerkers, Cristophoro Briani en Dominico Miotti, van gekleurd glas agaten, granaten en de verschillende kostbare gesteenten na, welke overal veel aftrek vonden en eene bron werden van bloei en welvaart voor de venetiaansche republiek.

Niet minder muntten zij uit in het decoreeren van vazen, en de vormen die zij aan hunne voorwerpen wisten te geven, waren zoo fijn en schoon dat zij tegen hun gewicht aan goud in vreemde landen betaald werden.

In weêrwil der strengste maatregelen vervaardigde men echter in Duitschland en met name in Boheme spoedig even prachtig glasemail als in Venetië. Daar werd ook de kunst uitgevonden om op het glas te graveeren, en toen de gloriezon van Venetië begon te verflauwen, was Boheme de zetel der glasnijverheid geworden, en nog heden ten dage is haar roem niet ondergegaan.

Ook Engeland heeft zich in de geschiedenis van het glas een welverdienden naam gemaakt door de uitvinding van het kristal, doch er niet veel eer aan beleefd, dewijl Frankrijk weldra daarin met Albion wedieverde, en in zulk een strijd kon het niet anders of Frankrijk moest de overwinning wegdragen.

(*Wordt vervolgd.*)

Anne Dieu-le-Veut.
Een verhaal uit de XVIIe eeuw,
Door August Snieders.
(*Vervolg.*)

‘Welnu, heer markies,’ voegde een der terugkeerenden hem toe, ‘gij snelt den wal niet op om uwe landgenoote na te staren?’

Henry d'Ambrelle glimlachte.

‘Hoe, ge bewondert haar niet?’ vroeg een der heeren.

‘Hoe is 't mogelijk dit te vragen? Ik was zóó in bewondering, dat ik hier als aan den grond genageld bleef staan.’

‘Markies, gij zegt dit op een recht zonderlingen toon!’

‘Wat bedoelt ge?’

‘'t Is inderdaad moeielijk om te zeggen, welk gevoel mij bij het hooren van uw koud, onverschillig, misschien minachtend antwoord, beheerscht.’

‘Koud, onverschillig, minachtend?.... Heb ik dien toon aangeslagen?’

‘Dat was de indruk, die mij van uwe woorden achterbleef.’

De markies wist inderdaad niet welken toon hij aangeslagen had, doch gaarne wilde hij aannemen, dat hij een ongunstigen indruk had teweeggebracht.

‘Hebt gij de gravin De Vertigneul meer gezien?’ vroeg de jonge graaf De Berlaymont.

‘Mij dunkt dat het de eerste maal niet is dat ik haar zie,’ luidde het antwoord.

Ook de toon waarop die woorden werden uitgesproken, werkte onvoordeelig op de gemoederen; het scheen aan de *jeunesse dorée* bepaald zeker, dat de markies meer wist, opzichtens de schoone rijderes, dan hij zeggen wilde en dat hetgeen hij wist juist niet ten haren gunste was.

De markies begreep die alles; doch hij had zich erg bedrogen, toen hij dacht de ontroering, bij hem opgewekt, overmeesterd te hebben; hij was nog te diep geschokt om met de vereischte natuurlijkheid te kunnen antwoorden.

Henry d'Ambrelle wenschte de groep jongelingen letterlijk naar de maan, en had veel gegeven indien hij eenige oogenblikken alleen, geheel alleen had kunnen zijn.

Zijn stilzwijgen onder het voovtwandelen verergerde den toestand, en wierp inderdaad meer en meer schaduwen op de schitterende figuur die Brussel in opschudding bracht.

‘Het ware beter die geheimzinnige houding te laten varen en ons behoorlijk over haar in te lichten,’ morde men hier.

‘Wat geeft dat!’ antwoordde men ginder luchtig: ‘zij is eene vrouw van hooge onderscheiding!’

‘Ja, maar beken met ons dat zij tamelijk wonderlijk handelt, en men geen rechten draad aan het verblijf alhier vindt.’

‘Nu, mij ook bevalt de houding van den markies d'Ambrelle niet!’ merkte een derde, een vierde op. ‘Als men beschuldigt dient men reden te geven.’

De gezantschaps-secretaris had eenige dier woorden, rechts en links uitgesproken, opgevangen.

‘Ik denk,’ antwoordde hij op het laatste gezegde, ‘dat ik niemand, en vooral geene vrouw beschuldigd heb.’

‘Neen, niet juist beschuldigd, maar.....’

‘Gij ontleedt mijne woorden en mijn stilzwijgen geheel verkeerd, mijneheeren! Het is geenszins mijn inzicht mevrouw De Vertigneul, zooals zij genoemd wordt, te misprijzen. Zij is, ik herhaal het, eene vrouw; zij draagt daarenboven een adellijken titel en is eene *Française*, en van dat oogenblik ben ik integendeel bereid hare eer ridderlijk, des noods met den degen, te verdedigen.’

Dat was eene eerherstelling, maar ook tevens eene waarschuwing voor den laatsten spreker, die dan ook zeer gelukkig was toen hij onder het algemeen geroep: 'flink gesproken!' vergeten werd.

'Ben ik,' zoo sprak de markies kalm voort, 'zoo luidruchtig niet in mijnen lof over de gravin De Vertigneul als velen van u, dan toch vereer ik haar niet minder, en om dit te bewijzen, stel ik u voor de schoone *Française* dezen avond, volgens de mode in de Spaansche Nederlanden, met eene prachtige serenade te vereeren.'

'Bravissimo!'

'Aangenomen! Wij zullen allen daar zijn!'

De markies was nu weêr wat hij altijd was: de kalme, voorzichtige en doorzichtige diplomaat.

De groep keerde naar de stad terug; de muzikanten moesten gevonden, de bloemwinkel letterlijk leeg geplunderd worden.

De avond viel, de wandelaars, rijtuigen en ruiters verlieten allengs de lommerrijke dreven, en in hunne plaats dansten er nu, in het laatste zonnestraaltje dat over den zandweg schoot, een heir van muggen.

II.
In de gouden ster.

De *Gouden Ster* was eene zeer voorname herberg, op den hoek der Parochiaanstraat, nabij de St.-Gudula-kerk, in wier benedenkamer zich een aantal personen vergaderden toen het eigenlijke koffiehuis nog niet bestond; men kwam er drinken, rooken, spelen en het nieuws van den dag vernemen.

Nu er echter een koffiehuis bestond, was de *Gouden Ster* nog altijd de plaats waar de voornamen, zelfs gezanten, de oversten der gilden en anderen, op gegeven oogenblikken, maaltijden en drinkpartijen hielden.

Voorwaar, daartoe waren weinige herbergen zoo goed ingericht, als de *Gouden Ster*.

Niet alleen was de keuken goed voorzien van alle soorten van visch en wildbraad, maar geen kelder was zoo rijk aan vin d'Anjou, vin d'Ay, muscaat, Bordeaux, spaansche malvezy, deelwijn en cognac; geen herberg kon op een zoo ruimen voorraad wijzen van tafelzilver en drinkgerief, zooals handhouders, glazen roemers, berkemeijers, fluiten en bokalen.

En dan, de waard was geen bedrieger; de wijn werd bij hem niet met *tornesol* of andere mengeling van 'duyvelsche inventies' vervalscht; hij stopte ook geen 'servet in de bierkan' om alzoo minder 'suypens' te geven, noch schreef met dubbel krijt.

De kamers van de *Gouden Ster* waren ruim en zindelijk, de bediening keurig, de stallingen voortreffelijk.

Eenige weken geleden waren daar ook de graaf en de gravin De Vertigneul aangekomen en hadden de gemeubeleerde kamers op de verdieping en voor aan de straat betrokken.

De meubels alleen toonden daar genoegzaam dat dikwijls hooge gasten in de *Gouden Ster* vertoefden.

Van de voornaamste kamer had mevrouw De Vertigneul haar salette gemaakt.

Het is in dit vertrek, dat wij het grafelijke paar ontmoeten.

De rid langs de vaart had de gravin geenszins vermoeid; integendeel, voor de weinige uren, die er van den dag nog overbleven, had zij zich de moeite getroost van kleeding te veranderen.

Wij vinden haar dan ook in de roodzijden *taille-en-pointe,* met gepofte mouwen, die den arm tot over den elleboog bedekten; eene breede roodzijden geretrousseerde *jupe* werd over den geelzijden en engen rok gedragen.

De haren waren gefriseerd, ‘gestruiveld’, zou Van Zevecote zeggen, en hingen in kleine krullen langs het fijne gelaat.

Had de gravin, te paard gezeten, iets mannelijks in zich, op dit oogenblik was zij de elegante vrouw, die zelfs in haar toilette kwistig met parels, braceletten en ringen te werk ging.

Ook de graaf was in een ander, doch eenvoudiger gewaad dan op de wandeling gekleed.

Beiden waren gezeten. Het venster stond open, en met de frissche avondlucht dansten er ook eenige ongenoodigde muggen binnen, die echter bij mevrouw door de zachte beweging van den waaier op afstand gehouden werden.

De Vertigneul, die aan de tafel en op eenige stappen van het venster zat, greep van tijd tot tijd naar den roemer, en dronk met malsche teugen den geurigen wijn.

Het gesprek tusschen de twee personen was niet zeer druk; het werd zelfs door lange tusschenpoozen onderbroken; het was daarenboven niet erg welwillend, soms zelfs scherp en het scheen dat die twee vreemdelingen, nu zij alleen waren, wel eens den onderscheiden toon vergaten dien zij elders aansloegen.

‘'t Was eene dwaasheid; ik had u niet herwaarts moeten volgen,’ zeide de schoone vrouw na eene poos stilzwijgens, op mokkenden toon.

‘Gij zelve waart immers benieuwd om Frankrijk weêr te zien?’ luidde het antwoord. ‘En ik, ik had mij zelven te rechtvaardigen.’

‘Dwaasheid! Wat vermochten uwe vijanden tegen u? Niets!’

De Vertigneul trok de schouders op en zweeg; hij keurde die scheve voorstelling der zaak geen antwoord waardig. Zwijgend liet hij het blondlokkig hoofd in de opengespreide hand rusten.

Noch deze, noch gene sprak; de gravin zag naar buiten. De avond was gevallen; de torens van de St.-Gudula kregen allengs onduidelijke vormen: de laatste kauwen dreven nog in breede kringen rondom den torentop.

(*Wordt vervolgd.*)

Mozaiek.

Snelheld der engelsche treinen.

De grootste snelheid die tot heden in Engeland op een spoortrein bereikt is, werd door Brunel verkregen die 20.800 meters in 10 minuten of 124 kilometers in het uur aflegde. Op de Great-Northernlinie is men tot eene snelheid van 2 kilometers per minuut gekomen met een trein van 16 waggons.

Op de Great-Westernlinie bereikt men 105 à 115 kilometers per uur, terwijl de exprestrein die dagelijks uit Leeds vertrekt, regelmatig 112 kilometers per uur aflegt.

Om een denkbeeld van deze buitengewone snelheid te geven is het voldoende aan te halen, dat een trein met eene regelmatige snelheid van 110 kilometers per uur voortgaande, den weg van Amsterdam naar Parijs in 5 uren zou kunnen afleggen, terwijl eene reis om de aarde niet meer dan 36 dagen zou vragen.

De grootste vuurtoren der wereld.

In Engeland is men begonnen aan den bouw van den grooten vuurtoren welke gedurende de wereldtentoonstelling te Parijs den top van het Trocadero kronen zal. De vuurtoren op de tentoonstelling van 1867 was slechts 53 meter (180 voet) hoog terwijl de nu in aanbouw zijnde eene hoogte van 127 meter of 413 voet zal bereiken. De vuurtoren is voor de reede van Plymouth bestemd en zijn wit-rood licht zal op een grooten afstand van de kust zichtbaar zijn. Er zullen zich tien kamers in bevinden voor de bewakers, benevens twee voorraadkamers, een hospitaal en een slaapzaal met 15 bedden voor de schipbreukelingen. Ongeveer 50 meter boven de oppervlakte der zee is een beweegbaar ringvormig plat aangebracht dat een alarmkanon van reusachtige afmetingen kan dragen. Tevens zal er gezorgd worden voor eene vernuftige inrichting tot het te water brengen van reddingsbooten.

Slapende planten.

Gelijk bekend is hebben chloroform en ether de eigenschap organische wezens, als menschen en dieren, in een soort van doodslaap te brengen; een amerikaansch geleerde heeft onlangs bevonden dat ditzelfde ook met sommige bloemen en planten het geval is. Zoo heeft men afzetsels van enkele gewassen met een weinig ether bevochtigd, waardoor ze letterlijk in slaap geraakten en in dien toestand verzonden konden worden. Toeti deze afzetsels ter bestemder plaatse waren aangekomen en de ether vervlogen was, herkregen ze het vermogen om te ontkiemen, schoten inderdaad wortels en groeiden tot planten op.

De genomen proeven grondden zich op de reeds vroeger bekomen ondervinding dat planten, evenals dieren, een soort van zenuwstelsel bezitten.

Chineesche wereldkaart.

In het museum te Londen bevindt zich een chineesche wereldkaart, welke van de geographische kennis der Chineezen geen hoog denkbeeld geeft. Zij is 1.67 meters hoog en China alleen neemt ⅞ gedeelte van de ruimte van den geheelen aardbodem in. Verder bevindt zich heel in het noorden eene zee van kleinen omvang, waarin vier kleine eilanden liggen, namelijk: Frankrijk, Engeland, Portugal en Afrika. Nog noordeijker bevindt zich Nederland, ook alg eiland, doch dit is alleen grooter dan de vier andere te samen.

Parijsche ommibussen.

Het jaarverslag der Parijzer omnibus-vereeniging over 1875 geeft een sprekend bewijs van de gunst waarin deze instelling zich van de zijde van het publiek verheugen mag. Sedert 1854 is te Parijs het aantal personen, door omnibussen vervoerd, vervierdubbeld. In het jaar 1875 werden 115 millioen reizigers vervoerd, dus 315.000 per dag. Elke omnibus vervoerde gemiddeld 473 personen per dag en 31 per tocht. De ontvangsten bedroegen 21 1/2millioen franken.

De engel en het zieltje.

Een Engel dreef te middernacht
   Langs 's hemels trans naar d'aarde heen;
Hij hield een lichte, kostbre vracht,
   Die als zijn eigen weerschijn scheen,
Een zieltjen in zijn arm gedrukt,
   Pas uit des hemels hof geplukt.

Hij dreef daar op zijn blanke veer,
   Die fonkelde in den maneschijn;
Daar daalde hij op aarde neer:
   ‘Hier moet de zaalge woning zijn,
Waar gij, mijn speelnoot, dezen nacht
   Nog door uw moeder wordt verwacht.’

Strenge verordering voor spoorwegbeambten.

Op sommige spoorliniën in Engeland is eene nieuwe verordening voor de beambten uitgevaardigd; een der artikelen luidt, dat op straffe van ontslag uit de dienst der maatschappij geen spoorwegbeambte zoolang hij nog dienst heeft, een buffetkamer van den spoorweg mag intreden om iets te gebruiken.

Lucifers in Japan.

Het is geen wonder dat de schier onmisbaar geworden lucifers ook tot de verst verwijderde landen doordringen. Europa voert dan ook in de verschillende overzeesche landen jaarlijks voor honderdduizenden franken van die schijnbaar nietige stokjes uit. De invoer uit ons werelddeel in Japan bedroeg bijv. in 1873 voor 89.000, in 1874 voor 110.000, in 1875 voor 120.000 franken. In den loop van dit jaar is echter te Yeddo (de hoofdstad van Japan) een fabriek gebouwd voor zweedsche lucifers, welke onder het opzicht van een Europeaan staat. De overvloed van tot dat doel geschikte houtsoorten in Japan evenals de goedkoopte der arbeidskrachten, maken dat deze inlandsche fabriek met goed gevolg met het europeesche fabrikaat kan concurreeren, zoodat men verwacht dat verdere invoer van dit artikel spoedig onnoodig zal worden. Reeds op dit oogenblik wordt dagelijks van 500 tot 1000 gros vervaardigd.

Wat eenige vorsten dagelijks kunnen verteren.

Bovenaan op de rij der europeesche vorsten, wat het inkomen betreft, staat de keizer van Rusland; zijn civiele lijst kent hem dagelijks ongeveer 120.000 fr. toe; op hem volgt sultan Abdul-Hamid van Turkije die 85.000, dan de keizer van Oostenrijk die 46.000, vervolgens de koning van Italië en de koningin van Engeland die beiden 30.000 franken per dag verteren kunnen. De president der fransche republiek daarentegen geniet van het land nauwelijks 2000 franken per dag, reis- en verblijfkosten daaronder begrepen. En nog onlangs heeft hij eene verhooging van 300.000 franken per jaar van de hand gewezen.

Wat de verscheurende in Indië noodig hebben.

Van de verwoestingen door tiegers, luipaarden, beeren, wolven en andere interessante exemplaren van de indische dierenwereld aangericht, doet eene onlangs openbaar gemaakte statistiek de volgende opgaven. Gedurende de drie eerste maanden van 1876 werden alleen in het presidentschap Madras door hen geroofd: 452 paarden, 529 koeien, 204 kalveren, 124 stieren, 125 schapen, 8 ezels, 89 honden en 12 varkens. In Bengalen zijn gedurende de laatste zes jaar 13.400 personen door wilde dieren verscheurd, onder welke 4257 door wolven en 4218 door tiegers. In hetzelfde tijdverloop betaalde de regeering 160.000 franken aan premiën uit voor het dooden van 18.196 wilde dieren. 7278 Tiegers, 5463 luipaarden, 1671 beeren en 1338 wolven werden in dit tijdverloop gedood.

Petroolleiding in Noord-Amerika.

In de Vereenigde-Staten heeft zich eene maatschappij gevormd tot gemakkelijker en sneller vervoer van petrool, welke vooral in Pensylvanië in zulke groote menigte gevonden wordt, dat men er dagelijks 30.000 ton verzendt. Het vervoer per spoorweg naar de havens aan den Atlantischen-Oceaan gaat met groote onkosten gepaard; gezegde maatschappij is begonnen buizen aan te leggen, waardoor de petrool met behulp van pompen van 100 paardenkracht, op een afstand van 15 mijlen aan elkander geplaatst, naar de zeehavens geleid wordt. Bij het verlaten der buizen wordt de olie in groote vergaarbakken opgevangen, die in gemeenschap staan met fabrieken waar zij gezuiverd en geraffineerd wordt. De eerste petroolleiding zal 300 mijlen lang zijn; 260 mijlen zijn reeds voltooid. Bij het slagen van dit werk zal een gelijke geleiding van de petroolbronnen naar New-York, Philadelphia en andere groote havensteden aangelegd worden.

[Nummer 13]

Nieuwjaar.

Nog zwijgt de klok, nog is het tijd;
Dees dronk aan 't oude jaar gewijd -
Dat bij den nieuwen dageraad
Voor altijd ons verlaten gaat!

Al is een jaar ook slechts een span,
Veel dat er in gebeuren kan;
Veel lief en leed, veel wel en wee
Neemt 't oude bij zijn afscheid meê.

Een jaar rukt panden van ons heen,
Maar weet ook banden weêr te smeên;
En op de heuvlen onzer doôn
Rijst een geslacht weêr jong en schoon.

Als dag op dag volgt jaar op jaar;
De tijden vloeien in elkaar;
't Lijkt alles in der eeuwen kring
Als een gedaantverwisseling.

't Verleden is voor ons niet dood,
Al straalt daar ook nieuw morgenrood:
Verblinden moog de nieuwe schijn,
Eerwaardig zal ons 't oude zijn.

En dra is bij de nieuwjaarsklok
Een kerf meer in den levensstok.
Het glas omhoog! 't slaat middernacht,
Een dronk aan 't nieuwe jaar gebracht!

Veel heil en zegen in het jaar
Aan ouders, broeders al te gaar!
Aan vrienden, ver en van nabij,
Al toegewenscht wat wenschlijk zij!

Als onzer trouwheid onderpand
Een heildronk ook aan 't vaderland,
Een heildronk ook aan onze stad -
En aan de lezers van ons blad!

Geillustreerd nieuws.

Inhoud:

De hertogin van Aosta. - De koning van België en Centraal-Afrika. - De Parijsche wereldtentoonstelling van 1878.

De dood spaart niemand, hij dringt zoowel de prachtige paleizen der gekroonde hoofden als de ellendige hutten der daglooners binnen. De dood.....maar op deze wijze voortdravende, zou mijn geschrijf op een sermoon gaan gelijken en wel een sermoon, dat zelfs het aantrekkelijke der nieuwheid mist, zoodat ik het om meer dan eene reden mijne lezers sparen wil. Ik heb er intusschen eene inleiding mede uitgewonnen en kan dus onmiddellijk overgaan tot mijn onderwerp: eene korte levensschets van de hertogin van Aosta, die den 8 november II. te San-Remo

overleden en wier uitvaart den 7 december daaraanvolgende in eene der hoofdkerken van Rome gevierd is.

De hertogin van Aosta was een dier vrouwen wier weldadig, edelmoedig en godsdienstig karakter een beter lot verdiend had, en wie het scheiden van de wereld weinig kostte, daar zij, hoe hooggeplaatst ook, op haar levenspad, vooral in de laatste jaren, niets dan doornen had gevonden.

Maria Vittoria was in het jaar 1847 te Parijs geboren, waarheen haar vader, de prins De la Cisterna, ten gevolge van ernstige financieele moeielijkheden, de wijk had genomen. Kort na hare geboorte werd zij naar België gezonden, maar kwam reeds op vierjarigen leeftijd te Turijn, waar zij verbleef tot haar huwelijk met den hertog van Aosta, tweeden zoon van koning Victor Emmanuel. Een godsdienstig gemoed bezittende, zullen de rampen en vervolgingen, waaraan de Kerk in Italië blootgesteld was, haar hart ongetwijfeld pijnlijk hebben aangedaan, en toen haar gemaal, kort na haar huwelijk, tot vice-admiraal der italiaansche vloot werd benoemd en als zoodanig eene verre expeditie moest ondernemen, verliet zij met vreugde dat Italië, waar hare godsdienstige gevoelens voortdurend pijnlijk werden geschokt. Aan de zijde van haar echtgenoot legde zij op den oceaan bij meer dan eene omstandigheid eene onverschrokkenheid en vastheid van karakter aan den dag waarop slechts weinige vrouwen kunnen roemen.

In Spanje zou haar moed echter op nog zwaarder proef gesteld worden: de hertog van Aosta werd tot den troon van dit land beroepen, maar tot een troon hem door de revolutie aangeboden en om tot speelbal te dienen van de verschillende partijen in het ongelukkige rijk. De hertogin, die met moed en doodsverachting de gevaren der zee getard had, was niet bestand tegen de kuiperijen der revolutionaire hoofden en tegen de koele onverschilligheid van een volk, 'twelk haar en haar echtgenoot steeds als vreemdelingen bleef beschouwen. De twee jaren welke zij in Spanje verbleef, waren dan ook jaren van rampspoed en vernedering en toen de hertog van Aosta, ontmoedigd en teleurgesteld in zijne verwachtingen, in stilte het land verliet waar hij slechts onverschilligheid en haat had gevonden, was de gezondheid van de hertogin voor altijd geknakt. Eene slepende ziekte voerde haar langzaam maar zeker naar het grat. Den 8 november kwam de dood haar op 29jarigen leeftijd van haar lijden verlossen.

Haar dood werd door de italiaansche katholieken met deelneming en smart vernomen en bij haar uitvaart in de verschillende kerken van het schiereiland stroomden duizenden toe om te bidden voor de zielerust van de edele, maar ongelukkige vorstin.

Onze gravure stelt het overvoeren van haar lijk voor naar de basiliek van de Superga, waar de leden van het Huis van Savoye rusten.

Reeds hadden wij eenige typen en schetsen uit Afrika ter bewerking gegeven, welke wij dachten te gebruiken bij eene bespreking van het schoone plan van koning Leopold II van België om een genootschap te vormen tot beschaving van Centraal-Afrika en om langs dien weg tot de afschaffing van den afschuwelijken slavenhandel te komen, toen wij het voorrecht hadden van een lid van het comité van genoemd genootschap eene correspondentie voor de *Belgische Illustratie* te ontvangen, welk opstel een beknopt maar zaakrijk en helder overzicht geeft van de verschillende ontdekkingsreizen in Afrika in het belang der wetenschap en der beschaving ondernomen. Daar wij later, bij de verwezenlijking van het plan van den doorluchten ontwerper, gewis meermalen in de gelegenheid zullen komen om er op terug te

komen, doet het ons genoegen bovengenoemde correspondentie als een inleiding te kunnen plaatsen voor hetgeen wij later omtrent Afrika zullen te melden hebben.

Wij staan dan ook volgaarne een gedeelte van onze ruimte voor het heldere en leerrijke artikel van onzen correspondent af.

Wij voegen er een paar typen uit Afrika bij, en wel van de twee tegenovergestelde uiteinden van dit werelddeel - uit het koninkrijk Dahomey, op de westkust (Goudkust) en van het eiland Madagascar, aan de oostkust.

Op dit oogenblik is het Marsveld te Parijs nog een opene ruimte, een reusachtig plein, waar een geheel legerkorps met kanonnen en artillerietrein zijne manoeuvres maken kan; geen schup is nog in den grond gestoken, geen enkele steen of staaf ijzer is nog aangebracht, en - binnen achttien maanden zal die gansche ruimte bedekt zijn met onmetelijke gebouwen, met indrukwekkende monumenten, torens en koepels; binnen achttien maanden zullen de heerlijkste bouwwerken als bij tooverslag uit den grond zijn opgerezen: fabrieken, villa's, tempels, scholen, museums, alles afgewisseld en doorslingerd met prachtige tuinen, heldere beken, indrukwekkende watervallen. Over anderhalf jaar zal de geheele wereld elkander *rendez-vous* geven op het Marsveld en het Trocadero, waar dan de wereldtentoonstelling van 1878 zal verrezen zijn.

De tooversprookjes van duizend en één nacht zullen dan weêr werkelijkheid zijn geworden; al wat de wereld grootsch, schoons, kostbaars en buitengewoons oplevert wordt op eene wereldtentoonstelling weêrgevonden: wat de vurige verbeelding der arabische dichters zich heeft kunnen voorstellen, wordt daar in eindelooze verscheidenheid aangetroffen, en zelfs het oprichten van al die onmetelijke gebouwen, binnen zulk eene beperkte tijdruimte, heeft iets fabelachtigs, iets dat aan de mogelijkheid er van zou doen twijfelen, indien de ondervinding, daaromtrent bij vroegere gelegenheden opgedaan, niet had doen zien dat het schijnbaar onmogelijke door de volharding van den mensch wezenlijkheid wordt. Wij geven hierachter de afbeelding van het tentoonstellingsgebouw zooals het door de commissie aangenomen is. In hoofdzaken wijkt het heel weinig af van dat van 1867; men heeft nochtans uit de toen opgedane ondervinding zijn voordeel getrokken en die wijzigingen in het plan aangebracht, welke noodig of doelmatig zijn. Het hoofdgebouw op het Marsveld heeft eene lengte van 706 meters op eene breedte van 340 meters, de geheele oppervlakte bedraagt dus iets meer dan 24 hectaren.

Niet alleen de handels- en nijverheidsartikelen van schier alle volken der aarde zullen op de aanstaande tentoonstelling voorkomen, maar men is ook van plan de bouworde van alle tijden en alle landen er zooveel mogelijk eene plaats te geven. Zoo zullen wij er de grieksche, de romeinsche en de gothische bouworde evenals den renaissance-stijl vertegenwoordigd zien. Hollandsche pachthoeven, venetiaansche paleizen, engelsche landhuizen, turksche moskeeën, indiaansche pagoden en chineesche tempels zullen in bonte en leerrijke afwisseling het terrein voor de expositie versieren. Jules Verne laat zijn held in 80 dagen eene reis rondom de wereld maken; op de parijsche tentoonstelling zal men haar in 80 minuten kunnen afleggen.

Wellicht zal de stroom der reizigers uit alle werelddeelen, zullen de bezoeken van gekroonde hoofden uit Europa, en wellicht ook daarbuiten, Frankrijk en Parijs weêr in de schoone dagen van zijn roem en grootheid doen terug denken; ééne leemte zal er echter ten minste blijven: Duitschland's keizer zal de tentoonstelling niet bezoeken, want het duitsche volk zal, zooals wij in onze vorige aflevering reeds aanmerkten, aan de groote beweging der handeldrijvende en industrieele volken geen deel nemen. Ook den sultan van Turkije verwachten wij ditmaal niet te Parijs. Als er dan nog een

Groote Heer bestaat, zal hij het te druk hebben met de beslommeringen van zijn eigen land om zich de weelde en het genoegen van zulk een uitstapje te permitteeren.

Een groot aantal landen, zoowel in als buiten Europa, hebben intusschen reeds hunne deelneming toegezegd, en dat zonder buitengewone omstandigheden de toeloop van belangstellenden, nieuwsgierigen en vermaakzoekenden, ondanks de onthouding van Duitschland, overgroot zal zijn, kan men nu reeds veilig aannemen. De Franschen zullen wel zorg dragen het hunne gasten zoo pleizierig, gezellig en onderhoudend mogelijk te maken. Zij bezitten het genie der kunst en der uitgezochte vermaken; kunst en vermaak bezitten, vooral waar ze gepaard gaan, eene aantrekkelijkheid, welke geen ander tegenwicht bezit dan..... een leegen geldbuidel.

Eene wilde zwanenjacht op de Red-river.

Als men een ouden kroniekschrijver gelooven mag, dan is er geene enkele hoedanigheid die den jager meer te pas komt dan behendigheid in het hanteeren zijner wapens. Het is zeker een vereischte met het geweer om te kunnen gaan om wild te schieten, doch of dit alleen voldoende is meenen wij te mogen betwijfelen, ook al is het bewijs, dat genoemde kroniek-

schrijver voor zijne stelling aanhaalt, nog zoo afdoenend. ‘De behendigste menschen,’ zegt hij, ‘schieten de meeste dieren, zoowel als de behendigste dieren de meeste menschen uit den weg loopen.’

In onzen tegenwoordigen tijd is de behendigheid niet meer de eenige voorwaarde voor den jager om zeker te zijn van zijne prooi. Overleg is een even geducht wapen en om sommige vogels en dieren te dooden of te vangen is het onmisbaar. Niet weinig discipelen van Nimrod zijn het met dat gevoelen volkomen eens, en met de jacht, die wij hier in het oog hebben, zou men met eene behendigheid in den meer dan overtreffenden trap weinig uitrichten, indien men het overleg verwaarloosde. Het gebruik van vuur is in dit opzicht zeker zoo oud als de jacht zelve. Eene vlam schijnt een bijzonderen indruk op de boschbewoners te maken, waarschijnlijk zijn oorsprong vindende in hunne nieuwsgierigheid, want al zijn zij er over het algemeen bang van, toch worden de meesten er door aangetrokken en blijven er op een afstand rondom dwalen.

De amerikaansche schilder John S. Davis, geen onbekende meer voor onze lezers, heeft ons eene levendige voorstelling gegeven van eene wilde zwanenjacht op de Red-river. De getrouwheid waarmeê de kleinste bijzonderheden zijn weêrgegeven getuigen zoowel van zijn meesterschap in het voeren van het penseel als van zijne kennis van zijn onderwerp.

Men ziet terstond hoe de jacht plaats heeft. Voor in eene boot, waarin de jagers zijn gezeten, is een scherm opgericht waarvoor een groot vuur brandt, dat den omtrek verlicht maar de jagers in de duisternis laat. Door het schijnsel worden de zwanen gelokt en de jager hoeft slechts aan te leggen om de prooi, waarop hij loert, in de tesch te kunnen steken.

Wandelingen door Londen, Door J.A. Beerten.

I.

Mijn vriend Sintrey is een echte Engelschman, zoolang hij onder den invloed is van den londenschen mist of in gezelschap van eenige landgenooten op de stoomboot naar Antwerpen vaart, doch niet zoodra heeft hij den eersten voet op de loopplank gezet om in België aan wal te stappen, of hij verloochent met eene fransche lichtzinnigheid de traditioneele stijfheid en hooghartigheid, die zijne landgenooten op het vasteland altijd weten ten toon te spreiden. Wie hem ooit bij mij aan tafel had zien zitten, mijne vrouw in gebroken Fransch, Vlaamsch kende hij in 't geheel niet, vertellende van de wonderen zijner wereldstad, zou hem niet voor een Engelschman aangezien hebben, en veel minder nog voor een bewoner van de woestijn van straatsteenen en gaslantaarns, zooals Londen wel eens heel schilderachtig genoemd is.

Alle jaren heb ik gelegenheid om zijne smakelijke manier van vertellen te bewonderen, want dan is hij gedurende acht dagen mijn gast, en nooit gaat hij heen of hij herhaalt telkens de uitnoodiging, om eens bij hem te komen logeeren. Dat was reeds een zestal jaren zoo gebeurd, doch nog nooit was ik mijne belofte nagekomen, om de eenvoudige reden dat een tochtje naar Londen geheel buiten mijn werkkring lag, en ik dacht er ook in 't geheel niet aan, om aan de uitnoodiging van mijn vriend

gevolg te geven, toen ik op zekeren morgen onverwacht door hem verrast werd, en hij mij betuigde, dat hij ditmaal niet zonder zijn vriend John naar Londen zou terugkeeren: hij had dit aan mistress Sintrey op zijn eerewoord moeten beloven.

Al mijne redeneeringen hielpen weinig, ik zou en moest meê, en hij zou mistress Beerten wel op de reis voorbereiden. Wat moest ik doen? Een reisje naar Londen lachte mij niet weinig toe, maar mocht ik mijne vrouw zoo maar in eens voor een maand alleen laten? - dat ging toch niet. Hij wist mij het hoofd echter zoo warm te maken dat ik hem *carte blanche* gaf om mijne vrouw er over te spreken. Hoe hij het aangelegd had, weet ik niet, maar dit is zeker dat, toen ik van mijn bureau thuis kwam, de zaak geklonken en mijne vrouw reeds bezig was mijn koffer te pakken, opdat ik den volgenden middag zou kunnen vertrekken.

Hoe verbaasd ik stond te zien laat zich licht begrijpen, en ik kan verzekeren dat mijne verbaasdheid nog niet voorbij was, toen wij ons den volgenden middag op de stoomboot bevonden, en ik, terwijl zij van wal stak, mijne vrouw met haar zakdoek ons beiden goede reis en veel pleizier zag toewuiven. Ik keek als versuft rond en eerst toen Antwerpen reeds verre achter mij lag, kwam ik tot nadenken over het onberaden besluit dat mij nog altijd een droom toescheen.

En toch was het een feit dat ik naar Londen ging, want elke blik dien ik in het ronde wierp, herinnerde mij daaraan. Ik zette mij op eene bank neêr om eens op mijn gemak na te denken, doch dit duurde niet lang, want mijn engelsche vriend legde zacht de hand op mijn schouder en vroeg of ik nu reeds zeeziek was.

Die vraag bracht mij tot bezinning en ik was juist op het punt om hem een snedig antwoord te geven, toen ik hem aanzag en verwonderd bleef aanstaren. Het lachend joviaal gezicht had plaats gemaakt voor een echt engelsch deftig uiterlijk, de boordjes naar de fransche sneê, die ik hem altijd had zien dragen, waren door een paar vadermoorders vervangen, die als de zwaarden van een schip langs zijne ooren rechtop stonden, en zijn geheel uiterlijk geleek zoo sprekend op dat van den *speaker* van het Parlement, zooals ik hem later zag, dat ik mijn lachen niet kon houden.

Hij bemerkte zeer goed waarom ik lachte, doch werd er in 't geheel niet boos om; alleen merkte hij mij heel ernstig op, dat hij verplicht was zijn fatsoen te houden voor den kapitein, die hem kende, en of ik ook al vroeg of zuurkijken en vreeselijk groote boordjes iets met fatsoen te maken hadden, ik kreeg voor alle antwoord, de zeer juiste, maar weinig tot de zaak afdoende opmerking dat de engelsche zeden en gewoonten hemelsbreed van de belgische verschilden.

Verder raadde hij mij aan, de menschen zoo niet vlak in het gezicht te zien; in Engeland was dit eene beleediging en een bewijs van eene slechte opvoeding. Hij vertelde mij nog veel meer, doch ik luisterde er maar half naar, want ik overwoog de gedachte of het niet beter zou zijn dat ik eene plaatskaart nam voor de keerende boot, liever dan een maand lang zulk een gezicht en al die ijselijke deftigheid te moeten verdragen.

Op die gedachte kwam ik echter terug op eene manier, geheel onafhankelijk van mij zelven. Ik kreeg namelijk zulk een zonderling gevoel, dat ik meende dat iedereen zich uitsloofde om buitengewoon vriendelijk tegen mij te zijn. De kapitein, de bootsliê, de groote schoorsteen, het touwwerk en zelfs de ballustrade der boot begonnen allerlei strijkages tegen mij te maken toen ik naar hen opzag, en ware ik niet zoo traag geweest, ik zou mijn vriend de opmerking gemaakt hebben, dat de zotte en bespottelijke bewegingen, die hij uitvoerde, alles behalve met zijne deftigheid overeenkwamen, in één woord, ik was zeeziek.

Ik zal maar zwijgen van de crisis die ik vervolgens beleefde, want, behalve dat ik vrees door die beschrijving mijne lezers insgelijks zeeziek te maken, kan ik er mij ook niets duidelijks meer van voorstellen, behalve de zorgvuldigheid waarmee Sintrey mij oppaste, 'twelk echter ten gevolge had dat ik hem nog lastiger vond dan ik hem ooit gezien had.

Mijne kwaal duurde niet lang, en toen wij den Teems opvoeren, was ik in zoover weêr hersteld dat ik mij op het dek kon wagen. De gedachte om terug te keeren was vergeten, ik zag Londen en dacht aan niets anders.

De Teems! Grootscher aanblik heb ik nooit gezien. Verbeeld u een uitgestrekt bosch, waar nooit een mensch den voet heeft gezet, waar de slingerplanten de boschreuzen omklemmen en den afstand tusschen de boomen met hare grillig gevormde scheuten geheel innemen, dan hebt gij een denkbeeld van den Teems.

Het is waar, als men nauwer toeziet dan bewegen zich myriaden schepselen tusschen deze lianen en boomen, doch de vergelijking gaat dan nog niet mank, want dat wemelen en krioelen komt u voor als te zijn een insectenheir, dat zich azend tusschen de takken beweegt. Ook het dof gerommel, dat langzamerhand in kracht toeneemt, is niet ongelijk aan het gegons van een zwerm muggen, en maakt het beeld volkomener.

Wij komen nader en langzamerhand ontwikkelt zich het grootsche panorama in onderdeelen. Welk een geschreeuw, welk een beweging, welk eene drukte! Geene plaats waar geen honderd handen en vijftig monden te gelijk in beweging zijn.

Hier worden goederen van het eene schip in het andere geladen; daar schreeuwt de stuurman van een schip een paar kleine roeibootjes toe uit den weg te gaan; ginder zijn een groot aantal matrozen in de masten aan 't manoeuvreeren; van de rechterzij hoort men klokkengelui; links zingt een lustige manschap een vroolijk matrozenlied en tusschen al dat gewemel en geweld mengen tallooze stoombooten haar zwoegend geluid en het plassen van hare wielen in het water. Waarlijk, men moet een Londenaar van geboorte zijn om bij zulk een tooneel met de handen in de broekzakken te staan gapen naar het zog dat onze boot in het water achterlaat, zooals mijn engelsche vriend deed.

Sintrey liet mij in stilte dit schouwspel genieten, waarvoor ik hem niet weinig dankbaar was, want ik vreesde dat ik hem toch geen antwoord zou gegeven hebben, vooral niet toen de St.-Paul en de London-bridge voor mijn oog opdaagden. Mijne verrassing was te groot dan dat ik een geregeld gesprek zou hebben kunnen voeren en wij waren aan de aanlegplaats eer ik er aan dacht.

Ik had niet bemerkt dat reeds douanen aan boord gekomen waren, die mijn koffer doorgesnuffeld hadden onder toezicht van mijn vriend, en toen wij aan wal stapten weigerde ik bepaald in de cab te stijgen waartoe Sintrey mij uitnoodigde. Ik wilde het eerste gezicht van Londen's straten op mijn gemak genieten en wandelde reeds vooruit toen mijn reisgezel nog aan 't haspelen was met den koetsier.

Weldra wandelden wij langs den Teems, onder het aanhoudend protest van mijn vriend, die er iets vernederends in vond door de sjouwerliê en bootsgezellen aangegaapt te worden, en wiens protest heviger werd toen hij, in zijne ijselijke deftigheid, bijna den hals brak over een hoop touwwerk. Hij zag echter wel dat al zijn praten boter aan de galg was en volgde mij ten laatste met de overgeving van een wijsgeer die op weg is naar den brandstapel.

Het speet mij niet dat ik mijn eigenj zin gevolgd had, want ofschoon Londen mij, wat grootschheid aangaat, tegenviel, maakte die onafzienbare menigte van gelijkvormige huizen een overweldigenden indruk op mij.

Ik zie nog de groep op een trap langs den Teems. Drie bootsliê genieten er eene welverdiende rust: de een zit op den trap, druk in gesprek met een confrater, terwijl de derde tegen den trapmuur leunt en met eene echte gin-stem een van die liederen zingt, die ik later duizendmaal gehoord heb, zonder er een woord van te kunnen begrijpen. Boven op de trap staat eene moeder die met haar kind op vader wacht, terwijl een ouder meisje ons onverschillig aanziet.

Het was eene echt engelsche groep, en Sintrey moest mij voortsleuren, zoo boeide mij dat tooneel. Opnieuw volgde toen een minachtend gebaar van mijn hoogst fatsoenlijken Engelschman, en het werd er niet beter op toen ik voor een ouden invalide bleef stilstaan die mij zijn schoensmeer aanprees. ‘Koop Warren's schoensmeer!’ was de eentoonige kreet, die hij nu en dan liet hooren, en het kwam mij voor, dat hij al in eene heel slechte buurt was verzeild geraakt, om zijne koopwaar aan den man te brengen. De man zal echter wel geweten hebben wat hij deed, en in zoover maakte hij minstens dien dag goed, dat ik hem een dooske afkocht, waarvoor ik een shilling gaf.

Sintrey was zoo kwaad als een spin, zonder echter veel te zeggen, doch zijn vuurrood gelaat dat tusschen zijn hemelhooge boorden

kwam uitpiepen, als de gloeiende maanschijf tusschen verlichte wolken, toonde mij dat duidelijk.

Ik hield mij echter of ik niets bemerkte, en begon een gesprek over de talrijke venters langs den Teems, doch de triviale woorden, gespuis, dieven, canaille en de fatsoenlijke woorden eer, fatsoen en deftigheid werden zoo dooreen geworpen, dat ik hem wel begreep, maar niet verstond. Ik mompelde zoo iets van vreemdeling, maar bleef half in mijne woorden steken bij den kreet van een man, die uit alle macht schreeuwde: 'The best Drink-Out! The best Drink-Out!'

Ik moest zien wat hij verkocht, ging zoo het ging, en als een dief sloop ik van de zijde van mijn vriend weg. Daar stond een oud man met een haarbos als ware hij de wandelende jood in persoon. Hij leunde op een soort emmer waaruit een geur steeg, die ik niet thuis kon brengen, doch de drinknappen rondom den emmer in een ring gestoken, bewezen mij dat hij een hartversterking verkocht.

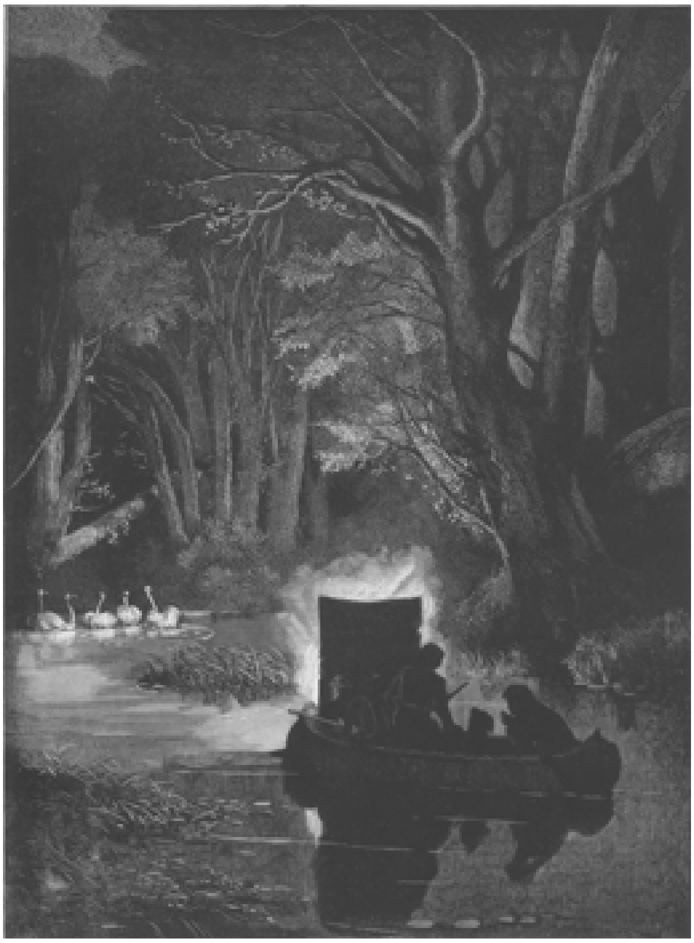

EENE WILDE ZWANENJACHT OP DE RED-RIVER, NAAR JOHN S. DAVIS.

Was het gin, dat in den emmer was? Dat kon ik niet gelooven. Ik trad naderbij om daarvan zekerheid te hebben, en de man die mij reeds in het oog had gehad, reikte mij een gevuld glas toe, dat hij uit den emmer geschept had: 'Limonade, Sir!' riep hij, en duwde mij het glas onder den neus.

Ik wist niet hoe ik mij houden zou, en stond juist op het punt het glas aan te nemen, toen ik mij eensklaps van achteren voelde aangegrepen en opgepakt, en eer ik nog wist wat er met mij gebeurde, zat ik in een cab tegenover mijn knorrenden vriend

die mij duchtig de les las dat ik zoover buiten de schreef van het engelsch fatsoen gegaan was.

Midden-Afrika en de koning der Belgen.
(Eene correspondentie uit Antwerpen.)

België heeft plotseling eene voorliefde voor Midden-Afrika opgevat, en op dit oogenblik is die genegenheid niet meer begrensd binnen het kabinet der geleerden, maar zij houdt zelfs diegenen bezig, welke gisteren nog niet wisten dat er een Midden-Afrika bestond.

De geographische wetenschap werd in ons land minder beoefend dan de historische; op dit oogenblik komen echter de aardrijkskundigen, om zoo te spreken, uit den grond op; er vormen zich aardrijkskundige genootschappen, men geeft voordrachten, leest boeken over die aangename wetenschap en schrijft in de dagbladen ellenlange artikelen opzichtens deze laatste.

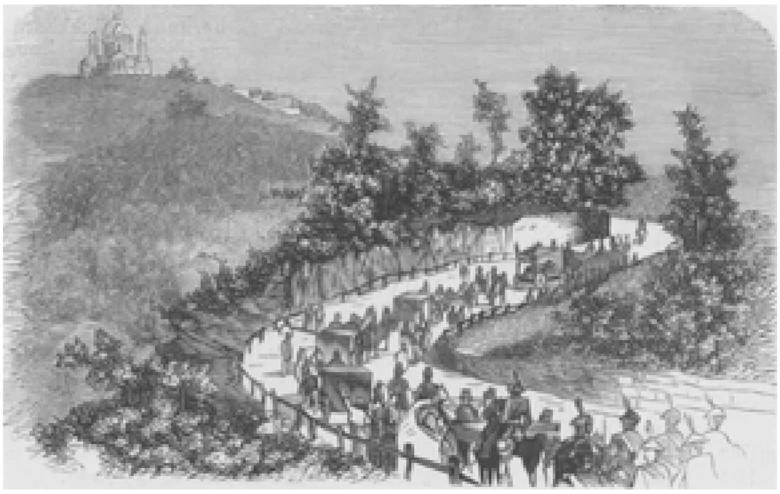

DE LIJKSTOET VAN DE HERTOGIN VAN AOSTA.

Die beweging is door Z.M. den koning Leopold II in 't leven geroepen, en wij mogen het zeggen, zijn uitnoodiging heeft een mild gehoor bij de meeste zijner onderdanen erlangd.

Omtrent het midden der maand september 1876 riep de koning een aantal reizigers en geleerden te Brussel in conferentie, en stelde hun voor, door eene internationale werking, de beschaving en dus de afschaffing van den slavenhandel in Midden-Afrika, te bewerken. Voorwaar, een edel, een grootsch doel - edeler

EEN BEWONER VAN DAHOMEY.

EENE VROUW VAN MADAGASCAR.

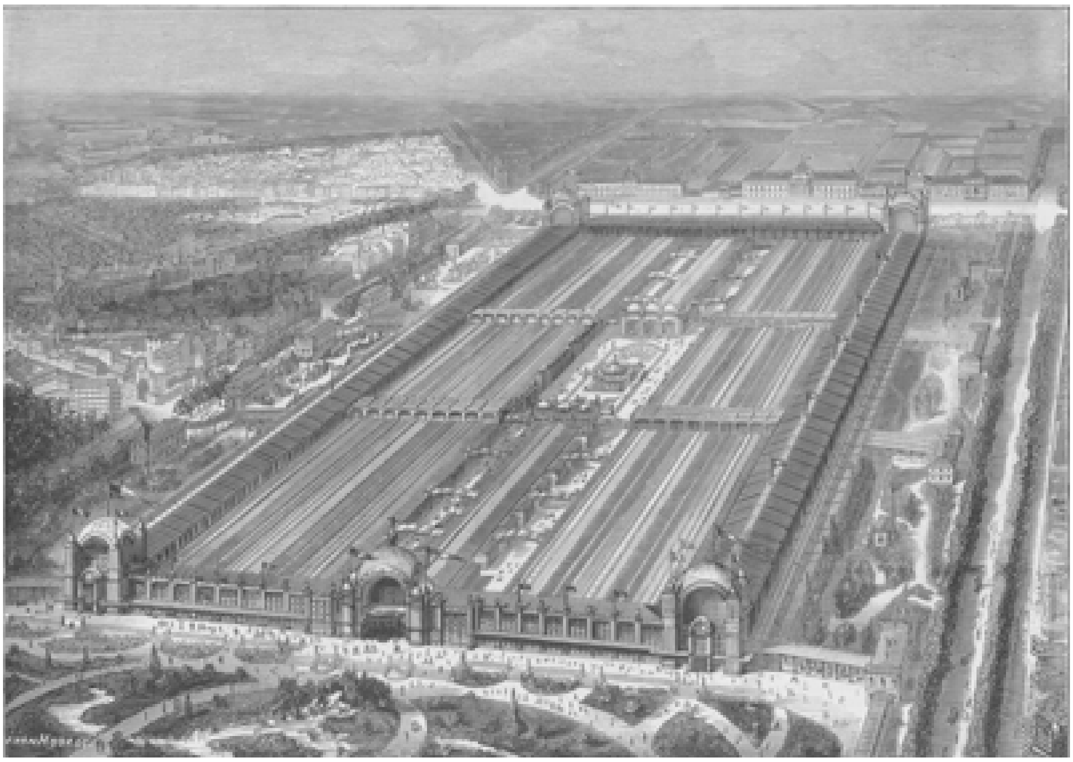

HET PARIJSCHE TENTOONSTELLINGSGEBOUW VOOR 1878.

en grootscher dan zitten te suffen, vitten en grijnzen in diplomatische nota's, om te beproeven of men daaruit den vonk kan doen springen, die het vuur aan het kruit brengen zal!

Is het niet verwonderlijk, dat andere vreemde landen niet alleen reeds bekend, maar zelfs niet zelden reeds een europeesch uiterlijk.hebben aangenomen, en dat Afrika, in zijne binnenlanden, zelfs niet eens bekend is?

Inderdaad, als men een oog op de kaart van dit werelddeel slaat, bemerkt men onmiddellijk dat in het midden een groote plek ligt, waarop niets aangeteekend staat, 't Is daar nog een chaos voor onze natuuronderzoekers, voor onze reizigers, voor onze missionnarissen, die echter met een hemelschen moed gewapend overal wisten binnen te dringen!

Koning Leopold drukte zich op gemelde conferentie, onder ander als volgt uit: ‘Het onderwerp, dat ons heden vereenigt, is een van die welke op den eersten rang staan voor de vrienden der menschheid. Het eenige gedeelte van onzen aardbol, waar de beschaving nog niet is doorgedrongen, voor deze laatste openen; de duisternissen doen opklaren die geheele bevolkingen omgeven, dat is, ik durf het zeggen, een kruistocht, onze eeuw van vooruitgang waardig.’

En daarin had de koning inderdaad gelijk.

Om dat doel te bereiken, stelde de koning aan de vergadering voor te onderzoeken:

1e. Juiste aanduiding van een aan te winnen grondslag van operatie, onder ander op de kust van Zanzibar en bij de monding van de Congo, hetzij door overeenkomst met de opperhoofden, hetzij door aankoop of huring met particulieren te regelen.

2e. Aanduiding van beurtelings te openen wegen landwaarts in, en het oprichten van herbergzame, wetenschappelijke en vrede-brengende stations, als middelen ter afschaffing van de slavernij, ter verzoening der opperhoofden en om aan deze laatsten rechtvaardige en onbaatzuchtige scheidsrechters te bezorgen, enz.

3e. Het werk klaar en duidelijk bepaald zijnde, oprichting van een internationaal en centraal comité, en van nationale comiteiten om de uitvoering van die ontwerpen, in de verschillende landen, door te zetten.

Laat ons, alvorens het genomen besluit opzichtens deze punten te doen kennen, een oogenblik bij de opgeworpen quaestie zelve stil staan, en tot leiddraad nemen het werk *L'Afrique et la Conférence* van den heer Emile Banning.

Tot in de 15e eeuw hadden onze geleerden een zeer onvolledig, of liever geen denkbeeld van den vorm en de omschrijving van het uitgestrekt werelddeel, dat ons bezighoudt. In 1413 ontdekten de Portugeezen kaap Bojador, in 1482 deden zij eene verkenning in de Golf van Guinea, in 1487 bereikte men de kaap de Goede Hoop, en in de allerlaatste jaren der eeuw, zeilde Vasco de Gama de Kaap om, en opvarende bereikte hij de kusten van Arabië.

Eene tamelijk juiste beschrijving van Afrika was in 1519 te vinden, op de te Sevilla verschenen kaart van Diego Ribera, en vooral op die welke Dapper 147 jaar later te Amsterdam verschijnen deed. Het zijn trouwens de Nederlanders, de Portugeezen en de Franschen welke de afrikaansche kusten het eerst aandeden: de eersten aan de Kaap, de tweeden op de kusten der Zamzeba en de derden in Senegambië.

Al deze pogingen beperkten zich echter tot de kusten; de binnenlanden van dit werelddeel bleven in een donkeren nacht gehuld. Ook wanneer men een oogslag op de kaart werpt, bespeurt men onmiddellijk dat langs alle zijden het binnenland door

hooge bergen, door woestijnen en ontoegankelijkheden, tegen de ontwerpen van de stoutste reizigers beschermd wordt.

De groote beweging van onderzoek dezer binnenlanden, ving eigenlijk aan in 1788, toen men te Londen eene maatschappij stichtte met het doel om den sluier, Welke de Afrikaansche streken bedekte, op te heffen. Langs drie verschillende kanten drong men Afrika binnen. De naam van Mungo-Park vooral is, na zijne tochten op den Niger, beroemd gebleven. Zooals aan zoo vele anderen, kostten zijne opsporingen hem het leven.

Een Franschman, Mollien, vatte het door den dood mislukte plan van Mungo-Park op, en ofschoon hij den Niger niet bereikte, leverde hij echter merkwaardige bijzonderheden over de bronnen van den Senegal, de Rio-Grande en de Gambië. De reizen van Mollien dagteekenen van 1818. Van 1830 tot 1832 traden de Engelschen Laird en Lander op; in 1854 Baikie, in 1860 Lambert, van 1863 tot 1866 de fransche zee-officieren Mage en Quintin; in 1869 Winwood-Reade, en eindelijk de groote expeditie der Engelschen tegen de Ashanti's bracht het hare bij om licht te werpen op dat deel van Afrika - ‘een vruchtbaar land,’ zegt Emile Banning, ‘dat tegen de pogingen der beschaving beschermd wordt door de brandende hitte van het klimaat en de doodelijke uitwasemingen van zijne moerassen.’

Gaat men van het noorden en het westen uit, dan stuit men op de onmetelijke Sahara. Dit gedeelte werd vooral bezocht door Caille, die in 1828 de ‘mysterieuse stad Timbuctu aan den Niger en de zuidelijke grenzen der Sahara gelegen’ bezocht. Leopold Panet reisde in 1852 langs het westelijk deel van de woestijn, en Duveyrier verrijkte in 1859 de wetenschap met eenen schat van bijzonderheden over die dooden-vlakte, slechts schaars door een oase afgewisseld en door stammen bewoond, wier wreedheid te recht geducht wordt.

Dáár ook werd in 1869 eene stoutmoedige hollandsche vrouw, Alexine Tinne, door haar eigen geleide vermoord, en met haar gingen een aantal nuttige bijzonderheden voor de wetenschap verloren. In den winter van 1873-1874 zien wij Gerard Rholfs in die ongastvrije gewesten, hoofdzakelijk in die welke men de woestijn van Libyë noemt, een aantal stoute tochten doen.

Als men de kaart van Afrika in handen neemt, bemerkt men Sudan, ten zuiden van de Sahara. Naar die streken wendde zich in 1823 Clapperton, en in 1849 de expeditie van Barth, Overweg en Richardson. Wie kent het roerende reisverhaal niet, dat Barth in 1855 uitgaf! Hij toch was de eenige die in dezen gevaarvollen tocht den dood ontkomen was. Na de Sahara doorkruist, Sudan bereikt en tot het meer Tsad doorgedrongen te zijn, en eindelijk na den dood zijner reisgezellen, bezocht Barth, evenals Caille in 1828, Timbuctu, de stad waar sedert dien geen europeesch reiziger den voet meer gezet heeft.

Vogel volgde hetzelfde spoor, doch in 1856 in Wadaï gekomen, werd hij daar, op last van den sultan, vermoord. ‘Zeven expeditiën,’ zegt de schrijver van *l'Afrique*, ‘vertrokken beurtelings om Vogel op te zoeken; eene enkele, die onder het geleide van Beurmann, bereikte haar doel, doch kostte (in 1863) aan dat opperhoofd het leven.’

Gerard Rholfs, reeds door zijne vroegere en ook latere tochten in Afrika bekend, doorkruiste van 1865 tot 1867 het afrikaansche grondgebied van Tripoli aan de Middellandsche-Zee tot Lagos, in het diep van de golf van Guinea.

In 1870 is het dokter Nachtigal die tot bij den sultan van Bornu, aan het meer van Tsad, doordringt en dezes boorden bereist; hij is de eerste Europeaan die de Tibbus

en Tiberti bezoekt. Alvorens op het einde van 1874 naar Egypte terug te keeren, bezocht Nachtigal Darfur en Kordofan.

Het noorden van Afrika, Egypte, ondergaat op eene gevoelige wijze den europeeschen invloed; de spoorwegen, de stoombootdiensten, de telegrafen bestaan er reeds. Het is ook van daar dat vele reizigers, die de binnenlanden willen ingaan, hun uitgangspunt nemen.

Als men van Egypte gewaagt, gedenkt men ook de opsporingen, opzichtens den oorsprong van den Nijl. De opsporingen hebben tweeerlei richting gevolgd, namelijk de twee takken van den Nijl, die te Kartum samenvloeien. De oostelijke tak wordt Blauwe Nijl (Bahr el Asrak) de westelijke, Witte Nijl (Bahr el Abiad) genoemd.

De Blauwe of oostelijke Nijl is door fransche en engelsche expeditiën zeer goed bekend geworden; de Witte of westelijke, is zulks minder. De Zwitser Buckhardt deed, van 1812 tot 1814, voor de afrikaansche maatschappij te Londen, tochten in deze gewesten, doch hij stierf toen hij op het punt was Fezzan te bereiken.

De Franschman Calliaud, de Oostenrijker Bussegger, de katholieke missiën te Karthum (1848), te Gondokoro (1851) te Sinte-Kruis (1855) volgden Buckhardt in zijne nasporingen op. De duitsche zendelingen Rebmann en Krapf, ontdekten ten noorden van Zanzibar twee bergen ten eeuwigen dage met sneeuw bedekt ‘in welke zij het Maangebergte van Ptolemeus, dat waarschijnlijk de bronnen van de Nijl bevatte, meenden te erkennen.’

Men hoopte langs den zuidkant in het Nijldal te dringen en, langs dien nieuwen weg, het raadsel op te lossen. Die stoute tocht werd gewaagd door Burton en Speke, twee officieren van het indische leger, op last der Londensche geographische Maatschappij.

Met die twee namen vermengen zich die van Grant en Samuel Baker, en men mag zeggen dat het raadsel opzichtens den Nijl is opgelost, vooral ten gevolge der expeditiën door den khedive van Egypte, met groote kosten en grootendeels met een doel van landinpalming, ingericht.

De naam van den Amerikaan Stanley, die eenigen tijd geleden zooveel gedruisch in de dagbladen maakte, komt op deze plaats natuurlijk onder onze pen, en zijne ontdekkingen verbinden zich met die welke in centraal Sudan gedaan werden, en waarvan die van dokter Schweinfurth voorzeker de merkwaardigste zijn. Deze reiziger bereikte, in gezelschap van ivoorhandelaars, de Niam-Niam en Monbuttus.

Zijn werk *Im Herzen von Afrika* is gewis het leerzaamste en aangenaamste boek, dat in jaren van de pers kwam. Gij hebt trouwens vroeger in uwe *Illustratie* den korten inhoud van dat boek meêgedeeld. In 't hart van Afrika - die naam is zeer wel gepast, want als men de kaart nagaat kan men de plaats welke de reiziger bereikte, gewis aldus noemen.

Hadde Schweinfurth eene som van 40.000 franken meer in zijn bezit gehad, hij ware er misschien in gelukt zijne reisgezellen over te halen, hem tot in het hart van Sudan te volgen, ‘waar hij wellicht dokter Nachtigal ontmoet had.’ De expeditiën van den Oostenrijker Marno (1875) hadden in dezelfde richting plaats als die van Schweinfurth, en zijn niet minder belangrijk dan de zijne.

Midden-Afrika, vlottende in zijne noordergrens tusschen den 2. en 10. graad noorderbreedte, werd in vroeger dagen door de Portugeezen, langs andere zijden dan gemelde, aangedaan en eenige dezer reizigers hebben de oostelijke grenzen van het *plateau* bereikt.

De heer Emile Banning citeert Lacerda, tijdens zijne opzoekingen bezweken (1798), Pombeyros (1808-'10), Monteiro (1831), Graça (1843-'46) en eindelijk

Ladisles Magyar, die door een huwelijk met eene inlandsche prinses van Bihé, een gansch eigenaardig karakter erlangt (1850).

Op de westelijke kust ziet men in 1816 den engelschen kapitein Tuckey werkzaam, om de Congo op te varen, hetgeen hem door de watervallen belet wordt, en die onder het doodend klimaat bezwijkt. In 1856 en 1864 ontmoet men aan de monding van den Gabon en de Ogowaï, Du Chaillu, die ons zoo vroolijk heeft gemaakt met zijne vertellingen uit de apenbuurt; in 1874 zijn het de Engelschman Walker, de Franschen Marche en de markies De la Compiegne, die de Ogowaï verder doorreizen en daar een punt bereiken, dat nog door geen Europeaan is voorbijgegaan.

Na Burton (in 1860) en baron Von der Decken (in 1865) niet ver van de oostelijke kust werkzaam te hebben gezien, zullen wij ons naar het zuiden wenden, vanwaar meer dan eene expeditie uitging. Nog noemt men de Duitschers Fritsch (1864-'66), Ed. Mohr (1869) en Mauch, die de Transvaal bereisd, de goudlagen van Tati ontdekt (1872), gansch het zuidoostelijk gelegen land doorloopen, en de merkwaardige puinen van Zimbabea bezocht heeft.

Op deze plaats treedt David Livingstone op, die in 1840 en in de engelsche missie van Kuruman bij de Betschuanas zijne tochten begon. Zijne eerste groote reis dagteekent van 1853 tot 1856. Van 1858 tot 1861 nieuwe tochten, waarin hij een bepaald denkbeeld opzichtens den loop en de samenvloeiing van verscheidene rivieren geeft.

In 1866 vangt die stoute reiziger zijne derde en laatste expeditie aan; hij doorreist het wes-

telijk deel van Nyassa, tot dan nog onbekend, ontdekt een aantal meeren, bereikt in 1869 het meer Tanganyira, en koias, na verre tochten in die richting, ziet en uitgeput te Ujiji, waar hij Stanley, op verkenning uitgezonden, ontmoet.

(*Wordt vervolgd.*)

Anne Dieu-le-Veut.
Een verhaal uit de XVIIe eeuw,
Door August Snieders.
(*Vervolg.*)

Op den hoek der straat was het licht voor het heiligenbeeld reeds ontstoken; de voorbijgangers werden zeldzaam; de juichende straatjongens waren reeds verdwenen en de laatste vrachtwagen was een half uur geleden onder eentonig belgeklingel, voorbij geschokt.

'Oef!' zeide de gravin, als kon zij het gewicht der verveling niet langer dragen. Wat is het hier vervelend, dood vervelend!

De toon van die woorden duidden aan dat haar zenuwgestel erg geprikkeld was, en zij, met volle zeilen, de zee van het slecht humeur binnenliep.

De graaf kende dat oogenblik; de losbarsting had dan ook schier onmiddellijk plaats.

'Ik wil daarenboven die gedwongen houding niet meer!' viel zij uit op eenen toon van het sterkste misnoegen. 'Was ik ook dwaas! Ik ben Frankrijk ontvlucht om vrij en ongedwongen in de nieuwe wereld te leven, en ik laat mij door u, geboeid en gebonden, weêr naar die kunstmatige wereld terug brengen!'

'Gij spreekt zoo luid, Anne, dat gij u zelve en mij nog verraden zult,' zeide de graaf.

'Wat geeft mij dat! Ik wil liever het gevaar loopen en mij toonen zooals ik wezenlijk ben, dan nog langer in het ijzeren juk geklemd te zijn.'

'Gij redeneert niet meer: gij laat uw boos hoofd weêr onbepaald meester.'

'Ik meen wat ik zeg.'

'In dat geval zal de landvoogd der Spaansche Nederlanden, ons beiden spoedig achter de traliën laten zetten, en triomfantelijk naar Madrid berichten, dat de zeevogel zich door de landrat heeft laten vangen. Wilt gij den Spanjool dat genoegen geven?'

'Ik haat de verborgen rol, die ik spelen moet.....'

'Gij antwoordt niet op mijne vraag.'

'Ik wil wel,' zoo ging de gravin voort, 'de vrouw van Lorenzillo, en met hem de heerscheres over den oceaan zijn, maar ik kan mij niet langer getroosten de vrouw te zijn van den eersten cavalier den beste, en met hem den kleingeestigen bijval der modewereld najagen.'

'Dat bevalt mij evenmin; doch gij vergeet de omstandigheden in aanmerking te nemen. Door Frankrijk van verraad verdacht, had ik er belang bij mij voor eenigen tijd uit Indië te verwijderen, en in Frankrijk de vrienden op te sporen, welke mij in die moeielijkheid van dienst konden zijn. Gij wildet op uwe beurt Frankrijk terug zien, weten of uw oude vader nog leefde....'

De gravin maakte eene beweging van ongeduld.

‘Nu, die herinnering is u niet aangenaam, 't zij zoo; maar dewijl wij ons toch op het vaste land bevinden, wilde ik op mijne beurt eenige kleine bezoeken afleggen. Ik wilde te Ostende eene oude schuld afdoen aan de familie van dien ongelukkigen van Hoorn....’

‘De dooden zijn dood!’ onderbrak de gravin op eenen toon van verwijt.

‘Om 't even!’ antwoordde De Vertigneul snel. ‘Ik wilde daarenboven als ik hier in 't geheim mijn plicht volbracht had, eens even naar Middelburg en zien of daar, in zekere achterbuurt, mijne oude moeder nog leefde, en of die goede oude vrouw soms nog wel aan den kleinen ondeugenden jongen denkt, die haar het leven nog al eens bitter maakte. Wij hadden beiden, gij en ik, elk van zijnen kant, zoo'n lichte terugkeer tot het hoekjen-van-den-haard; gij, gij hebt, eens het doel nabij, niet tot het einde willen gaan; ik, ik zou willen zien, hoe het met mij afloopt als ik ginder zal gekomen zijn. Daarna gaan wij andermaal het zeegat uit.’

‘Ik ga niet verder naar het noorden; ik wil niet naar dat eendenland, dat men Holland noemt.’

‘Voor eenden en trekvogels is Holland echter een paradijs!’ spotte de graaf. ‘Doch 't zij zoo. Laat ons niet bitter worden, Anne. Het leven ginder is gewis schooner, levendiger, roemrijker, en gij, Anne, gij houdt er van gevaren te trotseeren; doch mij dunkt dat de gevaren die wij hier loopen, ook niet zonder aantrekkelijkheid zijn. Die oude wereld, welke ons vreest, onder de oogen komen zien, zich door haar laten dienen en vereeren, en haar ten slotte doen verbleeken van schrik, door haar onzen naam in het geblankette aangezicht te slaan...’

De gravin trok de schouders op; men zal het reeds opgemerkt hebben, dat als Anne de Vertigneul in kwade luim viel, alle regelmatige redeneeringen zelfs moedwillig ter zijde werd geschoven, en het gelukte haar echtgenoot niet lichtelijk haar weêr in het rechte spoor te krijgen.

‘Luister, Anne,’ zeide hij nu met kalmte, ‘wij hebben geen nuttelooze reizen gedaan. Het werk onzer vijanden hebben wij verijdeld, want ik erlangde van den koning van Frankrijk niet alleen kwijtschelding voor Van Hoorn's dood, uitwissching van het mij toegedacht verraad, maar, ter belooning der diensten aan Frankrijk bewezen, naturalisatie-brieven en eene hooge betrekking. Rekent gij dat voor niets?’

Anne zweeg; zij stond op dat oogenblik met hare fijne vingeren tegen de in lood gevatte ruitjes te trommelen.

‘Nu reizen wij dwars door de Spaansche Nederlanden, en zij, die ons moesten opknoopen, vereeren ons zonder iets te vermoeden; morgen loopen wij den Hollander onder den neus, die ons ook al met den strop dreigde, omdat wij eenige van zijne koopvaardijvaarders inpalmden, en daarna zeilen wij zoo mogelijk rustig uit en danken onze vrienden in Frankrijk, onze vrienden in de beide Nederlanden, voor het bekoorlijk onthaal dat zij den piraat hebben gegeven.’

‘Ja, indien gij niet herkend en opgespoord wordt en de Spanjool u niet aan den eersten den besten lindeboom ophangt.’

‘Wat zijt ge toch weêr dwaas, Anne! Nu schijnt ge de ontdekking te vreezen en straks dreigdet gij mij, ons geheim aan de vier winden toe te vertrouwen!’

‘Hoe? ik zou het gevaar vreezen?’ zeide Anne, zich driftig omkeerende en de kleine vuist ballend. Haar oog brandde van toorn en zij trapte met den voet op den vloer, alsof zij dezen tot gruis wilde malen. ‘Gij beleedigt mij!’

De Vertigneul bleef rustig zitten en trok de schouders op, eene beweging welke de gravin, niettegenstaande de schemering, wel bemerkte.

‘Indien gij nog eens dat gebaar van minachting durft maken,’ beet zij hem toe, ‘indien gij mij nog eens durft zeggen dat ik bang ben, zal ik heengaan en op de hoeken der straten uwen naam bekend maken.’

‘Dat zou geene heldendaad zijn!’

‘Ik zal het doen!’ hervatte de gravin.

Uwe woorden sissen weêr gelijk het geschuifel eener slang.’

‘Ik zal openlijk zeggen wie ik ben, zoo zeker als ik u, den dag vóór ons huwelijk, door eenen kogel den kop zou verbrijzeld hebben, wanneer gij de beleediging, mij toen toegebracht, niet hadt ingetrokken.’[(1)]

‘Ik ben er van overtuigd. Ja, gij hebt een staalhard, zelfs in menig oogenblik een boos hoofd, Anne, ik weet het maar al te wel; doch dat juist vind ik zoo aantrekkelijk in u, en 't was ook dáárom dat ik u uitnoodigde, om met mij den oceaan te beheerschen.’

In den toon der laatste woorden was iets gelegen dat, meer dan bedreiging of geweld, geschikt was om de bruisende hartstochten bij dat koppig, eigenzinnig en grillige kind eenigzins te doen bedaren, en dat overigens haren man bewonderde en veel liefde toedroeg.

Mevrouw zette den strijd niet voort; zij verliet de kamer om het naastgelegen slaap vertrek binnen te treden, waarvan zij de deur met een recht mannelijk geweld toesloeg.

De graaf verliet zijne houding niet; hij wist dat de minste afleiding de kwade luim zijner vrouw zou doen voorbij drijven. Ook dronk hij in vrede den vollen roemer ledig en bekommerde zich niet meer om de bedreiging zijner vrouw.

't Werd hem echter duidelijk, dat de tijd aanbrak waarop aan verhuizen moest gedacht worden.

De Vertigneul was iemand, die zich over het moeielijke van zulken toestand juist niet ongerust maakte. hij worstelde volgaarne met gevaren, en was zelfs dan eerst bewonderenswaardig; doch hij moest zich alsdan in het vrije bevinden buiten de enge, benauwende muren eener stad, buiten de klemmen en vallen der baljuws, schouten en dienders.

Wat de reis naar Middelburg betreft, tot deze zou hij zijne grillige vrouw wel weten over te halen, al was het slechts door haar te doen zien dat zij daar nabij den oever der zee zou staan, gereed om zich in te schepen en het vasteland, haar zoo hatelijk, voor eeuwig vaarwel te zeggen.

Zóó diep was de graaf in zijne gedachten verdiept, dat hij geen aandacht gaf op een tamelijk levendig gedruisch, beneden in de straat, evenmin als op eenen lichtgloed, die zich tot zelfs in de kamer verspreidde.

Pas was hij echter opgestaan en het open venster genaderd, of hij bemerkte dat een der gasten, in de *Gouden Ster* gelogeerd, met een avondmuziek van vedels, fluiten, citer en stemmen vereerd werd.

> Soo ginghen voor ons deur, bij nachten deze snaren
> De speelmans op de straet die maeckten soet geluyt,
> Dat menigh mensch stont op en keeck het venster uyt.

Het was wel de moeite waard dat de buren de vensters nog eens openden en natuurlijke familie-portretten in het vierkant van het raam vormden; het was inderdaad eene prachtige serenade.

(1) Walter Thornbury.

Zij bestond uit een tiental vedels, bas-violen, fluiten en andere speeltuigen; uit een twintigtal brandende fakkels door knechten gedragen en eene groep modejonkers, elk met een sierlijken bloemtuil in de hand.

De twee bloemenwinkels op den Magdalenensteenweg waren letterlijk leêg geplunderd, en 't moge verwondering wekken, maar die winkels waren reeds rijk in keurige bloemen, voor welke onze achtbare vaderen eene bijzondere liefde hadden opgevat.

Daar vond men onder anderen in de verschillende seizoenen: leliën van alle kleuren, anemonen, aurikelen, plumagegras, roode en gevlamde rozen, anjelieren, violetten - ‘als de sterren in den melkweg aan den hemel dooreengemengeld’ zegt een schrijver van dien tijd - en die ons uit Perzië, uit Indië, uit Zwitserland en Stiermarken werden aangebracht.

Mevrouw De Vertigneul, wier licht beweegbaar karakter de lezer reeds zal hebben opgemerkt, trad bij het hooren der welluidende tonen, snel terug in de kamer, die voor salette diende.

De bui was afgeleid; met dat fijne en scherpzinnige gevoel, zoo eigen aan de vrouwen, raadde zij dat die vereering aan haar gebracht werd.

De Vertigneul's zagen ter sluik eens door het geopende venster en herkenden dan ook onmiddellijk eenige der jonkers, die zij op het maal bij den graaf De Berlaymont ontmoet hadden.

‘Recht lief!’ zeide mevrouw zich tot haren echtgenoot richtende en de bitsige woorden van voor eenige oogenblikken uitgesproken, niet meer gedenkende.

‘En voortreffelijke muziek!’ liet er de graaf op volgen.

‘Gij spreekt met kennis van zaken!’ zeide zij. En dat was ook zoo.

(*Wordt vervolgd.*)

Mozaiek.

De brevetten in Engeland.

In 1875 Zijn in Engeland niet minder dan 4571 brevetten van uitvindingen afgegeven. Zulk een groot aantal brevetten schijnt op het eerste gezicht bijna ongelooflijk en zou moeten bewijzen dat de geest van uitvinding bij de zonen van Albion zeer gelukkig is, maar de volgende cijfers zijn wel geschikt om onze bewondering eenigszins te matigen. Slechts 28 pct. der uitvindingen overleven hun derde jaar, niet meer dan 10 pct. het zevende; het aantal teenemaal nuttelooze uitvindingen wordt aangeduid door het feit, dat reeds 1173 van de 4571, dus meer dan een vierde gedeelte, ingetrokken zijn, na de vastgestelde 6 maanden der voorloopige bescherming.

Het bureau der brevetten maakt intusschen goede zaken: na aftrek van alle kosten heeft het voor 1875 een zuivere winst van ruim drie millioen franken opgestreken. Sedert de nieuwe organisatie van den dienst der brevetten in Engeland, d.i. sedert 1852, bedroeg de zuivere winst in het geheel ongeveer 32 millioen franken.

De laatste Tasmaniër.

Evenals de Roodhuiden in Amerika sterven ook de inboorlingen op de eilanden van Australië langzamerhand geheel uit. Voor eenigen tijd overleed op Tasmanië de laatste inboorlinge van dat eiland, namelijk Lidgiwidgi Trucaninni, of zooals zij veelal genoemd werd, Lalla Rookh, op 73jarigen ouderdom. Zij was de vrouw van koning Billy, in het jaar 1869 gestorven, den laatsten mannelijken vertegenwoordiger van dat menschenras. Zij was vijfmaal met een koning gehuwd geweest. De engelsche regeering had haar een jaarlijksch pensioen van 2000 franken toegelegd dat haar tot haar dood uitbetaald werd.

Het getal der inboorlingen hetwelk in 1815 nog 5000 bedroeg, was in 1860 reeds tot 16 personen versmolten.

Boschgrond in Europa.

In vergelijking met de geheele oppervlakte van den bodem treft men in Zweden en Noorwegen 43 percent boschgrond aan, in Rusland 34, Beieren 32, Oostenrijk-Hongarije 30, Pruisen 23½, Zwitserland 18, Turkije 17, Italië 17, Frankrijk 15 à 16, België 13 à, 14, Nederland 7 à 8, Spanje 7, Denemarken 6, Engeland 4 en Portugal 3¼ percent.

Wolven in Rusland.

Te St. Petersburg is eene brochure verschenen, welke eene statistiek geeft van de verwoestingen gedurende de laatste jaren in Rusland door de wolven aangericht. De aangerichte schade is volgens deze brochure inderdaad onberekenbaar. In het jaar

1873 hebben de wolven alleen in het Gouvernement van de Wolga niet minder dan 14.000 runderen en 35.000 schapen, geiten en varkens, in Kasan 31.000 stuks vee, ter waarde van een half millioen geroofd. In het gouvernement van St.-Petersburg was de schade geringer, maar bedroeg voor 1873 toch altijd nog 250.000 franken. In 41 russische gouvernementen, Polen en de Oostzee-provinciën niet mede gerekend, werden in een enkel jaar 742.000 stuks vee geroofd, 'twelk een waarde van 12 millioen franken vertegenwoordigt. Het door ons geraadpleegde document schat het aantal wolven in Rusland op 170.000 stuks. De schade door hen onder het wild aangericht is onberekenbaar.

DE LIMONADE-MAN.

Telegrafen zonder draad.

Deze schier ongelooflijke ontdekking, waarover de heer Bourbouze onlangs in de Academie van Wetenschappen te Parijs eenige bijzonderheden meêgedeeld heeft, berust op het zich ten nutte maken van de talrijke electrische stroomingen van het water of den grond. Twee zeer eenvoudige toestellen, waarvan het eene te St.-Denis, het andere te Parijs geplaatst is, deelen hunne electriciteit aan het water en den bodem der Seine meê en geleiden haar verder. Eene proef welke allen twijfel aan de mogelijkheid van een telegraaf zonder draad wegneemt, is onlangs tusschen het natuurkundig laboratorium van de *Ecole de pharmacie* en de minstens 300 meter daarvan verwijderde woning van den heer Bourbouze genomen. De beide gebouwen zijn door geen draad verbonden, maar de waterleiding van de stadswijk brengt de depeches over. Er zullen nog andere proeven genomen worden; wanneer het overseinen niet door al te grooten afstand onmogelijk gemaakt wordt, kan deze ontdekking, in oorlogstijd bijv., voor legerkorpsen en belegerde vestingen van onberekenhaar nut zijn.

De Indianen in de Vereenigde Staten.

De Indianen waren de oorspronkelijke bewoners der nieuwe wereld. Zij zijn echter door de Europeanen allengs verdrongen en de tijd is nabij dat zij geheel van den aardbodem zullen verdwenen zijn. Op dit oogenblik leven er in de Vereenigde Staten van Noord-Amerika in het geheel nog 316.000, namelijk: 100.000 beschaafde, 135.000 half-beschaafde en 81.000 nog geheel wilde Indianen.

Eene wonderpen.

In Engeland wordt eene nieuwe soort van stalen pennen verkocht, welke men slechts in zuiver water behoeft te doopen om duidelijk en zwart schrift voort te brengen. In den cylindervormigen penhouder bevindt zich namelijk eene zwarte verf; doopt men nu de pen, welke uit een dubbel blad bestaat, in water dan lost zich een gedeelte der stof op en geeft een zwarte schrijfinkt. Voor reizigers, notarissen, geneesheeren, enz. kunnen deze soort van wonderpennen van groot nut zijn.

KOOP WARREN'S SCHOENSMEER

De slavenhandel.

Deze dagteekent van den 8 augustus 1444, toen kapitein Lanzarot te Lagos, in het koninkrijk Algarvië, de eerste negers aankocht; deze waren 235 in getal. Dit voorbeeld werd spoedig door de Spanjaarden nagevolgd; Sevilla werd dientengevolge de hoofdmarkt van den slavenhandel. Hij breidde zich spoedig uit tot Madera, de Kanarische eilanden, enz. De invoer van slaven naar St.-Domingo begon in 1510, naar Cuba in 1521. Na de stichting der engelsche volkplantingen in Noord-Amerika zette een hollandsch schip te Jamestown, in Virginië, in 1620 de eerste twintig negers

aan land. De eerste slaven der fransche Antillen kwamen er in 1650, en in China in 1688 aan.

Wandelingen door Londen.

LANGS DEN THEEMS.

[Nummer 14]

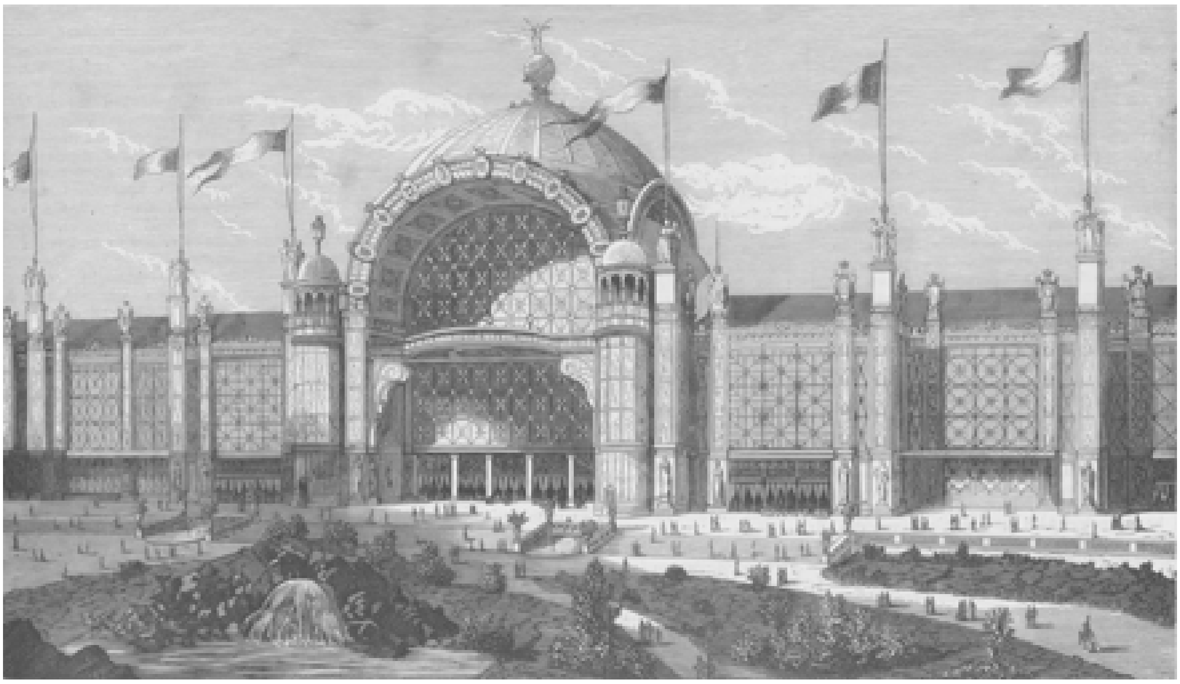

DE VOORGEVEL VAN HET PARIJSCHE TENTOONSTELLINGSGEBOUW VOOR 1878.

Geillustreerd nieuws.

Inhoud:

De Parijsche tentoonstelling. - De nieuwe minister-president in Frankrijk. - Kardinaal Patrizzi. - Kanonnen en schepen van vroeger en later tijd. - Rusland en zijne ambulances. -

Wij gaven in onze vorige aflevering de afbeelding van het geheele tentoonstellingsgebouw, zooals het zich op het Marsveld verheft; heden geven wij eene meer wijdloopige afbeelding van den voorgevel van dat trotsche gebouw. Onwillekeurig dringt zich een gevoel van spijt voor den geest op, wanneer men bedenkt dat zulk een reuzengevaarte nog spoediger zal afgebroken en vernietigd worden dan het opgebouwd werd. Toch zal er eene herinnering van de tentoonstelling van 1878 achterblijven. Het terrein van de expositie bestaat namelijk uit twee deelen, het Marsveld en het Trocadero, door de Seine van elkander gescheiden. Op het Marsveld komen de hoofdgebouwen, maar op het Trocadero worden insgelijks uitgestrekte gebouwen aangelegd, meer bijzonder bestemd voor de tentoonstellingen van wetenschap en kunst, benevens voor het geven van concerten en dergelijke uitvoeringen. Een der zalen, tot dit laatste doel bestemd, zal groot genoeg zijn om 10.000 personen te kunnen bevatten. De inrichtingen op het Trocadero zullen van blijvenden aard zijn en ook bij latere gelegenheden dienst doen.

De laatste maand van 1876 moest Frankrijk nog eene minder aangename verrassing brengen in den vorm van eene geruchtmakende ministerieele crisis. Het ministerie had het bij de Kamer der Afgevaardigden dan ook danig ver-

bruid en vooral de minister-president Dufaure was de radicale meerderheid een doorn in het oog. Dufaure was misschien oprecht republikeinsch, maar hij bezat eene onvergeeflijke fout - hij was katholiek en als zoodanig wilde of kon hij niet toegeven aan de eischen der radicalen, welke er op uit waren om de geestelijkheid in hare rechtmatige inkomsten te bekrimpen en haar buiten school en maatschappij te sluiten, in afwachting dat geschikter tijden haar ook uit de kerk zouden verdringen of liever, zoowel kerk als geestelijkheid onmogelijk maken.

De strijd tusschen het ministerie en de Kamer was eene zeer heete en toen het eerste neêrlaag op neêrlaag geleden en zelfs door zijne halfheid in den konservatieven Senaat het hoofd gestooten had, moest de zoozeer gevreesde ministerieele crisis wel uitbreken. De ministerpresident bood Mac-Mahon zijn ontslag aan en de andere ministers volgden zijn voorbeeld. De president der republiek deed al het mogelijke om den aanrukkenden storm te bezweren; zelf behoudend gezind, ofschoon hij op zich genomen had de wetten der republiek getrouw na te komen en uit te voeren, poogde hij eene combinatie te vinden welke, zonder de meerderheid der Kamer al te zeer te verbitteren, zijne eigene beginselen en die van den Senaat geen geweld aandeed, doch de Kamer wilde volstrekt haar zin hebben: er moest een ministerie uit haar midden gevormd worden en toen de maarschalk met het toegeven aan de eischen der meerderheid wat lang draalde, weigerde zij de aan de orde zijnde begrooting onder handen te nemen, met andere woorden, deed zij de staatsmachine plotseling stilstaan. De rechterzijde mocht die handelwijze zeer juist eene parlementaire werkstaking noemen, de meerderheid was niet van haar plan af te brengen, en Mac-Mahon die bij al zijne krijgskundige bekwaamheden slechts een middelmatig politicus is, zag geen anderen uitweg open dan het grootste gedeelte van de eischen der radicalen in te willigen. Dufaure, de steen des aanstoots, werd opgeofferd; de minister van oorlog, Berthauld, dien de radicalen om zijne houding bij de militaire begrafenissen insgelijks gaarne van de baan zouden hebben geschoven, bleef echter: om niet alles te verliezen moest de linkerzij ten minste die bittere pil slikken, maar zij werd ruimschoots schadeloos gesteld door de benoeming van Jules Simon tot minister-president.

Deze toch, een vurig en volbloed republikein, had een verleden achter zich dat de hoop der linkerzij wettigde. Zoowel als lid der Nationale Vergadering na den val van het keizerrijk als minister onder Thiers, had hij overvloedig bewijs gegeven met de denkbeelden en het streven van het liberalisme ten hoogste ingenomen te zijn; daarenboven bezat hij inderdaad schitterende talenten als staatsman en redenaar, en was het professoraat aan de Sorbonne voor hem een goede leerschool geweest. Geen wonder dus, dat zulk eene persoonlijkheid de radicalen ten hoogste welkom moest zijn.

Jules Simon is echter diplomaat; als zoodanig rent hij niet wild en onbeteugeld voort zooals sommigen zijner minder politieke geestverwanten zouden doen: hij weet dat hij rekening te houden heeft zoowel met de gevoelens van den president en van zijne mede-ministers als met den Senaat, en daarom was zijn optreden schijnbaar zeer gematigd en verzoeningsgezind. Het heeft den schijn alsof Jules Simon twee heeren wil dienen; bij zijne openingsrede sprak hij in de Kamer en de Senaat de gedenkwaardige woorden, welke tot de geschiedenis zullen blijven behooren: 'Ik ben volbloed republikein,' sprak hij, 'maar ook volbloed konservafief.' Er ontbrak

slechts aan, dat hij zich bij den eersten volzin met eene buiging tot de linkerzijde gewend had, om zich bij de tweede zinsnede tot de rechterzijde te keeren.

Zij die verder nadenken vragen zich echter af hoe twee, in Frankrijk althans, zoo geheel verschillende standpunten tot overeenstemming kunnen worden gebracht, en vooral hoe het zal moeten aangelegd worden om de goede harmonie tusschen het ministerie onderling en van deze weêr met den maarschalk en den Senaat te bewaren.

Wij voorzien voor het toch reeds zoo fel geschokte land dan ook binnen korter of langer tijd nieuwe binnenlandsche verwikkelingen en dreigende ministerieele crisissen.

Italië dreigt rijk te worden aan - beroemde dooden. De hertogin van Aosta, kardinaal Antonelli, de hertog van Galliera werden binnen een betrekkelijk kort tijdsbestek weggerukt, en 1876 mocht zijn jaarkring niet afsluiten of nog eene andere beroemde persoonlijkheid zou van de wereld aftreden, kardinaal Patrizzi namelijk, wiens portret wij hiernevens geven. Nog is de wonde niet gesloten het hart van den Heiligen Vader toegebracht door den dood van zijn trouwsten dienaar en raadgever, kardinaal Antonelli, of een tweede slag treft hem, daar ook de zoozeer hooggeachte en beminde kardinaal Patrizzi van zijn zijde weggerukt werd. Ook deze slag viel niet onverwacht want reeds meer dan eens had de telegraaf het overlijden van den kardinaal gemeld toen zijne ziel nog op de aarde vertoefde, maar het verlies van een ouden, trouwen vriend valt altijd pijnlijk, ook al weet men dat het niet te voorkomen is.

Kardinaal Patrizzi is reeds van de vorige eeuw: hij werd den 4en september 1798 te Sienna geboren, en telde dus bij zijn dood, die den 17en december 1876 voorviel, reeds ruim 78 jaren. Kardinaal Patrizzi was een der oudste kardinalen, daar hij reeds in 1836 tot die hooge kerkelijke waardigheid verheven werd; verder was hij vicaris-generaal van den Paus, bisschop van Porto en Sainte-Rufine, prefect van de kongregatie der ritussen en deken van het Heilig College. De edele kardinaal was te Rome zeer bemind, vooral onder de armen, voor wie hij het grootste gedeelte van de intresten van zijn aanzienlijk persoonlijk vermogen bestemde. Eenige oogenblikken vóór zijn overlijden zond Zijne Heiligheid den stervende zijn zegen in *articulo mortis*.

Ik mocht wel eens zien dat een der oudste zeehelden, de groote De Ruijter bijv., nog eens kwam zien en den bouw en de inrichting der tegenwoordige oorlogsvloten in oogenschouw kwam nemen. Wat zou hij verwonderd de handen in elkander slaan! Weg zijn de oude houten galjoenen, fregatten en linieschepen met hunne 60, 80 of 100 vuurmonden; wat men nu heeft, zijn monitors en ramtorenschepen met een ijzeren of stalen harnas bedekt als een ten oorlog uitgerust ridder der middeleeuwen, terwijl twee, hoogstens drie kanonnen dit vreemdsoortige vaartuig in aanval of verdediging beschermen moeten. Maar welke kanonnen ook! Werp al de 100 vuurmonden der oude linieschepen in den smeltoven eener geschutgieterij en het gezamelijke volume zal nauwelijks voldoende zijn om er een enkel dragelijk nieuwmodisch kanon uit te gieten. Van een enkel dezer voorvaderlijke kanonnen zou men ternauwernood één kogel kunnen vervaardigen voor zijne ontzagwekkende broeders van den laatsten tijd.

Het kost tegenwoordig heel wat om zijn evenmensch naar de andere wereld te helpen met al die nieuwmodische en geperfectioneerde vuurwapens. Als ik zeg geperfectioneerde, is dat slechts betrekkelijker wijze gesproken, want geen oorlogswapen is zoo volmaakt, of weldra komt een ander die een nog volmaakter uitvindt. Waar zijn ze gebleven, die 12- of 24- ponders onzer jeugd, waarvoor we toen zoo machtig veel ontzag hadden! Spoedig kregen we de 48- en de 96ponders,

en toen men later niet meer de zwaarte der kogels, maar 't gewicht der kanonnen zelf benoemde, begon men te spreken van 40-, 60- en eindelijk van 81- tons kanonnen, vooral voor de schepen. Het Italiaansche Gouvernement vond het laatste cijfer nog niet eerbiedwaardig genoeg en bestelde bij den mededinger van Krupp, bij Armstrong te Woolwich, enkele 100-tons kanonnen voor een paar zijner monitors. De proeven, welke onlangs te Spezzia met die reuzenkanonnen genomen zijn, hebben zelfs de stoutste verwachtingen overtroffen. Dikke ijzeren of stalen bekleedingen werden door de kogels van het 100-tons kanon triomfantelijk doorboord of stuk geschoten. Onze gravures stellen zulk eene bekleeding, vóór en na de genomen proeven voor. Een enkel welgemikt of gelukkig schot is voldoende om een sterk gekurasseerd vaartuig in den grond te boren. Het is natuurlijk dat men nu weêr een middel zal gaan bedenken om de oorlogsschepen nog sterker en dikker ijzeren of stalen huid te geven, opdat ze ook tegen de 100-tons-kanonskogels (vergeef mij het barbaarsche woord, lezer) bestand worden. Is dat gevonden, dan gaat men natuurlijk nog zwaarder kanonnen maken, en aldus voortgaande zou ten laatste de bekleeding zoo dik moeten zijn, dat zelfs het ruim van het vaartuig kwam te vervallen en 't geheele schip eenvoudig een klomp massief ijzer of staal zou worden. Een zoodanig vaartuig zou wel den hinderpaal hebben, dat het den bodem der zee zou moeten gaan zoeken, maar 't zou ook het onwaardeerbaar voordeel bezitten voorgoed schotvrij te zijn.

Kwam het eenmaal zoover, dan zou men weêr tot de oorspronkelijke houten schepen van vroeger moeten terugkeeren.

De conferentie te Constantinopel doet hare zaken goed; zooals het orde- en vredelievende diplomaten betaamt, zijn de heeren leden der conferentie zoo voorkomend jegens elkander dat men zeggen zou dat zij - en hunne gouvernementen - altijd de beste vrienden der wereld geweest waren. Ignatieff en Salisbury zijn jegens elkander de voorkomendheid zelve en naar het uiterlijke te oordeelen hangt er geen enkel wolkske meer aan de lucht. Toch is het er nog verre af dat de beide regeeringen welke het naast bij de oostersche kwestie betrokken zijn, de russische en de engelsche, elkander volkomen zouden vertrouwen. Integendeel, de wapeningen worden aan weêrszijden met kracht voortgezet en vooral Rusland verzuimt niets om gereed te zijn wanneer het geharrewar der diplomaten door het klinken der krijgstrompet zal overstemd worden.

In vorige afleveringen bespraken wij reeds de mobilisatie van het russische leger, wij willen er op deze plaats bijvoegen dat Rusland niets verzuimt om ook den militairen geneeskundigen dienst te regelen. Een groot aantal burgerlijke geneesheeren en apothekers zijn bij het leger ingelijfd en de noodige ambulancen zijn in gereedheid gebracht, om 50.000 gekwetste of zieke militairen te kunnen opnemen en verplegen.

Vooral te St.-Petersburg heerscht eene groote bedrijvigheid. Warme winterkleêren, linnen, pluksel, zalven, verbanden, alles wordt bijeengezameld en in gereedheid gebracht, om op het eerste sein naar het zuiden, 't tooneel des oorlogs, verzonden te worden. Onze gravure geeft eene afbeelding van eene inrichting van het Roode Kruis tot verpleging van gewonden in de hoofdstad des rijks.

Hopen wij dat de leden van het Roode Kruis hunne menschlievende pogingen niet verder zullen behoeven uit te strekken, dan tot de voorbereidende werkzaamheden.

Miauw, miauw!

Zij was van het echte Cyprische soort,
   Geen katjen om mede te spelen.
Zij had in de wieg reeds muizen vermoord,
En was ook haar huid zacht en glad - op mijn woord,
   Haar pootje was toch geen fluweelen.

Zij was een katje van stand en van bloed,
   Met snorren als van een dragonder.
Zij zeide, zij had een ontwikkeld gemoed,
En deed zich op haar fatsoen ook te goed,
   Met 'n hartje zoo warm als een tonder.

De hemel beware toch iedereen
   Zoo menschen als muizen en ratten -
Al zijn zij verleidlijk als een sireen,
De hemel beware toch groot en kleen
   Voor echte Cyprische katten.

Wandelingen door Londen, Door J.A. Beerten.

II.

Mistress Sintrey, die van onze komst verwittigd was, ontving ons op eene wijze alsof haar echtgenoot den lord-kanselier te logeeren had gevraagd. Men begrijpe mij echter niet verkeerd, want de eerbied, die mij werd betoond, uitte zich niet zooals wij, Nederlanders, dat zouden doen, door het bewijzen van allerlei oplettendheden en kleine diensten, die op zich zelven niets beteekenen, doch zoo aangenaam zijn voor dengene aan wien ze besteed worden, maar was van dien aard dat ik terstond een zeer slecht denkbeeld kreeg van de engelsche gastvrijheid.

Men zal mij misschien van vooringenomenheid of, nog erger, van ondankbaarheid beschuldigen, dat ik terstond op die gedachte kwam, doch wie ooit in de positie komt, waarin ik de eerste uren verkeerd heb, die ik in Sintrey's huis doorbracht, zal mij ongetwijfeld anders beoordeelen.

Verbeeld u eene zeereis achter den rug te hebben met al de *misères*, die aan eene zeereis verbonden zijn voor iemand, die nooit anders dan vasten grond onder de voeten heeft gehad, en dan gedurende twee uren met een beleefd en lachend gezicht te moeten luisteren naar eene opsomming van de lords die onder het nederig dak, waar ik de eer had te verblijven, gezeten hadden; naar de geschiedenis van zekeren kolonel Sintrey die onder den grooten hertog gediend had en voor wien, te rekenen naar zijne heldendaden, minstens tien standbeelden moesten opgericht zijn; naar de uiteenzetting van een wonderlijken geslachtsboom, waarvan Clifton, - de naam van mistress Sintrey gedurende haar ladyschap - een ridder met Willem den Veroveraar naar Engeland gekomen, de eerste stamhouder was en welk geslacht nog alleen vertegenwoordigd werd door mijne nederige gastvrouw, die met een gebaar, dat grootmoedigheid moest beteekenen, mij heel vertrouwelijk meêdeelde, dat zij van alles afstand had gedaan alleen ter wille van Sintrey.

Daarbij bleef het echter niet, want mijn belangstellende houding scheen haar te zeggen dat ik nog meer vertrouwen verdiende, en achtereen volgens vernam ik dat de juweelen van milady Coltbury valsch waren, dat kapitein Bradfort een glazen oog had, dat de jongejuffrouwen Tinborn altijd fransch wilden spreken met den secretaris van de fransche ambassade, doch er geen woord van verstonden en wie weet welke merkwaardige zaken ik nog te weten zou zijn gekomen, indien Sintrey er niet een einde aan gemaakt had met de opmerking dat ik wel vermoeid zou zijn, en dus zeker naar rust verlangde.

Die taal verstond ik beter en ik geloof niet dat iemand het mij kwalijk zal nemen, dat ik zonder eenig besef van de hooge eer die ik genoot, door op dezelfde kamer te logeeren, waar ik weet niet welke lord geslapen had, zoo rustig sliep alsof ik op een gewoon, maar goed bed lag.

Het was mijn vooraf beraamd plan dat ik te Londen vroeg uit de veeren zou zijn, om zoodoende een langeren dag te genieten, doch den eersten dag den besten leed dat plan al schipbreuk, want Sintrey stond reeds met den hoed op het hoofd gereed om uit te gaan, toen ik nog al de genoegens van een morgenslaap genoot. Zijn liverei-knecht die mij dit kwam zeggen, - want hij hield een liverei-knecht, gelijk overigens de meeste Engelschen van zijn stand doen - bracht mij tevens warm water

om mij te scheren, iets wat tot de engelsche beleefdheden schijnt te behooren, want zoolang ik bij Sintrey verbleef werd het mij geregeld gebracht, in weerwil dat hij toch moest weten dat ik een vollen baard droeg, en het scheermes niet tot mijne toiletbenoodigdheden behoorde.

Mijn vriend hoefde niet lang op mij te wachten, en nadat hij mij met billijken trots zijn hof had laten zien, die wat uitgestrektheid aangaat best bij mij op zolder had kunnen geplaatst worden, en na een ontbijt van geroosterd brood met koud vleesch en eieren met spek, stapten wij de deur uit, ik, om wat van Londen te zien, Sintrey, om mij den weg te wijzen en mij de noodige ophelderingen te geven.

Het was negen uur en prachtig weêr, zoodat ik mij voorstelde dien dag veel genot te zullen hebben. Het denkbeeld dat ik door Londen wandelde, droeg er niet weinig toe bij om mij in eene behaaglijke stemming te brengen en als een liefhebber van flaneeren, en ook om mijn deftigen vriend genoegen te doen, - langzaam loop en staat immers deftig? - wilde ik eensop mijn gemak rondwandelen en met zien en praten een pleizierigen dag doorbrengen. Het bleek echter dat ik nog in 't geheel niet op de hoogte was van de zeden en gewoonten der zonen Albions, want Sintrey bracht mij aan het verstand dat in geheel Londen slechts twee flaneurs zijn: de policie-agent en het wandelend uithangbord. Ik begreep niet goed wat een wandelend uithangbord was, en ik had ook geen gelegenheid er naar te vragen, want wij moesten ons uit het gevaar redden, waarmede wij bij het inslaan van een nieuwe straat, door een eindeloozen trein van gaande en komende rijtuigen, bedreigd werden.

Dat is een londensch gezicht, en hier moet ik weêr de verbeelding mijner lezers te hulp roepen om hen een denkbeeld te doen krijgen van de drukte en het gewoel dat daar heerscht. Verbeeldt u dan vijf of zes eindelooze rijen voertuigen in de meest mogelijke verscheidenheid, zooals flesschenwagens, cabs, hansoms, omnibussen, liverei-rijtuigen, bierwagens, enz. enz. die elkaar rakelings passeeren, en daartusschen en langs beide zijden op de trottoirs, eene wereld van menschen, die door elkaar draven en jagen, alsof hen een leger van schuldeischers op de hielen zit. Zulk een tooneel is niet te beschrijven, men moet zoo iets zien om er een denkbeeld van te krijgen.

Daar staat eensklaps de geheele trein stil. Een policie-agent, midden in de straat, heeft de hand opgeheven en van die gelegenheid maakt een menschenstroom gebruik om, zonder gevaar van overreden te worden, naar den anderen kant te vliegen. De hand daalt, en vooruit hotsen de zware karren, voorbij vliegen de lichte cabs. Zoo goed en kwaad dit ging vertelt Sintrey dat niemand in geheel Londen er ooit aan gedacht heeft om dat teeken te minachten, en zelfs de rijtuigen van Hare Majesteit staan stil voor den opgeheven arm van den policieagent.

Van wandelen kan hier geen sprake zijn, en ik ben heel blij dat Sintrey mij uitnoodigt op den omnibus te klimmen, die ons naar den Tower zal brengen. Ziet men één omnibus of honderd, op allen zitten dagbladlezende Sintrey's, want het eerste werk van mijn gastheer, toen hij plaats had genomen, was de *Morning Post* uit zijn zak te halen en er zich als achter een schild te verbergen. Of dat beleefd was weet ik niet, maar ik heb leeren begrijpen dat het zeer fatsoenlijk stond.

Van mijn hooge standplaats kon ik dat gewemel overzien, en ik kan verzekeren dat ik honderdmaal mijn vriend in den arm genepen heb, daar ik telkens meende getuige te zullen zijn van het vernietigen van een menschenleven of het tegen elkander bonsen van twee rijtuigen. Op het oogenblik echter dat ik de oogen sloot om het ongeluk niet te zien, was het gevaar reeds geweken en schrikte ik weêr voor een nieuw.

Het viel mij op dat de hooge hoed hier een nationale dracht is. De voddenraper, de winkelier, de hoogere standen en zelfs de jongen van twaalf jaren draagt het cylindervormig hoofddeksel. Ik heb later gelegenheid gehad om tot de overtuiging te komen dat men niet alleen geen gentleman kan zijn zonder hoogen hoed, maar ook dat John Bull er zooveel van houdt dat hij hem zelfs onder het eten niet afzet. Ik heb in Cremorne-garden een bal gezien van dansende kachelpijpen, en als men daarenboven nog weet dat men in Londen bij het groeten den hoed niet van het hoofd neemt, dan is de veronderstelling, dat de Londenaars den hoogen hoed ook als slaapmuts gebruiken, nog zoo gewaagd niet.

In de verte daagt een gebouw op met vier hoektorens en kanteelen. De Tower, zegt Sintrey, en met een gemengd gevoel van bewondering en angst staar ik op dat koninklijk kasteel, binnen welks muren zooveel bloedige drama's zijn afgespeeld. Wij stappen af en zullen het van binnen gaan bezichtigen. Maakte het op mij reeds een naren indruk dat tegen die eeuwenoude muren moderne huizen zijn opgetrokken, toen ik de benedenzalen in arsenalen herschapen zag, werd het er niet beter meê. Daarenboven, er was geen gelegenheid om een oogenblik stil te staan. Onze gids was blijkbaar een Londenaar, want hij draafde met ons de eene zaal in en de andere uit, zonder ons den tijd te gunnen iets op ons gemak te zien.

In een der zalen worden in een glazen kas, door ijzeren traliën afgesloten, de juweelen der kroon bewaard, waaronder de bekende Koh-i-Noor, en daar stond de gids een oogenblik langer stil en ook Sintrey werd spraakzaam en wees mij op die schatten. Zij trokken mij echter weinig aan, want ik ben van gevoelen dat die symbolen van het koningschap eerst dan waarde hebben, als zij gebruikt worden, maar niet als zij op een hoop bij elkander liggen.

Waar nu heen? vroeg ik, toen wij van den beleefd buigenden *warder* van den Tower afscheid genomen hadden. Een roeitochtje op den Theems stelt Sintrey voor en ik neem daarmeê genoegen, doch wilde gaarne eerst nog wel iets frappants van Londen zien. Goed, antwoordt mijn vriend, bij onzen terugtocht doen wij Whitechapel aan, en ik stemde toe zonder zelfs te weten wat Whitechapel was.

Ik heb meer dan eens een tochtje op de Schelde bij Antwerpen gemaakt en vandaar den O.L.V. toren met zijn geborduurde kanteelen bewonderd; op den Theems is het gezicht wel uitgestrekter en wat gewoel aangaat oneindig grooter, doch schooner kan ik het niet vinden. De St.-Paul en de London-bridge zijn de eenige punten waarheen de vreemdeling de oogen wendt, want het vermoeit hem naar die tallooze pleizierbootjes te zien, waarin niets dan dagbladlezende Engelschen zijn gezeten. Waarom die heeren zich over het water laten voeren is mij onbegrijpelijk, want ik hoû het er voor, dat men thuis beter op zijn gemak zit om het nieuws van den dag na te lezen.

Amice Sintrey had ook weêr zijn *Morning Post* voor den dag gehaald, en het scheen mij toe dat zij zeer belangrijke tijdingen moest bevatten, want hij keek weêr naar dezelfde rubriek, waarin ik hem op den omnibus zoo ieverig had zien lezen. Ik keek eens over zijn schouder heen. *Court Circular*, las ik met groote letters, en ik begreep zijne belangstelling.

Onder dat hoofd toch geeft de *Morning Post* eene wijdloopige beschrijving van de gewichtigste gebeurtenissen ten hove, van het feest dat 's avonds te voren bij lord die en die heeft plaats gehad, en die beschrijving is zoo uitvoerig dat zelfs de namen der gasten en de toiletten der dames zeer nauwkeurig staan aangegeven. Als een man van fatsoen, of met andere woorden als iemand die er ieverig aan meêdoet om in alles meer te schijnen dan hij werkelijk is, spelde Sintrey deze berichten woord voor

woord na, en toen hij zijn blad toevouwde, was in zijne houding zekere trots niet te miskennen.

Ons tochtje, dat voor mij alles behalve eene uitspanning was, werd aangenaam afgewisseld door een steenregen die eenige bengels uit een boom rondom ons in het water wierpen, waarbij de schipper hevig vloekte, doch dat Sintrey zelfs niet eens deed opzien. Bij deze gelegenheid bemerkten ik dat ik goed op weg was om een Engelschman te worden, want ik vond dit tooneel zeer aardig.

Ik had er echter genoeg van en verlangde naar Whitechapel, zooals Sintrey beloofd had. Wij stapten dus weêr aan land, en mijn Mentor bracht mij naar een policie-bureau, waar hij een der inspecteurs kennis gaf van ons verlangen om Whitechapel te gaan zien, en verzocht een zijner agenten te mogen hebben om ons te geleiden. De inspecteur was zoo vriendelijk zijn eigen geleide aan te bieden, wat wij met genoegen aannamen. Hij was een spraakzaam, beleefd mensch, die mij ongevraagd omtrent vele punten inlichtte. Whitechapel, zeide hij, is nu wel juist de dievenbuurt niet, doch in de ginpaleizen die men er aantreft, beweegt zich een bende kerels, die allen min of meer met de

policie kennis hebben gemaakt. Daar vindt men familiën die nooit de weelde van een gevulde maag gekend, doch al de verfijning van het genot dat aan de dronkenschap verbonden is, ondervonden hebben; daar vindt men de opiumrookers en rooksters, want ook de vrouwen zijn dol op dat vergif, en dronken moeders en van honger schreeuwende kinderen ontmoet men er bij elken voetstap.

Wij traden een zoogenaamd koffiehuis binnen. De beide zijden van het vertrek werden door in houten schotten afgedeelde kamertjes ingenomen, waarin eene verscheidenheid van gezichten zat, als ik nog nooit gezien had. Bij onze binnenkomst verstomde het getier een weinig, wat ten gevolge had, dat wij van alle kanten werden aangegaapt, doch nauwelijks waren wij een kamertje voorbij of er werd een hoongelach ter onzer eer aangeheven. Een oogslag van den inspecteur was echter voldoende om dit te doen ophouden, en dat hij er bekend was, bleek uit de handelingen van sommigen, die met het glas in de hand een toost op zijne gezondheid instelden, en met geweld wilden dat hij hun bescheid zou doen.

MIAUW, MIAUW! NAAR C. BLAAS.

Het kwam echter tot geen hooge woorden, en toen ik op straat mijne verwondering te kennen gaf over de houding die de inspecteur tegenover dat canailje had aangenomen, kreeg ik ten antwoord dat dit niets buitengewoons was; als ik daar een bewijs van wilde hebben, moest ik maar eens geheel alleen er heen gaan. Op mijne vraag wat dan gebeuren zou, zeide hij lachend,

JULES SIMON.

KARDINAAL PATRIZZI.

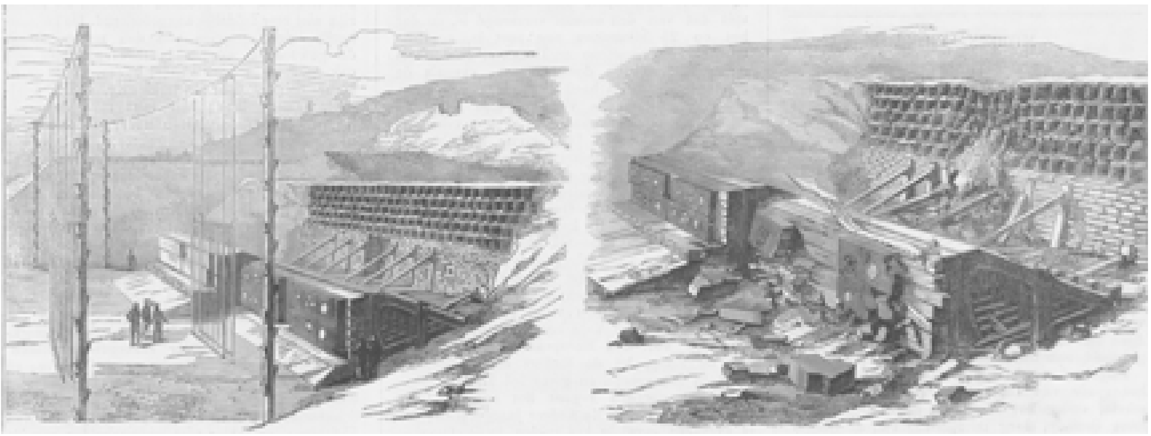

PROEVEN MET HET 100-TONS KANON TE SPEZZIA.
De pantserbedekking vóór de proef.
De pantserbedekking na de proef.

EENE INRICHTING VAN HET ROODE KRUIS TE ST.-PETRSBURG.

dat zij mij zelfs het hemd van het lijf zouden stelen, wat meer dan eens met argelooze vreemdelingen gebeurd was.

Wij bedankten den inspecteur voor zijn geleide, zeiden met genoegen gebruik te zullen maken van zijne uitnoodiging om eens met hem de dievenbuurt te bezoeken en namen een omnibus om naar huis te rijden. Sintrey woonde nabij het West-End, wij hadden dus een grooten weg af te leggen. Onderweg sprak hij mij veel over de armoede die te Londen geleden wordt, die evenals alles wat Londen aanbiedt, kolossaal is, en voorspelde mij een belangwekkenden dag, wanneer wij van het aanbod van den inspecteur zouden gebruik maken.

Langzamerhand kwamen wij weêr in meer fatsoenlijke buurten, en de paardenstallen van H.M. waarvoor een ruiterschildwacht in groottenue op post stond, waren voor mij een herkenningsteeken dat wij weldra thuis zouden zijn. Na tien minuten rijdens hielden wij voor de woning van Sintrey stil, waar zijne echtgenoote ons aan de deur ontving.

Midden-Afrika en de koning der Belgen.
(Eene correspondentie uit Antwerpen.)
(*Vervolg.*)

Genezen en van nieuwe hulpmiddelen voorzien, hervat hij zijne tochten langs de oostelijke zijde van de Tanganyka, dringt andermaal in het binnenland; doch de koorts verlaat hem niet meer, en toen hij in 1873 aan den zuidelijken oever van het meer Banigweolo gekomen was, stierf hij den 1^{en} mei onder een afdak dat zijne dienaars gemaakt hadden. Men vond hem geknield aan den voet zijner legerstede zitten.

Engeland zond verscheidene ontdekkers om het spoor van Livingstone op te zoeken; de eerste, onder het bevel van den marine-luite-nant Grandy, sloeg de richting van de Congo in, doch slaagde niet; de tweede, door den luitenant ter zee Cameron geleid, ontmoette halfweg van het Tanganyka-meer, te Kasch, de dienaars die het lijk van Livingstone terugvoerden.

Nadat Cameron de papieren in veiligheid gebracht en zich verzekerd had dat het stoffelijk overschot goed bezorgd was, zette hij den weg voort dien Livingstone had aangeteekend. Hij reist de rivier Lualaba op, tot op het uiterste punt, Nyangwe, waar hij ten gevolge der vijandelijkheid van een opperhoofd, zuid-westelijk afhoudt en in 1875 te Benguela, aan den Atlantischen Oceaan, te recht komt.

Op dit oogenblik doorkruisen nieuwe reizigers deze streken, en door het ontwerp dat ons bezighoudt, zal hun getal nog aanzienlijk vermeerderen. Trouwens die ondernemingen zullen, door de stations en verdere instellingen, meer aantrekkelijkheid erlangen en ook meer hoop op bijval geven.

Een eenvoudige oogslag op een der laatste kaarten van Afrika, geeft ons reeds een denkbeeld van de moeielijkheden om tot in de binnenlanden te geraken. De natuurlijke hinderpalen zijn dan ook de groote moeielijkheden, welke de reiziger het eerst ontmoet. Hooge bergen, diepe en zware stroomen, uitgestrekte woestijnen en meeren, reusachtige watervallen, ondoordringbare bosschen, hooge *plateaux* en eindelijk ook de vijandelijkheid der negerstammen, snijden hem alom den weg af.

Om een denkbeeld van de hoogte der bergen te geven, wijzen wij op den Kilimandjaro (6116 meters) en den Kenia (6095 meters), wier toppen, in het brandende klimaat, voortdurend met sneeuw zijn bedekt. De rivieren zijn hier niet minder aanzienlijk: de Nijl, van den oorsprong tot aan het punt der uitwatering, beslaat een afstand van 3900 kilometers.

De bron van voortkomst is een onmeetlijk waterbekken, door een aantal rivieren gevoed en het meer Ukerewe of Victoria-Nyanza geheeten. De oppervlakte van dit meer beloopt 84.000 vierkante kilometers. De Nijl stroomt met eene breedte van 120 meters uit het noordelijke gedeelte van dit meer, en valt in het Mwutan of Albert-Nyanza-meer; dit laatste is 220 kilometers lang en 35 à 90 kilometers breed, en ligt 670 meters boven de oppervlakte der zee.

Bij het verlaten van het tweede meer is de rivier 440 meters breed en wordt Witte Nijl geheeten, doch is door de rotsachtige bedding, de watervallen en andere hinderpalen, niet bevaarbaar.

Te Gondokoro, noordwaarts van het tweede meer, wordt de rivier bevaarbaar, doch ook dan vangen de moerassige streken aan, die nu eens in den regentijd groote watervakken met ondoordringbaar riet vormen en in het opvolgend seizoen de doodelijkste dampen uitwasemen. Te Karthum valt de Blauwe Nijl, door Abyssinische wateren gevoed, in de Witte Nijl, en met nog andere rivieren vergroot, stroomt de majestueuse vloed noordwaarts naar zee.

Na de Nijl vermelden wij de Congo, die met zooveel kracht zeewaarts stroomt, dat op 100 kilometers zijn water nog niet ten eenemale met dat van den oceaan vermengd is, en dat het op 25 kilometers nog zoet is, zegt de schrijver. Livingstone en Cameron hebben die rivier voortreffelijk doen kennen, evenals de eerste de Zambezia heeft bereisd.

Eindelijk komt de vierde groote rivier, de Niger, en op dat punt zijn er nog vele ontdekkingen te doen. Deze rivier loopt noordwestelijk tot op de grenzen der Sahara, besproeit de stad Timbuctu, nog door weinige Europeanen bezocht, en zich in talrijke armen verdeelend, valt zij in de golf van Guinea.

Afrika is eigenlijk het warmste werelddeel der aarde, doch wezenlijk gloeiende hitte, dat is 40° Reaumur, vindt men slechts op de kusten, in Nubië en de Sahara. Het verschil van temperatuur tusschen dag en nacht is aanzienlijk en zelfs in eenige streken zijn vorst en sneeuw niet geheel onbekend. Vele hooge punten zijn bewoonbaar voor den Europeaan, en ten zuiden, aan de Kaap, bij de Kaffers en de Boeren, heerscht een gezond en gematigd klimaat.

In het noorden regent het nooit in den zomer, doch wel in de andere jaargetijden; dit is eveneens geval in het zuiden, indenOranje-Vrijstaat, in de Kaapkolonie, bij de Kaffers en in Port-Natal; in de Sahara, Egypte en Nubië is regen eene zeldzaamheid; bij de Hottentotten, in de Transvaal en de zuidkust van Sofala, regent het enkel in den zomer; in dit seizoen, alsook in den winter, regent het tusschen den 4en en den 16en graad zuiderbreedte, terwijl onder de evenachtslijn en ten noorden en zuiden daarvan de regen in alle seizoenen valt, dikwijls vergezeld van geweldige donderbuien.

Banning haalt, naar opgaaf van reizigers, aan, dat daar waar de regen periodiek is, uit den verschroeiden en geblakerden grond, als bij tooverslag en na den regen, een weelderige plantengroei te voorschijn komt.

Afrika heeft overigens een plantengroei, welke alle de bezoekers met bewondering gade slaan. Men kan zich geen denkbeeld vormen van de pracht der maagdelijke bosschen, waarin boomen staan van 50 meters omtrek en die eeuwen oud zijn; de bloemenschat is er tevens groot en rijk aan kleuren; men teelt er al de granen van

Europa, verder de dourah, rijst, specerijen, oliën, harst, koffie, suikerriet, katoen, meekrap, indigo, aloés, sandel-, ebben- en palissanderhout, annanassen, vijgen, dadels, oranjeappels en ook druiven.

In het dierenrijk ontmoet men er al de groote wilde en ook huisdieren. In het noorden, in Algerië, Marokko en Egypte, heeft men, evenals in het zuiden, alle Europeesche dieren, en daarenboven de kameel, het nuttigste dier der woestijnen en steppen.

In het vrije vindt men den leeuw, den olifant, den rhinoceros, het nijlpaard, den buffel, de antilope, de gazelle, den struisvogel, den krokodil, apen en slangen in overvloed; sprinkhanen, mieren, termieten, de tsetse-vlieg, kortom, eene menigte insecten, die er het leven niet zeer aangenaam maken. Van de apenwereld heeft Du Chaillu ons veel verteld, en van de gorilla, dat vreeselijke monster, hebben wij specimen gezien in het Britsch Museum te Londen.

Is de oppervlakte rijk in schatten, ook de bodem bevat oneindige rijkdommen in zich; men vindt in de verschillende streken ijzer, goud in groote hoeveelheid, koper, lood, zwavel, steenkolen en edelgesteenten, vooral smaragden en diamanten.

Men begrijpt wat natuurpracht de verschillende gewesten aanbieden. Wij zouden geen schitterend tafereel genoeg kunnen ophangen van 't geen de reizigers verhalen. Men moet lezen, wat Livingstone, Cameron, Schweinfurth, Rohlfs, Stanley en anderen over die weelderige bosschen, rivieren, watervallen en vlakten met planten- en bloemenschatten overdekt, zeggen.

Wat nu de rassen betreft, in het noorden, tot aan de zuidelijke grenzen van de Sahara, woont een Kaukasisch ras; vandaar tot voorbij de keerkringen vindt men de negers en in het zuiden, meer en meer door de kolonisten van de Kaap bestookt, de wegkwijnende Hottentotten en Betschuanas; de eersten zijn heidenen, de laatsten jagers.

Wij zullen ons hier enkel bezig houden met het negerras. De grenzen tusschen de rassen zijn niet zeer duidelijk aangeteekend. De kenmerkende eigenschappen van den neger, zooals die gewoonlijk worden beschreven, vindt men ook nergens in haar geheel bijeen. Hier is de kleur lichter, daar koperkleurig, verder lichtgeel, schier blank; hier mist men de dikke lippen, daar den platten neus, ginder zijn de haren lang in plaats van gekroesd, en Schweinfurth heeft...... blonde negers gezien. Kon Barnum een zoodanig exemplaar opsporen!

Niet zelden ontmoet men beeldschoone mannen en zeer schoone vrouwen, die soms aan de grieksche type doen denken. Over het algemeen verdeelt men de negers in twee groote groepen: die van Sudan en Kaffer-negers, doch in die twee categoriën zijn een aantal schakeeringen op te merken, zoowel in kleur als in gelaatsvorm.

De Fellata's van Sudan zijn een der merkwaardigste en een der schoonste stammen hun kleur is lichtbruin, soms olijfkleurig; zij hebben een gebogen neus, een regelmatigen mond, lange haren, edel gelaat en schoonen lichaamsbouw; men kan, zegt de schrijver van *L'Afrique*, ze schier niet onderscheiden van de bewoners van het zuiden van Europa. Het is een ieverig, werkzaam ras, zich bezig houdende met landbouw en veeteelt, en zelfs met eenige nijverheid, doch de Fellata is een dweepziek aanhanger van het Islamisme.

Als men een blik op de kaart slaat, ziet men de Fellata's van Senegambië in verschillende richtingen uitstralen: zuidwaarts tot Sierra-Leone, oostwaarts tot in het bekken van den Niger en zuidwest tot in het land van Adamaua, waar nog geen reiziger den voet heeft gezet.

In Bornu, aan het meer Tsad, vindt men de negers met platten neus, grooten mond en weinig aantrekkelijk gezicht, ofschoon zij zachtaardig, vreesachtig en vadsig zijn. Velen zijn Muzelmannen, anderen heidenen. Vier staten liggen rondom gezegd meer, geregeerd door sultans; zij hebben hoofdsteden (Kuka, de slavenmarkt, telt 60.000 zielen) met regelmatige straten, huizen in hout en aarde, eene primitieve nijverheid, handel in ivoor, struisvogelveêren en slaven; zij staan in betrekking met de arabische kooplieden, die van het noorden komen afzakken.

Meer zeewaarts wonen de heidensche stammen, de Ashanti en Dahomey, die echter eene zekere nijverheid beoefenen; natuurlijk verkeert deze in primitieven staat, ofschoon de Ashanti's zeer knappe goudbewerkers hebben. Verscheidene stammen kunnen ijzer en koper smelten; in Bornu weet men zelfs kanonnen te gieten, geweren, helmen en maliënkolders te maken, huiden te bereiden, matten te vlechten, enz.

De Europeesche nijverheid zou daar dus veel diensten kunnen bewijzen, en ook veel voordeel inoogsten.

De minst beschaafde negers van Sudan zijn die van den Hoogeren Nijl, de Shillulk, de Dinka, de Djur, enz. Zeer vernuftig zijn de Niam-Niam en Monbuttu's, door Schweinfurth bezocht.

(*Slot volgt.*)

Anne Dieu-le-Veut.
Een verhaal uit de XVIIe eeuw,
Door August Snieders.
(*Vervolg.*)

Beiden luisterden naar de schoone melodiën, en toen de speeltuigen eindelijk zwegen, werd de citer getokkeld, en na een preludium klonk in den stillen en heerlijken avond, eene mannelijke stem, licht door de ontroering bewogen.

Die stem zong:

Vous chantez sous ces feuillages,
Doux rossignols pleins d'amours;
Et de vos tendres ramages
Vous réveillez tour-à-tour
Les échos de ces bocages,
Hélas, petits oiseaux, hélas!
Si vous aviez mes maux vous ne chanteriez pas.

‘Wat prachtige, wat hemelsche stem!’ mompelde De Vertigneul.

Terwijl de graaf door allerlei uitroepingen zijne bewondering deed blijken, zweeg de gravin doodstil.

Haar hart klopte geweldig, de ontroering had haar geheel overmeesterd en zij dacht in onmacht te zullen neêrzinken.

Dat lied kende zij; meer dan eens had zij het in hare jeugd, in het huis haars vaders hooren zingen; die stem was haar niet vreemd; neen, zeker niet.....

Ware het niet dat de graaf De Vertigneul zelve met eene wezenlijke opgetogenheid naar het melodieuze lied, naar de schoone, buigzame en helderklinkende stem geluisterd had, gewis zou hij, niettegenstaande de schemering, de ontroering bij zijne vrouw bemerkt hebben.

Nu dacht hij haar zoo diep in den heerlijken zang verslonden als hij zelve, en toen de zanger met een diep gevoel de woorden herhaalde:

Si vous aviez mes maux, vous ne chanteriez pas,

en dat buiten de toehoorders in de straat en in de vensters, in luide toejuichingen losberstten, ontsnapte ook hem een: ‘bravo! bravissimo!’

Graaf De Vertigneul was in volle bewondering.

‘Wilt gij die heeren niet ontvangen, Anne?’ vroeg hij op welwillenden toon.

‘Volgaarne,’ was het antwoord; doch bij die woorden verliet de gravin de kamer en verdween in het naaste vertrek, waaruit zij kort te voren te voorschijn gekomen was.

De graaf ontleedde die beweging: de vrouwelijke ijdelheid wilde dat, alvorens iemand in mevrouw's bijzijn werd toegelaten, zij een oogslag in den spiegel wierp.

Middelerwijl de knecht, op bevel van den graaf, de talrijke kaarsen op de vergulde armblakers, aan de muren vastgemaakt, ontstak, was De Vertigneul den trap afgedaald, en had de hearen doen uitnoodigen boven te willen komen, ten einde met een vriendschappelijk geledigden roemer dien prachtigen avond te besluiten.

De serenade, dat spaansche gebruik, in onze noordelijke gewesten overgeplant, en dat, als niet eigen aan onze nationale zeden, ook weldra weêr uitsterven moest of zeer beperkt worden, was weldra ten einde.

Men betaalde de muzikanten, de knechten bleven beneden met de uitgedoofde fakkels en de mantels hunner heeren wachten, en de heeren traden in de nu helder verlichte kamer.

Graaf De Vertigneul was reeds met de hem nog onbekende heeren in kennis gebracht, toen de deur der kamer open ging, en mevrouw De Vertigneul, met eenen glimlach op het gelaat, binnentrad.

Was zij eenige oogenblikken te voren ontroerd geweest, nu was er geen spoor van ontroering op haar gelaat meer te bemerken; zij beantwoordde den groet en de ‘salutaties’ der heeren, die zij kende, met eene wezenlijk adellijke bevalligheid en ontving met veel gratie de bloemtuilen haar aangeboden.

En de reden dezer vereering? Daarvan werd niet gerept. Dergelijke vereeringen behoorden in de hooge wereld tot de gebruiken; wij zouden schier zeggen: zij sloten niet zelden den dag eener gevierde vrouw in de 17^{e} eeuw.

De markies d'Ambrelle was een der laatsten, welke de gravin naderden; een der vrienden stelde hem aan haar voor.

‘Mevrouw De Vertigneul, de heer markies Henri d'Ambrelle, secretaris van het fransche gezantschap.’

De markies boog zich, mevrouw neigde.

Indien men zeer scherp hadde toegezien, zou men andermaal een waas van ontroering op het gelaat der gravin bespeurd hebben, doch dit alles was zóó vluchtig, dat men een oogenblik nadien vermeende gedwaald te hebben.

Wat den markies betreft, diens gelaat was bleek.

‘De zanger, mevrouw, van het heerlijke lied.....’ hervatte de voorsteller, ‘en een van mevrouw's landgenooten.’

‘Eene bewonderenswaardige stem en een recht ontroerend lied, mijnheer de markies,’ zeide de gravin, en toen zij de bloemen, door Henry d'Ambrelle zwijgend aangeboden, op de tafel naast haar legde, beefde hare hand eenigzins.

Mevrouw De Vertigneul hield zich niet verder met den gezantschaps-secretaris bezig, terwijl iedereen integendeel in den waan verkeerde, dat juist de zanger de meest vereerde zijn zou; zij wendde zich nu tot dezen, dan tot genen der aanwezigen.

‘Zijt ge ongesteld, mijnheer de markies?’ had De Vertigneul tot Henri d'Ambrelle gezegd, op het oogenblik dat hij in 't voorbijgaan de bleekte van den edelman bemerkte.

‘Een weinig vermoeid,’ had de markies met een fijnen, recht diplomatischen glimlach geantwoord.

‘Neem eenige ververschingen, als ik u verzoeken mag,’ hervatte de gastheer, en wenkte den knecht, die met kroezen, bekers en roemers, en een tweede die met den keurigsten wijn, welken de kelder der *Gouden Ster* bevatte, binnentrad.

Een onverwacht gezelschap is niet zelden een alleraangenaamst gezelschap, en dit was ook hier het geval.

Men redeneerde, lachte, schertste en dronk den keurigen alicante, muskaat- of rijnwijn, en dewijl men een gullen gastheer, eene hoffelijke gastvrouw, eene welgeschikte kamer had, waarin het noch aan stoelen met fluweelen kussens, noch aan rustbank en dressoir met zilveren drinkgerief ontbrak, kon men wanen zich in een voornaam salette der hoofdstad te bevinden.

Bij den wijn behoort het spel, en het duurde niet lang of men stelde eene partij omber, pharao, banco, quinte, trente et quarante voor. De kaarten verschenen, het goud rinkelde op de tafel en De Vertigneul deed wel blijken dat hij een speler, zelfs een grof speler was.

Twee of drie personen hadden mevrouw de gravin omringd; de markies d'Ambrelle speelde niet; hij stond achter den stoel van den gastheer en scheen de kansen van het spel na te gaan.

Op het oogenblik dat de hofmakers de gravin eenigzins vrij lieten, naderde haar de markies d'Ambrelle; het was alsof de gelegenheid hem begunstigde, want hij bevond zich weldra alleen bij de gravin, welke nu aan het open venster de frissche koelte inademde.

De twee personen stonden tegenover elkander en de markies liet zijn strakken oogslag op de vrouw rusten.

'Anne!' mompelde hij schier onwillens.

De toegesprokene scheen op dien aanval voorbereid; zij deed alsof zij dat woord niet gehoord had en zeide op zeer natuurlijken toon:

'U zijt Franschman, mijnheer de markies?'

'Zou de gravin Anne Dieu-le-Veut die bijzonderheid soms niet kennen?' luidde het antwoord met eene deels ingehouden stem, terwijl hij de gastvrouw in het wit der oogen staarde.

'Mijnheer de markies geeft mij daar een naam die de mijne niet is.'

'Niet meer is.......' verbeterde Henri d'Ambrelle.

'Ik ben de gravin De Vertigneul, mijnheer.'

De toon, dien de jonge vrouw aansloeg, wierp den markies uit den zadel; toch zeide hij nog:

'Er waren oogenblikken in uw leven, mevrouw, dat gij mij niet zoo koel toespraakt als gij vandaag doet.'

'Ik heb de eer niet u te kennen, mijnheer de markies,' zeide de gravin, en na die verloochening van het verledene, moest ook de gordijn worden dicht geschoven.

Mevrouw liet den markies alleen en richtte zich tot de spelers; Henri d'Ambrelle was echter meer dan ooit overtuigd, dat hij wel degelijk de dochter van graaf Dieu-le-Veut voor zich had; zij wilde niet als zoodanig gekend zijn en de markies was een te fijngevoelig man, om dien stilzwijgenden wensch niet te eerbiedigen.

Het spel werd drukker; de vin d'Ay werd lustig gedronken en de jonge gasten schenen geen haast te hebben, den gullen gastheer zoo spoedig te verlaten.

Het sloeg middernacht nadat het klingelende klokkenspel een vroolijke aria en de torenwachter op St.-Gudula, een lang en geruststellend hoorngetoet over de slapende stad had doen galmen.

Mevrouw De Vertigneul had afscheid van de gasten genomen, hetgeen den graaf wel eenigszins verwonderde, want zijne echtgenoote kon wel eens met eene zekere drift zich aan de speeltafel zetten, en was juist niet afkeerig van het bijwonen eener vroolijke drinkpartij.

Alvorens heen te gaan had zij nogmaals op den drempel der deur stil gestaan en de rechtstaande heeren gegroet.

De markies trachtte andermaal haren oogopslag te ontmoeten, doch die poging was te vergeefs: de gravin wendde het oog niet naar de zijde waar de fransche edelman zich bevond.

Was dit met voordacht gedaan, of was het enkel toeval?

Men bood den gasten pijpen en tabak op porceleinen schotels aan; tabak en wijn gaven nieuwe levenskrachten aan het spel.

De kaarsen op de armtakken, langs de wanden geplaatst, waren schier opgebrand; hier en daar ging een licht uit en steeg, gedurende eenige oogenblikken, een onaangename walm op.

De kamer was slechts schaarsch meer verlicht; de knechts der herberg waren in eene naburige kamer, of op den trap, in slaap gevallen; het sloeg twee uur op den toren.

Uit eerbied voor de gravin namen de gasten tamelijk stil, ja, schier fluisterend afscheid. Velen trachtten op de teenen te gaan, hetgeen hen juist zeer gedruischmakend tegen dit of dat meubel deed tuimelen, waarop een moeielijk ingehouden gegiechel volgde.

Naarmate de bezoekers den trap afdaalden, werd het heengaan ook luidruchtiger, en, ofschoon men gedurig de stilte aanbevool, maakte het zevental, de vin d'Ay meêwerkende, meer gedruisch dan een halve compagnie soldaten.

Aan de deur stonden de knechts nog altijd met de uitgedoofde fakkels en de mantels hunner heeren op den arm, te wachten.

Men ging tamelijk gedruischmakend de stad in, en was vast besloten de nachtwachten, indien zij mochten opdagen, duchtig af te ranselen - destijds reeds eene oude gewoonte.

Toen de groep een eind wegs van de *Gouden Ster* verwijderd was, zong d'Ambrelle andermaal het schoone, zielroerende lied, waarvan niemand zijner gezellen den zin begreep:

> Si vous aviez mes maux, vous ne chanteriez pas

De graaf, die niets wist van hetgeen er tusschen zijne vrouw en den markies d'Ambrelle was voorgevallen, luisterde met aandacht naar den zich verwijderenden zang, en sloot eerst het venster lang nadat hij de verrukkelijke tonen niet meer hoorde.

III.
De man der geheime policie.

De herberg het *Koninklijke Hof* was in een der zijstraten, die op den Magdalenensteenweg uitliep, in de Putterij gelegen; evenals de *Gouden Ster* was zij eene voorname afspanning.

Het fransche gezantschap, waarvan de markies d'Ambrelle deel maakte, had daar zijn intrek genomen.

De secretaris had des nachts, toen hij van de serenade terugkwam, lang en hard op de groote ingangpoort moeten trommelen, voordat de slaperige knecht den ijzeren sluitboom kwam wegnemen.

Aan slapen was bij den markies niet te denken; de ontroeringen van den vorigen dag en nacht, waren voor hem al te hevig geweest.

Hij hield het voorhoofd tegen den arm gedrukt, dien hij tegen den kruisbalk van het venster leunen liet; hij zag zonder te zien.

De woningen beneden in de straat waren nog gesloten; de luifels wierpen donkere schaduwen van zich af; de nachtwaker ging, met hellebaard en uitgedoofden lantaarn, aan den overkant der straat langs de huizen; 't was misschien zijn laatste ronde.

Wandelingen door Londen.

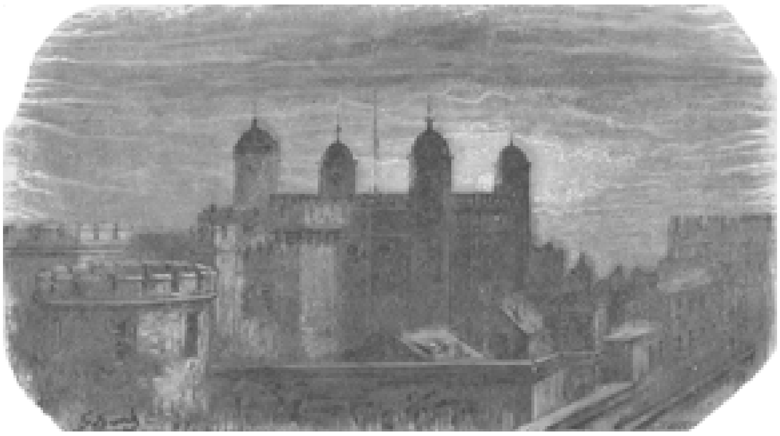

DE TOWER.

Die rust, die stilte had d'Ambrelle sedert lang gewenscht.

Hij had dus Anne, de vriendin zijner jeugd, weêrgezien! 't Had hem niet gegriefd dat zij de vrouw van een ander geworden was, doch zij had geweigerd hem te herkennen; zij had hem met blijkbare minachting behandeld!

Ten slotte moest hij ook hier zeggen: 't zij zoo. Ook dit kon in haren toestand gerechtvaardigd worden; als vriend van den vader der gravin had de markies echter een heiligen plicht te vervullen, en daaraan zou hij niet te kort blijven.

Het eerste licht brak door de grauwe wolken; nog was alles stil als een graf; in de verte kraaide de haan, die misschien hier of daar, als een gevangene, in eenen kelder gemest werd; nog verder klepte de klok van een klooster: de haan, de klok, de musschen, dat zijn de morgenwekkers.

EEN KOFFIEHUIS TE WHITECHAPEL.

DE PAARDENSTALLEN VAN H.M.

Het licht werd helderder en tintelde op de vergulde en veelkleurige uithangborden van den stoelmatter, den schoenmaker, den bloemwinkel en den barbier-chirurzijn.

De geschilderde gevels kregen leven, want hier en daar werd een luik geopend, en dat geeft aan den gevel van een huis het uitzicht dat hij zijne oogen open doet; dan ratelde er soms eene hondenkar, eene eigenaardigheid van Brussel in de 17^e eeuw, door de straat.

Binnen een goed half uur zullen de huizen allen geopend zijn, ten minste die waar winkel gehouden wordt; de koopwaren worden onder den luifel uitgestald; in het diep van het huis en door de openstaande deur zal men den eerlijken man, de kraaknette vrouw, het half dozijn kinderen zien werken, rond gaan en woelen.

Doch genoeg, het was reeds licht genoeg in de kamer om te schrijven, en met die bezigheid hield de markies zich onledig, nadat hij zich ontkleed en in een gebloemden, sitsen kamerjapon gehuld had.

De brief dien hij schreef, was gericht aan graaf Raoul Dieu-le-Veut, lid der koninklijke tresorie te Parijs.

IN DE BOOMEN.

(*Wordt vervolgd.*)

[Nummer 15]

HET KASTEEL VAN BORCHEM.

Geillustreerd nieuws.

Inhoud:

De graaf Louis de Merode. - Mgr. Claessens. - Turkije's eerste Constitutie en de Conferentie. - De Spoorwegramp op de lijn Parijs-Lyon.

Den 6^{en} december overleed te Cannes, in den ouderdom van ruim 55 jaren, de graaf Louis de Merode, lid van den Senaat en afstammeling van een der oudste adellijke geslachten van België. Terwijl hij zich tot herstel zijner geschokte gezondheid naar het zuiden van Frankrijk had begeven en in de bovengenoemde stad, aan den oever van de Middellandsche Zee gelegen, in het gezonde klimaat dier milde streken genezing hoopte te vinden, kwam de dood hem daar plotseling overvallen, verwijderd van zijne kinderen en verdere familieleden.

België verliest in hem een waardig staatsburger, een ieverig senaatslid en een trouw zoon der katholieke Kerk. De roem van den doorluchten naam dien hij voerde, zijn beminnelijk karakter en zijne algemeen bekende weldadigheid, zijne onkreukbare trouw aan het geloof zijner vaderen, zijne gehechtheid aan zijn vaderland - dat alles maakte hem in België zeer geacht, en bezorgde hem een zetel in den Senaat, dien hij met eere en ouderscheiding innam.

De graaf De Merode stamt af van de oude koningen van Arragon; hij voerde nog altijd het wapen der Arragons, met het devies: *Plus d'honneur que d'honneurs* (Meer eer dan eeretitels).

De overledene laat drie kinderen na, waarvan de oudste, graaf Werner, 22 jaren telt. De zusters van den graaf Louis de Merode zijn met de voornaamste geslachten van België en het buitenland vermaagschapt. Zoo was de gravin Louise met den prins De Cisterna gehuwd, en was zij moeder van de ongelukkige hertogin van Aosta, wier dood wij in een der vorige afleveringen gemeld hebben; een ander zijner zusters is de echtgenoote van den prins van Aremberg, die om zijne weldadigheid en vroomheid in België algemeen bekend is.

Vijf dagen na het overlijden had in de pa-

rochiale kerk van de HH. Johannes en Stephanus te Brussel de plechtige uitvaart van den overleden graaf plaats. De stoet welke zich naar de kerk begaf, bestond uit den geheelen Senaat, uit vele leden der Kamer, de ministers en eene talrijke schaar belangstellende vrienden. De vice-president van den Senaat, baron d'Anethan, hield de lijkrede en schetste in welsprekende bewoordingen de deugden en verdiensten van den overledene. Van de kerk begaf de stoet zich naar het station, vanwaar het lijk in een driedubbele kist van lood, eiken- en ebbenhout verder naar Everbeek gevoerd werd, waar zich de grafkelder van het geslacht De Merode bevindt.

Eene ontelbare menigte belangstellenden begeleidde de laatste overblijfselen van den beminden overledene naar het spoorwegstation.

Een onzer limburgsche correspondenten zendt aan de *Belgische Illustratie* bij het portret de levensbeschrijving van Mgr. Claessens. De doorluchte kerkvoogd telt in Nederland talrijke vrienden en vereerders: wij haasten ons dus beiden - portret en levensbeschrijving - hier achter op te nemen, overtuigd dat wij den lezers van ons tijdschrift daardoor een goeden dienst zullen bewijzen.

Zaterdag 23 december was het feest in Konstantinopel; er had in de stad der Halve Maan eene plechtigheid plaats, zooals deze nog nooit aanschouwd had. Dien dag toch werd de eerste turksche constitutie met den meest mogelijken luister afgekondigd. Velen hadden Midhadpacha's plannen om aan het despotisch geregeerde Turkije eene grondwet, en nog wel eene zeer vrijzinnige grondwet, te schenken, met een minachtend schouderophalen ontvangen. Het ware evengoed de oorspronkelijke bewoners van Oceanië eene europeesche wetgeving te geven; men geloofde dat de plannen van den hervormingsgezinden Midhad-pacha wel altijd tot de eenvoudige wenschen zouden blij ven behooren; hierin heeft men zich echter vergist: de nieuwe grondwet is wel degelijk afgekondigd en dat met een luister en pracht, eene meer soliede zaak waardig.

Voor het onmetelijk paleis der Verhevene Porte was eene met goud en roodfluweelen draperieën versierde estrade opgericht; eene ontelbare volksmenigte was op het uitgestrekte plein vereenigd, en wachtte met meer nieuwsgierigheid dan belangstelling naar de dingen die komen zouden.

Het was één uur des middags. Uit het paleis van den Grooten Heer bewoog zich een schitterende stoet en plaatste zich op de estrade. Daar trad de secretaris van den sultan naar voren en reikte den nieuwen groot-vizier, Midhad-pacha, een prachtig fluweelen en satijnen kistje, naar oosterschen trant rijk met goud, peerlen en edelgesteenten omzet, over. Het kistje bevatte den keizerlijken firman, de constitutie van het turksche rijk.

Spotters zullen misschien de opmerking gemaakt hebben, dat dit blinkende koffer meer uiterlijke en innerlijke waarde had dan zijn inhoud, maar de groot-vizier en de overige grootwaardigheidsbekleeders van de Verhevene Porte dachten er anders over, of... zij lieten hunne ware gevoelens niet blijken, althans eerst nam Midhad-pacha den firman eerbiedig uit de handen van den secretaris aan, kuste hem (den firman namelijk), drukte hem tegen het voorhoofd en reikte hem daarna aan de andere hooge staatsbeambten over, die het voorbeeld van den groot-vizier getrouw navolgden. Na die echt oostersche ceremonie las Midhad-pacha voor de ontelbare menigte met luider stemme de artikelen der nieuwe constitutie voor, waarna het volk

volgons plicht en geweten in daverende bijvalskreten uitberstte, ofschoon de echte Turken waarschijnlijk òf in het geheim de vuisten zullen gebald hebben over de vernedering den doorluchtigen sultan, den afstammeling van den Grooten Profeet, aangedaan, òf geglimlacht hebben over eene gebeurtenis welke alleen moest dienen om de vergaderde leden der conferentie zand in de oogen te strooien en hun eene vlieg af to vangen.

De opgewondenheid des volks was er echter niet minder groot om; de turksche muziekkorpsen speelden nationale liederen en het gedonder der kanonnen verkondigde het volk in een wijden omtrek dat Turkije zijne eerste constitutie bezat.

Des avonds was de stad prachtig geïllumineerd; geheel Konstantinopel zwom in eene zee van licht en vooral het paleis van den sultan geleek op eene vlammende vuurzee, terwijl duizenden vuurpijlen, lichtende fonteinen en andere fantastische vuurwerken langs de boorden van den Bosphorus ontstoken werden. Onze gravure geeft eene voorstelling van de ongeevenaarde verlichting van het keizerlijke paleis op den avond van den gedenkwaardigen 23^{en} december, van den Bosphorus gezien.

Wie de plechtige afkondiging van de constitutie voor het paleis der Porte ook bijwoonde, niet alzoo de leden der conferentie; deze hadden wel wat anders te doen dan te luisteren naar de voorlezing van een staatsstuk, dat wel al die zaken bevatte welke in een goedgeregelden staat wenschelijk en begeerlijk kunnen genoemd worden (persoonlijke vrijheid en onschendbaarheid van alle onderdanen des rijks door de wetten gewaarborgd, vrijheid van godsdienst voor alle kerkgenootschappen, gelijkheid van alle onderdanen voor de wet, de benoembaarheid van Kristenen tot alle staatsambten, gelijkmatige verdeeling der belastingen, afschaffing van heerediensten, pijnbank, enz., verantwoordelijkheid der ministers, vertegenwoordiging van het volk door zijne afgevaardigden, enz., enz.), maar dat toch ééne zaak miste om het aannemelijk en uitvoerbaar te maken - waarborgen voor de richtige uitvoering der beloofde hervormingen. De leden der conferentie hielden dien zelfden dag hunne eerste algemeene vergadering; zij ontgingen echter den invloed niet van hetgeen er rondom hen gebeurde. Het bulderen van het kanon drong tot in de vergaderzaal door, en de turksche gevolmachtigde, Safvet-pacha, stond eensklaps op en sprak op een theatralen toon zijne confraters aldus aan: ‘Mijne heeren, hoort, het gedonder der kanonnen kondigt voor Turkije een nieuw tijdperk van geluk en voorspoed aan!’ Het bleek echter dat de leden der conferentie minder geestdriftig, minder vatbaar voor indrukken waren dan het juichende volk in de straten van Konstantinopel, zij namen ten minste een veelbeteekenend stilzwijgen in acht en meer dan een hunner zal begrepen hebben dat de gehoorde kanonschoten wellicht het voorspel zouden zijn van het ernstiger en bloediger spelen der metalen vuurmonden op het slagveld.

Het is een feit dat juist sedert de afkondiging der turksche constitutie de oostersche kwestie, die aanvankelijk op de voor-conferentie goed genoeg scheen te vlotten en uitzicht op eene vredelievende oplossing gaf, opnieuw een ernstiger wending genomen heeft. Er is eene toenadering ontstaan tusschen de beide hoofdpersonen op de conferentie, Rusland en Engeland. Deze laatste Mogendheid welke de ondervinding schijnt opgedaan te hebben dat zij tamelijk geïsoleerd stond, heeft de wijsste partij gekozen om zich in het onvermijdelijke te schikken, *òonne mine à mauvais jeu* te maken, en met Rusland samen te gaan. Deze frontverandering in Engeland's houding heeft ten gevolge gehad dat de gezamenlijke conferentie-leden de Porte een ontwerp van hervormingen hebben aangeboden 't welk schijnbaar niet al te zeer van de Midhad-pacha's constitutie verschilt, doch in het wezen der zaak dit groote verschil geeft, dat er waarborgen geeischt of liever opgedrongen worden, welke de uitvoering

der hervormingen mogelijk maken. Die waarborgen komen in hoofdzaak hierop ne[e]r, dat er eene internationale commissie zal benoemd worden welke toezicht zal houden op de richtige uitvoering der hervormingen, terwijl een korps ‘vreemde gendarmerie’ van 3 à 4000 man - een aannemelijke uitdrukking voor het vroeger gebezigde woord ‘bezettingskorps’, een woordspeling dus om de bittere pil te vergulden - de commissie in hare werkzaamheden en hare controle zedelijken en stoffelijken steun zal schenken. Zal de Porte echter die eischen der gevolmachtigden inwilligen, zal zij berusten in de uitspraken der conferentie? Het heeft al den schijn alsof zij liever de kans des oorlogs wil wagen dan toe te geven aan eischen, welke zij met hare waardigheid en onafhankelijkheid onbestaanbaar acht. Allah is groot, zegt de Turk, en Allah kan dus den dreigenden oorlog nog verhoeden; daarenboven zijn wij in de oostersche aangelegenheden zoozeer aan verrassende wendingen gewoon geraakt, dat de kans nogmaals veranderen kan en er een uitweg gevonden wordt daar waar tot heden niemand dien nog bespeuren kon.

Zondagavond 17 december 1876 heerschte er in de kleine spoorwegstatie te Châtillon, aan de linie Parijs-Lyon gelegen, eene paniek, welke gewettigd werd èn door het vreeselijke van den toestand èn door het verschrikkelijke ongeluk dat eenige minuten later volgde.

De sneltrein van Parijs was ten gevolge van een ongeval te Montereau verscheidene uren aan de statie te Mâcon opgehouden geworden; daardoor was er op die linie eenige verwarring in den dienst ontstaan, maar wijl ieder op zijn post was, kon dit echter tot geene ongelukken leiden.

Het was intusschen 7 uur in den avond geworden; te Châtillon werd de achtergebleven sneltrein verwacht en tevens van de tegenovergestelde richting een gewone trein. De statieoverste was op zijn post; hij bevond zich aan het telegraaftoestel om de wachtende depeches zijner collega's te ontvangen. De eerste depeche kwam van de zuidelijk gelegen statie Aix-les-Bains en luidde: ‘Houd trein 265 (den sneltrein) tegen: ik zal u trein 272 (den gewonen) zenden.’

De weg bezat slechts eene enkele linie: te Châtillon zouden de beide treinen moeten wisselen. De chef van deze statie had nu onmiddellijk het seintoestel voor den sneltrein op ‘onveilig’ behooren te plaatsen, maar daar hij nog geen bericht had ontvangen van de nadering van dezen trein, meende hij al den tijd te hebben. Hij seinde terug dat hij trein 265 zou ophouden en de weg dus veilig was. Op hetzelfde oogenblik ontving hij echter bericht dat de sneltrein van Culoz, de meer noordelijk gelegen statie, in aantocht was.

De afstand tusschen Culoz en Châtillon is zeer gering, er was dus geen oogenblik tijd te verliezen; de heer Dupont, de statie-overste te Châtillon, snelde naar de linie om het seintoestel te doen verplaatsen. Helaas, nauwelijks was hij buiten aangekomen, of hij ziet den sneltrein in volle vaart de statie voorbijstoomen. De machinist, die zooveel mogelijk den verloren tijd wilde inhalen, had den trein eene snelheid van 65 kilometer in het uur gegeven en zoo had hij tusschen Culoz en Châtillon vier minuten gewonnen. Die vier minuten, gevoegd bij de achteloosheid van den statie-overste Dupont, zouden voor velen noodlottig worden. De heer Dupont stond intusschen van schrik schier verplet; hij had de depeche afgezonden dat de gewone trein uit Aix kon vertrekken en - den hem te gemoet ijlenden sneltrein niet tegengehouden. Er bleef echter nog een laatste kans over: misschien bevond de gewone trein zich nog te Aix en hij telegrafeerde: ‘Houd trein 272 tegen.’ Te laat! Het antwoord luidde, dat de trein zoo even vertrokken was. Wie beschrijft de wanhoop van den onvoorzichtigen

en daardoor schuldigen beambte. Eene botsing was onvermijdelijk en dat deze verschrikkelijk zou zijn, mocht men opmaken uit de snelheid, waarmeê de beide treinen liepen, en de duisternis van den avond. Geene macht der wereld kon het ongeluk meer verhoeden en op hetzelfde oogenblik dat de onvoorzichtige nog als wezenloos de noodlottige depeche inzag, had misschien het onheil plaats en lagen door zijne schuld de dooden en gekwetsten reeds ijselijk verminkt onder de verbrijzelde waggons of in den afgrond langs den weg. Dan vloog de ongelukkige, waanzinnig van smart en zelfverwijt, plotseling op, en slechts met geweld konden zijne vrouw en de aanwezige spoorwegbedienden hem terughouden om zich zelf het lot te bereiden, hetwelk zijne onvoorzichtigheid aan de reizigers en beambten van de beide treinen zou doen ondergaan.

De sneltrein stoomde intusschen, snel als een pijl uit den boog, op Aix aan en - zijn verderf te gemoet. De duisternis was volkomen en de talrijke krommingen van den weg en de

tunnels welke men door moest, beletten de lichten op te merken, welke op den gewonen trein ontstoken waren. Juist bevond de trein zich aan den ingang van den tunnel Saint-Innocent, toen de vreeselijke ontmoeting plaats had. Op het onverwachtst stieten de beide locomotieven op elkander; een verschrikkelijke schok, een onheilspellend gekraak volgde en toen dat vreeselijk geluid had opgehouden, stegen hartverscheurende kreten van smart en wanhoop omhoog. De toestand was allervreeselijkst: de avond was donker, de vuren der locomotieven waren uitgedoofd en niemand was door de dikke duisternis in staat de grootheid van de ramp te overzien of hulp te brengen aan hen, wier ijselijke jammerkreten de lucht vervulden. Dat het onheil groot was, mocht men echter hieruit opmaken, dat zelfs de ongekwetsten geen uitweg konden vinden uit de ruïne der twee treinen, terwijl de klaagtonen welke links en rechts opstegen, begonnen te verstommen: de dood had den mond der ongelukkigen voorgoed gesloten.

Een der beambten was intusschen naar Aix-les-Bains gesneld, welk stadje ruim een uur van de plaats des onheils verwijderd was. Na twee lange, doodelijke uren daagde de redding op en werd er bij het ontstoken fakkellicht een aanvang gemaakt met het opruimen der puinhoopen, het weghalen der dooden en gekwetsten van onder de versplinterde Waggons. Den geheelen nacht - voor velen een nacht van verschrikking en jammer - was men met dien moeitevollen en treurigen arbeid bezig en ontving het hospitaal van Aix vijftien gekwetste reizigers en spoorwegbeambten, welke met eindelooze moeite tot daar vervoerd waren. Onder hen bevonden er zich verscheidene welke, zoo zij hunne wonden overleven, hun geheel leven verminkt zullen blijven.

Twee dagen later had te Aix-les-Bains een treurige plechtigheid plaats; de aartsbisschop van Chambery vierde de uitvaart van de slachtoffers der spoorwegramp. Negen met zwart floers behangen lijkbaren waren in de hoofdkerk der stad vereenigd: zij bevatten de Iijken der zes beambten en drie reizigers die òf bij den eersten schok gedood òf bezweken waren alvorens de redding kwam opdagen.

De onvoorzichtige statie-overste van Châtillon is in verzekerde bewaring genomen. Onze gravure bevat eene getrouwe afbeelding van het ongeval en is genomen op het oogenblik dat de redders bezig waren met het wegvoeren der gedoode en gewonde reizigers.

De betreurenswaardige ramp kan echter hare goede zijde hebben, ten minste de openbare meening dringt er in Frankrijk sterk op aan dat men op de liniën betere voorzorgen zal nemen en eindelijk overga tot een maatregel op welker invoering men sedert lang heeft aangedrongen, teneinde soortgelijke ongevallen onmogelijk te maken. Die maatregel bestaat in het aanbrengen van seintoestellen waardoor een statie-overste van mijl tot mijl door middel van de electro-magnetische telegraaf door een enkele beweging van de, eene statie tot de andere een soort van toortsen kan ontsteken, waardoor een trein voor een naderend gevaar direct kan gewaarschuwd worden. Wij hopen van harte dat deze nuttige maatregel weldra, ook in ons land, moge toegepast worden.

Het kasteel van Bornhem.

De gemeente Bornhem, waar het kasteel is gelegen, waarvan wij hiervoor eene gravure geven, ligt in de provincie Antwerpen op den rechteroever der Schelde langs de spoorbaan Mechelen-Terneuzen. Het dagteekent reeds van den romeinschen tijd en heeft de beroemdste geslachten binnen zijne muren gehuisvest. De kronieken van het kasteel bevatten de namen van Karei den Groote, Boudewijn met den ijzeren Arm en achtereenvolgens een reeks van namen die in de geschiedenis een groote rol gespeeld hebben. Door erflating is het eindelijk aan eene vlaamsche ridderfamilie overgegaan, waarvan de tegenwoordige eigenaar, de graaf van Marnix, een afstammeling is. Talloos zijn de legenden die aan dit eeuwenoude kasteel verbonden zijn en nog onlangs zijn er documenten gevonden die bijzonderheden aan het licht gebracht hebben, welke niet anders dan de antieke waarde van Bornhem kunnen verhoogen. Zooals gewoonlijk met zullke kasteelen het geval is, is Bornhem eene mengeling van alle mogelijke bouwstijlen, waardoor men gerust kan zeggen dat het geen stijl heeft, doch dit neemt niet weg dat zijn antiek karakter, dat het nog steeds heeft bewaard, een grootschen indruk maakt.

Het prentenboek.

Het prentenboek speelt in de kinderwereld een aanzienlijke rol. Wij herinneren ons niet of Van Alphen er een kindergedichtje op gemaakt, of Gouverneur het bezongen hoeft, paar zeker is het, dat het een van de dichterlijkste elementen is in het leven der kleinen. Het is de eerste vlucht die hunne verbeelding neemt, wanneer die prenten aan hunne oogen voorbij gaan, waaruit zij de zonderlingste figuren weten te scheppen, en de aandoeningen die het zien hiervan bij de kleinen opwekt, leggen dikwijls den grondslag voor hun geheel volgend leven. Wij willen hier nog niet spreken van den kunstaanleg, die dikwijls reeds in jonge jaren bij het zien, kleuren of nateekenen van een prentenboek aan het licht treedt, maar hoe dikwijls toch is het gebeurd dat de tooneelen, gezichten of personen die al zoo in een prentenboek worden tentoongesteld, zoo machtig op de kinderlijke verbeelding werken dat bij hen dikwijls de lust opkomt om datgene wat zij gezien hebben na te streven, zoodat de roeping of het bedrijf, dat zij later in het leven zullen kiezen, dikwijls terug te brengen is tot den tijd toen zij nog onbewust hunne oogen lieten gaan langs die geteekende of gekleurde prenten.

Tot verduidelijking van onze gravure hebben wij bijna niets te zeggen daar zij genoeg voor zich zelve spreekt. Het is op het oog een arbeidersgezin, waarvan de kleinen nog verkeeren in den levenstijd der bloote voeten. Het jongste zusterke bladert in een prentenboek, terwijl de twee kleine deugnieten bijna op tafel zijn geklommen en alle aandacht wijden aan de prenten die zusterke een voor een opslaat. Vader rookt zijn kort pijpke en volgt met een aandachtig oog het omslaan der blaêren.

Naastenliefde.

Bemint elkaar! Bemint elkaar!
Bemint zoo lang uw harte slaat;
Want ach, het uur is spoedig daar,
Dat ge aan een graf te schreien staat

Zorg daarom, dat ge in uw gemoed
Steeds onderhoudt de broedermin;
Stort al wat schoon is, waar en goed
Het open hart uws naasten in.

En zoo zijn hart gesloten is,
Heb dan nog alles voor hem veil;
Berokken hem geen droefenis -
Hem weldoen blijve uw hoogste heil.

Bedwing u als ge u toornig voelt,
Een grievend woord is dra gezeid;
Al hebt ge 't niet zoo kwaad bedoeld -
Uw broeder gaat en zucht en schreit.

Bemint elkaar! Bemint elkaar!
Bemint zoo lang uw harte slaat;
Want ach, het uur is spoedig daar,
Dat ge aan een graf to schreien staat.

Dan knielt gij aan het donkre graf
In 't lange vochtig gras ter neêr;
Gij wendt uw oogen weenende af,
Zij zien uw broeder nimmer weêr.

Dan zucht ge: 't doet hem bitter leed,
Die hier aan uwe grafsteê weent!
Vergeef hem wat hij u misdeed!
Bij God, het was niet kwaad gemeend!

Maar hij, de doode, hoort noch ziet,
Hij reikt geen hand vol liefde u toe.
Van zijne lippen ruischt het niet:
‘'k Vergaf u lang: wees wel te moe!’

Vergeven - ja, heeft hij gedaan!
Maar, om dat woord, om uwentwil -
Ontvloot zijn oog zoo menig traan.
Nu rust hij hier in vrede - stil.

Bemint elkaar! Bemint elkaar!
Bemint zoo lang uw harte slaat;
Want ach, het uur is spoedig daar,
Dat ge aan een graf te schreien staat.

Germania's.
B. VAN MEURS.

Wandelingen door Londen, Door J.A. Beerten.

III.

Ik heb er wezenlijk spijt van, dat ik mij, al is het dan ook maar met een enkel woord, ongunstig heb uitgelaten over de engelsche gastvrijheid, en ik acht mij verplicht daarvoor *amende honorable* te doen. Het moet wel zijn dat mistress Sintrey op den avond mijner aankomst geplaagd werd door eene bui, waarvan de meeste engelsche dames van haar stand veel te lijden hebben, want de verandering die zij ondergaan had, kon niet verrassender zijn, wanneer zij door de bekende tooverheks uit het vertelseltje van Asschepoestor met het wonderstokske was aangeraakt. Ook Sintrey

had zijn lang gezicht, dat mij altijd deed denken aan een kantoorklerk die zoo even de tijding had ontvangen dat zijne firma gefailleerd was, afgelegd, en ik bezit te veel fatsoen om dit toe te willen schrijven aan de gedekte tafel die ons wachtte.

Wanneer men het vleesch buiten rekening laat, valt op de engelsche keuken niet bijzonder te roemen, want in weêrwil der verzekeringen van mistress Sintrey, aan wie omtrent de bereiding van verschillende schotels hoogst belangwekkende recepten waren toevertrouwd, welke recepten eene geschiedenis hadden die hun menig beroemd geslacht zou benijden, kwam het mij voor dat de groenten bijna allen werden opgediend, zooals Onze Lieve Heer ze had laten groeien, of met andere woorden eenvoudig in water gekookt.

De hartelijkheid, die mij betoond werd, was echter de beste specerij die ik verlangen kon, en het '*Now, sir, make yourself at home*'[1] der gastvrouw, beviel mij beter dan hare kroniek der beroemdheden van haar geslacht, zoodat indien men mij minder gedwongen had de afschuwelijke port en sherry te drinken, ik mij thuis zou gedacht hebben. Bij deze gelogenheid kwamen de diensten van den kleinen liverij-knecht op 't glansrijkste aan het licht. Niet dat hij van een buitengewone soort was, want hij miste zelfs het algemeene kenmerk van zijne collega's niet, namelijk een buitensporigen groei waarmeê zijn vest en broek geen gelijken tred hielden, doch in 't glazen vullen, tellooren wegdragen en breken en, naar ik later heb opgemerkt, ook in 't snoepen, had hij zijns gelijke niet.

Het gesprek liep natuurlijk over 'tgeen wij dien dag gezien hadden, en als ik mij wel herinner waren zoowel Sintrey als ik onuitputtelijk in 't maken van toespelingen op de engelsche zeden en gewoonten. Ik ging echter nog verder en beweerde stoutweg dat Whitechapel met zijn schelmengezichten eene afbeelding was van den Engelschman, ontdaan van alle nationale en niet-nationale vooroordeelen. Daarmee was ik echter te ver gegaan en eene geduchte strafpredicatie van Sintrey, waartoe zijne mistress hem den tekst leverde, was de welverdiende straf voor mijne vermetelheid.

Ons gesprek werd hoe langer hoe levendiger en Sintrey was weer de oude Sintrey, zooals ik hem in Antwerpen had leeren kennen. Onder het diner hadden wij dapper de port en de sherry aangesproken, waardoor ons gesprek wel niet minder belangwekkend werd, doch waarvan de gevolgen evenmin uitbleven. Ik had dikwijls

(1) Nu, mijnheer, doe alsof gij thuis zijt.

hooren zeggen dat port in den regel niets anders dan een aftreksel van rood hout en brandewijn, en sherry een mengsel van brandewijn en bruine suiker was, en in den nacht, die op den eersten dag dat ik te Londen verbleef volgde, ondervond ik de kracht van die mengsels.

Den volgenden morgen was ik zeer ziek, en nog vier dagen achter elkander moest ik in mijne kamer blijven, eer mijne organen zich hersteld hadden. Mijn zucht om de Engelschen in alles na te doen, waaraan ik dien avond ter wille mijner voorkomende vrienden zoo ver mogelijk toegegeven had, was er de schuld van, en ik nam dan ook het cordate besluit om voor den korten tijd dat ik Londenaar was, maar in alles den ouden Vlaming te blijven. Nog begrijp ik niet hoe de engelsche magen zulk een kost kunnen verdragen, zonder van streek te geraken.

HET PRENTENBOEK, NAAR E. KURZBAUER.

Ik zal mijne lezers de geschiedenis van die vier dagen sparen; het zij voldoende te zeggen dat Sintrey en zijne vrouw mij voortdurend gezelschap hielden en ik gedurende dien tijd overvloedige geiegenheid had om op te merken dat mijne gastvrije vrienden eene loffelijke uitzondering maakten op het ras der John Bulls, daar zij in huis de pijnlijke rol, die zij voor de buitenwereld speelden, opgaven, en er even hartelijk waren als de joviaalste vlaamsche jongen zijn kan.

Wij hebben nog dikwijls gelachen om dien merkwaardigen avond, vooral als wij aan het diner zaten, doch voor geen geld van de wereld dronk ik nog port of sherry, en veel liever

GRAAF LOUIS DE MERODE.

MGR. CLAESSENS.

getroostte ik mij het mengelmoes van allerlei vergiften, die men te Londen Bourgogne en Bordeaux noemt, dan de nationale dranken die mij vier dagen huisarrest hadden bezorgd.

Ik was echter niet ziek te zijn, en zoodra ik weêr hersteld was, en uit kon gaan sprak ik er van om den inspecteur van policie bij zijn woord te houden en de dievenbuurt te gaan bezoeken. Sintrey verklaarde zich bereid om meê te gaan, want ook hij verlangde vurig de buurt te zien, waar de meeste Londenaars zich even vreemd gevoelen alsof zij zich midden in de hoofdstad van het Hemelsche Rijk bevinden.

Den volgenden dag hadden wij voor Londen zeer vroeg gedineerd, dat wil zeggen, 's avonds om zeven uur, en stapten de deur uit om onzen tocht te beginnen. Londen bij avond gezien, biedt een gezicht aan, dat wonderlijk mag genoemd worden. Ja, men heeft gelijk, londen is een woestijn van gaslantaarns en straatsteenen, en ik voeg er bij, ook van menschen. Elk der duizenden personen die daar dooreen woelen en krioelen is een zandkorrel der woestijn, die slechts in zoover met de andere krioelende en woelende zandkorrels te maken heeft als zij te samen de woestijn uitmaken.

DE ILLUMINATIE VAN HET KEIZERLIJK PALEIS TE KONSTANTINOPEL OP 23 DECEMBER 1876.

Elke Londenaar leeft geheel op zich zelven, en maakt hij met anderen kennis of bowoegt hij zich in zekere kringen, dan is dit alleen om

DE BOTSING VAN TWEE TREINEN AAN DEN INGANG VAN DEN TUNNEL SAINT-INNOCENT.

zijn hooge fatsoenlijkheid te doen bewonderen of zich een naam te maken van hoogst fatsoenlijk te zijn, indien hij dien nog niet mocht hebben. Hij stoort zich alleen aan zijne buurlieden Brown en Jones wanneer deze veel met de groote wereld verkeeren, opdat een glimp der grootheid door Brown of Jones bij die groote wereld opgedaan op hem mag terug vallen, en is dit het geval, dan is het zeker dat genoemde heeren veel door de londensche Sintrey's te dineeren zullen gevraagd worden.

Veelal gebeurt het dat de heeren Brown of Jones doodonschuldig zijn aan den bijval waarin zij zich mogen verheugen; de een of andere mistress behoeft slechts in haar *London directory* (londensch adresboek) gelezen te hebben dat Brown of Jones, naamgenooten der heeren die zij kent, een zetel in het Parlement verkregen hebben, of in de *Morning Post* gezien te hebben dat zij op eene partij geweest zijn waar veel lords al hunne vervelendheid hebben ten toon gespreid, om het als eene uitgemaakte zaak te beschouwen dat de heeren van hare kennis, op zijn minst genomen, achterneven zijn van de beroemdheden, waarvan zij heeft gelezen.

Doch ik vergeet geheel en al mijn uitstapke. De inspecteur van policie ontving ons even vriendelijk als de eerste maal, en verklaarde zich bereid ons met een tweetal zijner onderhoorigen te vergezellen. Op mijne aanmerking of het niet goed zou zijn onze portmonnaies en horloges op zijn bureau achter te laten, antwoordde hij, dat wij die gerust konden houden, want de *pick-pockets*(1) hadden wel zooveel ontzag voor de policie dat zij op plaatsen, waar wij midden op den dag van ons leven niet zeker waren, des nachts geen hand naar ons zouden uitsteken, zoodra zij den blinkenden hoed van den policie-agent zagen.

De buurten waar wij zijn moesten, Whitechapel, Wapping en Christ Church, waren niet ver af, doch dewijl daar eerst om tien uur des avonds het *werk* begint, hetwelk duurt tot 's morgens drie uur, en er vóór dien tijd eene doodsche rust heerscht, moesten wij nog wat wachten alvorens er heen te gaan. Eindelijk konden wij opstappen en onze wandeling beginnen. Het eerst geleidde de inspecteur ons naar de verschillende logementen waar de dieven huisvesting vinden, en als ik nog denk aan die krotten, waar de lucht door de dampen van den gin en brandy, van de ale en het porter zoo verpest was, dat wij ons haastten om weg te komen, gaat mij eene rilling door de leden. Ik achtte het een geluk dat de meeste schelmen afwezig waren, want de liefelijke woorden, welke ons door de enkele gasten, die wij aantroffen, nagezonden werden, brachten mijn vertrouwen op de policie wel een beetje aan 't wankelen.

Mannen met verdachte gezichten liepen onderzoekend langs ons heen, en groetten luide toen zij den inspecteur herkenden. Hier stond een groepke geheimzinnig met elkaar te fluisteren, daar schreeuwden een tiental kinderen, wier lompee nauwelijks voldoende waren om het naakte lichaam tegen den scherpen nachtwind te beschermen, van koude en honger, terwijl uit de ontelbare kroegen een geraas opsteeg niet ongelijk aan het rumoer van eene bende roodhuiden, die zich overgeeft aan het genot van een scalpendans.

Wij traden een der kroegen binnen. De wanden schenen uit druipsteen gebouwd, zoo glinsterden zij van het vuil dat door de bezoekers er op achtergelaten en door den kastelein nooit afgewasschen wordt. De gin-drinkende schavuiten, tierden en raasden, speelden en dobbelden dat hooren en zien verging, en het was zeer noodig dat de inspecteur de insigniën zijner waardigheid vertoonde, want als wilde dieren schoten zij vooruit om ons te bekijken, toen wij er den voet in zetten.

(1) Zakkenrollers.

De dievenlantaarns der policie kwamen hier uitmuntend van pas, want alsof het afgesproken was, werden op eens alle lichten uitgedoofd, en ik geloof vast dat wij nooit den blauwen hemel meer zouden gezien hebben, indien wij den inspecteur niet bij ons gehad hadden. Deze verloor intusschen geen oogenblik zijne tegenwoordigheid van geest en nam een der belhamels gevangen, dien hij het licht had zien uitdraaien. Het tooneel veranderde toen, want meer dan vijftig handen boden brandende lucifers aan om het licht opnieuw aan te steken. De gevangene zwoer zijn *dear inspector*[1] dat hij onschuldig was en bad en smeekte om zijne vrijheid, doch tevergeefs. Een der policie-agenten bracht aan de deur een fluitje aan den mond, waarop twee andere agenten kwamen toeschieten en den overtreder van ons overnamen.

Wij vervolgden onzen weg, aangekeken door honderden onheilspellende oogen, doch zonder verdere ontmoetingen. Het verwonderde mij dat de policie de knapen, welke wij te gemoet kwamen, en die zij allen kende als handige dieven, vrij liet rond loopen, doch de inspecteur antwoordde dat hij alleen op de gelegenheid wachtte om hen op heeter daad te betrappen, als wanneer zij zonder pardon zouden geknipt worden; in dien tusschentijd waarborgde de engelsche wetgever hun de vrije uitoefening van hun bedrijf.

Terwijl wij daarover aan 't praten waren, hoorden wij op eens een scherp en driemaal herhaald gefluit, waarschijnlijk van de policie, want de inspecteur zette ons tot spoed aan, tevens zijne agenten vermanende goed toe te zien, omdat de listen der *pick-pockets* ontelbaar zijn. Het gefluit had nog andere ooren opmerkzaam gemaakt, want de schaduwen die ons in vollen loop voorbij snorden, bewezen voldoende dat hier of daar iets bijzonders aan de hand moest zijn. ‘Dat zal er weêr op los gaan’, hoorde ik den inspecteur mompelen. ‘Penlow,’ zoo bevcol hij een der policie-agenten, ‘twintig man, goed gewapend over een kwartier op het Seven Dials Square! - En gij, heeren,’ vervolgde hij tot ons, ‘blijft koelbloedige toeschouwers van 't geen gij zult zien, want er is gevaar bij.’

Ik ben nooit een held geweest, vooral niet waar het op vechten en worstelen aankomt, en dus nog veel minder, waar doodelijke slagen zouden kunnen vallen, en ware ik niet overtuigd geweest dat desertie mij zeker het leven zou gekost hebben, ik zou geen oogenblik geaarzeld hebben het hazenpad te kiezen. Ik had dus geen keus en moest meê.

Hoe dichter wij Seven Dials naderden, hoe grooter de toevloed van nieuwsgierigen en belangstellenden werd, en toen wij eene zijstraat insloegen was de drang zoo groot, dat ik het ergste vreesde. Wat er te doen was, kon ik onmogelijk raden, doch de inspecteur scheen alles overzien te hebben. In een oogwenk had hij zijn dievenlantaarn aan een stok gebonden en dien onder den kreet: policie! in de hoogte geheven. Dat was een tooverwoord, waartegen niemand bestand scheen, en onder de diepste stilte werd ons een ruime doorgang geopend. Dat was de zonderlingste positie waarin ik nog verkeerd had, tusschen die rijen schelmengezichten door t3 moeten loopen. Waar de rij op uitliep zou ik niet hebben kunnen zeggen, doch de inspecteur scheen zeker van zijn doel te zijn, want hij stapte zonder aarzelen verder.

Eindelijk stonden wij stil, en het tooneel dat ik nu aanschouwde zal mij nimmer uit het geheugen gaan. Dicht tegen een huis aangedrongen, stonden of zaten een zevental personen, die evenals ik daar vreemd schenen te zijn, terwijl de koffers die zij bij zich hadden deden vooronderstellen, dat zij er verdwaald waren. Ik begreep de geheele zaak. Een speurhond, die op aas uit was, had hen waarschijnlijk in het oog gekregen, en een goeden buit in hen meenen te vinden. Tegenover de vier mannen

1) Waarde inspecteur.

van het gezelschap zal hij zich niet sterk genoeg gevoeld hebben en daarom een paar confraters hebben opgespoord om hem te helpen. Zoo stil had dit echter niet kunnen gebeuren, of de waakzame policie had lont geroken en den toeleg ontdekt, waarop het sein volgde dat wij gehoord hadden. Zulk een sein brengt al de dieven op de been, want dan komt er veel volk bij elkaar, en hoe broederlijk zij ook met elkaar drinken, toch vinden zij er geen bezwaar in elkaar te bestelen, wat bij een oploop geen kunststuk is.

De aanslag was mislukt, want eer de vreemdelingen nog wisten wat die toeloop van volk te beteekenen had, begonnen de rijen reeds te dunnen, wat ik toeschreef aan de verschijning van de twintig policie-mannen, door den inspecteur besteld. Langzamerhand gingen allen heen, en het duurde niet lang of de policie en de vreemdelingen waren nog de eenige aanwezige personen.

Een der vreemdelingen vertelde, dat zij door een man hierheen waren geleid, die hen even verlaten had om eene boodschap te doen, met de belofte spoedig terug te komen. Hij had woord gehouden, doch zonder de policie gerekend, die vooral in zulke buurten nooit slaapt. De vreemdelingen werden door eenige agenten naar een hotel geleid, en wij besloten onzen nachtelijken tocht te eindigen met een bezoek af te leggen aan de London-bridge. Het was wel is waar eene groote wandeling, doch de nacht was zoo helder dat ik er in 't geheel niet aan dacht huiswaarts te keeren.

London-bridge bij nacht gezien, maakt niet dien grootschen indruk dien men er overdag van krijgt. De voorbijgangers zijn schaarsch terwijl de leuning door velen gebruikt wordt als bed, zoowel als de banken in den omtrek, waar zelfs geen plaats te krijgen is. Allen slapen zoo gerust dat men duidelijk kan zien, dat zij er meermalen den nacht doorgebracht hebben. Bij policie-verordening is het verboden op de banken zoomede op den leuning te slapen, doch de inspecteur nam de moeite niet de overtreders van het gebod te wekken, want, zeide hij, of ik er één wek of honderd, allen zullen hetzelfde antwoord geven: wij slapen niet, wij wandelen.

Ook onder de bogen der brug zaten allerlei gestalten in elkaar gedoken te slapen, en te rekenen naar het aantal menschen dat wij dien nacht slapende en wakende op straat vonden, mag ik zonder overdrijving zeggen dat de bewoners van Londen, die den nacht in de open lacht door brengen, wel bij duizenden te tellen zijn.

Wij waren vermoeid van al dat heen en weêr trekken en reden, na een dankbaar afscheid van den inspecteur genomen te hebben, huiswaarts, om insgelijks de rust te zoeken, die wij wel verdiend hadden.

Z.D.H. Mgr. A.C. Claessens, Bisschop van Trinapoli, I.P.I., Apostolisch Vicaris van Batavia.

Mgr. A.C. Claessens, wiens portret wij den lezers van de *Belgische Illustratie* aanbieden, werd in het jaar 1818 te Sittard geboren.

Zijne eerste opleiding ontving hij in het college zijner geboortestad, onder leiding van den eerw. heer Kallen, en het was daar dat de eerste zaden van geloof en godsvrucht in zijn jeugdig hart werden neêrgelegd.

Na zijne collegiale studiën voleindigd te hebben, begon hij die in de wijsbegeerte, aanvankelijk te Born bij den eerw. heer Jansen en later in het seminarie te Luik waar hij zich eveneens op de godgeleerdheid toelegde. Deze laatste wetenschap is zijne geliefkoosde studie geweest en ook in lateren leeftijd gebleven.

In het jaar 1843 werd hij door Mgr. Paradis, thans nog kerkvoogd van het bisdom Roermond, tot de priesterlijke waardigheid verheven en kort daarna benoemd tot kapelaan te Venlo. Vier jaren arbeidde hij hier aan het heil der zielen, maar de Voorzienigheid had een ruimer veld voor zijn geestelijken werkkring aangewezen.

Toen Mgr. Vrancken, vroeger pastoor-deken van Sittard en thans aartsbisschop van Athalia i.p.i., in den jare 1847 de bisschoppelijke wijding ontving en naar Oost-Indië vertrok om als apostolisch-vicaris te Batavia werkzaam te zijn, gaf kapelaan Claessens den wensch te kennen, om als arbeider aan gene zijde van den oceaan, op het evangelische veld te mogen arbeiden. Hij vertrok nog in hetzelfde jaar met Mgr. Vrancken naar het land van Insulinde, alwaar hij, onder leiding van den doorluchtigen kerkvoogd, deels als dienstdoende geestelijke, deels als secretaris meer dan een vierde eeuw werkzaam was in het bestuur van het apostolisch vicariaat.

Wat de waardige geestelijke gedurende deze reeks van jaren te Batavia gedaan heeft tot heil der zielen, hoeft onze lofspraak niet. Al zijn tijd was verdeeld tusschen het bestuur van het vicariaat en de werkzaamheden van zijn geestelijken arbeid. Hier spoorde hij verlaten weezen op, die hij eene liefderijke verpleging bezorgde en onderwijs deed geven; dáár begaf hij zich te midden der jeugdige negers en onderhield zich op minzamen toon en vol kristelijken eenvoud met hen; ginds bezocht hij de hospitalen, troostte er de zieken, vond er afgedwaalde broeders, die hij met God verzoende en tot eene gelukkige eeuwigheid voorbereidde.

Zoovele deugden konden niet onopgemerkt blijven. De zwakke gezondheid van Mgr. Vrancken gedoogde niet dat deze kerkvoogd langer het apostolisch vicariaat te Batavia in persoon bleef besturen. Hij zag zich genoodzaakt naar het moederland terug te keeren en legde bij zijn vertrek de zorg voor het heil zijner kudde op de schouders van pastoor Claessens neêr. Met verdubbelden iever kweet deze zich van zijn taak zooals hij immer gedaan had.

Z.H. Pius IX had hem reeds tot de waardigheid van geheim kamerheer verheven en nu het oogenblik was aangebroken, dat er een opvolger voor Mgr. Vrancken moest worden benoemd, viel de keuze op pastoor Claessens. In het consistorie van 15 juni 1874 werd de geachte priester door Z.H. Pius IX tot bisschop benoemd. Mgr. Claessens zou nu naar het moederland dat hij in 27 jaren niet gezien had, weêrkeeren en den 16en november van datzelfde jaar zag hij zijn geboortegrond terug. De eerw. heer Linders, deken van Sittard, benevens de twee broeders van Mgr. Claessens waren hem tot Hasselt te gemoet gereisd. Toen de trein te 2 uur arriveerde en de nieuw benoemde bisschop zijn vaderstad aanschouwde waren schier alle ingezetenen saamgestroomd en uit duizenden monden klonk het 'welkom in ons midden.' De heer Arnoldts, burgemeester, ontving den prelaat met een hartelijke toespraak, en vergezeld van de geestelijken der stad, de leden van den gemeenteraad, van het kerkbestuur, van de rereenigingen van de heilige Vincentius, Xaverius en vele andere broedersohappen, stelde de stoet zich in beweging, voorafgegaan door twee muziekgezelschappen. Men richtte zich het eerst naar de parochiekerk om God voor zoovele gunsten en weldaden door een *Te Deum* dank te zeggen. Daarna begaf de stoet zich naar de ouderlijke woning van Mgr., waar hij door zijne 84jarige moeder werd opgewacht.

Wij zullen het hartroerend tooneel niet beschrijven, dat hier tusschen moeder en zoon plaats greep, een ieder kan zich de vreugde eener moeder voorstellen, die op hare hooge dagen gekomen, na eene scheiding van zooveel jaren, haar zoon als een prins der Kerk mocht weêrzien.

Het was den 2en februari 1875. Een heldere winterzon verrees in vollen glans aan de oosterkimme en gaf een vroolijk aanzien aan het aardrijk. Sittard, het liefelijke landstadje, was dien dag in feestdos getooid. Nationale vlaggen en pauselijke wimpels versierden de huizen en vroolijk klonken de tonen der kerkklokken, die zich met het gejubel des volks mengden. De winkels waren gesloten, de ambachten stonden stil, ieder was in feestgewaad. Sittard vierde feest. Dien dag zou een harer zonen de hooge wijding van bisschop ontvangen.

De ruime parochiekerk was overvol. Te 9 uur trad de onafzienbare schare geloovigen, voorafgegaan van de geestelijkheid uit de stad en den omtrek, het tempelgebouw binnen en nam de zalving een aanvang. Dezelfde prelaat, Mgr. Paradis, die Mgr. Claessens 28 jaren geleden de priesterlijke wijding gaf, assisteerde bij deze

plechtigheid met Mgr. Van Beek, bisschop van Breda, terwijl Mgr. Vrancken de H. Zalving aan zijn vroegeren medearbeider op het veld des evangelies verrichtte.

Te 1 uur was de plechtigheid afgeloopen. Nu besteeg de Eerw. heer Rijkers, directeur van het bisschoppelijk college te Roermond, evenals Mgr. Claessens te Sittard geboren, het spreekgestoelte en schetste in verhevene taal de hooge roeping van den nieuw gezalfde.

Des avonds was Sittard in een zee van vuur herschapen; ook Z.M. Willem III, Neêrlands koning, vereerde Mgr.; als blijk van achting, benoemde hij, bij besluit van 6 november 1876, den geachten kerkvoogd tot ridder van den Nederlandschen Leeuw.

Twee jaren bracht de bisschop in zijn geboortestad door, daar hij op 29 november 1876 voorgoed naar Indië vertrok.

Anne Dieu-le-Veut.
Een verhaal uit de XVIIe eeuw,
Door August Snieders.
(*Vervolg.*)

Laat ons den brief, dien de markies schreef, vertalen:

'Edele graaf Raoul Dieu-le-Veut!

> Zooals UEd. weten zal, bevind ik mij te Brussel in het gezantschap van Zijne Excellentie den hertog van Chantilly, en zoude niet op het denkbeeld gekomen zijn UEd. te schrijven zonder het wonderlijk toeval, dat mij gisteren en vandaag overkomen is, en mij in de tegenwoordigheid heeft gebracht van jonkvrouw Anne, uwe dochter, die zich hier in deze stad bevindt, onder den naam en titel van gravin De Vertigneul. Mevrouw is vergezeld van haren echtgenoot. De gravin heeft geweigerd mij te herkennen; ik schrijf deze omstandigheid hieraan toe dat zij gehuwd is en aan het verledene niet meer wil herinnerd worden. Ik heb dan ook geene andere reden om UEd. die tijding te brengen, dan den vader te berichten dat zijne dochter, nu straks tien jaren geleden verdwenen, nog leeft en hem te vragen of ik hem in dit geval van dienst kan wezen. Zonder het door UEd. te nemen besluit te kort te doen, denk ik toch voorzichtig te handelen, met het gerecht van den toestand te onderrichten, opdat het maatregelen neme om UEd. in te lichten, indien het UEd. mochte behagen, gevolg te geven aan die ontdekking. Edele heer graaf, uw dienstwillige vriend,
> 'Markies HENRY D'AMBRELLE.'

Die brief was koel en van het standpunt van den markies genomen, blijkbaar met berekening geschreven. De gezantschaps-secretaris wilde daarin niets van het vroegere gebeurde, tusschen hem en de jonge gravin, laten doorstralen.

Dat verledene was dood en moest dood blijven, en zelfs het lied, den avond te voren gezongen, was enkel een middel van inleiding voor hem geweest.

Anne Dieu-le Veut was weleer door den vader tot zijne bruid bestemd.

Plotseling verdween echter het meisje; men doorzocht het park, de bosschen, men vischte in de grachten - geen spoor deed zich op.

De schoone zestienjarige bruid moest, zeide men, door den booze, en door hem alleen, ontvoerd zijn, dewijl er op den grond nergens een spoor van haar te vinden was.

't Moest wel zoo zijn, beweerde men, want aan het kruis van een naburigen dorpstoren meende men iets wits te zien wapperen en dat moest een stuk van den bruidssluier zijn!

In de luchtvaart had gewis - men ziet, de legende werd meer en meer volledig - de bruid zich tevergeefs aan het kruis willen vastklampen en zich alzoo redden; de sluier werd er door gescheurd.

Wat echter de zaak zeer bedenkelijk maakte, was dat tevens een deel van de kostbare gewijde vaten uit de slotkapel verdwenen waren.

Heiligschennis en diefstal dus!

Stonden deze twee misdaden met de verdwijning der jonge gravin in verband? Niemand kon daaromtrent eenige opheldering geven.

Toen men eenige dagen daarna in het bosch kwam, om den jager van het kasteel eenige bevelen te geven, was het jachthuis ledig en alle spoor van den bewoner verdwenen.

Henry d'Ambrelle deed zich meer practische vragen, dan wel de wereld der kortzichtigen, over dat plotseling verdwijnen.

Was Anne afkeerig van haren bruidegom? Wilde zij den man niet huwen, dien haar vader haar aanwees?

Of wel, was de reden te vinden in het gedrag des vaders, die sedert eenigen tijd tot het aangaan van een tweede huwelijk, en dit beneden zijnen adelstand, scheen over te hellen? Was het misnoegen omtrent die nieuwe verbintenis, welke als de reden van de verwijdering zijner dochter, uit het ouderlijke huis, moest beschouwd worden?

De laatste reden had den markies altijd het meest nabij de waarheid geschenen; doch in de familie Dieu-le-Veut nam men, ten minste uiterlijk, meer de eerste, namelijk den afkeer voor den markies, aan.

Hoe het zij, Henry d'Ambrelle trachtte het hinderlijke van zijnen toestand, evenals zijne wispelturige bruid, te vergeten en slaagde daarin voortreffelijk.

De markies bleef echter altijd een levendig belang in de familie des graven stellen; hij wist hoe de vader, onder het juk zijner tweede vrouw gebogen, heimelijk het verlies van zijne dochter beweende en hoe gelukkig hij zijn zou, indien hij haar nog eens aan het hart zou kunnen drukken alvorens te sterven.

Lange jaren had de graaf de hoop gekoesterd iets van zijn kind te hooren; doch eindelijk meende hij verzekerd te zijn, dat Anne niet meer onder de levenden was; terwijl het plotseling verdwijnen van de jonge gravin allengs in de vergetelheid geraakte bij het publiek, bleef de wonde bij den vader erg bloeden.

Hoeveel reden hij dan ook tot klagen over haar had, betreurde hij haar verlies, omdat er tegenover de schaduwzijde ook heldere lichtpunten in het karakter aanwezig waren.

Bij poozen, en daarin was het Henri d'Ambrelle met den vader eens, welde inderdaad eene ruime en milde bron van edelmoedigheid uit haar hart op. Dan was dit een kristalheldere fontein, in het midden van het dorre, stuivende woestijnzand, eene frissche bedauwde bloemengarf, tusschen de naakte rotsen opgeschoten!

Welk waren de lotgevallen van Anne in die jaren van afwezigheid? In welke landen en standen had zij omgezwalkt? Hetgeen men van haar in den kring der hooge wereld te Brussel vertelde, deed aan een avontuurlijk leven gelooven: aan vreemde landen, vreemde toestanden, vreemde gewoonten.

Toch was zij wel dezelfde Anne gebleven: dezelfde mengeling van losheid en etiquette, van zucht naar onafhankelijkheid en hooge onderscheiding, doch een en ander had zich, zoo mogelijk, scherper in haar karakter afgeteekend.

Eu wie was de graaf De Vertigneul? Waar had deze zijne vrouw aangetroffen? Waar waren zij getrouwd? Welk waren hunne lotgevallen? Wie zou ooit dit wargaren, dat sterk ingewikkelde leven, kunnen of mogen ontcijferen?

Deze en meer andere vragen verdrongen zich in den geest van den markies, terwijl zijn kamerknecht, hem na het ontbijt, in het aankleeden behulpzaam was.

Eindelijk was de jonge man gereed; hij ging nogmaals, toen de knecht de kamer verlaten had, naar de tafel aan het venster, waar de brief omgekeerd, doch nog niet gevouwen, was neêrgelegd.

De markies herlas het schrijven, en toen hij overtuigd was, dat geen woord daarin hem in eenige moeielijkheid brengen kon, vouwde hij het papier en borg het in eenen omslag of enveloppe; daarna ontstak hij licht, liet den fijnen rooden *cir d'Espagne*, toen nog iets nieuws, brandend op de achterzijde druppelen en drukte er zijn met een wapen besneden signet in.

Dien dag zou een koerier van het gezantschap naar Parijs vertrekken en de brief, binnen den tijd van twee dagen en twee nachten, als de zendeling aan de heeren dieven en baanstroopers ontspringen kon, te Parijs zijn.

In den loop van den voormiddag bevond zich de markies aan den ingang der St.-Gudula-kerk, toen eensklaps de gravin De Vertigneul deze zou binnentreden.

De markies ontblootte het hoofd en zeide:

'Mevrouw De Vertigneul.'

De aangesprokene stond stil en antwoordde koel, doch met de bleekte op het aangezicht:

'Wat verlangt mijnheer de markies?'

'Loochenen dat ge de gravin Anne Dieu-le-Veut zijt, is nutteloos; ik vraag echter niets voor mij; het verledene is dood en begraven; doch, mevrouw, uw oude vader, graaf Raoul Dieu-le-Veut, verlangt innig zijne dochter weêr te zien en haar te omhelzen, alvorens te sterven.'

Eene diepe ontroering teekende zich plotseling op het gelaat der gravin af; zij herwon echter spoedig hare tegenwoordigheid van geest, en den markies met een strengen blik aanstarende, zeide zij voortgaande:

'Ik verlang in vrede gelaten te worden, mijnheer!'

'Mevrouw, er staat geschreven: eer uwen vader!'

De toegesprokene gewaardigde zich niet meer het hoofd om te wenden.

Henri d'Ambrelle stond als versteend; hij oogde de jonge vrouw na; zij trad voor een altaar, knielde en bad.

'Zij bidt,' morde hij, 'en zij heeft geen enkelen vonk van medelijden over voor dien stokouden vader! En toch, het is Anne wel; neen, geen twijfel meer.'

Een uur later vinden wij den markies d'Ambrelle, in tegenwoordigheid van den luitenant van den amman der stad Brussel.

WANDELINGEN DOOR LONDEN.
VREEMDELINGEN IN SEVEN DIALS.

De amman, een der aanzienlijksten, doch daarom juist niet altijd de geschiktste man van de stad - iemand overladen met een dozijn titels en waardigheden, hetgeen juist de oorzaak was dat hij zich eigenlijk met geen enkele waardigheid kon bezighouden en het werk aan zijne onderhoorigen moest overlaten - de amman was er niet.

De luitenant van den amman was een man van een zestigtal jaren; zijn grijs haar was kort geknipt; hij had een meer rond dan langwerpig voorhoofd, waarin kleine, rondachtige en scherp verstandelijke oogen flikkerden.

De balken onder de oogen, de roode, gevulde wangen en de dubbele kin zeiden dat de luitenant juist geen vijand van goeden sier zijn moest.

Namens, en onder min of meer toezicht van den amman, die, zooals wij zeiden, wel den titel maar niet de daad wilde, die liever in zijne karos reed dan in een muf kabinet naar dieven- en moordenaarshistoriën te luisteren, wijdde de luitenant, meester Renunkel, zich aan de rust en de veiligheid van de goede stad toe, hierin geholpen door een leger geheime en bekende policie-beambten, die op hunne beurt hunne lagere spionnen hadden.

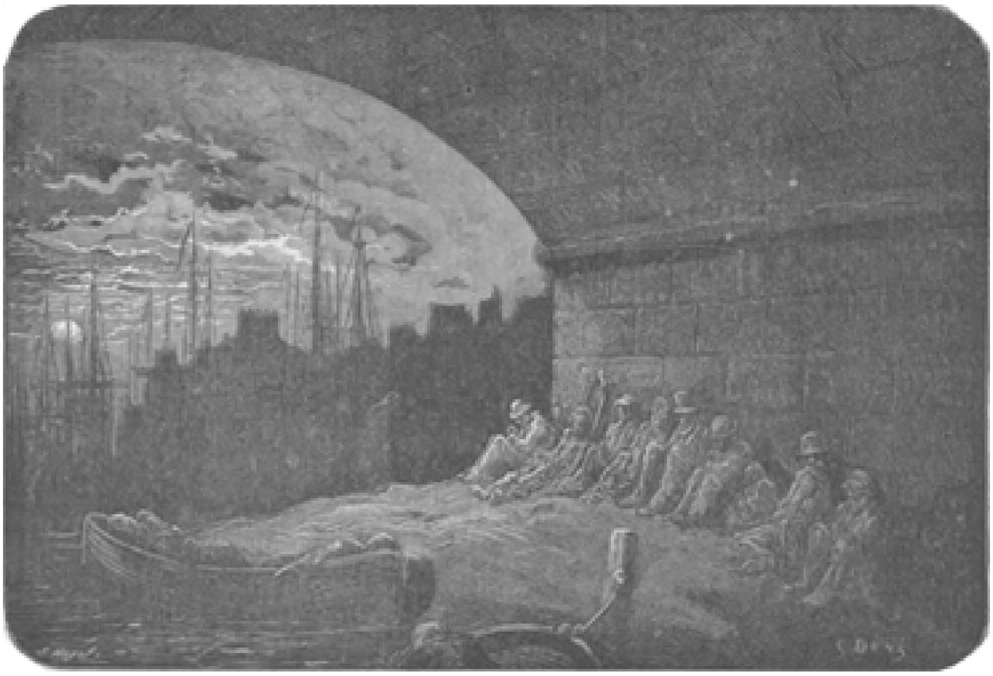

ONDER DE BOGEN DER LONDON-BRIDGE

Het werk van den amman was zeer uitgebreid, want het liep zelfs over alle soorten van wonderlijke reglementein: over bruiloften, tafelpracht, kinderdoopen, kerkgangen, begrafenissen, uitstallingen, samenzweeringen en straatjongensstreken.

Veel liet het werk te wenschen over, doch daar de amman er niet naar omzag, werd de toestand door zijne ondergeschikten erg uitgebuit.

De luitenant stond, in de meeste gevallen, zoowel met de hand open als zijne mindere dienaren, en menig misdrijf, vooral door grooten bedreven, bleef ten gevolge der carolusguldens verzwegen en verborgen.

Terwijl diegenen welke niet konden betalen dikwijls op barbaarsche wijze, en volgens echt middeleeuwsche keuren, gestraft werden, liepen de groote schavuiten vrij, en zij die de ‘schandeleuze practyken en execrabele gedragingen’ der justitie in de herbergen brandmerkten, werden bij de tong gegrepen en voorbeeldig ‘gepenieert.’

DE LONDON-BRIDGE BIJ NACHT.

De luitenant van den amman zat, in volle waardigheid, voor eene met groen laken bekleede tafel; hij zat in den grooten leuningstoel van zijn meester, terwijl aan het venster een griffier een quartijn met perkamenten omslag, misschien wel Damhouder's *Practyke ende Hantboeck in criminele saecken,* doorbladerde en daaruit nota's nam.

De griffier scheen zich om de wonderlijke historie, die de fransche markies opzichtens de gravin De Vertigneul meêdeelde, niet te bekommeren; doch ‘wat van katten komt, dat is gewoon te muizen,’ en de man had wel degelijk zijne ooren open.

'*A priori*[1] blijkt dat de graaf en de gravin De Vertigneul nog van niets degelijks kunnen beschuldigd worden,' zeide meester Renunkel.

(*Wordt vervolgd.*)

(1) Uit het voorgaande.

[Nummer 16]

HET MINISTERIE VAN OORLOG TE PARIJS

Geillustreerd nieuws.

Inhoud:

Mgr. Wilmer. - De grootvorsttroonopvolger van Rusland. - De opgravingen van generaal Cesnola op Cyprus. - De Bashi-Bazoeks.

Wij haasten ons het portret op te nemen van Haarlems geliefden bisschop, Mgr. Gerardus Petrus Wilmer, den 1en januari van dit jaar op ruim 76jarigen ouderdom overleden. Hierachter geven wij eenige regelen, aan de nagedachtenis van den betreurden prelaat gewijd.

De grootvorsttroonopvolger van Rusland, de czarowitz Alexander Alexandrowitz, wiens portret wij onzen lezers heden aanbieden, is de tweede zoon van den tegenwoordigen keizer Alexander II; hij is geboren den 10en maart (26 februari) 1845; bij den dood van zijn ouderen broeder, prins Nicolaas, den 24en april 1865, werd hij de wettige troonopvolger van het russische rijk. Het is bekend dat de grootvorsttroonopvolger met den keizer op niet al te besten voet staat: Alexander II was altijd een vurig bewonderaar van den tegenwoordigen duitschen keizer, en hij heeft er wel het meest aan toegebracht om de machtsverheffing van Pruisen en de stichting van het nieuwe duitsche rijk, onder de opperheerschappij van de pruisische dynastie, mogelijk te maken; de kroonprins daarentegen heeft nooit met de Pruisen gedweept en zich dien tegenzin nimmer ontveinsd. Zijne troonsbestijging kon dan ook wel een geheele omkeering in de staatkunde, tot nog toe door Rusland gevolgd, ten gevolge hebben. Verder wil men dat de kroonprins tegenover Turkije zeer oorlogzuchtig gezind is, terwijl keizer Alexander een meer vreedzamen weg wenscht gevolgd te zien. Er hebben dan ook in de laatste maanden aanhoudend geruchten geloopen van den troonsafstand des keizers ten behoeve van zijn oudsten zoon, daar hij de oorlogzuchtige stemming van zijn volk en den aandrang van de omgeving des czarowitz, niet langer vermocht te bedwingen; die geruchten hebben zich echter niet bevestigd, en het blijkt zelfs, dat er heel wat af te dingen is op de krijgshaftigheid der Russen en tevens op de zoo hooggeroemde vredelievendheid van keizer Alexander.

Wat den grootvorsttroonopvolger betreft, hij wordt ons afgeschilderd als een krachtvol en doordrijvend man, die voor geen hinderpalen achteruitgaat om zijn doel te bereiken. In november 1866 is hij gehuwd met prinses Dagmar, dochter van koning Christiaan IX van Denemarken; hij is adjudant en luitenantgeneraal in het gevolg des keizers, chef van het regiment kozakken der garde, ataman van al de kozakkenafdeelingen, enz. Zijn oudste zoon, Nicolaas Alexandrowitz, is den 18en mei 1868 te St. Petersburg geboren.

Het weleer zoo vruchtbare Cyprus is het eiland der oude godensagen en der nevelachtige grieksche helden en halfgoden. Als eene heerlijk groene oasis in de blauwe wateren van de Middellandsche Zee gelegen, was het liefelijke eiland eenmaal bedekt met schoone hovingen en uitgestrekte wijngaarden, waar de witte en blauwe druif onder den koesterenden zuiderhemel uitstekend gelukte en den wereldberoemden Cypruswijn opleverde, zoo gezocht aan de hoven der middeleeuwsche vorsten; uitgestrekte tarwevelden en geurige vijgenbosschen werden in de dalen en tegen de

hellingen der schilderachtige bergen gevonden. Thans is dit eiland vervallen en evenzoo zijn oude roem; de goden van den beroemden Olympus, die zich volgens de oude Grieken op Cyprus bevond, zijn schier vergeten; de vruchtbare landouwen liggen grootendeels braak, en het getal der inwoners, 'twelk in de middeleeuwen nog ruim één millioen bedroeg, is tot 200.000 ingekrompen. De opvolgers van den profeet hebben over het liefelijke eiland hun looden scepter gezwaaid, en Cyprus is nog slechts een schaduw van wat het vroeger was.

Toch blijft het nog altijd het land der wonderen en sagen; de herinnering aan zijn bloei en grootheid is tot het tegenwoordige geslacht overgegaan, en de schimmen van de fabelachtiae helden der oudheid dwalen nog altijd rond in de bergen van Cyprus en fluisteren van verborgen schatten en in den grond opgehoopte kostbaarheden. Doch de inwoners missen, onder den druk der turksche overheersching, de geestkracht om aan dien oproep gehoor te geven, en vragen niets meer van den grond dan een weinig tarwe als voedsel en een beker wijn om te drinken.

Europeesche reizigers, die de puinhoopen uit vroeger eeuwen bezochten en getroffen werden door de indrukwekkende overblijfselen van den klassieken bodem, maakten de oudheidkundigen op dien grond opmerkzaam, en een energiek geleerde, generaal Cesnola, heeft sedert een viertal jaren den grond van het eiland doorzocht en er, den laatsten tijd vooral, schatten gevonden welke hoogst merkwaardig zijn, zoowel om hunne innerlijke waarde als om de herinneringen, welke er aan verbonden zijn en de kennis die zij ons geven van een lang vervlogen tijdvak.

Reeds vroeger had generaal Cesnola een groot aantal merkwaardige voorwerpen gevonden, welke door de regeering der Vereenigde Staten voor een som van 62.000 dollars (155.000 gulden) aangekocht en in het museum te New-York geplaatst waren. Over de nu weêr door hem opgehaalde schatten deelen wij onzen lezers de volgende merkwaardigheden mede.

Op de westkust van het eiland, nabij Paleo Limisso, bevond zich in de oude tijden op een 300 voet hooge rots eene vesting, welke als een arendsnest op den top der rots gebouwd was; het is Kurium, reeds bij Strabo en Pausanias vermeld; nog altijd vindt men er de ruïnen dezer oude veste, welke eerbiedwaardig blijft door haar ouderdom en indrukwekkend door hare grootschheid. Op een terras gelegen, vormde zij tevens eene begraafplaats. De graven zijn in de rots uitgehouwen en vormen diepe spelonken, waar de sage de graven plaatste van Cyprus' oude helden. Onze gravure stelt een der voornaamste ingangen tot die in de rots uitgehouwen grafkamers voor, en het is daar, dat generaal Cesnola zijne schatten gevonden heeft.

Sedert meer dan twintig eeuwen waren die schatten daar in het hart der rotsen verborgen; enkele voorwerpen klimmen tot een zeer hooge oudheid op; honderden prachtig bewerkte gouden, zilveren en albasten vazen zijn aan het licht gebracht; generaal Cesnola vond eveneens voorwerpen van koper, welke nog met een dunne laag goud bedekt zijn, een bewijs dat men in de oudheid reeds met de kunst van het vergulden bekend was. Verder zijn er gevonden een aantal gouden, zilveren en bronzen armbanden, die veelal den vorm van gedraaide slangen hebben en wier koppen voortreffelijk bewerkt zijn. Twee gouden braceletten droegen in Cyprisch schrift de woorden: ‘Eleander, koning der Pafiërs;’ de ringen, armbanden, oorhangers en halsketenen zijn zoo schoon bevanwerkt, dat ze den roem onzer hedendaagsche goudsmeden zouden uitmaken; sommigen zijn geëmailleerd, anderen bevatten gesneden steenen met voorstellingen uit de godenleer der Grieken. Van een aantal der merkwaardigste voorwerpen hebben wij eene afbeelding doen nemen; daartoe behooren een gouden kelk met wijnranken versierd, een schaal met

kamperfoeliebladen, een grootere schaal van verguld zilver, met eene middellijn van 71/2 c.m., geheel met graveerwerk bedekt, egyptische godheden, mozaïeken, halssieraden, grieksche lampen, sarkofagen enz.

De door generaal Cesnola gevonden kunstschatten zijn van overgroot belang; alleen de innerlijke waarde der gevonden gouden voorwerpen wordt op 300.000 fr. geschat.

Verdere nasporingen zullen waarschijnlijk nog nieuwe resultaten opleveren. De door generaal Cesnola gedane opgravingen moeten niet verward worden met die van dokter Schliemann, die op de eilanden van den griekschen archipel insgelijks merkwaardige kunstschatten gevonden heeft.

De Bashi-Bazoeks hebben uitgediend - 't is te hopen ten minste; zelfs in het wonderlijke en despotisch geregeerde turksche rijk waren zij een wanklank; toch zal de gedachtenis der door hen bedreven gruwelen nog lang in het geheugen der Kristenen van het rijk der Halve Maan bewaard blijven, en wanneer in later tijd de opvolger van den profeet met al zijn ‘geloovigen’ reeds lang over den Bosphorus verhuisd zal zijn, zullen de moeders in het Oosten hare kinderen nog vertellen van den bloeddorst dier onmenschen, welke Bashi-Bazoeks genoemd werden.

Zelfs de Porte heeft begrepen, dat die kerels in zijn leger niet langer te pas komen; zij hebben dat leger, 'twelk overigens goede soldaten telt, al te zeer in minachting gebracht. De Porte kan zich nu troosten met de gedachte, dat die woestelingen geen eigenlijke Turken zijn, daar zij in vroeger tijd in Klein-Azië verblijf hielden, het de Turken daar zeer lastig maakten en later bij verdrag naar Bulgarië overgevoerd zijn, waar hun landerijen werden toegewezen. De Turken worden ons als gastvrij afgeschilderd en hunne gastvrijheid had hier een dubbel doel: zij herschiepen een lastigen vijand in een verplichtenden vriend en bevolkten tevens de half woeste vlakten van Bulgarië. Ongelukkig echter hebben de Bashi-Bazoeks zich wat al te turksch gedragen, iets wat in vroeger tijd, toen het rijk der Halve Maan nog fier en onbeschroomd zijn standaard omhoog hield en het kromzwaard der Turken wel tegen de Europeesche diplomatie kon opwegen, precies zoo'n groot kwaad niet zou geweest zijn, maar wat onder de tegenwoordige tijdsomstandigheden niet in de kraam van den Grooten Heer te pas komt, nu de oogen van geheel Europa op hem gevestigd zijn en hij geen middelen meer bezit om die iet of wat al te nieuwsgierige oogen te doen neerslaan.

De sultan heeft de Bashi-Bazoeks teruggeroepen: behalve het compromitteerende er van om die Kristenslachters in zijn leger te hebben, gaven zij tevens blijken van niet voor een geregelden oorlog geschikt te zijn. Van krijgstucht wilden zij niets hooren: zij luisterden uitsluitend naar de stem hunner wilde driften - en deze spraken nog al luid in hen. Om tegen ongewapende boeren en weerlooze vrouwen te vechten, hadden zij moed genoeg, en na den strijd waren zij ware helden. Zonder den godsdienstigen geest der echte Turken te bezitten, waren zij nog fanatieker dan deze. Zij waren behebt met al de ondeugden der turksche soldaten, zonder zelfs ook maar op één van hunne vele goede eigenschappen te kunnen roemen.

De sultan heeft dan ook een goede en politieke daad verricht met hen uit het leger terug te roepen: het is te hopen dat hij, of liever de Europeesche Mogendheden een middel zullen weten te vinden, om hen ook voor de Kristen dorpen van het reeds zoozeer getroffen Bulgarië onschadelijk te maken.

Onze gravure stelt den terugtocht van eene afdeeling dier woestelingen uit het turksche kamp voor; ook hier verloochent zich hun aard niet: bij hunne halte op een

der dorpen op den weg naar Adrianopel, hun einddoel, gelegen, hebben zij in den voornaamsten boom van het marktplein een servische vlag gehangen, om van hun moed en hunne krijgshaftigheid getuigenis af te leggen. Of die vlag misschien gevonden is op het lijk van een door hen uitgeplunderden servischen vaandrig vertellen zij natuurlijk niet, en het is zeker, dat zij bij hunne terugkomst in hunne haardsteden nog lang met die vlag en hun betoonden heldenmoed zullen pronken.

Het ministerie van oorlog te Parijs.

Een der voornaamste werken, door den Parijschen gemeenteraad ondernomen, is de aanleg van den boulevard St.-Germain, beginnende aan de Pont de la Concorde en eindigende bij den Jardin des Plantes. Vele, in de geschiedenis van Frankrijk merkwaardige, buurten zijn daardoor vernietigd, o.a. de straat waar het huis stond, bekend om de vergaderingen, die het verschrikkelijke driemanschap Marat, Danton en Robespierre daar hielden; doch ook vele prachtige gebouwen zijn er uit den grond ge-

rezen, en onder deze bekleedt het ministerie van Oorlog, waarvan wij hier eene gravure geven, een eerste plaats. Het werk is, onder de leiding van den architect Bouchot, reeds in 1867 begonnen en onophoudelijk tot 1870 voortgezet, toen de oorlog en de commune het kwamen onderbreken. Op het einde van 1871 werd het echter opnieuw voortgezet en op den 20en october 11. was 't voltooid. Daar de twee gevels, de oude in de Rue de Solferino en de nieuwe op den boulevard St.-Germain, een zeer stompen hoek vormen, heeft de architect op dien hoek een toren gebouwd, die met het geheele gebouw goed harmoniëert, en vooral de ingang wordt geroemd als een meesterstuk zoowel van architectuur als om het ornamentwerk, waarmee hij versierd is.

Een Fransche binnenkamer ten tijde van het schrikbewind.

De fransche revolutie is een tijdvak in de geschiedenis, waaraan men een duivelsche grootheid niet kan ontzeggen. Water aan kracht en grootheid in den mensch schuilt, heeft vooral in dien tijd zijne belichaming gevonden. Wat figuren gaan onze oogen voorbij, wanneer wij den oogslag laten gaan langs die weinige jaren, een minuut in de wereldgeschiedenis, waarin eene monarchie die eeuwen telde in elkander stortte, waarin een koning en eene koningin het leven op het schavot verloren, waarin de guillotine zich dronken maakte aan het edelste bloed van Frankrijk, waarin een tot zinneloosheid opgezweept volk zich door geheel Europa bestookt zag en geheel Europa niet slechts over zijne grenzen terugwierp, maar het tot in zijne eigen hoofdsteden achtervolgde.

Sommige geschiedschrijvers doen het voorkomen alsof de fransche revolutie bij voorkeur een strijd der denkbeelden is geweest, alsof de beginselen elkander slag geleverd hebben in die verschrikkelijke dagen toen Frankrijk, het schoone Frankrijk, in een pandemonium scheen veranderd. Zoo redeneeren zij, voor wie de menschelijke natuur een gesloten boek is en de wereldgeschiedenis een marionnettenkas, een automaat zonder bloed of zenuwen, wiens bewegingen allen kunstmatig zijn.

De fransche revolutie is voornamelijk een strijd geweest van menschelijke driften. Van het oogenblik dat Mirabeau in de Kaatsbaan verklaarde, dat hij en de zijnen slechts voor het geweld der bajonetten zouden wijken, tot het uur toe dat Napoleon door zijn grenadiers de Kamers uit elkander liet jagen, waren het voornamelijk de booze en bedorven driften van de menschelijke natuur, die haar verwoestend spel dreven en eene zee van rampen en plagen over het ongelukkige fransche volk uitstortten.

Het zedenbederf en het ongeloof der achttiende eeuw, gevoed en tot beginsel verheven door de schriften der fransche encyclopedisten, hadden de geheele fransche samenleving doorkankerd, en zoowel de hoogere standen als de onderste lagen der maatschappij hadden het bederf als ingedronken. Geheel Frankrijk was melaatsch, met zweren bedekt, en de fransche revolutie zou men het etterproces kunnen noemen, waarbij het bederf alle vormen van afzichtelijkheid aannam en zich op eene wijze openbaarde, zooals nog nooit in de geschiedenis van eenig volk is voorgekomen.

De mannen, die het verschrikkelijke drama hebben helpen opvoeren, zijn reeds door de geschiedenis geoordeeld, en hunne figuren wenken ons alleen slechts op een afstand toe. Maar juist de afstand hult hunne gestalten in een nevel en hunne vormen verliezen daardoor hunne scherpe omtrekken. Wanneer wij ons die mannen

voorstellen, dan zien wij alleen hunne handen druipende van bloed, hunne gelaatstrekken door haat verwrongen, hunne harten slechts met moordplannen vervuld. De mensch gaat in het monster verloren.

De mannen, die iederen dag volop werk gaven aan de guillotine, die hunne slachtoffers met scheepsladingen verdronken en steden aan de vlammen prijsgaven of tot den grond toe verdelgden, hadden echter nog andere, meer menschelijke gevoelens. In het openbaar den dienst doende van beulen, waren zij in hun huiselijk leven dikwijls zóó gemoedelijk, zóó volgzaam, als het de braafste huisvader maar zijn kan. De kreten van gelijkheid en broederschap, waarmeê zij het volk ophitsten, hadden geen toegang tot hunne binnenkamers. Toen zij den adel en de geestelijkheid over de grenzen gejaagd of op het schavot hadden gebracht, begonnen zij den *grand seigneur* te spelen, en de weelde en weelderigheid, die zij in de aristocratie gestraft hadden en die zij het volk als de roode lap hadden voorgehouden, namen zij op hun beurt in hun dagelijksch leven over. Al heette het op straat citoyen, hunne binnenkamers waren voor het gepeupel gesloten, en daar vonden zij in weelde, meubels, sybaritische spijzen en fijne wijn vergoeding voor de ruwheid en de gelijkheid van buiten.

Onze gravure doet ons een blik slaan in de binnenkamer van zulk een volksdemagoog. Zijne vrouw is eene citoyenne, maar is gewoon reukwater te gebruiken wanneer zij met hare medeburgeressen in aanraking komt. Hare kleeding zou eene hertogin of gravin van het oude regime niet misstaan. Mijnheer, - citoyen willen wij zeggen, - die straks in het Convent zal donderen of de sansculotten een hartig woordeke zal toespreken, schijnt op het oogenblik in dagbladlectuur verdiept. Onmogelijk is het ook niet, dat hij de strafuitvoeringen leest die hij zelf bevolen heeft, dat hij een oogslag laat gaan langs de rij slachtoffers, die dezen morgen hun leven onder de guillotine verloren hebben. Zijn huiselijke rust lijdt er intusschen niets onder en de taal, die hij tegen zijne vrouw spreekt, is in 't geheel niet bloeddorstig. Gewetenswroegingen kent hij niet en hij leeft zoo gerust, alsof hij het leven leidde van den rechtvaardigen en zachtzinnigen man.

Wandelingen door Londen,
Door J.A. Beerten.

IV.

Het tooneel, dat ik in het vorig hoofdstuk beschreven heb, had mij een soort van tegenzin in Londen doen krijgen, zoo zelfs, dat ik in de eerste drie dagen niet te bewegen was een voet buiten de deur te zetten. Ik kon mij niet voorstellen dat Londen nog iets kon hebben wat mijne aandacht zou boeien, en hoe Sintrey ook redeneerde, ik bleef doof aan dat oor. Ik houd het er bepaald voor, dat mijn gastheer met zijn mistress krijgsraad heeft gehouden om den weêrspannigen vriend tot rede te brengen, want op den derden dag, een zondag, kwam hij bij mij en zeide mij aan, dat hij mij dien dag eens een echt londenschen zondag zou doen doorleven.

Meer om hem genoegen te doen dan uit lust om iets karakteristieks te zien of te ondervinden, nam ik het aan, en nauwelijks had ik mijn woord gegeven of ik moest opnieuw beloven, mij geheel en al aan de aanwijzingen van mijn Mentor te houden. Ik beloofde alles wat hij maar wilde, en de marteling begon. Als ik zeg de marteling, moet niemand dat vreemd vinden, want hoeveel malen ik dien dag driftig ben geworden en mijn vriend gesmeekt heb mij uit de verveling te verlossen weet ik niet,

maar dit is zeker, dat ik telkens het stereotiep antwoord kreeg: ik amuseer mij kostelijk!

Verbeeld u mijn toestand. In huis twee zondagsche gezichten in hunne armstoelen gezeten, beiden bezig met het lezen van traktaatjes en elkander nu en dan, bij wijze van opwekking, een gaping over het boek heen toewerpende. Ik zag wel dat Sintrey en zijne vrouw comedie speelden, doch de vastelander moest zien hoe men in Engeland den zondag viert, en zij speelden hun rol goed. Op straat was het niet veel beter. De menschen die men ontmoet kan men tellen, en als zij maar niet die verschrikkelijke bijbels in de hand gehad hadden, zou ik het nog dragelijk gevonden hebben, maar 't is of zij door de tegenwoordigheid van dat boek veranderd zijn in steenen beelden, wier voeten door mekaniek bewogen worden, zoo loopen zij daarheen.

In elke straat hoort men psalmgezang, terwijl de agent van policie in last schijnt te hebben, dien dag alleen te zien naar de deuren der winkels of zij wel gesloten zijn. Eer het twee uur was hadden wij driemaal gelunchd, waaronder een vischmaal, en toen Sintrey mij om vijf uur voorstelde voor de vierde maal aan den gang te gaan, kon ik mij niet meer inhouden. ‘Doet gij 's zondags anders niets dan eten en u vervelen?’ vroeg ik verontwaardigd. ‘Och,’ was het naïeve antwoord, ‘wij vinden daar genoegen in, en wat wilt gij meer! Maar wij kunnen ook naar buiten wandelen, dat zal u misschien beter bevallen.’ - ‘Dan maar naar buiten,’ berstte ik los, ‘want als ik nog een half uur in die akeligheid blijf, ga ik dood.’ Sintrey lachte even, en wij stapten naar buiten.

Zondags buiten, welk eene heerlijkheid voor een Nederlander, doch niet voor een Engelschman. Onder de boomen te zitten en daar te hooren en te moeten spreken over het aantal kleine Chineesjes, die door de zendelingen zijn bekeerd, van de preêk van een of anderen bekenden predikant, van den voortgang der beschaving onder de Hottentotten, enz. enz., of doodstil zitten te kijken naar de drukte die er niet is, naar de strakke gezichten der gentlemen die ijselijk deftig boven hunne hooge boorden uitkijken! Bah! slechts stervelingen, die het talent bezitten, heele dagen met nietsdoen te slijten, en de bekoorlijkheid te beseffen om vier of vijfmaal daags telkens andere wonderen van hun kleermaker of modiste ten toon te stellen, bezwijken daarbij niet van verveling.

Ik kon het niet verdragen en liep als een zinnelooze weg, gevolgd door Sintrey, die zijn rol tot het einde bleef spelen. Dit had ik er echter bij gewonnen, dat ik hartelijk verlangde weêr iets levendigs te zien, en in zoover had mijn vriend zijn doel bereikt, want den volgenden dag, toen wij in de drukte waren, gevoelde ik mij weêr een nieuw mensch.

Wij klommen op een omnibus, waar de conducteur ons, als het ware, opsleepte, en terwijl Sintrey zijn *Morning-Post* zat te spellen, verlustigde ik mij in het altijd nieuwe gezicht der onbeschrijfelijke londensche drukte. Het viel mij toen op, dat de londensche koetsiers een slag van volk zijn, die in deftigheid zelfs den lordmajor evenaren. Allen die ik gezien had, hield ik voor lords, die door het spel en de weddenschappen hun vermogen verloren hadden en nu koetsier geworden waren, zonder van hunne voornaamheid afstand te hebben gedaan. Ik verbeeldde mij dan ook, dat als ik die heeren daar op hun hoogen bok zag zitten, zij met hunne gedachten minstens te Spa of te Napels moesten zijn en minder acht gaven op de ongelukken, welke zij elk oogenblik te vermijden hadden, dan wel aan het tijdperk, waarin zij in de *haut monde* zoo geschitterd hadden. Eene fooi of ook wel eene sigaar kan daarin

verandering brengen, doch de glimlach, die dan om hunne lippen speelt, verdwijnt reeds bij de poging die zij aanwenden om hem te voorschijn te brengen.

De koetsiers der cabs zijn integendeel werkelijke lords of zonen van de adellijkste geslachten, want een cab te kunnen besturen is in Engeland onder de hooge standen een even onmisbaar deel van de opvoeding, als in België lezen en schrijven er toe behoort. Waar wij heen reden wist ik niet, want Sintrey had het te druk met zijn dagblad, dan dat ik het durfde vragen, en dat was maar goed ook, want ik maakte bij mij zelven allerlei aanmerkingen op 't geen ik zag, welke juist niet even gunstig waren voor Londen. Zoo vond ik het bespottelijk, dat wij door een geheele buurt reden, waar de huizen geheel en al zonder vensters waren en het dak op de muren rustte, als de hoed op het hoofd van iemand, die zijn gezicht voor het publiek verbergen wil.

Dat was echter niet het eenige wat mij niet beviel, en aan Sintrey de grap, die hij zich den vorigen dag met mij veroorloofd had, willende betaald zetten, vroeg ik hem of Engeland geen gebrek had aan groote mannen. De steek was raak, want bij die vraag zakte het dagblad en zag hij mij aan, alsof ik iets gruwelijks gezegd had. Hij scheen dan ook van plan mij een

geheele lijst namen naar het hoofd te werpen, doch ik was hem voor en wees op de talrijke standbeelden van Wellington en Nelson, die men te Londen aantreft, waardoor, volgens mij, de vraag zeer gerechtvaardigd was. Doch daarmeê was ik er niet af en hij vroeg mij, of ik de Westminsterabdij dan niet kende. Zeker kende ik die, doch ik hield haar meer root een magazijn van grafsteenen, dan voor een bewaarplaats van het overschot van groote mannen, ten minste dien indruk had ik er van gekregen, en daarbij was mijne opmerking omtrent de twee lievelingshelden der Engelschen niet weggeredeneerd. Sommigen dier standbeelden zijn zoo smakeloos, dat men het niet betreurt, dat zij een gezicht ver boven den grond verheven zijn en op de pleinen met hun bronzen hoofd over de hoogste boomen heen zien.

EEN FRANSCHE BINNENKAMER TEN TIJDE VAN HET SCHRIKBEWIND.

Deze interpellatie had leven in Sintrey gebracht, en weldra verlieten wij den omnibus om in de oudevoddenbuurt een oogslag te gaan geven. De oudevoddenhandel is te Londen in wezenlijkheid een industrie, waarvan duizenden leven, en die te meer winsten afwerpt, daar de grondstof, de vodden, slechts in de straten behoeven opgeraapt of in den Teems opgevischt te worden. De huizen dier buurt hebben, zooals vanzelf spreekt, geen al te aangenamen geur, en de lui, die er zich me; bezighouden, gelijken meer op kapstokken dan op men-

MGR. GERARDUS PETRUS WILMER.

ALEXANDER ALEXANDROWITZ, GROOTVORST-TROONOPVOLGER VAN RUSLAND.

Gevonden kunstschatten.

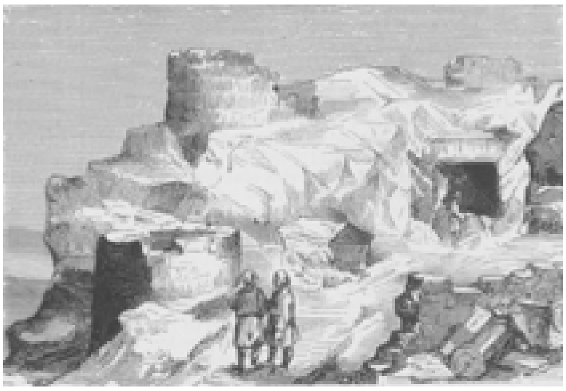

DE OPGRAVINGEN VAN GENERAAL CESNOLA OP CYPRUS.
De ingang der grafspelonken.

Gevonden kunstschatten.

DE TERUGKOMST EENER BENDE BASHI-BAZOEKS UIT HET LEGER.

schen, doch dit neemt niet weg dat ik iedereen aanraad, als hij de gelegenheid heeft, er een oogslag aan toe te wijden, ook al loopt hij gevaar er een gezelschap op te doen, waarop hij minder gesteld zal zijn.

De meeste eigenaars van de voddenmagazijnen zijn grijsaards met sneeuwwitte baarden, en dit is zoo opvallend, dat de enkele baardelooze en jongere man, dien gij er aantreft, u voorkomt alsof hij daar in 't geheel niet thuis behoort, en er, evenals gij, eens een oogenblik zien komt. Op een hoop vodden is een troep kinderen even onmisbaar, als een kat op een graanzolder. Het jonge volkske woelt en rolt daar door elkaar, dat het een lust is om te zien, terwijl de grootsten den ouden man meê helpen de vodden te sorteeren.

Waar hij zijne waar slijt, is een van die geheimen, welke men nooit te weten komt, of men moet met zulk een handelaar in betrekking staan, want, wanneer men er ook komt, zijn voddenhoop wordt nooit kleiner of grooter, terwijl ook zijn arbeid altijd hetzelfde blijft, en men is inderdaad half geneigd te gelooven dat de grijsaard daar misschien reeds eeuwen heeft gezeten en er nog zitten zal als Macauley's Nieuw-Zeelander te Londen aan wal zal stappen.

Alle bergplaatsen gelijken op elkaar als twee druppelen water; in allen vindt men een oud man, spelende kinderen, eene schaal, den voddenhoop en gespannen touwen, waarover de stukken worden gehangen, die nog tot andere doeleinden zouden kunnen dienen. De onreinheid echter die er heerscht is ongelooflijk, en na zulk een etablissement gezien te hebben, vraagt men zich onwillekeurig af hoe het mogelijk is, dat een mensch er een half uur leven kan.

Wij wandelden verder. Men heeft het dikwijls teekenaars en schilders heel kwalijk genomen, dat zij bij het weêrgeven van een Engelschman van de mindere klasse eene figuur schetsten, die meer gelijkt op een boschmensch of orangoetang dan op een menschelijk wezen. Men moet echter een londensche achterbuurt gezien hebben, om genoemde teekenaars en schilders volkomen recht te laten wedervaren. De londensche visscher, die van zijn werk huiswaarts keert, beladen met zijn vischtoestel en zijne vangst, is nu juist geen aangrijpend beeld, vooral niet als hij een hoogen hoed draagt, en al evenmin bevalt u het heerschap, dat in een plunje, die van vroegere grootheid getuigt, met een kind op den arm en een kalebas aan den arm, daar heen wandelt, alsof hij voor het doen van boodschappen en het kindermeidenwerk geboren is. Zulke figuren ontmoet men echter in de achterbuurten van Londen bij elke schrede, en wilde men het leven en drijven van zulk eene type onderzoeken en beschrijven, men zou een roman hebben die bijzonderheden aan het licht bracht, ongeloofelijk voor iedereen die nooit in deze buurten een voet gezet heeft.

Dikwijls nog ben ik er heen gewandeld en heb telkens iets nieuws gezien en ondervonden, doch telkens iets afschuwelijker. In een der steegjes en gangen vond ik een huiske van vier vertrekken, het een boven het ander, die niet de minste luchtverversching hadden en waar niettemin vier gezinnen met een en twintig kinderen hun verblijf hielden; zes woonden er op de onderste verdieping, vier op de tweede, drie op de derde en acht op de bovenste. Een vader, moeder en acht kinderen hadden den vorigen winter in een dier vertrekken doorgebracht, en toch waren de kinderen zindelijk en knap en de moeder kalm en onderworpen in haar lot, hoewel zij den geheelen langen wintertijd het kleine kamerke niet had verlaten.

In een anderen gang zag ik een kosthuis, waarin behalve de gewone bestedelingen nog ieder een schuilplaats kan vinden, die voor het ellendige verblijf betalen kan.

Men verleent er zoolang toegang, tot het uitgemaakt is, dat men de grens bereikt heeft van de hoeveelheid dampkringslucht, die iemand noodig heeft om te leven, en het is niet te verwonderen dat in een dergelijk verblijf fijn gevoel onbekend is, en de mensch er de achting voor zich zelven geheel verliest. Het is niet mogelijk de zedelijke ontaarding en de walgelijkheid van zulk een huis te overdrijven, en toch is dit nog een zedelijk kosthuis, vergeleken met de holen der ondeugd, waar slechts de misdaad huist en aan wier beschrijving ik mij niet waag.

Bij zulke tooneelen verstijft de trek van nieuwsgierigheid op het aangezicht, en men ziet alleen de armoede in hare verschrikkelijkste kleuren. De bewoners van het St.-James-eiland zijn er echter nog erger aan toe. Daar het eiland bij hooge tij onder water loopt, zijn de huizen op palen gebouwd, terwijl gebrekkige bruggen de buurten vereenigen, zoodat men die streek het Venetië der riolen zou kunnen noemen.

Het water gelijkt, wanneer de zon er op schijnt, naar een aftreksel van groene thee, terwijl men het in de schaduw voor een plaat zwart marmer zou aanzien. En toch zijn de ongelukkige bewoners verplicht, om er voor al hunne behoeften gebruik van te maken. Doch ik zwijg over die ellende. Toen ik met Sintrey weêr den weg huiswaarts insloeg, zeide hij mij, dat het onmogelijk was gebleken in zulke toestanden verandering te brengen, en hun voortbestaan lijdelijk moest gedoogd worden.

Ik snakte naar het gezichl van een fatsoenlijk huis, en de appelenverkoopster, die ons bijna met geweld hare waar wilde opdringen, kwam mij als eene koningin voor tegenover de menschen die ik had bezocht. Lang nog wijlden mijne gedachten bij de bewoners van St.-Jameseiland en de voddenbuurt, en nu ik deze regelen neêrschrij f, gaat mij nog een rilling door de leden als ik er aan denk. Thuis gekomen helderden Sintrey en zijne vrouw mij nog veel op, wat ik niet had kunnen begrijpen, doch mijn eerbied voor den engelschen wetgever werd er niet grooter om, en op dit oogenblik heb ik nog de vaste overtuiging, dat, indien ook geheel België tot ééne stad gemaakt en zoo overbevolkt werd als Londen, zulk eene ellende hier letterlijk onmogelijk zou zijn.

Mgr. Gerardus Petrus Wilmer.

De eerste dag van het jaar 1877 was een dag van rouw en droefheid voor de katholieken van Nederland in het algemeen en voor die van het bisdom Haarlem in het bijzonder. Dien dag toch overleed Haarlems hooggeschatte en vrome bisschop, Mgr. Wilmer. De tijding van dat smartelijke verlies heeft het katholieke Nederland in diepe droefheid gedompeld, want al was het te voorzien, dat de algemeen beminde prelaat zijne geliefde kudde zou moeten verlaten, het scheiden doet altijd wee, vooral als het een man geldt, die uitgeblonken heeft boven allen - door zijne deugden, door zijne vurige godsvrucht en brandenden iever voor het heil der zielen, en niet minder door zijn onbegrensde liefde tot al de katholieken, die aan zijn bisschoppelijke leiding toevertrouwd waren. Het afsterven van een geliefden herder, vader en bisschop komt altijd onverwacht, zelfs al heeft de dood langen tijd boven diens hoofd gezweefd en al durfde men nauwelijks hopen, dat hij zijn weg zou vervolgen zonder een nieuw slachtoffer geëischt te hebben.

Want reeds maanden geleden hadden de katholieken vernomen, dat Mgr. Wilmer ernstig ongesteld was en dat een hartkwaal zijn leven bedreigde; onze lezers herinneren zich gewis nog met welke volkomen overgeving aan Gods wil en met welke aandoenlijke stichting hij, reeds verscheidene weken geleden, de HH. Sacramenten der stervenden ontving, en al mocht sedert dien tijd zijn toestand zich

eenigszins verbeteren, er was weinig hoop meer op volkomen herstel, en Nederland zag met angst de tijding te gemoet, dat de hoogwaardige bisschop van deze aarde scheiden zou. Niet alzoo echter Mgr. Wilmer zelf. Het bewustzijn van een lang en welbesteed leven in den dienst des Heeren, de gedachte van gedurende meer dan een halve eeuw als priester en later als bisschop al het mogelijke gedaan te hebben om zielen voor den hemel te winnen; door raadgevingen en vermaningen de goeden op het pad ten eeuwigen leven te blijven geleiden en de afgedwaalden er op terug te voeren, deden hem met kalmte en heilige berusting het oogenblik te gemoet zien, waarop hij voor Gods rechterstoel zou moeten verschijnen. Alleen het scheiden van zijn geliefde kudde en van de geestelijkheid, aan zijne hoede toevertrouwd, maakte hem het heengaan minder gemakkelijk, doch ookhierin berustte hij en schikte hij zich naar Gods wijze raadsbesluiten. In dien zin sprak hij gedurende zijne ziekte menigmaal tot de geestelijke en wereldlijke personen die zich om hem verdrongen, en wie hem naderde was gesticht over de verhevene gevoelens van den vromen grijsaard en, ook in zijne ziekte, nog zorgvollen herder.

Toen het uur van scheiden eindelijk geslagen was en zich het bericht van het afsterven door het land verspreidde, veroorzaakte dit eene diepe droefheid in aller harten en gevoelden vooral de katholieken van het bisdom Haarlem diep, welke leegte dit smartvol afsterven heeft achtergelaten.

En geen wonder, want de dood van Mgr. Wilmer is een onberekenbaar verlies voor de Kerk: de doorluchte prelaat was een man naar Gods hart; volieverigin het volbrengen der drukkende lasten, aan zijn gewichtig maar moeitevol ambt verbonden, vol brandenden iever voor den dienst des Heeren en het heil zijner onderhoorigen, was hem niets te zwaar, niets te moeielijk, en droeg hij nog, ondanks de kwalen van den ouderdom en zijner ziekte, tot den laatsten stond met onverflauwden iever den vollen last van het kerkelijk bestuur op zijn gebogen schouders. Met recht mag men van den ontslapene zeggen: 'de iever voor Gods huis heeft hem verteerd.'

Mgr. Wilmer was versierd met al de eigenschappen, welke den waren apostel kenmerken: bij een voortdurende bezorgdheid voor het heil zijner uitgestrekte kudde, had hij steeds een geopend oog voor hare behoeften, wist hij voortdurend die maatregelen te nemen, die verordeningen uit te vaardigen, welke onder de gegeven omstandigheden de meest passende en vruchtdragende waren. Minzaam en goedhartig jegens ieder, ook jegens den geringste, was hij toch een wijze en krachtige bestuurder en gaf hij tevens het voorbeeld der meest verheven Kristelijke en apostolische deugden.

Even als de meeste zijner ambtgenooten, heeft hij geen veelbewogen leven gehad, en hoezeer hij tevreden kon zijn over den toestand der Kerk van Nederland in het algemeen en van het bisdom Haarlem in het bijzonder, toch werd zijn hart diep geschokt waar hij de vervolging moest aanschouwen, waaraan de Kerk en hare bedienaren in sommige landen van ons werelddeel blootgesteld waren, en smartte hem bovenal het lijden van den door hem zoozeer beminden en vereerden opperherder, Pius IX. Meermalen deed hij gebeden uitschrijven voor de zegepraal der Kerk en van den geliefden Paus, en in zijne bisschoppelijke mandementen sprak hij dikwijls met warmte en gloed over het lijden en strijden van Kristus' waardigen plaatsbekleeder op aarde. De doorluchte prelaat heeft de zegepraal der Kerk niet meer mogen aanschouwen, maar in den hemel bidt hij thans gewis, dat die overwinning niet lang meer uitblijve.

Dat is een troost in het smartelijk verlies door Neêrlands katholieken geleden; dat is een balsem voor de geslagen wonden; hij is van hen heengegaan, maar zijne lessen

en leeringen, zijn verheven voorbeeld van een reinen, vlekkeloozen levenswandel, zijne tallooze werken van geloof en liefde, van zelfverloochening en apostolischen iever blijven onder hen leven en zullen zijn aandenken steeds in dankbare herinnering houden.

Mgr. Wilmer werd den 22en november 1800 te Boxtel geboren; tot den geestelijken stand bestemd, bezorgde zijne kunde hem reeds vóór de priesterwijding het professoraat in de wijsbegeerte aan het kleinseminarie te St.-Michiels-Gestel, 'twelk hij vier jaren (van 1821 tot 1825) waarnam. Op den 8en september 1824 ontving hij te Keulen de H. Priesterwijding, werd in 1825 tot kapelaan te Heusden en een jaar later te Eindhoven benoemd. Van 1829 tot 1834 bezette hij den leerstoel der theologie aan het seminarie te Herlaer, tot zijne godsvrucht en zijne uitstekende bekwaamheden hem in het laatstgenoemde jaar tot secretaris van Mgr. Den Dubbelden, apostolisch vicaris van 's-Hertogenbosch, deden benoemen. Achttien jaar later (23 maart 1852) werd hij pastoor van zijne geboorteplaats Boxtel en deken van Oirschot, en eindelijk in september 1856 deken van 's-Bosch en plebaan der kathedrale kerk van St.-Jan te dier stede.

In al deze betrekkingen heeft hij een uitstekenden iever, een onverflauwde werkzaamheid

en een buitengewone godsvrucht aan den dag gelegd, en toen Mgr. Van Vree, Haarlems eerste bisschop, overleed, was hij de aangewezen persoon, om den overleden bisschop in die eervolle maar zwaarwichtige betrekking op te volgen. Zijne benoeming tot die hooge waardigheid geschiedde den 4en mei 1861, en den 23en juni daaraanvolgende ontving hij uit de handen van zijne doorluchtige hoogwaardigheid Mgr. Zwijsen, in de kapel van het seminarie te Haaren, de bisschoppelijke zalving.

Mgr. Wilmer was tevens assistentbisschop bij den pauselijken troon, ridder der orde van den Nederlandschen Leeuw en commandeur van de Eikenkroon.

Vrijdag 5 januari was de dag, dat het stoffelijk overschot van den geliefden prelaat in den bisschoppelijken grafkelder te Overveen zou bijgezet worden.

Den avond te voren was het lijk van het bisschoppelijk paleis naar de kathedraal der oude bisschopsstad overgevoerd, en toen vrijdag de plechtige uitvaart zou plaats hebben, bewogen zich duizenden belangstellenden uit Haarlem en het geheele bisdom door de straten der stad, om zich naar de met zwart floers behangen hoofdkerk te begeven. Het was er druk in Haarlems veste, maar eene ernstige, ingetogene drukte: iedereen was er van doordrongen, dat men eene droevige plechtigheid ging bijwonen; in de kerk was de aandacht onverdeeld, en onder den indruk der verhevene doch treurige ceremonieën en bij de herinnering van het smartelijk verlies dat men geleden had, vloeide uit menig oog een traan, de warmste en dankbaarste hulde, welke aan een dierbaren doode kan gebracht worden.

Het lijk was in de kathedraal onder een prachtig praalgraf geplaatst geworden; de solemneele mis werd opgedragen door Mgr. Schaepman, aartsbisschop van Utrecht, terwijl tal van andere hooge geestelijken mede de laatste eer aan den ontslapene bewezen. Als een lange smartkreet klonk de treurzang, indrukwekkend en verheven, door de ruime gewelven der kathedraal, en de harten der duizenden aanwezigen stemden in dien treurzang mede.

Toen de H. dienst geëindigd was, beklom de hoogeerw. kanunnik Van den Akker, deken van Haarlem, den kansel en hield eene schoone lijkrede, waarin de redenaar in welsprekende taal schetste welk onmetelijk verlies het bisdom Haarlem in den vromen prelaat geleden had; hij onderhield zijn talrijk gehoor over de laatste ziekte van den ontslapene en haalde treffende bijzonderheden daaromtrent aan, met den wensch besluitende, dat het den Heer moge behagen Haarlem een derden bisschop te schenken, aan den overledene en diens voorganger gelijk.

Nadat door verschillende hoog waardige geestelijken, en het laatst door Mgr. Schaepman, de absolutie gegeven was, werd het lijk in plechtstatigen optocht van uit Haarlems kathedraal naar den grafkelder te Overveen gevoerd.

De lange stoet, uit een groot aantal corporatiën en twee en dertig rijtuigen met geestelijken en leeken, vrienden en vereerders van den overledene, bestaande, volgde bij het heerlijkste winterweder langzaam den weg door de straten van Haarlem en den weg op naar het anders zoo stille Overveen. De duizenden, die saamgestroomd waren om hunnen geliefden bisschop de laatste hulde te bewijzen, volgden in diepe stilte en in de volmaaktste orde den stoet, zoodat de tusschenkomst der policie en der cavalerie, welke buiten langs den weg geschaard stond, overal onnoodig bleek te zijn. Onder het statig klokgelui van Overveens kerk - te Haarlem is het luiden der klokken bij plaatselijke verordening verboden - werd het lijk den allerprachtigst versierden tempel binnengebracht, en nadat daar nogmaals het *Libera* gezongen was,

werd het stoffelijk overschot in den bisschoppelijken grafkelder bijgezet. Deze plechtigheid werd door den pauselijken internuntius verricht.

Al de duizenden hadden uit den grond huns harten hun: *Requiescat in pace!* aangeheven; ook wij herhalen de zoete bede:

Requiescat in pace! Hij ruste in vrede!

Rebus N°. 4.

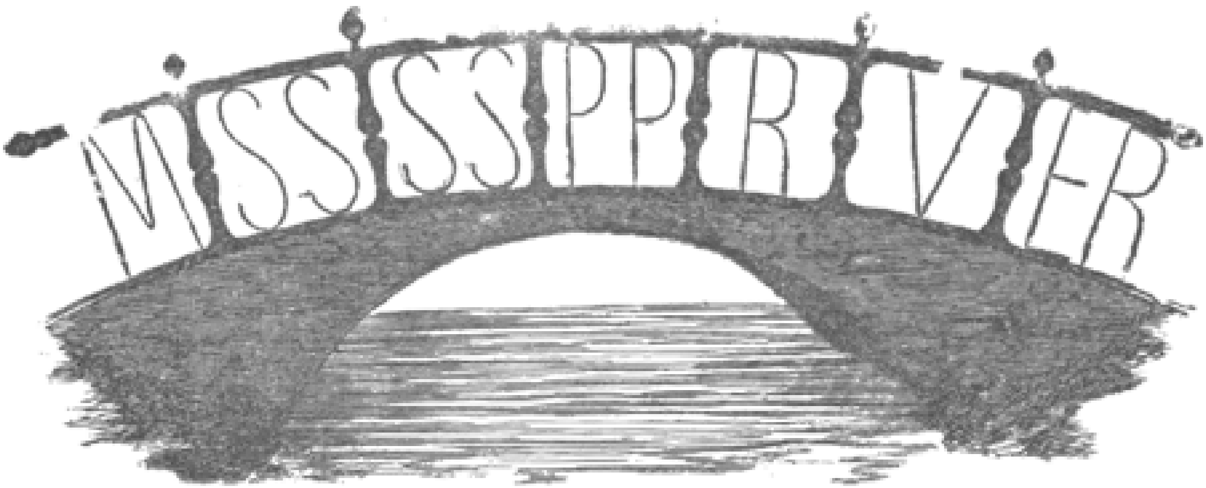

Allen die dezen Rebus goed oplossen, kunnen verkrijgen een der zeven eerste jaargangen van

De Belgische Illustratie

mits zij opzenden aan de Administratie te Brussel een postmandaat van fr. 2.59, of het portret van Z. Em. den Kardinaal-Aartsbisschop van Mechelen, in prachtigen kleurendruk, bestaande uit 20 steenen.

Dit portret kost in den handel niet minder danfrs. 15. Voor de oplossers van dezen Rebus is het verkrijgbaar voor fr. 2.50, tegen postmandaat aan het adres der *Administratie te Brussel.*

Oplossing van Rebus N°. 3:

ONDER IN DEN ZAK VINDT MEN DE REKENING.

Anne Dieu-le-Veut.
Een verhaal uit de XVIIe eeuw,
Door August Snieders.
(*Vervolg.*)

Hij liet met een zekere statigheid, zooals de amman altijd deed, den elleboog op tafel, de kin op de hand en den wijsvinger lijnrecht in de hoogte tegen de bolle wang rusten. ‘Eene aanhouding *ab hoc et ab hac*[1] is, volgens 's lands costuymen hier geheel onmogelijk.’

‘Ik wacht mij ook wel, heer luitenant,’ antwoordde de markies met een hoffelijken glimlach, ‘iets dergelijks te vragen. Ik wilde enkel uwe aandacht inroepen op den toestand dien ik deed kennen, en u verzoeken een oog in 't zeil te houden, totdat graaf Raoul Dieule-Veut van zich zal hebben doen hooren. Heeft de vader geene

(1) Kost wat kost.

aanmerkingen te maken, dan vervalt natuurlijk alle werldng; doch heeft de graaf integendeel rechten te doen gelden, dan zal de zaak u des te gemakkelijker vallen, ten gevolge der reeds gedane nasporingen.'

'Indien er een bepaald *corpus delicti*(2) bestond.....'

'Ik kan mij daaromtrent niet uitlaten.'

'Dat is aldus *teluminbello sine ictu*(3),' hervatte de luitenant, diegewis, om den vreemdeling een groot denkbeeld van zijne rechtskennis te geven, al zijn aangeleerd Latijn - evenals de amman deed - uitkraamde. 'Maar,' ging hij voort, 'iemand in "suspicie" brengen.....'

'Ook dat verlang ik niet,' onderbrak de markies, wiens toon eenigszins ongeduldig werd.

'.....Hem het leven ondragelijk maken,' zeide meester Renunkel, zonder op de bemerking van den markies acht te geven, 'hem in al zijne bewegingen bespieden, terwijl onze costuymen, en wij schatten de daarin geschreven vrijheden zeer hoog, tot den rustigen en vreedzamen vreemdeling zeggen: *vade in pace*(4), dat....U zegt, griffier?'

'Niets, sinjeur Renunkel.'

'Mij dacht.....'

'Indien UEd. mij echter eene opmerking veroorlooft....'

'Spreek, griffier.'

'Op het *vade in pace* zou ik echter antwoorden, *si vis pacem, para belium*(5).

Meester Renunkel was eenigszins uit zijn lood geslagen, hij vreesde altijd eene worsteling in het Latijn met dien duivelschen griffier.

'Verklaar u, griffier.'

'In het feit, dat de heer markies ter tafel brengt, schijnt mij de mogelijkheid van het een of ander strafbaar feit, een geval, in strijd met de costuymen van Brabant, te kunnen bestaan, en daarom zou het niet onnoodig zijn de handeling der beide vreemdelingen gade te slaan, zonder daarom de minste achterdocht te doen blijken.'

De markies knikte.

De griffier was een lang, mager man met grooten arendsneus, diep liggende oogen en zwarte lange wenkbrauwen: een echt policiegezicht.

Het bleek wel, hoe, is moeielijk te zeggen, dat de twee personen nu elkander verstaan hadden; een en ander begreep, dat er een ronden stuiver uit die zaak zou kunnen geklopt worden.

De luitenant zweeg echter nog een oogenblik; hij nam uit den breeden vestzak eene zilveren snuifdoos, stak er nadenkend duim en wijsvinger in, en scheen in het Jean Nicots kruid nieuwe bewijsredenen in deze moeielijke zaak te willen zoeken.

'Wij zullen,' zeide hij ten slotte, 'de vraag van den heer markies in ernstige overweging nemen; echter ben ik verplicht aan UEd. op te merken,' en de man aarzelde, 'dat de daarop loopende kosten.....'

'Natuurlijk,' luidde onmiddellijk het antwoord. 'Graaf Raoul Dieule-Veut is een man van eer, een milddadig man en de diensten, hem bewezen bij het terugvinden zijner dochter, zal hij niet onvergoed laten.'

Alle moeielijkheid was nu weggenomen, de knoop was doorgehakt; de luitenant wendde zich nu andermaal tot den griffier en vroeg:

'Wien zouden wij het best met dat werk belasten?'

(2) Overtuigend bewijs.
(3) Een pijl zonder kracht.
(4) Ga in vrede.
(5) Wilt gij den vrede, bereid den oorlog.

De griffier wendde zich halverwege om en knabbelend aan de veer zijner pen, doorliep hij blijkbaar in gedachten het legio verspieders, die de amman in dienst had.

'Mij dunkt dat Korrel.....'

'Ja, Korrel is de man, die in dergelijke zaken het *mens divinior*[(1)] heeft; hij is slim, doorzichtig en voorzichtig - en schurk in de ziel,' wilde hij er bij voegen, doch hij deed het niet.

'Ik geloof, dat de persoon in quaestie zoo even is aangekomen.'

'Laat Korrel binnenkomen.'

'Ik denk,' zeide de markies, 'dat mijne zending ten einde is.'

'Nog een oogenblik, als ik u verzoeken mag,' luidde het antwoord van meester Renunkel.

De griffier opende eene deur, waar men niet.zou vermoed hebben dat eene deur was, stak het hoofd binnen en fluisterde eenige woorden.

Op het oogenblik dat de scribent in het vertrek terugkeerde, verscheen ook eene andere gestalte, die als een eenvoudig burgerman in een bruin sergiën vest en een breede broek, aan de knieën vastgestrikt, gekleed was; hij droeg een halskraag en zijn hoed, dien hij in de hand hield, was zonder veer.

Had de kleeding van den binnengetredene niets opmerkelijks, dan toch trok zijn donker gezicht meer de aandacht.

Korrel had een tamelijk zwaar hoofd, met borstelig geknipte haren; het gelaat was onregelmatig, de neus beneden breed, de mond eenigszins scheef en wat het kenmerkendste was, Korrel had maar één, klein, diep weggezonken maar scherp oog; het andere was door een rond

(1) De ingeving van hoogerhand.

DE VISSCHER.

zwart lapke, dat met twee zwarte linten om het hoofd gebonden was, bedekt.

'Korrel,' ving meester Renunkel in het Fransch aan, opdat de markies alles verstaan zon; 'uw dienst wordt tot latere orde op eene andere zaak overgebracht.'

'Ik denk, heer amman,' onderbrak de markies, 'dat ik hier verder niets te maken heb.'

Het kwetste hem in kennis en gemeenschap gebracht te worden, met dien leelijken speurhond der policie.

De ambtenaar verzocht hem echter nog een oogenblik te vertoeven, ten einde eenige nadere inlichtingen te geven.

Wat Korrel betreft, deze stond stijf als een paal, geen spier verroerde zich in zijn donker, onheilspellend gezicht.

'Gij kent,' zoo sprak de luitenant, zich tot den verspieder richtende, 'gij kent de herberg de *Gouden Ster*. Er zijn daar in die afspanning verschillende vreemdelingen gelogeerd.'

De policie-ambtenaar nam eene groote portefeuille uit den zak en doorbladerde de daarin neêrgelegde papieren.

'Onder deze bevinden zich..... Hoe is de naam ook, mijnheer de markies?'

'De Vertigneul,' antwoordde hij met blijkbaren tegenzin, en als op gloeiende kolen staande.

'Juist zoo. *Magister dixit*(1). De graaf en de gravin De Vertigneul zijn van franschen oorsprong; zij zijn nu ongeveer drie weken geleden langs Bergen in het land gekomen, en per wagen van die stad naar Brussel gereisd.'

Die bijzonderheden werden slechts gegeven om den markies te overtuigen, dat er voor meester Renunkel geen geheimen waren.

'Houd deze twee personen in het oog, weet waar zij gaan en staan, wie zij ontvangen, welke de reden is van hun verblijf alhier, hoelang zij denken te blijven en waarheen zij zich willen begeven. Begrepen?'

Korrel knikte.

'Gij ziet hier den heer markies d'Ambrelle.'

(1) Da meester heeft hat gezegd.

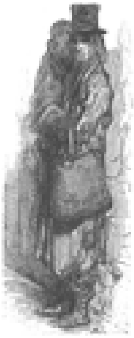

DE BOODSCHAPPER.

De markies fronste de wenkbrauwen en voelde dat het schaamrood naar boven klom.

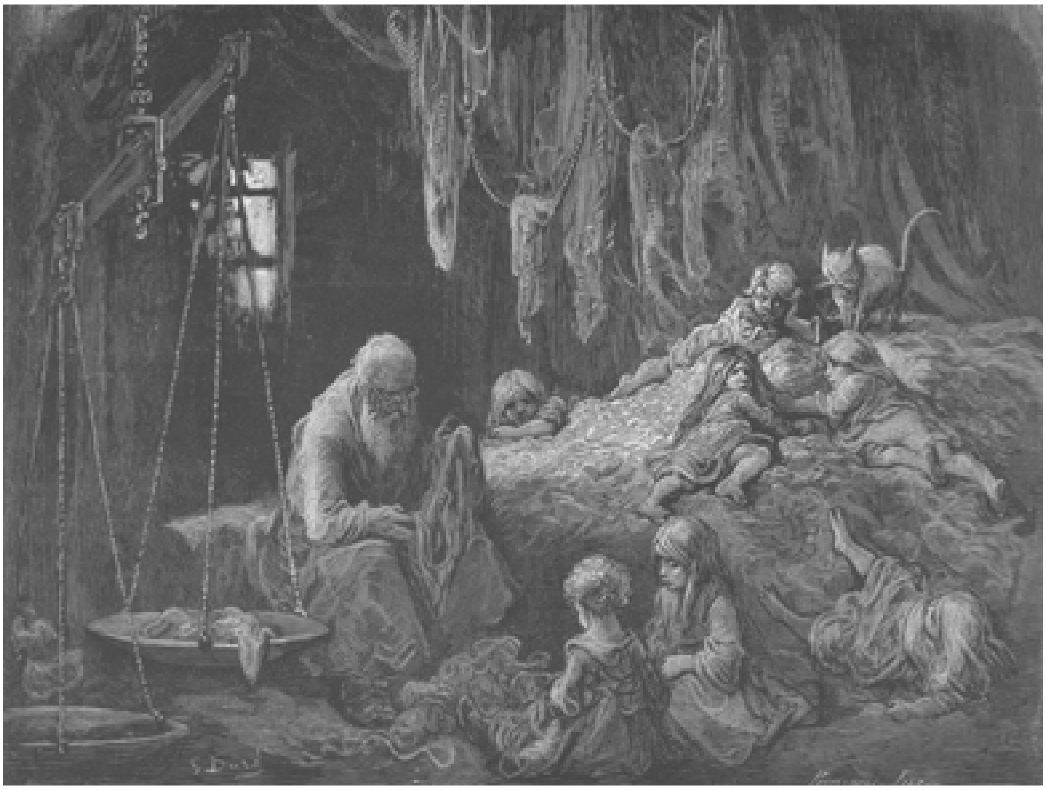

EEN OUDEVODDEN-MAGAZIJN.

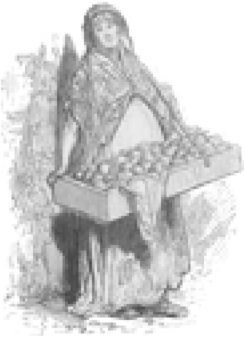

DE APPELENVROUW.

'Ik begrijp niet, heer amman.....' waagde hij andermaal te zeggen, doch eene beweging met de hand, vanwege den ambtenaar, beduidde hem, dat deze nog niet uitgesproken had.

‘Indien de edele heer markies u, Korrel, opzichtens gemelde vreemdelingen inlichtingen vraagt, zult gij die trouw en eerlijk geven en tevens diegenen van hem ontvangen, welke a dienstig kunnen zijn. Vooral wees voorzichtig en bescheiden.’

Het geduld van den markies was ten einde; den luitenant groetende, zeide hij:

‘Mijn tijd is kostbaar, ik moet heengaan.’

De ambtenaar liet echter den markies nog niet los; hij stond met eenige drift op, vergezelde hem tot buiten de kamer en had misschien de hoop, dat hem daar, buiten iemands weten, voorloopig eenige carolusguldens zouden Worden toegestoken.

DE CAB.

De man werd echter met een beleefd compliment afgeschipperd.

(Wordt vervolgd.)

[Nummer 17]

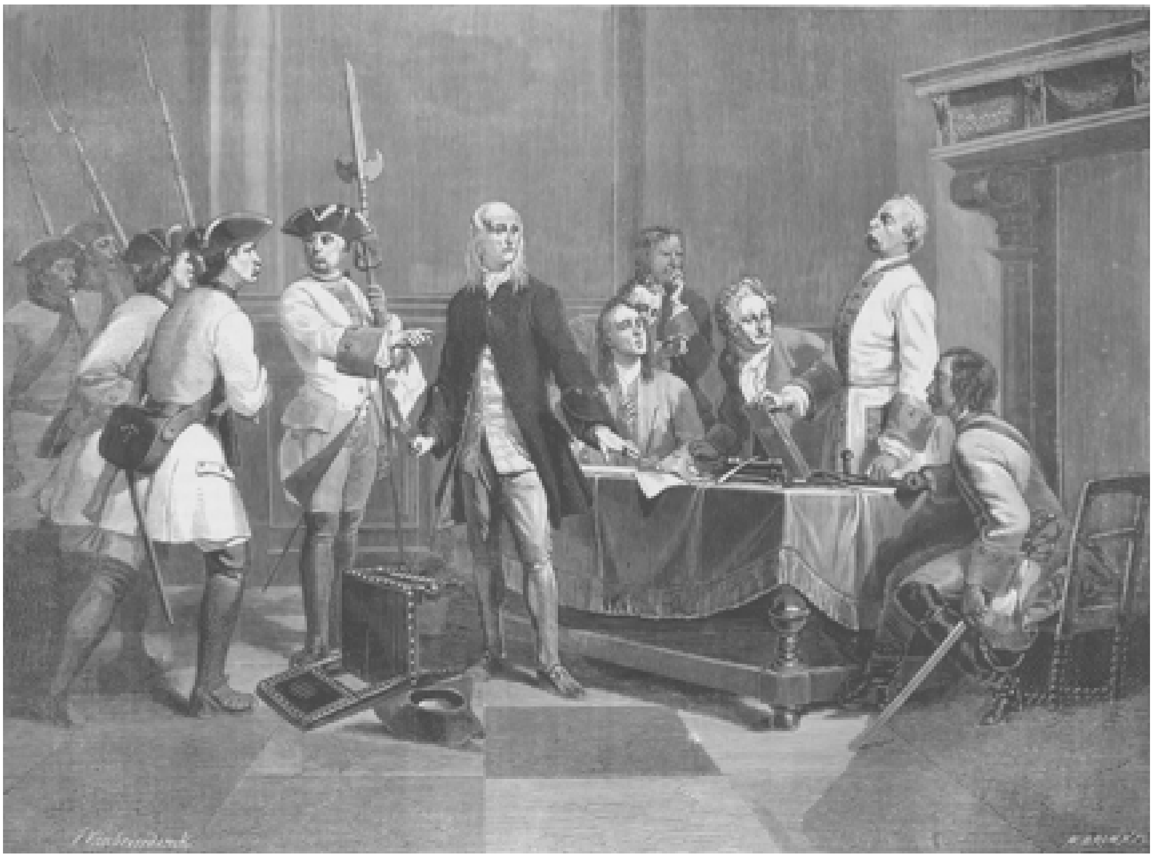

FRANS AGNEESSENS, NAAR F. VAN SEVERDONCK.

Geillustreerd nieuws.

Inhoud:

Oscar Francois Lallemand. - Safvetpacha. - Oostenrijksche monitors op den Donau. - Een spoorwegramp in de Vereenigde-Staten. - De ontploffing in de Albertilly-mijn, prinsdom Wallis.

Onze lezers zullen met genoegen de levensbeschrijving vernemen van den dapperen oudzouaaf, kapitein Lallemand, ook aan onze belgische pauselijke zouaven wel bekend wegens zijn beminnelijk karakter en den onvergelijkelijken heldenmoed, in de verdediging der rechten van onzen geliefden Paus Pius IX betoond. Voor een paar maanden werd de dappere kapitein op nog jeugdigen leeftijd door een noodlottig ongeval aan zijne treurende betrekkingen ontrukt; voor de verdere bijzonderheden verwijzen wij naar het hierachter geplaatste opstel.

De naam van den Turk, wiens portret wij onzen lezers hierachter aanbieden, is in de laatste weken door geheel Europa genoemd geworden. Safvetpacha is dan ook voorzitter van de zooveel geruchtmakende, maar zoo weinig ‘zaken’ afdoende conferentie, welke in de hoofdstad van het turksche rijk gehouden wordt.

Het kan niet ontkend worden, dat Safvetpacha niet weinig bijval gehad en het verder gebracht heeft, dan de meest optimistische Turkenvrienden hadden durven verwachten. Rusland toch heeft zijne met de hand aan het zwaard uitgesproken eischen heel wat gematigd; de turksche gevolmachtigde heeft, evenals de grootvizier Midhadpacha, het bewijs geleverd, dat hij zich in 't geheel geen vrees liet aanjagen, noch door Ignatieffs dreigende woorden, noch door het rinkelen met het zwaard. Op het veld der diplomatie heeft Safvetpacha bewezen zeer wel tegen den russischen gevolmachtigde opgewassen te zijn, en het heeft al den schijn alsof Turkije zijn geduchten tegenstander op het slagveld evenmin vreest. De verrassende loop der conferentie schijnt dit ten minste aan te duiden. In elk geval heeft de Porte de behartiging harer belangen, door ze aan Safvetpacha op te dragen, aan goede handen toevertrouwd.

Servië schijnt er van te houden om spectakel te maken. In den zomer van 1876 heeft het kleine vorstendom, door zijn uitdagende houding tegen zijn suzerein Turkije en zijn roekelooze oorlogsverklaring, geheel Europa in spanning gebracht, en al heeft het sedert heel wat water in den wijn moeten mengen, van wat de Franschen een *coup de théâtre* noemen, is het nimmer afkeerig geweest en heeft het er niet tegen opgezien, om het vooral de onzijdige oostenrijksche schepen op den Donau lastig te maken. De laatste maal dat Servië de oostenrijksche vlag beleedigde was, toen omstreeks half December 1876 van den servischen oever verscheidene geweerschoten op den nabij Belgrado gestationeerden monitor *Maros* gelost werden. Toen de oorlogsbodem, om genoegdoening te eischen, voor de wallen der vesting verscheen, had er op het vaartuig eene ontploffing plaats, wat van den wal als een vijandelijken aanval beschouwd werd en waarop weêr nieuwe geweerschoten volgden. Aan boord van den monitor bevonden zich de oostenrijksche consulgeneraal prins Von Wrede, benevens de consul van het duitsche rijk. Er werd onmiddellijk besloten van de

servische regeering genoegdoening te vorderen, en na eenig aarzelen werd dit ten volle toegestaan, te meer, daar Servië anders òf eene militaire bezetting òf een bombardement der hoofdstad te wachten had.

Bij het voorbijvaren van den *Maros*, die de oostenrijksche vlag geheeschen had, langs de vestingwerken, werden uit deze stad 21 kanonschoten als eerherstelling gelost, terwijl de commandant van Belgrado benevens de schuldige schildwacht voor een krijgsraad werden gedaagd. In zijn iever bood nu zelfs het servisch ministerie zijn ontslag aan, maar toen Oostenrijk verklaarde dat zulks niet werd verlangd, werd het ontslag ingetrokken en kon de servische.ministerpresident Ristics aan het roer blijven.

In Amerika neemt alles reusachtige afmetingen aan: reusachtig zijn zijne handelsondernemingen, zijne bouwwerken, zijne havens en dokken, maar reusachtig ook zijne ongelukken van allerlei aard. Voor eenigen tijd gaven wij eene beschrijving van den verschrikkelijken brand in den schouwburg te Brooklyn, thans willen wij onze lezers een oogenblik bezig houden met het niet minder vreeselijke spoorwegongeluk, den 29en december 1876 nabij het station Ashtabula, in het noordelijk gedeelte van den Staat Ohio, voorgevallen.

Er had dien dag een geweldige sneeuwstorm gewoed. Slechts zeer langzaam kon de trein zich een weg banen; bij de brug over de Ashtabulakreek bleef de trein geheel in de sneeuw steken. Ten einde den doortocht te forceeren stoomde de machinist achteruit en ijlde nogmaals met volle kracht op de brug aan. Deze, ofschoon pas elf jaren oud, bezweek onder het dubbel gewicht van de sneeuw en den trein; een hartverscheurend tooneel volgde: locomotief en waggons stortten in de diepte; de rivier was met ijs bedekt en de talrijk[e] reizigers kwamen in het ijskoude water te recht, werden door de vallende en uit elkander geslagen waggons verpletterd, of verbrandden door den gloeienden damp uit de locomotief. Alles spande samen om de reizigers te verderven: hitte en koude. Het was daar in de bedding van den stroom een verschrikkelijk mengelmo[e]s van ijsschollen, balken, waggons, vermengd met bloedende, verzengde of verstijfde lichamen der ongelukkige reizigers, en dat in eene woestenij, verre van alle menschelijke woningen verwijderd. Zulk een tooneel is onmogelijk te beschrijven; alleen de cijfers kunnen een denkbeeld geven van de uitgestrektheid der ramp. van de 179 reizigers waren er slechts 7 ongedeerd gebleven. Ruim honderd waren verzengd, verpletterd of verdronken, terwijl een zestigtal zwaar gewond zijn. De meeste lijken waren geheel onkenbaar geworden en lagen in een afzichtelijke massa op elkander gepakt.

Niemand is misschien aan meer gevaren blootgesteld dan de mijnwerker, die in den schoot der aarde de zoo nuttige en noodzakelijke steenkolen moet opdelven. Door instortingen, door het water, door doodelijke gassen en vreeselijke ontploffingen bedreigd, is hij geen oogenblik zeker van zijn leven. Gelukkig hebben de resultaten der wetenschap dat gevaar tegenwoordig veel verminderd, maar de gevallen, dat meer of min talrijke groepen mijnwerkers in de donkere ingewanden der aarde een plotselingen en gewelddadigen dood vinden, blijven toch nog talrijk. Het kan echter niet ontkend worden, dat eigen achteloosheid of onvoorzichtigheid daarvan dikwijls schuld is, want de gewoonte doet dikwijls de dreigendste gevaren minachten; dat was het geval met de mijnontploffing, welke in de maand december jl. in de Albertillymijn in het prinsdom Wallis heeft plaats gevonden. Wij geven bij eene afbeelding een korte beschrijving van dat betreurenswaardige ongeluk.

Zooals men weet, gebruiken de mijnwerkers bij hun arbeid zoogenaamde veiligheidslampen, die zoodanig met een dubbel netwerk van bijzonder fijn ijzerdraad omwonden zijn, dat het vreeselijk mijngas, het grauwvuur, bij de noodige voorzorgsmaatregelen niet kan ontploffen. Dit was ook in de Albertillymijn het geval. Een der werklieden had echter de onvoorzichtigheid zijne Davylamp (aldus naar den uitvinder Davy genoemd) te openen, met het ongelukkig gevolg, dat het opgehoopte mijngas ontplofte, zoodat èn door de saamgeperste lucht, èn door het rondom zich ontbrandende vuur een dertigtal arbeiders gedood en een groot aantal gekwetst werden. Zoo geweldig was de schok, dat kolossale stukken steenkool en zware eikenhouten balken tot op een grooten afstand geslingerd werden en de geheele mijn in een oogwenk met overblijfselen van houtwerk, kleederen en helaas! ook van afgescheurde menschelijke ledematen bedekt was.

Bij het ophalen der dooden en gewonden had er een hartverscheurend schouwspel plaats: weenende vrouwen en kinderen stonden met doodsbleek gelaat aan den ingang der mijnputten om zekerheid te bekomen omtrent het lot hunner echtgenooten of vaders, en naarmate een vreeselijk verminkt lijk werd opgehaald, braken de overgebleven betrekkingen handenwringend in luide jammerkreten los. Het lot van een jong meisje vooral verwekte algemeene deelneming. Zij was de bruid van een der jonge mannen, die in de Albertillymijn arbeidden. De dag van hun huwelijk was reeds bepaald; daar verneemt zij de ontzettende ramp in de mijn, waar haar bruidegom arbeidde. Der vreeselijkste onrust ten prooi, snelt zij naar de plaats des onheils: zij kwam er aan juist toen de redders in de mijnputten afdaalden: ongemerkt wiat zij meê naar beneden te komen, en bij het bleek licht der lampen zag zij het lichaam van haar bruidegom, akelig verminkt en zielloos, op den zwarten bodem uitgestrekt liggen; het meisje liet een doordringenden wanhoopskreet hooren en stortte op het lijk van haren bruidegom neêr. Men droeg een slachtoffer te meer naar boven. Dit tragische uiteinde herinnert ons een andere geschiedenis uit de jaarboeken der mijnrampen.

Voor meer dan drie vierde eener eeuw, was een jong meisje uit een der belgische mijndistricten aan een braven mijnwerker verloofd, 's Anderen daags zou de bruiloft gehouden worden; des namiddags begaf de jongeling zich naar de mijn, maar keerde niet terug. Alle in het werk gestelde pogingen om hem te vinden bleven vruchteloos; men kon de zoo geheimzinnig verdwenen mijnwerker niet meer ontdekken. Het meisje bleef altijd ongehuwd; zij beweerde steeds dat haar bruidegom zou terugkomen. In den omtrek werd zij dan ook algemeen 'de bruid van den mijnwerker' genoemd. Maar jaren en jaren verliepen en geen enkel spoor van den verlorene werd gevonden. Na meer dan een halve eeuw had er in de mijn een instorting plaats. Talrijke lijken werden opgehaald, maar onder deze een, dat niemand herkende, en wat even zonderling was, bij dit lijk had men een kofferke vol geldstukken gevonden. Plotseling kwam op hare krukken een oud vrouwke aanstrompelen. Zij sloeg een blik op het geheimzinnige lijk en onder den uitroep: mijn bruidegom! viel zij op hare knieën neder en bad weenend een *Onze Vader* voor de rust der ziel van hem, dien zij voor vijftig jaren verloren had.

Verdere nasporingen deden de toedracht der zaak begrijpen: de jongeling had voor zijn. trouwdag zijne zorgvuldig bewaarde spaarpenningen uit een afgelegen schacht der mijn willen halen, maar een gedeeltelijke instorting had hem van de buitenwereld afgesloten en den hongerdood doen vinden. Het lijk was uitgedroogd en door de mijnlucht voor bederf bewaard. Na meer dan een halve eeuw had het vrouwke haren voormaligen bruidegom nog herkend.

Frans Agneessens.

Het vlaamsche volksleven, zoo rijk aan woelingen en beroeringen van allerlei aard, heeft zich, in weêrwil van tijden en stormen die over zijn hoofd zijn gegaan, niet alleen tot op onze dagen weten staande te houden, maar bezit op dit oogenblik meer levenskrachten dan ooit, om zich nog eeuwen te doen geiden. De hoofdlieden en leiders wakkeren het volk aan, herinneren het aan zijn oude grootheid, spreken van de daden hunner voorvaderen, en het volk, dat niets liever hoort, dat zijne vrijheid nog even afgodisch bemint als een Artevelde, De Koninck, Breidel, Agneessens, en den vlaamschen leeuw zoo ver boven alle banieren verheven denkt als de zon boven de aarde staat, groeit op in die denkbeelden en plant ze op zijne kinderen over, opdat zij ze later op hunne beurt kunnen verspreiden.

Dat ontwaken uit die onverschilligheid, waarin het vlaamsche volk voor zijne vrijheden en voorrechten, taal, zeden en gewoonten verzonken scheen, is hoofdzakelijk te danken geweest aan de partij, die wij de volgelingen van de oude Lelieaards zouden kunnen noemen, en die meende straifeloos den voet op den nek der Klauwaarts te kunnen zetten. Dan, de oude

Kerels van Vlaanderenland lieten hun zwarten leeuw niet ongestraft honen, en in den strijd, die van toen af ontbrandde tusschen de vlaamsche en fransche partij, kwam het duidelijk aan het licht, dat de onverschilligheid slechts schijnbaar was geweest, want op den roep van enkele leiders stond geheel Vlaanderenland op, om zich tegenover zijne oude erfvijanden te handhaven.

Die uitslag was niet onverwacht. Meer dan drie eeuwen lang zuchtte België onder het juk van vreemde vorsten, zonder dat deze heerschappij de oude gemeenteinstellingen noch de vrijheid had kunnen dooden, en een volk, dat zulk een kracht bezit, kan een tijdlang levenddood zijn, doch het verrijst opnieuw zoodra slechts de gelegenheid zich daartoe aanbiedt.

Die gelegenheid is gekomen en de strijd ontbrandt. Met nieuwe tijden komen ook nieuwe zeden, en de vlaamsche partij heeft het moeten zien, dat hare zonen zich hebben verdeeld in twee partijen, die het wel in hoofdpunten eens zijn, doch als de verwoedste vijanden tegenover elkander staan waar de beginselen, die hen scheiden, ter sprake worden gebracht. De katholieke vlaamsche partij heeft voorzeker de oudste brieven, daar hare beginselen dezelfde zijn, welke hare voorvaderen tot hunne daden dreven en waarop de geheele grondslag rust van het gebouw der vrijheden, dat zij met zulk een iever verdedigen.

De geavanceerde vlaamsche partij, wier leden met hunne aartsvijanden, de Franschgezinden, meêdoen, als het er op aan komt den katholieken godsdienst te verguizen, is er de schuld van dat veel, wat door eendrachtig samenwerken zou kunnen verkregen worden, nu tot het rijk der hersenschimmen zal moeten blijven behooren, en vernietigt zoodoende door haar drijven dat gedeelte van het gebouw, wat zij met hunne katholieke broeders willen optrekken.

Terecht wordt die toestand zeer betreurd, vooral als men nagaat welk eene macht de vlaamsche partij zou uitmaken, als allen door één streven geleid werden. Het spreekt vanzelf dat de algemeene zaak daardoor niet bevorderd wordt, en daar de liberale vlaamsche partij zeer goed weet, dat de groote vlaamsche burgers van vroeger tijden hare beginselen niet toegedaan waren, tracht zij enkele dier burgers een ander karakter te geven en ze voor te stellen, alsof zij geheel en al in den geest gehandeld hadden van de heeren, die hen nu als schild willen gebruiken, om hunne afwijking van de echt vlaamsche beginselen te dekken.

Zulk een man meent de geavanceerde vlaamsche partij ontdekt te hebben in den vlaamschen burger Frans Agneessens, gedurende zestig jaren boetmeester van Sint-Nicolaas en deken van het Schaliedekkersambacht te Brussel. Zijn levensloop, dien wij hieronder verkort weêrgeven, zal doen zien dat Agneessens, indien hij nog leefde, zeker zou protesteeren tegen het misbruik dat men van zijn naam maakt.

Frans Agneessens was, op het oogenblik dat zijn persoon de aandacht begon te trekken, - dewijl hij met nog vier andere dekens gevangen genomen werd, beschuldigd van het volk opgeruid te hebben tegen de zware belastingen, waaronder het onder de regeering van Karel VI gebukt ging - een zestigjarig grijsaard en behoorde tot eene der welvarende burgerstanden van Brussel. Ervaren in de keuren en vrijheden der gemeente, was hij de voorspraak des volks geweest; zijn wijsheid, welsprekendheid, onverschrokkenheid, onbesproken handel en wandel hadden hem boven alle boetmeesters der natiën doen uitmunten, waardoor zijn invloed op zijne medeburgers buitengewoon groot was.

Juist echter werden die gaven eene reden tot zijne terdoodveroordeeling. De markies De Prié, de gevolmachtigde minister, die de oostenrijksche Nederlanden in naam van den landvoogd prins Eugenius van Savoye bestuurde, had het er op gezet een afschrikwekkend voorbeeld te stellen, en Frans Agneessens zou aan zijne gestrengheid opgeofferd worden.

Het was gemakkelijk redenen te vinden om den grijzen deken van hoogverraad te beschuldigen en ter dood te veroordeelen, ofschoon het tot heden aan bewijzen voor zijne schuld ontbroken heeft. Onze gravure stelt den veroordeelde voor, zijn vonnis hoorende lezen, waarna hij plechtig bezwoer onschuldig te zijn aan de misdrijven, die hem door den Raad van Brabant, aan welks hoofd de markies De Prié stond, werden toegedicht.

Zijn vonnis was echter reeds vastgesteld vóór hij voor den Raad verscheen, zoodat zijne woorden voor doove ooren gesproken werden. De rechters zelven konden nauwelijks hunne tranen weêrhouden, en wie weet wat gebeurd ware, indien de markies niet tegenwoordig geweest was en de rechters door zijn blik gedwongen had zijn wil te gehoorzamen.

De vlaamsche schrijver L. van Ruckelingen heeft ons een roerende schets opgehangen van de terechtstelling van Frans Agneessens, die met het kruisbeeld in de hand den dood inging, na door zijn biechtvader daarop, als een Christen betaamt, voorbereid te zijn.

Ons bestek gedoogt niet eenig tafereel uit die uitvoerige schets over te nemen; dit echter zijn wij aan zijne nagedachtenis verschuldigd te zeggen, dat Frans Agneessens alles behalve de man is geweest, waarvoor de liberale vlaamsche partij hem wil doen doorgaan. De geheele vlaamsche partij mag roem op hem dragen, want hij stierf voor de zaak welke zij voorstaat, en ten volle beamen wij wat Van Ruckelingen aan het slot van zijn hoofdstuk schrijft:

'De onpartijdige geschiedenis, die onomkoopbare vierschaar, die stralenglans der goddelijke rechtvaardigheid, waarvoor niets verholen blijft, noch goed noch kwaad, heeft den martelaar den volks een praalgraf opgericht, dat buiten het bereik ligt van al die kleine dwingelanden, die als schaduwen over de wereld voorbijdrijven.'

Christelijke heldinnen.

Haar jonkheid en haar schoonheid wijdden
Zij slechts aan weldoen en gebeên;
Onnoozel, vlekloos, rein, arbeidden
Zij in des Heeren dienst alleen.

Zij leken vriendelijke duiven
In 't stemmig, kloosterlijk gewaad;
Eri uit de hagelblanke huiven
Blonk menig zacht en lief gelaat.

Jonkvrouwen van den goeden huize,
Ook kindren van het volk, maar in
De heiige schaduw van het kruise
Toch één van geest en één van zin.

En al de schatten die daar rusten
In 't jong en vrouwelijk gemoed,
Die hadden zij gebracht ten offer
Met needrig hart en welgemoed.

En met de lokken die daar vielen
Door d'onverbiddelijke schaar,
Verpandden zij haar jonge zielen
Als Kristus' bruiden aan 't altaar.

En had ook menig zwaar te strijden,
En klopte menig boezem ook,
Herdenkend aan verleden tijden,
Zij wisten, 't aardsche was slechts rook.

Zij wilden slechts de steun der weezen,
De hand die krankheids leger spreidt,
De toeverlaat der onschuld wezen,
Die moederloos om hulpe schreit.

Zoo leefden zij, onnoozle kudde,
En spreidden zegeningen rond,
Tot eensklaps Duitschlands bodem schudde,
En brand rees aan den horizont.

Zij trokken, Engelen van vrede,
d'Olijftak in de blanke hand.
Met Duitschlands heir ten oorlog mede
Naar Frankrijk, naar het vreemde land.

Zij volgen, Englen van erbarmen,
Den wilden, bloedgen oorlogstrein,
Zij zullen koestren, troosten, warmen,
Zij willen waarlijk Englen zijn.

Zij gieten balsem in de wonde.
En onverschrokken in den strijd
Doen zij door 't slaggewoel de ronde,
Zij, zusters van barmhartigheid.

Zij sluiten d'oogen die reeds braken,
Zij schenken laafnis, lesschen dorst,
En menig hoofd, reeds neêrgezonken,
Vindt steunsel aan heur trouwe borst.

Zij zijn des hemels regenboge,
Gespannen op de donderwolk;
In de woestijn des ooreloge
Zijn zij een vuurzuil voor heur volk.

Waar 't woestst en hevigst wordt gestreden,
De bloedstroom langs de velden klotst,
Waar wordt gekermd, waar wordt geleden,
Daar zijn zij op heur oorlogspost.

En wat zij tusschen bajonetten
En wild geschutgedonder zijn,
Dat zijn zij in de lazaretten:
Verlichting, troost en medicijn.

De vrede keert, de heemlen klaren,
En met d'olijftak in de hand,
Gaan zij terug, de blijde scharen,
Terug naar 't Duitsche vaderland.

Het kraakt van palm en eereloover,
Hoog wordt geplengd de gloriewijn.
Wat schiet er voor die zusters over,
Die grooter nog dan Moltke zijn?

Hoor! Bismarck spreekt: ‘Voor al heur trouwe,
Heur heldenmoed en martlaarschap,
Verwijs ik, Bismarck, deze vrouwen
Tot eeuwigduurge ballingschap.’

Wandelingen door Londen, Door J.A. Beerten.

V.

Ik was nu omstreeks veertien dagen te Londen. Van alles, wat ik van de groote wereldstad gezien had, was hare ellende nog wel het grootste, en ik begon er hartelijk naar te verlangen, door het bezoeken van Londens kunsttempels en hare grootsche inrichtingen van allerlei aard, mij een weinig te restaureeren van de nare denkbeelden, die mij sedert die veertien dagen aanhoudend waren bijgebleven. Ik gaf Sintrey mijn gevoelen te kennen, die het met blijdschap hoorde, want de goede vriend zou verbaasd staan over den rijkdom van Londen op dat gebied.

De plannen waren gemaakt, elke dag dien ik nog blijven zou, had zijne bestemming gekregen, en ik verlustigde mij reeds in het vooruitzicht van de wonderen te zullen zien, welke Sintrey mij opsomde, toen de kleine livereibediende op eens aan al dat genoegen een einde kwam maken, door mij een brief te overhandigen van mijne vrouw, die mij meldde, dat ik om gewichtige redenen zoo spoedig mogelijk thuis verwacht werd.

Ik kende mijne vrouw, en begreep dus terstond, dat die gewichtige redenen niet zoo gewichtig waren, of ik kon nog best acht dagen te Londen blijven; doch met welke aanneembare bewijsgronden zou ik haar kunnen aantoonen, dat mijn langer verblijf geheel onafhankelijk was van mijn wil? Wat zou ik haar antwoorden, als zij verkoos de gewichtige redenen nog grooter gewicht te geven door een onaangename bui? Ik moest naar huis, daar was niets aan. te doen.

Ik was knorrig, Sintrey was knorrig en mijne gastvrouw niet minder. Geen wonder dus dat de page het dien avond niemand naar den zin kon maken en onophoudelijk allerlei onverdiende bestraffingen kreeg. Hij was gewoon, als wij 's avonds bijeen zaten, stil in een hoekje der kamer te gaan zitten, om bij het minste woord van zijn heer gereed te zijn, zonder dat iemand er ooit op lette wat hij uitvoerde; ik had wel eens gezien dat hij op een avond, mijn oogopslag ontmoetende, met een hoogroode kleur een papiertje in elkaar frommelde en in den zak stak, doch ik had hem dit nooit ten kwade aangerekend, zoodat, als dat papier het contract eener samenzweering geweest was van de geheele londensche dievenbuurt tegen het leven en de goe-

deren van Sintrey, het nergens veiliger zou geweest zijn dan in den zak of in de handen van den bediende van het vooronderstelde slachtoffer.

Dezen avond was het echter geheel anders. Na het diner had Sintrey den jongen een paar oorvijgen toegediend, omdat hij de vrijheid had genomen mijnheer te vragen of hij nog van de pudding verkoos, toen deze zich met zijn servetden mond afveegde, en mokkend was de jongen in zijn gewonen hoek gekropen, om daar zijn leed met een kleine inspectie zijner zakken zoo mogelijk te vergeten. Sintrey was echter in een kwaden luim over de tijding uit België en keek dien avond onophoudelijk naar zijn kleinen page, als de eenige waarop hij dien luim kon botvieren.

CHRISTELIJKE HELDINNEN, NAAR GABRIËL MAX.

Zonder dat ik er op verdacht was, zag ik hem midden in ons gesprek eensklaps op den jeugdigen zondonbok toevliegen, hem bij den kraag grijpen en bulderend vragen wat hij daar zoo geheimzinnig voor ons verborgen hield. De jongen bad, smeekte en huilde dat hij onschuldig was, en dit zoo aanhoudend, dat ik wezenlijk begon te gelooven, dat hij in eene samenzweering tegen zijn heer betrokken was, waarvan het gevolg was dat zijne schatten, welke hij zoo zorgvuldig wilde verbergen, een voor een door Sintrey onderzocht werden. Ik zal niet behoeven te zeggen wat de kleine deugniet zoo al in den zak had, iedereen zal genoeg weten welke merkwaardige zaken een zestienjarige jongenheer bij zich draagt; het zij voldoende te zeggen, dat het *corpus delicti* hier een strooibiljet was, waarop in eene taal, die een geboren Londenaar

alleen als zijne moedertaal herkent, stond, dat de beroemde boksers Sutton en Figg den

SAFVET-PACHA

OSCAR FRANçOIS LALLEMAND.

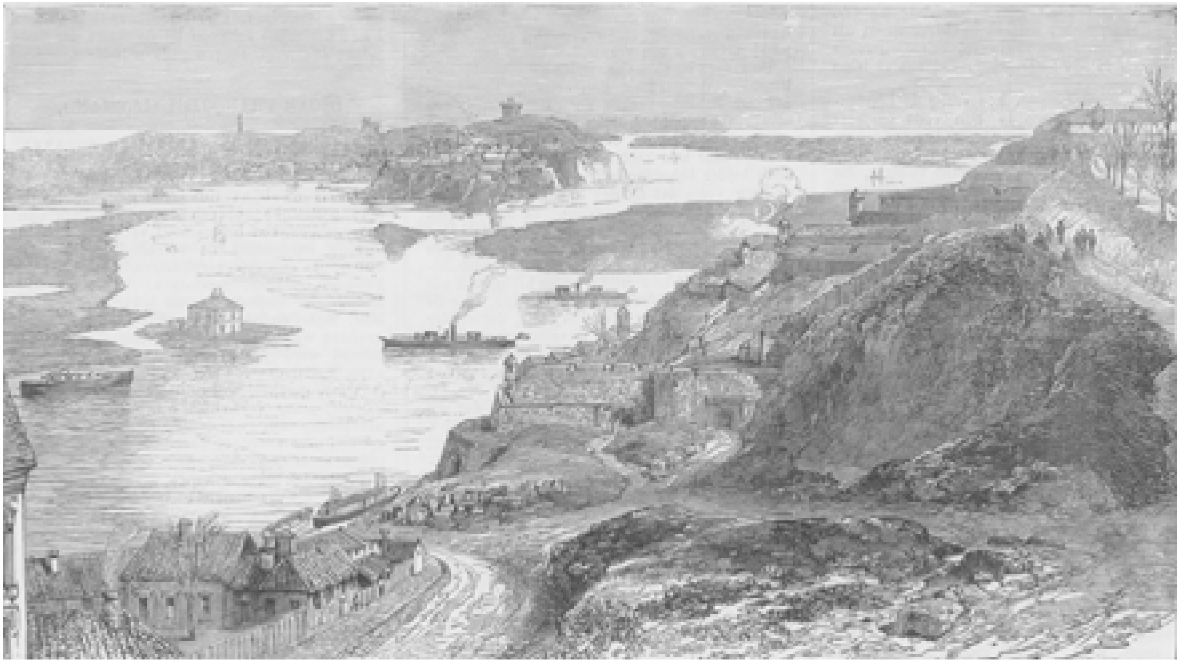

HET BEGROETEN VAN DEN OOSTENRIJKSCHEN MONITOR 'MAROS' VAN DE WALLEN VAN BELGRADO.

DE SPOORWEGRAMP NABIJ ASHTABULA (VEREENIGDE-STATEN).

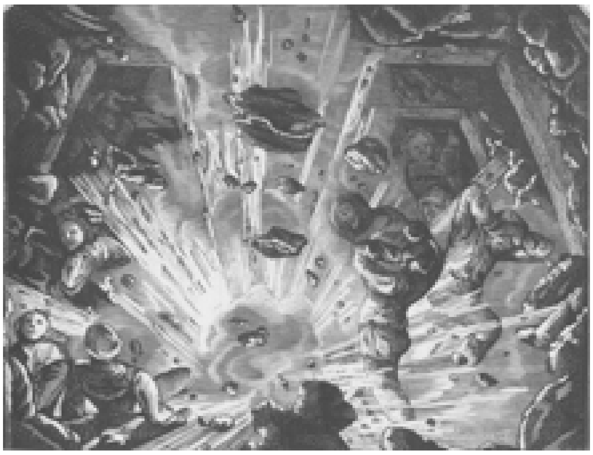

DE ONTPLOFFING IN DE ALBERTILLY-MIJN (PRINSDOM WALLIS).

volgenden dag een bewijs hunner spierkracht en behendigheid zouden geven, waartoe alle bewonderaars van echt Engelsche kracht en sterkte uitgenoodigd werden.

De booze bui was afgedreven. Alvorens ik vertrok, zou ik Sutton en Figg gaan bewonderen; dat zou een prachtig slottafreel zijn van mijn bezoek aan die wereldstad. Sintrey had er echter veel op tegen. Hij bracht mij onder het oog, dat het boksen bij de wet verboden was, dat de heeren Sutton en Figg ons, gentlemen als wij waren, wel eens konden houden voor geheime policiemannen, en dus alles behalve op ons gezelschap gesteld zouden zijn. Het was bijgevolg een waagstuk, doch als ik wilde, hij was bereid mij te vergezellen. Ik was van het gevaarlijke der onderneming niet overtuigd en zeide dan ook, dat hij mij dit laatste genoegen niet mocht weigeren, waarop besloten werd dat wij er heen zouden gaan.

De twee kampioenen waren slim genoeg geweest aan hunne vertooning den naam te geven van eene schermpartij op stok en sabel volgens de regelen der kunst, zoodat, in geval van ontdekking, zij zooveel niet te vreezen hadden. Het slagveld lag buiten Londen, en daar wij drie uur moesten rijden om het te bereiken en om elf uur de strijd zou beginnen, zaten wij reeds om 7 uur in het huurrijtuig, dat ons er heen zou brengen.

Het is verwonderlijk hoe vroeg de Londensche kooplieden reeds in hun volle *business* zijn en daarin blijven tot etenstijd. Of zij echter in weerwil van hun drukte veel uitvoeren betwijfel ik zeer, en de vlaamsche reiziger, die het woord *business* een beetje vrij door muizennesten vertaalde, was zoo ver niet van de waarheid. Sintrey, wien ik die vertaling mededeelde, lachte er hartelijk om en bekende dat een engelsch koopman, die het zich niet druk maakt, al is het dan ook om niets, onder zijne collega's niet meêgeteld wordt.

De kleine samenzweerder had als wegwijzer boven op den bok bij den koetsier eene plaats gekregen, waarover hij niet weinig verheugd was; van die vreugde gaf hij onophoudelijk blijk door zotte uitroepen wanneer het een of ander bijzonders zijne aandacht trok. ‘Hoerra! Struggle!’ hoorde ik hem op eens schreeuwen, terwijl hij met handen en voeten beweging maakte om de aandacht van zijn vriend Struggle tot zich te trekken. Wij zagen uit het portel om mijnheer Struggle, die zich in de kennis van onzen wildeman op den bok verheugde, te zien, en het bleek dat vriend Struggle niemand anders was dan de beroemde hondenkooper van Piccadilly. Hij had twee zijner kweekelingen in de beide armen en wenkte den koetsier stil te houden, daar hij meende dat wij hadden geroepen om hem zijn lievelingen af te koopen. Die berekening miste echter, wat hem waarschijnlijk zeer speet, doch mij het genoegen verschafte die beroemdheid eens nader op te nemen.

Struggle is een londensche type bij uitnemendheid, die bij uitzondering de engelsche taal voor het oor van een vreemdeling tot hare waarde doet komen, en niet dat mengelmoes van klanken brabbelt, hetwelk ik tot mijn groote verbazing te Londen had leeren kennen als het echte Engelsch. Mijn vroegere leermeester in deze taal zou bepaald pleizier aan Struggle beleefd hebben, al was het maar alleen om sommige zijner wijsneuzige leerlingen te overtuigen, dat hetgeen hij ons leerde de taal van Shakespeare en Milton was. Wij vervolgden onzen weg met een vriendelijken groet aan Struggle, die zich, om het geldstuk dat Sintrey hem in de hand gestopt had, wel verwaardigde ons alle zegeningen toe te wenschen, in zijn hart wellicht zijn jeugdigen vriend op den bok benijdende, die zulk een milddadigen meester had.

Londen lag achter ons, wij naderden het strijdperk. Wij lieten ons rijtuig in een herberg achter en zouden te voet er heen wandelen met den livereibediende als gids. In de verte wees hij ons reeds de ruimte aan, waar het edele engelsche spel zou plaats hebben. Het was eene tent, half van linnen half van hout, die niet veel toeschouwers kon bevatten, doch op welker top een engelsche vlag waaide, waarschijnlijk als een bewijs van de nationaliteit der vertooning, die daar binnen zou plaats grijpen.

Er waren nog meer liefhebbers opgekomen dan wij, en naar de gelaatstrekken te oordeelen was het publiek alles behalve lijn. Het spreekt vanzelf, dat wij de opmerkzaamheid trokken, en wie weet wat er de gevolgen van zouden geweest zijn, indien ik niet op den inval gekomen was om vlaamsch te gaan spreken. Een vreemde taal geeft iemand een geheel ander voorkomen, en in zoover werd dit hier bewaarheid dat wij, met uitzondering der nieuwsgierige blikken, met rust gelaten werden, ofschoon ik overtuigd ben, dat onze moedertaal voor het publiek, waartusschen wij ons bewogen, slechts in zooverre hun eerbied opwekte, dat men ons niet voor speurhonden der policie aanzag.

Onze beurzen baanden ons een goede plaats binnen den tempel der engelsche dapperheid, die, zoodra wij gezeten waren, terstond gevuld was. Getrouw aan het programma werden eerst eenige schermutselingen op stok en sabel gegeven, waarin echter het publiek weinig belangstelde en waarover het zijne afkeuring te kennen gaf. Eindelijk verschenen de beroemde meesters, in hun eigenaardig costuum, beiden aan het hoofd talrijke bulten en litteekens dragende van vroegere roemrijke gevechten. Wij kregen van hen een extra salut, waarna zij elkander de hand gaven en een verwoeden kamp begonnen.

De slagen en stompen, welke zij elkander toebrachten, deden meer dan eens de beenderen in hun lichaam kraken en waren alle, die zij elkaar toegedacht hadden en ook poogden te geven, raak geweest, dan zouden zeker de twee boksers hier hun heldengraf hebben gevonden; doch beider behendigheid in het pareeren sprak er borg voor, dat zij nog menigmaal tegen elkaar zouden kunnen optreden. Ik had er spijt van, dat ik zulk een afschuwelijk tooneel was komen zien, want het gebrul van het publiek, dat de twee worstelaars aanmoedigde, had niets menschelijks meer. Ik kan mij niet meer herinneren wie overwinnaar is gebleven, Sutton of Figg, doch dit staat mij nog helder voor den geest, dat een der strijders zijn neus bij het gevecht zoo goed als verspeeld had, terwijl de andere een buil voor het voorhoofd droeg, die men alleen aan den slag met een hamer zou toeschrijven.

Wij maakten zoo spoedig mogelijk dat wij weg kwamen, het aan de meer belangstellenden overlatende om uit te maken, wie zich het best gehouden had en te overwegen wat verkieslijker is, een gebroken neus of een misvormd voorhoofd. Ook Sintrey sprak zijne verachting uit over het boksen, dat in vroeger tijden tot de engelsche nationale deugden behoorde en zoo diep wortel heeft geschoten, dat zulke tooneelen niet alleen altijd een groot publiek lokken, maar zelfs voor enkele van die worstelaars zulk eene aantrekkelijkheid bezit, dat het bij hen een drift is geworden, dien zij niet bedwingen kunnen.

Het gevecht had buitengewoon lang geduurd, wij konden dus, als de paarden goed liepen, eerst ten vier uur thuis zijn. Op onzen tocht huiswaarts wist de page den koetsier een verhaal van het gevecht op te disschen, dat meer eer deed aan zijn rijke fantasie dan aan de waarheid en waaruit duidelijk bleek dat de jongen zich buitengewoon geamuseerd had. Sintrey en ik waren echter stiller, wij dachten aan ons naderend afscheid, wat ons beiden niet vroolijk stemde.

Het scheen echter besloten te zijn, dat wij dien dag bepaald typen zouden zien, want het heerschap, waarop Sintrey, toen wij reeds door de straten van Londen rolden, mijne opmerkzaamheid vestigde, was te merkwaardig om niet een oogenblik bekeken te worden. Wij hielden stil en wenkten den man naderbij te komen. Bock, de vliegenpapierman, was een grijsaard met een hoofd als men zelden zal te zien krijgen. De haren hingen hem over de schouders als het manteltje van een palfrenier, terwijl zijn hoed bij wijze van uithangbord beplakt was met eenige bladen zijner koopwaar, waarop met spelden eenige vliegen waren gestoken. Hij sprak zeer langzaam en deftig toen hij ons zijne waar aanprees, en scheen zijn vak in den grond te kennen, daar hij ons een wetenschappelijke uitlegging gaf van het scheikundig mengsel, waarmee zijn voor de vliegen moorddadig papier doortrokken was.

De verschijning van die figuur deed ons gesprek weêr een beetje levendiger worden, en toen wij 's avonds aan tafel zaten en de rekening opmaakten van hetgeen ik te Londen gehoord en gezien had, moest ik aan mijn gastheer beloven van de beide heeren, welke wij dien dag ontmoet hadden, een afzonderlijke beschrijving te geven en vooral hunne namen niet te vergeten, daar iedereen, die te Londen bekend is, hen zou herkennen.

Eindelijk sloeg het uur om afscheid te nemen, waarbij het veel hartelijker toeging dan bij mijn aankomst, gelijk overigens ook te verwachten was. Het deed mij inderdaad leed, dat ik weêr naar België moest, ten minste dat ik de geheele maand, welke ik voor mijne ‘Wandelingen door Londen’ bestemd had, niet kon blijven, en toch was ik blijde toen ik weêr den voet op den vaderlandschen bodem zette, waar de merkwaardigheden, welke ik gezien had, Goddank vreemd zijn. Ik zal hier aan het slot mijner schetsen niet uitweiden over het al dan niet goede wat Londen aanbiedt, noch het karakter der Engelschen aan een kritiek onderwerpen; wie weet of de Engelschman, die ons land bezoekt, hier niet evenveel redenen vindt om zijne landgenooten in eenige artikelen voor een of ander tijdschrift te amuseeren, wat ik van harte hoop, dat mijne schetsen bij de lezers der *Belgische Illustratie* mogen gedaan hebben.

Oscar François Lallemand, Oud-kapitein der pauselijke zouaven.

Het is nu bijna tien jaren geleden, dat de fiere pauselijke zouaven de wereld door hun onvergelijkelijken heldenmoed verbaasden en in menige ontmoeting de verraderlijke Garibaldisten, die met een verpletterende meerderheid kwamen opdagen, versloegen. Klein was het hoopke der verdedigers van 's Pausen grondgebied, maar dapperheid en onversaagdheid vergoedden wat er aan getalsterkte ontbrak. Geen lafaard werd gevonden onder die kloeke zouaven, zonen van een verschillend vaderland, het is waar, gescheiden door karakter, taal, nationaliteit, maar verbonden door één belang - het belang van godsdienst en recht, vereenigd tot één doel - de verdediging van den pauselijken troon en het beminde opperhoofd der Kerk. Uit alle landen der aarde waren zij saamgestroomd, die mannen; elke nationaliteit was er vertegenwoordigd, maar allen hadden zich onder ééne banier geschaard - de banier des kruises, allen waren zonen van één vader - den Paus, die zoovele geestelijke kinderen telt als er katholieken op de wereld gevonden worden. Onbeduidend voorzeker was het aantal dier strijders, maar ieder hunner was een held, en zoo is het verklaarbaar, dat zij niet alleen het hoofd geboden hebben aan de ontzaglijke

overmacht der revolutionairen, maar hen zelfs met schande van 'sPausengrondgebied verdreven.

Een dier edele helden, een dier vurige verdedigers van 's Pausen rechten is dezer dagen overleden, wij bedoelen den heer Oscar Francois Lallemand, oudkapitein der pauselijke zouaven en later chef van den staf van generaal Charette in den Fransch-Duitschen oorlog.

Van welwillende zijde zijn wij in staat gesteld onzen lezers het portret en eenige bijzonderheden uit het veelbewogen leven van den overledene mede te deelen.

De revolutionaire storm was over Italië losgebersten, deed troonen instorten en sloeg den scepter uit de hand van de italiaansche vorsten. Ook 's Pausen gebied werd bedreigd; door verraad en met verkrachting van het volkenrecht was de Romagna reeds van den Kerkelijken Staat afgescheurd. Toen riep Pius IX den dapperen franschen generaal Lamoricière op, om met zijn goed zwaard het erfdeel van Petrus tegen de revolutionaire aanslagen te verdedigen. En de vrome generaal spoorde op zijn beurt de katholieken van Frankrijk en andere landen aan, om hem in die eervolle, maar zwaarwichtige taak te ondersteunen. Een der eersten, die aan dien oproep gehoor gaf was Lallemand, die het kleed van den seminarist tegen den uniform der pauselijke zouaven verwisselde. Bij de expeditie van Porte Caro en in den slag van Castelfidardo (18 september 1860) legde Lalle-

mand de eerste proeven van dien heldenmoed af, waarvan hij later nog zulke talrijke blijken zou geven.

Nu volgde er een tijdvak van ruim zes jaren van een betrekkelijke rust, waarvan vele zouaven gebruik maakten om met verlof naar hun vaderland terug te keeren. Lallemand wilde echter op zijn post blijven; hij wist dat de revolutie geen oogenblik stil zat, dat het verraad bleef loeren en daarom week hij, als een trouwe wachter, geen oogenblik van zijn eerepost bij den troon van den Paus-koning.

Het was in 1867. Opnieuw begon de revolutie zich met kracht te verheffen; talrijke benden Garibaldisten overstroomden het reeds zoozeer ingekrompen erfdeel van Petrus. ‘Rome of de dood!’ klonk het uit den mond eener opgeruide menigte, maar de kloeke zouaven waren daar, om de kunstmatige geestdrift der revolutionaire benden in te toomen. Tegenover de opgezweepte opgewondenheid stelden de zouaven hun onwankelbaren moed, hunne onwankelbare standvastigheid. ‘Rome of de dood!’ schreeuwden de revolutionaire aanvoerders, toen zij wederrechtelijk en als roovers het pauselijk grondgebied binnendrongen, maar noch het een noch het ander zouden zij er vinden - slechts schande en smaad zouden hun deel zijn, en een overhaaste en onteerende vlucht zou van hunne lafheid blijk geven.

Lallemand, thans tot luitenant, later tot kapitein benoemd, was in elk gevecht de eerste. Met 55 man verdreef hij den vijand, die ongeveer 1000 koppen sterk was, uit het stedeke Orte, terwijl hij later (24 october 1867) Viterbo, ‘twelk door de Garibaldisten belegerd en bestormd werd, door een heldhaftige verdediging redde.

In den slag bij Mentana oogstte hij nieuwe lauweren. 't Was avond geworden; met een handvol dapperen doet hij in den rug van den vijand een stouten aanval en weet zich, dwars door hunne gelederen heen, met het gros van het pauselijk leger te vereenigen.

De ridderorde van den Paus en de koninklijke militaire orde van Frans I van Napels beloonden hem voor zijn dapperheid en manmoedig gedrag.

Na den slag van Mentana verlieten de Garibaldisten, ontmoedigd en verwonnen, het pauselijk grondgebied. Pius IX en zijn dappere verdedigers zouden drie jaar verademing hebben: het vaticaansch concilie was mogelijk gemaakt.

Onze lezers kennen de gebeurtenissen van het veel bewogen jaar 1870: Napoleon's oorlogsverklaring aan Pruisen en de vreeselijke neerlagen door de zoo onzacht uit hun droom van militairen roem en grootheid wakker geschudde Franschen in dien grooten worstelstrijd geleden. Zij weten tevens, dat Napoleon zijne troepen uit Rome terugtrok en het piëmonteesche gouvernement, tegen alle gezworen verdragen in, zijn soldaten tegen Rome deed oprukken. Even trouweloos als onbeschaamd deden de italiaansche generaals hunne batterijen op de wallen der Eeuwige Stad spelen en drongen zij (2 december 1870) door de bres der Porta Pia Rome binnen.

Reeds bevonden de Piëmonteezen zich binnen de muren der vesting, en nog altijd hield kapitein Lallemand met zijne kompagnie stand. Een italiaansch regiment nadert zijne kleine bende. Verontwaardigd roept de moedige zouavenkapitein zijne manschappen toe: ‘Zoodra ik een teeken met mijn degen geef, geef dan vuur!’ en op hetzelfde oogenblik treedt hij alleen en met opgeheven blik den vijand te gemoet; hij is bereid zich met de Romeinen te laten dood schieten, wanneer het wezen moet. Voor het front van het vijandelijk regiment gekomen, geeft hij te kennen dat hij met geweld den doortocht zal betwisten, en 't zij uit vrees, 't zij uit achting voor de onverschrokken houding van kapitein Lallemand, geeft de kolonel zijnen troepen

inderdaad bevel op hunne schreden terug te keeren. Zoo bezorgde zelfs de inneming van Rome nog eene overwinning aan den kloeken hoofdman der zouaven.

In het begin van 1871 treffen wij Lallemand weêr in Frankrijk aan: hij kon den Paus niet meer verdedigen, maar Frankrijk, zijn vaderland, voerde nog altijd een wanhopigen strijd tegen het overmachtige Duitschland. Op het voetspoor van luitenautkolonel De Charette had hij zich naar Frankrijk gespoed, om zijn arm aan de verdediging des vaderlands te wijden. Ook daar toonde Lallemand zich wat hij in Italië steeds geweest was: onstuimig en roekeloos waar het zijn eigen leven gold, maar spaarzaam met het leven zijner soldaten; de eerste bij den aanval, de laatste bij den terugtocht. Als b[a]taljons-kommandant van het nieuwgevormde zouavenkorps heeft hij in dien overigens zoo rampspoedigen oorlog menig schitterend wapenfeit volbracht. Wij willen een enkel voorbeeld vap zijn moed en zijne koelbloedigheid aanhalen. Na aan de bestorming van den bergrug van Aurours op den 11 januari deelgenomen te hebben - een schitterend wapenfeit van de fransche soldaten en een hunner zeldzame overwinningen in dien oorlog - werd Lallemand, van weinige manschappen vergezeld, des avonds op verkenning uitgezonden. Op het onverwachts stiet hij op een regiment Pruisen; door de duisternis misleid meende hij dat het Franschen waren en riep hun het *qui vive* toe. Men antwoordt eveneens in het Fransch en Lallemand naderde zonder achterdocht. In de nabijheid der Pruisen gekomen, roept men hem toe zich over te geven, en op het vastberaden *jamais* van den kommandant volgt eene losbranding der geweren. Lallemand blijft ongedeerd, en met een woord van spot op de lippen geeft hij, met een zeldzame tegenwoordigheid van geest, zijn hand vol volks met luider stem bevel den vijand aan te vallen, als beschikte hij over een aanzienlijke macht. De vijand, in den waan gebracht dat de Franschen in grooten getalle tegen hem over stonden, trok zich uit den strijd terug en liet het veld aan den kloeken Lallemand en zijne zouaven.

De ridderorde van het Legioen van Eer was het loon voor zijne dapperheid en onversaagdheid, in den franschduitschen oorlog betoond.

Den 14en november 1876 kwam de moedige krijgsman te Parijs op eene noodlottige wijze om het leven. Hij, die in den dichtsten kogelregen was gespaard gebleven, die twintigmaal op het slagveld den dood onder de oogen had gezien, vond zijn einde door verstikking van den rook zijner kachel. Toch mocht hem nog het geluk te beurt vallen om, als door een wonder, weêr bij kennis te komen en door den eerw. pater Bailly, aalmoezenier van het zouavenregiment, in zijne laatste oogenblikken bijgestaan te worden.

Den 14en december heeft in de hoofdkerk te Rijssel de plechtige uitvaart voor de zielerust van den overledene plaats gehad. Een groot aantal zijner voormalige krijgsmakkers woonde de plechtigheid bij.

Anne Dieu-le-Veut.
Een verhaal uit de XVIIe eeuw,
Door August Snieders.
(*Vervolg.*)

Schier op hetzelfde oogenblik dat Henri d'Ambrelle uit de kamer ging, verdween ook Korrel achter de geheime deur, langs welke hij was binnengekomen.

Die deur gaf toegang tot eene wachtkamer, uit welke een enge steenen trap naar beneden en in een achterstraatje met blinde muren, leidde.

Toen de markies buiten en tegenover gemeld steegske gekomen was, zag hij Korrel op een dertigtal stappen van hem, naar de hoofdstraat komen, waarin de edelman zich bevond.

Eensklaps schemerde er den markies iets voor de oogen, doch wat dit eigenlijk was wist hij niet. Toen Korrel, hem voorbij ging, was het Korrel niet meer, dien hij in de enge steeg had zien aankomen.

Korrel, of de persoon die hem voorbij ging, was niet meer in het bruin vest, maar in een zwart *justaucorps,* met geel zijden nestels gekleed. De kraag was verdwenen en had plaats gemaakt voor een los afhangenden, wit mousselinen *cravatte*; de hoed scheen den markies van een anderen vorm en versierd te zijn met eene kleine, stijve en gekromde veêr.

De persoon had geen kort gesneden, rosse haren, maar wel lange zwarte, die tot op de schouders hingen; de plaaster was verdwenen en de mond was niet meer scheef.

Doch was die persoon Korrel wel? Gewis neen. Echter was er niemand in het straatje dan de bruine man der policie, op het oogenblik dat de markies het instaarde.

Er had iets - zeiden wij - voor zijn oog geschemerd, doch bij die schemering was er toch niemand verdwenen, was er geen ander persoon verschenen.

't, Moest echter wel zoo zijn, want de persoon in het zwart, die hem nu, zelfs zonder hem op te merken, voorbij ging, was Korrel niet.

De markies d'Ambrelle trad door de straten, nu zoo levendig als zij in den morgen grafachtig waren; de koopgoederen waren uitgestald, de werkman werkte achter in den winkel, de kinderen speelden gedruischmakend, zooals zij nu nog spelen, in de straat, en het helder zonnestraaltje, dat ruitjes en kleurige of vergulde uithangborden glinsteren deed, bracht veel bij om het straattooneel te verlevendigen.

Voor hem uit ging nog altijd de zwarte persoon, die veel had van een advokaat of een notaris.

Eindelijk verdween de roode veêr, en de markies dacht er niet meer aan, toen hij een half uur later het *Koninklijke Hof* binnentrad en de ‘maerte’ hem zeide, dat er een man wachtte, die hem verlangde te spreken.

In eene spreekkamer, bezijden de groote ingangpoort, stond Korrel, doch Korrel in zijn bruin kleedsel, met den hoed zonder veêr, de stoppelige haren, de plaaster op het eene oog en den min of meer scheef getrokken mond.

Dat bezoek was den markies niet erg welkom; ook fronste hij de wenkbrauwen en vroeg tamelijk barsch:

‘Wat verlangt ge?’

Vooreerst mijne hulde en mijnen eerbied brengen aan den edelen heer markies d' Ambrelle,’ zeide de man met den scheeven mond, op eenen toon alsof hij daarin iets verborgen hield.

‘Dat was geheel onnoodig,’ morde de markies; ‘doch ik heb u begrepen....Ziedaar uw godspenning.’

De edelman gaf den spion twee albertijnen[(1)], welke Korrel, zonder een spier in zijn gezicht te vertrekken, in den zak stak.

‘Ten tweede,’ hervatte Korrel, ‘waar en op welke wijze verlangt de edele heer markies ingelicht te worden over de personen in de *Gouden Ster* gelogeerd: schriftelijk of mondelings?’

‘Ik zou het liefst verlangen, dat ik enkel de berichten van den amman ontving.’

Korrel zweeg; hij gevoelde dat de markies niet dan met huivering met hem te doen had.

(1) Munt door de aartshertogen Albert en Isabella geslagen; zij gold ongevaer 6 gulden

‘Doch het is nu eenmaal zoo. Ik heb het liefst, dat alles zooveel mogelijk mondelings worde afgedaan.’

‘Tot uwe dienst. Waar en welk uur van dag of nacht?’

‘Niet hier; uwe aanwezigheid zou al spoedig de achterdocht opwekken. Overigens, gij zijt door de lieden der herberg misschien gekend, als deel makende der geheime policie.’

Nogmaals zweeg Korrel.

‘Dus niet hier; waar dan?’ vroeg hij kortweg.

‘Ik ben vreemd in deze stad,’ morde de markies, wien de zaak erg verveelde, ‘en naar men mij bericht, is Brussel 's avonds en des nachts in 't geheel niet veilig. Ik heb geen lust om hier in het donker tegen mij onbekende schavuiten den degen te trekken. Weet gij wellicht eene geschikte plaats?’

‘Ik wacht uwe orders. Elke plaats, die ik zou aanwijzen, zou u verdacht kunnen voorkomen.’

‘Ik heb u door die woorden niet willen beleedigen, doch ik ken noch u, noch Brussel, en men kan niet eischen dat ik onmiddellijk vertrouwen toon. Indien gij echter eene geschikte plaats kendet.....’

‘Ik wacht de bevelen van den heer markies.’

‘Dewijl ik mij in de grootste verlegenheid bevind, moet ik wel het avonduur en deze herberg aanduiden. Echter zou ik verlangen u

STRUGGLE, DE HONDENKOOPER VAN PICCADILLY.

zoo weinig mogelijk te zien optreden. Geheel uwe figuur is zoo opvallend, zoo kennelijk.'

Korrel sprak geen woord, hij bleef stokstijf staan, alsof hij zeggen wilde: 'Ge moet me nemen zooals ik ben.'

'Vooral raad ik u de grootste voorzichtigheid en bescheidenheid aan, en als de vader van mevrouw, graaf Raoul Dieule-Veut, uit Parijs komen mocht, zal ik zorgen dat hij naar waarde uwe diensten beloone.'

De markies stak den spion nog een albertijn toe.

'Is er nog iets van uwe dienst?' vroeg Korrel.

'Neen, ik dank u.'

'Dan heb ik de eer uwe genade te groeten.'

De markies antwoordde niet: doch hij dacht bij zich zelven: 'Die eer kunt ge wel voor u houden.'

Henri d' Ambrelle hoorde Korrel de laatste woorden uitspreken en de deur toetrekken; hij zag den persoon niet meer, want hij had den rug naar de deur gekeerd en stond voor het venster, dat uitzicht had op de straat.

Korrel moest slechts de poort van de herberg verlaten, om het venster voorbij te gaan. Er ging inderdaad iemand voorbij, doch 't was de bruine, stoppelige, eenoogige Korrel niet, maar wel de man in het zwarte pak, met geele nestels en den hoed met roode veêr.

Dat trof ook nu weêr den markies; er liep eene rilling over zijne ledematen, zonder dat hij zich reden van die ontroering kon geven. De man met de roode veêr kwam daar immers slechts toevallig voorbij en Korrel sloeg gewis de andere zijde der straat in.

De markies ging uit, zonder te weten waarheen zijne schreden te wenden. Toen hij gevoelde hoe gloeiend heet, hoe brandend de zon op de straatsteenen scheen, dacht hij aan de koele boomen van den vestingwal.

Al gaande ontmoette de gezantschapsseretaris den jongen graaf De Berlaymont, en deze noodigde hem uit meê naar het onlangs geopende koffiehuis op den Magdalenensteenweg te gaan, waar zich de *jeunesse dorée* vereenigde.

De loopmaren of duidelijker gesproken de 'courangter' waren aangekomen, zeide hij, en naar men hem verteld had, waren zij opgevuld met allerbelangrijkste tijdingen over de flibustiers of boekaniers.

Dat woord was ten dien tijde genoeg om aller ooren te spitsen, aller aandacht gaande te maken.

Men sprak van de stoute daden der vrijbuilers, kapers, roovers, zooals zij vooral door de spaanschgezinden genoemd werden, naar gelang het denkbeeld, dat men van hen had opgevat.

Men sprak er van in het vergulde salette, gelijk in den winkel van den schoenlapper; aan de hoven van Europa gelijk in de taveerne, in de prachtige staatsiekoets gelijk op de arme hottende boerenkar.

De kindervertelsels rolden op die gevreesde zeebonken en menig jong hoofd, zoo vrouwelijk als mannelijk, toonde vrees en bewondering voor die roovers en helden, welke koningen op hunne troonen deden verbleeken en beven!

IV.
Bessemstor en degen

Er was veel volk in het koffiehuis, dat in de 17^{e} eeuw voorzeker zoo'n prachtig uiterlijk niet had als nu in onze dagen; doch reeds vroeg had die plaats een staatkundige tint, welke zich later in zoo ruime mate ontwikkelde.

Londen had zijn koffiehuis in 1651, Parijs had het zijne eigenlijk wel twintig jaar later

Een zeer voorname klas der samenleving, doch vooral de jonkheid, bezocht die oostersche instelling; men rookte er dapper de lange pijp, men dronk er koffie, chocolade, ook rosolis en ratafia - kortom, 'alderlei gedistilleerde wateren' zegt zeker poëet.

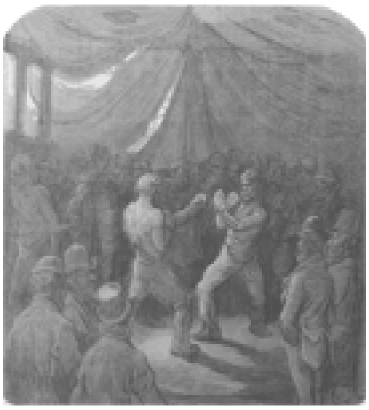

BOKSERS.

Op het oogenblik dat de markies en zijn geleider binnentraden, heerschte er eene verwonderlijke stilte onder de aanwezigen.

Slechts ééne stem liet zich hooren, het was die - en zij was helder en welluidend - van een jong mensch, die luidop de aangebrachte tijdingen voorlas.

'De bezetting van Carthagena,' zoo hoorde men, 'wetende dat de beruchte Lorenzillo, of eigenlijk Laurens de Graaff geheeten, zich in den omtrek en aan boord van eene kleine bark bevond, nam maatregelen om dien stouten flibustier machtig te worden. De galjoenen van den admiraal en den viceadmiraal, met zestig stuk gewapend, vaarden uit. De fransche vrijbuiters zagen den dood voor oogen en hun

kommandant, Lorenzillo, plaatste volgens gewoonte een konstabel met eene brandende lont aan de kruidkamer, om op een gegeven bevel en in geval van neêrlaag en overrompeling, vriend en vijand in de lucht te doen springen.'

BOCK, DE VLIEGENPAPIER-MAN.

Er liep een gemompel onder de aanwezigen, hetwelk zonder twijfel in toejuiching zou losgebersten zijn, hadde men de spaanschgezinden en de onbekende luistervinken niet gevreesd.

Aan het venster stond de graaf De Vertigneul, met de armen over de borst gekruist; hij luisterde even als de anderen naar de nieuwstijdingen, zonder echter de minste goed- of afkeuring te doen blijken.

De lezer ging voort:

'Nu nam Lorenzillo een stout besluit, dreef zijn klein vaartuig tusschen de twee schepen in, hefte een hevig geweervuur aan, en acht en veertig Spanjaarden vielen......'

Een hevige afkeuring liet zich hooren. De couranten vertelden niets dan dwaasheden, zoo vertelde men hier; dat alles had geen gezonden zin, zoo zeide men daar. Twee admiraalschepen nemen met een soort van notendop! lachte men ginder.

De puntigen meenden dat het beter was dergelijke aanhitsende en oproerige tijdingen niet onder het volk te verspreiden; iets dergelijks wond het publiek op, en het was de schuld van de nieuwsjagers, dat er zooveel menschen van slechte conditie naar de westindische zeeën afzakten, om het getal boeven daar te vergrooten enden handel in die zeeën onmogelijk te maken.

(Wordt vervolgd.)

[Nummer 18]

OOK EEN SNUIFJE? NAAR W. STRIOWSKI.

INHOUD. GRAVURES: - Ook een Snuifje? - Sledevaart.- Het uitroepen van koningin Victoria tot keizerin van Indië te Delhi. - Japansche pompiers. - De Brand te Tokio (Japan). - De spreekmachine.

TEKST: Geïllustreerd Nieuws. - Ook een Snuifje? - Sledevaart. - Spreekmachine. - Midden-Afrika en de koning der Belgen. Eene correspondendie uit Antwerpen. - Eene reis naar Marpingen. - De Wilgenboom. - Anne Dieule-Veut. Een verhaal uit de XVIIe eeuw, door August Snieders.

Geillustreerd nieuws.

Inhoud:

De uitroeping van koningin Victoria tot keizerin van indië en de feestelijkheden te Delhi. - De brand in de Japansche stad Tokio

Van keizer Karel V werd indertijd gezegd, dat de zon in zijne staten niet onderging; hetzelfde zou men met Veel meer recht van Victoria, koningin van Engeland en keizerin van Indië, kunnen zeggen. Inderdaad, -Engeland strekt zich met zijne onmetelijke koloniën over al de vijf werelddeelen uit. De engelsche vlag waait van Canada's en Labrador's uitgebreide kusten in het noorden van Amerika; zij wappert langs het gloeiend afrikaansche strand en spiegelt zich in de blauwe wateren, welke de tallooze eilanden van Oceanië omzoomen, terwijl het volkrijkste en vruchtbaarste gedeelte van het vasteland van Azië, het rijke en geheimzinnige Indië, Engelands vlag met eerbied of met ontzag begroet.

Landstreken, uitgestrekter dan geheel Europa, zijn aan Engelands opperheerschappij onderworpen en honderden millioenen erkennen koningin Victoria van Engeland als hunne souvereine.

De rijkste, uitgestrektste en daardoor belangrijkste van de engelsche buitenlandsche bezittingen is ongetwijfeld Indië of Hindostan. Het beslaat met de zoogenaamde onafhankelijke staten, die de engelsche beschermheerschappij erkennen, eene oppervlakte van ruim 74.000 goographische mijlen en telt niet minder dan 200 millioen inwoners.

Engelsch-Indië is een gewest, rijk in kunstschatten, in ontzagwekkende oudheden, rijk aan herinneringen uit lang vervlogen eeuwen. Maar ook thans is het land nog merkwaardig door zijn uitgestrekte kusten, door zijne statige rivieren, zijne onmetelijke bosschen en niet minder door de vruchtbaarheid van zijn bodem, die op en onder den grond de rijkste schatten uit het planten- en delfstoffenrijk voortbrengt.

Volkrijke steden bedekken het land, en in de zeehavens komen alle rassen en nationaliteiten van de geheele aarde bij elkander. Het indrukwekkende Calcutta mag, met zijne 900.000 inwoners, met recht eene wereldstad genoemd worden, terwijl Bombay 650.000, Madras 400.000, Lucknow 300.000, Benares en Delhi 200.000 inwoners tellen.

Dat onmetelijke land, het geheel zuidelijk gedeelte van Azië's vasteland (Voor- en AchterIndië) beslaande, staat hetzij rechtstreeks, hetzij zijdelings onder de opperheerschappij van Engeland en nog altijd breidt dit rijk de grenzen zijner bezittingen meer noordwaarts uit. In het noorden van Azië huist een andere europeesche mogendheid, Rusland namelijk, dat geheel Siberië in zijn bezit heeft en

ten koste van Perzië, Mongolië en andere staten in Midden-Azië de engelsche bezittingen allengs nadert. De tijd zal eenmaal komen, dat twee machtige mededingers elkander in Azië bereiken zullen en de schok zal dan vreeselijk zijn.

Om haren glans te verhoogen, om de onmetelijke indische bezittingen nauwer aan zich te verbinden, haar meer eenheid en kracht te geven, en om te sterker te zijn op den dag der worsteling met het gevreesde Rusland, had de engelsche regeering bij de beide Huizen in Engeland een wetsontwerp ingediend, waarbij koningin Victoria gemachtigd werd om den titel aan te nemen van *Empress of India*, keizerin van Indië. Voor ongeveer een jaar werd dit wetsontwerp, ondanks den hevigen tegenstand van een aantal leden van het Hooger- en Lagerhuis, aangenomen, en in de lente van het vorig jaar werd door de koninklijke herauten de nieuwe titel der koningin aan het volk van Londen bekend gemaakt.

De eigenlijke plechtigheden, de uitroeping van koningin Victoria tot keizerin in Indië zelf, had eerst den 1en januari 1877 plaats. Fr waren overgroote toebereidselen gemaakt om deze voor Hindostan zoo belangwekkende gebeurtenis met den meest mogelijken luister te vieren. In al de voornaamste steden van het land - Calcutta, Bombay, Madras en Delhi - waren duizenden personen zelfs uit de verst afgelegen gewesten samengestroomd, om de plechtigheden bij te wonen.

Nergens werd echter zooveel oostersche pracht en luister ten toon gespreid als te Delhi, waar zich de onderkoning van Indië, lord Lytton, bevond en waar de voornaamste vorsten en vasallen van het onmetelijke rijk bij elkander kwamen, om de nieuwe keizerin, in den persoon van haren onderkoning, hunne hulde te bewijzen en deel te nemen aan de schitterende feesten, welke daar gevierd zouden worden.

Het is te Delhi een algemeen.verspreid volksgeloof, dat het op nieuwjaarsdag altijd moet regenen; ditmaal had de natuur de bewering der ongeluksprofeten op eene schitterende wijze gelogenstraft, want geen wolkske vertoonde zich aan het blauwe uitspansel en de prachtige zuiderzon goot een zee van licht over het uitgestrekte feestterrein, een onmetelijke vlakte in de nabijheid der stad gelegen, waar reeds vroegtijdig duizenden nieuwsgierigen en belangstellenden van elke taal en nationaliteit samengestroomd waren, om het fantastische en nooit geziene schouwspel te bewonderen.

Langzamerhand verschenen de verschillende inlandsche vorsten op de vlakte in hunne vreemdsoortige, maar allerkostbaarste kleederdracht; schitterend van edelgesteenten en peerlen van zeldzame grootte, namen zij plaats op de zetels, die amphitheatersgewijze rondom den troon van den onderkoning geschaard stonden; vijftien duizend man europeesche en inlandsche troepen, in hunne kleurige uniformen en de muziekkorpsen aan het hoofd, stonden in breede gelederen vóór de tribune, en de kanonniers bevonden zich bij hunne stukken, om door het kanongedonder den aanvang der plechtigheid aan te kondigen.

Eindelijk waren ook de gouverneurs der districten, de luitenantsgouverneur, de hooge waardigheidsbekleeders van den Staat, de schitterende stafs der verschillende regimenten en de drie en zestig inlandsche hoofden en vorsten met hun langen sleep van bedienden op de plaats aanwezig, en toen eindelijk tegen halfeen de onderkoning zelf verscheen en op de tribune plaats nam, werd zijne aankomst door den donder van het geschut, door het schetteren der fanfares en door den duizendvoudig herhaalden welkoinst-kreet der ontelbare volksmenigte begroet.

De onderkoning nam plaats op den troon, en het indrukwekkendoogenblik der eigenlijke plechtigheid was aangebroken, doordien lord Lytton den opperheraut, majoor Barnes, gebood de proclamatie voor te lezen van de uitroeping van H.M.

koningin Victoria tot keizerin van Indië. Eene diepe, ernstige stilte heerschte in de kleurige vergadering, toen de heraut met luide en overal verstaanbare stem het gewichtige stuk voorlas. Onze teekenaar heeft dat oogenblik als het onderwerp zijner keurige schets gekozen, waarbij hij de werkelijke voorstelling der gebeurtenissen getrouw gevolgd heeft.

Nu trad de minister van Buitenlandsche Zaken, de heer Thornton, op de tribune en las eene vertaling der proclamatie in het Hindoesch voor, waarna het engelsche volkslied werd aangeheven, de keizerlijke standaard geheschen en de gebruikelijke 101 kanonschoten door de ruimte donderden. De opgewondenheid was algemeen: alle toeschouwers rezen van hunne zitplaatsen op, de troepen presenteerden het geweer, de infanterie hief een oorverdoovend *feu de joie* aan en de muziekkorpsen lieten luide fanfares hooren, alsof geheel Indië met de heuglijke tijding moest bjkend gemaakt worden.

Nadat de opgewondenheid eenigszins bedaard was, stond de onderkoning van zijn troon op en sprak een lange redevoering uit, waarin hij de vroeger door het gouvernement gedane beloften bevestigde en de reden aanhaalde, welke koningin Victoria bewogen hadden den titel van keizerin van Indië aan te nemen. Het zou voor de vorsten en de volken van Indië een symbool zijn van de eenheid hunner belangen en eene aansporing tot eensgezindheid en tot getrouwheid aan het keizerlijke huis. Het is de dageraad van een nieuw tijdperk van bloei en welvaart voor Indië.

Zich vervolgens tot de burgerlijke en militaire ambtenaars wendende, evenals tot de officieren en soldaten van het leger en de vrijwilligers, betuigde hij hun de gevoelens van hoogachting der koningin, en deelde hun meê, dat Hare Majesteit, om de diensten harer onderdanen te beter te kunnen beloonen, besloten had het aantal leden van de ridderorde van de Ster te vermeerderen en een nieuwe in te stellen, die den naam zou dragen van ‘Orde van het indische keizerrijk.’

Eindelijk, na zich geluk te hebben gewenscht over de tegenwoordigheid te Delhi van zoovele inlandsche vorsten, welke hij als een bewijs beschouwde van gehechtheid aan het keizerlijk gouvernement, drukte de onderkoning, sprekende over de mogelijkheid van een vijandelijken aanval, de verwachting uit, dat de getrouwheid van de bondgenooten der keizerin een genoegzame waarborg zon zijn om alle aanvallen af te weren en te straffen.

Deze woorden werden opnieuw met een eindeloos gejuich begroet, en hiermede was de eigenlijke plechtigheid afgeloopen.

De gewone officieele overdrijving buiten rekening gelaten, kan het niet ontkend worden, dat de gebeurtenissen van den 1en januari een diepen indruk op de altijd nog invloedrijke inlandsche vorsten van Indië, en daardoor op de gansche bevolking van het uitgebreide rijk, gemaakt hebben. Het bijeenstroomen van zoovele indische prinsen, zelfs van de uiterste grenzen des lands, en de wederkeerig gewisselde vriendschapsblijken en beleefdheden kunnen de grondslag worden eener nauwere aaneensluiting tusschen de vorsten en de regeering en daardoor wederom van eene wezenlijke versterking der gewichtige bezittingen tegen binnen- en buitenlandsche vijanden.

Het gouvernement heeft dan ook niets gespaard om de inlandsche hoofden, die afstammelingen der aloude vorstenhuizen, voor zich te winnen. Om hunne eigenliefde te vleien, werden zij met 21,19,17 of 9 kanonschoten, al naar gelang van den rang der gasten, ontvangen, eene eerbewijzing waarop zij zeer gesteld zijn en welke vroeger slechts aan enkele der voornaamste vorsten werd bewezen.

Daarenboven werd aan de invloedrijkste hoofden een gouden, aan de minderen een zilveren herinneringsmedaille uitgereikt; sommigen ontvingen bovendien nog andere geschenken, zooals eeredegens, banieren, enz.

Onder allen werden de maharadsja's van Kasjemir en Oedipoer met vorstelijke praal door den onderkoning ontvangen. Deze invloedrijke hoofden munten niet alleen door hunne rijkdommen uit, maar vooral ook door het onbeperkte gezag, dat zij over hunne talrijke onderdanen uitoefenen; vandaar dat zij het voorwerp waren van de bijzondere oplettendheid der indische regeering; hun werden kostelijke geschenken gegeven, voor hen donderde het kanon, zij werden benoemd tot raadsheeren der keizerin en tot generaals van het leger - wel bloote eeretitels, maar waarop de inlandsche vorsten zeer gesteld zijn. Den maharadsja van Kasjemir werd zelfs de hoogdravende titel van ‘het schild van het Indische keizerrijk’ geschonken; beide vorsten ontvingen bovendien met goud en zijdraad doorstikte banieren, welke ook op den dag der groote plechtigheid nevens hen gedragen werden.

Onze teekenaar geeft, benevens het welgelijkend portret van lord Lytton, een afbeelding dezer belangwekkende personages in nationaal costuum.

Japan, of zooals de Japanners het noemen, Nippon (het land der opkomende zon) is, evenals China, eeuwenlang voor Europa het onbekende land geweest, en het tot voor weinige tientallen van jaren gebleven. Wel was den

Nederlanders op een uithoek van het raadselachtige land, op Decima, onder zoer onteerende voorwaarden de handel met de Japanners veroorloofd, maar het land zelf werd zorgvuldig voor hen gesloten gehouden, en eerst in den loop dezer eeuw stonden de Japanners, half gedwongen, half de voordeelen van de handelsgemeenschap met het buitenland inziende, achtereenvolgens aan de europeesche zeemogendheden en Amerika den handel met hunne zeehavens toe en werd er een druk verkeer tusschen deze landen en Japan geopend.

Sedert hebben moedige reizigers de binnenlanden bezocht en talrijke bijzonderheden over dat wonderland meêgedeeld, welke ons vergunnen een diepen blik te slaan in het japansche volksleven en de japansche toestanden. Die kennis valt gansch niet ten nadeele van het karakter en de wetenschappelijke ontwikkeling der bewoners van dat merkwaardige land uit. Zij mogen hunne gebreken hebben, wraak- en woekerzucht mogen hun karakter ontsieren, maar tevens zijn zij ook levendig, vernuftig, ieverig, dapper en volhardend. Hunne beschaving is zeker een geheel andere dan onze westersche beschaving, maar in vele zaken hebben zij het tot eene merkwaardige hoogte gebracht: het land - overigens zeer bevoikt: 33 miliioenen zielen op 7500 duitsche mijlen - is op een uitmuntende wijze bebouwd, in het maken van lakwerken, porcelein, papier, enz. mogen wij, Europeanen, nog wel een leske bij hen nemen, terwijl zij niet alieen zeer leerzuchtig, maar tevens bijzonder bevattelijk zijn, waarvan de talrijke Japanners, die in de laatste jaren ons land bezocht hebben, kunnen getuigen: ni[et] alleen toch dat zij binnen weinige maanden volkomen met onze taal vertrouwd waren, maar zij waren tevens zeer spoedig op de hoogte van onze nijverheid en het fabriekwezen, en toonden zich in alles uitmuntende leerlingen. Daar de Japansche regeering het doen van reizen naar Europa - zelfs van hare vorsten en rijksgrooten - aanmoedigt; daar zij europeesche leermeesters, scheepsbouwkundigen en ingenieurs naar haar land lokt en uit ruime beurs betaalt, gaat Japan ongetwijfeld eene schoone toekomst te gemoet.

Langzamerhand zal het land, bij de aanraking met de vreemdelingen; veel van het europeesch karakter aannemen; tot nu toe echter heeft het nog zijn eigenaardig karakter bewaard, kennelijk in de zeden en gewoonten der bewoners, in zijne kunsten en handwerken, in zijne bouwwerken en in de geheele inrichting der maatschappij. Die vreemdsoortige eigenaardigheid komt eveneens uit in de zonderlinge bouworde der steden, welke overigens zeer dicht bevolkt zijn. Steden van 100.000 tot 1½ millioen inwoners zijn er geen zeldzaamheid. De bouwing der huizen is zeer licht, maar elegant; steenen gebouwen zijn er eene groote zeldzaamheid: alles is van hout vervaardigd en wit of kleurrijk beschilderd, terwijl de ramen uit papier bestaan, dat uit de bast van den moerbezieboom vervaardigd wordt. Het is gemakkelijk te begrijpen, dat onder zulke omstandigheden een brand reusachtige afmetingen kan aannemen en geheele straten een gemakkelijke prooi van het vernielend element worden. Den laatsten dier gevreesde branden, in de uitgestrekte japansche stad Tokio, willen wij in het kort beschrijven.

Tokio is een belangrijke handelsstad op het eiland Jedo met meer dan een half millioen inwoners. Bij een optocht met papieren lantaarns, ter eere van een der talrijke japansche afgoden, op den 29en november 1876, kwam het licht van een dier lantaarns met de draperieën van een houten woning in aanraking, en bij de heerschende droogte stond het lichte gebouw in een oogwenk in vollen gloed. Er was natuurlijk volk genoeg bij de hand, maar een hevige noordwestenwind joeg de vlammen van huis

tot huis, van straat tot straat en de talrijkheid der verbluftte menigte en de vluchtende bewoners der aangetaste huizen vermeerderden de verwarring, terwijl bovendien in Japan de bluschmiddelen en de inrichting der brandweer nog in hunne kindsheid zijn. Snel en onweêrstaanbaar als een sneeuwlawine rolde de brand voort, telkens grooter uitbreiding aannemende en de geheele onmetelijke stad met den ondergang bedreigende. Toen eindelijk na schier bovenmenschelijke pogingen, vooral door het omverhalen van geheele blokken huizen, het vuur in zijne woede gestuit was, bleek dat binnen acht uren tijds niet minder dan vijf en zestig straten verwoest waren en tien duizend huizen in puin lagen. De schoonste wijken der stad met hare talrijke pagodes zijn vernield, o.a. ook de gebouwen van het oostenrijksche consulaat. Niet minder dan vijftig duizend personen bevinden zich zonder dak.

De schade door den brand veroorzaakt wordt op 50 millioen franken geschat; de Japanners hebben echter den moed niet opgegeven; zij zijn onmiddellijk begonnen hunne huizen te herbouwen, daarbij hun voordeel doende met de ondervinding in het buitenland opgedaan, zoodat men verwachten mag, dat de afgebrande wijken weldra sterker en prachtiger dan voorheen zullen herbouwd zijn.

Onze teekenaar heeft bij eene gravure over den brand van Tokio zelf, een paar typen van de japansche brandweer in haar eigenaardig costuum gevoegd.

Ook een snuifje?

Op onze gravure zien wij een metselaar of leidekker voor ons, die zijn schofttijd doorbrengt op den rand van den muur, gesteund door het hoog getimmerte, terwijl hij een bezoek ontvangt van den schoorsteenveger, die met zijn zondagsgezicht den oude goeden morgen wenscht. Het snuifje, dat de oude hem presenteert, schijnt eene aanmoediging tot nader toetreden, tot kennismaking te zijn. Wat is het onderwerp, dat hen op het oogenblik bezighoudt? De geschiedenis zegt het ons niet, evenmin als de schilder.

Sledevaart.

De dame, die de genoegens van een sledevaart zal gaan nemen, heeft zich wel is waar omhangen met de huiden van een aantal dieren, doch wie zegt ons of dit niet veeleer geschiedt om haar rijken voorraad bont ten toon te spreiden en daarmeê hare minder gelukkige vriendinnen en kennissen de oogen uit te steken? In dit gevoelen wordt men versterkt, als men de twee heeren bloothoofds hun compliment ziet maken, een bewijs dat de koude wel te verdragen is, zonder dat men van top tot teen met bont bedekt is. Bont behoort nu eenmaal bij een wintergezicht en wie weet of wij hier niet eer te denken hebben aan de fantaisie van den schilder, aan wien wij dit tafereel te danken hebben.

Hoe het zij, dit is zeker, dat het geheel goed voldoet en een aangenaam denkbeeld van den winter geeft, eene opvatting, die den schilder eer aandoet.

De spreekmachine.

Een der meest ‘sprekende’ bewijzen voor den vooruitgang van onzen tijd op het gebied van kunstwerktuigen is zeker de spreekmachine, waarvan wij hier achter eene

gravure geven. Zooals de naam reeds aanduidt, bootst zij de menschelijke stem na en beweert deze in sommige gevallen te willen vervangen. De luchtstroom, die door het aanraken der toetsen van het klavier in beweging wordt gebracht, doet dezelfde werking als de lucht, die de keel binnendringt en verlaat; hij wordt in verschillende toestellen saamgedrukt en kan daaruit alleen ontsnappen door een reeks van andere toestellen, die eene navolging zijn van de werktuigen, waardoor de menschelijke klanken worden voortgebracht. Alles is zoo volmaakt ingericht, dat de lippen, die men noodig heeft om sommige letters uit te spreken, niet vergeten zijn. De persoon, die de machine laat werken, zit voor een klavier en behoeft slechts op de toetsen te drukken om het een letter, een woord, een volzin te laten uitspreken. Vooral in het uitspreken der letter r is de spreekmachine zeer volmaakt, daar zij die doet trillen dat het een pleizier is om te hooren. Met de letters *u, m, n, p* en *t* hapert zij een weinig, en wat welluidendheid betreft, laat zij nog veel te wenschen over. Als men de machine hoort spreken, maakt haar geluid denzelfden indruk, alsof men een doofstomme een enkel woord, dat hij met veel moeite heeft geleerd, hoort uitstooten, zonder dat hij het verstaat. Zooals vanzelf spreekt heeft de machine geen practisch nut, iets waarnaar men in onzen tijd het eerste vraagt, en men moet haar meer beschouwen als een triomf der werktuigkunde, die het zoover heeft kunnen brengen.

Midden-Afrika en de koning der Belgen.
(Eene correspondentie uit Antwerpen.)
(*Vervolg en slot.*)

Daargelaten het Mahometanisme, dat op de oostelijke kust, langs die van Zanzibar, is doorgedrongen, is de Afrikaan heidensch: hij offert niet zelden menschen op, gelooft aan den boozen geest, aan tooverij, en de meest onbeduidende dingen - een regel schrift, zooals Schweinfurth vertelt van koningin Chol - zijn voor den Afrikaan talismans, beschermers tegen de kwade hand.

De handel beperkt zich tot het binnenland zelf; ivoor, struisvogelveêren, gom, enz. worden geëxpedieerd; de mensch zelf, de slaaf, vormt echter de voornaamste koopwaar, en dien verschrikkelijken handel vindt men in Berlioux' *La Traite orientale*, en in P. Coopers *The lost continent,* zeer omstandig beschreven.

In Sudan zijn het de vorsten zelven, die de slavenjacht maken en daarin voor het grootste gedeelte hun inkomen vinden. Zij toch zijn Muzelmannen, en deze beschouwen den Neger als een wezen, dat geene rechten heeft. Om die tochten des te vruchtgevender te maken, hebben soldaten en oversten voordeel in de vangst. Welke wreedheden worden er dan ook gepleegd! Dorpen worden verbrand, al diegenen vermoord welke tegenstand bieden of niet geschikt zijn voor den tocht, voor het werk of voor het genot. Geheele provinciën worden afgestroopt, en waar vroeger eene rustige bevolking woonde, was kort nadien niets meer te vinden.

Die beklagenswaardige koopwaar wordt naar de markt van Kuka, en andere plaatsen, gevoerd. Het grootste gedeelte wordt gekocht door arabische kooplieden, die de ongelukkigen door een brandende landstreek, 12 à 1500 kilometers ver naar Murzuk, de hoofdstad van Fezzan, overbrengen.

Verschrikkelijk is hetgeen Rohlfs hiervan zegt: ‘Aan beide zijden van den weg zagen wij de uitgebleekte beenderen van slaven liggen. De geraamten hebben nog het *katoun* (het kleed) der Negers aan. Hij, die den weg naar Bornu niet kent, moet de rechts en links verspreid liggende beenderen slechts volgen en hij ‘zal zich niet bedriegen.’

Welke verschrikkelijke wegwijzers!

In de vallei van den Opper-Nijl, bij de Shilluk, Dinka, Djur en andere negerstammen, wordt de handel gedreven door schelmsche en schurkachtige ivoorkoopers. De handel in ivoor is slechts het voorwendsel. Die kooplieden hebben soldaten, blokhuizen, geretrancheerde kampen, op zekeren afstand van elkander gelegen, en bezet door 100 à 300 verdedigers. Een dergelijk fort noemt men *seribah*.

In den aanvang hielden de ivoorkooplieden zich met de olifantenjacht bezig; doch het is hun gemakkelijker het ivoor van de Negers te koopen; daar waar deze machtig, het hun af te nemen waar zij in de minderheid zijn, en ten slotte den Neger zelf te kapen en hem als slaaf naar den vreemde weg te voeren.

Kartum is een middelpunt van dien afschuwelijken handel, en de egyptische overheden zijn voorwaar wel plichtig, zoo oogluikend in

dit geval te werk te gaan. van Kartum voert men ze ook naar Massaua aan de Roodezee en van daar naar de oostersche markten.

Daar gekomen is hun getal reeds erg gedund: immers de booten, waarin zij op de takken van den Nijl vervoerd worden, zijn, zegt E. Banning, de gewone verblijven van de pokken en de pest.

Het centraal *plateau,* weleer het paradijs van Afrika genoemd, is in onze dagen eene verwoeste streek, ten gevolge van den slavenhandel. De Arabieren, die zich daar aan de slavenjacht plichtig maken, zijn zeer goed gewapend, terwijl de Neger niets bezit dan pijl en boog om zich te verdedigen, en hij daarenboven door zijne landgenooten nog verraden en geleverd wordt. Negers verkoopen niet zelden hunne eigen bloedverwanten, zelfs hunne kinderen.

SLEDEVAART, NAAR M. KAEMMERER.

De arabische handelaar hoeft zijn entrepot te Kazeh of Taboro; dosh van daar uitgaande moet hij met zijne slaven snol reizen. De weg is voor den Arabier vol gevaren; de rotsen zijn hinderlagen en de inlander schiet den muzelmanschen koopman neer, waar dit in zijne macht is.

De geketende slaven moeten dus snel vooruit, doch als dat bevel niet meer gehoord wordt, als de stokslagen geen indruk meer maken, laat men de ongelukkigen in die eenzaamheid achter.

‘M. Baker,’ zegt Berlioux, ‘spreekt ons van een convooi, niet door Arabieren, maar doof Turken geleid: de oude vrouwen, in een razzia weggevoerd, gingen niet snel genoeg. Zoodra er eene door vermoeienis neêrviel, sloeg men haar dood; een knotsslag in den hals en er

De maharadsja van Kasjcmir.
HET UITROEPEN VAN KONINGIN VICTORIA TOT KEIZERIN VAN INDIË TE DELHI.
Lord Lytton, Onderkoning van Indië.
De maharadsja van Oedipoer.

JAPANSCHE POMPIERS.

DE BRAND TE TOKIO (JAPAN).

JAPANSCHE POMPIERS.

bleef een trillend lijk achter. Door die ijselijke wegwijzers was de weg afgeteekend.'

Komt men nader bij de zee, dan wordt men wat toegevender; zij die nog kunnen gaan, moeten, onder de brandende zon, diegenen dragen welke niet meer voort kunnen. Allen hebben honger en dorst, zijn afgebeuld van vermoeienis, mager en uitgeteerd, 't Zijn spoken voorwaar! En komt men eindelijk ter bestemde plaats, dan worden de ongelukkigen in akelige, zwarte booten met vuile en stinkende holen, gepakt en weggevoerd.

Is het niet wraakroepend, dat een dergelijke handel nog op de wereld bestaat? En moeten wij het ontwerp van den koning der Belgen niet toejuichen, die dezen kanker van de aarde wil doen verdwijnen? Livingstone bekent, dat hetgeen hij van den slavenhandel gezien heeft, hem zóó diep schokte, dat hij 's nachts in zijnen slaap opschrikte.

Uit Nyassa, met Quiloa tot basis van operatie, komen jaarlijks 19.000 slaven; van de beide zijden van de Tanganyka komen er minstens evenveel, zoodat er jaarlijks 40.000 Negers van de oostelijke kust worden weggevoerd. Wanneer men echter den slavenhandel over geheel Afrika nagaat, wanneer men er bij rekent diegenen welke vermoord worden, omkomen in den brand der dorpen, op weg sterven en in de booten, dan, zegt de overste der katholieke missiën, mag men het jaarlijksche verlies van menschenlevens in Afrika op een millioen rekenen.

Ziedaar een rijk, een schoon land, beroemd door een krachtig, vernuftig en in den grond goed ras - en beiden zijn ten prooi aan de schandelijkste mishandeling en exploitatie. Die slavenkoopers moorden en plunderen ongestraft en plassen door het menschenbloed, om eenig goud te winnen

Een der beste middelen, om den armen Neger tegen zooveel onmenschelijkheid te beschermen, is hem geweer en wapens te geven, opdat hij zich kunne verdedigen; men moet hem tevens overtuigen, dat hij in den blanke en in de opgerichte stations, bescherming zal vinden, opdat hij deze niet beschouwe als nieuwe en door hem gevloekte *seribah.*

Het boek *l'Afrique* heeft in het kort de geheele geschiedenis van Afrika duidelijk verstaanbaar saam gevat, en zal het ondernomen werk aanzienlijk bevoordeelen.

Welk zal nu de rol zijn, die de op te richten stations zullen te vervullen hebben? Niet om de expeditiën te regelen, maar om deze te vergemakkelijken, en haar des te zekerder een goeden uitslag te bezorgen. De ondervinding heeft geleerd, dat hoe minder talrijk de expeditiën waren, hoe beter zij tot een goed resultaat geleid hebben.

De stations gaan de expeditiën niet vooruit, zij volgen ze op. De reiziger wijkt op deze terug, gaat van deze uit, vindt daar hulp, bijstand en datgene wat hem ontbreekt; ze moeten worden wat vele onzer abdijen en succursalen voor vele eeuwen waren: toevluchtsoorden voor den eenzamen reiziger.

Die schuilplaatsen zullen niet militairlijk bezet en door geen talrijk personeel bewoond worden. Vredelievend zullen zij den Neger beschermen, en dezen ondersteunen in zijnen strijd tegen de slavenhalers, op wier weg de stations vooral zullen gebouwd worden. De godsdienstige missiën kunnen zich rond die stations groepeeren, daar kerken en scholen oprichten voor welken godsdienst dit ook wezen moge. Zal dit echter geen gevaar opleveren? Welk vertrouwen kan het Kristendom den Neger inboezemen, als hij ziet dat de leeraars, die zich voor hem aanbieden, het niet eens zijn in hun geloof?

In die opmerking ligt eenige waarheid; doch de katholiek vreest den strijd niet, en hij is verzekerd dat hem de zege blijven zal. Ook ondersteunt de belgische katholiek het werk op eene krachtvolle wijze, en meer dan een missionnaris is, zoo noodig, gereed om morgen zijn reiszak op te nemen en den tocht aan te vangen!

Antwerpen.
EEN LID VAN EEN DER COMITÉS.

Eene reis naar Marpingen.

Alvorens de ontmoetingen op mijne reis naar Marpingen meê tedeelen, acht ik hel - tot goed verstand van een en ander en om bij het verhaal mijner korte, maar belangrijke ervaringen niet genoodzaakt te zijn mijne reisbeschrijving te onderbreken - dienstig een kort maar zaakrijk verslag te geven van de gebeurtenissen, welke het vroeger schier onbekende dorpke Marpingen plotseling zulk een groote vermaardheid verschaft hebben, zoodat de geheele europeesche pers zich met de zaak heeft bezig gehouden. Ik wil daarom mijne beschrijving openen met een overzichtte geven van

De verschijningen te Marpingen.

Marpingen is een dorp van ongeveer 1600 zielen, in de pruisische Rijnprovincie, in het bergachtig gedeelte van de zoogenaamde *Westliche Gau,* twee uren van de districtshoofdplaats St.-Wendel gelegen.

Het dorp ligt in een dal, dat zich van het noorden naar het zuiden uitstrekt; de parochiale kerk en de pastorie zijn met het kerkhof door een kleine beek van het dorp gescheiden; eene brug verbindt ze met elkander. Zuidoostelijk van het dorp bevindt zich op een tamelijk onvruchtbaren bergrug een bosch, waarvan het hooger gelegen gedeelte de *Schwannheck* en het benedengedeelte het *Härtelwald* genoemd wordt. In beide bosschen bevindt zich eene bron; die, welke men in eerstgenoemd bosch aantreft is de zoo beroemd geworden *Gnadenquelle*. Daar wij echter op een en ander nader wenschen terug te komen bij de beschrijving van ons bezoek aan Marpingen gebracht, gaan wij onmiddellijk over tot de geschiedenis van de verschijningen der Moeder Gods.

Drie meisjes uit de gemeente Marpingen waren den 3en juli 1876 omstreeks 8 uur van den avond bezig met in het door ons reeds genoemde *Härtelwald* boschbeziën te plukken. De namen dier kinderen zijn Catharina Hubertus, Suzanna Leist en Margaretha Kunz, alle drie iets meer dan acht jaren oud. De ouders dier kinderen behooren tot den geringeren boerenstand en hebben allen een groot gezin te onderhouden.

De drie meisjes dan bevonden zich spelende en plukkende in het bosch, onbekend van de groote gunst welke haar zou verleend worden, toen een der kinderen, Suzanna Leist, plotseling een kreet uitte en de beide andere tot zich riep. IJlings begaven zij zich naar het dorp terug en naar de woning van het eerstgenoemde meisje, aan wier moeder deze meêdeelde, dat zij eene witte vrouw had gezien met een witten sluier voor en een wit kleed aan, zittende tusschen twee struiken en op haren rechterarm een kindje dragende, dat insgelijks in het wit gekleed was en op zijn hoofd een witten bloemkrans droeg.

Ook de beide andere meisjes bevestigden de verklaring van haar speelkameraadje en deelden aan hunne ouders een volkomen eensluidend verhaal mede. Deze wilden

aan die verklaringen geen geloof slaan en trachtten hunne kinderen door beloften en bedreigingen over te halen om hunne woorden in te trekken, maar de kleinen waren daartoe niet te bewegen en bleven bij hunne eerste verklaring volharden.

Den volgenden dag bevonden de drie kinderen zich 's namiddags opnieuw in het *Härtelwald,* maar 't zij uit eerbied, 't zij uit vrees, zij durfden de plaats niet naderen, waar de in het wit gekleede vrouw hun den vorigen dag verschenen was. Zij knielden echter eerbiedig neêr om een gebed te doen, en nauwelijks hadden zij tweemaal het *Onze Vader* opgezegd, of twee der kinderen zagen eensklaps weder dezelfde verschijning van den vorigen dag. Het is opmerkelijk, dat een der drie kinderen, Suzanna, de verschijning niet gewaar werd en gedurende eene maand daarvan verstoken bleef, een overtuigend bewijs, dat er van geen onderlinge afspraak of opstoking spraak kon zijn.

Voor het zoete gelaat der vrouw gevoelden de kinderen alle vrees geweken en onbeschroomd vroegen zij in het Marpinger dialect:

'Wäschen, wer bint Ihr (Vrouwtje, wie zijt gij)?' waarop het antwoord luidde: *'Ich bin die unbefleckt Empfangene* (ik ben de onbevlekt Ontvangene).'

De kinderen vroegen nogmaals: '*Wat solle mir dhun* (wat zullen wij doen)?' en de Verschijning hernam: '*Ihr solle beten* (gij moet bidden).'

Ieverig biddend keerden de meisjes huiswaarts om hare ouders met deze tweede verschijning bekend te maken, en toen het avond werd, snelden zij opnieuw naar het bosch, ditmaal door eenige volwassen meisjes gevolgd. Na nogmaals neergeknield en driemaal luide het *Onze Vader* gebeden te hebben, zagen de aanwezigen de kinderen plotseling verbleeken. De eersten, die de aanwezigheid der verschijning van de Moeder Gods vermoedden, vielen op hunne knieën en begonnen den rozenkrans te bidden; toen men de kinderen liet vragen wie de verschijning was, klonk hetzelfde antwoord als eenige uren vroeger: *'Ich bin die unoefleckt Empfangene*,' en toen de kinderen vroegen wat zij begeerde, luidde het antwoord: *'Ihr sollt fromm beten und nicht siindigen* (gij zult goed bidden en niet zondigen).'

De verschijning bleef voortduren ook bij het huiswaarts keeren, en slechts toen de kinderen in het dorp aangekomen waren, verdween zij. Margaretha en Catharina gaven dit beide gelijktijdig te kennen door den uitroep:. *'Nun is sie fort* (nu is zij weg).'

De verhalen der kinderen deden de ouders tot een onderzoek besluiten: den volgenden dag volgde de vader van Catharina Hubertus de meisjes naar het bosch en, ofschoon hij zelf niets kon zien, deed het door hem ingestelde onderzoek hem van zijne ongeloovigheid terugkomen.

De mare der wonderdadige verschijning van de Moeder Gods lokte steeds meer belangstellenden naar het *Härtelwald;* op de vragen der kinderen gaf zij steeds een zeer bepaald antwoord, en toen de eersten de vraag tot haar richtten of zij ook door de aanra.king harer voeten de zieken genezen zou, en zij met 'ja' antwoordde, deden de tegenwoordig zijnde personen, aan wie de kinderen het antwoord meêdeelden, twee zieken, namelijk Margaretha's zuster Barbara en Nicolaas Rectenwald, halen, en toen deze op de aanwijzing der kinderen de handen plaatsten, waar zich de voeten der Heilige Maagd bevonden, gevoelde de eerste een aanmerkelijke beterschap, terwijl de tweede geheel hersteld was en wel zoodanig, dat hij na weinige dagen zijn gewonen arbeid, die bijna een jaar onderbroken was, weder kon hervatten.

Het gerucht dier wonderdadige genezingen verspreidde zich met snelheid door de streek; steeds meerder zieken lieten zich naar het bosch geleiden en velen vonden er een plotselinge en wonderdadige genezing. Dit was onder ander reeds de eerste dagen

het geval met de zevenjarige Magdalena Kirsch en den vierjarigen Theodoor Klos, uit Marpingen, die beide op eene ontwijfelbaar bovennatuurlijke wijze genezen werden.

Niet alleen de zoogenaamde 'Mariakinderen,' maar ook volwassen personen zijn met de verschijning der Heilige Maagd begunstigd geworden. Het waren vier mannen uit Marpingen, Jacob Klotz, Jacob Leist, Nicolaas Amer en Nicolaas Leist genaamd. Zij namen de verschijning ter zelfder tijd waar en wel zeer duidelijk, want hunne beschrijving is zeer uitvoerig en stemt geheel en al met elkander overeen.

Al de hier bovengenoemde verschijningen hadden de vier eerste dagen na den 3en Juli plaats; sedert hebben zij zich telkens herhaald. In eene der talrijke samenspraken van Onze Lieve Vrouw met de Mariakinderen, wees de eerste de bron in het *Schwannheck* aan, als bezittende het water er van eene wonderdadige kracht, en inderdaad hebben talrijke personen, die van dit water dronken, sedert genezing gevonden van hunne kwalen. De bron wordt sedert de *Gnadenquelle* genoemd.

Zooveel zegen over het kleine Marpingen uitgespreid, deed onder de godvruchtige bewoners van het dorp de behoefte ontwaken, om door plechtige gebeden den Heer voor zooveel goedheid en genade te danken. Woensdag 12 juli werd er eene Hoogmis voor de drie Mariakinderen opgedragen, en de geestdrift der bewoners uitte zich door zielroerende gebeden en het algemeen ontvangen der HH. Sacramenten.

Als om zooveel godsvrucht te beloonen, hadden

er dien dag talrijke genezingen plaats; wij stippen daarvan de volgende aan: Maria Jochem uit Mainzweiler leed aan veïlamming van den rechtervoet; de Heilige Maagd aangeraakt hebbende was zij den derden dag volkomen genezen,

Catharina Schuit uit Gehweiler genas van eene beroerte aan den rechterarm, ofschoon de geneesheeren haar reeds hadden opgegeven.

Margaretha Wittling van Stennweiler werd van eene zenuwkwaal, waaraan zij reeds sedert 18 jaren leed, volkomen genezen.

De toevloed der geloovigen uit alle deelen van het district was dien dag zoo groot, dat er zich toen wel 15.000 menschen bij het *Härtelwald* en de *Gnadenquelle* bevonden. Den volgenden dag, 13 juli, zou hun getal nog toenemen; men kan veilig aannemen, dat toen 20.000 personen in en om het anders zoo stille Marpingen vereenigd waren, en ook toen weder hadden er voor het oog dier duizenden verscheidene wonderdadige genezingen plaats.

Zoowel die buitengewone toeloop van volk als het gerucht der door de tusschenkomst der Heilige Maagd bewerkte wonderen was echter de dappere *Culturkampfers* eenen doorn in het oog: waartoe had men gendarmerie en policie dan om die *Staatsgefahrlichen,* die domme menigte, welke aan bovennatuurlijke genezingeu durfde gelooven, tot rede te brengen? De 13e juli zou dan ook de laatste dag zijn, dat degodvruchtige katholieken ongestoord hun gebed voor de Heilige Maagd op de plaats der verschijningen zouden mogen uitstorten. Deze tusschenkomst der gewapende macht behandelen wij in de volgende aflevering.

(*Wordt vervolgd.*)

De wilgeboom.

Niet alleen onder de menschen, maar ook onder de planten en dieren treft men koningen en bedelaars, sterken en zwakken, rijken en armen aan, en de verscheidenheid daarin hoeft niet voor die der menschen onder te doen. Ook onder hen vindt men exemplaren, die een ellendig bestaan leiden en alleen bekend zijn om de geringe rol, die zij in de natuur spelen. Over zulk een nederig wezen willen wij thans eenige regels neêrschrijven, niet met het doel om den stempel van slavernij en verachting, die de eeuwen op zijn bestaan gedrukt hebben, uit te wisschen, - dat zou een vermetel pogen zijn, - doch alleen omdat onze beschermeling een trouwe vriend der menschen is en wij tevreden zijn, als wij voor hem eenige belangstelling kunnen opwekken. Onze vriend is de wilg.

De eik, de linde, de laurier, de beuk, de den, de palm, de kleine madeliefjes, de trotsche leliën, de onschuldige rozen, die allen hebben zich een naam gemaakt, doch van den wilg zingt niemand, geen dichterlijk genie heeft er zich nog ooit voor in 't vuur gezet, ja, van een poëet die voor altijd het verzenmaken vaarwel zegt, verklaart men, dat hij de lier aan de wilgen heeft opgehangen.

Alleen de botanicus geeft zich de moeite de talrijke bastaarden en soorten van den wilg te onderzoeken, evenals bijv. de onderzoeker der natuurlijke historie ratten, muizen, kikvorschen en andere mindere diersoorten aan eene studie onderwerpt. De wilg biedt in dit opzicht zulk een uitgestrekt veld ter studie aan als nauwelijks eene andere plantensoort, en er zijn geen twee plantenkundigen, die het over de indeeling

zijner familiën en soorten eens zijn. Er zijn wilgen die in zand, moeras en in den brandenden zonnegloed evengoed opschieten, terwijl andere welig bloeien onder de houtgewassen van het noorden.

Het is ons echter minder te doen om het gewicht van den wilg voor den geleerden natuuronderzoeker aan te toonen; wij willen de aandacht vestigen op de diensten, welke de wilgen den mensch bewijzen en de rol, welke zij in de huishouding spelen.

Welk eene veelzijdigheid doet zich aan ons oog voor, als wij den wilg beschouwen in zijne betrekkingen tot den mensch! Het spreekt vanzelf, dat wij hier door het woord mensch niet den hoogbegaafden stedeling bedoelen, die in gemetselde huizen woont, van zilveren en porseleinen tellooren eet, in zijde gekleed gaat en in staatsierijtuigen over effen gekasseide straten rijdt; wij hebben hier meer het oog op den eenvoudigen landman. Hem en niemand anders moeten wij hooren spreken, om den wilg te leeren hoogschatten.

De wilg verheft het hoofd niet hoog in de lucht, trotsch op zijn stam en bladkroon, doch daar onder aan de beek beschermt hij den kant tegen het gedurig invretende water, en slechts zelden heeft hij de grootte van den trotschen eik of de vruchtboomen bereikt, als reeds de bijl of zaag van den mensch hem komt knakken. Gewoonlijk is hij niet meer dan een struik, of als hij gedurende de lente zijns levens het geluk heeft gehad vrij te kunnen opschieten, dan wordt hij van zijn hoofd beroofd.

De natuur heeft hem dan ook bedeeld met een taai leven en een niet geringe groeikracht, zooals geen zijner broeders bezit. In puingroeven, in modder, zand, kortom, overal, waar geen ander houtgewas kan leven, bloeit hij; een weggeworpen tak schiet dikwijls nog nieuwe wortels, loten en blaêren uit, ten minste als de hand van den mensch het niet verhindert.

Wij zouden kunnen wijzen op de schatten die verdiend worden met den handel in wilgentakken, waarvan men het wissen mandwerk vlecht, doch deze is niet algemeen. Van meer beteekenis is zijn gebruik door den geringen man, die slechts eenige voeten grond zijn eigendom kan noemen, en deze wereld willen wij eens nader beschouwen.

Gewoonlijk zijn de korven van allerlei soort, die door de landlieden gebruikt worden, uit wilgentakken gevlochten, die op eigen grond of minstens in het eigen dorp gegroeid zijn. Dat is echter ook een verbruik in het groot en het is juist eene eigenschap van den wilg, dat hij in het algemeen voor alles en voor niets in 't bijzonder bruikbaar is.

Het kind werd in eene wieg van wilgen wissen geschommeld en als de kleine bengel eens op eigen beenen staan kan, worden hem terstond kleine zweepen - natuurlijk weêr van den wilg - in de hand gegeven om zijne talenten in slaan en drijven op zijne oudere broerkens en zusterkens te beproeven. Later beproeft hij het sleden, wagens en zelfs blaasinstrumenten te maken, natuurlijk weêr van wilgentakken.

Hoe gemakkelijk en eenvoudig zijn deze laatsten toch te maken: een mes, hoe slecht, en daarom zeer goedkoop, het ook zij, is het eenige werktuig dat men noodig heeft. Daarmeê worden de takken afgesneden, de bast losgewerkt en het hout dat er uitkomt levert dan het materiaal voor de mondstukken - en het geheele instrument is klaar. Zeker, het kan in geen schaduw staan van eene *f*- of *es*-klarinet, doch voor het muzikaal gehoor van schooljongens is het voldoende.

Het is voor sommige schrijvers van fantasiën een lievelingsonderwerp het ijzer der geheele wereld weg te denken, of ten minste het terug te denken in den schoot der aarde, en dan eene schets te geven van den toestand, welke er een gevolg van zou zijn; doch zij zouden geen minder fantastische bron vinden als zij, in plaats van

het ijzer, den wilg wegcijferden en dan eene beschrijving gaven van de wereld en hare toestanden, daar waar de wilg thuis behoort.

Zie een arm houthakkers- of dagloonershuisgezin, wiens huisraad grootendeels van wilgenhout gemaakt is. De kleine hof heeft zijn omheining verloren, de deuren zijn uit hare hengsels gevallen, de enkele boompkens staan los, zonder steun en worden door den wind gebroken, en zelfs de hoenders hebben geen hok, want alles was van wilgenhout. Waar zou de daglooner zijne eenige koe bergen? In zijn hut misschien! Maar het is de vraag of deze ook niet van wilgenhout is opgetrokken.

Het is in 't geheel niets nieuws, dat de wilg door de armen zoo geëxploiteerd wordt; het is altijd zoo geweest. Zelfs de schilden der gemeene krijgslieden bij de Grieken waren uit wilgenhout gevlochten, terwijl de hoogere metalen droegen.

Dat de wilg ook tot minder loffelijke doeleinden gebruikt wordt, kan geen verwondering wekken. De soldaten, die het geluk hadden onder de pruisische vanen van den ouden Frits te dienen, wisten daarvan te spreken, en als het in hunne macht had gestaan, zouden zij de wilgenstokken, wel uitgeroeid hebben, die zooveel blauwe en dikwijls bloedige striemen op hunnen rug geteekend hadden. Ook draagt de dorpsjeugd op vele plaatsen het wilgenstokske van den meester lang geen goed hart toe en het is haar te vergeven, dat zij er reeds zooveel heeft weten weg te futselen.

Wie van den wilg gedurende zijn leven zooveel diensten heeft gehad, wil ook niet dat hij hem in zijn graf verlaat; de aanwezigheid van treurwilgen op de graven is geen toeval. Het is alsof de natuur zulk een exemplaar alleen voortbrengt, om een blijkbaar gemis in de familie der wilgen aan te vullen.

De mensch is echter niet de eenige, wiens graf door wilgen beschaduwd wordt. Als het oudgeworden paard van den boer niet meer voort kan, dan verkoopt de dankbare boer het niet aan den vilder, maar voert het naar het wilgenbosch en geeft het daar een laatste rustplaats. De wilgen schieten dan prachtig op en de boer denkt er in 't geheel niet aan, dat deze sterke groei te danken is aan den romp van zijn paard.

Aan het graf, dat het einde van alles is, willen wij eindigen. Daar zijn allen gelijk en bestaat er geen verschil tusschen den trotschen eik, den hemelhoogen populier - en den armen wilg.

Anne Dieu-le-Veut.
Een verhaal uit de XVIIe eeuw,
Door August Snieders.
(*Vervolg.*)

Al die tijdingen, zoo zeide men luid, waren dan ook slechts fransche windmakerij, welke men zoo gereedelijk niet mocht aannemen. *A beau mentir.qui vient de loin.*

‘Als ik u verzoeken mag, mijnheer,’ onderbrak de graaf De Vertigneul, ‘ik beken, het nieuws is niet ten voordeele der spaansche partij. Twee admiraalschepen nemen met een soort van notendop, zooals daar even gezegd is; een paar dozijnen geweerloopen stellen tegenover honderd en twintig vuurmonden - voorwaar, dat is een schier ongelooflijk feit; doch, daarom zijn de tijdingen niet onwaar........’

‘Bah, een roover!’

‘Een gemeene bandiet!

Een galgenaas!’

‘Al wat ge verkiest, mijneheeren; ik pleit nietr voor dien flibustier of vrijbuiter; maar indien de man zonder eenige waarde was, zou het spaansche gouvernement,

niettegenstaande de afbreuk die hij aan spaansche schepen toebracht, hem dan wel uitnoodigen om in zijn dienst, en dit met den rang van onderadmi-raal, over te gaan?'

'Onmogelijk!' riep een der spaansche officieren, Don Garcia.

'En wannéér ik u kan verzekeren dat het waarheid is?'

'Nooit!' riep een ander.

'Ja,' onderbrak spottend de ritmeester Don Garcia, 'om hem aan de gouden nestels van zijn kleed op te hangen.'

''t Kan zijn. Maar laat mij opmerken, dat gij het gouvernement dan niet veel loyauteit toekent!'

De opmerking was juist en gepast.

'Ik kan,' liet de markies d'Ambrelle er op volgen, 'ik kan verklaren, dat de heer graaf De Vortigneul de waarheid gesproken heeft. Spanje heeft wel degelijk aan den vrijbuiter in franschen dienst den rang van onderadmiraal aangeboden.'

De graaf groette den markies vriendschappelijk met de hand.

'De tijdingen,' sprak de graaf voort, 'zijn overigens tamelijk oud; zij dagteekenen van voor vele maanden. Ik ga het verhaal volledigen. Ja, het geweervuur doodde acht en veertig Spanjaarden, en een welgemikte kanonkogel sloeg den mast van het grootste vaartuig neêr. Van dat oogenblik was er een geducht strijder uit de baan.'

'Maar de tweede?'

'Gaf zich over, omdat hij vreesde dat de boekaniers hem enteren en al de manschappen over de kling jagen zouden.'

SPREEKMACHINE.

Er ging tusschen de aanwezigen een lang weêrhouden kreet van bewondering op; de spaanschgezinden morden en beten zich de lippen; in hunne fonkelende oogen las men wrevel en spijt.

'En gij bewondert dit toeval of hoe men het ook noemen moge, mijnheer De Vertigneul?' zeide Don Garcia op tamelijk uitdagenden toon en met verkropte woede.

Met de grootste kalmte en zelfs met onverschilligheid, antwoordde de toegesprokene:

'Waar hebt gij gehoord, dat ik bewonderde? Ik meen, niet waar, mijneheeren, mijne denkwijze over de zoogezegde piraten nog niet openbaar gemaakt te hebben. Ik heb enkel volledigd wat de lezer niet gezegd heeft, en verder wat hij of de nieuwstijdingen niet wisten. Doch als ik niet zeg wat ik van den kaper denk, mag ik toch wel zeggen, dat niet alleen het hof van Madrid zoowat hoogschatting voor hem toonde, maar ook Zijne Majesteit Lodewijk XIV, *le roi soleil.* De koning zond aan dien.....'

'Aan dien moordenaar!' riep een der aanwezigen.

‘Zooals gij verkiest: aan dien moordenaar, anderen geven hem een anderen naam en titelt De koning zond hem het brevet van majoor en benoemde hem tot eene aanzienlijke commandantsplaats.’

‘Dat strekt den koning niet tot eer!’ zeide men hier.

‘Zoo min als het Madrid tot eer strekt hem eene admiraalsplaats te hebben aangeboden!’ antwoordde men daar.

‘Mogelijk, mijneheeren,’ liet er de graaf op volgen; ‘maar die koningen zullen ook wel hunne redenen in te brengen hebben, en, neem het niet kwalijk, daar zal altijd een zeer talrijk publiek zijn, dat met de koninklijke denkwijzen en niet met de uwe zal instemmen.’

De spotternij was vergiftig en trof Don Garcia.

‘Ik zeg dat het eene schande is!’ riep deze rood van toorn.

‘Zeg dat te Madrid en ook te Parijs.....’ antwoordde De Vertigneul kalm.

‘Die kerel,’ ging de ritmeester voort, zonder op die laatste woorden acht te geyen, ‘die kerel heeft meer misdaden en gruwelen op het geweten dan haren op het hoofd. Nog eerlang, zoo lazen wij in de tijdingen, sloeg hij een zijner gezellen verraderlijk dood.’

‘Ik wil Lorenzillo niet vrij pleiten; hij denkt waarschijnlijk dat het hem vrijstaat oorlog te voeren, zooals hij het goedvindt, en dat hij als vrijbuiter doen mag wat de koningen zich permitteeren. Dat zijn onze zaken niet. Dat zal hij met Dien van Hierboven afrekenen; doch gij spreekt van een moord. Bedoelt gij den dood van Van Hoorn, den Oostendenaar?’

‘Ja, dien dood heeft hij, onder veel anderen, op het geweten.’

‘Ik weet daar iets. van.......’

‘Hoe, gij, graaf De Vertigneul?’ riep men van drie of vier kanten, en de kring rond de twisters werd enger.

‘Wel ja; ik heb u reeds gezegd, mijneheeren, dat ik op mijne reizen naar de Antillen in de handen der zoogezegde roovers gevallen was, en eenigen tijd onder hen geleefd heb.’

‘En gij kendet Lorenzillo?’

‘Voorzeker. Veel is er op hem af te wijzen, dat lijdt geen twijfel; maar ik moet bekennen, dat men hem veel op het geweten legt, waaraan hij geen schuld heeft. Als hij op een geduchte wijze vecht, verwint of sterft - en daarin ligt zijne kracht en de vrees zijner vijanden voor zijnen naam; - als hij ongenadig en kortbondig straft, dan toch pleegt hij die lafheden niet, welke men hem aanwrijft.’

Die woorden werkten gunstig; de held, waarvan men sprak, won in de achting van een deel der aanwezigen.

Men vroeg nieuws over Tortuga, over Hispaniola en hunne natuurwonderen; men wilde weten welk uiterlijk de gevreesde vrijbuiter had, voor wien de troepen des konings de vlucht namen enkel op het hooren van zijn naam; men wilde weten hoe hij leefde aan wal, hoe hij handelde op zee.

Volgens de beschrijving van zijn persoon, die van genen kant der zee naar het vasteland was overgewaaid, was die vrijbuiter een reus van zes voet, met duivelsch uitzicht, een afschuwelijken baard, haren van een el lang en was hij gekleed in een hemd, letterlijk rood geverfd van menschenbloed.

‘Och neen, mijneheeren,’ riep glimlachend De Vertigneul, ‘het portret gelijkt in 't geheel niet. Lorenzillo is een man zooals een van u of ik; hij is hoegenaamd geen duivel, en heeft schier meer van eene vrouw dan wel van een man. Wat zijne kleeding

betreft......... Doch,' ging hij spottend voort, 'ik wil geenszins, zooals men hier gezegd heeft, de gemoederen ophitsen.'

'Dwaasheid!'

'Geen dwaasheid!'

'Kom, vertel voort!'

'Neen, maar ik wil toch een woord zeggen over den dood van Van Hoorn, waarvan zoo even gesproken werd. 't Was na de inneming van Vera-Cruz door de flibustiers. Van Hoorn was een stout en ondernemend man, de schrik van den vijand op zee; maar hij was bovenal een zorgeloos man, die, als hij eens goed gevochten had, zich gaarne aan een zinneloos vermaak, aan cynieke spotternij met alle gevaar, overleverde.'

'Men heeft te Vera-Cruz wel iets anders gedaan dan gefeest!' onderbrak Don Garcia spottend; 'men heeft er gemoord, gebrand en geplunderd.'

De Vertigneul scheen wel besloten in die beschuldigende bijzonderheden niet te treden: recht duivelsche feesten, welke hij overigens niet rechtvaardigen kon, tenzij de zaak der vrijbuiters van die hunner opperhoofden te scheiden - en dat ware eene spitsvondigheid, welke gewis niet zeer ridderlijk zou geweest zijn, en de boekanier roemde gaarne op ridderlijkheid.

De graaf zweeg dan ook, alsof hij in niets de zaken beoordeelen wilde, op de woorden des ritmeesters.

'Middelerwijl,' zeide De Vertigneul, 'dat de overwinnaars, en Van Hoorn met hen, zich aan de meest dwaze uitspattingen, aan dans-, drink-, dobbel- en braspartijen overgaven, zag men eene vloot van veertien zeilen opdagen[1] en toen de boekaniers moesten afzakken, wilde Lorenzillo vijftien honderd gevangenen aan land werpen. Van Hoorn wilde integendeel dien buit niet lossen. Echter was daartoe een groote reden, dewijl de proviand ontbrak. Over dit punt ontstond er twist tusschen de beide commandanten. Die twist liep zoo hoog, dat de sabels getrokken werden.'

'Een tweegevecht!'

'Juist, mijneheeren, en in dat tweegevecht bracht Lorenzillo zijnen makker een sabelhouw op den arm toe. Het scheelde niet veel of de vrijbuiters vingen onderling den strijd aan, en 't was slechts dank zij de tegenwoordigheid van geest van Lorenzillo, dat de overwinnaars niet allen als buffelvleesch aan de ra's der schepen hingen te droogen. Met moeite gelukte men er in, aan de talrijke vloot te ontsnappen.'

'Verwonderlijk, dat ook hier de notendoppenhistorie niet werd toegepast!' spotte Don Garcia. 'Waarom niet veertien schepen kraken gelijk veertien amandelen?'

De graaf luisterde niet, hij sprak altijd kalm voort:

'Was het nu de schuld van Lorenzillo dat Van Hoorn, in die brandende luchtstreek, zich om die wonde niet bekreunde? Dat hij aan boord van zijn vaartuig bleef tieren, brassen, drinken, cyniek spotten met de pijnen, tot het koud vuur in de wonde kwam en hij, ten gevolge van eigen nalatigheid, stierf?'

Er liep een gemompel van goedkeuring door het koffiehuis.

(*Wordt vervolgd.*)

(1) Thornbury.

[Nummer 19]

ANTWERPSCHE TENTOONSTELLING VAN 1876: 'DE BEVOORRECHTE,' NAAR H.J. BURGERS.

Geillustreerd nieuws.

Inhoud.

A propos der pruisische gevangenis de Plötzensee. - De kozakken in Rusland. - Een nationaal poolsch museum in Zwitserland. - Een drama in de golf van Biscaye.

Meermaals is ook hier te lande de klacht gehoord, dat eene ziekelijke menschlievendheid den misdadiger, die jegens de wetten van den Staat, jegens den eigendom of het leven van zijn evenmensch misdaan heeft, het leven in de gevangenis zoo aangenaam mogelijk zoekt te maken en een teêre bezorgdheid toont, niet alleen voor de gezondheid, maar ook voor het voedsel, de uitspanning en de afwisseling van den veroordeelden booswicht De gevangenissen zijn inderdaad paleizen geworden; hare bewoners, kostgangers van den Staat, worden gemakken aangeboden en zorgen toegediend, welke de eerlijke arme den gevangenen bijna benijden moet. Meermaals is er eene vergelijking getrokken tusschen de huisvesting en de voeding van den soldaat in de kazerne en die van den misdadiger in de gevangenis, en de vergelijking viel altijd ten nadeele van den eerste uit. Wij hebben er vrede meê, dat voor de geestelijke behoeften en ook voor de lichamelijke gezondheid van den gevangene de noodige zorg wordt gedragen; maar de gevangenschap moet altijd eene straf blijven en een afschrikkend voorbeeld voor anderen: verliest zij dit karakter, dan loopt men gevaar het getal der misdrijven met den dag te zien vermeerderen, en wezenlijk komt het meermaals voor dat een persoon, die eenmaal in de gevangenis geweest is, zich opnieuw aan de wetten des lands bezondigt, alleen met het doel om andermaal een onderkomen te kunnen vinden in die Soort van paleizen, welke geheel en al hun oorspronkelijk doel en karakter beginnen te verliezen. De misdaad moet gestraft worden en hoe grooter het misdrijf is, hoe gevoeliger de straf zijn moet: dit wordt tegenwoordig maar al te veel uit het oog verloren.

Een der nieuwste en tevens der meest bekende gevangenissen van het naburige Pruisen, de *Plötzensee*, aldus genoemd naar een klein meer van denzelfden naam nabij Berlijn, heeft dezelfde gebreken, waarover men, zooals ik boven zeide, ook in België klaagt: ze is te veel een verplegingsgesticht, te weinig een gevangenis, waar de veroordeelde zijne *straf* te ondergaan heeft. Een oogslag op onze gravure kan een denkbeeld geven van de uitgestrektheid van dit gebouw, dat misdadigers van allerlei aard bevat: jeugdige veroordeelden, zij die voor crimineele misdrijven en ook die slechts voor lichtere overtredingen gevonnisd zijn. Ook staatkundige ‘misdadigers’ vinden hier hunne plaats; op deze categorie kom ik nog terug.

De gevangenis de *Plötzensee* maakt met hare uitgestrekte gebouwen van rooden baksteen en hare vriendelijke woningen voor de beambten zeker geen onaangenamen indruk, al is zij ook afgezonderd in de uitgestrekte *Jungfernheide* gelegen, terwijl de nabijheid van het meer aan het geheel eene zekere bekoorlijkheid bijzet. De gevangenen worden goed gehuisvest, genieten elkanders gezelschap, en ontvangen een overvloedig, hoewel niet uitgezocht voedsel. Onder zoodanige omstandigheden is het leven der miadagers er verre van onaangenaam, en de pruisische dieven en *tutti quanti* zorgen er dan ook wel voor dat de gevangenis voortdurend bevolkt blijft: ongeveer 1200 hunner vinden er gemiddeld eene plaats.

Minder aantrekkelijk is de *Plötzensee* voor de politieke veroordeelde. De lezer weet dat, waar het de katholieken betreft, de pruisische rechtbanken zeer mild zijn in het toepassen van straffen: de verfoeielijke en onrechtvaardige wetten, in de laatste jaren door de pruisische Kamers op voordracht der regeering aangenomen, geven er hun het recht toe, en zoo hebben meerdere doorluchtige katholieken, o.a. de bisschop van Gnesen en Posen en kapelaan Majunke, lid van den Rijksdag en hoofdredacteur van de *Germania*, in de door ons besproken gevangenis maanden en jaren doorgebracht. Als gewone misdadigers werden zij daar behandeld; niet alleen werden die moedige en onverschrokken geloofshelden - wier eenige misdaad hierin bestond, dat zij de stem van God en die van hun geweten meer volgden dan die der onrechtvaardige kerkelijke wetten der Pruisische Regeering - niet alleen werden zij gedwongen zich met de gewone gevangeniskost te voeden, maar zij moesten ook het gezelschap dulden der grootste misdadigers, van dieven en moordenaars. Von Bismarck heeft waarschijnlijk niet ingezien, dat de schande van zulke laffe en onwaardige maatregelen op zijn eigen hoofd terugviel.

Enkele onzer lezers zullen zich uit hunne jeugd wellicht nog de verschijning herinneren dier ruwe en woeste gasten, die op hunne kleine, maar onvermoeide paarden gezeten en met eene lange lans gewapend, de schrik onzer dorpen waren, waar zij, hoewel als vrienden en bondgenooten gekomen, alles behalve vriend- en bondgenootschappelijk huishielden en in hoenderhok, schaapskooi en voorraadskas een geduchte bres wisten te schieten. Zij waren een treurige tegenstelling in ruwheid en losbandigheid met de fransche soldaten, die zij moesten verjagen, zoodat de naam van kozakken onder onze landgenooten nog lang in schrikwekkende herinnering gebleven is.

Gelukkig waren wij spoedig van die wel niet ongenoodigdo, maar in elk geval minder welkome gasten verlost, en dit vooral verzoette het onaangename hunner verschijning, dat met hunne komst de dageraad aanbrak van 's lands hergeboorte en het afschudden van het fransche juk.

Sedert de vijf en zestig jaar dat de kozakken, uit het hart van Rusland gekomen, onze grenzen overtrokken, zijn zij nog weinig veranderd. In halve onafhankelijkheid in hunne eindelooze steppen tusschen den Dnieper en de Wolga levende, hebben zij grootendeels hunne oude zeden en gewoonten behouden, die overigens door Ruslands heerschers zooveel mogelijk geeerbiedigd worden, omdat de kozakken als taaie krijgers en - helaas, dikwijls ook als hardvochtige beulen - zeer bruikbare werktuigen tegen buiten- en binnenlandsche vijanden zijn.

Reeds in de veertiende eeuw vormden zij een aantal oorlogzuchtige stammen, leefden van roof- en plundertochten en voerden voortdurend oorlog met de hen omringende volken - de Russen en Polen. In 1654 moesten zij zich echter aan de eerstgenoemden onderwerpen, doch beproefden nog menigen opstand om hunne voorrechten te behouden. Over het algemeen is hun toestand dan ook veel minder drukkend dan die van de andere volken in het uitgestrekte russische rijk en genieten zij eene zekere mate van zelfstandigheid, overigens in het rijk van den czaar onbekend.

De kozakken vormen eene legermacht van 130.000 man, grootendeels uit cavalerie bestaande (138 regimenten); zij kiezen zelven hunne officieren; de hoofdofficieren of hetmans echter worden door den keizer benoemd. De grootvorst-troonopvolger draagt altijd den titel van 'hetman der kozakken'. Deze lieden zijn uit hunne natuur strijdlustige, onverschrokken soldaten; het is daarom geen wonder, dat bij den tegenwoordigen toestand van het russische rijk de czaar van hen een geducht gebruik

denkt te maken. Nu het gebleken is dat Turkije zich in 't geheel niet bang heeft laten maken en de geheele europeesche diplomatie schaakmat gezet heeft, zal Rusland nog wel meer met zijnen degen moeten dreigen, wil het den Zieken Man, die toch nog zoo heel ziek niet blijkt te zijn, gedwee maken. Het is zelfs nog de vraag of Rusland in het geheel nog wel den moed zal hebben om, evenals Cesar den Rubicon, hier den Donau, over te trekken; want Turkije heeft niet alleen de leden der conferentie rustig laten vertrekken, maar tevens een krijgsmacht op de been gebracht, waarmeê keizer Alexander wel degelijk rekening zal te houden hebben.

De czaar roept echter, om op alle gebeurlijkheden voorbereid te zijn, zijne trouwe kozakken naar de grenzen, en van de oevers der Zwarte en Kaspische zeeën snellen de woeste bewoners der steppen aan, om naar het westen af te zakken en zich aan de grenzen van Rumenië met het geregelde leger te vereenigen.

Onze teekenaar heeft den marsch van eene afdeeling der kozakken voorgesteld en daarbij een diepen oogslag vergund in de zeden en gewoonten dier krijgszuchtige mannen. Zooals het aan vrije bewoners der steppen betaamt, trekken zij in ordelooze benden op, met zingen en rooken de eentoonigheid van den tocht verdrijvende; een aantal kameelen, die de bagage van de bende vervoeren, volgen hen, terwijl zij zelve op hunne kleine, magere, maar onvermoeide paarden gezeten zijn. Een der manschappen voert een russischen boer aan zijn paard gebonden mede; het is de gids, die gedwongen wordt de bende den weg te wijzen door de eindelooze vlakten van zuidelijk Rusland.

Mochten de Russen na korter of langer tijd het Balkanschiereiland binnenrukken, dan zullen de kozakken, wat woestheid en wreedheid betreft, de waardige tegenhangers zijn der Bashi-Bazoeks, ofschoon zij het van deze laatsten in dapperheid en onverschrokkenheid verre zullen winnen.

Wij stipten hier voor aan, dat de kozakken, na Napoleons rampspoeden in Rusland, hunne veroverings- of wil men liever, bevrijdingstochten tot over de grenzen van ons vaderland uitstrekten, en er op eene vreemde wijze huis gehouden hebben. Er bestaat nog eene andere natie, even vrijheidlievend als Nederland, maar ongelukkiger dan deze na de fransche overheersching, eene natie die eenmaal groot en machtig was en aan wier koningen Europa misschien zijne vrijheid en het vernietigen van Turkije's overmacht te danken heeft. Het is het ongelukkige Polen, sedert eene eeuw zuchtende onder het ondragelijke juk van het overheerschende Rusland, dat elke poging dor vrijheidlievende Polen om de prangende kluisters af te rukken in bloed en tranen tegengaat, dat de zuchten der verdrukten smoort in de gevangenis, in het ijzige Siberië of op het schavot. Want de Russen haten de Polen met een diep ingewortelden haat: het is niet alleen de haat der rassen en nationaliteiten die hier in het spel is, maar het is in de eerste plaats de godsdiensthaat, die Rusland aandrijft de Polen te verdrukken, te martelen en te dooden. De Polen zijn katholiek, innig gehecht aan hun godsdienst, en dat is voor het schismatieke Rusland de grootste aller misdaden.

Alle russische alleenheerschers hebben het dan ook sedert eene eeuw als hunne levenstaak beschouwd de arme, onder den voet gebrachte natie, door de meest gewelddadige middelen hare taal, hare nationaliteit, haren godsdienst te doen verzaken, en daar dit niet gelukt is, hebben zij van Polen een voortdurend slachtveld, erger nog, een moordhol gemaakt en de edelste geslachten, de beroemdste mannen, de hooggeplaatste geestelijken doodgemarteld of in ballingschap gezonden.

De kozakken vooral werden op het uitgemergelde land afgezonden en mochten er naar hartelust hunne woestheid en onmenschelijke wreedheid vrijen teugel vieren, daartoe opgehitst en voorgegaan door nog onmenschelijker landvoogden. Talloos zijn de ongelukkige Polen, die onder de sabel dier woeste benden gevallen, onder de hoeven hunner paarden vertrapt zijn. Polen gelijkt op een uitgestrekt kerkhof, - en de dooden die er rusten, bezweken onder de slagen derzelfde Russen, die zich in Turkije als de verdedigers der Christenen durven opwerpen.

Toch kan Polen nog eenmaal herleven: ondanks vervolging en marteling heeft het land, met een bewonderenswaardigen moed, blijven vasthouden aan al datgene, wat het leven van een volk uitmaakt: zijne nationaliteit en den godsdienst zijner vaderen. Hieraan klemmen zich de Polen met alle kracht vast, en waar het bezit of het behoud dier schatten in het vaderland zelf schier onmogelijk gemaakt wordt, kweeken de uitgeweken Polen ze te zorgvuldiger aan in het land der ballingschap.

Het door graaf Ladislaus Plater gesticht historisch museum van poolsche oudheden, waarvan wij hierachter eene afbeelding geven, moge daarvan ten bewijze strekken. Zulk een museum kon natuurlijk niet in Polen zelf gevestigd worden: stelselmatig hebben het de Russen er altijd op toegelegd, om de herinne-

ringen aan Polens grootheid te vernietigen en wat er nog van den alouden roem der vrijheidlievende natie te redden was, moest elders in veiligheid worden gebracht. Graaf Plater deinsde niet terug voor de ontelbare bezwaren, welke aan de volvoering van zijn plan verbonden waren. Aanvankelijk uit eigen middelen, later ook met de ondersteuning van geheel Polen, werd het nationaal museum gesticht.

In het Zwitsersche kanton St.-Gallen kocht de graaf de ruïnen van het op den Broelberg gelegen oude kasteel der Habsburgers aan, tot de gemeente Rapperswijl behoorende, 't welk hij gedeeltelijk liet vernieuwen en tot zijn doel geschikt maken. Trotsch verheft zich het indrukwekkend gebouw op den kruin van den berg, aan zijn voet door de blauwe wateren van het meer van Zurich besproeid en in een bekoorlijke landstreek gelegen. Het museum bevat ruime zalen, die bij iedere schrede aan Polens ouden roem herinneren; men vindt er eene groote historische bibliotheek, eene volledige verzameling oude Poolsche munten, een aantal schilderijen, kunstvoorwerpen, trofeeën, wapenen, enz.

Het museum staat onder het bestuur van verscheidene aanzienlijke Polen, onder welke graaf Plater eene eerste plaats inneemt. Het is tevens een verzamelplaats der uitgeweken Polen. Bij nationale feesten vereenigen zich daar de bannelingen en spreken er over het verre, maar daarom dierbaarder poolsche vaderland en, om het verscheurde nationale vaandel verzameld, heffen zij er de vaderlandsche liederen aan en spreken er over de belangen en de toekomst van het verdrukte land.

Nog kort geleden hebben de Polen in Zwitserland, daartoe door een mandaat van hunne landgenooten in Polen zelve gemachtigd, een adres gezonden aan de conferentie te Constantinopel, om de belangen van de verdrukte poolsche katholieken aan de gevolmachtigden der groote Mogendheden aan te bevelen. Die poging was natuurlijk vruchteloos, maar zij werkt toch altijd dit ten goede uit, dat zij de belangstelling der volken, voor de natie, door de Russen vertrapt, levendig houdt.

De laatste maand van het vervlogen en de eerste van het nieuw ingetreden jaar zijn rijk geweest aan zeestormen, rijk dus ook aan schipbreuken. De Atlantische Oceaan, de Noord- en Oostzee zijn weken lang in hevige beweging geweest, slechts nu en dan door eene bedriegelijke windstilte onderbroken. Langs de duitsche, engelsche en schotsche kusten zijn in een betrekkelijk kort tijdsverloop talrijke schepen vergaan, en het schijnt dat het eveneens in den Bosphorus niet pluis moet geweest zijn, althans de telegrammen uit Constantinopel berichtten voor een paar weken, dat de leden der ontbonden conferentie, vervelender gedachtenis, dagen lang hun vertrek wegens de aan de kusten van Turkije woedende stormen hebben uitgesteld.

Ook in de Golf van Biscaye, langs de noordkust van Spanje, hebben in de maand januari zeer hevige stormen gewoed. Wanneer bij een hevigen noordwestenwind de wateren van den Atlantischen Oceaan met geweld in de breede golf en tegen de rotsige kust van Asturië (eene provincie van Spanje) gedreven worden, kan het er vreeselijk spoken, en vergaan er zelden groote zeeschepen, daar deze zich wijselijk verre van de kust verwijderd houden, wee de arme visschers van Cantabrië en Asturië, die bij een storm de zee bouwen: de zwarte, naakte kust en de vreeselijke branding grijnzen hen onheilspellend aan en de kans op redding is te geringer, omdat langs deze schaars bevolkte kusten het reddingswezen nog in zijne kindsheid verkeert. Van de vele rampen, die de arme visschersbevolking van het noorden van Spanje bij de

laatste stormen te betreuren had, willen wij slechts een enkele dier weinig geruchtmakende, maar daarom niet minder betreurenswaardige voorvallen beschrijven.

Sedert eenige dagen waren twee groote, gezamenlijk met zestig koppen bemande visschersvaartuigen uit een dorp nabij Villaviciosa, eene stad aan de noordkust van Spanje in de provincie Asturië, in zee gegaan; met eene goede vangst hoopten zij het strand spoedig weêr te bereiken en reeds waren zij in de nabijheid hunner kusten gekomen, toen een geweldige storm hen overviel en de zee deed bruisen enloeien; het was morgen, maar de hemel was pekzwart en men zou gezegd hebben, dat de nacht zich plotseling over den oceaan had uitgespreid. Het gevaar dreigde van alle kanten: boven de hoofden der arme visschers hing de aschgrauwe hemel, onder hen spookten de dreigende golven, voor hen uit loeide de branding. De zeilen werden aan stukken gescheurd, hot roer weigerde zijn dienst; eene laatste poging werd ingespannen om de zwakke vaartuigen uit de branding en van de kusten verwijderd te houden - vergeefs - de woedende storm sloeg ze met snelheid tegen de rotsen, een vreeselijke schok volgde en - de schepen scheurden met een geweldig gekraak uit elkander. Eenige dobberende balken, een aantal wanhopig worstelende manschappen bewogen zich nog eenigen tijd op de golven en toen - niets meer. Geen enkele der manschappen is gered kunnen worden: zestig man, waaronder twee en twintig hoofden van huisgezinnen, vonden den dood in het verraderlijke water van den oceaan. De steile, rotsachtige kust had de redding onmogelijk gemaakt.

Onze gravure stelt de beide vaartuigen voor op het oogenblik, dat ze, door het geweld der branding overrompeld, ten gronde gaan.

De bevoorrechte.

De antwerpsche tentoonstelling, in het vorige jaar gehouden, heeft ons reeds meer dan eens gelegenheid geschonken tot het aanbieden van eene keurige gravure. Het tafereeltje, dat wij thans onder de oogen onzer lezers brengen, is vervaardigd naar een genrestuk van den nederlandschen kunstschilder H.J. Burgers, wiens voortbrengselen ook ver over onze grenzen hoog gewaardeerd worden. Burgers is meester van zijn penseel en men zou ook kunnen zeggen dat hij gelukkig was in de keuze van zijn onderwerp, wanneer dit meer aan toeval dan aan diep dichterlijk gevoel moest worden toegeschreven.

Er ligt een schier onnavolgbare aantrekkelijkheid in den toon van dat genrestukje, en men hoeft ook niet te vragen waar de personen thuis behooren, zij staan daar of men ze in levenden lijve voor zich ziet, niet slechts in het kleedsel, maar in de ganshe uitdrukking van hun wezen. De plaagziekte van den jongen varensgezel is even getrouw afgebeeld, als de vleiende onrust van de kat, die in angst verkeert over haar jong.

De graveerstift heeft zoo getrouw mogelijk het oorspronkelijke weêrgegeven, en het zal wel niemand verwonderen, dat het publiek hetwelk de tentoonstelling bezocht, algemeen de gunstigste verklaring aflegde over dit nieuwe voortbrengsel van Hein Burgers.

Sprokkelen.

Het landleven, hoe aantrekkelijk het ook moge zijn voor kooplieden, die hunne schaapjes op 't droog hebben, heeft als alle andere zaken zoowel zijne prozaïsche als poëtische zijde. Gemelde kooplieden mogen er zich een hemel op aarde van droomen, die het voor sommigen ook wezenlijk schijnt te zijn, dit neemt echter niet weg, dat die hemel op aarde, als al het aardsche, zeer onvolmaakt is.

De goedgezeten landman, die zijn oog met welgevallen over zijn prachtigen veestal, zijn uitgestrekte landerijen en talrijke arbeiders kan laten gaan, heeft venmin reden om van het landleven geringere gedachten op te vatten als onze koopman; doch of de arme weduwe en hare dochter, die ginds, midden in de hei, dat eenzaam hutje bewonen en moeten leven van 't geen zij door handenarbeid verdienen, met dien lof zullen instemmen, is zeer te betwijfelen.

Zoolang het bosch groen blijft en de heidebloemekens met hunne fijne roosachtige kleuren het bruine tapijt bestippelen; zoolang de oogst nog te velde staat en dagelijks door de milde natuur nieuwe groeikracht wordt toegevoerd, zoolang kan het hutje in de hei in de oogen zijner bewoners betoovering hebben. Doch wee, als de winter is gekomen en met hem de doodslaap van alles, wat alleen van zonnestralen leeft. Dan houdt de poëtische zijde op, de prozaïsche treedt op den voorgrond, en wat in den zomer nog een ‘huis’ scheen, wordt dan een onmooglijk verblijf, door welks reten de wind en de regen vrij spel hebben en zijne bewoners zelfs rondom het haardvuur doen klappertanden.

En hoe dikwijls gebeurt het, dat eindelijk dat onmisbare haardvuur denkbeeldig is, bij gebrek aan turf of hout. De winter is buitengewoon streng geweest, de vorst heeft den bodem langer dan eene maand hard gemaakt, de sneeuw heeft die vochtige koude aangebracht, welke nog doordringender is dan de vorst. Welnu, geheel de voorraad hout en turf is opgestookt, en nog altijd is het geen lente.

Welk weêr het ook zij, daar moet raad op geschaft worden en de heibewoners verspreiden zich in de naburige bosschen, om de doode takken, die van de boomen zijn gevallen, bijeen te zamelen, tot bossen te binden en naar de koude hut te dragen: zij sprokkelen.

De rijke boer, de rentenierende koopman mogen het gezellig vinden 's avonds rondom het vuur met hun gezin te praten, in de hut op de heide, waar de walm van het natte hout, dat op den haard smeult, eene stiklucht verspreidt, kan van geen gezelligheid sprake zijn en is men zeer blijde als men genoeg warmte kan opvangen, om vrij de handen te kunnen bewegen tot het verrichten van een of anderen arbeid, waarmee de olie moet verdiend worden voor het kleine lampke, dat de hut schaars verlicht.

Machine tot bereiding van lichtgas uit petroleum.

Bij deze machine gebruikt men ruwe, ongezuiverde petroleum. Het toestel bestaat uit een vergaarbak A, besloten in een ijzeren eylinder met gemetselde wanden. De vergaarbak bevat drie distilleertoestellen met toebehooren; laatstgenoemden zijn van ijzer en gemakkelijk te verplaatsen; zij zijn daarenboven verbonden met de andere deelen der fabriek, zoodat zij zoowel gebruikt kunnen worden om de petroleum te verwarmen, als tot stoombuizen, wat het voordeel geeft dat zij niet zoo spoedig oxydeeren. Aan de voorzijde B van het fornuis ziet men de samenstelling van de ontladingsbuizen; C zijn de buizen, voorzien van trechters, waardoor de olie in de bakken gebracht wordt. De binnenste buizen zijn door een tak D verbonden; buis E,

die het gas in het koelvat G leidt, terwijl het door de klep F gaat, staat met den tak D in gemeenschap.

Het geheele toestel is zeer eenvoudig ingericht en voorzien van alle benoodigdheden als: branders om proeven te nemen, photometers, enz. De grootste voorzorgen zijn tegen ontploffingen of branden genomen.

Dit systeem is gedurende de tentoonstelling van Philadelphia te Brooklyn, 115, Freemanstreet gebruikt. De gas brandt met eene schoone vlam en kost omstreeks 5 fr. de 1000 kub. voet, en zelfs 3.50 fr. als de machine voor een groot verbruik is ingericht.

(*Moniteur Industriel belge.*)

Eene reis naar Marpingen.
(*Vervolg*.)

Reeds den 13en juli had men in en bij het dorp Marpingen een gendarm zien rondloopen, maar de bedevaartgangers hadden er weinig acht op geslagen en niemand vermoedde, dat die enkele verschijning weldra door eene geheele compagnie soldaten zou gevolgd worden. Toch was het zoo. De spion diende nog denzelfden avond bij den landraad van St. Wen-

del een rapport in betreffende het voorgevallene te Marpingen. De secretaris van den landraad (deze was op dat oogenblik niet te huis) meende de zaak zoo gewichtig, dat hij den volgenden dag met den burgemeester van Answeiler, den heer Woytt, van drie gendarmes vergezeld, naar Marpingen vertrok, om de beruchte ‘samenscholingen’ in het *Hartelwald* uiteen te jagen. Toen de dappere *Culturkampfers* op de plaats verschenen (het was 10 uur in den voormiddag) sommeerde Woytt van Answeiler de menigte om uiteen te gaan, maar daar de overluid biddende pelgrims die sommatie niet verstonden of er niets van begrepen, geraakte de ievervolle burgemeester in zulk eene opgewondenheid, dat hij onmiddellijk een gendarm te paard naar St. Wendel zond, om per telegraaf eene compagnie soldaten uit Saarlouis te ontbieden.

SPROKKELEN, NAAR EDOUARD FRÈRE.

Nog den avond van denzelfden dag rukte kapitein Von Frapstein-Riemsdorf I inderdaad met negentig man op hst dorp aan, en werd de rij der heldenfeiten geopend door de bij het *Härtelwald* verzamelde duizenden, zonder voorafgaande waarschuwing, met geveld geweer uiteen te jagen. Er had nu een vormelijke en afschuwelijke menschenjacht plaats. De vluchtende menigte werd met kolfslagen tot in het dorp achtervolgd en verscheidene personen werden gewond. Alle vreemdelingen moesten onverwijld het dorp verlaten, en er werd eene proclamatie uitgevaardigd waarbij niemand 's morgens vóór vier uur uit zijn huis mocht gaan.

De soldaten moesten intusschen onder dak gebracht worden en de inkwartiering werd zóó geregeld, dat juist diegenen, welke men het

meest wantrouwde, het meest geplaagd werden. De pastoor Neureuter ontving niet minder dan zestien man in kwartier, de ouders der Mariakinderen van vier tot zes man. Natuurlijk werd alles terstond als *Schwindel* voorgesteld en had een soldaat der bezetting zelfs de laagheid om, als eene in het wit gekleede vrouw vermomd, door het bosch rond te dolen, ten einde eene parodie te leveren op de plaats gehad hebbende verschijningen.

Niemand durfde nu vooreerst meer de plaats in het bosch naderen, waar de Moeder Gods verschenen was, en eerst acht dagen later kwam een der drie Maria-kinderen, Catharina namelijk, weder ter sluik in het bosch, waar Onze Lieve Vrouw haar op nieuw verscheen en haar eenige belangrijke mededeelingen deed.

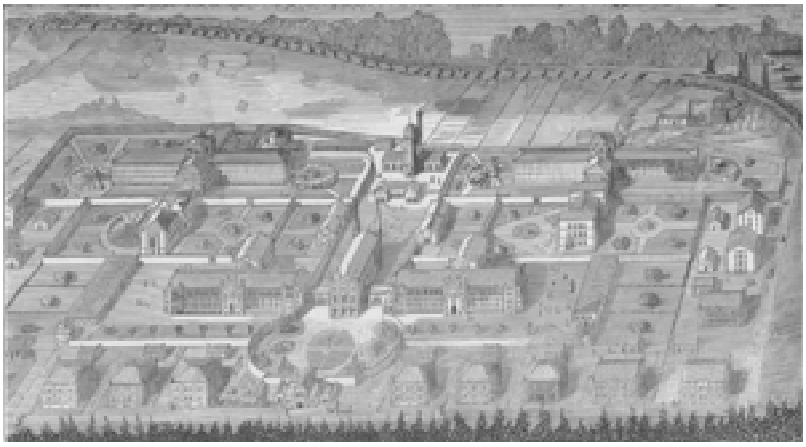

DE GEVANGENIS AAN DE 'PLOTZENSEE' BIJ BERLIJN.

Den 24en juli had de eerste verschijning buiten het bosch plaats, namelijk in de woning van Catharina Hubertus; van dien dag af begint eene reeks van merkwaardige verschijningen, zelfs in de school, waarbij de Moeder Gods de Mariakinderen over verschillende onderwerpen onderhield.

Na eene inkwartiering van twee weken vertrokkon eindelijk de pruisische soldaten weder

HET POOLSCHE MUSEUM TE RAPPERSWIJL (ZWITSERLAND)

HET VERGAAN VAN TWEE VISSCHERSVAARTUIGEN IN DE GOLF VAN BISCAYE.

EENE AFDEELING KOZAKKEN OP WEG NAAR DE TURKSCHE GRENZEN.

(28 juli), eenige gendarmen achterlatende om de plaats der verschijning te blijven bewaken. Met dien aftocht der compagnie was echter de toestand voor de Marpingers weinig verbeterd. Achtereenvolgens werden de Maria-kinderen, hunne ouders, de pastoor en een aantal andere ingezetenen van Marpingen in verhoor genomen, maar ofschoon men niets strafbaars in hen ontdekken kon, werd toch reeds op den Sen augustus de toegang tot het bosch officieel verboden, terwijl een later bevel van den landraad van St. Wendel de vreemdelingen verbood, het grondgebied van Marpingen zonder degelijke vergunning te betreden; wie daaraan niet voldeed werd onmiddellijk gearresteerd. Alle processiën waren bovendien verboden, en om aan die willekeurige en onwettige maatregelen de hand te houden, werden bij het *Schwannheck* en het *Härtelwald* wachtposten geplaatst; verder werd de plaats der verschijning door een doornen omheining ontoegankelijk gemaakt en de *Gnadenbrunne* dichtgemetseld. Dit laatste mocht echter niet baten, daar het water weêr zijwaarts te voorschijn kwam en toen alles met aarde dicht gemaakt was, vormden zich zelfs drie openingen, zoodat de bron nog meer water gaf dan te voren.

De verschijningen der Moeder Gods aan de drie meisjes uit Marpingen bleven in tusschen gedurende de maand augustus en het begin van september steeds voortduren. De volgende is bijzonder merkwaardig. Het was den Hen augustus, 's avonds acht uur. Terwijl de drie Maria-kinderen zich vóór de woning van Su-zanna's ouders bevonden, zagen zij plotseling boven het Härtelwald een helder licht schijnen. Uit dat licht werd eensklaps de Moeder Gods voor hen zichtbaar, in de gewone houding voortzwevende. Zij was door veertien witte gestalten omgeven, die spoedig weêr verdwenen. De hemel opende zich en een groot aantal engelen kwam de H. Maagd zwevende omringen; weldra vertoonde zich een tweede kring van engelen, die met den eersten samensmeltend en zich om de Moeder Gods vereenigend, het lied: ‘Maria zu lieben’ aanhieven. Zoodra dit lied geëindigd was, gaf de H. Maagd den engelen een teeken om op nieuw te zingen, waarna zij een gezang aanhieven, 'twelk de kinderen niet verstonden. Toen deze vroegen om den inhoud er van te mogen verstaan, ontvingen zij ten antwoord: ‘Indien gij dat verstondt, zoudt gij ter aarde neêrvallen.’ Nadat de kinderen nu nog een glanzend hoofd hadden zien neêrdalen, was de verschijning verdwenen.

Den 8en september aanschouwden de kinderen de Moeder Gods voor het eerst in de kerk; den 11en september zagen zij weêr uit de richting van het *Härtelwald* eene processie door de lucht zweven, met bloemkransen getooid; bij die gelegenheid hadden de kinderen een merkwaardige voorzegging. Eene verschijning, stralende van verblindende kleurenpracht, daalde tot hen neêr, en zeide dat zij een kind naar den hemel kwam halen, en toen er gevraagd werd wie dat kind was, werd het eenjarige kind van Peter Schuur genoemd; de meisjes moesten die omstandigheid echter voorloopig verzwijgen, daarom deelden zij het gehoorde slechts aan den pastoor mede, die zulks opteekende, en werkelijk overleed de kleine Jacob Schuur, die op het oogenblik der verschijning volmaakt gezond was, weinige dagen later. Bij de begrafenis van het kind zagen de drie meisjes verscheidene engeltjes, die het lijkje naar het kerkhof vergezelden.

Wij zullen niet verder uitweiden over de talrijke verschijningen in de laatste maanden van 1876; onze ruimte is daartoe te beperkt. Alvorens aan onze eigenlijke reis naar Marpingen te beginnen, geven wij nog een kort overzicht van de maatregelen,

welke door de pruisische policie en justicie genomen zijn, om op het spoor te komen van den *Schwindel* - dien zij nooit hebben kunnen ontdekken.

Een groote, maar ver van eervolle vol heeft in de Marpinger geschiedenis gespeeld de algemeen bekend geworden commissaris der geheime berlijnsche policie, de vrijheer Von Hüllessem. In de tweede helft van september te Marpingen gekomen, gaf hij zich uit voor een correspondent der *New-York-Herald*; hij zeide John Marlow te heeten en een geboren Ier en katholiek te zijn. Door list en bedrog meende hij de eenvoudige Marpingers te misleiden; in herbergen en particuliere woningen, zelfs aan de pastorie van den eerwaarden heer Neureuter, gaf hij door opgewonden gesprekken aan zijne ontevredenheid over de maatregelen der pruisische policie lucht en zeide geheel en al met de verdrukte bevolking te sympathiseeren. Nu eens poogde hij de goede lieden in de herberg te tracteeren, dan weêr trachtte hij dezen en genen om te koopen; de Maria-kinderen wilde hij geld doen aannemen; hij stiet echter overal het hoofd, maar ging niettemin voort den spion te spelen. Om zijne hoedanigheid van korrespondent en zijn katholiciteit nog geloofwaardiger te maken, liet hij zich voor den schijn door de policie arresteeren, maar toen hij begreep, dat al zijne geheime lagen afstuitten op het gezond verstand der Marpingers, hierin door hunne onschuld geholpen, wierp hij het masker af (9 october), werd nu, in de plaats van een schijnbaar vervolgde, een openbaar vervolger en nam de opperste leiding der instructie op zich.

De plagerijen en vervolgingen waren nu spoedig in vollen gang. Reeds den 11en october hadden er bij de pastoors van Marpingen, Answeiler, Urexweiler en Hausweiler gelijktijdige huiszoekingen plaats; eene week later werd de hoofdonderwijzer Bongert van Marpingen afgezet, daar hij den '*Schwindel*' niet tegengewerkt had; den 27en October werd de arrestatie van pastoor Neureuter van Marpingen en den 30en van dezelfde maand van pastoor Schneider van Answeiler bewerkt; beiden werden in de gevangenis te Saarbrücken opgesloten.

Den laatsten october werden insgelijks de vier mannen, die den 6en juli de Moeder Gods gezien hadden, in verzekerde bewaring genomen en te gelijk nog andere personen uit Marpingen; men ziet het dus, de aanhoudingen volgden elkander met snelheid op en de 'Ier' Von Hüllessem nam zijn tijd goed waar.

In het begin van november scheen het echter, dat er weêr een betere tijd voor de Marpingers zou aanbreken, ten minste de op het dorp en zijne bewoners drukkende policiebevelen werden den 5en dier maand ingetrokken, terwijl twee dagen later de toegang tot het bosch van Marpingen weêr vrij verklaard werd. Dit was echter slechts een vluchtige zonnestraal, die door een nieuw onweêr zou verdreven worden. Den 9en november toch werden de drie Maria-kinderen, ondanks de protesten hunner ouders, op het onverwachtst uit het ouderlijk huis weggevoerd en te Saarbrücken in het protestantsche weeshuis opgesloten, waar zij talrijke verhooren hadden te ondergaan en op de meest onwettige wijze van de buitenwereld werden afgesloten. Daags na de wegvoering der kinderen werd de toegang tot het bosch weêr afgesloten en de goede Marpingers moesten opnieuw allerlei plagerijen ondervinden.

Van verschillende zijden gingen nu echter klachten op over de onrechtvaardige handelingen der policie en der overheidspersonen. Katholieke bladen in Duitschland - en niet het minst de *Germania* - brachten het onwettige der gedane aanhoudingen aan het licht, invloedrijke personen begonnen zich met de zaak te bemoeien; daarenboven bemerkte de pruisische regeering, dat zij met al hare maatregelen van geweld niets vooruitging, zoodat zij besloot opnieuw water in den wijn te doen en achtereenvolgens al degenen vrij te laten, die onder het een of andere voorwendsel

waren gevangen genomen. Het spreekt van zelf, dat er van bedrog of schuld geen spoor is kunnen ontdekt worden. Ware dit het geval geweest, de geheime policiecommissaris Von Hüllessem zou zijne prooi zoo spoedig niet losgelaten hebben. Nu kon men echter het geweld niet verder drijven, en zoo kwamen achtervolgens vrij zoowel de vier personen uit Marpingen, aan wie de Moeder Gods verschenen was, als de pastoors van Marpingen en Answeiler, en eindelijk ook de drie Maria-kinderen.

Thans werd ook de toegang tot de *Gnadenquelle* weêr vrij gelaten, ten minste voor de inwoners van het dorp en zijne omstreken. Dat er echter ook nu nog geen onbeperkte vrijheid heerscht - vooral niet voor vreemdelingen - zullen wij in de volgende aflevering zien, bij het meêdeelen van onze persoonlijke ontmoetingen.

(*Wordt vervolgd.*)

Het ijs.

Het onderstaande artikel geeft grootendeels een hollandschen toestand weêr, en is ook aan eene hollandsche pen ontvloeid, zoodat eenige woorden, daarin gebruikt, hier den lezer wat vreemd zullen voorkomen; wij denken echter het artikel te geven zooals het is:

Hildebrand heeft, in zijn ongeëvenaarde *Camera Obscura*, met grooten takt en zeer veel vernuft de rampen opgesomd, die de kinderwereld kunnen beroeren. Toch schijnt 't mij toe, dat hij met onvergeeflijke achteloosheid heeft verzuimd melding te maken van ééne ramp, die, mijns dunkens, voor een Hollandschen jongen de grootste aller rampen kan worden genoemd: ouder of meester belet hem 't schaatsenrijden!

Of is er wreeder foltering denkbaar voor een gezonden hollandschen knaap dan hem tot thuiszitten te doemen, terwijl zijne makkers op 't ijs vleugelen hebben aangeschoten, en, trots den guursten noordenwind, het parelend voorhoofd drogen, en roode en purperen bloemen op hunne wangen dragen? Zie, geheel de mensch is in hen veranderd! Die stijve, onbeholpen kneuters, die hun klak in de hand verfrommelen als een stukje kladpapier, ‘wanneer zij naar de gezondheid moeten vragen van oom of tante,’ wat zijn zij veranderd op de gladde baan! Zij zijn ware ‘gentlemen’ geworden, of echte ‘danseurs du grand opera.’ Zie hoe zij rennen, stuiven, neen vliegen over het gepolijste vlak; niet ‘recht en slecht’ als wandelende Haarlemmers, maar ‘gracieus’ volgens de bochten der bevallige schoonheidslijn. Zij zijn niet verlegen meer of bang voor een ‘deftigen meneer’ of ‘bonte mevrouw;’ neen, want: ‘rooken en schaatsenrijden vereffent alle standen,’ zegt Hildebrand.

En waarlijk op de bevrozen plas warrelt en scharrelt, en giert en zwiert de geheele hollandsche maatschappij dooreen; één zelfde genot heeft allen betooverd. Wanneer de kruier en de magistraat elkander onzacht en onverwacht in de armen klemmen, wanneer de ketel met ‘anijsmelk’ den burgervader voor de voeten vliegt, en de baanvegersjongen zich uitstrekt op het ijs, opdat het kostbaar vocht niet vruchteloos zou worden verspild, terwijl de gulzigheid van den knaap dezen of genen edelachtbaren dreigt te doen vallen, - dan gaat één enkele lach uit de dichte menschenmassa op, want: ‘hier zijn allen gelijk.’

Een zeer verdienstelijk prozaschrijver heeft ergens gezegd: ‘Geef den Nederlander een paar schaatsen onder de voeten - en hij is geen Nederlander meer.’ Wil iemand 't woord van dezen ‘nederlandschen karakterschilder’ bevestigen? Ik geloof het niet. Mij dunkt, zijn uitspraak brengt onwillekeurig de vraag op veler lippen: ‘is die man

ooit jongen geweest; heeft hij ooit dat duimbreed ijzer onder zijn voeten gebonden?' Zoo ja, dan is men belust hem toe te roepen:

Vrindje, mij heugt dat ik scharrelde als gij!

Want verder als scharrelaar heeft hij 't nooit kunnen brengen.

Neen, de Nederlander verandert niet op 't ijs, maar toont zich daar in zijn volle, mannelijke lengte, en ontwikkelt er zijn oud bataafschen moed en Simsonsche kracht. De man, 'die nooit jongen is geweest,' vergiste zich een oogenblik, om eenige regelen verder, nog eens te overdrijven. 'Anders,' dus schrijft hij, 'is de Nederlander de voorzichtigste der menschen: hij zal zich tienmaal bedenken eer hij op een schommel (stuur of touter), vijftigmaal eer hij in een bootje, honderdmaal eer hij op een stoomrijtuig stapt. Maar op 't ijs is hij een waaghals.' Vergeven wij 't den scharrelaar nogmaals, want aanstonds doet hij boete, wanneer hij zegt: 'Daar (op 't ijs) ontwikkelt hij een moed en een vermetelheid, die een gemzenjager zou doen beven.'

Toch is mij de dichter liever, die ons echt nationaal genot zoo treffend juist bezongen heeft in verzen, welke ik verzoek nimmer een bezorgde huismoeder onder de oogen te brengen, op straffe haro gunst voor altijd te verliezen.

Luister, schaatsenrijder! zoo welgemeend klinkt het u tegen:

Welk een genot op die ijzers te drijven!
't Ruim te doorkruisen in gonzende vlucht!
Bogen op 't galmend kristal te beschrijven,
Zacht gedodijnd, als gewiegd op de lucht!
Reiger, hoe vaak, bij uw zwaai door de wolken,
Wenschte ik, benijdend uw wieken voor mij;
Maar nu ik zweef langs de blauwende kolken,
Houd uw gevleugelt, ik vlieg er als gij!

Dan zeggen wij voor eenige oogenblikken vaarwel aan 't onverdeelde genot. Niet slechts voor den mjfmaar van 't ijs, maar ook voor hen, die de studie liefhebben, is de winter een bijzonder genoegen. Die lange, stille winteravond, doorgebracht bij een knapperend vuur en een vriendelijk lichtende lamp, welk een schat, welk een rijkdom van kennis brengt hij den geleerde niet aan! Laten ook wij dezen winteravond ons te nutte maken, opdat hetgeen ons zoo dikwerf tot vermaak heeft gediend, voortaan met een juister oog door allen worde beschouwd.

Nooit wellicht heeft een schaatsenrijder er over nagedacht, welke geheimzinnige krachten in de natuur moeten samenwerken, om hem het hooggeroemd wintervermaak te kunnen verschaffen; of welk verschil er bestaat tusschen dat ‘galmend kristal,’ waarop hij rijdend de sierlijke bogen beschrijft, en het glas, dat hem binnenshuis tegen regen en koude beschut? Misschien kent hij de reden niet, waarom een groot geleerde mocht schrijven: ‘Het ijs is muziek, het glas is rumoer; het ijs is orde, het glas is wanorde. In het glas vormen de krachten der kleinste deeltjes niet te ontwarren netten, in het ijs daarentegen een weefsel van evenredigen bouw.’

Zoowel 't een als 't ander wil ik nader verklaren.

Wanneer de vraag werd gesteld wat eigenlijk ijs is, zouden velen antwoorden: bevrozen water, of: water dat door de koude vast en hard geworden is; en iemand, die de gewoonte heeft aangenomen het aangename van 't weêr volgens den thermometer te berekenen, zou kunnen zeggen: ijs is water, dat bij eene temperatuur van nul graden (0°) uit den vloeibaren tot den vasten toestand is overgegaan. Maar indien er een nadere bepaling werd verlangd van het bestaan der koude: wat zij eigenlijk is en hoe zij werkt, dan, vrees ik, zouden velen geen antwoord meer geven. Doch stellen wij onze eischen niet te hoog en bepalen wij ons tot de laatste der beide vragen: hoe werkt de koude op het water.

Het water, dat in aanraking is met de vrije lucht, zal, bij het kouder worden van deze laatste, hare temperatuur overnemen, en zoolang inkrimpen, totdat een ingedompelde thermometer nog 4 graden *boven*, nul aanwijst. Is het water tot dezen warmtegraad afgedaald, en wordt zijne temperatuur steeds minder, dan zal het zich wederom uitzetten, tot het nul- of vriespunt is bereikt. Hieruit blijkt, dat het water door de natuur met eene eigenschap is bedeeld, die bij alle andere vloeistoffen juist omgekeerd werkt. Want elke vloeibare zelfstandigheid, 't zij kwikzilver of wijngeest of petroleum of eene andere, zal altijd bij 't bevriezen of vastworden een kleiner uitgebreidheid bekomen dan zij te voren had. Water echter, dat eene temperatuur heeft van nul graden, zal, bij het aannemen van den ijs vorm, bijna Vio meer plaats innemen dan in den vloeibaren toestand. Hieruit volgt ook vanzelf, dat ijs lichter moet zijn dan water, 't welk bij de ontdooiing wordt losgemaakt. En waarlijk, vullen wij een ned. kan (liter) met water van 4 graden boven nul, dan zullen wij bevinden

dat dit water 1000 grammen of 1 ned. pond (kilo) weegt; wegen wij echter öén ned. kan met ijs gevuld, dan zal het blijken dat zijn gewicht slechts 914 grammen bedraagt.

Alvorens het water bevriest, moet het eerst eene temperatuur van 4 graden hebben bereikt. Bij dien warmtegraad heeft het zijne grootste dichtheid, of is het 't zwaarste. De waterlagen derhalve, die in ijs veranderen, zijn lichter en moeten bijgevolg op het onbevroren water drijven. Met zeer veel recht zouden wij derhalve ons effen ijsvlak een drijvenden vloer mogen heeten. Onkundige menschen meenen wel, dat het ijs b.v. eener gracht aan hare beide wallen is vastgehecht, of ten minste op eenigerlei wijze rust op den vasten grond, doch een weinig nadenken zon hen tot andere gedachten moeten brengen. Dikwijls toch kan men het waargenomen hebben hoe een bevroren gracht, die in gemeenschap staat met een rivier, bij 't dalen van den waterspiegel dezer laatste, ook een gedeelte van haar *niet bevroren* water moest afstaan, en hoe het ijsvlak dan daalde en losscheurde van de wallen, en toch honderde 'rijders en scharrelaars' bleef dragen. Hoe anders dit verschijnsel verklaard dan door het drijfvermogen van het ijs?

Maar, zal iemand mij tegenwerpen, het lichter zijn van den ijsspiegel bewijst nog niet waarom deze broze stof niet bezwijkt onder den last dien zij dikwijls moet torsen.

Voorzeker neen; maar de vermeende broosheid is ook geen eigenschap die men aan 't ijs kan toekennen. Integendeel; het ijs is *taai*, en wel in die mate, dat een rechte staaf, gelijk Tyndall ons leert, tot een halven ring kan worden omgebogen, zonder één enkel ijsdeeltje los te laten, mits het buigen slechts bedaard en trapsgewijze geschiedt. Wel kan een gezond ijsvlak scheuren onder. zijn vracht, maar slechts zeldzaam, en alleen bij onvoorzichtige, plotselinge overlading geheel er onder bezwijken.

Dit bovenblijven der bevroren lagen heeft nog een ander gevolg, namelijk dat de koude der lucht de onderste lagen van het water niet, of althans zeer moeielijk bereiken kan, waardoor deze bijna nimmer den ijsvorm kunnen aannemen. Omdat ijs lichter is dan water worden onze grachten en slooten met een ijskorst *bedekt*, die maar zeer langzaam in dikte toeneemt. Was het ijs zwaarder dan water, dan zou het bovenste bevroren laagje dadelijk zinken en plaats maken voor een nieuw laagje water, dat wederom bevriezen zou. De ijsvorming zou veel sneller plaats hebben, en in korten tijd de geheele watermassa bevroren zijn. Aan deze eigenschap, die 't water zoo bijzonder eigen is, zijn wij 't verschuldigd, dat onze rivieren, onze beken, grachten en slooten niet in een enkelen ijsklomp worden omgeschapen.

(*Wordt vervolgd.*)

Anne Dieu-le-Veut.
Een verhaal uit de XVIIe eeuw
Door August Snieders.
(*Vervolg.*)

De vrijbuiter had, wel is waar, een machtig voorspreker gevonden, maar hij werd echter bij al de aanwezigen niet wit gewasschen, zelfs niet toen De Yertigneul lachend zeide:

'Indien een van u, mijneheeren, ooit het geluk of het ongeluk mocht hebben in de handen van Lorenzillo te vallen, zoudt gij, ik ben er zeker van, voortreffelijk onthaald worden, en wie weet of zij, die hem nu den steen toewerpen, daarover niet even verrukt zouden zijn, als werden zij aan het hof te Madrid of te Parijs ontvangen.'

De ritmeester had op die vergelijking wel eene opmerking willen maken, doch hij weêrhield zich om op gepasten tijd toe te schieten en dien verwaanden Franschman zijne snoeverij op eene geduchte wijze betaald te zetten.

Allengs werd het gesprek algemeener, vrijer en ook lieten zich verschillende denkwijzen hooren.

'Ik denk,' zeide de graaf andermaal, 'dat die jagers van Hispaniola, welke in 1630 nog slechts op het wild rundvee jacht maakten, het doodden, en in hunne *boekan*, dat is in hunne hut, het vleesch rookten, en die later ter zee gingen om jacht te maken op de koopvaardijschepen, dat die jagers de nieuwe wereld zouden beheerscht hebben, hadden zij geen gemis aan eendracht gehad.'

'Gelukkig, voorwaar!' juichte Don Garcia.

'Waarom? De eerste grondslagen van rijken en steden werden niet zelden door avonturiers gelegd; hunne samenleving werd van lieverlede rustiger en ordelijker. Hadden die ondernemende mannen het niet gedaan, wie zou de verwezenlijking van menige stichting hebben durven droomen?'

'Dat is waarheid.'

'Men ziet dus dat men die boekaniers, hoe schuldig ook, zoo onvoorwaardelijk niet moet veroordeelen.'

'Maar dewijl gij nu bekent dat de geest van eenheid, het eenige middel om iets grootsch te stichten, ontbreekt, zult gij ook bekennen hoe noodig het wordt, dat wespennest, in het midden der zee, uit te roeien en aan de koopvaardij hare rust weêr te geven!' merkte een bezadigd man op.

'Over dat punt wil ik niet twisten,' antwoordde De Vertigneul ontwijkend. 'Laat mij enkel zeggen, dat de uitroeiing hoogst moeielijk zijn zal. Eene enkele kreek geeft toegang tot de haven; het overige van Tortuga is letterlijk ongenaakbaar. Die avonturiers hebben zich daar op eene geduchte wijze gevestigd, en terwijl de vlootvoogden zich het hoofd afbeulen, om te weten hoe dat wespennest, zooals gij zegt, uit te branden, leeft de boekanier daar rustig en lustig, en kranst er zich, figuurlijk gesproken, met rozen. La Basse-Terre, zooals men de stad noemt, geeft hem daartoe, jammer genoeg, volle gelegenheid. Zij is opgekropt met volk van, wie weet van waar! gekomen. Elk huis is een wijn-, dans- of dobbelhuis. De duivel voert er den dans aan, rammelt er met den dobbelsteen, en laat dikwijls twist en tweedracht in den verhittenden cognac en brandewijn droppelen.'

'En als de buit gemaakte schatten verteerd zijn?'

'Dan zeilt de vloot uit om, op de hoogte van Cuba, de vaartuigen af te wachten, welke van Nieuw-Spanje naar Maracaïbo varen. Zeilen zij op, dan hebben zij zilver, komen zij weêr, dan hebben zij cacao aan boord. Die voor Carracas bestemd zijn, brengen de prachtigste zijden en andere stoffen uit Spanje over; die van Havanna hebben vooral Spaansch gemunt zilver aan boord[1].

'Zoodat de kajuit niet alleen hunne geldkas, maar ook hunne kleêrkamer is.'

'Dien ten gevolge zijn hunne zeden dan ook aanzienlijk veranderd. De jagers zagen er zoo wat uit als slachtersjongens; zij droegen een bebloed hemd, hooge mocassins, sandalen van varkenshuid, een leêren kap op het hoofd en het jachtmes in de leêren scheê. Als wapen hadden zij het lange boekaniersgeweer en droegen den lood- en kruitzak ter zijde. Flibustier, dat is jager ter zee, geworden, behouden zij het donkerroode hemd en de leêren sandalen; doch al wat in de spaansche kajuiten gevonden wordt, is hem voor het overige welkom. Hij wikkelt zich in het goudlaken, hij kleedt zich in het brocato, hij siert zich op met lint en strik, plooit de prachtigste

(1) Thornbury.

veêren om den hoed, hangt den bandelier, vaak met paarlen overzaaid, om; doch uit al die verblindende pracht, piept zijnen oorsprong, het bloedrood hemd, door.'
'Waarop hij blijkbaar fier is!'

'Waarop hij dlijkbaar fier is!'

'Waarom niet? Indien een leger, door een vorstelijk persoon bekrachtigd en aangevoerd, zooveel overwinningen behaald had als de boekaniers......doch neen, op dit punt zouden wij het wellicht oneens worden.'

'Ik herhaal,' hervatte de ritmeester, 'dat Spanje ongelijk heeft die gruweldaden nog een oogenblik te dulden.'

'Het bevecht sedert lang den boekanier, zoo dunkt me ten minste; maar Spanje, ik zeg dit niet met een inzicht van minachting, heeft de zaak geheel verkeerd aangevat.'

'Volgens u, misschien,' wierp de ritmeester op.

'Oordeel zelf: om van de jagers op Hispaniola verlost te worden, roeide Spanje de wilde kudden uit, die den rijkdom der jagers waren. Wat was er het gevolg van? Dat de jagers honger kregen en naar zee afzakten, om te zien of daar niets voor hen te vinden was. Die jagers werden vrijbuiters. Eens op zee viel men de koopvaardijschepen aan, en nu Spanje zijnen handel op de Indiën staakt, zullen zij zich op de rijke bezittingen in Zuid-Amerika werpen, en stéden en landen aantasten. Spanje heeft nooit het kwaad zelve durven aantasten.'

'Durven?' spotte de ritmeester met uitdagend gebaar.

'Uw toon is bitsig, uwe gebaren al te vrij, mijnheer.'

‘Neem dit zooals gij verkiest.’

‘Ik heb in den aanvang verklaard, niemand in dit gesprek te willen beleedigen; doch gij drijft mijn geduld schier ten einde. Ik verwittig u dus, mijnheer, dat als gij op dien uitdagenden toon voortgaat.....’

‘Mijnheer!.........’ en de ritmeester werd woedend.

‘Dan,’ ging De Vertigneul dood bedaard voort, ‘dan zal ik verplicht zijn te zeggen, dat zekere Spanjaarden in de bezittingen niet altijd moed toonden.’

‘Ik zal niet dulden!..........’

‘Peis, peis!’[(1)] riep men rechts en links.

De vrienden drongen langs beide zijden vooruit; er heerschte eene sterke beweging in het koffiehuis.

‘Dan zal ik er bijvoegen, dat ik wel eens galjoenen met veertig en zestig stukken kanon, zonder slag of stoot heb zien nemen; dat twee duizend man achteruit gingen, omdat zij vernamen dat Lorenzillo aan het hoofd der vrijbuiters opdaagde.’

‘Gij liegt!’ brulde de ritmeester.

‘Dat is een onbeleefd woord, mijnheer. Zoo iets zegt geen fatsoenlijk man.’

‘Ik eisch satisfactie!’ raasde de officier.

‘Wees gerust, we zullen die zaak onmiddellijk afrekenen,’ hervatte de graaf altijd dood bebedaard. ‘Doch ik vertelde u veel van de menschen, mijneheeren,’ sprak hij voort, op eenen toon alsof er niets gebeurd was, ‘gij zult ook wel benieuwd zijn naar het heerlijke, tooverschoone land, waar al die schier ongelooflijke feiten gepleegd worden.’

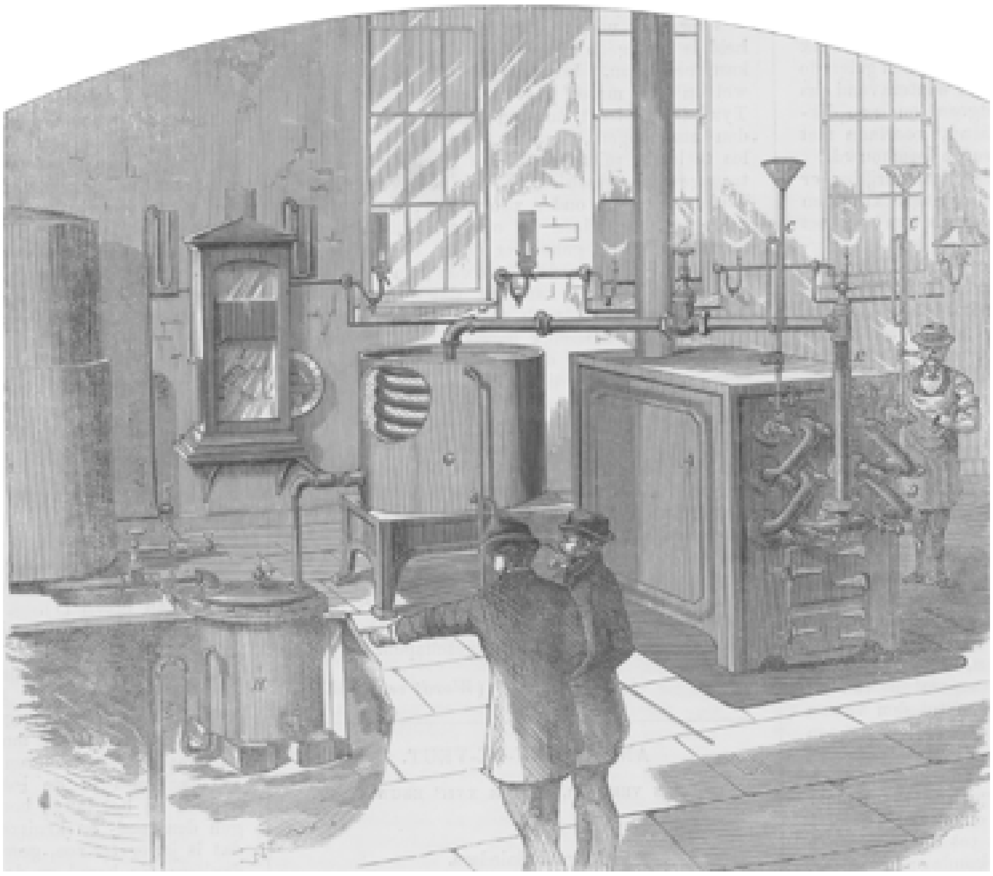

MACHINE TOT BEREIDING VAN LICHTGAS UIT PETROLEUM.

(1) Vrede.

‘Mijnheer!’ bulderde de ritmeester, ‘ik wacht.’

‘Een oogenblik geduld, mijnheer!’

‘Gij zoekt uitvluchten!’

‘O, in 't geheel niet!.... Ik zal,’ ging de graaf voort, ‘ik zal nooit dien avond vergeten, toen ik, met eenige bekenden, onder de veranda van Lorenzillo's woning gezeten, luisterde naar de heerlijke muziek zijner speellieden - want hij houdt or een heel korps muziekanten op na. In de diepte lag de stad, waar de dansen speelholen rijkelijk verlicht waren; voor ons verhief zich het maagdelijke woud, nu eens donker, dan eens door groenachtige lichtspranken overgoten, alsof daarbinnen tooverachtige vuurvonken dansten, verdwenen en verschenen.’

‘Mijnheer!’ herhaalde de ritmeester, bevend van toorn.

‘U wil dan niet, dat ik de beschrijving van dien hemelschen nacht doorzette? Ik was echter in goede luim om aan de geachte vergadering te vertellen, hoe, na dien avond van rust, vriendschap en vreugde, de twist in den feestbeker droppelde en een zeker iemand Lorenzillo ook uitdaagde.’

(*Wordt vervolgd*.)

Rebus N°. 5.

Bericht.

De geabonneerden op den negenden jaargang, wier oplossing, vóór den 4en Maart ingezonden, nauwkeurig overeenkomt met die, welke in het nummer der *Belgische Illustratie* van dien dag verschijnt, zullen recht hebben op de volgende premiën:

Een der eerste zeven jaargangen voor

fr. 2.59.

Het portret van Z. Em. den Kardinaal-Aartsbisschop van Mechelen, in prachtigen kleurendruk, bestaande uit 20 steenen, dat in den handel frs. 15 kost, voor

fr. 2.50.

Zoodra de oplossing van een rebus in de *Belgische Illustratie* verschenen is, zal de abonné, wiens oplossing daarmede volkomen overeenkomt, aan het adres der *Administratie te Brussel* een postmandaat kunnen doen toekomen voor het bedrag der premie, welke hij verlangt. Er wordt geen gevolg gegeven aan de aanvragen, die niet door een postmandaat vergezeld gaan.

[Nummer 20]

EEN ONVERWACHT BEZOEK, NAAR E. VAN DEN KERCKHOVE.

Geillustreerd nieuws.

Inhoud:

De jongste overstrooming in Nederland en België. - De toestand in Mexico.

Wanneer een vreemdeling Nederland bezoekt, weet hij geen woorden genoeg te vinden om zijne verbazing uit te drukken over de omstandigheid, dat Nederlands grond voor een goed gedeelte lager dan de oppervlakte der zee is gelegen; en het is inderdaad verwonderlijk hoe dat kleine plekske gronds, 'twelk het koninkrijk der Nederlanden genoemd wordt, - bij de vreeselijke stormen, die telkens zijne uitgestrekte kusten treffen en het water, Neêrlands ouden erfvijand, met schier onweêrstaanbaar geweld tegen duinen en dijken jagen, - hoe dit land niet weer door de golven, waaraan het ontweldigd is, verzwolgen wordt.

De volhardende vlijt, de rustelooze iever der Nederlandersheeft echter metonwankelbarenmoed den gevreesden vijand, het water, in teugel gehouden, en door het opwerpen van ontzaglijke en kostbare verschansingen zijne grenspalen tegen de invallen van den oceaan beveiligd. Nederland is een veroverde grond, maar hoewel de vijand zijne grenzen nog omsloten houdt, toch kunnen zijne bewoners tamelijk gerust zijn en slechts bij enkele gelegenheden - wanneer de zee door den noordwesten storm wordt opgedreven - doet zij nog eens, gelukkig slechts voor een wijle, hare geduchte macht gelden.

De vreeselijke storm van de twee laatste dagen der vorige maand, gevoegd bij het juist invallende springtij, heeft opnieuw bewezen welk een gevaarlijke nabuur de oceaan is, en hoe hij in weinige uren millioenen schats, de vrucht van jaren arbeid, en, helaas, ook menig menschenleven kan doen verloren gaan.

Allertreurigst zijn de berichten, die van Noord en Zuid ontvangen zijn over de gevolgen van dien storm, welke vooral in den nacht van den 30en op den 31en januari met zulk eene vreeselijke kracht woedde, en een eenigszins uitvoerig verslag er van zou het vierdubbele van de ruimte vragen, welke wij er voor beschikbaar hebben. De geheelb hollandsche zeekust, van den Dollard tot de Schelde, kan de getuigenis afleggen van het geweld van vloed en storm, evenals al de streken, die aan de groote rivieren gelegen zijn. Tallooze dijken zijn doorgebroken, duizenden bunders land zijn overstroomd geworden, prachtige waterwerken werden óf vernietigd óf zwaar beschadigd, huizen zijn ingestort, schepen van hunne ankers geslagen en vergaan, vruchtbare polders met groene weidevelden en korenakkers zijn volgeloopen en een aantal menschen hebben, door den vloed verrast, den dood in de golven gevonden.

Nergens echter is de schade zoo groot, was de overstrooming zoo geducht, als in het noorden der provinciën Groningen en Friesland, langs de zoogenaamde Wadden en aan de Zuiderzee.

Nabij Nieuweschans, ten zuiden van den Dollard en nabij de pruisische grenzen, werden de met ontzaglijke kosten aangelegde nieuwe dijken gebroken, waardoor de zee met onstuimig geweld de schoone polders van den Dollard binnenstroomde en alles op haren weg vernielde. Boomen, schuren, huizen, alles werd door den vloed meêgesleept, en wie niet vluchten kon, vond in den opgezweepten vloed zijn graf. Talrijke menschenlevens zijn verloren gegaan en men heeft de lijken opgevischt van

moeders, die hare kinderen nog in de armen gekneld hielden. De geredden zelve zijn van alles ontbloot en moeten de hulp der openbare liefdadigheid inroepen.

Van Nieuweschans af de Wadden westwaarts volgend, treft men overal bij gelijke oorzaken dezelfde gevolgen aan en wordt de schade bij millioenen begroot. Niet het minst zijn de gemeenten Ulrum, Vierhuizen, Zoutkamp, aan of nabij de Lauwen gelegen, het tooneel der verwoesting geweest. De buitengewoon zware Westpolderdijk nabij Ulrum brak in den nacht tusschen 30 en 31 januari wel op twintig plaatsen door. Kort daarna was de uitgestrekte Westpolder in eene woedendé zee herschapen, waarboven nog slechts de daken der woningen uitstaken. Een twaalftal personen vonden hun graf in de golven; gelukkig dat de meeste woningen aan den aandrang van het water weêrstaan hebben, want de zee was met zulk een verschrikkelijke snelheid opgekomen, dat er geen tijd tot vluchten overbleef. Den volgenden morgen werden reddingsbooten van Zoutkamp uitgezonden, om de op de zolders en daken der woningen gevluchte bewoners op te nemen.

Onze gravure geeft een gezicht op den overstroomden Westpolder.

Ook op andere plaatsen: - Beerta, Hornhuizen, Termunten, Oostmahorn, enz. - is de aangerichte schade niet minder groot, en heeft men het verlies van enkele menschenlevens te betreuren.

IJzingwekkend is voorts het verhaal van het vergaan der stoomboot *Willem III* op het Fleussenmeer, tusschen Koudum en Sneek, waarbij een twintigtal personen omgekomen zijn.

Hoewel België minder door den storm en de overstroomingen geleden heeft dan Nederland, hebben zij toch ook daar te lande veel schade aangericht; gelukkig echter zijn er geen menschenlevens te betreuren en bepaalt zich alles tot eene, hoewel niet geringe, stoffelijke schade. Nieuwpoort, Oostende, Boom, Antwerpen hebben op eene geduchte wijze de gevolgen van storm en vloed ondervonden. Evenals in Nederland stak de storm in België in den namiddag van den 30en januari op, draaide van het zuidwesten naar het noordoosten en bereikte in den daarop volgenden nacht zijne grootste kracht.

Bij Antwerpen was de Schelde in eene woedende zee veranderd; de golven sloegen met geweld tegen de kaaimuren aan en de schepen werden als notendoppen op en neer geheven. Een groote, geladen bark is in het drooge dok op den linkeroever der rivier door de kracht van den wind omgekanteld. Onze gravure geeft een afbeelding van het vaartuig, zooals het op den morgen van den 31en Januari te zien was.

De laaggelegen straten van Antwerpen werden overstroomd; de kelders liepen vol en vele goederen werden bedorven. Op het Zand en in de omliggende straten stond het water bijna een meter hoog in de huizen, de koopwaren van vele pakhuizen werden beschadigd, zoodat de schade zeer aanzienlijk is.

Te Boom was het niet beter: het water van den Rupel overstroomde eene groote uitgestrektheid gronds, waardoor verschillende woningen en vooral een aantal steenbakkerijen, die in de omstreken bij menigte gevonden worden, beschadigd zijn. Er ontstonden groote scheuren in, terwijl de voorraad steenen gedeeltelijk bedorven zijn. Alleen voor de gemeente Boom wordt de schade op een half millioen franken begroot.

Onze tweede gravure geeft een gezicht op den dijk aan den Rupel, waaromtrent de steenbakkerijen gelegen zijn en die, zooals zulks op I onze teekening zichtbaar is, zelf door het water geleden heeft.

Geen land tar wereld waar revolutiën en *pronunciamento's* zoozeer aan de orde van den dag zijn als in Mexico: men kan gerust zeggen dat de revolutie in dat land voortdurend is, en dat wij niet overdrijven blijkt uit het feit, dat sedert het tijdstip toen Mexico zich van het moederland, Spanje, onafhankelijk verklaarde en Iturbide in 1822 onder den naam van Augustinus I den keizerlijken troon beklom, in Mexico niet minder dan *tweehonderd zestig* opstanden uitgebroken zijn. Een schoon land dus voor revolutionairen en intriganten van allerlei soort; in eene halve eeuw hebben de regeeringsvormen elkander geregeld afgewisseld: keizerrijk, republiek, keizerrijk, republiek, met nog een half dozijn *idems.*

Geen wonder derhalve dat de Mexicanen weinig meer aan eene verandering van regeeringsvorm hechten; bij het vernemen van de vermoording, afzetting of verdrijving van een keizer of president (al naarmate de een of andere regeeringsvorm op het oogeiiblik de bovenhand had) geven zij zich zelfs de moeite niet meer er ongerust of verwonderd over te zijn.

Nu zou men redelijker wijze moeten aannemen dat al die omwentelingen het land geheel ontvolkt hebben; dit is echter niet het geval; de Mexicanen zijn zoo dwaas niet meer bij de voortdurende vijandelijke ontmoetingen der leger- of partijhoofden al te veel dapperheid en zelfopofferende gezindheid aan den dag te leggen.

Wel trekken de legers tegen elkander op, doch wanneer zij in elkanders nabijheid gekomen zijn, loopt gewoonlijk een goed deel van het eene leger naar dat der tegenpartij over, en het aldus verzwakte legerhoofd heeft niets beters te doen, dan zoo spoedig mogelijk door eene overhaaste vlucht zijn eigen leven en vrijheid te redden. Komt het bij uitzondering tot een gevecht, dan meenen de soldaten voor de eer hunner partij genoeg gedaan te hebben, wanneer enkele der hunnen gesneuveld zijn en zij een tien- of twintigtal hunner vijanden naar de andere wereld gezonden hebben. De partij, die 't spel het eerst moede is, ontruimt het slagveld en de voorzichtige krijgers verspreiden zich naar alle kanten.

Bij de laatste omwenteling in Mexico is het ten naastenbij op die wijze toegegaan. Er waren niet minder dan drie partijhoofden die elkander den presidentszetel betwistten, namelijk Lerdo de Tejada, Iglesias en don Porfirio Diaz. Niet dat zij een verschillend regeeringsprogramma hadden, o noen: de eenige reden van den strijd was, dat ieder der drie genoemde personen de teugels van het bewind in handen wilde hebben, en daar dit voor de Mexicanen een alles afdoend motief is, vond ieder der kandidaten zijne aanhangers.

Eigenlijk was Lerdo de Tejada de gekozene van het volk, maar don Porfirio Diaz, een Mexicaansch legerhoofd, meende eveneens voor het presidentschap in de wieg gelegd te zijn en schafte zich een leger aan; te gelijker tijd verklaarde Iglesias, president van het hooggerechtshof in de hoofdstad, zich tegen Lerdo en wel op grond van ongrondwettige handelingen van den president der republiek. Hij stelde zich buiten bereik van Lerdo en verklaarde insgelijks aan het hoofd van een leger dezen van den presidentszetel vervallen. De strijd nam nu een aanvang: Diaz streed tegen Lerdo en Iglesias deed hetzelfde. Den 16en november van het vorige jaar werd Lerdo's legerhoofd, Alatore, bij Tevar door de troepen van Diaz na een korten en tamelijk onbloedigen strijd op de vlucht gedreven en trok de overwinnaar op de hoofdstad Mexico aan. Lerdo de Tejada verliet in stilte de stad, bereikte de westelijke kust van het land en scheepte zich naar St.-Francisco in.

De helft van 't werk was nu verricht: er bleven nog slechts generaal Diaz en de president van het hooggerechtshof Iglesias over. Eene poging om tot een goed verstaan te komen bleef zonder gevolg, want Iglesias wenschte insgelijks aan het hoofd van

den Staat te komen. De strijd tusschen de beide mededingers was dus onvermijdelijk en is geëindigd met de neêrlaag van Iglesias bij Matamoros, die de wijk heeft genomen naar Mazatlan. Onze gravure geeft eene afbeelding van den strijd tusschen de troepen der beide candidaten.

Don Porfirio Diaz is dus alleen meester van het land. Hij zal zich natuurlijk door het 'vrij' stemmende volk tot president der republiek doen verkiezen.

Dat onder al die revolutiën en *pronuncinamento's* in Mexico niets zoozeer bloeit als de rooverbenden behoeft nauwelijks gemeld te worden.

Het kan niet anders of de groote zusterrepubliek der Vereenigde Staten van Noord-Amerika zal den een of anderen dag Mexico inpalmen en het tot een onafscheidbaar deel der Unie verklaren.

Wellicht dat dan de Mexicanen nog wel eens aan den vermoorden keizer Maximiliaan zullen denken.

Onverwacht bezoek.

'Onverwacht bezoek' heet onze gravure en wij vragen het u, lezer, of gij in lange een tableau gezien hebt, dat meer fonkelt van leven, waarin de actie op natuurlijker wijze is weêrgegeven dan in deze gravure, genomen naar de schilderij van E. van den Kerckhove. Wanneer wij eene schilderij beschouwen, dan is de eerste vraag, die wij ons zelven stellen: wat heeft de kunstenaar willen weêrgeven? Dit is noodig, opdat wij ons zelven rekenschap kunnen geven of de uitvoering geheel en al in overeenstemming is met het idee, en of de gevoelens en gewaarwordingen zoo zijn weêrgegeven, dat wij met één oogslag de groepeering kunnen verstaan. Ontleden wij in een paar woorden onze gravure. Wij zullen beginnen met het vertrek in oogenschouw te nemen. De meubels zijn weelderig en smaakvol. De leuningstoel met fluweelen kussen heeft in de haast, waarmede men is opgestaan, zijn evenwicht nog kunnen behouden; zijn wederhelft echter is achterover gevallen, en hieraan merkt men dat er op het oogenblik eenige verwarring in het huishouden heerscht. Aan den muur hangen twee schilderijen, een familieportret, voorstellende eene vrouwenfiguur, uit wier stemmige muts men mag afleiden, dat, al mogen de meubels in sommige opzichten den aristocraat verraden, wij onu echter bevinden in het vertrek van den pachter of den heerenboer, hetgeen ook blijkt uit de staande klok met hare gevleugelde figuren als wachters. De andere schilderij is eene langschapschilderij-. Zeker mogen wij bij de meubels de pronkkas niet vergeten met hare langgehalsde roemers, die ons bijna op het denkbeeld zouden brengen, dat nu en dan de champagne-flesch het middagmaal helpt kruiden. De tafel staat nog half gedekt, en de huishoudster, wij raden naar hare qualiteit, is juist bezig de borden af te doen. Nu de figuren, die het vertrek stoffeeren. Het is eene geheele familie, die er op eens komt invallen. Man en vrouw, de gouvernante, aan de hand haren pupil, die zich niet op zijn gemak schijnt te gevoelen, de kindermeid met een zuigeling op den arm en verder nog een aankomend meisje, dat in de schaduw gelaten is. Het bezoek geldt natuurlijk den pachter of heerenboer of wie hij wezen moge, en hartelijk is de handdruk, waarmede hij de hooge heerschap begroet. De eer, hem door dit bezoek aangedaan, leest men in zijn gezicht, terwijl het van den kant zijner bezoekers meer nieuwsgierigheid is, die uit hunne houding, hunne oogen en hunne trekken straalt.

Een postkantoor te Tanger.

Een jammerlijker beeld van vervallen grootheid dan de Marokkaansche stad Tanger kan er niet bestaan. De bewoners van dat land, eens de schrik van alle beschaafde zeevarende natiën en levende van den buit door hen op de Europeanen veroverd, verbergen thans hun gelaat in de plooien van hun gestreepte boernoesen, wanneer zich het oog van een vreemdeling op hen vestigt, als waren zij beschaamd over de diepe vernedering, waartoe zij vervallen zijn.

De stad zelve kunnen wij niet beter beschrijven dan met de woorden van Gerard Keller, die in zijne reisbeschrijving *Een zomer in het zuiden* haar in de volgende woorden schetst: 'De straten van Tanger zijn enger dan de lezer het zich verbeelden zou, indien ik er niet de maat bij opgaf: de meeste zijn geen j drie nederlandsche ellen. Zij volgen elkander j en doorsnijden elkander in de meest willekeurige bochten; het middengedeelte is met hoopen j van het walgelijkste vuil bedekt; de deuren der

woningen zijn niet breeder en hooger dan een mensch noodig heeft om binnen te treden; ramen ziet men bijna niet, daar zij te ver. boven den grond zijn om ze van de straat te j zien. Als de Hagenaar zich het hofpoortje voorstelt, dat het Binnenhof met het Achterom verbindt, kan hij een vrij goed begrip krijgen i van de straten van Tanger.'

Toch heeft geene enkele, stad van Marokko meer haar moorsch karakter behouden dan Tanger, hetgeen overigens niet bijdraagt om haar voor vreemdelingen aantrekkelijk te maken. De figuren onzer gravure doen voldoende zien welke menschensoort men er ontmoet, en als men daarbij weet, dat het Arabisch voor het oor van een Europeaan even hard klinkt als een vloek of eene bedreiging, dan zal het niemand verwonderen dat Tanger slechts weinig bezoekers lokt..

De postdirecteur en de twee bestellers, waarvan de een tegen den grond ligt, zijn trouw weêrgegeven en vooral het moorsch karakter: eene onverschillige gemoedelijkheid is op de gelaatstrekken te lezen.

Eene nieuwe vliegmachine.

De heer W.J. Lewis te New-Tork heeft eene nieuwe vliegmachine uitgevonden, die om haren eigenaardjgen vorm de aandacht verdient en tot de gescmedenis der uitvindingen op dit gebied een merkwaardige bijdrage levert. De berichten en ophelderingen, welke daarvan bekend zijn geworden, zijn als alle meêdeelingen van dien aard zeer oppervlakkig. De uitvinder heeft onlangs met een klein model - cirka 1 /2 meter breed en 90 cm. lang - proeven gedaan, die door de Amerikaansche pers zeer geprezen worden. Onze gravure stelt de nieuwe vliegmachine voor zooals de uitvinder haar in de praktijk voorstelt. Een lang buisvormig toestel in den vorm van een stompen hoek, saamgesteld uit dunne, sterke latten, draagt geheel het mechanisme en biedt, om zijn eigenaardige samenstelling, den wind weinig itegenstand. Twee rechtopstaande stangen, die elk vier vleugels hebben in den vorm van scheepsschroeven, moeten de machine in de lucht verheffen. Aan het achtereinde bevindt zich een stang, insgelijks met vier vleugels, ojn het geheel voorwaarts te bewegen. In het middelpunt van het geheele toestel rust de drijfkracht. Om nu de vleugels te gelijk in beweging te brengen, heeft men in het midden van het buisvormig toestel een cylinder aangebracht, welke door wielen zoowel de rechtstaande als de achter-stang in beweging zet. Laatstgenoemde is met de hoofdstang verbonden door een scharnier, dat naar alle kanten draait. In het zwaartepunt der vliegmachine heeft de uitvinder twee groote beweegbare vleugels aangebracht, welke den vogel afgezien schijnen en moeten dienen om het toestel op en neêr te bewegen en ook bij het neêrlaten dienst moeten doen. Van voren zien wij het stuurroer, waaraan het toestel bij de genomen proef tamelijk juist gehoorzaamde. Deze merkwaardige vliegmachine wordt niet door stoom, maar eenvoudig door een trapwerk in beweging gebracht.

Eene reis naar Marpingen.
II.
(*Vervolg*.)

Gaven wij in de vorige afleveringen van de *Belgische Illustratie* eene algemeene schets van de verschijningen te Marpingen, thans willen wij een aanvang maken met de beschrijving onzer reis naar en van ons - helaas! maar al te kort verblijf in het

dorp, over welks bewoners God, door bemiddeling zijner gezegende Moeder, gedurende het jaar 1876 zooveel genade heeft doen neêrdalen.

Voor een paar weken begaven wij ons - onze teekenaar en de schrijver dezer regelen - op een schoonen maandagmorgen van Nijmegen af op reis. Volgens onze afspraak was dit de plaats onzer bijeenkomst, daar wij van verschillende richting moesten komen. Wanneer het ons te doen ware geweest om de schoonheden der romantische duitsche Rijnstreken te bewonderen, zouden wij ongetwijfeld per stoomboot den Rijn opgevaren zijn, maar het was winter, als wanneer de beschouwing der natuur met licht begrijpbare hinderpalen gepaard gaat, en ten andere, ons hoofd- of, juister misschien, ons eenig doel was Marpingen, en in de stemming, waarin wij verkeerden, zouden wij de schoonheden der Rijnstreek en de treffende religieuse, oudheid- en bouwkundige merkwaardigheden van Xanten, Keulen, Remagen enz. maar hah genoten hebben. Wij zouden kortheidshalve per spoor reizen en namen dus eenvoudig een plaatskaartje naar Trier.

Wanneer we niet zoo verlangend geweest waren Marpingen zoo spoedig mogelijk te bereiken, zouden we ongetwijfeld spijt gevoeld hebben over ons besluit om per spoor te reizen. Dit vervoermiddel toch, hoeveel het ook vóór heeft boven elk ander wat de snelheid der reizen betreft, en hoezeer 't eene voortreffelijke illustratie geeft op het engelsche: *Time ist money*, is toch weinig geschikt om ons bekend te maken met de landstreek, welke wij doorreizen of er ons slechts een flauw denkbeeld van te geven. Alles, wei- en bouwland, bergen en dalen, bruggen en stroomen, voert het ons met gelijkmatige snelheid voorbij, en nauwelijks hebben wij even ons oog gevestigd op een schilderachtig gezichtspunt, een romantische heuvelenreeks of eene heerlijk gelegen stad, of ijlings is alles - rots, heuvel, stad - voor het oog verdwenen en altijd weêr gaat de trein voort, snel als de tijd, en in omgekeerde verhouding van dien welken hij er toe besteedt. Zelfs het aanknoopen van kennismaking, het voeren van een meer dan alledaagsch gesprek gedurende de reis wordt door den spoprtrein moeielijk gemaakt, en aan het opdoen van kennis van het menschelijk hart of karakter valt in het geheel niet te denken. Niet alleen de snelheid der reis verhindert zulks, maar ook de gedurige afwisseling van reisgezelschap, daar men bij elk station geheel nieuwe gezichten ziet, 'tgcen ongetwijfeld de verscheidenheid zeer in de hand werkt, maar tevens de moeielijkheid heeft den tijd niet te kunnen vinden om met zijne reisgenooten in nadere kennismaking te geraken.

Ik moet echter bekennen, dat ik gedurende *deze* reis aan dit alles zeer weinig dacht. Marpingen en zijne wonderen hielden mijn geest geheel bezig, met mijn reisgenoot besprak ik onze voornemens, onze plannen en ik hield mij volstrekt niet met de andere personen, die in denzelfden waggon zaten, bezig. De schemering begon reeds te vallen en Trier was niet verre meer.

Alvorens de oude bisschopsstad te bereiken, zouden wij echter nog ongevraagd en ongewenscht met onze reisgenooten in discussie moeten komen; een der reizigers, die vlak tegen ons over zat en eerst in de voorlaatste statie in den trein gekomen was, had ons al een heele poos zitten te beloeren en, hoewel wij natuurlijk neêrduitsch spraken, scheen hij met belangstelling ons gesprek te volgen.

Ik had opgemerkt, dat zich nu en dan een sarkastische lach op zijn gelaat vertoonde, terwijl hij zich meer dan eens onrustig op zijne bank bewoog. Eindelijk scheen hij het niet langer meer te kunnen uithouden en spotlachend riep hij uit:

‘De heeren gaan naar Marpingen, misschien wel om van de een of andere ziekte genezen te worden, misschien ook om vergiffenis te krijgen van hunne zonden; nu, wat mij aangaat, ik wensch u veel succes!’

Deze woorden waren in het duitsch uitgesproken, de opmerkzaamheid der vier of vijf overige reisgenooten was daardoor onmiddellijk op ons gevestigd; ook ik keek eenigszins verbaasd op; ik wilde den onbeschaamden indringer niet te woord staan, en door mijn zwijgen en dat van mijn reisgenoot aangemoedigd, liet hij er op volgen:

'Ik kan de heeren verzekeren, dat zij in het beroemde Marpingen veel belangrijks zullen zien en er veel van mirakelen zullen te hooren krijgen. Het is er alles even interessant.'

Aller oogen waren op ons gevestigd; geen plan hebbende om met den brutalen spotter in gesprek te treden, wilde ik hem na zijn nieuwen uitval toch niet geheel onbeantwoord laten; ik zeide dus zoo bedaard mogelijk:

'Inderdaad, mijnheer heeft goed geraden: wij gaan naar Marpingen om daar nadere inlichtingen in te winnen betreffende de mirakelen, die plaats hebben gehad. In Holland hebben wij intusschen reeds van één groot mirakel gehoord, dat door aller getuigenis bevestigd wordt. Ook gij gelooft er aan, mijnheer!'

'Ik, mijnheer? Gij drijft den spot met mij: men moet Hollander zijn om te denken dat een *Culturkampfer* aan wonderen zou kunnen ge-

looven. Mag ik u intusschen vragen welk vreeselijk mirakel gij bedoelt, mijnheer?'

'Zeer gaarne, mijnheer de *Culturkampfer*; het grootste en onbetwistbaarste wonder van alles is wel, dat de beroemde *Culturkampf* hare slachtoffers heeft moeten loslaten - iets wat zij hoogst zelden doet. Pastoor Neureuter, de drie kinderen uit Marpingen.......'

'Mijnheer!' onderbrak mij de *Culturkampfer*, rood van toorn en ergernis - en zich tot zijnereisgenooten wendende - 'weest mijne getuigen, mijne heeren.......'

Op eens scheen de spreker echter de spotlachende gezichten om zich heen op te merken, wat hem blijkbaar afschrikte, want half brommend, half vloekend wierp hij zich achterover in het kussen van zijn zetel, zonder zijnen uitroep te vervolgen. Waren mijne medereizigers katholieken of ergerde hen de onbeschaamdheid van den reiziger, die naar het uiterlijke te oordeelen een commisvoyageur was? Ik weet het niet, want ik dacht het raadzaam het dispuut op zulk een gladde, voor mijne veiligheid ' misschien gevaarlijke baan niet voort te zetten, en spoedig hadden wij aan de statie te Trier onze medereizigers voor goed uit het oog verloren.

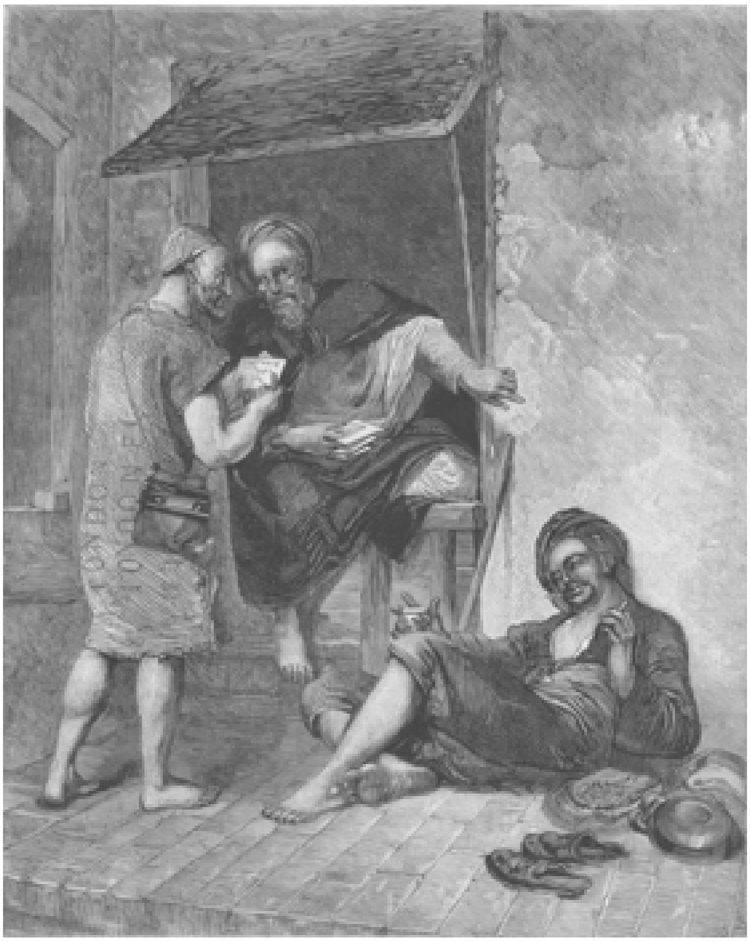

EEN POSTKANTOOR TE TANGER, NAAR J.F. HODGSON.

Wij brachten te Trier den nacht bij een onzer vrienden door, die maar half tevreden scheen toen wij hem het doel onzer reis meêdeelden. Hij sprak ons van dreigende gevaren en van het nemen van voorzorgen en het in acht nemen der grootst mogelijke omzichtigheid. Wij deelden echter het gevoelen van onzen vriend in't geheel niet,

doch om hem gerust te stellen, beloofden wij hem omtrent de twee laatste punten zijn

raad zooveel mogelijk te volgen, en toen den volgenden dag, dinsdag, de zon nauwelijks aan den hemel stond, namen wij afscheid van onzen trierschen gastheer en spoorden wij welgemoed naar St.-Wendel, op ongeveer twee urenafstands van Marpingen gelegen.

Onderweg beraadslaagden wij of wij te St.-Wendel een rijtuig zouden nemen, dan of wij den afstand tusschen beide plaatsen te voet zouden afleggen. Mijn reisgenoot, de teekenaar, was voor het laatste en daar het op een enkelen dag niet aankwam (zoo meenden wij althans) besloten wij er toe, zoodat wij, na ons te St.-Wendel in de herberg van zekeren Thoney wat verfrischt en eenige inlichtingen ingewonnen te hebben, tegen den middag den weg naar het bevoorrechte dorp insloegen.

DE OVERSTROOMING IN NEDERLAND.
Gezicht op den Westerpolder bij Ulrum (provincie Groningen).

Het weêr was heerlijk en de omstreek verrukkelijk schoon, al was het in het hartje van den winter; groen waren nog de weiden en daar de landweg door boomen noch struikgewas omzoomd was, hadden wij bij den glans der heldere winterzon een vrij en onbelemmerd uitzicht op de bekoorlijke streek, slechts begrensd door de smaragdgroene bergen in het verschiet.

Den geheelen weg langs hadden wij geen enkele ontmoeting van eenig belang; alleen een paar boerinnen die wij ontmoetten en naar

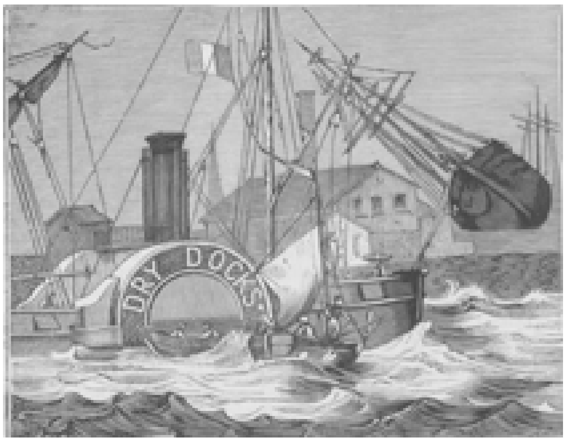

Gezicht op het drooge dok te antwerpen.
DE OVERSTROOMING IN BELGIË.

Gezicht op den rupel by Boom.

GEVECHT BIJ MATAMOROS (MEXICO).

nieuws uit het dorp vroegen, zagen ons eenigzins bang aan en verklaarden, dat er nog altijd gendarmen in en rondom het dorp aanwezig waren. Nu hadden wij wel naar het dorp, maar niet naar pruisische gendarmen gevraagd, maar het ontvangen antwoord was ons eene aanwijzing, dat onze kennis uit Trier wel eens gelijk hebben kon. Het spreekt echter van zelf dat wij ons door dit geval niet lieten ontmoedigen en slechts aan het genoegen dachten weldra dat Marpingen, waarvan de geheele wereld sprak, te zullen zien.

Langs een schilderachtigen, maar zeer lastigen zijweg kwamen wij weldra in een bosch, waar wij een aantal mannen en vrouwen in vromen eerbied het schoone *Wees Gegroet* hoorden bidden. Waar men zulk een gebed met luider stemme hoort opzeggen, moet wel den laatsten sprankel van vrees verdwijnen, en zwijgend en met ontbloot hoofd gingen wij de vrome bedevaartgangers voorbij. Weldra kwamen wij op een bergvlakte, waar een heerlijk gezicht ons verraste. In de verte vertoonden zich de heerlijk groene bergen, wier toppen door den glans der ondergaande zon verguld werden; beneden ons lag, bij de schemering van den vallenden avond, in een verrukkelijk dat het dorp Marpingen in een halven cirkel, rechts door het op een heuvel gelegen kerkhof, links door het *Hürtelwald* begrensd. De aanblik was aangrijpend en mijn reisgezel was zoo verrukt, dat hij onmiddellijk potlood en schetsboek wilde grijpen; ik beduidde hem echter, dat de avond reeds begon te vallen en dat wij in elk geval de volgende dagen tijd genoeg zouden over hebben om alles op ons gemak op te nemen. Hij liet zich overreden en zoo vervolgden wij onzen weg.

Nauwelijks waren wij echter het bergvlak afgedaald, of daar zagen wij twee gendarmen op en neêr wandelen. Het plotseling gezicht der pruisische *pickelhaube* was een onaangename verrassing voor ons; wij zagen elkander veelbeteekenend aan, en toen zij ons naderden, klopte mijn hart toch wel iets sneller dan gewoonlijk. Zij gingen ons echter stilzwijgend voorbij en wij gevoelden er ons niet weinig verlicht over: wij dachten ter goeder trouw dat wij van hen af waren, maar hadden buiten den waard, of liever, buiten het wantrouwen der pruisische policie gerekend. Geen tien stappen hadden wij verder afgelegd, toen zij ons achterop kwamen en ons met barsche stem een *halt* toeriepen. Hoe weinig gesticht wij ook over dat onwelkome en verdachte oponthoud waren, wij moesten van den nood eene deugd maken en gehoorzamen. Toen de gendarmen bij ons waren, ontstond het volgende laconieke gesprek:

'Wie zijt gij, heeren?'

'Reizigers.'

'Welk is het doel uwer reis?'

'Marpingen.'

Dit antwoord had een oogslag van verstandhouding tusschen de beide gendarmen ten gevolge, toen begon de ondervraging opnieuw.

'Wat voert u naar Marpipgen?'

'De merkwaardigheden der plaats te bezien.' Dit voorzichtig en ontwijkend antwoord scheen mijne ondervragers eenigszins van hun stuk te brengen, want een wijl zwegen zij; maar daarna klonk het op gebiedenden toon:

'Uwe papieren?'

Wij waren op het geval bedacht geweest en toonden het gevraagde. Of de beide Pruisen bij het schemerdonker de overgereikte bewijzen nog lezen konden, weet ik niet, maar zij zagen ze toch in en gaven ze terug, zeggende: 'Alles in orde!'

Er was een steen van ons hart gewenteld: die snorrebaarden waren dan toch precies geen menscheneters en onze vriend uit Trier had zich en ons noodeloos bang gemaakt. Welgemoed stapten wij dus voort en kwamen in het dorp waar wij een betrekkelijk aanzienlijk huis aantroffen, dat blijkens het opschrift de herberg was. Na de vermoeienissen van den dag was dit onze aangewezen plaats; wij stapten er binnen, om ons door een glas bier en een voedzaam maal te verkwikken en er voor eenigen tijd onzen intrek te nemen. De waard, Thome genaamd, ontving ons vriendelijk, verzekerde dat het logies er uitmuntend was, even als zijn goede wil, en bracht ons op ons verzoek een glas bier. Er bevonden zich een zestal boeren in de gelagkamer, die ons verbaasd en eenigszins wantrouwend aanzagen en de oogen op ons gericht hielden, toen wij ons aan een tafel in hunne nabijheid neêrzetten. Het was natuurlijk ons doel met de Marpinger boeren in gesprek te treden, en om hun vertrouwen te winnen, vertelden wij, dat wij Hollanders en medewerkers van een katholiek tijdschrift in Nederland waren, en dat het ons doel was zooveel mogelijk bijzonderheden te verzamelen omtrent de wondervolle verschijningen van Onze Lieve Yrouw te Marpingen. Tot mijn spijt had onze mededeeling niet de gewenschte uitwerking, en toen ik, dit merkende, hun vroeg of zij dan niet aan de verschijningen van de Moeder Gods geloofden, antwoordde mij een der oudste boeren:

'O, jawel, mijnheer, maar alle vreemdelingen, die zulks beweren, spreken daarom de waarheid nog niet. Hebt gij nooit van den Ier Von Hiilleseem hooren spreken, mijnheer?'

Thans begreep ik het wantrouwen der boeren; ik antwoordde dus haastig, dat ik in Holland veel over hem had hooren spreken en dat het onwaardig gedrag van den berlijnschen policieeommissaris algemeen verfoeid werd. Of dit antwoord mij in de gunst der boeren zou gebracht hebben, kon ik niet beslissen, want op dat oogenblik traden onze twee gendarmen van het bergvlak de gelagkamer binnen, en onmiddellijk begonnen de boeren over het weêr en den oogst te praten. Daar de beide gendarmen dien avond de herberg niet meer verlieten - zij waren bij Thome ingekwartierd - hadden wij geen gelegenheid nadere bijzonderheden te vernemen en besloten wij maar vroeg naar bed te gaan, om des anderendaags onze schade in te halen.

(*Wordt vervolgd.*)

Het ijs.
(*Vervolg.*)

Hoe gelukkig, niet waar, voor den mensch, en hoe wijs heeft de Schepper dat alles geschikt! Nu blijft het leven van duizenden en duizenden visschen gespaard, die anders in die ijsmassa onvermijdelijk moesten omkomen. Te recht schrijft daarom Tyndall: 'Juist wanneer de zaak een kritiek karakter begint aan te nemen, wijkt de natuur af van hare gewone handelwijze; zij laat het water zich uitzetten bij zijne bekoeling en het koude lichaam rondzwemmen als schuim op de oppervlakte van het warmere daar beneden. De vastwording volgt, doch het vaste water is veel lichter dan het vloeibare er onder, en het ijs vormt een beschuttend dak boven de levende voorwerpen.' Wij kennen de werking der zon te goed, dan dat de natuurkundigen hare kracht niet zouden berekend hebben; welnu, indien het mogelijk ware dat al het water eener rivier in ijs werd veranderd, dan zou alle warmte van lente en zomer - dus zeggen de geleerden - niet bij machte zijn, dien ijsklomp tot vloeibaar water

geheel te ontdooien. En zijn die onme-telijke ijsvelden niet daar, om allen twijfel omtrent deze uitspraak bij ons weg te nemen?

Hier heeft de wintervorst zijn zetel opgeslagen;
Hier is zijn erf, zijn rijk! hier zijn geen lentedagen.
't Van ver genaderd licht, dat door den nevel schiet,
Moog lekken aan de sneeuw, maar deert den ijsklomp niet.

Dus zong Tollens van ''t stout bedrijf' door Heemskerk ondernomen in de bange dagen, die de republiek bij 't naderen der 17[e] eeuw doorleefde. Nova-Zembla's rotsen en zuilen van eeuwig ijs zijn 't eerste door Hollands vlag begroet - ja, wij zijn er fier op! - en toen in onze dagen - nog slechts vóór weinig tijd - de dappere Engelschman, andermaal doch even vruchteloos als onze voorouders

Langs Nova-Zembla's kast, in storm en sneeuw verloren,

zijn tocht 'naar China' wilde voortzetten, heeft ook Nederland wederom zijn offer gebracht.

Nogmaals heeft deze onderneming het ons bevestigd, dat in het barre Noorden het ijs allen weg heeft afgesloten.

Maar de rustelooze mensch zal der natuur den kamp zoo gemakkelijk niet gewonnen geven. De warme golfstroomen, die van den evenaar door den grooten Oceaan hunnen tocht beginnen; Europa's kust bespoelen en hare koninkrijken vruchtbaar maken; die hunnen weg voortzetten door 't rijksgebied van den noordschen dwingeland en vele kristallen burchten ontrukken aan zijne macht, - te luid spreken zij den geleerde van een open zee aan de ongenaakbare Pool, dan dat de hoop op welgelukken voor altijd zou worden opgegeven.

Dit vruchteloos pogen heeft ons echter geleerd, wat overgroote moeielijkheden de mensch moet overwinnen, alvorens hij zich beroemen kan iets op de natuur te hebben veroverd, vooral, wanneer de koude als oppermachtige heerscheres zich opdoet. Ook zien wij hieruit, hoe onze vruchtbare streken in naakte woestijnen zouden veranderen, indien onze binnenlandsche wateren niet, voor een gedeelte althans, aan de koude waren onttrokken; want 'geen andre plek' zingt nogmaals Tollens van Nova-Zembla's bodem:

Geen andre plek op aard, hoe karig ook bedeeld,
Is zoo ellendig naakt, zoo arm aan groei en teelt.

Het ontdooien der ontzettende ijsmassa's zou de ontwikkeling der natuur zeer vertragen. Vooral in de noordelijke zeeën zouden zich ijsmassa's vormen, waardoor de temperatuur van geheel Europa verlaagd werd. Het frische kleed, waarmeê de natuur in de lente zoo kwistig onze velden tooit, zou verdwijnen; bij gebrek aan voedsel zou geen vogel meer zingen in onze boschjes, en geen vrucht meer rijp worden aan onze boomen. Verdwijnen zou ook bij den mensch alle lust en levenskracht, en de blos der gezondheid, die de wangen onzer jongens siert, zou plaats maken voor de vale tint des doods.

Het water derhalve - om na deze korte uitweiding tot ons onderwerp terug te keeren - neemt het eerste aan zijne oppervlakte den vasten ijsvorm aan; en dat wel, omdat 't daar onmiddellijk in aanraking is met de koude lucht, die het, zoo veel mogelijk, zijne warmte ontneemt.

Het feit evenwel, dat vele rivieren met ijsschollen zijn beladen, schijnt in tegenspraak met onze bewering; vooral daar 't ontstaan van deze drijvende batterijen,

zoo te vreezen voor dijken, schepen en brugpijlers, aldus 't beste kan worden verklaard: dat die ijsschollen op de bedding van ondiepe en sterk afgekoelde rivieren worden gevormd, en daarna naar boven stijgen, omdat zij lichter zijn dan 't water.

Hier doet zich dus 't verschijnsel voor, dat de geheele watermassa der rivier een temperatuur heeft van nul graden, of, wat hetzelfde is, dat zij 't vriespunt heeft bereikt.

In een kalm en diep water zou deze gelijktijdige afkoeling geheel onverklaarbaar wezen; doch in een stroomende, veel bewogen en ondiepe rivier, waar de verschillende waterlagen, zoowel de bovenste als die in 't midden en langs de bedding vloeien, telkens van plaats veranderen, en soms in weinig tijds de gansche diepte der rivier hebben doorkruist, - daar is 't zeer goed uit te leggen, hoe eenzelfde temperatuur door de geheele watermassa wordt gedeeld. In zulk een geval moet de ijswording op den bodem geschieden, omdat daar het water kalmer is en de bewogen oppervlakte de kristallisatie of ijswording verhindert.

Om deze afkoeling der onderste waterlagen te verklaren, zou men ook van de uitstraling en warmte-geleidbaarheid van den grond kunnen spreken, doch een verdere uitweiding over dit punt zou, vrees ik, de aandacht te veel van ons eigenlijk onderwerp afleiden.

Uit 't geen ik daareven heb medegedeeld volgt nog, dat een stroomend water niet zoo gemakkelijk bevriest als b.v. een stilstaande sloot, die de weilanden scheidt. En niets is natuurlijker. De snelle beweging toch der immer vloeiende waterdeelen stelt een beletsel aan de vorming der kristallen of ijsnaalden, waaruit het ijs is samengesteld; ook geven de onderste dezer deelen gemakkelijker hunne temperatuur aan de bovenste af, terwijl nog door deze beweging zelve eene hoeveelheid warmte geboren wordt, die

niet dadelijk door de koude der lucht wordt overwonnen. (Beweging is arbeid, dus zeggen de geleerden, en arbeid kan in warmte worden omgezet.) Hoe eenvoudig zal, volgens deze verklaring, het antwoord zijn op de vraag: waarom 't ééne gedeelte der rivier soms spoediger bevriest dan 't andere? Een sterke of minder krachtige strooming in die verschillende deelen maakt ons de zaak duidelijk. Op de vraag echter: waarom in de gematigde luchtstreek de zee slechts zelden met ijs wordt bedekt, moet een eenigszins gewijzigd antwoord worden gegeven. Het vriespunt immers voor zoet en zout water is niet 't zelfde; want eerst bij 2 of 3 graden onder nul, kan het zeewater bevriezen. Doch bovendien, de watermassa der zee is zóó groot, dat er veel tijd gevraagd wordt, alvorens zij ter bevriezing genoegzaam is afgekoeld; hetgeen ook nog krachtdadig wordt tegengewerkt door de nimmer rustende golven en de telkens weêrkeerende ebbe en vloed.

Ook zijn er enkele meeren die *nooit* kunnen bevriezen, vermits hunne diepte zeer aanzienlijk is, en hun water opborrelt uit den schoot der aarde, vanwaar het een hoogen warmtegraad medebrengt.

Uit hetgeen wij tot hiertoe zagen, kunnen vele feiten uit het dagelijksch leven worden verklaard. De kracht, waarmeê het water zich uitzet wanneer het den ijsvorm aanneemt, is onweêrstaanbaar.

De ondervinding leert ons, dat kruiken, die met water zijn gevuld, dikwijls vaneen scheuren ten gevolge der nachtelijke koude. En geen wonder, niet waar; de wanden der kruiken toch beletten het bevriezende water in omvang toe te nemen, en met geweld verovert nu de natuur wat haar hardnekkig geweigerd wordt; 't beletsel moet uit den weg worden geruimd, de steenen wanden zelve moeten wijken. Verlangt men een ander bewijs hoe krachtdadig het bevriezende water zijne rechten verdedigt?

Men heeft bevonden, dat zijn uitzettingsvermogen de drukking van 1000 dampkringen (atmospheeren) evenaart. Zware kanonnen van gegoten ijzer heeft men zien bersten, alsof hunne wanden van 't dunste glas waren vervaardigd. Eenige leden van de academie ‘Del Cimento’ lieten te Florence, in de 17e eeuw, door 't bevriezende water een koperen bal vaneenrijten, welks dikte zoo aanzienlijk was, dat Musschenbroeck de kracht, noodig om hem op een andere wijze te breken, op 13.860 ned. ponden (kilo's) berekend heeft.

En niet alleen een groote, of ten minste vereenigde watermassa toont aldus bij het ijsworden haar kracht, ook enkele hier en daar verscholen druppelen bieden ons niet zelden minder aangename verrassingen aan. Dikwijls toch zien wij des winters steenen en dakpannen splijten, ijzeren of steenen waterleidingen vaneen scheuren, ja zelfs geheele stoepen zich oplichten. Dit alles berust op 'tzelfde beginsel, hetwelk wij 't eerste besproken hebben. Weinige druppels hebben zich steelsgewijze binnen de kleine openingen van steenen en pannen verscholen. Daar nadert de wintervorst; hij dringt de kleine schuilplaatsen binnen, verplicht dendruppel 't winterkleed aan te trekken; maar de ijsmantel eischt een grootere cel, en ondankbaar wordt nu de woning met vernieling bedreigd; steen en dakpan moeten splijten, langer weêrstand bieden is onmogelijk.

Onmogelijk? Ja, want zelfs de onwankelbaarste rots, die golf- op golfslag voor hare voeten ziet breken en 't fiere hoofd niet buigt bij 't bulderen van den orkaan, - als 't zwakke riet bij aanwending van geringe kracht, wordt zij vaneen gerukt, wanneer

de tot ijs stollende druppels haar den oorlog verklaren. Waarlijk, de kracht door deze reuzen in dwerggestalten ontwikkeld, is onweêrstaanbaar.

IJzeren of steenen waterleidingen kunnen dus diezelfde kracht niet wêerstaan en daarom worden zij zoo dikwijls en voorzichtig met stroo, zand en kolengruis omgeven, opdat de koude niet tot haar zou kunnen doordringen.

En hoe nu verklaard, dat geheele dorpels somwijlen worden opgelicht? Op deze wijze: het vocht verbergt zich dikwijls onder de dorpels; de koude komt, het vocht bevriest en, terwijl het in omvang toeneemt, moet de zware steen wijken. Later ontdooit wel het ijs, doch de steenen kunnen hunne plaats niet hernemen en verschrikken den betreder, die hen voelt wankelen onder zijne voeten.

Vele andere voorbeelden zouden het hier gezegde nog kunnen aanvullen. Wij konden nog de reden vragen, waarom de metselaar bij invallende vorst zijne onafgewerkte muren met stroo omgeeft; waarom hij zelfs zijn arbeid dan moet staken; waarom plaaster en kalk, nog pas verwerkt, in gruis ter nêervalt; waarom eindelijk bij felle vorst de grond door vele en soms diepe groeven doorsneden wordt; doch ik vrees het geduld mijner lezers te veel op de proef te zullen stellen, daar zij zelven nu in staat zijn een alleszins voldoende antwoord op deze vragen te geven.

Het zij mij echter vergund een enkel feit uit ons dagelijksch leven nog even aan te stippen. De koude der vrije lucht, dus zeiden wij reeds, ontneemt de warmte aan het water, waarvan ten laatste de ijswording een gevolg is. Kan men dus de warmteuitstraling van het water beletten, dan zal het water niet bevriezen. Welnu, wat anders doet een bundel stroo, die in een opening in het ijs wordt gestoken? Het stroo geleidt de warmte *slecht* en belet dus de koude lucht tot het water door te dringen.

Daarom ook beschutten stroo- of rietendaken des zomers tegen de hitte, des winters tegen de koude; en de deftige pels der heeren en het sierlijke bont der dames beschermen beiden tegen een vinnige kou, zonder nochtans zelve warmte mede te deelen; zij bewaren alleen de natuurlijke warmte des lichaams en geven haar niet af aan de, koude lucht.

(*Wordt vervolgd.*)

Anne Dieu-le-Veut.
Een verhaal uit de XVIIe eeuw
Door August Snieders.
(*Vervolg.*)

‘Ik ben uwe hatelijke spotternijen doodmoede!’

‘Dan zullen wij verplicht zijn u te slapen te leggen, mijnheer! Welnu, indien u niet wilt dat ik aan die heeren het vervolg der geschiedenis in woorden vertelle, zal ik hun in daad toonen, hoe weinig bloedig het tweegevecht op Tortuga tusschen den vrijbuiter en een spaanschen kapitein afliep.’

‘Ook hier moet die zaak ter zijde gesteld worden!’ zeide een der aanwezigen.

‘Neen, neen, er moet niet gevochten worden!’

‘Dat zijn uwe zaken niet, mijneheeren!’ zeide de ritmeester.

‘Ik ben overtuigd,’ antwoordde de markies d'Ambrelle, ‘dat de heer graaf De Vertigneul aan deze zaak een vredelievend einde geven wil.’

‘Volgaarne!’ liet deze er onmiddellijk op volgen.

‘Omdat hij uitvluchten zoekt,’ spotte Don Garcia.

‘In alle geval, mijneheeren,’ zeide De Vertigneul, ‘neem ik u tot getuigen, dat ik het niet ben, die dit tweegevecht gewild heeft.’

‘Neen, zeker niet!’

‘Dat de heer ritmeester van het eerste oogenblik, mijne woorden, hoe onschuldig ook, verkeerd heeft opgenomen.’

‘Ja, dat is zoo!’

‘En dat ik hem nogmaals de verzekering geef, dat ik noch hem persoonlijk, noch de spaansche regeering heb willen krenken’

‘Gij hebt èn mij, èn het spaansche leger beleedigd, en dit deed men nooit straffeloos in mijne tegenwoordigheid.’

‘Het zij dan zoo, mijnheer, wij zullen vechten.’

‘Het tweegevecht is door onze costuymen verboden!’ riep eene stem.

‘Ik ben nog gereed terug te treden en uwe wetten te eerbiedigen,’ zeide De Vertigneul.

‘Uitvluchten!’ brulde Don Garcia.

‘Mijnheer De Vertigneul,’ zeide de markies naderende, ‘kan ik u soms van eenigen dienst zijn, hier of bij mevrouw de gravin?’

‘Ik dank u, mijn waarde markies, dat alles is slechts kinderspel.’

‘Bedrieg u niet,’ fluisterde hem de heer De Berlaymont toe; ‘de ritmeester is een der beste schermmeesters van de stad.’

‘Ja, hij is buitengewoon sterk,’ zeide een ander met een bedenkelijk gezicht.

‘De graaf De Vertigneul zal een slachtoffer te meer zijn,’ herhaalde men ginder.

Deze hoorde dat kruisvuur van opmerkingen; hij bleef echter kalm, glimlachte en ledigde zijn ‘mutsje’ ratafia.

Men ging op de binnenplaats van het koffiehuis; vele nieuwsgierigen drongen naar buiten; anderen liepen den trap op en zouden plaats nemen aan de open vensters, die op de binnenplaats uitzicht hadden; nog anderen gingen op stoelen staan.

De krijgshaftige modejonkers vonden het spektakel zeer pleizierig; doch de vrouw en de ‘maerten’ liepen bleek en bang heen en weêr, riepen om den amman en zijne dienders; zij dachten niet anders of het bloed ging in stroomen over de steenen loopen, en in dat geval zouden zij, de huisgenooten, daardoor het ergst besmeurd worden. De wet was immers met voor de groote heeren gemaakt?

Men riep reeds om den wondheeler, om linnen windsels, om pluksel en water, vóór dat er een degen getrokken was.

Op de binnenplaats stonden de nieuwsgierigen als haringen gepakt, en wie het verst verwijderd was, klom op het groene hekken, met slingerplanten begroeid en dat een kleinen hof van de plaats scheidde.

De ritmeester, een reusachtige kerel en sterk gebouwd, een echte *spadassin*, had reeds het kleedsel uitgeworpen, de hemdsmouwen opgestroopt, de borst ontbloot, en terwijl hij den degen, in de rechterhand geklemd, met den punt op den grond hield, wrong en krulde hij met de linker den overgrooten knevel.

Geheel zijn uiterlijk zeide: ik wacht!

De graaf ontknoopte bedaard zijn *justaucorps* en ging hem bedaard, doodbedaard aan een nagel in den muur hangen.

‘Maar gij hebt geen degen?’ merkte hem de markies op.

‘Gij hebt gelijk,’ was het antwoord, en hij zag naar een wapen rond. ‘Het uwe, als ik u verzoeken mag?’ vroeg hij, op den degen van den franschen edelman wijzende.

‘Een paradedegen!’

‘Kom, kom, hij zal voortreffelijk genoeg zijn!’

De aanval had plaats. Van den kant van Don Garcia was deze des te meer bemoedigd, daar hij wel bemerkte dat zijne tegenpartij een slecht wapen had, dat voorzeker tegen het zijne niet bestand was.

De ritmeester had echter misgerekend; de graaf De Vertigneul toonde weldra, dat hij een onovertrefbaar meester was. In het midden van den strijd wierp hij plotseling den degen weg, ontweek den welgemikten stoot, greep bliksemsnel een by den bornput staanden bessemstok en hervatte het gevecht.

Hier steeg een luid gelach, daar een klinkend bravo en verder eene hevige protestatie op.

De tegenpartij brulde van woede, noemde het gebruik van den stok eene nieuwe beleediging, en wilde den onbeschofte op eene bloedige manier straffen; hij was geen mensch meer, maar wel een leeuw, die zich gekwetst gevoelende, op zijn aanvaller stortte.

De graaf luisterde naar niets; hij deed den stok inderdaad bliksemen, en onder die beweging sprak hij met afgebroken woorden:

‘En zoo ook greep Lorenzilïo een stok........... of het juist een bessemstok was, weet ik niet... maar dat geeft ook niets........ Hij pareerde de flinke degenstooten zijner tegenpartij.......... en na er eenigen afgeweerd te hebben...........echter niet zonder moeite......... want de tegenpartij was zeer sterk.........ja, zoo sterk als de ritmeester..... sloeg hij.... in een, twee, drie.... den degen van den aanvaller tot in de sterren!’

En bij die woorden vloog inderdaad de degen van den ritmeester naar boven, en viel klingelend op het dak neêr, terwijl de punt van den stok in de volle borst terecht kwam.

Had de graaf De Vertigneul een degen in de hand gehad, de ritmeester ware doodelijk getroffen geworden.

Nu tuimelde hij slechts achterover en viel I in de goot; het opspattend en sprenkelend

water vormde een oogenblik eene aureool rondom Don Garcia.

Een gekwetste tijger kan gewis niet brullen gelijk de ritmeester; hij vloog op, hij moest bloed hebben, dien De Vertigneul het hart uit het lijf rukken en het hem lillend in het aangezicht slaan!

De vrienden waren echter tusschen beiden getreden, men hield den ritmeester met twintig handen te gelijk vast; men drong bij den graaf aan om heen te gaan - en dat deed hg ook, nadat hij zijn *justaucorps* weêr had aangetrokken.

Fluisterend ving in het koffiehuis de lor van den graaf aan, om weldra tot een luidruchtigen donder, die door heel de stad weêrklonk, aan te groeien.

Neen, zoo'n schermmeester was er in geheel Brussel niet! Den ritmeester, hem, de schrik van al de degendragers, met een bessemsteel neêrslaan - voorwaar, 't was ongehoord!

Zou die graaf De Vertigneul wellicht Lorenzillo in persoon zijn? Zijt ge dwaas? Nog zoo dwaas niet! In alle geval heeft hij voortreffelijk van de lessen des boekaniers geprofiteerd!

Zoo liep de mare van straat tot s traat.

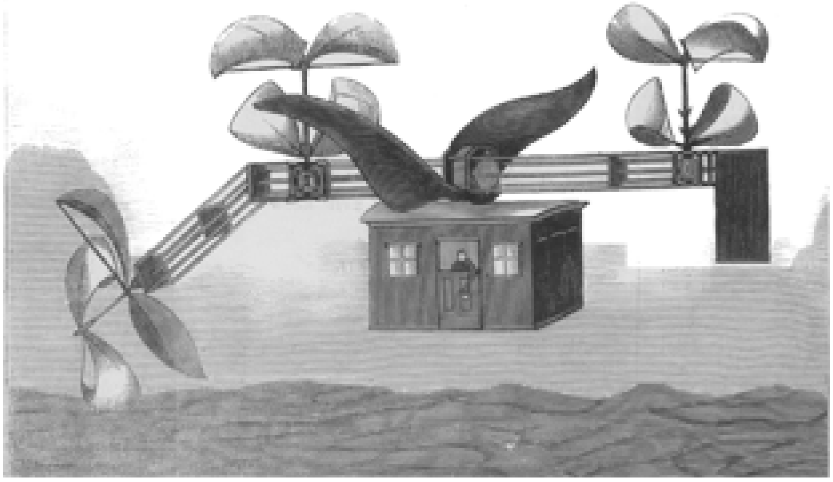

EENE NIEUWE VLIEGMACHINE.

Was het Lorenzillo zelf niet, dan toch was die graaf De Vertigneul een handlanger of een werver van dien piraat - en aan die veronderstellingen, vergiftig gevonden inderdaad, hielden zich de vrienden van Don Garcia.

Hoe het zij, geheel Brussel sprak van de behendigheid van graaf De Vertigneul; zijne faam klom met het uur; iedereen wilde hem zien, hem aan zijne tafel noodigen of ten minste met heminbetrekking komen.

Men zeide wel, dat de ritmeester eene ijselijke wraak nemen zou; dat de graaf geheel de kompagnie kurassiers van Don Garcia op den hals krijgen zou; doch De Vertigneul trok de schouders op.

Overigens de kompagnie van den ritmeester lag te dien tiide te Namen en zij bestond, zooals meestal de kompagnieën, uit een luitenant, dien men niet wist waar hij was; uit een wachtmeester en een werfsergeant, die, de eerste den eerzamen stijl van barbier, en de tweede dien van schoenlapper uitoefende!

Wat erger mocht genoemd worden, was, dat er bij den gouverneur der Nederlanden rapport over de zaak was ingebracht; dat men het gebeurde als een hoon, den

spaanschen landaard aangedaan beschouwde; dat de vreemdeling inderdaad als een werver van de vrijbuiters, of als een soort van spion, werd aangezien.

In alle geval, niettegenstaande de prachtige aanbevelingsbrieven en vrijgeleide, zette men weldra andere speurhonden dan Korrel, den duëllist op het spoor.

Wat het gebeurde in het koffiehuis betreft, de zaak was onderzocht, doch de graaf De Vertigneul had een aantal achtbare getuigen voor zich, en dan, de costuymen en meester Renunkel waren immers zoo inschikkelijk voor de grooten en edelen!....

V.
Oude vrienden.

Het venster der kamer van den graaf en de gravin De Vertigneul, in de *Gouden Ster*, stond open en van tijd tot tijd verscheen daarin de slanke gestalte der edelvrouw.

Mevrouw zag minder naar de voorbijgangers, dan wel naar de kinderen, die beneden op de trappen der kerkdeur of onder de boomen op het plein, rondom de kerk speelden.

't Was een vroolijk leventje daar beneden, de wereld in het klein en in kinderschoenen! De kinderen van gisteren zijn de kinderen van heden.

't Was alsof daar, op die trappen, onder die boomen en op het kerkhof, in den gouden zonnestraal, een groote bijënzwerm danste.

De groepen woelden, juichten, twistten en verzoenden zich weêr, zonder zich aan de wereld buiten hen, zonder zich aan de dooden te storen, die onder het gras en de zerken na het levensspel lagen uit te rusten.

Alles scheen met de knapen meê te zingen, meê te juichen; of de dooden echter in hunne graven trilden, juichten en lachten, weten wij niet; maar de twee torens hadden oogenblitken, dat zij al ruim zoo gek waren als de kinderen; want als twee grootouders, die met de kinderen willen meêspelen, schenen zij van tijd tot tijd te jubelen door hunne klingelende klokken.

Gelukkige kindertijd! Dacht mevrouw De Vertigneul aan die dagen van hare eigene jeugd, toen zij nog niet begreep hoeveel tweedracht en kommer zich, na het doodsbed harer moeder, aan den huiselijken haard zouden neêrzetten?

Zoo oplettend staarde zij de vroolijke, zonnige en bloemrijke kinderwereld in, dat zij den marskramer niet bemerkte, die beneden in de straat, door het in de hoogte houden en doen dansen van een aantal nestels, de aandacht tot zich trekken wilde.

De marskramer droeg aan een leêren band, over den schouder geslagen, een langwerpig, vierkant kaske met verschillende schuifkens ter berging zijner koopwaren; vele dezer laatsten waren zelfs buiten aan het kaske gehangen.

Die groote dame daar boven, scheen er jukt geene die nestels en band noodig had; doch het zal u verwonderen wat al andere snuisterijen de *à la mode-kramer* in mars of kas verborg.

Daar gelaten vingerhoed en naaigerief, tandenstoker, oorlepels en stalen gespen, zal hij u aanbieden:

> Hartjes, die na muscelaet
> Ruycken.......
> Menig hanght ze om den hals
> Des nagts voor swaere droomen.

Die rijke mevrouw heeft misschien zoo'n hartje erg noodig: wie weet! Voor haar of voor haren lieven man heeft de kramer nog:

Ook pendant of bracelet,
Schoenbant en corsetten,
Borsteltjens van varkens-haer
Om knevels op te zetten.

Verder zal hij u aanbieden tandenpoeier, postpapier en verguld lak, waslichtjes, potloodstokjes, waaiers en parfumeriën.

Boeckjes daer men oock in schryft
Voor een kort memorie,
Agter met een brieventas
In groene kaphetory.

En wat u nog meer dan dit alles verwonderen zal, en wat ge misschien altijd als eene nieuwigheid van onzen tijd hadt beschouwd, de man zal, als hij de onderste schuifjes open trekt, u aanbieden: ‘fray yvoore tanden.’

Welke schoone en aangename zaken nu juist de gravin De Vertigneul aanlokken - misschien was het ook enkel en alleen verveling of lust om eenige guldens te versnipperen - weten wij niet; doch zij wenkte den kramer om boven te komen.

Nu wij dezen den trap van de herberg zien opklimmen en hem van nabij beschouwen, zouden wij veel verwedden dat die kramer niemand is dan Korrel, ofschoon hij de pleister niet op het oog draagt en in 't geheel geen scheven mond heeft.

De ‘maert’ welke hem in den gang ontmoette, terwijl zij met emmer en heibessem gewapend, eene wandeling door haar bovenrijk maakte, stond stil en vroeg ‘tamelijk barsch;

‘Waar naar toe, koopman’?

‘Wel, naar de schoone ' mevrouw, die voor langs de straat woont.’

‘Dan dient ge eerst en vooral beneden iemand aan te spreken, en zoo vrijpostig niet naar boven te komen.’

‘Wel, wel, gij, frisch, blozend engeltje, waarom zijt gij zoo boos?.... En zoudt gij inderdaad willen beletten, dat een eerlijk koopman hier wat negocie kwam doen?’

‘Eerlijk, eerlijk!’

‘Gij zijt eene knappe deerne, maar als zondag uw kruis met een lint van zilverdraad aan den hals hangen zal, zult ge nog veel knapper zijn. Zie!’ De koopman toonde het glinsterend lint, hield als een duivelbekoorder het sieraad in de hoogte en de ‘maert’ met schelmsche oogen bekijkende, zeide hij fluisterend:

‘Schoon, niet waar?’

‘Ik heb geen duiten, koopman.’

‘Wie vraagt u naar duiten, lief kind? Ik ten minste niet. Neem het lint. en ik voeg er nog een ‘carolyneringske’ bij; doch vooral geen lawaai.’

‘Nu, ik wil het u later betalen,’ zeide de meid, iets of wat kleurende.

‘Gekheid!’ en de koopman deed een gebaar met de hand alsof hij zeggen wilde: nu, laat dit alles maar rusten. ‘Zeg me nu maar eens waar de kamer is van die rijke mevrouw, welke mij zoo even gewenkt heeft?’

De meid was omgekeerd als een handschoen; zij wees de deur en ging snel heen, om aan dit of dat venster lint en ring te gaan bewonderen.

De kramer bleef een oogenblik staan om haar achterna te zien, en toen zij op den dorpel der kamer nog eens vluchtig omzag, legde hij waarschuwend den vinger op den mond.

‘Zoo gaat het in de wereld,’ dacht de man, met een valsch lachje; ‘die daar versjachelt zich voor een smal stuk lint, zooals de grooten der eeuw te winnen zijn

met ridderketen en titel. Nu, nu, ik heb in mijn leven alles met geld en......goede woorden gekocht, en ook hier ben ik nu andermaal, door middel van beiden binnen de vesting!'

(*Wordt vervolgd*.)

[Nummer 21]

Geillustreerd nieuws.

Inhoud:

Een gevallen grootheid en een nieuwe ster in het rijk der Halve Maan.

Turkije is tegenwoordig het land der verrassingen en een buitenkanske voor telegraafmaatschappijen en dagbladredactiën. Het geeft telkens nieuwe stof voor ellenlange depêches van de telegraaf en dito hoofdartikelen voor de pers. De oostersche kwestie is een onuitputtelijke goudmijn; ongelukkig echter is de munt, die er uit geslagen wordt, van eene zeer twijfelachtige waarde, voor het groote publiek ten minste. Met andere woorden: de verschillende depêches en correspondentiën zijn zoo afwijkend van elkander, spreken elkaâr zoo treffend tegen, dat men den draad geheel kwijt raakt en men, na het doorworstelen van talrijke kolommen druks, nog even wijs is als te voren.

Niet anders gaat het met de laatste verrassende gebeurtenis, die telegrafisten en dagbladschrijvers de handen vol werk gegeven heeft - het plotseling verdwijnen van het staatstooneel van Midhadpacha, den grootvizier der Porte. Het eenige wat men met zekerheid weet is, dat de zoo gevierde man, de groote hervormer, de vader der turksche constitutie en de handhaver van de onafhankelijkheid en onschendbaarheid der Porte (zooals hij met nog tallooze andere vereerende bijnamen genoemd werd) plotseling in ongenade gevallen en uit het rijk der Halve Maan gebannen is. Wil men dieper in de zaak doordringen en de oorzaken van dien onverwachten val nasporen, dan stoot men op eene zee van tegenstrijdigheden, waarop men zich niet met hoop op uitkomst wagen kan.

Toch hebben we de hopelooze taak op ons genomen, om de ontelbare berichten over de oorzaken van Midhad-pacha's val na te pluizen, en de indruk, dien we daarbij ontvingen, komt ongeveer op het volgende neêr:

DE WEGVOERING VAN MIDHAD-PACHA UIT ZIJN PALEIS.

Midhad-pacha is gevallen ten gevolge van paleis-intriges, door zijne vijanden tegen hem gesmeed: hij is dus het offer van intriganten en hovelingen; maar tevens was hij een samenzweerder en had hij het er op toegelegd, om sultan Abdul-Hamid te doen vallen en den afgezetten en schier vergeten grooten Heer Murad V weêr op den troon van den Profeet te plaatsen. Daarenboven is de grootvizier bezweken onder de geheime kuiperijen van den russischen gezant Ignatieff, die sedert veertien dagen Constantinopel verlaten had.

Tot den val van Midhadpacha had eveneens bijgedragen zijn streng vasthouden aan zijn.... papieren kind, de constitutie, terwijl hij tevens die constitutie geschonden had, zoodat de sultan, uit bevreesdheid voor en in naam van dat artikel der constitutie, den grootvizier afzette en uit zijn rijk joeg. De ongelukkige misdadiger heeft zich natuurlijker wijze den rechtvaardigen toorn van den grooten Heer op den hals gehaald, terwijl de geheele zaak tevens een doorgestoken werk is tusschen de beide Turken, en Midhad maar zoolang buitenslands gaat, ten einde eene verzoening tusschen de Porte en Rusland mogelijk te maken, terwijl de *quasi*-banneling later in nog grooter macht en heerlijkheid zal terugkeeren.

Het zou niet moeielijk vallen deze duidelijke en vooral veelzijdige verklaring, met de telegrafische en andere berichten tot grondslag, nog verder uit te breiden, maar onze lezers zullen aan het geleverde ongetwijfeld wel reeds genoeg hebben en ten slotte nog even wijs zijn als alle mogelijke dagbladschrijvers en correspondenten.

Het is echter ontwijfelbaar dat Midhad-pacha's val, welke ook de oorzaken er van zijn, een diepen, men mag wel zeggen een noodlot-

tigen indruk' op geheel Europa gemaakt heeft. Het geloof aan de oprechtheid der beloofde hervormingen en aan de duurzaamheid der turksche constitutie was toch nog niet aangenomen, en nu de ontwerper der constitutie zelf, hij die als de handhaver van Turkije's waardigheid, als de hersteller van Turkije's geschokt gezag afgeschilderd en als de sterkste steunpilaar van het land beschouwd werd, plotseling bezweken is, en zoo de hoog opgevijzelde turksche grondwet met hem wel ter zij zal gezet worden, nu is het voor goed gedaan met het geloof aan de oprechtheid der turksche beloften.

Voor niemand komt de zaak echter meer gelegen dan voor Rusland: zijn meest verbitterde vijand is met Midhadpacha uit den weg geruimd. Begeert het den oorlog, dan zal het op de onoprechtheid der turksche beloften en de onmacht der regeering wijzen; wil het den vrede, dan zal het bij den nieuwen grootvizier een gewilliger oor vinden dan bij den onbuigzamen Midhad-pacha.

Eene wreede spotternij van het lot is het, dat de geweldige man gevallen is in naam derzelfde constitutie, welke hij ingevoerd en verdedigd heeft. In den vroegen morgen van den 5 februari werden door de troepen de straten afgezet, die van het paleis des grootviziers naar het serail voerden. Toen Midhadpacha's paleis omsingeld was, traden eenige soldaten der garde zijne slaapkamer binnen en deelden hem meê, dat hij hen naar het paleis der Porte moest volgen.

Daar aangekomen werd hem door den secretaris van den sultan meêgedeeld, dat hij, wegens samenspanning tegen den Grooten Heer en wegens schending der constitutie, van zijne waardigheid vervallen was verklaard, en dat de Porte hem, volgens artikel 113 dier constitutie, dat den sultan de macht verleent die personen uit het rijk te verbannen, welke gevaarlijk zijn voor de rust van het rijk, het langer verblijf binnen de grenzen van Turkije ontzeide.

Onze gravure stelt het oogenblik voor, dat de gevallen grootvizier door de soldaten der garde uit zijn paleis gevoerd en naar het serail geleid wordt.

Midhadpacha heeft intusschen reeds een opvolger gekregen in den persoon van Edhempacha, vroeger gezant te Berlijn en meer bekend geworden, doordat hij op de conferentie Safvetpacha ter zij gestaan en zich door zijne heftige taal tegen sommige der conferentie-leden onderscheiden heeft. Edhem-pacha is zoowat van alles geweest, minister, lid van den staatsraad, gezant; hij wil het nu nog als grootvizier beproeven, om waarschijnlijk den weg te gaan van meest alle turksche grootviziers, de ongenade van den Grooten Heer met een afgelegen gevangenschap of de verbanning. Overigens, Turkije schijnt nu eenmaal behoefte te hebben aan eene gedurige afwisseling van mannen in de hoogste ambten, sultans en grootviziers inbegrepen. Of Edhempacha, in afwachting dat het rad der fortuin hem weêr naar beneden gevoerd heeft, zal opgewassen zijn voor de taak, die hij op zijne schouders heeft genomen? Het is moeielijk te beslissen; wordt hij al afgeschilderd als een bekwaam, verlicht man, rijk aan ondervinding en volkomen op de hoogte van den staatkundigen toestand van zijn land en van de europeesche hoven; zegt men dat hij geheel en al thuis is in de politieke en economische wetenschappen, dat hij, in één woord, een verstandelijke Turk is - ‘men’ zegt zooveel, en bij turksche toestanden en personen is het hoogst moeielijk de waarheid te achterhalen. Het zal dus wel het best zijn geduld te oefenen en de feiten te laten spreken. Dan zal tevens blijken welke ‘men’ het dichtst bij de waarheid is, ‘men’ die Edhem een oudTurk, of een jongTurk, een man van den oorlog tot het uiterste, of een man des vredes noemt.

Nog denzelfden dag, waarop Midhad viel, werd Edhempacha in het paleis der Porte geroepen, waar de scheik-ul-islam hem zijne benoeming mededeelde, de keizerlijke *hatt*, die benoeming bevattende, voorlas, en door de aanwezig zijnde generaals en andere hoogwaardgheidsbekleeders in de groote zaal van het serail met zijne verheffing werd geluk gewenscht.

Toen Edhempacha zich later op het balkon van het keizerlijk paleis vertoonde, werd hij door de talrijk vergaderde menigte met geestdrift toegejuicht, evenals vóór hem Midhadpacha en de andere grootviziers door het volk met blijken van sympathie overladen waren. Dat is ten minste eenige vergoeding voor de kans, om later, wanneer de Groote Heer zijn hand terugtrekt, met smaad overladen weggejaagd of gekerkerd te worden.

BARD.

Politieke tinnegieters.

Indië, het vaderland der mythen en sagen, die door hunne bekoorlijkheden zulk een overweldigenden indruk achterlaten, wordt terecht het schoonste land der wereld genoemd. Het was in de onbeschrijfelijk weelderige vlakte tusschen den Tigris en den Euphraat, dat volgens eene overlevering het aardsche paradijs van Adam en Eva gelegen was, de lusthof door God aan het eerste menschenpaar geschonken. Of die overlevering juist is, zullen wij niet beslissen; het is zelfs meer dan waarschijnlijk, dat de pracht van de landstreek, het weelderige van het natuurschoon, dat Indië te zien geeft, tot dat denkbeeld aanleiding heeft gegeven.

Een indisch landschap! Op den achtergrond een donker bosch van palmen, die het zonlicht beletten tot den bodem door te dringen. Aan de voorzijde een smaragdgroen meer, met witte en blauwe lotusbloemen aan den oever. Een aantal zilverkleurige beken storten zich in dat meer uit en verlaten het langs de andere zijde, om daar haren weg te vervolgen naar steeds dieper gelegen dalen. In 't verschiet bergkruinen die, van verre gezien, slechts onbeduidende heuvels schijnen, maar die van gindsche vlakten beschouwd, zich vertoonen als hemelhooge, voor den mensch schier onbestijgbare rotsgevaarten. Denk bij dit tooneel een laatste schemering der ondergaande zon, en het indisch landschap zal u aan den grond vasttooveren.

En toch, op dien heerlijken en vruchtbaren bodem woont een menschenras, dat zich steeds heeft doen kennen als twistziek en oorlogzuchtig van aard, dat reizigers aanvalt, karavanen plundert, alleen van moord en roof leeft en bij gebrek aan eene prooi de wapens tegen elkander keert. Onder hunne eigen vorsten levend, geregeerd door wetten, die hun oorsprong vonden in de zeden en gewoonten van het land, zijn de Indiërs door hunne eindelooze geschillen een buit geworden voor eerzuchtige veroveraars, en is het aan henzelven te wijten, dat zij reeds sedert eeuwen de slavenketenen dragen, hen door die veroveraars aangesmeed.

Engeland, Rusland en Turkije hebben Indië stuksgewijze veroverd, en steeds duurt de veroveringszucht voort. Het is nog slechts weinige jaren geleden, dat een der machtigste Staten, Kiva, door Rusland veroverd is. Het wapenfeit van den russischen generaal Kaufman wordt geroemd als een der stoutste militaire bedrijven onzer eeuw, doch de afgunstige blikken, met welke Engeland die verovering gezien heeft, zouden het niet tot eene onmogelijkheid maken, dat de bodem, die zoo dikwijls gekleurd is met het bloed zijner bewoners, eenmaal doorweekt zal worden van het bloed der

twee ieverzuchtige natiën, die elkaar elken duim gronds ten koste van alles zouden willen ontrukken.

Van die toestanden hebben sommige heldere hoofden onder de Indiërs gebruik gemaakt, om onder hunne landgenooten de hoop op de vrijmaking van hun vaderland te doen herleven, en zoover hebben zij het reeds gebracht, dat hunne overheerschers met spanning hunne minste wenken nagaan en hunne verlangens en begeerten voldoen, om zoodoende alle gronden en beweegreden tot eenen opstand weg te nemen.

De mannen uit de lagere volksklasse op onze gravure zijn eenige van die soort van politieke tinnegieters, zooals men ze in elk land aantreft, die op markten en andere openbare plaatsen op hunne wijze den toestand des lands bespreken, zij zijn door den engelschen schilder B. Wereschagin op doek gebracht, en trouw in hunne eigenaardige kleeding weêrgegeven.

Eene reis naar Marpingen.
(*Vervolg en slot.*)

Reeds voor dag en voor dauw waren wij dan ook den volgenden dag, woensdag, op; wij kleedden ons haastig en gingen naar de kerk, om er het Misoffer bij te wonen. Behoeft het gezegd te worden, dat wij met veel stichting den heiligen dienst bijwoonden in de kerk, waar de Moeder Gods meermalen aan de drie Mariakinderen verschenen was, en dat wij in ootmoed nederknielden voor het beeld van haar, die reeds zoo vele genaden over het nederige dorp gebracht, zoovele wonderen in de gemeente gedaan had?

Toen het Misoffer geëindigd was en de geloovigen de kerk verlaten hadden, nam mijn reisgezel eene teekening van het inwendige der kerk, welke er wel nederig uitziet, maar zich toch smaakvol voordoet met hare nette versieringen en vooral met het schoone Mariabeeld, door pastoor Neureuter zelven geschilderd.

Nadat de schets - waarnaar de gravure genomen is - voltooid was, lieten wij ons bij den pastoor aandienen, die ons zeer vriendelijk ontving; wij hadden een lang en belangwekkend gesprek met den braven en moedigen geestelijke; hij sprak ons van de genade, welke over het dorp en zijne omstreken nedergedaald was, onderhield ons over de verschijningen, reeds in hoofdzaak door ons meêgedeeld, verhaalde ons vele merkwaardige bijzonderheden, met de plaats gehad hebbende verschijningen in verband staande, en houdt de geloofwaardigheid van de drie Mariakinderen en hunne ouders boven ieders verdenking verheven. Onder meer treffende voorvallen vertelde de pastoor ons het volgende, wat overigens door alle bewoners van het dorp bevestigd wordt.

Een der weinige ongodsdienstige boeren uit de gemeente, die met de verschijningen der Moeder Gods den spot dreef, voerde op zekeren dag een met twee sterke, jonge paarden bespannen zwaar geladen wagen over een zeer ongelijken weg. Er bevond zich nog een knecht bij hem; de dieren konden de kar niet voortkrijgen en al de pogingen van den boer bleven zonder vrucht. Door drift vervoerd legt de man de zweep op de arme dieren en roept in arren moede uit: ‘De wagen zal vooruit, al zou ik er Maria van Marpingen voorspannen!’ En zie - nauwelijks zijn die godslasterende woorden aan zijn mond ontglipt, of de beide paarden vallen op den weg neêr om niet meer op te staan. Het is onnoodig te zeggen, dat dit geval een diepen indruk op de bevolking heeft gemaakt.

Van zijne gevangenschap vertelde pastoor Neureuter weinig: de eerwaarde geestelijke is daartoe te nederig; ook dringt hij zich volstrekt niet op den voorgrond:

niet uit vrees, maar hij verklaarde zich van den beginne af zooveel mogelijk onzijdig te hebben gehouden, om niet den schijn op zich te laden als wilde hij in deze bovennatuurlijke zaak, die geen menschelijken steun behoeft, ter wille van menschelijke berekeningen of eigenbaat propaganda maken.

De indruk, dien de geestelijke op ons maakte, was, dat hij een zeer verlicht, verstandig en zeer beminnelijk man was, en den tijd, dien wij bij hem mochten doorbrengen, zullen wij als de genoegelijkste oogenblikken van ons leven blijven beschouwen.

Van pastoor Neureuter begaven wij ons naar het *Schwannheck*, om er de *Gnadenquelle* te bezoeken; wij vonden er talrijke beêvaartgangers, in knielende houding biddende om de voorspraak der zoete Moeder in den hemel te verkrijgen, of het kostbare water scheppende, dat zulk eene bovennatuurlijke geneeskracht verkregen heeft.

's Namiddags bezochten wij het *Härtelwald*, waar de merkwaardige verschijningen hadden plaats gehad. Nu en dan trok een groepke biddenden naar het bosch, en wij

waagden het niet die goede lieden in hunne stille aandacht te storen; wij wisten niet beter te doen dan hun voorbeeld te volgen en eveneens in het bosch neêr te knielen, om er onze gebeden uit te storten voor Onze Lieve Vrouw van Marpingen. Na aan die behoeften onzes harten voldaan te hebben, zocht mijn reisgenoot een gunstig plaatske uit om eene schets van het bosch te nemen (zie onze gravure), terwijl ik met eenige mannen, die niet ver vandaar aan een weg werkten, een gesprek trachtte aan te knoopen. Ook hier stootte ik in den beginne weêr op het wantrouwen der lieden, maar toen ik hun liet merken dat ik goed op de hoogte was van hetgeen er in Marpingen was omgegaan en van mijn bezoek bij den pastoor verhaalde, begon hunne tong toch een weinig los te gaan en vertelden zij mij van de wonderen door de Moeder Gods bewerkt, en hoe dagelijks zieken en gebrekkigen uit het geheele district toestroomden en velen baat en genezing vonden bij de *Gnadenquelle*. Toen ik hun op mijne beurt meêdeelde met welk doel mijn reisgenoot en ik hier gekomen waren, schudden zij het hoofd en verzekerden mij, dat de gendarmen zulks niet lang dulden zouden, en zij verhaalden verscheidene minder opwekkende voorbeelden van vreemdelingen, die òf uit de gemeente gezet òf naar St.-Wendel opgezonden waren. Zij gaven mij den raad om, wilde ik eene minder aangename kennismaking met de policie vermijden, mijne zaken zoo spoedig mogelijk. af te doen en maar weêr haastig te vertrekken. Ik deelde de vrees dier goede lieden niet, maar dankte hen nochtans hartelijk voor hun welmeenenden raad.

Mijn reisgenoot had zich onderwijl bij mij gevoegd en trok mij ter zij.

‘Ik geloof dat het terrein hier minder veilig voor ons gaat worden,’ sprak hij.

‘Wat is er gebeurd?’ vroeg ik nieuwsgierig.

‘Gebeurd eigenlijk niets, maar ik heb reden te gelooven, dat wij het hier niet lang meer zullen kunnen uithouden. Toen ik daar ginds met mijne schets bezig was, kwamen mij de twee gendarmen uit Thome's uitspanning ter zijde en vroegen om mijne teekening te zien. Ik was zoo beleefd mogelijk en toonde hun mijne schets. Nadat zij deze gezien hadden, sprak een hunner op alles behalve welwillenden toon:

‘Ik meende dat gij in Marpingen gekomen waart om het dorp te *zien*; ik merk echter dat gij nog meer doet, mijnheer.’

Ik antwoordde hun dat dit toch geene misdaad was en het *Härtelwald* geen vijandelijke vesting, welker bolwerken ik poogde te spionneeren. Toen zagen de gendarmen elkander veelbeteekenend aan en vroegen mij plotseling of ik nog lang in Marpingen dacht te blijven, waarop ik kortweg antwoordde zulks nog niet te weten. ‘Nu, tot van avond, mijnheer!’ klonk hé.t dubbelzinnige antwoord, en met die woorden verwijderden zich mijne beide kennissen.

Deze meêdeeling van mijn vriend gaf ook mij stof tot nadenken, doch heel ongerust maakte ik mij er nog niet over. Wij begaven ons weder naar het dorp terug en traden de woning van een der drie Mariakinderen binnen, namelijk die van Catharina Hubertus. De moeder, wie wij onze namen bekend maakten, zag ons wantrouwend aan en aarzelde om aan ons verlangen te voldoen, namelijk haar dochterke en de beide andere meisjes, aan wie de Moeder Gods verschenen was, te roepen. Gelukkig trad op dit oogenblik vader Hubertus de kamer binnen; wij deelden ook hem onze bede meê, en daar hij ons dien morgen in de kerk gezien en bij den pastoor had zien ingaan, beduidde hij zijne vrouw, dat zij ons verlangen moest voldoen. Na een klein kwartier traden drie bedeesde boerenmeisjes het vertrek binnen; de onschuld scheen uit hunne overigens heldere oogen, en op onze vragen gaven zij in den beginne ter

nauwernood eenig antwoord. Langzamerhand werden zij echter spraakzamer en toen deelden zij met groote opgetogenheid mede, onder welke omstandigheden en hoe dikwijls zij de verschijning hadden gezien. Ik verzocht hen den volgenden dag nogmaals te mogen bezoeken en deelde mijn voornemen mede, om alsdan in mijn zakboekje hunne naamteekeningen op te nemen. Dat verzoek werd toegestaan, doch ik had buiten de policie gerekend. Een ander bezoeker van Marpingen is echter gelukkiger geweest en heeft ons bereidwillig het geschrift van een der kinderen afgestaan. Wij geven het hier getrouw terug.

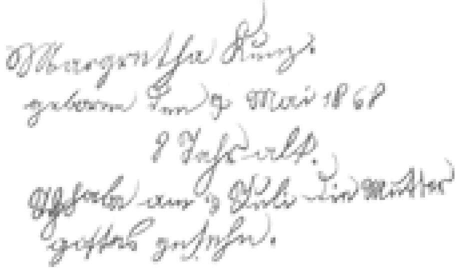

Margaretha Kunz, geboren den 7 mei 1868, 8 jaron oud. Ik heb den 3 juli de Moeder Gods gezien.

Toen wij 's avonds weêr naar ons logement terug gekeerd waren en voor onze lichamelijke behoeften hadden gezorgd, gingen wij in een hoekje zitten en legden onze notitieboekjes voor ons op de tafei. Al pratende werkte mijn reisgenoot een zijner schetsen nador uit. In ons gesprek verdiept, sloegen wij geen acht op de gaanden en komenden, tot wij eindelijk vrij onzacht uit onze drukke samenspraak opschrikten. Eene ruwe stem, vlak achter ons, sprak ons de volgende woorden toe:

‘Gij zult ons morgen vroeg moeten volgen, mijneheeren; houdt u tegen dien tijd gereed.’

Wij zagen beiden op: de stem kwam van een der gendarmen, die over onze schouders heen zijn oog op onze zakbeekjes gevestigd hield en misschien een gedeelte van ons gesprek afgeluisterd had.

‘U volgen, mijnheer? mogen wij weten waarheen?’

‘Naar St.-Wendel, mijneheeren! gij zult u voor den burgemeester moeten verantwoorden.’

‘Verantwoorden? Maar welke misdaad hebben wij dan toch bedreven?’

‘Gij zijt uwe bevoegdheid te buiten gegaan, ge hebt teekeningen van het dorp gemaakt; gij.....’

‘Zijn dat volgens de prieisische wetgeving misdaden?’

‘Zulks staat niet aan mij om te beoordeelen: volgens onze instructie moeten wij u naar St.-Wendel voeren.’

‘Maar uwe instructie is onwettig, dus..........’

‘Ook dit hebben wij niet te onderzoeken: wij hebben onze instructie te volgen, dat is onze plicht; het verdere is aan de bevoegde autoriteit. overgelaten. Wij verwachten, dat gij de volbrenging van onzen plicht geen hinderpalen in den weg zult leggen.’

De man drukte sterk op het woord *plicht*; de geheele zaak was onwettig en ongehoord, maar wij mochten er den gendarme geen verwijt van maken: de Pruis was slechts een blind werktuig, dat gehoorzamen *moest* aan de beweging welke het gegeven was. Er zat dus niets anders op dan te verklaren, dat wij zouden gehoorzamen, te meer daar er toch niets aan te doen was en wij, op ons goed recht steunende, te St.-Wendel gerechtigheid hoopten te vinden, als wanneer wij geheel vrij en in zekeren zin onschendbaar zouden zijn.

Den volgenden morgen stond te acht uur een wonderlijk soort van voertuig voor de deur van Thome's herberg; het was een soort van kar zonder huif of burries: daarop zouden wij plaats moeten nemen. Wij hadden eigenlijk om een rijtuig verzocht, maar dat allereenvoudigste voertuig was, volgens de verzekering der gendarmen, alles wat er op dit oogenblik in het dorp beschikbaar was. Er was niets aan te doen dan er op te klimmen. Een der gendarmen nam naast ons op de kar plaats, terwijl een tweede benevens de voerman er te voet naast zouden gaan.

‘Gij neemt goed uwe voorzorgen, mijnheer,’ sprak ik glimlachend tot mijn gewapenden geleider; ‘ik kan u echter geen ongelijk geven: zulke vreeselijke misdadigers als wij zijn dienen wel ter dege bewaakt te worden.’

De gendarm antwoordde niet, maar hij sprong van zijn zitplaats (eenige bossen stroo) op en de kar af, waarna hij met zijn makker eenige woorden wisselde. Wat er verhandeld werd, kon ik niet verstaan, maar uit het resultaat kon ik den inhoud van het korte gesprek raden. Toen het voertuig zich in beweging zette, bleef namelijk de tweede gendarme in de herberg achter en werd de tocht naar St.-Wendel slechts met één geleider aanvaard.

Onze teekenaar heeft een afbeelding gegeven van dezen merkwaardigen tocht, op het oogenblik dat wij Marpingen verlieten.

De omstandigheden in aanmerking genomen, kan ik niet zeggen dat de reis bijzonder onbehagelijk was. De dikke mist die over het dal hing was langzamerhand opgetrokken, en de heldere winterzon bescheen de heerlijke landstreek; ons gebrekkig voertuig stemde ons tot vroolijkheid en de pruisische gendarme was bij nadere kennismaking in 't geheel geen onaardige gast; dat hij zich in zijne hoedanigheid als gendarme bij ons bevond, kon ons natuurlijk geen schaamte of smart veroorzaken, en hij zelf scheen in te zien, dat hij toch geen gewone misdadigers bij zich had, ten minste hij werd allengs zeer spraakzaam en vertelde ons menige bijzonderheid uit zijn privaat leven, alsook uit zijne veldtochten van den franschduitschen oorlog. Hij verhaalde ons, dat hij eene katholieke vrouw had die hij, zooals hij zich eigenaardig uitdrukte, voor geen drie evangelische zou willen ruilen; jammer maar dat zij in vele jaren haar Paaschen niet had mogen houden, waarop wij aanmerkten, dat hij zich dan als zorgvol en liefhebbend echtgenoot tot de katholieke geestelijkheid diende te wenden, teneinde zijne vrouw hare rust voor dit en haar geluk voor het volgend leven te hergeven. De man beloofde zulks wezenlijk en wij waren zeer over elkander voldaan. Toen wij over de wonderen van Marpingen begonnen te praten, zette hij echter een ongeloovig gezicht, daar hij, volgens zijn beweren, *bij ondervinding* wist, dat het water der bron de zieken niet geneest. Op onze vraag, om zich nader te verklaren, vertelde hij ons het volgende: Door het gedurig wachthouden en waken in het killige *Schwannheck* had hij rheumatiek in de beenen gekregen; ofschoon hij volstrekt geen geloof sloeg aan de verhalen van de wonderbare genezingen door het water der *Gnadenquelle*, wilde hij het echter, daar hij het zooveel zag gebruiken en hij er altijd zoo dicht bij was, ook wel eens beproeven. Hij had daarom gedurende een paar weken dagelijks zijne beenen in het bronwater gewasschen en er groote hoeveelheden van gedronken. En toch had dit alles niets geholpen en was zijn toestand nog eer verergerd......

Het spreekt van zelf dat wij den man beduidden, dat alleen een levendig geloof en een vast betrouwen op den bijstand der Moeder Gods genezing kon brengen; maar den patiënt was dit niet aan het verstand te brengen, zoodat wij ten laatste wel op een ander onderwerp moesten overstappen. Ongeveer te halfweg bij een dorpke gekomen, stegen wij voor een kwartier van onze ongemakkelijke zitplaats af en

namen aan de herberg eenige ververschingen. Ons aanbod om voor den gendarme hot gelag te betalen wees hij met vastheid van de hand; na eenigen tijd reden wij verder en kwamen omstreeks elf uur des voormiddags te St.-Wendel aan. Onze eerste gang was naar den burgemeester; deze ontving ons vriendelijk, bijna hartelijk; na door den gendarme op de hoogte gebracht te zijn, hoorde hij ons ook met welwillendheid aan en gaf toe, dat ons verblijf te Marpingen niets strafbaars bevatte; wat het maken van teekeningen betreft, dit was eene zaak, waarover hij geen oordeel durfde uitspreken: hij verwees ons dus naar den landraad, waarover wij ons in zooverre verheugden, dat wij nu eens dien verschrikkelijken persoon in levenden lijve zouden zien. Onze hoop werd echter teleurgesteld. Wel werden wij bij den landraad aangediend, maar nadat wij bijna een half uur in eene zijkamer hadden moeten wachten, gedurende welken tijd de gevreesde man waarschijnlijk met den gendarme in gesprek bleef, kwam laatstgenoemde terug met de boodschap, dat de landraad niet te spreken was, maar dat hij ons door zijne (des gendarms) bemiddeling het bevel deed toekomen, niet meer

naar Marpingen terug te gaan en het land zoo spoedig mogelijk te verlaten. Wij protesteerden zoowel tegen het een als het ander, doch de boodschapper verzekerde ons, dat aan de zaak niets te veranderen viel, en voegde er bovendien officieus bij, dat wij bewaakt en opgepakt zouden worden, bijaldien wij weêr te Marpingen durfden verschijnen.

Na ons in eene herberg begeven te hebben, beraadslaagden wij wat ons verder te doen stond; wij wonnen tevens den raad in van den logementhouder, zekere Thoney, zooals wij reeds vernomen hadden een goed katholiek, en deze raadde ons aan om stillekens te vertrekken, daar er toch niets aan te doen was en wij verzekerd konden zijn goed in het oog gehouden te worden.

Wij hebben dien raad opgevolgd, te eer daar mijn reisgenoot de voornaamste teekeningen reeds genomen en ook ik, in hoofdzaak ten minste, mijn doel bereikt had.

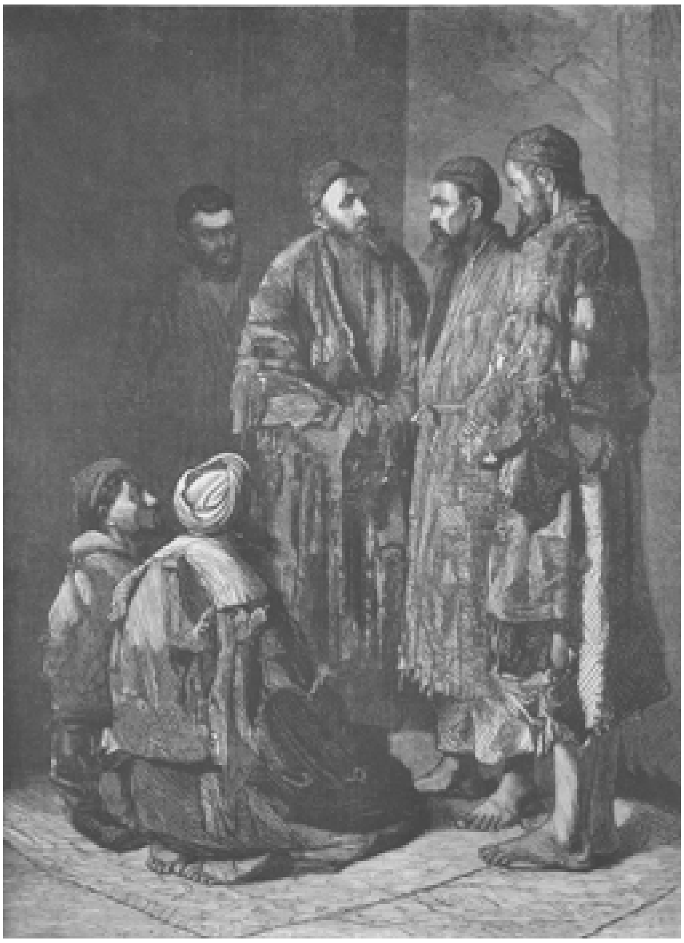

POLITIEKE TINNEGIETERS, NAAR B. WERESCHAGIN.

's Avonds waren wij te Trier en 's anderdaags 's namiddags begroetten wij weêr met vreugde en een gevoel van dankbaarheid Nederlands vrijen bodem. B.

Het ijs.
(*Vervolg en slot.*)

Meermalen, en wel met opzet, heb ik 't woord kristallisatie gebezigd, en eenige mijner lezers, misschien minder met de geheimen der natuur vertrouwd, konden dien helderen, doorschijnenden steen, dat fijn geslepen en fraai schitterend glas, - die gewoonlijk *kristal* worden genoemd, en in gouden sieraden zoo dikwijls op bedriegelijke wijze den diamant vervangen, - niet

in overeenstemming brengen met een eenvoudig stuk ijs. Voor hen derhalve meen ik mij verplicht dat woord wat nader te omschrijven.

Het woord *delfstoffen* vereischt voorzeker geen verdere verklaring; ieder toch verstaat daaronder de vaste stoffen, die uit den schoot der aarde worden opgehaald. De delfstoffen nu komen in twee verschillende vormen voor: de eene vorm is regelmatig, de andere onregelmatig. De voorwerpen, die men onder den onregelmatigen vorm aantreft, hebben eene onstandvastige, toevallige en afwisselende gedaante, die niet zelden min of meer is afgerond; die voorwerpen echter, welke zich in een regelmatigen vorm vertoonen, zijn altijd door standvastige en regelmatige hoeken, kanten en vlakken begrensd, waarom zij veelvlakkige lichamen of in één woord *kristallen* worden genoemd. Moest ik echter een juiste bepaling geven van 'tgeen de geleerden *kristal* heeten, dan zou ik dat woord aldus omschrijven: kristallen zijn stoffen, die een regelmatigen, meetkunstigen vorm aannamen, toen zij van den gasvormigen of vloeibaren toestand tot den vasten overgingen.

HET HÄRTELWALD BIJ MARPINGEN.

Kiezen wij, om dit zoo mogelijk nog duidelijker to maken, een eenvoudig voorbeeld. Suiker kan in water

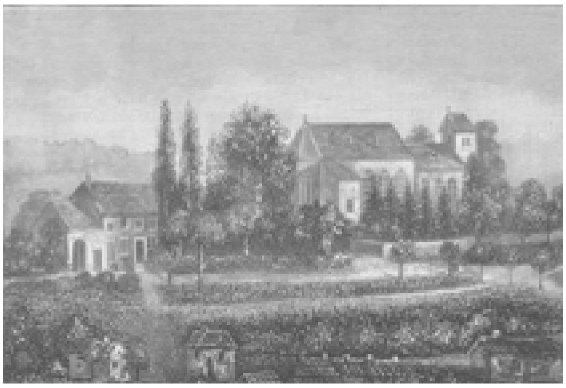

GEZICHT OP DE KERK TE MARPINGEN.

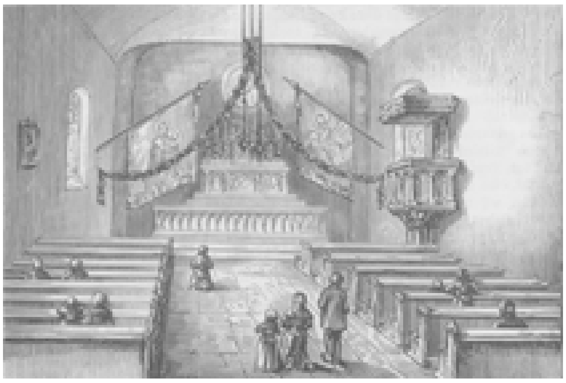

DE KERK TE MARPINGEN VAN BINNEN.

GEDWONGEN UITSTAPJE VAN MARPINGEN NAAR ST.-WENDEL.

worden opgelost. Welnu, werpen wij een groote hoeveelheid dezer stof in kokend water, dan zullen wij, wanneer het water er mede verzadigd is, dat wil zeggen, wanneer het water geen suiker meer kan oplossen, een dikke, olieachtige vloeistof verkrijgen, welke wij wederom zóólang verhitten, totdat 't water geheel is verdampt en er alleen gesmolten suiker overblijft. Gieten wij nu deze vloeistof in langwerpige steenen of glazen kruiken, waarin wij te voren eenige katoendraden hebben opgehangen, dan zal het olieachtig vocht langzamerhand stollen, of, zooals de natuurkundigen zeggen, tot den vasten toestand overgaan; geschiedt dit zonder verstorende invloeden van buiten, dan zet het zich langs de katoendraden in regelmatige vormen als harde, doorschijnende brokken neêr, die wij, onder den algemeenen naam van kandij of 'klontjes' in den handel aantreffen. De suiker is langs dezen weg *gekristalliseerd;* de 'klontjes' heet men *suikerkristallen*.

Ook het chloor-sodium of keukenzout mogen wij met geen minderen titel begroeten. De lezer heeft immers wel eens opgemerkt, hoe deze om hare algemeenheid onaanzienlijke stof van een waarlijk kunstige architectuur getuigt? Hoe laag op laag van deze vierzijdige pyramiden met rekenkunstige evenredigheid op elkander zijn geschikt? Hoe deze kristallen, schoon onderling in grootte verschillend, toch allen naar een zelfde plan zijn opgebouwd? Zie verder hoe de suiker-, soda- en aluinkristallen een geheel anderen vorm hebben aangenomen. Want zeker, in duizende en duizende schoone schakeeringen treft men de gekristalliseerde stoffen aan, en daarom heeft de tak van wetenschap, die zich uitsluitend met haar onledig houdt, allen tot eenige weinige grondvormen teruggebracht.

Keeren wij nu tot ons onderwerp terug.

Ook in het ijs is een bewonderenswaardige bouwkunde waar te nemen, indien het slechts op behoorlijke wijze wordt bespied. Of is het den vernuftigen mensch gegeven, zonder geleende hulp en in zoo korten tijd, bloemen op onze glasruiten te schilderen, van zoo heerlijke samenstelling en zoo juist en fijn van teekening, als de koude van slechts weinige minuten voor onze Verbaasde oogen toovert? Die bloemen zijn kristallen van kunstiger en volmaakter bouw dan ooit eenig paleis door sterfelijken bouwmeester werd opgetrokken. Bespieden wij die ijsnaalden slechts bij hare ontdooiing, vooral wanneer het roode licht der winterzon zijne stralen op haar neêrschiet, en verrassing op verrassing zal ons verbeiden.

Laten wij eens naar hartelust al het weelderig schoon genieten, dat in een ruwen, onaanzienlijken ijsklomp is verborgen; de wetenschap zal ons daarbij behulpzaam zijn; 'want,' zegt een groot geleerde van onzen tijd, 'de natuur brengt hare uitingen op muziek, maar der wetenschap is 't opgedragen 's menschen zintuigen te scherpen, opdat hij de melodie zou kunnen verstaan.'

Wanneer de hemel helder is en één onzer vensterramen naar den zonnekant is gekeerd, sluiten wij zorgvuldig alle vensterblinden, zoodat geen enkele lichtstraal ons vertrek kan binnendringen; vervolgens maken wij een kleine, ronde opening in één der blinden, om aldus een enkelen bundel zonnestralen door te laten. In dien lichtbundel nu plaatsen wij een stuk ijs; de stralen, die door het ijs zijn gegaan, leiden wij door een lens, of dubbel bolgeslepen glas, en verzamelen hen eindelijk weer op een wit linnen of papieren scherm. Verrassend zal de uitkomst wezen en duizendvoudig wordt onze moeite beloond. De stralen der zon zullen het kristallen gebouw breken, door op nauwkeurige wijze zijn architectuur te verbreken. De kracht van kristallisatie heeft bedaard en volgens evenredigheid de kleinste ijsdeeltjes

opgebouwd, de straalbundel zal ze op gelijke wijze uit elkander nemen: door de warmte der zon smelt het ijs.

Van deze proefneming is hierachter eene teekening weergegeven, die getrouw naar de natuur is genomen.

Hier is een ster en ginds wederom een ster, en zoo wij het ontdooiend ijs konden gaêslaan, zouden wij ontdekken hoe het geheele ijsveld bedekt is met sterren, die alle hare stralen naar zes kanten uitschieten. Een minnaar van planten zal van zesbladige bloemen gewagen, wier randen gekarteld zijn of den zigzagvorm hebben aangenomen; hij zal op kleine dennenstruiken wijzen, waaraan slechts de groene tint ontbreekt om hen te doen leven. ‘En zoo kwistig,’ dus gaat de geleerde voort, wiens woorden ik reeds heb aangehaald, ‘zoo kwistig werkt de natuur in geheel de schepping. Elk deeltje, hoe klein dan ook, van dien ontzaggelijk grooten ijsklomp, die de zeeën van het noorden bevloert en haar voor den mensch ongenaakbaar maakt, is volgens die wetten gebouwd’

Ten slotte wil ik nog wijzen op een zeer merkwaardig verschijnsel, dat zich bij de kristallisatie van het ijs kan voordoen. Bij nul graden warmte bevriest reeds het water, en het onbewogene spoediger dan het water, dat door wind of strooming sterk beroerd wordt. Dit moet men echter verstaan van het water in de vrije lucht, dus min of meer bewogen door de stroomingen in den dampkring. Want kunnen wij eene hoeveelheid water in *volmaakte* rust houden, dan zal hare temperatuur tot 12 graden onder het vriespunt dalen, zonder dat er zich ijsnaalden aan hare oppervlakte vertoonen; tikt men dan zacht tegen het vat, waarin het water is geborgen, aanstonds ziet men de kristallisatie tot stand komen. Hoe dit te verklaren? Het tikske bevordert de ijswording; men geeft daardoor eene richting aan de moleculen of kleinste deeltjes van het ijs.

Moge deze korte verklaring van de geheimzinnige krachten, die in de natuur samenwerken om des winters een kristallen vloer op onze wateren te leggen of onze glazen met zoo schoone bloemen te beschilderen, voor den aandachtigen lezer een lichtpunt geweest zijn in het duister, waarmeê de natuur zich omhult, en eene opwekking tot dankbare bewondering jegens Hem, die alles tot 's menschen geluk en genot zoo volmaakt heeft geschikt.

H.v.W.

Anne Dieu-le-Veut.
Een verhaal uit de XVIIe eeuw
Door August Snieders.
(*Vervolg*.)

De kramer klopte en mevrouw De Vertigneul opende zelve de deur, alsof zij den man met ongeduld verwachtte.

De marsdrager trad binnen, doch bleef blijkbaar erg ontsteld en als verstomd staan. Hij staarde mevrouw De Vertigneul zóó strak, zóó wonderlijk aan, dat deze een stap achteruit deed, en terwijl zij haar vlammend oog op den binnentredende richtte, en hem geen wenk uit het oog verloor, omklemde hare kleine, gespierde hand eene pistool, die op een pronktafeltje lag.

‘Is het mogelijk?’ stamelde de kramer.

‘Wat wilt ge?’ zeide mevrouw. ‘Indien gij met een boos inzicht hier binnenkomt, zal ik u een kogel door den kop jagen!’

‘Die woorden alleen zeggen mij, dat ik mij niet bedrieg!’

De kramer sloot de deur en sprak fluisterend, doch meer en meer onthutst:

'Ja, ik heb u herkend!'

De gravin deed met eene vastberadenheid, die den graaf De Vertigneul zelven zou vereerd hebben, den pistoolhaan knakken.

De man ontroerde niet in 't minste; het was zelfs alsof de onharmonische muziek, door den pistoolhaan veroorzaakt, zijne aandacht niet trok.

'Zie ik dan in waarheid de Bloem der Savannen voor mijne oogen!' en bij het hooren van die woorden dreef plotseling het donkerste deel der wolken, die sedert eenige oogenblikken op het voorhoofd der gravin hingen, voorbij en een vriéndelijker sterrenlicht blikkerde in haar oog.

De naam, dien de kramer haar gegeven had, scheen haar aangenaam in de ooren te klinken.

'Wie zijt gij?' vroeg de gravin nog altijd streng.

'Wie ik ben? Zou de schoone Bloem der Savannen, den Rooden-Duivel niet meer herkennen?'

De gravin legde langzaam de pistool weêr op het pronktafeltje neêr; doch de haan bleef overgehaald.

'Ik begrijp, als mevrouw de gravin Anne Dieu-le-Veut, De Vertigneul, of hoe zij zich ook moge noemen, in deze wereld verplaatst wordt, zij reden heeft om niet door iemand herkend te worden; doch,' en hier sprak hij meer en meer fluisterend, 'ik zou u hier menige dienst kunnen bewijzen, en ik ben een te trouwe knecht van de Bloem der Savannen geweest, onder den schoonen hemel van Indiën, dan dat zij mij hier nog zou kunnen verdenken.'

De gravin bleef nog altoos besluiteloos.

'Mijn leven was te lang aan het uwe verbonden, mevrouw, dan dat gij mij niet zoudt herkennen. Van het oogenblik dat gij het kasteel uws vaders verliet, heb ik uwe schreden geleid....'

Mevrouw maakte eene beweging van ongeduld.

'Ik weet van ouds, dat gravin Anne Dieu-le-Veut ongaarne over de gebeurtenissen, na hare ontvluchting, hoort spreken; doch ik raakte deze slechts aan om hare herinnering op te wakkeren. Laat dien donker vurigen blik varen, mevrouw; ik wil u niet beleedigen, ik wil integendeel u blijde dagen te binnen brengen.'

'Met wat inzicht komt gij hier?'

'Om de Bloem der Savannen te dienen; om mij aan hare schreden te hechten, zoo trouw als een hond, en als zij ooit naar het land van beloften, zooals ik de West-Indiën noem, terugkeert, haar andermaal te mogen volgen..... Herinnert gij u, mevrouw, toen wij pas onder de bescherming van den gouverneur d'Orgeron, in de eilanden waren aangekomen, dat gij met de stoute jagers naar de Savannen trokt; dat gij het paard bereedt, hetwelk Taurel voor u had gevangen en tam gemaakt: Taurel, die den rug voor u kromde en zich tot voetschabel liet bezigen?'

De gravin verloor allengs al meer de strengheid en staarde droomend naar den grond.

'Herinnert ge u,' hervatte Taurel met iets hartstochtelijks in de stem, 'de wilde zwijnenen stierenjachten, waarin de Bloem der Savannen een zoo vreeselijk gebruik maakte van de lans met de halvemaanspits? O, die heerlijke dagen in de bosschen en Savannen doorgebracht, als men geen anderen beker had dan de kalebas, geen ander brood dan de banaan, geen ander lekkernij dan geboekaneerd vleesch en wat de. natuur ons aanbood! En dan de tochten op zee, de zucht naar buit, de kajuiten met rijkdommen gevuld en daarna het feest, waarin Anne Dieu-le-Veut over tapijten

van goudlaken en zijden stoffen trad, of op de gespierde armen der vrijbuiters in triomf werd gedragen!'

Taurel was een duivelbekoorder; de tafreelen, welke hij ophing, moesten wel verlokkend geweest zijn voor de jonge vrouw, want eensklaps het hoofd oplichtende, zeide zij, zich als 't ware vergetende:

'Ja, Taurel, dat waren gelukkige dagen! Ik had u wel herkend, maar ik wantrouw hier iedereen.'

'En niet zonder reden; geloof mij, het is tijd dat gij vertrekt. Hebt gij den markies d'Ambrelle reeds ontmoet?'

'Ja, die heeft zich voor mij aangeboden!' morde de gravin somber.

'Welnu, uw vader wordt hier verwacht.'

'Hoe weet gij dat, Taurel?'

'De komst is mij door den markies bekend gemaakt.'

'De tegenwoordigheid van Henri d'Ambrelle maakt de tweede aanwezigheid zeer waarschijnlijk.....Kan ik mij op u vertrouwen, Taurel?'

'Op mij? Heb ik u ooit bedrogen? Toen gij tien jaar geleden aan den jachttoezichter uws vaders uw hart ontsloot en bloedige tranen van wee en wanhoop weendet; toen gij verklaardet te willen heengaan, verre van het kasteel uwer voorouders - wie heeft u toen in uwe vlucht bijgestaan?'

De gravin zweeg; het was slechts met tegenzin dat zij zeide:

'Gij, Taurel; doch het ware beter geweest

dat gij mij aan mijn ouden vader teruggegeven haddet! Dat is nu eenmaal zoo; ik wil, neen, ik wil dat toegeslagen boek niet meer openen, Taurel, ik wil vergeten!'

'Ik beken dat ik in mijn leven meer dan eens mijne diensten voor eenige Albertijnen verkocht; maar ik heb mij toch nooit jegens u bezondigd!'

De gravin ging met gebogen hoofd door de kamer, en luisterde naar die laatste verklaring niet.

'En gij zegt dat mijn vader hier zal aankomen?'

'Ja, uwe ontmoeting met den markies staat met die aankomst in verband.'

'Zeer mogelijk.'

'Twijfel er geen oogenblik aan, ik herhaal het u.'

'Ik wil, ik mag mijn vader niet ontmoeten, Taurel; dat zou al mijne plannen en wenschen vernietigen. Ik wil integendeel terug, terug naar de Indiën.'

De gravin hield de oogen neêrgeslagen; maar uit de gebalde vuist, de saamgenepen lippen sprak wel duidelijk de vastberadenheid der vrouw.

'Ik ook,' zeide Taurel, 'ik zou willenterugkeeren! Het verveelt mij, hier als een schildpad door de straten te moeten kruipen, altijd onderdanig voor de grooten, nooit het hoofd vrij en onafhankelijk opgeheven. Ik vraag slechts eene genade, mevrouw: laat Taurel u vergezellen en ge zult nooit trouwer slaaf gevonden hebben. Laat aan Taurel het geluk u hier te redden uit de strikken der blanke beschavers, gelijk hij u vroeger voor de wilde honden en de spaansche degens op Tortuga vrijwaarde.'

'Welnu, gij zult andermaal met mij gaan!' En echter huiverde zij toen zij die woorden uitsprak.

'Heb dank,' en Taurel wilde de hand der jonge vrouw kussen.

'Laat die flauwiteiten varen, Taurel,' morde zij.

Die afwijzing hinderde den boekanier niet. Zonder er acht op te geven, sprak hij voort:

'Ik had eene vaderlijke zorg voor u, voor dat jonge, moedige, stoute kind opgevat. Als ik de wilde dieren in de bosschen of de Spanjaards op zee gekeeld had en mijne armen nog rood van het bloed waren, droeg ik gaarne de Bloem der Savannen door de distels en doornen, door het drabberig moeras; ik hing hare hangmat aan de lommerrijke takken, weerde de muskieten en strooide, in eene jongelingsluim, de schoonste bloemen, de witte amarillis, de paarsche jasmijn, de donkerroode cordia rondom haar.'

'Duivel, ge wordt dichter!' spotte de gravin.

'Hier, onder die koude lucht, neen, onder dien aschgrauwen zolder, onder die schimmelplekken, die men sterren gelieft te noemen, lach ik ook soms met al die dwaasheden, maar ginder, onder dien zuiver blauwen hemel met gouden sterren overstrooid, denkt men anders.

Ginder zag men het leven en wat ons omringde geheel anders in, en de droogste en ijskoudste oogen zouden daar somtijds weenen.'

Had nu een ander dan Taurel die woorden maar uitgesproken!

De gravin antwoordde niettemin:

'Dat is waar, Taurel; ja, 'tis ginder beter. Ginder had God een zoet gevoel van verzoening en vergiffenis in mijn hart gestort, en ik keerde naar Europa terug, om nederig de knieën van mijn ouden vader te omhelzen; doch eens hier gekomen, eens in dat koude ijsland teruggekeerd, verstierf dat gevoel weêr in mij. Ja, ja, 't is beter voor ons dat wij heen gaan.'

En de gravin had eene sombere uitdrukking in haar donker oog.

‘Taurel, ik reken op u; help mij uit de handen van diegenen welke mij vervolgen; wat mijne verdediging in zekere gevallen betreft, deze heeft een ander thans op zich genomen.’

De deur werd geopend: de graaf trad binnen.

‘Graaf De Vertigneul, mijn echtgenoot!’ zeide de gravin.

Deze, die regelrecht van het vroeger beschreven tweegevecht terugkwam, scheen het zeer warm te hebben en wierp, nog op den dorpel der kamer staande, zijn hoed reeds op de tafel.

‘Kapitein Lorenzillo uw echtgenoot!’ riep Taurel met eene klimmende verbazing, en de binnentredende beantwoordde dien kreet door hem in het neêrduitsch te zeggen:

‘Wat, de Roode Duivel? Leeft die nog? Hoe komt ge hier verzeild, ouwe jongen?’

‘Ja, de Roode Duivel, kapitein!’ sprak hij in den vlaamschen tongval en ging daarna weêr in het fransch voort: ‘Die naam van Roode Duivel klinkt mij nog goed in de ooren, al heb ik hem dan ook in jaren niet gehoord. Of ik nog leef? Zooals gij ziet. Door een Hollander op mijne beurt gekaapt, ben ik bij den noorderbroeder niet zonder moeite den strop ontsprongen. Terwijl gij allen dacht dat ik naar de haaien was, leefde ik hier onder den naam van Korrel, en diende in het leger spionnen van den amman,’ voegde hij er fluisterend bij.

‘Prachtig,’ onderbrak lachend de gravin, ‘Taurel gelast met dieven, met zijne vrienden te vangen!’

‘En toch moogt gij den hemel danken, mevrouw, dat het zoo is; want in dit geval zal de policie van den amman u weinigijnadeel doen, en ik u integendeel voortreffelijk kunnen begunstigen. Op dit oogenblik was ik zelfs gelast alle mogelijke inlichtingen te nemen over den graaf en de gravin De Vertigneul, die mij onbekend waren; ik moest hunne gangen en wegen bespieden, op verzoek van markies d'Ambrelle.’

‘Van hem?’ riepen de beide echtgonooten gelijktijdig; in beider toon lag verontwaardiging: doch in dien der gravin was dit meer duidelijk, dan in dien des mans.

‘Minder voor hem dan wel voor uw vader, graaf Raoul Dieu-le-Veut.’

‘Verlangt mevrouw de gravin graaf Raoul te ontmoeten?’ vroeg De Vertigneul.

‘Neen,’ antwoordde de toegesprokene, ‘ik verlang heen te gaan.’

‘Dan geloof ik,’ hervatte de graaf, ‘dat wij den hemel mogen danken, dat hij dien Rooden Duivel op onzen weg heeft gezonden.’

‘En trouw zal hij u zijn totdat wij allen ginder, in de behouden haven, zullen aankomen!’ verklaarde Korrel.

‘Aangenomen! Eene andere reden, die mij zegt dat het tijd wordt de spaansche Nederlanden te verlaten, is het tweegevecht dat ik zooeven gehad heb.’

‘Een tweegevecht?’ vroeg mevrouw met belangstelling.

‘Ja, ik heb daar zooeven een spaansch ritmeester afgestraft, hij met den degen en ik...."

‘Met den stok,’ onderbrak de gravin op blijden toon.

‘Juist zoo. Het feit is ruchtbaar geworden, men beweert dat ik Spanje, zijn leger en zijn hof heb beleedigd, en ik geloof, dat de gouverneur met genoegen mij zijne speurhonden op de hielen zetten zal. Weet men wie ik ben, Taurel?’

‘Neen, kapitein, doch men weet, door markies d'Ambrelle, wie de gravin is.’

‘Alzoo eene stipte geheimhouding. Een woord en men zou zeer gelukkig zijn de hand op mij te leggen, en mij als eene soort van gekroonden os naar Madrid te zenden. Wij moeten dus zoo spoedig mogelijk vertrekken.’

‘Wanneer?’
‘Vandaag of morgen, en het liefst vandaag.’
‘Waarheen wilt ge, kapitein?’
‘Naar den zeekant, beste maat! Ik keer naar Frankrijk, en vandaar naar de Indiën terug. Kom, Taurel, ook u zal het ginder wel gaan, indien gij u trouw en eerlijk schikken wilt.’
‘Dat is bepaald, kapitein.’
‘Wij moeten eerst Middelburg en Oostende aandoen.’
‘Twee gevaarlijke plaatsen.’
‘Dwaasheid!’
‘Welnu, wij zakken op Antwerpen af, kapitein.’
‘'t Is mij wel.’
‘Hier, in het hotel heet het dat gij naar Frankrijk reist, om graaf Raoul Dieu-le-Veut te gemoet te gaan. Hebt ge koffers? In dat geval doen zij een omweg per wagen langs Mechelen. Gij zult onder eene vermomming, met de trekschuit naar Antwerpen reizen. Weest gerust, de Roode Duivel zal den amman en al de anderen wel een rad voor de oogen draaien! Voor den wagen zal ik zorgen, hij vertrekt vandaag.’
‘Een wagen is onnoodig; ons reisgoed is zoo omvattend niet.’
‘Des te beter, kapitein; pak in, binnen een paar uren keert de marsdrager weêr, onder den schijn van uw oud kleergoed te koopen. Te Antwerpen zult gij alles terug vinden. Men moet denken dat gij op weg zijt naar Frankrijk, en gij zult u veilig op den tegenovergestelden weg bevinden,’
‘Ik vertrouw mij op u, Taurel!’
‘Nog één woord: de oude boekanier is hier onbekend, de marskramer en de spion heet hier bij den amman en de gezworen sergeanten ‘Korrel’.’
‘Begrepen.’
‘Mocht gij soms een man ontmoeten die op Korrel gelijkt, maar een lap op het eene oog draagt, of wel een heer in 't zwart met geele nestels en roode veêr op den hoed, houdt u alsof gij hem niet kent.’
‘Zeer goed.’
Korrel of Taurel ging heen, en toen hij de meid, aan welke hij zooeven zooveel schoone dingen ten geschenke gegeven had, in eene naburige kamer vroolijk hoorde zingen, verwenschte hij zijne vrijgevigheid.
Die vrijgevigheid was inderdaad niet noodig geweest, dewijl Korrel daar, in die voorkamer, plotseling in een bekend land gevallen was.
Toen hij beneden aan den trap gekomen was, kwam de meid te voorschijn, en om den deurpost loerende, fluisterde zij hem toe:
‘Welnu, koopman, goede zaken gedaan?’
‘Voortreffelijke, lief kind, ik kom zelfs binnen een paar uren terug.’
‘Geluk, koopman.’
‘*Adieu*, lief kind.’
Haastig stapte de kramer door de straten, zonder zich zelfs de moeite te geven zijne waren te venten; hij daalde door kleine stegen naar de benedenstad af en trad in eene vuile en smerige taveerne, waar de sterrekijkers, planeettrekkers, koorddansers, vuureters, goochelaars en oliphantleiders der kermissen kwamen vernachten.
Daar ging Korrel niet zelden met die zwervende bohemers drinken en dobbelen; hij leefde dan ook op een zeer gemeenschappelijken voet met hen, en had niet zelden in hun zwervend leven gedeeld.

In dat gezelschap kende men noch den man met den lap op het oog, noch dien met de roode veêr op den hoed.

De herbergkamer was laag van verdieping en werd slechts door een enkel venster verlicht; doch bij dage stond de deur altijd wagewijd open.

Men zag er houten banken, een zware tafel en roodsteenen vloer, witgrauwe muren, eene zwarte zoldering, en tusschen dit alles een oud, vuil, zwaar, grof en sterk gekneukeld wijf, met grijze oogen in het bruin geroosterd gezicht, en op dit laatste eenige grijze stoppels.

Korrel vroeg een kroes jenever, *drinkbaar vuur*, zegde men toen, welke drank toen nog slechts door het gemeen volk en in de gemeene kroegen gedronken werd, en dien zelfs een student - en deze durfden reeds vroeg alles - niet zou gewaagd hebben openlijk te drinken.

'Is Dorica wel hier, moeder Bob?' zeide de kramer tot de waardin.

'Neen - weggegaan - terugkomen,' mompelde het zware oude wijf, met eene stem, die als uit een kelder kwam.

Zij streek het geld op én slofte weg, terwijl Korrel, den elleboog op de tafel geleund, denkend op het sombere venster met zware dwarsbalken en ijzeren spijlen staarde.

Waaraan dacht de spion?

Hij zag daar weêr een onmeetlijk spinneweb voor zich, waarvan hij zelf de groote, monsterachtige spin was, gereed om al de vliegen te verslinden, die zich in dat net kwamen verwarren.

(*Wordt vervolgd.*)

Mozaiek.

Het menschelijk organisme.

De mensch is 's avonds niet zoo lang als 's morgens, 't Verschil bedraagt ongeveer één centimeter. In den zomer weegt een gezond mensch ongeveer 3 kilogram lichter dan 's winters. Onder alle schepselen van gelijke grootte bezit de mensch het grootste volume hersenen, ongeveer 2 kilogram op 50 kilogram gewicht van het geheel lichaam, terwijl een os op 500 kilogram niet meer dan 1/2 kilogram hersens bezit. In het menschelijk lichaam bevinden zich in het geheel 249 beenderen, namelijk 60 in het hoofd, 67 in de romp, 62 in handen en armen en 60 in beenen en voeten. Het hart maakt gemiddeld 4000 kloppingen per uur. De geheele bloedmassa in het lichaam, van 8 tot 13 kilogram bedragende, gaat ieder uur 18 maal door het hart en legt per minuut minstens 125 voet af. De pols van een volwassen gezond mensch slaat in één minuut niet minder dan 80 en niet meer dan 90 maal. Op hooger leeftijd wordt het getal polsslagen per minuut op 60 teruggebracht.

Telegraaf-portretten.

Reeds sedert eenige jaren heeft men proeven genomen met het zenden van zoogenaamde fotografie-depêches, hierin bestaande dat men handteekeningen en handschriften zeer nauwkeurig en juist van het eene telegraafbureau naar het andere overseinde. Men is thans nog eenen stap verder gegaan en wel met het overmaken van welgelijkende portretten, insgelijks door middel van de telegraaf. Als de genomen proeven gelukken, zou dit wederom eene kans te minder zijn voor dieven en moordenaars om te ontvluchten. Bij de depêche, inhoudende den naam, enz. van den misdadiger, kan dan tevens zijn portret overgeseind worden, wat in vele gevallen tot spoediger ontdekking zou leiden en vele vergissingen en aanhoudingen van onschuldige personen kon voorkomen.

Ijzeren telegraafpalen.

Op de linie Parijs-Lyon is men bezig de gewone telegraafpalen door een nieuw soort te vervangen. Tot hiertoe werden er houten telegraafpalen gebruikt, gelijk overal elders, maar de ondervinding heeft geleerd, dat zij weinig duurzaam zijn, licht breken of bij storm uit den grond geslagen worden, waardoor de dienst dikwijls onderbroken wordt.

De nieuwe palen worden van plaatijzer vervaardigd en zijn natuurlijk van binnen hol. Zij bestaan uit twee lange ijzeren platen, welke gebogen en met nagels aan elkander gehecht worden. Bij het verlaten van het station gaan de telegraafdraden ook niet meer van buiten langs de palen omhoog, maar, als door eene buis, door de holte van de ijzeren platen.

De nieuwe palen zijn op een afstand van 45 meters van elkander geplaatst. Daar de afstand tusschen Parijs en Lyon 500 kilometers (ongeveer 100 uren) bedraagt,

moeten er ruim 11.000 palen geplaatst worden, en daar elke paal 213 kilogram weegt, bedraagt dit een totaal gewicht van 2.343.000 kilogram aan ijzer.

Klokken in Duitschland.

De zwaarste van alle klokken in Duitschland is de bekende Keulsche keizersklok, welke 500 centenaars weegt; op deze reuzenklok volgt die van den dom van Erfurt, die 275, van den Maagdenburger dom, die 267, van den Keulschen dom, die 224, van de St.-Elisabethskerk in Breslau, die 220, van de St.-Petrus- en Pauluskerk in Görlitz, die 217, van den dom van Halberstädt, die 170, en eindelijk van de St.-Maria-kerk in Dantzig, die 121 centenaars weegt. De acht reuzenklokken hebben dus te samen een gewicht van 1.993.000 kilogram. Rekent men, dat een paard gemiddeld 1500 kilogram gewicht kan trekken, dan zou men niet minder dan 300 dezer dieren noodig hebben, om het metaal te vervoeren, voor het gieten djer acht klokken benoodigd.

Postduiven.

Het gebruik van postduiven is verre van nieuw. De grieksche dichter Anacreon, die omstreeks 529 jaar vóór Christus leefde, zinspeelt in zijne verzen reeds op duiven als boden. Ook Aclion bericht, dat toen Faurathenes in de olympische spelen den zegepalm had weggedragen, hij dit zijnen vader boodschapte door hem eene duif, met een purperen lap aan den voet gebonden, toe te zenden. Plinius verhaalt, dat Decrinius Brutus uit de door Antonius belegerde stad Mutina eene duif deed opstijgen, om eene boodschap over te brengen naar de legerplaats zijner landgenooten. De Saracenen bezaten overalpostduivenverbindingen. Kalif Nureddin van Bagdad gebruikte ze reeds in 1147. Met het verval van het saraceensche rijk kwamen de postduiven weêr meer in onbruik en hoorde men er in langen tijd niets meer van. Eerst in 1573 wordt, bij de belegering van Leiden door de Spanjaarden, voor het eerst weêr van postduiven gewag gemaakt. Napoleon I deed opnieuw postduivenstations inrichten, en sedert dien tijd werd er in Frankrijk en België, later ook in Nederland, Engeland en Duitschland, veel werk van gemaakt. In 1828 begon men te Parijs, Londen, Brussel, enz. de duiven te bezigen om beursberichten over te brengen. In 1844 bestond er tusschen Parijs en Londen eene regelmatige postduivenverbinding. Vooral in den Fransch-Duitschen oorlog werd het gebruik van postduiven algemeen, en ook ons land bezit tegenwoordig verscheidene postduiven-sociëten.

HET IJS.

De bevolking van Londen.

Londen telt op dit oogenblik 3.445.160 inwoners; wanneer men het post- en policiedistrict medetelt, klimt het zielental tot 4.207.167. Het jaarlijksch sterftecijfer bedraagt 23.7 op de duizend. De aanwa der bevolking bedraagt ongeveer 80.000 inwoners per jaar. Van deze komen 51.000 wegens overwicht van geboorte op de sterfgevallen. Wanneer de bevolking in gelijke mate blijft toenemen, zal Londen in 1900 meer dan 6 millioen inwoners kunnen tellen.

De koffieverbouw op Ceylon.

Ceylon is ongetwijfeld het schoonste en vruchtbaarste eiland in de Indische Zee; men weet dat het eenmaal eene nederlandsche bezitting was, doch thans bevindt het zich in de handen der Engelschen. De verbouwing van den grond heeft in de laatste jaren eene groote uitbreiding gekregen en vooral de aanplanting van den koffieboom is er met kracht bevorderd. Gedurende de drie laatste jaren zijn op Ceylon niet minder dan 100 nieuwe koffieplantages aangelegd; ten tij de van den oogst houden zich 200.000 arbeiders, vrouwen en kinderen medegerekend, met het plukken en sorteeren der koffieboonen bezig.

De gezamenlijke koffieplantages op het eiland vertegenwoordigen eene waarde van 240 millioen francs. De factorijen en machinerieën aan de havens, waar de koffie ingescheept wordt, zijn bovendien nog ongeveer 20 millioen waard. Hier worden nog 20.000 werklieden gebezigd. Van de zes millioen hectaren, welke voor den

aanbouw van de koffieboomen geschikt zijn, zijn er één millioen aangelegd. Eene goed onderhouden koffieplantage werpt goede winsten af; na vijf jaar bedraagt de zuivere winst van zulk eene plantage, ter grootte van 100 hectaren, jaarlijks van 52.000 tot 70.000 francs.

Eene afdoende japansche handelsspeculatie.

Uit Japan worden jaarlijks duizenden kartonnen doozen met zijwormeneieren naar Frankrijk en Italië verzonden. Europeesche kooplieden koopen de eieren namelijk op de japansche markten op, en verzenden ze dan per scheepsgelegenheid verder. Dit schijnt de japansche zijdefabrikanten in den laatsten tijd minder bevallen te zijn; bij een der laatst gehouden markten van eieren der zijwormen, sloegen zij de handen in elkander en bedachten een radicaal middel, om de vreemde kooplieden de eieren voor den neus weg te koopen. Zij kochten den geheelen voorraad eieren tegen hooge prijzen op, dien zij daarna *verbrandden*. Op deze wijze werden op eenmaal 56.420 doozen met eieren vernietigd.

Onverbrandbaar papier.

Kort geleden heeft men zeer belangwekkende proeven genomen met het zoogenaamde onverbrandbaar papier. Men weet, dat dit vraagstuk sedert lang het voorwerp was van het nauwlettendste onderzoek; tot heden toe was het echter niet op voldoende wijze opgelost. Na den brand der grootsche gebouwen gedurende den tijd der commune te Parijs, heeft men het onderzoek opnieuw ijverig voortgezet, daar men meer en meer doordrongen was van de noodzakelijkheid, om zekere papieren, burgerlijke acten, documenten, enz., voor vernietiging te vrijwaren.

Het vraagstuk schijnt thans werkelijk opgelost te zijn, ofschoon de samenstelling van het zoogenaamd onverbrandbare papier nog een geheim is. In elk geval zijn de genomen proeven inderdaad belangwekkend. Men heeft het papier gedurende langen tijd boven de vlam eener spirituslamp gehouden, zonder dat het merkelijk beschadigd werd. Letters op dit papier gedrukt of geschreven waren, na de proef, nog even duidelijk leesbaar. Na het vijf minuten lang aan een sterke gasvlam blootgesteld te hebben, was er geen enkel spoor van verbranding of verschroeiing aan te ontdekken.

[Nummer 22]

Geillustreerd nieuws.

Inhoud:

Generaal Changarnier. - De hongersnood in Engelsch-Indië. - Dootor Schliemann te Mycene.

Wij deelen hierachter eenige bijzonderheden mede omtrent den beroemden franschen generaal Changarnier, die voor veertien dagen in den ouderdom van bijna 84 jaren aan zijn vaderland ontvallen is. Wij gelooven, dat de opneming van het portret van den betreurden overledene, die zooveel van zich heeft doen spreken - en altijd in de goede beteekenis van het woord - den lezers der *Belgische Illustratie* welkom zal zijn.

In gewone, rustige tijden, wanneer geen storende invloeden het ontwikkelingsproces der milde natuur beletten, is het uitgestrekte Hindostan (Engelsch-Indië) het paradijs van Azië; schier zonder arbeid brengt dan de bodem een schat van kostelijke en voedende planten voort en gelijkt ieder hoekske gronds een lusthof, waar de weelderigste plantengroei heerscht. Ongelukkig echter zijn die schoone gewesten blootgesteld aan alle geesels, die tegen de welvaart en het geluk van een land kunnen samenspannen. Vreeselijke stormen, vernielende cyclonen, de afschuwelijke pest en de hongersnood treffen dikwijls het land, herscheppen de schoonste oorden in eene woestenij en slepen duizenden, soms millioenen inwoners ten grave. In een der vorige afleveringen van de *Illustratie* gaven wij eene beschrijving van een cycloon in Indië, nu willen wij eenige bijzonderheden meêdeelen omtrent den hongersnood, die het schoone Hindostan in een uitgestrekt kerkhof verandert.

EEN TYPE VAN 'LA JEUNESSE DORÉE' UIT DEN TIJD VAN HET FRANSCHE SCHRIKBEWIND, NAAR J.B. MADOU.

Sedert achttien maanden is er in Engelsch-Indië geen droppel regen gevallen. De hemel bleef altijd even helder en strak; bij dag de gloeiende zonneschijn, 's nachts

het bleeke sterrelicht, maar geen enkel wolkske rees aan den gezichteinder op, noch gaf uitzicht op den zoo vurig afgesmeekten regen. De grond droogde uit en scheurde open; boom noch plant konden langer hun voedsel vinden in het gloeiende zand van den bodem, waaruit de brandende stralen van de zuiderzon elk vochtdeeltje opgeslorpt hadden. Kaal en dor stonden de velden, en zelfs het anders zoo groene en schaduwrijke bosch gaf geen verkoeling meer. De beken droogden uit en konden de rijstvelden niet meer besproeien. De oogst mislukte, of liever, de Hindoes hebben niet gezaaid, daar dit nutteloze arbeid zou zijn. Waarom zouden zij hunne laatste rijst in den ijzerharden grond werpen, die geen kracht en vocht meer bezat om het zaadje te doen ontkiemen? Men kon evengoed zijn graan aan den naakten rotsgrond toevertrouwen.

Onder zulke omstandigheden was de hongersnood onvermijdelijk, en ofschoon hij zijn toppunt nog niet bereikt heeft, zijn de berichten uit het verre zuiden toch reeds hartverscheurend. Zorgeloos als bijna alle volken, die een vruchtbaren bodem bewonen en in een gezegend klimaat leven, weten de Hindoes van geen sparen, en nu de tijd der beproeving gekomen is, staan zij weerloos aan al de verschrikkelijkheid van den geesel bloot. Over het geheele presidentschap Bombay en dat van Madras, waar minstens 27 millioen menschen leven, strekt zich de hongersnood uit. Bij honderden te gelijk bezwijken de arme Hindoes op hunne uitgedroogde velden, en wie nog kracht genoeg bezit, ontvlucht de dorpen en poogt in de steden arbeid en brood te vinden om het ellendige leven te rekken. Maar ook daar grijnst de verschrikkelijke hongerdood hen tegen, want al doet de engelsche regeering al het mogelijke om den nood te lenigen en houdt zij zelfs een millioen inboorlingen aan wegen en andere publieke werken bezig, toch is het haar onmogelijk allen te voeden, en moet zij duizenden Hindoes zien bezwijken.

Geheele scheepsladingen rijst worden intusschen in de havensteden aangevoerd; te Madras ligt de haven met balen van dit onmisbare voedingsmiddel opgehoopt; de arme Hindoes dwalen er rond en vangen gretig elken rijstkorrel op, die door de gaten uit de zakken ontsnappen; toch wenden de uitgehongerden in hunne lijdzame onderworpenheid geene poging aan om zich van die bergen met zakken en balen meester te maken.

Op onze gravure ziet men de schier uitgeteerde inboorlingen rondom denkostelijken voorraad dwalen, met gelatenheid hun lot - eene geringe ondersteuning of den hongerdood - afwachtende.

Het is te hopen, dat bij de goede zorgen van het moederland, daarin geholpen door de snelheid en gemakkelijkheid der tegenwoordige middelen van vervoer, de ramp niet die uitgebreidheid zal aannemen, welke men in vroeger jaren te betreuren had. Voor ruim eene eeuw (in 1770) werden binnen weinige maanden tijds in het district Bengalen niet minder dan tien millioen menschen door den hongersnood weggerukt.

Zulke cijfers zijn welsprekender dan de treffendste beschrijving.

Deelden wij voor eenige weken eenige bijzonderheden mede omtrent de belangrijke oudheidkundige opgravingen van generaal Cesnola op het eiland Cyprus, het bespreken der nog gewichtiger ontdekkingen van Dr. Schliemann in het eigenlijke Griekenland mag in ons *Geillustreerd Nieuws* evenmin gemist worden. De naam van dezen onvermoeiden oudheidkundige heeft sedert eenigen tijd door geheel Europa weêrklonken,. en zijne ontdekkingen bezitten niet alleen eene groote stoffelijke waarde, maar vergunnen ons een blik te slaan in de zeden, de gewoonten van

Griekenlands hooge oudheid en doen ons den graad van ontwikkeling kennen, dien de bewoners van den griekschen Peloponesus (het tegenwoordige schiereiland Morea) voor meer dan 3000 jaar bereikten.

De nasporingen en opgravingen van Dr. Schliemann dagteekenen reeds van geruimen tijd, maar de onvermoeide geleerde zet zijn arbeid nog altijd voort en doet de wereld verbaasd staan door het aan 't licht brengen van steeds gewichtiger schatten en oudheden, die tientallen van eeuwen voor het menschelijk oog en voor alle nasporingen der geleerden zijn verborgen gebleven.

Homerus heeft, 900 jaar vóór Christus, in zijne onsterfelijke zangen de daden van den griekschen heldentijd bezongen; velen twijfelden echter aan de getrouwheid van Homerus' schilderingen en hielden ze voor bijvoegsels van de dichters uit een later tijdvak. Zij grondden zich vooral op de onwaarschijnlijkheid, dat de hooge oudheid in Griekenland (omstreeks 1200 jaar vóór Christus) reeds zulke kostbare en ongeevenaarde kunstwerken zou voortgebracht hebben, als in de *lliade* beschreven worden. Dr. Schliemann was echter van een ander gevoelen: het aandachtig lezen en bestudeeren der homerische zangen deed bij hem niet alleen dien twijfel omtrent de geloofwaardigheid van den griekschen dichter verdwijnen, maar wekte tevens den lust bij hem op, om op den bodem van Griekenland zelf bewijzen te zoeken voor de waarheid der aangehaalde feiten. Dr. Schliemann heeft zijne nasporingen met den grootsten iever begonnen en voortgezet, en zijne pogingen met den schitterendsten uitslag bekroond gezien.

Niet ver van Argos, op de plek waar het aloude, doch sedert het jaar 468 verwoeste Mycene stond, meende de geleerde oudheidkundige met de meeste vrucht zijne nasporingen te kunnen doen; Mycene toch was een der oudste steden van den Peloponesus en reeds omstreeks 1400 jaar vóór Kristus gesticht. Het was de hoofdstad van denzelfden naam, welks koningen eens de machtigste van Griekenland waren. Daar regeerde in 1344 vóór Kristus Acrisius, later Persius en Agamemnon, de invloedrijkste der tegen Troje verbonden grieksche vorsten. Daar bevonden zich de graven van een geheel geslacht van koningen, die er met al hunne schatten begraven waren, en de omstandigheid, dat de stad reeds in de vijfde eeuw vóór Kristus door de Argivers geheel verwoest was en de graven der koningen dus onder de puinhoopen bedolven werden, terwijl het reeds ten tijde van Strabo niet meer bekend was waar de stad gestaan had, dat alles gaf grond aan de verwachting, dat dr. Schliemann voor zijn arbeid een rijken oogst zou verzamelen.

De oogst is inderdaad rijk geweest; één voor één heeft dr. Schliemann de graven der oude koningen van Mycene ontdekt; hij heeft de geraamten dier vorsten, sedert dertig eeuwen in de rotsspelonken bewaard, teruggevonden en tevens een schat van gouden en zilveren voorwerpen en edelgesteenten, op zich zelf voldoende om er vele belangrijke museums voor aan te leggen. In reusachtige, in de rotsen uitgekapte graven, ontdekte onze geleerde de overblijfselen der door Homerus bezongen vorsten, met hunne sierlijk gebeeldhouwde schilden, hunne speren en andere wapenen naast zich, terwijl de geraamten als overdekt waren met gouden of diamanten kettings, scepters, diademen en andere vorstelijke versierselen, zooals de vader der grieksche dichtkunst ze beschreven heeft. Men weet niet waarover zich het meest te verwonderen: over de ontzaglijke hoeveelheid der gevonden kostbaarheden, of over hare meesterlijke bewerking; omtrent het eerste kan de lezer zich een denkbeeld maken bij de mededeeling, dat dr. Schliemann reeds dertig kisten met scepters, kronen, diademen, vazen, wapenschilden, enz. naar Athene gezonden heeft, terwijl de geleerde onderzoeker zich omtrent het tweede punt volgenderwijze uitdrukt: ‘De

correctheid van teekening, de juistheid en regelmatigheid van uitvoering en de schoonheid van stijl dezer gouden sieraden en geslepen steenen wekken ieders bewondering op en geven er eene ongeëvenaarde kunstwaarde aan.'

Al de gevonden voorwerpen zijn in de nationale bank te Athene ter bewaring gegeven, tot er een geschikt gebouw gevonden zal zijn, waar al die zeldzame kunstschatten der oudheid kunnen opgenomen en ter bezichtiging gesteld worden. De toekomstige bewaarplaats zal met recht het museum der grieksche koningen mogen genoemd worden.

Sommige der ontdekte graven klimmen tot eene zeer hooge oudheid, tot den zoogenaamden voor-historischen tijd op; het bewijs daarvoor vindt men hierin, dat men er uitsluitend steenen pijlen vond, zoodat men moet aannemen, dat de bronzen pijlen in den tijd, toen de vorsten, die daar begraven zijn, leefden, nog niet bekend waren. Daar Homerus slechts van bronzen pijlen en speren spreekt, moeten die koningen ongetwijfeld lang vóór den Griekschen heldentijd, d.i. lang voor de 12e of 13e eeuw voor Kristus geleefd hebben.

In een enkel der rotsgraven vond dr. Schliemann een nog volkomen ongeschonden, met het vleesch bekleed lijk; het gelaat was met een zwaar gouden masker bedekt en toen dit afgenomen was, zag men dat het aangezicht zijne frischheid nog bewaard had, terwijl de oogen geheel ongeschonden waren en de geopende mond twee rijen witte tanden liet zien. Duizende bewoners van den omtrek waren samengestroomd om het lijk van den griekschen koning uit den heldentijd te zien, dat nog met al zijne kostbaarheden getooid was. Door middel van alcohol heeft men het verder voor ontbinding trachten te bewaren.

Dr. Schliemann heeft zijne voornaamste ontdekkingen gedaan op den berg Elias, die de acropolis van Mycene beheerscht, en in de nabijheid van Nieuw-Mycene (zie onze gravures). De berg zelf was in de oudheid bekroond met een tempel, aan den zonnegod gewijd, en is nog heden door een cyclopischen muur van 10 à 12 voet hoogte en 5 voet breedte omgeven en van reusachtige rotsblokken opgetrokken; de hoogte van den berg bedraagt 2500 voet. Het is in dit rotsgevaarte, dat de graven der koningen van Mycene uitgekapt en nu weder door de onvermoeide nasporingen van dr. Schliemann te voorschijn gekomen zijn.

Wij besluiten deze regelen met de volgende aanhaling uit een brief van den oudheidkundigen onderzoeker:

'Voor de eerste maal sedert de inneming van Mycene door de Argivers in het jaar 468 vóór Kristus, dus voor de eerste maal sedert 2345 jaren, heeft de acropolis dezer veroverde stad een garnizoen ontvangen en hebben de bivak-vuren de geheele vlakte van Argos verlicht. De tegenwoordige bezetting van de acropolis door de grieksche soldaten heeft echter een vredelievender karakter dan voormaals, want het eenige doel er van is de bevolking van den omtrek in ontzag te houden en haar te beletten de opgegraven schatten te ontvreemden.'

Een type van 'La jeunesse Dorée" uit den tijd van het Fransche schrikbewind.

De vergulde jeugd of 'la jeunesse dorée' heeft een groote rol gespeeld tijdens het fransche schrikbewind. Deze dandys geven nu en dan aan het bloedigste treurspel, dat ooit is opgevoerd, eene komieke richting en doen den dienst van den clown, afwisseling gevende aan tooneelen, waarin alleen beulen of martelaars optreden.

Deze jeunesse dorée heeft ook, vooral te Parijs, eene politieke rol gespeeld, al was het een nederige, en de mannen van het schrikbewind zijn dikwijls erg kwaad geworden, wanneer het een of ander slachtoffer, voor de guillotine bestemd, op eene geheimzinnige wijze aan hunnen moordlust ontsnapte. Dit was meestal het werk van la jeunesse dorée, die zoo geheimzinnig handelde als samenzweerders, zich nu en dan slechts in het openbaar vertoonde en aan iedere nasporing wist te ontsnappen. Wie was dan deze vergulde jeugd, zal men vragen, die in die bloedige dagen zoo dikwijls reddend tusschen beiden trad, en toch niet altijd aan het wettig koningschap geloofde, en zeker niet door braafheid, zedelijkheid en godsdienstzin uitmuntte? Het is moeilijk hier een afdoend antwoord op te geven.

De vergulde jeugd behoorde voor het grootste gedeelte aan den adel, maar een adel, die zijne opleiding ontvangen had in de school van Voltaire. Goede sier maken, een lustig

leven leiden, veel geld verteren wanneer het kon, anders borgen, de galante traditie's der achttiende eeuw bewaren en overplanten, den neus ophalen voor de sansculotten en voor de bloeddorstige bewindslieden, en toch hunne ideeën zoo kwaad niet vindend, waren zij slechts in een ander pak gestoken en deden zich zoo ruw, ongemanierd en bloeddorstig niet voor, - ziedaar, in een paar woorden, de geloofsbelijdenis van een deel dezer dandys. De regeering had minder vat op hen, omdat zij hunne denkbeelden voor zich hielden, zich in de meeste gevallen van inmenging in staatszaken onthielden, en wanneer het er op aan kwam, met de wolven in het bosch meêhuilden. Gedeeltelijk hadden zij zich met de omwenteling verzoend, al namen zij ook geen genoegen met hare uitspattingen, en al haatten zij met den uitersten haat de mannen, die Frankrijk door de guillotine regeerden. Op veel zedelijkheid konden zij dus geen aanspraak maken, daarvoor waren zij te beginselloos. Menigen veroordeelde echter redden zij van een wissen dood, door hem de gelegenheid te geven om te ontvluchten. Hun aanhang in Parijs was nog al sterk, en daar zij de vrouwen op hun hand hadden, reikten hunne middelen nog al ver.

Onze gravure geeft ons een type van deze vergulde jeugd te zien. In eene gemoedelijke of onverschillige houding, naardat men het nemen wil, staat hij daar voor ons. Waarom zou hij zich de dingen dezer wereld aantrekken? Hij alleen kan onmogelijk de omwentelingskar tegenhouden, en wanneer hij zich al ging verzetten, zou waarschijnlijk zijn lot wezen door hare wielen verpletterd te worden.

De laatste schilderij van Adolf Dillens.

De schilderij, waarnaar deze onze gravure is genomen, is het laatste werk van een der verdienstelijkste en talentvolste belgische schilders van den laatsten tijd. Adolf Alexander Dillens is een naam, die zich waardig aansluit bij de namen van zoovele belgische kunstenaars met het penseel, en zijne nagelaten schilderijen worden nu reeds zeer duur betaald. Maar niet slechts als schilder, ook als graveur heeft hij zich grooten naam verworven. Onder zijne gravuren hebben de meeste bekendheid: ‘Eene samenstelling van verschillende voorwerpen,’ ‘Portret van Versturme,’ ‘'s Vaders verhaal,’‘Eene jonge vrouw in oostersche kleeding,’‘Eene vierschaar in de XVe eeuw,’‘De gevangene Jeanne d' Are, door engelsche soldaten geleid,’ ‘Portaal der collegiezaal te Audenaarde.’.

Dillens' talent komt het schitterendst aan het licht, waar hij typen, het door hem geliefkoosde genre, op het doek brengt. Oude volksdrachten, oude volkszeden trokken hem bg voorkeur aan en hij ontzag kosten noch moeite, om met eigen oogen waar te nemen, wat hij zoo gaarne in kleuren weêrgaf. De meeste van zijne reizen hadden geen ander doel dan het bestudeeren dezer typen op de plaats zelve, en om de schilderachtige oostersche en moorsche kleederdracht te leeren kennen, ondernam hij zelfs eene reis naar Marokko en Tunis. Verschillende anecdoten met betrekking tot zijn verblijf in deze landen en zijne ontmoetingen aldaar, alsmede zijne manier om oostersche typen, vrouwen- of mannenfiguren, gekleed in den schilderachtigen dos van het oosten, machtig te worden, doen nog altijd de ronde in den kring zijner bewonderaars en kunstvrienden. Ook Nederland heeft hem verschillende malen de onderwerpen voor zijne schilderijen geleverd, en vooral de nog overgebleven nederlandsche typen heeft hij op het doek gebracht. Deze gravure is genomen naar zulk een genrestuk en stelt Zeeuwen voor. Het is eene visschersdochter, die, den arm

om den breeden schouder van vader heengeslagen, hem een geheim in het oor fluistert. Vader luistert met iets geestigs in zijn gezicht, met den goedigen glimlach, welke wonderwel overeenstemt met het naïef gezicht van zijne dochter, die hem zonder twijfel tot vertrouwde maakt van het zoetste geheim haars levens.

Changarnier.

Frankrijk heeft een gevoelig verlies geleden door den dood van generaal Changarnier, een der vijfenzeventig onafzetbare leden van den franschen Senaat. Den 14en februari jl. overleed hij te Parijs, wel niet onverwacht, maar toch nog altijd te vroeg voor het land, waarvan hij een der edelste zonen was. Frankrijk verliest toch in hem een der vurigste beminnaars van zijn schoon vaderland, een soldaat, die sedert zestig jaar zijn degen met eere en roem gedragen had; een staatsburger, die zijn geheele lange loopbaan door de grootheid en de ware belangen van zijn vaderland vóór alles stelde en nimmer door eigenbelang of zucht naar verheffing eene onedele of lage daad beging; eindelijk een kristen, die bij iedere gelegenheid moedig en onverschrokken voor zijne beginselen en zijn godsdienst durfde uitkomen - zoowel in het bivak van het soldatenleger, als in de hooge vergaderingen van zijn land. Changarnier was altijd en onder alle omstandigheden een man uit één stuk, die zonder omwegen of bijoogmerken werkzaam was aan het waarachtige heil van zijn vaderland en dit zocht in het wettige koningschap en den bloei van den godsdienst. Tot op het laatst van zijn leven streed hij dan ook in den Senaat voor die beginselen aan de zijde van zoovele doorluchtige katholieken en ieverige koningsgezinden, en zoo het hem niet mocht gelukken in dien strijd de overwinning te behalen, kan dit niet worden toegeschreven aan gebrek aan moed of geestkracht, maar alleen aan de macht der omstandigheden, die zijn beste pogingen en die zijne medestrijders verlamde.

Wij zullen echter niet in nadere beschouwingen treden, maar een beknopt overzicht geven van het veelbewogen leven van den beroemden Franschman: de hoofdtrekken van zijn karakter, moed, vastberadenheid en onomkoopbaarheid, zullen dan den lezer van zelf duidelijk worden.

Generaal Changarnier werd den 26en april 1793 te Autun geboren; in 1813 kwam hij op de militaire school van St.-Cyr, welke hij twee jaren later als tweede luitenant verliet. In 1823 maakte hij de expeditie naar Spanje mede, welke ten doel had om het geschokte koninklijke gezag in dat land te herstellen. Reeds daar wist hij zich gunstig te onderscheiden, maar zijne schoonste lauweren behaalde hij in Algerië, welks hoofdstad in 1830 door den hertog van Aumale veroverd was. Nog in hetzelfde jaar scheepte Changarnier zich als kapitein naar de nieuwe fransche koloniën in en verbleef er achttien jaren, gedurende welken tijd hij door zijne roemrijke wapenfeiten, stoute tochten en schitterende gevechten, niet alleen den roem der fransche wapenen verhoogde, maar er tevens veel toe bijbracht om het gezag van het moederland duurzaam in Algerië te vestigen.

In 1836 hoorde Frankrijk voor het eerst met onderscheiding zijn naam noemen. Na een mislukten aanval op Constantine, was maarschalk Clauset in den loop van dat jaar genoodzaakt zich op Algiers terug te trekken. Changarnier vormde met zijn bataljon de achterhoede en moest tevens de ambulance beschermen. De Arabieren vereenigden zich om deze achterhoede van het gros des legers af te snijden en haar te verpletteren; Changarnier behield echter zijne tegenwoordigheid van geest, stelde zijne weinige manschappen, met de zieken in het midden, in *carré* op en sprak de zijnen deze korte woorden toe: 'Mijne kinderen, de vijanden komen met zes duizend

man opdagen, wij tellen slechts drie honderd man, maar wij zijn Franschen: de kansen staan dus gelijk!' Deze verhevene toespraak miste hare uitwerking niet: de Arabieren werden zoo wèl door 't geweervuur en de bajonet ontvangen, dat zij met groot verlies moesten aftrekken en den terugtocht vrijlaten.

Sedert dat schitterende wapenfeit klom hij van rang tot rang op, werd luitenant-kolonel, brigade-generaal en eindelijk divisie-generaal. In elke ontmoeting legde hij evenveel overleg als persoonlijke dapperheid aan den dag. Hij verachtte de gevaren van zijn eigen toestand, om slechts aan zijn plicht en het behoud van zijn leger te denken. Op zekeren dag ontving hij, terwijl hij aan zijne ordonnance-officieren een bevel uitdeelde, een kogel beneden den schouder; de regimentsdoctor snelde toe en vond den generaal onder een olijfboom zitten.

'Doctor,' sprak Changarnier, 'help mij spoedig, want ik heb nog een aantal bevelen te geven.'

De geneesheer onderzocht de wonde en riep geruststellend uit: 'Uwe wonde is niet doodelijk, generaal, als gij u in acht neemt, kunt gij over eenige weken weêr te paard stijgen.'

'Ho, ho, kameraad! toch wel wat eer,' hernam de generaal, en nauwelijks was het eerste verband gelegd of hij steeg weder te paard en deelde, alsof er niets gebeurd was, met de gewone koelbloedigheid zijne bevelen uit.

In 1848 keerde generaal Changarnier naar Frankrijk terug; in Parijs was inmiddels de januari-omwenteling uitgebroken en Louis Philippe van den troon gestooten; het voorloopige bewind benoemde Changarnier tot bevelhebber van de bezetting der hoofdstad, en als zoodanig redde hij den 16 april 1848 Parijs en Frankrijk van de roode republiek en wist hij overal de orde te herstellen.

Ook in de juni-dagen van 1849 wist hij, door zijn beleid en zijne voortreffelijke militaire maatregelen, de telkens uitberstende oproeren te herstellen, want ofschoon hij oprecht koningsgezind was, wilde hij zijn vaderland in de noodlottige dagen van oproer en verraad den dienst van zijn arm en zijn degen niet onttrekken.

Zoolang Lodewijk Napoleon, de president der republiek, den schijn aannam de constitutie des lands te eerbiedigen, stond Changarnier hem trouw ter zijde, maar zoodra deze bemerkte, dat hij naar de alleenheerschappij streefde, kantte de generaal zich tegen den president aan, hoewel zeer goed wetende, dat hij zich daardoor de ongenade van den machtigen man op den hals haalde; en inderdaad, deed Napoleon bij zijn *coup d'état* van 2 december 1851 generaal Changarnier gevangen nemen. Toen de met zijne arrestatie belaste policie-commissaris des nachts zijn slaapvertrek binnendrong, sprong hij uit zijn bed, nam een pistool en legde op den commissaris aan.

'Generaal,' sprak deze met bedaardheid, 'dat zou u tot niets dienen en mijne kinderen tot weezen maken.'

Zonder verder een woord te spreken, wierp Changarnier het pistool van zich en liet zich gewillig naar de gevangenis leiden.

Toen eenige dagen later het vonnis der verbanning tegen hem werd uitgesproken, begaf hij zich naar België, waar hij verscheidene jaren verbleef. Eerst tegen het einde der regeering van Napoleon keerde hij naar Frankrijk terug, maar wilde geen commando in het fransche leger aannemen; de omstandigheden, of liever de liefde tot zijn vaderland, zou zijn wil te machtig worden. De zoo roekeloos door Napoleon tegen Pruisen ondernomen oorlog bracht Frankrijk op den rand des verderfs: Mac-Mahon was aan de duitsche grenzen geslagen en de keizer bevond zich met zijn radeloos leger te Metz, op het punt van door den vijand ingesloten te worden. Het

vaderland was in gevaar en, alle aangedane beleedigingen vergetend, snelde generaal Changarnier tot den keizer om hem met raad en daad bij te staan. Toen hij van eene audiëncie bij den keizer terug kwam, riep een der hovelingen glimlachend uit:

'Wel hoe, generaal, gij verbindt u dan toch met den keizer?'

'Gij vergist u,' was het fiere antwoord, 'ik verbind mij met mijn vaderland, dat in gevaar verkeert.'

Onze lezers kennen de gebeurtenissen in en rondom Metz; de keizer moest in allerijl de vlucht nemen en na eene roemlooze verdediging werd het geheele fransche leger onder Bazaine krijgsgevangen gemaakt. Ook Changarnier vertrok als gevangene naar Duitschland.

Bij de verkiezingen van 8 februari 1871 werd generaal Changarnier tot lid der Nationale Vergadering gekozen. Hier werkte hij uit alle macht aan de verheffing van den graaf De Chambord, den wettigen afstammeling der Bourbons, tot koning van Frankrijk en daardoor aan Frankrijks weeropstanding uit zijne vernede-

ring. Hij was een der voornaamsten, die voor de rechten van Hendrik V in de bres sprong, maar al zijne bemoeiingen stuitten af op de kuiperijen der Orleanisten. Teleurgesteld maar niet ontmoedigd, heeft hij ook na dien tijd, zoo wel in de Nationale Vergadering als in den Senaat, de rechten van den oudsten tak der Bourbons verdedigd, evenals den godsdienst en zijne bedienaren, die door de radicalen voortdurend aangevallen en bestookt werden.

Ook op zijn hoogen leeftijd (hij was bijna 84 jaar toen hij stierf) had hij nog al zijn moed en geestkracht behouden en nam hij als een jeugdig strijder aan den grooten kamp tusschen godsdienst en ongeloof deel.

Zaterdag, 17 februari, heeft de uitvaart van generaal Changarnier met groote plechtigheid en op kosten van den Staat plaats gehad; de plechtige lijkdienst is gevierd in de kerk der Invaliden en werd door meest alle hooge staatsambtenaren bijgewoond.

In het verre westen.

‘Vrouw,’ sprak op zekeren avond Walters, een tamelijk welgestelde landbouwer uit een onzer noordelijke provinciën, ‘ik heb sedert eenigen tijd het plan opgevat om mijne boerderij te verkoopen en naar de nieuwe wereld te vertrekken; het is hier onmogelijk om vooruit te komen: met al zijn werken en zwoegen blijft men hier den ouden knecht; maar ginds, in het verre westen, is het geheel anders. Daar vindt men uitgestrekte gronden die braak liggen en om niet te krijgen zijn; vruchtbaar is daar de grond en het klimaat gezegend. Met geringe moeite brengt er de bodem de kostbaarste vruchten voort, die tegen goud betaald worden. Want ook het goud wordt er in overvloed gevonden: tusschen de rotskloven, in het zand van de vlakte en de bedding der rivier schittert het u Stegen: wij hebben er de keus een rijk landbouwer of een nog rijker gouddelver te zijn. Met een beetje geestkracht en moed, en vooral met een kapitaaltje om de eerste noodzakelijke uitgaven te bestrijden, maakt men er binnen een kort tijdsverloop onmisbaar fortuin, terwijl het hier zwoegen en tobben is van den vroegen morgen tot den laten avond, en er bij dat alles niet het minste vooruitzicht bestaat, om eenmaal zijne schaapjes op het drooge te krijgen. Spant hier alles niet samen om den landbouwer tegen te werken - het water en het weder? Verleden jaar zijn onze akkers door het zeewater overstroomd en half bedolven; thans is er in drie weken geen dropke regen gevallen, de grond scheurt open van de droogte en de gewassen staan als verdord op het veld. Wat moet er van komen? Naar Amerika, vrouw, naar het schoone Amerika, het beloofde land!’

DE LAATSTE SCHILDERIJ VAN ADOLF DILLENS.

Vrouw Walters trachtte haar man tot andere gedachten te brengen: zij wees er op hoevelen met de schoonste hoop en de grootste verwachtingen naar Amerika vertrokken waren, maar hunne hoop en verwachting teleurgesteld had-

den gezien en arm en ellendig in het vaderland waren teruggekeerd. Vrouw Walters sprak nog veel meer, maar onze boer bleef stijf op zijn stuk staan en zeide, dat zijn besluit onherroepelijk genomen was en hij binnen weinige jaren een rijk man wilde zijn.

Boer Walters bevond zich met zijne vrouw en zijne vier kinderen, twee jongens van achttien en zestien, twee meisjes van veertien en elf jaar, in de nieuwe wereld. Hij had menige teleurstelling ondervonden en menig luchtkasteel in elkander zien storten. Hij had aan het ziekbed zijner kinderen gezeten, gewetenlooze agenten hadden hem een groot gedeelte van zijn geld - de opbrengst van den verkoop zijner boerderij - afhandig weten te maken, het was zoo gemakkelijk niet een geschikt terrein te vinden, waar hij zijne hoeve kon bouwen: hij moest daartoe ver naar het westen doordringen, tot in de nabijheid der Indianen-stammen, terwijl van de gedroomde goudvelden geen spoor te ontdekken was. Maar eindelijk was het hem, na het overwinnen van ontelbare bezwaren, gelukt in een afgelegen landstreek zijne bouwhoeve op te slaan en er de noodige werktuigen en het onmisbare vee bij elkander te brengen. Zijne gouden bergen waren intusschen verdwenen en het verschiet bood zijn oog niet veel verkwikkends meer aan. Er kon geen spraak meer zijn van spoedig rijk worden, en hij mocht blij wezen, zoo hij op zijne boerderij genoeg winnen kon, om in de noodzakelijke behoeften voor zich en zijn gezin te voorzien.

GENERAAL CHANGARNIER.

Werken moest hij even goed als op den vaderlandschen bodem, en te laat ondervond hij, dat 'dit beloofde land' even goed zijne plagen had en de landbouwer er evenzeer tegen de elementen moest strijden als in Europa. Daarenboven was hij hier van de geheele wereld afgesloten en mocht hij zich gelukkig achten, wanneer hij een enkelen keer in de maand een menschelijk wezen zien kon buiten zijn huisgenooten. Eindelijk bestond er in dit gewest een vreeselijke plaag, welke als een dreigend zwaard voortdurend boven het hoofd van den landverhuizer hangt: de wilde Indianenstammen, die, door de trouweloosheid en den overmoed der blanken tot wraak aangezet, telkens eene gelegenheid zoeken om hunne vijanden, de vreemde indringers, te belagen, te overvallen en naar het leven te staan.

Hindoesche bedelaars.

HONGERSNOOD IN ENGELSCH-INDIË.
Aan de haven van Madras.

Hindoesche bedelaars.

GEZICHT OP DE ACROPOLIS TE MYCENE.

GEZICHT OP NIEUW MYCENE.

Walters dacht met weemoed aan den tijd terug, toen hij nog in België in vrede en rust den voorvaderlijken grond bebouwde en er, voor kommer en gebrek gevrijwaard, de vruchten zijner vlijt inoogstte, maar aan terugkeeren viel niet meer te denken: al zijn geld was besteed aan de kosten van de reis en aan hetgeen hij voor zijne neèrzetting had noodig gehad. Zijn geheele bezit bestond in de afgelegen bouwhoeve - en wie zou ze hem afkoopen en hem het geld verschaffen om naar het te roekeloos verlaten vaderland terug te keeren? En zoo *dit* geld al te vinden ware, zou hij arm en berooid in zijn geboortestreek aankomen, zonder middelen om in het onderhoud voor zich en de zijnen te voorzien. Walters was wel ongelukkig!

Tegen den middag van een heeten zomerdag zat hij in de schaduw van een eikenboom voor zijne hut, aan het verre vaderland denkende; zijne heide zonen, tot kloeke jonge mannen opgegroeid, bevonden zich in het naburige bosch, terwijl zijne vrouw met de beide meisjes inden stal bezig waren. Plotseling ziet hij de twee zoons ademloos van uit het geboomte te voorschijn schieten en onder den onheilspellenden kreet: ‘de Indianen!’ naar binnen stormen. Walters vernam van hen de verschrikkelijke tijding, dat de Roodhuiden in een wijden kring de hoeve omsingeld en blijkbaar een vijandelij ken aanslag in den zin hadden, want de woning maakte het middelpunt uit van de oorlogzuchtige bewegingen der Indianen, en deze waren reeds het bosch binnengedrongen, toen de beide jongelingen spoedig naar huis snelden.

De toestand der landverhuizers was allergevaarlijkst. Men wist dat de Indianen van den omtrek tegen een afgelegen militairen post in opstand waren gekomen, en, hoewel door de soldaten der Unie teruggedreven, vreeselijke plannen tegen de alleenstaande bouwhoeven koesterden. Er was dus van die wraakgierige inboorlingen geen genade te hopen, terwijl de vlucht insgelijks onmogelijk was. Eene verdediging tot het uiterste was het eenige wat er nog overbleef. Walters zag dit in en snel nam hij de leiding der verdediging op zich. De deuren werden gesloten en versperd, de wapenen nagezien en alles tot den strijd op leven en dood in gereedheid gebracht.

Men beschikte over zes geweren en een goeden voorraad kruit en kogels. De drie mannen zouden een goed gericht vuur tegen den vijand openen, terwijl de vrouwen de afgeschoten geweren telkens opnieuw moesten laden. Nauwelijks waren deze schikkingen genomen, of de vijand kwam onder een schrikwekkend geschreeuw uit het bosch aanstormen. Toen de Indianen de hoeve gesloten vonden, hielden zij aarzelend stand, teleurgesteld in hunne verwachting om de bewoners te verrassen. Daar knalden plotseling drie schoten en drie der Roodhuiden vielen, als door den bliksem getroffen, levenloos op den grond neêr. Een vreeselijke wraakkreet steeg ten hemel, maar bij een nieuwe losbranding zegen opnieuw drie Indianen in elkander. Nu stormden de Roodhuiden woedend tegen den onzichtbaren vijand in, hunne lange speren woest in de lucht zwaaiende, doch nauwelijks hadden zij den halven weg naar de hoeve afgelegd, of er ontstond eene nieuwe gaping in hunne rijen, welke echter de vaart der woedende inboorlingen niet vermocht te stuiten. Als bezetenen ijlden zij op de woning aan, hunne pijlen en speren vlogen tegen de vensters en de deur, en al bezweek nog menig Indiaan, door de onzichtbare kogels der blanken in het hart getroffen, wijken deden ze niet en deur en vensterluiken kraakten onder het beuken der lansen, zoodat men het oogenblik te gemoet zag, dat ze onder de herhaalde stooten bezwijken zouden.

Maar ook daarbinnen verdedigde men zich met den moed der wanhoop; bijna geen enkel schot miste doel, en al zag men den dood voor oogen, toch wilde men het leven

zoo duur mogelijk verkoopen. De troep der Indianen kon uit tachtig man bestaan hebben, maar ze was reeds aanmerkelijk gedund, vijf en twintig der hunnen lagen levenloos op den grond uitgestrekt, en de krijgsvoorraad was nog lang niet uitgeput: zoo het houtwerk nog eenigen tijd weêrstand vermocht te bieden, wie weet of de overwinning op het einde niet den blanken zou verblijven! Maar wat beteekent dat? Juichtonen en zegekreten vervullen daar buiten de lucht! en toch is de deur niet bezweken, en trekken de Indianen terug tot aan den zoom van het bosch, buiten het schot der kloeke verdedigers! Wie zal dit raadsel oplossen? Is het een valstrik van den vijand om de blanken uit hunne verschanste stelling te lokken of....? Doch een onheilspellend gekraak en geknetter doet zich plotseling hooren. God! de woning staat in brand: den armen landverhuizers blijft geen andere keus over dan den dood in de vlammen of door de handen van den wraakzuchtigen vijand. Het dak boven de hoofden der blanken staat in hellen gloed en kan ieder oogenblik instorten: er is geen oogenblik tijd te verliezen. 'Het geweer in de vuist en voort naar de rivier!' klonk Walters stem, terwijl hij de versperring aan de deur snel verwijderde: 'daar is onze eenige kans op redding!'

Het geheele huisgezin waagde zich buiten de hoeve, de vrouwen in het midden, de verdedigers ter zijde; in snellen loop ijlde men de brandende woning langs en op de rivier aan; maar ook de Indianen waren op hunne hoede; onder een vreeselijk moordgeschreeuw snelden zij de vluchtelingen achterna, en toen zij den toeleg van deze bemerkten, week een gedeelte der bende ter zijde af en had zich van de sloep, aan den oever vastliggende, meester gemaakt, alvorens de vluchtelingen die konden bereiken. Alle hoop op redding was nu verdwenen; de Indianen sloten de blanken in steeds nauwer kring in, en toen het laatste schot gelost was, stormden zij op de vluchtelingen aan, die zich nog een poos met de kolven der geweren verdedigden, maar eindelijk overmand en geboeid werden.

Luide steeg de zegezang der overwinnaars ten hemel, vermengd met woeste wraakkreten over de verslagene makkers. De lansen en strijdbijlen werden door de lucht gezwaaid, het onheilspellende scalpeermes kwam te voorschijn en de Indianen schenen nog slechts te aarzelen, omdat zij het over de wijze van de doodstraf niet eens waren. Eene heele poos had men reeds beraadslaagd, toen een der opperhoofden een voorstel deed, dat met luide kreten van bijval begroet werd. Men sleepte de slachtoffers naar de sloep. Daar werden zij op den bodem van het vaartuig vastgebonden, waarna twee Indianen de riemen ter hand namen en met snelheid de rivier afvoeren.

Na een half uur roeiens werd de strooming zoo sterk, dat de Roodhuiden de riemen konden laten rusten, en toen de sloep al sneller en sneller de rivier afgleed, sprongen de beide roeiers eensklaps met een hoongelach over boord en zwommen naar den oever. Het vaartuig was aan zich zelf overgelaten, en vloog in steeds verschrikkelijker vaart over het water, snel als de pijl uit den boog; uit de verte hoorde men een onheilspellend bruisen en woelen - het kooken en schuimen van een zestig voet diepen waterval. In dolle, wilde vaart ijlt het ranke scheepje op den afgrond aan - daar stort het met zijn kostbare vracht naar beneden, een geweldige schok volgt..... en.....

'Walters,' - sprak de kloeke boerin, die in de slaapkamer bij het raam naar den regen stond te kijken, welke bij stroomen uit den hemel viel, - 'Walters, word toch wakker, man! sedert meer dan een uur woelt gij u onrustig in uw bed om, en nu werpt gij u zelven het bed uit.'

‘Waar ben ik?’ riep de boer, zich met de eene hand de oogleden en met de andere zijn rug wrijvende, die door den val uit het bed in onzachte aanraking met den harden vloer gekomen was, ‘waar ben ik, vrouw?’

‘Wel in uw huis, waar zoudt gij anders zijn? Maar zie eens naar buiten: het heeft den geheelen nacht geregend, en alle gewassen staan weêr frisch en fleurig, en de oogst, waarvoor gij zoo zeer vreesdet, zal nog te recht komen; wij mogen er Onzen Lieven Heer wel voor bedanken.’

‘Maar ben ik dan werkelijk nog in mijn huis en in ons België?’

‘Gij hebt zeker een benauwden droom gehad, Walters?’

‘O, een vreeselijk benauwden droom, vrouw! ik was in Amerika.....’

‘In Amerika?’

‘Ja, en deze droom heeft mij voor goed genezen van mijn dolzinnig plan om naar de nieuwe wereld te vertrekken: ik blijf in ons vaderland.’

‘Goddank, Walters; hier kunnen wij gelukkig zijn, terwijl in Amerika.....’

‘Zwijg er van, vrouw, ik heb er dezen nacht genoeg van gezien.’

Boer Walters vertelde zijn droom en de vreeselijke avonturen, die hij in zijne verbeelding had beleefd, en toen hij geëindigd had, verzekerde hij nogmaals, nooit meer aan het verre land te zullen denken.

Walters heeft woord gehouden, en door eigen inspanning en vlijt en met behulp zijner zonen en dochters is hij op den *vaderlandschen grond* een zeer welgesteld landbouwer geworden.

Professor Verzamellens over de sneeuw.

Op een kouden decemberdag begaf ik mij des middags wederom naarde woning van prof. Verzamellens, teneinde hem omtrent eenige wetenschappelijke punten een uitspraak te ontlokken. Als altijd werd ik gul en hartelijk door hem ontvangen en 't duurde niet lang of ons gesprek was zeer levendig; onbegrijpelijk snel vloog de tijd ons voorbij, want met een ‘hoe is 't mogelijk’ gezicht zagen wij beiden op onze horloges, toen de meid, door 't binnenbrengen van ‘het kleine licht’, ons verwittigde, dat ‘het groote’ was ‘uitgegaan.’

Nog eenige stonden zett'en wij ons gesprek voort, de *vrienden* toch zouden spoedig komen; en waarlijk, weinige oogenblikken later hoorden wij reeds hoe de bel onstuimig bewogen werd; de deur wordt geopend; voetstappen worden vernomen, de plavuizen dreunen er van.

- *Bon soir*, professor! - Zoo, Henri, ons reeds voor! Brrr... wat een weêr!

- Mijn beste Jules, zeide Verzamellens, gij ziet er uit alsof ge geheel den dag onder een sneeuw-lawine hebt doorgebracht; en Charles, dus vervolgde de professor tot den tweeden bezoeker, gelijkt wel een fransch grenadier, die uit Rusland wederkeert.

- Zoo'n weêr heb ik nooit beleefd, antwoordde de laatste; sneeuwen is niets, maar die verbruide wind, vlak in 't gezicht! We liepen met ons hoofd vooruit, juist als soldaten in stormpas! - en de sneeuw, - ongelogen, vlokken als mijn vuist.

Een luid gelach beantwoordde dezen laatsten uitroep.

- Hola, vrindje, niet overdrijven, zei Verzamellens.

- Hij heeft een paar sneeuwballen voor vlokken aangezien! malde Jules.

- Zijt gij weêr in aanraking geweest met de lieve straatjeugd? vroeg ik op mijne beurt.

- Mis, hernam Charles, die blijft bij zoo'n weertje ook liever thuis; en had ik het niet beloofd..... maar ga zelf onderzoeken. - Professor! op de straat zelve is bijna

geen sneeuw te ontdekken, maar voor uw huis,.... 't is bijna onmogelijk binnen te komen; 't is alsof een berg voor uwe woning eensklaps is opgerezen, en iemand, hier minder goed bekend dan wij, zou misleid zijn voorbij gestapt.

- Nu overdrijft hij niet, bevestigde Jules.

Intusschen had Verzamellens zelf stoelen bijgeschoven, en al pratende schaarden wij ons rondom den vroolijk brandenden haard.

- Na deze ernstige verzekering van Jules, hernam de professor, een weinig ondeugend, mag ik aan 't woord van Charles niet meer twijfelen. Ook herinnert mij dit aan een feit, dat door den katholieken duitschen dichter Clemens Brentano op zoo beminnelijk eenvoudige wijze is bezongen in zijn gedicht *Die Gottesmauer*, dat door Bern. Ter Haar zoo gebrekkig, of laat ik liever zeggen, zoo verminkt is weêrgegeven. (Wat den predikant-hoogleeraar bewogen heeft om van *zijne* ‘Inkwartiering’ te zeggen: ‘zij is naar het duitsch gedicht, *die Gottesmauer*, van *Ruckert* (?) zoo getrouw mogelijk gevolgd,’

is wel te verklaren, maar zonder schijn van wrevel moeielijk te zeggen.) Ziehier wat Brentano zelf over dit feit geschreven heeft aan zijn vriend, den geheimraad VanRingseis: ‘Ik zend u een lied, dat een schoon voorbeeld van gebedsverhooring in den laatsten tijd behelst, en aan velen zeer goed bevalt, waarom ik het ook dikwijls moet afschrijven en zingen. Het feit zelf is getrouw weêrgegeven naar 'tgeen de hamburgsche *Adress-Comptoir-Nachrichten* laatstelijk mededeelden. Februari 1816.’

Dit moest mij van 't hart, vervolgde Verzamellens; ter zake nu.

Ten jare 1814 was Rusland, in verbond met Zweden, ten oorlog uitgetogen tegen 't kleine Denemarken. Vreeselijk was de verwoesting door de onmenschelijke Nooren aangericht, en mochten de krijgsoversten al een wapenstilstand sluiten, de arme woningen, die eene inkwartiering der vijanden werden waardig gekeurd, zouden het bezoek der barbaren nimmer vergeten.

Rondom Sleeswijk lagen de bondgenooten gekampeerd en zochten inkwartiering in de dorpen. Met woest geweld drongen zij de huizen binnen, vloekten en tierden, mishandelden de bewoners en dwongen hen met 't mes op de keel, of den loop op de borst, kassen en kelders te ontsluiten en al het beste te geven, wat voorhanden was.

Een arme weduwe, die met haar zoon een schamele hut bewoonde, waar kas noch kelder eenig voedsel bevatte, hoorde met ontzetting de ijselijke wanhoopskreten harer buren boven het dorp weêrklinken, vermengd met 't woest getier der dronken Kozakken en Zweden. Telkens rende een nieuwe ruiterbende het plaatsje binnen en vestigde zich in de nog onbezette woningen, waar dezelfde eischen op gelijke wijze werden herhaald. Toch bleef het huis der weduwe onbezocht, hoe dikwijls ook de woestelingen waren voorbij gereden. Want nauwelijks had zij de mare vernomen van den aantocht der soldaten, of vertrouwvol sloeg de weduwe het oog op ‘Onzen Vader in den hemel’, en bad met innige godsvrucht: ‘O God, bouw Gij een muur om mijne woning.’ Toen spotte de zoon met 't gebed zijner moeder. ‘Zoo spoedig,’ sprak de aardschgezinde, ‘bouwt de lieve God geen muur om onze woning maar de moeder volhardde in haar gebed en vermaande haar kind grooter vertrouwen te stellen in God; ‘want,’ zeide zij, ‘wanneer 't Hem gevalt, kan Hij een muur om ons bouwen: wat Hij doet, is welgedaan.’ En weer werd 't gerammel van wagens,'t getrappel van paarden, 't rumoer van plunderzieke soldaten gehoord; - maar weêr ging men de woning der weduwe voorbij, waarin luider, telkens luider, de bede weêrklonk:

> ‘Bouw een muur om mijne woning!’

Eindelijk waren de bange uren van den langen winternacht voorbij gekropen - een nacht vol ontzetting en jammeren, als de vreedzame dorpsbewoners nimmer hadden doorleefd. Haren zoon had de vrome weduwe ter ruste gelegd, zelve had zij gewaakt en gebeden:

> ‘Bouw een muur om mijne woning!’

De morgen was aangebroken, de wreedaards schenen vertrokken, want een diepe stilte heerschte overal.

‘Spoedig, mijn zoon,’ dus wekte de weduwe haar kind, ‘ga in 't dorp en zie of wij veilig zijn.’- Hij gehoorzaamt en opent reeds de deur, maar geen stap kan hij verder gaan; een dikke, vaste sneeuwmassa had zich opgehoopt voor hunne woning en

omringde die als een bolwerk een versterkte stad. IJlings vliegt hij naar zijne moeder terug en roept haar toe: ‘Lieve, vrome moeder, kom spoedig den muur des Heeren zien; ja, Hij kan muren bouwen, hecht en sterk!’- en, laat Brentano er op volgen, de jongeling was bekeerd en geloofde aan de bescherming des Hemels. Want ja, zichtbaar had de Heer de zijnen behoed en der sneeuwvlokken bevolen zich op te stapelen tot een muur, die aan 't zoekend soldatenoog het huis zou onttrekken, waar vertrouwvol zijn H. Naam werd aangeroepen.

‘Zalig wie op God vertrouwt,’ zingt de duitsche dichter ten slotte, en laat er nogmaals op volgen:

> ‘Bouw een muur om mijne woning’
> Zong het vrome moederke.

Nog lang spraken wij over dit treffend voorval en putt'en wij ons geheugen uit, om feiten meê te deelen, waarin de sneeuw een gewichtige rol had gespeeld, toen Verzamellens, die er behagen in schiep door verdere ondervragingen naar oorzaak en gevolg den verhaler schaakmat te zetten, tot aller voldoening zich overrreden liet een nauwkeurige verklaring te geven over de sneeuw, ‘opdat voortaan ieder,’ dus zeide hij, ‘met meer juistheid over dit heerlijk natuurwerk zou kunnen spreken.’

- Wat is sneeuw en hoe ontstaat zij? - dus begon de professor. - Charles wilde reeds antwoorden, doch Jules en ik gaven hem den wenk, professors rede niet te onderbreken.

Wanneer de temperatuur der wolken beneden het nul- of vriespunt daalt, antwoordde Verzamellens zelf, nemen hare kleine, op zich zelve onzichtbare waterdeeltjes den kristalvorm aan, of, eenvoudiger gezegd, zij bevriezen, zij worden vast. Dit geschiedt evenwel niet zóó, dat er ijzel wordt gevormd; deze toch, gelijk ge weet, is fijne regen, die bevriest door de koude van den grond. Sneeuw bestaat niet uit bevroren regendroppels, maar uit hunne kleinste deeltjes, die een bepaalden, meetkunstigen, harden vorm aangenomen en zich als naalden aan elkander hebben gehecht.

De fijne, nauw merkbare waterdamp in onzen dampkring - waarover wij vroeger spraken en die op de glasruiten van een verwarmde kamer het beste wordt waargenomen - kan door de koude der lucht gemakkelijk in sneeuw worden veranderd. Ik herinner mij daarover een overtuigend voorbeeld te hebben gelezen. Op een avond dat er te St.-Petersburg een sterke koude heerschte, was daar in een ruime zaal een groote menigte volks bijeen. Ook de wind was krachtig, en wel in die mate, dat een der kruiskozijnen in een venster dier zaal voor zijn geweld bezweek en hij natuurlijk het glas over den vloer deed rinkelen. Nu had ook de koude lucht vrijen toegang tot de zaal, doch zij misbruikte die gunst, niet alleen door de aanwezige personen een rilling over 't lijf te jagen, maar ook door den waterdamp, die met den dampkring der zaal was vermengd, dermate af te koelen, dat hij in kleine sneeuwvlokjes op den grond neêrviel. Ook in Siberië is dit verschijnsel menigmaal waargenomen en eenige visschers, die nog voor weinige jaren den winter te Nova-Zembla doorbrachten, spraken van een zelfde ontdekking. Langen tijd hadden zij in de hut vertoefd en snakten naar versche lucht; zij openden daarom de deur, en eensklaps werd de vloer met eene fijne sneeuwlaag bedekt, die tooverachtig van de zoldering scheen neêrgedaald.

Tot de vorming van sneeuw wordt nog vereischt, dat de kristallisatie of vastwording der waterdeeltjes in de wolkendoor geen feilenI wind wordegestoord; hetweêr moet

kalm zijn, althansin de hoogere gewesten, en de lucht van alle onzuivere dampen bevrijd.

Door deze rust is het mogelijk, dat de verschillende ijsnaaldjes zich tot vlokken groepeeren, welke laatsten altijd lucht in hare poriën besloten houden. Behalve door haren vorm is dus de sneeuw ook hierin van het ijs onderscheiden, dat de kristallen van het ijs noodzakelijk alle lucht buitensluiten.

Vóór wij eenige bijzondere eigenschappen der sneeuw nader bespreken, wil ik u even wijzen op de grootsche pracht, welke door een sneeuwvlok wordt ten toon gespreid. Wordt de sneeuwkristal op een zwart voorwerp, 't zij hout of laken of iets anders opgevangen en door een microscoop aandachtig beschouwd, dan geven zijne vormen eene regelmatigheid en schoonheid van architektonische kunst te aanschouwen, die sedert eeuwen alle natuuronderzoekers met bewondering hebben vervuld. De groote Kepler wist geene woorden te vinden om den sneeuwkristal naar waarde te roemen, en sinds hij de aandacht er bijzonder op vestigde, hebben vele geleerden met groote zorg die hoog geprezen bouworde beschreven. Hoe rijk ook in verscheidenheid, zijn toch alle verschillende vormen volgens eenige zeer eenvoudige wetten gebouwd; zij zijn afhankelijk van een hoogeren of lageren koude-graad, van de vochtigheid der lucht en hare beweging door den wind. Dit echter staat vast: alle sneeuwvlokken eener zelfde bui hebben denzelfden vorm; maar de vlokken van verschillende buien vertoonen ook verscheidenheid van kristallen.

Vroeger heb ik u wel eens de teekening voorgehouden, welke de geleerde Glaisher van de verschillende ijskristallen heeft gemaakt. Welnu, de kristallen der sneeuw, in een stillen dampkring gevormd, volgen dezelfde wet van constructie. Hier achter komt eene afbeelding voor van de fraaiste figuren, die ik, tot nog toe, van den sneeuwkristal heb gezien.

De kleinste deeltjes der sneeuw hebben zich tot zeshoekige sterren gerangschikt. ‘Uit een centrale kern,’ zegt Tyndall, ‘komen zes spitsen te voorschijn, die twee aan twee hoeken van 60 graden met elkander vormen; van deze hoofdribben gaan weêr kleinere takjes ter rechter- en ter linkerzijde uit, en op hunne beurt zijn deze zijtakken wederom met nog kleinere zijtakken bezet. De zesbladige bloemen vertoonen de wonderlijkste verscheidenheid van vorm; hare versierselen gelijken op de fijnste kant, en dikwijls zijn de spitsen dier bladen met rozetten van nog kleinere afmetingen behangen. De eene schoonheid voegt er zich bij de andere - alsof de natuur, eenmaal met haar taak begonnen, er behagen in schiep den rijkdom harer hulpbronnen, zelfs binnen de nauwste afmetingen, te doen uitnomen.’

(*Wordt vervolgd*.)

Anne Dieu-le-Veut.
Een verhaal uit de XVIIe eeuw
Door August Snieders.
(*Vervolg*.)

Wie waren die vliegen?

Niet alleen de markies d'Ambrelle, de graaf Raoul, de graaf en de gravin De Vertigneul, maar zelfs de amman; allen waren goede en volbloedige vliegen, dat is, ze hadden ‘bucht in de avelcoert’[(1)] en het was Korrel hetzelfde op welke vlieg hij de lange pooten neêrsloeg, om ze tot den laatsten drop leeg te zuigen.

(1) Dieventaal: geld in de tesch.

De amman betaalde hem, d'Ambrelle was niet gierig geweest, graaf Raoul zou hem dapper de duimen smeren om De Vertigneul's te leveren, wier geheimen hij nu kende, en van den anderen kant kon hij De Vertigneul's doen betalen om hen uit de moeilijkheid te redden.

Maar tusschen twee moeilijkheden moest hij, Korrel zelf, zich wachten het slachtoffer van al die kuiperijen te worden. Aan beide partijen had hij hulp beloofd en niemand kan twee heeren dienen!

Toch wel; het was Korrel in zijn leven meer dan eens gebeurd zulks te doen; doch nu was er een gevoel dat hem belette het evenwicht te zoeken: immers, de zucht om naar het piratenleven terug te keeren deed hem bepaald partij kiezen.

Ja, hij wilde toonen dat hij trouw was aan zijn woord; hij zou de twee edellieden en den amman zooveel mogelijk aan hunne ‘vossen’[(2)] zitten; doch zijn woord, in de *Gouden Ster* gegeven, zou hij gestand zijn.

Nu wilde hij enkel Dorica zien, Dorica de waarzegster, en haar in de lijnen der hand, dat mysterieuse boek der toekomst, laten lezen of hij in zijne nieuwe onderneming gelukkig wezen zou.

Het waarzeggen, het sterrenkijken en kaartleggen waren in den tijd, waarin wij ons bevinden, eene algemeene ziekte geworden, en mocht Korrel aan hel noch hemel denken, toch wilde hij wel eens weten wat hem achter de gordijn van het onbekende beschoren was, op het oogenblik dat hij zich in die groote onderneming waagde.

Korrel werd uit zijne gedachten opgewekt door eenig geschuifel op het zand van den

(2) Goudstukken.

steenen vloer: hij zag op en liet zich op blijden toon 'Dorica!' ontvallen.

De toegesprokene toonde wederkeerig niet de minste vreugde, integendeel, haar donker oog, door gefronste wenkbrauwen overschaduwd, was streng, en zij neep hare fijne bleeke lippen nijdig op elkander.

Dorica was eene jonge vrouw, in de twintig oud, met een mager, koperkleurig gelaat, bruine oogen en lange haren als git, die onder uit een rooden doek te voorschijn kwamen en in klissen en vlechten tot op den schouder hingen.

Om de schouders en lenden had zij een stuk versleten sergiën stof, met roode en groene streepen, geslagen en beneden uit die. soort van omslagdoek verscheen een zwarte rok, waarop hier en daar een spoor van vuil wit galon overbleef.

Hals en naakte voorarm waren met zilveren slangen, in den vorm van halssnoer en braceletten omvat; in de ooren droeg zij groote zilveren, en om den naakten enkel, boven de sandalen, koperen ringen.

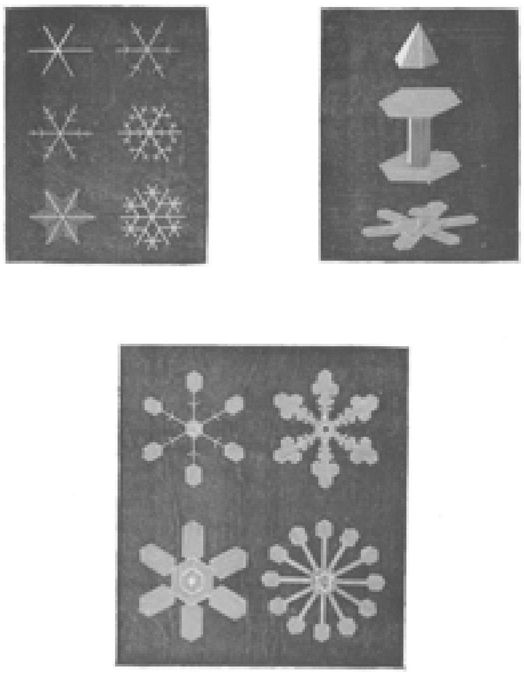

DE SNEEUW.

Dorica was juist geene zeer aantrekkelijke figuur en de uitdrukking van haar gelaat was ook niet erg gunstig gestemd voor den kramer.

'Ik wachtte u hier, Dorica!' zeide Korrel op zachten toon.

'Als gij Dorica noodig hebt, zal het wel met een eigenbaatzuchtig doel zijn.'

'Nu, slorp wat aan mijn *drinkbaar vuur*!' en onder die woorden schoof hij de vreemdsoortige vrouw den kroes toe; zij bewoog zich echter niet.

'Hebt ge soms weêr gestolen gewijde vaten te versjachelen, en eene rijke jonge vrouw weg te voeren, zooals nu zoo wat tien jaar geleden, Taurel?' vroeg de vrouw spottend, 'en is de hulp van Dorica u andermaal noodig om het meisje aan de nasporingen des vaders te onttrekken? Moet Dorica andermaal haar oostersch gewaad, en hare plaats in den kermistroep en op den witten oliphant afstaan, om dat dwaze schepsel heimelijk over de grenzen te brengen, en moet zij nadien door diezelfde helleveeg als een hond geslagen worden?'

'Denkt ge nu daar nog aan?'

‘Die zweepslag brandt mij nog altijd op het aangezicht.’
‘Gij hebt een boos hoofd, Dorica.’
‘En zij, zij had een boos hart, Taurel.’
‘Heb ik u voor al die bewezen diensten niet betaald, Dorica?’
‘Ja, eenige penningen, terwijl gij u ruimschoots deedt betalen, niet alleen door het meisje om haar in vrijheid te brengen; maar, gij hebt het bekend, door de tweede vrouw, die haar vader huwen en zich gaarne van dat voorkind ontmaken wilde. Gij drijft overal en altijd dubbele koopmanschap, Taurel.’
De marskramer maakte eene beweging van ongeduld, doch bedwong zich.
‘Gij zijt achterdochtig van aard, Dorica, en neemt soms uwe gloeiend rijke verbeelding voor waarheid.’
‘Wie weet of gij nog niet zeggen zult, dat ik mij nooit over u te beklagen had?....’
‘Dat zal ik niet zeggen; maar ik heb u sedert gij hier in deze stad rondzwerft, bij de dienders van den amman reeds menigen dienst bewezen.’
‘Die diensten heb ik niet noodig.’
‘Niet meer? Misschien hebt gij zelve dienst genomen in het leger spionnen van den genadigen heer amman?’ zeide Korrel lachend.
‘Wat uwen persoon betreft, dien verdenk ik sedert lang een der speurhonden te zijn!’
‘Zijt gij dwaas, Dorica!’
‘Wel, bij het verraden van ons, arme zwervers, kan er soms een enkele Albertijn te winnen zijn.’‘Wees toch bedaard en roer uwe slangentong zoo niet!’
‘Ik heb altijd gedacht dat gij voor Judas in de wieg gelegd waart.’
‘Nu, dan zal ik in uw kamp nooit dertig zilverlingen verdienen,’ antwoordde Taurel brutaal lachend.
‘En was er zoodanig een dáár te vinden, dan zoudt gij hem wel met meer winst, en voor 't minste een half dozijn maal weten te versjachelen!’
‘Waartoe dienen toch al die bittere verwijtingen, Dorica?’
‘Ik veracht u uit het diepste mijner ziel.’‘Dwaasheid! Wilt ge niet met mij drinkon? Of hebt ge liever een lepel brandewijn met suiker en muskaat?’
‘Wat zijt ge vrijgevig!’ spottezij. ‘Zijt gij bang voor de kwade hand?’
‘Gij hoeft zulke akelige dingen niet aan te raken.’
‘Wat held! Ziedaar die beruchte Taurel!’ spotte Dorica. ‘Hij heeft zooveel misdaden op het geweten als er witte haarstoppels zijn rossen kop ontsieren; hij durft den grooten Geest van Hierboven uitdagen, en 't was hem onverschillig, of hij de oneerlijke hand legde op een kroes of op een gewijden kelk, en nu - vreest hij dat ik hem betooveren zal! Nu wil hij die duivelsche macht ontrefbaar maken, door mij uit denzelfden kroes te doen drinken! Nu 't zij zoo!’
Bij die woorden greep zij den kroes met *drinkbaar vuur* en slokte den brandenden jenever in, zonder dat een spier in haar gelaat zich vertrok.
Dorica zette zich naast den marsdrager neer; zij hield het oor naar hem gekeerd en haar aangezicht eenigszins afgewend, gewis om hem haren achterdochtigen oogslag niet te laten bespeuren.
‘Ik heb eene onderneming in 't oog, Dorica,’ ving de spion aan.
‘Daarvan was ik overtuigd.’
‘Gij, zoo bedreven in alle geheimzinnige kunsten, gij moet, alvorens ik mij daarin waag, voor mij het boek der toekomst ontsluiten, en in de lijnen der hand of in het wiegelend licht der kaars lezen wat mij te wachten staat.’
‘Of gij nogmaals den strop ontspringen zult?’ spotte Dorica.

‘Neen, of mijne onderneming gelukken zal’ en hij hield haar de bruine, knokkelige hand voor; doch al staarde zij er onverschillig in, zij sprak geen woord.

‘Welnu, Dorica?’

‘Als gij het antwoord op mijne vragen mij in het oor zult gefluisterd hebben.’

De slang neigde het oor om naar het antwoord op hare blijkbaar zeer onbescheidene vragen te luisteren; doch de marskramer boog zich niet onder de tooverkracht, welke hij Dorica toeschreef: hij weigerde haar dit voorgenomen plan, met namen en bijzonderheden te doen kennen, en zij, plotseling opstaande, scheen hem dan ook te willen verlaten.

Taurel hield echter zeer sterk aan de voorzegging der boheemster, en legde de hand op haren arm, om haar andermaal te doen neêr-zitten. Eindelijk gaf hij een woord hier, een woord daar en dewijl Dorica de scherpzichtigheid zelve was, had zij alles reeds volledig begrepen, toen de spion meende nog niets gezegd, nog niets verraden te hebben.

‘En zij, zij is dezelfde die mij eens met de hondenzweep sloeg?’ zeide Dorica.

‘Laat die oude kinderachtigheid varen!’

De marskramer trok misnoegd de schouders op en vroeg andermaal aan den ouden kurassier in vrouwenkleêren, die juist door de gelagkamer kwam, een kroes *drinkbaar vuur*.

‘Ik had,’ zegde de man tot de waarzegster, op wreveligen toon, ‘ik had beter gedaan u van die onderneming niet te spreken. Zoo zijt gij immer geweest, Dorica. In plaats van gebruik te maken van het tegenwoordige, haalt gij dingen op die lang zouden moeten vergeten zijn, en enkel kunnen dienen om in het tegenwoordige te dwarsboomen.’

‘Taurel, neem mij mee naar dat vreemde land. Ik ben het leven hier moede. Ik haak naar verandering als een dorstig hert naar water!’

‘Als een tieger naar bloed,’ verbeterde de toegesprokene.

‘Ik wil heengaan, verre van hier, waar armoê, vuurwater, twist, mishandeling en misdaad onze gezellen zijn. Ik wil leven onder dien nieuwen hemel, hier sterven en ginder als eerlijke vrouw verrijzen.’

De spion zag spottend op; doch het denkbeeld lachte hem toe: Dorica was deelgenoot in zijne geheimen geworden, en geen beter middel om haar te doen zwijgen, dan haar dien ‘slaapdrank’ in te geven.

‘'t Zij zoo,’ zeide Taurel, en dit zelfs zoo natuurlijk, dat de waarzegster geen argwaan opvatte.

‘Wanneer vertrekt ge?’

‘Binnen acht dagen,’ en de kramer fluisterde haar eenige woorden toe, die niemand, al had hij naast het weinig aanlokkelijk paar op de bank gezeten, zou verstaan hebben.

‘Ik zal er zijn,’ zeide Dorica beraden en haar oog flonkerde.

Het oude, stoppelige wijf kwam nogmaals binnen en de waarzegster zweeg; had er zij belang bij dat de waardin niets van hare inzichten merkte? Dorica greep nu de hand vast, en zag scherp in de diepe en grove lijnen van den palm.

Ja, uit de hand, uit haren vorm, uit teerheid of sterkte, uit de spieren en lijnen kon zij gewis veel opmaken over den lichamelijken en geestestoestand van dengene, die haar kwam raadplegen, maar dit alles vroeg Taurel niet; aan de toegestoken hand zag men wel dat hij sterk, gezond en vol wilskracht was; doch de toekomst, in die lijnen verborgen, moest Dorica ontsluieren.

De waarzegster mompelde onverstaanbare woorden, volgde met haren wijsvinger, door een bloedrooden ring omvat, de lijnen in den handpalm, en 't was alsof die vingertop vuur was.

'Dorica,' zeide Taurel, en zijn hart klopte snel en zijn adem ging sneller van ongeduld, 'Dorica, indien gij dat kremerslatijn daarliet en mij in verstaanbare taal zeggen wildet wat gij ziet.'

'Ik zie,' liet de waarzegster er op volgen; 'doch gij belooft mij heilig dat gij mij met u neemt?' onderbrak zij.

'Dat beloof ik u.'

'Speel ditmaal den schurk niet, want ik zou mij verschrikkelijk wreken!'

'Heb ik er geen belang bij u met mij te voeren, nu gij bezitster zijt van mijn geheim?'

(*Wordt vervolgd.*)

[Nummer 23]

SCHOONMAAKTIJD, NAAR E.J. BOKS.

Geillustreerd nieuws.

Inhoud:

Edhem-pacha. - Het ontworpen rijks-museum te Amsterdam. - Het russische leger aan de grenzen van Rumenië. - Het eerste drijvende dok in Europa

Ofschoon er alle kans bestaat, dat Turkije's nieuwe groot-vizier, Edhem-pacha, niet veel genot van zijne verhevene waardigheid hebben zal - het land der Halve Maan verslijt in de laatste jaren zelfs meer groot-viziers dan Nederland ministers van Oorlog, - willen wij den lezers der *Belgische Illustratie* zijn portret niet onthouden, want een groot-vizier is inderdaad geen geringe persoonlijkheid en heel iets anders dan een *premier* of minister-president in de overige europeesche Staten. Hij beschikt naar willekeur over de financieele, politieke, administratieve en militaire betrekkingen in het land, tot zoolang de een of andere paleis-intrige of een gril van den Grooten Heer hem van de buitengewone hoogte, waarop hij zich bevindt, doet neêrtuimelen, om in de gevangenschap of, als alles op zijn zondags uitvalt, in een ver verwijderd verbanningsoord te recht te komen. Vroeger was dat veel erger: in den tijd toen het beruchte zijden koord in Turkije nog in gebruik was, verbeurde de groot-vizier met zijne waardigheid gewoonlijk ook het leven. En toch was toen het aantal liefhebbers voor die hooge betrekking legio, zoodat het Turkije nu, bij de eenigszins minder gewaagde en gevaarlijke, maar altijd even eervolle als verhevene betrekking, nog minder aan liefhebbers voor het groot-vizierschap ontbreken zal.

Wanneer Edhem-pacha zich dus aan het lot van zijn gevallen voorganger Midhad-pacha spiegelt en bedenkt, hoe genadig deze er afgekomen is, kan hij tamelijk tevreden zijn en nà zijn val, binnen eenige dagen of weken, den profeet voor het behouden leven danken.

Terwijl Edhem-pacha nog in al zijne heerlijkheid en van gedienstige vleiers omringd aan het hoofd van het turksche ministerie zetelt, willen wij eenige levensbijzonderheden van hem meêdeelen.

Edem-pacha is een man van middelbaren leeftijd: hij werd in het jaar 1823 op het eiland Scio geboren. Ofschoon een volbloed mahomedaan, stamt hij van grieksche ouders af. Zijne jeugd bracht hij als slaaf in de woning van den toenmaals gevierden staatsman Khosrev-pacha door, waar hij tot allerlei vernederende diensten veroordeeld was. Toen zijn meester echter zijn buitengewonen aanleg bemerkte, schonk hij hem niet alleen zijne vrijheid, maar zond hem zelfs, in gezelschap van eenige andere vrijgemaakte slaven, naar Parijs, waar hij op kosten van den edelmoedigen Khosrev-pacha eene uitstekende opvoeding ontving, en om deze te voltooien, later naar Duitschland en Zwitserland reisde. Reeds in 1839 naar Turkije teruggekeerd, werd hij tot kapitein van den staf aangesteld en verwierf spoedig, door zijne uitgebreide kundigheden, den rang van kolonel. Tot opvoeder van den tegenwoordigen sultan Abdul-Hamid benoemd, werd hij in 1849 generaal, kamerheer der Porte en lid van den Raad van State. Na den val van Ali-pacha, werd hij minister van Buitenlandsche Zaken en eindelijk afgezant aan verschillende europeesche hoven, laatstelijk aan dat van Berlijn. In eene vorige aflevering vermeldden wij, dat hij op de conferentie van Constantinopel Safvet-pacha als tweede gevolmachtigde ter zijde stond. Van Edhem-pacha's werkzaamheid als groot-vizier hebben wij nog weinig

vernomen, en het is meer dan waarschijnlijk, dat hij van het staatstooneel zal verdwenen zijn, alvorens hij gelegenheid gehad heeft zijne beginselen en plannen, zoo hij die heeft, in toepassing te brengen.

De hollandsche schilderschool heeft de geheele wereld door eene welverdiende vermaardheid verworven, de werken zijner groote meesters worden met goud betaald, en de buitenlandsche museums betwisten elkander de schilderstukken van Rembrandt, Jan Steen, de Potters en zoovele anderen. Hoevele hunner meesterstukken zich evenwel in het buitenland bevinden, toch bezit Nederland nog genoeg kunstechatten zijner oude meesters, om den vreemdeling er met eere op te wijzen. Het is echter eene algemeene klacht dat Nederland weinig gebouwen bezit, waarin het de voortbrengselen zijner groote schilders gevoegelijk plaatsen kan; zelfs de hoofdstad des rijks bezit tot nu toe geen enkele inrichting, welke op den naam van museum aanspraak kan maken. Wel zijn een gedeelte der schilderijen, voor omstreeks zeventig jaar, door koning Lodewijk van Holland van Den Haag naar Amsterdam gevoerd en aanvankelijk in het paleis van den Dam geplaatst, in de Koninklijke Academie van Wetenschappen, en gedeeltelijk in het Trippenhuis geborgen, maar alles ontbreekt er om de kostelijke verzameling genoegzaam te doen uitkomen: ruimte, licht en geschikte plaatsing; de meesterstukken onzer schilders staan zelfs in de enge, vochtige en donkere localen op den duur aan eene totale vernietiging bloot. Zulk een toestand deed den kunstzin der hoofdstad weinig eer aan, en hoewel men reeds in 1863 er ernstig op bedacht was in Amsterdam een groot nationaal museum te stichten en er prijsvragen voor uitgeschreven en er plannen toe gemaakt had, toch werd de zaak op de lange baan geschoven.

Eerst in 1874 werd opnieuw het uitzicht geopend op het tot stand komen van het zoo noodzakelijke museum, daar zich het nieuw ingestelde college van rijks-adviseurs voor de monumenten en de geschiedenis der kunst de zaak aantrok; nu werd het volgende jaar door de regeering aan drie nederlandsche architeeten de taak opgedragen, om een ontwerp gereed te maken, en reeds in 1875 waren de ontwerpen ingeleverd.

Den beroemden architect Cuypers, die ook in het buitenland - in Duitschland, Oostenrijk, Noorwegen, enz. - door zijne doelmatige plannen voor kerken en andere gebouwen een welverdienden naam verworven heeft, viel de eer te beurt zijn ontwerp, als het meest geschikte, goedgekeurd te zien, zoodat hij dan ook in 1876 als architect voor de nieuwe museumgebouwen benoemd werd.

De schatkist zal voor een goed deel den ontworpen bouw bekostigen, maar ook Amsterdam heeft eene onbekrompen bijdrage geleverd (100.000 gulden) en tevens de toezegging gedaan, de in het Trippenhuis aanwezige en aan de stad toebehoorende schilderijen in het rijksmuseum te doen overplaatsen.

Het museum zal volgens het ontwerp van den heer Cuypers in den stijl van de 16de eeuw worden opgetrokken en evenzeer door slerlijkheid als doelmatigheid uitmunten. Door het midden der gebouwen loopt eene breede straat, welke van de Stadhouderskade naar de achter het museum aan te leggen wijken toegang geeft. Boven den doorgang bevindt zich de groote zaal, waar Rembrandts *Nachtwacht* en eenige andere groote stukken zullen geplaatst worden. Ter weerszijden bevinden zich de vleugelgebouwen, die twee met glas en ijzer overdekte binnenpleinen omgeven, waarin, evenals in het South-Kensington-museum te Londen, afgietsels en monumenten van groote afmetingen zullen worden geplaatst.

Links en rechts bevinden zich de ingangen, welke door monumentale trappen toegang geven tot de beide op onze gravure voorgestelde torens. In de benedenverdiepingen der linker zijvleugels vindt men ruime zalen, die volgens den stijl van verschillende tijdvakken zullen versierd worden; de vleugels rechts zullen als prentkabinet worden ingericht en tevens de zalen voor den directeur en de studeerenden bevatten. De woning van den directeur en de bibliotheek verheffen zich aan de achterzijde van het gebouw. De bovenverdieping is voor de schilderijen bestemd, terwijl er zich tevens localen bevinden voor het copiëeren en het restaureeren der schilderstukken.

Het museum is, volgens de nieuwe methode, zooveel mogelijk brandvrij gemaakt; houtwerk zal er schier niet toe gebruikt worden: de benedenverdieping is overwelfd en zelfs de vloeren zijn uit tegels samengesteld. De kosten voor de gebouwen, die men in 1881 hoopt te kunnen inwijden, worden op een millioen gulden geraamd.

Minder zicht dan in westelijk Europa was de winter in het oostelijk gedeelte en bepaaldelijk in Rusland. Geweldige sneeuwmassa's stremden in het uitgestrekte rijk wekenlang de gemeenschap tusschen de verschillende provinciën van dit land, waar, bij gemis aan geschikte communicatie-middelen en de schaarschheid der bevolking, de wegen niet in te besten toestand zijn. Toch had de russische regeering gedurende de laatste weken meer dan ooit behoefte aan doeltreffende vervoermiddelen, want in het zuid-westelijk gedeelte van het rijk, nabij de rumenische grenzen, moest zij, tengevolge der moeielijkheden in het Oosten, een sterk leger bij elkander trekken met al den nasleep van dien: geschut, krijgsvoorraad, levensbehoeften, enz.

In en nabij de stad Kischeneff, te midden der woeste en boomlooze vlakte van Dobrudscha en niet ver van de grensrivier de Pruth gelegen, heeft het russische leger zijn hoofdkwartier opgeslagen en wacht daar met ongeduld het sein af, om voorwaarts te rukken en dwars door Rumenië heen den Donau en de turksche grenzen te bereiken. We zullen hier niet uitweiden over de getalsterkte van 't russische leger, noch opteekenen hoeveel regimenten van verschillende wapenen en hoeveel batterijen licht en zwaar geschut daar vereenigd zijn; overigens over die sterkte wordt zeer verschillend geoordeeld: werd er in den beginne gezegd, dat het russische zuiderleger zeer zwak, ongedisciplineerd en oproerig was, later sloeg men tot een ander uiterste over en beweerde men, dat de krijgsmacht der Russen honderdduizenden - men sprak van 3 à 400.000 man - soldaten telde en hare uitrusting en de militaire geest niets te wenschen overlieten. De waarheid zal wel, zooals gewoonlijk, in het midden liggen; 't schijnt echter zeker, dat Turkije, met al zijne troepen uit de turksche provinciën, Klein-Azië, Egypte, Tunis, enz. het hard tegen het russische heir te verantwoorden zal hebben. Rusland toch zal niets verzuimd hebben om gereed te zijn. De hospitaaldienst is goed geregeld, alle noodige materialen zijn bij elkander gebracht om spoedig en zeker de noodige bruggen over de rivieren te slaan en den soldaten den overtocht, met name over den Donau, gemakkelijk te maken. Daarenboven is er een ontzaglijke hoeveelheid levensmiddelen in enbijKischeneff saamgebracht, en daar het geheele district uit een onvruchtbare vlakte bestaat, heeft men al die voedingsmiddelen honderden mijlen ver met wagens moeten aanvoeren, wat bij de hooge sneeuw en de ongebaande wegen met tallooze moeielijkheden gepaard ging. Onze gravure stelt zulk een transport met levensmiddelen voor, op het oogenblik dat het de voorstad van Kischeneff binnenrijdt.

Het aanschouwen van zulk een wintergezicht mag onzen sneeuw- en ijsminnenden lezers eene kleine vergoeding geven voor het gemis hier te lande van die gewone

attributen van den ‘wintervorst,’ terwijl de gedachte aan de meer vreedzame tijdsomstandigheden, waarin ons land in tegenoverstelling van het Oosten verkeert, wel het overige zal doen om hen geheel en al in een goeden luim te brengen.

Veel minder geducht dan het leger te velde is de russische oorlogsvloot, en zoowel wat het aantal en de voortreffelijkheid der schepen als hunne bemanning en bewapening betreft, is de turksche marine in gunstiger toestand dan de russische. Laatstgenoemde is nog slechts in hare wording: wel bezit Rusland in het noorden evenals het zuiden uitgestrekte kustlanden, maar de omstandigheden waren vroeger ongunstig voor het scheppen eener degelijke marine. In het noorden toch, zoowel in de Oostzee, bepaaldelijk bij St.-Petersburg, als in de IJszee, is het water een groot gedeelte van het jaar met ijs bedekt, waardoor een aan de haven liggende vloot geen uitweg kan vinden, terwijl een eskader, dat zich in de open zee bevindt, in geval van nood zijne havens niet meer kan bereiken. In het zuiden van de Zwarte-Zee is die toestand gunstiger, maar het parijsche vredesverdrag van 1856 bepaalde, dat Rusland slechts een zeer beperkt aantal oorlogsbodems in deze zee hebben mocht, en eerst een zestal jaren geleden is die belemmerende bepaling

opgeheven. Rusland heeft dus nog niet veel tijd gehad om voor eene flinke oorlogsvloot te zorgen, hoewel in de laatste jaren aan de russische werven eene koortsachtige bedrijvigheid heerschte. Het ligt echter in den aard der zaak, dat een zoo uitgestrekt en zulke rijke hulpbronnen bezittend land als Rusland het spoedig zoover moet brengen, dat het de concurrentie met de meeste europeesche zeemogendheden kan wagen, en het niets verzuimt om de schade en den dwang van vroeger zoo spoedig mogelijk in te halen.

In de Zwarte Zee bezit Rusland op dit oogenblik reeds verscheidene belangrijke marinestations, onder welke de haven en de reede van Nicolaïeff in de eerste plaats genoemd mogen worden. Deze zeehaven bezit zelfs het eerste drijvende dok der wereld, waarbij wij, naar aanleiding onzer gravure, eenige oogenblikken willen stilstaan.

Dit dok is van eene geheele nieuwe vinding en in Engeland vervaardigd. Het is honderd meters lang en kan in drie afzonderlijke deelen gescheiden worden, die elk een kleiner dok vormen. Het reuzengevaarte heeft door de Atlantische-, Middellandsche- en Zwarte Zee heen den weg naar Nicolaïeff moeten afleggen, wat natuurlijk met tallooze bezwaren gepaard ging. Thans bevindt het zich veilig aan de reede der stad en heeft reeds goede diensten bewezen bij het herstellen en kurasseeren van groote oorlogschepen.

Het dok bestaat uit evenwijdig loopende holle metalen balken, die door een galerij aan elkander verbonden zijn. Deze galerij is van pompen voorzien, die het water uit de holten of kamers opvoeren. Wil men een vaartuig op het dok brengen, dan verzwaart men dit door er water in te laten; vervolgens schuift men het dok onder den bodem van het schip en pompt het ledig, waardoor het gevaarte weer omhoog rijst en de kiel van het vaartuig bloot komt, zoodat men het nu kan herstellen of vernieuwen.

Onze gravure geeft eene duidelijke voorstelling van een en ander.

Men zal gemakkelijk inzien, dat deze drijvende dokken veel boven de gewone droge. dokken vóór hebben: de vaartuigen behoeven nu niet onttakeld of ontwapend te worden, wat eene besparing van tijd en geld geeft. Wij twijfelen er geen oogenblik aan of deze verbeterde dokken zullen spoedig ook in de andere zeehavens van ons werelddeel in gebruik komen.

Schoonmaaktijd.

De schoonmaaktijd is de schrik van de huishoudens. Wanneer Paschen of Pinksteren op handen is, beginnen er zich verschijnselen voor te doen, waaruit een scherpzinnig huisvader kan opmaken, dat hij het vreedzaam bezit van zijn kamer of huis voor een tijd lang aan boender of raagbol zal moeten afstaan. Er worden mannen gezien, in het wit gekleed, die in de maatschappij den naam dragen van stukadoors; mevrouw - met het oog op onze gravure mogen wij wel mevrouw zeggen - verleent buitengewone audientie's aan de keukenmeid, die op haar beurt samenkomsten heeft met werkvrouwen, tot dat op een morgen de steigers aankomen, de bovengenoemde stukadoors het huis binnendringen, werkvrouwen en huisknechts aan 't afbreken gaan, in één woord, dat de verwoesting en overstrooming een aanvang nemen.

Menschen die het betalen kunnen, slaan gedurende dezen tijd hunne woning elders op, of doen een buitenlandsch reisje; minder bedeelde en bevoorrechte lieden schikken zich zoo goed en kwaad mogelijk in hun lot: de man zoekt zijn toevlucht op de straat of in zijne bezigheden, terwijl de vrouw des huizes het treurspel mede helpt opvoeren, knechts en meiden narijdt en als een gerokte aanvoerder de commando's uitdeelt. Onze gravure geeft ons eene aanschouwelijke voorstelling van dezen vreeselijken tijd. De meid en de knecht des huizes zijn bezig de groote kamer in orde te brengen. Men heeft het echter zoo druk niet, of er is nog wel een buurpraatje te houden. Zij schijnen op het oogenblik geen overval of bespieding te duchten en kunnen eens op hun gemak luierikken.

Eene les in de Duitsche taal.

Een goed gevulde beurs en de noodige moed en levenslust, ziedaar al de eigenschappen welke noodig zijn voor iemand, die iets meer van de wereld wil zien dan hetgeen binnen de grenzen van den horizon ligt, waarin hij geboren is. Het spreekt vanzelf dat het in 't geheel geen kwaad kan, dat men de taal spreekt van het land waarin men ‘toert,’ doch als men in het eigen vaderland blijft, kan van die voorwaarde in 't geheel geen sprake zijn.

Het voorval, waaraan onze gravure haar ontstaan te danken heeft, werpt echter onze redeneering geheel omver, daar de duitsche schilder Engel, welke ze ons heeft meêgedeeld, op zijn minst genomen een nacht vol angsten zou doorgebracht hebben, indien hij niet met nog eene andere kennis ware toegerust geweest. Geven wij hem zelven het woord.

- Reeds sedert geruimen tijd, zoo vertelt hij, dwaalde ik door het tooverachtige Schwarzwald, en kon, om de grootsche natuurtafereelen, die zich dagelijks met vernieuwden luister aan mijn oog vertoonden, maar niet besluiten mijne reis voort te zetten. Dagelijks nam ik het besluit dat oord te verlaten, doch als ik dan de gouden schijf der morgenzon boven de hoogste bergtoppen zag rijzen en de bergruggen die onnavolgbare kleuren zag geven, dan ging mijn hart opnieuw open en ik dwaalde andermaal door de bergen.

Op zekeren dag dat ik langer dan gewoonlijk in het gebergte had rondgedoold, geraakte ik verdwaald en kon met geen mogelijkheid den weg terugvinden, waarlangs ik gekomen was.

Eenmaal tot de zekerheid gekomen dat ik het spoor verloren had, kwam het er voor mij weinig op aan, of ik naar mijn gewoon logement zou kunnen terugkeeren, dewijl ik, te rekenen naar den langen weg, dien ik afgelegd had, dit toch niet meer vóór het vallen van den nacht zou kunnen bereiken, zoodat ik alleen naar eene menschelijke woning omzag, waaraan ik reeds begon te wanhopen, nadat ik een vermoeienden tocht van eenige uren gedaan had.

Eindelijk daagt in de verte een dorp voor mijn gezicht op; ik was uit den nood. Zoo dacht ik ten minste, doch ik vergiste mij deerlijk. Toen ik in het dorp aankwam, was mijn eerste werk een kwartier te zoeken, waar ik onder dak kon komen, doch dit had grooter moeielijkheden dan ik gedacht had. Een bergdorp houdt er niet veel logementen op na, en in het dorp waar ik was, was er zelfs niet een te vinden. Tevergeefs ondervroeg ik enkele menschen die ik tegenkwam; zij zagen mij aan of ik uit den hemel was gevallen, en gaven in eene taal hunne verbazing te kennen, waarvan ik met den besten wil der wereld geen woord verstaan kon.

Ik was toch in het Schwarzwald, en voor zoover ik wist werd daar alleen duitsch gesproken! Het baatte mij weinig of ik woord voor woord spelde, de menschen bleven mij met denzelfden verbaasden blik aanzien, en lieten mij na eene poos geheel alleen staan.

Minstens tienmaal deed ik eene nieuwe poging om mij verstaanbaar te maken of de dorpsbewoners te verstaan, doch ik kwam er niet verder meê. Ik heb het nooit zoo ver in de mimiek kunnen brengen, dat ik haar zou kunnen aanwenden ter vervanging van het gesproken of geschreven woord, want ook dat laatste middel had ik beproefd, zoodat er voor mij niets anders overschoot dan verder te trekken.

Aangenaam was mijne positie niet; ik had een geheelen dag geloopen en niets genuttigd dan een paar boterhammen, die ik als provisie had meêgenomen, zoodat ook, behalve mijne vermoeidheid, mijn maag zijne rechten deed gelden. En daar stond ik te zien in een land, waar ik overtuigd was dat men duitsch sprak en gastvrijheid genoeg bezat om een vreemdeling een nacht te herbergen, zonder dat ik de menschen aan het verstand kon brengen wat ik verlangde.

Op goed geluk maakte ik eene wandeling door het dorp, dat overigens geen twintig woningen telde. Zoo voortslenterende kwam ik aan een huis, waar een meisje bezig was groenten gereed te maken voor de keuken. Ik waagde het nog eens te hooren, of zij mij zou kunnen verstaan.

Zij verstond mij wel niet, doch aan hare spraak hoorde ik terstond dat het werkelijk duitsch was, wat zij sprak, 't Mocht gaan hoe het wilde, zij zou mij verstaan of ten minste begrijpen. Letter voor letter begon ik haar voor te spellen wat ik te zeggen had, en het lukte; ik bracht het ten minste zoover dat zij mij begreep, terwijl ik van haar duitsch gebrabbel niets maken kon.

Daar schoot mij een helder gedacht door het hoofd. Ik haalde mijn Baedeker voor den dag, en toen ik zag dat zij lezen kon, begon ik woord voor woord aan te wijzen: ‘Ik ben dwalen (het woord verdwaald kon ik niet vinden) zoek logies en eten.’

Zij las en begreep het, en ik was gered. Mijne taalles had lang geduurd, doch het logies dat mij haar vader, die naderhand thuis kwam, aanbood, eveneens met behulp van Baedeker, beloonde voldoende mijne inspanning.

Des anderendaags bracht mij de oude bergman op den weg naar mijn logement, waarvan ik niet minder dan drie uur verwijderd was, doch nog dikwijls heb ik gelachen om mijn les in de duitsche taal, en zoo aardig vond ik het voorval, dat ik de hoofdtooneel er van op doek bracht.

De emysaurus.

De parijsche *Jardin des Plantes* heeft onlangs uit Zuid-Amerika een monsterachtige schildpad, een emysaurus ten geschenke gekregen, die niet minder dan 50 kilo's weegt. Deze kolossale moerasbewoner, tot heden in Europa de eenige van zijn geslacht, bezit zulk een kracht en is zoo bloeddorstig, dat hij in de moerassen, waar hij leeft, niet vreest alligators en krokodillen aan te vallen, die hem zeer wijselijk dan ook zooveel mogelijk uit den weg gaan.

Met zijn vreeselijken muil, voorzien van een tandenrij, scherp als een zaag, snijdt hij een alligator in twee stukken alsof het een riethalm was. De *Jardin des Plantes* heeft dan ook geen goedkoopen kostganger aan het monster, dat, behalve zijn overig voedsel, een geheel paard in de week verslindt.

Achterstaande gravure geeft het beeld der reuzenschildpad weêr, waaraan duidelijk te zien is, dat het sen gevreesde vijand moet zijn voor alles, wat hem in den weg

komt. In tegenstelling met gewone schildpadden is zijn schelp voorzien van talrijke punten, die het dier eene stevige borstwering zijn, als het door overmacht wordt aangevallen. Het is dan ook bijna als door een wonder, dat men het levend heeft kunnen vangen en naar Parijs overbrengen, waar het beter verzorgd wordt dan het zelf zou kunnen doen in de meest bevolkte moerassen van geheel Zuid-Amerika.

Reizen en reizigers.
Eene kleine brompartij in eerste klasse.

'Als Flora met hare rozen vingeren, leliën voorhoofd en.....' Die aanhef is gewis al te dichterlijk of, om juister te zeggen, al te versleten. Laat ons dan ook liever prozaïscher zijn en zeggen: als het schoone jaargetij daar is, komt ook in onze huisgezinnen, vooral bij de dames, de lust tot reizen op.

Vrouwlief moet en zal van huis! Ze kan het in die muffe stad, die zij echter eenige weken te voren, toen de partijtjes, de bals en de concerten nog in vollen gang waren, allerliefst vond, niet uithouden! Ze zal er stikken, letterlijk stikken, en als manlief er niet in toeIstaat dat zij een versch luchtje gaat scheppen, zal zij zeer zeker ziek worden.

Nu, goed uitgecijferd, kan, in dat geval, dokter, apotheker en gansch de nasleep zooveel kosten als een uitstapje naarde frissche Alpentoppen, naar de bloemrijke dalen van Zwitserland, of naar de lagunen van het lieflijk Venetië.

In dat geval heeft de man, eenige weken lang, een zeer aangenaam en opwekkend redowaconcert; weigert hij, dan staat hem een bittere Jeremias-klacht, geaccompagneerd van bromstemmen, te wachten.

Wat is het geheim van die zucht naar 'trekken,' gelijk de zwaluwen en de ooievaars?

Met uw welnemen, dames! maar de muffe stad en de ziekte in het verschiet, komen daarin voor zoo weinig als de druif in de champagne d'Huy, als de revalenta arabica in het gekleurde boonmeel; wat u het meeste aandrijft tot reizen, is voor een groot gedeelte - de mode.

Het doel van kunstzin en wetenschap is hier alweêr een zoo klein atoom, dat het met het bloot oog schier niet te vinden is; nieuwsgierigheid benadert eenigszins de bovengenoemde eigenschappen, en is dus ook maar in zekeren zin in het reizen te vinden. Mevrouw deze of gene reist in het schoone jaargetij: mevrouw geeft den toon in haren kleinen kring, en van dat oogenblik zullen de dames in dien kring ook in woeling geraken en tegen het duivenhok opvliegen, totdat men of gewillig de klep opent of de traliën worden verbroken.

EEN LESJE IN DE DUITSCHE TAAL, NAAR J.F. ENGEL.

Het is dan ook *comfortable* geworden, dat ons huis in het schoone jaargetij eenige weken gesloten zij, en dat onze buurman, een eerlijk grutter of winkelier, of wel eene oude, rimpelige huisbewaarster - en deze mag maar wantrouwend door de spleet der

deur piepen - komen fluisteren: ‘Mevrouw en mijnheer zijn op reis; ze komen eerst binnen drie weken thuis.’

Nog drie weken, en de hemel weet hoe lang

zij reeds afwezig zijn! Ik moet bekennen, dat zoo'n antwoord in de wereld der gapers aanzien geeft; dat kan ook crediet geven bij den eerlijken schoenlapper! Een aantal weken op reis! Kantoorklerken alleen meester, of wel de zaken totaal laten stil staan, gelijk de pendules op de schoorsteenmantels, - dat is voor een burgerman onbegrijpelijk.

EDHEM-PACHA

In *villégiature*, zooals de Franschman zegt, klinkt, dunkt ons, nog veel deftiger. Dat doet denken aan een villa, aan een leven van rozengeur en maneschijn; aan dames te paard, dames spelevarende, zich amuseerende met vlinders en vergeet-mij-nietjes - kortom, met dingen, die men enkel in de romans en in de opera ontmoet.

Geloof mij, goede, brave, eerlijke schoenlapper, dat alles heeft veel minder om het lijf dan gij u inbeeldt. Daar zijn er zelfs in onze groote steden, die zich dapper in de schulden steken om in het volgende winter-seizoen te kunnen zeggen: ‘Ik was te Biaritz of kruznacht met de baronnes van Fluitenberg en den graaf ran Klarinettowitz,’ en die, als zij met de hand op het hart mochten spreken, zouden moeten bekennen, dat zij zich doodelijk verveeld hebben.

Voor velen is reizen dan ook slechts eene mode. Vandaar dat er zoo velen zijn, die van de reis komen en bepaald niets weten, dan waar zij lekker en goedkoop dineerden! Het prachtigste gedenkteeken, het heerlijkste vergezicht, de geniaalste schilderij doet op hen oneindig minder indruk dan het zien van een gebraden kalkoen.

Ik ken menschen, die het hoekje van den haard nooit verlieten, en echter over reizen spreken, alsof zij gansch hun leven op het spoor, aan boord der stoomboot, op den rug eens muildiers of dien eens kameels hebben doorgebracht. Anderen, die in waarheid reisden, zagen niets, hoorden niets; zij herhalen de alledaagsche machtspreuk ‘schoon’, doch noemen slechts schoon wat zij door anderen, dikwijls gansch oneigenaardig, aldus hoorden bestempelen.

HET ONTWORPEN RIJKS-MUSEUM TE AMSTERDAM.

Zoo zal zekere klas van menschen te Parijs onmisbaar de *morgue*, te Londen het wassenbeeldenkabinet en de *chamber of horror* van Mme. Tussaud, te Brussel zeker vermaard ‘manneke’, ea van Amsterdam uit Broek in Waterland gaan zien. Zonder die vermaardheden te hebben bewonderd, zouden hunne vrienden het recht hebben hun te zeggen: ‘Neen, gij zijt niet te Parijs, te Londen, te Brussel, te Amsterdam geweest! Gij hebt niets gezien, niets!’

Bij de *morgue* zou- ik, wat mij betreft, schier voegen het Pantheon, in wier onderaardsche gangen men de zoogenaamde graven van den vader der leugen, van Voltaire, en van Rousseau ziet; Versailles, waar men de honderd pruiken van Louis XIV bewonderen moet, en die den bezoeker ten slotte zoo vervelend voorkomen als de apocryphe aardigheden in koetsen, guillotines, bijlen, blokken en als de kermistentpoppen van het kabinet Tussaud.

Voorwaar, die steden bevatten wat beters om de aandacht te trekken; doch om die schatten te vinden, moet men, zooals Töpfer zegt, *le là*, *la bosse*, den zesden zin - dat is den schoonheidszin - bezitten; doch, gij hebt gelijk, wat is schoonheidszin? Wat voor ons met het woord ‘schoon’ bestempeld wordt, kan zulks niet voor onzen buurman zijn. Het vermaard ‘manneke’ te Brussel is voor oom-Jan den kruidenier zoo schoon, als het prachtigste grieksche beeldwerk; de gehangenen en verdronkenen der *morgue* interessanter dan het Cluny-kabinet, en het wassenbeeldenspel van dien vrouwelijken londenschen Barnum belangwekkender dan het British-Museum en den Tower.

Toen ik onlangs van een uitstapje terugkeerde en rustig aan de groote stations, waar

TRANSPORT VAN LEVENSMIDDELEN NAAR KISCHENEFF.

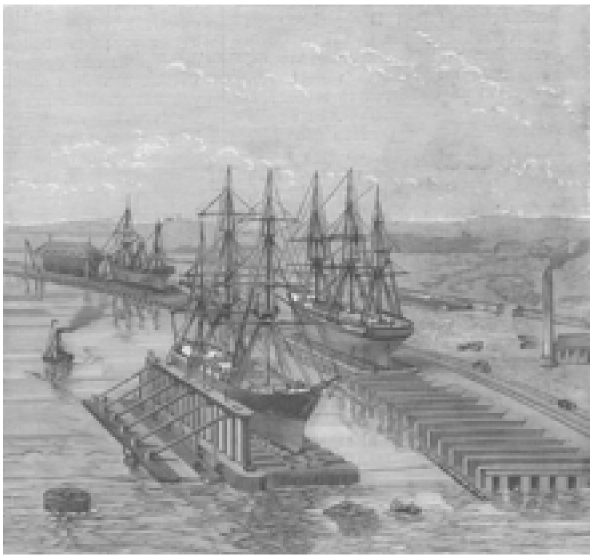

HET DRIJVEND DOK TE NICOLAÏEFF.

halt gehouden werd, mijne sigaar rookend, uit de coupé op de wiemelende reizigers neêrzag, had ik medelijden met een half dozijn echtgenooten, die, terwijl mevrouw rustig op de kussens zat, met pakken en zakken moesten slepen, erger dan muilezels.

'*Un surtout*,' zou de dichter van de *Physiologie du poëte* hebben uitgeroepen, een vooral wekte mijn medelijden op, zoo zwaar was de arme man geladen, zoo zwaar in reisdekens gewikkeld, zoo gebarricadeerd met koffers, valiezen en doozen, zoo'n vreeselijk groote sleutelbos had hij in de hand, om beurtelings voor het scherpzichtige oog van den douanier al die weelde, al die bewijzen van 'voornamigheid' te ontsluiten.

Neem me niet kwalijk, o, onbekende mijnheer, die zoo triomphant zweetend over al dien rijkdom heenziet, ik kan u toch maar niet voor zeer voornaam houden. Wie met zoo'n prinselijke bagaadje reist, moet, zoo dunkt mij ten minste, een neger met een roodgestreept ondervest, of voor 't minst een knecht bij zich hebben met ineen gekronkelde monsters op de zilveren knoopen van zijn jas, en met een groot zwart of rood theeschoteltje tegen het uiterste punt van zijn hoed geplakt.

Als ik u, goede man en onbekende mijnheer, zoo behendig en trouw zie slepen en dragen, denk ik telkens: 'dàt hebt ge meer gedaan, beste jongen; dáár hebt ge slag van, al zoudt ge boos zijn als ik u dat compliment maakte...'

De Amerikaan is een vijand van veel pakkaadje op reis, en hij heeft gelijk. Een mijner goede kennissen, Marshall-Talbot, had schier de wereld rondgereisd met een valiesje van een paar handen groot. Met een schoon boordje in den zak, zou hij van dezen naar genen aardpool gereisd zijn. Trouwens, reizen was voor hem niets anders dan wat min of meer lang vooruit stoomen. Bij het vertrek voelde hij goed in den zak of hij zijn goudstukken niet vergeten had, en daarna ging het voorwaarts - voorwaarts! Wat hij noodig had, verkocht men immers in de steden, welke hij bezoeoken zou?

Niemand kon zich zoo als hij aan boord eener stoomboot, in een compartiment van het spoor installeeren; hij bezat een eigenaardig talent om zijn lang, mager lijf in de kussens te wringen en rustig te slapen; men zag dat hij op het spoor letterlijk thuis was. Klagen of morren deed hij niet; hij nam lief en leed zooals het kwam, en mij dunkt, als de trein derailleerde en vermorzeld werd, en de boot berstend in de lucht sprong, Marshall-Talbot wêer, zonder ontroering en met zijn valiesje in de hand, naar een anderen trein, naar eene andere boot zou hebben omgezien, om doodbedaard zijne reis voort te zetten!

Het hedendaagsche reizen is eigenlijk geen reizen: het is verslinden! Men neemt plaats op den trein, velen doen dit bij voorkeur des avonds. Men vliegt 's nachts een halve wereld ver, zonder iets van al de wonderen te bespeuren, die tusschen de plaats van ons vertrek en die onzer aankomst gelegen zijn. Men gaat hier des avonds in den trein slapen, en men wordt in het hartje van Zwitserland wakker. Men denkt aan doctor Faust en zijn zwarten hengst, die sneller dan de wind door het luchtruim vloog, of aan een der tooververtelsels uit onze kinderkamer.

Gisteren avond stapte men op den trein; het was mokkig, mistig, lamlendig weêr; de hemel zag er uit als de vuile, grauwe voorschoot der schoonmaakster, en de boomen en planten waren zoo dor als wandelstokken. Eenige uren later zag men den grauwen voorschoot vervangen door een helder blauwen mantel en de wandelstokken bloeiden als rozen. Asschepoestertje was prinses geworden!

Heerlijk, heerlijk! doch wat al schoonheden is men in den nacht, en toen men in dien vliegenden Leviathan sliep, voorbij gesneld! Zelfs bij dag geniet men, zoo

vliegende, niets of ten minste weinig. Steden, dorpen, rivieren, valleien, bergen en gedenkteekens dwarrelen onder onzen voet weg; menschelijke stemmen stijgen niet tot ons op. Bosschen, velden, tuinen en landouwen zwaaien in een grooten kring achter ons uit; hier dompelen wij in een zwarten tunnel, om ginder weêr een oogenblik in de vrije lucht voort te snellen. Ja, ja, dat is......verslinden.

Wat prachtige reis was die dwars over de Alpen naar het eeuwige Rome! Wat al gemoedsaandoeningen waren ons daar wachtende! De bergen tot aan den hemel reikende, de afgronden niet te peilen, de kronkelende bergweg, de afwisseling der natuur, de sneeuwjacht, de rust in het klooster, dat ginds als een lichtbaak op de spitse bergtoppen en in de wolken gebouwd is. *Excelsior*, *Excelsior*! riep men uit met Longfellow.

En nu? nu, aan de trotsche bergen gekomen, duikelt men eensklaps in eene monsterachtige mollepijp: men wroet in het donker, onder den grond door, en komt prozaïsch ter plaatse uit waar men zijn wil. Men is op zijne bestemming; doch men heeft niets gezien. Het is ook maar zaak voortaan te kunnen zeggen:‘ik ben er geweest,’ en niet: ‘ik heb gezien.’

Onze spoorwegen loopen niet door, neen, langs de steden, langs de dorpen; zij snijden lijnrecht voort om tijd te winnen. Ook zijn de spoorwegen niet aangelegd voor wezenlijke toeristen, maar wel voor balen katoen, vaten petroleum, kisten suiker; ook voor den koopman, den handelaar, den schelm die vluchten moet, en den diplomaat, die spoedig op zijnen post moet wezen. Indien ik mij zelven beschouw als een baal koffie, die ten spoedigste op eene bestemde plaats moet aankomen, heb ik vrede met den spoorweg; als ik uitga als mensch, die wil gevoelen, wil genieten, wil denken, dan vraag ik iets anders.

En wat al onaangename ontmoetingen heeft men op het spoor! Zie, daar zit tegenover u eene dame, die buiten haar goed *humeur* is - indien zij ooit daar in is! - en zich het air eener prinses geeft; tegenover haar zit eene tante met een zoo strak gespannen, een zoo droog en dor gezicht als een logarithmen-tafel, en die al doet wat zij kan om u te doen gevoelen, dat gij er te veel zijt; daar naast een nufje, dat u wil inprenten ‘dat ge toch geen pretentie moet hebben; dat ze u bepaald niet wil - in 't geheel niet!’ ofschoon ge niet de minste beweging maakt, die haar tot dergelijke weigering aanleiding geeft, en uw peper- en zout-kleurige baard haar moest beduiden, dat ge reeds eenige jaren het wiegetouw getrokken hebt.....

Gelukkig, lezer, als ge op uwe reis welwillende, hartelijke, eenvoudige - wezenlijk welopgevoede menschen - ontmoet, menschen met wier *snob*-achtige manieren, zooals Thackeray zoo geestig zegt, gij niet gedwongen zijt inwendig te lachen, en u in een spottenden duivel te veranderen.

In een ballon reizen - ja, dat zou eene duchtige verbetering zijn; in alle geval, trekschuit en stoomboot winnen het nog eenigermate op het spoor; de ballon zou echter weêr iets dichterlijks aan onze reistochten geven. Uit de wolken zou men altijd een prachtig panorama van ons wereldje hebben, dat daar, op dat punt, wordt wat het wezenlijk is - een kleurig dambord, waarop wij elkander de dammen wegblazen; een gevarieerd schaakbord, waarop wij onzen buurman, en elk in zijne betrekking, schaakmat zetten; een bloemrijk tafelkleed door een tooverhand gemaakt; eene doos met neurenburgsche huisjes, met kerkjes en torentjes, en daar tusschen eenige mieren, die zich groote, machtige, geniale menschen noemen, en welke van tijd tot tijd de Godheid durven uitdagen.....hm, hm!

Doch het reizen in ballon is nog niet uitgevonden, zelfs nog niet door mijn vriend pater Van Meurs; de trekschuit raakt in onwaarde, en stoombooten wandelen niet

over 't land. Wat de vooruitgang ook moge uitvinden, verbeteringen geeft zij niet altijd, en het beste, het ware, het recht genoegelijke reizen is en blijft nog altijd de voetreis - en zoo gij dan gebruik wilt maken van het spoor, reis dan in eerste klas als ge wilt slapen, in tweede en derde als ge iets wilt leeren en hooren wat eigenaardig is aan het land, dat ge doorvliegt.

Wat ge in eerste klas ziet, zult ge overal zien, in welk land van Europa gij dan ook moogt reizen: menschen naar de parijzer mode gekleed, die over het algemeen al doen wat mogelijk is, om te schijnen wat zij niet zijn. Wat oneindige last die anders brave menschen zich toch aandoen! In de tweede klas vindt ge nog 's lands kleederdracht, 's lands wijs, 's lands zeden.

De voetreis met den ransel op den rug en den stok in de hand - dat is de echte reis. Dan, zoo reizende, ziet ge de natuur, de schepping Gods en het poppenwerk der menschen, hoort gij deze laatsten spreken, ziet gij hen gaan en staan. Men stapt door een heerlijk landschap, berg op en berg af; men rust onder de linde voor de herberg; soms volgt men den straatweg, en als men al te vermoeid is, beklimt men die oude, dikke, waggelende en knikkebollende diligence met twee of drie mekanieke, houten paarden bespannen. Eindelijk.....

Maar, hoor ik mijnen lezer zeggen, al wat gij goedkeurt, bestaat nog in onze samenleving en wij kennen geene wet, geen reglement, geene koninklijke ordonnantie, die u belet van uwe oude trekschuit, van uwe oude diligence en zelfs van uwe twee beenen in alles en overal gebruik te maken. Reis te voet, zoo u dat gevalt, mijnheer de grompot, en laat ons.....

Die opmerking is zeer juist: laat ieder reizen en gaan bewonderen wat hij goedvindt, zelfs de *morgue*, Mme. Tussaud, en *Broëck en vaterlant*, vertaling in 't fransch van Broek in Waterland. Maar mag ik u ook verzoeken mij mijne vrijheid van soms eene brompartij te houden, te laten?- zonder dat ik echter de pretentie hebbe, dat deze iemand tot mijne gedachten zal doen overhellen.

België.

YOURS

Professor Verzamellens over de sneeuw.
(*Vervolg.*)

Deze bevroren bloemen nu stellen de sneeuw onzer bergen samen; ze beladen de toppen der Alpen, waar hare brooze architectuur spoedig door weêr en wind wordt vernield.

- Heerlijk! riep Charles uit, die zich niet langer kon inhouden; daaraan moet ik mijn microscoop eens wagen; maar, vervolgde hij tot den professor, uit 'tgeen u gezegd hebt, begrijp ik nog niet waarom de landlieden zoozeer naar sneeuw verlangen.

- Indien gij me niet onderbroken hadt, luidde het antwoord, zou langzamerhand alles zich hebben opgehelderd; dan, ook het vragenstellen heeft zijn voordeel.

De landlieden verlangen naar sneeuw, omdat zij de akkers verwarmt en vruchtbaar maakt. Daar de sneeuw eene groote hoeveelheid lucht gevangen houdt, welke de warmte, of, wat bij omkeering hetzelfde is, de koude slecht geleidt, kan de grond, die door een dikke sneeuwlaag is bedekt, nooit zoo sterk afkoelen als de vrije dampkringslucht; omdat ten andere een sneeuwvlok uit zeer kleine deeltjes bestaat, die niet dicht aan elkander sluiten, wordt de voortplanting der koude ook daardoor belemmerd.

Bovendien bevat de sneeuw stoffen, die zeer voordeelig op de akkers werken, zooals b.v. het koolzuur en eenige stikstofhoudende sappen. Smelt dus de sneeuw, dan sijpelt het vocht langzamerhand in de poriën van den grond, en de bloei der gewassen wordt zeer bevorderd. Het welslagen van den oogst is bijna verzekerd, wanneer de sneeuw gedurende langen tijd den grond heeft bedekt. Want veilig kan men beweren, dat voor de noordelijke streken een winter zonder sneeuw even noodlottig is als voor het Zuiden een voorjaar zonder regen.

Tusschen de eeuwige sneeuw, die de kruinen der Pyreneeën en Alpen bedekt, en de zacht afdalende heuvelen aan haren voet, waar des zomers de wijngaardranken bloeien, wordt de sneeuw, die des winters in aanzienlijke hoeveelheid is gevallen, nu eens spoediger, dan eens trager door de werking der zomerzon ontdooid. Overal nu, zelfs op die plaatsen waar zij gedurende acht of tien maanden den grond bedekt, heeft de sneeuw onder haren mantel eene menigte kruiden opgekweekt, die bij de ontdooiing eensklaps zichtbaar worden en het vee tot kostbaar voedsel verstrekken; als bij tooverslag wordt het witte kleed door een groen

tapijt verwisseld, rijk geschakeerd door duizende schoone bloemen, wier knop zich reeds onder de sneeuw had ontwikkeld.

Dikwijls had men tevergeefs beproefd, deze bloemen der Alpen in onze hoven over te brengen en aan het klimaat te gewennen, toen een hovenier op het vreemde denkbeeld kwam hen in een serre, of bloemenkas, te plaatsen, tusschen granaat- en oranjeboomen. En waarlijk, op deze wijze bleven de bloemen in koude streken, waar de temperatuur met die van Siberië overeenkomt en des winters de thermometer daalt tot 30 graden onder nul, bijzonder goed bewaard. Zij vonden aldus in de serre de beschutting tegen de koude weêr, die de sneeuw haar elders verleende.

- Bijgevolg, onderbrak Charles opnieuw, wordt ons winterkoren op gelijke wijze beschut.

- Zeer zeker, antwoordde Verzamellens, maar de sneeuw brengt ons nog andere voordeelen aan. Voor Europa wordt de zomerhitte zeer verkoeld door de sneeuw.

- Dat klinkt ongeloofelijk; waar toch, professor.....

- De kruinen der bergen, Charles, zijn immers altijd door sneeuw bedekt! Welnu, de warme winden, die opstijgen boven de gloeiende zandwoestijnen van Afrika, of boven de heete gewesten aan den aequator, trekken over de besneeuwde bergtoppen heen en geven hunne warmte af, die de sneeuw ontdooit. Zoo worden tevens onze stroomen en rivieren gevoed, doch op gematigde en heilzame wijze, want indien zij dezelfde hoeveelheid water ontvingen van de regenwolken en in een kort tijdsbestek, zij zouden aanwassen tot ontzaglijke, alles vernielende watervloeden of tot uitgestrekte meeren.

Omtrent dit punt moet ik mij nog eene korte uitweiding veroorloven:

Des zomers valt er minder regen dan in de andere jaargetijden, en eenmaal op de aarde uitgestort, verdampt zij veel spoediger; hieruit volgt dus, dat vele kleine stroomen hoe langer hoe meer water verliezen, dat anderen geheel droog worden, en dat de groote vloeden niet meer het vereischte voedingswater ontvangen uit de bronnen, die hen anders zoo ruimschoots bedeelen. Maar de natuur heeft hierin voorzien. Duizende voeten boven de oppervlakte der aarde heeft zij voorraadschuren opgericht om in den zomer de dorstigen te laven. Groote sneeuwmassa's vergadert zij des winters op de hooge bergruggen, bewaart die schatten in het koude jaargetijde en deelt ze in het warme met milde handen uit. Laat de zomerzon verzengend hare stralen op het aardrijk neêrschieten en de wateren der vlakten als onzichtbaren waterdamp opeischen voor hoogere gewesten, met woeker zal zij hare afpersingen moeten vergelden, daar hare warmte den sneeuwvoorraad der bergen ontdooit en stroomen van het heerlijkst water in de rivieren stort, die in bergspleten haren oorsprong nemen. Juist dan, wanneer de wateren der vlakten het laagste staan, worden de kinderen der bergen het krachtigst gevoed. Maar ook het tegendeel geschiedt. In de lente, in de herfst en gedeeltelijk ook des winters, als overvloedige regenbuien de stroomen der vlakte ruimschoots van water voorzien, en hen somtijds buiten hunne oevers doen treden, zijn de magazijnen der bergtoppen gesloten, omdat de zon geene krachten heeft, om die verbazende sneeuwmassa's te ontdooien; bijgevolg zullen ook in die tijden de bergrivieren het minste voedsel ontvangen.

Verzamellens zweeg en zag ons ondervragend aan. Ik wilde hiervan partij trekken en opende reeds mijn mond, toen Jules mij voorkwam en zeide:

- Om een sneeuwbal te maken, professor, moet de sneeuw vochtig zijn; bij sterke vorst echter is zij te droog en hangt niet samen.

- Zeer juist; en wat komt u hierin onverklaarbaar voor? vroeg Verzamellens.

- Mij dacht, antwoordde Jules, dat bij sterke vorst de sneeuwdeeltjes des te gemakkelijker aan elkander moesten vriezen.

- Begrepen, zeide Verzamellens; ook voor mij is dit punt langen tijd zeer duister geweest; maar sinds het door Faraday en Tyndall werd verklaard, meende ik na herhaalde proefnemingen, zelfs nog dezen winter gedaan, de uitlegging dezer geleerden voor de ware te mogen houden.

Gij weet dat een vloeistof aanhoudend verdampt, en wel aan hare oppervlakte; bij smeltend ijs en sneeuw geschiedt hetzelfde. Bepalen wij ons eerst bij 't ijs. Twee stukken van deze stof ontdooien en hebben dus eene temperatuur van nul graden; de vrije oppervlakten van deze stukken leggen wij op elkander, waardoor zij de middenpunten worden van een nieuw geheel of grooter stuk ijs; in dat midden houdt nu de ontdooiing op en de beide stukken vriezen op deze punten aaneen; want de vochtvrijheid verdwijnt, terwijl ieder ijsdeeltje der oude oppervlakten onder den invloed komt van al zijne naburen.

Op dit verschijnsel heeft Faraday in Juni 1850 het eerste gewezen, en Dr. Hooker heeft het *regulatie* genoemd.

‘Op zekeren heeten zomerdag,’ dus verhaalt Tyndall, ‘ging ik eens een winkel in het Strand binnen, voor welks venster stukken ijs in een bekken waren tentoongesteld; met vergunning van den winkelier nam ik het bovenste stuk ijs op, en hief daarmede alle stukken als ééne massa omhoog. Ofschoon de thermometer op ‘8°C stond, waren de stukken ijs op de punten ‘harer aanraking aaneengevroren.’

In een bekken met heet water zouden wij de proef kunnen herhalen, en ondanks de warmte zouden de stukken aan elkander vriezen.

(*Wordt vervolgd.*)

Anne Dieu-le-Veut.
Een verhaal uit de XVIIe eeuw
Door August Snieders.
(*Vervolg.*)

‘Ik zie,’ morde zij, ‘dat gij onder de gelukssterre geboren zijt; zij glimde boven het stroo uwer wieg; zij zal slechts bij uw graf ondergaan. Nu eens verdween zij achter de donkere onweerswolken, dan weêr verscheen zij en verlichtte helder uw pad. Nu is uw baan vol kronkelingen. Machtigen zullen oprijzen en uwen weg belemmeren. Levenden zullen dreigende armen, uit de muren, langs uwe baan gelegen, tegen u opsteken. Dooden zullen hunne knokkelige beenderen uit de graven tegen u willen opheffen. De levenden zullen u met gloeiende brandnetels in het aangezicht geesselen; de dooden zullen u met hun ijskoud doodlaken in het heete wezen slaan, om u tegen te houden.’

Taurel beefde; hij vond die beelden recht akelig.

‘Kunt gij dat alles niet in meer begrijpelijke taal zeggen?’ vroeg hij.

Dorica antwoordde niet.

‘Doch gij zult een gids vinden op iederen kruisweg, en zoo dikwijls die gids verschijnt, zal ook de gelukssterre, achter de zwarte wolken te voorschijn komen..... Hier loopt de groote lijn, zij is rood gekleurd.....'t kan bloed,'t kunnen ook roozen zijn...... Roozen zou gemakkelijk wezen, maar van bloed gruwt Taurel niet: het lekt hem immers reeds van de vingertoppen!.... De roode lijn loopt in eene blauwkleurige

ader verloren. Dat is de zee. Daar komt de roode lijn weêr te voorschijnen looptin het duistere weg. Ga in vrede; gij zult gelukken: Dorica zegt het u zoo waar als......'

Dan mompelde zij weêr een soort van abracadabra, draaide op de teenen rond en zakte op de bank neêr.

De marskramer was bevredigd; hij verliet de taveerne. Dorica was wel is waar bezitster van zijn geheim - die duivelsche tong had hij nooit, bij die verwenschte tooverkol, kunnen snoeren! - doch hij zou haar zoo lang hij in veiligheid was aan 't lijntjen houden en daarna haar overboord werpen. Hij was nu overtuigd dat hij gelukken zou in zijne onderneming, en dàt was hem alles waard. Vooruit nu!

VI.
De netten worden gespannen.

Een half uur later, trad de man in den bruinen kazak en den zwarten lap op het oog, de herberg het *Koninklijk Hof* binnen, en vroeg of men den markies d'Ambrelle wilde verwittigen, dat een bode hem verlangde te spreken.

De markies was juist op de binnenplaats en vermaakte zich met eenige heersn op de kegelbaan. Naast deze en onder de lommerrijke linden, stonden tafels vol kroezen en bekers, roemers en kruiken Rijnwijn, ten bewijze dat de heeren voor een ruim verteer speelden.

Toen Henri d' Ambrelle van verre den bruinen man ontdekte, verliet hij, onder eenig voorwendsel, zijne vrienden en trad in het spreekkamerke naast de poort, waar Korrel zich reeds bevond.

De gezantschaps-secretaris was blijkbaar niet in zijn schik over het bezoek van den speurhond.

'Welnu?' ving de markies wrevelig aan.

De man trok een memorieboekske uit, met grauwlinnen omslag en met een vettig grauw lint toegebonden. Langzaam maakte hij het lint los en opende het boekske, terwijl hij de punt van het potlood tusschen de lippen stak.

'Graaf en gravin De Vertigneul bewonen de voorkamers in de herberg de *Gouden Ster*.'

'Gekend, gekend! Voorwaarts!'

'De gravin is Anne Dieu-le-Veut.....'

'Voor den drommel, dat weet ik maar al te goed.

'De graaf komt in het land voor familiezaken, die hier hangende zijn, en waarvan de stukken gedeponeerd zijn bij een notaris, wiens naam ik later weten zal.'

Korrel loog zonder haperen.

'Het vertrek van de twee grafelijke personen is op handen; de graaf keert naar Frankrijk terug; hij reist met de gravin dezer ouden vader te gemoet.'

'Hoe, hij weet dat graaf Raoul herwaarts komt?'

''t Blijkt wel.'

'Alzoo zou het schaap in de kooi terugkeeren!' mompelde de graaf meer tot zich zelven dan wel tot Korrel. 'In dat geval zou uwe zending ten einde zijn, doch ik denk dat ik uwe diensten nog niet missen kan. Graaf De Vertigneul is Franschman.'

Korrel knikte toestemmend ten teeken van antwoord op het laatste gezegde.

'Er zijn opzichtens hem gansch andere geruchten in omloop.'

'Graaf De Vertigneul is wel degelijk de afstammeling van eene fransche familie, die sedert lange jaren uitlandig is geweest.'

‘'t Zij zoo; doch een geval in het koffiehuis zal zonder twijfel de oogen op hem doen vestigen. De gouverneur is erg gebeten op hem, en heeft zich in verstandhouding gezet met den amman, om den graaf, in gegeven oogenblikken, hier den voet dwars te zetten.’

Korrel luisterde zonder teeken van leven te geven.

‘De graaf,’ hervatte de markies, ‘zou zich in die moeilijkheid op het gezantschap van den hertog De Chantilly kunnen beroepen, ep in dit geval wil ik in geweten overtuigd zijn, dat ik mijne diensten aan geen onbekende bewijs. Op welken dag is de afreis bepaald?’

‘Ik zal den heer markies daaromtrent verwittigen; doch dit zal waarschijnlijk per brief plaats hebben, aangezien ik mijne personen op den voet moet volgen.’

‘Het zij zoo!’

De markies ging naar de deur, ten teeken dat hij van Korrel's aanwezigheid verlangde verlost te zijn; zonder nog het hoofd om te wenden, keerde hij naar de kegelbaan terug.

Een spottende glimlach speelde om Korrel's lippen, toen hij de herberg verliet, en mompelend: ‘nu naar den amman!’ in de straat voortstapte.

't Werd reeds schemeravond; Korrel stapte snel voort. De burgers zaten op hunne banken onder de luifels en hielden een buurpraatje in de zoele avondlucht; doch de man in den bruinen kazak trok hunne aandacht niet.

Korrel verdween in het donkere steegje, stiet eene lage deur open, strompelde een steenen trap op en bevond zich weldra in eene kamer met rood steenen vloer en hooge zoldering, aan welke een ijzeren kroonkandelaar met drie oliebekken hing.

Aan de tafel met zware, ronde olifantspooten, zat de oude hellebardier te dutten. De man

werd wakker en wreef zich rekkend en geeuwend de oogen.

'Zijt gij het, sinjeur Korrel?' zeide hij in brusselschen tongval. 'Nu, de heer luitenant heeft reeds tweemaal naar u laten vragen. Goed dat gij hier zijt.'

Juist toen die woorden uitgesproken waren, ging de deur andermaal open; de magere griffier stak het hoofd binnen, en zeide op misnoegden toon:

'Is Korrel nog niet daar?'

'Om u te dienen, heer griffier!' luidde het antwoord, en na den hoed afgenomen te hebben, sloop de gevraagde binnen.

De luitenant van den amman was in het kabinet; het licht was nog niet ontstoken; de schemering liet, ten gevolge der hooge vensters, nog toe de personen te onderscheiden.

'*Lupus in fabula*,'[(1)] morde meester Renunkel.

Korrel gaf verslag in den zin als hij deed bij den markies d' Ambrelle; de luitenant was niet tevreden.

'Gij hebt niet veel opgespoord, Korrel,' zeide de magistraat. '*Fama volat*[(2)] in Parijs, en men heeft er ons bericht van gezonden, dat graaf De Vertigneul een verdacht persoon is. Gij moet morgen weten wie hij is. Pas op dat gij u niet, zooals sommigen uwer konfrators, laat omkoopen.'

'Indien Uedele mij wantrouwt.....'

'Zwijg, of gij zoudt wel eens gaan logeeren waar gij liever niet logeert. Doe uw plicht. Ik ben zoo'n onvolledige en onbeduidende inlichtingen van u niet gewoon, Korrel.'

'De zaak is uiterst moeilijk.....' waagde de spion te zeggen.

'Ik zal u een paar guldens op voorschot geven en die van den markies d' Ambrelle terugvorderen. Ziedaar.'

'Uedele zal tevreden Zijn,' was het deemoedige antwoord, terwijl Korrel de geldstukken opnam.

'Ook Zijne Exellentie de gouverneur dringt op inlichtingen aan. Dezen morgen heeft er in het koffiehuis een verdacht gesprek, ik zal zeggen; een zeer oproerig gesprek plaats gehad, waarin de graaf De Vertigneul zich bitsig over de eer der wapens van den genadigen koning van Spanje uitliet; daarna een tweegevecht.... hm! hm! *Caveant consules*.'[(1)]

Korrel trok, na nog eenige vermaningen en bedreigingen, af. In de wachtkamer teruggekomen, meende hij den luitenant van den amman nog te hooren grommen. Hij wenschte den ouden hellebardier, een 'Brisseleer' in den volsten zin des woords, 'goên avond' en spoedde zich den trap af.

(1) Als men van den wolf spreekt is hij niet verre.

(2) Het gerucht loopt.

(1) Opgepast.

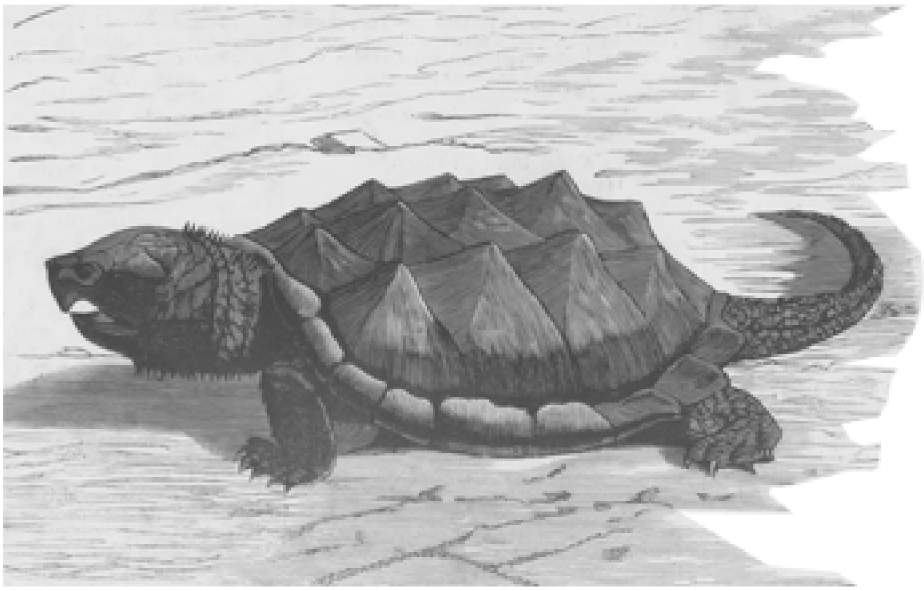

DE EMYSAURUS

't Was reeds donker in de straten; deze laatste hadden geene andere verlichting dan de lantaarn voor het Heiligenbeeld op den hoek van eenige huizen, het licht dat hier en daar door de reet van een vensterluik drong, of daar, waar de winkel nog open was, het vlammeke van het blikken olielampke, dat men, over de gesloten onderdeur heen, op de toonbank branden zag.

Hoeveel spoed Korrel ook maakte, toch dacht hij, en hij had de overtuiging, dat het er voor het grafelijke paar niet zeer rooskleurig uitzag. Ook niet voor hem: want indien men het dubbele spel, dat hij aanving, ontdekte, zou de luitenant van den amman hem ongetwijfeld eene goede geeseling en een brandmerk doen toedienen - als er nog plaats was op het schouderblad.

Eene reiskoets met drie paarden bespannen, verscheen, toen het nog donker was, voor de Hallepoort; de koetsier wilde blijkbaar vóór de opening naar buiten; doch de beëedigde poortwachter, die het benedengedeelte der poort bewoonde, en op het gedommel van den wagen, het geklop en geroep van den koetsier, met sleutelbos en lantaarn buitel: trad, wilde aan het verlangen niet toegeven.

Toen echter een der gordijntjes van de koets werd opgeheven en eene geganteerde vrouwenhand te voorschijn kwam, om den poortwachter een briefke en een geldstuk toe te reiken, scheen de man toegevender te worden.

Na het papier bij het lantaarnlicht onderzocht te hebben, gaf hij de toelating terug, aangezien er eene tweede toelating in begrepen was, namelijk die, van andermaal na poortsluiting in de stad terug te keeren.

De zware sleutel kraste inliet breede en soliede slot; de poort sjierpte op hare hengsels; de koets reed onder het donker gewelf door en rommelde over de ophaalbrug.

(*Wordt vervolgd.*)

Rebus N°. 6.

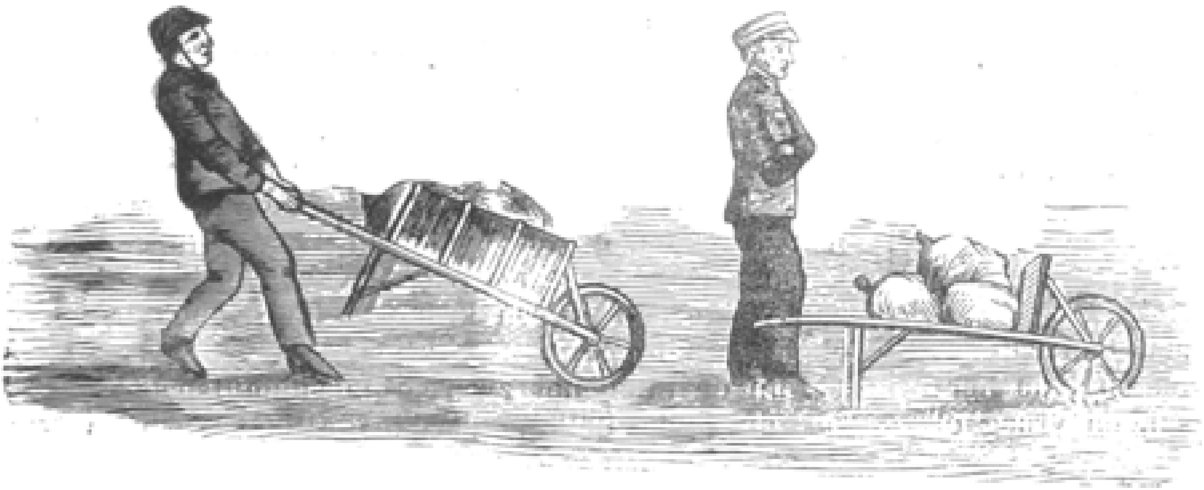

Bericht.

De geabonneerden op den negenden jaargang, wier oplossing, vóór den 7en April 1877 ingezonden, nauwkeurig overeenkomt met die, welke in het nummer der *Belgische Illustratie* van dien dag verschijnt, zullen recht hebben op de volgende premiën:

Een der eerste zeven jaargangen voor

fr.2.59.

Het portret van Z. Em. den Kardinaal-Aartsbisschop van Meeheten, in prachtigen kleurendruk, bestaande uit 20 steenen, dat in den handel frs. 15 kost, voor

fr.2.50.

Oplossing van Rebus N°.4: MISSISSIPPIRIVIER.

Oplossing van Rebus N°.5: EEN EZEL STRUIKELT GEEN TWEEMAAL OVER DENZELFDEN STEEN.

Zoodra de oplossing van een rebus in de *Belgische Illustratie* verschenen is, zal de abonné, wiens oplossing daarmede volkomen overeenkomt, aan het adres der *Administratie te Brussel* een postmandaat kunnen doen toekomen voor het bedrag der premie, welke hij verlangt. Er wordt geen gevolg gegeven aan de aanvragen, die niet door een postmandaat vergezeld gaan.

[Nummer 24]

Geillustreerd nieuws.

Inhoud.

Van der Bilt. - Kanunnik De Smet. - Een reuzenwerk van den tegenwoordigen tijd. - Het einde van den turksch-servischen oorlog.

In het begin van dit jaar overleed te New-York de bekende, en in de financieele wereld zoo gevierde commodore Cornelis van der Bilt. Hij was noch geleerde, noch staats-, noch krijgsman, maar heeft zijn naam alleen te danken aan 't ontzaglijke vermogen, dat hij vergaderde en de wijze, waarop hij zijne schatten verkreeg. Wij gelooven, dat eene korte levensbeschrijving bij het portret van den amerikaanschen spoorwegkoning onzen lezers niet onwelkom zal zijn.

'ELAINE' NAAR MEJ M.L. GOW.

Zooals zijn naam het reeds doet vermoeden, was Cornelis van der Bilt een Nederlander van afkomst. Zijn vader had zich uit Nederland in de nieuwe wereld, en wel op Staten-Island, neêrgezet, waar hij het bedrijf van landbouwer uitoefende. Heel voorspoedig schijnt het hem daar niet gegaan te hebben, ten minste hij kon zijne zonen bij hun intrede in de wereld niets meêgeven, en zoo moest ook Cornelis reeds op zeer jeugdigen leeftijd in zijn eigen onderhoud voorzien. In het jaar 1810 ontmoeten wij den jongeling, op zestienjarigen ouderdom (hij was in 1794 geboren), als

boodschapper tusschen Staten-Island en New-York de groenten en vruchten van het eerstgenoemde district naar de hoofdstad ter markt brengende. Van der Bilt was spaarzaam, bezat energie en ondernemingsgeest; spoedig bracht hij een schoon fortuintje bij elkander en kon zijne zaken allengs uitbreiden. Vooral gedurende den engelsch-amerikaanschen oorlog van 1812 en 1813 maakte hij goede zaken: met zijne kustvaartuigen wist hij telkens de engelsche oorlogschepen te misleiden en levensmiddelen, en ammunitie naar de forten, door den

vijand bedreigd of belegerd, over te bregnen.

Toen de Amerikaan Fulton de toepassing van den stoom op schepen uitgevonden en toegepast had, begreep Van der Bilt spoedig welk een onmetelijk voordeel hij van die uitvinding zou kunnen trekken; hij kocht eene kleine stoomboot, later eene grootere en was spoedig in de havens der Vereenigde Staten bekend onder den naam van commodore Van der Bilt.

Op vijfendertigjarigen leeftijd had hij reeds eene aanzienlijke fortuin verzameld; hij kocht nu verschillende stoomschepen aan en wist al zijne mededingers te overvleugelen. Zoodra de eerste berichten omtrent het vinden van goudmijnen in Californië bekend werden, opende hij een geregelden stoombootdienst tusschen New-York en San-Francisco en zag zijn vermogen nog aanmerkelijk vermeerderen. Later organiseerde hij andere stoombootliniën, ook tusschen Amerika en Europa, zoodat hij weldra een zestigtal booten in dienst had. Reeds in 1853 was de commodore algemeen bekend en bij eene reis, die hij gedurende dat jaar op zijne eigene prachtig ingerichte stoomboot de *North-Star* naar Europa maakte, werd hij overal met vleiende eerbewijzingen ontvangen en zag hij zich met de vereering omringd, die een vorstelijk vermogen in onze geld-eeuw geeft.

Toen het vermogen van Van der Bilt tot het ongehoorde cijfer van 200 millioen franken aangegroeid was, ontdeed hij, de stoombootkoning, zich van zijne stoomschepen, om ze in andere handen over te geven; het was echter niet de zucht naar rust en gemak, welke hem daartoe aandreef; integendeel, hij wilde zich in nog reusachtiger ondernemingen werpen: zijn scherpe blik had ingezien, dat de gouden tijd der stoomscheepvaart voorbij en die der spoorwegen aangebroken was. Hij maakte dus een tijdige frontverandering en kocht een aantal spoorweglinïën aan, waardoor hij spoedig heer en meester was over de voornaamste spoorwegen van Noord-Amerika. Zijne ondervinding, zijn ondernemingsgeest en ijzeren volharding wisten aan alle concurrentie het hoofd te bieden en, gunsteling der fortuin als hij was, zag hij spoedig zijn kolossaal vermogen meer dan verdubbeld en liet hij bij zijn overlijden een ontzaglijk vermogen na, dat op meer dan 450 millioen franken geschat wordt.

Van der Bilt had tot levensspreuk aangenomen: ‘let op uwe zaken, maar deel niemand mede hetgeen gij onderneemt, alvorens gij geslaagd zijt.’ Hij was steeds zuinig, had weinig behoeften en opende slechts zelden zijne beurs voor weldadige doeleinden. Zijn eenige hartstocht, behalve die der groote en gewaagde ondernemingen, was zijn liefhebberij voor paarden: daarvoor had hij ongehoorde sommen over en zijn stal was een der best voorziene van de Vereenigde Staten.

Zijn oudste zoon heeft het grootste gedeelte van het vermogen van den commodore geërfd en zet de zaken zijns vaders voort.

België heeft de vorige maand een der weinige overgebleven leden van het Nationaal Congres van 1830, den geleerden en godvreezenden kanunnik De Smet, door den dood verloren. De overledene was in zijn vaderlad algemeen bekend door de gewichtige rol, die hij eenmaal in de geschiedenis van België vervulde - hij nam een levendig deel aan de beraadslagingen van het na de gebeurtenissen van 1830 te Brussel bijeengeroepen Congres, en was een der afgevaardigden, die prins Leopold van Saksen-Coburg de kroon van het nieuwe rijk aanboden - maar meer nog door zijn beminnelijk karakter, grondige geleerdheid en onuitputtelijke weldadigheid.

Kanunnik De Smet bekleedde langen tijd den leeraarstoel van de rethorica en van de kerkelijke geschiedenis te Aalst en te Gent, was lid van de belgische koninklijke academie van kunsten en wetenschappen, en heeft een aantal werken over de geschiedenis geschreven, die zijn naam als geschiedschrijver gevestigd hebben. In zijne uren van uitspanning beoefende hij in vroeger jaren, eveneens met niet ongunstig gevolg, de poëzie en stond zelfs bij Bilderdijk hoog aangeschreven.

Al degenen, die den betreurden overledene gekend hebben, verklaren eenstemmig, dat kanunnik De Smet bij zijne diepe geleerdheid een hoogst beminnelijk karakter bezat. Het was zijn grootste genoegen de onmetelijke schatten zijner veelomvattende kennis en rijke levenswijsheid aan zijn talrijke leerlingen meê te deelen, terwijl vooral de armen zijner geboortestad in hem den edelen weldoener betreuren.

Joseph-Jean de Smet werd den 11en december 1794 te Gent geboren, en overleed ter zelfder stede den 17en februari 1877. Zijn dood was voor den edelen priester eene verlossing van een jarenlang lijden, dat hij echter met een voorbeeldig geduld verdroeg: het is voor hem een overgang naar een beter leven, waar hij ongetwijfeld het loon zijner verhevene deugden ontvangen heeft.

Een der grootste reuzenwerken van onzen tijd is ongetwijfeld de doorgraving van den St.-Gothard of het aanleggen van den tunnel, die Italië in direkte verbinding met Duitschland moet brengen.

De hemelhooge Alpenketen, waartoe ook de St.-Gothard behoort, scheen een onoverkomelijke scheidsmuur tusschen Italië en het meer noordelijk gedeelte van Europa te zullen blijven; het denkbeeld, dat eenmaal de vliegende locomotief door het hart der graniet-rotsen heen zou stoomen, om een band te leggen tusschen landen, die de natuur in hare reuzenmacht vaneen had gescheiden, zou vroeger een hopelooze, ja, zinnelooze gedachte hebben toegeschenen, en toch - de mensch, die de krachten der natuur schijnt te trotseeren en te gebieden, is voor dien arbeid van reuzen niet teruggedeinsd; binnen weinige jaren zal hij voleindigd zijn en de reiziger, op de vleugelen van den stoom, met alle hinderpalen spottend, door het gebergte heen gevoerd worden en het hart der ontzaglijke rotsgevaarten doorsnijden.

De doorgraving van den St.-Gothard is een ware reuzenarbeid, een dier stoute, grootsche ondernemingen dezer eeuw, waarover wij onze lezers eenigszins nader gaan onderhouden.

Er bestond tot heden geen bruikbare en veilige handelsweg tusschen Duitschland en Italië: Zwitserland scheidde door zijne met sneeuw bekroonde gebergten beide landen van elkander. Door de vorderingen der wetenschap voorgelicht, kwam het vroeger als onzinnig verworpen denkbeeld allengs tot rijpheid, om dien natuurlijken scheidsmuur te doorboren en werden er onderhandelingen tusschen de regeeringen der drie belanghebbende landen - Duitschland, Zwitserland en Italië - aangeknoopt, om op die wijze eene snelle en rechtstreeksche verbinding tot stand te brengen. Na eenige aarzeling omtrent de plaats, waar de doorboring van den natuurlijken scheidsmuur het best zou kunnen geschieden, besloot men den tunnel door den St.-Gothard aan te leggen en werd, onder waarborg van een zeker bedrag door de drie betrokken regeeringen (85 millioen), de arbeid in september 1872 begonnen.

De tunnel moest over eene lengte van ongeveer 15 kilometers door het hart van 't gebergte loopen; het werk werd tegelijkertijd aan de noordzijde bij Göschenen en aan de zuidzijde bij Airolo aangevangen. Twee duizend werklieden zijn dag en nacht aan de doorgraving bezig, daarbij door vernuftige werktuigen van de nieuwste vinding ondersteund en een machtigen bondgenoot bezittende in het dynamiet, zoo vreeselijk

in zijne uitwerking, waar het geldt het werk van 's menschen handen te vernielen, maar onmisbaar bij het sloopen der scheidsmuren door de natuur opgeworpen.

Machines, door samengeperste lucht in beweging gebracht, boren gaten in het ijzerharde gesteente; vervolgens wordt in die gaten de zoo even genoemde ontplofbare stof aangebracht en ontstoken, waardoor de rotsmassa's loslaten, om na de wegneming van het puin weder de beurt aan de reusachtige boormachines te geven.

Ontzaglijk zijn de hinderpalen, waarmeê de ondernemers te strijden hebben: nu eens stuiten zij op het harde graniet, waarin de boren vergeefs trachten door fe dringen en dat ter nauwernood voor de ontploffing van het dynamiet wijken wil; dan weêr stroomt het water met kracht uit de poriën der rotswanden, waardoor de werken overstroomd worden en de arbeid schier onmogelijk wordt gemaakt; soms komt men in zachter gesteente, maar'twelk zoo brokkelig is, dat er instortingen ontstaan, die menschen en werktuigen onder het puin begraven; en toch komen de volharding en het genie van den mensch ook hier elke hinderpaal te boven en dringt hij steeds dieper in het binnenste der ontzaglijke rotswanden door.

Die arbeid gaat wel uiterst langzaam en men vordert, aan beide zijden saamgenomen, gemiddeld niet meer dan 5 à 6 meters per etmaal; maar wanneer men bedenkt, dat er per dag gemiddeld één millioen kilogram puin (dat is ongeveer 500 paardenvrachten) weggeruimd wordt, staat men nog verbaasd over hetgeen de mensch kan uitwerken.

Zooals wij boven zegden, is het werk in september 1872 begonnen; in october 1880 moet het werk gereed en afgeleverd zijn. Hoewel de doorgraving thans, na vier en een half jaar, nog niet voluit tot op de helft van de geheele lengte gevorderd is, hopen de aannemers toch op den gestelden termijn gereed te zijn, ten minste wanneer geen onvoorziene omstandigheden den voortgang van het werk buitengewoon vertragen.

In of omtrent 1880 dus zal de reuzenarbeid voltooid zijn en de locomotief, door het hart van den St.-Gothard heenstoomende, Italië in rechtstreeksche en snelle verbinding brengen met noordelijk Europa. Dan zal het ijzeren gevaarte, door den machtigen stoom bezield, in het binnenste der zwarte rotsmassa's een zegezang aanheffen en de zegepraal van 's menschen genie over de schijnbaar onoverkomelijke hinderpalen, door de natuur opgeworpen, voltooid zijn.

Onze gravure geeft eene afbeelding van den zuidelijken mond van den St.-Gothard-tunnel, naar eene fotografie, dus naar de natuur genomen.

In het Oosten is het tweede bedrijf afgespeeld van het drama, dat men de oostersche kwestie noemt. Het eerste was de opstand der Herzegowineezen, het tweede de turkschservische oorlog. Zal er nog een derde bedrijf volgen, dat is, zal Rusland het reeds gescherpte zwaard uit de scheê trekken, om, zooals het heet, de rechten der oostersche kristenen te beschermen, maar inderdaad om eigen eer- en veroveringszucht te voldoen? Wie kan zulks met zekerheid zeggen! Bij den verwarden stand van zaken en de elkander zoozeer tegensprekende berichten uit St.-Petersburg is er wezenlijk niet uit wijs te worden, en blijft er niets anders over, dan geduldig de dingen af te wachten, die komen zullen. Dit is intusschen zeker, Turkije heeft vrede gesloten met Servië, en de turksche troepen zijn reeds druk bezig het servische grondgebied te ontruimen.

Hoe goed er Servië ook afkomt, het is nochtans een armzalig einde van den met zooveel ophef, maar ook met zooveel roekeloosheid aangevangen oorlog. De servische regeering en prins Milan toch hadden beloofd, geen vrede te zullen sluiten, alvorens

de 'broeders' uit Bosnië, Herzegowina, Bulgarië, ja van waar al niet, van het turksche juk bevrijd waren; en nu mochten zij zich gelukkig rekenen, onder de goedkeuring van Rusland en door de genade der Porte, den vrede te kunnen sluiten, zonder een enkele hunner vroegere eischen ingewilligd te zien. En nog moet men zeggen, dat het kleine vorstendom er genadig af komt. Na neêrlaag. op neêrlaag te hebben geleden; na bij elke ontmoeting in de minderheid te zijn gebleven en van bijna alle vestingen des lands de turksche vlag te hebben zien wapperen; na zijn leger geheel versmolten te hebben gezien en een weerlooze prooi van den overwinnaar te zijn geworden, verliest Servië geen duimbreed gronds en heeft slechts in eenige ondergeschikte punten - het verleenen van algemeene godsdienstvrijheid, het dulden van de turksche vlag naast de servische, en het afleggen van de belofte om geen nieuwe vestingen te bouwen - behoeven toe te geven. In zoo verre kan men niet zeggen, dat Servië al te hard door de Porte, zijn suzerein, behandeld is, maar toch volgt de straf het kwaad op den voet. Het eenmaal zoo vruchtbaar land is in eene woestenij

herschapen, de bronnen van handel en nijverheid zijn voor langen tijd opgedroogd, duizenden Serviërs zijn òf door het zwaard der Turken òf door gebrek en ellende omgekomen, de invloed van het land op de stamgenooten buiten het vorstendom is vernietigd en de glans van leger en regeering in de oogen van geheel Europa tot nul gedaald. Dat is straf genoeg voor den zoo roekeloos begonnen oorlog, en de Porte behoefde waarlijk die straf niet te verzwaren door drukkende vredesvoorwaarden.

Maar met dat al, heeft Servië voor het oogenblik vrede en 't moet thans maar zien zoo goed mogelijk de wonden te heelen, door den verwoestenden oorlog geslagen. Turkije had zijn vijand het mes op de keel gezet, den laatsten februari zou de wapenstilstand verstreken zijn, en zoo de servische Regeering vóór dien tijd den vrede niet bekrachtigde, zouden de turksche troepen naar Belgrado opgerukt zijn. De onderhandelingen waren lang hangende gebleven, maar hoe dichter het verstrijken van den noodlottigen termijn naderde, hoe meer haast de servische gevolmachtigden begonnen te maken, zoodat de voorwaarden nog juist bijtijds aangenomen waren om het voortrukken der Turken te voorkomen.

Op denzelfden dag dat de wapenstilstand ten einde liep, den 28en februari namelijk, werden de grondslagen, waarop de vrede zou gesloten worden, aan het in allerijl bijeengeroepen servische parlement, de groote Skupschtina, ter bekrachtiging voorgelegd. Nadat de leden tot de overtuiging waren gekomen, dat er toch niets aan te doen was en zich vooraf vergewist hadden, dat Rusland zijn toestemming tot het voorgelegde vredesverdrag gaf, hechtte de Skupschtina er zijn zegel aan, en was de vrede daardoor een feit geworden.

Onze gravure geeft eene afbeelding van de zitting van dit vertegenwoordigend lichaam op het oogenblik, dat er over den vrede beraadslaagd wordt.

Korter zitting over gewichtiger onderwerp is er in de parlementaire geschiedenis der constitutioneele staten wellicht nimmer voorgekomen dan die van de groote Skupschtina: na een uur bij elkander geweest te zijn en vóór den vrede gestemd te hebben, haastte zich de minister Ristics haar weêr te ontbinden en de leden aan te zeggen, dat zij naar huis konden gaan. Er werd natuurlijk heel wat gemompeld en gepreuteld, maar er was niets aan te doen en - de hooge vergadering trok weêr even spoedig af als zij gekomen was.

‘Elaine.’

Mej. M.L. Gow, de schilder van dit stukje, is onlangs verkozen tot lid van het instituut voor schilders in waterverf, en haar ‘Elaine’ is het eerste stuk dat zij exposeert. Gaarne verklaren wij dat deze eerste vrucht veel doet verwachten en geheel en al de kunstenaarsfamilie waardig is, waartoe zij behoort. De vader van mej. Gow is een der voornaamste leden van de vereeniging van engelsche kunstenaars, en haar broeder is insgelijks lid van het instituut voor schilders in waterverf, waar hij onder de jonge figuur-schilders, op wie het instituut zooveel roem draagt, eene eerste plaats inneemt. Een zijner laatste schilderijen ‘het ontzet van Leiden’ in olieverf is onlangs bekroond. Het onderwerp van mej. Gow is ‘Elaine,’ een der schoonste en zeker een der pathetische figuren van Tennyson's ‘Idylls,’ welke figuur alleen door Tennyson's woorden beter geschilderd is. De aanvang van het gedicht is het beste commentaar op de schilderij; wij laten het hier daarom letterlijk vertaald volgen:

Elaine, de schoone, Elaine, de beminnelijke,
Elaine, de leliën-docliter van Astolat,
Bewaart in haar kamer, op een toren, die op het Oosten uitziet,
Het heilige schild van Lancelot;
Zij plaatst het, waar de eerste straal uit het Oosten
Er op valt en haar, door zijn schittering, uit den slaap wekt
Want, vreezende voor roest en slijk, maakt zij er
Een zij den overtrek voor, en borduurt er
Al de deviezen op, die op het schild staan,
ln dezelfde kleuren, en voegt er uit haar eigen
Een rand van bladeren en bloemen en
Een vogel in zijn nest aan toe.
Zij was er nog niet meè tevreden, want dagelijks
Beklom zij, haar huis en haar vader verlatende,
Dien toren, sluit de deur achter zich,
Neemt den overtrek weg, en leest in het naakte schild.
Nu veronderstelt zij eene verschrikkelijke bedoeling in zijne wapenen,
Dan maakt zij er eene aangename geschiedenis van,
Elken slag die het zwaard er op heeft gegeven
Uitleggende: deze slag is 't laatst gegeven;
Die tien jaar vroeger; deze kreeg het te Caerlyle;
Die te Caerleon; gene te Camelot:
En ha, Goddank, wat een slag was deze!
En hier een houw, die doodelijk zou geweest zijn, maar God
Brak de sterke lans en deed zijn vijand vallen,
En redde hem: Zoo leefde zij fantaseerend.

In het vrije.

Op een zonnigen zomerdag buiten wandelende, ontmoet men dikwijls in den omtrek van villa's van die aristocratische wandelaarsters, zooals onze gravure er eene te zien geeft. Door de frische bosch- of heidelucht aangetrokken, hebben zij zich niet aan de vormen der stad te storen en kunnen ze dus gerust in vrijheid omdolen, zonder te vreezen als eene geëmancipeerde nagewezen te worden. De hond vergezelt haar meestal, en aan zijne zijde vinden zij zich genoeg beveiligd tegen alle onaangename ontmoetingen of aanrandingen. Hoe genieten zij van de buitenlucht, die haar in al hare zomersche weelderigheid tegen waait! Meestal hebben ze een bevoorrecht plekske waar zij zich heen begeven, een schuilhoek in het bosch, een bank op een heuvel, een plaatske aan een meer of water, waar zij in veiligheid kunnen mijmeren, droomen en lezen; of wel zij zwerven als de wandelaarster van onze gravure doelloos rond.

De slangen-eter.

De vogel, waarvan we hierbij eene afbeelding geven, is inheemsch in Australië, waar men hem slangen-eter en ook wel den lachenden ezel heet, welke namen hij ontleent aan de omstandigheden, dat hij zich met slangen voedt en een geluid voortbrengt, waarbij het gebalk van een ezel nog muziek is. Men verwarre hem echter niet met den vogel, die in de bosschen van Amerika zich ophoudt en den naam van slangen-eter als geslachtsnaam voert. Ofschoon hij een ijsvogel is, zoekt hij zijn aas niet in het water zooals de andere ijsvogels, doch leeft meer overeenkomstig de gewoonten der boschvogels. Beweegloos zit hij tusschen de takken van een boom, schijnbaar half slapend, doch slechts schijnbaar, want plotseling ziet men hem opvliegen, op een

bepaalde plaats neêrstrijken en terugkeeren met een hagedis, een kleine slang of eene rat in den bek. Hij ziet buitengewoon scherp, en op een hoogen boom gezeten, heeft hij zijne prooi reeds in het oog, voor deze iets van de aanwezigheid van zijn vijand weet. Op zijn voedsel is hij ook allesbehalve keurig en neemt wat hem voor de hand komt; als hij honger heeft versmaadt hij zelfs kleine vogelkens niet. Slangen blijven echter zijn geliefkoosd voedsel en nooit laat hij er eene ontsnappen, als hij er eene ziet. Door rondom haar kop te vliegen maakt hij de slang duizelig en pakt haar vervolgens bij den nek beet, zoodat, als hij er meê weg vliegt, het dier zich niet verweren kan. Op zekere hoogte gekomen laat hij de slang los, doch volgt haar tot op den grond en geeft haar daar den genadestoot, waarna zij door haar overwinnenden vijand opgegeten wordt.

De viool van Mozart.

We tellen het jaar 1791. De onweêrswolk van oproer en strijd, die reeds lang dreigend over Europa hing, begon ten teeken harer nadering heviger bliksemstralen uit te zenden, en hier en daar kon men reeds de vlam bespeuren, die weldra tot een verslindend vuur zou worden en alles vernielen wat op haren weg lag.

In het vorstelijke Weenen hield men zich nog rustig en stil, al was het dan ook de rust en stilte van een vulkaan, daags vóór zijne uitbersting. De hooge adel deed nog zijne dagelijksche rijtoertjes langs het Prater en lokte de burgers van Oostenrijks hoofdstad daarheen, om het steeds nieuwe gezicht der schitterende equipages te bewonderen.

Op den 5en december van genoemd jaar echter zag men de equipages, als bij afspraak, allen den weg inslaan naar de voorstad St.-Jozef en daar stilhouden voor een eenvoudig, ja onooglijk huis, dat, te oordeelen naar het uithangbord, 't welk boven de deur hing, bewoond werd door zekeren Ruttler, een uitdrager en koopman in oude vodden.

De uitdrager ontving de groote heeren allen met een vriendelijk gezicht, en voerde met hen een druk gesprek, waarvan een oude stoel en een dito viool de onderwerpen schenen te zijn. Vele burgers, die de equipages gevolgd waren, konden zich niet onthouden, zoodanige bewon-dering voor een stoel en eene viool bespottelijk te vinden en dit luid te kennen te geven, te meer nog toen zij hoorden, dat een der edellieden eene som voor beide voorwerpen bood, die hen aan zijn verstand moest doen twijfelen.

Hoe klom echter hunne verbazing, toen zij zagen dat Ruttler die som weigerde en zelfs voor een hooger bod van den edelman niet te bewegen was van zijn eigendom afstand te doen. Aan dien stoel en die viool moest dus wel eene zonderlinge en buitengewone geschiedenis verbonden zijn, 't geen ook inderdaad het geval was. Om dat begrijpelijk te maken is het noodig, dat wij eenige maanden met ons verhaal teruggaan.

De uitdrager Ruttler was, al naar men 't nemen wil, de ongelukkigste of gelukkigste mensch der wereld. Ongelukkig, omdat hij met al de energie die hij bezat, met al zijn onvermoeid en rusteloos werken er niet in gelukken kon zijn talrijk gezin, dat behalve zijne vrouw uit veertien kinderen bestond, waarvan de oudste zestien jaren telde, behoorlijk te onderhouden, zoodat er niet weinige avonden kwamen, waarop hij zich, alleen met de hoop op een beteren dag tot avondmaal, op zijn ellendig strooleger moest uitstrekken.

Ruttler was gelukkig, omdat hij een uitstekend karakter bezat en niet alleen tevreden was met het harde lot dat hem ten deel viel, maar daarbij nog altijd gereed stond het lot van anderen te verzachten, zij het dan door een woord van troost of door hulp, zoover zijne krachten dit toelieten.

Om deze gaven werd Ruttler onder zijne buren algemeen geacht, en menigeen begunstigde hem met zijne klandizie, alleen omdat men wist, dat hij veel moeite had den honger uit zijn huis te weren.

Zoodra de morgen was aangebroken stond Ruttler in zijn winkel, ieverig bezig zijne klanten te helpen als deze zich opdeden, en eerst 's avonds als het daglicht verdween werd de deur gesloten. Meer dan eens had hij opgemerkt, dat dagelijks op zeker uur, een man voorbij zijn huis kwam, die door zijn ernstig uitzicht en geniale trekken zijne hoogste belangstelling opwekte. Die belangstelling werd nog grooter, toen Ruttler, bij een nauwer onderzoek, tot de overtuiging kwam, dat de voorbijganger aan eene doodelijke ziekte leed en geen oog over had voor alles wat hem omringde.

Dikwijls had Ruttler in zijn gezin over den vreemdeling gesproken en ziende dat de weg, dien hij af te leggen had, hem vermoeide, waagde hij het op zekeren dag den zieke aan te spreken en hem te verzoeken, aan zijne deur een stoel te zijner beschikking te mogen stellen, opdat hij daarop zou kunnen uitrusten.

De vreemdeling had bij dat verzoek wel eenige verwondering aan den dag gelegd, doch na den uitdrager in het helder oog gezien te hebben, het dankbaar aangenomen, en sedert dien dag kon men hem dagelijks voor de deur van Ruttler eenige oogenblikken zien uitrusten. Spoedig was hij met de kleinen van den uitdrager zeer bevriend geworden, want hij scheen van

kinderen te houden, en sprak met hen dat het een lust was om te hooren, doch nimmer trad hij den winkel binnen.

Op zekeren morgen, het was op Sinxenmaandag, keerde de vreemdeling vroeger dan gewoonlijk van zijne wandeling terug. Als naar gewoonte omringden hem de kinderen van Ruttler en vertelden hem, dat Onze Lieve Heer hen 's nachts een nieuw zusterke had gebracht.

Om van zijne belangstelling te doen blijken, stond hij op, trad den winkel binnen en sprak tot Ruttler eenige woorden van gelukwensching, waarna hij vroeg, hoeveel kinderen hij had.

'Vijftien, mijnheer,' antwoordde deze.

'Vijftien,' herhaalde de vreemdeling verbaasd, 'maar dan is uw lot niet benij denswaardig, vriend.'

'Och, mijnheer,' was het antwoord, 'wij zijn allen tevreden en prijzen elken dag, dien de goede God ons schenkt, al is hij dan ook niet altijd gelukkig voor ons.'

IN HET VRIJE, NAAR H.J. KAULBACH.

'Ik benijd u, vriend,' zeide de vreemde, 'want dat is de ware wijsheid; doch hebt gij al een peter voor uw dochterke?'

'Als men arm is, mijnheer, vindt men zoo spoedig geen peter; de peters mijner overige kinderen zijn óf voorbijgangers óf mijne buren, die even arm zijn als ik.'

'Noem haar Gabrielle,' hernam de vreemdeling, 'ik wil haar peter zijn, en mag dus den naam wel kiezen. Ziehier honderd gulden voor den feestmaaltijd, waarbij ik tegenwoordig zal zijn. Neem ze gerust aan, vriend, het is geen schande iets van den peter voor zijn petekind aan te nemen, dat is immers het gebruik?'

Ruttler wist niet of hij zijne ooren kon gelooven. Hij aarzelde.

DE COMMODORE VAN DER BILT.

DE KANUNNIK DE SMET.

'Neem aan,' vervolgde de edelmoedige gever, 'zoodra gij mij beter hebt leeren kennen,' zult gij ondervinden, dat ik niet onwaardig ben u te helpen. Doch bewijs mij een kleinen dienst en reik mij de viool eens over, welke ik daar in uw winkel zie hangen; ik heb een gedacht........... dat wil ik opschrijven.'

Ruttler haastte zich aan dit verlangen te voldoen en gaf den vreemdeling de viool, die er zulke melodieuze tonen aan ontlokte, dat de straat weldra vol nieuwsgierigen stond, die aan de klanken, welke hun oor troffen, den meester herkenden. De vreemdeling gaf er echter geen acht op en begon op een stuk muziekpapier eenige noten te krabbelen. Toen hij daarmeê gedaan had, nam hij afscheid van Ruttler en beloofde den volgenden dag weêr te komen, om verder over de doopplechtigheden van zijn petekind te spreken.

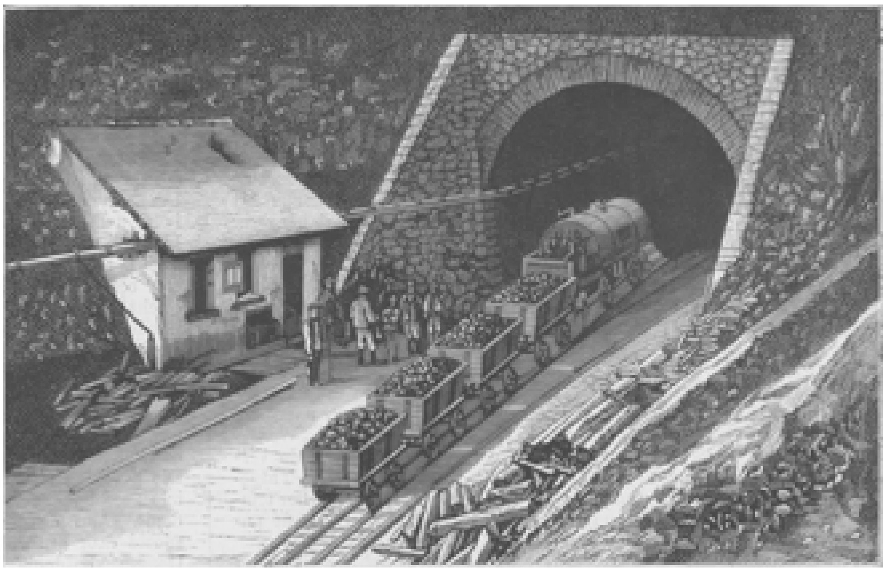

DE ZUIDELIJKE MOND VAN DEN ST.-GOTHARD-TUNNEL.

Een, twee, drie dagen verliepen, en tevergeefs wachtte Ruttler op zijn onbekenden weldoener: de stoel aan de deur bleef ledig. De oudeVoddenkoopman besloot nog een dag te wachten, en dan zelf te gaan onderzoeken wie zijn weldoener was.

Den volgenden dag echter vernam hij het door den stoet der adellijke equipages, die voor zijne deur stilhielden. Zijn beschermer, de peter van zijn kind, was niemand anders dan de

DE ZITTING DER SKUPSCHTINA.

groote Mozart. Met dit bericht vernam hij ook het afsterven van den genialen componist.

Geen geld kon Ruttler bewegen zich van de viool en den stoel te ontdoen, en zijn eerste weg, toen zijne hooge bezoekers vertrokken waren, was naar het huis van Mozart. Bij de treurende weduwe toegelaten, vertelde hij haar zijn wedervaren, en bood haar de viool aan, waarop de groote toondichter zijn zwanenzang gespeeld had (een stuk uit zijn beroemd *Requiem*). Deze antwoordde echter, dat Mozart stervende nog aan zijn petekind gedacht en het verlangen te kennen gegeven had, dat de viool moest verkocht worden en de opbrengst daarvan moest strekken tot bruidschat voor Gabrielle, indien zij ooit mocht besluiten in het huwelijk te treden.

De mare, dat Mozart in het huis van Ruttler voor 't laatst gespeeld had, dat daar de viool aanwezig was, alsmede de stoel waarop hij dagelijks placht te zitten, deed talrijke bezoekers naar de voorstad St.-Jozef stroomen en was voor Ruttler eene bron van welvaart.

De viool werd later voor 4000 franken verkocht en voor het door Mozart aangegeven doel gebruikt, doch van den stoel wilde Ruttler niet scheiden, want hij was hem een aandenken aan zijne armoede en zijn geluk.

Professor Verzamellens over de sneeuw.
(*Vervolg.*)

Keeren wij nu tot den sneeuwbal terug, of liever, passen wij op hem het regulatie-princiep toe. Opdat de sneeuw *pakt*, gelijk de jongens zeggen, is het noodzakelijk dat hare kleinste deeltjes aan elkander vriezen; de sneeuw moet vochtig zijn en een temperatuur hebben van nul graden. Is de temperatuur lager, zoo als bij strenge vorst, of is de sneeuw niet vochtig, dan *pakt zij niet*, en verhoudt zich bij samendrukking even als zout.

Het passeeren der sneeuwbruggen, in de hoogere streken der zwitsersche gletschers, is alleen mogelijk door de regulatie der sneeuwkorrels.

- Wat verstaat gij door een sneeuwbrug, professor? vroeg Charles weêr.

- Dat zal ik u zeggen. Verbeeld u dat wij te samen een berg beklimmen; wij gaan over een twijfelachtig gebaand pad en stijgen ongemerkt al hooger en hooger - het sneeuwgebied hebben wij reeds betreden; - eensklaps, daar staan wij voor een spleet in den bergrug, en een honderd voet diepe kloof doet ons met siddering achteruitgaan. Toch willen wij naar boven en vragen onzen gids hoe het gevaar te vermijden, doch bedaard wijst hij ons naar een sneeuwlaag, die, op eenigen afstand, als een brug de spleet overdekt. Zelf stapt hij er heen, en, voorzichtig den eenen voet voor den anderen plaatsend, bereikt hij den overkant, zonder dat de sneeuwbrug onder hem bezwijkt. Met siddering slaan wij dat ijzingwekkend schouwspel gade, en blijven terug. Neen! - Charles heeft moed en stapt den bergbewoner achterna. ‘Terug, terug!’ roept de gids, want bij den eersten, driftigen stap van onzen vriend, zakt de sneeuw reeds weg onder zijne voeten. - Het regulatie-proces vordert tijd, en door de regulatie der sneeuwkorrels alleen is het mogelijk deze natuurbrug te betreden; de sneeuw krijgt eene vastheid, die zij zonder dat niet zou bekomen.

- Ik heb wel eens van roode sneeuw gehoord, professor, vroeg ik op mijne beurt, hoe komt zij aan dien naam?

- Omdat zij inderdaad rood is, antwoordde Verzamellens; men vindt haar vooral op den St.-Bernard, waar zij vermengd is met een zeer klein, rood plantje, een ‘cryptogame,’ dat men *uredo nivalis* genoemd heeft; somtijds is de sneeuw rood door de aanwezigheid van kleine eiertjes van zeker insekt *philodina roseola* genaamd, jen somtijds ook door een kleine wierplant, de *Hematoccus nivalis*.

- Professor, vroeg ik verder, waar neemt de eigenlijke sneeuwlinie een aanvang?

- Wat verstaat gij daardoor? viel Charles in.

-Beide vragen zal ik beantwoorden, zeide Verzamellens. De sneeuw, die op de bergen valt, wordt tot een bepaalde hoogte door de warmte der zomerzon gesmolten en vloeibaar gemaakt; overschrijdt men echter die linie, dan behoudt de sneeuw hare gedaante, en de zoogenaamde ‘eeuwige sneeuw,’ die immer de kruinen der hooge bergen bedekt, neemt een aanvang. De linie derhalve, waar de sneeuwmassa, die neêrvalt, nauwkeurig gelijk is aan die, welke door de zomerwarmte verdwijnt, en waarboven de streek der ‘eeuwige sneeuw’ ligt, wordt de *sneeuwlinie* genoemd.

- Begrepen, riep Charles uit, en waar nu begint die linie?

- Dat is Henri's vraag, welke ik thans ga beantwoorden.

Die grenslijn, of sneeuwlinie, is niet voor alle plaatsen gelijk; de geographische ligging eener plaats, de warmte, de langere of kortere duur des zomers, de hoeveelheid der sneeuw in den winter gevallen, de gedaante zelve der bergen, de richting der winden in de hoogere gewesten, zijn even zoovele invloeden, die deze grenslijn kunnen wijzigen. Voor Chili is de grens der eeuwige sneeuw 5300 meters boven de oppervlakte der aarde; voor de zuidzijde van het Hymalaïa-gebergte 3900 en voor de Alpen is zij 2630 meters; in Noorwegen wisselt zij af tusschen 1600 en 715 meters; op het Beereneiland bereikt zij slechts een hoogte van 200 meters, en op Spitsbergen rust zij op de oppervlakte der aarde. Gij ziet derhalve, dat de sneeuwlinie het hoogste is gelegen voor de plaatsen aan den aequator en langzaam daalt tot aan de poolstreken. Men stelle zich echter die sneeuwgrens niet zóó voor, alsof zij een effen, gladden, zacht afdalende heuvel ware; geenszins. Wanneer wij ons zóó op de grenslinie der eeuwigdurende sneeuw konden plaatsen, dat onze blik naar alle hemelstreken zich vrij bewegen kon en hem niets werd onttrokken, dan zouden wij zonderlinge diepten en hoogten in die Unie ontdekken; op denzelfden afstand van den aequator zou zij hier dalen, daar rijzen, naarmate de werking van plaatselijke invloeden. ‘Want,’ zegt Alex. von Humboldt, ‘het genoemde verschijnsel is moeielijk te verklaren, en in 't algemeen afhankelijk van de verhouding der temperatuur, van de vochtigheid en van de ‘gedaante der bergen.’

- Uit hetgeen gij daar zeidet, merkte Jules aan, volgt, dat boven die sneeuwlinie een altijddurende winter heerscht, doch mij dunkt dat na verloop van tijd, de bergen ontzettend in hoogte moeten toenemen; en dat is in strijd met de berichten der reizigers.

- Ja! professor, zeide Charles, de hoogte van den Mont-Blanc staat in alle boeken opgegeven als 14000 meters.

- Rijnlandsche voeten, verbeterde Verzamellens. Ook Tyndall maakt dezelfde moeielijkheid. ‘Verondersteld,’ zegt hij, dat er, op zeker punt boven de sneeuwlinie, telken jare eene sneeuwlaag van 3 voet dikte op de reeds aanwezige massa wordt gelegd, dan zou deze vermeerdering in de korte periode der Kristelijke jaartelling een verhooging hebben veroorzaakt van 5530 voet in 'tjaar 1860 (dus in 'tjaar 1877-6631 voet). Gingen zulke verhoogingen, in plaats van gedurende historische perioden, door geologische tijdperken voort, de hoogte, waartoe de sneeuw zich zou opstapelen, ware niet meer te berekenen, 't Is duidelijk dat een ophooping van dien

aard niet plaats vindt; langs dezen weg wordt de sneeuwlaag der bergen niet vermeerderd. De zon wordt verhinderd, op welke wijze dan ook, den oceaan uit zijne bedding op te heffen en zijne wateren 'uit te storten over de kruinen der bergen.'

Hoe wordt nu deze last, die telken jare toeneemt, den bergen van de schouders genomen?

Mij dunkt, de geleerde Engelschman heeft een alleszins bevredigend antwoord op deze vraag gegeven.

Eenige vlokjes sneeuw maken zich los van de groote massa, rollen langs de berghelling naar beneden, slepen duizenden en duizenden andere met zich mede, en de vreeselijke sneeuwlawine wordt gevormd, die in duizelingwekkende vaart zich in de diepte verliest, om, ten straffe harer zucht naar verwoesting, zelve gesloopt te worden door het ontdooiend vermogen der warme berglucht. De hevige 'vaart der sneeuwvallen,' zegt Tyndall, is echter hunne eenige beweging niet: voortdurend en bijna onmerkbaar glijden zij langs 'de hellingen naar beneden.' Wanneer sneeuwlaag op sneeuwlaag zich op elkander stapelen, moeten natuurlijk de ondersten krachtig worden samengepakt en vastgedrukt: de lucht, welke nog door de sneeuwvlokken werd omsloten, wordt uitgejaagd, en de samengepakte sneeuwmassa wordt langzamerhand in ijs herschapen.

Een ieder weet hoe nauw de korreltjes van een sneeuwbal zich aaneen kunnen sluiten, onze tintelende ooren hebben misschien menigmaal getuigd, hoe hard een moedwillige hand hem maken kan. 'De sneeuwbal is wordend ijs; verhoog eenvoudig uwe drukking, en gij maakt 'hem inderdaad tot een stuk ijs.' Toch kan die hard- en vastgeworden massa nog aan drukking toegeven; heeft zich derhalve boven een hellende onderlaag een groote hoeveelheid sneeuw opgestapeld, dan zullen, door de drukking der hoogere lagen, de dieper liggende eerst wel worden samengeperst, maar eindelijk toch wijken en in de richting der helling zich naar beneden bewegen.

Wanneer ik, aan de hand van mijn geleerden zegsman, nog dieper dit onmetelijke sneeuwgebied binnendrong, zou ik het niet onbeleefd van u vinden, indien gij mij eindelijk alleen liet staan, te midden van rotsen en zuilen van eeuwig ijs. Want eene schilderij te geven van die geheimzinnige plaatsen, zou zeker aan allen behagen, ofschoon ook deze taak niet gering is te noemen; maar alle verschijnselen te verklaren, welke daar aan het oog zich vertoonen en zich uitdagend opdringen aan den geest, is iets, wat een grondige kennis der natuurkunde vereischt. Slechts even wil ik u een tafereel voorhouden, wat dikwijls grooten indruk op mij heeft gemaakt. Op Spitzbergen, zeide ik straks, rust de sneeuwlinie op de oppervlakte der aarde. De onderste sneeuwlagen derhalve, reeds ijs geworden door de drukking der hooger gelegen, rusten op de onmetelijke ijsvelden, die dit eiland omringen en maken daarmede een geheel uit. Die ijsvelden nu hebben ten tijde der ontdooiing iets zeer bijzonders, dat onze aandacht wel verdient. Aan de westzijde van het eiland, bespoeld door een golfstroom van den Atlantischen Oceaan, ontdooit des zomers de zee, en de onderste lagen der ijsmassa worden vloeibaar, zoodat het water, altijd in omvang toenemende, ten laatste den oever overstroomt. Dan ziet men ijsgevaarten van steun beroofd, in grooten getale ronddrijven op den oceaan van het Noorden. Op eene verrassende wijze heeft Mme Leonie d'Aunet, in haar 'Reis naar Spitzbergen,' dit verschijnsel beschreven.

(Wordt vervolgd.)

Anne Dieu-le-Veut.
Een verhaal uit de XVIIe eeuw

Door August Snieders.
(*Vervolg*.)

Een paar uren nadien tintelde het eerste morgenlicht nog maar flauw op de oude poort en het daarop prijkende stadswapen, toen de wachter de poort voorgoed ontsloot, om de boeren, die met hunne hondenkarren en wagens ter markt kwamen, in de stad toe te laten.

Op het oogenblik dat hij de met ijzer beslagene poort op hare zware hengsels draaien deed, greep men den man plotseling bij den arm. Hij wendde zich om, ten einde te zien wie hem zoo onbesuisd overviel.

'Zijt gij het, Korrel?' zeide de sleuteldrager, zoo haast hij den man met de zwarte pleister op het oog zag; hij kende den verspieder zeer goed en had bij nacht en ontij Korrel meer dan eens de stad in- en uitgelaten.

'Dorp,' sprak Korrel fluisterend, 'is er geene koets de stad uitgereden?'

'Inderdaad.'

'Lang geleden?'

'O, reeds voor meer dan twee uren.'

'Hoe, voor het openen der poort?'

'Ja, met toestemming van den amman.'

'Waar is die toelating, Dorp?'

'Ik heb het papier andermaal ter hand gesteld, aangezien het eene tweede toelating bevatte, om op onbepaalden tijd, doch altijd binnen de drie dagen, na poortuur, binnen de stad terug te keeren.'

'Wie zat in die koets?'

Dorp, de poortier, hief de schouders op, en zijne beweging scheen tevens te zeggen: 'Dat zijn mijne zaken niet!'

Korrel scheen nadenkend op het donker water van de stadsgracht te staren, als moest uit die zwarte diepte voor hem het licht opstijgen; hij schudde peinzend het hoofd.

'In die koets moet de graaf en de gravin De Vertigneul gezeten hebben,' zeide de spion, 'en voor hem zou de amman op dit oogenblik geen toelating mogen schrijven.'

Dorp verschrikte.

'Maar 't was, dacht mij, het geschrift van den amman zelven!' liet hij er zeer angstig op volgen.

'Mogelijk: of het was het schrift van den luitenant, en dan aanzie ik het voor valsch; of het is dat van den amman, en die zal zonder den minsten twijfel niet weten wat er gaande is.'

'Gaande is?' zeide Dorp met jagend hart.

'Suust!' liet er de spion op volgen. 'Zwijg over dit alles; ik ga mij over de zaak vergewissen,' en bij die laatste woorden stapte hij voort. Hij bezon zich echter, stond stil en zeide fluisterend tot Dorp: 'Zeg aan meester Renunkel, als hij dezen middag zijne ronde doet, dat ik het spoor volg, zooals hij mij bevolen heeft. Adieu!'

'En verder?'

'Verder niets; hij zal u door die weinige woorden volkomen verstaan.'

Een lijnrechte weg, door zware boomen hier en daar door het loof verdonkerd, deed zich voor Korrel op, om weldra met honderd slangachtige kronkelwegen of armen in het onmeetlijk Soniënbosch verloren te loopen.

Dat bosch, hetwelk zich tot boven Waterloo uitstrekte, was een wezenlijke doolhof; in zijn midden lagen gehuchten, kloosters, kasteelen, bidplaatsen, hermitages, visscherijen en jachtparken.

Pas was Korrel aan een kruisweg gekomen, of hij zag achter zich, rechts en links, en toen hij niemand bemerkte, rimpelde een duivelsche lach zijn aangezicht.

'Laat die koets maar rollen,' zoo dacht hij, 'niemand zal er aan denken ze te volgen vóór dezen middag, en dan nog zal niemand ze meer vinden. Zij zal in het bosch als weggetooverd zijn. Komaan, heer markies en amman, denkt vrij dat de vogels den weg naar Frankrijk op gevlogen zijn! Middelerwijl nemen zij eene gansch andere vlucht!'

Het morgenlicht brak mild in het oosten door; uit de witte, dommelige nevel schoot een gouden gloed op. Hij kleurde de randen der wolken met vurige lijnen en deed den bedauwden grond en de boomtoppen tintelen en flikkeren, als waren zij met millioenen glimwormen bezaaid; Korrel volgde den weg, met hooge en spitse populieren beplant, die hem naar Anderlecht geleiden zou.

De torenklok sloeg in de verte het uur; de kettinghond blafte aan deze of gene hoeve en de haan kraaide, hier en daar fladderde over het frissche weiland een vogel; geen ander gedruis stoorde nog de stilte van het landschap.

Korrel nam echter, voorzichtigheidshalve, den lap van het eene oog weg en hing zijn sergiën mantel over den rechter schouder; hij had nu het uiterlijk van een reizend ambachtsman.

Terwijl de spion van den amman snel over het zandpad en door de frissche gouwen, afgewisseld door kreupelhout, wei- en bouwland, voortstapte, trof het geluid van menschenstemmen zijn oor.

Die stemmen naderden; hij kon echter niet bespeuren vanwaar zij kwamen, aangezien de weg, ter plaatse waar hij zich bevond, eene sterke kronkeling maakte.

Korrel sprong over de gracht en verdween in het kreupelhout.

Weldra verscheen op de baan eene gansche karavaan: eene groep mannen, vrouwen en kinderen. In hun midden stapte, log en regelmatig, een groote, witte olifant, die een vierkant gevaarte, met rood laken gedrapeerd, op den rug droeg.

Drie of vier kinderen en eene vrouw, die er allen erg bohemerachtig uitzagen, hadden boven op den rug plaats genomen; de mannen en vrouwen, die in een wagen, met twee oude paarden bespannen, of wel te voet, het monsterachtige dier volgden, droegen verwarde, vuile, veelkleurige en vreemdsoortige kleedingen.

De mannen waren voorzien van stekken en broodzakken; verschillende vrouwen hadden den bovenrok opgeslagen en droegen daarin, op den rug, kleine bohemers, met schelmsche oogen.

Het was een troep kermiskunstenaars, waarzeggers, handkijkers, zwaarddansers, vuureters en ander volkske, dat de groote stad verliet om dieper het land in te gaan.

Mannen en vrouwen klapten en lachten luid, doch zij bezigden eene taal, die de gewone sterveling niet verstond; Korrel echter hield den adem in en luisterde met gespannen aandacht; hij toch verstond die taal wel, en toen de karavaan zich vlak tegenover hem bevond, herkende hij de personen ook zeer goed.

Het was het volkske, dat in de taveerne van de oude Bob intrek nam; doch hoe scherp hij toezag, Dorica was er niet. Eene andere dan zij reed op den witten olifant, en die eereplaats zou zij gewis niet lichtelijk hebben afgestaan.

Dat zij zich niet in de karavaan bevond, zeiden ook de afgebroken woorden, welke Korrel opving. Hij hoorde dezen en genen, op eene grove wijze, zijn misnoegen uitdrukken, dat Dorica zich uit de voeten had gemaakt, zich aan het zwervend leven onttrokken, of zich bij eene andere karavaan had aangesloten.

De olifant was voorbij, de wagen hotste voort, de mannen en vrouwen volgden, en na een oogenblik waren ook de kleine kroeskoppen en geelgetinte bohemerjongens, die langs den weg met aardkluiten wierpen, verdwenen.

Korrel sloop te voorschijn, en toen hij wel overtuigd was dat de weg vrij was, stapte hij op de baan voort.

‘Dorica was niet meer bij den troep,’ dacht de spion. ‘Zou zij dan ernstig hebben opgenomen, dat ik haar meê naar de West-Indiën nemen wil? Dwaasheid! Wat zou ik ginder met dat meubel aanvangen! Bah! wij zullen ons van haar wel weten te ontdoen!’

In den voormiddag, toen de zon reeds tamelijk hoog aan den hemel stond, bevond zich de man in 't zwart, met de gekromde haneveêr op den hoed, op een groot uur afstand van de stad en op den boord van de vaart, die van Brussel naar de Schelde leidt.

Men moest inderdaad scherp toezien, om in dien persoon Korrel te herkennen.

De man zat onder den grooten lindeboom en voor de deur eener herberg, die nabij den kant der vaart stond; het gerstenbier, brood en hesp hadden hem voortreffelijk

gesmaakt, en nu zat hij op het landschap te staren, dat zich voor zijn oog uitstrekte en inderdaad verrukkelijk schoon was.

Zag hij rechts of links van zich, dan staarde zijn oog in eene laan van schoone, frissche boomen, wier takken schier op den grond hingen, en zich diep, maar nog dieper de blauwe hemel, in den donkeren waterschoot afteekenden.

Voor zich uit en aan de overzij van de breede, diepe vaart, met groen bewassen hellingen, dwaalde zijn oog op uitgestrekte weiden, met grachten doorsneden, begrensd door een boschrijk landschap, boven 't welk zich een toren met gouden weêrhaan en twee molens met roodgeverfde wieken verhieven.

Groen loof, blauwe hemel, gouden weêrhaan, roode wieken - en dat alles door de zon beschenen, vormde, niettegenstaande het bonte der kleuren, een harmonisch geheel.

'Vroeg bij de hand, sinjeur!' zeide plotseling eene stem achter hem, en toen Korrel zich omwendde, zag hij den dikken, kwabberenden waard der herberg, die in een rood slaaplijf gekleed, blauwe topmuts op en een dampend pijpken in den mond, in het bovenvenster leunde. 'Aangenaam morgendje, niet waar?'

'Zeer aangenaam. Op welk uur komt de schuit hier aan?'

'Kan nog een half uur uitblijven. Naar Antwerpen, heerschap?'

Korrel deed alsof hij de laatste vraag niet gehoord had; hij stond op, wandelde langzaam onder de hooge boomen op en neêr en bleef eindelijk aan den houten steiger, waar de schuit zou aanleggen, staan.

Luisterde hij naar het getjilp der vogelen, zag hij naar den visch, die soms in het water opsprong, of naar de bieën, die over de groote witte waterplompen in de vaart gonsden?

Niets van dat alles hield hem bezig; hij staarde op de breede, lijnrechte vaart, die allengs al smaller scheen te worden, tot dat haar tintelend water in de verte onder de boomen verloren ging.

Uit die donkere schaduw loste zich iets kleurigs op; 't moest de verwachte schuit zijn, want uit de stalling der herberg werd een opgetoomd paard geleid.

De schuit naderde; statig sneed het vaartuig door het water, en liet eene lange witte streep achter, alsof deze een staart met glinsterende schubben ware.

Het vaartuig was rood en wit geverfd, en eene grauwlinnen tent, met rooden band geboord, vrijwaarde de passagiers tegen de zonnestralen, daar waar de boomen niet tot zonnescherm dienden.

Toen de schuit aan den steiger stil lag, trad de man in 't zwart aan boord; hij zette zich onder de tent en betaalde den schipper vijftien stuivers. Gansch de overtocht kostte slechts dertien stuivers; doch hij deed een teeken met de hand, dat hij de twee te veel betaalde stuivers als drinkpenning aan den schipper liet.

'Niet in de kamers gaan, sinjeur?' vroeg deze.

Het gebruik der kamers kostte nog zes penningen boven het vervoergeld.

'Neen,' zeide Korrel opstaande, 'maar ik zou er wel eens een oogslag in willen geven!' hetgeen de schipper dan ook gereedelijk toestond.

Pas stak hij het hoofd binnen, of hij stiet schier tegen een jong en schoon jongeling, met lange zwarte krulharen, blauwen *justaucorps*, waaraan groote zilveren knoopen, grijzen hoed met witte veêr, kanten *cravatte*, die met lange tippen op de borst hing, geele mollige laarzen met zilveren sporen.

Korrel deed eerbiedig een stap achteruit; de jongeling ging groetend, doch hem uit den hoek van het oog beloerend, voor hem door.

Hij zette zich op de bank onder de linnen tent, waar hij met de karwats, welke hij in de hand hield, of wel tegen de laarzen trommelde, of wel min of meer over den boord gebogen, naar de witte waterleliën sloeg.

Een man van zekeren ouderdom, in het zwart gekleed en met witte pruik, zat in den hoek der kamer; hij had een neusnijper op en las een boek met perkamenten omslag.

Nog andere personen hadden zes penningen boven den prijs betaald: een jonge vrouw, die haar klein masker voor het gezicht hield, eene oude coquette matrone, die gedurig kermde, nu over een tochtje, dan over de hitte, nu over het killige van 't water, dan over 't smachtende der zon. Ook klaagde zij over het langdurige der reis, dan over het zesmaal veranderen van schuit tusschen Brussel en Willebroeck.

Korrel had echter gezien wat hij moest zien en keerde onder de linnen tent terug, waar een deels rookend gezelschap had plaats genomen.

Ook de jongeling in den blauwen jas rookte. De man met de roode veêr zat op eenigen afstand van gemelden persoon, doch geen van beiden schenen op elkander te letten.

Een en ander staarde rechts en links naar den kanaalboord, waarop hier een roodsteenen huis, daar een koepel met schaliën dak, ginds een sierlijk landgoed, verder een rood geverfde steiger zich verhieven en door het water werden weêrgespiegeld.

Hier voer men een bruin beurtschip voorbij, aan den kant door twee knechts getrokken, daar eene boot met scherpe kleuren geverfd en waarin heeren en dames spelevaarden, en Op den kanaalkant blaffende honden en juichende kinderen op hunne bloote voetjes.

Op eenige stappen van de twee personen, die wij vooral onder de linnen tent opmerkten, zat

eene gestalte neêrgehurkt die alzoo veeleer aan een baal goed dan wel aan een levend wezen geleek.

Toen Korrel of Taurel zijn oog langs dien kant wendde, stond plotseling Dorica voor hem; zij leunde tegen de kamers der schuit en haar zwart oog bleef op den jongeling in het blauw gericht.

De spion ontstelde, doch deed geen gebaar, dat hem kon doen verraden.

Dorica was ditmaal in een beter gewaad dan toen wij haar voor de eerste maal ontmoetten; zij had nu inderdaad geen onvoordeelig uiterlijk, misschien wel omdat haar kleedsel zoo zonderling, zoo vreemd was.

Om haar hoofd droeg zij een groen-rooden gestreepten doek; geheel hare gestalte was door een vuurrooden mantel omgeven, geele toegeknoopte en nauwsluitende brodekijns bedekten voet en beenen.

Sloeg de mantelslip door eenige beweging open, dan zag men den naakten voorarm met zilveren slangen omkneld, zooals toen wij haar in de herberg van de oude Bob ontmoetten.

De jongeling beschouwde die ranke gestalte met eene onbeperkte nieuwsgierigheid. Van waar toch kwam zij zoo onverwacht opdagen? Niemand had haar, zoo scheen het, in den aanvang bemerkt.

Dorica was juist bij velen onder de grauw linnen tent niet erg welkom; men duchtte die oode figuur en menigeen maakte ruimbaan.

Vrijmoedig naderde de waarzegster den jongeling in het blauwe kleed en sprak in gebroken spaansch:

'Wil de edele heer, dat ik in de lijnen zijner hand leze?'

'Waarom niet?' was het luchtige antwoord. 'Dat zal een goed tijdverdrijf zijn op die eeuwig lange reis. Doch ik zeg u vooraf, dat ik geen woord geloof van alle hand- en sterrenkijkerij.'

Dorica hield haar donker oog strak op den jongeling gevestigd en een bittere glimlach speelde om hare dunne lippen.

Zonder zich op te richten stak de laatste spreker haar achteloos de hand toe; de vrouw in den rooden mantel zette zich voor hem op de knieën en nam de tengere vingeren vast.

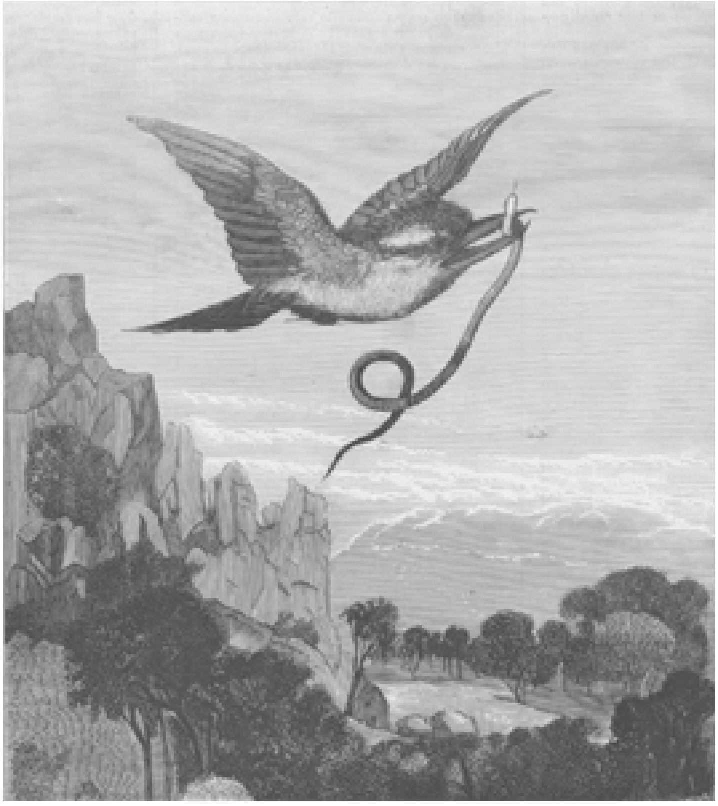

DE SLANGEN-ETER.

De aanwezigen onder de tent hielden, op zekeren afstand, het oog op de vrouw in het rood gericht en vooral de man in het zwart en met de kromme hanenveêr, richtte zijn brandend oog op de twee personen, en spitste de ooren om eenige der woorden, tusschen beiden gewisseld, op te vangen.

Dorica sprak echter fluisterend.

'Wat lieve, kleine hand!' zeide zij met een glimlach. 'Wel is er spierkracht in haar om eene pistool en den teugel van een woest arabisch paard te omklemmen; maar toch is het eene vrouwenhand.....' en bij die woorden hief zij de donkere oogen op en zag den jongeling strak in het oog.

Slechts een lichte trilling in de hand en eene vluchtige poging om deze terug te trekken, kenmerkten eenige ontroering in den persoon.

De jongeling behield een diep stilzwijgen, zijn blik was gansch onverschillig, zelfs uitdagend, spottend.

'Wil de senora.....' ving Dorica met een fijnen glimlach aan.

'Senor.....' verbeterde de jongeling.

'Wil de..... senor het toekomende of het verledene kennen?'

'Het toekomende is een gesloten, het verledene ten minste is een gelezen boek, en ik heb er nog genoeg van onthouden om mij te overtuigen of gij uwe kunst wel goed verstaat.'

'Gij lacht?'

'Ja, zelfs uitdagend!'

'Wees niet al te stout!.... Door die fijn geteekende lijnen in uwe hand stroomt adellijk bloed en ik zie er de alpha en omega, het teeken der godheid, doch erg wegkwijnend, in afgeteekend..... Waarom beeft uwe hand?'

'Beeft ze? Ge zult u vergist hebben.'

‘Neen, ik vergis me niet..... Uw leven is als de loop eener stille beek geweest. Bloemen groeiden op den boord en langs de oppervlakte des waters. Allengs is dat water onstuimig en troebel geworden door de booze driften die in u woelden, en 't heeft zich als een wilde stroom in een bruisende zee gestort.’

‘Dat alles is zeer onduidelijk.’

‘Gij wilt dat ik duidelijker toezie?.... Gij hebt jong zijnde gehoor verleend aan den duivelbekoorder, die u verre weglokte van den huiselijken haard; gij hebt een vaderhart tot bloedens toe genepen, een bruidskrans verplukt, en onder uwen baldadigen voettrap spleet de grafsteen uwer moeder, zoodat de ijskoude regendroppels nu op hare asch neêrlekken.....’

Driftig trok de jongeling zijne hand terug; zijn gelaat was bleek; hij staarde de vrouw met den rooden mantel scherp in het aangezicht.

(*Wordt vervolgd.*)

[Nummer 25]

ANTWERPSCHE TENTOONSTELLING VAN 1876. - VAATWASSCHEN, NAAR EENE SCHILDERIJ VAN H. VALKENBURG.

Geillustreerd nieuws.

Inhoud:

Da presidentskiezing in de Vereenigde Staten. - Het viadue over de Genesee.

Wat voor Europa de oostersche kwestie is, was voor Amerika de kiezing van een president. Den 7en november 1876 moest die kiezing plaats hebben; ongeveer een half jaar te voren was geheel Noord-Amerika in koortsachtige beweging: door het gansche land werden *meetings* en optochten gehouden en ontelbare redevoeringen uitgesproken, deze ten gunste van den republikeinschen kandidaat Hayes, andere voor den democratischen kandidaat Tilden. Geene middelen werden door de beide partijen onbeproefd gelaten, om haar beschermeling de overwinning te bezorgen: geweld, bedrog, omkoopingen - alles was welkom zoo 't haren kandidaat slechts eenige stemmen kon bezorgen: wanneer men de redenaars hoorde spreken, zou men gedacht hebben, dat van de benoeming van *hun* kandidaat het heil, ja, het bestaan van het land afhing.

Eindelijk was na verscheidene maanden van onrust en spanning de 7e november gekomen, maar niets nog was beslist. Van de 369 stemmen had de democraat Tilden er 184 verkregen en zijn republikeinsche tegenstander Hayes 166. De negentien overige stemmen werden betwist; de rapporten der democraten voegden ze aan hun kandidaat toe, maar de republikeinen beweerden dat zo Hayes toekwamen. Nieuwe onrust en nieuwe strijd dus. Wel was men algemeen van gevoelen dat Tilden het winnen zou, Tilden, die slechts ééne stem meer behoefde om de meerderheid te hebben: van de negentien betwiste stemmen behoefde er dus maar een enkele aan hem toegevoegd te worden, om wettig president der Vereenigde Staten te zijn, maar geheel zeker was men er toch niet van: Grant was republikeinsch gezind en even zoo de regeering te Washington en de meeste ambtenaren der Unie. Men zag opnieuw tooneelen van verwarring en strijd te gemoet, die dan ook niet uitbleven. Maar daarvoor was de Unie eene republiek en bezat de burgerij het recht zelve haren president te kiezen. Een benijdenswaardig voorrecht, inderdaad! maar dat, volgens onze europeesche begrippen, door de spanning waarin het land verkeerde en de daaruit gevloeide verlamming in handel en nijverheid en den stilstand van de zaken der regeering duur genoeg gekocht is.

En die toestand heeft nog vier maanden geduurd - van 7 november tot 2 maart - en de brandende kwestie is slechts opgelost kunnen worden door schending van de waardigheid en de rechtvaardigheid der natie en met miskenning van de meerderheid des volks, die onbetwistbaar voor den democratischen kandidaat Tilden beslist had.

Na lang zoeken en onderhandelen werd er besloten, dat de beslissing der presidentskeuze aan eene gemengde commissie, bestaande uit vijf senatoren, vijf leden der Kamer van Afgevaardigden en evenveel leden van het opperste gerechtshof, zou opgedragen worden. Aan de uitspraken dier commissie zou iedere partij zich moeten onderwerpen. Zij bestond uit zeven democraten in acht republikeinen, en na eindelooze debatten heeft zij een wezenlijken *tour de force* volbracht door al de betwiste stemmen aan Hayes toe te kennen. Die uitspraak was nu wel tegen alle recht en billijkheid in, want volgens het algemeen gevoelen behoorde aan Tilden van de negentien stemmen, waarover de kwestie liep, minstens twee derde toegekend te

worden; maar het was in elk geval eene oplossing, en zelfs het meerendeel der democraten nam de uitspraak van het *Electoral Tribunal* aan. Dit lichaam heeft dan ook volstrekt geen onderzoek gedaan naar de geldigheid en de richtigheid der uitgebrachte stemmen - de telling er van zou minstens een jaar geduurd hebben en ten gunste van den democratischen kandidaat uitgevallen zijn, wat de republikeinsche meerderheid natuurlijk niet verlangde, - het heeft eenvoudig die kiezingsdocumenten aangenomen, welke gunstig voor Hayes waren. Deze werd nu met de meerderheid van ééne stem (185 van de 369) als president voorgesteld, en in de vereenigde zitting van den Senaat en de Kamer van Afgevaardigden, als zoodanig geproclameerd.

Geheel zonder tegenkanting is die beslissing echter niet genomen. De ultra-democraten of *flibustiers* in de Kamer, die bij de partijdigheid van het *Electoral Tribunal* wel begrepen dat Tilden de neêrlaag bekomen zou, zochten de eindbeslissing te vertragen en de beraadslagingen tot den 4en maart te rekken, want zoo op dien datum de beslissing niet gevallen was, zou er eene nieuwe, rechtstreeksche kiezing van den president moeten plaats hebben. Allerlei pogingen werden door hen aangewend om tijd te winnen: ellenlange redevoeringen werden gehouden, de zonderlingste voorstellen werden ingediend en zelfs werd door hen de voorslag gedaan, om het rapport over de kiezingen in zijn geheel voor te lezen..... dat 15.000 bladzijden druks besloeg. Vooral in de zitting van donderdag 1 maart ging het er zeer hevig toe. De *flibustiers* hadden weten door te drijven, dat ten minste het rapport over de kiezingen van den Staat Vermont zou voorgelezen worden, wat toch altijd weêr een paar uren tijds zou doen verloren gaan, maar het bleek, dat het officieele stuk nergens te vinden was. Als schooljongens, die een pen of griffel verloren hebben, kropen nu de afgevaardigden onder stoelen en banken om naar het vermiste rapport te zoeken: het scheen of het geheele Huis piepenbergen speelde; toen het stuk maar niet terecht wilde komen, had er in de achtbare vergadering een onbeschrijfelijk tooneel van verwarring plaats. De afgevaardigden klommen op hunne zetels, zwaaiden als draaiende molenwieken met de armen, balden de vuisten tegen elkander en maakten zooveel geweld, dat het publiek, 'twelk buiten het gebouw naar den uitslag der beraagslagingen stond te wachten, aan de verzoeking geen weêrstand kon bieden, om aan het pleizier deel te nemen en onder woest getier de vergaderzaal binnen stormde. Nu was er geen houden meer aan: alles geraakte in rep en roer; de geëerde sprekers brachten hunne revolvers te voorschijn om desnoods het woord aan hunne vuurwapens af te staan, en slechts aan de gewapende tusschenkomst van den *Sergeant-at-Arms* (de roededrager) en zijne helpers gelukte het de leden der Kamer tot bedaren en het publiek buiten het gebouw te brengen.

De meer bezadigde democraten besloten nu met de republikeinen zoolang vergaderd te blijven tot het onderzoek der kiezingen geheel afgeloopen zou zijn, al moesten zij ook den geheelen nacht bij elkander vertoeven; dit sloeg de *flibustiers* geweldig tegen en toen het verdwenen rapport, de onschuldige oorzaak van zooveel verwarring, eindelijk te voorschijn kwam, wilde niemand het meer aannemen, zoodat de lezing er van niet plaats had.

Te vier uur in den nacht van den 2en maart was alles afgeloopen en Hayes tot president der Unie geproclameerd.

Wij geven hierbij de portretten van de beide hoofdpersonen van den langen kiezingsstrijd. Hunne levensbeschrijving zal wel minder belang inboezemen: Tilden is van het staatstooneel afgetreden, en van Hayes is niet veel meer te zeggen, dan dat hij van burgerlijke afkomst is, als advocaat en gedurende den burgeroorlog als

divisie-generaal eenigen naam gemaakt heeft, terwijl hij later zitting nam in den Senaat en tot gouverneur van den Staat Ohio benoemd werd.

Of het Hayes gelukken zal orde te brengen in den verwarden toestand des lands en de verschillende partijen te bevredigen? Alleen de toekomst zal het uitwijzen, want hoewel het optreden van den nieuwen president niet ongelukkig is en zijne eerste regeeringsdaden blijk geven van gematigheid en vezoeningsgezindheid, zal het hem moeielijk vallen in den scherp afgeteekenden strijd der partijen het *juste milieu* te bewaren. Een enkel voorbeeld. In den Staat Louisiana waren door de beide partijen ieder een gouverneur van hare kleur benoemd. Beiden, de democratische gouverneur Nicholls en de republikeinsche Packard, namen te New-Orleans als voorzitter van den Senaat zitting (zie onze gravure), waarvan hot gevolg was, dat er in de vergadering een hevig tooneel ontstond en de afgevaardigden voor den een of den anderen der benoemden partij kozen; eindelijk installeerden beide pretendenten zich elk in een afzonderlijk staatsgebouw, waar ieder als heer en meester eigenmachtig zijne bevelen uitvaardigde. Hayes trachtte na zijne verheffing den democratischen gouverneur te handhaven, maar de republikeinsche senator Blaine wierp daar tegen op, dat, als Hayes dezen als den wettig gekozene voor Louisiana erkende, hij, de president, zich zelven veroordeelde, daar Hayes en de republikeinsche gouverneur Packard beiden onder dezelfde omstandigheden een gelijk aantal stemmen in dien Staat verkregen hebben en - zonder de stemmen van Louisiana - Hayes geen president zou zijn. De redeneering is zeer logisch, en de nieuwe president komt er door in een moeielijk parket. Het zal echter wel het laatste niet zijn.

Aantrekkelijker dan door zijn regeeringsvorm is Noord-Amerika door de reuzenwerken, die het met ongelooflijke stoutheid doet uitvoeren. Geene bedenkingen uit een financieel of materieel oogpunt houden de Amerikanen terug om hunne steden en staten door spoorwegen met elkander in verbinding te brengen. Door de onmetelijke prairieën, dwars door de donkere bosschen der Indianen vliegt de locomotief heen, en waar een bruisende rivier of een zeearm haar loop tegenhoudt, werpen zij er een brug over of graven een tunnel - en zoo wijkt iedere hinderpaal voor de krachtdadigheid en den ondernemingsgeest der *Yankees*.

Het metalen viaduc (boogbrug), waarvan wij eene afbeelding geven, ligt over de rivier Genesee te Portaga, en behoort tot den Eriespoorweg in de Vereenigde Staten. Het is een meesterstuk van ontwerp en uitvoering, rank en toch sterk bewerkt; de brug bestaat uit tien vakken van 15 meter, 2 van 30 meter en één vak van 35 meter. Het geheele werk bestaat uit gesmeed ijzer; de brug heeft een draagkracht van 4474 kilogram per vierk. meter met een maximum van 7450 kilogram.

Merkwaardiger dan door den omvang en de stoutheid van het werk, is het door de snelheid waarmede het gebouwd is, waarvan Europa geen tweede voorbeeld kan aanwijzen.

Den 6en mei werd de oude houten brug over de Genesee door een verschrikkelijken brand vernield en wel zoodanig, dat zelfs het metselwerk er van onbruikbaar werd. De brug moest dientengevolge geheel nieuw aangelegd worden. Den 10en mei had de Erie-spoorwegmaatschappij reeds een contract gesloten voor den bouw eener nieuwe ijzeren brug; den 30en juli was het geheele werk gereed, en na den gewonen proeftocht, werd de brug reedsden 1 en augustus voor het publiek verkeer opengesteld. Binnen twaalf weken dus was alles gereed en konden de treinen met reizigers en bagage weêr over de Genesee stoomen.

Vaatwasschen.

De Antwerpsche schilderij-tentoonstelling van het vorige jaar heeft ons reeds menig schilderstuk aan de hand gedaan, dat onze lezers met genoegen zullen hebben ontvangen, vooral omdat wij in de keuze daaruit te werk zijn gegaan naar de uitspraak der meesters, die de verschillende stukken te beoordeelen hadden. Kenmerkend mag het echter genoemd worden, dat juist de genre-stukjes de juweeltjes van de tentoonstelling uitgemaakt hebben, en ook in ‘Vaatwasschen’ van den schilder Valkenburg treffen wij er weêr zoo een aan. Het geheele tooneeltje is, zooals duidelijk blijkt, uit eene Brabantsche keuken geknipt, en alle onderdeelen beantwoorden zoo letterlijk aan alles, wat men in eene Brabantsche keuken vindt, dat men niet hoeft te vragen, waar de schilder zijn onderwerp opgedaan heeft.

De twee meiden, de gebakken leemen schotels met hun gekleurde randen, zoowel als de keuken zelve, ze zijn in de Brabantsche Kempen bij duizenden te vinden, en dat elke Brabanter ze herkent, is geen kleine lof voor den schilder, die het wezenlijke zoo geheel naar waarheid heeft weten weêr te geven.

De st.-bernardshond.

Er zal wel geen onderwerp zijn, dat door de kunst en de letterkunde zoozeer is gepopulariseerd als de toewijding der monniken van den St.-Bernardsberg ten opzichte van verdwaalde reizigers, en het instinct hunner honden, die, zooals men weet, van den morgen tot den avond op verkenning uitgaan, over afgronden springen en bij den minsten hulpkreet die hun oplettend oor bereikt, naar den ongelukkige snellen, hem door hun geblaf moed geven en door hun adem verwarmen. Zoodra die honden zien dat de verdwaalde weêr moed gevat heeft, loopen zij als een pijl uit den boog naar het klooster terug, waar de monniken, die dit teeken kennen, hen eene flesch met versterkende likeuren aan den hals hangen en met hen meêgaan om den reiziger te redden. Als de hemel beladen is met sneeuwwolken, als de sneeuw met groote vlokken neêrvalt, of als een lawine het gebergte onder haren val doet sidderen, verlaten de monniken allen het klooster en doorzoeken de sneeuwvelden, geleid of liever vergezeld door hunne honden. Zoodra de hond stilstaat en met de pooten in de sneeuw krabt, is dit een teeken dat er een mensch in de diepte verdwenen is. Terstond gaat de monnik aan het werk, delft den ongelukkige op, vervoert hem naar het klooster, waar al het mogelijke gedaan wordt om hem aan het leven weêr te geven.

Meermalen reeds hebben wij over dit klooster en zijne bewoners gesproken, doch naar aanleiding onzer gravure herinneren wij er in het kort aan. Zij stelt den St. Bernardshond voor op eene wijze, die even nieuw als treffend is, door de tegenwoordigheid van den kleinen jongen, dien hij op den rug heeft genomen, wie weet hoe, en die schijnt te slapen; het zal echter zijn laatste slaap niet zijn, want dadelijk zal de reddende kloosterpoort voor hem open gaan.

Professor Verzamellens over de sneeuw. (*Vervolg en slot.*)

‘De dooi viel in terwijl ik sliep,’ aldus schreef Mme. Leonie d'Aunet in hare in de vorige aflevering genoemde ‘Reis naar Spitsbergen’, ‘en bij mijn ontwaken was het voorkomen der baai als door een wonder veranderd. De ongestoorde kalmte van den vorigen avond had plaats gemaakt voor een levendig schouwspel.

‘Drijvende eilanden van louter ijs omringden ons korvet en bedekten de oppervlakte der zee, zoo ver ons oog kon reiken. De ijsmassa van den poolstreek, nooit ontreinigd door de minste smet, en nog heden even blank en rein als op den eersten dag der schepping, is nu beschilderd met de levendigste kleuren; men zou die ijsgevaarten rotsen kunnen noemen van de kostbaarste steensoort; gij moogt er den glans aanschouwen van den diamant. De verblindende schakeeringen van den saphir en smaragd, vermengd met een onbekende en bewondering wekkende stof, schitteren u tegen. Die vlottende eilanden, telkens vijandig door de zee bestookt, verwisselen iedere stonde van gedaante; door een plotselingen, onverwachten aanval wordt geheel het eiland 't onderst boven gekeerd; of wel, 't geen eerst een naald geleek, verandert in een paddestoel; een zuil wordt een tafel, een toren verliest zijn statigheid en doet u denken aan een wenteltrap; en dat alles geschiedt zoo spoedig en onverwacht, dat men onwillekeurig denkt aan een bovennatuurlijke wilskracht, die deze plotselinge gedaante-verwisseling regelt en bestiert. Bij den aanvang evenwel kwam 't mij in de

gedachte, dat ik mijne oogen liet gaan over een heksen-stad, die door een hoogere macht was vernietigd, en veroordeeld spoorslags van de aarde te verdwijnen. Rondom mij zag ik stukken met elkander in botsing komen, die getuigden van hooge bouwkunst, en elken stijl der vervlogen eeuwen in 't geheugen terugriepen: torens, zuilen, spitsen van moskeën, pyramiden, spitsoogen, torentjes, koepels, kanteelen, bevallige krullen, overwelfde gangen, gevelspitsen, ontzaglijke rotsblokken, sierlijk beeldhouwwerk, als 't geen zich om de ranke pilaren onzer kathedralen slingert, - alles was er dooreengemengd en werd medegesleept in de algemeene verwarring. Dit vreemd en wonderlijk geheel is door geen kleuren weêr te geven, kan door geen pen worden beschreven.

'Deze plaats, denkt men wellicht, waar alles zoo koud, zoo werkeloos is, moet door een diepe, doodelijke stilte worden beheerscht. En toch, juist het tegendeel moet men zich voorstellen; niets kan het ontzettend tumult evenaren, dat te Spitzbergen wordt gehoord op een dag van algemeene ontdooiing.

'De zee, vol met scherpe ijspunten, raast en bruist; de hooge spitsen op de kust laten los, schuiven naar beneden en storten met een schrikwekkend gekraak in de golf; de bergen kraken en splijten, de golven breken verwoed op de vooruitschietende granietblokken; de drijvende ijsmassa's wekken bij hare vervorming een geknetter, gelijk aan het musketvuur; de wind jaagt met een dof geloei wolken van sneeuw voor zich op; 't is een ontzettend en tevens trotsch schouwspel: 't is als hoorde men de afgronden der oude wereld een koor aanheffen, dat 't voorspel is van een nieuwen chaos.'

- Dat moet een heerlijk schouwspel wezen! riep Jules in vervoering uit.

- Als ik een aanmerking mag maken, zeide Charles, is het deze, dat in geheel uwe aanhaling uit die Mme d'Aunet niets van de sneeuw wordt gezegd.

- Rechtstreeks niet (antwoordde Verzamellens een weinig knorrig en daarom wat professoraal) zijdelings wel; dat is, ik heb het woord 'sneeuw' niet genoemd, en toch er over gesproken; te voren heb ik u immers gezegd, dat de onderste sneeuwlagen zich te Spitzbergen met 't ijs vereenzelvigen. Gij kunt echter de moeielijkheid maken dat, waar de sneeuwlinie begint, des zomers niets wordt ontdooid, en dan zoude ik u herinneren hoe de sneeuw telkens verzakt en eindelijk ijs wordt door de drukking van boven; maar het volgende antwoord zal u wellicht beter bevallen: wanneer de natuurkundigen spreken over de *gletschers*, de ijsharde sneeuwmassa's die zich beneden de sneeuwlinie vormen, gebruiken zij immer het woord 'ijs', zonder dikwijls van 'sneeuw' te gewagen.

- Professor, dus vroeg ik, wat verstaat men eigenlijk onder 't woord *gletscher?*

- Henri, zeide mij Verzamellens, op deze vraag zal ik u een kort antwoord geven, want eenmaal op dat gebied aangeland, zou van avond de tijd ons ontschieten.

Door gletscher verstaat men de ijsmassa's, die uit het altoosdurend sneeuwgebied door haar eigen gewicht in de lagere berggewesten afdalen en door hare smelting den oorsprong uitmaken van een groot aantal, naar de valleien vloeiende rivieren. Overal, op de hooge gebergten der koude, gematigde en heete luchtstreek, worden zij aangetroffen.

Saussure onderscheidt twee soorten van gletschers. Die van den eersten rang bestaan uit vast, dicht ijs, en strekken zich als lange ijsstrooken naar de zwak hellende dalen uit. Die van den tweeden rang hebben meestal eene mindere grootte, daar zij aan de steile wanden der dalen tot aan de zijden der bergen hangen; zij bevatten los of zeer poreus ijs. Tusschen deze beide soorten zijn natuurlijk vele overgangen. Van eene hoogte bezien, schijnen de gletschers de met insnijdingen voorziene wanden,

of de reusachtige schulpen uit te maken van een wit kleed, dat over de bergtoppen is gehangen. Zoo, bij voorbeeld, hangen aan de noord-westzijde van den Mont-Blanc, naar de dalen van Montjoie en Chamouni, zeven - en aan de zuid-oostzijde, aan den kant der dalen van Ferret en de Allée Blanche, elf grootere, en nog vele kleinere gletschers af. Van den bergstam in 't Berner-bovenland dalen, van de ijszeën in den omtrek van de Finsteraarhorn, twaalf gletschers van den eersten rang naar beneden. Zoo is bijna overal elke hooge bergmassa het middenpunt van uitstraling voor een geheel stelsel van gletschers, die bij elkander hooren. Ebel schat het getal gletschers op 400, dat van het geheele sneeuwgewest der hooge Alpen, van den Mont-Blanc tot in Tyrol zich verspreidt. Hun vlakte-inhoud wordt op 60 vierkante geografische mijlen geschat.

Laat ik u door eenige cijfers een denkbeeld geven van de verbazende uitgestrektheid van sommige gletschers.

De Des-bois-gletscher is 7000 meter lang; op eene breedte van 1000 meter aan zijn begin en 300 aan zijn einde. De Aar-gletscher is 8000 meter lang, bovenaan 1450 en van onder 550 meter breed.

Rekent men bij den Des-bois-gletscher nog het firngewest, dan verlengt hij zich, tot aan den voet der Col-du-géant, nog met 7000 en de Aar-gletscher met 8000 meters. De oppervlakte van den Aar-gletscher bedraagt 9.600.000 en de bijbehoorende firnvlakte 8.000.000 vierk. meters. Van alle bekende gletschers heeft de Aar-gletscher, die zijn oorsprong neemt uit het wijde firndal tusschen de Viescherhornen, Jungfrauketen en den Aletschhorn, en naar Wallis afvloeit, de grootste lengte; zij bedraagt 24.000 meters bij 110.000.000 vierkante meters oppervlakte.

- Ik heb wel eens gehoord, professor, merkte Jules aan, dat het zeer gevaarlijk is, het gebied der gletschers te betreden.

- Geen wonder, antwoordde Verzamellens. De gletscherkloven, spleten en verdiepingen, waarin het water afstroomt, baren den bezoeker dier woeste oorden groote hindernissen. Heeft hij dikwijls moeite om de moraine te beklimmen wegens hare steilheid en schrikbarende hoogte, of zich heen te dringen tusschen den chaos van blokken, niet minder bezwaar leveren hem de kloven op. Dikwijls ziet hij zijne schreden belemmerd door ontzettende scheuren, die hem dwingen tot den terugtocht of tot het maken van een grooten omweg; soms dwaalt hij uren rond eer hij een uitweg vindt door zoovele kloven, die hem omringen. Vele ongelukken hebben dan ook op de gletschers reeds plaats gehad. In het jaar 1821 stortte de heer Meuron van Neufchâtel in een ijskloof van 39 meters diepte. Een zelfde ongeluk trof Dr. Bürstenbinder van Berlijn in 1816 op den Oetzthalergletscher. Wel werd hij met groote moeite uit de diepte opgehaald, maar overleed toch weinige uren later. De gids van Davouasson viel op den Talèfre-gletscher in een kloof; doch 't gelukte hem door middel van zijn mes trappen in het ijs te beitelen, en op die wijze zich te redden. En de zelfredding van Christiaan Bohrer, herbergier van Grindelwald, is van algemeene bekendheid. Deze wilde eenige zijner schapen en geiten naar den Metterberg voeren, toen hij eensklaps uitgleed en in een gletscherkloof neêrstortte van 25 meter diepte; zwaar was hij door den val gekneusd en een zijner armen was zelfs gebroken; toch had hij nog moed genoeg zich door 't kanaal van de gletscherbeek te wringen, dat onder 't ijs lag verscholen, en 't gelukte hem waarlijk aan den voet van den Wetterhorn te voorschijn te komen.

Zijn de scheuren in het ijs van dien aard, dat zij tot beneden doorloopen en een geheele afscheiding veroorzaken, dan storten de ijsbrokken met donderend gekraak,

dat zich uren ver in den omtrek verspreidt, verdelgend naar beneden; het dal van Martinach tot aan de Rhône toe, werd eenmaal op deze wijze geheel verwoest.

- Professor, ge hebt zoo even het woord *moraine* uitgesproken, wat verstaat men daardoor?

- Daardoor verstaat men de rotsblokken en steenen, het gruis, zand en allerlei puin, die, opgehoopt tot wallen en heuvels en somtijds geheele vlakten vormend, door het gletscher-ijs worden voortgestooten. Nog eene bijzonderheid der gletschers wil ik u mededeelen. Reeds zeide ik, dat zij eene voorwaartsche beweging hebben; welnu, deze beweging is periodiek. 'Het punt der snelste 'beweging,' zegt Tyndall, 'volgt dezelfde wetten als dat in stroomende rivieren, het gaat van de eene zijde der middellinie naar de andere, naarmate de bocht van het gletscherdal verandert. De meeste gletschers der Alpen hebben des zomers, wat hun middelste deel aangaat eene snelheid van 2 voet daags. Er zijn plaatsen op de Mer de Glace, tegenover den

Montanvert, die 's zomers een dagelijkschen voortgang van 30 duim, en 's winters een half 'zoo groote snelheid hebben.'

Door deze beweging kunnen de gletschers somtijds een geheele landstreek van aanschijn veranderen.

In vroegeren tijd hield de gemeente Bagnes, in Wallis, over den Col-fenêtre gemeenschap met Piëmont; thans biedt de Durandgletscher den muildieren een bijna onoverkomelijken hinderpaal.

Er bestaan akten van een proces tusschen de gemeente Bagnes en Liddes, over een bosch, welks plaats thans geheel en al door een dikke ijsmassa is overdekt.

Aan den rechteroever van den langen Aletsch-gletscher bevindt zich een gehucht, dat vóór 200 jaren ver van den gletscher lag, en nu door diens morainen voor een groot gedeelte is gevuld.

Talrijke andere voorvallen, als de omwoeling van vruchtbare weiden, de verwoesting van eeuwenoude bosschen, de vernieling van hutten, de afsluiting van dalen enz. enz. bewijzen alle den voortgang der gletschers.

DE ST.-BERNARDSHOND.

Nog langen tijd zette Verzamellens dit gesprek met ons voort, dat niet meer door lastige vragen werd onderbroken; want eenmaal in de bergen, kwamen zijne reisavonturen hem weêr voor den geest. Zijn laatste tocht door de Pyreneën, van den 10en Augustus des vorigen jaars, bood stof te over. In een grooten reiswagen bestegen wij met hem de grauwe bergen, volgden de rivier de Gavo langs hare krommingen, verpoosden in het pyreneesche dorp Gavarni, vervolgden onze opstijging naar de beroemde 'cirque de Gavarni,' waar wij uit zeven, een cirkel vormende, rotsen, in trotschen val het water naar de rivier zagen stroomen; klommen, zonder gevaren te

ontzien, en springende van steen tot steen, die soms weggleed onder den voet, over de rotsen, om 't geen bijna onmogelijk is, den grootsten der zeven watervallen in zijn oorsprong te bespieden, en in het eeuwig snoeuwgebied ons te verlustigen in de beschouwing dier reusachtige ijsgevaarten, welke in de zonderlingste en vaak zeer majestueuze vormen, zoo luide den lof verkondigen van den grooten Schepper des heelals.

H.v.W.

Anne Dieu-le-Veut.
Een verhaal uit de XVII[e] eeuw
Door August Snieders.
(*Vervolg*.)

‘Anne Dieu-le-Veut! ge ziet dat ik uw verleden ken!’ fluisterde zij.
‘Wat wilt gij van mij?’
De gravin zag wel dat zij herkend was.

HAYES.

TILDEN.

‘Ik wil u de toekomst doen kennen!’ antwoordde Dorica.

‘Onnoodig!’ en de gravin stond recht.

‘Ik zie,’ ging Dorica altijd fluisterend voort, ‘dat de gramschap u vervoert. Wees bedaard. Ik weet alles; doch ik zal u niet verraden. Enkel vraag ik eene gunst.’

‘Wie zijt gij?’

‘Wie ik ben? Kent ge mij dan niet meer? 't Is waar, tien jaar hebben mij erg veranderd en het zwervend leven, de armoê, het lijden hebben het waas der jeugd vroeg weg gevoeegd. Wie ik ben? Ik ben Dorica, die, toen gij het vaderlijk kasteel ontvlucht zijt, u hare plaats op den witten olifant afstond, om u des te beter aan alle nasporingen te onttrekken. Ik had toen eene zuster voor u willen zijn, maar gij waart trotsch en laatdunkend.’

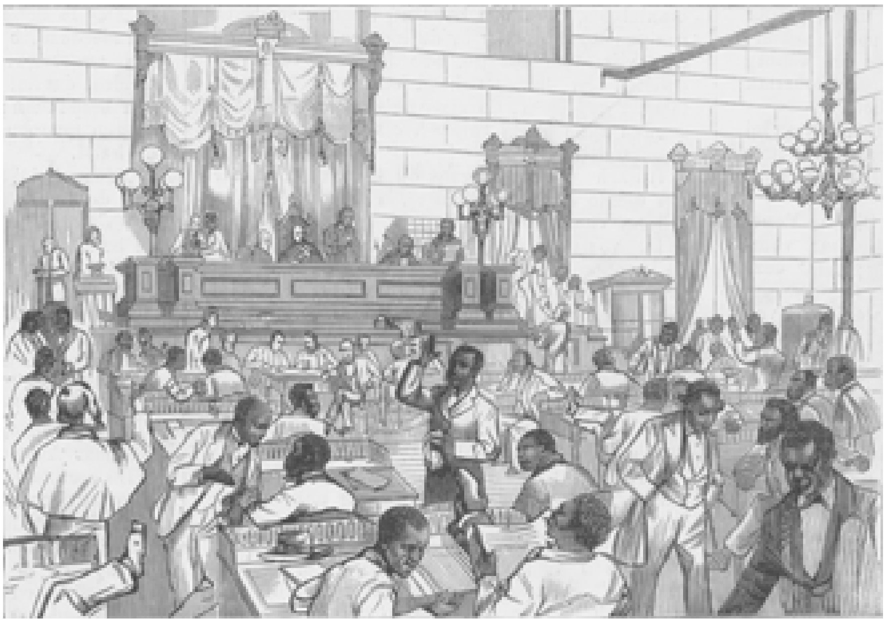
EENE ZITTING VAN DEN SENAAT TE NEW-ORLEANS.

Een donker vuur glinsterde in de oogen der toegesprokene.

‘Ten slotte wat wilt ge? Geld?....’

Dorica schudde het hoofd.

‘Ik beken, gij zijt meesteres van meer dan een geheim, en gij zoudt mij in moeilijkheden kunnen brengen, maar in dat geval zou ik u ook de hersens tot morzels schieten.’

Er speelde een glimlach van misprijzen rond Dorica's lippen.

‘Ik weet wie gij zijt; ik weet wie de graaf De Vertigneul is, ik

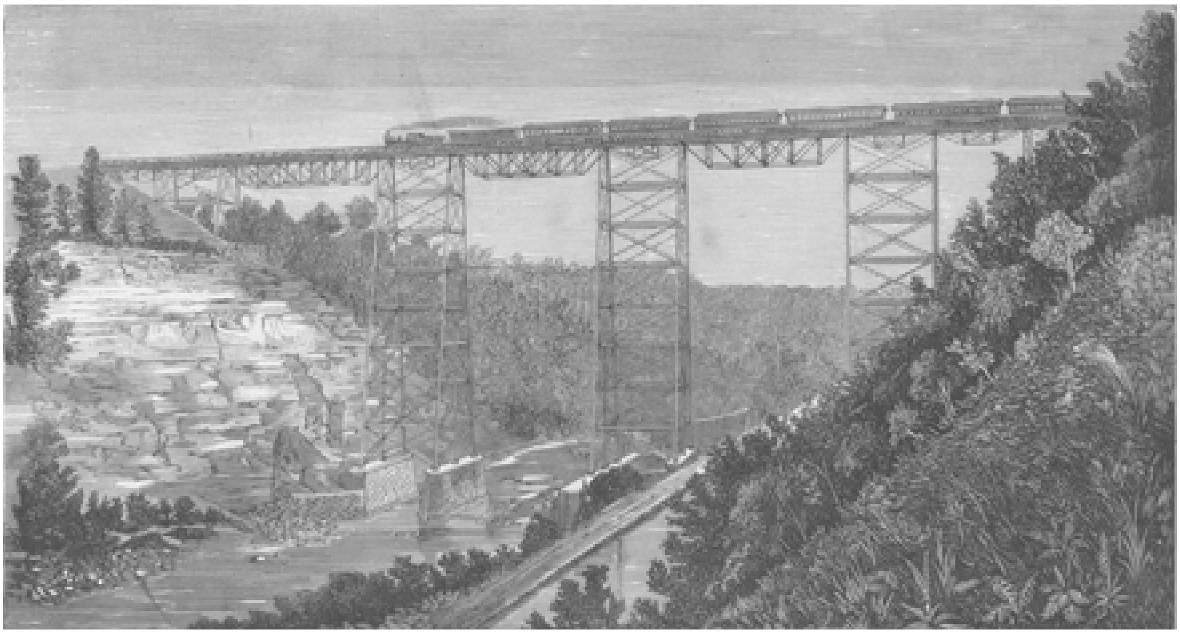
HET VIADUC OVER DE RIVIER GENESEE (VEREENIGDE-STATEN.)

heb u hier, hier in mijne hand.....' en zij toonde de magere, bruine, gespierde vuist.

'En om dat geheim te eerbiedigen, vraagt gij?....'

'Dat ik u volge naar genen kant der zee, naar het land der wonderen.'

De gravin begreep dat zij tusschen twee vuren stond; zij fronste de wenkbrauwen en scheen na te denken welke partij zij kiezen zou. Van die boheemster had zij een diepen afkeer; ja, zij herinnerde zich wel hoe zij, tien jaar geleden, aan dat arme meisje zweepslagen toediende, en hoe Dorica toen, met vuur in de oogen en sissende als eene slang, zwoer haar die slagen betaald te zetten; maar van den anderen kant begon zij te vreezen ontdekt te worden en het genot der hooge positie, door den koning aan haren echtgenoot in de Indiën toegekend, te zullen moeten missen.

'Gij zult mij volgen,' zeide de gravin, met vaste stem.

'Gij hebt gelijk,' was het antwoord, 'ginder zal ik u van dienst zijn, hier.....'

'Onverschillig.'

''t Is altijd beter ginder verheven, dan wel hier vernederd te zijn; ginder in fluweel en zijde, hier verborgen achter een slecht mom; ginder als koningin vereerd, hier door de policie achtervolgd, en Lorenzillo? Ginder als een koning op zijn troon gebiedend, hier aan een boomtak spartelend als een gestrafte galeiboef.'

De gravin sidderde, hare tanden knarsten bij die stoute spotternij, en deze laatste kenschetste machtig al het booze, onverbiddelijke en cynieke karakter van die vrouw.

Er was in Dorica iets van Anne Dieu-le-Veut; beiden waren stout, ijzersterk in haar voornemen, ongenadig in de uitvoering; maar deze was de slang, gene de leeuw.

De gravin had plotselinge opwellingen van toorn en haat; doch getemperd door voortreffelijke hoedanigheden; bij Dorica was de haat gelijk aan het vergif in de plant: 't was haar levenssap geworden.

Anne Dieu-le-Veut, of welken naam men haar ook geven wil, had zich bij het hooren der laatste woorden van Dorica driftig omgewend en keerde naar de kamers der schuit terug.

Dorica zette zich neêr en volgde de vermomde gravin met het oog en toen zij verdwenen was, boog de vrouw met den rooden mantel zich over den boord der schuit en staarde in het donkere water, waarin de boomen, de diepe blauwe hemel en de wolken zich weêrspiegelden.

Haar eigen roode gestalte werd ook door het water terug gekaatst en 't was daar, onder in hetzelve, of een brandend vuur zich aan de schuit vastklampte.

Dorica zag niet dat de jongeling in het blauw gekleed, een oogenblik weêr op den dorpel der kamer verscheen, voorbij den man met de roode veêr ging en iets zeide.

'Taurel,' mompelde de gravin, 'ik wil, ik wil van die vrouw ontslagen zijn.'

Niemand had iets van de betrekking tusschen die twee personen bemerkt, en Taurel bewoog zich zelfs niet, alsof die woorden niet tot hem waren gericht.

Eene poos nadien speelde de jongeling met den heer, die in de kamer te lezen zat, eene partij schaak; zoo zaten zij ook toen men hen in de derde schuit het middagmaal opdiende, en Monconnys zegt ons, in zij

VII.
Het verraad in een kroes wijn.

In den namiddag vinden wij drie van de personen, welke wij in de schuit ontmoet hebben, op den weg die van Boom naar Antwerpen geleidt.

In dat dorp hadden de oudere en de jonge heer de schuit verlaten, waren door den man in 't zwart en met de gekromde veêr, opgevolgd en hadden in een der voornaamste afspanningen vertoefd, zonder te toonen dat de eersten met den laatste eenige betrekking hadden.

De overige reizigers hadden langs de Schelde de reis per zeilschip voortgezet.

Een wagen was er in het dorp niet te vinden, doch eene witgehuifde kar zou de voorname personen naar Antwerpen brengen.

De huifkar rolde traag over den zandweg, die langs weêrskanten met hooge boomen beplant was; de voerman ging naast de kar, en een eind wegs achter deze stapte de man met de roode veêr.

Het bleek wel uit den stap, dat hij de kar niet wilde voorbijgaan; nu eens rustte hij aan den met gras begroeiden boord der baan, dan trad hij eene eenzame herberg binnen, toefde er eenigen tijd, en haalde dan op zekeren afstand de kar weêr in.

't Was zeer laat in den namiddag. De hemel werd donker; de warmte was drukkend, smachtend zelfs; de wolken pakten zich meer en en meer saam en toen de voetganger eens naar boven keek, overtuigde hij zich dat het daar zou gaan stormen.

Een oogenblik nadien suiste de wind in de boomtoppen, en van tijd tot tijd kwam een draaiwind een wolk zand in de hoogte jagen.

De man met de roode veêr hing zijn sergiën mantel om, nam zijn hoed af, frommelde dezen eenige oogenblikken in de handen, en toen hij den vilt weer opzette, was de roode veêr verdwenen en had de hoed een gansch ander fatsoen gekregen; de meer neêrhangende randen zouden zijne ooren ruimschoots tegen den regen beschermen.

Huizen waren nergens op te merken; maar het dichte loof der boomen kon een goede regenscherm voor hem zijn.

De voerman sloeg dapper op het paard en de voetganger verhaastte den stap. Wie weet of men geen dak zou bereiken, vóórdat de avond viel en bovenal vóórdat het onweêr zou losbarsten!

De wind huilde heviger; de hemel werd donkerder, een bliksemstraal doorkliefde de zwarte lucht; de rommelende donder volgde en groote regendruppels vielen dwars door het loof der boomen.

De huifkar was voor het oog des voetgaugers verdwenen; zoo vlammend was de bliksem, zoo ratelend weldra de donder, dat de man onder eenen boom stilstond en beefde.

‘Ik heb veel onweêren beleefd, te land en ter zee,’ mompelde hij, ‘maar zooals dit nog nooit een.’

Een nieuwe donderslag scheen, vlak boven zijn hoofd, den boomtop in stukken te slaan.

‘Heere God!’ mompelde de spion, en als voortgejaagd door den schrik, ijlde hij andermaal de baan op.

Als de bliksem zijnen weg niet verlichtte, was het donker; de regen sloeg vlak in zijn aangezicht en het water spoelde over de baan heen.

Na eenige oogenblikken met gebogen hoofd te zijn voortgegaan, meende de man in de verte een lichtje te zien flikkeren en, beter dan dat, stemmen te hooren.

Weldra bemerkte hij inderdaad de kar, die voor een klein gebouw langs den weg stil stond; 't was eene soort van kapel met breeden vooruitstekenden luifïel, onder welken en voor een groot kruisbeeld, eene lantaarn aan eene ijzeren stang brandde.

Onder den luiffel vond hij de twee reizigers van de schuit, die te vergeefs van den voerman eischten dat hij zijnen weg zou voortzetten.

'Ik ga niet verder,' antwoordde hij hardnekkig. 'Dat is geen weêr om een hond door te jagen. Gij zult daarenboven de stadspoort gesloten vinden.'

De oudste der twee reizigers sprak nu zeer opgewonden neërduitsch, met een hollandschen tongval; hij dreigde geweld te gebruiken; doch de voerman bleef onverbiddelijk, en had middelerwijl veel moeite om het paard, dat, verschrikt door den bliksem en den donder, snoof, zijsprongen maakte en dreigde te steigeren, stil te houden.

Eensklaps maakte het paard rechtsomkeert en den voerman als het ware messlepende, verdween het in de duisternis; slechts nu en dan verlichtte de bliksem den weg en zag men kar en paard, als door vuur omgeven, zich verwijderen.

'En geen middel om dien kerel tegen te houden,' zeide de jongste reiziger in het fransch. 'Wat nu aanvangen?'

'Bah, hier vertoeven!' morde de andere. 'Hier hebben we toch eene schuilplaats en kunnen we wachten. Hebt gij uw mantel om?.... Ha! zijt gij ook daar? Die bui zal ons heugen! Hebt gij ooit zoo'n verschrikkelijk weêr beleefd?'

Die laatste vragen waren tot den voetganger gericht, die middelerwijl onder den luiffel was aangekomen.

Een knetterende donderslag belette het antwoord te vernemen.

'Stil, hoort gij niets?' vroeg de jongste reiziger.

'Niets dan het huilen van den wind in de boomtoppen en het plassen van den regen,' antwoordde de oudere.

Neen, het schokken van een rijtuig?'

'Inbeelding.'

'Zelfs ginds verre zweeft licht.'

'Een dwaallicht misschien.'

'Neen, dat flikkert bij zoo'n barsch weêr niet.'

'Mij dunkt ook dat ik soms het schokken van een rijtuig hoor,' wierp de derde persoon op.

'Des te beter.'

Inderdaad, bij het licht des bliksems zag men een zwart gevaarte naderen en men bemerkte weldra, dat het een reiswagen was met twee paarden bespannen; rechts en links van de paarden gingen mannen met eene brandende lantaarn in de hand.

'Hola, hei!' riep men onder den luiffel; het was de stem van den voetganger.

Op hetzelfde oogenblik blonken de rapieren in de hand van de personen naast de paarden.

'Goed volk! Kan die wagen twee voorname edellieden verder brengen?'

'Zijt gij 't die door den voerman, dien wij ontmoet hebben, verlaten zijt?' vroeg eene stem uit den wagen.

'Dezelfden.'

'Met wien heb ik de eer te spreken?'

'Met fransche edellieden en hun secretaris, die naar Antwerpen reizen.'

De secretaris werd zonder de minste aarzeling geïmproviseerd.

Do oudste der twee reizigers trad vooruit, en terwijl hij den knecht verzocht de lantaarn in de hoogte te heffen, ten einde kunnen gezien te worden en zelf te kunnen zien, richtte hij het woord tot een oud heer, die warm in zijn mantel gewikkeld, voor in den wagen zat.

‘Gij kunt Antwerpen niet meer bereiken,’ zeide de oude man zeer beleefd in het fransch, ‘de eerste herberg is nog verre van hier; ik heb wel is waar de eer niet u te kennen, maar wilt ge plaats nemen in den wagen, dan zal ik u altijd een eind verder, tot aan een naburig huis, brengen. Wellicht klaart het weêr op, en kunt gij later de herberg bereiken.’

‘Ik dank u voor uwe goedheid; ik aanvaard uw gastvrij aanbod.’

De oudste reiziger keerde naar den luiffel terug, de twee andere personen in hunne mantels gewikkeld naderden.

‘Gij hebt veel moed,’ zeide de eerste tot den man in den wagen.

‘Waarom?’

‘Omdat gij drie onbekenden in uw rijtuig opneemt.’

‘'t Is waar, er loopt hier nog al aardig volkske in hot ronde,’ antwoordde hij lachend; ‘doch indien men in ieder reiziger een baanstrooper moest zien......’

‘Ik hoop u te bewijzen dat ik uwe goedheid waardig ben.’

Een hevig vlammende bliksemstraal verlichtte het landschap en hulde een der hooge boomen, die op een twintigtal stappen van den weg stonden, gansch in vuur; de donderslag, die onmiddellijk volgde, sloeg krakend en knetterend op den top des booms.

Een benauwde kreet van ontzetting steeg uit ieders borst op; de meeste personen maakten het kruisteeken, de paarden in den wagen gespannen, sprongen onrustig zijwaarts; het rijtuig werd door een brand- en solferreuk omgeven.

Toen de slag afgedreven was en men weêr in het ronde durfde zien, zeide de oude heer tot zijne reisgenooten:

'Hebt ge die vrouw onder den boom gezien? Zij was letterlijk door het vuur omringd.'

De jongeling had gesidderd; de secretaris fluisterde hem zacht in het oor:

''t Was Dorica!'

'Huibert,' hervatte de heer in het vlaamsch, 'ga eens even zien of de vrouw, die onder den boom stond, geen letsel bekomen heeft.'

De knecht, tot wien deze woorden gericht waren, richtte zich met de lantaarn opgeheven en aarzelend in de richting, waar de boom staan moest.

'Er staat niemand meer, mijnheer,' zeide de man, toen hij op eenigen afstand van den stam gekomen was. Inderdaad, er was geen levend wezen onder den boom te bespeuren.

'Toch was er iemand, Huibert.'

'Ja, mijnheer, eene vrouw met een rooden mantel aan.'

Het gebeurde deed op allen een zonderlingen indruk. Voor diegenen, welke Dorica niet kenden, had de plotselinge verschijning en verdwijning onder den boom wel iets van eene tooverij. Men verhaastte den stap, men dreef de paarden aan.

De wind suisde tamelijk akelig door de boomtoppen, de regen plaste neêr. Iedereen scheen in den wagen met zijne eigen gedachten bezig; er werden slechts zeer weinige woorden tusschen de reizigers gewisseld.

Na een half nur stapvoets te zijn voort geschokt, riep de koetsier: 'ho!' en bij den flauwen schijn der lantaarns, zagen de twee reizigers dat men voor een langen en tamelijk hoogen witten muur stond, in welken slechts eene donkere poort met ronden boog, de eentoonigheid afbrak.

Het gedruisch buiten, onder ander van den zwaren klopper op de poort en het geblaf van drie of vier honden, aan de binnenzijde, had de bewoners wakker gemaakt; weldra werd de poort geopend en de wagen reed binnen.

Op eenige stappen van de poort stond een groot huis met witte muren, eene verdieping en eene deur, die men langs zes of zeven trappen bereikte. Op het dak moest een toren met klok geplaatst zijn, want de klokketoon, die het uur verkondigde, scheen wel van boven te komen.

Op de trappen verschonen bedienden met licht, en ook een paar personen, die blijkbaar de eigenaars der woning waren.

'Zijt gij daar, heeroom?' vroeg eene vrouwenstem.

'Ja, kindlief,' was het antwoord, 'en ik breng u zelfs gezelschap meê.'

'En wie dan?'

'Reizigers, door het onweêr overvallen.'

'Dat zij welkom zijn!'

De twee personen stapten af; hij, die zich de secretaris genoemd had, bleef op eerbiedigen afstand.

De man, wien mon heeroom noemde, droeg het geestelijk gewaad; sneeuwwitte haren hingen tot schier over zijne schouders; zijne gestalte was eenigszins gebogen.

In het ruim portaal, waar een helder licht voor een Mariabeeld brandde, richtte de priester zich tot de reizigers en vroeg, wie hij de eer zou hebben voor te stellen?

De oudste reiziger antwoordde zonder aarzelen:

'De gravin en den graaf De Vertigneul.'

'Mevrouw de gravin en mijnheer de graaf,' zeide de heer des huizes, een nog jong man, 'door mijn achtbaren oom, den pastoor, voorgesteld, zijt ge welkom ten mijnent.'

'Mijn nicht en mijn neef, ridder Aloïs Moreri,' hervatte de oude priester.

Men trad in eene helder verlichtte kamer met veel goeden smaak versierd, en waar zich een aantal prachtige schilderijen van vlaamsche meesters aan den donkeren wand deden opmerken; het ontbrak er niet aan stoelen met kussens, spiegel en dressoir met glimmend kristal en zilverwerk.

'Ik heb de eer niet u te kennen, mijnheer de ridder,' zeide de oudste reiziger; 'maar ik heb zonder aarzelen mijnen naam bekend gemaakt, ofschoon ik er een zeker belang bij had, dat hij geheim blijven zou. Ik vertrouw dan ook dit geheim aan uwe gastvrije woning.'

'En dat geheim zal geëerbiedigd worden,' liet er de ridder met vaste stem op volgen, hoewel dit woord 'geheim' een lichte nevel over de intreê wierp.

'Ontstel u niet over dat woord, mevrouw,' zeide De Vertigneul hoffelijk en met een geruststellenden glimlach; 'er is niets dat u moet onthutsen; een gansch persoonlijk en familiebelang dwingt mij u de bescheidenheid te verzoeken.'

De eerste plichtplegingen waren ten einde; de oudste reiziger ontdeed zich van mantel en pruik en verscheen voor de oogen der familie Moreri als een krachtvol, schoon en blond man, terwijl mevrouw De Vertigneul, zonder mantel en hoed, doch in haar manskleed, met de huisvrouw in schoonheid wedieverde.

Dat buitengowone kleedsel bracht juist niet veel opschudding te weeg; meer dan eene voorname reizigster had zich in dergelijk gewaad voorgedaan. Of was zelfs de beroemde en schoone koningin, Christina van Zweden, eenige jaren vroeger, niet in mansgewaad door de Nederlanden gereisd?

De aankomst van het gezelschap had eene tamelijk levendige opschudding in de keukenwereld te weeg gebracht, en toen knechts en meiden eindelijk van rechts en links terugkeerden, deinsden zij van schrik achteruit.

In den hoek van den schouw stond de vrouw met den rooden mantel. Haar gelaat was bleek, haar oog gloeide en de gitzwarte haren hingen als pinnen van glimmend ebbenhout op den schouder; gansch die gestalte blaakte en rookte als brandde zij van binnen.

Hoe was zij daar gekomen? Gewis was zij vlak achter het rijtuig de poort binnengeslopen. Zoo'n eenvoudige reden nam men echter in de 17^e^ eeuw zoo lichtvaardig niet aan: het onnatuurlijke speelde destijds eene te groote rol, vooral bij de mindere klas.

Zonder den minsten twijfel hadden de dienstboden gansch het huis in opschudding gebracht, ware Taurel niet vooruit getreden.

'Wees gerust,' zegde de zoogezegde secretaris, 'ik heb die vrouw aan boord der schuit ontmoet.'

Taurel sprak met de vrouw in den rooden mantel; hij sprak eene vreemde taal; hij drong er op aan dat zij zou heengaan; doch zij zag hem vertoornd in het aangezicht en weigerde.

Waar hij was, mocht en moest zij immers ook zijn!

De spion wendde zich tot de dienstboden, die in een hoek der keuken als haring stonden saamgepakt; hij vroeg een roemer wijn voor de vrouw, en dewijl de kruiken reeds op de tafel stonden, schonk hij den kroes zelf vol.

Dorica greep den kroes vast en dronk hem gulzig leêg; een tweede kroes, boordevol, volgde.

Nu eens sprak Taurel smeekend, dan weêr dreigend; hij nam haar eindelijk bij den arm en onwillens ging de boheemster meê; hare oogen, strak op den spion gericht, gloeiden als karbonkels, grijnzend liet zij de witte tanden zien.

't Was als een wild dier, dat op het punt is zijne prooi aan te vallen.

‘Wees bedaard,’ zeide Taurel; ‘ik zal u geleiden. Dat glas wijn zal u kracht geven. Ziedaar nog een zilverstuk!’

Met eene krampachtige beweging greep zij het geldstuk, en onder een boosaardig gebrul, wierp zij het over den vloer.

Buiten gekomen sprak Taurel nog altijd zacht en bemoedigend; hij zeide haar fluisterend, eenige stappen verder te gaan en in de hoeve te gaan vernachten, zooals een der dienstboden gezegd had. Den volgenden dag zou zij haren weg voortzetten, en op eene bepaalde plaats te Antwerpen, zou men elkander weêr terug zien.

Een der knechts opende de poort en Dorica, altijd denkende dat Taurel haar tot geleider dienen zou, trad buiten; doch pas was zij buiten, of de spion sloeg geweldig de poort toe en deed de arme vrouw, door den slag zelven, in het slijk tuimelen.

Taurel lachte helsch: hij vreesde immers de kwade hand niet meer, dewijl Dorica en hij uit denzelfden kroes gedronken hadden, en die talisman was geldig tot na de eerste maansverandering.

Eene poos hoorde men den klopper onstuimig op de poort vallen; eene scherpe en snijdende stem huilde vervloekingen en verwenschingen.

Daarna zwoeg de stem. De regen kletterde en de wind huilde.

Het gedruisch aan de poort had, tot in de kamer, opschudding gebracht en al de daar aanwezige personen snelden naar buiten.

Juist had het gedruisch buiten opgehouden en Taurel kwam reeds den trap op, die naar het portaal geleidde. De keukenwereld raasde en kakelde over de vrouw in den rooden mantel, die men wist niet van waar gekomen was en er allervreeselijkst uitzag.

‘Wat is er gaande, Taurel?’ zegde de gravin De Vertigneul.

‘'t Was de boheemster, die wij aan boord der schuit gezien hebben, mevrouw.’

‘Alweêr zij?’

‘Zij zal ons niet meer hinderen,’ fluisterde Taurel.

‘En gij hebt haar buiten gebracht?’ vroeg de oude pastoor. ‘Gij hebt haar ten minste den weg naar de hoeve gewezen? Neen? Dat is niet zeer Kristelijk handelen. De vrouw met een rooden mantel? 't Was gewis dezelfde vrouw, die straks onder den boomstam stond.’

De knechten werden uitgezonden, doch of zij hun onderzoek niet scherp doordreven, ofwel dat zij in geweten en te vergeefs gezocht hadden, zij keerden weêr met de boodschap, dat de vreemdelinge nergens te vinden was.

Dorica plonste echter op eenigen afstand van de poort, in het donker, door dik en dun, voort; zij zag voor zich uit een lichtje en ging er recht op af. Zij kon echter de deur van de hoeve niet naderen, uit hoofde van den bandhond, die razend aan zijn ketting opsprong.

Tastend ging zij nu langs het huis om; alleen het bliksemlicht was haar geleider; ook door dat licht zag zij, dat zij aan de schuur met leemen wand stond en dat eene opening in deze laatste, haar toegang tot het binnenste van dit gebouw geven zou.

Van dat nachtverblijf had zij geen afschuw. Hoe dikwijls had zij, in haar avontuurlijk leven, zelfs onder den blooten hemel geslapen, en zou een schoof stroo voor haar een verguld bed geweest zijn! Nu echter meende zij recht te hebben, te blijven waar Taurel bleef - en hij had haar integendeel als een hond de deur uitgestooten, en als een hond zou zij nu daar die opening, dat hol invluchten, als er eenig gevaar mocht opdagen.

Dorica's hart joeg onstuimig; het vuur van den haat brandde hevig in haar. De vulkaan dreigde telkens los te bersten en al wat zich in zijnen omtrek bevond te zengen, te blaken, te branden.

Een gedruisch steeg langs den kant van de baan op, de bandhond sloeg geweldig aan: Dorica zette zich op de knieën, zocht de opening, en zooals zij zelve gedacht had - de hond kroop in zijn hok.

Daar ten minste vond de boheemster stroo; wat er rondom en boven haar lag, verontrustte haar niet.

Een wonderlijk gevoel doorliep gansch haar lichaam; het was eene koude trilling, eene pijnlijke inkrimping der spieren, eene griezeling die hare tanden deed klapperen, en dit alles was vergezeld door vlijmende steken, die haar den adem afsneden.

Dorica richtte zich half overeind en met eene half gesmoorde stem vroeg zij zich zelve:

'Wat is dat?'

Eene loodzwaarte overmeesterde gansch haar lichaam en de boheemster viel achterover, terwijl rechts en links hare handen zich krampachtig in het stroo neêrsloegen.

'Die wijn.... die beker wijn......' morde zij.

Een scherpe kreet, alsof hij der longen van een wild dier ontsnapt was, brak die woorden af.

'Taurel, Taurel heeft dien wijn geschonken,' brulde zij. 'Taurel heeft dien drank vergiftigd..... Ik ken dat vergif.......ja, ik ken het. De schurk heeft zich alzoo van mij willen ontmaken. Vloek, vloek over hem!'

(*Wordt vervolgd.*)

Mozaiek.

De misthoorn.

Langs de kust van Amerika loopt, zooals bekend is, van Long-Island tot kaap Fear, een lange rij lage landtongen, die voor de scheepvaart zeer gevaarlijk zijn, zoodat het niet zelden gebeurt dat op die riffen schepen stranden en vergaan. De regeering der Vereenigde Staten heeft die gevaren wel trachten te voorkomen door het bouwen van een aantal lichttorens op die riffen, welke, opdat men er ook bij nevel en mist dienst van zou hebben, voorzien zijn van klokken, bekken, fluiten, kanonnen, enz., doch in weerwil van die voorzorgen is het meermalen gebleken, dat zij bij een dikke mist niet beantwoorden aan het doel, waarvoor ze opgericht zijn. De vernuftige Amerikanen hebben daarom niet stil gezeten, maar alle pogingen in het werk gesteld, teneinde eene machine of een toestel uit te vinden, dat eene veilige baak zou zijn voor hunne schepen.

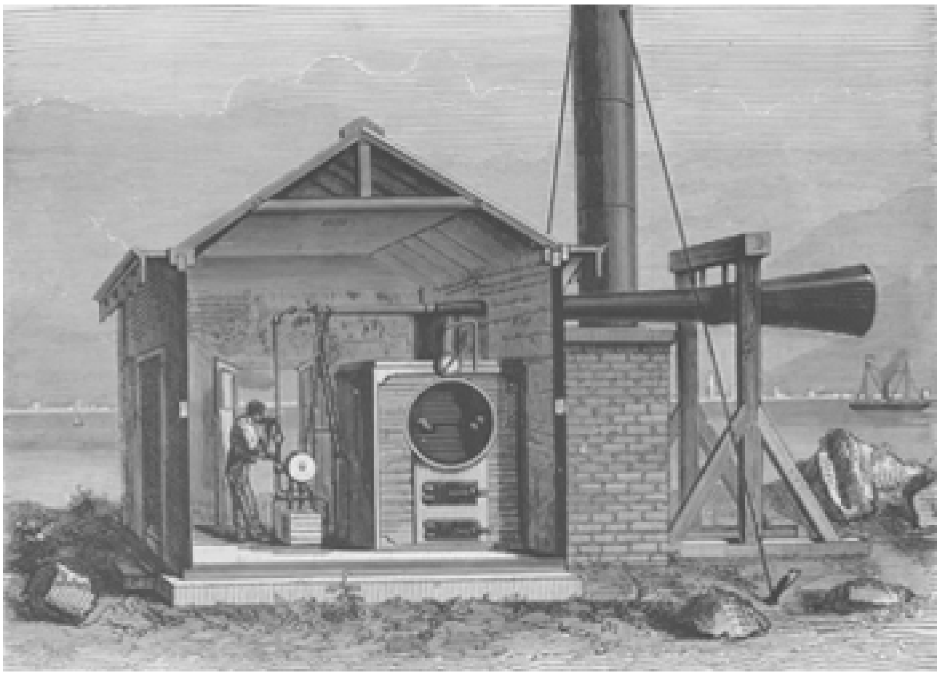

DE MISTHOORN.

Zij zijn er dan ook wezenlijk in gelukt door de uitvinding van den zoogenaamden misthoorn of de sirene, waarvan wij hier onder eene afbeelding geven. De misthoorn bestaat uit een stoomketel en eene stoompijp met een kolossaal groote metalen trompet. Het drijfwerk der pijp bestaat uit twee met vele gaten doorboorde metalen platen, welke dicht achter elkaar voor het mondstuk van de trompet aangebracht en zoodanig ingericht zijn, dat zij beiden met eene ongehoorde snelheid voor elkander elk om hare as draaien (duizendmaal per minuut). Het geweld, waarmeê de stoom door de duizende gaatjes tracht te dringen, verwekt een buitengewoon sterken, doch nog zeer harmonischen toon, die, in de trompet komende, daar nog versterkt wordt en zoo naar buiten dringt, waar hij op een afstand van een geographische mijl (80 minuten) zeer duidelijk kan gehoord worden.

Ook in Nederland, te Scheveningen, zijn reeds proeven met den misthoorn.genomen, die volkomen gelukt mogen heeten, zoodat het te verwachten is, dat dit voor de schepen zoo nuttige werktuig ook op die kusten, waar de landing door klippen gevaarlijk gemaakt wordt, zal opgericht worden.

De geschidenis der 'New River Company' te Londen.

In 1606, dus 271 jaar geleden, bood Hugh Middleton, een rijke Londenaar, aan om de hoofdstad op zijne kosten van drinkwater te voorzien, door het water van twee op 60 kilometer afstand gelegen bronnen, de Chadwell en de Amwell, door middel van een kanaal in de stad te leiden. Zijn aanbod werd aangenomen en het belangrijke werk begonnen; zijne hulpbronnen waren echter uitgeput alvorens de arbeid voltooid was, en de ondernemer zag zich genoodzaakt de hulp zijner medeburgers in te roepen.

Daar deze echter weinig genegenheid betoonden om Middleton bij te springen, wendde hij zich tot koning Jacobus I, die de helft der kosten van de reeds voltooide en nog te voltrekken werken op zich nam, onder voorwaarde, dat hij tevens voor de helft eigenaar der waterleiding zoude zijn. De onderneming ging nu geregeld voort en was in 1613 voltooid; ze had ongeveer 12 millioen fr. gekost. Gedurende de negentien eerste jaren leverde de zaak echter geen winst op, zoodat Middleton genoodzaakt was zijn aandeel te verkoopen; naderhand stond echter Karel I het aandeel zijns vaders weêr aan den ontwerper af tegen een jaarlijksche rente van 12000 fr. Sedert dien tijd werd de stad uitgestrekter en rijker en namen de aandeelen iederen dag in waarde toe. Honderd vijftig jaren later vertegenwoordigde elk oorspronkelijk aandeel van 2400 fr. reeds eene waarde van 168.000 fr., terwijl ze nu tegen 2.256,000 fr. per aandeel verkocht worden, d.i. 940 maal de oorspronkelijke waarde. De rente bedraagt 53.280 fr. per aandeel of niet minder dan 2220%.

Waarde van bouwterrein te Parijs.

De stad Parijs heeft onlangs eenige gronden verkocht, die, naarmate ze meer of minder in de nabijheid der volkrijke en drukke wijken gelegen zijn, zeer verschillende prijzen hebben opgebracht. De hooge prijzen, welke over het algemeen besteed zijn, bewijzen dat, in tegenstelling met Berlijn, het bouwterrein en dien tengevolge ook de woningen aldaar eene hooge waarde bezitten. Terwijl in de wijk Auteuil gronden verkocht werden voor 17 fr. de vierk. meter, klom de prijs op den boulevard Ornano tot 75 fr., op den boulevard Henri IV tot 280 en in de *rue Montmartre* tot 950 fr. De. hoogste prijs werd echter besteed in de *Avenue de l'opéra*, waar men de schier ongelopfelijke som van 2100 tot 2700 franken per vierk. meter besteedde.

Een echt amerikaansch plan.

Reeds vroeger deelden wij onder eene andere rubriek in de *Illustratie* den uitslag mede van het springen der rotsen voor de haven van New-York. Wij zeiden toen, dat de belangrijke arbeid gelukt en de scheepvaart van een lastigen en gevaarlijken hinderpaal ontslagen was. Het geheel wegruimen der rotsbrokken zal intusschen nog we[l] een jaar tijds eischen. Door den goeden uitslag dezer eerste onderneming

aangemoedigd, hebben de Amerikanen besloten een nog reusachtiger werk te ondernemen, het wegnemen namelijk van de ondiepte van Fload Rock, die eene oppervlakte van 28.000 vierk. meters beslaat. De voorbereidende werkzaamheden tot het ondermijnen dier rotsen zijn reeds begonnen. Generaal Newton heeft ook over dit werk het opzicht op zich genomen. Wanneer men de noodige fondsen kan vinden, hoopt men er in drie en een half jaar mede gereed te zijn. Om een denkbeeld van het reusachtige dezer onderneming te geven zij het voldoende aan te stippen, dat er tot het doen springen dezer ontzaglijke rotsgevaarten eene lading van meer dan 45.000 kilogram dynamiet zal benoodigd zijn.

Een 200tons kanon.

De kanonnen worden steeds van zwaarder kaliber gemaakt. Wij bespraken vroeger het reusachtige. 100tons kanon en de te Spezzia er mede genomen proeven. Thans wil men te Woolwich een kanon doen gieten, dat al de vroegere nog ver zal overtreffen, een 200tons kanon. De lengte er van zal 15 meters bedragen; voor elk schot zal eene lading van 430 kilogram noodig zijn en de kogel een gewicht van niet minder dan 2718 kilogram hebben. De draagkracht bedraagt 19 kilometers.

In de stad San Francisco heeft men echter, volgens Amerikaansche berichten, een kanon uitgevonden, dat 't bovengenoemde even als alle andere oorlogswapenen noodeloos zal maken. Het is een kanon van zulke reusachtige afmetingen, dat een enkel schot eene geheele vesting kan doen instorten en een gansch regiment wegmaaien. Het draagt dan ook den naam van vrede-bewaarder.

[Nummer 26]

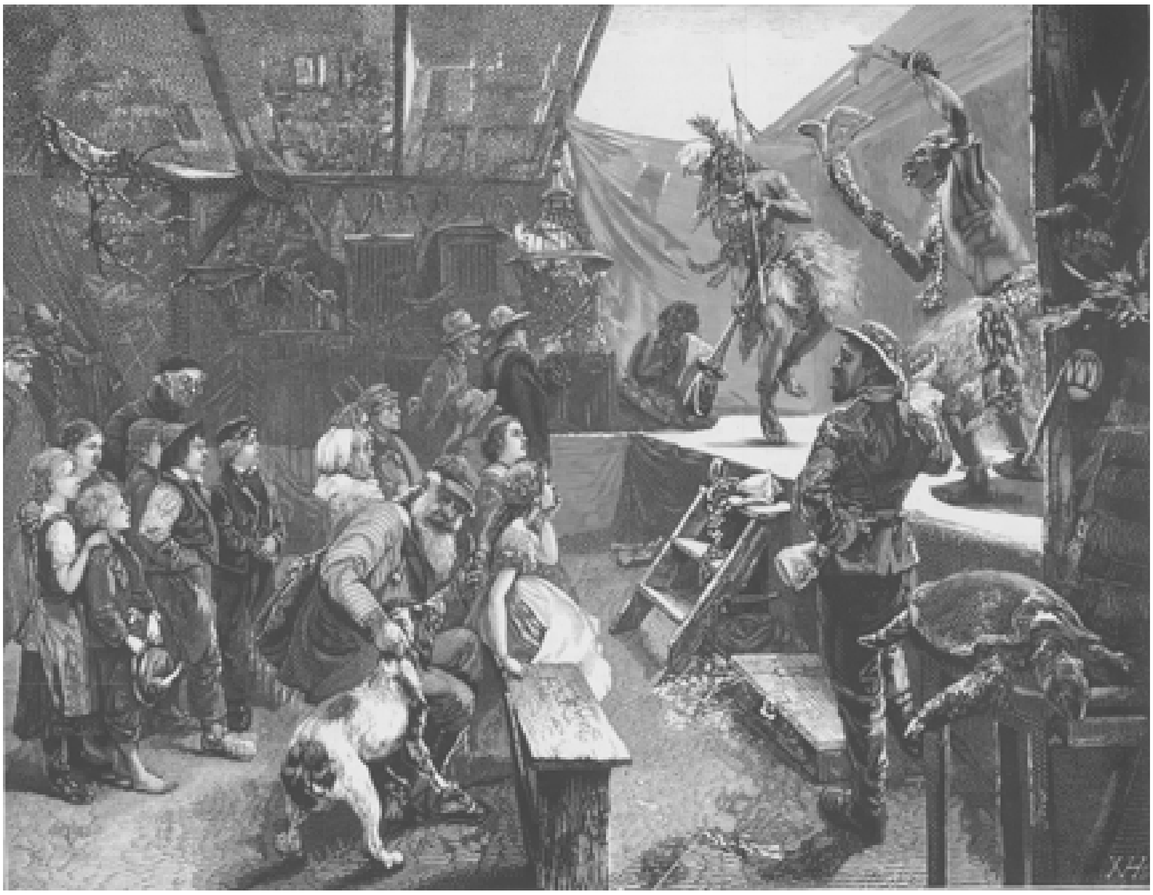

DE KERMIS, NAAR EENE SCHILDERIJ VAN PAUL MEYERHEIM.

Geillustreerd nieuws.

Inhoud:

Twee groote mannen in de wetenschap. - De zijde-crisig in Lyon. - Een geruchtmakend misdadiger.

Natuur en sterrenhemel hebben hunne raadselen en wonderen, maar 's menschen vernuft en aanhoudende studie weten telkens een grooter deel op te lichten van den sluier, die er over verspreid lag, en de krachten der natuur en de verschijnselen aan den hemel worden ten dienste gesteld aan het menschelijk genie, en ieder nieuw geslacht weet meerder van die raadselen op te lossen, wijst telkens op nieuwe wonderen en geeft een vernieuwd bewijs van de almacht Gods, die natuur en sterrenhemel tot één harmonisch geheel vormde.

De wetenschap wijst gedurig nieuwe banen aan, vindt steeds krachtiger en volkomener werktuigen, om den sterrenhemel in zijne afgelegenste bollen, de natuur in hare geheimste schuilplaatsen te bespieden; de wiskunde en de proefondervindelijke natuurkunde worden te baat genomen, om de groote vraagstukken en geheimenissen van het heelal te ontsluieren en vele natuurkrachten, die in vroeger eeuwen een onoplosbaar geheim schenen, worden thans ten nutte van den mensch en in zijn dagelijkschen werkkring aangewend.

De stoom verbindt de verafgelegen kusten met elkander, of bezielt de zware ijzeren locomotief om hem, en met hem den mensch, met snelheid over landen en rivieren, door de zwarte gebergten en onder den bodem der zeeën heen te voeren; de electriciteit schept een heldere, lichtende, reddende vuurbaken voor den zeeman, of plant, als de bliksemsnelle boodschapper van den mensch, 't gesproken of geschreven woord in een oogwenk van den eenen hoek der aarde naar den anderen over. Toen Vondel in zijn ‘Lucifer’ bij de beschrijving der vrouw uitriep:

> ‘Dit eischt natuurs penseel, geen verf, maar zonnestralen,’

vermoedde hij niet, dat ‘natuurs penseel’ in den vorm der fotografie eene wezenlijkheid zou worden en de zonnestralen 's menschen beeld in waarheid duurzaam zouden weêrgeven.

Ook de sterrenhemel is met het gewapende oog in alle richtingen doorkruist, en tallooze wereldbollen zijn uit de onmetelijke ruimte als opgedolven. Hunne banen zijn aangewezen, hunne richtingen bepaald; men kent de wetten waarnaar zij zich bewegen, en de betrekking waarin zij tot elkander staan.

De kennis der natuur en der hemellichamen gaat natuurlijk slechts stap voor stap vooruit: het is een doornig pad voor hunne beoefenaars, een weg vol hindernissen, en slechts enkelen is het gegeven aan de beweging een machtigen stoot toe te brengen en die wetenschap een goed eind weegs op de baan van den vooruitgang voorwaarts te stuwen. Onder die beiden behooren onbetwistbaar de twee mannen, wier portret wij geven, de wis- en sterrekundige Laplace en de natuurkundige Volta. De vijftigjarige gedenkdag van hun overlijden is voor eenige weken in Frankrijk en Italië plechtig herdacht.

Beide beroemde mannen, de eerste Franschman, de tweede Italiaan, zijn in hetzelfde jaar en op denzelfden dag overleden, namelijk op den 5en maart 1827. Ofschoon geene landgenooten en in geheel verschillende richting voor de wetenschap werkzaam, biedt hun beider leven nogtans menig merkwaardig punt van overeenkomst aan. Tijdgenooten, koesterden zij tevens eene oprechte hoogachting voor elkanders talenten; zonder de resultaten van de onderzoekingen hunner voorgangers in de wetenschap te versmaden, wisten zij zich echter een eigen weg te bereiden, verbaasden zij de wereld door de vruchten hunner ontdekkingen en waren zij de baanbrekers der nieuwe natuur-, wis- en sterrekundige wetenschap. De stof door hen behandeld, verkreeg leven, beweging en vooral een vruchtdragende toepassing op het gebied der practijk.

Zelfs hunne uiterlijke levensomstandigheden zijn in menig opzicht gelijk. Laplace en Volta begonnen beide hunne loopbaan als eenvoudig onderwijzer, Laplace aan eene militaire school, Volta aan het gymnasium zijner geboortestad, Como. Napoleon was een groot bewonderaar der beide geleerden en verhief ze tot den adelstand. Bijna gelijktijdig openden zich voor hen de deuren der fransche academie en, zooals wij zeiden, zijn beiden op denzelfden dag overleden.

Laplace werd den 28en maart 1749 te Beaumont, Volta den 19en februari 1745 te Como geboren. In beider geboortestad is hun sterfdag met luister herdacht, terwijl hunne nagedachtenis nog voortleeft in de gewichtige uitvindingen, door hen op het gebied der sterre- en natuurkunde gedaan.

Lyon, de groote fransche fabriekstad, bevindt zich in eene volle zijde-crisis; honderden weefgetouwen staan er stil en duizenden werklieden zijn zonder werk, dat is, zonder brood en aan al de ellenden van den honger overgegeven. De vraag naar zijde is gedurende de laatste jaren allengs verminderd en de uitvoer, die in 1869 nog 475 millioen franken bedroeg, is in 1876 tot 297 millioen gedaald; ook het binnenlandsch verbruik is naar evenredigheid verminderd. Dit moest op den duur wel tot een crisis leiden, die zich dan ook sedert eenige weken op eene pijnlijke manier doet gevoelen. Uit de hoofddistricten der fransche zijde-industrie gaat een ware noodkreet op, en de ellende kan slechts tijdelijk afgewend en gedeeltelijk verzacht worden door het in de fransche Kamers verleende crediet, door de openbare inschrijvingen ten behoeve der noodlijdende zijdewerkers, en door de alom in Frankrijk ingerichte concerten en uitvoeringen, al heeft bijv. het onlangs te Parijs, onder presidentschap van mevrouw Mac-Mahon, in de Opera gehouden bal, de schoone en ronde som van 200.000 franken opgebracht. Alleen door de oorzaken der ramp in het hart aan te tasten, kunnen de gevolgen er van op den duur gestuit worden. Maar welke zijn de oorzaken der kwaal? Heeft de zijde-industrie zich naar andere landen verlegd, of is de kwijning een gevolg van den onzekeren toestand waarin Europa sedert het weêr oprakelen der onzalige oostersche kwestie verkeert? In 't geheel niet: Frankrijk blijft nog altijd de stapelplaats van den zijde-handel, en wat de tweede vraag betreft gelooven wij, dat onze dames zich al heel weinig aan de oostersche kwestie laten gelegen liggen en er tot heden geen enkele meter te minder om gekocht hebben. Integendeel, den laatsten tijd zijn zij met de lengte harer kleedsels, met slepen en strooken zoo buitensporig geworden, dat men gerust kan aannemen, dat ze de dubbele hoeveelheid stof noodig hebben van voor drie à vier jaar. De zijde bezit echter eene machtige en geduchte vijandin, die haar de laatste jaren een vurigen haat schijnt te hebben gezworen en er wezenlijk in gelukt is de zijde-nijverheid een zwaren knak toe te brengen. Die vijandin is eene grillige, maar heerschzuchtige vrouw, eene wezenlijke koningin, die haar

gebied over de geheele wereld uitstrekt en millioenen onderdanen aan hare nukken doet gehoorzamen: de *Mode* namelijk. Zij heeft de zijde verworpen en hare onderdanen in de vrouwenwereld er de zoogenaamde fantasiestoffen voor in de plaats gegeven. Haar wil is wet, en het zijden kleed eene zeldzaamheid geworden. De zijde-industrie werd er het slachtoffer van, maar zij heeft in zekeren zin haar lot verdiend, door hare voortbrengselen in de categorie van stoffen te plaatsen, waarop mevrouw Mode vat heeft; de zijde is in de laatste jaren insgelijks eene fantasie- of modestof geworden.

In vroeger jaren was de zijde deftig, ernstig, deugdelijk, bijna onverslijtbaar: een zijden kleed was een erfstuk in de familie, het trouwkleed van de moeder diende soms ook voor dat der dochter, maar de tegenwoordige zijde heeft, dank zij de ontijdige kunstmiddelen der scheikunde, geheel en al haar deftige plooi verloren: ze is blinkend en rinkelend als klafergoud geworden, maar ook even bros als dit. Na eenige maanden gedragen te zijn, valt het zijden kleed uit elkander of is versleten. De eenmaal zoo stemmige zijde is onsoliede geworden als al die schijnschoone fantasiestofjes, en daardoor heeft ze zich vrijwillig onder het bereik der grillige Mode gebracht, en de Mode heeft van hare macht gebruik gemaakt en zich op de zijde gewroken. Dat is de hoofdzaak van de tegen woordige crisis.

Mevrouw Mac-Mahon heeft onlangs een zijden kleed laten maken - melden de dagbladen - 't welk zij dragen zal, hopende de zijde daardoor wederom in de mode, dat wil zeggen, in de gunst der Mode te brengen. Of de grillige vrouw-Mode zich door de maarschalke zal laten verbidden zal te zien staan, maar zelfs in dit geval is de oorzaak van het kwaad niet weggenomen; alleen de zijde-industrie zelve kan zich weêr verheffen en zich boven de Mode plaatsen. Zij zorge zich van de kunstmiddeltjes der scheikunde te ontdoen en even degelijke en soliede stof te leveren als voorheen: daardoor alleen kan zij voorkomen, dat de machtige tiran geen vat meer op haar heeft en zal zij zich in hare eer hersteld zien, om hare plaats onder de onaantastbare voortbrengsels te hernemen.

Moorden worden er, helaas, schier dagelijks gepleegd, doch slechts zelden hebben de misdadigers, die zich aan het leven van een ander vergrepen, het treurige voorrecht dealgemeene opmerkzaamheid tot zich te trekken. Er zijn al geheel bijzondere omstandigheden toe noodig, om de nieuwsgierigheid van het oververzadigde publiek nog te prikkelen, en alleen de wreedaardigheid of het geheimzinnige, waarmede de moord gepleegd werd, of de onverklaarbare wijze, waarop de dader zich aan de nasporingen der policie wist te onttrekken, kunnen de opmerkzaamheid nog gaande houden. In Frankrijk hebben zich in de laatste weken verscheidene dier gevallen voorgedaan, maar geen enkel heeft het publiek zoo zeer in spanning gebracht als de treurige zaak Moyaux. Wat de afschuwelijke Jut voor weinige jaren in Nederland was, is Moyaux in Frankrijk geworden.

Voor eenige weken vond men in eene put te Bagneux, een dorp in de omstreken van Parijs, het lijkje van een lieftallig vierjarig meisje, dat men als het dochterke van zekeren Moyaux herkende. Volgens de verklaringen der geneesheeren had het arme slachtoffer nog verscheidene uren geleefd, alvorens het van zijn lijden verlost werd. De vader werd van den gruwelijken moord verdacht, en dit vermoeden werd nog versterkt toen het aan 't licht kwam, dat Moyaux talrijke valsche wissels had uitgegeven en na het bedrijven der misdaad spoorloos verdwenen was. Alle nasporingen der policie om den vermoedelijken dader te vinden bleven vruchteloos, en men veronderstelde dat Moyaux sedert lang het land verlaten had, toen hij op het

onverwachtst weêr te Bagneux verscheen, met een revolver gewapend het huis zijner vrouw en schoonvader binnendrong, beiden poogde neêr te schieten, maar ze gelukkig slechts onbeduidende wonden toebracht. De aanslag was op den vollen dag gebeurd; eene talrijke volksmenigte omringde het huis, en toch wist Moyaux te ontsnappen. Het geval verwekte groote opspraak en bewees, dat de moordenaar zich nog altijd in de nabijheid bevond. De waakzaamheid der policie verdubbelde intusschen; de omstreken werden met zorg doorzocht, de naburige steengroeven, waar hij een toevluchtsoord had kunnen zoeken, doorsnuffeld, aan alle policie-stations, in de logementen, aan de grenzen, overal werd het portret des misdadigers rondgedeeld - te vergeefs; Moyaux was niet te vinden, ofschoon hij meer dan eens brieven aan de dagbladen schreef. Een fransch blad deed zelfs in vollen ernst den voorslag, een geheel regiment linie-troepen op den moordenaar uit te zenden.

Eindelijk echter, op vrijdag den 9en maart, haalde hem de arm der gerechtigheid in. Voor de uitstalling van een boekverkooper te Parijs stond een man naar een geïllustreerd tijdschrift te zien, waarop eene gravure voorkwam van de opsporingen in de steengroeven van Bagneux: deze scheen den man blijkbaar belang in te boezemen, want hij hield er zijne geheele opmerkzaamheid op gevestigd. Een wijnkooper aan de overzij der straat zag dien man: het was Moyaux! Hoewel baard en knevel afgeschoren waren, herkende hij hem, daar hij vroeger met hem op een zelfde kantoor gewerkt

had. Zijn geheugen echter in zulk een gewichtige zaak niet vertrouwende, begaf hij zich naar een buurvrouw, mejuffrouw Simon Ohresser, die een logement hield en als zoodanig door de policie in het bezit van een portret van Moyaux gesteld was, en ook deze herkende den moordenaar terstond. Moyaux had intusschen zijn weg vervolgd, en de wijnkooper haastte zich hem ongemerkt vóór te komen en een policie-post te waarschuwen. Toen de moordenaar eenige seconden later den post voorbij ging, greep een der policie-agenten hem van achter aan, zoodat Moyaux geen weêrstand kon bieden en weldra naar de gevangenis geleid werd. ‘En toch had ik gehoopt hem, die mij zou willen aanhouden, een kogel door het hoofd te jagen!’ riep de moordenaar woedend uit, toen hij zich in de handen der openbare macht bevond. Inderdaad vond men een revolver met zes schoten in zijn bezit.

Moyaux heeft zijne misdaad bekend; hij scheen zelfs aangedaan toen men hem het lijkje van zijn kind toonde, dat men bewaard had tot de moordenaar zou gevonden zijn, maar hij blijft hardnekkig weigeren de plaats aan te wijzen, waar hij zich zoolang heeft weten schuil te houden. De hoofdzaak is echter, dat zulk een gevaarlijke misdadiger onschadelijk gemaakt is en hij de straf voor zijne gruwelijke misdaad niet ontgaan zal.

Een onzer gravuren stelt de woning van mejuffrouw Simon Ohresser voor, op het oogenblik dat Moyaux er voorbij gingen de wijnkooper de bewoonster op den moordenaar opmerkzaam maakte; op onze andere gravure is de gevangenneming van den misdadiger afgebeeld.

Op de kermis.

Het is eene oude geschiedenis in een nieuw kleed gestoken, welke wij hier voor ons hebben. Een zoogenaamde spelle-baas vertoont aan het bijeen vergaderd publiek, twee negers, hoogst waarschijnlijk land- of stadgenooten van den wonderlijk gekleeden maar welbespraakten uitlegger, die hunne fratsen en vreemde grimassen willen doen doorgaan voor echte negerdansen, waarvan zij, zeer zeker, evenveel weten als het bewonderende publiek, dat er naar komt zien.

Zoowel als de schilderijen, die ons veldslagen te zien geven, waarin bloedplassen de hoofdrol spelen, zijn stukken van dezen aard gewoonlijk de vruchten van onrijpe talenten, die iets grootsch meenen voort te brengen, doch in wezenlijkheid zoover van de ware kunst verwijderd blijven, als de afstand tusschen de zon en de aarde is. De schilderij van Paul Meyerheim maakt daar echter eene gunstige uitzondering op, wat met een enkelen oogslag duidelijk is waar te nemen.

De kunstenaarsfamilie Meyerheim, vader en twee zoons, onderscheidt zich door een rijk talent, eene gelukkige opvatting van het onderwerp, eene in het oogvallende kleuren-rijkdom en een gezonde humor. Elk dezer kunstenaars heeft zijne eigenaardigheden, zijn eigen gebied, zijn eigen publiek. Alle drie zijn zij meesters in het genre, doch elk hunner vat het op zijne manier op en werkt het op zijne manier uit.

Paul Meyerheim mag met recht de schilder van het dierenrijk heeten. Even vaardig in de kleurenmengeling als in het penteekenen, hebben zijne schilderstukken en illustraties in de verschillende duitsche tijdschriften hem tot den lieveling van het

publiek gemaakt. Niet alleen de dieren, maar ook de menschen in hun doen en laten weet hij met verrassende getrouwheid weêr te geven, en een zijner origineelste scheppingen op dat gebied is zeker ‘Op de kermis.’ De pochende zigeunerij, het goedgeloovige publiek, waaronder menschen van allen leeftijd en geslacht, de trouwe schets, het leven dat er in heerscht, de schilderachtige rijkdom van de kleinste bijzonderheden maken dit stuk tot een der beste producten, welke het duitsche genre nog heeft voortgebracht.

Paul Meyerheim is de tweede zoon van den genre-schilder Friedrich Eduard Meyerheim en werd in 1842 te Berlijn geboren. In het atelier zijns vaders, waar ook zijn oudere broeder werkte, deed hij zijne liefde voor de kunst op.

Dat hij van zijn vijftiende tot zijn achttiende jaar den leercursus aan de berlijnsche academie volgde, veranderde niets aan de omstandigheid, dat hij een leerling zijns vaders bleef. Vervolgens ging hij de wereld in, dat groote atelier voor alle studiën. Hij doorreisde Duitschland, Tyrol, Zwitserland, Nederland en België, overal schetsen der natuur nemende, in de steden op de museums de meesters bestudeerende. Te Parijs verbleef hij zeer lang en ook te Londen hield hij zich geruimen tijd op. Toen hij niet lang daarna te Berlijn zijn atelier opsloeg, verscheen ook spoedig zijn eerste stuk op de tentoonstelling der berlijnsche academie. In de kunstwereld zoowel als bij het publiek vond het een buitengewonen bijval, en bijna zonder eenigen strijd verwierf Paul Meyerheim den eerepalm.

Het Noordhollandsch meisje.

De schilder Eerelman is voor onze lezers lang geen vreemdeling meer, en wie de type ziet, waarvan wij hierachter eene gravure weêrgeven, zal er wel geen anderen naam dan den zijnen onder zoeken. Het zijn dan ook juist zijne echt hollandsche typen, die hem den naam in de kunstwereld hebben doen bekomen, waaronder hij bekend is, de stukken, welke wij nu en dan van hem geproduceerd hebben, pleiten daar voldoende voor. Het noordhollandsch meisje, in hare schilderachtige kleederdracht, is een van zijne best gelukte figuren en heeft bij haar verschijnen algemeen bijval gevonden.

De zijdeworm.

Wat het goud is onder de metalen, is de zijde onder eene andere categorie, de duurzaamste, kostbaarste en meest gezochte kleedingstoffen. Er was een tijd, toen de zijde in Europa letterlijk tegen goud werd opgewogen, en in Rome pruttelde het volk, dat toch nog al een beetje weelde verdragen kon, dat Julius Cesar een zijden kleed durfde dragen. Thans is de zijde algemeen bekend en gedragen, maar in vroeger eeuwen moest die kostbare stof uit het verre China of Indië komen, wat met overgroote gevaren en onkosten gepaard ging.

De eerste zijde is waarschijnlijk in China vervaardigd, en men wil, dat reeds 2000 jaar vóór Kristus de zijdeteelt in het Hemelsche Rijk algemeen beoefend werd. In Europa, bepaaldelijk in Constantinopel, is zij het eerst onder keizer Justinianus (527-565) bekend geworden, terwijl zij zich slechts langzamerhand door het overig Europa verspreidde. In de achtste eeuw door de Arabieren naar Spanje overgebracht, kwam zij in de twaalfde eeuw in Italië en eerst in de veertiende eeuw (1340) in Frankrijk.

Vooral in dit laatste land bereikte de zijdeteelt een hoogen trap van bloei en houdt zij duizenden menschen bezig. Voor 1870 bedroeg de jaarlijksche uitvoer van zijde uit Frankrijk het belangrijke cijfer van ruim 400 millioen franken.

Wij willen onzen lezers in het kort de geschiedenis van het onoogelijk, maar hoogst nuttige dierken mededeelen, 't welk ons de zijde levert, van den zijdeworm of de zijderups.

Even als bij de meeste andere rupsen en kevers, ondergaat de zijdeworm drie gedaanteverwisselingen. In het voorjaar, tegen den tijd dat de moerbezieboom (de zijdeworm voedt zich uitsluitend met de bladeren van dat gewas, bepaaldelijk van den witten moerbezieboom) bladeren krijgt, komen de kleine zwarte rupsen uit de eikens te voorschijn. Het dierke treedt zijn eerste gedaanteverwisseling in. Het zijderupske, of zooals het minder eigenaardig genoemd wordt, de zijdeworm groeit snel, heeft buitengewoon veel voedsel noodig en vervelt in den tijd van zijn kortstondig leven, 5 à 6 weken, verscheidene malen. De dierkens behoeven eene zorgvuldige oppassing; ze bevinden zich op boven elkander gelegde rijen van matten of houten ramen, waarlangs zij zich vrij bewegen kunnen (zie de laatste bladzijde van deze aflevering, figuur 7); hunne verblijfplaats moet zorgvuldig schoon gehouden worden. Wanneer de tijd van het spinnen aangebroken is, wordt de zijdeworm, die van zwart geel, of vuilwit en bijna een vinger lang geworden is, doorzichtig; hij eet dan niet meer, maar wendt zich onrustig heen en weêr; de zijdekweeker plaatst de dierkens dan, 't zij tusschen, in den vorm van een V gegroeide, takskens van bessemrijs, 't zij in een houten raampke (fig. 2), waar zij zich inspinnen en den zoogenaamden *cocon* voortbrengen. De zijdeworm heeft in het lichaam twee lange klieren, de zijdeklieren, die eene witte of gele min of meer vettige vloeistof bevatten, welke in de lucht hard wordt en bij den mond door twee smalle kanalen in den vorm van uiterst fijne draden te voorschijn komen. Deze draden windt de zijdeworm zich om het lichaam, en het dier is ingesloten en de *cocon* gereed (fig. 3). Het dier heeft zijne tweede gedaanteverwisseling ondergaan, want als men het omhulsel verwijdert, blijft daar binnen de pop over (fig. 4). De meeste in de *cocons* zittende poppen worden gedood - boven heeten waterdamp, in een warmen oven, enz. - ten einde het doorbreken der vlinders te verhoeden, terwijl men alleen de beste en schoonste *cocons* bewaart, bijv. in glazen flesschen (fig. 6), waaruit na verloop van eenigen tijd de vlinder in zijne derde of volkomen gedaanteverwisseling te voorschijn komt. Deze vlinders zijn vuilgeel van kleur; zij gebruiken geen voedsel, kunnen niet vliegen - alleen de braziliaansche zijdevlinder (zie fig. 5) is daarvan uitgezonderd - en leggen op de bladeren van den moerbezieboom (fig. 1) een twee à driehonderdtal eikens, of wel de zijdekweeker zorgt dat ze, zooals in Frankrijk, op linnen, of zooals in China, op papier gelegd worden, waarna de vlinders sterven. De eikens blijven den geheelen winter op eene drooge, koele plaats bewaard, en worden in het voorjaar in een meer warm vertrek gebracht om ze te doen uitbroeien.

De *cocons*, waarvan men de poppen gedood heeft, worden eerst met een soort van boender met warm water gewasschen (fig. 8), om de buitenste omhulling los te maken, waarna die losse zijde, flos- of floretzijde genoemd, die slechts geringe waarde heeft, met de hand afgewonden wordt (fig. 9). Nu blijft nog het stijve, sterk saamgedrongen omhulsel over, dat de eigenlijke zijde levert en die bij vier, zes of tientallen te gelijk, naar de dikte van den draad, tot strengen wordt gewonden (fig. 10 en 11), terwijl de *cocons* in warm water liggen, om de min of meer vettige stof op te lossen en het afwinden te bevorderen.

De draad, dien men van een enkelen *cocon* verkrijgt, kan tot 1000 meters lang zijn.

Natuurlijk wordt die zijde, welke tot het weven van stukken moet dienen, niet tot strengen, maar na getwijnd te zijn in de zijdeweverijen, die meestal in en om de stad Lyon in de afzonderlijke woningen der werklieden gevonden worden, zooals onze afbeelding op bl. 261 er een te zien geeft, verwerkt.

De hardglasfabriek der heeren Jeekel, Mijnssen & Co. te Leerdam.

(*Vervolg en slot.*)

Leerdam is een echt hollandsch stadje. Dit zeggen u zoowel de net geplaveide straten als de weinige menschen, die men te zien krijgt, wanneer men er op een werkdag, van den kant! van Geldermalsen, komt binnenrijden. Heerscht echter in de enkele straten, waaruit Leerdam bestaat, de gewone stilte van een landstedeke, langs den Lingedijk is het zooveel te drukker, en het nijvere gewoel dat men daar ziet, doet terstond vermoeden, dat men zich in de nabijheid der fabrieken bevindt, waarover in den laatsten tijd en nog dagelijks zooveel gesproken en geschreven wordt; wij bedoelen de fabrieken der heeren Jeekel, Mijnssen & Co., die met de woning en den tuin van den heer Jeekel eene oppervlakte van 5 bunders beslaan, welke ruimte nog wel niet geheel bebouwd is, doch volgens de plannen der firma langzamerhand geheel

voor hare industrie in bezit zal genomen worden.

Bij mijne aankomst werd ik door den heer Jeekel ontvangen, die op zich nam mij in zijne fabrieken rond te voeren en alles in oogenschouw te doen nemen. Op mijne vraag of de fabricage van hardglas dan geen geheim was, kreeg ik ten antwoord, dat ik mij daarvan zelf zou kunnen overtuigen.

Alvorens echter een woord over het hardglas zelven. Na al hetgeen in den laatsten tijd in verschillende dagbladen gezegd is over voorwerpen van hardglas, die, zonder dat zij werden aangeraakt, met een knal in duizenden stukken sprongen, zou ik het eenigzins gewaagd achten over de nieuwe uitvinding te spreken, indien ik niet door de inlichtingen van den heer Jeekel en door genomen proeven in staat gesteld ware, een antwoord te geven op genoemde berichten en de oorzaken aan te wijzen van de feiten, die zij te lezen hebben gegeven.

HET NOORDHOLLANDSCH MEISJE, NAAR EENE SCHILDERIJ VAN O. EERELMAN.

Vooraf echter moet ik, tot duidelijk begrip der zaak, eenige bijzonderheden in het geheugen mijner lezers teruroepen, waarover ik vroeger reeds gesproken heb. Het duidelijkste beeld van het hardglas is de zoogenaamde glastraan. Zooals men weet ontstaat deze daardoor, dat de werklieden der glasfabriek een gedeelte, een droppel, van den glasbol aan de blaaspijp in het water laten vallen, zoodat door de plotselinge afkoeling om het vloeibare glas eene korst wordt gevormd, waarvan men het dikke einde zelfs niet door een zeer sterken slag kan verbrijzelen. Verbreekt men echter

de spits toeloopende punt, dan berst de geheele traan met een hevigen slag uiteen en laat niets anders achter dan een fijn glaspoeier.

Vanwaar dit verschijnsel? De verklaring is licht te begrijpen. Door de snelle korstvorming om het gloeiende glas blijft het binnenste van den glastraan vloeibaar en wordt door de korst belet, in den harden toestand over te gaan. De po-

VOLTA.

LAPLACE.

gingen van het vloeibaarglas, in zijne ruimte opgesloten, om deze te verlaten, zijn zoo sterk, dat daardoor in den traan eene groote spanning ontstaat, welke spanning met een hevigen knal een uitweg zoekt, zoodra de korst verbroken wordt.

Hetzelfde gebeurt nu met het hardglas. Theoretisch is de bewerking hoogst eenvoudig: verhitting tot zekere temperatuur en dan plotselinge indompeling in een bad van plantaardige en dierlijke vetten, ingericht en verwarmd naar den aard en de kwaliteit van het glas. Zoo luidt de uitspraak van den heer Jeekel.

Welnu, wat is dit anders dan de theorie van den glastraan, met dit verschil, dat het hardglas zooveel mogelijk geheel en al afgekoeld of, met andere woorden, zoo min mogelijk spanning gegeven wordt? De kunst der hardglasfabricage is nog in hare kindsheid, zoodat het niet te verwonderen is, dat met alle glazen voorwerpen, die gehard worden, niet dezelfde resultaten verkregen, d.i. volkomen afgekoeld, worden. Hoe onvolkomener de afkoeling is, hoe grooter de spanning der glasmoleculen, en vandaar ook hoe spoediger het bij een stoot uit elkander zal springen.

HET INWENDIGE VAN DE WONING EENS ZIJDEWERKEKS TE LYON.

Doch gaan wij tot de geschiedenis van het hardglas over. Zooals men weet, is het door den heer De la Bastie, een rijk grondeigenaar in Frankrijk, theoretisch

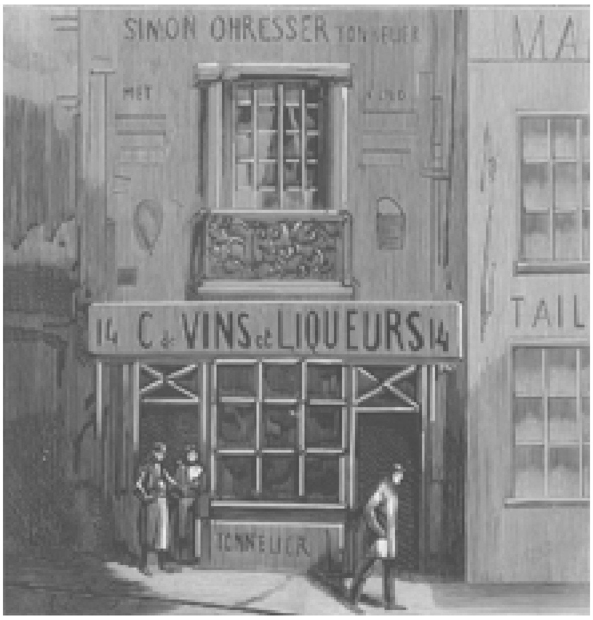

HET HUIS VAN Mme SIMON OHRESSER.

DE AANHOUDING VAN MOYAUX.

uitgevonden, die na eenigen tijd met den heer Bontemps, een specialiteit in de glasfabricage, eene overeenkomst sloot om de uitvinding te exploiteeren. Het is waar, dat velen terstond getracht hebben de onmogelijkheid der nieuwe uitvinding aan te toonen en aan dit oordeel des te meer gewicht werd gehecht, dewijl het uitging van de uitstekendste glasfabrieken, die met den heer De la Bastie in concurrentie waren; doch ook aan steun ontbrak het niet, vooral van duitsche zijde, en de groote pyrotechnicus Siemens sprak er zelfs een gunstig oordeel over uit.

In april van 1875 kocht de vennootschap A. de la Bastie en Co. de kristalfabriek te Choisy-le-Roi en verbond daaraan terstond een hardglasoven, die de gewenschte resultaten overtrof. De firma Jeekel en Mijnssen te Leerdam kocht terstond het geheim der badbereiding van De la Bastie en begon in hare fabrieken te Leerdam den bouw van een hardglasfabriek.

Zulk eene onderneming mocht terecht gewaagd heeten. De Ia Bastie was zijne uitvinding practisch nog volstrekt niet meester, hoe zou het dus genoemde firma zijn? Zij was echter volkomen overtuigd van de schoone toekomst, welke het hardglas te gemoet zou gaan, en met iever werden de handen uit de mouwen gestoken om de uitvinding te volmaken.

Het gebouw der hardglasfabriek te Leerdam is ingericht voor achttien ovens, doch bevat er op dit oogenblik nog slechts acht, namelijk een voor groote ruiten, twee voor glazen dakpannen en gebogen ruiten voor straatlantaarns, twee voor drinkglazen, borden en lampenglazen, twee voor ruiten voor broeiramen, fabrieken en lantarens, en een proefoventje, waarin tevens bobèches, horloge-glazen en fiches vervaardigd worden.

Alle ovens verschillen van elkaar in constructie, en het is te voorzien, dat met het bijbouwen van nieuwe ovens dit steeds het geval zal blijven, daar men dagelijks nog verbeteringen maakt en fouten opmerkt, waarvan bij het bouwen van een nieuwen oven partij getrokken wordt. De koelbakken zijn achter elken oven geplaatst, het glas wordt na de vorming terstond daarin neêrgelegd, terwijl aan elken oven een harder en een jongen geplaatst zijn.

In hetzelfde gebouw vindt men nog eene gasfabriek, waartoe de afval van het bad gebruikt wordt, een oven voor het bakken van verschillende vormen, eene brandleiding en eene luchtschel, welke op het kantoor uitloopt.

Van dit gebouw gingen wij naar het locaal, waar het glas gezuiverd wordt en waar de heer Jeekel mij eenige proeven met zijn fabricaat liet nemen, die ik hier zonder eenige overdrijving zal mededeelen.

Eene gewone steenen dakpan brak, toen wij haar op eene hoogte van 30 cM. lieten vallen, terwijl dit met eene van hardglas eerst op eene hoogte van 3 meters het geval was. Vervolgens namen wij eene hardglazen ruit van 25 X 25 cM. oppervlakte en 4. mM. dik. Op eene hoogte van 3 meters lieten wij er achtereenvolgens een gewichtsteen van 2 lood, 5 lood en 1 ons op vallen, zonder dat zij brak; eerst met een gewichtsteen van 2 ons op eene hoogte van 1.80 meter brak zij in duizenden stukken.

Het is een zonderling gezicht het hardglas te zien breken. Alle stukken vormen een geheel op zich zelven, waaraan men zich niet snijden kan en die op hunne beurt, als men ze stuk kan slaan, wat echter niet gemakkelijk gaat, in een fijn glaspoeier veranderen. De breuk is regelmatiger en fijner, naarmate de harding beter tot het centrum van het geharde voorwerp is doorgedrongen. Nagenoeg ondoorschijnend

glas heeft die eigenschap van breken niet, omdat de toevoeging der kleurstof dit belet. Evenmin heeft men die breuk bij zeer dun glas.

Onze proefnemingen waren echter hiermeê nog niet afgeloopen, ik zou nog belangrijker proeven bijwonen. Drie lampenglazen, een van gewoon glas, een van hardglas en een van kristal werden op gaslampen geplaatst en daar op de gewone hoogte verhit. Bij het sprenkelen van water tegen het gewone glas knapte het terstond, terwijl de twee andere glazen ongedeerd bleven. Zij werden daarna tot gloeihitte gebracht, van de lamp genomen en in een emmer water gedompeld, wat echter geene andere uitwerking gaf dan een gesis evenals men een stuk gloeiend ijzer in water dompelt: zij bleven heel.

Op de magazijnen, waarheen wij ons begaven, waren de proeven niet minder belangrijk. Een twintigtal fijne wijnglazen, naast elkaar gezet en met den voet dooreengeworpen, doorstonden dien schok dapper, ofschoon, volgens de verklaring van den heer Jeekel, deze proef niet altijd volkomen gelukt en het zeer dikwijls gebeurt, dat er enkelen breken. Glazen bordjes, bobèches, fiches, gewone drinkglazen, illumineerglazen, alles moest een bewijs afleggen van hardheid; zij werden met alle kracht door mij tegen den grond geworpen, doch gunden mij het pleizier niet van ze te zien breken.

Nog sterker. Wij wierpen van de hoogte waar wij stonden, circa 15 meter, groote glasruiten naar beneden op den grond, doch niet eene die brak, ook al vielen zij vlak op den bodem. Inderdaad ik stond verbaasd. Op een gewoon dun horlogeglas gaan staan en er met al de zwaarte van het lichaam op drukken, zonder dat het breekt, is geen klein kunststuk, en toch bezit ik zulk een glas, waarop ik deze proef meer dan vijftigmaal in 't bijzijn van verschillende personen heb genomen. Dat het onbreekbaar is geloof ik daarom nog niet, doch dit is juist de verkeerde opvatting, die velen van de nieuwe uitvinding hebben; zij verwarren den naam van hardglas met onbreekbaar glas, zij schijnen te gelooven, dat mettertijd glazen locomotieven over glazen spoorstaven zullen rijden.

De nieuwe uitvinding heeft van het glas in 't geheel geen metaal gemaakt dat smeedbaar is, zij heeft alleen de spreekwoordelijk geworden broosheid van het glas weggenomen. 't Is zeker, de hear Jeekel wierp met zijn fabricaat, dat het een lust was om te zien, en een ferme jongen er jaloersch op zou worden, doch daarvoor is het niet gemaakt. Glas is en blijft glas, al heet het dan ook hardglas, maar de groote economie van het hardglas zit alleen hierin, dat men het als andere voorwerpen gebruikt tot het oud geworden is en dat men het verslijt, want door zijne buitengewone hardheid kan het stooten, welke het bij ongeluk krijgt, verdragen, die gewoon glas niet overleeft.

De prijzen van het hardglas zijn nog zeer hoog, doch bij toeneming van het verbruik kan het niet uitblijven, of ook deze zullen verminderen, want dit is zeker, dat het weldra de overwinning zal behalen op het gewone, zoodra men slechts de deugden van het hardglas zal hebben leeren kennen.

Ten slotte een woord van hulde aan den heer Jeekel, die in de nieuwe industrie zulk eene energie ten toon spreidt. Dagelijks nog is hij aan 't ‘uitvinden,’ als ik mij zoo mag uitdrukken, van verbeteringen, welke de reeds verkregen hardheid moeten volmaken, en de iever, waarmeê hij zich daaraan toewijdt zou het zoo geheel onmogelijk niet doen zijn, dat hij op sommige punten de fabriek van A. de la Bastie en Co. voorbijstreeft en den uitvinder zelven verschillende punten aanwijst, die voor verbetering, hetzij dan met het oog op de goedkoopte, hetzij op de harding zelve, vatbaar zijn.

Wij willen eindigen met een enkel woord over de toekomst van de nieuwe uitvinding, en deze kan niet anders dan zeer verblijdend genoemd worden. Het is waar, de groote verwachtingen van sommigen, die reeds van glazen horloge-veeren droomden, zijn niet verwezenlijkt, daar integendeel de harding van het glas nog volstrekt niet volmaakt is, doch als de uitvinding eens zooveel jaren zal tellen als de glas-nijverheid eeuwen, zal men er zeker geheel andere vruchten van zien. De economie is de beste aanbeveling voor het hardglas. Zij zal door verloop van tijd in gaan zien, dat glazen voorwerpen, welke bij eene gewone behandeling en ook bij een ongelukske zoo goed als onbreekbaar zijn, ver de voorkeur verdienen boven gewoon glas, ook al moeten ze duurder betaald worden, en heeft eenmaal de ondervinding het zoo ver gebracht, dan is het rijk van hot brooze glas uit en de hardglas-nijverheid zal binnen korten tijd met reuzenschreden de baan afleggen, waartoe het gewone glas zooveel tijd noodig had.

Reeds op dit oogenblik begint het hardglas meer tot zijn recht te geraken en wordt er door het volk niet meer met dien spotlach over gesproken, welke het er vroeger voor over had; het begint belangstelling te wekken en dit is de eerste schrede op den grooten weg van vooruitgang, dien het heeft af te leggen; want het volk is het, dat de toekomst van een of andere nijverheid in handen heeft en daarover beslist, terwijl de eigenschappen van het hardglas zelven het overige doen.

Anne Dieu-le-Veut.
Een verhaal uit de XVIIe eeuw
Door August Snieders.
(*Vervolg.*)

De haat, de zucht naar wraak gaf aan die vrouw eene bovenmenschelijke kracht; zij richtte zich in de duisternis op, sloeg de armen woedend rond, klampte zich aan de balken der schuur en viel, door de pijn overmeesterd en onder een akeligen gil, op het stroo terug.

‘Ha, Taurel, gij hebt u van mij willen ontmaken,’ morde zij. ‘Dorica was een last voor u, voor die gravin, voor dien kaper! Huichelaars: zij zeiden ja, zij meenden neen! Voor tien jaar den zweepslag, vandaag het vergif! Maar, ik zal u verraden, ja, verraden zal ik u! Hola hei! hulp! Hier! moord! brand!’

Niemand antwoordde op die kreten, zelfs geen weêrklank. De schuur en de omtrek waren stil en doodsch, tenzij dat de ratten verschrikt over de hanebalken wegvluchtten.

Ja, Dorica had er de overtuiging van, zij was vergiftigd, en niemand anders had haar dat vergif ingeschonken dan Taurel; zij kende het tegenvergif wel, maar zij lag verlamd en begreep dan ook dat zij sterven zou - sterven, alleen en zonder zich te kunnen wreken!

Alleen sterven gaf haar weinig; immers, zij had geene familie in de wereld, en de vrienden sloegen haar met de zweep, trapten haar en gaven haar ten slotte vergif in. Verzoening met God kende zij evenmin. Men had haar nooit van God, van liefde en barmhartigheid gesproken. Zich wreken, dat was het eenige vertroostende denkbeeld dat haar bezielde: zij was de doodelijk gewonde tieger, die nog bijten en verscheuren wil, alvorens te sterven.

Geen blijde jeugd, geen streelende moeder, geen liefde en geluk lagen in het verledene; dat boek zeide niets over hare wieg en haren naam, en daar, waar de bladzijden leesbaar werden, bevatte het slechts eene geschiedenis, geschreven met tranen en bloed.

Daar, waar op de verschillende bladzijden een straaltje hoop doortintelde, werd dit weldra versmacht; daar, waar eene illusie het levensblad kwam vergulden, gelijk een straal der winterzon het sneeuwveld, verdween deze weeêr spoedig achter de zwartste ontgoocheling: haat, nijd en wraakzucht schakelden dat leven aan elkander.

Het leven had te weinig bloemen voor haar opgeleverd, dan dat zij het zou betreuren; maar zich niet kunnen wreken, dat was haar wee, haar jammer!

Het onweêr was afgedreven; plotseling viel een lichtstraal in de donkere schuur; door eene breede opening in het oude dak drong het maanlicht binnen, en door die opening zag Dorica nu weêr den blauwen hemel, bezaaid met glinsterende sterren - glinsterend als de valsche diamanten op haar donker kokkelaarskleed.

Een brandende dorst kwelde haar, en echter had zij de kracht niet zich op te beuren. Een regendroppel lekte langs de opening van het dak naar beneden; hij viel koud als ijs op haar brandend aangezicht; een tweede droppel volgde.

Dorica opende den mond, in de hoop, dat de droppels op hare smachtende tong zouden te recht komen: te vergeefs! Geen enkele regendrop mocht haar laven: zij leed, in den vollen zin des woords, de pijn van Tantalus.

Het morgenlicht schemerde door de opening van het dak; de droppel, die aan het zwartrotte stroo hing, glinsterde met de heerlijkste kleuren.

‘God,’ morde de ongelukkige, ‘indien Gij u ook over de arme boheemster erbarmt, laat dan dien droppel op mijne brandende tong vallen!’

Het was alsof God haar verhoorde, want de droppel viel daar, waar zij het zoo vurig verlangde; een tweede, een derde volgde.

't Was weinig, maar 't was toch iets!

De haan kraaide, de kerkklok klonk in de verte en riep de geloovigen ten gebed op. De vogelen zongen buiten, de zon overgoot het landschap met haar warmen gloed.

Ja, Dorica gevoelde dat zij den dood nog niet ontsprongen was, doch de zwarte, afgrijselijke, verschrikkelijke nacht, de nacht met zijne spookachtige eenzaamheid, was voorbij! Zij was nog niet dood en met den aanbrekenden dag hoopte zij ook weêr te leven!

Had liet vergif, dat Taurel altijd bij zich droeg, deels zijne kracht verloren? Ofwel was het in te geringe mate toegediend? Ofwel waren zekere geheimzinnige omstandigheden de verschrikkelijke, altijd zoo doeltreffende werking ditmaal komen verlammen?

Onverschillig, Dorica leefde nog en dit beantwoordde gewis niet aan het vermoeden van den spion, die wel stellig in het denkbeeld verkeerde, dat men 's morgens hier of daar Dorica dood, stokdood zou gevonden hebben.

‘Alleen de dooden bijten niet meer!’ zeide Taurel immer, gelijk Theodotus, toen hij den dood van den vluchtenden Pompejus eischte.

Een schokkend gedommel klonk tot in de schuur door.

't Was alsof Dorica begreep, dat dit gedruisch met Taurel in betrekking stond; zij deed eene bovenmenschelijke poging om de verlamming haars lichaams te bestrijden en richtte zich halverwege op; zij staarde door de opening, in den leemen wand en zag den weg op, die langs de schuur liep.

Met hare twee handen omklemde zij een hout, dat dwars boven haar lag; het aangezicht, bleek en blauw, was akelig verwrongen; de oogen waren met bloed bevlekt; het schuim stond op haren mond; haar kleedsel en haren waren losgewoeld.

Neen, zij had zich niet bedrogen: een wagen, met twee paarden bespannen, verscheen op den weg naar Antwerpen; naast dien wagen stapte Taurel.

Eene wezenlijke razernij maakte zich van Dorica meester; zij wilde roepen, schreeuwen, vervloeken; die poging bepaalde zich enkel bij een machteloozen kreet. Zij viel en bleef stuiptrekkend liggen, met de groote verglaasde oogen, met den ontkleurden mond wijd open, met de armen wijd uitgestrekt.

Een kind had op dit oogenblik de vreeselijke Dorica kunnen afmaken; een dolksteek, neen, een trap met den hiel had haar in de eeuwigheid geslingerd, zonder dat zij bij machte ware geweest eenigen tegenstand te bieden!

VIII.
De laatste van zijnen stam.

In de herberg de *Gouden Ster* heerschte eene drukke beweging, op den tweeden dag na dien, welken wij in ons vorig hoofdstuk beschreven hebben; er was een nieuwe gast aangekomen, die door markies d'Ambrelle met veel hoffelijkheid ontvangen werd.

Het was graaf Raoul Dieu-le-Veut.

Terwijl de knechts, de ‘broodeters’ zeide men destijds, met het reisgoed, de koets en de paarden bezig waren, vinden wij den graaf zelven in de kamer van den markies.

De kaarsen op de twee armblakers, naast den spiegel voor den schouw, verspreidden wel is waar geen zeer helder licht in de kamer; doch het was helder genoeg, om den pas aangekomene tot in zijne minste deelen op te nemen.

Graaf Dieu-le-Veut was een lang, mager man, met sneeuwwitte haren, lange witte wenkbrauwen, een fijnen arendsneus en met een paar oogen, waarin van tijd tot tijd een vonk van strengheid glom.

Zijn *justaucorps*, met groote opslagen aan de mouwen, was van groen laken; het was van de kin tot aan de knieën toegeknoopt; een kanten halsdas hing tot op de borst; om het middel was een gekleurde sluier vastgemaakt en de rijlaarzen reikten tot over de knieën.

Kleeding en houding duidden den edelman, den persoon uit den hoogen stand aan. Geen wonder! de graaf had lang aan het Hof geleefd en meer dan eens den *Roi-soleil* vlak in het aangezicht mogen staren.

Bij den eersten oogslag, moest men bij hem wel aan de strengheid in den vollen zin des woords, dat is, aan vaste en onwankelbare stelregels in alles gelooven; streng, onverbiddelijk. streng was hij, de edelman van den ouden stam, voor zich zelven en voor anderen altijd geweest.

De reusachtige eik biedt weêrstand aan de stormen, doch eens wordt toch zijne kruin door den ontketenden wind gebroken, en dat was ook de geschiedenis van dien machtigen adellijken heer.

‘En ge zegt, markies d'Ambrelle, dat mijne dochter sedert gisteren de stad verlaten heeft,’ ving de oude edelman, met een lichten glimp van ontroering in den toon der stem, aan.

‘Inderdaad.’

‘En zij sloeg den weg naar Frankrijk in,’ en meer tot zich zelven dan tot den markies, vervolgde hij: ‘gewis om haren ouden vader nog eens te zien.’

‘Vergeef me, heer graaf, maar ik kan u in die begoocheling niet laten verkeeren; wij meenden, dat de gravin den weg naar Frankrijk was ingeslagen.’

‘Och ja,’ mompelde de oude man, ‘gij hebt gelijk; 't was voor mij een zoet denkbeeld te denken, dat er een geest van terugkeer in het hart van mijn kind was opgerezen; gij hebt later bevonden.....’

‘Dat de personen, in de koets gezeten en die 's morgens de stad verlaten hebben, niemand anders waren dan de twee vrouwelijke bedienden van mevrouw de gravin; dat de koets en personen spoorloos, en als bij tooverslag, verdwenen zijn.’

‘Verder.’

‘Het bevel van den amman, om de poort vóór het uur te ontsluiten, was valsch en de spion, door den magistraat afgezonden, is verdwenen.’

‘Zoodat wij op het oogenblik andermaal in het donker rondtasten..... Ge noemdet, mijnheer de markies, den naam mijner dochter?’

‘Gravin De Vertigneul.’

‘Juist zoo..... De Vertigneul,’ mompelde de oude man nadenkend, ‘De Vertigneul..... Ja, er bestond in Frankrijk, of liever in de bezittingen, een dergelijke naam; doch de stam der De Vertigneul's was, langs mannelijke zijde, naar ik stellig vermeen, uitgestorven, en ik begrijp niet wie gemelde personage wezen mag.’

‘Hij is een flink, stout, behendig man, die den degen, of liever den stok tegenover den degen, voortreffelijk hanteert; hij heeft veel gereisd, onder wilden en roovers

verkeerd, en, ofschoon hij de hoffelijkheid zeer wel verstaat, heeft hij toch soms iets of wat, dat aan eene hooge afkomst niet eigen is.'

De oude man fronste de lange, witte wenkbrauwen.

'Ik moet echter bekennen,' zeide de markies weêr, 'dat de afwijking niet erg stootend is.'

De oude schudde het hoofd.

'Hoe legt de heer graaf Dieu-le-Veut dan zijne hooge betrekkingen en aanbevelingsbrieven, vanwege voorname personen, uit?'

'Men bezigt in onze dagen alle hout, wat tot timmering kan dienstig zijn. De blazoenen en kwartieren worden niet meer geteld. De gemeene burger met een verdwaasd hoofd en eene sterke vuist, en die zich stout vooruit werpt, is den grooten en soms zelfs den koningen welkom.'

'Ik verwerp het denkbeeld niet onvoorwaardelijk; doch de bewijzen hiervan zouden, in deze omstandigheden, moeten ingewonnen worden. In dat geval zou alles, zelfs zijne oostersche schatten, in hem bedrog kunnen zijn.'

'De familie De Vertigneul was in mijne jongelingsjaren totaal geruïneerd; zij was gevallen adel.'

'Er zijn zoovele fortuinen in de indische bezittingen hermaakt,' wierp de markies op.

'Ja,' antwoordde de graaf, 'ja, en de hemel weet op welke wijze: hier door duivelsche middelen, door alchimie en sterrekijkerij, daar door afpersing, ginds door roof en moord.'

De oude man stond op en wandelde, blijkbaar diep aangedaan, in de kamer heen en weêr; zijne lange gestalte deed op den wit gekalkten muur en aan de overzij van het licht, eene overgroote schaduw ontstaan, die tot het midden der zoldering reikte, en door de kromten derzelve fantastische vormen aannam.

Die wonderlijk gebochelde schaduw volgde hem als een spook, bootste elk zijner bewegingen na en scheen niet zelden een spottende duivel te zijn.

De graaf stond stil, en op de schaduw wijzende, zeide hij:

'Zoo trouw als die schaduw volgt mij de straf voor dat tweede huwelijk.....'

Dat was eene bekentenis, die tot nu toe nog nooit over zijne lippen gevloeid was. Niet zonder reden verwonderde zij dan ook den markies. Ongelijk bekennen - dat had die oude Dieu-le-Veut nog nimmer bij zijn weten gedaan!

Was zijne trotschheid dan eindelijk tot op zoo verre gebroken, dat hij, de edelman, wiens geslachtsboom van af de kruistochten dagteekende, voor het aanschijn der menschen, berouwvol op de borst klopte?

Ja, het was inderdaad zoo als wij gezegd hebben.

'Er was,' hervatte de graaf, 'eene overlevering in onze familie, welke ik nooit had moeten vergeten. Ik droeg den naam van Dieu-le-Veut, die kreet der kruisvaders, welke naar het Heilig Graf optrokken. Dien naam gaf Godfried van Bouillon aan mijnen stamvader op de muren van Jerusalem, welke hij, de eerste van mijn geslacht, onder zijn gespoorden hiel verpletterde. Hij was een van die, welke met Paus Urbanus II te Clermont verscheen, en het kruisteeken niet op de kleêren hechtte, zooals de meesten deden, maar met een gloeiend ijzer dat kruis op het voorhoofd branden liet, ten bewijze dat hij niet rusten zou, voor dat het H. Graf veroverd was.'

Er lag in den toon, waarop die woorden uitgesproken werden, een bewustzijn van macht en trotschheid.

'Die naam,' zeide de graaf nog, 'werd ook met ons gansch bestaan vereenzelvigd. Wat hooger ten onzen opzichte geschreven stond, moest ook volbracht worden, en

daartegen mocht ik mij niet verzetten. Het afsterven der gravin Dieu-le-Veut, zonder mij een mannelijken afstammeling gegeven te hebben, was een bewijs, dat mijn geslacht moest uitsterven; ik heb den wil des Heeren uitgedaagd met een tweede huwelijk aan te gaan. Ja, het stond hooger geschreven, dat niemand na mij nog waardig was, den naam van Dieu-le-Veut te dragen.'

Vinnig straalde de adellijke trots in die woorden door; de edelman hield op dit oogenblik het hoofd opgeheven; zijne lange gestalte was pijlrecht en zijne schaduw maakte integendeel zooveel bochten, dat zij een gekromden en spottenden Quasimodo geleek.....

De markies zweeg; hij kende het zwak van den ouden edelman, wanneer hij over zijnen stamboom en de kruistochten aanving; hij eerbiedigde dan ook stilzwijgend de denkbeelden van den grijsaard.

De graaf gevoelde echter, dat hij den markies wellicht gekwetst had, en hervatte:

'Die woorden, waarde heer markies, moeten u niet kwetsen. Gij waart bestemd de laatste vrouwelijke afstammelinge der Dieu-le-Veuts te huwen; doch den naam kon ik u niet geven, zelfs dat vermocht de machtige koning van Frankrijk niet. Die naam komt van hooger.... Ja, die naam moest in mij uitsterven! God wilde het zoo, en tegen Zijnen wil ben ik ingegaan. Ik heb met grijze haren aan eene nieuwe verbintenis gedacht, in het dwaze vertrouwen, dat ze mij eenen zoon zou hebben gegeven. Een grijs hoofd willen omkroonen met de frissche rozen der liefde, 't was eene dwaze gedachte; een denkbeeld, dat niet uit eene reine bron voortkwam.'

De oude graaf wierp een schuinschen blik op de lange schaduw, alsof deze de booze zelve was; hij maakte een kruisteeken.

Toen echter de schaduw op eene linksche manier dezelfde beweging maakte, nam de oude man dit als eene spotternij aan; hij wendde het aangezicht naar het licht om den zwarten man niet meer te zien.

Toch zag hij nog eens schuw en halvelings om, als om zich te vergewissen of de spotter nog altijd achter hem stond.

(*Wordt vervolgd.*)

Mozaiek.

Artesische bronnen in de woestijn.

DE ZIJDEWORM.

In de tot Algerië behoorende provincie Constantine, in welke zich de afrikaansche woestijn de Sahara uitstrekt, hebben de Franschen een aantal artesische putten geboord, die eene ware weldaad voor het land zijn geworden. De eerste dezer putten of bronnen werd reeds in 1856 door eene afdeeling van het vreemdenlegioen in de oasis Qued-Nir aangelegd. In mei begonnen, stroomde reeds den 19 juni een watermassa van 4000 liter in de minuut uit de ingewanden der aarde naar boven. De vreugde der inboorlingen was algemeen. Het bericht er van verspreidde zich met snelheid door het geheele land, duizenden kwamen toegestroomd om het wonder te zien en de marabouts zegenden de put en noemden haar de vredes-bron. Later werden nog andere bronnen geboord, die eene grootere of kleinere hoeveelheid water leverden. In de oasis Sidi-Nached, die door de droogte schier onbewoonbaar was geworden, veroorzaakte de boring van de ‘Dankbaarheidsbronnen’ roerende voorvallen. Zoodra de vreugdekreten der soldaten het sein gaven dat het water naar boven steeg, kwamen de bewoners in allerijl toegeschoten en vielen op hunne knieën, terwijl de moeders hare kinderen in het heilaanbrengende water dompelden. De oude sheik van Sidi-Nached dankte, geknield, God en de Franschen voor deze groote weldaad. De bron gaf op een diepte van 54 meters 4300 liters water in de minuut.

Waar een artesische put geboord was, zetten zich de inboorlingen spoedig in hare nabijheid neêr, maakten ze tot het middelpunt van een landbouw-district, legden dorpen aan en zegden aan het zwervende leven vaarwel. De bronnen hebben dus in Algerië een geheele maatschappelijke omwenteling teweeggebracht; voormaals dorre streken leveren thans overvloedige oogsten op en Algerië is de korenschuur van Frankrijk geworden.

Invloed der ballons op de verlichting.

In eene vergadering van het scheikundig genootschap te Newcastle heeft de heer Pattison de volgende mededeelingen gedaan:

Over het algemeen wordt er geen aandacht op geslagen welk een aanmerkelijk verlies aan licht het gevolg is van 't gebruik van glazen ballons, welke zoo algemeen bij gas- of petroollampen gebruikt worden. Door mij genomen proeven met een licht, dat de sterkte van 15 kaarsvlammen had, hebben de volgende uitkomsten opgeleverd:

Lichtgevend Vermogen.		% Verloren licht.
Bloote vlam.	15	Verloren licht.
Met wit glazen ballons:	12.80	14.65
Met matglazen ballons.	11.40	24
Met porceleinen ballons	9.	40

Bij sommige porceleinen ballons vermindert het lichtgevend vermogen zelfs van 8.16 tot 87.4, wat dus overeenkomt met een verlies van 46.60% tot 50.10%.

De ballons hebben echter het voordeel het scherpe licht te matigen en zijn dus weldadig voor de oogen. Onder de porceleinen ballons moet men vooral die vermijden, welke eene grijsachtig witte kleur hebben.

Wat den vorm der ballons betreft, zijn die het verkieslijkst, welke van onder een breede opening hebben, waardoor veel licht op de hand valt en een gedeelte van het licht teruggekaatst wordt.

Wat eene werkstaking kost.

In het engelsche district South-Yorkshire heeft zich eene vereeniging gevormd, ten doel hebbende om zooveel mogelijk de oorzaken van de telkens terugkeerende werkstakingen onder de mijnwerkers weg te nemen. De oprichters zijn daartoe geleid door de inderdaad noodlottige gevolgen van de laatste werkstaking in dat district; volgens eene nauwkeurig opgemaakte statistiek heeft die werkstaking, welke drie maanden duurde, de volgende verliezen toegebracht: aan de spoorwegmaatschappij Manchester-Sheffield-Lincolnshire 1200.000 franken, aan die van Midland 1.700.000, aan de mijnwerkers 5.600.000 en aan de patroons 11.000.000 franken, makende dus een totaal verlies van 19.500.000 franken.

Eene merkwaardige plant op Java.

In de dorre, steenachtige landstreken van het eiland Java vindt men eene plant, die hoogst eigenaardige eigenschappen heeft. Aan iederen bladsteel bevindt zich namelijk een kleine, bekervormige zak, die met een soort van deksel voorzien is. Wanneer het regent of als er dauw valt, openen zich de deksels en de bekers worden met het versche water gevuld, dat de vogels en andere kleine dierkens van deze aan water arme landstreken uitstekend te pas komt. Zoodra de zon schijnt, sluiten zich de bekers

zoo vast op elkander, dat van hun inhoud niets kan verloren gaan en de voorraad eenigen tijd behouden blijft.

Militaire uurwerken.

Ieder weet, dat de minuut in zestig seconden verdeeld is; weinigen echter weten, dat men in het einde der vorige eeuw ook uurwerken had, bij welke de minuut in vijf en zeventig seconden verdeeld was. Deze zonderlinge uurwerken waren namelijk bij het pruisische leger in gebruik, daar de pruisische soldaten vroeger vijf en zeventig schreden in de minuut moesten maken en men de exercitiën nogtans naar het gewone uur wilde regelen.

Afrikaansch bijgeloof.

Onze lezers weten, dat het koninkrijk Dahomey, op de westkust van Afrika gelegen, nog altijd door de engelsche schepen geblokkeerd wordt. De bloeddorstige koning van dat negervolk spant natuurlijk alle pogingen in, om die lastige vijanden van zijne kusten weg te krijgen, en daar de macht hem ontbreekt, neemt hij zijne toevlucht tot wreedheden en bijgeloof. Zoo liet hij voor eenigen tijd een groot houten vaartuig bouwen, dat natuurlijk volgens zeer primitieve regelen der scheepsbouwkunst vervaardigd is; wel begrijpende, dat dit schip onder gewone omstandigheden niet tegen het engelsche smaldeel zou opgewassen zijn, heeft hij getracht den ‘geest’ van zijn oorlogsbodem moed en sterkte in te boezemen door een 800tal negers aan hem toe te wijden. De ongelukkigen werden man voor man op het vaartuig gebracht en hun werd een zekeren drank ingegeven. Zij, die den drank in één teug uitdronken, werden als slaven verkocht, maar degenen, die dat niet konden, werden aan den geest van het krijgsschip opgeofferd. Enkele honderden negers zijn onder het zwaard van 's konings beul gevallen; de gevreesde monarch verwacht nu wonderen van zijn schip; misschien hoopt hij wel, dat het gansche engelsche eskader van zijne kusten verjagen zal.

Zonneschermen tot aanduding van den rang.

In sommige streken van Azië dienen de zonneschermen, om den rang aan te duiden van ambtenaren of adellijke personen, evenals bij de europeesche legers de epauletten den rang der officieren aanwijzen. Op het eiland Java heeft men niet minder dan zeven en twintig soorten van zonneschermen, wier kleur door den grooten Raad vastgesteld wordt. De hoogste in rang zijn de bezitters van witte zonneschermen met gouden randen, dan volgen groen, blauw, bruin, enz. met verschillende schakeeringen. Slechts bij de zes hoogste klassen mogen de randen van goud zijn; bij de overigen zijn ze geel. In Siam behoort het gebruik van den zonnescherm tot de voorrechten der kroon. Hij komt op het staatszegel voor, langs beide zijden de pyramidale kroon overschaduwende.

[Nummer 27]

DE TUIN VAN HET ELYSEUM TE PARIJS ONDER HENDRIK IV.

Geillustreerd nieuws.

Inhoud:

Het eerste chineesche gezantschap bij het engelsche hof. - Een drama in de Roode Zee. - Mexicaansche oudheden.

China heeft reeds sedert vele jaren zijn afzondering moeten opgeven, en de verheven keizer van het Hemelsche Rijk is gedwongen geworden zijne havens voor de handeldrijvende volken van Europa te openen. Daartoe heeft ongetwijfeld meêgewerkt het gevoel, dat men zich op den duur niet aan de beweging van den wereldhandel onttrekken kon, terwijl de oorlogsvloten en landingstroepen der europeesche zeemogendheden, met name Engeland en Frankrijk, die de ongehoorde stoutheid hadden de chineesche zeehavens te blokkeeren en te beschieten, en die zelfs in het har[t] van het Hemelsche Rijk den grootmachtigen beheerscher van 400 millioen Chineezen in zijn porceleinen paleis bij Peking een gewapend bezoek durfden brengen, het overige gedaan hebben.

Toch werden de barbaren, zooals de Chineezen de Europeanen noemen, in China nog langen tijd met geen goed oog aangezien, maar de vastberaden houding van den engelschen gezant te Peking, sir Thomas Wade, deed de chineesche regeering inzien, dat er met Engeland niet te spelen viel en de Zoon des Hemels - zooals de Chineezen den keizer noemen - heeft weinige maanden geleden een stap gedaan, die de eerste schrede is tot een duurzamer en inniger verbinding tusschen het oosten en het westen, tusschen het rijke en onmetelijke China en Europa. De keizer heeft namelijk een blijvend gezantschap naar Engeland gezonden, dat reeds te Londen is aangekomen in den persoon van zijne excellentie Kuo-sung-tao, eersten ambassadeur van zijne verhevene majesteit den keizer van het Hemelsche Rijk bij het hof van St.-James. Dat voorname personage, de vertegenwoordiger van zulk een doorluchtigen gebieder, is natuurlijk van een talrijk gevolg vergezeld. Behalve zijne vrouw, heeft de groote gezant nog een ander groot personage bij zich, den gewezen mandarijn en staatsdienaar Liu-hsi-hung namelijk, die als tweede ambassadeur fungeert, benevens een secretaris, taalmannen, bedienden en een heele sleep koks, barbiers, kleêr- en schoenmakers en zoo meer. Heeft de doorluchte Kuo-sung-tao gemeend, dat dergelijke personen in Londen niet te vinden zouden zijn, of dacht hij het noodzakelijk, om den glans van den naam zijns meesters op te houden, dat hij de bevolking eener kleine stad met zich voerde? Die vraag is moeielijk te beantwoorden, maar het is intusschen een verblijdend verschijnsel, dat de chineesche keizer er eindelijk toe besloten is zich voor goed in Europa te doen vertegenwoordigen.

Wij geven hierbij de portretten van de beide hoofdpersonen der eerste chineesche ambassade in Europa, beiden hebben vroeger in hun vaderland gewichtige betrekkingen bekleed en genoten het volle vertrouwen van den keizer en de chineeschè Regeering. Zijn excellentie Kuo-sung-tao telt ongeveer zestig jaar, Liu-hsi-hung is eenige jaren jonger. De Engelschen roemen hen als welopgevoede, ontwikkelde en begaafde mannen, die vrij zijn van de vooroordeelen aan hun landaard eigen.

Weinige weken geleden is de Roode Zee getuige geweest van een grootsch, maar ijzingwekkend schouwspel - het verbranden namelijk van het egyptische

stoomtransportschip de *Seraphis*, dat niet minder dan 400 soldaten aan boord had. Wij willen dit vreeselijk drama eenigzins in bijzonderheden beschrijven.

De egyptische generaal Gordon-pacha had zich met eene afdeeling troepen van het eiland Massonah, aan de kust van Abyssinië, met welk rijk de onderkoning van Egypte in oorlog is, op de *Seraphis* ingescheept met bestemming naar Suez. De *Seraphis* is eene ruime en prachtige stoomboot, in Engeland gebouwd; de reis was voorspoedig; het schoone vaartuig kliefde met snelheid de roodgekleurde wateren der zee, en de groene bergen en witte woningen langs de aziatische en afrikaansche kust vloden snel als een pijl naar den achtergrond. De zee was kalm en niets deed eenig naderend onheil voorzien, toen de *Seraphis*, in de nabijheid van Zafarana gekomen, eensklaps het tooneel eener grenzelooze verwarring werd. Met een geweldigen slag berstte plotseling een der stoomketels uit elkander, en hoewel de *Seraphis* niet zonk of uit elkander sprong, had de vuurgloed zich aan het schoone vaartuig meêgedeeld en woedden weldra de vlammen in het ruim, op het dek - overal. Meer dan vier honderd personen werden door den vreeselijken vuurdood bedreigd, want eene poging om op de naburige kust aan te houden mislukte, daar de machines uit elkander waren geslagen en de windstilte de werking der zeilen onmogelijk maakte. Het was een vreeselijk oogenblik. Bijna zinneloos van schrik woelden al die honderden ongelukkigen op het dek door elkander - op het dek, daar het door den brand reeds gloeiend heet begon te worden in het ruim, waarover de blakerende vlammen heensloegen. Te vergeefs trachtten Gordon-pacha en de kapitein der stoomboot eenige orde onder dien wilden hoop te brengen: het dreigende gevaar had alle banden van orde en tucht verbroken, en de bevelen van den bevelhebber werden overstemd door het loeien der vlammen en het, angstgeschreeuw der wanhopige bemanning. Het scheen of de grootheid van het gevaar aan de wanhopende menigte zelfs de kracht om zich te redden ontnomen had, daar geen boot te water werd gelaten, geen poging werd aangewend om aan den vuurdood te ontsnappen.

De redding zou echter van eene andere zijde opdagen. Aan de reede van Zafarana lag de *Agra*, een engelsche driemaster, en niet zoodra had de kapitein van dat vaartuig den brand op de egyptische stoomboot bemerkt, of hij liet al zijne booten te water en met kracht van riemen voeren de engelsche matrozen naar den brandenden vuurkolk, om de in doodsnood verkeerende bemanning te redden.

Dit gezicht gaf weêr eenigen moed aan de ongelukkigen, die met zulk een vreeselijken dood bedreigd werden; wel nam de brand in hevigheid toe, wel woedden de vlammen met telkens grooter kracht en joegen zij bijwijlen als de vernielende sirocco over het dek heen, maar met iedere seconde naderden meer en meer de redders, en spoedig lagen de engelsche sloepen aan de zijde van de *Seraphis*. Als een wilde stortvloed stormden nu de egyptische soldaten naar die zijde van het schip, waar de reddende booten zich bevonden; doch de Engelschen, die begrepen dat dit ordeloos opdringen het verderf van allen kon ten gevolge hebben, dreigden terug te keeren, en zoo gelukte men er in de ontscheping mogelijk te maken. De beschikbare booten waren echter te klein om allen te bevatten, doch de Engelschen lieten nu ook de nog bruikbare sloepen van de *Seraphis* te water, en zoo kon de geheele bemanning van het brandende stoomschip geborgen worden.

Het was hoog tijd: de vlammen hadden zich reeds aan het geheele vaartuig meêgedeeld en het dek kon ieder oogenblik in den vuurpoel wegzinken. Een zucht van verlichting ontsnapte aan de borst van al die honderden, toen de engelsche matrozen met hun kostelijke vracht van de *Seraphis* afhielden en zij zich gered dachten. En toch zou nog een nieuw gevaar de aan den dood ontsnapten aangrijpen:

de kanonnen van het stoomschip, door het vuur gloeiend geworden, ontbrandden en de kogels vlogen over de golven en dreigden redders en geredden in den schoot der golven te begraven. Het gevaar was inderdaad dreigend; snel volgden de schoten elkander op, en menige kogel vloog dicht boven de hoofden van schepelingen en soldaten heen, om eenige boogscheuten verder in de golven neêr te ploffen. Gelukkig echter werd ook dit gevaar ontweken, en werden vier honderd man door de kloeke Engelschen behouden aan wal gezet. Een dertigtal echter hadden òf onmiddellijk bij het springen van den stoomketel, òf later door de vlammen aangegrepen, bij deze ramp den dood gevonden.

Van het prachtige stoomschip is niets overgebleven; toen de vlam de kruitkamer bereikte, sprong het met een geweldigen slag uit elkander, de brandende overblijfselen naar alle zijden heen slingerende.

Hoe vele schatten liggen nog in den schoot der aarde begraven! Niet alleen bevat de grond een overvloed van edele metalen en kostelijke gesteenten, maar in de vlakten, in de bosschen, zelfs in de wildernissen der oude en nieuwe wereld vindt de geschied- en oudheidkundige tallooze overblijfselen van een vroeger volksbestaan, van eene dikwijls verfijnde en ongedachte beschaving, al is die ook eene geheel andere dan de beschaving onzer dagen. Onder het stof der eeuwen begraven, liggen schier overal bewonderenswaardige voortbrengselen van kunst, smaak en weelde als opgehoopt, die slechts op een scherpen blik en eene vlijtige hand wachten, om opnieuw het daglicht te zien en getuigenis af te leggen van de kunstvlijt en het vernuft van schier vergeten volken, en aldus kostelijke bijdragen te leveren tot de geschiedenis der vroegere eeuwen.

Meer dan eens waren wij in de gelegenheid kennis te maken met de belangrijke ontdekkingen van onvermoeide oudheidkundige onderzoekers: aan de hand van generaal Cesnola en dr. Schliemann deden wij onze lezers een aantal hoogst merkwaardige kunstschatten van de oude koningen van Cyprus en Mycene beschouwen; - thans willen wij hen overvoeren naar het verre westen, het ongelukkige, maar vruchtbare Mexico, het land der oude Tolteken en Azteken, om uit de donkere bosschen van Yucatan een aantal lang verborgen oudheidkundige schatten te voorschijn te zien komen.

Wie Mexico hoort noemen, denkt aan het land der onafgebroken revoluties en soldatenopstanden, ziet weêr voor zijn geest de bloedige schim van den misleiden en verraden Maximiliaan verschijnen, maar herinnert zich tevens den stoutmoedigen en avontuurlijken Cortez, die (in 1519) het schier ongelooflijk waagstuk volvoerde, om met een handvol Spanjaarden, in alles 5 à 600 man, het onmetelijke en sterk bevolkte rijk van den mexicaanschen koning Montezuma binnen te rukken, de tegen hem afgezonden legers, veertig à vijftig duizend man sterk, te verpletteren en de bloeiende, machtige hoofdstad van het rijk als een overwinnend veldheer binnen te rukken.

En toch waren de toenmalige bewoners van Mexico, de Azteken, geen onbeschaafde, wilde volksstam; integendeel, zij waren tot een hoogen trap van beschaving opgeklommen; zij bezaten talrijke steden, kenden de waarde en het gebruik van het goud en van andere metalen, bouwden prachtige tempels en waren in velerlei kunstwerken ervaren.

Zelfs vóór de langdurige heerschappij der Azteken met hunne gevreesde koningen of keizers; nog voor de Tolteken, een indiaansche volksstam, de voorgangers der Azteken, in het schoone Mexico gebied voerden, had het land reeds al de vormen

eener eigenaardige beschaving aangenomen. Een beroemd reiziger heeft onlangs in het hart van de mexicaansche provincie Yucatan talrijke oudheden ontdekt, welke op die bewoners der grijze oudheid betrekking hebben. Het zijn vreemdsoortige afgodsbeelden, muren en kolommen van tempels, bedekt met hiëroglyphen; het zijn ruïnen van grootsche bouwwerken, de nog altijd ontzagwekkende overblijfselen van de hoofdstad der Itzaës, die voor duizenden jaren Mexico bewoonden en wier koning of groot-opperhoofd Chaoemol reeds lang voor Kristus' geboorte in de hoofdstad Chitchen regeerde. De gevonden muurschilderingen en de hiëroglyphen op steenen en zuilen, ten deele reeds ontcijferd, geven de mate van beschaving van dat volk aan, en hebben gedeeltelijk reeds den sluier opgeheven, door den nacht der tijden over de Itzaës uitgespreid.

De beschaving van dit volk komt in veel opzichten met die der oude Egyptenaren overeen, en de gedane ontdekkingen zijn even belangrijk als de opgravingen in het Nijldal. Vooral de grafstede van koning Chaocmol is merkwaardig: men vond er een nog welbewaard standbeeld van dien koning der grijze oudheid, benevens tallooze kunstvoorwerpen uit dien langvervlogen tijd. De grafsteen des konings is door ons in gravuur gebracht naar eene photographie op de plaats zelve genomen: zij stelt een tieger met een menschenhoofd voor, veel gelijkende op de sphinxen van het oude Griekenland.

De tuin van het Elyseum te Parijs onder Hendrik IV.

De lusthoven der voormalige koningen van Frankrijk in de omstreken van Parijs zijn talrijk, doch niet een dat op zulk eene schoone ligging en vermaardheid kan roemen als het Elyseum, het gebouw, waarin in den laatsten tijd de vreemde gezanten worden ontvangen. Het werd in 1718 door den hertog van Evreux gebouwd, doch reeds door Lodewijk XV aan de kroon gebracht, waaraan het sedert is gebleven. Na den dood van Lodewijk XVI werd het bewoond door de hertogin van Bourbon-Condé, die het hôtel Elysée-Bourbon noemde, welke naam onder de republiek in Elysée-National en onder de keizerrijken in Elysée-Napoleon veranderde, om ten slotte weêr op te gaan in Elysée-National.

Filips II bij het lijk van zijn broeder Don Juan van Oostenrijk.

De geschiedenis is rijk aan persoonlijkheden, waarover zij een veroordeelend vonnis heeft uitgesproken, zonder dat de verachting, waaraan zij hen heeft over gegeven, verdiend is. Deze verlaging van eene wetenschap, welke met recht de rechtbank mag heeten, waarvoor personen, die in de geschiedenis der volken hebben uitgemunt, moeten verschijnen, is hoofdzakelijk een gevolg van partijschap, welke in haren nijd het goede, dat in hare tegenstanders schuilde, over het hoofd zag om hunne kwade eigenschappen zoo helder mogelijk te doen uitschijnen. Het spreekt vanzelf, dat de historie en hare uitspraken daardoor veel van haar krediet verloren hebben, vooral toen het zonneklaar bleek, dat meer dan een historische figuur, die door haar voorgesteld werd als eene verzameling van alle menschelijke ondeugden, bij een nader en onpartijdig onderzoek te voorschijn trad, zooal niet met een stralenkrans om het hoofd, dan toch ontdaan van de laagheden en gruweldaden haar ten laste gelegd.

Filips II, koning van Spanje en zoon van Karel V, is een van die persoonlijkheden. Geene misdaad zoo zwart of men heeft ze hem aangewreven, en zelfs de beschuldiging van broedermoord heeft men niet gespaard, om hem tot een duivel in menschelijke gedaante te maken.

Het is zeker ons doel niet de regeeringsdaden van Filips II in het licht te stellen, dat eerst onlangs daarover is opgegaan; wij willen alleen op gezag van onbetwistbare stukken constateeren, dat de beschuldiging van broedermoord even laf als leugenachtig is. Don Juan van Oostenrijk stierf niet door het vergif, hem door broederhand toegediend, doch ten gevolge der besmettelijke ziekte, welke in het belegeringsleger van Namen heerschte en daar een groot getal slachtoffers maakte. Laten wij in korte woorden het leven van den held van Lepanto doen kennen.

Filips II was de zoon van Karel V en halve broeder van Don Juan, wien hij reeds vroeg aan zijn hof riep. Don Juan onderscheidde zich daar weldra door zijne buitengewone hoedanigheden van geest en hart. Zijn eerste veldtocht was tegen de Mooren gericht, en de dapperheid en talenten, welke hij bij die gelegenheid tentoonspreidde, deden hem kiezen tot generalissimus van de verbonden spaansche en italiaansche vloot, die tegen de Turken zou optrekken. Met deze vloot leverde hij den bekenden slag van Lepanto, en vernielde het rooversnest Tunis, dat de schrik der Middellandsche Zee was.

Enkele geschiedschrijvers schrijven hem het plan toe, dat hij in Tunis een eigen koninkrijk wilde stichten, en noemen hem om het niet gelukken van dat plan een dolend ridder. Wat daar ook van zij, zijne grootsche daden geven hem recht op een geheel anderen titel, en liever sluiten wij ons aan bij het oordeel van een niet minder geloofwaardigen historicus, die zegt: ‘Elk volk vereert alleen zijn eigen helden, en heeft voor die van andere volken geen oog. Don Juan was, als wreker der geheele Kristenheid, de held van alle volken.’

In 1576 werd Don Juan tot gouverneur der Vereenigde Nederlanden benoemd en was daar terstond verplicht naar de wapenen te grijpen om zijn gezag te handhaven. Na zich van verschillende plaatsen meester te hebben gemaakt, sloeg hij de Staatschen onder Goignies bij Gemblours, waardoor hem verschillende steden in handen vielen. Dit was echter zijn laatste heldenfeit, want de pest en bloedloop, welke in het spaansche leger heerschten, tastten ook hem aan en deden hem den 1en october 1578 op drieendertigjarigen leeftijd bezwijken. Hij stierf in het kamp van Bonge, bij Namen, in eene arme verlaten hut.

Op zijn sterfbed had hij den wensch te kennen gegeven, dat zijn stoffelijk overschot mocht rusten in het Quirinaal, naast dat van zijn roemrijken vader Karel V, en Filips II had genoeg getoond, dat zijn broeder hem te na aan 't hart lag, om dien wensch onvervuld te laten.

Zoodra de omstandigheden het eenigzins toelieten, werd het lijk van Don Juan, dat met groote praal voorloopig te Namen was ter aarde besteld, opgegraven en naar Spanje vervoerd, om in het Quirinaal begraven te worden.

Onze gravure geeft een gezicht op de *chapelle ardente*, waarin de kapel van het Quirinaal herschapen was tijdens er het lijk van Don Juan in volle wapenrusting was tentoongesteld. Dagelijks kwam Filips er voor de zielerust van zijn broeder bidden, vergezeld van zijn gevolg, en zulk een oogenblik heeft de antwerpsche schilder Ooms aanschouwelijk voorgesteld. De figuren op den achtergrond zijn die van den staatssecretaris Antonio Perez, kardinaal Granvelle en den hertog van Alva, welke namen in de geschiedenis te dikwijls genoemd worden om onzen lezers onbekend in de ooren te klinken. De diepe ontroering, welke in de trekken van Filips te lezen is, getuigt voor de zuivere opvatting van den heer Ooms.

Een uitstapje naar Gheel.
Door een Noord-Nederlander.

I.

Weinige maanden geleden overleed te Gheel, een eeuwenoud en beroemd vlek in de brabantsche Kempen, de heer Bulckens, eerste geneesheer, of dokter-opziener, zooals men daar zegt, der kolonie van krankzinnigen. Die tijding ging geheel Europa door en werd zelfs met groot leedwezen vernomen in het paleis van den voormaligen sultan van Turkije. Ook wij hebben melding gemaakt van die gebeurtenis en het portret van den overledene onder de oogen onzer lezers gebracht.

Bezat die geneesheer zooveel kunde, mocht hij zich op zulk eene buitengewone vermaardheid beroemen, dat de tijding van zijn overlijden zich uit het nederige Gheel over geheel Europa verspreidde?

Bulckens was, naar 'tgeen ons omtrent hem door deskundigen is medegedeeld, door zijn iever, zijne onafgebrokene zorgen voor het welzijn der krankzinnigen en door eene ervaring van vele jaren tot den man gerijpt, die bij zijn overlijden diep

betreurd werd en wiens plaats niet gemakkelijk te vervangen was. Toch gelooven wij dat de faam, die van hem uitging, voor een groot deel moest worden toegeschreven aan zijn arbeidsveld, aan de beroemde kolonie, waarvan hij het geneeskundig hoofd was. Reeds vóór vele eeuwen was deze kolonie het toevluchtsoord der ongelukkigen en zij staat nog altijd hoog aangeschreven bij de mannen der wetenschap, die zich in 't bijzonder op de ziekteverschijnselen bij krankzinnigen toeleggen. Zonder in het minst op de bekwaamheden van den heer Bulckens te willen afdingen, meenen wij te mogen aannemen, dat het aanzoek, dien geneesheer in het laatst van zijn leven gedaan, om te Konstantinopel een onderzoek naar den toestand van den ex-sultan in te stellen, grootendeels moest worden toegeschreven aan den goeden naam, welken de kolonie te Gheel door geheel Europa bezit.

Wanneer men de geschiedenis van dat toevluchtsoord doorloopt en de resultaten opsomt die daar sedert eeuwen verkregen zijn en nog verkregen worden, moet dit niemand verwonderen. Er is in den loop dezer eeuw een groote hervorming ontstaan in de wijze van verpleging der krankzinnigen; er zijn in Frankrijk, Engeland en Duitschland met groote kosten reusachtige inrichtingen in het leven geroepen ter verpleging van krankzinnigen, en wij hebben herhaaldelijk gelegenheid gehad, om met groote ingenomenheid te gewagen over verschillende gestichten van dien aard in ons vaderland; toch is het waar, dat het eenvoudige Gheel, bij ons bijna geheel onbekend, al ligt het ook slechts even over de grenzen, al de inrichtingen van dien aard in de schaduw stelt en men daar ongelukkigen van alle natiën, zelfs Russen, onder de verpleegden telt. 't Is niet de gunstige en gezonde ligging van Gheel, maar de inrichting, de wijze van verpleging, die daarvan voornamelijk; oorzaak is, en die wijze van verpleging stadt in het nauwste verband met een hooger streven, met de ware gezondheidsleer der ziel, die men daar sinds eeuwen in toepassing heeft gebracht.

Gheel is zeker een der merkwaardigste plaatsen van Europa. Onder de 11000 inwoners telt men niet minder dan 1300 krankzinnigen, die zich meerendeels vrij bewegen en bij de inwoners gehuisvest zijn, zonder dat dit buitengewoon in het oog loopt. Wanneer zich elders een krankzinnige, al is hij ook van goede geaardheid, op de straat vertoont, wordt hij door iedereen aangegaapt, niet zelden bespot; te Gheel zou iedereen daarover hoogst verontwaardigd zijn, men beschouwt die ongelukkigen als leden der familie, men beeift zekeren eerbied voor hen. Een fransch geneesheer, Brierre de Boismont, zegt o.a.: ‘Sedert eeuwen volgen elkander in deze zonderlinge gemeente gezinnen op, die de gewoonte hebben aangenomen van zinneloozen te verzorgen. Inwoners en verpleegden levon in de beste verstandhouding, zij nemen plaats aan denzelfden haard, eten dezelfde spijzen, ja, zelfs wordt den krankzinnige het beste voorgediend. Niemand vreest hen, de kinderen beminnen hen en worden hun zelfs toevertrouwd. Meermalen, wanneer men die ongelukkigen de vrijheid heeft willen geven, of naar elders plaatsen, hebben zij een hevig verlangen aan den dag gelegd van zich niet te verwijderen. Met hunne verplegers gemeenschappelijk de bezigheden deelende, vrij in de gehuchten rondzwervende, zonder eenige ongerustheid in te boezemen, bieden zij den vreemdeling een buitengewoon schouwspel aan en tevens het bewijs, dat zulk een kolonie bestaanbaar is.’

Die prachtige getuigenis lezende, zal waarschijnlijk menigeen denken, dat hier slechts spraak is van onnoozelen. Dit is echter het geval niet; men vindt te Gheel krankzinnigen van allerlei aard, die in denzelfden toestand overal elders opgesloten en somtijds geheel afgezonderd worden. Desniettemin moeten wij constateeren, dat tijdens ons bezoek, van de 1300 ongelukkigen zich slechts een klein vijftigtal in het gesticht bevond, en nog wel voor een gedeelte omdat zij ziek of ongesteld waren.

Zij hadden hun ‘slechten saison’, zooals men het daar noemt. Nog moet hier gemeld worden, dat het getal genezingen zeer groot is; op grond der laatste verslagen kan zelfs gezegd worden, dat het cijfer der genezingen al eens 83% van de geneesbaren heeft bedragen, terwijl een belangrijk getal hersteld is onder hen, die onder de ongeneesbaren waren gerangschikt.

Wat mag dan wel de oorzaak zijn van die gunstige resultaten, van de buitengewone ingenomenheid der inwoners met de krankzinnigen, van hun soort van eerbied voor hen?

De geschiedenis der kolonie geeft het antwoord op die vraag. Gheel heeft tot patrones de H. Dymphna, die daar vóór vele eeuwen den marteldood onderging, en de geschiedenis van het beroemde toevluchtsoord voor krankzinnigen staat in zulk een nauw verband met de devotie tot deze maagd, dat wij het noodig achten hare legende te verhalen, alvorens nadere bijzonderheden betreffende Gheel mede te deelen.

Omstreeks zeshonderd jaar na de geboorte onzes Heeren, nog voor dat de H. Willibrordus zich met twaalf andere voortreffelijke mannen in Engeland inscheepte om aan de Friezen het

Kristendom te verkondigen, heerschte in Ierland een koning, die bij zijne naburen zeer gevreesd werd, omdat hij hen allen in rijkdom en krijgsmacht overtrof. Die koning, wiens naam niet genoemd wordt, was een heiden en bezat een wreede natuur. Zijne gemalin, daarentegen, uit een edel geslacht gesproten, was algemeen bemind om hare deugden en de roem harer schoonheid was wijd en zijd bekend.

Dat koninklijke paar verheugde zich over het bezit van eene dochter, met name Dymphna, die hare moeder zoowel in deugd als schoonheid geheel evenaarde. Voortreffelijk opgevoed door hare moeder, nam zij met de jaren toe in wijsheid, en kreeg, zoodra zij in de wereld trad, een walg van hot wulpsche leven aan het hof en van het heidendom, dat daartoe aanleiding gaf. 't Is waarschijnlijk, dat zich in hare omgeving Kristenen bevonden, want de legende zegt, dat Dymphna door een heilig priester, Gerebernus genaamd, die in 't verborgen leefde en reeds een aantal heidenen bekeerd had, gedoopt werd en kort daarna het besluit nam, om zich geheel aan den dienst des Heeren toe te wijden.

FILIPS II BIJ HET LIJK VAN ZIJN BROEDER DON JUAN VAN OOSTENRIJK, NAAR K. OOMS, VAN ANTWERPEN.

Intusschen was de koningin overleden, en de koning, die haar een buitengewone liefde toedroeg en trotsch ging op hare schoonheid, was ontroostbaar. De droefheid, waaraan hij zich overgaf, was niet die van een Kristen, wiens onderwerping aan den goddelijken wil leniging schenkt in de smart; men begon voor eene uitbarsting van zijn onstuimig gemoed te vreezen en daarom gaven de hovelingen hem den raad, in alle gewesten van zijn uitgestrekt rijk te laten zoeken naar eene tweede vrouw, die zijne eerste in alle opzichten evenaarde. Deze raad behaagde den koning, en op zijn bevel werden door hem eenige vertrouwelingen naar alle oorden gezonden, om het evenbeeld der overledene koningin op te sporen. Zij doorkruisten langen tijd het rijk, doch waren eindelijk gedwongen zonder eenig gunstig gevolg huiswaarts te keeren.

De Chineesche ambassade te Londen.

Toen zij vol vrees voor 's konings gramschap de hoofdstad naderden, gaf hij, die een verleider was van den beginne af en die Dymphna om haar heiligen levenswandel haatte, hen een gedachte in, welke zelfs den heidenen een afschrik had moeten inboezemen, doch die zij evenwel den koning mededeelden, in de hoop daardoor zijne ongenade af te weeren. ‘Wij hebben uw gansch rijk doorzocht, o koning,’ zoo spraken zij, ‘doch al onze nasporingen waren vruchteloos. Wat gij zoekt bevindt zich echter in uw eigen paleis, wanneer het u mocht behagen uwe dochter Dymphna, die in alles aan de overledene koninginne gelijk is, tot uwe gemalin te verheffen.’

Aan deze oorblazingen des duivels gaf de heiden gehoor, en er braken nu voor Dymphna dagen van lijden en beproeving aan. De koning deed haar wezenlijk het schandelijk voorstel en spiegelde haar al de vermaken en grootheden der wereld voor, waarin zij voortaan zou schitteren; doch de bruid des Heeren, hoe diep geschokt ook, wees met evenveel waardigheid als afschuw het voorstel van de hand. Toen ontstak de heiden in gramschap en zwoer dat hij haar zou dwingen. In dien uitersten nood vroeg Dymphna veertig dagen uitstel, welk verzoek de koning inwilligde, in de meening dat zijne dochter tot een ander besluit komen en zich tot het huwelijk voorbereiden zou. Dymphna

HET VERBRANDEN VAN DE EGYPTISCHE STOOMBOOT ‘SERAPHIS.’

MEXICAANSCHE OUDHEDEN. - DE GRAFSTEEN VAN KONING CHAOCMOL.

nam intusschen hare toevlucht tot het gebed en smeekte den vader des lichts, dat Hij haar de gelegenheid zou geven om het schandelijk voornemen haars vaders te verijdelen.

Bij wien zou zij in dien uitersten nood nog hulp zoeken dan bij den heiligen man, die haar in de leer des Kruises onderwezen en gedoopt had? Gerebernus, de onbeschaamdheid der heidenen kennende, was van oordeel, dat het onheil alleen te voorkomen was door een haastige vlucht naar een vreemd land, waar Dymphna in nederigheid en armoede den Heer zou kunnen dienen. Dit voorstel gaarne aannemende, verliet de iersche prinses heimelijk het koninklijk verblijf, in gezelschap van een Kristen hoveling en diens vrouw, onder geleide van den priester. Zij scheepten zich in en bereikten met Gods hulp weldra eene burcht, Antwerpen genaamd, alwaar zij korten tijd verbleef om naar een veiliger en kalmer oord uit te zien; het gewoel eener zeehaven was niet in overeenstemming met haar verlangen naar eenzaamheid en afzondering.

De vrome reizigers kozen Gheel tot verblijfplaats, alwaar destijds reeds een kapel stond, toegewijd aan den H. Martinus, bisschop van Tours. Doch ofschoon Gheel toen slechts vijftien huizen telde, in den omtrek van de St. Maartens-kapel, die door een bosch van zes mijlen groot omgeven was, vond Dymphna daar nog geene bevrediging voor haar verlangen naar afzondering. Men bouwde voor haar eene hut op den grond der tegenwoordige parochie Zammel. De priester droeg dikwijls het heilig misoffer op in genoemde kapel, en de iersche vluchtelinge leidde een engelachtig leven in de eenzame hut.

In Ierland heerschte intusschen zooveel kalmte niet. Toen Dymphna's vader vernam, dat zijne dochter hem in stilte verlaten had, geraakte het gansche hof in rep en roer. De koning ontstak in woede, scheurde van spijt zijne kleederen en zwoer dat hij niet zou rusten, alvorens hij zijne dochter teruggevonden en haar tot zijne gemalin verheven had. Hij doorkruiste tevergeefs zijn gansche rijk, en eindelijk vernemende dat Dymphna zich naar het vaste land begeven had, liet hij ijlings schepen in gereedheid brengen, stak de zee over en bevond zich weldra te Antwerpen.

In de Scheldestad was men zeer verwonderd, toen de doorluchtige vreemdeling daar met zijn gevolg aan wal stapte. De koning verbleef er eenigen tijd en zond zijne hovelingen naar alle kanten uit, om Dymphna op het spoor te komen. Eenigen hunner bereikten het dorp Westerloo, alwaar zij nachtverblijf hielden. Den volgenden dag den waard met iersche munt betalende, zeide deze: ‘Ik heb meer van dat geld, maar ken er de waarde niet van.’ Deze woorden maakten de verspieders opmerkzaam, en zij vroegen den waard van wien hij dat geld ontvangen had. Zonder de oorzaak van die vraag te kennen, antwoordde de man, dat niet ver van daar, in een bosch, Ieren woonden, die gewoon waren met zoodanige munt de levensmiddelen te betalen, welke zij bij hem kochten.

De hovelingen begaven zich nu naar de aangeduide plaats en herkenden reeds in de verte Dymphna. Toen keerden zij ijlings naar den koning terug, die, bij de blijde mare dat zijne dochter teruggevonden was, in allerijl op weg ging naar Gheel. Aan vluchten viel nu niet te denken, want het gevolg haars vaders was talrijk en hij bezat ook rechten op haar. De koning veinsde droefheid te gevoelen over de ontberingen, waaraan Dymphna blootgesteld was; hij spiegelde haar nogmaals al den glans der koninklijke waardigheid voor en beloofde, dat hij haar beeltenis als die eener godin

in zijne tempels zou doen plaatsen, indien zij in het voorgestelde huwelijk wilde toestemmen.

Toen Gerebernus die woorden hoorde, ontstak hij in heiligen toorn. Hij verweet den koning zonder schroom, dat deze eene misdaad wilde bedrijven, waarvoor zelfs booswichten terugdeinsden. Daarna vermaande hij Dymphna, dat zij geen gehoor zou geven aan al die verlokkingen des konings, maar getrouw blijven aan den eeuwigen Koning, haar bruidegom, die voor haar de hemelsche kroon had weggelegd.

Een woest getier ging onder de heidenen op; de koning bulderde, dat de verleider zijner dochter den dood verdiend had; zijne soldaten wierpen zich op den heiligen man en brachten hem ter dood.

Nadat die moord gepleegd was, meende de koning dat zijne dochter, nu van allen steun beroofd, gewilliger zou worden. Hij trachtte haar nu eens door schitterende vooruitzichten, dan weder door bedreigingen; tot andere gedachten te brengen, doch Dymphna wees zijne aanbiedingen met verontwaardiging af en zeide, dat zij de bruid van Kristus was en de eeuwige glorie niet wilde verwisselen voor aardsche grootheid.

Ziende dat hij zijn doel niet kon bereiken, werd de koning woest en wreed als een dier, het gewone gevolg van de hartstochten, die in hem woelden. Alle menschelijk gevoel had hem verlaten en hij bezwoer, dat zijne dochter insgelijks de doodstraf zou ondergaan. Hij gaf er dan ook bevel toe, doch daar niemand uit zijn gevolg zich met het koninklijk bloed wilde bezoedelen, greep hij in ontembare woede zijn zwaard en bracht met eigene handen zijn kind den doodelijken slag toe.

Die gruweldaad had plaats op den dertigsten dag der maand mei, omstreeks het jaar 600 na 's Heeren geboorte, en te Gheel weet men nog op dit oogenblik de geheiligde plek aan te wijzen, waar de H. Dymphna den palm der martelaren verwierf.

De onmenschelijke vader keerde huiswaarts, wanende dat hij zijne eer en die zijner goden gewroken had, en liet de lichamen ten prooi aan de roofvogels en wilde dieren, doch God bewaarde de stoffelijke overblijfselen zijner heiligen; men vond ze eenige dagen later in een bergholte terug, niet ver van de plaats waar zij gemarteld waren.

Toen de tijding van de misdaad meer algemeen bekend werd, begaven zich al spoedig godvruchtige menschen en ongelukkigen naar de graven der martelaren, om hunne voorspraak bij God in te roepen, en de mirakelen, die daar plaats hadden, en de wonderbare genezingen, waarvan Gheel voortdurend getuige was, hebben den grondslag gelegd tot het toevluchtsoord voor krankzinnigen, dat den stroom des tijds heeft getrotseerd en nog op dit oogenblik zulk een heilzamen invloed uitoefent.

Wij spreken daarover in een volgend nommer.

Anne Dieu-le-Veut.
Een verhaal uit de XVIIe eeuw
Door August Snieders.
(*Vervolg*.)

Er was een oogenblik gekomen, dat het verstand bij den ouden man onder het bepaald denkbeeld bezweek. Die verdwaling, het gevolg der dweeperij, duurde echter slechts eene poos.

De graaf streek met zijne lange, magere vingers over het hoog gewelfde voorhoofd en zijne gedachten kregen allengs haren regelmatigen loop terug.

De markies stond aan de schouwplaat; hij sloeg niet zonder onrust die tijdelijke geestverdwaling gade. Henri d'Ambrelle poogde echter den grijsaard door overreding niet tot andere denkbeelden te brengen.

‘Ik had,’ zeide de graaf, en hernam ook nu weêr zijne wandeling door de kamer, een bewijs dat de zwarte schaduw hem niet meer hinderde, ‘ik had bij het doodbed mijner gade het hoofd moeten bukken en geen rozen planten in de sneeuw. En vooral.....’

Hij hield op. Wilde hij misschien zeggen, dat hij vooral geen huwelijk met eene vrouw buiten den adel had mogen aangaan?

Misschien wel; doch om die bekentenis te doen was hij op dat oogenblik te trotsch, hij, die toen men hem deze opmerking maakte, tijdens de verloving, antwoordde: ‘Wie een Dieu-le-Veut trouwt, wordt door dat huwelijk alleen geadeld.....’

De spreker zette de afgesprokene zinsneê niet voort.

‘Gij, markies, wien ik als echtgenoot voor mijne dochter bestemd had,’ hervatte de graaf, ‘gij zoudt met haar een nieuw leven rondom mij hebben doen ontstaan en in mij den laatsten Dieu-le-Veut, den laatsten afstammeling der kruisvaarders geëerbiedigd hebben; doch neen, dat tweede huwelijk heeft alles bedorven; ja, dat was eene uitdaging!’

‘Ik was,’ antwoordde de markies, zonder op de slotwoorden te letten, ‘de man niet volgens het hart van Anne, ofschoon zij mij geen afkeer toonde.’

‘Hoe, de man niet volgens het hart, als ik, de vader, u had aangewezen?’

De oude graaf sprak die woorden op strengen toon uit en staakte een oogenblik zijne wandeling.

‘De gravin Anne heeft zich zwaar jegens mij bezondigd; zij heeft het vaderlijk gezag miskend; zij heeft heimelijk het vaderlijke huis verlaten, en nu, zooals gezegd wordt, buiten 's vaders wil een huwelijk aangegaan. De gravin is plichtig, zeer plichtig!’

‘Uwaarts, voorzeker; doch ik ben niet in rechte de gravin Anne rekenschap over hare handelwijze te vragen. Ik eerbiedig haren wil, hare beslissing.....’

‘Markies!’ riep de oude man met gefronste wenkbrauwen.

‘Ik eerbiedig haar huwelijk, en als ik u behulpzaam ben, heer graaf, in het opsporen uwer dochter, dan is dit niet uit een gevoel van wraakneming of om weêr aan te knoopen wat voor jaren reeds gebroken werd; maar wel om uwen wensch te voldoen en haar de gelegenheid te geven zich met u te verzoenen.’

De oude man zette zich neêr, liet de twee handen op de knieën rusten en mompelde:

‘Ja, ik zou mijn kind nog eens willen zien, hoe zwaar het zich dan ook aan mij bezondigd heeft,’ zeide de graaf, en het schoone, edele hoofd des grijsaards zakte mismoedig naar de borst; ‘ik zou mij willen overtuigen, dat zij het blazoen der Dieu-le veut's niet heeft miskend door eene onedele daad.’

De graaf scheen geen rust te vinden; hij stond weèr op en hernam zijne wandeling.

‘Ik wil niet morren, neen, zeker niet..... Ik meende dat mijn kind dood was en deed haren naam reeds op het marmer griffelen in den familiekelder, die, na mij, moest toegemetseld en door niemand meer mocht ontheiligd worden; want gij weet, ik ben de laatste van mijn stam.....’

De grijsaard stond stil: hij was nog een grootsch beeld gelijk, zooals de beeldhouwer dit voor lange, lange jaren had doen ontstaan; doch dat nu, vermolmd en beschadigd, weldra in puin en assche storten zou!

‘De laatste Dieu-le-Veut reikt in dien grafkelder de hand aan den eersten, en de verkeerde stap, dien de laatste deed, zal hem niet worden aangerekend, neen, daartoe beseffen zij te goed wat het zegt een Dieu-le-veut te zijn. 't Zal daar, in dien kelder, een groote familie-doodendans zijn, waarin de witte mantel der kruisvaarders, die

met het roode kruis des tempeliers, het purper des prelaats, de maliënkolder des ridders, het hermelijn der vorstinnen zullen gemengd zijn.'

De oude man zou zich misschien nog dieper in de takken van zijnen stamboom verward hebben, hadde men den markies niet een bezoek aangekondigd, dat bijzonder dringend scheen te zijn.

'Ik verwijder mij, heer markies!' zeide graaf Raoul. 'Tot weldra, *que Dieu vous garde!*'

De edelman verliet het vertrek en ging op den dorpel der kamerdeur meester Renunkel, den luitenant van den amman, voorbij, die diep buigend voor den ouden edelman staan bleef.

De luitenant trad binnen en was op dit oogenblik juist geen onwelkome gast; de markies verlangde inlichtingen over al het geheimzinnige dat hem omringde, en in hetwelk hij heimelijk wel wenschte nooit de hand te hebben gestoken.

'Welk goed nieuws, heer luitenant?' ving de markies d'Ambrelle aan, en schoof eenen stoel voor den binnengetredene bij.

'*Pauca sed bona*,'(1) zeide lachend meester Renunkel, terwijl hij zich neêrzette. 'Wij zijn, niettegenstaande alle voorzorgen door beide

(1) Weinig, maar goed.

personen genomen, op het spoor der vluchtelingen.'

'Des te beter.'

'Ge weet, heer markies, het poortbiljet was valsch; in de koets zaten slechts twee vrouwelijke bedienden. Korrel scheen even misleid als de poortwachter.'

'*Connu, connu.*'

'Wij waren dus Korrel, koets en vluchtelingen kwijt, en zelfs de kramer, die het oude kleergoed der beide personen in quaestie gekocht had, is nog niet opgespoord. We dachten dan ook dat Korrel zich had laten omkoopen, doch *plaudite cives*[1], dat is zoo niet.'

'Verder, verder.'

'Die Korrel is een vlugge schurk! Gij dacht dat hij op weg naar Frankrijk was? Toch niet. De knaap heeft bemerkt dat men hem van het rechte spoor had afgeleid. Dat doet men niet straffeloos met Korrel! Ziehier een brief dien hij uit Antwerpen schrijft. De beide vluchtelingen zijn daar, doch reeds is de schuit om te vertrekken gehuurd. Wanneer en waarheen? Dat zegt Korrel niet.'

'Wat aanvangen?'

'*A priori* blijkt, dat de heer graaf Raoul Dieu-le-Veut, die men zegt aangekomen te zijn, - u ziet, heer markies, dat wij volkomen ingelicht zijn - geen oogenblik te verliezen heeft, wil hij zijne dochter nog opsporen.'

'Maar hebt ge in uwe brabantsche wetten geen enkel artikel, waardoor men de hand op die twee vluchtende personen leggen kan, al was het slechts voorloopig?'

Meester Renunkel zag achterdochtig rond of niemand zijne woorden betrappen kon en fluisterde den markies toe:

'Zijne Excellentie de gouverneur heeft wonderlijke geruchten en, wat meer is, wonderlijke brieven ontvangen omtrent dien graaf De Vertigneul. Weet ge wien men vermoedt dat die man zijn zou?'

'Neen.'

'Niemand anders dan de befaamde Lorenzillo, de befaamde fransche flibustier.'

'Onmogelijk! Die man.....'

'*Omnis homo mendax*![2] Het uiterlijke kan erg bedriegelijk zijn, heer markies! Zijne Excellentie is reeds erg gebeten over het duël met den bessemstok; de ritmeester wil zich wreken, al de spaansche officieren willen in tweegevecht komen tegen dien vreemdeling, en nu, nu zou de gouverneur zich te Madrid een schoonen naam maken, indien hij den vreeselijken boekanier, dien Spanje reeds met list en vleierij poogde in handen te krijgen, kon leveren. Van de andere zijde zou men het zijner Excellentie nooit vergeven, indien men wist, dat die zeeroover uit het diep der West-Indiën, hier te Brussel, frank en vrij den *tour à la mode* volgde en zelfs schier eene uitnoodiging aan tafel van zijne Excellentie heeft ontvangen. *Mirabile visu*'[3]

De markies stond als verpletterd.

'En de bewijzen van dit alles?'

'Ik heb de vrijheid genomen, heer markies, u te zeggen, dat men hier nog altijd op suspicie te werk gaat; maar alles drijft ons aan te denken, dat wij juist zullen ingelicht zijn: die verre reistochten, die gewaande gevangenschap onder de roovers, dat plotseling vertrek.....'

(1) Juicht toe, menschen.
(2) Ieder mensch is bedrieger.
(3) Wonderlijke zaak.

‘Bewijzen nog niet veel in mijn oog; doch gij hebt nu eene reden, om voorloopig de hand op beiden te leggen, en graaf Raoul Dieu-le-Veut in de gelegenheid te stellen zijne dochter te zien, te spreken of, welke zijne voornemens ook zijn, deze uit te voeren.’

‘Juist zoo.’

‘Mag ik zijn edele hiervan bericht geven?’

‘Ik zie daarin geen beletsel.’

De markies verwijderde zich een oogenblik en trad met graaf Raoul andermaal binnen, wiens lange en achtbare gestalte wel geschikt was om indruk te maken, zelfs op minder slaafsch onderworpen personen dan meester Renunkel was.

‘Heer luitenant,’ zeide de graaf, ‘ik dank u voor de inlichtingen, welke mij de heer markies zoo even gebracht heeft. Ik zal mij naar Antwerpen begeven. Wat opzichtens den graaf De Vertigneul gezegd is, kan echter slechts in de verbeelding van sommige personen bestaan: eene dochter der Dieu-le-Veut's kan zich niet verlagen de echtgenoote te zijn van een man, die een valschen naam draagt.’

De luitenant stamelde eenige woorden van verontschuldiging; hij herhaalde, dat zijne Excellentie de gouverneur die geruchten had ingewonnen, en zij ook uit Parijs herwaarts waren overgebriefd.

‘De Vertigneul,’ hervatte de graaf ‘is geen valsche naam; ik, die de namen van den ganschen franschen adel hier, in het hoofd, opgeteekend heb, kan u verzekeren dat het geslacht der De Vertigneul's een voornaam en hoogadellijk geslacht is.’

Meester Renunkel boog zich, ten teeken dat hij die aanhaling niet betwistte.

‘Alzoo zullen wij onmiddellijk vertrekken,’ zeide de oude man van toon veranderende.

‘Morgen vroeg met de schuit, of langs Mechelen per koets of te paard,’ wierp de ambtenaar van den magistraat op.

‘Mij dunkt, dat de zaak spoed eischt.’

‘Ik moet echter den heer graaf opmerken,’ liet er de markies op volgen, ‘dat de wegen slecht en onveilig zijn, en het meer dan waarschijnlijk is, dat men, door onmiddellijk te vertrekken, weinig zou gevorderd zijn. Overigens, wij kunnen binnen weinige uren, voor het poortjuur vertrekken, indien de heer luitenant ons de toelating wil doen geworden.’

‘'t Zij zoo,’ zeide de graaf. ‘Ik dank den heer luitenant op voorhand.’

‘Die toelating zal u geworden, edele heer. Wij zijn gelukkig, in dit geval, een lichten dienst aan uwe genade te kunnen bewijzen. Ik denk, mijneheeren, dat mijne zending hier afgeloopen is. Uedele's dienaar!’

De luitenant van den amman was heen gegaan; pas had hij de kamer verlaten, of de gemoedstoestand van graaf Raoul ontspande zich.

De man van marmer of brons, wat hij zoo even nog scheen, zakte nu ineen als ware hij van pleister of sneeuw gemaakt; hij zeeg op een stoel neêr, bedekte met open gespreide handen het aangezicht en snikte luid:

‘God, mijn God, moest een Dieu-le-Veut die vernedering, die schande nog beleven! Zijne dochter zou de echtgenoote van een roover zijn! Ik ben onteerd, ja, onteerd! God straft mij op eene vreeselijke wijze!’

‘Heer graaf, vergeet niet dat alles, wat de luitenant van den amman gezegd heeft, slechts op veronderstellingen berust.’

‘Neen, neen, daar is eene stem in mij en die stem bedriegt zich nooit; dat is eene stem van hooger. Wat die man gezegd heeft, zal waarheid zijn. Die stoute boekanier Lorenzillo moet, zooals ik zijdelings vernomen heb, heimelijk in Frankrijk zijn

geweest, om zich te verantwoorden over eenen moord, door hem gepleegd. Daar heeft hij gewis, om zich te verbergen, den naam van De Vertigneul aangenomen. Wat hem in de Spaansche Nederlanden voert, weet ik niet..... Markies, ik reken op u: gij zult mij op mijne vervolgingsreis vergezellen, niet waar?'

'Ik beken dat mijn toestand recht moeielijk is. Ik, de vroegere verloofde uwer dochter, het spoor der vluchtelingen volgende - dat heeft het aanzien van een gevoel van wraak jegens den man, van een gevoel jegens de vrouw.....'

'Ik begrijp u.'

'Ik zou mij, heer graaf, niet gaarne aan opspraak blootstellen.'

'Wie kent de vroegere betrekkingen tusschen gravin Anne en u?'

'Die betrekkingen waren in Frankrijk tamelijk ruchtbaar; de tijd heeft die wonde wel is waar eenigzins geheeld, doch het zonderlinge toeval van vandaag zal deze weêr ongenadig openrijten. Ik wenschte buiten zaak te blijven, heer graaf.'

'Ik begrijp, ja, ik begrijp!'

'Van de andere zijde zou het niet zeer menschlievend zijn, de zaak enkel van mijn standpunt in te zien; ik heb u verwittigd en mij in zekeren zin verantwoordelijk in de moeilijkheden gemaakt.'

'Niet waar, heer markies, gij zult een oud man, die grootelijks hulp noodig heeft, in deze rampzalige omstandigheden niet verlaten?'

De toon der stem was schier smeekend en de edelman greep de hand van den markies, als was deze de eenige reddingsplank.

'Heer graaf Raoul, ik zal u vergezellen.'

Onze lezers zullen het liefst eene tweede beschrijving van eene reis tusschen de hofstad en de handelshaven over het hoofd willen zien.

Antwerpen, de weleer zoo bloeiende koopstad, had destijds geene schaduw meer van zijne vroegere beweging; doch eene edeler beweging, die tot de verhevenste grootheid leidt, had zich in deze veste voorgedaan.

De kunst had een straalkrans rond haar gespreid, die haar een majestueus aanzien gaf in het oog der gansche wereld, eene tooverkracht welke de jeugd aanlokte, eene begoocheling welke de fierheid van den 'sinjoor' ten toppunt klimmen deed.

De stad was als eene schoone uit eene tooververtelling, welke door de afgunst harer noorderburen tot de rust gedwongen werd, doch in die rust het stoffelijke latende varen, zich in het ideale een onverwelkbaren roem had weten te verwerven. Had zij geen vergankelijk goud meer in de hand, dan had zij eene gouden aureool om het hoofd, maar van goud, dat uit hooger sfeer was neêrgedaald en onvatbaar voor den gewonen sterveling.

Aan de breede rivier was alles doodsch; in de straten, hoe schoon en levendig ook door de wijngaarden, die langs de bruine gevels en om de vergulde of gekleurde uithangborden kransten, heerschte eene schier beggijnhofachtige stilte.

De beurs, vroeger door duizenden kooplieden bezocht, was nu eene poppenkraam, en de *petits merciers d'Images* namen de plaats van den groothandel in; doch binnen, in het atelier des kunstenaars, werden meesterstukken gemaald en gebeiteld, al was Rubens dan ook reeds lang de rust ingegaan.

Graaf Raoul bevond zich gedurende een paar dagen in de kunstlievende stad, met al hare schilders, beeldhouwers, graveurs en geleerden, met gebouwen, kloostergestichten, instellingen van allen aard - en dat alles beschaduwd door den prachtigen toren harer kathedraal, dat versteende kantwerk!

In de eerste dagen had de oude edelman geen oogslag voor de stad en hare kunstwonderen; hij hield zich enkel met het opsporen zijner dochter bezig.

Weldra was echter de man in het bruin, met den zwarten lap voor het oog, komen opdagen, namelijk Korrel, en deze had zijnen iever zoodanig doen gelden, dat men hem zelfs eene dankbetuiging voor gedanen plicht toekende.

Men had hem wel is waar te Brussel misleid; doch de waarheid was niet verborgen gebleven, zoo zeide hij, en weldra wist hij, dat de vluchtelingen op Antwerpen waren afgezakt.

De graaf en de gravin hadden dus de wijk naar de Vereenigde Provinciën genomen! De oude man was over die tijding diep ontsteld: de laatste straal van hoop verdween voor zijn oog. Het zou dus weêr donkeren nacht rondom hem zijn, alvorens in het graf te delen!

Gelukkig kende graaf Raoul het menschelijk hart, vooral het hart van een Korrel.

Tusschen vier oogen deed de oude edelman eene beurs met geld aan het oor des spions klinken, en weldra wist hij nu, dat de graaf De Vertigneul slechts een bezoek te Middelburg, in Zeeland, bracht, om daarna in de Spaansche Nederlanden terug te keeren.

Hij wist nu, dat de plaats der bijeenkomst een visschersdorp of stadje aan zee, Blankenberghe, was, en zelfs kende hij dag en uur van het vertrek.

Had Korrel daar, als een echte Judas, zijne nieuwe meesters verkocht? Of bedroog hij andermaal, zelfs door hun gedeeltelijk de waarheid te ontsluieren, de vervolgers?

Graaf Raoul berustte in de meêdeeling en nam zijne maatregelen voor het vertrek; dit laatste zou den volgenden dag plaats hebben.

(*Wordt vervolgd.*)

Mozaiek.

De zeeslang.

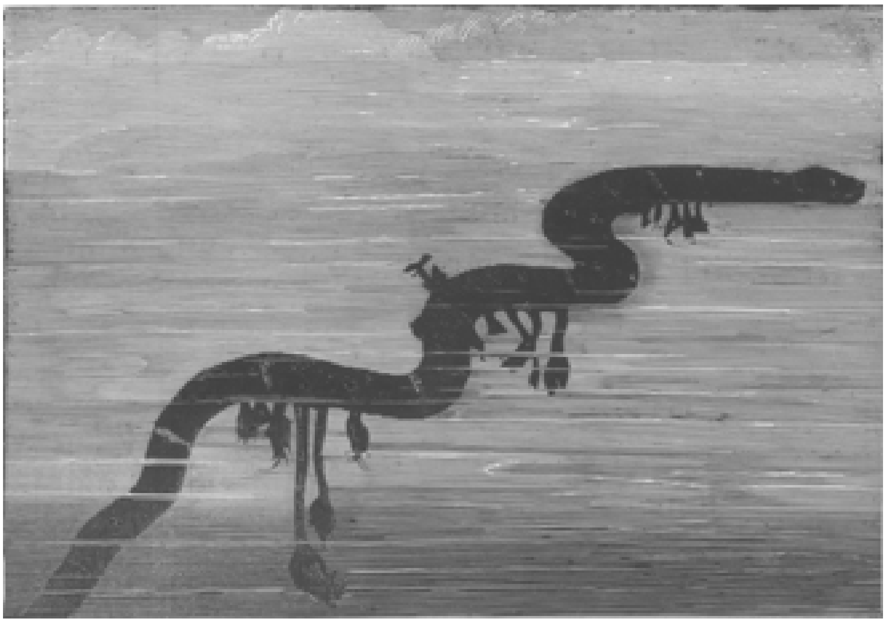

DE ZEESLANG.

Zeelieden die veel gereisd hebben hoort men dikwijls spreken over de groote zeeslang, en meer dan eens heeft het bericht, dat zij in deze of gene zee gezien is, de ronde door de dagbladen gedaan, ofschoon men er weinig geloof aan sloeg, vooral doordien ook de geleerden tot de ongeloovigen behoorden. Het is zeker, dat bij deze berichten over de zeeslang veel overdreven is, want evenals de jagers hun latijn hebben, zoo weten ook de zeelieden hun garen te spinnen. De vertelseltjes van zeeslangen, die langer zijn dan eene mijl, die kleine vaartuigen kunnen verslinden, met oogen die bliksemstralen schieten, zijn evenwel fabeltjes. Dit neemt echter niet weg, dat er kleiner zeeslangen bestaan van drie of vier meters lengte. De familie der thantaphidieën, waartoe zij behooren, telt zeven verschillende geslachten en omstreeks twintig soorten, die allen in den Indischen Oceaan en Archipel voorkomen. Deze slangen hebben een platgedrukt lichaam en vlakken geschubden staart; zij houden het midden tusschen eene slang en een egel. Evenals alle slangen hebben zij warm bloed. Haar beet is dikwijls doodelijk, doch het gif verliest zijne kracht als zij eenige dagen buiten het water zijn. Hare kinnebakken en tanden zijn kleiner dan die van de landslangen van dezelfde grootte. Haar kop is naar evenredigheid zeer klein. De vorm van het lichaam verandert naar gelang van het jaargetij, want nu eens is het lang en dun, dan kort en dik.

De zeeslangen, welke tot het geslacht der hydrophis behooren, gelijken het meest op de landslangen en een soort daarvan, de platura, draagt de duidelijkste sporen van den overgang der twee familiën. De vorm van haar lichaam en vooral hare buikvinnen vergemakkelijken zeer het zwemmen, zoodat zij in het water zich met gemak kunnen bewegen. Een afbeelding dezer slangensoort is hier naast weêrgegeven. Zij leven van visschen, schelpdieren en kleine schildpadden. Een bijzonderheid van deze slangen is, dat zij door polypen en zeeleliën bij voorkeur tot woonplaats gekozen

worden, zoodat het dikwijls gebeurt, dat zij er geheel meê bedekt zijn, zonder dat dit haar schijnt te hinderen.

De troonzaal van den schah van Perzië.

Het grootste en prachtigste vertrek in het paleis van den schah te Teteran is de troonzaal, waarin zijne ‘goddelijke’ majesteit audientie verleent. Alvorens er te komen, moet men echter een aantal reusachtige trappen opklimmen. Aan de achterzij der zaal bevindt zich de keizerlijke troon, waarop de ‘schaduw Gods’ gezeten is. Vóór den troon ziet men een opmerkenswaardig kunststuk, een globe van twee voet in doorsnede en geheel met verschillende soorten van edelgesteenten bedekt. Deze kostbare aardbol heeft aan de volgende omstandigheid zijn ontstaan te danken: op zekeren dag ontving zijne majesteit eene groote menigte diamanten, robijnen enz.; daar zijn kroon, scepter, degens, kleêren, in een woord alles, wat vatbaar was voor het opnemen dier kostbaarheden, reeds ruim en stijf er van voorzien was, liet hij uit den ontvangen schat eene globe vervaardigen. De zee bestaat geheel uit smaragden en de landen en eilanden der aarde uit edelgesteenten van verschillende kleuren. Frankrijk en Engeland bij voorbeeld schitteren geheel in diamanten, Indië bestaat uit amethisten, Afrika uit robijnen, welke bevallig op den smaragdgroenen oceaan afsteken. Duitschland bestaat uit hemelschblauwe turkozen, en voor Nederland zijn eenige saffieren voldoende. De steden worden door grootere en kleinere paarlen aangeduid. De troon van den schah bestaat insgelijks grootendeels uit kostbare gesteenten; boven den troon schittert eene fonkelende zon van diamanten door fantastische vogelen omringd, wier veêren insgelijks uit kleurige en kostbare gesteenten bestaat. De onmetelijke zaal heeft geene deuren en vensters, maar de openingen bestaan uit voorhangsels van geborduurde wollen stoffen.

Beroemde kastanjeboomen.

De kastanjeboom, oorspronkelijk uit Azië afkomstig, behoort tot de boomsoorten, die in Europa den grootsten omvang verkrijgen. Zoo bevindt zich nabij Faido aan den St.-Gothard-weg in het kanton Tessino een kastanjeboon van 20 voet in doorsnede en 220 voet hoogte. De wereldberoemde kastanjeboom van Centon Cavalli aan den voet van den berg Etna, aldus genoemd naar koningin Johanna van Arragon, die er bij een onweêr met haar gevolg, uit 100 ruiters bestaande, een schuilplaats vond, bestaat tegenwoordig nog slechts uit eene groep van drie stammen, die op zich zelf door ouderdom weder hol zijn geworden. Daar, waar eenmaal het middelpunt van den stam geweest is - de omtrek van den kolossalen boom bedroeg eertijds niet minder dan 180 voet - voert nu een weg door, die door wind en regen steeds in breedte toeneemt. De eveneens beroemde kastanjeboom de la Na[v]e, die iets noordelijker van den eerstgenoemden gelegen is, is nog 18 voet in doorsnede (56½ voet in omtrek), maar nog volkomen gaaf en gezond. In de warme luchtstreek komen de kastanjeboomen in de plaats der naaldboomen, daar men ze op hooge bergen aantreft en 't laatst in de rij der boomsoorten gevonden worden. Zoo slingeren zij breede gordels om de naakte kruinen der spaansche bergketens.

De Hudson-tunnel New-York.

Toen de bekende, voor eenige maanden overleden amerikaansche spoorwegkoning Van der Bilt nog jong was, onderhield hij de gemeenschap van New-York naar New-Jersey door middel van barkschepen; na de toepassing van den stoom op de scheepvaart gebruikte hij stoombooten, die allengs in snelheid, gemakkelijkheid en veiligheid wonnen. Het verkeer te water is echter voor de zich snel uitbreidende wereldstad niet meer voldoende, en tegenwoordig zijn de amerikaansche ingenieurs bezig een spoorwegtunnel onder de Hudson-rivier te leggen, die New-York met de Jersey-city moet verbinden. De geheele lengte van den tunnel zal 3.7 kilometer bedragen, terwijl de kosten op ruim 40 millioen fr. geraamd zijn. De aanleg is aan de beide einden te gelijk begonnen; tot heden heeft de reuzenarbeid geene al te groote moeielijkheden opgeleverd: de witte zandsteen, waaruit de bodem der rivier bestaat, is gemakkelijk te doorboren. De diepte des tunnels onder den bodem der rivier bedraagt 21 meters. De arbeid wordt dag en nacht voortgezet; de wanden worden met tichelsteenen bemetseld en watervrij gemaakt.

Rebus N°. 7.

Bericht.

De geabonneerden op den negenden jaargang, wier oplossing, vóór den 5 mei 1877 ingezonden, nauwkeurig overeenkomt met die, welke in het nummer der *Belgische Illustratie* van dien dag verschijnt, zuilen recht hebben op de volgende premiën:

Een der eerste zeven jaargangen voor
fr. 2.59.

Het portret van Z. Em. den Kardinaal-Aartsbisschop van Mechelen, in prachtigen kleurendruk, bestaande uit 20 steenen, dat in den handel frs. 15 kost, voor
fr. 2.50.

De termijn van inzending der oplossingen van Rebus No. 6 is insgelijks tot dien datum verlengd.

Zoodra de oplossing van een rebus in de *Belgische Illustratie* verschenen is, zal de abonné, wiens oplossing daarmede volkomen overeenkomt, aan het adres der *Administratie te Brussel* een postmandaat kunnen doen toekomen voor het bedrag der premie, welke hij verlangt. Er wordt geen gevolg gegeven aan de aanvragen, die niet door een postmandaat vergezeld gaan.

[Nummer 28]

Geillustreerd nieuws.

Inhoud:

De roeiwedstrijd tusschen Londen en Cambridge op de Theems. - Eene kleine geschiedenis à propos van het voorgaande. - Bulgaarsche huwelijken. - Dierentuinen en aquariums.

Zaterdag 24 maart was de halve wereldstad Londen in de letterlijke beteekenis reeds voor dag en dauw op de been. Te zes uur in den morgen stroomden duizenden bij duizenden naar buiten en vatten post langs de beide oevers var den Theems, van Putney tot Mortlake. Geen wonder, dien voormiddag zou de groote nationale roeiwedstrijd worden gehouden tusschen de studenten van Oxfords en Cambridges hoogescholen, en wanneer de Londenaar zulk een schouwspel genieten kan, offert hij er alles gaarne aan op: zijne nachtrust, zijn gemak, zijn kantoor en zijne zaken.

De eerste stralen der lentezon beschenen eene ontzaglijke volksmenigte van meer dan twee-

ZIEHIER UWE VOORVADEREN, NAAR HAYNES WILLIAMS.

maal honderdduizend koppen, de vertegenwoordigers van alle rangen en standen der londensche samenleving: pairs en vrachtrijders, milady's en vischvrouwen, - want allen zijn in Engeland evenzeer verzot op het eigenaardig pleizier, dat een wedstrijd, hetzij te water of te land, aanbiedt.

Reeds drie weken te voren hadden de studentroeiers, achttien in getal, college en boeken verlaten om zich op den grooten dag van den roeiwedstrijd behoorlijk voor te bereiden, hunne ledematen de noodige gezwakheid en vlugheid te geven en zich ter dege in de edele roeierskunst te oefenen, en toen de langgewenschte en beslissende dag aangebroken was, waren zij ten aanschouwe der honderdduizenden in hunne smalle en puntig uitloopende booten gezeten (in elke boot acht roeiers en een aanvoerder), de vuisten ongeduldig om de roeiriemen geklemd houdende en op het teeken wachtende om in vogelsnelle vlucht door de breede rivier te schieten.

De belangstellende toeschouwers hadden hunne partij gekozen en de kleur hunner sjerpen en strikken toonde reeds aan, voor wie zij het hielden: voor Oxford of Cambridge. De spanning was groot onder de ontelbare volksmenigte, want het was onzeker wie de overwinning behalen zou: bij de voorafgaande voorbereidende oefeningen had Oxford zich krachtig geweerd, maar ook Cambridge was niet achter gebleven, zoodat de kansen gelijk stonden. De weddenschappen stonden dan ook op elk der partijen even hoog.

Doch het teeken was gegeven en de riemen kliefden met gelijkmatige snelheid het water. Aller hals rekte zich uit en in de hitte van het gedrang overkwam menigen hoed het rampzalige lot van Pieter Spa's hoofdtooisel, en menig damescoiffuur werd onbarmhartig onder den voet vertrapt; dat waren echter kleinigheden die onopgemerkt bleven: op de rivier was aller oog gevestigd, naar de gespierde student-roeiers, en van den uitslag van den wedstrijd zou de winst of het verlies van duizenden en duizenden ponden afhangen.

Nu eens was Oxford eenige schreden vooruit en dan klonk het donderend: ‘Leve Oxford!’ uit den mond der verrukte Oxford-wedders, maar spoedig had Cambridge de schade weder ingehaald en was zijne boot die zijns tegenstanders eenige decimeters voor, welk gewichtig feit dan met een: ‘Leve Cambridge!’ begroet werd. Die onzekerheid deed den wedstrijd eindeloos toeschijnen, maar eindelijk hadden de beide booten den eindpaal bereikt en ‘Leve Oxford!’ klonk het nogmaals langs de dubbele rij der toeschouwers. Oxford had gezegevierd en met bliksemsnelheid werd het gewichtige nieuws door de telegraaf naar alle steden van Engeland geseind.

‘Vader,’ sprak miss Bella, de achttienjarige dochter van den Londenschen koopman Evans, den avond voor den grooten roeiwedstrijd, ‘gaan wij morgen inderdaad naar Parijs en naar oom Williams, die ons in zijne brieven reeds zoo dikwijls verzocht heeft om voor een paar weken over te komen?’

‘Dat is te zeggen, Bella, wanneer Oxford het morgen wint. Ik heb vijf duizend pond op Oxford gezet: mijne laatste comptanten. Wel heb ik ze in mijne zaken noodig, maar men moet iets durven wagen en de kans voor Oxford staat schoon.’

‘O ja, gij *zult* winnen, vader; uw scherpe blik heeft u nog nimmer bedrogen.’

‘Vleister,’ sprak Evans, maar liet er onmiddellijk op volgen: ‘Ik geloof dat gij gelijk hebt, Bella, en mijne maatregelen zijn reeds genomen: om tien uur kan de wedstrijd afgeloopen zijn; om half elf kan ik het telegraphisch bericht hebben - want u ten gevalle getroost ik mij de ongehoorde opoffering van thuis te blijven, ten einde

nog tijdig aan de stoomboot te zijn - eene fiacre staat aan de deur gereed en brengt ons aan boord van den stoomer, die te half twaalf precies afvaart. Goeden nacht, Bella!'

Den volgenden dag bracht de telegraaf koopman Evans de verblijdende depeche over, dat Oxford als overwinnaar het strijdperk verlaten had. Het was eerst tien uur en dus nog tijd. Evans dronk ter loops een glas sherry op zijn 'goeden' dag en begaf zich, na de noodige koffers en kisten opgeladen te hebben, met zijne gelukkige dochter naar de aanlegplaats der stoomboot.

Daar ontmoet hij mijnheer Bates, zijn medewedder.

'Het spijt mij voor u, mijnheer Bates, dat Cambridge niet gewonnen heeft: gij kunt u echter troosten met de gedachte, dat de universiteit zich voortreffelijk gehouden heeft en Oxford waardig is,' sprak de gelukkige winner der vijf duizend pond.

'Ja, ja, mijnheer Evans,' was het antwoord, 'ik had anders zoo zeker op Cambridge gerekend.'

'De fortuin is wankelend,' klonk het wijsgeerig uit Evans' mond, 'en wie heden boven op het rad staat ligt er morgen onder verpletterd; gelukkig echter is het zoover niet gekomen - ten minste met u niet en het gemis van eenige duizenden ponden zal u zooveel kwaad niet doen, maar anders.....'

'Gij wilt zeggen, mijnheer Evans,' hernam Batens, 'dat het toch niet aangenaam zijn moet een flinke geldsom, waarop men zoo zeker gerekend had, langs zijn neus te zien wegstrijken.

'Gij hebt tennaastenbij mijne bedoeling geraden, mijnheer Bates. 'Maar a propos, kan ik na het verstrijken van den termijn bij uw bankier over de vijf duizend pond beschikken, of.....'

'Hoe nu, vriend Evans, Cambridge heeft wel niet gewonnen, maar het is evenmin overwonnen.'

'Wat bedoelt gij daarmede?'

'Wel, dat de strijd onbeslist is gebleven.'

'Onmogelijk!'

'Ontwijfelbaar: eene vergissing heeft de overwinning aan Oxford toegewezen, maar de later verbeterde uitspraak der jury luidt, dat geen der beide partijen de overwinning heeft behaald. Ziehier de officieele opgave.'

De arme Evans werd doodsbleek; hij zag het noodlottige stuk in en - van zijne reis af.

Miss Bella was troosteloos.

Het was inderdaad zóó als mijnheer Bates gezegd had: geen der beide partijen mocht zich op de eer der zegepraal beroemen. Oxford en Cambridge hadden te gelijker tijd het einddoel bereikt, en mochten de dragers van donkerblauw of lichtblauw - de kleuren van Oxford en Cambridge, - al niet op eene glansrijke overwinning roemen, eene nederlaag was er evenmin geleden en vele duizenden ponden zijn bij deze exceptioneele gelegenheid niet van eigenaar behoeven te verwisselen.

Het is echter te voorzien dat de Engelschen bij een volgende gelegenheid hunne schade dubbel zullen trachten in te halen.

Geen gewest in Europa is in het laatste jaar meer ter sprake gekomen dan de turksche provincie Bulgarië. Komt dit voor een gedeelte door den opstand der Bulgaren tegen het turksche juk, - een opstand, die door de onverantwoordelijke houding der turksche ambtenaren en soldaten ontstaan en door russischen invloed, russisch geld en russische

wapenen aangevuurd en onderhouden is - voor het grootste gedeelte heeft Bulgarië echter zijne treurige vermaardheid van de laatste maanden te danken aan de inderdaad duivelachtige wreedheden, door de ongeregelde troepen - Bashi-Bazoeks en Circassiërs - in het rampzalige gewest gepleegd, waardoor het eenmaal zoo bloeiende land, door breede hoofdbanen en lommerrijke wegen doorsneden en bezaaid met vroolijke dorpen en witte villa's, in eene kale woestenij herschapen is en duizenden inwoners, mannen, vrouwen en kinderen, door het zwaard der bloeddorstige benden geveld zijn, terwijl duizenden andere van honger en ellende in hunne verbrande dorpen en op hunne verwoeste velden omkwamen.

De bulgaarsche gruwelen zijn echter reeds zoo dikwijls in dagbladen en tijdschriften beschreven, zoo menigmaal zijn ze in volksvergaderingen, op meetings en in de Parlementen ter sprake gebracht, de staatsliedon hebben ze reeds zoo lang tot allerlei edele en onedele doeleinden gebruikt en misbruikt, dat hunne verdere bespreking geheel overbodig mag geacht worden. De stof is letterlijk uitgeput. We willen daarom onze lezers liever eenige oogenblikken met een minder treurig onderwerp bezighouden en staan het woord af aan een reiziger, die voor eenige weken Bulgarië bezocht en ons, met de achterstaande schets uit dat land, de volgende inlichtingen deed toekomen:

‘Na de stevig versterkte stad Widdin aan den Donau met hare schier onneembare citadel, waar tegenwoordig door het bijeentrekken der turksche troepen zulk eene overgroote drukte heerscht, bezocht te hebben’ - aldus meldt onze berichtgever - ‘begaf ik mij zuidwaarts. Overal ontmoette ik sporen van de verwoesting, voor eenige maanden door de turksche troepen aangericht, terwijl de van het zuiden oprukkende nieuwe regimenten mij er aan herinnerden, dat, ofschoon de opstand gedempt en het bloedvergieten geëindigd is, er waarschijnlijk binnen weinige maanden een nieuwe en nog bloediger strijd zal gestreden worden: die tusschen de Russen en Turken namelijk. Eindelijk kwam ik aan het dorp Eski-Nikup, dat weinig of niets scheen geleden te hebben, en toen ik met mijn geleider de lange straat doorreed, vertoonde zich een eigenaardig en verrassend schouwspel aan mijn oog. Ik zag een tamelijk langen en veelkleurigen optocht door het dorp trekken; voorop gingen twee jongens, die op eene plank op het hoofd een aantal kleedingstukken en ongemaakte stoffen droegen; op hen volgden eenige muzikanten, die een oorverdoovend geweld maakten en in wie ik de in Bulgarië zoo veelvuldig voorkomende Zigeuners herkende, terwijl na deze verscheidene mannen en vrouwen kwamen, van welke laatste sommigen bloemkransen op het hoofd droegen en die allen een levendig gezang aanhieven. Nieuwsgierig volgde ik den vroolijken stoet, welke spoedig aan een der voornaamste huizen van het dorp aanklopte en na eenige minuten binnen gelasten werd. Ik begaf mij onverwijld naar eene naburige herberg en vroeg mijn leidsman welk het gezelschap was, dat ik zoo onverwachts ontmoet had. In de plaats van mijne vraag te beantwoorden, raadde hij mij aan een weinig geduld te hebben, en toen ik een half uur voor het venster had zitten zien, zag ik het gezelschap in dezelfde orde de woning verlaten en vroolijk spelende den terugweg door het dorp aannemen.

‘Thans verklaarde mijn geleider mij, dat het gezelschap een soort van gezantschap was, dat vanwege een der jongelieden van het dorp een bulgaarsch meisje om hare hand moest vragen en, volgens het algemeen in Bulgarië heerschend gebruik, daartoe zijne bloed ver wanten had uitgezonden, van de onmisbare Zigeuner-muzikanten vergezeld. De twee jongens, die voorop gingen en de bruidsgeschenken droegen - linnen en kleedingstukken - waren waarschijnlijk de jongste broeders van den bruidegom *in spe*. De huwelijksaanvraag was bij dit geval gunstig aangenomen, want de geschenken waren met andere verwisseld, zoodat binnen weinige dagen het

huwelijk en de bruiloft kon te gemoet gezien worden. Waren de aspirant-bruidegom en de geschenken aan de bulgaarsche schoone niet welgevallig geweest, dan had zij het gezelschap onverrichter zake teruggezonden, in welk geval de muzikanten onmiddellijk afgedankt worden en de solliciteerende bloedverwanten zwijgend huiswaarts keeren.

'Mijn bulgaarsche gids deelde mij verder mede, dat deze wijze van ten huwelijk vragen onder de grieksche kristenen in Bulgarië algemeen in zwang is, welke zeer gunstig afsteekt bij het gebruik der albaneesche Grieken, die eenvoudig hunne bruiden uit eene naburige provincie met geweld of list ontvoeren, wat dikwijls onder de wederzijdsche bloedverwanten tot ergerlijke tooneelen en bloedige wraak aanleiding geeft.'

In de meeste groote steden van Europa en in sommige van de Vereenigde Staten van Amerika is men in den laatsten tijd begonnen met het aanleggen van aquariums, waardoor de bezoeker in staat gesteld is, om de visschen

en andere zout- en zoetwaterdieren in hunnen natuurlijken staat en, om zoo te spreken, in hun doen en laten te bespieden. Zulk een schouwspel is veel eigenaardiger dan dat der zoogenaamde dierentuinen of zoölogiën; reeds het woord tuin of gaarde heeft iets vernederends voor de oorspronkelijke bewoners der wildernissen. Behalve bij den nederlandschen leeuw, die 'Hollands tuin' bewoont,... pardon: versiert,... klinkt het woord 'tuin' heel zonderling, als het samengesteld wordt met leeuwen, tiegers, ijsberen en dergelijke woestijn- of ijsbewoners. Klinkt het woord 'dierentuin' door de gewoonte niet vreemd meer in het oor, wat zou het zijn zoo men eens 'tieger- of ijsberentuin' wilde schrijven, en toch komen beide uitdrukkingen ongeveer op hetzelfde neêr. Ik dwaal echter van mijn onderwerp af en wilde slechts zeggen, dat de zee- en riviermonsters in de aquariums, hoewel bij altijd beperkte ruimte, daar toch minstens in hun element zijn. Dergelijke aquariums zijn voor den natuuronderzoeker van groot gewicht en hij ontmoet er talrijke diersoorten, die anders voor hem ongenaakbaar zouden zijn.

Onze gravure op bladzijde 224 stelt eene afdeeling van 't aquarium in het kristallen paleis te Londen voor, de afdeeling der zeepaarden namelijk, welke zonderlinge dieren hun naam ontvingen naar de gelijkenis, die hun kop met dien van een paard heeft. Ook vinden er onze lezers eene afbeelding van een gedeelte van het New-Yorker aquarium, waarin zich een krokodil met hare jongen bevinden. Moeder en kroost schijnen er bijzonder op hun gemak te zijn en de gezondheidstoestand der talrijke jeugdige krokodillekens moet niets te wenschen over laten, te oordeelen althans naar de kluchtige tuimelingen en sprongen, die de kleinen maken.

Het aquarium van New-York is het eerste, dat zich op een krokodil met hare afstammelingen beroemen kan; overigens vindt men er een groot aantal zeldzame zeedieren, onder anderen een levenden walvisch.

Ziehier uwe voorvaderen.

De oude major-domo, grijs geworden in den dienst der familie, zal de hoopvolle spruit van een aloud geslacht over den roem zijner voorvaderen spreken, om daardoor het gevoel van eer en plicht, - het devies, dat zij op hun wapenschild schreven, - bij hem wakker te maken. Geen geschikter plaats daarvoor dan de oude ridderzaal, waar de wapenfeiten der helden van zijn geslacht op de behangsels langs den muur zijn geborduurd en van welke de major-domo al de bijzonderheden weet te vertellen, daar hij bij de meesten als schildknaap tegenwoordig was. Dit tafereel van den engelschen schilder Williams genoot de hooge onderscheiding, na op de Royal Academy Exhibition van Burlington House geschitterd te hebben, voor de tweede maal toegelaten te worden op de schilderij-tentoonstelling te Liverpool.

De jonge fruitdieven.

Deze gravure 'de jonge fruitdieven' geheeten, is genomen naar eene schilderij van Bougereau, een fransch schilder, die zich een grooten naam verworven heeft door zijne grootsche en natuur-getrouwe landschapschilderingen. Dit stuk wordt in Frankrijk beschouwd als het meesterstuk van Bougereau, en bij den verkoop heeft het een overgrooten prijs opgebracht, hetgeen niet weinig tot den roem van den

meester heeft bijgedragen. Het zijn twee jeugdige diefeggen, voor wie het spreekwoord letterlijk waarheid schijnt, dat gestolen vruchten het zoetst smaken, want naar hare kleeding te oordeelen, moeten zij zeer goed in staat zijn zich zoodanige lekkernijen op minder onvoegzame wijze te verschaffen.

Moeder en kind
Twee tafereeltjes uit de huiskamer.

I.

Het zonneke gluurt door de heldere ruiten,
En vult het vertrek met zijn koestrenden gloed;
't Is vreugde daarbinnen en vreugde daarbuiten,
Blij lacht de natuur en blij lacht het gemoed.

De geur van de bloemekens dringt door de reten
Bij 't lied dat de borst van het vinkjen ontvloot;
En moeder, voor 't vroolijke venster gezeten,
Aanschouwt slechts den liefling die speelt op haar schoot.

Zij spiegelt zoo blijde, zoo zalig haar oogen
In de oogjes, zoo rein als kristal, van het wicht,
En tracht er te lezen, verrukt en bewogen,
Wat trek van het zieltje er verborgen in ligt.

Zij liefkoost zoo zachtjes het mollige koontje,
En noodigt de lipjes tot glimlachen uit,
En lokt uit het mondjen een stamelend toontje,
Dat reeds in haar oor als een moedernaam luidt.

Bevredigt de kleine haar vurig verlangen.
Dan smaakt zij het zoetste, het zaligst genot,
Dan kust zij haar schatje op de rozen der wangen,
En dankt in haar hart voor dien zegen van God.

II.

Helaas, de vreugde is broos! De wangen mogen gloeien
En hupplen moge 't hart van vrede en blij genot,
Ras zal de traan der smart den vreugdeblos besproeien,
De rozen welken doen van 's menschen doornig lot.

Daar zit zij troosteloos, de moeder, in haar smarte,
En door een tranenvloed slaat zij den blik op 't wicht
- Haar eenigst pandje, straks de lust nog van haar harte -
Dat worstlend met den dood nu in het wiegje ligt.

Ach, nog zoo kort geleên, wat toen die koontjes blonken,
Wat homelzaligheên er straalden uit dat oog!
Nu is de wang verbleekt en 't oogje ligt verzonken
Diep in de holte, reeds getint met blauwen boog.

Ach, nog zoo kort geleên, wat weelde mocht zij smaken,
Als zij het spelen zag en lachen op haar schoot!
Nu ligt het roerloos neêr, om na een poos te slaken
Den zucht, die haar verkondt: uw lieveling is dood!

Dien laatsten zucht verhoên -o! kon haar rijkdom baten,
Hoe gaarne wierp zij goud en peerlen van zich af! -
Zij ziet ten Hemel op en bidt en zegt gelaten:
‘'t Worde Engeltje van Hem, die mij het eenmaal gaf!’

G. JONCKBLOET.

Het horlogemaken
In het Zwitsersch kanton Neufchatel.

Er zal in de geheele wereld wel geene plek gevonden worden, die, uit het oogpunt van nijverheid beschouwd, zooveel wonderen te zien geeft als de prachtige dalen van het zwitsersch kanton Neufchatel. Op eene hoogte van duizend meters, op een bodem, die niets voortbrengt dan hooi en gierst, waar elke vierkante voet gronds vruchtbaar gemaakt moet worden door onophoudelijke vlijt, waar twee en een halve eeuw geleden slechts eenige honderden arme en onwetende menschen woonden, die van de overige wereld niets wisten en in hunne uitgestrekte, donkere bosschen een armoedig en eentonig leven leidden, wonen nu meer dan dertig duizend menschen, die bekend zijn om hunne opgeruimdheid, ontwikkeling, werkzaamheid en hunne buitengewone vindingrijkheid op industrieel gebied. In die dalen, waar eertijds de herder zijne kudde weidde, waar de jager het spoor der wilde zwijnen volgde en de kolenbrander zijne ovens stookte, liggen nu rijke dorpen, die in het ten toon spreiden van weelde met de groote steden kunnen wedieveren.

In het gebergte, waar vroeger zeldzaam een reiziger zich over het hobbelig voetpad bewoog, rollen nu met de snelheid van den bliksem de schitterendste equipages; de zuchtende locomotief snort er in eene onbesuisde vaart door een tunnel van tien duizend voet lang; electrische schokken varen langs den metalen draad en brengen den koers der markt naar alle plaatsen der wereld over. Indien de uitspraak van den wijsgeer: ‘de nijverheid is de moeder van het maatschappelijk leven,’ ooit waarheid bevat heeft, dan mag deze streek wel als een voorbeeld aangehaald worden. En waarlijk, evenals een klein zaadje, dat op een vruchtbaren bodem valt en daar tot een bloeienden boom opschiet, heeft een zonderling toeval in dit land het zaad eener industrie gestrooid, welke zich in weinig tijds eene toekomst gemaakt heeft over het grootste gedeelte der wereld.

Tegen het einde der 17^{e} eeuw, toen het gebruik van verschillende soorten van horloges in Europa niets bijzonders meer was, kwam op zekeren dag te Chaux-de-Fonds het eerste horloge aan, dat men er ooit gezien had, en wel door een paardenkoopman. Van alle zijden kwam men toegeloopen om het kleine wonder te zien. De bewondering, die men er voor aan den dag legde, was zeer waarschijnlijk niets minder dan die, welke de Indianen van Amerika toonden, toen zij den eersten blanke zagen, want dat het kleine werktuig juist de uren van den dag aangaf was iets ongehoords.

Op zekeren dag stond echter het horloge stil. Groote verlegenheid te Chaux-de-Fonds! Te vergeefs schudde men het horloge - het wilde niet loopen. Het was een moeielijk geval, want de herderbevolking wist waarschijnlijk niet, dat men te Geneve ook horloges maakte, en in dien tijd zou het bij niemand opgekomen zijn

het juweeltje naar Parijs te zenden of het er zelf heen te brengen. Kortom, men wist niet wat te doen en begon er reeds aan te wanhopen het ooit weêr te hooren tikken.

Een jonge smidsleerling van 14 jaar, bijgenaamd ‘le Bessel’, hoort van het horloge spreken en van de verslagenheid, waarin geheel het gehucht Chaux-de-Fonds gedompeld was over zijn stilstaan. Deze jongen, die eigenlijk Daniel Jean Richard de la Sagne heette, was op technisch gebied zeer bedreven, doch zijne ouders en vrienden plaagden hem altijd en noemden hem een droomer. Terstond ging hij naar het gehucht om de wonderlijke machine te zien. Zijn scherp en verstandelijk oog, verrukt over die verschillende wieltjes die in elkander liepen, ontdekte weldra het doel en de werking van alle stukken, waaruit het horloge samengesteld was. Niet zonder eenig mistrouwen vergunde men hem het uit elkander te nemen; hij vindt het gebrek en - wie zou het gelooven? - toen het mechanisme weêr opgewonden werd, liep het evenals vroeger. Men kan zich gemakkelijk voorstellen, dat Jean Richard de held van den dag was.

De doorzichtige jongen was echter daarmeê nog niet tevreden, want terstond nam hij het besluit om zelf zulk eene machine te maken. Welk eene reuzentaak! Hij bezat geen enkele der duizenden werktuigen, die heden voor de fabricage van een horloge gebruikt worden: hij had zelfs nooit zoo iets gezien!

Dit schrikte hem echter niet af, want na elk deel van het horloge in 't ruwe nageteekend te hebben, begon hij de werktuigen te maken, welke hij dacht noodig te hebben. Terwijl hij daarmeê bezig was, verneemt hij, dat te Geneve veel horloges gemaakt worden en dat men eene machine gebruikte, om de kleine wieltjes te maken en ze te tanden. Terstond begaf hij zich daarheen om die machine te bestudeeren. De inrichting was echter een geheim en hij moest weêr terugkeeren zonder ze gezien te hebben.

Die teleurstelling, in plaats van hem te ontmoedigen, vuurde zijn moed aan, en hij begaf zich weêr aan den arbeid, besloten om zonder machine zijn meesterstuk af te werken. Zonder vreemde hulp, zonder eenige leiding, zonder de minste kennis van de wetten der mechaniek gelukte hem, na een onafgebroken arbeid van achttien maanden, dat reuzenwerk. Welk een voldoening was het voor hem, toen hij zag dat het werk liep en de wijzers juist de uren aanwezen!

Onze smid nam van toen af het besluit, zich geheel op het horlogemaken toe te leggen; hij maakte dagelijks vorderingen, vond nieuwe manieren van bewerken en verzamelde rondom zich een aantal werklieden en leerlingen, waar-

van de voornaamste Jacques Brandt is geweest; de roem van den jongen meester werd over de geheele wereld verspreid, en toen hij in 1741 stierf, liet hij als erfdeel aan zijn vaderland eene nijverheid na, die het gevolg is geweest van de voorspoedige veranderingen, waarvan wij boven spraken.

Gedurende de eerste jaren, die op de invoering van deze nijverheid volgden, hield zij wel is waar niet veel handen bezig, want de winsten waren, vooral om de onvolkomenheid der werktuigen, zeer gering. Later liet men de werktuigen uit Geneve en zelfs uit Engeland komen, en deze werden niet alleen gebruikt, doch dienden als modellen om ze na te maken; men verbeterde ze daarenboven nog, zoodat men mettertijd, behalve horloges, ook werktuigen voor het maken van horloges fabriceerde, en deze werden niet het minst gezocht in de landen, die vroeger de horlogemakers der Jura er van hadden voorzien. Toen allengs meer bergbewoners zich op het horlogemaken gingen toeleggen, vertrokken sommigen hunner naar Parijs, om hun ambacht in den grond te leeren. Degenen, die naar hun vaderland terugkeerden, droegen veel bij tot de ontwikkeling en den vooruitgang der nij verheid; doch velen bleven te Parijs en maakten er een welverdienden naam.

DE JONGE STROOPERS, NAAR EENE SCHILDERIJ VAN W. BOUGEREAU.

Tegen het midden der vorige eeuw begonnen eenige handelaars hunne horloges naar het buitenland te zenden. Zoodra echter die handel de fransche grenzen overschreed, riep hij een smokkelhandel in het leven, want het systeem van uitsluiting, dat in Frankrijk in voege was, stond den wettigen invoer van horloges en van onderdeelen van horloges in den weg. Die

smokkelhandel had op zulk eene groote schaal plaats, dat de fransche markten weldra bijna uitsluitend van zwitsersche horloges voorzien werden en de fransche werklieden spoedig niets anders te doen hadden, dan de zwitsersche horloges te repasseeren, het merk van het huis uit te wisschen en ze als fransch fabrikaat in den handel te brengen. Men zal zich gemakkelijk kunnen voorstellen op welk een voet eene smokkelarij gedreven werd, die zulke groote winsten afwierp. De smokkelaars droegen 120 tot 150 horloges in hun vest en trachten met die ‘horloge-vesten’ Frankrijk binnen te sluipen, waarbij dikwijls bewijzen van ongeloofelijke stoutmoedigheid aan den dag werden gelegd.

Tegen het einde der vorige eeuw deed de uitvinding van machines, waarmeê men zekere stukken der horloges in groote hoeveelheid kon maken, wel eene crisis ontstaan, doch de volharding der bevolking kwam deze spoedig te boven, en toen het eerste oogenblik van ontsteltenis voorbij was, begonnen de werklieden zich met de machines, die zij zoozeer gevreesd hadden, te verzoenen, terwijl de voortbrengst van horloges verhonderdvoudigd werd. Daar de zwitsersche horloge-handelaars jaarlijks nieuwe markten oprichtten voor hunne uitmuntende voortbrengselen, nam 't aantal werklieden in de dalen der Jura sterk toe. Zoo werd het onbeduidende gehucht Chaux-de-Fonds binnen korten tijd ‘het grootste dorp der wereld,’ met 17.000 inwoners en 1500 werkplaatsen voor de verschillende onderdeelen van horloges; het naburige Locle nam op dezelfde wijze toe en zag zijne bevolking tot 10.000 zielen aangroeien.

DE ROEIWEDSTRIJD TUSSCHEN DE STUDENTEN VAN OXFORD EN CAMBRIDGE.

Door verloop van tijd heeft deze nijverheid daarenboven een geslacht van horlogemakers opgekweekt, van mannen, die zulk eene bekwaamheid bezitten, dat zij al spelende de grootste wonderen van het fijnste mechaniek voortbrengen.

Het vernuft, een helder doorzicht en een onbegrensd vertrouwen op zich zelven bloeien bij dat volk reeds in de jaren der jeugd en wel in eene mate, die aan het ongeloofelijke grenst. Wat is de oorzaak daarvan? Eenvoudig deze, dat de horlogemaker der Jura niet verlaagd is tot de rol van dienaar eener machine, evenals dit met andere vakken het geval is, doch dat integendeel zijn minste werk een gezond hoofd vereischt. Ofschoon hij elk oogenblik verplicht is machines te gebruiken, die

hem onwaardeerbare helpers zijn, zijn deze, om het zoo uit te drukken, slechts bijzaken van zulk een ondergeschikten aard, dat de lichte

HUWELIJKSAANVRAGE IN BULGARIË

hulp der mechaniek niet vergeleken kan worden bij de vaste hand en het scherpe oog, dat de nauwkeurigste berekeningen moet doen uitkomen.

Indien een werkman een gewoon horloge geheel wilde maken, zou hij er waarschijnlijk een geheel jaar voor noodig hebben en alle zwitsersche districten, waar het horlogemaken uitgeoefend wordt, zouden te samen nauwelijks in staat zijn 50.000 stuks in den handel te brengen, terwijl zij er op hun gemak meer dan een millioen leveren; dit heeft ten gevolge, dat elk horloge voor een tienmaal minderen prijs gemaakt wordt. De oorzaak daarvan is, dat de *verdeeling van het werk* in geen enkel vak op zulk een hoogen trap staat als in deze nijverheid; meer dan zestig werklieden werken aan één horloge. Elk werkman maakt niets anders dan een enkel stuk van het horloge en verkrijgt daardoor eene buitengewone behendigheid in dien tak, want hij kan beter werk leveren, zoowel wat qualiteit als quantiteit aangaat.

(*Slot in het volgend nommer.*)

Hooge ouderdom in Nederland,
Door D^r^. G.W. Bruinsma.

I

Reeds vroeger gaf ik met een enkel woord te kennen, dat de kansen om een hoogen ouderdom te bereiken onder de verschillende hemelstreken zeer verschillen. Doch ook in dezelfde landstreek zijn die kansen voor den eenen veel grooter dan voor den anderen, dewijl levenswijze, stand en beroep daarop een overwegenden invloed uitoefenen. Van twee broeders, waarvan de een boerenarbeider en de andere kleermaker wordt, is 't bijna zeker, dat de eerste het langste leeft. De zoon van den burger, die het vak van geneesheer kiest, zal vroeger sterven dan zijn broeder, die de studiën van geestelijke heeft gevolgd. De arme vrouw, die met moeite en zorg een talrijk kroost heeft grootgebracht, zal met al hare ontberingen en werken voor 't dagelijksch brood het voorrecht smaken, eenmaal als een stokoud vrouwke door klein- en achterkleinkinderen verzorgd te worden, terwijl de rijke dame, die in 'tzelfde jaar geboren werd, vroeg ten grave daalde.

Arbeid, langdurig verblijf in de vrije lucht en lichamelijke inspanning versterken het leven. Overdaad, gemakkelijk leven, verblijf binnenskamers, zware geestesarbeid schijnen daarentegen de noodzakelijke voorwaarden van een lang leven te vernietigen.

Vandaar ook, dat wij onder de honderdjarigen het meeste verpleegden in gestichten, gepensioneerde militairen en oud-matrozen vertegenwoordigd vinden. Op deze volgen landbouwers of personen, die gewoon zijn met handenarbeid in hun onderhoud te voorzien. De rijken en grooten dezer aarde, alsook degenen die veel geneesmiddelen gebruiken, treft men er bijna niet onder aan.

In welk een hooge mate het beroep invloed heeft op den levensduur, moge het volgende lijstje bewijzen. Wanneer men den ouderdom opteekent, waarop verschillende personen stierven, vindt men, dat op *zeventigjarigen* leeftijd zijn overleden:

van de	100	geestelijken	42

van de	100	landbouwers	40
van de	100	kooplieden en fabrikanten	33
van de	100	soldaten	32
van de	100	kantoorbedienden	32
van de	100	rechtsgeleerden	29
van de	100	schilders, beeldhouwers en andere kunstenaars	28
van de	100	onderwijzers	27
van de	100	geneesheeren	24

Natuurlijk zullen dergelijke lijsten, opgemaakt op verschillende tijden en plaatsen, altijd eenig verschil opleveren; doch in hoofdzaak verkrijgt men steeds dezelfde resultaten.

Wanneer men, om dit door een voorbeeld duidelijk te maken, de jaren, waarop een zeker aantal personen zijn gestorven, te samen telt en deze som deelt door het cijfer van hun getal, dan verkrijgt men hun gemiddelden levensduur.

Op deze wijze te werk gaande, verkreeg men niet lang geleden een gemiddelden levensduur van:

	35□	jaar	voor	Zwitserland, Engeland en Italië,
	35 ½	jaar	voor	Nederland en Duitschland,
	36□	jaar	voor	Frankrijk, en
bijna	37	jaar	voor	Rusland, derhalve
ruim	36	jaar	voor	Europa in 't algemeen.

Volgens latere berekeningen echter is zij tegenwoordig hooger en wel voor Midden-Europa 39 jaar en 8 maanden.

Het spreekt vanzelf, dat het eene jaar met het andere ook in dezelfde landstreken veel kan verschillen. Wanneer een oorlog duizenden krachtige jonge mannen, die volgens den gewonen loop der natuur nog lang hadden kunnen leven, wegrukt; wanneer besmettelijke ziekten veel slachtoffers maken, zal in zulk een jaar het cijfer der gestorvenen, de deeler, grooter zijn en in verhouding veel meer jongeren daaronder voorkomen dan gewoonlijk. De som hunner jaren is dan betrekkelijk kleiner en ten gevolge daarvan de uitkomst der deeling insgelijks zeer klein.

Om nu echter een zuiverder overzicht te verkrijgen, telt men telkens een bepaalde reeks op elkander volgende jaren bijeen, en berekent daaruit het gemiddelde voor ieder jaar, b.v. elke vijf en twintig jaren. Op deze wijze is men tot de ontdekking

gekomen, dat dit eindcijfer langzamerhand en geregeld grooter wordt, of met andere woorden, dat de levensduur in Europa zachtkens stijgt, d.i. dat de menschen over 't algemeen ouder worden dan vroeger. Dat het aantal dergenen, die een zeer hoogen ouderdom bereiken, niet in dezelfde verhouding toeneemt, is van dit resultaat geheel onafhankelijk.

't Is niet gemakkelijk uit vroegere tijden eenigszins vertrouwbare opgaven te vinden. Toch schijnt het te blijken, dat de levensduur, die in 't laatst der zeventiende eeuw nog slechts 30 jaar en 2 maanden bedroeg, in de voorgaande eeuw allengskens geklommen is tot 31, 32 en 33 jaar, en in 't begin van deze eeuw reeds door het cijfer 35 werd aangewezen, en, zooals wij boven zeiden, thans meer dan 36 jaar geworden is.

Uit Frankrijk zijn ons de volgende opgaven meer in 't bijzonder bekend. De levensduur was daar te lande:

in	1772 - 24	jaar	en	6	maanden
in	1784 - 25	jaar	en	8	maanden
in	1801 - 29	jaar	en	9	maanden
in	1806 - 31	jaar			
in	1821 - 31	jaar		6	maanden
in	1826 - 32	jaar			
in	1831 - 33	jaar			
in	1836 - 33	jaar	en	9	maanden
in	1841 - 35	jaar			
in	1845 - 36	jaar			

Van Geneve, waar de doodregisters nauwkeurig werden bijgehouden, en welke stad bekend is om hare gezonde ligging, wordt opgegeven, dat volgens deze sterftelijsten de gemiddelde levensduur aldaar in 1560 22 jaar en 6 maanden was, terwijl voor 1833 reeds 40 jaar en 5 maanden wordt berekend.

't Laat zich begrijpen, dat, als men den ouderdom bij elkaar telt van verschillende personen, die in dezelfde levensomstandigheden verkeeren, men op dezelfde manier tot het cijfer van hun gemiddelden levensduur kan komen. Men heeft dit o.a. gedaan met de verschillende beroepen.

't Zal voor ieder wel duidelijk zijn, dat de gemiddelde levensduur veel hooger zal zijn van alle menschen bij elkander genomen, omdat de kinderjaren buiten rekening blijven, daar men alleen met volwassenen te doen heeft.

Volgens zulk eene berekening heeft men onderstaanden uitslag verkregen:

een	geestelijke	leeft	65	jaar	en	1	maand
een	koopman	leeft	62	jaar	en	4	maanden
een	ambtenaar	leeft	61	jaar	en	7	maanden
een	landbouwer	leeft	59	jaar	en	6	maanden
een	advokaat	leeft	58	jaar	en	9	maanden

een	kunstenaar	leeft	57	jaar	en	3	maanden
een	onderwijzer	leeft	56	jaar	en	9	maanden
een	geneesheer	leeft	56	jaar	en	8	maanden

Nog een ander bewijs van het schadelijke of gezonde van eenig vak treft men aan in het meer of minder groot getal van beroepsgenooten, hetwelk binnen een bepaald tijdperk, b.v. één jaar, sterft Merkwaardig dienaangaande is eene opgave uit Engeland, waar in een jaar

van	1000	pachters	11.99	stierven
van	1000	schoenmakers	15.03	stierven
van	1000	wevers	15.27	stierven
van	1000	kruideniers	15.79	stierven
van	1000	grofsmeden	16.51	stierven
van	1000	timmerlieden	16.67	stierven
van	1000	kleermakers	16.74	stierven
van	1000	arbeiders en daglooners	17.30	stierven
van	1000	mijnwerkers	20.15	stierven
van	1000	bakkers	21.15	stierven
van	1000	slachters	23.10	stierven
van	1000	herbergiers	28.34	stierven

Het zou eene dwaasheid zijn om deze sterftecijfers te beschouwen als een uitsluitend gevolg der respectieve beroepen. Toch zullen wij in ons volgend nummer er eenige opmerkingen over ten beste geven.

(*Wordt vervolgd.*)

Anne Dieu-le-Veut.
Een verhaal uit de XVIIe eeuw
Door August Snieders.
(*Vervolg.*)

In afwachting bezocht de edelman de verschillende gestichten en richtte, op een schemeravond, zijne schreden door de Zwartzustersstraat, welke, nog gansch in zuilengangen gebouwd, de plaats was waar een aantal kramers hunne verschillende goederen uitstalden.

Hier lag een groote voorraad van zijde, laken, linnen, kanten; daar een schat van vrouwensieraden en parfumeriën; ginds een wagen vol rijk gekleurd kinderspeelgoed; elders lagen boeken en schrijfgerief.

De oude edelman wandelde door de menigte van vrouwen en kinderen, die voor al die prachtige en glinsterende kramen heen en weêr gingen, doch trad weldra door

de openstaande poort in het uitgestrekte Dominikanerklooster, - stille rustplaats eener biddende en geleerde wereld - in het midden eener woelige stad.

De graaf bevond zich op het kerkhof met boomen beschaduwd, met een tapijt van frische graszodon bedekt.

De zerken met opschriften, de meesten met mos begroeid en deels tusschen het gras verborgen, teekenden de graven aan, daar waar het kruis zich niet meer boven de laatste rustplaats verhief.

Onder een groep boomen stond eene bidbank voor een gekleurd kruisbeeld, aan welks ijzeren stang des nachts licht brandde.

De graaf ontblootte het hoofd, naderde de bank en knielde ootmoedig neêr, om voor het beeld dea Heilands een oogenblik te bidden. Voor Hem ten minste boog de trotsche edelman niet alleen het hoofd, neen! hij werd zelfs kind.

Daar rees achter een der stammen eene gestalte omhoog, alsof zij uit een der graven aan den voet der boomen, opgekropen kwam, en voor dat de knielende edelman zich kon vergewissen wat er zich bewoog, stond de vrouw in den rooden mantel voor hem.

Onder den doek met groen-roode strepen, welke haar hoofd omwond, bewoog zich een gelaat, dat aan een doodshoofd deed denken, zoo diep waren de oogen in hunne kassen gezonken, zoo mager en afgeteerd waren de wangen. De blauwe tinten, welke zich hier en daar, vooral onder de oogen, opdeden, verhoogden nog de akeligheid van dat wezen.

De graaf richtte zich, bij het zien van dat spook, verschrikt overeind.

‘Wat wilt ge, wie zijt gij?’

‘Stel u gerust, graaf Raoul Dieu-le-Veut.’

‘Wie zijt gij?’

‘Eene rampzalige vrouw, eene gevloekte, eene ter dood veroordeelde.’

‘Wat wilt gij?’

‘U dienst bewijzen alvorens te sterven, en tevens mij wreken.’

‘Alle wraak is laag en onkristelijk.’

‘Ik bekommer mij niet over stelregels die

ik niet ken, die ik nooit geleerd heb. Men leerde mij nooit het onderscheid tusschen kristelijk en onkristelijk, zooals gij lieden dat noemt. Overigens, wat geeft het u dat ik mij wreek, als gij slechts nut trekt uit mijne inlichtingen?'

'Ik wil niets, dat uit eene onzuivere bron voortkomt.'

'Zelfs niet als het uwe dochter geldt?'

'Ik weet alles opzichtens haar.'

'Gij weet niets, gij denkt slechts iets te weten.'

'Wat, wat weet gij daarvan?'

'Ik weet alles: gij betaalt en wordt niettemin bedrogen.'

De edelman deed een vinnig gebaar van verontwaardiging, en beschouwde de vrouw met minachting.

'Ik zeg, dat gij achter eene schaduw loopt, en men heeft u wijsgemaakt dat gij deze eens grijpen zult; doch wie greep er ooit schaduwen, graaf Raoul?'

Dorica zette zich op een grafzerk neêr; de graaf deed eene beweging om heen te gaan.

'Ga niet heen, heer graaf,' hervatte de vrouw, 'met den dood, den onvermijdelijken dood in de aderen, ben ik opgestaan en tot u gekomen om u te vragen of gij inderdaad uwe dochter zien wilt?'

De oude edelman, gekrenkt door het denkbeeld, dat die vrouw, die bedelares met zijne geheimen bekend was, fronste de wenkbrauwen; toch antwoordde hij zacht:

'Wel ja, ik wil haar zien.'

'Gij zult haar niet zien zonder mij!'

'Gij eischt dus eene belooning?'

'Ik eisch of vraag u niets.'

'Wat is dan uw doel?'

'Ik heb het u gezegd: ik wil mij wreken! Hebt gij den spion van den amman gezien?'

De graaf aarzelde en staarde de Boheemster scherp in de oogen.

'Ja, ik heb hem gezien,' mompelde de graaf ten laatste.

'Hebt gij hem herkend, graaf? Weet gij wie hij is?'

De grijsaard schudde het hoofd.

'Herinnert gij u dan den jager niet, die tien jaar geleden bij u op het kasteel in dienst was?'

'Taurel?'

'Ja, Taurel; maar die zich voor het oogenblik, in dienst van den amman, den vlaamschen naam van Korrel geeft.'

'Die man met één oog?'

'Bedrog! Taurel of Korrel heeft integendeel twee scherpe wolvenoogen.'

'Taurel!' en de oude graaf schudde het hoofd.

'Het was Taurel, die zich door uwe tweede vrouw liet omkoopen, om uwe dochter te verwijderen!....'

'Rampzalige, gij lastert!'

Wat zou ik lasteren met den dood in het hart!

'Het was Taurel, welke de jonge gravin Dieu-le-Veut, ook op haar verlangen, tot geleider strekte en die, toen hij met haar vermomd in de Nederlanden aankwam, tevens een rijken schat van kostbaarheden in gewijde vaten, in zijn bezit had.'

'Gewijde vaten, zegt gij?'

‘Wel ja, die hij uit de slotkapel van het kasteel had gestolen, ofschoon uwe dochter niet wist, dat die ontvreemding had plaats gehad.’

Het wezen van den graaf werd eenigzins helderder.

‘Hoe zijt gij met dat alles bekend geworden, vrouw?’

‘Uwe dochter reisde in mijn kleedsel vermomd en op den witten olifant gezeten; zij reisde met ons, arme Bohemers, zwaarddansers, vuureters en kaartlegsters, van kermis tot kermis, totdat zij onder het geleide van Taurel naar de West-Indiën scheep ging.’

De oude vader had inderdaad moeite om zich, bij het vernemen van die tijdingen, recht te houden.

‘En verder?’ mompelde hij bevend.

‘Uit de Indiën teruggekeerd, heeft zij Frankrijk en de Nederlanden bezocht onder den naam van gravin De Vertigneul.’

‘Wie is de man, die haar vergezelt?’

Een bittere glimlach speelde om Dorica's lippen; zij staarde den graaf starlings in het aangezicht en zegde op doordringenden toon en spottend:

‘De Vertigneul? Hebt gij nooit hooren spreken van den beruchten zeeroover Lorenzillo, de schrik van den Oceaan, den vogelvrijverklaarde, den boekanier, met moord, brand, plundering en landverraad overladen? Welnu, dat is de echtgenoot van uwe dochter.’

‘Vrouw, gij lastert!’

Dorica trok met een gebaar van medelijden de schouders op.

‘Te Brussel heeft Taurel beiden teruggevonden, en terwijl hij zich door den luitenant, door u en anderen doet betalen om de vluchtelingen te leveren, zorgt hij wel dat gij en de uwen overal te laat komen. Nu weêr, niet waar?....’

‘'t ls zoo,’ morde de graaf; ‘maar ditmaal heeft hij mij bepaald de plaats aangewezen waar ik de gravin ontmoeten zal.’

‘Ja, 't is een visschersdorp aan den vlaamschen zeekant, niet waar?’

‘Inderdaad.’

‘Te Blankenberghe.’

‘Gij hebt het gezegd.’

‘En op welken datum, heer graaf Dieu-le-Veut?’

‘Den 13 augustus.’

‘Als ze den 12 augustus niet reeds zal in zee gestoken zijn.’

‘De verrader!’

‘Taurel is een schurk; hij beloofde mij met zich naar de tooverlanden, in de nieuwe wereld, te nemen, doch toen ik hem tot last diende, wierp hij vergif in den beker met wijn en stiet mij in den donkeren nacht, in regen en wind, buiten. Met den dood in het hart, - want ik kende Taurel's vergif wel, - lag ik alleen en verlaten in eene schuur, verstikkend, versmachtend van dorst, en had ik de macht niet meer hem te vervloeken. Hij dacht, de schurk, dat men mij 's morgens dood op een schof stroo zou hebben gevonden, en hij alzoo van een lastig schepsel zou bevrijd zijn. Een oude zwartrok heeft mij echter 's morgens gevonden; hij heeft mij het leven gered en sprak mij van vergiffenis, van God, die volgens hem, ginds boven de blauwe luchtzee woont; maar ik, ik wil mij wreken op den verrader.’

De oude man beefde voor de bliksemende uitdrukking van Dorica's oogen.

‘Ik weet,’ hervatte Dorica, ‘dat ik in mijn lijkkleed rondloop, totdat ik eindelijk in deze of gene gracht zal neêrzinken en de honden ten prooi zijn zal; maar ik zal mij toch gewroken hebben.’

‘Vrouw, vrouw, gij doet mij beven!’

‘Graaf Dieu-le-Veut, ik ga altijd, gesterkt door mijne zucht naar wraak, het westen in, recht naar den kant waar de zee bruist, ik wil op de bijeenkomst, ginds aan zee, niet ontbreken en voor hem, voor Taurel den verrader, en voor uwe dochter, die ik haat, verschijnen als een spook, dat uit het graf is opgestaan. Vaarwel, tot ginder aan zee! Dáár hoop ik nog te zullen komen; de zucht naar wraak zal mij wel ondersteunen.’

De oude edelman stond als versteend op het kerkhof, en staarde de roode gestalte achterna, die in de schaduwen der boomen en hooge muren verdween.

Eenige oogenblikken bleef hij in die houding; dan streek hij met zijne magere hand over zijn hooggewelfd voorhoofd, en zag rond of hij de gestalte der vrouw, welke hem zoo'n wonderlijke dingen gezegd had, nog ontwaarde.

Was het een spel zijner verbeelding geweest? Er waren oogenblikken, dat de oude man zelf dacht, dat het gebeurde op het kerkhof een droom, een akelig visioen was geweest.

De orgeltoon liet zich in de kerk hooren, het licht der waskaarsen overstroomde de geschilderde glasramen; de vespers hadden aanvang genomen.

De markies d'Ambrelle kwam zoekend op het kerkhof, en toen hij eindelijk den ouden man ontwaarde, en hij tot bij hem genaderd was, legde hij de hand zacht op den arm en leidde hem meê, in den waan verkeerende, dat de graaf andermaal door een vlaag van dweeperij overvallen was.

‘Kom, heer graaf,’ zeide de markies, ‘wij zullen in het Dominikaner-klooster de vespers bijwonen.’

Hij ging zonder tegenkanting meê, doch morde soms:

‘En zij,’ hij doelde op zijne tweede vrouw, ‘zij heeft mijn arm kind verkocht en geleverd.’

IX.
Terug in moeders huis.

Twee dagen na het gebeurde, in het voorgaande hoofdstuk verteld, bevinden wij ons in de nette zeeuwsche stad Middelburg.

Eene schuit, door twee roeiers voortgestuwd en in welke een persoon in eenvoudige burgerkleeding gezeten was, gleed kalm over het heldere water, dat stadwaarts geleidt.

De man had den mannelijken leeftijd bereikt; hij was krachtig van gestalte, aan zijne kleeding te oordeelen van goede conditie en zijn blond haar duidde de noorder afkomst aan.

Hij zat aan het roer en ten bewijze dat hij geen vreemdeling op het water was, gaf zijne hand soms de vereischte richting aan het vaartuig.

De avond viel; de zon ging in het westen onder en deed de daken der huizen glimmen, alsof ze gevernist waren; de torenspitsen van het stadje schitterden als waren zij van gepolijst metaal.

De stad, omgeven door hare net beplante cingels, had, zooals terecht een fransch reiziger van dien tijd opmerkt, een aanlokkelijker uiterlijk dan een wel onderhouden ‘landhuis.’

Frisch water, frisch loof, kokette huisjes, een warme zonnestraal der wegstervende zon - hoeveel aantrekkelijkheid ook in eene handgreep of liever in een enkelen oogslag!

De schuit dreef eene breede gracht in, aan beide zijden door huizen bezet, die zich in het water spiegelden.

Aan een steenen trap, met gekronkelde ijzeren leuning, legde men aan en de vreemdeling, aan wal stappende met den bruinen mantel op den arm, zeide tot de roeiers: ‘Wacht mij hier!’

't Scheen wel dat de man in de stad bekend was, want hij draaide, zonder iemand den weg te vragen, den hoek der straat om en trad met vasten stap voort.

Alles trok zijne aandacht: het sierlijkewoonen het lage, doch nette winkelhuis; de gerieflijke afspanning en de kleine visschersherberg.

Door de openstaande halve deur zag hij de met wit marmer geplaveide vloeren der gangen, de muren met blinkende tichelsteentjes bezet, de geschilderde glasruitjes; het was echter niet in een dezer huizen dat hij wezen moest.

Menschen stapten hem haastig voorbij, ofwel verre voor hem uit; vrouwen gingen zedig ter avondkerk, aan haren arm hare boeken, gebonden in fluweel of sagrijn en met zilveren hoeken, aan zilveren kettingen dragende: 't was echter geen van deze menschen welke hij zocht, zelfs scheen hij geen harer persoonlijk te kennen.

Daar lag het prachtig stadhuis, dat juweel van bouworde, donker in zijn boven-, verlicht in zijn benedengedeelte, want daarin had zich destijds eene druk bezochte vleeschhal gevestigd. De vreemdeling ging nogmaals voorbij, evenals toen hij in eene naburige straat eene stroogarf en daarin een palmtak, aan eene deur gebonden zag, ten teeken dat er een jonkman gestorven was; evenals hij schier het hoofd niet oplichtte, toen een open zeeuwsche wagen met een bloemtuil van lachende en gichelende boerinnekens hem voorbij reed.

Eindelijk stond de vreemdeling in eene achterbuurt stil, waar twee rijen kleine huizen, met wit gekalkte puntgeveltjes, in gelid stonden.

Allen schenen door een en dezelfde hand gebouwd, en moesten ook door een en dezelfde soort van menschen bewoond worden.

Indien men den man scherp in de oogen gestaard had, zou men al spoedig ontwaard hebben, dat hij ontroerd was bij het aanschouwen van die huisjes.

Hier en daar speelden nog kinderen op den dorpel der huizen of leunde een visscher met een zuidwester of een wollen slaapmuts op, rookend op de onderdeur zijner woning.

Zonder eigenlijk veel aandacht te wekken, bereikte de vreemdeling het einde der straat, dat nog eenzamer was dan het begin en tegen den groenen stadswal doodliep.

(*Wordt vervolgd.*)

Mozaiek.

Een practische uitvinding Engelschen en Amerikanen.

Men weet dat de Engelschen en de Amerikanen de driftigste wedders der wereld zijn. Met het oog daarop heeft een Parijzenaar een vernuftig mechanisme uitgevonden, waarbij de genoemde volken even goed hunnen drift vrijen teugel kunnen vieren als bij de zoo omslachtige, soms gevaarlijke en met het oog op weêr en wind dikwijls onaangename wedrennen. De uitvinding bestaat uit eene eikenhouten tafel, waarop zich een aantal door jockey's bereden metalen miniatuurpaardjes bevinden, die door een horlogiewerk in beweging worden gebracht; het eigenaardige van dien tafelwedren is, dat men onmogelijk vooruit berekenen kan, welke van die paardjes het eerst een gesteld doel zal bereiken. De uitvinding is dus voor de weddenschaplievende Engelschen en Amerikanen, die tevens van rust houden, van een onmetelijk belang. Dank zij het mechanisme van den vernuftigen Parijzenaar, kunnen zij voortaan, in een gesloten vertrek en onder het genot van hun glaasje, evengoed hunne duizenden ponden verwedden, als op de woelige en dikwijls door het slechte weêr gecontrarieerde renbanen.

De Parijzenaar is met zijne uitvinding reeds naar New-York vertrokken; wij verwachten dat hij er *furore* zal maken, en het is niet ondenkbaar, dat de dankbare *Yankees* en John Bulls eenmaal een standbeeld voor hem oprichten.

Het nieuwste telegraphische wonder.

Het engelschamerikaansche dagblad ‘Traveler’ te Boston verhaalt zijnen lezers van eene wonderbare uitvinding van zekeren professor Bell, op het eebied der electrische telegraaf, welke daarin bestaat, dat de electrische draden op verren afstand juist en zuiver de aangegeven tonen overbrengen. Zoo zou Bell op een orgel te Boston verschillende amerikaansche nationale melodieën gespeeld hebben, na zich met een telegrafist te New-York in electrische verbinding te hebben gesteld. Deze laatste heeft, na het spel te Boston, onmiddellijk de gehoorde melodieën noot voor noot terug getelegrafeerd. Het door ons aangehaalde blad verwacht in allen ernst, dat Bells uitvinding de mogelijkheid zal openen, om bijv. in Boston concerten bij te wonen, die in Parijs gegeven worden, en dat de redevoeringen van het Congres te Washinghton te New-York en Londen zullen kunnen gevolgd worden. Zulke verwachtingen kunnen echter voorloopig alleen bij de Amerikanen ingang vinden!

Landverhuizing naar Amerika.

Sedert het jaar 1847 zijn in de Vereenigde-Staten acht millioen landverhuizers aangekomen, wat dus een gemiddeld getal van ruim 266.000 personen jaarlijks geeft. Van deze zijn drievierde gedeelten in de haven van New-York aangeland. In de laatste jaren is het getal der landverhuizers sterk afgenomen, wat grootendeels moet toegeschreven worden aan de minder gunstige vooruitzichten in de nieuwe wereld. In 1876 kwamen slechts 113.979 personen te New-York aan; onder deze bevonden

zich 42.714 Amerikanen, die eene reis naar Europa hadden gemaakt, of landverhuizers, die reeds vroeger in Amerika gewoond hadden. In het geheel zijn dus het vorige jaar slechts 71.265 eigenlijk gezegde landverhuizers te New-York aangekomen. De grootste contingenten leverden Duitschland 21.635 personen, Ierland 13.314, Engeland 8417 en Schotland 2240 personen.

Tabakskoeken.

Dit wonderlijke kunstvoortbrengsel is eene amerikaansche uitvinding, die echter ook in Engeland, vooral in Liverpool vervaardigd en op groote schaal uitgevoerd wordt. De tabakskoeken gelijken uitwendig veel op chocoladeplaten, bij het gebruik worden ze in kleine stukken gesneden, tusschen de vingers gekneed en uit korte aarden pijpen gerookt. Men vervaardigt ze door de tabaksbladeren van hunne grove strengels te ontdoen, de blaêren met een kokende pap van geraffineerde suiker en verschillende zoete likeuren te overgieten en, nadat de blaêren voldoende doortrokken zijn, ze met een tweede mengsel van etherische oliën en Jamaica-rum te begieten. De aldus gedrenkte tabak wordt in een ijzeren trog gekneed en in vormen geperst. De tabakskoeken zijn dan klaar en kunnen uitgevoerd worden. In sommige landen is dit nieuwe product reeds tamelijk verspreid.

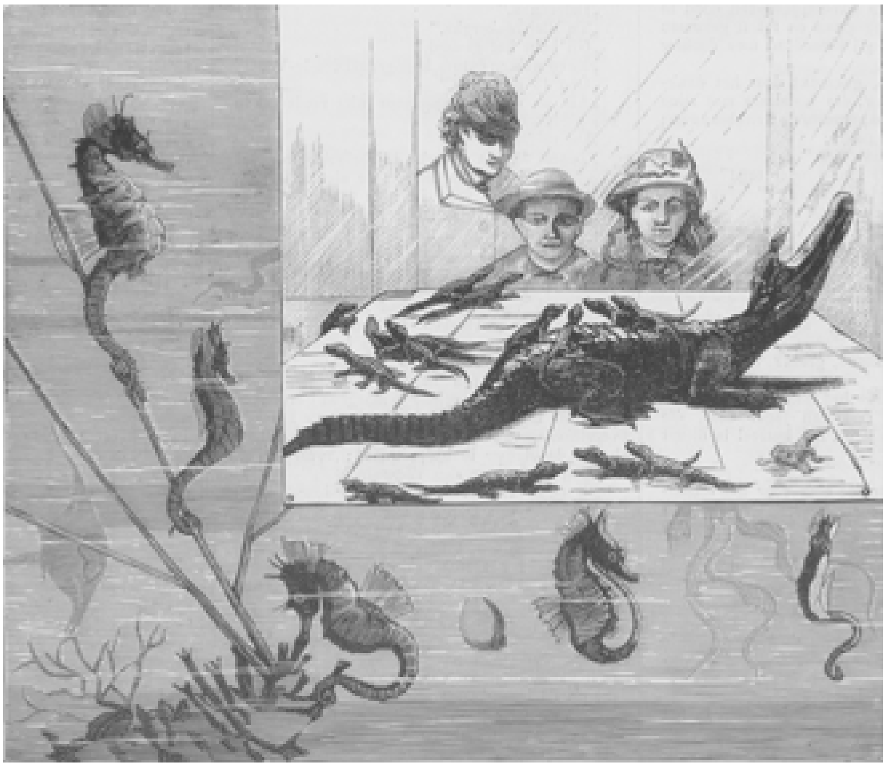

KROKODILLEN EN ZEEPAARDEN.

Vervaardiging van champagne-wijn.

Nu en dan treft men in de dagbladen advertentiën aan van personen, die tegen betaling van een zekere geldsom het recept aanbieden tot het vervaardigen van zoogenaamde

champagne-wijn. Het geneele 'geheim' bestaat echter uit de volgende eenvoudige behandeling: Men neemt twee lood witte kandijsuiker en 1/4 lood wijnsteenzuur, 't welk men fijn stampt, waarna men het mengsel in een met goeden witten wijn gevulde champagneflesch doet, welke men goed omschudt. Vervolgens wordt in de fiesch nog 1/4 lood dubbelkoolzuur gedaan en de flesch zoo spoedig mogelijk sterk gekurkt, zoodat de buitenlucht geen toegang tot den wijn heeft. Na eenige uren in den kelder gelegen te hebben, kan de wijn, die als echte champagne schuimt en een zeer frisschen smaak heeft, gedronken worden.

Het smokkel-museum te Londen.

Een der belangrijkste kabinetten te Londen is het zoogenaamde smokkel-museum, dat een rijke verzameling voorwerpen en werktuigen bevat van verbeurdverklaringen door de policie. Wij willen er een oogslag in geven: Men vindt er in de eerste plaats een reusachtige Wellingtonzuil van lood. Hare geschiedenis is de volgende: Lood als oorlogsmateriaal is in Engeland aan een hoog invoerrecht onderworpen, tot kunstvoorwerpen bearbeid is het echter vrij. Een doorslepen leverancier kwam op den inval, honderden en nogmaals honderden looden borstbeelden van Wellington te laten maken, die echter zoo weinig gelijkenis hadden, dat zijn eigen vader ze niet herkend zou hebben. Ze kwamen zoo talrijk in Engeland aan, dat ieder gehucht zich wel zulk een monument had kunnen aanschafen. Ze werden echter niet tot dat vaderlandsch doel gebruikt, maar gingen regelrecht naar Birmingham - naar de kogelgieterij. Zoodra de policie van de zaak den reuk kreeg, was het natuurlijk met de zonderlinge bestemming der Wellingtonborstbeelden gedaan. Verder ziet men in het museum een torenhooge chignon - eenmaal eene bewaarplaats van brusselsche kant. Een goedig er uitziend schoothondje, naar alle regelen der kunst opgezet, had vroeger in zijn lichaam een schat van valencienner-kant en brillanten ringen. Een reusachtige stok, zwaar en onhandelbaar op het oog, maar inderdaad zeer licht: op zekeren dag haalde de policie er 10.000 vingerringen uit te voorschijn. Men ziet er een prachtig gevoerden pelsen jas hangen: tusschen de voering waren eenmaal 140 horlogiën verborgen. Een paar laarzen is er opmerkelijk, omdat het een der duizend paren is, wier zolen uit geperste tabak bestonden. Lange tabaksrollen zien er als kabeltouwen uit en zijn van buiten geteerd. Een dik boek, van buiten den titel dragende '*Levensphilosophie vak Wolf*' bevatte eertijds zestig dames uurwerken in foedraal. Zoo vindt men in dit vreemdsoortig museum nog talrijke andere gesmokkelde voorwerpen, maar de verzameling is niet voor het publiek geopend.

[Nummer 29]

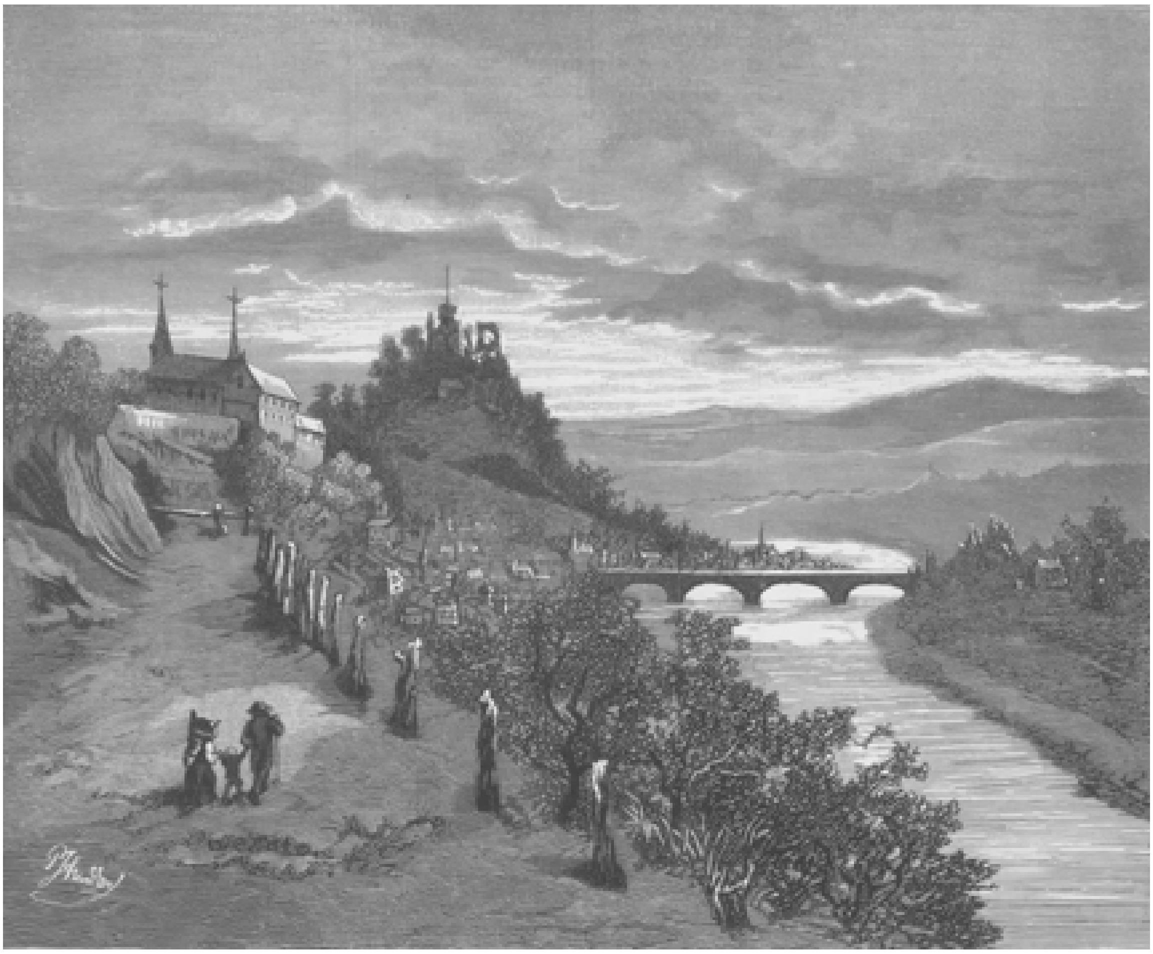

SAARBURG IN DE OMSTREKEN VAN TRIER.

Geillustreerd nieuws.

Inhoud:

De deken der Belgische schilders. - Midden-Afrika nu en eertijds. - Afrika-reizigers. - Livingstone. - Het internationale Comité tot onderzoeking van centraal-Afrika.

De deken der belgische schilders, Jean-Baptiste Madou, is den 3 april op 81jarigen leeftijd overleden. Zijn dood is een onmetelijk verlies voor de belgische schilderschool en voor de kunst in het algemeen, want ook in het buitenland waren zijne schilderijen zeer gezocht, en Duitschland, Engeland en Frankrijk betwistten elkander de voortbrengselen zijner handen. Napoleon III schonk hem zelf de ridderorde van het Legioen van Eer.

Oorspronkelijk teekenaar, maakte hij de illustratiën voor een groot aantal werken, welke teekeningen nog altijd door kunstkenners zeer gezocht worden. Spoedig echter verwisselde hij het potlood met het penseel: hij gevoelde zich schilder en verkreeg weldra een volkomen meesterschap over kleuren en vormen. Zijn kabinetstukken, zijne scènes uit het soldatenleven, zijne dorpsschilderingen, zijne types uit den tijd van het directoire - allen ademen geest en waarheid; zij zijn als fotografiën zoo waar en brengen altijd opgeruimdheid bij den aanschouwer te weeg.

Op binnen- en buitenlandsche tentoonste lingen werden zijne stukken dan ook zeer opgemerkt en verschillende museums bezitten schilderijen van zijne hand.

Madou was lid der belgische Academie, van de schilder-academie te Antwerpen, professor van de school voor Schoone Kunsten te Brussel enz. Tot aan zijn dood toe bleef de onvermoeide grijsaard het penseel hanteeren.

Wat is midden-Afrika? Wanneer men die vraag voor twintig, dertig jaar gesteld had, zou men een alles behalve uitlokkend antwoord hebben ontvangen.

Sla eene kaart van dien tijd op en men vindt er beteekenisvolle witte vakken, hoogstens hier en daar afgebroken door eenige gestippelde lijnen en omtrekken, die eene rivier of meer deden *vermoeden*, terwijl de witte ruimte aangevuld werd door het veelbeteekenende in dikke letters gedrukte: ONBEKENDE BINNENLANDEN.

Raadpleegde men de aardrijkskundige werken van dien tijd, dan vond men ongeveer de volgende beschrijving:

Midden-Afrika ligt onder een hemel van vuur in een doodend klimaat.

Vreeselijke verscheurende dieren en reusachtige slangen zaaien er dood en verderf.

'Giftige moerassen wasemen er hunne doodende gassen uit en de weinig talrijke en geheel verwilderde negerstammen zijn het slachtoffer van al die verschrikkelijke plagen en moeten er iederen dag hun ellendig bestaan tegen het klimaat, de roofdieren en de moeraskoortsen verdedigen.'

De stoutmoedige reizigers, die de laatste jaren het onbekende gebied in alle richtingen doorkruisten, hebben echter een geheel ander beeld opgehangen van die verre landstreken.

Luitenant Cameron, die voor weinige maanden in Europa terugkeerde, zegt van midden-Afrika:

'Het binnenland is over het algemeen een heerlijke en gezonde landstreek, onmeetbaar rijk in allerlei voortbrengselen tot de drie rijken der natuur behoorende.'

‘Afrika,’ zegt Livingstone, op wien wij hiernaast terugkomen, ‘Afrika verschilt hierin van Indië, dat de lucht er 's nachts op eene aangename wijze wordt afgekoeld, en het is ontwijfelbaar, dat de Europeaan zich hier zonder gevaar aan de stralen der zon kan blootstellen, die in Indië zoo noodlottig zijn... Zonnesteken komen hier nooit voor: gedurende tweeendertig jaren heb ik van getn enkel geval gehoord.

‘Het is waar,’ zegt hij op eene andere plaats, ‘dat ik veel van de koorts geleden heb, maar ik bevond mij in zeer ongunstige omstandigheden, daar wij noch tenten noch eenige andere schuilplaats hadden. Maanden en maanden lang moesten wij op den vochtigen grond slapen, blootgesteld aan den slagregen en dikwijls tot de heupen in de moerassen wegzinkende. Ons voedsel bestond uit wortelen en meel.’

In welk land der aarde zou men onder zulke omstandigheden de koorts kunnen ontvlieden?

Eveneens gaat het met de verscheurende dieren - Livingstone zegt, dat ze minder te vreezen zijn dan de wielen der voertuigen in het drukke Londen - en met de vermeende woestheid en bloeddorst der inboorlingen. Hoe verder de reizigers in de binnenlanden van Afrika doordrongen, hoe meer de gewaande verschrikkingen zijn verdwenen.

Nu weet men, dat de onmeetbare hoogvlakten van midden-Afrika met talrijke krachtige stammen bevolkt zijn, en de kaarten van den laatsten tijd prijken reeds met menigvuldige stroomen, meren en bergketens.

Zooals wij zeiden is Afrika in de laatste dertig jaren door een aantal ondernemende reizigers bezocht, die van liefde voor de wetenschap gloeiende, onbe[k]ende landstreken, volksstammen, diersoorten en planten aan het licht gebracht en beschreven hebben. Namen als Clapperton, dr. Barth, mejuffrouw Tinne, Baker, dr. Livingstone en luit nant Cameron zullen steeds door het nageslacht met een gevoel van erkentelijkheid genoemd worden. Zijn de meeste hunner als het slachtoffer van de talrijke gevaren, aan zulke ontdekkingsreizen onvermijdelijk verbonden, gevallen, hunne dagboeken en nagelaten reisbeschrijvingen hebben hunne stoute tochten voor de geheele beschaafde wereld vruchtbaar gemaakt en zijn de wegwijzers geworden, die voor latere onderzoekers den weg gemakkelijk maken en vereffenen. Want nog altijd begeven zich nieuwe expeditiën naar Afrika op weg, en de eene reiziger is nauwelijks teruggekeerd, of een tweede steekt reeds de zee over om de taak des eersten weêr op te nemen en te vervolgen.

Het ondernemende Engeland vooral levert een rijk contingent van onvermoeide en onverschrokken Afrika-reizigers; keerde Cameron enkele maanden geleden uit midden-Afrika in zijn vaderland terug, thans kunnen wij weêr de terugkomst melden van luitenant Young, die in Mei 1875 uit Engeland naar Afrika vertrokken was en er bijna twee jaren bleef.

Ook deze stoute reiziger heeft menig onbekende landstreek doorkruist en eveneens de streken bezocht, waar de onvergetelijke Livingstone jaren lang omdoolde. Hij heeft dien reiziger om zoo te zeggen stap voor stap op zijne tochten gevolgd en al de landstreken bezocht, waar Livingstone met zijne kloeke vrouw ronddoolde.

De reisgenoot van luitenant Young, de natuurkundige Simons, heeft onder meer een tweetal sèhetsen genomen, de woning voorstellende, waarin Livingstone zijne reis- en levensgezellin door den dood verloor, en de plek, waar de treurende echtgenoot haar onder de schaduw van een reusachtigen boabab-boom ter laatste rustplaats neêrlegde en een eenvoudigen grafsteen tot hare nagedachtenis oprichtte. Van beide teekeningen bieden wij onzen lezers eene gravure aan.

Wij meenen onzen lezers een dienst te bewijzen door eenige korte bijzonderheden over de tochten van den onvermoeiden Afrika-reiziger in herinnering te brengen.

In 1848 begaf Livingstone zich op 31jarigen leeftijd naar Afrika, waar hij negen achtereenvolgende jaren verbleef en van Tsjokoeani, de hoofdstad van den Bakoeëna-stam, uit verschillende tochten naar het binnenland maakte, een aantal rivieren en moren ontdekte en in 1854 van Loando op Afrika's westkust uitgaande, het werelddeel doorreisde, tot hij twee jaren later Quelimane aan de oostkust bereikte, om over Egypte naar Europa terug te keeren.

Nadat hij in Engeland zijn reisverhaal uitgegeven had, keerde hij twee jaar later, tot britsch consul te Quelimane benoemd, naar Afrika terug, tevens met den last verdere nasporingen in de binnenlanden te ondernemen en den destijds nog bloeienden slavenhandel te bestrijden. Op eene opzettelijk voor het doel gebouwde stoomboot voer Livingstone de Zambeci en haar zij[rivie]r de Sjire op, bezocht het Nyassa-meer en wist met de bewoners dier streken vriendschapsbetrekkingen aan teknoopen. Daar echter de Zambeci voor groote schepen niet bevaarbaar was, en de gesteldheid des lands het handelsverkeer moeielijk maakte, riep de engelsche regeering hem in 1864 terug, maar keerde hij reeds het volgende jaar ten derde male terug met den titel van ‘engelsch consul voor de binnenlanden van Afrika.’ Het is deze derde en laatste reis vooral die, met eindelooze vermoeienissen, ontberingen en gevaren gepaard, Livingstone's naam gevestigd heeft.

In het begin van 1866 te Zanzibar (een stad en eiland op de oostkust) aan land gestapt, begaf hij zich naar het binnenland, bereikte in mei Nyomane, later Mataka, dicht bij het Nyassa-meer, vanwaar hij onder vele tegenspoeden, zooals den dood van zijnen indischen bediende en het verlies zijner lastdieren, verder trok en in 1867 het Liemba-meer ontdekte. Hij werd echter weldra door een vijandelijken volksstam overvallen, zoodat zijne afrikaansche dragers lafhartig de vlucht namen en in Zanzibar de tijding van zijn dood verspreidden.

In Europa meende men echter reden te hebben dat doodsbericht te moeten mistrouwen, ofschoon men geenerlei stellige berichten omtrent zijn lot had. De korrespondent van een amerikaansch dagblad, Stanley, begaf zich op weg om Livingstone op te zoeken, kwam den 6 januari 1871 te Zanzibar aan en had den 29 october daaraanvolgende het geluk, den van alles beroofden en uitgeputten reiziger in de nabijheid van het meer Tanganîka te ontmoeten. Hoe gelukkig Livingstone was, op dat bange oogenblik en zoo onverwacht een Europeaan, een lotgenoot en vriend in die afgelegen gewesten te ontmoeten, hoeven wij niet te zeggen; hij kreeg er nieuwe kracht door en vond weêr nieuwe hulpbronnen om zijn doel te vervolgen, en toen Stanley in maart 1872 weêr naar Zanzibar terugkeerde, bleef Livingstone en drong steeds dieper de binnenlanden in.

Nog langer dan een jaar duurden die vermoeiende tochten, gedurende welke hij telkens nieuwe landstreken, volksstammen en rivieren vond, tot hij omstreeks april 1873 zoo verzwakt was door ellende en ont beringen, dat zijne volgelingen hem moesten dragen en hij zijn einde voelde naderen. Toch bleef hij zijn weg steeds vervolgen; bij het dorp Tchitammbo gekomen - het was den 28 april - werd Livingstone echter zoo hevig door buikloop en koortsen aangevallen, dat hij zijne geleiders verzocht voor hem eene hut in gereedheid te brengen, waar hij in vrede zou kunnen sterven. Inderdaad overleed hij vier dagen later, den 1 mei, kort na middernacht, en werd zijn gebalsemd lijk door zijne reisgenooten naar Zanzibar

gevoerd, om later naar Engeland overgebracht en den 18 april 1874 met groote plechtigheid in de Westminster-abdij begraven te worden.

Wij hebben eenigszins langer stilgestaan bij Livingstone's tochten, want hoewel hij niet de laatste der ontdekkingsreizigers is, blijft hij nog altijd de verdienstelijkste onder de talrijke onderzoekers van hjet door ons besproken werelddeel. Zijn naam en zijne ontdekkingen zijn in den laatsten tijd opnieuw ter spraak gebracht door de verdienstelijke pogingen van den koning van België, om een internationaal onderzoek over midden-Afrika te doen ontstaan, met het driedubbele doel, om de ontdekkingstochten van de vroegere reizigers voort te zetten, een internationaal verkeer met die landen tot stand te brengen en den slavenhandel te bestrijden. Bij eene vroegere gelegenheid hebben wij reeds over dit initiatief van koning Leopold II gesproken; wij vergenoegen ons nu met de voorloopige resultaten meê te deelen door den koninklijken ontwerper verkregen.

Een aantal landen hebben zich bij de beweging aangesloten. Een aantal hooggeplaatste personen hebben den titel aangenomen van eerelid van het comité, daaronder behooren de koningen van Zweden en Saksen, de groothertog van

Baden, aartshertog Lodewijk van Oostenrijk en de kroonprins van Denemarken. In de meeste landen van Europa zijn nationale commissies gevormd, welke met die van België in verbinding staan en vorstelijke personen aan haar hoofd hebben. In Nederland is voorzitter Z.K.H. prins Hendrik der Nederlanden.

De belgische commissie zelve heeft reeds belangrijke sommen bijeengebracht. Zij heeft op dit oogenblik meer dan 160.000 franken in kas en eene som van 136.000 franken kan bovendien elk oogenblik opgevraagd en in de kas gestort worden. Aan jaarlijksche bijdragen is voor 110.000 franken ingeschreven, zoodat deze gelden, gevoegd bij de renten van het kapitaal, in 1878 een aanzienlijk bedrag zullen vertegenwoordigen. Spoedig zal er dan ook eene internationale conferentie belegd worden, om een definitief plan van onderzoek vast te stellen.

Bij voortdurende belangstelling van de zijde des publieks mag men van het opgevatte plan de schoonste vruchten verwachten.

Saarburg, in de omstreken van Trier.

Het duitsche Rijnland is nog steeds de streek, waarheen toeristen van alle natiën hunne schreden richten, en zoolang zijne majestueuze bergen, tooverachtige dalen en kristalheldere rivieren al den gloed van het oorspronkelijke en nieuwe zullen behouden, zoolang zal de Rijnprovincie het aantrekkingspunt blijven van allen, wier hart voor den indruk van grootsche natuurtafereel en vatbaar is.

Het land der Moezel en Saar bezit echter eene bijzondere aantrekkelijkheid, en wie de oude bisschopsstad Trier bezoekt, vergeet nimmer langs de schilderachtige oevers der Saar te wandelen en daar met volle teugen te genieten van de natuurpracht, welke in den mond van allen, die de wereld gezien hebben, spreekwoordelijk is geworden.

Van Trier uit langs de rivier wandelende, nadert men ongemerkt het stadje Saarburg met zijne eeuwenoude burchtruïne, waarvan elke steen, indien hij spreken kon, een stuk geschiedenis van het land zou vertellen; want die eentoonig daarheen vlietende wateren zijn meer dan eens bloedrood geverfd, zoowel door het bloed van hen, die langs hare oevers woonden, als van de woeste krijgslieden, die den vrede van dat aardsch paradijs kwamen verstoren.

Geen naam echter welke er meer treurige herinneringen heeft achtergelaten dan die van den gevreesden generaal der roofridders, Frans van Sickingen, wiens woeste horden er slechts acht dagen hebben huisgehouden, doch waarvan het spoor nog aanwezig is.

Een Walter Scott en andere schrijvers van ridderromans mogen hunne helden sieren met dapperheid en stoutmoedigheid, zij mogen het plunderen langs de groote wegen van onschuldige en ongewapende kooplieden tot heldendaden verheffen, wij weten dat die heldenfeiten voornamelijk bestonden in vechten en brassen, en in weerwil van alle schoon opgesmukte verhalen blijven zij voor iedereen de woeste kerels, die wet noch recht eerbiedigden.

Zeer veel schrijvers stellen Frans van Sickingen voor als den Hector der Duitschers en den verdediger hunner vrijheden, omdat hij allen, die zich tegen het wettig gezag

verzetten, in bescherming nam; doch overigens zeer partijdige geschiedschrijvers[(1)] noemen hem den beschermer der regeeringloosheid en van het roofridderschap en den tegenstander der wettige orde door den daitschen keizer en de landsheeren in te voeren.

Dat zijne macht en invloed niet gering waren en zijn bondgenootschap door verschillende vorsten gezocht werd, kan ons niet verwonderen als wij weten, dat hij zich beroemde elk oogenblik twee duizend paarden en tien duizend man voetvolk op de been te kunnen brengen, en zoowel de koning van Frankrijk als de keizer van Duitschland trachtten hem tegen een voor dien tijd zeer hoog jaargeld voor hunne belangen te winnen.

De aanleiding tot de menigvuldige twisten, waarin men hem gewikkeld zag, was gewoonlijk niets anders dan het toegeven aan zijn lust om te moorden, te branden en te plunderen, en waar dit niet goedschiks ging, werden de vorderingen van particulieren op staten en landen opgekocht en de nakoming daarvan met kracht van wapenen geëischt. Zoo had de rooftocht, dien de stad Worms van den woesteling te verduren had, geen andere oorzaak dan dat Sickingen van zijn notaris, Balthazar Sloer, dezes twist met genoemde stad had overgenomen, terwijl zijn inval op het triersch gebied alleen tot voorwendsel had, dat twee der deelgenooten van het roofridderlijk verbond, waarvan hij zich als hoofd had opgeworpen, geldvorderingen hadden op twee triersche vasallen.

Het roofleger verzamelde zich op den Ebernburg bij Kreuznach, het gewone verblijf van Frans van Sickingen, als hij niet op roof uit was, en zakte moordend en plus derend naar het bedreigde Trier af. De eerste geweldenarij die zij daar pleegden, was het oplichten van twee der rijkste bewoners van het land, waaronder de vader des wijbisschops, die hem vijf duizend dukaten moesten beloven om onder borgtocht hunne vrijheid terug te bekomen. Toen deze zich echter door hun landheer van de gewelddadig opgelegde verbintenis lieten vrijspreken, begon het moorden en plunderen voor goed.

Alle koopgoederen, welke men langs bekende en onbekende wegen vervoerde, werden buit gemaakt, het geheele land onder brandschatting gesteld, en waar de kooplieden of inwoners er hun leven afbrachten, mochten zij van een buitengewoon geluk spreken.

De schrik was de roofbende vooraf gegaan, en dagelijks nam die nog toe door de honderdvoudig vergrootte verhalen der vluchtende landlieden, die binnen de stadsmuren eene schuilplaats kwamen zoeken tegen het geweld dat hen bedreigde. De algemeene angst steeg tot zulk eene hoogte, dat de aartsbisschop van Trier gedwongen werd de vorstelijke abdij van Maximin, met hare rijke voorraadschuren aan de vlammen prijs te geven, opdat de bende er zich bij gebrek aan levensmiddelen niet zou kunnen nestelen en van daar uit het geheele land verwoesten.

Deze noodzakelijke ramp, welke men door den nood gedwongen zich zelven had toegebracht, hield de bende, met kanibaalsche woede te werk gaande, niet tegen, doch deed hare toomelooze en schandelijke wraakzucht toenemen, zoodat na een betrekkelijk korten tijd Sickingen onder de muren van Trier stond, aan het hoofd van vijf duizend voetknechten en vijftien honderd ruiters.

Het standhouden der stad hing onmiddellijk af van het behoud der burcht van Saarburg, waarop een deel der triersche troepen gelegerd was, en Sickingen begreep dit ook, want onmiddellijk liet hij het beleg er voor slaan.

(1) Zie Schlosser. Algemeine Geschichte.

Zooals het gewoonlijk in zulke gevallen gaat, had men in de paniek, welke de komst van Frans van Sickingen was vooraf gegaan, vergeten de burcht van proviand te voorzien, zoodat, toen zij belegerd werd, er nog even voldoende voorraad was om een enkelen dag te leven. Van de burchthoogten zagen de bisschoppelijke soldaten de woeste benden naderen en in een steeds nauwer kring het kasteel insluiten. De bedoeling der soldaten van Sickingen was voor hen geen raadsel, doch met de hand aan het zwaard en besloten hun leven zoo duur mogelijk te verkoopen, wachtten zij den aanval af.

Deze liet zich niet lang wachten, want terstond na hunne aankomst begon de stormloop. De triersche bezetting had echter nog iets heiliger te verdedigen dan haar leven, de krijgsknechten toch, die daar beneden stonden, waren immers de vernielers van kerken en kloosters, de moordenaars van priesters en monniken, zij noemden zich de verdedigers der dwaalleer, welke Luther, Ulrik van Hutten en Melanchton waren begonnen te prediken, en men wist dat bij een neêrlaag, alles wat hun heilig was zou geschonden en Vertrapt worden.

Met bebloede koppen moesten dan ook de Sickingsche benden aftrekken, maar toch hief men in de burcht geen victoriekreten aan, want toen de bevelhebber des avonds het overschot zijner dapperen monsterde, zag hij hen bijna tot op de helft verminderd, en ook die helft kon hij den volgenden dag het gewoon rantsoen niet laten uitreiken.

't Is waar, de heldengroep zwoer opnieuw trouw aan het vaandel, waarop het beeld der H. Maagd geborduurd was, doch dit kwam meer voort van de geestdrift door de overwinning veroorzaakt, en als men morgen een nieuwen uitval had door te staan, zouden dan de armen, door den honger verzwakt, niet neêrzakkenom den vijand het kasteel binnen te laten trekken?

Zoo dacht er de kommandant niet over, want hij rekende vast op den bovennatuurlijken bijstand der H. Maagd, die op zijn banier prijkte, en zoo onwankelbaar was zijn vertrouwen, dat hij zijne soldaten volkomen bekend maakte met hun toestand. De legende zegt, dat de H. Maagd hem in den slaap verscheen en hem de overwinning voorspelde, nadat hij eerst vele moeielijkheden zou te boven zijn gekomen.

Twee dagen verliepen, doch Frans van Sickingen had de kracht der triersche wapenen leeren kennen en onthield zich van een nieuwen aanval, zeker als hij was, dat de honger zou verrichten wat zijn zwaard niet vermocht. Indien hij echter een oogslag in de burcht had kunnen werpen, zou hij niet geaarzeld hebben, die verzwakte en daar hulpeloos neêrliggende soldaten door zijne woeste gezellen den genadestoot te laten geven.

Het was op den morgen van den derden dag der belegering. De nacht was in stomme smart doorgeworsteld, en al stonden de krijgsknechten ook voor de schietgaten, hunne ledematen misten de kracht, zonder welke de moed niet meer is dan een klank.

Daar verschijnt de bevelhebber onder de zijnen. Ook hem grimt de honger uit de oogen, doch zijn vertrouwen op de verlossing is onwankelbaar: hij gaat hen een laatste woord van moed toespreken.

'Dappere gezellen,' zoo begint hij, doch hij vervolgt niet, want daar beneden grijpt iets wonderlijks plaats..... Klaroenen weêrklinken, ruiters rijden op en neêr, de soldaten scharen zich in gelederen en trekken af, woedend met hunne speren naar de burcht dreigend, waar de bezetting, niet wetende of zij moest juichen over hare verlossing

of zich gereed maken den heldendood te sterven, verstomd over de muren dat schouwspel gaêslaat.

Eindelijk lost zich het raadsel op: men is gered, de roofbenden trekken af, vervolgd door een onverwachten bondgenoot, die het bedreigde Trier is te hulp gekomen en onder het zingi en van dankliederen ter eere der heilige Patrones van Trier, haalt de burchtbezetting de redders in, die haar het leven brengen.

De verwoesting der schoone landstreek kon niet verholpen worden, doch het land wtas behouden gebleven, dank zij de machtige hulp der H. Maagd van Trier, en de roover, die het Moezelland was komen verwoesten, boette later door een sterven zooals hij geleefd had de misdaden, waarmeê zijne zwarte ziel beladen was.

Maria Stuart.

Maria Stuart - is er een naam in de geschiedenis, die een liefelijker en droeviger klank heeft voor onze ooren, is er een naam, die zoo onmiddellijk onze sympathieën en ons diep medelijden opwekt en ons doet denken aan eene ster, die zoo schitterend opkwam en zoo spoedig en zoo treurig moest ondergaan, aan eene schoonheid en glans, die de wereld verrukte, maar een zoo rampzaligen ondergang moest vinden? Maria Stuart is niet alleen de lievelinge der historie, maar ook de kunsten hebben dat schoone hoofd met een onverwelkbaren lauwerkrans versierd. Haar roem heeft niet slechts geklonken van de harp van den zanger Rizzio, veel grootere dichters dan hij, Vondel, Schiller, Burns, om slechts enkelen te noemen, hebben hare deugden, hare schoonheid, en allen hare ongelukken bezongen. De nijd, de haat, die haar leven vergiftigden, hebben niet kunnen beletten, dat het nageslacht haar vereerde als eene van de schit-

erendste en edelste vrouwen; als eene martelares, gelasterd, gehoond, maar die toch uit de vuurproef der geschiedenis vlekkeloos is te voorschijn gekomen. Al de smetten, welke vooral de geloofshaat en een Elisabeth, die zich van den moord had schoon te wasschen, op haar geworpen hadden, zijn langzamerhand door eene onpartijdige kritiek uitgewischt, en mogen sommige geschiedschrijvers nog aan de oude vooroordeelen blijven vasthouden, den ouden laster blijven gelooven, het is slechts omdat zij uit onkunde of partij-drift liever de leugen dan de waarheid gelooven.

Maria Stuart is niet langer eene moordenares, die met de ondeugd heult en uit eerzucht naar eene vreemde kroon grijpt, maar zij is eene rampzalige vorstin, die, na de kroon van Frankrijk door den dood van haren gemaal verloren te hebben, ook de kroon van Schotland verloor door den religiehaat en de wispelturigheid harer onderdanen en de lage intriges van hare nicht, de koningin van Engeland; zij is eene rampzalige, die in de handen viel van eene duivelin, die haar ongehoorde kwellingen aandeed, die allen denkbaren laster van haar deed rondstrooien, haar de laagste beschuldigingen toeschreef en uit eerzucht, jaloezie en andere lage vrouwelijke driften haar hals bracht onder de bijl van den beul. De moord van Maria Stuart is eene bloedvlek in de geschiedenis van Engeland, die al zijn roem en zijn rijkdom niet kunnen uitwisschen; want Maria Stuart was geene eerzuchtige, die Elisabeth de kroon zocht te ontrooven, maar eene ongelukkige, die zich aan de hoede toevertrouwde der valschheid, opgesloten werd gehouden als eene misdadigster en den dood stierf van eene martelares.

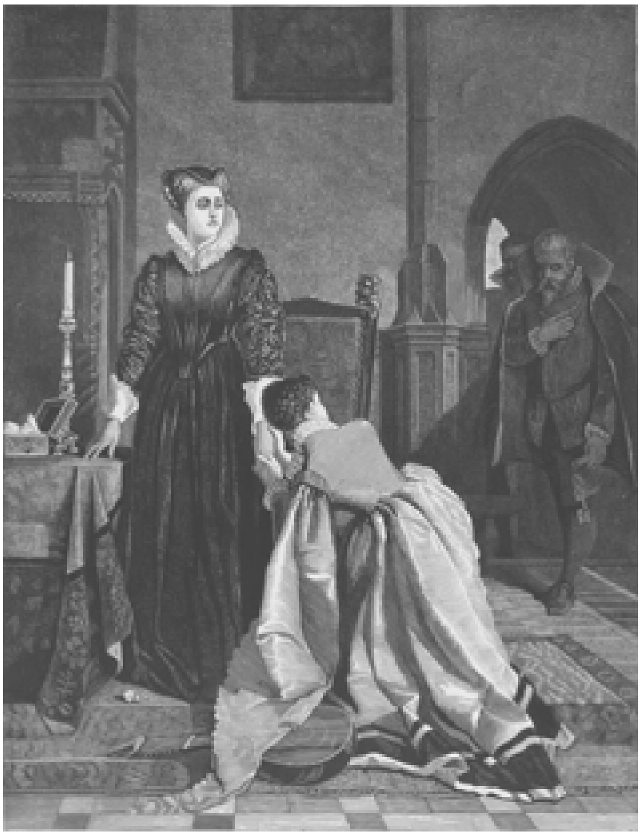

MARIA STUART, NAAR WEHLE.

Onze gravure stelt haar voor in het gewichtigst oogenblik haars levens, terwijl zij het doodvonnis aanhoort, dat Elisabeth en het Huis der Lords over haar hebben uitgesproken.

Het horlogemaken
In het Zwitsersch kanton Neufchatel.
(*Vervolg en slot.*)

Er zijn weinig zoogenaamde fabrieken; gewoonlijk is elk werkman op zich zelven een onafhankelijk fabrikant en maakt hij thuis met hulp en medewerking van al de leden van zijn gezin het stuk, waarop hij zich heeft toegelegd: getande raderen, trommels, wijzers, kassen, wijzerplaten, enz. De horlogemaker koopt al die verschillende deelen, zet ze in elkaar en maakt er een horloge van, want ofschoon de stukken uit verschillende handen komen, passen zij echter volmaakt in en bij elkaar, daar alle stukken naar een zelfde model vervaardigd worden.

Het fijnste werk der geheele industrie is het klieven en doorboren der edelsteenen, waarop het werk loopt, en het maken der spiralen of veeren.

Laat ons deze twee takken eens nader beschouwen.

Zooals bekend is, laat men om het wrijven en verslijten der deelen, die voortdurend snel in beweging zijn, te voorkomen, de stalen spillen op kleine edelsteentjes draaien, waarin een gaatje geboord is. De cylinderhorloges hebben vier of acht doorboorde edelsteentjes, de ankerhorloges hebben er dertien of meer, en door die inrichting kan een horloge een menschenleven lang loopen, zonder in 't minst te verslijten. Die stukskes edelsteen, van de grootte van een gierstkorrel en de dikte van een vel papier, worden met diamantstof bewerkt, gewoonlijk door de bekwame hand van jonge meiskes. Als de steen, die met het microscoop onderzocht wordt, gekliefd is, gaat hij naar de machine, waar er een gaatje in geboord wordt.

Dit werk is minder eene boring dan wel eene stempeling, een heel fijn snijwerk door middel van eene naald, die altijd dezelfde plaats raakt, terwijl zij met eene snelheid van vele honderdmillioenen malen per uur ronddraait. De naald zelve, ook al was zij van het hardste staal, zou op de steenen breken; daarom heeft de boring plaats door middel van diamantstof, dat zich rondom de punt der naald hecht, en welke, daar zij van zeer dun staal is, verandert in een bundel.

Het werk van een geheel jaar zou in een pillendooske kunnen geborgen worden en vertegenwoordigt, zoowel wat stof als werk aangaat, een kapitaal, dat dikwijls honderd duizend franken te boven gaat.

Men behoeft slechts meer van nabij eene spiraalveer van den slinger, die even fijn is als een haar, te onderzoeken, om zich een denkbeeld te kunnen maken van de behendigheid en het geduld, dat er noodig is om zulk een fijn voorwerp te maken, en dit wel te meer, daar het niet alleen te doen is om het den verlangden vorm te geven, maar om het de noodige duurzaamheid te doen hebben. Die spiraalveeren zijn een der merkwaardigste voorbeelden van de hoogere waarde, welke een stof door bewerking verkrijgt. Een centenaar best engelsch staal, dat men voor de veeren gebruikt, kost slechts 200 franken, terwijl een centenaar veeren, die geheel afgewerkt zijn, schier een half millioen franken waard zijn, zoodat de grondstof, tot horlogeveeren verwerkt, bijna drieduizendmaal meer waard is.

JEAN-BAPTISTE MADOU.

Laat ons nu een vluchtigen blik werpen op het horlogemaken. Zooals wij reeds gezien hebben, werken er meer dair zestig werklieden aan één horloge.

Op den laagsten trap der fabricage, gelijkt de bewerking nauwelijks op een horloge; zij bestaat daar uit het maken der koperen schijf, plaat genaamd, enkele wieltjses en andere stukken, die meestal met de machine vervaardigd worden. Er is nog geen quaestie van veeren, wijzers, wijzerplaten of kassen. De aanzetter onderzoekt dan het werk en laat er de laatste hand aan leggen, waarop zij in een andere hand overgaan. Nu worden er de stijltjes en bruggen aangebracht, de spillen aangeschroefd, de tanden gepolijst en alles, wat er noodig is om een horloge goed te doen loopen. De platen gaan vervolgens naar den kassenmaker, die ze, na ze behoorlijk gepast te hebben, naar den fabrikant zendt; eerst dan worden er de wijzerplaat en de wijzers in aangebracht. Voor de tweede maal gaat het horloge nu naar den aanzetter, die ze in de kas sluit, en er nog verschillende werkzaamheden aan verricht, als het schuren der spillen, wieltjes enz. Dan zet men er de veer in, dit wil zeggen het stuk waardoor het horloge loopt, terwijl de fabrikant van het sohakelwiel, den slinger en de andere deelen, die bij dit rad behooren, zooals o.a. de spiraal, er in zet.

Het horloge is nu gereed, doch alle versierselen ontbreken nog. Het wordt daartoe weêr geheel uit elkander genomen en elk stuk opnieuw gepolijst, terwijl steeds in het oog gehouden wordt, dat alle deelen zoo min mogelijk wrijving hebben. De schroeven gaan naar den schroeven-polijster; de stalen stukken naar den

Ontdekkingsreizen in Afrika.

HET HUIS WAAR IN VROUW LIVINGSTON OVERLEED.

HET GRAF VAN MEVROUW LIVINGSTONE.

staalpolijster; de koperen wieltjes naar den koper-polijster of naar den vergulder. In dien tijd is de kas naar den monteur gegaan, die er de scharnieren aan maakt; vervolgens gaat zij naar den graveur en eindelijk naar den polijster, die ze van binnen en buiten polijst. Zijn al deze werkzaamheden afgeloopen, dan gaan alle stukken naar den remonteur, die het horloge in elkander zet, vervolgens naar den poseur (degene die de steenen op hunne plaats brengt), waarna het werk in de kas gesloten wordt om in den handel gebracht te worden.

Gedurende geruimen tijd waren de winsten van de horlogemakers der Jura zeer aanzienlijk, doch door een overvoerde markt en gedeeltelijk ook door politieke toestanden leed de handel zooveel, dat de prijzen van meer dan een tak van het horlogemaken tot op de helft daalden. De fabrikanten hebben echter altijd zaken weten te maken, hetzij door wijzigingen en gewichtige ontdekkingen, hetzij door nieuwe markten te zoeken in alle landen der beschaafde wereld. De voornaamste nieuwe markten vonden zij in Noord-Amerika: meer dan het derde gedeelte, misschien wel de helft der zwitsersche horloges gaan daarheen, want men moet niet vergeten, dat behalve de duizenden horloges, die in de havens der Vereenigde-Staten ingevoerd worden en er invoerrechten betalen, er een groot aantal komen door de landverhuizers. Het is ten minste een feit, dat alle Zwitsers, die naar Noord-Amerika trekken, twee horloges op zak hebben, waarvoor zij geen rechten behoeven te betalen. Ook in Azië worden veel zwitsersche horloges ingevoerd, de zwitsersche kantoren van Singapore, van Japan, enz. doen uitgebreide zaken. Om de vervalschingen zooveel mogelijk tegen te gaan, heeft men in de Jura van Neufchatel verschillende controle-bureaux opgericht, waar men jaarlijks omstreeks 250.000 horlogekassen stempelt, waarvan tweederde van zilver en een derde van goud zijn. Zooals men licht kan denken, komen alle kassen niet op die bureaux en men rekent dan ook, dat het kanton Neufchatel jaarlijks meer dan een half millioein horloges oplevert. Daarbij komt nog het onafgewerkt raderwerk, dat in tonnen vervoerd wordt, om later op de markten te verschijnen onder den naam van parijsche horloges.

Het aantal werklieden der dorpen van het kanton Neufchatel, waar horloges gefabriceerd worden, bedraagt meer dan 30.000, waaronder een groot aantal vrouwen. De dagelijksche verdienste van een werkman bedraagt ruim tien franken. Behalve van deze moeten wij nog van Geneve spreken, waar omstreeks 8000 werklieden niets anders dan gouden luxe-horloges maken; van de Bernsche Jura met 23.000 werklieden en de vallei van Waadland, die met St.-Croix, Lausanne en eenige andere in de buurt gelegen plaatsen 8000 werklieden bezighouden. Dit zijn de voornaamste districten, waar het horlogemaken wordt uitgeoefend, zoodat er gezamenlijk meer dan 70.000 werklieden worden bezig gehouden, die hun land jaarlijks omstreeks 100 millioen franken opbrengen. De stad Besancon en Engeland zijn de eenige mededingers van Zwitserland op de markten der geheele wereld[(1)].

Om het horlogemaken zooveel mogelijk te bevorderen, bestaan er te Locle, Geneve, enz. scholen, waar in die kunst onderricht wordt gegeven. De horlogemakersschool van Geneve telt 60 leerlingen, die eerst op 14jarigen leeftijd er worden toegelaten; in de eerste klasse wordt de kunst in 't algemeen behandeld, en deze cursus duurt een

(1) In Frankrijk maakt men jaarlijks omstreeks 300.000 horloges (driemaal minder dan in Zwitserland), waarvan 98 procent te Besancon en in de bergen var. Doubs gemaakt worden. - Engeland levert horloges, die veel duurder zijn dan de zwitsersche, doch daarentegen ook veel beter loopen. Zij worden gemaakt te Londen, Covendry, Liverpool en Clerkenwell.

jaar; de tweede klasse gaat verder, behandelt alles meer in bijzonderheden en duurt negen maanden, terwijl in de derde klasse les wordt gegeven in het samenstellen van repetitiehorloges en remontoirs. In de vierde en vijfde kla se eindelijk wordt het vervaardigen der onderdeelen en het repasseeren bestudeerd. Aan het hoofd van die scholen staan uitstekende onderwijzers, die aan de industrie zeer dikwijls groote diensten bewezen hebben door het uitvinden van een goedkoopere manier van bewerken, enz.

Behalve de gewone cylinders en ankers maakt men ook eeuwigdurende almanakken, remontoirs, repetitiehorloges, chronometers voor de zeevaart, sterrekundige regulateurs, zak-chronometers, morgenwekkers, kerkklokken, werktuigen voor het horlogemaken, enz. Daarbij komen nog muziekdoozen, telegrafische toestellen en automaten, welke door de geheele wereld vermaard zijn.

Anne Dieu-le-Veut.
Een verhaal uit de XVIIe eeuw
Door August Snieders.
(*Vervolg.*)

Dáár voor hem lag een huiske, met een enkel laag venster naast de deur en nog een vensterke in den kleinen trapgevel; niets bewoog zich binnen, doch de bovendeur stond open en het was den vreemdeling toegelaten in het vertrek rond te zien.

In die kleine kamer met lage zoldering, met steenen vloer, met armoedige tafel, stoelen en kas, had de bezoeker, in wien de lezer reeds dengene zal herkend hébben, dien wij onder den naam van De Vertigneul mochten ontmoeten, zijne kinderjaren doorgebracht.

Op den dorpel staande, herkende hij nog elk voorwerp; 't was of er in jaren tijds niets in dat vertrek veranderd was; het kleine opgetuigde schip hing nog aan den zolder, de groote schelpen, glimmend en rooskleurig van binnen, ruw van buiten, lagen nog op de zwarte kas met koperen ringen. Daar, op dezelfde plaats, stond de tafel; aan het ledekant hingen nog altijd de vaalgroene gordijnen; de stoelen schenen in jaren tijds niet verzet, de rooden vloer nog met dez slide figuren in het wit zand gebessemd te zijn, en 't was alsof hetzelfde vuurke om den turfklomp gloeide.

‘Moeder!’ mompelde de jonge man diep ontroerd; doch niemand antwoordde; de aangesprokene was gewis uitgegaan.

De vreemdeling hief de klink der onderdeur op, trad binnen en bleef in het midden van het vertrek staan.

Ja, hier had hij geleefd met zijne moeder, nadat zijn vader, een arme visscher, den dood in de golven der Noordzee had gevonden; hij was te dien tijde nog slechts een kind en weende toen hij zijne moeder weenen zag, om het verlies van den broodwinner. Hoe had hij de arme vrouw nog zien slaven en wroeten, nadat zij bij eenige burgers in de stad gewerkt had. Hier kwam zij, altijd moedig en betrouwend, altijd geloovend en hopend terug, om haar kleinen Laurens te verzorgen.

Op die zelfde onderdeur reed de bengel te paard; in dezen hoek van het vuur zat hij 's winters 's avonds naar den wind, die in den schouw suisde en huilde, te luisteren. Daar moest hij 's avonds neêrknielen en bidden, ginder in den hoek der oude bedsteê sliep hij totdat de morgenzon weêr op de ruitjes van het vensterke pinkte.

Hoe dikwijls had hij 's avonds, als zijne moeder bij het smookend licht van het blikken lampke werkte, tranen in hare oogen gezien, zonder dat hij wist wat die

tranen zegden! Slechts later, man geworden en verre van haar, begreep hij wat lijden zijne moeder destijds moest geprangd hebben.

't Werd den knaap te eng in het kleine huis; hij wilde, vijftien jaar oud geworden, naar zee, niet gelijk zijn vader op een visscherspink, maar op een prachtigen driemaster. De moeder weende, de jongen morde, mokte, speelde met den boozen kop. Eens liep hij heimelijk weg en recht naar Vlissingen, zonder aan zijne moeder iets te zeggen..... Had die knaap dan geen hart?....

De blonde man had bij die herinnering tranen in de oogen. Het was alsof op ieder armoedig meubel, het lijden der brave moeder geschreven stond. Wat onrust, wat leed, wat verdriet moeten dat moederhart doorsneden hebben, en hij, de jonge losbol, zong of floot zijn deuntje in het mastwerk en zeilde eene hem onbekende wereld te gemoet.

Sedert dien was hij maar tweemaal meer in zijne woonstad teruggekeerd, en zijne moeder moest eindelijk de overtuiging hebben, dat hij, evenals zijn vader, in de zee zijn graf gevonden had.

Jaren nadien vernam zij echter dat haar zoon nog leefde; doch wat men haar over hem zegde, bedroefde haar diep en zij was mistroostiger dan dat men haar zou bericht hebben: ‘Uw zoon is dood.’ Zij had het hart op de rechte plaats zitten, de arme visscherweduwe!

De vreemdeling stond geruimen tijd in het midden van het kleine vertrek, toen eene oude werkvrouw, die blijkbaar in de buurt eene boodschap had gedaan, het huis naderde.

Oud, grijs en verre van weelderig was haar uiterlijk; zij ging eenigzins gebukt, als telde zij de straay steenen, of als zocht zij naar een graf.

‘Moeder, moeder!’ zeide de man, deels door de schaduw verborgen.

De oude vrouw stond voor de onderdeur stil en zag rechts en links de straat in, alsof de stem van die zijde geklonken had; dan keerde zij zich om en hief de klink op, mompelend: ‘Dat was de stem van Laurens!’

De blonde man schoot toe en viel de oude vrouw om den hals, onder het herhalen van den uitroep: ‘Moeder, moeder!’ terwijl hij van deze zijde beantwoord werd door dien van: ‘Laurens, Laurens!’

Dan trok zij den man in het licht en staarde hem vlak in het wezen, om zich te vergewissen dat zij wezenlijk haar zoon teruggevonden had.

‘Ja, 't is mijn Laurens wel!’ hervatte zij, sloeg hare hand nogmaals om zijnen hals en weende aan het hart van haar kind. ‘Och, wat heb ik u lang gewacht, Laurens!’

Er gingen verscheidene oogenblikken in de innige omhelzing van moeder en zoon voorbij.

‘Moeder, sluit de deur, opdat wij vrij zouden zijn!’ zegde de zoon ten slotte, toen hij meer tot bezinning kwam.

‘Mag men dan niet weten, kind, dat gij hier zijt?’ vroeg de moeder angstig, doch sloot niettemin de bovendeur en liet een grof stuk doek voor het kleine venster vallen; alleen de schijn van het vuurke verlichtte nu nog het vertrek.

‘Ja wel,’ luidde het antwoord; ‘maar ik kan slechts eenige oogenblikken hier vertoeven; ik ga dan weêr heen en niemand hoeft te weten dat ik hier geweest ben.’

‘Heengaan? Uwe moeder verlaten? Is het dan waar, wat men mij eenige jaren geleden gezegd heeft?’

‘Wat zegde men, moeder?’

‘Dat mijn zoon een zeeroover geworden was.’

‘Dwaasheid, moeder; zoo noemt men mij als men mij benadeelen wil.’

‘Laurens,’ en de moeder greep zijne beide handen vast, ‘er is in uw vaderland een vloek tegen u opgegaan.’

‘Ik weet het, doch de republiek heeft ongelijk en ik zal mij eens van den blaam zuiveren, dien men ten onrechte op mijnen naam geworpen heeft.’

De stem van Laurens beefde toen hij die woorden sprak; hij verdraaide ook eenigzins de waarheid, om zijne moeder niet te zeer te bedroeven.

‘Dan zijt ge uwen geboortegrond niet onwaardig geworden, zoon?’ hervatte de moeder angstig.

‘Neen, zeker niet, moeder. Ik voer oorlog op zee tegen Spanje, ja, dat is waar; ik voer het bevel over schepen en wakkere mannen, die den Spanjaard doen beven en hem te land en ter zee deinzen doen, en datzelfde Spanje, dat mij als een roover wil brandmerken, heeft mij onlangs aangeboden met den titel van viceadmiraal in zijnen dienst over te gaan.’

‘Maar ge zijt niet in dienst van uw eigen land!’

‘Neen, ik ben in dienst van den koning van Frankrijk, en die koning heeft mij, in de hoedanigheid van Franschman’, den titel van majoor in het leger en dien van gouverneur zijner bezittingen in de West-Indiën gegeven!’ zeide Laurens met fierheid.

‘Gij zijt hoog, zeer hoog geklommen, zoon,’ zeide de moeder kalm; ‘maar liever zag ik u een arme, hollandsche pekbroek, gelijk uw vader was, dan in het met goud bestikte vreemde kleed.’

‘Het toe val, moeder, heeft eene groote rol

in mijn leven gespeeld......' morde Laurons eenigzins verlegen.

'Ik weet het, Laurens; ik weet dat gij door honderde gevaren heen in de samenleving naar boven zijt geklommen, maar voor mij ligt de groote waarde van dit alles in de vraag, of de weg daarheen de eerlijke weg was? Gij zegt mij, dat gij nooit van dien weg zijt afgeweken. Welnu, dat gij een eerlijke jongen gebleven zijt, is in mijn oog de grootste roem, de schoonste titel, de rijkste schat,' en bij die woorden drukte zij de hand van haar zoon.

Deze kreeg het inderdaad wel wat warm; die arme vrouw zag met onverschilligheid neêr op al de eer, op al den roem, dien haar zoon met zooveel moeite en gevaren had weten te bekomen. Zij bekommerde er zich niet om; zij vroeg enkel: 'Hebt gij al die grootheid eerlijk verkregen?'

Indien zij eens te weten kwame door welk een zee van bloed, door welke woestijn van rookende puinen, over welken stapel van lijken heen haar zoon die aardsche schatten was meester geworden!

Gelukkig voor haar wist zij er niets van!

'Streelt het dan ook uwe eigenliefde niet, moeder,' vroeg de blonde man, 'dat uw zoon eene gravin tot vrouw koos?'

'God zegene haar, Laurens. Hebt gij kinderen?'

'Neen, nog niet.'

'Mocht gij er hebben, om des te gelukkiger te zijn! Hoe is de naam uwer vrouw?'

'Anne Dieu-le-Veut.'

'Hoe zegt gij?'

'Dieu-le-Veut."

'Zeg haar, dat de oude moeder voor Anne bidt; haar van zal ik wel nooit kunnen onthouden!'

'En nu, moeder, vergeet niet dat ik rijk ben, en gij slechts te spreken hebt om te bezitten.'

'Lieve jongen, uwe oude moeder heeft niets noodig, vooral niet nu zij u gezien heeft!' en zij staarde haar kind liefdevol in de oogen, en hield zijne beide handen in de hare geklemd.

'Ik heb u drie jaar geleden geld gezonden, moeder.'

'Ja, het ligt nog altijd daar....'

'Hoe! Hebt gij er geen gebruik van gemaakt?'

'Neen,' aarzelde de moeder. 'Men had mij gezegd......'

Laurens voelde dat hij beurtelings bleek en rood werd.

'Zoon, verzekert ge mij, dat er geen bloed aan dat geld kleeft?'

'Maar, moeder, alle soldatengeld wordt met eene zekere gewelddadigheid gewonnen.'

'Och,' zegde de oude vrouw mijmerend weêr, 'ik had liever dat gij maar een arme pekbroek, een goede oud-hollandsche jongen waart, en een arme visschersdochter tot vrouw hadt genomen.'

Een wonderlijk gevoel maakte zich van Laurens meester; hij had op dat oogenblik al zijnen rijkdom, al zijne faam, al het gedruisch dat hij in het leven gemaakt had, willen afstaan voor het geluk van vergeten te zijn.

'Ja,' mompelde hij, 'dart ware misschien beter geweest.'

'Laurens, beste jongen, bidt gij nog wel elken avond den goeden God? Ja? Welnu, leer dat ook uwe kinderen, indien gij er ooit hebben zult.'

‘Dit zou een goed werk voor u zijn, moeder!’ antwoordde Laurens ietwat vroolijk. ‘Vertrek met mij en gij zult elders gelukkig en vereerd leven.’

De oude vrouw schudde het hoofd.

‘Neen,’ zegde zij, ‘dit huis betrok ik met uw vader en sleet er gelukkige dagen; hier kreeg ik de tijding van uws vaders dood; hier heb ik mijn zoon verloren, hem beweend, hem na jarenlange afwezigheid weêr gevonden; hier ook wil ik sterven. Ik verlang naar geen geld, naar geen weelde. Ik ben gelukkig, zoon, u gezien te hebben. Ge gaat nu weêr naar zee, niet waar? Blijf dan niet zoo lang meer uit als vroeger.’

‘Maar, moeder, gij woont hier zoo eenzaam.’

‘Was ik dat niet van mijne kindsche dagen; dochter van een visscher, zag ik mijn vader heengaan, wegblijven, terugkeeren; bruid van een visscher, onderging ik hetzelfde lot, totdat eens uw vader wegging en niet meer terugkwam; moeder van den zeeman, ken ik nog niets anders dan eenzaamheid.’

‘Moeder!’

‘En als gij eens terugkomt en mij tusschen vier planken genageld vindt, denk dan dat ik eindelijk daar lig, waar men ten slotte rust heeft.’

‘Beloof mij in alle geval niet meer te werken, moeder.’

‘Wees gerust, kind, uwe moeder werkt voor haar dagelijksch brood; doch dat werk is licht om te dragen.’

Een stille glimlach speelde over het wezen der vrouw.

‘Ik heb nu het hoogste geluk genoten dat ik wenschen mocht, ik heb u gezien, en als uwe roeping elders is, kindlief, zal ik er mij in troosten. Bleef u echter een oogenblik over, ik zou verlangen dat gij onzen ouden pastoor gingt bezoeken, en hem danken voor het goede, dat hij uwe moeder deed.’

‘Hoe, is die nog aan 't hoofd der gemeente?’

‘Ja, wij zijn nog altijd een hand vol katholieken, die, nu eens hier, dan eens daar, nooit tweemaal op dezelfde plaats, vergaderen om in gemeenschap te bidden; wij worden hier in Zeeland niet geduld en alle godsdienstoefening is degenen ontzegd, die Rome's leer volgen.’

‘En gij dient nog altijd tot schakel, moeder, aan die verspreide schaar?’

De oude vrouw knikte.

Het hart van Laurens klopte hoorbaar. Wat was hij verre van het pad afgedwaald, dat die arme heilige bewandelde!

Een sterk gedruisch verhief zich in de straat; de moeder ging naar de deur, deed ze open, en uit eene woelige menigte, welke zich aan de andere zij der straat bevond, stegen schetterende stemmen op.

‘Zou men uwe tegenwoordigheid hier vermoeden, Laurens?’ vroeg de oude vrouw.

‘Wie zou aan mij denken op dit oogenblik?’ antwoordde Laurens met onverschilligheid.

‘Stil..... luister..... men schreeuwt uwen naam!’

En inderdaad men huilde buiten en in de verte:

‘Laurens de Graaff, de zeeroover, de verrader is bij de paapsche!’

‘Neem de vlucht, kind!’ riep de moeder driftig. ‘Spring door het venster, dat op den wal uitzicht geeft en kom terug als het gevaar voorbij is.’

‘Wees gerust, moeder!’ antwoordde de zoon kalm, en haalde eene pistool uit zijne kleêren te voorschijn.

‘Neen, geen wapen, kindlief! Geen bloed in mijn arm huis! Ga heen, ik bid, ik smeek er u om!’

De menigte was inderdaad in een oogenblik sterk aangegroeid; een man, die over zijne onderdeur lag en zijn pijpke rookte, had in den voorbijganger, den zoon der weduwe, Laurens de Graaff, meenen te herkennen. De naam van den gevreesden zeeroover was te dien tijde in aller mond, jong en oud herhaalde de historie van den stouten jongen, die het zoo ver gebracht had, maar tevens vertelde men zooveel wonderlijke en bloedige dingen van hem, dat men hem als een boosaardig monster beschouwde.

Meer dan eens was men op het punt geweest de daden des zoons op de moeder te wreken, die daarenboven verdacht werd eene ‘paapsche’ te zijn, en tot het ‘paapsche’ broeinest te behooren, dat hier of daar, maar God wist waar! in de stad verscholen zat.

Wel had de schout de oogen scherp open gehad, wel spionneerden de buren, maar men gelukte er niet in de oude Martha de Graaff te betrappen, die nu hier, dan daar, zelfs bij gekende gereformeerden ging werken, maar zich met geen godsdienst-geschillen scheen in te laten.

De straatjongens huilden het uit, dat de zeeroover, van wien zij zoo dikwijls, in de langefhadden hooren vertellen, in vleesch en bloed, in het huis der paapsche was; bij de straatjongens voegden zich de vrouwen en welhaast de stokebranden - zij, die bij elken volksoploop tegenwoordig zijn om als leiders op te treden en in troebel water te visschen.

Men wilde dien menschelijken duivel zien, men wilde hem grijpen, men wilde hem aan den schout overle veren, neen, het volk wilde eindelijk zelf recht doen, en den kaper, die de hand had durven leggen op de hollandsche vlag, aan een der boomen van den wal ophangen.

In een omzien was gansch de bende gewapend: deze met steenen, gene met stokken, anderen met messen, daggen en zelfs met zinkroeren.

Huilend en brullend en echter voor ieder onbekend gerucht een oogenblik achteruit gaande, zelfs vluchtend, kwam de steeds grooter wordende bende opzetten.

‘Naar de paapsche! naar de paapsche!’ riep men hier; ‘dood aan den kaper!’ riep men ginder.

Steenen werden geworpen, nieuwe steenen opgeworpen; onder een ijselijk getier, dat men zou denken uit de longen van een wild beest voort te komen, hield men voor de deur der kleine huizing stil; deze was nu gesloten en er schemerde zelfs geen licht door het vensterke.

‘Laurens de Graaff er uit! Er uit met den zeeroover!’ brulde men, en toen binnen niemand antwoordde, werd er een steen geworpen, die bonzend op de deur viel; een tweede, een derde volgde; een vierde viel in de glasruitjes en deed ze rinkelend op de steenen vallen.

‘Hij is er ingegaan,’ riep men in de groep, ‘hij moet er uit!’

‘Ja, ik heb een manspersoon het huis zien binnensluipen,’ bevestigde een der buren.

‘Een man met den hoed diep in de oogen getrokken?’

‘Juist zoo!’

‘Hij moet er uit, er uit moet hij! De paapsche moet hem leveren! Zij heeft hem verborgen! Er uit, of wij breken het huis af en hangen de paapsche op, in plaats van hem!’

De aanval tegen het kleine huis was inderdaad verwoed; eensklaps ging de deur openen de aanvallers stoven achteruit. Men dacht den gevreesden zeeroover te zien verschijnen; het was integendeel de oude moeder, die op den dorpel der deur stond.

‘Wat verlangt ge?’ vroeg de arme vrouw aan diegenen, welke het naaste bij haar stonden.

‘Uw zoon, Laurens de Graaff! Wij eischen den zeeroover, die zich in uw huis heeft verscholen!’

‘Mijn zoon? En gij zoudt eischen dat eene moeder haar kind zou leveren!.... Wat wilt gij van hem?’

‘Hem overleveren aan den schout als een dief, als een moordenaar, als een zeeroover! Hem ophangen! Neen, hem in een zak binden en hem verzuipen als een hond!’

Dat waren de verschillende kreten, welke de arme moeder in de ooren klonken.

‘Gij zoudt hem dooden zonder hem gehoord te hebben?’ zeide zij met verontwaardiging.

‘Ja, ja, hij is den dood schuldig!’

‘Mijn zoon zegt, dat hij niet plichtig is!’

‘Schande! De paapsche wil hem niet leveren! Zij ook moet hangen! Weg met haar!’

Een hagelslag van steenen viel op de kleine woning neêr; het grauw brulde en tierde en werd bij iederen worp woedender. Men wist niet meer welk gevoel de overhand had, de haat tegen den zoon of die tegen de moeder.

Een man stond op eenigen afstand van de deur op eenen paal, en die dweeper, een tekst van het Godsboek aanhalende, zeide luid:

Daar staat geschreven: ‘En gij zult het kwaad wegnemen midden uit u. Is het zake dat uw broeder, uwer moeders zoon, of uw zoon, of uwe dochter, of uwe huisvrouw, of uw vriem', dien gij bemint gelijk uwe ziel, u daartoe raden wil, zeggende al heimelijk: laat ons gaan en dienen vreemde goden, die gij en uwe vaderen niet kent.....’

‘Ja, weg met de paapsche tooverheks!’

‘..... zoo weest hem niet gewillig,’ ging de heiligschennende opstoker voort, ‘noch hoort hem, noch uw oog spare hem, dat gij hem zoudt genadig wezen en verbergen; maar gij zult hem terstond doodslaan..... Met steenen overworpen, zal hij gedood worden, omdat hij u wilde trekken van den Heer, uwen God.’

‘Ja, ja, weg met die kinderen Belial's!’

‘Laat ons het huis neêrslaan!’

‘Ja,’ hervatte de redenaar, ‘en het weze een eeuwige gruishoop; men zal die niet meer optimmeren..... En daar zal niets van dat vervloeksel aan uwe hand kleven.’

(*Wordt vervolgd.*)

Mozaiek.

De echidna hystrix.

De Parijsche *Jardin des Plantes* heeft uit Australië een dier ontvangen, dat zoowel om zijne zonderlinge levenswijze als om zijn lichaamsbouw de algemeene aandacht trekt. In vorm gelijkt het volkomen op een egel met de pennen van een stekelvarken, doch volgens zijne levenswijze behoort het tot het geslacht der miereneters, en het is te voorzien dat het dier bij gebrek aan voedsel spoedig zal sterven, daar men nu reeds, na een verblijf van drie weken, zijn dagelijksch rantsoen heeft moeten verminderen. Hier onder geven wij eene afbeelding van dat zonderling dier, 't welk vele bewonderaars lokt en op het oogenblik de *lion* is van de *Jardin des Plantes*.

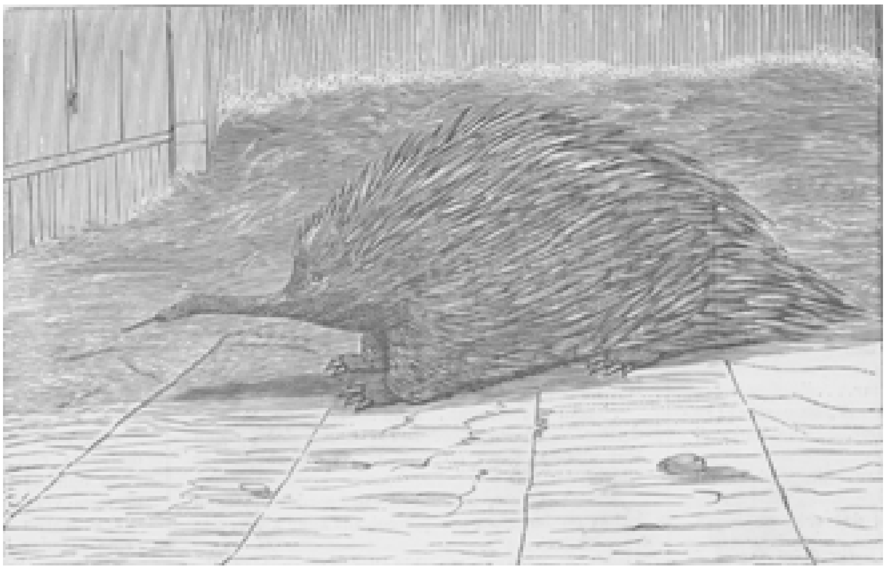

DE ECHIDNA HYSTRIX.

Het eerste stoomschip.

Den 21 september 1816 vertrok het eerste stoomschip van Louisville naar New-Orleans, 'twelk voor heen- en terugreis 41 dagen noodig had. Bij zijn terugkeer bood men den kapitein een prachtig gastmaal aan en hij sprak de overtuiging uit, dat dezelfde reis in 't vervolg, onder gunstige omstandigheden in 20 dagen volbracht zou kunnen worden. Thans leggen de stoomschepen den afstand tusschen Louisville en New-Orleans en terug in acht dagen af en bedraagt hun aantal op den Mississipp-istroom en de noordwestelijke meren der Vereenigde-Staten niet minder dan 2000.

Tiegers op Singapore.

Deze gevreesde roofdieren spelen op Singapore een groote rol. Volgens opgave van ambtenaren, die het beste omtrent dergelijke zaken ingelicht kunnen zijn, worden op dit kleine eiland jaarlijks 350 tot 400 menschen door de tiegers verscheurd. Het

zijn vooral op de plantages arbeidende Chineezen, die een offer dezer roofdieren worden. Ondanks de hooge premiën - de regeering betaalt voor elken gevelden tieger 500 francs en eene vereeniging van particulieren evenveel - schijnt men de tiegers niet te kunnen uitroeien; integendeel, ze worden steeds talrijker. Overigens zegt men, dat een tiegerbout niet slecht smaakt, maar minstens even goed als rundvleesch. Een planter had in een district, waar het rundvleesch zeer schaarsch is, den rug van een jongen tieger in den vorm van rundvleesch doen gereed maken en eenige vrienden bij zich ten mailtijd genoodigd. Deze roemden zeer het smikelijke en sappige der toegediende vleeschspijzen, en toen de gastheer hun mededeelde dat ze van tiegervleesch waren klaar gemaakt, wilden zij zulks niet gelooven alvorens zij de rest van het dier in de provisiekamer van den planter hadden zien hangen.

's Lands wijs 's lands eer.

Wanneer een Kirgizen-opperhoofd een zijner onderhoorigen eene buitengewone eer wil aandoen, gaat hij op een eigenaardige wijze te werk. Gedurende den maaltijd, wanneer het Kirgizenhoofd met zijn huisgezin van de opgediende spijzen naar hartelust eet, liggen zijne onderhoorigen in knielende houding rondom de tafel, in afwachting dat het vertrek des opperhoofds het sein geeft, dat hunue beurt gekomen is. Wil de eerste echter een zijner bedienden voor den een of anderen gewichtigen dienst beloonen, dan roept hij hem tot zich en de gelukkige Kirgies nadert op handen en voeten kruipende. De hoofdman neemt dan eenige stukken vleesch, en wel zooveel als hij op zijne rechterhand leggen kan, en steekt het den wijd gapenden man met geweld in den mond, na welke operatie de vereerde, met moeite kauwende en schier stikkende, maar met een van vreugde kloppend hart naar zijn plaats terug kruipt, benijd door al zijne makkers, doch weêr zinnende op een gelegenheid om nogmaals zulk een eer te kunnen verdienen.

Zoutbergen in Amerika.

Onlangs heeft men aan de oevers der Fevan en der Vergin in de Nevada-straat zoutbergen ontdekt, die tot de grootste bekende natuurwonderen behooren. Het zout is zoo hard als marmer. De afgekapte zoutblokken hebben eene donkergrijze kleur en gelijken op gewoon graniet; ze bevatten 72 percent zuiver zout. Sommige zoutlagen zijn zoo doorschijnend, dat men door eene laag ter dikte van 15 centimeters gemakkelijk gewone drukletters lezen kan.

In de nabijheid der zoutbergen ontspringt eene bron, die meer zout bevat dan al de tot heden bekende zouthoudende bronnen.

De opgang der zon.

Het is bekend, dat de zon onder de verschillende hemelstreken, vooral bij hare opkomst, eene zeer verschillende gedaante heeft. Kapitein Ross schildert een nieuwjaarsdag in de Poolzee volgenderwijze: ‘De zon ging niet op, maar kwam omstreeks den middag zoo dicht aan den rand van den horizon, dat zij een snel

voorbijgaand morgenrood, 'twelk tevens avondrood was, veroorzaakte, waardoor de toppen der ijsbergen in scharlakenrood glansden, terwijl de besneeuwde oppervlakte van den bodem in donker gehuld bleef.'

Bijzonder prachtig is de opgang der zon in de woestijn Sahara. Rondom, zoo ver het oog reikt, ziet men het roodbruine woestijnzand, waarover de nacht uitgespreid is. Eensklaps verheft zich de groote zonnekogel boven den oostelijken horizon en verguldt de onmeetlijke vlakte.

Nog aangrijpender is de indruk dien men ontvangt, wanneer men in de hooge hemelstreken de zon ziet opgaan. Wanneer men in een luchtballon hoog boven de wolken zweeft, gelijken deze op eene witte, golvende zee, terwijl de hemel zelf op deze hoogte niet blauw, maar koolzwart is. Plotseling komt de zon boven de zee van wolken bloedrood to voorschijn en vervult het donkerzwarte uitspansel met hare glanzende stralen. De indruk moet zoo overweldigend zijn, dat de luchtvaarder in stomme verbazing en als zich zelven en zijn toestand vergetende, dit tooneel blijft aanstaren.

Meerschuimhandel in Klein-Azië.

De grootste meerschuimlagen in Klein-Azië zijn zuid-oostelijk van het stadje Eski-Schehr (vroeger Dorylea) gelegen, welks inwoners, 12.000 in getal, bijna uitsluitend met het verzamelen en verkoopen van deze delfstof hun onderhoud verdienen. Het meerschuim wordt uit den grond opgedolven; men vindt er lagen van 9 tot 11 meters diepte; 40 à 50 arbeiders vormen eene compagnie; de winst wordt gelijkmatig onder hen verdeeld.

De stukken meerschuim hebben een onregelmatigen vorm; zij wisselen in grootte af van die eener noot tot stukken van meer dan een kubiek voet inhoud. De grootste zijn de meest gezochte en duurste. De pas opgegraven delfstof is geel-wit en zoo week, dat men ze met een mes snijden kan. Alvorens het meerschuim verzonden kan worden, moet het een kostbare en tijdroovende bewerking ondergaan: eerst wordt het van de aanplekkende aarde ontdaan, vijf of zes dagen in de zon gedroogd, vervolgens nogmaals gezuiverd en daarna met was gepolitoerd. Eindelijk wordt het in stukken van gelijke grootte in kisten van 100 pond zwaarte gepakt en verzonden. Bij het schoonmaken en drogen verliezen de stukken tweederde van hun gewicht en uitgebreidheid. Het grootste gedeelte van het meerschuim, ten bedrage van 10.000 kisten jaarlijks, eene waarde van drie millioen franks vertegenwoordigende, wordt naar Duitschland verzonden. De turksche regeering heft van het ruwe meerschuim eene belasting van 12½ %, bij het inpakken nogmaals 12½, % en eindelijk bij de verzending ten derden male een gelijk bedrag.

De 'vee-koningen' van Texas.

In Texas, een Staat van de noord-amerikaansche Unie, heeft de veeteelt gedurende de laatste jaren eene buitengewone uitbreiding genomen. Meer dan de helft van den grond wordt tegenwoordig door weiland ingenomen, terwijl de graanbouw meer en meer op den achtergrond gedrongen wordt. Van den anderen kant gaat de veehandel allengs geheel in handen van enkele groote veehouders over, die niet oneigenaardig

de ‘veekoningen’ des lands genoemd worden. Wij willen eenige dier ‘vee-dynastieën’ opnoemen.

De heeren Allen en Zoon bezitten in Texas 40.000 morgen gronds met 50.000 stuks vee. Zij verzenden jaarlijks 20.000 schapen. De heer Lowe, westelijk van de San-Antonio-rivier verblijf houdende, heeft insgelijks 40.000 morgen lands, doch onderhoudt er 120.000 stuks vee op. Matthews te Rockport is in het bezit van 200.000 morgen en 130.000 stuks rundvee. King, westelijk van de Nueres-rivier, heeft eene gelijke oppervlakte weiland, waarop 130.000 stuks vee grazen; daarenboven bezit hij 10.000 paarden en muilezels; Kennedy, zijn buurman, weet op 190.000 morgen lands 8000 paarden en 120.000 koeien te onderhouden, enz.

[Nummer 30]

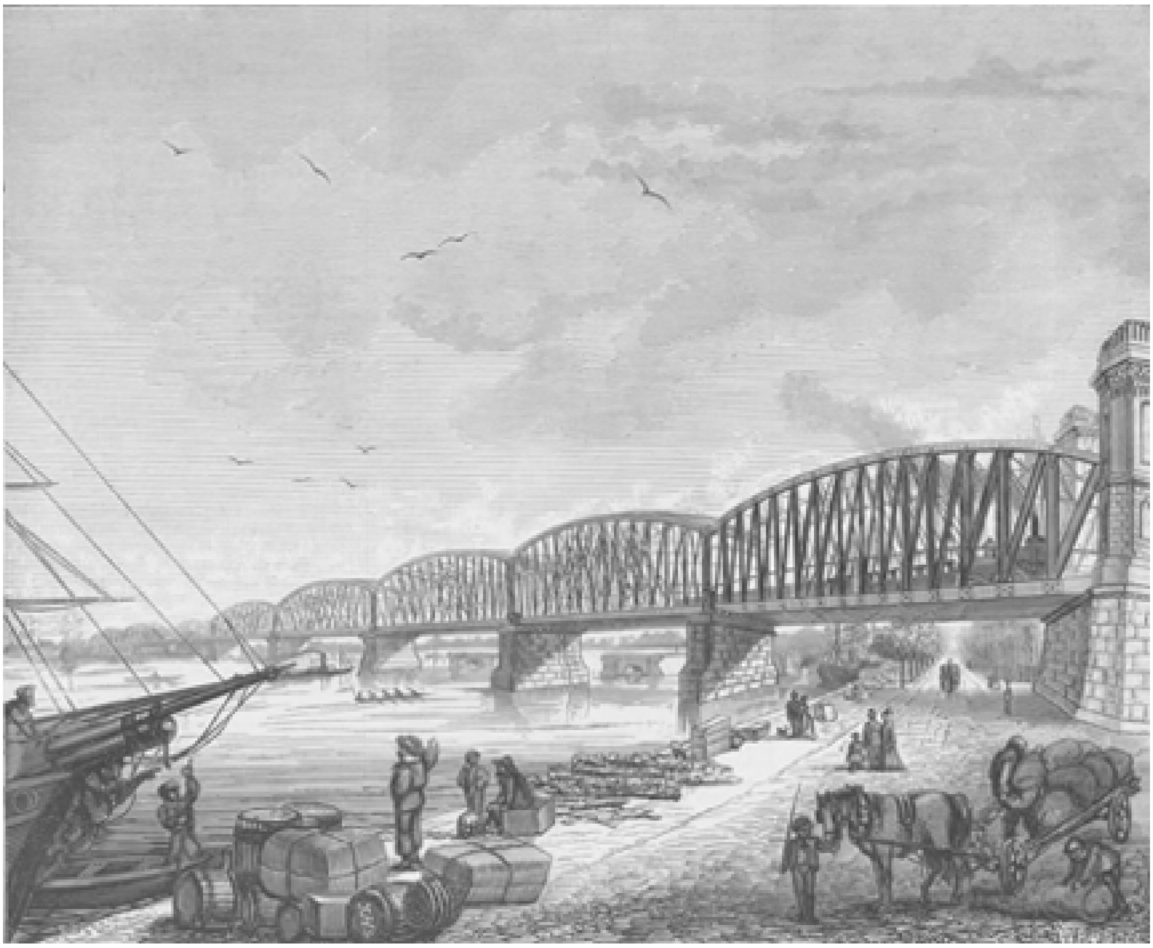

DE SPOORWEGBRUG OVER DE MAAS BIJ ROTTERDAM.

Geillustreerd nieuws.

Inhoud:

De spoorwegbrug bij Rotterdam. - Straatverlichting. - Een bekoorlijk plekje. - De nieuwe uitvinding van luitenant Von Zubowitz.

De Nederlander is nooit van de eersten geweest, om van eene nieuwe uitvinding gebruik te maken; hij is bedaard van karakter, wikt en weegt lang alvorens een besluit te nemen, maar is hij eenmaal ten volle van het nut eener uitvinding overtuigd en heeft hij besloten er gebruik van te maken, dan laat hij zich ook door geen onkelen hinderpaal meer terug houden en groeit hij die nationaliteiten, welke hem in den beginne vooruit waren, spoedig over het hoofd.

Niet anders ging het met den aanleg onzer spoorwegen. Lang aarzelde men in Nederland om ze als algemeen vervoermiddel aan te wenden, maar toen men eenmaal van het noodzakelijke er van doordrongen was, zette men zich met prijzenswaardige volharding aan den arbeid en waren geen opofferingen te groot, om het land met een net van spoorwegen te overdekken. Veelvuldig waren de hinderpalen aan den aanleg van spoorwegen in dit land verbonden. Nederland toch is laag en drassig en door talrijke breede rivieren besproeid. Maar de ondernemingsgeest der Nederlanders sloeg tot verbazing der geheele wereld bruggen over de breedste stroomen, en eerlang vloog de dampende locomotief over Rijn en IJsel, over Maas en Waal en Moerdijk henen.

Rotterdam echter wachtte nog op hare vaste brug, die de grijze Maasstad en het hart van Holland in directe verbinding met het zuiden zou brengen. Die verbinding is thans, om eene diplomatische uitdrukking te gebruiken, een *fait accompli* geworden. De schoone Maasbrug is voor een paar maanden met goed gevolg beproefd en zal binnen weinige dagen voor het publiek verkeer opengesteld worden.

Het nieuwe reuzenwerk heeft jaren tijds gekost en de bouw er van ging met de grootste moeilijkheden gepaard. De Maas heeft hier eene breedte van 500 meters; een eilandje in de rivier tegenover Rotterdam dient om de twee deelen der brug te vereenigen, waarvan het zuiderdeel met de oude spoorweglinie in gemeenschap staat en het noorderdeel door en over de stad voert.

Over den smalsten arm der rivier liggen drie bogen en een draaiende brug voor den doortocht van groote schepen; over den breedsten arm bevinden zich vijf bogen, die door pijlers van graniet geschraagd worden.

De brug zelf is van ijzer en, zooals op onze gravure zichtbaar is, ook naar boven van ijzeren bogen voorzien, die een soort van galerij vormen.

Daar, waar de Wijn- en Leuvenhaven bij elkander komen, bevindt zich een tweede draaibrug van 50 meters lengte, waardoor de zeeschepen nabij de groote magazijnen en pakhuizen kunnen aanleggen.

De Maasbrug is echter slechts een gedeelte der groote spoorwegwerken, die de locomotief over Rotterdam heenvoeren.

Zelfs buitenlanders zwaaien aan de hollandsche ingenieurs over de voltooiing dezer grootsche bouwwerken, den uitbundigsten lof toe. Een fransch blad zeide voor eenige dagen, over de spoorwegbrug bij Rotterdam sprekende, dat de nederlandsche ingeniours den kolossalen arbeid met een bewonderenswaardigen tact geleid en hun

naam, van de bekwaamste waterbouwkundigen van Europa te zijn, eervol gehandhaafd hebben.

De meesten mijner lezers herinneren zich nog den tijd, toen de straten onzer steden door de zoogenaamde straatlantarens verlicht werden, als men ten minste van verlichting mag spreken, wanneer men van afstand tot afstand een flauw lichtje of - zooals men het niet oneigenaardig noemde - een gloeienden nagel zag flikkeren, als sterrekens aan den donkeren hemel. Die goede oude tijd is lang voorbij. De steenkool, die in onze tegenwoordige maatschappij zulk een gewichtige rol speelt, werd tot gas gekookt en - weg waren olielampen en hangende straatlantarens. Met welke verbaasde oogen volgden wij voor dertig, veertig jaar de toebereidselen tot de nieuwmodische verlichting! Waarlijk, dat ging ons verstand te boven, toen wij straten zagen opgraven en er die tallooze, nauw in elkander sluitende ijzeren buizen, die wel iets van kanonnen hadden, zagen liggen; met ongeloovig schouderophalen onderzochten wij die lampen zonder pit of olie, die gevoed zouden worden met *niets.* Ons ongeloof, onze twijfel moesten echter wel verdwijnen voor de heldere gasvlam, en wij juichten toen wij de straten verlicht zagen door een lange rei vroolijk vlammende lantarens en meenden dat het *nec plus ultra* der straatverlichterskunst bereikt was.

Eene nieuwere uitvinding dreigt echter het 'nieuwe' weêr te verdringen. De electrische verlichting dreigt het gaslicht te dooden en het is niet onmogelijk, dat dit over een tien- of twintigtal jaren voor zijne zegevierende mededingster het veld, of liever de straat zal geruimd hebben.

De verlichting door electriciteit, reeds aangewend bij vuurtorens en in sommige groote werkplaatsen, heeft hare onbetwistbare voordeelen: ze is betrekkelijk onafhankelijk van grondstoffen, omdat deze slechts in geringer mate bij het opwekken van het electrische licht hoeven aangewend te worden. Daarenboven geeft dit licht een glans, die alle tot heden bekende verlichtingstoestellen verre overtreft. Geen wonder dus dat men er lang over nagedacht heeft, om het dienstbaar te maken aan de verlichting op groote schaal en over een uitgebreide ruimte. De onlangs te Milaan genomen proeven hebben het bewijs geleverd, dat aan de verwezenlijking van dit doel geene onoverkomelijke hinderpalen in den weg staan. Een drietal personen had aan het gemeentebestuur der stad concessie gevraagd, om de straten van Milaan door middel der electriciteit te verlichten; die aanvrage was in handen gesteld van een bekwaam deskundige, graaf Lanseverius, onder wiens leiding de eerste proeven zijn genomen. Deze zijn niet ongelukkig geslaagd. Het gemeentebestuur van Milaan had een aanzienlijke som beschikbaar gesteld, en daarvoor zijn in de hoofdkerk de electrische toestellen geplaatst, en is het uitgestrekte domplein bij avond verlicht. De lezer begrijpt, dat duizenden het ongeziene schouwspel kwamen bijwonen en de aanblik van het plein, dat in een zee van licht baadde, veel helderder dan het volle maanlicht, moet een eigenaardig effect gemaakt hebben. Het eenig bezwaar is nog dit, dat men er niet in gelukt is het licht over de geheele ruimte gelijkmatig te verdoelen, zoodat op de eene plaats het licht te scherp, op de ander te zwak was. Er zullen echter nieuwe proeven genomen worden. Gelukt men er in dezen hinderpaal te verwijderen, dan is het gemeentebestuur van Milaan geneigd aan de aanvrage gevolg te geven.

Een weinig later dan te Milaan heeft men insgelijks te Parijs, en wel in de groote magazijnen van het Louvre, proeven met hetzelfde licht genomen, ofschoon naar een geheel nieuw systeem. Dit electrische licht werd hier gebruikt tot het in wit

gloeidenden toestand brengen van metaal, waardoor het licht veel zachter is en zich meer gelijkmatig verspreidt. De uitvinder, de heer Jablochkoff, heeft dan ook de goedkeuring bekomen van bevoegde deskundigen, en de parijsche bevolking droomt er reeds van, hare onmetelijke hoofdstad binnen weinige jaren door de electriciteit verlicht te zien.

Mei komt in het land en met Mei de vriendelijke lentezon, en zij die geld en tijd hebben, beginnen reeds zachtkens aan hunne koffers te pakken om per spoor of stoomboot een buitenlandsch reisje te ondernemen. Zal ik, van het naderende reisseizoen gebruik makend, met mijne lezers - in gedachten altijd - den stroom der reizigers volgen en een bezoek brengen, 't zij aan de romantische oevers van den Rijn, aan het pittoreske Zwitserland, of zullen we de een of andere badplaats bezoeken? Och, de Rijn, Zwitserland en geheel die reeks van badplaatsen zijn reeds zoo dikwijls bezocht en beschreven, dat ik vreezen zou in herhalingen te vallen, wanneer ik er mijne lezers henen leidde. Zelfs Spanje, Italië en het Oosten hebben geheel en al het aantrekkelijke der nieuwheid verloren, en daar afstand en tijd evenmin als het financieele gedeelte van het vraagstuk voor ons een hinderpaal zijn, belet niets ons een stouten stap te wagen en een der bekoorlijkste plekskens van de nieuwe wereld een bezoek te brengen, 't welk daarenboven nog geheel en al het aantrekkelijke der nieuwheid heeft. Op de vleugelen der verbeelding dus den Oceaan over gevlogen, om neêr te strijken in de heerlijke vallei van Yosemité, die in alle opzichten de vergelijking kan doorstaan met de schilderachtigste en meest romantische oorden van Zwitserland en Italië.

De vallei van Yosemité ligt in het westen der Vereenigde-Staten, ongeveer 370 kilometers van San Francisco en 136 kilometers van de naaste spoorwegstatie, het stadje Merced, verwijderd.

Voor ruim een kwart eeuw was die bekoorlijke plek, welke zeven mijlen lang, ééne breed en ruim 4000 voet boven de oppervlakte der zee gelegen is, de blanken geheel en al onbekend. In maart 1851 werd ze ontdekt door den amerikaanschen majoor Savage bij eene vervolging der Indianen, en sedert wordt ze jaarlijks door duizenden Amerikanen bezocht, terwijl in den laatsten tijd ook vele Europeanen, vooral Engelschen, de moeite en kosten der lange reis doen, om de wonderen van de Yosemité-vallei te aanschouwen.

Langs een smallen, aan weêrszijden met diepe afgronden omgeven weg, die in den laatsten tijd echter eenigzins verbreed en, zooals onze gravure te zien geeft, voor voertuigen geschikt is gemaakt, bereikt men dwars door het Sierra Nevada (Sneeuwgebergte) heen de vallei. In hare nabijheid gekomen, wordt het oog aangetrokken door de geweldige woudreuzen, de sequoïas, die het gebergte bedekken en waarvan sommige meer dan 300 voet hoog zijn en een omvang hebben van ruim 100 voet. In de vallei zelf wordt de reiziger door het grootsche en onbeschrijfelijke van het natuurtooneel als overweldigd. Men ziet er, wel is waar, geene reusachtige bouwwerken, geene ridderkasteelen of bemoste ruïnen van oude burchten, maar de natuur hoeft in dit oord geene kunstmatige versiering en schittert in al de kracht harer oorspronkelijke en wilde schoonheid.

Een helder blauwe lucht overwelft een landschap, dat bestaat uit hemelhooge granietrotsen, hier met eene dunne laag aarde en frisch groen bedekt, ginds kaal en glad als een spiegel, loodrecht omhoog rijzend als zuilen, die den hemel schijnen te onderschragen. Zilveren watervallen, die op den top der rotsen ontspringen, werpen zich in stoute sprongen van eene hgogte van 2000, ja van 3000 voet in de vallei neêr,

om, na een borrelenden en schuimenden val, kalm en effen als een spiegel tusschen frischgroene oevers hunnen loop voort te zetten en hunne wateren met de Merced-rivier te vereenigen, die als een zilveren lint de vallei in hare geheele lengte doorstroomt.

Het geheele dal is met de weelderigste plantengroei bedekt, waarbij de kale granietrotsen te meer afsteken. Het geheel vormt een tooneel van eene wilde, maar bekoorlijke schoonheid, en de muziek die men er hoort, is geheel in overeenstemming met het romantische van het oord. De talrijke watervallen, nu eens in bogen en trappen van rots tot rots naar beneden huppelende, dan weêr in een enkelen reusachtigen straal den voet des bergs bereikende, heffen in hunne stoute sprongen een machtig gezang aan - het lied der vrije, ongebonden natuur, - honderdmaal door de echo's der bergen weêrkaatst.

Hier en daar vindt men, half verscholen tusschen het statig geboomte, spiegelgladde meeren en vijvers, wier helder water zóó doorschijnend is, en 'twelk den geheelen omtrek - boomen, bergen en watervallen - zóó zuiver terugkaatst, dat men al de voorwerpen dubbel meent te zien.

Bij zulk eene omgeving is de Yosemité-vallei betooverend schoon, zoowel bij dag, wanneer de zon het onvergelijkelijk panorama met zijne stralen verguldt en allerlei prachtige kleurafwisseling te weeg brengt, als bij avond, wanneer de maan haar bleek licht langs de kale rotswanden doet glijden, aan de bergen allerlei fantastische vormen geeft en de watervallen als

onmetelijke geschubde slangen over de donkere rotshelling naar beneden schieten.

Zulk eene plek, die, op eene kleine ruimte, zooveel schoons en indrukwekkends vereenigt, moet eenmaal het vereenigingspunt worden van oost en west; reeds heeft men er een drietal hotels gebouwd, waar de toeristen al de noodige gemakken kunnen vinden. In den winter echter is de vallei geheel van de buitenwereld afgesloten; niet zelden bedekt dan de sneeuw den grond tot op eene hoogte van 20 à 25 voet, en de weinige bewoners van de streek moeten zich, vóór de wintertijd invalt, voor verscheidene weken van de noodige levensmiddelen voorzien.

De vallei van Yosemité is door de regeering der Unie aan den Staat Californië afgestaan, die zich beievert om het verkeer tusschen dit ‘amerikaansch Zwitserland’ en de buitenwereld zooveel mogelijk te vergemakkelijken en aangenaam te maken.

Een paar jaren geleden heeft de hongaarsche luitenant der cavalerie, Teodor von Zubowitz, veel van zich doen spreken, toen hij in zeer korten tijd te paard den langen weg van Weenen naar Parijs aflegde; thans heeft dezelfde ruiter een nieuw middel bedacht om zijn naam nogmaals door geheel Europa te doen klinken. Ditmaal geldt het eene wezenlijke uitvinding, die hare practische resultaten kan hebben. Luitenant Zubowitz heeft namelijk eene soort van zadel uitgevonden, dat van caoutchouk vervaardigd is en met lucht kan gevuld worden. Van dit toestel voorzien kan een ruiter veilig de diepste rivieren overzwemmen, want het feitelijk gewicht van paard en ruiter wordt natuurlijk door het met lucht gevulde zadel aanmerkelijk minder, zoodat er geen gevaar kan bestaan vaa te zinken. De uitvinder heeft reeds meer dan vijftigmaal zijn toestel beproefd door den breeden Donau over te zwemmen. Hij heeft echter eerst de vorige maand zijne sporen als ruiter-zwemmer verdiend, toen hij op het breedste gedeelte der rivier, in de nabijheid van Weenen, ten aanschouwe van een groote menigte officieren en duizenden belangstellenden of nieuwsgierigen uit Weenen, in het openbaar den watertocht volbracht. Op onze gravure (bl. 240) is luitenant Zubowitz met zijn paard afgebeeld, met het zadel van caoutchouk al en niet met lucht gevuld. De uitvinder beweert, dat een cavalerie-korps, wanneer het van zulke zadels voorzien is, zonder het minste gevaar de breedste rivieren kan overzwemmen, wat vooral in oorlogstijd van het grootste belang zou kunnen zijn.

Of het russische leger aan den Donau van de uitvinding des Hongaars gebruik denkt te maken, wordt ons niet gemeld, het ware anders een schoone gelegenheid, om ze daar op groote schaal toe te passen.

De vischmarkt te Billingsgate.

Waar Gustave Doré naar zijn crayon grijpt, krijgt men iets zonderlings, iets fantastisch te zien. Niet dat hij de waarheid te kort doet en met zijne fantasie aan vult, wat er aantrekkelijks in zijne tafreelen zou kunnen ontbreken, doch waar een ander zonder iets te zien voorbij gaat, heeft hij een gedacht, papier en potlood komen voor den dag en eene schets is gereed. Al de gravuren, welke wij reeds uit zijn *London* gaven, dragen dit kenmerk, en zijn *Vischmarkt te Billingsgate* niet het minste. In eene stad als Londen moet de aanvoer van zee- en riviervisch zeer groot zijn, zoodat het zeer begrijpelijk is, dat het aankomen der vischschuiten met eene groote drukte gepaard

gaat. Dit is het echter niet wat het meest in zijne *Vischmarkt* opvalt, doch de engelsche type, welke hij zoo zuiver in al zijne teekeningen heeft weten weêr te geven, is ook hier weêr in al hare oorspronkelijkheid voorgesteld. Van den lord tot den visscher is een groote afstand, doch beiden zijn Engelschen en bij Doré's teekeningen is hun gemeenschappelijk kenmerk niet verloren gegaan. ‘Dat zijn londensche visschers,’ zal iedereen zeggen, die onze gravure ziet, eene uitspraak, waardoor zij niet weinig waarde verkrijgt.

Hooge ouderdom in Nederland,
Door D^r^. G.W. Bruinsma.
(*Vervolg.*)

Het valt terstond in het oog, dat juist van hen, die een beroep uitoefenden, waarin zij naar allen schijn zich het best te goed konden doen aan ‘spijs en drank’, het grootste aantal binnen 't jaar zijn gestorven, namelijk bakkers, slachters en herbergiers.

De omstandigheid, dat de geneesheeren het ongunstigste op beide lijsten zijn aangeteekend, moge velen ten troost zijn, dat zij ook voor zich zelf het geheim des levens nog niet hebben ontdekt, terwijl daaruit tevens kan blijken, dat velen hun eigen leven verkorten door te zorgen voor de gezondheid van anderen.

Geene betrekking echter is zoo ongezond, geen beroep zoo schadelijk, of men kan daarin een hoogen ouderdom bereiken. Een mijnwerker in Engeland is 132 jaren oud geworden, en een beroemd ita iaansch zanger leefde bijna even lang. Men kent voorbeelden, dat zelfs onder de ongunstigste omstandigheden het leven buitengewoon lang kan duren. Eenige voorbeelden ter opheldering.

Pieter Joseph Soete werd den 26 november 1778 te Brussel, op 17jarigen leeftijd, ter dood veroordeeld wegens moord; zijne straf werd echter door Maria Theresia in levenslange gevangenschap veranderd. Dientengevolge werd hij te Gent in het tuchthuis opgesloten, doch in 1814 door een hoofdman der kozakken ontslagen.

Door eene gevangenschap van 36 jaren echter beroofd van middelen om in zijne behoeften te voorzien, en zonder bloedverwanten en vrienden, wist hij zijne vrijheid niet te gebruiken en verzocht als een gunst, om in de gevangenis weêr te worden opgenomen.

Toen dit verzoek verhoord was, bleef hij nog gedurende 27 jaren gevangen, namelijk tot aan zijn dood (3 mei 1841), op 80jarigen leeftijd, waarvan hij 63 jaren in de gevangenis had doorgebracht.

In 1816 werd te Marseille een levenslang veroordeelde ontslagen, omdat hij den honderdjarigen leeftijd Lereikt had; en in het strafwerkhuis te Limerick in Engeland leefde in decemker 1841 nog Maria Scully, welke toen 106 jaren oud, en frisch en gezond was.

Uit den laatsten tijd kunnen wij hier nog bij voegen de beruchte Desjardins, die in maart 1869 uit de gevangenis te Beaulieu ontslagen werd. Hij was toen 89 jaren oud, waarvan hij er zestig in verschillende gevangenissen had doorgebracht.

't Is slechts om der zeldzaamheidswille, dat wij enkele voorbeelden van een lang leven hebben gezocht onder de gevangenen, maar toch is er iets in hun bestaan, 'twelk zulk een taaie gezondheid verklaart, namelijk de vaste regel, de soberheid en onthouding in hunne levenswijze, waartoe zij gedwongen zijn.

Reeds Salomon zeide: *est modus in rebus*, er is een maat in alle dingen, en nergens gaat deze regel beter op dan bij 't gebruik van spijs en drank tot behoud van de

gezondheid en een lang leven, daar in vele gevallen gebrek minder schadelijk zal zijn dan overdaad.

Toen de bekende Thomas Parr, die op 152-jarigen leeftijd stierf, door Karel II van Engeland aan zijn hof te Londen geroepen was, nadat de eenvoudige landman gedurende anderhalve eeuw een matig en werkzaam leven had geleid, bezweek hij binnen enkele weken, alleen omdat hij met al de weelde en den overvloed der groote wereld werd omringd.

Iedereen kent den strengen regel der Trappisten. Van den 14 september tot en met den eersten zaterdag in de vasten eten zij slechts eenmaal in de vierentwintig uren. Deze maaltijd geschiedt te half-een des middags, d.i. twaalf uren nadat de kloosterlingen hun legerstede hebben verlaten. Hun voedsel bestaat in 378 grammen brood, waarbij naar believen drooge aardappelen kunnen genomen worden, een soep zonder vet, boter of olie, en bovendien wat groenten in water gekookt. Vleesch, visch, boter en eieren zijn voor de gezonden verboden; olie wordt slechts bij de salade vergund. De gewone drank is een halve liter appelwijn, en het dessert bestaat uit vruchten of rapen. Welnu, niettegenstaande dezen soberen kost worden de Trappisten gewoonlijk zeer oud en blijven krachtig tot aan hun dood.

Besmettelij ke ziekten treden zelden hun klooster binnen, terwijl het bij hen een alledaagsch feit is, dat grijsaards van 70 en 80 jaren geregeld hunne werkzaamheden in de open lucht doen, het mag dan winter of zomer zijn.

Professor Hoeser verhaalt, dat hij op een der heuvels, die de Golf van Napels omringen, het klooster der Camuldulen heeft bezocht, waarvan de bewoners alleen van plantaardige spijzen leven; zijn gids, die 70 jaar oud en een der jongste broeders was, verzekerde hem, dat slechts zelden een hunner beneden de 90 jaren stierf.

't Is overigens zeker, dat de meeste menschen drie- en viermaal meer spijs gebruiken dan voor de instandhouding van hun lichaam noodzakelijk is, zonder nog het onnoodige gebruik van allerlei prikkelende en opwekkende dranken meê te rekenen.

Welke wonderen eene matige levenswijze kan uitwerken, moge het voorbeeld van Luigi di Cornaro bewijzen. Hij behoorde tot een der voornaamste geslachten van Venetië, en leefde zooals in dien stand gebruikelijk was: in weelde en overvloed. Langzamerhand begon hij er de gevolgen van te ondervinden; maagpijn, stekingen in de zijde, aanvallen van podagra met koorts en aanhoudenden dorst begonnen hem te kwellen, en vooral van 35 tot 40 jaar was hij altijd ziekelijk.

Natuurlijk wendde hij allerlei geneesmiddelen aan en raadpleegde hij de kundigste doktoren van zijn tijd. Alles echter zonder baat. Toen besloot hij als laatste redmiddel en omdat zijne doktors hem verzekerden, dat hij nog slechts korten tijd te leven had, gedurende dien tijd de strengste matigheid in acht te nemen, met zulk een gunstig gevolg, dat hij op 86-, 88-, 90- en 95jarigen leeftijd de brieven schreef en liet drukken, waaraan deze bijzonderheden zijn ontleend.

Gedurende meer dan vijftig jaren bedroeg het gewicht van zijn dagelijksch voedsel, steeds nauwkeurig gewogen en bestaande uit soep, vleesch, eierdooier en brood, slechts 24 lood, en de maat van zijn drank 28 lood. Slechts eenmaal in die halve eeuw, toen hij 78 jaar oud was, liet hij zich door zijne vrienden, die meenden dat hij op zijn gevorderden leeftijd meer versterking noodig had, verleiden dezen eenvoudigen levensregel te veranderen; gedurende tien dagen waagde hij het 4 lood spijs en even zooveel drank meer te gebruiken, met het noodlottig gevolg, dat hij na verloop van dien tijd in eene hevige ziekte verviel, die hem onder gedurige koorts 35 dagen aan het bed gebonden hield, waarna hij echter langzamerhand, niettegenstaande een strengen winter, weêr volkomen herstelde.

Het laat zich begrijpen, dat hij zijne strenge matigheid weder opvatte en er niet meer aan dacht daarvan af te gaan. Op deze wijze had hij het geluk nog meer dan twintig jaren gezond te blijven, zoo zelfs, dat hij op zijn 83ste jaar nog te paard reed en bergen kon beklimmen. Zonder eigenlijke ziekte stierf hij den 26 april 1566 te Padua, kalm en zacht, juist in het honderdste jaar zijns levens. Opmerking verdient nog, dat ook zijn karakter, tot aan zijn veertigste jaar driftig en lastig voor zijne omgeving, een geheelen omkeer ondergaan had, zoodat hij verdraagzaam en opgeruimd zijne overige levendagen doorbracht, geëerd en bemind door allen, die hem kenden.

Cornaro was echter de eenige niet, die door groote matigheid en een ingetogen levenswijze zich een buitengewoon hoogen leeftijd en een gelukkigen ouderdom verzekerde.

Een ander bewijs is Joh. Lensing van Rotterdam, die onder admiraal De Ruiter verscheidene zeetochten had bijgewoond, en daarbij uitmuntte door moed en beleid. Nooit heeft men hem toornig gezien of hooren vloeken; hoewel hij, koelbloedig en onverschrokken, de eerste was in 't gevecht.

De eenvoudigste scheepskost was zijne geliefdste spijs, terwijl hij zich zorgvuldig onthield van sterke dranken en 't gebruik van tabak.

Onder deze omstandigheden stierf hij in 1753, meer dan eene eeuw oud.

Ook Margaretha Aunfree, welke te Utrecht in 1772 den zeldzamen hoogen leeftijd van 119 jaren bereikte, was altijd een voorbeeld geweest van matigheid; en niet minder Willem Salm, te Vlaardingen overleden den 13 januari 1793, in den ouderdom van 101 jaren en 3 weken. Deze man had zich geheel zijn leven altijd zorgvuldig onthouden van vetten of sterk met specerijen gekruiden kost, evenals van alle soort van sterke dranken, zoowel wijn en likeur, als jenever en brandewijn. Zijn dagelijksche drank was water of gewoon tafelbier. Verder was hij in zijn eten de soberheid zelve en schreef hieraan voornamelijk zijne voortdurende gezondheid toe, geholpen door zijne gewoonte om veel in de open lucht werkzaam te zijn.

Doch ook buiten Nederland vindt men overal dergelijke sprekende getuigen van de voordeelen eener strenge levenswijze.

DE VISCHMARKT TE BILLINGSGATE, NAAR GUSTAVE DORÉ.

‘Ik leefde matig,’ schreef de aartsbisschop van Sevilla, kardinaal Van Salis, ‘en heb daardoor den ouderdom eens patriarchs bereikt.’ Hij stierf namelijk in het 110de jaar zijns levens.

Eene arme, ongehuwde vrouw, Marie Nausenne, stierf ten jare 1756 in een gasthuis te Dinant, in den buitengewoon hoogen ouderdom van 125 jaren 11 maanden en 6 dagen. Naar hare levenswijze gevraagd zijnde, gaf zij ten antwoord, dat zij altoos matig geweest was in spijs en drank en gelaten in de wisselingen des levens. Zich vergenoegend met haar sober bestaan - zeide zij - en daardoor vrij van zorgen en kwellingen, had zij steeds vermeden hare gezonde lichaamsgesteldheid te ondermijnen door gramschap of andere kwade driften.

Twee der treffendste gevallen zijn vooral: 1. de Italiaan Hupazoli, die zich het voorbeeld van zijn landgenoot Cornaro had ten nutte gemaakt en diens manieren volgende, in 't jaar

1702 kwam te sterven, hoewel hij reeds in 1587 was geboren. Niettegenstaande de groote wereld, waarin hij verkeerde, - hij was onder anderen consul van Venetië te Smyrna, - woonde hij nimmer een gastmaal bij, dronk nooit anders dan water, rookte niet en at weinig, doch altijd op geregelde tijden. Dagelijks ook nam hij lichaamsbeweging in de vrije lucht, ging nimmer laat te bed en stond in zijn 100ste jaar nog even vroeg op als altijd. Zijn geheugen en verstand bleven daar bij tot het laatste toe ongeschonden.

En 2. pastoor Aubourg, gestorven in maart 1758 te Alais in Frankrijk, op den leeftijd van 107 jaren. Sinds 78 jaren stond hij aan het hoofd van dezelfde parochiekerk. Zijne matigheid was buitengewoon. Hij leefde alleen van plantaardige spijzen, en water was zijn eenige drank.

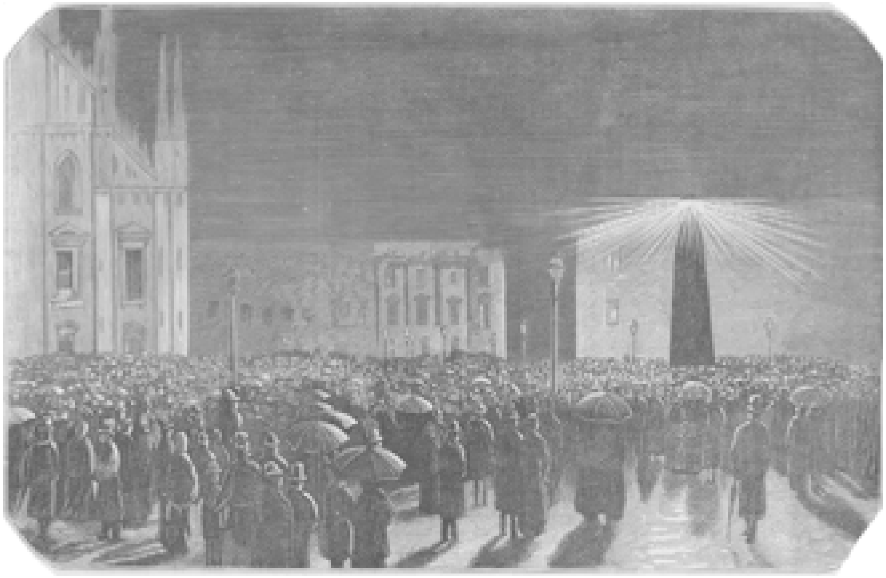

DE ELECTRISCH VERLICHTING VAN HET DOMPLEIN TE MILAAN.

In latere tijden, onze tegenwoordige eeuw, kunnen we evenzeer vele dergelijke levensgeschiedenissen aanwijzen; we zullen ons echter slechts tot enkele bepalen.

Zoo hebben we John Yarron (gestorven in 1815, oud 110 jaren), wiens eetregel voornamelijk bestond uit melk, brood en kaas; en Donald M'kay, in den ouderdom van 118 jaren overleden in de laatste helft van 't jaar 1838, in 't graafschap Sutherland, wiens matigheid buitengewoon en bij ieder bekend was, en die nimmer eenigen sterken drank had geproefd.

Tot dat gotal behoort ook Jonas Nolan, de patriarch van Ierland, die door zijn ouderdom van 116 jaren zulk eene vermaardheid verkregen had, dat de koningin van Engeland, Victoria, kort voor zijnen dood, in 1858, zijn fotografisch portret verlangde. Hij was een onbeduidend pachter, van wien men geen andere bijzonderheden kon gewaar worden, dan dat hij altijd eenvoudig leefde en zeer matig was.

De luchtballon in oorlogstijd.

De meesten onzer lezers zullen zich de rol nog wel herinneren, welk de luchtballon in den fransch-duitschen oorlog gespeeld heeft. Nu eens was het eene pruisische voorhoede, die een ballon uit het belegerde Parijs opgestegen najoeg, dan weêr een ballon waarin fransche soldaten zaten, die het pruisisch kamp wilden verkennen, en

zelfs Gambetta zag men in het bootje stappen om uit de ingesloten hoofdstad te geraken.

Minder als ontvluchtingsmiddel en overbrenger van depeches, dan wel als observatie-post heeft men altijd zeer veel van den luchtballon verwacht, daar het begrijpelijk is, dat van eene nauwkeurige kennis van de bewegingen en stellingen des vijands het winnen of verliezen van een veldslag kan afhangen.

Dit denkbeeld is alles behalve nieuw, want nauwelijks had de stoute luchtreiziger Pilâtre de Rozier door zijn voorbeeld het bewijs geleverd, dat ook menschen zich in de lucht zouden kunnen verheffen, welke proef onder de oogen van de uitvinders der luchtballons, de gebroeders Montgolfier, plaats had, of de driftige verbeelding van allen, welke bij dien tocht tegenwoordig waren geweest, of er van hadden hooren spreken, zag in de lucht reeds legers die elkander bevochten en slag leverden, en men verheugde er zich reeds over, dat in oorlogstijd de landman evengoed zijne akkers zou kunnen bebouwen als in tijd van vrede.

Het moet gezegd worden dat de luchtballon de verwachting, welke men van hem opvatte, volkomen heeft te leur gesteld, en nog even als in den tijd van Montgolfier zich in onvolmaakten toestand bevindt. De fransche generaal Bernadotte zeide eens, toen men bij hem aandrong, dat hij luchtballons zou gebruiken om de vijandelijke stellingen te verkennen: ‘Ik ga liever den ezelsweg,’ en zijn woord is tot heden gebleken juist te zijn, al keurde men het destijds ook af.

Wij willen hier eene korte schets geven van de pogingen, welke gedaan zijn om den ballon dienstbaar te maken aan het oorlogvoeren, waarbij men ons ter wille van de waarheid wel vergeven zal, dat wij een kroniek van mislukkingen moeten neêrschrij ven. Ook daaruit valt echter iets te leeren, al was het maar alleen de hardnekkigheid van 's menschen geest, als hij meent iets te kunnen uitvoeren wat mogelijk is.

Omstreeks tien jaren na de eerste proeven van Montgolfier en Charles, dus in 1793, droeg de fransche regeering aan den kapitein der genie Coutelle, benevens eenige natuurkundigen den last op te onderzoeken, in hoeverre de luchtballon in oorlogen voordeel zou kunnen aanbrengen.

Het spreekt van zelf dat, wanneer eene regee-

DE WEG NAAR DE VALLEI VAN YOSEMITÉ.

ring tot zulk eene daad overgaat, de volksmeening de zaak reeds lang heeft vooruitgeloopen, en dat deze geen kleine verwachtingen van den ballon had, bleek uit het rapport der commissie, welke er op aandrong een luchtvaart-instituut op te richten, dat nog hetzelfde jaar te Meudon geopend werd.

Gemelde commissie droomde wel is waar niet van legers in de lucht en arsenalen met ballons opgevuld, doch het denkbeeld om de ballons als verkenningsmiddelen te gebruiken, kwam haar zoo gemakkelijk uitvoerbaar voor, dat zij de zaak als geklonken beschouwde, indien men soldaten kon vormen die een ballon hanteeren kunnen.

De twee luchtvaart-kompagnieën van Meudon, elk bestaande uit 24 man en 2 officieren, werden dus geducht geoefend in het verpakken, vullen, oplaten, vasthouden en neêrhalen van aan koorden bevestigde ballons, en dit bij alle we rsgesteldheid en denkbare omstandigheden, en zooveel spoed was er achter gezet, dat zij reeds een jaar na hunne oprichting, in mei 1794, naar het noorderleger werden gezonden, om daar hunne eerste diensten te bewijzen. Te Maubeuge werd een gas-oven gebouwd en daardoor in 50 uren de 500 kbm. groote ballon, *Entreprenant* genaamd, gevuld.

Gedurende de belegering dezer vesting door de Oostenrijkers steeg de *Entreprenant* dagelijks eenige malen boven de stad op en gaf door depeches, die men, aan zakskes met zand gebonden, door middel van een koord, neêrliet, berichten over de bewegingen van den vijand. De verkenningen, welke later voor Charleroi en gedurende den slag bij Fleurus plaats hadden, moeten volgens de rapporten niet weinig hebben bijgedragen tot de overwinningen van het noorderleger, doch zij melden tevens dat het weêr zeer zacht was, hetgeen zich ook gereedelijk laat opmaken uit het feit, dat de ballon 300 dagen gevuld bleef en in dien toestand werd vervoerd, tot hij voor Namen door den wind tegen een boom stuk geslagen werd.

Dit was het eerste ongeluk, doch niet het laatste, want van nu af begint eene reeks mislukkingen, waarvan een, in plaats van af te Schrikken, eene tegenovergestelde uitwerking had. Kort na het vernielen van de *Entreprenant* verscheen Coutelle met een nieuwen ballon bij het voor Mentz gelegerde Rijn-Moezelleger. Bij zijn eerste opstijgen werd de ballon echter door een storm tegen den grond geslingerd, zoo zelfs dat de luchtschipper er nauwelijks het leven afbracht. Napoleon I wilde later niets met de ballons te doen hebben, ontbond daarom de kompagnie en liet de school te Meudon sluiten.

In 1812 begonnen de Russen een nieuwe proef; zij maakten groote ballons, die ingericht werden om bommen op den vijand te werpen, doch reeds de proeven daarmeê genomen mislukten. In 1830 gaf men de fransche expeditie naar Algiers een ballon mede, welke echter nooit gebruikt is geworden. In 1847 leerden de Oostenrijkers tot hunne schade, dat er weinig met de ballons aan te vangen was. Zij belegerden Venetië en vervaardigden papieren ballons, die door een gunstigen wind gedreven, bommen op de stad moesten werpen. Door den tegenovergestelden luchtstroom, welke in hooger atmosfeer heerschte, werden zij echter teruggedreven, zoodat de bommen in plaats van in de vesting in hun eigen leger vielen.

In den italiaansch-oostenrijkschen oorlog van 1859 engageerde Napoleon III de luchtreizigers Godard en Nadar voor het fransche leger. Eerstgenoemde steeg op het slagveld van Solferino op, doch kon niets van den vijand bespeuren. De laatste beproefde op denzelfden dag eene fotografie te nemen van het slagveld, doch de figuren waren, wegens het ontsnappende gas, zoo onduidelijk, dat er niets van te

maken was. Ook in den amerikaanschen oorlog werd de luchtballon door het leger der Unie als observatiepost gebruikt; in hoeverre dit eenig voordeel heeft opgeleverd, is ons niet bekend. Eveneens ontbreken ons de berichten omtrent het gebruik van een ballon.door het braziliaansche leger in zijn oorlog tegen Paraguay.

De laatste proeven om de luchtvaart aan het oorlogvoeren dienstbaar te maken, dagteekenen uit den fransch-duitschen oorlog; wij willen daarover wat meer uitvoerig spreken.

Tegen het einde van augustus 1870, dus na het uitbreken van den oorlog, werden te Keulen twee detachementen luchtschippers opgericht, elk van 20 koppen sterk. De engelsche luchtreiziger Coxwell leverde de ballons en leidde in de centraalwerkplaats der Rijnspoorwegmaatschappij te Nippes bij Keulen de oefeningen.

De ballon zou zijne eerste diensten voor Straatsburg bewijzen en op den 8 september rukten de twee detachementen daarheen, zoodat zij op den middag van den 9 te Bischweiler, een dorp op een half uur afstands van Straatsburg gelegen, aankwamen, waar nog denzelfden avond proeven genomen werden. Daar men hier met lichtgas kon vullen en het weêr zeer gunstig was, gelukten deze proeven zoo goed, dat de generaal-en-chef van het belegeringsleger de detachementen op den 17 september tot Suffelsweilersheim, vlak bij de stad, liet voortrukken, om daar verkenningen te doen.

In het begin was men van plan den ballon gevuld tot voor Straatsburg te brengen en het weinige reservegas, dat men noodig had, in groote wijnvaten meê te nemen. Doch zoowel de telegraafdraden en hopvelden als de opgestoken wind maakten dat plan onuitvoerbaar, zoodat men verplicht was het gas uit den ballon te laten ontsnappen. Te Suffelsweilersheim vond men geen lichtgas, men moest dus den ballon met waterstofgas trachten te vullen. Met groote moeite werden de achttien wijnvaten, welke men daartoe noodig had, bijeengebracht en zoogoed het ging door buizen aan elkaar verbonden.

De ontwikkeling van gas gelukte zeer wel, doch in weerwil van dat onverhoopt succes wilde de ballon maar niet zwellen. Bij onderzoek bleek dat de buizen, waarmeê de vaten met elkander in verbinding stonden, niet zuiver dicht waren en de gas door de openingen ontsnapte. Goede raad was duur en toch zou en moest men opstijgen. Men ging dus met de vulling voort, in de hoop dat er ten minste zooveel gas in den ballon zou komen, dat hij één persoon kon opvoeren.

Wezenlijk gelukte dit, doch nu kwam een nieuw beletsel in den weg: het begon sterk te waaien, waarvoor men echter niet terugtrad. De ballon verhief zich, zelfs tot eene hoogte van 115 meters, doch het doel werd niet bereikt want, door zijne hevige schommelingen kon de luchtschipper van de vesting, welke daarenboven in een dichten kruitdamp gehuld was, niet eens den toren der kathedraal zien.

De ballon werd dan ook spoedig naar beneden getrokken, waar hij, nog eer de luchtschipper het bootje verlaten had, zoo door den wind werd beschadigd, dat het weinige gas geheel ontsnapte. Kort daarop volgde de overgave der stad en werden de luchtschippers naar Parijs gezonden, waar echter hunne diensten overbodig bleken, daar men in de rondom de stad gelegen hoogten voldoende observatie-punten vond om de bezetting in het oog te houden.

(*Slot volgt.*)

Anne Dieu-le-Veut.
Een verhaal uit de XVIIe eeuw

Door August Snieders.
(*Vervolg.*)

Men drong razend vooruit; de weduwe stond nog altijd voor de deur en strekte beschermend de twee armen uit; zij stond daar alsof zij aan het kruis genageld was!

'Mij eerst zult gij dooden!' zeide zij met nadruk. Zij wist echter wel, dat Laurens reeds langs het venster op den wal, het huis verlaten had; doch zij wilde hem tijd doen winnen om te vluchten; zij had daarenboven nog een ander geheim in haar huis, dat voor het volk moest verborgen blijven; immers, boven op het enge kamerke in den gevel was, voor eenige dagen, een man verscholen, waarop de godsdiensthaat met geluk zijne wrok zou gekoeld hebben, ten minste indien hij geweten had welke bediening hij uitoefende; het was de pastoor der kleine en in Zeeland door de wet streng verboden katholieke gemeente.

Steenen werden geworpen, stokken vielen kneuzend en beukend neêr; messen en daggen blonken boven het hoofd; het grauw moest bloed hebben.....

En het bloed stroomde!

De arme weduwe zakte, door een zwaren steen of slag aan het hoofd getroffen, met een ijselijken gil ten gronde, en haar onder de lompe voetzolen en klompen vertrappende, ijlde het opgewonden volk binnen; doch ter zelfder tijd borrelde het eensklaps, bang huilend, achteruit en als hadden de eerste indringers den duivel gezien, werkten zij naar buiten.

Twee schoten, in het huis gelost, deden het uitwerksel alsof gansch de woning krakend en berstend in de lucht vloog, en het vuur, dat in het donker ontsprong, maakte van de deur en 't venster een oogenblik twee vurige oogen van een dreigend monster.

Op den ontruimden dorpel verscheen de lange sterke gestalte van een man; het was Laurens, die, op den wal het aangroeiend gedruisch hoorende en zijne moeder in gevaar wanende, op zijne stappen terug keerde, langs het venster weêr binnen sprong, maar helaas! te laat.

Terwijl het grauw huilend de vlucht nam, beurde Laurens zijne arme moeder op; het bloed stroomde uit de wonden van het ijselijk vertrappeld en vermorzeld hoofd.

Alles vergetende droeg de piraat zijne moeder binnen en legde haar op de legersteê.

'Moeder, moeder!' riep hij kermend uit, het bebloedde gelaat kussende; 'moeder, uw Laurens roept u!'

De weduwe antwoordde niet meer.

Eensklaps was het kamerke verlicht; het blikken lampke brandde; naast Laurens stond een oud man, als een werkman gekleed, maar met zoo'n fijn en onderscheiden wezen, met zoo'n sneeuwwitte haren, dat gewis het kleed met den stand niet overeenkomen moest; zijne handen beefden en zijne stem was diep ontroerd.

'Gij hier, mijnheer pastoor!' riep Laurens.

'Stil, zoon, stil! Laat ons voor uwe moeder zorgen!'

De priester trad met het licht nader en den ijselijken bloedstroom ziende, riep hij weenend uit:

'Arme Martha, zij hebben haar gedood!'

'Dood!' antwoordde Laurens op jammerenden toon. 'O, ik zal mij wreken, wreken tot den bloede!'

'Bedaar, zoon, bedaar! Wat vermoogt gij tegen die wilde menigte, welke, terugkeerend, tot duizenden zal zijn aangegroeid!'

'Is mijne moeder dood?'

‘Ja, zij is dood! Arme martelares, heilige vrouw, engel van liefde en geloof op deze wereld, onbekend en vergeten hier beneden voor die, welke niet van de onzen waren, maar tusschen deze groot en heilig als eene figuur uit de eerste dagen des Kristendoms! Martha, edele, heilige Martha!....’

De oude man snikte en hield biddend de hand voor de oogen. Na eene poos hervatte hij:

‘En nu, Laurens, want ik ken u nog welen heb gansch het gesprek met uwe moeder beluisterd, ga nu heen! Het grauw komt terug en het zou zijne wraak tegen u uitwerken en u doen aanhouden. Ga, ik bid er u om!’

‘Maar gij, mijnheer?’

‘Wees niet bevreesd; weinigen of liever geenen kennen mij, al heb ik jaren lang hier en in den omtrek gezworven. Ik zal een vreemdeling zijn, die, bij toeval langs het huis komende, de arme doode heb opgenomen.’

‘Maar het lijk mijner moeder?’ weende Laurens.

‘Ik zal er wel zorg voor dragen.....’

‘Zij zullen het nog meer schenden en verminken!’

‘Neen, de moed der lafaards is gekoeld nu zij bloed hebben gezien!’

‘Ik blijf, ik blijf!’

‘Gij hebt ongelijk, zoon; gij kunt hier niets meer uitrichten. Ga, verwijder u, kom later weêr! Ga, ik gebied het u!’

Het huilend grauw keerde terug; het gedruisch naderde meer en meer de woning.

Laurens boog zich over het lijk zijner moeder; hij drukte zijne lippen op het bebloedde wezen, dronk als het ware het bloed der dierbare, en die man, welke zooveel menschen in zijn leven had neêrgeslagen, zooveel lijken onverschillig was voorbij gegaan, wiens voet zoo dikwijls in den strijd in het bloed was uitgeslibberd - die man was nu bleek van aandoening, en tranen gudsten uit zijne mannelijke oogen.

Nog een kus - nog een - nog een, en dan sprong hij de deur uit, welke hij open liet, en verdween op den wal, op het oogenblik, dat de schout met zijne dienders voor het huis der vermoorde weduwe stil hield. Het huilend volk volgde den overheidspersoon op zekeren afstand en bleef hijgend van nieuwsgierigheid op een twintigtal stappen van de dour staan.

Men hoopte nu den vreeselijken zeeroover geboeid te zien wegvoeren; het bliksemsnel tooneel, waarvan men een oogenblik te voren getuige was geweest, was wel geschikt om aan dien Laurens de Graaff een nog meer duivelsch karakter te geven, en de belangstelling in hem te verhoogen.

De pastoor had gelijk gehad: de woede was gestild; het bloed had de schurken met doodschrik geslagen; de plichtige opruiers waren niet meer daar, zoo min als die, welke de weduwe het hoofd insloegen of haar onder den voet vertrappelden.

De blonde man bereikte onbekend de schuit; het was reeds donker; moedeloos liet hij zich op de bank neêrzakken, de roeiers grepen de riemen en snel doorkliefde de kleine boot het water, om weldra op de grachten buiten de stad te verdwijnen.

Op een uur afstand van de stad, in de kamer eener herberg aan den weg, vinden wij den stouten blonden man terug en wel in gezelschap van zijne vrouw, Anne Dieu-le-Veut, in reisgewaad.

Hoewel zij alleen waren in de kamer, spraken de twee personen fluisterend en daarenboven spaansch, gewis om geene onbescheiden ooren met hunne geheimen bekend te maken.

Over beider gelaat lag een diepe trek van mismoedigheid verspreid; in Laurens vooral was niets meer van die vroegere stoutheid en vermetelheid, van die kalmte in de grootste gevaren op te merken, welke zijne vrouw steeds bewonderd had.

Hij was nu gebroken onder het gewicht van het lijden, en zelfs de gedachte aan zijne toekomst, welke zoo schitterend was als een dageraad in den zomer, kon hem niet opbeuren; de dood zijner moeder had hem diep getroffen.

‘God heeft mij gestraft,’ zeide hij, ‘omdat ik haar zoolang vergeten had; hij heeft mij nu het herdenken aan haar met bloedige letteren in de herinnering gedrukt. Arme vrouw! Zij zoo nederig groot, zoo heilig in haren eenvoud!’

‘Wees gelukkig, Lorenzillo, dat gij haar nog eens hebt mogen zien!’ liet er de jonge vrouw op volgen.

‘Ja, maar dat weêrzien kostte haar den dood!’

‘Zij hield niet aan het leven, zeide zij; zij verlangde immers heen te gaan.’

‘Dat is waar!’ antwoordde de woeste kaper mijmerend. ‘Gij kunt niet begrijpen, Anne, hoe week mijn gemoed werd, toen ik al die herinneringen der jeugd weêrzag, hoe ontroerd ik was die nederige vrouw voor mij te zien, die, op de wereldzee rondzwalkend, het oog op één punt, op den Hemel, gevestigd houdt. Ik meende, dwaaskop die ik was, met fierheid al de grootheid, welke ik was machtig geworden, voor haar ten toon te spreiden, en zij, integendeel, antwoordde mij: ‘Laurens, bidt gij ieder avond nog op uw knieën?’

Anne Dieu-le-Veut zat met strakken blik op het tafelblad te staren.

‘Anne, gij ook, gij moet u zelve verzoenen met uw vader.....’ zeide Lorenzillo. ‘Daarna zullen wij heengaan, naar onze bestemming, en nieuwe avonturen te gemoet gaan.’

De kaper trad met gebogen hoofd door het vertrek, stond plotseling voor zijne vrouw stil en sprak:

‘En indien wij eens dat leven vaarwel zeiden, Anne? Indien wij titel en adelbrieven aan den koning van Frankrijk terugzonden? Zij werden toch maar in bloed en puin gewonnen, en, 't moge dan ook al oorlog heeten, aan het woord “heldendaad” kleeft nog meest altijd het onrecht.’

De gravin raakte met den top des wijsvingers den op de tafel gestorten wijn aan en maakte, in gedachten verzonken, hiëroglyphen op het tafelblad.

‘Ik bewonder in mijne moeder die rust, die kalmte, die hemelsche onverschilligheid voor het aardsche en haar onmetelijk vertrouwen in de toekomst. En toch was haar leven niet zonder gevaren! Met wat al moeilijkheden moet zij te kampen hebben gehad! Wat al fijn gevoel en scherp doorzicht was ernoodig, om jarenlang als het ware de klok te zijn, die de geloovigen opriep om te komen bidden! De metalen klok was door de protestantsche onverdraagzaamheid verboden; mijne moeder ging heimelijk van huis tot huis, van persoon tot persoon, om hen toe te fluisteren: “dezen avond, dezen nacht, morgen of later bidt men hier, bidt men ginder!” Eindelijk viel zij als martelares van haar geloof, van hare hoop, van hare liefde.’

Anne Dieu-le-Veut, het wispelturige kind dat wij hebben leeren kennen, begreep het verhevene karakter van die vrouw; het griefde haar dat zij niet dáár geweest was, om haar te zien, haar een woord van bemoediging toe te spreken, haar tegen het opgeruide grauw te verdedigen!

‘Dat was,’ zeide zij, ‘de grootheid uwer moeder, Lorenzillo; doch tot dergelijke verdoken grootheid zijn wij niet in staat. Ieder volgt zijne roeping; de onze ligt niet hier, maar ginder.’

‘Gij hebt misschien gelijk.’

‘Het is nu daarenboven geen oogenblik om in een zoo gewichtig punt eene beslissing te nemen; het is onmogelijk thans onpartijdig te oordeelen.’

‘Gij hebt andermaal gelijk. Ik zal echter naar het huis mijner moeder terugkeeren, doch ditmaal goed vermomd. Ik wil moeders begrafenis bijwonen, den goeden pastoor voor al zijne zorgen bedanken en de kosten van hare ter aarde bestelling voldoen. En dan..... ja, dan wil ik aan den voet van den grijsaard neêrknielen en doen wat ik deed, toen ik nog een kind was. Hij toch hoorde mijne kinderzonden, hij zal ook die hooren van mijne mannelijke jaren..... Ik wil, ja, ik wil een beter mensch worden.’

Die twee wilde kinderen hadden voorwaar, misschien zonder het zelf te weten, een goed hart!

X.
Aan het strand te Blankenberghe.

Op vijf mijlen van Brugge, strandwaarts, ligt het stedeke of vlek Blankenberghe, dat enkel visschers tot bewoners heeft; het ligt daar onder aan den voet van den hoogen duin, tegen den ijzigen noorderwind en den bulderenden golfslag verscholen.

In de dagen onzer geschiedenis was Blankenberghe niet wat het nu is - eene lieve en vriendelijke badstad, eene prachtig opgetooide en naar de mode gekleedde vrouw; neen! het was nog een arm en naïef visscherskind, zooals wij elders schreven, 't was nog asschepoetsertje dat later in eene prinses hertooverd zou worden!

In de 17e eeuw bestond er van Blankenberghe niets dan het middengedeelte van het stadje; de witte duinen waren gansch onbebouwd: een wal omvatte het plaatske, en een fort was de waakzame schildwacht aan den boord der zee.

Maar het waren, om dus te zeggen, destijds reeds dezelfde visschers, evenals nu gekleed in het rood wollen hemd, in een zwaar lakensch wammes, in eene roode wollige broek, zuidwester en waterlaarzen; altijd even arm en even eerlijk.

Zij zaten ook toen, evenals nu nog, in de dagen dat zij niet ter vischvangst uitzeilden, op een witten duin en met stil en droomerig oog op de zee te staren, zonder dat er meer dan een enkel woord over de lippen kwam. Het is alsof zij bij het bruisen der majestueuze zee hebben leeren zwijgen, en dat dit zwijgen - in al het gekakel aan het strand - door hunne kinderen werd overgeërfd.

Op zee waren zij evenals nu nog thuis: zij kenden er op het oog iedere streek, ja, 't is als of zij ook de namen van straat en plein in die beweegbare waterstad zien geschreven staan, en zij werpen het anker juist daar, waar zij verlangen dat het valle.

In het stedeke zelf waren de huiskes zooals er nu nog velen in de Visschers- en Molenstraten gelegen zijn, en in de Kerkstraat stond eene oude patriarchale afspanning, waar men goed brugsch bruin bier en een flinke schotel visch en vooral versche mosselen bekomen kon.

Voor het overige had Blankenberghe zijn baljuw en verdere overheden, zijne dekens der visschersgilde, zijne rederijkerskamer, zijn pastoor en een paar kanons om de kust te verdedigen.

Rechts en links strekten zich de witte duinen uit, schaarsch met wat spichtig gras begroeid en aan welker voet het strand en de heerlijke zee zich uitstrekten.

Op die effen zandvlakte, die eens de rijkdom van het stadje worden moest, lag hier en daar eene visscherspink, eene groote okkernootschelp, en men zag er soms een visschersknaap blootvoets het dorre duin beklimmen.

Het is hier, in dat kleine plaatske, dat wij de helden onzer geschiedenis zullen afwachten, of beter gezegd hen zullen opzoeken; want de hoofdpersonen zijn reeds aangekomen, en in de herberg, in de Kerkstraat gelegen, afgestapt.

De gravin bevond zich in eene kamer aan de straat; zij was in een donker reisgewaad gekleed en scheen wel besloten dit niet af te leggen. Reisgoed had zij niet; dit was door de zorgen van Taurel langs de duinen naar de pink gedragen, die aan het strand gereed lag om in zee te steken.

Een paar uren geleden was de baljuw gekomen en had de paspoorten onderzocht, en met eene diepe buiging voor den graaf en de gravin De Vertigneul had hij zich verwijderd.

In de richting van het fort lag de pink van den ouden Wybauw, een visscher van vader tot zoon. Deze zat in het kleine vaartuig; de regenmantel, de zuidwester, de hooge waterlaarzen duidden aan, dat hij op het punt was van uit te varen.

Veel getuig had de oude zeerob niet noodig: een dieplood en een kompas was alles wat hij verlangde; hij was een van die, waarvan wij vroeger spraken; van die, welke op zee bekend zijn als in hunne woonplaats.

Een man in 't bruin gekleed had zijne pink afgehuurd voor een rijken heer, en die laatste had hem zooeven bezocht en gezegd, dat zij nog des avonds in zee zouden steken, 't Was Wybauw wel: dag of nacht stond bij hem gelijk.

De oude rob had eerbied voor dien rijken heer, niet alleen omdat hij hem eene ronde som geld op voorhand gegeven had, maar nog omdat hij met zooveel kennis over de zee en het varen wist te spreken.

‘'t Moet ook een varensgast zijn!’ dacht Wybauw, en hij oogde een blonden man in de schemering na, toen deze de witte duinen opklauterde om naar de herberg in de Kerkstraat terug te keeren.

Op het zanderige duinpad stond eensklaps de man met de roode veêr voor hem.

‘Taurel!’ was de verwonderde uitroep van den kapitein. ‘Reeds terug van uwe zending naar Oostende?’

‘Zooals ge ziet, kapitein.’

‘Ik heb eens even de pink, de tuigaadje en den zeerob, die ons naar de fransche kust moet brengen, in oogenschouw genomen. Dat belooft. Uwe keus is voortreffelijk: de boot is sterk, het tuigaadje in orde en met dien zeerob zou ik regelrecht naar de Indiën durven oversteken.’

‘Wanneer vertrekken wij, kapitein?’

‘Dezen avond. En uwe reis naar Oostende?’

‘Is naar wensch afgeloopen. Nabestaanden van Van Hoorn waren er juist wel niet meer; doch zijne weduwe met vier kinderen waren er aangekomen en leefden er op ruimen voet.’

(*Wordt vervolgd.*)

Mozaiek.

Uitgangspunten voor reizigers in Midden-Afrika.

Bij de stichting van het comité van den koning van België tot het doen van ontdekkingsreizen in Midden-Afrika, is het niet van belang ontbloot na te gaan, welke uitgangspunten de afrikaansche kusten voor de ontdekkingsreizen in de binnenlanden aanbieden. De blinde haat der bevolking van Marocco veroorlooft aan geen enkelen Kristen, om langs daar in Afrika dieper door te dringen. Ook van Algerië uit is eene expeditie niet aan te raden, daar de bewoners van de zuidelijke streken den grootsten af keer betoonen jegens ieder, die van daar komt. Men houdt er al de reizigers voor Franschen of fransche spionnen. Ook Egypte biedt zijne zwarigheden aan; wel is het Nijldal als uitgangspunt zeer gunstig gelegen, maar alle reizigers, die van hier uitgingen, hebben minder aangename ervaringen opgedaan, ten minste voor zoover zij niet geheel en al onafhankelijk tegenover deregeering stonden. Abyssinië heeft ook weinig uitlokkends zoomin als de zuidelijke kustlanden. De kust tegenover het eiland Zanzibar schijnt nog de meeste voordeelen aan te bieden. Van Mozambique, Sofala enz. is de reiziger te ver van Midden-Afrika verwijderd. Hetzelfde geldt nog in hooger mate van Natal en het Kaapland. De zuidelijke westkust biedt weinig vaste steunpunten voor eene expeditie aan. De gunstigste verhouding geeft Tripoli. Van hier uit kunnen de uiterste turksche grensstations zonder zwarigheden worden bereikt; kameelen, muildieren, ezels en paarden zijn hier voor matigen prijs te verkrijgen, en ook aan vertrouwbare bedienden is geen gebrek. Alles wat voor een expeditie noodig is, kan men voorts in Tripoli verkrijgen of van het naburige Malta doen ontbieden, terwijl verder de reizigers bij den tocht door de Sahara niet alleen met de reis vertrouwd worden, alvorens zij het grondgebied van Midden-Afrika bereiken, maar daardoor bovendien aan het klimaat gewoon raken. Uit dien hoofde schijnt Tripoli in het vervolg het uitgangspunt der ontdekkingsreizen te zullen worden.

Eene kikvorschenverhuizing.

Zelfs de kikvorschen hebben hunne zorgen en rampen; met stijgende onrust zien velen hun voorvaderlijk moeras somtijds al armer en armer aan water worden, zoodat zij gevaar loopen eenmaal op het drooge te geraken, wat voor eene kikvorschenkolonie een onmetelijke ramp is. Zoo hadden voor eenigen tijd de kikvorschen van een grooten poel nabij de stad Windham in Noord-Amerika bemerkt, dat hunne vloeibare woning meer en meer uitdroogde. Toen het gebrek aan water gevaarlijk begon te worden, namen zij het merkwaardige en heldhaftige besluit te gaan *verhuizen.* Hetzij door een kwartiermaker, hetzij door instinct waren zij tot de wetenschap gekomen, dat zich op ongeveer een duitsche mijl afstands van hunnen poel de waterrijke stroom Winnomantic in den Staat Connecticut bevond; daarheen zouden zij zich begeven. Op zekeren juni-nacht werd de groote reis aangevangen; eene ontelbare menigte vorschen met hunne aanvoerders of voorgangers, die eene geweldige stem hebben, vooraan, huppelden op den weg voort; het duurde bijna den geheelen nacht alvorens zij de stad Windham doorgetrokken waren. Het gebrek aan water had hen in eene

droevige stemming gebracht, die zij uitten door een luid gekwaak en de voorgangers door een even weinig harmonieus geluid.

LUITENANT VON ZUBOWITZ EN ZIJN ZWEMTOESTEL.

De kleur van het zeewater.

Het is van algemeene bekendheid, dat het zeewater niet overal dezelfde kleur heeft; men poogde dit verschijnsel te verklaren door de weêrspiegeling van den bodem der zee en door de verschillende diepte van het water. De nieuwere onderzoekingen hebben echter tot eene geheel andere uitkomst geleid, welke veel waarschijnlijker klinkt, te meer daar de eerst opgezette theorie bij een groote diepte van den bodem der zee, die tot 4368 meters bedraagt, niet aannemelijk is.

Uit een ingesteld wetenschappelijk onderzoek is gebleken, dat de kleur van het zeewater grootendeels afhankelijk is van den verschillenden zoutinhoud. De blauwe kleur staat in nauw verband met het zeewater, dat een groote hoeveelheid zout bevat. Bij geringer zoutinhoud gaat de blauwe kleur van blauwgroen in donkergroen over. Ook de doorzichtigheid schijnt met de hoeveelheid zout in verband te staan: blauw, dus zoutrijk water heeft de grootste doorzichtigheid, die afneemt hoe meer de kleur naar het donkergroene overhelt.

Aantal plantensoorten.

Ongeveer 400 jaar vóór Kristus' geboorte kende de toenmalige natuurkundige Theophrast 500 soorten van planten. Tournefort kende reeds 10.000 soorten; 70 jaren geleden waren er 25.000 bekend, eenige jaren later 57.000 en thans kent men reeds meer dan 80.000 verschillende soorten. Bij de laatste onderzoekingen in de binnenlanden van Afrika, Australië en China mag men verwachten, dat de planten-catalogus spoedig 100.000 nummers zal bevatten.

De halve maan bij de Turken.

Over den oorsprong der halve maan als het zinnebeeld van den Islam, die voor de Mahomedanen is, wat het kruis is voor de Kristenen, namelijk het symbool des geloofs, zijn geene juiste berichten bekend. Het is echter niet onwaarschijnlijk dat die oorsprong in eene legende moet gezocht worden, die de geloovige Mahomedanen van hun profeet meêdeelen. In het tiende jaar van de zending des profeets, zoo verhaalt men, toen nog de meeste Arabieren aan de goddelijkheid der zending twijfelden, verlangden zij van hem een wonder, om daardoor een bewijs van de echtheid zijner hoogere roeping te geven. En zie, plotseling scheidde de volle maan zich in twee deelen, waarvan de eene helft verdween, de andere aan den hemel bleef staan, zoodat de ongeloovigen van Mahomed's bovennatuurlijke zending overtuigd werden. De oplossing van dit zoogenaamde wonder zal wel in eene ter rechter tijd ingevallen halve maans-verduistering moeten gezocht worden, en het is waarschijnlijk dat de volgelingen van Mahomed, als herinnering aan dit voorval, dehalve maan als het zinnebeeld van hun geloof aannamen.

Cylinderhoeden.

Onze zijden cylinderhoeden, die, ondanks alle tegenkanting, voortdurend in de mode blijven, stammen rechtstreeks uit China af, het moederland van de zijdeteelt. De eerste zijden cylinderhoed werd, ongeveer vijftig jaar geleden, door een chineeschen hoedenmaker naar het model van een vilten hoed, op bestelling van een franschen reiziger en natuuronderzoeker, vervaardigd en kwam zoo in Europa, waar zekere Dupont te Parijs van de uitvinding gebruik maakte, die tegenwoordig in Frankrijk jaarlijks voor een waarde van 60 miliioen franken in den handel brengt.

[Nummer 31]

DE KAARTLEGSTER, NAAR EDUARD KURZBAUER.

Geillustreerd nieuws.

Inhoud:

De internationale tentoonstelling van tuinbouw en van voortbrengselen in het plantenrijk te Amsterdam - Vervalschte levensmiddelen en vervalschte wijn. - Het eiland Madera.

Ik kan niet zeggen dat ik mij aangenaam gestemd gevoelde, toen ik mij naar Amsterdam op reis bevond om er de internationale tuinbouwtentoonstelling te bezoeken. Hoewel het vooruitzicht van iets schoons te zien mij genoegen deed, werd dat genot *in futuro* voor het oogenblik niet weinig verstoord door het alleronaangenaamste lenteweêr. April was meer dan half voorbij en toch huilde de ijzige oostenwind met kracht tegen de raampkens van den spoorwegwaggon, en zocht en vond er reten om ook den reizigers van binnen al het onaangename van het al te frissche stormweêr te doen gevoelen. Aan afleiding viel niet te denken: mijne medereizigers gevoelden zoowel als ik het ‘onlekkere’ van de koude, nog zoo laat in het voorjaar, zetten de kragen hunner jassen omhoog en - zwegen. En wanneer men het oog naar buiten wendde, zag men òf grenzelooze golvende waterplassen òf vale weilanden en boomen, die slechts weifelend hunne bladeren durfden ontplooien, beducht geworden voor den killen wind en de nachtvorsten van de gevreesde *lune rousse* der Franschen.

Maar de spoorwegrit van twee en een half uur was spoedig afgelegd, en weldra begroette ik het indrukwekkende Paleis voor Volksvlijt met zijn statigen koepel, waar de tuinbouw- en bloemententoonstelling gehouden werd. In mijn ongeduld om de daar uit de meeste landen van Europa bijeenverzamelde schatten, die op landen tuinbouw betrekking hebben, te bezichtigen, was het mijn eerste werk mij naar het paleis te begeven en, met een catalogus der tentoonstelling gewapend, de ruime zaal binnen te treden.

De eerste indruk, dien een oogslag van 't inwendige van het paleis met zijne bonte en schijnbaar ordeloos dooreengeworpen verzameling van natuur- en kunstschatten op den bezoeker maakt, is grootsch en overweldigend. De ontzaglijke ruimte, door een luchtig glazen dak gedekt, wordt geheel ingenomen door eene allerrijkste verzameling van kostbare en zeldzame voorwerpen, rijk in verscheidenheid en vormen, waartusschen honderden bezoekers zich bewogen, terwijl ongeveer in het midden, vlak onder den hoogen koepel, eene klaterende fontein haar water tot eene groote hoogte opzendt en een aangenaam gemurmel te weeg brengt, dat het gemoed tot opgewektheid stemt. Drie groote parken met mos, groen en struiken bezet, die het midden der zaal innemen, brengen er insgelijks veel toe bij, om het oog aangenaam aan te doen en eene vroolijke afwisseling te geven aan de onmetelijke uitstalling rondom de zaal.

Met aanteekeningboekske en potlood gewapend begon ik, na den eersten indruk in mij opgenomen te hebben, mijne wandeling door het paleis, al het schoone beschouwende, om mij van daar over eene sierlijke brug van ongewerkt hout, waaronder rijtuigen en voetgangers heen trekken, naar het tot een uitgestrekten bloementuin ingerichte Frederiksplein te begeven. Evenwijdig aan de door mij gepasseerde brug loopt nog eene andere; beide dienen tot hetzelfde doel en zijn aan

elkander volkomen gelijk. Deze bruggen vormen een der schoonste sieraden van de tentoonstelling.

Het Frederiksplein, voor deze gelegenheid door de stad afgestaan, is geheel met een houten rasterwerk afgemaakt; de ingang tegenover de Utrechtsche straat is eenvoudig sierlijk en heeft aan weêrszijden twee houten in zwitserschen stijl opgetrokken huiskes. Rondom de omheining wapperen de vlaggen van die natiën, welke hare bijdragen tot de tentoonstelling ingezonden hebben. Ook hier was het gezicht verrukkelijk schoon. Hoe weinig de koude oostenwind ook van bloemen sprak, toch waren deze hier in de bontste verscheidenheid bijeenverzameld met hare gele, roode en blauwe kleedjes aan, waarvan er echter velen - dit geldt vooral voor de bloemencollectiën, die buiten den grooten, zoogenaamden bloementuin stonden en niet kunstmatig verwarmd waren - reeds tamelijk verlept begonnen uit te zien, wat de illusie wel een weinig deed verdwijnen. Toch was de algemeene indruk allergunstigst, en toen ik alles was rondgewandeld, had ik, medegesleept door al het schoone en wonderbare wat ik had gezien, nog geen potlood op het papier gebracht.

Den volgenden dag zou ik echter mijn bezoek herhalen en mijn verzuim herstellen. Ik betreur het slechts dat de ruimte mij ontbreekt om, zij het ook slechts ter loops, op al het vreemde en wonderbare te wijzen, dat door het binnen- en buitenland ingezonden is. Tot mijn spijt moet ik mij dus tot enkele korte aanhalingen bepalen.

In de eerste plaats trekken binnen het paleis de verzamelingen katoen, papier, tabak, kina, enz. de aandacht. Dit is vooral het geval met de beide eerste artikelen. De geheele afdeeling eener nevenzaal wordt ingenomen door een zeer groot aantal balen katoen, in hunne oorspronkelijke verpakking uit alle katoendistricten der wereld bijeengebracht. Daarenboven ziet men er twee in hun bloei gedroogde katoenboomen, beladen met vruchten, waaruit de katoen te voorschijn komt. Een bloeiende katoenboom onder een stolp maakt de verzameling volledig.

Nog opmerkelijker is de verzameling papier en de grondstoffen, waaruit het vervaardigd wordt. Men vindt en papier, uit een aantal houtsoorten, uit rogge- en tarwestroo, riet enz. vervaardigd, en zeer belangrijk is de tropee, die de verschillende overgangen van het hout tot het papier voorstelt: van boven een blok hout, lager dat hout in dunne schijven gezaagd, daarna in kleine blokskes, en eindelijk in vezels verdeeld, om dan een pap te vormen, die weder het afgewerkte papier geeft.

Liefhebbers of kenners van den land- en tuinbouw kunnen hun hart ophalen aan de eindelooze verscheidenheid van vruchten. Griekenland en Italië leverden niet minder dan een veertigtal soorten van zuidervruchten; onze inlandsche boomvruchten, vooral appels en peren, zijn er in talrijke soorten en fraaie exemplaren vertegenwoordigd. Duitschland leverde een zestigtal verschillende soorten van aardappelen, eene amsterdamsche firma niet minder dan 200.

Voor dames vindt men er kunst- of nagemaakte bloemen van was, porcelein, en zelfs van ijzer. Tuinstoelen en gereedschappen, prachtige mozaïeken, bronzen, albasten en porceleinen vazen, aquariums met goudvisschen, zelfs geheele tuinhuiskes met hun ameublement - in een woord, alles wat met den tuinbouw en de bloemenwereld in eenige betrekking staat, is hier in bonte en rijke verscheidenheid bijeen gebracht.

Een blik van de galerijen, waar men een tentoonstelling naast, of liever boven de tentoonstelling vindt, naar beneden in de woelende, krioelende zaal is bijzonder treffend.

Wat het Frederiksplein betreft, dit maakt met zijne grotten, bruggen, turksche kiosken enz. een zeer goed effect, en de talrijke vreemdsoortige boomen, bloemen

en oranjeboomen, palmen, varens, rhododendrons, cyclanen, agaves, azalea's en duizenden anderen, soms uit de verste landen aangevoerd, doen den bezoeker met weêrzin afscheid nemen van die in- en uitlandsche kinderen der lente.

Vooral België, Engeland en Duitschland hebben met Nederland gewedieverd in het zenden van de meest volledige verzamelingen prachtige en zeldzame bloemen en gewassen.

Bijna dadelijks bevat het een of ander dagblad eene baschouwing over vervalsching van levensmiddelen. Het kan overigens niet ontkend worden, dat dit thema op het oogenblik van hoog actueel belang is, daar die vervalsching meer dan ooit op uitgebreide schaal en op de meest schaamtelooze wijze bedreven wordt. Bijna geen artikel of het wordt door bijmenging van allerlei schadelijke en in elk geval geen voedingskrachten bezittende zelfstandigheden vermengd en als echte waar aan den man gebracht.

Met geen enkel artikel wordt de vervalsching echter op grooter schaal gedreven dan met den wijn; het scheikundig onderzoek heeft meer dan eens bewezen, dat wat als wijn verkocht wordt, niets anders is, dan een aftreksel of vermenging van verschillende zelfstandigheden, waaraan alleen datgene ontbreekt, wat den echten wijn vormt - het druivensap. Vooral de zoo zeer gezochte Madera bezit het voorrecht, bij ontzaglijke hoeveelheden door de wijnfabrikanten vervaardigd te worden, en zoo winstgevend blijkt deze nijverheid te zijn, dat niet alleen de wijnhandelaars ze tegenwoordig distilleeren, maar dat zelfs koek- en suikerbakkers het maken van Maderawijn als een zeer voordeelig buitenkanske beschouwen en velen hunner zich met die winstgevende industrie gaan bezig houden.

Het vocht, dat den naam en het merk van Maderawijn draagt en als echt verkocht en gedronken wordt, heeft het vaderland van den echten Madera evenmin gezien, als de mastboom van het noorden of het water onzer binnenmeiren.

Een fransch dagblad deelde onlangs eene statistiek mede van de hoeveelheid truffels, die in Frankrijk gewonnen worden, en wees zonneklaar aan, dat er in dat land minstens vijfmaal zooveel truffels worden gegeten als er groeien, terwijl er nog ongeveer eene gelijke hoeveelheid was uitgevoerd.

Eene gelijke statistiek zou er van de Madera te leveren zijn, ja, het is eene onbetwistbare waarheid, dat het verbruik van dien wijn toeneemt naarmate hij minder gewonnen wordt. Het eiland, waaraan de Madera-wijn zijnen naam ontleent, bracht in 1825 nog op 14.432 pijpen (ruim vier hectoliters), in 1852 slechts 2100, in 1863 niet meer dan 2000 pijpen, waarvan minstens de helft op het eiland blijft. Die vermindering is toe te schrijven aan het verschijnen van de gevreesde phylloxera op het eiland Madera, en slechts in de laatste jaren is de opbrengst weêr eenigszins gestegen; maar hoe een opbrengst van eenige duizenden vaten de geheele wereld van Madera-wijn moet voorzien, kan alleen door de op groote schaal gepleegde vervalschingen verklaard worden. Ik zou tien tegen één durven wedden, dat, zoo de wijnstok op genoemd eiland geheel uitgestorven was, het verbruik der Madera er geen liter minder om zou worden.

Naar aanleiding onzer beschouwing deelen wij eenige korte opgaven mede omtrent het eiland, dat aan de zoozeer gezochte maar weinig gevonden wijnsoort zijn naam gegeven heeft.

Madera of Madeira is een eiland in den Atlantischen Oceaan, ten westen van Marocco gelegen, bijna zestien vierkante mijlen groot en 120.000 inwoners tellende. In de

veertiende eeuw ontdekt, werd het later door de Portugeezen bevolkt; een geweldige brand, die zeven jaren duurde, vernielde de uitgestrekte boschen van het eiland, maar de bodem was door de asch zoo vruchtbaar geworden, dat er van toen af alle vruchten groeiden. Dit was in het bijzonder het geval met den uit Cyprus aangevoerden wijnstok, en spoedig was de Maderawijn - verdeeld in gewone Madera en Malvezy of zoeten wijn - overal gezocht. Het eiland is niets anders dan een uitgebrande vulkaan met diepe dalkloven, steile wanden en schoone grotten bezaaid. De zuidervruchten groeien er in het wild en de schoonste boomsoorten worden er in de bosschen gevonden. Er heerscht eene altoos durende lente, en jaarlijks komen er duizenden vreemdelingen, vooral borstlijders, den elders heerschenden winter ontvluchten en in het zachte klimaat van Madera genezing voor hunne kwalen zoeken.

De ziekte in den wijnstok heeft de wijngaarden voor een goed gedeelte doen verdwijnen, waardoor de bewoners in de laatste jaren zeer verarmd zijn. Thans maakt men meer werk van den aanbouw van granen, suikerriet en aardappelen.

Madera behoort tot het koninkrijk Portugal; de hoofdstad is Funchal, in een schilderachtig oord aan de zuidkust des eilands gelegen; zij telt ruim 25.000 inwoners; de stoom- en zeilschepen, die om de Kaap naar Indië stevenen, leggen hier aan.

Tevens geven wij eenige typen van landbouwers uit Madera, welke stand, sedert een twintigtal jaren, sterk achteruit is gegaan. Duizenden hunner hebben dan ook in den laatsten tijd het schoone eiland verlaten, om elders hun geluk te beproeven.

De kaartlegster.

Eduard Kurzbauer is een van die schilders, wiens stukken door iedereen kunnen nagegaan worden. Hij zoekt zijne onderwerpen in het dagelijksch leven en weet zijne figuren zoo levendig voor te stellen en te groepeeren, dat zijne kompositiën geen onderschrift behoeven om begrepen te worden. Te Weenen geboren en opgevoed, ontving hij aan de academie aldaar zijne eerste lessen in de schilderkunst, en toen reeds voorspelden hem zijne professors eene schitterende toekomst. Van de Weener-academie begaf hij zich naar Munchen, en gaf daar zijne eerste kleine stukken in het licht, zonder echter dien bijval te vinden, welken de kunstenaar er van hoopte. Die eerste teleurstelling deed hem echter niet wanhopen en met moed zette hij zich aan een tweetal kompositiën, die hem den naam zouden bezorgen, welken hij thans in de kunstenaarswereld heeft. De schitterende uitslag bewees, dat de professors van Kurzbauer zich in hem niet vergist hadden, want zoowel *de achterhaalde Vluchtelingen als de Kaartlegster* vonden een bijval, als zelden schilderijen wordt geschonken. Een dezer stukken, *de Kaartlegster*, geven wij in dit nummer weer. Het zal wel niet noodig zijn daarbij een verklaring te voegen, dewijl het hoofdkenmerk van Kurzbauer, zijne duidelijkheid, er beter dan in een zijner andere schilderstukken in uitschijnt.

Een Italiaansche bedelares.

Een azuren hemel, zooals alleen eene italiaansche zon kan schenken, welfde zich over de zee en het landschap aan de golf van Napels en deelde het dien tooverachtigen gloed meê, waardoor de italiaansche avondnevelen bekend zijn.

De stadsklokken, welke zoo even het *Ave Maria* geluid hadden, zwegen. Aan de haven van Santo Lucia, waar de zorgelooze lazzarone zijn siësta neemt en de napolitaansche visscher van de wonderen zijner vangst vertelt, waar de inlandsche handelaar, de kreupele bedelaar, de vreemde kunstenaar en tallooze reizigers van alle natiën door elkander woelen, heerschte ook nu het gewone leven.

Tusschen de groote en kleine vaartuigen, welke zich in de golf heen en weêr bewogen, kon men een klein sierlijk bootje bemerken, dat zoo even van den oever gestoken was. De eigenares van dit bootje, eene engelsche dame die veel reisde, had eenige vrienden uitgenoodigd met haar een tochtje te doen naar Casamicciola, op het eiland Ischia, waar men den volgenden dag het feest der H. Anna vierde.

De omstandigheid dat de vaart gedurende den nacht zou geschieden, gaf het tochtje eene buitengewone aantrekkelijkheid, want gevaar behoefde men niet te vreezen, daarvoor had de bekende schipper Genarino uit Sorrento, onder wiens leiding het bootje stond, te veel naam, terwijl men daarenboven zeker rekende op de volle maan.

Pijlsnel sneed het kleine vaartuig, welks zeilen eene krachtige bries deed zwellen, over den blauwen vloed, en het levendig gesprek, het vroolijke lachen van het gezelschap getuigden voor de genoegelijke stemming, waarin de vrienden verkeerden.

Alles ging naar wensch. De oevers verwijderden zich hoe langer hoe meer en verdwenen eindelijk geheel en al. De langzamerhand dalende zon was reeds in de golven gezonken en in hare plaats was de maan getreden met haar zacht schijnsel.

Plotseling ging de wind liggen en grepen Genarino en zijne gezellen naar de riemen, terwijl ook de nachtelijke stilte haar invloed op allen begon uit te werken.

Regelmatig klonken de slagen der riemen, langzaam en stil gleed de boot voorwaarts en zelfs het gezang der roeiers had opgehouden. Het gezelschap in de boot had onder het gebruiken van den meêgenomen voorraad nog wel gepraat en geschertst, doch was zachtkens ingeslapen, aan de roeiers de zorg voor de richtige vaart van het bootje overlatende.

De nacht ging kalm voorbij, en toen de eerste morgenschemering aan den horizon begon te gloren, zag het ontwaakte gezelschap het eiland Ischia met zijne haven Casamicciola voor zich.

In de haven heerschte reeds het gewone gewoel en Genarino geleidde zijne gasten naar het huis van de vriendin der engelsche dame, vrouw Magdelena, die hen met hare vier dochters vriendelijk verwelkomden. Na een goed maal genuttigd te hebben, noodigde de schipper het gezelschap uit op ezels te stijgen en een uitstapje te maken naar de eeuwenoude stad met zijn kasteel, waarbij zich nog een ander gezelschap aansloot.

Den geheelen dag vermaakte men zich in het gezicht der feestvierende landlieden, en toen men 's avonds huiswaarts trok naar de herberg van vrouw Magdalena, verkeerde men in de vroolijkste stemming.

De tamboerijn werd te voorschijn gehaald, lustig klonk het lied en iedereen gaf zich aan de vreugde over. Eensklaps echter verstomde het gezang, want eene hand wees naar een hoek, waarin een bleek, arm meiske zat.

Schoon was zij, doch hare schoonheid werd nog verhoogd door de droefgeestigheid, welke uit hare groote blauwe oogen straalde. Onder het gezelschap bevond zich de duitsche schilderes Helena Richter, die terstond de italiaansche bedelares in haar schetsboek opnam en waarnaar onze gravure genomen is. Een greep in het leven onder zulke omstandigheden moest wel gelukkig uitvallen en iedereen zal moeten erkennen, dat het bedelmeiske werkelijk een type mag genoemd worden.

Het mais.

Onder de vele wonderen, welke de zeelieden wisten te verhalen, die met Columbus de nieuwe wereld ontdekt hadden, behoorde ook het bijna ongeloofelijk vertelsel, dat zij er een soort koren gezien hadden van zes voet hoog, met lange, spitse blaêren, sterken tak en een goudgele vrucht.

Het bleek spoedig, dat dit verhaal geen leugen was en dat dit wonderlijk graan maïs heette, en in weerwil van den naam van turksch koren, dien het later kreeg, wel degelijk van amerikaanschen oorsprong was.

Ofschoon het maïs terstond de aandacht trok en weldra naar Europa overgeplant werd, schijnt het, dat men nog niet geheel en al de voedzame kracht van die korensoort kende. Tot heden werd het maïsmeel alleen gebruikt voor koekskes en *polenta*, eene geliefkoosde spijs voor de Italianen, doch onderzoekingen hebben bewezen, dat het meer voedende kracht bezit dan het gewone meel. Diegenen die maïs gebruiken, zijn sterker, meer ontwikkeld van leden en kunnen beter tegen vermoeienissen, dan zij, die zich voeden met tarwe, rijst, gerst of rogge. Aan de oevers van de Adour in Frankrijk, heeft men een groot verschil waargenomen tusschen de bewoners van den eenen oever, die maïs aten, en die van den anderen oever, die zich met het europeesche koren voedden. Eerstgenoemden waren veel sterker en vlugger dan de laatsten. De geneeskundige academie van Parijs heeft onlangs nog verklaard, dat het maïs 't beste voedsel was voor de soldaten, die kracht noodig hebben, en voor zieken, wier maag zekere spijzen weigert, enz.

Nog eene andere vraag bleef ter oplossing over. Men moest uit het maïs eene spijs bereiden, die aan alle voorwaarden beantwoordt, welke men met recht van zulk eene vrucht kon verwachten en die bewaard bleef voor de vervalsching, welke alle levensmiddelen aangetast heeft. Welnu, de oplossing daarvan is gevonden in de fabricage van het maïzena, dat zich van het gewone maïs onderscheidt door zijne witheid en het versterkendste voedsel is, dat men wenschen kan. Het gebruik van maïzena neemt dan ook hand over hand toe, daar het een aantal spijzen kan vervangen en tegelijk de gezondheid van de gebruikers waarborgt.

De luchtballon in oorlogstijd.
(*Slot.*)

De duitsche legers hadden dus aan hunne luchtvaartkompagnieën veel geld en tijd besteed, zonder er eenig nut van getrokken te hebben, maar ook de pogingen der Franschen schonken geen gunstiger gevolg.

Zoodra Parijs ingesloten was, zagen de Pruisen dagelijks eenige ballons boven de stad opstijgen, doch aangenomen dat de verkenningen gelukten, kon men er toch geen partij van trekken, want de zekerheid, dat het rondom de stad wemelde van *Pickelhauben* hoefde men in de lucht niet te halen; dat bewezen de bommen welke als een regen in de stad vielen.

Daarbij bleef het echter niet. Op den 13 november 1870 werd te La Villette een ballon gevuld en zoo naar St. Denis getransporteerd, doch aldaar gelukkig aangekomen, des nachts door den storm aan stukken gescheurd. Op 22 december steeg een nieuwe ballon op, eveneens zonder gevolg, want door den dichten nevel kon men geen vijftig passen voor zich uitzien; ook de proeven bij het leger te velde leidden tot geen resultaat en ten slotte begonnen de Franschen insgelijks in te zien, dat met den weerbarstigen ballon niets aan te vangen was.

Un Francais vaut deux Allemands, een Franschman is twee Duitschers waard, getuigde eens een nederige Parijzenaar in een wetenschappelijk tijdschrift van zijne natie, en wat de vaardigheid der Franschen betreft om van alles partij te trekken, heeft de oorlog bewezen dat de man gelijk had.

Toen zij dus zagen dat de luchtballon hun geen diensten als verkenningsmiddel wilde bewijzen, werd hij tot post ingericht, en de proefneming gelukte volkomen. Het eng ingesloten Parijs had geen andere gemeenschap met de provinciën dan den luchtweg; het denkbeeld om met ballons daarvan gebruik te maken, lag dus voor de hand. De postdirecteur-generaal Rampon nam er de eerste proef van en liet, toen gebleken was dat er kansen tot gelukken bestonden, dadelijk eenige ballons maken, welke 2 à 3 personen, eenige postduiven en 200 tot 300 kilo brieven konden meêvoeren.

Van 23 september 1870 tot 28 januari 1871, dus in minder dan 100 dagen, werden 64 ballons met 358 postduiven opgelaten. Van deze ballons zijn er 46 gelukkig te recht gekomen, waaronder 4 in België en 1 in Nederland; 10 verongelukten gedeeltelijk, dit wil zeggen, de ballon werd vernield, doch lading en personen gered, terwijl er 6 in handen der Pruisen en 2 in zee vielen.

Met de postduiven verkreeg men zulke gunstige resultaten niet. van het getal, dat wij boven opnoemden, zijn er slechts 56 naar Parijs teruggekeerd. De oorzaak van dezen ongunstigen uitslag moet hoofdzakelijk toegeschreven worden aan het gemis van goede postduiven te Parijs, en aan den strengen winter, waardoor zich het oorlogsjaar gekenmerkt heeft.

De verzending van depeches met postduiven had daarenboven nog het bezwaar, dat zij slechts enkele woorden konden bevatten, daar zij aan de vleugels der duif vastgebonden, niet alleen niet zwaar mochten zijn, maar daarenboven moesten geschreven worden op zoogenaamd zijde-papier.

Ook daarvoor wisten de Franschen raad. De Parijzenaar Dragon had, kort voor het uitbreken van den oorlog, onder zijne landgenooten eenigen naam gemaakt door zijne uitvinding van de micro-photographie, eene kunst, waarvoor het buitenland de schouders ophaalde, daar men er het praktisch nut niet van inzag. De oorlog, of liever de insluiting van Parijs deed die kunst tot haar recht komen.

Het gelukte Dragon namelijk zijne uitvinding op het brievenvervoer toe te passen. Nauwelijks had hij de autoriteiten der belegerde hoofdstad van zijne nieuwe uitvinding kennis gegeven, of deze besloten er gebruik van te maken. Op den 21 november 1870 verliet Dragon Parijs per ballon en begaf zich naar Tours, waar hij een werkplaats voor de microphotographié oprichtte.

Met zijne werktuigen bracht hij 12 à 16 vellen papier, folio formaat, waarop 4 à 5000 depeches stonden, op een stukje papier over van 3 duim lang en 5 breed, welker overbren-

ging geschiedde in 2 seconden. Geheele dagbladartikelen over den toestand van het land, waarvan men te Parijs in 't geheel niets wist, werden aldus verkleind verzonden, en dat eene duif, met zulk eene vracht belast, nog al wat nieuws kon aanbrengen, kan men opmaken uit het feit, dat een enkele van die gevleugelde luchtboden minstens twintig van bovengenoemde papierkens kon meêvoeren.

Het ontcijferen der depeches kostte echter meer tijd en moeite. De grootste miscroscoop van de parijsche sterrewacht bleek onvoldoende daartoe, zoodat men zijn toevlucht moest nemen tot electrisch licht, hetgeen aangewend werd bijwijze van een gewonen tooverlantaarn. De depeches werden vijfhonderdmaal vergroot op een witten muur overgebracht, en van daar overgeschreven aan de adressen bezorgd, waaraan zij gericht waren.

EEN ITALIAANSCHE BEDELARES, NAAR HELENA RICHTER.

Onze schets is ten einde. Uit de geschiedenis, welke wij hier neêrschreven, zal men gezien hebben, dat Bernadotte, wiens woorden wij in het begin aanhaalden, den slechtsten weg niet koos, toen hij den ezelsweg boven het gebruiken van een ballon stelde. De veroordeeling van een man als Napoleon I legt insgelijks gewicht in de schaal, daar het genoeg bekend is dat, indien de ballon nuttige diensten had kunnen bewijzen, hij hem zeker aangewend zou hebben.

Sedert Bernadotte en Napoleon is op het gebied der luchtvaart geene uitvinding gedaan, welke den luchtballon heeft verbeterd, zoomin wat zijne constructie en vulling als wat zijne besturing betreft, welke laatste tot de onmogelijkheden schijnt te behooren. De luchtballon is nog in zijne kindsheid en heeft nog een geheele baan af te leggen, eer hij den mannelijken leeftijd zal bereiken, of met andere woorden, eer hij voor alles zal geschikt zijn. Of hij dien leeftijd ooit zal bereiken? Deze vraag wordt door velen sterk betwijfeld, en 't moet gezegd worden, dat eene kindsheid van drievierde eeuw wel reden geeft om dien twijfel te vergrooten.

Wind en storm.

Geen natuurverschijnsel heeft ten allen tijde grooter indruk gemaakt op den mensch dan de onzichtbare en in hare woede zoo schrikwekkende luchtverplaatsing in onzen dampkring, door ons met den algemeenen naam van wind betiteld. Bij de geringe kennis, die de oude volken van de werken der natuur bezaten, kan het geen verwondering wekken, dat zij aan de verborgen, soms zoo geweldige kracht van den wind de vreemdsoortigste en belachelijkste eigenschappen toeschreven; maar hierin waren zij de geleerden van onzen tijd verre vooruit, dat zij met kinderlijk geloof in het bulderen van den orkaan de stem des Heeren vernamen, en de verkwikkende koelte waardeerden als den zoeten adem van Zijn mond. En niet slechts het joodsche volk, wiens heilige koning Gods lof in blijde psalmen bezong, en ook den stormwind opriep om den Heer te prijzen, of het geloovig Kristenvolk der eerste eeuwen, dat in alle uitingen der natuur den wil van God en Zijn wijs bestier erkende, maar ook de heidenen, die voor het maaksel hunner handen aanbiddend neêrknielden, beschouwden den wind, hetzij hij weldadig blies, hetzij hij schrik en ontzetting om zich verspreidde, als een bode des Hemels.

Het nut en de weldadige werking van winden en stormen aan te toonen, alvorens wij den oorsprong van deze grillige kinderen der natuur nader hebben beschouwd, schijnt minder doeltreffend te wezen; doch door eenige feiten reeds aanstonds te staven hoe weinig de mensch vermag, wanneer de elementen tot zijn verderf zich hebben vereenigd, kan voor eenigen wellicht eene aansporing zijn, om door behulp dezer regelen het zwaar gordijn een weinig te verschuiven, waarachter de natuur hare werken verbergt.

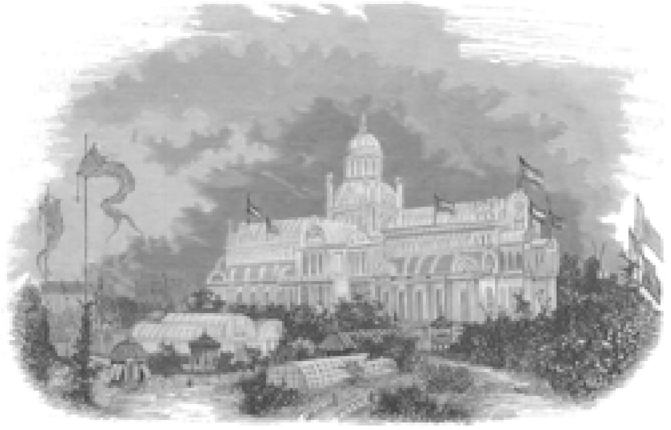

HET TERREIN VAN DE INTERNATIONALE TUINBOUWTENTOONSTELLING TE AMSTERDAM.

Wij, Nederlanders, bewonen een grond, die, gelijk de dichter zegt, aan de zee is ontwoekerd, en dank zij den wind, die de zeilen onzer schepen stijft, vloeien de schatten aller werelddeelen ons, karig bedeelden, in den schoot. Er was echter een tijd, waarin onze voorvaderen vreesden de nauwelijks geopende bron van welvaart voor immer te zien stoppen. De koning van het machtige Spanje der 16^e^ eeuw, verbitterd over het muitend verzet zijner onderdanen en de hem vijandige hulp door Engelands koningin hun verleend, zond in het voorjaar van 1588 een machtige vloot, die allen tegenstand moest breken en 's konings oppergezag bevestigen.

Nooit zag de Atlantische Oceaan trotscher vaartuigen dobberen op zijne baren dan de 152 spaansche galjoenen, die 22.000 strijdbare mannen droegen en nog ruimte bezaten, om Farneze met zijne 25.000 veteranen en 12.000 fransche hulptroepen te bergen. Hoog klopte den nietigen hertog Medina-Sidonia het hart in den boezem, toen hij zijne blikken liet gaan over zulke schepen en zulke soldaten, die onder zijne bevelen Europa zouden doen sidderen. Doch de ijdelheid van dezen hof-admiraal evenaarde zijne onkunde. De wijze raad: vlissingen als noodhaven te kiezen, om beschut te zijn tegen mogelijken storm, werd trotsch van de hand gewezen; zulk een vloot behoefde geen bescherming. En zie: de storm kwam, de prachtige schepen werden uit elkander gedreven en verspreid over de onmetelijke vlakte; zij werden aan stukken geslagen door de woedende golven, en Schotlands rotsen zag men bedekt met hunne droevige overblijfselen. Honderd en zes schepen gingen ten gronde, en een schat van meer dan 120 millioen gulden werd door de zee bedolven.

- ‘Knaap,’ zoo klonken de verzen van een engelsch lied uit dien tijd, - ‘knaap, hoeveel schepen ziet gij op de zee en hoeveel groote banieren?

FUNCHAL, DE HOOFDSTAD VAN MADERA.

SCHETSEN UIT MADERA.

LANDLIEDEN OP MADERA.

- 'Meester, de schepen zijn talrijk als de schelpdieren op de rots, en er wapperen meer zijden banieren dan er matrozen-mutsen zijn op onze vloot; - daar zijn meer strijders dan er zandkorrels zijn op eene iersche hoeve.

- Knaap, wat daagt daar in de verte vijandigs tegen hen op?

- Meester, ik zie Engelands vaartuigen, die toeschieten als zeevogels, klappende met hunne vleugels.

- En wat ziel gij achter hen?

- Ik zie de winden, onze trouwe makkers, en onze grootouders, de zoute golven........

- Knaap, wat ziet gij nu op den Oceaan?

- Meester, ik zie splinters van spaansche schepen; zij rooken als plaggen, die men brandt in het veld; zijden banieren zie ik dansen op de golven; ik zie kanonnen en matrozen met verbrand gelaat!

- En verder, verder?

- 'Verder, meester, zie ik de vlag van het zegevierend Engeland, wandelend over de zee, als de zon aan den hemel.'

Deze gebeurtenis, zoo ontzenuwend voor het groote Spanje, is echter te algemeen bekend, dan dat wij er langer bij mogen vertoeven. Een ander feit evenwel, opgeteekend in de 'Annales du Sauvetage,' doch voor de meesten bijna onopgemerkt voorbijgegaan, legge hier nogmaals getuigenis af van de ontzettende woede eener door den storm geteisterde zee.

Het stoomschip *London* verliet op vrijdag den 5 januari 1866 de engelsche haven Plymouth. Kapitein Martin, een zeeman van uitstekende bekwaamheid, voerde er het bevel over; het schip zelf werd zeer geroemd om zijn schoonen en sterken bouw, alsmede om zijn snelle vaart, dewijl zijn laatste reis naar Australië slechts 59 dagen had geduurd.

Op den dag van vertrek waaide er een zachte koelte, doch den tweeden dag daarna werd de wind reeds krachtiger en de zee meer en meer bewogen; des nachts deed een hevige windvlaag zich gevoelen. De kapitein gebood den machinist te stoppen en bevestigde de zeilen aan den mast, om het schip in evenwicht te houden. Den volgenden namiddag verbeterde het weêr een weinig, en langzaam werd de reis voortgezet. Maar die weêrsverandering was van korten duur; met grooter kracht sloeg de wind in het touwwerk, en zweepte de golven op; in den morgen van dinsdag werden verscheidene deelen van mast-, touw- en zeilwerk stukgegeslagen en in zee geworpen; twee uren later viel ook de bramsteng naar beneden en vermeerderde daardoor de ontstane wanorde. Te midden van dat alles bleef kapitein Martin zoo koelbloedig, dat allen hem bewonderden. De wind nam intusschen nog in hevigheid toe en werd storm; toch was er niemand, die eenig gevaar vermoedde.

Een ontzettend groote golf lichtte des namiddags de reddingsboot uit haar omhulsel en slingerde haar over stuurboord in zee. In den morgen van 10 januari zweepte de orkaan de golven zoo hoog op, dat de kapitein de reis niet durfde voortzetten en zijn eersten machinist, den heer Greenhil, het plan mededeelde om naar Plymouth terug te keeren. Slechts een half uur later rukte een andere golf de *lifeboat* los en wierp haar over bakboord in den oceaan.

Daar de vlagen van den wind en de slagen der bruisende baren van onderscheiden zijden op het stoomschip werkten, werden de passagiers op eene onuitstaanbare wijze heen en weêr geslingerd, hetwelk, gevoegd bij de geleden verliezen, velen voor de toekomst deed vreezen; het gedrag evenwel der scheepslieden en de hooge dunk dien

men koesterde van de bekwaamheden des kapiteins, stelden de meesten gerust. Maar met het verdwijnen van den dag werd het gevaar toch grooter en dreigender. Dikke, zwarte wolken, waaruit het water bij stroomen neêrviel, joegen onstuimig door de lucht, en het scheen alsof een geheimzinnige macht hen vereenigen wilde met de grijze, met schuim overdekte torens, zoo hoog beurden de baren zich op. 't Is half-elf; daar nadert een stortzee de stoomboot, spat bulderend tegen een raderkas uiteen, en wreekt zich over die neêrlaag door de schildwacht, die het geweld trotseerde, verre achter zich in de diepte te werpen en zelfs binnen te dringen door de gemaakte bres. De kap, die de machine bedekte, was geheel verbrijzeld. Met inspanning van alle krachten, met een moed en bereidvaardigheid aan het gevaar geëvenredigd, beproefde men het geleden verlies te herstellen. Zeilen, die in reserve lagen, dekkleeden, dekens, alles werd bijeengebracht om de bres te stoppen; maar elke golf, die tegen het vaartuig uiteen spatte, verwijderde in een oogenblik wederom wat met de grootste moeite was vastgehecht. Binnen het tijdsverloop van tien minuten had het water de fornuizen bereikt en dwong den machinist de machinekamer te verlaten, daar het reeds zijn onderlijf bereikte. Greenhil klom op 't dek en verwittigde den kapitein, dat het vuur was uitgedoofd. Kalm antwoordde deze: ‘Het verwondert mij niet, het was te verwachten.’

Het schip was niet meer dan een zeedrift. Men wilde de kap behouden en maakte daarom het groote marszeil aan den mast vast; doch pas was men daarmede gereed, of een rukwind scheurde met krachtigen stoot het zeil aan stukken, voerde de lappen als in triomf voor zich uit in het onmeetlijk ruim en liet niets achter dan een stukje van het zeil, waarop de boot geheel den nacht het evenwicht bewaarde. Passagiers en scheepslieden van allen rang en staat wedieverden toen in het hanteeren der pompen, doch tevergeefs; het instroomend water hield de overhand over ‘tgeen werd uitgeworpen; zee en stormwind namen toe in woede, ontzettende watermassa's overspatt’ en telkens, en telkens opnieuw, het ontredderde schip, totdat het eindelijk niet meer aan de golvende beweging der baren beantwoordde, en al moeilijker en trager zich begon te bewegen. Eindelijk nog, 't was 4 uren in den morgen van 11 januari, werden vier poortgaten in het achterste gedeelte van het schip door een enkelen golfslag verbrijzeld, en stroomde ook daar de zee naar binnen. Toen werden alle krachtsinspanningen, hoe en waar ook besteed, geheel doelloos, en op somberen toon verklaarde de kapitein aan de rampgenooten door schrik verlamd, dat het einde nabij en van menschen niets meer te hopen was. Eene plechtige stilte volgde op deze aankondiging des doods. Tranen lekten uit veler oogen, vertwijfeling teekende sommiger gelaat, maar geen enkele wanhoopskreet werd er geslaakt; vol onderwerping boog men het hoofd en berustte in des Heeren wil. - Gedurende 24 uren hadden twee geestelijken allen voorbereid op het zoo pas aangekondigd lot.

De tijd om de sloepen uit te zetten was genaderd, het schip begon te zinken. De kleinste der twee overgebleven booten wordt in zee gelaten, vijf personen dalen er in af, doch pas de woeste baren rakend, wordt zij weggeslingerd over de bruisende vlakte en worstelen de bootsluî tegen de dood. Zij werden echter gered, dewijl het schip niet meer voorwaarts gleed. De groote sloep is aan de beurt en dobbert reeds op de golven, maar dit laatste redmiddel schijnt zoo onzeker, dat vijf der passagiers het ongelukkig toevluchtsoord verkiezen, door 't zinkende schip hun nog geboden, boven de gevaarlijke kansen in het kleine vaartuig.

De koelbloedige onversaagdheid, kapitein Martin zoo geheel eigen, verliet hem ook niet in de ure des gevaars. ‘Mijnheer,’ sprak hij tot den machinist, ‘in de sloep bestaat weinig kans op behoud, in het schip volstrekt geene meer. Gij hebt uwen

plicht vervuld, ik moet hier blijven; ga scheep met de weinige personen die de sloep kan bevatten, en voer daar het bevel.' Greenhil gehoorzaamde en 18 personen met hem verlieten het stoomschip; slechts eenige beschuiten namen zij mede, doch geen teug waters.

Nauwelijks was de sloep buiten het zog van het groote vaartuig, op welks achtersteven een vijftigtal personen zich had geschaard om den vertrekkenden een eeuwig vaarwel toe te roepen, of een waterhoos stort zich op die ongelukkigen neêr en slingert de vijftig met zich mede in de diepte der zee. Langzaam beurde zich de *London* nogmaals uit de golven op, doch voor de laatste maal; een oogenblik later verborg zij haar achtersteven in het water, verhief den boeg steil in de hoogte, en verdween toen in den afgrond

Na een verschrikkelijken nacht, en vele bange uren van den volgenden dag, werden de 19 personen der sloep door den italiaanschen driemaster *Marianopel* ontdekt, liefdevol opgenomen en verzorgd, doch ontkwamen ook daar slechts ter nauwernood aan het dreigendst gevaar.

Vragen wij nu ons zelven met Hildebrand af: 'Die wind, die ontzettende wind! vanwaar komt hij, werwaarts gaat hij henen?' Wij ontvangen geen antwoord. 'Hoog, hoog boven de aarde,' zoo vervolgt de schrijver, 'om de lenden der bergen worstelt, woelt en geeselt hij; door de rotsspleten en spelonken waart hij rond met snerpend geloei; in den diepen afgrond bromt hij; in de eenzame woestijn, waarin geen geluid gehoord wordt dan het zijne, drijft hij het zand te hoop; door de wildernis wandelt hij om met luidruchtig geweld; - de onmetelijke zee - is hij niet grooter dan zij? haar broeder, haar ontzaglijke speelgenoot, haar woedende bestrijder?' - Ja, wij weten het en benijden den auteur, die zoo juist deze verschrikkelijke werkkracht beschreef; maar de vraag: 'vanwaar komt hij, werwaarts gaat hij henen?' blijft immer zich opdringen aan onzen leergierigen geest. Ondervragen wij nu de wetenschap.

Halley en na hem Hadley hebben het eerst de grondslagen gelegd voor een gezonde theorie van den wind, tot eindelijk de Berlijnsche hoogleeraar Dove de oplossing van het vraagstuk een grooten stap voorwaarts bracht door het opstellen eener leer, die van vele omstandigheden een zeer gereede uitlegging geeft. Het voorname punt, waar alles op neêrkomt, is: de verwarming der lucht door de zon en de wentelende beweging onzer aarde.

(*Wordt vervolgd.*)

Anne Dieu-le-Veut.
Een verhaal uit de XVIIe eeuw
Door August Snieders.
(*Vervolg.*)

'Zoodat ik aan niemand aldaar den dood van Van Hoorn vergoeden kon. En hebt ge de weduwe gezien, Taurel?'

'Niet zonder moeite, kapitein. Zij verkeert in de heilige overtuiging, dat haar echtgenoot Van Hoorn ten gevolge van een tweegevecht gevallen is. Mij dunkt, dat die vrouw nog al tamelijk goed getroost is. Nu, het mensch moet van dien bullebak al weinig pleizier beleefd hebben!'

'Alzoo was die weduwe niet erg tegen mij ingenomen?'

'In 't geheel niet. Mij dunkt als er een nieuwe sollicitant opdaagde, zij al heel gemakkelijk zou toestemmen weêr in het huwelijksbootje te stappen. Ik had een

oogenblik lust, kapitein, aan het weeuwtje een voorstel te doen; maar goed ingezien, ik zou maar een slecht huisvader zijn!'

Lorenzillo luisterde niet naar den luchtigen toon, waarop de spion sprak.

'Nu, Taurel, ik dank u voor den dienst mij hier bewezen,' en Lorenzillo ging met gebogen hoofd het duinpad op.

'Wat scheelt hem toch?' dacht Taurel. 'Zou hij reeds suf worden? Wat drommel! ligt er aan den dood van dezen of genen gelegen! Een mensch? - Maar dien knipt men uit de baan, als dit noodig is, gelijk een vlieg of een rups! Neen, ik begrijp den kapitein niet meer.'

Lorenzillo stond op eenigen afstand van Taurel stil, wendde zich om en zeide tot den spion:

'Wees gereed; wij steken binnen een uur in zee.'

Daarna ging hij weêr even peinzend, wij zouden zeggen mismoedig, voort.

Middelerwijl dat Lorenzillo zich aan het strand bevond, had er in de afspanning een belangwekkend voorval plaats.

Op het oogenblik dat de gravin voor het venster stond en in de stille, doodstille straat staarde, werd hare aandacht plotseling gewekt door den hoefslag van paarden.

Het leed dan ook niet lang, of twee ruiters verschenen en hielden voor de herberg stil.

De gravin Anne ontstelde hevig, toen zij in de twee kavalieren haar vader en den markies d'Ambrelle herkende.

Het gevoel dat zich van haar meester maakte, was echter gemengd; zij vreesde de tegenwoordigheid van dien strengen man, en tevens tintelde er een straaltje geluk in haar hart, omdat zij een vader, dien zij zoo diep miskende, nog eens zien mocht.

Het gebeurde met de oude moeder van Lorenzillo had ook bij haar de kinderlijke liefde, welke zoo lang sluimerde, wakker geschud.

Wat zou het gevolg van de ontmoeting zijn? Zij wist het niet; maar zij zou vastberaden wachten, zooals dit overigens met haar zoo mannelijk karakter overeenkwam.

De onzekerheid van toestand duurde echter zeer kort, want toen de deur driftig opengeworpen was, snelde de oude edelman met uitgespreide armen binnen, en riep diep ontroerd uit:

‘Anne, mijn kind, mijn kind!’

Onder den uitroep: ‘Vader, vader!’ vloog de gravin den grijsaard in de armen; beiden klemden elkander vast en weenden; zij gaven zich wederkeerig, zonder verklaring, zonder uitlegging, den kus van vrede en verzoening.

De markies d'Ambrelle bleef aan de deur staan en schouwde diep bewogen op vader en dochter, die elkander na tien jaar afwezigheid, voor het eerst weer terugzagen, en door een enkelen kus ook tien jaar gramschap en onmin uitwischten.

‘Anne, kindlief, wat heb ik veel geleden!’ nokte de vader.

‘Vergeef het me, vader! Ik ben gelukkig u nog eens weêr te zien!’ was het ontroerde antwoord.

‘Ik ken uwe geschiedenis, uwe zwerftochten; ik wil niets onderzoeken, alles is u vergeven. Ik ben met een denkbeeld van strengheid jegens u op reis gegaan, en nu ik u eindelijk gevonden heb, vergeet ik alle schuld, vergeet ik blazoen en afkomst, en wil enkel vader voor u zijn.....’

‘Ja, dat alles vergeten zij, vader!’

‘Zeg mij echter, kind, waarom hebt gij het vaderlijk huis verlaten, Anne?’

‘Laat ook dit punt rusten, vader.’

‘Neen, als ik ongelijk heb, wil ik schuld bekennen.’

‘Ik alleen was plichtig, vader; ik had een slecht hoofd, ik verlangde naar avonturen, naar vrijheid en onafhankelijkheid.......’

‘En ik wilde u dwingen, niet waar, den heiligen naam van moeder te geven aan?...’

‘En gij wildet mij een huwelijk opleggen...’ onderbrak Anne driftig.

‘De markies d'Ambrelle was u waard!’ zeide de oude edelman op eenen toon, die gekrenkten trots deed blijken.

‘Ja, meer dan waard,’ zeide de jonge vrouw en zij stak, wel wat verlegen, den jongen edelman de hand toe. ‘Vergeef mij, dat ik u zoo dikwijls miskend heb, Henry; geloof mij, het kostte mij telkens moeite dit te doen. Nu weêr hebt gij recht op mijne dankbaarheid; want dank aan u, is mij het geluk gegeven mijn ouden vader nog eens te zien, alvorens voor jaren heen te gaan.’

De markies d'Ambrelle had de hem toegestoken hand gegrepen; hij, de miskende, was diep getroffen!

‘Het is ook slechts om graaf Dieu-le-Veut wederkeerig dat geluk te geven, dat ik hem verwittigd en ook herwaarts vergezeld heb, mevrouw,’ zeide de edelman, met zekere kiesche bijbedoeling.

‘Ik ben er van overtuigd, markies d'Ambrelle,’ voegde zij er met een stillen glimlach bij. ‘Gij zoudt nooit gelukkig geweest zijn met de wispelturige en avonturenzoelcende Anne Dieu-le-Veut. Laat het verledene dood en begraven zijn. Vergeef me, dat ik u in andere omstandigheden niet heb willen herkennen.’

‘Nu, nu, wij zullen van dit alles later en elders spreken!’ viel de oude edelman in. ‘Wij vertrekken naar een onzer kasteelen in Frankrijk.’

‘Indien zulks met de plannen van mijnen echtgenoot overeenkomt.........’ onderbrak Anne.

Dat spook rees plotseling voor het oog van den ouden edelman op. In de eerste oogenblikken van geluk had hij aan den zeeroover, hem zoo indrukwekkend door Dorica afgeschilderd, niet gedacht.

‘Uw echtgenoot?’ herhaalde graaf Raoul onthutst.

‘Ja, mijn huwelijk werd op Tortuga door den pater Jesuiet Charlevoix[(1)] ingezegend.’

‘En dat zonder mijne toestemming,’ liet de vader er streng op volgen.

‘Ook dat, vader, moet gij uwer dochter vergeven!’

‘Ja, maar gij zult toch dien onwaardige moeten verlaten, Anne! Men weet wie hij is; vogelvrij verklaarde door Spanje, zijn al de drossaarts en baljuws van deze landen op dit oogenblik te been, om de hand op hem te leggen. Binnen een uur zullen zij hier zijn, om hunnen buit in triomf naar Brussel en verder naar Madrid over te voeren!’

‘Mijn echtgenoot is een man, veroordeeld door diegenen welke hij bestrijdt, door die welke hem benijden; hij is echter een dapper zeeman, met wien ik lief en leed heb gedeeld en dien ik zeker in dezen hachelijken toestand niet verlaten zou.’

‘Maar de gevangenis en de vernedering worden zijn deel, en uw naam zal mot den zijne geschandvlekt worden!’

‘Zijn naam is de mijne.’

‘Ongelukkig kind! Altijd nog eigenzinnig!’

‘Men heeft overigens de hand nog niet op hem gelegd! Neen, neen, men houdt Lorenzillo niet aan gelijk een lam!’ riep de jonge vrouw op uitdagenden toon.

‘Men is met twintig!’

‘Wij zijn met twee, of liever hij is alleen!’

‘Hij is daarenboven vergezeld van een schurk, die zich, mijn jager zijnde, in het kasteel aan de gruwelijkste misdaden schuldig maakte, en die zich nu weêr door vergif van eene arme boheemster heeft willen ontslaan!’

‘Taurel!’ mompelde de jonge vrouw, als tot zich zelve, ‘ja, Taurel is een schurk; doch in de laatste dagen heeft hij ons inderdaad diensten bewezen. Ik begrijp nu echter zijne woorden opzichtens die arme landloopster!.... Ha, hij heeft die ongelukkige willen vermoorden, om te beletten dat zij ons volgen zou!.... Dat is afschuwelijk!’ en de jonge vrouw wendde het hoofd af.

‘En in zoodanig gezelschap zou zich de dochter van graaf Raoul Dieu-le-Veut bevinden?’ riep de vader.

‘Lorenzillo is onplichtig aan de wandaden van den Rooden Duivel; hij weet zelfs niet dat deze bestaan.’

‘Zeer mogelijk, maar hij zelf heeft meer dan eene misdaad op het geweten.’

‘Volgens Spanje, ja, volgens de Vereenigde-Republiek, ja, volgens Engeland, ja; maar niet, graaf Raoul, niet volgens de meening van Frankrijk, in wiens dienst mijn

(1) Het 's aan dien pater Jesuïet dat wij een aantal bijzonderheden over de boekaniers en over Lorenzillo verschuldigd zijn.

echtgenoot sedert I lang getreden is. Graaf Raoul, gij zijt Franschman, en kunt de schitterende diensten niet miskennen, die Lorenzillo aan uw land heeft bewezen!'

'En die Zijne Majesteit koning Lodewijk XIV op eene al te welwillende wijze heeft willen erkennen!' zeide eene mannelijke stem in de opening der deur.

Lorenzillo stond op den dorpel; de schoone, krachtvolle gestalte van den jongen man reikte schier tot aan het hoogste der deur. Er lag in dat wezen een mannelijken ernst, eene bewonderenswaardige kalmte, eene overtuiging van bewustheid van macht, gemengd met eene kinderlijke welwillendheid, welke genegenheid tevens ontzag inboezemde en den graaf zelven trof.

De man, dien hij voor zich zag, droeg den stempel der onderscheiding. Voorwaar, hij moest iets meer zijn dan de eerste de beste!

'Vader,' zeide Anne, 'ik stel u mijnen echtgenoot voor.'

'Uw dienaar, heer graaf Dieu-le-Veut!' antwoordde de jonge man gul en hoffelijk.

De aangesprokene maakte eene tamelijk koele beweging; de binnengetredene scheen er geen acht op te geven, en zich tot den gezantschaps-secretaris wendende, stak hij dezen de hand toe, er bij voegende:

'Goeden dag, heer markies d'Ambrelle; ik had niet gedacht nog de eer te zullen hebben u te ontmoeten.'

'Graaf De Vertigneul.'

De jonge man schudde glimlachend het hoofd.

'Ik weet niet,' zeide d'Ambrelle eenigszins verlegen, 'ik weet niet met welken titel of naam u te benaderen.'

'Inderdaad; op het oogenblik van den grooten sprong te wagen,' antwoordde de piraat gulweg, 'denk ik geene onbescheidenheid te begaan met voor u beiden een hoekske van het masker, dat mij bedekt, op te lichten, voor u beiden, mijnheeren! want gij zijt Franschen zooals ik: gij beiden sedert eeuwen, ik slechts van voor eenige maanden. Zijne Majesteit de koning heeft mij eigenhandig de naturalisatie-brieven geschonken.'

'Hoe?' riep graaf Raoul.

'Graaf Dieu-le-Veut schijnt over die hooge onderscheiding verwonderd; doch, zooals gij ziet, oordeelt Zijne Majesteit gansch verschillend over mij dan wel het publiek, dat mij of mijne daden niet in volle waarheid kent.'

'In waarheid, mijnheer,' antwoordde graaf Raoul, 'die hooge gunst van onzen genadigen koning moet in mijn oog als eene rechtvaardiging gelden.'

'Heer graaf Raoul Dieu-!e-Veut, 'de oudste en fierste edelman van gansch mijn rijk,' zeide Zijne Majesteit - heer graaf, wilt gij de hand drukken van hem, wien de koning eens de hand toestak en hem noemde: graaf Lorenzillo, majoor in het koninklijke leger en gouverneur van het eiland Lavache?'

De oude man greep de hem toegereikte hand vast; hij staarde dien schoonen, sterken man, die zich als het ware met tooverkracht van zijn gemoed meester maakte, verwonderd in het aangezicht en zeide gansch onthutst:

'Vergeef mij, ik had u slecht beoordeeld!'

De edelman herwon allengs zijne majesteit, die, het was misschien de eerste openlijke zwakheid van zijn leven, hem een oogenblik verlaten had.

'Zijne Majesteit noemde u graaf Lorenzillo,' zeide de oude man, 'majoor in zijn leger en gouverneur in 's konings West-Indische bezittingen; ik, graaf Raoul Dieu-le-Veut, ik noem u mijn zoon. Kom, omhels mij!'

De omhelzing was innig.

Henry d'Ambrelle trad nader, drukte den piraat de hand en wenschte hem geluk met de hooge onderscheiding, hem door den koning toegedacht.

'Alzoo,' hervatte graaf Raoul, 'indien Zijne Majesteit gesproken heeft en u naar zijne West-Indische bezittingen terugzendt, moet de vader zwijgen. Vertrek, zoon, ik geef u en mijne dochter, met den eenen voet in het graf, mijnen zegen!' en de oude man legde Anne's hand in die van graaf Lorenzillo. 'Ik dank u, o mijn God! nu, nu kan ik gerust sterven!'

'Mag ik opmerken, dat het tijd is aan heengaan te denken?' wierp de markies d'Ambrelle op; 'ik moet graaf Lorenzillo aankondigen, dat zijne vervolgers hem op de hielen zitten, en dat wij, ongelukkig genoeg, de groote oorzaak van die nieuwe moeilijkheden zijn.'

'Eene lichte moeilijkheid!' zeide Lorenzillo glimlachend, 'gevolgen van het tweegevecht met den bessemstok!'

'Iets onbeduidends na de vele anderen, die wij reeds beleefd hebben,' voegde de gravin er bij.

'Met wat inzicht hebt gij u toch in de Spaansche Nederlanden en op het grondgebied der republiek gewaagd?'

'Familieplicht,' antwoordde Lorenzillo, en bij dat woord dreef er een droevig waas over zijn wezen; want het bloedige drama, waarvan zijne moeder het slachtoffer geworden was, lag daar, in zijne levendige verbeelding, weêr voor hem!

Een hevig gedruisch van hoefgetrappel en menschenstemmen liet zich in de straat hooren; de markies verbleekte, de oude man beefde, de graaf en de gravin behielden hunne kalmte.

'Daar zijn ze!' stamelde graaf Raoul. 'Vlucht, vlucht, en God zij met u!'

(*Slot volgt.*)

Mozaiek.

De kameleontische barometer van Lenoir.

Al hoort men op het oogenblik minder gewagen van groote ontdekkingen, die, hetzij in de maatschappij, hetzij binnen de grenzen der wetenschap, eene groote omwenteling te weeg brengen, toch gaat men op het gebied der uitvindingen nog altijd voort. Nieuwe stelsels, verbeterde instrumenten en machines, nieuwe toepassing van oude ontdekkingen houden voortdurend het leven gaande in de werkplaats der natuur. Aan Lenoir, den uitvinder der gasmachine, waarvan wij in een der vorige nommers gesproken hebben, zijn wij de uitvinding verschuldigd van een nieuw soort barometer. Wij zullen trachten in een paar woorden dat nieuwe weertoestel voor onze lezers duidelijk te maken.

DE KAMELEONTISCHE BAROMETER VAN LENOIR.

Een bolvormige quadrant is verdeeld in drie sectors van verschillende kleuren, rozerood, lichtgroen en donkerblauw, die worden aangeduid met slecht weer (brutto tempo), veranderlijk (variabile) en schoon weer (bel tempo). In het midden bevindt zich een kleine kameleon, die van kleur verandert naarmate de gesteldheid van de lucht en diensvolgens de drie kleuren van den quadrant aanneemt; wanneer de kameleon bijv. rozerood wordt, is het een teeken van slecht weer. Naar dat kleine en merkwaardige dier, dat reeds van ouds als zinnebeeld aangenomen werd van veranderlijkheid en wispelturigheid, wordt het nieuwe toestel de kameleons-barometer van Lenoir genoemd.

Zijde van visschen en spinnen.

De sterfte, die van tijd tot tijd onder de zijde-wormen uitbreekt, waardoor de ruwe zijde buitengewoon in prijs stijgt, heeft naar alle middelen doen uitzien, om zich op andere wijzen grondstoffen voor de zijde-industrie te verschaffen. Zoo heeft onlangs een scheikundige te Rochell, Jaly genaamd, een merkwaardige bron voor de zijdefabricage ontdekt in de zee, namelijk de eieren eener zekere vischsoort. De fijne vezels van het vlies dezer eieren zouden volgens Jaly's gevoelen gemakkelijk te bewerken en tot draden te spinnen zijn, die eene goede zijde opleveren.

Voorts heeft men in Amerika eene soort van spinnen ontdekt, die misschien een geduchten concurrent van den zijdeworm kan, worden. Een geneesheer, dr. Wilder te Boston, die deze merkwaardige diersoort den vorigen zomer in de haven van

Charleston ontdekte, hield er in deze stad een voordracht over, waaruit wij de volgende opgave ontleenen:

De spin maakt in korten tijd een draad van 150 meters gele zijde; in den zomer van het vorige jaar werden van dertig stuks dezer spinnen 3884 meters draadzijde gewonnen, waarvan een enkele draad sterk genoeg was om een gewicht van 54 tot 107 gram te dragen. De voornaamste hinderpaal, dien de practische toepassing dezer dieren oplevert, ontstaat door de onbekendheid met hunne levenswijze, zoodat het voorloopig onmogelijk is ze in grooten getalle groot te brengen. Niet minder hinderlijk is dat de grootere en sterkere steeds de kleinere en zwakkere verslinden, zoodat, na verloop van eenigen tijd, van verscheiden duizenden dezer diertjes slechts enkele honderden overblijven.

Egyptische mummiën.

Het Britsch museum te Londen bevat wel de rijkste verzameling Egyptische mummiën; twee groote zalen zijn er mede gevuld. Het oudste overblijfsel van een voormalig menschengeslacht is ongetwijfeld het geraamte van een der eerste pharaö's of Egyptische koningen (in zijn oorspronkelijk lijkkleed gehuld en, den buitengewoon hoogen ouderdom in aanmerking genomen, bijzonder goed bewaard gebleven), dat in het jaar 1865 in het museum kwam en als de zeldzaamste van al de oudheidkundige schatten beschouwd wordt. Op het deksel der doodkist was de naam van het lijk, Pharao Mykerinus geschreven, een der opvolgers van den stichter der groote pyramide (ongeveer 22 eeuwen vóór Christus). De monarch, wiens gebroken beenderen en perkamentachtige huid thans de nieuwsgierigheid en bewondering van het Londensche publiek opwekken, regeerde in Egypte vóór Abraham nog het levenslicht aanschouwd had, en slechts ongeveer twee eeuwen nadat Mizraïm, de kleinzoon van den oudvader Noach, begraven was.

De statistiek der kameelen.

Hoewel de kameel, wat schoonheid van lichaamsbouw aangaat, in geen enkel opzicht met het paard kan vergeleken worden, is hij niet minder nuttig dan dit dier. In de warme landen, vooral in Afrika, is hij dan ook algemeen verspreid. In Algerië telt men er 180.000, in het regentschap Tunis 50.000, waarvan 30.000 den bey toebehooren. Op de Canarische eilanden hebben de Spanjaarden er 3 à 4000 uit Marocco ingevoerd. De Russen hebben er 400.000 in hunne aziatische bezittingen. Deze dieren dienen, zooals men weet, tot het vervoeren van koopwaren in de woestijn, waar het paard geen dienst kan doen. In Algerië ziet men dikwijls karavanen van verscheidene honderden kameelen, en op de jaarmarkt in de woestijn van Gath bevinden zich somtijds 30.000 dezer dieren uit midden-Afrika bij elkander. De kameel kan tevens in den oorlog gebruikt worden. Reeds voor tachtig jaar had Napoleon in Egypte een regiment dromedarissen opgericht; het russische leger voerde voor vier jaar bij zijne expeditie tegen Kiva een groot aantal kameelen mede, die echter grootendeels omkwamen bij gebrek aan geschikte oppassers en verzorgers. Thans gebruiken ook de Turken en Perzen kameelen voor het vervoer hunner artillerie en verdere krijgsbehoeften.

Eene petroolstad.

In eene vereeniging te Stettin schilderde kort geleden de heer Arnold Weylandt zijn bezoek aan het petrooldistrict in Pensylvanië. In het middenpunt van het district ligt de voornaamste petroolstad, Warren in Warren-County, 'twelk tot heden slechts door zijne ijzersmelterijen bekend was. De omtrek levert dagelijks ongeveer 24.000 vaten; waarvan drie vierde in de stad ter markt komt. Talrijke stoommachines pompen en boren, en vier spoorwegen brengen de brandstof naar Warren. Eene enkele in 1864 geopende bron levert dagelijks 7000 vaten. Na de ontdekking stroomden talrijke menschenmassa's naar het oord, en binnen zes maanden was de voormalige wildernis tot eene stad van 15.000 zielen aangegroeid, met alle weelde en gemakken eener europeesche plaats, met dagbladen, schouwburgen, muziekgezelschappen, enz. Thans is Warren eene groote, bloeiende stad geworden. Hetzelfde is het geval met Titusville, welke eveneens haar ontstaan te danken heeft aan de ontdekking van petroolbronnen. Deze stad telt reeds een groot aantal inwoners en niet minder dan twaalf kerken.

De uitroeiing der bosschen.

Het is eene algemeen bekende waarheid, dat het verdwijnen der groote bosschen een aanmerkelijken invloed op het klimaat van eene landstreek uitoefent. Heeft men dit verschijnsel reeds sedert vele jaron in Europa waargenomen, ook in Amerika begint men de nadeelige gevolgen er van te ondervinden. In Guatemala bijv. is met de uitroeiing der bosschen de zachtheid en gelijkmatigheid van de temperatuur sterk verminderd, waardoor de oogst sedert de laatstejaren veel minder opbracht en vele ziekten ontstonden. De regelmatige loop der jaargetijden is er veranderd, en men neemt er tegenwoordig meermalen sneeuw waar, iets wat men sinds meer dan eene halve eeuw niet gezien had. De onweders zijn veelvuldiger en geweldiger geworden. Thans beproeft men, door nieuwe aanplantingen, het kwaad zooveel mogelijk te verhelpen.

Wijnoogst in Frankrijk.

De nachtvorsten van de maand mei van 1876, en niet minder de voortgang, dien de phylloxera maakt, heeft een zeer nadeeligen invloed op den wijnoogst in Frankrijk uitgeoefend. Terwijl die van 1875 83 millioen hectoliters bedroeg, heeft de oogst van 1876 slechts 41 millioen opgeleverd. Het verschil tusschen beide jaren bedraagt 42 millioen, dat is, meer dan 50 percent. Van 2.300.000 hectaren wijnbergen zijn niet minder dan 500.000 hectaren door de phylloxera bezocht en zoo goed als vernietigd.

Rebus N°. 8.

Bericht.

De geabonneerden op den negenden jaargang, wier oplossing, vóór den 2 juni 1877 ingezonden, nauwkeurig overeenkomt met die, welke in het nummer der *Belgische Illustratie* van dien dag verschijnt, zullen recht hebben op de volgende premiën:

Een der eerste zeven jaargangen voor

fr. 2.59.

Het portret van Z. Em. den Kardinaal-Aartsbisschop van Mechelen, in prachtigen kleurendruk, bestaande uit 20 steernen, dat in den handel frs. 15 kost, voor

fr. 2.50.

Oplossing van Rebus N°. 6: STILSTAAN IS ACHTERUITGAAN.

Oplossing van Rebus N°. 7: BEMIN UW NAASTE.

Zoodra de oplossing van een rebus in de *Belgische Illustratie* verschenen is, zal de abonné, wiens oplossing daarmede volkomen overeenkomt, aan het adres der *Administratie te Brussel* een postmandaat kunnen doen toekomen voor het bedrag der premie, welke hij verlangt. Er wordt geen gevolg gegeven aan de aanvragen, die niet door een postmandaat vergezeld gaan.

[Nummer 32]

ALEXANDER II, KEIZER VAN RUSLAND.

Geillustreerd nieuws.

De oorlog in het oosten.

De oorlog tusschen Rusland en Turkije, die reeds sedert maanden door velen verwacht, door allen gevreesd werd, is begonnen. Het zwaard is uit de scheê gerukt en de oevers van den Donau en de vlakten van Klein-Azië weêrgalmen reeds van het kanongebulder der vijandelijke legermachten. Het Oosten gaat een oorlog te gemoet, die in hardnekkigheid en langdurigheid van tijd wellicht voor geen der vorige oorlogen wijken en ze gewis in onmenschelijkheid en bloeddorst overtreffen zal. Met afgrijzen maar tevens met ademlooze spanning slaat Europa die worsteling tusschen twee groote volken gaê, te meer nog daar de vlam in ons geheel werelddeel de oorlogsfakkel dreigt te ontsteken, en er verschijnselen voorhanden zijn, die aan een algemeenen europeeschen oorlog doen denken.

Intusschen, zelfs voor 't geval dat de oorlog tot het Oosten mocht beperkt blijven, is de thans aangevangen strijd belangrijk genoeg om er nader bij stil te staan en achtereenvolgens de verschillende phasen van den strijd tusschen het grieksche Kruis en de turksche Halve Maan in bijzonderheden te beschrijven. Het bloedige drama, dat thans in het Oosten opgevoerd wordt, zal eenmaal tot de geschiedenis behooren, en geene geschiedenis is gewis belangwekkender dan die, welke wij als onder onze oogen zien afspelen.

Alvorens echter onze geschiedenis van den oorlog te beginnen, willen wij de gebeurtenissen aanstippen, die hem voorafgingen en in het kort de oorzaken nagaan, die tot den russischturkschen oorlog geleid hebben.

Het zooveel besproken oostersche vraagstuk dagteekent niet van gisteren. Hoewel niet bij dien naam genoemd, bestaat zij echter reeds zoolang, als zich in het noorden een machtig, aaneengesloten rijk gevormd had - het russische keizerrijk. Reeds czaar Peter de Groote had een begeerig oog op het schiereiland van den Balkan geslagen en vlamde op Turkije's heerlijke provinciën met haar uitgestrekt kustgebied, hare schoone zeehavens en prachtige aaien. Het zoogenaamde testament van Peter den Groote, dat zijnen opvolgers de verdrijving van de Turken uit Europa en de verovering van hun land als de hoofdrichting der russische politiek voorschreef, moge al dan niet echt zijn, het feit, dat het voortdurend besproken en telkens opnieuw opgerakeld wordt, bewijst dat het denkbeeld in wezenlijkheid steeds ten grondslag heeft gelegen aan Ruslands staatkunde.

Rusland heeft er altijd naar gestreefd telkens meer zuidwaarts voort te dringen, en waar het eigen vergrooting van grondgebied ten koste van Turkije moest opgeven, werkte het de stichting van onafhankelijke vorstendommen in de hand, die het dubbele voordeel opleverden, het turksche rijk te verzwakken en als punt van uitgang te kunnen dienen bij een nieuwen inval in het rijk van den sultan.

Ruslands invloed in het Oosten werd met den dag grooter; elk der vele oorlogen, die het in de eerste helft dezer eeuw tegen zijn eeuwenouden vijand voerde, zag zijne macht en zijn invloed aangroeien; alleen de Krimoorlog, waarin Rusland tegen half Europa alleen stond, knakte die macht en zette grenzen aan zijn alles overheerschenden invloed. Doch ook voor een oogenblik slechts: Oostenrijk, dat Rusland gehinderd en bedreigd, Frankrijk dat het, in vereeniging met Engeland, vernederd had, werden door den loop der bekende gebeurtenissen tot machteloosheid

gebracht, en Rusland, dat Pruisens stille bondgenoot was geworden, nam de gelegenheid van den franschduitschen oorlog te baat om, natuurlijk met goedkeuring van en in overeenstemming met Pruisen, de eerste vruchten dier alliantie te plukken, zich van de beperkende bepalingen van het tractaat van Parijs te ontslaan en de Zwarte Zee voor zijne schepen vrij te verklaren.

Dit was het sein van Ruslands vernieuwd werkzaam optreden in de oostersche aangelegenheden, en het veel besproken drie-keizersverbond (Rusland, Duitschland en Oostenrijk) moest het voor zijne staatkunde steun doen vinden of zich ten minste van de welwillende onzijdigheid zijner naburen verzekeren.

Intusschen werd de toestand op het schiereiland van den Balkan steeds meer gespannen. In Bulgarië en de Herzegowina, twee turksche provinciën waar de groote meerderheid der bevolking den Kristelijken godsdienst belijdt, braken opstanden uit, die door de panslavistische comité's in Rusland ondersteund, met den dag grooter verhoudingen aannamen. Heldere hoofden zagen er reeds het voorspel in van den oorlog, die binnen langer of korter tijd tusschen de beide oostersche mogendheden ontbranden zou, en toen de inderdaad afschuwelijke wreedheden, waaraan de turksche soldaten, voornamelijk de ongeregelde troepen: Bashi-Bazoeks en Circassiërs, zich jegens de opgestane gewesten, vooral het ongelukkige Bulgarije, schuldig maakten, door geheel Europa een kreet van afgrijzen deden opstijgen en de openbare meening zich tegen Turkije begon te verklaren, kreeg Rusland de handen nog meer vrij en kon het zich met te meer schijn van recht in de binnenlandsche aangelegenheden van het ottomansche rijk mengen.

Ook toen achtte Rusland den tijd nog niet gekomen, om rechtstreeks en gewapenderhand tegen Turkije op te treden; het wist echter te bewerken, dat zijne gedienstige werktuigen, de vorstendommen Servië en Montenegro, voor de Kristen onderdanen des sultans in de bres sprongen en hun suzerein in het begin van juli 1876 den oorlog verklaarden. Prins Milan en prins Nikita moesten de baanbrekers worden voor den grooten russischen veldtocht, die eerst ruim tien maanden later beginnen zou.

Onze lezers kennen het verloop en den uitslag van den strijd tusschen de beide vazalstaten en de porte. Hoewel openlijk en bedekt door de russische troepenkorpsen ondersteund en door russische bevelhebbers en officieren aangevoerd, oogstte het russisch-servische leger weinig roem in en werd bij iedere ontmoeting geslagen. Vesting na vesting werd door de turksche troepen ingenomen en de servische verdedigingslinie geforceerd. Na een strijd van eenige maanden was het servische leger zoo goed als vernietigd, en de Turken waren op het punt naar Belgrado, Servië's hoofdstad, op te rukken, toen nog juist te rechter tijd het *ultimatum* van keizer Alexander het vorstendom van eene algeheele vijandelijke bezetting redde. De russische czaar stelde namelijk bij monde van zijn gezant te Constantinopel, Ignatieff, aan de Porte den eisch tot het sluiten van een wapenstilstand, zullende Ignatieff bij gebreke van dien onmiddellijk de hoofdstad verlaten. De eisch werd ingewilligd en tot Montenegro uitgestrekt, en daarmeê was het voorspel van het bloedige drama afgespeeld.

Nu het zwaard in de scheê gestoken was, kwam weêr de beurt aan de diplomatie, om zich te doen gelden en te beproeven de tegenstrijdige belangen tot overeenstemming te brengen. Het was echter reeds toenmaals te voorzien, dat hare pogingen vruchteloos zouden blijven, daar het Rusland blijkbaar alleen te doen was om de onderhandelingen tot het voorjaar te rekken, wanneer het zijne operatiën met hoop op goeden uitslag beginnen kon, en tevens om in dien tusschentijd te beproeven

zijne eigene zaak tot die van Europa te maken en een mandaat te krijgen als uitvoerder van Europa's wil en belangen.

Na lange onderhandelingen kwamen in december 1876 de gevolmachtigden der zes groote mogendheden te constantinopel bij elkander, teneinde over den toestand te beraadslagen en Turkije tot toegevendheid te bewegen. Langdurige en vervelende debatten hadden plaats en eindelijk werden de eischen der mogendheden in eene nota geformuleerd en de porte voorgelegd. De porte zou hervormingen moeten invoeren, de Kristenen voor de wet gelijk stellen met de Muzelmannen, de zelfstandigheid der gemeenten erkrennen, zijne rechtsbedeeling hervormen en moeten dulden, dat eene internationale commissie toezicht hield op de richtige uitvoering van de eischen der mogendheden. Op zich zelven waren de eischen niet onbillijk. Turkije had het er niet naar gemaakt, om het vertrouwen der regeeringen te genie len en op zijn woord geloofd te worden; het had reeds zoo dikwijls beloften gedaan, die het nooit nagekomen had, dat een europeesch toezicht gansch niet overbodig mocht genoemd worden; maar de porte, die zeer goed inzag dat Rusland stellig oorlog wilde en op den duur door geene concessiën zou tevreden te stellen zijn, de porte, die zijne muzelmansche onderdanen niet tegen het hoofd wilde stooten op een oogenblik, dat zij hun steun het meeste behoefde - wees de eischen der mogendheden van de hand, onder voorgeven, dat zij de inmenging van Europa in de binnenlandsche aangelegenheden van haar rijk niet kon dulden en dat zij bereid was, uit eigen beweging evenveel en meer toe te staan dan de confereerende mogendheden vroegen.

Hiermede was de taak der conferentie afgedaan en had de diplomatie nogmaals eene gevoelige nederlaag geleden. De wapenstilstand met Servië en Montenegro werd intusschen nogmaals verlengd en tusschen de porte en de beide vorstendommen rechtstreeksche onderhandelingen gevoerd. De vrede kwam inderdaad tot stand, ten minste met Servië. Rusland wilde zich nog den schijn geven, alsof het met den besten wil voor de rust van het Oosten gestemd was, en stond dus prins Milan toe, dat hij zich met de porte, onder niet al te ongunstige voorwaarden, verzoende. De russische regeering wilde echter nog altijd een achterdeurke open houden en bewerkte bij Montenegro, dat dit vorstendom zijne vredesonderhandelingen met de porte slepende hield. De turksche regeering had intusschen een begin gemaakt met het invoeren harer hervormingen, en den 19 maart werd het eerste turksche parlement geopend, maar Rusland, hetwelk volhield, dat het Turkije met die hervormingen geen ernst was, bleef steeds op waarborgen aandringen en de vrucht daarvan was de teekening van het londensche protocol, dat Turkije voorgelegd en ter. aanneming zou aangeboden worden. Dit fameuse staatsstuk stelde Turkije op nieuw verschillende eischen, welke vrij wel met die der overleden conferentie overeen kwamen; daarenboven schreef het Turkije voor met Montenegro vrede te sluiten, afstand te doen van grondgebied en zijn leger naar huis te zenden, terwijl Rusland zich tot niets verbond.

De engelsche regeering, na Rusland de grootste belanghebbende bij de zaak, ging bij het teekenen van het protocol van de veronderstelling uit, dat het russische kabinet een voorwendsel zocht, om zich op eene fatsoenlijke manier uit het conflict met Turkije terug te trekken, en meende dat het protocol de brug zou zijn, waarlangs Rusland, zonder zijne waardigheid op te offeren, zijne troepen kon doen terugtrekken, maar de ondervinding heeft bewezen, dat het stuk inderdaad de brug was om het russische leger over de grenzen en in Turkije te voeren. De russische gezant te Londen, Schoewarof, had namelijk aan het protocol een aanhangsel toegevoegd, zoo grof en stootend voor Turkije, dat het, zonder zijne waardigheid als onafhankelijken staat

op te offeren, onmogelijk het voorgelegde stuk kon aannemen. De porte weigerde dit dan ook beslist, en het turksche parlement hechtte onmiddellijk zijn zegel aan die in hare gevolgen zoo belangrijke daad der regeering. Hiermede was de laatste flikkering van hoop op het behoud van den vrede, door het teekenen van het protocol in Europa opgewekt, verdwenen en volgden de gebeurtenissen elkander snel op. Het was als had Rusland haast om den oorlog te beginnen, opdat de diplomatie niet opnieuw zijn voornemen mocht verhinderen.

Zoodra men in het russische hoofdkwartier overtuigd was dat de wegen genoegzaam gebaand waren om den tocht door Rumenië te aanvaarden, werden de noodige aanstalten gemaakt om over de grensrivier de Pruth en tegen den Donau op te trekken. Reeds den 21 april, dat is drie dagen vóór de oorlogsverklaring, was eene afdeeling kozakken Rumenië binnen getrokken; op denzelfden dag begaf keizer Alexander zich uit zijne hoofdstad op weg naar het hoofdkwartier te Kischeneff, waar hij den 24 zijne proclamatie uitvaardigde, die een overzicht bevatte van de gebeurtenissen der beide laatste jaren op het schiereiland van den Balkan en van de pogingen, door de

europeesche diplomatie aangewend om de bevrediging van het Oosten te verkrijgen en de porte tot het doen van concessiën en het geven van waarborgen aan te manen. Eerst nadat alle vredelievende pogingen mislukt waren - luidt het in de proclamatie - heeft de keizer besloten tot beslissende maatregelen over te gaan en geeft hij zijnen legers bevel de grenzen van Turkije over te trekken.

Tegelijkertijd met de proclamatie des keizers zond de rijkskanselier, prins Gortschakoff, aan de russische gezanten te Berlijn, Weenen, Parijs, Londen en Rome eene circulaire, waarin hij mededeelt, dat door de hardnekkigheid der porte de weg tot eene minnelijke schikking afgesloten is, dat Rusland met de wapens in de hand zal trachten te verkrijgen, wat de gemeenschappelijke pogingen der mogendheden niet mochten verwerven, en de keizer dientengevolge bevel heeft gegeven Turkije binnen te rukken.

Daarmeê en met het terugroepen van den russischen gezant te Constantinopel was de oorlog feitelijk verklaard. Het gros van het russische zuiderleger te Kischeneff zette zich in beweging en trok de Pruth over, terwijl de opperbevelhebber, grootvorst Nicolaas, tevens eene proclamatie aan de Rumeenen richtte, waarin hij zegt als vriend tot hen te komen en hen als vrienden te zullen behandelen.

Tegelijkertijd zijn ook de russische troepen in den Kaukasus het turksch grondgebied binnengerukt, en het eerste bloed heeft reeds gestroomd. Wij willen ons echter thans bij ons overzicht bepalen en zullen in onze volgende afleveringen den marsch der russische legers geregeld volgen, teneinde eene aaneengeschakelde geschiedenis van den oorlog te leveren. Voor ditmaal ten slotte nog eenige gegevens omtrent de sterkte en de posities der strijdvoerende legermachten.

Onze lezers weten, dat Rusland en Turkije te land twee aanrakingspunten met elkander hebben: in Europa aan den Donau, in Azië tusschen de Zwarte en de Kaspische Zee. Wij zagen dan ook reeds, dat de aanval der Russen langs beide zijden gelijktijdig plaats had. Overigens scheidt de Zwarte Zee de beide rijken van elkander. Te land heeft Rusland de overmacht. Dit rijk kan, volgens de *Almanack de Gotha* van 1877, meer dan anderhalf millioen soldaten op de been brengen, waarbij nog niet gerekend zijn de ongeregelde troepen of kozakken, uit 747 escadrons ruiterij en 121.000 paarden bestaande. Het beschikt over niet minder dan 2600 vuurmonden, die door 57.000 manschappen bediend worden, terwijl de geregelde cavalerie uit 58.000 manschappen en evenveel paarden bestaat. Natuurlijk kan die geheele, overigens kolossale macht, niet voor den oorlog beschikbaar gesteld worden. De verschillende vestingen en strategische punten van het uitgestrekte rijk moeten bezet blijven, maar de reeds bijeengetrokken troepenmacht is aanzienlijk genoeg. Het russische zuiderleger, dat voor het oprukken der troepen te Kischeneff vereenigd was, bedroeg 300.000 man, en te Odessa, Poti en andere steden langs de noordelijke kust der Zwarte Zee zijn nog aanzienlijke troepenafdeelingen opgesteld, gedeeltelijk om eene landing der turksche vloot te verhinderen, gedeeltelijk om als reserve te dienen en in tijd van nood de legers in europeesch Turkije te kunnen bij springen. In den Kaukasus heeft Rusland eveneens een leger van 150.000 man, onder den groothertog Michaël Nicolaïewitch, broeder des keizers, vereenigd, dat thans uit het kamp bij Alexandropolis opgebroken is en zijnen march tegen de turksche grensvestingen Batum en Kars begonnen heeft.

Turkije beschikt over eene geringere macht: zoo zijn legerorganisatie voltooid was, zou het 720.000 man onder de wapenen kunnen brengen; thans bedraagt dit

getal niet meer dan 586.000 man, de ongeregelde troepen, Bashi-Bazoeks en Circassiërs meêgerekend, evenals de aangekomen of verwacht wordende hulptroepen uit Egypte, Tunis, Tripoli, enz. Op dit oogenblik bevinden zich nog slechts 300.000 man in de gelederen, met niet meer dan 17.000 man cavalerie en 644 veldstukken. De Donauen Balkan-linie wordt door ongeveer 100.000 man verdedigd; 90.000 man liggen langs de servisch-oostenrijksch-montenegrijnsche grenzen, 30.000 man aan de grieksche grenzen en 80.000 man in Klein-Azië, voornamelijk in de legerkampen van Kars en Batum.

Uit de gegeven cijfers blijkt dat Rusland over een groote overmacht beschikt; men houde echter wel in het oog, dat Turkije in de Donau- en Balkan-linie met zijne geducht versterkte en goed gewapende vestingen, en in de moerassen der Dobrudscha aaanzienlijke verdedigingsmiddelen heeft.

Ter zee heeft daarentegen juist het omgekeerde plaats. Daar kan Turkije eene veel grootere macht ontwikkelen dan zijn vijand, en vooral in de Zwarte Zee is de russische vloot hoogst onbeduidend. Terwijl deze uit niet meer dan 2 gekurasseerde schepen met 4 kanonnen en een 25tal gewapende stoomschepen met 87 kanonnen bestaat, bezit Turkije niet minder dan 19 groote gekurasseerde schepen met 120 kanonnen en 17 reusachtige stoomschepen met 640 vuurmonden. Zijn Donau-monitors en transportstoomschepen medegerekend, klimt het getal zijner oorlogsvaartuigen tot 115 met 1600 kanonnen en 50.000 matrozen en zeesoldaten gewapend. In de Oostzee echter bezit Rusland eveneens eene aanzienlijke vloot van 27 gekurasseerde en 44 stoomschepen, te samen met ongeveer 400 kanonnen gewapend, doch deze is te ver van het oorlogstooneel verwijderd, om voorshands dienst te kunnen doen.

Het gemis eener voldoende Zwarte Zeevloot zal Rusland zeer gevoelen, daar nu de geheele aanvoer van manschappen, oorlogsbehoeften en levensmiddelen den langen landweg over Rumenië moet maken, terwijl de turksche vloot de russische kusten in bestendige onrust kan houden en op zwak bezette punten landingen bewerkstelligen.

Hiermeê sluiten wij onze inleiding, om in onze volgende aflevering op het gebied der feiten te treden.

Wij vragen onzen lezers verschooning voor de lange en uit den aard der zaak minder opwekkende inleiding. Ze kon echter tot goed verstand van den oorlog, dien wij achtereenvolgens zullen beschrijven, niet gemist worden; de russische legers volgende, zullen wij maar al te veel gelegenheid hebben, om de bloedige worsteling te schetsen, waarvan wij onzen lezers een goed afgerond en volledig geheel wenschen te leveren.

De aalmoes.

De dusseldorfsche school is rijk aan schilderijen in het genre van de *Aalmoes* van Koller, daar zij bekend is als de kweekschool der schilderkunst, dienstbaar gemaakt aan de verheerlijking van den godsdienst of zijne verheven deugden. In vergelijking met andere scholen mag zij nog zeer jong genoemd worden, doch ze heeft er niet minder naam om. Lessing, Achenbach, Knaus en Schirmer, de beroemdste harer leerlingen, hebben voorgoed den roem der school, waarin zij gevormd werden, gevestigd en zijn voor onze lezers geen vreemdelingen meer, daar wij enkele hunner schilderijen hebben opgenomen. G. Koller is een artist, die, zooals aan zijn *Aalmoes*

te zien is, meer stukken heeft geleverd, welke algemeen in den smaak vallen en daarbij het oog der kunstkenners voldoen; en op de tentoonstelling in *Arti et Amicitiae* te Amsterdam, waar de schilderij, van welke wij eene gravure geven, geëxposeerd was, ging slechts eene enkele stem op over zijn levendig koloriet en rijke groepeering.

Een uitstapje naar Gheel.
Door H.A. Banning.

II.

De H. Dymphna is altijd in 't bijzonder vereerd als de troosteresse der krankzinnigen, omdat reeds spoedig na haar marteldood velen dier ongelukkigen door hare voorspraak genezen werden. Zoo veelvuldig waren de wonderen, die bij haar graf plaats vonden, dat gansche scharen pelgrims naar Gheel togen om haren bijstand af te smeeken, en geloofwaardige geschiedschrijvers verhalen zelfs, dat bewoners der Rijnprovincie getracht hebben op heiligschennende wijze de reliquiën aan Gheel te ontrooven en hun gewest daarmede te verrijken.

Hoe zonderling en ergerlijk zoodanige handelwijze ook genoemd moet worden, er blijkt toch uit, dat de faam der mirakelen tot ver buiten Gheel was doorgedrongen, en men aan het bezit van de overblijfselen der heilige maagd en martelares groote waarde hechtte. Men vindt dan ook een aantal mirakelen geboekt, door getuigen gestaafd en wel gedurende een reeks van eeuwen. In de middeleeuwen had men weinig boeken, maar de mondelinge overleveringen waren veel in getal, zij werden met groote nauwkeurigheid van geslacht tot geslacht voortgeplant en blijven onafgebroken voortleven, terwijl geschreven en gedrukte boeken vergaan. Het zijn de Bollandisten geweest, die met hun bekende nauwkeurigheid van alles aanteekening gehouden hebben, wat betrekking had op de wonderen, die door de voorspraak der H. Dymphna hadden plaats gevonden en waarvan de bewijzen onloochenbaar waren. De *Acta Sanctorum* maken niet verder melding dan tot de eerste helft van het jaar 1668, dewijl het deel, waarin het leven der H. Dymphna wordt vermeld, kort daarna in 't licht verscheen; doch al zijn ook de latere registers der genezingen te Gheel, tijdens de fransche omwenteling, bij het vernietigen van het kapittel verloren gegaan, toch is het zeker, dat die wonderbare genezingen ook in de volgende eeuwen zijn blijven voortduren tot op onzen tijd.

Het vermelden der mirakelen zou te veel ruimte vorderen, doch wanneer wij ook slechts de voornaamste punten uit de geschiedenis van Gheel als toevluchtsoord der krankzinnigen aanstippen, zal daaruit voldoende blijken, welke groote waarde aan dat merkwaardig oord en aan de vereering van de H. Dymphna gehecht werd.

Omstreeks het midden der XIIe eeuw werden de reliquiën dier heilige maagd, in het bijzijn van den bisschop van Kamerijk en onderscheidene abten, in een zilveren reliquikas gelegd, die 81 pond woog. Eene eeuw later werd door bisschop Guido de Laon van Kamerijk de plechtige wijding der kerk verricht, en veertigjaren later verrees het gasthuis der H. Dymphna, door den heer van Gheel gesticht ter plaatse, waar zij den marteldood onderging. In de volgende eeuw werden door verschillende pausen aflaten verleend voor allen, die de kerk dezer heilige maagd bezochten.

Het is vooral het adellijke geslacht De Merode, dat veel tot den bloei van Gheel en het liefdewerk, 'twelk daar nog op groote schaal beoefend wordt, heeft bijgedragen. Jan de Merode, die in 1497 stierf, ligt in de kerk van de H. Dymphna begraven, naast zijn zoon Gerardus, den kanunnik van Hilvarenbeek. Jan de Merode, de jonge, die

het college van vicarissen stichtte, dat tijdens de fransche republiek vernietigd werd, rust naast zijne gemalin in het hoogkoor van St.-Dymphna; zijn naam blijft daar bij de nakomelingschap voortleven. Ook de latere leden van dit edele geslacht hebben altijd door daden hunne belangstelling in Gheel en zijne stichting getoond, en de familie Merode-Westerloo bezoekt steeds meermalen 's jaars het graf der H. Dymphna.

Hebben niet minder dan zes pausen bijzondere aflaten aan de kerk der H. Dymphna verleend, men vindt aangeteekend, dat verschillende prinsen der Kerk uit godsvrucht daarheen trokken. Vooral de bisschoppen van 's-Hertogenbosch legden veel devotie voor de beschermster der krankzinnigen aan den dag. Wij vinden er Gijsbertus Masius in 1606, Nicolaas Zoes in 1618 en 1623, terwijl Ophovius daar soms geruimen tijd verbleef en zijn intrek nam in het gasthuis. Wijders vindt men nog vermeld, dat de kerk van St.-Dymphna bezocht is door een pauselijk legaat, vergezeld van verschillende vreemde prelaten, door den bisschop van Roermond, den kardinaal-aartsbisschop van Mechelen, in 1858 door Mgr. Moriarthy, bisschop van Kerry in Ierland, in 1859 door den prins van Montmorency, en ook later nog door verschillende aanzienlijke vreemdelingen.

Wij hebben deze bijzonderheden willen vermelden, om te doen zien hoe groot ten allen

tijde de devotie tot de H. Dymphna was, en welke hooge waarde aan het liefdewerk gehecht werd, dat nog altijd den roem van Gheel uitmaakt. Thans verzoeken wij den lezer, ons naar het beroemde oord te vergezellen en op de plaats zelve de voornaamst bijzonderheden, betreffende deze merkwaardige stichting en de eigenaardige levenswijze der ongelukkige krankzinnigen, in oogenschouw te nemen.

Vischvangende eksters.

Onlangs bevatte het *Album der Natuur* een korte mededeeling, door den heer J. Molenaar ingezonden onder den titel *Een vischvangende Roek*, ofschoon de redactie op grond der toegevoegde beschrijving den vischdief te recht voor een eigenlijken kraai (*corvus corone)* houdt. Daar wordt namelijk verhaald hoe een kraai goudvisschen uit een vijver haalde. Wijl deze waarneming door deskundigen der vermelding waardig geacht wordt, wil ik een soortgelijk feit mededeelen, dat mij reeds sinds jaren bekend was. Het geldt hier eksters, die sedert geruimen tijd goudvisschen uit een vijver halen, en daarmeê nog steeds voortgaan. Zij staan aan den rand van het water te loeren; komt een vischke te kort bij den kant, dan schieten zij met den ek vooruit, en gelukt het hen er een te grijpen, dan gaan zij het op korten afstand verslinden; op deze wijze vangen zij soms zelfs zeer groote goudvisschen. Ook kraaien zijn meermalen bij denzelfden vijver gezien, terwijl zij er vischkens uit haalden; of het altijd eigenlijke kraaien of wel somtijds roeken waren, kan ik niet met zekerheid zeggen, ofschoon ik uit sommige omstandigheden vermoed, dat zij tot de eerstgenoemde soort behooren.

DE AALMOES, NAAR G. KOLLER.

In het werk van prof. H. Schlegel staat vermeld, dat de kraai (*corvus corone*) onder anderen ook visch eet; maar van de verwante soorten: raaf, roek, ekster wordt dit niet meêgedoeld. In het meer uitgebreide werk van Naumann wordt bovendien opgegeven, dat de bonte kraai (*corvus cornix*) niet alleen visch eet, maar ook levende visschen vangt in plassen, welke dikwijls na overstroomingen op de velden ontstaan. Deze soort is de eenige, waarvan uitdrukkelijk gezegd wordt dat zij visschen vangt. Van den raaf (*corvus corax*) heet het, dat hij zeer gaarne doode visschen eet. Maar waarom spreekt de schrijver juist! van doode visschen? Waarschijnlijk wil hij

daarmeê niet zeggen, dat de raaf levende visschen versmaadt, maar slechts dat hij den vogel die niet heeft zien opeten. Intusschen eet de raaf ook heel graag levende visschen en haalt ze zelfs met zijn bek uit een kom water, wanneer men er hem een voorzet. Verschillende personen hebben mij verzekerd, dat zij meermaals een raaf uit bovenvermelden vijver goudvischkes hebben zien vangen. Toen ik hen opmerkte, dat zij zich misschien vergist hadden door een kraai voor een raaf aan te zien, antwoordden zij, dat zij hem te goed gezien hadden, dat het de groote raaf was, die in het aangrenzend bosch nestelde. Werkelijk woonde er destijds een raaf in dit bosch, welke er door de naburige landlieden is uitgehaald, omdat hij de kiekens wegroofde.

GENERAAL NEPOKOISCHITZKY, CHEF VAN DEN GENERALEN STAF DER RUSSISCHE ZUID-ARMEE.

Maar hoe komt het, dat deze feiten niet vroeger meer algemeen zijn waargenomen? Ik waag hierover de volgende gissing. De soorten van het ravengeslacht zijn niet, gelijk de ooievaars en de eigenlijke watervogels, er op gebouwd om diep in het water te gaan; zij hebben, om hunne prooi te bemachtigen, een water noodig met een zachte helling aan den kant, waar de vischkes dichtbij komen zwemmen. Deze omstandigheden nu komen wel meestal bij kleine kunstvijvers voor, maar minder bij natuurlijke wateren, zoodat deze vogels in de natuur betrekkelijk zelden een gunstige gelegenheid vinden om de vischvangst uit te oefenen. Dit stemt overeen met hetgeen Naumann verhaalt, dat men den bonten kraai slechts in ondiepe plassen visschen heeft zien vangen.

V.B.

Wind en storm.
(*Vervolg.*)

De wind derhalve is een luchtstroom midden in onzen dampkring, vloeiende met afwisselende kracht naar een bepaalde richting. Hoe echter wordt die richting bepaald en vanwaar die kracht? Wij willen trachten beknopt en duidelijk hierop te antwoorden.

Onze aarde moeten wij ons voorstellen als een afgeplatten kogel, die door een dichten, doch zeer doorzichtigen sluier van dezelfde ronde gedaante is omtrokken; - ja, men kan zeggen: zij zwemt in een zee van lucht, welke een diepte

DE OORLOG IN HET OOSTEN. - VERVOER VAN RUSSISCHE CAVALERIE-PAARDEN.

heeft van 16-20 geographische mijlen of ruim 17 uren gaans, 't Is waar, men kan de lucht niet zien; maar bestaat zij daarom niet, of is zij om die reden iets onstoffelijks, gelijk men oudtijds leerde? Een dwaze vraag voor hem die, door den reuk geleid, goed gezuiverd gas in zijn kamer kan ontwaren, zonder het met zijne oogen te zien.

De lucht heeft vele en verschillende eigenschappen, waarvan de veerkrachtigheid zeker wel de voornaamste is; doch ook haar geringe samenhang, het onvergelijkelijk gemak om hare deelen te verplaatsen, is eer een merkwaardig verschijnsel; die deelen glijden onder, boven en langs elkander, maken gemakkelijk plaats voor andere voorwerpen, zonder de lucht zelve te veranderen, en juist daardoor is men zoo geneigd aan hare onstoffelijkheid te denken; maar zij biedt tegenstand, handhaaft zich, wanneer zij in het nauw wordt gedreven, op een eigen plaats, en dit alles pleit voor haar stoffelijk bestaan.

Bij langzame en zachte bewegingen is de stoffelijke tegenstand der lucht nauw merkbaar, doch hij openbaart zich in toenemende mate bij klimmende snelheid van het lichaam, dat de luchtdeelen tot wijken dwingt. Beweeg uw hand eerst voorzichtig in de lucht, vermeerder dan de vlugheid van uw handzwaaien, doe hetzelfde na eerst uw hand een weinig vochtig te hebben gemaakt, en de tegenstand der stoffelijke lucht zal geen punt van twijfel meer zijn voor uw denkenden geest. De jonkvrouw, die met haar waaier het gloeiend aangezicht verfrischt, de gepluimde luchtbewoners, die hunne wieken kleppen en voortsnellen door 't azuren ruim, de nijvere honigbie, die fladdert van bloem tot bloem, en met kostbaren buit beladen weêrkeert tot den zwerm, die haar heeft uitgezonden, zij allen getuigen, dat hun arbeid niet vruchteloos was en hunne werktuigen niet in het ledig zich hebben bewogen. Gelijk de roeiriem, met forsche hand in het water geslagen, wel water verplaatst, maar toch den ganschen tegenstand niet overwinnen kan, en juist daardoor de boot de spiegelende plas doorklieft, zoo wijkt ook de lucht voor den slaanden vleugel van vogel of insect, voor den zacht bewogen waaier der jonkvrouw, zonder dat nochtans alle weerstand overwonnen wordt, en echter genoeg, om den vliegende te verplaatsen of het gelaat te verkoelen. Doch genoeg om de stoffelijkheid der lucht te staven, want ook ieder tochtje, elke adem des winds legt er getuigenis van af, en de vernielende kracht van den storm duidelijker, dan wij dikwijls begeeren.

Van de voordeelen en het groote nut te gewagen, door den dampkring ons aangebracht, ligt niet op onzen weg; het zij dus genoeg de woorden af te schrijven van Alex. van Humboldt, die zegt: ‘De lucht is de overbrengster van het geluid, dus ook de draagster van de taal; zij brengt de denkbeelden over en bevordert daardoor de gezelligheid onder de volken. Indien onze aardbol van den dampkring beroofd was, gelijk de maan, hij zou voor ons wezen als een woestijn zonder klank, waar een akelige en diepe stilzwijgendheid heerscht.’

De lucht, en vooral de verwarmende lucht, verwekt stroomingen in den dampkring, waaraan de winden hun ontstaan te danken hebben. Wat anders is die golvende lijn, welke in den zomer zoo goed merkbaar is boven sterk verhitte daken, dan het opstijgen der verwarmde luchtlagen boven het heete dak en het toestroomen van koude luchtmassa's? Doch kiezen wij liever het klassieke voorbeeld der natuurkundigen. ‘Eenige dagen geleden’ zegt Tijndall, ‘heb ik in de heete kamer van een turksch bad de volgende proef genomen. Ik zette de deur wijd open, en hield een kleine kaarsvlam in het deurgat, midden tusschen den boven- en onderdorpel. De vlam ging recht naar boven. Bij den onderdorpel geplaatst, wordt ze sterk naar binnen gedreven; bij den

bovendorpel, naar buiten.' Dit laatste verschijnsel is een gevolg van de warme lucht in de heete kamer, die volgens haar aard ijler en lichter is, naar boven stijgt, en dus ook de kamer verlaat boven aan de opening, terwijl de koude lucht buiten de kamer, van natuur zwaarder en laag langs den grond, ook van onderen de kamer binnenstroomt; in het midden der opening rijst de vlam naar boven, omdat zij door geen in- of uitstroomende luefct bewogen wordt.

Gelijk hier in 't klein de ongelijke verwarming van twee vertrekken een luchtstrooming veroorzaakt, zoo is ook de ongelijke en steeds afwisselende verwarming der aardoppervlakte en de haar omgevende luchtzee, de voornaamste bewerkster der luchtstroomingen, welke wij winden noemen. In de landen, die door de zon sterk worden verwarmd, stijgt de verwarmde lucht omhoog en stroomt naar de koudere gewesten, terwijl de lucht dier koude landstreken het evenwicht komt herstellen en langs den grond naar de warme landen toestroomt.

Tegen deze bewering zou men de volgende moeilijkheid kunnen aan voeren: er ontstaat wind door het verwarmen van de lucht, en die warmte wordt door de zonnestralen voortgebracht; welnu, dan moesten ook de bovenste luchtlagen het eerste en sterkste worden verwarmd, omdat de zonnestralen haar het eerste bereiken. Doch vergissen wij ons niet! De luchtzee is zeer doordringbaar, biedt weinig weêrstand aan de haar doordringende stralen der zon en wordt door haar slechts weinig verwarmd. Onze aarde daarentegen is veel vaster, biedt grooter weêrstand aan de zonnestralen, laat hun bijna geen doortocht en behoudt dus alle warmte aan hare oppervlakte; met die verwarmde oppervlakte komen beurtelings de verschillende luchtlagen in aanraking, nemen hare warmte over en stijgen dan, ijler en lichter geworden, naar boven.

Tot staving van het hier gezegde geven ons de land- en zeewinden een eenvoudig voorbeeld. Aan het strand, doch vooral op de eilanden kan men die winden goed waarnemen. Eenige uren na den opgang der zon verheft zich de zeewind, die van het water naar de kust waait, omdat het vaste land door de werking der zon sterker verwarmd wordt dan de zee; op het land stijgt de verwarmde lucht naar boven en stroomt naar zee, terwijl de koude zeelucht van onderen toestroomt en op het strand als wind wordt gevoeld.

Deze zeewind is met geen nadeelige uitwaseming vermengd, waarom het voor de gezondheid zoo heilzaam is, 's morgens langs het strand te wandelen.

Des morgens is de zeewind zeer zwak, doch neemt allengs in krachten toe; tusschen 2 en 3 uren des middags is hij het sterkste, waarna hij weder verzwakt, en tegen zonne-ondergang is de luchtmassa in rust: het is windstilte. Land en zee koelen dan te samen af, doch het land spoediger dan het water, en de koude lucht der kusten stroomt langs den grond naar zee, terwijl de warme zeelucht omhoog stijgt en zich in tegenovergestelde richting landwaarts spoedt.

Op het vasteland verkeeren altijd vele lichamen in staat van ontbinding, wier opstijgende gassen voor de gezondheid zeer nadeelig zijn en met den landwind des avonds naar zee worden gedreven. Een strand-wandeling zasl dus na zonne-ondergang niet zoo verfrischend zijn als des morgens. De land- en zeewinden zijn het menigvuldigst in de verzengde luchtstreeek, of tusschen de keerkringen: doch niet uitsluitend waaien zij dáár, want ook op het eiland Candia neemt men hen waar, en zelfs bij Marseille; ja Brandes beweert, dat zij in gansch Italië worden aangetroffen.

'Op die plaatsen evenwel,' schrijft Dampier, 'waar de zeewinden gewoonlijk waaien, wordt op hen gerekend als op het weêrkeeren van den dag, want, behalve in den regentijd, blijven zij nimmer uit. Aan alle kusten der wereldzee, hetzij in Oost-

of West-Indië of op Guinea, komen zij 's morgens op om tegen den avond te gaan liggen.

‘Deze winden zijn een bijzondere zegen voor hen, die ergens tusschen de keerkringen zee bouwen; want de bestendige passaatwinden beletten het zeilen bijna geheel en al, terwijl nu door het ten nutte-maken der land- en zeewinden, de schepen somtijds 2 à 300 mijlen afleggen, tegen de richting der passaatwinden in, gelijk bepaald het geval is tusschen Jamaïca en de lagune van Triste in de Campêche-baai.’

Gelijk reeds werd aangetoond, worden deze winden dikwijls door andere luchtstroomingen gewijzigd, waarom ze zelfs in die gewesten, waar zij heerschend zijn, bijna nimmer loodrecht op de kust, of des avonds loodrecht op de zee zijn gericht. Prof. Matthes bewijst deze bewering door een voorbeeld. ‘De ligging van Batavia in aanmerking genomen, - zegt hij, - zou de landwind aldaar een zuidenwind moeten zijn, als loodrecht van het land af: maar in juni en juli, als daar een sterke oostenwind heerscht, waait hij op zijn sterkst uit het zuidoosten of zuid-zuid-oosten, om, als hij begint te verflauwen, allengs weêr den oostenwind het rijk alleen te laten, die insgelijks het karakter van den opkomenden zeewind wijzigt en daaraan een noordoostelijke, of noord-noordoostelijke richting geeft. Hetzelfde gebeurt in december en januari; dan is de westenwind de heerschende.

‘Het spreekt van zelf, dat de kracht dier winden voor een groot deel afhankelijk is van den aard der kusten. Op een in zee uitstekende kaap zal de landwind zeer zwak, de zeewind daarentegen zeer sterk moeten zijn; voor een baai geldt het tegenovergestelde. Beiden beves. tigt de ondervinding: aan de noordoost- en zuidoost-kust van Jamaica heeft men twee voorgebergten, waar de landwinden tot de zeldzaamheden behooren. Schippers, door dit gemis dikwijls in verlegenheid gebracht, hielden die plaatsen voor de zetels van booze kwelgeesten; op Kaap Petro zijn dan ook meermalen expeditiën aan wal gezet, om die kabouters eens op te zoeken en tot reden te brengen. Sterker dan overal elders waait daarentegen de landwind in de Campêchebaai, tusschen kaap St. Martin en Condecedo.’

De zoogenaamde morgen- en avondwinden zijn niet dezelfde als de land- en zeewinden; die benaming geeft men eigenlijk aan de dalwinden, welke men in de hoogere berggewesten aantreft. Toch wordt hun ontstaan op gelijke wijze verklaard. Wanneer 's morgens het dal en zijne omringende bergwanden meer en meer door de zonnestralen worden verwarmd, deelt zich die warmte het eerste aan de onderste luchtlagen meê, welke dan, ijler geworden, langs de berghelling naar boven stijgen en aldus den morgenwind veroorzaken, terwijl, na den ondergang der zon, de lucht, die de bergkruinen omringt, spoediger afkoelt en langs de helling wederom afvloeit naar het dal.

Ook de verdichting van waterdamp is als een oorzaak van wind te beschouwen, wij bedoelen de regen. Wanneer men bedenkt, hoevele duizenden emmers water er gedurende een plasregen van slechts weinige minuten op de aarde vallen, welk eene ontzaglijke ruimte dat water moet ingenomen hebben, toen het als damp in het luchtruim zweefde, - dewijl men van één kan water 1700 kannen met waterdamp kan vullen - dan is het duidelijk, dat door die plotselijke verdichting van damp tot water de lucht aanzienlijk wordt gedund en andere luchtlagen met groote kracht van alle zijden toestroomen, om de bijna ledige ruimte te vullen. (Want de eigenschap der lucht om dáár overal binnen te dringen, waar zij eenig verlies heeft geleden, is van algemeene bekendheid.) Dat op deze wijze, als door zuiging, dikwijls winden, ja zelfs stormen ontstaan, wordt door de ondervinding bevestigd.

Franklin verhaalt, hoe hij te Philadelphia een maansverduistering wilde waarnemen, doch daarin verhinderd werd door een storm uit het noordoosten, die 's avonds ten 7 uren opstak en den hemel met dikke wolken bedekte; eenige dagen later verraste hem het bericht, dat te Boston, ongeveer 800 engelsche mijlen noordoostelijk van Philadelphia gelegen, de storm eerst ten 11 uren des avonds begon te woeden, zoodat men de eerste phase der maansverduistering aldaar had waargenomen. Nadat hij alle berichten uit de koloniën met elkander had vergeleken, zag Franklin, dat deze noordoostelijke storm op verschillende plaatsen zich te later had verheven naarmate de meer noordelijke richting dier streken.

Na deze beknopte verklaring van het ontstaan der winden, mogen wij een terugblik slaan op hetgeen oudtijds daarover werd aangenomen; het oudste sprookje is zeker wel het koddigste.

Men stelde zich de aarde voor als een ontzaglijk groot dier.; de zee, zeide men, was zijn lever; zijne aderen en luchtpijpen de onderaardsche stroomen, de afgronden waren zijn neusgaten; de planten strekten het dier tot hair; de aardbevingen verklaarde men als het toppunt van koorts; hartkloppingen en de werkring de longen waren de ebbe en vloed der zee; de winden echter, zoo meende men, waren een gevolg der ademhaling.

(*Wordt vervolgd.*)

Anne Dieu-le-Veut.
Een verhaal uit de XVIIe eeuw
Door August Snieders.
(*Vervolg en slot.*)

Reeds waren de reizigers te paard en te voet voor de afspanning aangekomen, toen in de kamer een innig afscheid genomen werd. De graaf en de gravin verlieten langs de achterdeur de herberg, en gingen rustig de eerste ruiters voorbij, welke de poort binnen reden.

Beiden traden den kleinen hof achter het huis in, en de gravin plukte in 't voorbijgaan eene roos, alsof zij ter wandeling ging, en stak de geurige bloem op haar hart.

‘'t Is alsof gij ten dans gaat, Anne!’ zeide Lorenzillo glimlachend.

‘Och! 't zal wel niet veel meer zijn!’ antwoordde de jonge vrouw stil, en niet eens aan het gevaar, dat zij te gemoet ging, maar aan haar vader denkende.

‘Hebt gij uwe pistolen?’ vroeg Lorenzillo. ‘Ja? voorwaarts dan!’

Buiten den hof gekomen, doorliep men eenige oogenblikken het weiland, 'tgeen tamelijk moeilijk werd, aangezien de schemering viel en de bodem erg drabberig was. Lorenzillo kende echter den weg; deze leidde achter het fort om en liep op de duinen uit, die als witte spoken aan het strand gezeten waren.

Alles was daar stil, doodstil; slechts uit het stedeke steeg een bijzonder gewoel op, en ginds achter de duinen bruiste de zee.

‘Indien Taurel nu maar verwittigd is!’ wierp Lorenzillo op.

‘Taurel is en blijft een schurk,’ was het antwoord; ‘hij en hij alleen is de schuld van alle de onaangenaamheden, die wij hier ontmoeten. Waarom moest hij gedurig uit hebzucht ons in gevaar brengen?’

‘Ik zal hem daarover streng berispen,’ antwoordde Lorenzillo, ‘en ik begin te gelooven, dat hij ons ten slotte heeft willen overleveren. Immers, volgens hij zegde, moest de justicie eerst morgen hier aankomen, dan als wij reeds nacht en dag in zee waren gestoken.’

‘Neen, Taurel heeft ons geheim aan die boheemster kenbaar gemaakt..... de hemelweet waarom! Zeker is het, dat zij eischte ons naar de Indiën te vergezellen, en toen de vrouw hem lastig viel, heeft hij zich met vergif van haar willen ontmaken.’

‘Wat schurk! Wie heeft u dat gezegd?’

‘Mijn vader. Verder heeft hij nog een aantal schelmerijen van voor jaren op het geweten.’

‘Ja, dat wil ik gaarne gelooven; doch het is nu geen tijd om zijn geweten te onderzoeken.’

‘Het is die vrouw met den rooden mantel, welke, om zich op den laffen Taurel te wreken, ons aan mijn vader en aan het gerecht verraden heeft.’

‘Aan uw vader was inderdaad een geluk.’

‘Ja, maar niet aan het gerecht!’

‘'t Was eene dwaasheid den Rooden Duivel aan ons te verbinden. Pas op, hier is het duinpad. Klim op, doch voorzichtig! Er komt ginder beneden meer en meer beweging. Luister!’

‘Neen, neen, laat ons voortgaan!’

‘Ik zie ginds tusschen de huizen een rooden gloed, 't zal gewis de schijn der fakkels zijn, waarmeê men de duinen verlichten wil.’

‘Het duin is juist niet geschikt om veel spoed te maken.’

‘Neen, maar wij bereiken den top.’

En inderdaad, eenige oogenblikken nadien was men door het losse duinzand, door de schaarsche distels en dorens naar boven gewoeld; beneden aan den voet lag de groep huizen, die het stedeke uitmaakten; aan de andere zijden strekte zich de wijde donkerblauwe zee met wit beschuimde golventoppen uit, die haar eeuwig lied zong, hetwelk zij aanving op den dag der schepping, en dat slechts versterven zal, als zij met het heelal in het niet zal terugkeeren.

Een oogenblik stonden de twee vluchtelingen op den top van de hooge duin stil en vergewisten zich over de plaats van hunne vervolgers; deze bevonden zich aan den voet van de duinen; men zag duidelijk de zwarte gestalten in den rooden gloed der fakkels.

Schier voor de voeten van Lorenzillo richtte zich plotseling een zwarte gestalte op.

‘Sta!’ riep een man van eene hooge gestalte.

‘Don Garcia!’ antwoordde de piraat, ‘komt gij hier en op dit oogenblik uwe revanche halen, en wilt gij nogmaals als een hond met den bessemstok afgeranseld worden?’

‘Geef u over!’ brulde de ritmeester.

‘Nooit!’ en op datzelfde oogenblik bukte zich Lorenzillo en als een tieger sprong hij op den Spanjaard toe; een vurige bliksemstraal ontschoot aan dezes wapen en het pistoolschot, dat hij op den piraat loste, werd door de echo der duinen herhaald. De kogel was Lorenzillo langs het oor gesuisd; maar juist dat gerucht gaf dezen nieuwe spierkracht en als snikte hij eenen kegelbal uit de hand weg, zoo snikte hij Don Garcia vooruit, en deed hem van de hooge duin naar beneden rollen.

Uit de zwarte diepte steeg een akelig gehuil van razernij.

‘Voort, voort!’ riep nu de stoute kaper; ‘men zit ons op de hielen!’

De afdaling van de hoogte ging sneller dan het opklimmen.

Op eenigen afstand van het vlakke strand, liet zich de stem van Taurel hooren, die langs eene andere zijde het duin was overgeworsteld; doch op het oogenblik dat hij zich bij de twee andere vluchtelingen voegde, verschenen ook eenige visschersjongens met fakkels, en op eenigen afstand van hen, de vrouw met den rooden mantel.

Sedert tien minuten vervolgde dat spook Taurel in de straten en in het duin; de spion, die niets anders dacht of het vergif had hem van de waarzegster ontslagen, was nu door eene bijgeloovige vrees bevangen: de doode was opgestaan en gekomen om zich op hem te wreken!

In het duin knikten zijne knieën; hij kon niet meer voort; het was alsof hij immer dieper en dieper in het zand zakte om zijnen loop te vertragen, terwijl integendeel die roode furie over het witte duinzand scheen voort te schuiven en hem binnen eenige stappen bemachtigen zou.

Taurel hoorde de stem van Lorenzillo, die hem ‘langs hier!’ toeriep; doch zijne krachten begaven hem; eene verlammende vrees bezielde hem; hij zakte neêr en op hetzelfde oogenblik zag hij de roode gestalte van Dorica zich over hem heen buigen en hij hoorde iets, dat aan den schaterlach van satan moest gelijken.....

De spion bedroog zich; de vrouw met den rooden mantel had hem niet gezien; zij was hem in het halve duister slechts voorbij gegaan; haar roode mantel had zijn aangezicht geraakt.

Toen zij achter het duin verdwenen was, herleefde Taurel als het ware; hij richtte zich op; de schrik gaf hem nieuwe krachten en hij liep over het strand naar zee.

Gansch het strand was nu met zwarte gestalten en met fakkellichten overzaaid; de knechten en dienders der baljuws en drossaards, op eene ruime belooning belust, wedieverden om de twee vluchtelingen te bereiken.

Men zat beiden dicht op de hielen; de gravin in haar lang kleed, kon slechts moeilijk meer voort.

Graaf Dieu-le-Veut en markies d'Ambrelle stonden op de hooge duin en waren met kloppend hart en ingehouden adem getuigen van die menschenjacht.

‘Voort, voort!’ riep Lorenzillo tot zijne vrouw, en toen deze nog slechts eenige stappen een der vervolgers vooruit was, sprong de graaf toe, deed den vervolger in het zand tuimelen, omvatte met gespierden arm zijne vrouw en bereikte, in een of twee sprongen, het water en de boot.

Op de duinen volgde de markies met kloppend hart die beweging.

‘Zie, zij bereiken de boot!’ riep hij zegevierend tot den graaf.

Een blijde gil ontsnapte aan de borst van den ouden edelman; hij ook had de twee vluchtelingen een oogenblik, als het ware in een bliksemlicht gezien, duidelijk gezien.

De bruisende zee, donkerzwart, werd nu hier dan daar met breede lichtstrepen doorploegd, niet ongelijk aan den bliksem, die den zwarten hemel kliefde, of beter gezegd, alsof er over dat donker tapijt lange en reusachtige lichtslangen slingerden, hare reusachtige koppen in de hoogte staken en dan neêrploften, wegzonken, om een weinig verder weêr boven te komen.

De zee was lichtgevend: al wat in de lichtslingers viel, werd een oogenblik met denzelfden glans overgoten; daar, waar de zee hare droppels spatte, ontstond licht, en de vervolgers op het strand deden het onder hunne voetstappen ontspringen, gelijk de hoefslag van het paard op den kasseisteen.

De boot van den ouden Wybauw, op de branding dansende, was als een tooverschip en de man, die aan den mast recht stond, een met den arm zwaaiend spook.

Kreten van razernij stegen rechts en links van het strand op.

De pink was los en danste op de golven.

Men zag onduidelijk dat er vier personen aan boord waren; een hunner stond recht en zwaaide juichend en uitdagend met den hoed.

Daar knalde een schot van het strand; de gestalte boog zich en viel met een fellen plons in het water, dat opspattend een kolk van vuur scheen te zijn.

‘God, mijn God!’ kermde de oude graaf, ‘dat is Lorenzillo!’

‘Neen, neen!’ antwoordde de markies d'Ambrelle, ‘ik zie den graaf, zijne vrouw in den arm geklemd, aan den mast recht staan!’

Het vaartuig verwijderde zich op de lichtgevende golven, en waar het nat den boeg, de zeilen, het tuigaadje, de personen besprenkelde, werd het vaartuig met een spookachtig licht overgoten.

In zee was het alsof een gansche stoet lichtgeesten, die daalden en opkwamen, die rechts en links dansten, die verschenen en verdwenen, de boot van den piraat tot geleiders verstrekten. Hier waren het geesten met vlottende kleêren, daar met zwalpende haren; ginds zonken zij, elkander omarmende, in de diepte weg of rezen weêr brullend of juichend op.

Slangen kronkelden, stieren met gebukten kop stormden een oogenblik om de boot en werden weêr vervangen door een regen sterren, uiteen opspattend vuurwerk neêrdalend.

In dat ontzagwekkend natuurverschijnsel verdween de boot van den ouden Wybauw, die tot zegewagen diende aan den duivelschen boekanier!

Toen de eerste verbazing aan het strand voorbij was, dachten er eenigen aan vervolging; doch de sergeanten, dienders en helpers waren geen kinderen van het zeestrand; velen zagen dat wonderbaar natuurverschijnsel voor de eerste maal en eene bijgeloovige vrees maakte zich van hen meester.

Met eene boot en vier goede roeiers zou men de pink zeer goed hebben kunnen inhalen, doch niemand durfde zich aan dit werk wagen, en misnoegd, morrend en elkander verwijtend, keerden zij naar het stedeke terug.

Op de duinen stonden een aantal visschers; zij oogden, zooveel de schemering dit toeliet, het vaartuig van den ouden Wybauw stilzwijgend achterna, en toen de baljuws bij hen aandrongen om in hunne booten te gaan en de pink in te halen, schudden zij het hoofd.

Noch aanbod van geld, noch beloften, noch bedreigingen mochten baten; de visschers deden ten slotte de moeite niet meer het hoofd te schudden; zij keerden zich om, gingen zwijgend heen en lieten de heeren magistraten in de duisternis staan.

De zon brak in het oosten door en zevenkleurde de beschuimde golftoppen der Noordzee. Geen pink was aan den horizon te zien, geen visschersknaap op het strand. Lange rijen meeuwen dreven in wijde kringen over strand en duinen.

Uit deze laatste kwam Dorica, de vrouw met den rooden mantel, te voorschijn; zij bleef aan den voet van de zandheuvels staan en staarde rechts en links over het strand heen, als zocht zij eenig bepaald voorwerp of eene bepaalde plaats.

Toen zij daar niet vond wat zij blijkbaar zocht, keerde zij in de duinen terug en doorkruiste ze in verschillende richtingen. Aan den zeekant teruggekeerd, stiet zij plotseling op een menschelijk lichaam - dat van den spion.

Het lag aan den voet van eene duin; het gelaat was bleek en blauw, de lippen zonder kleur, de oogen gesloten, het hoofd ontbloot en de kleêren gansch doortrokken van het zee water.

Om Dorica's lippen speelde een bittere glimlach: zij was gewroken. Taurel had zijne wenschen niet bekomen; hij had het gedroomde tooverland niet kunnen bereiken, maar hij was naar een ander land vertrokken, naar dat, van'twelk men niet terugkeert.

De vrouw legde hare hand op zijn hart; het klopte niet meer; toen zij die hand terug trok was zij met geronnen bloed besmet: - de kogel had zijn hart gevonden en getroffen!

Handen en hoofd waren ijskoud: Taurel was dood. Wie had dat moorddadig schot gelost? Dat bleef een eeuwig geheim.

De waarzegster stond bij het lijk; haar bleek en lijdend wezen was akelig verwrongen. Zij was niet voldaan: zoolang de wraak niet volbracht was, scheen haar leven met geesten bevolkt te zijn, die haar de zoetste voldoening beloofden als hij, de verrader, zou gevallen of overgeleverd zijn.

Nu lag hij machteloos voor hare voeten; zij kon hem den voet zelfs op het bloedende hart zetten en dit vermorzelen, alle verlangen was nu dood in haar; er was ledigte in en om haar en zij zocht te vergeefs naar de voldoening, haar door den booze toegefluisterd.

Dat had haar de oude pastoor, die haar in de schuur schier stervend gevonden had, ook voorspeld; doch de zucht naar wraak brandde te hevig in haar hart en toen zij pas hare beenen kon voortslepen, ontweek zij de zorgvolle woning des priesters, om die wraak na te jagen. Toch had die oude zwartrok de waarheid gezegd!

EEN DROSCHKY.

SCHAABSLIJPER.

NON EN MONNIK.
SCHETSEN UIT St. PETERSBURG.

BLINDE BEDELAARS.

In de zakken van Taurel vond zij eenig geld; 't was geld, dat gewis van verraderij moest voortkomen; zij nam het en stak het bij zich, om zijn lijk te doen begraven. Dan vond zij zijne brieventesch; ook die nam zij, want daarin konden papieren

verborgen zitten, die zijnen naam nog meer zouden kunnen bezwalken dan hij reeds bemodderd was.

Zij, die gekomen was om zich te wreken, werd zooveel mogelijk eene zuster van liefde voor hem!

Een groote wesp gonsde over het voorhoofd en de oogen van den doode; Dorica boog zich en joeg het dier weg alsof zij den slaap van den doode niet wilde storen.

Daarna plukte zij gras en bloemen in de duinen en bedekte er het hoofd en het hart meê.

Dorica verliet de duinen en ging recht ter kerke; zij ging den priester eene eerlijke begrafenis vragen.

Op den dorpel der deur zette zij zich neêr; daar zou zij den priester afwachten; de eerste, die haar ontwaarde, was de oude graaf Dieu-le-veut, die ter vroegmis was geweest.

Veel leed had zij hem toegebracht, veel schrikkelijks uit het verleden had zij hem doen kennen; doch zij had hem ook in de gelegenheid gesteld zijn kind nog eens te zien.

'Kom,' zeide hij, nadat Dorica hem gezegd had wat haar doel was, 'kom, sta op. Gij zijt op den weg der beternis. Ik neem alles op mij; ik zal den doode, ik zal u verzorgen. Heeft mijne dochter u, lange jaren geleden, miskend, ik, de vader, zal u dit zooveel mogelijk vergoeden. Kom, ik ben te gelukkig om u iets te weigeren!'

Dorica schudde het hoofd en zeide:

'Mijn tijd is gekomen, ik voel het; leid mij met u naar dien ouden zwartrok, die mij van eene onmiddellijke dood redde; hij zal mij, voor dat ik sterf, leeren hoe ik bidden moet.'

EINDE.

[Nummer 33]

SULTAN ABDUL-HAMID.

Geillustreerd nieuws.

De oorlog in het oosten.

De gouvernementen der groote mogendheden hebben met het oog op den oorlog hunne onzijdigheids-verklaringen afgelegd: Engeland, Frankrijk, Duitschland, Oostenrijk en Italië zullen dus niet in den strijd tusschenbeide komen..... zoolang hunne belangen niet door den loop der gebeurtenissen bedreigd worden. Maar dat dit, ondanks de voorloopige onzijdigheidsverklaring, wel eens veranderen kan, blijkt uit de toebereidselen, welke door de verschillende regeeringen gemaakt worden om, zooals het gezegd wordt, op alle gebeurlijkheden voorbereid te zijn. Oostenrijk verkeert in een zeer netelige positie: door het bekende drie-keizersverbond gedeeltelijk aan Rusland gebonden, kan het Ruslands overwinningen in Turkije niet dan ongaarne zien, vooral met het oog op de Hongaren, die onverborgen hun haat voor de Russen en hunne sympathie voor de Turken aan den dag leggen. Het kan dan ook zeer goed den een of anderen dag gedwongen worden om, als eene demonstratie tegen zijne oostelijke naburen, een gedeelte van Turkije met zijne troepen te bezetten. Duitschland versterkt zijne garnizoenen zoowel langs de oostenrijksche als langs de fransche grenzen, natuurlijk als voorzorgmaatregel; Engeland zendt een geduchte vloot naar de turksche wateren en maakt alles in gereedheid, om zoo spoedig mogelijk landingstroepen naar het oorlogsterrein te kunnen overbrengen, wanneer de nood aan den man komt. Italië vlamt op Trente en Triëst, en alleen Frankrijk zoekt zich zoo goed mogelijk buiten het gedrang te houden, maar kan eveneens door den stroom meêgevoerd worden.

Op deze wijze blijven dus, met uitzondering van Rusland, alle groote mogendheden onzijdig - maar het is eene onzijdigheid tot nader order.

Intusschen is de strijd begonnen, zoowel te land als ter zee, en al heeft het begin van den oorlog niets beslissends opgeleverd, zoo zullen wij toch, aan onze belofte getrouw, de legers van hun eerste optreden af volgen en dus beginnen met het begin.

In onze vorige aflevering stipten wij aan, dat de strijd langs twee zijden te gelijk zou ontbranden: in Klein-Azië en in het schiereiland van den Balkan. Het is altijd 't doel der russische staatkunde geweest, tusschen de Zwarte en Kaspische Zee zijne grenzen zoover mogelijk naar het zuiden uit te breiden. Terwijl voor dertig jaar het Kaukasus-gebergte de russische zuidergrens vormde, bevindt zich thans een uitgestrekt gebied, de provincie Trans-Kaukasië in de macht van Rusland. Het is natuurlijk dat dit land ook thans niets onbeproefd zal laten, om zijn grondgebied in deze streken nog meer te vergrooten, Terwijl de andere mogendheden Ruslands uitbreiding der grenzen in Europa vermoedelijk zullen verhinderen, kunnen zij voor Klein-Azië minder bezwaren hebben; hier zal de russische staatkunde dus de vrucht moeten vinden voor de ontzaglijke opofferingen in manschappen en geld, die de oorlog kosten zal.

Gemakkelijk zal het den Russen echter niet vallen Klein-Azië te veroveren. De turksche grens wordt door een aantal goed gewapende en stevig versterkte vestingen beveiligd, van welke sommige, zooals Batum en Kars, eene aanzienlijke bezetting hebben. Wij zeiden reeds, dat Turkije in deze landstreek 80.000 man heeft staan; alleen Kars, tegenover de russische stad Alexandropolis gelegen en de sleutel van

Klein-Azië genaamd, heeft eene bezetting van 32.000 man met 289 stuks vesting- en 66 stuks veldgeschut, waaronder zich een groot aantal kruppkanonnen bevinden.

Rusland kan er niet aan denken diep het land in te dringen, zonder de turksche vestingen veroverd of ten minste door insluiting onschadelijk gemaakt te hebben. Mochten de mahomedaansche stammen in Trans-Kaukasië tot een opstand komen, wat niet onmogelijk gedacht wordt, dan zou het russische leger in Klein-Azië; zonder het bezit van Kars, Batum enz., het grootste gevaar kunnen loopen. Dit verklaart dan ook genoegzaam de weinige vorderingen die de Russen in deze streken maken. Reeds den 24 april, dus op den dag der oorlogsverklaring, rukten zij in twee kolonnen over de grenzen, dien dag en de volgende dagen vielen er kleine schermutselingen voor, bij welke, in elk geval onbeduidende ontmoetingen, beide partijen zich het voordeel toeëigenden. Gewichtigs is er dus nog niets voorgevallen, alleen zijn de Russen de niet onbeduidende vesting Bajesid binnengerukt, die door het 1700 man sterke turksche garnizoen verlaten was. Een officieel bericht van het ministerie van oorlog geeft als de reden van de vertraging der krijgsbedrijven op den slechten staat der wegen, die door veel regen onbruikbaar zijn geworden.

In Rumenië en aan de oevers van den Donau hebben de Russen eveneens met het ongunstige weêr te kampen, geheele landstreken zijn overstroomd en de Donau is zoozeer gezwollen, dat er van het slaan van bruggen en het overtrekken der rivier voorloopig geen sprake zijn kan. Intusschen hebben de eerste divisiënvan het russische zuiderleger langs den Donau tusschen Braïla en Ismaïl post gevat en komen er voortdurend versterkingen aan. Tegenover deze punten ligt aan den rechteroever der rivier de Dobrudscha, eenè onherbergzame en moerassige vlakte, waarlangs de Russen bij vroegere oorlogen meermalen Turkije zijn binnengedrongen. Het vermoeden ligt dus voor de hand, dat het russische leger van hier uit den tocht door 's vijands land ondernemen zal, en wezenlijk treffen de Russen alle voorbereidende maatregelen, om Braïla, Galatz en Ismaïl te versterken en er den overtocht over de grensrivier te beproeven. Reeds hebben zij per spoor een aantal kanonneerbooten aangevoerd die, in den Donau overgebracht, bestemd zijn om de turksche monitors op een afstand te houden. Van Braïla tot den mond van den Donau zijn torpedo's gelegd, alsook een dubbele rij van dezelfde gevaarlijke vernielingswerktuigen over de geheele breedte der rivier tegenover Galatz, teneinde de vijandelijke oorlogsbodems bij het slaan eener brug op eerbiedigen afstand te houden. De vaart op den Donau is voor de onzijdige schepen geheel gesloten, en de rivier zal dus een tijd lang alleen de oorlogsvaan op zijn wateren zien wapperen.

De turksche monitors blijven intusschen niet werkeloos; reeds hebben zij Braïla gebombardeerd en een paar rumeensche oorlogsbodems weggenomen. Met het oog op den overtocht der Russen bij Galatz, zijn de turksche strijdkrachten van af de meer westwaarts gelegen vestingen aan den Donau naar de Dobrudscha opgerukt, doch hebben voldoende bezetting in Widdin, Nicopolis, Roestsjoek en Silistria gelaten, daar het nog altijd mogelijk blijft, dat het gros van het russische leger ook op eene andere plaats beproeven zal bruggen over de rivier te leggen. In elk geval moeten de Russen, alvorens zij Bulgarië dieper willen indringen, de Donau-vestingen eerst òf met een genoegzame macht insluiten òf veroveren. Zonder die voorzorgen zou een tocht door Turkije eene roekelooze onderneming zijn, welke bij eene mogelijke neêrlaag van het russische leger de schromelijkste gevolgen zou kunnen hebben. De oorlog dreigt dus van langen duur te worden en de Russen zullen nog veel te doen hebben eer ze het Balkan-gebergte bereiken.

Ter zee beheerscht de turksche vloot de wateren en kusten. Abdul-Azis' voorliefde voor prachtige schepen en dure monitors schijnt alzoo nog vruchten te zullen dragen. De turksche vlootvoogd, Hobart-pacha heeft zich sterk gemaakt, met zijne Donau-monitors den overgang van het russische leger over dien stroom te zullen beletten; of de admiraal, toen hij voor den sultan deze verklaring aflegde, eenigszins onder den indruk verkeerde van een tamelijk romantischen tocht, dien hij een paar dagen te voren volbracht had, willen wij niet beslissen. Deze is in elk geval merkwaardig genoeg om hem hier in te lasschen.

De turksche admiraal bevond zich met zijn monitor *Bethymo* voor Roestsjoek toen hij het bericht ontving, dat de Russen Galatz bezet hadden. Naar Constantinopel geroepen, versmaadde hij het den open weg over land te nemen en besloot, ondanks de russische batterijen langs den oever, met zijn monitor de rivier af te zakken. Na de noodige voorzorgen genomen en de lichten op het schip uitgedoofd te hebben, stoomde Hobart-pacha gedurende den nacht de russische strandbatterijen langs. De vijand was echter op zijne hoede; plotseling werd er van den oever een vuurpijl opgelaten en de russische lichtkogels verspreidden hun onwelkom licht over den stroom. De vlootvoogd vervolgde echter te midden van het vuur der russische batterijen onverschrokken zijn tocht, geraakte buiten het bereik der vijandelijke kogels en deed toen tot afscheid een granaat uit zijn 40ponds Armstrongkanon in het russische kamp werpen, die dan ook midden in het vijandelijk legerkamp uit elkander sloeg.

Deze romantische tocht van hun admiraal zal er ongetwijfeld niet weinig toe bijdragen, om den moed der turksche zeelieden aan te wakkeren.

In de Zwarte Zee kruisen de turksche smaldeelen en houden de russische kusten in voortdurende onrust. De stad Poti, aan de Oostkust, heeft reeds een bezoek van hen ontvangen en is gedeeltelijk door het bombardement vernield, terwijl Odessa, Ruslands gewichtigste zeehaven in het zuiden, thans aan de beurt ligt. Of de turksche schepen op den duur veel nadeel aan de russische kustplaatsen zullen kunnen toebrengen moet nog blijken, daar overal strandbatterijen opgericht en torpedo's gelegd zijn. vooral van de laatste vernielingswerktuigen hebben de Russen groote verwachtingen, en werkelijk hebben zij reeds hun eerste proefstuk afgelegd, al hebben zij hun doel ditmaal voorbijgestreefd. Een engelsch vaartuig namelijk, dat zonder de noodige voorzorgsmaatregelen genomen te hebben, de haven Kertsch, aan de Straat van Jenikale, tusschen de Zwarte Zee en de Zee van Azof, trachtte binnen te loopen, kwam met een der voor de haven gelegen torpedo's in aanraking en werd geheel en al vernield; de lading ging verloren en de geheele bemanning kwam bij dit ongeval om het leven.

Dit voorval bewijst, dat de strijd tusschen de reusachtige oorlogschepen en de kleine torpedo's in dezen oorlog zeer belangwekkend kan worden.

Naar Rome.

De reis naar Rome is zoowel uit een godsdienstig als uit een wetenschappelijk en kunst oogpunt een der belangrijkste reizen die men doen kan: de Eeuwige Stad is door hare monumenten de bewaarster der geschiedenis over eeuwen en eeuwen.

Evenals in het hemelruim alle sterren zich naar de zon aangetrokken voelen, evenals op de aarde alle rivieren naar den Oceaan vloeien, evenzoo stroomen alle gebeurtenissen der oude en nieuwe wereld te Rome samen, als het brandpunt, waar zij hare oplossing vinden. Gedurende negen eeuwen zag zij de kleine republieken van het westen en de groote koninkrijken van het oosten, na alle andere staten in zich opgenomen te hebben, op hunne beurt zich ineensmelten tot het rijk, waarvan Rome de hoofdstad werd.

Niets leerrijker dan de geschiedenis der opkomst van die Stad der Voorzienigheid, niets aangrijpender dan het gezicht van de monumenten harer macht. Vandaar dan ook de overweldigende indruk dien het heidensche Rome op iedereen te weeg brengt, een indruk dien Londen, Parijs of St.-Petersburg nooit zullen maken. Overal elders is eene ruïne niet meer dan een monument van een bijzondere of nationale gebeurtenis, te Rome echter is elke ruïne een monument dat aan wereldgebeurtenissen herinnert.

Rome klom tot den hoogsten trap van materieële macht, zoodat zij zeggen kon: de wereld, dat ben ik. Doch hare bestemming was nog niet bereikt; een grootere glorie was voor haar weggelegd, zij zou over een uitgestrekter gebied heerschen, maar met een nieuwen scepter. Op den adelaar volgde het Kruis, de

herdersstaf verving de pijlenbundels der consuls, en het zwaard van het woord werd de bijl der lictoren.

Zoo gemakkelijk ging dit echter niet, want in dat nieuwe koningschap zag de stad Rome een eisch om van hare macht afstand te doen. Zij beeft, grijpt naar de wapens en de strijd neemt een aanvang. Het Vaticaan, het Coliseum, het Circus, het Forum, allen veranderen in strijdperken. Niet een enkel gebouw, niet een enkele steen of zij weten van eenige episodes uit den strijd te verhalen.

Eindelijk, na drie eeuwen is het einde gekomen: Jupiter verlaat het Capitool, Cesar trekt zich terug naar Byzantium, de stad van Nero wordt de stad van Petrus, en Rome, den troon van geweld verlatende, bestijgt den troon van liefde, om na den strijd, evenals vroeger, het hoofd der wereld te zijn, het hart waaruit het leven vloeit, de schitterende ster rondom welke het heelal draait.

In tegenwoordigheid van de monumenten, welke dit feit bevestigen, staat de pelgrim ontroerd stil. De providentieële gebeurtenissen ontrollen zich voor zijne oogen, zijne ziel wordt grooter, zijn geloof sterker, want met de handen betast hij een van de talrijke bewijsstukken, welke van die groote wonderen getuigen zijn geweest.

Rome is echter niet alleen het middenpunt van den godsdienst, zij is ook de bakermat der wetenschap. De hoofdsteden van Europa waren nog in wording, toen in de stad der Pausen vernuft en beschaving reeds een hoogen trap bereikt hadden. Antiochië, Athene, Alexandrië, de groote steden van het oosten, vervielen in barbarisme, zelfs Constantinopel gaf slechts een flauwen schijn, maar Rome hield der wereld de lichtende fakkel der wetenschap voor, eene fakkel, ontstoken op het altaar van het geloof. Hare bibliotheken waren de archieven, hare leeraars de orakels der beschaafde wereld; hare Opperpriesters waren de koningen der wijsheid en welsprekendheid, hare wetten de grondslagen voor alle recht, hare hiërarchie de leest waarop de maatschappelijke inrichtingen van het westen waren geschoeid. In de middeleeuwen zaait zij zooveel scholen in Spanje, Frankrijk, Engeland en Duitschland, als God sterren aan het uitspansel heeft geplaatst; haar geest bezielt die groote lichamen, behoedt hen voor afwijkingen en doet hen, door haar machtigen invloed, meêwerken aan de verspreiding van het licht.

Bij die wetenschappelijke zending, welke steeds haar domein is, voegt Rome nog eene andere: de kunst wordt haar kind, haar kweekeling. Hetzij deze hare liefelijke en naïeve bladzijden in de kerken van Umbrië schrijft, of dat zij in de mozaïeken van Ravenna en de Byzantijnsche basilieken de machtige poëzie van het Kristelijk symbolism weêrgeeft, in alles moedigt zij haar aan. Als de groote revolutie der vijftiende eeuw uitbreekt, is zij de eerste om de kunst voor hare uitwerkselen te behoeden. Met een even bekwame als edelmoedige hand handhaaft zij de bedreigde kunst.

Dat Rome in die taak gelukt en zij nog steeds de haardsteê der kunsten is, bewijzen niet alleen de onvergelijkelijke meesterstukken die haren roem uitmaken, maar ook de traditioneele plicht van alle kunstenaars, om zich aan haar geest te komen verrijken en haar regels en modellen te vragen: kinderlijke hulde, door het menschelijk vernuft aan de moederstad der wijsheid gebracht, daar zij de koningin van het geloof is, dat wil zeggen, de grootste en heiligste stad die ooit was.

Uit dit oogpunt moet de Eeuwige Stad beschouwd worden, dit moet de geest zijn waarmee een pelgrimstocht daarheen ondernomen wordt, en op den vooravond van

het groote feest, dat opnieuw duizenden pelgrims binnen Rome zal vereenigen, meenden wij, dat naar aanleiding onzer gravures, deze opmerkingen niet misplaatst zouden zijn in de *Illustratie*.

De tijden zijn echter veranderd! Als weleer de heilige plaatsen te Jerusalem door de tegenwoordigheid der Turken ontwijd werden, zoo ook hebben Rome's gedenkstukken veel van hun waarde verloren door de overheersching van de gekroonde revolutie, onder wier druk Rome beeft en trilt, als ware zij andermaal op het punt naar het zwaard te grijpen om haar belagers van zich af te slaan,

Het heidensche Rome vond daarin zijn kracht, en verging, het Kristelijk Rome heeft echter het kruis tot wapen, het strijdt met het woord, en blijft leven, want haar bestemming is bereikt.

De St.-Pieter moge daar staan, zonder zijn hoogste glorie, zijn Paus; op den Engelenburcht moge eene bezetting liggen van de onderdrukkers van Rome; het kruis van het Coliseum moge neêrgehaald zijn - Rome blijft de stad der Voorzienigheid, de stad der Pausen en zal nimmer van dat kenmerk afstand doen.

Daar binnen het Vaticaan zetelt het hart van Rome; rondom den feestvierenden Pius knielen de duizenden neêr, die de verlangens der geheele katholieke wereld luide uitspreken: Rome behoort aan de Pausen, en de tijd kan niet meer verre zijn dat dit woord, evenals vroeger, zegevierend het geweld ten onder brengt, en andermaal stralender dan ooit aan het daglicht treedt.

Mogen de eerste stralen van dat nieuwe tijdperk de aarde reeds verlichten terwijl de heilige grijsaard nog steeds de handen opheft om het heilige Rome te zegenen!

Het gouden bisschopsfeest van Z.H. Pius IX

‘God wil het!’ met dezen kreet op de lippen trokken de kruisvaarders op naar het Heilige Land, om Jerusalem van het juk der Saracenen te verlossen en te bidden op de plaatsen, waar de Heiland der wereld geleefd en geleden had.

Deze kreet, die in eeuwen niet vernomen werd, klinkt in onze dagen nog eenmaal door de wereld; in alle talen, door alle natiën wordt hij aangeheven en boven het stormen van den tijd, ja zelfs boven het geschutgedonder der slagvelden klinkt het pelgrimslied der duizenden, die uit alle wereldstreken aangesneld, den weg inslaan naar Rome, om hunne hulde neêr te leggen aan de voeten van Pius IX. De Paus viert in deze dagen een zeldzaam feest, een feest eenig in de jaarboeken der Kerk en waaruit, als uit de meeste gebeurtenissen zijns levens, op nieuw de man Gods blijkt. Het is thans vijftig jaar dat de bisschoppelijke mijter zijn hoofd versiert, en zoo als hij zijn vijfentwintig-jarig pausschap mocht vieren, zoo is hem thans ook de groote genade nog geschonken zijn gouden bisschopsfeest te beleven.

De toppen van den St. Pieter glanzen van een ongekend licht en het Colyseum roept de scharen van heinde en verre op, om de groote gebeurtenis in Rome zelve te komen meê vieren. Rome heeft altijd een grooten toevloed van pelgrims getrokken; de puinen eener ondergegane wereld en de geheiligde monumenten van Kristelijk geloof en alles trotseerenden moed zijn altijd aantrekkingspunten geweest, maar eene pelgrimsstad in de ware beteekenis van het woord is zij toch eerst geworden gedurende de roemruchtige regeering van Pius IX. Rome is de hoofdstad der katholieke wereld, maar Pius IX is haar glorie. De man, die onze eeuw voor de vierschaar geroepen en geoordeeld heeft, zetelt in het Vaticaan. De aantrekkingskracht, die Rome gedurende de laatste vijfentwintig jaren vooral op de katholieke wereld uitoefent, schuilt in de persoonlijkheid van den paus. Gedurende het vierde eener eeuw staat hij daar, als

een andere Gregorius de Groote, tegenover keizers en koningen het goed recht en de vrijheid der katholieke Kerk handhavende, het kostbaar kleinood, het katholiek geloof geheeten, verdedigende tegen de aanrandingen eener valsche wetenschap, opkomende voor het recht der onderdrukten, de waarheid verkondigende, de leugen brandmerkende, verheven als de obelisk van het Sint-Pietersplein, van zijne kroon en staten beroofd, maar nog altijd koning, meer dan alle koningen, de gevangene van het Vaticaan, maar niettemin de rechter der wereld - een grijsaard, leunend op zijn stokske, de van alle oorden der wereld samengestroomde pelgrims ontvangende, maar bezield met een moed, die van geen wijken weet, die het geweld der wereld onder de oogen durft zien, onverzettelijk als de rots waarop de Kerk van Petrus gebouwd is.

Hij, Pius IX, is de koning onzer eeuw; hij vertegenwoordigt het zedelijke recht tegenover het hedendaagsche recht des gewelds, de vrijheid tegenover de slavernij, de macht des geestes tegenover de stoffelijke kracht; in de schipbreuk; waarmee de wereld bedreigd wordt, is hij de vuurbaak; te midden van de geweldige stroomen der regeeringloosheid en revolutie staat hij daar als de rots, de zuil van het gezag. Deze eerbiedwaardige heldenfiguur weet zelfs eerbied af te dwingen van zijne verbitterdste vijanden, en het zijn slechts de ellendelingen onder hen, die zijn naam en zijn eer durven aanranden.

Een groot man is een geschenk van God, maar de man, die Pius IX heet, is een wonder der goddelijke Voorzienigheid.

Het is thans vijftig jaar geleden, dat hij de bisschoppelijke wijding ontving. Iedereen kent de verantwoordelijkheid welke de Kerk aan deze hooge waardigheid verbindt. Een bisschop is een prins der Kerk, aan wien hooge belangen zijn toevertrouwd. Als bisschop was Pius IX niet minder groot dan als paus. Diep was hij overtuigd van de hooge verantwoordelijkheid welke het verheven ambt op hem laadde, en met al zijne krachten streefde hij, zich zijne hooge bediening waardig te maken. De belangen der aan hem toevertrouwde geloovigen met alle zorg behartigend, was hij als een vader voor de zijnen, de bedroefden troostend, de armen ondersteunend, vol opofferende liefde, vol barmhartigheid en vergevingsgezindheid. Het was alsof hij zich gedurende den geheelen tijd van zijn bisschopsambt voorbereidde voor de hooge waardigheid die hem wachtte. Deze prins der Kerk toch was voorbestemd om het opperhoofd der Kerk te worden en boven den bisschopsmijter zou eens de geheiligde tiaar prij ken.

Het pausschap van Pius IX is een van de grootste, die de geschiedenis der Kerk weet aan te wijzen en niet slechts met betrekking tot de gebeurtenissen, die er gedurende dit pausschap hebben plaats gegrepen, maar vooral om den grooten strijd, dien hij als paus met de hedendaagsche maatschappij gestreden heeft. De geschiedenis der pausen is overrijk aan martelaars, en het is niet de martelaarskroon - hoe heilig en bloedig de zijne ook is - die hem van velen zijner voorgangers onderscheidt. Met zijn pausschap vangt ook een nieuw hoofdstuk aan in de ontwikkelingsgeschiedenis der Kerk.

De strijd onzer dagen, de strijd dien de moderne wereld met de Kerk voert, is een strijd van geweld, van ruwe kracht, maar het is ook een strijd der beginselen, maar beginselen die geheel en al afwijken van die in vroegere tijden bij de vijanden der Kerk werden aangewend.

Het is niet de onbegrensde eerzucht van keizers en koningen, het is geen ketterij, geen schisma, die zich thans tegen het gezag der Kerk verzetten en een oorlog met haar voeren op leven en dood; de geheele loochening is in het perk getreden en het ongeloof is opgetreden met de beweering, dat de Kerk geen recht van bestaan heeft.

Dit ongeloof, in alle klassen der samenleving binnengedrongen, door geleerden, dichters en schrijvers verspreid en verheerlijkt, heeft eene geheel andere wereld-beschouwing in het leven geroepen. Brekend met het gezag der Kerk, heeft men het gezag der zoogenaamde rede geproclameerd; instellingen, wetten, opvattingen, kerkelijk van oorsprong of eene kerkelijke afkomst verradende, heeft men omver gehaald en er andere voor in de plaats gesteld, en men is de maatschappij gaan schoeien op een geheel nieuwe leest. Men tracht de Kerk uit de harten, uit de hoofden, uit de samenleving te dringen; de onwetenden heeft men door verkeerdvoorstellingen misleid en de half-beschaafden door spitsvindigheid voor de nieuwe denkbeelden trachten te winnen. Men deed het voorkomen alsof het nieuwe eene geleidelijke ontwikkeling was van het oude, alsof de Kerk zelve een verbond, zoo niet van overeenstemming, dan toch! van verzoening had gesloten met de hedendaagsche stelsels.

Aldus ontstond er eene aarzeling, eene twijfeling in de wereld, en de geesten, half op het

DRIE MONUMENTEN VAN ROME. - DE ENGELENBURCHT, DE ST. PIETERSKERK EN HET COLYSEUM.

dwaalspoor gebracht, wisten niet meer waaraan zich te houden.

Toen is Pius IX opgetreden als de lichtaanbrenger, en de Syllabus en Encycliek, door hem uitgevaardigd als de oude maar hernieuwde wetboeken der Kerk, hebben allen twijfel opgeheven, alle duisternissen verdreven, hebben het katholieke dogma weêr in zijne eer, kracht, waarheid en zuiverheid hersteld; zij behelsden eene oproeping en bedreiging tevens; zij riepen al de afged waalden op om de verkeerde, valsche en gedrochtelijke stelsels der nieuwe samenleving te verlaten en weêr terug te keeren tot de waarheid van Jesus Christus, zooals zij zich geopenbaard heeft en nog openbaart in de Kerk en in zijn plaatsvervanger op aarde; de weêrbarstigen dreigden zij met den oppersten toorn en sloten hen uit van de gemeenschap der geloovigen.

GENERAAL TODTLEBEN, INSPECTEUR-GENERAAL DER RUSS[I]SCHE VESTINGEN.

Dit is het grootste werk van het pausschap van Pius IX, en door het nageslacht zal deze daad als de grootste zijns levens aangeteekend worden. Hij heeft het terrein der Kerk afgebakend; de eenheid van de leer niet hersteld, - want voor de Kerk bestond zij altijd, - maar opnieuw gehandhaafd; hij heeft tot de vorsten gezegd: tot zoo ver reikt uw macht en niet verder; tot de geleerden: hier is de grens der waarheid, wat daar buiten ligt is dwaasheid en hoogmoed; tot de volken: geeft den keizer wat des keizers is, maar God wat God toekomt. Zoo heeft hij de orde der wereld hersteld en de Kerk op nieuw bevestigd tegen alle aanvallen. Dit werk is zijne onvergankelijke gloriekroon, die hem het hoogste bij God en de menschen zal aangerekend worden,

Zingen wij daarom liederen ter eere van den grijsaard, die reeds een halve eeuw geleden tot prins der Kerk werd verheven, en bidden wij God dat hij, die reeds zoo lang onwankelbaar pal heeft gestaan in den strijd tegen het hedendaagsche ongeloof, ook nog de zegepraal der Kerk moge beleven.

Wind en storm.

Wanneer er gesproken wordt van volksverhalen uit den aloverouden tijd, zou men een fout begaan, indien men de dichters, vooral de grootste onder hen, zooals een Homerus, den prins aller barden, en een virgilius, den beroemden latijnschen zanger,

niet noemde, want in die dagen, - thans is het uit de mode - waren de dichters de woordvoerders der algemeene denkwijze, en geen hunner waagde het in zijne verzen af te wijken van het gevoelen des volks.

In zijn gedicht: ‘De zwerftocht van Ulysses,’ verhaalt Homerus, dat zekere Eölus een stad bewoonde, die met koperen muren was omringd, en waarbinnen de winden besloten bleven. Ulysses kwam op zijn tocht in deze stad en werd door koning Eölus goed en hartelijk ontvangen. De vorst bond de nadeelige winden in een leêren zak en gaf dien zijn gast op reis mede. Op zijn schip teruggekeerd, bevestigde Ulysses den zak aan den grooten mast, waarop zijne reisgenooten dikwijls nieuwsgierig hunne

DE OORLOG IN HET OOSTEN. - EEN RUSSISCH BIVOUAC.

oogen sloegen, zonder hem te durven betasten of hun bevelhebber te ondervragen. Nabij Itika gekomen, viel held Ulysses van vermoeidheid in slaap, en voor de onderhoorige reizigers was toen het oogenblik daar, om hunne nieuwsgierigheid te voldoen. Zij openden den geheimzinnigen zak, en pof! daar ontsnappen de gevangenen hun engen kerker, een hevige, plotseling opgestoken storm bestraft den overmoed der vermetelen en sloeg het schip tegen de rotsen te splinter.

Virgilius maakt het windenbeheer niet minder belangrijk. Volgens hem was Eölië het koninkrijk der winden, waar Eölus, onder den trotschen titel van koning, het opperste gezag in handen had. Die man was wakker op zijn post, en sloot de winden zoo geducht in een grooten berg op, en voorzag de spelonk van zulke goede sloten, dat de gevangenen zonder koninklijke volmacht onmogelijk konden ontsnappen, ofschoon zij altijd woedend langs de wanden des bergs liepen, en bulderden en loeiden, en slot en grendel bedreigden: ‘Zoo bijster,’ gelijk vondel vertaalt,

‘dat de berg hier schrikkelijk af loeit En davert.’

Indien de stormwind, hetzij om 't menschdom te straffen, of om eenige andere reden, ontketend moest worden, dreef koning Eölus zijn staf met kracht in de holle rots, en in gelid ontvloden de verschillende winden hun kerker, om na bepaalden tijd er weêr in terug te keeren.

Men meene echter niet, dat de mannen der letteren aan deze fabelachtige voorstellingen eenige waarde hechtten; slechts het domme en onwetende volk sloeg er geloof aan. De geleerden haalden de schouders op bij zooveel onzin en eenigen verklaarden, dat de wind als strooming der lucht moest worden opgevat, want, - zoo luidt hunne redeneering, - wanneer de lucht binnen zekere nauwe grenzen wordt opgesloten en daarna uitgedreven, ontstaat er wind. Andere geleerden evenwel legden hun het zwijgen op door 't volgend scherpzinnig antwoord: in het aangehaalde voorbeeld is de wind niet de bewogen lucht zelve, maar de beweger der lucht; op welke andere wijze, vroegen de bestrijders, zou de lucht in beweging worden gebracht?

Wij kunnen de vele en onbegrijpelijke verklaringen, die over het ontstaan en de werking der winden door de grieksche wijsgeeren gegeven zijn, en door velen tot het einde der vorige eeuw zijn verdedigd, niet nader bespreken; dit zou ons te ver voeren. De meening echter van een gevierd schrijver der 17e eeuw vinde hier nog een plaats.

De kanselier Baco van Verulam stelt een nauwkeurig onderzoek in naar de plaats, waar de wind geboren wordt. ‘Eenigen - zegt hij - zoeken die plaats in de hoogte, anderen omlaag, maar in 't midden zoekt haar bijna niemand, omdat de mensch gewoonlijk voorbij stapt wat voor de voeten ligt. In het midden der aarde is een groote hoeveelheid lucht, die bij sommige dringende oorzaken den grond verlaat en wind wordt. Vandaar aardbevingen, vandaar ook de golfslag der zee. Dit is duidelijk; hoe dikwijls toch wordt de zee onstuimig, alvorens men den storm ontwaart? En waarom hebben er zeldzamer aardbevingen plaats dan beroeringen in het water, tenzij om de grootere, en daarom ook zeldzamer voorkomende krachtsontwikkeling der lucht, welke een aardbeving vereischt? Hoe de lucht de aarde verlaat, kan men gewoonlijk niet ontdekken, omdat de aarde poreus en vol gaten is; maar het water is een geheel (bestaat uit één stuk), zoodat de ontsnappende lucht het water moet opheffen en scheuren, waardoor zij (de lucht) waargenomen kan worden.’

Wij zien hieruit hoe de beroemde wijsgeer der 17e eeuw, in gewaagde stellingen op natuurkundig gebied, den ouden weinig toegeeft, en welke reuzenstappen de nieuwere wetenschap in korten tijd op hetzelfde gebied heeft gezet.

Keeren wij nu tot ons onderwerp terug.

In den Atlantischen Oceaan, die het langst van alle zeeën, ja, sedert eeuwen in de meeste richtingen is doorkruist, kent men een wind, dien men den *passaat* genoemd heeft, en wiens oorsprong sedert vele jaren als een onoplosbaar raadsel bij de geleerden is geweest. Aan die onzekerheid maakte ook prof. Dove een einde, en met de vaste overtuiging een bevredigend antwoord te bekomen, vragen wij: wat verstaat men door passaatwinden?

Om deze vraag goed te beantwoorden, moeten wij het resultaat der proef, welke wij met een kaarsvlam namen, op de verwarming der aarde toepassen.

De indische eilanden - en alle gewesten die aan den equator liggen - worden sterker door de zon verwarmd dan b.v. Amsterdam, of in 't algemeen, alle meer noordelijk gelegen landen. Het gevolg daarvan is, dat de lucht der tropen - of warme gewesten - in die hooge warmte deelt, ijler wordt, naar boven stijgt en in de richting van de pool afstroomt, terwijl de koudere lucht der polen naar den evenaar vloeit.

Toen Columbus op zijn ontdekkingsreis naar Amerika was, zag hij zijn schip door een bestendigen oostenwind voortgestuwd, en zijne gezellen werden met schrik vervuld, omdat zij vreesden nimmer naar Europa te zullen wederkeeren. Deze standvastig van het oosten naar het westen waaiende wind, die den zeevarenden der 15e eeuw zooveel vrees inboezemde, is de passaatwind. De zeelieden maken er gebruik van om van Europa naar Amerika te zeilen; zij zetten koers van Madeira, altijd meer zuidelijk stevenende tot aan de keerkringen, en worden dan door den passaat van het westen voortgestuwd. Deze reis is zoo zeker en de arbeid der matrozen daarbij zoo gering, dat de spaansche schippers den bedoelden golfstroom van den Atlantischen Oceaan de vrouwengolf hebben genoemd: ‘el golfo de las Damas.’

Alvorens verder te gaan, eischt een zeer gewichtig verschijnsel in de richting der passaten een nadere verklaring. De verwarmde lucht van het zuiden vloeit naar het noorden, en de koude lucht der polen naar het zuiden heen; vanwaar dan die oostenwind? Reeds Baco heeft de reden van dit verschijnsel vermoed en het toegeschreven aan de ongelijke verwarming der aarddeelen en de luchtmassa's, die met haar in aanraking komen; daar hij echter het oude gevoelen aankleefde, dat de zon zich om de aarde beweegt, kon hij nooit een bevredigend antwoord vinden op de gemaakte moeielijkheid. Maar ook Galileï en Descartes gaven verklaringen, wier ongegrondheid zij later inzagen. Zij, de vurige verdedigers der waarheid: ‘de aarde beweegt zich in 24 uren om haar as van het westen naar het oosten,’ zij waren van gevoelen, dat de luchtzee de snelle aardbeweging niet kon bij houden, waardoor noodwendig een oostetelijke luchtstroom moest ontstaan. Hunne dwaling is echter verschoonbaar. Duizende jaren had, naar 's menschen voorstelling, de aarde stilgestaan en begon, bij 't licht van Copernicus’ fakkel, eensklaps te draaien. Hoe natuurlijk nu, dat bij dien schok de zwevende luchtmassa niet terstond in de voorwaartsche richting kon deelen. Ondervinden wij niet eenzelfde werking wanneer wij in een voertuig staan, dat, alvorens wij plaats genomen hebben, plotseling wordt voortgestuwd?

Halley is de eerste geweest, die de ware oorzaak der oostelijke afwijking van den passaat goed begrepen heeft. Op het noordelijk halfrond is de passaat niet zuiver noord, op het zuidelijk halfrond waait hij niet juist uit het zuiden. De wind is veeleer noord-oost en zuid-oost, omdat de aarde zich om haar as beweegt. In die beweging

deelt de lucht ten volle, zoodat zij aan den evenaar eene snelheid heeft van 166 geogr. mijlen in het uur. Alle punten der aarde nu volbrengen in denzelfden tijd, 24 uren, gelijke omwenteling, bijgevolg met minder snelheid. Nemen wij tot voorbeeld een troep spelende jongens: tien of twaalf knapen houden in een rechte lijn elkander sterk vast; de grootste en sterkste staat voorop, loopt eenige malen rond, teneinde den geheelen trein in beweging te stellen; zij *slingeren*, - om het juiste jongenswoord te gebruiken - plotseling staat de aanvoerder pal, draait slechts rond op zijne hielen, doch de tiende of twaalfde in den rij draaft, neen, vliegt sneller dan zijn voeten zich kunnen bewegen, en tuimelt eindelijk, tot groot vermaak der slingeraars, eenige malen over het hoofd. Merkt hier echter op, hoe de eerste slechts ronddraaide zonder van plaats te veranderen, hoe de tweede en derde liepen, de vijfde en zesde reeds vlogen, kortom, hoe ieder een grooter cirkel beschreef en meer snelheid bezat, hoe dichter hij den laatste nabij kwam. Hetzelfde geldt voor alles, wat zich op de oppervlakte der aarde bevindt; aan den evenaar is de omwentelingssnelheid der aarde het grootste; aan de polen gelijk nul; voor de tusschen gelegen plaatsen is die snelheid grooter of geringer, naarmate zij dichter bij den evenaar of bij de polen gelegen zijn; voor Amsterdam b.v. is zij nog 284 meters in de seconde. De luchtzee deelt natuurlijk in die groote, rondvliegende beweging der aarde. Vanwaar komt het dat onvoorzichtigen, die uit een snel voortrollend rijtuig springen, dikwijls zwaar worden gekwetst, ja, soms op de plaats dood blijven, wanneer zij door een sprong een in vollen gang zijnden spoortrein verlaten? Omdat zij in de snelheid deelen van het voertuig en met des te grooter kracht ter aarde storten, naarmate de snelheid grooter is.

Wanneer derhalve een luchtstroom de polen verlaat en naar den evenaar vloeit, dan komt hij met geringer snelheid in landen, die een grooter snelheid bezitten, die zich dus sneller van 't westen naar 't oosten bewegen: met betrekking derhalve tot den bodem die zich onder hen voortbeweegt, heeft die luchtstroom een richting van 't oosten naar 't westen; vandaar voor het noordelijk halfrond geen zuiver noordelijke, doch noord-oostelijke, voor het zuidelijk halfrond een zuid-oosteiijke passaat. Dit wat den onderpassaat betreft; voor den bovenpassaat geldt een gelijke redeneering, waarom hij zuidwestelijk is voor ons noordelijk halfrond, en noordwestelijk voor het zuidelijk halfrond.

Vanwaar de benaming onder- en bovenpassaat? zal men vragen; en het gereede antwoord luidt: van de luchtstrooming zelve. De zuid-oostelijke zal natuurlijk de onderpassaat wezen, omdat hij kouder en bijgevolg dichter bij de aarde is; de zuid-westelijke is de bovenpassaat, omdat hij, als meer verwarmd en ijler, hoog door 't luchtruim zweeft en zelfs op de hoogste toppen der Andes, dus 20.000 voeten boven de oppervlakte der zee, nog door geen enkel reiziger is waargenomen.

En toch is men tot de bevestiging van zijn bestaan gekomen, en wel in de eerste plaats door redeneering. De lucht, die van de polen naar den evenaar vloeit, zou een ledige ruimte achterlaten en een herstel van evenwicht, eischen, waaraan slechts een andere luchtstroom kan voldoen. In de tweede plaats echter komen de feiten het bestaan van den bovenpassaat bevestigen. Menschelijke krachten schieten te kort, om eenig voorwerp door den lageren luchtstroom te slingeren naar den hoogeren, doch de natuur is ter hulpe gesneld. In den staat Guatemala (Amerika) opende zich op den 25 februari 1835 de vulkaan van den Coseguina; zijn kracht was zoo ontzettend, dat de asch in het gebied der hoogere luchtstroomen geworpen, in zuid-westelijke richting werd voortgestuwd en nederviel op het eiland Jamaïca

(Engelsch West-Indië), waar de passaat een tegenoverger stelden weg, den noordoostelijken, volgde. - Een ander voorbeeld deelt ons professor Dove mede.

‘De uitbersting van zeer kleine vulkanen, als de Morne Garou en de Coseguina, moet allerhevigst zijn geweest, wijl de asch tot de ontzaglijke hoogte van den bovenpassaat werd geslingerd. Zij was het waarlijk in beide gevallen: het gebrul van den Coseguina-vulkaan werd in Kingston, St.-Salvador en andere plaatsen gehoord op een afstand van 200 duitsche mijlen. Union, een zeehaven aan de westkust van Conchagua, werd gedurende 43 uren in de dikste duisternis gedompeld, en na verloop van dien tijd ontwaarde men hoe, door de gevallen asch, het zeestrand 800 voet was vooruitgeschoven.

‘De uitbersting van den Morne Garou is de eindschakel geweest in de keten van groote vulkanische verschijnselen.

‘Te Caraccas, hoofdstad van Venezuela, begon de 26 maart 1812 als een buitengewoon heete dag; de lucht was helder en geen wolkje werd aan den hemel bespeurd. Het volk stroomde naar de kerken, een regiment linietroepen stond onder de wapenen om den luister der processie te gaan verhoogen, want het was Witte-Donderdag: - eensklaps, daar wordt met ontzetting

een luide onderaardsche donder gehoord, een schok volgt, en de Alta-Gracia, de 150 voet hooge kathedraal, steunend op pijlers van 15 voet dikte, stort ineen tot een puinhoop van nauwelijks 6 voet hoogte. Des avonds verlichtte, van een onbewolkten hemel, het zachte schijnsel der volle maan de droevige ruïnen der hoofdstad en het huiveringwekkend graf van 12.000 slachtoffers.

‘En nog hádden de onderaardsche krachten niet uitgewoed, nog hadden zij hun uitweg niet gevonden; de krater van den Morne Garou bleef sedert een eeuw gesloten, - dien kerker gingen zij verbreken. En waarlijk: op den 27 april 1812 weer klonk van dien berg tot de Rio Apine, - een afstand als van Parijs tot den Vesuvius - de donderende zegegalm van de bevrijde gevangenen.’

(*Wordt vervolgd.*)

Een uitstapje naar Gheel.
Door H.A. Banning.

III.

't Valt moeielijk menschen en zaken te beoordeelen, wanneer men daarvoor niet een gunstig oogenblik heeft gekozen.

Het haagsche bosch heeft b.v. in den winter al zeer weinig aantrekkelijks, terwijl men daarentegen juist in het barre seizoen de Friezen en Zeeuwen op schaatsen moet zien, wil men geen scheve gevolgtrekkingen maken over de rapheid hunner ledematen. Wanneer wij de goede verstandhouding van echtgenooten, van broeders en zusters wilden beoordeelen naar 'tgeen onze oogen in balzalen of bij andere openbare bijeenkomsten waarnemen, zou onze menschenkennis groot gevaar loopen van bijzonder ver buiten het spoor te geraken, en wie bij de omhelzingen van vorsten vreugdetranen schreit over de innige verstandhouding van hen, die voor een groot deel het lief en leed der volken in hunne handen hebben, zou even dwaas handelen als iemand, die in het spel eener actrice de afspiegeling harer deugden en goede hoedanigheden meent te zien.

Zoo heeft alles zijn tijd van beoordeeling.

Van de krankzinnigen zegt men, dat de ziekteverschijnselen zich het meest openbaren bij het uitbotten der boomen en bij het vallen der blaêren en men hen alsdan het best naar hun waren aard kan beoordeelen. Niemand zal daarom kunnen zeggen, dat ik het toevluchtsoord van St.-Dymphna op een ongunstig tijdstip bezocht heb.

Het was in het midden der maand october toen ik mij naar Gheel begaf. De wind zweepte de boomen en joeg de blaêren hoog in de lucht, dwarrelend door elkander.

't ls een droevig gezicht, want men gevoelt dat de natuur zich ontkleedt om te gaan slapen, en men denkt met weemoed terug aan den heerlijken tijd, toen in plaats van blaêren zwaluwen in het luchtruim zweefden; de lieve diertjes, die het haagsche bosch nooit anders dan in feestdos gezien hebben, die niet weten dat de Friezen en Zeeuwen ook vliegen, als het water zijne vloeibaarheid heeft verloren en die wellicht ginds, ver over zee, wonderen vertellen van het altijd groene Nederland, van de onverstoorbare kalmte onzer rivieren en de weelderige grasvelden rondom de stad 's-Hertogenbosch.

Onze landgenoot Dekker Zimmerman bezingt in een lief boekje, dat haast niet meer bekend is, de heerlijkheden van een november dag, als het dakpannen regent en de schouwen naar beneden komen. Men kan ongetwijfeld het ware karakter der maand november op zulk een oogenblik het best leeren kennen, doch 't is heel wat minder onaangenaam bij een warmen haard het humoristische gemoed lucht te geven, dan de uitspattingen der natuur uit een schommelenden en een schokkenden snorwagen waar te nemen, vooral in zulk een weinig begunstigde streek als de Kempen.

Ik zal geen kwaad spreken van het Kempenland; men moet het ook al weêr kennen zooals geschetst is door mijne talentvolle vrienden in België, doch ik durf gerust iedereen uitdagen, die den moed bezit, van te betwisten, dat de weg, die naar Gheel voert, niet eentonig, vervelend en landziekig is, ook al zweven daar de zwaluwen door de lucht en giert de najaarswind niet om de ooren.

Van Tilburg naar Turnhout voert de spoorbaan door een dorre streek, waar wel - dat is algemeen bekend - deugden aangekweekt en heerlijke vruchten voor een hooger leven ingezameld worden, doch die geen aardsche schatten afwerpt en alleen onafgebroken arbeid in het zweet des aanschijns beloont. De dorpen liggen er eenzaam en afgelegen, in gezelschap van heidevelden en dennenbosschen. 't Zal daar een zalig leven zijn, dat geloof ik graag, en ik durf tien tegen een verwedden, dat de bewoners zich veel kalmer en gelukkiger gevoelen dan de zoogenaamde bevoorrechten in de groote steden, die men met de onrust, den broodnijd, de zorg en angst op het gelaat, straat in straat uit ziet ijlen, die den ganschen dag omnibussen en tramway's noodig hebben om zich met nog meer rusteloosheid in de beslommeringen des levens te werpen; doch wie voor zijn pleizier per spoor van Tilburg naar Turnhout gaat, moet al zeer matig zijn in zijne eischen.

Te Turnhout vernam ik, dat men langs twee kanten naar Gheel kon komen. 1° Rechtstreeks met de *diligencie*, 2° langs den ijzeren weg naar Herenthals en dan verder. Aan de *statie* te Herenthals stond de *diligencie* naar Gheel en men kon daar ook ten allen tijde een *voiture* krijgen.

De Belgen zijn zeer voorkomend tegenover vreemdelingen; bij ons is dat doorgaans ook wel het geval, doch op geheel andere wijze; 't is dikwijls of men iemand de welwillendheid naar 't hoofd werpt, terwijl zij daarentegen in België als op een blaadje aangeboden wordt.

Ik koos de laatste aanwijzing en zat spoedig in den waggon, tusschen paters, die ieverig in hun brevier lazen, en tusschen praters, die nog ieveriger op priester en monniken smaalden.

't ls een zonderling land, dat België! Biedt Londen naast de hoogste rijkdom en weelde de grootste ellende aan, bij onze naburen in België groeit en bloeit de innigste godsvrucht, de krachtigste geloofsiever naast de diepste verdorvenheid, de meest onbegrensde goddeloosheid, 't ls treurig, maar God kent zijn tijd. Laat het onkruid maar met de tarwe opwassen tot den oogst; de Heer zal zijne maaiers gebieden, de tarwe der uitverkorenen kan niet verloren gaan.

Aan de *statie* stond geen *diligencie*, doch zij zou een uurke later vertrekken; ik nam dus geen *voiture*, maar besloot in de *afspanning* (herberg) zoo lang te wachten, tot de snorwagen, die zulk een schoonen naam draagt, mij kon opnemen.

De Vlamingen zijn van ouds echte bierdrinkers, geen geannexeerde, zooals wij, die door koning Gambrinus met het beiersche brouwsel veroverd werden. Als men hunne dagbladen leest, waarvan de volzinnen samengesteld zijn uit kartetsen en houwitsers, soms uit morphine en dynamiet, zou men nauwelijks kunnen gelooven

dat zij met de meeste gemoedelijkheid hun nationaal gerstensap naar binnen slurpen, soms uren en uren achter elkander, onder het *klappen* over het nieuws van den dag, waarbij allen zich schijnen te beieveren om populaire bijdragen te ie veren vooreen *dictionnaire franais-hollandais*.

Wat mij in die afspanning - 't was een flink logement - het meest in 't oog viel, was de aanwezigheid van een pijpenrek, een meubel dat sinds lang uit onze koffiehuizen verdwenen is. Men rookt daar nog uit lange goudsche pijpen, die door de habitué's gemerkt en in een rek met reten aan den muur opgehangen worden. Ik zou er Herenthals om kunnen benijden; niet dat ik verslaafd ben aan een Gouwenaar, maar sinds die echte hollandsche pijp overal bij ons het veld moest ruimen, zijn vele nationale deugden door internationale ondeugden vervangen; geïmporteerd onkruid uit de kweekerijen der moderne wereldbeschaving, dat het zaad, waaruit burgerdeugd ontspruit, meer en meer verstikt.

Onder de bierdrinkers, die in een wijden kring rondom de *stoof* (haard, kachel) zaten onderscheidde ik onmiddellijk een vreemdeling. Waaraan? Ik weet het niet, doch ieder Amsterdammer zal u in de Kalverstraat elken 'buitenman' aanwijzen, ook al komt hij uit Den Haag en al draagt hij een jas, die geen uur geleden het atelier van Bodenheim of Ketting heeft verlaten. Tegenover locale gebruiken is ieder vreemdeling linksch en hij blijft soms langen tijd zulk een kat in een vreemd pakhuis. De vreemdeling was een man van ongeveer vijf en dertig jaren en blijkbaar van goede afkomst. De aanwezigen schenen hem bijna allen te kennen, doch hij sprak slechts zelden een woord en doorliep bijna een uur lang de prijslijst der effecten in al de dagbladen die voorhanden waren. Zeker een zonderlinge liefhebberij, want die beurs-barometers geven allen dezelfde cijfers aan. Doch de mensch heeft soms zonderlinge gewoonten, zooals gebleken is uit zekeren Engelschman, die nooit een concert oversloeg ofschoon hij stokdoof was.

Toen de diligencie voorkwam, bleek het dat de vreemdeling mijn reisgenoot zou zijn. Er kwam ook nog, zoo haastig als hare zwaarlijvigheid slechts gedoogde, een bejaarde juffrouw aanstrompelen, die, wanneer de passagiers per kilogram berekend werden, zeker het driedubbele van den gewonen prijs zou hebben moeten betalen.

Wij waren dus met ons drieën. Het voertuig rolde door de straten van Herenthals, en wij maakten op den ongezelligen weg spoedig kennis met de najaarsbuien, die op de arme diligence beukten, als waren zij door de een of andere spoorwegmaatschappij omgekocht, teneinde den genadeslag toe te brengen aan den concurrent, die heimelijk aan verval van krachten wegkwijnde. De dikke juffrouw was des te gezelliger. Zij scheen evenveel behoefte te hebben aan gemoedsuitberstingen als de noordenwind. In een oogwenk wist ik waar zij vandaan kwam en waar zij heen ging, hoe vele jaren zij weduwe was, hoe ver zij van de kerk woonde, dat zij rouwde over een zoon, die juist zijn eerste wijding zou ontvangen toen hij stierf, en dat zij nu een harer dochters ging bezoeken, die drie engelkens van kinderen bezat, welke precies op haar geleken.

Dat moeten wel van die vleezige engeltjes zijn, zooals men ze nog wel op oude plafons ziet, dacht ik.

Al heeft men nu aan dergelijke mededeelingen van een onbekende even weinig als aan de carga-lijsten van een makelaar, wanneer men geen belang stelt in de daling of rijzing van krenten of sukade, toch moet ik bekennen dat die gemoedelijke vlaamsche huismoeder mij den vervelenden weg en de najaarsvlagen deed vergeten. Wij staan soms langen tijd voor een regentessen-stuk van Van der Helst of een ander groot schilder, wij bewonderen die sprakelooze welgestelde figuren en vergeten alles

rondom ons; zouden wij dan niet aangetrokken worden door een welbespraakte type, zooals geen penseel ze ons kan weêrgeven?

Op mijne vraag of ik te Gheel een goed logement kon vinden, antwoordde zij:

‘Awel, in 't hotel het Lam; 't is daor dat de diligencie afspant.’

De vreemdeling had nog langen tijd becijferingen gemaakt op een effectenlijst in een dagblad, dat hij bij zich droeg; toen stak hij een sigaar op en wij geraakten met elkander in gesprek.

Hij was geen Vlaming, dat hoorde ik terstond, al bezigde hij ook woorden, die men nergens ter wereld dan in de Kempen hoort. Ons gesprek liep eerst over het weder, een thema zoo afgezaagd als de klachten der huisvrouwen over de dienstmeiden en de duurte der levensmiddelen, doch wij zaten al spoedig midden in de oostersche qusestie, een niet minder afgezaagd thema, doch dat, dank zij de rijkheid in tonen der hedendaagsche politiek, door Rusland van nieuwe variaties is voorzien, en verrijkt met het klaaglied ‘de humaniteit,’ geaccompagneerd door engelsche bromstemmen, 't Bleek dat mijn reisgenoot veel minder benevelde denkbeelden had over den politieken toestand dan duizenden, die zich door het geschrijf van zekere dagbladen in slaap hebben laten wiegen op het kussen der humaniteit, dat door den beul van Polen reeds zoo lang gebezigd is om

de publieke opinie te bedriegen. Hij achtte den oorlog onvermijdelijk, in weêrwil van alle conferenties en betuigingen van vredelievendheid. De noordsche beer, zoo zeide hij, zag het oogenblik genaderd, om zijn klauw naar Constantinopel uit te steken.en, *en passant*, met zijn nagels te krabben wie hem te na mocht komen. 't Was, zoo vervolgde hij, eene ongerijmdheid Turkije den zieken man te noemen, want geheel Europa was niet minder ziek en al de optimistische troonreden en diplomatieke vertoogen moesten alleen dienen, om den angst en de onrust zoo ver mogelijk van het ziekbed verwijderd te houden. De oorlog was onvermijdelijk, en even onvermijdelijk een groote beroering aan de beurs, die hij de hartader van het tegenwoordige maatschappelijke leven noemde.

Was hij daarom zoo verdiept geweest in de effectenlijst?

DE OORLOG IN HET OOSTEN.
UIT KISCHENEFF. - LOSSEN VAN FOURAGE.

Daarop begon de vreemdeling zijn theorie over beurs-speculaties te ontwikkelen en voerde mij in een labyrinth van duizelingwekkende becijferingen. Ik ben mijn gansche leven bang geweest van ingewikkelde berekeningen, de cijfers dansen mij voor de oogen, maar juist daarom wellicht bewonder ik de cijfermannen van onzen tijd veel meer dan zij, voor wie cijfergroepeeringen geen doolhoven zijn, al willen zij ook de uitgangen niet met den vinger aanwijzen.

Ik kreeg een hoogen dunk van mijn reisgenoot. Was hij wellicht een bankier? Men kan zoo iets moeielijk op den man af vragen, en de vreemdeling scheen in dit opzicht minder mededeelzaam te zijn dan de zwaarlijvige huismoeder; dat was mij tijdens ons gesprek reeds meermalen gebleken. Gelukkig kwam mij een toeval te hulp. Toen ik namelijk op mijn horloge zag, om te weten hoe lang wij reeds gereden hadden, zei mijn reisgenoot:

'Nog tien minuten, dan zijn wij aan de afspanning.'

'Woont gij te Gheel?' vroeg ik onmiddellijk.

Hij zag mij een oogwenk zeer zonderling aan, wendde toen het hoofd af, als had hij mij niet verstaan, en blaasde een groote rookwolk voor zich uit.

Op hetzelfde oogenblik fluisterde de dikke juffrouw mij in het oor:

''t Is een zinnelooze!'

Ik kon mijne ooren nauwelijks gelooven en mijne oogen evenmin, want ik had met den man langen tijd een zeer aangenaam gesprek gevoerd en noch zijn voorkomen, noch zijne manieren deden aan een krankzinnige denken.

Een zinnelooze! Maar dan is de halve wereld maanden lang nog zeker veel zinneloozer geweest! Over berekeningen, becijferingen en beurs-speculaties kan ik niet oordeelen; ik weet alleen dat zij in de laatste jaren een aantal menschen stapel gek gemaakt, geruïneerd en tot wanhoop gebracht hebben, doch wat zijn oordeel over den tegenwoordigen toestand van Europa en de oostersche quaestie betrof, in dit opzicht bewees hijvr wat meer doorzicht te bezitten dan de schrandere bollen, die met hooge borst de politieke en maat schappelijke tribune beklimmen om de publieke opinie voor te lichten.

UIT KISCHENEFF. - VERVOER VAN FOURAGE.

't Is een treurig verschijnsel, dat het gezoud verstand verkracht en het beschaafde Europa om den tuin geleid wordt ter wille van politieke kansberekeningen en partijbelangen; want wanneer men moest aannemen, dat de hoogwijze voorlichters in hunne optimistische beschouwingen betreffende den tegenwoordigen toestand van Europa in 't algemeen, en de vredelievende en humane bedoelingen van den russischen czaar in 't bijzonder, werkelijk hun meening en overtuiging blootlegden, zou men genoodzaakt zijn een aantal ministerieele en professorale zetels en nog veel meer bureaux van dagbladen naar Gheel over te brengen. Laat mij den vinger op de wond leggen. De arme zinnelooze had uit de schipbreuk van het gezond verstand slechts weinig gered, doch dat bewaarde en verzorgde hij goed, terwijl er zoo velen zijn, die de volle lading hunner kennis en wetenschap schandelijk verbrassen en verkwisten, ten nadeele van godsdienst en goede zeden, ten koste van de welvaart en de rust der volken.

Mijn reisgenoot sprak niet meer; hij kon de ingefluisterde woorden zeer goed verstaan hebben en dacht wellicht, dat ik nu met minachting op hem en zijne berekeningen en becijferingen neêrzag. 't Was inderdaad ook geen geringe ontgoocheling: zoo even meende ik nog naar een bankier te luisteren, en nu zat ik tegenover een krankzinnige. De ongelukkige had in dat opzicht echter gerust kunnen zijn, want al begreep ik weinig van zijne beursplannen en kansberekeningen, toch achtte ik het onmogelijk, dat zij ongerijmder en gevaarlijker konden zijn dan de halsbrekende speculaties, waarmede vele bankiers in de laatste jaren duizenden en duizenden slachtoffers gemaakt hebben.

Kort daarna reed de *diligencie* de poort van het logement het Lam binnen. Ik had ten minste reeds met één krankzinnige van Gheel kennis gemaakt.

[Nummer 34]

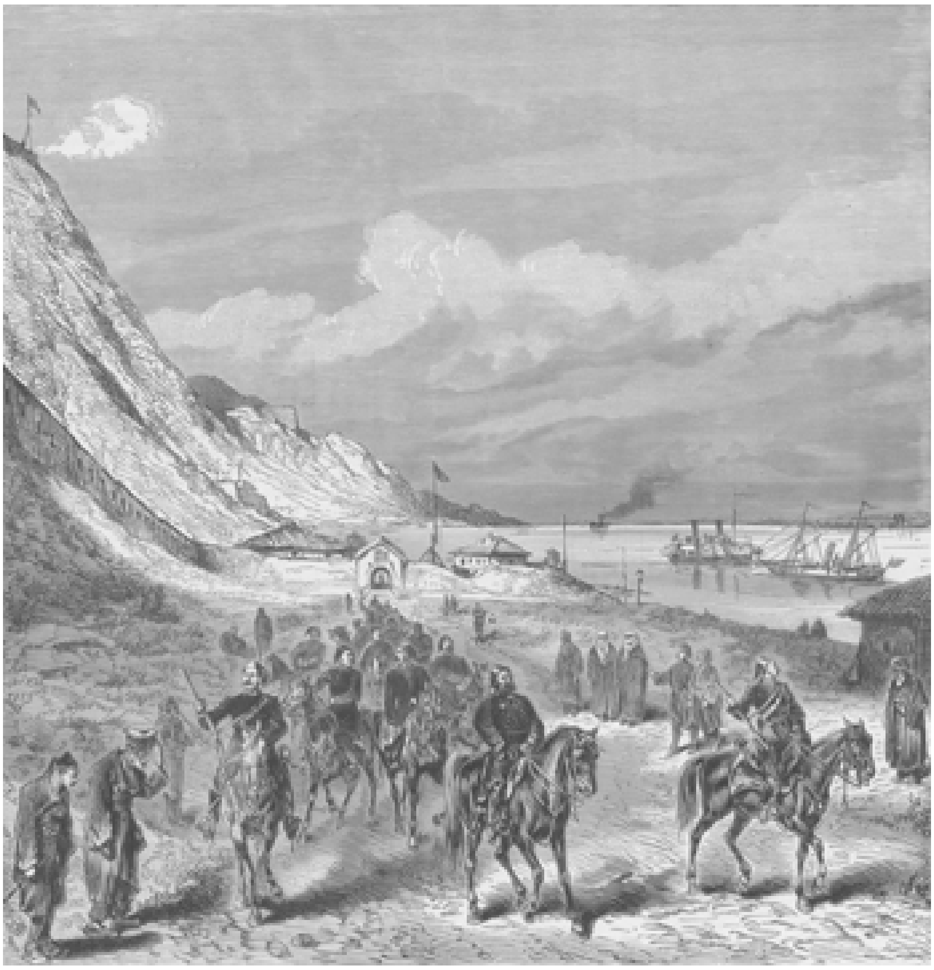

INSPECTIE VAN HET FORT NICOPOLIS DOOR TURKSCHE GENIE-OFFICIEREN.

Geillustreerd nieuws.

De oorlog in het oosten.

De circulaire van den russischen rijkskanselier Gortschakoff heeft een antwoord, of liever een heftig protest uitgelokt van het engelsche kabinet, 't welk zonderling afsteekt bij de eenige dagen te voren uitgevaardigde neutraliteitsverklaring van Engeland. Er zijn er zelfs die beweren, dat lord Derby's antwoord het voorspel is van eene formeele oorlogsverklaring aan Rusland, en inderdaad, wanneer men het gewichtige stuk aandachtig nagaat, is er veel voor die bewering aan te voeren. In elk geval is het een document, zooals men in de laatste jaren van de europeesche diplomatie niet meer gewoon is: krachtig, scherp, bijna dreigend. Prins Gortschakoffs meêdeeling, dat de keizer van Rusland bevolen heeft zijne legers over de grenzen te doen rukken, heet in het engelsche staatsstuk met diep leedwezen ontvangen te zijn, het gouvernement van Hare Britsche Majesteit kan de verklaringen en gevolgtrekkingen van den russischen rijkskanselier niet aannemen. Ruslands geïsoleerd optreden wordt ten sterkste afgekeurd; ook zonder geweld jegens Turkije te gebruiken, zou het gemeenschappelijk doel van Europa nog te bereiken geweest zijn. Het engelsche gouvernement kan niet instemmen met de bewering van prins Gortschakoff, dat Rusland in overeenstemming met en in naam van Europa handelt, daarenboven zal de gedane stap de moeielijkheden niet verminderen noch den toestand der Kristenen in Turkije verbeteren. De oorlogsverklaring is in strijd met het tractaat van Parijs, en Rusland heeft zich daardoor losgemaakt van den europeeschen staten-bond; de gevolgen van den gedanen stap zijn onmogelijk te voorzien en lord Derby acht zich verplicht, krachtig en openlijk te verklaren, dat Engeland er noch meê instemmen, noch hem goedkeuren kan.

Dit is de zakelijke inhoud van lord Derby's merkwaardig antwoord. Het zegt onverholen harde waarheden, en daar de europeesche diplomatie niet meer gewoon is de waarheid onverbloemd bij haren naam te noemen, is het alles behalve geruststellend voor de toekomst en het beperken van den oorlog binnen zijne tegenwoordige grenzen.

Het russische gouvernement heeft niet op het engelsche document geantwoord en is niet van plan zulks te doen: sommige organen der russische pers beweren dat dit antwoord, zoo het gegeven werd, niet anders dan eene oorlogsverklaring zou kunnen zijn en daarvoor zal Rusland zich natuurlijk zoolang mogelijk wachten. De waarschuwing is echter niet verloren gegaan: met de mogelijkheid van een bezoek der engelsche vloot voor oogen, laat de russische regeering met iever aan de kustverdedigingswerken in de Oostzee arbeiden en worden er in de nabijheid van St.-Petersburg nieuwe troepenkorpsen, die het noorderleger zullen moeten vormen, bijeengetrokken. Engeland laat het evenmin bij zijn antwoord aan prins Gortschakoff en zet zijne uitrustingen van schepen met kracht voort. De verhouding tusschen de beide landen is, wat men in een gekende uitdrukking, een ‘zeer gespannene’ noemt.

In het zuiden heeft Rusland, wat te voorzien was, een nieuwen bondgenoot aangeworven.

Het vorstendom Rumenië, reeds door de russische troepen overstroomd, heeft den laatsten band dien het aan zijn suzerein, de Porte, bond verbroken en zich

onafhankelijk verklaard; de Porte integendeel heeft een keizerlijke *irade* uitgevaardigd, waarbij haar vazal, prins Karel, van de regeering over het vorstendom ontzet wordt.... in afwachting dat de russische troepen zich uit Rumenië zullen terugtrekken en de Porte hare bedreiging met de wapenen kracht zal kunnen bijzetten. Prins Karel heeft zich intusschen aan het hoofd zijns legers geplaatst en alle weerbare manschappen tot, de veertig jaar ter verdediging opgeroepen. Het rumeensche leger kan tot 120.000 man gebracht worden..... op papier.

De aanleiding, of liever het voorwendsel tot de vijandelijke houding van Rumenië jegens Turkije vond de rumeensche regeering in het beschieten van enkele Donausteden door de Turksche monitors en kanonnoerbooten. De vijandelijkheden tusschon hot vorstendom en zijn suzerein zijn reeds feitelijk begonnen, altijd nog met den Donau tusschen beiden. Tegenover de turksche vesting Widdin ligt de rumeensche stad Kalafat. In de eerste en tweede week van mei heeft er bij tusschenpoozen tusschen de artillerie der beide steden eene hevige kanonnade plaats gehad, die van weêrszijden het in brand schieten van een aantal gebouwen ten gevolge had: te Kalafat zijn onder anderen de kazerne en de gebouwen der douanen vernietigd, terwijl de kerk zeer beschadigd is. Overigens is in Europa het woord langs den geheelen Donau nog aan de kanonnen. Behalve enkele kleine afdeelingen kozakken, die in booten de rivier overtrokken en een strooptocht op het turksch gebied ondernamen, staan de Russen nog altijd op den linkeroever, waar zij zich geducht versterken en hier en daar torpedo's leggen. De scheepvaart op den Donau is dan ook geheel gestremd, behalve voor de turksche monitors en kanonneerbooten, die het den vijand vrij lastig maken. Galatz, Braïla, Reni en andere steden aan den linkeroever der rivier worden telkens door hen verontrust; de zware armstrong- of kruppkanonnen der drijvende ijzeren gevaarten trotseeren torpedo's en oeverbatterijen en brengen de russische werken belangrijke schade toe. Zoo hebben zij het versterkte klooster Theraponte bij Satuliën, 'twelk door de Russen ter herinnering aan den veldtocht van 1828 opgericht was, geheel vernield. Zelfs de opperbevelhebber van het russische zuiderleger, grootvorst Nicolaas, heeft reeds dadelijk bij zijne aankomst op het tooneel des oorlogs kennis kunnen maken met de uitwerking van het turksche monitor-geschut: toen hij per spoor te Braïla aankwam, was het stationsgebouw dier stad enkele uren te voren door de kogels der vijandelijke schepen zwaar beschadigd.

Die kanonnades en artilleriegevechten zijn na den overtocht der Russen over den Donau; de noodige voorbereidingen daartoe worden met kracht voortgezet: aan de monding van de Pruth en bij Turna tegenover Nicopolis wordt alles in gereedheid gebracht om bruggen over den Donau te slaan, zoodat men mag veronderstellen, dat de overtocht op twee, misschien op meer punten, gelijktijdig zal beproefd worden.

In Klein-Azië winnen de Russen steeds veld, doch zeer langzaam. Na de niet onbelangrijke vesting Bajasid bezet te hebben, zijn zij, in deze stad eene voldoende bezetting achterlatende, verder voortgerukt om zich met het korps, dat op Kars aanhield, te vereenigen. Die vereeniging is tot stand gekomen en de turksche opperbevelhebber, Moukhtar-pacha, die vreesde ingesloten te zullen worden, heeft met het gros van zijn leger deze vesting verlaten en te Yardir, aan den straatweg van Kars naar Erzerum, eene versterkte stelling ingenomen, waar hij den vijand wil afwachten en zich, volgens een aan den sultan gezonden mededeeling, sterk genoeg gevoelt om de Russen tegen te houden en al hunne plannen te verijdelen. Ook de hoofdmacht van hot russische leger zet langs verschillende wegen den tocht verder westwaarts voort, zoodat het spoedig tot een slag zal moeten komen. Enkele

afdeelingen hebben zich intusschen rondom Kars gelegerd en zich, na eenige vergeefsche pogingen om de stad met geweld te nemen, vergenoogd haar in te sluiten en een waakzaam oog op de bezetting te houden.

Bij Batum ligt eveneens eene sterke russische troepenmacht; hoewel deze vesting slechts zwakke verdedigingsmiddelen heeft, zal het de Russen echter moeielijk vallen haar te veroveren. Aan de Zwarte Zee gelegen kan zij, daar de Turken meester ter zee zijn, telkens nieuwen toevoer van levensmiddelen, krijgsbehoeften en manschappen ontvangen, terwijl de turksche oorlogschepon de oprichting van een vast kamp rondom de stad zeer moeilijk kunnen maken. Reeds heeft er eene hevige kanonnade plaats gehad tusschon de turksche monitors en de russische batterijen; zonder echter veel schade aan te richten.

Over het algemeen hoort men nog weinig van de verrichtingen der turksche vloot; daar echter de geheele russische kust door de vijandelijke schepen geblokkeerd wordt, is Rusland ter zee zoo goed als geheel van de buitenwereld afgesloten, terwijl Turkije de verbinding met zijne vorafgelegen bezitttingen onbelemmerd onderhouden kan. Nog dezer dagen hebben negen turksche stoomschepen 10.000 man troepen te Trebizonde in Klein-Azië ontscheept.

Iwan de verschrikkelijke.

Iwan IV Wasiljewitch, bijgenaamd de Verschrikkelijke of de Wreede, die door een zijner levensbeschrijvers genoemd wordt ‘het grootste gedrocht dat ooit het levenslicht aanschouwde,’ beklom in 1534, bij den dood van zijn vader Wasili Iwanowitch, den russischen troon onder regentschap zijner moeder Helena. Reeds toen was aan het russische hof het middel bekend, waardoor zooveel latere moscovitische heerschers uit den wegzijn geruimd, want Helena stierf in den bloei harer jaren aan vergift, haar toegediend door het machtige geslacht der Schuiki's, dat op den jongen grootvorst een overwegenden invloed verkreeg.

Het was onder dien invloed, dat zich het boosaardig karakter van Iwan meer en meer ontwikkelde. Van af het eerste woord toch dat zijn mond kon stamelen, was het te zien dat uit hem een tiran zou groeien, die tot alle wreedheden in staat was, en talloos zijn de verhalen der pijnigingen, die menschen en dieren van dit monster te lijden hadden, toen hij nog nauwelijks onderscheid kon maken tusschen goed en kwaad.

Het geslacht der Schuiki's kende dezen drift van Iwan, en zich met geweld in zijne gunst willende dringen, begonnen zij hem aan te moedigen en hun bijval te betuigen, wanneer het jonge monster eene of andere helsche pijniging voor een zijner honden had uitgedacht. Tot zijn zeventiende jaar woedde hij zoo voort en was de schrik van allen die hem naderden. Bij zijne kroning tot czaar, (16 januari 1547) scheen hij echter een beter mensch te zullen worden; de Schuiki's werden verbannen en het liet zich aanzien, dat, evenals dit bij Nero het geval was, de jonge czaar een goed vorst zou worden. Zooals eens Burrhus en Seneca bij Nero, evenzoo leidden twee gematigde mannen, Adaschew en Sylvester, den jongen heerscher en beteugelden gedurende eene reeks van jaren zijne zucht om wreedheden te plegen.

De godsdienstige gevoelens, welke de russische pope Sylvester bij hem poogde aan te kweeken, maakten echter op dat reeds diep bedorven gemoed een geheel

verkeerden indruk, want in plaats van hem kristelijke nieuwen godsdienst stichtte, die misdaden en gruwelen aan strenge verstervingen en boetplegingen paarde.

Lafheid was over 't algemeen een zijner meest in het oog loopende karaktertrekken, en hoeveel oorlogen Rusland onder zijn bestuur ook voerde, nimmer greep hij naar het zwaard, noch gaf hij eenig blijk van moed. Het was ook zijne lafheid, die zijne zucht om wreedheden te plegen tot waanzin opvoerde, want alleen de ongegronde vrees, dat zekere voorname bojarenfamiliën en sommige stadsbesturen naar zijn leven stonden, deed hem besluiten de vermeende misdadigers geheel te verdelgen.

Zijn eerste werk was dan ook, zich van Adaschews en Sylvesters invloed los te maken en zich over te geven aan een rei van hovelingen, die niets anders verlangden dan zich in de oogen van hun gebieder verdienstelijk te maken, door zijne driften te vleien en elk woord dat hij sprak toe te juichen.

Adaschew en Sylvester werden verbannen,

'en nu' zegt boven aangehaalde geschiedschrijver, 'begon voor Rusland een bloedig tijdperk als geen enkel volk, zelfs niet de Romeinen onder een Nero en Caligula, aan te wijzen hebben.'

In 1566 trok hij zich met zijne lijfwacht van beulen terug in een klooster, waarvan hij al de vroegere bewoners had laten ombrengen, en begon daar een soort van kloosterleven, waarvan zijne afschuwelijke grillen de regels waren. Des morgens werd er gewoonlijk gezongen en gebeden, 's middags aan tafel sprak hij met zijne gezellen over theologische onderwerpen, waarin hij, evenals Hendrik VIII van Engeland, zeer bedreven was, doch evenmin als deze wist hij de vruchten te plukken, welke aan eene studie der H. Schrift verbonden zijn. Na tafel begaf zich het monster naar zijn *marteltuin*, om zich te verlustigen in het doodsgereutel zijner talrijke gevangenen, die hij zonder vorm van proces liet folteren en martelen, alleen omdat zulk een schouwspel hem genoegen gaf.

Gedurende dat zoogenaamd kloosterleven had de gebeurtenis plaats, waaraan onze gravure herinnert. Met voorbijgaan van alle archimandriten had Iwan een pope, Philip, die bij het russische volk om zijn edelen levenswandel hoog stond aangeschreven, tot metropolitaan der russische Kerk benoemd, daar hij meende in hem een gewillig werktuig te vinden, die alles wat de czaar deed zou goedkeuren en aldus zijne gruweldaden zou bedekken met het kleed van godsvrucht. In deze meening bedroog hij zich echter schromelijk, want Philip verklaarde bij de aanbieding van de hooge waardigheid, waartoe hem de czaar riep, dat hij deze alleen dan zou aanvaarden, als de czaar zijne lijfwacht afschafte. Op aanraden evenwel van vele popes, die alles blindelings goedkeurden wat de czaar deed, nam hij de waardigheid van metropolitaan aan, daar hij hoopte dat hij, evenals vroeger Sylvester, invloed op den czaar zou verkrijgen en zoo hem van verdere gruweldaden zou kunnen terughouden.

Weldra echter zag hij in, dat die hoop ongegrond was, want Philip was geene week in zijne waardigheid bevestigd, of Iwan begon een moordtocht tegen de groote grondbezitters in de omstreken van Moskou, onder voorwendsel dat zij den nieuwen metropolitaan opgestookt hadden, bij hem aan te dringen op de afschaffing der lijfwacht. Wederom vielen een aantal offers door vuur en zwaard, en op alle straten en openbare plaatsen lagen lijken, welke het verschrikte volk zelfs niet durfde begraven.

De metropolitaan Philip was de eenige man in geheel Rusland, die daartegen zijne stem durfde verheffen. Toen namelijk op den 22 maart 1568 de czaar met zijne gezellen in de hoofdkerk was en na den dienst op den metropolitaan toetrad om zijn zegen te ontvangen, bleef deze beweegloos staan.

'Heilige Vader, ziet gij den czaar niet?' vroeg eindelijk een bojaar, 'hef de handen op en geef hem uw zegen.'

'Neen,' antwoordde Philip, na een oogenblik zwijgens, 'in zulk eene kleeding en ook in rijkszaken ken ik den czaar niet. Gij komt hier God vereeren, en buiten dezen tempel vliet het bloed bij stroomen! Sedert de zon aan den homel staat, heeft men nooit gezien, noch gehoord, dat een beheerscher van Rusland in zijn eigen rijk zóó woedde. Tartaren en heidenen en alle volken kennen recht en wetten en overal is men barmhartig, alleen in Rusland niet. Denk er aan dat God, die u in de wereld zulk een verheven plaats heeft aangewezen, u rekenschap zal vragen van het onschuldig vergoten blood. De steenen, waarover gij loopt, roepen om wraak tot den hemel. Ik

ben aan mijn geweten verplicht u dit te zeggen, ook al moest ik het met den dood bekoopen!'

Treffend geeft onze gravure het oogenblik, waarop deze woorden gesproken werden, weêr. De czaar, wiens trekken naar een portret zijn genomen, staat op zijn stok geleund en is verstomd over de stoutheid van den metropolitaan. Met stomme woede hoorde hij die woorden aan en in zijne donkere en afzichtelijke trekken is het te lezen, dat hij op eene nieuwe marteling peinst, die een einde zal maken aan het leven van den metropolitaan. Achter den tiran staat zijn kanselier Ekyratowa, bekend om zijne slaafschheid in het uitvoeren der bloedige bevelen van Iwan, en om hem heen de verwonderde bojaren en lijfwachten.

Het antwoord dat Iwan gaf was hem geheel waardig. Woedend met zijn stok op den grond slaande sprak hij:

'Tot heden ben ik voor u, voor uw aanhang en voor mijn rijk veel te goed geweest, van dit oogenblik af zult ge met recht te klagen hebben.'

En hij hield woord, want reeds den volgenden dag begon hij zijne bedreiging ten uitvoer te leggen. Philip werd echter niet terstond omgebracht, waarschijnlijk uit vrees voor het volk. Hij werd tot levenslange gevangenisstraf veroordeeld, doch kort daarna in de gevangenis geworgd. Geen enkele zijner onderhoorige popes overleefde de stoute taal van hun opperhoofd.

Met zijn lijfwachten begon hij nu een moordtocht in de omstreken van Moscou en woedde er gedurende zes weken, alles wat leven had neêrsabelende, alleen onder voorwendsel, dat zijne slachtoffers aanhangers waren van Philip. Zelfs het vee en de andere dieren werden niet gespaard, en opdat niets overblijven en zijne wraak volkomen zou zijn, liet hij de visschen in de vijvers dooden door het water te vergiftigen.

Doch genoeg over dit monster! Ten slotte een drietal gruwelen, welke deze gevleeschde duivel na het gemelde bedreef. In 1570 verwoestte hij de rijke Hanze-stad Novogorod, en liet daar bij 2700 der aanzienlijkste burgers, behalve de vrouwen en kinderen, neêrsabelen; kort daarop veroordeelde hij zijn getrouwen en verdienstelijken veldheer Worotynski, zonder dat deze van eenige misdaad kon beticht worden, om levend gebraden te worden en stookte daarbij met eigen hand het vuur op; terwijl hij zijn eigen zoon met zijn stok de hersenpan verbrijzelde, omdat deze het gewaagd had voor hem te verschijnen zonder geroepen te zijn.

Op den 17 maart 1584 stierf hij aan eene ellendige ziekte, het gevolg zijner uitspattingen, en bevrijdde aldus het in bloed badende russische rijk van den moordenaar zijner bewoners.

Een uitstapje naar Gheel.
Door H.A. Banning.

IV.

Als 't wezenlijk waar is - en 't wordt door groote mannen in alle ernst verzekerd - dat eten tot de meest vernederende bezigheden van den mensch behoort, dan heb ik mij bij mijne aankomst te Gheel alles behalve loffelijk gedragen, al scheen ook de hotelhoudster met welgevallen getuige te zijn van mijn geduchten aanval op de biefstuk met gebakken 'patatten.'

Men vindt zeker enkele bewonderenswaardige en benijdenswaardige stervelingen, die zichzelven zoodanig we ten te beheerschen, dat zij koud en gevoelloos blijven

bij de verzuchtingen en bedreigingen hunner maag; tot mijne schaamte moet ik bekennen tot het getal dergenen te behooren, die altijd bereid zijn concessiën te verleenen aan hunne oproerige ingewanden, op gevaar af dat dit even vernederend moet worden beschouwd als de betreurenswaardige zwakheid van sommige gekroonde hoofden tegenover hunne oproerige onderdanen. Er wordt in dezen tijd veel gesproken over allerlei belangrijke quaestiën, doch ik ben van oordeel, dat de maag-quaestie voor alle tijden en onder alle omstandigheden de *question brûlante* moet worden genoemd. Beproef maar of gij feest kunt vieren met leêge magen, of gij kiezers, die rammelen van den honger, naar de stembus kunt krijgen, of gij belangstelling voor de onderwijs-quaestie en de oostersche-quaestie kunt opwekken bij holle magen. Dapporheid, geestdrift, grootmoedigheid - zij zijn allen afhankelijk van den toestand der maag, en een onzer spreekwoorden durft zelfs zeggen, dat de liefde het venster uitgaat, zoodra de honger de deur binnenkomt. Een ledige beurs maakt reeds een ledig hoofd, doch als de maag niet in een goedon staat verkeert, is het gansche menschelijke raderwerk in de war:

> Wo du nicht bist, Herr Organist,
> Da schweigen alle Flöten.

Ik wil met dat alles slechts zeggen, dat mijne belangstelling in Gheel en zijne beroemde inrichting zeer naar den achtergrond geweken was, toen ik hongerig uit de rammelende *diligencie* stapte. Ik had vooraf een onderhoud verzocht met iemand, die in staat was mij de noodige inlichtingen te verstrekken en merkwaardige bijzonderheden mede te deelen. Het uur was reeds verstreken, doch de eischen mijner maag gedoogden geen weêrstand, zij zouden in staat geweest zijn al mijne plannen in duigen te werpen. Nu die dwingeland bevredigd was, begaf ik mij aanstonds op weg naar den welwillenden inwoner, die zich bereid had verklaard mij ten dienste te staan.

Gheel is ruim of liever hoi gebouwd en daarbij zoo onregelmatig mogelijk. Men kan duidelijk zien, dat men daar bij het bouwen nooit planmatig te werk is gegaan. 't ls hier en daar of de huizen elkander den grond betwisten en willen verdringen, zoo scheef en dwars staan zij. Als men een doos neurenberger speelgoed op de tafel uitstort, zou de groepeering onmogelijk onregelmatiger kunnen zijn. ''t Is of de straten, door krankzinnigen bewoond, ook door krankzinnigen aangelegd zijn,' dacht ik, toen mijn geleider mij langs ontelbare kronkelwegen voerde. Eindelijk bereikten wij ons doel.

'Is mijnheer tehuis?' vroeg ik, toen dedeur door een jong meisje geopond was.

'Ik weet het niet, mijnheer; wie mag ik aandienen?'

Ik gaf mijn kaartje af.

'O, komt u maar binnen,' sprak zij na het lezen van mijn naam; 'men verwacht u en ik heb vuur in de *stoof* gelegd, daar het vandaag zoo koud is.'

Alvorens een uur verstreken was, gevoelde ik mij bij den Gheelenaar geheel thuis. Hij was een Vlaming van het echte ras, dat tegenwoordig zoo onwankelbaar pal staat tegen den verderfelijken stroom, die België met vernieling bedreigt.

'Hoeveel krankzinnigen worden hier thans verpleegd?' vroeg ik, na eenige aanteekeningen te hebben gemaakt, waarvan de lezers reeds kennis dragen.

'Ruim 1300. Wij hebben een prachtig gesticht, geheel volgens de eischen van onzen tijd ingericht, doch op het oogenblik bevinden zich daar slechts ongeveer 50 van die ongelukkigen; de overigen zijn allen bij de burgers in den kost.'

‘Krankzinnige kostgangers, hoe is het mogelijk!’

‘Wij zijn daaraan gewoon. Er bestaan twee stelsels van verpleging der zinneloozen: het stelsel van gesloten gestichten, dat hen uit de maatschappij verbant, en van het familieleven, dat hen de gelegenheid geeft zich vrij te bewegen. Laatstgenoemd stelsel is hier sinds eeuwen in gebruik en sedert 1850 wordt het zelfs door de hardnekkigste bestrijders van vroeger aanbevolen. Er zijn in Engeland en elders belangrijke sommen bijeengebracht, om uitgebreide koloniën voor krankzinnigen te stichten; of zij echter overal zulke schitterende resultaten opleveren als hier, betwijfel ik, men kan overigens met geld niet alles dwingen.’

‘En is het niet hoogst moeielijk, voor het minst zeer omslachtig, die ongelukkigen, heinde en ver verspreid, voldoende geneeskundige hulp te verschalfen?’

‘Onze kolonie is in sectiën verdeeld, die allen hare eigene geneesheeren en bewakers hebben. De sectie-dokters en de bewakers bezoeken dagelijks hunne patiënten, zij spreken met de huisgenooten over de verschijnselen welke zich openbaren, en zijn elk oogenblik bij de hand, wanneer zich iets ongewoons openbaart.’

‘En gaat dat goed?’

‘Waarom zou het niet goed gaan?’

‘In de gestichten worden tegenwoordig de krankzinnigen meestal door religieusen ver-

pleegd, die dat liefdewerk niet om den broode verrichten; men kan echter niet verwachten, dat iemand geheel belangeloos een krankzinnige in zijn gezin zal opnemen, en de vrees, dat hij niet behoorlijk behandeld en gevoed zal worden, is, dunkt mij, nog zoo geheel ongegrond niet.'

IWAN DE VERSCHRIKKELIJKE, NAAR EENE SCHILDERIJ VAN PROF. PUKIREFF.

'Gij bedriegt u. Voor kost en inwoning! wordt natuurlijk betaald, maar men heeft hier zekeren eerbied voor krankzinnigen, zij worden als huisgenooten beschouwd, zij krijgen het beste hoekje aan den haard, men spaart voor hen het lekkerste brokje, men acht zich gelukkig wanneer zij gezond en tevreden zijn. Iedereen ia hier overtuigd, dat het geld van krankzinnigen, die niet goed verpleegd worden, geen zegen kan aanbrengen, men zet met liefde het werk voort, dat hier sinds vele eeuwen verricht en door zooveel gunsten bekroond en beloond werd. De devotie tot de H. Dymphna is hier bijzonder groot; wie zou echter hare voorspraak durven inroepen, wanneer hij zich het lot harer beschermelingen niet aantrok? Door het bestuur wordt niets onbeproefd gelaten op wetenschappelijk gebied, doch de traditioneele liefde voor krankzinnigen draagt wel het meeste bij om hun leed te verzachten en hunne genezing te bevorderen. Onze 'kostgevers' zijn te midden der krankzinnigen opgevoed en vervullen hunne taak als het ware

Staf van het Russische zuiderleger.

KAUKASISCHE RUITERS.
GEO IVORST NICOLAAS.
SCHERPSCHUTTERS

ONTHAAL VAN RUSSISCHE TROPPEN TE TIFLIS (TRANS-KAUKASIË.)

bij overlevering. Hun voedsel is het voedsel der zinneloozen, zoo deze niet als een kind bevoorrecht wordt. Zij gaan gezamenlijk naar de kerk, soms naar de herberg of naar eene openbare vermakelijkheid. De krankzinnige wordt dus als een huisgenoot, als een kind van den huize behandeld; ziet men daarin eenig verschil, dan bestaat het ten voordeele van den zinnelooze.'

''t Is bewonderenswaardig!'

'Ik zou u daarvan treffende voorbeelden kunnen aanhalen. Er woont onder ons een man die meer dan 100 jaren telt, hij wordt sinds zestig jaren verpleegd; als die patriarch sterft zal er rouw zijn in de gemeente, dat kan ik u verzekeren. Bij een onzer burgers woonde een der walgelijkste krankzinnigen van de gansche kolonie, hij stond op de laagste trap en was nu en dan aan een dier gelijk. De geneesheer, die medelijden met de 'kostgevers' gevoelde, stelde voor hem weg te nemen en door iemand te vervangen, die minder zorgen vereischte. 'Dat nooit,' riepen de brave menschen uit, 'de lieve God zal er ons voor zegenen; ons jongske zou immers ook zoo ongelukkig kunnen worden.' Twintig jaren lang heeft hier een fransche dame van eene deftige afkomst gewoond. Zij was bij een eenvoudigen landbouwer in den kost en werd altijd aan een afzonderlijke tafel bediend, met een helderwit laken bedekt, terwijl de boer en zijne vrouw als dienstboden op een afstand stonden. Toen de dokter, die daarvan meermalen getuige was, de opmerking maakte, dat voor die vrouw slechts het kostgeld der behoeftigen werd betaald, antwoordde de boer: 'Dat doet er niet toe, dokter, onze dame is van eene goede familie, wij houden veel van haar en willen haar niet missen. Ik weet wel dat wij niet genoeg betaald worden, maar wij hebben geen kinderen.' Het bleek later, dat de vader der dame een grooten rol in de fransche omwenteling had gespeeld. Toen haar einde naderde, helderde haar verstand weder op; zij ontving de H. Sacramenten en zelden heeft men iets treffender gezien dan haar afscheid van de goede lieden, die haar zoo lang verpleegd hadden. Zij wilde hunne handen niet loslaten, zij drukte die nog stervende en de boerin, een vrouw als een boom, weende als een kind.'

'Zou men zulke feiten ook niet kunnen rangschikken onder de wonderen, die aan de voorspraak der H. Dymphna te danken zijn?' vroeg ik.

'Ongetwijfold, mijnheer,' klonk het antwoord, 'zij is de patrones van Gheel, de toevlucht der krankzinnigen. En zulke voorbeelden zijn er veelvuldig. Voor vele jaren kwam hier een Duitscher, een wever, Joseph genaamd. De man was tot armoede vervallen en verloor zijn verstand. Hij werd hier bij een ambachtsman geplaatst, die alles aanwendde om hem het leven aangenaam te maken en zijne rusteloosheid en gejaagdheid te verdrijven, doch het mocht niet baten. Na eenigen tijd sterft de ambachtsman, een weduwe met vier kinderen achterlatende. Deze onverwachte dood en de hartroerende droefheid van vrouw en kinderen maakten zulk een geweldigen indruk op Joseph, dat hij het gebruik der rede terugkreeg. Nu werd hij van verpleegde de beschermer der familie; hij wilde het gezin, waarin hij zoo goed verzorgd was, niet meer verlaten, hij werkte voor de weduwe en zorgde, dat de kinderen een goede opvoeding kregen. Dat is nu reeds vele jaren geleden, want Joseph zal nu wel haast zeventig jaren tellen, maar de verstandhouding is nog altijd even goed. 't ls een lust om hem met zijne aangenomen kinderen naar de kerk te zien gaan.'

Ik had met groote bolangstelling naar die bijzonderheden geluisterd en mijne sympathie voor Gheel steeg met elk oogenblik. Nu vroeg ik mijn gastheer, of de

krankzinnigen, voor zoo ver ze daartoe in staat waren, zich met handenarbeid bezig hielden.

'Lichaamsoefoningen zijn voor den zinnelooze zeer nuttig,' zeide hij, 'en daarom tracht men hem zooveel mogelijk lust tot arbeid in te boezemen. Veldarbeid verdient daarbij de voorkeur, en men vindt dan ook hier een aantal krankzinnigen, die de landbonwers, bij wie zij gehuisvest zijn, de bohulpzame hand bieden, ongeveer op dezelfde wijze als vele gepensioneerde militairen. Ongelukkigen uit den gegoeden stand vinden echter een onderkomen meer geëvenredigd naar hun vermogen en afkomst, en jeugdige vrouwen en meisjes worden niet zelden voor huiswerk gebezigd; zij zijn dikwijls zeer geschikte dienstboden.'

'Hoe is het mogelijk! Wie zal zijn huis aan een krankzinnige dienstbode toevertrouwen?'

Mijn gastheer glimlachte. 'Hebt gij iets bijzonders ontdekt in het jonge meisje, dat u bij mij heeft aangediend?' vroeg hij.

'Ongetwijfeld, zij was buitengewoon vriendelijk en vergat niet naar mijn naam te vragen, iets wat de dienstboden, naar het schijnt, zeer moeilijk kunnen leeren.'

'Zij is een krankzinnige!'

Ik zag hem met groote oogen aan. 'Dat meisje krankzinnig!' riep ik vol verbazing uit. 'Zij is wellicht krankzinnig geweest.'

'Helaas, er wordt aan getwijfeld of zij wel ooit zal genezen! Als gij lust hebt zullen wij morgen eens een wandeling doen, het zal niet moeilijk vallen een aantal dergelijke ongelukkigen te ontmoeten. In een gesticht zou haar toestand waarschijnlijk verergerd zijn, in den huiselijken kring vindt zij afleiding en blijft zij kalm. Men kan over alles met haar spreken, slechts één punt moet onaangeroerd blijven: de ongelukkige verkeert namelijk in het denkbeeld, dat zij een kiekenmaag heeft en dat daarom kiekengerst haar natuurlijk voedsel is. Dit wordt haar natuurlijk onthouden, doch somwijlen is de aandrang daartoe zoo groot, dat zij bij gemis daarvan in de grootste zwaarmoedigheid vervalt. Zij is bijzonder aan ons gehecht, doch ik ben overtuigd dat zij oogenblikkelijk met iedereen meêgaat, die haar belooft dat zij altijd volop kiekengerst kan krijgen. Het meisje heeft veel gelezen en is zeer onderhoudend; zoodra gij echter met haar over de maag begint te spreken, wordt haar verstand beneveld en ziet gij een gewone krankzinnige voor u.'

Alweêr de maag-quaestie!

Ik nam onder voorloopige dankbetuiging afscheid van mijn gastheer. Toen hij mij uitliet, stond ook het jonge meisje aan de deur.

'Arm kind,' dacht ik, 'de maag-quaestie is bij u meer dan bij iemand de *question brûlante*.'

Wind en storm.
(*Vervolg.*)

Niet altijd is de bovenpassaat zoo hoog als door dit voorbeeld wordt aangetoond. Hoe verder van den evenaar, des te dichter nadert hij de oppervlakte der aarde. Bij het beklimmen b.v. van de Piek van Teneriffe ontwaart men des zomers een frischen zuidwestenwind, terwijl aan den voet des bergs de noordoostpassaat heerscht. Aan het gebied der passaten sluit zich het gebied der windstilten aan. Het ligt juist aan den evenaar en strekt zich uit tot gemiddeld 8 graden noorderbreedte voor het noordelijk en 3 graden n.b. voor het zuidelijk halfrond. In tegenspraak echter met

zijn naam wordt die streek zeer dikwijls door de hevigste stormen geteisterd. Omdat de noordoost- en zuidoost-passaat der beide halfronden elkander daar ontmoeten, vereenigen zij zich tot een zuiveren oostenwind, maar door het recht naar boven stijgen der sterk verwarmde luchtstroomen wordt hij geheel onmerkbaar, en de windstilte is geboren. De groote zonnewarmte echter trekt een ontzettende watermassa uit den oceaan als damp naar boven; deze koelt in de lucht wederom af, vormt wolken, en de hevige plasregens, die bijna dagelijks onder donder en bliksem nedervallen, verwekken de stormen, die de rust des dampkrings storen, en het waaien van meer regelmatige en gezonde winden onmogelijk maken.

Aan het gebied der windstilten grenst de streek, waar de Moessons of Monsuns heerschen.

In den indischen oceaan wordt de regelmatigheid van den passaat verstoord door de gedaante der landen die deze zee omgeven, en vooral door het vasteland van Azië. In het zuidelijk gedeelte van den oceaan, tusschen Nieuw-Holland en Madagaskar, heerscht gedurende het gansche jaar de zuidoostelijke passaat, terwijl in het noordelijk deel de zuidwesten en noordwesten winden elkander na verloop van zes maanden geregeld opvolgen. De zuidwester waait van april tot September, de noordoostenwind gedurende de andere maanden des jaars. (Het woord *monsun*, Nederlandsch *moesson*, in het Maleisch *musim*, wordt afgeleid van het arabisch *mausim*, wat tijd beteekent of jaargetijde, eigenlijk de tijd van de vergadering der bedevaartgangers te Mekka; men heeft het toegepast op het jaargetijde der winden. *Lassen*, *Indische Alterthumskunde*.)

Uit den aard der passaatwinden en moessons moet zeer natuurlijk volgen, dat zij voor de zeevaarders niet altijd een voordeelige working hebben. Daar men op de regelmatigheid dezer winden kan rekenen, geven zij den oost-indievaarder het gemak om den tijd van aankomst en vertrek nauwkeurig te kunnen bepalen, maar zij dwingen hem ook dikwijls tot een lang oponthoud. Zonder twijfel, het standvastige van den passaat is een weldaad, doch soms is hij ook een lastig te bestrijden tegenstander. Hij vertraagt de vaart der schepen, en daar hij ze altijd in dezelfde richting voortstuwt, heeft hij de ontdekking van zeer voorname eilanden langen tijd verschoven.

In zijn werk 'Engelsch Indië' heeft De Warren een zeer schoone beschrijving gegeven van den regentijd, die samenvalt met de moesson van april-september.

'Een verstikkende kalmte,' schrijft hij, 'gaat het tijdperk vooraf, waarin de zuidelijke moesson de overhand krijgt. Tegen het einde van mei komen de eerste onweêrsbuien, die van korten duur zijn, maar uiterst geweldig. Met tusschenpoozen hoort men van verre het dof gerommel des donders, de zon gaat schuil in een bed van wolken, en elken avond verlichten bliksemflitson alle plaatsen van den horizon. Gedurende een half uur valt de regen met stroomen van den hemel; na verloop van eenige dagen houdt hij langer aan, en tegen middenjuni wordt hij bijna niet meer onderbroken; regent het niet, dan is de hemel bijna altoos met een dikken, schrikaanjagenden sluier bedekt. Vooral in de maand juli regent het soms 38 uren onafgebroken voort, en niet druppelsgewijze zooals in ons zacht klimaat, maar gewoonlijk met dikke, rechte stralen, somtijds gelijkend op een breeden waterval, die met onstuimige woede uit de rotsen springt.

'De ellendige leemen hutten der ongelukkige inboorlingen worden week onder het neêrstortende water, hunne daken vallen in en begraven hen, of wel, zij zijn blootgesteld aan al de guurheid des weêrs en komen in grooten getalle om het leven. Dat is de tijd van algemeenen rampspoed, en rijkaard noch beheerscher blijven gespaard; de gevaarlijkste kruipdieren, wier holen overstroomd zijn, komen te

voorschijn en zoeken een schuilplaats in de woningen der menschen. Een groote verscheidenheid van adders, duizendpooten en schorpioenen beklimmen de trappen, overrompelen de huizen, en nestelen zich in alle vertrekken. Onmogelijk kan men des nachts zonder licht een voet verzetten, of men stelt zich bloot aan een vergiftigenden beet, die doodelijk kan zijn. Alles wat men aanraakt moet gewantrouwd worden; een wreede angel kan u vermoorden door den zool van uw schoen of de mouw van uw overkleed. Men doorleeft dan een tijd vol van angsten, doch gelukkig is hij van korten duur; reeds op 't einde van augustus vermindert de moesson, om in de eerste dagon van September geheel te verdwijnen. De vijf volgende maanden, tot het begin van februari, zijn vol genietingen en doen de doorleefde ellende vergeten; in zijn bestaan alleen gevoelt de mensch zich dan gelukkig, want de lucht die men inademt is zoo frisch en de natuur zoo schoon!'

(*Wordt vervolgd.*)

De dochter van den kapitein. Eene dorpsgeschiedenis.

Hoofdstuk I. De intrede in het dorp.

Er heerschte eene groote bedrijvigheid in de kom van de gemeente Heidekamp, een dorp in de noord-brabantsche Kempen. De lezer denke echter niet aan de drukte eener woelige koopstad, want het eigenlijke dorp telde, behalve de kerk en het gemeente- of raadhuis, niet meer dan een veertigtal woningen met de onmisbare schuren en stallen; maar er was toch drukte en gewoel genoeg en wel in en om een der aanzienlijkste huizen, waar een twintigtal vrouwen en meisjes bezig waren versieringen aan te brengen, bestaande uit versche palmtakken en jeugdig naaldgroen, doorstrengeld met kleurige dahlia's en witte en roode rozen. Vóór het huis werd een niet onaardige eereboog opgericht en verscheidene meiskes waren bezig eene kroon te vlechten van frisch groen en watten met gekleurde papieren sterrekens, welke kroon in den eereboog zou opgehangen worden, terwijl wederom andere vrouwen of meiskes den deurstijl met guirlandes van welriekende bloemen omkransten. De woning zelve was van binnen netjes geboend en opgeverfd, als wachtte zij een nieuwen bewoner, en aan de zoldering der huiskamer hing eveneens een groote eerekroon te slingeren, waarvan de afhangende geplooide papierstrookskens bij het telkens open en dichtslaan der deur heen en weêr wapperden.

Van waar al die drukte en dat gewoel? Waartoe al die bonte versierselen? Het dorp Heidekamp zou een bewoner meer krijgen, en naar de goede, oude gewoonte der dorpelingen moest de nieuwe bewoner, die een vriend en broeder zijn kon, plechtig ontvangen worden, als een lid der groote dorpsfamilie, in elk geval als een nieuwen Heidekampenaar.

Zie, eene andere vertooning. Vlak tegenover het versierde huis houden een drietal huifkarren stil; de eerste dier karren is op de zonderlingste wijze opgetooid. Het paard draagt aan kop, manen en staart bouquetten van veelkleurige bloemen, door roode en gele zij den linten saamgebonden, terwijl de sneeuwwitte huif der kar op een bonten mozaïekvloer gelijkt, overladen als zij is met tallooze schijfkes, sterrekens, strookskes en andere figuren van gekleurd en goud papier, in bonte wanorde door elkander geworpen en aan de huif vastgespeld of vastgenaaid. De voerlieden stappen af om bij den herbergier, die tevens landbouwer, timmerman, verver en wethouder is, ‘een drupke’ te nemen en de buurvrouwen op te laden, die den nieuwen dorpsbewoner zullen afhalen. Spoedig is het gezelschap vereenigd: het zijn de drie naaste buurvrouwen, de vrouw van den herbergier-wethouder en de twee nevenburen van den nieuwen bewoner. Luisteren wij een oogenblik toe, misschien hooren wij iets naders over de personen, voor wie al die drukte gemaakt wordt.

‘Nou, Netje,’ begon de vrouw van den wethouder tegen hare overbuur, de smidsvrouw, ‘nou, 't zâ-me bevrimden of onze nieuwe buurt wel fel op 't afhoalen zijn zal; 't is toch zonnen groote menher, en ie is in de Oost kaptein gewist en heet in den Hoag gewoond: om 't oe rechtuit te zeggen zie 'k er wel een bietje teugen op, heur!’

‘Wè zou dè, Mie-Katrien,’ klonk hetgeruststellende antwoord, ‘kaptein Max is toch ok 'enen mensch en niks meer as wij allemoal, en krek omdèt ie kaptein is gewist, maggen wy 'em nog minder veurby goan, en zen dochter, die onderlest hier woar, is in allegeval een heel oardig vrommes - me dunkt dè 'k wè veul van der houwen zal.’

‘Nou dan, in Gods noam mer, wè we doen is uit een goeie intentie en as ie't ons kwoalyk nimt, dan zien we ok sebiet welk vleesch we in de kuip hebben.’

Met dat oordeel stemden ook de beide andere vrouwen in, en toen de klok elf sloeg, begaven zij zich op weg naar de ongeveer anderhalf uur ver gelegen spoorwegstatie, waar de nieuwe bewoner van Heidekamp met het spoor van één uur zou aankomen.

Wij laten de goede Heidekamper buurvrouwen haar weg vervolgen, om eenigzins nader kennis te maken met den persoon, die reeds onder den naam van kaptein Max aangeduid is.

De vrouw van den wethouder was goed ingelicht toen zij vertelde, dat kapitein Max in de Oost gewoond had. Twintig jaar lang had hij daar hot vaderland gediend, was er spoedig als tweede luitenant gehuwd, maar had zijne vrouw verloren toen zijn eenig kind, zijne Emelie, nog slechts acht jaren oud was. Daar hij zich wegens de beslommeringen van het garnizoensleven niet veel met zijne dochter kon bezig houden, had hij haar kort daarna naar het moederland gezonden, waar zij op een pensionaat van schoolzusters geplaatst werd. Eerst acht jaren later zag hij, nadat hij op vijftigjarigen leeftijd als kapitein gepensioneerd en naar Nederland teruggekeerd was, zijne dochter terug als eene ranke, bijna volwassen jonge dochter van zeventien jaren en ging hij met haar - kapitein Max was niet hertrouwd - in de hofstad wonen.

Nog geen twee jaren had de kapitein in den Haag gewoond en reeds dacht hij er aan om zich naar elders te begeven. Na eenig heen en weêr zien, koos hij het dorp Heidekamp uit, waar, door het vertrek van een rijksambtenaar, eene nette woning opengevallen was. Omtrent de beweegredenen dier wonderlijke verandering - van de hofstad naar een heidedorp - liepen verschillende lezingen. Terwijl sommigen beweerden dat de kapitein plotseling eene groote voorliefde voor het landleven had opgevat, zeiden anderen dat de verhuizing uit een maatregel van zuinigheid geschiedde; velen echter hadden van minder eervolle beweegredenen vernomen: de kapitein was wegens zijn aanmatigend, terugstootend karakter, en vooral wegens eene ongelukkige gewoonte om zich aan den drank over te geven, in het vorstelijk 's Gravenhage in 't geheel niet gezien, en daarenboven werd hij zoozeer door zijne schuldeischers geplaagd en vervolgd, dat het leven in de stad hem ondragelijk geworden was en hij zich op een dorp, voor het oog der wereld en voor dat zijner crediteuren, zoo goed mogelijk wilde verbergen. Wat van al die ‘men zegts’ waarheid mocht zijn, willen wij thans niet beslissen: in den loop van ons verhaal zal van zelf wel uitkomen, welke lezing als de ware moet beschouwd werden. Ook de negentienjarige Emilia zullen wij weldra nader leeren kennen.

De trein is inmiddels aan de statie te X. aangekomen. Kapitein Max stapt met zijne dochter uit den waggon en op de tegenover de statie gelegen uitspanning aan, waar hij eenige ververschingen denkt te nemen en de noodige schikkingen wil maken tot voortzetting der reis en tot het vervoer van zijn inboedel.

In de nabijheid van de herberg gekomen, bleef de kapitein verwonderd staan bij het zien der vreemdsoortig opgesierde kar, welke met de twee andere voertuigen voor het koffiehuis der statie stond te wachten.

‘Kijk, wat vreemde poppenkraam, Emelie,’ sprak de reiziger tot zijne dochter. ‘Zijn de lieden in deze streken stapelgek, dat ze hunne voertuigen zoo wonderlijk opschikken, of zou men hier heden carnaval houden?’

‘Een oogenblikje, lieve vader,’ antwoordde de dochter vleiend, den kapitein tot staan dwingend, ‘het is waarschijnlijk ter onzer eer, dat de goede lieden uit Heidekamp met hunne karren aan de statie zijn gekomen, om ons en onze bagage af te halen. Toen ik laatst met u onze nieuwe woning ging bezoeken, deelde een der buurmeiskes mij meê, dat men aan de statie zou zijn, om ons volgens 's lands gebruik naar huis te geleiden. Het is waarlijk eene groote eer voor ons,’ voer het meisje glimlachend voort, ‘want ik heb wel eens gehoord, dat men ook de vorstelijke personen met statiekoetsen de stad, die zij bezoeken, binnenvoert.’

‘Hartelijk dank voor die eer, Emelie; ik kan echter niet gelooven dat die lieden zoo dwaas zijn zullen mij als een kind te willen behandelen. Maar laat ons de herberg binnentreden; het wordt tijd onze schikkingen tot het voortzetten der reis te troffen.’

Dit zeggende trad kapitein Max, van zijne dochter gevolgd, de herbergzaal binnen, waar zich de drie voerlieden, Heidekamper jongelingen, en de drie buurvrouwen bevonden, wachtende op de aankomst van hunne nieuwe dorpsgenooten, die zij uit de statie en op de uitspanning haddon zien aankomen. De goede dorpelingen groetten beleefd maar zwijgend en schenen tegenover den kapitein toch niet bijzonder op hun gemak te zijn. Toen echter de dochter met een vriendelijken lach de vrouw van den wethouder naderde, die haar en haren vader bij het vorige bezoek de nieuwe woning rond geleid had, haar de hand drukte en aan den kapitein voorstelde met de woorden: ‘Onze vriendelijke wegwijster en naaste geburinne, papa,’ - toen was het ijs gebroken en werd het meiske met belangstelling omringd en welkom geheeten.

De kapitein had met zichtbaren wrevel dat tooneel gaêgeslagen en was op het punt om tusschen beide te treden, toen de Heidekamper jonge lieden hem op hunne beurt naderden en een hunner hem aldus toesprak:

‘We deeën wè we konnen, menher de kaptein, en binnen oe mit onze beste pêrden kommen afhoalen: koetsen en sjeezen hebben we op 't durp nie, mer menher zal 't wel willen nemen zooäs 't komt en we hebben nog twee kerren meegebrocht om oe goed weg te voaren en we zullen wel veur 't afloaien zurgen, zoodèt ge oe nerges veur hoeft te bekommeren. En nou, welkom, menher de kaptein!’

‘Wie zijt gij, man, en wat wilt gij?’ vroeg de kapitein met een hooghartigen blik.

Die korte, stroeve woorden deden den jongen dorpeling een stap terugtreden, maar toch antwoordde hij beleefd:

‘Menher wit dè zeker nog zo goed nie: menher is hier nie van 't land van doan, mer we kommen uit Heidekamp, menher, en we wonen in oe nieuwe buurt en 't is hier in de streek de gewoonte dè men zen nieuwe buren met de kar afhoalt.’

‘En die vuile poppenkraam daar hebt ge voor mij en mijne dochter bestemd, man? Denkt ge bij geval dat ik een kind ben, hé?’

Alvorens de boer nog een woord op die onbeleefde, kwetsende woorden kon antwoorden, kwam de dochter tusschen beide. Zij poogde haar vader aan het verstand te brengen, dat de goede lieden het zoo goed meenden, maar de onverzettelijke kapitein wilde van geen redeneeren of toegeven hooren en herhaalde telkens, dat hij van al dat boerenprulwerk niets weten wilde en zelf wel den weg naar Heidekamp zou vinden. Tevens beval hij Emelie, hem naar een ander vertrek te volgen; het meisje voldeed met tranen in de oogen aan dat bevel.

Terwijl de boeren en boerinnen te recht over zooveel ‘greutsigheid’ en het hun aangedaan ‘afferont’ elkander verbluft aanzagen en hunne verbazing in alles behalve

malsche termen lucht gaven, gelastte de onvriendelijke kapitein den herbergier een rijtuig te doen bestellen benevens karren, die de meubelen van den kapitein naar Heidekamp moesten overvoeren, hem verder opdragende, na zijn vertrek voor het overladen van den inboedel te zorgen.

Den tijd, die er verliep alvorens het rijtuig voor de deur stond, kortte de kapitein door het bestellen en uitdrinken van verscheidene glazen sterken drank en het houden eener geduchte strafpredicatie aan zijne dochter over hare familiariteit met dat boeronvolk, haar vermanende zich in het vervolg van elken naderen omgang met die lui te onthouden.

De Heidekampers waren intusschen met hunne ledige karren afgetrokken, doch halfweg snorde het lichte rijtuig van den kapitein hen voorbij, terwijl deze bij het voorbijrijden een schamperen grimlach niet kon onderdrukken.

In het dorp zelf was alles nog in voortdurende beweging. Vrouwen en meiskes liepen en trippelden in en rondom het huis van den nieuwen bewoner en eerst tegen drie uur van den namiddag, dat is tegen den tijd dat de stoet in het dorp kon aankomen, was de laatste hand aan de versiering gelegd en het voetpad zorgvuldig schoongeveegd. Toen wachtte men met

ongeduld de aankomst van den kapitein af, terwijl de overbuur, de wethouder, netjes aangekleed, gereed stond zijn nieuwen buurman door eene hartelijke toespraak te verwelkomen, welke aanspraak de goede man dien dag gewis wel vijftigmaal bij zichzelven herhaald had.

Eindelijk zag men in de verte een stofwolk van den zandweg oprijzen en vertoonde zich voor de blikken der dorpelingen niet de opgesierde karren, maar een alleenzijnd rijtuig. De goede lieden waren deerlijk teleurgesteld; het was gewis een reiziger die het dorp doortrok: zoo hij bij den herbergier-wethouder afstapte, kon men hem vragen of hij geen karren was voorbij gereden, en zoo zou men ten minste weten hoe lang men nog zou moeten wachten. Toen echter het rijtuig dichterbij kwam, bemerkte men niet zonder verwondering en eene zekere onrust, dat het de kapitein en zijne dochter zelven waren - de kapitein en zijne dochter, zonder de karren en geburen! De dorpelingen zagen elkander verbaasd aan; zouden de karren den kapitein gemist hebben? die vraag zweefde op ieders lippen; in dat geval had men onwillekeurig eene grove onbeleefdheid jegens de nieuwe bewoners bedreven en moest men wel, om de eer van het dorp op te houden, door verdubbelde blijken van belangstelling het onvrijwillig verzuim herstellen. Uit volle borst klonk dan ook de blijde juichtoon door knapen en meisjes aangeheven: 'Lang leve de kaptein! Lang mot ie leven!'

Toen kapitein Max met zijne dochter uit het rijtuig stapte, verdubbelden de toejuichingen en niet zoodra waren deze eenigzins bedaard, of de dorpsredenaar kwam met kloppend hart toegeschoten, plaatste zich voor den kapitein en begon:

'Menheer de kaptein.

'Wij hieten oe... wij allen hieten oe welkom...' Hier werd de buurman-wethouder plotseling in de rede gevallen door de barsche stem van den kapitein, die spottend uitriep:

'Ik heb reeds meer dan genoeg van die dollemanspret, schei maar uit, man! Eerst te X. nu weêr hier; hooren en zien vergaan me van al dat geschreeuw. Ik zeg je, jaag dat gapende, schreeuwende volk van mijne deur vandaan en laat mij met rust: ik verkies niet gestoord te worden, hoort gij!'

De met zooveel zorg bestudeerde redevoering bleef den armen buurman in de keel steken, terwijl het volk luide begon te morren van teleurstelling en gekrenkt eigengevoel. De kapitein stoorde zich daar evenmin aan als aan de vreugdkreten van zoo even; de beleedigende handeling bij de harde woorden voegende, rukte hij de kleurige guirlandes van het deurkozijn en wierp bloemen, groen en versierselen te midden der ontstelde dorpelingen. Toen trok de onvriendelijke bewoner zijne dochter bijna met geweld naar binnen en sloeg met groot gedruisch de deur achter zich toe.

Dien avond, en nog verscheidene dagen later, liepen al de gesprekken der dorpelingen over den ruwen, barschen en terugstootenden kapitein. Emelie, zijne dochter, werd echter gespaard en meer beklaagd dan veroordeeld.

(*Wordt vervolgd.*)

Schetsen uit Constantinopel.

BEDELAAR.

VROUW UIT DE VOLKSKLASSE.

DERVISCHEN.

BERENLEIDERS.

[Bijvoegsel]

De oorlog in het oosten
Bericht aan onze inteekenaars

De russisch-turksche oorlog is een allergewichtigst feit, waarvan de gevolgen niet te overzien zijn en die eene geheele verandering in den toestand van ons werelddeel kan ten gevolge hebben. Hij bevat de kiemen in zich van een grooten europeeschen oorlog, maar ook zonder dit is hij gewichtig genoeg, om de aandacht van Europa in de hoogste mate op te wekken. Twee groote, elkaar een diepen haat toedragende volken staan gewapend tegenover elkander, en in twee werelddeelen, te water en te land, zal de reuzenstrijd gestreden worden en de belangwekkende worsteling zal een groot aantal tot heden weinig bekende volksstammen omvatten: Turken, Kurden, Egyptenaars, Drusen, Grieken, Montenegrijnen, Slaven, Russen, allen zullen aan den strijd deelnemen, die het verschrikkelijk karakter van een godsdienst- en rassenoorlog zal aannemen.

In langdurigheid van tijd, in hardnekkigheid en bloeddorst zal deze oorlog misschien voor geen der vorige onderdoen.

Zulk eene wereldhistorische, wellicht wereldschokkende gebeurtenis mocht ook voor ons niet onopgemerkt voorbijgaan en onmiddellijk na het uitbreken van den krijg hebben wij de noodige maatregelen genomen om onze lezers geheel op de hoogte van den in het Oosten gevoerden strijd te kunnen houden. De door ons gedane stappen zijn met een gelukkigen uitslag bekroond en de met russische en turksche kunstenaars aangeknoopte relatiën stellen ons in staat voor den geheelen duur van den oorlog eene schoone verzameling schetsen en teekeningen van het oorlogstooneel te geven.

Zooals wij reeds begonnen zijn, zullen wij voortgaan met in de *Belgische Illustratie* een geheele reeks portretten, gezichten van vestingen, veldslagen enz. te leveren, zoodat onze inteekenaars het groote voorrecht zullen genieten zonder prijsverhooging in het bezit te komen van een aaneengeschakelde en volledige geschiedenis van den oorlog, door talrijke, prachtvolle gravures opgeluisterd.

Mogen de genomen schikkingen ook groote offers van ons eischen, toch meenden wij ze met het oog op het belang onzer inteekenaars en op den gevoerd wordendan strijd, niet achterwege te mogen laten.

Daarenboven bieden wij hun gratis eene volledige en net uitgewerkte kaart van het oorlogstooneel aan, om den lezer in staat te stellen, stap voor stap de bewegingen der wederwjdsche legers te volgen.

DE ADMINISTRATIE.

EMPIRE DE RUSSIE
KAART
1877
AFRIQUE
EGYPTE
ARABIE

[Nummer 35]

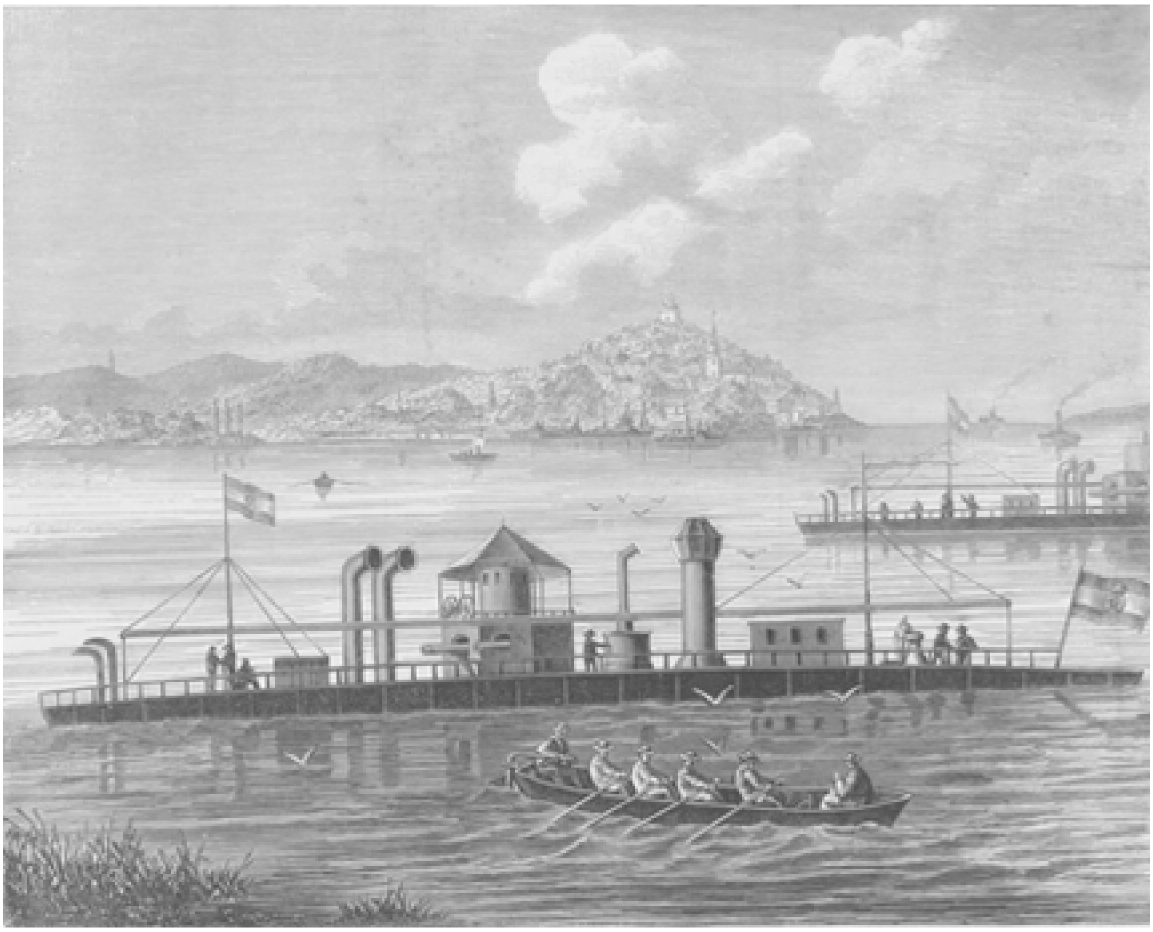

DE OORLOG IN HET OOSTEN. - TURKSCHE MONITORS OP DEN DONAU.

Geillustreerd nieuws.

De oorlog in het oosten.

Van af Kalafat, dicht bij de servische grens, tot Ismaïl, nabij de monden van den Donau, leggen de Russen oeverbatterijen aan, die met zware kruppkanonnen bezet worden, terwijl de russische legerkorpsen langzamerhand langs dsn geheelen linkeroever van den Donau hunne troepenmacht ontplooien. Tweehonderd vijftig duizend man staan thans langs de grensrivier in linie; de rechtervleugel, grootendeels uit Rumeenen bestaande, steunt op Kalafat, tegenover de turksche vesting Widdin, het centrum heeft de vijandelijke vestingen Nicopolis, Roestsjoek en Silistria vóór zich, terwijl de linkervleugel de rumeensche steden Braïla, Galatz en Reni tot steunpunt heeft en van daar uit de Dobrudscha bedreigt.

De Russen zijn blijkbaar voornemens niet eer met hunne hoofdmacht de rivier over te trekken vóór de lange keten der door hen op den linkeroever van den Donau aangelegde vestingen en opgerichte batterijen geheel voltooid is. Deze tactiek moge van weinig voortvarendheid getuigen, ze geeft toch van eene hooge mate van omzichtigheid en overleg blijk en schenkt den Russen inderdaad een groot voordeel. Ze noodzaakt de Turken hunne macht, die veel geringer is dan die van den vijand, te versnipperen en houdt hen in het onzekere, waar de Russen den overgang over de rivier zullen beproeven, terwijl deze op een gegeven oogenblik gemakkelijk en met snelheid een groot gedeelte hunner strijdkrachten kunnen samentrekken en aldus de Turken met overmacht aanvallen.

In afwachting van den grooten strijd dondert het kanon langs den geheelen rumeenschen en turkschen oever van den Donau en tracht men van weerszijden het opwerpen van verschansingen en het planten van batterijen te verhinderen. Hoewel de rivier eene gemiddelde breedte van duizend meters heeft, missen de moderne getrokken kanonnen ook op dien afstand hunne uitwerking niet, en bij de geschutgevaarten, die er voortdurend tusschen Widdin en Kalafat, tusschen Turtakai en Oltenitza en andere plaatsen van den turkschen en rumeenschen oever in beweging gehouden worden, brengt men elkander voortdurend groot nadeel toe en valt menig artillerist, door een vijandelijken kogel getroffen, doodelijk gewond naast zijn kanon neêr. Alleen in de week tusschen 12 en 20 mei sneuvelden tweehonderd Rumeenen in de nabijheid van Kalafat bij hunne stukken.

De turksche monitors blijven hun vuur, in vereeniging met de oeverbatterijen aan de rechterzijde van den Donau, op de russische versterkingen richten; de door de Russen gelegde torpedo's, waarvan men zich zooveel had voorgesteld, hebben nog geen enkel bewijs gegeven, dat zij voor de gekurasseerde oorlogsbodems een gevaarlijken vijand zijn kunnen; iets anders is het met het grof geschut, dat langs den rumeenschen oever wordt geplaatst. Hoe neer die zijde der rivier om zoo te spreken gekurasseerd wordt, te moeielijker zal het de turksche schepen worden, zich op den Donau staande te houden, en de volgende episode heeft de Turken geleerd, dat hunne ijzeren monitors niet onkwetsbaar zijn.

Tusschen de rumeensche steden Hersova en Braïla verdeelt de Donau zich in twee takken, die een tamelijk uitgestrekt en boschrijk eiland insluiten. De noordelijke arm wordt de oude Donau genoemd en hier bewoog zich sedert eenige dagen de prachtige

moni or *Lufte Djebel*, die eerst onlangs in Engeland gebouwd was en de kolossale som van vier millioen franken gekost heeft. Het watermonster was met vijf reusachtige kanonnen gewapend en telde twee honderd zeesoldaten onder aanvoering van Hassanbey. Het geduchte ijzeren gevaarte had reeds menigen kogel naar den rumeenschen oever geslingerd, en Galatz en Reni hadden het met schrik in hunne nabijheid gezien. Het was den 11 nei te vier uur van den namiddag; van twee kanonneerbootan vergezeld, die als kleine sloepen bij het trotsche gevaarte afstaken, vatte de *Lufte Djebel* op ongeveer vier kilometers van het door de Russen bezette Braïla post, half verborgen door het struikgewas van den punt van het Donau-eiland.

De rumeensche vesting zou de uitwerking van het turksche monitor-geschut ondervinden. De Russen begroetten echter dadelijk met hun vuur uit eenige lichte batterijen den gevreesden drijvenden nabuur, doch konden geene schade aanrichten. Hassan-bey stoomde toen de vesting nader, maar nu ontblootten de Russen eene gemaskeerde batterij zwaar veldgeschut, en de twee eerste schoten vlogen door de lucht. 't Zij berekening of toeval, een der kogels kwam op het dek van den monitor terecht, doorboorde de ijzeren huid van het vaartuig en drong tot de kruitkamer door. Eene geweldige ontploffing volgde: krakend en donderend vlogen masten en ijzeren platen hoog in de lucht op en de verrukte russische artilleristen zagen een breede vlam ten hemel stijgen. Een oogenblik later was alles in een dicht gordijn van rook gehuld, en toen twee russische stoombarkassen op de plek aankwamen, Vas het prachtige oorlogschip gezonken, de geheele bemanning naar den bodem der rivier meêsleepende. Slechts twee man, de stoker en de machinist, konden gered en zwaar gekwetst aan boord der russische vaartuigen opgenomen worden. Van deze is de laatste overleden, zoodat de stoker de eenige is, die van de tweehonderd man van de *Lufte Djebel* is overgebleven. Daar de rivier op de hoogte van Braïla slechts acht voet water heeft, stak nog een gedeelte van den mast, waaraan de turksche vlag woei, boven het water uit; de Russen hebben dia vlag - de eerste die in dezen oorlog buit gemaakt is - als zegeteeken meêgevoerd en voorloopig in de kerk te Braïla opgehangen.

De Serviërs mogen in den oorlog van het vorige jaar eene erbarmelijke figuur gemaakt hebben en blijde zijn, zich voor het oogenblik buiten het gewoel der strijdende partijen te kunnen houden, geheel anders is het met de bewoners van het kleine bergland, dat, in het westen van Turkije gelegen, geheel door dit rijk ingesloten is, maar toch altijd eene betrekkelijke onafhankelijkheid heeft weten te bewaren. Wij bedoelen de Montenegrijnen of de bewoners der Zwarte Bergen. Dapper., to t vermetelheid toe, wisten deze bergbewoners de Turken niet alleen van de grenzen van hun land verwijderd te houden, maar tevens belangrijke voordeelen op den vijand te behalen, en nog altijd houden zij de sterkste vesting van de Herzegowina, Niksik, door hunne krijgsmacht ingesloten, terwijl al de door de turksche pacha's aangewende pogingen om de sterkte te ontzetten tot heden vruchteloos zijn gebleven.

Wel kunnen de Montenegrijnen niet meer dan hoogstens 25.000 man in het veld brengen, en schijnen dus geen overwegenden invloed op het verloop van den tegenwoordigen oorlog te zullen uitoefenen, doch ze houden in elk geval een groot aantal turksche soldaten, die elders gewichtige diensten zouden kunnen bewijzen, bezig, en het klein bergland is tevens de stookhaard, vanwaar het vuur van den opstand zich lichtelijk over de turksche provinciën van het westen zou kunnen uitbreiden. En wezenlijk heeft zich, aan de grenzen van Montenegro, een dappere en onverschrokken volksstam tegen de Turken verzet en ze groote nadeelen toegebracht,

waardoor hunne positie in deze streken uiterst gevaarlijk wordt. Wij willen er eenige regelen aan wijden.

Ten zuiden van Montenegro, in Opper-Albanië, ligt aan den oever van de Drino-rivier en de Adriatische Zee een bergachtig gewest, dat door een grootendeels katholieke volksstam, de Miriditen, bewoond wordt. Zich afstammelingen van den vermaarden Scanderbeij noemende, zijn zij zeer aan hunne voorvaderlijke zeden en gewoonten gehecht gebleven en hebben, evenals de Mont negrijnen, steeds hunne onafhankelijkheid weten te bewaren. Hoofdgeld of schatting hebben zij aan de porte nooit betaald, en zij zijn alleen gehouden hun suzerein met gewapende manschappen te ondersteunen. Aan die verplichting hebben zij steeds trouw voldaan, en bij al de oorlogen, die de porte vroeger voerde, stonden zij haar met moed en doodsverachting ter zijde. De hulptroepen der Miriditen onderscheidden zich in elke vijandelijke ontmoeting, en nog in den Krimoorlog hebben zij het turksche rijk belangrijke diensten bewezen. Hoewel de geheele volksstam uit slechts 200.000 koppen bestaat, kunnen zij ongeveer 30.000 man onder de wapenen brengen. Hun opperhoofd draagt den titel van prins en de vorst, die tijdens den oorlog van 1854 over de Miriditen regeerde, Beb-Doda genaamd, toonde zooveel moed en beleid in den strijd tegen de Russen, dat sultan Aldul-Medjid hem met een ridderorde en den titel van pacha vereerde. Onder Abdul-Azis namen de vriendschappelijke betrekkingen tusschen beide volken een einde, daar de nieuwe sultan de voorrechten, die de Miriditen genoten, introk en hunne onafhankelijkheid bedreigde. Na het overlijden van prins Beb-Doda in 1868, deed de sultan diens minderjarigen zoon Prenk naar Constantinopel voeren en geheel op turksche wijze opvoeden. De Miriditen, die zeer aan hunne vorsten gehecht zijn, eischten intusschen dat de jonge prins hun zou teruggegeven worden, aan welk verlangen eerst in den zomer van het vorig jaar voldaan werd, toen de oorlog met Montenegro uitbrak en de porte vreesde, dat de verbitterde Miriditen met den vijand gemeene zaak zouden maken. Prins Prenk was echter diep beleedigd: zijn volk was vernederd geworden, de fanatieke Turken hadden het lijk zijns vaders opgegraven en verminkt, zijne moeder was op reis naar de ballingschap gestorven: dat alles was niet vergeten en steeds weigerde hij tegen de Montenegrijnen de wapenen op te vatten. Bij het hervatten der vijandelijkheden namen ook de Miriditen de wapens op, en toen de Turken eenige kleine voordeelen behaalden, veinsden zij zich te onderwerpen en werd zelfs hunne hoofdplaats Orosch door hen aan de Turken ingeruimd. Die schijnbare onderwerping was echter slechts eene krijgslist. Op het onverwachts verscheen Prenk met zijne getrouwen voor Orosch, en het viel hem gemakkelijk den zorgeloos geworden vijand te verdrijven.

Op het vernemen van den hernieuwden opstand der Miriditen, trokken de aan de grenzen staande turksche troepen met geforceerde marschen het land binnen en op de hoofdplaats aan, doch de bergbewoners wisten hen in hunne passen in een hinderlaag te lokken, waar de Turken onder zeer ongunstige omstandigheden eenen strijd moesten aanvaarden, die voor hen de noodlottigste gevolgen had. Een geheel turksch bataljon werd in de pan gehakt en het gedunde overschot moest zoo spoedig mogelijk het land ontruimen, achtervolgd door de Miriditen, die zich gereed maken den oorlog op het turksche grondgebied over te brengen.

Zoo de beide dappere bergvolken, de Montenegrijnen en de Miriditen, die vroeger volslagen vijanden van elkander waren, hunne strijdmacht mochten vereenigen, kan die vereeniging voor de Turken een zeer gevaarlijk karakter aannemen.

In Klein-Azië vormt het russische leger eene lange lijn van af Batum aan de Zwarte Zee tot Bajasid, nabij de grenzen van Perzië. De laatstgenoemde en ongetwijfeld minst gewichtige vesting bevindt zich, zooals onze lezers weten, in het bezit der Russen; van grooter gewicht is Batum, eene wel niet zeer sterke, maar om zijne ligging hoogst belangrijke stad. Aan de Zwarte Zee en in de onmiddellijke nabijheid der russische grenzen gelegen, bezit zij de eenige groote haven op het gebied van den Kaukasus. De russische grensdistricten, eerst sedert korte jaren veroverd, zijn grootendeels bevolkt met volksstammen, die èn den mahomedaanschen godsdienst belijden, èn het verlies hunner onafhankelijkheid zich bezwaarlijk kunnen getroosten. Rusland is dus niet zonder reden beducht, dat die wilde, oorlogzuchtige stammen door Turkije tot opstand amgestookt zullen worden, waartoe het zenden van eenige gewapende en van landingstroepen voor-

ziene oorlogschepen voldoende zou zijn. Een zoodanige opstand in Trans-Kaukasië zou, wanneer hij zich over al de grensdistricten uitbreidde, voor het in Klein-Azië ageerende russische leger de noodlottigste gevolgen kunnen hebben. Het zon zoodoende tusschen twee vuren gebracht worden, en de opstandelingen konden den aanvoer van levensmiddelen en amunitie lichtelijk onderscheppen en aldus de Russen in een gevaarlijken toestand brengen. Daar de turksche schepen de Zwarte Zee beheerschen, kunnen zij ieder oogenblik te Batum landingstroepen ontschepen en het vuur van den opstand in Trans-Kaukasië aanblazen.

Geen wonder dus dat de Russen geen middel onbeproefd laten, om de gewichtige havenstad in hunne macht te krijgen, en dit verklaart tevens de hardnekkigheid, waarmede de Turken de overigens slecht versterkte stad tegen den aanval van den vijand verdedigd hebben. Voor de muren dezer stad is den 11 mei het eerste belangrijke gevecht van den russischturkschen oorlog geleverd.

In een wijden omtrek rondom de stad, hadden de Turken een aantal in den vorm van een halve maan aangelegde aardewerken opgeworpen. Deze verdedigingslinie omvatte de dorpen Atchkosta, Valouha, Kevara, Loghua en Kalvas. Het doel van de Russen was die versterkte hoogten te nemen, teneinde zoodoende de stad meer te naderen en er hun geschut tegen te richten. 's Morgens te vijf uur van vrijdag 11 mei begon het vuur der russische batterij tegen de Turken te spelen, welk vuur met nadruk beantwoord werd. Nadat een artilleriegevecht twee uren geduurd had, begonnen de Russen in gesloten kolonnen den aanval, doch zij werden met een hevig kanonvuur ontvangen, dat geheele gelederen wegmaaide; toch rukten zij steeds voorwaarts, maar overweldigd door een hagel van kogels, moesten zij eindelijk terugtrekken. Nog gaven de Russen den moed niet op; na zich herzameld te hebben, wierpen zij zich opnieuw in de vlakte, die hen van de turksche verschansingen scheidde en stelden zich ten tweeden male aan het moorddadig geschut- en geweervuur der Turken bloot. Weder vielen honderden Russen onder het vijandelijk lood, maar de telkens aanrukkende versterkingen hielden hen staande, en op korten afstand openden zij een vreeselijk snelvuur tegen den vijand. Deze was echter achter de opgeworpen verschansingen voor de russische kogels gedekt, en van hieruit konden zij voortgaan de Russen ontzaglijke verliezen toe te brengen. Al de aanvallen dezer laatsten werden met glans afgeslagen, en toen tegen den middag een laatste woedende storm der Russen mislukte en hunne gelederen door het overstelpende vuur des vijands opnieuw werden verbroken, daalden plotseling eenige regimenten cavalerie, grootendeels uit bashi-bazoeks bestaande, in de vlakten neêr, brachten nog meerdere verwarring in de russische bataljons en vervolgden hen tot in de nabijheid van hun eigen legerkamp.

De Turken hadden eene schitterende overwinning behaald; hunne verliezen waren betrekkelijk onbeduidend, terwijl de Russen 4000 man aan dooden en gekwetsten op het slagveld achterlieten.

Op zich zelve genomen kan deze overwinning geene beslissende genoemd worden. De Turken zijn te zwak om er aan te kunnen denken den vijand hier in het open veld een slag te leveren, nog minder om hem in zijn eigen legerkamp op te zoeken, zoodat Batum nog altijd door de Russen langs de landzijde ingesloten blijft; maar de gevolgen van dit eerste wapenfeit kunnen voor Rusland noodlottig zijn. Behalve dat het den moed der Turken opwekt, zal het de gevaarlijke en Rusland vijandige elementen in den Kaukasus in beweging brengen.

In geheel Klein-Azië wapenen zich de talrijke strijdzuchtige, maar onafhankelijke stammen en vormen onder hunne cheiks of emirs goedgewapende ruiterbenden, die zich bij de turksche strijdkrachten aansluiten en voor deze eene welkome versterking zijn. De nationale en godsdiensthaat, welke hen jegens de Russen, die eeuwige vijanden van den islam en het turksche rijk, bezielt, kan wel opwegen tegen het gebrek aan krijgstucht en het gemis aan kennis van het moderne oorlogvoeren. Als lichte ruiterij en bij het doen van onverwachte en onstuimige aanvallen, kunnen die fanatieke en met doodsverachting strijdende ruiterscharen aan het turksche leger onschatbare diensten bewijzen.

Ook in de zuidelijke districten van Rusland begint zich eene zeer gevaarlijke beweging onder de nog slechts half onderworpen volksstammen van het Kaukasusgebied te vertoonen. In onze volgende aflevering komen wij hierop in het breede terug.

De familieschat.

Familieschatten zijn in onzen tijd zeldzaamheden geworden. Vroeger, toen elk welgesteld burger in zijn eigen huis woonde, toen elk meubel van dat huis zijne geschiedenis had, die met de geschiedenis der familie een geheel uitmaakte, was er geen huis aan te wijzen, dat niet talrijke familieschatten bezat. De oude stoel waarin overgrootvader voor 't laatst gezeten had, het boek waarin hij ploog te lezen, zelfs de groote bril met zilver beslag gingen van vader op zoon over, en het vierde en vijfde geslacht ontving die overblijfselen met evenveel eerbied en hield ze in even groote waarde, alsof zij de kracht hadden zegen aan te brengen voor hun bezitters.

En wezenlijk, die kracht bezaten zij. De stoel herinnerde aan de vaderlijke goedheid van den stamvader, aan de wijze lessen, welke hij, daarin gezeten, zijn gezin gaf; het boek, de Levens der Heiligen, was de bron, waarin hij de voorbeelden vond om zijne lessen te staven; zijn bril herinnerde aan het eerbiedwaardig gelaat, waarop de deugd den glans had gespreid, welken de deugd alleen geven kan.

Zulke gevoelens wekten die familieschatten, en is het dan te verwonleren, dat zij de kracht bezaten zegen aan te brengen voor degenen, die ze in eere hielden?

Hoe anders gaat het in onzen tijd? De zucht naar nieuwigheden verdringt het oude en deze zucht is zoo sterk, dat ook die nieuwigheden oud worden en op hare beurt verdrongen worden door nieuwigheden van jongeren datum. Het huis waarin men geboren wordt heeft geen waarde meer, en zelfs de geboortestad verliest hare aantrekkelijkheid.

Men wil vooruitgang en niets dan vooruitgang. Die vooruitgangskoorts werpt alles wat zelfs eenigen schijn van duurzaamheid heeft omver, zoodat van oud worden geen sprake meer kan zijn. En het einde? Als men, na zulk een koortsachtig leven het hoofd neêrlegt, is het gemoed onvoldaan en mist het den vrede, zoo noodzakelijk om met vertrouwen het nieuwe leven in te gaan, want men heeft nooit het geluk gekend dan bij naam.

De tegenstelling van de oude zeden en gewoonten en de nieuwe is te groot, dau dat wij er eenige gevolgtrekking uit hoeven te maken. Onze gravure, eene moeder, die haar kinderen het oude boek met sloten toont, waarin grootvader vroeger las, de familieschat, is juist daarom zoo aantrekkelijk, omdat de kunstenares, Catharina Bisschop, het zoo eenvoudig en roerend heeft voorgesteld.

3 Juni 1877.
Feest-cantate.

Koor.

Hoort!
In daverend akkoord
Stijgt de jubelzang der volken
Tot de wolken!
De afgrond huilt van nieuwe spijt
In zijn kolken.
Maar verblijd
Draagt het Englenkoor dien toon,
Medejublend, voor Gods troon! -
Zonen Neerlands, bij dat lied
Zwijge uw feestklank niet!

Recitatief.

Hoe overstemt de vreugdetoon
Op eens de klaaggezangen?
Hoe droogt bij 't gloeien van de koon
De traan op ieders wangen?
Hoe scheurt de zon in vollen glans
De dreigende onweerswolken,
En schittert aan d'azuren trans
Een stond voor 't oog der volken?

Koor

Pius leef!
Pius leef!
Ziet! de helft eener eeuw heeft haar ronden gesloten
Sinds de Kromstaf en Mijter hem siert,
Wien Spoleto betreurde, wien Imola minde,
Wien zijn Rome als den Herdervorst viert.
Ja, de helft eener eeuw, sinds op 't spoor der Apostlen,
Met de macht eens Apostels bekleed,
Naar de leer des Apostels, onberisplijk en heilig
Hij voor God en zijn kudde zich kweet.
Ja, de helft eener eeuw, waar de wentling der jaren
Steeds hem 't kruis uit het kruis heeft gebaard;
Ook - de helft eener eeuw van triomf en victorie,
Van verheffing voor hemel en aard!

Wisselende solo's.

1e Stem.

God! wat nieuwe Pinksterzegen
   Op uw dienaar neergedaald!

2e Stem.

Hoe uw hemellicht onzichtbaar
   Sinds dien dag zijn geest bestraalt!

1e Stem.

Hoe de vuurgloed uwer liefde
   Hem van iever 't harte blaakt!

2e Stem.

Hoe uw kracht hem steunt in 't lijden
   In den strijd verwinnaar maakt!

Wisselend koor en solo.

De stormvlaag giert rond en beukt masten en want: -
      Aan het roer houdt hij stand!
Een stond waait de bloedvaan des oproers in eer: -
      In triomf keert hij weêr!
't Verraad en geweld voert de boosheid ten top: -
      't Kroost der helden leeft op!
De ondankbare Cesar wijkt laf van zijn troon:-
      Waar is, keizer, uw kroon?

Koor.

Toch staat Pius in zijn glorie,
   Hoe door haatren ook benard:
En hem rijst een nieuwe feestzang
   Uit het minnend kinderhart.
            Pius leef!
            Pius leef!

Wisselende solo's.

1e Stem.

Om de zilveren tiaar
Werd een gouden wrong geslagen.

2e Stem.

Moge een beter toekomst dagen!
En hij blij nog jaar op jaar
Zijn gevierde driekroon dragen!

Duo.

Neerland! Neerland! Dat zij 't lied,
Waar ge uw hart in overgiet!

Koor.

Broeders! ja, dat zij ons lied!
Lied van vreugde en dankbetuiging;
Lied van zegening en beê
In het koor der wereld meê;
Lied van hope, lied van liefde
Eén van hart en een van geest,
Op het gouden Bisschopsfeest.
J. BOELEN.

Eene bijdrage tot de geschiedenis der hoofdbedekking.

Wanneer de hoofdbedekking een kleedingstuk mag genoemd worden, dan is er wel geentwijfel aan of het heeft van alle kleedingstukken, zoowel wat den vorm als de verscheidenheid der grondstof betreft, de meeste en grootste veranderingen ondergaan. Dit is gedeeltelijk toe te schrijven aan de luimige en tyrannieke vrouw Mode, gedeeltelijk ook aan den invloed van het klimaat, aan den verschillenden smaak der nationaliteiten en aan de omstandigheid, dat het hoofddeksel van mannen en vrouwen bijna overal en altijd hemelbreed van elkander verschilden.

DE FAMILIESCHAT, NAAR CATHARINA BISSCHOP.

De oudste volken woonden in de warme luchtstreken van Azië en Afrika en droegen bijgevolg een zeer lichte hoofdbedekking. Sluiers van gaas en andere lichte stoffen om het hoofd gewonden, waren ten tijde der patriarchen het gewone hoofdbekleedsel der joden, waaruit na verloop van tijd de sierlijke tulband ontstaan is, die in het oosten nog algemeen gedragen wordt. In Egypte en Arabië zijn zeer algemeen mutsen van linnen, wol, stroo of leder, die meestal spits of snavelvormig uitloopen. Op hoeveel verschillende wijzen de egyptische vrouwen haar hoofd dekten, heeft de engelsche schrijver Wilkinson in zijn boek over de kleederdrachten aanschouwelijk voorgesteld. Het meest schijnt echter het gebruik geheerscht te hebben, het haar rondom het hoofd, in een bundel nederhangende vlechten te schikken, en deze met een wrong of onder een net vast te houden. Vrouwen, die aan een bepaald hoofddeksel hechtten, tooiden zich met eene muts, versierd met struisvogelveêren. Ook waren reeds in oude

tijden in Egypte valsche lokken en pruiken in gebruik, en onder de duizenden curiositeiten van het engelsche museum te Londen, is de pruik eener voorname egyptische vrouw reeds wegens de buitengewone grootte een der merkwaardigste. Het mag wel als een der oudste zegepralen van de mode over het gezond verstand genoemd worden, dat zulk een warme en zware hoofdbedekking in het gloeiend heete Egypte het eerst gebruikt is.

Van de hoofdbedekking der grieksche en romeinsche krijgslieden, hunne stormhoeden en helmen, weten wij meer dan van hunne burgerlijke hoofddeksels. Alles wat wij van dit laatste weten, bepaalt zich eigenlijk hiertoe dat zij mutsen droegen, die nauw om het hoofd sloten, van linnen, wol of leder vervaardigd waren en meestal in een punt uitliepen, die zich òf naar voren boog, òf op den rug neêrhing. De grieksche en romeinsche vrouwen waren echter minder gemakkelijk tevreden te stellen; wel droegen zij zelden een hoed, en slechts een lichten shawl of sluier over het hoofd, maar de haren tooiden zij op de kostbaarste wijze op. Tiara's of sikkelvormige diadeemen, kransen van kunstbloemen, netten, banden, perelsnoeren, naalden en talrijke andere dergelijke snuisterijen stonden haar ten dienste. En hoeveel zorg werd er aan de lokken besteed! Reeds toenmaals waren friseerijzers in gebruik en de behoorlijke rangschikking der lokken was eene kunst, eene studie op zich zelf. In den beginne scheidden de grieksche vrouwen heur haar op het midden van het hoofd, en lieten de vlechten langs beide zijden neêrvallen; later bonden zij het op het achterhoofd in een bos, in een chignon samen.

PRINS KAREL VAN RUMENIË.

De Germanen, en ook de Celten schijnen de zaak vrij wat lichter opgenomen te hebben: zij droegen in het geheel geene of slechts eene zoo eenvoudig mogelijke hoofdbedekking. De Angel-Saksers droegen een soort van kegelvormigen muts of hoed, de *cappun*, uit biezen gevlochten, die aan het voorhoofd in een rand eindigde en van boven saamgebonden was; dezen hoed vindt men nog heden in het prinsdom

DE OORLOG IN HET OOSTEN. - HET BEWAPENEN DER REDOUTE BIJ HET BELGISCHE CONSULAAT TE ROESTSJOEK.

Wallis terug. Eenigzins anders was de vorm der eveneens kegelvormige mutsen in de schotsche hooglanden, uit de dagen van den schotschen kroonpretendent, de welbekende gallische blauwe hoeden, die van voren hoog waren en waarvan de bol naar achteren hellend afgleed. Nog heden is deze hoed de lievelingsdracht der hooglanders, die hem met een veêr, een bloem of takske tooien.

Ofschoon de Angel-Saksers, Germanen en Deenen zich vermoedelijk het meest van de besproken kegelvormige hoeden bedienden, is het tevens bewezen, dat zij de kunst verstonden eene soort van vilten hoeden te maken. *Felten hat*, vilten hoed, komt bij de angel-saksische schrijvers zeer dikwijls voor. Of zij er zich echter op mogen beroemen, het eerste wol en haar met elkander verbonden te hebben en daardoor de uitvinders van het vilt te zijn, is niet bewezen kunnen worden. Dit is nochtans zeker, dat vilten en wollen hoeden vóór Willem den Veroveraar in Frankrijk even algemeen waren als ze het na hem in Engeland werden, en dat de adel in dit laatste land spoedig zeer fijne kastoren hoeden droeg. Deze hoeden, de engelsche *beaverhat*, hadden kegelvormige bollen van verschillende hoogte, de randen waren of te samen gebogen, of meer of minder omgeslagen. Spoedig werd het verven der hoeden uitgevonden. Het concilie van Lyon in 1215 schreef den kardinalen een rooden hoed met ronden bol en breeden rand voor. In de middeleeuwen waren te Gent en in andere steden van ons land de witte kastoren hoeden met struisvogelveêren een gewone dracht, en in de geïllustreerde uitgave van den franschen geschiedschrijver Froissart (1313-1410) komen ze menigvuldig voor; daarenboven versierde men de hoeden met kostbare gesteenten, en voerde ze met zijde en damast. Koning Hendrik VIII van Engeland droeg een uit indiaansche veren bestaand hoofddeksel, 't welk het losgeld eens konings geweest was.

Hoe moeilijk het is de reeds voor drie eeuwen in gebruik zijnde hoedvormen in bijzonderheden te beschrijven, kan opgemaakt worden uit eene opsomming van die, welke alleen in het jaar 1585 in de mode waren. Stubbs *Anatomy of abuses* zegt daarvan het volgende:

'Sommigen dragen hoeden met spitse bollen, die als een kerktoren te samen loopen en ongeveer het vierde gedeelte eener el boven den rand uitsteken, soms meer, soms minder, al naar gelang de luimen van een veranderlijk gemoed zulks meêbrengen. Anderen dragen hoeden met een vlakken en breeden bol, niet ongelijk aan de borstweringen van een ridderkasteel. Wederom anderen hebben ronde bollen met een band er om heen, heden zwart, morgen rood, overmorgen bruin, nu blauw, dan groen of geel, dan dit, dan dat, zij dragen geen twee dagen achtereen dezelfde kleuren of vormen. En zijn deze vormen merkwaardig en zonderling, hetzelfde is het geval met de stoffen, waaruit de hoeden gemaakt worden; sommigen zijn van zijde, anderen van fluweel, van taf, van wol, of wat nog vreemder klinkt, van eene fijne soort van haar. En zoo algemeen is deze dracht, dat iedere dienstbode, iedere boer dergelijke hoeden draagt; wie meêgeteld wil worden en bij de menschen in aanzien staan, moet een fluweelen of zijden hoed dragen, die naar den laatsten smaak geplooid en gebogen is.'

De portretten van edellieden in de verschillende muntverzamelingen bewijzen de waarheid dezer schildering. Zoo vindt men in de schilderijenverzameling te Edimburg het portret van den regent Morton met een zeer hoogen en pyramidaal gevormden hoed, van een smallen rand voorzien, terwijl andere edellieden hoeden met lagen bol en zeer breede randen droegen. In de zeventiende eeuw waren de breede randen

algemeen in de mode en bleven langen tijd in gebruik. Daar deze soort van randen intusschen, wanneer zij nat geworden waren of op eenige andere wijze hunne stijfheid verloren hadden, begonnen neêr te hangen, ontstonden daaruit de neêrhangende hoeden, zooals bijvoorbeeld in Engeland Cromwell en de puriteinen droegen. Langzamerhand kwam men echter tot de ontdekking, dat ze minder doelmatig waren en begon me ze langs ééne zijde in de hoogte op te slaan. In Engeland geschiedde dit onder Willem III. Onder koningin Anna sloeg men de tweede zijde en spoedig ook de derde in de hoogte. Zoo ontstond de zoogenaamd driemaster, de *cocket hat* der Engelschen. Geen enkele soort van hoed kan zich op eene langer heerschappij beroemen dan deze. Nog tot de helft dezer eeuw vond men ze hier en daar op de dorpen, en het is heel wel mogelijk, dat er heden nog exemplaren van gevonden worden. In den militairen stand hebben zij zich langer staande gehouden en er zijn landen, waar ze bij den staf en de hoofdofficieren steeds in gebruik zijn.

In de plaats van den traditioneelen steek of tik, is de zoogenaamde ronde of cilinderhoed, alias stoofpijp gekomen, en voert onbetwist de heerschappij in onze negentiende-eeuwsche samenleving. Stijf en gedwongen, deftig en statig als die samenleving zelve, prijkt de zijden cilinderhoed, uit China tot ons overgewaaid, ten minste door een Chinees het eerst in Europa ingevoerd, op het hoofd van den beschaafden negentiendeeeuwer. Dit afschuwelijk hoofddeksel moge iets terugstootends, iets boemanachtigs hebben, het blijft niettemin zijne heerschappij handhaven. Van al de hoedvormen is onze officieele cilinderhoed buiten twijfel de leelijkste, en de onverwachte aanblik van een groot gezelschap Europeanen, met de stijve, onbuigzame en weerspannige stoofpijp op, moet gewis òf de lachspieren òf de gevoelszenuwen van een niet-Europeaan aandoen. Niets elegants heeft de verfoeielijke cilinderhoed en kan het niet hebben, en ondoelmatiger hoofddeksel kan zelfs de vernuttige nijverheid, door de wispelturige en plaagzieke mode voorgelicht, onmogelijk bedenken. Dat zal het dan ook zijn wat ham zoo lang in gebruik houdt; niet dat hij geene veranderingen ondergaat: hij zou daartoe geen kind der mode moeten zijn, maar deze kunnen zijn grondvorm, het leelijke en afschuwelijke, niet wegnemen. Parijs moge den bol heden wat korter maken, er morgen een paar vingerbreedten bijdoen, hem wat uitzetten of inkrimpen, den rand verbreeden of versmallen, ombuigen of recht doen staan als den platten ring van een kookhaard - hij is en blijft een cilinderhoed, altijd afschuwelijk leelijk, lastig en ondoelmatig, zelfs in zijne grootste afwijkingen. Wel hebben we nog onze fantasiehoeden, in allerlei vormen en gedaanten, hoog en spits, lang en rond, glad of gedeukt, maar we moeten er uiterst omzichtig meê zijn, slechts ter sluik durven we hem opzetten en vooral nooit bij plechtige, officieele bezoeken.

Iets anders is het met de dameshoeden. Welk een verscheidenheid in kleur, vormen en grondstof. Zoo de engelsche schrijver, dien we boven aanhaalden, nog leefde, zou hij zijn schrijflust naar believen kunnen botvieren aan al die soorten en vormen der vrouwenhoeden en kapsels van den tegenwoordigen tijd. Maar neen, hij zou mismoedig de pen neêrleggen en met een zucht moeten verklaren, dat zulk eene taak, wilde hij eenigzins volledig zijn, zijn krachten te boven ging. Ook wij wagen ons niet aan dien reuzenarbeid. Vrouw Mode alleen is in staat in dien warboel eenige orde te houden. Is iedere dameshoed inderdaad niet eene afwijking, eene verscheidenheid, rijk in vormen, rijk vooral in vreemdsoortigheid? De dameshoed is niet langer een hoofddeksel meer, het is een hoofdtooisel, geworden - meer niet. Wij geven het den beste te raden uit die zonderlinge dingen onzer hedendaagsche dames een hoed te onderkennen. Ze staan ook niet meer op het hoofd, ze zweven,

of hangen er *boven*, juister wellicht, ze zeilen, de microscopisch kleine dingskens - vergeef mij het vreemde woord, maar er is geen ander voor - als scheepkens op eene zee van golvende lokken van.....valsch haar. Het zijn hoeden die geen hoeden meer zijn. Een natuuronderzoeker of fabrikant kan in de linten, strikken, blaêren, bloemen, veêren en pluimen van elk dier vreemdsoortige voorwerpen de grondstoffen van minstens een dertigtal verschillende voortbrengselen uit het dieren- en plantenrijk ontdekken. Zulk een kunstproduct aandachtig beziende, zou men niet zeggen, dat de hand eener kunstvaardige modiste bj het vervaardigen er van in het spel geweest is; eerder zou men aan eene ordelooze, soms baldadige samenmengeling moeten gelooven. We lazen onlangs ergens het *recept* tot het samenstellen van een dameshoed. 't Kwam ongeveer op het volgende neêr: Neem een handvol blaêren, kruiden en bloemen, roer ze goed door elkaar, werp er wat zijde, satijn en fluweel door heen, leg er enkele vruchten of korenaren bij, smijt er een lap gaas of *tule*, door, roer alles goed door elkander, ga er tien minuten op zitten, opdat het mengsel aan elkander kleve, zet op de massa een dood vogelke of een paar kapellekens, en 't zonderlinge dameshoofddeksel is kant en klaar. Kant en klaar? Eigenlijk nog niet; het dient geplaatst te worden op een goeden voorraad vlechten of tressen van valsch haar - de hemel mag weten waar dit laatste vandaan komt - en dan eerst kan het vereenigde gevaarte op het hoofd worden geplaatst, om onze dames een paar decimeters grooter en - eenige graden leelijker te maken.

Maar het is de mode, en de mode is een dwingelandes, die hare slaven en slavinnen zoo gemakkelijk niet loslaat, die er meê sleurt en er meê omspringt naar haar welbehagen. Maar vrouw mode is tegelijkertijd eene heerscheres, die zich hare fantasiën duur laat betalen, zoo duur zelfs, dat hare volgelingen niet zelden met volle kleerkasten en leêge beurzen radeloos daar neêrzitten, na alles, niet zelden, helaas! ook het huiselijk geluk, voor de overheerschende en dwingende koningin te hebben opgeofferd. Zoo zijn er ten minste: u, lieve lezeressen, zonderen wij er natuurlijk van uit.

Crux de cruce - Pius IX.

In een zee van smart gedompeld,
    't hoofd met doornenkrans omkroond,
Handen, voeten wreed doornageld;
    van zijn lieflingsvolk gehoond,
Als een booswicht uitgekreten,
    grijnzend aangeblikt, bespot -
Hing aan 't kruis, den doodskamp strijdend,
    'God met ons' - 'de Zoon van God.'

En uit ieder van zijn wonden,
    en uit elken zoeningsdrop
Die van 't kruis ter aarde leekte,
    rees een beê ten hemel op:
't Was een bede voor de wereld
    voor den armen sterveling,
Om wiens schulden af te boeten
    't onbevlekte Lam daar hing.

Golgotha, gij zaagt Hem offren
    op dat smartlijk zoenaltaar,
En de kostbre drupplen vlieten
    van dien wereld-Martelaar;

Maar gij hoordet ook zijn stemme
klinken in den wondernacht,
Toen het offer was voltrokken:
'Vader, alles is volbracht!'

Achttien eeuwen zijn vervlogen
sinds het vlekloos Lam geslacht
Door zijn strijden, door zijn lijden
't leven ons heeft aangebracht.
Weder staat een kruis verheven,
weder boet er aan zijn stam
En door strijden en door lijden
een onschuldig offerlam.

't Is een offer voor de zege
van des Heilands Kerk op aard,
Op wier kommer en verdrukking
Jesus' kudde treurig staart.
Pius, gij, gij zijt het offer,
wien dit tweede zoenaltaar
Smartelijk houdt vastgeklonken,
Pius, wereld-martelaar!

Elke zucht, dien strijd en lijden
uw gevoelig hart ontwringt,
Is een bede, die den Hemel
roerend tot ontfermen dringt;
Elke traan, die uit uw oogen,
bigglend langs uw wangen, leekt,
Is een offer, dat den Vader
krachtig om erbarming smeekt.

Om erbarming voor de wereld,
die door blinden haat gespoord
U den priem van 't bitterst lijden
in het vaderharte boort;
Die u, vader, sloeg in boeien, -
en, door dwaze drift verwoed,
Met den vader ook de kindren
in hun kluisters zuchten doet.

Lijd, o Pius, lijd grootmoedig,
Jesus stut u met zijn kracht!
Eenmaal klinkt het van uw lippen:
Vader, alles is volbracht!
Eedle grijsaard, *Crux de Cruce*,
hoopvol naar omhoog gestaard!
Uit uw lijden spruit de zege
van des Heilands Kerk op aard!

G. JONCKBLOET.

De dochter van den kapitein.
Eene dorpsgeschiedenis.

Hoofdstuk II.
Vader en dochter.

Kapitein Max was sedert eenige weken in Heidekamp gevestigd en het oordeel der boeren, dat bij de eerste kennismaking niet dan ongunstig kon zijn, was nog volstrekt niet gewijzigd. Behalve een beleefdheidsbezoek aan den burgemeester, 'twelk niet meer herhaald werd, kwam hij nergens, en wanneer hij onverschillig langs den zandweg wandelde, verwaardigde hij zich nimmer iemand aan te spreken of een groet der landlieden te beantwoorden. Wat echter het meeste opzien verwekte was, dat de kapitein gedurende de drie maanden die hij in Heidekamp woonde, nog niet in de kerk geweest was, eene omstandigheid, die in het stille en godsdienstige dorp de grootste opspraak en ergernis teweegbracht. Was de man ooit katholiek geweest of had hij tot een der protestantsche kerkgenootschappen behoord? Niemand wist zulks te zeggen en zijne dochter, de eenige die over het verleden van den kapitein misschien meer licht had kunnen verspreiden, liet er zich nimmer over uit; hoe nieuwsgierig de dorpelingen ook waren, zij hadden kieschheid en natuurlijk gezond verstand genoeg, om die teêre snaar niet aan te raken, en zoo bleven zij omtrent die zaak altijd in het onzekere. Een ding was echter buiten twijfel: de trotsche,

aanmatigende kapitein behoorde tot de soort van lieden, die men vrijdenkers noemt enwaarvan de godsdienstig gestemde landbouwers een natuurlijken afkeer hebben. Dit was echter het eenige niet wat de boeren in hem wraakten. Wanneer hij 's avonds van zijne uitstapjes uit het een of ander naburig dorp terugkeerde, hadden de boeren hem menigmaal ontmoet in een toestand die bewees, dat hij, zoo als zij het noemden, te veel ‘drupkes’ had gedronken, en het was zelfs gebeurd, dat men hem in de heide of aan den zoom van een dennenboschje in schier bawusteloozen toestand gevonden had; de kapitein was dus ean echte proever. In Heidekamp zelf bezocht hij echter nooit eene herberg: misschien wilde hij niet in aanraking komen met de dorpelingen, misschien ook poogde hij zijn drift zooveel mogelijk voor het oog dor lieden bedekt te houden. De tijd was evenwel niet ver, dat hij ook daarover heenstappen en zich geheel en al in zijne ware gedaante vertoonen zou.

Eene hevige koorts wierp den kapitein, na een halfjarig verblijf in het dorp, op het ziekbed; zijne dochter paste hem trouw op en week met van zijne sponde, doch eerst twee maanden later was hij zoover hersteld, dat hij, in den beginne op den arm zijner Emelie geleund, later alleen met moeite zijn tuin kon rondwandelen, en zelfs nog weken lang bleef hij zoo zwak, dat elke eenigzins verre wandeling hem vermoeide, zoodat het hem ook toen nog onmogelijk was, zijne wandelingen tot de naburige dorpen uit te strekken. Toen nam kapitein Max het besluit, de herbergen van Heidekamp zelf op te zoeken. Uren lang kon hij daar neêrzitten, en wanneer het laat in den avond geworden was, hadden de herbergiers, die volstrekt niet op hun nieuwen klant gesteld waren, de grootste moeite van de wereld den kapitein uit hunne herberg en naar huis te krijgen. Op de werkdagen kwam de man zelfs ook nu zeer zelden met de dorpelingen in aanraking: deze hadden dan tijd noch lust om de herberg te bezoeken: vonden zij gedurende den dag niet volop hunne bezigheden op den akker, in de schuur of in den stal? En als het avond was, bleef er nog veel te doen over en men ging vroeg naar bed, om 's morgens voor dag en dauw aan het werk te gaan. Doch 's zondags - ja dan mocht men na de hoogmis of het lof eene kleine ontspanning nemen, de boeren moesten elkander het nieuws van de week meêdeelen en er moest gepraat worden over het weêr, den oogst en alles waarin de landbouw belang stelt. Dan was de herberg de gewone vereenigingsplaats en werd er onder het genot van een ‘drupke’ of een ‘pint’ bier over allen en alles geredeneerd, en dan ontmoetten de herbergbezoekers ook den kapitein, die van tactiek veranderd was en de boeren nu niet meer schuwde, maar zich in hun kring trachtte in te dringen en zich allerlei spotternijen en hatelijkheden veroorloofde over de eenvoudige levenswijze en de domheid der boeren, ja, zich dikwijls niet ontzag, den godsdienst in het spel te brengen en den spot te drijven met den pastoor, met zijne predicatiën - die hij echter nooit gehoord had - en met het geloof der landlieden. Deze waren verstandig genoeg den goddeloozen spotter te laten praten, en ofschoon hun eenvoudig, gezond verstand menig scherp en welverdiend antwoord op hunne lippen bracht, kwam het er nooit over. Zij begrepen wel dat er met den dronkaard niet te redeneeren viel, terwijl zij het onderwerp bovendien als te verheven beschouwden, om in eene herberg en onder het drinken van een glaasje behandeld te worden. De smaadredenen van den kapitein werden dus met een verachtend stilzwijgen aangehoord, en wanneer hij het al te erg maakte, keerde men hem eenvoudig den rug toe en liet hem alleen zitten. Het gevolg van een en ander was, dat ieder hem met verachting begon aan te zien en hij zelfs schier geen arbeider meer krijgen kon, om zijn tuin en akker te bewerken en in orde te houden.

Emelie was juist het tegenbeeld van haar vader. Braaf en godsdienstig nam zij met de meeste nauwgezetheid al hare plichten waar, stichtte in de kerk ieder door hare godsvrucht, was minzaam en voorkomend jegens het geheele dorp, raadde en ondersteunde, waar raad te geven en te helpen viel. Vooral hare minzaamheid en hulpvaardigheid werden algemeen geroemd: wanneer het huishouden of haar vader hare hulp niet behoefde, bevond zij zich het liefst daar, waar zij troost en hulp kon bieden: in de hut der armen en aan het ziekbed. Daar was zij een engel van goedheid en liefde, daar brachten hare kleine giften, hare troostvolle en bemoedigende woorden, die de ongelukkigen van Gods oneindige goedheid en liefde spraken, troost en hoop in het lijden en de kracht om armoede, ziekte en smart steeds met verduldigheid te dragen.

Waar zij de hut der armen binnentrad, bracht zij geene rijke gaven aan - helaas, zij kon zulks niet - maar zij kwam toch ook nooit met geheel leêdge handen, en de woorden van deelneming en de welmeenende liefderijke raadgevingen, waarmede hare giften vergezeld gingen, vertienvoudigden de waarde er van. Aan elk ziekbed was zij steeds eene welkome verschijning: het was of er met haar een adem van vrede en gemoedsrust het ziekenvertrek binnenstroomde en velen, zelfs meergegoeden, noemden haar terecht een weldoende, troostende engel. Geen wonder dat Emelie spoedig door jong en oud, door arm en rijk bemind was, en zoozeer had zij zich de algemeene achting verworven, dat de boeren, die den kapitein, wanneer zij hem alleen ontmoetten, met verachting den rug keerden, hem vriendelijk groetten, als zij wisten dat de dochter het oog op hen gevestigd hield.

Zulk een invloed oefent een liefdevol gemoed uit, zelfs op den minder ontwikkelden, voor gewone indrukken niet licht vatbaren dorpeling!

Toch kon Emelie niet altijd datgene doen, wat heur goed hart haar ingaf. In den laatsten tijd was zij zelfs menigmaal met ledige handen bij hare armen moeten komen, en dan stonden haar de tranen in de oogen, wanneer zij den nood harer beschermelingen aanschouwde en zij hun niets kon schenken dan eenige woorden van troost en opbeuring. Zelfs de zieken bezocht zij minder dan vroeger en de dorpelingen fluisterden elkander in het oor, dat de hardvochtige vader dikwerf hevig tegen zijne dochter uitvoer over hetgeen hij, volgens het zeggen der boeren, het verkeerd geplaatst medelijden jegens het domme bijgeloovige boerenvolk noemde. Arbeiders, die den tuin bewerkten, hadden, naar zij beweerden, menigen ‘ongepermitteerden’ uitval tegen zijne onschuldige dochter afgeluisterd; dit moest vooral het geval zijn, wanneer hij zich door den drank in opgewonden stemming bevond en van een door haar aan de armen of zieken gebracht bezoek iets vernomen had.

Dat alles waren echter nog slechts geruchten, die wel van mond tot mond gingen, druk besproken werden en volstrekt niet onwaarschijnlijk klonken, maar overtuigende bewijzen waren het niet; zoo men deze had kunnen verkrijgen, dan zou de verontwaardiging der menigte wellicht op gevoelige wijze uitgebersten zijn en de bevolking op hare wijze eene soort van lynx-wet op den spotter, dronkaard en kinderkweller toegepast hebben. Het volk, dat den onbeschaamden dronkaard verachtte, maar hem nu ook haatte om de kwellingen en beleedigingen, die hij de zoo algemeen beminde Emelie heette aan te doen, vlamde op eene gelegenheid, welke het eene geldige reden aanbood om zijn haat te kunnen koelen. Die aanleiding zou niet lang meer op zich doen wachten.

De kapitein zonk steeds dieper en dieper in den poel der dronkenschap weg. Geheele dagen bracht hij in de herbergen door en meermalen moest de bezorgde.

dochter, die haren vader ondanks het misdadige zijner levenswijze bleef liefhebben en gehoorzamen, hem 's avonds langs het donkere voetpad gaan opzoeken, waar zij hem soms half bewusteloos langs den weg vond liggen. Dat het ergerlijke levensgedrag haars vaders Emelie oneindig veel verdriet veroorzaakte, laat zich begrijpen, en het zal niemand bevreemden, dat de rozen harer wangen verdwenen, de bleekheid zich over haar gelaat spreidde en haar voorhoofd op twintigjarigen leeftijd reeds rimpels droeg. Zij had zoo onuitsprekelijk veel te verdragen en te lijden, meer dan de menschen wisten, en alleen haren biechtvader kon zij deelgenoot maken van haar verdriet en hare smart. Toch bezat zij eene enkele vriendin in het dorp, waarvan zij innig vee! hield, en mocht zij deze al geen deelgenoot maken van hetgeen zij dag aan dag te verduren had, zij kon toch aan haar het leed klagen, wat haar altijd eenigen troost en verlichting verschafte. Die vriendin was de dochter van een winkelier, slechts eenige huizen van Amelie af wonende.

Eene nieuwe beproeving wachtte Emelie: hare vriendin werd ziek en de geneesheer vreesde zelfs voor haar leven. De kapiteinsdochter offerde al haren vrijen tijd op, om de geliefde zieke gezelschap te kunnen houden en te troosten, maar de vader, die zulks gemerkt en jegens den kruidenier, een braaf, godsdienstig man, een zekeren haat opgevat had, verbood zijne dochter in het vervolg nog ooit de zieke te bezoeken. Emelie zweeg bij dat onrechtvaardig verbod en bleef inderdaad gedurende twee dagen van het ziekbed harer vriendin ver-

wijderd. Maar deze, wier toestand elk uur verergerde en die ongerust begon te worden over het wegblijven harer vriendin, deed haar, onder meêdeeling van den toestand, waarin zij verkeerde, dringend verzoeken haar nogmaals te komen opzoekon. Emelie meende, ondanks het verbod haars vaders, de bede harer bijna stervende vriendin te moeten inwilligen en begaf zich tot haar. Het bezoek duurde slechts kort; om den toorn haars vaders te vermijden, wilde Emelie zich in allerijl naar huis spoeden, toen zij, bij het verlaten van de woning der zieke, haar vader plotseling op haar zag afkomen. De kapitein waggelde op zijne beenen, zijne oogen gloeiden onheilspellend en toen hij zijne dochter naderde, verweet hij haar in de hevigste bewoordingen hare ongehoorzaamheid aan zijne bevelen, en bedreigde haar met de volheid van zijn toorn, indien zij het nog ooit durfde wagen bij den kruidenier of diens dochter over den drempel te komen.

De vestingwerken aan den Bosphorus.

VUURTOREN AAN DE AZIATISCHE KUST.

BUYUK LIMAN (EUROPEESCHE KUST).

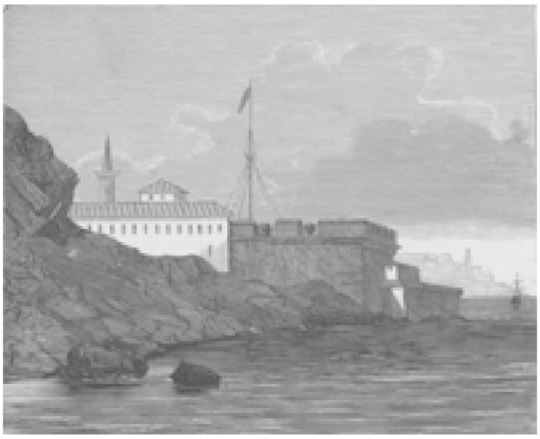

KARIBJEH (EUROPEESCHE KUST).

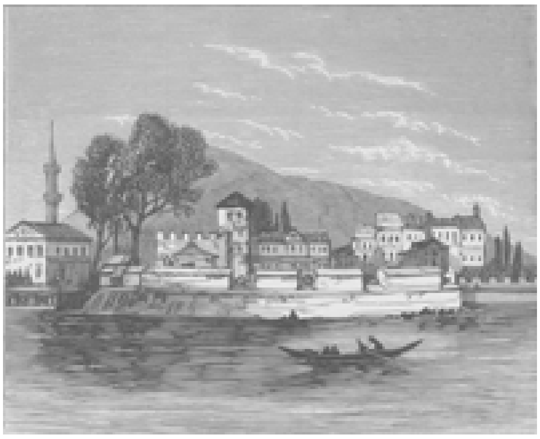

RUMELI KAVAK (EUROPEESCHE KUST.)

Het was zondag, omstreeks vier uur in den namiddag. 't Toeval wilde, dat het lof juist geëindigd was en de dorpelingen de kerk verlieten. Daar de woning des kruideniers in de onmiddellijke nabijheid van het Godsgebouw stond, waren de meeste dorpelingen getuigen van de onwaardige handelwijze des gehaten kapiteins, en een dreigend gemor steeg uit de menigte op, 'twelk echter in een zacht gefluister overging, toen Emelie smeekende blikken op het volk sloeg, als wilde zij het medelijden der dorpelingen inroepen over haar zelve en haren vader.

Deze openbare beleediging, door den onwaardigen vader der dochter aangedaan, deed de maat overloopen; het geduld der boeren was uitgeput en de welkome aanleiding, om den gehaten lafaard eene geduchte en openbare kastijding toe te dienen, was gevonden.

In ons volgend hoofdstuk deelen wij meê op welke wijze de bewoners van Heidekamp op den kapitein de lynx-wet toepasten.

(*Wordt vervolgd.*)

Rebus N°. 9.

Bericht.

De geabonneerden op den negenden jaargang, wier oplossing, vóór den 30 juni 1877 ingezonden, nauwkeurig overeenkomt met die, welke in het nummer der *Belgische Illustratie* van dien dag verschijnt, zullen recht hebben op de volgende premiën:

Een dor eerste zeven jaargangen voor

fr. 2.59.

Het portret van Z. Em. den Kardinaal-Aartsbisschop van Mechelen, in prachtigen kleurendruk, bestaande uit 20 steenen, dat in den handel frs. 15 kost, voor

fr 2.50.

Oplossing van Rebus N°. 8: EEN STRIJKKWARTET.

Zoodra de oplossing van een rebus in de *Belgische Illustratie* verschenen is, zal de abonné, wiens oplossing daarmeê volkomen overeenkomt, aan het adres der *Administratie te Brussel* een postmandaat kunnen doen toekomen voor het bedrag der premie, welke hij verlangt. Er wordt geen gevolg gegeven aan de aanvragen, die niet door een postmandaat vergezeld gaan.

[Nummer 36]

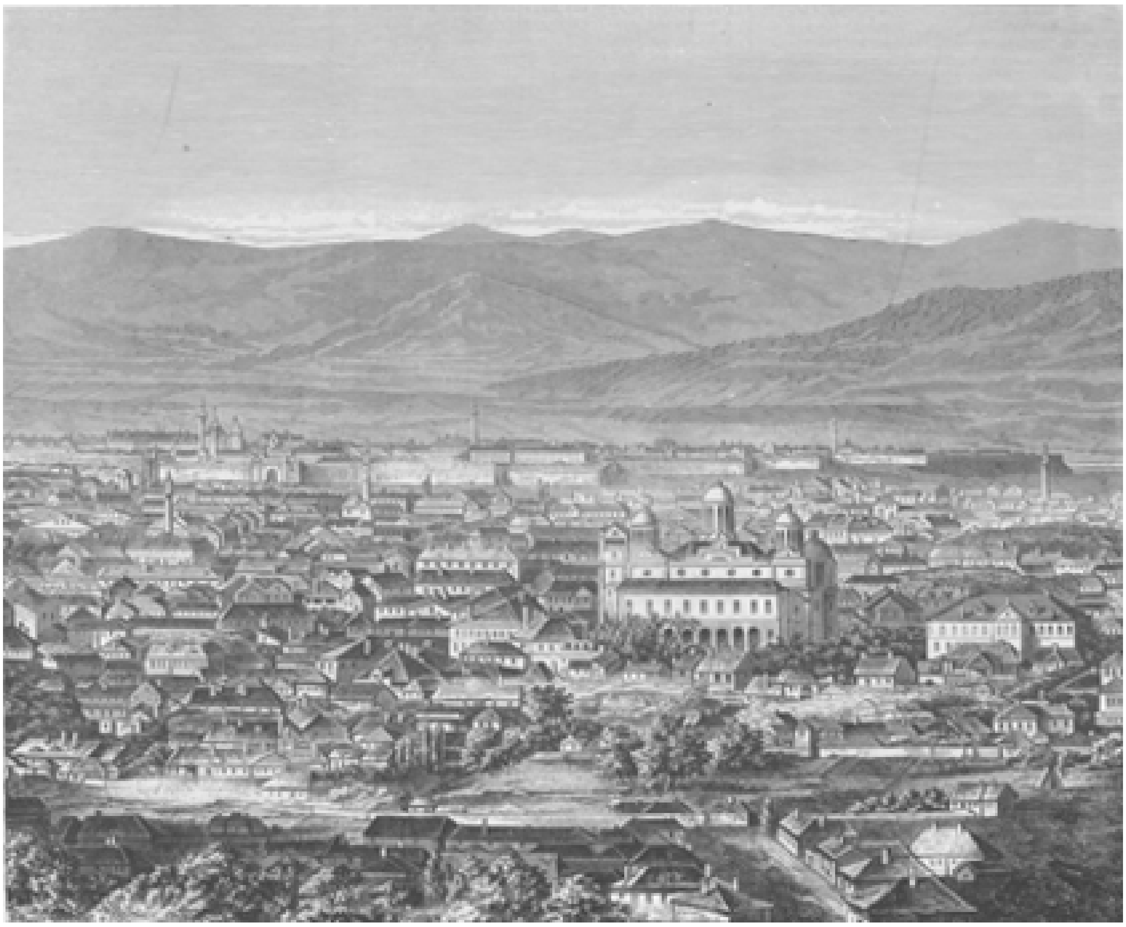

DE OORLOG IN HET OOSTEN. - DE TURKSCHE VESTING NISCH.

Geillustreerd nieuws.

De oorlog in het oosten.

Ongeveer vijftig mijlen ten noorden van de russische zeehaven Poti, aan de oostkust van de Zwarte Zee, ligt de kleine stad Suchum Kaleh, die nauwelijks een honderdtal huizen telt, maar niettemin belangrijk is, omdat zij eene goede en veilige haven bezit, de eenige aan de kaukasische kust, die voor groote stoombooten bruikbaar is, en omdat zij een citadel heeft, welke den omtrek bestrijkt en den toegang tot het binnenland verdedigt. Reeds meermalen hebben wij er op gewezen, welk een ontzaglijk voordeel het voor Turkije is meester van de Zwarte Zee te zijn, en de aanslag op en de inneming van Suchum Kaleh heeft dit opnieuw bewezen. Over dit feit, waarvoor de sultan van den cheik-ul-islam, wel wat voorbarig, den pronkenden titel van den ‘Zegevierende’ ontvangen heeft, willen wij onzen lezers eenige bijzonderheden mededeelen.

Het is onbetwistbaar, dat het turksche leger niet tegen het russische opgewassen is; toen de porte echter zoo fier den haar door Rusland toegeworpen handschoen opnam, rekende zij op twee niet te versmaden bondgenooten: hare overmacht ter zee en de vijandige stemming der in Zuid-Rusland wonende en eerst in den loop dezer eeuw onderworpen volksstammen.

De eerste omstandigheid zou Rusland dwingen langs de geheele kust der Zwarte Zee eene voldoende troepenmacht te legeren, om zijne grenzen voor de invallen van de landingstroepen der turksche schepen te beveiligen, terwijl de talrijke monitors den overtocht van het russische leger over den Donau hoogst moeilijk, misschien onmogelijk konden maken; daarenboven moest Rusland zijne bezendingen levensmiddelen en amunitie, zoowel voor Azië als voor Europa, den langen en onder zekere omstandigheden gevaarlijken weg over land doen nemen. Door de vijandelijke houding der Circassiërs en andere in de russische provinciën Kaukasië en Trans-Kaukasië wonende stammen, die voor een goed gedeelte nog den islam aanhangen, kon Rusland lichtelijk in een moeilijken toestand gebracht worden, met name wat zijn leger in Klein-Azië betreft, 'twelk door een algemeenen opstand der Circassiërs groot gevaar zou loopen van de noordergrenzen afgesneden te worden, en geen aanvoer van levensmiddelen of krijgsvoorraad meer uit Rusland te kunnen verkrijgen.

Om het tweede doel, den opstand in zuidelijk Rusland, te bareiken, heeft Turkije van de eerste omstandigheid, zijne overmacht ter zee, bij den aanslag op Suchum Kaleh een aan vankelijk niet ongelukkig gebruik gemaakt. We zullen de feiten hier laten spreken.

In het begin van mei verzamelde zich bij Batum eene turksche flotilje van drie gekurasseerde stoomschepen en eenige transportvaartuigen. Behalve de bemanning bevonden zich aan boord eenige bartaljons landingstroepen, benevens enkele honderden circassische uitgewekenan met een goeden voorraad geweren en andere wapenen, bestemd voor de in den omtrek van Suchum Kaleh wonende Circassiërs, zoodra deze zich bij hunne stam- en voormalige landgenooten zouden aansluiten. De schepen stonden onder bevel van Hassan-pacha, de circassische hulptroepen

onder dat van een vijftal bey's, die bij de in den Kaukasus wonende mahomedaansche stammen algemeen bekend waren.

Den 14 kwam het turksche eskader voor Suchum Kaleh aan, dat door eenige kompagnieën Russen verdedigd werd. Hassan-pacha naderde met zijne schepen zoo dicht mogelijk de wallen der vijandelijke vesting, en noch de in de nabijheid der haven gelegde torpedo's, noch de russische oeverbatterijen brachten ze eenig nadeel toe. Thans begon een hevig bombardement, dat tot den middag aanhield, toen eenige landingstroepen en de zich op de schepen bevindende Circassiërs met een ruimen voorraad wapenen ontscheept werden, om de stad ook van de landzijde aan te vallen.

Reeds waren de naburige stammen door geheime zendelingen van de komst der Turken onderricht; spoedig hadden zich een drie duizendtal strijdvaardige mannen bij hunne voormalige landgenooten aangesloten en werd Suchum Kaleh geheel omsingeld. De aanval had nu langs alle zijden tegelijk plaats; van de vloot regende het kogels en bommen, eenige veldstukken wierpen uit het kamp der Circassiërs hun lood in de vesting, en tegen den avond stond deze aan alle zijden in brand. Thans werd het sein tot een algemeenen aanval gegeven en weldra bestormden de Turken en hnnne bondgenooten de zwakke wallen van Suchum Kaleh; hoe hardnekkig de Russen zich ook verdedigden, zij moesten voor de overmacht wijken en trokken zich, onder begunstiging van de invallende duisternis, uit de brandende stad en in het versterkte kasteel terug.

Toen de morgen daagde, was het turksche legerkamp opnieuw met eenige duizenden manschappen aangegroeid, en daar de Russen in de citadel op geen ontzet te hopen hadden, waren zij na een korten maar scherpen strijd genoodzaakt voor de overmacht terug te trekken, een aftocht die, hoe koelbloedig ook volbracht, groote offers kostte, tot zij zich in het gebergte in veiligheid stelden en zonder verdere ongevallen een meer oostwaarts gelegen russisch legerkorps bereikten.

Suchum Kaleh is de eerste russische stad door de Turken in dezen oorlog ingenomen. Daardoor bevindt zich de sleutel tot het binnenland, dat is de weg tot de met hen sympathiseerende en den russischen veroveraar diep hatende circassische stammen van den Kaukasus in hunne handen, en dat de Turken aan het bezit dier plaats een groot gewicht hechten, blijkt uit de omstandigheid, boven reeds door ons aangehaald, dat de inname van Suchum Kaleh den sultan den titel van ‘Zegevierende’ bezorgd heeft. Daarenboven, hoezeer de porte al hare beschikbare troepen tegenover de Russen aan den Donau meer dan noodig zal hebben, heeft zij niet geaarzeld 8000 man geregelde troepen en 1500 Circassiërs met 50.000 geweren en verscheidene batterijen berggeschut te doen inschepen en naar de oostkust van de Zwarte Zee vervoeren, teneinde den opstand in de kaukasische gewesten algemeen te maken. Zelfs de tweede zoon van den bekenden Schamyl heeft zich naar het tooneel van den opstand begeven, om Kaukasië van het gehate juk der Russen te helpen verlossen. De toestand neemt dus voor de laatsten in deze gewesten meer en meer een bedenkelijk karakter aan, en alleen de uiterste krachtsinspanning en een snelle onderdrukking van den uitgebroken opstand kan het gevaar afwenden, waarmede de russische troepen in Klein-Azië bedreigd worden.

Geen wondor dat het bombardement en de inneming van Suchum Kaleh eene groote ontsteltenis onder de bewoners van de steden aan de Zwarte Zee heeft verwekt: tot hiertoe verwachtten de Russen alles van hunne torpedo's, maar nu dat vertrouwen, - tot heden ten minste, - volkomen beschaamd is geworden, en de turksche

oorlogschepen ongehinderd de kust naderen en troepen ontschepen, is den russischen oeverbewoners de schrik om het hart geslagen en vluchten zij bij duizenden naar het binnenland. Wel heeft de gouverneur van Odessa, graaf Lewascheff, gepoogd de bevolking gerust te stellen en eene proclamatie uitgevaardigd, waarin hij voor de veiligheid der bewoners zegt in te staan, maar het lot 'twelk Suchum Kaleh getroffen heeft, is een te tastbaar bewijs van het onvoldoende der kustverdediging en het gevaar, dat de steden aan de Zwarte Zee van de zijde der turksche oorlogschepen boven het hoofd hangt. De turksche vloot zorgt er dan ook voor de geheele noord- en oostkust in onrust te houden en zelfs daar, waar ze over geen genoegzaam aantal landingstroepen beschikt om met vrucht een aanslag te ondernemen, bombardeert zij de kustplaatsen, en zoo moeten Anapa, Anaklia, enz. reeds veel van de turksche kogels geleden hebben.

Generaal Seweka heeft thans bij Odessa en meer oostwaarts langs de kust talrijke troepenmassa's gelegerd, en al moge het den Russen gelukken den vijand op den duur van hunne kusten af te houden, toch heeft deze toestand nog altijd dit gewichtig voordeel voor de Turken, dat groote russische troepenafdeelingen tot werkeloosheid gedwongen zijn.

Terwijl de Russen op hun eigen grondgebied belangrijke nadeelen lijden, hebben zij een paar dagen na het verlies van Suchum Kaleh in Klein-Azië een gewichtige overwinning behaald. Den 17 mei veroverden zij de turksche vesting Ardahan, tusschen de steden Kars en Batum gelegen.

Ardahan is een kleine stad, niet ver van de russische grenzen. Zij is evenals de meeste vestingen in Klein-Azië door hoogten omringd, welke, met verschansingen en forten gekroond, de eigenlijke verdedigingswerken der plaats uitmaken. Zijn deze eenmaal door eene vijandelijke troepenmacht genomen, dan is eene verdere verdediging der plaats bijna doelloos, daar de stad in dat geval door het vuur der belegeraars, die hunne kanonnen op de hoogte geplant hebben, kan bestreken en vernield worden. Het was dus natuurlijk, dat de strijd rondom Ardahan juist om het bezit dier hoogten en het, volgens 't ontwerp van engelsche ingenieurs gebouwde fort Elariogla, het hoogst was. In den nacht van 15 op 16 mei had generaal Loris Melikoff, die met ongeveer 50.000 Russen voor de stad lag, verschillende batterijen opgeworpen, die in den vroegen morgen haar vuur tegen de vijandelijke werken openden. De Stad werd door elf bataljons, elk omtrent 1000 man sterk, verdedigd. Na eene hevige kanonnade werd tegen twee uren van den namiddag het turksche geschut tot zwijgen gebracht en gingen de Russen tot de bestorming van de hoogten van Ghelaverherdinsk over. De aanval was onstuimig; met snelle vaart rukten de russische bataljons tegen de hoogten op: hunne kanonnen zwegen, doch de opeengepalete massa's der dappere infanterie-regimenten, door de cavalerie gedekt en ondersteund, naderden meer en meer de buitenwerken van Ardahan. Intusschen speelde het turksche geschut onder de aanvallers, die, sterk door hunne overmacht, met vasten tred voorwaarts gingen, tot zij den voet der verschansingen hadden bereikt. Nu zwegen ook de kanonnen der Turken en het werd een strijd van man tegen man. Bij zulk eene worsteling moesten echter de krahten der muzelmannen te kort schiiten, daar het hier een kamp van vijf tegen een gold. Hoewel de aangevallenen zich nog verdedigden, was met het bereiken der hoogten de uitslag van het gevecht eigenlijk reeds beslist, en daar de aanvoerder met recht vreesde weldra omsingeld te worden, gaf hij bevel al strijdende de buitenwerken te ontruimen en in gesloten gelederen terug te trekken. De Russen, die den toeleg begrepen, poogden door eeno snelle

frontverandering dit voornemen te verijdelen, maar daar de linie waarlangs de strijders zich bewogen, zeer uitgestrekt was, slaagden de Turken er nog tijdig in buiten den cirkel van 's vijands kolommen te komen en den terugtocht te aanvaarden. Natuurlijk was er geene mogelijkheid de talrijke op de hoogten en de schansen geplaatste kanonnen mede te nemen, maar de vaandels werden allen gered en het verlies aan menschenlevens kan, de omstandigheden in aanmerking genomen, niet buitengewoon groot genoemd worden. De terugtocht zelf werd in goede orde en zonder aanmerkelijke verliezen volbracht; een gedeelte der turksche troepen bereikte langs den grooten weg Ardanutsch, een ander gedeelte volgde de richting naar Kars en Erzerum, om te trachten zich bij het hoofdleger onder Mukhtarpacha aan te sluiten. Het kleinste gedeelte der bezetting was in de eigenlijke stadachtergebleven, om de eer der turksche wapenen op te houden en den laatsten schok dor russische troepenmassa's te wederstaan.

Den volgenden dag, 17 mei, werd de strijd opnieuw aangevangen: de turksche vuurmonden beantwoordden krachtig het vuur der russische batterijen, en eerst toen vele kanonnen der Turken gedemonteerd, en in de zwakke wallen der stad wijde bressen geschoten waren en de Russen tot een algemeenen storm kwamen op-

dagen, verliet de kleine turksche bezetting Ardahan en slaagde er in zich in het gebergte terug te trekken.

Spoedig was de stad door de Russen bezet en wapperde hunne vlag van de wallen der veroverde veste. De Turken hadden ongeveer 800 dooden in en rondom de stad achtergelaten, terwijl het verlies der Russen, volgens de officieele opgaven van het hoofdkwartier, niet meer dan 50 dooden en 180 gekwetsten bedraagt. Twee en zeventig kanonnen, waaronder vele stalen achterladers, zijn de buit der overwinnaars geworden.

De inneming van Ardahan is in zooverre voor de Russen van groote beteekenis, dat ze nu een goed gedeelte hunner troepen vrij krijgen, waardoor eene gecombineerde beweging der russische legerkorpsen tegen Kars en Erzerum, bij welke laatste plaats zich het hoofdkwartier der Turken bevindt, met meer kans op een goeden uitslag beproefd kan worden.

Een uitstapje naar Gheel.
Door H.A. Banning.

V.

Reeds in het jaar 1286 werd te Gheel door een der Bertbolden, heeren van Mechelen, Gheel enz., het gasthuis ter eere van de H. Dymphna gesticht en in hetzelfde jaar stelde de toenmalige bisschop van Kamerijk een levensregel vast voor de broeders en zusters, die zich met de verpleging der ongelukkigen belastten. Dit gasthuis is gebouwd op de plaats, alwaar de HH. Dymphna en Gerebernus onthoofd werden. Wanneer men langs den straatweg gaat, valt het oog op een groep, die dat feit aanschouwelijk maakt. In den muur achter traliewerk ziet men de heilige maagd en martelares, op het oogenblik dat zij door haren vader vermoord wordt. De opschriften luiden als volgt:

> ‘Als men schreef 30 May ses hondert jaer
> Is S. Dymphna hier onthalst van haer eygen Vaer.’

Verder leest men daar nog: ‘O H.Dymphna, bid voor ons,’ en ‘Zij is de troosteres van alle zinneloozen.’

't Is twaalf eeuwen geleden, dat de maagd daar den marteldood voor het geloof stierf, doch niemand zal die geheiligde plek kunnen naderen, zonder met eerbied vervuld te worden, zonder de tallooze gunsten te gedenken, die daar door hare voorspraak verkregen zijn en nog verkregen worden. Kunstwaarde bezit die groep niet, maar zij is geheiligd, zij isonschatbaar geworden door de tranen en gebeden die daar gestort zijn, door de dankbetuigingen en lofzangen van hen, wier gebeden verhoord werden.

De eigenlijke kerk van de H. Dymphna, die reeds van 1247 dagteekent en waaraan vele jaren gebouwd werd, is daarentegen een pronkjuweel van bouwstiel. De rijkdom der gewelven maakt haar tot een der schoonste tempels en het verdient toejuiching,

dat men zich beievert om dit eeuwenoude gebouw in al zijn vroegeren luister te herstellen. Merkwaardig is ook in die kerk het mausoleum der Merode's, die weldoeners van Gheel, die groote vereerders van de H. Dymphna. Tegen den grooten toren is een huis gebouwd, dat in de geschiedenis van het toevluchtsoord der krankzinnigen een groote rol heeft gespeeld. Daar zijn ontelbare novenen gehouden, daar verdrong men vroeger elkander, om in de nabijheid van het graf der heilige maagd en martelares te bidden. Menige zinnelooze heeft daar groote verlichting gevonden, menige vader en moeder lagen daar uren lang geknield, om de tusschenkomst in te roepen van de H. Dymphna voor een ongelukkige zoon of dochter.

Of het oude gasthuis nog voor het oorspronkelijke doel gebezigd wordt, is mij onbekend, het eigenlijke gesticht voor krankzinnigen staat echter op eenige minuten afstands van Gheel. Het is een reusachtig en zeer prachtig gebouw, met twee groote, vooruitspringende vleugels, die een open terrein vormen, dat zeer smaakvol aangelegd is. Dit gesticht werd eerst in 1862 voltooid en is geheel naar de eischen van onzen tijd ingericht. In de eene helft worden mannelijke, in de andere vrouwelijke krankzinnigen verpleegd, laatstgenoemden door zusters; broeders zijn er niet: de mannen worden bediend en verzorgd door oppassers, hier ‘sectie-wachters’ genaamd.

Zij, die meer voorname inrichtingen voor krankzinnigen bezocht hebben, moeten verbaasd staan over de stilte, de kalmte, die er heerscht. Gheel telt 1300 krankzinnigen en het eigenlijke gesticht staat bijna geheel ledig. Ik heb met een der zusters al de verschillende localen doorloopen, ik bezocht de eetzalen, de slaapzalen, de badkamers, de ziekenkamers, waar alles getuigt, dat niets wordt gespaard om het lot der ongelukkigen te verzachten en hunne genezing te bevorderen; wat mij echter het meest verbaasde was de eigenlijke afwezigheid der krankzinnigen. In alle andere gestichten van dien aard vindt men altijd in zalen of op de plaatsen een aantal krankzinnigen bij een, die zich onrustig bewegen, de zonderlingste geluiden doen hooren, nu eens schreeuwende, dan lachende, - hier vond men, op eene kleine uitzondering na, slechts zieken; het scheen een gewoon gasthuis te zijn. Er werden daar op dat oogenblik slechts vijftig ongelukkigen verpleegd.

Wie Gheel wil leeren kennen, moet dus zijn onderzoek elders instellen, en wij willen daarom het gesticht maar verlaten met de loffelijke vermelding, dat het de kroon spant boven alle inrichtingen van dien aard.

't Was zondag, en dus een gunstige gelegenheid om een aantal krankzinnigen bijeen te zien, daar zij trouw ter kerk gaan. Vroeg in den morgen klepten reeds de klokken, en toen ik mij tegen zeven uur naar buiten begaf, heerschte er reeds veel meer beweging op het kerkplein en in de straten dan den vorigen dag. En onder de groote menigte, die zich van alle kanten in de richting van het godshuis bewoog, bevonden zich honderden krankzinnigen, die men overal elders opgesloten en slechts met moeite in bedwang houdt. Zonderling schouw-spel! Velen liepen met zekere gejaagdheid voort, als werden zij achtervolgd; anderen gingen langzaam en met gebogen hoofd, als wisten zij niet wat rondom hen gebeurde, weder anderen hingen vertrouwelijk aan den arm van hun kostgevers en waren in een druk gesprek gewikkeld. Ongeregeldheden zag men echter niet, en een vreemdeling, die niet wist dat hij zich in het toevluchtsoord van St.-Dymphna bevond, zou wellicht in zijn reisboekje aangeteekend hebben, dat te Gheel een zonderling menschenras woonde; aan krankzinnigen zou hij echter niet gedacht hebben.

Ik heb zelden zulk een indrukwekkend schouwspel bijgewoond als op dien zondagmorgen. De kerk was stampvol en de krankzinnigen zaten tusschen de overige

geloovigen verspreid, blijkbaar geheel vrij. Sommigen maakten onrustige bewegingen met hoofd en handen, velen baden vurig, anderen lieten, bij een werktuigelijk gebed, onophoudelijk de kralen van den rozenkrans door de vingers gaan.

Wat al vervlogen hoop en verwacliting, wat al verdorde levensvreugde vond men hier bijeen! Men zag er mannen, die tot in de volle kracht des levens gezwoegd en gewerkt hadden om het hooge standpunt te bereiken, waarnaar zij rusteloos haakten. Wat waren zij fler op hunne krachten en trotsch op hunne berekeningen. Daar keert de fortuin hun den rug toe, zij werpt hen meedoogenloos onder de voeten hunner mededingers, en de fiere mannen, die in het rampzalig denkbeeld verkeerden dat de mensch alles door zich zelven vermag, waren niet sterk genoeg om de slagen der fortuin te dragen, zij zijn bezweken. Men zag er vrouwen, moeders, die vroeger slechts droomden van geluk, die allerlei luchtkasteelen bouwden, waarin te eeniger tijd hare zonen en dochters, die al vast vertroeteld werden, zouden wonen. Die luchtkasteelen verdwenen nadat de vruchten eener dwaze opvoeding tot rijpheid waren gekomen. Toen het moederhart verscheurd was, werd de vlam der rede langzamerhand uitgedoofd. Zal zij ooit weder opflikkeren?

Een jong meiske trok gedurende het sermoon vooral mijne aandacht. Zij hield de handen gevouwen in haar schoot, hare groote oogen waren onafgebroken op het beeld der H. Maagd, de troosteres der bedrukten, gericht en ik zag duidelijk, dat er nu en dan tranen over hare wangen rolden. Toen het sermoon geeindigd was, knielde zij weêr neder, doch hare oogen bleven toch aanhoudend op het beeld van Maria gevestigd. Dat meiske, zoo jong nog en zoo schoon, moest wel door een groot leed gepijnigd worden. Behoorde zij ook tot de krankzinnigen, die te Gheel verpleegd worden, beweende zij het ongelukkig lot van een dierbaren bloedverwant en zocht zij troost en hulp bij haar, die de hulp der hulpeloozen wordt genoemd? Na mijne ontmoetingen van den vorigen dag meende ik te Gheel overal en altijd zinneloozen te zien, en mijne verbeelding begon reeds bouwstoffen te verzamelen voor een verleden, waarin roman-lectuur en andere geestdoodende vergiften van ons maatschappelijk leven een rol speelden. Wie weet, dacht ik.......Doch ik wil dien sluier maar liever niet oplichten.

Toen de H. Mis geëindigd was, vond ik mijn gastheer van den vorigen avond aan de kerkdeur; hij stak mij de hand toe en noodigde mij uit een bezoek te brengen aan het gesticht, waarvan ik reeds heb gesproken.

‘En gaan nu al die krankzinnigen goedwillig meê naar huis?’ vroeg ik, toen de ongelukkigen in de verschillende straten verdwenen.

‘Zeker,’ zeide hij, ‘het ontbijt wacht hen en de zondag is voor hen altijd een dag van vreugde, want dan gaan zij met hunne huisgenooten wandelen, of soms een herberg bezoeken. Daar gaat Joseph de wever met zijne aangenomen dochters,’ voegde hij er bij.

Ik kon niet nalaten den hoed te lichten en een buiging te maken voor den braven man, die zijn gansche leven zoo dankbaar is geweest voor de liefdevolle verpleging, hem gedurende het tijdperk zijner krankzinnigheid betoond.

Na ons bezoek aan het gesticht, bracht mijn vriendelijke gastheer mij in verschillende gezinnen, waar krankzinnigen verpleegd werden. Bij de meesten dier ongelukkigen openbaarden zich dezelfde verschijnselen, die men in elke inrichting voor zinneloozen kan waarnemen, doch uit alles was tezien, dat het ongedwongen huiselijk verkeer een weldadigen invloed op hen uitoefende.

Men ontmoet te Gheel ook in zeer aanzienlijke huizen krankzinnigen; zij leven daar zoo veel mogelijk geëvenredigd naar hun stand; zoo ver ik weet heeft slechts

één hunner een eigen omgeving, namelijk prins Poniatowsky, een pool, die reeds sinds vele jaren in een groot gebouw woont.

Gedurende onze wandeling zag ik toevallig voor een der vensters van een net huis het jonge meiske zitten, dat in de kerk zoo bijzonder mijne aandacht had getrokken. Zij zat weder met de handen in den schoot en zag nu onafgebroken naar de wolken, die door den noordenwind voortgezweept werden.

'Laat ons hier nog eens binnen gaan,' zeide mijn gastheer, 'dan kunt gij een zeer belangwekkende zinnelooze leeren kennen; later, als wij thuis *den caffie* gaan drinken, zal ik u hare geschiedenis mededeelen.'

Wind en storm.
(*Vervolg.*)

Veel hebben wij nu reeds over verschillende winden gesproken, doch van de luchtstroomen, welke wij meer bijzonder kennen, bijna niet gewaagd. Zoo schijnt het wellicht, doch vergeten wij niet, dat de passaten de eigenlijke groote luchtrivieren zijn, die onzen dampkring beroeren en op alle andere winden een machtigen invloed uitoefenen, gelijk ons blijken zal uitde *wet der winden*. In het algemeen ontstaan de luchtstroomingen van minderen rang door plaat-

selijke invloeden van warmte koude, verdamping, enz. Op de eene plaats b.v. wordt de wind onder den invloed der Alpen geboren, en giert met plotselinge en verwoestende hevigheid langs de bergkloven naar de vlakten; ginds ontstaan zachtere luchtstroomen door de afkoelende kracht der sneeuw op de hooge bergruggen; elders vindt men land- en zeewinden, gelijk reeds verklaard werd. Geen windje echter, hoe liefelijk ook en zacht, geen orkaan, hoe verdelgend ook en schrikwekkend, of zij gehoorzamen aan niet te ontduiken wetten.

Nog valt hierbij aan te merken, dat de stand van zon en maan, de afwisseling van dag en nacht, en ook der jaargetijden, de gesteldheid van den grond, de aanwezigheid van bosschen of bouwlanden, van heiden, moerassen of zandwoestijnen, de nabijheid van groote waterplassen en rivieren, de warme stroomen in het water, die, van de heete gewesten komende, alle zeeën doorkruisen; - dat de gedaante der bergen en hunne sneeuwmassa's, de werkzaamheid der vulkanen, het al of niet aanwezig zijn van wolken, dat deze en nog vele andere invloeden samenwerken, om de groote luchtstroomen in den dampkring aan velerlei verandering te onderwerpen.

GROOTVORST MICHAËL NICOLAÏWITZ, OPPERBEVELHEBBER VAN HET KAUKASISCHE LEGER.

Plaatsen de wolken zich b.v. tusschen de zon en onzen aardbol, dan beletten zij de zonnestralen den grond sterk te verhitten; betrekken zij na een heoten dag de avondposten, dan verhinderen zij de regelmatige afkoeling: in beide gevallen brengen zij een onregelmatigheid in de temperatuur te weeg, en vandaar dus wind.

Wij spraken zoo even van *een wet der winden* en niets klinkt bijna ongehoorder; wat toch is wisselvalliger dan de wind? Niets echter is meer gegrond, want die wisselvalligheid en dat onregelmatige in het draaien van den wind is slechts schijnbaar. Door een groot aantal waamemingen heeft men het volgende gevonden: de wind draait regelmatig door alle hemelstreken heen van de linker- naar de rechterhand, juist als de schjubare loop der zon om de aarde, zoodat hij, in het zuiden beginnend, regelmatig alle hemelstreken doorloopt en dan in 't zuiden wederkeert, op deze wijze: zuid, zuidwest, west, noordwest, noord, noordoost, oost, zuidoost, zuid. - Dit verschijnsel is zoo gewoon, dat reeds Aristoteles, in 't jaar 350 vóór Kristus, er gewag van maakt. De draaiingswet, op deze wijze opgegeven, geldt alleen voor

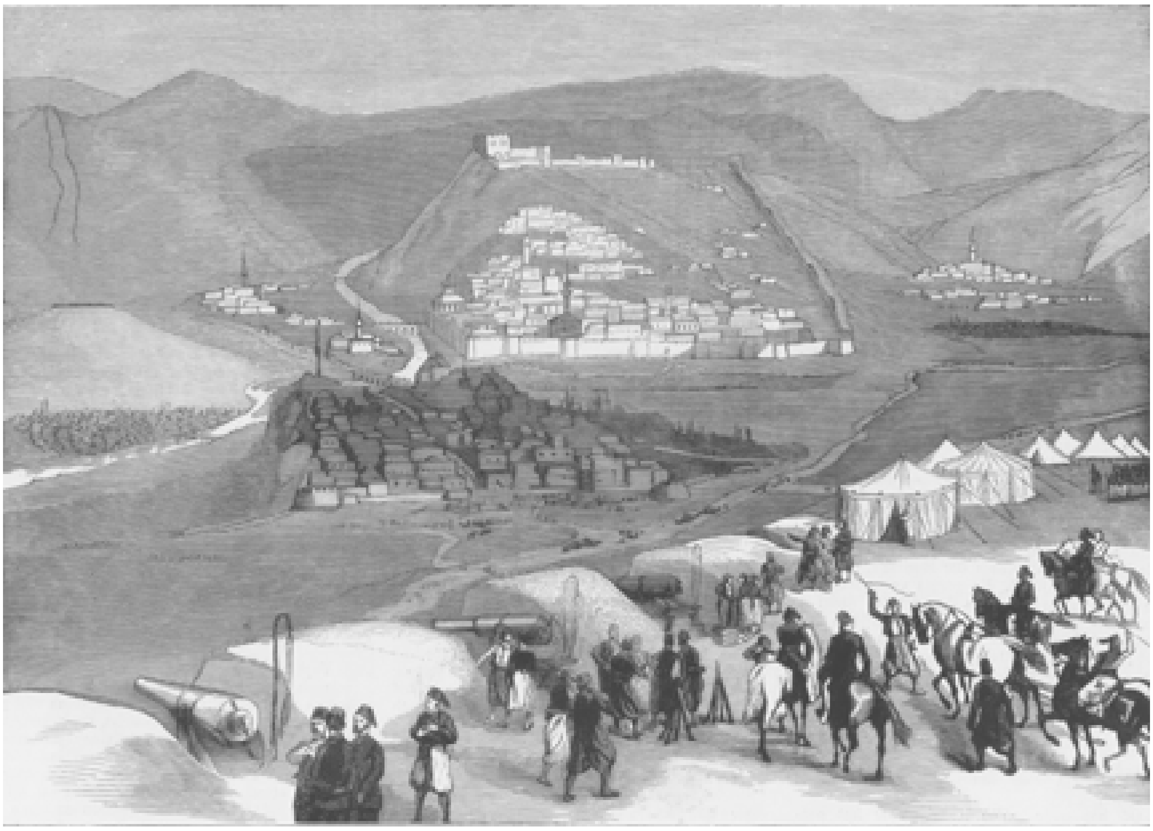

DE OORLOG IN HET OOSTEN. -GEZICHT OP KARS (KLEIN-AZIË).

DE OORLOG IN HET OOSTEN. RUSSISCHE TROEPEN OP MARSCH.

ons noordelijk halfrond, want voor het zuidelijk bestaat een andere richting; daar draait de wind in tegenovergestelden zin, dus van't zuiden naar 't oosten, en door 't noorden en 't westen naar 't zuiden terug. In den winter kunnen beide winddraaiingen het zekerst worden waargenomen.

Vanwaar nu die voorliefde van den wind, om dien weg en geen anderen te volgen? Professor Dove brengt dit in overeenstemming met de passaten en de wenteling der aarde om hare as.

Bepalen wij ons tot het noordelijk halfrond. Wanneer er in een gematigde luchtstreek een wind vlak uit het noorden waait, zal die luchtstroom hoe langer hoe meer naar 't zuiden afvloeien en door de wenteling der aarde allengs meer oostelijk, derhalve noordoost, en eindelijk vlak oost worden. Blijft nu de luchttoevoervande noordpool standvastig, dan stuit de nieuw aangekomen noordenwind op den heerschenden oostenwind en neemt de omwentelingssnelheid der ontmoetingsplaats aan; het schijnt dan alsof de wind, nu eerst zijn tocht uit het noorden beginnend, terug is gesprongen om zijn eersten weg - noordoost, oost, - te vervolgen. Stellen wij echter dat de oostenwind een zuidelijken luchtstroom ontmoet, komende van den evenaar, dan verbinden zij zich te samen tot een zuidoostelijken, bij welk samengaan de eerste spoedig bezwijkt, omdat de zuidenwind heerschend wordt; deze trekt op zijne beurt hooger op, neemt de geringer snelheid over der meer noordelijk gelegen plaatsen, draait daardoor af naar 't westen, om zuidwest en eindelijk vlak west te worden. Blijft de toevoer van lucht uit het zuiden aanhouden, dan springt de westenwind naar 't zuiden terug, om gelijke reden als de zoo even genoemde oostenwind, wordt dan zuidwest en daarna weêr west. Komt echter op hare beurt de poolstrooming zich vereenigen met den westenwind, dan bespeurt men den noordwester, die weldravlak uit het noorden zal blazen.

Wij zien derhalve hoe elke afwijking van de gevonden *wet der winden* slechts schijnbaar is, of liever hoe zij die wet bekrachtigt.

Alvorens nu den wind in zijne grootsche, schrikbarende werking te bespieden, zullen wij eerst eenige zijner eigenschappen bespreken. In de eerste plaats wordt de wind als overbrenger van warmte of koude beschouwd. Dit wordt door twee oorzaken bepaald; ten eerste door de temperatuur der plaats vanwaar hij komt, en ten tweede door de grootere of kleinere hoeveelheid waterdamp, welken hij met zich voert. In noordelijk Europa ligt des winters de koudste wind tusschen noord en oost, des zomers is het veeleer de noordwester; des winters waait de warmste wind uit het zuidwesten, in den zomer echter uit het zuidoosten. De reden hiervan is duidelijk: de zuidwestenwind b.v. voert wolken mede, die het kouder worden der aarde - of hare warmteuitstraling - belemmeren en bijgevolg de warmte op de aarde houden: dit voor den winter; in den zomer echter zijn de wolken een beletsel voor de verwarmende zonnestralen, derhalve zal de zuidwester, ofschoon van natuur zeer warm, des zomers niet van groote hitte vergezeld gaan. Want let hier wel op: de warmte of koude van een bepaalde landstreek wordt altijd door den toestroomenden wind veroorzaakt.

‘Europa heeft de zachtheid van zijn klimaat te danken,’ zegt Alexander von Humboldt in zijn *Kosmos*, ‘aan het bestaan en de ligging van Afrika, aan zijne insnijding en de verbrokkeling tot schiereilanden en de nabijheid der zee aan de westkusten van het oude vasteland; eindelijk aan zijn van ijs bevrijde zee, waar het zich ten noorden uitstrekt. Europa zou derhalve kouder worden wanneer Afrika door

de zee bedolven werd; wanneer de Atlantis der fabelleer opstond en Europa verbond met Noord-Amerika; wanneer de verwarmende [mexicaansche] golfstroom zich niet uitgoot in de noordelijke zeeën, of wanneer een ander vastland, door vulkanische werking uit de zee verrijzend, zich tusschen Noorwegen en Spitzbergen inschoof.'

Van de benaming: natte of drooge winden, geeft Baco in zijn 'Geschiedenis der winden' een zeer zonderlinge verklaring. ''t Is ontwijfelbaar zeker, - zegt hij, - dat in Europa de zuidoostenwind droog en scherp is, de westenwind evnwel vochtig en zacht. Welnu, aangenomen dat de luchtzee van het *oosten naar het westen* zich beweegt, dan volgt daaruit dat de zuidoostenwind, die een gelijke beweging heeft, de lucht uiteen drijft en ijler maakt, waardoor zij bijtend wordt en droog; de westenwind echter waait tegen de richting der luchtzee in, dringt dus de lucht te samen en koelt haar af, waardoor zij zacht wordt en vochtig.'

Wij echter zullen minder scherpzinnig redeneeren en het natte of drooge van den wind eenvoudig uit den waterdamp verklaren, waarmede de luchtstroom beladen is. Winden, die boven het vasteland ontstaan, dragen weinig waterdamp mede en zijn derhalve droog; winden echter, die over de zeeën gaan, zijn met damp verzadigd en worden de natte genoemd.

Daar de lucht hare warmte ontvangt van den grond waarop zij rust, is het begrijpelijk hoe de temperatuur der winden afhangt van de gesteldheid der plaatsen, waarin zij ontstaan. De luchtstroomingen, die van de met sneeuw en ijs bedekte poolstreken vloeien, voeren koude aan; zelfs in den zomer doet bij ons de noordoostenwind dit goed gevoelen. Waar de zonnestralen bijna loodrecht op de kale zand- of steengronden neêrschieten, daar wordt de bodem buitengewoon sterk verhit; de lucht deelt natuurlijk in die groote verwarming en de verzengende woestijnwinden worden daar geboren.

'De nadering van een woestijnwind - zegt dr. Müller - wordt door het verduisteren van den anders zoo helderen horizon aangekondigd. De lucht verliest hare doorzichtigheid, de zon haren luister, en bleeker dan de maan strooit zij geen schatten meer rond zich uit, want het frische groen der boomen maakt plaats voor een vaal en morsig blauw."

'De winden der afrikaansche woestijnen - schrijft dr. Böhner - onderscheiden zich door hun hoogen warmtegraad, door hunne ontzettende dorheid en door de groote menigte fijne zanddeeltjes, die zij meêvoeren. Daarom zijn zij hoogst gevaarlijk; zij maken de huid van den mensch in korten tijd geheel en al droog, zoodat de uitwaseming verhinderd, de werkzaamheid der lichaamsdeelen belemmerd, en het neêrstortend lijk weldra in een mummie herschapen wordt.

'Onder die winden is de egyptische *chamsin* het meest berucht; deze waait gedurende de 50 dagen, die op de nachteveningen volgen. Zoodra die wind zich doet gevoelen, rijst de thermometer van zijn gewonen stand (33°) op 42°; wolken van fijn zand zweven door den dampkring; de teêrste gewassen verdorren voor zijn gloeienden adem; menschen en dieren bezwijken, wanneer zij daaraan eenigen tijd zijn blootgesteld; bij zijn komst verbergen zich alle schepselen in hunne schuilhoeken. De Arabieren bedekken hun gelaat en zalven hun lichaam met vet, olie of vochtig slib en sluiten alle openingen van hunne hutten met natte doeken.'

(*Wordt vervolgd.*)

De dochter van den kapitein.
Eene dorpsgeschiedenis.

Hoofdstuk III.
Het tafelen.

Den avond van den dag, dat de dronken kapitein zijne dochter in het openbaar zoo onwaardig behandeld had, werd er in een der boerenwoningen van het dorp eene gewichtige vergadering gehouden, waar het zeer warm toeging. Een zestal jonge boeren waren rondom den haard, waar, boven een helder flikkerend turfvuur, een reusachtige koperen ketel - de sopkatel - stond te pruttelen en te koken, in een kring vereenigd en bespraken het geval van den namiddag. De zes jongelui waren de vertegenwoordigers van de ‘uithoeken’ of gehuchten des dorps, en hoewel ze geen mandaat hadden ontvangen, om in naam hunner respeetieve uithoeken eenige beslissing te nemen, brachten ze nochtans telkens hunne meeiring en hunne stem in naam der buurtschappen uit, overtuigd dat in dit geval het geheele dorp als één man met hen instemde. De vergadering was op het initiatief van een der aanwezigen, bewoner van de kom der gemeente, belegd en had uitsluitend ten doel, aan de beleedigde openbare meening voldoening te verschaffen en de voorbereidselen te treffen, om den onwaardigen kapitein eene gevoelige les toe te dienen.

‘Heur is hier,’ sprak een dor boeren, terwijl hij zijne zeer korte en bruingehrande aarden pijp, niet oneigenaardig een ‘neuswarmerke’ genoemd, uitklopte, onze uithoek Groothoven heet al lang schande gesproken over dien mizeroabelen kaptein, en as Groothoven zen’ zin gehad haj, woar dien grootsten zeuplap alveur moanden een ketelmuziek gebrocht mit zen heele ap- en dependensie; mèr nou is 't veur goen Kristen mensch meer om uit te stoan en *mot* er getoafeld worren - 't goat dan zô 't wil.’

De vijf andere jongelui waren het met den spreker volkomen eens, dat het nu ‘zunde en schande’ zijn zou, bijaldien de kapitein, die zijne brave, godsdienstige dochter, die ‘zô goed veur den êrme woar,’ zoo onwaardig behandeld had, aan de wel tiendubbel verdiende strafoefening ontsnapte, en daar dit punt dus geen onderwerp van discussie hoefde uit te maken, bleef er niets anders over, dan de bijzonderheden te regelen en de noodige voorzorgen te nemen. Deze kwamen ongeveer op het volgende neêr:

Ieder der aanwezigen zou op zijn uithoek in alle stilte de boeren tot het ‘toafelen’ bij den kapitein voorbereiden, 'twelk op den eerstkomenden zaterdagavond gesteld werd. De eerste afdeeling, de jongelui uit het dorp, zou in alle stilte in de nabijheid van de woning des kapiteins post vatten, teneinde eene ontsnapping onmogelijk te maken, terwijl de andere groepen, die der uithoeken, op een gegeven teeken, volgens de regelen bij dergelijke ‘plechtigheden’ in gebruik, van verschillende kanten met volle muziek zouden komen aanrukken, terwijl men hem, uithoofde van den haat en de algemeene verachting, die de beleediger van zijn kind opgewekt had, niets van de vernederende strafoefening ‘schenken’ zou. Alles moest echter in het diepste geheim voorbereid worden, opdat de policie buiten het dorp er niets van bemerken kon: de eenige veldwachter van Heidekamp zou wel zoo wijs zijn zich dien avond op een afstand te houden.

Toen alles goed afgesproken en beklonken was, ging het zestal uiteen, de uitvoering der *détails* aan de afdeelings-vergaderingen der gehuchten zelven overlatende.

Gedurende de dagen, die het tafelen vooraf gingen, merkte de kapitein wel op, dat de boeren, die anders nimmer eenige notitie van hem namen, hem thans. met tamelijk zonderlinge blikken aanzagen, als ware hij een terdood veroordeelde, op wien men binnenkort zijn vonnis zou voltrekken; maar daar hij met de zeden en gebruiken van

het dorp gansch en al onbekend was, en de voortdurende roes waarin hij verkeerde hem verhinderde geregeld te denken, bemerkte hij niets van de tegen hem gesmede samenzwering, die over het geheele dorp hare vertakkingen had, en ging hij onbekommerd met zijne ergerlijke levenswijze voort.

Doch maar al te spoedig zou de kapitein ontwaren wat het zeggen wil, op den duur de openbare meening te trotseeren.

Het was een zaterdagavond in de maand april. Ofschoon de klok van den kerktoren reeds negen uur had aangekondigd, was het helder buiten, want de maan, die haar eerste kwartier voorbij was, spreidde haar licht over veld enakkers en het schilderachtig gelegen dorp uit. Stil was het in 't dorp, maar dat de bewoners nog niet te bed waren, bewees het licht, 'twelk men door de ruiten boven de deur - het ‘bovenlicht’, zooals men in de Kempen zegt - schijnen zag, terwijl men daarenboven groepkens fluisterende boeren door het dorp zag wandelen, die telkens op eene geheimzinnige wijze nabij of rond het huis van den kapitein stil hielden.

Een half uur verliep en steeds zetten de landlieden hunne raadselachtige avondwandeling voort; het sloeg negen en een half en 't scheen wel, dat hun geduld op eene harde proef gesteld werd, want nu en dan vernam men half onder-

drukte kreten van teleurstelling, totdat de verschijning van een man, die met langzame en waggelende schreden langs een smal voetpad het dorp naderde, elken kreet, elke fluistering zelfs, deed ophouden.

De nieuwaankomende was de kapitein, die, van zijn gewoon herbergbezoek terugkeerende, zijne woning poogde te bereiken. Zwierend en laveerend ging het van de eene zijde van het voetpad naar de andere; telkens verwarde hij zich in de heggen, die zich aan weêrszijde van den weg bevonden, totdat hij op eenige stappen afstands van zijne woning voorover viel en vloekend op den grond lag te spartelen.

Bij het zien van den kapitein, hadden de wandelende dorpelingen zich zoo goed mogelijk tusschen de afzonderlijk staande huizen verborgen, maar toen zij den dronkaard zagon neêrstorten, bekroop menigeen de lust, hem reeds nu eens good onder handen te nemen.

‘Kom Koob,’ sprak een der jongelieden tot zijn buurman, een breedgeschouderden boer, ‘de hand jukt me om dien zeuplap al is 'n veurpruef te geven van wèt ie over een lutske krijgen zal; kom, stikt is mee een handje uit en gooien we den zeupert over den tuin (de heg) in zenen hof.’

Koob roerde zich echter niet: hij begreep te recht, dat zulk een ‘veurpruef’ het geheele spel kon bederven.

De kapitein was intusschen vloekend en razend opgekropen en had, na eindelooze moeite, de deur van zijn huis boreikt, waartegen hij met een harden slag bonste. Spoedig verscheen eene vrouwelijke gestalte, die den kapitein in den arm nam en de deur zoo spoedig mogelijk weêr sloot.

De boeren, die het blijkbaar op den kapitein gemunt hadden, kwamen nu haastig van tusschen de huizen te voorschijn; zich in de nabijheid van den dronkaard verzamelende, hoorden zij hem nog razen en tieren en werden er te meer door aangevuurd, aan hun voornemen gevolg te geven.

‘De veugel zit in 't net: hij zou wè hèndig motten zijn as ie de moazen kapot scheuren kon,’ sprak een stevige boer; ‘toe, Geurt, nou sebiet oan 't wêrk, jongen: over een kwartier mot 't heele durp hier zijn.’

Geen halve minuut later word de stilte van den avond plotseling afgebroken door een schril en ver klinkend geluid, voortgebracht doordien Geurt uit alle macht op een reusachtigen hollen berkenstok blies, zoodat de echo's der naburige bosschen den scherpen toon van het wonderlijke instrument weêrkaatsten. Het bleek een sein te zijn, want onmiddellijk daarna hoorde men uit den omtrek langs alle kanten een gelijksoortig geluid, dat al nader en nader kwam en afgewisseld werd door trommelslag en het lustig gezang eener joelende menigte.

Vijftien minuten daarna kwamen uit de voetpaden, die van de uithoekon naar de kom der gemeente leidden, groepen boeren, dertig, veertig man sterk, te voorschijn en vereenigden zich op eene opene plek nabij de woning des kapiteins.

De volkshoop was weldra tot ruim honderd vijftig man aangegroeid; de meeste boeren waren voorzien 't zij van lange stokken, 't zij van ijzeren werktuigen, als: vuurtangen, poken, aschschoppen en breekijzers; sommigen hadden ijzeren potten of marmieten bij zich, anderen waren van schoppen en hooivorken voorzien, in het kort, bijna niemand was met ledige handen gekomen. Toon al de tot Heidekamp behoorende gehuchten vertegenwoordigd waren, gebood een der boeren stilte, en zich in het midden van den hoop plaatsende, hield hij eene geïmproviseerde redevoering, waarin hij op de eerste plaats mededeelde, dat de kapitein geknipt en

goed ‘oangeschoten’ binnen was; vervolgens somde hij de grieven op, die het geheele dorp tegen den kapitein had, hoe hij zich reeds van den eersten dag af trotsch en terugstootend gedragen en met al de gewoonten van het dorp gebroken had, hoe hij steeds een onbeschaamde spotter en een dronkaard was geweest, en eindelijk, hoe hij zijne dochter, die engel van goedheid en milddadigheid, voortdurend op de meest ruwe en terugstootende wijze behandelde. Dat alles schreeuwde om wraak, en daarom zou op den woestaard binnen weinige minuten de straf van het tafelen toegepast worden. De dorpsredenaar eindigde met tot zijne aandachtige toehoorders de vraag te richten, of er ook iemand iets tegen die strafoefening had.

Die vraag werd door eene oorverdoovende ketelmuziek beantwoord. Schoppen, tangen, hamers, potten en ketels kwamen met elkander in zulk eene geweldige aanraking, dat het oorverscheurend geluid ver over velden en bosschen klonk en de slapende vogels in den omtrek verschrikt uit hunne nesten opvlogen. Weldra was de woning van den kapitein omsingeld, achter het huis werd eene wacht geplaatst, terwijl de hoofdgroep zich vóór de woning in gelederen schaarde. Een twintigtal der jongelui hadden zich intusschen van hunne makkers afgescheiden, maar kwamen weêr spoedig terug, een groote kar meêvoerende, waarop zich een aangekleede strooien pop bevond, die, bij middel van een koord aan den hals vastgebonden, door de boeren heen en weêr getrokken werd. Die pop moest den kapitein voorstellen, en de boeren verheugden er zich reeds bij voorbaat over, zijne *effegie* onder handen te kunnen nemen, in afwachting dat de gehate man in levenden lijve op de schandkar zou geplaatst en in gezelschap van de strooien pop met schande en verachting overladen worden.

Alle voorbereidende maatregelen waren getroffen, en de helsche muziek begon opnieuw. Ketels en ijzeren potten werden gebeukt door werktuigen en stokken, de talrijke berkenhouten fluiten speelden wonderlijke aria's en het geschreeuw, het getier en gewoel der menigte deden hooren en zien vergaan. Plotseling werd de voordeur geopend en vertoonde zich de kapitein voor het woedende volk. Toen steeg er een onheilspellende kreet van haat en wraakzucht uit de krioelende scharen op, en honderd handen grepen naar het slachtoffer van den volkshaat; doch snel als de wind greep de dochter, die eerst nu het voornemen der menigte raadde, haren vader vast, drong hem naar binnen en wierp de deur dicht.

Donderende uitroepen van teleurstelling volgden op die onverwachte beweging, en de oorverdoovende ketelmuziek begon opnieuw. ‘Den kaptein! den kaptein!’ klonk het dreigend uit aller mond: ‘op den karrebak mit den kaptein!’

De deur bleef echter gesloten en daar de boeren begrepen, dat al hun geraas ze niet zou doen wijken, maakten zij toebereidselen om tot meer afdoende maatregelen hun toevlucht te nemen. Een uit den volkshoop geworpen steen, die eene ruit van het ‘bovenlicht’ verbrijzelde, was het sein tot den algemeenen aanval. Deur en vensterluiken werden letterlijk met steenen gebombardeerd, en toen het bleek dat ook deze maatregelen niet snel genoeg werkten, begon men met stokken, hamers en breekijzers op deur en blinden te beuken, zoodat het houtwerk kraakte en de splinters de boeren om de ooren vlogen. Reeds zag men door de scheuren en reten het licht der binnenkamer, reeds juichte het volk en waren de zwakke versperringen op het punt van te wijken, toen de voordeur ten tweeden male geopend werd en de dochter van den kapitein vóór de opgewonden menigte stond.

Die onverwachte verschijning deed de boeren eenige schreden achteruit deinzen; zij staakten hun vernielingswerk, doch slechts voor eenige oogenblikken, want op den uitroep van een der aanleggers: ‘Weg mit den kaptein! Weg mit den beul!’

ontbrandde de haat opnieuw en drong men wederom op de deur aan. Het moedige meisje wist echter van geen wijken; zij plaatste zich voor den volkshoop in de onmiddellijke nabijheid van den ingang en riep met krachtvolle stem:

‘Mannen van Heidekamp, gij zult hier niet binnentreden, noch uw strafbaar opzet volvoeren. Wat heb ik u gedaan, dat gij mij aldus zoekt te beleedigen en mijne rust te storen?’.

Een jonge boer trad uit de menigte te voorschijn.

‘Juffer,’ sprak hij, eerbiedig de klak van het hoofd nemende, ‘wij zuken oe gin kwoad, en as er iemans woar die oe hand of vinger oan 't lijf dorst te roaken - heel Heidekamp zou oe partij opvatten, mer oe voader, juffer, oe voader die heet 't dubbel en dwars verdiend, en nie 't minst oan jou, dè we 'm is een leske geven, de 't ie lang onthouwen zal: - oe voader motten we hebben, juffer Emelie.’

‘Mijn vader?’ was het kloeke antwoord, ‘gij zegt, dat gij mijn vader zoekt: - maar weet gij dan niet, dat een goed kind verplicht is zijn vader te beschermen en te verdedigen, en dat het kwaad, 'twelk men den vader aandoet, op het hart der dochter terugvalt?’

De menigte scheen getroffen, maar niet overtuigd, want hoewel er opnieuw eene oogenblikkelijke stilte ontstond, kwam de haat der opgewonden menigte weder boven en kon men eene wraakoefening, waarvan men zich zooveel voorgesteld had, zóó niet opgeven. Een onheilspellend gemompel verhief zich andermaal en wederom klonk de kreet: ‘Hij heet zen goeie dochter kwoad gedoan - we motten 'em hebben, den zeuplap!’

Emelie verhief zich thans in hare voile lengte; hare wangen gloeiden: haar vader werd in haar bijzijn beleedigd, hij werd met oneer en schande bedreigd - dat mocht, dat kon zij niet gedoogen. Er trilden tranen, maar tevens een gevoel van afschuw en verontwaardiging in hare stem, toen zij uitriep:

‘Gij wilt mijn vader treffen, maar gij beleedigt en hoont eene vrouw. Is dat edel, mannen? Nadert, nadert allen, doch ik zeg u, slechts over mijn lichaam heen zult gij deze woning binnendringen en mijnen vader genaken!’

Deze fiere, bijna dreigende taal deed het goede hart der landlieden weder boven komen; zij zagen plotseling hun ongelijk in en verlegen en ontsteld weken zij nogmaals eenige schreden terug. Het meisje, de goede uitwerking harer woorden bespeurende, wilde het volk nogmaals toespreken, ten einde het te vermanen rustig naar huis te gaan, toen de deur opnieuw geopend werd en het voorwerp van zooveel opschudding en haat op den drempel verscheen. Hij had ean revolver in de hand, en zijn wapen op de boeren richtend, klonk het sarrend uit zijn mond:

‘Komt naderbij, lafaards en eerloozen, en ik jaag je allen een kogel door het hoofd!’

Het ontstelde meisje, 'twelk begreep dat haar vader in zijn overmoed alles weder bederven zou, greep zijn arm vast en wilde hem naar binnen voeren, maar de kapitein rukte zich plotseling los en die snelle beweging deed Emelie op den grond tuimelen. Nauwelijks had het volk dit gezien, of een kreet van wraak en woede weêrgalmde door de lucht en honderd krachtige handen grepen om strijd den kapitein aan. vergeefs smeekte, bad en dreigde het arme meisje - hare stem werd in het gewoel niet meer gehoord, en op 't oogenblik dat zij haren vader ten speelbal van de wraakgierige menigte zag, gaf zij een luiden gil en zonk bewusteloos ineen.

Toen sprong een jonge, welgekleede boer, die van den beginne af op de plaats tegenwoordig was geweest, doch aan het bedrijf der dorpelingen geen deel genomen en slechts uit de verte het tooneel aanschouwd had, plotseling in het midden van den

volkshoop; met zijne gespierde armen rukte hij den kapitein uit de handen der boeren los, en sidderend van verontwaardiging, riep hij de menigte toe:

'Hiet dè op te kommen veur 't beste meske van 't durp, en jullie schuld is 't, dè ze doar neerleet, meschien dood, meschien stervend. Goat noar heus, zè'k oe, zô de heele wereld oe gin laffers hieten wil!'

Bemerkende dat de boeren nog niet gezind schanen hunne prooi op te geven, vervolgde hij:

'Zô ge deuzen minsch en hoar oanroakt, zal ik, Willem Sanders, em bijstoan - hem en zen kijnd, dè ge den dood oandoet!'

Die taal hielp. Langzaam en met hangend hoofd trok de menigte af, en tien minuten later was de stilte rondom de woning dos kapiteins weêrgekeerd.

De jonge boer geleidde den kapitein en zijne dochter, die intusschen weêr bijgekomen was, het woonvertrek binnen, en nam afscheid van den eerstgenoemde met de woorden:

'Kaptein, meugt ge oe voordeel doen mit de les, die de mannen van Heidekamp oe 't oavond gegeven hebben!'

(*Wordt vervolgd*.)

SCHETSEN EN TYPEN UIT DE HERZEGOWINA

[Nummer 37]

Sophia Frederica Mathilda, Koningin der Nederlanden

De *Belgische Illustratie* zou vergeten wat zij aan de kunst verschuldigd is, wanneer ze zich niet haastte het portret van Nederlands koningin, te vroeg helaas aan het Vorstenhuis en Nederland ontvallen, haren lezers nogmaals onder de oogen te brengen. De koningin! aan dat woord was sedert eene lange reeks van jaren bij onze noorderburen alles verbonden, wat edel en schoon is; aan het noemen van dien naam knoopte zich voor ieder Nederlander de voorstelling vast van alle deugden, die eene koningin en vrouw kunnen versieren, die haar tot het voorwerp vanhoogachting en liefde voor een geheel volk maken. Helaas, thans vermengt zich met dat gevoel van liefde en hoogachting eene pijnlijke herinnering, die onuitwischbaar in ieder nederlandsch hart zal gogrift blijven. Zij is niet meer, de rijkbegaafde, de lieftallige, de voor iedereen zoo innemende koningin! op nog geen 59-jarigen leeftijd werd zij zondagmorgen 3 juni te kwart voor twaalven aan de liefde van de koninklijke familie en van het nederlandsche volk door den dood ontrukt.

SOPHIA FREDERICA MATHILDA, KONINGIN DER NEDERLANDEN

Sedert lang reeds was hare gezondheid wankelend goweest; zij had tevergeefs in een milder klimaat genezing voor hare kwaal gezocht: langzaam maar zekor ging zij haar einde te gemoet. Reeds sedert enkele maanden veroorloofde het hare wankelende

gezondheid niet meer, zich aan te sluiten bij de feestvieringon en bijeenkomsten, waarvan zij eenmaal de kroon en het sieraad uitmaakte; zoo zij bij de laatste hofbouwtentoonstelling te Amsterdam nog aan de zijde van den koning in het openbaar verscheen, was het toen reeds aan haar te zien, dat hare gezondheid ondermijnd was, hare krachten snel afnamen. Slechts de inrichtingen van weldadigheid, de scholen der armen, de gestichten der weezen vonden in haar tot het laatste kortstondige ziekbed eene trouwe bezoekster, maar daar was zij ook geheel en al

op hare plaats, en al mocht zij het middelpunt kannen zijn van de edelste en schitterendste vereenigingen, was zij niet minder gaarne, en wellicht veel liever onder hare weezen, armen en zieken.

Maar de laatste noodlottige ziekte kwam en spoedig verspreidde zich door geheel Nederland en zelfs ver over de grenzen, de noodlottige tijding, dat de beminnelijke koningin stervende was. Groot en algemeen was de deelneming. Uur op uur verwachtte het nederlandsche volk, tusschen hoop en vrees geslingerd, nadere tijding omtrent den toestand der doorluchtige zieke, en wanneer de telegraaf nu en dan de tijding bracht, dat er weêr een glinsterke van hoop mocht gevoed worden, klopte ieders hart in dankend opzien tot den Heer, die over dood en leven beschikt en nog uitkomst kan geven ook daar, waar geen hoop meer overblijft. Uit elks borst steeg eene bede op voor de geliefde vorstin, opdat het God behagen mocht haar voor haar volk te behouden. Bijna eene week lang duurde die toestand van koortsachtige spanning, tot de telegraaf zondag 3 juni de treurmare over het geheele land verspreidde: ‘De koningin is dood!’

De koningin is dood! - welke aandoeningen wekten die verpletterende woorden in ieders hart, en niet het minst werd de arme, de ongelukkige, door die bange tijding aangegrepen. Koningin Sophia is niet meer! Aan de koninklijke familie is een harer waardigste en edelste leden ontrukt, Nederland verliest eene gevierde en welbeminde vorstin, de kunst eene machtige en trouwe beschermster, de arme, de ongelukkige, de zieke, eene weldoenster. bij wie men nimmer tevergeefs aanklopte, of liever, die altijd en overal de smeekingen der noodlijdenden voorkwam.

Wij willen de betreurde ontslapene eenige oogenblikken onder de verschillende titels beschouwen, en mocht hare nagedachtenis onzen lof niet behoeven, toch is het ons eene zoete voldoening een enkele bloem op haar graf te strooien.

Koningin Sophia was steeds eene trouwe en teedere echtgenoote, eene bezorgde en liefdevolle moeder. Zooveel mogelijk nam zij zelve de opvoeding harer kinderen ter hand en nimmer is zij ook maar een duimbreed van hare plichten als echtgenoote en moeder afgeweken. Zij was om zoo te spreken de *genius* van het vorstelijk huis en het schoonste sieraad van het nederlandsche hof. Waar zij verscheen, werd zij met eerbied en bewondering ontvangen, en aan de vreemde hoven viel haar immer de schitterendste en hartelijkste ontvangst ten deel.

Maar niet alleen de koninklijke familie, het geheele nederlandsche volk verliest onzeggelijk veel aan de welbeminde vorstin. Van vreemden bodem overgeplant, was zij spoedig met de nederlandsche taal, geschiedenis, zeden en gebruiken geheel en al bekend, en was de roep harer vele deugden haar reeds vooruitgesneld, spoedig gevoelde en ondervond het nederlandsche volk, dat het geene vleierij was, wat de faam verkondigd had, en weldra had het haar lief, meer dan eene gebiedster, - als eene moeder en weldoenster.

Als een weldoenster! niet tevergeefs, niet voor zichzelve had zij op dan koninklijken troon plaats genomen; zij beminde en beoefende de kunst en moedigde die aan; overal waar hare ondervinding, have wetenschap, hare hooge waardigheid en hare fortuin konden strekken om de kunst te verheffen, om de ware beoefenaars in hun moeielijke loopbaan door raad en daad te steunen, werd zij daartoe op de meest onbekrompen wijze bereid gevonden, en menig sieraad der wetenschap dankt haar zijn naam en zijn roem. Het was haar dan ook een innig genot met de geleerden omgang te hebben en van hunne vereenigingen vormde zij steeds het glansrijke middelpunt.

Doch vooral waar de nood te verzachten, de armoede te bestrijden, de ellende te verzachten viel, vond men de koningin steeds in de eerste rij. Zij ontsloot hare beurs, maar tevens haar hart. Zij gaf niet werktuigelijk, zij gaf met gevoel en liefde. Niet alleen hare schatten stelde zij ter beschikking van het ongeluk, maar dikwijls haar eigen koninklijke persoon. Het was haar niet genoeg de zieken in de hospitalen van alles te voorzien, waaraan hun toestand behoefte had. Zij zelve wilde ze troosten, zich van hunne behoeften overtuigen en meer dan eens betrad zij de zalen der choleralijders, onbevreesd voor de smetstof, slechts denkende aan hare lijdende onderdanen.

Hoe menigmalen bezocht zij de door haar gestichte of onder hare bescherming staande scholen en liefdadige instellingen, en waar zij verscheen, werd zij ontvangen als eene moeder, want het koninklijke purper wist zij bij die gelegenheden steeds bedekt te houden onder den mantel der barmhartigheid en der naastenliefde.

Niet alleen in hare omgeving deed zich haar weldadigheidszin gevoelen - schier iedere plaats van Nederland, hoe afgelegen ook, mocht dien ondervinden. Bijna geen enkele vereeniging, tot een liefdadig doel opgericht, geene enkele onderneming tot verzachting der armoede begonnen, of koningin Sophia ondersteunde ze met hare gaven, hare geschenken, zoodat haar naam onafscheidelijk aan al die inrichtingen verbonden is.

En zulk eene koningin is Nederland ontvallen! Is het wonder dat het geheele land treurt, dat de liefde en vereering van een geheel volk ook aan gene zijde van het graf haar volgt, en dat hare gedachtenis altijd in een gezegend aandenken zal blijve!

Prinses Sophia Frederica Mathilda van Wurtemburg was de dochter van wijlen Wilhelm I, koning van Wurtemburg, en Catharina Paulona, grootvorstin van Rusland. Zij werd den 17 juni 1818 geboren en trad den 18 juni 1839 te Stuttgart in het huwelijk met den toenmaligen kroonprins van Oranje, thans koning Willem III. Ongeveer eene maand later deed zij, onder het gejuich van het nederlandsche volk, dat reeds van hare deugden vernomen had, en waarop de jonge, bevallige vorstin een allergunstigsten indruk maakte, hare intrede in haar tweede vaderland. Van hare drie zonen overleed prins Maurits reeds op jeugdigen leeftijd, en van de twee overblijvende, werd prins Willem van Oranje den 4 September 1840 en prins Alexanderden 25 augustus 1851 geboren. De koningin overleed op het huis Ten Bosch, haar gewoon zomerverblijf, aan den zoom van het weelderige haagsche bosch gelegen.

Geillustreerd nieuws.

De oorlog in het oosten.

De Turken gaan voort met het ontschepen van troepen langs de geheele oostkust van de Zwarte Zee, van af Ardler in het noorden tot het fort St.-Nicolaas, even boven de turksche vesting Batum, in het zuiden. Talrijke troepenafdeelingen, grootendeels uitgeweken Circassiërs, worden te Ardler, Erdilli, Suchum-Kaleh en Anaklia door de turksche oorlogschepen aan land gezet, en op al die plaatsen hebben de Turken zich sterk verschanst en pogen zij de genomen steden en forten tot stookhaarden te maken van den opstand, dien zij over al de kaukasische stammen hopen uit te breiden. De Russen bezitten in deze streken geen soldaten genoeg om de aanvallers te

verdrijven; zij vergenoegen zich dus om de groote transportwegen te bezetten en zich in de nabijheid der vijandelijke troepenafdeelingen te verschansen met het dubbele doel, om de Turken in het oog en de vijandig gezinde stammen in bedwang te houden. Zulks heeft eene gansche reeks schermutselingen ten gevolge, die nu eens ten voordeele der Turken, dan weder ten gunste der Russen uitvallen, maar die voor het verloop van den oorlog, zelfs in die streken, niets beslissends opleveren. Zoo heeft Fazitpacha, de commandant van de bij Suchum-Kaleh gevestigde troepen, eene expeditie naar het meer noordwaarts gelegen Erdilli uitgezonden en met behulp der turksche oorlogschepen het plaatsje in brand geschoten en de Russen - volgens turksche berichten - met een verlies van 200 man op de vlucht gedreven. Eveneens hebben de Abasen, die met de Turken bevriend zijn en oostelijk van SuchumKaleh wonen, de russische troepen een verlies van 300 man toegebracht, terwijl op andere punten van het Kaukasusgebied de Russen eenige kleine voordeelen behaalden. Het groote doel echter, 'twelk de Turken zich bij hunne landingen voorgesteld hadden, de algemeeue opstand in het gebied van den Kaukasus en het vormen eener geduchte vijandelijke macht in den rug der in Klein-Azië opereerende russische legers, is tot heden niet bereikt kunnen worden, en de voortgang der Russen op 's vijands gebied in Klein-Azië begint het succes der turksche operatiën in den Kaukasus en langs de Zwarte Zee minstens twijfelachtig te maken. Deskundigen noemen de geheele onderneming der Turken zelfs een krijgslcundigen misslag en beweren, dat zij beter zouden gedaan hebben, zooveel verstrooide strijdkrachten voor de verdediging hunner eigeno stellingen in Klein-Azië aan te wenden.

Op hun eigen grondgebied hebben de Turken nog weinig geluk gehad en het blijkt telkens meer, dat hunne strijdkrachten en hulpbronnen ver van toereikend zijn, om den stroom der russische legerkorpsen tegen te houden. De val van Bajasid en vooral die van het sterke Ardahan heeft een geduchte bres gemaakt in de turksche verdedigingslinie, en het eerste gevolg van het verlies dier vestingen is geweest, dat de Turken geheel van stelling moesten veranderen, wat altijd een noodlottigen invloed uitoefent op den gang der krijgsgebeurfcenissen. Wel strijden de turksche soldaten dapper en handhaven zij hun ouden roem op eene schitterende wijze, maar de bevelhebbers hebben geen vast plan, hunne bewegingen zijn aarzelend, de waakzaamheid laat veel te wenschen over en er is dikwijls gebrek aan levensmiddelen en krijgsvoorraad.

Onder zulke omstaudigheden is de voortgang der russische wapenen onvermijdelijk, en werkelijk zijn de turksche strijdkrachten in eene. moeielijke positie gebracht; wel wordt de moed der soldaten staande gehouden door de schitterende wijze, waarop al de aanvallen der Russen op Kars en Batum worden afgeslagen, maar daar de hoofdmacht dezer laatsten beide steden reeds voorbij is, ligt de beslissing van den strijd elders en wel op den grooten weg tusschen Kars en de hoofdstad van Armenië, Erzerum, - te Olti. Hier heeft Moukhtar-pacha zijn hoofdkwartier gevestigd en de russische bataljons rukken op deze plaats aan.

Van de Zwarte Zee tot de perzische grenzen zijn de Russen reeds bij het begin van den oorlog in vier kolonnes opgerukt, die achter-eenvolgons op Batum, Ardahan, Kars en Bajasid stieten. Ardahan en Bajasid zijn, zooals onze lezers weten, door hen bezet; de twee andere steden konden zoo gemakkelijk niet genomen worden, maar de Russen hebban, de tactiek der Pruisen in den fransch - duitschen oorlog van 1870 volgend, de op hun weg liggende vestingen eenvoudig ingesloten en zijn met hunne hoofdmacht verder voortgerukt. Het hoofddoel is Erzerum, eene stad met 50.000

inwoners, waar de hoofdwegen van Klein-Azië elkandor kruisen. Deze stad wordt thans door vier russische legerkorpsen, die van de vier boven genoemde plaatsen zijn voortgerukt, bedreigd en de beslissende slag ten noorden van Erzerum, bij Olti, kan ieder oogenblik verwacht worden.

Van vier zijden tegelijk komt dus de stroom der russische bataljons opdagen, wat te gevaarlijker voor de Turken is, daar zij hunne voorposten, die de naar het hoofdleger voerende bergengte bezet hielden, hebben moeten terugtrekken uit vrees van door de Russen afgesneden en verpletterd te worden. De marsch der russische legerkorpsen wordt nog slechts vertraagd door het ongunstige weder en den slechten staat der wegen, maar deze hinderpalen zullen door geduld en volharding weldra overwonnen zijn en dan is een bloedig en beslissend treffen onvermijdelijk. Moukhtar-pacha zelf erkent, dat zijne macht onfcoereikend is en heeft dringend versterkingen aangevraagd, welke dan ook via Trebizondo gezonden zijn.

Intusschen is het vertrouwen der Turken op

hun opperbevelhebber ver van algemeen. Reeds het vorige jaar had Moukhtar-pacha tegenover de opstandelingen in Bosnië en de Herzegowina weinig voortvarendheid en krijgskundige bekwaamheden aan den dag gelegd, en op het aziatische tooneel gaat het thans weinig beter: meer dan eens heeft hij zich door den vijand laten misleiden en, wat niet minder tegen hem getuigt, hij zelf heeft de regeering te Constantinopel voortdurend door valsche voorstellingen van de feiten, van den toestand en de sterkte zijner strijdkrachten misleid, waardoor de zoo onontbeerlijke eenheid van handeling noodzakelijkerwijze moest verbroken worden. Bij onderzoek is dan ook gebleken, dat de turksche strijdkrachten in Klein-Azië niet meer dan de helft bedragen van de door Moukhtar-pacha opgegeven cijfers, terwijl daarenboven aanzienlijke sommen geld voor het leger bestemd, spoorloos verdwenen zijn.

Deze omstandigheden hebben, in verband met de in Constantinopel ontstane beweging der softa's of turksche studenten, de turksche regeering tot het terugroepen van den opperbevelhebber doen besluiten, terwijl Moukhtar-pacha tevens in staat van beschuldiging is gesteld en voor een krijgsraadgedaagdzal worden.

De turksche studenten of softa's hebben gedurende de laatste twee jaar in Constantinopel bij iedere gelegenheid een groote rol gespeeld. Te recht of ten onrechte houden zij zich voor de ware woordvoerders van de geloovige muzelmansche bevolking, en met hunne beden, wenschen en eischen maken zij het de turksche regeering en den sultan dikwijls zeer lastig. Toen het bericht van de ongunstige wending van den krijg in Klein-Azië, met name de inneming van Ardahan, Constantinopel bereikte, achtten zij zich geroepen bij het ministerie en ook bij de kamer - onze lezers weten dat het turksche rijk sedert eenige maanden een zoogenaamden parlementairen regeeringsvorm bezit - tusschenbeiden te treden en, in naam des volks, het nemen van krachtige maatregelen, de straf der zorgelooze legerhoofden en de afzetting van de beide ministers Mahmoud-Damat-pacha en Redif-pacha te moeten eischen. Den 24 mei had de eerste manifestatie der softa's plaats. Twee duizend hunner begaven zich naar het gebouw, waar het parlement zijne zittingen hield. Het ging er tamelijk op zijn turksch toe: een aantal afgevaardigden hadden de misbruiken, die er in de administratie en het legerbestuur heerschen, met harde woorden gebrandmerkt en het de regeering door hunne interpellaties bitter genoeg gemaakt. Tot zelfs de wensch werd vernomen om den verbarinen en bijna vergeten Midhat-pacha terug te roepen. Daar kwam nu nog de dreigende beweging der softa's bij; deze hadden vijf hunner uitgekozen, die van Ardahan geboortig en dus met den staat van zaken in die streken van Klein-Azië op de hoogte waren, om bij de kamer de tolk hunner gevoelens te zijn. In het parlement toegelaten, schetsten de vijf afgevaardigden den treurigen toestand van het Oosten, de misbruiken van het legerbestuur en eischten, dat de kamer daarin voorzien zou. De president was wijs genoeg aan de revolutionaire beweging der studenten niet al te veel voet te geven: hij antwoordde kortaf, dat de kamer in den toestand voorzien en het parlement met het ministerie in overleg treden zou. Met dit antwoord konden de student-afgevaardigden optrekken.

Buiten het parlementsgebouw ging het er intusschen tamelijk woelig toe. Behalve de softa's was eene onafzienbare volksmenigte op het plein en in de naburige straten vereenigd en de uitdrukkingen en kreten, die men hier en daar hoorde, waren alles behalve gunstig voor de regeering. Zeer gevaarlijk was echter de demonstratie niet,

want toen een eskadron cavalerie een charge maakte en er met het plat van den sabel op inkapte, stoof het volk uit elkander zonder den minsten weêrstand te bieden. Zeer karakteristiek is de wijze, waarop deze gebeurtenis uit Constantinopel overgeseind werd: na gezegd te hebben dat de soldaten de volksmenigte uiteen gejaagd hadden, laat de depeche er op volgen:en het volk ging zeer voldaan heen onder den kreet van: 'leve de sultan!'

Dezelfde tooneelen hebben zich de volgende dagen herhaald en de regeering heeft geantwoord met een dubbelen slag te slaan. Ze heeft èn toegegeven èn de strengste maatregelen tegen de manifesteerders genomen. Wel is Midhat-pacha niet teruggeroepen, maar de grootvizier heeft den gehaten minister Redifpacha zijn ontslag gegeven, een streng onderzoek is in Klein-Azië ingesteld en Moukhtar-pacha, zoo als wij hiervoor mededeelden, in staat van beschuldiging gesteld. Tegelijkertijd is Constantinopel in staat van beleg verklaard en heeft men de softa's met eene inlijving in het leger bedreigd, bijaldien zij zich in het vervolg niet rustig houden.

Aan den Donau hebben de Turken onverwacht een nieuwen bondgenoot gevonden, die voorloopig iedere krijgsoperatie der Russen op den rechteroever der rivier onmogelijk maakt, evenals den overtocht der rivier zelve. Door de aanhoudende regens en de smeltende sneeuw op de bergen zijn de stroomen in Wallachije buiten hunne oevers getreden en is het lage land geheel overstroomd. De bruggen over de Sereth en de Alecta zijn weggeslagen, de wegen onbruikbaar geworden en de verschansingen en legerkorpsen door het water omringd. Het blijft dus voorloopig eene onmogelijkheid de hooggezwollen stroomen over te trekken, zoodat den Turken voor eenige dagen of weken een uitstel van executie verleend is. Inusschen wordt ijverig voortgegaan met het opwerpen van geduchte verdedigingslinien en het bombardeeren der wederzijdsche vestingwerken aan den Donau. Alleen het in de lucht vliegen van een tweeden turkschen monitor bracht eenige afwisseling in het eentonige van den toestand aan de rivier.

Reeds begon men het er algemeen voor te houden, dat de torpedo's, waarop de Russen zoo zeer gerekend hadden bij hunne bestrijding van de turksche oorlogsvaartuigen, hun doel zouden missen; de vernieling van den Donau-monitor *Seïfi* heeft echter de torpedo's op eenmaal in hare eer hersteld en de Turken zullen voortaan wel degelijk met die kleine, maar ontzaglijke vernielingswerktuigen rekening moeten houden.

De *Seïfi* lag in den avond van den 26 mei in den Matchin-arm van den Donau, niet ver van den turkschen oever, tegenover Braïla, ten anker, onbewust van het gevaar dat hem bedreigde. Aan den rumeenschen oever werden intusschen toebereidselen gemaakt om den monitor in de lucht te doen springen: vier kleine russische kanonneerbooten, of liever sloepen, te samen met 40 personen bemand, staken van wal om het stoute waagstuk te ondernemen. Het waren de *Tsarevitch* onder luitenant Dubaschoif, de *Zenia* onder luitenant Schostakoff en de *Tsarevna*, benevens de *Djighine* onder de vaandrigs Bahl en Persine. Daarenboven bevond zich nog de rumeensche majoor Nurjesco aan boord. Men hoopte het vijandelijk schip te verrassen, maar vond zich in die verwachting bedrogen. De schildwachten aan boord van den monitor hadden de vijandelijke vaartuigen bemerkt, en hoewel de rumeensche majoor den vijand in den waan trachtte te brengen, dat het bezoek met een vriendschappelijk doel geschiedde door het geroep der schildwachten met het turksche: 'goed volk' te beantwoorden, lieten zij zich hierdoor niet misleiden en maakten alarm, waardoor

weldra de geheele bemanning op het dek was en de vermetele aanvallers met een levendig vuur begroet werden.

De maan scheen helder over het water en de Turken konden al de bewegingen hunner vijanden volgen. De sloepen werden met een hagelbui van kogels overdekt en de *Tsarevitch* kreeg verscheidene schoten onder water, waardoor ze gevaar liep van te zinken en door de andere booten op sleeptouw moest genomen worden. De aanslag was mislukt en de aanvallers waren gedwongen naar den oever terug te keeren.

Toch gaven de Russen den moed niet op; de lucht betrok en donkere wolken onderschepten het onwelkome licht der maan. Het roer der sloepen werd met wollen doeken omwonden, opdat het bij het manoeuvreeren geen gerucht zou maken en in ademlooze stilte roeiden de booten nogmaals naar den turkschen oever op den monitor aan, die als een kolossus in de rivier voor anker lag. Ditmaal waren de Turken minder op hunne hoede. Het was drie uur in den morgen. Ongemerkt waren de russische sloepen genaderd, hadden den monitor omringd en maakten zich gereed de medegenomen torpedo's aan de *Seifi* vast te hechten, toen men aan boord ten tweeden male den vijand gewaar werd en de turksche kogels de Russen nogmaals begroetten. De *Djighine* verloor haar roer en ontving een kogel in den kiel, waardoor zij genoodzaakt werd, wilde zij niet zinken, aan den vijandelijken oever op het strand te loopen: ook de *Tsarevna* moest door de *Zenia* van onder 's vijands vuur weggehaald worden. Toch gaven de onverschrokken aanvallers den kamp niet op; luitenant Dubaschoff sprong van een torpedo voorzien te water, hechtte het noodlottige vernielingswerktuig, zonder door den vijand bemerkt te worden, aan den kiel van den monitor vast, zwom langs den leiddraad naar de sloep terug en gaf onmiddellijk daarop bevel naar den rumeenschen oever te stevenen.

De Turken meenden, dat alle gevaar geweken was, maar nauwelijks waren de aanvallers aan land gestapt en hadden zij den geleiddraad met eene electrische batterij in verbinding gebracht, of een donderende slag weêrgalmde, een breede vuurzuil steeg ten hemel, en het reusachtig schip was in de lucht gevlogen.

Geen enkele Turk - er bevonden zich 120 man aan boord - heeft den ondergang van den prachtigen monitor overleefd, en alleen de vlag is door de Russen gered en als zegeteeken modegevoerd.

De aanvoerders der sloepen, benevens de rumeensche majoor hebben, ter belooning voor hunne onverschrokken daad, uit de handen van grootvorst Nicolaas de versierselen der St.-Georgiusorde ontvangen.

Stroopers.

Een oogslag op onze gravure zegt iedereen terstond, dat wij hier niet te doen hebben met den dorpeling, die nu en dan het verroeste musschengeweer uit den schouw haalt om zijn buurman een haas of eenig ander stuk wild voor den neus weg te pikken, maar met een paar schelmen, voor wie het geraden is uit den weg te gaan. Stroopers, die voor hun handwerk te paard rijden, loeren op nog iets anders dan op een paar onnoozele hazen en uit de houding, waarin de schilder ze heeft voorgesteld, ziet men dat ook duidelijk. Die gelieimzinnige mededeeling en die aanwijzing met de hand kunnen geen haas gelden, doch minstens een of anderen onbekenden reiziger, die onbezorgd het natuurschoon van het land komt bewonderen. De voorstelling van de natuur doet aan Italië denken, en het is genoeg bekend welke groote afmetingen daar

het rooverwezen heeft aangenomen, om dat vermoeden te bevestigen. De groepeering mag zeer schilderachtig hoeten en doet de beide hoofdfiguren flink uitkomen.

Een millioen soldaten.

Ik had mij verdiept in de lectuur van mijn lievelings-dagblad en heel veel schrikkelijks gelezen over de gevechten, de strooptochten en het beschieten van steden en for ten in het Oosten. Het was avond, de avond na een zoelen meidag, en daar de lamp nog niet aangestoken was, lei ik mijn voor het oogenblik nutteloos geworden dagblad neer en verviel in eene halve dommeling; ik sliep niet, maar was evenmin wakker: monitors en kanonnen, verschansingen en loopgraven, bashi-bazoeks en kozakken - alles ging mijn geest voorbij, als passeerde het de revue voor het oog mijner ziel, tot ik wat langer bleef stilstaan bij eene mededeeling, die ik zoo-even in het dagblad had gelezen, deze namelijk, dat Rusland *een millioen soldaten* in het veld kan brengen.

Een millioen soldaten! Wat grootsche gedachte, generaal te zijn van zulk een ontzaglijke legermacht - macht te hebben over leven

en dood van zoo velen, - door een wenk zulk eene menschenmassa in beweging te brengen en te leiden naar zijn wil! Ik dacht er over na half wakend, half droomend en door het ingespannen denken verbeeldde ik mij in ten laatste de russische legerscharen aan te voeren, inoende ik aan het hoofd te staan van de geheele russische krijgsmacht, dacht ik mij de opperbevelhebber van het millioen soldaten. Ik weet niet hoe lang ik zoo droomde, alleen herinner ik mij, dat ik plotseling wakker schrikte, toen mijn elfjarig zoontje mij aanstiet en mij verzocht een rekenkunstig vraagstuk op te lossen, waarmede hij zich, volgens zijn zeggen, een half uur lang het hoofd 'gebroken' had. Tot mijne verwondering was de lamp reeds aangestoken, en neit minder was ik in het eerste oogenblik verbaasd, geen infanterie, artillerie of kozakken voor mij te zien - ik, de veldheer van een millioen soldaten. Toen mijn jongen echter nogmaals mijne hulp inriep, werd ik vilkomen wakker, en nog half in gegachten verzonken, op het rekenkunstige vraagstuk dacht, schoot mij eene vindingrijke combinatie van mijn droom van zoo even en de 'som' van mijn jongen.

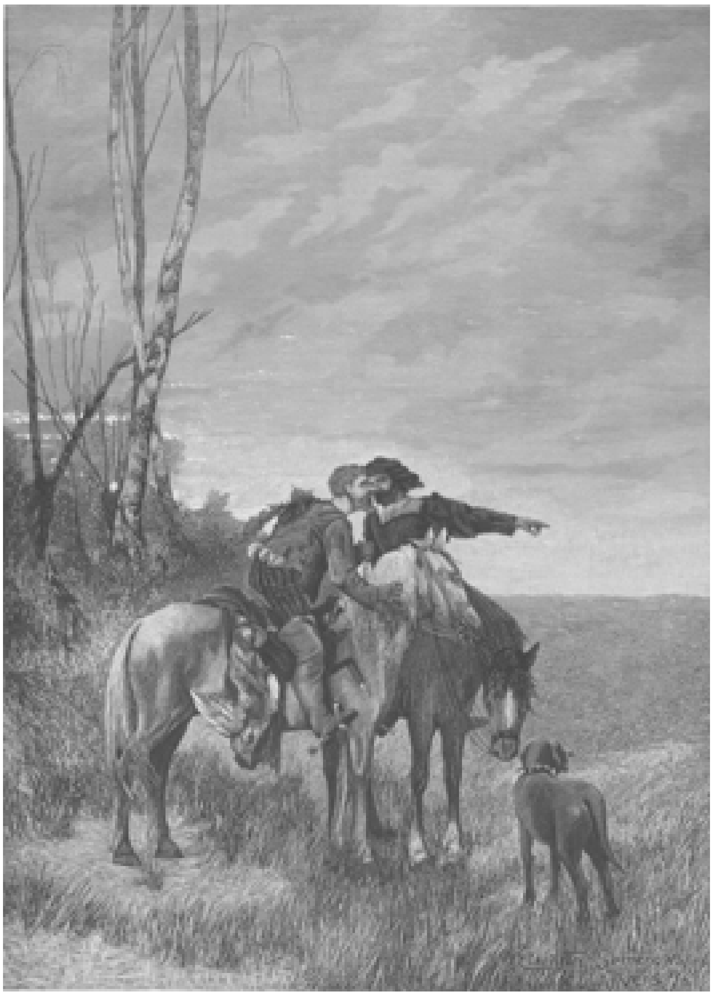

DE STROOPERS, NAAR EENE SCHILDERIJ VAN SEMENOWSKY

'Kom, jongen' sprak ik, 'leg uw rekenboek voor een oogenblik op zij en help *mij* eenige vraagstukken op te lossen, daarna zal ik

zien wat ik van *uw* som maken kan.'

Mijn zoon zag mij niet weinig verrast aan, maar toen ik hem mijn plan duidelijk gortiaakt had, zette hij met iever en lust zijn griffel in beweging en weldra hadden wij de uitkomsten verkregen, welke ik mijnen lezers onder eenigzins minder droogett en afgetrokken vorm dan onze bloote cijfers en berekeningen wil mededeelen.

Ik had - in mijne verbeelding altijd - aan het hoofd van een millioen soldaten gestaan: ik wilde zien wat ik er mede kon uitrichten. Vergun mij echter *nog* de illusie, lezer, die legermacht aan te voeren. Ik plaats mij aan het hoofd mijner troepen, - tusschen twee haakjes gezegd: ze bestaan uitsluitend uit infanterie, - en deel met eene stem, die sterker dan de dorider klinkt, mijne bevelen uit. Ik wil mijn millioen soldaten inspecteeren en beveel ze naast elkander in het gelid en op ééne rij te gaan staan. Een oogenblik - en de lange rij is gevornld.

ABDUL-KERIM-PACHA, OPPERBEVELHEBBER DER TURKSCHE TROEPEN IN EUROPA

Ik zal lcennis maken mot mijna manschappen; de generaal is de vader zijner soldaten: eene minuut voor elk hunner is toch waarlijk niet te veel. Maar helaas, mijn goede wil stuit af op het onuitvoerbare der taak: na een onafgebroken. arbeid van vierentwintig uren, heb ik nog slechts met 1440 mijner manschappen, à één minuut per persoon, de gewenschte kennismaking kunnen aanknoopen en ik bereken, dat ik zóó onafgebroken voortgaande, niet minder dan 693 dagen of 1 jaar, 10 maanden en 28 dagen zou noodig hebben, alvorens ik elk der mijnen zijne minuut gegeven heb. Ik ben dus wel gedwongen mijn loffelijk voornemen te laten varen, en wil mij bepalen bij het wisselen van een korten groet met ieder mijner manschappen. Minder dan een seconde - een enkele polsslag! - an ik hun niet schenken, doch mijn adjudant - in dit geval mijn jongen - brengt mij onder het oog, dat mij die simpele seconde per persoon nog meer dan elf en een halvendagzou kosten, altijd onder voorwaarde, dat ik dag en nacht zonder ophouden met mijn groeten voortging. Ook dat was wel wat veel gevraagd, zoowel

DE OORLOG IN HET OOSTEN. - RUMEENSCHE TROEPEN OP MARSCH

voor mijne soldaten als voor mijzelven, en ik besloot nu mijne inspectie zonder de minste complimenten te doen plaats hebben en zonder oponthoud of groeten de rij mijner millioen manschappen langs te gaan.

'Als ge uur op uur en bestendig doorgaat, kunt ge, mits gij uwe manschappen niet te ver van elkander piaatst, - 60 centimeters voor elk is zeker niet te veel - in 108 uren of juist 4½ etmaal de rij langs geweest zijn,' fluistert mijn adjudant mij in.

Ik zag vreemd op: mijn leger zou een rij vormen van meer dan honderd uren lengte, dat is een afstand zoo groot als die van Antwerpen naar Parijs; - de zaak kwam mij onbegrijpelijk voor en toch - mijn adjudant had gelijk; en toen ik door den nood gedwongen eindelijk de reis van den eenen vleugel tot den anderen *per spoor* aflegde, mocht ik God en den stoker danken, dat ik de vreemdsoortige inspectiereis in tien uren had kunnen afleggen.

Na de inspectie wilde ik mij met mijn leger in beweging zetten. Ik kommandeerde het *voorwaarts*, *marsch!* en daar de weg zeer smal was, liet ik de soldaten een voor een achter elkander gaan. Elkander letterlijk op de hielen volgende, slechts met eene tusschenruimte van een halve meter gescheiden, waren de eerste mijner manschappen van de laatste ruim negentig uren verwijderd, en toen de eerste regimenten reeds in Keulen hun nachtverblijf hielden, lagen de laatsten nog in Amsterdam te slapen, met den onafgebroken ketting mijner manschappen tusschen beide steden in. Later, mijne soldaten in gelederen van tien man in de breedte plaatsende, was de achterhoede toch nog altijd 50.000 meters of negen uren gaans van de voorhoede verwijderd.

Toen ik mijn leger een *carré* liet formeeren van een enkele rij soldaten, sloot het reusachtige vierkant eene oppervlakte van 22.500 vierkante mijlen of 729 vierkante uren in, eene oppervlakte ongeveer gelijk aan die van geheel België, waaruit volgt, dat mijn leger, langs de grenzen van ons land opgesteld op een rij, en zij aan zij staande, het geheel en al zou kunnen omsluiten. Om echter op mijn carré terug te komen, wanneer ik er mij midden in bevond, was ik juist 13½ uur van de dichtst bij zijnde manschappen verwijderd. Verzamelde ik mijn leger, altijd op een enkele rij, in een cirkel om mijn persoon, en vormde ik hot middelpunt van dien cirkel, dan stond ik overal meer dan zeventien uren van mijne soldaten af, en was de omtrek des cirkels uit een tiendubbele rij manschappen gevormd, dan bedroeg de afstand tusschen de gelederen en het middelpunt toch altijd nog bijna drie en een half uur.

Plaatste ik mijne soldaten wederom op een rij en liet ik ze hand aan hand een ketting vormen, dan zou die menschenketting een lengte van drie honderd uren, zoo ongeveer de afstand tusschen Antwerpen en Rome bereiken. Deed ik ze een rondedans uitvoeren, ze zouden een cirkel vormen, binnen welks omtrek het geheele grondgebied van het engelsche rijk met zijne onderhoorige eilanden eene plaats kon vinden

Doch mijn leger heeft reeds evolutiën genoeg uitgevoerd: ik moet er aan gaan denken mijne manschappen te eten te geven. Zonder voedsel marcheert, ja vecht zelfs het best gedisciplineerde leger niet. De uitdeeling zal beginnen. Er zijn juist drie duizend zware wagenvrachten met brood aangekomen - de wegen zijn uitmuntend en elke vrachtrijder trekt 2500 kilo; - nadat iedere manschap zijne dagelijksche portie van 750 gram ontvangen heeft, zijn de wagens leêg en moet er weêr nieuwe aanvoer voor den volgenden dag komen. Om dat brood te bakken waren er 7500 mudden graan noodig, in de veronderstelling altijd dat de Russen eerlijke bakkers zijn en geen kilo meel door de vingers laten gaan. Zoo mijn leger hier te lande gekampeerd was, zou het in een jaar tijds ongeveer de helft van den gezamenlijken rogge- en

tarweoogst noodig hebben...... ongerekend de jenever. Voor een enkel middagmaal behoeven mijne millioen manschappen niet minder dan 12.000 mud aardappelen, benevens 250.000 kilogram vleesch; om dit laatste te verschaffen, is er een stal van een duizendtal goed in 't vleesch zittende runderen aangevoerd. In minder dan vijf maanden tijds ware de veestapel van eene heele provincie geheel opgoteerd, en die van geheel het grasrijke Nederland in een jaar met meer dan een derde verminderd. De russische soldaat leeft echter niet alleen bij vleesch en brood en aardappelen. Hij zal zijn pint bier ongaarne en kan zijn glas jenever in het geheel nietmissen. Nu, een liter bier per dag zal niemand den in het veld kampeerenden militair misgunnen, en om den goeden geest onder mijne troepen te houden, heb ik wel degelijk gezorgd, dat het schuimend vocht aanwezig is. Daar komt de bezending voor één dag aan: vijf honderd sterke paarden trekken de 10.000 hektoliter die er noodig zijn. Op één rij naast elkander gelegd, beslaan de vatfen eene uitgestrektheid van een uur gaans. Dat alles is in één dag verdwenen, en wanneer ik straks mijne manschappen hun glaaske jenever schenk, moet ik, om ieder een tiende liter te kunnen geven, - en mijne soldaten beweren dat dit voor een orthodoxen Rus veel te weinig is - niet minder dan vier honderd okshoofden doen aanbrengen.

Ik zwijg van vele andere zaken - kleinigheden, zoo ge wilt, maar die mij hoofdbrekens genoeg kosten - als ik bijv. mijne manschappen hun half onske tabak wil bezorgen, is eene geheele scheepslading niet voldoende, en de koffie voor een enkel ontbijt wordt met geheele karvrachten aangevoerd; - liever vertel ik bij een volgende gelegenheid wat mijn millioen soldaten zoo al kosten.

(*Slot volgt.*)

Wind en storm.
(*Vervolg*.)

‘Ook de s*amoem*, een wind die zich in steenachtig Arabië verheft, is om zijn verschroeiende hitte niet minder te duchten. Hij waait in de maanden juni, juli en augustus met een wervelende beweging, gewoonlijk 's morgens na een koelen nacht, en zelden heerscht hij langer dan 15 minuten. Deze wind verspreidt een zwavelachtigen reuk en gaat meestal van gesis en geknetter vergezeld; de lijken van menschen en dieren, door hem gedood, zijn geheel en al zwart en gaan spoedig tot ontbinding over. Hij ontstaat in de woestijnen, die langs den Euphraat zijn gelegen.’

Cambyses, koning der Perzen, zond een leger van 50.000 man naar de bewoners der oase van Jupiter Ammon, om hen tot onderwerping te brengen. Een verschroeiende wind overviel de dapperen op hun tocht, sloeg allen neder en begroef hunne Iijken onder het zand.

Ook een gedeelte van het fransche leger in Afrika, dat in juli 1846 van Oran naar Tlemcen oprukte, werd in de steppen der woestijn Choll door een zolfden vijand bestookt. De gloeiende woestijnwind belemmerde de ademhaling der soldaten; lippen en neus sprongen open van droogte; het gelaat werd blauw, zoo geweldig drong het bloed naar 't hoofd; de pols sloeg koortsachtig; het hoofd duizelde, als door een beroerte getroffen; de beenen waggelden onder het lijf. Vele soldaten hoorden allerlei vreemde geluiden en vielen in onmacht. Allen waren uitgeput van krachten en konden hun weg niet vervolgen. Onder de tenten heerschte een verstikkende hitte en in de vrije lucht werd men geteisterd door de vlagen van den verschroeienden wind. Door dezen verschrikkelijken geesel bezweek een groot gedeelte der manschappen

‘Den eersten rang onder de verschroeiende winden,’ schrijft verder Dr. Böhner, ‘beldeedt wegens zijne hitte de *harmattan,* een oostelijke wind, die aan de westkust van Afrika, vooral in Senegambië, waait. Hij ontvangt, evenals de chamsin, zijne warmte van de gloeiende Sahara, en duurt dikwijls drie tot vijf dagen, tot gropten schrik van menschen en dieren. Hij vertoont zich onder een wolkenloozen hemel, maar het fijne door hem opgejaagde zand verduistert het licht der zon. In weinige uren verzengt zijn gloeiende adem gras en kruiden en alle bladeren der boomen. Zelfs de schepen, die in de haven liggen, barsten vaneen, daar de naden door de hitte scheuren. Menschen en dieren verbergen zich om den dood te ontkomen. Het is een zegen, dat de gloed van dezen wind door bergketens en koele luchtstroomen hier en daar gematigd wordt.

‘Hoewel deze winden door hunne droge hitte en door hun fijn stuifzand zeer verderfelijk zijn, zoo hebben zij toch een weldadige werking. Zij vernietigen de lichamen, die in staat van ontbinding verkeeren, alsmede de stoffen, die besmettelijke ziekten zouden verspreiden; ook geven die winden aan vele koude gewesteneen zachte luchtgesteldheid.’

Ook in Italië is die heete wind soms onverdragelijk; daar noemt men dien geduchte den *sirocco*. Hij komt uit Afrika's woestijnen, trekt de Middellandsche Zee over, verliest daar veel van zijne warmte, maar wordt op de vlakten van Andalusië en in de naakte velden van Sicilië opnieuw verhit, waardoor hij te Palermo veel verschroeiender is dan te Napels of op het eiland Malta. De sirocco is van een drukkende en afmattende natuur en doet de gezondste en krachtigste gestellen zwichten voor zijn verzengend geweld. Zoo lang hij waait, heeft men moed noch lust om iets te verrichten. Over een pas verschenen boek weet men geen sterker banvloek uit te spreken dan te zeggen: ‘het is tijdens den sirocco geschreven.’ Te Napels wapent men zich tegen dezen wind door vensters en deuren zorgvuldig te sluiten, de vertrekken nu en dan met water te besprenkelen en van de binnenzijde natgemaakte dekens tegen de vensters te hangen. Het ontstaan van vele kwaadaardige koortsen wordt aan dezen wind toegeschreven; wordt hij door een noordenwind verdrongen, dan zal de plotselinge vermindering van warmte voor veler gezondheid hoogst nadeelig zijn. In Spanje heet deze wind de *solano*.

‘In Zwitserland,’ schrijft professor Matthes, ‘is een zuidenwind bekend onder den naam van *Föhn*, die in aard en uitwerking groote overeenkomst heeft met den italiaanschen. Hij waait in de hooge bergen meest in 't voor- en najaar, voorafgegaan en als aangekondigd door een vaal aanzien der zon, een gekleurden kring om de maan, het flikkeren van de sterren, het neêrslaan van den rook in de schouwen en door veel nevel en mist. Somtijds houdt hij slechts eenige uren, dan weder acht of meer dagen aan. De planten verleppen; de dieren worden onrustig; het hoornvee wil niet drinken en springt brullend in 't rond; muggen en andere stekende insecten strekken meer dan anders tot hinder en plaag. De menschen voelen hoofdpijn, neiging tot braken, pijnlijkheid in de leden, - en met 't verdwijnen van den wind houdt alles dadelijk op. Ofschoon van de bergsneeuw in 24 uren meer wegsmelt dan bij de sterkste zonnehitte in drie of vier dagen, is dit niet bijzonder merkbaar in het zwellen der beken, wegens de groote verdamping waaraan alles blootstaat. Daarbij is die wind zeer wispelturig en veranderlijk: hier wordt hij nauwelijks bespeurd, en honderd schreden verder ontwortelt hij boomen en neemt hij daken van huizen mede.’

Doch niet alleen werken de zuidenwinden zoo verderfelijk, ook de zuid-westers, die in Arabië, Syrië en in de zandwoestijnen van Egypte opstijgen, zijn even kwaadaardig. Kämtz verzekert evenwel dat de meeste berichten, gelijk alle oostersche

verhalen, niet van overdrijving vrij te pleiten zijn. In Arabië, Perzië en Syrië draagt deze wind den naam van *samoem*, hetwelk vergiftig beteekent; in de woestijn van Egypte noemt men hem *khamsin*, het getal vijftig, omdat hij gewoonlijk in het voorjaar 50 dagen heerscht.

'Te loochenen valt het echter niet,' zegt Matthes, 'dat deze winden zeer lastig en onaangenaam zijn, vooral om hunne opdrogende working, waardoor de reiziger in de woestijn al zeer licht met onlijdelijk gebrek aan drinkwater gekweld wordt, en voorts wegens de menigte zand en stof, ja bijwijlen kleine steentjes, die hem in de oogen waaien, waartegen de Arabieren hoofd en gelaat door doekhulsels beschutten, terwijl zij dikwijls naast hunne kameelen nederknielen, daar gewoonlijk de wind niet vlak over den grond, maar eer iets hooger

woedt. Toen ik - aldus laat de auteur den heer Burekhardt spreken - toen ik in juni 1813 van Esne naar Siout reisde, overviel mij in de vlakte tusschen Tarschiout en Berdys een hevige samoem. Ik bevond mij geheel alleen en bereed een vluggen drommedaris. Toen de wind opstak was er boom noch huis te zien, en terwijl ik bezig was mijn gelaat met een doek te bedekken, werd mijn drommedaris onrustig door het vele zand, dat hem in de oogen woei, begon te steigeren en wierp mij af. Geduldig bleef ik het einde van de samoem liggende afwachten, en zocht vervolgens mijn lastdier weder op, dat ik op vrij grooten afstand stil vond staan achter een struik, die zijne oogen beveiligde.

'De aanleiding, dat er van dien wind zoo groote ophef is gemaakt, mag wel hierin gelegen zijn, dat de Bedouïenen zulke angstaanjagende verhalen vooral bevorderen, omdat zij er belang bij hebben hunne verblijven in de woestijn liefst zoo weinig mogelijk door anderen bezocht te zien, vreezende dat de anders toch reeds schaarsche voorraad van levensmiddelen, en inzonderheid van drinkwater, bezwaarlijk voor hun onderhoud toereikend zijn zou.'

Nog een voomaam punt moeten wij in't kort bespreken: de snelheid en kracht van den wind. Deze kunnen op eenvoudige wijze gemeten worden. De snelheid, waarmede de schouwrook wegtrekt, is dezelfde als die, waarmeê de lucht, den rook voor zich uitdrijvend, voorwaarts spoedt. Welnu, zie hoeveel voeten de rook in één seconde vordert, en gij kent de snelheid van den wind. Is de snelheid slechts 4 voet in de seconde, dan is de wind nauwelijks voelbaar; aangenaam noemt men den wind, wanneer hij in denzelfden tijd 6-8 voet voortschrijdt; een sterke wind heeft 30-40, een hevige 40-60 voet snelheid in de seconde. Gaat zijn snelheid deze grenzen te buiten, dan ontstaat er storm; de hevigste storm, die 120-150 voet in de seconde aflegt, wordt met den naam van orkaan bestempeld.

Wanneer wij met andere gegevens een vergelijking maken, dan zien wij dat de snelheid van een matigen wind gelijk is aan die van een dravend paard of den stroom van snelvlietende rivieren; dat de luchtmassa, door een storm in beweging gebracht, den snelsten spoortrein in Engeland voorbij streeft, en dat het vlugste renpaard nog 10 meter in de seconde den orkaan achterblijft.

De kracht van den wind wordt in de Nederlanden dikwijls berekend door een vlak ter grootte van één vierkanten meter, welk vlak door een veer op zijn plaats wordt gehouden. Het achteruit wijken van dat vlak, door de kracht van den wind, bepaalt het aantal ponden, waarmede hij er op drukt. Deze kracht wisselt, voor de genomen maat, tusschen ½ en 2000 kilos.

(*Wordt vervolgd.*)

De dochter van den kapitein. Eene dorpsgeschiedenis.

Hoofdstuk IV. De vergelding Gods.

De wel eenigszins ruwe, maar toch welgemeende raad van Willem Verdonk viel op een onvruchtbaren grond. De kapitein was reeds te diep gezonken. Alle zedelijk

gevoel had hij afgelegd, en daar hij als vrijdenker aan God noch eeuwigheid meer geloofde, of er ten minste niet meer aan poogde te gelooven, was de eenige weg te zijner bekeering, het machtige hulpmiddel van den godsdienst, voor hem afgesloten. In de plaats dus, dat de 'les' der boeren hem van zijn ongelukkige drift - den drank - zou genezen hebben, diende de hem toegedachte en gedeeltelijk toegediende kastijding slechts, om hem nog ongevoeliger voor goede indrukken te maken en in zijne slechte gewoonten nog meer te verharden. Sedert lang had hij alle schaamte en eergevoel afgelegd, en toch bleef ook thans de oude aanmatiging en trots hem bij en was het zijn grootste vermaak den spot te drijven met alles, wat heilig en eerbiedwaardig was. Zelfs het gevoel dat den meest bedorven mensch het langst bijblijft, de liefde tot zijn kind, scheen geheel en al in hem verstompt te zijn, daar hij zich volstrekt niet meer bekommerde om het levensgeluk en de toekomst zijner eenige dochter. En die toekomst moest onfeilbaar vernietigd worden door de uitspattingen van den vader.

Het gerucht, dat de kapitein zijne vroegere woonplaats verlaten had, om in een afgelegen dorp eene wijkplaats voor zijne crediteuren te zoeken, had waarheid gesproken. Destijds reeds aan den rampzaligen drank overgegeven, had hij zich, tengevolge zijner ongeregelde levenswijze, zoodanig in schulden gestoken, dat hij alle krediet verloren had en onophoudelijk door zijne schuldeischers vervolgd werd. De daaruit voortvloeiende onaangenaamheden, gevoegd bij de omstandigheid, dat hij wegens zijne buitensporigheden in den Haag algemeen geschuwd en veracht werd, deden hem besluiten van woonplaats te verwisselen, en zijne dochter, die toen nog veel invloed op haren vader bezat, had hem weten over te halen om op een afgelegen dorp te gaan wonen. Daardoor hoopte zij een dubbel doel te bereiken: eerstens bestond er mogelijkheid dat haar vader, wanneer hij van eene verleidelijke en verleidende omgeving verlost was, zich van zijn ongelukkige drift zou beteren, en ten andere hoopte zij van het niet onaanzienlijke pensioen haars vaders op eene plaats, waar het leven eenvoudig was en de levensmiddelen beterkoop waren, zooveel te kunnen besparen, dat de gemaakte schulden langzamerhand afgedaan konden worden.

Wij zagen echter reeds, dat het zorgzame meisje hare goede bedoelingen niet met een goeden uitslag bekroond mocht zien. Haar vader werd meer en meer de slaaf van den drank, en met de geldelijke aangelegenheden was het eveneens zeer treurig gesteld. Toen de kapitein voor twee jaren in Heidekamp was komen wonen, had Emelie hare laatste spaarpenningen, - het reeds al te zeer gedund overschot van haar moederlijk erfdeel, - opgeofiferd, om haren vader in de gelegenheid te stellen de zedige woning aan te koopen, die zij betrokken hadden: maar spoedig was het huis met hypotheek bezwaard en bij leveranciers in de naburige stad had hij schulden op schulden moeten maken, zoodat zijn toestand en die van zijn kind weldra hopeloos was geworden. Wel was Emelie spaarzaam en vlijtig, wel ontzegde zij zich alle gemakken - wat mocht dit echter baten? Wat de dochter in centiemen uitspaarde, offerde de schuldige vader in franken aan zijn verfoeielijke drift op.

Reeds lang hadden er in het dorp geruchten de ronde gedaan, dat de bezittingen van den kapitein aangeslagen en verkocht zouden worden, en die geruchten namen een meer bepaalden vorm aan, toen op zekeren dag een heer uit den Haag in Heidekamp verscheen, bij den kapitein afstapte, zich van daar naar den burgemeester en naar enkele andere bewoners van het dorp begaf en overal inlichtingen inwon omtrent de levenswijze van den kapitein. Denzelfden avond werd door het geheele dorp gezegd, dat de stedeling een schuldeischer was, die een onderzoek was komen

instellen hoe het met de zaken van den kapitein stond, en algemeen hield men het er voor, dat de gerechtelijke verkooping van zijn huis en inboedel voor de deur stond.

Wat de boeren van Heidekamp vermoedden en raadden was eene daadzaak. Ongeduldig geworden door het telkens uitstellen van betaling, had de voornaamste schuldeischer van kapitein Max de reis naar de Kempen aanvaard, om zich op de hoogte van den toestand te stellen, en wat hij in Heidekamp vernam, deed het besluit bij hem rijpen, om het eigendom van den onwilligen en nalatigen schuldenaar te doen verkoopen, teneinde zoodoende nog iets van zijne schuldvordering te redden.

Drie maanden later waren in alle herbergen van Heidekamp en der omliggende gemeenten biljetten aangeplakt, waarop met groote letters te lezen stond, dat vier weken nadien, het huis en de akkers van kapitein Max benevens al zijne roerende goederen zouden verkocht worden. Dit groote nieuws gaf het dorp natuurlijk eene week lang stof tot gewichtige gesprekken. Men had het wel ‘gedocht,’ 't was al lang! genoeg ‘veurzeed,’ 't ‘most’ er van komen, - meenden al de boeren, en kwamen zij er rond voor uit, dat de ‘zeuplap’ van een kapitein zijn verdiende loon kreeg, zij hadden zielsmedelijden met de dochter, die het toch niet ‘gebeteren’ kon, dat haar vader zoo slecht was en die 't ‘weerd’ was dat ze een hemel op aarde had, in de plaats dat ze haar thans tot eene hel gemaakt werd.

De kapitein raasde en tierde tegen allen: tegon het noodlot dat hem achtervolgde, tegen zijne dochter, tegen God, aan wien hij beweerde niet te gelooven; hij haatte en verwenschte de geheele wereld, slechts dat eene niet, 'twelk de oorzaak van zijn ongeluk was - den drank. Integendeel, hierin zocht hij troost en vergetelheid voor zijn ongeluk, en sedert den dag dat hij met de verkooping van zijn huis bedreigd werd, verkeerde hij in een voortdurenden staat van dronkenschap, die zijne laatste krachten ondermijnde en hem voortdurend in een koortsachtige opgewektheid hield. Emelie was wèl ongelukkig en diep beklagenswaardig. Zij hield niet op haren vader te beminnen en wanhopend worstelde zij met al de kracht harer ziel tegen den duivel, die haren vader beheerschte; maar smeekingen, gebeden noch tranen vermochten iets meer op het verstaalde hart van den rampzalige, die met den afgrond van ellende en smaad voor oogen, toch naar het helsche vocht greep, dat zoovele duizenden naar ziel en lichaam ongelukkig maakt.

Ongeveer veertien dagen voor de aangekondigde verkooping was de kapitein des voormiddags uitgegaan; het middaguur was geslagen, maar hij kwam niet weder. Het werd al later en later, het werd avond, maar van den kapitein was geen spoor te ontdekken. Aan eene doodelijke ongerustheid ter prooi, kon Emelie het in hare woning niet langer uithouden. Zij dreigde er te stikken en moest naar buiten in het open veld, in den donkeren nacht. Het was winter en de geheele vlakte was met een dik sneeuwkleed bedekt; er woei een ijzige wind langs den besneeuwden grond en de adem stolde tot ijs aan de lippen vast. Maar Emelie voelde geen koude, hoorde zelfs het kraken van de sneeuw onder hare schreden niet, zij voelde slechts het bonzen van haar hart; de angst joeg haar voort en als ware haar voet met vleugelen geschoeid, gleed zij pijlsnel over het sneeuwkleed heen, zonder er bijna den indruk harer voetstappen in achter te laten. Het was als had zij een voorgevoel van een naderend onheil, als werd zij door eene geheimzinnige macht op het besneeuwde pad voortgedreven.

Op tien minuten afstands van hare woning zag zij bezijden den weg eensklaps eene zwarte massa in de sneeuw liggen. Sidderend trad zij nader, - het was haar vader; zij riep hem bij zijn naam - hij antwoordde niet; zij poogde hem wakker te schudden - hij bewoog zich niet. Slap hingen de armen langs het lichaam, beweegloos

lag het hoofd in de sneeuw en de oogen schenen gebroken. Als een bliksemstraal gleed een vreeselijk denkbeeld door haren geest: zoo de dood hem in dien toestand verrast had! Hare vrees was echter ongegrond, zij voelde het kloppen van het hart, en een kreet van verlichting ontsnapte haar overkropt gemoed. Zij poogde haren vader op te heffen, hem in hare armen mede te voeren, maar de last was te zwaar en door hare schier bovenmenschelijke pogingen uitgeput, zonk zij naast hem in de sneeuw neder.

Het waren vreeselijke, bange oogenblikken voor het meisje. Haar vader lag daar verstijfd en bewusteloos op den kouden grond, en ieder oogenblik kon de adem van den ijzigen nachtwind hem de dood veroorzaken. Wanhopend sloeg zij de oogen rond, maar de stilte des grafs heerschte in den omtrek. Toch moest er iets gedaan worden, en een kloek besluit nemende, snelde zij naar eene naburige hut, aan den zoom van een dennenbosch gelegen, om daar hulp en bijstand te vragen. Die stap mocht haar zwaar vallen, haar eergevoel en hare kinderlijke liefde mochten er tegen opzien om aan vreemden haar lijden en den toestand

haars vadere bloot te leggen - de gebiedende noodzakelijkhoid liet haar geon andere kouze over.

De hutbewoners lagen reeds te bed, maar op liet geklop van het meisje waren zij spoedig bij de hand, en nauwelijks hadden zij een gedeelte der waarheid vernomen, of twee sterke jongelingen volgden de dochtor, namen zonder eene onkele vraag te doen den bewusteloozen kapitein op hunne schouders en droegen hem met spoed naar zijne wooing, waar zij hem op een bed nederlegden.

Een enkele oogopslag bij het licht der lamp overtuigde het meiske, dat het meer dan een gewone roes was, die haren vader in zulk een toestand gebracht had. De oogen stonden dof en wezenloos in het hoofd, de ledematen hingen slap en verlamd langs hot lichaam neder, een blauwachtige lijkkleur had zich over het gelaat verspreid. Jammerend zonk de dochter voor het bed op de knieën neder, God om erbarming en genade smeekende voor haren rampzaligen vader.

Met diepe ontroering hadden de beide dorpelingen dit aandoenlijk tooneel gadegeslagen; toen Emelie weder opgestaan was, stelden zij haar voor den geneesheer te halen, die een uur van het dorp in eene grootere gemeente woonde. Het goedhartige aanbod der beide mannen werd met dankbaarheid aangenomen en eene minuut later bevond de dochter zich met haren bewusteloozen vader alleen.

Het is ons onmogolijk de aandoeningen te schetsen, die het arme kind, bestormden gedurende den langen, bangen nacht, dien zij met haren stervenden vader alleen doorbracht. Traag kroop de tijd voorbij; de minuten waren uren, de uren schenen haar dagen toe. Aan elke menschelijke marteling komt echter een einde; de geneesheer trad binnen, die haar, zooal niet van hare smart, dan toch van de pijnlijke onzekerheid zou verlossen. De eerste blik, dien de dokter op den zieke wierp, gaf hem zekerheid omtrent de oorzaken der ziekte en het lot, dat den kapitein te wachten stond. Emelie bespiedde elke beweging van den geneesheer en op zijn gelaat las zij aanstonds het vreeselijke, onherroepelijke vonnis, dat aan haar vader zou voltrokken worden. Zij gaf een schreeuw van ontzetting en zonk bewusteloos op den grond neder.

DE OORLOG IN HET OOSTEN. - FOURAGEERENDE KOZAKKEN.

Toen zij eenige uren later uit hare onmacht ontwaakte, zat de dokter nog aan hare legerstede; haar eerste vraag was naar haren vader, maar de geneesheer gebood haar kalm te blijven, en eerst later vernam zij de geheele waarheid: de kapitein was aan

de beroerte, die hem op den weg overvallen had, een uur na de komst des dokters overleden, zonder tot kennis gekomen te zijn, zoodat de pastoor, die in allerijl bij den stervende geroepen was, onverrichter zake had moeten vertrekken.

De arme Emelie bleef alleen op de wijde wereld achter, zonder eenige middelen om in haar levensonderhoud te voorzien. Arme weeze!

(*Wordt vervolgd.*)

DE OORLOG IN HET OOSTEN. - EENE STRAAT IN KALAFAT

[Nummer 38]

DE OORLOG IN HET OOSTEN. - EENE WALLACHIJSCHE VRACHTWAGEN.

DE OORLOG IN HET OOSTEN. - EEN TURKSCH BLOKHUIS AAN DEN DONAU BIJ ROESTSJOEK

Geillustreerd nieuws.

De oorlog in het oosten.

Engeland blijft in zijne afwachtende neutraliteit volharden, maar de verklaringeii in het parlement afgelegd en de nota door graaf Derby aan het russische gouvernement gezonden, hebben het de wereld duidelijk gemaakt welke de uiterste grens van Engelands onzijdigheid is. Rusland mag noch het kanaal van Suez, noch den turkschen vazalstaat Egypte aanraken; een inbreuk daarop zou onmiddellijk Engelands deelneming aan den oorlog ten gevolge hebben, daar het blokkeeren van het Suez-kanaal door lord Derby als eene beperking van den wereldhandel en eene bedreiging van Engelsch-Indië beschouwd wordt.

De scheepvaart op den beroemden waterweg moet vrij blijven, en al heeft het engelsche gouvernement een voorstel van De Lesseps, om de onzijdigheid er van onder de garantie der europeesche mogendheden te stellen, van de hand gewezen, toch is het besloten, in geen geval er een inbreuk op te dulden en houdt het met zijne geduchte vloot de wacht in de noordelijke monding van het kanaal.

Evengoed als Rusland heeft ook Turkije zich naar de bevelen van Engeland te gedragen, en dat land lijdt er nog het nadeel bij, dat zijne egyptische troepen achterblijven, die al sedert weken in de havenstad Alexandrië ter inscheping gereed heeten te liggen. De onderkoning van Egypte heeft, om de volbrenging van zijn plicht als vazal te verschuiven, steeds het voorwendsel te baat genomen, dat de hulptroepen niet kunnen overgevoerd worden uit vrees voor de russische oorlogschepen, die in de Middellandsche-Zee kruisen, maar het is licht te raden dat Engeland den onderkoning tegenhoudt, teneinde Rusland iedere aanleiding tot het openen der vijandelijkheden met Egypte te ontnemen.

Overigens de onderkoning is maar al te zeer geneigd Engelands raad te volgen. Maakte Egypte vroeger een deel van het turksche rijk uit, de band, dien het aan de porte hechtte, is allengs losser geworden en het vlamt op eene gelegenheid om zich geheel en al van zijn suzerein af te scheiden. De moeilijkheden, waarin de porte zich thans bevindt, zullen den khedive wellicht de welkome gelegenheid aan de hand doen.

Al heeft de beraamde opstand ten noorden van den Kaukasus niet die uitbreiding genomen, welke het turksche gouvernement er zich van voorgesteld had, toch zijn de Russen er alles behalve op hun gemak. Zeiden wij in onze vorige aflevering, dat zij zich langs de Zwarte Zee tot eene verdedigende houding bepalen, ook deze blijkt hare nadeelen te hebben, en ondanks de talrijke versterkingen, die Rusland genoodzaakt is op zijn eigen grondgebied te doen aanrukken, blijven de Turken blijkbaar in het voordeel en wordt de eene kustplaats na de andere beschoten, verbrand en overmeesterd. Zelfs zijn zij reeds ver in het binnenland doorgedrongen. Eene afdeeling Russen werd bij Herzacol, ten noorden van Poti, door vier bataljons geregelde turksche troepen en eenige benden circassische vrijwilligers aangevallen. Na een hevigen strijd werden de eerstgenoemden tot Tzebeldinskoia teruggeworpen, welke plaats insgelijks in de handen der Turken viel, die er acht stukken berggeschut en eene groote hoeveelheid wapenen buit maakten. De Russen, in de engte gedreven, wierpen nog een zeventiental kanonnen in de Kodar, staken de rivier over, braken

de brug achter zich af en namen ijlings den terugtocht in de richting van Kutais aan. Mocht het de turksche troepen gelukken deze stad te veroveren, dan zouden zij een gewichtig voordeel behaald hebben, daar de plaats aan den spoorweg van Poti naar Tiflis gelegen is en de Turken, dan gemakkelijk de communicatie tusschen die steden zouden kunnen beletten.

In Klein-Azië keert de oorlogskans zich intusschen meer en meer van de Turken af. Op verschillende puntea zijn gevechten geleverd, die allen ongunstig voor hen afliepen en het terugtrekken hunner strijdkrachten uit meer dan eene versterkte stelling ten gevolge hadden.

Zoo heeft er in den vroegen morgen van den 30 mei, bij het dorp Begli-Ahmet, tusschen Soganlogt en Kars, een cavaleriegevecht plaats gehad tusschen de troepen van generaal-majoor Tchatchavadze en Mussa-pacha, met een voor de Turken zeer noodlottigen uitslag.

Langs drie kanten te gelijk door de russische ruiterij aangevallen, boden de Turken, grootendeels Circassiërs, wel een wanhopigen wederstand, maar werden niettemin na eene langdurige worsteling met de blanke wapens tot de vlucht genoodzaakt, met een verlies van honderd dooden en een groot aantal gevangenen. Onder deze laatsten bevindt zich een hoofdofficier, terwijl de Russen bovendien twee kanonnen, twee standaarden en een groote hoeveelheid krijgsvoorraad buit hebben gemaakt.

Ook de niet onbelangrijke versterkte stad Kara-Kalissa is den 4 juni, na een heet gevecht, door de Russen onder generaal Tergtckasoff bezet, en de geregelde turksche troepen moesten over de Delu-Zedeka vluchten, terwijl zich de ongeregelde troepen ontbonden hebben.

Op meer andere plaatsen hadden afzonderlijke gevechten plaats; op zich zelf genomen zijn zulke schermutselingen niet beslissend, maar de eene versterkte positie na de andere moet door de Turken verlaten worden en hun toestand is zoo gevaarlijk, dat hun hoofdleger het door hen bezette Olti ijlings heeft moeten verlaten en zich op Erzerum teruggetrokken heeft. Reeds is de russische voorhoede die stad op een afstand van zes uren genaderd en binnen weinige dagen kunnen de gecombineerde corpsen voor die stad aankomen. Geen wonder dus dat zij de oogen van geheel Europa op zich gevestigd houdt, want aan den uitslag van den strijd, die daar spoedig geleverd zal worden, hangt het wellicht af, of Armenië voortaan turksch of russisch zijn zal.

Onder deze omstandigheden denken wij het niet van belang ontbloot, onze lezers eenigzins nader met Erzerum bekend te maken.

Erzerum is van talrijke nieuwe, volgens duitsche stelsel opgeworpen versterkingen omringd; bij eene behoorlijke leiding kan de vesting een geduchten tegenstand bieden.

Op een afstand van eenige kilometers gezien, b[iedt] Erzerum een grootschen aanblik aan. [...] bergachtig terrein aangelegd, steken de helder witte huizen heerlijk af op het donkere groen van den achtergrond. Zuidelijk strekt zich eene onmetelijke, bij uitstek vruchtbare vlakte uit.

Alle huizen zijn van terrassen voorzien, die met een dikke laag aarde bedekt zijn. Bij de eerste stralen der lentezon worden die terrassen met een weelderig groen overdekt en het is een eigenaardig schouwspel, op de daken der huizen geiten en schapen te zien grazen; zoodra echter de gloeiende zomerzon begint te schijnen, wordt het laatste vochtdeeltje uit de aardlaag getrokken en krijgt alles een vaal en dor aanzien. Dan worden de terrassen aangewend tot het droogen van *Tezek*.

De omstreken van Erzerum leveren hout noch eenige andere brandstof op. Het eenige middel.om zich dit te verschaffen bestaat in het maken van *Tezek*, welke men verkrijgt door de uitwerpselen van de huisdieren, vooral runderen, in de zon te laten droogen. De reiziger, die Erzerum gedurende den zomer bezoekt, vindt dan ook ieder terras met de grondstof voor de zonderlinge brandstof bedekt, eene zaak, die den neus van den bezoeker natuurlijk onaangenaam moet aandoen.

De bevolking van Erzerum bestaat uit 50.000 zielen, waaronder 20.000 Perzen, 15.000 Armeniers, 5 à 6000 Grieken en 8000 katholieken en een aantal joden gevonden worden. De overigen zijn mahomedanen.

Erzerum bevat een groot aantal moskeën, waarvan vooral die van Murgo-Seraï merkwaardig is. Aan deze moskee en haar toren is eene treffende legende verbonden.

Vroeger was Erzerum in het bezit van de Yésides, een volk dat aan een goeden en een boozen geest geloofde, maar alleen den laatsten aanbad, omdat deze alleen te vreezen is.

Het opperhoofd was zekere Murgo, evenzeer beroemd om zijne listen als om zijne buitengewone lichaamskracht en zijne reusachtige gestalte. Hij droeg een stalen wapenrusting, die zoo zwaar was, dat niemand buiten Murgo ze gebruiken kon.

Op zekeren dag brachten zijne zendelingen hem het bericht van de nadering van sultan Murad, die met een talrijk leger oprukte, teneinde Bagdad te veroveren; Murgo plaatste zich met zijne gewapenden op de bergen, die de diepe valleien beheerschten, in hinderlaag, en toen Murads legermacht de bergpassen doortrok, deden de Yésides groote steenblokken op de hoofden der turksche krijgslieden neervallen.

Over de uitwerking zijner krijgslist willende oordeelen, begaf Murgo zich, op zijne lichaamskracht vertrouwende, als dervisch vermomd en geheel alleen naar het vijandelijke kamp.

In de nabijheid van des sultans tent gekomen, werd hij door eene oude, afschuwelijk leelijlte vrouw aangesproken. ‘Vrome dervisch,’ zeide zij, ‘neem dit kleinood en breng mij morgen een schaap, opdat ik het ter eere van onzen veelgeliefden sultan opolfere.’

Dit zeggende, stelde de oude vrouw hem een met een kostbaren steen versierden armband ter hand, waarop Salomons zegel gegraveerd was.

Murgo keerde naar de bergen terug, nadenkende over de beste wijze om voordeel tetrekken van den talisman, die hem onkwetsbaarheid verzekerde. Van vermoeienis in slaap gevallen, werd hij door een vreeselijken droom gekweld.

Hij zag den grooten profeet van twaalf *imans* vergezeld, die verzen uit den koran zongen. Op een teeken van den profeet hield het gezang op. De imans keerden zich om en zagen twee geesten die hen aanvielen. Zij verdedigden zich met een wanhopenden moed, maar een der beide geesten was mot zulk een buitengewone kracht begaafd, dat hij alles doodde wat onder zijn bereik kwam. Eensklaps echter verscheen de engel Ariël met een gewone knods gewapend, en sloeg den sterken geest met één enkelen slag nêer. Toen wierp de tweede geest zich aan de voeten van den profeet, Allah's lof zingende.

Getroffen en in de verschijning eene waarschuwing van den profeet ziende, omhelsde Murgo den mahomedaanschen eeredienst. Hij keerde naar de zijnen terug, die hij insgelijks poogde te bekeeren; deze wilden echter niet naar zijne stem luisteren, en allen vielen tot straf onder het kromzwaard van Murads volgelingen.

Murgo zelf keerde berouwvol naar Erzerum terug; uit dankbaarheid voor zijne wondervolle bekeering, liet hij in zijne hoofdstad eene prachtige moskee bouwen, die naar hem genaamd werd en nog altijd het sieraad der stad uitmaakt.

Het feestvierende Rome.

De tentoonstelling op het Vaticaan

Naast het offer des harten, 'twelk de katholieken der geheele wereld met zulke ondubbelzinnige blijken van liefde aan de voeten van Pius IX hebben neergelegd op den dag, waarop hij vijftig jaar goleden tot aartsbisschop van Spoleto werd gewijd, komen voorzeker de stoffelijke offers, welke getuigenis moesten afleggen van de gevoelens,.in de verschillende adressen van gelukwensching neêrgeschreven, het eerst in aanmerking.

Zoo talrijk en zoo buitengewoon prachtig waren deze geschenken, dat men meende er eene tentoonstelling van te moeten houden, opdat het nageslacht in de geschiedboeken zou kunnen lezen, welk eene liefde den grootsten vorst der negentiende eeuw werd toegedragen.

Twee galerijen van het Vaticaan, die der geographische kaarten en die der arazzi, werden daartoe afgestaan. De eerste is eene lange, smalle zaal, rijk versierd, als alle zalen van het Vaticaan. Rechts ziet men eene prachtige collectie oude italiaansche, hollandsche, belgische, fransche en zwitsersche kaarten, terwijl links over de geheele lengte de geschenken zijn tentoongesteld. De verschillende voor-

werpen zijn door eene balustrade van de toeschouwers gescheiden en naar de nationaliteiten van wie zij komen gerangschikt, met een schild er boven, waarop de naam van het land staat.

De eerste plaats komt rechtens aan Engeland toe. In 't midden tusschen de kostbaarste en rijkste kasuifels en andere misgewaden, staat op een verguld voetstuk een 70 duim hooge remonstrans van zuiver goud, die wel is waar eenvoudig, doch zeer smaakvol bewerkt is. Op de hoeken staan nog twee remonstransen, twee gouden kelken en talrijke andere gouden voorwerpen voor kerkelijk gebruik, die zoowel wat bewerking als wat grondstof betreft, schatten moeten hebben gekost.

Ook Frankrijk schittert om den rijkdom en de sierlijkheid zijner geschenken, waaronder drie particuliere giften het meest de aandacht trekken: de prachtige troon der stad Marseille, de kelk van Mac-Mahon en de bisschopsstaf met ametisten ingelegd, benevens een ring, waarin een fonkelenden brillant gevat is, van de hertogen van Nemours en Alencon.

België munt uit door zijne schoone kasuifels en een groot aantal koffers, waarin draagbare altaren, voorzien van alle banoodigheden voor de H. Mis; zooals men begrijpt, zijn deze voor missionarissen bestemd.

Zonder in duizende herhalingen te vervallen, is het onmogelijk de geschenken van elk land in 't bijzonder te beschrijven, doch nog twee voorwerpen verdienen eene afzonderlijke vermelding: de vergulden stoel der romeinsche artisten en de kelk van prins Amadeus, voormalig koning van Spanje.

In den stoel is boven den rug een basrelief aangebracht, voorstellende eene episode uit het leven van den Zaligmaker. Twee engelenkoppen dragen dit basrelief en dienen tevens tot knoppen der gouden stijlen. De leuning wordt ondersteund door twee vergulden leeuwen. De rug en zitting zijn van rood fluweel met gouden randen. Het geheel is zoo schoon en heoft zulk eene artistieke waarde, dat zelfs degene, die niet het minste begrip heeft van schoonheid en kunst, den stoel blijft bewonderen, zonder te kunnen zeggen welke toovermacht zijne oogen er aan gekluisterd houdt.

De kelk van prins Amadeus is geheel van goud en een waar meesterstuk van goudsmidswerk. Aan den voet zijn drie schilden aangebracht. Op het eerste zijn de pauselijke wapens gegraveerd, terwijl op de twee andere in de italiaansche taal de volgende opschriften staan: Amadeus van Savoye aan Z.H. Pius IX, den 3 juni 1877.

Toen de H. Vader de tentoonstelling bezocht, wilde hij terstond alles wegschenken en gaf voor elk stuk reeds een bestemming aan, tevens gelastende, dat men met de verzending dadelijk zou aanvangen.

De tentoonstelling was echter nog niet geopend. En toen men den Paus daar opmerkzaam op maakte, maande Z.H. ten dringendste tot spoed aan, opdat de gemeenten, arme kerken, missiën, in één woord, allen, die hij er meê wilde begiftigen, er zoodra mogelijk van in bezit zouden komen.

Bedaarde Gerrit.

Eens ging een jonker voor plezier
Een toertje maken ‘met de vier.’
Zijn voerman Gerrit op den bok,
Een kerel stevig als een blok,
  Houdt flink de lange teugels.

Het rijtuig rolde langs een woud.
Daar schieten uit het kreupelhout
Twee roovers: 'Halt!' Zij vallen ân;
De jonker vecht zoo goed hij kan;
   En Gerrit laat hem vechten.

De jonker staakt, zijn moed ten spijt,
Al dra den ongelijken strijd:
'Grijpt eerst dien voerman bij den kraag,
En geeft hem een geducht pak slaag,
   Neemt dan voor mijn part alles!'

Zij rukken Gerrit van den bok
En halen over hem den stok.
De slagen klinken door de lucht;
Maar Gerrit slaakt geen enklen zucht
   En laat gedwee zich rossen.

Op eens schiet hij in razernij
En bruit: 'nu is de beurt aan mij!'
Een vuistslag hier - een vuistslag daar -
En grijnzlend valt het roovrenpaar
   En ligt in 't zand te bijten.

'Maar Gerrit - sprak de jonker toen -
Is dat nu een manier van doen!
Eerst laat ge er mij alleen voor staan,
Dan laat ge u als een stokvisch slaan,
   Dan wordt ge een tweede Samson?'

'Dat komt - sprak Gerrit, dood-bedaard -
Ik ben, weet u, wat koud van aard;
Ook zijn mijn spieren stram en stijf;
Maar toen die stok danste op mijn lijf,
   Begon ik warm te worden.'

'En ben ik, weet u, eenmaal warm,
Dan voel ik 't jeuken in mijn arm,
Dan kookt mij 't bloed, 'k spuw gift en gal
En wien mijn vuistslag treft, die zal
   't Niet verder navertellen.'

Germania's.
B. van Meurs.

Een millioen soldaten.
(*Slot.*)

In de vorige aflevering verbeeldde ik mij aan het hoofd van het millioen russische soldaten te staan; thans doe ik afstand van mijne hooge waardigheid, om af te dalen tot den rang van eenvoudigen toeschouwer en..... opmerker. Zette ik mijne illusie voort, ik zou vreezen mij door mijne militaire liefhebberij te laten meêsleepen en niet onpartijdig genoeg te kunnen zijn. De lezer neme mijne transformatie dus voor lief, zooals ik er zelf gemakkelijk over heenstap.

De officieele cijfers van het ministerie van oorlog geven aan, dat elk russisch soldaat het land in vredestijd op 1200 franken per jaar te staan komt; wat hij in tijd

van oorlog kost, wordt niet gezegd, hetwelk overigens ook moeilijk gaan zou. In oorlogstijd vallen er zooveel uitgaven, die zelfs niet bij benadering onder cijfers gebracht kunnen worden! Millioen en en honderden millioenen gaan verloren door het vernielen van gebouwen, bruggen, vestingwerken, steden; de *malaise* of stilstand in den handel verslindt wederom nieuwe millioenen; kolossale geldsommen blijven soms tusschen de vingers der leveranciers hangen, enz. enz. Wat door dit alles verloren gaat, evenals door de plunderingen der dikwijls bandelooze soldaten - de russische soldaten, vooral de kozakken, hebben in dat opzicht een zeer breed geweten, de ouden van dagen, ook hier te lande, weten er uit de jaren van 1813 en 1814 van te spreken - kan bepaald noch aangogeven worden. Wij willen alles zoo laag mogelijk schatten en nemen aan, dat ieder russisch soldaat in oorlogstijd, de kosten voor bewapening, amunitie enz. meêgerekend, het land op niet meer dan 2000 franken komt te staan, wat in één jaar voor het millioen manschappen een totaal van twee duizend millioen zou bedragen. Dit cijfer als grondslag onzer beschouwing nemende, willen wij eens zien wat zulk een geldsom zoo al te beteekenen heeft.

Twee duizend millioenen! het getal is gemakkelijk uit te spreken en neêr te schrijven: een eentje met eenige onnoozele zero's er achter en - 't getal staat er. Maar toch, lezer, eerbied voor twee duizend millioen! Hoe onnoozel het er uitziet, wil het nog al iets zeggen en wanneer gij de volgende kolommen gelezen hebt, zult ge met mij instemmen, dat het gemakkelijker is 't getal neêr te schrijven, dan er zich een juist begrip van te vormen.

Brussel is eene groote stad, eene zeer groote stad zelfs, en er moet heel wat gedaan, gewerkt, gezwoegd, gezweet en geslaafd worden, om de bijna 300.000 monden aan het eten te houden. Welnu, met de simpele twee duizend millioenen, die de russische legermacht in één jaar tijds, helaas nutteloos, verslindt, zou geheel Brussel te helpen zijn. Laten er in de hoofdstad 50.000 huisgezinnen bestaan, en deel de genoemde som gelijkelijk onder hen uit, dan zou ieder huishouden eensklaps in het bezit zijn gesteld van een kapitaal van 40.000 franken, wat, tegen 5 °₀ uitgezet, jaarlijks de niet onaardige som van 2000 franken oplevert. Ik stem toe, dat de rijke kooplui en de groote bankiers met dat inkomen weiniggebaat zouden zijn, doch de fortuin is wankelend en er kan een tijd komen, dat die 2000 franken 's jaars ook voor hen meer dan een *douceurtje* zou mogen heeten, terwijl dezelfde som voor de groote meerderheid der Brusselaars als eene groote verlichting en eene wezenlijke uitkomst zou begroet worden.

Aan mijne lezers laat ik hot verder over na te rekenen, wat er met de twee duizend millioen in *hunne* woonplaats uitgericht zou kunnen worden. Zelfs al namen zij het leeuwenaandeel voor zich zelven, er zou toch altijd nog genoeg overblijven, om hunne stad- of dorpgenooten van de materieele zorgen des levens te ontheffen.

Maar gesteld eens, de twee duizend millioen moesten gehaald en behoorlijk geteld worden. De taak zou minder gemakkelijk gaan dan men zich gewoonlijk verbeeldt. Het natellen der som alleen is een wezenlijke reuzenarbeid. Als de som in twee centiemenstukken uitbetaald moest worden, was er letterlijk geen doorkomen aan. Laat twee man elkander afwisselen en elk op zijne beurt twaalf uren tellen, één muntstuk per seconde - weet ge in hoeveel tijd die twee mannen, bij lust, leven engezondheid, de twee duizend millioen in twee centiemenstukken zouden nageteld hebben? In niet meer of minder dan in 3170 jaar! Dat is een wanhopige taak; ook het neêrtellen van het bedrag in twee frankstukken zou onder gelijke omstandigheden nog bijna twee en dertig jaar vorderen, en in gouden twintig frankstukken drie jaar

en een paar maanden, en zelfs het natellen van de som in bankbiljetten van duizend franken zou eerst na verloop van drie en twintig dagen afgeloopon zijn!

Ook het afhalen van den schat heeft zijne wezenlijke bezwaren. In koperen munt en zelf de vracht op den rug nemende, konden duizend man, die elk honderd kilo's voor hunne rekening namen, 3330 reizen dosn, eer de geheele buit afgehaald was. De afstand behoefde dan nog zoo heel groot niet te zijn om een half menschenleven aan het heen en weêrtrekken te besteden. We zullen dus de hulp onzer paarden moeten inroepen. Laat ons al de trekdieren, die Belgie bezit, gelijktijdig inspannen - en laat ons dat getal stellen op 125.000 - dan zou elk nog met eene vracht van ongeveer 2500 kilo's belast moeten worden, eer de twee duizend millioen overgebracht waren, en met allen eerbied voor de spierkracht en de voortreffelijkheid van het nederlandsch paardenras, vrees ik, dat zulk eene vracht de meesten wel wat zwaar zou vallen. Per spoor vervoerd zouden de twee duizend millioen in koper niet minder dan 333 treinen ieder van honderd waggons, elke waggon 10.000 kilo's vervoerende, in beslag nemen.

In zilver gaat het iets beter, maar duizend personen zouden toch altijd nog een honderdtal reizen moeten doen om den geheelen schat te vervoeren, of wilde men hem in eens overbrengen, dan zou men daartoe de hulp van een vijfduizendtal sterke paarden, of duizend spoorwegwaggons moeten inroepen; bestond de schat uit louter goudstukken, dan was het voldoende dat ge de hulp inriept van de geheele mannelijke bevolking eener kleine stad, want 6 à 7000 helpers zoudtge waarlijk wel noodig hebben. Alleen in papieren geld gaat het gemakkelijker. Om de twee duizend millioen in bankbiljetten tehalen, zou men het met een veertig- of vijftigtal sterk gespierde lastdragers een heel eind ver brengen.

Wij spraken er straks van om onze twee duizend millioen te tellen, maar vergaten dat er een veel gemakkelijker wijze is om het aantal geldstukken te berekenen - men weegt ze. Dat deden reeds

de Romeinen, toen zij den aftocht der Galliërs voor hunne stad met klinkende munt kochten. Wij behoeven duseenvoudig een reusachtige balans op te hangen, in de eene schaal het geld en in de andere gewichten te plaatsen, en de zaak is in orde. Daar er echter in het land niet genoeg ‘geijkt’ gewicht in voorraad is, nemen wij onze toevlucht tot meer afdoende middolen. Het wegen der gouden twintig frankstukken is in een oogenblik afgeloopen; we halen eenvoudig het steenwerk van een drietal groote gebouwen en werpen het in de schaal. Wil de balans nog niet overslaan, dan verzoeken wij nog een duizendtal personen in te stijgen, en klaar zijn we. Bestaat echter de schat uit twee frankstukken, dus uit zitver, dan wordt de taak reeds veel lastiger. Wij verzoeken eerstens de geheele bevolking van Antwerpen met zijne 125.000 inwoners in de schaal plaats te nemen, in de veronderstelling, dat het gemiddeld gewicht per persoon veertig kilo's bedraagt; we merken echter dat wij er nog in lang niet zijn; ginds kolossaal gobouw met zijne honderd duizend steenen laden we daarbij - neen, we nemen er tien - en werpen ze in de schaal. - Vergeefs! de balans wil nog niet overslaan. Daar komt precies een spoorweglocomotief met een twintigtal goed beladen goedsrenwaggons aan; - komaan, locomotief, waggons en goederen in de schaal bij het overige gezet! Dat helpt! de balans begint te waggelen en als Brennus er zijn zwaard nog bijlegt is het evenwicht bereikt.

HOBART-PACHA, GROOT-ADMIRAAL DER TURKSCHE VLOOT

Met kopergeld zullen we de proef liefst niet wagen: we zouden eene geheele stad kunnen afbreken, menschen, huizen, kerken, straatsteenen en al het overige in de schaal doen, eer we de balans konden doen overhellen.

Het geld is echter bij elkander: laat het in een rol opgepakt worden; zijn het goudstukken, dan kan men er een reusachtigen rol van maken, die zoo wat eene lengte heeft van 175 mijlen of ongeveer 32 uren gaans. De twee duizend millioen in twee francs vormt een nog veel aanzienlijker rol, daar deze niet minder dan 2000 mijlen of 353 uren lang zou zijn. Een zilveren rol van Antwerpen naar Napels, dat zegt nog al iets! In centen afgepast kon men met den rol driemaal een band om den aardbol slaan en van het overschot nog eenige duizenden wagenvrachten wegvoeren.

Ik heb wel eens in de tooverspreulcjes gelezen, dat de een of andere oostersche kalif of sultan de hoofdzaal van zijn ka steel met goudstukken bevloerd had. De bezitter van den schat van twee duizend millioen zou nog meer kunnen doen: neem een kerkgebouw dat hon-

DE TENTOONSTELLING OP HET VATICAAN

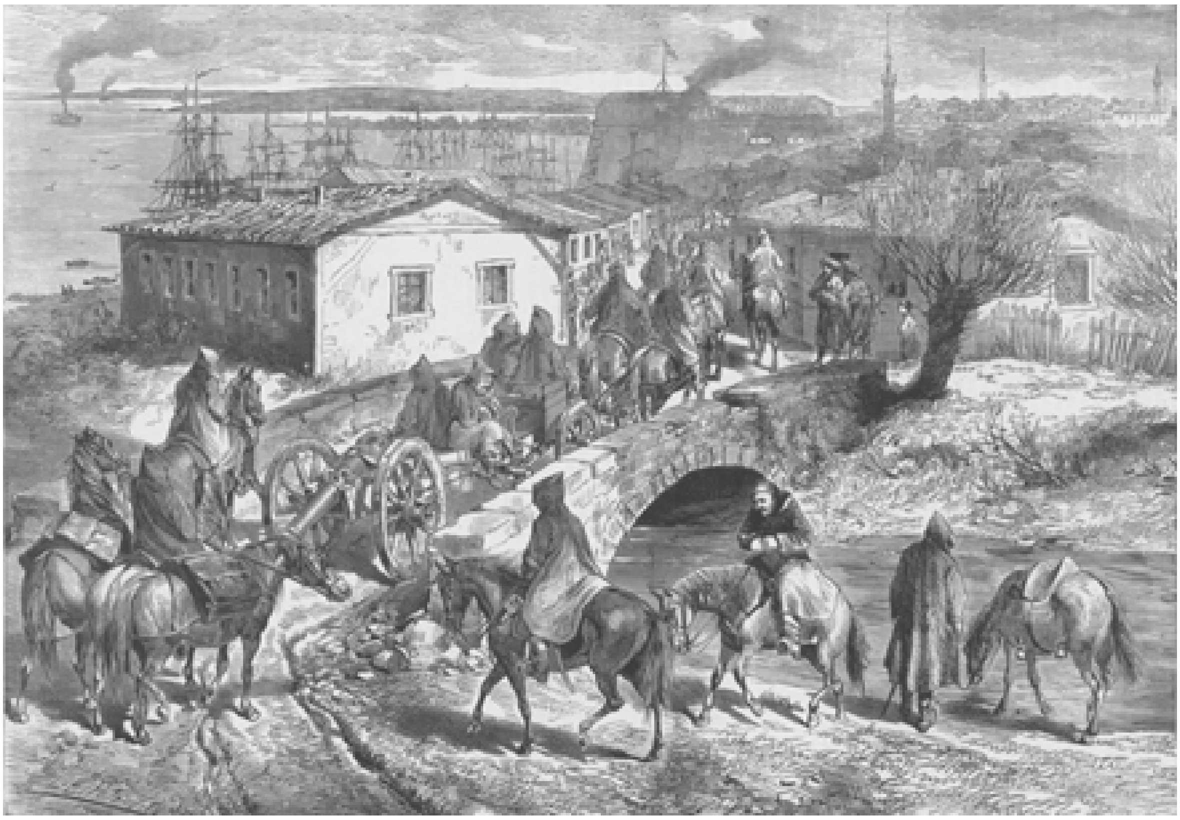

DE OORLOG IN HET OOSTEN. - AANKOMST VAN TURKSCHE ARTILLERIE TE ROESTSJOEK.

honderd meters lang en vijftig breed en waarvan de vloer geheel met twintig frankstukken belegd is; welnu, daartoe zou men nog niet voluit het twaalfde gedeelte van den geheelen schat noodig hebben. Met franken zou men een oppervlakte van 120, met centen eene oppervlakte van 5000 bunders kunnen beleggen.

Onlangs zag ik op de Amsterdamsche hofbouw-tentoonstelling eenige met goud papier beplakte kubussen van verschillende grootte: zij moesten een denkbeeld geven van de betrekkelijke waarde in goud der katoenoogsten van eenige staten: Noord-Amerika, Egypte, Britsch-Indië, enz. Laat ons dit voorbeeld navolgen en de honderd millioen goudstukken tot één staaf versmelten: nadat het werk verricht is, krijgen we een soort van obelisk van goud, die bij eene breedte en dikte van één meter 38 meter hoog is. In zilver vormt onze schat een obelisk van 900 meters hoogte bij de genoemde breedte en dikte. Vormen wij er liever eene pyramids van, dan kunnen wij het voetsluk 40 meters in het vierkant maken en de top zal zich dan nog 27 meters boven den grond verheffen. Versmelten wij onze honderd milliaraen centen, zoo kunnen wij er eene pyramide van gieten, wier grondvlak eene oppervlakte van 400 meters heeft en die nog 400 meters hoog is.

Genoeg echter met onze berekeningen, meer dan genoeg om te doen zien, hoeveel kostbare schatten bij den oorlog nutteloos, neen, in bloed en tranen verspild worden. Men zaait het geld bij honderden millioenen en oogst, helaas, niets dan vernieling, rouw en ellende. Rusland heeft den oorlog gewild, en wat zal zijn loon zijn? Eenige duizenden vrouwen tot weduwen en kinderen tot weezen gemaakt te hebben, enkele milliarden armer te zijn geworden en voor langen tijd de bronnen van handel en nijverheid verdroogd te hebben. Rusland heeft het echter aan zich zelven te wijten, en wanneer de zaak niet zoo treurig was, zouden wij met den Franschman zeggen: *Tu l'as voulu, George Dandin!*

Wind en storm.
(*Vervolg*.)

Deze overgroote krachtsontwikkeling voert ons van zelf in het gebied der stormen. Ontstaan deze op gelijke wijze als de winden; schuilt er iets geheimzinnigs in hun schrikwekkend vermogen, dat de zee beroert in zijn diepste kolken, hare golven tot toren-hoogte opzweept, en spot met alle kracht door menschelijk genie hen tegenover gesteld? Vele en gewichtige vragen, waarop de wetenschap gelukkig een bevredigend antwoord kan geven.

In de eerste regelen van dit opstel hebben wij reeds dadelijk door een tweetal feiten bewezen, hoe vreeselijk en wanhopig soms voor een zeeman de kamp is, dien hij tegen de woodende elementen heeft te voeren. Wanneer des nachts de stormwind door den hollen schouw huilt, of hem in puin ter neêr smakt, ja, soms de enkele stoot van een rukwind geheel het huis op zijne grondvesten doet beven en de slapenden uit hunne zoete sluimmering wekt, denken moeder, echtgenoote en kind aan hem, die met zee en stormen worstelt en tooveren zij de vreeselijkste beelden zich voor den ontstelden geest; met tranen in de gesmoorde stem bidden zij: ‘Heer, behoed hen, zij vergaan!’ Maar zijn zij veiliger in hunne steenen verblijven dan de zeeman in zijn dobbeberend, houten huis? De geschiedenis der stormen, die in deze landstreken hebben gewoed, is gelukkig niet rijk aan ontzettende verwoestingen; een

vloed als die van den St.-Elisabethsnacht van het jaar 1421, welke 72 welvarende dorpen vernietigde en de rijke landstreek nabij Dordrecht in den Biesbosch herschiep, heeft in de jaarboeken een bijna eenige plaats. Doch er zijn gewesten op den aardbol, die telken jare geteisterd worden door die vreeselijke plaag. De keerkringslanden, vooral Brazilië, kunnen er van getuigen.

'Moeilijk,' zegt Eschwege, 'kan men zich een duidelijk denkbeeld vormen van het schrikkelijk verhevene, hetwelk een storm, vergezeld van bliksem en donder, in een maagdelijk bosch van Brazilië te aanschouwen geeft; waarlijk, het baart ontzetting wanneer hij u op weg overvalt en gij nergens een onderkomen vinden kunt. Het schijnt mij bijna onmogelijk toe van dat verschijnsel, hetwelk alles in vreeselijkheid overtreft, een eenigzins ware en alles zeggende beschrijving te geven. Een storm op zee, wanneer zeilen scheuren en masten breken, is zeker meer gevaarlijk, doch niet zoo ijzingwekkend. Dáár zijn die oogenblikken het meest gevaarlijk als de werkzaamheden nog niet zijn verricht, welke ten doel hebben den storm zoo min mogelijk vat te geven, en als de tuigaadje nog niet op het aanvallend geweld is geregeld. Doch is dit eenmaal gelukkig volbracht, dan kan men zich in het ruime sop in een waterdicht vaartuig met groote gerustheid aan de deining der golven overgeven. Het huilen van den wind in het want, het breken en knakken van masten en ra's, het wijken, buigen, wringen en knetteren der kiel, het aan- en overslaan der golven hoort men na eenige uren reeds met minder vrees; allengs wordt de indruk zwakker en zelfs de donder verliest zijne verschrikking; snel rolt hij over u henen en bedaard ligt gij in de kajuit. Niet aldus een orkaan, gelijk ik hem dikwijls in de braziliaansche bosschen heb bijgewoond. Altijd heeft hij mij grooten angst ingeboezemd; zelfs de dieren overweldigt immer de vrees en ook de kleinsten, vooral de kikvorschen, worden onrustig. Het woeste huilen van den wind in Brazilië's boomgevaarten, het geraas en gekraak der neêrstortende stammen van verre en nabij, het afvallen van dorre takken, de vloed van stroomenden regen, het gehuil van wilde dieren, van apen vooral, die door den val van den ontwortelden boom, waarin zij sliepen, onzacht worden wakker geschud en letsel bekomen, het onophoudelijk kraken en rollen des donders met zijn ontelbare echo's, het wonderlijk licht, door den schellen bliksem onder het zwarte bosch versprcid, het bestendig gevaar eindelijk van onder neêrstortende takken of boomen verpletterd te worden - dit alles bracht op mij altijd een indruk te weeg, die door niets werd overtroffen.'

Den 10 augustus 1780 woedde op het eiland Martinique, West-Indië, een storm, die in de stad St.-Pierro al de huizen omver wierp. Te Port-Royal bezweken, behalve de kathedraal, nog 7 andere kerken en 1400 huizen; zware kanonnen werden opgelicht en over een afstand van 100 voet weggeslingerd; menschen en dieren werden opgetild van den grond, door het luchtruim gesleurd en verpletterd in hun val; het geheele fort werd in een puinhcop herschapen, ja, zelfs muren van 3 voet dikte werden door den storm vernield. De fransche vloot, die in de haven lag, ging geheel ten gronde, waardoor 5000 man troepen het leven verloor; op het eiland zelf werden 9000 menschen het slachtoffer van dien geesel, die op St.-Lucia nog 6000 menschenlevens eischte.

Op de Antillen vooral, in de Mexicaansche Golf, zijn de orkanen het vreeselijkste; wanneer zij woeden schijnt de natuur tot den eersten chaos terug te keeren. De orkaan van den 10 en 11 augustus 1831 huilde zoo verbazend sterk, dat hij het gerommel des donders overstemde; hij woelde gaten in de bedding der zee, sloeg de golven over een rotsklip van 70 voet hoogte vele mijlen ver landwaarts in, en herschiep vele eilanden in naakte woestijnen. Bij het loeien van zoo geweldige orkanen trilt de vaste

grond; huizen storten in, de reuzen van het bosch worden als rietstengels geknakt en de rivieren gestuit in haren loop. Dan is de kracht van water en vuur te gelijk ontboeid. De orkaan van 2 augustus 1837 vernielde 33 schepen in de haven van Portorico en 36 bij St.-Thomas; te St.-Bartholomeus verwoestte hij 250 gebouwen.

(*Wordt vervolgd.*)

De Duivelsberg.

Op de oostkust van Afrika vindt men het negerrijk Dahomey, gedurende de laatste maanden bekend geworden wegens de door Engeland aangewende dwangmiddelen, om den koning van dat rijk tot recht en rede te brengen. Op het grondgebied van zijne zwarte majesteit ligt een hemelhooge berg, die *Duivelsberg* genoemd, welks top, zelfs onder de gloeiende luchtstreek van Afrika, bestendig met sneeuw bedekt is. Deze berg heeft zijn phantastischen naam aan de volgende zonderlinge geschiedenis te danken:

Een der voorgangers van Dahomey's tegenwoordigen koning was met zijn gevolg op reis gegaan; van zijne mannelijke en vrouwelijke lijfwacht vergezeld, wilde hij zijne staten met een bezoek vereeren. Hij kwam ook aan het oord, waar de door ons bedoelde berg zijn besneeuwde kruin in de wolken verhief, en het opperhoofd van het naburige dorp ontbiedende, vroeg hij, waaruit die glinsterend witte massa boven op den berg bestond. Het antwoord luidde weinig bevredigend: geen der lieden van den omtrek had nog ooit deszelfs kruin durven beklimmen wegens de vele gevaren aan zulk eene bestijging verbonden. Zijne zwarte majesteit gaf nu bevel, dat twee mannen den berg beklimmen en, op verbeurte van hun leven, een mand vol met de onbekende stof voor den koning zouden brengen.

De gevaarlijke tocht werd ondernomen en met gelukkigen uitslag bekroond, maar toen de lieden voor den koning kwamen, was de mand leêg: de hitte had natuurlijk de sneeuw gesmolten.

Da nieuwsgierigheid des konings was nu nog meer geprikkeld; hij liet eene geheele expeditie uitrukken, en in eene met het zegel des konings verzegelde draagbaar moest een nieuwe voorraad dier wonderstof aangevoerd worden. Tot groote zekerheid moest 's konings opperkamerheer in de met luchtgaatjes doorboorde draagbaar plaats nemen. Toen de expeditie terugkwam en het zegel voor's konings oogen verbroken werd, was de draagbaar weêr leêg en de ongelukkige opperkamerheer van koude en schrik overleden.

De koning vaardigde een bevelschrift uit, dat de berg, die zoovele raadselen en wonderbaars bevatte, voortaan de *Duivelsberg* zou genoemd worden.

De dochter van den kapitein.
Eene dorpsgeschiedenis.

Hoofdstuk V.
Eene publieke verkooping

Eene openbare verkooping op een dorp is een *évément;* dan is het kermis voor de boeren, zelfs nog meer dan kermis, want op eene verkooping komt iedereen, zelfs zij die anders nooit eene herberg bezoeken. De oude boer, die op zijn stokske komt aanstrompelen en het hoekje van den haard alleen verlaat om zich naar de kerk te

begeven en *en passant* nog even zijne koren- en boekweitakkers in oogenschouw te nemen, de boerenjongen van vijftien, zestien jaar, wien het bij iedere andere gelegenheid streng verboden is eene herberg binnen te treden - allen komen bij eene verkooping van onroerende goederen trouw op, en zelfs de armste of zuinigste boer wordt er niet gemist. Er is leven, er is gewoel, er is poëzie zelfs op zulk eene verkooping; de dorpeling doet zich daar kennen zooals hij is, met zijne terugstootende, hoekige kanten, maar ook met zijne zachte, afgeronde vormen. Hij gevoelt zich daar geheel en al thuis; hij is er in zijn element; hij meent dat eene verkooping het eigendom van een dorp is; als hij het woord kende, zou hij zeggen, dat eene verkooping tot het privilegierecht van den landbouwersstand behoort.

De minderheid komt er om de verkooping zelve, om zaken te doen en het een of ander lapke gronds te koopen, wanneer de koopprijs niet al te zeer buiten de raming gaat. Anderen, die hoegenaamd geen plan hebben om iets van de te veilen landerijen te nemen, zullen evenwel een bod wagen: het 'strijkgeld' en het 'slagengeld' lacht hen verleidelijk toe. En wie niets koopen en uit voorzichtigheid ook niets wagen

wil, komt er als belangstellende toeschouwer en om de kaartjes mee te helpen opmaken, die er op onbekrompen wijze rondgedeeld worden. Het is voor de boeren eene goede gelegenheid om zich gratis aan het bier te te goed te doen, want geen enkele centime wordt er op zulk een verkooping verteerd: daar zijn de notaris en de verkooper goed voor.

Het was den 5 januari, ongeveer vijf uur in den avond. De gelagkamer van den wethouder-herbergier, een der grootste van het geheele dorp, was opgekropt met boeren van allerlei leeftijd. Hoewel er buiten een ijskoude wind waaide, was het binnen stikkend heet, al werd er dien avond ook geen haardvuur of stoof gebrand. Er was geen hoekske meer leêg en door de geopende deur kon men zien, dat ook het voorhuis van menschen wemelde. Het was de dag, dat het huis en de daartoe behoorende akkers van kapitein Max publiek geveild en nog denzelfden avond definitief verkocht zouden worden.

In de nabijheid van het raam was de notaris met zijn klerk aan eene afzonderlijke tafel gezeten, terwijl de veldwachter van Heidekamp als afslager op een stoel stond en hoog boven de hoofden der boeren uitstak. Nog woelde en gonsde alles door elkander, toen de hamer van den notaris het gejoel langzamerhand deed wegsterven en de gewone uitdrukking van den veldwachter: 'Stilte doar, en luistert toe, vrinden,' de laatste fluistering deed verstommen.

'Mijnheer Bakkers,' sprak de notaris, een goede zestiger met grijze haren maar met nog vroolijk en open uitzicht, tot zijn klerk, 'mijnheer Bakkers, gelief de conditiën voor te lezen.'

De klerk ontrolde een blad papier, lei het met een gewichtig voorkomen voor zich open op de tafel en begon met luider stemme:'de conditiën ter publieke verkooping van het huis en de verdere eigendommen van Lodewijk Max, gepensioneerd kapitein, laatstelijk overleden' te lezen.

Toen de voorwaarden, - die hierop neêrkwamen, dat huis en akkers in perceelen en in massa geveild, en een uur later definitief toegewezen zouden worden; dat er van elk perceel één rijksdaalder 'strijkgeld' voor den hoogsten bieder en een kwartje 'slaggeld' voor iedere 'hooging' zou worden uitgekeerd; dat het 'slaggeld' met de 13 percent onkosten door den definitieven kooper binnen veertien dagen, en de koopsom met 'Bamus'[1)] (1 October) moest betaald zijn, - toen die voorwaarden voorgelezen waren, strekte de veldwachter majestueus zijn hand uit, waarin hij een blinkenden rijksdaalder hield, en riep de menigte met zijne vervaarlike basstem toe:

'Allee, liefhebbers, nou gebooien, flink, as mannen. Het huis komt het eerst aan de beurt. Een kartje veur den eersten, dezen mooien koningskop veur den hoogsten bieër... Allee, liefhebbers, wie heet er sjenie in!'

Alle boeren hadden ergewis 'sjenie' in, want ze keken met begeerige oogen het muntstuk aan en niet minder het pakket kaartjes, dat op de tafel voor den notaris lag. De benauwde dampkring had den dorst der bosren geprikkeld en - geen der boeren had nog een enkel glas bier besteld. Maar dat zou ook zonde en schande gaweest zijn. Als de kaartjes uitgedeeld werden - en ieder kaartje deed een liter bier - zou er in overvloed te drinken zijn; dus het ongeduld bedwongen en den dorst nog eenige oogenblikken uitgestaan: spoedig zou de kaartjesregen over hen neêrkomen en de bierstrooin mildelijk vloeien. Niemand wilde echter een begin maken.

De veldwachter werd ongeduldig om die lange stilte en riep:

1) Van ouds st.-Bavo- nis.

‘Heet niemand van jullie de courasie een goei bod te doen? Wie van de liefhebbers zet duzend gulden?’

‘Duzend gulden! Ge meugt het willen - 'theele boeltje is 't nie weerd,’ riep een der boeren.

‘Vijf honderd gulden en een kartje,’ riep een andere boer.

‘Hou de me veur 't lepke, Tienes, - vijf honderd gulden is gen bod. Ik geef er gin kartje veur, man!’

‘Een bod is een bod,’ sprak de bieder, ‘en wé gezeed is blijft gezeed.’

De veldwachter keek den notaris even aan, deze knikteen het eerste kaartje werd uitgereikt.

‘Vijf honderd gulden is gebooien,’ hernam de veldwachter, ‘die zes honderd zeet, krijgt twee kartjes.’

De boeren waren echter verstandig genoeg te bedenken, dat er niet veel kaartjes zouden vallen als ze het huis te snel omhoog joegen; ze boden dus maar met beetjes in eens.

‘Vijf honderd tien gulden! Een kartje, Krist, - een kartje, man!’

‘'t Zit er nie oan, Geert,’ repliceerde de veldwachter.

‘Nou, dan doe 'k den heelen oavond ok gin mond meer open, heur!’

‘Der dan - hed-de een kartje.’

Het doel der boeren was bereikt: op tien gulden een kaartje, dat wilde iets zeggen, en snel ging het nu telkens met tien gulden omhoog tot men aan de duizend gekomen was, echter zóó snel niet, of ieder der bieders wist wel op zijn kaartje te passen. Toen men echter over de duizend kwam ging het opbieden niet zoo vlug meer: sommige boeren begrepen, dat het ‘meenens’ begon te worden en trokken zich torug; de veldwachter moest reeds twee kaartjes voor elk bod uitloven om de boeren te doen toahappen, en toen het huis op dertien honderd stond, waren de ‘liefhebbers’ geheel verdwenen.

De veldwachter gaf echter den moed niet op.

‘Allee toe, liefhebbers’ riep hij van zijn verheven tron, ‘biedt toch deur. Denk oan den mooien riksdoalder, - een vijftiger veur den hoogsten bieër,’ en hij draaide het geldstuk in zijn hand om en om. ‘Kom, doet er nog vijf en twintig gulden bij en ik geef drie kartjes.’

‘Dortien honderd vijf en twintig,’ klonk het uit een hoek van de gelagkamer.

‘Wie booi de?’

‘Hannes de kuiper!’ antwoordden twintig stemmen te gelijk.

‘Geef Hannes de kuiper vijf kaartjes, omdat hij zoo royaal biedt,’ sprak de notaris tot den veldwachter.

‘Vijf kartjes veur Hannes den kuiper!’ schreeuwde deze.

En na eene poos zwijgens:

‘Dortien honderd vijf en twintig eenmaal, dortien honderd vijf en twintig andermaal.... Wie doet er nog vijf en twintig bij? Wie?’

Alle boeren zwegen; toen stond de notaris zelf op en sprak:

‘Kom, kom, mannen, het loopt zoo zoetekens aan tegen Paschen en je dochter gaat trouwen of je zoon: licht heb je een mooi huis voor hen noodig. En het is nog minstens vijf honderd gulden beneden de waarde. Wie wil nog kaartjes verdienen?’

‘Dortien honderd vijftig gulden!’ schreeuwde een jonge boer, die met een glas in de hand recht stond.

‘Ha, ha, ha!’ klonk het van verschillende kanten, ‘Arioan Hoeks zuekt zelvers te goan trouwen; kèk, wie zou dè geroaien hebben!’

‘Men kartjes, Krist, en loat veur de rest de boeren mer dorsen,’ riep de bieder, zonder zich aan de plagerijen zijner dorpsgenooten te storen.

Toen het huis op veertien honderd vijftig gulden gekomen was, scheen geen aansporing van veldwachter of notaris, geen voorgespiegeld lokaas van kaartjes en strijkgeld meer te baten, en onder de diepsto stilte klonk het uit den mond van den veldwachter:

‘Eenmaal....... andermaal..... veur den.........derden maal!’ de slag viel en boer Teeuwes was de provisioneele kooper. Boer Teeuwes had het huis in 't geheel niet noodig: de lieden zeiden, dat hij de woning slechts op ‘spikkelatie’ ingezet had.

‘Hier is de vijftiger, baas Teeuwes,’ sprak de veldwachter, den man het geldstuk overreikende. ‘Hoeveel sloagen zet j'er op?’

‘Zes sloagen,’ antwoordde de boer.

‘Doe er nog vier bij,’ vleide de notaris, ‘iedere slag geeft een kwartje slaggeld, man, en zoo ge er uitgeslagen wordt, is dat een tweede vijftiger voor jou.’

‘Nou dan, menheer de notaris, tien sloagen.’

Na eenige oogenblikken las de klerk met luider stemme:

‘De eerste koop, zijnde een huis met tuin, kadastraal bekend enz..... is ingezet door Govert Teeuwes, landbouwer te Heidekamp, op de som van 1450 gulden en gehoogd met tien hoogen, zijnde 25 gulden, maakt te samen 1475 gulden.’

Na het huis kwamen aan de beurt de drie perceelen bouwland, die den kapitein toebehoord hadden. Deze werden op dezelfde wijze bij opbod geveild als koop één, maar daar die perceelen niet heel veel konden opbrengen, was er maar èèn gulden strijkgeld voor ieder toegestaan en vloeiden ook de kaartjes minder mild dan bij de voorloopige verkooping van het huis, - genoeg echter, om de boeren in eene opgewekte stemming te houden. Bij slot van rekening bleek het, dat de vier koopen te samen met de ‘hoogen’ de som van *f* 2200 opbrachten.

Overgaande tot de verkooping in massa, bleek het, dat er geene liefhebbers voor waren; deze massa werd dus slechts voor de leus door een der boeren ingezet op *f* 2000 met vijftig slagen, zoodat deze inzet beneden de totale opbrengst der afzonderlijke perceelen bleef.

Hiermede en met de voorlezing van den inzet der verschillende perceelen, was de provisioneele verkooping afgeloopen en werden de werkzaamheden voor een half uur geschorst, om dan tot de definitieve verkooping over te gaan.

Dat half uur werd er geklonken en gedronken, gezongen en geschreeuwd, dat het een lust was. Het kon ook lijden: de oogst aan kaartjes was rijk geweest en alles moest op vóór men naar huis ging. Na dien avond waren de kaartjes niet meer geldig en de boeren, die er goed inzaten, stonden van hun voorraad edelmoedig een gedeelte aan hunne minder bemiddelde makkers af, zoodat er in't geheel geen gebrek was aan het heerlijke bier, door vele dorpelingen, buiten den kermistijd, zoo schaars genoten.

De notaris wandelde onderwijl tusschen de rijen der boeren heen, en had voor ieder een goed woord, voor menigeen nog een paar kaartjes ten beste en ook de veldwachter, voor heden avond een allergewichtigst persoon, werd gevleid en gewenkt, want men wist wel, dat ook hij in zijne zakken nog menigen liter bier in den vorm van een kaartje had, die hij dan ook met een geheimzinnig gebaar in de handen zijner vrienden of begunstigers deed overgaan.

De *pause* liep ten einde en de definitieve verkooping begon. De notaris en zijn klerk zaten weêr voor de tafel, de veldwachter stond op zijne hooge standplaats.

‘Allee, liefhebbers, nou hedde nog de occoasie - wie zet er vijftig sloagen op het huis? Nie allemoal te gelijk, heur!’ zoo klonk de basstem van den veldwachter door de gelagkamer.

Niemand sprak meer; het was nu ernst geworden en wie nog ‘sloan’ wilde, wachtte tot het laatst.

‘Een kartje voor elken slag, liefhebbers: wie wil tien kartjes verdienen?’

Het lokaas der kaartjes had geen andere uitwerking meer, en daar de notaris dit bij ondervinding wist, gaf hij den veldwachter bevel tot de telling over te gaan.

‘Nou opgepast, liefhebbers! Ik tel van een tot tien en as tien gezeed is, is 't te loat. Doar goat 't: Een... twee... drie... vier... 'k Heur nog niks! - Nou nog eens van veuren af oan: Een... twee..’

‘Zet er veur mijn nog drie sloagen op,’ riep een der dorpelingen nadat hij, om moed te scheppen, zijn glas had leêg gedronken.

‘Hoeveel? Tien slagen immers, Joost Joosten?’ vraagde de notaris.

‘Nee, drie, menheer de notaris,’ antwoordde de boer met nadruk.

De notarisklerk schreef en gaf voorlezing, dat koop één door Joost Joosten met drie hoogen. gehoogd en nu op *f* 1482.50 gebracht was. De veldwachter telde weder van voren af aan. Toen eindelijk het beslissende *tien* ge vallen was, waren er nog 40 slagen bij gekomen.

Na het afslaan der drie overige perceelen, kwam de massa aan de beurt. Iedereen meende, dat hierop geen bod meer zou gedaan worden, maar toen de veldwachter, meer voor den vorm dan dat men er heil van verwachtte, bij het veilen der massa het gebruikelijke van een tot tien begon te tellen, stond eensklaps een jonge

TYPEN UIT MOLDAVIË EN WALLACHIJE

boer, dien wij reeds bij het slot van ons derde hoofdstuk leerden kennen, toen hij kapitein Max tegen den haat der boeren in bescherming nam, Willem Sanders namelijk, recht en sprak met luider stem:

‘Menheer de notaris, zet veur mijn nog honderd vijftig sloagen op de mas.’

Dit even verrassende als onbegrijpelijke bod verwekte onder de dorpelingen eene groote opschudding, zoo zelfs, dat noch de veldwachter, noch de notaris zich kon doen verstaan; de jonge man stond echter den storm van uitroepen moedig door en toen de notaris, wien de zaak eveneens onverwacht kwam, hem vraagde of hij goed verstaan had, herhaalde de dorpeling:

‘Ik heb gezeed honderd vijftig sloagen, menheer de notaris.’

Na eenige oogenblik las de notarisklerk:

‘De massa, ingezet op 2000 gulden, gehoogd met 50 hoogen en opnieuw gehoogd door Willem Sanders met 150 hoogen, tot een bedrag van 2500 gulden, wordt toegewezen aan gezegden Wilhelmus Sanders, als zijnde de massa honderd gulden boven het bedrag der gezamenr lijke koopen.’

De telling van één tot tien ging nu vlug van de hand, daar, zooals te denken was, niemand nog een hooger bod wilde doen.

‘Mag ik weten, of ge de goederen voor u zelven of voor een dsrde gekocht hebt?’ vraagde de notaris.

Alle dorpelingen spitsten de ooren om het antwoord te vernemen, maar hunne nieuwsgierigheid zou niet bevredigd worden, want, op den notaris toetredende, fluisterde dejongeling hem iets in het oor.

De notaris zag verbaasd op, als had hij den jongeling niet begrepen, maar toen deze zijne woorden herhaalde, speelde een fijne glimlach om den mond; van den magistraatspersoon en beloofde hij de zaak in orde te brengen.

Een uur later, toen al de kaartjes in bier verwisseld waren, en hot bier in de ruime magen der landlieden verdwenen was, bsgaf ieder zich naar zijn huis, druk redeneerende over het vreemde en geheimzinnige van't slottooneel.

(*Slot volgt*.)

[Nummer 39]

DE OORLOG IN HET OOSTEN. - IN[T]OCHT VAN KEIZER ALEXANDER II IN BUCHAREST

Geillustreerd nieuws

De oorlog in het oosten.

Ruslands keizer heeft zijne hoofdstad verlaten en is met zijn staf in Rumenië aangekomen; al heeft die reis nu niet het gevolg gehad, 'twelk men er van verwachtte, dit namelijk, dat de oorlogs-operatien na de aankomst des keizers onmiddellijk voor goed zouden beginnen en de overtocht van den Donau geforceerd zou worden, het feit is belangrijk genoeg om er onze lezers eenige oogenblikken over te onderhouden.

De tocht des keizers is geen spelevaart of inspectie-reis: hij heeft het plan om dicht in de nabijheid van het oorlogsterrein te blijven en de leiding der krijgsoperatien op zich te nemen, zooals dat met keizer Wilhelm in den franschduitschen oorlog van 1870-1871 het geval was. Op die wijze heeft men getracht eene onaangename quaestie tusschen de aanvoerders der beide verbonden legers op te lossen: zoowel grootvorst Nicolaas van Rusland als prins Karel van Rumenië dongen naar den voorrang; de gevolgen van die ijverzucht zijn thans vermeden door den stap des keizers, die zich aan het hoofd der verbonden troepen stelt en daardoor de gewenschte eendracht en samenwerkiug mogelijk maakt.

In het begin van juni uit St.-Petersburg vertrokken, kwam keizer Alexander II, na het vroegere russische hoofdkwartier Kischeneif, thans weder de oude, stille provinciestad, langs gespoord te zijn, in den voormiddag van den 6 juni te Jassy, de oude hoofdstad van Moldavië, aan. Hier, aan de grenzen van het grondgebied zijns tegenwoordigen bondgenoots en aanstaanden vazals, Karel van Rumeuië, had reeds dadelijk een voorval plaats, dat, zoo de keizer aan voorteekens gelooft, een onaangenamen indruk op hem en zijn gevolg moet gemaakt hebben.

Terwijl keizer Alexander even aan de statie afstapte om eenige ververschingen te nemen, naderde hem een circassisch officier, die zonder toestemming der russische regeering in servischen dienst getreden was, ennu den czaar om vergiffenis en wederopname in de russische gelederen verzocht. Op een afwijzend teeken van den keizer zonk de Circassiër eenige oogenblikken later in zijn bloed badende ineen. Men verspreidde het gerucht, dat de officier zich zelf den dolk in het hart had gestoken; deze dwaze lezing vond echter weinig geloof. De *qutasj*-zelfmoordenaar werd intusschen weggedragen, maar het voorval had een geweldigen indruk onder de menigte teweeggebracht, en de keizer zelf begaf zich spoedig weder in den trein, om de reis naar Plojesti voort te zetten, waar zich het hoofdkwartier van het russische leger bevindt en hij in den achtermiddag van den 6 aankwam.

Plojesti is eene stad met ongeveer 40.000 inwoners aan het noordereinde van de groote vlakte gelegen, die zich van den Donau naar de Karpathen uitstrekt. De stad is met groene heuvelen omringd, waar men in overvloed de uitmuntende rumeensche wijnsoorton wint. Meer op den achtergrond verheft het karpathisch gebergte zijne kruinen hoog in de lucht; daar de omringende landstreek overigens zeer vruchtbaar is en groene velden en zacht glooiende heuvels elkander aangenaam afwisselen, is de omtrek zeer schilderachtig. Plojesti is als door een onmetelijken bloemhof omgeven. Het inwendige der stad is echter minder aangenaam. De straten zijn lang, zeer smal en slecht geplaveid, de huizen laag. Onze belgische zindelijkheid zoekt

men er tevergeefs, evenals schoone gebouwen of bezienswaardige kerken. De eenige tempel die de opmerkzaamheid verdient is de *Beserica domèscà*, de vorstelijke basiliek, door prins Mathieu-Bassaraba, die omstreeks de helft der zeventiende eeuw regeerde, gesticht.

Op den grooten dag van 's keizers aankomst hadden de inwouers van Plojesti, voor het meerendeel kooplieden, de woningen op hunne wij zoogenaamde verlichting *à giorno* kon geen sprake zijn: zulke zaken zijn in het oosten nog geheel onbekend, maar de bewoners hadden het uitwendige hunner huizen met tapijten behangen en uit de vensters wapperden de rumeensche en russische vlaggen. Ook het gemeentebestuur had niet stil gezeten. De spoorwegstatie was met tallooze vlaggen en wimpels versierd en hier en daar waren zelfs eerebogen van groen en bloemen opgericht. Eene belangrijke verfraaiing of liever verbetering bestond in het wegruimen van den modder en het gelijkmaken der ontelbare kuilen en ondiepten in de straten, welke de stoet moest langs trekken, opdat de keizer en zijn gevolg ten ininste zonder gevaar Plojesti konden betreden.

In de nabijheid van de statie waren russische en rumeensche troepen, benevens het nieuw gevormde bulgaarsche legioen opgesteld; de burgerlijke en militaire autoriteiten wachtten de aankomst des keizers af, terwijl een talrijke volksmenigte met ongeduld het oogenblik verwachtte, dat de keizerlijke trein de nederige spoorwegstatie zou binnenstoomen. Tegen den avond gaf het stoomfluitje het sein, dat de hooge gasten in aantocht waren; eenige minuten later stapte de keizer, van prins Gortschakoff en de rumeensche ministers Breceane en Cogolniceano, die den czaar tot Kischeneff tegemoet gereisd waren, vergezeld, af en ontving hij de welkomstgroeten der rumeensche autoriteiten, terwijl de grieksche bisschop hem, volgens oostersch gebruik, brood en zout aanbood. De opgewektheid onder de bevolking was groot; zij zagen op dat oogenblik in den machtigen keizer den opperbevelhebber, die de Rumeenen ten zegepraal zou geleiden, den bevrijder, die het land geheel van de afhankelijkheid van Turkije verlossen zou. Aan de keerzijde der medaille dacht op dit oogenblik niemand; moge die nooit zichtbaar worden en het vorstendom de lichte banden, die het aan de porte hechten, niet verwisselen voor het veel zwaarder juk der russische overheersching!

Na de officieele voorstelling reed de keizer onder het gejuich der bevolking in een open rijtuig naar de voor hem bestemde particuliere verblijfplaats, waarmede de plechtigheden van dien dag gesloten werden.

Den volgenden dag, 7 juni, kwam prins Karel van Rumenië den keizer te Plojesti een bezoek brengen; bij de aankomst van den vorst stond de keizer op russische wijze, aan het hoofd zijner troepen, zijn bondgenoot en gast af te wachten, bij welke plechtigheid de voornaamste russische legerhoofden tegenwoordig waren. Dit lokte den volgenden dag een tegenbezoek des keizers uit, die met een aanzienlijk en schitterend gevolg den 8 juni te Bucharest aankwam en er door de bevolking, uit omtrent 200.000 zielen bestaande, met groote plechtigheid en buitengewone geestdrift ontvangen werd. Op uitnoodiging van den gouverneur der stad Rosetti, had de burgerij hare woningen op het prachtigst versierd en geheel Bucharest was met tapijten, groen en vlaggen behangen. Met den terugtocht des keizers in den avond van denzelfden dag waren de plechtigheden afgeloopen en kon de keizer zich in het hoofdkwartier ongestoord met zijne oorlogsplannen bezighouden.

Wij zeiden boven dat de aan de komst van den russischen keizer vastgehechte verwachting omtrent een bespoediging der krijgs-operatum aan den Donau teleurgesteld is; inderdaad, alles heeft zich tot heden bepaald tot het beschieten der wederzijdsche vestingwerken en verschansingen, waardoor wel veel kruit en lood verspild maar de oplossing geen stap nader gebracht wordt, en wat slechts als eene groote schietoefening beschouwd kan worden. De turksche monitors op den Donau blijven met dat al een doom in het oog der Russen, en al is het prestige dezer ijzeren reuzengevaarten door het in de lucht springen van twee dier gekurasseerde oorlogschepen aanmerkelijk gedaald, toch hebben de Russen er nog altijd veel ontzag voor en vreezen zij de uitwerking der geduchte armstrongkanonnen bij den aanstaanden overtocht der rivier. Opnieuw hebben zij eene poging gewaagd, om een of meer Donaumonitors onschadelijk te maken, maar thans met minder gelukkigen uitslag dan bij het vroeger door ons medegedeeld geval met de *Seïfie*.

Reeds sedert eenige weken was een groot gedeelte van de turksche vloot in den Matchinarm van den Donau opgesloten èn door de torpedo's, die in groot getal in de rivier gelegd waren, en door het russisch geschut, dat de uitgangen van den Matchin-arm bestreek. Deze vloot was in twee eskaders verdeeld, het eene onder Arif-pacha, het tweede onder Delawer-pacha. Toen eerstgenoemde vlootvoogd bemerkte, dat het hem niet gemakkelijk zou vallen zijne vaartuigen in veiligheid te brengen, verliet hij op echt turksche wijze zijne schepen en begaf zich over land naar Constantinopel. Delawer-pacha hield het langer uit: twee pogingen werden door hem beproefd om zijne monitors buiten het bereik der vijandelijke torpedo's en batterijen te brengen, maar iedere poging kostte het verlies van een zijner oorlogsbodems. Toen gaf ook hij het op en ging hij aan land. Hobart-pacha, de opper-admiraal der turksche vloot, was echter nog niet genoeg Turk - hij is een Engelschman - om de handelwijze zijner onderbevelhebbers goed te keuren, hij gaf aan Arif-pacha het formeele bevel, koste wat het wilde, de nog overige schepen uit het gevaarlijke vaarwater te verlossen, en dit bevel is opgevolgd moeten worden. De monitors *Kilcasch, Ali* en *ul Islam* aanvaardden den 8 juni de gevaarvolle reis; voor de schepen uit gingen een aantal duikerbooten, die met de noodige voorzichtigheid de torpedo's uit het vaarwater opvischten, door eerst de draden, welke ze aan den bodem vasthechtten, door te snijden en ze boven komende op te vangen. Op deze wijze langzaam voortstoomende, gelukte het de drie oorlogschepen de gevreesde torpedo's te ontwijken en de russische batterijen voorbij te komen.

In vereeniging met nog drie andere monitors lag thans het eskader buiten het bereik van 's vijands kanonnen ten anker, en daar de Russen vreesden dat hunne prooi hun zou ontsnappen, wilden ze nog een laatste poging wagen om door hunne torpedobooten 's vijands schepen te vernietigen. Zes stoombarkassen gingen den volgenden nacht op de monitors af, maar door de ondervinding geleerd, hadden de Turken hunne schepen met kleinere booten, die door kettingen aan elkander bevestigd waren, omringd, zoodat de russische vaartuigen op dien onverwachten hinderpaal stuitten, waardoor de Turken intijds gewaarschuwd werden. Deze laatsten richtten hunne kanonnen op de barkassen, waarvan er drie in den grond geboord werden en de drie overige, zwaar beschadigd, moesten aftrekken. Slechts een enkele torpedo had men aan den voorsteven van een der monitors kunnen vasthechten, maar de ontploffing bracht weinig schade teweeg, terwijl de bemanning der drie vernielde russische vaartuigen haar graf in de golven vond. Slechts zes man werden door de Turken gered en zullen als krijgsgevangenen naar Constantinopel gezonden worden.

Zoo de Montenegrijnen gedurenden den oorlog van het vorige jaar al geene gewichtige veroveringen gemaakt hebben, toch hebben zij zich met roem overdekt, want dit kleine bergvolk heeft niet alleen de overmachtige Turken het hoofd geboden, maar zelfs menig belangrijk voordeel behaald en den vijand van zijn grondgebied verwijderd weten te houden. Meer dan eene versterkte plaats viel zelfs in hunne handen en nog altijd houden zij de belangrijke grensvesting Niksik in de Herzegowina nauw ingesloten

Gedurende de laatste weken zijn de Montenegrijnen echter minder gelukkig geweest en de Turken kunnen zich op een wezenlijke zegepraal beroemen, al is deze duur genoeg gekooht; als eene kleine vergoeding voor de door! hen in Klein-Azië geleden nederlagen, verheffon zij dan ook hoog hunne overwinning aan de Montenegrijnsche grenzen. De strijd ie op twee plaatsen tegelijk aangevangen, en wel zui-

delijk van het vorstendom, in Albanië, en ten noorden, in de Herzegowina.

Het eerste gevecht had den 4 juni bij Maljat plaats. Hier behaalden de Montenegrijnen onder Petrovic, na een bloedigen en hardnekkigen strijd, de overwinning op de Turken, die omstreeks 600 man op het slagveld achterlieten, maar in goede orde terugtrokken, zoodat Petrovic zijn voordeel niet kon vervolgen.

Tegenover dit voordeel der montenegrijnsche wapenen staat de gevoelige nederlaag, die zij in het noorden tusschen Oveata en Kristac leden. Suleiman-pacha, de opperbevelhebber der turksche strijdkrachten in de Herzegowina, was met 20.000 man geregelde troepen en 7000 man albanische vrijwilligers tegen de Montenegrijnen onder prins Nikita opgerukt, met het dubbele doel om den vijand uit zijn verschanste legerplaats bij Kristac te verdrijven en het reeds zoo lang belegerde Niksik te ontzetten en van levensmiddelen te voorzien. In een reeks van gevechten, die den 6 juni een aanvang namen, heeft Suleimanpaoha het eerste doel volkomen bereikt en zal het tweede gedeelte hem naar alle waarschijnlijkheid eveneens gelukken.

De Montenegrijnen hebben de door hen bezette hoogten woedend verdedigd; eerst na verschillende aanvallen, die de Turken op zware verliezen te staan kwamen, gelukte het den veel sterkeren vijand hen van de hoogten te verdrijven en den volgenden dag verscheidene versterkte blokhuizen, evenals Kristac en Oreata zelven te veroveren; van hunne steunpunten beroofd, moesten zich nu de Montenegrijnen gedeeltelijk op hun eigen grondgebied, gedeeltelijk in de Duga-passen, die naar Niksik leiden, terugtrekken, door de Turken achtervolgd, die de belangrijke bergpassen binnengetrokken zijn en zoo de belegerde vesting meer en meer naderen. Suleiman-pacha heeft zijne overwinning echter duur gekocht: vier duizend der zijnen zijn buiten gevecht gesteld, maar de behaalde zegepraal heeft den moed zijner troepen zeer verhoogd en den vijand voor langen tijd verhinderd in de naburige provinciën het vuur van den opstand aan te stoken of er belangrijke veroveringen te maken.

Naar het land.

De zomer is aangebroken, de groote wereld stroomt naar buiten, naar de badplaatsen, waar alle genoegens der wereld worden aangeboden, naar de villa's, om in eene zoete rust voor eenigen tijd het woelige stadsleven te vergeten en zich te verlustigen in de beschouwing van de altijd schoone natuur. Niet zoo de landman, van wien juist tijdens den zomer de grootste inspanning wordt gevorderd. Als de aanzienlijken in hun open rijtuigen de buitenlucht zoeken of zich in de schaduw van eeuwenoude boomen verkwikken, bevindt zich soms de landman met geheel zijn gezin onder de brandende zonnestralen op het land.

Het zou niet kwaad zijn, wanneer de meer gegoeden bij elk voorwerp, dat zij in de hand nemen, de geschiedenis van zijn aanzijn hoorden vertellen, als zij hoorden spreken van het zweet van den werkman, die er zijne krachten aan besteed heeft, die er halve nachten wakend voor heeft doorgebracht om zijn gezin behoorlijk te onderhouden, of, wat dikwijls het geval is, om den honger te weren.

Onze gravure stelt eene moeder voor, die zich met hare beide kinderen naar het land begeeft om den oogst in te zamelen. De ezel is beladen met zijn eigen voedsel; hij schijnt de eenige te zijn, die zich slechts noode in zijn lot schikt, want de moeder

begeeft zich met een opgeruimd gemoed aan den arbeid, het meiske denkt er niet eens aan, dat zij op dien oneffen weg geen schoeisel draagt, en de kleine, jonge ruiter geeft luide zijne vreugde te kennen.

Wel een bewijs, dat men in elken stand gelukkig kan zijn. Een aantal bezoekers van badplaatsen gevoelen zich zeker zoo gelukkig niet als deze drie, die de hitte van den dag moeten dragen.

Het lied van 't sterven.

Kom hef het lied van 't sterven,
   Het lied der scheiding aan!
Misschien wel eindigt heden
   Uw aardsche levensbaan:
En eer de zon gaat dalen
   Hebt gij uw loop volbracht,
En als het weder dag wordt
   Is 't eeuwig voor u nacht.

Genieten, vreugde, leven -
   Niets is zoo ongewis:
Ontbering, scheiden, sterven -
   Niets wat zoo zeker is.
Wij minderen ons leven
   Bij elken levensschreê,
Ons sterft de vreugd in 't harte
   En ook ons hart sterft meê.

Wij wandelen gestadig
   Als pelgrims naar ons graf,
Ja zelfs des konings schepter
   Is maar een pelgrimsstaf.
Een pelgrimskleed ontvingen
   Wij allen hier ter leen,
Wij dragen het op aarde
   En laten 't hier benêen.

Bestijg der bergen hoogten,
   Der Alpen toppen vrij -
Den kleinen kerkhof-heuvel
   Dien komt gij niet voorbij,
Dien komt gij niet te boven,
   Al is hij nog zoo kleen,
Daar blijft ge moede liggen,
   Vergeten en alleen.

Zing dan het lied van 't sterven,
   Het oude pelgrimslied,
Omdat ge uw eindpaal daaglijks
   Steeds dichter nadren ziet:
Als 't zilvren avondklokje
   Lokk' het u vriendlijk aan
Om blijde te gaan rusten,
   Maar ook - om op te staan.

Germania's.
B. VAN MEURS.

Landverhuizers onder de dieren.

Wie zich opgewekt gevoelt om nu en dan een kijkje te nemen in de huishouding der dieren, zal altijd iets ontdekken dat tot verdere nasporing en weetgierig onderzoek uitlokt, daar men bij elken stap voor een punt staat, waarvan de verklaring dieper ligt en dus eerst na een naarstig onderzoek verkregen wordt.

De willekeurige beweging der dieren, hun instinctmatig handelen, twee zaken waardoor zij zich zoozeer van de planten onderscheiden, zijn punten, welke den natuuronderzoekers wel 't eerst in het oog moeten gevallen zijn, en niet weinige meeningen zijn daarover reeds ten beste gegeven.

Waar de plant groeit is haar leven begonnen en zal het ook een einde nemen. Het is de wind die de blaêren der boomen beweegt, het licht dat de bloemkronen ontsluit, en zoo wij de blaêkens van enkele gewassen soms plotselinge bewegingen zien aannemen, zijn wij er verre af van ze aan eene wilsbepaling toe te schrijven, waartoe wij zelfs bij de meest onvolkomen dieren als vanzelf geleid worden. De plant moge in den grond geworteld zijn of op de oppervlakte van het water drijven, zij beweegt zich niet van hare plaats, ten minste als men het neigen harer stengels en blaêren naar het licht buiten rekening laat.

Geheel anders is het met de dieren gesteld. Op weinige uitzonderingen na kunnen allen zich verplaatsen, zich vrij en willekeurig bewegen en zoo in hunne levensbehoeften voorzien, terwijl ook de uitzonderingen, als bijv. de oester en de zoetwaterpolyp, ofschoon op den bodem der zee of op andere voorwerpen vastzittende, zich kunnen bewegen om hunne prooi te grijpen en te verslinden.

Nog sterker komt het verschil tusschen planten en dieren uit, als men het instinctmatig handelen der dieren aan een onderzoek onderwerpt. Het is toch bekend, dat de oude dieren veel slimmer zijn dan de jonge. Het vogeltje dat voor 't eerst zijn nestje bouwt, maakt iets, wat wel geheel aan het doel beantwoordt en in alles in de behoefte voorziet, maar zijn werk wordt jaarlijks beter, tot eindelijk het nestje niets meer te wenschen overlaat, De roofvogel leert zijne jongen zich in de ruimte te bewegen, er te zweven, hunne vlucht te versnellen of te verminderen, afstanden te berekenen en zich op hun slachtoffer te werpen.

Voor de natuuronderzoekers zijn doze verschijnselen niet onopgemerkt gebleven, en vele waanwijzen van onzen tijd hebben daaruit wel eens willen afleiden, dat het dier, evenals de mensch, met verstand zou begiftigd zijn Het is ons doel niet het groote verschil tusschen verstand en instinct aan te wijzen, de duizenden voorbeelden, die wij daarvan in het dagelijksche leven zien en welke iedereen ondervonden heeft, maken dit overbodig.

Eene andere vraag is het echter, of die vrije, die willekeurige beweging der dieren, waarvan wij boven spraken, wezenlijk eene willekeur en eene vrijheid is, die geen anderen regel heeft dan 'tgeen wij den smaak van het dier zullen noemen, en dan moet gezegd worden, dat op de vermeende vrijheid en willekeur van bewegingen nogal een en ander valt af tedingen.

Het komt ons natuurlijk voor, dat de visch nooit het water en de vlinder nooit het drooge verlaat, doch als men een weinig nadenkt, moet men dan niet tot de overtuiging komen, dat de lucht voor den vlinder en het water voor den visch twee noodzakelijke levensvoorwaarden zijn? Wij mogen geen grenzen zien van de eindelooze bosschen, waarop de Amerikaansche bizon in groote kudden heen en weêr trekt; wij mogen de diepte der zee niet kunnen peilen, waarin de walvisch zijn woonplaats vindt; wij

mogen de hoogten niet kunnen bepalen, waarop de condor der Andes nog zijne vleugelen kan uitslaan - toch is er een grens, die door den bizon nooit wordt overschreden; toch zijn er groote zeeën, die nooit door een walvisch bezocht worden; toch is de mensch gestegen tot hoogten, waarop nog nooit een condor zich gewaagd heeft.

Wat moeten wij uit deze feiten bosluiten? Dat de vrije, willekeurige beweging der dieren haar grens heeft, dat er beletselen bestaan, die het dier met al zijn vrijheid van bewegingen binnen zekere plaatsen gebonden houdt.

Het spreekt vanzelf, dat men gepoogd heeft deze beletselen op te sporen en aan te wijzen, en de verklaring, die ons daarvan aan de hand gedaan wordt, is zoo natuurlijk, dat het iedereen moet verwonderen, dat omtrent dit punt ooit verschil van meening kan bestaan hebben.

De wilde dieren, waarmeê onze voorvaderen te kampen hadden, zijn reeds lang verdwenen en nog slechts hier en daar in Europa te vinden. Niets anders is daarvan de oorzaak dan de toenemende bevolking, welke hen dwong zich terug te trekken, wilden zij het leven behouden, of met andere woorden: dit terugtrekken naar onbewoonde en woeste streken was voor hen eene even noodzakelijke levensvoorwaarde, als het water voor den visch en het drooge voor den vlinder. De verschillende vogelsoorten voeden zich met levende dieren, hetzij met inseeten of grootere dieren, naar gelang hunne grootte. Wat is dus natuurlijker dan dat elke vogelsoort zich op die plaatsen ophoudt, waar zij het voedsel vindt, 'twelk haar als eene levensvoorwaarde geldt?

Doch genoeg daarover. Wat wij gezegd hebben moge voldoende zijn om tot de gevolgtrekking te komen, dat het dier afhankelijk is van de natuurlijke invloeden en als zoodanig gebonden aan de levensvoorwaarden, waardoor het is omringd. En daar die invloeden op sommige tijden en plaatsen geheel anders zijn dan op andere, spreekt het vanzelf dat het dier nu en dan genoodzaakt wordt, hetzij voor korten tijd, hetzij op den duur, van verblijfplaats te veranderen. Dezelfde oorzaak dus,

een natuurlijke invloed van buiten, houdt het dier binnen bepaalde grenzen en maakt dat het zich somtijds verplaatst, mits altijd binnen het gebied, dat het ter bewoning door de natuur is aangewezen.

De dieren, voor wie het verplaatsen een levensvoorwaarde is, welke het meest in het oog valt, of met andere woorden: de zoogenaamde landverhuizers, kan men gevoegelijk verdeelen in drie klassen of afdeelingen:

1. dieren, die voor eenigen tijd verhuizen om later tot de vroegere woonplaatsen terug te keeren: de *Trekdieren;*

2. dieren, die verhuizen om nooit weêr terug te komen en te blijven in het nieuwe vaderland, dat zij uitgekozen hebben: de *eigenlijke Landverhuizers;*

3. dieren, die verhuizen om ver van hun geboortegrond te sterven: of de *Landverhuizers uit aandrift.*

NAAR HET LAND, NAAR EENE SCHILDERIJ VAN F.A. DELOFFE.

Wij zullen elk dezer drie afdeelingen afzonderlijk baspreken en zoo nauwkeurig mogelijk alle verschijnselen aanstippen, welke men bij hunne verhuizing heeft opgemerkt. Vooraf zij echter gezegd, dat de woorden *trekdieren, eigenlijke landverhuizers* en *landverhuizers uit aandrift* geen wetenschappelijke benamingen zijn; wij geven die slechts tot betere onderscheiiling.

(*Wordt vervolgd*.)

Wind en storm.

De fransche generaal Baudrand heeft een nauwkeurig verslag gegeven van de ontzaglijke uitwerkselen van den orkaan, die op 25 juli 1825 het West-Indisch eiland Guadeloupe trof.

‘Sterk gebouwde huizen werden hier omver geworpen; een nieuw gebouw van staatswege zeer stevig opgetrokken verloor een ganschen vleugel. De dakpannen vlogen met zulk een geduchte vaart, dat er vele door dikke magazijndeuren heen vielen. Een plank van dennenhout, 1 el lang, 2½ palm breed en 23 streep dik, doorkliefde de lucht met zoo vervaarlijke snelheid, dat ze geheel en al door een palmboomstam van 4½, palm middellijn heenvloog. Een balk van 2 palm breedte en dikte en 4 à 5 el lang werd door den wind op een geijzerden, gepletten en veel beganen weg ge meten, waar hij ter diepte v[an bijn]a 1 el den grond indrong. Een schoon ijzeren hek [van h]et gouvernementshuis brak geheel aan stukken, en drie vierentwintig-ponders werden tegen den kant derborstwering verplaatst, waarop zij stonden.

‘Op het oogenblik dat de wind het krachtigste was, scheen hij lichtgevend te zijn; een gouden vlam, die uit de voegen der muren, uit het sleutelgat der sloten en andere uitgangen sprong, deed in de duisfernis gelooven dat de hemel in brand stond.’

LORIS MELICOFF, BEVELHEBBER VAN HET KAUKASUS-LEGER.

Te beweren evenwel, dat wij in de Nederlanden bevrijd blijven van die vreeselijke plaag, zou eene dwaasheid zijn, die door de ondervinding van 1 januari 1877 luide wordt gelogenstraft; de Pinksterstorm van 1860 staat wellicht nog vele lezers levendig voor den geest. Nog meer in onze jaartelling terug gaande, vinden wij den storm, die in november 1837 Frankrijks, België's en gedeeltelijk ook Hollands kusten teisterde. Om slechts een plaats te noemen: te Oostende was toen bijna geen huis te vinden, 'twelk niet van dak was beroofd.

Vreeselijker waren de gevolgen van den storm, die in den nacht van 26 op 27 november 1703 Engeland, Frankrijkende Nederlanden bezocht. Van het eerste land vinden wij opgegeven, dat er 800 huizen en 400 windmolens omvergeworpen, 250.000 groote boomstammen ontworteld of tot splinters uiteen gescheurd, 100 kerken van dak beroofd en 390 schepen tegen de kusten verbrijzeld werden.

In die streken, waar de stormen eigen zijn, wordt

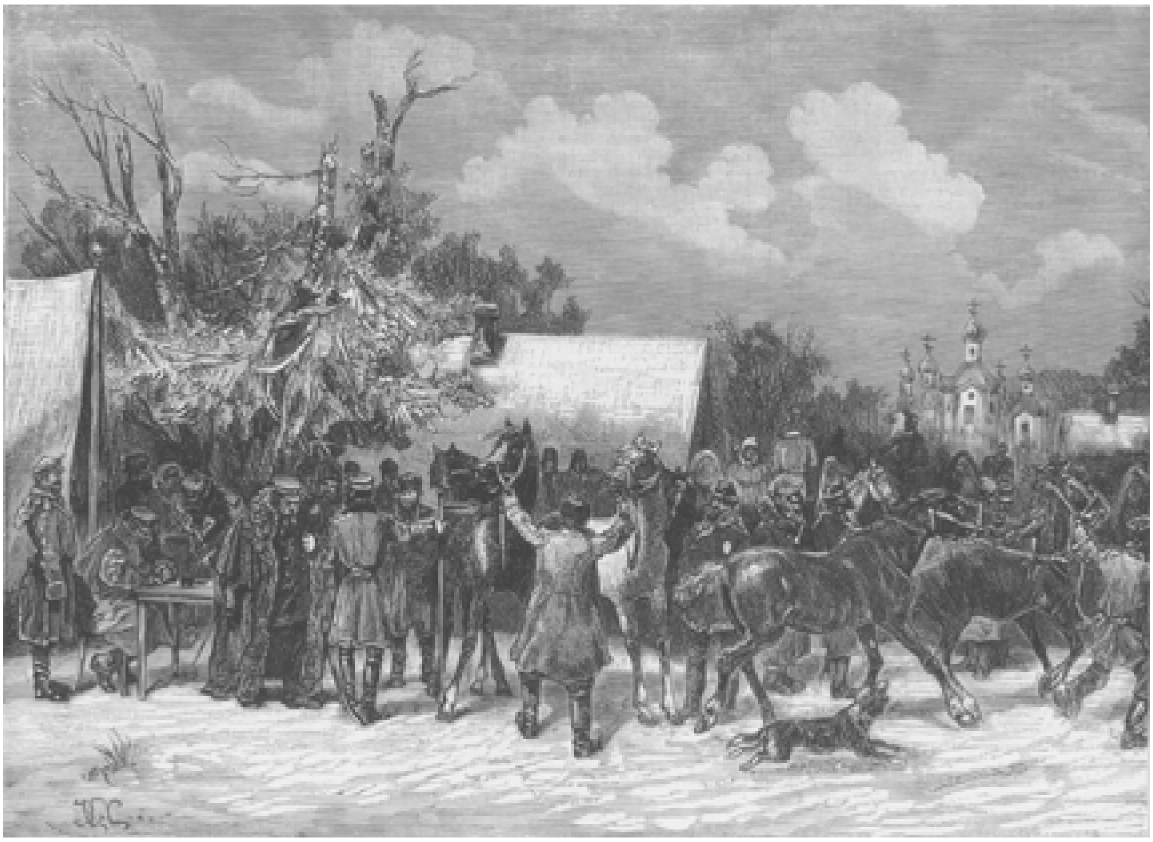

DE OORLOG IN HET OOSTEN. - HET OPSCHRIJVEN VAN PAARDEN VOOR HET RUSSISCHE LEGER.

immer hunne komst door eenige vaste teekens aangekondigd. Somtijds ziet men aan den kant van den horizon, waar de storm in aantocht is, een dikke bank Tan dreigende zwarte wolken, waaruit bliksemstralen schieten, wier ‘vreeselijke pracht’ aan den luister van het noorderlicht herinnert. Terzelfder tijd wordt de zee met een lichtend schuim overdekt, die den somberen nacht met een bleek licht verheldert, terwijl over dag een bloedroode hemel zijn droevige tint over den horizon uitstrekt. Een diepe kalmte gaat bijna altijd den geesel vooraf; ook wordt zijne komst wel aangekondigd door het ‘verwijderd gebrul der elementen, alsof de winden zich vergaderden onder een hoog gewelf.’

De zee wordt troebel, en kokend slaat zij op de kusten; zij verheft zich soms tot ontzaglijke golven, ‘de orkaan-golven,’ die door den naderenden storm worden voortgebracht.

Een drukkende zoelheid, eene kleine wolk boven den top eens bergs - door de zeevarenden het Ossenoog geheeten - op Isle-deFrance ook eenige eigenaardige wolkjes, onder den naam van Kattensnorren bekend, - zijn mede de voorboden van den storm.

Klonk het reeds vreemd van een *wet der winden* te spreken, ook den orkaan tucht en regelmaat voor te schrijven, moet den onkundige een vruchtelooze poging schijnen, woorden zonder zin of beteekenis. En toch, deze triomf heeft de nieuwere wetenschap behaald. De storm, die op Kersdag van het jaar 1821 overal schrik en ontsteltenis verspreidde, gaf de eerste aanleiding tot een meer nauwkeurig onderzoek naar den aard en oorsprong van den onstuimigen verwoester; doch eerst 30 jaren later, op den 27 mei 1852, werd door professor Dove, in een academische verhandeling te Berlijn, het laatste en beslissende woord daarover gezegd.

Er was hier spraak van bewegingen op reusachtige schaal, die moeilijk door één mensch konden nagegaan worden; de waarnemer toch kan slechts een zeer klein gedeelte van het verschijnsel gaêslaan, en reeds moet hij te voren vermoeden, waarop zijn aandacht bijzonder is te vestigen, wil hij zich met vrucht overtuigen van hetgeen rondom hem plaats heeft. Het moet dus geen verwondering baren, dat de *wet der stormen* eerst in onze dagen met natuurkundige zekerheid is vastgesteld; niettegenstaande het streven van sommigen om het natuuronderzoek der nieuwere geleerden bij de onkundige menigte in verdenking te brengen, heffen wij veeleer bij elke ontdekking een zegelied aan, en loven den Schepper, die 's menschen verstand met zooveel licht heeft bestraald.

Door den weêrwijzer voorbereid op den storm van 1821, zond Brandes, hoogleeraar te Breslau, een verzoekschrift aan de voornaamste dampkringskundigen, om hem de uitkomsten hunner waarnemingen meê te deelen. Daardoor geholpen, maakte hij in 1826 zijn vergelijkend onderzoek openbaar, waarin hij bewees, dat elke storm een gevolg is van groote verstoringen in het evenwicht des dampkrings, en dat deze stoornis zeer waarschijnlijk door een snelle verdichting van damp tot water wordt teweeg gebracht. Deze plotselinge gedaante-verandering des waters, zoo redeneert hij, veroorzaakt een groote luchtverdunning, en nu stroomt de lucht met verbazende kracht van alle zij den naar de plaats, waar het evenwicht verbroken is.

Dove evenwel toonde door afdoende bewijzen aan, dat Brandes' theorie eenigzins moet gewijzigd worden, wil zij overeenstemmen mot de verschijnschen, die een storm vergezellen. De windrichting, gelijk zij zich van het begin tot het einde eens storms openbaart, gelijkt niet op een eenvoudig, rechtlijnig toestroomen van lucht

naar de plaats, waar de grootste luchtverdunning heerscht, maar veeleer beweegt zich de lucht in eene ronddraaiende richting door het ruim, kortom, de storm is een wervelwind van groote afmeting.

'Men verbeelde zich,' zegt professor Matthes, 'een schijf van lucht in draaiende en tevens voortgaande beweging, die gewoonlijk in de nabijheid der linie aanvangt. In het noordelijk halfrond is de zin der draaiing tegenovergesteld aan dien der wijzers van een uurwerk, in het zuidelijk halfrond daarmeê instemmend. Terwijl de omzwaaien meer en meer in uitgebreidheid toenemen, doorloopt de as van den wervel een parabolischen [kromlijnigen] weg, zich in het noordelijk halfrond eerst noord-westwaarts en vervolgens, na den top der parabool [kromme linie] bereikt te hebben, noord-oostwaarts op begevende, om eerst in de gematigde luchtstreek te eindigen. In het zuidelijk halfrond is de vooruitgang des orkaans aanvankelijk naar het zuid-westen, naderhand naar het zuid-oosten gericht. Ziedaar den regel, waaraan de orkanen gehoorzamen.'

De stofwolken, die over onze groote wegen snellen en in den herfst vooral zoo aardig de dorre bladeren boven huizen en boomen verheffen, geven ons een goed denkbeeld van den vooruitgang des stormwinds. Terwijl de lucht nabij de as langs schroefdraden naar boven stijgt, moet zij weêr aan den buitenlcant van de trechtervormige schroefdraden naar beneden dalen. In het midden werkt dan de kracht van den storm van beneden naar boven, en in omgekeerde richting aan de buitenzijde, terwijl op de tusschengelegen plaatsen de kracht een zijdelingsche richting heeft. Op deze wijze is het zeer goed te verklaren, waarom de stormwind nu eens de daken van de huizen licht en hoog in de lucht voortdraagt, dan wederom die daken met geweld naar beneden perst, en op een anderen tijd de boomstammen afknakt van den wortel en wegsplintert naar alle zijden.

Toen de wet der stormen nog niet gevonden was, meende men het zeer zonderling, dat de woede van den storm soms plotseling getoomd scheen, om eenige oogenblikken later verdubbeld terug te keeren. Nu echter baart het geen verwondering meer. Omdat de lucht door de draaiende beweging naar het uiteinde van den wervel is gedreven, moet in 't midden van den storm immer windstilte heerschen; glijdt dat middelpunt over eene plaats henen, dan moet daar natuurlijk de windstilte worden waargenomen; zoodra evenwel die plaats weêr onder het bereik der draaiende luchtkringen komt, moet ook het geweld van den storm weêr toenemen, totdat hij geheel voorbij getrokken is.

Voor een zeeman zijn deze kundigheden van het grootste gewicht. Begint de wind zijn weg uit het zuid-oosten en vervolgt hij dien van 't zuiden naar het westen, dan moet hij zijn schip naar 't zuid-oosten sturen; maar volgt de zuid-oosten wind den oostelijken kant om zoo naar 't noorden te draaien, dan moet de zeeman naar 't noord-westen koers zetten.

Veel, zeer veel kan er nog over den storm worden gezegd; wij zouden zijne uitgestrektheid, de lengte en breedte zijner as, zijn draaiende en voortgaande snelheid kunnen meten, de oorzaak opsporen, waarom donder en bliksem, zware regenbuien en vele andere verschijnselen hem op zijn vernielenden tocht vergezellen; het weinige echter wat hier gezegd is, kan Tolstaan om een duidelijk begrip te Tormen over den aard en oorsprong der grootsche uitingen van de natuur.

Wij kunnen dit opstel niet besluiten alvorens nog een ander, aan den storm zeer na verwant, natuurverschijnsel in het kort behandeld te hebben.

'Onder de groote verschijnselen,' schrijft Peltier, 'in onzen dampkring, die de zichtbare orde en harmonie der schepping komen verstoren, onder de ontzaglijke

natuurgewrochten, die overal waar zij verschijnen schrik en verslagenheid aanbrengen, is er een, dat zich onderscheidt door zijne grillige en reusachtige vormen, door de ongewone kracht waarmee het woedt, door de onbekende en schijnbaar tegenstrijdige wetten, waaraan het schijnt te gehoorzamen, door de vreoselijke verwoestingeneindelijk die het teweegbrengt. Deze verwoestingen wederom gaan van zoo bijzondere omstandigheden vergezeld, dat men haar oorzaak met de andere ongelukbrengende verschijnselen niet kan verwarren. Dat zoo dreigend, zoo buitengewoon, maar gelukkig zoo zeldzaam verschijnsel in ons klimaat, wordt door den algemeenen naam van *hoos* aangeduid.'

Na alles, wat door de geleerden over de hoos in het midden is gebracht, vergeleken to hebben, moet men tot de ovortuiging komen, dat de wetenschap nog niet met volle zekerheid over den aard van dit verschijnsel heeft beslist, en megen al mannen als Peltier, Kämtz en de Deen Oersted met iever hunne waarnemingen hebben verklaard, en die verklaringen met vuur hebben verdedigd, hun onderlinge strijd schijnt nog op eenige onzekerheid - althans in bijomstandigheden - te wijzen. Ziehier wat Dr. Müller in zijn 'Kosmische Physik' over de hoos heeft gezegd:

'Op heete zomerdagen ziet men dikwijls hoe, bij rustig weder, zand en stof in draaiende beweging door den wind wordt voortgedreven. Bij naderend onweêr bespeurt men grootere luchtwervels, die, behalve zand en stof, ook nog bladeren, stroo en kleine boomtakken in de hoogte voeren. Wervel winden van nog grooter afmeting en grooter mechanisch geweld worden hoozen of tromben genoemd. Waarschijnlijk ontstaan zij uit twee winden, die van verschillende richting in het hoogere luchtruim samenvloeien. Trekt zoo'n wervelwind over het land, dan maakt hij van het losgewoelde zand een omgekeerden trechter; neemt hij zijn weg over het water, dan wordt op gelijke wijze het water in wervelende beweging omhoog gevoerd - en ziedaar het verschil tusschen landen waterhoozen.'

De lengte van een hoos wordt gemiddeld op 1200 tot 2500 voeten gerekend; haar breedte is zeer verschillend; beneden heeft zij doorgaans eenige honderden, ja soms meer dan 1000 voeten omvang, terwijl het zichtbare middeldeel op slechts weinige voeten wordt geschat.

De hoozen, als wervelwinden beschouwd, zijn van de orkanen alleen door haar geringer uitgebreidheid onderscheiden; ook brengen de orkanen grooter luchtmassa's in beweging. Daarenboven is het bestaan eener hoos van korten duur; gewoonlijk woedt zij slechts een halfuur; rekt zij haar leven een vol uur, dan spreekt men van eene groote zeldzaamheid.

Evenals de lucht zelve zijn ook de hoozen onzichtbaar, maar hetgeen zij medevoeren - nevelen, waterdruppels of vaste lichamen - kan door het oog waargenomen worden en heeft meestal een grauwe of donkerblauwe, soms een donkerbruine of vuurroode kleur.

Haar voortgang eindelijk is zeer ongestadig. 'Nu eens bewandelt zij een rechte baan, dan weêr is haar weg zigzagvormig. Toch schijnt er een hoofdrichting te zijn, waaraan zij zich houdt; de meeste hoozen gaan van het zuid-westen naar het noord-oosten. Ook raken zij niet altijd den grond, maar rijzen en dalen bij afwisseling, hetgeen gemakkelijk daaruit is af te leiden, dat zij boomen somtijds met wortel en al uitrukken, somtijds bij den top afbreken.'

De buitengewone verschijnselen door een hoos teweeg gebracht, haar vreemde vernielingskracht, het zonderlinge van haren vorm, maken het begrijpelijk hoe men haar vroeger kon beschouwen als kwade geesten, die onder tooverachtige vermomming er vermaak in schepten, de velden te verwoesten en overal schrik en

ontsteltenis te verspreiden. Nog heden ten dage hecht de bijgeloovigheid van sommige wilde volken iets persoonlijks aan dit verwoestend natuurkind, wiens monsterachtig uiterlijk en grillige gang de verbeelding zoo levendig treffen; en geholpen doorde onwetendheid, schrijft men het de vreemdsoortigste eigenschappen toe, die gelukkig evenwel door het licht der wetenschap spoedig weggecijferd kunnen worden.

Aan boord van den kotter *Le Vautour* zag Dr. Leymerie op den 2 September 1804 een zeehoos, waarvan Peltier de volgende beschrijving geeft:

‘Het schip kwam van Cayenne en stevende naar Afrika's kust; het was niet ver van de rivier Gambie verwijderd, toen de hoos zich vormde. Een groote kalmte heerschte er eenigen tijd te voren op 't water en in de lucht; de vorige dagen was het zeer warm geweest en sedert den morgen van 2 September was de hemel met wolken bedekt. De kotter vervolgde een engelsch negerschip, toen men eensklaps een waterkolom, ter hoogte van ongeveer 100 ellen, zich uit de zee vorheffen zag, waarmeê een uit de wolken dalende dampkolom zich vereenigde. De kalmte verdween en met onstuimig geweld verhief zich de storm. De kolom was niet gevormd uit vloeibaar, maar uit zeer dicht dampvormig water, gelijk meermalen

elders is waargenomen. Over geheel haar dikte was de kolom doorschijnend, zij was lichtgevend en geel of blond van kleur. De zee zelve schitterde van licht en het schip liet een vuurachtig zog achter zich. Veertien uren duurde de storm en teekende zijn doortocht door talrijke rampen.'

Om de hoozen door te breken nemen de zeelieden zeer dikwijls hun toevlucht tot het kanon. Wanneer een kogel haarsnijdt, wordt zij dikwijls in twee deelen verdeeld, die zich weer spoedig vereenigen. Somtijds ook spatten, bij den dooigang des kogels, eenige waterdeeltjes van de groote kolom af, gelijk spaanders van een doorschoten plank, terwijl de kolom zelve hare gedaante behoudt.

(*Slot volgt.*)

Niet zuur kijken!

Zaagt ge ooit een bloemken in het veld
Op frischen stengel prijken,
Dat met een zuur gezichtje naar
Zijn makkers stond te kijken?

Zaagt ge ooit een vogelken in 't wild
Zijn daaglijksch kruimke pikken,
En met een tronie zuur en strak
Ten blauwen hemel blikken?

Zaagt ge ooit een starreke in den nacht
Langs 't flikkrend halfrond varen,
En met een zuur en kregel oog
Op 't zilvren maantje staren?

Waarom dan gij, mijn jonge vrind,
Met blos en blonde lokken,
Waarom dan gij uw frisch gelaat
Zoo ijslijk zuur getrokken?...

Schud gauw de muizenissen uit,
Zoo die je hoofd verwarren!
Kom, kijk 'reis vroolijk in het rond
Als bloemen, vogels, starren!

God blikt in al zijn schepseltjes
Zoo vriendlijk op uw wegen:
Blik gij Hem ook van uwen kant
Een beetje vriendlijk tegen!

G. JONCKBLOET.

Aan een jolig springertje.

Zie de lammekens eens aan,
Hoe ze op heuvelklingen
En langs rijk bebloemde paên
Huppelen en springen!

Zie eens met wat oolijk oog

Ze op die oudjes gluren,
Die zoo ernstig en zoo droog
Neêrzien op hun kuren;

Die zoo vratig en zoo dom
Nooit een dwaasheid.wajren,
En alleen maar rondzien om
Door de keel te jagen!

Heb je 't voorbeeld roeds gevat,
Frische, flinke jongen?
Toe! dan op je bloemig pad
Als een lam gesprongen!

Wees maar vroolijk, speelsch en dol;
Buitel alle dagen
Tienmaal over hoi en bol,
Zoo 't je kan behagen!

Huppel van je gril geleid
Door het groene loover;
Laat vooreerst de deftigheid
Maar aan oudren over!

't Zal je op aarde gauw genoeg
Bitter tegenvallen;
's Levens ernst komt veel te vroeg
Je plezier vergallen.

Als je stem wat zwaarder klinkt
En je lust verflauwd is,
Dàn zie je eerst, dat al wat blinkt
Daarom nog geen goud is.

Och, hoe zul je in later tijd
Op je neusje kijken,
Als voor eigenbaat en nijd
Gij je vlag moet strijken.

't Leven is een wonderding...
En zoo ras vervlogen!...
't Klinkt je nu nog zonderling -
'k Lees het uit uw oogen.

Enkel denk je aan lust en vreugd,
Dartelen en stoeien.
Krullebol, geniet uw jeugd
En blijf langzaam groeien!

G. JONCKBLOET

De dochter van den kapitein. Eene dorpsgeschiedenis. (*Vervolg en slot.*)

Hoofdstuk VI.

Besluit.

De drukten der verkooping hebben ons de dochter van den rampzaligen kapitein al te lang uit het oog doen verliezen; wij haasten ons dus tot haar terug te keeren. Wij verlieten haar aan het doodsbed haars vaders, toen zij als eene arme, verlatene weeze achterbleef. Spoedig stond haar echter een trooster ter zijde: het was de brave pastoor van het dorp, die geene middelen onbeproefd liet om haar in heur ongeluk op te beuren en met Emelie te overleggen, wat haar te doen stond.

De wijde, wijde wereld stond voor haar open, maar het jonge meiske schrikte voor de wereld terug, die haar nog geheel onbekend was en ook - hoe zou er een plekske te vinden zijn, waar zij, de verlatene en onbekende, een eerlijk stuk brood kon verdienen, zij, wier handen niet gevormd waren om ruwen arbeid te verrichten? Van de barmhartigheid van anderen te leven, het genadebrood te moeten eten, - o, daar kwam haar fiergemoed tegen op, en zoo scheen de toekomst haar duister toe en geen straal van hoop of uitkomst lichtte haar voor op het treurige levenspad.

De goede pastoor deed wat hij kon om het meisje moed voor het heden en hoop en vertrouwen voor de toekomst in te boezemen. Door zijn invloed hoopte hij te eeniger tijd voor haar wel de eene of andere geschikte en naar hare krachten en bekwaamheden berekende betrekking te vinden; voor het oogenblik bleef haar echter niets anders over, dan zoolang mogelijk het huis te bewonen, terwijl het meubilair ter harer beschikking bleef, daar de pastoor, volgens zijne opgave, door bemiddeling van een vertrouwd persoon had weten te bewerken, dat dit niet in de verkooping zou begrepen worden. De laatste pensioen-uitkeering van den overleden kapitein was voldoende, om voorloopig in hare behoeften te voorzien en in dien tusschentijd zou er wel iets gevonden worden, dat haar uitkomst bezorgde.

Emelie schikte zich naar de raadgevingen van den pastoor; deze wist haar een veertienjarig meiske te bezorgen, dat haar tot gezelschap diende en tevens in de lichte huiselijke bezigheden behulpzaam was. Zoo leefde zij een maand voort en de in ons vorig hoofdstuk geschetste verkooping was reeds sedert veertien dagen achter den rug. Hoe kalm hare dagen ook voorbij snelden, gevoelde zij zich toch ongelukkig. De herinnering aan het rampzalig uiteinde van haren vader pijnigde haar dag en nacht, en ook de onzekere toekomst joeg haar telkens een huivering duor de leden. Kon iedere dag, dien zij in de woning doorbracht - helaas, niet langer *hare* woning! - niet de laatste zijn? Had de nieuwe kooper niet het recht haar buiten de deur te zetten? want al verzekerde de pastoor, dat daar voorloopig geen gevaar voor was, heel gerust was zij er niet op. En waar zou zij dan heen? De pastoor, haar eenige raadsman en vriend, zeide dat hij nog niets had kunnen vinden wat voor haar geschikt was, en zoo zag zij elken dag met vrees en angst tegemoet.

Op zekeren achtermiddag kwam de herder der gemeente Emelie opnieuw eon bezoek brengen. Zijn gelaat teekende tevredenheid en vergenoegen, hij moest ongetwijfeld goede tijding hebben, en de uitdrukking zijner oogen gaf dit zoozeer te raden, dat Emelie onwillekeurig uitriep:

‘Hebt gij eene betrekking voor mij gevonden, mijnheer pastoor?’

‘Gij zij t wel voorbarig, mijn kind,’ sprak de pastoor goedig, ‘maar het verlangen om een eigen thuis te hebben, doet uw ongeduld verschoonbaar zijn.’

‘Een eigen thuis!’ zuchtte Emelie, ‘voor de arme, verlatene weeze bestaat die niet meer. Ik zou al blijde mogen zijn, zoo de een of andere familie mij wilde opnemen en, in ruil voor mijn geringen arbeid, mij brood en dak geven. Ik mag echter niet morren, mijnheer pastoor, en altijd zal ik u dankbaar zijn, zoo u mij eene positie

konde bezorgen die, hoe nederig ook, mij ten minste van de drukkende onzekerheid verloste.'

'Ik begrijp u, Emelie,' hervatte de pastoor, 'het stuit u tegen de borst van anderer goedheid of inschikkelijkheid gebruik te moeten maken, en toch ziet gij evenzeer op tegen hetgeen men den dienstbaren stand noemt.'

Emelie knikte stilzwijgend, terwijl een traan langs hare bleeke wangen rolde.

'Ik bewonder uwe vrouwelijke scherpzinnigheid, Emelie, die u terstond deed vermoeden, dat ik met eenig voorstel voor den dag zou komen,' vervolgde de pastoor, 'maar het rechte hebt gij toch niet kunnen raden. Ik wilde u namelij' voorstellen dit huis te blijven bewonen.'

'Onmogelijk, mijnheer pastoor; de nieuwe kooper zal en moet te eeniger tijd zijn eigendom opeischen en behalve dat.......'

'Ik weet wat gij zeggen wilt, mijn kind; maar indien ik u zeide, dat liuis en grond *uw* eigendom zijn?'

'Dan zou ik antwoorden dat gij schertst, mijnheer pastoor! De verkooping heeft immers plaats gehad.'

'Dat ontken ik niet, maar ik kan u tevens meêdeelen, dat de verkochte goederen op u beschreven zijn en dat ze u werkelijk toebehooren.'

'Gij spreekt in raadsels, mijnheer pastoor.'

'Dit papier moge een gedeelte van het raadsel oplossen.'

Dit zeggende reikte de pastoor het verbaasde meiske een gezegeld document over, 't welk inhield, dat het huis en de bijbehoorende gronden door juffrouw Emelie Max aangekocht en de kooppenningen betaald waren.

Na de lezing van het stuk zag het meiske den pastoor opnieuw vragend aan, doch was van verbazing niet in staat een woord uit te brengen.

'Ik begrijp dat gij eene verklarihg van mij verlangt, Emelie, en ik mag u die niet onthouden. Welnu, dezelfde persoon, die wist te bewerken, dat gij uw meubilair kondet behouden, heeft eveneens het huis aangekocht en ter uwer beschikking gesteld.'

'Maar ik bezit, zoover ik weet, geen enkelen bloedverwant, die zich aan mij kan laten gelegen liggen. De zaak wordt er mij volstrekt niet duidelijker door.'

'Gij kunt een vriend hebben, die zich uw lot aantrekt en u het leven aangenaam tracht te maken.'

'Mag ik een misschien onbescheiden vraag doen, mijnheer pastoor?'

'Spreek op, Emelie.'

'Zoo *gij* die vriend waart, mijnheer pastoor?'

'Gij vergeet dat ik slechts een arm dorpspastoor ben, die eene geheele kudde te weiden heeft.'

'Dat is waar,' zeide het meiske, 'maar nu wordt mij alles nog ingewikkelder. Help mij

spoedig uit den droom, mijnheer pastoor, opdat ik wete, waaraan ik mij te houden heb.'

'Kent gij Willem Fransen, Emelie?'

'Dien jongeling, die mijn armen vader eenmaal edelmoedig van eene diepe vernedering redde?' hervatte het meiske met vuur, 'ja, ten minste in zooverre, dat ik hem nu en dan bij de buren zag; een edel en grootmoedig karakter, mijnheer pastoor.'

'Welnu, het is dezelfde Willem Fransen, die het huis kocht en er u den vollen eigendom van overliet.'

'Maar ik kan noch mag zulk een geschenk van zijne hand aannemen.'

'Willem Fransen is rijk en onafhankelijk: hij is dus vrij om over zijn geld naar believen te beschikken.'

'Hij is mij een vreemde, en van vreemden neemt een jong meiske geene geschenken aan.'

'Ik waardeer nw kiesch gevoel, Emelie, doch voordat gij een bepaald besluit neemt, wil ik u eene gewichtige vraag doen. Gevoelt gij roeping tot het huwelijk?'

'Mijnheer pastoor!'

'Het is in ernst dat ik die vraag doe, mijn kind, en uw toekomstig levensgeluk kan er van afhangen. Nogmaals: gevoelt gij u tot het huwelijk geroepen en ook dan, als uw aanstaande man Willem Fransen was?'

Een zachte blos kwam bij die vraag op de wangen van het meiske en hare oogen neêrslaande stamelde zij: 'Welk eene vraag, mijnheer pastoor!'

'Een ernstige vraag, Emelie. De jongeling heeft een innige genegenheid voor u opgevat. Dit dreef hem maanden geleden reeds aan, om aan uwe roepstem gehoor te geven en uwen vader tegen het geheele dorp in bescherming te nemen; dit deed hem met uws vaders schuldeischers onderhandelen, teneinde de verkooping uwer meubelen te voorkomen; dit gaf hem het denkbeeld aan de hand, om het huis ten uwen behoeve terug te koopen. Ik wil niet beoordeelen of hij een anderen en meer geschikten weg had kunnen kiezen, maar dit is zeker, dat hij zijne diensten niet verkoopen wil. Toen hij mij na de verkooping kwam opzoeken om mij zijn geheim te openbaren, verzocht hij mij te zwijgen over 'tgeen hij voor u gedaan had: hij wilde u alle vrijheid van handelen laten, opdat de herinnering aan hetgeen hij voor u deed, geen invloed op uwe beslissing zou uitoefenen; daar ik u echter genoeg ken, dat gij u in eene zaak, waarvan uw verder levensgeluk afhangt, noch door wereldsche beweegredenen, noch zelfs door de herinnering aan bewezene diensten in uwe keuze zult laten leiden, heb ik het onnoodig geoordeeld de zaak geheim te houden. Of gij kunt genegenheid gevoelen voor den jongeling, en dan moogt gij, mijns inziens, met een gerust geweten zijn hand aannemen; òf hij is u onverschillig, en dan zult gij verstandig genoeg zijn, uw tijdelijk en eeuwig heil niet voor eigenbelangzuchtige borekeningen in de waagschaal te stellen. En hiermede heb ik mijne zending volbracht, welke ik op drmgend verzoek van Fransen op mij genomen heb, die niet ten onrechte aanvoerde, dat eene rechtstreeksche aanvrage in uwe positie minder gewenscht mocht heeten. En nu verlaat ik u. Denk bedaard over mijn voorstel na. Bid God om voorlichting en raad en dan - mogen uw hart en uw geweten uitspraak doen.'

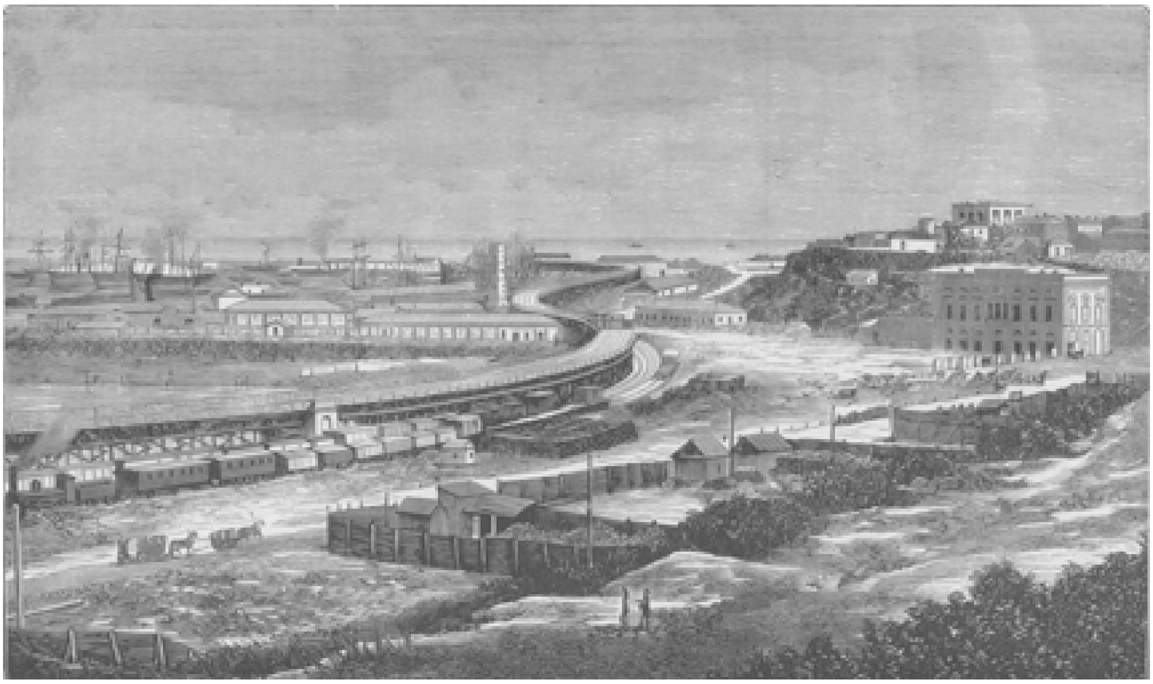

ODESSA

's Meisjes hart en geweten hebben inderdaad uitspraak gedaan en - ten gunste van den jongeling. Toen de lieve meimaand aanbrak en de boomen begonnen te bloeien en struik en haag hunne fijne groene bladeren ontplooiden, werden de beide joigelieden, Willem Fransen en Emelie Max, een gelukkig paar, en het geheele dorp vierde feest, want beiden waren door alle dorpelingen geacht en bemind, en rustig en vreedzaam leefden zij in de nette woning, die door den aankoop van vruchtbare akkers en door de zorg en het overleg der jonggehuwden een der bloeiendste en winstgevendste b boerderijen van het dorp werd.

B.

Rebus N°. 10.

Bericht

De geabonneerden op den negenden jaargang, wier oplossing, vóór den 28 juli 1877 ingezonden, nauwkeurig overeenkomt met die, welke in het nummer der *Belyische Illastratie* van dien dag verschijnt, zullen reclit hebben op de volgende premiën:

Een der eerste zeven jaargangen voor

fr. 2.59.

Het portret van Z. Em. den Kardinaal-Aartsbisschop van Mechelen, in praclitigen kleurendruk, bestaande uit 20 steenen, dat in den handel frs. 15 kost, voor

fr. 2.50.

Zoodra de oplossing van een rebus in de *Belgische Illustratie* verschenen is, zal de abonné, wiens oplossing daarmee volkomen overeenkomt, aan het adres der *Administratie te Brussel* een postmandaat kunnen doen toekomen voor het bedrag der premie, welke hij verlangt. Er wordt geen gevolg gegeven aan de aanvragen, die niet door een postmandaat vergezeld gaan.

[Nummer 40]

DE OORLOG IN HET OOSTEN. - ONTVANGST VAN TIJDINGEN VAN HET OORLOGSTOONEEL TE ST.-PETERSBURG.

Geillustreerd nieuws.

De oorlog in het oosten.

In de vorige aflevering der *Belgische Illustratie* deelden wij mede, dat de turksche troepen onder Suleiman-pacha den veldtocht tegen de Montenegrijnen met ernst aangevangen hebben en in den beginne gewichtige voordeelen behaalden. Dit krachtig optreden en de daaruit gevolgde overwinningen der Turken, zoo geheel tegenovergesteld aan hunne aarzelende houding en den geringen bij val in den oorlog van het vorige jaar, laten zich uit twee omstandigheden verklaren.

Bij den turksch-servischen oorlog waren de bevelhebbers, die tegen Montenegro opereerden, zwakke, onbekwame mannen, die niet de minste ervaring in krijgszaken opgedaan hadden; daarenboven durfde de porte niet al te krachtig vooruit gaan; eene gewichtige overwinning harer troepen en de daaruit voortvloeiende bezettting van het montenegrijnsche grondgebied zou Rusland aanleiding gegeven hebben om voor zijn ouden beschermeling in de bres te springen, en had dus lichtelijk tot een oorlog met deze machtige mogendheid kunnen leiden. Dat wilde en moest de porte destijds vermijden. Thans is de toestand geheel anders. Suleiman-pacha, de opperbevelhebber der turksche troepen in de Herzegowina, is een man vol geestkracht, een generaal die het vorig jaar tegen de Serviërs zijnen roem verdiend heeft, en de onder zijne bevelen staande soldaten zijn voor het meerendeel mannen, die aan al de gevechten van het vorige jaar deel genomen hebben. Suleiman-pacha heeft van zijne regeering *carte blanche* gekregen om den oorlog met kracht voort te zetten, daar deze de Russen niet meer te ontzien heeft en het van gewicht is, dat een gedeelte harer troepen in de Herzegowina en in Albanië zoo spoedig mogelijk vrij komen, teneinde ze bij de naderende veldslagen aan den Donau en tegen de Russen te kunnen aanwenden.

Suleiman-pacha kwijt zich tot heden uitmuntend van zijne taak. In onze vorige aflevering meldden wij, dat deze veldheer bij Kristac een belangrijk voordeel behaalde en de sterkte bemachtigde, waardoor het ontzet van het door de Montenegrijnen belegerde Niksik mogelijk en waarschijnlijk werd. Dit doel is thans inderdaad bereikt. Den 13 juni rukte Suleiman-pacha van Kristac op en drong de Duga-passen binnen. Onder aanhoudende gevechten werden de Montenegrijnen teruggedrongen, tot het bij Prescha tot een beslissend gevecht kwam, waarin de Turken, ondanks den woedenden tegenstand hunner vijanden, eene schitterende overwinning behaalden. Dientengevolge waren de Montenegrijnen genoodzaakt hunne stellingen bij Niksik te verlaten en trokken de turksche troepen, onder het gejuich der bevolking, de zoo lang belegerde en benauwde stad binnen, die nu voor een jaar lang van levensmiddelen voorzien werd.

Na dit belangrijke voordeel, het eerste dat de Turken op de Montenegrijnen behaalden, ging Suleiman-pacha niet op zijne lauweren rusten. Zijn voordeel vervolgend, trok hij van Niksik op de montenegrijnsche grenzen aan en waagde zich met zijn leger in de bergpassen van Ostrog. Ook nu bleef de zegepraal zich aan zijne vanen hechten: na een verbitterden en langdurigen strijd werd de vijand, die zich op al de omringende hoogten genesteld had, genoodzaakt de gewichtige bergengte te verlaten en werd eene wapenplaats ingenomen, waar de Turken een grooten voorraad wapenen, kruit en levensmiddelen vonden. De voortdurende strijd heeft

Suleiman-pacha vele offers gekost, maar ook de Montenegrijnen leden groote verliezen en worden nu op hun eigen grondgebied bedreigd.

De toestand van het vorstendom is zeer netelig. Terwijl de zegevierende Turken ten noorden van de Herzegowina Montenegro binnenrukken, tracht het leger uit Albanië zijne zuidergrens te forceeren, met het doel om op die wijze dwars door 's vijands grondgebied de vereeniging der twee turksche legers te bewerken. Gelukt dit, dan is Montenegro verloren en de depeches spreken er reeds van, dat Rusland aan Oostenrijk zou voorgeslagen hebben, het montenegrijnsche grondgebied te bezetten, teneinde het vorstendom voor den totalen ondergang te vrijwaren. Oostenrijk zal zich in deze gevaarlijke zaak wel niet willen steken, maar de voorslag bewijst, dat prins Nikita's positie zeer bedenkelijk zijn moet.

Wij deelden in een onzer vorige afleveringen mede, dat Moukhtar-pacha, de opperbevelhebber der turksche strijdkrachten in Klein-Azië, wegens den geringen bijval zijner wapens zou afgezet en door een ander generaal vervangen worden. In Turkije bestaat er echter tusschen zeggen en doen een hemelsbreed verschil: de regeering leeft er bij paleis-intriges en ook het leger is er afhankelijk van. Toen dus de eene hofpartij Moukhtar-pacha's afzetting eischte en in zoover reeds gewonnen spel had, dat het bevel van terugroeping reeds uitgevaardigd en verzonden was, spande de andere partij, die het met den opperbevelhebber op het aziatisch oorlogsterrein hield, al hare krachten in, om den val haars gunstelings te verhinderen; zij wist het inderdaad zoover te brengen, dat het genomen besluit herroepen en Moukhtar-pacha gehandhaafd werd. Toen wist zij te bewerken, dat nieuwe en belangrijke versterkingen naar Klein-Azië gezonden werden, en zoo zijn 10.000 man versche troepen over Trebizonde in het hoofdkwartier van den opperbevelhebber aangekomen, zoodat de Turken weer met meer hoop op een gunstigen uitslag den strijd kunnen hervatten.

Inderdaad, de Turken zijn in de laatste weken minder ongelukkig geweest; niet alleen is het gewichtig Erzerum tot nog toe niet rechtstreeks door de Russen bedreigd, maar de Turken hebben een voorwaartsche beweging uitgevoerd. Hierdoor hebben zij Olti, op den weg tusschen Kars en Erzerum gelegen en reeds vroeger door de Russen in bezit genomen, opnieuw bezet en er eenige bataljons geregelde troepen geplaatst. Ook op andere punten hebben zij zich staande weten to houden, zoodat hun moed op nieuw verlevendigd en het geloof aan Moukhtar-pacha's volslagen ongeschiktheid wel wat verminderd is.

Toch is het voor de Turken nog niet alles *couleur de rose*. In een langdurig gevecht bij Sadikan, dat met het aanbreken van den dag begonnen, tot 's namiddags twee uur onafgebroken voortduurde, vochten 20.000 Russen tegen 12.000 Turken. Deze laatsten werden geslagen en hebben 600 dooden op het slagveld achter gelaten. Bij dit gevecht is de turksche bevelhebber Mehemed-pacha gesneuveld en moesten de Turken, door de kozakken achtervolgd, zich op Delibaba terugtrekken.

De geduchte grensvesting Kars, die reeds bij het begin van den oorlog door de Russen omsingeld werd, houdt zich steeds staande. De berenning is echter in eene geregelde belegering veranderd, voor zoover de stad, die met hare uitgestrekte verdedigingsliniën meer op een versterkt legerkamp dan op eene gewone vesting gelijkt, belegerd kan worden. Het bombardement der sterkte is begonnen, maar het vuur der Russen wordt met kracht beantwoord en menige welgelukte uitval der bezetting heeft de werken der belegeraars belangrijke schade toegebracht. Overigens kan de vesting het nog

lang uithouden. Aan de rivier Kars-Tschaï gelegen, bezit zij een sterk kasteel, dat den omtrek beheerscht. In een vroegeren oorlog door de Russen stormenderhand ingenomen en vernield, werden de vestingwerken der stad door den engelschen generaal Williams herbouwd. In 1855 door den russischen generaal Murawieff opnieuw belegerd, verloren er de Russen bij een nachtelijken aanval 6000 man en alleen de hongersnood kon Kars tot overgave dwingen.

De in het vorig jaar door een circassischen officier vermoorde minister van oorlog, Hussein-Avni, bracht Kars in een geduchten staat van tegenweer. Hij omringde het met talrijke buitenwerken en forten, die op de omliggende hoogten aangelegd, een vijandelijk leger langen tijd kunnen tegenhouden. Ten noordwesten verheft zich op Ak-Dagh ('t witte gebergte) het tachtig meters boven het omringende terrein gelegen fort Arkanich; ten oosten en zuiden liggen 150 meters hoog de forten Ingles-Tabia (engelsche batterij) en Madjar-Tabia (hongaarsche batterij), de Kara-Dagh ('t zwarte gebergte) en de Top-Dagh ('t kanon-gebergte). De namen der forten zijn gegeven ter eere van de verdedigers van Kars in 1855, den engelschen generaal Williams en den hongaarschen uitgewekene Kmety. De verschillende forten zijn door een van bastions voorzienen dubbelen muur met elkander verbonden en met het nieuwste geschut bewapend.

Kars wordt in het geheel door 355 kanonnen verdedigd. Het garnizoen bestaat uit de brigades Hassan, Hussein-Sabré en Achmed-pacha, te samen 15 bataljons geregelde troepen, 3 bataljons redifs, 6 escadrons kavalerie, 11 veldbatterijen en 3 reserve-batterijen, een totaal van 32.000 manschappen vormende onder het opperbevel van Hassan-pacha.

Met zulke aanzienlijke strijdkrachten is het begrijpelijk, dat Kars een hardnekkigen we rstand kan bieden, zelfs aan een uitmuntend aangevoerd en ordelijk leger als het russische.

Terwijl de Russen beweren den oorlog te voeren, om in het vervolg de wreedheden der bashi-bazoeks en andere geregelde en ongeregelde turksche troepen tegenover de Kristen provinciën van het turksche rijk onmogelijk te maken en de porte tot menschelijker en billijker gevoelens terug te brengen, maken zij het in hun eigen land weinig beter, en niet alleen de Polen, maar ook de mahomedaansche stammen van het gedurende de laatste dertig jaren veroverde Trans-Kaukasië, gevoelen de geheele zwaarte der russische overheersching. Langs de oostkust van de Zwarte Zee, waar de turksche monitors en de turksche landingstroepen meester zijn, heeft de bevolking onder de schutse der turksche wapenen voorloopig niet veel van de russische soldaten te vreezen; maar meer in het binnenland, waar de mahomedaansche stammen, die zich slechts met we rzin onderworpen hebben, in opstand zijn gekomen, doch door den verren afstand, de moeilijkheid van het terrein en de waakzaamheid der Russen, niet door hunne geloofsgenooten uit Europeesch-Turkije kunnen ondersteund worden, daar hebben de russische soldaten vrij spel. De opstand wordt er onderdrukt op eene wijze, die aan de bulgaarsche gruwelen doet denken en deze in haat, wreedheid en bloeddorst niets toegeven. Vooral de kozakken mishandelen de oproerige Circassiërs en andere mahomedaansche stammen van den Kaukasus op de vreeselijkste wijze. De Russen doen zelven in hunne zegeberichten uit die oproerige gewesten, een deel van hunne wreedheden kennen, wanneer ze melden, dat geheele benden opstandelingen schier tot den laatsten man neêrgekapt zijn. Waar ze echter niet van spreken zijn de wreedheden, die ze zich tegen de ongewapende en weerlooze mahomedaansche bevolking veroorlooven. De circassische dorpen worden tot den

grond toe afgebrand, de vrouwen en kinderen weggevoerd en op de gruwelijkste wijze mishandeld, de mannen, ook zij die de wapenen niet tegen de Russen opvatten, worden gedwongen afstand van hun geloof te doen en den griekschen eeredienst te omhelzen, zoodat de zoogenaamde redders bij slot van rekening geen haar beter zijn dan zij, die voor hunne wreedheden door de Russen moeten gestraft worden.

Dat Rusland onder zulke omstandigheden weinig dienst heeft van zijne wingewesten in het zuiden, in gemakkelijk na te gaan, en de circassische hulpbenden, die het bij zijn leger

ingelijfd had, zijn van het oorlogstooneel verwijderd en naar de noordelijke provinciën getransporteerd moeten worden. In meer dan een oproer, onder die hulptroepen uitgebersten, ontvingen verscheiden hunner officieren en talrijke manschappen den kogel. De voortdurende muiterijen zijn slechts geëindigd met de geheele verwijdering der circassische bataljons.

Hoe ernstig en bedroevend de oorlog zij, toch sluit hij niet altijd het belachelijke, wij zeiden haast, het koddige buiten. Wij doelen hier niet rechtstreeks op de overwinningen, die door de wederkeerige partijen behaald worden op plaatsen welke niet bestaan, evenmin op het veroveren van sterkten waarvan geen mensch ooit gehoord heeft, of op het in een gevecht of schermutseling sneuvelen van meer vijandelijke soldaten dan de tegenpartij in het vuur bracht: noch aan den tegenwoordigen oorlog, noch aan dien van het vorige jaar komt daarvan de eer der uitvinding toe, daar het bekend is, dat reeds de Alphonsisten in Spanje in hunne depeches meer Carlisten doodden dan er aanhangers van don Carlos in geheel Spanje gevonden werden.

Het feit dat we willen meêdeelen is geheel nieuw en geeft een leerzaam voorbeeld van de wijze, waarop de leugendepeches in de wereld komen.

Eenigen tijd geleden las men in de dagbladen de volgende depeche:

'De turksche monitors hebben na een hevige kanonnade de nieuw opgeworpen strandbatterijen bij Poti gedemonteerd en de artilleristen bij hunne stukken neêrgeschoten.'

Een dagblad uit Tiflis (russisch-Kaukasië) geeft thans de volgende verklaring van de turksche heldendaad:

Nabij Poti (een russische stad aan de oostkust van de Zwarte Zee, noordelijk van Batum) was een turksch gekurasseerd fregat gestationeerd; nu en dan richtte dit oorlogsvaartuig eenige schoten op het strand en koos dan weder zee. Alvorens die schoten te lossen, klom een turksch officier in den mast en verkende met een verrekijker den omtrek. Dit was door de Russen opgemerkt; op zekeren nacht deed luitenant Popow van het regiment uit Alexandropolis een viertal houten kanonnen, die bij de exercitiën der Russen dienst deden, op een heuvel sleepen, eenige looze aardenwallen opwerpen en een aantal versleten russische uniformen op staken plaatsen.

Toen de dag aanbrak, was de turksche monitor weêr op zijn post, evenals de officier met zijn kijker. Toen deze echter de dreigende vuurmonden op de hoogte geplaatst en naar de zeezijde gewend zag, daalde hij spoedig van zij ne hooge standplaats neêr en stoomde de monitor in het ruime vlakte terug. Tegen den middag kwam het oorlogsvaartuig echter terug, een tweeden monitor ter assistentie meêbrengende. De beide vaartuigen stelden zich nu in positie en openden met hunne gevreesde armstrongkanonnen hun vuur, à 150 roebels per schot, tegen de dreigende russische batterij. Na eene allerhevigste kanonnade, die een paar uren aanhield, zagen de Turken de uniformen een voor een verdwijnen, de verschansingen vlogen uit elkander en de kanonnen zonken, onschadelijk geworden, in het zand weg. Een luid vreugdegejuich aan boord van de turksche schepen begroette de vernieling der russische 'batterij' en een der monitors stoomde naar Batum, om van daar uit der wereld het roemrijke wapenfeit bekend te maken.

Wind en storm.
(*Vervolg en slot.*)

De zandhoos van Monville en Malaunay richtte groote verwoestingen aan. Prof. Daguin beschrijft haar aldus in zijn 'Traité de physique':

'Den 19 augustus 1844 waaide er in de omstreken van Rouaan een zeer hevige zuidenwind; des middags stak er een zuidwester op, die, dikke zwarte wolken voor zich uitdrijvend, den zuidenwind ontmoette en met dezen een krachtigen wervelwind vormde. De wervelwind had een voorwaartsche beweging en ontwortelde 180 zware boomstammen, keerde bijna alles het onderstboven en verwoestte de droogerij van een fabriek van sitsen stoffen. Terzelfder tijd viel er een zware slagregen, die van hagelslag en donder vergezeld ging. Na een afstand van 41 (ned.) mijlen te hebben afgelegd, koerde de wervelwind naar de vallei van Monville en Malaunay terug en nam zijn weg door een bosch, welks boomen hij bij den tronk afbrak. Daarop vertoonde zich een ontzaglijk groote kegel van zuiver gevormden omtrek en zwart als de rook van kolen. De top was van een roodachtig gele kleur; bliksemstralen ontschoten den kegel en men hoorde een zwaar en dof gerommel. Na eenige seconden vloog de hoos in zigzagvorm en met ontzettende snelheid vooruit en stortte zich op drie groote spinnerijen, die zij met alle aanwezige werklieden geheel vernielde. De daken werden opgelicht en de eene steen bleef niet op den ander. De arbeiders waren verwrongen, en overal waar groote hoeveelheden metaal aanwezig waren, lagen de zware stukken verbrokkeld. De boomen van den omtrek waren letterlijk vernield, gespleten en uiteen gescheurd ter lengte van 2 tot 7 meters. Men beproefde de ongelulkkigen te redden, die onder 't puin begraven lagen, en bespeurde bij het ontruimen brandende steenen; men vond zelfs verkoolde steenen, verbrande en verzengde boomwol, en vele stukken ijzer en staal, die magnetisch waren. Aan sommige lijken zag men brandwonden, andere daarentegen vertoonden volstrekt geen kwetsuur, alsof zij door den bliksem getroffen waren. Eenige arbeiders, die opgelicht en in de naburige weilanden geworpen waren, verklaarden eenstemmig een goed zichtbaar luchtverschijnsel te hebben waargenomen en spraken van een zware solferlucht. Personen, op hoogten staande, zagen hoe de fabrieken door de hoos geheel werden omringd, en hoe zij met rook en vlammen waren overdekt.

'Een zeer opmerkenswaardig feit is het, dat brokstukken van allerlei aard, schaliën glasruiten, planken, timmerhout met boomwol vermengd, zijn neêrgevallen in de nabijheid van Dieppe, een afstand van 25-38 mijlen. Verscheidene menschen zagen die stukken door 't luchtruim vliegen en meenden boomblaêren te zien, zoo ver waren zij verwijderd; en men spreekt o.a. nog wel van een plank, die 1.04 meter lang, 12 duim breed en 1 duim dik was.'

Onze taak is volbracht. Uit de vertrouwbaarste bronnen hebben wij van wind en storm den aard en oorsprong leeren kennen, nu rest ons nog met een enkel woord op 't groote nut te wijzen. De verzengende gloed der heete gewesten brengt luchtstroomingen voort, die de kilheid der meer koude landen verzacht en in vruchtbare regenwolken schatten voor zich uitdrijven; deze wolken toch verrijken onze bronnen, beken en rivieren, en sieren onze velden met den kostbaarsten tooi. Ook de koude adem der polen kent zijne taak; hij verzacht het hooge klimaat der oostersche landen en verkwikt hunne velden door verfrischende buien.

De wind onderhoudt het evenwicht in den dampkring. Boven groote steden is de lucht dikwijls met vele, voor menschen en dieren schadelijke stoffen vermengd, waartoe de uitademing, verrotting en de vuile dampen der fabrieken het hunne bijdragen; de wind komt, drijft het verderfelijk element voor zich uit en voert van elders stoffen aan, die aller leven onderhouden. Ook de stormen, zegt Peltier, schijnen noodig om het evenwicht in den dampkring te herstellen.

Van groot, onberekenbaar nut zijn vooral de passaatwinden. In de heete gewesten is de plantengroei zeer weelderig, waardoor een overvloed van zuurstof (het voorname bestanddeel der lucht) wordt ontwikkeld, waaraan de dicht opeengedrongen menschenmassa der westelijke landen groote behoefte heeft: de passaatwind brengt haar over; - die duizenden planten en reusachtige boomstammen eischen veel koolstof tot hun bloei: de passaatwind voert hun die toe uit 't verre westen, waar zij door menschen en dieren overvloediger wordt voortgebracht.

De wind verstuift het bloemzaad, draagt het bevruchtend stuifmeel op de stampers der bloemen over, en brengt aldus het leven waar anders de dood zou heerschen. 't Is waar, ook gevaarlijke smetstoffen en vergiftige dampen, die velerlei ziekten, koorts, cholera en pest verwekken, worden voortgedragen en verspreid door de vleugelen van den wind; maar 't is ook deze hemelbode, die de heerschende ziekten verdrijft en aldus verhindert, dat gansche landen worden ontvolkt.

En eindelijk, wat is de wind een onberekenbare schat voor 't welzijn en 't gezellig verkeer der volken! Groote wateren hielden hen eertijds gescheiden. Hier was de disch slechts karig van het noodige voorzien, daar werd de overvloed van Gods gaven aan ondankbaren verspild; in 't weinig bekende westen dekten dierenhuiden slechts ten halve den onbeschaafden mensch, in 't oosten ontaardde de pracht der kleederen reeds in berispelijke weelde; bloeiende staten met hunne verbazende steden, waarin de schoone kunsten, de bouwkunst vooral, door velen werden beoefend; - met hunne geschreven wetten, die de nijverheid beschutten en 's volks welvaart verzekerden, zij bloeiden reeds in 't morgenland, schoon soms door grooter en machtiger rijken verdrongen, toen nog door pijl en lans de woeste Germaan zich en den zijnen het onderhoud verschafte en doelloos rondzwierf door vette weiden en groote bosschen, ten schrik zijner geburen; doch wat meer is: door de weelde der natuur begunstigd, vierde ginds het menschelijk genie in menig vak reeds zijn victorie, hier leefde men in onwetendheid voort en slechts weinig was de mensch boven het dier verheven. Van waar die ongelijkheid? Hij wist geen wind in 't zeil te binden, zingt Bilderdijk van den kinderlijken mensch. Doch geen nood! De ontembare, die de zeeën beroert, hutten noch trotsche paleizen ontziet, den zwakken rietstok kreukt en uitgestrekte bosschen vernielt, - der menschheid zal hij dienstbaar worden, rechtvaardiger de gaven des Heeren verdeelen

Het woeste Noorden werd gebonden,
   't Onstuimig Oost in boei gekneld,
En 't zachte Westen uitgezonden,
   Van 't zoete Zuiden vergezeld.
Daar gleed met wieken, zacht gezwollen,
   Het snelle vaartuig door het nat,
En scheen langs glooiend zand te rollen
   Met zilvren avonddauw omspat!

En toen vloeiden de rijkdommen van alle oorden in den schoot der schaars bedeelden, toen werd de leergierige deelachtig aan de sinds eeuwen opgestapelde schatten van

den ontwikkelden geest, toen reikten de verdwaalde en misdeelde kinderen van denzelfden stam elkander de hand

Wij weten wind en storm te teugelen
   En breidlen ze als 't onbandig ros;
Ja, biên met duizend linnen vleugelen
   De kracht der Elementen trots.
Wij stieren 't schip den dollen winden,
   Den noordorkanen in den mond,
En weten 't donkerst spoor te vinden,
   Waar de Almacht oog en handen bond.

Wat echter zou ons menschelijk vernuft, wat onze stoutmoedigheid vermogen, indien God, wiens oneindige wijsheid in de taal der winden zoo luid wordt verkondigd, ons niet deelachtig had gemaakt aan zijn onuitputbaren rijkdom?

Ook 't koeltje door de dreven fluistert:
   Geloof en hoop; hier is de Heer!
H.v.W.

Landverhuizers onder de dieren.

I.
De trekdieren.

Wanneer men van trekdieren spreekt, denkt iedereen terstond aan de zoogenaamde trekvogels, die wij in het najaar naar warmere

landstreken zien verhuizen, om bij den eersten ademtocht der volgende lente naar het oude vaderland weêr te keeren.

Dat heengaan als de winter in aantocht is, en die terugkeer wanneer de natuur opnieuw begint te leven, wijst vanzelf op een der voornaamste oorzaken van de jaarlijksche verhuizing: het wisselen der jaargetijden. Het glanzend veêrenkleed der vogelen moge in de zonnestralen schitteren, in het koude seizoen is het geen voldoende beschutting tegen de wisselvalligheden van het weêr; zij zoeken dus de zonnestralen, daar een eeuwige zon voor hun bestaan noodzakelijk is.

Wij weten echter bij ondervinding, dat de vogels ons reeds verlaten en terugkeeren, alvorens iets van die wisseling der jaargetijden te bespeuren is. Sommigen hebben gemeend hieruit te mogen besluiten, dat het trekken der vogels nog andere oorzaken moest hebben, te meer daar men heeft opgemerkt, dat trekvogels, in eene kooi opgesloten, tweemaal per jaar buitengewoon onrustig zijn en wel juist in de maanden september en april, de twee trekmaanden.

Het is zeker, dat nog andere oorzaken voor het trekken bestaan, doch even zeker is het ook dat de vogels op reis gaan ten gevolge van een voorgevoel van aanstaande weêrsverandering. Dit voorgevoel wordt verondersteld zeer fijn te zijn, daar men over het algemeen uit een vroeg vertrek in den herfst een spoedige vorst, en uit een tijdigen terugkeer in de lente een zacht voorjaar voorspelt.

MOUKHTAR-PACHA, BEVELHEBBER VAK HET TURKSCHE LEGER IN KLEIN-AZIË.

En niet ten onrechte! De dieren, die altijd onmiddellijk aan den invloed van het weêr zijn blootgesteld, moeten de beginnende veranderingen van het weêr sterker gewaarworden dan de mensch, die zich door kleeding, woning en levenswijze aan dien invloed weet te onttrekken of althans dien verzwakt. Vooral de vogels hebben, door hunne geschiktheid om zich van den bodem in hoogere luchtlagen te verheffen, gelegenheid, om de daar heerschende winden of luchtstroomen te gevoelen, soms reeds veel vroeger dan zulk eene verandering van warmtegraad op aarde bespeurd wordt.

Gebrek aan voedsel mag met recht op de tweede plaats genoemd worden als eene hoofdoorzaak der jaarlijksche verhuizing. Hetzij de vogels van planten of insecten leven, beiden ontbreken bij ons in den winter, daar ook de insecten op planten azen en dus van het plantenrijk afhankelijk zijn.

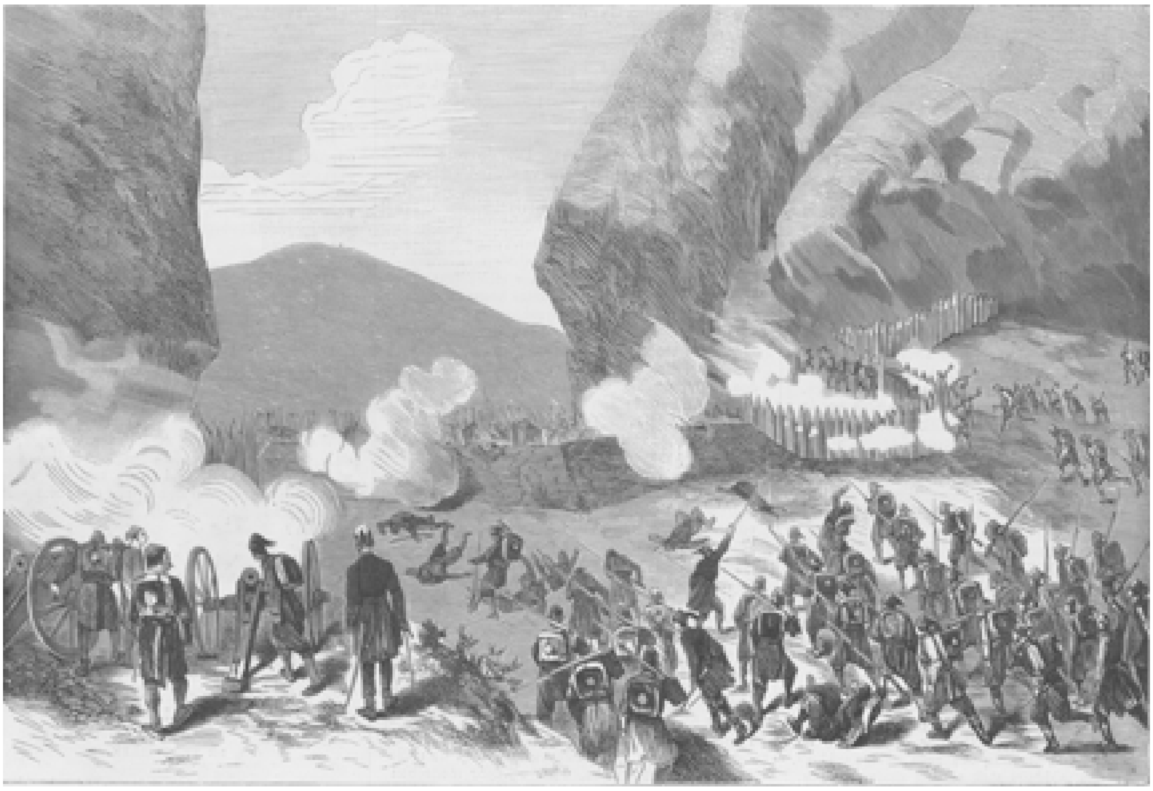

DE OORLOG IN HET OOSTEN. - EEN AANVAL DER TURKEN OP DE MONTENEGRIJNEN BIJ NIKSIK.

DE OORLOG IN HET OOSTEN. - ONTHAAL VAN RUSSISCHE TROEPEN AAN EEN SPOORWEGSTATIE.

Als de planten door de koude sterven, of ook als door de geregelde jaarlijksche opvolging van bloeien, vruchtzetten en het afvallen der vruchten het voedsel in zekere streek begint te ontbreken, worden de dieren gedwongen eene andere woonplaats te zoeken. Vogels die van insecten leven, moeten in den winter zulke gewesten verlaten, waar de insecten door de koude ontbreken. De zwaluw vindt bij ons geen voedsel in het barre seizoen, en de koekoek zou gewis van honger sterven, als hij zich gedurende dien tijd in ons land bevond. De ooievaars verlaten ons als de kikvorschen zich verbergen op den bodem van het water en de veldmuizen hare winterkwartieren in den grond betrekken.

Het zou hier de geschikte plaats zijn te spreken over de algemeene vergaderingen der trekvogels, alvorens zij de reis ondernemen, over de lange beraadslagingen, die soms dagen achtereen duren en waarbij het duidelijk is op te merken, dat de vogels evengoed eene ordelijke maatschappij uitmaken als wij, menschen, durven denken. Buffons schildering van zulk schouwspel is echter te bekend dan dat wij het zouden herhalen. Liever willen wij een gezelschap gepluimde reizigers op hunnen tocht vergezellen en zullen tot voorbeeld de wilde gans nemen.

Op den dag voor de reis bepaald zitten allen op een groote vlakte bijeen. Alle schikkingen zijn genomen, alle gebeurlijkheden besproken en de maatregelen daartegen te nemen bepaald. Toch bestaat er een gesnater, een heen en weêr vliegen, eene onrust alsof de ganzen voor 't eerst bij elkaar kwamen. Eensklaps ontstaat er een diepe stilte. Eene gans vliegt op, laat een voor allen verstaanbaar geluid hooren en de kolonie rangschikt zich. Gewoonlijk vormen de ganzen eene lijn als eene I, ofwel twee lijnen, die in een punt samenloopen als een omgekeerde V. De gans, die aan het hoofd der I of de punt der omgekeerde V vliegt, heet de leidster en moet als het ware de geheele kolonie trekken, want de bek van elke volgende gans rust op den staart der voorgaande.

De rol van leidster is dan ook over verschillende dieren verdeeld, die elkaar beurtelings aflossen. Men trekt nu voorwaarts in de richting die jaarlijks gevolgd wordt. In de eerste dagen gaat alles goed. Men heeft weinig te lijden van onstuimige winden en roofvogels, terwijl de vooruitgezonden verkenners geschikte en goed verborgen plaatsen weten aan te wijzen om er den nacht door te brengen. De vleugels zijn nog niet vermoeid, de kreten der leidster worden vroolijk beantwoord en het gesnater is zoo lustig, alsof de reis nog moest aanvangen.

Allengskens neemt het vermaak af en de vermoeidheid toe. Paf! paf! gaat het uit duizenden geweren, want de bewoners der landen, waar zij doortrekken, wachten hun jaarlijkschen buit af, openen er hun moorddadig vuur onder en schieten er zooveel zij kunnen. De verwarring, welke daarop volgt, is echter niet zoo groot als men wel zou meenen. Dicht aaneengesloten en met eene snelheid, die verbazing wekt, vervolgt de kolonie haren weg, tot eene geschikte en veilige plaats haar verademing aanbiedt. Daar rust men wat uit, doch zoo stil mogelijk en niet zoodra is hot weêr donker of de reis wordt hervat, totdat het punt van bestemming is bereikt.

Bij haar aankomst schijnt het aantal niet merkbaar verminderd te zijn en toch is het bekend, dat in de Hudsonsbaai-landen, waar de canadasche gans telken jare heentrekt, niet minder dan 3000 tot 4000 stuks jaarlijks worden ingezouten, terwijl het niet ongewoon is, dat een Indiaan uit zijn blaêrenhut 200 stuks op één dag doodt.

Waar zulk een verlies onmerkbaar heet, moet het getal wel zeer groot zijn en niet minder de hoeveelheid voedsel, welke zulk eene kolonie dagelijks noodig heeft. De

fransche natuurkundige Audubon, die dikwijls getuige was van de slachtingen, welke onder de amerikaansche ganzen, eenden en trekduiven worden aangericht, deelt de volgende merkwaardige bijzonderheden over de amerikaansche trekduiven mede:

'Veronderstelt eene kolonie van eene mijl breed, wat ver beneden de werkelijkheid is, en neemt aan dat wij haar onafgebroken drie volle uren boven ons heen zien trekken met de snelheid van een mijl per minuut, dan krijgen wij aldus een paralellogram van 180 mijlen lengte op één breed. Veronderstelt dat twee duiven een vierkanten meter plaats noodig hebben, dan krijgen wij een geheel van *een billioen, honderd vijftien millioen, honderd zes en vijftig duizend* duiven *per kolonie*. Daar nu elke duif dagelijks ruim een halve pint voedsel noodig heeft, bedraagt de gezamenlijke hoeveelheid, welke die massa verslindt, *acht millioen zeven honderd twaalf duizend schepels per dag.'*

Waar zij neêrgedaald zijn, blijft geen graankorrel of vrucht achter, al wat eetbaar is wordt meêgenomen. Over de snelheid waarmeê zij reizen vinden wij het volgende bij denzelfden schrijver: 'Men heeft te New-York duiven geschoten, wier krop nog vol rijst was, welke zij nergens anders dan in Carolina of Georgië genuttigd konden hebben. Dewijl nu de spijsverteering binnen de twaalf uren plaats heeft, zoo volgt daaruit, dat zij drie- à vierhonderd mijlen in zes uren afgelegd hadden, dus een mijl per minuut.'

Niet alle trekvogels maken de reis in kolonies. Enkelen gaan paarsgewijze, anderen bij troepen van tien à twintig en nog anderen gaan geheel alleen, doch laatstgenoemden keeren zeldzaam naar het oude vaderland terug. De manier van vliegen is bij allen ook zeer verschillend. De kraanvogels bijvoorbeeld vormen een driehoek en blijven allen dicht aaneengesloten; de spreeuwen draaien en keeren en volgen een golvenden weg, in plaats van een rechte lijn, zoodat zij niet bij elkander aansluiten; ook de kwartels vliegen elk afzonderlijk. Een hunner vleugels gebruiken zij als zeil, terwijl de andere den dienst doet van roeiriem.

Doch wij moeten van de vogels afscheid nemen om de bewoners van het water in hun trekken na te gaan.

Het is licht begrijpelijk, dat de oorzaken voor de verhuizing der vogels niet hetzelfde kunnen zijn voor het trekken der visschen. De temperatuur van het water is op sommige tijden zeer verschillend, doch niet in zulk eene mate, dat de visch, door zijnen vorm daar tegen beschermd, er om verhuizen moet. Ook gebrek aan voedsel kan hem niet dwingen eene plaats te zoeken die rijker is aan aas, daar de zee zoowel als de rivieren dit in zulk een overvloed bezitten, dat de roovers onder de waterbewoners steeds en overal buit vinden: hongersnood is in het water onbekend.

De oorzaken van het trekken moeten dus in andere omstandigheden worden gezocht, en over deze zijn het de geleerden in 't geheel niet eens. Ofschoon men als algemeenen regel aanneemt, dat de noodzakelijkheid der visschen om een geschikte plaats ter ontwikkeling hunner eieren te vinden den stoot aan hunne jaarlijksche beweging geeft, zijn er zoovele uitzonderingen op dien regel, dat hij als 't ware daaronder verdwijnt.

Van den haring, die gewoonlijk als voorbeeld voor dien algemeenen regel wordt aangehaald, is het wel bekend, dat hij jaarlijks van de Noordelijke IJszee naar de Noordzee trekt om daar zijne eieren te leggen, doch het is tevens een feit, dat omstreeks denzelfden tijd in het Kanaal en de Noordzee miriaden kleine wormen en vischjes verschijnen, waarop hij jacht maakt. De zeeschildpadden, welke wij onder deze rubriek brengen, daar zij eveneens in het water leven, komen insgelijks hare

eieren in het warme kustzand leggen, en schijnen ook nog door andere oorzaken daarheen gedreven te worden. De gouverneur van fransch Canada verhaalt toch, dat de schildpadden, die geregeld de kusten van het eiland Miscou bezochten, in 1669 verdwenen, omdat in het vorige jaar de bosschen door een brand verwoest waren. Hij merkt daarbij op, dat dezelfde oorzaken op verschillende plaatsen altijd dezelfde gevolgen hadden: de vlucht der visschen werd veroorzaakt door de vernietiging van den plantengroei, welke hen naar de oevers trok.

Zoo zouden wij voor verschillende vischsoorten verschillende uitzonderingen, of liever bijoorzaken kunnen aanhalen, doch wij gaan liever, evenals wij bij de vogels deden, enkele reizigers op hun tocht volgen.

Bij den aanvang van het jaar vertrekken ontelbare scholen haringen van het noorden. De grootste scholen verdeelen zich aanstonds in twee vleugels, waarvan de rechter tegen maart aan de kusten van IJsland verschijnt, en wel in zulk eene ontelbare hoeveelheid, dat men in genoemde maand daar niet met een roeiriem in het water kan slaan zonder er eenige van te dooden.

De linkervleugel trekt naar de Noordkaap, strijkt langs de kusten van Noorwegen en gaat door de Sont naar de Oostzee en gedeeltelijk naar de Zuiderzee, terwijl een nog talrijker afdeeling den weg naar de Oreaden inslaat, waar de hollandsche visschers ze in de maand juni op wachten.

Daar heeft eene nieuwe verdeeling plaats. De eerste school trekt langs de kusten van Engeland en Schotland naar het Kanaal, terwijl de tweede om Schotland heen de kusten van Ierland opzoekt en van daar verder de fransche kusten komt aandoen, om zich met hen, die door het Kanaal getrokken zijn, te vereenigen. Op die hoogte blijven zij den geheelen zomer, om op den gestelden tijd weêr te verdwijnen.

De zalm behoort ook tot de trekvisschen: een gedeelte van het jaar brengt hij in de zee, het andere in de rivieren door, waarin hij geboren is. 't Is algemeen bekend, dat alle rivieren uit de bergen als kleine beken ontspringen, dat zij al meer en meer andere beken en kleine rivierkens in zich opnemen, dat zij daardoor al grooter of liever breeder worden, en dat zij altijd naar zee stroomen. 't Spreekt dus vanzelf dat het zoowel voor visschen als voor schepen moeilijk moet vallen stroomopwaarts te komen. Maar zonder voor hindernissen, zooals schietstroomen en watervallen, terug te deinzen, weet de zalm door krachtsinspanning stroomopwaarts te zwemmen, en rust niet voordat hij de plaatsen bereikt heeft, die voor het kuitschieten en het uitkomen der eieren gunstig zijn.

Meestal brengt de zalm den winter in zee door, en gaat in het voorjaar in het zoete water. Hij vertoeft eerst eenigen tijd in het brakke water der riviermonden, als om aan het minder zoute water te gewennen. Als de tocht stroomopwaarts begint, schikken zich de zalmen in zekere orde: een sterk manneke voorop, terwijl de jongsten en zwakken achteraan komen. Over watervallen en dammen springt de zalm heen, en dit moet hij soms herhaaldelijk wagen, alvorens hem zulks gelukt.

Op zulke plaatsen vooral maken de visschers eene goede rekening, hetzij dat ze dáár de vermoeide zalmen met pieken steken, hetzij ze netten spannen waarin de visschen verward geraken. Onvermoeid en onbevreesd trekken de overblijvenden voort, totdat zij op eene plaats komen, waar de rivier minder diep begint te worden en de grond met grint bedekt is. In de avond- en morgenschemering ziet men dan de wijfkens met den snuit lange groeven in den grond maken en hare kuit daarin leggen, waaruit de jonge zalmen te voorschijn komen, die later met de ouden naar zee trekken.

Doch genoeg van de visschen; wij willen de bijzonderheden betreffende de landverhuizers onder de waterbewoners met de zeeschildpadden sluiten.

De zeeschildpadden leven zoowel aan de afrikaansche als aan de amerikaansche kusten van den Atlantischen Oceaan en verlaten zelden de warme streken. Door stormen voortgedreven, worden zij echter soms tot in de Middellandsche Zee en zelfs aan de engelsche kusten waargenomen. Vreedzaam en van plantenvoedsel levende, loopen en grazen de kudden zeeschildpadden op den bodem der zee, als onze runderen in de weide: bij helder en stil water ziet de zeeman ze soms in troepen de onderzeesche wiervelden afweiden. Soms gaan zij in de monden der rivieren en verlaten zelfs het water om gras en kruiden te zoeken. Maar regelmatig en in scharen van vele honderden verschijnen zij jaarlijks op de vlakke, zandige eilanden der zee, die aan de noordkust van Cuba, rondom Oost-Florida en in vele andere streken van de Golf van Mexico gevonden worden. Om eieren

te leggen gaan zij aan land. In heldere nachten als de maan schijnt komen de wijfkes dicht bij den oever, bespieden het land eerst op een afstand van 50 tot 60 schreden, laten, als zij niets buitengewoons bespeuren, een luid gesis hooren en gaan aan wal, ofwel duikelen plotseling onder water, en komen in vele uren niet meer boven, zoodra zij eenig vreemd gedruisch hooren of een mensch zien.

Op het drooge gekomen, zien zij met uitgerekten hals voorzichtig rond en zoeken soms op 100 schreden afstands van de zee eene geschikte plaats om hare eieren te leggen.

Dan begint eerst de eigenlijke arbeid, waarvan de bovenaangehaalde natuurkenner Audubon eens een verborgen getuige was. Zij graven een 18 tot 24 voet diepen kuil in het zand, waarin zij hare 150 tot 200 eieren op reien nederleggen, en ten laatste zoo nauwkeurig weêr met zand bedekken, dat er geen spoor van te zien is, te meer daar zij, door met het buikschild er over heen te draaien en te sleepen, den grond weêr volkomen vlak maken.

Na het ontkiemen der eieren worden de jongen terstond meê naar zee genomen, om naar het oorspronkelijke verblijf terug te keeren.

Eindelijk zijn wij tot de zoogdieren onzer eerste afdeeling genaderd. Ook onder hen treft men er aan, die op geregelde tijden van het oorspronkelijk vaderland naar eene meer gunstig gelegen streek verhuizen, om later, wanneer het geboorteland weêr zijn oud aanzien hernomen heeft, terug te keeren. Voor het trekken der zoogdieren is echter geen algemeene regel aan te geven, daar elke diersoort daartoe geleid wordt door zijne geheel op zichzelf staande behoeften. Wij zullen ons dus bepalen in algemeene trekken deze dieren in hunne verhuizing te schetsen.

De rendieren in Lapland trekken in den zomer uit de laagten naar de hoogvlakten en de bergtoppen, alleen om de zwermen bremsen en muggen te ontvluchten, die aldaar gedurende het warme seizoen bij miriaden aanwezig zijn en zoowel voor menschen als dieren eene onuitstaanbare plaag worden. Soms zelfs schrikken zij niet terug om tot de grenzen van het bergijs te naderen, indien hunne kwelgeesten hen in te groot aantal gevolgd zijn.

Iedereen kent de grooto jaarlijksche verhuizing van beren, eekhorens, muskusratten, bizons en wilde paarden in de prairieën van Noord-Amerika, die, wel is waar, gewoonlijk voor een dreigend gevaar, hetzij prairie-branden of uitgestrekte klopjachten der roodhuiden de wijk nemen, doch welke zoo geregeld plaats heeft, dat, indien zich zulke gevaren niet voordoen, zij toch hunne tochten ondernemen en stilhouden op de plaatsen, die hen geschikt voorkomen om in al hunne behoeften te voorzien. Hun trekken is echter meer eene woeste vaart dan eene geregelde reis, en de vernieling die zij onderweg aanrichten is zoo groot, dat men aan hunne tochten de gebaande wegen door die eindelooze grasvlakten te danken heeft, langs welke de karavanen ze in alle richtingen doorkruisen.

Ook in verschillende andere landen trekken de inlandsche dieren tegen den winter zuidwaarts en tegen den zomer noordwaarts. We zullen echter van deze afdeeling afscheid nemen, om ruimte te winnen voor onze twee volgende afdeelingen, waar wij meer bijzonderheden aan te stippen hebben.

(*Wordt vervolgd.*)

Het onbekende meesterstuk.
Door Mathilde.

Eene schitterende cavalcade verliet op een heeten zomernamiddag de poorten van Madrid.

Zij bestond uit een tiental mannen, jong, levenslustig en blijkbaar tot de eerste standen der hoofdstad behoorende; aan hun spits ging de reeds grijze, doch nog sterke en ridderlijke hertog De Mendoça; de ruiter aan zijne zijde droeg geen minder rijke kleeding, maar toch waren alle heldere kleuren daarin met zorg vermeden, en zou hij reeds hierdoor alleen de opmerkzaamheid hebben getrokken, zelfs indien zijn blonde lokken en baard geen scherp contrast hadden gevormd met het donkere uiterlijk zijner gezellen.

Een blozend incarnaat, een forsche maar toch sierlijke gestalte, zekere afgemetenheid in zijne gebaren en bewegingen verraadden hem als den zoon van het Noorden. De opslag zijner van geest fonkelende oogen zou wellicht te streng geweest zijn zonder den gullen lach, die om zijne lippen speelde en er telkens op terug kwam bij de losse scherts zijner jongere vrienden.

Reeds eenigen tijd hadden zij langs heuvels en dalen gedwaald; allengs waren de hertog en de vreemdeling een weinig gescheiden geraakt van het overige gezelschap; verdiept als beiden waren in een belangrijk gesprek over hooge staatsaangelegenheden, bemerkten zij niet, dat de zoo even nog helder blauwe lucht thans een dreigend, duister aanzien had aangenomen en de zon bedekt ging worden door zwarte onweêrswolken.

Eerst toen hare laatste stralen verdwenen, viel de somberheid, welke hen omgaf, beiden staatslieden op. Zij deden hunne paarden stilstaan en de overige ruiters kwamen hen ter zijde; men zag rond, maar de aanblik leverde niets geruststellends op.

Aan hunne voeten lag Madrid, geheel in een wolk gehuld; het onweêr klonk onheilspellend in de verte en kwam met elke seconde nader en nader; reeds vielen eenige groote regendruppels op hunne kleederen.

Plotseling werd hun oor getroffen door het zilveren getingel van een kerkklokje.

‘Het klooster van San Francesco,’ riepen eenigen verheugd; ‘het zal hier dicht bij zijn. Laat ons daar een schuilplaats vragen.’

Eenigen reden den heuvel om en hun kreten noodigden de anderen uit hen te volgen. Binnen weinige minuten stond het ernstige, grijze gebouw met zijn hooge muren en slanken toren voor hunne oogen.

Snel als de bliksem, die bij tusschenpoozen de lucht doorkliefde, reed de cavalcade naar het oude klooster.

De hertog De Mendoça klopte op de zware deur en, als had men in dit opkomend onweder gasten verwacht, werd ze bijna onmiddellijk geopend. De portier, zonder voor de schare ridders terug te schrikken, bood hun minzaam de gastvrijheid aan, beloofde dat men de beste zorg zou dragen voor de paarden en geleidde hen vervolgens naar de spreekkamer,

Het was een ruim vertrek; het licht viel spaarzaam door de smalle spitsboogramen; donker houtwerk maakte het uitzicht nog somberder; eenige stoelen, een groote tafel, alles in den strengen stijl van het gebouw, voltooiden het meubilair.

Vroolijk zetten de jonge lieden zich neder, schertsend over het onverwachte toeval, dat hen uit de vrije, frische lucht binnen deze stille kloostermuren bracht, die zeker in lang geen getuigen waren geweest van zooveel jeugdigen levenslust en misschien zelfs dartelen overmoed.

De hertog en zijn vriend lachten meê; de laatste had een blik op de schilderijen geworpen, die in de paneelen gevat waren, doch zij schenen zijn aandacht niet te verdienen; toen de deur geopend werd, keerde hij zich om en vereenigde zich met den hertog om de binnenkomenden te begroeten.

Het was de prior van het klooster, gevolgd door twee broeders, die ververschingen droegen; hij was nog een jeugdig man, zijne gestalte echter was eenigzins voorover gebogen; de sporen van een streng leven lagen op zijne magere, doorgroefde, doch edele gelaatstrekken; zijne groote oogen, diep in hunne kassen verscholen, hield hij bijna altijd neêrgeslagen, maar een vriendelijke lach plooide zijne bleeke lippen, toen hij zijn gasten de fijne vruchten en versterkenden wijn aanbood.

‘Op uw gezondheid, mijn vader!’ sprak de hertog, en hief zijn beker op; ‘drink met ons een teug meê, of gij zult ons den zoeten smaak verbitteren.’

De prior vulde een der bekers, klonk met den hertog, doch raakte het edele vocht zelfs niet met zijne lippen aan.

‘Verschoon mij,’ zeide hij, ‘onze regels verbieden ons dien drank!’

‘Ge maakt mij mismoedig en beschaamd, vader,’ verzekerde de vreemdeling. ‘Hoe zal ons, die pas van een schitterenden feestdisch komen, deze wijn goed smaken, wanneer gij, die heden wellicht nog slechts een sober maal hebt gebruikt, dien versmaadt?’

‘Drinkt, mijne heeren, drinkt, en moge de herinnering, die gij bewaren zult van het klooster San Francesco, langer duren dan de smaak van dit vocht!’

‘Het zal een der laatste herinneringen zijn, welke mij aan Spanje hechten,’ hernam de andere glimlachend, ‘morgen zal ik ver van hier zijn.’

‘Heeft dus mijn blik mij niet bedrogen? Zijt gij geen landgenoot van ons?’

‘Hij is geen Spanjaard,’ antwoordde Mendoça, ‘maar toch een onderdaan van onzen geëerbiedigden koning, want hij is een Vlaming.’

‘De zon, de zon!’ riepen een paar juichende stemmen.

De vreemdeling keerde zich om; inderdaad vielen eenige stralen, door regenachtige wolken en de kleine ruiten dringend, op den ingelegden vloer en de bruine paneelen, die nu glansden als waren ze verguld en nieuw. De Vlaming volgde die straal zooals zij trilde en speelde op de zoldering, de tafel en het houtwerk; maar plotseling ging hij een stap achteruit, streek met de hand langs de oogen en, zonder een woord te spreken, liep hij langs zijne verbaasde gezellen, totdat hij staan bleef voor een der schilderijen, waarop nu juist de zonnestraal rustte.

Een poos bleef hij in stomme beschouwing verzonken en allen volgden zijne blikken.

Het was een vrij groot doek en het stelde den dood voor van den laatsten prior; 't gelaat van den stervende, verzwakt door de ziekte en verbleekt door den naderenden dood, droeg echter reeds den stempel van een hooger leven; 't scheen of die oogen nog nooit aanschouwde wonderen zagen, of die half geopende mond woorden zocht om uit te drukken wat dien blik verrukte.

En uit den hemel daalden twee kleine engelen neêr, buigende onder een vracht rozen en leliën; boven hen openden zich sferen van helder gouden licht, waarbij zelfs de zonnestraal bleek scheen. Om het doodsbed knielden eenige monniken, grijsaards en jongelingen, overstelpt van smart, de eenen met hun omhoog geslagen blikken, de anderen, als zochten zij, wat nu reeds hun vader het sterven zoo zoet maakte.

De figuren tintelden van leven, de kleuren smolten zacht en harmonisch ineen, een hooger geest scheen zelfs in de kleinste bijzonderheid den schilder te hebben bezield.

‘Een meesterstuk,’ fluisterden eenige der jongelingen en men las 't in hun oogen, dat ook zij dienaren of ten minste bewonderaars waren der kunst.

De prior zelfs scheen getroffen, hij wendde zijn oog niet van den vreemdeling af en het scheen bijna of zijne lippen trilden en zijne handen licht beefden.

Daar keerde de Vlaming zich tot hem en vroeg kort maar beslist:

‘Wie was de meester, die dat kunststuk schiep?’

‘Een kunststuk?’ herhaalde de prior.

‘Ja, een kunststuk, zooals de wereld er slechts weinige bezit. Mijn vader, zeg het mij spoedig, waar is de schilder?’

‘Hij is dood!’ antwoordde de monnik kalm.

‘Dood?’ klonk het als een treurige echo uit aller mond; de blijde lach was verdwenen, ernst lag op aller gelaat.

‘Dood!’ hernam de Vlaming, ‘dood! Zonder dat ik hem kennen mocht, zonder dat zijn naam aan de vergetelheid werd ontrukt. Gestorven misschien in den bloei zijner jaren, terwijl de kunst nog zooveel van hem hopen kon. Dood! O, mijn vader, gij zult het niet kunnen begrijpen, welk een verlies zijn dood veroorzaakt, want, ik herhaal het u, hij was een genie van den eersten rang, een prins in het rijk der kunst, die dit ontwierp..... wellicht ware hij er de vorst van geworden, en ik zou niet waard geweest zijn mijn naam te zetten naast den zijnen, en toch.....’ met een edelen trots verhief hij het schoone hoofd, ‘en toch ben ik Paul Rubens!’

Weêr blikte hij naar het meesterstuk en zoo ontging het hem, dat 't gelaat des priors eene verandering onderging, grooter dan die

door de zonnestraal teweeg gebracht op de schilderij.

Bij dat laatste fiere woord kleurden zijne wangen zich; zijne oogen, die hij nu opsloeg, schitterden als twee sterren aan een donkeren hemel; zijne handen vouwden zich op zijne borst, als wilden zij door de dikke pij heen de onstuimige kloppingen van zijn hart bedaren.

Maar weinige seconden slechts duurde die geestdrift; de kleur verdween van zijne wangen, de glans uit zijne oogen.

‘Ge begrijpt mij verkeerd,’ sprak hij zacht, ‘hij is dood wel is waar, doch voor de wereld slechts. Zij heeft geene rechten meer op hem, want hij zeide haar voor goed vaarwel en ruilde haar wild genot en snijdende smarten voor een stille kloostercel.’

‘Hij leeft dan nog!’ riep de meester jubelend uit; ‘o, dan is niets verloren. Zeg mij, waar hij zich bevindt en ik zal naar het klooster snellen, dat hem verbergt, ik zal zijne geniale hand kussen, mij voor hem neêrwerpen en op mijne bede moet hij zijne eenzaamheid verlaten!’

’Het zal tevergeefs zijn!’

‘Welnu, ik weet wat mij dan te doen staat, ik zal den paus smeeken, hem te bevelen in de wereld terug te keeren, waar hem rijkdom, glorie en onsterfelijkheid wachten. Zeg mij dan, vader, waar houdt hij zich op?’

‘Nooit, nooit!’ en het kalm gelaat des priors richtte zich onwillekeurig ten hemel.

‘De paus zal u dwingen het te zeggen. Hij zal niet gedoogen, dat een man, door God tot kunstenaar gewijd, zijn talent begrave. Zijn plaats is onder de meesters der kunst, zijn naam bestemd tot een eeuwig leven van roem! O vader, mijn vader! zeg mij toch zijn naam of anders.....’

Met waardigheid antwoordde de prior:

‘Dat klatergoud schijnt u het hoogste geluk, o meester, wellicht hebt gij nooit ondervonden hoe broos het is. Maar hij, die dit stuk ontwierp, leerde het op zijn rechte waarde schatten; hij heeft de wereld gekend en hare stormen over zijn hoofd voelen bruisen; hij heeft haar eer genoten en haar schimp verduurd. Haar doornen hebben hem gewond en slechts voorbijgaande rozengeuren gaven eenige vergoeding voor de felle smart, die zij veroorzaakten. Hij bezweek in den strijd en kwam toen, afgemat en hijgend naar rust, in de eenzaamheid; geloofd zij de Heer, die hem de kalmte naar geest en hart deed terugvinden! Hij is nu gelukkig en wilt gij dan zoo wreed zijn, hem opnieuw te werpen in het strijdperk des levens? De herinnering daaraan zal hem reeds met angst vervullen; geloof mijn woord, laat uwe verleidende stem niet in zijne ooren klinken, tracht niet hem te overreden, het is te laat! Toen hij van de wereld nog alles verwachtte, weigerde zij hem een glimlach, een woord van lof; voor dat karig loon had hij toen nog meer getart! Nu is hij dood voor haar en veracht hare schoonste lauweren!’

En diep drukte hij zijn kap over het gelaat om verdere vragen te voorkomen.

‘Het onweder is voorbij gedreven, laat ons vertrekken!’ sprak Rubens koel.

Zij gingen heen, maar zwijgend en ernstig.

Dien avond was er feest ten hove ter eere van den grooten schilder, den afgezant der infante Isabella en van het engelsche hof, maar noch muziek, noch dans, noch eerbewijzingen konden een wolk verdrijven, die op zijn voorhoofd zetelde.

De groote meester, die van het hobbelige pad der glorie niets kende dan de rozen, welke het omzoomden, verbleef met zijne gedachten in het strenge klooster.

Daar stond de bleeke prior in zijn cel; in zijne hand hield hij eenige penseelen en een palet; zijn oog rustte met liefde en weemoed op die beminde gezellen zijner eenzaamheid en op nieuw klonk de verleidende stem van Rubens in zijne ooren:

'Terugkeeren, opnieuw strijden en dan overwinnen!'

'Neen, neen! O, mijn God, aan uwe voeten heb ik den vrede gevonden, ik zal die kostbare gave niet op nieuw in gevaar brengen. Weg met dat verleden, weg met alles wat er aan herinnert, en dan eerst zal ik vrij wezen!'

Hij opende hst raampje zijner cel; daar onder murmelden de golfjes van een snelvlietende beek; hij wierp palet en penseelen omlaag, hij zag ze vallen en toen voortrollen, en hij wendde het hoofd om.

Een traan trilde aan zijne wimpers, hij liet die vallen en zonk toen in een stil gebed neêr voor zijne nederige slaapsteê.

Gezichten op den rumeenschen donau-oever.

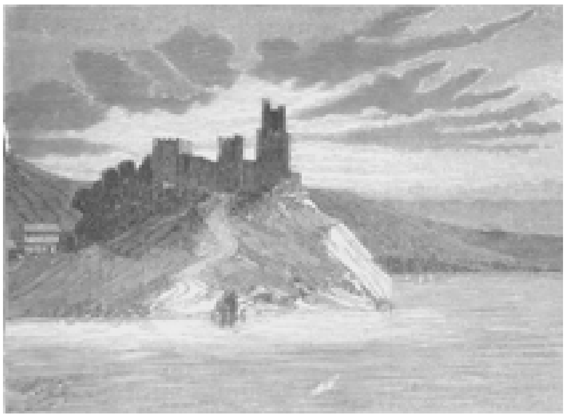

HET SLOT RAMA.

DE BRUG VAN JUTS.

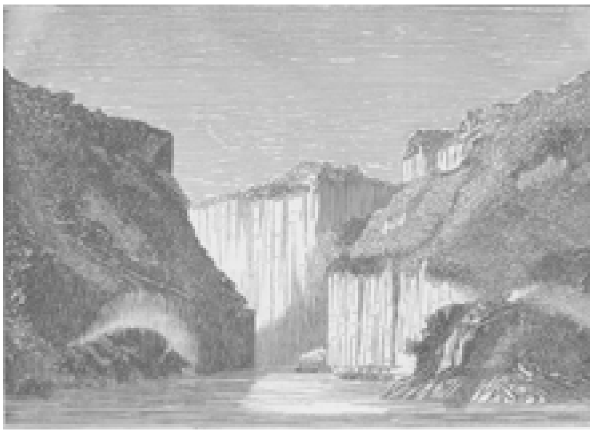

DE DONAU-ARM BIJ CAZAN.

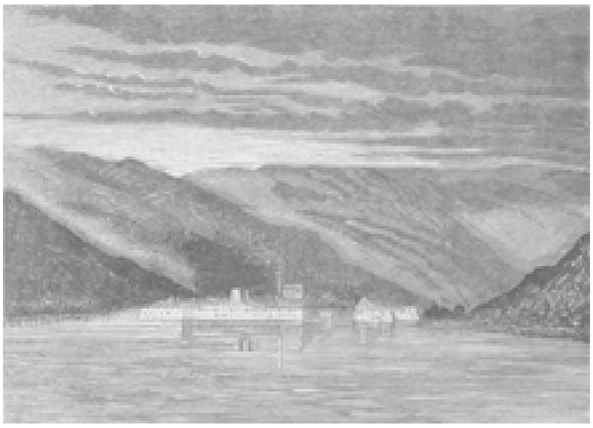

HET FORT ORSOVA.

[Nummer 41]

PRINS KAREL VAN RUMENIË EENE BATTERIJ BIJ KALAFAT INSPECTEERENDE.

Geillustreerd nieuws.

De oorlog in het oosten.

Het oorlogsveld in Klein-Azië biedt het publiek talrijke verrassingen aan. Nauwelijks hebben de Russen er eenig voordeel behaald, of de Turken spreken op hunne beurt van overwinningen en omgekeerd. In onze vorige aflevering meldden wij de russische overwinning bij Delibaba en het terugtrekken der Turken op Sadikan. De slag werd den 16 juni geleverd tusschen den rechtervleugel der Turken en den linkervleugel der Russen onder generaal Tergukasoff. De daarop gevolgde operatiën hebben echter de voordeelen voor de Russen weêr geheel doen verloren gaan. Nauwelijks was Moukhtar-pacha, die zich te Zervin, tusschen Kars en Erzerum, bevond, van het voorgevallene onderricht, of hij telegrafeerde onmiddellijk aan Rachid-pacha, den bevelhebber van den turkschen linkervleugel, zoo spoedig mogelijk op te rukken en zijne meer zuidwaarts staande wapenbroeders bij te springen, terwijl hij zelf met een gedeelte zijner macht optrok, om het opperbevel van den aldus versterkten rechtervleugel op zich te nemen. Den 18 kwamen reeds vijf bataljons infanterie, twee regimenten cavalerie en twee batterijen aan, waardoor de rechtervleugel uit negentien bataljons infanterie, vier regimenten cavalerie en drie batterijen veldartillerie, benevens eenig berggeschut bestond. De daarop volgende dagen werden nog nieuwe versterkingen gezonden. De Turken waren thans in staat den zegevierenden vijand met goed gevolg het hoofd te bieden. Den 20 begon de strijd met hevige voorpostengevechten, die den volgenden dag algemeen werd. Lang aarzelde de oorlogskans; door versche troepen versterkt, herhaalden de Turken met telkens onstuimiger moed hunne aanvallen, maar de Russen hielden kloekmoedig stand, en eerst toen de avond begon te vallen - het was acht uur geworden - begonnen de laatsten te wijken en trokken zich over de rivier, langs welker oevers hunne troepen geplaatst waren, terug. Hier poogden de Russen nogmaals stand te houden; 's nachts wierpen zij in allerijl verschansingen op, maar, geheel in de geschutlinie der turksche batterijen staande, werden zij door het moorddadig vuur genoodzaakt ook deze stelling te verlaten en zich al vechtende en onder zware verliezen op Delibaba terug te trekken. Dat de strijd, die in het geheel 33 uren geduurd heeft, zeer heet is geweest, kan blijken uit de ontzaglijke verliezen aan beide zijden. De Turken erkennen hunne overwinning met een verlies van 2000 man gekocht te hebben; van russische zijde ontbreken de cijfers, maar het aantal dooden zal daar gewis niet minder groot geweest zijn.

Terwijl de Russen en Turken bij Delibaba streden, werden er meer oostelijk, bij Bajasid, aan de persische grens, insgelijks belangrijke gevechten geleverd. Bajasid is de eerste turksche vesting in Klein-Azië, die door de Russen genomen is. Na dit wapenfeit was de russische linkervleugel westwaarts voortgerukt, om in verband met de hoofdmacht tegen Erzerum te opereeren. Een klein garnizoen en eenige afdeolingen kozakken werden in en nabij de plaats achtergelaten, teneinde ze tegen een mogelijken aanval der Turken te beschermen. Faïd-pacha had zich intusschen met omstreeks

10.000 Turken tusschen de veroverde sterkte en den russischen linkervleugel bij Delibaba weten in te dringen en bedreigde het vijandelijk legerkam bij Bajasid. Ook de Kurden, die in de nabijheid van het meer van Van wonen en kloeke ruiters zijn, hadden eindelijk aan den oproep der porte gehoor gegeven en, zich tot eene sterke krijgsmacht aaneen sluitende, waren zij naar Ardahan opgerukt, om zich met Faïd-pacha te vereenigen. Zoodra deze vereeniging had plaats gehad, werd den 18 juni de aanval tegen de grootendeels uit kozakken bestaande bezetting bij Ardahan beproefd, met het gevolg, dat de Turken en Kurden eene volledige overwinning behaalden, waarbij de Russen talrijke dooden op het slagveld achterlieten, terwijl 120 man en 200 paarden den Turken in handen vielen. De kozakken namen in allerijl de vlucht en trokken zich in de citadel terug, en de stad zelve werd door den vijand bezet.

Thans wordt Ardahan door de Kurden van Van nauw ingesloten, terwijl Faïd-pacha met zijne hoofdmacht naar Delibaba oprukt, om den russischen linkervleugel tusschen twee vuren te brengen.

Bij geen der vorige oorlogen hebben de Montenegrijnen zooveel tegenspoeden ondervonden als in den laatsten veldtocht. Van twee tegenovergestelde kanten tegelijk bestookt, en wel van uit de Herzegowina door Suleiman-pacha en van uit Albanië door Ali-Saïd-pacha, werden zij eerst uit de turksche provinciën teruggedrongen en daarna op hun eigen grondgebied bestookt. De marsch der beide turksche legerhoofden dwars door liet vijandelijk gebied was een voortdurende zegetocht, maar een triomftocht, die slechts door stroomen bloeds mogelijk gemaakt werd. Montenegro toch is een woest bergland, van diepe rotskloven en smalle ravelijnen doorsneden; iedere berg is eene natuurlijke vesting en elke bergpas een hinderlaag. Menig goed uitgerust turksch leger heeft in de diepe dalen van de Zwarte Bergen - de letterlijke vertaling van Monte-Negro - den ondergang gevonden, en menige pacha of bey, die vol hoop en moed de grenzen van het vorstendom overtrok, keerde er niet meer van terug. Want bij al hunne woestheid en onbeschaafdheid zijn de Montenegrijnen dapper en onversaagd en zeer aan hun geboortegrond gehecht. Suleiman-pacha's en Ali-Saïd-pacha's tocht kan dan ook een waar heldenfeit genoemd worden, en dat beiden de vereeniging hunner strijdkrachten hebben weten te bewerken, pleit voor de stoutmoedigheid en de krijgskunst der Turken.

Verschrikkelijk was de strijd tusschen de beide volken, die, hoewel in elkanders nabijheid levende, nochtans door godsdienst, neiging, zeden en gewoonten door zulk eene diepe klove van elkander gescheiden zijn. In breede stroomen heeft het bloed van Turken en Montenegrijnen gestroomd en in menig gevecht bezweken honderden, soms duizenden soldaten der wederzijdsche legers. Bepaalde veldslagen, welke dien naam verdienen, zijn in Montenegro niet geleverd, maar de geheele tocht der turksche bevelhebbers was een voortdurende kamp en iedere duimbreed gronds werd door de terugtrekkende Montenegrijnen hardnekkig verdedigd. De volharding, de krijgskunst en de overmacht der Turken hebben echter over al de bezwaren gezegevierd en de vereeniging van de legerkorpsen uit Herzegowina en Albanië is, zooals wij boven zeiden, op vijandelijk gebied tot stand gekomen. De vereenigde legermacht is thans tot nabij Cettinje, de hoofdstad van het vorstendom, voortgerukt, en zoo de laatste wanhopige krachtsinspanning van prins Nikita of de gebeurtenissen aan den Donau de operatiën der Turken niet verhinderen, zal de inneming van Cettinje weldra een feit zijn, waardoor de laatste tegenstand der Montenegrijnen gefnuikt zou zijn en het land zich geheel en al in de handen van zijn verbitterdsten vijand bevinden.

Strijden de Turken in Klein-Azië en Montenegro niet ongelukkig, aan den Donau gaan hunne zaken minder naar wensch. De Russen zijn den Donau overgetrokken: dit is het groote feit, dat voor veertien dagen iedereen verraste. Wel was die overgang dagen en weken aangekondigd en begon het publiek reeds ongeduldig te worden, maar juist omdat ze zoo dikwijls voorzegd, maar telkens weêr verschoven was, eindigde men met er niet meer aan te gelooven en kwam het bericht van de eindelijke volvoering van het waagstuk ten slotte nog geheel onverwacht.

Reeds bij het uitbreken van den oorlog werd het vermoeden geopperd, dat de Donau-overtocht tegenover de Dobrudscha, - die vlakke, moerassige en ongezonde turksche provincie, welke ten noorden en ten westen door den Donau en ten oosten door de Zwarte Zee begrensd wordt, - zou plaats hebben. Grond tot dit vermoeden gaf de omstandigheid, dat de eerste in Rumenië binnengerukte russische troepenafdeelingen zich naar Galatz en Braïla, twee steden niet ver van de Donau-monding, richtten. Toenmaals haastten zich dan ook de Turken een gedeelte hunner troepen, die meer westwaarts aan den Donau gestationeerd waren, naar de Dobrudscha te zenden, maar toen zich de russische legerkorpsen langs den geheelen oever der rivier begonnen te verspreiden, gaf men het eerst opgevatte vermoeden spoedig weêr op, te meer daar de Dobrudscha wegens haar ongezond klimaat, haar vlakken, drassigen bodem en wegens den verren afstand der operatielinie van het centrum als geheel ongeschikt werd beschouwd om er te landen en vasten voet te verkrijgen.

Op die veronderstelling voortbouwende, ontblootten de Turken ten tweeden male de Dobrudscha van het grootste gedeelte hunner troepen en volgens eensluidende opgaven bevonden zich op het oogenblik, dat de Russen den Donau overstaken, niet meer dan 13.000 man over de geheele uitgestrekte provincie verspreid.

De Dobrudscha is eene weinig bevolkte en, zooals wij boven aanmerkten, vlakke en zeer moerassige landstreek. In het noorden bevat zij de Donau-delta en in het zuiden strekt zij zich tot nabij Varna, aan de Zwarte Zee, uit. Aan den rechteroever den rivier liggen de steden Tultscha, Isaksja en Matsjin, die allen min of meer versterkt zijn. Even boven laatstgenoemde stad wendt de rivier zich zuidwaarts, en vormt zoodoende de westelijke grenzen der Dobrudscha, stroomt langs de gewichtige vesting Hirsova en Tschernawoda, waar de Donau weêr eene westelijke richting verkrijgt. Tusschen Tschernawoda en Kustendsji aan de Zwarte Zee, die hier een breede golf vormt, is het smalste punt der provincie, en beide steden zijn door een ouden romeinschen muur met elkander verbonden, die bij de vorige oorlogen als eene uitstekende defensielinie, een bolwerk tegen het verder voortdringen van den vijand dienst deed. Deze romeinsche muur sluit het noordelijk gedeelte van de Dobrudscha van de meer zuidelijk gelegen turksche gewesten af. Dusdanig is de landstreek, welker breede grens - de Donau - de Russen zijn overgetrokken.

De eigenlijke overtocht, de overtocht in massa, is den 23 juni begonnen. Voor dien datum waren echter reeds talrijke kleinere afdeelingen de rivier overgestoken en hadden zich in het tegenover Braïla liggende dorp Getschet genesteld, 't welk zonder slag of stoot door de Turken, die zich op Matsjin terugtrokken, ontruimd was. Thans begonnen de Russen van de beide oevers tegelijk eene pontonbrug te bouwen, welker deelen in de Sereth, eene zijrivier van den Donau, gereed gemaakt waren. Het klinkt vreemd, maar wordt door geloofwaardige berichtgevers verzekerd, dat de Turken,

die ten getalle van enkele duizenden op tien kilometers van Getschet hun legerkamp opgeslagen hadden, niets deden om den bouw der brug te verhinderen, maar met echt turksche onverschilligheid en, onder elke andere omstandigheid, prijzenswaardige onverschilligheid het werk beschouwden. Ja, op ongeveer een uur afstand van den oever stond op een hooge verhevenheid een observatorium, waarin eenige turksche genie-officieren door hunne kijkers den bouw der brug met de meest mogelijke belangstelling bezichtigden, als was het eene wetenschappelijke proef, doch zich verder om niets ter wereld bekommerden en de Russen rustig hunne gang lieten gaan.

Toen de brug bij Braïla zoo goed als gereed was, trokken eenige kompagniën russische sol-

daten bij het meer oostwaarts gelegen Galatz den Donau over. Dit geschiedde omstreeks drie uur in den morgen van den 23 juni. Om den overtocht te dekken hadden reeds in den nacht een paar sotniën (escadrons) kozakken eene ondiepte der rivier doorwaad en op een eiland nabij den turkschen oever post gevat. De booten, waarop de Russen over den Donau gezet werden, waren door ijzeren platen tegen de schoten van den turkschen oever beschut. De overtocht duurde den geheelen voormiddag, zoodat zich langzamerhand omstreeks 8000 man op turksch grondgebied bevonden. Die het eerst landden hadden het echter zwaar te verantwoorden. De hoogten nabij het dorp Zatoca waren door 3000 man Turken met eenig geschut voorzien bezet, en deze openden een hevig kanon- en geweervuur op de aanrukkende Russen. Kalm en onverschrokken, maar de noodige voorzichtigheid in acht nemende, wederstonden de eerst gelande troepenafdeelingen het vuur der Turken; zich niet door eene roekelooze vermetelheid latende meêslepen, beproefden zij geen aanval op de turksche bataljons, maar poogden op den drassigen oever vasten voet te krijgen en de landing hunner wapenmakkers gemakkelijk te maken. Eerst toen men over een genoegzaam aantal troepen beschikken kon en tevens eenige kanonnen op stoombooten over de rivier gebracht waren, werden de Turken met kracht aangevallen en na een hevigen strijd van de hoogten, door hen bezet, verdreven. De vijand trok nu in allerijl en onder zware verliezen op Matsjin terug.

's Namiddags bevond zich de geheele russische brigade van generaal Zimmermann op den turkschen oever. Volgens de Russen is hun verlies bij die eerste gevechten 140 dooden en gewonden, waaronder 9 officieren. Waarschijnlijk is deze opgave beneden de waarheid, doch het verlies staat in elk geval niet in verhouding met de belangrijkheid van het wapenfeit.

Terzelfder tijd dat de Donau-overtocht te Galatz op booten plaats had, maakten de Russen van hunne brug bij Braïla gebrijuik, om insgelijks hunne troepenafdeelingen naar de overzijde te brengen. De taak was hier gemakkelk. Van turksche monitors was geen spoor te vinden. Trouwens, het geheele vaarwater tegen over Braïla en Galatz is zoodanig met torpedo's bezet, dat een vijandelijk vaartuig zich er slechts met het grootste gevaar zou kunnen wagen en - sedert het geval met de *Seïfi* hebben de Turken ontzag voor die vreesselijke vernielingswerktuigen gekregen. Daarenboven is de linkeroever der rivier met batterijen van zwaar kaliber bezet, waartegen de monitors op geringen afstand niet bestand zijn. Daar de turksche troepen zich bovendien teruggetrokken hadden, bood de overgang op deze plaats geene zwarigheden aan en was er weldra eene voldoende strijdmacht op den rechteroever veroenigd, om in vereeniging met de tegenover Galatz gelande Russen tegen Matsjin op te rukken. De Turken wachtten echter den aanval niet af: nog den 23 juni ontruimden zij de plaats en trokken zuidwaarts, zoodat de Russen Matsjin op den avond van dien dag zonder gevecht bezetten en aldus een steunpunt voor hunne verdere operatiën verkregen.

Twee dagen later zijn de Russen ook bij Hirsova den Donau gepasseerd en is die belangrijke vesting door de Turken opgegeven. Voor het einde van de maand bevonden zich reeds 60.000 man russische troepen in de Dobrudscha en is de marsch naar het zuiden begonnen, waar de Turken zich bij den ouden romeinschen muur tusschen den Donau en de Zwarte Zee verschanst hebben en den vijand afwachten.

De overgang van den Donau bij Galatz en Braïla is gewis een belangrijk wapenfeit, maar zal in geen geval een hoofdpunt van den oorlog zijn. Niet in de Dobrudscha zal de strijd beslist of zelfs maar een belangrijke veldslag geleverd worden, - meer westwaarts, bij Roestsjoek en Widdin, is het zwaartepunt van het eerste bedrijf van den tegenwoordigen oorlog. Dáár bevindt zich de hoofdmacht der oorlogvoerende partijen; daar liggen de gewichtigste vestingen van de Donau-linie, van daar gaat de weg naar het binnenland uit. De bezetting van de Dobrudscha blijft dus slechts eene bijzaak, waaraan men niet al te veel gewicht moet hechten. Dit zal dan ook wel voor een gedeelte de oorzaak zijn, dat de Donau op deze hoogte zoo flauw verdedigd is. In onze volgende aflevering geven wij een omstandig verhaal van den overtocht der Russen te Sistova.

De bravo.

De bravi zijn van italiaanschen bloede; onder de merkwaardige verschijnselen, die de geschiedenis van Italië in zoo ruime mate oplevert, behoort dat der bravi zeker tot de merkwaardigste. Een bravo was van beroep struikroover, moordenaar of wat men in dit genre wil; sedert hij verlokt en geoefend werd op het pad der boosheid, had hij zich toegelegd op het hanteeren der styletten, het mengen van vergiften en al de bedrijven, die hem in zijn leven zoo vol afwisseling zouden kunnen te pas komen. Wanneer hij een zeker meesterschap in zijn vak verworven had, verkocht hij zich aan den een of anderen edele, die in het vervolg voor zijn onderhoud en wat dies meer zij had te zorgen, waarvoor hij hem het onbeperkte gebruik van zijn arm afstond. Wanneer de meester gaarne een vijand uit den weg wenschte geruimd te hebben, had hij aan zijn bravo slechts een wenk te geven, en hij was er zeker van dat zijn last stipt zou worden uitgevoerd. De bravo was de uitvoerende macht van de slechte driften der grooten. Niet altijd verkocht hij echter zijne vrijheid; soms verhuurde hij zich slechts voor gelegenheden en oefende zijn handwerk op een onafhankelijk standpunt uit.

Het was vooral inde vijftiende eeuw, dat deze kanker, de bravi, aan het italiaansche leven knaagde, doch ook nog lang daarna bleven zij hun goddeloos handwerk maar al te ongestraft drijven en de plakkaarten van de overheid hielpen maar weinig. Na het bovengezegde heeft onze gravure geene toelichting meer noodig; de bravo staat, den degen getrokken, op wacht; het ongelukkige slachtoffer moet dezen hoek passeeren, de nacht is donker en de dooden kunnen geen geheimen uitbrengen.

Landverhuizers onder de dieren.
II.
De eigenlijke landverhuizers.
(*Vervolg.*)

De liefde tot het vaderland moge den mensch ingeschapen zijn, zooals de dichters zeggen; de treffende verhalen van Zwitsers die aan heimwee stierven op het hooren van den *Alpenhorn* mogen waarheid bevatten; het moge zelfs waar zijn dat eens een Eskimo, die in Denemarken opgevoed was, en alle genoegens en voorrechten der beschaving had leeren kennen, op het strand een rottenden zeehond vond en daarbij neêrknielende, de walgelijke traan uitzoog, om, opstaande, met alle haast weêr naar Groenland te vertrekken - er schijnt toch soms nog iets sterkers te werken dan de

liefde tot den geboortegrond. Sprekende getuigen zijn de duizenden Ieren, die hun bekoorlijk land verlaten, en de nogmaals duizenden Duitschers, die verhuizen naar Amerika liever dan te blijven in *das Deutsche Vaterland.*

Wat van den mensch gozegd kan worden, schijnt eveneens bij de dieren waar te zijn. Ook onder deze vindt men er, die ons doen gelooven dat zij de spreuk: ‘Waar het mij wel gaat is mijn vaderland,’ tot richtsnoer op hun levensweg gekozen hebben.

Het aantal diersoorten, welke deze spreuk in practijk brengen, is echter niet bijzonder groot en bijna geheel onbekend aan hen, die er geene bijzondere studie van gemaakt hebben. Wij zullen ons dus bij deze afdeeling bepalen tot een tweetal dieren, waarvan het eerste bovenaan staat op de lijst der eigenlijke landverhuizers: de rat, en het tweede, dat Nederland tot een nieuw vaderland heeft gekozen: het zandhoen.

Er was eens een tijd, dat Europa de ratten niet anders kende dan bij naam, en zulk eene verschrikkelijke mare brachten de reizigers van het kleine knaagdier niet mede, dat men zich ongerust begon te maken, toen het in de eerste helft der zestiende eeuw in Europa verscheen. Vanwaar de rat kwam, waar haar geboorteland was, op welke wijze zij den Oceaan overstak, daarover verdiepte men zich in gissingen, want iets zekers was niet aan te geven. Wel hebben Lineus, Pallas en andere dierkundigen gemeend haar voor een onaangenaam geschenk van de nieuwe aan de oude wereld te moeten houden, daar haar verschijnen in Europa kort na de ontdekking van Amerika geschiedde, doch met meer zekerheid mag men aannemen, dat de zwarte rat uit de steppen van Azië voortkomstig is.

Waar is het, dat deze knaagdieren in Amerika in veel grooter menigte voorkomen dan op het oostelijke halfrond, met uitzondering echter van Perzië, waar zij in ongelooflijke hoeveelheden gevonden worden. Daar de weg, dien de rat bij hare verhuizing genomen heeft, niet door de oude schrijvers aangewezen is, zoo zal haar eigenlijk vaderland wel onbekend blijven; hoogst waarschijnlijk is het, zooals wij reeds boven zeiden, Midden-Azië. Thans is zij over geheel de aarde verspreid, doch meer in warme dan in gematigde luchtstreken, terwijl zij in koude landen geheel ontbreekt.

Een meer verslindend dier dan de rat bestaat er niet; alles is haar welkom en zelfs haar eigen geslacht spaart zij niet. Wanneer zij in talrijke groepen bijeen zijn, vallen zij zelfs onze huisdieren aan: varkens, konijnen, enz. Men heeft gevangenen, menschen die in onderaardsche holen verdwaald waren en in hunnewieg slapende kinderen de prooi zien worden van die dieren. Een fransch dierkundige verhaalt, dat zij in één nacht de lijken van vijf en dertig paarden verslonden.

Zoolang zij op eene plaats, waar zij zich genesteld hebben, voedsel vinden, verlaten zij deze niet, doch begint dit te ontbreken, dan verhuizen zij, hetzij alleen, hetzij bij groepen of bij ontelbare massa's. In dit laatste geval trekken zij van werelddeel tot werelddeel en rusten niet, voordat zij een geschikt verblijf aantreffen. Meestal is dit eene volkrijke stad; zij komen er aan en vestigen er zich zonder eenige moeite, doch bij voorkeur in gebouwen en huizen, waar zij een voldoend voedsel vinden.

Hoe moeielijk het is ze te verdrijven, zullen allen wel weten, die ooit op de rattenjacht zijn geweest. In de engte gedreven verdedigt de rat zich met moed, vecht met katten en honden en tracht zelfs den mensch in het gezicht te springen en te bijten.

Behalve de zwarte rat, waarvan boven sprake is, behoort ook de grauwe rat tot de landverhuizers. Vermoedelijk ook uit Azië naar hier gekomen, gevoelt zij zich bij ons thans volkomen thuis. Aangaande haren tocht ontbreekt het niet aan berichten. Volgens Pallas kwam zij uit de steppen van Azië in 1727 te Astrakan, werd in 1730 voor het eerst in Engeland en in 1750 in Frankrijk gezien, en was, volgens Harlan, omstreeks 1775 reeds in Noord-Amerika aangeland. Thans is zij in de La Plata-Staten, Chili, Nieuw-Holland en de Falklands-eilanden zeer verspreid. Zelfs op de Koraal-eilanden in de Zuidzee en ook op het vulkanische eiland Ascension, waar sedert eenige jaren eene uit weinige personen bestaande engelsche kolonie gevestigd is, heeft men de grauwe rat gevonden.

De grauwe rat is, zooals bekend is, grooter en krachtiger dan de zwarte en heeft laatstgenoemde een verwoeden oorlog aangedaan, zoodat de zwarte rat nu bijna overal reeds min of meer is verdrongen en uitgeroeid. Daarbij blijft het echter niet, want het geldt bij alle ratten als regel, dat de sterksten de zwaksten verslinden. De menschen winnen daar echter weinig bij, want hoevele zwarte ratten er ook gedood en door haar overwinnaars opgegeten worden, de gevaarlijkste en stoutste soort, die meester van het terrein blijft, vermenigvuldigt

zich op eene schrikbarende wijze. Die vermenigvuldiging zou nog ontzettender zijn, indien de ratten niet met een bloeddorst behebt waren, welke er eenigzins paal en perk aan stelt. De ouden eten geregeld de helft hunner jongen op en van zulk een maaltijd blijft geen beentje, zelfs geen bloedvlek over.

Wij halen dit voorbeeld slechts aan om te doen uitkomen, hoe verwoed de oorlog tusschen de grauwe en zwarte ratten moet zijn, daar zij zelfs hare eigene jongen niet sparen. Reeds zijn er geheele landstreken in Europa, waar geen zwarte rat meer bestaat, en andere, waar de laatste slechts op enkele plaatsen nog stand houdt. De zwarte rat wijkt op den duur steeds voor de grauwe; eerst houdt zij zich nog in enkele steden, daarna in zekere straten en eindelijk nog slechts in enkele huizen op, en niet lang duurt het, of ook de laatste zwarte rat vindt haren dood op het slagveld, dat is in het eene of andere riool of op een korenzolder, gesneuveld in het gevecht tegen de grauwe rat, hoe moedig zij zich ook tot het laatste oogenblik moge verdedigd hebben.

Uit onderzoekingen is gebleken, dat de oorzaak van dien strijd op leven en dood geenzins moet gezocht worden in een aangeboren haat, dien beide soorten elkander toedragen, zooals men wel eens beweerd heeft, doch veeleer is toe te schrijven aan honger en gebrek. Men heeft toch gezien, dat de beide soorten vreedzaam naast elkander leven op plaatsen, waar het voedsel in overvloed voorhanden is.

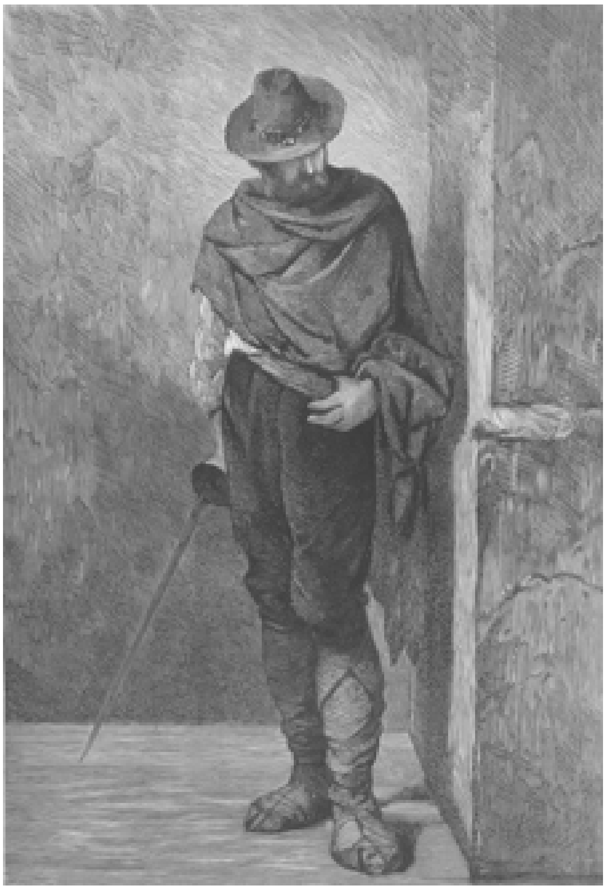

DE BRAVO, NAAR EENE SCHILDERIJ VAN H.J. DUWÉE.

De tweede landverhuizer, dien wij naoogen, is het zandhoen, voortkomstig uit de steppen van Midden-Azië, dat, zooals wij reeds boven zeiden, Nederland tot nieuwe woonplaats gekozen heeft. De eerste exemplaren van die toeristen werden gezien in

de duinen, waar zij zich goed thuis schenen te gevoelen en zich zeer comfortabel inrichtten. Wel is waar was er in de eerste jaren van geen broeiën sprake, doch voor het eigenlijke feit, dat wij hier met landverhuizers in den vollen zin van het woord te doen hadden, doet dit niets af, daar omstreeks denzelfden tijd de in Engeland aangekomen zandhoenders nesten bouwden en begonnen te broeden.

Zoodra zij zich in Nederland vertoond hadden, werden er pogingen gedaan om er enkelen van te schieten, wat ook gelukte; men trachtte vervolgens eenige bijzonderheden omtrent deze landverhuizers op te sporen. Daarenboven werden zij door eenige beoefenaars der natuurlijke historie streng nagegaan en uit hun verslag daaromtrent ontleenen wij het hier neêrgeschrevene.

Het voedsel, waarvan deze vogels in de duinen leven, bestaat in zaden van verschil-

lende planten, vooral die van wilde boekweit en wilde spurrie. Nooit zag men hen op insekten azen. Hunne stem is een schelle en doordringende schreeuw en dikwijls een soort van gefluit, dat zij bij het opvliegen laten hooren en vrij veel gelijkt op dat van den dorenkruiper, die in kleinen getalle in onze duinen nestelt. Zij zijn schuw en wantrouwig, ofschoon zij hoe langer hoe meer aan de tegenwoordigheid van den mensch gewend worden.

Tot heden ontbreekt het niet aan berichten omtrent de eigenlijke vestiging van dezen vogel in de kuststreken van Europa langs den Atlantischen Oceaan, doch zijne komst is nog van te jonge dagteekening om volkomen op de hoogte te kunnen zijn van alles, wat men van hem zou willen weten. Dit neemt echter niet weg, dat hij door prof. Schlegel in zijne *Natuurlijke Historie van Nederland* reeds onder onze diersoorten is opgenomen en daar beschreven voor zoover men hem heeft leeren kennen.

In de laatst verloopen jaren heeft Europa kennis gemaakt met een landverhuizer, van wien men nog niet weet of hij zich voorgoed in ons werelddeel zal vestigen; doch alle kenteekens zijn daar om dit vermoeden tot waarheid te maken, waarom wij hem onder deze afdeeling brengen. Vóór zijne komst aangekondigd werd, was hij ons reeds afgeschilderd als de verwoedste vijand van alle streken, waar de aardappel een hoofdvoedsel uitmaakt, zoodat Europa met niet weinig schrik den vernielenden veelvraat tegemoet ziet. Wij bedoelen den Colorado- of aardappelkever.

Bij het eerste bericht van zijn verschijnen in Europa, trokken zich verschillende regeeringen de zaak aan, lieten beschrijvingen met teekeningen van den kever is massa's verspreiden, en namen alle mogelijke maatregelen om hem bij zijne komst een oorlog op leven en dood aan te doen, want uit hetgeen men van hem hoorde, mocht men besluiten, dat het met den aardappeloogst gedaan was, wanneer hij zich ergens wist in te dringen.

SULEIMAN-PACHA.

Het zal echter de vraag zijn of hij geweerd zal kunnen worden. Op dit oogenblik toch is hij reeds in de omstreken van Mülheim (Duitschland) aangeland, en ofschoon daar alles in het werk gesteld wordt om hem te vernietigen, vreest men maar al te zeer, dat die pogingen niet zullen gelukken.

Zijn oorspronkelijk vaderland is het rotsgebergte van Noord-Amerika, van waar hij door de steeds voortgaande cultuur naar het westen overging, zich daar op de aardappelplant wierp en deze met geheele vernietiging bedreigde. Door het overvloedige voedsel dat hij daar vond vermenigvuldigde hij zich op schrikbarende

wijze, zoodat hij spoedig over geheel Amerika verspreid was en weldra den oceaan overstak, om in andere werelddeelen zijn vernielingswerk voort te gaan zetten.

In 1859 nam men zijn eersten tocht waar en nu reeds is eene voorwacht in Europa geland, wel is waar overgebracht door amerikaansch varkensvleesch, doch de zwermen van 10.000 stuks, welke men in Amerika den weg naar zee ziet inslaan, wettigen volkomen de vrees, dat wij weldra de aankomst van het gros van het vernielingsleger zullen vernemen.

Een door den Staat Missouri aangestelde natuurkundige, gaf in zijn jaarverslag over 1874 de volgende bijzonderheden aangaande dezen kever: Het insekt overwintert in de aarde; zoodra echter de aardappelplant boven den grond komt en haar eerste blaêren ontwikkeld heeft, vertoont zich de kever. Het wijfke legt dan 10 à, 12, in een klompke vereenigde, oranjegeel eieren tegen de binnenzijde van het blad. Na 5 tot 8 dagen komen daaruit de larven voor den dag, die dan 14 tot 20 dagen hun vernielingswerk drijven; dan gaan zij over in poppen, waaruit na 10 tot 14 dagen de kever voor den dag komt. Het eierleggen begint dan opnieuw, en zoo kunnen in één zomer drie geslachten ontstaan. Alleen het laatste geslacht verbergt zich onder de aarde en overwintert daar. De kever wordt ook op jong gras gevonden, waartegen hij eveneens zijne eieren legt. Als de aardappelvelden geheel vernield zijn en er niets meer aan te knagen valt, vergenoegen de ke-

DE DUGA-PASSEN BIJ MONTENEGRO.

vers zich met andere planten, vooral met zware distels. Ook het bilsenkruid, dat uit Amerika is ingevoerd, versmaden zij niet. Vele andere planten worden door den kever verslonden, vandaar dat het zoo uiterst moeielijk is dit insekt te verdrijven, waar het zich eens genesteld heeft.

(*Slot volgt.*)

Een uitstapje naar Gheel.
Door H.A. Banning.

VI.
(*Slot.*)

Het jonge meisje, dat reeds in de kerk mijne aandacht had getrokken, verliet haastig haren stoel, toen wij binnentraden, nam beide handen van mijn gastheer in de hare en vroeg, met buitengewone levendigheid in houding en gebaren, of hij het schoone lied gehoord had, dat reeds den ganschen dag daarboven gezongen werd.

'Zeker, zeker,' klonk het antwoord, 'het heeft mij in verrukking gebracht.'

'Hoor, hoor!' hernam zij, 'dat is hemelsche muziek, dat zijn engelenstemmen.'

Zij legde de vingers op den mond om ons te beduiden, dat wij aandachtig moesten luisteren. Hare oogen waren strak naar boven gericht. Zoo bleef zij eenige oogenblikken onbeweeglijk in dezelfde houding staan, kruiste toen de armen over de borst en zong:

Erd' und Himmel strahlen wieder
   Mir dein engelreines Bild,
   Tausend Namen, tausend Lieder
Preisen dich, o Jungfrau mild.
Doch *ein* Name gieszt vor allen
   Trost und Lieb' ins Herz mir ein;
Ewig soll er wiederhallen,
   O Maria, Mutter mein!'

Ik was opgetogen van bewondering. Had ik ook slechts zelden zulk een prachtige, volle sopraan-stem gehoord, hier was niet alleen natuurlijke aanleg, aangeboren talent, maar ook vooral kunstontwikkeling in hooge mate. Dat meisje, zoo jong nog, zou ongetwijfeld in de wereld hebben kunnen schitteren, wanneer zij niet van haar verstand beroofd was; men zou haar met eer en rijkdom overladen, men zou haar vergood hebben, en thans....? Droeg soms de treurige toestand waarin zij verkeerde veel bij, om haar gezang zoo wegslepend voor mij te maken? Onmogelijk was dit niet, doch ik kon mij niet geheel bedriegen: de ongelukkige waanzinnige moest een kunstenares van den eersten rang zijn.

Zij zong nog twee coupletten van het lied, dat eindigde met de woorden:

'An dem treuen Mutterherzen
Slummr' ich sanft und sicher ein,
Ruf' in Freuden, ruf' in Schmerzen
Dich Maria, Mutter mein!'

Nog klinken mij die heerlijke tonen in de ooren, nimmer zal ik vergeten hoe wonderbaar schoone uitdrukking zij gaf aan de woorden *Mutter mein*, die hare

trillende lippen zoo welluidend voortbrachten. Zij stond nog altijd met de armen over de borst gekruist en staarde onbeweeglijk naar boven. Eensklaps slaakte zij een diepe zucht. ‘Nu hoor ik niets meer, niets meer,’ sprak zij; er ontgleden tranen aan hare oogen en zij ging weêr op haren stoel zitten, met de handen in den schoot, zooals ik haar in de kerk gezien had.

Men fluisterde ons in, dat zij in die stemming niet gestoord mocht worden en wij verwijderden ons daarom aanstonds, zonder dat dit, naar het scheen, door haar werd opgemerkt.

‘Wie is die belangwekkende krankzinnige?’ vroeg ik zoodra wij ons weêr buiten bevonden.

Mijn gastheer glimlachte om de overijling, waarmede die vraag gedaan werd, doch hij stelde mijn geduld niet lang op de proef en deelde mij, toen wij vertrouwelijk bijeen zaten, de treurige geschiedenis der ongelukkige krankzinnige mede.

Mijne lezers zullen haar zeker met belangstelling vernemen.

De vader van het jonge meisje, een Duitscher van geboorte, was een violist, die slechts voor de kunst leefde, en wiens voornaamste streven was zijnen kinderen een schitterende loopbaan in de muzikale wereld te bezorgen. Eene dochter te bezitten, die als opera-zangeres een europeeschen naam verwierf, die het publiek in verrukking wist te brengen en voortdurend de lauweren zou inoogsten, welke in onzen tijd zoo kwistig aan kunstenaressen van dien aard worden weggeschonken, - dat was zijn hoogste ideaal, daar droomde hij van, daar streefde hij naar, daar werkte hij voor. De natuur scheen zijne wenschen te begunstigen, want een zijner kinderen, een aanvallig meisje, toonde reeds vroeg veel aanleg voor de muziek te bezitten, terwijl met het klimmen der jaren hare stem zich zoo buitengewoon ontwikkelde, dat inderdaad de grootste verwachtingen van haar gekoesterd mochten worden.

Hoe meer haar talent te voorschijn trad en tot rijpheid kwam, des te ieveriger zette de vader zijn werk voort, des te vaster wortelde het denkbeeld in hem, dat zijne dochter eene schitterende loopbaan tegemoet ging, dat haar naam weldra over geheel Europa zou weêrklinken. Hij was soms dronken van vreugde wanneer zij, schijnbaar zonder inspanning, de technische bezwaren te boven wist te komen, die zelfs voor menige groote zangeres altijd struikelblokken blijven; hij meende zijn doel bereikt te hebben en teerde reeds op den roem en de eer, dio zijn kind en ook hij zou inoogsten.

't Is niet zoo geheel ongewoon dat zij, die zich priesters der kunst noemen, geheel voor hun afgod leven en alles aan hem ten offer brengen. Vooral in de toonkunst vindt men beoefenaars, die hart en oog gesloten houden voor alles wat buiten den stroom ligt, waarin zich hunne denkbeelden onafgebroken bewegen. Al het overige in de wereld, zelfs de godsdienst, is slechts bijzaak, de muziek is hun afgod, aan hem alleen is hun gansche leven gewijd. Onze violist dacht er dan ook volstrekt niet aan, hoeveel gevaren verbonden waren aan de loopbaan, welke hij zijn kind bereidde. Bij de geringste verkoudheid maakte hij zich ongerust, hij nam daartegen altijd de grootste voorzorgen, doch dat de atmosfeer, waarin hij zijne dochter zou brengen, geheel en al besmet was, kon zijn vaderhart geen bezorgdheid inboezemen. Toch was baatzucht niet de drijfveer zijner handelingen; hij wilde voor zich geen rijkdommen vergaderen, want kunstgenot was zijn hoogste rijkdom, en hij zou zich reeds gelukkig geacht hebben, wanneer hij zich mocht neêrzetten aan de voeten van den troon, waarop zijne dochter als priesteres en koningin der kunst zetelde; de kunst was zijn eenige eeredienst.

De moeder van het meisje dacht er intusschen anders over; de brave, vrome vrouw ontwikkelde in haar kind reeds vroeg de zaden van godsvrucht en deugd en oogstte daarvan niet minder vruchten in, dan haar man van zijne muzieklessen. Ofschoon het meisje zich altijd in een stroom van muzikale uitvoeringen, van concerten en opera's moest bewegen, bleef zij zedig en ingetogen en niemand zou in haar de toekomstige opera-zangeres vermoed hebben. Blind als haar vader was voor alles wat buiten zijn ideaal lag, zag hij niet dat zijn kind wegkwijnde, dat zij een walg had van de operawereld, dat hare zucht naar afgetrokkenheid, hare onverschilligheid voor alles wat de wereld betrof, in strijd waren met zijne plannen voor hare toekomst. Reeds meermalen had zij hem gesmeekt, dat hij van zijn voornemen zou afzien, dat hij haar niet ongelukkig maken zou. Wat baat het echter eenen blinde kleuren voor de oogen te houden!

Naarmate het tijdstip naderde, waarop de dochter van den kunstenaar voor de eerste maal in een opera zou optreden, werd zij meer afgetrokken dan ooit en men kon duidelijk zien, dat zij een zwaren strijd te strijden had. Uren lang lag zij voor het altaar of een kruisbeeld geknield, doch hoe ontroostbaar zij ook was, haar vader was niet van zijne plannen terug te brengen; hij droomde meer dan ooit van den roem en de eer, die zijne dochter zou inoogsten, en al spiegelde de moeder hem ook voor, dat hij hun kind moedwillig in het verderf zou storten, de virtuoos begreep daar niets van: hij wilde zijne dochter, ook ondanks haar zelve, gelukkig maken, want van haar zegepraal op het gebied der kunst was hij zeker.

Toen eindelijk de dag der uitvoering bepaald was, kwam hij dan ook met de vreugde op het gelaat zijne dochter aankondigen, dat de repetitiën een aanvang gingen nemen en zij nu weldra hare eerste lauweren zou plukken. Het meisje werd bleek en sloeg de handen voer het gelaat. Onze violist meende in zijne verblindheid aanvankelijk dat het vreugdetranen waren die zij stortte, doch hij kwam weldra tot bezinning toen zij hem meêdeelde, dat het haar onmogelijk was aan zijn verlangen te voldoen. Zij bekende hem, dat het reeds lang haar vurigste wensch was zich geheel aan God toe te wijden, dat zij zich in stilte voorbereid had tot het kloosterleven en liever wilde sterven dan het tooneel betreden.

De vader, die al zijne luchtkasteelen eensklaps zag instorten, was wanhopig. Hoe vele jaren had hij niet besteed aan de vorming zijner dochter, aan hare ontwikkeling in de kunst; hoe dikwijls had hij wakend en droomend haar in den geest zien schitteren aan zijn kunsthemel als een ster van de eerste grootte, en nu het oogenblik aangebroken was, dat hij de vruchten zou gaan plukken van zijn arbeid en zijne zorgen.....

Eerst was hij woedend van spijt, hij bedreigde haar zelfs met zijn vadervloek. Het meisje sidderde, doch vroeg of zij hem ooit eenig leed had aangedaan, of zij hem niet altijd en in alles gehoorzaam was geweest, en of het niet zondig was aan de wereld te schenken, wat aan God toegezegd was. Zij smeekte hem op de knieën, dat hij hare roeping niet in den weg zou treden en haar prijs geven aan een loopbaan, die haar met walging vervulde en waaraan zoovele gevaren verbonden waren.

Het was een treffend tooneel. Van overweging, van strijd kon bij den vader geen spraak zijn. Hij wilde immers zijne dochter beroemd, gelukkig maken. Daarvoor had hij onophoudelijk gewerkt en gezwoegd. Was het geen waanzinnigheid haar talent, hare uitstekende gaven tot onvruchtbaarheid te doemen op het oogenblik, dat haar triomf een aanvang zou nemen? En toch zou het hem niet mogelijk zijn geweest gevolg te geven aan zijne bedreigingen, want hij had haar innig lief om hare

voortreffelijke hoedanigheden, zij was zijn lust en leven, zijn oogappel en hij vereerde haar bovendien als eene ontwikkelde kunstenares.

Toen zijne eerste vlaag van woede voorbij was en zijne dochter nog altijd bleef volharden, verzonk hij in eene verslagenheid, die na een paar dagen groote onrust baarde. De violist was als vernietigd en scheen langzamerhand gevoelloozer te worden voor alles wat hem omgaf, zoodat men hem geen oogenblik uit het oog durfde verliezen.

Het was tevergeefs dat moeder en dochter alles inspanden om hem in een betere gemoedsstemming te brengen, de verontrustende toestand nam meer en meer toe en de geneesheer, wiens hulp men ingeroepen had, spoorde tot de grootste voorzichtigheid aan, dewijl hij van oordeel was, dat de ongelukkige in staat moest worden geacht de handen aan zichzelven te slaan.

In dien toestand van radeloosheid nam de dochter, na een harden strijd, het besluit een groot offer te brengen, teneinde haren vader te redden.

Ongeveer een maand later had een buitengewone toeloop aan den schouwburg plaats. Men wist dat eene nieuwe opera-zangeres zou debuteeren; uit de gehouden repetitiën was gebleken, dat men de grootste verwachtingen van haar mocht koesteren, de dagbladen hadden haar reeds begroet als een schitterende ster aan den hemel der kunst en het publiek stroomde naar het gebouw, waar die ster zich voor de eerste maal in al haar luister zou vertoonen.

Een uur voordat de uitvoering een aanvang zou nemen, verliet de nieuwe opera-zangeres hare kamer; zij omhelsde hare moeder, plaatste zich voor de piano en zong het lied, dat eindigt met de woorden:

> ‘Ruf' in Freuden, ruf' in Schmerzen
> Dich Maria, Mutter mein!’

Met tranen op de wangen verliet zij het speeltuig en zeide toen:

'Ik ben gereed, vader!'

Zij ging haar offer brengen.

De vader zag de tranen niet, hij dacht slechts aan de lauweren, die zijne dochter zou gaan plukken.

Bij haar optreden heerschte diepe stilte in den schouwburg. Men was in gespannen verwachting. Niemand kon vermoeden wat in haar omging, niemand zag door het bedriegelijke tooneel-blanketsel hoe doodelijk bleek hare wangen waren. Men wilde niet toejuichen alvorens gebleken was, dat de faam waarheid had gesproken, doch reeds de eerste trillende tonen, die tolken eener ongekende aandoening, schenen de toeschouwers te boeien en toen het volle, ronde stemgeluid zich meer en meer ontsluierde, toen die tonen, nu eens zacht vloeiend, dan weder krachtig bruisend, maar altijd wegslepend, door het gebouw golfden, daverde eensklaps de gansche zaal.

De eerste lauweren waren geplukt. De vader sloeg van aandoening de handen voor het gelaat en weende vreugdetranen, de dochter stond een oogenblik roerloos, er gleed een huivering door al hare leden, zij scheen te wankelen, doch herstelde zich.

Met elk bedrijf nam de geestdrift van het publiek toe, en toen het stuk geëindigd was, regende het bloemen en kransen op het tooneel. Een schetterende fanfare deed zich hoeren, en het publiek was opgestaan en juichte en jubelde.

De zangeres scheen daarvan echter niets te hooren; zij stond daar als een standbeeld met de oogen naar boven gericht. Toen zag men haar weder huiveren, zij liet een luiden gil hooren en zonk ineen.

De violist had zijn doel bereikt; van nu af zou de naam van zijn kind in de kunstwereld slechts met eerbied uitgesproken worden. Hoe duur waren echter die lauweren gekocht!

De dochter bleef den ganschen nacht buiten kennis en toen zij des morgens tot het leven terugkeerde, staarden hare oogen wezenloos rond, zij kende zelfs hare moeder niet meer en men kwam weldra tot de treurige zekerheid, dat zij zinneloos was geworden.

Dit is de droevige geschiedenis van een slachtoffer der kunst. Het offer dat het meisje had willen brengen ging boven hare krachten. Sommigen zullen wellicht van oordeel zijn, dat zij roekeloos gehandeld had met zich te wagen op het glibberige pad der wereldsche glorie, toen haar hart zich reeds geheel aan God had toegewijd, doch heeft zij gefaald, het was uit kinderlijke liefde en God moge het offer van haar gebroken hart aannemen.

Onze violist mag zeker niet zoo schuldig genoemd worden als de vader der H. Dymphna, men vindt echter maar al te veel dergelijke kunstenaars, die, verblind door de zucht naar roem en rijkdom, op hunne dochters een zedelijken moord plegen, door haar voor een werkkring op te leiden, die zooveel bedorven harten maakt.

Ik nam afscheid van mijn gastheer en verliet Gheel, treurige herinneringen meênemende, doch die verzacht werden door het bewustzijn, dat de ongelukkige krankzinnigen daar een toevluchtsoord vinden, waar hun lijden verzacht wordt door alles, wat de kristelijke liefde en de wetenschap kunnen aanbieden.

Een bezoek op den huize 'de Braaeken', Door August Snieders.

'Wat? Wilt ge dan *mordicus* naar *De Braaeken?*'

'Wel zeker wil ik dat.'

'Maar, dat is nog een lange reis en de avond is reeds gevallen.'

'Kom, van Den Bosch naar Vught is eene kleine wandeling.'

'Minder klein dan ge denkt.'

'In drie of vier stappen ben ik daar.'

'Hebt ge soms de laarzen van zeven mijlen aan?'

'Nutteloos, ik kan wel naar Vught hinken.'

'In het dorp zijt ge nog niet op *De Braaeken*'

'Niet?'

'En daar komt ge nooit! 't Is een doolhof, een wildernis......'

'Er wonen toch menschen, die mij zullen verstaan?'

'O ja.'

'En er kuieren geen leeuwen, tiegers en wilde varkens?'

'Zooveel ik weet niet.'

'En er schuilen ook geen bandieten gelijk in Calabrië?'

'Evenmin.'

'Nu, dan zal ik de zaak wel klaar spelen.'

'Gij wilt dus hardnekkig vooruit?'

'Belofte maakt schuld.'

'Welaan, dan zal ik mijn rijtuig laten inspannen en u ter plaatse doen afzetten.'

'Wel verplicht!'

Dat was het gesprek, dat ik op een avond van de maand april 1877, bij mijn aankomst in de oude Hertogenstad, met een mijner vrienden voerde, en die het niet op zijn geweten wilde laden, dat ik in de Vughter wildernis zou verdolen, een bad nemen in een drassigen sloot of, denkende mijn vriend van *De Braaeken* voor mij te zien, een kouden, harden en klammigen eikenboom in de armen zou drukken.

Ik dacht dat de goede man overdreef, maar toen ik later bespeurde welke reis ik en lernomen had, dankte ik hem uit den grond mijns harten, en ik heb hem gezegend, ja, gezegend - in den persoon van zijn koetsier.

Het was, zeg ik, in de laatste dagen van de maand april - van die grillige dame, die ons zooveel poetsen speelt, die, - gelijk wij in onze schooljongensjaren, - een stuk spiegelglas in den zak heeft en sarrend de zonnestralen tot in onze huiskamer weet te doen schemeren en dansen, en als wij ons dan, bedrogen door dit zonnelicht, in nanking kleeden en naar buiten stormen, denkende dat de lente eindelijk gekomen is, sprenkelt die trouwelooze ons verraderlijk een gieter water op het lijf.

Men zou den zwaren badfries willen bergen, doch men bibbert in den lichten overjas als een veroordeelde, en men kruipt in den harigen Tilburger terug als een slak in haar schelpenhuis.

Nu, dat bedrog had juffer april mij andermaal gespeeld: ik was met eene zonnige en zomersche gedachte op reis gegaan; ik liet den winterjas thuis en nu, nu krimp ik kouwelijk en zoo diep mogelijk in de kussens van het rijtuig. Dat was nu letterlijk armoê op het donzen kussen der weelde! Ik trachtte te vergeten en ik vergat ook inderdaad, terwijl ik naar buiten staarde.

Wat is die weg toch eenzaam, dor en doodsch! Neen, zóó was hij toch niet bijna zevenendertig jaar geleden. Toen was hij overal en van weêrszijden met eene rij

olmen, naar ik meen, omzoomd en beneden den dijk zag men het frische weiland, met blauwe waterlijnen dooraderd. Hier en daar lag een schuit, een donkerrood beurtschip met witte en groene randen, een zwarte aak. Verderop bemerkte men bont rundvee, en nog verder schitterde, boven een donkeren gordel kreupelhout, een gouden torenhaan in den avondgloed.

Dat alles zal nog wel zóó zijn, doch nu is het in alle geval zoo niet. Trouwens, kinderen jongelingsoogen zien wat anders dan de oogen der mannelijke jaren.

Rechts van den weg lag te dien tijde een oud fort, met ruw bewassen wallen, beschimmelde muren, verroeste hengsels aan zijn zware poorten, en tusschen die harige distels, grashalmen en brandnetels lagen een rij doffe, zwarte oogen te loeren, die niets vriendschappelijks in zich in hadden - maar toch geen kwaad deden, evenmin als de schildwacht, die met het geweer in den arm en onbeweeglijk als Loths huisvrouw, in een zoutsteen veranderd, op den wal stond te droomen.

Het fort staat er nog, maar wie weet hoe lang, want de hooge wal bij de poort is reeds verdwenen. 't Is echter de vijand niet die het vernield heeft, och neen! 't ls met dat bolwerk gegaan zooals met de vestingwerken, die de kinderen in het duinzand, aan het strand, bouwen. Hamer en truweel bouwen ze op en, na eenige jaren, breken hamer en truweel ze weêr af. Kanonnen en kogels komen in dit alles, in onze vredelievende landjes, slechts als decoratief, als indrukmakende knikkers voor. Nu, gelukkig, hoogst gelukkig!

De met waterplanten begroeide grachten zijn nu met dor heizand aangevuld; sporen zijn daar op gelegd, en de locomotief snelt rentegevend over die vroeger renteverslindende heuvelen en diepten.

Ginder staan nog altijd de knotwilgen, met de haren pinrecht op het hoofd, gelijk de kleine halve wilden in onze heidorpen, ofwel 't zijn reusachtige bessems, door onze keukenprinsessen met den steel in den grond gestoken. En zouden dat, wat verder op, dezelfde hooge canadassen zijn? Och, de ouden zullen reeds lang door hunne zonen zijn opgevolgd.

Links ligt nog altijd het Huis-ten-halve, de dorpsherberg uit den goeden ouden tijd; wat verder op nog altijd het oude, grijs gepleisterde heerenhuis, Sophia-Burcht, met donkergroene blinden. Door de poort, die vóór zevenendertig jaar open stond zooals nu, ziet men altijd nog heerlijke, frische bloemperken. Nieuwe villa's rijzen hier en daar op: dat zijn geene bekenden meer van me, maar wel de vierkante, stompe toren, die nog altijd alleen staat, als een peperbus, en de kerk, gelijk een zoutvat op de met een groen kleed gedekte tafel.

Vught slaapt reeds, ten minste de huizen zijn gesloten en er dringt nergens een lichtje door de blinden of jaloeziën. Verre op den straatweg hoor ik het gedommel van eene vrachtkar en het eentonig belgeklingel. Dit is ten minste eene muziek die ik ken; die is mij immer als een lied uit mijne kinderjaren. De paardenbellen, het getink van den hamer op het aambeeld en soms bij lange, lange tusschenpoozen de klok van den toren - ziedaar de eenige geruchten, die ik in den mysterieusen avond in ons dorp hoorde, en die ik, sinds ik in de groote stad verloren geloopen ben, niet meer vernomen heb.

Het rijtuig heeft den steenweg verlaten; de koetsier is afgestapt en het paard vordert slechts langzaam in den zandweg. De huizen zijn verdwenen; in de avondschemering komt de omtrek mij inderdaad als eene wildernis voor, en hoe dieper ik het boschachtig landschap inrijd, wensch ik mij meer geluk, dat ik dien nachtelijken tocht niet alleen gewaagd heb.

Akelige gedachten bevangen mij: zou het rijtuig, dat zoo langzaam door het zand kruipt, soms een lijkwagen zijn? Zou men mij wellicht met vorstelijke eer begraven en zijn de zwarte soldaten, die in een eindeloos lang gelid langs den weg staan, de eerewacht? Soms schuiven zwarte slippen of sluiers tegen het glas van den wagen: 't zullen de slippen der rouwmantels of rouwsluiers zijn. Op eenigen afstand schijnen witte geesten rond te waren.....

Ik had lust om op te springen en tegen het glas te trommelen; doch er was eenealgemeene loomheid in me, en na veel kronkelen en draaien, hield het rijtuig stil, gewis op een kerkhof, rijkelijk met boomen bezet, maar akelig eenzaam. In het midden van dat kerkhof lag eene groote zwarte tombe. Zou ik daar in moeten? Waarachtig, ik was op het punt dien lijkbidderachtigen koetsier bij de keel te grijpen, toen hij het portier opende en mij zeide: ‘Hier is 't!’

‘Hier?.... Wat?.... Waar?....

Op mijn woord, ik dacht aan Albrecht Beyling; doch ik was wel besloten, al wilden dan ook een dozijn Helmersen mijnen moed in alexandrijnen bezingen, betokkelen of befiedelen, mij er niet levend te laten onder stoppen, toen eensklaps de zwarte tombe een grooten, langwerpigen en vurigen mond opende. Ik hoorde in de duisternis eene vroolijke stem mij toeroepen: ‘Ben je eindelijk daar?’

Die stem riep mij tot bezinning, en een seconde later was het graf van binnen in een helder verlicht woonhuis, met vriendelijke oogen, handen, stemmen en harten bevolkt en ik bevond mij, lezer, in den familiekring van mijn vriend en ook *uw* vriend, al hebt gij hem misschien nooit gezien.

Schrijvers en lezers staan in nauwe betrek-

king tot elkander, en dat is zeker wel het geval met u en den geestvollen schrijver van *Ko Folkes, de Heks, Drie eeuwen geleden, de Beeldstormer* en zooveel andere verhalen. Hij was het inderdaad, dien ik, omringd van zijne familie, in die ver afgelegen kluis ontmoette en die weldra door den hartelijken en goedwilligen toon zijner stem alleen, mij die akelige Albrecht Beyling - geschiedenis uit het hoofd wischte.

Wat hebben wij dien avond aangenaam doorgebracht! Wat is in ons gevarieerd gesprek ongemoeid gebleven? Ik geloof niets, behalve de eer, de geldkas der menschen en..... de dienstmeiden. Dat is een thema, dat wij volgaarne aan meer bevoegden dan wij zullen overlaten. Poëzie, beeldende kunst, wetenschap, verstandigheid en geleerdheid vonden hare plaats: heerlijk panorama, met de schitterendste kleuren overgoten, dat voor ons heendreef en het hart immer hooger kloppen doet!

Om zóó te genieten, heeft men geen wereld noodig; integendeel, deze hindert en zou tusschen het natuurlijk purper, blanketsel; tusschen de geurige rozen, kunstgebloemte voegen - kortom, die zou ons te veel over de geldkas van den buurman links, over de dienstmeiden van den buurman rechts spreken.

DE VESTING WIDDIN AAN DEN DONAU.

Van poëzie tot de muziek is de overgang gering, of liever, zij versmelten zich in elkander als de dauwdroppel, die, van de lelie vallend, dien op het rozenblad ontmoet. Er werd muziek gemaakt, er werd gezongen, en er was maar één wezen dat niet toejuichte: 't was de hazenwind, die familiair plaats nam op de sopha en, den spitsen snuit vooruit, zachtjes indommelde.

't Sloeg elf, twaalf, een ure. Vreesselijk! men kon wel merken dat wij op *De Braaeken*, zooals de Vlamingen zeggen, aan 't nacht*braken* waren. Goede nacht... goeden... n...a...ch...t... en de t...t...t... ging, naar het mij toescheen, in de verre verte verloren; zij klonk door alle kamers van beneden tot boven, hoog boven mij.

Het landhuis verviel in eene zalige rust.

Ik sluimerde, toen ik in de geopende deur mijner slaapkamer, die op een aangenaam salon uitzicht geeft, eene lange figuur staan zag - iemand, mij voortreffelijk bekend, maar die ik in drieendertig jaar niet meer gezien had; doch toen ik hem dààr op den dorpel zag staan, scheen het mij toe, dat ik hem pas een uur geleden had verlaten.

Hij was een groot, flink, welgebouwd man, met een aangenaam en zeer onderscheiden gelaat, vriendelijk oog en weelderig, lichtbruin, diklokkig haar. Om zijn mond speelde een lichtelijk sarcastische glimlach, die echter de welwillendheid niet uitsloot en eerder tot opgeruimdheid stemde.

De jonge man naderde mijn bed en zette zich vertrouwelijk voor hetzelve en op den stoel neêr; hij tastte in een zijner zakken, en toon zag ik, dat hij nog altijd den breeden gouden ring aan den vinger droeg.

(*Wordt vervolgd.*)

KOZAKKEN IN HINDERLAAG.

[Nummer 42]

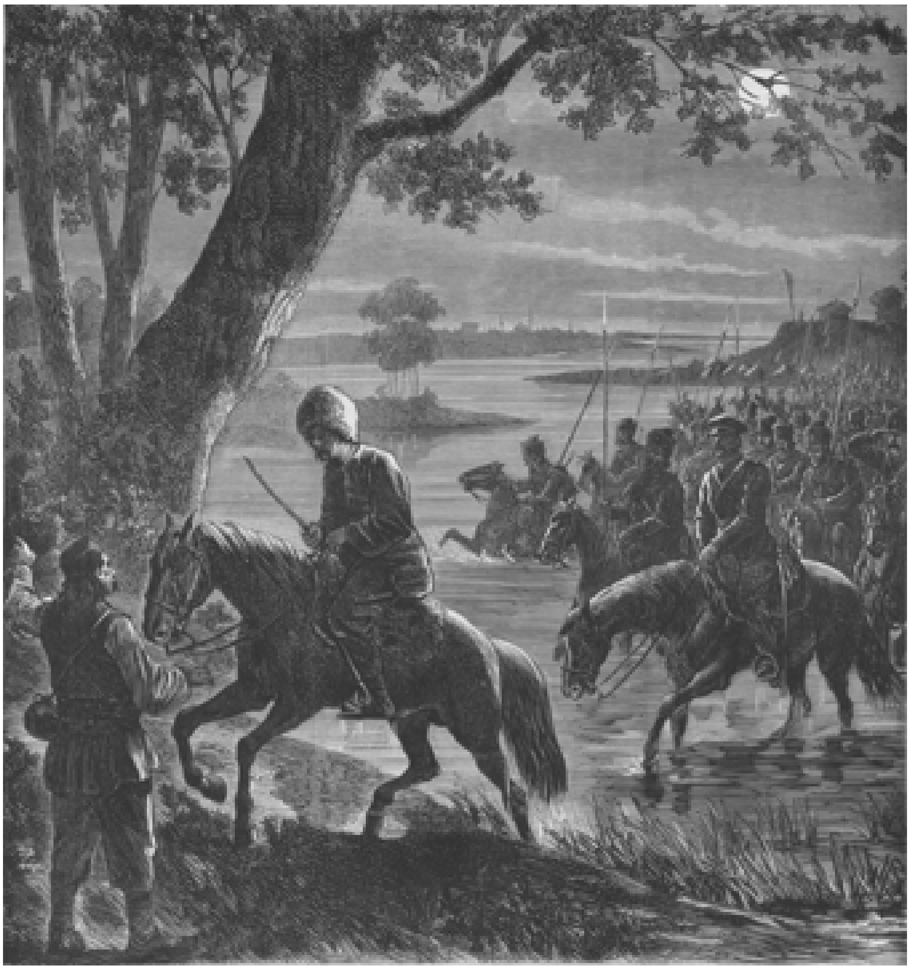

DE OORLOG IN HET OOSTEN. - EENE AFDEEL NG KOZAKKEN DEN DONAU BIJ SEMNITZA OVERTREKKENDE.

Geillustreerd nieuws

De oorlog in het oosten.

Hoewel de Donau gemiddeld duizend meters breed is en de batterijen langs de rivier door de weeke en moerassige oevers meerendeels een goed eind landwaarts in geplaatst zijn, heeft het wederzijdsche bombardement langs de geheele lengte van de rivier, van Widdin en Kalafat, vlak aan de servische grenzen, tot Matsjin en Braïla, nabij de Donaumonden, niettemin verschrikkelijke verwoestingen aangericht, vooral in de laatste week van juni.

Vóór dien tijd geleek het kanongebulder op betrekkelijk onschadelijke schietoefeningen, daar de Russen hunne zware kanonnen nog niet in batterij gesteld hadden en zij hun kruit en lood tot het beslissende oogenblik bewaren wilden. De eerste overtocht der Russen bij Galatz en Braïla, in ons vorig nommer beschreven, scheen het sein te zijn tot een meer werkdadig aandeel der nieuwere kanons aan den strijd en weldra donderde het geschut langs de geheele lengte der rivier, van Servië tot de Zwarte Zee.

Tegenover elke eenigzins gewichtige turksche vesting ligt op den linkeroever van den Donau eene stad in Rumenië. Widdin, Nicopolis, Sistova, Roestsjoek en Matsjin in Turkije hebben tot tegenhanger Kalafat, Turn Magurelli, Semnitza, Giurgewo en Braïla, en bijna eene week lang hebben de groote getrokken kanonnen dier vestingen dood en verderf in de vijandelijke steden gezaaid en millioenen schats vernietigd. Het meest hebben wel Giurgewo en het daar tegenover liggende Roestsjoek geleden. Vreeselijk donderde het kanon, vooral op zondag den 24 juni, tusschen beide steden. De zware bommen en granaten vielen dicht in de straten, op de huizen, kerken, moskeeën en hospitalen neêr en brachten bij hare ontploffing een algemeene verslagenheid en talrijke ongelukken teweeg. Te Giurgewo werden vele huizen vernield en de bewoners konden voor de kogels der turksche batterijen in de kelders nauwelijks eene veilige schuilplaats vinden. Het vuur concentreerde zich gedurende eenigen tijd op de gebouwen van het duitsche konsulaat, omdat de Turken meenden, dat de keizer hier zijn hoofdkwartier opgeslagen had; het is dan ook grootendeels een puinhoop, evenals het nederlandsche konsulaat en het hospitaal van Giurgewo, waarop verscheidene bommen vielen op het oogenblik, dat prins Karel van Rumenië aan de gekwetsten een bezoek bracht. Verder zijn geheele straten door de turksche kogels of de daaruit ontstane branden vernield en levert de stad een treurigen aanblik op.

Niet minder dan Giurgewo heeft Roestsjoek geleden. De granaten der russische batterijen hebben de meeste openbare gebouwen verwoest: de woningen der konsuls, de moskeeën, zelfs de hospitalen zijn nog slechts een puinhoop en de bewoners hebben de vlucht moeten nemen en op het vrije veld hunne woningen opslaan. Ook de konsuls der verschillende mogendheden zijn het gevaar ontweken en naar Varna afgetrokken. De stad is voor meer dan de helft verwoest en jaren zal het duren alvorens de vreesselijke sporen van het bombardement en de ellende van den tegenwoordigen oorlog zullen uitgewischt en vergeten zijn.

De aangerichte verwoestingen zijn te betreurenswaardiger, omdat Roestsjoek en Giurgewo geene eigenlijke vestingen, en slechts door een rij van forten omgeven zijn, zoodat het wederzijdsche bombardement door geene enkele krijgskundige

noodzakelijkheid geboden is. En Turken èn Russen hebben dan ook niet nagelaten de beschaafde wereld met de barbaarsche feiten bekend te maken, waaraan men zich..... aan weerskanten heeft schuldig gemaakt. Beide partijen klagen over het nutteloos verlies van menschenlevens en over de vermetelheid om noch het Roode Kruis der russische, noch de Roode Halve Maan der turksche hospitalen te ontzien. Als onbevooroordeelde toeschouwers betreuren wij die wederkeerige gruwelen en kunnen noch de Turken verontschuldigen, noch de Russen verschoonen.

De vreesselijke kanonnade langs de Donauoevers was het voorspel tot de gewichtige en voor de Russen noodzakelijke gebeurtenis, die weken lang verwacht was - de overgang over den Donau en het binnenrukken in Bulgarije. In onze vorige aflevering hebben wij den Donauovergang bij Galatz en Braïla besproken, maar er tevens bij opgemerkt, dat dit feit, hoe belangrijk ook op zich zelf, voor den verderen loop des oorlogs van minder invloed zijn zou, daar de russische legers het onmogelijk lang in het doodende klimaat van de moerassige Dobrudscha kunnen uithouden, zoodat het zwaartepunt van het eerste bedrijf van den krijg meer westelijk, tegenover Bulgarije ligt, van waar verschillende straatwegen naar de Balkanpassen en van daar naar Adrianopel en Constantinopel voeren.

Algemeen heerschte de meening, dat het vertrekken der rivier aan de Russen veel volk kosten zou. De Turken beweerden, dat, zoo de overtocht al gelukken mocht, ze den vijand op een 50.000 man kon te staan komen, doch deze verwachting is geheel en al tegen gevallen: met betrekkelijk onbeduidende verliezen is het centrum van het russische leger Bulgarije binnengerukt. Dit hoogst merkwaardige feit verdient wel eene meer uitgebreide beschrijving, welke wij hier laten volgen.

Door hunne overmacht was het den Russen mogelijk op verschillende plaatsen te gelijk uitgebreide toebereidsels te maken om de grensrivier over te trekken. Dit gaf hun natuurlijk een groot voordeel boven de Turken, die, zich tot eene verdedigende houding moetende bepalen, geheel en al in het onzekere gebracht werden, waar de overtocht zou plaats hebben en aldus hunne krachten moesten versnipperen, om niet op het een of andere punt door den vijand verrast te worden. De kanonnade langs den geheelen oever moest in de eerste plaats dienen om die onzekerheid te onderhouden, terwijl de Russen tevens op meerdere plaatsen aanstalten maakten om den Donau over te trekken. Zoowel te Giurgewo als te Semnitza en te Turn Magurelli waren talrijke troepenmassa's bijeengetrokken en had men het noodige materieel bij elkander gebracht, om bruggen te slaan en de manschappen op booten en vlotten naar den anderen oever te voeren. Deze tactiek had een dubbel voordeel: in de eerste plaats moesten de Turken noodzakelijkerwijze hunne krachten versnipperen, terwijl de Russen vervolgens op die plaats den overtocht konden beproeven, welke het meest van troepen zou ontbloot worden. De krijgslist gelukte dan ook volkomen. Te Turn Magurelli namen de Russen den schijn aan, als wilden zij daar den overgang forceeren: van hunne batterijen ving men een hevig kanonvuur aan; zij maakten ernstige toebereidsels om eene brug te leggen en voortdurend begaven zich booten met gewapende manschappen te water. Zelfs de keizer was overgekomen om van den quasi-overtocht getuige te zijn, en zoo waren de Turken in den waan gebracht, dat hier, dat wil zeggen tegenover Nicopolis, de slag zou geslagen worden. Zij trokken haastig een goed deel der manschappen van Sistova tot zich, en nauwelijks hadden de Russen, wier hoofdmacht zich tusschen Turn Magurelli en Semnitza bovond, dit bemerkt, of in den nacht van den 26 op den 27 juni werd bij laatstgenoemde plaats alles in gereedheid gebracht, om zich bij het aanbreken van den dag op den anderen oever te bevinden.

Semnitza is eene kleine rumeansche stad, vlak tegenover Sistova gelegen. Ze ligt tameIijk hoog op den steilen oever, maar tusschen de stad en de rivier bevindt zich eene streep vlak land, een soort van polder, die nog gedeeltelijk overstroomd was en naar een eiland in het midden der rivier voert, dat met kreupelhout begroeid, door de nabijheid van den turkschen oever een geschikt punt aanbood om dien oever te bereiken. Dit gewichtig krijgskundig punt werd reeds gedurende den voornacht door eene sterke afdeeling kozakken bezet, die de ondiepten doorwaadden en, door het houtgewas beschut, zich op het eiland nestelden.

Onze gravure op de voorpagina stelt den overgang der kozakken bij het heldere schijnsel der maan voor.

Intusschen waren op den rumeenschen oever de toebereidselen met spoed voortgezet; maar zóó ongemerkt konden deze niet genomen worden, of de Turken hadden den toeleg bemerkt, brachten hun geschut in positie en begonnen vooral op het eiland te vuren, waar zich steeds meer troepen verzamelden. De Russen lieten zich echter niet afschrikken: zij wisten dat de Turken ver in de minderheid waren en hadden daarenboven bevel ontvangen, het kostte wat het wilde, de onderneming door te zetten. Talrijke booten, die van 15 tot 40 man voeren konden, gingen deels van den oever, deels van het eiland uit te water, en toen de morgen aanbrak had de eerste afdeeling Russen voet aan wal gezet. Haar wachtte echter een hevige strijd. Turksche infanterie en twee batterijen artillerie bezetten de hoogten langs den turkschen oever en een moorddadig vuur werd zoowel op de booten, die door ijzeren platen slechts ten deele voor de vijandelijke kogels beschut waren, als op de eerst gelande manschappen geopend. Gelukkig dat de Turken in hunne onbegrijpelijke zorgeloosheid geen rechtstreekschen aanval op den vijand deden, zoodat deze, hoewel hij door de turksche kogels zware verliezen leed, in steeds grooter getal landen en op de helling vasten voet kon verkrijgen. Lang duurde het echter nog eer de Russen tot den aanval konden overgaan. Om zich voor het turksche vuur te dekken, moesten zij zich vlak op den grond werpen. Maar telkens brachten de booten versche manschappen aan en eindelijk waren zij sterk genoeg om een aanval mot de bajonet te wagen. Deze gelukte. De Turken werden teruggedrongen en hunne vooruitgeschoven posten moesten zich op tamelijken afstand van den oever met de twee batterijen, die zij in het vuur hadden, aansluiten. Nu kregen de aanvallers meer lucht; de landing kon met minder gevaar volbracht worden en nauwelijks was de 14de divisie onder generaal Dragimiroff geheel op den bulgaarschen oever vereenigd, of de turksche artillerie en infanterie trokken in de richting van Roestsjoek af en lieten de landingsplaats geheel in de handen der Russen. Toen ook de brigade van prins Mirski overgezet was, was er geen vijand meer te zien en kon de verdere overtocht zonder het minste gevaar plaats hebben, die dan ook met behulp der 300 booten den geheelen dag en daaropvolgenden nacht voortgezet werd.

Den 28 bevonden zich reeds ongeveer 80.000 man in Bulgarije, bestaande uit de 8, 14 en 35 divisie infanterie, de artillerie van twee divisiën, eene brigade scherpschutters, twee regimenten kozakken en eenige gemengde detachementen.

De stad Sistova was reeds tegen den avond van den vorigen dag door de Russen bezet, daar ze door het garnizoen, uit slechts 3 bataljons infanterie en 1½ batterij veldgeschut bestaande, verlaten was. De turksche bevolking had voor de nadering der Russen insgelijks de vlucht genomen en hare woningen werden door de achtergebleven Bulgaren geplunderd en grootendeels vernield, alvorens de eerste afdeeling russische troepen den voet in de stad had kunnen zetten en het vernielingswerk verhinderen.

Met het bezetten der hoogten en het inbezitnamen van Sistova was de Donau-overgang een feit geworden en de stelling van het russische leger op den bulgaarschen oever verzekerd. De Russen hebben bij het volvoeren van dit wapenfeit een groote koelbloedigheid en doodsverachting aan den dag gelegd, waarvan de bevelhebbers het voorbeeld gaven. De zoon van den grootvorst-opperbevelhebber was zelfs een der eersten, die in eene boot stapte en den vijandelijken oever betrad.

De bij deze gelegenheid door de Russen geleden verliezen zijn uiterst gering: zij hebben niet meer dan 350 man aan dooden en 400 man aan gekwetsten verloren, terwijl de overgang op dezelfde plaats in 1827 12.000 en in 1853 niet minder dan 15.000 man kostte. Van het verhinderen van den overtocht door monitors is ook hier geen sprake geweest: geen enkele dier oorlogsvaartuigen heeft zich vertoond en eerst toen de Russen goed en wel de rivier over waren, kwam er een opdagen, die door het vuur eener batterij

echter spoedig genoodzaakt was weêr af te trekken.

Onmiddellijk na den overtocht zijn de Russen begonnen eene pontonbrug in de nabijheid van Semnitza te leggen, die bestemd is voor het vervoer van het materieel, de ammunitie en levensmiddelen, die geheel uit Rusland moeten aangevoerd worden, daar Bulgarije zelfs zijne eigene bevolking niet meer voeden kan. Door stormen getroffen is de brug eerst eenige dagen later gereed gekomen.

Daags na den overtocht hebben de keizer en de kroonprins het russisch kamp aan den rechteroever van den Donau evenals de stad Sistova bezocht. Generaal Dragimiroff, die de onderneming geleid en tot zulk een goed einde gebracht heeft, ontving van den keizer het grootkruis der St.-Georgesorde, terwijl ook verscheidene andere officieren en manschappen, die zich bij den overtocht bijzonder verdienstelijk hadden gemaakt, met ridderorden begiftigd werden.

In de bulgaarsche kerk van Sistova werd de czaar door een geestelijke ontvangen, die hem het in 't oosten gebruikelijke zout en brood aanbood, en waar hij een *Te Deum* bijwoonde.

Ook in St.-Petersburg zijn openbare dankgebeden gehouden om de heuchelijke gebeurtenis en den zoo schitterend gelukte Donau-overtocht bij Semnitza te vieren. Onze gravure op bladzijde 333 geeft er eene afbeelding van.

Een Bulgaarsche vrouw.

Wij mogen gerust veronderstellen, dat de naam van Bulgarije aan geen van onze lezers meer vreemd is; reeds ruim een jaar is de aandacht van de beschaafde wereld gevestigd op de landstreek, die, in het noorden begrensd door den Donau, in het oosten door de Zwarte Zee, in het zuiden door Rumelië, in het westen door Servië, op het oogenblik het slagveld is, waarop de russische en turksche legers elkander ontmoeten. Het is ter wille van Bulgarije en om een einde te maken aan de eeuwenlange onderdrukking, waaronder het volk gebukt gaat, dat Rusland zegt het zwaard getrokken te hebben. Staatkunde is ons vreemd en wij hebben niet te onderzoeken, in hoever dit een voorwendsel van Rusland is om een schijn van recht te geven aan zijne veroveringsplannen. Zeker is het echter, dat het juk, 'twelk op Bulgarije drukt, zwaar is geweest, en dat zijne bewoners evenzeer het recht hebben als de Polen op den naam van martelaars der staatkunde en der dweepzucht.

De Bulgaren zijn een goed, verstandig en zachtzinnig volk, die aan hunne harde overwinnaars nooit andere eischen gesteld hebben dan die van billijkheid en rechtvaardigheid, eischen echter, die door de Turken nooit zijn ingewilligd. Ook de vreedzaamste lieden worden wanhopig onder de verdrukking, en gedurende de turksche overheersching zijn er een aantal bulgaarsche opstanden aan te halen geweest. Al deze opstanden, meer het gevolg van ongehoord lijden en vertwijfeling dan van doorzicht en gezond verstand, zijn door de Turken altijd op hunne eigene manier onderdrukt geworden - te vuur en te zwaard, met moord en brand.

De Bulgaren behooren tot hetzelfde slavische ras als de Russen, naar wie zij altijd, wanneer de nood hoog geklommen was, als naar helpers hebben omgezien. Rusland heeft het dan ook nooit aan pogingen tot vrijmaking doen ontbreken; het mengde echter te veel staatkunde bij zijne menschlievendheid, reden waarom sommige

europeesche staten deze pogingen altijd met een wantrouwig oog aanzagen en er zich direct of zijdelings tegen verzetten.

De beschaving, die uitgaat van de parijsche kleêrmakers en andere dergelijke autoriteiten onzer eeuw, is nog niet tot Bulgarije doorgedrongen; het volk heeft nog zijne oude zeden en gewoonten, zoowel in kleeding als handelwijze en is met hart en ziel daaraan gehecht, want de Bulgaar is bshoudensgezind van natuur. De bulgaarsche vrouw van onze gravure pronkt dan ook in de nationale kleederdracht; zij is in alles nog de dochter der oude Bulgaren, die de oostersche en latijnsche keizerrijken zoo dikwijls op hunne fondamenten deden schudden; alleen is zij wat zachter van aard en trekt zij met haren echtgenoot niet meer ten oorlog mede, of het moet de oorlog zijn tegen den gehaten Turk.

De bulgaarsche vrouwen onderscheiden zich door vele goede eigenschappen en deugden; maar, zeggen de reizigers, zij hebben eene groote ondeugd: zij houden niet veel van schoon water - met andere woorden, behalve de Turken is er geen vijand, dien zij meer haten dan de zindelijkheid.

Landverhuizers onder de dieren.
III.
De landverhuizers uit aandrift.
(*Vervolg en slot.*)

De dieren, welke wij tot heden bespraken in hunne hoedanigheid van landverhuizers, vertrokken alleen naar vreemde gewesten, omdat in het oorspronkelijk vaderland enkele noodzakelijke voorwaarden voor hun bestaan begonnen te ontbreken, welke zij, volgens hun instinct, elders zouden weêrvinden; de soort echter, waarmeê wij onze oogslag in de huishouding der dieren willen besluiten, verhuist alleen uit aandrift om in den vreemde den dood te gaan zoeken.

Hoe zonderling deze reden ook moge klinken, toch is men niet gelukt er een meer gegronde voor in de plaats te stellen, ofschoon de verwoestingen, welke deze dieren op hun tochten aanrichten, alles behalve getuigen voor hunne zucht om den hongerdood te sterven. De bewoners der landen, waar zij doortrekken, hebben voor hunne tijdelijke gasten dan ook zulk een bijgeloovigen schrik, dat hunne komst als eene straf des Hemels beschouwd wordt.

En niet ten onrechte. Wij behoeven slechts de voornaamste landverhuizers uit aandrift, de sprinkhanen, te noemen, om bij iedereen rechtvaardiging daarvoor te vinden.

Als in het oosten de eieren der sprinkhanen, die door elk wijfke in menigte in den grond gelegd worden, ten gevolge van bijzonder gunstige omstandigheden, plotseling zich bij millioenen ontwikkelen en de jonge dieren uit den grond te voorschijn komen, gevoelen zij zich, naar het schijnt, niet op hun gemak, vliegen angstig rond en worden onweêrstaanbaar tot verhuizing aangedreven. De doellooze onbepaalde bewegingen dezer dieren gaan over in eene gelijke algemeene beweging, in eene gemeenschappelijke richting; zij vormen zich tot een onzaglijken zwerm en als eene wolk trekken zij van land tot land, het gras, de heideplanten en de blaêren van heesters en boomen op elke plaats waar de zwerm neêrstrijkt, verteerende.

Vooral in warme landen zijn zij een groote plaag. Waar een zwerm van die insekten zich neêrzet, wordt het vruchtbaarste landschap in korten tijd in eene dorre woestijn veranderd. Men ziet de sprinkhanen aankomen in dichte zwermen, als donderwolken in de lucht, die de zon verduisteren. Zoo hoog en zoo ver als het oog kan zien, is de

lucht zwart van deze insekten, terwijl het geruisch van de millioenen vleugels op het geklater van een waterval gelijkt.

Als de moorddadige zwerm op de aarde neêrdaalt, breken de takken van de boomen. Binnen eenige uren is over eene uitgestrektheid van verscheidene uren gaans alles wat plant heet verdwenen. Het graan is tot den wortel afgevreten, de boomen zijn van hunne blaêren beroofd, alles wat groen was is vernield, gebeten, gehakt, gezaagd, verslonden. En als er niets meer over is, verheft de vreesselijke schare zich weêr in de lucht als op een gegeven teeken, en vertrekt, wanhoop en hongersnood achterlatende.

Gewoonlijk zijn de verwoestingen van deze insekten minder te vreezen gedurende het jaar, 'twelk volgt op dat, waarin eene landstreek door een sprinkhanenzwerm is verwoest, want het gebeurt niet zelden dat zij, na alles verteerd te hebben, van honger sterven voordat zij eieren gelegd hebben. Maar hun dood wordt de oorzaak van een nog grootere ramp. De lijken der sprinkhanen, op hoopen gelegen en door de zon verwarmd, gaan weldra tot verrotting over, en door de bedorven uitwasemingen ontstaan besmettelijke ziekten onder de menschen, waaraan duizenden sterven.

De sprinkhanen worden in de woestijnen van Arabië en Tartarië geboren en vertrekken van daar geregeld naar Afrika en Europa. De schepen in de oostelijke gedeelten van de Middellandsche Zee worden niet zelden geheel met sprinkhanen bedekt, zelfs al zijn zij ver van de kust af.

Ontelbaar zijn de aanteekeningen in de geschiedenis, die melding maken van de verwoesting eener landstreek door sprinkhanen. In 1690 bezochten de sprinkhanen Polen en Lithauwen van drie kanten, als drie legerbenden. Een ooggetuige, de eerw. abt van Ussans, schrijft o.a. het volgende:

‘Op sommige plaatsen, waar zij, de een op den ander liggende, gestorven waren, lagen zij tot vier voet hoog. De levenden gingen op de takken der boomen zitten, en daardoor bogen de takken tot op den grond, zoo groot was hun getal. Het volk geloofde dat er teekens als hebreeuwsche letters op hunne vleugels stonden, en een rabbijn beweerde daaruit een woord te lezen, dat *de toorn Gods* beteekende. Toen de regen deze insekten deed sterven, verpestten zij de lucht, en de beesten, die hen met het gras opaten, stierven oogenblikkelijk.’

Hunne vermenigvuldiging gaat alle begrip te boven. De fransche geschiedschrijver Mezeray vermeldt, dat in de maand januari 1613 de sprinkhanen in het land van Arles vielen. Binnen zeven of acht uren werd het graan en alles wat op het veld stond over eene uitgestrektheid van 15000 morgen lands tot den wortel afgeknaagd. Toen trokken zij over de Rhone en aten alles op wat daar groeide, tot zij bij Valabregues kwamen, waar zij in groote menigte door spreeuwen en andere insekten-etende vogels vernietigd werden. De konsuls van Arles en Marseille lieten de eieren verzamelen, en dat kostte aan Arles 25.000 en aan Marseille 20.000 franken. Vijftienhonderd centenaars eieren werden begraven of in de Rhone geworpen. In een centenaar gingen 3.500.000 eieren, dat gaf dus een totaal van 5.250.000.000 sprinkhanen vernietigd in de kiem.

Nog eene andere berekening van jonger dagteekening vinden wij in een fransch tijdschrift, dat over den inval der sprinkhanen in Algiers in 1845 spreekt. Het leger werd destijds gebruikt om de sprinkhanen te beoorlogen. Men loste geweerschoten op de zwermen. In den omtrek van Algiers vernielde men in dat jaar 37.000 pond sprinkhanen. Men rekende 400 sprinkhanen per pond, dus werd een totaal van 14.800.000 van die insekten gedood. Dewijl er nu gewoonlijk de helft wijfkes onder zijn, en elk wijfke gemiddeld 70 eieren legt, volgt daaruit, dat die jacht het uitkomen van 518.000.000 jonge sprinkhanen verhinderde.

Zelfs nog in april 1866 is Algiers door groote zwermen sprinkhanen verwoes. Zij kwamen uit de dalen der bergstreken en vestigden zich op de vlakte van Mitidja en op de Sahel. Op vele plaatsen onderschepten zij het licht der zon en geleken op een sneeuwstorm in den winter. Weldra waren het koolzaad, de haver, de garst en de hofgroenten overal vernietigd. Op sommige plaatsen drongen de sprinkhanen zelfs in de huizen. De regeering gaf het leger bevel om het volk mede te helpen in het bestrijden van die plaag, zelfs de Arabieren deden hun best mede om den gemeenschappelijken vijand te bekampen. Ontzaglijke hoeveelheden sprinkhanen werden binnen weinige dagen gedood en hunne overblijfsels verbrand.

Wij vermeden tot hiertoe er op te wijzen hoe de sprinkhanen, overal waar zij verschijnen, een zekeren dood te gemoet gaan. Uit al de aangehaalde voorbeelden blijkt echter voldoende dat, indien zij hem niet vinden uit gebrek aan

voedsel, dan toch de mensch met alle hem ten dienste staande wapenen den zwerm opwacht, en het zijne schuld niet is, indien er nog één enkele overblijft om in andere streken nieuwe verwoestingen aan te richten. Daarenboven vindt men nog vele vogels, waaronder een soort spreeuw en lijster de voornaamsten zijn, wien zij een aangename buit worden en van welke men uit ondervinding weet, dat zij onder de zwermen sprinkhanen ongeloofelijke slachtingen aanrichten.

EENE BULGAARSCHE VROUW.

Wij nemen afscheid van de sprinkhanen met het oostersch verhaal, door verschillende schrijvers naverteld. Onder het kalifaat van Omar-Ben-el-Khottal schenen de sprinkhanen volkomen verdwenen te zijn. Er was groote droefheid in het land en vooral de kalif was ontroostbaar. Hij zond gezanten naar Yemen, naar Arak en naar andere landen om te zien of er niet eenigen te krijgen waren. Een dier gezanten kwam met een handvol sprinkhanen terug. 'God is groot!' riep Omar, en van nu af was hij gerust over het lot van het menschdom. Om de wanhoop te begrijpen en de daaropvolgende ongerustheid, moet men weten, dat volgens de muzelmannen het menschelijke geslacht van de aarde zal verdwijnen, zoodra de sprinkhanen uitgeroeid zijn.

Een tweede landverhuizer uit aandrift, welke wij wenschen te bespreken en wiens verschijning niet minder schrik wekt dan de sprinkhanen, is de lemming, een soort

groote rat, die in de noordelijke streken thuis hoort. Ofschoon de tijden harer verhuizing zeer onbepaald zijn, ziet men ze toch geregeld tegen het

NICOPOLIS AAN DEN DONAU.

aanbreken van den winter uit Rusland en Zweden westwaarts naar zee trekken, waar zij bij millioenen hun graf in de wateren vinden.

Wanneer ten gevolge van een droogen zomer, deze dieren zich zoo sterk vermenigvuldigd hebben, dat er onvermijdelijk hongersnood onder hen moet ontstaan, dan vereenigen zij zich tot groote scharen en verhuizen naar verre streken. In eene rechte linie gaat de tocht voorwaarts, alles wat zich op hun weg bevindt verteerende en afknagende, struiken, gras, riet en heesters.

Men zegt, dat als de lemmingen aan den oever eener rivier komen, zij zich toch door het water niet laten dwingen om ter zijde af te wijken, zij storten zich in de golven en trachten al zwemmende den anderen oever te bereiken. Dat er bij die poging velen verdrinken en een prooi worden van visschen, zooals zalmen en snoeken, spreekt vanzelf. Die aan land komen gaan altijd rechtuit, zonder ophouden, tot dat zij het strand bereiken, waar zij zich zonder beraad in zee storten als een welkom voedsel voor haaien, roggen, kabeljauwen, zeehonden en andere zeedieren.

Niet allen, die den tocht begonnen, eindigen dien in zee, duizenden worden onderweg gedood en opgegeten door vossen, wolven, losschen, marters, veelvraten en beeren, die in menigte den troep volgen of opwachten. Onvermijdelijk zoeken zij echter den dood, en vinden dien evenals de sprinkhanen, overal waar zij zich vertoonen.

EEN DANKSTOND IN DE HOOFDKERK TE ST.-PETERSBURG.

Iets over den cederboom.

De meesten onzer lezers zullen ongetwijfeld wel eens over den cederboom hebben hooren spreken, doch ofschoon daarvan in de meeste onzer voornaamste boomkweekerijen drie soorten worden aangetroffen (*Cedrus libani, C. atlantica, C. deodara*), zullen er toch velen zijn, die ze nooit gezien hebben. Overigens exemplaren, die voor boomen kunnen doorgaan, ziet men bij ons slechts zelden.

Ieder die den *Jardin des Plantes* te Parijs bezoekt, gaat het labyrinth aldaar bewonderen, op welks helling men een prachtig exemplaar van den *Cedrus libani* aantreft van ruim een eeuw oud. Van beneden, doch vooral van uit de kiosk gezien, maakt die boom op den beminnaar van planten een onbeschrijflijken indruk.

Ziehier eenige bijzonderheden over den cederboom.

De reiziger, die het gebergte van den Libanon bezoekt, kan zich geen rekenschap geven van de geheimzinnige ontroering welke zich van hem meester maakt, wanneer hij, op de plaats gekomen, die het gebergte als beheerscht, boven zijn hoofd den altijd groenen hemel van cederboomen ontwaart. Statige en geheimzinnige getuigen van de omwentelingen die de wereld beroerd hebben, boden zij zegevierend weêrstand aan de overstroomingen, welke in die rampzalige dagen deze streken met angst en schrik vervulden. Voorname mannen uit de eerste tijden hebben onder hun schaduw gerust, woeste benden en wilde volksstammen hebben er hunne tenten opgeslagen, aartsvaderlijke familiën rustten er eenigen tijd uit van de vermoeinissen van haar zwervend leven. ‘Die boomen,’ zegt Lamartine, die ze in 1833 bezocht, ‘zijn de beroemdste natuurlijke gedenkstukken van het heelal; godsdienst, dichtkunst en geschiedenis wedieveren met elkander om ze te heiligen. De gewijde geschiedenis gewaagt er op vele plaatsen met roem van, dichters hebben ze bezongen, Salomon wijdde ze ter versiering van den tempel, dien hij voor den dienst van den eenigen God deed oprichten, waaruit men gerust mag besluiten, dat ze reeds ten dien tijde in hoog aanzien stonden. De Arabieren, onverschillig van welke sekte, hadden ten allen tijde een heiligen eerbied voor deze boomen en kennen ze niet alleen een buitengewone groeikracht en een eeuwig bestaan toe, maar zelfs een ziel en hooge wijsheid, een vooruitzicht gelijk aan het instinct van de dieren of het verstand van den mensch.

Elke eeuw ziet het aantal dezer boomen verminderen. In 1550 telde er Bellan een dertigtal. In 1600 waren er niet meer dan 24; in 1650, 23; in 1700, 16; in 1800, zeven, en deze zeven reusachtige boomen zijn misschien thans de eenige getuigen uit den tijd der oude wet. De Libanon scheidt het Heilige Land van Syrië en beheerscht daarvan het hoogste gebergte. Hij heeft den vorm van een hoefijzer. Zijn omvang beslaat niet minder dan 100 mijlen: ten zuid-oosten Palestina; ten noorden Armenië; ten oosten Arabië en ten westen de zee van Syrië. Van Tripoli tot Damascus is de helling niet ver van de zee verwijderd, op verschillende plaatsen zelfs baadt ze er zich in.

Het oostelijk gedeelte draagt bij de Grieken den naam van Anti-Libanon. De bergen verheffen zich als het ware op elkander en vormen vier verschillende gordels. Reizigers verhalen, dat de bodem van den eersten gordel overvloed van zaden oplevert en men er ook vruchtboomen vindt; dat de tweede slechts uit kale, onvruchtbare rotsen bestaat; de derde, in weerwil zijner hooge ligging, bezet is met altijd groene

boomen; een zacht klimaat, heerlijke hovingen, boomgaarden beladen met de kostelijkste vruchten van Syrië en aantal helder vlietende beken maken daarvan als het ware een aardsch paradijs. De vierde gordel verheft zich in de wolken, en in de sneeuw, waarmeê hij steeds bedekt is, vindt men den oorsprong van den naam, dien men aan het gebergte heeft gegeven 'Liban: wit.'

Op een dezer kruinen bevinden zich de ceders waarvan de heilige Schrift melding maakt. 'Hoe vele gebeden weêrgalmden niet onder die takken! - zegt een dichter - waar vindt men een schooner tempel, een prachtiger troon, een altaar den Hemel meer nabij, dan op de hoogst verhevene plaats van den Libanon, den stam van den ceder en de koepel zijner geheiligde takken, die zoovele geslachten beschaduwd hebben en nog zullen beschaduwen, geslachten die den naam van God verschillend uitspreken, maar Hem overal in Zijne natuurlijke openbaringen aanbidden.'

De kruinen dier boomen verheffen zich tot eene hoogte van 60 tot 100 voeten; de grootste meet thans 14 voet in middellijn en bedekt een omtrek van 120 voeten. Niettegenstaande de takken een gedeelte van het jaar met sneeuw bedekt zijn, blijven zij altijd groen, spreiden zich horizontaal uit en bieden het bekoorlijkste lommer aan. Van verre zou men gelooven de wolken te zien, die men soms in de schemering aantreft, wanneer zij door den wind worden voortgezweept.

Langen tijd werd de ceder gerekend tot de Larix te behooren, thans echter is men het algemeen eens dat hij een afzonderlijk geslacht uitmaakt.

De heer Ch. Martin betuigt in het verhaal zijner reis door het oostelijk gedeelte van de Sahara dezelfde bewondering voor die prachtige boomen. 'De prachtigste cederboomen,' zegt hij, 'versieren de kruinen van den Chellalah bij Bathua en dalen tot in zijne engten af; ook vindt men er in het Djurjura en rondom Teniet-el-Had ten zuiden van Miliana. Wat een contrast tusschen die prachtige bosschen en de onvruchtbare vlakte welke er heen voert!'

Jong zijnde heeft de ceder van den Atlas een pyramidalen vorm, maar eenmaal boven de hem omringende boomen of de rots die hem beschermt uitgegroeid, knakt een windvlaag of donderslag den top: de boom heeft zijne kroon verloren en de takken spreiden zich langzamerhand horizontaal uit, om eindelijk die als op elkander gestapelde groene vlakten te vormen, die den hemel aan het oog van den reiziger onttrekken. Vanaf eene hoogte gezien bieden de cederboomen een nog grootscher schouwspel aan; die horizontale oppervlakte gelijkt dan op een grasperk van het somberste groen, dat met peersachtige kegels is bezaaid, en het oog staart in een groenen afgrond, in welks diepte een onzichtbare stroom woedt. Somtijds trekt een afzonderlijke groep de aandacht tot zich, men nadert, en, in plaats van verscheidene boomen, bevindt men zich voor een enkelen tronk, eertijds door de Romeinen of Arabieren afgekapt; de tronk is bij den voet uitgeschoten, er hebben zich krachtige takken ontwikkeld, ieder dezer takken is een boom met hoogen stam geworden en de reusachtige groene waaier, welken de verminkte tronk ten toon spreidt, beschaduwt reeds van verre den reiziger.

Eenige dezer ceders zijn als staande dooden: hunne schors is afgevallen, en plantaardige geraamten als ze zijn, spreiden zij hunne ontvleesde witte armen naar alle kanten uit.

Te betreuren is het, dat de *Cedrus atlantica* nog geen schilder gevonden heeft. Op de tentoonstellingen ziet men niets dan onze bekende boschreuzen, waarop uitstekende kunstenaars hun talenten beproefd hebben, terwijl de eeuwenoude ceders onbekend leven en sterven in de kloven van den Atlas, waar hunne schoonheid slechts wordt bewonderd door de weinige reizigers, die zich in het gebergte wagen.

Een bezoek op den huize 'de Braacken',
Door August Snieders.
(*Vervolg en slot.*)

'Gij hebt me gevraagd waarom ik geene verzen meer schreef?' zeide hij.

'Ja, dat heb ik,' was mijn antwoord.

'Ik heb u beloofd, dat ik die vraag met eenige regelen zou beantwoorden.'

'Ja, dat hebt ge beloofd.'

'Hier zijn ze, die regelen; 't zijn misschien de laatste, de allerlaatste, die ik schrijven zal.'

Er lag in die woorden 'de allerlaatste' iets onbeschrijflijk smartelijks, iets dat mij het hart sneller deed kloppen.

'Ik schreef ze gisteren avond op het deksel mijner doodkist leunende,' hervatte hij.

'Ja, daaraan ken ik u van ouds; gij hebt altijd, zoo als allen met diep gevoel begaafd, eene dweepachtige neiging gehad tot doodshoofden op pijpekoppen, tot doodgravers, tot doodswaden.....'

'Wilt gij ze hooren, die regelen?...' onderbrak hij mijn gezegde.

'Ik luister.'

En de jonge man las:

Waarom de lier besnaard? en waarom weder klanken
Het speeltuig afgevraagd, dat lang vergeten hing?
Mijn jeugd is reeds voorbij en al haar dichtvuurspranken
Zijn uitgedoofd door 't leed. Wat wilt gij dat ik zing?
Een ander moge vrij een treurlied dichten, klagen,
Ik lijde liever stil - mijn mond ontglipp' geen klagt,
Ik tracht, zooveel ik kan, a l l e e n het leed te dragen,
Dat ik reeds onderging en 'tgeen mij wis nog wacht.
Want vriend! wanneer de zee, door storm gezweept, haar baren
Ten hemel opwaarts krult, al is de storm voorbij,
Toch duurt het lang, helaas! eer dat zij kan bedaren,
Eer dat haar deining weêr de vroegre deining zij!
Maar, blijft de moed mij bij, zoo dikwerf afgebeden,
Dan zal 'k het treurig lot, dat Godes wil mij geeft,
Misschien een traan in 't oog, ik heb zooveel geleden!
Verdragen, kan het zijn, en denken: God die leeft!
En God is goed, mijn vriend, Hij ziet mijn eenzaam lijden,
Hij weet wel dat de lach, die soms mijn lippen plooit,
Niet voortkomt uit het hart, geen lach is van verblijden,
Maar slechts de bloemenkrans, waarmeê m'een grafkuil tooit.
Want dood is 't in mijn hart! O, al de zoete droomen
Van liefde en van geluk zijn lang, helaas! voorbij.
Maar, vriend! de Heere gaf, de Heere heeft genomen,
Dat 's Heeren wil geloofd en steeds geprezen zij!
Eens toch, wie weet hoe ras, eens is de strijd gestreden,
Hoe moeilijk die ook was, de laatste traan geschreid!....
'k Heb dikwerf om dien stond verlangd, daarom gebeden,
Mij zelven op dat uur bestendig voorbereid.
Dan zal welligt de lier nog eens haar klank doen hooren,
Die nu vergeten hangt, ontstemd door leed en smart,
En gaat ook dan die zang, die laatste zang verloren,
Het zal de nachtgroet zijn van mijn gebroken hart.....

Ik was diep geschokt; dommelig werd ik wakker, zag eerst naar den stoel waar hij - ja, hij was het wel, mijn oude vriend Theodoor! - gezeten had; doch die stoel was ledig; maar ik hoorde duidelijk, o duidelijk dacht mij, eene wegstervende stem de laatste woorden van die dichtregelen herhalen: 'Het zal de nachtgroet zijn van mijn gebroken hart.....'

Met eene koortsachtige beweging richtte ik mij op en bleef een oogenblik met ingehoudon adem rechtop in het bed zitten. Ja, ik meende duidelijk een heldere stem te hooren zeggen, doch die stem was verre van mij: 'gebroken... hart... hart... hart...' Ik droomde niet meer; maar de stem heb ik zeker, heel zeker gehoord.

Hoe kwam ik toch aan de herinnering van dien lang gestorven vriend? Hoe hield mijn geest zich nu juist met hem bezig? Ik had niet aan hem gedacht, niet over hem gesproken; sinds lang, zeer lang niets meer van hem gelezen of vernomen. Het zal, den 4 october van dit jaar, niet minder dan twee en dertig jaar worden, dat hij ongelukkig om het leven kwam! Geest, o geest des menschen, wat zijt ge in den slaap een wonderlijk, onbegrijpelijk iets! Waar zijn uwe grenzen, waar?

Het morgenlicht drong door de venstergordijnen der slaapkamer; ik stond op, trad voor het venster en wierp een oogslag naar buiten!

Wat was daar alles frisch en levendig! Het grastapeet was helder groen, de kastanjeboomen waren rijk in botten, de groote pirus bloeide van den voet des stams tot in zijnen top. Heerlijk, heerlijk inderdaad! Wat tooverhand had dat kerkhof van gisteren avond zoo plotseling weggevaagd en er een klein paradijs van gemaakt?

De soldaten in gelid waren eene lange, prachtige dreef, de lijkbidders met hunne groote slippen en sluiers waren fijne masten, en die wit geschorste berken zullen zonder twijfel de spoken zijn geweest, die volgens alle dichterlijke legende-wetten op een kerkhof niet kunnen gemist worden.

In de verte strekt zich een heerlijk akkerland uit, en langs het buiten loopt de landweg, waarop een paar koeien langzaam door het mulle zand stappen. Een flauw straaltje zon breekt door de wolken; de meerle zingt dicht bij het venster maar zij zingt, verbazend inderdaad! een straatlied. Zullen de geleerde darwinisten, die onlangs beweerd hebben, dat

het instinct der vogels bij het bouwen van hun nest, eindelijk tot verstand gerijpt is, ook in dien zang een bewijs vinden voor de onomstootbaarheid hunner leerstelsels?

Waarom niet?

Ik ben zeker, dat deze of gene moderne geleerde, op den zang dezer meerle een dik en hoogst geleerd boek maken zal, bewijzende..... ja, het zou gemakkelijker op te rekenen zijn, wat hij niet bewijzen zou, zoo vreesselijk veel zal hij bewijzen - onder anderen dat, na duizende jaren van ‘lichtverdooving’ en ‘geestverstomping’ eindelijk door de kracht van het modernisme de band verbroken is, die het verstand der meerels tot heden toe omzwachteld hield, en dat zij eindelijk niet meer den ouden vervelenden wildzang aanheffen, maar het beschaafde en beschavende straatlied, en misschien welhaast als trombonnisten en klarinettisten in de muziek onzer schutterij zullen optreden.

Verbazend geleerd, ja! Maar als die geleerde eens den ouden en gewonen weg van het gezond verstand had gevolgd, zoo als ik, man der duisternis en terugkruiper, gedaan heb; indien hij de oplossing van dat raadsel gevraagd had aan Pius, den kleinen jongen van mijn gastheer, dan zou deze hem met zijn flink en open oog gezegd hebben, zoo als aan mij: ‘Wel, dat heb ik hem geleerd!’ Dan was het problema opgelost, maar - maar wij hadden, 't zou jammer zijn, een geleerd boek minder, en om geleerde boeken is het in onze dagen maar te doen.....

Ik vergat mijn visioen van den vorigen nacht en ging naar beneden, om mij in die frische natuur en in het heerlijke park te verlustigen. Tegen het kleine heerenhuis leunt de hoeve. Rondom deze twee gebouwen ligt het park met vijvers, zomerhuiskes, slingerpaden, flinke eiken, hooge popels, piramidale masten, en met een overouden, breedgetakten kastanjeboom, wiens takken of liever armen door een half dozijn krukken worden ondersteund. Ik heb eerbied voor dien ouden ‘menheer’ op krukken; hij heeft zonder twijfel veel beleefd; hij zag veel blonde cherubskopjes in zijne schaduw spelen en ook vele sneeuwwitte hoofden rusten.

‘Goeden morgen!’ roept mij mijn gastheer toe. ‘Hebt ge dezen nacht niet hardop conversatie hooren houden?’

‘Ja,’ antwoordde ik gansch verwonderd, ‘ja, dat heb ik wel!....’

Ik dacht aan het nachtelijk bezoek, aan mijn dooden vriend, aan zijne heerlijke verzen, aan zijne laatste woorden: ‘Het zal de nachtgroet zijn van mijn gebroken hart.....’

‘Welnu, dat is eene slaap-aardigheid van een mijner zoons,’ zeide mijn vriend lachend.

‘Ha!.... Het ware mij liever dat het mijn vriend Theodoor ware geweest,’ zoo dacht ik. ‘Wat is *De Braackcen* een heerlijk plekje!’ ging ik luidop voort. ‘Recht dichterlijk! Eene gelukkige kluis om rustig te denken, te droomen en te werken! Wie was de gelukkige eigenaar van dit buiten?’

‘De familie Van Beusekom.’

‘Gij zegt?’ hervatte ik verwonderd, ‘de familie.....’

‘Hebt gij haar gekend?’

‘Ik kende, nu ruim dertig jaar geleden, een jong dichter, een man met schitterende begaafdheden, wellicht de eerste Noordbrabanter, die zijne tafereelen in onze nederige heidorpen koos; ik kende den dichter Theodoor van Beusekom.’

‘Die heeft hier gewoond, hier geleefd.’

Die woorden troffen mij. Ik begreep nu, dat ik hem 's nachts had gezien. Hij was immereen hoffelijk en vriendschappelijk man, niettegenstaande zijne luimen, en hij heeft me, nu het toeval mij in zijn oud vaderlijk huis bracht, behoorlijk eene visite willen komen maken.

Zoo lang ik op *De Braacken* vertoefd heb, is zijn beeld mij bijgebleven. Wij gingen weêr, in mijne verbeelding, zooals voor lange, lange jaren, naast elkander; hij corrigeerde mijne gedichtjes, die daar nog voor mij liggen en het jaartal 1842 dragen. Het waren kleine, luimige stukskes. Ik was toen zoo wat zestien jaar. De schrijver van *Allerlei, III November, Ida, de Bruid van den Strooper* en andere schetsen, was ons dorp komen bewonen en deed zijn best, zooals hij zeide, om ‘Gods lieven aardbodem met hagel te bestrooien,’ dat is, hij dwaalde dag in dag uit in onze heiden, bosschen en akkers rond, en schoot boterkorven vol wild; vermaakte zich verder met de boeren en leefde onbezorgd en vroolijk - ofschoon de grond van zijn karakter zeer melancolisch was.

Is het niet zonderling, dat de dorpsjongen van toen, aan wien hij, om dus te zeggen, de eerste lessen gaf van maat en klemtoon, hem nu, man geworden, aan de vergetelheid, waarin men zijn graf laat, ontrukt en hem aanwijst als een man van talent, dat, jammer genoeg voor onze letterkunde, nimmer tot rijpheid is kunnen komen!

Van Beusekom had in den vorm niets van de sohoolmeesterachtige stijfheid en opgeblazenheid van zijn tijd; hij was integendeel zoo eenvoudig mogelijk in schrijftrant. Het was alsof hij wist tot het vaderland van pater Poirters, den geestigen dichter van *het Masker der wereld* te behooren. 't Was of hij op dezelfde bloemen geaasd en denzelfden honig gevonden had. Hij had daarbij gevoel, diep gevoel, en de gedachten ontbraken hem niet; hij schreef wat hij kende, wat hij rondom zich zag, en toen ik in later jaren met meer scherpzinnigheid dan vroeger zijne geschriften las, vroeg ik mij zelven af, of die jonge schrijver, hadde hij gewerkt, niet een der hervormers van de toenmalige litterarische richting zou geworden zijn?

Van Lennep, ik weet dit, schatte zijne eerste proeven zeer hoog.

Wat hem nog onderscheidde van de letterkundige bent, die kort na 1830 onbepaald den scepter zwaaide, was, dat hij met geen haat jegens zijne roomsche geloofsgenooten bezield was: eene ziekte waaraan toen alle schrijvers in Holland laboreerden. Van Beusekom was protestant, had eene protestantsche opvoeding genoten, doch kwetste in zijne schriften den katholiek niet: integendeel, daar waar hij - ten minste in zijne eerste proeven, want de latere zijn niet in mijn bezit - katholieke tafreelen wilde ophangen, kon hij zondigen bij onwetendheid, maar hij deed het niet met opzet of moedwil.

Ik herinner mij nu onze wandelingen door onze bloeiende koorn-akkers, geurige boekweitvelden of lommerrijke bosschen. Ginds rijst de oude bemoste toren van ons dorp op; het kruis glinstert in de avondzon. Dat brengt het godsdienstig gevoel op het tapijt. Van Beusekom was, zoo als ik zeide, protestant en dus niet zonder vooroordeelen, en echter schreef hij eens in eene zijner novellen over een zijner helden, en wiens karakter blijkbaar eene weêrspiegeling van het zijne was:

Eene innige overtuiging had hem (de held des verhaals) al vroeg geleerd, dat de mensch behoefte heeft aan zeker godsdienstig gevoel; een gevoel, dat de driften der jeugd in breidel houdt, de ongelukken des levens leert verdragen en dat ons, kweeken wij het zorgvuldig aan, eindelijk een zeker, een vast vertrouwen en een hemel van geloof en hoop ontsluit.

Met deelneming beschouwde hij hen - (hij zag eene processie van bedevaartgangers naar Kevelaar) - die daar, in zoete verwachting op herstel van ziekten en gebreken, voor hen of hunne lievelingen, uit dankbaarheid of uit geloften, biddend voorttrokken. Is het te verwonderen, dat zijne gedachten naar vroeger eeuwen terug zweefden? In zijne verbeelding zag hij ze, die vrome pelgrims, van vorst tot bedelaar, die, honderden uren ver, over land en zee, uit roeping of uit boetedoening, somtijds barrevoets, anderen op de knieën kruipende, voor Onze Lieve Vrouw van Loretto, van den berg Carmel, enz. een dankgebed kwamen uitstorten, of hulp en vergeving van zonden afsmseken.

'Hij kon zich niet onthouden van zich zelven te vragen: Heeft de maatschappelijke welvaart er veel bij gewonnen, dat die oude gebruiken vervallen en verloren gegaan zijn? Zijn de menschen *beter, gelulchitger*, sinds zij *minder* werk maken van godsdienstige plegtigheden? Zijn *alle* stervelingen verlicht en verstandig genoeg om God te dienen in Zijnen eenigen, waren en heiligsten tempel: *in hun eigen hart?* Is het goed en nuttig voor het *algemeen* de godsdienstoefeningen zoo te vereenvoudigen?.....'

Ja, de protestant straalt hier in deze woorden lichtelijk door; ook hij was behebt met eene zekere dosis van waanwijsheid, doch beken met ons, in die regelen straalt een scepticisme door, dat zeer sterk tot onze denkwijze overhelt. Neen, deze regelen zeggen het: wat men hem had leeren gelooven, voldeed niet aan zijn hart; die leer was te koud, te winterachtig voor zijn warm en zonnig gemoed. Op het einde van zijn leven, als hij een oogslag wierp op de afgelegde levensbaan, zal hij zonder twijfel hebben moeten bekennen, dat de *eenige* tempel der Godheid, het menschelijk hart, iets al te grillig is om juist iets zeer solied te zijn.

Ja, hij had sprankels van geloof en hoop in de ziel, en zij zouden schitterend zijn opgevlamd zonder zijne eerste opleiding. Van dit laatste standpunt uitgaande, is het nog te verwonderen dat de protestant den katholiek zoo sterk benaderde. Die sprankels flikkeren ook op in het kleine gedichtje, naar aanleiding van Victor Hugo's regelen:

Nos fautes, mon pauvre ange, ont causé nos souffrances,
Peut-ètre qu'en restant bien longtemps à genoux,
Quand il aura béni toutes les innocences,
Puis tous les repentirs, Dieu finira par nous.

Luister hoe Van Beusekom, in dien aard, zijne denkbeelden weêrgaf:

Bid, kindje lief, bid steeds; bid met mij, uwe moeder,
Want God hoort ons, mijn kind, ofsohoon Hij ons niets schenkt;
Misschien wordt, door 't gebed, zijn raadsbesluit ons goeder,
Misschien dat Hij in 't eind, ook aan ons, armen, denkt.
't Is regt dat Hij de deugd en de onsohuld vóór ons zegent;
Want wij zijn schuldig, kind, en niet zoo rein als zij;
Maar kleine, God is goed, bid! als Hij voorspoed regent,
Ligt is er, door uw bede, één droppel voor ons bij.

Die ernstige geest had echter eene groote zwakheid: hij gaf lichtvaardig toe aan de lokstem der verleidende vrienden. Ginds wordt zingend het glas opgeheven, worden de roemers tegen elkander geknutst, bruist de vroolijkheid over de randen - daarheen moest hij ook! En echter had hij eens in eenige naïeve regelen, in eene kleine, hier en daar wel zwakke, ydille gezegd:

Ook wensch ik mij nog eenen vriend, zoo opregt
   Als vreemd steeds aan veinzen en list,

Die, als het behoeft, en mij raadt en mij zegt
'Neen, dat is niet edel, niet goed en niet regt!'
  Die niet met mij brast en verkwist.

In waarheid mocht men zeggen, dat zijne wenschen tamelijk beperkt waren. Hij was dichter en verlangde enkel vrij, onbezorgd en kommerloos den levensstroom af te drijven. Voor het trotseeren van zorgen was hij niet in de wieg gelegd. Zoo min als hij zich zelven't leven lastig maakte, zoo min deed hij zulks aan anderen. Vijanden had hij niet, zoo verre ik weet. Ik geloof niet dat hij ooit haat droeg. Dat baarde hem last, doch ik houd het er voor, dat hij haat en afgunst daarenboven als iets onedels beschouwde. Hoe zouden anders de volgende sierlijke regelen aan zijn hart ontvloeid zijn?

Vergeef, vergeef hem ligt, de vriend die u beleedigt,
Als wijn of redetwist hem 't vurig brein verhit;
Reik hem de broederhand, wees met een woord bevredigd,
Als hij u schuld bekent en u vergeving bidt.
Doorzoek uw eigen hart en vraag het uw geweten
Of gij niet dikwerf ook toegevendheid behoeft?
Hebt gij niet menigmaal u zelven reeds vergeten
En nimmer eenen vriend vernederd of bedroefd?
Wees daarom ligt verzoend; 't is zacht hem te vergeven,
Die door een nietig woord u soms beleedigd heeft,
Want, keer slechts in u-zelf, denk aan het volgend leven
Wat wacht u, arme mensch! zoo God u niet vergeeft?

De scherpte, de gevatheid van zijnen geest, de spot waarmeê de dichter de menschelijke dwaasheden geesselde, het gezond verstand dat in die geesseling doorstraalde, hebben mij later dikwijls doen nadenken. In een zijner werkjes deelt hij eenige invallende gedachten meê; beter, oneindig scherper en juister waren die, welke hem in zijne luimige oogenblikken ontvielen. Die laatsten zijn echter verloren gegaan; wij moeten ons met de aangeteekende gerieven:

'Het gevoelen - zegt hij ergens - van de hedendaagsche wereld is evenals een nieuwe schoen; in het begin knelt hij..... loop er maar

eenigen tijd mede en hij wordt ruim en gemakkelijk.'

Elders vraagt hij: 'Als het eens ordelintjes regende, zouden dan *vele* verdienstelijke mannen geen regenschermen dragen?' Leefde hij nog, de goede man, hij zou reeds meer dan eens geroepen hebben: 'paraplu's open!'

Als iemand u zegt: 'ik ben rijk,' zeg hem: 'tracht wijs te worden,' - 'Ik ben arm' - 'wees werkzaam!' - 'Ik ben van adel' - 'wees edel, belieg de deugden van uwen stamvader niet.'

'Rijkdom zonder verstand is een giftige dolk met eene gouden greep, in de hand van een kind. Armoede eene kwaal, die eene dagelijksche dosis van werkzaamheid meestal geneest, en het adelijk schild van een schurk is niet ongelijk aan het stadswapen, dat de uitvoerder der geregtigheid, met een gloeijend ijzer, op den schouder van den patient grift.'

Kortom, wat hij van anderen schreef, was voor hem eene waarh id: 'Zij, die de deugd in anderen vereeren, doen de eerste schrede om zelf deugdzaam te worden.'

Hoe het zij, Theodoor van Beusekom was een echte Noordbrabantsche jongen, die zijne heidestreek liefhad en ze dichterlijk beschreef. Het was hij misschien wel, ik weet het niet, die er iets aan toebracht, dat ik juist daar, in dat gewest, de stof zocht van vele mijner novellen. Te vroeg is hij gestorven om zich een naam te hebben kunnen maken. Voor sommigen blaast de faam vroeg en ongenadig hard op haren hoorn, voor anderen dringt de klank dier schalmei langzaam door. Voor den jongen dichter was dit laatste het geval. Langzaam had echter zeker gegaan. Hij zegt het zelf in de volgende regelen:

De bloem te snel gekweekt, beidt eenen vroegen dood;
Eén windvlaag en... zij dort; 'tgeen langzaam uit len schoot
Der moederaarde ontspruit, is sterker en het leven,
Dat in de sappen huist, is meerder krecht gegeven;
De stengel is beproefd door zongloed en orkaan
't Geen l a n g z a a m wordt gekweekt, kan l a n g z a a m slechts vergaan.

Hier onder deze eiken heeft hij geleefd, onder dien kastanjeboom, die destijds nog zooveel krukken niet zal hebben noodig gehad, droomde hij wellicht. Langs dat hek ging hij misschien heen, het geweer op den schouder, de groote wit en zwart gevlekte jachthond achter hem, om hier nooit weêr te keeren. Het was den 4 october 1845 dat hij op het gehucht Bidaf (onder Uden) ter jacht zijnde, door het roekeloos omgaan met zijn geweer, het leven verloor. Arme jongen!

Indien hij nu nog leefde, zou hij mij, zooals zich zelf, zonder twijfel beladen zien met eene ganshe vracht bedrukt papier, die mij, zonder den minsten twijfel, zal beletten, als ik mij eens voor de poort der onsterfelijkheid aanbied, om deze binnen te geraken. Die poort toch is zoo druk belegerd en, erg genoeg, zoo smal, zoo eng! 't Zij zoo, wij zouden ons dan toch onder dat prieel nabij den landweg neêrzetten, en daar als twee oudjes, beiden zoo al wat grijs, onder het wegdampen van eenige Havanna's, over onze jeugd spreken. Gelukkig voor mij, ik vind op *de Braacken* een remplacant, om nog zoo wat te keuvelen over nevelen en schaduwbeelden.

't Is inderdaad een wonderlijk treffen,' zeide mijn gastheer, ‘en wel waard in eenige bladzijden herdacht te worden.’

‘Welnu,’ klonk mijn antwoord, ‘dan zal ik ze voor de *Illustratie* schrijven.’

En ziedaar hoe ik, na veel gewetensbezwaar uit den weg te hebben geruimd, aan de lezende wereld heb moeten verraden, dat er een *Braacken* bestaat, met een letterkundig verleden, met een letterkundig tegenwoordig.

Ik hoop maar dat, door al die onbescheidenheden, de stille, kluis-achtige rust van dat lommerrijke plekje niet zal gestoord worden. Gelukkig ligt het landhuis verre uit de baan, want een artikel met visioenen of spoken, zooals dit, zou genoeg zijn in België, om optochten met vliegende vaandels en slaande trom naar *De Braacken* te houden.

Ik heb het park nogmaals rechts en links doorwandeld; ik heb de noordbrabantsche herten en reebokken, ik meen de schapen en geiten, het lange beuken gloriette, de vischvijvers, de dreven - kortom, alles in oogenschouw genomen, en ik blijf bekennen, dat dit alles nu zoo vroolijk is, als gisteren bij mijne aankomst akelig.

De natuur - 't is immers Heine die dit ergens zegt - kan met de geringste middelen groote uitkomsten voortbrengen. Men heeft slechts een zon, boomen, bloemen, water en liefde noodig. Wordt deze laatste in het hart van den aanschouwer gemist, dan zal het geheel ook een ongunstigen aanblik opleveren. De zon heeft dan slechts zooveel en zooveel mijlen in doorsneê - vraag dit s.v.pl. aan pater Van Meurs - de boomen zijn goed voor brandhout, de bloemen worden naar de draden verdeeld, en het water is nat.....

Gisteren avond miste ik echter niet dat albezielend gevoel, maar enkel een nachtpitje of een dievenlantaarn.

Antwerpen, Juni 1877

[Nummer 43]

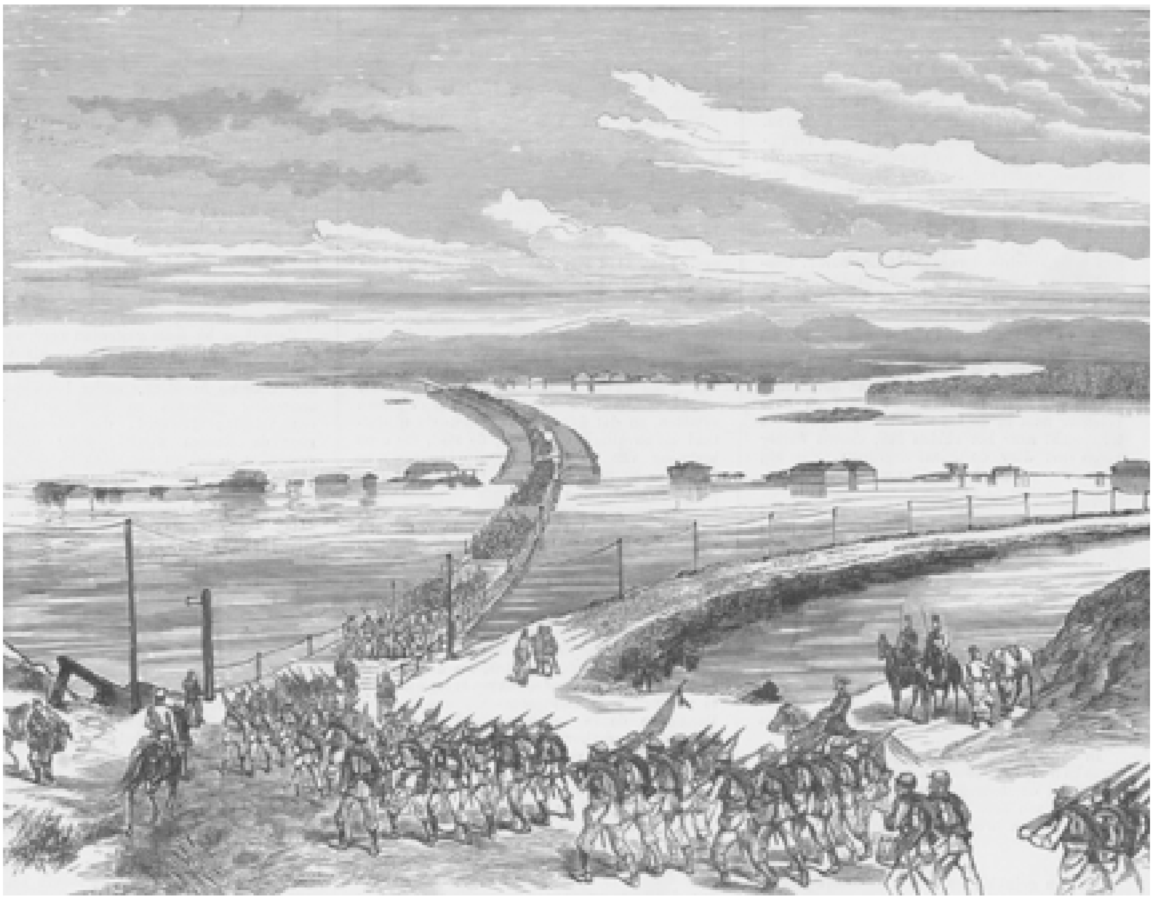

DE OVERTOCHT DER RUSSEN OVER DE DONAU-BRUG BIJ BRAÏLA.

Geillustreerd nieuws.

De oorlog in het oosten.

Wij hebben de Turken onder Suleiman-pacha en Ali-Saïd-pacha, nadat zij hunne vereeniging op montenegrijnsch grondgebied tot stand gebracht hadden, in het bezit van het grootste gedeelte van het vorstendom en in de nabijheid van de hoofdstad Cettinje gelaten. In de laatste week van juni is de stand der zaken in Montenegro echter geheel veranderd. Even snel als de Turken het vorstendom waren binnengerukt en er hunne gewichtige veroveringen maakten, even spoedig hebben zij het weder verlaten, om naar hun eigen grondgebied terug te trekken. Hoe belangrijk ook de overwinningen waren door de turksche troepen bevochten, ze hadden stroomen bloeds gekost en hunne gelederen op eene onrustbarende wijze gedund. Daarenboven was het den montene-, grijnschen generaal Petrovics, die aan de albanische grenzen steeds met roem en voordeel gestreden had, door een snellen en stouten marsch gelukt, zich met het vreesselijk gedunde leger van prins Nikita te vereenigen, zoodat de afgematte Turken op nieuw eene geduchte macht tegenover zich hadden. Wel beschikte Suleiman-pacha nog altijd over eene grootere macht dan de Montenegrijnen - zijn leger telde tusschen de 30 en 40.000 man, - wel was de geest zijner troepen door de behaalde overwinningen uitmuntend, zoodat de geheele onderwerping van het montenegrijnsche gebied nog altijd mogelijk en zelfs waarschijnlijk bleef, maar dit zou in elk geval ontzaglijke offers gekost hebben en overwegingen van staatkundig belang maakten het den Turken geraden, den aftocht aan te nemen en hunne macht naar elders te wenden. Aan die beslissing is het oostenrijksche gouvernement niet vreemd gebleven. Den oorlog van zijne grenzen willende verwijderen, heuft het er op gewezen, dat zelfs de volkomen onderwerping van Montenegro aan Turkije geen voordeel kan aanbrengen, daar Rusland en ook de andere mogendheden nooit de vernietiging van het vorstendom zouden dulden, terwijl de troepen van Suleiman-pacha met meer vrucht elders te gebruiken waren. Oostenrijk had daarbij in de eerste plaats het oog op Servië, dat ondanks zijne vredelievende verzekeringen een steeds dreigender houding aannam en dus streng in het oog gehouden moest worden.

De porto heeft aan die raadgevingen gehoor verleend: Suleiman-pacha werd van het tooneel zijner overwinningen teruggeroepen en deze veldheer nam in de laatste week van juni den terugtocht naar het zuiden aan, slechts weinig verontrust door de Montenegrijnen, die blij waren zoo goedkoop van hun gevreesden tegenstander verlost te worden.

Gedurende eenige dagen had Suleiman-pacha bij Podgoritza, vlak aan de montenegrijsche grens, in Albanië, zijn hoofdkwartier opgeslagen. Prins Nikita wachtte zich natuurlijk wel hem daar te volgen of aan te vallen, en in het begin van juli is de turksche generaal met het gros van zijn leger naar Nisch, aan Servië's zuidergrens vertrokken, waar hij zijn kamp heeft opgeslagen met het tweeledige doel, om naar omstandigheden òf de Serviërs, zoo ze tot den oorlog mochten besluiten, terug te drijven, òf het turksche hoofdleger onder Abdul-Kerimpacha bij te springen, wanneer de nood zulks mocht vereischen.

In Albanië en de Herzegowina zijn slechts zwakke troepenkorpsen achtergebleven; de porte hoopt dat de Montenegrijnen door den laatsten veldtocht zoo zeer uitgeput zijn, dat deze voldoende zullen wezen om hen in bedwang te houden.

Na den gelukkig en met betrekkelijk geringe verliezen volbrachten Donau-overgang bij Semnitza, hebben de Russen nog op andere plaatsen beproefd den Donau over te trekken, maar de waakzaamheid der Turken deed deze pogingen mislukken. Heel ernstig gemeend waren ze overigens niet, het hoofddoel was bereikt: tusschen Semnitza en Sistova lag de weg voor de russische colonnes voortdurend open en langs de gelegde pontonbrug konden ze manschappen en ammunitie veilig op den bulgaarschen oever overbrengen. De te Turn Magurelli en op andere plaatsen gedane pogingen waren dus niet meer dan proeven in het groot, die bij de waakzaamheid der Turken spoedig opgegeven werden, maar het oprukken der russische legerkorpsen met Sistova als basis langs verschillende wegen noodzakelijk maakte.

De Russen rukken werkelijk in drie colonnes van Sistova op. De eene wendt zich oostelijk in de richting van Roestsjoek, om deze vesting in bedwang te houden en te verhinderen, dat hare bezetting de naar den Balkan marcheerende troepen in den rug valt. Eene andere afdeeling, die westwaarts getrokken is, heeft in last Nicopolis te belegeren en deze stad binnen den kortst mogelijken tijd tot overgave te dwingen. Door de verovering of insluiting dezer beide steden blijven alleen de turksche Donauvestingen Silistria in het oosten en Widdin in het westen over. De eerste wordt bedreigd door de troepen van generaal Zimmermann, die het eerst den Donau overgetrokken, uit de Dobrudscha oprukt om Silistria en hare bezetting onschadelijk te maken, terwijl tegenover Widdin nog altijd het rumeensche leger onder prins Karel staat, dat ernstige aanstalten maakt om den Donau op deze plaats over te trekken.

Terwijl de verschillende legerafdeelingen de zuidelijke Donau-linie trachten te bezetten, rukt het hoofdkorps der Russen naar het zuiden, om Bulgarië verder te bezetten en de Balkan-passen te forceeren. Reeds is het een goed eind op weg. Den 5 juli is de stad Bjela, zuid-oostelijk van Sistova, door de voorhoede der Russen na eenige onbloedige schermutselingen bezet, torwijl ze twee dagen later de gewichtige stad Tirnova, Bulgarië's oude hoofdstad, half-weg tusschen den Donau en het Balkangebeïgte gelegen, binnenrukten.

Tirnova is eene schoone stad, die nog geheel en al het oude bulgaarsche karakter behouden heeft. Ze is in een zeer romantisch oord aan de rivier de Jantra gelegen en telt tusschen de 20.000 en, 30.000 inwoners. De stad is de zetel van den griekschen metropolitaan en van een pacha. De meerderheid der bevolking belijdt den griekschen eeredienst. Aan de omgeving der stad zijn beroemde historische herinneringen verbonden. Het dorp Albanary of Zagori bevat nog de in moskee herschapen grieksche kerk, waar de oude bulgaarsche vorsten begraven, benevens de ruïnen der St.-Demetrius-kerk, waar zij gekroond werden.

Ook uit een krijgskundig oogpunt is Tirnova van groot gewicht. Hier is het kruispunt der wegen, die naar de verschillende Balkan-passen geleiden, en dat de russische voorhoede, uitsluitend uit cavallerie bestaande, de stad, die eene bezetting van 3000 man geregelde turksche infanterie en eenige bataljons ongeregelde troepen bevatte, met zeer geringe verliezen heeft kunnen innemen en den vijand na een kort gevecht uit zijne stellingen verdrijven, geeft geen hoog denkbeeld van het weerstandsvermogen der turksche troepen.

Reeds heeft vorst Tscherkasky het stadhouderschap van de nieuwe provincie Bulgarië aanvaard en te Tirnova zijn zetel gevestigd.

Voortdurend komen meerder russische strijdkrachten in Rumenië aan, die onmiddellijk over den Donau gezonden worden, om de verschillende tegen den vijand oprukkende legerkorpsen te versterken en de gemeenschap tusschen den Donau en de in het binnenland opereerende troepen te onderhouden.

Het turksche veldleger staat tusschen den bekenden vesting-vierhoek Roestsjoek, Silistria, Varna en Schumla en wel langs het westelijk front (Roestsjoek en Schumla). De turksche minister van oorlog, Redit-pacha, is daarheen vertrokken om het oog op de plannen van den opperbevelhebber te houden, die naar de meening der Porte zijne afwachtende houding al te ver drijft, maar tevens voorgeeft zijn plan te hebben, waardoor geen enkele Rus levend over den Donau zal terugkeeren!

Ongeveer terzelfder tijd dat de Russen in Europa den overgang van den Donau met goed gevolg beproefden, werden er in Klein-Azië verschillende ernstige gevechten geleverd, die zonder uitzondering noodlottig voor de Russen uitvielen en ze op eenmaal al de voordeelen hebben doen verliezen, welke zij in een veldtocht van twee maanden behaalden. De belangrijke krijgsbedrijven, die den algemeenen terugtocht der russische legers ten gevolge hadden, willen wij in het kort beschrijven.

Het hoofddoel van den russischen veldtocht in Armenië was de bezetting van de hoofdstad Erzerum, die als het vereenigingspunt der hoofdwegen in de provincie, het geheele land beheerscht. Daartoe rukten zij in drie afdeelingen op en wel de opperbevelhebber Loris Melikoff in het centrum, die, na rondom Kars een belegeringskorps te hebben achtergelaten, langs den grooten weg van Kars op Erzerum voortging en reeds tot Zewin, ongeveer half-weg tusschen twee genoemde plaatsen genaderd was. Rechts van Kars rukte generaal Heimann van Ardahan, en links generaal Tergukasoff van Bajasid op; het *plan de campagne* bestond hierin, dat de drie hoofdkorpsen zich in den omtrek van Erzerum zouden vereenigen, met overmacht den turkschen opperbevelhebber Moukhtar-pacha op het lijf vallen en zich van de hoofdstad van Armenië meester maken.

Verschillende omstandigheden deden dit plan in duigen vallen: in de eerste plaats waren de aanvals-colonnes minder talrijk dan men eerst berekend had, daar de meer en meer veld winnende opstand in Trans-Kaukasië een groot getal troepen eischte; vervolgens voegden zich gedurende het gevecht meer dan eens mahomedaansche afdeelingen, die in het russische leger dienden, bij hunne geloofsgenooten, de Turken, terwijl, wat het ergste was, de generaals der Russen de krachten hunner vijden te gering geschat hadden. Onder zulke omstandigheden moest de groote verwachting wel in rook vervliegen en hebben de Russen inderdaad verpletterende ne rlagen geleden.

Kars, dat zooals onze lezers weten door de Russen belegerd werd, bood een woedenden tegenstand en herhaalde bestormingen, op de forten en buitenwerken der vesting beproefd, werden met glans afgeslagen. Dit was vooral den 24 en 25 juni het geval, toen de Russen, gedurende een hevigen aanval, bij honderden door het welgerichte vuur der turksche batterijen ne rgemaaid werden, terwijl een uitval der belegerden op den 26 juni met een volledig succes bekroond werd en den Russen op nieuw ontzaglijke verliezen toebracht.

Terwijl er bij Kars gestreden werd, was Loris Melikoif, bij wien zich de colonne uit Ardahan onder generaal Heimann had aangesloten, met het turksche hoofdleger onder Ismaïlpacha in aanraking gekomen en werd den 25 juni een veldslag geleverd, die allernoodlottigst voor de Russen uitviel: 4000 dooden en gewonden bedekten het slagveld, een gedeelte van den legertrein viel in de handen der Turken en Melikoff

was tot een overhaasten terugtocht genoodzaakt, ten einde te beproeven de stellingen bij Kars tegen den overwinnenden vijand te dekken. Met dat doel hielden de Russen nog eenmaal bij Mellipuz, vijftien kilometers ten noordoosten van Zewin, stand, maar ook hier werden zij uit hunne stellingen verdreven, waardoor de weg van Kars geheel openstond voor den zegevierenden Ismaïlpacha, die de verslagen Russen op den voet volgend, weldra de gemeenschap met dé belegerde vesting hersteld had. Dit maakte het den Russen onmogelijk nog langer hunne positiën ook ten noorden van Kars te handhaven: het bombardement evenals het beleg der vesting werd opgeheven, en de gezamentlijke russische strijdkrachten waren gedwongen over de grenzen terug te trekken en zich te Alexandropolis te concentreeren, op dezelfde plaats dus, van waar de inval in Armenië bij het begin van den oorlog aangevangen was.

Terwijl het centrum en een gedeelte van den rechtervleugel der Russen bij Zewin het onderspit moest delven, werd hun linkervleugel in een reeks van gevechten eveneens geslagen. Vroeger hebben wij het oprukken van generaal Tergukasoff en zijne neirlaag bij Delibaba beschreven, welke zijn terugtocht op Zadikan ten gevolge had (20 juni). Door de Turken

onder Mehemedpacha, die talrijke versterkingen van het hoofdkwartier tot zich getrokken had, achtervolgd, was generaal Tergukasoff nogmaals genoodzaakt hun een slag aan te bieden, die in de vlakte van Kara-Kalussah, oostelijk van Zadikan, tusschen deze stad en Bajasid, plaats had en in een gevreesde neêrlaag der Russen eindigde. Hoewel zij er zich zoo goed mogelijk verschanst hadden, werd hun versterkte legerplaats door de Turken met onstuimige geestdrift aangevallen, 't welk zulk een schrik onder den vijand verspreidde, dat de Russen na eene wanhopige worsteling hunne wapenen wegwierpen, hun krijgsvoorraad in den steek lieten en zich in allerijl over de rivier trachtten te redden. De overwinning der Turken was beslissend: talrijke gevangenen, verscheidene kanonnen en vaandels en een ontzaglijke voorraad oorlogs- en mondbehoeften vielen hun in handen, terwijl hunne voorhoede, uit circassische ruiters bestaande, de vluchtende Russen nog gevoelige verliezen toebracht.

Het legerkorps van Tergukasoff ware geheel verloren geweest, zonder de achteloosheid van Faïdpacha, die, van Bajasid oprukkende, de Russen gemakkelijk den terugtocht had kunnen afsnijden en tusschen twee vuren brengen. Thans gelukte het den russischen generaal langs omwegen te ontsnappen en in de nabijheid van Bajasid de russische grenzen te bereiken; den 5 juli kwam generaal Tergukasoff op eigen grondgebied aan.

Aldus was in het begin van juli bijna het geheele turksche grondgebied van de Russen gezuiverd. Alleen Ardahan en de citadel van Bajasid bevonden zich tóen nog in hunne handen, terwijl zij al hunne overige stellingen moesten ontruimen.

Deze zoo snel opvolgende noodlottige gebeurtenissen hebben in Rusland een diepen indruk te weeg gebracht, die nog meer gevoeld zou worden zonder de belangrijke voordeelen, door de legers van dat land aan den Donau behaald. Intusschen zijn talrijke versterkingen afgezonden: een hulpleger van 55.000 man is op weg naar den Kaukasus en andere troepen zullen weldra volgen. Hoe het echter zij. het zal den Russen in elk geval zeer moeilijk vallen het verloren terrein te herwinnen.

Brunswijk.

Duitschland telt weinig steden, waaraan zooveel historische herinneringen verbonden zijn als de eeuwenoude hoofdstad van het voormalige hertogdom Brunswijk. Reeds Karel de Groote trok haar tijdens zijn oorlog tegen de oproerige Saksers onder het opperhoofd Wittekind binnen, en bracht er met zijn hestuur ook het Kristendom.

Ten tijde van Karei de Groote was de tegenwoordige stad niet meer dan een onaanzienlijk dorp, Weck genaamd, op welker puinen, een gevolg van de voortdurende twisten der Saksers, een achterneef van Wittekind, Bruno, de eerste huizen der tegenwoordige stad bouwde, welke hij, naar zijn naam, Brunswijk noemde.

De stichter van Brunswijk, die in rechte linie van den beroemden Wittekind afstamde, heeft aan Duitschland een aantal keizers geschonken, die in de historie vermeld staan als mannen, welke hun tijd groot en roemrijk gemaakt hebben: Hendrik de Vogelaar, Hendrik de Leeuw, Hendrik de Stoute en Otto het Kind zijn daaronder de voornaamsten.

Laatstgenoemde, een kleinzoon van Hendrik den Leeuw, was zelfs de onmiddellijke beslechter van den strijd tusschen de Welfen en Gibellijnen, een strijd, welke zooveel duitsch bloed gekost heeft, dat gansche geslachten hunne stamhouders in de worsteling zagen vallen, waardoor zij geheel en al vernietigd werden.

De lotg vallen der stad en van het hertogdom zijn nauw in elkander geweven, ofschoon nu eens Brunswijk en dan weer Wolfenbuttel de hoofdstad van het hertogdom was, naar gelang het goedvinden der beheerschers. Zooals alle kleine duitsche Staten is het echter opgegaan in Pruisen, evenals Hanover, welks vorstenhuis insgelijks van den brunswijkwolfenbuttelschen stam is.

Brunswijk heeft het verlies zijner onafhankelijkheid voornamentlijk te wijten aan hertog Carl Wilhelm Ferdinand van Brunswijk-Oels, die generaal was in pruisischen dienst en deel nam aan den oorlog van Pruisen tegen Frankrijk in 1806; zoodat Pruisen het brunswijksche leger als een pruisische afdeeling baschouwde, welke gevolgtrekking later tot voorwendsel werd gebezigd om het brunswijker vorstenhuis te verdrijven en Brunswijk tot eene pruisische provincie te verklaren.

De stad zelve was tot in 1671 een der bloeiendste kwartieren van het Hanze-verbond, en bleef nog lang na dien haren roem handhaven. Onze gravure geeft een gezicht op den dom of St.-Blasiuskerk, welke door Hendrik den Leeuw in 1172 gebouwd werd en waarin men, behalve het graf van dezen vorst en van zijne gade, Machteld, ook de graven vindt der hertogen van de sedert 1735 regeerende linie van Bevern.

Drie kinderversjes.

Meester Haan.
I.

De haan
Heeft bek en sporen aan,
Het is een fiere gast.
Bij hennen wordt nog al gekeven;
Hij moet haar doen in ruste leven,
En 't is voorwaar geen kleine last.

De haan
Heeft ook een kapken aan,
En draagt het flink op zij.
Dan stapt hij langzaam, stijf en pronkend,
En met een oog ter zijde lonkend,
Als wou hij zeggen: 'Kijk naar mij!'

De haan
Heeft bonte pluimen aan,
En 't is zijn schoonste sier;
Maar ware hij een luie slaper,
Een futselaar, een geeuwegaper,
Ik hield van meester Haan geen zier.

II.
Henne-moei.

Kokkele, kokkole-dei!

De henne legt een ei.
Maar nauwlijks is het ei gelegd,
Of henne-moei loopt heen,
En kokkelt, schreeuwt naar meid en knecht,
En stoft er op bij groot en kleen,
En zegt
Het iedereen.

Kokkele, kokkele-dei!
Moeihenne met uw ei,
Wanneer gij uwen nest verlaat,
Zoo schreeuwen is niet pluis.
Een vrouw, die haren plicht verstaat,
Die loopt en praat niet uit haar huis.
Mijr. raad
Is: 'min gedruis!'

III.
Onze Vader.

Ik kniel hier met de handjes saâm;
Ik ken u nauwlijks bij uw niam,
Onze Vader!
Maar 'k doe wat vader, moeder doet,
Uw name klinkt zoo wonderzoet,
En 'k zeg met hen, de handekens te gader:
Onze Vader,
'Die in de heemlen zijt!'
Ik ga nu slapen; 't uur is daar.
Zie! moeder maakt mijn bedje klaar,
Onze Vader!
Zij heft mij op, zij kust mij teêr
En legt mij dan in 't bedje neer,
En eer ik slaap, herhalen wij te gader:
'Onze Vader,
'Die in de heemlen zijt!'

Ik weet reeds dat er kindren zijn,
Die arm en gansch verlaten zijn,
Onze Vader!
Wie ziet hen geern? Wie kust hen zacht?
Waar slapen zij wel overnacht?
Och! zorg voor al die kinderkens te gader,
Onze Vader,
Die in de heemlen zijt!

Thourout (België).
G. ANTHEUNIS.

Het rijtuig in Rusland.

Op dit oogenblik, nu iedereen zich nog: al in het breede met Rusland bezig houdt, verwart de lezer zich meer dan eens in de namen der rijtuigen, in het noorden

gebezigd. Men neemt een *troski* voor een *teleka*, en men vraagt zich af wat onderscheid er is tusschen een *teleka* en een *kibitcha*.

Luister! Wij laten het algemeen vervoermiddel de sle ter zijde: dit is toch algemeen genoeg gekend; verder bespreken wij de rijtuigen niet welke de mode bij den Rus heeft ingevoerd, want in de steden bezit men, en vooral de aristocratie, al de rijtuigen welke hier in België of elders de aandacht inroepen op de drio echt russische middelen van vervoer.

Vooreerst zullen wij de *troski* bespreken: - deze is eene soort van tilbury, doch zeer laag van wielen, ten getalle van vier. Het inwendige is met pelswork gevoerd, en niet zelden met zeer kostbaar pelswerk. De *troski* is het *rijtuig* der *élégants*. Vooral officieren, die overigens in Rusland den boventoon aannemen, omdat eigenlijk slechts die persoon sterk in aanmerking komt, welke de uniform draagt, maken gebruik van de *troski.*

Dit rijtuigje heeft berries gelijk onze vigilant en is ook in dien aard bespannen; doch bij het ééne paard, plaatst men niet zelden, echter buiten de berrie, een tweede dat eigenlijk slechts tot parade dient, om, zooals de Franschenzeggen: *pour brüler le pavé*. Men geeft het den naam van '*woedende*,' versiert het soms met lange valsche manen die, bij den galop, in den wind vlotten en wordt het door den *schreeuwer* of koetsier aangezet, dan is het om het wilde sprongen te doen maken.

We zeggen hooger: de *schreeuwer* of koetsier; deze staat ter zijde op het rijtuig en schreeuwt om de personen of rijtuigen, die zich op den weg bevinden, te verwittigen; want de *troski* komt snel als een afgeschoten pijl nader en dewijl de straten schier altijd met sneeuw bedekt zijn, wordt zijn aantocht niet gehoord.

Men moet bekennen er is iets dichterlijks in dit rijtuigje, met een tweede vurig paard bespannen, dat over de dik besneeuwde straat heenvliegt, en wij begrijpen dat de romanschrijvers, die tafreelen uit het noorden ophangen, een zoo ruim gebruik maken van de *troski.*

Minder elegant is de *teleka*, doch ook dit rijtuig is bestemd om buiten de steden gebezigd te worden: het is eigenlijk een reisrijtuig, in gebruik bij de koeriors, officieren, beambten des gouvernements en de reizigers, die eene toelating hebben bekomen om gebruik te maken van de posten, door het gouvernement ingericht.

De *teleka* is slechts een open bak op vier wielen met een bok voor den koetsier, zoo als in ons land aan alle rijtuigen te vinden is. Reist men dus in *teleka,* dan zit men zoo wat gelijk in eene kempische of noordbrabantsche 'erdkar,' die echter, ten gevolge van de sneeuw veel

minder schokt en ook oneindig sneller over de baan heengaat, wij zouden zeggen, om duidelijk te spreken ‘heenvliegt.’

Gewoonlijk spant men drie paarden voor de *teleka*.

Deze laatste is een gansch russisch rijtuig. Het werd bij keizerlijke ukase ingericht. Zoowel de rijtuigen als de paarden worden door de heeren, door wier eigendommen de baan loopt of deze benadert, bekostigd en onderhouden. Alle ambtenaar des gouvernements, alle officier reist voor niets; de reiziger die eene toelading van hoogerhand bekomt, betaalt zoo wat tien centiemen per vier uur aan den postillon.

Alleen de stations, die op de baan gelegen zijn, worden door het gouvernement betaald, onderhouden, verwarmd en verlicht, en de eenige persoon die zich daar bevindt, is dan ook afhankelijk van dit of dat keizerlijk departement.

In die stations kan men ook des nachts verblijven, op voorwaarde dat men bed en eten in zijne *teleka* meeê rengt.

Ten gevolge van de vorandering, welke het vervoer in sommige gedeelten van Rusland ondergaan heeft, werden deze schikkingen hier en daar gewijzigd; doch de bestaande gebruiken werden, in dat onmeetlijk rijk, zoo licht niet gewijzigd en zoo als men voor twintig, dertig, vijftig jaar en meer reisde, zoo reist men op vele punten en, op dit oogenblik, nog.

DE MARKT TE BRUNSWIJK, NAAR SPRINGER.

Als men de twee bovengemelde beschrijvingen nagaat, denkt men aan het ‘vogelvlug.’ Men bedriegt zich echter wel eens. Om hiervan een klein staaltje te geven, nemen wij over wat een reiziger zegt:

‘Het ingevallen dooiweder had de sneeuw op de velden reeds doen smelten, maar op den weg door het aanhoudende rijden met sleden en rijtuigen hard geworden

zijnde, zat zij nog zeer vast en het afloopend sneeuwwater der omringende velden had deze sneeuwkorst op sommige plaatsen geheel ondermijnd; kwam men nu op eene dergelijke plek, dan zakte men er onmiddelijk door heen.

'Eene poging door den postillon van een der rijtuigen aangewend, om op het land te rijden, kostte verscheidene uren oponthoud. Het rijtuig zonk spoedig tot over de assen in den doorweekten grond en slechts met behulp van eene menigte personen, die uit een naburig dorp moesten gehaald worden en met hefboomen en planken toesnelden, kon het weêr op den weg gebracht worden.'

Voeg bij dit alles andere hinderpalen, zoo als overstrooming van rivieren, diepten en heuvelen, ijsgang en wat dies meer, en men zal begrijpen dat de *teleka* niet altijd over den weg heenvliegt, zoo als men zich zou verbeelden.

De *kibitka* heeft de pretentie niet te vliegen zooals de twee voorgaande middelen van ver-

voer. Het is eigenlijk een wagen op vier wielen, die langzaam over den weg heenkruipt. Het is de wagen van den koopman in stoffen, in pelterijen, in andere voorwerpen, en daar waar de spoorwegen nog onbekend zijn, is Rusland met *kibitka's* als het ware bezaaid.

Het voertuig is tamelijk lang; het is overdekt met eene huif op halfronde reepen gespannen, ovenals onze huifkarren, en over deze huif legt men nog, bij slecht weêr, een grof gevlochten dekkleed. Twee of drie paarden, naar gelang de vracht trekken de *kibitka.*

Eene japansche legende.

In den goeden ouden tijd was het voldoende eenige dagreizen ver geweest te zijn, om als een soort van wondermensch te worden beschouwd, en wie Parijs of Londen of de dalen van Zwitserland had bezocht, kon er van verzekerd zijn, dat het verhaal zijner lotgevallen en de beschrijving van 'tgeen hij gezien en gehoord had, overal met een open oor zou ontvangen worden en eene maand lang de stof uitmaken voor onderhoudende en leerzame gesprekken in den gezelligen huisselijken kring of in eene vereeniging van vrienden en kennissen.

Hoe geheel anders is dat thans geworden! Onze eeuw van stoombooten en spoorwegen heeft de menschen verwend en ongevoelig gemaakt voor de wonderlijkste lotgevallen van reizigers. Maar wat spreken wij van lotgevallen? De zoogenaamde reisavonturen van eertijds zijn voor den stoom op den loop gegaan: ze zijn als sneeuw voor de zon versmolten voor onze spoorwegen en stoombooten. Zelfs de verste reis is eenvoudig en prozaïsch geworden.

PRINS MIRSKI, BEVELHEBBER VAN HET RUSSISCHE LEGERKORPS.

Mijnheer A. stapt te Antwerpen op een der groote stoombooten van zooveel honderd paardenkrachten: een oogenblik later snelt het stoomschip in snelle vaart door de golven der Schelde, bereikt de Noordzee, het Kanaal, den Oceaan en - tien of twaalf dagen later zit A. in de nieuwe wereld, te New-York, zijne sigaar te rooken en is Europa en zijn speelreisje reeds vergeten.

Onze vriend B. heeft even eene commissie in Weenen te doen. Den spoorwegwaggon ingestapt, van statie tot statie voortgerend, en nog voor B. iets gezien of ondervonden heeft, wandelt hij een paar dagen later met zijn collega, den Weener bankier, door de straten van Oostenrijks hoofdstad, en wanneer eene week voorbij is, zit vriend B. weder rustig te Antwerpen op zijn kantoor, Weenen en hot ‘reisje’ reeds vergeten hebbende.

Wil men aanspraak maken op den naam van reiziger en eenige belangstelling opwekken, dan dient men minstens de halve wereld rondgereisd te hebben. Alleen met een reisverhaal in de binnenlanden van Afrika of Azië, in China of Australië gewapend, heeft men nog kans opgang te maken, maar minder mag het luisterend of lezend publiek tegenwoordig niet meer eischen in ruil voor zijne opmerkzame aandacht of aandachtige opmerkzaamheid.

Voor heden willen wij, aan den smaak van het publiek te gemoet komende - let wel: wij zeggen *het* publiek, niet *ons* publiek - onze lezers in eens overvoeren naar een land, dat nog altijd het aantrekkelijke der nieuwheid bezit, hoe dikwijls het ook in de laatste jaren genoemd moge zijn -wij bedoelen het keizerrijk Japan, 't Is echter geen reisverhaal, dat wij geven:

EEN DORP IN BULGARIË.

het land is reeds meer dan eens beschreven; ook hebben wij nooit de eer gehad met de Japanneezen in hun eigen land kennis te maken. Zoover behoeft men echter tegenwoordig niet te gaan om ze te leeren kennen: in sommige groote steden van Nederland, evenals in die van enkele andere landen, treft men Japanneezen aan, die door hunne regeering naar Europa gezonden zijn, om zich met de industrie en het fabriekswezen vertrouwd te maken. Een dier leergierige oosterlingen gaf ons onlangs eene beschrijving van eene zonderlinge brug, die zich in zijn land bevindt en wier vorm geheel eenig mag genoemd worden. Verbeeld u eene brug, in den vorm van een halven cirkel over de rivier gelegd, die in treden of trappen van twee voet hoog op- en natuurlijk weer afloopt. Deze brug is alleen voor voetgangers bruikbaar en maakt zelfs op de Japanneezen, hoezeer aan zonderlinge dingen gewoon, een zonderlingen indruk. Onze zegsman deelde de volgende legende mede, die aan den bouw der vreemdsoortige brug verbonden was:

Vier honderd jaar geleden, vatten de inwoners van de japansche stad Iwakuna, aan den oever der rivier van denzelfden naam in het binnenste van het eiland Nippon gelegen, het plan op, om de twee oevers van den stroom door eene brug te verbinden. Spoedig werden de handen aan het werk geslagen, en eer er een half jaar voorbij was, lag over de breede rivier eene sterke houten brug en kon de Iwakuna, tot groote vreugde der handelaars, kooplieden en landbouwers, zonder gevaar en met gemak gepasseerd worden. Daar reeds in dien tijd, evenals tegenwoordig, Japan zeer dicht bevolkt was, werd er van de brug een veelvuldig gebruik gemaakt en hoopte men van dit nieuwe middel van gemeenschap veel voor den bloei van Iwakuna's handel en nijverheid. Men had echter buiten den waard, of liever buiten den boozen geest van de landstreek gerekend, die sedert overoude tijden in een groot bosch aan de overzijde der rivier huisde en met den nieuwen bouw alles behalve ingenomen was. Geen wonder ook. Door de verbeterde gemeenschap breidde de bevolking der stad zich snel uit en ging men aan den anderen oever insgelijks bouwen, waartoe men een gedeelte van het bosch begon om te kappen. De booze geest van het oord was echter een boschgeest, die alleen in de bosschen leeft, en niet ten onrechte maakte hij zich er boos over, dat men zijn gebied dagelijks meer inkromp. Hij besloot zich te wreken. Eenmaal per jaar reed hij te middernacht op een vurigen wagen het land door, en zie - op den bestemden nacht voer de wraakgierige duivel over de brug, zoodat de gloeiende wielen haar verschroeiden en onbruikbaar maakten.

Den volgenden morgen zagen de bewoners van Iwakuna tot hunne verbazing en ontsteltenis, dat de met zooveel kosten gebouwde brug schier verbrand en zeer bouwvallig geworden was. Zij gaven echter den moed niet op en bouwden een nieuwe, maar juist een jaar na het eerste ongeval, was zij op nieuw verbrand en onbruikbaar geworden.

In de stad woonde een bonze of japansche priester, die in grooten geur van heiligheid stond en wien de ontstelde bevolking der stad om raad en voorlichting vroeg. De vrome priester deelde mede, dat de verwoesting een gevolg was van de wraakneming des duivels en raadde de bewoners aan, eene nieuwe brug te bouwen en deze zoodanig in te richten, dat de booze geest haar niet meer met zijn vurigen wagen overtrekken kon. Lang dachten zij te vergeefs over de oplossing van het moeilijke vraagstuk na, tot eindelijk een kundig bouwmeester op den slimmen inval kwam, om de brug boogs- en trapsgewijze te bouwen, en zijn plan ook inderdaad uitwerkte. De brug was nu spoedig voltooid, terwijl men een goed gedeelte van het

bosch afkapte met het dubbele doel, om den boozen geest te doen verhuizen en de noodige materialen tot voltooiing van het werk te hebben.

De krijgslist gelukte volkomen; de bedrogen duivel poogde te vergeefs zijn paarden over de brug te voeren, en knarsetandend van spijt moest hij voor goed het oord verlaten, en in een boschrijke landstreek een veiliger schuil- en woonplaats gaan zoeken.

Thans, na bijna vier eeuwen, wordt de wonderlijke brug nog altijd door de bewoners van Iwakuna betreden en gebruikt.

Engelsche beleefdheid.

Wat hier beleefdheid is, is dit in meer dan een geval niet in een ander land, en wederkeerig. Toen wij, eenige jaren geleden, het britsch parlement bezochten en, in volle zitting, die heeren zagen zitten mei den hoed op het hoofd - die vervelende en onaangename kachelbuis, zegde van Lennep eens - dachten wij: ‘Dat zou bij ons, hoe onbeleefd wij dan ook somtijds zijn, niet 'gebeuren!’

Bij ons verblijf in Engeland merkten wij, in meer dan een geval, een aanzienlijk verschil tusschen de gebruiken op, en als wij ons hier dikwijls uit den slag trekken met het gemakkelijke *vous permettez*, dan is dit in eene deftige engelsche samenleving niet toegelaten, en moet men zich in alles op een eerbiedigen afstand houden, wil men voor een welopgevoed man doorgaan.

De Franschman zegt: *où il y a de la gêne il n'y a pas de plaisir*, en wij, die altijd genegen zijn na te zeggen wat die geestige Franschen aanhalen, hebben ook die spreuk gedurig in den mond; doch bij den Engelschman gaat die overigens zeer groife stelregel niet op, omdat hij meer dan eens alle perken en palen te buiten loopt.

Wij hebben echter ook hoedanigheden, welke de Engelschman niet heeft - ten minste, wij spreken van onze beschaafde kringen, en niet van personen die zelfs het voetpad niet zullen verlaten voor eene dame, maar zich liever de mouwen aan den gevelmuur afschaven. Zoo zullen wij ons beïeveren hulp aan te bieden, onze plaats af te staan in een openbaar rijtuig of anderzins, aan eene persoon die wij niet kennen: - in Engeland ontmoet men zoo iets slechts bij groote uitzondering, en over het algemeen beschouwt men dergelijke handelwijs als een ongepaste indringing, als eene krenking zijner eigene waardigheid.

Men heeft wel eens eene *charge* op die terughouding in Engeland gemaakt. Zij stelt een gentleman voor, die aan boord van het water staat, waarin een man verdrinkt; de Engelschman lorgneort flegmatisch den worstelaar met den dood. Bij de vraag waarom hij hem niet bijstaat, antwoordt hij: ‘Ik ken hem niet; hij werd mij niet voorgesteld.’

Dat is eene fransche *charge*, en de Franschen hebben er altijd een oneindig genot in gevonden den Engelschman in hunne *vaudevilles* belachelijk te maken; 't is eene *charge* en meer ook niet, en kwam de nood aan den man, het kind van Albion zou toonen dat het hart op zijne rechte plaats klopt! Doch dat er iets waar in het antwoord ligt, is ontegenzeggelijk. Men moet, wil men toegelaten worden, bij een Engelschman ‘voorgesteld,’ men moet ingeleid zijn, en dan nog mag die inleiding, die voorstelling niet op losse schroeven gevestigd zijn.

Maar ook, ziehier het groot verschil tusschen eene inleiding of voorstelling ten onzent en in Engeland. Hier stelt men dezen of genen op de wandeling of anderzins voor, en den volgenden dag gaat de persoon aan wien men is voorgesteld, den voorgestelde zonder groeten voorbij.

Indien men volgens alle de regels der etiquette in Engeland is voorgesteld: - dit wil zeggen, dat de voorsteller zich eerst overtuigd heeft, dat de inleiding aan den persoon bij wien hij voorstelt, aangenaam is - wordt deze niet meer als een onbekende voorbij gegaan, tenzij latere reden daartoe aanleiding mochten geven.

Een toevallig gesprek, hoe welwillend ook gevoerd, is voor een Engelschman geen reden om de kennismaking voort te zetten. Wij spreken hier van den echten gentleman, want men vindt in Engeland, zoo wel als op andere plaatsen, personen welke er op loeren, in badplaatsen of elders, kennis met dezen of genen aan te knoopen.

Van engelsche dames die men in dergelijke plaatsen ontmoet, en zonder voorstelling of introductie kennis maken, al spreken zij nog zoo luid over de londensche *high live* - eene engelsche dame wil altijd in den vreemde van lord's afkomst schijnen - van dergelijke dames moet men zich wachten: zij hooren niet tot de wezenlijk hooge wereld.

Ook zal een echte gentleman u het woord niet toerichten in een gezelschap, koffiehuis, openbaren hof of publiek rijtuig. Vandaar dat een Engelschman juist geen vroolijk reisgezel is, en het oneindig aangenamer mag gezegd worden een Franschman te ontmoeten, die niet beter vraagt dan onmiddellijk in betrekkig te komen, u zijne hartelijkheid toont en dienst bewijst waar het hem mogelijk is.

Hoe het zij, wij verkiezen, in zake van wezenlijke inleiding of voorstelling, verre weg de engelsche boven de fransche handelwijs: wij zullen nooit twee gevallen in ons leven vergeten. Toen wij eenige jaren geleden Parijs bezochten, waren wij voorzien van eene introductiebrief van een der hoogst geplaatste personen van België, bij een Franschman, verre, zeer verre in rang beneden den inleider geplaatst: - wij werden echter met eene fransche beleefdheid afgeschipperd; doch toen wij ons, in soortgelijke omstandigheid, in Engeland bevonden, werden wij als het kind van den huize beschouwd; wij waren in de handen geleverd van die familie, en die familie zorgde in waarheid, dat het ons wèl ging - voorwaar al te wèl.

Wij reden, vaarden, wandelden, dineerden, woonden feesten bij, en wij zouden eene ongelooflijke onbeleefdheid hebben begaan, indien wij den geldbeugel hadden willen openen. Een Engelschman is de royaalste man der wereld; maar gij moet hem in vollen regel zijn voorgesteld.

In onze streken is het de gewoonte - die gelukkig nu veelal verloren gaat - zijne buren met een bezoek te vereeren als men zich hier of daar op een buitèn vestigt. In Engeland wacht de nieuwe bewoner integendeel het bezoek der buren af. Dit echter is geene noodzakelijkheid en willen deze in de afzondering blijven, zij kwetsen alzoo in geenen deele de regels der etiquette. De voorstelling, de introductie treedt ook hier weêr op den voorgrond. In alle geval, de nieuwe bewoner moet het bezoek der b uren afwachten.

Na het huwelijk *tout rentre dans l'ordre,* zegt Labruyère ergens, en men verlaat, zoowel de vrouw als de man, de kennissen van vroeger. In Engeland wordt dit echter tot het uiterste gedreven: zonder uitnoodiging biedt men zich niet meer in het huis der jonggetrouwden aan, hoe vriendschappelijk men vroeger dan ook met den man heeft geleefd.

Vooreerst, zegt men, maakt men in het jongmansleven al zeer lichtelijk kennis; doch eens gehuwd, dient men nauwgezetter te zijn in de keuze zijner vrienden; dan, wie zegt u, dat de vriend van den man, in omgang zou bevallen aan de vrouw en omgekeerd!

Het groeten eener dame, die men kent, in de straat, is niet gebruikelijk, tenzij men haar van zeer nabij kennen mocht of met haar verwant is, en in dit laatste geval is

een hoofdknik niet voldoende: men moet zich voor haar het hoofd ontblooten, evenals voor een vriend die den arm aan eene dame geven zou. De hand geven, zonder deze van den handschoen te ontmaken, is onbeleefd; doch mocht men weten, zegt een periodiek werk, dat de hand de vereischte frischheid niet heeft, kan men zich verontschuldigen: *excuse my glove.*

Ten maaltijd genoodigd, mag men slechts eenige minuten voor het maal begint, aanwezig zijn; eene dame, die men naar de eetzaal zou-geleiden, zou het hoogst kwalijk nemen, indien de *cavalier* haar, bij het binnentreden, eenigermate vooraf ging. Luidop lachen, zich tweemaal bedienen van eene schotel aan een ceremonieel maal, den naam noemen van den persoon tot wien men spreekt en zich niet bepalen bij den eenvoudigen titel van ‘Mijnheer,’ ‘Mevrouw’ of anderzins - dit alles gaat in Engeland voor onbeleefd door.

Als wij een kaartje afgeven en daarin op den hoek eene plooi leggen, beduidt dit dat wij dit kaartje in persoon hebben gebracht; doch in Engeland wil die plooi zeggen, dat het kaartje voor de verschillende personen in het gezin bestemd is.

Wat in alle geval in Engeland niet opgaat, is die familiaire toon, die onze zoogezegd beschaafde jonkheid tegenwoordig wil aanslaan, en die in meer dan een geval krenkend, ja, zelfs beleedigend is voor den hooger geplaatste; want de etiquette neemt geene gelijkheid aan.

Vele onzer jongelieden zouden het antwoord verdienen, dat een windmaker bekwam, die tot een voornaam en adellijk persoon zegde: *bonjour, mon ami, comment te portes-tu?* De andere antwoordde hem: '*Bonjour, mon ami, comment t' appelles-tu?*

Hoppebellen.
Eene fantazie door August Snieders.

I.

De zon schijnt helder op het rivierke, dat door het elzenhout slingert, als een zilveren lint door een groenen krans, nadat het ginder het rad van den ouden planken watermolen met rieten dak heeft doen draaien.

Het wentelende rad met zijne gesprenkelde waterdroppels en sneeuwwit schuim, door de zon grillig gezevenkleurd, is een namaaksel van diezelfde prachtige zon, zoo dichterlijk als ons arm menschenvernuft die nabootsen kan.

Of neen, dat rad is als de baldadige schooljongen, die, met zwaaiende armen, glinsterende oogen en juichende stem in het vreedzame landschap gevallen is.

Een, die het slapende en droomende rivierke plaagt, roert, zweept, opwerpt, rondsprenkelt, schuimen doet van ongenoegen, omdat de rakker het zoo wild in zijn zalig nietsdoen gestoord heeft.

Zie, het ontvlucht veel sneller, ja, met rimpels op het voorhoofd, met gemurmel en gemor tegen den onvermoeiden plaagstok, de plek, waar het zoo ongenadig verontrust werd, om ginder onder braam, tak en stronk weêr in slaap te vallen en droomend te verdwijnen.

Eerst dezen avond zal de woelige deugniet zijne beweging staken, inslapen met de voeten in het water, en de maan zal de droppels verzilveren, die van hoofd en lidmaten lekken.

Ik ben niet boos op het rustverstoorend rad; ik hoû niet van slapers zooals het luie rivierke! En dan, wat was het landschap levendig, geestig, toen de woelgeest tuimelde, draaide, water sprenkelde en zich zelven een aureool maakte.

II.

Op den boord van het voetpad, zoo smal alsof het voor kabouters gemaakt werd, en dat de kronkels van het rivierke volgt, staat een bosch van elzenstruiken.

Uit hun midden schiet de hoppeplant op en slingert en kronkelt door het groene elzenloof naar boven.

Hoe harmonieus mengt zich het lichte groen der hoppeblaêren met het donker groen der elzen!

Het eerste is de lichte vlam op het donkere marmer; de zijden bloemen op donker fluweelen weefsel, op den wijden mantel eener schoone.

En boven op den top van het elzenhout, rust de kroon der klimplant met hare hoekige blaêren in den vorm van die des wijngaards, als getuigde zij dáárdoor, dat zij van het edele geslacht der druif was.

Hare bellen, heerlijk van vorm, heerlijk van groen, loopen boven op de kruin van den elzenstruik, tot een lichtkleurig kapsel of kroon samen.

Of wilt ge liever dat het een korf met bloemen zij, op het hoofd eener deerne gedragen? Of liever nog dat het aan het schuim denken doet, dat eens het heerlijke bier bekroonen zal?

Reeds nu is er iets frisch, iets juichends, iets overspannends, iets overmoedigs in die hoog klimmende hoppe.

III.

De bieën drijven gonzend over den bloeienden top, over de ranke bellen; de meerle zingt in de schaduw, de bloemen geuren.

De kinderen, die hunne bloote voetjes in het rivierke gebaad hebben, staan nu onder den hoogen elzenstruik, - voor hen een reus - en zij zien, de hand boven de oogen houdende, naar de hop, die op den top der elzen rust.

Indien zij de hoppekroon eens konden machtig worden!

Er heen klimmen? Neen, de takken zijn te zwak en te broos. Den struik afsnijden? De veldwachter heeft zijne twee oogen open en de deur van den kelder onder het raadhuis gaapt als de hel op het prentje de *Vier Uitersten*. De ranken afrukken? O neen, dan zijn ze geschonden!

De bloeiende hoppekroon wordt op dit oogenblik door den knaap betracht, als een prinsje dat naar een blinkende troon tracht: - een en ander is speelgoed.

IV.

Ziet, een halfnaakte knaap, met bloote voeten, borstelig haar, glimmende oogen en eene enkele bretel dwars over de borst geslagen om de gescheurde broek op te houden - ziet, hij is een hopperank machtig geworden.

De rakker heeft er zich meê omwonden; met de bellen omkranst hij zich den stijven haarborstel en stapt nu lallend, juichend en tierend over het voetpad.

Een gekke *King Lear* in miniatuur; eene verkorte schaduw van toen de waanzinnige vorst over de heide liep, zeggende: ‘ja, ik ben altijd een koning!’

Nu laat hij zich met dezelfde ranken de handen binden en de dievenleiders slepen hem voort; ofwel hij maakt er een toom van en de koning van zoo even wordt een Nebukadnezar.

Hopperanken, hopperanken, wat zijt ge een rijke schat voor die kleine Robinson Crusoë's!

Doch ik heb tot de jeugd gezegd: laat de ranken groeien, laat de bellen bloeien en eens zal er uit die lieve klokjes een regen van versterkenden volkswijn droppelen.

V.

Dat ook stemt de flinke jongen in, die de hand gevend aan een jong en blozend meisje, met haar en naast haar over het smalle voetpad gaan wil - het padje dat echter maar voor een enkel paar voetjes gemaakt is.

't Is een heerlijke dag. Wat zoele schaduw, werpt het frische elzenloof op beider gepurperde wangen!

De vogelen zingen, de insekten gonsen, duizende mysterieuse stemmen rijzen uit weide, water en hout op; maar oneindig meer zingt het in de harten van het jonge paar, dat van zijn bruiloftsdag droomt.

‘Zie, zie,’ zegt de jongeling, het zwartlokkige hoofd oplichtende, ‘zie wat overschoone hoppebellen! Ik wil ze bemachtigen en er u, liefstemijne, eenen krans van om de blonde lokken slingeren!’

‘Neen,’ antwoordt ze, ‘neen, laat de hop groeien en bloeien, en dankbaar zal zij ons schuimend bier geven voor onzen bruiloftsdag.’

‘Gij hebt gelijk! Alles, alles voor dien bruiloftsdag!’ juichte de krachtige jonge man.

Waarom werd de bruid op dat oogenblik bleek en klopte haar hart zoo angstig? Waarom klemde zij de hand van den verloofde vaster in de hare?

‘Nu waarom?’ vroeg hij vroolijk.

‘Och niets! Daar kwam mij een denkbeeld door den geest gevlogen.....’

‘En welk denkbeeld?’

‘Toen ik zeide: op den bruiloftsdag,’ voegde er eene geheimzinnige stem bij: ‘of op eene uitvaart!’

‘Feestbier of lijkbier!’ mompelde de jongeling; doch hij schudde die wonderlijke gedachten af, gelijk de herdershond, uit de rivier springend, de waterdroppels van zijnen pels schudt.

‘Dwaasheid!’ roept hij luchtig uit, ‘waarom aan lijkkleed en doodklok denken, wanneer men zijn bruiloftskleed weeft en de klok weldra ‘hoezee’ zal bengelen?’

‘Geen dwaasheid!’ mompelt het meisje. ‘Huizen er in waarheid niet twee geesten in de hoppebellen?’

‘Och, niet in de bellen, maar hier - hier in ons boos hoofd!’ de de jongeling glimlachend.

VI.

Toch is het der bruid bang aan het hart en als de arme weduwe, met een grauw linnen zak over den schouder geslagen, haar voorbij gaat, reikt zij haar eene aalmoes toe, om dat bange denkbeeld aan het lijkbier te verbidden.

VII.

Wat al verwoesting!

De hopperanken zijn met geweld neêrgetrokken, liggen over den grond verspreid en de lieve ranke bellen zijn geplukt en verdwenen.

De takken van het elzenhout zijn verscheurd, de blaêren deels verplukt, het effen grastapeet is vertrappeld.

Heeft de booze wind over de weide gestormd en den elzenstam gebroken? Heeft de roodbonte stier met vlammend oog, scherpe horens en staalharden kop, in eene vlaag van razernij, die verwoesting aangericht?

Ofwel zijn de booze jongens de schuldigen? Mij dunkt dat de elzentak wraak roept en tot den schoolmeester zegt: ‘Snijd me af, o wrekende monarch, en geef die kleine bengels van den knoet.’

Doch neen, 't zijn de schooljongens met flikkerende oogen, borstelige haren en besmeurde aangezichten niet; het is evenmin de storm of de roodbonte stier!

Neen, 't was de weduwe die de hop oogstte; haar kleine jongen trok de ranken naar beneden of klouterde op de bloote voetjes, op welke bloed biggelde, tegen den elzenstruik op.

De weduwe dacht onder het oogsten aan God, die een deeltje van den overvloed, aan de aarde gegeven, in den schoot der arme weduwe vallen liet, om te antwoorden op de bede: ‘Geef ons heden ons dagelijksch brood.’

VIII.

Toen de weduwe de hop naar den brouwer bracht, lachte deze wel tevreden, want de bellen waren groot en als hij eene malsche handgreep daarvan aan den neus bracht, riep hij uit: ‘Geurig, geurig!’

Geurige hop hier; gerst als zuiver goud ginder op het veld; water, helder en puur, dáár in de bron.

Draai vroolijk het rad, o molenaar! En gij, jongen, stook den oven als eene hel zoo heet!

Hopheisa! zingt de brouwer en werpt de drooge en geurige hop in den grooten koperen ketel met kokend water gevuld, en dat water rimpelt zich, golft, schuimt, bruist en kwabbert tegen de koperen boorden des ketels.

Hopheisa! stook het vuur op met den droogen elzenstruik! Onder de marteling wordt het stompe ijzer snijdend staal, wordt de ruwe steen met een prisma van regenboogkleuren verrijkt, wordt het water schuimend en peerlend bier, worden de Belial's kinderen witgewiekte engelen.

Zóó, zóó komt de levenskracht in den droppel, doch met de levenskracht sluipt er ook de dood binnen.

Zal het feestbier of lijkbier wezen?

IX.

Het arme bruidje had gisteren nacht een vreesselijken droom: het zag een geraamte, het zag de dood met hopperanken omwonden en den knokkeligen kop met bellen omkransd, en de dood danste - zoo dwaas als een kermisgast.

Hoe vroolijk en gek de dood toch zijn kan!

Soms wierp zij hare beenen en armen weg en de vingers kronkelden en grabbelden als in het donker naar de andere lidmaten, terwijl de kop, altijd omkroond door de hoppebellen, alleen danste, even als in die marionnettenkas, welke zij eens op de kermis zag.

Dan wipten al die verspreide lidmaten weêr bij elkaar en de dood danste in de lucht.

Aan de hoppebellen biggelden roode perels - neen, heldere bloeddroppels.

Die droom deed haar hartje onstuimig jagen, toen zij het witte linnen zoomde, dat hare oude moeder in haren bruidskorf gelegd had.

Die droom benauwde haar nog, toen zij telkens te vergeefs het hoofdje oplichtte en door het kleene venster zag of hij - hij niet kwam.

Die droom kwelde haar nog, toen zij met gebogen hoofdje langs den elzenstronk en over

het smalle pad ging - dat zeker, ja zeker maar voor een enkel paar voetjes gemaakt was!

X.

Morgen, morgen is het feest! Groene kransen sieren de gevels der huizen, maar het zijn veelal kransen met stekelige hulstenblaêren, want de herfst loopt ten einde.

Ook de binnenkamers zijn vroolijk opgesierd met groene takken, slingers van uitgeblazen eierdoppen, driekantige vaantjes met het beeld der Moedermaagd.

Zwart is de zoldering, frisch rood de steenen vloer, melkwit de muur.

De kreupele speelman besnaart de viool en de dikke, lachende brouwer houdt den gerstenwijn, in het glas getapt, tegen het licht - helder donkerbruin, peerlend en met sneeuw bekroond.

Een hoerrah voor den gerstenwijn!

Reeds wordt het eene glas na het andere geledigd; de stemmen klinken luidruchtiger en, in stede van in de ton, gist het geestrijke en verraderlijke nat in het hoofd - en maakt niet zelden een boos hoofd!

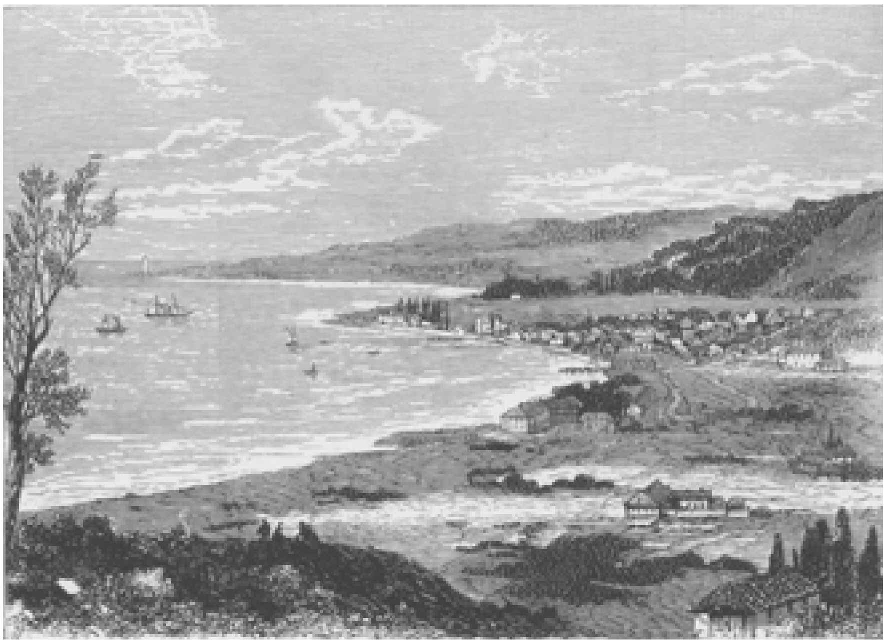

GEZICHT OP SUCHUM-KALEH.

De brouwer leunt aan het venster en ziet, met een spottenden glimlach rond de lippen, de waggelende drinkers, die hem doen zien dat er pit in de geurige en fluweelzachte hoppebellen en in die lange en ruw omstoppelde gerstenaren zit - stoppels gelijk aan de kin der heksen van Macbeth.....

XI.

Maar op den toren waait de vlag niet en een toren, weduwnaar van de wuivende en wapperende driekleur, is een treurder, een droomer, een slaper!

Wat slaan zijne klokken traag en somber op den avond vóór den feestdag!

Hopheisa! den ouden reus wakker geschud, hem den vlaggestok tusschen den rand van den blauwen spitsen hoed gestoken, opdat hij het uitzicht hebbe vroolijk te zijn met de vroolijken!

Wie zal het stoute stuk wagen - wie?.... wie?

Wie anders dan hij, de flinke bruidegom, die den koning op zee diende en zoo vaak bij het stormen, in den top van den mast zat, zoo rustig als een vlieg tegen den gouden blinkenden torenhaan!

Wee, wee! roepen de ouden van dagen en schudden heengaande het hoofd.

Hoezee, hoezee! roepen de jongeren en hitsen den stouten jongen man aan.

Op den top van den toren wil hij den vlaggestok planten; op de spits van den blauwen punthoed moet de driekleur wapperen, gelijk een wuivende pluim op den helm eens vliegenden ruiters.

De toren moet gek worden gelijk allen gek zijn: als hadde hij, even als de vroolijke jongens, den lekkeren gerstenwijn gedronken!

XII.

Hoezee! daar kloutert de vurige knaap naar boven en wuift onstuimig met de vlag; 't is alsof hij naar de wolken klimmen wil.

De vrouwen wenden het hoofd om; de harten der drinkers beginnen angstig te kloppen; alleen de onbarmhartige straatjongens zien opwaarts en juichen.

Arme bruid! mompelt men beneden.

Zij zal des te fierder op u zijn! fluistert een booze geest, boven op den toren, den jongen toe.

Wat moest gij dien vlaggestok zóó hoog steken! zal het bruidje mokkend en verwijtend zeggen.

Om over de boomtoppen en daken heen, in uw vensterke te kunnen zien! vleit de booze geest den roekelooze ten antwoord toe.

Vermetele spotter! mag het bruidje zeggen.

Ik wilde zien of het blanke linnen, dat uwe moeder in uwen bruidskorf legde, reeds gezoomd was voor onzen bruiloftsdag! zal hij lachend antwoorden.

Of gereed om in uwe enge kist gespreid en over uw bleek en bewegingloos aangezicht toegeslagen te worden! mompelen gesard de vrouwen beneden.

Dwaasheid! hooger, hooger!

Straks was hij nog een volwassen man, nu is hij een dwerg, die tegen de blauwe leien zit; hooger gekomen is hij niet grooter dan een vogel, en voor de ouden van dagen is hij reeds een vlieg geworden.

XIII.

Ginds, verre op het voetpad, staat de bruid stil en ziet naar den toren, en eene koude, akelige rilling loopt over hare ledematen; want nu zij die beweegbare zwarte stippel ziet, die langs den toren opkloutert, denkt zij aan hem!....

Zij denkt aan haar droom, aan de dood, aan de hoppebellen.
Met ingehouden adem, met brandend oog, met kloppend hart staart ze naar den torentop en het wordt haar duizelig, 't schemert haar voor de oogen.
'Onze Vader die in de hemelen zijt!' bidt zij en bevend, als stond zij in haar nachtwa in den ijzigen noordenwind, bedekt zij de oogen met de beide handen.
Heeft zich geen zwart punt van het donkerblauw torenspits losgemaakt en is het niet bliksemsnel van afdak tot afdak neêrschuivend, achter de donkere boomtoppen, die den toren omringen, verdwenen?
Was het wellicht de torenhaan of het kruis?
'Onze Vader die in de hemelen zijt!' en rillend ziet het bruidje schuchter tusschen de vingers door.
God, mijn God! haan en kruis schitteren nog in het avondlicht; doch de beweeglijke zwarte stippel is aan den torentop niet meer zichtbaar.
De bruid waggelt voort, en 't is nu of de dood, met de bloeddroppels aan de hoppekroon om den knokkeligen kop, naast haar over het smalle voetpadje gaat.

XIV.

De feestkransen zijn binnen gehaald; de bemorste driekleurvlag is verdwenen, de viool is geborgen, de gerstenwijn is verlaten, de toejuichers zijn met stommen schrik geslagen of weenen.
Zwijgend, bleek en als in een marmerbeeld veranderd, staat de bruid stil op de plek, waar het gras onder den slag gebroken, vertrappeld en met bloed bezoedeld werd...
Hare bleeke handen zijn gevouwen als bidde zij; doch haar oog staat strak en hare lippen blijven zonder beweging.
De doodklok klept, de graver maakt een kuil, de timmerman klopt eene kist ineen, de buren bidden voor de rust der ziele, en het huis van den ongelukkigen vader is gesloten, als was het zelf een graf, door de hooge linden beschaduwd.
In den hoek van den kouden haard zit de oude man met sneeuwwitte haren, het hoofd gebogen en de bevende, magere handen moedeloos op de knieën gevouwen.
Aan het venster ligt, onder het witte laken, het verminkt en onkennelijk overschot van zijnen eenige, van zijnen lieveling, van de klopping zijns harten!
Het gewijde waslicht brandt naast den doode; op de plaats, waar een uur geleden nog zoo vroolijk het hart klopte, ligt een kruis en de palmtak, en de hond, die heen en weêr gaat tusschen den vader en het lijk, heeft den bloeddroppel van den vloer en de hand gelekt, die onder het doodslaken uithangt.
En de arme bruid?
Zij is naar huis gegaan; stom als een beeld, heeft zij zich aan het vensterke gezet, en bij het maanlicht en zelfs in het donker, zoomt ze voort aan het witte linnen.
En als de begrafenis van den dierbare plaats heeft, als de doodklok bromt en de priester in gouden gewaad voor het altaar staat, verschijnt zij met het omzoomde laken onder den arm.
Zij wil met hem wonen, met hem in hetzelfde graf.

XV.

De klok zwijgt, de grafheuvel is gemaakt, het snikken rondom het graf heeft opgehouden en het vaderhuis onder den lindenboom is weêr geopend.

Familie en vrienden hebben de rouwmantels afgelegd, komen in het vaderhuis bijeen, stoppen de pijpen op en zullen, rond de tafel gezeten, het lijkbier drinken.

De oude vader is te oud om te schenken, maar als allen gezeten zijn, komt zij, de bruid, de niet verwachte binnen, gewikkeld in het omzoomde laken, dat voor haren bruidskorf bestemd was, en zich neêrzettend aan het hoofdeneinde, nam zij de plaats in, die zij als dochter had moeten innemen.

't Was of de dood daar neêrzat.

Zij, zij schonk het lijkbier.....

Booze, booze hoppebellen, wat al smarten hebt gij doen ontstaan!

O, 't ware beter geweest dat de jongens u verplukt, de storm u vernield, de roodbonte stier u verwoest had!

Och, niet de bellen, die de goede God zoo mild gegeven heeft, zijn plichtig, neen, o neen! Maar zooals bruidegom eens zeide: ons boos, ons door en door boos hoofd!

1877.

[Nummer 44]

MEVROUWS PORTRET, NAAR J. BOKS.

De premieplaat van de Belgische illustratie

De meesten onzer lezers hebben wellicht bovenstaande aankondiging reeds sedert geruimen tijd verwacht. Eindelijk, nadat onze Premieplaat bijna een jaar in bewerking was en wij met geduld gewacht hebben dat elke tint zich langzamerhand tot een geheel vormde, brengen wij met zelfvoldoening het bericht aan de inteekenaars op de *Belgische Illustratie*: de Premieplaat 'HET VISSCHERSMEISJE' naar de schilderij van O. Eerelman, is volkomen naar wensch geslaagd. De verschillende kleuren en tinten zijn met zulk eene juistheid weêrgegeven, dat de kopie het origineel op waardige wijze vertegenwoordigt.

Onze inteekenaars zullen zich van de voortreflijke uitvoering dezer schilderij het best kunnen overtuigen, indien zij eene vergelijking maken tusschen de eerste proefdrukken, die bij alle boekhandelaars voorhanden zijn, en de thans afgedrukte oplaag. Wij mogen zeggen meer recht te hebben tevreden te zijn dan onze inteekenaars zei ven: wij kennen van nabij de bez warén aan de uitvoering verbonden, en dat deze veelvuldig zijn, hiervoor behoeven wij slechts het volgende bewijs aan te halen. Wanneer de premieplaat in bewerking is, moet de geheele oplaag afgedrukt zijn,

voor dat men over den wezenlijken uitslag kan oordeelen, omdat vooral de laatste steen over het gelukken der geheele uitvoering beslist. Die geheele oplaag bedraagt niet minder dan *elf honderd duizend* afdrukken door de verschillende steenen, die achtervolgend gedrukt worden.

Wij hebben ons geduld op de proef gesteld en, in het belang der uitgaaf, niet den minsten invloed op de spoedige uitvoering willen uitoefenen.

Reeds maanden hadden onze inteekenaars in 't bezit van de premieplaat kunnen zijn, indien wij onze eischen niet zóó hoog gesteld hadden, dat

wij eene wezenlijk meesterlijke kopie van deze schilderij wilden leveren.

Wij wilden op de uitvoering toegepast hebben dezelfde schakeering van kleuren en tinten, die men in den regel alleen vindt in de chromolithographiën met eene zeer beperkte oplaag en waarvan de prijs varieert tusschen 20 en 30 franken.

Thans is de oplaag gereed, doch wij zijn nogmaals verplicht een beroep te doen op het geduld onzer inteekenaars. 't Is niet mogelijk de gansche zending in eens gereed te maken. Duizenden inteekenaars toch bestelden ons dit schilderstuske in eene lijst gezet, en wij gelooven dat de meeste onzer abonné's het op deze wijze zullen willen ontvangen. Bij eene terugzending der eenmaal gezonden losse platen worden die onvermijdelijk beschadigd, wat te meer jammer zou zijn, omdat dit keurig tafereeltje waardig is in elke huiskamer zijne plaats in te nemen.

De kosten van eene lijst voor deze premieplaat kunnen geen onzer inteekenaars afschrikken.

Het *Visschersmeisje*, gespannen op doek met raampje, gevernist en gezet in eene nette smalle vergulde lijst kost slechts francs 4.25.

Gemakshalve kan men inliggend biljet ingevuld zenden aan het bureel der Administratie Madou -Plaats, (Leuvensche Steenweg) te Brussel, die het tableau franco aan huis aflevert.

Geillustreerd nieuws.

De oorlog in het oosten.

De voldrocht der Russen in het schiereiland van den Balkan is eene nieuwe phase ingetreden. Terwijl het bezetten van Rumenië 't voorspel van hot bloedige drama was, kon men het overtrekken van den Donau en het binnenrukken van Bulgarije het eerste bedrijf van den oorlog heeten. Door het overtrekken van den Balkan, de tweede en laatste natuurlijke verdedigingslinie der Turken, is thans het tweede bedrijf begonnen. Zal dit het laatste zijn? Zal de bezetting van Constantinopel door de Russen het slottooneel wezen van het drama, of zullen Engeland en Oostenrijk tusschenbeide komen en trachten te verhinderen, dat de russische vlag aan de oevers van den Bosphorus waait? Niemand kan zulks zeggen, maar het is in elk geval zeker, dat er nog eenijsselijke strijd zil gevoerd worden, alvorens de Russen hun einddoel bereikt hebben, en het laatste bedrijf vanl dan vreesselijken krijg zal niet het minst bloedige, noch het minst belangrijke zijn. Voordat wij echter den verderen loop der gebeurtenissen volgen, achten wij het noodig een beknopt, maar duidelijk overzicht te geven van 'tgeen de laatste wapenfeiten is voorafgegaan.

Den 24 april vaardigde de russische keizer een proclamatie aan zijn leger uit, die met de circulaire van prins Gortschakoff Ruslands oorlogsverklaring moest heeten. Denzelfden dag trok het russische leger bij Ungheni over de Pruth, de grensrivier tusschen Rusland en het toen nog onzijdig geheeten vorstendom Rumenië, zooals bekend is, een vazalstaat van de porte. De rechtervleugel stond onder vrijheer Von Driesen, het centrum onder luitenant-generaal Wajnowsky, de linkervleugel onder luitenantgeneraal Radetsky en de gezamentlijke russische strijdmacht onder grootvorst Nicolaas, broeder des keizers. Zeer langzaam trokken de russische troepen in Rumenië

voorwaarts. Hevige regenbuien en het smelten van de sneeuw hadden een groot gedeelte van het vorstendom overstroomd, al de rivieren waren baiten hare oevers getreden, de spoorweg- en andere bruggen vernield en het land was in een uitgestrekten waterplas herschapen. Daarbij kwam nog, dat de eenige spoorweg van Kischeneff (het gewezen hoofdkwartier der Russen) over Bucharest naar den Donau in een ellendigen staat verkeerde, zoodat er bijna eene maand verliep, eer de eerste russische troepenkorpsen aan den Donau opgesteld waren. Eerst den 19 mei kwamen zij te Turn Magurelli, den 20 mei te Oltenitza aan Hun ontbraken echter nog de noodige kanonnen, het materieel om bruggen te leggen en de onmisbare stoombarkassen en torpedobooten tot afwering der vijandelijke monitors. Al die benoodigdheden, benevens het krijgsmaterieel en de ontzaglijke hoeveelheid levensmiddelen, konden slechts langzaam over het overstroomde land en de bijna onbegaanbare wegen vervoerd worden. De Russen lieten echter dien tusschentijd niet verloren gaan. Turkije bezat op den Donau talrijke monitors, die òf vernield òf onschadelijk moesten gemaakt worden. Daartoe legden de Russen in het vaarwater lange ketens van torpedo's, zoodat reeds in hot begin van mei de Donaumonden waren afgesloten en zich eene maand later van de Zwarte Zee tot Hirsova geen enkele monitor meer bevond. Twee dier vreesselijke gevaarten waren in de lucht gevlogen, de overige hadden de vlucht genomen.

Toon het noodige geschut en het materieel der bruggen en vlotten eindelijk aangekomen waren, werd de overtocht der rivier op den 6 juni vastgesteld, maar door den buitengewoon hoogen waterstand van den Donau (op het laatst van juni bedroeg die nog 15 voet boven gewoon peil) waren de Russen gedwongen, dit plan van dag tot dag uit te stellen. Intusschen donderde het kanon langs de geheele lengte van den Donau en werden verschillende, zoowel rumeensche als turksche, steden voor meer dan de helft door het vreesselijke bombardement vernield. Eerst den 22 juni werd de overgang van de grensrivier beproefd en wel aan den Beneden-Donau, waar zich zuidwaarts de moerassige turksche landstreek de Dobrudscha uitstrekt. Die overtocht had plaats door twee legerkorpsen onder generaal Zimmermann, en wel op twee punten te gelijk: op booten en vlotten bij Galatz, en over eene pontonbrug bij Braïla. Daar de Turken hunne meeste troepen uit de Dobrudscha teruggetrokken hadden, kwam die overtocht den Russen op slechts betrekkelijk geringe verliezen te staan. De Turken trokken zich zonder een ernstigen strijd terug en Matchin, Isakdsja en Toultscha werden met weinig moeite genomen. Twee dagen later trokken de Russen meer zuidwaarts insgelijks over den Donau en viel ook Hirsova in hunne handen.

Het doel der in de Dobrudscha saamgetrokken russische troepen was, den bekenden turkschen vestingvierhoek (Silistria, Varna, Schumla en Roestsjoek) van de oostzijde aan te vallen, terwijl de elders over den Donau getrokken russische troepen dien van de westzijde zouden bestoken. Door de bezetting van Tsjernavoda en Kustendsji (18 en 19 juli), aan den zoogenaamden Wal van Trajanus, in het zuiden van de Dobrudscha, heeft dit plan een begin van uitvoering gekregen.

Vijf dagen na den eersten Donauovergang, dus den 27 juni, trokken de Russen ook bij Semnitza de rivier over. Het aan den rechteroever gelegen Sistova werd met geringe verliezen bezet, waarna de Russen in drie afdeelingen oprukten. Eene afdceling oostelijk tegen Roestsjoek, de hoofdmacht zuidelijk naar Tirnova, dat den 7 juli ingenomen werd, en eene derde troepenmacht westelijk tegen Nicopolis, welke plaats den 14 juli in de handen der Russen viel. Over dit laatste wapenfeit, evenals over het doortrekken der Balkanpassen en de daarbij plaats gehad hebbende gevechten, geven wij in onze volgende aflevering uitvoerige bijzonderheden. Tot recht verstand

van de belangrijke krijgsbedrijven in de nabijheid van het beroemde Balkangebergte, welke ons in een volgende aflevering zullen bezighouden, geven wij hier eene beschrijving van den grooten bergketen en de voornaamste passen, die van Bulgarije den toegang naar Rumelië en zoo naar de hoofdstad van het turksche rijk geven.

Na den Donau is de lange bergketen, die zich ten zuiden van de stad Sophia in oostelijke richting tot kaap Emineh aan de Zwarte Zee (zuidelijk van Varna) uitstrekt en eene lengte van veertig duitsche mijlen beslaat, de gewichtigste natuurlijke verdedigingslinie tegen een inval uit het noorden. Deze bergketen is de Balkan of de Haemus, die de grensscheiding uitmaakt tusschen Bulgarije en Rumelië en een reusachtigen muur vormt, welke laatstgenoemde provincie en verder de groote steden van Turkije - Philippopel, Adrianopel en Constantinopel - tegen een vijandelijk leger beschermt.

Turkije is arm aan groote wegen; die, welke er zijn, bevinden zich, naar onze westersche begrippen, in een alles behalve gunstigen toestand en zijn door zware regens of overstroomingen een groot gedeelte van het jaar onbruikbaar voor zware voertuigen en dus nog meer voor het vervoer van artillerie. Van die wegen geleiden verscheidene door den Balkan en loopen daar meerendeels langs hooge rotswanden, door wilde bosschen en over een met hindernissen bezaaiden grond. Deze bergpassen zijn voor een leger moeilijk te genaken en bieden een schier onoverkomelijken hinderpaal aan voor het vervoer van zwaar geschut en de tallooze wagens, die den legertrein vormen.

Overigens is de Balkan minder woest en ook minder hoog dan sommige andere bergketens in Europa. Terwijl in het westen de hoogste toppen zich tot eene hoogte van 2000 meters verheffen, nemen zij oostwaarts allengs in hoogte af, bedragen van Schipka tot Kasan nog 1500, in de omstreken van Erkesch van 600 tot 1000 meters en in de nabijheid der zee hoogstens 100 meters. De zuidelijke helling is steil en loopt snel af in een vruchtbare en bekoorlijke vlakte; de noordelijke helling daalt zachtkens af tot aan den Donau en dat terrein vormt een terrasvormig hoogland, hier en daar van kleinere bergtakken doorsneden. Dit uitgestrekte plateau is een rèusachtig herdersland, daar het eene onmetelijke weide vormt, waarop tallooze kudden grazen. De Bulgaren zijn dan ook meer herders, dan kooplieden of landbouwers.

Om een juiste voorstelling te kunnen geven van de belangrijke krijgsbedrijven aan den Balkan is het noodig, dat men de verschillende passen kenne, die Bulgarije met Rumelië verbinden. Wij zullen van de zes voornaamste eene korte beschrijving geven en beginnen met den meest westelijken.

I. De *Schipka-pas*. Door dezen pas loopt de groote weg van Tirnova over Gabrowo naar Schipka, in het rozendal van Kasanlik. De weg is in het jaar 1837 door sultan Mahmud begonnen en door zijn zoon Abdul-Medschid in 1855 voltooid. Toch is hij verre van doelmatig ingericht voor het vervoer van zware vrachten en dus allerminst voor een zwaren artillerietrein, maar daar hij kort is en weinig hindernissen aanbiedt, acht graaf Von Moltke hem nog den geschiktsten voor een doortrekkend leger, te meer daar de aanrukkende troepen, na de bergengte doorgetrokken te zijn, zich in het breede dal van Kasanlik gemakkelijk kunnen ontplooien.

II. De *Demir-Kapu* of *Ijzeren Poort*, oostwaarts van den vorigen, geeft doorgang aan den weg van Tirnova naar Slivno. Deze bergpas is zeer nauw, van diepe ravelijnen doorsneden en minder voor den tocht van groote troepenmassa's geschikt.

III. De *bergpas van Kasan*. Het dorp Kasan is midden in het gebergte gelegen: 't is het middelpunt van zeven wegen, van welke er zich vier noordwaarts en drie

zuidwaarts wenden. Het ligt in een diep dal en is moeilijk te genaken. De twee wegen, die door het gebergte voeren, zijn zeer smal en langs beide zijden door 6 tot 900 meters hooge steile rotsen bezet. Wanneer deze bergpas door een geringe macht bezet is, kan hij, bij eenige waakzaamheid, langen tijd een vijandelijk leger tegenhouden. In eene volgende aflevering zullen wij zien, hoe de Turken zich hier gehouden hebben. De Kasanpas vormt de verbinding tusschen Osman-Bazar en Slivno.

IV. De *Tsjalikawak*- of *Bokaz-pas* verbindt Schumla met Karnabat; hij wordt door de bevolking de straat naar Stamboul (Constantinopel) genoemd en bestaat eigenlijk uit drie verschillende passen, door twee kleine rivieren, de Groote en de Kleine Kamtschik, van elkander gescheiden; genoemde rivieren, die evenwijdig met den bergketen loopen, hebben zeer steile oevers. Deze bergpas was voor de Turken van groote beteekenis, omdat hij de hoofdverbinding is tusschen Constantinopel en het noorden, vooral den boven door ons genoemden vestingvierhoek. De doortocht door den Bokazpas vordert voor een voorttrekkend leger minstens twee dagen reizens.

V. De *Chenga-* of *Getschid-pas* verbindt Pravady met Aidos. Hij is gemiddeld niet meer dan 30 schreden breed en van plateaux omringd, waar enkele waakzame bataljons voldoende zijn om een geheel legerkorps tegen te houden of zelfs te vernietigen. Over de talrijke kronkelende bergstroomen zijn smalle bruggen geslagen evenals over de 30 meters breede Kamtschik.

VI. De *Erkesch-pas* ligt slechts twee à drie duitsche mijlen oostelijk van bovengenoemden bergpas en niet ver van de Zwarte Zee; hij vormt de verbinding van Varna met Aidos. Deze pas biedt niet dezelfde zwarigheden aan als de vorige, maar kan door de russische troepen eerst dan gebruikt worden, wanneer zij meester zijn van Varna.

Behalve de genoemde bergpassen voeren nog talrijke bergwegen over den Balkan, maar deze kunnen noch door cavalerie noch door artillerie gebruikt worden; door goede gidsen geleid kunnen ze echter dienen, om infanteriecolonnen over het gebergte te voeren, die daardoor in staat worden gesteld de door de Turken bezette passen in den rug aan te vallen.

Een praatje over de dienstmeiden, Door H.A. Banning.

Mijn talentvolle antwerpsche vriend Snieders is van oordeel, dat men de gesprekken over de dienstboden aan de armen van geest moet overlaten.

Het zou zeker wenschelijk zijn, dat men aan dien eisch kon voldoen, doch de meeste huisvaders zullen wel met mij willen erkennen, dat dikwijls de gezelligste uren in den huisselijken kring vergald worden door jammerklachten over de ‘meid’ en wij ons in gezelschappen niet zelden, willens of onwillens, betrokken zien in gesprekken, waarvan grieven tegen de dienstboden schering en inslag zijn.

't Is dus wel een benijdenswaardig sterveling die zeggen kan: ‘Ik laat de praatjes over dienstmeiden aan de armen van geest over,’ want hij beweegt zich ongetwijfeld in een zeer gezonde maatschappelijke atmosfeer.

Of is het niet waar, dat men tegenwoordig de huismoeders even algemeen en met evenveel recht hoort klagen over de dienstmeiden, als de mannen over de weelderige en kostbare kleederdracht der vrouwen?

Begeeft u slechts in een gemengd gezelschap en gij zult spoedig de ondervinding opdoen, dat mijne bewering waarlijk niet uit de lucht gegrepen is.

‘Hoe gaat het met je nieuwe keukenmeid?’ vraagt mevrouw A. aan haar lieve vriendin Suze, die naast u zit.

De lieve vriendin haalt met een bedenkelijk gezicht de schouders op.

‘Ze kookt goed,’ klinkt het antwoord, ‘maar daarmeê is ook alles gezegd. Grooter wildzang heb ik nooit gezien. Of zij eerlijk is weet ik niet, maar zij denkt alleen aan uitgaan en pretmaken. Verbeeld u, dat ze verleden week op een avond de hoofdkraan van het gas opengelaten had. 't Was zus of zoo of wij waren allen gestikt.’

‘O foei, wat 'n meid!’ zoo valt het koor in.

Gij waagt de opmerking, dat gas altijd zeer gevaarlijk is en men daarom de zorg over de hoofdkraan niet aan anderen moest overlaten.

‘En waar hebt ge dan een meid voor, als ge alles toch zelf moet doen?’ bijt mevrouw B. u toe.

‘Dat zeg ik ook,’ herneemt de lieve vriendin. ‘De heeren kunnen goed praten; zij gaan naar hun kantoor of naar de sociëteit, maar wij moeten den ganschen dag met die schepsels omspringen.’

‘Gij hebt gelijk, Suze,’ roept mevrouw uit, die zeer bedaard haar kopje thee leêgctrinkt, ‘ik kan u verzekeren, dat ik op hoete kolen zit, want mijn meid is geen oogenblik alleen te vertrouwen, zij snuffelt in alle kassen, alles is van haar gading, en zij wil gekleed gaan als een dame.’

‘Zoo gaat het bij ons ook,’ zegt een jonge juffrouw, die nog niet lang de kostschool verlaten heeft; ‘toen onze meid verleden zondag wilde uitgaan, zag ik dat zij een paar chevreau-leeren laarsjes met hooge hakken aanhad; wie heeft het ooit gehoord, chevreauleeren laarsjes met hooge hakken voor een meid!’

‘Dat is te erg,’ bemerkt mevrouw D. verontwaardigd. ‘Neen, *mijn* meid is eerlijk en trouw en zij gaat stemmig gekleed, maar haar brutaliteit kent geen grenzen en zij lacht mij dikwijls in het gezicht uit.’

‘Daar kan ik over meêspreken,’ zegt mevrouw G., een zeer bejaarde dame. ‘Ik heb mijn meid nog slechts twee maanden, maar zij heeft mij van den eersten dag af getergd en gesard en konkelt altijd met vreemd volk. Gisteren zou zij het salon afstoffen met een getrouwden vent, die dagelijks de messen slijpt en boodschappen voor het huishouden doet. Ik wilde gaan wandelen, doch daar ik wel gezien had dat zij weêr erg uitgelaten was, keerde ik onverwacht terug. Ik hoorde luid lachen in het salon en vernam duidelijk uitdrukkingen als: ‘Die ouwe feeks..... wat een tooverheks!’ en zoo al meer. Toen ik stil binnengekomen was, zag ik tot mijne verontwaardiging, dat beiden zich vermaakten met het portret, 't welk ik voor mijne kleinkinderen heb laten maken. Ik heb haar terstond de huur opgezegd, maar wat zal het baten? de meiden zijn allen met één sop overgoten.’

Mevrouw E., die tot dusverre gezwegen heeft, maakt nu de opmerking, dat het ras der trouwe dienstmeiden zoogoed als uitgestorven is, en nog langen tijd worden voortdurend nieuwe variatiën op hetzelfde thema geleverd.

Zijn die jammerklachten, die grieven gegrond?

Ik wil gaarne gelooven, dat mevrouw E. gelijk heeft: het getal oudhollandsche, eerzame, trouwe dienstmeiden schijnt langzamerhand kleiner te worden, ofschoon men nog op menig voorbeeldig exemplaar kan wijzen. Daar hangt iets in de atmosfeer van ons maatschappelijk leven, waarmede ook de dienstbare stand besmet wordt. De heerschende zucht naar onafhankelijkheid, naar vermaak en naar genot, de steeds toenemende ondermijning van alle gezag oefenen ontegenzeglijk een nadeeligen invloed uit op de dienstboden; zij zijn meêgesleurd door den algemeenen emancipatiestroom, en 't is niet te voorzien, dat daarin verbetering zal komen.

Doch laat ons billijk zijn. Onze voorouders hadden er ook beter slag van dan wij, om de dienstmeiden aan zich te verbinden. Zij werden meer beschouwd als kinderen des huizes en genoten nog iets anders dan een hooge huur en flinke fooien. Men ging vertrouwelijker inet haar om, zij werden op minder grooten afstand gehouden, men was keuriger in de keuze, maar dan ook geduldiger, inschikkelijker jegens aspirant keuken-prinsessen, die hare opleiding nog moesten genieten. Daarenboven wisten de ‘meidea’ ook, dat zij, na jarèn lang trouw gediend te hebben, op een huwelijksgift en ondersteuning konden rekenen, evenzeer als op verzorging op den ouden dag, wanneer zij versleten waren.

Worden die voorbeelden haast niet even zeldzaam als de oudhollandsche, eerzame dienstboden?

Ik wil geenzins de partij opnemen voor de dienstmeiden van onzen tijd, lieve mevrouw E., ik heb noch u, noch iemand anders op het oog; maar ik meen te mogen zeggen, dat de verbastering der dienstmeiden ook wel eens mag worden toegeschreven aan de algemeene verbastering der zeden, die haar nadeeligen invloed niet slechts in de salons, maar ook in de keuken doet gelden, 't Is zeker waar, mevrouw, ik wil niet personeel zijn, maar die ondeugende meiden zien maar al te veel slechte voorbeelden en de wijze, waarop zij gevormd worden, is van de schoolbanken tot in onze huizen geheel anders dan in den goeden ouden tijd.

Honni soit qui mal y pense.

Als nu mijn geachte vriend Snieders het hoofd maar niet schudt over mijn meidenpraatje.

Voor het eerst in den spoortrein. Eene Noord-Brabantsche novelle, Door J.A. Vesters.

Voor het eerst in den spoortrein!

De lezer denkt zich wellicht twintig, dertig jaren terug, of meent, dat de schrijver hem in den een of anderen uithoek der wereld, in de prairieën van Amerika of de steppen van Azië wil verplaatsen. Is het ijzeren monster, dat men locomotief noemt, niet tot de verst verwijderde landstreken doorgedrongen en kunnen Afrikanen, Nieuw-Hollanders en Chineezen tegenwoordig in hun eigen land niet heen en weêr trekken met dien langen sleep van waggons, door het ‘gevleugeld ijzeren ros’ voortgetrokken? Wellicht is de tijd niet ver meer af, dat men de zwarte Afrikanen, de gele Chineezen en de getatoeëerde Nieuw-Hollanders met pleiziertreinen naar de tentoonstellingen ziet trekken! Zie nu eens de frische, levenslustige figuren op onze tweede gravure: gij herkent ze onmiddellijk als echte noordbrabantsche meiskes, en toch geef ik u de verzekering, dat het hoogstens twee jaar geleden is, toen zij voor de eerste maal een locomotief zagen en zich aan het gevleugelde wiel toevertrouwden. Ik wil mijnen lezers de kleine avonturen van dien eersten spoorwegrit meêdeelen.

I.

Ik had in mijne dagen van uitspanning een voetreisje door een gedeelte der baronie van Breda gemaakt; mijn vrije tijd spoedde ten einde en ik bevond mij des morgens even vóór negen uur van een schoonen dag in de maand augustus, aan de hulpstatie te Etten, een paar uren westelijk van Breda. Mijn plan was rechtstreeks naar Eindhoven te gaan, waar ik nog een paar oude vrienden de hand wilde drukken, en daar de trein eerst te negen uur twaalf minuten vertrok, wandelde ik tamelijk ongeduldig het perron van de eenzaam gelegen statie op en neêr. In de kliene en benauwde wachtkamer wilde ik mij liefst niet wagen: het vooruitzicht om ruim twee uren in een waggon te zitten bij de heerschende warmte, maakte het geraden zoolang mogelijk de vrije lucht te genieten. Ik verveelde mij intusschen geducht en om eenige variatie in mijne eentonige wandeling te hebben, deed ik eenige schreden in den met onregelmatige plavuizen bevloerden gang, die naar de wachtkamer geleidde. Tot mijne niet geringe verwondering hoorde ik daar het zuiver noord-brabantsch dialect, zooals het in de omstreken van Eindhoven gesproken wordt, afgewisseld door den bekenden joodschen tongval.

‘Echte amandelzeep, onvervalschte *Eau de Cclorgne* van Jean Maria Farina, zweedsche lucifers, haarolie van het huis Piver, manchetknoopen en Faber-potlooden, wie koopt wat!’ zoo klonk het uit den mond van een zone Jacobs. De knaap had een fleschke *Eau de Coloyne* met schitterend etiquette in de hand..... ‘Geurig en frisch, uit de eerste hand..... tien stuivers maar, en 't is de echte Julich-Platz, zoo waar zal je gezond blijven, dames,’ hernam hij.

Op dat oogenblik oogde ik door de openstaande deur der wachtkamer en zag twee alleraardigste vrouwelijke figuren, echte typen van noordbrabantsche boerinnekens. De oene stond tegen het houten beschot van den muur geleund en de andere was op een bank gezeten. De kleine joodsche koopman stond vlak voor haar met een fleschke van het ‘geurige reukwater’ in de hand en wachtte het besluit der ‘dames’ af. Deze schenen echter in het geheel geen besluit te kunnen nemen, want ze zagen elkander verlegen van ter zijde aan en spraken geen woord. De jodenjongen scheen te bespeuren, dat de meiskes een soort van tweestrijd voerden tusschen hare begeerte om de echte *Eau de Cologne* te bezitten en het geld in den zak te houden. Hij wendde het daarom op een anderen boeg.

‘Ach, lieve, beste dames, koopt toch wat van den armen Salomon,’ zoo begon hij. ‘As 't een aalmoes is an 'n halve wees, as ik broodwinner ben van 'n weduwe met acht

kinderen, waarvan er twee stekeblind zijn. Tien stuivers maar, dames, 't is weggegeven!'

Die woorden werden op den toon van innige overtuiging uitgesproken, en het medelijden deed een der twee meiskes in den zak tasten en er tien stuivers uithalen, waarvoor zij het *Eau de Cologne*-fleschke in ontvangst nam.

Ik bleef altijd in den gang op en neêr wandelen en hoorde een poos later een der meiskes zeggen:

'Zeg me is, mênneke, komt 't spoor nog nie host: we goan veur den eursten keer mit dè ding mee en weten nog zo krek nie hoe dè hier geet.'

De kleine koopman was aanstonds bereid nieuwe munt uit de verlegenheid der boerinnekes te slaan en antwoordde:

VOOR HET EERST IN DEN SPOORTREIN, NAAR O. EERELMAN.

'Tijd in overvloed, Salomon zal je wel waarschuwen, hij weet precies hoe laat de treinen komen en gaan, hij leeft aan den spoor, hij eet van den spoor, zoo waarachtig as hij niemand bedriegt. Voor 'n dubbeltje zal ik bij je blijven tot het tijd is om in te stappen. Zijn de menschen dan niet in de wereld om elkander diensten te bewijzen?'

Het kwam mij voor, dat de koopman zijne speculatie wel wat al te ver dreef, en de wachtkamer binnentredende, sprak ik tot de meiskes:

'Zoo gij de richting van Breda uit moet, kunnen we samen de reis maken.'

'We bedanken menheer ten hoogste, mer we motten noar Eindhoven,' was het naïeve antwoord; 'anders, we zitten er wel 'n bletje in, we bennen hier zo vrimd.'

'Nu, dat treft goed: ik ga ook naar Eindhoven en we kunnen elkander gezelschap houden.'

De boerinnekes hadden den tijd niet hare verwondering over die 'toevalligheid' uit te drukken, want een spoorbeambte riep aan den hoek van de deur:

'Reizigers voor Breda, Gilze-Rijen, Boxtel...' De namen der overige staties werden onverstaanbaar uitgesproken.

Ik had alle moeite van de wereld om de beide meiskes te overtuigen, dat men, om te Eindhoven te komen, Breda moet passeeren en wij dus tot de categorie der 'reizigers voor Breda' behoorden. Dit gelukte eindelijk toch en een oogenblik later zaten wij in den waggon.

Het was wel de moeite waard de uitdrukking van het gelaat der beide meiskes, die voor het eerst met 't spoor reisden, aandachtig na te gaan. Toen de lange trein van waggons zich inbeweging had gezet en pijlsnel voortstoomde, toen telegraafpalen, boomen, huizen en velden met bliksemsnelheid achterwaarts schenen te wijken, hielden zij elkander krampachtig vast en ontsnapte menige half onderdrukte uitroep van hare lippen. Haar gelaat was doodsbleek en hare wangen waren even wit als hare netgestreken kragen en de sierlijke mutsen met breede strooken en kanten. De oogen mijner medereizigers waren spotachtig op de bevreesds boerinnekes gevestigd en dit bracht haar nog meer in verwarring, zoodat zij, om de nieuwsgierige blikken te ontgaan, bestendig naar buiten zagen, waar alles scheen te vliegen en te draaien, als ware de wereld een reusachtige mallemolen geworden.

REDIF-PACHA, TURKSCH MINISTER VAN OORLOG.

Gedurende de 13 à 15 minuten rijdens van Etten naar Breda wisselden de beide meiskes onder den overweldigenden indruk der spoorreis geen woord met elkander, en eerst toen de trein bij het naderen van de statie Breda zijne snelheid begon te verminderen, week ook hare onrust een weinig en keerde de blos op de wangen terug.

Te Breda hadden wij twintig minuten rust; daar het toeval mij de meiskes als reisgezellinnen had aangewezen, wilde ik zooveel mogelijk voor haar zorg dragen en bracht ik ze in de restauratie der statie, waar zij door een kop koffie weldra weêr geheel in haar oude plooi geraakten. Na eenige inleidende woorden drukte ik er mijne verwondering over uit, dat zij, die

DE OORLOG IN HET OOSTEN. - EENE TURKSCHE BATTERIJ BIJ ROESTSJOEK.

den tongval van het zuidwestelijk deel der provincie Noord-Brabant spraken, geheel naar den trant der baronie van Breda gekleed gingen, waarop de meiskes, wier vertrouwen ik geheel scheen gewonnen te hebben, mij hare geschiedenis en het doel harer reis vertelden, die in 't kort hierop neêrkwam:

Beide meiskes waren zusters. In een afgelegen dorp der *Acht Zaligheden*[1] geboren en grootgebracht, was haar vader, een boerenarbeider, die tevens een huiske met eenige 'leupissen'[2] grond bezat, voor drie jaren overleden. De moeder was met zes kinderen achtergebleven, van welke de jongste negen jaren telde en de oudste, de twintigjarige zoon, 'in dienst' was. Eene tante, de zuster der weduwe, die in de baronie woonde, er goed bijzat en op de begrafenis geweest was, had de beide oudste meiskes, Gonde en Mina, tot zich gnomen om de zorgen van het arme huisgezin te verlichten, en zoo waren zij dan naar hare nieuwe verblijfplaats getrokken; echter niet per spoor, want zoowel de moeder als de tante hadden een sterk vooroordeel tegen het sporen, maar de reis was volgens het axioma: 'de rechte lijn is de kortste weg' bijna langs de grenzen gedeeltelijk per kar, gedeeltelijk te voet afgelegd. De tante was eene goede ziel, die echter hare eigenaardigheden bezat, waaronder bijv. behoorde, dat zij de kleeding der meiskes afschuwelijk vond, zoodat ze spoedig na hare aankomst hare oude plunjes moesten afleggen en de overigens meer schilderachtige en zeker kostbaarder dracht der baronie aannemen. Tante, die in de laatste twintig jaren slechts eenmaal hare woonplaats had verlaten, had verder een afkeer van reizen, en heel mild was ze ook niet, zoodat de meiskes in driejaar tijd hare moeder, broeders en zuster niet gezien en zelden iets meer van hen vernomen hadden. Toch hadden ze tante zoo lang geplaagd en gebeden, tot ze permissie gegeven had, om eindelijk nog eens naar huis te mogen gaan, en zoover hadden ze het weten te brengen, dat ze de reis per spoor mochten afleggen, iets waarover ze nu toch wel een weinig berouw gevoelden.

Voor moeder had tante een dichtgemaakt 'biievenzekske' (enveloppe) meêgegeven, dat ze vooral zorgvuldig bewaren moesten en niet mochten openen. Het bevatte waarschijnlijk een brief, maar daar moeder niet lezen kon, had zij er, naar het oordeel der meiskes, niet veel aan, doch zij zelven hadden eenig geld bespaard, en wanneer ze te Eindhoven aankwamen, zouden ze voor moeder een fraaien wollen 'neusdoek' koopen, en er zou genoeg overschieten om moeder nog een paar blinkende 'vijftigers' in de hand te stoppen. Overigens kon moeder het nu nogal tamelijk stellen: de oudste broeder was spoedig van dienst thuis gekomen en hij werkte ieverig; de anderen begonnen ook al wat te verdienen: zoo had ten minste een boer uit de *Acht Zaligheden* verteld, die onlangs in de baronie geweest was.

'We hebben oan bruur 'enen brief geschreven, det ie ons, as ie kost, te Eindhoven most kommen afhoalen en as dè moeder nie ongerust hoeft te zijn, as dè we mit het spoor kommen, want dè we niks geen schrik er veur hebben,' aldus eindigde de oudste der meiskes haar verhaal.

(1) De gehuchten of zoogenaamde A c h t Z a l i g h e d e n zijn acht dorpen aan of nabij den grooten weg tusschen Eindhoven en Turnhout gelegen. Zij heeten: Reusel, Hulsel, Bladel, Eersel, Duizel, Netersel, Steensel en Knechtsel. Ze hebben hun naam hieraan te danken, dat het voor het meerendeel armoedige en onvruchtbare plaatsen zijn. Toch is van sommigen de naam erger dan de daad: Bladel en Eerscl bijv. zijn bepaald welvarende en nijvere dorpen geworden.

(2) Zes 'leupissen' zijn een heotare.

Bij de laatste woorden kon ik mij niet onthouden, even te glimlachen en de spreekster, die zulks merkte, liet er op volgen:

‘Nou, menheer, 'en bietje schrik hadden we toch wel, al is 't schand dè 'k 't zelf zeg, mer dè's nou gedoan, nie Mien? 't Is ok zo vrimd veur 't eurst in dè spoor te zitten, mer de schrik is er nou af, doar kun de op oan, menheer!’

't Bleek wezenlijk dat de schrik er af was, want toen we weêr in den waggon zaten ging het veel beter, al wierpen de boerinnekes nu en dan nog een eenigzins onrustigen blik buiten het raam naar de voorbijvliegende boomen en huizen.

De reis werd zonder ongevallen voortgezet, tot wij na een groot kwartier rijdens aan de eerstvolgende halte, de statie Gilze-Rijen, kwamen. Voor afstappen was hier geen tijd: binnen een paar minuten moest de trein weêr voort en werkelijk werd spoedig het signaal gegeven, liet de locomotief zijn schril gefluit hooren, vernamen wij het hortend stooten van den stoom uit het ijzeren gevaarte en het dreunend geluid van de wielen over de rails, en toch - er scheen geen beweging in den trein te komen, want de statie, die wij vlak voor ons hadden, bleef voor ons staan. Het raadsel scheen onoplosbaar, tot een der passagiers uitriep:

‘Waarachtig, de statie reist met ons meê! Zoo iets heb ik geheel mijn leven nog niet gezien!’

‘Dè's vrimd, dè's roar!’ riepen de beide meiskes als uit één mond, en zij zagen elkander angstig aan.

Ik gevoelde mij ook niet op mijn gemak over dat raadselachtig voorval en vele medereizigers staken hun hoofd angstig buiten het portier.

(*Wordt vervolgd*.)

De kerelen.

(De heer K.M. Pol de Mont, student in het Klein Seminarie te Mechelen, is een jong en veel belovend dichter, des te veel belovender, daar hij zich niet aan het dwaze ongeloof overgeeft, maar zingt onder de spreuk van *Christianus mihi nomen, catholicus vero cognomen*. Wij deelen hier zijne krachtige liederen meê over de Kerelen, waarvan ons de proef werd overgemaakt.)

Zes kerelen.

Zes Kerelen gingen langs 't Noordzeestrand,
De dreigende knots in de forsche hand;
   Doedele, doedele, rom dom dom!
Fier vlamden hunne oogen; fier klonk hun lied;
‘Gij, Isegrims, temt er die Kerels niet!’
   Doedele, rom dom dom!

Zij tierden, de ridders bij 't fier gezang,
‘Die Kerelen moeten in ons bedwang!’
   Doedele, doedele, rom dom dom!
Hun' zweerden flikkerden uit de schee,
Hun strijdroep galmde langs duin en ree...
   Doedele, rom dom dom!

Maar luider schalde der Kerelen lied:
‘Gij, Isegrims, temt er die Kerels niet!’
   Doedele, doedele, rom dom dom!

En woester vlamde hun vurig oog,
En schrikk'lijk zwaaide hun knots omhoog...
    Doedele, rom dom dom!

'Gij, slaven! Kruipt vóór ons in het zand
Of braakt uwe ziel onder onze hand!...'
    Doedele, doedele, rom dom dom!
'Gij, basterds, zijt het die kruipen moet!
Aan ons! Aan ons uw slangenbloed!...'
    Doedele, rom dom dom;

Het bloedschuim lilde, op der ridders mond!
De Kerels zwaaiden de knotsen rond!
    Doedele, doedele, rom dom dom!
Tien waren de ridders: trots klonk hun taal!
Maar geen die ontsnapte aan der Kerelen staal!
    Doedele, rom dom dom!

De colorado-kever en zijn vijand.

Zelden heeft zich geheel Europa zoozeer beangstigd over de komst van een vijand, als thans over het kleine dierke, dat men den colorado-kever noemt. Geen wonder, want hoe onschuldig hij er ook moge uitzien, niet minder dan de geheele aardappeloogst staat op het spel, wanneer hij zich voorgoed op onze aardappelvelden mocht vestigen. Zijn geliefkoosd voedsel toch is de aardappel, waarvan hij zoowel den knol als het loof verslindt met eene vraatzucht, waarvan men tevergeefs een voorbeeld in de dierenwereld zal zoeken.

Deze kever heeft de Rotsgebergten van Noord-Amerika tot vaderland. 'Gedurende eeuwen leefde hij aan de oevers der Colorado-rivier, daar terug gehouden door de woestenijen, welke deze rivier bespoelt.

Langzamerhand is hij, door de voortgaande beschaving, meer naar het westen getrokken, waar hij in de uitgestrekte aardappelvelden zulk een overvloedig voedsel vond, dat hij binnen weinige jaren een vijand van de aardappclcultuur werd, waartegen alle wapenen te kort schieten. De schade, welke dit insect in de Vereenigde Staten van Noord-Amerika reeds heeft aangericht, is onberekenbaar, vooral om zijne ongelooflijke vermenigvuldiging.

Dat Europa dus op zijne hoede moet zijn, is niet meer dan een noodzakelijke veiligheidsmaatregel; er zijn dan ook reeds verschillende middelen aangegeven om hem in massa te dooden.

De natuurlijke vijanden der insecten zijn de vogels, en in hen ziet de mensch ook een bondgenoot tegen den gevreesden kever. Doch nog een anderen vijand van den aardappelverwoester, de uropoda americana (amerikaansche staartlooper) heeft men leeren kennen, en deze maakt niet minder jacht op den kever dan de vogels.

Zelf een kever, doch niet grooter dan de kop eener speld, is hij gewapend met een staart, welker steek voor den aardappelkever doodelijk is. Daarbij komt nog dat de uropoda bij voorkeur den coloradokever verslindt en er even verwoed op jaagt als deze op de aardappelplant.

Wij geven van beide insecten eene uitvoerige gravure. Op de eerste is de coloradokever in al zijne perioden van ontwikkeling voorgesteld: eieren, groote en kleine larven en volwassen kevers. Op de tweede is de coloradokever voorgesteld

(a) aangevallen door zijn vijand, en (b) de uropoda met zijn staart (c) aanmerkelijk vergroot.

Electrisch licht.

I.

Velen onzer lezers, die dit nummer der *Illustratie* in de handen nemen, zullen hoogst waarschijnlijk door het hoofd van dit artikel afgeschrikt worden, en liever verder bladeren dan iets te lezen, waarvan de titel zelf een raadsel schijnt. Wij voorzagen dit en plaatsen daarom eene waarschuwing daartegen voorop. Deze waarschuwing kan niet anders zijn dan een verzoek, om niet zoo spoedig een veroordeelend vonnis uit te spreken en minstens te hooren wat wij er meê op het oog hebben, om zulke oogenschijnlijk geleerde onderwerpen in de *Illustratie* te behandelen.

Allen, die ooit met de *Illustratie* kennis gemaakt hebben, weten, dat het haar streven is haren lezers eene aangename en tegelijk ook nuttige lectuur te verschaffen. Naast de boeiende novelle vond men steeds eene verhandeling over een onderwerp van wetenschappelijken aard, en wie onze laatste jaargangen doorbladert, zal er artikelen in vinden, welke op dat gebied eene verscheidenheid aanbieden, als men vaak tevergeefs in andere tijdschriften zal zoeken.

Hoe geleerd echter de onderwerpen ook schenen, nimmer verloren we uit het oog, dat we voor het volk schreven, en wij dus alle geleerde verklaringen en technische termen moesten vermijden, zoodat niemand, hoe geleerd hem de titel ook is voorgekomen, deze artikelen zonder vrucht heeft nagelezen. Wie ze tot het einde las, zal steeds hebben moeten verklaren, dat hij iets geleerd had, dat hem, in den trant van eene vertelling, een der groote natuurgeheimen was ontsluierd, van welke hij soms niet eens wist dat zij bestonden.

Zulk een onderwerp beginnen wij ook nu weêr, en wij willen hopen, dat het 'tzelfde onthaal zal vinden als aan de artikelen der vorige jaargangen te beurt viel.

Electrisch licht! Wat licht is, daarmeê hebben wij ons ditmaal minder bezig te houden; doch het woord electrisch, afgeleid van electriciteit, vordert eene verklaring. Daar deze zich echter niet in drie woorden laat geven, of liever daar wij de schouders zouden moeten ophalen als men ons vroeg: wat is electriciteit? en wij de electrieiteit alleen kunnen aanwijzen als werkelijk

bestaande, moeten we tot voorbeelden onze toevlucht nemen.

Indien men aan een zijden draad een bolleke vliermerg, kurk of papier hangt en men een stukske barnsteen, dat vooraf op den mouw warm is gewreven, er bij brengt, zal men zien dat het bolleke naar het barnsteen springt en het raakt, om het terstond weêr los te laten en te ontvluchten, indien men het bolleke met het barnsteen vervolgt. Niet alleen barnsteen, maar ook glas en zegellak toonen dezelfde eigenschappen te bezitten: zij trekken lichte voorwerpen aan en stooten ze na de aanraking terstond af. Als men de proef in het donker neemt zal men zien, dat de oppervlakte van het barnsteen, welke men op den mouw heeft warm gewreven, een lichtend schijnsel afgeeft, waaruit kleine vonkjes met een knappend geluid op den vinger overspringen, dien men er vóór houdt, en daar een gewaarwording geven als van een lichten speldenprik.

Niet alle lichamen vertoonen door wrijving dezelfde verschijnselen. Vooral de metalen schijnen die eigenschap te missen. Als men hen echter in aanraking brengt met het warm gewreven barnsteen, glas of zegellak en daarna isoleert, dan ziet men dat zij dezelfde eigenschappen bezitten als het barnsteen, glas of zegellak: zij worden lichtgevend in het donker, trekken lichte voorwerpen aan en geven vonken af als men er met den vinger bij komt.

Deze verschillende verschijnselen worden toegeschreven aan een strooming, dien men den naam van electriciteit heeft gegeven, ofwel zooals zij oudtijds werd genoemd, barnsteenkracht, ofschoon deze benaming zeer oneigenaardig is, daar ons bij de proef bleek, dat ook andere lichamen dezelfde eigenschappen bezitten.

Men ziet dus dat de electriciteit op twee wijzen kan verkregen worden: door *wrijving* en door *mededeeling.* Doch zetten wij de proef voort.

Raakt men met den vinger een door *wrijving* geëlectriseerd voorwerp aan, dan zal men bevinden, dat het maar weinig van zijne electriseerende kracht verliest, terwijl een door *mededeeling* geëlectriseerd voorwerp terstond ophoudt electrisch te zijn als men er met den vinger bij komt. Hieruit volgt, dat eerstgenoemden de bewaarders der electriciteit zijn, of zooals men dat noemt de nietgeleiders, terwijl de laatsten haar terstond voortplanten en dus goede geleiders zijn.

Nog een laatste proef met het bolleke, want wij kunnen alle wonderen der electriciteit niet opsommen. Nemen wij een staaf glas en een staaf hars, welke men beide met wol warm wrijft. Komt men- met het glas bij het meergenoemde bolleke, dan trekt het aan, laat echter terstond weêr los en vlucht zelfs voor het glas. Doch zie, niet zoodra houdt men het bolleke de staaf hars voor, of het springt er op aan, om insgelijks opnieuw los te laten. Nu echter wordt het weêr door het glas aangetrokkén dat het vroeger afstiet. Zoo voortgaande zal men zien, dat het bolleke beurtelings naar het glas en het hars springt. Wat moeten wij daaruit besluiten? Dat de electriciteit uit twee stroomen bestaat, die geheel van elkaar verschillen en welke men wel eens de *glas*-electriciteit en de *hars*-electriciteit genoemd heeft. Deze benaming is echter valsch, want het hars, dat met eene andere stof gewreven wordt, geeft dezelfde uitwerking als het glas, dat met wol wordt gewreven. Tegenwoordig noemt men die twee stroomen dan ook *positief* en *negatief.* Een lichaam bevat positieve electriciteit, als het dezelfde verschijnselen aanbiedt als glas met wol gewreven; in het tegenovergestelde geval is het negatief.

Door de wrijving wordt daarenboven niet alleen het gewreven voorwerp, maar ook de stof, waarmeê men het wrijft, geëlectriseerd, en men heeft opgemerkt, dat

beiden de tegenovergestelde stroomen krijgen. Het op den mouw gewreven glas bevat positieve, doch de mouw negatieve electriciteit. Wrijf het glas met eene kattenhuid, dan is de huid positief en het glas negatief.

Dit leidt tot het denkbeeld, dat elk lichaam de beide electriciteiten in zich bevat, welke door wrijving elkaar loslaten en naar den aard hunner samenstelling en verwantschap de positieve of negatieve opnemen. Dat de electriciteit bij alls lichamen niet wordt waargenomen laat zich gemakkelijk verklaren, want daar de positieve en negatieve electriciteit elkaâr neutraliseeren, is het alsof de electriciteit volstrekt niet bestond.

De gevolgtrekking van dit alles zal de scherpzinnige lezer wel reeds geraden hebben: ongeIijknamige electrische stroomen trekken elkaar aan, gelijknamige stooten elkaâr af.

Na bovenstaande verklaring kunnen wij eindelijk tot ons onderwerp overgaan. De ons toegestane plaatsruimte is echter reeds overschreden, waarom wij verplicht zijn daarmee te wachten tot het volgend nummer.

Te kerstnacht.

Daar ligt nu 't pasgeboren Wicht....
En boven glanst het hemellicht,
En onder huilt het helsch gebroed;
En wij, wij vallen 't Kind te voet.
- ‘Wie zijt gij? - Arme menschen.’

Wij hebben eeuwen lang gegaan,
En honger, dorst en koû doorstaan,
En eeuwen lang gesnakt, getracht,
Naar dezen stond, naar dezen nacht,
- ‘Treedt nader, arme menschen.’ -

Men heeft onze oogen 't licht ontzeid,
Ons schoudren 't slavenjuk bereid
En Noord en Zuid, en Oost en West
De velden met ons bloed gemest.
- ‘Nu, rust hier, arme menschen.’ -

En onmeedoogend bleef het lot!
Men dreef met onzen nood den spot,
Men hiet ons kermen dwaas getier....
Hier zijn wij nu! Wat vindt men hier?
- ‘Erbarming, arme menschen.’ -

Erbarming, ja! maar hooger streeft
De wensch, die in ons harte leeft,
't Gevoel, dat alles overwint,
O zegt ons, wat men nog hier vindt?
- ‘De liefde, o arme menschen!’ -

Ja, hebt gij honger, koû en dorst,
Hier vindt gij warmte aan Zijne borst,
En drank en spijze in overvloed,
Bij 't hemelsch Kind, den Heiland zoet,
‘Uw broeder, arme menschen.’

‘En hebt gij eeuwen lang gedwaald,
En heeft u licht en troost gefaald,
Uit Hem de star der hope straalt,
In Hem de liefde zegepraalt
‘Voor u, gij arme menschen.’

En hebt gij onder 'tjuk geweend,
En bleef voor u het lot versteend,
Nu zingt daar boven 't englenheer
Verzoening, peis zij immermeer
‘U allen, arme menschen!’

Hosannah! wees gebenedijd,
O Gij, die ons verlosser zijt,
O mensch, die ons als broeders mint,
O Godesbode en Godeskind,
Gij troost der arme menschen.

Thourout.
G. ANTHEUNIS.

Nathalie.
Eene novelle door Mathilde.(1)

I.

Het waait en regent bij vlagen, zooals het op een behoorlijken novemberavond gewoonlijk het geval is; treurig dansen de laatste bladeren door de lucht, om dan voorgoed op den grond neêr te vallen; de kale boomen kraken en schudden hun berooide takken door elkander; groote donkere wolken jagen boven het landschap en de koude regendruppels worden den wandelaar in het gezicht geslagen, die het waagt zich in dit weêr buiten de stad te begeven.

Hij is alleen op den weg, die aan de eene zijde door een vaart, aan de andere door een rij tuinen en landelijke huizen begrensd wordt. Zoo pas heeft hij de veel woeliger stad verlaten en op het geheele pad is geen sterveling te zien; met moeite gaat hij tegen den wind in voort; zijn hoed moet hij onophoudelijk met de hand vasthouden; van de paraplu, welke hij heeft meêgenomen, kan hij zelfs geen gebruik maken. Toch gaat hij snei vooruit en houdt eindelijk bij een der laatste woningen stil.

't Is een klein huis, voor zoover 't mogelijk is iets te onderscheiden bij het flikkerende licht van een lantaarn, die boven een tuindeur geplaatst is: een tuindeur, tevens hoofdingang, in een lagen muur aangebracht, die tot een kleine plaats toegang geeft; een man met een houten been en een zwaren grijzen baard opent, nadat de wandelaar een poos op het uitwerksel van zijn schellen gewacht heeft.

‘Goeden avond, Michel!’ zegt de bezoeker, en als iemand, die zeer goed bekend is met de plaats, gaat hij, zonder op het onverstaanbare gebrom van den oude te letten, naar een open deur, rechts van de plaats.

Een helder verlichte gang, waarop drie deuren uitkomen, geeft een zekeren indruk van gezelligheid. De bezoeker overhandigt zwijgend hoed en overjas aan den oude, die hem gevolgd is; maar nog voor hij daarmede geheel gereed is, wordt een der

(1) Deze novelle van de talentvolle schrijfster zal zonder twijfel den vlaamschen lezer andermaal welkom zijn, zooals hij in den aanvang van onzen jaargang het verhaal ‘de Engel der Bergen’ met welgevallen heeft ontvangen.

deuren snel geopend en een jong meisje van twaalf of dertien jaren wipt vroolijk naar hem toe.

‘O, mijnheer Paul!’ roept zij in eenigzins vreemd duitsch uit, ‘hoe lief, dat u nog gekomen is. Louise en ik, we hoorden den wind en den regen tegen de glazen kletteren en we zeiden toen: ‘Neen, hij komt zeker niet!’ Papa is een dutje gaan doen om den langen avond te korten, 's Zondags valt de tijd zoo lang, als we niets kunnen doen dan lezen en...’

‘Musiceeren toch?’

‘Daar komt weinig van als u er niet is. Louise, ja, die gaat dan wel voor de piano zitten, maar ik ken nog zoo weinig en omdat ik haar zoo dikwijls hoor, geef ik niet veel om haar spel. Maar, wat zal u koud zijn! Kom toch binnen! 't Kacheltje is gloeiend.’

Hij streek met de hand langs de volle blonde lokken; hij scheen nog jong en was knap van uiterlijk; 't meisje, erg mager, was wat hoekig en stijf van schouders, maar toch vlug in hare bewegingen, met een paar groote, sprekende, donkere oogen en lang, dik haar, dat op engelsche manier over hare schouders hing.

Zij liet hem in de huiskamer gaan, een ruim vertrek, door een groote lamp verlicht meteen piano in een der hoeken, fraaie schilderijen aan de muren, maar bij nader inzien meer smaakvol dan rijk gemeubeld.

Een dame zat voor den schoorsteen met een boek in de hand.

Zij was eenige jaren ouder dan het meisje, haar gelaat was fijner besneden, zacht en teêr van kleur; haar donkere lokken, eenvoudig opgemaakt, en lange wimpers deden het nog bleeker schijnen dan 't werkelijk was. Hare eenvoudig zwarte kleeding droeg behalve een fijn kanten kraagje; geen andere versierselen, dan een zeer dunnen gouden ketting, waaraan iets hangen moest, dat zorgvuldig tusschen haar kleederen verborgen was.

Bij het binnentreden van den heer, dien wij Paul hebben hooren noemen, stond zij op en begroette hem vriendelijk.

‘Papa zal dadelijk komen,’ zeide zij met een aangename, welluidende stem en in beter duitsch dan de kleine; ‘hij wanhoopte er aan dat u de wandeling zou wagen en we hadden reeds besloten, ons bij het quadrilleeren met een blinde te behelpen.’

‘Ja, 't is slecht weêr,’ antwoordde de zoogenaamde mijnheer Paul.

‘O, wij waardeeren het zoo, dat u toch gekomen is om dien armen papa te amuseeren,’ zeide de dame eenvoudig, maar met een dankbaren blik, en voor het vuur knielende, pookte zij het op.

In hare minste bewegingen lag iets liefs, iets ongedwongens; in een vreemde taal beval zij haar zusje iets te gaan halen; toen stond zij op, draaide de lamp hooger en Paul zag haar even aan.

Die trekken, zoo kalm en rustig, ze schenen reeds veel lijden aan te duiden; die oogen hadden iets in hunne uitdrukking, dat aan nog niet opgedroogde tranen herinnerde; die mond vooral droeg een onuitsprekelijk zwaarmoedigen trek.

Zij waren ballingen!

Alle drie, of liever alle vier, de vader met zijne twee dochters en den ouden Michol.

Zij behoorden tot een edel, zwaar onderdrukt volk, een volk, dat, sedert eene eeuw haast vertrapt onder den hiel des overwinnaars, toch geen afstand wil doen van zijne aloude fiere dapperheid, zijn ridderlijk geloof, dat, hoe velen 't ook den weg naar de ballingschap of naar het schavot zag gaan, toch bleef wat het was, trouw aan zijne overleveringen, trouw aan zijn godsdienst.

DE COLORADO-KEVER.
a. Eieren, b, e, d. Larven in verschillende perioden van ontwikkeling, e. De Kever. f. De Poppen. (De teekeningen zijn 1½ maal vergroot. De werkelijke grootte is bij de volwassen larve d en bij den kever e door een streepje aangegeven.)

De graaf Florinsky was een der rijksten en edelsten van den poolschen adel geweest; in Warschau leefde hij teruggetrokken met zijn geliefd huisgezin, ver van alle feesten der Russen, maar ook ver van de komplotten zijner landgenooten. Hij keurde deze af, daar ze hun goede zaak, volgens hem, verzwakten en geen anderen uitslag konden hebben, dan de overwinnaars te verbitteren en de bewerkers naar Siberië of naar de strafplaats te doen zenden; maar toen het land in vuur en vlam stond, toen er een beroep gedaan werd op de vaderlandsliefde van alle Polen, kon de grijze graaf niet werkeloos blijven.

Hij snelde naar den strijd.

Helaas! men weet hoe de opstand van 1861 eindigde; dank zijn ouden Michel gelukte het den graaf te ontvluchten en zijne dochters, die zich buitenslands bevonden sedert het begin van den oorlog, terug te vinden. Hunne bezittingen waren echter verloren; zij hadden niets meer dan een klein inkomen, afkomstig van de losse gelden, die de meisjes hadden meegenomen.

Louise en Vera waren halve zusters.

Op zevenjarigen leeftijd had Louise hare moeder verloren; een hollandsche gouvernante, die door familie-omstandigheden zich in Warschau bevond, leidde voortaan hare opvoeding.

De graaf hertrouwde, maar werd reeds kort na Vera's geboorte andermaal weduwnaar, zoodat de gouvernante nu de zorg der beide meisjes op zich nam; zij

was 't, die den graaf aangeraden had naar Nederland de wijk te nemen, toen hij verbannen werd; zij bevond zich destijds te Leiden, waar de graaf vroeger, tijdens zijne buitenlandsche reizen, de hoogeschool had bezocht; gaarne liet hij haar begaan, toen zij voor hem hier een huis huurde en zijne zaken regelde, vóórdat zij een nieuwe betrekking in Engeland aanvaardde. Ook had zij de vreemde familie aan hare bloedverwanten aanbevolen.

Paul van Rijzen, haar neef, een jong advocaat, die bij zijn moeder in huis woonde, was echter de eenige, die zich de vreemdelingen aantrok; ze waren zoo vreemd, zei men, ze hadden zulke geheel andere manieren, er viel wel niets op hen te zeggen, maar toch...'

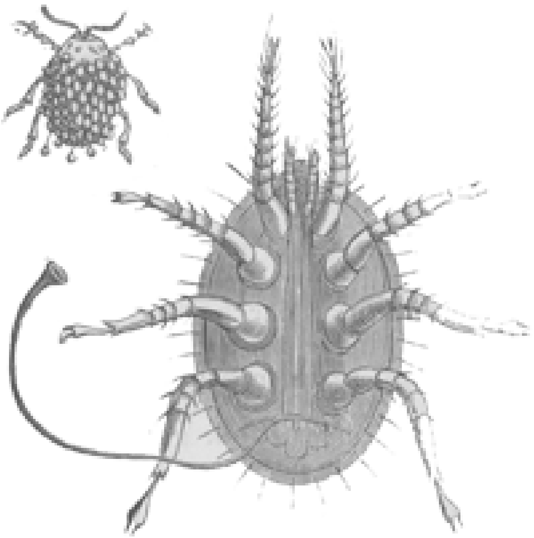

DE UROPODA AMERICANA.

Een Hollander houdt niet van iets, wat maar eenigszins buitengewoon is, en Paul had nu en dan nog al eens onaangenaamheden te verdragen van zijne familie, daar hij geregeld eenige avonden in de week op het landhuis doorbracht.

II.

'Daar is papa!' riep Vera en de deur wijd openende, nam zij de hand van den ouden heer. Hij was een fraaie, ridderlijke figuur met zijn hooge gestalte, zijn zilverwitte haren en lange knevels. Een vroolijke glimlach speelde om zijne lippen, toen hij Paul welkom heette.

'Ge zijt een trouwe, gij ten minste,' riep hij en drukte hartelijk zijn hand. ''t Was hier zoo stil, die regen alleen hield ons gezelschap. Vera, haal de punchbowl, en Louise, kindlief, zullen we dadelijk met ons spel beginnen?'

'O neen, papa, neen!' riep Vera levendig, 'we zouden den septuor van Beethoven eerst beproeven.'

'Vera,' berispte de oudste zuster, 'wat zijt ge toch lastig! Den heelen middag hebben we tijd gehad tot spelen, en toen hadt ge meer lust met Michel te bikkelen.'

'O ja, maar met u kan ik alle dagen spelen en met mijnheer Paul alleen zondags.'

'Goed, goed!' besliste lachend de vader, 'we zullen beiden haar zin geven, ga en speel uw septuor, Vera, maar niet meer dan eens, hoor, en Louise, zet in afwachting de kaarten en de fiches gereed.'

Paul ging vroolijk naar de piano.

‘Als wij met vrouwen te doen hebben, generaal,’ zeide hij, ‘moeten we altijd gehoorzamen. Wij mannen zijn de zwakste.’

‘Natuurlijk, wie kan tegen een vrouw? ik geloof zelfs satan niet!’

‘Zou dat waar zijn, Louise?’ vroeg Vera naïef. Louise sloeg haar diep treurige oogen op.

‘Ja, Vera, als twee vrouwen tegenover elkander staan, dan is het de jongste en zwakste die bezwijkt, maar tegenover een man alleen zou die vrouw licht' overwinnen.’

‘Aan 'twerk, aan 't werk,’ haastte de graaf, die bij 't ernstige antwoord zijner oudste dochter onaangenaam gestemd scheen, ‘anders komt er niets van het quadrilleeren.’

(*Wordt vervolgd.*)

Rebus N°. 11.

De geabonneerden op den negenden jaargang, Wier oplossing vóór den l september 1877 ingezonden, nauwkeurig overeenkomt met die, welke in het nommer der *Belgische Illustratie* van dien dag verschijnt, zullen recht hebben op de premiën, op bladz. 312 vermeld.

Oplossing van rebus N°. 9: TWEE ROOKERS. - Van N°. 10: WET OP HET LAGER ONDERWIJS.

[Nummer 45]

NAAR DE MARKT GEWEEST, NAAR J.D. HUYBERS.

Geillustreerd nieuws.

De oorlog in het oosten.

De eerste stad van eenig gewicht, door de Russen aan den Donau na het overtrekken der grensrivier bij Semnitza veroverd, is Nicopolis. De bestorming en inneming dier vesting is belangrijk genoeg, om meer in het breede verhaald te worden.

Nicopolis, letterlijk de ‘Stad der Overwinning,’ is ongeveer op gelijken afstand van de Turksche vestingen Widdin en Roestsjoek, eenige uren westelijk van Sistova, aan den rechteroever van den Donau gelegen. Vlak tegenover deze stad bevindt zich op den rumeenschen oever Turn Magurelli, dat eenigen tijd het hoofdkwartier van den czaar was.

Tusschen den Donau en het daarin uitstroomende zijrivierke Osma bevindt zich een ongeveer 500 voet hoog plateau, waarop Nicopolis gebouwd is. De stad telt in gewone tijden 15.000 inwoners, maar is thans zoogoed als verlaten, daar de Kristenen, uit vrees voor de wraak der Turken, en deze laatsten uit vrees voor de naderende Russen, haar verlaten hebben. Nicopolis is geen vesting van den eersten rang: zij wordt slechts door gewone onregelmatig aangelegde aarden wallen met grachten en vlakke bastions verdedigd, terwijl men eerst sedert het uitbreken van den oorlog begonnen is met het opwerpen van eenige buitenwerken of geretrancheerde forten, die echter tegen het nieuwere belegeringsgeschut niet bestand waren en bij den eersten aanval der russische artillerie bezweken. De bezetting bestond uit 7000 man, uitsluitend regelmatige troepen, daar de bashi-bazoeks en Circassiers vóór de nadering der Russen wijselijk de stad verlaten hadden. Over de zwakke bezetting voerden Achmed- en Hassan-pacha het bevel, die van iedere gemeenschap met het turksche hoofdleger afgesloten waren en dus op geen hulp of ontzet konden hopen. Intusschen beschikten zij over een talrijke vestingartillerie en een goeden voorraad munitie.

Ondanks de nabijheid van Sistova, waar het hoofdleger der Russen over de rivier getrokken was, had men de eerste veertien dagen na den overtocht te Nicopolis geen vijand gezien. Den 12 juli werd de stad echter uit hare rust wakker geschud door een allervreesselijkst bombardement uit een tiental russische enrumeensche batterijen, aan den linkeroever der rivier bij Turn Magurelli opgesteld. Ofschoon de afstand ongeveer 1500 meters bedroeg, werd van den rumeenschen oever met zooveel juistheid geschoten, dat bijna alle granaten binnen de stad neêrvielen en er verschrikkelijke verwoestingen aanrichtten.

Terzelfdertijd dat de stad van de noordzijde dit bombardement te doorstaan had, naderden de van Sistova onder baron Krüdener opgerukte Russen haar van de oostzijde, en zoo slecht hield de bezetting wacht, dat de aanvallers de stad reeds omsingeld en gedeeltelijk hunne batterijen gericht hadden, voordat de Turken zulks gewaarwerden. Deze zorgeloosheid kwam hun duur te staan, want toen zij eene poging deden om die dreigende batterijen te verniélen, was het reeds te laat en weldra donderde het kanon langs alle zijden op de zwakke vesting. Toch boden de Turken moedig tegenstand. Zij beantwoordden met kracht en iever het russische geschut, en de zware armstrongkanons der twee in den Donau liggende monitors wierpen dood en vernieling in het vijandelijke kamp.

Den 13 en 14 werd het bombardement iets zwakker, maar onafgebroken voortgezet. Bij het aanbreken van den morgen van den 15 beval baron Krüdener den stormloop

te beginnen. In twee ongeveer even sterke afdeelingen rukten de Russen voorwaarts; de eene had in last de langs de oostzijde aangelegde buitenwerken te nemen, de andere moest de met bastions vóórziene citadel aan de westzijde bestormen. Nu had er eén vreesselijke strijd plaats, die den gelieelen dag aanhield en van weêrszijden het bloed bij stroomen deed vloeien. Nu eens tirailloursgewijze, dan weêr in gesloten colonnes rukten de Russen voorwaarts, maar daar hot terrein bijna overal vlak was en open lag, maaide de artillerie der belegerden geheele gelederen neêr en was het den Russen onmogelijk den voet der verschansingén te bereiken. Altijd opnieuw. aanvallende, maar ook telkens weêr tortïggeslagen, gaven de aanvallers echter den moed niet op, te meer daar zij een krachtigen bondgenoot hadden in de met juistheid mikkende batterijen aan den rumeenschen oever van den Donau, die een verschrikkelijk vuur op de vesting onderhielden. Terwijl bommen en granaten, dicht als hagel, op de wallen en in de straten neêrvielen, de gloed der brandende gebouwen en het verschrikkelijk gekraak der in de lucht vliegende kruitmagazijnen onheil en dood spelden en de turksche artilleristen bij hunne stukken werden neêrgeschóten, naderden de lange liniën der russische regimenten opnieuw de verschansingen. Toen had er aan den voet der wallen een moorddadige strijdplaats. De kanons konden niet meer gebruikt worden, maar geweer en bajonet waren nu het wapen van aanval en verdediging; de grachten werden met lijken gevuld, doch over de lichamen hunner makkers heen, beklommen nieuwe russische stormkolonnes de verschansingen en toen de avond gevallen was, waren zij meester van de met zooveel heldenmoed verdedigde wallen en wapperde de russische vlag van de citadel van Nicopolis.

Binnen de stad hielden de Turken echter den strijd nog vol, elken duimbreed gronds, iederen puinhoop met den moed der wanhoop verdedigende, en eerst tegen vijf uur van den morgen (16 juli) legden de laatste bataljons der bezetting, na een onafgebroken strijd van 24 uren, de wapens neêr.

De Russen hadden eene gewichtige overwinning behaald: de Donauvesting was in hunne macht, en met haar vielen twee generaals, 6000 man geregelde troepen, 40 kanonnen, eenige vaandels, twee monitors en een goedo voorraad munitie in hunne handen. Deze schitterende uitkomst kwam hun op 1000 dooden te staan; evenveel Turken lagen op de wallen en in de straten der stad, geveld door de kogels of de bajonet der Russen, getuigenis afleggende van den heldenmoed, waarmeê de zwakke vesting verdedigd was.

In eene vroegere aflevering beschreven wij den tocht van een gedeelte der russische strijdkrachten van Sistova naar Tirnova en de daarop gevolgde bezetting der oude bulgaarsche hoofdstad. Terwijl de overige russische legerkorpsen, die oostwaarts tegen Roestsjoek en westwaarts tegen Nicopolis oprukten, bestemd waren om de Turken ten noorden van den Balkan te bestrijden, hadden de bij Tirnova bijeengetrokken troepen in last, zoo mogelijk een of meer der Balkanpassen te forceeren, en aldus voor het hoofdleger den weg naar Rumelië en Constantinopel te openen.

Tot dat doel rukte generaal Gurko den 12 Juli aan het hoofd van het 8e regiment cavalerie en 6 bataljons tirailleurs, door nog meerdere troepen op den voet gevólgd, in versnelde marschen van Tirnova naar den Balkan. Die tocht, met zulk eene geringe macht ondernomen, mocht met recht een stout waagstuk genoemd worden. In het hart van 's vijands land oprukkend, van alle zijden door turksche troepen-afdeelingen omringd, onbekend met de sterkte van den vijand, kon hij lichtelijk van Tirnova afgesneden en in de woeste bergpassen van den Balkan verpletterd worden.

Waarschijnlijk heeft generaal Gurko op de gewone achteloosheid en traagheid der Turken gerekend en - hij heeft zich daarin niet bedrogen gevonden. Door geen enkelen vijand tegen gehouden, bereikte hij na twee afmattende dagmarschen, togen den avond van den 13 juli den noordelijken voet van den Balkan. Eene poging te wagen om met zijne geringe macht een der hoofdpassen binnen te dringen, kon natuurlijk tot niets leiden en zou den slapenden vijand uit zijne zorgelooze rust wakker geschud hebben. Hij moest dus beproeven langs andere wegen de zuidelijke helling van het gebergte te bereiken en word daarin geholpen door eenige bulgaarsche gidsen, die met al de doorgangen en engten van den Balkan vertrouwd waren.

Vóór zich had generaal Gurko drie bijna on-. bekende passen, die, mot duizenden hindernissen bezaaid, dwars door het gebergte liepen, en door de engte en de steilte van den weg, noch het vervoer van artillerie, noch dat van proviandwagens toelieten. Toch waagden de Russen zich in het hart van het gebergte, zonder kanons, en de munitie en levensmiddelen op hunne paarden, die zij aan den toom leidden, meêvoerende. Door de middelste kleine bergengte, de Hainkoï-pas, die zich in honderd bochten door het wilde gebergte slingert en met steile rotswanden en gapende afgronden omzoomd is, trok men verder, tot men, in het hart zelf van den bergketen, op een turkschen wachtpost van 300 nizams (infanteristen) stiet. Wanneer deze op hunne hoede geweest waren, hadden ze gemakkelijk generaal Gurko's geheele macht kunnen tegen houden, maar zoo onverwacht was de verschijning der Russen, dat de Turken zelfs aan geen verdediging van den gewichtigen weg dachten en in allerijl de vlucht namen. Door de Russen vervolgd werd een aantal Turken gedood, terwijl het overschot gelukkig was den zuidelijken uitgang van den Hainkoï-pas te kunnen bereiken. De russische generaal kon nu ongestoord zijn stouten tocht voortzetten, dien hij door het betreden van de provincie Rumelië gelukkig volbracht.

Zoo spoedig mogelijk de behaalde voor-deelen willende vervolgen, liet generaal Gurko door eene afdeeling kozakken bij Jeni-Sagrade spoorweg- en telegraafverbinding afsnijden, terwijl hij zich na eene korte rust nu sterk genoeg gevoelde een aanval op het verschanste turksche legerkamp bij Ulfami te wagen. Een hevig gevecht ving aan. Vijf bataljons nizams uit Anatolië, door eenige cavalerie ondersteund, weêrstonden moedig den schok der Russen, maar de koelbloedigheid der aanvallers, die eerst op een afstand van 600 passen van hunne vuurwapens gebruik maakten, ofschoon de Turken reeds op 2000 passen begonnen te schieten en weldra geheele gelederen wegmaaiden, deed de overwinning naar hunne zijde overslaan: mot een verlies van 400 dooden werden de Turken met achterlating van hunne kampementen tot den aftocht gedwongen.

Den volgenden dag (17 juli) rukte generaal Gurko naar de stad Kasanlik, zuidelijk van den gewichtigen Schipka-pas, op. Er heerschte eene schier ondragelijke hitte, en de zon schoot van den onbewolkten hemel hare gloeiende stralen op de uitgeputte soldaten neêr, die zich nu en dan te water moesten begeven om zich een weinig te verfrischen. Tegen den avond was Kasanlik bereikt en werden de omringende hoogten terstond bezet; het was hoog tijd, want geen uur later kwamen turksche detachementen in de nabijheid der stad, met het doel dit gewichtig punt in bezit te nemen en zoodoende den vijand in zijn loop tegen te gaan. Ziende dat de Russen hun vóór geweest waren, trokken zij echter weder af, den vijand in het gerust bezit der stad latende.

Intusschen was nog eene tweede russische legermacht onder prins Mirski van Tirnova naar den Balkan gerukt. Deze zou trachten den Schipka-pas te forceeren, daarin ondersteund door het korps van generaal Gurko, die den pas van de zuidzijde

moest aanvallen. De gecombineerde beweging was tegen den 17 juli bepaald, maar daar de troepen van laatstgenoemden generaal niet tijdig ter plaatse konden zijn, moest het regiment Orloff, door prins Mirski vooruit gezonden, alleen de spits af bij ten. De Turken hadden in den Schipka-pas talrijke versterkingen aangelegd, die door Circassiërs en hulptroepen uit Egypte verdedigd werden. Lang woedde de strijd en was de oorlogskans onbeslist. De Russen leden aanzienlijke verliezen, maar, telkens nieuwe versterkingen ontvangende, dwongen zij de Turken tot den aftocht, bezetten de veroverde stellingen en wachtten thans de operaties van generaal Gurko af, alvorens de berg-engte dieper in te dringen.

Den 18 juli bevond deze generaal zich wezenlijk met zijn leger aan den zuidelijken ingang van den Schipka-pas. Een aanval op de daar verschanste Turken kostte hem 150 man, maar daar deze vreesden door de beide russische legerkorpsen omsingeld te worden, trokken zij 's nachts in stilte af en lieten hun geheel leger-

kamp in de handen der Russen, die, behalve 400 gevangenen en 32 kanonnen, al de turksche bagage buit maakten.

Den volgenden dag kwam de vereeniging tusschen prins Mirski en generaal Gurko tot stand en bevond de gewichtige bergpas zich in de handen der Russen, die daardoor in staat gesteld zijn nieuwe troepen, artillerie en munitie naar Rumelië te voeren.

Naar de markt geweest.

Naar de stad of de markt gaan, is eene uitdrukking, die op onze dorpen van heel veel beteekenis is; voor het jonge boerenvolk is zoo'n tocht naar de stad, waar zij gaan koopen en verkoopen, meestal een pleizier. Niet alleen hebben zij een dag vrij, zijn zij een dag van huis, maar zij bewegen zich ook in andere kringen; is de markt afgeloopen of zijn hunne zaken gedaan, dan weten zij waar hunne makkers te vinden, en met de noodige hoeveelheid gerstenwijn gaan zij in eene min of meer opgewekte stemming, naarmate de marktprijs is meêgevallen, weer naar huis.

Deze medaille heeft echter hare keerzijde en de schilder J.D. Huybers heeft ons hiervan in zijne schilderij: ‘Naar de markt geweest,’ waarnaar onze gravure genomen is, eene aanschouwelijke voorstelling gegeven.

Ook de held van zijne schilderij is naar de markt geweest, maar hoe is hij thuis gekomen? Men ziet het den dronken marktganger aan, dat hem de tocht niet bijzonder goed bekomen is. Zwaaiende en zwenkende is hij thuis kunnen komen; maar hier laten hem zijne krachten in den steek en zonder een woord te spreken, terwijl de marktmand hem uit de handen valt, zinkt hij, thans geheel en al beneveld en bewusteloos op een stoel neèr. Zijne vrouw heeft het lieve leven aangezien; zij schijnt zulk een thuiskomen van haren man gewoon te zijn; het deert haar om haar man, maar ook om de flesschen en schalen die uit de mand zijn gevallen en thans met scherven den grond bedekken.

Dit oogenblik heeft de schilder zéér treffend weten uit te drukken; de wezenloosheid van den dronkaard; de versmadende blik, waarmede de vrouw op de omgevallen mand neerziet; het meisje, dat zich beschermend aan moeders armen vastklemt en half beangst, half treurig naar vader heenkijkt, dit alles is als op het oogenblik gegrepen.

Deze schilderij is op de tentoonstelling in *Arti et Amicitiae* te Amsterdam geëxposeerd geweest, waar zij veel bewonderaars heeft getrokken. De schilder J.D. Huybers is een uitstekend kunstenaar, en in het feit, dat zijne schilderij voor een aanzienlijke som voor het buitenland is aangekocht, zal hij geene geringe aanmoediging vinden om de kunst nog met meer soortgelijke scheppingen te verrijken.

Karel de Groote en zijn tijd.

Karel de Groote heeft het met sommige groote mannen uit de geschiedenis gemeen, dat men zijne geboorteplaats niet met juistheid weet op te geven. Voor eene persoonlijkheid als de zijne doet dit ook minder af en, hetzij He, ristal of een andere plaats hem heeft zien geboren worden, zijne hooge beteekenis voor de wereldgeschiedenis hecht zich niet het minste aan het feit waar zijn wieg eens gestaan

heeft. Zeven steden in Griekenland streden om de eer, aan den vader van het heldendicht het levenslicht geschonken te hebben, en ofschoon deze onvruchtbare strijd nog altijd beslist moet worden, heeft het aan de waarde en de faam van den dichter van *Troje* nooit het minste nadeel toegebracht, dat men het over zijne geboorteplaats niet eens was.

Karel de Groote verdient het zeker, dat de steden eikender in pennetwist beroepen, en aanspraak maken op de eer hem te hebben zien geboren worden. Het verschil echter tusschen het kind in de wieg, en den man, die zich de kroon van het westerlijk keizerrijk op het hoofd liet zetten en eene beschaving aan Europa schonk, is zoo groot, dat het haast eene overdreven vereering mag heeten, hier de geschiedboeken van eene tekortkoming te beschuldigen. De geschiedenis heeft wel andere dingen ten harén laste dat wij deze kleine ledigte haar gerust kunnen vergeven, hetgeen wij hier met een te vrijer geweten kunnen doen, omdat Karels leven in een tijd viel, dat de geschiedschrijving, met uitzondering natuurlijk van de classieke, nog zeer onvolledig was en wij voor de bijzonderheden van zijne regeering en zijn leven geene andere bronnen hebben dan Eginhard en sommige kronieken.

Karel de Groote is niet alleen de ontginner van Europa's beschaving, maar hij is ook bij voorkeur de held der middeleeuwen. Die het staatkundig en verstandelijk leven der middeleeuwen wil leeren kennen, moet ieder oogenblik tot hem terugkomen. De Otto's, de Hohenstaufen meenen op den weg der grootheid te zijn, wanneer zij in zijne voetstappen treden; zijn voorbeeld zweeft allen voor oogen, die in de korte ruimte van dit leven naar iets grootsch streven. Wat hij tot stand gebracht had, kwam aan de opvolgende geslachten zoo bovenmenschelijk voor, dat de verdichting er zich gerust van kon meester maken en toch geloof vinden.

Hij was de held der middeleeuwsche sage, van het middeleeuwsche volkslied, en de beoefenaar van onze nederlandsche letterkunde weet welk eene aanzienlijke rol Karel speelt in de middeleeuwsche romans. Reeds eeuwen was zijn lijk bijgezet in de graftombe te Aken, en nog vonden de troubadours een gunstig gehoor wanneer zij zongen van zijne daden en bedrijven. Zijne geschiedenis werd tot eene legende, waarin ook zijne geheele omgeving werd opgenomen; alsof zijn leven zelf niet groot en schoon genoeg was, moest de verdichting er nog haren tooverachtigen sluier over heen werpen en uit Karel den Groote en zijne twaalf pairs, is onder de handen der poëzie, een cyclus verhalen gegroeid, die de aanvang zijn van de letterkunde in de meeste landen van Europa - zoodat de Karei der legende niet minder groot is dan de Karel der geschiedenis.

Niet alleen Frankrijk en Duitschland hebben aan hem de hoogste verplichting, maar ook de Nederlanden hebben reden zijn naam in zegening te houden. Het was te Nijmegen, dat hij dikwijls zijn hofleger kwam opslaan, om uit te ruston van de staatszorgen, om recht te spreken of de hooge kerkelijke feestdagen te vieren, en Nijmegen's Valkenhof bewaart nog de nagedachtenis van den grooten man, die daar dikwijls neerzat, zijn oog latende gaan over de bloeiende landstreek aan zijne voeten, welke de Waal en de Rijn te samen broederlijk omvatten.

Het is de grootste roem van Karel den Groote, op de ruïnen van het romeinsche keizerrijk het gebouw der kristelijke beschaving te hebben opgetrokken. Om dit in het licht te stellen, is het noodig in twee of drie penseeltrekken den tijd te doen herleven, die zijn bewind voorafging, en de kaart ter hand te nemen, waarop de grenzen der volksverhuizing getrokken zijn.

Uit het land van Azië waren zij komen opzetten, den weg nemende door het oude Sarmatië, het tegenwoordige Rusland, de wilde volksstammen, die den romeinschen

Staat onder hunne slagen zouden doen vallen. De geschiedenis van het Rome der keizers is de geschiedenis van eene onafgebroken worsteling aan den Rijn, aan den Donau, in Gallië en Germanië, altijd heviger, altijd verbitterder, altijd grooter omvang aannemende, totdat ten laatste de grenzen, om het romeinsche keizerrijk getrokken, door de barbaren wordt doorgebroken en op de afgescheurde rij ksdeelen nieuwe staten. worden gevestigd.

Het is in dezen tijd reeds, dat men in de romeinsche geschiedenis aanhoudend den naam van Franken hoort vermelden; zij waren mede van de geduchtste vijanden van Rome, en de romeinsche legioenen mochten hen nog zoo dikwijls terugwerpen, toch kwamen zij ieder jaar met versche benden hunne strooptochten in Gallië en de romeinsche grenslanden hervatten. Een romeinsch volkslied, dat door de jeugd van Rome en de soldaten van de gallische en germaansche legers gezongen werd, eindigde telkens met het refrein: ‘Wij hebben duizend Franken verslagen, duizend Sarmaten, duizend, duizend, duizend.’

Deze Franken waren bestemd de westersche heerschappij van het romeinsche keizerrijk over te nemen. Toch speelden zij in de groote volksverhuizing slechts eene ondergeschikte rol, en de andere volken, als de Oost- en West-Gothen, de Sueven en Vandalen, hadden reeds rijken veroverd, voordat de Franken voor de geschiedenis van beteekenis werden. In den grooten volkenslag op de catalaunsche velden, het tegenwoordige Chalons in Champagne, door de Romeinen en de Oost-Gothen tegen Attila en zijne Hunnen geleverd, wordt van de Franken slechts gesproken als van eene legerafdeeling, die zich onder hun koning Meroveus wakker in den strijd geweerd heeft. Eene staatkundige beteekenis schenen zij dus nog niet te hebben.

Zij hadden zich neergezet in het noorden van Frankrijk, in België, Nederland en aan de beide oevers van den Rijn en waren verdeeld in Saliërs en Ripuariërs, die, weer in takken gesplitst, ieder hun hoofd of heirvoerder hadden.

Clovis of Chlodwig is de grondvester van den frankischen Staat. Hij was een zoon van Meroveus, het opperhoofd der salische Franken, waarnaar zijn geslacht dat der Merovingers genoemd werd. Hij is een van de merkwaardigste personen der geschiedenis, want hij heeft niet alleen den grondslag gelegd van het tegenwoordige Frankrijk en Duitschland, maar het zijn ook zijne ongewijde handen geweest, die de zaden van het Kristendom het eerst in de frankische landstreken gestrooid hebben. Wij zeggen met opzet ongewijde, want indien Clovis ook al gedoopt en Kristen was, nooit heeft hij den barbaar en heiden kunnen afleggen. Men schudt dan ook maar niet in eens de menschelijke natuur uit, en wanneer ons het Kristendom van die tijden ruw, wreed en bloeddorstig mocht voorkomen, laat ons dit dan niet wijten aan den godsdienst, maar aan de mannen, die, met het bloed van de vereerders van Wodan en Thor in het hart, zoo niet in eens de leer van liefde, vrede, vergevingsgezindheid konden aannemen, zooals zij door den goddelijken Zaligmaker verkondigd en door de zendelingen van Rome, door de geheele wereld, verspreid werd.

(*Wordt vervolgd.*)

Electrisch licht.

II.

Er zijn geen uitvindingen of ontdekkingen gedaan of het verschijnsel, waaraan zij haar oorsprong ontleenden, was eeuwenoud. Iedereen kende het, iedereen wist van zijn bestaan, en toch zag niemand er iets buitengewoons in, tot het genie er de

aandacht op vestigde, het tot het voorwerp zijner studie maakte en de wereld verrijkte met eene uitvinding, welke niet alleen den gewonen mensch, maar ook den geleerde in verbazing bracht. Galilëi zag, nog een kind zijnde, eene lamp slingeren, hangende aan het gewelf eener kerk, en het iso-chronisme (gelijktijdige duur in de bewegingen van een lichaam) van den slinger, de ziel van de werktuigkunde, was gevonden. Een appel, die van een boom viel, openbaarde Newton de wetten, waarnaar de hemellichamen zich bewegen. En wat heeft Papin noodig gehad om de kracht op te roepen, die tegenwoordig de geheele wereld beweegt? Wat millioenen menschen vóór hem reeds gezien hadden: water kokende op vuur.

Zoo is het met bijna alle groote uitvindingen gegaan. Dagelijks krijgen wij in handen, dagelijks zien wij met onverschilligheid, wat morgen voor een van ons misschien een groot geheim zal openbaren. De mensch ziet; het genie neemt waar. Een zandkorrel, een droppel water, een zeepbel worden soms plotseling de machtigste hefboomen voor de werkzaamheid van den mensch.

Zoo is het ook met de electriciteit gegaan. Gedurende eeuwen kende men de eigenschappen

KAREL DE GROOTE EN ZIJN TIJD.

OORLOG IN HET OOSTEN. - EEN AFDEELING TURKEN BIJ SISTOVA DOOR DE RUSSEN OVERVALLEN.

EENE BERGENGTE IN DEN KAUKASUS (KLEIN-AZIË).

van het barnsteen, hars of glas, om lichte voorwerpen beurtelings aan te trekken en af te stooten, en eerst in onzen tijd mocht het gelukken die kracht uit hare langdurige kindsheid te brengen.

In ons vorig artikel zeiden wij, dat de electriciteit op twee wijzen kan verkregen worden: door wrijving en mededeeling. Om die kracht door mededeeling te verkrijgen, moet zij echter reeds bestaan, waarom deze wijze niet als eene opwekkende kan beschouwd worden. Daarenboven spraken wij over twee verschillende electriciteiten. Ook dit moeten wij nader toelichten. De ondervinding en de theorie bewijzen toch dagelijks hoe langer hoe meer, dat er slechts ééne electrische kracht is, en echter zijn, hoogst zonderling, hare uitwerkselen zóó verschillend, naarmate de bron is waaruit menput, dat de geleerden om elkander te begrijpen nog genoodzaakt zijn twee namen, *wrijvings-electriciteit* en *galvanisme* aan te nemen; de eene wordt ook de statische en de andere de *dynamische electriciteit* genoemd.

Met deze laatste, de galvanische stroom, hebben wij hoofdzakelijk te doen, waarom eene verklaring van zijn ontstaan aan de beurt is.

De groote Galvani was de eerste, die in de spieren van een dooden kikvorsch, door middel! der electriciteit, eene prikkelende beweging opmerkte, welke hij terstond toeschreef aan eene dierlijke electriciteit. Doch een andere geleerde, Volta, bewees dat die beweging moest toegeschreven worden aan het contact (onderlinge aanraking) van twee heterogene (van elkaar in aard verschillende) metalen, welke, met de zenuwen en spieren van den kikvorsch, een kring vormden. Op dit denkbeeld berust het beroemde werktuig, dat hij de *kolom* of *zuil* noemde.

Om zoo min mogelijk in geleerde verklaringen te vervallen, zullen wij het werktuig, waarmeê men electrisch licht verkrijgt, in zijn oorspronkelijke samenstelling beschrijven. Alle andere kolommen of zuilen, welke later zijn uitgevonden, berusten op hetzelfde beginsel. Iedereen kan zich overigens daarvan overtuigen.

Men neme een aantal koperen en zinken schijfkes benevens een gelijk aantal stukskes vochtig laken en legge deze in volgorde op elkander, eerst een schijfke koper, dan een schijfke zink en vervolgens een stukske vochtig laken, en blijft die op elkaar stapelen totdat zij een zekere hoogte bereikt hebben. Vergeet echter niet dat de schijfkes koper en zink altijd op elkaar moeten liggen, en wel zoodanig, dat het koper onder het zink, alsmede dat elke twee schijfkes metaal van elkaar gescheiden worden door een lapke vochtig laken, en de kolom is gereed. Men kan ook het koper boven op het zink leggen, doch dan heeft men te zorgen dat alle schijfkes koper van een en dezelfde kolom op de schijfkes zink gestapeld worden.

En wat kan men nu met zulk een eenvoudig werktuig doen? Zou dit zulk eene vreesselijke kracht bezitten? zal men vragen. Niet te voorbarig, waarde lezer, want het werktuig dat wij daar opgebouwd hebben verricht wonderen.

Om slechts een enkel te noemen, waarmeê wij hier te doen hebben, zeggen wij, dat het met de zon wedievert in het verspreiden van licht en warmte. Laat ons dus de proef voortzetten.

Wanneer de kolom geïsoleerd is, of met andere woorden wanneer hij niet in aanraking is met lichamen welke de electriciteit, die hij opwekt, afleiden - en wij plaatsen hem daartoe op een glazen plaat, welke ons reeds bekend is als nietgeleider--dan is de helft der metalen schijfkes geladen met een positieven en de andere lielft met een negatieven stroom. Aan beide 'uiteinden, welke men de polen van den kolom noemt, bevestigt men nu metalen draden en men heeft, opgemerkt, dat de draad welke

aan het koperen plaatje vastgemaakt is met negatieve; en de draad van het zinken plaatje met positieve electriciteit is geladen.

Indien men de beide polen van den kolom gelijktijdig aanraakt, ontlaadt men hom, omdat men daardoor de twee stroomen bij elkander brengt; de plaatjes zijn echter voortdurend met elkaar in ‘ontact, zoodat steeds nieuwe electriciteit wordt opgewekt, waarom hij eigenlijk nooit ontladen kan worden. Daar volgt uit, dat men de twee polen niet bij elkander kan brengen, zonder in de kolom een electrischen stroom op te wekken, en het zijn juist die twee stroomen welke aan de kolom die wonderlijke krachten geven. Men zal wel begrepen hebben dat de twee metalen draden, aan de polen vastgemaakt, zelve de polen worden, en dat deze alleen dienen om de stroomen te brengen, waar men ze hebben wil.

Alvorens verder te gaan, vestigen wij de aandacht op achterstaande machine, waarover in een volgend nummer meer.

(*Wordt vervolgd.*)

Voor het eerst in den spoortrein. Eene Noord-Brabantsche novelle, Door J.A. Vesters.

II.

‘Vrimd en roar’ was het inderdaad, maar daarom nog niet onverklaarbaar. De geheele zaak kwam hierop neêr: Men had verzuimd de waggons aan de locomotief vast te hechten, en toen het teeken tot vertrek gegeven werd, was het ‘ijzeren ros’ alleen vertrokken, zijne vracht aan de statie Gilze-Rijen achterlatende.

Maar het bleef toch ‘vrimd en roar’ en zoodra wij de toedracht der zaak begrepen, ging er in onzen waggon een algemeen gemor op over het onwelkome oponthoud, en een aantal grieven werden ter sprake gebracht tegen de spoorweg-maatschappij, tegen de nalatigheid der beambten, ja, tegen wie al niet? Natuurlijk uitte de ‘verontwaardiging’ zich op zeer verschillende wijze, al naar het temperament van den reiziger, maar er was toch niemand die niet op zijne beurt zijn duit in het zakske lei en de directie der spoorwegen niet een zucht, eene verwensching of een vloek naar het hoofd slingerde.

Daar in den hoek van den waggon zit een lange, magere mijnheer, onberispelijk gedasten *geganteerd*, die van Breda af op een beschreven blad papier had zitten staren en wien ik nu en dan de wonderlijkste buigingen en strijkages had zien maken, als had de koning in eigen persoon voor hem gestaan. Tusschenbeide hoorde ik hem het woord ‘Excellentie’ mompelen, zoodat ik uit een en ander besloot, dat de lange, magere *geganteerde* mijnheer een sollicitant was, die naar de hoofdstad der provincie ging, om zich bij den gouverneur voor het een of ander ambt aan te bevelen. Mijn voorgevoel had mij niet bedrogen, want niet zoodra had hij het oponthoud bespeurd, of woedend vloog hij op, riep dat hij te laat in Den Bosch zou komen, zoodat hij de audiëntie missen en zijn medesollicitant en doodsvijand, die reeds gisteren vertrokken was, hem vóór zijn zou. Maar de directie der spoorwegen moest het hem vergoeden, indien de waardigheid van burgemeester van Boerenhuizen hem niet ten deel viel, en hij zou haar toonen, dat hij niet voor niets in de rechten gestudeerd had en vier jaar op een notarisbureau werkzaam was geweest.

Naast den mageren mijnheer zat een kort, dik manneke, eveneens met een hoogen hoed op en stijve staande boorden, die tot aan de ooren reikten en den armen

gepijnigde bij de heerschende warmte en zijne dik gevleeschde kin en wangen, gewis ondragelijk moesten toeschijnen, maar welken last hij ter wille van zijn toilet met stoïcijnsche gelatenheid verdroeg. Overigens droeg hij een witten das, een zwarten rok en zwarte handschoenen, terwijl de hooge hoed, *alias* stoofpijp, met een zwart floers omwonden was. De persoon in qusestie had wel iets van een aanspreker of lijkbidder, ook wat de uitdrukking van het gelaat betreft, want terwijl het eene oog schreit over de 'treurige' plechtigheid der begrafenis, schijnt het andere oog te lachen om de extra verdiensten van het 'buitenkansje.' Onder het rijden had hij met niemand gesproken en hij was blijkbaar in gewichtige berekeningen verdiept geweest, waarin hem zijn lange, magere buurman, de sollicitant, door diens uitroepen en gestes nu en dan onaangenaam stoorde. Erger was echter de storing door het gedwongen oponthoud veroorzaakt. Zoodra hij zich van den staat van zaken vergewist had, was het lijkbidder achtige van zijn gelaat terstond verdwenen en rolden zijne oogen woest in het hoofd rond.

'Voor den duivel!' riep hij uit, 'zal het ongeluk mij dan altijd vervolgen: gisterenavond miste ik den trein en nu zal ik te laat op de begrafenis komen en toch, ik moet om tien uur te Tilburg zijn!'

Een derde reiziger keek den vreesselijk opgêwonden man meêlijdend aan en sprak:

'Dat is erg, mijnheer, heel erg; zeker hebt gij een broeder verloren, of misschien uw vader wel?'

'Een neef, man, een neef; ik moet om tien uur bij de begrafenis zijn en de trein komt maar even voor tienen aan!'

'Een neef,' hervatte de medelijdende, 'o, zeker een neef die een goed vriend van uwas, met wien gij mogelijk opgegroeid zijt; - ja, ik besef uwe smart!'

'Wat praat ge van een vriend, man! Ik heb den vent nooit gezien, maar hij heeft veertig duizend franken nagelaten en - ik ben zijn medeerfgenaam. O wee, zoo ik de begrafenis

Zoo jammerde de arme erfgenaam en zoo jammerden en zuchtten en raasden nog vele andere reizigers. Het wordt echter tijd dat ik tot mijn beide gezellinnen terugkeer, die evenmin op haar gemak waren, want hoewel ze bleven zwijgen, merkte ik, toen ik ze aanzag, dat de tranen haar in de oogen stonden.

'Wat is er, meiskes?' vroeg ik; 'we staan hier hoog en droog en ge zijt toch niet bang meer voor een ongeluk?'

'Een ongeluk, menheer, o, neê! Mer we hadden bruur geschreven, dèt ie moaken most om half twoalf te Eindhoven oan 't spoor te zijn, en nou kommen we zeker te loat en moeder zei der eiges zo ongerust moaken as we nie op zijn tijd thuis zijn, want ze had vruger al zo nooi dè we mit dè spoor gongen.. Och êrm, wè zei moeder der eigen opsteuken! Wisten we er mer wè op te vijnden!'

Ik zelf wist er niets anders op te 'vijnden' dan de hoop uit te drukken, dat de op hol geraakte locomotief mocht terugkeeren en hare schade inhalen; maar de meiskes waren zoo gemaklijk niet gerust te stellen.

'De we ok zo steeg[(1)] mosten zijn om onzen eigen zin deur te zetten en zo nijsgier om mit 't spoor te willen rijen. Hadden we mer noar moeders en tantes road willen heuren, dan zouwen ze thuis nie in ongerustheid veur ons hoeven te zijn.'

Zoo klaagden de bezorgde meiskes, tot de terugkomst van de onschuldige aanleiding tot zooveel onrust en jammer - de locomotief. Ze had Tilburg, ongeveer vijftien minuten sporens van de statie Gilze-Rijen verwijderd, bereikt en eerst daar had de machinist de vergissing gemerkt. IJlings was ze nu teruggesneld en in een

(1) Eigenzinnig.

oogwenk was alles in orde en gaf de spoorfluit ten tweeden male het sein van vertrek. Het oponthoud had ongeveer een half uur geduurd en dit moest nu zooveel mogelijk ingehaald worden.

In dolle, razende vaart ijlde de lange trein voort. Alles kraakte, schudde en waggelde. Stampend en schokkend vlogen de waggons over de rails; wanneer men naar buiten zag, warrelde alles wild door elkander: mastbosschen, heidevelden, huizen verschenen en verdwenen en smolten tot één onherkenbaren mengelklomp samen, 't Was of de geheele natuur vleugels had en alles ons in ontembare vaart voorbij schoot. In een half uur tijds moest een afstand van vier uren ingehaald worden! Wij bevonden ons allen onder den indruk der vreesselijke snelheid die ons voortzweepte. Niemand sprak. De meesten hadden er belang bij dat de trein op tijd zijne bestemmingsplaats bereikte, maar geen onzer durfde zijne tevredenheid in woorden lucht geven, of liever, niemand dacht er op dat oogenblik aan, dat de stampende locomotief onze wenschen tegemoet kwam. Zwijgend zagen wij elkander aan; er lag een zekere onrust in ieders blik en zelfs de meest geroutineerde reiziger gevoelde zich weinig op zijn gemak bij de duizelingwekkende

snelheid, waarmeê de afstand als vernietigd werd. Wij schudden en waggelden op onze banken, als joeg de onstuimige orkaan ons voort. Het was een vreemd gevoel, een zonderling schouwspel. Zie den mageren sollicitant en den dikken erfgenaam, burgemeesterschap en erfportie vergetend, in bange vrees den blik naar buiten wenden, terwijl zij nu en dan onwillekeurig opspringen, als zaten zij op een onwillig, steigerend paard; meermalen kwamen ze met elkander in onzachte aanraking en krampachtig hielden zij elkaar bijwijlen omklemd, daarbij hun nieuwen audiëntie- en begrafenisfrak verfrommelend. Mijne boerinnekens uit de *Acht Zaligheden* alleen bleven tamelijk gerust en onverschillig; zij waren de eenigen, die gedurende de eerste tien minuten een woord spraken.

‘Nou, dè geet er van deur, Mien,’ sprak de oudste: ‘as ik noar buiten kijk, wordt me alles gruun en geel veur de oogen; mer dèt 't, as we mer in tijds te Eindhoven zijn.’

‘En wè schokt 't,’ hernam de jongste, ‘'t is krèk of we op den karbak van onzen burgemeester zitten, as ie over den keiweg rijdt en 't pêrd er van deur goat.’

Die woorden gaven mij den sleutel in de hand van het raadsel, dat de meiskes na hare ongegronde vrees van 't eerste gedeelte der reis, thans zoo gerust en kalm waren. Ze vergeleken het spoor bij een boerenkar en de overeenkomst, die er op dat oogenblik tusschen de beide vervoermiddelen bestond, doed ze zich misschien nog meer in haar element gevoelen. Ze begrepen niets van het ongewone of gevaarlijke van dezen versnelden spoorwegtocht en konden dus op hare beurt meer op haar gemak zijn dan een van ons.

Spoedig bereikten wij Tilburg, Oisterwijk en Boxtel. In deze laatste plaats, het centraalpunt der spoorwegen van het noordoostelijk deel der provincie Noord-Brabant, zooals Rozendaal dat van het westelijk deel is, zoude het moeten blijken of de dolle tocht van ongeveer een half uur zijne vruchten gedragen had, dat is, of de verbinding met noord en zuid nog tot stand kon komen. Vooral mijne beide reisgezellinnen, die ik op de hoogte gebracht had, dat het van de statie Boxtel zou afhangen of we nog te halftwaalf te Eindhoven zouden kunnen zijn, dan wel of we eenige uren zouden moeten wachten, hingen als aan mijne lippen, om den uitslag van mijn vluchtig onderzoek te vernemen. Nog waren we niet uit den waggon gestapt, of ik had het genoegen de meiskes gerust te kunnen stellen.

‘Daar staat de trein voor Eindhoven nog!’ riep ik haar toe; ‘er is dus nog niets verloren.’

‘We meugen er Onze Lieve Vrouw van Meerveldhoven(1) wel veur danken,’ sprak een der meiskes, ‘en as we strak neffen de kerk kommen, meugen we er nie veurbij goan, Gon.’

Het was op dat oogenblik een drukte en een gewoel aan de statie van 't dorp Boxtel, die menige groote stad het zou benijden. Naar de vierwindstreken moesten schier gelijktijdig treinen vertrekken en daar de onze zich verlaat had, was er geen oogenblik te verliezen. Het was dan ook een geroep en gegons en gezoek van reizigers, die ieder *hun* trein opzochten en in verwarring door elkander liepen; het was een

(1) Meerveldhoven is een gehucht van het dorp Veldhoven, ongeveer een uur westelijk van Eindhoven gelegen, met een net kerkske, waarin zich een miraculeus Lieve Vrouwebeeld bevindt. Schier dagelijks trekken scharen bedevaartgangers uit een wijden omtrek naar het kerkske, om er God en de Moedermaagd voor genoten weldaden te danken, of om verhooring hunner wenschen te smeeken.

terechtwijzen, waarschuwen en schreeuwen van de talrijke spoorwegbeambten, dat hooren en zien vergingen. Velen, die hier vreemdelingen waren, wisten zich in die mengeling van treinen en waggons niet te redden en er behoorde heel wat toe, alvorens elk zijne plaatsgevonden had, zoo ze al gevonden werd. Daar ik met Boxtels statie goed bekend was, zat ik spoedig met mijne boerinnekens uit de *Acht Zaligheden* in onzen trein en konden we veilig en gerust al dat gewoel en gegons beschouwen.

Vijf minuten later stoomde de locomotief in haar gewonen draf zuidwaarts in de richting van Eindhoven.

‘O, menheer, we motten oe duzendmoal danken veur oe goeiigheid veur ons. Dè hiet doar 'n drukte, nou! We hadden van zen leven nie thuis gekommen, as ge nie bij ons gewist woart, menheer!’

Ik nam zonder al te veel tegenstreven den dank der meiskes aan en spoedig waren wij in een belangwekkend gesprek gewikkeld over den oogst, het weder, den mest, de aardappel- en boekweitteelt en al die zaken, waarin de plattelandsbevolking der heidestreken belang stelt.

We waren de hulpstatie Best voorbijgestoomd en naderden zoo langzamerhand Eindhoven; ik deed dit de meiskes opmerken én reeds keken ze begeerig door het raamke van den waggon, telkens met de vraag op de lippen of ‘bruur Knelis’ ook aan de statie zijn zou. Plotseling hoorde ik een zelfden uitroep uit twee monden:

‘Doar is moeder! Doar is moeder! Och êrm, moeder steet zelvers oan de statie!’

(*Slot volgt.*)

Nathalie.
Eene novelle door Mathilde.

't Stuk werd snel afgespeeld en toen zetten beide virtuosen zich met de twee overigen aan de speeltafel.

‘Wanneer brengt ge uw violoncel weermeê?’ vroeg Vera, die scheen te denken dat Paul tot plicht had haar alleen te amuseeren.

‘Ik heb moeite genoeg gehad zelf hier te komen,’ antwoordde hij lachend, ‘hoe zou ik 't dan gedaan hebben met een violoncel op den rug?’

‘Vera, Vera, wat zijt ge onbescheiden,’ klonk 't weer terechtwijzend van Louise's lippen.

't Meisje bloosde en de vader lachte haar uit. Ondertusschen had Paul rond gegeven en 't spel begon. De kleine Vera speelde dapper meê; zij annonceerde solo op solo, deed de misères van haar papa tot haar grootste pret verliezen en vervroolijkte door haar luiden lach en gekke invallen het ernstiger drietal.

Nadat het spel geëindigd was en Vera, die twintig centen gewonnen had, blijde naar Michel snelde om met hem te overleggen hoe zij dien schat op zou krijgen, dekte Louise de tafel en bracht een klein souper op.

Men sprak over politiek, Vera's oogen begonnen dicht te vallen, Louise zorgde dat ieder goed bediend was en toen het eenvoudige maal afgeloopen was, vroeg Paul haar:

‘Zullen wij u nog hooren van avond?’

‘Als ik u daarmeê beloonen kan voor uw moeilijken tocht, dan met alle genoegen,’ antwoordde zij eenvoudig en zette zich voor de piano.

Zij zong het air de Gr&ce uit het hoofd.

Haar stem was niet bijzonder sterk, maar onweerstaanbaar liefelijk; er waren, tranen in, en 'twas niet mogelijk ongevoelig te blijven als zij smeekend herhaalde

‘Grace, grace.’ Paul, die 'tlied honderdmaal afgezaagd en vervelend genoemd had, kon toch een gevoel van weemoed niet onderdrukken bij haar zoet gezang.

Hij nam afscheid en ging opnieuw langs den eenzamen weg door den scherpen snijdenden wind, maar hij hoorde het loeien van den storm niet, want in zijn ooren weerklonk onophoudelijk dat droevig smeekende ‘Grâce, grace,’ der jonge Poolsche.

III.

Den volgenden morgen, toen Paul aan 't ontbijt kwam, zat zijn moeder, een deftige dame van een der eerste leidsche families reeds op haar gewone plaats bij het theeblad; zijn zusters Margareta en Henriette hadden haar breiwerk reeds in de hand niettegenstaande het vroege uur.

Zijn jongere broer George stond aan het raam.

‘We hebben je gewacht, Paul,’ zeide zijn moeder inschenkende.

‘Zoo, dat spijt me, ma!’ en hij kuste haar.

‘Goeden morgen, Grete en Jet!’

Hij nam plaats en begon te ontbijten.

‘Je goed geamuseerd, he? vroeg George.

‘Wanneer, gisteravond?’

‘Natuurlijk, ik zal je toch niet vragen hoe jij van morgen pret gemaakt hebt?’

‘Zeer goed, dank je voor de belangstelling.’

‘Ge zijt toch niet naar het concert geweest?’ vroeg Henriette, een aardig meisje van even in de twintig. ‘Dan hadt je beloofd mij meê te zullen nemen.’

‘'t Concert ziet hem zoo licht niet meer,’ merkte Margareta een weinig bits op; zij was ouder dan Paul en liet zich hierop wel wat voorstaan, ofschoon zij er anders niet erg op gesteld was met haar leeftijd te pronken.

‘O jé neen, hij gaat liever de Hoogewoerds-poort uit, al is 'tdan nog zoo'n hondenweêr.’

‘Ieder zijn smaak, dunkt mij, nietwaar, George? Jij gaat nu graag met je kameraden om, laat mij nu ook mijne liefhebberij.’

‘Zeker, ik zeg er je ook niets van, maar je zusters zijn wat jaloersch uitgevallen.’

‘Ik hoop niet, Paul,’ sprak mevrouw Van Rijzen ernstig, ‘dat je 't tot een vaste gewoonte maakt, elken zondagavond bij die vreemde menschen door te brengen. Er zijn jonge meisjes aan huis en dat zou reden kunnen geven tot allerlei gepraat. Enfin! ik wil je vrijheid volstrekt niet beperken, maar ik ken die menschen niet, en ik weet niet of ze wel verdienen...’

‘Laat dat aan mij over, lieve ma! 't Heeft alleen van u afgehangen met de familie Florinsky kennis te maken; toen nicht Truida ze u wilde voorstellen, had u hoofdpijn.’

‘Ik heb geen behoefte aan nieuwe kennissen, ik heb genoeg aan onzen kring.’

‘Zijn ze goed opgevoed, die meisjes?’ vroeg Margareta. ‘Ik kan 't niet helpen, maar als ik van Polen hoor spreken, dan denk ik dadelijk aan wolven en aan een poolschen landdag.’

‘En ik aan de Noordpool,’ lachte Henriette. ‘Ik zou ze wel willen kennen; de jongste vind ik zoo'n aardig ding als ze naast dien ouden knecht met zijn houten been loopt.’

‘Ik meende vroeger, dat hij hun vader was.’

‘En de oudste is een beauté! Als ik haar zie, dan begrijp ik wel waarom Paul er zoo graag komt.’

Paul at zijn ei op en scheen zich niet aan haar te storen.

‘Zij zat gisteren voor mij in de kerk.’

‘Wat had ze een mallen hoed op!’

‘Maar een beeldigen mantel, met pels gevoerd.’

‘En een kalen japon.’

‘Ze draagt het toch met een élégance en een losheid, als ware zij een geboren parisienne.’

‘Haar figuur is veel te lang.’

‘O foei, Grete, hoe kun je dat zeggen, ze is een hoofd kleiner dan gij.’

‘Ik mag haar niet; ze heeft zoo iets kouds over zich.’

‘Dat merk ik niet, dat heb ik nooit gevoeld, maar als dat zoo was, zou Paul al lang bevroren zijn; zeg jongen, hoor je wat Margareta zegt, wat dunkt je er van?’

‘Het zijn hoogst achtenswaardige menschen.’

‘Achtenswaardig, wie is er niet achtenswaardig, maar dat alleen maakt de menschen niet pleizierig, er hoort meer bij.’

‘Zeker hoort er meer bij, en hoe meer iemand u kennen zal, Margareta, hoe meer hij tot die overtuiging zal komen.’

‘Ferm!’ lachten George en Henriette, ‘daar heb je genoeg aan voor van morgen, Greta.’

Margareta werd vuurrood.

‘En ik zeg, dat het niet eens zeker is of die menschen dat zijn, wat gij van hen gelieft te zeggen. Ze kunnen zich soms toetakelen als komedianten, en 't huishouden is zoo ongeregeld mogelijk. Ze houden niet eens een meid, dat houten been moet alles doen, tot zelfs koken, en de dames voeren niets anders uit dan piano spelen, als zij niet met de kaarten of sigaren bezig zijn. Ik vertrouw die lange, zwarte niet met hare treurige oogen, en als ik ma was.....’

‘Zou ik je raden, geen voorbarig en onkristelijk oordeel uit te spreken over menschen en dingen, die je volstrekt niet kent. Wat de dames Florinsky over dag doen, weet ik niet, maar kom er wanneer je wilt, je zult er geen wanorde vinden, geen kaarten of sigaren. Het schijnt, dat je iets tegen die familie hebt, maar ik voor mij zou wel willen, dat ge aan juffrouw Louise een voorbeeld naamt.’

‘Dat moest er nog maar bij komen, dat schepsel!...’

‘Margrete, maak je toch zoo kwaad niet,’ bracht de moeder er tusschen in, ‘watkunnen die menschen je toch schelen! Ik kon Paul te goed, dan dat ik vermooden kan, hij zich met onfatsoenlijke menschen zou ophouden.’

‘Dank u, mama,’ sprak hij; ‘ik zal uw vertrouwen niet beschamen.’

‘Maar toch kan ik jc niet verbergen, dat ik dien omgang zeer ongaarne zie. Men weet nooit wat voor soort menschen zulke vreemden zijn. Als 't nu nog Franschen of Engelschen waren, maar Polen.....’

‘Dat maakt ze juist interessant,’ zei Grete; ‘ik vind die zwarte, hoe heot ze ook, Louise? niet mooi, die andere wordt knappor.’

Paul stond op. Margareta zag hem met een knorrigen blik na.

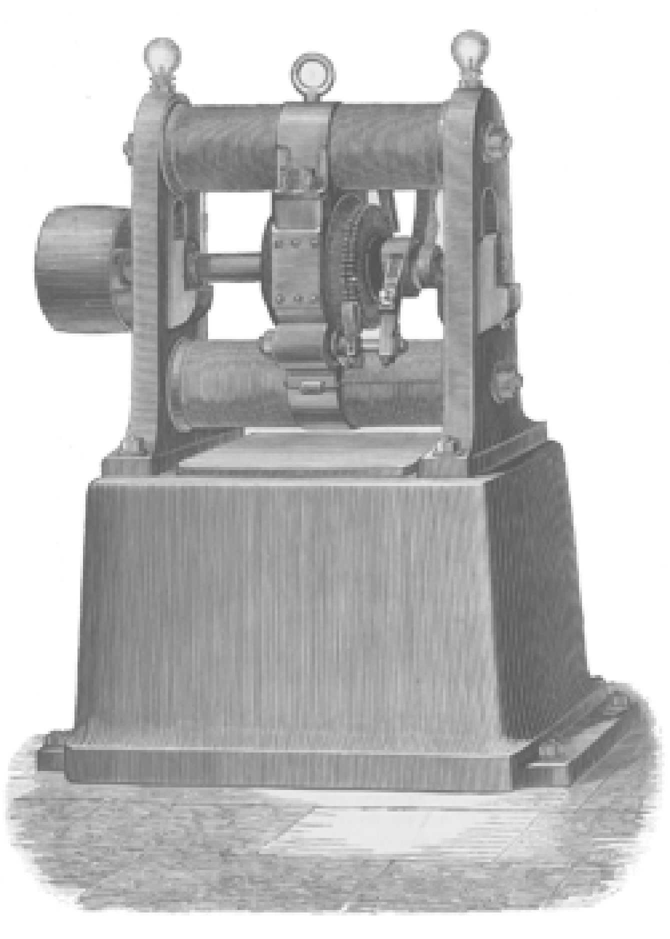

DE MACHINE-GRAMME, TOT VOORTBRENGING VAN ELECTRISCH LICHT.

‘Dat geeft nog een engagement,’ zeide zij, nadat hij de kamer uit was.

‘Daarvoor Den ik met Dang, hernam hare moeder; ‘één ding vrees ik, dat Paul met zijn goed hart zich in geldelijke verwikkelingen steekt; bij zulk volk vindt men gewoonlijk platte zakken.’

‘Natuurlijk, wie weet, hoeveel hij niet reeds kwijt is. Dat spelen zal ook wel tot wat anders dienen, dan om zich te ontspannen.’

Mevrouw Van Rijzen dacht even na.

‘Wat kan ik er aan doen? Paul is te oud dan dat ik al zijn wegen zou kunnen nagaan. Een ding alleen troost me, namenlijk dat zij goede katholieken schijnen.’

‘O ja, ma,’ riep de goedhartige Henriette, ‘eiken morgen om halfacht zijn ze in de Mis, en 't is toch een heele wandeling van hun huis naar de kerk.’
Margareta haalde de schouders op.
‘Dat hoort misschien tot hun gewoonten, en men kan er weinig op aan; ik voor mij, wenschte dat zij allen in Siberië waren, in plaats van hier. Ik voorzie nog veel onaangenaamheden van dat volk. Paul is heel veranderd, nadat hij ze kent.’

IV.

Eenige dagen later liep Paul van Rijzen langs een der voornaamste straten, toen hij plotseling achter zich hoorde roepen:
‘Mijnheer Paul! mijnheer Paul!’
Hij zag om en bemerkte vlak achter zich de kleine Vera en een eind achter haar den ouden Michel, die een korf aan den arm droeg en inkoopen scheen gedaan te hebben.
Vera moest hem altijd vergezellen als hij in de stad kwam, want niemand kon de taal, die hij sprak, verstaan.
't Meisje greep dadelijk de hann van den jongen advocaat en huppelde naast hem voort.
‘Wat ben ik blij dat ik u ontmoet,’ zeide zij vroolijk; ‘ik moest u spreken en ik kon niet wachten tot zondag, want dan is 't juist de dag. Wij hebben uwe hulp noodig; Louise zegt wel dat het niet zoo is, maar ik mérk toch dat het anders onmogelijk gaan zal.’
‘Maar wat is er dan, Vera?’
‘Wilt ge ons helpen?’
‘Als ik het kan, zeker.’
‘En zult ge papa er niets van zeggen?’
‘Maar nu maakt ge me ongerust. Ge wilt me toch niet in een samenzwering betrekken?’
‘Ja, zoo wat, Michel weet er alles van; zullen we hem even wachten? hij kan zoo moeilijk voort.’
Ze bleven even staan, totdat de oude met zijn houten been nader kwam en toen gingen zij met hun drieën voort.
‘Nu zal ik 't zeggen,’ zei Vera geheimzinnig. ‘Verbeeld u, 't is zondag Sint-Stanislas, papa's naamdag, en nu zouden we zoo gaarne hem willen verrassen met een kleine muziekuitvoering; Louise kan een poolsch volkslied heel uit het hoofd zingen en zij kan het ook wel accompagneeren op de piano, maar dan doe ik niet meê, en ik zou toch zoo gaarne er bij willen wezen. Nu heeft Louise al dikwijls geprobeerd om de melodie op psrpier te zetten, maar het gaat niet; papa is altijd thuis en zij kan er niet vlug meê voort.’
‘En moet ik het nu doen?’
‘Ja, als u van middag of morgen even bij Louise aankomen wilt, dan zal zij u wel de melodie geven en dan...... en dan, ik speel nog niet sterk gonoeg: als u zondag komen wil met de violoncel? O, wat zou dat heerlijk zijn!’
Vera's oogen schitterden van genoegen.
‘'t Zou voor papa zoo'n verrassing wezen. Hij kon zich dan verbeelden, dat we weêr in Warschau waren. Och, mijnheer Paul, zeg dan van ja! Ik heb van morgen in de kerk zoo gebeden, dat ik u ontmoeten zou: een oogenblik dacht ik er aan om bij

u te bellen, maar toen ik voorbij uw ramen kwam, zag ik eene dame, eene heele lange, met twee groote krullen. Is dat uwe zuster of uwe vrouw? O Heer, daar is zij!'

Werkelijk kwam Margarota met eene vriendin hen voorbij. Het tweetal zag er allesbehalve voornaam uit: Michel goleek in zijn kalen utriformfrak met half uitgerafelde nestels en zijn gedeukte berenmuts meer op een gewezen kermisgast dan op den lakei van een graaf, en Vera, in hare veel te korte, verschoten kleeren, had niets van een freule.

Margareta werd rood van ergernis, toen zij haar oud'sten broeder in zulk gezelschap zag. De dame, die aan hare zijde ging, had haar mama evenals zij zelve gaarne aan Paul tot gade toegewensche, ze was rijk en van deftige familie; wat zou zij van hem denken, 't was toch wat al te erg, dat Paul met zulk volk op klaarlichten dag op straat ging.

'Moeten die ondersteuning hebben uit 't een of ander fonds?' vroeg de dame minachtend, toen ze hen voorbij waren.

'Och, Jeanne, Paul is zoo'n door en door goedhartige jongen; hij zou uit medelijden de gekste dingen doen.'

'Lieve hemel, dat hij zoo'n poedelige meid de hand wil geven.'

'Och, 't is niets dan goedheid.'

'Als 't de oudste nog was, die ziet er fatsoennjKer uit.

'O foei, hoe kunt ge dat zeggen; maar daar bemoeit hij zich niet meê.'

Paul gevoelde zich echter volstrekt niet verlegen door die ontmoeting; hij had de dames beleefd gegroet en zette toen de wandeling voort.

'Dus verlangt uwe zuster mijne hulp bij die compositie?'

'Zij eigenlijk niet, maar ik vrees dat het ons nooit zal gelukken, als u ons niet helpt. Elken middag gaat papa met Louise wandelen, dan kan ik studeeren; maar zij is nooit alleen thuis; met mij kan papa niet wandelen, ik ben te klein, ik kan hem den arm niet geven. Komt u dan van middag, als papa op zijn studeerkamer is?'

'Het zal van middag niet gaan. Ik verwacht iemand met het spoor, maar morgen zeker.'

'Zou het dan niet te laat worden?'

'Zeker niet, ik zal u overmorgen vroeg het stuk zenden.'

'En komt u dan ook met de violoncel?'

'Ik zal eens zien. Nu moet ik hier binnen. Tot morgen, Vera! Houd u goed, Michel!'

Vera sprong vroolijk aan de hand van den ouden knecht, want alleen loopen deed zij niet gaarne en ze bekommerde zich weinig om de straatjongens, die hen achterna schreeuwden.

Paul werd teleurgesteld; zijn fast kwam niet en daar hij ien middag vrij was, besloot hij naar de Florinsky's te gaan.

Hij voelde een ware hoogachting voor den edelen grijsaard met zijne strenge begrippen van plicht en deugd; aan de kleine Vera, die zoo ongekunsteld en levendig met hem omging, was hij gehecht geraakt.

En Louise?

Wat hij voor haar voelde, kon hij moeilijk onder woorden brengen. Zij was steeds even vriendelijk en zorgvol, even zacht en treurig, haar gestalte had iets statigs, dat eerbied inboezemde; haar stem sprak zoo aandoénlijk van geleden smarten en verdienen hoop, haar godsvrucht was zoo beminlijk en oprecht, dat Paul langzamerhand tegen haar begon op te zien als tegen een hooger wezen.

Hij kwam op het buitenhuis.

Michel maakte als gewoonlijk de deur open. De graaf sliep; juffrouw Vera werkte boven op haar slaapkamerke, en de gravin (zoo noemde Michel Louise altijd) was in de huiskamer. Zonder hem aan te dienen, bracht de oude knecht hem naar binnen; Louise zat voor het raam met den rug naar hem gekeerd te naaien.

(*Wordt vervolgd*.)

[Nummer 46]

GEVECHT OP HET WATER, NAAR J. WOLF.

Geillustreerd nieuws.

De oorlog in het oosten.

Iedere oorlog is onheilvol, zoowel in, zijn verloop als in zijne gevolgen. Het heeft den schijn alsof de soldaat slechts bestemd is om tot 'kanonspijs' te dienen, om een woord van Napoleon te gebruiken. Moge bij de tegenwoordige inrichting der legers en bij de geperfectioneerde moderne vuurwapenen, juister moordwerktuigen in het groot, de krijg minder langdurig zijn dan in vroeger eeuwen, hij is er ook te bloediger om, en in een enkelen veldslag vallen nu dikwijls meer slachtoffers, dan vroeger in een veldtocht van een geheel jaar. Ook de gevolgen van den oorlog drukken tegenwoordig meer zoowel op de oorlogvoerende rijken als op de zich noemende onzijdige mogendheden. Het vermeerderd handelsverkeer en de groote werken van kunst en nijverheid zijn hiervan de oorzaken, en wat door ontzaglijke kosten en met groote inspanning in een langen tijd van vrede tot stand gekomen was - spoorwegen, bruggen, havenwerken, enz. - wordt dikwijls in één veldtocht geheel vernield.

Europa schikt zich echter in dit noodzakelijk kwaad, juist omdat het weet dat het een noodzakelijk kwaad is, en de beschaafde wereld moge met een zucht tooneelen van bloedstorting en vernieling aanschouwen, bij een oorlog onvermijdelijk, zij neemt er vrede meê, en daar zij onmachtig is de oorzaken der kwaal weg te nemen, poogt zij die ten minste in hare gevolgen zooveel mogelijk te verzachten. De oorlog moge even bloedig zijn gebleven als in vroeger tijden, toch heeft hij over het algemeen een meer menschelijk, een minder wreedaardig karakter aangenomen. De oorlog heeft zijne beperkingen en wetten; hij is aan zekere regels gebonden en het Roode Kruis is daar, om de slagen, die het onmachtig was af te weren, zooveel mogelijk te verzachten.

Is de soldaat in de gelederen door het vuur der vreesselijke batterijen of de bajonet van den vijand aan duizend dooden blootgesteld - de weerlooze bewoner, de gevangen vijand, de gewonde krijgsman heeft het recht gespaard te worden in zijn leven en zijne bezittingen, recht zelfs op de bescherming van den overwinnaar. Het is dus niet omdat de beide rijken, die thans in het Oosten tegen elkander oorlog voeren, zulke groote legers en de twee legers zoo'n vreesselijke vernielingswerktuigen bezitten, waardoor duizenden bij duizenden soldaten op het slagveld eene ontijdige dood vinden, dat Europa eene siddering door de leden voelt loopen; - maar wat de wereld beroert en uit ieders hart een kreet van afgrijzen doet opstijgen, is, dat in het Oosten alle regels en wetten van den oorlog met voeten getrapt worden, dat de oorlog op zulk eene onmenschelijke wijze gevoerd wordt, alsof barbaarsche volksstammen uit het hart van Azië of Afrika met elkander een vernielingsoorlog voeren.

De Turken beschouwen de ongelukkige Bulgaren niet alleen als de geheime bondgenooten van de gehate Russen, maar tevens als de middellijke oorzaak van het gevaar, dat het rijk en den islam door den inval van den vijand bedreigt; vandaar dat zij, evenals voor anderhalf jaar bij de bestrijding van den opstand, de Kristenen allerlei kwellingen doen ondergaan, hunne ongeregelde troepen menig bulgaarsch dorp uitmoorden en de Kristenen bij honderdtallen onder hunne slagen doen vallen. Die feiten zijn zeer betreurenswaardig, maar in zekeren zin verklaarbaar: de Turken zijn geen europeesch volk en behooren er ook niet thuis; hun eeredienst is geen godsdienst van liefde en vergevingsgezindheid, niet zij hebben den oorlog gewild

of begonnen, terwijl de gruwelen, door de Russen en Bulgaren op de muzelmansche bevolking gepleegd, hen tot nieuwe wraakoefeningen aandrijven.

Geheel anders is het echter met de Russen, die hunne vijanden in bloeddorst en verfijnde wreedheid nog overtreffen. Zij maken aanspraak op den naam eener beschaafde natie, zij noemen zich Kristenen en zeggen den sabel getrokken te hebben, om hot beleedigd rechtsgevoel te wreken, terwijl zij zich opwerpen als de bevrijders der verdrukten, als de beschermers der vervolgden. En op welke wijze kwijten zij zich van die taak? De verkoolde muren der verbrande dorpen, de honderden verslagen muzelmansche vrouwen, kinderen en grijsaards, de verminkte gevangenen, de gemartelde mannen kunnen het getuigen. Dit alles roept om wraak, en Europa moge bij den wraakkreet, die uit de vlakte van Bulgarië opstijgt, koel blijven, uit vrees voor het machtige czarenrijk; wee, zoo de geheele muzelmansche bevolking van Macedonië en Anatolië, van Thracië en Rumelië aan den band, waarin zij door de porte 't zij uit staatkunde of menschelijkheid gehouden wordt, weet te ontsnappen en den wraakkreet der verminkte en verslagen broeders met den moordkreet beantwoordt. Dan zal het schoone schiereiland een moordhol worden, dan moge God de rampzalige Kristenbevolking genadig zijn!

We lieten ons onwillekeurig door het gevoel meêsleepen en verdiepten ons in beschouwingen, waar wij feiten moesten geven. Overigens zijn de door de Russen en Bulgaren gepleegde wreedheden reeds genoeg beschreven; wij vergenoegen ons dus met enkele korte aanhalingen uit officieele verslagen.

In een rapport van den turkschen minister van buitenlandsche zaken van den 16 juli luidt het woordelijk:

......In de steden en dorpen, welke de Russen doortrekken, vergenoegen zij zich niet de muzelmansche bevolking van hare eigendommen te beróoven, maar doen zij mannen, vrouwen en kinderen de afschuwelijkste mishandeling ondergaan.

Al de bewoners van Tems bij Tirnova, die in eene moskee gevlucht waren, zijn levend verbrand. Op een konvooi, uit driehonderd wagens met vluchtelingen bestaande, heeft de vijand zijn kanons gericht en zijn vernielingswerk bekroond door alle mannen, vrouwen en kinderen, die in zijne handen vielen, te vermoorden.'

In het engelsche parlement heeft het ministerie een aantal documenten overgelegd, die de door de Russen gepleegde wreedheden volkomen bevestigen. Wij deelen er eenige fragmenten uit mede:

Layard (de engelsche gezant te Constanti-nopel) berichtte, dat den 14 juli ongeveer 200 mahomedanen, die op karren naar Yarna vluchtten, door russische ruiters werden ingehaald en dat allen op de gruwelijkste wijze vermoord werden.

In een brief, door een engelschen geneesheer te Suchum-Kaleh aan den vice-consul te Trebizonde gezonden, wordt gemeld, dat 1500 familiën, die uit vrees voor de wraak der Russen in de bosschen gevlucht waren, tot den laatsten man van honger en ellende omgekomen zijn.

'Uit Kasanlik (zuidelijk van den Balkan) wordt gemeld, dat in den omtrek verscheidene welvarende dorpen geheel verwoest zijn en de vrouwen en kinderen op de afschuwelijkste wijze verminkt en gedood werden.'

Zoo handelt Rusland in provinciën, die het voorgeeft van 't juk der Turken te willen bevrijden.

In Turkije wisselen de opperbevelhebbers elkander even gemakkelijk af als de sultans en ministers. Ook de generalissime van het turksche leger in Europa - de *Serdar-Ekrem*, zooals men in het turksch zegt - op wien men bij den aanvang van

den oorlog zoovele verwachtingen gebouwd had, Abdul-Kerim namelijk, is gevallen en door een jonger, krachtiger en in ieder geval gelukkiger generaal vervangen. Alvorens wij onze geschiedenis van den oorlog vervolgen en de gewichtige gebeurtenissen beschrijven, welke een dam hebben opgeworpen tegen de russische overwinningen in Europa, denken wij het noodig eenige bijzonderheden omtrent den nieuwen *Serdar-Ekrem,* Mehemed-Ali-pacha, meê te deelen.

Geen generaal heeft ooit de verwachtingen van het land meer beschaamd dan de nu in ballingschap gezonden Abdul-Kerim. Bij vroegere gelegenheden had hij voor een oud-Turk veel geestkracht aan den dag gelegd en daarenboven werd hij langen tijd, van uit het serail, bij het volk als een halve oorlogsgod voorgesteld, wat door de Turken natuurlijk te goeder trouw aangenomen werd. Maar toen het er op aankwam van de hoog opgevijzelde oorlogsdeugden te doen blijken, viel Abdul-Kerim bitter tegen. Toen de Russen Rumenië binnentrokken, bleef hij met zijn leger rustig aan den Donau liggen; toen de overtocht der gewichtige grensrivier beproefd werd, trok hij zich zeer voorkomend: achter den vesting-vierhoek terug en liet den vijand den weg open. Het doortrekken van Bulgarië was voor de Russen eene militaire wandeling, dank zij de werkeloosheid van den turkschen generalissime, en het bezetten van de Balkan-passen door de Russen maakte hij hun eveneens zoo gemakkelijk mogelijk. Abdul-Kerim zag dit alles met echt turksch flegma aan, bleef in zijn tent, hield zijne maaltijden, rookte met gekruiste beenen zijne pijp en - liet den vijand begaan. Dit schoone leventje duurde zoolang, tot hij den 17 juli uit Constantinopel bevel ontving zijn leger te verlaten en zich naar de hoofdstad in te schepen, aan welk bevel hij zonder tegenstreven voldeed. Vier dagen later was zijn plaatsvervanger te Schumla aangekomen en had Mehemed-Ali-pacha het opperbevel over de gezamenlijke turksche strijdkrachten in Europa overgenomen.

Mehemed-Ali is een man in de kracht zijns levens: hij telt 48 jaren. Als zoo vele andere generaals in turkschen dienst is hij geen Turk van geboorte. Zijn eigenlijke naam is Karel Détroit; hij zag in de duitsche stad Maagdenburg het eerste levenslicht. Zoon van een armen muzikant, nam hij op vijftienjarigen leeftijd te Hamburg als kajuitsjongen dienst op een duitschen koopvaarder, maar ondervond er zulk een ruwe en slechte behandeling van den kapitein en de bemanning, dat hij het besluit nam bij de eerste gelegenheid de beste te ontvluchten, 'tgeen hem in 1847, toen het vaartuig in den Bosphorus voor anker lag, gelukte. Na eenig omzwerven in Europeesch-Turkije, vond hij in den toenmaligen minister van buitenlandsche zaken Ali-pacha een beschermer, en toen hij tot den turkschen godsdienst overging werd hij als kweekeling in de militaire school te Constantinopel opgenomen. Hier onderscheidde hij zich door buitengewone vlugheid, was weldra de eerste van de school en verliet haar in 1853 als luitenant. Bij den kort daarop uitgebroken Krimoorlog, vertrok hij in 1854 als kapitein naar Schumla, waar hij met een aantal engelsche, fransche en spaansche hoofdofflcieren in aanraking kwam, 'tgeen natuurlijk van grooten invloed op zijne militaire opleiding was. De jeugdige hoofdman blonk in den bloedigen oorlog bij iedere gelegenheid uit, waardoor hij, en niet minder door de gunst van vermogende beschermers, spoedig van rang tot rang opklom en in 1868 reeds den rang van generaal-majoor bekleedde.

Zijne beschermers waren hem intusschen ontvallen, wat ten gevolge had, dat Mehemed-Ali van toen af minder opgemerkt werd en eerst in den loop van dit jaar tot *muschir* of veldmaarschalk werd benoemd. Zijne ervaring, zijn schitterend talent als veldheer en zijne groote krijgskundige bekwaamheden hebben het turksche gouvernement, door den nood gedwongen, ditmaal met het oude stelsel van

bescherming doen breken en zoo bevindt Mehemed-Ali zich thans, zelfs met voorbijgang van verscheidene oudere *muschirs*, aan het hoofd van het geheele turksche leger.

Dat de keuze van den nieuwen *Serdar-Ekrem* door de daarop volgende oorlogsgebeurtenissen volkomen gerechtvaardigd is, zullen wij in de volgende aflevering verhalen.

Gevecht op het water.

Een vijver zonder zwanen is een bosch zonder vogelen, een haardsteê zonder vlam. De zwaan is een van de prachtigste vogelen der schepping en wanneer men haar met hare breede borst de stroomen onzer vijvers en binnenwateren ziet klieven, dan meent men een sierlijken en levenden gondel voor zich te zien. Maar de zwaan is ook een dichterlijke vogel en speelt een groote rol in de godenleer der oude Grieken. Het is de zwaan geweest, die het verderf voor Troje gebracht heeft. Wij rekenen de zwanen niet tot de klasse der zangvogels; de ouden dachten hierover anders. Wanneer de zwaan de dood voelde naderen, beweerden zij, steeg zij omhoog en hangende over de plaats, waar zij spoedig stervende zoude neêr-

zinken, hief zij haar doodzang aan, den zwanenzang geheeten, zoo vol van vervoering dat, zooals bij Orpheus, de geheele natuur toeluisterde. Deze eigenschap om zich zelven in den dood te zingen, schijnen de zwanen verloren te hebben, onze zwanen ten minste sterven als de andere vogels zonder zang.

Onze gravure geeft een klein gevecht te zien, dat geleverd wordt tusschen twee zwanen; de derde bevindt zich op een afstand en ziet den hevigen strijd met zeer veel bedaardheid aan. Het water spat op onder de geweldige vleugelslagen der twee strijdenden, de veeren stuiven en het is de bitterste haat, die hen den snavel scherp maakt en de oogen doet vonkelen.

Prentjens-kijken.

Er bestaat in onze literatuur een lief gedichtje van Dr. J.P. Heije, waarin hij onder bovenstaand opschrift de kindervreugd bezingt bij het nablaêren van een prentenboek. Dr. Heije, de zangerige kinderdichter, kende het kleine volk door en door en heeft het kinderleven in al zijne plooien en schuilhoeken bespied, zoodat het niet meer dan natuurlijk is, dat de idealen der jeugdige verbeelding eene hoofdplaats onder zijne gedichten innemen. Zijne versjes tintelen dan ook van leven, waar hij zulke verlangens weêrgeeft, en men gevoelt zich weêr kind als men de volgende regels leest:

Of was 't niet, toen, aan Grootvaârs schoot,
Ons oog zich nimmer kon verzaden,
Bij 't rustloos bladren in die bladen,
Of Edens lusthof zich ontsloot?
Of zich, in vredig-blij verzamen,
Wat leeft in lucht, in zee en aard,
Aan onze voeten had geschaard,
Op dat wij 't noemden bij zijn namen?

Dan strekt zich 't mollig armpjen uit,
Of 't al den rijkdom van die schatten
Aan 't hart kon drukken en omvatten,
Als zich de kleine handpalm sluit;
Dan is op 't lieflijk blozend wezen,
In de oogjens, tintlend van genot,
Het kenmerk van het beeld van God,
De weêrglans van zijn geest te lezen.

De twee kleinen onzer gravure schijnen een zelfde gewaarwording te hebben. Met de armen om elkanders hals geslagen, hebben zij voor niets oogen dan voor de heerlijke prenten, welke het boek te zien geeft, en die op hunne verbeelding zoo veel indruk maken, dat zij onwillekeurig elkaar vasthouden als om beider gevoelens gelijktijdig te genieten, opdat er niets van het schoone zou verloren gaan.

Het oude huis.
Door B. van Meurs.

Kleinzoon.

Ik weet het, beste grootpa,

'k Sta goed bij u te boek -
En doe dus vóór mijn trouwdag
U nog een klein verzoek:

Ons huis is zeer bouwvallig,
Geen muur is zonder scheur,
De vloeren zijn versleten,
Het tocht door raam en deur.

De kamers zijn zoo somber,
Zoo muffig en zoo vocht,
't Behangsel hangt met plooien
De zoldring met een bocht.

De gevel heeft een houding
Als was hij buiten west.
't Is u onwaardig, grootpa,
Geloof mij! 't Is een nest!

Een flink nieuw huis staat ginder
Voor weinig geld te koop:
't Heeft ruime frissche kamers
En hof met kippenloop.

Wat dunkt u - als we 't kochten....
Gij werdt er jonger in!
Mijn bruid ook - 'k zal 't maar zeggen
Heeft in dat huis veel zin.

Grootpa.

Uw voorstel, goede jongen,
Bevalt mij niet te best;
En 't huis, waarin wij wonen,
Is, dunkt mij, nog geen ‘nest’!

Het is het huis mijns vaders -
Dat zegt wat voor een zoon!
Men kan wel mooier bouwen,
Men bouwt geen hechter woôn.

't Is oud, maar niet bouwvallig
't Is voor geen stormen bang,
't Doorstond ze zonder kraken
Twee honderd jaren lang.

Een ander huis betrekken.......
Neen, spreek mij daar niet van
Mij heugt, dat ik hier kind was
En jongeling en man.

Hier is 't mij, of ik moeder
Nog bij mijn bedsteê zie,
Of 'k vlieg op vaders armen
En hobbel op zijn knie.

Mijn kinderjaren snelden
Voorbij in spel en lach

Hier zag 'k mijn ouders weenen
Op mijn Communie-dag.

Hier kwam na heel veel zuchten
Het hooge woord er uit;
Hier leidde ik juichend binnen
Uw grootmoê als mijn bruid.

Ik sleet met haar een echtheil
Dat 'k nimmermeer vergeet;
Wij leefden en wij liefden
En deelden lief en leed.

Hier stegen onze beden
En zuchten uit één hart;
Wij dankten voor de vreugde
En heiligden de smart.

Hier heeft ons God doen smaken
't Genot van 't ouderhart,
Toen 'teerste kind - uw vader -
Door ons bewelkomd werd.

Wij dobberden nog zesmaal
Hier tusschen vrees en hoop:
Te zamen zeven kindren
Hief ik verheugd ten doop.

Wij brachten ze met zorgen
In deugd en eere groot.
Geen overtrof uw vader,
Mijn lieven naamgenoot.

Hij was een flinke jongen,
En werd een deeglijk man.
Wat zag hij u, een kind nog,
Op 't sterfbed teeder ân!....

Ach, beurtlings met het leven
Kwam ook de dood in huis,
En 'k droeg mijn kindren, allen,
Naar 't kerkhof - onder 't kruis.

Toen zag 'k uw grootmoê kwijnen,
In niets meer had zij lust,
Hier zeî ze zacht: ‘tot weerziens!’
En ging ter zaalge rust.

Hard was die slag, die laatste........
Zij minde mij zoo teer.
‘Tot weerziens!’ Ja, daar boven
Zie ik haar spoedig weer.

Zoo zijn hier al mijn dierbren
Ontvallen aan mijn zij';
Niets blijft op aard mij over
Dan dit mijn huis en gij.

Vindt gij dit huis bouwvallig

En tochtig, vochtig, naar -
Welnu, koop dan het nieuwe
En neem uw intrek dáár.

Leid in die nieuwe woning
Uw uitverkoren bruid:
God storte rijken zegen
Daar op uw huwlijk uit.

Maar ik - ik blijf alleenig
Hier in het oude huis,
Totdat ik bij mijn dierbren
Ga wonen - onder 't kruis!

Voor het eerst in den spoortrein. Eene Noord-Brabantsche novelle, Door J.A. Vesters.

III.

‘Doar is moeder! Och êrm, doar is moeder!’ hadden de meiskes geroepen en bij dien uitroep, die een kreet van vreugde en verrassing tevens was, zwaaiden zij met hare handen, knikten met het hoofd en gingen rechtop in den waggon en voor het venster staan. Ik had werk genoeg om de beide boerinnekens tot kalmte aan te manen en haar er op te wijzen, dat zij bij de aankomst van den trein voorzichtigheidshalve moesten gaan zitten; een oogenblik later hielden wij stil en werden de portieren geopend.

In een wip waren mijne reisgenooten den waggon uitgestapt en lagen zij in de armen eener eerbiedwaardige, oude vrouw, tranen, verwarde uitroepen en snikken onder elkander mengelend, welke ik niet zal trachten te ontleden, daar de gevoelens des harten in geene woorden kunnen weêrgegeven worden. Ik kon mij van dat aantrekkelijk tafreel niet scheiden, al bleef ik ook op een afstand staan, daarenboven hield ik de hoedendoos der meiskes nog in de hand, welke zij in haar koortsachtigen haast vergeten hadden. Zoodra ik begreep, dat de eerste aandoening zou geweken zijn, trad ik op mijne gezellinnen toe, gaf haar de doos over en wilde afscheid nemen, toen beiden uit éénen mond riepen, dat ik ze zóó niet verlaten mocht. De broeder - ook deze bevond zich bij de groep - die reeds op de hoogte gebracht scheen omtrent mijn persoon, drukte mij hartelijk de hand en sprak:

‘Nee, menheer, zo komde nie van ons af: ge mot eurst mit ons 'n drupke of 'n pint bier drinken: moeder zou nooi hebben as ge 't afsloegt. Kom mee, menheer!’

Er was geen middel om het zoo wèlgemeende aanbod van de hand te wijzen en, het gezelschap in het koffiehuis van de statie volgende, zetten wij ons aan een afzonderlijke tafel in een hoek neder.

Ik wil mijnen lezers mijne beide nieuwe kennissen uit de *Acht Zaligheden* in weinige woorden voorstellen.

De moeder had ongetwijfeld de vijf kruiskes reeds lang achter den rug, maar zag er voor haar leeftijd en stand nog goed uit. Overigens, hare kleeding, hoe boersch en eenvoudig ook, stond haar goed en niet het minst de heldere witte neepkesmuts, waaronder reeds grijs geworden lokken kwamen uitkijken. Zij droeg, geheel naar

den smaak of liever naar de gewoonte der heidestreken, een peers katoenen jak met zeer korte panden en daarover een bonten katoenen omspeld- of neusdoek; verder had zij een blauwen en rooden 'strepen' overrok aan, terwijl de zwarte serge 'schort' of voorschoot het eenvoudige kostuum voltooide. De voeten waren gestoken in helder geschuurde witte 'blokken' of klompen, wel een bewijs, dat de weduwe nog een goede 'gaanster' was, want zij had dien voormiddag reeds meer dan drie uren afgelegd.

De broeder der meiskes was een stevige, flink opgeschoten boerenjongen van 22 à 23 jaren; hij had iets mannelijks in zijn wezen en men kon het hem aanzien, dat hij militair geweest was. Hij zag er overigens zeer net uit en had niets van die soort van terugstootende onzindelijkheid, die men in de dorpen van de noord-brabantsche Kempen dikwijls vindt; zijn turkschleêren broek was nog zoo goed als nieuw, de blauwe kiel was helder gewasschen en de omgeslagen hemdsboord hagelwit. Zijne haren waren net uitgekamd en gladgestreken en de klak stond met een zekere sierlijkheid op het hoofd. Dat de jonge man veel werkte bewezen de grove, met eelt bedekte handen en het sterk gebruinde gelaat, maar dit laatste gaf nog iets meer mannelijks aan zijn voorkomen.

'Mer meskes,' sprak de moeder, nadat we een poos gezeten waren, 'wè bende toch groot geworren en wè zie de er goed uit: 't durp

zal oe nie meer kennen en... en... mer ik durf host nie mit oe over den weg goan, want ge lijkent krek op juffers uit de stad.'

Was het moedertrots of een soort van verwijt in den toon harer stem? De meiskes meenden blijkbaar het laatste, want Gonde, de oudste, antwoordde:

'Wè za'k er van zeggen, moeder: tante wou mit alle geweld dè we bij hoar in 't durp mooi gekleed gongen en we mosten onze beste spullen oantrekken om noar oe toe te kommen, hoe nooi we 't ok deeën - mer tante is boas, er viel niks teugen te rikkelemeeren.'

'Nou, meskes, ik meende 't zo èrg nie en as oe hart mer goed veur oe moeder gebleven is, dan doet er al 't andere niks toe.'

PRENTJE NS-KIJKEN, NAAR F. DEFREGGER.

Ik zag twee tranen in de oogen der meiskes blinken en de moeder zag ze ook, want ze stak beiden hare vermagerde handen toe en zou hare dochters ongetwijfeld met innigheid aan het hart gedrukt hebben, zoo de minder geschikte omgeving haar niet teruggehouden had.

Lang en breed werd er over alles gesproken: over de oude bekenden van het dorp, hoe de oogst meê gevallen was, dat de, 'boekent' (boekweit) veel beloofde en de aardappels mooi in het loof stonden; broeder vertelde dat er reeds twee melkkoeien

op stal stonden en er ook een kalf ‘opgehouwen’ werd en hoe't met ‘Boamus’[(1)] een jaar werd, dat ze ‘zeuven leu-

(1) St.-Bavo-mis.

pissen èkkerveld' en vijf 'weigrond' bijgehuurd hadden, zoodat er al spoedig een goed half uur om was en moeder er van begon te spreken huiswaarts te keeren.

Bij die woorden keken de meiskes elkander onrustig aan en nadat ze fluisterend een paar woorden met elkaar gewisseld hadden, stond Mina, de jongste, op en zei:

'Moeder, 'k had even 'n bodschap te doen en bin over een lutske terug; bruur Knelis zei wel is effen mit me mee willen goan.'

'Wè's dè, Mien?' vroeg de moeder, 'woar mot dè heen, meske! Ge kent ommers in de heele stad gin levende ziel?'

'Och, moeder, Knelis zal me wel den weg wijzen; 't is een *pressante* bodschap - tot medeen, moeder!'

'Nou, zurg dan dè ge sebiet terug zijt, heur!' hernam de vrouw, en nadat 't meiske zulks beloofd had, vertrok zij met 'bruur Knelis.'

Nog geen tien minuten later waren beiden inderdaad terug gekeerd; Mina droeg eenpakske onder den arm, dat triomfantelijk geopend werd en nu vertoonde zich voor de verbaasde blikken der moeder een schoone omspelddoek, een bonte voorschoot en een groote lap gekleurd katoen.

'Wè is dè, meskes, wè mot doar mee gedoan worren?' vroeg de weduwe haastig.

GENERAAL TERGUKASOFF,
bevelhebber van den russischen rechtervleugel in klein-azië.

'Dè's veur jou, moeder - alles veur jou!' riepen mijn beide reisgenooten tegelijk.

'Veur mijn, kijnders, veur mijn? Mer, dè's veuls te veul en veuls te mooi; dè kan er nie deur, meskes.'

'Nee, nee, moeder, er is niks te veul veur jou!'

'O, kek den mooisten wollen neusdoek!' riep de weduwe, vol bewondering het kleedingstuk in quaestie in de hand nemende. 'Mer dien kan ik nie droagen - dè durf 'k nie!'

'Kom, kom, moeder, droagt em mer: jou zei een wollen neusdoek net zo goed stoan as oan 't wijf[1] van den kuiper, die em veur vier joar al droeg.'

'Nou dan, mit Poaschen en Pinksteren en Korsmis; ik zie wel dè ge oe moeder op deren ouwen dag nog mit geweld greutsig wilt moaken.'

'En kek is, moeder, wè ik gekregen heb, een echte oliekop!' riep de zoon uit, zijn moeder een pijp toonende, die hij reeds gestopt en aangestoken had.

'En veur thuis hebben we ok nog wè,' vervolgde hij op

(1) Het woord 'wijf' of 'wefke' drukt in de heidedorpen van Noord-Brabant volstrekt niets verachtelijks uit en is algemeen in gebruik. 'Het is een net of een flink wijf' hoort men er menigmaal zeggen, evenals de uitdrukking: 'hij heeft een best wijf getroffen,' enz. - Men spreekt er zelfs van het wijf of het wefke van den burgemeester.

DE OORLOG IN HET OOSTEN. - CIRCASSISCHE OPSTANDELINGEN IN HINDERLAAG.

een pakske in zijn breeden kielzak wijzende: ‘de jongens zullen wè blij zijn, heur!’

‘Veur jou heb ik thuis ok nog wè, moeder,’ sprak Gonde, terwijl zij een beurske te voorschijn haalde, dat den welbekenden klank van zilver gaf: ‘we hebben 't veur jou gespoard, moeder.’

‘Meskes, meskes, wè ben ik blij dè ge zo goed veur oe moeder zijt: ik kan het oe nie zeggen.’

‘En vergeet ge de boodschap van uwe tante? waagde ik in het midden te brengen.

‘O, dè 's woar ok, moeder,’ sprak het oudste der beide meiskes, ‘tante heet 'n brief veur oe meegegeven - hier is ie.’

‘Zuster vergit me dan toch nie heelegans:[(1)] kom, Knelis, kekt is, wat oe tante schrijft.’

De jonge man nam het enveloppe, opende het en haalde er een beschreven papierken uit. Hij las:

‘Zuster! Over uwe kinderen ben ik opperbest tevreden en als een bewijs daarvoor schenk ik u het bijgaande, 'twelk ik hoop, dat gij in gezondheid en genoegen gebruiken zult. Het overige zullen Gonde en Mina u wel mondelings mededeelen.’

De jongeling tastte nogmaals in het enveloppe en haalde er een tweede papierken uit; schielijk ontvouwde hij het en riep:

‘Een bankbiljet, moeder! Menheer, kek is!’

‘Ja, een bankbiljet van honderd gulden,’ antwoordde ik.

‘Wè zegde doar, menheer, honderd gulden!’ riep de vrouw in de hoogste verbazing uit.

‘Ja wel, moedertje,’ hervatte ik, ‘de eerste de beste zal er u honderd blinkende guldens voor neêrtellen.’

‘Hoe is 't meuglijk!’ riep de vrouw de handen in elkander slaande uit, ‘mer nou zijn we rijk, kijnderkes, nou kunnen we mit Boamus onze pacht betoalen en nog een heelen hoop overhouwen toe: die goeie, beste zuster!’

Ook ik nam hartelijk deel in de blijdschap van het gelukkige viertal en toen mijne nieuwe kennissen een poos daarna vertrokken, wenschte ik hun een goede reis en veel geluk. Alvorens afscheid te nemen, moest ik den jongen boer beloven hem en moeder eens te komen opzoeken, zoo het toeval mij in de *Acht Zaligheden* voerde,'tgeen ik volmondig beloofde.

Tot heden heeft dit toeval zich nog niet voorgedaan en heb ik dus niets meer van het belangwekkende huisgezin vernomen. Mocht ik echter te eeniger tijd aan de *Acht Zaligheden* een bezoek brengen, dan beloof ik mijne lezers er van op de hoogte te houden.

Karel de Groote en zijn tijd.

II.

Er waren eeuwen noodig voordat de germaansche volksstammen geheel en al het Walhalla hunner vaderen konden vergeten, en het Kristendom was onder hen reeds tot een gemeengoed geworden, toen zij zich den Kristus nog niet anders konden voorstellen dan als een heirvoerder, die met zijne jongeren, de apostelen, als zoovele wapengezellen door het land rondtrok, zooals ons dit nog blij kt uit de overgebleven

(1) Geheel en gansch: geheel en al.

stukken van een middeleeuwsch gedicht, de *Heliand* geheeten, waarin het leven van Kristus naar germaansche opvatting beschreven wordt.

Clovis was een man, die romeinsche sluwheid, romeinschen politieken zin met germaansche dapperheid en germaansche wreedheid in één persoon vereenigde. Een eerzucht bezittende, die, hoe grenzeloos ook, nooit in onbezonnenheid ontaardde en altijd den weg van het koel overleg volgde, zou hij het romeinsche purper bemachtigd hebben, wanneer hij vroeger geleefd hadde.

Reeds vroeg schijnt hem zijn levensdoel helder voor oogen gestaan te hebben. Alle frankische stammen onder één hoofd vereeni-gen, de grenzen van het rijk zoover mogelijk uitbreiden, met deze eerzucht in het hart aanvaardde hij het bewind over de salische Franken. Zijne eerste regeeringsdaad was de overweldiging van het laatste romeinsche grondgebied in Gallië, het rijk van Syagrius, dat Soissons tot hoofdplaats had. Zijn huwelijk met Clothilde, eene bourgondische prinses, wier ouders en broeders gevallen waren als de slachtoffers van de heerschzucht haars ooms, den regeerenden vorst van Bourgondië, werd de eerste aanleiding tot zijne bekeering. Deze bekeering zelve draagt een geheel eigenaardig karakter en vindt slechts haren tegenhanger in die van onzen Radboud. De Allemannen waren in het gebied van Sigebert gevallen, den koning der ripuarische Franken, die de hulp inriep van Clovis. Op de hoogte van Zulpich of Tolbiac werden de frankische en allemannische legers handgemeen. Den ganschen dag hadden de Franken gestreden, maar het krijgsgeluk scheen hen ditmaal niet te willen begunstigen. De Allemannen hielden stand en wonnen terrein, ja er bestond gevaar, dat de frankische slagorde zou worden doorgebroken. Toen deed Clovis, op aansporen van zijn vertrouwden Aurelianus, een eed dat, indien de God der Kristenen hem de overwinning schonk, hij het Kristendom zou omhelzen. De vijand werd geslagen en Clovis hield woord. Op één dag werden hij en drie duizend zijner krijgslieden, de vrouwen en kinderen niet meêgerekend, door den H. Remigius gedoopt. ‘Buk Sikamber,’ sprak de bisschop, terwijl hij het water over het hoofd van Clovis uitgoot, ‘aanbid wat gij tot nu toe verbrand hebt en verbrand wat gij tot nu toe aangebeden hebt.’

Het strekt Clovis niet tot eer, dat het Kristendom van weinig of geen invloed is geweest op zijne verdere daden en bedrijven. Eerzucht was en bleef de spil van zijn leven en de middelen, welke hij tot het bereiken van zijne doeleinden gebruikte, waren door het ontvangen Doopsel volstrekt niet kristelijk geworden. Eerst had hij de schuld te vereffenen van zijne vrouw met Gondebaud, den vorst der Bourgondiërs. Na dezen schatplichtig gemaakt te hebben, kwamen de West- of Visigothen van Aquitanië aan de beurt. Hun koning Alaric II werd overwonnen en hun land tot Toulouse veroverd, waar hij echter door de bedreigingen van den koning der Oost-Gothen, den Diederik van Bern van onze middeleeuwsche sagen, tot staan gebracht werd. Bloediger, verschrikkelijker was de wijze, waarop hij de eenheid van alle frankische volksstammen voltooide. Noch voor meineed noch voor sluipmoord schrikte hij terug, om het geliefkoosde plan van zijn leven te verwezenlijken, maar hiervoor oogstte hij dan ook de twijfelachtige eer in, het rijk der Franken tot het machtigste rijk van Europa gemaakt te hebben.

De merovingische stam scheen met Clovis uitgeput te zijn. Zijne nakomelingen erfden niets van hem dan zijne wreedheid. Ieder oogenbiik ontmoeten wij dergelijke spelingen in de natuur en het is maar zelden, dat groote mannen zich in de kracht huns geestes voortplanten. Karel de Groote trof het niet beter; in hem bereikte het carolingische geslacht zijn glanspunt, om in zijne zwakke, geestelooze, ontzenuwde nakomelingen op eene smadelijke manier onder te gaan.

Na den dood van Clovis brak voor het frankische rijk een tijd aan van volslagen regeeringloosheid. Als wilde hij het door hem opgetrokken gebouw zelf vernietigen, verdeelde hij nog voor zijn dood het groote rijk onder zijne vier zonen. Het kan ons doel niet zijn, het merovingische geslacht in al zijne onmenschelijkheden en gruwelen te volgen. De geschiedenis der laatste Merovingers is eene even stichtelijke lectuur als die van sommige keizers van Rome. Met bloed en nog eens bloed is dit tafreel geschilderd.

Dat de broeders elkapder spoedig naar de keel zouden vliegen en dat de stem des bloeds weldra zou overschreeuwd worden door de stem der heerschzucht, had Clovis zelf kunnen voorzien, wanneer hij niet door vaderliefde verblind ware geweest. Het is eene aaneenschakeling van burgeroorlogen, vergezeld van al de gruwelen, welke dergelijke broederslachtingen plegen te vergezellen, en de Franken konden de hun aangeboren krijgshaftige natuur nu in eigen midden volop voldoen. Wij hebben hier slechts de namen van twee vrouwen, Brunehilde en Fredegonde uit te spreken, om de ontzetting ten top te voeren. Alleen een Tacitus is in staat een dergelijken tijd naar waarde te schilderen. De vier deelen, waarin Clovis het rijk gesplitst had, werden spoedig èn door den dolk des sluipmoordenaars èn langs den weg der verovering tot twee herleid: Neustrië en Austrasië. Tweemaal kwam het rijk nog onder één hoofd, onder Clotarius I (558-561) en onder Clotarius II (613-628).

Clotarius verbrak die eenheid opnieuw door Austrasië aan zijn zoon Dagobert weg te schenken, en onder Dagobert komen wij aan den oorsprong van het carolingische geslacht, in zoover dit voor de geschiedenis van beteekenis werd. Naast koning Dagobert toch trad Pepijn van Landen, als hofmeier van het austrasische rijk op.

Wij moeten onze lezers echter eerst in het geheim inwijden wat een hofmeier in het frankische rijk was.

De afstammelingen van Clovis waren gewoon zich met geheel andere dingen bezig te houden dan met de regeering. In hunne paleizen opgesloten als de perzische koningen, leefden zij niet voor hun volk, maar voor hun talrijke vrouwen, die zich dikwijls als echte sultanes gedroegen, en zooals ons blijkt uit de geschiedenis van Brunehilde en Fredegonde, niet slechts hare vorstelijke echtgenooten onder den pantoffel hielden, maar ook de teugels der regeering in handen hadden, en het land de wetten stelden. Om meer vrijen tijd te hebben voor hunne vermaken en bloedstortingen, hielden er de frankische vorsten een soort kroonraden op na, hofmeiers geheeten, die niet alleen hunne persoonlijke bezittingen en alles wat het hof aanbetrof bestuurden, maar ook als middelaars dienden tusschen hen en het volk. Zulk een hofmeier werd gewoonlijk gekozen uit de aanzienlijksten des rijks, hetgeen voor de vorsten het niet geringe bezwaar had, dat zulk een hofmeier dikwijls over een grooten aanhang onder zijne gelijken en het volk beschikte en bij het schenden van volksrechten of het misnoegen der grooten, zijn gezag dikwerf straffeloos tegen de vorsten zelven kon gebruiken. Hierin vooral is de reden te zoeken van de opkomst en verheffing der hofmeiers, en als gevolg van dien ook van het carolingische geslacht. Hoe dieper de vorsten uit het merovingische geslacht zonken, hoe meer de macht en de invloed der hofmeiers steeg; en spoedig waren het niet meer de vorsten die regeerden, maar hunne hofmeiers. De vorst mocht vooreerst de koninklijke insigniën blijven dragen, de hofmeier voerde het zwaard. Pepijn Heristal voerde als hofmeier oorlog met de Neustriërs en Bourgondiërs en sloeg hen bij Testri. Zijn tegenstander was niet de koning van Neustrië, maar wel diens hofmeier. Pepijn Heristal gaf reeds het voorbeeld hoe men als hofmeier geheel en al zonder den vorst kon regeeren.

Zijn zoon Karei Martel, Karei *met den ijzeren hamer*, zou hierin nog verder gaan. Gedurende het geheele leven van dezen hofmeier is er geen sprake van den merovingischen vorst. Hij verovert Aquitanië, verslaat de spaansche mahomedanen of dringt in het land der Saksers en Friezen, hecht nieuwe landen aan het rijk, zonder dat wij ergens eene koninklijke schaduw zien opstijgen, zonder dat ergens de naam van den merovingischen koning genoemd wordt. Ondertusschen bestonden deze Merovingers toch nog altijd.

(*Wordt vervolgd.*)

Kerlingaland! Kerlingaland!

‘Kerlingaland! Kerlingaland!
Gij, perel eens van 't Noordzeestrand
   En 't schoonste land der aard!
Gij, eens der vrijheid bakermat,
Zoo lang op eigen zeden prat,
   Op eigen taal en aard!....

Aan U mijn hert! Aan U mijn lied!
Aan U, dat nooit den vreemde liet
   't Zweerd aan uw Rechten slaan!
Aan U, dat nooit de knieën boogt,
Maar moedig steeds ten strijde toogt,
   Rond de oude Leeuwenvaan!...

Aan U mijn lied! Aan U mijn hand!
Aan U, manhaftig leeuwenland
   Dat steeds U wreken dorst!
Dat nooit het vuur van 's Gallen haat,
Steeds feller brandend, nooit verzaad,
   Liet sluimren in uw borst!...

o! Mocht ik U! o! Mocht ik U
Nog eens aanschouwen, niet als nu,
   Verbasterd en ontzield!
Maar lijk gij, 't oog vol vlam en moed,
Verpletterd, onder uwen voet
   Den Gal gebogen hieldt!

Neen! niet als thans! Neen! niet als thans,
Beroofd zelfs van den laatsten glans
   Van uwe vrijheidszon!
Maar lijk ge, in 't bloeien uwer kracht,
De borst boodt aan een fier geslacht
   Dat nimmer kruipen kon!

Maar lijk gij, tot den strijd gereed,
Uw dondrend krijgslied daavren deedt
   Den vreemden te gemoet!
Maar lijk gij, met uw reuzenknots
Den Leeljaart, in het zand gebotst,
   Versmoordet in zijn bloed!...

Maar 'k mag het niet! Maar 'k mag het niet!
U blijft slechts, in het grauw verschiet,
   Een naam uit vroeger tijd!
Een echo uit een grootsch voorleên,
Die spreekt van grootheid die verdween,
   Van macht en dapperheid!...'

Kerlingaland! Kerlingaland!
Zoo klonk, langs 't oude Noordzeestrand,
   Eens, treurend, 't liedje mijn...
Zoo zuchtte ik... Ach! en vruchtloos zocht
Ik 't graf, dat de asch beschutten mocht
   Van *Zann'ken* en *Sporkijn!...*
K.M. POL DE MONT.

Nathalie.
Eene novelle door Mathilde.
(*Vervolg.*)

Bij 't gedruisch, dat Michels houten been maakte, richtte zij het hoofd op en toen ze Paul ontwaarde, scheen zij te ontstellen.

Zij moest bitter geweend hebben, of liever het nog doen, want haar gelaat was nat van tranen. Ze streek snel met den zakdoek langs de oogen. Paul stond geheel bedremmeld, maar zij kwam naar hem toe en zeide vriendelijk:

‘U overvalt mij, mijnheer Van Rijzen; ik was een weinig onder den indruk van oude herinneringen geraakt; 't is zeker op verzoek van Vera, dat u hier komt; ze is wel wat onbescheiden, vrees ik!’

‘O, volstrekt niet, freule! 't Is mij een genoegen u van dienst te kunnen zijn!’

‘Waarlijk? Dat doet u eer aan; weinige, vooral jonge menschen zijn gaarne de hovelingen van onttroonde vorsten.’

Ze zei dit met een schaduw van een glimlach op eenigzins moederlijken toon, zooals zij het gewoonlijk deed, wanneer zij tegen Vera sprak.

‘Ik zal Vera even roepen,’ sprak zij, ‘dan kunnen wij met de compositie beginnen.’

En zij verliet het vertrek.

Paul naderde haar werktafelke; bij haar naaidooske zag hij een klein crucifiks liggen en daar naast den gouden ketting, dien Louise altijd droeg. Een medaillon hing er aan, dat nu geopend was; aan de eene zijde zag men het portret eener dame, in wie Paul haar moeder meende te herkennen, want haar trekken geleken veel op die van Louise; het andere stelde een jong, knap mensch voor, met donkere oogen en baard. Een fijne, zachte lok van vlasblond haar was er om heen gevlochten en een kleine, gladde ring was aan den ketting vastgemaakt.

‘Nu begrijp ik hare tranen en verdriet,’ dacht Paul; ‘die heer is zeker een dappere Pool geweest, haar verloofde, die gesneuveld is of naar Siberië verbannen.’

‘Neen,’ dacht hij een poos later, ‘dat geloof ik niet. Als hij naar Siberië verbannen was, zie ik Louise er toe in staat haar hand voorgoed in de zijne te leggen en hem als vrouw te volgen, maar hij is zeker dood! En die vlasblonde vlecht dan? Van hem kon die niet zijn; misschien van Vera toen ze nog klein was. Die ring is stellig de trouwring van haar moeder geweest. Welke treurige herinneringen! Geen wonder, dat ze in tranen uitbarst, maar in dat kruis zoekt zij haar troost.’

Daar hoorde hij Vera de trappen afsnellen en ijlings verwijderde hij zich van het tafelke en ging Voor de piano staan.

‘Wat ben ik blij dat u gekomen is,’ juichte zij, ‘morgen zou 't niet meer klaar zijn gekomen; denk toch eens aan: 't is morgen al vrijdag! We zullen dadelijk beginnen, Louise komt oogenblikkelijk!’

Inderdaad verscheen de oudste zuster een poosje later, nadat zij de sporen van tranen eenigzins had weggewasschen.

‘We moeten niet te hard spelen en zingen,’ zei Vera ‘anders wordt papa wakker.’

Louise schudde treurig het hoofd.

‘Papa wordt zoo spoedig niet wakker. Ik maak mij ongerust over papa, mijnheer Van Rijzen; vroeger sliep hij nooit meer dan 's nachts zes uren en nu dommelt hij ieder oogenblik in.’

‘Kom, kom, Lodoïska, slapen is gezond! Ge zijt een ongerust moederke en anders niet,’ zeide Vera met een helderen lach.

‘Het getuigt van verzwakking; gelooft gij dat ook niet, mijnheer?’

‘Me dunkt, freule, dat de graaf nog zeer sterk en gezond is.’

‘Sterk? En ik moet hem bij elke wandeling ondersteunen.’

‘Dat komt van de rheumatiek,’ troostte Vera.

‘Helaas! ik vrees, dat het voorloopers zijn van.......’

‘Foei, Lodoïska, 't is al erg genoeg dat mijnheer Paul u met zulke leelijke roode oogen ziet; wilt ge mij nu ook aan het weenen hebben?’

De gravin glimlachte.

‘Laat ons alles aan den lieven God overlaten,’ sprak zij, ‘en dan maar het beste hopen. Zullen we nu beginnen, mijnheer Van Rijzen?’

De compositie was spoedig gereed en Paul nam afscheid van de beide dames met de vaste belofte, dat hij zorgen zou voor den goeden afloop der uitvoering.

V.

Des zondagsavonds had Paul bedankt voor een uitnoodiging bij eene familie-partij, alleen om zijne poolsche vrienden niet teleur te stellen. Vroeger dan gewoonlijk deed Michel hem open.

De oude was in feestkleeding en als hij zich zoo op straat gewaagd had, dan zou hij nog meer dan anders het gejouw en gelach der straatjongens uitgelokt hebben.

De gang was met dennetakken versierd en hij werd in 't zoogenaamde salon ontvangen. De beide meisjes waren in de nationale kleederdracht; vooral Louise kleedde de korte rok, de twee lange, afhangende vlechten en het vierkante hoofdtooisel schilderachtig goed.

Ze zag er blozender uit dan anders; haar lach was zelfs opgeruimd; zij had een poolsch gebak voor haar vader gereed gemaakt en zijn stoel versierd; Vera was opgewonden van genoegen.

‘Daar komt papa,’ riep zij en vloog hem te gemoet.

Glimlachend trad de graaf binnen.

Ook Paul viel 't op, dat hij er bleek en verzwakt uitzag; aandoening lag op zijn gelaat bij 't zien der feestelijke toebereidselen.

‘Ik zou meenen in ons slot van Gastrowo te zijn,’ sprak hij vroolijk.

Louise liet hem op zijn gemak bij het haardvuur zitten in den versierden leunstoel en sloeg een plaid om zijn knieën.

‘Dank u, kind-lief! God zegene u! En wat heeft mijn kleine Vera nu voor haren vader gedaan?’

Blozend bracht de kleine een paar door haar zelf geborduurde pantoffels.

‘En heeft zij die zonder uwe hulp gemaakt, zuster Louise? Wel, wel, wat wordt zij toch knap nu ze geen andere gouvernante meer heeft dan haar oudste zuster! Hoe vriendelijk van u, mijnheer Paul, dat gij gekomen zijt om met ons feest te vieren. Zeg me nu, hoe vindt ge mijne *Polinnen?"*

Paul betuigde zijne bewondering.

‘Dat ik mijn dolman en mijn klapka niet voor den dag haalde; maar wat is er nu, kleine deugniet! Mag mijnheer Paul niet met papa spreken?’

Louise was naar buiten gegaan.

Vera wenkte Paul haar te volgen en de graaf zag hen verwonderd na.

Daar werd de deur der huiskamor geopend en een lief tooneel vertoonde zich aan 's grijsaards oog. Vera zat voor de piano; Louise stond naast haar. Zij had een vlag in de hand en verborg alzoo de wel wat minder bevallige figuur van Paul achter zijn violoncel.

Toen begon zij met hare melodieuze stem de eerste strofen van het volkslied.

't Was een klacht van het rampzalige land, die allengs overging in eene bedreiging, om eindelijk te eindigen in een oproeping vol geestdrift en vuur.

Met van aandoening vochtige oogen had Florinsky de eerste tonen aangehoord. Louise zag hem bezorgd aan.

Eerst sloeg hij de maat en neuriede meê, maar toen viel zijn hand allengs neêr, zijn hoofd zakte op de borst. De slaap had hem weêr overvallen. Vera speelde vol vuur door en bekommerde er zich niet over of zij nu en dan groote fouten maakte.

Paul merkte alles, en toen het lied geëindigd was, vloog Louise naar haar vader toe en kuste hem wakker, vóórdat Vera iets vermoeden kon.

‘Heerlijk, kinderen, heerlijk!’ zeide hij; ‘en dat mijn Vera zoo prachtig spelen kan! Ik dacht dat ik in Polen was, dat wij streden voor de vrijheid van ons geloof en van ons volk! Hoe vindt ge die melodie, mijnheer Paul? En zou een natie, die nog geëlectriseerd kan worden door zulke tonen, geen hoop hebben vroeg of laat verlost te worden van zijn slavernij?’

‘Wie kan daaraan twijfelen? God is immers rechtvaardig!’

‘Ik zal 't wel niet meer beleven mijn vaderland vrij te zien, en Louise misschien ook niet; maar gij, mijn kleine Vera, wie weet, of gij niet eens hofdame wordt van de toekomstige poolsche koningin.’

‘Dat wil ik niet,’ antwoordde de kleine ernstig; ‘ik verlang niet terug te gaan naar Polen. Nederland is een veel schooner land dan die kale vlakte.’

‘Foei, foei, Vera, mag ik 't nu wel aanhooren, dat ge zooveel kwaads zegt van ons ongelukkig vaderland, 'twelk ge straks nog zoo lief hebt bezongen?’

‘O, papa, vergeef mij!’ en ze viel hem om den hals; ‘u weet wel, dat ik Polen niet bedoel; ik kan Polen niet uitstaan, omdat er zooveel Russen zijn, en u weet, ik haat de Russen, die leelijke, booze Russen.’

‘O; Vera,’ zeide Louise ernstig, ‘Vera, dat moogt ge niet doen. Haten mag een Kristen niemand.’

‘Niemand, niemand, ja, er zijn er toch wel, die ik.....’

‘Beklaag, niet waar? Zeg dat liever.’

‘De Russen beklagen? Hoort ge, papa, wat Louise van mij wil? Ik moet de Russen beklagen!’

‘Ja, de beul is meer te beklagen dan de martelaar.’

‘Kom, twist nu maar niet op mijn feestdag,

engelkes. Louise heeft gelijk, Vera mag niemand onkristelijk haten, maar ik voor mij geloof, dat mijn kleine meid de wreedheid der Russen haat, en niet hen persoonlijk. Is 't zoo niet, Vera?'

'Juist, papa, ik geloof wel, dat het zoo is, maar toch, ik wil hier in Nederland blijven, al was het maar alleen, omdat ik hier nooit van Siberië hoor spreken en ik nooit een Rus zie.'

Louise stond op om iets te halen; zij zag er kalm en bedaard uit als gewoonlijk, maar toch meende Paul iets als een wolk van smart over haar voorhoofd te zien trekken; toen ze echter terugkwam was die wolk verdwenen.

Zij was dien avond bij zonder levendig; haar oog bleef onophoudelijk op het gelaat haars vaders gericht; zij scheen te vreezen, dat hij weêr in zijn dofheid zou hervallen.

't Gelukte haar hem wakker te houden, ofschoon nu en dan zijne oogen zich sloten en hij onmiddellijk daarop glimlachend zijn lange grijze haren schudde.

Paul ging vroeg heen, hij wilde nog op de familie partij verschijnen.

Tegen hare gewoonte geleidde Louise hem naar de voordeur.

'Heb ik geen reden bezorgd te zijn over papa?' vroeg zij. 'Terwijl wij aan het zingen waren overviel hem de slaap, en als ik me niet zoo opgewonden had om hem wakker te houden, dan was het later weêr gebeurd.'

'Hebt ge reeds een dokter over zijn toestand geraadpleegd?'

'Nog niet, ik ken er hier geen.'

'Wilt ge, dat ik onzen familie-geneesheer er over spreke?'

'O, mijnheer Van Rijzen, wat zou ik u dankbaar wezen!'

'Dat is niet noodig, freule. Het zal eene geruststelling voor u zijn eens met hem te spreken, om te weten wat gij doen moet voor zijn bestwil.'

'En zou 't papa niet verontrusten, als hij onverwacht en ongeroepen kwam?'

'Hij zal het eene overdreven bezorgdheid van u vinden.'

'Welnu, dat hij dan morgen lcome. Ik verga van ongerustheid. Verbeeld u toch, we hebben niemand meer op aarde dan hem, niemand.'

En hare schoone oogen stonden vol tranen.

'God zal hem nog vele jaren sparen, freule!' troostte Paul diep ontroerd en nam afscheid.

VI.

Een paar maanden zijn verloopen; nu en dan komt een straal van de lentezon dringen tusschen de gordijnen- der huiskamer van de poolsche ballingen en streelt daar het eerbiedwaardig hoofd van graaf Florinsky.

Hij ligt achterover in zijn grooten leunstoel; zijn gelaat is krijtwit, zijne oogen zijn bijna altijd gesloten en zijn handen, die op de knieëen rusten, schijnen bleek en doorzichtig als die van een wassen beeld.

De ziekte had in die weinige maanden haar sloopingswerk verricht.

Louise had goed gezien, een verval van krachten bracht langzaam, doch zeker, zijn verzwakt, door vermoeinissen en verdriet afgebeuld lichaam naar het graf, en noch de onvermoeide zorgen der beide meisjes, noch de trouwe oppassing van den goeden Michel, noch de dagelijksche bezoeken van den bekwamen dokter, of de

lalrijke versterkende middelen, welke Paul den zieke bracht, vermochten iets om den loop der ziekte te stuiten.

'Nog vóór Paschen,' had de dokter gezegd, 'zal alles afgeloopen zijn.'

'En wat moet er van zijne dochters worden?' vroeg Paul zich bezorgd af.

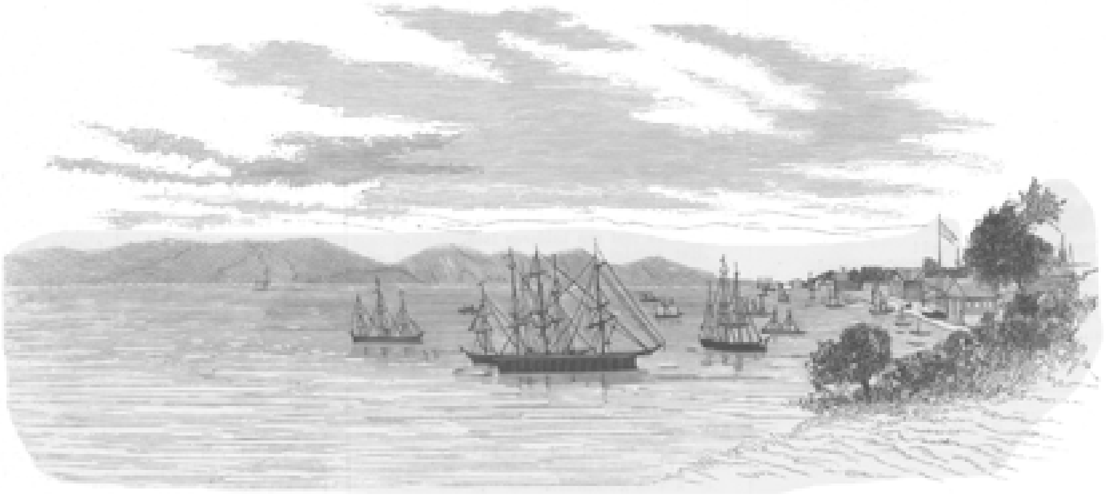

GEZICHT OP BATUM.

Indien hij de stom van zijn hart volgde, dan wist hij wel, wat voor besluit te nemen.

Hij bekende het zich zelven nog niet, maar de zachte verschijning der jonge poolsche maakte hoe langer hoe meer indruk op hem; hij achtte en beminde den ouden edelman hoog, maar was het niet vooral, omdat Louise zoo innig aan hem gehecht was?

En nu zouden beiden als weezen onverzorgd achterblijven, en als hij wilde, dan kon hij haar een thuis bereiden, een onbezorgde toekomst aanbieden.

Maar twee redenen hielden hem terug.

Hij vreesde de tegenwerpingen zijner familie en een weigering van Louise zelve. Onwillekeurig had zij zich door haar houding op een grooten afstand van den jongen advocaat geplaatst; zij behandelde hem vriendelijk, als een veel jongeren broeder, maar 't scheen of nooit nog de gedachte, dat hij iets meer voor haar worden kon, in haar geest was opgekomen.

Op zekeren morgen kwam Margareta op zijn kantoor.

'Ik moet u spreken,' sprak zij plechtstatig.

'Nu, ik luister.'

'Gif zijt onze oudste broeder, Paul, en daarom hebben we ons gewend, u te beschouwen als onzen natuurlijken beschermer, onze kroon, onze.....'

'Ja, ja, dat weet ik al lang, maar waarop wilt ge nu eigenlijk neêrkomen?'

'O, ik weet wel, dat ik u verveel, dat ik niet zoo lief praten kan als uwe poolsche vriendin, maar ik moet het u toch opmerken wat de menschen zeggen van uw vriendschap tot dat volk.'

'Zou 't u niet mogelijk zijn, wat liefderijker te spreken, Margareta?'

'Dat moest er nog maar bij komen. Ik ben oprecht, dat weet ge wel, en ik zeg alles zooals ik het meen.'

'Des te erger voor wie u hooren moet, en van wien ge niet veel goeds denkt.'

'Iedereen heeft den mond vol over u.... over uw engagement met die Florinsky.'

'Mijn engagement, Margareta? Was het maar zoo ver!'

'En zal dat gebeuren?'

'Hoop het voor mijn geluk, Margareta!'

‘O, Paul, dat is toch te erg! Bedenk, dat dit een nagel zou zijn aan mama's doodkist. Zoo'n vreemde schoondochter, zoo'n wonderlijk creatuurmethaar pelzen hoed en soldatenmantel.’

‘Schoone hinderpalen voor een huwelijk!’

‘En niemand weet, vanwaar ze komen.’

‘En hun graventitel dan?’

‘O ja, zoo'n kalen adel! Wie leeft daarvan? Als ge met dat mensch trouwt, zal niemand van uw vrienden u ooit meer aanzien.’

‘Dat pleit niet voor hunne vriendschap.’

‘En mama zal hare toestemming altijd weigeren.’

‘Maar, Margareta, wat draaft ge toch door! Is er dan eenig vooruitzicht op een huwelijk tusschen mij en de gravin Louise?’

‘Geen vooruitzicht? Dan handelt gij zeer leelijk door den naam van dat meisje in opspraak te brengen.’

‘Omdat ik haar zieken vader bezoek?’

‘En hem alle mogelijke fijne dranken en versnaperingen stuur. Ja, ja, ik weet alles! Wat geeft ge ons op onze verjaardagen? Vodden, niets anders. En wie weet wat ge zooal de Hooge Woerdspoort uitdraagt?’

‘Laat dat toch aan mij over!’

‘En ge zoudt niet van plan zijn dat meisje te trouwen?’

‘Meent ge, dat freule Florinsky een armen advocaat als ik zou willen hebben? Zij, die kiezen kan onder den hoogsten poolschen adel?’

‘Schoone adel! Bah, dan liever een gewoon meisje van onzen stand dan zoo'n freule! Wees toch voorzichtig, Paul! Ik heb dat alles vooruit gezien en waarschuwde mama bij tijds. Ge steekt u in een wespennest; ge zult uw eigen ongeluk niet kunnen overzien.’

Paul stond driftig op, nam zijn hoed en snelde naar buiten, de straat op.

Hij was juist van plan geweest een bezoek bij zijn vrienden te brengen; nu stond zijn voornemen nog vaster.

(*Wordt vervolgd.*)

[Nummer 47]

DE RUBENSFEESTEN TE ANTWERPEN.

Geillustreerd nieuws.

De oorlog in het oosten.

Vóór de afzetting van Abdul-Kerim en de benoeming van Mehemed-Ali-pacha tot *Serdar-Ekrem* der turksche strijdkrachten in Europa (zie onze vorige aflevering), was de positie der Turken alles behalve schitterend. Omstreeks half juli schenen de turksche strijdkrachten overal door de russische legers overmeesterd te zullen worden. Het hoofdkwartier des keizers bevond zich te Tirnova, in het hart van Bulgarië, gereed om overal hulp te brengen en met verpletterende overmacht op te treden, waar de loop van den oorlog zulks eischen zou. Oostwaarts bevond de geheele Dobrudscha zich in de macht van generaal Zimmermann, terwijl zoowel Yarna als Silistria door hem bedreigd werden. Roestsjoek werd ingesloten door het leger van den zoon des troonopvolgers, terwijl de gewichtige Balkan-passen in het zuiden door generaal Gurko geforceerd waren en de stoutmoedige tocht van dezen bevelhebber, na de inneming van Jeni-Sagra en Eski-Sagra, zelfs Adrianopel bedreigde. Na dien datum is er echter eene geheele omkeering in den toestand gekomen, ie reeds vóór de benoeming van Mehemed-Ali voorbereid, en later door het krachtig optreden van dezen dapperen veldheer verder voortgezet werd.

De turksche *muschir* of maarschalk Osmanpacha, die zich sedert het begin van den oorlog in de nabijheid van Widdin bevond, om het rumeensche leger bij Kalefat in het oog te houden, dat van daar uit Widdin beschoot en den Donau trachtte over te trekken, rukte in de tweede helft van juli met 8000 man, terwijl nog sterkere afdeelingen volgden, oostwaarts op, met het doel om den van Sistova uit naar het zuiden marcheerenden vijand in zijn rechterflank te bedreigen. Osman-pacha's bewegingen werden stipt geheim gehouden en met snelheid volvoerd. Den 19 kwam hij met zijn voorhoede voor Plevna, ten zuidwesten van Nicopolis gelegen, aan. In en rondom Plevna bevond zich eene divisie van het 9^{e} russische legerkorps, ter sterkte van 1500 man. Baron Krüdener, die zich met het gros van het 9^{e} korps in Nicopolis bevond, had het onnoodig geoordeeld Plevna sterker te bezetten, daar hij den vijand, dien hij nog altijd tusschen Widdin en Rahova dacht, tot eene stoute offensieve beweging niet in staat achtte. Deze achteloosheid zou voor de Russen bittere vruchten afwerpen: hun geringe macht werd door Osman-pacha zonder veel moeite overhoop geworpen en Plevna door hem bestormd en vermeesterd.

Baron Krüdener, die thans zijn misslag inzag, zond, in den nacht van den 19 op den 20, 6000 man troepen onder generaal Schilder-Schuldner op den vijand af, met bevel de Turken onmiddellijk aan te vallen en uit Plevna te verjagen. Het eerste gedeelte van de opdracht werd uitgevoerd, maar, daar ook het tweede korps van Osman-pacha's leger inmiddels was aangekomen, werden de Russen met ontzaglijke verliezen teruggedreven.

Den daarop volgenden nacht kwamen opnieuw 3000 man versterking uit Nicopolis aan, en hoewel Osman-pacha over niet minder dan 20.000 man beschikte, waagde generaal Schilder den 21 nogmaals den aanval, die in een ijselijken slag ontaardde en met een volkomen neêrlaag der Russen eindigde. Door de overmacht verpletterd - de russische generaal kon nauwelijks 11.000 man in het vuur brengen - was Schilder

genoodzaakt met een verlies van 2000 man aan dooden en gewonden, 400 gevangenen, twee kanonnen en een aantal proviandwagens het slagveld te ruimen. De Russen mochten zich gelukkig achten, in hunne vlucht niet door den vijand vervolgd te worden, daar zij in dit geval wellicht geheel vernietigd waren geworden.

Het onmiddellijk gevolg van deze turksche overwinningen was, dat de aanval op Roestsjoek moest opgegeven worden, daar prins Schakoskoï, die met het elfde legerkorps voor die stad stond, bevel ontving in allerijl naar Plevna op te rukken en den vijand aldaar uit zijne stellingen te verdrijven. Daarenboven moesten de Russen de vroeger afgewezen hulp van het rumeensche leger inroepen, dat thans den Donau overtrok en gedeeltelijk den garnizoensdienst te Nicopolis overnam en gedeeltelijk de russische strijdkrachten bij Plevna moest versterken.

Na de gevechten van den 21 en 26 juli bereidden Turken en Russen zich op een nieuw., en zoo mogelijk baslissend treffen voor. Osmanpacha trok alle beschikbare turksche troepen tot zich en had weldra 35 à 40 duizend man onder zijne bevelen. In en nabij Plevna deed hij zijne legermacht eene sterk door verschillende heuvelreeksen bedekte stelling over eene uitgestrektheid van vijf kilometers innemen, terwijl de flanken door het riviertje Vid gedekt waren.

Het russische leger, 32.000 man sterk met 160 stukken geschut en drie brigades cavalerie, stond onder het bevel van baron Krüdener, die den in de richting van Nicopolis staanden rechtervleugel, en onder dat van generaal Schakoskoï die meer zuidwaarts in de richting van Tirnova den linkervleugel aanvoerde. Generaal Skobeloff stond met eene divisie tusschen de twee legerhoofden in en moest de gemeenschap tusschen de zich over eene lengte van acht mijlen uitbreidende vleugels onderhouden.

In den middag van den 29 werd er een krijgsraad gehouden, die door Krüdener, Schakoskoï en verschillende divisie-generaals werd bijgewoond en waarin de aanval op de vijandelijke stellingen tegen 5 uur van den volgenden morgen bepaald werd. De beide vleugels zouden hunne concentreerende beweging voortzetten met het doel, de vijandelijke verschansingen langs alle zijden aan te vallen en te trachten Plevna te nemen.

De alom voorbereide aanval was eene roeke-looze onderneming. De Turken hadden hunne positiën in een bijna onneembare vesting herschapen, terwijl de betrekkelijk zwakke russische strijdkrachten door den verren afstand der beide vleugels niet met de vereischte overeenstemming konden optreden, waardoor de snelheid en eenheid der operatiën groot gevaar liepen, eene omstandigheid, die dan ook wezenlijk een noodlottigen invloed op de beslissing van den veldslag heeft uitgeoefend.

In den nacht van den 29 op 30 juli had het aanhoudend geregend, waardoor de grond geheel doorweekt was en de Russen eerst tegen zes uur tot den aanval konden overgaan. Deze werd ingeleid door het 9^{e} legerkorps onder baron Krüdener, die zijn geschutvuur op het in de eerste verschansingslinie der Turken staande dorp Radisara liet richten en de infanterie spoedig tot den aanval deed overgaan. De Turken verdedigden zich dapper, doch de Russen streden met eene niets ontziende doodsverachting, zoodat deze al spoedig het dorp stormenderhand veroverd en den vijand van de omliggende hoogten verdreven hadden. Thans daalde ook de russische artillerie in het dal af, dat hen van de door de Turken verlaten hoogten scheidde, en wierpen zij op de heuvelklingen van Radisara vijf batterijen op, die een vernielend vuur op 's vijands tweede verdedigingslinie openden. Hier bezaten echter ook de Turken geduchte batterijen, wier moorddadige uitberstingen baron Krüdener het verder voortdringen beletten, zoodat zich langs deze zijde het gevecht, na eenige

vergeefsche aanvallen, allengs tot een wederzijdschen geschutkamp bepaalde, die voor de Russen dit ontzaglijk nadeel had, dat een goed deel hunner troepen tot bijna volslagen werkeloosheid gedoemd werd.

Intusschen had ook de linkervleugel den aanval begonnen en wel met eene voortvarendheid, welke niet in verhouding stond tot Schakoskoï's geringe macht en de omstandigheid dat de rechtervleugel hem slechts weinig ondersteuning kon bieden. Na een geweldig artillerievuur tegen de vijandelijke stellingen onderhouden en oordeelende daardoor den bajonet-aanval genoegzaam voorbereid te hebben, liet generaal Schakoskoï twee brigades infanterie, in het geheel slechts 12 à 15.000 man sterk, in gesloten colonnes van ongeveer 100 manschappen, met de tirailleurs-kompagnieën aan het hoofd, tegen de steile hoogten oprukken, waar de vijand zijne batterijen geplant had. Terzelfder tijd openden de russische kanons een allerhevigst vuur op de vijandelijke positiën, om den aanval der infanterie te ondersteunen. Aldus eenigzins gedekt, rukten de stormcolonnes onverschrokken voorwaarts, maar weldra werden zij door zulk een hevig kanon- en geweervuur begroet, dat geheele bataljons weggemaaid werden en binnen weinige oogenblikken honderden lijken het slagveld bedekten. Toch wisten de Russen van geen wijken. Wie staande bleef stormde voort en toen men de vijandelijke verschansingen tot op een honderdtal meters genaderd was, richtten de Russen op hunne beurt een moorddadig snelvuur op de turksche kanonniers, om een oogenblik daarna den storm te hervatten. Vreeselijk woedde de strijd. Het donderen van het kanon, het ratelen van het geweervuur, de kreten der stervenden en het 'hoera' der aanvallers vermengden zich met elkander, tot de gedunde russische bataljons den kam der hoogte bereikt hadden en wat nog tegenstand bood bij de kanonnen neêrvelden. Een oogenblik later bevonden de verschansingen zich in de macht der stoute aanvallers, en zoo was ook hier de eerste positie der Turken veroverd.

Bijaldien generaal Schakoskoï zich met dit aanvankelijk succès had tevreden gesteld, zou hij in ieder geval de eer van den dag gered hebben, maar juist deze gedeeltelijke overwinning verleidde hem er toe nog verder door te tasten, ofschoon de Turken veel sterker bleken te zijn dan men aanvankelijk gedacht had, en baron Krüdener nog altijd door den vijand schaakmat gezet werd.

Achter de thans veroverde positie bezaten de Turken eene tweede rij verschansingen, nog geduchter dan de eerste, en met zijne afgematte en gedunde troepen werd de aanval door den russischen generaal hervat. Daar de stormcolonnes echter weinig vorderden, speelde Schakoskoï zijn laatste kaart uit door ook zijne reserve in het vuur te brengen, 'tgeen aanvankelijk eene gunstige uitwerking had, daar het den Russen voor een oogenblik zelfs gelukte in 's vijands verschansingen vasten voet te krijgen; maar toen de Turken met groote macht kwamen opdagen, waren de Russen genoodzaakt te wijken en zich in de eerst veroverde positie terug te trekken. Groote massa's turksche infanterie ontwikkelden zich in het dal, 'twelk beide heuvelreeksen van elkander scheidde, en hoewel Schakoskoï snel eenige batterijen in positie stelde en een overstelpend vuur op den vijand liet openen, won deze al meer en meer veld en bestormde op zijne beurt de russische stellingen. Nog eene laatste wanhopende poging wendde de russische veldheer aan om de Turken tot staan te brengen. Teneinde hen in den rug te bedreigen, liet hij een brigade links afwijken in de richting van Plevna, met last dit gewichtig punt te nemen. Zij moest zich daartoe door den vijand heenslaan; maar daar deze op zijne hoede was, mislukte de toeleg geheel en al en werden de aanvallers bijna tot den laatsten man

neêrgeschoten. Slechts twee compagnieën slaagden er in Plevna te bereiken, waar zij echter in een oogwenk omsingeld en neêrgehouwen werden.

Thans was de positie der Russen volstrekt onhoudbaar geworden. Van alle zijden bedreigd en van hunne laatste reserven beroofd, moesten de Russen al hunne stellingen verlaten en, door de Turken achtervolgd, in de richting van Tirnova een goed heenkomen zoeken. De russische legerhoofden waren gedwongen hunne gekwetsten op het slagveld achter te laten en al vluchtende vernamen zij nog de stervenskreten dier ongelukkigen, die door de woeste bashi-bazoeks vermoord werden!

Eerst te één uur in den nacht nam de vervolging een einde en konden de Russen zich in veiligheid rekenen.

Ook de russische rechtervleugel had zich, na zware verliezen geleden te hebben, achter de rivier de Ossna, die bij Nicopolis in den Donau valt, moeten terugtrekken. De verliezen der Russen op den 30 juli kunnen op ongeveer 10.000 man aan dooden, gewonden en gevangenen geschat worden. De russische cijfers geven de helft, de turksche ongeveer het dubbele van het door ons genoemde getal op. Over de gevolgen van den slag bij Plevna spreken wij in de volgende aflevering.

Rubensfeesten te Antwerpen.

Antwerpen, de stad der kunsten, viert den driehonderdsten verjaardag van Rubens' geboorte - een feest, dat inderdaad een wereldfeest mag geheeten worden, want de groote meester der zeventiende eeuw vindt bewonderaars overal waar harten, voor wat grootsch en verheven is, kloppen. Het geeft weinig inderdaad waar eigenlijk de wieg van Rubens stond, of te Siegen of te Antwerpen - van Keulen is geen spraak meer - doch dewijl het meer en meer duidelijk wordt, dat Rubens niet te Siegen, maar wel in Antwerpen het levenslicht zag, heeft Antwerpen gelijk zich die geschiedkundige bijzonderheid niet te laten ontrooven.

De heer Backhuyzen-Van den Brinck, in leven de geleerde archivarius der koninklijke bibliotheek van Den Haag, had, zoo dacht men, het pleit ten voordeele van Siegen, waar Jan Rubens, ten gevolge van niet zeer lofwaardige zaken met de prinses van Oranje, geïnterneerd was, beslist; doch het bleek, na verloop van tijd, dat het laatste woord over de geboorte niet gezegd was en als Keulen, steunende op een vervalschten brief, van zijn recht vervallen moest worden verklaard, ook Siegen dit vonnis ten gunste van Antwerpen zou ondergaan.

De eerste geschiedvorscher, welke op dit vraagpunt de aandacht inriep, was een nederig, onbekend en voorwaar! niet zeer gelukkig man. Hij noemde zich Victor Van Grimbergen, en was een gering beambte ten stadhuize van Antwerpen. Later trad de heer Barthélémy Dumortier, lid der Kamer van Volksvertegenwoordigers, met bewijzen en zeer logische redeneeringen op, welke door nieuwe stukken bevestigd werden, in het stedelijk archief van Antwerpen door de heeren Génard, archivarius en ook door Van den Branden, hulp-archivarius, gevonden.

Jan Rubens, vader van den beroemden meester, was, om wille der beroerte naar Keulen geweken, en ofschoon hij van den Antwerpschen stedelijken raad een attest van goed katholiek te zijn, erlangde, ging hij door als zijnde der hervorming toegedaan; maar Jan Rubens was juist geen voorbeeld van mannelijke trouw en zedelijkheid en zijne betrekkingen met de gemalin van den Zwijger, met Anna van Saxen, brachten hem weldra in de gevangenis te Dillenburg en later werd hij, zoo als gezegd is, te Siegen geïnterneerd, waar zijne echtgenoote Maria Pypelinckx, eindelijk toelating ontving zich bij hem te nio-gen vestigen.

Maria Pypelinckx wendde al hare pogingen aan, om het gebeurde te Dillenburg en te Siegen, voor hare familie en vrienden in de Spaansche Nederlanden, geheim te houden; zij gelukte er voortreffelijk in en te Antwerpen dacht men niet anders, of Jan Rubens woonde en verbleef nog altijd in de Sternenstrasse te Keulen. Ook toen na de Gentsche Bevrediging en het tractaat van Marche-en-Famennes, de verbeurd verklaarde goederen in de Nederlanden, aan hunne eigenaars werden terug gegeven, en Jan Rubens zijne eigendommen moest komen opeischen, lichtte hij voor zijne echtgenoote[(1)] eene volmacht, gedagteekend uit Keulen en met deze gewapend verliet

(1) In de acte staat duidelijk: videlicet conspicuos viros necnon honestas matronas MARIAM Pipelingk, Henricum Pipelingk, Bothonienses, soceros suos.... etc. Dr. Ennen, misleid door de hoedanigheid van schoonouders, aan Hendrik en Maria Pypelinckx gegeven (s o c e r o s s u o s), meent dat Maria Pypelinckx de schoonmoeder was van Jan Rubens, en Backhuyzen-Van den Brinck, wetende dat de schoonmoeder Clara Pypelinckx heette, beweert dat Maria, C l a r a zijn moet. In dit geval was aan d vrouw van Jan Rubens, was aan Maria Pypelinckx de volmacht niet gegeven en was zij niet naar de Nederlanden vertrokken. Er is inderdaad eene fout in de Keul-sche aote; maar zij is altijd ten voordeele van Antwerpen.

de moedige vrouw, toen reeds in gezegende omstandigheden verkeerende, Keulen, zakte met het beurtschip den Rijn af en bereikte, na eene tamelijk korte en trouwens zeer gemakkelijke reis, hare vaderstad Antwerpen.

De echtgenoote van Jan Rubens had nog een ander doel dan het opeischen der goederen, waarvan hooger gesproken wordt: zij wildeden prins van Oranje verbidden haren man genade te schenken en hem de vrijheid weêr te geven. Bevond de prins van Oranje zich te dien tijde in de Nederlanden? Zulks is bewezen door officieele datums. Het wordt dus ook ontwijfelbaar dat Peter-Paulus hier te lande geboren werd, dewijl Maria Pypelinckx zich middelerwijl niet meer had verwijderd.

Dat de kerkregisters geen melding van den doop des pas geborenen maken, is te begrijpen: in den toestand, waarin de familie Rubens zich bevond, zal de moeder het niet zeer geraden hebben gevonden luidop hare katholieke gevoelens te doen kennen: de prins van Oranje ware zeker gemakkelijker te verbidden door iemand die de hervorming, dan wel die de roomsche leer was toegedaan. Peter-Paulus is dan ook zonder twijfel in het geheim of later gedoopt, en werd in het katholiek geloof opgevoed.

In rijpen leeftijd, en toen hij in 't volle van zijn kunstroem was, gaf hij meer dan eens blijken van diepe godsvrucht. Dagelijks, en alvorens het penseel op te nemen, ging Rubens in St.-Jacobs-kerk te Antwerpen ter Misse; in 1609 was hij dienende meester in het Broederschap der Christelijke Leering, en in 1613 prefect van hetzelfde Broederschap - een voortreffelijk antwoord op de beweeringen van sommigen, die de godsdienstige gevoelens van den grooten meester zoo niet durven betwisten, dan toch deze gevoelig in de schaduw stellen.

Tot zijn tiende jaar woonde Peter-Paulus te Keulen; hij zegt dit zelf in een meer dan eens herdrukten brief. Toen zijn vader in gemelde stad gestorven was, keerde de familie Rubens naar Antwerpen, hare vaderstad, terug, welke zij twintig jaar vroeger had vaarwel gezegd. De knaap werd als paadje in het huis van Margaretha de Ligne, weduwe van gravin de Lalaing, aangenomen; doch het heilig vuur smeulde in hem en hij wilde kunstenaar worden.

Adam Van Noort was zijn eerste meester, en ofschoon hij later in het werkhuis van Otto Van Veen trad, behield de leerling meer de strekkingen van den eerste, die vlaamsch in koloriet bleef, dan wel van den tweede, die de italiaansche wijze volgde. Met aanbevelingsbrieven van de aartshertogen Albert en Isabella, hem door den laatstgenoemden meester bezorgd, toog de jonge Rubens naar het land der schoone kunsten, naar het dichterlijk schoone Italië, en vestigde zich in de stad der gondolen, in Venetië.

Zijne aanbevelingsbrieven, zijne edele manieren, zijne uitgebreide kennis en wetenschap verschaften hem toegang tot het hof van Mantua. Later vertrok hij naar Rome, Florence en andere steden van het kunstlievende land, werd alom in de hooge kringen ontvangen, met geschenken vereerd en wat meer zegt dan dit alles, zijn kunstroem kwam van gene zijde der Alpen herwaarts over en verbreidde zich snel in de Nederlanden.

In het begin van november 1608 ontving Rubens, die immer goed zoon gebleven was, te Genua het bericht, dat zijne moeder erg ziek was; de jongeling maakte zich reisvaardig en hoopte wel de dierbare nog te zien, vóór dat zij naar beter vaderland

Necnon honestas matronas is meervoudig en slaat dus op twee vrouwen. Een dezer namen is blijkbaar in de pen gebleven en wel die der schoonmoeder. Er moet staan: Mariam Pipelingk, Henricum et CLARAM Pipelingk, Bothonienses soceros suos. Die terechtwijzing is van den heer Barthélémy Dumortier en zij komt ons zeer gegrond voor.

afreisde. Nutteloze spoed: Maria Pypelinckx stierf den 14 november en dewijl niets hem nu nog naar zijne vaderstad riep, vertraagde Rubens zijne reis en kwam slechts in de eerste dagen van 1609 in de Nederlanden aan.

Niet lang zou hij in deze laatsten vertoefd hebben, waren de aartshertogen Albert en Isabella niet tusschen beiden getreden: zij kluisterden den reeds beroemden jongen man aan zijn vaderland, gaven hem den titel van hofschilder en de toelating zich in Antwerpen, in de stad die hij zoo lief had, te vestigen. Het was op den grond der Kolveniersgilde, dat Rubens een huis bouwde; juist die bouwing gaf aanleiding tot ongenoegen met gemelde gilde en het was ten gevolge der vereffening van de ontstane moeilijkheden, dat de wereldberoemde schilderij *de Afdoening van het Kruis* vervaardigd werd.

Rubens had, tijdens zijn verblijf te Mantua, in Spanje reeds eene diplomatische zending volbracht. In zijn vaderland vingen die zendingen omstreeks 1621 als voor vast aan, en werd hij tot een aantal voorname ambten geroepen, 't ls juist in die bedieningen dat men een nieuw bewijs vindt zijner geboorte in Antwerpen. Immers, zonder het poorterschap te bezitten kon men, volgens de bestaande wetten, geen openbaar ambt bekleeden: welnu, het poorterschap werd slechts bekomen door geboorte of door latere beslissing van wege de stedelijke overheid.

Ware Rubens te Siegen, zoo als men beweert, geboren, men zou hem het poorterschap hebben moeten verleenen: in de poortersboeken van Antwerpen, die zeer volledig zijn, wordt echter zijn naam niet gevonden. Is dit niet een duidelijk bewijs, dat Rubens dat poorterschap door zijne geboorte zelve bezat?

Het is ons niet mogelijk den grooten vlaamschen meester in al zijne staatkundige en kunstwerkzaamheden te volgen; doch hoe verdienstelijk hij in de eersten moge geweest zijn, de tweeden blijven alles overheerschen en hebben hem de kroon der onsterfelijkheid geschonken. Ja, hij was inderdaad een schilder, die bij tusschenpoozen wel eens diplomaat wilde zijn!

In 1614 werd hem, uit zijn huwelijk met Isabella Brandt, een zoon geboren, waarvan de aartshertog peter was en die ook Albert's naam droeg. Nog een tweede zoon kwam het oprecht christelijk huisgezin vergrooten; doch in 1626 trof den meester een zware slag: zijne echtgenoote, eene edele en brave vrouw, stierf en het schitterend huis, als het ware met kunstrijkdommen opgekropt, dat Rubens in Antwerpen bewoonde, werd een lijkhuis voor hem!

Om zich eenige afleiding te geven, deed de meester eene kunstreis in Nederland, hield zich te Utrecht, Gouda, Den Haag en in andere steden op, knoopte betrekkingen met een aantal beroemde kunstenaars aan, en deed zich daar, even als alom, door zijn beminnelijken omgang hoog waardeeren. Rubens was een man van het toenmalige *high life*, in den vollen zin des woords. De reis in de Nederlanden was ook niet gansch zonder staatkundige bedoeling geweest, zoo min als de diplomatie vreemd aan zijn verblijf te Parijs gebleven was. Trouwens een groot deel van het leven van den vlaamschen meester, wij zeiden het reeds, was aan staatkundige bemoeiingen gewijd, niet alleen in de Nederlanden, maar in Spanje, Engeland, Frankrijk, enz. en niettegenstaande deze veel tijd eischten, is het getal schilderstukken van zijne hand, in de verschillende landen voorhanden, bovenmate groot.

Den 6 december 1630 huwde Rubens, in de St.-Jacobs-kerk van Antwerpen, Helena Fourment en bracht in dit deel zijns levens, het schoone jaargetijde niet zelden op zijn landgoed het *Steen*, te Elewyt, tusschen Vilvoorden en Mechelen, door. Jammer genoeg, dat dit stille en geliefkoosde verblijf derwijze is veranderd, verbouwd en verbrokkeld, dat het in weinig of niets meer aan den edelen man denken doet.

Men is het eens Rubens als een stil, ordelijk, huiselijk en bovenal oprecht katholiek man voor te stellen; zijn gemoed was edel, vredelievend, beminnelijk; hij voerde geen vijandschap, stelde zich boven den nijd en de afgunst, en maakte een ridderlijk gebruik van de aanzienlijke fortuin hem gegeven. Zijn leven was inderdaad eene aaneenschakeling van geluk en voorspoed geweest: jong reeds was hij ten toppunt van roem en eer geklommen, hadden koningen en vorstinnen, adellijken en volken hem om strijd gehuldigd. Alles scheen hem te vereeren en te ontzien, behalve de ziekte, der menschelijke natuur eigen.

Het laatste groote tafreel dat de meester maalde was de *marteldood van den H. Petrus*, dat nog de St.-Pieters-kerk van Keulen versiert. Den 30 mei 1640 onderging Rubens een hevigen aanval van jicht en stierf des avonds in den leeftijd van slechts 63 jaar. Het was eene verpletterende tijding voor Antwerpen, waar hij de achting en liefde van allen had weten te winnen. Zijn stoffelijk overschot werd, na eene treffende lijkplechtigheid, voorloopig in den grafkelder der familie Fourment bijgezet. Weldra werd aan de weduwe Rubens toegestaan, achter de koor in St.-Jacobs-kerk eene kapel te bouwen, alwaar zij de dierbare asch in eene graftombe plaatste. De zerk ligt voor het altaar en in dit laatste prijkt een der schoonste meesterstukken van den grooten kunstenaar. Prachtiger bouquet van kleuren dan op deze schilderij, kennen wij voorwaar niet!

De zerk was tot in 1755 zonder naam. Waartoe ook noodig! Iedereen kende de plaats waar de groote man rustte, en het oudere geslacht wees haar het jongere aan. In gemeld jaar deed een kanunnik der parochie-kerk en naneef van Rubens, de eerw. heer Van Parijs er het opschrift op beitelen dat wij er heden nog op lezen, en dat de katholieke Antwerpenaar, tijdens de feesten, onder de lauwerkroonen zal willen begraven.

AAN DE FONTEIN, NAAR EENE SCHILDERIJ VAN J. BURGERS.

Antwerpen viert dien geboortestond op eene waarlijk trotsche wijze. Het stadsbestuur, de talrijke gezelschappen, en onder deze de *Harmonie* en de *Katholieke Kring*, de burgers in het bijzonder, vieren Rub[e]ns met een geestdrift die toont, hoe diep zijn geest zich met dien der opvolgende geslachten vereenzelvigd heeft! Rechls en links rijzen triomfbogen, ofwel zijn borst- of standbeeld, op. De verlichting, de optochten, de versieringen beloven prachtig te zullen zijn. In de kathedraal wordt, op bevel van Zijne Em. den kardinaal, een *te Deum* gezongon; in de Carolus-Borromeus-kerk doet het broederschap van O.L.V. Hemelvaart, van welke Rubens deel maakte, eene Mis celebreeren; in St.-Jacobs-kerk, waar de meester begraven ligt, zullen er insgelijks plechtigheden ter eere van den geboortedag plaats hebben.

DE OORLOG IN HET OOSTEN. - DE DONAU BIJ GALATZ.

Aan de fontein,
Naar eene schilderij van J. Burgers.

Het is nu eenmaal gewoonte en stijl geworden, om bij fonteinen het water te doen vloeien uit de muilen van draken, basilisken en andere reusachtige gedierten, zoodat het niet kan verwonderen, dat de nog levende nederlandsche meester J. Burgers, wiens stukken op de tentoonstelling te Antwerpen zulk een bij val verwierven, ons zijne fontein maalt met een dergelijk gedrochtelijk wezen. Meer echter trekt de figuur der jonge maagd aan, die haar bouquet in de waterstralen komt verfrischen. Jeugd en eenvoud leest men in hare trekken, en om dit beeld beter te doen uitkomen, schildert ons de kunstenaar eene duif op den achtergrond, welke eveneens aan de fontein verfrisching komt zoeken. In het geheele tafreel moet men noch eene geleerde bedoeling, noch eene diepe gedachte zoeken; het is een lief stukske, vol eenvoud en poëzie, en zal daarom op de jaarlijksche tentoonstelling van levende meesters te Parijs, waar het eene plaats is ingeruimd, ongetwijfeld de aandacht trekken.

DE OORLOG IN HET OOSTEN. - EENE EPISODS UIT DEN SLAG BIJ PLEVNA (30 JULL).

De reuzenwijnstok.

De meesten onzer lezers zullen wellicht verwonderd opzien onder achterstaande gravure dit opschrift te lezen. De wijnstok toch is bekend als een heestergewas, dat wel vele vertakkingen heeft, doch welke zeer dun zijn. Het is dan ook eene uitzondering wanneer hij zulke reusachtige vormen aanneemt. Onze gravure is vervaardigd naar eene fotografie te Santa-Barbara in Californië naar de natuur genomen en dus volkomen gelijkend.

Men vindt in de geschiedenis vele berichten omtrent buitengewoon groote wijnstokken. Zoo zouden de zuilen van den tempel van Juno te Metapontus en eveneens het standbeeld van Jupiter voor de stad Apolonium van hout van den wijnstok gemaakt zijn.

Beroemd is ook de koninginne-wijnstok te Hampton-Court in Engeland welke de grootste van Europa is, ofschoon zijn stam niet eens de dikte heeft van een tak van dien uit Californië. Terwijl de engelsche koninginne-wijnstok jaarlijks 1500 à 2000 trossen druiven geeft, bedraagt de oogst van den Californischen wijnstok dikwijls 7500 trossen, welke door elkander gerekend ¾ kilo wegen, dus omstreeks 6000 kilo druiven. Hij is op dit oogenblik 60 jaar oud. De vrucht is, als zij rijp is, licht rood en sommige trossen er van hebben een gewicht van 2½ kilo's.

Een zijner afzetsels, welke nu zestien jaren telt, overtreft reeds den engelschen reus, want op drie voeten van den bodem heeft hij bereids een omvang van 16 engelsche duimen, terwijl de engelsche op dezelfde hoogte slechts 9 duimen meet. Daarbij komt nog dat de californische een natuurgewas is, terwijl de engelsche in broeibakken wordt opgekweekt. Hoe ver de jongen Californiër het brengen kan, wordt duidelijk, als men weet dat hij jaarlijks een duim dikker wordt. In 1876 gaf hij reeds 4500 kilo's druiven, dus slechts een vierde minder dan de groote wijnstok.

Electrisch licht.

III.

En nu electrisch licht gemaakt. Vat de twee draden met een glazen tang vast - want anders wordt de electriciteit afgeleid - en breng hunne uiteinden op zekeren afstand bij elkaar, voldoende om de electrische ontlading te doen plaats grijpen, dat wil zeggen de samenvloeiing van den positieven en negatieven stroom die door de draden loopt, en gij zult tot uwe verbazing zien dat er een vonk ontstaat, of liever een wit gloeiende streep van het uiteinde van den eenen pool of geleider tot den anderen, welke zoo sterk is, dat het oog er door verblind wordt. Dat is het electrisch licht.

Met een kolom, die uit een klein aantal elementen (metalen plaatjes) bestaat en die slechts een zwakken stroom opwekt, zal de electrische vonk tusschen de twee polen ook slechts een flauw schijnsel vertoonen. Doch indien men een groote kolom opbouwt, en vele Voltasche elementen op elkander stapelt, verkrijgt men een schitterenden boog van licht.

De engelsche scheikundige Humphry Davy was er de uitvinder van. Toen door de samenwerking zijner landgenooten de *Royal Society of London* haar reusachtige kolom van volta had laten bouwen om proeven te nemen, bevond hij dat, indien men aan de polen van de kolom twee spits gemaakte stukken houtskool vastmaakte, het

licht oneindig sterker was. Om daarvan eene proef te nemen, bracht Davy de beide polen van de kolom in een ovaal glazen vaas, die hermetisch (geheel van de lucht afgescheiden) gesloten en door eene luchtpomp luchtledig gemaakt was. Dit was noodig, want de twee stukken houtskool zouden, als de lucht er vrij spel op had, verbranden en wel zoo spoedig, dat het licht slechts enkele seconden zou schijnen.

Ziedaar dan electrisch licht gemaakt. Oogenschijnlijk gaat dit heel gemakkelijk en met zeer weinig kosten gepaard, doch dit is niet zoo. Men moet niet vergeten, dat wij hier slechts uit vermaak eene proef genomen hebben. Wil men echter dit licht in de practijk hebben, Wil men het in de plaats stellen van eenig ander kunstlicht, dan worden zoowel voor de samenstelling en het onderhoud der kolommen, als voor de electrische lampen zulke sommen vereischt, dat zij die voor de verlichting, welke wij nu gebruiken, verre te boven gaan.

De kracht, waarvan Gramme gebruikt maakt voor zijne machine, heeft in den grond wel dezelfde uitwerking als de galvanische stroom en de electriciteit opgewekt door wrijving, doch beiden hebben een gebrek, namelijk dat de wrijvings-electriciteit bij een zwakken stroom een groote spanning heeft, terwijl de galvanische electriciteit bij een sterken stroom slechts weinig spanning heeft. Door de uitvinding van het electro-magnetisme en de daarop berustende inductie-electriciteit is men er in gelukt, om met een kolom de uitwerking van wrijvings-electriciteit te verkrijgen, terwijl men tevens dezelfde groote hoeveelheid electriciteit behoudt, welke in een gewone kolom wordt opgewekt.

Wij schreven daar in één adem eenige woorden neêr, welke eene opheldering behoeven. Vooreerst, wat is electro-magnetisme?

't ls bekend, dat de magnetische kracht nergens anders in bestaat dan in de eigenschap om ijzer aan te trekken. Laat ons nu eene proef nemen om het electro-magnetisme duidelijk te maken. Wij nemen daartoe een kolom van Volta en sluiten den stroom, d.w.z. wij vereenigen de zink- en koper- of de positieve en negatieve pool met elkander, waardoor de electriciteit wordt opgewekt.

Breng nu eene magneetnaald nabij den metalen draad en gij zult zien, dat de naald terstond van richting verandert, zeer onrustig wordt en dit wel te sterker, naarmate de opgewekte stroom sterker is. Het moet voor iedereen duidelijk zijn, dat de magnetische en electrische krachten invloed op elkander uitoefenen, doch hoe ver gaat die invloed? Wij zullen het zien.

Wij weten dat ijzervijlsel door de magneetnaald aangetrokken wordt, doch ook de metalen draad, welke den gal vanischen stroom sluit, toont dezelfde eigenschap te bezitten. Zou deze ook magnetisch geworden zijn, of liever zou de electrische stroom eene magnetiseerende kracht bezitten?

Zoo is het. Neem een stuk week ijzer en breng het eene einde in aanraking met een der polen van de kolom. Zoodra men nu den tweeden pool met het andere uiteinde van het ijzer vereenigt of den stroom sluit, zal men bevinden dat het ijzer op zijne beurt eene magneet geworden is, d.w.z. het ijzer zal nu insgelijks kleine ijzerdeeltjes aantrekken.

Zetten wij de proef verder voort. Men neme een langen ijzerdraad en winde dien om den vinger, waardoor men een schroefvormige klos verkrijgt. Dewijl het ons plan is in dien draad een electrischen stroom op te wekken, isoleeren wij hem, dat is, wij omwinden hem met zijde, zoo, dat er niets meer van het ijzer zichtbaar is. (Zijde behoort, zooals men reeds weet, tot de niet-geleiders.) Nu de magnetische ijzeren staaf ter hand genomen en deze gebracht in de opening van den klos. Wat zien wij?

Dat in den geïsoleerden klos een electrische stroom werkt, doch slechts voor een oogenblik. De magneet wekt dus een galvanischen stroom op en die stroom is het electro-magnetisme, waarvan wij boven spraken.

Van deze kracht nu maakt Gramme gebruik in zijne machine om electrisch licht op te wekken, daar zij, de gebreken der wrijvings-electriciteit en van den galvanischen stroom Vermijdende, hare goede hoedanigheden in zich vereenigt.

Om tot de machine-Gramme te komen, deze verwekt zulk een sterken stroom, dat ze 1440 electrische lampen van hetzelfde model als wij bij de proef gebruikten, kan voeden, zonder dat de machine al te warm wordt of de vonken van de metalen cylinders op den bundel geleiders, waardoor de stroom loopt, overspringen. De opwekking van den magneto-electrischen stroom geschiedt naar een door Gramme nieuw uitgevonden systeem, daar met de bestaande machines van dit genre de opwekking van zulk een sterken stroom en de groote hoeveelheid electriciteit geheel onmogelijk was.

De lichtstralen verspreiden zich daarenboven naar alle zijden en worden, waar dit noodig mocht zijn, door een regulateur naar verkiezing getemperd; alleen de verdeeling van het licht in verschillende vlammen wordt er niet meê verkregen, want voor elke vlam is eene afzonderlijke lamp of, om het duidelijker uit te drukken, een afzonderlijke kolom van Volta noodig. In goedkoopte overtreft het echter de gasverlichting, wat door den uitvinder tot op een centiem berekend wordt.

Over de deelbaarheid van het electrisch licht willen wij in een slotartikel spreken.

(*Slot volgt.*)

Karel de Groote en zijn tijd.

III.

Wat de Merovingers voor slag van mannen waren, blijkt genoegzaam uit het stilzwijgen dat de geschiedenis over hen bewaart, en houdt men rekening met de ruwheid der eeuw en met den weinigen omslag, welken de geslachten van dien tijd er van maakten om hunne tegenstanders uit den weg te ruimen, dan hadden ze den Hemel nog to danken dat zij hun bestaan, hoe erbarmelijk ook, konden voortsleepen en, schaduwkoningen als zij waren, niet als offers vielen van de heerschzucht hunner hofmeiers. Door den slag van Testri, waarin de Neustriërs en Bourgondiërs overwonnen werden, had Pepijn Heristal het frankische rijk weêr in zijne eenheid hersteld. Karel Martel deed er het zijne toe om de grenzen van het weêr één geworden rijk zoover mogelijk uit te breiden, terwijl het aan zijn zoon Pepijn den Korte was voorbehouden, niet slechts de frankische vanen over de Alpen naar het hart van Italië te voeren, maar ook den laatsten Merovinger, Childerik III, koning af te maken en zich zelven de kroon als koning der Franken op het hoofd te zetten.

Voordat wij hier verder gaan, moeten wij eerst een uitstapje maken op kerkelijk geschiedkundig terrein en den toestand in het licht stellen van het Kristendom en het Pausdom in het toenmalige Europa.

De Pauselijke Staat, die thans als offer gevallen is van een staatkunde, welke, omdat zij uitgaat van beginselen, wier zegepraal slechts een tijdelijke kan wezen, zich zelve door verloop van tijd moet vernietigen, is als daadzakelijk bestaande en ook als rechthebbende, de oudste Staat van Europa. Kristus heeft zijne Kerk gesticht in de ruimte des tijds; het was voor de menschen dat Hij die Kerk stichtte en het

waren ook menschen die Hij aanstelde als bewaarders der leer, als vorsten en bestuurders der Kerk. Hieruit volgt nog niet dat de Kerk afhankelijk zou zijn van eenige tijdelijke macht, dat het Kristendom slechts een ander woord zou zijn voor den Pauselijken-Staat. De Kerk staat, noch valt met Rome, haar kracht is eene onstoffelijke, maar waar zij optreedt in de wereld en niet slechts in het geestelijk maar ook in het maatschappelijk leven der menschheid ingrijpt, heeft zij het recht zich van stoffelijke middelen te bedienen. Bovendien wie scheidt het geestelijke van het stoffelijke, welk gedacht, zelfs het goddelijke, kan in de wereld optreden, zonder dat het menschélijke wegen bewandelt. ‘Wast en vermenigvuldigt u!’ sprak God tot het eerste menschenpaar, en in denzelfden geest sprak Hij ook tot zijne Kerk, zijne tweede schepping, het aan haren vrijen wil overlatende de meest geschikte wegen hiervoor te kiezen.

De Pausen van Rome waren Pausen voordat zij vorsten en koningen waren. Rome was het middenpunt der opkomende Kerk, en de bisschop, de *papa* van Rome is altijd erkend geweest, ten spijt van het verzet der eerzucht en der

dwaling, niet slechts als de opvolger van Petrus, maar ook als het hoofd der Kerk. De geestelijke macht van de Pausen der catacomben had dezelfde machtsbevoegdheid en ook denzelfden wijd reikenden invloed als die van de Pausen van het latere Rome. De Kerkelijke Staat is van lateren oorsprong, maar zijne rechtsbrieven zijn er niet minder echt om.

Reeds onder de latere keizers, het tijdperk van Julianus uitgezonderd, wedieverden de macht en de invloed des Pausen te Rome met die van den keizer om den voorrang. Oneindig veel verplichtingen had reeds het Rome van het westersche keizerrijk aan de Pausen. Wanneer de keizerlijke legers verslagen waren, en het keizerlijk purper slechts schande en lafheid bedekte, waren het de Pausen, die tegen de barbaren van het noorden durfden optreden en zelfs de Attila's op een afstand wisten te houden. De geslachten van veroveraars en overweldigers wisselden elkander af; Odoacer moest wijken voor Theoderik of Diederik met zijne West-Gothen; ketterijen, als altijd door vorstengunst en eerzucht gesteund, verscheurden den band der eenheid en wisten zich zelfs rijken te stichten; de Pausen van Rome bleven er niet te minder hun goddelijk gezag om handhaven, en even onverbiddelijk als nu nog, spraken zij het doemvonnis over scheuring en dwaling uit.

De opkomst van den Pauselijken Staat kan men gerust stellen na den val van het Oost-Gothische rijk. Toen Narses, de veldheer van Justinianus en als zoodanig opvolger van Belisarius, de laatste hand gelegd had aan de vernietiging der oost-gothische legers en vestingen, kwam Rome als vanzelf aan de Pausen te vervallen. De Byzantijnsche keizer scheen genoeg te hebben aan de eer, het oost-gothische rijk vernietigd te hebben. Tejas was de laatste beheerscher van Italië; na zijn dood trad er een tijdperk in, waarin Italië geheel en al aan zich zelve was overgelaten. Te Konstantinopel liet men de italiaancche veroveringen zooals zij waren; men trok de legers terug, die men voor andere doeleinden noodig had, en het bewijst voor de vastheid der italiaansche instellingen, die aan zoovele overstroomingen hadden weten weêrstand te bieden, dat de regeerihgloosheid zich niet van het schiereiland meester maakte. Veel is Italië ten dien aanzien ook aan de Pausen verschuldigd.

De verlatenheid, waarin de Pausen den Kerkelijken Staat vonden, zou reeds rechtsgrond genoeg zijn om de rechtmatigheid van hun bezit te bewijzen, wanneer dit later nog niet door een hoogeren titel en een nog grooter gezag gewettigd en gewaarborgd was.

Onder het bewind der Pausen keerden de welvaart, de orde en zekerheid in Italië terug; zijne velden, waar in den laatsten tijd de verwoesting zoo dikwijls was langs gegaan, bloeiden weêr; zijne wallen, die in de laatste eeuwen zoo dikwijls onder den mokerslag der barbaren of de stormtuigen van meer beschaafde woestelingen bezweken waren, werden opnieuw opgebouwd of, om al de inwoners te kunnen bergen, verder uitgezet.

Maar wie op de toekomst bouwde, vergiste zich ook hier. Het noorden had nog geen volken genoeg over Italië uitgeworpen; de Longobarden kwamen verwoestend opzetten, alles voor zich uitdrijvend of wegdringend, totdat zij de weelderige vlakten naderden, die nog naar hun naam genoemd worden. Hier zetten zij zich tijdelijk neêr om later hunne veroveringen verder voort te zetten.

De te hulp gesnelde Grieken werden geslagen, en al wist Pavia de Longobarden ook drie jaren voor zijne muren te houden, belette dit echter tiiet dat het geheele

noorden in hunne haiiden viel. De Longobarden namen wel is waar het Kristendom aan, het voorbeeld volgend van hun aanvoerder Alboïn die zich liet doopen, maar evenmin als in den aanvang het meerendeel der Franken, konden zij behagen scheppen in een Kristelijk leven of legden hunne vorsten hunne eer- of veroveringszucht af. Daar het hun te doen was om het bezit van geheel Italië, kwamen zij al spoedig met den romeinschen of Pauselijken Staat in botsing.

(*Wordt vervolyd.*)

Nathalie.
Eene novelle door Mathilde.
(*Vervolg.*)

Onderweg begon hij na te denken. Het was zoo ongerijmd niet, om te doen wat ieder van hem verwachtte. Zijn moeder zou, zoodra ze Louise beter kende, hare toestemming niet weigeren; Margareta alleen kon zich niet met het plan verzoenen, en wat deerde hem dit? In zijne gedachten vergeleek hij al de vriendinnen zijner zusters met Louise, die trouwe, liefdevolle dochter, de teedere zuster, met al hare talenten, haar zachte vriendelijkheid.

O, als zij ook aan hem iets schonk van de groote liefde, welke haar hart vervullen kon, wat kon hij dan meer op aarde wenschen?

Hij kwam dan in de kamer, waar de graaf zat. Beide dochters waren er niet.

De zieke ontwaakte uit zijne sluimering, toen Paul binnenkwam.

‘O Goddank! dat ge komt,’ sprak hij hartelijk; ‘Louise is naar de stad en Vera in den tuin, we kunnen dus nu vrij en vertrouwelijk spreken. Ga hier dicht bij mij zitten, doch geef me eerst iets van mijn drankje, dat zal mij wakker houden.’

Paul gehoorzaamde.

‘O, ik voel het al te wel,’ vervolgde Florinsky; ‘mijn einde nadert, 't Is dichter bij dan iemand het vermoedt, en ik heb nog zooveel te regelen. Laat me eerst gerust zijn ten opzichte van het aardsche, en dan ga ik mij alleen met God bezighouden. Ik heb Michel reeds gezegd, dat ik morgen den biechtvader mijner dochters wensch te spreken, maar eerst moet ik hare zaken in orde brengen.’

Hij haalde een portefeuille uit zijn borstzak.

‘Dat is alles wat ik bezit,’ zeide hij glimlachend, ‘alles,’ en hij gaf Paul eenige effecten over. ‘Deze papieren zijn onze familiestukken, ik zal ze u toevertrouwen. Maar laat mij u eerst iets vragen; alleen uwe groote goedheid geeft me den moed daartoe.’

‘Spreek, mijnheer, ik zal alles met genoegen doen voor u en uwe dochters!’

‘Wilt ge Vera's voogd worden?’

‘Van harte gaarne.’

‘O, ik vertrouw haar zoo gerust aan u toe. Ge begrijpt, dat Louise steeds haar tweede moeder blijft, dat zij de zorg en lasten van hare opvoeding wel zal dragen en dat dus uwe betrekking slechts voor de wet geldt.’

‘Mijnheer!’ en Pauls stem beefde, ‘laat me ronduit met u spreken; misschien raadt ge mijne gedachten reeds. Sedert langen tijd vereer ik uwe oudste dochter hoog, ik heb haar innig lief gekregen en als zwager zou ik beter dan ooit in staat zijn voor uwe jongste te zorgen.’

Hij zweeg en ontstelde over de verandering, die op het afgematte gelaat te lezen stond.

Een smartelijke uitdrukking lag in de halfverdoofde oogen en een zware zucht ontsnapte zijne borst.

'O, Paul, ik vreesde er voor, dat dit voornamelijk de reden was van uwe vriendschap, uwe bezorgdheid. Mijn vriend, geef mij uw hand! Ach, waarom moet ik u verdriet doen juist nu ik zulk een dienst van u vraag? Louise kan uwe vrouw niet worden!'

'Omdat ik niet tot een adellijk geslacht behoor?'

'Neen, neen, niet daarom! God is mijn getuige, dat ik niemand, al ware hij ook prins, liever de toekomst mijner kinderen zou toevertrouwen dan aan u, maar, o Paul, niet waar, ge zult niet zelfzuchtig zijn, als ik u nogmaals verzeker: Nimmer kan Louise de uwe worden! Ge zult toch wel willen voortgaan mijn weezen te beschermen? Wie kan ik ze anders toevertrouwen in dit vreemde land?'

'Ik zal ze niet verlaten, maar vóór ik u verder iets beloof, heb ik het recht te weten, wat mij van Louise scheidt.'

'Ik mag het u niet zeggen, ik heb beloofd, aan niemand haar geheim te verraden, maar de reden is gewichtig, geloof mij op mijn woord. Hebt ge haar reeds hierover gesproken?'

'Nog niet!'

'Welnu, laat het dan zóó blijven! Arm kind!

Zij is nog zoo jong en haar lot is reeds zoo zwaar!'

'Laat ons voortgaan, graaf! en vergeet wat ik u gezegd heb; 't is een schoone droom ge weest en anders niets.'

De graaf legde zijne zaken bloot. Ach, het beteekende niet veel! Paul voelde zijn hart inkrimpen bij de gedachte, hoe dit weinige ontoereikend zou zijn de achterstallige schulden te betalen en de zusters in staat te stellen zoo eenvoudig mogelijk te leven.

Toen het onderhoud geëindigd was, stond Paul op en beloofde voor alles zorg te zullen dragen.

De grijsaard hield zijn hand vast.

'Paul,' sprak hij, ''t blijft dus zóó. Vera is aan uwe zorg toevertrouwd, en denk niet meer aan Louise. O, als ge alles wist, hoeveel meer zoudt ge dat edele kind vereeren als een heilige! Maar God zal u beloonen voor hetgene gij den armen Pool en zijne kinderen gedaan hebt en nog wilt doen. Ach, mocht ik het, zooals gij 't verlangt!'

Diep bewogen greep Paul de hand van den zieke, drukte die. aan zijne lippen en verliet snel het vertrek.

VII.

Op straat ontmoette hij Louise.

Zijn houding was onwillekeurig eenigzins gedwongen, maar ook zij scheen stijf en teruggetrokken. Met een beleefden groet ging zij voorbij, zonder hem iets aangaande haar vader te vragen.

Thuis gekomen ging zij terstond naar den zieke, en na zich van hoed en mantel te hebben ontdaan, zette zij zich met haar werk naast hem neêr.

'Paul is hier geweest,' begon de grijsaard. 'Ik heb hem ontmoet.'

'En gesproken?'

'Neen.'

'Waarom niet?'

'Hij ging te snel voorbij.'

‘Hij stemt er in toe Vera's voogd te worden.’

Louise zweeg.

‘Verheugt u dat niet?’

‘Vader, ik heb altijd iets gevreesd; zooveel ik kon trachtte ik Paul op een afstand te houden, misschien is het mij ook gelukt hem te doen gelooven, dat hij er nimmer aan denken moest zijne blikken op mij te vestigen; maar het praten der menschen kan men niet beletten. In drie winkels heeft men mij dezen morgen gevraagd wanneer ik zou gaan trouwen met den heer Van Rijzen. En als Vera zijn pupil wordt, welk voedsel zou dit geven aan die praatjes?’

‘Er kan immers nooit iets van komen!’

‘En als hij dan zelf......O, vader, wat laat gij mij toch alleen achter!’

‘Arme Lodoïska! Kom hier, kind-lief, laat me u alles zeggen. Paul heeft aanzoek om uw hand gedaan; hij zou uw echtgenoot en Vera's beschermer willen worden.’

‘Hebt ge hem alles gezegd?’

‘Neen, ik durfde niet, ik beloofde u immers stipte geheimhouding.’

‘Maar hij mag alles weten, vader; dan is onze verhouding ook vrijer, als hij begrijpt waarom ik hem niet kan laten hopen.’

‘Ik zal 't hem zeggen.’

‘En wil hij dan toch Vera's beschermer worden?’

‘Hij zegt van ja.’

‘Welnu, dan is alles goed. Ik zal van hier gaan, de wereld in.’

‘Waarheen dan, Lodoïska?’

‘Ik zal trachten van mijn talenten partij te trekken, gouvernante worden, gezelschapsdame, God alleen weet, wat het beste is.’

‘En als hij dan weêr tot u komt? Zult ge sterk blijven, Lodoïska?’

‘Bid voor mij, vader, als gij voor Gods troon juicht!’

De vader sloot haar in zijne armen en twee groote tranen rolden uit zijne oogen op haar glanzende lokken.

‘Moed, kind, moed! De weg is moeilijk, de toekomst is duister, maar welke kroon wacht u aan het einde!’

‘O, vader, mijn Nathalie, mijn arme Nathalie!’

‘God is met haar!’

‘En gij zegent haar immers, niet waar? Zij is toch ook uw kind! Als ge daar boven zijt, o, doe dan, wat ik op aarde niet mag doen. Bescherm haar hart, haar geest; roep haar tot u als 't moet zijn, dat ware wellicht het beste.’

Zij snikte luid en bijna hartstochtelijk.

‘Bedaar, mijn arm kind, bedaar! Uw vader zal de kleine Nathalie niet vergeten.’

‘En vader......... zult ge dan ook.......... o, vergeef mij dat ik 't u vraag, zult ge dan ook bidden voor *hem*?’

‘Zooals Christus voor zijne beulen bad, Lodoïska! Maar spreek me niet van *hem* juist nu ik het meer dan ooit betreur, dat hij rechten heeft op u. O, kind, hoe gerust zou ik sterven, als ik ook u kon toevertrouwen aan Paul.’

Daar vloog Yera binnen.

‘Wat is er?’ riep zij, ‘waarom schreit Lodoïska? Is papa erger?’

‘We spraken over de toekomst, kind!’

‘De toekomst! O, papa, wat is uw toekomst toch heerlijk! De Hemel! Neem ons met u mede. Alle drie gaan wij naar onze beide mama's toe en dan vergeten wij de geheele booze wereld, behalve.........’

‘Behalve wie?’

‘Behalve Polen, de kleine Nathalie, mijnheer Paul en dan ook den armen Michel.’

‘Laat me nu. alleen, kinderen, ik wil mij slechts bezighouden met God en mijn geweten, wie weet hoe spoedig ik die onbekende toekomst tegemoet zal gaan!’

VIII.

Den volgenden morgen lagen zij weêr om vaders leunstoel (want hier wilde de graaf zijn dood afwachten) geknield, Louise, Vera en Michel, wiens oude borst op en neêr ging ondor de zware smart, die hem treffen ging; groote tranen rolden langs zijne bruine, doorgroefde wangen, en toch nam hij de kleine Vera troostend bij de hand, die hartverscheurend snikte:

‘Vader, och, vaderlief, laat ons niet alleen! U kan nog zoo lang in den Hemel zijn en wij hebben niemand meer op aarde!’

Louise was kalm; zij stond achter haar vader en ondersteunde zijn hoofd met haar rechterarm; in de linkerhand hield zij haar kerkboek en antwoordde in het latijn op de gebeden des priesters, die de laatste ceremoniën bij den stervende verrichtte.

De graaf volgde nog merkbaar de gebeden, soms knikte hij met het hoofd, dan weêr kwam een straal van leven de schier uitgedoofde oogen verlichten of wierp hij een blik naar de deur als verwachtte hij iemand.

Toen alles afgeloopen was, scheen hij zijn laatste krachten te verzamelen.

Hij reikte den priester de hand en bedankte dezen voor den troost der Kerk, dien hij voor het laatst aan zijn ziel gebracht had; toen wendde de zieke zich tot Michel en sprak:

‘Oude, dat hadt gij niet gadacht, toen ge mijn leven reddet op 't slagveld, dat ik eerst zou moeten gaan en dat gij........Foei, snik zoo niet, ziet ge niet hoe mijn Vera u in alles volgt. Komt hier, kinderen, komt hier; ik kan u niet meer zien. Hoe laat is het reeds? 't Wordt zoo duister! De, aarde verdwijnt! Lodoïska!’

‘Hier ben ik, vader, naast u.’

‘Kom hier vóór mij, en Vera ook! Zoo is 't goed. Is Paul geroepen?’

‘Hij zal terstond hier zijn.’

‘Dat het dan niet te laat zij! Knielt voor mij neder, kinderen; dat de goede God voor het laatst u zegene door den mond uws vaders: de Vader en de Zoon en de H. Geest, die van eeuwigheid is voortgekomen uit beiden! Vergeet uw vaderland niet, kinderen, waar ge ook zijn moogt! Helaas! wellicht ziet gij het nimmer terug, maar uw geloof, dat blijve u steeds nabij. O, nu alles geëindigd is, die moeilijke tocht van de wieg naar 't graf, nu vooral waardeer ik die ster, die mij steeds heeft geleid. Lodoïska, mijn arm kind, 't kruis is zwaar, maar blijf sterk, en God zal alles ten beste schikken. Mijn kleine Vera, bedenk, wat uw landgenooten ter liefde van dien godsdienst lijden en zie op naar uwe zuster! Blijf vereenigd in galoof en liefde en dan zal ook de hoop u niet verlaten, om eens elkander daarboven terug te vinden!’

Uitgeput zonk hij achterover; de sterke geest had de zwakheid van het lichaam overwonnen, maar slechts voor een oogenblik; de dood liet zijn prooi niet los.

De deur werd behoedzaam geopend en Paul trad binnen; even verhief zich de stervende we r.

‘Mijn vriend, mijn laatste,’ sprak hij, ‘ik vertrouw Vera aan u, en ook Michel! Ach, arme Louise!’

‘Ik zal haar vriend steeds zijn en haar beschermen, als zij het toestaat.’

‘En ge zult het andere vergeten? O, God beloone u daarvoor!’

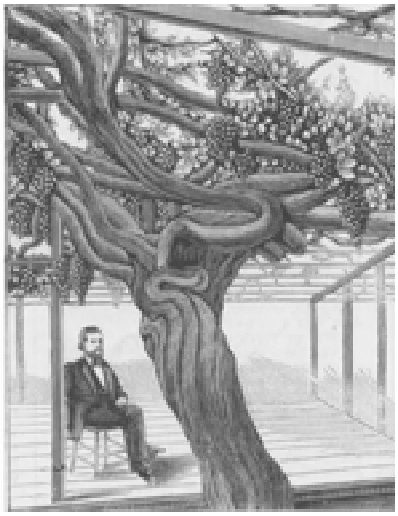

DE REUZENWIJN TOK.

Opnieuw zonk hij achterover; de doodstrijd begon. Eenige verwarde woorden ontsnapten nu en dan aan zijne lippen, herinneringen meestal van vroeger dagen:

‘Warschau.....Casimir!’

Louise, tot dan toe zoo kalm en vol tegenwoordigheid van geest, scheen plotseling hevig te ontstellen; zij beefde en het hoofd omwendend, brak zij in tranen uit.

‘Vergeving, vader,’ snikte zij, ‘vergeving!’

Hij zocht haar hand en glimlachte even: ‘Trouw aan Rome....moed, kind, moed!’

Zittend gaf hij den geest; Louise zonk zacht weenend op de knieën en bedekte zijne verstijfde handen met kussen. Vera viel gillend Op de canapé neder; Michel bleef in gebogen houding staan en rolde de kralen van zijn rozenkrans tusschen zijn beenige vingers.

IX.

De begrafenis was afgeloopen.

Als twee door den storm overvallen duiven zaten beide zusters in de sterfkamer naast elkander op de canapé.

Louise's droefheid was waardig en gelaten; soms, als de smart in hare ziel te hevig stormde, boog zij diep het hoofd en herhaalde eenige malen na elkander:

‘Uw wil geschiede, Heer, uw aanbiddelijke, uw heilige wil! Ho? kan ik weenpn en wanhopen, nu ik zulk een beschermer voor uw troon heb!’

Of wol zij nam het kruisbeeld, dat ze steeds bij zich droeg, en drukte het aan hare lippen, totdat de aanval in hevigheid bedaarde.

Maar de arme Vera? Zij was nog zoo jong, zoo zwak, zij wist nog zoo weinig van smart; zij had dikwijls in kinderlijke naïeveteit gesproken, terwijl haar zuster er van beefde:

‘Als papa in den Hemel is.....’

Maar nu, ach, nu kon zij slechts denken aan het aardsche; papa zou nooit meer in den leunstoel zitten, nooit meer haar, zijn kleine Vera, met zijn hand langs de lokken streelen.

‘Nooit meer, Louise, nooit meer!’ zuchtte zij, en voor 't eerst drong de akelige klank van dat woord in hare ziel.

‘Louise, hoeveel jaren misschien zal ik nog op de aarde moeten blijven en dan nooit meer papa zien? Louise, was 't dan niet erg genoeg, dat wij ons land moesten verlaten, dat gij Nathalie missen moet en nu nog papa.... Ach, Louise, waarom is God toch zoo wreed tegen ons?’

En Louise drukte haar met de teederheid eener moeder tegen het hart en fluisterde haar toe van onderwerping, van een eeuwig wederzien, van een God, die uit den hemel nederdaalde om ons te leeren lijden.

Bij die zoete stem, bij die innige omhelzingen bedaarde de hevige smart een weinig, zij liet haar hoofd tegen Louise's schouder vallen en toen sloten hare oogen zich allengs, en in een zachten slaap meende zij haar vader terug te zien en vergat voor een poos haar leed.

Paul kwam dagelijks op het landgoed, hij regelde in overeenstemming met Louise de begrafenis; hij deed de stappen, die door de wet vereischt werden, en wist niet wat meer in haar te bewonderen, haar helder doorzicht of hare geestkracht in deze bedroefde omstandigheden.

De tijding, dat hij voogd over Vera geworden was, bracht Margareta geheel buiten zich zelve.

‘En ge zoudt dan nog willen ontkennen, dat gij plannen hebt om de oudste te vragen?’ zeide zij driftig.

‘Zeker niet; plannen heb ik niet meer; wat ge mij ten laste legt, deed ik reeds bij 't leven haars vaders.’

‘Zoodat... hoort ge dat, Jet? Wat zal mama er van zeggen? 't Is verschrikkelijk, zoo'n Polin!’

De toorn belette haar meer te zeggen. Henriette zag beiden ongerust aan.

Bedaard wendde Paul zich om.

‘Wees niet voorbarig, Margareta; 't is waar dat ik Louise's hand heb gevraagd, maar ik verdiende het geluk niet haar te bezitten.’

‘En heeft ze u geweigerd? Hoe is het mogelijk!’

Het zusterlijke hart van Margareta was verontwaardigd over die in haar oog groote vernedering, haren broeder aangedaan.

‘Geweigerd! Dat ontbrak er dan nog aan! En waarom? Is advocaat Paul van Rijzen met zijn uitgebreide praktijk en zijn vaderlijk vermogen geen schitterende partij genoeg voor de hoog-adellijke freule Florinsky tot den Platzak-Schuldenberg?’

‘Foei, Margareta,’ zei de goedhartige Henriette, ‘denk toch, dat de arme weezen pas hun vader hebben verloren!’

‘Troost u, zuster,’ hernam Paul spottend, ‘uw broer is niet miskend: 't is het laatste verdriet van den armen graaf geweest, dat hij de hand zijner oudste dochter niet in de mijne kon leggen.’

‘En waarom niet? Omdat zij niet wilde?’

‘Omdat zij reeds sedert zes jaren de gemalin is van prins Casimir Dalmatchine, koloneladjudant van Z.M. den keizer aller Russen!’

Deze woorden, die Paul met opzet langzaam uitsprak, maakten den gewenschten indruk op beide dames. Margareta spalkte hare oogen wijd open. Henriette zag verwonderd haar broeder aan.

(*Wordt vervolgd.*)

[Nummer 48]

ZINGEN OM DEN BROODE, NAAR F. DEFREGGER.

Geillustreerd nieuws.

De oorlog in het oosten.

In onze vorige aflevering beloofden wij de onmiddellijke gevolgen van den op 30 juli geleverden slag bij Plevna te zullen geven. Deze zijn, hoewel niet beslissend, voor de Turken nochtans hoogst belangrijk en geven hun zoowel ten zuiden van den Balkan als langs de geheele Donau-linie eene gewenschte verademing, waardoor zij weêr volkomen in staat gesteld worden tot verhaal te komen en zich van den schrik, door den russischen inval teweeg gebracht, te herstellen en aan deze, voor een tijdlang ten minste, paal en perk te stellen.

Wij willen niet spreken van den moreelen invloed door de turksche overwinning veroorzaakt, en hoe Turkije voldingend bewezen heeft, dat de Zieke Man toch nog zoo heel ziek niet is, - maar wij bepalen ons tot de wezenlijke uitkomsten, tot het gebied dor feiten, die overigens belangrijk genoeg zijn, al gedoogden de omstandigheden het niet, dat Osman-pacha het bepaald voordeel onmiddellijk vervolgde.

Een korte terugblik op de stellingen der russische l[e]gers vóór de in de laatste helft van juli ge[lever]de gevechten is noodzakelijk om al de gevolgen er van te kunnen overzien.

Terwijl het russische hoofdleger tot het hart van Bulgarië doorgedrongen en het hoofdkwartier reeds in de oude hoofdstad van Bulgarië, Tirnova, gevestigd was, had generaal Gurko door een stouten.... zooals de uitkomst heeft doen zien, - een al te stouten tocht over den Balkan een gedeelte van Rumelië bezet, Kasanlik, Jeni-Sagra en Eski-Sagra ingenomen en stond hij reeds in de nabijheid van Phillippopel, Adrianopel en Gallipoli bedreigende. De spoorwegverbinding van het noorden met Constantinopel was gestremd, en zelfs de hongaarsche generaal Klapka voorspelde, dat niets de Russen in hun tocht naar de hoofdstad meer kon tegenhouden.

In het noorden bevond de Dobrudscha zich geheel in de macht van generaal Zimmermann; hij hield den geheelen wal van Trajanus met Kustendsji en Tsjernavoda bezet, en terwijl een gedeelte zijner troepen naar Varna oprukte, bevond hij zich met de hoofdmacht in de nabijheid van Silistria. Voeg daarbij dat Nicopolis door de Russen veroverd was en Roestsjoek op het punt stond eveneens door hen belegerd te worden, dan wordt het verklaarbaar, dat zelfs menige specialiteit in militaire aangelegenheden de zaak der Turken als hopeloos beschouwde.

De turksche overwinningen bij Plevna hebben echter een geheelen omkeer in den toestand der oorlogvoerende partijen gebracht.

Door de gebeurtenissen bij Plevna werden de Russen onmiddellijk gedwongen hun plan tot insluiting van Roestsjoek te laten varen. Het was gebiedend noodzakelijk den overwinnenden Osman-pacha een zooveel mogelijk geduchte macht tegenover te stellen. Daarom kregen de troepen, in de nabijheid der genoemde Donau-vesting gestationeerd, onmiddellijk bevel hunne stellingen te velaten, en het leger van baron Krüdener dichter te naderen.

Ook Varna en Silistria hebben voorloopig niets meer van de Russen te vreezen. Na den slag bij Plevna ontving generaal Zimmermann bevel het grootste gedeelte zijner troepen over den Donau te doen teruggaan, teneinde bij Semnitza nogmaals

de rivier over te trekken en het hoofdleger in Bulgarië te versterken. Daardoor viel vanzelf het plan in duigen om een aanslag op Varna en Silistria te wagen, en moest de russische generaal met het gedunde overschot zijner troepen zich enkel tot eene verdedigende houding bepalen. Zijne positie is dan ook verre van schitterend. Van twee kanten bedreigd: èn door het legerkorps van den egyptischen prins Hassan, die met 30.000 man uit Varna oprukt, èn door de landingstroepen van het turksche smaldeel in de Zwarte Zee, dat Kustendsji beschoten heeft, was generaal Zimmermann gedwongen deze belangrijke havenstad te verlaten en zich op Tsjernavoda, aan den Donau, terug te trekken.

Niet beter is de stoute tocht van generaal Gurko afgeloopen. Daar de hoofdmacht der Russen bij Plevna door Osman-pacha opgehouden en bedreigd werd, kon het hoofdkwartier den generaal, die met niet meer dan 20 à 30.000 man in Rumelië alleen stond, geen nieuwe troepen toevoeren, zoodat zijne positie, vooral na de aankomst van Suleiman-pacha, die met stoombooten het oorlogsveld aan de montenegrijnsche grenzen verlaten had en te Adrianopel geland was, zeer gevaarlijk werd. Wel behaalde hij in den voormiddag van den 31 juli bij Eski-Sagra eene kortstondige overwinning op de troepen van Reoef-pacha, maar toen hij nog denzelfden dag door Suleimanpacha met versche soldaten opnieuw aangevallen werd, werd hij geslagen, moest Eski-Sagra verlaten en zich noordwaarts terugtrekken.

De gebeurtenissen ten noorden van den Balkan maakten zijne stelling in Rumelië verder onhoudbaar, waardoor hij zich genoodzaakt zag, zich onder voortdurende gevechten meer en meer terug te trekken, Jeni-Sagra en Kasanlik te verlaten en zich in den Schipka-pas zooveel mogelijk te versterken. Geheel Rumelië is thans van de Russen gezuiverd en het gezag der porte alom hersteld.

Men heeft er Osman-pacha een verwijt van gemaakt, het op den 30 juli bij Plevna behaalde voordeel niet vervolgd te hebben; kamersoldaten hebben beweerd, dat de *muschir* onmiddellijk had moeten doorgaan, met alle macht de Russen vervolgen, ze verstrooien en daarna zich met Mehemed-Ali vereenigen. Met eene kaart voor zich en rustig in zijno kamer gezeten, schijnen zulke plannen heel schoon te zijn en licht uitvoerbaar bovendien; iets anders is het echter, wanneer men zich op het slagveld bevindt en eenige zorg voor de toekomst heeft. Osman-pacha's overwinning was zeker eene volledige, maar men houde in het oog, dat ze bevochten werd achter sterke verschansingen en door geduchte batterijen gedekt. Het kan niet ontkend worden, dat het russische leger onmiddellijk na den slag van Plevna geheel in wanorde gebracht en gedemoraliseerd was, maar het bleef voor Osman-pacha altijd een waagstuk met zijne gansche macht de verschansingen te verlaten en zich met zijne afgematte troepen aan eene vervolging van den vijand te wagen. Daarenboven bezaten de Turken bij Plevna weinig cavalerie, die de Russen op de hielen blijven en hunne hereeniging kon verhinderen. Osman-pacha had dan zijne macht tevens moeten verdeelen, daar de vijand in twee verschillende richtingen afgetrokken was, wat voor hem, met het oog op zijne ongedekte stellingen en de mogelijke aankomst van versche russische troepenkorpsen, zeer noodlottig had kunnen worden. Wij kunnen het dus niet dan goedkeuren, dat de turksche generaal het zekere voordeel voor eene onzekere toekomst verkoos, en door het steeds meer versterken zijner verschanste legerplaats en het aan zich trekken van versterkingen, zijne positie zoo onneembaar mogelijk trachtte te maken. Eerst dan wanneer er mogelijkheid bestaat dat de drie turksche legers, - dat van Osman-pacha, bij Plevna, dat van Mehemed-Ali 'twelk bij Rasgrad staat, en dat van Suleiman-pacha, dat uit het zuiden aanrukt en den Balkan reeds overgetrokken

is, - zich kunnen vereenigen, zou de eerste generaal met vrucht den aanval kunnen hernemen en zijne goed versterkte stellingen verlaten.

Osman-pacha deed dus wat hij had kunnen doen, dat is, terwijl het hoofdleger na de overwinning van den 30 juli zijne stellingen bleef innemen, zond hij eenige bataljons bashibazoeks den vluchtenden vijand achterna, 'tgeen inderdaad tot gevolg had, dat de Russen, die zich in hunne eigene stellingen niet meer veilig dachten, zich tot Bulgarini aan de Osmarivier terugtrokken, waar baron Krüdener en later ook grootvorst Nicolaas hun hoofdkwartier moesten opslaan.

Wij denken het niet ondienstig op deze plaats een overzicht te geven van de russische strijdkrachten in Europa en de plaats waar zij opgesteld zijn, te meer daar het in 't plan der Russen schijnt te liggen, al hunne macht bij Plevna te vereenigen, om daar een grooten slag te slaan en aldus te pogen het verloren terrein te herwinnen.

De Russen bezitten in Europa tien legerkorpsen, waarbij nog het bulgaarsche legioen en de rumeensche strijdkrachten moeten gevoegd worden, terwijl ook de garde gemobiliseerd is en door het oproepen van de landweer nog vier andere legerkorpsen vrij zullen komen. Van deze troepen stonden kortelings tegenover Osman-pacha het 4e en 9e legerkorps, drie cavalerie-divisiën, eene divisie van het 5e en 11e legerkorps en 10.000 man Rumeniërs, in het geheel 70 à 80.000 man. Men moet echter in aanmerking nemen, dat deze legermacht dagelijks belangrijke versterkingen ontvangt en ook de garde reeds op weg is, zoodat men het effectief van het leger van baron Krüdener veilig op 100.000 man kan stellen, een getal dat nog voor vermeerdering vatbaar is. Terwijl baron Krüdener gezegd wordt over deze legermacht het opperbevel te voeren, is het inderdaad grootvorst Nicolaas, die de leiding der operatiën op zich heeft genomen.

Bij Bjela bevindt zich het gewezen Roestsjoekleger, dat zich nader bij de russische linie van aftocht geplaatst heeft en uit het 12e en 13e en een gedeelte van het 11e legerkorps, benevens twee cavalerie-divisiën, te samen 60.000 man, bestaat.

In Tirnova staat generaal Radetsky met 40.000 man, terwijl verschillende divisiën tusschen deze stad en Osman-Bazar geplaatst zijn. Hierbij moeten nog gevoegd worden eenige divisiën onder generaal Zimmermann in de Dobrudscha, de bezetting van Nicopolis en het legerkops van generaal Gurko in de Schipka-pas, dat minstens tot 12.000 man gesmolten is.

Een blik op de kaart doet zien, dat de zwakste zijde van de russische linie tusschen Bjela en den noordelijken voet van den Balkan gelegen is, daar eene beslissende overwinning van Osman-pacha of zijne vereeniging met Mehemed-Ali de legermacht der Russen in tweeën snijdt, waardoor niet alleen generaal Gurko verloren zou zijn, maar ook de bij Tirnova staande legerkorpsen groot gevaar zouden loopen; vandaar dat de Russen zich bij Plevna zooveel mogelijk versterken en zij zelfs drie weken na hun eerste belangrijke neêrlaag niets gedaan hebben om de geleden neêrlaag uit te wisschen. Het eenige gevecht van eenig belang is den 7 augustus bij Lovatz geleverd, waar de Russen, na een mislukten aanval van 5000 man geregelde en ongeregelde turksche soldaten, met 8 bataljons infanterie en 8 escadrons cavalerie een storm op het versterkte Lovatz beproefden. Daar Osman-pacha echter tijdig door bashi-bazoeks van den russischen aanval onderricht was, zond hij in allerijl 5 bataljons versterking naar Lovatz, waar een hevige strijd ontstond, die andermaal ongelukkig voor de Russen afliep; niet alleen toch werden al hunne stormloopen afgeslagen, maar toen de Turken tegen den avond een uitval deden, moesten de eersten zich met een verlies van 1000 dooden en gewonden terugtrekken en hebben zij sedert den strijd niet meer hervat.

Zingen om den broode.
Naar F. Defregger.

Ik ben vernoegd; op jubeltoon
Verkondigt dat mijn lied,
Want menig man met staf en kroon
Is 't nog op ver na niet;
En is hij 't ook? wel nu het zij!
Dan deelt hij 'tzeltde lot met mij.

Zoo zongen de middeleeuwsche reizende straatzangers, en wezenlijk, wat hun lied zeide, was de weêrklank hunner ziel. Later, toen de muziek meer algemeen werd, verdwenen de zangen wel langzamerhand, doch op de eenzame dorpen van elke streek was een zanger toch nog altijd een welkome gast. Dat het lied, door lieve kinderstemmen voorgedragen, in bekoorlijkheid moest winnen, begreep iedereen, waarom die kleinen in het zingen werden geoefend en reeds op zeer jeugdigen leeftijd onder de bescherming van een oudere de wereld doortrokken. Niet

zelden was in die dagen het rooven van kinderen, om ze tot dat doel te gebruiken, en de schilder heeft ons een type van zulk een kinderroover geschetst: de schijnheilig neêrgeslagen oogen zeggen dit duidelijk. De verrassing en het genoegen van het landelijk huisgezin is met effect weêrgegeven en zoowel het kleine broerke, dat door zusterke tot bewondering wordt opgewekt, als de trouwe kettinghond toonen zich uitermate tevreden.

Het kasteel Argenteau.

België en vooral de provincie Luik is zeer rijk aan oude kasteelen, die door de tegenwoordige eigenaars met veel zorg onderhouden worden om de historische herinneringen, welke aan hunne muren verbonden zijn. Van allen kan men zeggen, dat hunne archieven overvloedige bouwstoffen voor een ridderroman bevatten, en meer dan een romanschrijver komt er nog jaarlijks jacht maken op wetenswaardige bijzonderheden. Het kasteel Argenteau, waarvan de gravure vervaardigd is naar een teekening van de XVIIe eeuw, mag met recht een arendsnest genoemd worden, gelegen als het was tusschen steile rotswanden, voor de krijgslieden van den tijd, waarin het gebouwd werd, ongenaakbaar. De beruchte Willem van der Marck, bijgenaamd het Wilde Zwijn der Ardennen, welken titel hij ten volle verdiende, hield er langen tijd verblijf, en na een strooptocht werd op Argenteau de buit verdeeld en het roovers-feest gevierd door de woeste gezellen, die hun meester even dapper in zijne rooverijen als in zijne braspartijen hielpen. Heden echter is daar alles even stil als de kabbelende rivier, die langs den voet der rotsen stroomt en leeft er de adellijke familie, in het prachtige nieuwe kasteel, dat op eene rots naast de bouwvallen van het oude opgetrokken en met een brug daarmede verbonden is, in eene landelijke rust.

Het spoorwegoproer in Amerika.

Er was een tijd, toen de reiziger blij was zoo hij in eene schokkende, dompige diligence, wier spoed niet zelden in volkomen tegenspraak was met haar veelbelovenden franschen naam, zijne reis kon vervolgen, of in de nog trager trekschuit het eindpunt van zijn tocht bereiken.

Die tijd is lang voorbij; de trekschuit heeft uitgediend en de diligence wordt nog slechts ils een noodhulp beschouwd, waarvan men, *faute le mieux,* alleen met een diepen zucht en een angstig gevoel gebruik maakt. Stoombooten en spoorwegen zijn in de plaats dier beide verouderde vervoermiddelen gekomen, en te wateren te land voert de stoom ons, snel als de vlucht van een vogel, in een ommezien door het gansch land en binnen weinige weken den aardbol rond[(1)].

Wij, Vlamingen, profiteeren natuurlijk zooveel mogelijk van de voordeelen die de stoom als vervoermiddel geeft, maar toonen er ons over het algemeen weinig dankbaar en allesbehalve voldaan over. Onze treinen mogen snel gaan, zij gaan bij lange na niet snel genoeg. Het reizen per spoor moge een groot gemak opleveren, het kon toch nog veel gemakkelijker gemaakt worden. Bijna ieder spoorwegreiziger is een soort pruttelaar, ontevreden over de slechte regeling der treinen, de

(1) Een Engelschman heeft onlang de reis rondom de aarde in 62 dagen volbracht.

ondoelmatige aansluiting, over den slekkengang waarmeê ze voortgaan, over het voortdurend te laat komen - drie, vier, vijf minuten soms!!! - over de harde kussens der waggons, de groote hitte in den zomer, de scherpe koude in den winter, ja, waarover al niet!

Wij willen niet onderzoeken in hoeverre het reizend publiek recht heeft zich ontevreden te toonen over de spoorwegbeambten en spoorwegdirectiën, wij willen er liever op wijzen hoe het in het verre Westen, in Amerika, het moederland der spoorwegen, ook niet alles *couleur de rose* is, en hoe daar zaken voorvallen, waarvan men in deze landen geen begrip heeft en die daar vooreerst - en de Hemel geve altijd - wel tot de onmogelijkheden zullen behooren. Wij hebben hier voornamelijk op het oog de laatste werkstaking der spoorwegbeambten, of liever het laatste spoorwegoproer in de Vereenigde Staten.

De tooneelen van oproer en bloedstorting gedurende de maand juli bewijzen opnieuw, dat in Amerika alles in het groot geschiedt, tot zelfs de werkstakingen toe. Eenige nadere bijzonderheden omtrent de betreurenswaardige gebeurtenissen, die de Vereenigde-Staten gedurende bijna veertien dagen in beroering brachten en het land in volslagen regeeringloosheid dreigden te dompelen, zullen hier niet misplaatst zijn.

Hoewel reeds weken te voren de ontevredenheid onder de beambten der amerikaansche spoorwegen groot was, daar men hun loon ten gevolge van de in Amerika heerschende handelscrisis met tien percent verminderd had, was het tot dan toe niet tot een onmiddellijke uitbersting gekomen. De beambten hoefden overigens zooveel haast niet te maken. De loonsvermindering trof alleen hen, die meer dan 5 franks daags verdienden; zij konden dus hun tijd afwachten en, daartoe door de internationale aangezet, na rijpe overweging hun plan beramen en de samenzwering over het ganscheland hare vertakkingen doen uitbreiden.

Toen den 16 juli jl. de werkstaking op de linië van Baltimore naar Ohio een aanvang nam, verspreidde zij zich als een loopend vuur van het oosten naar het westen. Te Martinsburg in westelijk Virginië hadden de eerste daden van geweld plaats, waar een duizendtal werklieden een handvol soldaten verjoegen, die zich in de stad bevonden. Van daar sloeg het oproer op de andere liniën over. Van New-York tot Saint-Louis en Chicago in Indiania en Illinois, van het uiterste noorden tot Nieuw-Orleans had de uitbersting bijna terzelfdertijd plaats. Ontzettend zijn de tooneelen van bloedstorting, vernieling en brandstichting, die in menige stad, aan menige centraal-statie plaats hadden. Pittsburg, Baltimore, Chicago, Hornellsville, San-Francisco, Saint-Louis en tallooze andere gewichtige steden zagen den strijd tusschen de oproermakers van den eenen en de troepen der Unie en de milicie der steden van den anderen kant met felle woede ontbranden, terwijl de vlammen der vernielde treinen, spoorwegstaties en koopmansgoederen bewezen, dat de oproerlingen steeds meer en meer veld wonnen, tot de opstand eindelijk in het bloed der dolzinnige werkstakers gesmoord werd.

Het doel der spoorwegbeambten, bij wie zich spoedig vele mijnwerkers en diefachtige plunderaars uit de laagste klas des volks voegden, was door alle mogelijke middelen het goederenvervoer op de liniën der Unie te beletten, teneinde de maatschappij to dwingen hunne eischen in te willigen. Daartoe hielden zij alle treinen aan of deden ze ontsporen, om daarna de eigendommen der maatschappijen te verbranden en te vernielen. Hierdoor stond gedurende de laatste helft van de maand juli het spoorwegverkeer en ook de handel geheel stil, terwijl bovendien voor eene waarde van ongeveer 150 millioen dollars vernield is.

Het is onmogelijk ook maar een beknopt overzicht te geven van de afgrijselijke tooneelen van verwoesting en strijd, die Amerika gedurende de rampzalige dagen van den 16 tot den 28 juli aanschouwde; wij vergenoegen ons met eenige nadere bijzonderheden me te deelen omtrent het oproer in de stad Pittsburg, het centrum van den opstand, waar de oproerigen gedurende eenige dagen onbeperkt heer en meester waren.

Nadat de spoorwegbeambten aan de naburige staties den arbeid gestaakt hadden en tegen de openbare macht in verzet waren gekomen, brak den 20 juli ook te Pittsburg de opstand uit. Toen de onderhandelingen tusschen de werkstakers en de diroctiën dor spoorweglinièn tot niets leidden, bezetten de eerston in den nacht van den 21 de statie, 's Namiddags en des avonds werd achtereenvolgend de infanterie van het graafschap Alleghmy door twee batterijen artillerie, twee detachementen cavalerie en twee brigades van de eerste divisie infanterie uit Philadelphia versterkt. Van beide zijden maakte men zich tot den strijd gereed. De troepen der Unie bezetten een gedeelte van den spoorweg en eenige straten, terwijl de werkstakers door mijnwerkers en arbeiders zonder werk belangrijk versterkt werden. In den namiddag van den 21 begonnen de troepen den aanval. De kanonnen en mitrailleuses brandden op de oproerlingen los, die op hunne beurt de militairen met steenen begroetten. Nadat een twintigtal werklieden gedood en een honderdtal gekwetst waren, trokken de werkstakers af, om in een ander gedeelte der stad eenige wapenmagazijnen te plunderen en ze daarna in brand te steken. De oproerlingen ontvingen intusschen voortdurend versterking, zoodat de troepen zich grootendeels in een overgroote koopwarenloods terugtrokken, waar zij weldra door de nu met geweren en pistolen gewapende oproerlingen werden aangevallen. De sheriff Eife werd gedood en generaal Pearson gevaarlijk gewond. Enkele soldaten, die poogden te ontsnappen, werden door geweerschoten afgemaakt.

Het was middernacht. Alle klokken der stad riepen de bevolking ten strijde op; in en buiten Pittsburg stegen hooge vuurkolommen ten hemel en de brandstichters dreigden de gansche stad in vlammen te doen opgaan. Verscheidene reusachtige gebouwen, een 300tal waggons en 70 locomotieven waren reeds de prooi der vlammen geworden.

Onder zulke noodlottige voorteekens brak de morgen van den 22 aan. De muiters hadden eenige kanonnen op de hooger gemelde loods gericht, en tusschen belegeraars en belegerden ontbrandde een hevig gevecht. Onderwijl duurden de tooneelen van brandstichting voort. Al het rollend materieel der spoorweg-maatschappij stond in vlammen en een brandende waggon, met petrool geladen, wordt tegen de loods aangeschoven, om aldus de soldaten te dwingen hunne schuilplaats te verlaten. Deze doen een uitval, maar worden teruggedreven. De loods geraakt echter in brand en de soldaten doen eene laatste wanhopende poging om aan den vreeslijken vuurdood te ontkomen. Met hunne artillerie aan het hoofd, en de bajonet op het geweer, rukken zij in gesloten colonnen op en slagen er wezenlijk in het arsenaal te bereiken, waar een hevig gevecht ontstaat, 'twelk het verder terugtrekken der troepen ten gevolge heeft.

De oproermakers, ten getalle van 10.000, zijn thans geheel en al meester van de stad. Moord en brandstichting woeden alom. 2000 beladen waggons en 125 locomotieven gaan in vlammen op; er heerscht volkomen regeeringloosheid, en aanvoer van vorsche troepen is onmogelijk. Eene laatste poging wordt echter beproefd om Pittsburg van een totalen ondergang te redden. De burgerwacht wordt gevormd, de herzamelde troepen trekken nogmaals voorwaarts, en door een 70tal gewapende

policie-agenten ondersteund, waagt men opnieuw den strijd tegen de opstandelingen. Kanonnen en mitrailleuses werpen hunne kogels onder de dichte volksdrommen; honderden vallen, de infanterie rukt met de bajonet op hen aan, de cavalerie chargeert met den blanken sabel in de dicht saâmgepakte menigte. Deze wankelt, wijkt en ontbindt zich; in wilde vlucht zoeken de opstandelingen nu rechts en links schuilhoeken op. De verliezen zijn vreeslijk, maar de stad is gered. De troepen bezetten de gewichtigste punten en er kon thans overgegaan worden tot de gevangenneming van de voornaamste schuldigen, voor zoover ze niet in de straten den dood hadden gevonden. De kracht van het oproer was natuurlijk voorgoed gebroken, maar maanden lang zal Pittsburg nog gebukt gaan onder den last van tie ontzaglijke verwoestingen, in de bange dagen door de oproermakers aangericht.

De geschiedenis van Pittsburg is die van menige andere stad in de Vereenigde-Staten, al nam het oproer niet overal zulke overgroote afmetingen aan en kostte het niet overal zooveel bloed en schatten.

Wel hebben thans de bloedige tooneelen opgehouden, maar de onrust en ontevredenheid duren voort; de internationale laat hare prooi niet los en de socialistische beweging laat in de talrijke meeting van zich hooren, waar de. werklieden hunne eischen doen kennen in voorstellen en adressen aan het Congres.

Karel de Groote en zijn tijd.

IV.

Rome had zich als Staat gevestigd onder het oppergezag der Pausen. Zijne grenzen kunnen moeilijk omschreven worden, daar het grootste gedeelte van Italië eigenlijk onder geen enkele jurisdictie stond en de Grieken hunne bezittingen in den steek schenen te laten. Gregorius II zat op den Stoel van Petrus en vond in den vorst der Longobarden, Luitprand, een verbitterden vijand, die niets minder in den zin had dan Rome tot hoofdstad van zijn rijk te maken en onophoudelijk strooptochten ondernam op pauselijk grondgebied. De Paus beschikte over geen voldoende macht om paal en perk te stellen aan de veroveringszucht van dezen vorst en moest dus naar vreemde hulp omzien. Zich naar het grieksche hof te wenden, ging niet, daar Leo de Isauriër, die zich bij de partij der byzantijnsche beeldstormers had aangesloten, een niet minder hevige vijand des Pausen was dan Luitprand zelf.

HET KASTEEL ARGENTEAU.

De hulp, wanneer zij komen zou, moest van het noorden komen. Gregorius zond brief op brief, bode op bode aan Karel Martel, om hem den treurigen toestand van den Pauselijken Staat bloot te leggen en zijne hulp te verzoeken tegen de op roof en verovering beluste Lo gobarden. Maar Karel Martel hield zich doof. Hoe groot deze

vorst geweest moge zijn als veldheer en staatsman, zijn godsdienstig gevoel was niet sterk ontwikkeld, en zeker kwam dit bij hem nooit in aanmerking, waar het zaken der staatkunde betrof.

Zoowel met Luitprand als met Leo den Isauriër stond hij op goeden voet, en daar hij den Paus ook niet tegen zich wilde innemen, sloeg hij een middelweg in. Op Gregorius' dringende aanvragen om hulp, antwoordde hij met stellige beloften en toezeggingen van hulp, maar beloften en toezeggingen, die hij nooit van plan was te vervullen. Waarschijnlijk vermaande hij Luitprand van zijne veroveringsplannen af te zien, maar verder zeker reikten zijne hutp en onderstand niet.

Zijn opvolger, Pepijn de Korte, was te dezen

opzichte eene gansch andere staatkunde toegedaan dan zijn vader. De groote macht en invloed der Pausen, al bepaalden deze zich hoofdzakelijk tot het geestelijke, waren hem maar al te zeer bekend. De Paus was het hoofd der Kerk, was het hoofd van den godsdienst, door de meesten zijner onderdanen beleden. Niemand twijfelde aan het oppergezag van den opvolger van Petrus.

Er zijn geschiedschrijvers die meenen, dat de oppermacht der Pausen vooral ten dien tijde ontstaan is en wel hoofdzakelijk dooi toedoen en bemiddeling van Bonifacius, den apostel van Duitschland. Zij doen het voorkomen als stond deze man onmiddellijk in dienst van Rome, hetgeen ook wezenlijk het geval was, maar alle andere bisschoppen stonden eveneens in dienst van Rome, evenals al wat Kristen was den Paus van Rome als het opperhoofd der Kerk erkende. Alleen bij Bonifacius komt dit meer aan het licht, omdat hij op grooter schaal of liever op een grooter en verhevener tooneel werkzaam was. Hij, de stichter van zoovele duitsche, belgische en nederlandsche bisdommen, hij, devertrouwde van Pepijn, stelde zich daarom zoozeer voor het pauselijk gezag in de bres, omdat de kerktucht van dien tijd veel te wenschen overliet en de bisschoppen en priesters lang niet altijd de heiligheid van hun ambt ophielden.

DE OORLOG IN HET OOSTEN. - DOORTOCHT VAN TURKSCHE ARTILLERIE IN EEN BULGAARSCH DORP.

Hiervan was vooral Karel Martel de schuld. Deze vorst handelde met de kerkelijke goederen en kerkelijke waardigheden als stonden zij onmiddellijk onder zijne jurisdictie; aanhangers, die in zijn dienst het zwaard gevoerd hadden, werden met bisdommen beleend; vrienden in rijke abdijen gezet, zonder dat er navraag gedaan werd naar hun godsdienstig leven of naar

DE OORLOG IN HET OOSTEN. - DE VAANWIJDING VAN HET BULGAARSCHE LEGIOEN.

hunne zeden. Wat hiervan het gevolg moest zijn, is gemakkelijk te begrijpen. Bonifacius, die zich als bedienaar van den godsdienst geheel Duitschland tot werkplaats had uitgekozen, had bovendien nog een hevigen strijd te voeren tegen deze mannen, die hunne hooge waardigheid ten schande waren en, zoowel wat de zuiverheid der kerkleer als de reinheid van zeden betreft, de grootste ergernis gaven.

In Bonifacius had Pepijn den besten raadgever dien hij zich wenschen kon. Het was ook op aansporen van Bonifacius, dat hij de gewichtige vraag naar Rome zond wie eigenlijk vorst was: hij die den titel voerde, of hij die er de macht of den invloed van bezat. Het antwoord van Zacharias viel ten gunste van Pepijn uit. Childebert III, de schaduwkoning werd afgezet en met een geschoren kruin in een klooster geborgen. Een volksvergadering, te Soissons bijeengekomen, riep Pepijn, terwijl hij op het schild geheven werd, als koning der Franken uit. De gallische bisschoppen zalfden hem als zoodanig, en zoo ging de koninklijke waardigheid, reeds feitelijk door Pepijns voorvaderen bezeten, ook rechtens in zijn geslacht over.

Pepijn toonde zich niet ondankbaar, al liet hij ook nog een geruimen tijd voorbijgaan voordat hij den pauselijken Stoel met daadzakelijke hulp bijstond. Aistulph, de vorst der Lombarden, had zijn voelhorens weêr uitgestrekt en was in het exarchaat gevallen, het noordoostelijk gedeelte van Italië, waarop de Pausen eigendomsrechten deden gelden. Nadat Stephanus alle middelen van vermaning en bedreiging had uitgeput, besloot hij een stouten stap te wagen en in eigen persoon hulp aan Pepijn te gaan vragen. De ontvangst was allerhartelijkst. Pepijn verkreeg den titel van romeinsch patriciër en compater (medevader), waarbij hij echter de verplichting op zich nam, den pauselijken Stoel tegen de aanrandingen zijner vijanden te zullen verdedigen. Eveneens werd hij te St.-Denis door den Paus tot koning der Franken gezalfd; in die plechtigheid waren ook zijn zoon Karel en Karloman begrepen.

Stephanus kon gerust zijn; de frankische beloften zouden ditmaal niet ijdel wezen. Wel had Rome nog benauwde uren te doorstaan; wel moesten de Pausen nog dikwijls al de middelen der welsprekendheid uitputten, om de frankische vanen tot wat meer spoed aan te manen? wel zou Aistulph zijn overmoed nog zoover drijven, dat hij het beleg zou slaan voor de heilige stad, ‘de geheele romeinsche campagne met alles wat zij heiligs had verwoestende, graven ontheiligende, wijngaarden vernielende, kerken plunderende en plat brandende en de heilige Hostiën vertredende,’ maar zwaar zou hij zijn misdrijven boeten. Pepijn trok de Alpen over en de Lombardische legers werden allerwege geslagen en het door hen veroverde gebied werd weêr aan hunne handen ontrukt. Een veldtocht was echter niet genoeg om de lombarden van hunne veroveringsplannen te genezen, en nog verschillende malen zagen de lombardische vlakten de frankische legers van den top der Alpen dalen. De grenzen van den Pauselijken Staat werden afgebakend en de Lombarden tot hun eigen gebied teruggedrongeri. Pepijn verleende bovendien de eerste wijding aan de pauselijke rechten op een Kerkelijken Staat, met Rome tot hoofdplaats. Charlemagne of Karel de Groote en zijn broeder Karloman waren de opvolgers van Pepijn op den frankischen troon, en hiermede zijn wij weêr teruggekeerd tot het punt, waarvan wij bij den aanvang dezer schets zijn uitgegaan.

(*Wordt vervolgd*)

Geillustreerde reisschetsen,

Door een Nederlander.

I.
Van Rome naar Napels.

Het Pauselijk jubileum had mij naar Rome gevoerd. Ik nam afscheid van de Eeuwige Stad om een tochtje te ondernemen naar het schilderachtige Napels met zijn lazaroni en zijn Etna en niet het minst met zijn in de nabijheid gelegen Herculanum en Pompeji. Reeds lang voor ik naar Rome trok, was ik met eenige vrienden overeengekomen bij het sluiten der feesten te Rome onze terugreis gezamenlijk over Duitschland te doen en een uitstapje te maken naar Napels.

Laat mij dus ons reisgezelschap aan den lezer voorstellen. Het bestond uit vijf personen, waarbij zich later een duitsch professor met zijne vrouw en twee dochters aansloten. De duitsche geleerde en zijn gezin waren verre nabestaanden van een onzer reisgenooten en het was op zijn verzoek, dat wij hen in ons gezelschap opnamen. Met ons vijven waren wij allen Nederlanders; ik kan geen namen noemen, doch ons gezelschap bestond uit: een kapelaan, een architect, een koopman, een student en uw onderdanigen dienaar. De student noemde den professor *Herr Cousin* en werd wederkeerig door de duitsche familie aldus aangesproken.

Met recht mocht het dus zeer gemengd heeten, vooral om de tegenwoordigheid der vreemde familie, welker hoofd nog al veel noten op zijn zang had. Het was te voorzien, dat het niet aan pikante tooneelen zou ontbreken en in dat vooruitzicht namen wij plaats op den trein naar Napels.

's Namiddags te 2 uur van den volgenden dag kwam de trein Venetië-Napels te Rome aan en namen wij met ons vijven in een der waggons plaats. Na eenige minuten van onbeschrijfelijke drukte, laat de locomotief haar scherp gefluit hooren, de trein zet zich in beweging en wij zijn op weg naar de stad, waarvan de Italianen zeggen: ‘Eerst Napels zien en dan sterven.’

Ik geloof niet dat iemand onzer aan dit italiaansche spreekwoord dacht, noch gaarne zou hebben gezien dat het letterlijk aan hen vervuld werd, want de aangezichten zagen er zoo blijmoedig uit als men dat verwachten kan van mannen, die nog onder den indruk waren van het feest van den vorigen dag.

Niemand sprak een woord, niet ter wille der vreemdelingen, die ons nieuwsgierig van het hoofd tot de voeten opnamen, doch allen lieten voor 't laatst de oogen over de wereldstad gaan, die geen wereldstad meer is, zoolang de gordijnen van het Vaticaan neêrgelaten blijven en aldus verkondigen, dat hij, die de luister van Rome was, voor haar niet meer bestaat.

Wij stoomen langs een breeden steenweg, die midden door het landschap loopt, dat alleen de aandacht trekt om de tallooze ruïnen, waarmeê het bezaaid is.

‘De beroemde appische weg,’ zegt de architect, ‘die van Rome naar Brindes loopt.’

‘Met recht beroemd,’ bevestigt de student. ‘Langs dien weg toch trokken de meesters der wereld, de romeinsche cesars, met hunne zegevierende legioenen de hoofdstad der wereld binnen, terwijl de koningen der onderworpen volken de zegekar trokken, waarop de triomphators hadden plaats genomen.’

‘Zeer waar, mijn jonge vriend,’ antwoordde de kapelaan, ‘doch na hen betraden de koningen der moreele wereld denzelfden weg. Petrus en Paulus, de overwinnaars der cesars, bewandelden hem en sedert het bloed van duizenden martelaren hem drenkte, heeft hij voor mij eene hoogere beteekenis dan de vergoding van een krijgsheld.’

Allen knikken ten teeken van toestemming en laten hunne gedachten den vrijen loop. Voorwaar, een rijke stof tot nadenken: de opvolgers van Petrus, zetelende in de stad der cesars, die in hen de leer wilden verstikken, welke zij verkondigden.

Een herhaald gefluit der locomotief zegt ons dat wij een nieuwe statie naderen, en weldra staat de trein stil. 'Albano!' roepen de conducteurs, terwijl zij de waggons openen.

Albano! Wij zien elkander veelbeteekenend aan; wij wisten wat in onze harten omging. Albano! Het was immers daar, dat de zouaven het bewijs gaven van den grootsten heldenmoed, die een krijgsman aan den dag kan leggen: den heldenmoed der zelfverloochening. De cholera was in het stadje uitgebroken en woedde er zoo vreesselijk, dat de aangetasten de krachten misten om hunne medeburgers, die reeds bezweken waren, te begraven. Lijken in de huizen, lijken in de kerken, lijken op de straten en openbare pleinen, en dagelijks wordt de lijkenhoop grooter. Zijn dan al de ongelukkige bewoners veroordeeld om door de pestlucht te sterven?

Geen nood! Daar nadert de edele Zeno de Résimont, de luitenant der zouaven, met een veertigtal der zijnen. 'Broeders,' roept hij zijne makkers toe, 'dwingen kan ik u niet, maar ik zal u bijstaan, zoolang ik kan; wat wilt gij?' En toen allen in heilige geestdrift uitriepen: 'Luitenant, wij zijn bereid!' geleidde hij hen eerst naar de kerk, om hun leven onder de bescherming der allerheiligste Moedermaagd te stellen, en nam daarna een reeds tot ontbinding overgegaan lijk op zijne schouders, gevolgd door de kleine heldenschaar, die weldra Albano van de pestlucht bevrijdde.

Onze koopman nam het eerst het woord. 'Ik heb het vorige jaar het geluk gehad den edelen Belg de hand te mogen drukken op de zouavenréunie te Tilburg,' zeide hij, 'en ik kan u verzekeren, dat zijne toewijding aan de zaak van den H. Stoel eer vermeerderd dan verminderd is.'

'Ja, België mag trotsch zijn op zijn Résimont, doch onder de veertig helden van Albano waren ook negentien Nederlanders, waarvan er drie als helden der naastenliefde bezweken,' merkte de kapelaan op.

Deze herinnering aan het vaderland op de plaats, waar negentien zijner zonen zich een onverwelkbaren roem verworven, deed onze harten sneller kloppen, en nu de trein zijn loop vertraagt en wij Velletri naderen, het punt, waar de bloem der jongelingschap van de geheele katholieke wereld het eerst den voet op Italië's bodem zette, komen ons de roemrijke dagen voor den geest, waarin de ridders van Pius IX voor de oogen der verbaasde wereld eene huichelende revolutie het masker afrukten en haar dwongen zich te toonen zooals zij werkelijk was.

Elk onzer houdt zijne opmerkingen voor zich, daar wij niemand eenigen aanstoot willen geven, en reeds is de trein Velletri voorbij en hebben wij een gezicht op de Pontijnsche Moerassen, alvorens iemand een woord sprak.

'Ziedaar een der duizenden bewijzen voor de vaderlijke regeering der Pausen,' zeide de kapelaan, ons de uitgestrekte vlakte met de hand wijzende. 'Bonifaeius VII, Martinus V, Sixtus V, Pius VI, Gregorius XVI en Pius IX zijn zooveel Pausen, die zich door hun rusteloos werken tot droogmaking der Pontijnsche Moerassen de dankbaarheid der Italianen en van allen, die nog na hen zullen komen, verdiend hebben.'

'Ik dacht,' viel hem de student in de rede, 'dat de romeinsche keizers den grondslag tot de droogmaking gelegd en het daarin reeds zeer ver gebracht hadden; ten minste ik herinner mij gelezen te hebben, dat keizer Trajanus er lusthoven en villa's liet aanleggen.'

‘Dat is waar,’ antwoordde de kapelaan, ‘doch nergens zult ge vinden aangeteekend, dat de Pausen er voor zich zelven plaatsen van uitspanning bouwden, maar wel dat zij den onvruchtbaren grond in houw- en weiland herschiepen en dus niet alleen de voor de bewoners doodelijke uitwasemingen deden ophouden, maar er een land van maakten, waarmeê zij, door het te bewerken, in hun onderhoud konden voorzien. De romeinsche keizers zorgden voor hun eigen genoegen, de Pausen voor het welzijn hunner onderdanen. Ziedaar het groote onderscheid tusschen de cesars en de Pausen.’

‘Zie,’ voegde de koopman er bij, ‘de bekoorlijke weg, die er midden door heen loopt, is eene verlenging van de Via Appia en heet naar zijn ontwerper, den onsterfelijken Pius VI, Linea Pia.’

‘Gij spraakt daar van de Romeinen,’ hernam de kapelaan, zich tot den student wendende; ‘doch niet alleen de werelddwingers, maar ook een nog meer beroemd romeinsch burger, de H. Paulus, heeft er sporen achtergelaten.

‘Ziet gij daar die drie huizen bij elkander staan? Zij vormen een gehucht en heeten! Forappio. Het was daar, dat de groote apostel voor het eerst de Kristenen van Rome ontmoette, wier geloof dpor de gansche wereld beroemd was. Het was daar, dat de romeinsche Kristenen voor het eerst de gelaatstrekken zagen van den man, wiens werken, genie en moed zij bewonderden!

'Zeker, de Pontijnsche Moerassen hebben eene wereldberoemde vermaardheid. Julius Cesar, Augustus, Trajanus, Cicero, Horatius, Virgilius, Mecenas, Appius en meer anderen hebben er gewoond, doch al die helden, al die groote mannen verdwijnen voor mijn held, voor den overwinnaar der cesars, der dichters, der redenaars en der wijsgeeren, voor Paulus, den gevangene van Kristus!'

De kapelaan was in vuur geraakt, zoodat de woorden van zijne lippen rolden en ons onwillekeurig meêsleepten. Ook de student deelde in die gevoelens en drukte de hand van zijn welsprekenden reisgenoot.

'Ja,' zeide hij getroffen, 'de romeinsche bodem is bezaaid met historische herinneringen. Naast de oude romeinsche krijgshelden verrijzen overal de groote geloofshelden van het nieuwe licht, en juist daarom schijnt hij mij grootscher en eerbiedwaardiger toe.'

Een nieuw gefluit kondigt ons aan, dat wij Capua naderen. Op het hooren van dien naam overstelpen ons weêr nieuwe herinneringen. Immers, tot het kleinste grasscheutje in den omtrek herinnert aan den geduchten carthaagschen veldheer Hannibal, die eenmaal de romeinsche keizers op hun troon deed beven.

De student las de gedachten op onze gelaatstrekken en leidde het gesprek in.

'Capua,' zeide hij, 'is bekend om het carthaagsche leger onder Hannibal, dat na den slag van Cannae, waarin bijna de gansche romeinsche ridderschap het leven liet, er zijne winterkwartieren opsloeg. Hadde Hannibal toen zijne legioenen naar Rome laten oprukken, in plaats van ze in eene vadsige rust onbekwaam te maken om de romeinsche scharen onder de oogen te komen, Rome zou onder zijne slagen zijn gevallen.'

'Ik kan met dit oordeel niet instemmen,' merkte ik op. 'Vooreerst toch ontbrak het Hannibal aan het noodige krijgsmaterieel om eene stad als Rome aan te randen, en ten andere waren de krijgers, die deze wallen te verdedigén hadden, volstrekt niet ontmoedigd. Door Rome aan te vallen, zou hij zijn krijgsroem in gevaar gebracht hebben, terwijl het te voorzien was, dat hij in een enkelen dag al de voordeelen zou verliezen, welke hem zijne overwinningen bezorgd hadden.'

'Wat er ook van moge zijn,' hernam de kapelaan tusschenbeide komende, 'de menschelijke wijsheid is in alles en overal beperkt, en Rome, de stad der Voorzienigheid, moest nog niet vallen; integendeel, zij moest grooter worden tot het rijk gekomen was van den Messias, den onsterfelijken Koning der eeuwen en der rijken.'

De trein stoomde verder en naderde het einddoel zijner reis. Gedurende den korten afstand, welke Capua van Napels scheidt, had ik meer dan eens uit het raamke van het portier gelegen om het eerste teeken der tooverachtige stad te zien, doch tevergeefs. Zelfs de Vesuvius hield zich schuil.

De kapelaan, die deze reis meermalen gemaakt had, raadde mijne spanning.

'Blijf maar stil zitten,' zeide hij, 'want als men Napels van de landzijde nadert, valt het gezicht der stad altijd tegen. Eenige armzalige huizen, dat is alles wat gij het eerst zult te zien krijgen. Wanneer men van Napels een grootschen indruk wil hebben, moet men de reis over zee doen, van waar de stad zich in al hare pracht vertoont.'

Ik volgde dien raad, en weldra stapten wij aan de uitgestrekte statie op napelschen grond af, waar wij in een oogwenk omringd werden door een leger lazaroni, die ons met geweld hunne diensten wilden opdringen.

(*Wordt vervolgd.*)

Nathalie.
Eene novelle door Mathilde.
(*Vervolg.*)

‘En,’ begon de eerste weêr even scherp, ‘waarom is zij dan niet bij haar man? Is dat poolsche mode? Of is ze van hem af?’

‘Ja, zij leeft gescheiden van hem en van haar eenig kind, omdat zij haar godsdienst hooger schat dan alle voordeelen van rijkdom en anzien, ja, zelfs dan de heiligste banden der natuur.’

‘Waarom is zij dan met hem getrouwd? Waarom niet eerst goed uit hare oogen gekeken vóór zij zoo'n man haar jawoord gaf?’

‘God beware u voor zulk een boete als de arme prinses opgelegd is om die fout; indien uwe liefdeloosheid half zoo streng gestraft moest worden, Margareta, wat zoudt gij te beklagen zijn!’

‘Nu, ge kunt het me kwalijk nemen zooveel ge wilt, maar ik zeg u, dat ik blij ben als een engel, dat ge bewaard gebleven zijt van zoo'n huwelijkt’

Henriette zag afkeurend op haar zuster neêr en Paul naderend, fluisterde zij hem toe:

‘Als ge weêr naar die dames gaat, Paul, neem mij dan met u meê!’

Dankbaar drukte hij haar de hand, en zoo kwam het dan dat Louise en Vera haren beschermer dien middag niet alleen zagen verschijnen.

Louise was zeer verheugd eindelijk een blijk van sympathie te mogen ontvangen van een der zusters van Paul.

Henriette was diep getroffen door de zoo verschillende uitdrukking van beider smart, en 't speet haar van harte, dat zij zich vroeger zoo dikwijls geërgerd had aan Pauls vriendschap voor de Florinsky's.

‘We moeten over de toekomst spreken,’ zeide Louise met een weemoedigen lach, terwijl Henriette met Vera in den tuin wandelden. ‘Ge hebt al onze bezittingen en stukken nagezien. Zou er genoeg zijn om de opvoeding van Vera te bekostigen? Want zij moet een uitstekende opvoeding ontvangen; alles wat haar overblijft zijn de talenten, welke zij ontwikkelen moet.’

‘Helaas, mevrouw, 't is niet veel voor u tweeën!’

‘Denk niet aan mij, maar alleen aan haar. Ik weet niet hoeveel het schoolgeld hier bedraagt, en 't is hoog tijd dat Vera op een pensionaat komt, zij weet nog niet veel.’

‘En ge wilt u dus van haar scheiden?’

‘Het moet!’

‘Maar gij zelve dan?’

‘O, ik,’ en een smartvolle trek teekende zich om haar lippen, ‘ik zal mijn weg wel vinden; ik heb uw nicht geschreven, welke ramp ons getroffen heeft, en haar verzocht voor mij een betrekking te zoeken bij een oude dame als gezelschapsjuffrouw.’

‘Gezelschapsjuffrouw, gij?’

‘Nu, wat zou dat? Mijnheer Paul, u weet mijn geheim, maar laat het aan u goed toevertrouwd zijn. Ik wil niets anders wezen dan Louise Florinska.’

‘Vergeef mij, ik heb't mijne zusters gezegd.’

‘Maar voor haar zal het toch ook wel een geheim zijn.’

Paul zuchtte.

‘Ik vrees, dat alles spoedig in alle hoeken der stad zal bekend zijn. 't Was zeker onvoorzichtig van mij, maar ik moest haar zeggen welke onoverkomelijke hinderpaal mij belet iets anders voor u te wezen dan een trouwe vriend.’

Zij glimlachte.

't Is misschien dwaas van mij mijn treurigen toestand te willen verbergen; beter dan als jong meiske zal ik als getrouwde vrouw de beschermster van Vera kunnen wezen, doch ik schrik er voor terug: een gescheidene vrouw is nergens op haar plaats.’

‘Maar om welke verheven reden hebt gij daarin toegestemd?’

‘Dat is niemands zaak; 't hindert mij door de wereld te worden gelaakt of geloofd. Ik zal mij, zoo men hier mijne geschiedenis kent, buitenslands begeven en dan niet alleen voor mij zelve maar ook voor Vera zorgen.’

Zij stond op.

‘Ik ga naar uwe zuster, zij zal mij onber leefd vinden, omdat ik haar zoo lang alleen laat. Wees zoo goed en beantwoord mijne vraag spoedig.’

Drie maanden later kon men aan het landhuis met groote letters op een bord lezen: ‘Te huur!’

De bewoonsters waren vertrokken.

Louise was gezelschapsdame geworden eener rijke geldersche barones, die voor hare gezondheid den geheelen zomer alle badplaatsen afreisde en den winter te Parijs doorbracht. De kleine Vera zuchtte achter de hooge muren van een pensionaat.

Michel was terug naar Polen, waar hij zijne kinderen en kleinkinderen had achtergelaten om zijn ouden meester te volgen; en Paul verhaalde alleen aan Henriette van zijn zorgen als voogd, van zijne schoone voorbijgevlogen droomen, en soms gingen zij samen bloemkransen leggen op het graf van den armen balling graaf Florinsky.

X.

In eene kleine, doch nette villa even buiten Wiesbaden zat Louise Florinska onder de warande.

't Was een warme middag in de maand augustus.

Haar meesteres had zich in het salon teruggetrokken, waarvan alle stores neêrgelaten waren en rustte een weinig uit van de vermoeinissen, welke zij dien morgen ondervonden had.

Mevrouw Ten Berghe was een flinke dame van even veertig jaren, aan wie men het niet kon zien, dat zij altijd badplaatsen voor haar gezondheid bezoeken moest en de hollandsche lucht niet verdragen kon.

Zij was door haar huwelijk met den doodgoeden, maar geestzwakken baron Ten Berghe schatrijk geworden, doch daar zij een buitengewoon ontwikkelde vrouw was met een warm hart en een levendigen geest, ontbraken haar te midden harer rijkdommen het geluk en de tevredenheid.

Zij leefde in de volmaaktste harmonie met haar man, doch hij was inderdaad niet veel meer dan haar vertrouwde bediende; toen haar eerste zucht naar schitteren en behagen voorbij was en haar huwelijk ongelukkig genoeg kinderloos bleef, begon zij zich erg te vervelen, verbeeldde zich nu eens dat zij aan een borstkwaal leed, dan weêr aan een algemeene verzwakking, ofschoon Louise, toen zij voor de eerste maal het ontbijt zag der zoogenaamde zieke, niet begreep hoe zelfs een gezond mensch zooveel zou kunnen verdragen.

Bij deze inbeelding voegde zich een ware hartstocht naar gedroogde planten.

Zij had op haar buitengoed bij Arnhem een prachtig herbarium, dat zij altijd op hare reizen vermeerderde.

Haar eerste blik, wanneer zij op een badplaats aankwam, betrof den plantengroei.

‘Och, lieve man,’ zeide ze dan, ‘we moesten hier niet te lang blijven, de lucht is niet goed voor mijn borst, en de planten, welke ik daar zie, heb ik allen reeds.’

‘Wel, Anny, laat ons dan maar dadelijk heengaan, als ge wilt; ge weet, ik ben alleen daar gaarne, waar gij u gelukkig voelt.’

Niemand was verheugder dan hij, dat zijn lieve, maar zeer lastige vrouw in haar gezelschapsdame iemand vond, die zonder klagen en altijd even gewillig haar volgde op hare groote wandelingen, die evengoed voor haar borst als voor haar herbarium heetten.

Louise bekleedde spoedig een groote plaats in het ledige leven der barones. Zij kon zoo gepast praten, vooral niet te veel, wat de zenuwen der zieke niet verdragen konden; zij had zulk een fijnen tact en manieren, als behoorde zij tot de groote wereld.

Reeds verscheidene dames hadden hei beproefd mevrouw Ten Berghe tot gezelschap te strekken, maar allen gaven het op; Louise alleen scheen het ahijd even gaarne, even verheugd te doen.

Nu zat zij stil en vermoeid met een brief in de hand.

Vera had dien geschreven, 't Arme kind was nu een weinig getroost over de wreede scheiding, welke zij ondergaan had; zij gewende zich goed in het pensionaat. De meesteressen waren vriendelijk en 't was zeer pleizierig eens met andere meiskes te kunnen omgaan; eenige vroolijke uitdrukkingen, hier en daar aan haar pen ontsnapt, gaven Louise de bewijzen, dat

Vera waarheid sprak en wezenlijk zich wat meer op haar gemak begon te gevoelen.

‘Ik heb toch niet verkeerd gehandeld,’ dacht Louise; ‘zoo is het 't beste. Ik verdien hier veel geld en kan een groot gedeelte daarvan sparen: zoo verzamel ik voor mijn zuster een kapitaaltje, dat haar later goed te pas zal komen, en mijn leven hier is als dat eener groote dame.’

Een treurige glimlach kwam op haar lippen. Zij dacht aan het verledene; snel nam zij haar werk weêr op, want niets, - zij had dit herhaaldelijk ondervonden, - is beter dan de arbeid in staat, om de smart en de treurige herinneringen te verdrijven.

Een poos had ze vlijtig gewerkt, toen de barones het salon verliet en onder de warande trad.

HET SPOORWEG-OPROER IN AMERIKA. - EENE CAVALERIE-CHARGE TE PITTSBURG.

‘Zeg eens, Louise,’ sprak zij, ‘ik heb er nog spijt van, dat we die ‘Deuthera heptaphyllos’ nog niet gevonden hebben. Hij moet stellig in 't bosch zijn achter de grieksche kapel. Maar ik ben te zwak om vandaag uit te gaan, zoudt gij vóór de thee niet even daarheen willen gaan om ze te zoeken?’

Dat het zeer warm was, en dat Louise, die stellig een zwakkere gezondheid had dan zij, nog vermoeid was van de verre morgenwandeling, bedacht de barones niet.

‘Zeer gaarne, mevrouw,’ antwoordde ze, ‘als u me uitlegt hoe die plant er uitziet.’

‘U uitleggen? Och, Louise, hoe zal dat gaan? Ik zou ze onder duizenden kennen, maar u duidelijk te maken, hoe ze er uitziet, daar wanhoop ik aan. Ge hebt niet het minste verstand van botanie. Ik gaf u Linnaeus; hebt ge hem uitgelezen?’

‘Nog niet, mevrouw!’

‘Ik vreos, dat ge weinig lust hebt in die heerlijke studie; ge zult het nooit leeren. Hoe laat is het? Nog geen vier uur. Wel me dunkt dat het 't beste was, wanneer wij, voordat de baron wakker is, eens even een wandeling maakten door het bosch, dan zijn wij er in een kwartier.’

‘En vreest ge geen te groote vermoeidheid?’

‘Ik ben bijzonder wel; ik moet er gebruik van maken, als ik zoo sterk ben. Maar ik heb van middag bijna niets gegeten, hebt ge dat niet opgemerkt, Louise? Alleen om mijn man genoegen te doen, bediende ik mij tweemaal van de soep.’

‘Als u van avond dan maar niet benauwd wordt.’

‘In 's Hemels naam! Ik zal dan ten minste mijn Deuthera hebben.’

‘Zal ik onze hoeden maar halen?’

Wanneer ge zoo lief wilt zijn!’

‘Een engel van een meisje!’ dacht zij. ‘Altijd even gewillig, even vriendelijk. Wat een verschil met Adriana, en Dorothea, en Pauline!’ Louise kwam terug; beide dames zetten de hoeden op, trokken de handschoenen aan en gingen 't bosch in.

De wandeling duurde langer dan een kwartier.

Telkens meende mevrouw Ten Berghe, dat zij de gezochte plant gevonden, maar even dikwijls bleek het dat zij zich vergist had; eindelijk vond zij 't lang gewenschte, maar nu waren ze ook zeer dicht bij de vlakte, waarop de grieksche kapel met hare koepels staat.

‘Ik zou wel eens willen weten of de kerk open is; ik zou ze gaarne op mijn gemak zien, en dan moest ge mij alles uitleggen, Louise,’ zeide de barones. ‘Ge zijt een russische en zult dus alles wel nauwkeurig weten.’

‘Vergeef mij, mevrouw, ik ben een poolsche.’

‘'t Is waar ook; ik verbeeld me altijd, dat Polen en Rusland zoowat tegenover elkaar staan als Gelderland tegenover Holland.’

‘In ons oog niet, mevrouw; maar ik zal u alles wel zooveel mogelijk verklaren.’

Louise was doodmoê, maar de barones, die haar plant vol zorg in haar Baedeker had gelegd, was te verheugd om afmatting te voelen. Zij stapte door en bleef voor de kunstig uitgesneden bronzen deur staan.

‘Kom eens hier, Louise,’ zeide zij; ‘er liggen tapijten op de trappen en een soort van koster loopt driftig onder het portaal op en neêr. Zou er iets bijzonders op handen zijn?’

‘Ik zal 't eens vragen,’ antwoordde Louise. Spoedig kon zij vertellen, dat een huwelijk zou ingezegend worden.

‘Een russisch huwelijk! dat zou ik gaarne willen zien; zeg, Louiselief, zou er geen middel zijn om binnen te komen?’

‘Zeker wel, mevrouw; er is iets dat alles mogelijk maakt,’ en zij deed een beweging met den duim en den voorsten vinger.

‘Daar hebt ge mijn beurs, kindlief; zorg dat ik er in kom, kost wat kost.’

Louise ging weêr naar den koster en 't gelukte haar na eenige onderhandelingen de bronzen deur te doen openen.

Er bevonden zich nog slechts weinigen in de keurig ingerichte kapel, met haar prachtige muurschilderingen, gekleurde glazen, marmeren graf, enz., doch waarin men geen enkel gesneden beeld vond, behalve dat op 't monument der vorstin, haar zelve voorstellend, den doodslaap slapend.

Nieuwsgierig zag mevrouw Ten Berghe, die protestant was, rond.

‘Wat een schoone kerk, Louise; dat is toch zeker een kerk zooals die, waar gij altijd naar toe gaat. Als ik u was, zou ik liever 's morgens hierheen wandelen, dat is een heerlijke wandelingen veel dichterbij dan de stadskerk.’

‘Het is een grieksche kapel, mevrouw!’

‘En gij zijt roomsch, dat is waar ook. Ge moet mij eens vertellen, waar het verschil eigenlijk in bestaat. Ik heb me nooit erg met theologie ingelaten.’

(*Wordt vervolgd.*)

Rebus N°. 12.

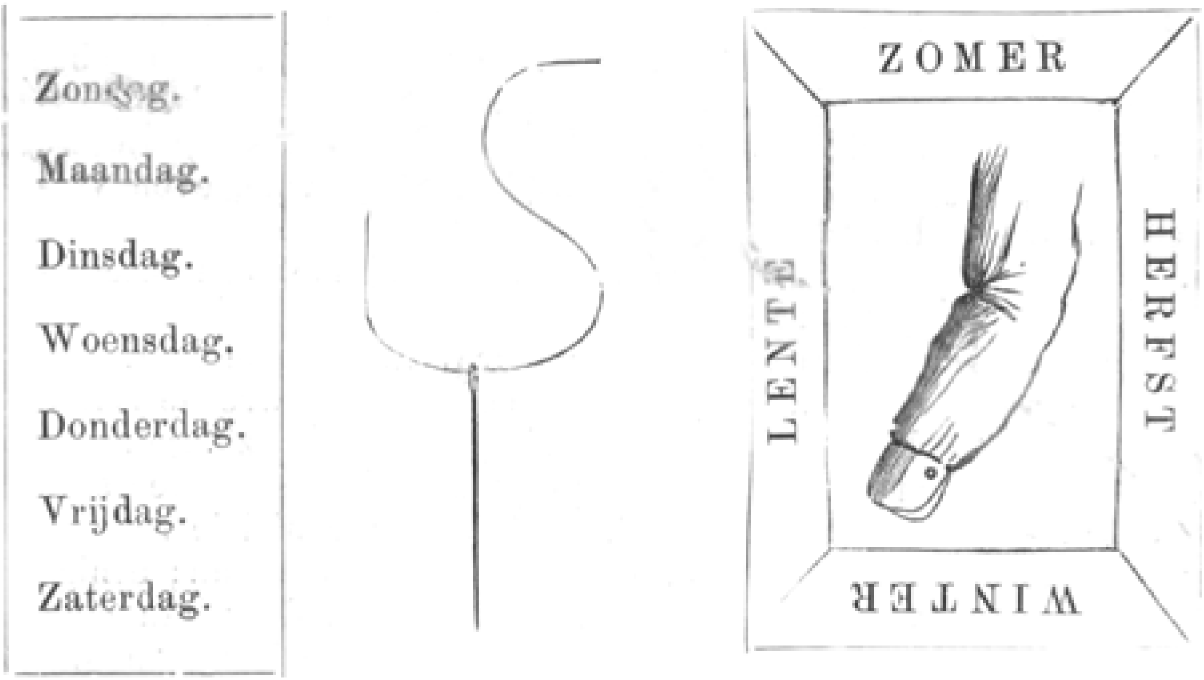

Zondag.
Maandag.
Dinsdag.
Woensdag.
Vrijdag.
Zaterdag.

Bericht.

De geabonneerden op den negenden jaargang, wier oplossing, vóór den 29 september ingezonden, nauwkeurig overeenkomt met die, welke in het nummer der *Belgische Illustratie* van dien dag verschijnt, zullen recht hebben op de volgende premiën:

Een der eerste zeven jaargangen voor
fr. 2.59.

Het portret van Z. Em. den Kardinaal-Aartsbisschop van Mechelen, in prachtigen kleurendruk, bestaande uit 20 steenen, dat in den handel 15 franken kost, voor
fr. 2.50.

Oplossing van Rebus N°. 11: TWAALF AMBACHTEN, DERTIEN ONGELUKKEN.

Zoodra de oplossing van een rebus in de *Belgische Illustratie* verschenen is, zal de abonné, wiens oplossing daarmeê volkomen overeenkomt, aan het adres der *Administratie te Brussel* een postmandaat kunnen doen toekomen voor het bedrag der premie, welke hij verlangt. Er wordt geen gevolg gegeven aan de aanvragen, die niet door een postmandaat vergezeld gaan.

[Nummer 49]

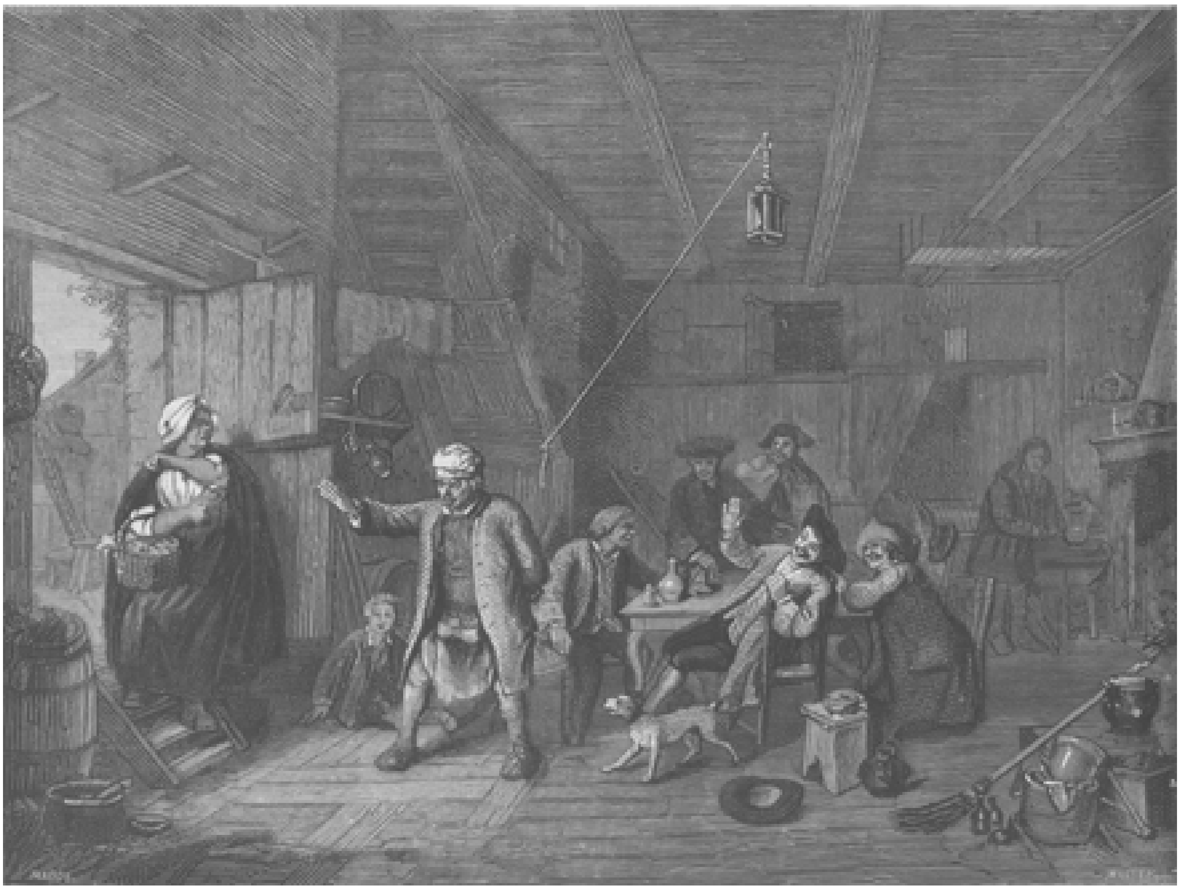

UIT DE KROEG GEHAALD, NAAR J.B. MADOU.

Geillustreerd nieuws.

De oorlog in het oosten.

Het is een gewoon terugkeerend verschijnsel in vredestijd telkens, nu eens onzekere, dan weêr meer duidelijke oorlogsgeruchten te vernemen, terwijl, wanneer de oorlog uitgebroken is, dikwijls allerhande geruchten van wapenstilstand en vrede de ronde doen. Een zoodanig verschijnsel is zeer verklaarbaar; de maatschappij zoowel als de persoon wordt telkens door de dobbering van hoop en vrees geslingerd; ademt alles vrede en heerscht er voorspoed en rust, dan is het minste wolkske, 't welk zich aan den staatkundigen hemel vertoont, voldoende om een opkomend onweêr en eene geweldige uitbersting te doen vreezen; breekt eenmaal de strijd los in een land en zijn dientengevolge de bronnen van handel en nijverheid voor een geheel werelddeel verstopt, dan hoopt men altijd weêr en doet een enkele lichtstraal, die door de wolken heenbreekt, dikwijls ‘Vrede, vrede!’ roepen, al klieft de bliksemstraal nog den hemel en al hoopen zich aan den horizon nieuwe donder wolken opeen.

Sedert de weinige maanden dat de oorlog begonnen is, heeft dit laatste verschijnsel zich reeds meermaals voorgedaan; vooral na Gurko's stoutmoedige *coup de main,* - toen het den schijn had, dat de russische troepen, eenmaal den Balkan overgetrokken, door het opene en vlakke Rumelië zonder al te grooten tegenstand op Adrianopel en Constantinopel zouden aanrukken en de russische arend weldra zijn klauw naar de stad aan den Bosphorus zou uitsteken, - namen die vredesgeruchten een meer bepaalden vorm aan en meende men, dat het vernederde en weerlooze Turkije den overwinnaar te voet zou vallen en den vrede afsmeeken.

Die verwachting, overigens geheel en al ongegrond, is door den loop der gebeurtenissen verdwenen. De voor de Turken even gunstige als roemrijke gevechten in de laatste dagen van juli bij Plevna geleverd, hebben eene geheele omkeering in den toestand gebracht, en er wordt niet meer van vrede gesproken, maar ‘Oorlog, oorlog!’ klinkt de kreet: ‘Oorlog tot het uiterste!’

Dergelijke vermoedens en beschouwingen berustten echter op geheel verkeerde begrippen van den politieken toestand van Europa. De vredesgeruchten vóór den slag bij Plevna waren ongegrond. Zelfs. al had Rusland zijne overwinnende hand over geheel Rumelië kunnen uitstrekken en de turksche legers en vestingen onschadelijk maken, dan nog zou Europa zeer verre van den vrede verwijderd geweest zijn. Ook met den vijand voor de poorten van Constantinopel had de porte aan geen vrede kunnen denken, zonder haar bestaan op het spel te zetten. Hare onderdanen hadden, door den strijd met den eeuwenouden vijand verhit en door den uitgebersten godsdienstoorlog tot het uiterste gebracht, nimmer een vernederenden vrede aangenomen, die eene soort van voogdijschap niet alleen over de Kristenen, maar zelfs over de Mahomedanen in het turksche rijk ten gevolge moest hebben. Daarenboven hadden Engeland en Oostenrijk Ruslands opperheerschappij in het schiereiland van den Balkan nooit geduld, en de overgroote oorlogstoebereidselen van het eerstgenoemde land, de bedrijvigheid die in zijne arsenalen heerschte, het uitzenden van oorlogsschepen met landingstroepen naar de Middellandsche-Zee, evenals de redevoeringen der ministers in het Parlement, bewezen genoegzaam dat Engeland zich op alles voorbereidde en den Rus niet ongestraft tot den Bosphorus zou laten doordringen. Oostenrijk van zijnen kant had reeds de mobilisatie van eenige

legerkorpsen bevolen en trok groote troepenmassa's aan zijn zuidergrens bijeen, toen de turksche overwinningen zoowel Engeland als Oostenrijk van verdere maatregels woêrhielden, waardoor het gevaar voor een algemeenen oorlog aanmerkelijk verminderd was.

Men kan met grond zeggen, dat de nederlagen der Russen den toestand in Europa gezonder en minder dreigend gemaakt hebben. Het is mogelijk, dat de oorlog langer duurt - alles duidt aan dat, daargelaten onvoorziene omstandigheden, de veldtocht in 1878 zal hervat worden - maar de kansen, dat de oorlog gelocaliseerd zal blijven, zijn veel geklommen, evenals de waarschijnlijkheid, dat een gebeurlijke vrede tot eene bevredigende oplossing der oostersche quaestie zal leiden. Worden de russische legers voortdurend geslagen, dan zal de czaar door uitputting of geldgebrek eenmaal moeten besluiten tot den vrede, die door de tusschenkomst der mogendheden nog altijd betrekkelijk gunstig voor het lot der Kristenen in Turkije zijn zal; lijden de turksche troepen integendeel de nederlaag, dan kan Turkije, door de levenskrachten die het bewezen heeft te bezitten, zooal op geen voordeeligen, dan toch op een eervollen vrede rekenen en zullen de Turken, na den ongelukkigen maar zeker roemrijken strijd, gemakkelijker het hoofd in den schoot leggen.

Wij herhalen dus: de wending, die de oorlog sedert het laatst van juli genomen heeft, kan niet anders dan gunstig op den toestand en de toekomst van Europa werken.

Terwijl de wederzijdsche legers in Europa, in afwachting van een beslissenden veldslag, weken lang schier werkeloos tegenover elkander bleven liggen, had er evenmin in Klein-Azië iets belangrijks plaats, sedert de Russen den slag van Zewin verloren en, op hun eigen grondgebied teruggedrongen, het beleg van Kars moesten opbreken. De oorzaken dezer werkeloosheid zijn niet ver te zoeken. De aanzienlijke verliezen, welke de russische opperbevelhebber Loris Melikoff bij verschillende ongelukkige ontmoetingen geleden had, maakten het hem onmogelijk, met zijn sterk verminderd en gedemoraliseerd leger van uit Alexandropolis opnieuw aanvallend op te treden, terwijl de beloofde versterkingen òf lang onderweg bleven wegens den verren afstand òf in het geheel niet aankwamen, daar ze op het europeesch oorlogsterrein zelve nog meer noodig waren. Doch ook de Turken konden er niet aan denken aanvallend te werk te gaan en met eene voldoende legermacht Trans-Kaukasië binnen te trekken. Behalve dat zij daartoe geen voldoend aantal troepen bezaten, zijn de turksche troepen, hoe dapper en met welk goed gevolg zij zich ook achter wallen en verschansingen weten te verdedigen, minder voor een aanvallenden oorlog geschikt.

Moukhtar-pacha's leger bleef zich dus in de nabijheid van Kars tot het defensieve bepalen, wat ten gevolge had, dat zich alles weken lang tot schermutselingen en onbeduidende voorposten-gevechten bepaalde. Alleen bij Batum werd voortdurend hevig gevochten met gunstigen uitslag voor de Turken, zoodat de Russen, na voor deze zeehaven duizenden soldaten verloren te hebben, genoodzaakt waren het beleg op te breken en zich aan den rechteroever van de Tschuruksu in een verschanst kamp voor den aanval des vijands te vrijwaren.

Wat het russische hoofdleger betreft, dit heeft eerst den 18 augustus de operatiën opnieuw begonnen, door met 48 bataljons infanterie, 10 regimenten kavalerie en 110 kanonnen van uit Alexandropolis over de grenzen te trekken en, in het geheel 35.000 man sterk, een aanval op het turksche legerkamp bij Kars te wagen. Zooals gewoonlijk werd de strijd door een hevigen artilleriekamp geopend, om weldra in een algemeenen aanval over te gaan.

Alle pogingen der Russen om den vijand uit zijne positiën te verdrijven, stuitten af op den heldenmoed der turksche troepen, die met eene bedaardheid en onversaagdheid streden, de beste europeesche soldaten waardig. Hoe dikwijls de Russen ook aanvielen, ze werden telkens met groot verlies teruggeslagen, tot de divisie van Hussein-Hamid met zijn linkervleugel vooruitrukte en de Russen dwong den aanval voorgoed op te geven. Het was omstreeks vier uur van den middag, toen deze laatsten hunne stellingen en in allerijl het slagveld verlieten, achtervolgd door de kavalerie van den dapperen Chizi-Meh-med-pacha, den zoon van den bekenden Schamyl, die den vijand nog een honderdtal gevangenen ontnam.

De verliezen der Russen bedroegen 1500 man, terwijl de Turken, behalve een honderdtal gevangenen, eene menigte wapenen en munitie buit maakten. Zij zelven schatten hunne eigene verliezen op niet meer dan 100 man; russische opgaven spreken echter van 800 dooden en gekwetsten.

Terwijl Russen en Turken elkander met hevigheid bekampen, blijven de Bosniërs, Horzegowineezen en Bulgaren, ten wier behoeve de czaar gezegd heeft het zwaard uit de scheê te trekken, zooal geen rustige, dan toch werkelooze toeschouwers van den strijd. Slechts een enkel oproerhoofd was, na een kamp van twee jaren, in Herzegowina overgebleven, de bekende Despotovitz, die met ongeveer 3000 man den Turken nog altijd het hoofd bood. Ook dit partijhoofd is nu van het oorlogstooneel verdwenen, ten gevolge van de turksche militaire operatiën in de eerste helft van de maand augustus.

Despotovitz bevond zich sedert eenigen tijd met zijne bende in het dal van Erni-Potok, welks omringende hoogten hij van verschansingen voorzien had; verschillende aanvallen der Turken had hij afgeslagen, daar deze te weinig talrijk waren om de oproerlingen uit hunne uitmuntende stellingen te verjagen. Op grond dezer ervaring verzamelde Ismet-pacha, de turksche bevelhebber in die streken, eene groote troepenmacht, waaronder zich 4000 nizams bevonden, en kwam hij den 3 augustus in de nabijheid van het Erni-Potok-dal aan. Den volgenden dag had de aanval plaats. Despotovitz verdedigde zich woedend; verschillende aanvallen sloeg hij af en al de vijanden, die binnen de verschansingen gedrongen waren, werden neêrgesabeld. Toen echter 2000 nizams onverwacht in den rug zijner stelling verschenen, waardoor hij langs alle zijden te gelijk kon aangevallen worden, werd zijne positie onhoudbaar. Hij was genoodzaakt met een gedeelte zijner troepen op oostenrijksch grondgebied de wijk te nemen, waar hij onmiddellijk ontwapend en geïnterneerd werd.

De buit der Turken was een duizendtal geweren, talrijke kisten munitie, twee kanons en eenige vaandels. Van groot belang is het voor hen, dat zij zich thans tegen de Montenegrijnen kunnen wenden, die na het vertrek van Suleiman-pacha opnieuw aanvallend opgetreden zijn.

Twee schilderijen
Van J.B. Madou.

In onzen vorigen jaargang gaven wij reeds, met een portret, eene biographie van den geestigen schilder, naar wiens stukken onze eerste en laatste gravures genomen zijn. De twee jongens, die hun vacantietijd vieren met zoolang als zij zijn op den grond

te liggen en de prentjes van het door't bladeren bijna versleten prentenboek te kijken, vormen slechts eene eenvoudige groep, maar toch zit er leven in. De echtgenoot, die door zijne weêrhelft uit de herberg gehaald wordt en op een vingerwenk der gevreesde als een schooljongen die een potje gebroken heeft, komt aansleffen, is echter eene nauwere beschouwing overwaardig. Het geheel herinnert aan een Teniers, die de bierdrinkende Vlamingen bij hun ‘potteke faro’ meer dan eens geschilderd heeft, en 't is zeker dat hij de manier van Teniers grondig heeft bestudeerd. De herbergzaal zelve, met haar alles behalve aantrekkelijk ameublement, waar de drinkebroêrs rondom de tafel zitten en den pantoffelridder uitlachen, is geheel van Teniers’ tijd en in zijne meest op den achtergrond gelegen schuilhoeken zoo nauwkeurig weêrgegeven, dat zij de bewondering opwekt van alle kunstkenners. Er zit dan ook bepaald eene grondige studie in en het is een der beste bewijsstukken van Madou's talent.

Dolce far niente,
Naar Charles Landell.

Italië is het land der citroenen en oranjeappelen, heeft eens een schrijver gezegd, die er heenging om zich te verfrisschen aan het na-

tuurschoon, dat dit zonnige land te zien geeft; wie echter verder ziet zal moeten zeggen, dat de medaille hare keerzijde heeft en dat naast die weelderige zuidvruchten het beeld van den luien en morsigen bewoner rijst: eene slechte schilderij in een prachtige lijst. De bodem is te mild om den bewoner tot zwaren arbeid aan te sporen, en zelfs van den noodzakelijken arbeid ontspant hij zich door 't geen men *dolce far niente* noemt. De letterlijke vertaling luidt ‘het zoete niets-doen.’

Het jonge meisje op onze gravure neemt haar *dolce far niente,* geleund tegen het portiek eener kerk of van een paleis, en in hare houding leest men de vertaling van het Italiaansche onderschrift. Het oorspronkelijke schilderstuk verwierf zijn genialen kunstenaar een grooten naam, welke later voorgoed gevestigd werd door zijne nieuwere producten.

Electrisch licht.
IV.
(*Slot.*)

In een vorig nommer beloofden wij een afzonderlijk artikel over de deelbaarheid van het electrisch licht, eene eigenschap, waardoor zijne toepassing in het dagelijksch leven mogelijk is geworden. Die eigenschap is belangrijk genoeg om er nader kennis meê te maken.

Als ontdekkers worden genoemd de heeren Jablochkoff en Denayrouze, die beiden reeds geruimen tijd te Parijs proeven hebben genomen en eerst onlangs, in eene nota, de fransche *Académie des Sciences* kennis hebben gegeven van den uitslag hunner pogingen.

Volgens die nota deed de heer Jablochkoff reeds het vorige jaar eene reeks uitvindingen, welke hem allen een stap nader tot het groote resultaat brachten.

De eerste dateert van 30 augustus 1876 en mag wel de belangrijkste genoemd worden.

Wie onze vorige artikelen gevolgd heeft, zal weten, dat de electrische vonk wordt verkregen tusschen de beide polen van een Voltasche kolom, waaraan stukskes houtskool zijn vastgemaakt, en dat het juist de houtskool is, welke aan den lichtboog zijn buitengewonen glans geeft.

Welnu, Jablochkoff stelde de beide polen, in plaats van tegenover, naast elkaar, gescheiden door eene isoleerende smeltbare stof, waartoe porcelein het meest geschikt bleek. Toen hij den stroom sloot, ontstond de lichtboog tusschen de twee stukken houtskool, terwijl het porcelein langzaam wegsmolt, evenals het was van eene keers.

Het voordeel dezer nieuwe vinding is duidelijk. Van af dat oogenblik toch waren de zeer dure en hoogst samengestelde regulateurs, die ten doel hadden de beide stukken houtskool dichter bij elkander te brengen, naarmate zij door het electrisch vuur verteerd werden, geheel overbodig.

Tot dusverre voldeed slechts de regulateur van Serrin aan de gestelde eischen en deze kostte meer dan eene machine-Gramme, terwijl ook zijn onderhoud groote sommen vorderde.

Jablochkoff verkreeg dus licht zonder regulat ur en noemde de naast elkander staande polen de bougie, welke naam door de wetenschap is overgenomen.

In september van hetzelfde jaar bracht hij metaal-oxydes in plaats van porcelein tusschen de beide polen, waardoor hij een licht verkreeg, dat, naar gelang de oxydes, welke hij gebruikte, verschillende kleuren aannam. Dit doet echter minder tot ons onderwerp af, waarom men ons ten goede zal houden, dat wij alleen van deze overigens hoogst merkwaardige uitvinding melding maken.

Van meer belang was de uitvinding, waarmede hij in october voor den dag kwam. Hij ontstak namelijk een aantal lichten, welke hij door middel van een tweede kolom geheel en al van elkaar onafhankelijk maakte, zoodat hij naar verkiezing eene vlam kon uitdooven, zonder dat dit op de andere vlammen eenigen invloed uitoefende.

Toen de proeven dezer uitvindingen bewezen, dat wezenlijk het beoogde doel bereikt werd, verliep er bijna geen week of de heer Jablochkoff vond eene nieuwe verbetering uit, tot hij eindelijk in april van dit jaar een brevet voor zijne uitvinding nam, om met den stroom van eene enkele machine zooveel vlammen te maken als men verkoos, dus de zoolang gezochto verdeeling van het electrisch licht.

Bij de eerste proeven met de bougie zag Jablochkoff terstond, dat hij daarmeê een regelmatiger licht verkreeg dan met den regulateur, en toen hij insgelijks vele vlammen kon maken, schreef hij dit dubbel resultaat toe aan de werking van den stroom op de geïsoleerde stof, welke zich tusschen de beide polen bevond.

De ondervinding bewees dit duidelijk. Wanneer men den stroom der machine eene sterkere spanning gaf, door meer Voltasche elementen op den draad te zetten, dan werd de afstand welken hij kon doorloopen zoo groot, dat men een betrekkelijk groot aantal pitten kon voeden. Daarmeê werden dan ook tegelijk acht bougies ontstoken.

Zoodra men voldoende van deze nieuwe kracht der electriciteit op de hoogte was, wilde de heer Jablochkoff den invloed der vonken van een sterk gespannen stroom op de onsmeltbare lichamen beproeven.

In den hoofdstroom der machine leidde hij daartoe den binnensten draad van een aantal klossen, waarin door een magneet electriciteit opgewekt wordt, en liet de vonk van den inductie-stroom[(1)] op eene plaat van porceleinaarde overspringen, welke tusschen de twee uiteinden van den buitensten draad van elken klos geplaatst was.

Hij zag toen, dat, ofschoon de stroom niet sterk genoeg was om de plaat van porceleinaarde te doen smelten, hij nochtans deze zoo sterk verhitte, dat zij op het punt was witgloeiend te wordon.

Verder leidde hij den stroom op een soort amorce, dat de electriciteit goed geleidt, en 'twelk hij aan den rand der plaat van porceleinaarde vastmaakte. Het gedeelte der plaat, dat op deze wijze verhit wordt, gaf toen eene streep, welke een zeer goede geleider bleek te zijn, en die, als men er een sterken stroom aanbrengt, witgloeiend wordt en een prachtig licht geeft. Het is waar, de porceleinaarde wordt verteerd, doch slechts in geringe hoeveelheid, niet meer dan omstreeks een millimeter per uur.

Tusschen de uiteinden van de metalen draden der klossen ontstaat aldus een prachtige lichtstreep, die men veel grooter kan maken dan door middel van gewone klossen. Daarbij komt nog, dat die geëlectriseerde streep, in plaats van geen lichtend vermogen te hebben, zooals met de inductie-vonken het geval is, een blijvende oven is, die een zacht licht geeft, dat men door meerdere spiralen en door dikkere draden te nemen, naar believen sterker kan maken.

Daar men nu in den stroom een groot aantal klossen en op elken klos verschillende, geheel van elkaar afgescheiden strooken van porceleinaarde kan aanbrengen, zoo volgt daaruit vanzelf de deelbaarheid van het electrisch licht.

(1) Inductie-electriciteit. Zie het vorig artikel.

Bij de proeven door den uitvinder gedaan, gebruikte hij klossen van verschillende grootte, - de sterkte der vlam hangt natuurlijk af van de afmeting van den klos - en door de krachten van de verschillende vlammen trapsgewijze naar hunne sterkte naast elkander te plaatsen, verkreeg hij een opvolgende reeks van lichtende strepen, waarvan de zwakste een licht gaven gelijk aan dat van twee, en de sterkste gelijk aan dat van vijftien gaspitten.

Daar men de stroomen beurtelings in werking kan stellen, vervallen de machines om den stroom der klossen te doen ophouden of in kracht te doen toenemen; de geheele werking der verdeeling is dus niets anders dan een hoofdader, voorgesteld door de reeks binnenste draden van den klos, waarop zich evenveel geheel van elkaar afgezonderde geleiders vertakken, als men klossen op den stroom geplaatst heeft. Elke vlam kan dus naar verkiezing uitgedoofd en aangestoken worden, zonder dat dit de andere vlammen hindert.

De toepassing der nieuwe uitvinding zal waarschijnlijk niet lang op zich laten wachten, daar nu reeds te Parijs verschillende groote inrichtingen door electrisch licht verlicht worden, waaraan de nieuwe verbetering zal worden aangebracht. Misschien komen wij er later nog op terug.

Karel de Groote en zijn tijd.
V.
(*Vervolg*.)

De geschiedenis is rijk aan groote namen op elk gebied; altijd zijn er mannen geweest, die boven hunne tijdgenooten uitstaken of de aandacht hunner tijdgenooten door hunne daden of scheppingen wisten te boeien. De geschiedenis is een Alpenwereld en de namen harer groote persoonlijkheden zijn de namen der bergspitsen, die den lezer, of om in de beeldspraak te blijven, den bezoeker met huivering, zoo niet met eerbied vervullen. Maar welken naam te geven aan Karel den Groote? Ware hij alleen een veroveraar geweest, wiens legers van de Pyreneën naar den Weser, van den Weser naar den Donau, van den Donau naar het hart van Italië gevlogen waren, de oude zoowel als de nieuwe geschiedenis zou zijne gelijken weten aan te wijzen. Maar Karel de Groote is veel meer dan een veroveraar geweest; zijne machtige hand heeft eene wildernis ontgonnen en de boschen geveld, die het zonlicht der beschaving beletten door te dringen. In zijne hand is het Kristendom een lichtende fakkel geworden, die den nacht van het noorden verhelderde. Zijne Franken waren ruwe soldaten, die zich slechts op de slagvelden thuis bevonden en voor wie geen andere roem waarde had dan de roem van het zwaard. Hij echter heeft aan de zijnen het voorbeeld gegeven hoe er nog een hoogere glorie bestond dan die van het ruwe geweld, en dat de overwinningen des geestes grootscher lauweren schenken, oneindig heilzamer gevolgen hebben dan die met bloed en dood zijn gekocht. Een veldheer was hij zooals er maar weinigen de Franken ooit hadden aangevoerd; waar hij in hun midden stond, waren zij zeker van de overwinning; hij leidde hen van het eene slagveld naar het andere en waar hij verscheen, deinsden zijne vijanden af en werden verslagen.

Maar het denkbeeld beheerscht de wereld en wat baatten hem al zijne veroveringen, wanneer hij ze niet vruchtdragend deed zijn? Daarom was hij niet slechts veroveraar, maar ook geloofsverbreider. Voerde de eene hand het zwaard, de andere droeg hest kruis. Hij stond aan het hoofd van het Kristendom en het bloed, door hem en de zijnen uit nooddwang gestort, wischt hij uit door het water des doopsels. Men heeft

er Karel den Groote een verwijt en een grieve van gemaakt, dat hij het Kristendom niet predikte maar opdwong, dat hij de leer der liefde door het zwaard verbreidde. Maar wat geeft dezen geschiedschrijvers het recht, een hedendaagsche maatstaf te nemen voor het beoordeelen van toestanden en gebeurtenissen uit den tijd van Karel den Groote? De wereldgeschiedenis is niet afgespeeld in een hedendaagsch salon, kan niet samengedrongen worden binnen de enge muren van een studiecel.

Maar bovendien, Karel de Groote heeft zelfs voor onzen tijd geene verontschuldiging noodig, en vele natiën, waaronder ook de nederlandsche, zouden er beter aan toe zijn, wanneer zij in hare koloniën en overzeesche bezittingen Karels voorbeeld gevolgd en het Kristendom zooals hij hadden ingevoerd. De toekomst ten minste zou er de vruchten van geplukt hebben en in plaats van volken, die zij met de macht van bajonetten in toom moeten houden, zouden zij thans Kristelijke en beschaafde onderdanen hebben, voor wie billijke wetten genoeg waren.

Karel de Groote bedwong de Saksers, plantte er den kruisboom en ging er met zoo krachtigen arm te werk, dat bij gelegenheid, dat de Saksers opnieuw opgestaan waren, hij er vierduizend vijfhonderd, die van trouwbreuk beschuldigd waren, liet onthoofden. Dit is zeker eene bloedige daad. Maar alvorens te oordeelen, stellen wij eerst het feit in het ware licht

De Saksers, die aan de beide oevers van den Woser woonden, waren sedert eeuwen de plaag en de geesel van Oost-Frankenland geweest. Als de oude Germanen op romeinsch gebied, deden zij ieder jaar strooptochten op de frankische grenzen en het bloed van duizenden weerloozen, door hen geslacht, de vlammen die uit de verbrande dorpen opstegen, teekenden het spoor waar zij waren laags gegaan. Het was een zelfde verhouding als er voorheen bestond tusschen de Indianen van Amerika en de blanke veroveraars uit het Westen, en ook hier was de haat tegen de vreemde indringers, of wil men liever, was de vrijheidsliefde zoo groot, dat de strijd slechts beslist kon worden door eene geheele uitroeiing of vernietiging als zelfstandig volk.

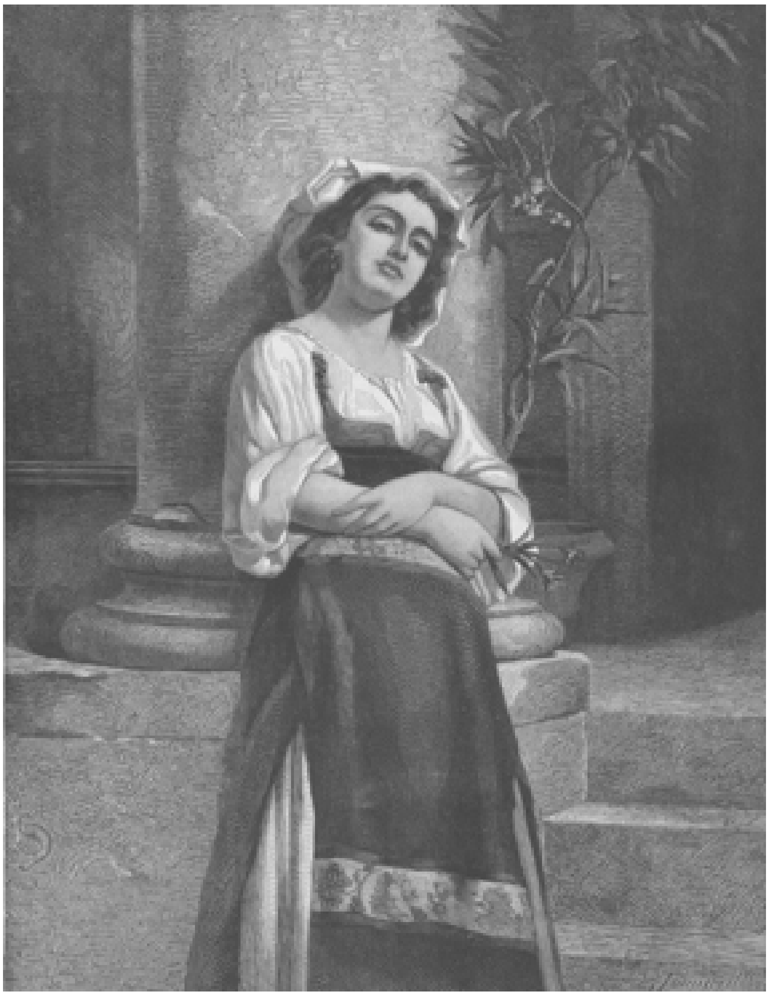

DOLCE FAR NIENTE, NAAR CHARLES LANDELL.

Karels voorgangers hadden verschillende malen oorlogen tegen de Saksers gevoerd. Zoowel Karel Martel als Pepijn hadden de frankische legers tegen hen aangevoerd, en na hen verslagen te hebben, verbonden met hen aangegaan. Maar nauwelijks hadden de Franken den rug gewend, of bondgenooten en gijzelaars waren vergeten en voor de geleden nederlaag en de ondergane ver-

nedering koelden zij hunne wraak op de grensplaatsen, die zij te vuur en te zwaard verwoestten. Alle middelen, die werden aangewend om het Kristendom onder hen te doen wortel schieten, mislukten; de zendelingen, die zich naar hen begaven, gingen een zekeren dood te gemoet, en de kerken en heiligdommen, die werden opgericht, werden spoedig met den grond gelijk gemaakt. Ten bewijze van de verstoktheid dezer volken, hebben wij de geschiedenis der Nederlanden slechts te raadplegen. De Friesen toch waren van saksischen bloede en met vuur en staal moest zich het Kristendom een toegang tot hen banen

Karel de Groote was besloten voorgoed met die volken af te rekenen, maar deze taak was zoo reusachtig, dat zij bijna de helft van zijn leven innam. Niet minder dan vijf veldtochten ondernam hij tegen deze strijdbare volken. Wittekind, de dubbelganger van den germaanschen Herman, voerde de saksische legers aan en wist, ten spijt van nederlaag op nederlaag, den wederstand te doen voortduren. Karel drong hunne landpalen binnen, verwoestte hunne heiligdommen, veroverde en sloopte hunne vestingen, richtte dwangburgten op, nam hen in genade op; maar nauwelijks riepen de belangen des rijks hem naar Spanje of Italië, of de Sakers, de traktaten verscheurende en de gedane beloften vergetende, besprongen de zwakke bezetting, verrasten de stedebewoners in hunnen arbeid en maakten zich aan alle gruwelen schuldig, waartoe wraak en bedwongen woede kunnen aanzetten. Eens wisten zij zelfs eene geheele legerafdeeling, die ter hunner beteugeling was opgetrokken, te vernietigen. Karels geweldige maatregelen tegen hen waren hem dus door de noodzakelijkheid afgedwongen, en dat hij de aanneming hunner onderwerping afhankelijk stelde van hunne aanneming van het Kristendom, vond niet slechts zijn grond in zijne godsdienstige overtuiging, maar was ook een daad van de hoogste staatsmanswijsheid.

GENERAAL GURKO.

‘Vele philanthropen van onzen tijd’ zegt P.P.M. Alberdingk Thym in zijn ‘Karel de Groote en zijn eeuw (741-814),’ ‘mogen in deze geweldige maatregelen slechts roekelooze wraak en veroveringszucht zien; hij, die Karels plannen voor westelijk Europa wel heeft beschouwd, zich geheel uit de negentiende in de achtste eeuw verplaatst en zich de woede der tallooze Saxers voor den geest zal hebben gebracht, het frankische Rijk, dat nog zoovele

DE OORLCG IN HET OOSTEN. - MAHOMEDAANSCHE VLUCHTELINGEN DOOR KOZAKKEN OVERVALLEN.

andere vijanden te bekampen had, gedurig bedreigende, zal in Karels hardheid niet dan een door de noodzakelijkheid voorgeschreven maatregel erkennen, door welken alleen het mogelijk was de Heidenen te bedwingen en, na hen tot rust te hebben gebracht, het Kruis op hunne bodems te planten.'

De aanvang van Karels regeering had veel overeenkomst met dien van zijn vader Pepijn. Ook hij had het rijk te deelen met zijn broeder Karloman, die in geen enkel opzicht tegen hem was opgewassen. Het is een spreuk, door honderden feiten uit de geschiedenis gestaafd, dat waar eerzucht in botsing komt met broederliefde, de broederliefde gewoonlijk de vlag moet strijken. Wie de voornaamste schuld droeg van deze verdeeldheid, vermeldt de geschiedenis niet, alleen bestatigt zij het feit, er tevens bijvoegende, dat Karloman zijn broeder weigerde te volgen, toen deze zou optrekken naar Aquitanië, om de merovingische partij, die daar aan het roer gekomen was, ten onder te brengen. Karel, zegt zijn geschiedschrijver, droeg den haat van zijn broeder met gelatenheid; het terugtreden van zijn broeder belette hem niet Huwald, den vorst van Aquitanië te verslaan, en krachtiger, meer van zijne sterkte en roeping bewust, kwam hij uit den strijd te voorschijn.

(*Slot volgt.*)

Geillustreerde reisschetsen, Door een Nederlander.

II. Napels.

Ik waag het niet te beschrijven hoe de lazaroni ons letterlijk al het draagbare, dat wij bij ons hadden, afnamen, tot zelfs de portefeuille, die ik onder den arm droeg, en hoe wij in optocht, door een zestal dier vriendelijke roovers voorafgegaan, naar het *Hôtel de Genève* geleid werden. De student had er veel pleizier in, en zou hun zelfs zijn strooien hoed te dragen gegeven hebben, indien de zonnestralen niet zoo warm geweest waren.

Aan het hotel was het een loven en een bieden, dat hooren en zien verging, daar de lazaroni elkaar geducht in het haar zaten wie hunner ons den grootsten dienst bewezen had, en dus wie het grootste gedeelte van het drinkgeld zou genieten, zoodat wij besloten aan een hunner eenige franken te geven, met de bijvoeging die onder elkander te verdeelen, waarna wij binnentraden.

Nauwelijks waren wij in de groote zaal, of de student werd begroet door de duitsche familie, waarvan ik in 't begin melding maakte. De heer professor droeg natuurlijk een gouden bril, wat zijn gelaat nu juist niet die deftigheid gaf, welke men gewoonlijk van een bril kan verwachten. Ook zijne vrouw en twee dochters mochten geen aanspraak maken op een gunstig voorkomen, zoodat ik wijsselijk stilzweeg, toen de quaestie in omvraag werd gebracht, om samen Napels te bezichtigen.

Eerst en vooral moesten wij echter dineeren, zoodat wij spoedig aan tafel zaten en het zeer druk hadden over de lazaroni, waarover de professor en onze kapelaan een belangwekkend dispuut voerden.

Onze nieuwe reisgenoot, de professor, scheen veel van uitersten te houden, want op eene aanmerking van den koopman, dat hij de lazaroni voor een schilderachtig volk hield, beweerde de Duitscher vlakweg, dat er geen lazaroni meer bestonden.

‘Zijn de leêgloopers, die ons aan de statie overvielen, dan geen lazaroni?’ vroeg ik verwonderd.

‘Wel neen, mijnheer,’ was het antwoord, ‘het echte ras is uitgestorven. De lazarone heeft tegenwoordig eene woonplaats en oefent een stiel uit, om in de behoeften van zijn gezin te voorzien. Die wijsgeer in vodden gehuld, die u eertijds zijne diensten zou geweigerd hebben - al hadt gij hem ook een goudstuk geboden om op te staan als hij zijne siesta nam - die ongeletterde Diogenes is tegenwoordig beambte, knecht en alles wat gij wilt. Hij kan dan ook lezen en schrijven en draagt kousen en schoenen, zoogoed als de vreemdeling, wien hij zijne diensten aanbiedt, 't Is wezenlijk te betreuren voor Napels, want de stad heeft al hare aantrekkelijkheid verloren, nu de lazarone beschaafd is geworden.’

‘Met uw verlof, mijnheer de professor,’ zeide de kapelaan, ‘daargelaten dat de lazarone de eenige aantrekkelijkheid van Napels zoude zijn, kan ik niet aannemen, dat hij beschaafd is geworden, 't Is waar, hij slaapt niet meer op de straat en eet zijn macaroni niet meer, waar hij die vindt. Ook is hij lang niet meer zoo verwilderd, doch het kenmerk van zijn ras is niet verloren gegaan: hij is nog altijd dezelfde vroolijke, onbezorgde Napolitaan van voorheen, alleen met dit verschil, dat de nieuwe regeering hem tot een politieken samenzweerder heeft gemaakt, toen dat in haar kraam te pas kwam, waardoor zijn kinderlijk geloof geheel is verloren gegaan. Als gij dat beschaving noemt, kan ik mij met uwe uitlegging niet vereenigen.’

‘Ik zal op deze plaats over dit punt niet twisten,’ zeide de geleerde, over de vrijmoedigheid van den kapelaan verbaasd, ‘maar moet u opmerken, dat ik een toetreden tot de heerschende denkwijzen der samenleving beschaving noem, en een beschaafde lazarone is een onding, zoodat ik terecht beweer, dat hij niet meer bestaat.’

‘Wat echter niet wegneemt,’ was het antwoord, ‘dat men in Napels geen voet kan verzetten, zonder hem te zien of te hooren. Gij zult het ondervinden,’ vervolgde de kapelaan, zich tot ons wendende, ‘hij is overal: aan de haven, in de straten, op de pleinen, voor de monumenten, maar vooral aan de statie. Hebt gij hem noodig, dan staat hij voor u. Hebt gij hem niet noodig, dan is hij er ook. Altijd gereed om u diensten te bewijzen, vindt hij gemakkelijk een middel om zich onmisbaar te maken Wilt gij een kerk bezoeken, hij weet er den weg heen. In een museum zal hij u als cicerone dienen. Wilt gij een tochtje te water doen, alle schippers zijn vrienden van hem. Neemt gij een rijtuig, hij opent het portier, doet u instappen en klimt als *jockey* achterop. Onderweg lacht en zingt hij en vermaakt u op duizenderlei wijzen. Bij het einde van het rijtoertje springt hij van zijn zitplaats, borstelt uwe schoenen en kleêren af, ontvangt zijn loon en groet u met een eerbiedig doch ondeugend gezicht, en spoort weêr nieuwe klanten op, die hij op dezelfde wijze behandelt.’

Allen lachten om de aardige beschrijving van den *niet* bestaanden lazarone, en zelfs de twee dochters van den professor lachten meê, ofschoon papa en mama zoo donker zagen als de nacht.

Deze kleine schermutseling beloofde iets voor de toekomst, en in een vroolijke stemming deed ik het voorstel, om met een wandeling door de stad onzen tocht te beginnen.

De professor met zijne vrouw openden den trein, dan volgden de koopman en de architect en daarachter de kapelaan met uw verteller, terwijl de student met de beide jonge dames achteraan kwam.

Terstond viel mij op, dat de stad zelve een schreeuwend contrast vormt met hare ligging, die door de geheele wereld beroemd is. De nauwe, morsige, dichtbevolkte straten, waarin een haveloos volk alles uitvoert, wat eene vlaamsche huismoeder in hare keuken verricht, en dat doet vergezeld gaan van een oorverdoovend geschreeuw, hebben voor mij niets aantrekkelijks.

Overal is de weg belemmerd door koolstronken en ander afval; overal ziet gij slechts vodden en lorren, waaronder zich menschelijke gedaanten bewegen. De huizen maken het niet beter en zijn meestal aan het gezicht onttrokken door halfgewasschen lappen, welke uit alle vensters hangen. Tevergeefs snakken wij naar lucht in deze nauwe en morsige straten, want een reuk van gebraden vet of aangebrande groentens beneemt ons den asem, en ik ben blij dat wij eindelijk door deze walgelijke stegen op een groot plein uitkomen.

'De Strada-di-Toledo,' zegt de kapelaan, 'de prachtigste wijk van Napels,' en wezenlijk, zij vergoedde den onaangenamen indruk, welken de achterbuurten bij mij hadden achtergelaten.

Hier zien wij een aantal prachtige paleizen, zeer levendig afgewisseld door winkels, koffiehuizen en gaarkeukens. Het schijnt er een eeuwige kermis te zijn, want langs de gansche lengte der straat staan aan weêrszijden kramen en tenten opgeslagen, waarvan de eigenaars met bulderende, piepende en zangerige stemmen, doch allen schreeuwend, hunne waren aanprijzen.

Het meest echter valt onze aandacht op de uitstalling van den *acquajuolo*, den koopman in sneeuwwater. Alles aan zijne hooggebouwde kraam schittert van de levendigste kleuren. Vier vergulde kolommen ondersteunen een soort van dak, versierd met boomtakken en wimpels, waarop allerlei tafreelen geschilderd zijn. Ontzaglijke hoopen citroenen en appelcienen, blinkend kopergereedschap, glazen bekers van allerlei grootte, kristallen karaffen met de onderscheidene vochten van allerlei kleuren, alles sierlijk gerangschikt en met gekleurde lampen verlicht, vullen het inwendige van zulk een kraam, terwijl de koopman er achter staat te schreeuwen dat hooren en zien vergaan.

Ik geef mijne verwondering te kennen over de aanwezigheid van sneeuwwater te Napels, doch mijn gids, de kapelaan, helpt mij terecht.

'In Napels,' zegt hij, 'ziet men zelden sneeuw vallen, maar op de omliggende bergen, te Castellamare en te Salerno, valt zij jaarlijks in groote hoeveelheid. Op deze bergen heeft men kuilen gegraven, waarin men haar onder kastanjeblâren en een goede laag aarde bewaart. Hier verkrijgt de sneeuw zulk eene hardheid, dat men een houweel noodig heeft om haar in stukken te slaan, welke stukken in doeken gedraaid 's nachts in schuiten naar de stad vervoerd worden. Zoodoende is niemand van deze eenvoudige, maar hier zoo noodzakelijke verfrissching verstoken. Gij ziet het, grooten en kleinen, armen en rijken, alles staat bij die kramen stil om een glas limonade te drinken.'

Wij wandelen verder en worstelen zoo goed mogelijk door de dichte menigte heen. Reeds vele kerken hadden wij gezien zonder eene enkele binnen te gaan, ofschoon de meeste nog open waren.

De *Santa-Maria-del-Carmine,* waarvoor zich een groot plein uitstrekt, werd echter bezocht. De duitsche professor pruttelde wel een beetje, daar, zooals hij zeide, de tempel meer op een dorpskerk dan op eene kerk te midden van het aan kunstschatten rijke Napels geleek. Toen de kapelaan hem echter zeide, dat voor deze kerk het schavot had gestaan, waarop Karel van Anjou de jonge prinsen Conradijn van Zwaben

en zijn neef Frederik een smaadvolle dood deed sterven, was onze geleerde tevreden gesteld.

De kapelaan wees ons de plaatsen aan, waar het schavot gestaan had en de estrade, waarop Karel van Anjou getuige was van de dood zijner slachtoffers. In de kerk achter het hoofdaltaar lazen wij op een steen, dat daar de overblijfselen der twee vrienden rustten. De kerk bevat overigens een miraculeus kruisbeeld, dat gedurende het beleg van 1439 het hoofd boog om een kanonskogel te ontwijken. Onder de vorige regeering werd jaarlijks op Kersdag een plechtige processie gehouden tot gedachtenis van dit feit, doch heden is die openbare vereering geheel afgeschaft.

Toen wij de kerk verlieten zeide de kapelaan, dat hetzelfde plein, 'twelk Conradijn zag sterven, getuige was geweest van den Mazanielloopstand, die slechts eenigo uren duurde, doch met zooveel bloed was gekleurd als de grootste opstand die er ooit woedde.

Het was intusschen laat gewordon en tijd om naar ons hotel terug te keeren. Het gewoel en geraas op straat had niet opgehouden, want nog altijd hoorden wij het koor van duizenden verwarde stemmen, die ons in de verte tegenklonken als het lawaai van een opgewonden troep, welke van een kermis terugkeert. Gedurende den ganschen nacht suisde mij het ongewone geluid door de ooren, en 't was onder dezelfde muziek dat ik ontwaakte. Mijne spanning om den Vesuvius te gaan zien was echter te groot om daarop acht te geven, en ik was blijde beneden het gezelschap reeds aan de ontbijttafel te vinden, gereed om uit te gaan.

(*Wordt vervolgd.*)

Nathalie.
Eene novelle door Mathilde.
(*Vervolg*.)

De overigen, die in de kerk waren, schenen geen genoodigden, maar slechts nieuwsgierigen te zijn, die echter van het bruidspaar de toestemming hadden om de plechtigheid bij te wonen.

De pope verscheen spoedig in zijn lang gewaad en schitterend gouden koorkap, met zijn donkeren baard, omringd door even fraai gekleede akolieten; hij scheen weinig eerbied voor de heiligheid der plaats te hebben, want, als bevond hij zich in een gewoon huis, gaf hij eenige der omstanders de hand, besprak met een deftig heer de regeling der plaatsen, zonder er zelfs aan te denken wat zachter te spreken.

Na een half uur wachtens begon men ongeduldig te worden; de pope ging herhaaldelijk naar buiten zien; daar hoorde men het gerol van rijtuigen; wijd werd de deur opengezet, van een verborgen koor klonk een indrukwekkende marsch, en de pope ging hen tegemoet.

Mevrouw Ten Berghe stond vooraan, Louise achter haar, een weinig door de deur verscholen.

't Was een prachtige stoet.

De dames verschenen allen in zijde en kant gekleed, de heeren droegen ridderorden en bandelieren.

'Kent gij ze niet?' vroeg de barones.

Louise schudde het hoofd.

‘Daar, zie dien heer in zijn prachtige uniform, zou dat de bruidegom wezen?’

Louise antwoordde niet, het zou haar niet mogelijk geweest zijn; hare oogen waren slechts op den heer gericht, die de bruid aan den arm voerde en wien de barones juist bedoelde: een hooge, slanke gestalte, met een edel, doch somber en streng gelaat.

Onwillekeurig trok zij haar donkergroenen sluier dichter om het gelaat en liet zich op de knieën vallen, uit vrees dat hij haar zou opmerken.

‘Maar kind,’ zei de vriendelijke barones, ‘kunt ge zoo wel zien? Kom wat meer vooraan en vertel me eens waarop ze wachten.’

De heer in zijn uniform stond voor een der kussens in 't midden van de kapel; er heerschte een groote verwarring. De pope sprak nu eens met deze, dan weêr met gene; de heeren toonden door hun onverschillig uiterlijk, dat zij weinig om die ceremoniën gaven, de dames lachten onder elkander.

Daar kwam weêr een rijtuig en nu scheen het gezelschap voltallig.

De bruid was zoo in haar sluier gewikkeld, dat Louise haar niet in 't gelaat kon zien.

Drie heeren omringden haar en stonden bij de kussens, maar het was nog moeilijk uit te maken wie de bruidegom was.

Louise leed als het ware een doodstrijd van angst en schrik in haar binnenste; zij voelde haar hart tot brekens toe kloppen, hare slapen onstuimig jagen; hare polsen trilden zoo hevig als zouden ze de handen verlammen. Nooit zou haar dit oogenblik uit het geheugen gaan.

‘Neen, Louise, we hebben ons vergist,’ fluisterde de barones weêr; ‘dat is de bruidegom, dat kleine manneke met zoo'n rossigen knevel. Die andere schijnt haar

broêr of oom te zijn. Ze hebben op die deftige oude dame gewacht, zeker de mama der bruid.'

Met een zucht van verlichting hief Louise het hoofd op; juist zag zij even het profiel der bruid.

Tranen van smart of vreugde, ze wist het zelve niet, rolden langs hare wangen.

'Wat scheelt u?' vroeg mevrouw Ten Berghe bezorgd.

'Niets, mevrouw, niets..... De muziek grijpt me aan.'

'Ja, ze is ook heel schoon. Zijt ge vermoeid of is het uit eerbied dat ge blijft knielen?'

'Ik ben doodaf, mevrouw.'

'Geen wonder! Gelukkig dat we ten minste, onze Deuthera hebben.'

Met spanning volgde mevrouw Ten Berghe de ceremoniën, die zeer treffend zouden zijn, wanneer 't maar niet te duidelijk was, dat allen die er aan deelnamen, van den pope en het bruidspaar te beginnen, niets anders in alles zagen dan een reeks van formulieren zonder diepen zin.

De dames maakten bij sommige woorden van den geestelijke verscheidene kruisen achter elkander, maar lachten en spraken overigens achter hare waaiers. De heeren zagen naar alle kanten rond met blijkbare teekens van verveling.

Vooral den Rus in uniform scheen de plechtigheid veel te lang te duren; hij zag telkens om en een paar maal bleef zijn oog op de nieuwsgierigen rusten, doch Louise was te goed verborgen, dan dat hij haar zien kon.

Na de zegening der ringen, werd bruid en bruidegom een kelk met wijn toegereikt, waaruit zij beiden drinken moesten; treffend zinnebeeld van den levenskelk, dien zij voortaan samen moesten ledigen.

Toen dit alles geëindigd was, begon de processie door de kapel. Een zanger ging voorop met het grieksche kruis, toen volgden de pope en zijn stoet, de bruid en bruidegom, boven wier hoofd de naaste familieleden zilveren kronen droegen.

Driemaal ging de optocht langs mevrouw Ten Berghe en Louise.

Zij had zich nu opgericht en meende genoeg verborgen te zijn door de lange en breede barones, maar de officier, die langen tijd, zonder dat zijn hand maar eenigzins beefde, de zware kroon had gedragen, richtte telkens onderzoekende blikken op de indringers.

Misschien wilde hij weten, wie de koster binnengelaten had: daar viel zijn oog plotseling op Louise, de kroon zakte en was bijna met kracht op het voorhoofd der bruid neêrgekomen, indien niet een ander toegesneld was en ze voor hem wilde torschen.

Met een gebiedend gebaar verwijderde hij den andere en zette de bijna geëindigde processie voort zonder meer om te zien.

Nu moesten ze nog een soort van reliquiekastje kussen en toen scheen de lange plechtigheid afgeloopen.

Het bruidspaar ontving de gelukwenschen der familie; beiden werden omhelsd voor hetzelfde altaar, 'twelk zoo heilig scheen' dat men 't noodig achtte het door een hekwerk van het overige der kapel te scheiden.

De officier werd telkens afgeleid door het gelaat, dat hij even onder den donkeren sluier had onderscheiden.

Plotseling wendde hij zich driftig om en verliet met de overigen de kerk, zonder meer naar Louise om te zien.

XI.

Toen allen vertrokken waren, moest mevrouw Ten Berghe op haar gemak de kapel opnemen.
Gelukkig voor Louise, dat de koster naderbij kwam en alles haarfijn uitlegde.
'Wie was dat bruidspaar?' vroeg mevrouw Ten Berghe.
'De graaf Sergius Malissof en prinses Alexandra Dalmatchine.'
'En die heer in groot-uniform?'
'Dat is prins Casimir Dalmatchine, adjudant des keizers, broeder van de bruid.'
'En waarom trouwen ze nu hier en niet in hun land?'
'Omdat het deftiger is op een badplaats te trouwen.'
'Zoo, dat wist ik niet. En die dame met haar mantille van brusselsche kant, was dat de mama der bruid?'
'Ja, dat is de vorstin Dalmatchine.'
'Maar de vrouw van dien prins Casimir, was die er ook bij?'
'Neen, die heeft geen vrouw.'
't Was Louise of zij al die stemmen in een ver verwijderde streek hoorde; zij kon hare gedachten niet bijeenzamelen; 't scheen of zij wakend droomde.
Eindelijk had mevrouw Ten Berghe hare nieuwsgierigheid voldaan en verliet de kapel.
'Maar, Louise,' zeide zij, buiten gekomen, 'wat zijt ge toch bleek! Zijt ge niet wel?'
''t Is niets, mevrouw, de warmte... de vermoeinis; een weinig rust zal me goed doen.'
'Wie zou nu zeggen, dat ik sterker was dan gij? Geef me uw arm! Moet de zieke vrouw nu de jonge maagd ondersteunen?'
Ze gingen den berg af en kwamen spoedig in de villa, die op de helling lag.
De baron wachtte aan de theetafel; hij verlangde zeer naar een kopje thee, maar wilde zich niet inschenken, omdat zijne vrouw er niet was.
'Wel, Anny, komt ge nog weêr?' vroeg hij. 'Och, beste man, we hebben zooveel schoons gezien en ik ben vandaag niets vermoeid, en juffrouw Florinska valt bijna neer.'
Louise ging niet naar binnen; ze bleef bij de theetafel zitten, niettegenstaande een verschrikkelijke hoofdpijn haar kwelde, en hoewel stiller dan anders, was het haar niet aan te zien, dat haar gemoed zoo diep geschokt was geweest.
Eindelijk tegen acht uur, toen de barones en haar man naar den Kurgarten wilden gaan, vroeg zij verlof thuis te blijven en eindelijk was 't haar vergund in de eenzaamheid hare gedachten te verzamelen.
Dienzelfden avond zeer laat kwam prins Casimir Dalmatchine in zijne kamer in 't hotel 'De vier Jaargetijden' terug.
Hij had zoo even den feestmaaltijd verlaten.
Onstuimig ging hij op en neêr.
Zijn kamerdienaar, die hem sedert jaren en jaren kende, stond aan het raam op zijne bevelen te wachten.
Eindelijk wierp de prins zich op de canapé.
'Nicolaas,' zeide hij kortaf.
'Wat beveelt uwe genade?'
'Zijt gij ook in de grieksche kapel geweest toen de prinses trouwde?'
'Ja, uwe genade!'
'Hebt gij niemand opgemerkt?'
'O ja, alle gasten, den russischen gezant, de gravin Nalicheff.....'

‘Neen, dat vraag ik niet, domoor! Hebt ge niemand anders gezien?’

‘Onder de toeschouwers?’

‘Juist.’

‘Ja wel, Lodoïska Florinsky!’

Als een razende sprong Dalmatchine overeind; hij wierp zich op den knecht en gaf hem een slag op de borst, die hem achterover deed tuimelen tegen de meubels.

‘Durf dat nog eens zeggen, slaaf!’ riep hij schuimbekkend van toorn, ‘en ik werp u het venster uit.’

‘Genade, prins, maar ik meende, dat..... mevrouw de vorstin bevolen had zoo en niet anders.....’

‘Zwijg! en vergeet voortaan niet, waar ge ook zijt, met eerbied te spreken van de prinses Dalmatchine, van de moeder mijner dochter.’

‘Ik zal 't onthouden, prins!’

‘Dat raad ik u ook. En nu vraag ik nog eens: Hebt ge de prinses Dalmatchine gezien?’

‘Ik geloof 't wel, uwe genade.’

‘Waar was zij dan?’

‘Zij is in de kapel geweest onder de plechtigheid; zij kwam met een andere dame uit het bosch.’

‘En weet gij niet waarheen zij is gegaan?’

‘Neen, uwe genade.’

‘Welnu, als ge morgen middag om twaalf uren zeggen kunt waar ze woont, dan krijgt ge tien roebels; als ge het morgen avond niet weet, dan jaag ik u onmiddellijk weg; dan kunt ge een dienst zoeken, waar ge minder stelen en meer werken kunt dan bij mij. Laat me nu alleen!’

Met een zware zucht ging hij naar 't venster en wierp het raam open.

Lang bleef hij in den nacht staren, met over elkander geslagen armen en somberen blik.

‘O, mijn Lodoïska,’ zeide hij binnensmonds, ‘misschien ziet ge ook naar die sterren en zeker denkt ge aan mij, wreedaard, aan mij, die 't dulden moet, dat zij u in mijne naaste omgeving miskennen op gezag mijner moeder. Wat doet ge nu hier, waarom zijt gij niet bij uw vader? O, kon ik u ten minste een bestaan geven, omringd van rijkdommen en gemakken, indien wij toch gescheiden moeten wezen. En eigenlijk, wat brengt mij al die glans aan; we waren zoo gelukkig aan de oevers der Zwarte Zee..... O, mijn God, wat heb ik van mij afgestooten!’

En de sterke man zonk half machteloos in een armstoel neder en een dof gehuil ontsnapte zijn borst.

(*Wordt vervolgd.*)

Mozaiek.

Over den smaak valt niet te twisten.

De waarheid, welke in dezen zin ligt opgesloten, wordt niet altijd door iedereen erkend, men zou anders zoo dikwijls niet getuige hoeven te zijn van woedende partijschappen en ellenlange redeneeringen, welke nergens voor pleiten dan voor den smaak van de verschillende redenaars. In oude tijden was het echter reeds zoo, en het zal ook wel altijd zoo blijven. Heden bijv. twist men tot in het oneindige over de muziek van Richard Wagner, en tegenstanders noch vrienden denken aan onze gouden spreuk. Reeds 2000 jaren geleden, liepen in Rome jongelieden met zweepen gewapend langs de straten, om al diegenen af te ranselen, wie de gedichten van Lucilius niet bevielen. In de vorige eeuw werd de fransche kriticus Girac door een kapitein met de inkwartiering van een geheele kompagnie soldaten bedreigd, indien hij voortging met zekeren schrijver te geeselen.

PRENTJES-KIJKEN, NAAR J.B. MADOU

Een belangwekkende poging ten opzichte van den smaak deed de tuinkundige Turner. Hij liet een en dezelfde bloem aan 54 personen rieken met den uitslag, dat 14 ze geurig vonden, 4 zonder iets bijzonders er aan, 8 reukeloos en één zelfs walgelijk. Wanneer nu de natuurzulketegenstrijdige oordeelen vindt, dan mag de kunst zich zeker niet beklagen, dat het haar niet beter gaat. Een deel der men schen vindt iets zeer gewoon wat het andere deel als hoogst belangrijk verklaart. Ook de smaak van tong en verhemelte veranderen door verloop van tijden. Wie zou tegenwoordig met het vleesch van raven, kikvorschen, pauwen en ooievaars gediend zijn? Toch was dit vleesch tot in de 12° eeuw een gezochte lekkernij op de tafels der voorname personen.

Koninklijke schilders in Spanje.

Onder de beroemde spaansche schilders bevinden zich ook vijf gekroonde hoofden. Philips II wordt onder hen de beroemdste genoemd en verschillende stukken van zijne hand versieren nog het Escuriaal, waaronder St. Jozef, het kindeke Jesus beschouwende, eene Wereldbekende vermaardheid heeft. De vier anderen dragen allen den naam van Philips. Philips I wordt in Spanje als de hersteller der kunsten beschouwd; de geschiedschrijver Antonio Palomino beschrijft al zijne schilderijen. Van Philips III toont men in de museums van Madrid verschillende bouwkundige teekeningen van groote kunstwaarde. Philips IV, een leerling van Velasquez, heeft vele stukken nagelaten, waaronder Velasquez naam met eere zou pronken. Eindelijk heeft ook Philips V, de neef van Lodewijk XIV, zich door zijne schilderstukken een naam in de kunstwereld verworven.

Een zeep-oorlog.

In het boek van Chasles *Karel I of de Engelsche Revolutie* vinden wij het volgende komieke geval. Koning Karel I van Engeland (1625 tot 1649) verkeerde eens in zulk eene groote geldverlegenheid, dat hij besloot zich het monopolie van het zeepfabrikaat toe te eigenen. Hij bedacht daarom het voorwendsel, dat de zeepzieders slechte waar leverden, en liet onder toezicht van eenige edellieden, die *gentlemen soap-boilers* genoemd werden, hofzeep fabriceeren. Terstond echter verklaarden de vrienden van de oude zeep aan de hofzeep den oorlog. Men beschuldigde de hofzeep, dat ze de wasch bedierf en de vingers der waschvrouwen uitbeet; de adellijke zeepzieders daarentegen beweerden, dat de vroegere zeep-fabrikanten op linksche wijze gevaarlijke stoffen onder de hofzeep mengden. De zeep-quaestie sleepte iedereen meê en werd weldra een strijd van beginselen. De waschvrouwen der koningin moesten uitspraak doen en verklaarden zich natuurlijk voor de hofzeep; toen echter de zaak onderzocht werd, bleek het, dat de koninklijke waschvrouwen zelven de oude zeep gebruikten, zoodat het hof niet weinig bespot werd. Er ontstond nu een waschvrouwenoproer, waarin alle huismoeders partij trokken en die vier weken duurde. Eindelijk trok de lord-mayor van Londen zich de zaak aan en de stadsraad beval, dat in het raadhuis twee groote waschdagen zouden gehouden worden, waarop beide zeepen zouden worden beproefd. In massa's trokken de vrouwen naar het stadhuis en er heerschte zulk een rumoer, dat de door den raad benoemde ridders, die uitspraak moesten doen, verschrikt de vlucht namen. De zonderlinge zeep-oorlog eindigde met de neêrlaag van het zeep-monopolie des konings.

Ouderdom van de hop.

Of de hop onder den invloed van het romeinsch-gallisch kultuurleven uit Azië, zijn geboorteland, naar Europa is gekomen, is niet zeker. De taalonderzoekers hebben het bewijs nog niet geleverd, dat de naam der plant van latijnschen oorsprong is, en eveneens ontbreken alle berichten over de verspreiding en zelfs over de richting, Welke de plant daarbij heeft genomen. Zeker is het echter, dat de plant in de oorkonden der eerste tijden van de middeleeuwen niet genoemd wordt, noch de *lex salica,* noch de bepalingen van Karel den Groote spreken er over. Destijds werden bij het bier nog andere stoffen gevoegd, zooals: eikenschors, bittere wortels,

verschillende kruiden, enz. De naam hop komt 't eerst voor in de statuten van eenige abdijen in het begin der negende eeuw. Zij schijnt zich echter spoedig verspreid te hebben, want niet lang daarna vindt men in alle oorkonden van de plant gewag gemaakt.

De beroemde ijzeren kroon van Monza

DE BEROEMDE IJZEREN KROON VAN MONZA bij Milaan, welke in de St.-Johanneskerk aldaar bewaard wordt, is de oude lombardische koningskroon, met welke gedurende 1300 jaren de heerschers van Lombardije gekroond werden. Zij is van massief goud, met edelgesteenten versierd en bevat van binnen slechts een dunnen ijzeren ring, die, volgens de legende, gesmeed werd van een der nagels van het kruis des Heeren. De kroon meet 40 centimeters in doorsneê en heeft 18 steenen en 72 paarlen. Ze werd in de laatste helft der zesde eeuw gemaakt en tot 1866 te Weenen bewaard, doch toen door Oostenrijk aan Italië geschonken en in den dom van Monza geplaatst. De in 1805 door Napoleon gestichte orde van de IJzeren Kroon wordtintusschen alleen door den keizer van Oostenrijk verleend.

Het vaderland van verschillende vruchten en grienten.

Knollen en wortelen zijn van Frankrijk afkomstig; de kool kwam van Cyprus, de artisjokken van Sicilië, de salade van Cos, ajuin uit Ascalon, de krieken en noten uit Klein-Azië, de citroenen uit Medië, de kastanjes uit Castana in Klein-Azië, de perziken en walnoten uit Perzië, de pruimen uit Syrië, de kweepeeren uit Ceylon, de olijven en vijgen uit Griekenland, waar ook de beste appelen en peeren zijn, en de abrikozen uit Armenië.

Plantaardige was.

In Japan groeit het was aan de boomen. Hoe ongelooflijk dit ook klinke, zoo is het niettemin waar, ofschoon het zeer veel arbeid kost het bruikbaar te maken. De wasboom ziet er uit als een wilde appelboom en verliest zijne blaêren in den herfst. Hij blijft dan echter niet kaal, want de Japanneezen hangen er hunne radijzen aan te droogen, eer Zij ingezouten worden. Tegen october is de boom met de rijpe beziën overdekt, die dan met de hand geplukt worden. Men laat ze gewoonlijk vele dagen in de zon droogen, om ze vervolgens in zakken te pakken en naar de magazijnen te brengen, waar zij van twee tot zeven jaren blijven liggen eer ze tot was verwerkt worden. De fabrikant moet de beziën minstens een jaar laten rusten, wil hij een goed fabrikaat hebben. Door persen en herhaaldelijk uitdampen krijgt men het was, welks verbruik in Europa zich alleen bepaalt voor het maken van keersen, daar wij beterkoope was hebben. In Japan is echter altijd groote vraag naar ongebleekt plantaardig was, dat insgelijks door keersenmakers gebruikt wordt.

[Nummer 50]

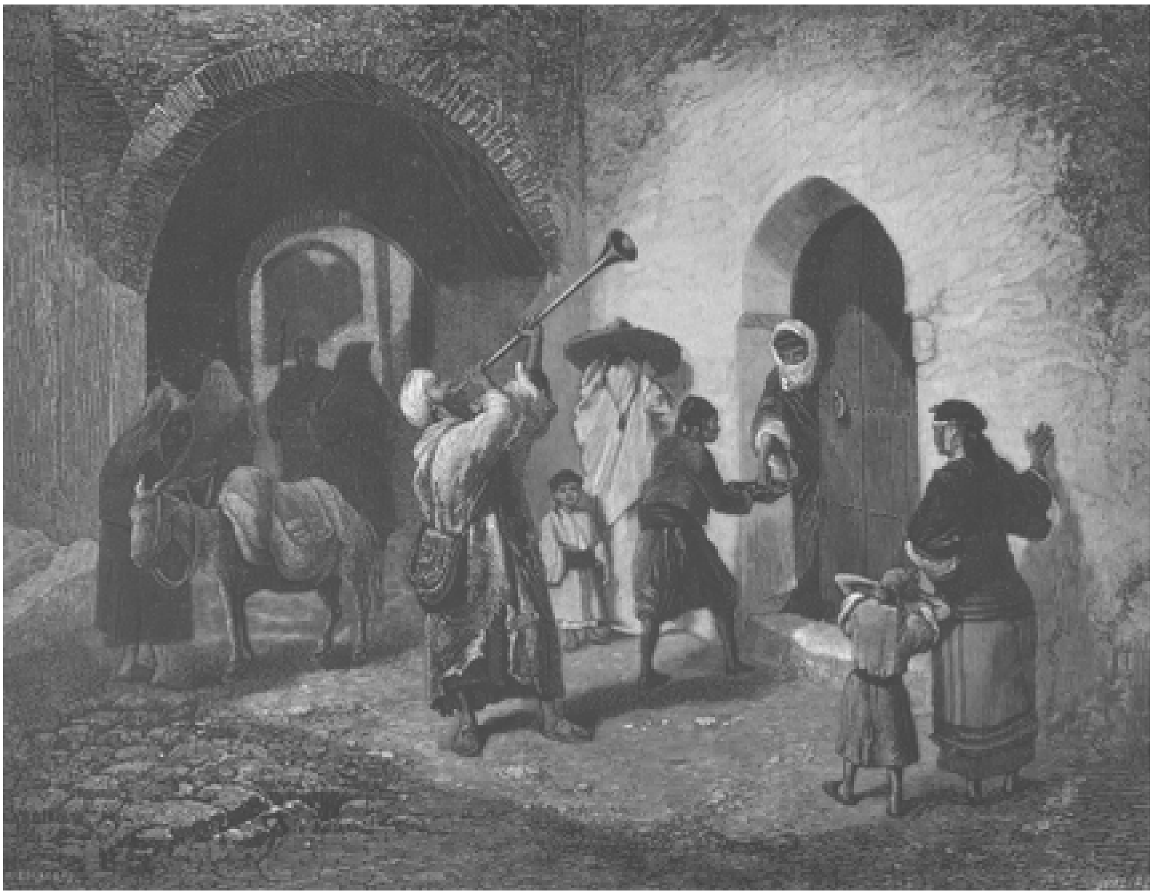

DE BAZUINBLAZER TE TANGER, NAAR EENE SCHILDERIJ VAN VICTOR EECKHOUT.

Geillustreerd nieuws.

De oorlog in het oosten.

Een der merkwaardigste episoden van den bloedigen russisch-turkschen oorlog is ongetwijfeld de geweldige worsteling, die in de laatste helft van augustus om 't bezit van den Schipkapas gevoerd is. Deze vroeger schier geheel onbekende pas in het Balkan-gebergte heeft plotseling eene europeesche vermaardheid verworven en zal zijne plaats in de geschiedenis innemen naast zoo menigen vermaarden slag, zoo menige bloedige worsteling van den ouderen of nieuweren tijd.

Zoowel de Russen als de Turken hebben zich bij de dagenlange gevechten met onsterfelijken roem overdekt, en staat men verbaasd over den heldenmoed der Russen, die, in de eerste dagen van den strijd vooral, in dat woeste gebergte, van de geheele wereld en van hunne eigene strijdgenooten afgescheiden, met een handvol volks alle pogingen des vijands weêrstonden om hen uit hunne verschansingen te verdrijven, - met niet minder verwondering vervullen ons de aanvallen der Turken, die met eene onstuimigheid, volharding en doodsverachting, de beste soldaten der wereld waardig, op de natuurlijke verschansingen en de geduchte batterijen der Russen aanstormden. Iedereen was overtuigd, dat de Turken zich moedig weten te houden, wanneer ze in hunne versterkte legerplaatsen of achter de wallen der vestingen door den vijand aangevallen worden; men twijfelde niet aan hun moed, maar wel aan hunne geschiktheid bij een strijd in het open veld of wanneer ze, aanvallers geworden, eene verschanste vijandelijke stelling zouden pogen te vermeesteren. In den Schipka-pas echter hebben de Turken hunne sporen verdiend, ook voor een aanvallenden oorlog, en bewezen zij hunne tegenstanders volkomen waardig te zijn. Wij willen den strijd in den Balkan meer in bijzonderheden volgen; hij moge al niet omtrent den succès van den oorlog beslissen, toch zal hij er een der belangwekkendste episoden van zijn.

De Schipka-pas is geene bergengte in de gewone beteekenis van het woord, geen holle weg door hooge en steile rotsgevaarten omgeven, die met een handvol volk, zooals de Thermopylen, tegen eene sterke overmacht kan verdedigd worden, den aanval alleen in het front toelaat en met weinige manschappen te gelijk; hij is geen defilé of diepe kloof, maar een wel steil oploopende, doch breede, bruikbare en zeer goed begaanbare weg over den Balkan, die daaraan alleen den naam van bergpas te danken heeft, omdat de Balkan hier gemiddeld lager is dan het overig gedeelte van het gebergte, en van het Jantra-dal in Bulgarië tot de Tundja-vallei in Rumelië eene tamelijk onafgebroken oppervlakte vormt. Ter weêrszijden van den weg vindt men diepe kloven, die op zich zelven weêr nieuwe wegen vormen, doch telkens door verhevenheden afgebroken worden, terwijl zich boven den bergrug hooge, maar loodrecht neêrdalende rotsgevaarten verheffen, die het mogelijk maken een in den pas geplaatste legerafdeeling ook in de flanken aan te vallen.

Was dit reeds een gevaar voor de russische troepen, niet minder bezwaar leverde het op, dat de aanvallers door struikgewas, 't welk ter weêrszijden van den bergrug groeit, gedekt zijn, waardoor ze tot op betrekkelijk korten afstand van de natuurlijke verschansingen hunne batterijen konden maskeeren, zonder veel van het vijandelijke vuur te vreezen te hebben, terwijl zij zich tevens in de diepe rotskloven verzamelen

konden, om op niet meer dan honderd meters van den weg hunne aanvallen voor te bereiden.

De Russen hadden echter zooveel mogelijk hun voordeel gedaan met de gesteldheid van het terrein, en bij de natuurlijke verdedigingsmiddelen van het gebergte, een aantal kunstmatige verschansingen opgeworpen.

Onder zulke omstandigheden had den 21 augustus de eerste aanval van Suleiman-pacha's leger, 60 bataljons, of tusschen de 40 en 50.000 man sterk, op de 3000 Russen onder generaal Stoletoff in den Schipka-pas plaats.

Het was ongetwijfeld eene onvergeeflijke fout van het russische hoofdkwartier, dat het kleine detachement der Russen in den Balkan geheel afgezonderd werd gelaten, daar de dichtst bijzijnde troepen, te Tirnova staande, niet minder dan twee dagreizen van den Schipka-pas verwijderd waren, een misslag, die door den heldenmoed der verdedigers nauwelijks meer goed gemaakt kon worden. Intusschen begonnen de Turken met ontzaglijke overmacht den aanval, door van het dorp Schipka uit de meer noordelijk gelegen hoogten te bestormen.

Zoowel het bulgaarsche legioen als de russische bataljons hielden zich goed. Vergeefs beproefden de Turken menigen storm, zij werden telkens met groot verlies teruggeslagen, en vielen zij als leeuwen vechtend, met zeldzame volharding op de vijandelijke verschansingnen aan en gelukte het hun in het einde zelfs in de loopgraven van de uiterste lijn der verdedigingsliniën vasten voet te krijgen, toch mochten zij hun doel niet bereiken, want de Russen streden als helden en toen de avond gevallen was, hadden zij al hunne positiën behouden of heroverd. Ongeveer het tiende gedeelte der Russen was buiten gevecht gesteld.

De mislukte aanval had de Turken tot meerdere voorzichtigheid aangespoord, zoodat den volgenden dag (22 augustus) de strijd met veel minder hevigheid gevoerd werd. De Turken waren inmiddels bezig de russische stellingen om te trekken, teneinde ze ook in de flanken te kunnen aanvallen.

Des te zwaarder was dan ook de strijd, die den 23 werd gestreden. De omtrekkende beweging der Turken was ten deele gelukt, en terwijl een gedeelte hunner troepen langs den bergweg in dichte massa's voorwaarts rukte, donderde het kanon langs de beide flanken en kwamen geheele zwermen turksche soldaten uit de rotskloven ter zijde van den weg te voorschijn. Zoo werd het kleine hoopje Russen van drie zijden te gelijk bestookt, terwijl generaal Stoletoff vreezen moest ieder oogenblik overvleugeld en geheel en al ingesloten te zullen worden. Wel had hij eene brigade uit Selvi tot zich getrokken en voelde hij zich verlicht, toen de dappere generaal Derotschinsky hem ter zijde stond, om met hem de eer en het gevaar van den slag te deelen; wel volhardden de zijnen tot het uiterste en mocht ieder soldaat een held heeten; wel sloeg hij met schier bovenmenschelijke kracht menigen aaval der Turken af, maar ook deze gaven de Russen in onversaagdheid niets toe en stormden altijd voorwaarts, en voor ieder gevallen wapenbroeder traden twee anderen in de plaats, zoodat toen de avond begon te vallen de meeste buitenwerken in het bezit der Turken waren en de reusachtige nijptang, die het kleine getal Russen omvatte, steeds enger en enger werd toegehaald. Deze konden ieder oogenblik ingesloten worden. Honderden russische lijken bedekten den grond en - iedere arm en elk geweer was hier onmisbaar.

Tegen zes uur kwam er een oogenblik stilstand in het gevecht. De Turken trachtten tot verademing te komen en deden versche troepen tot een nieuwen aanval oprukken, doch de Russen hadden hunne laatste reserve in het vuur gebracht en in angstige spanning wachtten zij den schok der vijandelijke stormcolonnes af. Deze maakten

zich inderdaad gereed en de echo's der bergen herhaalden reeds den turkschen zegekreet: *Allah il Allah!* De laatste vreesselijke worsteling zou beginnen, de Turken strijdende met de kracht die de overmacht en het bewustzijn van 's vijands zwakheid geven, de Russen zich verdedigende met den moed der vertwijfeling.

Generaal Stoletoff stond van zijn staf omringd op eene verhevenheid, vanwaar hij het tooneel beheerschte; zooal niet met vertrouwen, dan toch met gelatenheid wacht hij den schok der vijandelijke regimenten af. Eensklaps ziet hij in de richting van het Jantra-dal tegen den roodbruinen grond een zwarte massa naderen. Langzaam klimt zij de steile helling op; een laatste zonnestraal verlicht den bergweg en - honderden bajonetten flikkeren in de stralen der ondergaande zon. De turksche zegekreten worden door de russische hoera's overstemd. Meer en meer naderen de hulptroepen - want deze waren het: - wel worden ze door een kruisvuur der Turken ontvangen, maar dit vermag hun loop niet tegen te gaan; een batterij berggeschut beantwoordt met nadruk het vijandelijke geweervuur en een oogenblik later heeft de zoo juist van pas gekomen versterking de russische verschansingen bereikt, waar ze zonder een oogenblik te toeven mede deel aan het gevecht neemt en zich aan het hoofd der moedige verdedigers stelt.

Het was een bataljon scherpschutters, dat op kozakkenpaarden gezeten, zonder slapen of koken, een marsch van twee dagen en twee nachten gemaakt had, om de bedreigde stellingen van den Schipka-pas te redden.

Weldra daagde de geheele brigade van generaal Radetsky op, welk legerhoofd onmiddellijk de leiding der verdediging op zich nam. Hoewel de Turken in den loop van den avond nog menigen hevigen aanval ondernamen, bleven hunne pogingen vruchteloos, afstuitende op den heldenmoed der Russen, die, ofschoon nog altijd klein in getal, uit de aankomst hunner nieuwe strijdmakkers een onwankelbare kracht geput hadden.

Toch bleef de toestand der Russen nog altijd gevaarlijk. De vijandelijke tirailleurs, die zich op de naburige hoogten genesteld hadden, bestreken den weg naar den noordelijken mond van den pas en de met dichte bosschen begroeide bergrug ter rechterzijde, die de geheele vlakte tot in het russische kamp beheerschte, bevond zich in de handen der aanvallers. Hen daaruit te verdrijven was de taak der Russen voor den volgenden dag.

Nauwelijks was de duisternis van den nacht geweken, of de beide strijdende partijen waren op de been. Ditmaal waren de Russen de aanvallers. In het dal en langs de hellingen woedde de kamp met groote verbittering; bovenmenschelijke pogingen wendden de Russen aan om het verloren terrein te herwinnen; deze stuitten echtar af op de geestdrift en de overmacht der Turken, en na een strijd van drie uren hadden de Russen nog geen duimbreed terrein gewonnen. Tegen negen uur naderden nieuwe versterkingen: het was generaal Dragimiroff, die met twee regimenten den bergpas kwam binnenrukken en zich weldra bij Radetsky aansloot. Het totaal der versterkingen bedroeg thans ongeveer 13.000 man.

De aanval werd nu met frissche krachten en vernieuwde hevigheid hervat. De strijd werd thans algemeen; generaal Dorolinsky, de heldhaftige verdediger van Sebastopol, sneuvelde; Dragimiroff werd gewond en moest van het slagveld gedragen worden; de scherpschutters van het regiment Breanski trachtten de steile hoogte, die naar de vooruit geschoven turksche stellingen voerde, te beklimmen, maar werden teruggeslagen, hoewel ze nog juist bij tijds eene gevaarlijke omtrekkende beweging des vijands weten te verhinderen. Tegen den middag rukt de russische reserve aan: het regiment Jitomor, dien eigen morgen door generaal Dragimiroff aangevoerd. In

compagniecolonnes marcheeren de manschappen over de tamelijk effen grasvlakte op de met bosschen begroeide turksche stellingen aan, waar de in batterij gestelde bergkanonnen onder de aanvallers dood en verderf zaaien. Menige Rus verft het gras rood met zijn bloed, geheele rijen worden weggemaaid, maar de overblijvonden stormen voort en hebben weldra den zoom der bosschen bereikt, terwijl aan de beide vleugels der slaglinie andere bataljons de stellingen der Turken pogen om te trekken. Weldra bevinden deze zich in gevaar, en van voren en ter zijde bedreigd, trekken de turksche bataljons zich terug, het terrein aan den stouten aanvaller overlatonde, die weldra den geheelen bergrug op den rechtervleugel heroverd heeft.

Daardoor was de toestand der Russen minder hopeloos geworden en werd het mogelijk, zonder al te groote verliezen langs den straatweg van Grabovo nieuwe versterkingen tot zich te trekken.

Hiermede was de eerste periode van het bloedige drama in den Balkan afgespeeld. In onze volgende aflevering geven wij het vervolg der gevechten.

De bazuinblazer te Tanger.

De maand Ramadan of de turksche vasten legt den volgelingen van Mahomeds leer de verplichting op, om gedurende eene geheele maand over dag geen voedsel te gebruiken, noch te drinken. In de marokkaansche steden worden daarom de geloovigen gedurende den nacht uit den slaap gewekt, opdat zij iets zouden nuttigen. Op de minaret der voornaamste moskee wordt daartoe een man geplaatst, die van tijd tot tijd op een reusachtige trompet blaast, welker schelle klanken de muzelmannen doen ontwaken en hen herinneren aan den maaltijd, die in alle huisgezinnen gereed staat.

Het ambt van zulk een bazuinblazer vraagt een krachtig lichaam, daar hij zoowel als zijne geloofsgenooten verplicht is, de wet omtrent de maand Ramadan na te leven. De belooning, welke hij voor zijn moeilijk bedrijf ontvangt, is echter niet meer dan eene toelating om in de straten der stad te mogen bedelen, zoodra de maan haar nieuwe phase is ingetreden.

Het moet echter gezegd worden, dat de Mahomedanen het als een schande beschouwen, hun bazuinblazer met leêge handen weg te zenden, zoodat hij gewoonlijk verplicht is een ezel met zich te voeren om de aalmoezen, welke meestal in koeken, brood, koren, gerst, enz. bestaan, doch zelden in geld, te verzamelen.

Met de bazuin aan den mond loopt hij door de straten van Marokko, terwijl zijn helper aan de deuren de giften der geloovigen in ontvangst neemt. Onze gravure stelt den bazuinblazer op zijn tocht door de stad voor en is genomen naar eene photographie der schilderij van Victor Eeckhout, die voor zijne studiën te Tanger verblijf houdt.

Geillustreerde reisschetsen.
Door een Nederlander.

III.
Napels.
(*Vervolg.*)

Ik was te Napels en verwachtte dus dat het nationale voedsel, de macaroni, op de ontbijttafel niet zou ontbreken, doch ik vergat, dat ik mij in het *Hôtel de Genève* bevond, waar de bediening zoowel als de keuken geheel op fransche leest geschoeid is. Ik moest dus naar de geliefkoosde spijs der Napolitanen vragen.

Iedereen zag mij vreemd aan en men lachte over 't geen men reisgrillen noemde, en toen ik eenige oogenblikken daarna de macaroni voor mij had staan, lachte men nog uitbundiger, want tot groot vermaak van het overige gezelschap was het voor mij een raadsel, hoe die spijs naar den mond moest worden gebracht. Lepel, vork en mes schenen er niet bij te hooren, de kellner zou mij anders die onmisbare wapens wel bezorgd hebben.

‘Ge moet de macaroni met de vingers gebruiken,’ zeide de kapelaan, ‘dat is zoo de mode bij de Napolitanen.’

‘Maar ik ben geen Napolitaan,’ antwoordde ik lastig, toen ik zag dat de dames luidkeels lachten.

‘Och,’ zei de student, ‘als men de gewoonten van vreemde landen wil volgen, dan zie ik niet in waarom men het een zou doen en het andere nalaten. Eet de macaroni gerust met de vingers, gij hoeft u voor ons niet te geneeren.’

Dat was een ondeugende zet, en ofschoon ik nu volstrekt geen lust gevoelde om meê te lachen, maakte ik wat men noemt *bonne mine à mauvais jeu,* doch nam bij mij zelven het besluit, nooit meer zoo wijsneuzig te zullen zijn.

‘We zijn van plan,’ sprak de kapelaan, ‘den Vesuvius van de zeezij te gaan zien, wij hebben dan daarenboven een heerlijk gezicht op de stad, ik zou u dus raden een goed ontbijt te nemen, want de zeelucht maakt hongerig.’

Wij volgden zijne raadgeving en waren kort daarna op weg naar de golf, waar wij een bootje huurden, dat door zes schippers in hunne gegaloneerde mantels bestuurd werd.

Verrukkelijker schouwspel heb ik nooit gezien. Naarmate hot bootje zich van den wal verwijderde, ontplooide zich het grootsche wereldgezicht in al zijn pracht en luister. De vormen der huizen en groote gebouwen vloeien langzamerhand in elkaêr en de stad van den H. Januarius begint het reusachtig amphitheater met zijne koepels en torens te gelijken, dat zich op den bergachtigen achtergrond afteekent als geweven uit eene stof van lichtstralen, een schouwspel, dat iedereen die het ooit mag zien, een kreet van bawondering afdwingt.

De robijnen der zee vormen aan haar voet een onmetelijken armband, waarin de zonnestralen duizenden edelsteenen tooveren; de *villa reale* schijnt een bloemtuil aan haar gordel, en de zon, die van achter de hoogten van Amalfi te voorschijn komt, tooit haar met den gloed van het heerlijkste morgenrood.

Aan de rechterzij verheft zich boven een aantal lachende dorpen de gevreesde Vesuvius, de reusachtige schoorsteen, die voortdurend rookwolken uitbraakt en daar als eene waarschuwing schijnt te staan voor het joelende en krioelende volk, dat onbezorgd aan zijn voot rondhuppelt en danst en in zijne vreugd vergeet dat de bodem, waarop het springt, de vreesselijke krachten heeft te bestrijden, die slechts een uitweg zoeken, om alles wat haar trotseert in de gapende afgronden te doen verzinken.

Hij staat daar alleen, want het apenijnsche gebergte trekt zich terug en maakt een langen omweg achter hem heen, alvorens de zee te bereiken. Langs den oever sluimeren Castellamare, Vico, Massa, Sorrento onder gewelven van wijngaardranken en oranjeboomen. Ter rechterzij een lange bergrug, bekoorlijk met landhuizen en hoven bezet en dit alles te samen gevat in een berggordel, boven welks toppen de vuurgloed van den dag vonkelt, die aan alles een kleurenmengeling en een leven geeft, waarop het oog nooit uitgekeken komt.

Langen tijd sprak niemand een woord en genoten wij met volle teugen het bewonderenswaardige schouwspel. Het italiaansche spreekwoord: ‘Eerst Napels zien en dan sterven’ komt hier tot zijne waarde, want de indruk dien het tafreel geeft is zoo overweldigend, dat er in uwe gedachten niets schooner kan bestaan: in één woord, gij meent het paradijs te zien.

De lazarone, die ons naar de haven had gebracht en als gids mede in het bootje zat, had met oogen glinsterende van vaderlandschen trots onze opgetogen blikken beschouwd en verbrak nu het eerst het zwijgen.

‘Niet waar, excellenza, schoon, zeer schoon,’ zeide hij, en voegde er prozaïsch bij: ‘gij zult u u we *tornesi* niet beklagen, welke gij den lazarone geven zult. Weest gezegend, edele heeren!’

Het schreeuwend contrast van dit paradijs en zijne bewoners ontnuchtert ons, en langzamerhand deelen wij elkaêr onze opmerkingen mee.

De professor was onuitputtelijk in zijn lof voor de schoonste streek van Europa, en de geschiedenis van het land daarmeê in verband brengende, noemt hij ons de namen der grootheden, die er woonden of door hun oponthoud er wereld-herinneringen hebben achtergelaten. Augustus, Calligula, Plinius, Virgilius passeeren de revue, en in de verte wijst hij ons het landhuis van Vedius Pollion, dat eens getuige was van eene edele daad van Augustus.

'Augustus,' zeide hij, 'was eens de gast van Pollion; een slaaf van laatstgenoemde had het ongeluk eene kristallen vaas te breken, waarop Vedius, als had de ongelukkige de grootste misdaad begaan, hem veroordeelde om levend in den vijver van muraenen geworpen te worden. De slaaf ontsnapt en werpt zich aan de voeten van den cesar, niet om hem het leven te vragen, daartoe kent hij zijn meester te goed, doch om de gunst smeekende op eene minder verschrikkelijke wijze te mogen sterven.

'De keizer erbarmt zich over den slaaf en vernedert zich het medelijden van Pollion in te roepen, die echter onverbiddelijk blijft. Toen, toegevende aan eene edele verontwaardiging, verleent Augustus aan den schuldige volkomen vergiffenis, laat alle kristallen vazen van zijn gastheer verbrijzelen, en doet de muraenen door eene soort van waterslangen uitroeien. Die daad was een beheerscher der wereld waardig.'

'Zeker,' antwoordde de kapelaan, 'dit feit strekt den eersten cesar tot eer, doch dit is ook alles wat de meester der wereld in het belang der beleedigde menschheid heeft gedaan. Ik ken dit feit uit Seneca, heer professor. Als gij u echter de moaite geeft eenige bladzijden verder te lezen, zult gij vinden aangeteekend, dat Augustus eens een zijner slaven liet kruisigen, omdat hij een haan gebraden en opgegeten had, die in de gevechten met de andere keizerlijke hanen steeds overwinnaar was gebleven.'

De kapelaan was een kampioen, waarmeê niet te spotton viel, dit ondervond de professor meer dan hem lief was, want hij wierp lang geen welwillende blikken op onzen belezen reismakker.

Langzaam drijft ons bootje langs het heerlijke panorama, want de schippers hebben het zeil geheeschen en maken zich gereed hun macaroni te gebruiken.

Ik heb te veel eigenliefde om de spotternijen weêr te geven, waaraan ik hierbij, vanwege onzen student, blootstond, doch moest toch de vaardigheid bewonderen, waarmeê de schippers de lange repen in olie gebakken macaroni in hunne magen deden verdwijnen. De beroemdste goochelaar zou van hen nog iets kunnen leeren.

Dit voorval brengt weêr leven in het gezelschap, dat door den kleinen kamp eenigzins stil is geworden, en we besluiten naar den wal terug te varen.

'Wij gaan te Pozzuoli aan wal, niet waar, heer kapelaan?' vroeg de Duilscher; 'wij kunnen dan op onzen terugtocht naar de stad de bekende grotten bezoeken.'

'Een goede gedachte,' zeide de kapelaan, die nu feitelijk als het hoofd der karavaan werd beschouwd; 'het is een grond rijk aan herinneringen uit den romeinschen tijd.'

'Ja,' sprak de geleerde met een vergenoegd gelaat, 'de stad, welke eertijds zoo beroemd was om haar handel, is wel vervallen, doch de herinneringen zijn er gebleven. Zie,' vervolgde hij, 'daar in de verte ligt Capri, waar eertijds Tiberius woedde; daar Monte-Nuovo, een vulkanische heuvel, in 1538 door eene aardbeving verrezen op de puinen der stad Tripergole; ginds de berg Falerno, bekend om zijn heerlijken wijn, die zoo dikwijls door de muze van Horatius bezongen werd, en verder de vervallen villa van Cicero, waarin Hadrianus begraven werd. Die bergen op den achtergrond begrenzen het oude forum van Vulcaan, waarin het bloed der gladiators vloeide ter eere van Augustus. Ja, het land is voor den wetenschappelijk gevormden mensch

een geopend geschiedboek, waarvan elke bladzij prijkt met een roemrijken naam. Marius, Pompejus, Lucullus, Cicero, Hortensius, Cesar, Augustus, Nero, Hadrianus, al die reuzen der macht hadden hier lusthoven en bereidden er zich voor op de daden, welke hunne namen in de geschiedenis hebben vereeuwigd.'

De professor sloeg we[é]r door en ik zag den kapelaan aan om het antwoord te hooren, daar ik te goed wist, dat hij de heidensche grootheden meer tot hare wezenlijke waarde terugbracht en in vergelijking met hunne overwinnaars, de Kristenhelden, niet zeer hoogschatte.

'Inderdaad,' zeide de kapelaan, 'het is een merkwaardig land. Aan deze kust bracht de romeinsche centurion der cohorte Augusta, Julius, zijn befaamden gevangene van Alexandrië naar Rome. Die gevangene was geen gewoon man, want zijn naam was reeds door de geheele wereld bekend, en bestemd door alle eeuwen heen bekend te blijven als de overwinnaar der cesars, het was de H. Paulus. Hier aan de golf van Baïa betrad hij voor 't eerst den bodem, die onder zijne voeten geheiligd zou worden. Vergeef mij, heer professor, indien ik bij de gedachtenis aan dien held van het woord meer tot mijn gezelschap spreek dan tot u.'

De professor knikte, doch ik dankte in mijn hart den kapelaan voor zijn leerrijk onderhoud. De student echter, die verschillende boeken had meêgenomen, las ons eenige bijzonderheden betrekkelijk Monte-Nuovo voor, die nu juist niet in staat waren om veel eerbied te doen krijgen voor de romeinsche grootheden. Het gold namelijk den triomf van Calligula.

Na eene beschrijving van den schitterenden! stoet en de feesten, welke er te dier gelegenheid plaats hadden, las hij:

Panorama van Napels.

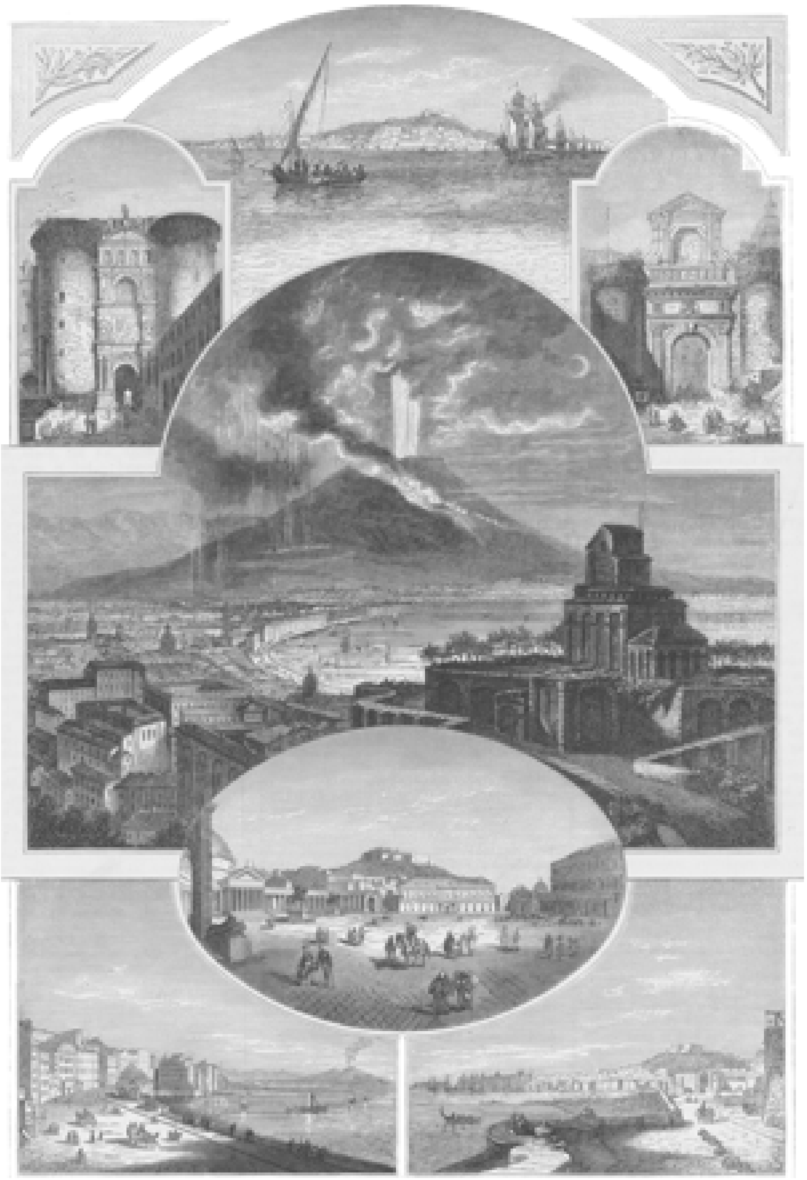

De triomfboog van Alphons I in Castel Nuovo.
St.-Lucia-Straat.
Odorifera e Gentile van zee gezien.
De Vesuvius van Castel St.-Elmo Gezien.
Het Residentie-plein.
De Capria-poort.
Napels van Castel del Carmine gezien.

'Na den maaltijd verschafte zich Calligula een schouwspel, zijne monsterachtige natuur waardig. Hij begon zijne hovelingen in zee te werpen en liet een groot getal schepen, die gevuld waren met soldaten, zinken. Velen verdronken, de meesten echter redden zich, daar de zee zeer kalm was, en Calligula zag daarin zijne macht over Neptunus, die vreesde den woesteling in zijne genoegens te storen.'

Niemand sprak een woord en dit was ook niet noodig. De gids echter wees ons Monte-Nuovo, en verhaalde het ontstaan van den berg en de verwoesting van Tripergole en zeide ten slotte: 'Dit alles had plaats om de vele zonden, welke de stad bedreef; doch laat ons uitstappen, excellenza, hier zullen wij verder te voet wandelen.'

DE OORLOG IN HET OOSTEN. - REDDING VAN BULGAARSCHE VLUCHTELINGEN.

Wij stapten aan wal en namen van onze schippers afscheid, na hun een ruim drinkgeld te hebben gegeven. Die mildheid was wellicht de oorzaak, dat zij ons ter eere een napolitaansch lied zongen, waarbij zij met hunne riemen de maat in het water sloegen. Met buitengewonevlug heid kozen zij weêr het ruime sop, terwijl wij op den oever naar hun gezang bleven luisteren, zoolang hunne tonen onze ooren bereikten.

In de bergstreek waar wij nu stonden met onzen vriendelijken lazarone tot gids, opperden enkelen onzer bezwaren tegen den vermoeienden tocht die ons te wachten stond, doch de lazarone wistiedereen gerust te stellen, zoodat wij even welgemoed onzen tocht verder voortzetten als wij hem begonnen waren.

(*Wordt vervolgd.*)

DE OORLOG IN HET OOSTEN. - TURKSCHE KAVALERIE IN DEN SCHIPKA-PAS.

De nijverheids-tentoonstelling te Amsterdam.

In de hoofdplaats van Nederland is sedert twee maanden een tentoonstelling geopend, die uitmunt door keurige inzendingen op het gebied van kunst toegepast op nijverheid. Ook vele belgische industriëelen hebben er hunne prachtstukken heengezonden, en vertegenwoordigen er ons vaderland op eene waardige wijze. Tot de voorwerpen, welke het meest de aandacht trekken, behooren de meubelen, en deze zijn dan ook zoo rijk, dat eene wandeling door het amsterdamsche Paleis voor Volksvlijt een echt kunstgenot schenkt. Het vorstelijke huis van Nederland toonde eene groote belangstelling in de tentoonstelling en stelde daarom zijne kunstkabinetten ter beschikking der commissie. Van H.M. de onlangs overledene koningin vindt men er zeer schoone stukken, en de cassette, waarvan wij hier achter eene gravure geven, mag met recht het juweeltje dezer tentoonstelling heeten. Het is zeer kunstig uit hout gesneden en met zilveren prachtig geesiseleerde handvatsels en sluitplaat voorzien.

Eene herberg in de XVIIIe eeuw

Een engelsch schrijver van dezen tijd, heeft onlangs recht humoristisch, maar steeds diep ingrijpend en bedroevend over het schrikbarend getal herbergen in België geschreven; schier terzelfder tijd klaagden fransche schrijvers, over het doodende voor den geest, over het nadeelige voor het volkskarakter, dat de herberg in zich bevatte.

Beiden hadden gelijk; doch wij mogen tot onze verontschuldiging ook wel zeggen, dat die groote uitbreiding van drankwinkels vooral dagteekent sedert de *zaligmakend* fransche omwenteling en zij de vrucht is van de fransche beschaving, welke ons van gene zij Quiévrain is komen toewaaien.

't ls waar de taveerne heeft altijd in België gebloeid, dank waarschijnlijk het keurige gerstennat dat er gebrouwen werd; doch vóór de fransche omwenteling, wier *weldaden* diezelfde fransche schrijvers zoo hoog doen klinken, gingen onze gewesten aan den euvel, dien men ons nu verwijt, niet zoo erg mank.

Eenige jaren geleden schilderden wij als volgt eene herberg in Antwerpen, zooals die vóór de omwenteling van 1793, eigenlijk zoo wat in het midden der 18^e^ eeuw bestond: eene beschrijving welke tot nu toe niet herdrukt werd, en die doet zien, dat onze landaard vroeger zoo plichtig niet was, als nu onze moderne philantrophen en economisten zouden willen doen gelooven:

‘Laat ons in de herberg treden en er wachten tot de regen ophoudt - die plaats, welke in België later, in de zoo verlichte XIXe eeuw, eene zoo gewichtige rol als staatkundige club spelen zal.

Hier heerscht geen pracht; de gelagkamer is een groot vertrek, dat met - 't is bijna eene uitzondering - met twijfelachtig geworden goudleder behangen en met smokende vetkaarsen verlicht is. De tafels zijn van eikenhout en log van vorm; de stoelen zijn van hetzelfde kaliber; maar het keurige gerstennat bruist uitlokkend in kan en pint, terwijl de buik-almachtige baas, met zijne blaauwwollen slaapmuts op, zijn tierentijnen wambuis en witten voorschoot aan, bij ieder geklep van het deksel, naar den kelder waggelt en het kralende bier - die wijn van het Noorden - koel en frisch van de ton tapt.

‘De *companie,* zooals men zegt, bestaat uit tien of vijftien personen van gezetten ouderdom. Gij ziet rond, om er eenen twintigjarige te vinden? Vergeefsche moeite: de twintigjarige zou hier nog niet toegelaten worden, evenmin als men hem het rooken toelaat..... Op dien ouderdom wordt men beschouwd, als nog niet ten eenemale vrij zijnde van den leiband, en wees niet verwonderd, als gij, in dezen of genen kring, den strengen vader tot den reusachtigen, doch nog baardeloozen zoon hoort zeggen: ‘zwijg jongen, als er groote menschen zijn.’

‘Och, de kinderen der XIX eeuw zullen in een gansch tegenovergesteld uiterste vervallen. Op hun twintigste jaar zullen zij zich *des hommes blasés* noemen en de wijsheid in pacht hebben, terwijl de knapen van vijftien jaren zich trotsch beroemen *la milice de l'avenir* te zijn. Maar ook zijn het kinderen uit de broeikas!

‘Men hoort in de herberg niet over de hooge staatkunde spreken; doch men durft wel een enkel hekelwoord laten hooren over ambtman en schout - want stekelig is hij immer, die Antwerpenaar! Vooral hekelt men de belastingen, den 20 penning, want juist heeft heden de trompet van den stadsroeper geklonken, om dien penning in te vorderen, en men mort over de verpletterende lasten, dewijl een burger uit de middelklas wel *tien* gulden Brabantsch moest betalen; men klaagt ook over den geneesheer, die wel zeven stuivers per visite rekenen durft.

‘Och, hadden onze grootvaders *onzen* fiscus gehad, zij zouden zich den laatsten zilveren knoop van het ondervest hebben zien tornen, en zij zouden zich geërgerd hebben, als zij zagen dat bijna geen enkele Boerhaave meer te voet gaat; maar ook wat stroomt het snel de handen in en uit - dat lieve geld, sedert het neveltje van James Watt!

De deur gaat open.

‘Een jonge man, met rosse haren en loenschen blik, treedt schuchter binnen en wendt het gelaat af, als vreesde hij door eenen der aanwezigen herkend te worden. Doch de deftige burgers hebben hem herkend; zij fronsen de wenkbrauwen; zij mompelen onverstaanbare woorden en werpen elkander beteekenisvolle blikken toe. De *baas* der taveerne onthutst, ziet beurtelings naar de gasten, naar den rossen indringer, die, lakonisch, een glas sterken drank vraagt.

‘Weigeren, men ziet het, durft de herbergier niet; hij grijpt met eene bevende hand, en een vurigen blik op den jongen man werpende, een glas, slaat er koortsachtig den voet af, giet het daarna vol en reikt het den indringer toe, die het met een duivelschen glimlach op de lippen aangrijpt en in één teug ledigt - als wist hij, dat het hem verboden is te rusten, gelijk het hem verboden is zijn glas in een deftig gezelschap neêr te zetten.

't ls de beul - die paria, welke, tot in onze dagen met het brandmerk des vooroordeels op het voorhoofd, in *ons* midden optreedt, hoewel hij echter niets anders is dan de uitvoerder eener bestaande wetgeving.

‘Dat binnentreden heeft de *kruis*- en *smousjassers* daar, de damspelers ginder, dat heeft, kortom, allen onthutst. De beul is als een onheilspellende klaveren-aas in het midden dier vreedzame en bijgeloovige burgerij gevallen. Gij glimlacht, kind der XIXe eeuw? Maar zijt gij, geloovige aan klopgeesten en tafeldans, ten opzichte van het geheimzinnige, redelijker dan uwe grootvaders?

‘De afschrik voor den beul heeft, bij deze laatsten, echter eene gegronde reden: men denkt nog altijd aan het ijselijke *Spelleken,* aan den bloedigen uitvoerder van ducq d'Alv's bevelen, en wiens naam, bij overlevering, door den vloek des volks beladen is; men denkt aan die ijselijke plakkaarten.

‘Men huivert des te meer, want binnen een paar dagen moet de beul, *ten exemplare van een jegelyck* eenen dief aan de *micke* hangen: een dief, die - 't was misschien wel een brooddief! - den avond vóór zijn verscheiden een feestelijk maal kan doen gereed maken, zoo gala als hij dit verlangt. De man heeft misschien in zijn leven zóólang honger geleden - waarom zou men hem voor 't laatst niet eens volop laten teeren. Ons dunkt, dat de duivel in persoon die spotternij in de stadswetten geschreven heeft.

‘Doch wij verlaten de tapperij; wij willen geene *pene* van vijf gulden aan den schepene, aan dien strengen uitvoerder der stadsplakkaarten betalen, indien hij ons, na het luiden van het klokske van half elf, nog in den *Vrolicken Bierbuyk* mocht vinden.’

Karel de Groote en zijn tijd.
VI.
(*Slot.*)

Karel was alleenheerscher geboren en hierin misschien moet men de reden zoeken van den strijd, die tusschen hem en zijn broeder uitbrak. Charlemagne was het kind zijner vaderen en eer- en heerschzucht zaten ook bij hem in het bloed. Mogen wij eene gissing wagen, dan was het misschien de krachtige, zich zelf bewuste geest van Karel, die in oproer kwam tegen de aanmatigende minderheid van Karloman, en die wellicht aan de gedachte toegaf, hoeveel vrijer en uitgebreider de kring zijner werking zou zijn, wanneer hij geen mededinger had in zijn broeder.

Er zijn sommige gevoelens in den mensch, die zelfs de banden des bloeds weten door te breken, zonder dat men ze daarom nog schuldig kan noemen. Eene onpartijdige geschiedenis heeft Karel van elke vlek, ten opzichte van zijn broeder, schoon gewasschen; hij mag al geen hartelijk broeder zijn geweest, toch kleeft er aan zijne handen geen broederbloed; maar daarom mag de menschkunde zich wel mot dit vraagstuk bezig houden, de reden opsporende, hoe een geest, zoo groot en rein als die van Charlemagne, den dood, den natuurlijken dood zijns broeders als een weldaad kon beschouwen.

De oneenigheid, waarin hij met zijn broeder leefde, verklaart ook veel verschijnselen uit zijn leven. Karloman, van zijn broeder vervreemd, zocht het bondgenootschap van Desiderius, den koning der Longobarden, om opgewassen te zijn tegen de eerzuchtige bedoelingen waarvan hij Karel verdacht. Karel echter had het plan van zijn broeder doorzien en de kracht en gevolgen van dit plan berekend. Desiderius beschikte als koning der Longobarden over een groote macht en invloed in Italië, en het moest er Karel alles om te doen zijn, zulk een machtigen bondgenoot voor zich te behouden. Deze overweging was bij hem van zooveel kracht, dat hij tegen de gebeden en vermaningen des Pausen in, die hem van zijn opzet zocht af te houden, een huwelijk betrachtte met de dochter van Desiderius. Dit huwelijk kwam werkelijk tot stand. Geene genegenheid maar staatkunde knoopte hier den band, die echter zoo los was, dat hij reeds na een jaar zich zelven ontbond. Vele geschiedschrijvers hebben Karel lastig gevallen over dit huwelijk, dat bovendien niet tot stand kon komen, voordat hij zijne eerste vrouw, bij wie hij een zoon had, verwijderd had. De politiek der vorsten kan echter niet aan onze burgerlijke moraal getoetst worden. Wij hebben hier een zelfde geval als met Napoleon I plaats had, toen hij, met verstooting van zijne eerste vrouw Josephine, Maria Louise, de dochter des keizers van Oostenrijk, ten huwelijk nam. Bovendien is Charlemagne hier nog

in het voordeel der tijden. In zijne eeuw behoorde het niet tot de zeldzaamheden, dat men van vrouw verwisselde; dat wortelde in de oude frankische zeden en gewoonten, die men ten spijt van het Kristendom nog niet had kunnen afleggen en welke de Kerk vooreerst nog machteloos was met geweld te keer te gaan. Men moet de brieven lezen, die Paus Stephanus hierover aan Karel schreef, om zich te overtuigen hoe zeer de Kerk, zoowel uit een godsdienstig als staatkundig oogpunt, tegen dit voorgenomen huwelijk in verzet kwam, maar Karels staatkunde meende op dit bedenken geen acht te moeten slaan, en om zijn broeder te verhinderen met Desiderius tegen hem samen te spannen, nam hij de dochter van den Longobarden-koning tot vrouw.

Na Pepijn was het vooral Karel de Groote, die den pauselijken Staat met rechtsbrieven bedeelde en met afgebakende grenzen omschreef. Karloman was op jeugdigen leeftijd gestorven; zijne weduwe vluchtte met hare beide zonen naar het hof van Desiderius, wiens dochter Desiderata door Karel verstooten was en die van begeerte brandde, de vernedering, zijn huis aangedaan, op Karei te wreken. Aan ge-

weld viel niet te denken; Karel had het rijk zijns broeders aan het zijne getrokken en was door alle frankische grenzen als koning erkend. Karel den oorlog verklaren was dus een zekere neêrlaag te gemoet gaan en voor dezen onberaden stap waarborgde hem zijne aangeboren longobardische slimheid. Toch zou hij wraak op hem nemen en hiervoor meende hij den volgenden wag te moeten inslaan. Hij begaf zich met de zonen van Karloman naar Paus Adriaan, die Stephanus op den Stoel van Petrus was opgevolgd, en stelde hem voor de beide prinsen tot koningen van Karlomans rijk te zalven.

Daardoor meende hij een twistappel te werpen in het rijk der Franken, daar hij er zeker op rekende dat de beide prinsen een grooten aanhang onder de Franken zouden verkrijgen. De Paus doorzag het plan van Desiderius en weigerde nadrukkelijk in zijn voorstel te treden, daar hij met mathematische zekerheid kon berekenen, dat hij Karel daardoor op de doodelijkste wijze zou beleedigen. Karels vriendschap was hem meer waard dan de toorn en wraakzucht van Desiderius. De laatste bleef dan ook niet uit.

In zijne plannen gedwarsboomd, wilde de Longobarden-koning zijne teleurstelling op den Paus wreken, en spoedig dan ook verscheen hij met zijn leger voor Rome. Adrianus I, die zich om Karels wille in moeielijkheden gewikkeld had, meende daarom ook aanspraak te kunnen maken op Karels bijstand en zond brief op brief, bode op bode, om de hulp der Franken in zijne moeielijke omstandigheden in te roepen. Na lang aarzelen besloot Karel eindelijk tot een tocht over de Alpen. Het eene gedeelte van het leger trok over den Mont-Cenis, het andere over den St.-Bernard Italië binnen. De Longobardische legers werden geslagen, terwijl slechts twee steden, Pavia en Verona, het waagden weerstand te bieden. verona gaf zich spoedig genoeg over. Gedurende de belegering van Pavia begaf zich Karel, op uitnoodiging des Pausen, naar Rome, waar nu een plechtig verbond tot stand kwam tusschen de twee groote heerschers van het westen. Karel werd ontvangen met al den luister, waarover het pauselijk Rome beschikte. Op een triomfwagen, zooals de oude romeinsche keizers, trok hij door de eeuwige stad; de ambachten en gilden van Rome sloten zich bij den feesttrein aan; kinderen en meisjes gingen, met palmtakken waaiende, den stoet vooruit, terwijl de geheele stad in feestgewaad was gehuld. Bij deze gelegenheid bevestigde Karel niet slechts de schenkingen, door zijn vader Pepijn aan de Pausen gedaan, maar stond den Kerkelijken Staat ook eene aanzienlijke uitbreiding van grondgebied toe.

Het kan ons doel niet zijn Karels leven te beschrijven; de breedte en omvang van zulk een werk vereischen meerder krachten dan ons ten dienste staan; bovendien behoort zulk een werk niet in het kader van ons tijdschrift thuis. Wij wenschten slechts te wijzen op sommige belangrijke punten uit dat groote leven, dat een aanzienlijk stuk wereldgeschiedenis vertegenwoordigt. Karel als vorst, Karel als veldheer, Karel als wetgever, Karel als geloofsverspreider en *episcopus episcoporum*, zooals hij den titel van den Paus ontving, Karel als bewerker der beschaving - ziedaar de titels van hoofdstukken, die tot omvangrijke boekdeelen konden worden uitgebreid. De verplichting, welke de Kerk, de wereld en de beschaving aan Karel hebben, is buitengewoon groot, en er is misschien geene enkele persoonlijkheid in de wereldgeschiedenis, die zoo vruchtdragend voor de toekomst gewerkt heeft als Karel. Zelf verlangend naar kennis, omgaf hij zich door allen, die in zijn tijd uitblonken door kennis en wetenschap. Op dit oogenblik met zijne legers van het eene einde

van Europa naar het andere snellend, zat hij straks te midden van zijn geleerden hofkring neêr, zich in grieksche of latijnsche wijsheid verdiepend, of de hervorming van Kerk en Staat bepeinzend. Ook de talen danken veel aan hem. Hij was het, die bevel gaf de volkstaal te beoefenen en aan te kweeken, en zooveel er van de oudgermaansche gedichten nog over was te verzamelen; hij was het, die overal scholen deed oprichten en met eene belangstelling, zijne eeuw ver vooruit, de beschaving en ontwikkeling zijner onderdanen ter harte nam.

Karel was de zon van zijn tijd, wier stralen tot zelfs in het verre Oosten doordrongen. Terwijl de spaansche emirs hem en zijn leger naar Spanje opriepen, kwamen gezanten van Haroen-el-Rachid uit het verre Bagdad tot hem, om hem geschenken, maar ook de bewondering en den eerbied van het Oosten aan te bieden. Maar Karei had aan roem niet genoeg, de arbeid, al was het ook een koninklijke, was hem behoefte. Synoden en vergaderingen werden belegd, om de in de Kerk ingeslopen misbruiken uit te roeien; nieuwe wetten werden gemaakt om het recht van al zijne onderdanen te waarborgen; hij zelf reisde persoonlijk zijn onmetelijk rijk af, nu in deze dan in die stad zijn hofleger opslaande, om de behoeften van zijn volk te leeren kennen, zijnen nood te verlichten, zijne grieven te herstellen en recht te spreken als koning en als Kristen.

De gelijke van Karel den Groote is moeielijk in de geschiedenis te vinden; wel zijn er vorsten geweest, die hem in sommige opzichten geëvenaard hebben, maar in Karel waren alle eigenschappen van een groot man zoo harmonisch vereenigd, de werkkring, waarin zij zich konden ontwikkelen, was zoo onmetelijk en reusachtig, het doel, waarvoor zij in dienst werden gesteld, was zoo verheven, dat de figuur van Karel den Groote als eenig in de geschiedenis staat, en dat in den ouden noch nieuwen tijd geen naam zich naar den zijnen mag noemen.

A.

Nathalie.
Eene novelle door Mathilde.
(*Vervolg.*)

Ondertusschen rustte ook Louise niet; slapeloos bracht zij den nacht door; sluimerde zij soms in, dan deden benauwde droomen haar plotseling wakker schrikken. Zij verbeeldde zich, dat zij in een kerk was en bruidskleederen droeg; wie aan haar zijde was, wist ze niet; de kroon viel plotseling op haar hoofd en zij ontwaakte met een zachten gil.

Dan weêr zag zij Casimir, zooals op den dag hunner bruiloft; hij gaf haar den arm, doch toen kwam de stoet en wierp hen van elkander.

Vroeg in den morgen stond zij op en verliet stil het huis. Het was een koele morgen; een zwaar onwe r had de lucht verfrischt.

De wandeling verkoelde hare brandende wangen, en toen zij in de kerk kwam, waarheen zij hare schreden richtte, voelde zij eene groote verkwikking. Zij viel op een bidstoel neêr en verborg haar hoofd in de handen.

Werktuiglijk lispelde zij de woorden:

'Mijn God, laat die kelk van mijne lippen gaan, doch niet mijn wil, maar de Uwe geschiede!'

Zij herhaalde ze telkens, ofschoon haar hart ze nog niet kon beamen; ofschoon haar geest ver van daar vertoefde in lang vervlogen dagen aan de zijde van haar geliefden echtgenoot, aan de wieg van haar aangebeden kind.

‘Zal ik nog moeten strijden, mijn God?’ vroeg zij. ‘Zal hij nog eenmaal komen met zijn verleidende stem, mij een geoorloofd geluk aan zijne zijde, de vervulling mijner moederplichten aanbiedende, en van den anderen kant... O, neen, tot dien prijs niet! Heere, geef mij sterkte!’

De H. Mis begon.

Vergeefs trachtte zij in haar kerkboek te bidden. Geen dier gebeden kon de taal spreken harer ziel.

Eindelijk viel haar oog op het dagelijksch gebed eener ongelukkige vorstin, geboren op de treden van eenen troon, opgevoed te midden van weelde en rijkdom en wie, na ongehoorde smarten en zielelijden, niets anders was overgebleven dan een sombere gevangenis, met een schavot in het verschiet.

‘Mijn God,’ had prinses Elisabeth gebeden, wellicht op den morgen van den dag, die haar voorouderlijk paleis door wilde banden zag bestormen, of vóórdat zij geroepen werd tot het laatste onderhoud met haar koninklijken broeder, ‘mijn God, wat zal mij heden overkomen? Ik weet het niet, maar wat ik weet is, dat Gij alles van der eeuwigheid af geregeld, toegestaan en bavolen hebt. Dat is mij genoeg, IK neem alles uit Uwe hand aan!’

Weêr zonk 't boek uit Louise's handen, maar zij richtte den blik omhoog.

‘Ja, Heer, alles neem ik aan, zelfs den strijd! Geef mij kracht, laat mij sterk blijven. O, mijn vader, zie neêr op uw arm kind, dat schier onder den last van haar kruis bezwijkt!’

En toen de priester zich omkeerde en het volk den Vrede wenschte, toen voelde ook de jonge vrouw in haar hart iets van dien Vrede nederdalen, welken de wereld niet geven kan en die alleen te vinden is aan den voet van het altaar.

Zij voelde zich krachtiger en vreesde den strijd niet meer. En als dan het verschrikkelijkste van alles, haar blondlokkig dochtertje, haar voor den geest rees, om met een aandoenlijk smeekend stemmetje te zeggen:

‘Ach, moeder, verlaat mij niet,’ dan wendde zij de oogen ten hemel en bad:

‘Heer, voor U heb ik mijn kind verlaten, o, zie dan neêr op haar! Wees Gij haar vader en moeder tegelijk!’

Toen zij de poort uitging, zag zij niet dat een knecht in onachtezame houding tegen een der deurposten leunde.

Zij ging zonder, om te zien weêr naar de villa terug en vermoedde niet, dat de lakei haar van verre volgde.

XII.

Dien middag ontving Louise een pak brieven en dagbladen voor den baron en zijne vrouw.

Daaronder vond zij een briefje gericht aan: ‘De gravin Louise Florinska,’ met het postmerk ‘Wiesbaden.’

Snel, met angstig kloppend hart verborg zij het, reikte 't pak aan de barones over en sloot zich in hare kamer op, om den brief ongestoord te lezen.

Hare handen beefden zoo, dat het haar in de eerste oogenblikken niet mogelijk was de enveloppe los te scheuren; toen zonk zij op de knieën en herhaalde nogmaals het gebed, dat haar dien morgen zoo getroffen had.

Niets geeft zooveel kracht in oogenblikken van spanning, wanneer een letter, een woord ons lot zal veranderen, als de geheele overgeving aan den wil Gods.

Toen brak zij het kleine enveloppe open en staarde op de weinige regels, die, op een stuk rose-papier geschreven, haar toeflikkerden.

In naam van ons kind, verzoek ik u, mij tusschen zeven en acht uur te wachten achter de grieksche kapel.

'CASIMIR.'

Anders niets!

De strijd zou dus komen, de strijd, dien zij tot gisteren middag meende nimmer meer te zullen strijden.

Zij zou hem dus nogmaals moeten zien en hooren, den man, dien zij tegen den raad haars vaders had gehuwd, die haar van zijne zijde had verjaagd, maar dien zij toch nog zoo innig beminde, wien zij een eeuwige trouw had gezworen voor Gods altaar.

'Neen, ik zal niet gaan,' riep zij in 't eerste oogenblik uit; 'waarom zal ik mijne zielerust we r in gevaar stellen; waarom mij we r wagen aan een neerlaag wellicht?...

'Doch hij vraagt me in naam van *ons* kind! Wat kan ik niet trotseeren ter wille van haar? Zij is ziek misschien, of zij kan niet leven zonder mij, wellicht heeft hij een oplossing gevonden in de treurige zaak, die ons scheidt. Ik moet gaan! Mijn God, sta mij bij!'

Het viel mevrouw Ten Berghe op, dat haar gezelschapsdame buitengewoon bleek en stil was.

'Zijt gij ziek?' vroeg zij. 'Ga wat rusten; de baron en ik hebben plan gemaakt van middag naar den Neroberg te rijden; dat zal u goed doen.'

'Och, mevrouw, laat me liever niet meêgaan! Ik heb zware hoofdpijn en het rijden zal me geen goed doen.'

'Wel, zooals ge wilt; maar voor mij is een rijtoertje steeds de beste medicijn.'

Onder de thee wilde mevrouw Ten Berghe haar Deuthera nog eens bewonderen.

Louise moest het boek halen.

Een plotseling opkomende gedachte rees in haren geest op: zij wierp de plant weg en gaf den Basdeker aan de barones.

'Maar, ze is er niet in, Louise; hoe kan dat komen? Ik heb zeker in die russische kapel 't boek open gehad en toen mijn lieve plant er laten uitvallen. Ach, als het rijtuig nu niet dadelijk kwam, dan zou ik u verzoeken met mij meê te gaan, om er een ander te zoeken, maar daar komt het al.'

'Wil ik in de bosschen gaan zien, mevrouw? Ik weet nu toch al hoe die plant er uitziet.'

'En ge zijt niet frisch?'

'Een wandeling zal mij meer goed doen dan een rijtoertje: 't bosch is zoo koel.'

'Maar past het een jong meisje wel, alleen rond te dolen?' vroeg de baron.

'O, zoo'n kruidendoosmaaktalles goed,' verklaarde de barones; 'beste man, daarvan weet ge immers niets!'

DE NIJVERHEIDS-TENTOONSTELLING TE AMSTERDAM. - DE CASSETTE VAN WIJLEN H.M. DE KONINGIN.

Weinige oogenblikken later reden beiden af, nadat mevrouw Louise goed op het hart gedrukt had toch vooral geen verkeerde plant te zoeken.

Zij had eens moeten weten, met welke geheel verschillende gedachten Louise's ziel vervuld was; en hoe benijdde de arme verlaten vrouw de gelukkige barones, die zich met zulke beuzelingen kon ophouden.

Zoodra de klokken in de stad zeven uur hadden geslagen, verliet Louise de villa en ging naar de bepaalde plaats.

't Was somber weêr; de zon, achter dikke wolken verscholen, wierp slechts nu en dan eenige waterachtige stralen over het nat geregende bosch. Er waren dus tot Louise's groote vreugde weinig wandelaars op den anders zoo druk bezochten weg.

Met kloppend hart bleef zij aan de poort der grieksche kapel staan; haar oog rustte op de schoone stad, die, verguld door 't licht der ondergaande zon, zich betooverend schoon voor hare voeten ontrolde.

Wel een kwartier ging zij op en neêr.

Nu en dan kwamen er vroolijke groepen van badgasten aan, gouvernantes met de haar toevertrouwde kinderen, ruiters en amazonen, maar zij wierpen slechts vluchtige blikken op de eenvoudige, in haar regenmantel gehulde gestalte, die daar zeker iemand wachtte.

Eindelijk zag zij een heer naderen, en door een stil gebed trachtte zij het kloppen van haar hart een weinig te onderdrukken.

Hij naderde haar onmiddellijk en was, zoo 't kon, nog bleeker dan zij.

Zonder te spreken bood hij haar den arm en zij legde er den hare, bevend als een riet, op. Toen gingen zij het bosch in.

‘Lodoïska,’ begon hij na een oogenblik zwijgens, dat aan beide overstelpte harten wel een eeuw toescheen, ‘hoe zie ik u hier terug?’

Zijne stem klonk gebiedend en streng.

De aandoening belette haar te spreken.

‘Zijt gij hier met uw vader?’ vroeg hij.

‘Mijn vader,’ snikte zij, ‘mijn vader is niet meer.....’

‘Dood! en Vera dan?’

‘Zij is in een pensionaat.’

‘Maar wat doet gij dan hier?’

‘Ik ben gezelschaps-juffrouw bij eene hollandsche dame,’ stamelde zij schier onhoorbaar.

Hij bleef staan; zijne oogen fonkelden van verontwaardiging, zijne stem trilde van toorn.

‘Dat wil zeggen: bediende! Mijn echtgenoote, de prinses Dalmatchine, wordt betaald om eene oude, grillige vrouw bezig te houden. Lodoïska, vervloekt zij uwe stijfhoofdigheid!’

‘Ik heb 't niet gewild, ik heb mij onderworpen,’ zuchtte zij, ‘maar gij hebt mij van uwe zijde verstooten.’

‘Omdat gij niet wildet toegeven, omdat gij een godsdienstvorm verkiest boven uwe heiligste rechten en plichten. Ge hebt uit eigenzinnigheid alles versmaad, alleen om niet te buigen.’

‘Om mijn geloof trouw te blijven, Casimir.’

‘Aanbidden wij niet denzelfden God? Verschilt uw geloof niet slechts in eenige formulieren en vormen van het mijne? Is dat de moeite waard om daarvoor uw man, uw kind en misschien u zelve rampzalig te maken?’

‘Laat mij u hetzelfde vragen, Casimir! Ik ten minste, ik verlang van u geen opoffering uwer heiligste begrippen.’

Hij haalde de schouders op.

‘Heiligste begrippen! Even gaarne zou ik, indien 't mij gelukkiger kon maken en in aanzien doen stijgen, den voet van uwen Paus kussen. Ik hecht niet aan 'tgeen onze popes mij leeren; als gij het verlangd hadt, zou ik bij ons huwelijk Roomsch-katholiek zijn geworden, maar gij hebt dit zelve afgeslagen.’

‘Omdat ik den man zou verachten, die om aardsche reden zijn geloof verlaten wilde.’

‘En ik, ik Zou u hoog waardeeren, indien uwe liefde mij dit offer wilde brengen. Lodoïska, wat kan het mij deeren, welken godsdienst gij belijdt, indien gij een liefdevolle vrouw voor mij wilt wezen, een zorgvolle moeder voor onze Nathalie, die de moederliefde zoo ontbeert!’

‘Waarom mij dan verjaagd?’

‘Waarom? Vraagt ge dat nog? Omdat, zoolang ik nog verbonden ben aan de katholieke dochter van een poolschen rebel, allo hooge staatsambten voor mij gesloten zijn en 't mij niet geoorloofd is de eer op te houden van ons geslacht.’

‘Hadt gij dit slechts ingezien vóór ons huwelijk!’

‘En waren de zaken toen niet geheel anders? Toen leefde mijn oudste broeder nog, toen kon ik mij vrij op mijne landgoederen aan het geluk mijner lijfeigenen wijden en dat hebben wij gedaan, Lodoïska, in die eerste, die gelukkige jaren van onzen echt.’

‘O, kon ik ze vergeten!’ zuchtte zij.

‘Maar toen kwam de opstand der Polen en de dood van mijn broeder. Tot dat oogenblik toe had niemand gevraagd, wie de vrouw was van Casimir Dalmatchine, welken godsdienst zij beleed, of zij een Russin, Turkin of Samojeed was, mijne modder had in mijn huwelijk berust.....’

‘O, zij is de oorzaak onzer scheiding, zij, en zij alleen!’

‘Zij had gelijk! De eer van ons geslacht stond hooger bij haar aangeschreven dan ons geluk, 't Was aan mij, meende zij, om met roem de plaats van mijn broeder in te nomen. Ik kon den post bekleeden, dien hij had ingenomen, ik kon in een oogwenk zoo hoog rijzen als hij, maar dan moest ik de vlek van mij afwerpen, die mijn onberadenhuwelijk op mij had geladen. Op twee wijzen was het mogelijk: mijne vrouw moest openlijk tot den griekschen godsdienst overgaan, of ons huwelijk moest ontbonden worden.’

‘En gij hebt mij die keus gelaten. Kon ik dan aarzelen tusschen afval en geluk?’

't Was uw zaak; ik deed mijn plicht!’

‘Moge het u nooit berouwen, Casimir, aan eer en aanzien de liefde eener vrouw, het geluk van uw kind te hebben opgeofferd!’

‘En heeft het u niet berouwd, dat ge uw eed verbroken hebt van mij overal te volgen, mij te gehoorzamen in alles?’

‘Wat God niet verbiedt! O, Casimir, één zaak slechts berouwt mij, en tot boete daarvan draag ik zwijgend het leed, dat God op mijne schouders heeft gelegd. Er mag niets gemeen zijn tusschen de verdrukkers en de slachtoffers en ik heb 't vergeten. Maar ik was nog zoo jong en ik had u zoo lief! Arme vader, had ik zijn raad maar gevolgd, doch uw stem klonk zoo verleidelijk; gij beloofdet mij alle waarborgen, die ik verlangde. O, had ik kunnen vermoeden, dat gij al uw eeden breken zoudt!’

‘Breken, Lodoïska, als een ander mij dat zeide.....’

(*Wordt vervolgd.*)

[Nummer 51]

Geillustreerd nieuws.

De oorlog in het oosten.

De bloedige aanvallen van den 24 augustus in den Schipka-pas besloten nog niet de reeks der gevechten, die om het bezit der belangrijke sterkte geleverd werden. Suleiman-pacha moest de bloem van zijn leger in den noodlottigen pas zien vallen, en dat zonder de minste noodzakelijkheid, daar hij, zooals wij in onze vorige aflevering zagen, langs een anderen weg Bulgarie had kunnen bereiken en de verdedigers van den Schipka-pas van hunne hoofdmacht afsnijden.

Zaterdag 25 augustus werd de slag hervat; ditmaal waren de Russen de aanvallers: de hun uit Tirnova toegezonden versterkingen stelden hen daartoe in staat, al waren zij bij Suleiman-pacha's troepen nog verre in de minderheid. Op den russischen rechtervleugel bevond zich de hoogte Aikirdje-Bell, die door de Turken bezet was en de russische stellingen bestreek. De hoogte werd door drie schansen verdedigd, welke generaal Radetsky uit de handen der Turken poogde te ontrukken. Na een hevig artillerie-gevecht in den voormiddag van den 25 begonnen de Russen de hoogte te bestormen. De turksche kanonnen braakten dood en verderf en meermalen waren de aanvallers door het hevige vuur genoodzaakt terug te trekken. Toch gaven zij den moed niet op: met onweêrstaanbaar geweld rukten zij telkens opnieuw vooruit tot het hun omstreeks half twee gelukte in een der schansen vasten voet te krijgen. De versterking was genomen, maar de helft der aanvallers was onder het moorddadige vuur van den vijand bezweken. Onmiddellijk daarna begon de aanval op de beide andere schansen. Meermalen drongen de Russen tot aan den voet der vestingwerken door, maar telkens waren zij genoodzaakt met groot verlies achteruit te gaan, om een oogenblik later den aanval te hervatten. Eerst tegen den avond begonnen de Turken te wankelen: over alle belemmeringen heen, wisten de Russen zich eenen weg tot binnen de schansen te banen, en door hunne laatste reserve ondersteund, gelukten zij er in den vijand te verdrijven. Hiermede was echter het succes van den dag nog niet beslist. Suleiman-pacha zond spoedig twee geheele brigades of ongeveer 18.000 man af, om de veroverde posities te hernemen, en daar de Russen op dit punt hunne reserve reeds gebruikt hadden, viel het den turkschen generaal gemakkelijk, met zijn overmacht de afgematte Russen weder te verdrijven. De avond was reeds gevallen, doch de maan scheen helder over het gebergte. De overwinnende Turken hieven luide vreugdekreten aan en het geroep van *Allah! Allah!* we rgalmde door de lucht. Deze oorlogskreet werd echter weldra door het *hoerrah!* der Russen beantwoord, die, onder begunstiging van het maanlicht en belangrijk versterkt, nogmaals op de verlorene schansen aanstormden.

Het tooneel dat nu volgde is onbeschrijfelijk. Het donderen van het kanon en de knetterende geweersalvo's werden bijwijlen overstemd door de kreten der strijdende partijen, kreten van smart en woede, en de bloedige worsteling hield den geheelen nacht aan, zonder dat het den Russen, ondanks hunne zware verliezen, gelukte de hoogte nemen. Telkens meer troepen namen deel aan het nachtelijke gevecht en toen de morgen daagde, stonden de beide partijen nog strijdende tegenover elkander, de Turken in hunne zeer wèl verdedigde verschansingen, de Russen telkens opnieuw aanvallende. Eerst toen de zon aan den hemel stond nam de bloedige worsteling een

einde, doordien de Turken met de bajonet een bloedigen uilval deden en het plateau van vijanden schoon veegden.

In den loop van dien dag (zondag) woedde ook op andere punten de strijd, die met. afwisselend geluk gevoerd werd, maar den Turken toch de overtuiging bezorgde, dat, zoo h t hun al gelukken mocht de verkregene positias te behouden, het hun onmogelijk zijn zou den vijand uit zijne schier ongenaakbare hoogten en ontzaglijke verschansingen te verdrijven.

Den strijd van dien en van den volgenden dag te beschrijven, zou eene herhaling zijn van de gevechten der vorige dagen, zoodat wij alleen willen vermelden, dat Suleiman-pacha, het vruchtelooze zijner pogingen inziende, met het gros zijner troepen zuidwaarts aftrok, om slechts eenige regimenten achter te laten, die den vijand in het oog moesten houden en hem het verder voortdringen beletten.

De zevendaagsche strijd in den Schipka-pas is de bloedigste der tot dan toe geleverde gevechten. De Russen hadden 7000 man buiten gevecht, terwijl het verlies der Turken, die, in de eerste dagen vooral, meerendeels aanvallers waren en daardoor in minder gunstige verhouding kwamen, op niet minder dan 22.000 man aan dooden en gewonden geschat wordt.

Na eene lange werkeloosheid en die van het standpunt der Turken beschouwd onbegrijpelijk is, is Osman-pacha, die zooals onze lezers weten de linie Plevna-Loftcha bezet hield, op het laatst van augustus weêr aanvallend te werk gegaan. Dagelijks ontvingen de Russen nieuwe versterkingen, zoowel uit Rumenië als uit Rusland, zoodat het voor den turkschen bevelhebber van het grootste belang was te trachten zich van zijn vijand te ontslaan, alvorens deze hem over het hoofd gewassen was. Eindelijk, den 31 augustus, heeft Osman-pacha eene poging gewaagd den vijand uit zijne verschansingen te verdrijven, die echter op de waakzaamheid en de standvastigheid der Russen afstuitte. De slag werd over de gansche linie geleverd, maar was het bloedigst op den russischen linkervleugel, die herhaaldelijk den schok der turksche bataljons te doorstaan had. De Russen hadden bij de dorpen Pelischat en Zgalence eenige aardwerken opgeworpen, die echter het nadeel hadden door het hooger gelegen terrein, dat door de Turken bezet was, bestreken te kunnen worden. De hoofdschans werd dan ook spoedig door het vijandelijke vuur deerlijk gehavend, en na een woedenden stormloop gelukte het den Turken er binnen te dringen en de Russen er uit te drijven. Niet lang zouden zij echter in het bezit daarvan blijven; de Russen kwamen weldra met versterkingen terug en hernamen de schans. Uren lang had nu in den omtrek eene verschrikkelijke worsteling plaats, herhaalde malen werd de versterking genomen en hernomen, tot de Turken door een aanval op de tweede linie der russische verschansingen zich het bezit der schans trachtten te verzekeren. Onverschrokken trokken hunne stormcolonnes tegen de loopgraven en aardwerken des vijands op, maar het vuur was zoo verschrikkelijk, dat zij ontzaglijke verliezen leden en halverwege gekomen moesten terugtrekken. Met eene volharding, waarvan de Turken in dezen oorlog reeds zoovele bewijzen gegeven hebben, hernieuwden zij telkens den aanval, zoodat de helling, waarop de russische werken lagen, spoedig met gesneuvelden overdekt was. Eindelijk waren de Turken wel verplicht hunne nuttelooze pogingen op te geven, maar nu werden zij op hunne beurt door de Russen bestookt, die hen eenige bataljons achterna zonden, welke niet alleen het terrein geheel schoon veegden, maar tevens de verloren schans heroverden en den vijand allen lust benamen om een nieuwen aanval te wagen. Ook op andere punten van het slagveld werden de Turken teruggeslagen, zoodat de woedende aanval, die hen op

2000 man te staan kwam, tot geen enkel resultaat leidde. De Russen, die 20.000 man in het gevecht hadden, verloren niet meer dan 500 man.

De zorgeloosheid der Turken zou nog wrangere vruchten opleveren, daar Osman-pacha drie dagen later een nog gevoeliger echec leed door het verlies van het sterke en belangrijke Loftcha; hierover echter in onze volgende aflevering.

Adolphe Thiers.

Den 3 september is aan Frankrijk een verdienstelijk staatsman, geleerde en geschiedschrijver door den dood ontvallen. Hoewel Thiers reeds den. tachtigjarigen leeftijd bereikt had, kwam zijn dood nog onverwacht en verraste hem op een oogenblik, dat hij met koortsachtige gejaagdheid arbeidde aan de zegepraal der partij, welke hij sedert eenige jaren, uit eerzucht, met warmte omhelsd had, - die der republikeinen.

Thiers' plotseling afsterven heeft voor een paar weken de dagbladpers, niet alleen van Frankrijk, maar van geheel Europa beziggehouden. Geen wonder. Het van het wereldtooneel verdwijnen van den man, op wien de republikeinsche partij in Frankrijk al hare hoop gevestigd had, moest op alle gemoederen, zij het dan ook in verschillenden zin, een diepen indruk maken, te meer daar de republikeinen op geen tweeden persoon kunnen wijzen, die wat populariteit, invloed, doorzicht en geleerdheid betreft, in zijn schaduw kan staan en hem met eere en met kans op 't welgelukken van hun streven vervangen kan. Maar behalve dit, Thiers' persoonlijkheid hield reeds gedurende bijna eene halve eeuw de pers van alle landen bezig, zoodat zijn afsterven onder menig opzicht diep zal gevoeld worden. Van Thiers kan niet gezegd worden dat hij zijn naam overleefde, en al moeten wij, van een katholiek standpunt beschouwd, vele zijner daden, en vooral zijne politiek-religieuze richting van de laatste jaren afkeuren, toch erkennen wij gaarne, dat hij in menig opzicht - als schrijver, redenaar en staatsman - een grooten naam heeft verworven. Te meer betreuren wij het daarom, dat Thiers, door zijne eerzucht en eene verkeerde opvatting van vaderlandsliefde verblind, zijne groote talenten heeft dienstbaar gemaakt aan eene partij, die hem, onwillens misschien, meer en meer verwijderde van de ware grondbeginselen der maatschappelijke orde, eene partij, die òf vijandig tegenover den godsdienst staat òf dezen zoekt dienstbaar en ondergeschikt te maken aan de politiek. Onder meer dan een opzicht en op meer dan een oogenblik had Thiers de redder van zijn land kunnen zijn en Frankrijk in eene richting terugvoeren, die het met den steun van den godsdienst zijn vroegere grootheid en zijn ouden roem had kunnen weêrgeven. Partijschap en persoonlijke eerzucht hadden hem echter verblind en maar al te zeer vergat hij, dat de godsdienst de grondslag zijn moet, waarop de maatschappelijke orde en de grootheid van een volk behooren te steunen; Thiers werkte voor den tijd, voor deze wereld en verloor daarbij met al zijne scherpzinnigheid en zijn verstand, zoowel voor zijn eigen persoon als voor zijn land, de hoogere en eeuwige belangen uit het oog. Dat is de donkere wolk, die den glans van zijn overigens grooten naam verduistert. Na deze vluchtige beschouwing laten wij in korte trekken zijne levensbeschrijving volgen.

Louis Adolphe Thiers werd den 16 april 1797 te Marseille uit minvermogende ouders geboren. De opofferingen zijns vaders stelden den leerzuchtigen knaap echter in staat de lessen in het college zijner geboortestad te kunnen bijwonen, om op

18jarigen leeftijd aan de academie te Aix de studie der rechtsgeleerdheid te volgen Vijf jaren later (1820) werd hij als advocaat toegelaten, maar zijne neiging voor de politiek deed hem de loopbaan van journalist omhelzen en zich in 1821 aan het dagblad de *Constitutionel* verbinden. In 1823 gaf hij het eerste gedeelte van zijn *Histoire de la Révolution Francaise* uit, een werk dat hij eerst eenige jaren later voltooide en den grondslag legde tot zijn ongemeene populariteit. Deze werd in zekere kringen nog vermeerderd door zijne hevige oppositie tegen het regeerende koningshuis, welks val hij door zijn nieuw dagblad de *National* (1 januari 1830 gesticht) voorbereidde. Toen een half jaar daarna de juli-omwenteling uitbrak, was hij de ziel der beweging en wist hij Louis-Philippe over te halen den vacant geworden zetel in te nemen, en wezenlijk werd deze den 5 augustus 1830 tot koning van Frankrijk uitgeroepen.

Gedurende het achttienjarig bestuur van dezen vorst nam Thiers nu eens in het ministerie ziting, dan weêr behoorde hij tot de oppositie, maar op den duur kon de zoogenaamde burgerkoning den even eerzuchtigen als talentvollen staatsman niet meer missen, zoodat deze zelfs aan het hoofd van het bewind geplaatst werd (februari 1841). Later keerde hij echter tot het ambtelooze leven terug en bezocht verschil.

lende landen, om bouwstoffen voor zijn werk *Le Consulat et l'Empire* te verzamelen.

Tegen het einde der regeering van Louis-Philippe speelde Thiers een zeer dubbelzinnigen rol en zijn overigens niet al te ernstig gemeende poging, om in vereeniging met Odillon Barrot in februari 1848 den koning nog te redden, mislukte. De februari-omwenteling brak uit en de voorstanders der republiek zegevierden. Thiers sloot zich onmiddellijk bij het vcorloopige gouvernement aan en stemde later voor de dictatuur van Cavaignac, om den 10 december op zijne beurt aan Lodewijk Napoleon zijne stem te geven. Toen het echter bleek dat de nieuwe president der republiek naar de keizerlijke kroon streefde, kantte Thiers zich tegen dat voornemen aan, geraakte bij den *coup d'état* van den 2 december in de gevangenis, maar werd spoedig we r vrijgelaten. Hij trok zich nu in het ambtelooze leven terug, om eerst in 1863 als lid der Kamer opnieuw het staatstooneel te betreden.

In 1870 waarschuwde Thiers tegen een overijlenden en ongemotiveerden oorlog met Pruisen, 'tgeen hem door de massa der bevolking zeer kwalijk genomen werd; doch toen de uitkomst zijne voorspellingen bevestigde, won er zijne populariteit ontzaglijk door en was zijn naam weldra op aller lippen. Na Sedan en den val van het keizerrijk wilde hij echter, daar hij zijn tijd nog niet gekomen achtte, geene plaats innemen in het nieuwe voorloopige bewind, maar reisde naar de hoofdsteden van Europa, om de groote Mogendheden gunstig voor het verslagen Frankrijk te stemmen; in Frankrijk teruggekeerd, leidde hij de vredesonderhandelingen met Von Bismarck, die tot een definitieven vrede voerden. Thiers was nu het aangewezen hoofd der republiek; in die hoedanigheid dempte hij met kracht en energie den opstand der Commune en wist hij het later zoover te brengen, dat de Pruisen nog vóór den bepaalden tijd het fransche grondgebied ontruimden. Zoo hij gewild had, ware het hem door den onmetelijken invloed, dien hij bezat, gemakkelijk geweest ook den vrede en de eendracht van binnen te herstellen en het rechtmatige koningschap zijne plaats te hergeven; maar zijne persoonlijke eerzucht verleidde hem aan het hoofd der zaken te willen blijven, tot hij den 24 mei 1873 door een afkeurend votum der Nationale Vergadering viel en door Mac-Mahon opgevolgd werd. Welken rol hij sedert in de oppositie gespeeld heeft en hoe hij zich door de radicale partij in Frankrijk als hefboom liet gebruiken om de regeering omver te werpen, behoort tot de geschiedenis van den dag en behoeft op deze plaats niet nader uiteengezet te worden.

De begrafenis van Thiers heeft den 8 September onder algemeene deelneming der Parijsche bevolking plaats gehad. Zijn stoffelijk overschot is op Père-Lachaise begraven.

De doop.
Naar eene schilderij van Merle.

Van af de eerste tijden van het Kristendom hebben de plechtigheden, waarmeê over een nieuwen Kristen het water des levens werd uitgegoten, een zeer eigenaardig karakter gehad. Geheel de gemeente vierde ze meê en niet zelden bedacht de gelukkige vader van den doopeling op dien dag de armen op eene ruime wijze. In de middeleeuwen vinden wij die plechtigheden in al haren luister terug en 't is, te oordeelen naar de kleeding der figuren, daarheen dat onze gravure verwijst. De groep verlaat juist het kerkgebouw en wordt aan de deur door eenige kinderen opgewacht,

die hun jubelkreten luide doen hooren. De vader, op wiens trekken men slechts geluk leest, kan niet anders dan in de tesch grijpen en met eenige geldstukken die deelneming beloonen. De fransche schilder Merle, wiens stukken reeds een blijvenden roem verwierven, heeft in deze schilderij van zijne gaven op't rijkste doen blijken, want zoowel elke figuur afzonderlijk als het geheel spreken voor een scheppingskracht, die alleen het kenmerk is van den waren kunstenaar.

De graftombe van graaf Engelbert II te Breda.

Op de tentoonstelling van kunst toegepast op nijverheid in het paleis van volksvlijt te Amsterdam is het tooneel geheel ingenomen door inzendingen van de fabriek der heeren Cuypers en Stoltzenberg te Roermond. De Kristelijke beeldhouwkunst heeft hier hare schatten uitgestald en ofschoon het slechts modellen en afgietsels in gips zijn, is deze collectie zoo volledig als men maar konde wenschen, terwijl er duidelijk uit blijkt, dat de profane beeldhouwkunst nog reuzenstappen heeft te doen om hare Kristelijke zuster op zijde te streven.

Het voornaamste stuk, dat ook 't meest in het oog valt, is een afgietsel in gips van de graftombe van Engelbert II, graaf van Nassau en diens echtgenoote, Limburg van Baden, waarvan het oorspronkelijke in de groote kerk te Breda staat.

Het afgietsel is eene volmaakte en trouwe kopie van het bredasche monument, zoo zelfs dat de fout aan den schouder van een der hoekfiguren niet verbeterd is.

Op een zoogenaamden toetssteen rusten de beelden der vorstelijke personen naast elkaar, het hoofd geleund op opgerolde matten. De graaf is in volle wapenrusting, terwijl de gravin getooid is met de rijke kleeding eener vorstin uit de vijftiende eeuw.

De beide beelden, die in hunne gelaatstrekken eene wonderlijke en pittoreske uitdrukking van den dood vertoonen, worden toegeschreven aan den genialen beitel van Michel Angelo, ofschoon niets met zekerheid daaromtrent te zeggen is.

Op de vier hoeken van den steen knielen vier figuren, van oostersch marmer, waarvan die van Regulus en Julius Cesar insgelijks aan Michel Angelo worden toegeschreven, terwijl omtrent den kunstenaar der twee andere beelden nergens iets gemeld wordt.

Deze vier beelden zijn zoo fijn van leden, dat zij, die de Nispenkapel in de kerk van Breda bezoeken, zeker daartoe bij voorkeur een zonnigen dag kiezen, om bij het schijnsel der stralen de aderen der beelden binnen hunne marmeren ledematen scherp te zien afgeteekend.

Op de schouders der vier beelden rust insgelijks weêr een toetssteen, waarop de wapenen van graaf Engelbert verspreid liggen. De graftombe is waarlijk vorstelijk en zelfs het afgietsel met zijne naden en voegen is zoo schoon, dat de heeren Cuypers en Stoltzenberg met dit stuk alleen aan hunne vakgenooten een kunstgenot aanbieden, de reis naar Amsterdam overwaardig.

Engelbert II van Nassau, graaf van Vianden, heer van Breda, enz. werd door Karel den Stoute tot ridder van het Gulden Vlies verheven. Hij vergezelde dien vorst op zijne bijeenkomst met den keizer te Trier en snelde te zijner verdediging in den ongelukkigen slag bij Nancy in 1477, waarbij hij zelf gevangengenomen en niet dan tegen betaling van een hoog losgeld ontslagen werd. Onder de regeering van Maximiliaan van Oostenrijk, tegen de Franschen strijdende, hielp hij de ege bij Guinegate in 1479 behalen, handhaafde vervolgens het gezag van den hertog in Vlaanderen, en verkreeg ter belooning zijner veelvuldige diensten aan hem bewezen, de hoogste ambten in de Nederlanden, welke onderscheidingen hij zich door nieuwen

krijgsroem tegen de Franschen in 1489, door beleidvolle onderhandelingen en de vermeestering van Sluis in 1492 ten volle waardig maakte. Door Filips den Schoone, bij diens vertrek naar Spanje, tot stadhouder over al de Nederlandsche gewesten, en alzoo tot de hoogste waardigheid naast die van den vorst verheven, bekleedde hij dien rang tot aan zijn dood, op 31 mei 1504.

Het is licht begrijpelijk dat men deze tombe aan Michel Angelo heeft kunnen toeschrijven, hoewel deze bewering door geen enkel document gestaafd wordt. Hoogst waarschijnlijk echter hebben de buitengemeen fraaie beelden tot deze meening aanleiding gegeven, want de meesterhand van den genialen kunstenaa is er zoo merkbaar aan waar te nemen, dat men tot het besluit moet komen, dat alleen Michel Angelo zulk een meesterwerk heeft kunnen leveren.

Tropheeën van menschenhoofden.

Een engelsch reiziger Winfield, die in 1853 Montenegro bezocht, verhaalde dat tien jaren vroeger, dus in 1843, nevens het paleis van Cettinje, de turksche hoofden, die men afgeslagen had, nog als tropheeën werden tentoon gesteld. Die tentoonstelling, welke van eeuwen herwaarts bestond, werd van staatswege afgeschaft; maar zulks verminderde den haat van den Montenegrijn jegens den Turk niet.

Trouwens destijds betaalde men eene premie voor elk Turkenhoofd dat men afsloeg, en die premie werd, zegt Winfield, nog jaren nadien betaald. Ziehier hoe de Engelschman zich over die ijselijke tropheeën uitlaat:

Te Cettinje was de grieksche geestelijke, die den hoogsten rang onder zijne broeders bekleedt, de archimandriet, mijn gids. Met hem besteeg ik den toren, welke kort geleden nog met de hoofden der Turken versierd was.

Nu had men ze weggenomen en lagen de schedels rechts en links op den grond verspreid; aan velen kleefde nog het vel en de haren; doch anderen waren reeds door den tijd wit uitgebleekt. Men had ook de sparren, waarop ze vier maanden geleden, gestoken werden, weggenomen, sedert een russisch overste, in het voorjaar van 1853, met eene zending in Montenegro verschenen was.

Deze (Korvalefski) hield hun voor oogen, dat soortgelijke gebruiken juist niet geschikt waren, om de bewoners van Czernagora in de oogen van andere Kristenen, vooral in de 19e eeuw, in achting te brengen.

De archimandriet maakte nog de opmerking, dat deze hoofden geen deel maakten van den buit in den laatsten oorlog; want, zeide hij, als dit het geval ware geweest, zou gansch het plein met menschenhoofden zijn bedekt geworden, daar meer dan 3000 Turken het hoofd werd afgehouwen.

‘Vóór het uitbersten van den oorlog, verliepen er nooit drie weken, zonder dat de Montenegrijnen van dezen of genen strooptocht turksche hoofden aanbrachten, die dan ook vóór het paleis als tropheeën werden opgestoken. De handelwijze was barbaarsch, doch men moest ook bedenken, wat al bloedigs de Turken zich veroorloofd hadden.’

Men ziet dat dergelijk veeten bij de slavische volken als het ware in het bloed zitten, en als de Turken in Bulgarië op eene vreesselijke wijze huis hielden, de grieksche Kristenen, waar dan ook, op hunne beurt bloedig te werk gingen en nog wel gaan. In alle geval is het een vooruitgang, in Montenegro op te merken, dat 't geen wij hooger vermelden sedert dertig jaar is afgeschaft.

Diep is de haat, dien de Montenegrijn den Turk gezworen heeft. Het volkslied, dat dikwijls zoo waar de driften, de gevoelens, de verlangens van het volk weêrspiegelt, spreekt ook treffend over dien haat. Het zegt immers:

Boven God is geen regeerder,
Goud is 't edelste metaal,
Maar geen schepsel dat in misdaad
Bij den stamboel sultan haal.

Geillustreerde reisschetsen

IV.
Napels.
(*Vervolg.*)

‘Excellenza,’ neemt de lazarone het woord, ‘mag ik u eens iets vragen?’

Wij knikken bevestigend.

‘De weg, welken wij af te leggen hebben, kan naar verkiezing genomen worden. Wij kunnen over den Pausilippo klauteren of onder hem doorgaan, door in deze grot af te dalen.’

‘We kunnen noch klauteren, noch kruipen, *Herr Professor'* zeide de duitsche matrone driftig, alvorens deze een antwoord kon geven.

‘Wij evenmin,’ herhalen de jonge dames, ‘wat zegt u, *Herr Cousin?'*

‘Ik,’ antwoordt de student aarzelend, ‘ik zou meenen dat wij toch een van beiden moeten doen, klauteren of klimmen. Mij dunkt, dat wij eigenlijk hier zijn gekomen om alles te zien, en daar wij nu voor de keuze staan om te klauteren of te kruipen, zou ik willen voorstellen, het beiden te doen. Wij klimmen eerst den berg op, dalen hem daarna af, om vervolgens er onder door te kruipen. De weg is toch niet moeielijk, Jacopo?’

‘Ik heet niet Jacopo, excellenza, maar Luigi. De weg is zeer aangenaam en de signora's zullen zich de kleine moeite niet beklagen.’

DE DOOP, NAAR EENE SCHILDERIJ VAN MERLE.

‘We kunnen het miustens beproeven, dames,’ zeide nu de kapelaan, ‘indien gij vermoeid wordt, zullen wij van tijd tot tijd rusten.’

Nu twee van het gezelschap zich zoo beslissend uitlaten is van geen keuze meer sprake, en langzaam beklimmen wij den Pausilippo, onder het aanhoudend gesnap van den lazaroue, die de dames met geweld zocht op te vroolijken, wat hem wezenlijk gelukte, daar ik gedurende mijn onderhoud met den kapelaan, meer dan eens haar luiden lach hoorde.

Schoonere verzamelplaats van natuurwonderen kan er in de geheele wereld niet bestaan. Recht voor ons het altijd nieuwe schouwspel van Napels, aan de eene zijde ingesloten door de blauwe wateren van de golf en langs de andere zijde door den Vesuvius, welks krater door de rookwolken, die er uit opstijgen, voor ons gezicht verborgen blijft.

De ruimte, welke de stad van onze standplaats scheidt, is bezaaid met de heerlijkste villa's en lusthuizen, allen omkranst door wijngaardranken, waarvan de rijpende vruchten getuigenis afleggen, dat de schoone grond ook een milde bodem is en zijnen bewoners met kwistige hand de rijkste gaven der natuur aanbiedt.

Wij staan een oogenblik stil om dit schouwspel naar hartelust te genieten, toen wij plotseling een gil hooren, afkomstig van de dames, die met den student en lazarone in de achterhoede gebleven waren.

Toesnellend vinden wij de dames bleek van ontsteltenis den lazarone aanstaren, die een brandend hout in de hand heeft. Alvorens wij eene verklaring kunnen vragen, toont ons de student eene opening in den grond, waarin hij een tweeden stok steekt, welken hij na eenige oogenblikkener gloeiend uithaalt.

MEHEMED-ALI-PACHA.

‘Een gevolg van den vulkanischen bodem,’ verklaart de lazarone. ‘Deze berg was vroeger een vulkaan, doch hield op met werken toen de Vesuvius zijn eersten lavastroom uitwierp. De lichte dampen, welke gij overal uit den grond ziet opstijgen, zijn niet anders dan de waterdampen van de kokende massa, waarover de korst van den heuvel sluit. Weest echter gerust,’ vervolgde hij, zich tot de dames wendende, ‘reeds sedert eeuwen worden hier deze verschijnselen waargenomen, men er zijn zelfs plaatsen, waar kokend heete bronnen uit de rotsen omhoog springen.’

Het woord van den professor was echter noodig om zijn gezin gerust te stellen, waarna wij verder wandelen en den heuvel beginnen af te dalen.

Plotseling staan wij voor eene soort van gewelfden koepel, waar binnen een aantal nissen zijn, voorzien van lijkbussen.

‘Het graf van Virgilius,’ zegt de kapelaan.

‘Van Virgilius, den grooten dichter?’ vraagt de professor.

‘Dezelfde.’

Wij verwijlden er een oogenblik en zagen den Duitscher eenige bladeren van den laurier plukken, die daar een kwijnend leven leidt, en hem de bladeren zorgvuldig in zijn portefeuille bergen.

DE O RLOG IN HET OOSTEN. - EEN KAMPEMENT VAN KOZAKKEN IN BULGARIË.

'Een dubbel aandenken,' zeide hij. 'Deze laurier werd door den italiaanschen bard Petrarcha geplant en later door Casimir Delavigne hernieuwd. Groote namen, heer kapelaan.'

'Zeker, heer professor, doch het is allesbehalve zeker, dat de asch van den vorst der dichters hier gerust heeft of nog rust. Dit neemt niet weg dat ik het jammer vind, dat de regeering aan een excentriek Engelschman vergund heeft zich zelven hier te laten begraven. Zie, hier is het graf van dezen zonderlinge. Wij hebben echter geen tijd te verliezen als wij de grot der Sibylle willen zien. Laat ons dus aanstappen.'

'En het graf van Scipio, de Styx, de hel der ouden, het verblijf van Acheron, de tempel van Apollo, moeten wij dat alles opgeven?' vroeg de geleerde, die zijn Baedeker geraadpleegd had.

'Och, daar is niets bijzonders aan te zien. Lees overigens Virgilius, zijne beschrijving is schooner dan de plaatsen zelven, en zeker dichterlijker, want hij bevolkte die oorden met fantastische personen, wier handelingen juist het aantrekkelijke aan die plaatsen geven.'

'Gaan de dames ook meê de grot in?' vroeg ik.

'Neen, dat kan niet, heer professor. Zij kunnen immers buiten wachten, niet waar?'

'O ja, zeer goed.'

De dames namen dien maatregel in 't geheel niet kwalijk toen zij vernamen, dat men in de grot moest gedragen worden door eenige lazaroni, die zich tot dat werk leenen, en wel in 't minst toen zij de ruwe, gebaarde mannen zagen, die ons tot paard zouden dienen.

Weldra waren wij allen 'opgestegen' en traden onze dragers de 'hel' binnen. De gloed van het toortslicht verlichtte een in de rots uitgekapt pad, waarop bijna twee voet water stond, terwijl men geen tien passen voor zich uit kon zien. 't Was wezenlijk akelig en mijn *paard* scheen de lichte rilling te gevoelen, welke mij over de leden liep, want onophoudelijk praatte hij over de Sibylle, die eens hier verblijf hield.

Eensklaps voelde ik een schok. Mijn Atlas had een sprong gemaakt en zette mij nu lachend op een steenen bank, welke, zooals hij zeide, dezelfde was, waarop de Sibylle hare orakels uitsprak of opschreef. Spoedig zaten wij met ons zessen naast elkaar en waren wij ons zelven voldoende meester om een geregeld gesprek te beginnen.

De professor was in zijn element. In bewondering sprak hij over de sibyllijnsche boeken, waarin Rome's toekomst voorspeld werd en de hooge poëtische wijze, waarop zij waren ingekleed, waarin hij gereedelijk aanleiding vond om tot de romeinsche beschaving over te gaan en deze hemelhoog te verheffen.

Wij lieten hem spreken, doch niet zoo onze kapelaan.

'Gij zult mij vergunnen, heer professor,' begon hij, 'dat ik mijne vrienden insgelijks aan eenige bijzonderheden herinner, waarvan deze rotsen eens getuigen waren. Welnu, op dezelfde plaats, waar wij thans zitten, zat eens de H. Justinus. Hij bezocht deze grot, niet om eenige korrels wierook te offeren aan de heidensche oudheid, maar om de profetische maagden, die, volgens het gevoelen der Kerkvaders, hier woonden, teneinde er het alleenzaligmakend geloof in den toekomstigen Verlosser voor te bereiden.

'De H. Martelaar herhaalde hier de woorden der profetes, door Virgilius zoo schoon weêrgegeven: 'Eene nieuwe orde van zaken is in wording; de Maagd komt terug; de oude gulden eeuw is daar; een kind, uit den hemel gedaald, maakt een einde aan onze

misdaden en herstelt op aarde de gerochtigheid en den vrede,’ en sprak toen in vervoering: ‘O Grieken, indien gij in uwe fabels gelooft, gelooft dan ook aan de oudste uwer Sibylles, wier boek, over de geheele aarde verspreid, u duidelijk overtuigt èn van de onmacht en nietigheid uwer goden, èn van de komst van den goddelijken Zaligmaker.’

Deze woorden maakten op allen een diepen indruk, de professor niet uitgezonderd, en de gewelven kwamen mij minder schrikwekkend voor. Toch waren wij allen blijde toen wij den blauwen hemel weêrzagen en onze dames van de akeligheden konden vertellen, welke wij daarbinnen gezien hadden.

Ondertusschen had mij de lazarone in het oor gefluisterd, dat de schoonste weg naar Napels over water was, en wij daartoe aan Capo Miseno een bootje konden huren. Ik stelde dit aan het gezelschap voor, doch enkelen verkozen den weg over Pozzuoli, waar wij in de gelegenheid zouden zijn de bekende Hondsgrot te bezoeken.

Deze laatste meening behield de overhand, en ik kan niet zeggen, dat ik er spijt van had. De weg naar de Hondsgrot gelijkt sprekend op het deksel van een reusachtigen waterketel, waar binnen de vloeistof kookt en schuimt, want van alle kanten stijgen waterdampen uit den bodem op, terwijl wij zelfs een krater voorbijgaan, die nog voortdurend zwaveldampen uitbraakt.

‘Excellenza,’ zeide de lazarone, toen wij voor de grot stonden, ‘weest voorzichtig en waagt u niet te ver in dit hol. De zwaveldampen zijn wel is waar te zwaar om naar boven te stijgen, doch brengt uwe hand slechts aan den grond en daarna aan uw gelaat, dan zult gij u van de aanwezigheid van het koolzuur kunnen overtuigen.’

Wij volgen zijn raad, doch treden spoedig weêr naar buiten, want de stiklucht zou ons bedwelmd hebben.

Daarna wilde hij eene proef nemen met een hond, wat echter door den professor belet werd. Eene aangestoken fakkel, in de zwavellucht gebracht, dooft uit alsof zij in water werd gedompeld, terwijl een stuk hout, langs den bodem geschuurd, ontvlamt, alsof men een lucifer aanstrijkt.

Wij hebben er genoeg van en stappen verder.

‘Ja, excellenza,’ zeide de praatzieke lazarone, ‘eenige dagen voordat de Vesuvius begint te werken, ontstaat in deze rotsen een alles vernietigend vuur; het meer kookt en de bodem beeft en rommelt, alsof een onderaardsch onweêr in al zijne hevigheid is losgebarsten.’

Niemand antwoordt. Ieder houdt zich met zijne eigen gedachten bezig, waartoe het aan geen stof ontbreekt, en ongemerkt zijn wij de stad genaderd, waar wij de welverdiende rust gaan zoeken van zulk een vermoeienden dag.

Nathalie.
Eene novelle door Mathilde.
(*Vervolg.*)

‘Een ander zal het recht er niet toe hebben, Casimir! Ik beklaag mij niet, ik zou stil mijn weg zijn gegaan, ik zou nimmer een stap hebben gedaan om mijne rechten op uw gemoed te doen gelden. Gij zij de sterkste, ik kan slechts lijden. Ik heb u en Nathalie aan God toevertrouwd, en zoo gij mij niet in naam van ons kind gevraagd hadt hier te komen, ik zou u niet ontmoet, ik zou u niets verweten hebben!’ Hare zachtheid wond den woesten man meer en meer op.

‘Gij hebt geen gevoel,’ berstte hij uit, ‘uw godsdienst heeft alle vermogens uwer ziel versteend. Ge zijt een van die gelukkige schepsels, die zich in alle omstandigheden

gelukkig achten, die voor een oogenblik weenen en zuchten, maar dadelijk zich weêr schikken in 't onvermijdelijke.'

Zij zweeg, maar zag hem aan met een blik, die meer sprak dan duizend woorden.

Hij werd er geheel door verteederd, en haar hand in de zijne drukkend, riep hij smartelijk uit:

'O, mijn Lodoïska, waarom kan ik u niet gelukkig maken?'

'Omdat gij vergankelijke eer en genot hooger stelt dan uw plicht.'

'En ge zoudt dan willen, dat ik om uwentwille afstand deed van mijne schitterende positie?'

'Als die slechts gekocht kan worden door mijn afval of door mij te verstooten, ja!'

'Ge zijt veeleischend, mevrouw!'

'Laat ons niet langer twisten, Casimir, er is immers niets veranderd, de zaken zijn nog dezelfde als drie jaar geleden. Spreek mij liever van haar, ter wier liefde gij mij hier geroepen hebt. Denkt Nathalie nog aan hare moeder?'

'Neen, niemand spreekt tot haar over u.'

'O, Casimir,' steende de arme moeder, 'hoe wreed!'

'Hoe wreed veeleer van u, dat gij aan vreemden overlaat, wat uw plicht is.'

'En durft gij mij dat verwijten, gij, die haar aan mij hebt ontrukt? O, asimir, geef haar aan mij terug; ik zal u nimmer meer lastig vallen, ik zal haar opvoeden, zooals 't uwe dochter betaamt, maar geef mij mijn kind terug! Indien zij een jongen was, dan zoudt ge meer redenen hebben om haar zelf groot te brengen, maar wie kan bij eene dochter de moeder vervangen?'

'Ha, ha, ik zou mij van Nathalie scheiden ten uwen genoege! Hoe komt die gedachte bij u op? Ik zou 't moeten aanzien, dat ge van haar een vijandin maaktet van haar vaderland, haar godsdienst en van mij, een stijfhoofdig, ongevoelig schepsel als gij zelve zijt.'

'O neen, Casimir! Ik zou haar leeren u te beminnen, maar ach, folter mij niet langer! Er is immers niets aan te doen; gij hebt alles in uw hand, gij kunt mij ontberen, gij hebt uwe moeder, die mij haat, rijkdom, aanzien, macht; ik heb niets!'

'En gij kunt alles hebben; wees één met mij in geloof, zweer morgen in deze kapel uw godsdienst af en ik zal u verdedigen, u door iedereen als mijn gade doen eerbiedigen. Wij moeten scheiden. Kies, Lodoïska!'

'Tusschen God en den mensch! O, Casimir, wat zoudt gij mij verachten, indien ik uwen wil deed!'

'Ik zou u zegenen, ik zou u dankbaar zijn, ik zou gelooven dat gij mij bemint!'

'Voor een week, een jaar wellicht..... en dan, welke wroeging, welke smart, welke schaamte, als eens de Opperste Rechter mij vragen zal, wat ik gedaan heb met den schat van 't geloof, dien Hij mij toevertrouwde. Het leven met al zijn vreugden en smarten is zoo kort, en de eeuwigheid zoo lang!'

Ze stonden weêr op de opene plaats bij de kapel; een rijtuig wachtte daar.

''t Is het mijne,' sprak de prins; 'één woord slechts, Lodoïska, en we stijgen er in. Ik zal aan mijn moeder, mijne zusters, aan allen zeggen, dat ik mijne echtgenoote heb teruggevonden. O, Lodoïska, één woord; mijn leven is zoo eenzaam, onze Nathalie kwijnt weg; ze is zoo zwak en teêr als een bloem, waaraan 't zonlicht ontbreekt.'

Hij haalde een photographie te voorschijn, een engelachtig kinderkopje voorstellende.

'Geef het mij, geef het mij!' smeekte Lodoïska, en nog vóór hij er op bedacht was, rukte zij het uit zijne handen en overdekte het met kussen.

‘Zóó zal ik u ook haar in wezenlijkheid teruggeven, indien gij een vorm vaarwel zegt. Lodoïska, nu of nimmer! Bedenk, dat ik vrij ben in het oog der wereld, dat mijn moeder dagelijks pogingen aanwendt om mij over te halen een schatrijk, adellijk meisje te trouwen; drijf me niet tot het uiterste. Stel u voor, dat een stiefmoeder Nathalie.....!’

‘O, Casimir, alles, maar dat niet! Als ge wist wat ik gisteren geleden heb, toen ik u in de kapel zag met een bruid aan den arm.....’

‘Welnu, het kan waarheid worden. Olga Paulowna is hier, zij, die mij van mijn jeugd af was bestemd. Denk, welk een misdaad ik in uw oog zou begaan, welk een leven uwe Nathalie misschien wacht. Lodoïska, we moeten scheiden, beslis!’

Met de handen voor de oogen bleef Louise staan. De strijd was zwaar, zwaarder nog dan eenige jaren geleden, toen een liefdevolle vader haar nog overbleef, toen zij de smarten der scheiding nog niet kende.

Een ceremonie kon haar redden, eene verklaring, die haar hart niet bekrachtigde.

‘Uw plicht als vrouwen moeder!’ zeide een verleidende klank diep in haar ziel.

‘Uw plicht als Kristin, want dit waart ge reeds vóór elke andere verplichting!’ antwoordde een andere zachte stom; ‘wat baat het u of gij de geheele wereld wint, als uwe ziel schade lijdt, en Hij, dien gij verloochent voor de menschen, zal ook u verloochenen in 't aanschijn van Zijn hemelschen Vader!’

‘Vaarwel, Casimir!’ sprak zij schier onhoorbaar; ‘ik zal mijn plicht doen. Dan is mijn geweten ten minste gerust. Doe wat u goeddunkt, maar bedenk dat God ook u eens rekenschap zal vragen over hetgeen gij gedaan hebt met de u toevertrouwde vrouw en dochter!’

‘Ge weigert dus?’

Een ongekend gevoel van toorn deed de aderen van zijn voorhoofd zwellen, zijne oogen vlammen schieten en bracht zijn verstand tot razernij. Alle half-barbaarsche gevoelens, die in het hart zelfs van den beschaafds ten Rus verborgen liggen, ontwaakten in hem.

Met kracht slingerde hij haar van zich af, met meer geweld, dan hij 't gisteren zijn kamerdienaar had gedaan, en zonder om te zien naar de arme vrouw, die bewusteloos tegen de trappen der kapel neërviel, snelde hij naar het rijtuig, stapte er in en liet zich naar zijn hotel rijden.

Nog steeds buiten zich zelven van woede, sloot hij zich in zijn kamer op en wierp zich als een gewonde leeuw brullend op het tapijt neder; zijn kamerdienaar, die zijn heer kende en gewoon was aan de verschrikkelijke uitberstingen van zijn toorn, kwam door een andere deur binnen, glimlachte en ging met het werk voort, dat hij te doen had.

Daar tikte iemand aan de voordeur.

Hij opende; 't was de oude vorstin.

‘Mijn God! wat is hier te doen?’ riep zij verschrikt.

‘Och, mevrouw, mijnheer heeft misschien veel verloren op de speelbank!’

‘Verloren aan de speelbank? Casimir,’ en zij richtte zijn hoofd op, ‘wat deert u?’

‘Moeder,’ riep hij, zich losrukkend, ‘gij hebt mij rampzalig gemaakt.’

‘Maar, kind, welk een woord!’

‘Ik zal Lodoïska nimmer terugzien. We zijn voorgoed gescheiden, doch uw wil doe ik ook niet! Ge hebt mij door uwe raadgevingen veroordeeld eenzaam en treurig mijn leven te slijten! Het zij zoo! Ik zal mijn lot weten te dragen; maar dat ons geslacht dan ook uitsterve, onze naam uit de geschiedboeken verdwijne!’

XIII.

De baron en de barones Ten Berghe, die van hun rijtocht naar huis gingen, reden langs de grieksche kapel en zagen daar een zwarte gestalte op de trappen liggen.

‘Laat eens stilhouden, manlief,’ zeide mevrouw, ‘wie weet welke ongelukkige daar onze hulp noodig heeft.’

't Rijtuig bleef staan. Gehoorzaam als altijd steeg Ten Berghe uit en naderde de figuur.

‘Hé!’ riep hij verbaasd uit, ‘'t is uw juffrouw!’

In een oogwenk stond zijn vrouw naast hem. ‘Louise! hoe komt zij hier? Arm kind! ze was in de laatste dagen al niet wel, zij heeft zeker een zenuwtoeval gekregen. O, mijn God! zij bloedt, ze heeft een wond aan het voorhoofd. Louise! zie me aan! Ten Berghe, luister eens of zij ademhaalt. O, Heer, zij is toch niet dood?’

‘Mevrouw, vergeef mij!’ lispelde zij zacht en sloeg de oogen op, ‘de Deuthera.....’

‘Och, laat die ongelukkige Deuthera! Wat is u overkomen?’

‘Ik weet het niet, mevrouw, een duizeling...’

‘Dat zal 't wezen! Och, Ten Berghe, geef haar den eenen arm, ik zal haar hier ondersteunen!’

‘In 't rijtuig..... O, neen..... niet in het rijtuig!’ riep zij plotseling zenuwachtig.

‘Maar, kind, wat scheelt er aan? 't Is ons rijtuig. Kom, stap er in!’

‘O, mevrouw Ten Berghe, ik ben geheel verward, neem 't mij niet kwalijk.... Ik ben immers bij u en ik ben niet zwak geweest?’

Mevrouw Ten Berghe verstond haar niet half, zij begreep slechts, dat Louise een zenuwtoeval had gehad en tegen de trappen gevallen was.

Een geheime angst maakte zich van haar meester.

Zou Louise zulke toevallen meer hebben?

Zoo ja, dan kon zij verplicht wezen haar weg te zenden; zulk een ziekte was immers aanstekelijk!

Louise werd, in de villa aangekomen, met alle zorg omringd; een hevige koorts deed haar dien nacht ijlen en dikwijls sprak zij de woorden: ‘Casimir, Nathalie’ en vele andere in 't russisch of poolsch uit, waarvan de omgeving natuurlijk niets verstond.

Eenige dagen bleef zij ernstig ziek; de wonde aan haar voorhoofd verergerde haren toestand en 't gevaar bestond, dat zij steeds een litteeken er van zou bahouden.

Op mevrouw Ten Berghe's dringende vragen verklaarde de geneesheer, dat juffrouw Louise een gezond gestel had, maar dat zij een zeer schokkende tijding moest ontvangen hebben, die haar zoo deed ijlen.

‘Dat heb ik meer gedacht. Er moet iets achter steken,’ sprak mevrouw Ten Berghe, ‘dat kind heeft zeker geheimen. Maar welke? Haar glimlach is zoo onschuldig, haar oogen zijn oprecht als die der duif! Zou men haar niet kunnen vertrouwen!’

Zoodra Louise in zoover hersteld was, dat zij onder de veranda een luchtje kon scheppen, begon de barones haar voorzichtig te ondervragen.

‘De doktor heeft gelijk, mevrouw,’ antwoordde zij eenvoudig, ‘ik heb een zwaren strijd gestreden; 't had weinig gescheeld of ik had u verlaten, maar nu is het voorbij. Ik blijf bij u.’

‘En is het waar, wat men mij van ter zijde verhaalde? Hebt gij bij de drieksche kapel een samenkomst gehad met een heer?’

‘Ja, mevrouw!’

‘Die u ten huwelijk vraagde, zeker? Een Pool?’

‘Een Rus.’

‘En hebt ge geweigerd?’

‘Ik heb 't geluk van de hand gewezen, mevrouw, omdat mijn geweten het verbood.’

‘Maar, Louise, ge zijt ook te streng, vrees ik. Hoe is zijn naam?’

‘Och, mevrouw, u zou dien toch niet kunnen onthouden.’

Juist kwam, op een schoon ros gezeten, prins Dalmatchine langs.

‘Hé,’ zei de barones, ‘alle middagen komt hij hier voorbij; zou hij in de grieksche kapel gaan bidden? Wat een knap man is hij toch! Wat kijkt hij in! Arme Louise, gij zult wel nimmer die kapel vergeten!’

‘Neen, nimmer!’ zuchtte Louise haar na.

Dien avond ontving zij een brief van haar man. Zij maakte dien eerst open toen zij op hare kamer alleen was.

‘Lodoïska,’ schreef hij, ‘vergeef mij, dat ik u mishandeld heb. 't Is uw schuld meer dan de mijne; ik heb dien dag niet uitgesproken, mijn toorn heeft mij te spoedig beheerscht.

‘Ik wil niet, dat gij meer de onderdanige dienaresse zijn zult eener vreemde dame.
‘Verbreek onmiddellijk uwe verplichtingen jegens haar en leef overeenkomstig uw stand.
‘Ik smeak er u om!
‘Bij den bankier H. in Frankfort ligt een kapitaal ter uwer beschikking.
‘Wilt ge echter toegeven? Lodoïska! ik had u niet meer willen doen beslissen, maar ik ben zwak, gij weet het!
‘O, maak mij niet ongelukkig!
‘CASIMIR.’
Bedaard legde Louise den brief neêr.
Op tafel lag de photographie der kleine Nathalie, haar trouwring en 't kruisbeeld.
Casimirs portret had zij weggeborgen; zij wilde het niet meer zien; 't verstoorde slechts haar vrede en zij kon een gevoel van verontwaardiging en minachting niet onderdrukken tegen den man, wien zij trouw en liefde had gezworen.
Zij viel op hare knieën neêr en drukte het kruis aan hare lippen.
‘Mijn Zaligmaker,’ bad zij, ‘laat Uwe wonden diep gedrukt zijn in mijn hart. Laat mij van Uw kruis leeren, dat elke smart met U geleden licht wordt en dat ik om Uwe liefde alle andere liefde versmade!’
Zoo bleef zij knielen en vergat de wereld rondom haar.
‘De ziel van mijn kind! 't Is de eenige belooning, die ik van U vraag!’ smeekte zij nu en dan.
‘En ook de zijne,’ voegde zij er bij. ‘Laat mij dan lijden en verdragen alles wat ik torsen kan, maar schenk me dien prijs!’
Een hemelsche vrede, - was het de toezegging van haar gebed of een druppel balsem uit den beker van goddelijken troost? - daalde neder in hare ziel.
Zij stond op en begon te schrijven:

Casimir! Ik heb u de laatste beleediging vergeven evenals alle andere!
Uw bevel zal ik echter niet opvolgen.
Alles of niets! Erken mij in 't aanzien der wereld als uwe vrouw, of laat mij mijn eigen weg gaan; ik zal voor Vera en voor mijzelve weten te werken, en werken ontadelt niet.
Onze wegen zullen geheel gescheiden blijven, gij hebt het gewild en niet ik!
‘LOUISE DALMATCHINE, geboren Florinsky.’

De brief werd verzegeld en verzonden; stampvoetend van toorn las Casimir die weinige regels.
‘O, had ik den moed alles te vertrappen en alleen te leven voor haar en voor ons kind,’ riep hij uit, ‘doch ik mag niet. Mijn naam verbiedt het mij!’
‘En mijn eerzucht,’ had hij er kunnen bijvoegen, want als een verslindende gier knaagde die hartstocht aan zijn gemoed.
Hij voelde in zich het talent en de kracht om hoog te stijgen in de keizerlijke gunst, om invloed uit te oefenen op den gang der politieke gebeurtenissen in Europa, en de vrouw, die hij eens bemind had, alleen stond hem in den weg.
Hij had nooit geleerd zijne wenschen te matigen, zijne hartstochten te beteugelen; integendeel, zijn moeder wakkerde zijne eerzucht meer en meer aan; zijn zusters spiegelden hem de schoonste toekomst vol eer en roem voor.

Was 't dan wonder, dat hij er toe besluiten kon de eenige hinderpaal tot zijn geluk uit den weg te ruimen, al veroorzaakte dit ook 't ongeluk der arme vrouw en van zijn nog armer kind?

Drie dagen later ging Louise met den baron naar 't station, om een paar nichtjes, die op de villa zouden logeeren, af te halen.

Daar kwam de geheele familie Dalmatchine met haar stoet bedienden hen voorbij.

't Harde, koude oog van Casimir viel dadelijk op de kalme, bleeke trekken van Louise. Maar als een uitdagend teeken las hij op haar voorhoofd het spoor zijner mishandelingen, 't nog vuurroode litteeken van haar val.

Als vreemden gingen zij elkander voorbij.

Hij wendde den blik met opzet van haar af. Nooit echter zouden woorden zoo sterk tegen hem kunnen spreken als de weemoedige blik van Louise en dat roode teeken.

't Zou hem nog jaren en jaren lang kwellen in zijn slaap, verstoren in zijn arbeid, in zijn genoegens, in zijn overpeinzingen: als hij zijn kind omhelsde, zou het gelaat harer moeder voor zijn geest verrijzen, bleek en door hem misvormd.

Snel verliet hij de wachtkamer.

Zijn moeder, die zeer bijziende was, zag rond; zij herkende Louise niet: eerst toen de passagiers gewaarschuwd waren om in te stappen, keerde zij zich geheel om; haar kanten mantille raakte Louise's lusteren kleed.

Toen zagen beide vrouwen elkander even aan; Louise boog zich naar haar schoonmoeder.

‘Mevrouw,’ fluisterde zij, ‘het lot van mijn kind ligt in uwe handen. Ik weet wat uwe plannen zijn, maar bedenk, dat ik u eens verantwoording zal vragen over haar lot!’

En zij verdween tusschen de menigte.

Als ware zij eene geestverschijning, zag de oude dame haar ontsteld na; Dalmatchine kwam nader en bood zijn moeder den arm. Zij sidderde onwillekeurig en werd door een bijgeloovige vrees bevangen.

Weinige oogenblikken later stoomde de trein weg en Louise begreep, dat weêr een gedeelte van haar leven afgespeeld was.

EINDE VAN HET EERSTE DEEL.

Mozaiek.

De zijdecultuur in China.

De chineesche legende noemt de gemalin van keizer Hwang-te, die omstreeks het jaar 2640 vóór Kristus regeerde, als de invoerster der zijdecultuur in China. Al kan deze opgave ook niet bewezen worden, toch bewijst zij voor den hoogen ouderdom van de zijde. De eerste zekere opgave vinden wij in eene verzameling der oudste geschiedkundige oorkonden van het rijk, die in 484 vóór Kristus door Confucius uit de geschriften van oudere geschiedschrijvers en uit de sporen van oude monumenten werden samengesteld. Tot heden heeft de keizerlijke familie de zijdecultuur zooveel mogelijk bevorderd, zoo zelfs, dat keizerinnen het niet bencden hare waardigheid vermeend hebben, zelve moerbeziënblaêren te plukken om de zijdewormen te voeden. Onder de vele verhandelingen over de cultuur van dezen boom en de verpleging van den worm zijn er niet weinige uit keizerlijke pennen gevloeid. De zijdecultuur wordt in China niet alleen door groote grondbezitters, maar ook door millioenen landlieden gedreven, die niet meer dan één morgen land bezitten. De jaarlijksche productie wordt op 20-25 millioen ponden geschat, waarvan het grootste gedeelte in het land blijft.

DE NIJVERHEIDS-TENTOONSTELLING TE AMSTERDAM. - DE GRAFTOMBE VAN GRAAF ENGELBERT II EN LIMBURG VAN BADEN TE BREDA.
(Naar eene photographie van de H.H. Wegner en Mottu te Amsterdam.)

Een zonderlinge tegenzin.

Te Suffolk stierf eenigen tijd geleden een man, John Peele genaamd, die vanaf zijn tiende jaar een onoverwinnelijken afkeer had van geld. Niemand kon hem overreden geld in de hand te nemen en daar men geloofde, dat verlegenheid er de oorzaak van was, beproefden zijne ouders en bloedverwanten tevergeefs hem door zachtheid of geweld over te halen eenig geld aan te nemen. Ofschoon John zeer goed wist, dat hij zich daardoor menig genoegen kon verschaffen, bleef zijn tegenzin toch dezelfde. Daarop nam zijn vader een middel te baat om te beproeven, of de oorzaak wezenlijk afschuw was, dan wel alleen kinderachtigheid. Men stak namelijk, zonder dat hij het wist, eenige koperen geldstukken in zijn zak. Toen hij met de hand in den zak kwam, wierp hij het geld weg en kreeg een zenuwtoeval, dat meer dan een uur duurde. Eenigen tijd later nam zijn vader de proof met zilvergeld, doch ditmaal waren de zenuwtoevallen zoo hevig, dat men voor zijn leven vreesde. Overigens was hij in elk ander opzicht als alle menschen, doch zeer ernstig, altijd vol gedachten en dikwijls zeer scherpzinnig. Op lateren leeftijd werd hij zoo geldschuw, dat hij zich verwijderde indien iemand een geldstuk liet zien. John Peele leerde het horlogemaken en was een zeer knap werkman. Zijn afschuw van het geld veroordeelde hem echter tot een treurig en eenzaam leven, dat eene zuster met hem deelde, die, in alles wat geldzaken betrof, voor haren broeder optrad.

Indrukken teweeggebracht door de maane[c]lipsen.

Men vindt in de geschiedenis namen opgrteekend van beroemde mannen, op wie maansverduisteringen een geweldigen indruk maakten. Wie zou 't b.v. geloóven, dat Baco, de beroemde Engelsche kanselier, zoodanigen indruk van de maan-eclipsen ontving, dat hij zoo lang ze duurden in onmacht la? En toch schijnt dit volgens verschillende geschiedschrijvers een feit te wezen. Men weet ook, dat Alexander van Macedonië, eer hij den veldslag bij Arbela begon, offeranden aan zon, aarde en maan gebood te brengen, teneinde daarmee zijn leger gerust te stellen, dat bij den aanblik eener maansverduistering zijne gewone onversaagdheid had verloren. Wij noemen nog den atheenschen veldheer Nicias, die onder den indruk van een dergelijk luchtverschijnsel op Sicilië een kostbaren tijd liet verloren gaan, hetgeen den ondergang van zijn leger, zijne eigen gevangenschap en vervolgens zijne terdoodbrenging door de Syracusen ten gevolge had.

Niemand heeft ooit beter partij getrokken van eene maansverduistering dan de doorluchtige zeevaarder, die het eerst den weg naar de nieuwe wereld heeft ontsloten. Gebrek aan levensmiddelen hebbende, liet Columbus den opperhoofden van Jamaïca aanzeggen, dat hij de inwoners met de zwaarste rampen zou treffen en beginnen met de maan van haar licht te berooven, indien men voortging hem den benoodigden voorraad te onthouden. Men lachte eerst. met. deze bedreigingen, doch toen men wezenlijk de maan zag verduisteren, haastte men zich den Europeanen alles aan te voeren wat zij verlangden.

In China en in zekere gedeelten van Indië heeft het volk langen tijd geloofd en gelooft het misschien nog heden, dat een hemeldraak den verduisterenden bal met zijne klauwen aanvat en verslindt. Er gaat dan een groot geschreeuw op, onder 't geraas van trommen, tamtams, enz., om daarmede het monster te verjagen.

[Nummer 52]

Geillustreerd nieuws.

De oorlog in het oosten.

Even goed als de hoofdoorlog in het oostelijk gedeelte van het schiereiland van den Balkan, heeft de meer beperkte veldtocht in het westen, nabij Montenegro, zijne verrassingen opgeleverd. Toen Suleiman-pacha voor een paar maanden met een ontzagwekkend leger en in geforceerde marschen Montenegro binnenrukte, dacht men algemeen dat het vorstendom verloren zou zijn. Toch was de uitslag geheel anders: na een zegevierenden tocht dwars door Montenegro, verliet hij in allerijl het tooneel zijner overwinningen en scheepte zich naar Adrianopel in De Montenegrijnen kregen nu weêr lucht. Zij waagden zich opnieuw buiten

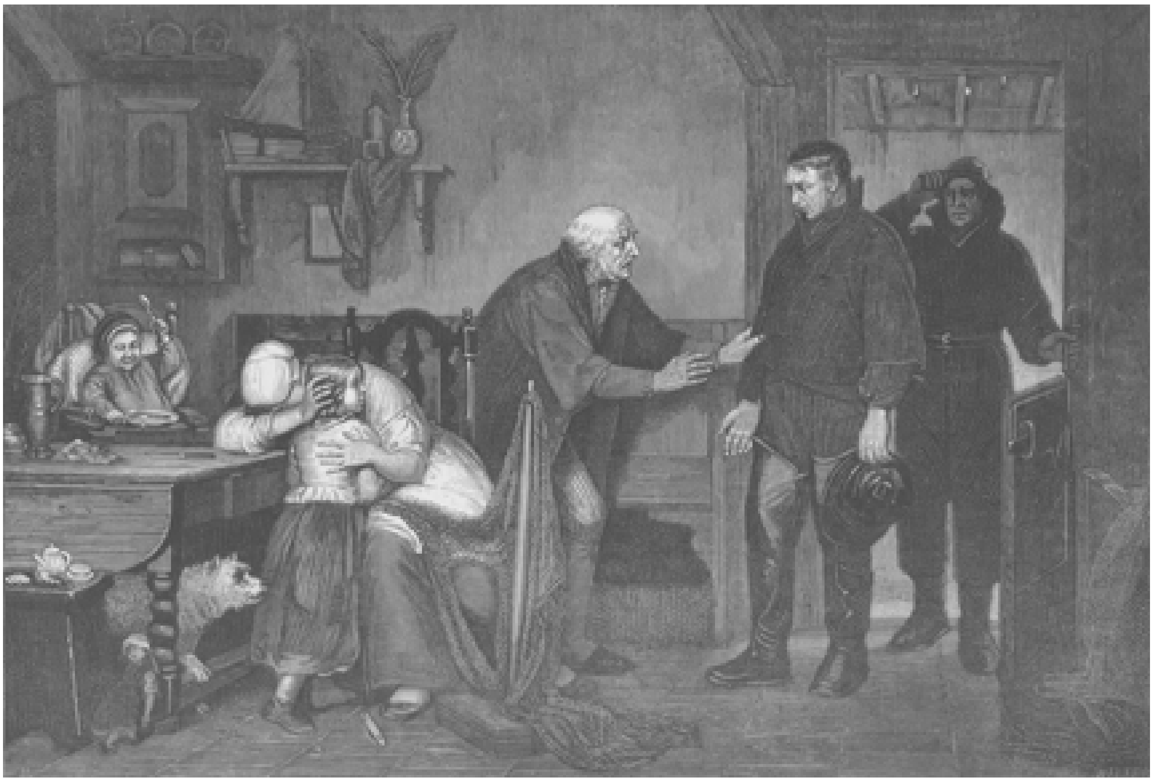

NOODLOTTIGE TIJDING, NAAR EENE SCHILDERIJ VAN HENRI BOURCE.

hunne grenzen, bezetten de Duga-passen en sloegen weder het beleg voor Niksik, den sleutel van Herzegowina.

Men mocht veronderstellen, dat de Turken zich hunne vroegere overwinningen zouden ten nutte gemaakt hebben, om Niksik van een versch garnizoen, de noodige levensmiddelen en munitie te voorzien; dit was echter niet het geval en de toestand der kleine vesting was thans moeielijker dan ooit, te meer toen den belegeraars uit Rusland het noodige belegeringsgeschut werd toegevoerd, waarmede zij de turksche positiën konden aanvallen.

In het begin van september traden de belegerden reeds met de Montenegrijnen in onderhandeling; toen de eersten echter vernamen, dat het turksche; legerhoofd Hafiz-pacha tot hun ontzet oprukte, werden de besprekingen weêr afgebroken en bereidden de Montenegrijnen zich voor, de stad met geweld te bemachtigen. Den 7 september openden de belegeraars zoowel tegen de buitenwerken als tegen de vesting zelve een hevig kanonvuur, dat door de turksche batterijen slechts zwak kon beantwoord worden, daar bijna alle artilleristen bij hunne stukken gevallen waren en er gebrek was aan munitie. In den avond van denzelfden dag veroverden de Montenegrijnen stormenderhand het blokhuis Kassandjedin en de hoogten van Petrovna-Glavitza. Door deze verovering waren de belegeraars, die inmiddels nieuwe versterkingen hadden ontvangen, in staat Niksik geheel en al te bestrijken, en toen het bombardement den 8 met vernieuwde hevigheid begon, was de plaats onboûbaar geworden en waren de Turken, die de kleine vesting zoovele maanden lang met goed gevolg en prijzenswaardige volharding verdedigd hadden genoodzaakt zich aan de Montenegrijnen over te geven. Nog in den avond van den 8 trokken de Montenegrijnen de stad binnen; de 400 man der bezetting konden met wapenen en vaandels aftrekken, terwijl de gekwetsten aan de russische afdeeling van het Roode Kruis werden overgegeven.

De verovering van Niksik zet geheel Herzegowina voor de Montenegrijnen open; reeds hebben zij Hafiz-pacha, die tot ontzet der stad kwam aanrukken, een gevoelige neêrlaag en een verlies van 600 dooden en 100 gevangenen toegebracht (11 september), terwijl zij bij Parmaki-dinos een ander turksch korps versloegen, eene afdeeling daarvan afsneden en gevangen namen.

De bestorming van Loftcha (Lovatz), aan den uitersten rechtervleugel van Osman-pacha's leger gelegen, was de voorbode tot de vreeselijke en bloedige gevechten, die spoedig daarop meer noordwaarts, in de nabijheid van Plevna zouden geleverd worden. En als zoodanig èn als op ziph zelf staande wapenfeit is de verovering van eerstgenoemde vesting door de Russen belangfijk genoeg, om er eenigszins langer bij stil te staan.

Voor en rondom Loftcha bevonden zich in het geheel 28 bataljons infanterie, 2 regimenten cavalerie, 2 escadrons der keizerlijke lijfgarde en 8 batterijen artillerie onder het opperbevel van den generaal-adjudant prins Emeritinsky en verder onder den generaal-majoor Dobrowolsky en den generaal Skobeloff II. De Turken, die ongeveer 20.000 man telden, hielden behalve Loftcha den zuidelijk van de stad gelegen Russberg met zijne omliggende hoogten en eene ontzaglijk versterkte noordwaarts van de Osma-rivier gelegen redoute bezet.

Den 2 september werd reeds een hevig artilleriegevecht tusschen de batterijen der we derzijdsche legers gevoerd, waarbij het den Russen gelukte eenige

vooruitgeschoven werken van den vijand òf te nemen òf tot zwijgen te brengen, doch eerst den volgenden dag zou de aanval voorgoed beginnen. Daar de stellingen van den vijand zeer sterk waren, moesten de Russen, alvorens aan de bestorming te kunnen denken, deze door hun artillerievuur bestoken, 's Morgens even na 6 uur viel het eerste schot van de zijde der Russen en spoedig daarop donderden langs de geheele linie de zware batterijen op de vijandelijke stellingen. Daar de Turken over een veel kleiner aantal kanonnen te beschikken hadden, werd van uit Loftcha en de omliggende hoogten het vuur minder hevig beantwoord, maar reeds tegen 7 uur naderden turksche tirailleurs-compagniën de batterijen van den russischen rechtervleugel en poogden eerst door een goed onderhouden geweervuur, later door eene hardnekkige bestorming de vijandelijke vuurmonden tot zwijgen te brengen. Zoowel aan de linkerflank als in het front had de aanval plaats, en hoewel de russische batterijen een vernielend vuur op den aanstormenden vijand openden, wisten deze van geen wijken, tot prins Emeretinsky, het gevaar bemerkende waaraan zijne batterijen blootgesteld waren, haar eenige bataljons infanterie ter hulp zond, die door het geschutvuur ondersteund, na een langdurigen strijd de Turken tot wijken dwongen en aldus het gevaar gelukkig afwendden. Thans konden de Russen opnieuw het vuur van al hunne batterijen tegen de vijandelijke stellingen concentreeren en voornamelijk op den Russberg, die als de sleutel der geheele positie beschouwd werd. Het hevige granaatvuur miste zijne uitwerking niet: op verschillende plaatsen ontstond brand en de borstwering vertoonde reeds gapende bressen.

Thans achtte de opperbevelhebber den tijd gekomen om tot de bestorming over te gaan; generaal Skobeloff ontving bevel een heuvel, die hem aan de oogen des vijands onttrok, om te trekken en de Turken onverhoeds op het lijf te vallen, terwijl ook Dobrolowsky den vijand meer oostwaarts moest te lijf gaan. Te 12 uur was het korps van Skobeloff den voet van den Russberg genaderd en maakte het zich tot den storm gereed. Tegelijkertijd speelden de gezamenlijke russische batterijen op deze stelling, zoodat de geheele Russberg door de ontelbare granaten als begraven werd. Te midden van dit oorverdoovend kanongebulder speelde de regimentsmuziek van Skobeloffs troepen, maar toen deze snel den heuvel opklauterden, bleef de turksche stelling zwijgen en bleek het spoedig, dat de vijand voor het vernielende vuur der Russen, en den aanval der stormcolonnes niet durvende afwachten, in overhaasting de vlucht genomen en zich in Loftcha teruggetrokken hadden. Ook Dobrolowsky's troepen hadden bijna gelijktijdig de oostelijk gelegen hoogten bezet en daardoor den val van Loftcha beslist. Na het nemen der bergruggen die de stad beheerschten, was het namelijk niet mogelijk meer deze plaats met goed gevolg te verdedigen, die dan ook spoedig na eenige onbeduidende straatgevechten door de Russen bezet werd.

De verovering van Loftcha werd door het russische leger met luid gejuich begroet.

Met de verovering van Loftcha hadden de Russen hunne taak nog slechts ten halve volbracht. Zooals wij boven reeds aanmerkten, bevond zich ten noorden van de stad eene ontzaglijk versterkte redoute, massief gebouwd, ongeveer 200 meters lang en van breede grachten en hooge borstweringen voorzien. Zoolang deze sterkte niet veroverd was, bezat Loftcha voor de Russen geene waarde; de redoute te bestormen was dus het tweede gedeelte van de taak, die zij zich op den 3 september gesteld hadden.

Te 2 uur hadden de russische batterijen voor de vijandelijke stelling positie genomen, en wel gedeeltelijk op den Russberg, vanwaar men over Loftcha heen de redoute beschieten kon en op den straatweg rechts van de stad, die een onbelemmerd

gezicht op de vijandelijke stelling aanbood. Weldra was het geschutvuur algemeen en werd de redoute door kogels en granaten als overladen. Middelerwijl trokken de stormcolonnes door Loftcha en noordwaarts op den sterk verschansten vijand aan. Het was de zoogenaamde pruisische Brigade onder den generaal-majoor Razquildiaeff, uit de infanterieregimenten keizer van Duitschland en prins Karel van Pruisen bestaande. Terwijl het eerste regiment den vijand in het front moest aanvallen had het tweede in last de Osma te doorwaden en de Turken van ter zijde aan te tasten. Het was eene zware, schier hopelooze onderneming. Het geheele terrein was ongedekt en werd dus door het vuur der redoute bestreken; toch lieten de Russen zich niet terughouden; weldra waren zij den zacht afhellenden oever van de Osma genaderd en begaven zij zich te water. Het was voorloopig hun dosl een in het midden der rivier gelegen eiland, waarop zich een molen en eenige andere gebouwen bevonden, te bereiken, waar zij tegen het moorddadige kanonvuur zouden beveiligd zijn. De turksche kanonnen braakten intusschen dood en verderf; geheele gelederen soldaten zonken dood of gewond in het water neêr en op eene onrustbarende wijze werden de gelederen der Russen gedund. Toch stormden deze voorwaarts en hoewel het scheen dat geen enkele Rus het beschermende eiland zoude bereiken, gelukten de overblijvenden er in voet aan land te zetten en achter de gebouwen van het eiland voor een oogenblik verpoozing en schuts te vinden.

Intusschen was ook het andere regiment de vijandelijke stelling meer en meer genaderd; vele manschappen bezweken onder het vij andelijke vuur; de regiments-chef, overste Kohl, werd gewond, maar wilde in dit kritieke oogenblik het bevel niet aan een ander overgeven. Eindelijk was men zooverre genaderd, dat het Russische tirailleursvuur den vijand belangrijk nadeel kon toebrengen, terwijl de stormcolonnes onverschrokken voorwaarts rukten; spoedig hadden zij onder beduidende verliezen den voet der hoogten bereikt, waar zij, voor het vijandelijke vuur beveiligd, een oogenblik halt konden houden, om weldra de steile hoogten te beklimmen; de geheele redoute scheen een krater, waaruit eene zee van vuur losberstte, maar met doodsverachting rukten de Russen al nader en nader, tot de eerste rijen in de grachten afdaalden om - niet meer op te staan. Nieuwe gelederen rukten echter aan en beklommen over de lijken hunner wapenbroeders heen, de verschansingen. Gracht en borstweer waren zwart van soldaten; op eens echter verstomde het geweervuur: de redoute was genomen. Van alle zijden aangevallen en door eene omtrekkende beweging van een kozakkenregiment in het gevaar gebracht van Plevna afgesneden te worden, hadden de Turken ijlings den terugtocht aangenomen en waren de Russen meester van de met zooveel doodsverachting aangevallen sterkte. Gevangenen waren niet gemaakt: de Turken, die zich niet intijds hadden kunnen terugtrekken, waren tot den laatsten man gevallen, binnen de enge ruimte der redoute nog een groot aantal Russen neêrvellende.

Een ooggetuige, die de redoute een oogenblik na de bestorming bezocht, geeft de volgende beschrijving van hetgeen hij daar zag:

‘Ik had gedacht in de redoute talrijke turksche gevangenen te vinden, doch zag mij in mijne verwachting bedrogen. Op de borstweringen en in de grachten lagen vele dooden en gewonden; een verschrikkelijk beeld wachtte mij echter toen ik in de redoute zelve kwam. De Turken hadden zich niet willen overgeven en waren na een woedenden strijd bijeengedrongen geworden. Ik geloof, dat op eene zoo kleine ruimte nooit zulk eene geweldige slachting heeft plaats gehad; Russen en Turken lagen tot een waren berg van menschen opeengehoopt, door kolfslagen en bajonetsteken ten deele op de ontzettendste manier verwond. Wel zes lagen dooden

en gewonden waren op elkander gestapeld en meermalen hoorde men uit.de afschuwelijke mengeling van ledematen, lichamen, bloed en wapenen het gekerm der rampzalige gewonden, die door hoopen lijken gedrukt werden. Het was de vreeselijkste aanblik dien ik nog ooit aanschouwd heb, en ook de Russen wendden zich sidderend af, toen zij op deze akelige plek kwamen. De Turken hebben zich tot op het laatste oogenblik met eene hardnekkigheid verdedigd, die schier zonder voorbeeld is. Daarvan getuigen de talrijke lijken der russische soldaten, die te midden dezer stapels van lijken uitgestrekt liggen. Uren lang heeft het geduurd, alvorens men de gewonden uit de dooden opgezocht had, gedurende welken tijd nog velen dood gebloed of gestikt zijn.'

De bestorming der redoute kostte den Russen 1000, den Turken slechts 400 man.

Noodlottige tijding.

Het is een treffend treurspel, dat ons het penseel des kunstenaars in dit tafereel vertolkt heeft, een treurige bladzij uit de geschiedenis

des volks, waarin de waarheid der voorstelling de heiligheid der smart voor ons nog aantrekkelijker maakt. Trachten wij in een paar woorden het denkbeeld van den schilder weêr te geven.

Het tooneel speelt in een zeemans- of visschersgezin. Reeds sedert vijf dagen zijn de visscherspinken uitgevaren, met achterlating van bezorgde harten, die, hoe ook verhard door de gevaren, toch nog altijd angstig kloppen wanneer de laatste masten aan den gezichteinder verdwijnen. Den eersten dag der uitvaart was het weêr allergunstigst; de achtergeblevenen stellen gewoonlijk nog meer belang in den stand van het weêr dan zij, wier leven onmiddellijk afhangt van storm of zonneschijn. Tegen den avond echter werden er dreigende wolken waargenomen; ook de wind begon aan te wakkeren en men voorspelde zich niets goeds voor den nacht of den volgenden dag. Een uur na middernacht brak dan ook de storm los; wie houdt het in bed bij stormweêr - vooral op onze visschersdorpen. Aan het einde der zeestraat zag men dan ook spoedig vrouwen en mannen samenscholen, die naar de opgeruide zee heenstaarden en fluisterend en angstig pratend elkaar over het noodweêr onderhielden.

Voor zich zagen zij niets dan hooggaande golven, wier donkere massa's met geweld op het strand kwamen breken en een geloei uitstieten, dat, door de duinen weêrkaatst, een honderdvoudige echo opriep. Alle kenteekens waren er, dat de storm in de eerste uren nog niet tot bedaren zou komen, en met een bedrukt hart verspreidde zich weêr de menigte.

Wij tellen vier dagen later; de storm heeft opgehouden, maar de storm in vele harten duurt nog voort. Nog heeft men niets vernomen van de pinken, die zijn uitgevaren, en of de visschers nog levend of verongelukt zijn, niemand die het kan zeggen.

De schilder voert ons hier in een visschersgezin; de buizen zijn teruggekeerd, maar niet allen. Hij, die het hoofd was van dit gezin, de zoon van dezen ouden man, de vader van deze kinderen, heeft zijn graf in de golven gevonden. Het is een treurige plicht, dien de twee geharde mannen te vervullen hebben; ‘noodlottige tijding’ brengen zij, zij zijn de dragers van een ongeluk. Men ziet het hun aan, dat zij ontroerd zijn en dat de woorden op hunne lippen beven. Nog weten zij het daarbinnen niet, maar zij vermoeden alles: zij, die thans weduwe is, geeft een gil en laat het hoofd van schrik op den arm zinken; de oude man strompelt aan; hij vreest te vragen; de hond schiet van onder de tafel te voorschijn, en ondertusschen speelt en lacht de kleine in zijn stoel en heeft er geen begrip van, dat hij een wees geworden is.

Het kasteel Puxer Luegg.

Wie onze gravure ziet en het hol beschouwt in welks opening het kasteel of liever de ruïne van het voormalige kasteel, bij Teufenbach in Stiermarken staat, kan zich in het doel, waartoe het op zulk eene onbereikbare plaats is gebouwd, niet vergissen. Geheele geslachten roofridders kozen daar eene schuilplaats om de gestolen goederen in braspartijen te verteren, en ongestoord zelfs den keizer te trotseeren, indien deze hen wilde bereiken. Nog heden is het kasteel bijna ongenaakbaar en alleen met ladders kan men er zich toegang verschaffen. Het is daarom dan ook dat de afgelegen hoek zelden bezocht wordt en zelfs de bewoners der omstreken de plaats als eene gevloekte vermijden. Duizenden sprookjes zijn er van in omloop, doch evenals alle sprookjes vloeit waarheid en verdichting zoo in elkaar, dat zij niet te scheiden zijn. Bloed en

nogmaals bloed kleuren echter het geheel zoo akelig, dat men daarin met recht de reden moet zoeken van den afschuw, welken het kasteel den buurtbewoners inboezemt.

Madagascar.
Eene reisherinnering.

In de indische zeeën, op eenige honderden kilometers afstand van de afrikaansche kust, ligt het bloeiende, prachtige, maar voor ons Europeanen, noodlottige eiland Madagascar. Dat rijk is trouwens gekend; de reizigers hebben het in verschillende richtingen onderzocht; zijne natuurschatten liggen voor ons bloot en velen schijnen slechts handen te vragen, om nieuwe rijkdommen aan de wereld te geven; doch indien de exploitatie dier rijkdommen door het doodend klimaat wordt tegengegaan, dan ook werkt dit de zedelijke opbeuring van het volk, bij middel van het Kristendom, op eene hevige wijze tegen.

Een schrijver, in de katholieke wereld zeer gunstig gekend, J. Gondry du Jardinet, zendt ons omtrent den toestand op Madagascar, eenige zeer belangwekkende bijzonderheden, die wij vooral aanbevelen in de aandacht van diegenen, welke zoo driftig te velde trekken tegen het werk der H. Kindsheid in China.

De bewoners van Madagascar, zegt een der vrienden van den schrijver, hebben voortreffelijke hoedanigheden, onder ander die der gastvrijheid; doch jegens hunne kinderen, op zekere onheilsdagen der week geboren, zijn ze zoo barbaarsch mogelijk, ja, inderdaad kanibaalachtig. Laat ons den heer Gondry du Jardinet, die een aangenaam verteller is, een oogenblik zelf het woord geven.

Van een enkelen gids voorzien, bereikten wij de binnenlanden. Wij waren in den aanvang zeer voldaan. De aantrekkelijkheid van het onbekende is zoo groot! De nieuwigheid heeft zooveel bekoorlijks in zich! Nadat wij een ganschen dag hadden gedwaald, bracht ons het goed geluk, des avonds aan een dorp; wij vroegen waar de koninklijke hut lag, voor inlandsche reizigers en vreemdelingen bestemd.

Er zijn in dat land gean hotels en de hut zou inderdaad geen koninklijken naam moeten dragen: het is eene ‘baraque’ wier wanden en dak beiden van riet gemaakt zijn. Wij waren wel verwonderd daar noch stoelen, noch bed, noch tafel, noch venster, noch schouw te vinden. Maakt men vuur, dan walmt de rook door de deur naar buiten. Ieder kookt naar hartelust. Als men geen voorraad heeft, kan men zeer goedkoop rijst, ossenvleesch, gevogelt en eieren koopen; maar koken en stoven moet men zelf verzorgen.

Is het maal afgeloopen, den leggen zich de inlanders op den harden grond of zelfs op een mesthoop; de Europeaan kan zich vrij gemakkelijk een mat, voor de vreemdelingen bewaard, bezorgen; want men weet dat alle onzindelijkheid den Europeaan walgt.

Op zekeren avond was de koninklijke hut opgepropt. Wij wisten niet waar wij ons hoofd zouden neêrleggen, toen een inlander ons de gebruiken des lands kennen deed.

‘Ga de eerste hut de beste binnen, de bewoners zullen onmiddellijk heengaan en u voor een nacht hunne plaats afstaan.’

Wij konden het niet gelooven. Onze raadsman, denkende dat wij hem niet verstaan hadden, herhaalde zijn gezegde, en wij, wij volgden ten slotte zijne aanwijzing. Wij klopten aanvankelijk zeer zacht aan eene hut, die er vrij goed uitzag. De bewoner, wel ziende dat wij vreemdelingen en van eenen gids vergezeld waren, begreep het doel van ons bezoek. Onmiddellijk nam hij datgene wat hij noodig had, leverde ons

zonder achterdocht zijn verblijf over en ging bij een zijner buren eene slaapplaats zoeken.

Onze gids installeerde ons daar, alsof wij in ons eigen huis waren. Eenige oogenblikken later bracht onze gastheer ons geschenken. De Malgachen handelen onderling met een gansch broederlijken eenvoud. Treedt een inlander eene hut binnen, op het oogenblik dat het daar wonende huisgezin zijn middagmaal neemt, hij zet zich zonder een woord inleiding, zonder eenige plichtpleging aan tafel en beschouwt zich als gast. Zóó verstaan de Malgachen de gastvrijheid, en vele beschaafde volken zouden onder dit opzicht deze barbaren te benijden hebben.

Doch welke verschrikkelijke we rzijde heeft dan ook die penning! Toen wij den volgenden dag die gastvrijheid bespraken, betere dagen van het menschdom waardig, trok een scherp kindergeschreeuw onze ooren. Die kreten stegen op uit eene ballastmand, op den boord van den stroom dien wij volgden, geplaatst. Hoe groot was onze verwondering, dat die mand gevuld was met pas geboren kinderen!

Op eenigen afstand van daar stond een man; wij riepen hem.

‘Weet gij,’ vroeg ik, waarom die kinderen zich hier bevinden?

‘Zeker; want ik heb zo daar gebracht.’

‘Wat wilt gij er mei doen?’

‘Dat zijn kinderen die veroordeeld zijn om te sterven?’

‘Hunne misdaad?’

‘Dat zij op een ongeluksdag geboren zijn.’

‘Een ongeluksdag? En welk is die dag?

‘Daar zijn er twee: de dinsdag en de vrijdag.’

‘Hebben de moeders dan geen hart in dit land?’

‘Wie zou zich tegen de geestelijke wet durven verzetten?’

‘Wat bijgeloof! En wat gebeurt er met die kinderen!’

‘Wel dat is eten voor de kaïmans. Hier op de kusten der zee, plaatst men ze op den oever tijdens de ebbe. Elders legt men ze in eenen kuil, waar ze weldra van honger omkomen.

‘En het zijn niet alleen de kinderen, welke men verwijdert die op gemelde ongeluksdagen geboren worden; maar ook die, welke een lichamelijk gebrek hebben, of wier geboorte plaats grijpt in voorwaarden, nadeelig bevonden voor de familie of het dorp. Men voorkomt alzoo de ongelukken, welke door hunne aanwezigheid zouden kunnen ontstaan.

‘Het kind, wier moeder gelijktijdig met zijne geboorte sterft, wordt aan den ijskouden boezem der moeder gehecht en met deze laatste begraven.’

‘En waarom doodt men dat kind?’

‘Is het de oorzaak niet van de dood zijner moeder?’

De man sprak met eene overtuiging, welke ons verwonderde. Ja, hij geloofde innig een godvruchtig werk te doen, wanneer hij deze kinderen aan de dood prijs gaf. Hij voegde er echter bij:

‘Het pijnigt mij, wanneer de wichelaar een kind van drie of vier jaar, als de oorzaak eener ziekte, aangeeft. Dan slaat het bloedje zijn armkens om den hals, weent en krijt en verlaat ik het wichtje, dan loopt het mij op zijne kleine voetjes kermend achterna. Ja dan, dan ween ik telkens!’

‘En hebt gij vast besloten,’ zeide mijn vriend diep bewogen en verontwaardigd, ‘deze arme schepseltjes te laten omkomen?’

‘Wat wil ik er aan doen? Anders handelen dan mij werd opgelegd, zou den toorn des hemels en van gansch het dorp op mij doen neêrdalen.’

‘Ga naar uwe hut; het overige gaat ons aan.’

Bij die woorden deed mijn vriend mij een teeken; wij namen den mand op en sloegen met onze kostbare vracht den weg in, die naar eene kleine stad in de nabijheid geleidt; wij waren slechts een paar mjlen van deze verwijderd.

Onze gids weigerde een handje te helpen. Hij was een der Malgachen en vreesde de gramschap der goden, aan welke men hunne slachtoffers ontnam. Onder het slaken van jammerkreten, nam hij de vlucht

‘Haast u,’ zeide hij nog, ‘deze plaats wordt gevaarlijk voor u.’

‘Hoe zoo?’

‘Die man zal zonder twijfel de dorpelingen verwittigen; deze zullen zonder twijfel ingrooten getale opdagen om u de offers, voor de godheden bestemd, te ontnemen.’

Op raadgeving van onzen gids, bereikten wij spoedig het bosch, om ons spoor aan de Malgachen te verbergen, die ons zonder twijfel zouden hebben ingehaald, hadden wij den loop der rivier gevolgd. Ter plaatse gekomen, brachten wij de kinderen bij de missionarissen der H. Kindsheid. Daar, evenals in China, heeft fle misdaad de zelfopo Tering doen geboren worden.

Zeer belangrijk zijn de bijzonderheden, welke de schrijver ons verder opzichtens die verschillende bevolkingen meêdeelt, welke hij in drie hoofdrassen verdeelt, namelijk in Malgachen, de primitieve bewoners van het eiland; de Sakalaven, gemengd ras, gosproten uit de Malgachen en de afrikaansche negers, en eindelijk de Hovas, eigenlijk Arabieren. Deze laaisten, ofschoon de

minderheid, overheerschen gansch de bevolking door hunne krachtdadigheid, door hunne verstandsvermogens en hoofdzakelijk door de onder hen heerschende eendracht.

De oorlog ontbrandt voortdurend bij de Malgachen en Sakalaven. Deze stammen overvallen elkander, koopen elkanders vrouwen en kinderen, verkoopen deze als slaven aan de Hovas en aan de Arabieren. Worden de Hovas op deze of gene erge fout betrapt, dan valt hun eene zware straf ten deel: immers niet alleen de plichtigen maar allen, gansch een dorp, gansch eene caste wordt tot den slavenstand verwezen. Zoo had een man een os gestolen: allen, die van zijn vleesch hadden genuttigd, zonder zelfs te weten dat het dier ontvreemd was, werden als slaven verkocht.

HET KASTEEL PUXER LUEGO BIJ TEUFENBACH IN STIERMARKEN.

Den 10 november 1856 had er te Tananarive eene begrafenis plaats, welke volgens geb uik door vier adellijke personen moest worden bijgewoond. Die personen waren op die begrafenis niet verschenen, en al de adellijken van Tananarive, die den titel droegen welke hier zou gelijk staan met dien van baron, werden, op bevel der koningin, met hunne familiën ontadeld en als slaven verkocht.

De straffen op Madagascar gaan alle denkbeeld van wreedheid te boven. Zoo bestond er in 1857 nog een gebruik, dat op gegeven oogenblik, ieder persoon, plichtig aan eene misdaad

zich zelf moest aanklagen. Beleed hij zijn misdrijf aan den rechter, dan beliep hij nooit de doodstraf; maar werd hij aangeklaagd, dan decreteerde men de kapitale straf. Ieder was verplicht de schuldigen aan te klagen, zelfs dan wanneer zij zich in zijne eigen familie bevonden.

Velen die vreesden aangeklaagd te worden door hunne vijanden, klaagden zich zelf aan, in de hoop met eene lichte straf vrij te komen. Anderen die niets op het geweten hadden, maar eene aanklacht van hunne vijanden vreesden, bekenden de gruwelijkste en domste misdrijven. Veertien soldaten werden levend verbrand; vijfenzeventig personen stierven door het mes; twaalfhonderd zevenendertig, die zich zelf beschuldigd hadden, werden in de ijzers geslagen; vijfduizend ongelukkigen, hunne vrouwen en kinderen werden als slaven verkocht, hunne goederen verbeurd verklaard.

Bij die straffen voegt men den grafkuil, waarin de patiënt levendig tot aan den hals toe gegraven; het kokend water, dat op een anderen gegoten wordt; men doodt ook met te steenigen; men verbrandt de slachtoffers, ofwel men vergiftigt hen, en deze straf heet men den *tangnen*. Bij traktaat, gesloten tusschen Frankrijk en Radama II, werd doze verschrikkelijke straf, vooral bij de Hovas in voege, afgeschaft. Niettegenstaande deze af chaffing vindt men er nog sporen van bij gemelden volksstam.

GENERAAL BARON KRÜDENER.

Welk is de machtigste invloed, om zooveel ijzingwekkende gruwelen van dien bodem, zoo rijk in natuurtafereelen, zoo weelderig bedeeld door de godheid, te doen verdwijnen? Alleen de weldoende invloed van het katholicism kan dit wonder uitrichten, en al wat de explorateurs in Afrika zullen uitrichten zal geen voldoende kracht hebben, indien zij het evangelie niet krachtig onder hunne bescherming nemen - niet het evangelie zoo als de engelsche methodisten dit verstaan, zij, die onlangs door luitenant Cameron openlijk in de londensche meetings werden beschuldigd ‘een kanker’ in Afrika te zijn; maar zoo als gonze katholieke zendelingen: dat is niet in een koopmans, maar in een echt Kristelijken geest!

Op Madagaskar werken de methodisten, de quakers, de noorweegsche lutheranen op eene ijverige wijze. Gelukkig heeft het traktaat, door Frankrijk met Ranovola II, den 8 augustus 1868, gesloten, datgene van 27 juli 1865 door de Engelschen aangegaan,

DE OORLOG IN HET OOSTEN. - BESTORMING DER REDOUTE BIJ LOFTCHA.

gewijzigd en wordt de katholieke godsdienst ten minste niet meer vervolgd, gehinderd en geplaagd.

Die *verdraagzame* methodisten hadden het zóódanig aan boord weten te leggen, dat de katholieke propagande belemmerd werd, maar dat zij vrij en ongedeerd prachtige tempels deden oprijzen! Luitenant Cameron heeft ze daar en elders in Afrika als ‘een kanker’ gebrandmerkt en, dit zegt des te meer, aangezien de spreker een Engelschman is en hij jaren lang in de afrikaansche landen reisde.

Volgens opgaaf van den heer Gondry du Jardinet zijn de Broeders der Christelijke Leering en de Zusters van St. Joseph op Madagascar ijverig werkzaam, doch hun getal is te klein en de behoeften zijn zoo onmeetlijk groot!

De berichten uit de laatste jaren geven echter aan den toestand eene gansch andere en voor de propaganda voordeeliger wending. De zendelingen mogen zich in eene aanzienlijke verbetering verheugen, en vele van de gruwelen, die de fransche schrijver aanhaalt, verdwijnen allengs om plaats te maken voor zachter, voor meer evangelische zeden!

Het tooneel in de XVIIIe eeuw.

Wij hadden in België, zoo als men weet, reeds vroegtijdig tooneelgezelschappen; doch slechts tamelijk wat men een vasten tooneeltroep noemt. De heer Ch. Piot heeft onlangs in de akademie aangehaald dat Brussel in 1746, tijdens den gouverneur-generaal Leopold, een theater bekwam; men speelde daar het opera. Dit tooneel was echter voor de hofpersonen bestemd. Wat het publiek betreft, dit had even als in de andere steden, zijne rederijkerskamers.

Antwerpen schijnt echter vroeger dan Brussel, het opera beproefd te hebben; want het was de bijval, in die stad bekomen, die Brussel aanzette om een duurzaam opera te stichten. In 1681 richtte men aan de Hooikaai een schouwburg op, dien men de *acalémie de musique* noemde.

Honderd jaar later had het tooneel nog niet bijzonder veel voortgang gedaan. Wilt ge weten hoe de schouwburg te Antwerpen in de 18e eeuw er uit zag? Men leze het volgende:

Wij bevinden ons niet verre van het *Tappissiersuand,* welk gebouw tot het geven van fransche tooneelvoorstellingen is ingericht; want, goede vrienden! dat arme neêrduitsch is zóó verdrongen, onder de regeering van die goede Maria-Theresia, dat het maar zelden teeken van leven geeft.

Wat ziet de schouwburgzaal er arm uit. Het klatergoud, de kleurige ornementatie, het sierlijke beeldwerk, het oogverblindend licht is hier vreemd - maar ook nu putten de stedelijke regeeringen geene 50 à 60.000 fr. 's jaars uit de algemeene kas, zoo als later gebeuren zal, om vreemde spelers te bevoordeelen, die echter bijna geregeld op slot van rekening het weinig eervolle stuk *sauvons la caisse* spelen.

De zaal is schemerig verlicht door vet- of waskaarsen.

Beneden in de parterre *staat* de burger, want het *zitten* is hem niet gegund. Op den eersten rang neemt de adel plaats, op den tweeden de koopman, op den derden zit dezelfde klasse van menschen als die, welke beneden staan, en die opwaarts gapen naar de rijke vrouwen, welke op den eersten rang gezeten zijn.

Maar ze zien wel wat trotsch naar het volkje daar beneden, dat, sedert de geest der wijsgeerderij in ons midden oprees, het oog naar de eerste zitplaatsen durft opheffen, om ze welhaast te.... overrompelen.

't Is ook nog niet lang geleden, dat de zoo gezegde edele kunst des tooneels enkel als eene rijkemans uitspanning aangezien werd; maar zij die twee schellingen te veel hebben, komen nu ook den reizenden tooneeltroep - arme fransche kluchtspelers! - bewonderen, die, geloof het mij, destijds nog geene jaarwedden hadden, om ministers afgunstig te maken....

Men speelt een tooneelstuk van Destouche, Racine, Molière en Regnard, die later door ons, kindskinderen, als vervelend broddelwerk zullen aangezien en vervangen worden door walgelijke tooverstukken, onmogelijke moorddrama's en dubbelzinnige kluchten, waarin dagelijks wat meer naaktheid wordt tentoon gesteld, om het *de fort* en *plus fort* van den goochelaar te verwezenlijken, en voor de verlepte zenuwen nieuwe aanprikkeling te zoeken.

Het tooneel is afgeloopen.

Hier en daar wacht een enkel zwaar en plomp rijtuig den adellijken bezoeker. De meeste personen gaan echter te voet - de minderen voorzien van eene kleine lantaarn, want 't is donker geworden; de grooteren met een paar fakkeldragers voor zich, om den weg der, in haar bont gewikkelde, vrouw te verlichten.

't Is eene kleine, doch recht pittoreske schaar - die groep theaterbezoekers der XVIIIe eeuw!

In weinige oogenblikken zijn ze in de tooverachtige sneeuwstad verdwenen; de rust - de doodsche rust heerscht alom, en de stad schijnt, in haar winterkleed, een kerkhof met wit marmeren graven te zijn.

Alleen als het uur in den hoogen O.L.V. toren slaat, blaast de wachter een akeligen, klagenden toon uit zijnen toren en de nachtwacht, *Hannekenuit,* met lantaarn en piek voorzien en van een rondsnuffelenden hond verzeld, zingt soms zijn slepend en eentoonig lied, dat volkomen met die doodenwereld in overeenstemming is. Hij zingt zijn lied, als om de dieven te verwittigen dat hij nadert; hij maakt de slapers wakker om hun te zeggen: ‘slaapt wel!’

De straatverlichting.

De nacht en de duisternis hebben iets spookachtigs, iets vreesaanjagends, zoodra de voorwerpen voor ons oog onzichtbaar zijn geworden en het netvlies van den oogappel door de afwezigheid van het licht dof en kleurloos is geworden, begint de verbeelding van zich af te zien. Daar deze minder de bestaande voorwerpen dan de door haar zelve geschapene, weêrspiegelt, zoo voelen wij in de duisternis dikwijls ons hart kloppen van vrees bij al het onbekende, dat door de werking der verbeelding een vorm heeft aangenomen, en onder de wilde gedaante, waaronder het zich vertoont, zelden anders dan vreesaanjagend op ons werkt. De verschrikkingen houden zich dan ook gewoonlijk op in de schaduw van den nacht; de ontzetting kiest de duisternis om op te broeien, de wroeging schept zich monsters uit de afwezigheid van het licht, het misdrijf verschuilt zich het liefst in de donkere plooien van den nacht. De duisternis kweekt somberheid, het licht vreugde; uit de duisternis en den nacht is de dood geboren, uit het licht het leven.

Deze fantastische voorstelling van den nacht verhindert ons niet onmiddellijk tot een meer practisch en wezenlijker onderwerp over te gaan, dat in zoover met den nacht in verband staat, dat het dient om zijne duisternis op te klaren, zijn

geheimzinnigen sluier te verscheuren en zijne verschrikkingen te verdrijven. De nacht toch en de straatverlichting hebben genoeg met elkander te maken, om ze aan elkander te koppelen. Voor ons, kinderen der negentiende eeuw, bestaat de nacht bijna niet meer; zijne verschrikkingen zijn reeds lang gevlucht voor onze gasvlammen en zijne spoken hebben zich teruggetrokken in de eenzaamheid, waar zij den menschen niet langer schrik aanjagen.

De straatverlichting onzer steden laat tegenwoordig weinig of niets te wenschen over; met sommige klachten dat deze of die buurt niet genoeg van stadswege verlicht wordt, hebben wij ons natuurlijk niet op te houden; wij bedoelen hier de straatverlichting in het algemeen en vooral met betrekking tot het verledene.

Zoodra de duisternis begint te vallen, worden van straat tot straat, van lantaarnpaal tot lantaarnpaal de gasvlammen ontstoken, en nauwelijks is de zon ondergegaan en heeft de nacht zich van de aarde meester gemaakt of uit duizenden vurige oogen begint het te lichten.

Schoon voorzeker is het zonnelicht, maar ook zijne navolging, ons kunstlicht, heeft zijne betooverende effecten. Vraag het slechts onze vaderlandsche schilderschool; een genre der schilderschool is door haar de kaarslicht-schil- dering genoemd. Maar ieder onzer heeft deze verrukkelijke effecten al eens met eigen oogen waargenomen. Wanneer wij uit de duisternis onzer velden eene stad te gemoet traden, waar het gaslicht de plaats van het zonnelicht had vervangen, bleven wij dan niet verstomd staan, meenende dat een tooverpaleis voor ons als uit den grond was opgerezen? Rondom ons was het duisternis, maar daar vlak voor ons was het, of daar eensklaps duizenden sterren uit de aarde ontkiemd waren.

De vlammen konden wij niet zien, maar wij zagen haar gloed, en het scheen dat die gloed zich een opening door de duisternis boorde; waar zijn weêrschijn ophield, trad het donker weêr onmiddellijk in, maar het was juist die weêrschijn, die de meeste lichtspiegelingen verwekte. En het was niet één weerschijn, maar het was de weêrschijn van honderden, duizenden vlammen, die zich waaiervormig bewogen en al knetterend en flikkerend duizenden vonken schenen te spatten. Welke gevoelens bezielden ons, wanneer wij te midden van den nacht die zee van licht voor ons zagen oprijzen! Bij den weêrschijn dier lichten bewogen zich ontelbare menschen; met de verbeelding drongen wij ons door de wemelende menigte en het leven vertoonde zich aan ons oog in zijn helderste tegenstelling. Het gaslicht heeft de eigenschap even onverschillig te zijn als het zonnelicht en niet de minste verandering valt er waar te nemen, of het de lompen van den bedelaar, den kiel van den werkman of de krakende zijde of het fijne laken van de groote wereld beschijnt.

Maar de verlichting onzer steden heeft nog een ander en ernstiger doel dan op onze verbeelding te werken. Het zijn het nut vooral en de veiligheid, die haar in het leven hebben geroepen. In vroeger eeuwen deed men weinig of niets tot verlichting der straten gedurende den nacht en dit was de reden, dat men zich in onze steden even veilig bevond als in een roovershol. Zoodra de dag had plaats gemaakt voor den nacht en de avondschaduwen de stad in hare plooien gewikkeld hadden, werden deuren en vensters met grendels en boomen gesloten, want men wist, dat bij het invallen der duisternis het uur gekomen was voor moordenaars en dieven. Wee den vreemdeling of den overmoedige, die zich op dat late uur nog op straat dorst wagen! aan iederen hoek der straat loerde de misdaad.

De eenige straatverlichting, die men vroeger kende, was de verlichting met hoornen lantarens, welke men voor sommige huizen plaatste; heel veel licht schonken zij echter niet en bovendien waren de kosten te groot, om anders dan in de groote steden

aangewend te kunnen worden. Of ook men brandde kaarsen voor de heiligenbeelden, die men in de middeleeuwen bijna op iederen hoek van eene straat aantrof.

De Grieken noch Romeinen kenden de straatverlichting; wanneer de nacht bij hen was ingetreden, was de duisternis onbeperkte gebiedster van de straten. Wanneer de grooten zich 's avonds op straat waagden, was het altijd in gezelschap van slaven, die lichtende fakkels droegen en bovendien nog gewapend waren. De middeleeuwen maakten het, zooals wij reeds zeiden, niet veel beter en de geschiedenis van de straatverlichting onzer steden vangt eigenlijk eerst aan in de zestiende en zeventiende eeuwen, toen van regeeringswege de kosten voor de verlichting der straten werd gevonden in eene belasting op de ingezetenen, die lantarengeld moesten betalen, 'twelk door aangestelde collecteurs werd ingezameld. Over de eerste straatverlichting in België, hebben wij vroeger reeds eens gesproken: in Nederland was het de beroemde Jan van der Heijden, de uitvinder der slangbrandspuiten, het eerst in 1668, die de straatverlichting op een goeden voet inrichtte. Hij deed der regeering het voorstel, om de steden door lampen, in een bijzonder maaksel van lantarens op kleine afstanden van elkander gehangen, te verlichten; zijn voorstel werd aangenomen en het was te Amsterdam, dat de eerste proeven met deze nieuwe straatverlichting werden genomen; zij gelukten naar wensch en de andere steden haastten zich het Amsterdamsche voorbeeld te volgen. Sedert werden er nog vele verbeteringen aangebracht, totdat in onze eeuw het gas eene omwenteling kwam teweegbrengen en het aanzijn gaf aan onze hedendaagsche straatverlichting.

Bladwijzer.

Geïllustreerd Nieuws.	1, 10, 18, 25, 33, 42, 49, 58, 66, 74, 82, 90, 98, 105, 113, 122, 130, 138, 146, 154, 161, 169, 178, 185, 194, 202, 266, 217, 226, 234, 242, 250, 258, 266, 274, 282, 290, 298, 306, 314, 322, 330, 338, 346, 354, 3652, 370, 378, 386, 394, 402, 409
Premieplaat (Onze)	345
Mozaïek.	8, 16, 24, 32, 48, 64, 80, 88, 96, 104, 168, 200, 208, 216, 224, 232, 240, 248, 392, 408

Schetsen, novellen legenden

Anne Dieu-le-Veut.	79, 87, 95, 103, 111, 119, 127, 138, 143, 151, 159, 166, 175, 183, 190, 196, 206, 214, 222, 230, 238, 246, 255
Bernardshond (De St.-)	195
Bezoek (Een) op den huize 'De Braaeken'	327, 334
Bijdrage (Eene) tot de geschiedenis der hoofdbedekking	276
Brieven	43
Dochter (De) van den kapitein.	271, 279, 286, 295, 303, 311
Engel (De) der bergen.	6, 18, 22, 30, 39, 46, 55, 63, 71
Fransche (Een) binnenkamer ten tijde van het schrikbewind	123
Hardglasfabriek (De) der heeren Jeekel, Mijnssen & Co. te Leerdam	94, 203
Hoppebellen	343
Horlogemaken (Het)	219, 228
In het verre westen	173
Japansche legende (Eene)	341
Les (Eene) in de duitsche taal	179
Luchtballon (De) in oorlogstijd.	237, 243
Marpingen (Eene reis naar).	142, 147, 155, 162
Nathalie.	351, 359, 363, 367, 375, 383, 391, 399, 406

Onbekende meesterstuk (Het)	319
Praatje (Een) over de dienstmeiden	347
Reizen en reizigers	179
Reisschetsen (Geïllustreerde).	383, 390, 395, 403
Rome (Het feestvierende)	299
Rijtuig (Het) in Rusl d.	339
Schilderij (De laatste) van Adolf Dillens	171
Soldaten (Een millioen)	291, 299
Spoortrein (Voor het eerst in den)	347, 388, 363
Viool (De) van Mozart	187

Levensschetsen.

Changamier	171
Claessens (Mgr A.C.).	118
La Iemand (Oscar Francois), Oud-kapitein der Zouaven	134
Sophia Frederica Mathilda, Koningin der Nederlanden.	289
Thiers (Adolphe)	402
Wilmer (Mgr. Gerardus Petrus).	126

Godsdienst.

Kersmis	91

Land en volkenkunde.

Bazuinblazer te Tanger (De)	395
Brunswgk.	339
Bulgaarsche vrouw (Eene)	331
Californié	20, 27
Duivelsberg (De)	302

Engelsche beleefdheid	342
Herberg (Eene) in de XVIIIe eeuw.	398
Heynens (Pater) schetsen uit de Nederlandsch-Indische Missie	82
Indianen (De) van Amerika.	59
Italiaansche (Eene) bedelares	243
Madagascar	411
Midden-Afrika en de Koning der Belgen	101, 110, 139
Op het eiland Marken	19
Postkantoor (Een) te Tanger.	155
Straatverlichting (De).	414
Tooneel (Het) in de XVIIIe eeuw	414
Tropheeën van menschenhoofden.	403
Uitstapje (Een) naar Gheel.	211, 251, 263, 267, 283, 326
Vischmarkt (De) te Billingsgate.	235
Wandelingen door Londen	99, 107, 115, 123, 131
Wedren met varkens	11
Wilde zwanenjacht (Eene)	98

Natuurlijke historie.

Coloradokever (De) en zijn vijand	350
Ei (Hat).	11, 18
Emysaurus (De)	179
Iets over den cederboom	334
Kleinste (De) vogel der aarde	6
Landverhuizers onder de dieren.	307, 315, 323, 331
Maïs (Het).	243
Reuzenwijnstok (De).	374
Slangen-eter (De)	187
Spelen (De) der dieren	38
Vischvangende eksters	252
Vos (De)	76
Wilgeboom (De)	143

Zijdeworm (De)	203

Natuurkunde.

Gas (De) en zijne uitvinding	54
Invloed (De) der zonnestralen.	43
Licht (Electrisch).	350, 355, 374, 387
Professor Verzamellens over den dauw.	70, 78, 85
Professor Verzamellens over de sneeuw.	174, 182, 190, 195
Wind en Storm.	245, 253, 261, 270, 283, 294, 302, 309, 315
IJs (Het).	150, 158, 164

Poezie

Aan een jolig springertje	311
Aan mijne moeder.	46
Bedaarde Gerrit	292
Christelijke Heldinnen	131
Crux de Cruce - Pius IX	278
Engel (De) en het zieltje	96
Juni (3) 1877	275
Kerelen (De)	350
Kerlingaland! Kerlingiland!	366
Kinderversjes (Drie).	339
Lied (Het) van 't sterven	307
Miauw, miauw!	106
Moeder en kind	219
Moedertje (Het doove)	70
Naastenliefde	115
Niet zuur kijken	311
Nieuwjaar.	97
Oude Huis (Het)	363

Ruiters afscheid (Des)	14
Sint-Nicolaas	67
Te Kersnacht	351
Zieke (De kleine)	83

Nieuwe boeken.

Instrumentaal muziek	3, 14

Geschiedenis.

Agneessens (Frans).	130
Boerenkrijg (De)	75
Bravo (De).	323
Filips II bij het lijk van zijn broeder don juan van Oostenrijk.	211
Franciscus de Borgia bij het lijk van Isabella.	62
Gouden bisschopsfeest (Het) van Z.H. Pius IX.	259
Graftombe (De) van graaf Engelbert II te breda.	403
I wan de Verschrikkelijke	266
Jan Klaassen	62, 67
Karel de Groote en zijn tijd.	355, 366, 374, 380, 387, 398
Maria Stuart	227
Rome (Naar)	258
Rubensfeesten (De) te Antwerpen.	371
Saarburg in de omstreken van Trier.	229
Spoorwesroproer (Het) in Amerika	379
Type (Een) van ‘la jeunesse dorée’ uit den tijd van het fransche schrikbewind	170
Verovering (De) van Konstantinopel door de Turken	35

Statistiek

Hooge ouderdom in Nederland	222, 235

Verscheidenheden.

Aalmoes (De)	251
Aan de fontein	373
Aan tafel.	19
Als de katten van huis zijn	11
Barbier (De).	27
Bevoorrechte (De)	147
Dolce far niente	386
Doop (De)	403
Eenig overgeblevene (De),	2
Eerste ontmoeting (De)	35
Elaine	187
Elyseum (Het)	211
Familieschat (De)	275
Fruitdieven (De jonge)	219
Gevecht op het water	363
Hij niest	26
In het vrije.	187
Kaartlegster (De)	243
Kasteel Argenleau (Het)	379
Kasteel van Borchem (Het).	115
Kasteel (Het) van Chimay	43
Kasteel (Het) Puxer Luegg	411
Kermis (op de)	203
Machine tot bereiding van lichtgas uit petroleum	147
Ministerie (Het) van Oorlog te Parijs.	122
Naar de markt geweest	355

Naar het land	307
Nijverheids-Tentoonstelling (De) te Amsterdam.	398
Noodlottige tijding	410
Noordhollandsch meisje (Het)	203
Onverwacht bezoek.	155
Ook een snuifje?	139
Polilieke tinnegieters	162
Prentenboek (Het).	115
Prentjenskijken	363
Professor (De overvallen)	83
Reep (De gebroken).	52
Schilderijen van J.B. Madou (Twee).	386
Schoonmaaktijd	179
Sledevaart.	139
Spreekmachine (De).	139
Sprokkelen.	147
Stoomtramway (Een).	67
Stroopers.	291
Torpedo's.	54
Vaatwasschen	194
Villanella.	43
Visschersmeisje (Het) van Volendam.	3
Vliegmachine (Eene nieuwe)	155
Weelde en armoede.	94
Werk (Het) looft den meester	67
Ziehier uwe voorvaderen	219
Zingen om den broode	379

Alphabetische lijst der gravures.

Aalmoes (De)	252
Aan tafel.	17
Aanval (Een) van russische ruiterij bij Sistova.	336
Aanval (Een) der Turken op de Montenegrijnen bij Nikgik.	316
Abdul-Hamid (Sultan)	257
Abdul-Kerim-pacha, opperbevelhebber der turksche troepen in Europa	293
Afdeeling (Eene) kozakken den Donau bij Semnitza overtrekkende	329
Afdeeling Turken bij Sistova overvallen (Eene)	357
Albertilly-mijn (De ontploffing in de).	133
'Alert' (De) in de noordelijke IJszee.	53
Alexander (Keizer) en zijn staf.	77
Alexander II, keizer van Rusland	249
Alexander II (Intocht van keizer) in Bucharest	305
Alexander Alexandrowitch, grootvorsttroonopvolger van Rusland	125
Alexinatz (De bestorming van).	53
Als de katten van huis zijn	12
Amsterdam (Het terrein van de internationale tuinbouw-ten toonstelling te)	245
Andrassy (Graaf)	69
Agneessens (Frans).	129
Antonelli (Kardinaal)	61
Antwerpen (De Rubensfeesten te)	369
Antwerpen (Het spoorwegongeluk bij).	37
Aosta (De lijkstoet van de hertogin van)	101
Arnim (De graaf von).	37
Ballon-Giffard (De).	80

Barbier (De)	28
Barometer (De cameleontische) van Lenoir	248
Bashi-Bazoeks (De terugkomst eener bende) uit het leger	125
Batum (Gezicht op).	368
Bazuinblazer (De) te Tanger	393
Bedelares (Een italiaansche)	244
Begrafenis van een russisch oorlogs Correspondent te Mrsol	13
Belgrado (Aankomst van gevangen Turken te)	37
Belgrado (Het begroeten van den Oostenrijkschen monitor 'Maros' van de wallen van)	133
Bengalen (De cycloon in)	69
Bernardshond (De st.-)	196
Bevoorrecht (De)	145
Bezoek (Een onverwacht)	153
Billingsgate (De vischmarkt te)	237
Bilt (De commodore Van der)	189
Biscaye (Het vergaan van twee visschersvaartuigen in de Golf van)	149
Bivouac (Een russisch)	261
Boerenkrijg (De)	73
Borchem (Het kasteel van)	
Borgia (Franciscus de) bij het lijk van Isabella.	60
Bosphorus (De vestingwerken aan den).	280
Bravo (De).	324
Brookly (De brand van den schouwburg te).	93
Brunswijk (De markt te)	340
Brussel (Eene kunstgrot in de voorstad Elsene te)	21
Budapest (Het kunstmuseum te).	37
Bulckens (Dokter).	77
Bulgaarsche vrouw (Een)	332

Bulgarië (Een dorp in)	341
Bulgarië (Huwelijksaanvraag in).	221
Bulgarië (Een kampement van kozakken in)	405
Burgers (President).	37
Cassette (De) van wijlen H.M. de Koningin	400
Cavaleriepaarden (Vervoer van russische)	253
Cesnola (De opgravingen van generaal) op Cyprus	125
Changarnier (Generaal)	173
Chesnelong.	93
Chimay (Het kasteel van)	41
China (Opening van de eerste spoorweglijn in)	5
Christelijke heldinnen.	132
Circassische opstandelingen in hinderlaag	365
Claessens (Mgr. A.C.)	117
Coloradokever en zijn vijand (De)	352
Controle-uurwerk (Het electro-magnetisch	48
Dahomey (Een bewoner van)	101
Dahomey (Een menschenofifer in).	29
Dankstond (Een) in de hoofdkerk te St.-Petersburg	333
David (Felicien)	13
Derby-wedrennen (De overwinnaar der).	29
Dillens (De laatste schilderij van Adolf)	172
Dolce far niente.	388
Donau-oever (Gezichten op den rumeenschen)	320
Doop (De)	404
Duga-passen (De) bij Motenego	325
East-River (De ontploffing der rotsen in de)	45
Echidna hystrix (De).	232
Edhem-pacha	181

‘Elaine’	185
Elyseum (De tuin van het) te Parijs.	209
Emysaurus (De)	184
Engel der bergen (De)	40
Engel en het zieltje (De)	96
Familieschat (De)	276
Filips II bij het lijk van zijn broeder don Juan van Oostenrijk	212
Fontein (Aan de)	372
Fromentin (Eugène).	13
Galatz (De Donau bij)	373
Gevecht op het water	361
Gloria in excelcis Deo et in terra pax hominibus bonae voluntatis	88
Gortschakoff (Prins).	69
Graftombe (De) van graaf Engelbert II te Breda.	408
Gurko (Generaal)	389
Hayes	197
Hendrik (Het standbeeld van prinses) der Nederlanden.	53
Herzegowina (Schetsen en typen uit de)	288
Hij niest.	25
Hobart-pacha, groot-admiraal der turksche vloot	300
Hongersnood in Engelsch-Indië.	173
Indianen (Een overval van).	57
Innocent (De botsing van twee treinen aan den ingang van den tnnnel St.-).	117
Iwan de Verschrikkelijke	268
Japansche pompiers	141
Kaap de Goede Hoop (Het internationale tentoonstellingsgebouw aan de)	93
Kaapstander (De verplaatsbare stoom-)	24
Kaartlegster (De)	241
Kalaiat (Eene straat in)	296
Kanon (Het 81-tons) te Shrewsbury-ness	21

Kanon (Proeven met het 100-tons) te Spezzia.	109
Karel de Groote en zijn tijd	356
Karel (Prins) van Rumenié	277
Karel van Rumenië (Prins) eene batterij bij Kalafat inspecteerende	321
Kars (Gezicht op)	284
Kaukasus (Eene bergengte in den)	357
Kermis (De)	201
Kindermans (Jean Baptiste)	13
Kischeneff (Transport van levensmiddelen naar)	181
Kischeneff (Uit)	264
Knajevatz (Gezicht op) na de verwoesting door de Turken	5
Konstantinopel (Schetsen uit)	272
Konstantinopel (De illuminatie van het keizerlijk paleis te) op 23 december 1876	117
Kozakken (Fourageerende)	296
Kozakken (Eene afdeeling) op weg naar de turksche grenzen	149
Kozakken in hinderlaag	328
Krantz (De ingenieur)	53
Krokodillen en zeepaarden	224
Krüdener (Generaal baron)	413
Kuo-sui	213
Lallemand (Oscar Francois).	133
Land (Naar het)	308
Lankester (Prof.)	29
Laplace	205
Len (Een) in de duitsche taal.	180
Leijdeuberg (Gezicht op het dorp)	21
Leijdenberg (Een woonhuis te).	21
Lichtgas (Machine tot bereiding van) uit Petroleum	152
Liu-Hsi-Hung	213

Livingstone (Het huis waarin Mevr.) overleed	229
Livingstone (Het graf van Mevr.)	229
Locomotief (De) zonder haard	8
Loftcha (Bestorming der redoute bij).	413
Londen (Wandelingen door).	104, 112, 120, 128, 136
Lourenzo Dias Keira Godenho (Don).	85
Madagascar (Eene vrouw van)	101
Madou (Schetsen uit)	245
Madou (Jean Baptist)	229
Madrid (Ontploffing van granaten op het plein San-Gil te)	61
Machine-Gramm	360
Mahomed (De intocht van) in Konstantinopel.	36
Mahomedaansche vluchtelingen door kozakken achtervolgd	389
Matamoros (Een gevecht bij)	157
Marpingen (Het Härtelwald bij).	165
Marpingen (Gezicht op de kerk te)	165
Marpingen (De kerk van) van binnen gezien	165
Marpingen (Gedwongen uitstapje van) naar St.-Wendel	165
Mehemed-Ali-pacha.	405
Meisje (Het Noordhollandsch)	204
Melbourne (Ontscheping van hengsten te)	61
Melicoff (Loris), bevelhebber van het kaukasische leger.	309
Merode (Graaf Louis de)	117
Mexicaansche oudheden. De grafsteen van koning Chaocmol.	213
Miauw, Miauw!	108
Michaël Nicolaïvitch (Grootvorst) opperbevelhebber van het kaukasische leger	284
Midhad-pacha	5

Midhad-pacha (De wegvoering van) uit zijn paleis	161
Mycene (Gezicht op den Acropolis te).	173
Mycene (Gezicht op Nieuw-)	173
Milaan (De electrische verlichting van het domplein te).	237
Mirski (Prins), commandant van het 13 russische legerkorps	341
Misthoorn (De)	200
Moldavië en Wallachije (Typen uit)	304
Monitors (Turksche) op den Donau	273
Moukhtar-pacha, bevelhebber van het Turksche leger in Klein-Azië.	316
Moyanx (De aanhouding van)	205
Museum (Het ontworpen Rijks-) te Amsterdam.	181
Naar de markt geweest	353
Napels (Panorama van)	396
Nederlanden (Sophia Frederica Mathilda, koningin der)	289
Nepokoischitzky (Generaal) chef van den generalen staf der russische zuidarmee	253
New-York (Het ondermynen der rotsen in de East-river bij)	45
New-York (Een ongeval in een aquariumte)	69
Nicolaas (st)	65
Nicolaas (Prins)	93
Nicolaïeff (Het drijvend dok te).	181
Nicopolis aan den Donau	333
Nicopolis (Inspectie van het fort) door turksche genie-officieren	265
New-Orleans (Eene zitting van den Senaat te).	197
Nieuwjaar.	97
Nilsson (De vroegere woning van christine)	64

Nilsson (Christine). Haar woonkamer in het ouderlijke huis	64
Nisch (De turksche vesting)	281
Noordpool-expeditie (De engelsche) Godsdienstoefening aan boord van de 'Alert'.	69
Noordzee-kanaal (De opening van het).	49
Odessa	312
Ohresser (Het huis van Mms simon).	205
Onthaal van russische troepen aan een spoorwegstatie	317
Ontmoeting (De eerste)	33
Ontmoeting (Eene) met ijsberen.	53
Ontvangst van tijdingen van het oorlogs-tooneel te St.-Petersburg	313
Ook een snuifje?	137
Oppenheim (De villa) nabij Florence.	77
Overgeblevene (De eenig).	1
Overstrooming (De) in Nederland.	157
Overstrooming (De) in België	157
Overtocht (De) der Russen over de Donau-brug bij Braïla.	337
Parijs (Het ministerie van Oorlog te).	121
Parijsche tentoonstellingsgebouw voor 1878 (De voorgevel van het).	105
Parijsche tentoonstellingsgebouw voor 1878 (Het)	101
Patrizzi (Kardinaal).	109
Petersburg (Schetsen uit St.-).	256
Petroleum-machine (De) van Brayton.	40
Plewna (Eene episode uit den slag bg)	373
Plötzensee (De gevangenis aan de) te Berlij.	149
Portret (Mevrouws).	345
Posto (De katholieke kerk te), eiland Flores	85
Prentenboek (Het).	116
Prentjens-kijken	364

Prentjes-kijken 392
Professor (De overvallen) 84
Puxer Luegg (Het kasteel). 412
Rappersweil (Het Poolsch museum te). 149
Redding van bulgaarsche vluchtelingen. 397
Redif-pacha. 349
Red-River (Een wilde zwanenjacht op de) 100
Reep (De gebroken). 52
Renouard. 93
Reuzenwijnstok (De) 376
Roeiwedstrijd (De) tusschen de studenten van Oxford en Cambridge. 221
Roestsjoek (Eene turksche batterij te). 349
Roestsjoek (Het bewapenen der redoute bij het Belgisch consulaat te). 277
Roestsjoek (Een turksch blokhuis aan den Donau bg) 297
Roestsjoek (Aankomst van Turksche artillerie te). 301
Rome (Drie monumenten van) 260
Roode Kruis (Eene inrichting van het) te St -Petersburg. 109
Rumeensche troepen op marsch. 293
Russische leger (Opschrijven van paarden voor het). 309
Russische troepen op marsch 285
Russische vrijwilligers (Vertrek van) naar Servië 45
Saarburg in de omstreken van Trier. 225
Safvet-pacha 133
Salisbury (Lord) 77
Sauveteur-descenseur à spirale (De) 32
Skuptchina (De zitting der) 189
Schoonmaaktijd 177
Schrikbewind (Een fransche binnenkamer ten tijde van het) 124

Schrikbewind (Een type van ‘la jeunesse dorée’ uit den tijd van het fransche)	169
‘Seraphis’ (Het verbranden van de egyptische stoomboot)	213
Sèvres (De inwgding der porcelein-fabriek te)	77
Simmons	29
Simon (Jules)	109
Sioux (Opperhoofden der)	13
Slade (Prof.)	29
Slade (Het medium van prof.).	29
Slangeneter (De)	192
Sledevaart.	140
Smet (De kanunnik De)	189
Sneeuw (De).	176
Spoorweg (Een onderaardsche) te Londen	85
Spoorwegbrug (De) over de Maas bij Rotterdam	233
Spoorwegen (Een nieuw model voor het aanhaken van waggons op)	16
Spoorwegramp (De) te Ashtabula	133
Spreekmachine	144
Sprokkelen	148
Staf van het russische zuider leger.	269
Stoomtramway (Een).	72
Stroopers (De)	292
Stroopers (De jonge)	220
Stuart (Maria)	229
Suchum-Kaleh	344
Suleimen-pacha	325
Tanger (Een Postkantoor te)	156
Terechtstelling (Eene) in het servische Kamp	37
Tergukasoff (Generaal)	365
Thiers (Adolphe)	401
Tiflis (Onthaal van russische troepen te).	269

Tijding (Noodlottige)	409
Tilden	197
Tinnegieters (Politieke)	164
Todtleben (Generaal) inspecteur der Russische vestingen.	261
Tokio (De brand te).	141
Torpedo's	56
Turksche cavalerie in den Schipkapas.	397
Uit de kroeg gehaald	386
Vaatwasschen	193
Vaticaan (De tentoonstelling op het)	300
Veiligheids-galerij voor spoorweg-conducteurs	5
Vereenigde-Staten (Presidentsverkiezin de)	61
Viaduct (het) over de rivier Genesée.	197
Victoria (Het uitroepen van koningin) tot keizerin van Indië	141
Villanella.	44
Visschersmeisje van Volendam (Het).	4
Visschersvrouw (De) van het eiland Marken	20
Vliegmachine (Een nieuwe)	160
Volta	205
Voor het eerst in den spoortrein	348
Voorvaderen (Ziehier uwe)	217
Vos (De)	76
Vrije (In het)	188
Wallachijsche vrachtwagen (Een).	297
Waschmachiue (Een nieuwe)	88
Wedren met varkens	9
Wedren (Een) in Hongarië	45
Weelde en armoede	92
Werk looft den meester (Het)	68
Widdin (De vesting) aan den Donau.	328
Wilmer (Mgr. Gerardus Petrus).	125

Yosemité (De weg naar de vallei van).	237
IJs (Het)	168
Zeeslang (De)	216
Zieke (De herstellende)	81
Zubowitz (Luitenant von) en zgn zwemtoestel	240
Zijdewerkers (Het inwendige van de woning cens) te Lyon	205
Zijdeworm (De)	208